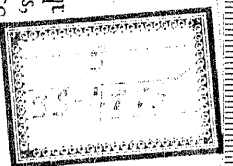

0 1 5 3 4 2 0 1 8 0 10 11 15 13 14 12 10 11 18 10 50 51 55 53 54 52 50 51 58 50 30 31 35 33 34 32

R. 1047

Y de lo que
derechos,
fente, la co
los q pagaren como fadores les ceda
las diera y recibiera y judicial, y extrajudicialmente ante las justicias Eccl
fiaticas, ó seglares, de qualquiera jurisdiccion que sea necesario, haga todos los pe
dimientos, requirimientos, protestas, citaciones, demandas, assestamientos, ac
nes, execuciones, juramentos de las, suspensiones de las tales execuciones con la call
dad que quisiere, transes, y remates, embargos, secretos, ventas de bienes, tome pos
fesion de ellos, accepre remates, haga recuclaciones de juezes, ó escrivanos, y las ju
fiangas, presente testigos, y escrituras, vea presentar lo en contrario, pida terminos, y
ga en nombre qualquiera juramentos, pida de cambargos, apele, suplique, y
todos los demas autos, y diligencias que conuengan hasta auer cobrado: y de todo, y
que haña presente siendo, aunque aqui no vaya expresado, y declar
do, y de derecho se requiera preferencia, ó mas especial poder, que quan
plido le ten otro tal d al dicho
ral administracion, y conreleuacion, y obligacion que ha de
de auer por firme este poder, y lo que en su virtud fuere fecho: y lo otro g
el presente escrivano, y testigos en

Y de lo que recibiere, y cobrare de cartas de pago, y finiquito, con cesion de
derechos, y acciones á quien se puedan dar a su riesgo, y no parecido la paga de pre
fente, la confesse con renunciacion de la numerata pecunia, y demas deste ca
los q pagaren como fadores les ceda derechos, y acciones, y valgan como fi
las diera y recibiera y judicial, ó extrajudicialmente ante las justicias
fiaticas, ó seglares, de qualquiera jurisdiccion que sea necesario, haga todos los pe
dimientos, requirimientos, protestas, citaciones, demandas, assestamientos, ac
nes, execuciones, juramentos de las, suspensiones de las tales execuciones, co
dad que quisiere, transes, y remates, embargos, secretos, ventas de bienes, tom
fesion de ellos: accepre remates, haga recuclaciones de juezes, ó escrivanos, y las ju
fiangas, presente testigos, y escrituras, vea presentar lo en contrario, pida termin
ga en nombre qualquiera juramentos, pida de cambargos, apele, supli
todos los demas autos, y diligencias que conuengan hasta auer cobrado: y de
que haña presente siendo, aunque aqui no vaya expresado, y de
do, y de derecho se requiera preferencia, ó mas especial poder, que quan
plido le ten otro tal d al dicho
ral administracion, y conreleuacion, y obligacion que ha de
de auer por firme este poder, y lo que en su virtud fuere fecho: y lo otro
el presente escrivano, y testigos en

R. 1041

D. D. IOANNIS
E S C O B A R
A C O R R O

T R A C T A T V S

DE PVRITATE,
ET NOBILITATE
PROBANDA.

Del collegio catho letno G. n.º A

TRACTATUS BIPARTITVS
DE PURITATE,
ET NOBILITATE
PROBANDA.

SECUNDVM STATVTA S. OFFICII INQUISITIONIS
*Regij Ordinum Senatus, sanctæ Ecclesiæ Toletanæ, Collegiorum,
aliarúmque communitatum Hispaniæ.*

AD EXPLICATIONEM

Regiæ Pragmaticæ Sanctionis § 20. incipit, *Y por que el odio*, à Domino nostro Rege
PHILIPPO IV. latæ Martii 10. Februarij Anno Domini 1623.

IN CVIVS PARTE

- I. *Agitur de natura, utilitate, sine & intelligentia statutorum puritatis: recensenturque omnes species probationum, ex quibus predictæ qualitates possunt & debent probari, ex mente ipsorum statutorum, secundum ius commune.*
- II. *Explicatur predicta Pragmatica per singulos §§. in calcæque adduntur utilissima questiones de officio Promotoris Fiscalis, & de officio Iudicum circa iudicandas puritatis & nobilitatis probationes. Et tandem Instructio sermone vulgari edita, ministris, qui intelligunt, in consueciendo informationes puritatis, & nobilitatis, utilissima.*

DICATVS

Cum cæteris suis laboribus Deiparæ Virgini MARIÆ de IESV, cui omnis honor, & laus tota debetur, & quidquid vtile, & fructuosum huic operi tribui potest.

A D. D. IOANNE ESCOBAR à CORRO, *Fidei causarum Censore, tunc in Llerenensi Pratorio, nunc in Cordubensi, ac quondam apud Hispanenses S. MARIÆ de IESV maximi Collegij togato, & in eius Vniuersitate Decreti Cathedra Antecessore.*

Opus quidem, & res difficillima, in qua, velut magna, voluisse sat est, vt dixit Propertius, utilissimaque tam vniuersus Iuris Cæsarei, & Pontificij Professoribus, Iudicibus, causidicis, & cæteris in foro versantibus, quam Theologis, quibus plura, præcipue in re morali, nouiter explanata, atque enodata traduntur.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
E. 2.ª C. 33 N. 12

TURNONI
Sumptibus LAURENTII DURAND.

M. DC. XXXVII.
CVM PRIVILEGIO.

CHRISTIANÆ MINERVÆ,

*Semper Virgini Puræ, Immaculatæ,
Nullo unquam hereditario nauro,
Aut auiti sanguinis infectæ labecula,
Mulieri amicta sole, coronatæ stellis, calceatæ Luna.*

ONDVM opus conceperam mente (ô Tutelaris Diua, sacra Minerua, & puritatis singulare Prodigium) cum iam tuis, vel ipsa operis cogente materie, sacraueram aris; Tuis fortunandum commendaueram auspiciis; Tuo protegendum patrocinio commiseram. Nec quidem mente dubia, nec ancipiti consilij lance ad tuos stiteram, sicut sisto prouolutus pedes iure deuotionis: ad aras tutelæ tuæ opella hæc, *De puritate sanguinis, nobilitatæque generis*, etsi crassa, vel pingui elaborata Minerua, at non inuita Minerua lubens occurrit. Duo me ad hoc impulerunt; tua in me tam magnifica manu effusa beneficia: Nobilitas tua, munditiæque nulla vnquam vel primæuæ labis, vel leuissimæ alterius maculæ fæce obscurata. Tuæ, inquam, hoc opus dicatur puritati, nobilitati sacratur. Ad quod enim aliud asylum conuolet liber in quo *de puritate & nobilitate probanda* agitur, quàm ad purissimum totius nobilitatis fontem? ad primam perfectissimæ puritatis originem? ad pulcherrimam Dei Genitricem, quam ex omni parte purissimam, ab omnique labe sospitem semper extitisse, non mendaci Apollinis tripode, sed non solum sanctis, verum & diuinis passim vulgatur Oraculis. Diuinis, inquam, iuxta illam cœlestis tædæ sponsalem vocem, *Tota pulchra es, & macula non est in te*. Sanctis etiam, ex pluribus vnum seligo Hieronymi re, & nomine Doctoris maximi, *Quidquid, inquit, in Maria gestum est, totum puritas, totum veritas, totum gratia fuit*. Aliud enim vel leuiter excogitare nefas autumo, cum tuam puritatem, munditiem, ac splendorem Deo quàm simillimum, Diuinitati affinem, ac vicinum Ecclesiæ, Patres, ac Proceres passim euulgare magis, ac magis non sinant, vt Hieronymi vestigiis

Lib. de Con-
cept. Virg.
& peccato
orig. c. 18.

inhærendo Anselmus promulgauit ita, *Decens erat, ut ea puritate, qua maior sub Deo nequit intelligi, Virgo niteret.* Hæc ille. Hæc enim tanta testimonia mihi animum fecerunt, vt hunc qualemcumque libellum sub tuo nomine in lucem ederem: certumque me reddiderunt, in te ipsum librum patrocinium, & nobilitatem inuenturum: tum quia purus est, de puritate agens; tum quia nulla me intemperies animi agit, vt cum illo alios læderem. Ad te it, Alma Parens, *puritatis* singulare portentum, in qua totum veritas est, veretur enim liber veritatis author, & sectator, se in nullo alio asyllum reperturum, quàm in te, quæ summa post Deum veritas es. Si igitur totum in te *puritas* est, cui alij dicetur opus, quàm tantæ *puritati*? Si enim grauius infimum terræ locum amant, leuiores sublimiorem; quem alium centrum *de puritate* liber expectat, quàm integerrimam *puritatem*? In illam natiuo pondere opus inclinatur, quod si retardetur, & contra naturæ propensionis impetum retrahatur: obstacula nitentur vincere, & in tuum auxilium conuolare. Ast non solum, quia *de puritate* liber agit, sed etiam quia *de nobilitate* disputat, te Patronam desiderat, *Alma Parens*; sub tanto fidere in lucem editus nobilior micaturus, (sub micantibus enim sideribus natam sobolem, nobilem esse, sub obscuris ignobilem, Firmicus autumat.) Quod si de aliis sideribus hoc asseritur, quàm merito sub te, *o fulgentissimum Sidus*, natus hic liber nobilitetur? Omnes enim nobilitatem à tua præclara nobilitate mutantur; non tam ex proauorum splendore desumpta, quàm ex proprii animi dotibus orta; & ex tuarum virtutum scaturiente fonte dimanante. Quem eximium virtutum splendorem vel ex eo in te colligi licet, quod æternam summi Numinis sapientiam è coelo in terram descendisse coegerit. Si enim virtutibus parta nobilitas vel immortalẽ attrahit Deum; Nobilitas tua, qua Deo simillima es effecta, æternam allexit sapientiam, allectam nobis in terras attraxit. His ergo ad operis huiusce mei nomen adludens, causam alteram dedicationis addam, antiquitatis amans, vetustiorisque æui tempora spectans. Enimvero primitias rerum dicatas olim Mineruæ vulgare est, vel ipsis sellulariis, ac in triuiis sæpius à pueris decantatum. Quod si aues veritatis testem, appello Euripidem, versusque latinitati reddo.

*Ego quod annus optimum produxerit
Veni immolare lucifera certè Dea.*

Quare primogenium ingenij foetum Mineruæ meæ non ementitæ, aut laruatæ iure deuoueo: Deæ lucenti, siue luciferae sacrum appendo. Sed o vox fausta, & opportunus sermo, qui aurem mihi velligans ob oculos proponit, & in memoriam reuocat symbolicum inuentum satis instituto, & argumento appositum. Inter Cæsarea igitur honoris gentilitij numismata, auitæque gloriæ emblemata, foemina

mina quædam, aut Dea formosissima annulo aureo graphicè excusa (fides sit apud Æneam Vicum) reperta olim fuit habitu, ac vultu adeo præfulgido, ac nitenti, vt solaris Phari radios penè pulchritudine, & splendore vinceret: magnis voluminibus librisque circumsepta, ac dextra clypeum insertans corpus protegebat, trunco ad pedes Dracone; quod venustum Emblema alij ad victorias Cæsaris: alij, & quidem non ineptè, ad Mineruæ referunt simulacrum ægide peltatum sua Gorgone interempto, librisque velut sapientiæ indicinis circumpositis, aut explicatis. Ego quidem maius quid subodorans, id esse typum arbitror veræ, ac sacrae Mineruæ, illius scilicet speciosæ Virginis, cuius pulchritudinem admirans Ioannes in sermonis commendatitij vocem prorumpit: *Signum magnum apparuit in celo. Mulier* Apoçal. 12. *amicta Sole & Luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim.* Cui ex aduerso, siue aduersus, aderat *Draco ille magnus, & rufus, habens capita septem, & cornua decem.* Sed singula singulis componamus, & coaptemus. Quid, Sodes, orbis iste solaris præ se fert? cuius character, & signum? Sanè splendentis, ac bene læuigatæ peltæ, qua veluti peltebatur Mulier, cuiusque fulgoribus, aut radiis Draconis oculos perstringens euirabat, eneruabat, elidebat. Quid, obsecro, præfulgentes, ac coruscantes stellæ coronantes verticem? Quid lima ad plantas obuoluta? nisi volumina, libri, lucubrationes, quibus Tu, o Diua D. O. M. Parens splendorem concilias, patrocinio protegis defendisque ab irruente Dracone, mordente Critico, carpente Momo, obiurgante Aristarcho. Iis coronam capiti texis, calceamenta pedibus confas. Sed ne è cerebro ficta isthæc videantur, de astris ita loquitur Daniel, *Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stella in perpetuas æternitates.* Cap. 12. 3. Ergo liber hic meus stellæ nomen sibi vindicat? virgineam frontem ornat? tempora cingit? caputve coronat? Absit tale cogitatum, non enim adeo gloriæ arrogans, & appetens sum, adeo tumidus, & elatus; vt mihi videar Diadema fronti, aut tiaram capiti Mineruæ meæ elaborasse, dum opus hocce *de puritate sanguinis* illi quàm sacrum offero. Licet enim libros, lucubrationesque Doctorum tanti Dea hæc, Virgòque faciat, vt eas supra caput attollat. *Nec purus Deus* (verbis vtor Nazianzeni) *tanto in pretio quidquam habeat, quàm puritatem.* Puritatisque adeo amicus sit, vt actus puri nomenclatura gaudeat, & à cœlestibus Emphyrei mentibus nunquam interrupta, aut intermissa voce, *Sanctus, Sanctus, Sanctus* appellitetur, seu, quod in idem recidit (Dionysio interprete) *purus ab omni contagione*; tamen opus ex se tam exile, tam subleste, & obscurum vix, aut ne vix quidem, ad pedes deuolui, ne dum præcingere, dignum existet. Quare coronent alia opera & scripta virgineam frontem, cingant regale caput stellato Diademate; meæ autem opellæ

opellæ huic satis superque felicitatis erit, si vel supplex pertingat tan
ræ Virginis plantas, & instar Lunæ deosculetur pedes, opusque d
puritate sanguinis, & splendore suspiciat cum Bernardo fidereum illu
Diadema. Quid, inquit, fidereum micat in generatione Maria? Plan
quod ex Regibus orta, quod ex semine Abrahæ, quod generosa ex stirp
David. Iure ergo ex his sub tuo nomine liber hic lucem videat, qua
tota puritas, & nobilitas est. Tibi debetur, tibi dicatur, tuo fiden
patrocinio non timebit obtreçtatorum linguas; rigidum ridebit cen
forem: ex tuisque auspiciis liber eam felicitatem & nobilitatem ca
piet, quam nec ab authoris ingenio, nec ab villo alio protectore po
terit sperare.

Hæ causæ dedicationis meæ; sed communes. Priuatam adhibeo
ea fit, tua in me materna pietas, & clementia; sint magnifica manu
data munera, & auxilia; quæ tacitus premere consultum habui, ne
iis potius tenebras adferam, quàm lucem, ea tamen grata in mente
semper fixa hærebunt. O quidem beatissima, ac piissima Mater! qui
bus referre possem verbis à te recepta beneficia, quo calamo adscri
bere? qua lingua palàm facere? tu me in periculis auxilium, in tene
bris lucem, in lapsibus protectionem, in omnibusque piissimæ Matris
viscera ostendisti. Tu denique (custodia puritatis; sic enim apud Leo
nem verè re, & nomenclatura Magnum appellaris) hunc de puritate,
& nobilitate libellum custodi, authorémque libri, tibi summè addi
ctum clientem refoue, faue.

Errata sic corrigenda.

Absentia Auctoris, & incuria typographi. causa fuerunt plurium, & notabilium mendorum, quibus mul
tities sensus verborum intercidit, sequeuntur quidam integrae lineæ, integrique verba, & aliquando
duplicantur, postponuntur, ac mutantur: quare dum quid dissonum obviam eat, huc occurrat, benevole
Lector, quia consonum sensum deduces: & parce, nam nobis dolor in corde est tantorum mendorum ex
manu typographi.

Pag. 1. n. 2. in summario, & incorpore, ibi charitatē, lege claritatem. Ibid. n. 1. ad Corinth. cap. 54. c. 14.
pag. 2. in inscript. § 1. commodis, incommodis pag. 3. num. 12. lacerans, lacerans, pag. 4. n. 2. saltim, quo, sal
tem tempore quo, num. 2. non seue, non lue. num. 29. in medio, diuendo, dixit do, los hagan, los aya, pag. 5.
num. 24. Auna. Acuña, idem pag. 6. num. 17. pag. 7. n. 4. posteris vereri, posteris non vereri, pag. 8. n. 17. vbi
adde, filius. Ibid. p. 9. n. 3. in fin. l. 3. tit. 4. §. 5. tit. 15. c. 6. lege. l. 3. tit. 4. part. 5. l. 5. tit. 15. part. 6. pag. 11.
n. 29. mala soboles, mala soboles, pag. 13. n. 10. re. Audine, re. Audine, ibi. 2. de calumpiat, decalumpiat,
num. 5. vt in l. 1. vt in d. l. 1. pag. 14. n. 1. in fin. maculator, maculatum, pag. 14. n. 9. & quod his, & quod bi
pag. 15. n. 8. in sum. familia, familiam pag. 15. n. 6. in factus, in factam, & n. 7. multum inultum, pag. 16. n. 6. n.
16. ante fin. Pichar. & c. n. 24. adde Cujac. & c. num. 17. in eo videri, meo videri, pag. 17. num. 2. in iuriam pe
nes, iniuriam passus, n. 25. desint, desunt, pag. 21. n. 10. quam dolor, quem dolor, ibi. num. 1. ad vnaquam, ad
vnaquam, & num. 17. quod sit, quod sit, dum ad ea, dum ad ea, spiritus & lectus, spiritus electus, pag. 21. num. 4.
interueniat, nisi interueniat, de magis, et de magis, n. 52. formant, in formant, pag. 23. num. 30. Salce
do crim. can. adde cap. 23. num. 31. in fine progenies probato, progenies probatio, & n. 32. qui in his, qua his.
pag. 25. num. 54. in locum, nisi locum, pag. 29. n. 5. omnia, omnia, pag. 36. num. 16. habeant, vident, pag. 37.
num. 21. in fin. sequenti, sequenti, pag. 40. num. 61. ceterique, & ceteri qui, pag. 42. num. 74. vt exciperent,
vt exciperent, & num. 80. & hiopitatis, & hiopitatis, pag. 43. num. 91. formasse, firmasse, pag. 46. num. 6. si
mal cogitationem, simul agnationem, & num. 10. in fin. quod improbare, quod improbare, & num. 11. in fin.
ver. Barlat, ver. Kursus, pag. 49. num. 46. separentur descendentes, separentur ascendentes, & num. 51. di
mentiar, dimittitur, pag. 51. num. 3. in fin. & vulgo non ita, & vulgo ita, pag. 54. num. 43. non solum, nam
foli. p. 55. n. 55. ab eis obseruare, ab eius obseruatore, p. 57. num. 13. relatio, relaxatio, pag. 58. num. 21. in
fin. de casus, de casu, & num. 24. in fin. Hofeda, Hofeda, pag. 60. col. 1. lin. 1. pro loco, pio loco, & n. 38. locum
habebit, locum non habebit, pag. 62. num. 63. in fin. idem diuersa, idem volens, diuersa, & c. pag. 67. num. 11.
paratum, paratum. Ibid. Filici, de iure, fisci, pag. 68. num. 27. voluit, voluit, pag. 71. num. 62. transfert,
transcript, pag. 77. num. 78. naturalibus, natalibus, num. 79. in med. Maioribus, Macrobius, & in l. §. in
l. 1. §. & num. 80. post princip. loqui parentum, loqui sunt, pag. 74. n. 86. in fin. adde, dedisse, pag. 75. n. 105.
in fin. textus mente, à textus mente, pag. 78. col. 2. lin. 2. quibus, quos, pag. 79. n. 135. post med. Regū 203.
Reg. 2. & n. 138. mortuos, mortuus, p. 80. n. 144. l. 7. p. 6. l. 7. tit. 7. p. 6. p. ead. n. 148. & aliquid, & ali
quis, p. 81. n. 154. sed in eo videri, sed meo videri, p. 84. n. 14. in medio, iuribus, quibus, & in fin. conditione,
condonare, & n. 25. exercitio amittitur, non amittitur, pag. 87. num. 45. Decian. Dec. pag. 88. num. 62. quod
non, quod non, & n. 66. & si cum, & sic cu, pag. 89. n. 2. à maioribus, à maioribus, & n. 5. in fin. alleg. 4. lex
alleg. 45. pag. 90. n. 15. in fin. quod, qua ad, pag. 101. col. 2. lin. 2. vlt. in eo, meo, pag. 105. col. 2. lin. 1. deroga
to, derogatio, & n. 173. prædicta, prædicta, p. 106. n. 174. vt in eo, vt meo, pag. 109. num. 14. in specie,
nec hac in specie pag. 110. n. 20. post med. vt scientia, vt scientia, num. 21. hic credo, hic or do, pag. 111. n.
42. & luorum, & luorum, pag. 114. n. 20. nempe infectio, nempe ne infectio, pag. 115. n. 26. in princ.
debeat, ad le, præferri, & n. 28. in fin. facienti, suendi, pag. 116. num. 9. iure interiori, iure exteriori, pag.
121. num. 10. & ego, & origo, pag. 121. n. 21. tantum, non tantum, pag. 123. n. 49. de iure, qui de iure, & n.
53. ante fin. cōf. marorio, informatorio, pag. 124. in princ. ministro, ministros, pag. 127. num. 10. in fin. q. 20.
q. 10. & num. 15. in fin. ad tacitum, ad statum, num. 16. vacillanem, vacillantem, pag. 132. num. 1. lin. 2. sut,
aut, pag. 134. num. 29. aut opposito, aut opposito, & num. 33. in med. contra nullum, contra illum, pag. 137.
num. 64. causa absentia, causi absentia, pag. 138. n. 72. in nostra, adde, specie, pag. 138. n. 76. ante med. licet
secerum, adde, reuelatum est, vt supponimus, & num. 77. & seu, dele, & c. pag. 141. num. 12. ad conficiendū
informatione, informationem, & n. 18. diceos, ducons, pag. 143. num. 1. & si opu; adde, ferit, pag. 144. num.
11. & hæc, & tunc, pag. 145. num. 2. vt sepius, quia vt sepius, pag. 148. n. 4. Fab. de error. adde, deade 25.
error. 1. n. 7. tollere adde, non, & n. 9. post eius, post ius, p. 149. n. 1. d. l. siquid, & n. 18. territo
rii est, territorii, vt est, & inferius meminit, adde, Pelacz, pag. 152. n. 6. cum non presentatus, cum non pra
sentatis, & n. 61. propria, pro vna, pag. 154. n. 86. simplex, semper, & n. 93. substituatur, sustinet, & n. 94. con
tra licitione, sub conditione, & num. 100. ius in re, ius in re, pag. 155. post ac cupatum, acceptatum, pag. 157. nu.
145. ei renūciatio, si renūciatio, p. 159. n. 7. cum verò, non verò, p. 165. n. 17. id est, adde, maculā, p. 166. n.
28. ad probādū, adde maculā, & n. 33. nobiliter, nobiliter, p. 168. n. 53. post med. tan. ē in sensu, tam in sensu,
p. 169. n. 60. honoribus, hominibus, n. 63. qui an. qui ab. & n. 68. nō præbetur, nō probetur, p. 170. n. 73. sibi, &
adde, aliis, p. 173. n. 15. nec sufficiens, nec sit sufficiens, nec dies, nec suas, & n. 16. effectus, defectus, aff. rat, affe
rat, n. 22. post princ. nēpe qualitates, nēpe si qualitates, p. 174. n. 23. liberū habet, liberū nō habent, & in fin.
verū, iterū, & n. 28. diligēdas, eligēdas, & n. 30. & idē, & video, p. 176. n. 48. affectio, assertio, p. 177. n. 69.
in fin. in 3. illas, in tertis illas, p. 182. lin. 4. quod si, quod sit, & lin. 21. informatus, infamatus, & n. 22. post
med. testificatum, testificaturo, pag. 183. numer. 27. qui dicitur, qui dubius, pag. 184. lin. 1. probatur,
probatio, p. 185. n. 45. in med. si idem, si idem, p. 186. n. 50. inuincibili, vincibili, aut crassa tacet, n. 58. ante
fin. nec perperum, nec periturum, pag. 188. n. 2. in fin. & cognitio, & cognitio, pag. 189. col. 1. lin. 1. in senten
tiam tum, in sententiā tum, n. 8. descendencia dignitatibus, descendentes à dignitatibus, p. 191. n. 29. seu nūc,
sed nunc, pag. 194. numer. 2. in fin. vide, vnde, numer. 3. absque illa, absque illa, numer. 12. ad hoc, adde, vt. p.
196. actibus rei, actibus nec rei, pag. 197. numer. 35. in fine, eodem adde modo, numer. 36. de medic.
de indic. de testam. de test. pag. 198. lin. 6. patrimonio, matrimonio, p. 198. n. 50. quod ex, quod ex, p. 199.
n. 58. lin. 9. qualis, quia bi, p. 207. num. 45. Quo præcipue, Quod præcipue, & num. 46. ex vi scripta, ex vi
scripta, pag. 208. num. 56. admitti, amitti, p. 209. num. 60. in 4. in §. n. 63. l. 1. n. a. in l. 1. n. 4. qua ex,
quod ex, p. 209. de discord. de interd. p. 115. num. 6. probatione, probationem, p. 217. num. 7. in casu adde, &
pag.

AD

pag. 218. nam. 12. de usu. de usu. p. 219. no. 32. col. 1. euadur, uel lurt. n. 18. pariuntur, possuntur. pag. 220. n. 2. 3. dispositione, de possessione. p. 221. n. 2. lin. 19. vero fortis, uel fortis. pag. 222. n. 8. ueritas creditur, ueritas creditur. p. 223. n. 1. 2. uim negotij, uim negotij. p. 226. n. 7. uim ipsa causa, dele causa. p. 227. n. 15. lin. 17. non certo, pro certo. n. 16. monita, uim p. 228. n. 30. non quo ad, tam quo ad. p. 232. n. 1. macula, macula. praestatio, praestatio. p. 236. n. 8. nam minor, uim minor. p. 237. n. 17. in fin. tecum, tecum. p. 239. n. 12. aliqua, sine aliqua. p. 240. n. 21. grauari, graue, aliena, m. dele in. p. 242. n. 37. ad quolibet, ad quolibet. p. 245. n. 2. procedunt, adde dum. n. 23. ueritas, ueritas. p. 246. n. 26. lin. 23. qui etiam, qui etiam. pag. 247. n. 34. ex prauitatis, ex prauitatis. n. 35. cognita, adde, sit, n. fin. in meum, meum. p. 249. n. 4. qua ex odio, qua ex odio. p. 251. n. 24. oportet, a tde, tempus, coamnis, et si co. n. 29. extra iur. m. extra lucem, n. 30. dolore, dolore. p. 252. col. 2. lin. 16. de testam. et test. pag. 256. n. 19. ut si illa, ut si illa. p. 259. col. 1. lin. 13. quia fidei, quia fides. & n. 36. ex uicij, in iudicij. p. 259. col. 1. in fine, a testam. et, a teperitate. p. 265. n. 6. in status, in status. p. 265. n. 11. qua probationes, quia probationes. p. 265. n. 12. uideant, ualeant. p. 266. n. 18. prodest, & adde, uocet, euidem, adde generis. n. 25. probationes, adde. n. 26. successores, adde. sunt. p. 267. n. 30. inducitur, inducitur. p. 268. n. 44. in fin. obtinendi, adde bono. n. 269. n. 32. Bart. in cap. Bal. in cap. p. 270. n. 69. obicit, adde. eam, mutat, mutat. pag. 274. n. 16. ag. per. si ag. pet. p. 275. n. 32. uerb. adde, infortia, de. p. 276. col. 2. in fin. i. i. part. adde. p. 28. n. 25. qui a est, dele. n. 27. praeditis, praeditis. & in col. 2. n. 28. lin. vit. licet ad, adde. aliud. p. 286. n. 35. continent, adde, aut semiplene, & ibi, contra prae forem, adde, si ex petitione. p. 287. n. 39. exinde, dele. d. praetoris, praetoris. & n. 43. superendi, superendi, & n. 44. sequitur, dele sequentia, uel de ad extra. d. exclusio. p. 288. n. 58. feret, feret. p. 290. n. 81. lin. 1. quo cu, quocumque, & n. 83. tradite, praedicta. n. 91. Tum quia, adde. cum. p. 291. n. 103. licet probatione, probationes. n. 105. in eu. uideri, uel uideri. p. 292. col. 1. lin. pen. difficultate, adde, diffiniam. p. 296. col. 1. lin. 5. ueritatem, ueritatem. Ibid. lin. 4. per litis, post litis. p. 302. n. 36. seu restrictionis, seu restrictionis. p. 305. n. 2. lin. 8. qualis, quo litis. p. 314. n. 36. non rem, dele non. p. 315. n. 53. aperta, adde. clara. p. 316. n. 57. in fin. in antiquis, adde, in quibus ueritatem, adde. debet, & n. 69. in antiquis, non adde, solum. p. 317. col. 2. lin. 8. nom. cum. pag. 318. col. 1. lin. 6. familia, de ostendi. p. 319. n. 2. Primo, quia, adde, facta iure non praesumitur, adde. rei. p. 320. n. 7. idoneitas, idoneitas. p. 320. n. 13. hac iure, dele re. n. 16. euidentia, adde. n. 17. nobilis, nobilis. n. 19. ad hoc iure, adde. illud. p. 327. n. 8. in fin. in Clarucia, & na Clarucia. p. 333. n. 19. secunda, sequentiam. p. 334. n. 35. in fin. per coniecturas, adde. probat. p. 335. n. 3. ex natura, sitca, natura, sit. solent, sitca. n. 4. pluralitas, pluralitas. p. 338. n. 9. consanguinitas, consanguinitas. honores. n. 12. in fin. de nobilitate, de nobilitate. n. 13. substitutio, substitutio. n. 14. infectio, infectio. p. 340. n. 33. Valenc. conf. 112. Valenc. conf. 90. n. 112. p. 342. n. 8. non uero ideo adde. si. p. 351. n. 16. in. 4. nobilis, ebulis. p. 355. n. 19. fin. uelates, similitates. p. 357. n. 16. xofsi bere, xofsi bere. col. 2. lin. 8. subueniat, adde. ne. n. 18. certa, orta. n. 19. multu, multu. p. 359. col. 1. in fin. n. 44. que ad illud, ex pellu, qua ab illo, expellu. p. 360. n. 10. ad not. ad nos. n. 12. tunc, n. orta li, adde, restitudo. p. 360. n. 16. r. ato eius, tacito eius. p. 361. n. 24. peritur, tacetur. n. 32. teretatur, adde, tacu. p. 362. n. 38. restituitur, restituitur. p. 363. n. 6. obicitur, obseruatur. p. 365. n. 10. decernitur, decernitur. p. 366. n. 9. no si iniquum, si iniquum. p. 372. n. 18. de fer de das, de fer de das. p. 374. n. 43. inferri, inferri. p. 375. n. 69. et informale, adde. paria. p. 377. n. 76. in quatenus, in quatenus. n. 85. a maleolus, a maleolus. p. 378. n. 87. procer, probet. scriptura, scriptura. n. 87. communes, communes. & apparet, no apparet. n. 94. aliu. est, nihil aliud est, res, rei. n. 96. expressio, adde. requiritur. p. 379. n. 101. expressio, quia ex pressio. p. 382. n. 12. in fin. Greg. ml. 3. adde. glof. 1. tit. 3. n. 13. una uoce, uana uoce. 385. n. 34. manifesta, manifesta. n. 64. ignominia, ignominia. Rebut. in a, in d. p. 390. n. 31. probat, improbat. p. 395. n. 23. quali, quia si. n. 29. uue in actu, sine in actu. p. 400. n. 91. dempto, n. mine dempto. n. 93. in solum, in solum. p. 401. n. 96. potius fuit, adde. adiuuata. p. 402. col. 2. lin. 2. locu ferr, secum ferr. p. 403. col. 2. lin. 45. trinum, adde. istum. p. 417. n. 4. in id quod interet, adde. actio. p. 417. n. 47. Theophil. adde. in. s. ius aut gentium, in. s. de iure nat. n. 5. res optima, res a prima. p. 412. n. 59. eadē quantitas, aut, dele quantitas, aut. & in fin. num. adde. in legato uero quantitas aliud est, ut dixi, citato loco. n. 63. non uero, uero. p. 413. n. 76. constitutionibus, dele aliquid permittitur extraordinario iuris auxilio. p. 416. n. 18. & ex penam, & lux penam, & n. 23. comprehendat, non comprehendat. p. 417. n. 42. & ideo, adde. nec. p. 419. n. 69. nec distimul, nec distimul. n. 74. omnia acta, adde. nulla. p. 421. n. 14. cum sint in, dele. in. p. 428. n. 36. productitas, productitas. p. 430. n. 4. disponere non, adde. potest. non. p. 432. n. 28. aperitio, obseruatio. pag. 435. n. 27. qualiter, qualitates. p. 436. n. 33. praedito s. adde. num. p. 437. n. 43. ut per Lelsio, uel cum Lelsio. n. 438. n. 4. professio, professio. p. 442. col. 2. lin. 3. probatis, probatis, & n. 5. nec, nec. n. 6. credendū eil. credendū non est. p. 445. n. 15. Gracian. Grat. p. 448. n. 3. in fin. quod supra, quot supra. p. 449. n. 13. in licet, ad licet. p. 450. n. 15. ad maiores etiam, ad maiores etiam. n. 17. sen. u. adde. legum. p. 451. n. 32. ait clausula est clausula. p. 454. n. 10. ad hunc confiscationum, ad hunc per confiscationem. p. 457. n. 52. seu uel sui uel. n. 58. & sententias, & sententias. p. 459. col. 1. lin. 12. quia, quia. n. 77. iustitia nitatur, dele sequentia usq; a iustitia, inclusiue. p. 462. n. 1. indicat, uindicat. p. 468. n. 27. gauerint, signauerint, ex testes supirant, explicit. p. 477. col. 2. lin. 21. no quia ex hac, huius quia ex hac. p. 478. n. 86. in fin. habeat, adde. apud. p. 483. col. 1. lin. 1. pro. uent. procedunt.

NOTA

1. quod pag. 80. n. 144. uerf. Pro quo est Epistola, usque ad uerf. & facit text. exclusiue, legendus est post n. 151. 2. pag. 248. col. 1. uerf. Licet Hieronymus, uq; ad n. 80. & 81. apponatur inferius, post uerba, cap. 7. n. 8. 3. Alia menda omitti, quia facile corrigi poterunt, & processerunt ex ignorantia typographi, v. g. P. Th. Säch. purauit, quod P. significabat Petrus, & sic pluries apposuit, Pet. Th. Sächs. Et similiter pro Fr. Emman. Roderic. Francisc. Em. nan. Roderic. Et pro Farm. de test. ar. Fin. de testam. 4. Omitti plura alia in summa ijs, & in indice rerum, quia facile possunt corrigi ex dictis in corpore: Et est contra, posita in corpore, ex summarijs.

Librum hunc nomine inscriptum De Puritate & nobilitate probanda, Auctore DD. Ioanne de Escobar & Corro, cum suo Archiep. contuli, & demptis his uimais, illi respondet. Datum Martij ai quinq; mensis Nouembriis anni 1637.

Lic. Franciscus Murcia de la Llana.

AD LECTOREM.

Vix apud sacrum Fidei Tribunal Quasitoris munus non paucis abhinc annis obieram (LECTOR BENEVOLE) quando magistra didici experientia plures passem, nec leuioris armature difficultates, nec e media plebe dubia suboriri in probanda defecate stirpis, pureque propaginis integritate, tam ex ipsamet grauitate negotiorum dignitate, & varietate, quam ex oppositis ad arbitrium opinantium placitis, qua sententiarum discordia inde, precipue ducebat ortum, quod nullus huc usque (quod mirabere in tam fecunda Scriptorum atate) diligenti examine, meditatioque iudicio huic operi mandauerit, nec qui primus in hac semita (ut arduum ipsum opus, ardua ipsa sibi exigebat materies) uestigia presserit, aut regiam monstraret uiam inoffenso pede percurrendam; nullus prauiam ministraret facem, qua natura, & proprietates generosi, ac puri sanguinis iudiciaria trutina probe agnosceretur; cuius praambulata notitia controuersiarum densius turbo euanesceret. Hac igitur diu apud me tacite uersans, ne suscepto deessem officio rem e uestigio enucleate tradere decreui: implexos questionum nodos luris prudentia duce, comite ratione dissolui, & per otium domesticis scriptis explicatē mandaui, quorum tam Superioribus, & Collegis, quam amicis, periculi faciendi causa, copiam feci, attentē legere illi, perlegere isti, cumque in meis aduersariis plura utilia, alia scitu digna obuiam facerent, emeritam prelo operam iudicauerunt; meque suasio, consilio, prece, communi commodo proposito tandem impulere, ut hunc tractatum nouissima cura concinnarem, publicaeque luci exponerem, omnium emolumento publico communibus annui desiderijs, & tibi (mi Lector) iam diu non uno uoto speratum opus adfero, offero. Hac tractatus scribendi causa, hoc operis argumentum. Nec diu te morabor; opus enim non tam mole, quam re magnum excudere impense studiū. Legas, obsecro, qualecumque illud sit, lectionis enim labori suus erit usus, suus fructus, & (fidenter quidem id affirmem) sua delectatio, offendes crebro tam Physiologia, & Theologia, praesertim qua parte mores instruit, quam utriusque iuris decerptos flores, rerum cohaesione & serie miro ordine intermixtos. Disputationes aliquot modo ad iuris sacrarium, modo ad secretum conscientiae tribunal spectantes exacte, & nouiter discussas reperies; ubi quid praeter alios nos adiecerimus penes tuum erit arbitrium, nec ideo uulgaria rationum momenta in omisis habeam, addam tamen alia ex arcano iuris thesauro praeibata libero

* * ingenij

ingenij delector. Idem enim omnibus non congruit; scriptio autem cibo per-
 similis. Ego verò hunc meum tractatum omnibus velut in gustum do, ut
 sic vulgare, et delicias palatum proprium habeat alimentum. Commu-
 nes ergo disceptationes de testibus, de fama, de inimicitia, de consanguinitate,
 de instrumentis, et id genus aliis, leui, ut aiunt, brachio, leui calamo edisse-
 ram; quin tamen arctata breuitas officiat plenitudini, aut diffusa tractatio
 confusionem pariat. Nihil mutilum, nihil superfluum, quoad potuero scri-
 bam. Hac erit styli facies, et forma. Erunt sanè (sic enim infelix fert nostri
 aui conditio) superciliosi, qui legant, et negligant, rodant, et rideant, qui
 nec de salebris, aut tenebris cogitant, ubi via sit strata, et veritatis lux ma-
 nifestata; alij tamen legent, et in tam nouo operis argumento, utriusque ma-
 tersa plura selegent, quae commendent, quae extollant. Fastidient, et carpent
 illi inuidio oculo, mordaci dente; eleuabunt isti nati ad laudes, quibus cum
 Hieronymo praefatione in Esdras, et Nehemiam in fine, praefari liceat,
 Itaque licet Hydria sibilet, victorque Sinon incendia iacet, nunquam
 meum, iuuante Christo, filebit eloquium, etiam praecisa lingua balbu-
 tiet, legant qui volunt, qui nolunt abiiciant. Euentilent apices, literas
 calumnientur, magis vestra charitate prouocatur ad studium, quam
 illorum detractione, et odio deterrebor. Vale.

*Censura Licentiatu Blasij Dorantes de Salazar, Regij Senatus Pintiani,
 pauperumque sanctae Inquisitionis Aduocati, et in Mantuano
 Pratorio Quaestoris candidati.*

X commissione D. Lic. D. Ioannis de Velasco Azebedo, Prioris de Ronces-valles, huius Re-
 galis Curiae Vicarij generalis, qua potui diligentia vidi, et perlegi tractatum de Puritate,
 et Nobilitate probanda D. D. Ioannis de Escobar a Corro; in quo nihil Catholicae Ecclesiae do-
 gmatibus, aut bonis moribus aduersum inueni; immò plurimas, difficilisque quaestiones
 acutè disputatas, verè resolutas, et omnia, quae ad eius materiam (scitu quidem dignam, vni-
 uersòque Regno vtilissimam) pertinent, tot voluminibus dispersa, et ab aliis incidenter dicta, ex professo
 tractata, in vnumque redacta: idcirco authoris ingenium, eximiam eruditionem, et litterarum peritiam
 non mediocriter ostendere, dignumque laude, et quoddam typis excudatur, si quid iudico, cenfeo, Martii
 XVII. Septembris M. D. C. XXXII.

Lic. Dorantes de Salazar.

L I C E N C I A D E L O R D I N A R I O.

Visto este libro intitulado de Puritate, et Nobilitate probanda, y por lo que a mi
 toca doi licencia para que se pueda imprimir e imprima. En Madrid diez y siete
 de Septiembre de seiscientos y treinta y dos años.

Licenciado Velasco y Azebedo.

*Approbatio Doctoris Gundisalui à Ribero, Consultoris S. Officij, Regalibus
 in Consiliis Aduocati Serenissimi Infantis Cardinalis Domini
 Ferdinandi; pauperum, carceratorumque sanctae
 Generalis Inquisitionis.*

M A G I S T R I Consilij iussu hunc à Doctore D. Ioanne Escobar a Corro contra haereticam prauitatem Apo-
 stolico Inquisitore in Llerenensi Pratorio de Puritate, et Nobilitate probanda ex statutis sancti Officij
 Inquisitionis, Regij Ordinum Senatus, sanctae Ecclesiae Toletanae, Collegiorum aliarumque communitarum, librum con-
 ditum vidi, legi, ac iterum totum legi, acutè, et vtiliter persolutum; nihil tamen contra bonos mores no-
 straeque fidei puritatem inueni. Datum Mantuae Carpentanae primo Kalend. Iulij anno millesimo sexcen-
 tesimo trigesimo secundo.

A L I A E I V S D E M.

A diuersidad de flores ygalmente por naturaleza matizadas, y en vltimo ser, y perfeccion vnidas
 priuan la eleccion de alauar esta, sin agrauio a las demas: assi me sucede en la copia, y composicion
 de este libro, que por estar todo tan lleno de buenas letras, erudicion, leyes, Canones, Philosophia, Theo-
 logia, y tambien tratado todo, que sin agrauio de las partes, no se puede en especial alauar ninguna; y su
 abundancia para este fin embaraça, ut dixit Ouidius en sus Fastos.

*Vi stat in certo, qua sit sibi nescit eundem
 Cum vidit, et omni parte viator iter.
 Sic quia posse datur diuersas reddere causas
 Quò ferar ignoro, cupidique ipsa nocet.*

Obra en fin digna de todo agradecimiento; sin que reparar en las costumbres: conforme a los dictámenes
 irrefragables de nuestra Fee; con integridad en el statuto; singular en su assumpto; vniuniforme en todo; y
 assi juzgo por conuiniente, que la Estampa le haga partícipe del goço vniuersal desta Monarquía, que
 possea V. A. siglos largos, con los aumentos que promete el cielo. En Madrid, &c.

El Licenciado Gonzalez de Ribero.

EL REY.

OR quanto por parte de vos el Doctor D. Iuan Escobar del Corro Inquisidor de Llerena nos a sido fecha relacion auiaades compuesto vn libro intitulado, *De Puritate & Nobilitate probanda*, en que auiaades puesto mucha ocupacion, estudio, y trabaxo, de que haciades presentacion; y porque le queriades imprimir: nos pedistes, y suplicastes os mandafemos dar licencia para lo haçer, y priuilegio por veinte años, o como la nuestra merced fuesse; lo qual visto por los del nuestro Consejo, por quanto en el dicho libro se hizieron las diligencias, que la Prematica por nos vltimamente fecha sobre la impressiõ de los libros dispone, fue acordado, que deuamos mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha raçon, y nos tuuimos lo por bien, por la qual, por vos haçer bien, y merced, os damos licencia, y facultad, para que por tiempo de diez años primeros siguientes, que corran, y se quenten desde el dia de la data della en adelante, vos, o la persona, que vuestro poder ouiere; y no otra alguna, podais imprimir, y vender el dicho libro, que de suõ se haçe mencion, por el original, que va rubricado, y firmado al fin de Marcos de Prado y Velasco nuestro Eseriuano de Camara, de los que en nuestro Consejo residen, en estos nuestros Reynos de Castilla: con que antes que se venda lo traygais ante ellos juntamente con el original. para que se vea si la dicha impressiõ esta conforme a el, o traygais fee en publica forma, de como por corrector por nos nombrado se vio, y corrigio la dicha impressiõ por el original. Mandamos al dicho impressor, que ansí imprimiere el dicho libro, no imprima el principio, ni primer pliego, ni entregue mas que vn solo libro con el original al auçtor, o persona a cuya costa lo imprimiere, y no a otro alguno para efeto de la dicha correccion, y tassa, hasta que primero el dicho libro estè corregido, y tassado por los del nuestro Consejo, y estando assí y no de otra manera pueda imprimir el dicho libro y principio, y en el seguidamente ponga esta nuestra licencia, y la aprobacion, tassa, y correccion: so pena de caer è incurrir en las penas contenidas en la nuestra Prematica, y leyes de nuestros Reynos, que cerca de ello disponen. Y mandamos que durante el dicho tiempo persona alguna sin vuestra licencia no pueda imprimir el dicho libro, ni venderlo, so pena de cinquenta mill marauedis por cada vez que lo contrario hiziere, laqual pena sea la tercia parte para la nuestra Camara, y la otra para el juez que lo sentenciare, y la otra para que la lleue el que lo denunciare. Y mandamos a los del nuestro Consejo, Presidente, y Oydores de las nuestras Audiencias, Alcaldes, Alguaciles de la nuestra casa y Cortè, y Chancellarias, y a todos los Corregidores, Assistentes, Gouernadores, Alcaldes mayores, y ordinarios, y otros juezes, y justicias qualesquier de todas las Ciudades, villas, y lugares de los nuestros Reynos y señorios; ansí a los que agora son, como a los que seran de aqui adelante, que vos guarden, y cumplan esta nuestra cedula, y merced, que ansí vos haçemos, y contra ello no vayan ni passen en manera alguna so pena de la nuestra merced, y de veinte mill marauedis para la nuestra Camara, dada en Madrid a doce dias del mes de Octubre de mill y seiscientos y treinta y dos años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro Señor.

Iuan Lasso de la Vega.

ELENCHVS

Omniũ Quæstionũ, & Paragraphorum qui continentur in prima & secunda parte huius tractatus de puritate & nobilitate probanda.

PRIMÆ PARTIS

QVÆSTIO I.

Proemialis, & de causa huius Pragmaticæ. fol. 1

- §. 1. **D**E mali nominis, & infamix incommodis, & opprobrio. 2
2. De boni nominis, & famæ commodis & vtilitate. 5
3. De bono nomine, & proprio honore curando, atque tuendo. 7
4. De sanguinis puritate, seu infectione sanguinis in particulari, de qua principaliter nostra est instituenda tractatio. 9
5. Quatenus quilibet nobilitatem, & sanguinis appetat puritatem. 12
6. De calumniis, & conuitiis solitis aduersus nobiles, & puros sanguine inferri. 13
7. De calumniis iniuste illatis patienter ferendis. 14
8. De iniuriis aduersus sanguinis qualitates illatis vlciscendis, & quomodo. 15
9. Inferitur ex præcedentibus causa, & finis nostræ pragmatice. 17

QVÆSTIO II.

De statutis nobilitatis, & puritatis qualitates requirentibus. 19

QVÆSTIO III.

Utrum statuta, que puritatis & nobilitatis qualitates exposcunt, odiosa sint, an verò fauorabilia. 25

- §. 1. Quid circa propositum dubium vsque adhuc senserint nostrates. ibid.
2. Nouè ostenditur, quando puritatis statuta fauorabilia, quando verò odiosa reputari valeant. 28
3. Dicta magis explicantur, & ex eis plura vtilia in materia inferuntur. 33

QVÆSTIO IV.

De verbis, quibus hoc in tractatu agendum est: tam quæ ad familias pertinent, quàm ad sanguinem; quando puritas, & macula contrahantur, & unde oriuntur, & de pœnitentiis in sancto Inquisitionis Officio impositis, quæ sent, & quando descendibus obstant, quando verò non, noua quidem, diligens, & perutilis in materia explanatio, & pertractatio. 43

- §. 1. De nominibus, quæ ad familias, & genera pertinent. 45
2. De nominibus, quæ ad purum, aut maculatum sanguinem pertinent. 49
3. De pœnitentiis viuis, & præsentibus in sancto Inquisitionis Officio impositis, & quatenus filiis, & descendibus noceant. 56
4. De pœnitentiis defunctis, & absentibus impositis, & quatenus noceant filiis ante patris delictum natis. 63
5. De nobilitate, & eius speciebus, & quæ ex nostris statutis requiratur. 82
6. De filiis illegitimis exclusis in aliquibus statutis. 89
7. De conditionibus in hominum dispositionibus appositis, ex quibus requiruntur qualitates puritatis & nobilitatis. 92

QVÆSTIO V.

De natura, & essentia iudicij, quo de probanda nobilitate, & sanguinis agitur puritate. 107

QVÆSTIO VI.

De ingressu in his informationibus puritatis, & de modo, & forma in eis seruanda à Commissario. 112

- §. 1. De Commissarij informantis electione. ib.

Elenchus

2. De eis, quæ semper præ oculis electi Commissarij habere debent, & à quibus se cauere oportet, vt munus suum ritè perficiant. 115
3. De aliquibus seruandis à Commissario ante accessum ad testium examen. 119
4. De forma, & modo seruando in examine testium, & dirigendo informatario. 125
5. De fide promissa, & secreto seruando. 130
6. De recusatione Commissarij, Notarij, & Nuncij, qui in informationibus puritatis intendunt. 141
7. De relatione actorum à Commissario faciendi, & qua forma. 143

QVÆSTIO VII.

De iure quæsto, quotuplex sit, quando acquiratur, amitaturve. 145

QVÆSTIO VIII.

De probationibus, & præsumptionibus puritatis & nobilitatis, & infectionis sanguinis. 158

- §. 1. De probationibus, & præsumptionibus in genere. 159
2. De præsumptione puritatis, & an detur præsumpta puritas: an quæ respectu statutorum puritatis sufficiat. 162
3. Proponuntur perutiles quædam illationes ex præcedentibus deductæ. 170

QVÆSTIO IX.

De testibus, quando in causis puritatis ad testimonium ferendum teneantur, & ex quibus puritas sufficiat. 178

- §. 1. De obligatione testium ad ferenda testimonia in causis puritatis. ibid.
2. An generis macula per testes de visu probari valeat, & quomodo. 187
3. Vtrum puritas, & macula per testes singulares probari valeant, & quomodo. 192
4. De testibus de auditu, quatenus regulariter probent; & quid in puritate, & nobilitate probanda sit seruandum. 201

QVÆSTIO X.

Quatenus puritas, & nobilitas per famam, & communem reputationem probentur. 212

- §. 1. De vi famæ, quanta iure sit, & quatenus probet. 214
2. Vtrum puritas & nobilitas per famam, & communem reputationem probentur, & quomodo. 216
3. Quomodo fecerni valeat fama, quæ fidem meretur ab ea quæ infima, & debilis est. 221
4. De his, quæ famam sociare debent, & in eius probationem concurrere, vt plenè

probet. 224

5. De praxi iudicandi per famas cõtrarias. 231
6. An vno eodèmq; tempore circa eandem rem, & in eodem loco concurrere valeant duæ contrariæ famæ, quæ verè tales dici valeant. 235

QVÆSTIO XI.

Quatenus consanguinei in puritatis, & nobilitatis causis ad testimonium admittantur, quomodo, & ad quid. 237

- §. 1. Ex quibus causis ad examen consanguineorum accedere non liceat in puritatis, & nobilitatis probatione. ibid.
2. An in puritatis, & nobilitatis causis testimonia consanguineorum prodesse ad aliquid valeant? produci, & examinari per Commissarium? 243

QVÆSTIO XII.

De testibus inimicis in puritatis, & nobilitatis probatione admittendis, & quatenus probent. 248

- §. 1. Qui dicantur, seu dici valeant inimici in puritatis, & nobilitatis causis vt testimonio repellantur, & non probent. ib.
2. Quatenus inimici à testimonio reiciantur, & admissi fidem efficiant. 252
3. An sint causæ peculiare, ex quibus inimici admitti valeant in puritatis causis ad aliquos vtilis effectus. 253

QVÆSTIO XIII.

De testibus in aliis iudicijs productis, & examinatis, quatenus probent in his. 259

- §. 1. Proponuntur præmissa necessaria ad intelligentiam quæstionis. ibid.
2. De fide testium, & probationum, super quibus nulla fuit lata sententia, aut si fuerit lata, est in eorum fauorem, quatenus aduersus alios probent. 262
3. De fide testium cneruatorum, & reprobatorum per sententiam. 271
4. De aliquibus vtilibus illationibus in materia huius quæstionis ex præcedentibus deductis. 280

QVÆSTIO XIV.

De testibus ad perpetuam rei memoriam circa puritatem, & descendentiam coram iudicibus ordinarijs examinatis, & à partibus productis in iudicijs puritatis; & de eorum fide, & effectu. 292

- §. 1. Quo iure examen ad perpetuam rei memoriam introductum fuerit. ibid.
2. De forma, & solemnitatibus requisitis in examine testium ad perpetuam rei memoriam. 294

3. De

Quæstionum, & Paragraph.

QVÆSTIO XVI.

De identitate familiæ, personarum & matrimonij probanda. 317

- §. 1. Quis teneatur ad idèntitatis probationem. 318
2. De forma probandi idèntitatem. Et primò quo pacto familiæ probetur idèntitas. 322
3. De idèntitate personæ probanda. 325
4. De idèntitate matrimonij probanda. 331
5. Quædam breuiter proponuntur ad perfectiorem prædictorum explicationem. 334

QVÆSTIO XVII.

De sententia circa puritatem, & nobilitatem: quatenus noceat in vna causa, quæ lata fuit in alia. 335

- §. vnic. Proponuntur declarationes vtilis ad omnia præcedentia. 341

3. De fide testibus ad perpetuam rei memoriam examinatis præstanda. 297
4. De fide, quæ specialiter in causis puritatis, & nobilitatis secundùm rigorosa statuta oritur ex testibus ad perpetuam memoriam examinatis. 298

QVÆSTIO XV.

Quomodo puritas, descendentia & parentela per instrumenta, & eorum verba enunciatiua probentur. 304

- §. 1. De instrumentis, & eorum fide, & de eis, quæ interuenire debent, vt probent. 305
2. Vtrum puritas, & nobilitas per instrumenta directè probari possint. 308
3. Vtrum puritas & macula, nobilitas, descendentia, & parentela indirectè saltem per instrumenta possint probari. 310

SECUNDÆ PARTIS

Tractatus de puritate, & nobilitate probanda; ad specialem explicationem nostræ Pragmaticæ sigillatim per singulos §§.

QVÆSTIO I.

De præmissis, & rationibus decidendi huius Pragmaticæ, ad interpretationem §. 20. in principio, incipit, Y por que el odio, malicia y otros respetos. 347

Gloss. 1. **D**E odijs, & malitijs introductis in puritatis, & nobilitatis probationibus. 348

2. De vtilitate Regni in conseruatione familiarum nobilium. 350
3. De pace, & concordia Reipublicæ seruanda. 353
4. De vtilitate diuitiarum, & ciuium in Republica. 355
5. De anima, & conscientia illæsis seruandis; & de obligatione Regum remouendi causas ruinæ subditorum suorum. 358
6. De fine legum, & specialiter nostræ Pragmaticæ. 363
7. De statutorum obseruantia, & vtilitate. 364
8. De iniquitate, & absurditate legum, & statutorum vitandis. 365

QVÆSTIO II.

De schedulis, seu libellis secretis, vulgò dictis, memoriales sin firma, in causis puritatis, & nobilitatis oblati; ad explicationem huius Pragmaticæ in §. Ordenamos y mandamos que de aqui adelante ninguna persona, &c. 368

QVÆSTIO III.

De verbis iniurijs contra puritatem, & nobilitatem prolatis in rixis, conuentibus, & priuatis loquutionibus: an quid probent, & aliquam mereantur fidem? ad interpretationem §. Otro si que las palabras. 379

QVÆSTIO IV.

De re iudicata, seu de tribus sententijs in causis puritatis, & nobilitatis latis: quatenus profint descendentibus, & vniuerso generi, & familia: ad interpretationem §. Ytem por que auiedo en todas las materias limite, huius Pragmaticæ. 388

ARTIC. 1. De auctoritate rei iudicatæ, & ratione decidendi nostræ constitutionis, quæ continetur à principio huius §. vsque ad verba, apenas hallaron entrada las leyes. ibid.

2. De tribus sententijs latis circa puritatem, nobilitatem eiusdem stirpis, & familiæ, quatenus & quibus casibus efficere valeant rem iudicatam, iusque generi acquirant reale: ad interpretationem huius §. in vers. Ordenamos y mandamos que en quarto o quartos, &c. 390
3. De tribunalibus, & communitatibus, ex quibus actus positui oriri debent, vt efficere

Index Quæstionum, & Paragraph.

- efficere valeant rem iudicatam, iúsq̄e reale generi acquirant; ad intelligentiam §. *Y por que auendo de obrar los tres actos,* &c. 402
4. De non retractandis tribus sententiis, seu actibus positivis per instrumenta de nouo reperta, nec annullandis per falsa: ad interpretationem §. *Y por que conforme a derecho.* 405
- §. 1. An iure communi dentur causæ, ex quibus res iudicata infringi valeat? & quæ sint. 406
2. An iure assignari possint causæ, ex quibus etiam extante decisione generali huius Pragmaticæ tres actus positivi subverti, vimque amittere valeant. 414
- QVÆSTIO V.
- De catalogis, seu registris descendentiũ à Iudeis, Mauris, seu alijs maculatis, libros verdes, o del beçerro appellatis; ad interpretationem §. Otro si por que muchas personas con malicia.* 419
- QVÆSTIO VI.
- De confessionibus, seu genealogiis in sancto Inquisitionis Officio acceptis, in quibus descendentiã maculatam fatentur ascendentes, quatenus noceant tam confitentibus ipsis, quàm eorum descendentijs Et de admniculis, quibus oportet esse roboratas, vt plenè probent: ad interpretationem §. Ytem por que en algunos confijos y tribunales, &c.* 424
- §. 1. Proponuntur iuris rationes, quæ partem affirmatiuam propositæ quæstionis suadent. 425
2. Contrariæ sententiæ rationes proponuntur. 429
3. Conciliantur, & intelliguntur prædictæ contrariæ rationes secundùm ius commune. 432
4. De vero intellectu, & ratione nostri textus. 437
5. De admniculis, quid sint, & qualia debeant esse, vt alias coadiuuare valeant probationes. 442
6. De aliquibus admniculis in specie, quæ in præsentì adduci, & considerari possunt. 444
- QVÆSTIO VII.
- De obligatione, & effectu huius Pragmaticæ quatenus obliget omnia tribunalia, communitates & collegia ad eius obseruationem; ad explicationem §. Ytem por que en algunos de los tribunales, &c.* 447
- QVÆSTIO VIII.
- De officio promotoris fiscalis in his puritatis informationibus.* 452
- QVÆSTIO IX.
- De iudicum officio in puritatis informationibus, & de forma, quam seruare debent in earum diiudicatione.* 461
- §. 1. De arbitrio iudicum in puritatis informationibus dirigendo, & ex quibus regulando. ibid.
2. De his, quæ seruare iudices debent in ferenda sententia in puritatis causis. 465
3. De testium numero, an minor circa maculam præferatur maiori asserentium puritatem? ad verum intellectum trium præcedentium regularum, & conciliationem oppositarum opinionum Laræ, & Zaballos. 469
4. Prosequuntur regulæ ad instructionem iudicum circa puritatis causas diiudicandas. 480
- Instrucion brebe, y summaria, util y necessaria para los Commissarios, y Notarios de las informaciones de limpieça, y su buen acierto direccion.* 485

TRACTA

TRACTATUS DE PURITATE, ET NOBILITATE PROBANDA EX STATVTIS

SANCTI OFFICII INQUISITIONIS

Regij Ordinum Senatus, sanctæ Ecclesiæ Toletanæ,
Collegiorum, aliarumque Communitatum.

PRIMA PARS.

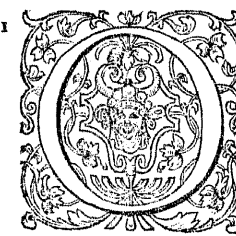
Ad explicationem Regiæ Pragmaticæ sanctionis §. 20. incipit y porque el odio à Domino nostro Rege Philippo IIII. lata Matriti 10. Februarij, anno Domini, 1623.

QVÆSTIO PRIMA.

Proæmialis & de causa huius Pragmaticæ.

S V M M A R I V M.

1. Secundùm ordinem omnia fieri debent. Ordo difficillimis intellectum præbet, & inordinata confusionem pariant, ibid.
2. Diuisio cum ordine charitatem parit, & tres notabiles effectus producit. num. 4.
3. Diuisa, & ordinatim distincta melius intelliguntur.
5. In tractatus progressu ordinem & distinctionem promittimus.
6. Diuisio huius quæstionis.

M NIA decenter, & secundùm Ordinem fieri debere docet Apost. 1. ad Corinth. c. 14. in fine, quia ordo difficillimis intellectum præbet; & inordinata confusionem pariant, Auth. de Hered. & fidei. §. His igitur, & inordinatum, vbi glos. verb. conjunctio, Laurent. Syluan. de feud. recocuit. quest. 1. num. 2. Nicol. Euerard. in Topicis loco, Ab ordine, 1. num. 1. Aym. Crauet. in repetit. Rubrica, de leg. 1. Prima Pars.

mon. 2. Io. Neuzan, in s'ua nuptiali in princip. num. 9. Io. Montan. de Auctoritat. magni Consilij, num. 3. 8. Per. Greg. in syntaxi artis mirabilis tom. 2. lib. 4. cap. 4. n. 18. Acebed. in curia Pisana lib. 2. cap. 2. num. 1. plures nouissimè apud Hermosill. ad prolog. glos. 2. num. 130. part. 2. 5. & concinit illud Horatij in arte Poëtica. Singula quæque locum tenent fortiter ac decenter. Et alibi Poëta dixit. Omnis res floret, quam iustus dirigit ordo: Orne sed euertit reprobis ordo bonum. Conuenit quæ text. in cap. cum dilecta. 22. de rescript. cum similibus adductis per Nicol. Euerard. d. loco. Ab ordine, per totum. † Et si ordini congruo diuisionem adiciamus, cum debita procedere charitate promittimus, secundùm text. in cap. super literis, 20. de rescript. Abb. Consil. 96. lib. 1. † quia diuisa & ordinatim distincta melius intelliguntur. l. in prince. iuncta glos. de doli excepti. §. sed non respice. Inst. de leg. last. Consil. 24. lib. 1. † Et tres notabiles, & viles effectus ex diuisione prouenientes signat glos. verb. easdem Institutiones, in proæmio. Inst. §. igitur. † Quare non solum in tractatus progressu, sed in singulis quæstionibus ordinem & distinctionem adiciemus, & seruabimus; & cum plura nunc ad explicationem nostri tractatus, & Pragmaticæ, eiusque, & huius quæstionis veram ostendendam causam sint præhabenda, in nonem

noem omnia diuidemus partes per totidem §§. & in calce quaestionis vniuersi tractatus diuisionē accingemus; praesertim igitur quaestionis partes hae sūt.

- 1 De mali nominis & infamiae incommodis.
2 De boni nominis, & famae commodis & utilitate.
3 De bono nomine, & proprio honore curando, atque tuendo.
4 De sanguinis puritate, & macula in speciali.
5 Quatenus quilibet nobilitatem, & prioritatem nancisci appetat.
6 De calumniis, & conuictis solitis aduersus puritatem & nobilitatem.
7 De calumniis iniuste illatis patienter ferendis.
8 De iniuriis aduersus sanguinis qualitates prolatis vlciscēdis, quo animo, & modo.
9 Ex omnibus dictis infertur causa, & finis nostrae Pragmaticae, & tractatus.

S. I.

De mali nominis, & infamiae commodis, & opprobrio.

S V M M A R I V M.

- 1 Mors potius eligenda quam infamia, & num. 7.
2 Metus infamiae maior quam mortis.
3 Mors & infamia in multis aequiparantur, & sup. num. 29.
4 Infamia plus fugienda, quam caetera perniciosa.
5 Mors naturalis honorifica, infamia vero ignominiosa dicitur.
6 Infamia motati diuersis iure nuncupantur nominibus.
7 Ignominia ingentiora affert mala, quam hostium & inimicorum insidia.
8 Infamiae semel acceptae cicatrix nunquam deletur.
9 Plus hominibus malum plaudet proximi, quam bonum.
10 Iniuria famosa dupliciter ferit, & triplex producit damnum, & n. 12.
11 Audiens infamiam, & incaute eam veram iudicans, non minus ledit, quam calumniator, ibidem n. 12.
12 Lingua sine auditoribus nihil operatur, n. 12.
13 Auditus voluntarius detractionis peccatum producit lethale, & obligationem restitutionis, maxime in eo, qui ad eam incitat, n. 14.
14 Qui gratiam sibi fore aliorum detractionem ostendit, peccat mortaliter.
15 Delectatio detractionis aliquando non est peccatum, maxime si fraternam non omittitur correctio.

- 17 Quilibet tenetur detractorem corrigere nisi iusta eum excuset causa, & qualis sit. Ad correctionem qui teneantur, & qui non, ibidem.
18 Interrogans infamiam proximi sine iusta causa, peccat, & qualis dicatur iusta causa.
19 Referens ab aliis audita multiformiter peccatum committere potest, & quae conditiones requirantur, ut peccatum euietur.
20 Tutius est abstinere à detrahendo proximum & ab audiendo aliorum infamiam.
21 Infamia proximi publice licite detegitur non solum ubi publica est, sed etiam ubi ignoratur.
22 Olim publice infamatus, qui bonam postea assequutus fuit famam, & extat emendatus, infamis pro illo tempore dici potest, cum expressione emenda, dummodo de alio delicto diuerso non infametur, num. 23.
23 Aures sunt pennae quibus infamia ad omnium euolat notitiam.
24 Verbum iniuriosum sicut sagitta, leuiter volat, & grauius vulnerat.
25 Lingua tenerum membrum, est tamen in efficitia magnum.
26 Verborum ictus, etsi videtur leuis, alio quolibet atrocior censetur.
27 Parua verba magnos solent creare tumultus.
28 Vulnera verborum tanto difficilior curantur, quanto facilius profertur.
29 Qui proximum indebitè infamat grauius peccat.
30 Sicut honor caeteris est preciosior rebus ita eius amissio maior est omnium bonorum.
31 Ardua sunt causa dedecoris, & debent mitissime tractari, n. 33.
32 Tractatio circa probandam puritatem & nobilitatem grauisima est.

Indis (vt refert Anonymus) quemdam sagittandi arte cum primis celebrem, adeo vt etiam per annulum sagittam mittere diceretur, quem in bello cum cepisset Alexander iussit artis suae specimen edere: reculantem iratus Rex necari iussit: cum duceretur homo, dixit his, à quibus ducebatur, se multis diebus non exercuisse artem, ed quod timuisset ne aberraret, id vbi denunciatum est Alexandro, quod non contumacia, sed ignominiae metu recusasset, admiratus ingenium gloriae studiosum, dimisit illum donatum, & ed quod mortem appetere maluisset, quam fama sua videri indignus, cuius vestigia non desunt in Iure, nam in l. 2. §. cum placuisset, 24. vers. inuinitum fuisse de Orig. Iuris, refertur de quodam Virgino qui cum Appium Claudium incensum, ac captum Virginis filiae suae amore, omnēque fas, ac nefas miscuisset, animaduerteret, & castitatem filiae vitae quoque eius preferendam putaret, arrepto cultro de taberna Lanionis filiam interfecit; in hoc scilicet, vt morte virginis contumeliam stupri acceret. & Atque ideo infamiae metum metu mortis maiorem esse, docuit Paulus I.C. in l. isti quidem. 8. quod metus

notus causa, & ex aliis exornat Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. qu. 5. n. 8. & 9. Alias quidem aequiparantur infamia & mors, vt in l. i. §. de manu vindicta, cui conuenit, l. 1. ibi, a se senior de morte, 4. o de mala fama, tit. 2. part. 4. & Et plus caeteris perniciosius rebus infamiam fugiendam constitutum habemus in l. Iulianus. 26. in fin. principij, si quis omiffa causa testam. l. reprehendenda. 5. C. de iustit. & filij. l. quisquis. 6. §. 1. C. de Postuland. exornant Peretz de Larta lib. 2. de amittens. & capellan. cap. 4. num. 58. Tapia in l. fin. 2. part. cap. 5. num. 83. de constitut. Princip. Plura Medicis tom. 1. Opusculor. fol. 110. Menoch. de arbitris casu, 277. num. 19. Farinac. in praxi crim. 1. part. 9. 15. num. 6. Pet. Surd. consil. 426. num. 57. Ratio est, quia naturaliter mortuus honorificè, infamia vero notatus cum dedecore & ignominia mortuus censetur, vt in l. 1. §. filium habuit. 8. de bon. poss. contra tab. l. actio. ne. 6. §. 5. Publicatione quoque, pro socio, l. quotiens. 14. in fin. de Nouat. §. Publicatione. 8. Inst. de societ. & Quo dedecore notatos, iam infamia iniustus appellat text. in l. omnes 33. C. de decurion. lib. 1. o. cap. cum in Inuentus, 12. de purgat. canon. Iam homines non integros vocat I.C. in l. Pupillar. 4. de Popul. act. Iam decoloratos videri ostendit text. in l. eum qui. 19. C. de l. pfe. & Cleric. alii vero infamia obstrictos afflictos nominat, elegans text. in l. §. libid. 25. C. Ad l. Iul. de adult. ter. & Quibus etiam conuenit noster Hispaniarum Rex Alphonsus in suis septem partitarum legibus, qui in l. 5. tit. 5. p. 1. loquitur ita, Tal ferida como es la vida, & in l. 4. ibi, Tal por dia ser el en famamiento, que meyor le seria la muerte que la vida, & in l. fin. ibi eporenda los amigos puseiron esta ferida por mas estraña, que la de la muerte, por que esa non es mas de vna vez, e esta es de cada dia, tit. 13. part. 2. consonat etiam l. 3. ibi, que llegaria a peligro de muerte, o de deshonra del Rei, e todos los omes buenos e honrados, tit. 16. part. 2. Quibus etiam ad stipulatur Philopphus quidam cum dixit, viro forti ignominia tristior est morte, qua cum gloria, & spe publica salutis sine longo cruciatu additur. Et conuenit illud Xenophon. lib. 2. de institut. Cyrr. non est res magis molesta, quam vita sine honore. & Quia nec sunt crudeliores hostium impetus, nec laceratio sanguinea tristior, nec sagitta mortifera acerbior, vt elegantibus plenè verbis significauit Reginus de amicitia, iniquiens, Multi haecenus plus mali per calumnias, quam per hostes acceperunt, & multis iam iniuria maior facta est propter aurium informitatem, quam inimicorum iustitias, quorum rationem traditam inuenies apud Thruierum Apoph. 6. dum dixit, & vulnus quidem curare, sed nunquam potes eius cicatricem omnino extirpare, multo est operosius ignominiam semel acceptam omnem delore. & Quod sicut graue ita & frequens nam plaudet hominum auribus vicini malum, & malum nomen plus bono aridet, & est quasi venenum, quod ex minimo carperet totum hominem solet. Et cum malitia hominum maximam partem veneni sui bibat, ac velut serpentes, quod in alienam perniciem perferunt, sine sua continent, non est huic simile, hoc habentibus pessimum est, vt significauit Seneca Epist. 32. & Et aptè, verèque, quia famosa iniuria dupliciter ferit, ferit & dictum, ferit & auditum, nam res est grauisima, in qua duo sunt, qui iniuriam faciunt, vnus qui afficitur, calumniator enim iniuriam facit, non praesentem lacerans, & similiter qui ei fidem praestat, antequam verè rem agnoscat, qui autem abest iniuriam patitur, tum à calumniatore, tum ab eo, qui ipsum aures calumniantis praebens pro malo reputat, vt toridem verbis Herodotus dixit lib. 7. Immo triplex malum quidam incognitus ex simili exhaerit, contumelias inquit, famosa virilis personis ca-

dem opera nocet, nam declaratum iniuria afficit, & auditores veritate priuati, & conscientiam suam atque iustitiam, & non certe minus audientium aures causa sunt iniuria, detractionis, & infamiae, quam Ieremias obiurgantis lingua, qua nisi audientibus, aut non loquitur, aut nullum nullo audiente effectum saltem partraret loquendo iniuriam. Quosdam enim conperit vt Luciani verbis vtat) studio calumniae adeo suauiter titillari auriculas, vt se penitus confrices, proinde talibus adiui sociis calumniatores cum irruerint, vniuersa pro viribus euertunt, nec magna emittit victoria, ubi nemo resistit, nemo vim tormentorum sustinet, aut iacula in uisus mutat, quare qui auscultat ipse suis auribus iniuriam. Vnde Anonymus sapienti cuidam, cum aliquis ei diceret, me praesente tibi à certo quodam conuictum factum est, dixit, Nisi tu libenter audiuisses, nunquam ille mihi esset conuictus. Quae est ratio illius tam communiter à DD. recepta, quam verè opinionis, quod videlicet non minus lethali afficiat peccato auditus voluntarius detractionis, quam ipsamet detraçtio, immò grauior, & aliquando cum obligatione restitutionis, vt communiter probant DD. ex Nauarro in Manuali cap. 18. num. 37. & Pet. Nauarra de restitut. lib. 2. cap. 4. dubit. 1. à num. 335. Arag. 2. 2. quæst. 72. art. 2. Salon ibidem 7. 73. art. 4. conclus. 2. Soto de iust. & iure lib. 5. q. 10. art. 4. Paul. Layman lib. 3. sect. 5. tract. 3. p. 2. c. 3. num. 14. Filiuc. tract. 3. 2. n. 24. & seg. & tract. 40. num. 121. & seg. P. Th. Sanc. conf. moral. 1. to. c. 3. dub. 7. lib. 1. Sayr. Clau. reg. lib. 1. cap. 5. mim. 38. Rebello de obligat. Iustitia. 1. part. lib. 4. q. 6. n. 2. Mol. de iust. tract. 4. dist. 34. Azor. instit. moral. 3. part. lib. 1. 3. cap. 7. dub. 10. Valer. Reginal. in praxi fori poenitent. lib. 24. num. 95. Leonard. Lessi. de iust. lib. 2. cap. 11. dub. 1. Mart. Bonacia. de restitut. dist. 2. q. 4. punct. 1. n. 1. & quod maxime locum obtinet, in eo, qui alium incitat ad detrahendum in re graui, text. in l. non solum 1. 1. §. 1. ubi elegantissime Bart. & in §. Arilicinus 6. de iniuriis, §. non solum. 1. 2. ibi, vel qui procurauit, inst. eod. facit text. in c. fin. ubi gloss. verb. iustitiam extra, eod. plura apud Farin. 3. rom. praxi crim. q. 105. num. 90. & seg. & Immo qui sibi gratiam fore aliorum detractionem ostendit, mortaliter peccat, sicut qui delectatur de proximi infamia audita à detractore, licet tunc ad restitutionem non teneatur vt rectè volunt praecitati. & Siquidem delectatio non sit de malo proximi, sed tantum de auditu rei nouae, aut de eloquentia detractoris, de simili ve circumstantia, nec fuerit detractionis causa, nec ad eam incitauerit, deficiet etiam peccatum mortale, dummodò non defecerit correctio, cum obligatio corrigendi adest, vt volunt Rebellen. 6. Reginal. 96. Lessi. 20. Filiuc. d. tract. 40. num. 123. Paul. Laym. & P. Th. Sanc. Bonacina. 5. in locis citatis, & Nauarr. in man. cap. 23. num. 26. & Quia quilibet tenetur detractorem corrigere, nisi verisimile sit, non profuturam correctionem, aut si timeatur graue damnum ex correctione prouenturum, siue audiens sit inferior persona, cui ex correctione verecundia possit evenire, siue res, de qua detrahitur, notoria & publica fuerit, quia his & similibus casibus corrigendi deficit obligatio, vt praecitati omnes animaduertunt, & alij plures penes Dianā res. fol. moral. 2. par. tract. 3. miscel. res. fol. 24. pag. 109. Vnde raro persona priuata mortale non corrigendo percipient peccatum. Saepè verò Praelati, parentes, Domini & similes non corrigendo peccatum & obligationem restitutionis sui muneris ratione obtinebunt, vt communiter tenent DD. citati praecitati in locis. & Et de iniuria proximi alium interrogans lethalter peccat, cum restitutionis obligatione, nisi iusta eum excuset causa, secundum Nauarr. d. c. 18. n. 26. & alios citatos, vt si

agatur de ineundo matrimonio, aut de electione ad officium requirens certas generis, & virtutis qualitates, aut de ingressu Collegij, alteriusve Communitatis, quia tunc ratione vitandi proximi damnum, & interrogatio, & responsio defectuum iuste procedit, quia iusta causa adest, & deficit iniuriandi animus, l. 3. §. 1. de iniur. l. qui seruum, 3. 4. de Act. l. 1. §. ff. omnes 8. de infic. ventre. Idem Nauarr. in man. c. 23. n. 26. & Reginald. lib. 24. n. 96. & dicam infra. 2. p. q. 1.

19 *glos. §. 2. 20. & 21.* Similiter etiam, qui ab aliis audita refert multiformiter lethaliter peccat velut asseuerando proximi auditam infamiam, defectumve, quia tunc est idem, ac si ipse per se infamaret proximum. Aut si deficiat conditio aliqua ex quinque à DD. requisitis, vt referens auditum infamiae proximi absque asseueratione lethaliter non peccet, quas nunc non refero, tum quia nostrum non est in hac re plurimum vagari, & quia videri possunt penes DD. statim citandos, tum etiam quia raro interueniunt omnes praedictae conditiones, & quasi semper referre audita de proximi graui infamia lethale gignit peccatum, quare tutius est, non solum abstinere à similibus relationibus, sed etiam ab audiendis proximorum defectibus, & infamiis ex supradictis, circa quae videantur Nauarr. in man. cap. 18. num. 50. Pet. Nauarr. de restitut. lib. 2. cap. 4. part. 2. num. 330. Arag. 2. 2. quae. 62. art. 2. dub. 6. vbi etiam Salon controuers. 2. 2. concl. 4. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 6. punct. 5. P. Mol. de iust. tract. 4. disp. 30. Filliuc. tract. 40. c. 4. ex num. 94. cum seqq. Paul. Layman. d. n. 14. Val. Reginald. lib. 24. n. 77. Léil. de iust. lib. 2. cap. 6. dub. 5. Sayr. Clau. reg. lib. 1. 1. cap. 6. n. 16. Rebell. de restitut. quae. 3. Eriman. Saa. 21 *verb. Infamare num. 4.* Nisi infamia fuerit omnibus nota & publica, non solum in loco vbi extitit notoria, sed etiam quo ignoratur, percontari licet, quia infamatus publicè ius bonae famae vndique amisit, secundum Bañez 2. 2. q. 73. art. 2. dub. 3. Salon ibid. controuers. 2. concl. 4. & in d. q. 62. art. 2. controuers. 18. concl. vlt. Mol. disp. 33. Pet. Nauarr. n. 286. Reginald. 854. Saa. §. Azor. dub. 8. Filliuc. n. 100. & seqq. Laymā. n. 9. in locis citatis, contra alios quos plena manu congerit Sayr. Clau. Reg. lib. 1. 1. cap. 6. n. 22. Etiam si olim infamatus bonam nunc fuerit famam honestis consequutus actibus, quod non tollit ius dicendi eum infamem pro illo saltim, quo infamis extitit, dummodò si emendatus fuerit, eius emendatio, & poenitentia etiam exprimat, secundum Lessium, Azorium, & alios, quos refert, & sequitur Mart. Bonacina. de restitut. disp. 1. q. 4. punct. 6. num. 4. & seqq. explicat & distinguit Filliuc. ex n. 106. maxime n. 108.

23 *vers. non est tamen.* Et eum non infamet in alio genere criminis, de quo publicè extat infamatus, quod nullam connexionem habeat cum delicto publico, allas enim oriatur peccatum lethale, ex Aragon. dub. 3. & Salon. controuers. 19. concl. 1. Lessio cap. 11. dub. 14. Pet. Nauarra n. 21. Sayr. n. 28. locis citatis.

24 *Quae omnia confirmantur,* nam aures audientium libenter maledicta pennae sunt, quibus sicut sagitta emissā velociter ad omnium scientiam, deuolat iniuria, & sicut nebula per ventos vndique sparsa per hominum aures enolat irruocabile infamiae verbum ex illo Horatij 1. Epist. 18.

*Nescit vox missa reuerti,
Et semel emissum volat irruocabile verbum.*

25 *Quare D. Bernard. in quodam suo sermone. Time (inquit) sagittam, leuiter volat, leniter penetrat, sed dico tibi non sene instigit vulnus, cito interficit, nimium sagitta verbum iniuria prolatum est.* Et alibi elegantissimè ita huc verba profert. *Leuis quidem sermo leniter volat, sed grauius vulnerat, leniter transit, sed grauius vit; leniter profertur, sed non leniter renouatur; facile volat, sed*

facile charitatem violat. Tenerrimū membrum linguas attamen vix teneri potest, substantiam quidem infirmam, atque exiguum, sed vsu magnum, & validum inuenitur: tenuis est, & lata, ideo apertissimum euacuandis sordibus instrumentum. Plura mala ex lingua prouenientia videas penes Ludouic. Pegneram decif. serm. 13. n. 5. & 6. Quare verborū ictus, etsi leuis videatur, quolibet alio atrocior censetur, ex Athanasio Apolog. 1. Nam qui lapide ictus est, quarit medicum, ictus autem calumniae grauius quam lapides feriunt, est enim calumnia claua, & gladius, & inculum incurabile, vt ait Salomon. Cui etiam conuenit D. Io. Chrysostomus supra illud Matthaei 5. *Qui dixerit fratri suo fatue, dum inquit: Parua verba multoties homicidium perpetraverunt, & ciuitates integras euerterunt; nunquam paruum existimes fratrem stultum vocare, auferens ei prudentiam, & intellectum, quo homines sumus, & ab irrationabilibus distamus, & vt rem clarius demonstrum, & appareat, qualis quantaque sit infamia, & iniuria in hominum aures sparsa, nihil elegantius, quam Valerij Episcopi in quodam sermone verba haec.* Nihil sanius, nihil violentius amaris aspersio sermone, quorum vulnera tanto difficilius curantur, quanto facilius proferuntur, vidimus frequenter verborum facta in crimen venire, & nimia facilitate verborum amicitias odia succedere: quando autem potest fieri, vt homo aut magniloquus, aut maliloquus non habeatur ingratus? Quibus concinit Cic. ad Philip. 3. dum ait. *Nihil detestabilius de decorati one, nihil fadius seruitute, ad decus, & libertatem nati sumus, aut hoc tenemus, aut cum libertate moriamur.* Et denique vt his finem adiciamus, non parui pendenda sunt Regis Alphonsi elegantissima verba in iam allegata. l. in. ibi. *Otro si le debeu muelo guardar de mala fama ca maguer se face por palabra, e va por aire, macho mas face estrajo golpe que el arma. Porque estamata al ome non le tollendo la vida, lo que el arma non puede hacer, e face aun mui peor golpe ca el arma non laga a otro, si non aquel aqueien fiere, mas esta laga, e aquel aqueien la ponen, e aun asu linaxo, e aun alas orexas de aquellos, que las qui serien creer, e aun a ensotra manera de mal que mas de graue sanan los omes desta, que de la laga.* Est enim idem cum eo quod idem Rex dixerat in l. 4. eiusdem tit. 3. part. 2. *vers. E mus menos a sa carlas de nueuo ca el pueblo que disfama a su Rei, disuendo mal del, porque pierda buena preze buena nombradia, porque los omes los agan de desfamar, e aborrecer face traicion conocida, bien assi como si le matafen, ca segun dixeron los sabios antiguos que ficieron las leyes antiguas, dos yerros son como y qua les matar al ome o infamar lo de mal. Porque el ome des pues que es infamado, maguer non aya culpa muerto es quanto al bien, a lo honrra deste mundo, & saltim generaliter apud omnes constitutum est, quod honoris & vitae causa aequiparantur, secundum Greg. in l. 4. verb. las leyes, tit. 13. part. 2. Cordoba de Lara tract. de Aliment. in l. si quis à liberis, in princ. n. 34. de liber. agnosf. Menchac. quae. 11. §. 1. Cald. Pereira in l. si curatorem. verb. cum non absmilis, num. 10. C. de in integ. restitut. Marian. Antonin. var. resolut. lib. 3. resolut. 11. n. 2. Brunior à Sole in locis communib. verb. honor. n. 4. Menoch. conf. 96. num. 15. & conf. 98. num. 8. & conf. 302. à prin. Pet. Surd. decif. 89. n. 21.*

Ex quibus primò infertur, quàm grauius peccet, qui suum proximum grauius infamat siue factò sit, siue litteris, aut verbis, vel ex causa falsa, siue vera, quae in occulto adest, fiat hoc occultè, in absentia proximi, quod detrahare dicitur, aut in eius praesentia, quod inferre contumeliam est, aut per detigorem, de quibus agunt Theologi apud D. Th. 2. 2. q. 72. art. 2. & q. 73. art. 1. & q. 75. art. 2. vbi cõmuniter DD. & probatur in l. 1. litem apud. 15. §. Ait Prator. Ne-

quid 25. de iniur. Princ. inst. cod. Paul. lib. 5. tit. 4. Quia cū honor sit omnibus rebus pretiosior, vt in seq. §. dicā, iniuria aduersus eum grauior iudicatur, quàm amissio honorum omnium, ita Mart. Bonac. de restit. disp. 2. q. 4. pun. 1. n. 7. vbi, & in seqq. latè de hac materia agit, nec quidem nobis licet in hoc plurimum laborare.

21 *Secundò infertur, quantum sint ardua infamiae & dedecoris causa, vt ex text. in l. inimicitia, 9. §. fin. de his quibus, vt indign. probat. Bart. Chassan. in Catalog. gloria mundi lib. 1. confid. 1. n. 2. Vazquez controu. illustr. c. 11. n. 7. & seqq. cum aliis retatis à Valençuela conf. 2. n. 8. & seqq. & n. 81. ¶ quantumque mitissimè debeant tractari, & cum lege prudentiar, & Christianitatis resoluui cum magna animaduersione, & pondere, vt docuit Alciat. conf. 306. n. 4. secundū impressionem antiquam, in noua est conf. 2. n. 5. lib. 7. Viguer. instit. Theolog. c. 20. §. 9. cum pluribus in discursu referendis. ¶ Et cum ex ignobilitate, & sanguinis purcitiā prouenienti à conspersis macula Iudaica, Sarracena, Apostasiaca, seu Haeretica tor sequantur damna, vt à maximis honoribus, & dignitatibus arceantur in nostra Hispania cū eorū infamia & dedecore, rem atquissimam, & arduam cõstituit eius tractatio, & diuindicatio, è nostris videndi sunt Nauar. de snib. humā. actuum, §. nono infertur, n. 51. & 52. Pet. Nauar. de restit. lib. 2. c. 4. n. 1. cū seqq. pluribus relatis ab Ildephòlo de Lara in tract. de annuier. & Capellan. lib. 2. c. 4. n. 56. Gomez lib. 2. de poenit. in se ipsum c. 10. n. 15. Menoch. conf. 96. n. 15. Riminald. conf. 468. n. 58. vol. 4. Pelaez de Meres de maiorat. 1. p. d. q. 11. quasi per totū, & à Io. Sancio Abulensi in pract. disp. 46. n. 8. & 9. Auina de confessor. sollicitat. q. 19. n. 9. vbi plures, & Fr. Ant. à Soufisa in simili tract. 2. c. 7. n. 4. & duob. seqq. & à Io. Baptista Valençuela, conf. 92. à n. 5. cum seqq. Prosp. Farin. decif. 167. à n. 13. in fine cum pluribus seqq. 1. p. à quibus quod his deficit fumendum est.*

§. II. De boni nominis & famae commodis, & utilitate.

S V M M A R I V M.

- 1 Honor seruari commendatur in pluribus sacrae Scripturae locis, & n. 2.
- 3 Qui curant conscientiam, & negligunt famam, crudeliter faciunt, & n. 4.
- 5 Inclity est animi famam diligere & lucra negligere. Fama bona Thesaurus est inestimabilis, incundus, & sicut lilium dans suauitatem odoris, & est res pretiosa, ibid.
- 6 Boni non tanti sentiunt rerum amissionem, sicut gloriae & famae.
- 7 Fama bona est multum pretiosa, & omnibus rebus ditor, & n. 8.
- 8 Honor maximus bonorum.
- 9 Opinio bona ditor est pecunia, & in tenebris proprium splendorem tenet.
- 10 Honestus rumor alterum est patrimonium.
- 11 Contemptus bonum nomen ceteras negligit virtutes.
- 12 Contemptio boni nominis vitium est cum impudentia, & insania innatum.
- 13 Fama bona plus curanda, & relinquenda liberis, quàm diuitiis.

Prima Pars.

- 14 Qui integri status sunt dicuntur esse in dignitate.
- 15 Viro honesto nihil est bona fama antiquius.
- 16 Impossibile indicatur, quod seruato nomine, & fama bona fieri non potest.
- 17 Metus honoris iustus est, & excusationem praestat.
- 18 An quis sine peccato suam valeat prodigere famam, distinguitur, n. 19. & limitatur n. 22. infamare seipsum quando peccatum, sub d. n. 18. Fama nostra an in dominio nostro, ibid.
- 20 Iniuria honoris grauior, quàm membri abscissio.
- 20 Rarò quis se infamat absq; aliorū detrimẽto.
- 22 Aliquando licet, & meritorium est, propriam prodigere famam.
- 23 Consuetudo almae Societatis I E S V detegendi superioribus crimina religiosorum laudatur, ibid.

CONTRA igitur honor, integritas, & puritas sanguinis, nobilitasque familiae, seu bonum cuiusquam nomen quanti sit habendum pluribus tam Sacrae Scripturae locis, quàm sententis receptorum Patrum ostenditur, vt pater Ecclesiast. 7. 2. *Melius est bonum nomen, quàm vnguentum pretiosa, & dies mortis die natiuitatis.* Et Prouerb. 15. 30. *Fama bona impinguat ossa, & cap. 22. 1. Melius est bonum nomen quàm diuitiae multae; super argentum enim & aurum gratia bona, quare per plurimum honorem commendat Gentium Doctor ad Roman. 12. 10. ibi, honore inimicem praecientes, & ad Corinth. 12. 23. & qua putamus ignobiliora membra esse corporis his honorem abundantiorem circumdamus, & ad Timoth. 3. 7. oportet autem & illum testimonium habere bonum ab his qui foris sunt, idem enim facit, D. Pet. Epist. 1. cap. 2. & 3. ¶ Quod verò diligenter honor sit seruandus pluribus aliis locis commendatur Ecclesiastici 33. 23. *In omnibus operibus tuis praecellens sta, ne dederis maculam in gloria tua, & cap. 41. 15. Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quàm mille thesauri preciosi & magni. Bona vite numerus dierum: bonum autem nomen permanebit in aeternum, & in aliis pluribus locis quos longum esset recensere. Quare D. August. de bono viduitatis cap. 22. vt refertur in cap. Non sunt audiendi 56. 11. quae. 3. inuehitur in eos, ¶ qui cum reprehenduntur de mala suspicione, dicunt coram Deo sufficere sibi conscientiam, & estimationem hominum non solum impudenter, verum etiam crudeliter cõtenentes; proinde subiugit. *Quisquis à criminibus flagitiorū, atq; facinorū vitā suam custodit sibi beneficit, quisquis autem etiam famam, & in aliis misericors, est, nobis enim necessaria est vita nostra, aliis fama nostra, & in ferm. 3. de communi vite Clericor. vt Gratianus refert in cap. nolo. 10. 12. quae. 1. ait *Prouidemus enim bona, vt ait Apostolus, non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus: propter nos conscientia nostra nobis necessaria est, propter vos fama nostra, non pollui, sed pollere debet in vobis: Duores sunt conscientia & fama, conscientia necessaria est tibi, fama proximo tuo, ¶ qui confidens conscientia negligit famam crudelis est. Et in l. de Doctrina Christiana, sic (inquit) *Doctor bonam eligit vitam, vt etiam bonam non negligat famam, de quibus plura cumulat Pet. Nauarra de restitut. lib. 2. cap. 14. a num. 110. cum seqq. Jacob Simanch. de Cathol. institut. tit. 56. num. 5. & D. Io. Ramirez in tract. de confirmat. ordin. D. Iacobi, capit. 25. sub numero 3.*****

A 3 vbi

vbi, & in n. 9. plura ad propositum cumulat, & ait, quod bona fama est thesaurus hominis inestimabilis, iucundus, & sicut lilium, dans suavitate odoris, est res pretiosa, Aymon Crauera *conf.* 145. Alberic. *de testib. c. 2. n. 10.* Francisc. Brun. *de iudicis tract. de tortura* 1. p. q. 5. n. 2. & Cassianus lib. 1. *Epistola* 3. dū ait. † Nam inchoyri animi signum est, fama deligere commodum, & lucra causarum negligere, nam qui affectat fama commodum, pecunia negligit augmenta. Regnantis facultas tunc fit ditior cum remittit, & acquirit Theasurus fama neglecta utilitate pecunie, & paulo post subiungit ad idem, Nemo futurum putat diligentem, quem in ipsa novitate operationis sua non videt esse custodem, prouidus institutor hortum suum faciendis nititur ornare plantariis, ut reddant fructus opatos, qua solitis fuerant culta laboribus, & lib. 4. *Epist.* 12. Pulchrum est commodum fama facta negligisse lucra pecunia, & lib. 8. *Epist.* 23. Hoc nature Theasuris reponimus, quod fama commodis applicamus, & concinit illud Plauti licet vulgare.

Ego si bonam famam mihi seruari facerem, ero diuus.

Quare nullam rerum amissionem tanti boni sentiunt, sicut gloriæ, & famæ, vt ostendit Arist. lib. 5. *reipub. cap. 11.* Vt ij qui (inquit) pecunias amant, pecuniarum immunitatem, sic ambitiosos, ac boni viri gloria iacturam molestè ferunt: † quia bona fama est multum pretiosa, vt ait I. 5. tit. 5. p. 1. in fin. & est thesaurus inestimabilis secundum Bald. in l. 1. *C. de confessis*, adductum à Neuzian. in *stylua nuptiali vers.* Non est nubendum, num. 22. pag. 29. & refert Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. *quæst.* 5. 1. num. 12. & 13. idem Bald. in aliis locis adductis per Chassan. in Catalogo gloriæ mundi 1. part. *confid.* 2. per totam. † Quare dicitur, quod honor est maximum bonorum, *glos.* 1. in *Erratag.* Ad conditorem, *vers.* honorem, de *verbor. sign.* Arist. *ethicor. lib. 4. D. Th.* 1. 2. *quæst.* 2. art. 2. Nauar. in tract. de finib. bonor. actuum num. 45. Quod verò bonum nomen, & opinio cuiusque omnibus rebus ditior sit, omnèsq; preciosiores antecellat, satis eruditè significauit Seneca in *man. c. 18. n. 27.* & 28. P. Mol. de *Inst. tract. 4. disp.* 37. n. 3. Sayr. Clauis Reg. lib. 1. c. 5. n. 3. Bañez 2. 2. q. 73. art. 2. *disp.* 2. vbi Salon. q. 74. *controu.* 3. Emm. Saa *verb. infamare*, n. 1. Pet. Nauarra de *restitut. lib. 2. c. 4. n. 14.* & 15. Adrian. in 4. q. de *restitut. fama. q. 3.* & *Quodlib.* 11. pag. 17. Angles de *restitut. fama. dub. 2. difficult.* 1. & q. de *Domino art. 2. cõcl.* 2. Soto lib. 5. de *Inst. q. 10. art. 2. vers. celeberrimè*, & lib. 4. q. 2. art. 3. & q. 6. de *tegado secreto mēbro* 1. *concl.* 3. Torres de *Inst. disp.* 5. 4. *dub.* 2. Lessio. *cod. tract.* lib. 2. c. 4. *dub.* 1. n. 59. Sanchez de *statu religioso lib. 6. c. 18. n. 43.* Cobbar. lib. 2. *var. c. 2. n. 8.* & nouissimè Filiiuc. *tract.* 40. n. 53. & *seqq.* n. 113. & *seqq.* Paul. Layman. lib. 3. *sect.* 5. *tract.* 2. p. 2. c. 3. n. 15. Regin. lib. 24. n. 37. *vers.* 2. Prima est. Mart. Bonac. de *restitut. disp.* 1. q. 4. *pun.* 10. n. 1. constituentes vnumquemque esse dominum suæ famæ, sicut est dominus suarum facultatum, & sic eam prodigere erit in rigore veniale. Negant tamen, Abb. & Felin. in c. 1. de *test. cog.* Socin. in *repet. c. Ad audiendam, de Homicid.* Lupus *tract.* de *regno Nauar.* 3. p. 5. 2. & in *repet. de Donat. inter vir. & vxor.* 7. n. 4. Caietan. 2. 2. q. 73. art. 2. & in *summa verb. Detraçtio.* Armill. *verb. detraçtio*, §. 4. Paludan. in 4. *distinçt.* 21. q. 2. art. 3. *concl.* 4. Pedraza in *summa Precept.* 8. §. 2. Maior. in 4. *dist.* 2. col. 5. Valètia *ro. 3. disp.* 5. q. 17. *punçt.* 2. Turrianus *disp.* 5. 4. *dub.* 1. refert alios Pet. Nauar. de *restitut. lib. 1. c. 4. n. 11.* & alij plures dicentes, se ipsum infamantem peccare mortaliter, quia nemo est Dñs suæ famæ, sicut non est Dñs suæ vitæ.

Ego verò si amissio famæ fit de re parua, & minoris æstimationis, assentiã cū primæ sententiæ sectatoribus, sin verò sit infamia grauis, veriorẽ iudicio opinionẽ Caietani, Valètiæ & sequaciũ, tũ quia sibi graue infert iniuriam in grauiori re, quàm membri abscisso,

dicitur, & velut impossibile iudicatur, vt in l. in eadẽ 10. ibi. In vinculis axtem etiam nos accipimus, qui ita alligati sunt, vt sine dedecore in publico patere non possunt. Ex quibus causis maiores, J. Nepos Proculus, 125. circa fin. de *verbor. signif.* Oldrad. *conf.* 93. n. 4. in fin. & n. seq. & probat Pet. Gerard. *singul.* 82. & Bart. Chassan. in *Catalog. gloriæ mundi lib. 1. confid.* 2. sub n. 4. And. Tiraq. de *nobil. c. 20. n. 164. pag.* 148. alius 122. Menoc. *cõf.* 302. n. 1. cum *seqq.* lib. 4. cum aliis relatis à Pelaez de Meres de maiorat. 1. p. q. 5. n. 8. *vers.* Et est etiam.

Ex quibus prouenit Primò, verum esse, quod tradit *glosa* in c. dilectus, vbi etiam Ant. de Butrio. n. 14. Quod metus causa, vt videlicet metus honoris iustus sit & sequuntur consulendo Zephal. *conf.* 295. n. 14. lib. 2. Jul. Ferretus *conf.* 3. cum aliis adductis ad idem per eundem Pelaez de Meres q. 51. à n. 8. vbi per totam quæstionem plura huiusce rei congerit, citato in loco, & quod infamæ metus iustus sit pluribus comprobatur Nauar. in *man. c. 17. n. 89.* & 90. vbi in fine ad hæc adducit text. cum *glos.* in l. isti quidem 8. l. nec timorẽ 7. iuncta *glos.* verb. infamia. Quod metus causa, Ofualdo 15. Donel. c. 38. lit. N. refert cum aliis nouissimè Cabrerros de *metu.* 2. c. 47. num. 20. Padilla in *interpositas.* num. 14. C. de *transact.* Henrig. de *matrim. lib. 1. c. 9. num.* 4. plures referunt Auina de *confessat. sollicit.* q. 19. n. 9. & Fr. Anton. à Soussa *cod. tract.* 2. c. 9. n. 3. & 5. P. Th. Sancius de *matr. lib. 4. disp.* 5. n. 11. & 13. & Io. Guier. *cod. tract.* c. 78. n. 12. Mart. Bonacina de *impedim. matr.* q. 3. *punçt.* 8. sub n. 6. quod metus verborum prorumpentium contra dedecorationem alicuius à contumelioso, & maliloquo homine exultationem præstet, tenet *glosa* in d. c. cum dilectus, quam sequuntur DD. adducti à P. Th. Sancio in d. n. 11. qui videndus est pro huiusce rei maiori explicatione.

Prouenit secundò vera intelligentia illius dubij inter Theologos maximè controuersi, an quis possit absque peccato suam prodigere famam, & honorem, fatentur quidem Nauar. in *man. c. 18. n. 27.* & 28. P. Mol. de *Inst. tract.* 4. *disp.* 37. n. 3. Sayr. Clauis Reg. lib. 1. c. 5. n. 3. Bañez 2. 2. q. 73. art. 2. *disp.* 2. vbi Salon. q. 74. *controu.* 3. Emm. Saa *verb. infamare*, n. 1. Pet. Nauarra de *restitut. lib. 2. c. 4. n. 14.* & 15. Adrian. in 4. q. de *restitut. fama. q. 3.* & *Quodlib.* 11. pag. 17. Angles de *restitut. fama. dub. 2. difficult.* 1. & q. de *Domino art. 2. cõcl.* 2. Soto lib. 5. de *Inst. q. 10. art. 2. vers. celeberrimè*, & lib. 4. q. 2. art. 3. & q. 6. de *tegado secreto mēbro* 1. *concl.* 3. Torres de *Inst. disp.* 5. 4. *dub.* 2. Lessio. *cod. tract.* lib. 2. c. 4. *dub.* 1. n. 59. Sanchez de *statu religioso lib. 6. c. 18. n. 43.* Cobbar. lib. 2. *var. c. 2. n. 8.* & nouissimè Filiiuc. *tract.* 40. n. 53. & *seqq.* n. 113. & *seqq.* Paul. Layman. lib. 3. *sect.* 5. *tract.* 2. p. 2. c. 3. n. 15. Regin. lib. 24. n. 37. *vers.* 2. Prima est. Mart. Bonac. de *restitut. disp.* 1. q. 4. *pun.* 10. n. 1. constituentes vnumquemque esse dominum suæ famæ, sicut est dominus suarum facultatum, & sic eam prodigere erit in rigore veniale. Negant tamen, Abb. & Felin. in c. 1. de *test. cog.* Socin. in *repet. c. Ad audiendam, de Homicid.* Lupus *tract.* de *regno Nauar.* 3. p. 5. 2. & in *repet. de Donat. inter vir. & vxor.* 7. n. 4. Caietan. 2. 2. q. 73. art. 2. & in *summa verb. Detraçtio.* Armill. *verb. detraçtio*, §. 4. Paludan. in 4. *distinçt.* 21. q. 2. art. 3. *concl.* 4. Pedraza in *summa Precept.* 8. §. 2. Maior. in 4. *dist.* 2. col. 5. Valètia *ro. 3. disp.* 5. q. 17. *punçt.* 2. Turrianus *disp.* 5. 4. *dub.* 1. refert alios Pet. Nauar. de *restitut. lib. 1. c. 4. n. 11.* & alij plures dicentes, se ipsum infamantem peccare mortaliter, quia nemo est Dñs suæ famæ, sicut non est Dñs suæ vitæ.

Ego verò si amissio famæ fit de re parua, & minoris æstimationis, assentiã cū primæ sententiæ sectatoribus, sin verò sit infamia grauis, veriorẽ iudicio opinionẽ Caietani, Valètiæ & sequaciũ, tũ quia sibi graue infert iniuriam in grauiori re, quàm membri abscisso,

abscisso, quæ sine peccato non licet, secundum D. Th. 2. 1. q. 65. art. 1. ad 3. Martin. Bonac. de *restitut. disp.* 2. q. *vlt. sect.* 1. *punçt.* 6. n. 1. † tum quia nunquã, aut rarò infamare se quis poterit absque aliorum detrimento, aut sine scandalo, aut proximi ruina, in quibus speciebus omnes fatentur non licere absque peccato suam detegere infamiam, Molina, & Bonacina, *vers.* dixi, citatis in locis, Soto de *Inst. lib. 4. q. 6. art. 3. ad 4. Lessio. lib. 2. c. 11. dub.* 6. n. 32. Rebel. de *restitut. q. 1. n. 4.* Io. Sancius Abulen. in *select. disp.* 46. sub n. 9. circa medium, & alij communiter, tum denique, quia sic intelligunt text. in l. nec timorem. Quod metus causa, *glos.* libi verb. infamæ, & Matienço in *Rub. gloss.* 1. n. 189. *tit. 1. lib. 5. recop.* & P. Th. Sancius in d. *disp.* 5. n. 15. *vers.* Hoc tamen intellige, circa quod vide meliorem distinctionem nouiter per me excogitatum infra 2. p. q. 6. §. 3. n. 43. † Fateor tamẽ licere aliquando ex rationabili causa prodigere famam propriam, ex quo aliis damnum, scandalum, nec ruina prouenire non possit, quia ita factum vidimus à sanctis, & prouidis viris, vt à sancto Augustino, & sancto Anselmo & aliis, vt docent Rebel. & Salon. locis citatis, & Per. Nauar. in d. c. 4. n. 13. alij & copiose allegati per Mar. Bonac. n. 2. vbi in *seqq.* plura infert, & per Io. Sancium Abulen. citatis in locis, qui videndi sunt, nam nobis non licet, nec tractatus congruit in hac re plurimum vagari, † atque ideo à quibusdam laudatur consuetudo almæ Societatis I. E. S. v. de tergendis criminibus superioribus ea ratione, quia quilibet videretur suo Iuri, & honori cedere, prout potest, de quo agunt Luifius Turrian. *disp.* 54. *dub.* 2. n. 4. & *seqq.* Bonac. de *restitut. disp.* 1. q. 3. *punçt.* 10. n. 1. *vers.* secundo in *vltima impres.* P. Mol. de *Inst. tract.* 4. *disp.* 37. & rationes reddunt Nauar. in *man. c. 18. n. 61.* Reginald. lib. 24. n. 87. *vers.* Ita vt merito.

S. III.
De bono nomine, & proprio honore curando, atque tuendo.
S V M M A R I V M.

- 1 Ob honorem omnia cooptatur, & de nihilo magis quàm de eo curandum est.
- 2 Gloria nulla maior, quàm quod posteritas ex nostris factis excellentiam nanciscatur. Liberis potius honor comparandus quàm diuitiæ, ibid.
- 3 Nihil est improbius, quàm infamiam posteris non vereri.
- 4 Pudicitiam vxorum & filiarum nemo securus negligere debet.
- 5 Quisque non tantum sibi: sed & suis progenitis viuere debet.
- 6 Dum plus honoris filius relinquitur, maior manet parentibus gloria. Opes & vita fluxa & caduca sunt, fama verò perpetuò durat, ibid. & n. 7.
- 8 Vita non hæc præfens, sed que memoria hominum æterna, nuncupari debet. Memoria gloriæ acquisita nos absentes adesse facit, & mortuos viuere, ibid.
- 9 Pater propter filios de honore curare debet.
- 10 Filij per parentes nobilitantur, & parentes ex filiorum nobilitate laudantur.
- 11 Maiorum merita ad posteros transeunt, & eos excitant ad similem suo exemplo assequendam gloriam, & n. 12.
- 13 Ex qualitatib. patrum sobolis mores deducuntur.

- 14 Parentes & filij pro vna habentur persona.
- 15 Filius est portio corporis patris, vna caro, & sanguis, n. 16.
- 17 Vbi filius, ibi est pater.
- 18 Memoria parentum in filiis conseruatur cum eisdem qualitatibus honoris aut dedecoris.
- 19 Parentes velut regula sunt, qua mores, & qualitates filiorum d. m. trunantur. Extra regulam nature est filios dissimiles esse parentibus, ibid. Vnusquisque suorum progenitorum naturam sequitur, ibid.
- 20 Ortus ex bonis bonus, & ad omnia idoneus presumitur esse.
- 21 Ex pessimis natus pessimus presumitur.
- 22 Effectus bonitatis, vel malitiæ parentum, in filios transferuntur.
- 23 Filij ex parentum meritis remunerantur in plurimis, & n. 27.
- 24 Nobilitas & puritas parentum profunt filiis ad obtinendum dignitates & honores ex nostris statutis. E contra verò ignobilitas & macula.
- 25 Parentes causa esse solent virtutis filiorum, qui illorum vestigia plerumque sequuntur.
- 26 Maiorum præclara facta suo exemplo progeniem excitant ad similia.
- 28 Honor parentum & filiorum iure equiparantur. Patris est honor filij, & econtra dedecus vnus dedecus est alterius.
- 29 Filij sicut ex honore parentum, sic parentes extolluntur propter filiorum dignitatem, exponitur, n. seq.
- 31 Parentes tenentur mediocrem diligentiam adhibere in acquirendis bonis, quibus filij alantur iuxta proprium statum, & eos erudiri facere in aliqua arte aut facultate. Et similiter tenentur honorem filiis curare suis operibus, & dirigendo eorum mores, vt ea discant, quibus & Deo seruiant, & suo honori & statui consulant.

¶ V A R E igitur de nihilo magis curandum est, quàm de bono nomine & integro statu, & dignitate acquirenda, & de acquisita seruanda, quia ob eam cætera cooptantur omnia, vt D. Io. Chryostomus in Marth. ostendit, cum dixit. Nihil enim ita pecunias concupiscere facit, vt gloria cupido: propter hanc namque famulorum greges equos auro opertos & argentæas mensas expectunt homines, non vt utilitatem aut voluntatem impleant; sed vt multis ostendantur. † Nulla enim gloria maior est, quàm vt alicuius posteritas ex eiusdem acquisita gloria, & honore dignitatem, & excellentiam nanciscatur. † Et ideo omnes curare debent, liberis honorem potius, quàm amplas diuitias comparare, vt consulit Stobæus *serm.* 46. inquit. Plus tibi cura sit, vt honestam famam, quàm diuitias ingentes liberis relinquant, nam hæc mortales sunt, illa vero immortalis. † Quid igitur improbius quàm infamiam posteris vereri, quàm qui non veretur, hic (quod lógissimè discessit à fortitudine) impudentissimus sit, necesse est. Nihil autem tam esse potest alienum ab eo viro, quem iure non solum omnes probant, verum etiam admirantur (cuius etiam proprium est agendis honestis posteritati suæ decus allequi) quam

quam imprudentia ac improbitas, quae labes totius est honestatis. Quotus enim pater est, qui filio grauius aegrotanti, aut manum in acie cum hoste conferenti non timeat, etiam quam grauius? Quod quidem humani, atque amantis patris est, non imbecilli ac fracti hominis, quare magis infamiae mortem timet. Quis etiam rogo nisi impurissimus, idemque abiectissimus filiarum ac vxorum pudicitiam securus neglexerit, de qua propter suam, suorumque filiorum gloriam quisque maximè solet esse sollicitus, vt dixit Pontanus de fortitud. lib. 2. c. 5. † Debet enim quisque sibi non tantum, sed suis etiam progenitis viuere, vt Lipsius cuidam suo amico scripsit centur. 3. Epist. 49. his verbis. Famam bonam omnes boni volumus, si creuit, & late se sparsit pòndus, vt tueare adfert, & illis non tibi tantum viuis, † Cum plus filiis honoris, & amplitudinis remanet, manet & patri gloriae, & aeternitatis preciosissima gemma, opes enim & vita caduca, & fluxa sunt: & opes quidem ante nos sepe, vita nobiscum semper abire: nomen autem & fama aeternant, eaque sola, cum non erimus, hic erunt, vt idem dixit Lipsius Orat. pro calumniar. cui concinit illud Ouidij lib. 1. Trist. Elog.

Donoc eram sospes tituli tangebar amore, Quarendique mihi nominis ardor erat. Quorum omnium optimam assignauit rationem Cicero pro Marco. Non vita inquit hac dicenda est, qua corpore & spiritu continetur, illa inquam, illa vita est qua viget memoria seculorum omni, quam posteritas alit, quae ipsa aeternitas sepe inuenitur, id enim licet verbis alijs nõ minus eruditè, atque eleganter pro Milone dixit, Ex omnibus praeiis virtutis amplissimum est praemium gloria, qua vita breuitatem posteritatis memoria consolatur, quo efficit, vt absentes adsumus, mortui viuamus, cuius gradibus etiam homines in caelum videntur ascendere. Et 1. etiã Tuscul. dixit, cum optimus quisque maximè posteritati seruiat, esse aliquod verisimile est cuius is post mortem sensum sit habiturus. † Debet enim pater de honore suo maximè curare, ex eo enim nobilitatur filij, quibus gloria est parentum honor, ipsi quoque vbiq; cognoscuntur, † qui que fama teste per filios laudantur, vt optimè considerauit Cassiodorus lib. 2. Epist. & è nostris I. Garcia de nobil. glossa 40. n. 8. Io. Bap. Valencuela conf. 9. n. 3. & 34. Graec. discipulat. c. 108. n. 55. Vnde Calistr. I. C. in l. liberorum, 2. 20. §. praeter hac 3. de verb. sign. per haec verba. Etenim idcirco filios, filiasve cõcipimus atque edimus, vt ex prole eorum, carumve diuertuntatis nobis memoriam in aeuum relinquamus, & idè voluit Imp. Iustina in l. lege 14. in princ. ibi, cum natura utriusque corpus ediderit, vt maneat suis vicibus immortale, C. de leg. hæred. & in Auth. de nuptiis in princ. ibi. Ad attritionem sic est honestum, vt humano generi videatur immortalitate artificiosè introducere, & ex filiorum procreatione renouata genera manent iugiter.

Vnde iure nostro maiorum merita ad posterum transeunt ex Baldo conf. 355. Praemitendum est, col. 2. vers. Quid igitur lib. 1. quem referendo sequitur Socius conf. 84. Accuratisimè, col. 3. Io. Baptist. Valencuela conf. 3. n. 156. † vt excellis factis & suo exemplo ad virtutes, & similem assequendam gloriam eos incitent, secundum Abb. in c. venerabilis, n. 4. de Præbendis, plura And. Tiraq. de nobilit. c. 20. à n. 22. cum seqq. & Pelaez de Meres de maiorat. 1. p. q. 5. n. 20. † Et sic ex nobilitate, aut ignobilitate parentum sobolis mores cõmuniter deducuntur ex Arist. Rhetoric. ad Theodectem lib. 2. c. 12. tenet Masch. de probat. cõcluf. 1072. n. 17. Io. Redin. de maiestate Princip. verb. Per legitimos tramites, n. 201. † Quia cum habeantur pro vna eademque persona, l. fin. C. de Impuber. l. 2. tit. 5. p. 6. vbi Greg. & in l. 7. glofo. tit. 1. 3. ead. p. † Et maiorum praecleara facta portio corporis Patris, l. cum scimus, 2. C. de Agricol. & Censur. lib. 1. glof. 1. d. 1. tit. 15. & glof. 12. l. 1. tit. 20.

p. 1. Iac. Menoch. de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 18. n. 27. & lib. 5. praesump. 3. n. 11. Masch. de probat. consl. 115. l. n. 1. Plura Sigismund. Scaccia de iudicijs lib. 2. c. 9. n. 170. † Et idè sunt vna caro & sanguis, §. et verò, inst. de iur. lib. 1. Et vbi est pater, Ancharr. conf. 82. n. 2. † in filiis memoria conferatur parentum, quae si gloriosa cum gloria est in filiis, si cum dedecore, obsecuram & fecdam liberi paternam portabunt notam & infamiam, vt in l. 3. de lib. ca. l. sed si vnus, 17. §. aut Prator. 20. cõ seqq. & §. quod deinde 18. cõ seqq. de iur. glof. in §. generaliter, in fin. verb. occasionem, Auth. constit. que dignit. Gracian. discipul. for. c. 108. n. 55. † Quia parentes velut regula sunt, qua mores & filiorum qualitates dimetiuntur, cum extra regulam natura sit, quod dissimilis nascatur filius parentibus, vt ostendit D. Chrysostom. in Matth. 23. Homil. 43. & Homil. 45. dixit, sicut arbor in fructu cognoscitur, & fructus per arborem demõstratur: sic parentes cognoscuntur in filiis, & filij per parentes, cum semper vnusquisque suorum progenitorum naturam sequatur, Bal. 1. in l. 1. n. 2. & 3. de senat. Afflict. in c. 1. n. 15. de success. fratru Mantica. de tac. & amb. tom. 2. lib. 2. tit. 16. n. 4. † Vnde ex bonis & nobilibus ortus parentibus bonus, & ad omnia idoneus praefumitur esse, l. quod si nolit, 31. §. qui mancipia, 2. §. de Adilit. Edictio. Auth. de referend. Palatij, §. hac autem tua, ibi, & praecipue in viris procedentibus ex patribus quidem bonis, vbi glof. & in c. venerabile 34. §. eos igitur, verb. Progenitores, de elect. & in cap. 2. verb. defectus de filiis Presbyter. in 6. glof. 1. in c. 1. 6. dist. cap. si quis cum militibus, 22. §. filij vero 6. q. 1. l. 6. & 7. tit. 18. part. 2. Alc. reg. 1. praesumpt. 48. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 51. num. 165. † È contra verò de pessimis parentibus pessimis generari filios praefumitur, vt Sapient. 3. 2. ex insensatis nequissimi oriuntur filij, & Cicero pro Roscio, Nemo ex improbo patre probum filium nasci posse estimaret, glof. verb. Non infamata in d. §. qui mancipia. Plura cumulat Bart. Chafsan. in Catalogo 11. p. consil. 25. † Et sic bonitatis, vel malitiae parentum effectus sicut ex causa in filios transferuntur, vt in l. emancipatum 7. de senat. l. milites 8. l. dico Marco 11. C. de Quaestio. And. Tiraq. de primog. q. 40. n. 45. & 46. pag. 276. † Et in plurimis ex parentum meritis filij remunerantur, vt in text. in l. nemini 1. vers. Filios autem & in l. petitionem 13. vers. Filij, C. de aduocat. diuers. Indio. & in l. Inbenus 3. vers. & filios, C. de aduocat. diuers. Iudicium, l. vnusquisque 7. §. 1. C. de proxim. fieri serin. lib. 12. & in l. his scholaribus 14. l. Inbenus, 16. §. fin. C. de erogat. milit. Anon. lib. 12. in l. 1. vbi glof. C. de filiis offic. milit. qui in bello mor. eod. lib. l. 5. tit. 27. p. 2. And. Tiraq. de penis temper. causa, 49. n. 11. Bobad. in Politica lib. 4. c. 1. n. 75. Io. Borer. de ratione status lib. 9. fol. 167. Roman. conf. 2. n. 5. & conf. 29. In causa Afflict. decis. 307. num. 14. Io. Vincent. de Anna Allegat. 9. n. 12. † Sicut ex nostris puritatis statutis, & ex nobilitate, & puritate parentum, qui probi semper fuerunt, filij cooprantur ad eorum honores, qui inastimabiles in nostra habiti sunt Hispania, & ex ignobilitate, & macula progenitorum expelluntur velut indigni & infames cum ignominia, & dedecore, quod maximè iustum, & decens semper visum fuit, & communi bono valde vtile, vt experientia docuit, & ostendemus in duobus seqq. quaest.

Et cum parentes soleant causa esse virtutis filiorum, qui eorum vestigia sequi plerumque solent, l. quisquis 5. §. Filij vero, C. Ad leg. Iul. maieft. cap. si quis 22. §. Filij vero 6. quest. 1. & bene significauit Baptista Mantuan. ad Ludouic. Fuscarium dicens. Solent enim iuuenes, qui aliquid indolis habent, ne degenerare videantur maiorum suorum dignitate emulari, & ad paternam laudem aspirare felicitate. † Et maiorum praecleara facta suo exemplo progenie excitent, secundum Abb. in d. cap. venerabilis num. 4. de praebend. plura And. Tiraq. de nobilit.

27 libit. cap. 20. num. 22. cum seqq. pag. 138. † Meritò aliquando remunerantur ex praeclearis factis filiorum, vt in l. ante omnia fin. §. Haec autem privilegia non in eorum tantummodo, sed in matrum quoque, & vxorum personis valere, & ad integrum permanere, C. de Castrelian. & Ministerianis lib. 12. Auth. de consilij. cap. 2. incipit, si autem etiam, collat. 8. Nonell. 103. ibi. Hic factis est nisi mater eius constat. iam consulari digna, & prius honorata, & velit ea vna sui scum schemate, & hoc in sola matre probemus, & clarius ostendit ipse Imperator. Iustinian. in Auth. constitutio qua dignitatibus, & Episcop. cap. 2. incipit; Praeterea igitur, vers. Generaliter autem sicuti dictum est, sancimus, vt omnis dignitas, & omne cingulum a curia liberare valens hoc etiam sua potestate praemium honoratus praestet, & nobiliores ad huc patres ostendat, & inferius paulò in fin. ibi. Hoc enim multo maior patribus laus erit, & latius occasionem praebet magna. † Et ideo patrum & filiorum honor iure aequiparatur, vt fecit Vlp. l. C. in l. moris est 9. §. Parentes quoque, & liberi decurionum in eadem causa sunt, de Poenis, quia honor patris est gloria filij, Card. Tusch. praet. conclus. 32. lit. G. tom. 4. August. Barbosa Axioma. Iuris, 111. n. 4. pag. 72. Federic. de Semis conf. 185. num. 2. vers. Ex hoc, ita vt sicut filij ex dignitate & amplitudine parentum magis ac plus extolluntur, ita & parentes ex filiorum aduicta gloria honorantur, vt probat Luc. de Penna in l. mulieres n. 3. vers. & hoc progreditur, C. de dignit. lib. 11. And. Tiraq. de nobilit. c. 8. n. 5. & 6. Io. Rayner. eod. trac. q. 5. prim. c. 13. per totum. Medicis de dignit. c. 42. in fin. n. 27. 10. 18. fol. 302. Grac. discipul. 10. 3. c. 590. n. 18. vbi n. 17. ait quod dignitas episcopalis iuuat fratres & colaterales, ex Ang. Tiraq. & Afflict. quos allegat, Aloyf. Ric. in praxi fori Eccl. dec. 545. in 1. impr. & ref. 467. per totam in 2. impr. Gam. dec. 112. vbi Flores, Aug. Barbof. de off. Episc. 2. p. alleg. 1. n. 22. sicut etiam contra dedecus vnus dedecus est alterius, l. 3. de lib. causa l. sed si vnus 17. §. ait Prator. 10. & seq. de iur. glof. verbo, occasionem, in §. generaliter Auth. constit. que dign. Gracian. 1. tom. discipul. c. 108. n. 55. † Quod nullum continet dubium in honore & dignitate accidentali de nouo à filio aduicta, quae in parentum semper fuit gloria, & nomen; at in his, quae ex sanguinis qualitatibus, & nobilitate generis non ita, in qua non eadem versatur ratio in filiis circa parentes, sicut in parentibus respectu filiorum ex his, quae trademus in fra. q. 4. §. 2. n. 46. & 47. & 2. p. q. 4. art. 2. n. 71.

31 Ex quibus inferitur, quod sicut parentes tenentur mediocrem diligentiam adhibere in adquirendis bonis, quibus filij alantur, iuxta proprium statum, vt Apost. 1. ad Corinth. c. 12. 14. D. Th. 2. 2. q. 101. art. 2. ad 2. Molsef. in sum. tract. 11. c. 18. n. 83. Valer. Reginald. lib. 1. o. n. 2. Azor. tom. 3. c. 4. q. 17. & 18. P. Ant. Fernand. à Corduba in instrum. confes. 3. p. in 4. praecept. n. 8. pag. mihi, 242. & eos erudiri facere in aliqua arte, aut facultate, & non tantum in grammatica si facultates suppetant, ex Bart. in l. de bonis, §. non solum, de Carb. edit. Surd. de alim. tit. 6. q. 19. ex n. 7. cum seqq. Grac. 10. 2. discipul. 67. ex n. 42. Filliuc. tract. 27. n. 27. & faciunt tradita à Io. Gut. de tutel. 1. p. c. 3. à n. 1. Emm. Barbof. remiss. ad ord. Iust. lib. 1. tit. 87. §. 1. n. 3. pag. 101. & lib. 4. tit. 97. §. 7. n. 4. pag. 212. & n. 8. pag. 213. & est text. in l. 2. in princ. l. qui filium 4. vbi pup. educ. deb. d. l. de bonis 6. §. nõ solum 5. de Carb. edit. l. 3. tit. 4. §. 5. tit. 15. c. 6. † Ita maior ex ratione, in suis operibus, & in dirigendis filiorum moribus, eis honorem curare debet, & vt ex discant, quibus, & Deo inferantur, & suo honori, & statui consulant, secundum Azorium, & P. Ant. Fernand. locis citatis, Reginald. 2. o. n. 45. Bonnac. 2. tom. discipul. 6. q. vn. punct. 6. n. 2. pag. mihi 166. Filliuc. tract. 27. n. 22. itat & suo exemplo ad bene agen-

dum eos incitent, & sua opera à peccando auertant, vt colligi potest ex DD. citatis.

§. IV.

De sanguinis puritate, seu infectione in particulari, de quibus nostra tractatio principaliter instituenda est. SVMMARIUM.

- 1 Puritas generis ingressum praestat ad omnes honores: macula verò excludit, n. 3.
- 2 Thesaurus magnus est ortu ducere à claris Parentibus.
- 3 Maculati velut infames ex nostris repelluntur statutis.
- 4 Habrei, & Agareni, & eorum descendentes abiecti & infames ab omnibus reputantur. Et sunt se ditiosi, cupidi, auari, & perniciosi ad cõmunitates, n. 7. Vbi quod suspecti in fide, inquieti, ambitiosi, & perfidi atque infideles, mēdaces, & fallaces, n. 8. Increduli, & durae cervicis, n. 9. Cupidi & auari, & vndique mali infectatores, se ipsos amantes, elati, superbi, blasphemii, parentibus non obediētes, ingrati, scelsi, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immittes, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & c. n. 10. Ingrati, mali pro bono reddētes, n. 11. Superstitionibus & incantationibus valde dediti, n. 12. Morosi & seditiosi, & qui excitare discordias solēt, & omnia exturbare, velut proditores, n. 13. Amicissimi vindictae, inimicique Christianis, n. 14. Dum lex Moysi salutaris erat, eam custodire nolebant, & cum mortifera est, ab ea diuelli nequeunt, n. 16. Peiores quam Iudas Iscariotes, n. 17. Dei placitis semper aduersantur, n. 18. Opera Christi non agnouerunt, demones verò sic, n. 19. vbi de pluribus damnis ab eis ortis, remissiuè cum fiunt medici mortem agris procurant, n. 20. Hypocrita sunt ad decipiēdum nos, n. 21. Sūt similes sepulchris dealbatis, n. 22. Vita & saluti hominum officit, & insidiantur cum rixis, seditioibus & magnis ruinis, n. 23. Expulsi ex pluribus regnis, atque prouincijs, n. 24. Habiti apud omnes pro infamibus, abiectis, irritis, oppressis, & vilissimae conditionis, & facti abominabiles in cõspectu Dei, & hominũ, & in vulgi saltim opinione viles, n. 25. Et iure communi attento nõ possunt habere officia publica, n. 26. Transserunt praedictas qualitates in omnes suos posteros, n. 27. Eorum progenies facillè ad vomitum redit.
- 5 Quid sit puritas, & macula, & vnde proueniāt, & n. 29. Quatenus considerentur, n. 31.
- 6 Incommoda plura sequuntur ex admisione infectorum, quae cessant cum eorum exclusioni.
- 15 Haeretici omnes prauis moribus sunt praediti, quibus plerumque ad haereses compelluntur.
- 30 Maculati velut paterna labe notari eiiciuntur à cõmunitatibus & honoribus, qui à bonis liberi maximè oportet.
- 31 Macula consideratur velut quaedã infamiae nota, qua descendentes apud omnes denigrantur.

I D I M V s immēsa mali nominis, & infamia: damna, & simul commoda honoris & bonae famae, idem enim dicimus de puritate, & macula, cū per illam admittantur homines ad vniuersos Reipublicae honores. † Et sit magnus Theaurus, ortum ducere ex claris parentibus, vt ex Aristot. Eccles. c. 16. & alijs pluribus probat Simanch. de Cathol. instit. tit. 50. n. 8. cum seqq. † Per hanc enim repelluntur à dignitatibus, quae sanguinis claritatem exposcunt, quod maximum dedecus & infamia est, vt patet ex ipsismet statutis praecipue ex Toletano illis in verbis. *Talibus functionibus & officijs, illorum administrationibus spoliuntur, & velut infames, & detestabiles persona omni indigna, ac incapaces munere habeantur*, loquitur enim de Hebraeorum, & Agarenorum descendibus. † Qui ab omnibus nationibus abiecti & infames reputantur, vt testatur Ignac. del Villar. in sua Sylua, respons. 1. 2. sub num. 41. & alij infra num. 25. referendi.

5 Dicitur ergo in nostra hac materia, & instituto, Puritas, claritas sanguinis proueniens è maioribus à gentilitia gente originem trahentibus, qui post susceptam in Baptismo veram Christi Domini nostri Catholicam fidem, eam constantē & intrepidē ita obseruauerunt, vt nusquam ab ea discesserint, nec diuertisse sit auditum nec cognitum. E contra verò impuritatem vocamus qualitatem, seu sanguinis maculam proueniētem ex eo, quod maiores, seu eorum aliquis relicta fide Christi quam semel susceperunt, alienam fuerint haeresim amplexi, seu ortum trahunt à Moſaicis, aut Sarracenis, hereticis, aut poenitentiatibus per sanctū officij, vt latius infra q. 4. §. 2. per totū dicam, & considerant licet non clarē definiant Perezij de Lara de annuvers. & Capellan. lib. 2. c. 4. à n. 56. Cobbar. lib. 1. var. c. 1. n. 2. & in Reg. Peccatum, 1. p. n. 6. Pelaez de Meres de maiorat. 1. p. q. 2. per totam. Io. Redin. de maiestate Princ. verb. sed etiam per legitimos tramites à n. 200. cum seqq. Gonzalez ad reg. 8. Cancellaria glos. 4. n. 16. Ocalora de nobil. 2. p. 3. principal. c. 7. n. 2. §. seqq. Simanch. de Cathol. institut. c. 46. n. 24. Latē Ignac. del Villar. citato loco ex n. 39. cum pluribus seqq. Prosp. Farin. 1. p. dec. 167. n. 13. & 14. & respectu Collegiorum confirmatur in l. 2. tit. 7. lib. 1. recop. & facit text. de iure communi in l. omnes 49. C. de decurion. Quod rectē obseruatur in quibusdam Tribunalibus, & communitatibus, in quibus strictū manet sanguinis puritatis statutum, & vtinā rectius, & strictius obseruaretur, & quod in omnibus indistinctē, procederet obseruatio: † quia multa incommoda cellarent, quae quotidie experimur, vt supra relati docent, & referunt praecipue Ocalora, & Ignac. del Villar. locis citatis, & plura referunt Io. Cirier tractat. de Primogenitura lib. 1. questio. 16. & 17. Valdes de dignitate Regum cap. 19. num. 67. Iul. Ferrer. de Gabellis num. 268. cum seqq. Tib. Decian. pract. crimin. tom. 1. tit. de poenis Iudaeor. lib. 5. num. 4. Andr. ab Exea in cap. 1. num. 251. cum seqq. de consuet. Falcon. Reg. 147. & 248. Fr. Alphons. de Spina, in Fortalitio fidei. Ludouicus Viues, & Flagellum Iudaeor. Perezij de Lara in d. tract. de annuvers. & capellan. lib. 2. c. 4. n. 32. Valerius different. vtriusq. fori, verbo genus, diff. em. vers. de consuetudine, & seqq. Bobadilla in Politica lib. 1. c. 4. n. 5. vbi inquit. † Porque estos tales loquaztur quide de conuersis & Iudeis se tiene por experiencia, que son sediciosos, codiciosos, y ambiciosos, y en consecuencia deso mui perniciosos para las comunidades, y officios publicos, como lo refieren muchos Doctores antiguos, y modernos, vt fuerunt praecipati: & quos ipse ibi refert lit. F. & in n. 29. prosequitur inquitens. *O alomenos qualis se buscan para colegios y algunas Iglesias Chatedrales, para lo qual segun sus estatutos*

no basta que solamente sean virtuosos, sino que sean tambien Christianos viejos como lo refieren Inocencio y otros. Lo que por experiencia se a visto los daños, que an succedido y prouienen de lo contrario, vbi lit. A. alios plius adducit DD. & Villadiego in l. 1. glos. 3. n. 4. ti. 2. lib. 1. 2. fori, ibi. Etinc ergo in nostra Hispania, qui descendunt ex genere Iudaeorum erito repelluntur ab officijs S. Inquisitionis, & Collegijs scholarij, & Monasterijs, praecipue D. Hieronymus, quia multi istorum suspelli sunt in fide, iniqui, ambitiosi, maioresque istorum perfidi fuerunt Iudaei, qui ore Saluatoris nostri vocati sunt progenies viperina, praua & adultera, & conuenit Scaccia de re iudicata c. 1. glos. 1. q. 1. n. 44. & Filiuc. de statu cleric. tract. 4. c. 5. n. 6. vers. notandum secundo. Azor. instit. moral. 2. p. 9. lib. 6. c. 4. questio 26. circa fin. vers. ego tamen. † Et ratio verè, praeter signatas, in promptu est, nam Iudaei vt plurimum infideles sunt, & maximè perfidi, mendaces, & fallaces, vt omnia haec ostenduntur Deuter. 32. 20. generatio enim peruersa est, & infideles filij, † Increduli & duræ ceruicis, vt Exodo 3. 9. & 33. 3. & c. 34. 9. & Deuter. 9. 6. † Sunt etiam cupidi & auari, & vndique mali infectatores, vt 2. Machab. 10. 20. Erant cupiditate ducti, & omnia congerit Apost. 2. ad Timoth. 1. 2. Erunt homines se ipsos amantes, cupidij, elati, superbi, blasphemij, parentibus non obediētes ingrati, scelerati, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immittes, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, & hos denūta, ex his enim sunt, qui penetrant domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quae ducuntur varijs desiderijs, semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes. † Sunt etiam ingrati, malum pro bono reddentes, ex David Pal. 35. Retribuebant mihi mala pro bonis. † Superstitionibus, & incantationibus valde dediti, quod velut haereditarium suis posteris reliquerunt ex Peña in director. 2. p. comm. 5. 3. vers. & comburifererunt, pag. mibi, 3 17. col. 1. Did. Velazquez in defensione statuti Toletani cap. 3. 1. vers. equidem, & 50. in princip. & cap. 5. 2. vers. quia in re. † Suntque valde inuolosi, sedicioſi, & qui excitare discordias solent, vt considerauit idem Did. Velazquez citato loco in d. cap. 50. vers. sunt quoque, vbi alia plura horum recenset vitia, & in cap. 5. 1. seq. in princ. ait, Conspirationibus, & factionibus valde esse deditos, omniaque exturbare esse solitos, quia proditores sunt, vt significatur Estira lib. 2. c. 6. Quod in Iudaei cogitatis reuelare, & 2. ad Timoth. 3. 4. & 18. Multi autem homines, & seductores proficiunt in peius errantes, & in errorem mittentes, & docuit Ignac. del Villar in d. respons. 1. 2. n. 34. vbi bene loquitur. † Ex quadamque naturali propensione vindictae amicissimi sunt, & inimici Christianis veteranis ex antiquissima vtriusque populi Iudaici videlicet & Gentilicij diuisione, vt significatur in text. in cap. cum sit nimis absurdum, 16. ibi, quoniam sub tali praetextu Christianis plurimum sunt infecti, de Iudaeis, cap. constituit sanctum Concilium, 31. ibi, sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt, 17. quest. 4. & probant Io. à Roxas sing. 104. num. 8. ex Nicephoro lib. 14. Ecclesiasticae Historiae cap. 14. Did. Velazquez in defensione statuti Toletani cap. 57. vers. Iudaeorum natio, † Generaliter igitur loquendo haeretici omnes prauis moribus sunt praediti, quibus ad haereses plerumque compelluntur, vt notauit Peña in direct. 3. part. commun. 110. vers. Ad hac sola fama, col. mibi 597. & plura exempla in huius confirmationem affert Didac. Velazquez in citato loco à cap. 27. cum seqq. pluribus, vbi cap. 29. Priorem Caenobij D. Hieronymi Toletani, & Guardianum Muticianaum Apostatas inuentos refert, & in capit. 31. veif. Perfidi, ait. † Quod dum

dam lex Moysi salutaris erat, hi eam custodire nonlebant, & cum mortifera est ea diuelli nequeunt, & praemiximè Apostatas, & haereticos esse probat in cap. 38. & seq. † vbi miris rationibus demonstrat peiores esse, quam fuit Iudas Icaritotes, de qua re etiam agit in cap. 42. & 48. Quibus conducit D. Cyprianus, de Orat. Dominica, ibi, *Iniuste sibi placentes & transmissa mentis alienatione dolentes, praecipue contemnant, meliorem uisueris negligunt, agere poenitentiam nolunt, aut amissum facinus improuidi, & post factum obstinati, & conuenit D. I. Chryostom. orat. I. ibi. † Semper ea faciunt, quae Dei placitis aduersantur, etenim cum illos volebat ieiunare tunc incrassabantur, dicit ab antiuere. Rursus ubi non uult eos ieiunare mordicus tenent ieiunium. Cum uellet illos uictimas offerre, ad simulacra properabant, cum non uult illos celebrare festum diem, studio festum diem agunt. Et paulò inferius ait. In hoc solum incubuistis, ut quacuſque Deus preceperat, is contraria faciatis. Et in idem conuenit Mendoga lib. 1. Reg. cap. 2. num. 36. annotat. 24. circa litteram scilicet. 4. §. 2. fol. mibi 1018. † Et licet opera Christi manifeste essent, ita, vt Daemones illa agnoscerent, Iudaei noscere noluerunt, vt dixit D. Ambros. Lucae. 4. 41. ibi, *Populus negat, quem daemones consentunt, & peior Magistro discipulorum haeretici, idem Mendoga lib. 1. reg. c. 8. n. 2. annotat. 36. §. 8. fol. 1096. col. 3. & in lib. 2. cap. 1. n. 6. §. 3. fol. 1034. Scaccia de re iudicata cap. 1. glos. 1. n. 4. cum seq. Et plura damna à Iudaeis orta referunt Zurifa Annal. lib. 6. cap. 38. tom. 20. fol. 41. & lib. 8. cap. 26. fol. 220. Damian. de Goës in Chronica Regis Manuelis 1. part. cap. 102. & 103. P. Mariana Historia Hispan. lib. 6. cap. 18. vbi de eorum prodicione aduersus nostram Hispaniam, & in lib. 15. cap. 19. & lib. 22. c. 8. & lib. 23. cap. 15. & 19. Io. Balleus Chronicor. Hispaniae to. 1. anno. 649. fol. 111. † Et plures medicos ex his, qui loco medicinae mortè agris afferrebant, refert Doctor Io. Socapan in summa medicina Española 1. part. Refran. 25. pag. 229. vers. sobretodo. & alios refert Ignac. del Villar in d. respons. 1. 2. num. 51. vbi exempla quorundam Iudaeorum refert, quibus ab eis cauere docemur. † Maximè quia sub pelle ouina, & Christiana humilitatis tegmine, quam fingere plerumque solent, vt uenenum interius melius cooperiant ad decipiendum nos, secundum Io. à Roxas 1. part. de haereticis num. 35. 2. & seq. Peña, 3. part. director. comment. 2. 2. vers. decimus modus, magis fugiendi sunt, simul cum eorum operibus, secundum Domini consilium apud Matth. 23. 3. secundum operum uerò eorum nolite facere, dicit enim & non facimus, & paulò inferius, uobis scribae, & Pharisaei hypocrite quia mundatis quod foris est calcitris, & parofsidis: intus autem pleni estis rapina & immunditia, similes estis sepulchris dealbatis, 2. 2. quae à foris parent hominibus speciosa, intus uerò plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia. sic & uos à foris quidem pareris hominibus Iusti: intus autem pleni estis hypocrisi, & iniquitate, & Apostol. 2. ad Timoth. 3. 5. habentes speciem quidem pietatis, uirtutem autem eius abnegates: fita vt in multis facile & vite & salutis hominum officere, & insidiari valeant, quod & semper appetunt, & damna inferre passim inuentur, & si possunt, vt multoties euenit, executioni tradunt cum Reipublica, communitatum & sociorum incommodis, scditionibus, rixis, & magnis ruinis, ita vt cum D. Paulo 2. ad Timoth. cap. 1. 6. dici possit, Ex his enim sunt qui penetrant domos, communitates seducunt, socios perturbant, discordias seminant, & omnia perturbant, vt saepe saepius expertus sum, & probant Io. à Roxas in d. sing. 104. num. 11. & 12. & Ignac. del Villar in d. respons. 1. 2. num. 47. & 51. vbi plura exempla adducit, & ego plarima in praesenti cumulare possem, sed non libuit quia trita & cognita ab om-**

nibus sunt, & ex allegatis & alijs facile colligi possunt: & ne eis valde odiosus, & molestus videar, ad quod maiorum, & consanguineorū meorū aduerſus eos infestationes & inimicitiae me compellere possēt, à quo valde alienus sū, Deū testor, tantum enim publicae utilitati cōsultare intendo, vt & de se fuit protestatus Ignacius del Villar, in d. resp. 1. 2. n. 52. † Vnde sūmo iure ex pluribus regnis & prouincijs fuerunt expulsi, vt refert Vicente de Acosta Maros in suo discursu contra Iudaeos cap. 11. per totum, Camill. Borell. de praesentia Regum Hispaniae cap. 69. num. 31. Paschal. de uirib. patria potest. 1. part. cap. 7. num. 15. Villadiego in l. 3. glos. 3. per text. ibi tit. 2. lib. 12. fori, Pineda Monarch. Ecclesiast. lib. 20. §. 2. & lib. 22. c. 4. Sigism. Scaccia de re iudic. cap. 1. glos. 1. quest. 1. n. 202. fol. 43. Gracian. de sept. for. tom. 4. cap. 658. n. 51. & seqq. & plures causas ad hoc nouissime refert Ricciol. de iure person. extra gremium Eccles. exist. lib. 2. c. 51. n. 11.

Quare Hebraei, & Agateni, eorūque descendentes sunt apud omnes habitus infames, abiecti, iurisi, oppressi, & uilissimae conditionis, vt inquit Simanch. de Catholic. instit. tit. 3. §. 3. num. 5. factique abominabiles in conspectu Dei, & hominum, vt multis probat Acebed. in l. 2. num. 38. tit. 2. lib. 8. recop. & quod uiles existant in vulgi saltem opinione, dicunt Alphonsus à Castro de iusta haeret. punit. lib. 1. cap. 7. vers. Fateor tamen. Auendano de mandatis reg. lib. 1. cap. 19. num. 20. Ignac. del Villar. in Sylua d. resp. 1. 2. sub n. 35. vers. Intellige. Fontanella de pact. nupt. claus. §. gl. 1. p. 1. ex n. 103. & seqq. vbi plura de his & plura de Marranis scribit Siraca de mercatura 2. part. n. 37. pag. 77. Vnde rectē uoluit Barr. in l. omnes, C. de decurion. lib. 1. † quod descendentes ex Iudaeis iure communij attempto non possunt habere officia publica, quem sequuntur Romanus sing. 107. & Acebed. in curia Pisana 2. part. c. 1. 2. n. 23. Masfrillo. 2. de magistrat. c. 1. 2. n. 50. & 51. & 64.

Quae omnes qualitates, & prauis mores Haebreorum, & Agarenorum facile in eorum progeniem transeunt, cum paterni mores filij mores arguant, secundum Aristot. de generat. animal. lib. 1. cap. 19. Alc. reg. 1. praesump. 24. Malch. de probat. concl. 1072. num. 12. Tiraq. in l. 7. commubial. num. 1. cum seqq. Nenizan. in sua Sylua nuptial. lib. 2. num. 114. & 115. Chafan. in Catalogo gloria mundi 1. part. confid. 25. † Immo experientia docuit quod horum progenies facile ad uomitum praedecefforum redit, vt considerant plerumque apud Marianam. Histori. Hispan. lib. 26. cap. 1. in fin. Ignac. del Villar. d. resp. 1. 2. n. 27. & Vincēt. Acosta Discursu contra Iudaeos cap. 24. & idē est praesumptio legalis, quod filij haeredes sunt criminum, & morum parentum, secundum Gregor. in l. 7. verb. non uenga de linage, tit. 18. part. 2. & alios apud Perez de Lara in compend. uita homin. cap. 1. sub num. 53. sub num. 53. in fin. & n. 54. & apud Masfrill. d. n. 51. † Ex quibus parentum prauis moribus insolitis, & uocinis, seu ex nota publica poenitentia à sancto Inquisitionis officio impositae prouenit haec, quam nos impuritatem uocamus, quasi ex his maculatis parentum moribus in filijs gignatur quardam inuisibilis macula, seu qualitas ad praua, & peruersa, & detestabiliūque inclinas, seu tacite incitās, quae ad similia flagitia, & mores propensi esse praesumuntur, secundum supra relatos, pro quo facillud Greg. in Luca cap. 3. Homil. 20. ante medium illis in uerbis. Et notandum, quod mala soboles malorū parentum actiones imitantes genuina uiperarum uocantur, quia per hoc quod bonis inuident, cōsequuntur, quod quibusdam mala retribuunt, quod lesiones proximis exquirunt, quoniam in his omnibus patrum suorum carnalium uias sequuntur, quasi uenenati filij, de uenenatis parentibus nati sunt, & legitur ab Ecclēsia

clesia in Dominica 4. Aduentus, 7. lectione Homilia.
 30 † Et velut paterna labe notati eiciuntur & communitatibus, dignitatibus & officiis, quæ à puris & bonis prædictis motibus haberi, & exerceri maxime oportet, ex l. 1. §. pen. de ventre inspic. Guil. Benedic. in cap. Raynuicus in princip. n. 57. de testam. & traditis supra, & infra q. 3. §. 2. post. princip. † Et ideo macula Mofayca, seu Mahometana consideratur velut quadam infamiae nota, qua descendentes apud omnes norantur & denigrantur, vt latius dicam infra quæst. 4. §. 2. per totum, & ex qua effectus, de quibus infra in quæstionibus seqq. & per totum tractatum agendum est, prouenire dicuntur.

§. V.

Quatenus quilibet nobilitatem, & sanguinis appetat puritatem.

S Y M M A R I V M.

- 1 Puritas & nobilitas ab omnibus appetuntur, & macula reicitur.
- Homines quod melius est appetunt, ibid.
- 2 Puri & nobiles iniuste aliquando calumniantur à maleuolis. Hispani honoris magis audi quàm exteri, ibid.
- 3 Honores augent qualitates possidentis.
- 4 Fama dicitur æstimatio dignitatis, quia valde æstimatur ab omnibus.
- 5 Fama damna maiora sunt, quàm possunt æstimari.
- 6 Theauri magni & diuitia, nihil respectu bonæ famæ.
- 7 Thesaurus est magnus ortum esse ex parentibus bonis.
- Præsumptio est quòd quilibet intendit incrementum honoris suæ agnationis, ibid.
- Homines immodici honoris appetentiores sūt, & optant nominis sui odorem bonum posteris relinquere, etiam post mortem, ibid.
- 8 Honores puris & nobilibus libenter tribui debent.
- 9 Ignobiles nobilitari desiderant, & purificari maculati, & aliquando oblique & fallaciter, n. 10. & 11.
- Puniri debeant velut falsi, sub cod. n. 9
- Mali quod recta via assequi non valent, fallacis intendunt, ibid. sub n. 9.
- Indigni quoad honores in consideratione non sunt, ibid.
- Falso pæna puniuntur qui falso honore utuntur, ibid.
- 12 Lucrum ex malè partis prouenire non potest.
- 13 Honor malis exhibitus in eorum commutatur ruinam.

DICTIS duo notabilia maxime sequuntur. Primum quòd cum à natura sit inhitum hominibus amare, & sibi velle, quæ meliora & vtiliora sunt, vt docet I. Gutier. lib. 4. præct. q. 8. num. 45. & 46. ostenditur quantum puritas, & nobilitas ab omnibus licet immeriti, improbi, & impuri sint, appetantur, & econtra quantum impuritas ab ipsismet maculatis reicitur, & improbetur, velut iniuriosa & detestabilis res, † Alcerum, quod etiam nobiles, & puri iniuste à maleuolis extent calumniati, per falsam contumeliam, & imaginariæ labis impositionem, in vulgum fallaciter sparsam. Quorum primum maxime probatur ex dictis supra in §. 2. & 3. vbi latè diximus quanti apud omnes bonum nomen, & puritas, & sanguinis nobilitas habeatur, & ex his quæ docet Arist. lib. 7. politic. & M. Tullius lib. 1. de offic. Simanc. de repub. c. 20. maxime nos Hispani, qui magis quàm exteri sumus honoris & reputationis audi, vt bene considerauit Christoph. Pelagius lib. 4. de regis institut. & Io. Salisber in Policrat. de Curial. magis cap. 2. Pacatus Drepan. in panegyric. ad Imp. Theodof. Auiles c. 6. præct. Pet. Martyr. lib. de insulis nuper inuentis ita vt rectè I. C. Vlpian. dixerit in l. si longius, 18. §. fin. in fin. de Iudic. † quod per dignitates, & honores, qui ex qualitatibus prædictis maxime proueniunt vtilitas possidentis augetur, in tantum, vt nummario pretio æstimari haud valeat, vt dixit Bal. in cap. ex tenore, 2. col. de appellat. & in cap. 1. de vita & honest. cleric. refert, & sequitur Bart. Chassan. in Catalog. gloria mundi lib. 1. consil. 2. num. 1. † Quare Adrianus quod lib. 1. in. 1. supposito, nuncupauit famam æstimationem dignitatis, quia valde ab omnibus communiter æstimatur, atque ideo dixit Liuius lib. 3. dec. 1. † Famæ damna maiora esse, quàm vt æstimari possint, faciūt tradita per Ias. in l. reprehendenda, notab. 3. C. de institut. & substitut. Curt. Iun. consil. 79. num. 3. Bursat. consil. 91. n. 1. 3. tom. 2. Phil. Corn. consil. 162. n. 8. vol. 1. Zephal. consil. 615. n. 89. Aym. Craucta consil. 795. n. 5. & consil. 830. n. 8. † Nec enim in harū rerum comparatione pro aliquo reputantur diuitia & Theauri ponderis magni, vt ex Sacra Scripturæ locis probati supra §. 2. in princ. & probant de iure text. in cap. ex merito, 13. 6. quæst. 1. cap. licet in beato, 14. in fin. de accusat. Cobb. in Reg. Peccatum, 1. part. relect. num. 6. P. Mol. de inst. & Iure tom. 4. disputation. 37. num. 24. Oldrad. d. consil. 93. in princ. & n. 3. & seqq. Bursat. consil. 372. num. 16. lib. 3. † Et ideo iure admittum quod est magnus Thesaurus aliquem esse ortum ex bonis parentibus, vt ex multis probat Simanch. de Catholic. institut. tit. 50. n. 8. cum seqq. Relatus à Pelaez de Meres de Maior. 1. part. q. 51. n. 40. Et præsumitur, quod quilibet intendit augmentum honoris & dignitatis suæ agnationis; ex Mantica de coniectur. ult. volunt. lib. 6. tit. 15. num. 1. & 2. & Nicol. Boerio. decif. 204. n. 3. docet idem Pelaez de maior. 2. p. q. 6. n. 445. quia homines honoris immodici appetentiores sunt, vt tradit Agidius lib. 1. de regim. Princip. 3. part. Gullierm. Benedic. in c. Raynuicus, gloss. 1. n. 16. ante eos Arist. lib. 2. Rhetoric. ad Theodectem cap. 15. relati per And. Tiraq. de nobilit. cap. 23. n. 1. pag. 196. & secundum aliam impressionem pag. 141. & his tacitis Acbed. in l. 1. n. 5. 6. tit. 6. lib. 6. recop. & post omnes refert Pelaez de Meres de maior. 1. part. quæst. 51. n. 182. maxime cum ex naturali inclinatione optent nominis sui odorem bonum posteris relinquere etiam post mortem, vt bene considerant Pet. Nauarr. de restitut. lib. 2. c. 4. ex n. 51. Reginald. lib. 24. sub n. 86. paulo ante fin. Sayr. cluni Reg. lib. 1. c. 7. n. 31. cum seqq. Filliuc. 2. tom. tract. 40. n. 133. Mol. de inst. tract. 4. disp. 28. n. 1. † Vnde necesse est tanti ponderis & vtilitatis res ab omnibus appeti, & si quidem à puris & nobilibus desiderentur, iuste eis tribui, & pie honores impertiri debent, arg. l. ab ea, §. de probat. l. huiusmodi, 84. §. legatum, 10. vbi Ias. de l. 1. Bart. in l. si queramus, de testam. † sed quidem sunt ignobiles,

ignobiles, qui nobilitari, & sanguine impuro infecti, qui maxime purificari appetunt, sed hi in consideratione non sunt quoad nostros honores habendi, text. est in l. vt gradatim, 1. §. 1. ibi, si idonei sum, de muner. & honor. l. 2. ibi, sequendo omne paraello, tit. 15. part. 2. Immo pro mortuis habendi, cap. 1. §. Vassillis. Quæ fuerit prima causa benef. amit. Quintil. Mandof. ad Reg. 20. Cancellar. quæst. 7. n. 6. fol. 151. Io. Lopez. ad Rub. §. 27. num. 8. vbi, Barahona, de Donat. inter vtrum & vxor. Et præterquam quod grauissimis puniri debebant pœnis, maxime dum honorem sibi indebitum vlturpant, & quidem velut falsi ex text. in l. 3. §. fin. Ad leg. Ial. maiest. & in l. eos 27 §. fin. Ad leg. Corn. de falsi & in l. 1. vbi Bart. C. vt dig. ord. seruatur. lib. 1. 2. cum latè cumulat per And. Tiraq. de nobilit. cap. 13. per totum, Pet. Greg. syntagm. Iur. lib. 36. cap. 2. num. 1. in fin. Menoch. de Arbitr. lib. 2. casu. 318. num. 25. & 32. Farin. de falsi & simulat. q. 150. n. 82. & 86. cum prædicti exoptant, quòd sanguis maiorum, & veritas ipsa, quæ immutabiles sunt, in eis repugnant, quòd recta via conse qui non valent, oblique fallacis, per iustis, & fallacibus exposcunt, vt docet Ditus Greg. in Moralib. dum mali (inquit) Præpositi suum contra veritatem honorem exigunt, ab omni reſtitudine sequentium corda subuertunt. † Subuertunt quidem reſtitudine reſtituimus, & integerrimos Iudices, subuertunt & testes, dum fortè hi blanditiis, precibus, & pecuniis inducti falso falsam sicut veram sanguinis nobilitatè & puritatè iureiurando asserunt, illi verò dū veris probationibus, sed fallacibus, quæ tamen veræ apparet (aliud enim excogitari à tantis viris nõ valet) aliisque humanis indumentis nixi nobilem, & purum sententia efficiunt, quem impurum, & ignobilem, sui reliquerunt maiores, vt valde rei huic accõmodatè ostendit Salustius in Catilinam cum dixit, † Gloriam & honorem, & imperium bonum, & ignauius aq̄e sibi exoptant, si bonis vera via nititur, sed ignaui, quia bonæ artes desunt, dolis & fallacis contentantur. † Atque ideo cum ex malè partis lucrum vile prouenire non valeat, euenit, quod idem Gregor. in 7. Moralium dixit, † Honor malis exhibitus in eorum commutatur ruinam, quia citò honor iniustus maliciis & machinationibus partus exareſcit, seu exccæatur cum maiori anhelantium opprobrio, & ambitioso rum ruina, atque ignominiosiori infamia.

§. VI.

De calumniis, & conuitiis solitis aduersus nobiles, & puros sanguine inferri.

S Y M M A R I V M.

- 1 Maleuoli puros & nobiles maculare intendunt.
- 2 Viles alterius vituperatione se laudare putant.
- 3 Calumniator famam maculare conatur, licet plurimum habeat splendoris.
- 4 Inimici famam non ita vt nota est ferunt, facile mentiuntur, omniaque mala cogitant vt damna inferant inimico, & n. 5.
- 6 Inuidi nobiliores infamare intendunt.
- Honor nimius per inuidiam nobiliores euertit, ibid.

Prima Part.

- 7 Homnibus commune est de aliis malè loqui, Calumnia iniusta solatium secum offert, ibid.
- 8 Nihil ridiculosius, quàm concerni sapientem ab insanis, puros à maculatis, nobilem à plebcio.
- 9 Opinio praua cura hominum qualitates oriri ab iniquis solet, cupientibus, quod oriatur fama mala.
- 10 Iudices non cuique dicto credere debent.

EC V N D V M verò, quod ex præcedentibus deduci, dixi, circa calumnias & conuitia quæ bonis & puris inferuntur à maleuolis, qui illorum nobilitatem, & puritatem obscænis maculis, & falsis infectionibus suffocare intendunt, & fortè eadem face coinquinati se honorare & purificare putant cum aliorum infamia, & falsa macula, vt aliàs considerauit D. Hieronymus in Epistola ad Nepotem in hæc verba, † Vilius satis hominum est, & suam laudem quarentium, alios viles facere, quia alterius vituperatione se laudare putant, & qui suo merito placere non possunt, placere volunt in comparatione malorum. Satis quidem hoc idem eleganter consideratur in nostra Pragmatica in hoc §. 20. incipit Porque el odio, malicia y otros respectos, &c. Et optimè prius dixerat Lipsius in Orat. de Caluminat. dum inquit, † Famam vnicum sapientium thesaurum, purissimam vitæ gemmam, appetit calumniator assidue, & subtrahere, aut maculare conatur omni fraude, & Cassianus itidem lib. 6. epist. 12. Interdum (ait) assidui labores, & ipsas ingratas faciunt dignitates, graue pondus inuidia est splendore, singulari claritate, & morum lampade non lucere. Licet claritas morum, sanguinis, & nobilium parentum maxime fulgeat, & omnibus splendescat, venit acutus, ac vlcera tus inuidi ac venenosi serpentis obiurgantis morsus, quo pulchritudo famæ citò marcescit, inuidia, seu morbo quodam, vt Strobæus serm. 8. dixit. † Sunt enim hi prauu homines ac non conscientia tuta, ac inimici, vt dixit Plautus,

Inimici famam non ita, vt nota est, ferunt. Qui facile aduersus inimicos mentiuntur, vt considerauit Vlpianus I. C. in l. 1. §. Præterea inimicorum, 24. de quæstion. & omnia mala cogitant, vt damnum inferant inimico, tam in facultatibus, quàm in suo honore, & fama, vt in l. 1. §. 9. 23. vers. Præterea, eod. tit. de quæst. & in cap. repellantur, 7. de Accusat. V. Philip. Dec. consil. 64. col. 4. vers. Propter, Ludou. Roman. consil. 7. vifis necessariis, col. 1. Tiber. Decian. respons. § 1. num. 128. & Surd. consil. 477. n. 2. & post omnes Valençuela consil. 92. num. 129. & alij relati infra, q. 12. §. 2. num. 11. & 12. † Sunt etiam valde inuidi, quia appetunt, vt dixi, ab aliis tollendo, quod ipsis deest ab origine suorum, & fortè, immò & frequentius euenit in nobilioribus, & clarioribus, quos nimius honor per inuidiam euertit, vt Plutarchus in moralibus probauit. Aetas enim nostra mirificam quamdam extulit vim hominum improborum, qui magnam laudem in obreſtatione positam putant, nec quidquam cupidius faciunt, quàm vt quidquid possunt, ex aliena gloria deterrant, creduntque ita se demum emerſuros, si eos, qui extant, depresserint, quam rationem grassandi ad famam, cum nemo vnquam approbaret, nulla est eorum habenda ratio, illisque respondeat D. Hieron. in proæm. Paralipom. verba sunt Stephan. Gratiani, in præfat. 1. tom. discept. for. num. 94. in fin. & n. 95. † Commune enim hominibus est de aliis malè loqui, ex Seneca libro de moribus. Malè de te (inquit) opinantur homines, bene autem loqui nesciunt, faciunt,

B

viunt, non quod merearis, sed quod silent ipsi homines, de malis loqui molestum, si quid mentiuntur, sic immerito minima innocentie, nunc maxime gaudeo: apparet enim illos vera obiecturos, si possent. Et Epistola 77. dixit, male de me loquuntur homines, quia bene loqui nesciunt: faciunt non quod mereor, sed quod silent, cui etiam conuenit Franc. Petrarca Dialogo 36. vbi. Sed contemnor? Resp. si iniuste quidem est, non inficior, quod doleas, 8 feras tamen, alioqui est quod rideas. Nihil est enim ridiculosius; sed nihil crebrius, quam contemni sapientem ab insanis. Igitur similiter ridiculosus nihil, & nihil crebrius, quam ab ignobilibus & impuris, purum & nobilem contemni. Et ideo plerumque praua communis opinio de qualitatibus nobilium, & puri sanguinis nasci solet ab eis, qui iniquo animo affecti, cupientes quod oriatur, & insurgat mala fama, eam fingere, & simulare procurant, ut alius dixit Patif. de Puteo de syndicato part. Quidam latro famosus, n. 5. Aditio ad Martin. Vranum in cap. cum literis, num. 6. de testib. Quare iudices non cuique dicto, & opinioni, seu vagæ famæ aduersus puritatem fidem adhibere debent, ut loco latius probabimus, de quibus videndi sunt Fabius Quintilian. lib. 5. institut. Orator. cap. 1. declamat. 11. & 18. D. Isidorus lib. 5. Etymolog. cap. 27. & ex D. Hieronymo ad Rufin. tradit Tertulianus in Apologet. cap. 8. Cenedo in collectan. ad 6. Decretal. collect. 6. post Seguram Daualos Allegat. direc. indic. Ecclesiast. 1. p. c. 14. n. 28. quos & alios plena manu congerit Io. Baptif. Valençuela conf. 90. n. 184. & seq. & quæ dicemus infra quæst. 10. §. 4. num. 40. & seqq. & quæst. 12. §. 3. ex num. 34. cum seqq.

J. VII.

De calumniis iniuste illatis patienter ferendis.

S V M M A R I V M.

- 1 Solatium est maculator vocari ab eis, qui simili laborant morbo, potius quam ab aliis.
- 2 Virtus & fama velut odoriferus flos, cum plus teritur plus olfacit. Fama latius spargitur, cum exercetur negotiis & rebus aduersis, ibid.
- 3 Sicut Lux in obscuris magis lucefit, ita & honor cum maliciosos circumducitur tenebris.
- 4 Proprium est honoris non sine amulis, & calumniatoribus esse. Nec flamma sine fumo, nec sine calumnia fama, ibid.
- 5 Contraria contrariis opponuntur, ita ignobilibus ignobiles, & maculati puris.
- 6 Veritas dum magis oppugnatur, magis progreditur in lucem.
- 7 Victoria magis gloriosa, ubi fuisse laboriosa certamina.
- 8 Honor & fama in rebus aduersis plenior gloria euadit, & n. 9.

Væ vero omnia vsque adhuc allata maximum his, qui calumniis, & fallacibus impossi-

tionibus ab inimicis in sua fulgida, & decora opprimuntur qualitate, & aliquando miserè & rigidè conuassantur, solatium (si aliquod esse potest in simili honoris afflictu) afferre possunt, cum plerumque ab his alleratur malum, & spargatur in omnes infamia, & macula, qui simili laborant morbo. Et quia virtus & fama velut odoriferus flos, cum plus teritur, & amulationibus retrahitur, vehementius odorem euehit, vt Anonymus dixit, vt aromata tum vehementius fragrant, cum mouentur, aut teruntur, si aguntur, vt, ita virtutis fama, latius spargitur, cum exercetur negotiis, & rebus aduersis. Et velut clara lux in obscuris magis, ac magis lucefit, ita honor, cum malitiosis tenebris circumducitur, plus splendescit. Bona enim opinio hominum tuior est pecunia, bonum quod est, subprimitur, nequaquam extinguatur, bona fama in tenebris proprium splendorem tenet, dixit Seneca de remed. Formicar. cui etiam conuenit Lipsius Epist. 11. Vt stelle (inquit) in caelo per ipsas tenebras fulgent, sic honorum fama per obstantium calumniarum nubes. Immo proprium est honoris, & existimationis magna non sine amulis, & calumniatoribus esse; Quia vt flamma firmior non surrexit vnquam sine fumo, sic nec fama sine nube aliqua ligoris, verba sunt ipsius Lipsij ad Belg. Epist. 14. & alibi lib. nempe. 1. eadem Epist. 14. etiam dixit, Nec flammæ vlla magna sine fumo solet surgere: nec sine calumnia fama. Contraria enim contrariis opponuntur, nobilibus ignobiles, & sanguine puro præditis qui impuri sunt, & maculati, contrarianturq; adinuicem sibimet aliquando, l. mentiris 30. Pro socio, Bald. in l. 1. de his qui sunt sui, & in Leam quam, col. 6. C. de fideicom. Vnde prouenit, quod sicut veritas magis, ac magis oppugnata, & contrita calumniis tanto clarior nebulis expulsi progreditur in lucem, vt satis significauit D. Ambros. lib. 1. offic. cap. 15. hisce verbis. Nam & ea est magis gloriosa victoria, ubi fuisse laboriosa certamina, & docuit Innocent. Episc. Epist. 7. prout refertur in cap. grane, 7. 25. q. 9. & in c. inter dilectos 6. de fide instrum. & voluit gloss. in c. cum Ioannes, verbo. Postquam, illo eod. tit. Flamin. Paris. de resigna. benef. lib. 1. q. 11. n. 3. Bobadilla in politica lib. 1. c. 10. n. 1. plures apud August. Barbosam Axioma 224. num. 1. pag. 139. & pluribus exortat Io. Neuzan. in sua sylvæ nuptiali in princ. num. 4. & seqq. Rolan. à Valle conf. 6. in num. 1. & concl. 70. num. 2. lib. 1. & conf. 66. n. 1. lib. 2. Ludouic. Zuntus in responsio pro uxore n. 2. Marcus Ant. de Amata decis. Marchia 41. num. 6. Aym. Craueta conf. 135. n. 18. Ita etiam & honor & pulchra fama quando rebus aduersis, & amulationibus teritur, & falso contrariatur, tanto magis fulgentior, & plenior gloria euadit, vt optimè docuit Cassiodorus. Etiansi (inquit) copia plurimum soleat habere fastidium, bonum tamen nomen conuassatum semper efficitur gloriosius. quibus eleganter conueniunt verba Steph. Gracia. discept. for. 4. tom. c. 800. circa fin. Conuitia non attingimus, quia scimus istum thesaurum stultis in lingua situm, vt questui habeant male loqui melioribus, & equo animo audienda sunt imperitorum conuitia, & ad honesta vadenti contemendus est iste contemptus. Ex quibus duo manet plane cõstitutura, & quod his, qui nobiles, & puros fallaci calumnia, & infamia vulgo afficiunt, ideo maxime hoc exagitant, quia similem maculam, quam in semetipsis imbutam agnoscunt, reicere intendunt per aliorum opprobrium, & dehonestationem. Et etiam quod gloria, & puritas maiorum, ideo pulchrior, & fulgentior efficitur, quod contrariis amulationibus, & calumniis teratur, & nebularum conspectu oppugnetur, & denique quod vtrumq; afferre potest solatiu magnum eis, qui calumniis dehonestationibus in sua pulchra & decora fama laborat, vt cõstitutu & præcãtū manet. §. 8.

§. VIII.

De iniuriis aduersus sanguinis qualitates illatis vlciscendis, & quo modo.

S V M M A R I V M.

1. Iniuriam relinquere inultam vilis animi est.
2. Veterem ferendo iniuriam inuitas nouam.
3. Calumnia est res incurabilis, cuius vulnus, si relinquatur, acerbius fit.
4. Fama, sicut ignis, facile tueri potest, extincta verò non facile reaccenditur.
5. De honore cura maxima esse debet. Honorem tuentes plurimum laudantur, ibidem.
6. Honorem spernere vilis animi est.
7. Verecundiam est honorem inuisu relinquere.
8. Iniuria familia tangens renunciari non potest, neque condonari, num. 20.
9. Vindictam non esse sumendam suadet ex pluribus sacre Scripturæ locis, & quomodo intelligi debeant explicatur, num. seqq. Nihil iam Christianum quam iniurias remittere, ibid.
10. Perfectius operatur iniurias remittendo, & parando cor ad ferendum alias pro Deo.
11. Quilibet potest in iudicio sequi iniurias absque peccato. Et extra resistere inferentem iniuriam, n. 12. Et cum occidere, si aliter se, & suum honorem defendere non possit, n. 13. Quod declaratur, n. 14. Et etiam potest occidere iniuriantem fugientem, ita vt nec irregularitatem incurrat, sub d. num. 14. Et quid in Clericis, ibid.
12. Odium remittere tenemur, non satisfactio-nem, sub d. n. 11.
13. Vindicta iniusta, & autoritate propria sumpta non licet: secus legitime directæ modis. Imò aliquando expedit, vt sumatur, ne detur occasio malis peius agendis: etiamsi offensor dignam offerat satisfactio-nem, n. 16.
14. Lex humana iuste cogit heredem vindicare necem defuncti, ibi sub n. 16.
15. Iniuria particulari remissa non censetur sublata publica satisfactio, ibid.
16. Deserere proprium honorem aliquando inducit peccatum lethale, & n. 21.
17. Dū peccatū est remittere famam, erit etiā peccatum non curare de restauratione famæ.
18. Honorem totius generis amissum relinquere mortale constituit peccatum.
19. Infamator non liberatur a restitutione per condonationē iniuria cõmunis pluribus, si ab uno tantū fiat. Infamās se nō tenetur ad restituere, nisi in aliis infamia vertatur. ibid.
20. Patientia in ferendis iniuriis maius meritum constituit, quam vindicta.
21. Præcepta patientia expectant ad preparatio-nem Prima Pars.

nem animi eam exercendi, non ad verum præceptum constituen-dum. 24. Negligentia proprii honoris non cõmendatur in sacra pagina, sed tantu vindicta ita nō sumatur, vt proximum ledamus, & n. 25. 26. Modi, quibus insequi honorem iniuriatus licite possit, quales? & n. seq. 27. Vindicta iudicialis in honoris causis an expediat? 29. Maculati capeant à præensione honoris puritatem requirentis, & quare.

Et quidem ideo, qui simili iniuste opprimuntur face, & à sua fulgida opinione machinis æmulantium dehonestantur, debent aduersarium contemnere, immò iniuriam ferre inultam, dummodò vindicta, & odium abeat, vilis animi est, nec præmittendam docet D. Basilius Epist. 65. Ad calumnias (inquit) recedendum non est, non vt contradicendo nos vlciscamur, sed ne mendacio inoffensum progressum permitamus, aut eos, qui seducti sunt, damno inherere sinamus, quia, vt inquit Aul. Gellius lib. 8. noct. Attic. Veterem ferendo iniuriam inuitas nouam. Et ideo Philosophus ita consulit, Neminem vnquam vestram fortasse vipera momordit, neque phalagium, & ablit, vt mordeat vnquam, sed tamen omnia huiusmodi animalia vbi conspexeritis, mox interficiatis, itidem & cum delatorem, & crudelem hominem videritis viperinam habere naturam, ne expectate donec aliquem vestrum mordeat, sed cum primum occurrerit moriatur, non quidè (vt Christianus quilibet accipete id debet) homo, sed iniuria, eam, si possit, veritatis cultello interficiendo, nisi concurrentibus requisitis à Doctoribus, vt nos iniuriantem occidere iuste possimus, de quibus infra aliquid dicemus. Ratio horum est ex D. Athanasio Apolog. 1. Quia calumnia est claua & gladius, & iaculum incurabile, vt ait Salomon, sed his veritas mederi potest, qua vbi negligitur, vulnera acerbiora sunt: quia, vt inquit Lucianus in Moral. Fama est sicut ignis, qui semel accensus facile seruat, extinctus haud facile reaccenditur: ita famam tueri facile est, extinctam non facile est restituere, cui etiam ad stipulatur Plutarchus in libello, quo quarit, an seni gerenda sit respublica: vbi ita eleganter prorumpit. Vt flamma, ita etiam honor non difficile conseruatur, sed alimentum, seu fomitem haud magnum requirit, extinctam neutram facile & sine labore rursus incenderis, atque excitaueris. Et ideo cura maxima de honore debet esse, & plurimum eum tuentes laudantur à Menoch. conf. 302. num. 1. lib. 4. & à Valençuela conf. 92. n. 1. Quibus fauet Philosophus quidam dicendo: Honoris & gloria cupiditas digna laude est, & in societate hac humana utilissima; ea enim ad cogitationes, atque actiones generosas & excelsas stimulat. Spernere enim famam & honorem vilis hominis est, vt Cicero in Pisonem docet, ibi. Vt leuitas est inanè aucupare rumorem, & omnes umbras etiam falsa gloria consecrari: sic leuis est animi, lucem, splendoremque fugientis inflatus famam, qua est fructus vera gloria, honestissimas repudiare. Quare veterendum esse honorem situm multum relinquere docet text. aureus in l. miles, 11. §. Socer. 3. ibi. Quare non iniquè repellitur, qui commodum dotis vindicta domus sua proponere non erubuit, Ad legem Iul. de adulter. & probat Bartol. Chassan. in Catalogo Gloria mundi, 1. p. confid. 2. n. 3. Quod præcipue locum obtinet in iniuriis, & calumniis totam domum, progeniem, seu familiam tangentibus, quæ cum non tam proprium honorem, quam totius generis respiciant, defensionem eius renunciare non expediet, vt ex multis probant

- 8 *Justitia, & lex in extremis magnas afferunt calamitates & miseras.*
- 9 *Intentum auctoris in compositione huius operis.*
- 10 *Disiunctio totius operis.*

Nunc deniq; ex tam late actis apparebit causa, qua noster inuictus Rex Philippus I V. hanc nostram ediderit Pragmaticam. Quia videlicet, cum existimatio, honor inestimabiles res, & nobilitas sanguinis tanti apud nos sint. Ex aduersoq; macula generis quasi infamia generet, arceatq; suos velut indignos à tot honoribus & dignitatibus sanguinis claritatem & nobilitatem exposcentibus, exindeque, & ex ascendendi ad altiora hominum studio, & cupiditate generentur in hoc nostro Regno tot dāna, quot receperit nostra Pragmatica in d. §. 20. & nos in eius explicatione exornabimus infra 2. par. q. 1. Dum calumniantium detractio nobiles & pueros arceat cum fallaciis, & prauis cauillationibus maximopere studet ab honoribus, puritatis officiis, & dignitatibus, vt supra ostendimus §. 4. r. & 6. & nostra hanc insinuat Pragmatica in d. §. 20. ibi. *Porque el odio malicia, y otros respetos, y accidentes particulares se an hecho tanto lugar en el modo de la calificación de la nobleza y limpieza, en los actos que se requireren, &c.* Contra verò alij indigni, impuri, & ignobiles aduersus statuta & cōmunitatum constitutiones cum periuriis execrabilibus, improbitaribus, & falsis assertionibus in eis admisce-ri procaciter appetunt cū magno ipsarum cōmunitatum incōmodo & detrimento, atq; statutorū, & constitutionum abusu, & transgressione, vt in d. §. 5. teti- gi, & ostendit nostra hęc eadem Pragmatica hisce in verbis, *Perquo se conseruen en su primitiua calidad, & instrucion los santos statutos, y los viles, y loables fines del beneficio comun, aque se encaminaron, y que de su buen v- fo se an sperimentado.* Inter hęc duo extrema, vnum dū nobiles & puri iniuste à dignitatum consequatione turbantur. Alterum cum ignobiles & maculati appetunt nancisci, quæ eis non aptantur, nec conueniunt: à Philippo nostro in hac sua Pragmatica sanctione eligitur modus, quo vtriq; deinceps medeatur dam- no; & digni suum non amittant honorem, nec infecti consequantur, quod eis non fuit paratum, nec est de- bitum, vt aperte ostenditur illis in verbis, *Porque siendo tan conueniente en la substancia, no se pongan en e- stado de perjuicio por los accidentes en el modo.* Ordena- mos y mandamos, &c. † Quia in omnibus rebus mo- dus est seruandus, non cuiusq; immoderata luxuria; 3 text. est in Lex dāni, 40. in princ. de damno infecto. † Est quidem modus (secundum Aristot.) *Restitudo rerum, se- desq; virtutum.* seu ex Luca de Peña in l. precepit 3. v. item nota quod modus est, C. de Canone lurgitonal. tit. lib. 10. & Pet. Rebut. in l. maiore, 156. col. mibi, 754. vers. *Modus est, de verb. sign. Est medium conseruatiuum in esse, sicut iustitia, ornamentum ordinis, & via mori,* quia vt inquit D. Gregor. Homil. 3. super Ezech. † *Iustitia temperantiam sequi debet, quia plerumq; iustitia si modis non habet, in crudelitatem cadit: & probat per vulgare illud Horatij Satyr. 1. & lib. 2. Ode. 10.*

Est modus in rebus, sunt certi denique fines, Quos ultra, citraque nequit consistere rectum Auream quisque mediocritatem diligit.

Et illud Plauti:

Modus omnibus in rebus seror est optima.

† Quia vt inquit Cicero 3. Offic. *In omnibus rebus mediocritas est optima: quem & alios refert, & cumu-*

lat Io. Saucius Abulens. in suis select. & pract. disp. 40. sub num. 9. pag. mibi, 327. col. 2. quia vt inquit idem Cicero lib. 1. Orat. *Sit in iure ciuili finis hic legiti- me, atque iustitiae in rebus, causisque ciuium aequalitatis conseruatio.* † Porro medium quo id obtineri potest, est inter extrema deambulare, iustum & iniustum discerne- re, æquale & inæquale componere. † Medium quidem iustum, & æquabile ferre debent iudices, & in quan- tum medium ad æquabilitatem pertinet: ita & iustitia in medio ipso, iniustitia in extremis consistit, vt docuit Aristot. lib. 5. Ethicor. cap. 3. † Nam non so- lum si infra modum sit iustitia, atque lex, verum etiam si modum excedat, ipsis conducere non solet: imò interdum magnas illis affert calamitates, cōs- que in mortes miserabiles, & lues insanabiles conit- cit, vt aliās dixit Dionys. Halic. lib. 8. † Vt & recte in nobilitate, & puritate probanda nostra considerat Pragmatica, quæ inter duo prædicta extrema, me- dium tenet, æquabilitatem eligit, iustum & inius- tum discernit, æquale & inæquale componit, se- dem statuit, medium conseruatiuum docet, lumen iustitiae terminat, ordinis ornamentum imponit, viam signat morum, iustitia temperantiam ostendit, & vt omnia in vnum redigam, modum confert, quo vlti- rius seruato, & nobilitas & puritas ita recte proba- buntur, vt vnicuique sui honoris qualitas tribuatur, & Vniuersitatum & Tribunalium constitutiones, & statuta obseruentur, intactaque custodiantur, quo- rum vtilitas tam magna est, vt cuique excogitare non difficile erit. † Atque idem ostendere id, in quo hæc æquabilitas, & mediocritas circa nobilitatem & puritatem probandam iure consistunt, & quæ iudices obseruare debeant, vt id adimpleant, nostraque Pragmatica perfecte explicata maneat, non ab re, nec indignum esse, immò fortè vtile, & maximi momenti tam Cōmunitatibus, & Tribunalibus, & Iudicibus, & ipsismet Prætoribus, quam publico totius Regni bono, iudicauit, & tractatum hunc per- gratum omnibus fore, ipsa res, & commoditas pub- lica suadere videntur, quod vt conseruatur, & expe- ditius, atque distinctius procedam, sequentem ser- uari ordinem in vniuerso tractatu constitui.

Antequam ad specialem huius Pragmaticæ ex- plicationem accedam, imprimis inuestigare curauit, quæ sint statuta puritatis sanguinis, de eorum natura, & qualitatibus inquirere, & postea ostendere es- sentiam iudicij, in quo agitur de puritate, & nobili- tate probanda, de verbis puritatem, & maculam no- tantibus, in quòque consistant qualitates hæ, de ho- rum iudiciorum & informationum ingressu, modò- que à Commissario seruando despiciam. Deinde de probationibus, præsumptionibus, testibus, fama, & reputatione communi, de consanguineis, & inimi- cis examinandis, & in alijs iudiciis testibus iam pro- ductis, deque instrumentorum, & scripturarum ver- bis enunciatiuis, identitateque probanda agam, quatenus in rem iudicam transeant sententiæ pu- ritatis. Statimque & sigillatim in secunda parte per singulas quæstiones ad singulorum paragraphos nostræ Pragmaticæ quæstionem accingam; & deni- que de his informationibus plenè confectis à Pro- motore fiscali videndis, eiusque officio, & à Iudici- bus diiudicandis quæstiones annectam. Quibus in- tegrè peractis, manebit plenè puritatis & nobilita- tis probationis materia nouiter, ac perutiliter per- tractata, atque perfecta, nostraque Pragmatica hac in parte plenè explicata, atque intellecta.

Q V Æ

Q V Æ S T I O I I.

De statutis nobilitatis, & puritatis qualitates requirentibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Statutum quid, & quid puritatis, num. 8.
- 3 Sanctum Officium,
- 5 Ecclesia Toletana, & aliq. } Statutum habent puritatis.
- 6 Ordines militares,
- 7 Collegia,
- 8 Alia Cōmunitatis,
- 2 Sanctum Officium erectum à Ferdinando & Elisabeth contra Iudeos, Sarracenos, & hereticos, qui & eorum descendentes à tanto munere repelli inceperunt, & quare, nu. 3. Ex quo maximi fructus orti fuerunt, n. 4.
- 4 Inquisitores moribus atque virtutibus alijs antecellunt.
- 9 Statuta puritatis velus leges seruanda, & im- probari est prohibitum, nu. 10. Et seruari honoratissimum est. Ad vnguèmq; seruā- da. Et iusta sunt, & rationalia, eaque plu- res extollunt, n. 11. In conscientia obligat sub lethali, n. 12. & 13. Ciuitatis similiter obligant, num. 14.
- 12 Argumentum de lege ad statutum validum.
- 15 Cōmunitates possunt in sui conseruatio- nem statuta condere.
- 16 Mandatum Superioris non seruans lethali- ter peccat.
- 17 Detinens officium contra prohibitionem statutorum illud renunciare tenetur, aliàs mortaliter peccat. & n. 19. & seqq. ex- plicatur num. 25. & 27. Obtinens officium seu honorem sibi indebitū pœna falsi, vel sacrilegij punitur, ibi. n. 24. Conseruens indigno officium aut dignitatem, mortaliter peccat, & indices tenentur ex of- ficio inquirere causam inhabilitatis & in- famia ad repellendum eum, sub d. n. 17.
- 18 Commissarius informans omni cura tenetur inquirere veritatem, aliàs ex culpa tene- bitur.
- 20 Qualitate deficiente deficit ius obtinendi, & retinendi officium, dignitatemve.
- 21 Exclusus censetur, qui non habet qualitates requisitas.
- 22 Causa finalis statutorum puritatis est, imma- culatas conseruare cōmunitates, & ho- nores.
- 23 Accipere scienter contra causam finalem inducit peccatum, & obligationem resti- tuendi.
- 24 Ingressus Collegij, & capere pium legatum sine qualitatibus requisitis, que fuerunt causa finalis, obligat ad restitutionem. Infamis acceptans munus iudicandi tacita infamia, acriter punitur. ibid.

- Officia publica appetere an licitum. ibid.
- 25 Bona fides excusat obritentem officium & honorem sine qualitatibus requisitis.
- 26 Qui possidet ex decreto Cōmunitatis, iuste possidet. Nemo tenetur suos defectus, nec sua familia proderi.
- 27 Dubius an recte possideat, non tenetur dimi- ttere possessionem, & habet locum generali- ter in omnibus virtutibus, num. 28.
- 29 Auctores, qui agunt de puritate probanda referuntur, Et qui contradicant puritatis statuti, licet minus recte, num. 30.
- 31 Vtrum statuta puritatis debeant restringi ad certos gradus, non verò indefinitè proce- dere, & num. seq.
- 32 Humana fragilitas nihil sanctum, nec vtile intactum relinquit.
- 33 Puros & maculatos misceri contra bonum publicum est.
- 34 Infamia facti perpetua est.
- 35 Malum semen bonos ejicere fructus non po- test.
- 36 Prohibitio vni imposta ad omnes posteros transi. Inhabilitas medij influit inhabilitatem in extremis.
- 37 Radice exclusa excluditur quidquid prouenit ab ea. Et corrupta, corruptum est, quidquid prouenit ab ea, num. 38.
- 39 Filiis indignis, ad nepos dignus esse non po- test.
- 40 Exclusio vnius gradus ceteros omnes exclu- dit. Maculati licet iure communi digni re- putentur, experientia indigni habiti iuste excluduntur, ibid.
- 41 Genus certum personarum iure admitti, & excludi potest.
- 42 Demerita & ingratitude inflam exclusionis causam præstant, maxime inimicitie & odia superuenientia, & nulla maiora quàm Iudeorum; num. 43.
- 44 Indigni ad seruendum in domo Principum, non possunt digni esse ad seruendum in causa Dei, & Reipublice. Christiani anti- qui præferendi Neophytis & eorum de- scendentibus, ibid.
- 45 Iudæi, nec Sarraceni, nec eorum proles non tude fidem defendent, Nec exercebunt of- ficiū sanctæ Inquisitionis, num. 46. Nec Rempublicam, nec Regnum gubernabunt, n. 47. Cōmunitatibus & Ecclesijs rixas portabunt, n. 48. Antiquis Christianis ig- nominias afferent, n. 49. Ex eorum exclu- sione plura fuerunt sublata damna, nu. 50.
- 51 Qui nouiter insurgunt contra statuta purita- tis audiendi non sunt, sed reiiciendi, & sancta statuta honoranda.
- 52 Profelyti antiqua lege reiiciebantur cum sua progenie ab honoribus, cui nostra diuina prouidentia similitur statuta.

- 53 Statuta puritatis licet per accidens nociva videantur, respectu tamen publicae utilitatis, quam de seruiunt, intacta seruanda. Restricta ad certas Ecclesias, & communitates iusta sunt, n. 54. Etiam si communia, & non particularia fuerint, n. 55.
- 56 Testator, fundator, seu Patronus Ecclesiae, loci, seu capellaniae apponere possunt in lumine fundationis quamlibet prohibitionem, siue generis distinctionem: voluntas eorum in uocationibus, & conditionibus primum locum obtinet, n. 57.
- 58 Conditiones quibus expelluntur descendentes Iudeorum & Maurorum iure probantur honestissima, & iustissima dicuntur.
- 59 Statuta puritatis nec odiosa nec restringenda ueniunt. Et non possunt dici nulla nec iniusta, n. 60.
- 61 Nemo usque adhuc ex professo egit de statutis puritatis, nec de eius probatione.

N T E A igitur praemittendum est, statutum nihil aliud esse quam ordinationem quandam a Populo, seu communitate ob ipsius bonum, & utilitatem factam, quae a Principe confirmata vim legis in ipsa habet ciuitate, seu communitate, ex l. ius civile 6. & leg. seq. l. omnes Populi 9. de iust. & iur. l. ult. de Colleg. & corpor. cap. ius civile. 1. dist. cum aliis late congestis a Gregor. Lopez in l. 12. gloss. i. tit. 1. part. 1. DD. communiter in d. omnes populi, & alij relati a Ferdin. Valquez illustr. controuerf. lib. 1. cap. 47. n. 9. Burg. de Paz in l. 1. Tauri, a num. 342. Io. Zañez Parlador, 3. tom. differ. 39. a num. 10. Io. Garcia de nobilit. in inscript. n. 10. & alij, quos referam infra in seq. quaest.

Quo supposito sciendum est, quod cum sanctum Officium Inquisitionis a Catholicis Regibus Ferdinando & Elisabeth ultimò fuisset restitutum aduersus legem Moysi, Iudaicamque, & Sarracenam praui tamen obseruantem, aliòsq; a fide Apostatas, & Haereticos, vt recensent, & testantur Io. à Roxas, sing. fidei 104. n. 8. & 11. & Ludouic. à Paramo de orig. Inquisit. lib. 2. tit. 2. cap. 2. num. 2. & cap. seq. 3. n. 2. & alij passim. Quod tam praerexcellentissimum cum non recedat, nec tute exerceri possit, a descendentibus eorum, aduersus quos ipsum erectum est officium sanctum, nec a quibus agnoscentur prauiissimi mores, & pessimae propensiones naturales, vt sunt Hebraei, Sarraceni, & Haeretici, eorumq; descendentes, vt late probaui supra in anteced. quaest. §. 4. per totum, sed eligi, opus esse, qui moribus, sanguine, & vitae claritate praeclearum minus, & sanctum ministerium, quo de fidei exaltatione, & haeresum extirpatione agitur, Iudaei, Mauri, nec haeretici, nec descendentes eorum non admittentur, sed omnes veteres Christiani cooparentur, qui nullam etiam minimam ab eisdem maculam in infinitum trahant. Ex quo (vt experientia docuit) & maximi, & plures boni fuerunt orti effectus; & prouenit tranquillitas, & iniustitia magna, qua minus hoc aduersus haereticos fideliter, ac rectè exequitur; & quod Inquisitores, ceterique huius tantae rei Officiales & ministri moribus, puritate, atque virtutibus longè alios antecellant, vt animaduertit Paramo de orig. Inquisit. lib. 2. tit. 3. cap. 1. n. 16. & lib. 3. q. 9. a n. 23. & ante eum Simanch. de Cathol. institut. tit. 34. n. 9. cum seqq. Io. à Roxas de Pri-

uileg. Inquisit. n. 410. Sigism. Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 87. a num. 1. Ripa tract. de Peste. 3. parte. n. 140. post Archid. in cap. quia plerique de offic. Ordin. Iac. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 37. n. 40. & conf. 94. n. 12. lib. 1. August. Barbofa de officio Episcopi 2. p. Alleg. 40. n. 17. col. 374. Ex qua maxima utilitate, & fructu motae sunt aliae communitates, Tribunalia, & Collegia ad simile erigendum, & constituendum statutum, vt in Ecclesia Toletana Hispaniarum Primatu summa cum laude, atque saeculorum memoria constituit D. Io. Siliceus Cardinalis, & Archiepiscopus illius sanctae Ecclesiae, quod ad litteram recenset Io. à Roxas d. sing. 104. n. 2. & de eius iustificatione, & causa egit late Did. Velasquez de Simanch. in particulari tractatu de defensione ipsius Toletani statuti, de quo etiam meminit Ignac. del Villar ubi supra d. resp. 12. num. 43. Io. Redin. de Imperat. Maest. verb. etiam per legitimos tramites, sub num. 201. Alphonf. de Heredia in libello dechado de success. quest. 11. Salcedo in pract. crim. canon. cap. 23. 191. Nauarro conf. 7. de constitut. Otalora de nobilit. 2. part. 3. princip. cap. 7. num. 24. Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. quest. 51. n. 22. & 25. & in Ecclesia Cordubensi, Gienensi, Legionensi, & Oueterensi, de quibus testatur Aug. Barbofa de canonic. c. 13. n. 28.

Ordinèsque militares idem in suis stabilimentis & constitutionibus statuerunt, atque utiliter ordinarunt, vt habetur in ordinat. D. Iacobi tit. 1. de las calidades, cap. 3. & Calatraria tit. 5. c. 1. & Alcantara tit. 2. 1. del Habito c. 1. & in ordine D. Ioannis, vt de omnibus testatur Did. Velasq. in d. suo tract. de defensione statuti Toletani ca. 53. pag. 113. & D. Christoph. de Paz de Tenuta 1. part. c. 32. n. 50. Ignac. del Villar d. resp. 13. n. 44. Io. Redin. citato loco n. 199. Rota decis. 176. n. 7. p. 1. diuersor.

Idem dignissimi fundatores constitutum relinquunt in quatuor collegiis maioribus vniuersitatis Salmanticensis, & sanctae Crucis Pinciani, & Maioris Complutensis, & denique in collegio maiori sanctae Mariae de Iesv Hispanensis vulgo de Maese Rodrigo, cuius licet indignus habitus gessi in 3. statuto Magistri Nauarri Canonici Hispanensis, de quibus testantur Alphonfus de Oueda eiusdem mei Collegij Collega de incompatibilit. benef. 1. p. c. 23. ex n. 13. & Roxas d. sing. 104. sub n. 9. & 10. Ignac. del Villar d. resp. 11. n. 42. Acebed. in l. 22. tit. 7. lib. 1. recop. Salced. in pract. crim. can. in d. c. 23. n. 17. Pelaez de Meres in d. q. 51. n. 28. Did. Velasq. in d. c. 53. Heredia loco proxime citato. Cenedo collect. 77. ad c. cum sit nimis, de Iudaeis. Christoph. de Paz in d. c. 32. n. 67. Nauarr. in d. conf. 7. Otalora citato loco n. 24. Io. Redin. proximo verbo n. 200. nouissimè D. Franc. de Amaya obseruat. iur. lib. 2. c. 6. n. 52. & confirmantur praedicta collegiorum statuta per l. 22. tit. 7. lib. 1. recop. & sunt etià similia statuta in aliis communitatibus, Collegiis, Ecclesiis, & confraternitatibus, & Religionibus quarum aliquas referunt Velasquez & Ignacius, & alij relati in praecitatis locis, & Villadiego in d. l. gloss. 3. n. 4. tit. 2. lib. 12. fori, & ego omnia nunc non refero, quia parum vtile, & valde laboriosum esset.

Quae videlicet statuta secundum dicta supra n. 1. nihil aliud sunt, nisi ordinationes quaedam ad communitatum conseruationem, & tranquillitatem, quibus admittuntur tantum sanguine puri, & nobiles, veteres Christiani, non originem trahentes à Iudaeis, nec Mauris, nec haereticis, etiam in remotissimo gradu, repellunturque horum descendentes, vt nunquam obtinere valeant in eis officium, insigniam, collegiaturam, nec praebendam. Quae cum sint à summis Pontificibus, & Regibus confirmata, debent velut leges obseruari, de quorum validitate, & vi

& utilitate nunc non est ambigendum, nec in eorum confirmationem, & comprobationem plurimum laborandum, cum ita sit in nostra hac Pragmatica expressum, & declaratum in illis verbis. Los santos estatutos, los viles, y loables fines del beneficio conueniente a que se encaminaron. Et habemus prohibitu illa improbari sub Anathema à supremo Inquisitionis senatu, vt testatur Acebed. in d. l. 22. n. 4. tit. 7. lib. 1. recop. & statutum Toletanum improbens concionator quidam, quam dolor hic tangebatur dicens vnam haeresim esse dictum statutum, & qui illud confirmatum è Roma afferbat, vnam haeresim portabant, reuocauit publicè hunc errorem per latam sententiam à Dominis Cardinalibus sanctae Inquisitionis Consiliariis Roma 11. Nouembris anno Domini 1572. vt refert Did. Velasquez in sua defensione statuti Toletani cap. 59. fin. a vers. Ceterum quia hi vsque in finem capitis. Quate Ignac. del Villar in d. resp. 12. num. 42. ait rem esse honoratissimam, dum debitus horum statutorum rigor obseruatur, & ad vnquam seruanda esse indubitatè proponitur à Roxas d. sing. 104. num. 10. & ab Hieron. Zaballos contra com. tom. 4. quest. 900. num. 133. Percezio de Lara de annuif. & Capellan. lib. 2. cap. 4. num. 41. Iusta & rationabilia vocat Ignac. del Villar in d. resp. 12. num. 43. vers. & professio, & omni laude illa extollunt Glosfa Parisiensis ad Decium in cap. eum adeo, num. 4. de rescript. & in cap. At si Clerici, §. de adulterio, num. 25. de iudic. Io. Redin. de Maestlate Principis d. verb. sed etiam per legitimos tramites, num. 201. Salcedo in pract. crim. canon. cap. 23. num. 29. Christoph. de Paz 1. tomo de tenuta cap. 32. num. 50. & 66. & alij plures quos lato calamo cumulat Pelaez de Meres de maiorat. 1. parte quaestio. 51. a numero 22. cum pluribus seqq.

Vnde prouenit, quod cum iusta sint praedicta statuta, & à summis Pontificibus extent confirmata, omnino in conscientia obligare, transgredientesque lethali afficere crimine, quia velut leges seruanda sunt, quae in conscientia obligant, ex D. Th. 1. 2. quaestio. 66. art. 4. Syluest. in summa verb. Lex. num. 8. cum adductis à Salas de legib. disp. 10. sect. 1. num. 6. & sect. 8. num. 38. Suarez eod. tract. lib. 3. cap. 21. & 74. & lib. 4. cap. 17. Valencia 2. part. disp. 7. quest. 5. punct. 6. Bellarmin. de summo Pontif. cap. 15. cum pluribus aliis adductis à Mart. Bonacina 2. tom. tract. de legib. disp. 1. quest. 1. punct. 7. §. 1. a num. 1. & probant l. 2. de legib. l. diuis 7. de iure patronat. Felin. in cap. 3. num. 5. de iur. iur. & generaliter in omnibus legibus, sacris constitutionibus, & statutis ex multis tam Theologis, quam iuris Pontificij Professoribus comprobant Io. Zañez Parlador lib. 3. quotidian. different. 12. num. 1. & Mastrill. 3. de magistr. cap. 3. num. 121. quia generaliter argumentum de lege ad statutum validum est, ex cap. 1. de constitut. in 6. docet Burgos de Paz in l. 1. tauri num. 586. Quare similia statuta seruari debere in animae foro probant gloss. 1. & Bald. per text. ibi, dicens alibi non reperiri, in cap. qua in Ecclesiis, 7. de constitut. quem citat & sequitur Iass. in l. si post discussionem, num. 8. de iuris & facti ignor. & refert approbando Bart. Chassan. in Consuetud. Burgundie, Rub. 4. §. 1. verbo. Ne peut faire, num. 6. vers. videretur quod non, probantque Bart. in l. si quis pro eo, num. 11. de fideiussor. & in Auth. Sacramenta puberum, num. 11. C. si aduersus vendit. & relati per Seraphin. in tract. de priuileg. inuicem. 1. part. quaestio. 58. num. 106. fol. mibi, 317. Franc. Aloysius Bariola Mediolanens. Augustin. in conf. 2. vers. cum ergo, statutum & alio seqq. prout habetur in fine florum Francisci Peñe fol. mibi, 275. Quod in cuiusque ciuitatis statutis ad ipsius conseruationem creatis

probat ex Nauarro. Ludouic. Lopez & Corduba, Fr. Eminent. Roderic. in summa cap. 45. vbi etiam loquitur de statutis puritatis sanguinis de quibus loquimur, & in com. 1. regular. quaestio. 4. art. 1. pro quo faciunt tradita per Abb. in cap. cum accessissent 8. de constitut. & per Felin. in cap. cum orones, eod. tit. Salas de legib. disp. 8. sect. 17. art. 89. & per adductos à Mart. Bonacina relato loco punct. 3. n. 31. vers. Dixi leges proprie acceptas. Quatenus communitatibus & collegiis tribuunt potestatem ordinandi, & constituendi quicquid ad eorum utilitatem pertinet, & subditos strictè obligant ad seruandum ita dispositum.

Quare non seruans superioris mandatum, seu statutum peccat mortaliter ex cap. 1. de constitut. cap. fin. eod. tit. in 6. cap. qui resistit. 11. quest. 3. & ex Resbuff. resp. 11. vers. item, cum adductis per Henricum de Boris in tract. de synodo Episcopi 3. part. art. 1. num. 253. probat Valençuela conf. 34. num. 123. Ex quod detinens officium contra prohibitionem statutorum illud renunciare teneatur, aliàs mortaliter peccabit, nisi legitima eum excuset causa, tenet Fr. Emman. Roderic. 1. tom. regular. q. 14. art. 8. de quo latius statim ex num. 19. cum seqq. & idèd etiam lethali ter peccabunt conferentes indignis sanguinea officia puritatis, vt ex Innocent. in cap. qualiter & quando, de accus. docet Acebed. in l. 3. nu. 44. tit. 1. lib. 8. recop. pil. ubi nu. seqq. ait, debere iudices ex officio procedere ad probandum infamam, & inhabilitatem possidentis dignitatem, & ad eum repellendum, ex Bal quem allegat in 1. arenam, C. de inoff. testam. & facit quod dixit Arist. 4. Polit. cap. 6. nempe, magis tractatum infamia, & macula insigni notari dum bastardi ad dignitates & honores admittuntur, refert Mafstrill. 2. de magistr. cap. 12. num. 42. & cap. 8. num. 18. ex Bald. in cap. per inquisitionem, n. 5. de elect. ait quod sit maxima iniuria dignitati, dum ad ea viles admittuntur. In quo sicut in re graui deficere graue peccatum non potest, & quod spurius & lectus ad maioratus successorem, ad quam indignum iure reputatur, acceptare nec retinere in conscientia non possit tenet vierque Mol. de maiorat. 2. c. 5. n. 77. & de iust. 2. disputat. 595. in fin. Ad quod certè multum aspiciere debent omnes ex ipsis communitatibus, in quibus vigent stricta statuta puritatis, & nobilitatis, aliarumque qualitarum, ne suam lethali ter ligent animam, & conscientiam ex transgressione, & admissione eius, qui caret requisitis qualitatibus. Et magis hoc attendere debet commissarius informans, cui informatorium qualitarum consiciendum committitur, qui debet omni cura inquirere veritatem, ex culpa igitur, & negligentia tenebitur, etiam vt puo in foro animae, ex l. si procuratorem, §. fin. Mandati, l. 1. de tutela & ration. distrab. l. contrabitus, 23. de reg. iur. l. a Procuratore. 11. C. Mandati, l. cum interdicta 6. l. quidquid 7. C. Arbitrium tutela. caueat quidem à dolo in similibus causis, quia iure infamata, l. 1. de his qui not. infam. de quo latius dicam infra quaestione 6. §. 1. ex numero 20. cum seqq. & §. 5. quasi per totum.

Prouenit etiam, quod obtinens officium ad quod puritas requiritur sanguinis dissimulata certa sui generis macula, teneatur in conscientia dimittere officium, alias mortaliter peccabit, cum quia dantur inquit puris, & immaculatis, quibus verè illud competit officium, communitas iniuriam patitur, & tum quia deficiente qualitate requisita, deficit ius obtinendi, & retinendi officium, aut dignitatem, leg. legata sub conditione 41. de conditione & demonstratione leg. Thais Ancilla 41. de fideicommiss. libertat. leg. legatum 4. Cod. de condition. infert. l. 27.

Prouenit etiam, quod obtinens officium ad quod puritas requiritur sanguinis dissimulata certa sui generis macula, teneatur in conscientia dimittere officium, alias mortaliter peccabit, cum quia dantur inquit puris, & immaculatis, quibus verè illud competit officium, communitas iniuriam patitur, & tum quia deficiente qualitate requisita, deficit ius obtinendi, & retinendi officium, aut dignitatem, leg. legata sub conditione 41. de conditione & demonstratione leg. Thais Ancilla 41. de fideicommiss. libertat. leg. legatum 4. Cod. de condition. infert. l. 27.

10
11
12
13
14

l. un. §. in autem aliquid sub conditione, 7. C. de Cad. toll.
 21 Valençuela *conf.* 23. num. 156. & *conf.* 53. num. 14. ¶ Tum etiam quia exclusus censetur, cum non habeat conditionem ad admissionem necessariam, l. si post mortem, 68. §. si puer, 2. de leg. 1. Aliquando, 107. de cond. & dem. Pelaez de maiorat. 2. part. *quest.* 4. illat. 8. num. 18.
 22 & 24. ¶ Tum quia causa finalis huius prohibitionis est, immaculatas conservare communitates & honores, secundum Bald. in l. nec filium, per. istud ultimum. C. de secund. nupt. & adductos ab eodem Pelaez 1. part. *quest.* 51. num. 48. ¶ Et accipere scienter contra causam finalem, inducit peccatum & obligationem restitendi ex communi omnium opinione, de qua testatur Nauarr. in *manh. cap.* 17. num. 108. Vazquez de *restit. cap.* 7. dub. 10. num. 90. Lessio de *Inst. lib.* 2. cap. 17. dub. 5. num. 33. Azor. *inst. moral.* 3. part. lib. 4. cap. 21. *questio.* 8. ¶ Tum quia communis est opinio quod ingressus collegij, aut capere pium legatum sine qualitatibus requisitis, quae fuerunt causa finalis obligat ad restitutionem ex eod. Nauarro *supra cap.* 18. num. 8. Petr. Enriquez *lib.* 1. 3. cap. 16. num. 1. Petr. Antonin. Ferdinand. *Instructio de confessoribus* 2. part. cap. 11. num. 1. Martin. Bonacina de *restit. disp.* 3. *questio.* 1. *punct.* 2. §. 2. num. 10. & 11. & magis qui specificè in nostra specie tenet Fr. Man. Roderic. *rom. irregular. quest.* 14. art. 3. *versic. Quantitas ad primum, & art.* 8. vbi ad renunciandum obligat, interueniat causa iusta, sed qualis sit iusta causa non dubio caret, nunc tamen illud omitto quamvis inferius aliquas causas proponam, & faciunt tradita per vtrumque Mol. proxime citatis locis. Et quod obtinens honorem seu officium sibi indebitum, puniatur poena falsi, vel sacrilegij voluit Bart. in l. 1. per text. ibi, C. de dignit. ord. ser. *lib.* 1. 2. Abb. in *cap. dilectio, notab. ult. de excessib. Pralat.* & alij allegati supra *questio.* 1. §. 1. sub numero 9. vbi plures, & quod infamis qui acceptat munus iudicandi tacita infamia grauius puniatur probat text. in l. 2. C. si seruus vel liber. ad Decurion. *lib.* 10. vbi notat Bart. *nupt.* 2. Barbosa in l. cum Prator. 129. §. fin. de *Judic.* vbi tamen num. seqq. distinguit dupliciter Acebedo in l. 3. n. 60. & 61. *tit.* 3. *lib.* 8. *recop.* & de minoribus obtinenti officium tacita minori aetate agunt Matien. *dialog. Relat.* 3. c. 8. n. 23. Ceruant. in l. 3. *auri.* Mastrill. 2. de *magis tract.* c. 5. n. 78. alias licitum est, appetere officia & dignitates si idoneitas adsit, absintque praetia & fraudes, ex Nauarr. 2. *man. n.* 14. Couarr. 1. *pract.* c. 1. Menoch. 1. de *erb. casu* 401. Graff. *dec.* 26. l. 1. lib. 1. c. 15. n. 10. Mastr. 1. de *magis tract.* cap. 30. *et* num. 15.
 22 Dixi, dissimulata, vt ostendam, praedicta non simpliciter intelligenda, sed dum interuenit mala fides ab initio, & scientia in obtinenti officium, seu honorem, & fraudes, ex quo fuerit dignitatem consequutus, secus cum nihil horum interuenit, quia tunc illam retinere securè potest, cum soleat capitulum, & communitas se informare de qualitatibus admittendi, & si ex iniuria, formantis, aut alia ex causa, defectus tegantur, nihil est, quod admissio imputari valeat, & tum habeat titulum ex approbatione suarum qualitatium, ¶ & ex decreto communitatis, seu Capituli fuerit nactus possessionem, iuste possidet secundum Bald. in l. ancilla, opposit. 4. C. de *furtis*, & Bald. de *praes.* 3. p. q. 2. & ipse non tenetur suos defectus, nec suae familiae detegere, cap. quis aliquando, §. 7. de *penit. dist.* 1. cum adducendis infra, q. 11. §. 1. n. 21. & alibi.
 27 Dixi etiam, certa macula, nam si dubius sit, non tenetur dimittere possessionem, cuius in causa dubia raelior est conditio, & dū certitudo non apparet, potest credere, quod sibi prodest, & omittere, quod nocet, arg. l. miles, 11. §. Quae propter 9. ad l. *Inl. de adulter.*

faciunt tradita infra 2. part. q. 6. §. 2. n. 26. ¶ Et haec regula generalis est in vtroque foro, & in omnibus virtutibus, vt in dubio possit quis se in sua possessione tueri, & magis proprium sumere, nisi ipsa ei obster possessione, quia contrariam habet, vt nouissime ex pluribus probant, & exornant Martin. Bonacina de *restit. disp.* 1. *quest.* 2. *punct.* 2. §. Incidenti, per totum, & Io. Sancius Abulen. in *suis secl. & pract. disp.* 42. & 43. vbi latissime de materia, & idèd hanc probat opinionem specificè loquendo P. Emman. Roderic. *rom. 1. regular. quest.* 14. art. 3. dub. 3. & art. 4. quae generaliter loquendo in se vera est, non verò in specie de qua ibi Emmanuel loquitur circa filios natos ante haerem patris, qui secundum nostram opinionem constitutioni subiaccnt, vt infra dicam q. 4. §. 4. quasi per totum, & tolluntur dubia, de quibus agit Rodericus in dictis locis sustinendo opinionem contrariam quae mihi, nec aliis pluribus nullo modo probatur, nec placet.
 29 At de horum statutorum puritatis sanguinis iustitia & obseruantia, & de qualitatibus requisitis probandis agunt, licet perfunctorie Simanch. de *Carthol. inst. tit.* 46. de *penitent. & conuers.* a num. 22. cum *seqq.* in 1. *impressione, & in* 2. & *tit.* 47. a num. 8. Auendaño in *dictio. verb. Iudic.* Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. *quest.* 1. num. 48. vbi plures citat, & *quest.* 51. a num. 13. Io. Redin in *tract. de Maieft. Princip. verb. sed etiam per legitimos trames,* a num. 197. & *seqq.* Hofeda de *incompatibilit. benef. cap.* 27. a num. 136. p. 1. Nauarr. *conf.* 1. a n. 1. de *constitut. & in manuali cap.* 27. num. 205. Alphonsi. de Heredia in d. libello de *decho de sueces, quest.* 11. si el indio puede ser inez. Olano in *concordant. antinom. lib.* 1. num. 70. & *seqq.* Otalora de *nobilit. 3. part. principali, part. 2. cap.* 7. a num. 24. Petr. Nauarra de *restit. tom.* 1. lib. 2. cap. 3. num. 301. Cenedo in *collectan. ad Decretal. in cap. cum sit nimis, de Ind. collect.* 77. part. 2. Cobbar. in *Clein. si furiosus* 1. part. §. 2. num. 7. Io. à Roxas d. *sing.* 104. Salcedo in *pract. crim. canon. cap.* 23. num. 18. & *seq.* Gonzalez ad *reg.* 8. *Cancell. gloss.* 4. num. 161. Ignac. del Villar in *sua sylvia resp.* 12. a num. 37. cum *seqq.* pluribus lib. 1. Christoph. de Paz de *tenuta. 1. part. cap.* 32. a num. 28. cum *seqq.* Pererius de Lara de *anniuers. & capellan. part.* 2. cap. 4. per totum. Hieron. Zaballo *comm. contra comm. quest.* 900. a num. 84. cum *seqq.* maxime 110. & 133. Io. Garcia de *nobilit. gloss.* 7. Io. Gutierrez in *pract. quest. lib.* 3. *quest.* 14. per totam, & de stirpe Moisaica & Mahometana, num. 17. Petr. Emm. Roderic. *rom.* 1. *reg.* d. q. 14. art. 1. vsque ad 14. & *tom.* 3. *quest.* 11. per totam Anton. Ricciul. de *Neophyt. cap.* 6. post tractatum de iure personarum num. 2. & 28. & cap. 7. Io. Baptista Valençuela *conf.* 90. cum *duobus seqq. consiliis*, Io. Baptist. Coccin. *decis.* 68. per totam, & *decis.* 215. Prosp. Farin. *decis.* 167. & 182. & 196. & 204. *tom.* 1. part. 1. & *decis.* 277. & 335. in 2. part. eiusdem primi *tom.* & *decis.* 494. *tom.* 2. 1. part. & *decis.* 71. 1. part. in *posthum.* Cabedo. *decis.* 73. 2. part. Tab. de Anna *conf.* 88. per totum 1. part. D. Franc. de Amaya *obseruat. in lib.* 2. cap. 6. num. 52. & 53. D. Io. del Castillo *lib.* 5. *controuer. quorid.* *tom.* 6. c. 123. n. 17. vbi plures. Alex. Ludouico *decis.* 455. & *decis.* 498.
 30 Ex quibus vnum nempe de horum statutorum iustitia praetermittam, quia ex relatis DD. satis constat nec opus est, cum nullum iam contineat dubium, sitque decisum sub anathema per sanctum Inquisitionis senatum Regium vt ex Acebedo, & Didaco Velazquez superius annotaui, & expressè à nostra Pragmatica eorum utilitas & iustitia appareat. ¶ Licet non defuerint qui contra eam audaciter, sed & iniuste inuexerint, plurimumque laetauerint, frustra, & inaniter, vt fuit ille rā loquax, quam andax Fr.

Fr. Enriquez de Monroi Franciscanus in Apologia pro Iudaeis Christianis contra Archiepiscopum Toletanum (quem temerarium vocat Io. à Roxas d. *sing.* 104. n. 3. atque vel Iudaeum exitisse, aut ab ipsismet Iudaeis pecuniis, seu praecipuis ad tractatum illum scribendum conductum, seu inductum fuisse, cui adheret Salcedo in *pract. crimin. can. num.* 19.) cuius vestigia antea fuerat sequutus Turrecremata in *cap. constitut.* 17. *quest.* 4. Toftar. in *Leuit. ic. cap.* 19. *quest.* 32. Alphonsi. Chartag. in *defensione unitatis Christianae*, Did. Perez in l. 9. *tit.* 1. *lib.* 1. *ord.* & Alphonsi. Montaluis in l. 2. *verb. Tornadico tit.* 3. *lib.* 4. *foris*, & Auendaño *lib.* 1. de *exequend. mand. cap.* 19. num. 20. (à quibus cauendum docet Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. *quest.* 51. sub num. 27. *versic. ex quibus*) August. Barbol. de *offic. Episcop.* 1. part. *tit.* 2. *gloss.* 17. in *verb. Neophytum num.* 17. *alias* 19 cum *seqq.* vbi à n. 20. *alias* à n. 22. vtriusque classis Doctores refert, tamen num. 22. vsque ad 25. in tribus speciebus praedicta approbata, quas videtur transcripsisse de Ricciolo de *Neophytis d. c. 6. ex n.* 14. cum *seqq.* tacito eius nomine, & eo allegato in *tract. de canonic. & dignit. c.* 13. *ex n.* 28. cum *seqq.*
 31 Primò dum eorum prohibitio non est indefinita, sed restricta ad certos gradus, veluti intra secundum, vel tertium, aut ad summum intra quartum, intra quos poterit esse statum rationabile propter parentum odium & suspicionem, quae haberi potest, nec parentum crimina geniti imitentur, vt in *cap.* 2. §. *credentes, & in cap. vt commissi* 8. §. *priuandi, & in cap. statutum* 15. de *heret.* in 6. vltra quos gradus prohibitio generalis non potest esse rationabilis, tum quia in vetere lege etiam Mohabite vltra quartum gradum non repelluntur ad Ecclesiam, *cap. fito.* 16. §. *Denique Mohabite* 1. q. 1. tum etiam quia parentum macula extincta praesumitur post illum gradum, l. non facile, 4. de *Gradib. cap. non debet.* 8. de *consang. & affinit.* tum denique quia impossibilis efficeretur progenies probato ex *licet ex quadam* 47. de *restib.*
 32 Heu pro dolor humanae fragilitatis! qua his nostris calamitosis temporibus nihil est tam sanctum, quod intactum relinquatur, nec ita purum, quod maculare non intendat, nec vile, quod damni inuoluto tepide, ac veritate damnare non audeat, nec longa utilitas sufficit, nec parca communitatum tranquillitati attenditur, nec commune totius Regni bonum, prout ius est, praefertur; sed cuiusque vana sophisticandi curiositas, sūtque & suorum sanguinis commoditas & desiderium, quo Christianam
 33 Republicam perturbare intendunt, ¶ & puros & maculatos cum publica pernicie miscere, contra antiquorum I. C. assensum, vt in l. 1. §. *sed & si seruus*, 13. de *ventre infpic. l. si per statu.* 9. C. de *question.* & contra nostras plures Hispanicas constitutiones, quas cum aliis pluribus refert, & exornat Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. *quest.* 51. num. 5. per totum, & num. 19. & 30. & quòd antiquissimas, & implacabiles vtriusque populi Iudaici videlicet & Gentilici inimicitias, in eorum posteris vsque adhuc translatas, vt testatur dei Villar in d. *resp.* 11. num. 47. nunc facile sedari posse conentur, & audaciter asserant; Et quos nostris his temporibus cum tot insidiis, machinationibus, conditionibusque inuolutos inspicimus, fideles, pacos, & pacis amatores esse, suadere nos facile profraquent? Quodque ex natura ipsa innatam cordium duritiam, & perpetuò dura ceruicis progenies sine termino traditam Exod. 32. 9. & c. 33. & 7. & Deuteron. 9. 6. nunc lenem & placibilem sociam nobis tradere, & suadere audeant? Et quam sine termino in dies auctam in descendentes post plures gradus sperimur pluries, scissam iam, & mutilatam post

tantum quatuor gradus Sophistae nostri casside asserere non sinant? Quosque olim ob exilij metum, nunc verò ob penam tremenda inquisitionis vitandas Christicolae factos, virtutis amore orthodoxam Religionem amplexos dicant, & nobis focios cum aequalitate tradant? Interque mites, & superbos, inter humiles, & iracundos, inter fideles & profitores, inter pudicos, & impudicos nullum velint hi, sua utilitate ducti, discrimen constituere: Quodque apud Hispanos omnes indelebili infamia notatos, & vilissimae conditionis effectos, honore iam induere, & dignitatibus illustrare velint nostri pietatis amatores, seu, vt potius dicam, boni communis destructores? ¶ Et quòd immortalem totius generis notam, quae sicut personalis, de facto factum, perpetua est, l. *palam.* 42. de *ritu nupt.* *gloss.* & DD. in l. 3. & 4. C. *ex quibus caus. infam.* irrog. & specificè in nostro casu loquens tenet Fr. Emman. Roderic. *tom.* 1. *regim. quest.* 14. art. 3. sub *versic.* *Quantum ad tertium,* ex tempore delere, & eius nomen mauentibus effectibus è hominum memoria abradere conentur? Et sint obliti Dicerij Placiti, *Hominum immortalis est infamia;* etià tum uiuit, cum eam esse credis mortuam, refert Ouald. Illiget. ad Doncl. *lib.* 18. *comm. cap.* 8. sub *litera X X. pag.* 329. Acebedo in l. 3. n. 38. *tit.* 3. *lib.* 8. *recop.* ¶ Vidimus ne malum semen etiam pluries in fertili, & bona seminatum area bonos fructus eicere? nequaquam, vt pluribus probat Matth. de Afflictis ad Neapolit. *constitut. in Procemio post mundi machinam num.* 17. & 18. & si aliquando hoc accidisse dicant, rare tamen esse fatebuntur, quod in consideratione non esse iura proclamant, vt bene considerauit Did. Velazquez in *defens. statuti Toletani cap.* 58. ¶ Prohibito iure vni imposta terminatur postea quoto in gradu in descendentes suis; videas quod non in l. *fin. C. de verb. sign. cap.* 1. §. *hoc autem; notandum, de his qui feudum dare possunt.* *gloss.* in l. *Gallus, §. nunc de lege Velleia, de liber. & posth. Bart. in l. liberorum, num.* 16. de *verb. sign.* maxime cum non est maior ratio ex defectiois vnus, quam alterius, vel si ex persona exclusi succedere intendatur, vt nouissime probat pluribus adductis D. Io. del Castillo *controuer. lib.* 3. cap. 15. num. 63. & *tom.* 6. *lib.* 5. *cap.* 129. num. 13 & *seqq.* Peregr. de *fideicom. art.* 26. num. 2. & *art.* 27. num. 18. Per. *Surd. conf.* 41. num. 7. & *conf.* 85. num. 10. *vol.* 1. & inhabilitas medijs influit inhabilitatem in extremis l. *tria praedia,* 31. de *seruit. rustic.* Bald. in *auth. si quas ruinas, ad fin. C. de sacros. Eccles.* Fulgos. *conf.* 86. ex *facto,* col. 2. ¶ Et exclusa radice non excluditur quidquid ea prouenit; secundum eundem Bald. in l. *maximum vitium, C. de liber. praeterit.* Guil. *Benedic. in cap. Raimuncius, verb. duas habens filias, num.* 124. cum *seq.* de *restam.* Ant. *Peregr. d. art.* 27. num. 6. & 18. *Menoch. conf.* 172. *lib.* 2. ¶ Et radice corrupta nonne corruptum est quidquid prouenit ab ea? fateatur Bald. in l. *qui rem, C. locati, Mantio. de tac. & amb. lib.* 22. *tit.* 10. n. 4. Zafius *conf.* 5. num. 95. *lib.* 1. & *conf.* 18. num. 30. ¶ Et si filij indigni sunt, poterit esse dignus adnepos; negant comuniter omnes, maiori ex ratione adnepotè indignum iudicantes in l. *si uina matre, 6. de bon. maternis,* Bald. *conf.* 14. *lib.* 1. *Paul. conf.* 115. *lib.* 1. & *conf.* 91. *lib.* 2. *Roman. conf.* 445. ¶ Et exclusio vnus gradus nonne extenditur ad omnes? rectè quidem, l. *si quis filium,* 34. C. de *inoffic. testam. l. fin. C. de natur. liber. l. liberorum,* 220. de *verbor. sign.* *Auth. de hered. & falcid. §. reliquum,* vbi Angel. notat, & per plures quos cumulat Pelaez de Meres de maiorat. 2. part. *quest.* 6. a num. 220. Et si communi iure hi digni ad honores fuerint nobis, tamen indigni experientia facti per nostra statuta iuste omnes excluduntur, quasi ex venenato semine venenati semper oriantur fructus; sicut & suspicio in capite

capite suspitionem generat in exinde prouenientibus, Bald. in l. 1. c. 1. *Recl. pron.* Craueta de antiq. . p. *sect. Quarto limitatur.* n. 80. Fusario de *substitut. g.* 3 17. n. 2. 3. & 4. † Est ne iniustum excludere, seu admittente certum genus personarum tam per legem, & statutum quam per pactum? nullibi tale scriptum videbis, sed contrarium potius, text. est in l. *codicillis, alias, l. Lucius Titius, 38. §. maro, 16. de leg. 2. l. si ita quis, 1 3 §. ea lege. 3. de verbor. oblig.* Bart. in l. *fin. ad Trebel.* Bald. & Salicet. in l. *fin. C. de liber. prater.* † Præcipue quando ad admissionem intersunt benemerita, & ad exclusionem demerita & ingratitude; vt in d. §. *maro, l. a quibus 27. l. si pater, 24. de Donat.* plura And. Tiraq. in l. *omquam, verb. Donatione largitus, num. 19. cum seqq. & a num. 142. cum seqq. C. de reuocand. Donat.* Immo ius ex præsumpta restatoris voluntate exclusionem vocatorum admittit ob superuenientes inimicitias & odia, l. 4. §. *fin. C. l. seq. l. ex parte, 22. de adm. seq. Mantica de coniect. ult. vol. lib. 12. c. 5. Percgr. de fideicom. art. 19. num. 34. Pelæz de Meres de maiorat. 1. part. qu. 48. n. 12. l. 2. §. *seq. & n. 141. & 144. & 148. † At quæ maiora demerita, quæ ingratitude maior, quam iudæorum, vt pluribus probati in anteced. quæst. §. 4. ex quibus excludantur cum sua progenie à quibusdam honoribus, & dignitatibus, quas saluas fore antiquis Christianis descendentes à fidelibus, & piis parentibus, qui onera plura pro fidei defensione, & propagatione passi fuerunt, maxime oportet, decens, ac vtile, & maxime esse iustum, nemo sanæ mentis inficiabitur. † Et quidem rectum non videtur, quod olim indigni ad seruiendum Regibus, & eorum domibus, vt in l. 2. tit. 9. part. 2. & animaduertunt Ignac. del Villar de respons. 12. num. 41. Villadiego in l. 3. gloss. 3. tit. 1. lib. 12. fori, Camillus Borrellus de præstantia Regum Hispan. cap. 69. num. 31. nunc ad seruiendum in domo & causa Dei, & Reipublicæ digni reputentur, & ideo receptum est velut iustissimum, quod descendentes ex antiquis Christianis præferantur Neophytis & eorum descendentes, vt voluit Ripa in cap. eam te. n. 3. de rescript. Auend. in c. Prætor. p. c. 19. vers. *scæri vero, Aug. Capitus de regim. rescript. cap. 3. num. 73. vers. & nota quid Christiani antiquiores, & post eos Ricciol. de Neophyt. ca. 5. n. 13. post tractatum de iure personarum. † Heu! vae tibi orthodoxæ fides, si te illi defendat, qui ortum ducunt ab irridentibus te, à conspuentibus te, ab spernentibus te, vae tibi fides, si à progenie eorum tuearis, qui Christum tuum capesserunt, flagellarunt, & cruci turpissimè tradiderunt? Vae tibi fides, si tui oppugnatores, tui hostes, & inuatores ab illis terreantur, & premantur, qui ortum ducunt ab eiusdem sectæ sectatoribus, & per eandem viam grassantibus! † Heu! vae tibi, Sanctissimum Propugnaculum, sanctæ inquam inquisitio, quæ sola in nostra Hispania hæresum extirpatrix diceris! Vae tibi, si tuum brachium rexerint hi, aduersus quos erecta fuisti! quomodo ab illis honoraberis, quos inhonorasti? quomodo exaltaberis ab eis, quos turpissimè humiliasti? quomodo diligeris ab eis, quos semper odio habuisti? vae tibi Ramus viridæ oliuæ, quia citò arefies, & inueteris, si ab eis fulciaris, quos virtute aridos, & rigore plenos semper cognouimus! Vae tibi gladius fulgidus, quo huius venerandi Tribunalis constans, & perpetua significatur voluntas, cum inconstans, & flexibilis citò efficeris, si ab eis dirigaris qui nihil rectè agnouerunt, quomodo maiorum suorum facinora, aut alia eis similia inquirent, & detegent? quomodo reos capient? torquebunt? & seuerè punient? si tunc sanguinis vestigia in eis imber imbuta respiciunt, nonne maiorum suorum exempla, si rectè faciant, damnabunt? & ex eo verecundam sibi, & trepidam faciem***

reassument? Quidem certè, si rectè faciant, sed non ita, quia raro, aut nunquam rectitudinem inueniunt, cum eam, & iustitiam odio semper habeant, & suos & eorum mores semper diligant, et si prani existant, & sinuosi, §. *fin. inst. de noxalib.* cum similibus facit, quod Plutarch. de educat. liber. & Euripid. in Hippolyto, dixerunt nempe memoriam scelerum paternorum, infimumque genus deprimere animum ad bene res gerendas. † Vae inquam, nostræ vniuersæ Hispaniæ si imperium, & æqualis sit potestas penes sabbatizantes, & eorum infectam progèniem, quia nos omnes subiugabunt miserè, si iustitiæ habeant exercitium, iniquitatibus, & iniuriis vniuersam circuibunt terram, & dissipabunt, ad honores & dignitates ascendent, superbia nos humiliabunt, & comprimant. † Vae Communitatum, & Ecclesiarum, quia ex eorum societate pacem & tranquillitatem non agnoscent, & abundabunt rixis, contentionibus, & ruinis; vae quidem vexillotum, & victoriarum, quibus semper Hispanica exaltata est militiæ, & ab exercitibus nationibus timori habitis, si sub ea degant timidi, & vilissimi Hæbrei, & eorum progenies, qui proditores, & falsi sæpè fuerunt comperti. Vae vestri Christiani veterani, antiqui, & nobilissimi, si in cõmunitatibus & honoribus socios habeatis hos infectos sanguine, quia honore denudabit, & ab eis ignominias patiemini, cum maxime sunt elati, superbi, & falso honore cupidi, quo facillè alios spernunt, & irrident, & dum eos sublimiores habent, se calumniosè humiliant, & hypocritas fingunt: si verò nos eis sublimus, & ipsi potestate vtantur, nos vilipendent, & cruciabant. † In statutis quidè iniuriis plurima fuerunt experta damna ex admissione infectorum, quæ postea cum eorum exclusionem sublata fuerunt, & vsque adhuc nos à periculis præseruarunt per plurimos, vt experientia quotidie docuit, & nunc post tanta beneficia, & vtilitates, noxiæ, & rescan-da Sophistæ nostri nostra dicit statuta. Quid magis? † Reiciantur quæso ipsi, & sua iniusta, & periculosa petitio; honorentur & venerentur sancta & vtilia statuta, bono communi plusquam excogitari potest conducibilia: reiciantur Profelyti Iudæi exemplo antiquæ & Diuinæ legis, quæ Profelytos, & suam progeniem ab honoribus, & prærogatiis reiciebat, vt refert Abulens. in *Matth. cap. 43. q. 90. Param. de origine Inquisit. lib. 1. tit. 3. cap. 5. num. 23. fol. 87. Fr. Io. de la Puente in sua conuenientia vtriusque monarchiæ, lib. 2. cap. 19. §. 4. fol. 212. & puto quod diuina prouidentia assimilari in hoc voluit nouam, & antiquam legem, vt sicut olim Iudæi Profelytos perpetuè expellebant, ita & hodie nos proteruos ipsos Iudæos à nostris congressibus repellamus. † Et licet sancta statuta, & modus seruatus circa probandas qualitates sanguinis aliquando nociua videantur, quod nego, parum aut minimum est respectu publicæ vtilitatis, quam ex statutis auctam indies, ac magis ad oculum experientia docuit, & sic summa ex ratione sunt intacta seruanda, l. *prospexis, 12. §. 1. Cui & à quibus, cum similibus, Ias. in l. quod si Ephesi, §. interdum, in fin. de eo quod certo loco, Card. Tufch. lit. E. concl. 312. num. 16. & 17. tom. 3. maxime ex ipsa experientia, §. *pen. inst. de satisfact. cap. quæ sit. 6. de elect. lib. 6. cum adductis per Aug. Barbof. Axiom. 88. pag. mihi 55.* Secunda quidè species, in qua Ricciolis & Augustinus Barbofa nostra approbant statuta, est, cum prohibitio est restricta ad certas Ecclesias, seu communitates iuxta tradita per Rotam in vna Hispanens. vot. 21. April. 1597. coram Gypso, qua ratione Ecclesiæ Toletanæ, & aliarum in Hispania existentium statuta probata, fatentur, quod reperit idem Barbofa**

QVÆSTIO III.

Utrum statuta, quæ puritatis, & nobilitatis qualitates exposcunt odiosa sint, an verò fauorabilia.

Quæstionem in tres partes diuidam, vt aptius explicata, ac enodata maneat.

1. De opinione vsque nunc recepta circa propositam quæstionem.
2. Meam, & nouam proponam sententiam.
3. Aliquas viles, & quotidianas illationes proferam ex præcedentibus deductas.

§. I.

Quid circa propositum dubium vsque adhuc senserint Nostrates.

S V M M A R I V M.

1. Statuta omnia stricti iuris sunt, & velut odiosa strictè interpretanda, maxime quæ sunt iuris communis correctoria. Contrarium, num. 19. & seqq. maxime, n. 25. Puritatis stricti iuris esse videntur velati contra ius commune, n. 2. Confirmari debent à Summo Pontifice, seu à Principe. Et puritatis confirmata extant à Summo Pontifice, n. 21. & 22.
3. Descendentes arceri ab honoribus propter prædecessorum delictum pœnale est, & exorbitans, & strictè venit interpretandum.
4. Omnia quæ feruntur contra ius commune odiosa sunt.
5. Verba statutorum strictè accipienda, & ubi cessant cessat statutum, n. 6. Vbi non congruat non congruit dispositio, num. 7. Nec habent locum in casu omisso, n. 8. Casus omissus in statuto pro omisso censetur, num. 9. Statutum si voluisset casum comprehendere illum expressisset, n. 10. Puritatis intelligendum iuxta verborum proprietatem, etiamsi latè casum comprehendat, num. 11. Loquens in casu vero non extenditur ad fictum, nec præsumptum, n. 12. In vno genere personarum ad aliud non extenditur, num. 15. In vna causa inhabilitatis, seu macula

bofa de canonic. c. 13. num. 29. de quibus & nos loquimur, non verò de statuto generali ad omnes Ecclesias, & communitates Regni, quod potius lex, quam statutum dici debebat, & diuersum à nostro videtur esse instituto, in locum habeat Riccioli, & Barbofæ præsuppositum in statuto erecto circa omnes communitates vniuersitatis, cuius iustitia & ratio magis esset dubitabilis attentis ipsorum rationibus. Sed mihi in neutro casu vllam gignit dubitationem nostra opinio, & nostrorum statutorum summa vtilitas, & ratio, tum quia eadem versatur absque discrimine vilo in hac, sicut in illa specie: tum etiam quia sicut fauorabilia, & vtilia prædicta sunt statuta respectu communitatum particularium, in quibus eriguntur, vt supra est dictum dicemus, & probabimus in sequenti quæstione; ita etiã respectu vniuersi Regni, aut vniuersitatis, & oppidi, in quo familia erigerentur statuta, à quorum commodis non iustè priuari posset. Tum denique quia natura & vtilitas prædictorum statutorum sumpta ab eorum fine, & damnis ab eis præcautis, mutari non potest ex diuersitate, seu multiplicitate communitatum, seu Tribunalium, à quibus propriam non sumunt naturam, sed ab eorum causa & fine, per quem regulari debent, non ex pluralitate, aut paucitate subiectorum, quorum maior aut minor numerus non mutat speciem, ex vulgaris, quibus adde alias rationes supra relatas, & referendas in sequenti quæstione. Tertia species Riccioli, & Barbofæ est, cum prohibitio, seu generis distinctio per patronum seu fundatorem fit in limine fundationis Ecclesiæ, seu loci pij, aut capellanæ, quam iustam fatentur, quia quilibet in re sua quascumque apponere potest conditiones pro suo libito, etiamsi contra ius fuerint, nisi impossibiles, aut iure maneant improbate. Lambertin. de iure patronat. 1. p. 9. n. 52. † & eius voluntas in vocationibus, & conditionibus primum locum obtinet, text. in l. in conditionibus, 19. l. Pater Severinam, 101. de condit. & dem. Pelæz de maioratibus 1. p. 9. 50. n. 1. & 2. p. 9. 1. à n. 10. cum seqq. † Et similes conditiones, quæ expellunt Neophytos, & eorum descendentes, & tantum admittunt descendentes à Christianis veteranis, approbant expressè Perezus de Lara de ammissis capellan. lib. 2. c. 4. n. 1. & 10. Otalora de nobilit. 2. p. 3. principales, c. 7. num. 26. honestissimam, & iustissimam similem appellat conditionem Pelæz de maiorat. 1. p. 9. 51. n. 2. & 3. Ex quibus primò inferitur, quod et si prædicta statuta aduersus ius commune esse videantur, ex cap. eam te, 7. de rescript. vbi animaduertunt Abb. num. 7. Felin. 12. Ripa. 29. vers. *ultimo noto*, & ita pluries per Rotam iudicatum tradit idem Barbofa in d. gloss. 17. sub n. 27. aliis n. 10. tamen cum vtilia, & maxime necessaria in nostra Hispania experientia pluries dixerit, & publicæ consulant vtilitati, vt in seq. quæstione latius dicam, per quam & iuri naturali derogatur, l. 1. de vsucap. Sigismund. Loffred. conf. 14. n. 22. nec omnino odiosa nec restringenda veniunt, vt dicam in seq. quæstione contra Ricciol. Barbofam, & alios. Secundo inferitur cauendum esse ab eo quod iidem Ricciol. d. c. 6. n. 13. & Barbofa in d. gloss. 17. n. 21. aliis num. 15. constitunt quod videlicet hæc puritatis statuta, vel sunt nulla iudicanda, aut saltim iniusta, quod nullo modo ferendum est, quocumque loquatur sensu, nam vt patet, non solum iusta, & valida sunt, sed etiam vtilia, & maxime commoda Reipublicæ, & vniuerso Regno, tam ex dictis, quam ex latè dicendis in sequenti quæstione.

- ad aliam non adducitur, num. 16.
- Excludentiā à certis Officiis, & dignitatibus non extenduntur ad alias, num. 19. ubi agit de constitutione Clementis VIII. loquenti de descendentes ab Hebrais in Regno Lusitania.
- 13 Interpretatio in statutis fieri debet de his, quae sunt proprie talia, non verò secundum quid.
- 14 Statutum loquens de reconciliatis & eorum descendentes in certo gradu de veris intelligendum non de praesumptis. Et de descendentes à Iudaïs, & Sarracenis locum non habet in descendentes à Gentilibus, num. 16.
- De Penitentia ob haeresim locum non habet in penitentia infligta in sancto Officio ob alias causas praeter haeresim, num. 18.
- Loquens de certis dignitatibus, & Officiis ad diuersa non extenditur, num. 19.
- 23 Ratio eadem versatur in extensione statutorum ac in extensione legum.
- Nulla alia circa hoc considerari debet, nisi quod sit dispositio contra ius commune, nec ne, num. 24.

ERTVM iure, & omnibus commune est, quod statuta omnia stricti iuris sunt & velut odiosa strictè interpretari debent ex textu in l. 1. §. hoc interdicitur, de fonte, l. cum quidam, 15. de liber. & post. l. 3. §. hoc verba, de vbi DD. de neg. gest. & aliis adductis à Burgos de Paz in l. 1. sauri, num. 584. tenet Bart. in l. omnes populi, n. 60. de iustit. & iure. Mich. Craff. comm. opin. lib. 1. c. 3. verb. statutum, q. 22. Alber. à Rotar. lib. 1. de statutis, quaest. 9. Andr. Gayl. lib. 2. obseruat. 3. num. 9. Stephan. Gratian. decis. 45. n. 14. Petr. Surd. decis. 91. num. 6. Roland. à Valle. consil. 95. incipit. In hoc articulo, num. 7. lib. 3. Cephalo. consil. 126. num. 22. lib. 1. conf. 210. num. 36. lib. 2. maxime in his, quae sunt iuris communis correctoria, ex d. l. 3. §. hoc verba, de negot. gest. vbi hoc ita notat Bart. l. constitutionibus, 14. ad municip. l. si verò, 64. §. de viro, 9. solut. matrim. l. 1. C. de iure dotium, l. praecipimus, 32. C. de appellat. l. sancimus, 27. C. de testam. Bart. in l. si constante, n. 39. 43. & 49. vbi etiam Ripa. sol. matrim. Lambert. de iure patron. lib. 2. p. 1. quaest. 2. num. 19. Sarmiento lib. 1. selectar. cap. 12. n. 5. Aym. Crauet. de antiq. tempor. 4. part. §. videamus modo de aliquibus limitationibus, num. 22. & §. absolutis differentis, n. 38. Io. Zañez Parlador. 3. tom. quotid. differ. 39. n. 10. latè Andr. Tiraq. in l. connubial. gloss. 2. n. 2. & in l. si inquam, verb. libertas, n. 73. C. de reuocand. donat. Menoch. de recup. possess. remed. 14. num. 17. & de adipiscen. remed. 4. num. 35. Villalob. comm. opin. lib. 1. §. Viuio eod. tract. opin. 270. num. 1. Dec. consil. 438. num. 5. & consil. 87. num. 3. tom. 2. & consil. 625. num. 4. Georg. Nata. in tract. statut. repellent. fo. min. q. 9. 3. quaest. princip. Petr. Gerard. sing. 7. num. 20. Messia ad l. Tolera 2. part. fundam. 1. n. 20. & 21. Zephal. consil. 178. n. 9. & consil. 246. n. 12. & consil. 247. num. 38. Aretin. consil. 130. n. 3. Alphons. à Villagut. de extens. leg. quaest. vi. de extens. l. correct. & penal. simul n. 92. 134. & 144. quam opinionem communem omnium esse aperte pater.

Quae locum habere videntur in statutis puritatis, de quibus loquimur, quae sunt iuris communis cor-

rectoria, tum quia habilitatem ad officia, munera, & dignitates à iure communi concessam, vt in c. eam te, 7. de refer. magna ex parte tollunt, & euerunt, tum quia arcere descendentes à praedictis honoribus ob maiorum suorum delicta, aduersus rex. in c. non debet, 22. vbi gloss. de reg. iur. in 6. cum similibus, poenam continet, atque ideò poenale, & exorbitans est, & per consequens strictè venit interpretandum secundum Gloss. & Abb. n. 7. Fel. 12. Ripan. 19. vers. vltimo noto, in d. c. eam te, 7. de refer. & per eundem text. ita tenent Lambertin. de iure patron. lib. 2. 1. p. q. 2. art. 19. Percizius de Lara de capell. lib. 2. c. 4. n. 40. & 41. Valençuela consil. 90. an. 201. cum seqq. & consil. 91. n. 37. & 76. & nouissimè Ricci. de Neophytis c. 7. n. 1. c. 2. & Aug. Barbofa de off. Episc. 1. p. tit. 2. gloss. 17. n. 27. in aliis est n. 29. vbi pluries in Rota ita decisum commemorat. Velasco de priuil. pauper. 2. p. q. 65. §. 2. n. 199. Gironda de priuil. explicant. n. 1444. Puteus decis. 267. n. 2. 1. p. idem Barbofa, quem post haec praemanibus habuimus, de canonicis, c. 13. n. 30. & 59.

Ratio est, quia omnia, quae contra ius commune feruntur, odiosa sunt, & generaliter omnis recessus à iure communi odiosus reputatur, ex Abb. in c. quia 3. notab. de priuil. & in c. olim supra Gl. 1. de verb. sign. Ial. in l. qui except. post n. 1. de condit. indeb. Aym. Crauet. qui plures refert, de antiq. temp. 4. p. in princ. n. 42. Iac. Menoch. de recuper. rem. 1. n. 24. Per. Pekius de testam. coniug. lib. 4. c. 3. n. 6. & ideò velut odiosus strictè semper accipitur & interpretatur.

Quare introductum, quod in similibus & restringendis statutis, ita verborum sit proprietates attendenda, vt ad alia praeter expressa non extendatur dispositio, ex l. 1. §. si is qui nauem, 19. vers. in re igitur, de exercit. act. & in l. non aliter, 69. in princ. de leg. 3. Dec. in l. factum, §. in penal. n. 10. & in l. semper in obsequio, n. 3. iuncto n. 11. & in l. in corabenda, n. 13. de reg. iur. Alciat. de praesum. reg. 3. praesum. vlt. n. 7. Alph. de Villag. tract. de extens. l. pen. respectu mera poena, n. 10. & Et vbi verba statuti cessant, debet cessare ipsum statutum, l. illam, 19. vbi Bald. in princ. C. de collat. Messia in l. Tolera 2. p. fundam. 1. n. 11. Decio consil. 669. incipit. Vifo, & perlecto, n. 6. Parif. consil. 98. incipit. Circa praesentem consultationem, n. 30. lib. 1. & quia vbi verba non congruunt, non congruit statuti dispositio, l. 4. §. totiens, 6. de damno infecto. Gloss. in l. mancipia, 6. de seruus fugit. Floriano de sancto Petro in l. Prator ait, §. quod autem n. 8. & 9. de Aleator. decis. Genus 176. n. 14. & Nec habet locum in casu omissio, ex Ial. in l. quidquid adstringenda, de verb. decis. Genus, 129. n. 5. Caualecan decis. 65. n. 4. p. 1. & Immo casus in verbis omissus pro omissio censetur in dispositione l. si extraneus, 6. de condit. causa data, d. l. si vero, 64. §. de viro, sol. matrim. vbi DD. & in l. apud Labconem, §. hoc edictum de iniur. Zaf. consil. 7. n. 19. lib. 1. & consil. 22. n. 3. lib. 2. Dec. consil. 555. n. 3. Burg. de Paz consil. 28. n. 21. Crauet. consil. 161. n. 10. August. Barbofa Axioma 39. n. 2. & Quia si statutum voluisset casum comprehendere illum expressisset, Bald. in l. Reipubl. n. 1. C. quib. ex causis maior. & in c. nihil 44. n. 5. de elect. Rol. à Valle consil. 29. n. 22. lib. 4. Valençuela consil. 91. n. 18. ex l. vn. §. si autem ad deficientis, 6. de caduc. toll. Aug. Barbofa Axioma 136. n. 5. vbi plures immò num. seq. ait, quod praesumendum est, legem noluisse, quod non expressit, ex Menoch. consil. 30. n. 8. Arpendar. in proem. leg. Regni Navarrae, n. 15. Ricciol. de c. 7. n. 3. & seqq. vbi ait, non excludi illum, de cuius puritate, nec macula non constat vllis probationibus, quod reicimus infra q. 8. §. 3. n. 69. & 70. Ex quibus multa inferunt DD. quorum hac ad nos tantum còducunt.

Primum, quod statuta haec puritatis intelligenda sunt iuxta verborum proprietatem, non verò possunt ad alia extendi, etiam si ex lata, & impropria verborum

verborum significatione in eorum valeant dispositione comprehendendi, vt speciatim probant Perezium de Lara in d. cap. 4. num. 40. & 41. Valençuela consil. 90. num. 203. & consil. 91. à num. 4. cum seqq. Aug. Barbofa de officio Episcopi d. gloss. 17. sub n. 27. alias 29. in fine, vbi alios Doctores idem tenentes adducit, & in num. seqq. plura exempla huiusce rei addert.

- 12 Secundò inferunt, quod verba statutorum loquentia in casu realiter vero, non extenduntur ad casum praesumptum seu fictum, ex Ofasco decis. Pedam. 21. num. 13. Roland. consil. 27. num. 2. & ex adductis per Farinac. 1. part. fragment. lit. E.
- 13 num. 215. & Quare receptum, quod interpretatio debet in statutis fieri de his, quae sunt proprie talia, non autem secundum quid, ex l. si maritus, 15. §. legis Julia 1. Adl. Int. de adulter. l. mercis, 207. de verbor. signif. defendit Franc. Concilius in Rub. de offic. delegat. num. 47. vers. vndecimo accedat, prout sum, & alios refert & sequitur Narbona in l. 2. gloss. 20. num. 73. ite. 1. lib. 4. recop. in explicatione concordiae familiarium Sanctae Inquisitionis. quae est verior sententia in statutis correctoriis loquendo, quam alia contraria relata per Farinac. in d. lit. E. numero 214. ex clement. 2. & vbi gloss. verb. in eisdem, propè fin. de atate & qualit. Anton. de Butrio in cap. fin. fallent. 1. & 12. de consuetud. & in cap. 1. fallent. 1. de tempor. ordin. in 6. Ial. in fin. num. 5. de in ius vocando. Ofasco decis. Pedam. 147. num. 3. Alphons. à Villagut. de extens. leg. correct. & pen. simul, ante num. 1. & 25. vsque ad 36. & Quod verificari poterit in nostra puritatis materia, si statutum repellat haereticos Reconciliatos per sanctum Officium, & eorum descendentes in certo gradu, vt adest in sancta Ecclesia Hispanensi, quia intelligi debet de haereticis formalibus, & veris reconciliatis, & de eorum descendentes, non verò de haereticis praesumptis reconciliatis ob iuris praesumptionem prout colligitur ex Abb. in cap. inter. 10. sub num. 4. & 6. de purgat. canon. Puteo decis. 400. lib. 2. Valençuela consil. 90. num. 34. & consil. 91. num. 6. quod an verum sit in omnibus generaliter statutis puritatis, & de eius ratione & intelligentia latius despiciam infra quaest. 4. §. 3. num. 25. & hac eadem quaest. §. 3. illat. 1.

Tertiò inferunt, statuta loquentia in vno genere personarum non posse extendi ad alias dissimiles, seu diuersi generis, ex traditis per Tiraq. in l. si unquam, verb. libertas, num. 30. C. de reuocand. donation. Ignac. del Villar in sua slyua resp. 7. 4. part. num. 28. Zephal. consil. 59. num. 26. tom. 1. & consil. 114. num. 7. Alciat. respons. 326. num. 1. Capol. consil. ciuil. 7. n. 16. Roman. consil. 92. num. 3. Rol. à Valle consil. 24. num. 9. Marc. Anton. Eugen. consil. 8. num. 52. consil. 45. num. 34. Alphons. à Villagut. citato loco de extens. leg. exorbitant. num. 11. & Velut si statutum loquatur in descendentes à Iudaïs, & Mauris, non poterit intelligi, nec praticari in descendentes à Gentilibus, vt cum Ricciolo de Neophytis, cap. 7. n. 30. & 31. defendam, contra Perezium de Lara infra hac in quaest. §. 3. illat. 6.

Quartò inferunt, statutum loquens in vna causa inhabilitatis, seu maculae non posse extendi ad aliam diuersam, seu diuersi generis, ex d. gloss. verb. in eisdem, vt per illum text. in clem. 2. de atate & qualit. Plaça in epist. delict. lib. 1. c. 1. n. 15. Ripa in l. si constanti, num. 66. solut. matrim. Nicol. Euerard. in loco à ratione legis strictae, §. 10. Alph. à Villagut. Rub. de extens. legum correct. & pen. simul, à num. 2. cum seqq. pluribus.

vbi multos adducit & Veluti si loquatur statutum de inhabilitate, ob penitentiam in sancto Inquisitione

nis Officio impositam propter haeresis facinus, non poterit extendi ad penitentiam infligtam ab eodem Sancto Officio ob alias causas praeter haeresim, seu loquens in macula contracta ob causam reconciliationis, non poterit extendi, nec intelligi in causa penitentiae, quia haec non est eiusdem rationis nec potentiae, sicut illa expressa, de quibus latius agam infra hac in quaest. §. 3. illat. 5. & quaest. 4. §. 3. ex n. 21. cum seqq.

Inferunt quintò, quod statutum seu constitutio loquens de repellendis descendentes à Iudaïs, & Mauris à certo genere dignitatum, seu officiorum, non potest extendi ad alias dignitates, seu officia, vt ex Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 45. in princip. à num. 39. docet Barbofa de Episcop. munere, 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 28. & 29. & in 2. edit. est num. 30. & 31. exemplum constituens in constitutione Clement. VIII. qua repelluntur descendentes ex Hebrais vsque ad septimam generationem à Canonicibus & praebendis, ac dignitatibus cathedralium, & à principalibus dignitatibus Collegiarum Ecclesiarum Regni Lusitaniae, &c. nempè quod non extendatur ad praebendas portionarias, nec ad alias, quae canonicatus non sunt, nec vocem habent in capitulo, quod quidem verum puto, & latius videri poterit penes relatos. In quantum verò loquitur praedicta constitutio de principalibus dignitatibus in Ecclesia Collegiata intelligenda est de vna tantum principali, non de ceteris, vt ex aliis probat idem Barbofa ex num. 30. cum seqq. & in 2. edit. ex num. 32. nec etiam extenditur constitutio ad Parochialem accessorie annexam alicui dignitati, seu canonicatu ex ibidem non inclusis, quem habere poterit, qui non est praedictis praedictis qualitatibus, quamuis Parochialem habere directè non possit ex eadem constitutione, vt multis probat idem Barbofa ex num. 32. in 1. edit. in 2. verò ex num. 34. cum seqq. loco citato, cui adde quod statutum loquens de adiutoribus suum ius, & sic nec de regressu ad beneficium, vt dixit Rota apud Puteum, decisio. 267. part. 1. de quibus vide eundem Barbofam iterum de eisdem agentem more suo, cum pluries repetat ad literam in vno tractatu seu quaestione, quae in aliis iam dixerat, & ita quotidie nouum librum facile in publicum edit, vide inquam illum de canonic. c. 13. ex n. 48. cum seqq.

At statuta ideò odiosa reputari, quia stricti iuris esse iudicentur, sustineri non posse videtur, esto sit aduersus communem relatam, quia differentiam bonae fidei, & stricti iuris tantum in contractibus iure admitti, non verò in legibus, nec statutis, quorum proprium est, de nouo aliquid statuere, multis probat Franc. Duaren. in l. 3. de acquirend. possessione, & Alexand. Turamin. libro singulari de legibus, tertio parte capit. 5. numero septimo, & sequentibus, quos refert, & sequitur Ofuald. Illiger. ad Hug. Doncl. libro 36. commentar. cap. 2. lit. A. pag. mibi, 1191. & Quod indubitabilius est cum statuta prius confirmari debeant à Summo Pontifice seu à Rege, aut eius magno senatu, cui legis condenda tantum imperium est ex l. 14. tit. 6. lib. 3. & l. 8. tit. 1. lib. 7. recop. cum adductis à Marienço in l. 4. gloss. 4. n. 2. tit. 14. lib. 5. recop. Io. Gutier. de iur. confirmat. 1. p. c. 38. n. 1. & lib. 3. praest. q. 23. n. 9. Io. Garcia de nobilit. in inscript. num. 12. vbi num. 13. de Collegiorum statutis loquitur. & Sicut nostra puritatis statuta, de quibus loquimur confirmata extant à Summis Pontificibus, vt decisum pluries est in Rota, & refert

23 Perezus de Lara d.c.4. n.2. † Et certe omnes rationes, & iura tam ciuilia, quam Pontificia, ex quibus colligitur extensionis, seu restrictionis materia, aut loquamur in fauorabilibus, aut in odiosis, poenali- bus, seu correctoriis, expressè loquuntur, & locum habent in legibus, ex quibus trahuntur ad statuta, quia eadem ratio in eis versatur, vt facillè quisque colligere valet ex superius relatis, & congestis à Nicol. Euerard. in locis legal. loco à Ratione legis stricta, & à Ratione legis larga, n.45. & seqq. n.55. & 63. Villagut. in locis superius relatis, Aym. Craucta de anti- quis temp. 4. part. in princ. n.147. in fin. vers. Contrarium quod immò. & à Farinac. in 1. part. Fragment. lit. E. à num. 50. vbi latissimè de hac materia. † Quare Sar- miento lib.1. select. interpretat. c.12. à num. 1. cum seqq. nullam aliam inuenit rationem, quã statutum exten- datur, seu restringatur, ni quod sit contra ius com- mune, necne, quia leges ex hac ratione extensionem, seu restrictionem patiuntur, ita vt nulla ratio sit præcipua, quia statuta dici valeant stricti iuris, quã cætera iura, & leges vniuersæ. † Atque idè verius videbatur dicendum, quòd statuta, sicut leges, seu canonicæ constitutiones, obseruari debent, & nec odiosæ, nec strictæ interpretationis iudicari: ni quatenus cæteræ leges, & constitutiones iuris extensionem, seu restrictionem patiuntur. Quod quia à communi abhorret, & nq̄ est meum hîc ex pro- fesso, nec largiùs de eius veritate, & certitudi- ne agere, quid retenta communi in hac nostra quæstione pro veritate sit tenendum in sequen- ti §. dispiciam.

§. II.

Nonè ostenditur quando puritatis statuta fa- uorabilia, quando verò odiosa repu- tari debeant.

S V M M A R I V M.

- 1 Statuta puritatis ob Reipublica, & totius Regni utilitatem adiuuentia, & nume- ro 35.
- 2 Publicè interest dignitates & familias ita sal- uas manere, vt sordida stirpes nobilibus non misceantur. Nobilitas perit ex immix- tione impurorum, ibid.
- 3 Interest Reipublicæ scire spurios & alios homi- num defectus, & quòd boni cum bonis mis- ceantur.
- 4 Cautio ne nobiles familie impuris, & improbis misceantur, intendit, eas ab omni labe præ- seruare, quod publicè interest, & fauorabi- le est.
- 5 Statuta puritatis intendunt, ne sordida, & im- pura familie splendidi, & puris miscean- tur, & quod nota sint.
- 6 Sanctum Inquisitionis Officium institutum fuit ad puniendos hereticos fidei inimicos.
- 7 Fidei propagatio in publicam vertitur utili- tatem. Et eius causa fauorabilis est, nu- mero 8.

- 9 Ex hereticorum punitione pax & tranquil- lites Hispaniæ, quæ publicè interest, pro- uenit.
- 10 Descendentes hereticorum non debere admit- ti ad tam præclarum munus ipsa dicitur ra- tio naturalis.
- 11 Quilibet suos diligit, & bonum exoptat, & de facili reddit ad primauam naturam, nu- mero 12.
- 13 Res qualibet reuertitur facillè ad primauam naturam.
- 14 Bonum publicum exoptat, non aliàs admitti ad sanctum Officium Inquisitionis, ni nati ex honestis & puris parentibus.
- 15 Ordines militares ad fidei hostes oppugnan- dos fuerunt adiuuenti, à quibus bello de- bellantur: sicut in sancto Officio iurium de- primuntur gladio.
- 16 Senatus Regius ordinum statutum puritatis rigide obseruat. Et si ex aliqua graui causa dispensatur, quod raro fit, à Summo Ponti- fice confirmatur, & in scheda gratiæ ex- primitur.
- 17 Pax in Ecclesiis, & communitatibus seruari publicè interest, & num. 21.
- 18 Ecclesia & communitates non parum conde- corant ciuitatem & Regnum.
- 19 Propagatio communitatum ex pace conse- quitur.
- 20 Concordia parua res crescunt, discordia au- tem maxima dilabuntur.
- 21 Nihil magis ad conseruationem decet, sicut concordia. Nec plus tranquillitatem per- turbat, quàm sociorum sinistra mores, nu- mero 23. Consortium vnius sæpè multos corrumpit, ibid.
- 22 Tumulti & seditiones plerumque à macula- tis oriuntur.
- 23 Ex Collegiis Hispania indices integerrimi eliciuntur.
- 24 Indices oportet clari esse sanguinis.
- 25 Iniuria Regem prosequitur patrocians ma- culatos ad obtinendum officia publica.
- 26 Ignobiles sanguinis puri præferendi Neophy- tis, & eorum descendentes in obtinendis publicis officiis.
- 27 Publicè interest nobiles & puros Collegiis admitti.
- 28 Origo natalium inspicienda de iure communi in elargiendis publicis officiis.
- 29 Iudæi & Mauri eorumque descendentes ob prauos mores odio iustitiam habent, & ad omne sunt proclines malum, & non continentur sub statuto fundato in æquitate.
- 30 Possitas exercendi officia publica Iudæis in- terdicta.
- 31 Mores parentum cum semine transeunt.
- 32 Conuersi, etsi nobiles, iuste à Collegiis repel- luntur.

- 36 Facultates condendi maioratus & si dene- gande non sint ignobilibus & rusticis, in- sum tamen est denegari descendentes à Iudæis & Mauris.
- 37 Facultas obtenta à descendentes à Iudæis, vt nobiles efficiantur tacita hac macula subreptitia est, sicut & legitimatio obtenta ab spurio dupliciter, tacita vna spuritate ordinem dignitatum seruari publicè inter- est, ibi. Dignitates publici sunt iuris, & condecorant regiam magnitudinem, & Re- gnum. Ciuitas illa magis beata est, quæ ma- ioribus fulcitur dignitatibus ad condecora- tionem ciuium, ibid.
- 38 Statuta & leges respicientes publicam utili- tatem bona fidei, & fauorabilia, & exten- denda veniunt. Et si priuatum in aliquo- rum odium vertatur, num. 39. Etiam si poenalia sint, num. 40. Aut correctoria, num. 41. Aut exorbitantia, numero 42. Aut aliàs odiosa & restringenda, nume- ro 43.
- 44 Ob publicam utilitatem licet recedere à regu- lis iuris communis. Etiam si incidenter in alterius odium vertatur, num. 45. Præci- pue cum primò intenditur fauor publicus secundariò odium alterius, num. 46.
- 47 Vtilitas publica semper præferenda. Fauor & non odium considerandus, ibid.
- 48 Leges & statuta quatenus respiciant bonum publicum & damnum priuatum ad con- siderationem seruanti, lib. 1. selectar. c. 12. n. 1. Explicatur, num. seqq.
- 49 Leges omnes bonum prospiciunt commune aliàs tales desinunt esse.
- 50 Statuta puritatis primariò respiciunt utilita- tem publicam; licet secundariò odium ma- culatis habeant, num. 51. Sunt fauorabili à respectu communitatum, respectu verò im- perfectorum odiosa. Nomen accipiunt à digno- ri causa & sine, qui fauor est publicus, & sic fauorabilia nuncupari debent, num. 53.

AD quod constituo, quòd hæc puritatis statuta ob Reipublica immò totius Regni commu- nem utilitatem adiuuenta fuere; quod ostendam tam ex iuridica ratione, quàm ex ipsorum statuto- rum sine & causa. Iuridica enim ratio, immò natura- lis penè suadet, quantum publicè interest ciuium di- gnitates, & familiarum condecoracionem ita saluas manere, vt sordida stirpes nobilibus non miscean- tur, vt in l. 1. §. sed & si seruu, 13. ibi. Publicè enim in- terest paruos non subici: vt ordinum dignitas, familia- rumque salua sit, de ventre inspic. custod. quæ partu, & in l. super statu, 9. ibi. Ne aliena sorte sordida stirpes splendidi & ingenius natalibus audeant subrogari. C. de quæst. exornat Pelæz de Meres de maiorat. 1. parte quæst. 51. num. 29. vbi num. 30. iura Regni plura ad- ducit, quæ huc valde pertinent, & sub num. 5. vers. & interest, † ait, interesse Reipublicæ scire spurios, & alios hominum defectus, conuenit Did. Velasquez in defensione statuti Toletani cap. 34. vers. Publi- sc, pag. 77. ex Bartol. & Angel. in l. cum qui nosse- Prima Pars.

tem, 18. de iniuriis, & in l. qua omnia, 25. de procu- rat. Thom. Grammat. decis. 37. num. 1. & quis no- bilis sit, & quis ignobilis Ant. Fab. in C. lib. 7. tit. 19. definit. 7. num. 4. ne ex eorum mixtione pereat ciuium nobilitas, plurimum in re commendata, vt in l. sed quæst. 12. de sponsal. l. vidua, 18. C. de nuptiis, & in l. humilem, 7. C. de incest. nuptiis, Auth. de de- fensor. ciuitat. §. 1. & melius in l. honor, 14. §. de ho- noribus, 3. de muner. & honor. Andr. Tirac. de nobi- lit. cap. 20. Redin. de maiestate Principis verb. maie- statem, num. 42. cum seqq. Ofsuald. Illiger. ad Donel. lib. 15. comm. cap. 24. lit. H. in medio. Gregor. in l. 1. gloff. 7. tit. 9. part. 7. & idè etiam interesse Reipu- blicæ quòd boni cum bonis misceantur, vt boni ex eis oriantur, ex dictis iuribus probat Gracian. discipr. for. cap. 567. num. 58. † Et cum cauetur, ne nobi- les familie impuris, & improbis misceantur, inten- ditur eas intactas ab omni labe præseruare, quod omne & publicè interest, & fauorabile est, secun- dum tradita per Doctores in l. 1. C. Ad leg. Iul. de adulter. Io. Ande. in addit. ad speculat. Rub. de suc- cession. ab intest. Roman. conf. 32. per totum, Cur- tium Iunior. conf. 9. num. 2. Zephal. conf. 309. num. 33. lib. 3. Petr. Surd. conf. 557. num. 9. Bardelo- num conf. 56. num. 12. Thesaur. decis. 37. num. 6. quibus adde plura adducta infra ex num. 35. maxi- mè sub num. 37. † Quod quidem omnia intenditur in puritatis statutis, vt videlicet sordida, & impura familie splendidi & puris ne misceantur, & notæ sint, & ne alias in sanguine polluant, nec cum suis prauis moribus puras sacratum communitatum alias, quas intactas manere ab omni labe publicè interest, vt statim subiiciam.

Ex sine, & causa cuiusque communitatis, & Tri- bunals, in quo simile adest statutum patet. Primò in sacrosancto Inquisitionis Officio, quod cum in- stitutum & instauratum fuerit ob punitionem hæ- reticorum, præcipue Iudæorum, & Maurorum; no- stræ veræ & sanctæ fidei inimicorum, præcedenti- bus ipsorum grauissimis facinoribus, vt recenset Paramus de origine Inquisitionis lib. 2. tit. 3. c. 4. à n. 2. & alibi pluries, ad ipsius fidei propagationem, & de- fensionem, † quæ in publicam omnium utilitatem vertitur, vt patet ex tit. 6. & Decretalium de summa Trinit. & fide Cathol. vbi communiter DD. text. in l. inter claras 8. vers. Nam pax, C. illo rit. c. quicumque 6. §. hic ita, c. omnipotens, 9. 23. q. 8. Doctores in c. in fi- dei fauorem de Hæret. in 6. & colligitur ex adductis à Valquez & ab eo allegatis in 3. part. disp. 169. cap. 1. P. Th. Sanch. in Decalog. lib. 2. c. 2. Bellarm. lib. 1. de pe- nit. c. 8. P. Suarez in 3. part. to. 1. q. 65. art. 4. in comment. † Et quòd fidei causa fauorabilis sit, probat text. in clem. sæpè, de verbor. signific. & Simanch. de Cathol. in- stit. cap. 40. num. 30. Acuna de confessariis sollicit. 9. 5. sub num. 8. Paramus de orig. Inquisit. lib. 3. q. 10. num. 39. Fr. Ant. de Soussa in opuscul. de confess. sollicit. 1. pars. cap. 18. sub num. 3. † Maxime cum ex hereticorum pu- nitione proueniat tranquilla hæc pax, & concordia, qua nostra fruatur Hispania, quam publicè interesse nemo dubitabit, vt considerat idem Param. d. lib. 2. tit. 3. cap. 3. à num. 28. & 46. † Ad cuius muneris exercitium hereticorum descendentes non admit- ti debere ipsa naturalis ratio dicitur, & apertè do- cet: tum quia parentum moribus sapere filios iure præsumitur, nec ab eis exerceri iuste, nec si- deliter sperare possemus, vt latè dicam inferius à numero 25. cum pluribus sequentibus. † tum 11 quia quemlibet suos diligere, & bonum exopta- re præsumitur text. in l. isti quidem, 7. in fin. Quod- met. causa, l. si pupillorum 7. §. si pater 2. de rebus eo- rum que sub tutela, l. nec ei, 17. de adoption. §. fin. C 3 inst.

inst. de noxalib. cap. ex literis, 14. de presump. Alc. reg. 1.
 12 *presump. 2. 2. & 23. † Et de facili reuertitur ad suorum mores & naturam, vt in cap. si gens. 10. §. 6. dist. Atifbot. de generat. lib. 1. c. 19. Ioseph. Maschar. de probat. cont. dist. 1073. num. 11. † Sicut & altera quaelibet res citò in suam primæuam mutatur naturam, text. in l. si vnus. 27. §. paterius ne peteret. 2. vers. Quod in specie de pater. l. si tibi. 20. de reb. cred. l. filioquem pater. 23. de liber. & postb. l. si mater. 11. §. eandem. 4. de except. rei iudic. l. qui possessionem. 17. de vi. & vi arm. cum adductis per Andr. Tiraquel. de retract. municip. §. 19. gloss. 2. n. 4. & §. 32. gloss. 1. n. 68. & per Crauetan. conf. 202. per totum. Masch. de probat. conclus. 174. n. 16. Perezius de Lata in d. cap. 4. n. 111. & 114. vers. Præterea. † tum denique, quia bonum publicum exoptulat, tantum ex honestis parentibus natos, & in nihilo præcipue in sanguinis infectione suspectos ad tam sanctum monasterium admitti, vt ait Patam. d. lib. 2. tit. 3. c. 1. num. 16. reititque à fidei defensione, qui ab his proueniunt, qui ipsi fidei odium habuerunt, repellitque iustissime à sancti officij muneribus, qui ex his nati sunt, in quorum punitionem, & detestationem ipsum sanctum fuit erectum officium: & sic quod familia statuta fuerint erecta in fidei fauorem dicit Rota apud Puteum deci. 267. num. 2. part. 1.*

13 Secundo etiam eadem ratio versatur in his condecorandis ordinum militarium congressibus, & honoribus, qui ad fidei hostes oppugnandos fuerunt adiuuenti vt Hispanici historici referunt, & è nostris Barth. Chaffan. in Catalogo gloria mundi, 9. part. considerat. 7. cum duobus seqq. iuncta considerat. 3. & sic definit Sebast. Cobbarr. in Thesuro lingua Hispana verb. Ordenes. 3. & sicut legum & iurium gladio in sanctæ Inquisitionis officio puniuntur, extirpanturque hæretici, sic ab ordinum militibus bello debellantur, & deprimentur fidei Catholice inuafores inimici, quod fieri rectè ab eorum descendentes non securè præsumi potest, quare ab his honoribus reitici, & decet, & publicæ utilitati maximè expedit.

16 † Quare in supremo Ordinum Senatu statutum hoc rigidè obseruatur, & si ex aliqua graui, & vrgenti causa à Rege nostro in simili dispensatum est defectu, quod rarò fit, huius indulti confirmatio à Summo Pontifice assequitur, & in schedula gratiæ dispensatio, & eius causa exprimitur, vt animaduertit Ignac. del Villar in d. res. 12. n. 44. Et quod de iure communi isti milites esse non possunt docent Tjb. Decian. crim. lib. 5. c. 43. n. 4. Farinac. de hæres. quest. 189. §. 4. n. 3. relati per Fr. Ant. à Souff. in Aphorism. lib. 3. c. 7. n. 9.

17 Tertiò patet, in Sacrosancta Ecclesia Toletana, & in cæteris Ecclesiis, & communitatibus, in quibus pax & concordia seruari decet, non tantum ipsarum communitatum comodò, sed etiam totius Reipublicæ Christianæ, † cum Ecclesiæ & communitates non parum augeant & condecorent ciuitates, & Regnum. Quare ad Reges & Principes expectant Ecclesiarum, & communitatum tranquillitas, & propagatio, ex c. fm. 96. dist. cap. sicut excellentiam 48. 2. 3. q. 4. & considerat Bart. Chaffan. citato loco, 5. part. confid.

19 17. † quæ ex earum pace & concordia consequuntur, & idè pluribus commendatur in plurimis sacrarum litterarum locis, vt Prouerb. 18. 19. Ecclesiast. 35. 2. Psalim. 133. 1. Matth. 5. 9. Apost. ad Roman. 12. 16. & 15. 6. quia vt dixit Salust. de Bello Iugurino. † Concordia parua res crescunt, discordia autem maxima dilabuntur, & significauit T. Calphur. Eccl. 2. versibus his.

*Esto pax, & ob hoc concordet vniuersis; nam vix
 Et decor, & cantus, & amor sociantur, & etas.*

Quare ad conseruationem nihil magis commenda-
 tur quam concordia, ex illo Poëta:

Vniuersæ concordet, & nostrum discite munus.

Quod igitur pax & concordia Ecclesiarum publicè
 interstit probatur in Linter clara. 8. vers. Nam pax Ec-
 clesiarum, C. de summa Trinit. & idè grauius puniuntur,
 qui contra Ecclesiæ pacem euehuntur text. in
 cap. qui contra. 32. 2. 4. q. 1. vbi summariū ait, Proprio
 expolientur honore, qui contra pacem Ecclesiæ nituntur.
 plura diximus infra 2. part. q. 1. gloss. 3. per totum. † At
 nihil plus tranquillam omnium communitatum
 quietem, & gaudium perturbat, & omnino euellit,
 quam prauis lociorum mores, vt elegantissimè Stro-
 bæus scribit. 78. probat hincemet verbis. Musonius di-
 cebat, nullas nuptias sine concordia esse honestas, nec ullam
 societatem vilem, improbas verbò inier se concordiam ale-
 re non posse, sicut lignum rectum cum curuo, aut duo li-
 gna curua inter se conuenire nequeunt. Et vnus mali
 consortium sæpè bonos corrumpit, cap. sæpè 12. 2. 8.
 q. 1. Andr. Tiraquel. in l. 5. conub. 5. part. Glof. 1. n. 29.
 Camill. Borrell. in addition. ad Bellug. in speculo Princip.
 Rub. 11. §. vj. lib. C. vers. Item hæreticus. Et cum Iudæi,
 & Hæretici omnes eorumque descendentes animi
 elati, inquieti, mendacès moribusque præditi sint
 prauis, & nihil paci magis dissonum, quam hi, com-
 pertum, multoties sit, vt ex allegatis superius clarè
 constat, & ex adductis supra quest. 1. §. 4. per totum. &
 speciatim ad nostrum propositum considerat Ignac.
 del Villar. d. res. 12. n. 43. vers. Profectò, & Did. Velas-
 quez in defens. stat. Tolet. cap. 52. pag. 110. vbi ferè im-
 possibile esse ait, quod hi in Collegiis, & Ecclesiis
 tranquillè, ac in pace simul viuant. † Et semper tu-
 multi & seditiones, & communitatum discordiæ ab
 his infectis notæ fuerunt, vt testantur Concil. Tole-
 tan. 7. & 8. Camill. Borrell. de præstantia Regum Hi-
 spania cap. 69. n. 31. Alex. de Ales. 2. part. q. 179. plura
 congerit Fr. Io. Marquez in el Gobernador Christiano,
 lib. 1. c. 3. §. 4. Bobadilla loco inferius citando num. 26.
 Experienciaque ipsa passim hanc comprobant verita-
 tem: pluries enim vidi malis præditum moribus,
 speciatim ex sanguine infecto, non solum communi-
 tatem, sed & rempublicam integram euertere, ma-
 gnisque contentionibus afficere; immò aliqua ge-
 neris sinistra suspitione tantum laborantes per ma-
 ximè has parere dicendias.

Quartò hoc idem etiam probatur in maioribus
 Hispaniæ Collegiis, ex quibus velut literarum, vir-
 tutum, & nobilitatis, puritatisque seminariis in om-
 ne Regnum, in supremosque senatus, & audientias,
 tam sæculares, quam Ecclesiasticas integerrimi iudi-
 ces eliciuntur, à Regibusque cooptantur, † & cum
 maximè oporteat clari, & puri sanguinis esse, à qui-
 bus bona & iustitia sperantur, vt ait l. 18. ibi: Pri-
 meramente ser de buen linaje, para auer verguença de
 non errar, tit. 9. l. 2. vers. e por esto sobre todas las cosas,
 tit. 2. 1. part. 2. & in ordinat. Lusitan. lib. 1. tit. 1. in prin-
 cip. & tit. 55. in princip. ibi: Deu ser de boa linhagem
 de padre & madre, porque se for sempre auera vergonha
 de fazer cousa que lhe este mal. Simanch. de Catholicis
 institut. tit. 47. de poenitent. num. 89. Molin. de pri-
 mogen. lib. 10. cap. 5. num. 66. & lib. 2. eodem cap. &
 num. & alij, quos adducit Cabedo deci. 2. 1. parte,
 Otalora de nobilitat. 2. parte 3. principal. cap. 7. num.
 24. vers. Caterum quod dicitur, vbi animaduertit, †
 quod iniuria Regem maxima prosequitur, qui taci-
 ta conuerforum macula eorum descendentes patro-
 cinat ad officia publica obtinenda, quod & multis
 probat Bobadilla in sua politica lib. 1. cap. 4. per to-
 tum, vbi à nup. 26. de descendentes à Iudæis non
 admittendis ad officia publica congerit plurima,
 plura

plura etiam Ignac. del Villar in sua sylvia res. 12.
 sub num. 38. vers. Ego verò consulo. Maltrillo de ma-
 gistratib. lib. 2. cap. 12. num. 51. & 64. & plura ad
 hoc congerit Fr. Ioan. Marquez in el Gobernador
 Christiano lib. 1. cap. 3. §. 4. per totum. † Et quod
 ignobiles sanguinis puri præferantur Neophytis, &
 eorum descendentes, dixit Ignacius in citato loco
 ex Auendaño lib. 1. de mandatis Reg. cap. 19. n. 14.
 Heredia in Exemplari iudicium, in quest. qua incipit,
 Que respuesta o satisfacion se puede dar al Concilio To-
 ledano, fol. 58. Quibus addè Acebed. in l. 22. num. 4.
 tit. 7. lib. 1. recop. Pelæz de maiorat. 1. part. quest.
 29. §. 1. sub num. 305. vers. Pone etiam, & num. 306. † Pub-
 licè interest nobiles & puros his collegiis admitti,
 vt agnoscantur & cooprentur ad similia officia, in
 quibus rectè, & iuste Regi & Reipublicæ inseruiant,
 vt optimè considerat Salced. in pract. crim. can. cap.
 23. num. 14. † quia in officiis & dignitatibus elar-
 giendis iure etiam ciuili omnium communi nata-
 lium origo inspicit iobetur in l. honor. 14. §. de hono-
 ribus 3. 3. de numer. & honor. Didac. Velasq. in defens.
 statuti Tolet. cap. 55. & plures alij quos allegat Pe-
 laez de maiorat. 1. part. quest. 51. num. 6. Iudæi ve-
 rò & Mauri cum cæteris hæreticis prauis moribus
 præditi sunt ex Peña in d. rector. 3. part. comm. 110.
 vers. Ad hæc sola fama, & aliis relatis supra quest. 1.
 §. 4. † & ob cupiditatem, fraudes, & deceptiones,
 quibus adundant, & passim vniuntur, odio iustitiam
 habent, & sunt procliuus ad omne opus reprobum,
 & facinus vt pluribus probant Otalora, & Ignac.
 del Villar. num. 37. & seq. & num. 43. & 45. cita-
 tis in locis. Hotied. de incompatibil. benefic. 1. parte
 cap. 23. num. 74. Andr. Gayl. lib. 2. obseruat. 33. n. 7.
 Ioan. à Roxas sing. 104. num. 8. & 11. Et idè quia
 æquitatem non agnoscunt aliis exercendam rigidè
 ipsi sunt iudicandi, quare receptum, quod non con-
 tinentur in statuto fundato in æquitate, secundum
 gloss. fin. in fin. in cap. 2. de iudic. cum pluribus alle-
 gatis à Marta de iurisdictione 4. part. casu 166. num.
 10. & per Gracian. discept. for. 4. to. cap. 638. num. 4.
 de quo dubio in vtramque partem agit Ricciol. de
 iure person. extra greem. Eccl. lib. 2. cap. 20. per totum,
 † Atque idè in Concilio Toletano 3. cap. 14. fuit in-
 terdicta Iudæis potestas exercendi officia publica,
 vt refertur in cap. cum sit nimis 16. ibi Prohiben-
 tes ne Iudæis publicis officiis præferantur, quoniam sub
 tali prætextu Christianis plurimum sunt infesti, de Iu-
 dæis & Sarracenis. & in cap. constituit. 31. ibi. Vt
 Iudæi, aut hi, qui ex Iudæis sunt officia publica nullate-
 nus appetant, quia sub hac occasione Christianis iniu-
 riam faciunt, 17. quest. 4. exornat Pelæz in d. quest.
 51. num. 27. à quibus plurima mala, si imperium,
 & potestatem habeant, timeri valde possunt, † &
 cum sint mores, & inclinationes ab ipsa natura
 illi generi hominum quasi imbutæ, in progeniem
 cum semine transeunt, vt significauit Ouid. lib. 4.
 Metamorph.

*Qui viret in foliis venit à radicibus humor,
 Et patrum in natos transeunt cum semine mores.*

Et Horat. lib. 3. Oda 6.

*Ætas parentum peior auis tulit
 Nos nequiores max daturos
 Progeniem vitiosorem.*

Idem lib. 4. Oda 4.

*Fortes creatur fortibus & bonis,
 Et in inuencis, est in equis patrum*

*Virtus, nec imbellem serenas
 Progenerant Aquila columbanis.*

Et Seneca in Hippolyt.

*Reddit ad auctores genus
 Sterpennque primam degener sanguis refert.*

Cum aliis adductis à Ioss. Masch. de probat. conclus.
 222. à num. 2. Farinac. de indicis & tortura, quest. 47.
 num. 179. Perezius de Lata in d. cap. 4. num. 9. Petr.
 Thom. Sancius in Decalog. lib. 2. cap. 27. num. 7.
 10. & 11. cum duobus seqq. Bart. Chaffan. in Catalog.
 glor. mundi lib. 11. confid. 25. per totum. Pelæz in d.
 quest. 51. num. 14. & 15. Oluald. Illiger. ad Donel.
 lib. 24. comm. cap. 22. lit. R. pag. mihi 1314. vbi
 alios adducit, & probat satis doctè & eruditè Did.
 Velasquez in defens. stat. Tolet. cap. 42. pag. 99. Qua-
 re Ignac. del Villar. in d. quest. 51. num. 305. & seq.
 docent † quod etsi conuersi, & Neophyti nobiles
 sint ex priuilegio, altave ratione iuste ac sanctè à
 Collegiis repelluntur, quia illa accidentalitas nobilitas
 naturalem, & innatam qualitatem malè agendi
 & operandi tollere, nec abradere non valet. Igitur
 adeft publica, & communis utilitas ad repellendum
 à Collegiis maioribus & cæteris communitatibus
 descendentes Iudæorum Sarracenorum, & hæreti-
 eorum, à quibus timeri possunt incommoda & plu-
 rima damna, tam in ipsi Collegiis & communita-
 tibus, quam postea in officiis publicis, ad quæ coo-
 perati fuerint.

Ex quibus apparet quantum prædicta statuta publica
 respiciunt utilitatem & quando rationes tam
 vrgentes deficerent, ab omni dubio nos seducit no-
 stra Pragmatica, vbi ita, vt iam diximus, aperte pro-
 batum est in illis verbis d. num. 20. §. 1. Porque se
 conseruen en su primitiua calidad, y institucion los san-
 ctos statutos, y los viles y loables fines del beneficio comun
 a que se encaminaron, y que de su buen uso sean experi-
 mentado, atque ita ante hanc Pragmaticam volue-
 runt Did. Velasquez. in sua defens. statuti Toletan.
 cap. 19. in fin. ibi: Statuta verò sicut rectas leges de-
 bet publicam utilitatem, & Ecclesiarum honorem, & Re-
 ligionis puritatem considerant, & in cap. 32. illis in ver-
 bis. Qua ratione statutum hoc magis favorabile, quam
 odiosum est, non enim tam in odium conuersorū, quam
 in fauorem Ecclesiæ confirmatum esse videtur, nouissimè
 Fr. Ant. à Souff. in Aphorism. inquisit. lib. 3. cap. 23.
 num. 11. & Pelæz de Meres de maiorat. 1. part. quest.
 51. num. 40. in fine, vbi ait, quod etsi hæc statuta
 probatissima iure non essent, tenerentur ea seruare,
 qui Reipublicæ utilitatem prospiciunt, & faciunt
 quæ idem tradit in 1. part. quest. 1. num. 48. & seq.
 & ante eum Auendaño in l. 27. tauri gloss. 1. n. 2.
 fol. 52. volentes, † quod etsi ignobilibus & rusticis
 facultates ad condendos maioratus denegandæ non
 sunt, contra Peralt. in l. 3. §. qui fideicommissum, num.
 150. in fin. de hered. inst. & Molin. de primogen. lib. 1.
 cap. 18. num. 8. Valdes in addit. ad Suarez in l. quo-
 niam in prioribus limitat. 11. num. 1. pag. 87. C. de
 inoff. testam. tamen fatentur, iustum esse, quod dene-
 gentur descendentes à Iudæis & Mauris, quibus si-
 miles facultates ad maioratus erigendos non sunt
 dandæ, quia ex hoc damnis grauissimis Regnum
 afficitur, cum multæ nobiles familiae sint macu-
 latæ propter matrimonia, quæ contrahunt cum
 primogenitis à prædictis infectis & maculatis,
 vt experientia quotidie docuit † atque his fulci-
 tur, & verificatur opinio eiusdem Pelæz 1.
 part. quest. 3. num. 13. volentis, quod facultas nobili-
 tatis obrenta à descendentes ab Iudæis, tacita ori-
 gine & hoc notabili defectu subreptiua est, cui li-
 C. 4 benter

bentor adhaere, & vti nam praxi in pluribus casibus fuisse ita seruata, sicut & legitimatio obtenta ab spurio, sub assertione, quod spurius sit, non valet, si sit spurius duplici spuritate, ea non expressa, veluti si sit ex coniugato, & coniugata, secundum Alex. cons. 195. lib. 2. Card. Tusch. pract. lit. C. concl. 342. num. 10. tom. 1. adductos ad hoc per August. Barbof. Clausul. 40. num. 37. Facit etiam quod dixit Imper. Theodos. in l. 2. C. ut dignit. ordo seruet. nempe quod ordo & prerogatiua dignitatum debet seruari, quia hoc respicit ad publicam vtilitatem, l. quod bonis, 15. §. 1. in fin. ad l. falcid. Hier. Gab. cons. 144. num. 36. vol. 2. dignitates quidem publici sunt iuris, vt multis probat Io. Lecirier lib. 2. de primog. q. 13. n. 2. & magis condecorant regiam maiestatem, & famam regiae dignitatis, & vertuntur in publicam vtilitatem Regnorum, vt in l. contra publicam, 14. C. de re mil. lib. 12. & in l. 1. C. de prapof. agent. in reb. eod. lib. Io. Botero lib. de ratione status c. de premio. Cassiodor. lib. 3. var. cap. 6. Ideoque illa ciuitas magis beata dicitur, quae maioribus dignitatibus fulcitur ad condecorandos honore ciues, & aliis probat Valençuela cons. 82. n. 33. vbi alios adducit.

38 At nunc sciendum est, quod iure apud omnes vel certum manet constitutum, leges & statuta, quae publicam vtilitatem respiciunt, & concernunt, non stricti iuris esse, sed bonae fidei, & fauorabilia, quare ad similes casus ex eadem extendi ratione, vt aperte probatur in l. si quis in graui, 3. §. hi quoque, 14. Ad S. C. Sylanian. per quem textum ita voluit glos. verb. alios in cap. sciunt cuncti, de electione in 6. & in cap. solita de maioritate & obed. DD. communiter in l. omnes populi, vbi Orosius, num. 157. vers. Tertio fit. de iust. & iure. Nicol. Euerard. in locis legalib. loco, de ratione legis strictae, p. 12. versio. Quarta limitatio, Pet. Barbosa in l. si constanti, in princ. a num. 94. maxime, 98. sol. matrim. Sarmiento lib. 1. select. interpret. lib. 1. c. 12. n. 2. Acebedo in l. 5. n. 4. tit. 15. lib. 5. recop. Acuña de confessor. solicit. q. 7. n. 14. vbi Additionator Fr. Seraph. de Freitas, num. 42. relati plures à Molin. de primog. lib. 1. cap. 18. & à Farin. in fragm. lit. E. num. 79. & ex Theolog. Salas de legib. q. 97. tract. 14. disp. 21. sect. 4. & P. Suarez ep. pract. lib. 6. c. 3. cum seqq. D. Io. Sancius Abulens. in suis nouissimis selectis & practis disp. 117. sub num. 12. vers. licet praedicta lex, pag. mihi, 76.

39 Et ideo dum Reipublicae fauor interuenit, & si in aliquorum odium versatur statutum fauorabile dicitur à praecipua, quam respicit, causa, per l. ita vulneratus §. 1. circa fin. Ad leg. Aquil. Bart. in l. qui exceptionem, de condit. indeb. & in l. quemadmodum, C. de Agricol. & censuris lib. 11. & ceteri communiter quos referunt Christoph. de Paz de Tenuta, 2. part. c. 65. n. 25. & seq. & Pelaez de maiorat. 1. part. q. 21. n. 45. And. Tiraq. de retract. lignag. §. 30. gloss. 1. n. 5. P. Th. Sancius de matrim. lib. 1. disp. 1. n. 4. Aug. Barbosa Axioma 166. n. 5. & alij inferius referendi, cum Mart. Bonac. de legib. disp. 1. q. 1. punct. 8. n. 13. Menoch. de recuper. rem. 1. ex n. 33. cum seqq.

40 Quod & procedit etiam in omnibus quae aliàs de iure extensionem ad similes casus non admittent, vt patet. Primò in poenalis, in quibus fauor Reipublicae extensionem parit, ex pluribus adductis à Nicol. Euerard. in topicis legalib. loco, de ratione legis largae n. 71. And. Tiraq. in l. si vnquam verb. libertas, n. 62. C. de renocand. donat. Aym. Craueta de antiq. temp. 4. part. in princ. n. 48. vers. Immo isto casu & §. videamus modo, n. 7. vers. Ista prima limitatio. Ant. Corseto, singul. verb. extensio lib. 2. n. 1. Marfil. qui plura adducit, & exornat in pract. crim. §. Aggrediar, n. 58. & seqq. Ignac. del Villar. resp. 5. 1. part. numero 6. & 3. parte num. 6.

Secundò in correctoris, si in fauorabilibus verfermur, extensio admittitur secundum Tiraq. eodem verb. libertas, n. 61. Iacob. Menoch. de adipsicandarem. 4. n. 41. Roland. cons. 72. n. 64. lib. 1. & de communi testatur Franc. Viuius comm. opin. 269. Alphons. Narbona Toletanus in l. §. gloss. 1. sub n. 70. in fin. tit. 4. lib. 2. recop. Prosp. Farin. in fragm. d. lit. E. n. 93.

Tertio in exorbitantibus publicis fauor extensionem admittit ex pluribus adductis ab Aym. Craueta de antiq. temp. 4. part. in princ. n. 79. Croto in repetit. l. omnes Populi n. 89. conclus. 12. de inst. & iure, & ab Alphons. Villegut. in d. tract. de extens. leg. Rub. de extens. leg. limitat. a n. 9. cum seqq. & in Rub. de extens. leg. exorbitant. n. 3. & seqq. Iacob. Menoch. de recuper. rem. 15. n. 18. & ex pluribus allegatis à Farinac. citato loco num. 81.

43 Quartò locum habet proposita regula in odiosis & restringendis, quae ob bonum publicum fauorabilia efficiuntur, & patiuntur extensionem, vt communiter firmant DD. in cap. que sicut, vbi Ioan. Andr. & Abb. extra, de Diuortio, Nicol. Euerard. in locis legal. loco, Aratione legis largae n. 51. Aym. Craueta vbi supra, §. videamus modo de aliquibus limitationibus n. 10. Ant. Corset. in suis singularib. verb. extensio et 2. ante fin. n. 23.

44 Ratio horum est, quia ob publicam vtilitatem licet recedere à regulis iuris communis, vt in innumerabilibus casibus probari posse asserit I. C. in l. ita vulneratus §. 1. circa fin. vers. Multa autem. Ad leg. Aquil. l. Pantoni, 85. de acquir. hered. cum pluribus aliis adductis à Pelaez de maiorat. 1. part. q. 51. n. 41. vbi in terminis nostris loquitur, & passim docent tam Iurifconsulti, quam Doctores, † Quod etiam procedit si incidenter in alterius odium vertatur, vt communiter probant omnes ex l. qui exceptionem, 40. de condit. indeb. plura cumulat Mol. de Hispan. primog. lib. 1. c. 18. à n. 2. cum seqq. Andr. Tiraq. de retract. in praefat. n. 65. in fin. Iacob. Menoch. de recuper. rem. 1. à n. 17. Alphons. Villagut. citato loco, Rub. de extensione cuiuscumque dispositionis n. 119. & seqq. † Et si igitur in hac vltima specie sint, qui contrariam vtiorem proferant sententiam, ex Tiraq. & Menoch. citatis in locis tamen dum fauor publicus principaliter & primario consideratur, odium verò personarum secundario, vt loquendo in statutis nostris puritatis diximus supra, & expressè voluit Did. Velasq. in sua defensione statuti Tolet. c. 32. in princ. pag. 74. procedit haec nostra sententia indubitabiliter ex eodem Tiraq. ibidem n. 56. & in §. 30. gloss. 1. n. 5. & in tract. Res inter alios acta paulo post princ. Menoch. d. rem. 1. n. 37. in fine, & n. seq. Nicol. Euerard. vbi proxime n. 68. Pet. Pek. de testam. coniug. lib. 4. c. 3. post n. 3. & post n. 6. vers. Secundo adduco, Rom. cons. 39. n. 2. Ioseph. Ludouic. decis. lucens. 26. n. 23. 1. part. Zephal. conf. 35. lib. 1. Honded. conf. 95. num. 17. lib. 1. & post omnes Farin. 1. part. fragm. d. lit. E. n. 97. † Quia semper vtilitas publica priuatis commodis praefertur debet ex l. actione, 63. §. Labeo §. Pro socio, l. vn. §. pen. C. de Cadue. toll. cap. bona, 1. vbi gloss. de postulat. Prelat. cap. licet, 18. extra, de regular. Aristoi. lib. 1. Ethicor. plura adducit Greg. in l. 8. per text. ibi gloss. 2. tit. 28. part. 3. Barr. Chaffan. in Catalogo gloria mundi lib. 1. 2. considerat. 24. vers. tertio dicitur, Sfortia tract. de in integr. restitut. q. 18. art. 8. n. 52. Valençuela conf. 99. n. 26. Et odium quando venit in necessitatem consequentiam concessionis fauorabilis considerandum non venit, l. cum ex oratione, 44. §. fin. de excusat. tur. Bald. in l. quod fauore opposit. 7. C. de legib. Ant. Pereg. de fidei commiss. art. 1. n. 25. & in dubio potius fauor, quam odiu considerandus est, Gonçalez ad Reg. 8. Cancel. §. 6. proom. n. 37. Aug. Barbosa Axioma, 165. n. 6. pag. mihi 105.

Nec

§. III.

Dicta magis explicantur, & ex eis plura cotilia in materia inferuntur.

S V M M A R I V M.

48 Nec tunc obstat Sarmienti consideratio lib. 1. select. interpret. cap. 12. n. 1. cum seqq. aientis praedictam opinionem legibus & statutis fauorabilibus bono communi extensionem tribuentem, & strictis quae non ita respiciunt fauori publico, eam negantem, fallam existere, † quia omnes leges, & statuta bono omnium communi ita consulunt, vt si aliter facerent, tales desinant esse, l. 1. & 2. de legib. P. Mol. de iust. & iure, disp. 2. col. 2. Fortun. Garcia de vltimo sine vtriusque iuris n. 3. & 4. Marta de iurisdic. 4. part. casu 1. n. 44. & ego late probabo infra 2. part. q. 7. ex n. 7. cum seqq. pluribus, † quia & si id fatear, tamen non ita confusè, & indistinctè considerandus est legum & statutorum fauor publicus, cum aliquando principaliter intendatur, tam in prima intentione, quam in secunda, ita vlex, siue statutum nihil aliud respiciat, nisi bonum commune: tunc igitur lex, siue statutum fauorabilis dicitur, quia quod principaliter intendit, est bonum commune. Aliquando verò non ita fauor publicus intenditur, quia priuatis etiam & primò consulari commodis; ita vt et si lex, aut statutum bonum commune respiciat tamen hoc est mediante priuatorum vtilitate, quam respicit primò, vt exinde communitati vniuersae consulari, quam secundario intendit, & respicit: tunc igitur non ita fauorabile dicitur statutum, vt extensionem patiat, sicut est dictum. † Statuta verò puritatis, & cetera, quae diximus posse velut fauorabilia extendi ex identitatis ratione, primò & principaliter commune prospiciunt vtilitatem, & ideo extensionem, quam diximus, patiuntur, faciunt tradita infra, 2. part. q. 7. n. 69. & seqq.

51 At in facis ire non possumus, nisi quod haec puritatis statuta respectu descendentiu à Iudaeis, & Mauris, & ceteris infectis odiosa existunt, velut in eorum odium, & in detestationem suorum morum, & naturalium inclinacionum facta, & adiuuenta, qua in specie loquuntur, & intelligi debent Perezius de Lara in d. c. 4. n. 40. Aug. Barbosa de officio Episcopi 1. part. tit. 2. gloss. 17. n. 21. & 27. & Decisiones Rotae ibi per eum allegatae, & à Valençuela cons. 90. n. 201. & consil. 91. n. 7.

52 Vnde concludendo statuo pro firmissimo, atque tenendo, quod haec puritatis statuta respectu sancti Officij Ecclesiae Tolerae, ordinum senatus, & collegiorum fauorabilia sunt, quia eorum, & commune respiciunt vtilitatem atque ita intelligenda sunt à nobis hoc in §. dicta respectu verò infectorum & impuri sanguinis odiosa & restringenda, cum nullum dubium contineat in eorum odium fuisse adiuuenta, vt pater ex serie statuti Toletani, & aliorum, atque ita intelligendi sunt Doctores praeregati, & quae fuerunt congesta supra in §. 1. per totum. Sed à potentiori, & digniori eorum causa & fine, qui fauor est publicus, nomen accipere debent, & sic fauorabilia vocari, non verò odiosa, secundum tradita per And. Tiraquel. de retract. lignag. §. 30. gloss. 1. num. 5. Petr. Thom. Sanc. de matrim. lib. 1. disputat. 1. num. 4. August. Barbofa Axioma, 166. num. 6. pag. 105. & ex aliis docuit Rota apud Farinac. decis. 53. num. 7. 1. part. in postibus, Suarez. 6. de legib. cap. 4. num. 5. Salas eod. disputat. 21. sect. 4. n. 10. Bonacin. eod. disp. 1. q. 1. punct. 8. n. 12. & 14. & magis in nostra specie loquendo sic bene considerauit Did. Velasquez in defens. statuti Tolerae, cap. 32. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 51. num. 40. in fine, & numero 41. & faciunt tradita per Christoph. de Paz de Tenuta 2. parte, capit. 65. numero 25. & 26. & per allegatos supra ex numero 44. cum seqq.

53

- 1 Statuta puritatis quando fauorabilia, odiosive iudicentur, vt extendantur, restringantur, ve. An extendantur ad descendentes quorumcumque hereticorum, num. 15. & seqq. Quae repellunt reconciliatos per sanctum Officium, an repellant praesumptos, num. 24. & seqq. Loquentia de descendentes haereticorum, an comprehendant descendentes ab haereticis praesumptis, num. 26. Distinguitur, num. seqq. De captis per sanctum Officium quo modo intelligi ac interpretari debeant, num. 34. & seqq. Intelligenda de captura iusta & valida, non de iniusta & nulla, in qua nihil operantur, n. 36. & 41. Si expresse loquerentur de captura iniusta seruari non oporteret, num. 42. Irrationabilia monstruosa sunt, num. 43. Concheus Collegij non loquitur pro vt seruari, n. 46. Repellunt descendentes à Iudaeis, & Sarracenis ob eorum flagitia & prauos mores, n. 55. Puritatem simpliciter requirentia nullo assignato gradu quomodo intelligenda, numero 75. & seqq.
- 2 Fauor publicus debet praefertur.
- 3 Extensio ad diuersa non fit. Verba vbi cessant, cessat dispositio, ibid. Dispositionis seu statuti in primis inspicienda ad comprehensionem, seu exclusionem inducendam, num. 14. Iudioso, Moros, an omnes comprehendant hereticos, num. 16. & 18. Statuti inspicienda ad sciendum an loquantur de captis tantum, an simul de penitentibus, num. 47. Illa statutorum puritatis, Christianos viejos explicantur, num. 69. & 71. Generalia accipiuntur de similibus expressis, non de diuersis, ibid. Christianos viejos ex communi Hispania accipione indefinitè accipiuntur, num. 76. Dispositionis intelligenda secundum communem, & usitatum significatum, num. 77.
- 4 Extensio in delictis fit ex publica vtilitate non verò si diuersitas interueniat delicti. Vt locum habeat, quae debeant concurrere, n. 5. & 6. Fit ex eadem, aut simili ratione, non verò secundum quid etiam in materia ex sua natura extensibili, num. 64.
- 7 Comprehensio generalis, aut impropria cessante de fidei dispositio & eius extensio.
- 8 Comprehensio quid? & quid extensio? Extensio in correctoris admittitur dum ad est eadem ratio, secus dum similia, ibid.

9 Dispositio

- 9 *Dispositio partim favorabilis, & partim odiosa an detur, & num. seqq.*
- 10 *Actus bonus & malus etiam diuersis respectibus dari non potest.*
- 11 *Ocium & fauor simul dantur secundum Cobbar. explicatur, num. 13.*
- 12 *Casus idem simul favorabilis, & odiosus esse non potest. Casuum circumstantia varia & inaequales, ibid.*
- 13 *Dispositio eadem plures habere potest fines, & obiecta. Res eadem diuerso iure censetur respectibus diuersis, ibid.*
- 16 *Iudaei & Mauri haeretici nisi improprie non dicuntur. Dicuntur Christiani transcentes ad ritus Iudeorum, & Maurorum, num. 19. Extant à Domino maledicti, & in eis adest ratio prauorum morum, num. 78. & 79. Eorum pranos mores causam fuisse impulsivam statutorum puritatis, non finalem minus bene dixit Perezzius de Lara, & quare, num. 91.*
- 17 *Comprehensio impropria sufficit ad extensionem.*
- 20 *Haeretici omnes iidem sunt, conueniuntque in errore, & habent caudas alligatas. Magis sunt detestabiles, quam Iudaei, & magis nocent cum sua bona apparientia, quam alij pessimi homines, num. 22. Praesumpti non reconciliantur, num. 25. ex praesumptione iuris, & de iure velut haeretici veri damnantur, nec eis prodest contraria directa probatio, num. 29. Praesumpti vehementer aut leuiter statuto non comprehenduntur si de veris loquatur, & quare. Nisi statutum sit de penitentiatis, quia in eo comprehenduntur praesumpti si fuerint penitentiati, n. 30. & 31. Improprie dicti in statutis puritatis non comprehenduntur, num. 32.*
- 21 *Ratio eadem inuenitur in excludendo descendentes haeticorum, ac in exclusione descendentiū Iudeorum, & Maurorum, immo & maior, num. seq.*
- 23 *Seruandum in primis est quod ex statutis colligitur.*
- 25 *Reconciliatio quando locum habeat, & quando non.*
- 27 *Praesumptio iuris & de iure qua? Firmum ius statuit, & habetur pro omnimoda veritate, num. 28. remissiuè.*
- 33 *Confessarius sollicitans filias spirituales in Sacramento penitentiæ ad turpia, & penitentiatus in sancto Officio non comprehenditur in statutis puritatis, nec est inhabilis ad beneficium nisi statutum speciatim repellat penitentiatus per sanctum Officiū. Delictum suspectum in fide, si infamiam producat, arceat à consequitione dignitatum, & ponantur exempla, ibid. sub num. 33.*
- 34 *Captura in causis fidei nocet, non verò si ex alia praeter fidem causa, quae imprimis respicienda est, ibid. Non leuiter famam laedit, num. 35. Iusta à principio & postea debet esse, num. 36. Resoluta debet tanquam non facta haberi, num. 39.*
- 37 *Effectus vim capiunt à sua causa. Destructio antecedenti destruitur consequens, ibid.*
- 40 *Actu renouato renouati censentur omnes ab eo prouenientes effectus.*
- 44 *Absurdum esset penam pati ex crimine, quod commissum fuisse non constat.*
- 47 *Coniunctio separationem non admittit. Disiunctio verificatur in qualibet specie cui adiungitur, ibid.*
- 48 *Indi, & Aethyopes, eorumque descendentes an excludantur per puritatis statuta, & n. seqq. Licet à Genilibus descendant, non tamen ab Apostolis fidem sumpserunt, num. 49. Sed nihil hoc facit, num. 82. In eis deficit qualitas veteranorum Christianorum, num. 51. & 53. Non excluduntur ex puritatis statutis, ut velut verum probatur, à num. 54. & seqq. explicatur, n. 81. Non assimilantur Iudaeis nec Sarracenis, num. 55. 65. & 70. In eis deficit rationis identitas, quae versatur in his, n. 57. 64. & 65. Post susceptam fidem constanter eam amplectuntur, n. 63. & 66. Vbi plures bonorum mores recensentur. Non transmittunt maculam ad descendentes in infinitum, num. 77. Exclusi sunt expressè in aliquibus statutis, n. 80.*
- 50 *Locus Pauli 1. ad Timoth. c. 3. de Neophytis loquens opponitur. Explicatur, n. 84. cum seqq. Adduci non potest ad comprobandum statuta puritatis, n. 90.*
- 52 *Argumentum à contrario sensu non admittitur in causa impulsiva.*
- 53 *Qualitas descendentiæ à Christianis veteranis de omnibus in infinitum descendentiibus intelligenda, & n. 68. & 71.*
- 56 *Dispositio loquens in vno genere personarum ad aliud non extenditur.*
- 58 *Pratermissum in statutis non dicitur comprehensum.*
- 59 *Causa primaeva & finalis statutorum puritatis fuit eripere communitates à prauis Hebraeorum & Sarracenorum moribus. Expressa in proemio finalis dicitur, numero 60.*
- 61 *Exclusio ob causam laudabilem iniusta est.*
- 62 *Qui fidem suscipiunt non puniendi sed fauoribus sunt prosequendi.*
- 65 *Aequiparatio vniuersalis, & in omnibus, & per omnia debet esse, praecipue quae ad casum equiparatum pertinent.*
- 66 *Aequitas magna facit pro descendentiibus ab Indijs, & ab Aethyopibus.*

- 67 *Ex generatione Iudaica multa praua cognita sunt.*
- 70 *Generalitas restringitur secundum specialitates additas.*
- 71 *Ascendentes in odiosis terminantur in secundo gradu de rigore iuris, secus aliter, & num. 72. etiam si agatur de fidei fauore, num. 73.*
- 74 *Dispositiones seruande prout loquuntur non in diuersis personis.*
- 78 *Ratio prauorum morum adest in Iudaeis, quia omnes extant maledicti à Domino, & numero 79.*
- 81 *Christiani antiqui in obtinendis honoribus Neophytis praeferrendi. Neophyti & eorum descendentes non sunt admittendi vbi interuenit bonum publicum, & vbi ita expedire videatur, ibid.*
- 82 *Apostoli officium praedicandi habuerunt, & Episcopi sui loco elegerunt.*
- 83 *Episcopi loco Apostolorum successerunt, & munus praedicandi habent, & illi quibus ipsi commiserunt. Gentiles conuersi à Praedicatoribus nostri temporis est idem ac si conuenerentur ab Apostolis, ibid. Absurdum esset dicere hodie non esse Christianos veteranos, qui paulo post Apostolos fuerunt conuersi, ibid.*
- 84 *Neophyti ab Episcopis reiciuntur. Et ab ordinibus sacris, num. 85. Nisi bona vite specimen dederint, num. 86. Vel transacto biennio à sua conuersione, n. 87. Hec prohibitio vnde emanauit, ibid. Vel si à natiuitate fonte Baptismatis fuerint initiati, num. 88. Et tunc proprie non dicuntur Neophyti, num. 89. Quae ad eos ordinandos Episcopus inquirere debet, ibid. Eorum descendentes de iure communi non arcentur à dignitatibus, nec ab ordinibus, num. 90.*
- 89 *Episcopus multa considerare debet ad ordinandos Neophytos, & quae sint?*
- 91 *Causa finalis statutorum puritatis fuerunt prauis moribus Iudeorum, & Maurorum, & eorum descendentiū, contra nonnullos.*
- 92 *Relatiua quae sunt separari non possunt.*
- 1 *Quid ex differentia hac fauoris, & odij deducemus? illud igitur quod si agatur de horum statutorum extensione faciendā in terminis, & genere personarum, de quibus speciatim loquuntur, ut in descendentiibus ex Iudaeis, & Mauris, siue in penitentiatis per sanctum Officiū inter ipsosmet nominatos, & inter eos, in quibus adest eadem ratio, extensio fiat. Sin verò extra ad alterius generis personas, seu descendentes nullo modo admitti valeat, quia tunc stricti iuris sunt, & non extenduntur ad alias personas, extra quas expressè loquuntur. Ratio est, quia licet inter ipsosmet Iudeorum, & Maurorum descendentes odium verteretur, verfatim simul fauor publicus, qui debet praeferrī, ex Lactione 65. §.*

labco. §. Pro socio, l. vnic. §. hac autem 14. C. de caduc. toll. l. vtilitas, §. C. de Primipil. lib. 12. auct. de restitut. & ea, qua parit in vndecimo mensis, cap. 1. incipit. Quam ob rem, verſea enim qua communitur. Explicat ad nostrum propositum Nicol. Euerard. in locis legal. loco à ratione legis larga, n. 44. 45. & 50. Iaf. in l. qui exceptionem, n. 1. notab. 1. de condict. indeb. Sarmiento lib. 1. selectar. cap. 17. n. 1. Andr. Tiraq. in l. si unquam ver. b. libertis, n. 63. C. de renouand. don. Ant. Corſet. in singular. verb. extensio. 1. n. 2. verſi autem specificè. Barbosa in l. si constante in princ. a. n. 94. sol. matrim. Acebedo in l. 5. n. 4. tit. 15. lib. 5. recop. D. Io. Sancius Abulenſ. in suis pract. & select. disp. 11. sub n. 12. verſ. Et licet predicta lex. Dum verò agitur de extensibne faciendā ad alios diuersos casus, seu personas de quibus non loquuntur statuta, nec eadem omnino adest in eis ratio, non debent eis damnnum afferre, cum de eis non loquantur, & eorum respectu sint odiosa, dum quidem verba proprie cessant statuti odiosi, eius etiam cessare debet dispositio, l. illam 19. vbi Bald. in princ. C. de coll. l. prospexit, 11. Qui & à quibus manum. And. Gail. d. obseruat. 33. num. 1. Messia in l. Toleri 2. part. fundam. 1. n. 11. And. Tiraq. de retractu lignag. §. 10. gloss. 14. à n. 31. & §. 2. gloss. 1. sub n. 15. Tac. Menoch. de recuper. remed. 1. sub n. 32.

Sicut etiam in delictis receptum est, quod licet in eodem genere delicti ex identitate, seu maiori parte rationis possit, vtilitate publica existente, extensio fieri ad alios praeter expressos casus, secundum glossam verb. Italiae in cap. 1. de tempor. ordin. in 6. & allegatos supra in §. preced. n. 40. Non verò fieri poterit, si agatur de diuerso criminis genere ex pluribus congestis à Nicol. Garcia de benef. 11. part. cap. 11. n. 206. & ex eo Io. Sanc. Abulenſ. d. disp. 11. n. 3. quia tunc nulla omnino fieri poterit, nec debet extensio ex praecitati. Ita similiter ex ratione eadem fieri extensio poterit, dum adest fauor publicus, in eodem genere personarum ex identitate, seu maiori parte rationis, secus verò, si ad aliud personarum genus extensio dirigatur.

Quae ratio ut radiciter percipiatur, notandum est, quod in correctorijs, & poenaliibus locum extensio non habet, etiam vtilitate publica interueniente nisi duo simul concurrant, rationis videlicet identitas, siue similitudo & comprehensio personarum, seu casuum generalis saltem, seu impropria in statuto, & eius verbis, v. g. quod personae, seu casus, ad quos volumus extensionem facere, habeant eandem, aut similem rationem sicut expressi in statuto; & simul quod in eius verbis generaliter saltem seu improprie comprehendantur. De rationis identitate, aut similitudine nullum est dubium, quia omnes Doctores relati eam exposcunt, comprehensio quidem saltem generalis etiam requiritur, ut in l. cum lege 26. de testam. Aut impropria, ut in l. 3. §. parentem, 2. de in ius vocando, immo textu in l. Invisconsultus, 10. §. parentes, 7. de Gradibus & quae notant Angel. & Iaff. 4. notab. in d. §. parentem, Craucta citato loco, §. videamus modo, num. 39. & seq. Quia si vtraque comprehensio deficiat, casus erit omnino diuersus, nec dispositioni subiacet, arg. l. si duo 51. in fin. de administrat. l. si Chorui, 79. de leg. 2. l. qui usufructum, 8. de verbor. idem Craucta eodem loco, 4. part. in princip. à num. 155. And. Tiraq. de verb. libertis num. 119. verſ. & haec quoque, & de retract. tit. 1. §. 1. gloss. 14. num. 102. & d. gloss. 1. sub d. n. 15. alias igitur absque ratione fieret extensio, aut contra statuti mentem, cum nec expressè, nec tacite casum, nec personam comprehendat, quod admittendum non est, esto sit aduersus eos, qui his casibus potius comprehensionem dici, quae extensionem malunt, quia comprehensio dicitur, dum

dum omnino eadem est ratio:extensio verò, cum licet non eadem, similis tamen adest, vt bene intell exit Ofuald. Illiger. ad Donel. lib. 1. comm. cap. 14. lit. A. & ratione similitudinis est impropria saltem comprehensio, de qua etiam infra quæst. 9. §. 4. num. 44. Mantica. de tac. & amb. lib. 4. tit. 32. n. 69. Gracian. discept. for. tom. 5. c. 91. n. 66. atque idè dici poterit, quod statuti dispositio fauorabilis ad diuersum personarum, casuumve genus præter expressa non extenditur, non tam quia respectu illius generis odiosum statutum iudicetur, cum & si fauorabile esset, locum non haberet eius extensio ex reddita ratione, sed quia nec in eius ratione, nec generalitate, aut improprie saltem tale genus in statuto manet comprehensum, cuius virtute extensio admitti possit, cessat extensionis causa & ratio, & sic vidimus quòd statuta correctoria, quæ ex communi opinione extensionem non patiuntur, eam admittunt, dum adest eadem ratio, etiam improprio verba, ex l. filium 14. ad Maced. l. nominis, 6. §. 1. de ver. sign. l. his solis, 7. C. de reb. don. & ex pluribus DD. apud Mantica. de tac. & amb. lib. 1. tit. 3. n. 11. qui ait hoc esse commune dictum, quod non est, dum non eadem, sed similis adest ratio, quia tunc extensio nisi in fauorabilibus non admittitur, vt probatum relinquimus.

9 Quo sensu puto, subinieri posse Sarmienti opinionem, qui lib. 1. selectar. cap. 12. num. 3. putat dispositionem partim fauorabilem, partim odiosam etiam diuersis respectibus dari iure nequaquam posse; et sic nec actus, bonus & simul malus etiam diuersis respectibus fieri non valet, secundum D. Th. 2. sententiar. dist. 40. quæst. 1. art. 4. Nauar. in man. prelu. 7. n. 17.

10 Quamquam Cobbar. lib. 1. var. cap. 11. num. 5. vers. solet etiam annotari, arbitratu odium & fauorem simul dari posse, immò aliquando secerni, & discerni etiam considerari. Quia intelligendus est Sarmientus, vt loquatur in casibus comprehensis in dispositione, & qui sunt omnino eiusdem rationis, & naturæ, hi enim omnes sunt eiusdem speciei, aut fauorabilis, aut odiosæ, simul enim alij odiosi, alij fauoris esse non possunt, alii enim eiusdem rationis, & comprehensionis non essent, & horum respectu dispositio odiosa partim, partim verò fauorabilis esse non potest: quia si in omnibus eadem adest ratio, & comprehensio in statuto, eius dispositio, vel sit fauoris, vel odij, pariformiter omnes comprehendit, & pariformiter omnes dispositioni subdunt, vbi enim adest eadem ratio eademque natura discrimen fauoris & odij dari, ipsa abhorret natura, & ratio; At cum casuum & negotiorum circumstantiæ variæ, & inæquales sæpius appareant, in quibus aliquid vel plus vel minus adest, & simul dubitari rectè valeat, an dispositioni subiciant, si dispositio odiosa est, extensio ad eos coarctatur, sin verò fauorabilis ampliatur, in quantum dispositionis fauor patitur, quod sumendum est ex præcedenti distinctione & intelligentia. Præterea vna & eadem dispositio plures potest habere fines & objecta, quorum aliqua fauorem contineant, alia odium, secundum adductos supra præced. §. num. 39. sicut vna, & eadem res diuerso iure censeri non debet, nisi diuersis respectibus ex Ant. Monach. Florentin. decis. 28. num. 12. Aug. Barbof. Axiom. 135. sub num. 7. vt in nostra specie statuta respiciunt bonum, & tranquillitatem Tribunalium, & communitatum, in quo fauor versatur, & simul respiciunt prauos mores Iudæorum, & Maurorum, quos odio habent, quæ etiam diuersa optimè concurrunt. Præterea ita intelligendus venit Cobbar. in loco proxime citato; & habemus illam fauoris & odij distinctionem, quam ipse proponit, & nos sumere debemus ad specierum & negotiorum causâ & ratione, inspectis in primis dispositionis, seu statuti

verbis, eorum natura & proprietate secundum textum, in l. labeo 7. §. idem Tubero. de sup. elect. leg. 1. in ambiguo, 3. de reb. dub. Bald. in l. generaliter, notab. 1. C. de non numer. pecun. & in l. tres denunciations, n. 5. C. quomodo & quando Iud. & in cap. super litteris num. 11. de rescript. Iass. in l. neque professio, num. 6. C. de testam. Dec. in l. semper in stipulationibus, n. 4. de reg. Iur. cum aliis adductis in questione sequenti in princip. vt sciatur, qui casus, & quæ personæ in eo comprehendantur, & eorum rationes & circumstantiæ melius percipiantur, & ponderentur, vt in l. redde, 13. ex quib. caus. maior. l. si vero 64. §. de viro, 9. sol. matrim. cum similibus Bald. in Auth. sed omnino, num. 13. in fin. C. Ne vxor pro marito, quod ex sequentibus illationibus ampliùs declarabitur.

15 Ex quibus omnibus primò infertur, quod si agatur de repellendis ex prædictis puritatis statutis descendentes aliorum hæreticorum, v. g. Lutheranorum, & Caluinorum cæterorumque, extendi ad eos potest statutorum dispositio. Tum quia expelluntur expressè in verbis, Christianos viejos, quæ omnes à fide segregatos, præcipue perfidos expellunt cum vniuersa eorum progenie. Tum quia in verbis, Indios, o Moros, cæteri omnes hæretici comprehenduntur generaliter saltem & improprie, quia etiam Iudæi & Mauri proprie hæretici dici non habeant ex Io. à Roxas singul. 37. num. 5. Simanch. de Catholic. instit. tit. 3. n. 4. & tit. 35. n. 10. Param. de orig. Inquisit. lib. 3. quæst. 9. num. 68. Petr. Gregor. synagog. Iuris lib. 3. cap. 4. num. 6. & seqq. Cobbar. lib. 3. var. cap. 1. num. 2. tamen improprie saltem tales dicuntur in l. Manichæi, 12. in princip. C. de Hæretic. gloss. & eius additio, verbo, redierint in ca. contra Christianos, de Hæret. in 6. vbi DD. Io. And. num. 3. Abb. 3. Butr. 6. Zabarella, 5. & Socin. 6. & 8. in cap. firmissimè, de Hæret. Bell. 2. in speculo Princip. rub. 39. sub num. 1. vers. Primò quia, vbi plene hæreticos eos vocat, & alios adducit Camill. Borrel. lib. D. Repert. Inquisit. verbo Hæreticus, n. 19. Tib. Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 10. n. 19. Io. Lopez in allegat. Hæret. §. 4. post medium, & vers. & hinc est, & saltem generaliter & improprie comprehenduntur in dictis statutis, quod sufficit ad extensionem faciendam in fauorabilibus ex superioribus dictis, & gloss. in d. cap. contra Christianos, quam ad hoc cum multis Doctoribus extollit Farinac. 1. part. sfragment. lit. E. num. 152. Mantica. de tac. & amb. tom. 2. lib. 13. tit. 21. n. 15. Tum etiam quia in prædictis verbis dici potest, quod hæretici omnes etiam proprie contineantur, quia non tantum significant descendentes à Iudæis & Mauris, qui tales sunt à natiuitate, & profapia; sed etiam descendentes à Christianis transeuntibus ad ritus Iudæorum, & Maurorum, vt & considerat Did. Velazq. in defens. statuti, Tolet. cap. 38. pag. 94. & cap. 57. vers. cum igitur, pag. 120. Fr. Ant. à Soussa in aphorism. lib. 3. cap. 23. num. 13. qui etiam verè Iudæi, seu Mauri dicuntur, quia eorum ritus & ceremonias obseruauerunt, & verè & proprie hæretici appellantur in d. cap. contra Christianos, vbi gloss. & Io. And. Peña in director. 2. part. comm. 69. & 70. plures cumulat Farinac. de Hæresi quæst. 183. num. 19. Quia etiam proprie Apostatæ dicantur, ramen Hæretici proprie sunt, nec quidem specie inter se differunt, ex Peña vbi supra comm. 74. vers. Qui verò tertio, Paramo de orig. Inquisit. lib. 1. tit. 1. cap. 6. num. 4. P. Valencia 2. 2. disp. 1. quæst. 11. pun. 1. & quæst. 12. pun. 1. notab. 1. Bañez 2. 2. quæst. 12. art. 1. dub. 1. P. Th. Sancio in decalog. lib. 2. cap. 7. num. 16. vers. & alij dicunt, & seqq. Martin. Bonacin. de censur. disp. 2. quæst. 5. punct. 1. num. 8. & Iura omnia & poenæ quæ locum in hæreticis habent, loquuntur similiter in Apostatis, ex Io. Roxas de heret. 1. part. num. 489. Farinac. d. quæst. 183. num. 15. Bonacina loco citato. Quare prohibentur admitti ex his

statutis

statuti descendentes à Iudæis & Mauris, non solum quatenus ex stirpe sūt Mosaiica, aut Sarracena, & à fide catholica, & sacro Baptismo segregati, sed etiam quatenus descendunt ab Apostatis, seu Hæreticis, qui vnum aut plures ritus Iudæorum, seu Maurorum post susceptam fidem prauè elegerant, in quo omnes hæreticorum descendentes comprehenduntur, et quia omnes etiam diuersæ hæresis iidem sunt, in idemque quoad errorem saltem conueniunt, ex d. cap. quidam, 39. §. pen. & final. 24. quæst. 3. Hostiens. & communiter Doctores in cap. excommunicamus, 13. de Hæretic. & omnes caudas simul habent alligatas, vt ait textus in d. cap. excommunicamus, in princip. & cap. pen. de Hæretic. cap. sed & illud, 9. 26. quæst. 2. Locat. in praxi Inquisition. verb. Relapsus, vers. Igitur relapsus, Ioan. à Roxas singular. 172. numer. 4. & de heretic. 2. part. num. 141. quare iure, et rectè dici potest, quod omnes omnino hæretici comprehensim manent cum sua progenie in his puritatis statutis. Tum denique, quia adest eadem ratio in omnibus hæreticis, ac in Hebræis & Sarracenis tam ex dictis, quam ex prauis omnium moribus, qui æquè horribiles in illis inueniuntur, ac in istis, vt considerauit Peña in direct. 3. part. commun. 110. vers. Ad hac fama, fol. 597. & constat ex congestis à Paramo de orig. Inquisition. lib. 2. titul. 3. cap. 7. a num. 21. cum seqq. & num. 51. & 62. & aliis ibi, & lib. 3. quæstion. 5. a num. 129. cum aliis pluribus, & expressius loquitur Ignac. del Villar in d. respons. 12. num. 27. vbi generaliter de filiis loquitur hæreticorum, de quibus etiam loquitur Did. Velazquez in defens. statuti Toletan. d. cap. 37. pag. mibi, 94. & ita hoc dubium discutit Franc. Emman. Roderic. tom. 1. regular. quæstion. 14. §. 2. vers. Nec valet dicere, argumentum à contrario sensu, & conueniunt Menoch. de arbit. casu. 200. num. 21. & 22. & Ghirland. de prenis omnifar. coitus, quæstio. 12. in fin. sequenti per Riccio. de iure person. extra grecm. Eccl. lib. 2. cap. 53. ex num. 2. Immo maior ratio videtur esse in exclusione hæreticorum, & eorum descendentium quam in Iudæis, quia hæretici multò magis detestabiles sunt, secundum Bald. in l. 2. num. 4. Cod. de summa Trinit. Felin. in Rub. de Iudæis. Roxas de heret. 1. part. num. 571. & licet bonorum morum & vitæ appareant, peiores sunt, & magis nocent cum sua bona vita, & appaerentia, quam alij perquam pessimi homines, ex eodem Roxas d. 1. part. num. 351. ex ratione tradita ab Emerico 3. part. direct. de decem modis, quibus errores suos obterege student, vers. decimus modus, vbi Peña commun. 22. eodem versicul. Paramo citato loco lib. 2. titul. 3. cap. 5. numero 12. quod obseruandum puto, nisi ex ipsismet statutis aliud contrarium colligatur, quia id seruari debet, cum videam in aliquibus statutis non repelli omnes descendentes ab hæreticis condemnatis per sancti officium, nisi in certis gradibus vt in ordine D. Iacobi intra quartum, instit. de las calidales que a de tener el caballero capit. 4. fol. 47. pag. 1. refert Valenzuela d. consil. 91. numero 1. idem in ordine Calatrane titul. 17. del habito cap. 1. vbi descendentes hæretici penitentiam expelluntur tantum intra gradum à iure communi signatum, vt in d. capit. 1. §. 2. fol. 203. licet hanc nostram opinionem seruare Regium ordinum Senarum non semel intellexi.

24 Secundò infertur vera & perfecta illius scibij, de quo supra hac questione, §. 1. illat. 2. in final. vbi diximus, quòd statutum repellens hæreticos reconciliantes per sanctum Officium, & eorum descendentes, intelligi debet de hæreticis forma- Prima Pars.

libus, non verò de præsumptis, vt aiunt DD. ibidem adducti. Quod certè licet ex propostis rationibus suaderi videatur, si attentè perpendatur, nec dubitari, ita vt propostum est, à doctis potuit vitis irreprehensibiliter saltem, quia nunquam dari casus poterit quo hæreticus præsumptus, ita vt præsumptus est, reconcilietur: quia aut post capturam præsumptæ hæresis crimen falsus est, & misericordiam, & reconciliatorem clamat, & tunc licet reconciliari debeat, non est velut præsumptus hæreticus, sed sicut verus suam confessione factus, & tunc locum habebit dicti statuti dispositio, nec de hoc dubitari valet. Aut delictum non est falsus, & tunc aut iuris & de iure præsumptio adest, & reconciliatio non est locus: sed est verè hæreticus vltimo plectendus supplicio, ex iuribus adductis infra, & tenet Eymericus, 2. part. Director. quæst. 55. num. 16. vbi Peña alios adducit lit. I. & allegati à Farinac. de heresi quæstion. 187. num. 46. Aut adest præsumptio vehemens, aut leuis tantum, & non habebit locum reconciliatio, nec relaxatio, sed tantum ablatio cum aliqua extraordinaria poena, secundum Menoch. de presump. lib. 1. quæstion. 100. num. 11. Cantera in suis quæstion. crimin. tit. de hereticis, cap. 1. num. 56. vers. Quando quis est tantum lapsus, Tib. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 47. num. 2. & tenent communiter DD. & seruat quod in practica, ita vt reconciliatio cadere in præsumpto hæretico non possit, & videretur parum aduertenter loquutos fuisse Doctores allegatos in d. illat. 2.

26 Quare dubium hoc in eo consistit, an in puritatis statutis, per quos descendentes hæreticorum repelluntur expressè, siue tacite prout in terminis præcedentis illationis, comprehendantur etiam descendentes ab hæreticis præsumptis. In quo dubio distinguendum videtur inter hæreticos præsumptos ex violenta præsumptione, quam iuris & de iure vocamus, et quæ dicitur dum lex aliquid præsumens super præsumpto tamquam sibi comperto statuit, secundum Alciat. de presump. regul. 2. num. 2. Iac. Menoch. eod. tract. lib. 1. quæst. 3. num. 17. & quæst. 8. post. num. 1. vers. & est dispositio, Franc. Mantica de coniectur. vit. volunt. lib. 1. tit. 2. num. 3. Peña in director. 2. parte commun. 80. vers. Tertia suspicio, quæ præsumptio firmum ius statuit, & habetur pro omnimoda veritate, ex Bald. in l. sine postfideis, numero 6. Cod. de probat. & ex aliis probat idem Alciat. citato loco in prelu. num. 3. Masch. de probat. in princip. quæstion. 10. num. 48. de quo latius infra in quæst. 8. in princip. & habemus exempla plura in hæresis crimine, de quo loquimur in cap. ad abolendam, 9. §. qui verò de Hæretic. cap. inser sollicitudines, 10. de purgat. can. cap. filii 3. cap. super eo 4. cap. cum contumacia, 7. cap. accusatus, 8. §. cum vero, & §. ille quoque, cap. contra Christianos, 13. de heret. in 6. quæ speciatim refert Peña in director. d. commun. 80. & in 3. parte commun. 24. vers. illa facta, cum seqq. & plures alij allegati à Farinac. de heresi quæstion. 186. à num. 45. Hi enim pro veris hæreticis in omnibus reputantur, & damnantur in cunctis poenis iure veris hæreticis impositis, nec eis prodesse contraria valet directa probatio, ex Peña dist. 80. versicul. Tertia suspicio, Simanch. de Catholic. institution. titul. 50. numero 4. Farinac. citato loco numero 48. quare inter eos nulla potest sufficiens disparitatis ratio assignari, vt impuriatatis statutis non comprehendantur, sicut alij veri hæretici, cum ius nullum ad cæterarum poenarum incursum constituat. Et inter cæteros hæreticos ex iuris præsumptione,

D

sumptione, vehementi, seu leui, ad quos statuta extendi, nulla ratio patitur. Tum quia loqui sunt intelligenda de veris hæreticis saltem effectu iuris, non verò de præsumptis ex præsumptionibus, quibus ius perfectè ad veram hæresim constituendam non assistit. Tum quia eadem ratio in his non veratur, sicut in veris hæreticis, & qui iure pro talibus habentur, vt vtrumque patet ex text. in cap. literas, 14. de præsumpt. cap. accusatus, 8. in princip. de heret. in 6. vbi glossa, & communiter DD. cum relatis à Farinac. vbi supra num. 38. Et specificè tenent Abb. in cap. inter, num. 6. de purgat. canon. Puteo decis. 400. lib. 2. Idem Farin. decis. 51. sub num. 8. lib. 1. post tom. 1. consiliorum, & infra num. 33. referend. di. † Nisi fortè statuta loquantur de pœnitentiatis per sanctum Inquisitionis Officium, & quis fuerit ob præsumptionem vehementem seu leuem pœnitentiatus, quia repulsam patietur cum progénie sua intra gradus statuto comprehensos; non tam ob hæresim commissam, quam ob pœnitentiam passam, quæ fuit præcipua causa, & ratio statuti, & faciunt tradita per Valenquiel. consil. 91. per totum, vbi quemdam Præsentorem defendit ex eo, quòd descendebat à quodam pœnitentiato per sanctum Officium ob iniuriam quidam Inquisitioni illatam non quia verè, nec suspectè hæresim fuerit admittens; atque ita sunt intelligendi Abbas, Puteus, & idem Valenquela in locis adductis supra in §. 1. illat. 2. de quo etiam latius infra sequenti quæstione §. 3. per totum.

32 Tertio infertur, quòd cum plures hæretici dicantur impropiè, qui verè tales dici non valent, nec eis simulantur, nec eandem continent rationem, nec quidem similem, de quibus in glossa in cap. firmissimè, verb. Hæreticum, extra, de heretic. Praxis Inquisit. verb. Hæreticus, numero 19. & sequentibus. Did. à Cantèra in suis quæstione crimin. tangens, punit. delict. quæstione 2. de hereticis, numero 2. Farinac. in dict. quæstione 178. num. 24. cum duobus sequentibus. non potest ad eos extendi horum statutorum dispositio, quia deficit omnimoda ratio, de qua superius, nec quidem hæretici impropiè æquiparantur hæreticis propriè sumptis.

33 Quartò infertur, sacerdotem confessarium sollicitantem feminas in actu pœnitentiæ ad libidinosos actus, aut aliter de hæresi suspectum abiurantem de vehementi, aut leui, non esse inhabilem ad obtinendas dignitates & beneficia, vt tenet Nicol. Garcia de benefic. tom. 2. part. 11. cap. 16. num. 87. Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 56. §. 1. lit. K. Rota apud Farinac. lib. 1. decis. 51. Riccio in praxi fori Ecclesiast. decis. 676. à num. 5. Nauarr. lib. 5. consil. 5. & 6. tit. de heretic. Emman. Roderic. tom. 2. Regular. quæst. 82. art. 2. Soussa, de confessur. sollicitant. tract. 2. cap. 17. num. 6. & 7. Acuna eod. tract. quæst. 24. num. 22. vbi Freitas num. 70. Lara d. cap. 4. num. 140. vers. deinde statutum. Ricciol. de Neophyt. cap. 7. num. 7. & de iure perfon. extra Ecclesiæ grecum, lib. 5. cap. 19. num. 26. & 27. vbi citat P. Thom. Sanchez in decalog. lib. 2. cap. 25. num. 12. Paris. de rescrip. lib. 4. quæstione 3. num. 17. & alij adducendi infra quæst. 9. §. 2. num. 43. & 44. quia statutum loquens in delicto non loquitur in suspitione delicti, suspectus in fide hæreticus dici non potest, vt bene Puteus decis. 400. num. 2. & 3. vbi ita decisum & practicum fuit. Quod verum putato, etiam si fiserit statutum, quòd puritatem positivè ad dignitates, seu beneficia obtinenda requiratur, cum non idèò confessarius puritate frui desinat,

quam à suis fuit consequutus maioris. Secus verò, si excludantur pœnitentiati per sanctum Officium ex hæreticalibus causis, quo erit comprehensus confessarius punitus ob sollicitationem, aut aliam ob causam, quæ inducat suspitionem, hæresis, vt omnes fatentur, quos retuli in tract. de sollicitatione, 1. part. quæst. 1. num. 9. cum seqq. vel si delictum producens suspitionem hæresis infamiæ notam inurat, quia tunc claudit portas dignitatum, l. 2. C. de dignit. lib. 12. cap. infamibus de reg. iur. in 6. & specificè ita docet Parlat. 3. quotid. differ. 108. ex num. 15. exemplum assignans in secundo nubente coniuge primo superstitè, in sortilego, sodomita & publicam pœnitentiam passis præcipuè cum sac is benedictis.

34 Quintò infertur, statuta loquentia de captis per sanctum Officium, & de eorum descendentes tripliciter intelligi posse, & debere, vt ab eorum mente in praxi non discedatur. Primò vt captura sit pro crimine hæresis inflicta, pro aliis autem causis extra fidem nocere non debet, cum causa præcipua similis constitutionis fuerit delictum contra fidem patrurum ab ipso Præsentore, seu à maioribus eius, itavt non tantum captura in sancto Officio sit inspicienda ad repulsam, quam eius causa, arg. l. ista, 22. de his qui not. infam. l. ad tempus, §. 1. eos qui 12. de decurion. l. fustibus 16. C. ex quib. caus. infam. irrog. Rebuff. de reprob. test. n. 224. gloss. 12. vers. Hac verba, & gloss. 14. in l. 5. tit. 6. part. 7. illius enim causa hæresis est, quæ famam lædit, non captura per se, atque ita loqui sunt intelligendi Peña in direct. 2. part. comm. 12. in fin. ibi, Propter insigne honoris detrimentum, quod in hoc crimine sola captura offerre dignoscitur, & 3. parte comment. 14. vers. Dixi verò, pag. mihi 421. Simanch. de Catholic. institut. tit. 17. num. 2. & in Enciclid. tit. 25. num. 1. Villadiego de heret. quæst. 11. Ioan. à Roxas eod. tract. 2. part. num. 16. & 35. in fin. Lud. à Paramo de origine Inquisit. lib. 3. quæstione 10. num. 125. colum. 865. † Aientes capturam in sancto Officio ob hæresim non leuiter famam lædere: quare si aliquis capiatur ex aliis extra fidem causis, etiam in carceribus secretis sancti Officij excludi non debet per simile statutum, nec eius descendentes, vt de pœnitentiis dicam infra quæst. seq. ex num. 38. cum seqq.

36 Secundo requiritur, quòd iusta fuerit captura in principio, & postea etiam eius causa durare: quia si captus quis fuerit ex causis hæreticalibus per falsas probationes, & calumniosos testes, & postea de sua plenè constituerit innocentia, & absolutus maneat, non debet comprehendi nec eius descendentes in statuti prohibitione, nec à tantis honoribus ex illa arceri causa. Tum quia si illa non sufficeret ad exclusionem, quia falsa, quare captura ob eam facta, nullatenus; † cum effectus vim capiant à sua causa ex vulgaris, & adductis per Valenquiel. consil. 25. num. 19. & 20. & destructo antecedenti, destruitur consequens, l. 1. §. huius res, de offic. eius, l. veteres, 4. de itin. act. qua privil. Bald. in l. 1. opposit. 9. C. de fideicommiss. Craueta consil. 102. n. 28. & consil. 231. n. 2. Mantica decis. 15. n. 5. & decis. 199. n. 9. Anton. Monach. Florent. decis. 29. num. 16. † Tum quia prædictum statutum intelligi debet de captura iusta & valida, non de iniusta & nulla, ex text. in l. non putavit, 8. §. non quævis 2. de bon. poss. contra tab. Andr. Tiraquel. de retract. lignag. §. 2. glossa 2. num. 5. Messia in l. Tolet, 2. part. fundam. 1. num. 7. Lassarte de gabell. cap. 14. num. 2. Acebedo in l. 10. num. 13. tit. 1. lib. 5. recop. Paul. Castrensis. consil. 74. incipit, in causa mota, num. 1. volum. 2. Cepola consil. civil. 44. incipit. Inquisitione, num. 3. vers. de prima, & sequent.

† Tum

39 † Tum quia captura resoluta debet tanquam non facta haberi, l. nec olim, 11. §. 1. de petu. heredit. leg. 1. §. sine autem. & l. pen. de vendit. sine causa, l. 2. §. peruenisse, de hered. vel ab. vendit. l. nomen 164. in fin. l. aliud est, capere, 71. de verbor. significat. l. etiam, 27. de solut. l. Iulianus, 131. §. 1. de verbor. Matth. de Ablic. decis. Neapol. 40. numero 4. in fin. Zephal. consil. 268. incipit, Bona que, num. 13. vol. 2. Craueta consil. 202. incipit, per arbitros, numero 24. 25. & 28. part. 2. Lassarte in d. cap. 14. numero 29.

40 † Tum etiam quia renocato actu renocati censentur omnes ab eo prouenientes effectus, ex l. nam origo 8. Quod vi aut clam. l. egi 26. de except. rei iudic. l. Anteus, 14. in fin. cum l. seq. de aqua & aqua pluit. a con. l. si extraneus, 6. de condit. causa data, Craueta citato loco num. 40. Decio consil. 35. num. 9.

41 † Tum quia statutum in actu inualido, seu iniulto nihil operatur ex text. in l. si litium, 5. §. si quis contra tabulas 3. vbi Bartol. de leg. præstand. l. continuum, 137. §. cum quis 6. de verbor. Bald. in l. quid ergo, §. cum autem, ante fin. de his qui not. infam. & in l. 1. §. fin. num. 1. Quod quisque iuris. lat. in l. 1. §. 1. num. 10. notab. 5. illo tit. Felin. in cap. ceterum, numero 19. de iudic. & in cap. tua nos num. 6. de iureiur. & in cap. ex tenore, num. 4. de rescript. Alexand. consil. 99. in fin. vol. 5. faciunt plura tradita per Valenquiel. consil. 31. à num. 37. cum pluribus seqq. vbi, num. 100. plures ad propositum

42 congerit, † Quare si statutum expressè loqueretur de captura iniusta, iniustum redderetur, & velut irrationabile seruari non oporteret, ex cap. 2. de constitut. cap. mala 3. d. stinçt. 8. Bartol. in l. omnes populi, in quæstione. princip. 1. vers. iuxta prædicta de inst. & iure. Henrich. de Botis de synodo Episcopi 3. part. art. 1. conclus. 7 numero 26. & 28. vbi ait.

43 † Statuta irrationabilia esse monstruosa, & art. 2. numero 87. Franc. Curt. consil. 5. facti continguntia, vers. Quarto suaderet, colum. 13. & quia sequebatur absurdus intellectus, † cum quis pœnam pateretur ex crimine, quod commississe non constat contra text. in l. in ambigua 9. de legib. l. nam absurdum, 7. de bon. libert. l. siro, 13. §. aliud, 2. de excusat. iur. Bartol. in d. l. omnes populi, quæst. 9. de inst. Bruno de statuto, art. 5. num. 12. Alex. consil. 84. v. s. facti

44 num. 5. volum. 2. † & à quolibet prudenti redargui valeret contra l. Saluiter, 6. de leg. præstand. Rol. à Valle, in tract. de consuet. immutat. §. quæritur, etiam, num. 8. Part. consil. 8. volum. 3. Zephal. consil. 13. num. 1. lib. 1. & consil. 79. num. 89. & consil. 146. num. 10. Socin. Senior consil. 63. vol. 1. col. 5. cum adductis loquendo in legibus à Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. quæst. 1. num. 298. † Vnde patet, quid dicendum de statuto Conchenis Collegij, seu potius dicam de declaratione, seu iniuria praxi, & introductione eiusdem Canonij contra ipsius statuti & fundatoris mentem, quo ita requiritur puritas, & eius fama, & rumor, vt contra: iam neque veto, neque falso rumore aliquid sit dictum, neque auditum, de quo D. Franc. de Amaya obseruat. iur. lib. 2. cap. 6. num. 12. & nos infra 2. part. quæst. 7. num. 6. Ego verò pro nunc nihil plus audeo dicere, cum videam toleratum à Doctis, & à Christianis practicum, quod nisi viderem non crederem à tantis viris, qui veritatem omittunt, & sequuntur mendacium, & falsitatem veritatis præferunt, quid amplius?

45 Tertio & vltimò inspicere debent verba statutorum, quorum alia loquuntur de captis per sanctum Officium, & simul de pœnitentiatis per hæc verba. Professores pœnitentiatis per sanctum Officio, nam tunc non tantum captura requiritur ad exclusionem,

Prima Pars.

sed simul pœnitentia, vt demonstrat coniunctio illa &, que ita coniungit, vt separationem non admittat, nec singula profunt, sed simul omnia locum constitutioni faciunt, text. in l. Titia, 36. §. nihil; 2. deleg. 1. l. triplici, 192. de verborum significat. cum similibus vulgaris. Aliquando verò cum distinctiua, ita; Professores pœnitentiatis, & tunc captiua tantum sufficit, sicut & pœnitentia per se sola, ex Reg. in alternatis, de regulis iuris, in 6. cum adductis à Nicol. Euerard. loco, à natura alternatiuum, numero 8. & 15. & ab Augustin. Barbosa dicit. 46. numero 1. cum duobus sequentibus, pag. mihi 208. & magis specificè in simili statuto loquendo tenent gloss. in leg. mancipia, Cod. de seruis fug. & Felin. in capite vennulli, numero 34. de rescript. Gracian. decisio 109. numero 11. & 12. Euerardo loco, à natura Copula, numero 12. vers. Hinc est. qua etiam specie captiua iniusta, aut sine causa nocere non debet, ex proximè dictis.

35 Sextò infertur vera decisio, & ratio illius quæstionis, de qua pro vtraque parte agit Alphonus Perezus de Lara de amicus, & capellan. 2. part. cap. 4. à num. 100. cum pluribus sequentibus. Nempe, an ex puritatis statuti excludantur Indi, & Ethiopes nouiter conuersi, eorumque descendentes? Anve admitti ad eorum honores valeant? in qua quæstione ipse negatiuam eligit partem ex rationibus de quibus a vertic. Pro parte tamen negatiua. Quarum prima est, † quòd licet Indi, & Ethiopes à Gentilibus originem trahant, non tamen ab his, qui ab Apostolis fidem acceperunt; sed potius velut pertinaces idolatrae eorum vniuersalem fidei prædicationem contempserunt, vt ex Psalm. 18. deducitur.

36 Secundo adducit vulgore illud Pauli 1. ad Timoth. cap. 3. Non Neophytum, ne forte in superbiam elatus in inuicium inuidat diaboli, vbi generalitèr prohibet Apostolus Neophytum in Episcopum eligi, quod adducit D. Ambrosius epistol. 82. ad Verce. encl. vt refertur in cap. Neophytus 9. 61. dist. & late notissimè explicat Aug. Barbosa de offic. Episcopi, 3. part. tit. 2. gloss. 17. per totam. Et sic non solum loquitur Apostolus de Neophytis ex Iudæis, sed etiam ex Gentilibus, & de quibuscumque aliis, ad quos non tantum, sed etiam ad eorum descendentes ex vi horum statutorum extendi debet prohibitio.

37 Tertio probat ex ascendentiis Christianorum veteranorum qualitate, ab his statutis requisita, quæ similitèr deficiunt in conuersis à Gentilibus, sicut in aliis, qui, nec eorum descendentes in hoc dispositioni satisfaciunt, licet hi his statutis causam non præbuerint, sicut descendentes ex Iudæis, debet ad eos extensio fieri, quia comprehensum manent sub dispositione, maxime cum prædicta causa non fuerit finalis, sed impulsua, ex l. 1. de postul. Barbosa in l. 1. prima parte numero 84. con sequentibus. solut. matrim. † quia ob causam impulsuam non admittitur argumentum a contrario sensu ex l. tale pactum, 40. §. fin. de pacto, tenent Villagut de extens. leg. pralud. 23. numero 6. Cardin. Tusch. lit. A conclus. 498. num. 33. tom. 1. August. Barbof. loc. 27. num. 2. 312. ita hæc Lara.

38 Et confirmatur prædicta Laræ opinio, nam qualitas illa, vt Præsentor descendat à Christianis veteranis, intelligenda venit de omnibus æquè in infinitum ascendentiis, & deficiente in vno deficit in omnibus, argum. l. si quis filium, 14. Cod. de inoffic. testam. Authen. de hered. que ab inuicem, deser. §. reliquum, vbi notat Angel.

D 2

& Bald. in l. fin. colum. 1. C. de lib. prator. faciunt tradita à Molin. de primogen. lib. 3. cap. 7. num. 4. Menoch. consil. 242. num. 11. & à Pelaez de Metes de maiorat. 2. part. questione 1. à num. 81. & questione 4. illat. 1. num. 38. & seq. & quast. 6. à num. 220. cum sequentibus. At qualitas illa, de qua verè constare debebat, l. Prator. 4. §. docere. de vi bon. raptor. Iacob. Menoch. lib. 1. praesumpt. questione 24. numero 13. Petr. Suard. de aliment. tit. 5. questione 7. num. 40. & tit. 9. questione 29. num. 11. & decis. 268. num. 12. 1. part. Matienço in l. 8. tit. 7. lib. 5. recopit. gloss. 4. num. 1. plures refert Alphonf. Narbona in l. 20. gloss. 19. num. 1. tit. 1. lib. 4. recop. & alios Valençuel. consil. 91. num. 9. deficit omnino in descendentes ab Indis, & Æthiopicibus, cum non omnes eorum descendentes & maiores fuerint Orthodoxi, vt patet. Igitur in eis verificatur statutorum dispositio, & exclusio.

Ego verò licet fatear hoc verum in ipsismet conuentis ex Gentilibus, cum quia in tam noua, & recentis eorum conuersione non est multum fidendum, tum quia dignitates his, qui tam receter à diabolis recesserunt, largiri non oportet, nec honestati congruit; in eorum verò descendentes, salua doctissimi viri pace, verius contrarium consilio, immodè istorum liberis posse similia officia & dignitates largiri, dummodò bonum orthodoxæ fidei specimen præstiterit promouendus, cuiusque vsque ad auum, seu ad plus proauum parentes, sicuti defendere videtur Ricciol. de Neophyt. c. 7. n. 30. & 31. sequutus à Barbofa de canonic. c. 13. n. 47. quod mihi ex sequentibus prater adducta ab ipsomet. Perezio de Lara pro contraria à versis. Sed an Indi, quæ sigillarim recensere non curo; quia per eum ibi videri possunt.

Præbatur primò, ex mente tam ipsorum statutorum, quam statuentium repellendi tantum ab honoribus, & officiis descendentes à genere Iudæorum, & Sarracenorum, aut eos, qui similes illis sunt; ob eorum pessima flagitia, & detestabiles mores, vt ex ipsismet statutis ex Toletano maximè apparet, & colligitur ex dictis à Io. Roxas d. sup. 104. & ab Ignacio del Villar in sua Sylua respons. 12. à num. 37. Bobadilla, & aliis supra relatis in precedenti quast. & in quast. 1. §. 4. quibus nec assimilantur gentiles, Indi, nec Æthiopes, immò plurimum ab eis distant. Igitur comprehensos in dictis statutis dicere non possumus, argum. cap. intelligentia, c. cap. preterea, §. de verbor. significat. l. nominis, §. de verbor. significat. Alexand. consil. 8. n. 8. lib. 4. Rol. à Valle. consil. 61. n. 35. vol. 2. Valçuela consil. 89.

Confirmatur, nam dispositio loquens in vno genere personarum non potest extendi ad alias personas præter nominatas, ex l. qua conditio, §. 9. de condition. & demonstrat. l. si vero, §. 4. de viro, §. sol. matrim. probant Azebed. in Rub. n. 106. tit. 2. lib. 6. recop. & adducti in duobus præcedentibus §§. huius questionis, sed statuta puritatis tantum loquuntur in descendentes à Iudæis, & Sarracenis, igitur ad diuersos extendi non valebunt.

Secundò probatur, quia in Indis, & Æthiopicibus ceterisque Gentilibus deficit identitas rationis; deficitque comprehensio in statutis, nec enim adest ratio, nec comprehensio expressa, nec tacite coniecturata, quibus speciebus non posse extendi ad eos statutorum dispositionem, iam superius pluribus probauit. Igitur nulla est causa, quod eos possit extensio fieri.

Patet antecedens primò, quia peculiari motiua, & ratione statuta nostra repellunt Iudæos, & Mauros eorumque in infinitum descendentes, vt ex ipsorum statutorum serie aperte apparet, & sic si

aliud vellent expressissent etiam descendentes à Gentilibus, argum. text. in cap. ad audientiam 12. ibi, etiam si intelligeremus tantummodo de noualibus, vbi ponimus de laboribus, de noualibus ponemus. Ee de ciuibus, cap. inter corporalia, 2. §. Sed neque istud, ibi. Vnde si circa translationem idem fieri voluisset, quod de cessante dixerat, & de translatione poterat expressisse, & quod non est Sanctorum Patrum Decreto sancitum superstitiosus non est adimentionibus presumendum, de translat. Episcopi, leg. unic. §. vbi autem legatarij, versio. sin autem ad deficientis, Cod. de caduc. toll. l. item apud Labeanem, 15. §. Hoc editum 26. de iniuriis, faciunt tradita à Narbona in l. 25. gloss. 13. & 14. tit. 2. lib. 4. recop. pag. 666. Valçuela consil. 76. num. 54. & seqq. Magis enim presumendum rationi consonum venit, idèd prætermitti, gentiles in his statutis, quia eos velut diuersa rationis comprehendere noluerunt statuentes. Igitur comprehensos iudicare illos in exclusiua statutorum, non debemus.

Antecedens secundò probatur, quia causa prima, & finalis horum statutorum fuit eripere Communitates & Tribunalia à prauis & sinistris Israelitarum, Sarracenorum, hæreticorum, & eorum descendentiū moribus, à quibus magnis damnis, & præiudicijs afficiebantur quotidie, vt ex traditis in relatis locis satis constat, & comprehensum habemus in proœmio aliquorum statutorum, & quod causam finalem denotat, ex leg. final. de heredib. institution. Gonzalez in regular. 8. Cancellaria, §. 7. proœmij num. 122. & 192. Rol. à Vallo consil. 49. num. 34. & 61. lib. 1. & consil. 67. num. 72. lib. 3. Hieron. Gratian. respons. 44. num. 18. & respons. 36. num. 2. vol. 2. latissime pluribus cumulatis August. Barbofa Axioma, 192. numer. 1. pag. mibi 117. non enim idèd stabilita fuerunt, quòd Iudæi & Mauri aliquando extra Catholicam fidem in suarum legum, & sèctarum extiterint obseruatione, & deinde ad orthodoxam postea fidem fuerint redacti; & nam si hoc ita esset, & Gentiles omnes, ceterique aliquando fidem non agnouerunt, statuti subiacerent, & eorum dispositio reproba, atque iniusta maneret, cum eos pleceret, & excluderet ex causa, quæ potius laudabilis, & honorabilis est, quam punibilis, & detestabilis, vt expressè reprobat à Nicolao V. in quadam sua Bulla, de qua testatur Did. Velasq. in defensat. Toletani, cap. 17. per totum, maximè in vers. ex quibus. & Cum magis iuri & rationi consonum sit, vt renatis fonte Baptismatis, pristina cæcitate dimissa, amplioribus fauoribus, & gratiis prosequantur; vt sic de seruitute ad libertatem transire videantur, vt in cap. vante 7. vbi gloss. fin. plura iura adducit, de rescript. cap. ferrum, §. 50. dist. cap. Iudæi, §. de Iudæis, & de iure regio. l. 2. tit. 3. lib. 2. fori, l. 9. tit. 1. lib. 1. ord. l. 2. vers. l. si hombre, tit. 10. lib. 8. recop. l. 3. tit. 25. part. 5. multis probant Pet. Nauarra de restitut. lib. 2. cap. 4. num. 298. August. Barbof. de offic. Episcopi. 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. cum seqq. Ricciol. de neophyt. cap. 5. ex num. 6. cum seqq. idem Barbofa quem post hæc præ manibus habuimus de canonicis cap. 13. num. 27. non verò decet, vt idèd similibus pœnis ab statutis puniretur. & Quæ quidem ratio finalis non interuenit in descendentes à Gentilibus, Æthiopicibus, & Indis, qui cum fidem catholicam suscipiunt, constanter & intrepidè eam obseruant, & substinent, vt idem fatetur Lara in d. cap. 4. n. 140. vers. & pro parte, & vers. Præterea, & vt experientia docuit, sunt bonæ indolis, sine fraude, & callationibus. Igitur omnino cessat ratio præcipua, & finalis prædictorum statutorum.

Antecedens tertio probatur, nã ad hoc, vt dispositio

tio statutorum puritatis extendi posset ad descendentes ex Gentilibus debebat adesse eadem, aut similitudo ratio simpliciter, non verò eadem quid ex DD. communiter, in c. traslatio, §. de constitut. Archid. Dominic. & Præposit. in cap. reatum, §. 8. dist. 1. Nicol. Euerard. in Topicis legal. loco, a simili, num. 4. adductus à Menoch. de arbit. casta, 84. num. 8. Alphonf. à Villagut. de extens. leg. pavnal. respectu mera pena, sub num. 4. vers. Fallit primò. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 13. num. 10. Maschard. eod. tract. lib. 3. conclus. 1253. num. 5. Farinac. 1. part. fragment. lit. E. num. 198. & 199. Cardinal. Tusch. lit. A. conclus. 507. num. 29. latè Aug. Barbofa loco, 101. à num. 3. cum pluribus seqq. vbi num. 7. ait, quòd parua differentia destruit similitudinem, ex Bertazol. in reper. l. si quis maior, num. 762. C. de transact. Marian. Antonin. var. resolut. lib. 3. resol. 39. num. 34. maxime in materia priuationis, etiam si agatur de re ex sua natura extensibili. Honded. consil. 72. num. 30. & 31. tom. 1. Barbat. consil. 50. Clementissimum, n. 7. vol. 4. Franc. Viuius decis. 255. num. 3. in med. lib. 2. refert idem Barbofa supra num. 11. Et licet sit eadem ratio in eo, quòd Gentiles sicut Iudæi, & Mauri à cæcitate prauæ obseruationis ad fidei claritatem eleuati fuerint: deficit tamen in principali, quòd est in moribus, callationibus, & fallacijs, quibus Communitates omnes subuertunt Iudæi, & Mauri, & Hæretici eorumque descendentes. Igitur nec eadem simplex ratio in gentilia adest progenie, nec horum statutorum dispositioni subiacet.

Antecedens quartò probatur, nam si aliqua ratione extensio ad descendentes ex Gentilibus fieri posset, idèd esset, quia velut similes cum Iudæis, & Mauris æquiparati existerent; At æquiparatio hæc vniuersalis, & in omnibus, & per omnia debebat esse, gloss. in verbo, Prorogamus, in cap. constitutus, de regularib. in 6. adducti plures ab eodem Nicol. Euerardo loco, à ratione legis, larga, sub num. 52. vers. secus si aliqua. Aym. Craucta de antiquit. temp. 4. part. in princip. Numero 100. & sequentibus, idem Alphonf. à Villagut. de extens. leg. corrector. & pavn. simul, numero 64. vers. limita singulariter, Cardin. Tusch. lit. E. conclus. 318. num. 18. & 28. tomo 3. August. Barbofa Axioma, 14. num. 4. vbi plures, pag. 15. & loco, 6. num. 2. cum seqq. pag. 306. præcipue in his, quæ casui cui æquiparatio sit, pertinent, ex August. Barbofa num. 2. Craucta 101. vers. sed contra. & num. 135. vers. sed certè ista limitatio. Villagut. num. 64. in prima, & secunda ampliat. locis citatis. Menoch. de arbit. casta 55. n. 4. & de recuper. rem. 1. num. 97. & rem. 15. num. 57. Et certè non conuenit in præcipua causa æquiparatio facta de Gentilibus ad Iudæos, & Mauros, quia plura inueniuntur in his, quæ causam prohibitioni deducunt, quæ in illis omninò deficient. Igitur nec eadem ratio, nec comprehensio descendentiū ex Gentilibus in his statutis dari possunt.

Quibus accedit æquitas magna quæ facit pro his descendentes à Gentilibus Æthiopicibus, & Indis, quia cum ex cæcitate sualiberent ad fidei lucem peruenerint, & eam constanter substineant, ac obseruent, in omnibus virtutis perfecta, & orthodoxa signa ostendentes, sintque bonis moribus, fidelitate ac cordis simplicitate præditi: non dissensionibus, nec rixis dediti, Christianis veteranis diligenter, & fideliter inseruientes, nulla est iusta causa eos excludendi ex his puritatis statutis; sed potius fauoribus, & gratiis prosequendi. In quibus libenter ego admitterem ea, quæ de omnibus tam Iudæis, quam Gentilibus ad fidem conuersis, congerit August. Barbofa

Prima Pars.

bofa de officio Episcopi 1. part. tit. 2. gloss. 17 à numero 11. cum sequentibus. in Iudæis verò nullatenus; tum ex copiose iam dictis, & tum quia multa cognita sunt praua de generatione illa, vt cognouisse asserit Ignac. del Villar in d. respons. 12. numero 37. sed quis erit, qui maiora quotidie non cognouerit, & sit expersus?

Sed maximè obstat, quòd qualitas illa expressè ab his puritatis statutis requisita, quòd videlicet descendant admittendi à Christianis veteranis, accipienda est de omnibus ascendentes in infinitum, vt supra dixi in præced. questione ex num. 32. cum pluribus seqq. & infra in seq. quæst. §. 2. latius dicam, quæ ita deficit in descendentes à Gentilibus, sicut à Iudæis, & Mauris, & videtur adesse rationis identitas, & idèd comprehensio in statutis. Cui dupliciter respondeo, & Primò verba illa statutorum generalia, Christianos veteranos, exponi agatur de re ex sua natura specialia, videlicet, limpios de tola macula de Iudis Novos, y penitencidos por el Sancto Oficio. Et tantum debent accipi, & intelligi in terminis horum specialium, seu in quibus omnino eadem adst ratio, quia verba generalia restringuntur ad ea tantum, quæ sunt similia expressis, non verò ad diuersa extenduntur, ex text. in l. fin. §. quod si ita 2. de Tritico, vino & oleo leg. text. in cap. sedes, 15. de rescript. clem. 1. de præbend. Abb. Felin. Sicul. Butr. Immol. in d. cap. sedes, Cobbar. lib. 3. var. cap. 5. numero 5. vers. Tertio urget. & Et generalitas restringitur secundum specialitates in dispositione additas, ex Angel. post Iacob. de Arenis in l. in obligatione generali, de pignor. Pelaez de maiorat. 2. part. questione 12. num. 62. Marta part. 4. clausula 1. num. 4. Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib. 3. tit. 2. num. 36. Marchesan. de commiss. part. 2. pag. 583. num. 2. in vlt. impress. Stephan. Gratian. disceptat. forens. 795. num. 18. Aloyf. Ricc. in collect. decis. part. 4. collect. 1100. Rota apud Zach. post tract. de obligat. Camer. decis. 111. num. 1. at descendentes ex Indis, & Æthiopicibus diuersi & distincti sunt à Iudæis, & Mauris, & ab eorum descendentes, à quibus in pluribus differunt, vt dictum est. Igitur sub illa clausula generali comprehendendi gentiles non possunt, nec per consequens in statutorum prohibitione.

Secundò respondeo, quòd qualitas illa descendentiæ à Christianis veteranis ex vi vocabuli verificatur in procreatis à parentibus & auis Christianis, etiam si ceteri gentiles fuerint, quia in his terminatur de rigore iuris ascendentes in odiosis, (iam enim supra dixi, quòd dum agitur de extensione horum statutorum ad aliud personarum genus præter expressè debent velut stricta restringi) vt probat aperte text. in l. si quis incesti 6. ibi, de ascendentes autem mater, Mater, Auis, Auia. C. de incestis nuptiis. & Et generaliter receptum est, quòd in odiosis ultra non extendatur ascendentiæ, sicut nec descendentiæ, vt probat Rebuf. in l. liberarum, 220. §. præter hæc, vers. Notandum, & aliis ibi, de verbor. significat. quamuis regulariter in non odiosis ascendentes in infinitum accipiantur, l. 4. §. parentem in fin. de in ius vocando. Menoch. consil. 333. num. 111. & consil. 332. num. 6. sicut etiam descendentes, l. fin. C. de suis & legitim. Auch. de hered. ab intest. in princip. Perg. de fideicommiss. art. 19. num. 11. & art. 22. num. 43. & art. 25. num. 8. & art. 30. num. 2. & 14. latè Aug. Barbofa Appellat. 70. num. 1. & seqq. pag. mibi 173. & Etiam si agatur de fidei fauore, quia licet sit iure receptum, quòd infamiae pœnas hæretici eorumque descendentes patiantur, non tamen transgreditur secundam generationem, vt expressè iure constitutum habemus in text. in capite 2. §. hæretici, cap.

cap. statutum, 15. de heret. in 6. quia velut odiosum in nepotibus finitur, quod aliis ad ceteros omnes nullo secluso gradu transire debebat, l. nuptia 53. l. fin. de ritu nupt. l. nemini, 17. C. de nupt. §. ergo, in fin. de gradib. l. 4. tit. 6. part. 4. & considerat Rebuff. citato loco, quare autem prohibito horum statutorum omnes descendentes Iudaeorum & Maurorum indistincte comprehendat statim subiungam.

74 Nec facit hoc esse verum de iure communi, non verò statuario, quo in infinitum Christiani veterani qualitas requiritur, vt ex quasi omnibus puritatis statuti pater, quorum dispositionem seruandam nulli erit dubium. Quia respondeo, quòd licet statutorum dispositiones seruandæ sint, intelligendæ tamen sunt, circa illa personarum genera tantum de quibus speciatim loquuntur, non verò circa diuersa: & cum suam generalem dispositionem, & prohibitionem dirigant expressè ad descendentes Hebræorum & Sarracenorum, in eis tantum indefinita illa per gradus omnes accipienda est: non verò in aliis ab eis diuersis, de quibus nullibi loquuntur, & in quibus diuersa inuenitur ratio, & dissimiles mores, & inclinationes naturales, quæ causa fuerint expellendi descendentes Iudæorum & Maurorum, & quidem finalis, & vt exciperent communitates à sinistris eorum moribus, & cum hæc deficiant in gentilibus, prædicta statuta non respexerunt eorum descendentes, nec ad eos direxerunt suam prohibitionem, quod non inficias ite Perezus de Lara in d. cap. 4. num. 140. vers. Pro parte tamen negativa, & nos pluries hac quæstione docuimus, & dicemus in seq. q. §. 2. per totum.

75 Ex quibus sequitur, quòd in statutis, quæ expressam in infinitum non faciunt exclusionem descendentiū ex Hebræis, & Sarracenis attento iuris rigore extensio non fiet ad omnes in infinitum; sed intra certos gradus, quibus verificatur dispositio, tum ex d. l. si quis incesti, & relatis rationibus. Tum quia macula parentum postea extincta præsumitur, ex cap. non debet 8. de consang. & affinit. tenet August.

76 Barbol. in d. gloss. 17. num. 23. ¶ At respectu communis acceptionis, quæ hodie in Hispania viget, accipiendos verba, Christianos viejos, pro descendentiā indefinita, nullo etiam vitæ iuris intercluso gradu, à Christianis veteranis, non descendentiibus à Iudæis, nec Mauris, vt probabo infra in seq. quæst. §. 2. aliud dicendum conicio, nam ex simplici exclusionem exclusi omnes censerentur: ¶ quia dispositionis verba intelligenda sunt secundum communem & vsitatum significatum, l. labeo, 7. §. Tubero, de supellect. leg. 5. cum de lanionis, 18. §. Item Cacabos, 3. vers. optimum ergo, de Instrucl. & instrum. leg. cum similibus adducendis in seq. quæst. in princip. & adductis per August. Barbol. Axioma 222. num. 7. ad quod est animaduertendum, hanc significationem tantum receptam esse in descendentiibus à Mosaïcis & Sarracenis, non verò respectu gentiliū, qui nunquam in infinitum similem perpetuam maculam ad omnes posteros transmittunt, nec fuit vnquam in vulgo recepta transmissio: & certè ratio disparitatis maxima est, tum ex dictis,

78 ¶ tum quia in Iudæis omnibus indistinctè adest prauorum morum ratio, ex illo Deut. 32. Generatio peruersa, & infideles filij, non verò in Gentilibus, tum quia Iudæi, & eorum generatio, & progenies absque limitatione extant maledicti à Christo Domino nostro, ex Matth. 12. & 17. Ioan. 8. Luc. 9. Deut. 9. & 32. Actor. 7. quod omnè deficit in descendentiibus ex Gentilibus conuersis, inter quos interuenit magna rationis disparitas.

80 At si in aliquo horum statutorum specificè extant exclusi omnes ex Indis, & Ethiopis, seu

descendentes ex aliis personarum generibus, aut ex neophytis, præcipuè in fundationibus, & dispositionibus particularibus testatorum, qui possunt suis vltimis elogiis, quascumque adiciere conditiones & grauamina, & quas voluerint personas nominare, seu excludere ex Lambert. de iure patronatus lib. 1. part. 1. quæst. 9. num. 52. Otorala de nobilit. 2. part. 3. princip. cap. 7. num. 26. Perezio de Lata d. cap. 4. num. 1. & 10. Barbola in d. gloss. 17. num. 25. & 26. erit dispositio & exclusio valida, licet non tam iuri & rationi consona, sicut in Hebræis, & Sarracenis, quod probat Ricciol. de neophyt. cap. 7. num. 32. sicut admissum video in Collegio maiori sanctæ Mariæ de I e s v ciuitatis Hispanensis, quo excluduntur gentiles, & Ethiopes in tertio articulo generalis interrogatorij ad informationes Collegialium, vt patet ibi, ¶ que non son Canarios de los Guanachos, ni Gitanos, ni negros, ni mulatos, quæ vt intelligo magis ex consuetudine, & arbitratu Collegialium apposta fuerunt, quam ex statuto ipsius Collegij, nullum enim vidi, quo specialiter prædicti repellerentur.

Manet quidem ex dictis, quòd Indi, & Ethiopes, & ceterique gentiles nouiter conuersi, eorumque filij & nepotes exclusi existant ex verbis generalibus, descendentes de Christianis viejos, in dictis existentibus statutis, & hoc non tam ex eorum mente, & virtute, sed simul ex quadam honestatis ratione, qua non erit expediens, quòd nouiter, & de recenti conuersi, & eorum filij, & nepotes ad similia euehantur officia, dignitates & honores, ad quos tanta sanguinis puritas & claritas à Christianis deriuata parentibus requiritur, quæ aliquo modo in prædictis definire videretur, arg. cap. non debet, 8. de consang. & affinit. l. non facile, 4. in princip. de Gradibus, Barbola in d. glossa 17. num. 23. & quia oportet in similibus præferri Christianos antiquos eis, qui nouiter sunt conuersi ad fidem ex Ripa in cap. eam te, num. 32. de rescript. Auend. in cap. prat. 19. num. 20. vers. ceteri verò, 1. part. Ricciol. de Neophyt. cap. 5. num. 13. vbi, num. 14. ait, nõ admittendos, vbi interuenit bonum publicum, & vbi expedire videatur hos non admitti, vt in specie nostra opportunissimè est, cū horum qualitates differant plurimum à qualitatibus Christianorum antiquorum, vt Rota decis. 149. sub n. 5. p. 1. recent. Cæf. de Grassis decis. 12. sub num. 5. & sub n. 10. Ricc. c. 8. n. 6. loco citato.

81 Nec tunc obstant Laræ rationes, & fundamenta. Non Primum, quia nihil interest, quòd Gentiles conuersi fuerint ab Apostolis, aut ab eorum successoribus, qui eorum in loco fuerunt subrogati, quia et si Apostoli officium prædicandi habuerint Matth. 28. 19. Luc. 16. 15. & illi auctoritate accepta à Christo Domino nostro in sui loco Episcopus elegerunt, cap. quorum vices, 6. 68. dist. ¶ Et ideo dicatur Episcopus loco Apostolorum successisse, cap. in nouo, n. 21. dist. cap. Abstr. 14. 1. quæst. 2. cap. videntes, 16. §. ipse verò, 12. quæst. 1. Concil. Trident. sess. 23. cap. 4. in medio. Bellarmin. de controversiis Christiana fidei tit. 1. controuers. 2. generali, lib. 4. de Romano Pontifice, cap. 25. P. Suarez lib. 4. de poenit. 2. part. dist. 25. sect. 1. num. 12. videndus latè August. Barbol. de offic. Episcopi 1. part. tit. 1. cap. 1. num. 29. & seqq. qui munus prædicandi habent, ex Trid. sess. 5. de reformat. cap. 5. Campan. in diuersorio Iuris Canon. Rub. 12. c. 13. n. 13. & hi, quibus illimet commiserint, cap. inter cetera, 15. de offic. Ordin. Syluest. verb. Prædicatio, num. 1. vers. Primo verò, Soto in 4. dist. 4. quæst. vn. art. 1. vers. Nota ad idem, idem. Barbola citato loco, 3. part. allegat. 75. num. 5. Vnde qui à prædicatoribus nostri temporis ab Episcopis electis fuerint conuersi, est idem, ac si ab ipsismet olim conuerterentur Apostolis, etiam ad finem de quo loqui

loquimur: & si non ex Iudæis, Mauris, nec hæreticis, sed ex gentilibus descendant, postnepotes admitti poterunt ad sanguinis puritatis inuenera, conducunt tradita à Did. Velasq. in defens. statuti Tolos. c. 19. vers. Præterea nostra statuta, quia exinde Christiani veterani ex gentilibus dicuntur, maximè cum ipsi, nec eorum descendentes specialiter non sint ab his statutis prohibiti, nec reiecti; sequeretur enim ex Laræ ratione, quòd gentiles conuersi paulò post Apostolorum mortem, non possent hodie dici Christiani veterani, quia non fuerunt ab Apostolis conuersi, quod absurdum, nec ferendum, est, vt rectè considerauit Did. Velasquez in proximè citato loco.

84 Nec secundum obstat ex D. Pauli loco 1. ad Timoth. cap. 13. quod aduersus hanc opinionem nihil facit, nec quidem aduersus gentiles, nec quod magis est, contra Iudæorum, nec Manrorum descendentes, si bene inspicitur Apostoli mens. Nam ratio qua Neophyti ab Episcopatus dignitate reiciuntur, idèd est, ne ex tam recenti conuersione ad tantam ascensu dignitatem, & superbia elati in iudicium incidant diaboli, vt patet ex eodem loco, & d. cap. Neophytus,

85 9. 61. dist. ¶ Ex qua ratione communiter receptum est, quòd ad ordines sacros non debent promoueri, vt probant Cobb. in Clem. s. furiosus, 1. part. §. 2. num. 7. vers. secunda conclusio, & alij plures relati à Marr. Bonacin. de Irregularit. dist. 7. quæst. 2. punct. 1. num. 1. & ab Aug. Barbol. in d. gloss. 17. num. 6. & 2. part. Allegat. 10. num. 7. ¶ At si bona vitæ specimen dederint, ordinari sacrè valebunt, ex d. cap. Neophytus, præcipuè si humiles inueniantur ex Alphonso Aluarez Guerrero in Speculo Iuris Pontificij, cap. 10. post princip. ¶ Immo transacto biennio à sua conuersione, posse ordines accipere sacros, dixit Campanil. in diuers. Iuris Canon. Rub. 11. cap. 7. num. 5. vt vtrumque refert Barbola citato loco, num. 6. in fin. & num. 7. dicens in seq. hanc prohibitionem non ex præcepto Christi emanasse, sed secundum legem communem Apostolorum ipsum hoc pronunciaffe tamquam Ecclesiæ Doctorem, præcipiente nomine Christi ex d. cap. Neophytus, & Turcremata, & Azorio quos citat. ¶

86 Quare si aliter deficiat prædicta ratio principalis, Neophyti similiter promouendi veniunt ad sacros ordines, velut si à natiuitate sacro fonte Baptismatis fuerint conspersi; immò Neophyti proprie tunc non dicuntur ex Cobbar. citato loco, 1. conclus. Nauarro, Tolero, Filiucio, Reginald. & aliis adductis ab eod. Mart. Bonacin. §. & à Barbol. num. 4. citatis in locis, & in d. Allegat. 10. num. 7. vbi num. 8. docet, quæ ad eos ordinandos inquirere, & perferuari debeat Episcopus, at in eorum descendentiibus omnino cessat ratio, & dispositio, quia cum non descendant ab hæreticis proprie sumptis, & illi per se Christiani sint, & non Neophyti, ¶ ordinum & dignitatum ex iure communi capaces sunt, ex Suarez ton. 5. dist. 4. 1. sect. 3. num. 8. Filiucio tract. 20. cap. 9. num. 241. docet Bonacina citato loco quæst. 1. punct. 7. num. 11. quare nullam habet vim Pauli locus in nostro dubio, loquitur enim in diuersa specie, & ratione, vt vidisti, ita vt afferri huc à viro docto non expediat. Scio enim communiter adduci à DD. cum aliis sacræ pagine locis ad horum statutorum Iustitiam demonstrandam, sed certè immeritò, quia quoad eapatum, aut nihil conuincit, immò ad rem omnino non pertinet, nec quid probat, vt satis ex dictis apparet.

87 ¶ Nec tertium Laræ fundamentum deductum ex ex illis statutorum verbis, Christianos viejos, nec quidem eius confirmatio, quam adduxi supra num. 53. quicquid faciunt. Nam satis responsum manet superius in vers. sed maxime obstat, n. 68. cū pluribus seqq.

Sed illud ommissum relinquere non audeo, non rectè formasse Perezium de Lara in citato loco, Iudæos & Maures & eorum finitros mores fuisse tantum causam impulsiuam, non finalem constituenti prædicta statuta, quia verius est finalem in statuendum mente fuisse, immò clarè constat ex proœmio statuti Tolerani, & aliorum, in quibus Iudæi & Mauri & eorum mores recensentur, & exprimentur velut eorum causæ finales, à quibus eripere voluerunt communitates, & causæ adscriptæ in proœmio finales censentur ex text. in l. fin. de hered. inst. & DD. adductis superius n. 60. & licet præcipua eorum causa fuerit bonum commune Tribunalium & communitatum, tamen cū hoc consisteret in eis eripiendis à periculis & damnis, quæ quotidie eueniebant ex receptione insectorum propter suos prauos mores, & detestabiles inclinationes, fuerunt hæ primariæ causæ exigendi puritatis statuta, quibus non egerent communitates, si Neophytorum mores recti essent & honesti, & cessarent prædicta pericula & damna ex eis prouenientia, ¶ quæ in nostra specie separari non poterunt à communitatum damnis, seu vtilitate, cum sint inter se velut relatiua, & coherencia, arg. text. in l. fin. de acceptilat. l. fin. de indicta viduit. roll. & quæ animaduertunt Io. Garcia de nobilit. gloss. 7. num. 23. & Valençuela conf. 90. num. 42. & seqq. & faciunt plura tradita per August. Barbol. Axioma. 61. n. 1. & seqq. pag. miki 41. Quibus manet hæc sexta illatio expedita, & satis explicata, & vniuersa quæstio perfecta & bene enodiata.

Vsq. adhuc egimus de primo membro huius primæ partis nostri tractatus, de iustitia videlicet & vtilitate statutorum puritatis. De secundo verò circa probandum nobilitatem & puritatem sanguinis latè in sequentiibus quæstionibus, & per totum tractatum discutiemus, quia à nemine quem viderimus vsque adhuc expofesso saltim de hac materia actum, nec tractatum inuenietur, vt nunc erit; citati verò in præced. quæst. num. 29. non principaliter, sed incidenter de ea fuerunt loquuti, itaut nunc plurimum noui, atque vtilitatis ex hoc nostro labore prouenire, Deo fauente, speremus.

Q V Æ S T I O IIII.

De verbis quibus hoc in tractatu agendum est, tam quæ ad familias pertinent, quam ad sanguinem. Quando puritas seu macula contrabantur, & unde oriuntur. Et de poenitentis in sancto Inquisitionis Officio impositis, quæ sint, & quando descendentiibus obstant, quando verò non. Noua quidem diligens, & perutilis in materia explanatio, & pertractatio.

S V M M A R I V M.

- 1 Verborum significatus, & definitio materiam explicant, & dicendis intelligentiam præstant.
- 2 Nomina eo in significato accipienda, quo communiter accipiuntur, & secundum consuetudinem Regionis.

Appellatio

- Appellatio vulgaris pro lege habetur, ibidem.
- 3 Multoties dum verborum proprietates attenditur veritatis sensus amittitur.
- 4 Statuta de nobilitate loquentia intelligenda de nobilitate generis, quia eo in sensu eam vulgus accipit si fuerint facta à viris doctis intelligi debent de quacumque nobilitate iuridica, num. 5. Presumuntur edita à viris doctis, num. 6.
- 5 Verba à doctis prolata intelligenda secundum loquendi modum peritorum.
- 7 Non est recedendum à propria verborum significatione, si ea omnes videntur, si vero non attendatur dispositionis auctores, ut secundum cuiusque conditionem significatio sumatur. In dubio tamen recedendum non est à proprio significato verborum, n. 8.

Verborum significatus, seu definitio rem, de qua agitur, eiusque naturam, & essentiam explicent, & demonstrent, plurimumque ad materiam intelligentiam deferunt, ex pluribus adductis à D. Io. del Castillo lib. 1. quod. controuers. de usufructu cap. 4. num. 1. & à D. Ant. Pichardo in §. extraneis, num. 28. in §. de hered. qual. & differ. in tract. de mora, num. 3. plura Moneta de distribut. quod. 1. part. quast. 4. ex num. 2. cum seqq. necessarium, atque maxime expediens mihi visum fuit, speciatim nunc agere de verbis ad nostrum tractatum conducentibus, in quibus dispositio statutorum puritatis verificari, locumque habere valeat, in quibus vero non, ut quæ in vniuerso tractatu agenda, & adducenda sunt, facilius intelligantur, & demonstrentur.

Et in primis sciendum est, nomina accipienda eo in significato, & sensu quo communiter & generaliter accipi solent ex notis iuribus in l. liberorum, §. 2. §. quid tamen Cassius, §. 4. de leg. 3. l. cum de lanionis, §. 8. §. item Caccabos, §. 3. vers. optimum ergo, de Instrucl. vel instrum. leg. l. labeo §. 7. §. Tubero 1. de supellect. leg. l. cum in te 6. l. de Donat. ante nupt. Bald. in aub. Quod sine, num. 5. C. de testam. Cobb. in cap. Alma mater. 1. part. §. 8. n. 5. de sent. excommunic. in 6. Salacat. de usu & consuetud. c. 1. num. 85. & 86. cum aliis ibi Marc. Ant. Genues. pract. ecclesiast. q. 2. 16. num. 2. Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 65. num. 49. Card. Mantica de coniect. vlt. vol. lib. 3. tit. 8. num. 1. & de tac. & amb. lib. 1. tit. 3. n. 10. & lib. 2. tit. 8. ex num. 1. cum seqq. & tom. 2. lib. 14. tit. 40. num. 24. & lib. 24. tit. 2. num. 1. Fr. Ant. à Soussa ad Bullam in causa Doynini cap. 2. num. 4. & cap. 6. disp. 39. num. 3. & cap. 7. num. 5. Gonzalez ad Reg. 8. Cancellar. gloss. 1. 1. num. 63. gloss. 1. 3. num. 62. & Surd. conf. 313. num. 87. & conf. 454. num. 19. & secundum consuetudinem regionis, ut per Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 78. num. 29. Pelaez de maiorat. 1. part. initio. num. 268. Zaball. comm. 9. 409. per totam quia vulgaris appellatio pro lege habetur, ex eodem Gonzalez d. gloss. 1. 1. num. 69. refert August. Barbosa Axioma 222. sub num. 7. Io. à Roxas de heret. 1. part. num. 38. vbi n. seq. ait, quod multoties, dum verborum proprietates attenditur veritatis sensus amittitur, ex dictis iuribus, & cap. intelligentia 6. cap. Præterea 8. de verb. sign. cap. Marquion. 64. 1. quast. 1. cap. ex litteris, 7. de sponsal. Bart. Chassan. in Catalogo glor. mund. di. 8. part. confid. 16. vers. & horum, & confid. 17. vers. sic. & in statutum, & vtrouque ait, quod statuta de nobilitate loquentia esse intelligenda de nobilitate generis, quia hoc sensu vulgus & communiter accipitur, ex l. elin. in cap. super eo num. 4. vers. Primum propter stirpem. de testib. Matth. Mattheus. sing. 103. incipit. nota quod si capitulum. Paulo de Castro con. 218. quod. 1. Quamquam si statuta fuerint facta à viris doctis & literatis, intelligi debent de quacumque nobilitate iuridica, eo quod verba à doctis prolata intelligenda sunt secundum loquendi modum peritorum, ut subdit idem Chassaneus d. confid. 17. vers. cum autem, consuetudines, ex glossa, & Bart. in l. quid si nepotes 6. quam legit cum l. anteced. de testam. tutela & in l. omnes populi, in 3. quast. 6. quast. princip. de inst. & iur. & Alex. Barb. & Bono de Curte in locis ibi per Chassaneum allegatis. Curt. Iun. conf. 5. quod vbi ait, quod statuta presumuntur edita à viris eruditiss. Aym. Craucta in Reper. Rub. num. 13. de leg. 1. licet regulariter loquendo à propria verborum significatione non sit recedendum ex l. non aliter, 69. in princip. de leg. 1. l. si quis, 112. de verbor. & ex aliis adductis à Io. à Roxas 1. part. de heret. 282. Pelaez de maiorat. 1. p. 9. n. 57. plures congerit Aug. Barbosa d. Axioma. 222. num. 4. & 5. quod si vero significatio communis ita generalis sit, ut omnes ea indistincte videntur, aut saltem qui verba profert, semper attendenda erit ex iuribus supra adductis, si vero non ita communis, quia vulgus aliter, aliter periti ea sumunt, videndi sunt dispositionis auctores, an docti seu vulgares ignari & secundum cuiusque intelligentiam, & qualitatem significatio sumenda erit, ex adductis per Mantica de coniectur. vlt. volunt. lib. 3. tit. 5. num. 70. & aliis apud Pelaez de Mores de maiorat. 2. part. initio num. 268. cum seqq. Ant. Peregr. de fideicom. art. 11. num. 5. & seqq. atque ita sunt intelligendi superius citati. In dubio vero intelligenda sunt in proprio significato l. 1. §. 25. qui nomen de exercit. Crauct. conf. 288. sub num. 3. Gracian. Marchia decis. 43. n. 12.

Quibus suppositis, ut ea, quæ ad nostræ quæstionis explicationem tradituri sumus debito ordine, & claritate procedant, vniuersam quæstionem in septem diuidam partes, in quibus distilleram, quæ sequuntur.

- 1 Denominibus, quæ ad familias, & genera pertinent.
- 2 De his quæ ad sanguinem pertinent.
- 3 De penitentiis à sancto Inquisitionis officio viuis & presentibus ante filiorum natiuitatem impositis.
- 4 De impositis absentibus, & defunctis quatenus nocent filiis natis ante commissum crimen.
- 5 De nobilitate breuiter pauca proponam.
- 6 De filiis illegitimis, & spuris exclusis in aliquibus statutis.
- 7 De conditionibus in hominum dispositionibus appositis, à quibus requiruntur puritatis & nobilitatis qualitates, & quo pacto intelligantur.

§. I.

§. I.

De nominibus, quæ ad familias, & genera pertinent.

S V M M A R I V M.

- 1 Consanguinitas, & num. 5.
- Consanguinei, ibid. & num. 9.
- 2 Coniuncti, & n. 6.
- 4 Cognati, & n. 8.
- 6 Agnati, & n. 7.
- 10 Genus.
- Familia, ibid. & n. 11. & 12.
- 11 Domus,
- Agnatio,
- Genus,
- Linaje,
- 13 Consortium,
- 14 Prosapia,
- 16 Stirps,
- 17 Fons,
- Cippus, ibid.
- 18 Linea, & n. 19. & seqq.
- 28 Posterius, & n. 30.
- 31 Progenies,
- 32 Proles,
- 33 Soboles,
- 34 Generatio,
- 35 Descendentes,
- 36 Liberi,
- 37 Sanguis,
- 38 Semen,
- 39 Mei,
- 51 Gradus,

Quid sint.

Quid sint.

Quid sint.

- 3 Naturales continentur sub appellatione consanguineorum & coniunctorum, & de linea dicuntur, n. 42.
- 6 Iura sanguinis aequalia inter masculos & feminas.
- Descendentes à feminis cognati dicuntur, ibid. & num. 8. & consanguinei, num. 9.
- 7 Transuersales comprehenduntur sub nomine agnatorum, nisi aliud colligatur ex mente disponentis.
- 10 Genus aliquando sumitur pro qualitatibus generis & sanguinis personarum.
- 12 Familia nomen quos comprehendat, Domus nomen etiam, ibid.
- 15 Agnati & cognati comprehenduntur sub appellatione familie Domus, & similitum.
- 19 Linea idem quod funiculum. Recta debet esse, num. 20. & 21. Quid sit collectina est, & multorum graduum inclusua, n. 24. Tripletur consideratur, num. 25. Ascenden-

- tium unica, num. 26. Descendentium plures, num. 27. Duas tantum ab aliquibus considerari, num. 44. Contrarium verius, ut ibi, & num. seqq. Collateralis in decimo finitur gradu. Descendentium & ascendentium in infinitum procedit, num. 48. Et quoad iura sanguinis etiam, n. 49.
- 23 Amor & sanguis equiparantur.
- 30 Posthumi & femina an veniant appellatione posterius.
- 40 Femina comprehenduntur sub appellatione posterius, progeniei, sobolis, & similitum.
- 42 Fratres de linea dicuntur.
- 43 Statutum loquens de posteris seu progenie, & de similibus intelligitur de omnibus descendentibus in infinitum.
- 45 Differentia inter ascendentes, & descendentes.
- Opinio Cujatij, Hosomani, & Pichardi circa lineas reuocatur & veram esse communem probatur, ibid.
- 46 Correlatiua ex duobus extremis constituitur, & non potest esse unum sine altero, nisi diuersa utriusque sit ratio, n. 47.
- 47 Ascendentes & descendentes in aliquibus iure differunt, & à collateralibus, n. 48.
- 49 Successio maioratum in infinitum procedit. Gradus quoad iura sanguinis indefinitè considerantur, ibid. & num. 54. Quomodo considerentur, numerenturque, num. 50. & 52. & seqq. deserviunt ad numerandum coniunctiones sanguinis, n. 51.
- 54 Iura sanguinis in infinitum procedunt & perpetua sunt.
- Computatio graduum necessaria non est dum agitur de puritate probanda, ibidem.
- 55 Macula generis melius probatur per assignationem certæ personæ à qua proueniat, quam generaliter.

INTER ea, quæ hac in quæstione dicenda sunt, magis vulgaris videbuntur, quæ in hac prima parte sunt tractanda, sed cum acturi sumus in vniuerso tractatu de puritate & nobilitate probanda inter omnes de familia ab eadem stirpe, seu radice prouenientes, qui consanguinei, & ab eadem orti linea dicuntur, operæ pretium esse duxi, de his vocibus aliquid breuiter agere, licet apud U. D. eorum significatio nota & communis esse videatur.

In primis est sciendum, quod consanguinitas dicitur sanguinis communicatio inter eos, qui ab eadem descendunt radice, & à sanguine parentum, quorum commixtione generatio procedit, & est quasi vnitas sanguinis, & consanguinei quasi eodem sanguine iuncti, ut dixit, I. C. in l. 1. §. sciendum 8. vers. Consanguineos autem, de stirpe & leg. hered. & aptè probatur in l. 1. vbi Greg. in summa, & in gloss. 1. tit. 6. part. 4. Et ideo coniuncti etiam appellantur, & comprehenduntur omnes eodè iuncti sanguine tam masculi, quam feminæ, Rebuff. in l. 1. vers. Decimo tertio de verb. sign. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloss. 9. num. 200. Menoch. lib. 4. pre.umpt. 84. num. 31. Simon de Pratt. de interpretat. vlt. volunt. fol. 129. num. 67. & fol. 337. num. 14.

num. 14. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 32. August. Barbof. Appellat. 56. num. 1. vbi plures, & in num. 3. ¶ ait contineri etiam naturales, ex And. Tiraq. num. 3. & 4. Peregr. 85. & 89. locis citatis, & Fufar. de substitut. quest. 369. n. 4. ¶ quare qui eodem sanguine iunguntur cognati dicuntur, quasi ex vno nati, seu quia nascendi initium quasi commune habuerunt, vt ait I. C. Vipian. in l. 1. & colligitur ex l. 2. Vnde cognati, non facile 4. §. cognati 1. l. Iurisconsultus, 10. §. nomen, 1. de grad. & affin. explicat. Cobb. in 4. 2. part. cap. 6. §. 6. num. 1. cum adductis à Pelaez de maiorat. 2. 2. part. quest. 6. num. 400. ¶ Definitur quoque ex his consanguinitas, vt sit vinculum personarum ab eadem stirpe descendentiū carnali propagatione contractum ex Cobbar. citato loco, P. Th. Sancio de matrim. lib. 7. disp. 50. 2. princip. vbi latè rem explicat, Io. Gutier. eod. tract. cap. 98. num. 1. Mart Bonacin. tract. eodem quest. 3. punct. 5. §. 1. num. 3. August. Barbof. de officio Episcopi 3. part. Allegat. 51. num. 1. §. 4. & Appellat. 57. a num. 1. cum seqq. pag. mibi, 169. vbi latè numerat omnes, qui consanguineorum appellatione continentur.

Ex quibus sequitur, quod cum iura sanguinis æquata sint inter masculos & feminas, eodem modo cognatos dici descendentes à masculis, sicut à feminis, vt colligitur ex l. fin. §. inter agnatos, de Gradib. & affin. quia cognatus verbum genericum est tam masculos, quam feminas apprehendens, licet iterum sumatur in specie pro descendentiibus à feminis tantum. Et agnatus priuatim à masculo descendem significat, ita vt cognatio in genere sumpta continet cognationem in specie & simul cognationem, vt constat ex l. inter cognatos, & ex l. 3. §. agnati, de suis & legitim. Princ. Inst. de leg. agnat. success. Simon de Pret. de interpretat. vlt. vol. lib. 1. dubi. solut. 11. n. 10. plures alij penes August. Barbof. Appellat. 13. num. 1. & explicat Io. Zaniz Parlada. quorid. diff. 90. sub num. 1. & D. Ant. Pichai. in princip. num. 2. inst. de Gradib. cognat.

Agnatorum vero nomine secundum veriorum opinionem non solum comprehenduntur descendentes, sed etiam transuersales, vt docent adducti per Mantia. de com. et. vlt. vol. lib. 8. tit. 12. num. 12. Menoch. lib. 4. presump. 88. num. 19. & conf. 424. num. 20. & seq. Fufar. de substitut. quest. 26. ex n. 4. Ancharr. conf. 52. num. 5. Tib. Decian. conf. 86. num. 28. & seq. lib. 3. Peregr. conf. 149. n. 6. & seq. lib. 1. nisi aliud ex mente disponentis colligatur, Menoch. num. 9. vers. secundus casus, Fufar. num. 10. locis citatis. Intrigli. de substitut. centur. quest. 83. num. 23. Cephal. conf. 10. num. 12. cum seqq.

Cognatorum quidem appellatione veniunt masculi generaliter tamen, specialiter vero feminæ tantum, l. 1. vnde cognati, l. inter agnatos, & vnde legitim. non facile, 4. §. cognationis, 2. de Gradib. Andr. Tiraq. de retract. lignag. §. gloss. 9. num. 11. Laurent. de Palat. in tract. quod cotante nate. num. 215. Ant. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 39. Fufar. de substitut. quest. 368. num. 1. nisi aliud de mente testatoris colligatur, vt si vocet cognatos de familia & domo, quia tunc non femina, sed agnati comprehenduntur tantum, vt bene explicat I. uat. num. 2. citato loco, Atque etiam naturales sub cognatorum nomine veniunt, ex Peregr. num. 85. & 89. in fine, & Fufar. n. 4. citatis in locis, ¶ Et cognati sub nomine consanguineorum comprehenduntur ex consuetudine aliquarum regionum ex Tiraq. n. 3. Peregr. 35. Fufar. 2. citatis in locis Ludouic. Gom. Episc. Serment. de off. 101. lib. 1.

Quos omnes iam agnatos quam cognatos vocamus genus, seu familiam. Genus igitur, quia omnes ab aliqua stirpe descendentes, etiam collaterales

comprehendit, vt docet Rebuff. in ligni, 621. vers. & variis generis, de verbor. sign. Io. Garcia de nobilit. in diuis. num. 5. & gloss. 1. §. 1. num. 37. plura August. Barbof. Appellat. 108. per totum. Genus autem aliquando sumitur pro qualitatibus, seu conditionibus personarum, vt sumitur verbum genus in cap. 7. §. 2. de reformat. Concil. Trid. quo inquiri iubetur, an ad Ordines promouendis ex Catholicis oriatur parentibus, an ex proditione damnatis, aut de matre serua natus sit, iuxta expositionem Mayoli de irregularit. lib. 4. cap. 2. P. Henrici. in summa lib. 10. cap. 17. in in comment. lit. C. An vero legitimus, vel liber, seu ex genere Hebraeorum descendens, prout explicat Cenedo ad Decretal. coll. 77. num. 20. Cui conuenit Filiucio de statu de cleric. vlt. 4. r. cap. 5. n. 6. vers. notandum secundo, licet reprobetur in hoc vltimo ab August. Barbof. de officio Episcopi, 2. part. Alleg. 10. n. 5. & probatur ex communi acceptione, nam cum scire cupimus sanguinis qualitates alicuius, interrogamus ex quo sit genere natus, quod improbare sumitur, principale pro accessorio sumendo.

Familia igitur est, quæ ex pluribus propagatis ab vna stirpe, qui processerunt ab illa constituitur, vt in l. pronuntiatio 195. §. item appellatur, vbi Rebuff. & Io. Brecheus. de verb. signif. Mol. lib. 1. de Hispan. primog. cap. 4. num. 40. & est idem ac domus, vt colligitur ex illo Luca 2. eo quod essent de domo & familia David, Cobbar. lib. 3. var. cap. 5. num. 4. §. secundum, vers. Nec iure probari potest, vbi equiparata has voces familia, domus, agnatio, & Gens, ex d. l. pronuntiatio, §. familia, vers. communi iure, Perezio de Lara de annu. vers. & capellan. 2. part. cap. 1. num. 15. August. Barbof. Appellat. 81. num. 1. & Appellat. 94. vbi latissime, nam omnes ex eo fiuntur, quod ab vno capite procedant, à Julio videlicet, qui primus eius nominis fuit, (licet vltimo nominetur à l. c. in d. §. item appellamus) prouenit vniuersa familia, quæ Italia postea dicta fuit, vt explicat Cobbar. ibidem, vers. Burgas idem iurisconsultus.

Qui autem comprehendantur sub nomine familiaris, videndum penes August. Barbof. in d. appellat. 94. vbi plures, & qui sub appellatione Domus, Menoch. lib. 4. presump. 88. & 89. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 27. cum pluribus congestis per eundem August. Barbof. Appellat. 81. per totum. ¶ Quibus etiam similatur nomen confortium, in quo veniunt omnes qui sunt eiusdem familiae secundum Philip Franc. in cap. si pater, col. pen. vers. O. Elauo, de testam. Mantica de coniectur. lib. 8. tit. 12. n. 18. lac. Menoch. lib. 4. de presump. 88. n. 17. Sim. de Prettis de interpretat. vltim. volum. fol. 189. num. 20. Peregr. de fideicom. d. art. 22. num. 42. August. Barbof. appellat. 98. per totum: vbi connumerat omnes, qui sub hoc nomine comprehenduntur. ¶ Et idem de nomine Profapia, quod importat idem ac Generatio, & familia l. ne simius, 21. l. cum sitis, 23. C. de Agric. & censu lib. 11. glossa in l. si quis ex corpore, C. de muni. l. g. eod. lib. Simon de Prettis de interpretat. vlt. volum. fol. 192. num. 61. Fufar. de substitut. quest. 333. num. 1. & ex aliis docet August. Barbof. appellat. 225. per totum pag. mibi, 281.

Quo sensu in vocibus prædictis genere videlicet, familia, domo, & cæteris comprehenduntur tam agnati, quam cognati vt ex l. cum pater, 77. §. cum inter, 18. de leg. 2. §. ceterum, de legit. agnat. success. l. fin. C. de verbor. sign. Socin. conf. 43. num. 10. lib. 3. Dec. conf. 481. num. 11. Ale. & Rebuff. in d. pronuntiatio, §. familia, sicut & de verbo, iurare probat, l. cum qui, 3. de interd. & vlt. l. librorum, 20. de verbor. sign. l. communium, 9. §. si vero sine liberis, 1. de natur. lib. l. 2. tit. 15. part. 2. Dec. in l. femina, n. 65. & seq. de reg. iuris, And. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloss. 9. n. 23.

Quare

Quare licet stirps proprie dicatur truncus arborum ex quo rami, germina, ferulæ, & virgulta proueniunt, humorem & vitam capiunt, vt colligitur ex l. seruus 28. §. si salietum, 27. ibi Ne stirpes laderes, ad l. Aquil. l. 1. §. si arbor. 2. de arbor. ced. Vnde dicitur ex stirpe, seu stirpitus, pro radicibus, decerpere, vt in l. 1. §. quod si quis 4. l. furtum, 7. §. si quis radicibus, 2. arb. furt. cess. tamen sumitur pro origine generis, & familiaris, vt constat ex illo Virg. Æneid. 3.

Quæ vos à stirpe parentum prima tulit tellus,

Quid. 2. Metam.

Semisfer interea diuina stirpis alumno,

Latus erat,

Misthoque oneri gaudebat honore.

Et probat text. in l. sicut 30. vers. ex stirpibus, vbi Rebuff. vtrumque amplectitur pag. mibi, 243. de verb. signif. quia sicut arboris stirps plures producit ramos, & ferulas, ita generis origo, & initium plures progenitos, ¶ Quare etiam dicitur fons, velut à quodam memoria fonte decurrens, vt in l. pronuntiatio, 195. §. item appellatur, 4. vbi idem Rebuff. illo tit. de verb. signif. ¶ Et etiam Cippus, ex Card. Tusch. lit. D. conclus. 202. num. 8. tom. 2. Paris. conf. 147. num. 52. lib. 3. August. Barbof. eos referet. Appellat. 50. num. 2. & num. 3. ait, quod eo nomine proprie tantum continentur, qui sunt fundamentum & stabilimentum domus, ex Menoch. lib. 4. d. presump. 88. in fin. Sim. de Prettis de interpretat. vlt. vol. fol. 289. n. 19. Aug. Barb. citato loco n. 3. vbi à num. 1. latè de hoc verbo.

Vnde sicut arboris stirps, seu radix plures distictos ramos, folia, & virgulta producit, & fons plures riuulos eicitur, ita stirps generis distictos ramos, & virgulta eicit, quæ lineas vocamus. ¶ Est igitur linea secundum Geometros, longitudo latitudine experta, 18. Ant. Tiraq. in tract. le mors, 2. part. declarat. 7. num. 18. pag. 201. Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 7. num. 40. ¶ Vnde sumitur pro funiculo in l. lineam, 26. ad l. falcid. & in linter eos, 19. de Adq. re dom. l. si seruus, 27. §. cum maritus, Ad l. Aquil. l. si quis uxori §. 3. §. si linea, de furt. 10. Ant. Pichard. in princip. num. 3. inst. de Grad. cognat. ¶ Et debet esse recta sine contractu, nec circuitu, l. si vultu fructus mibi, 9. Quæmadmod. vltus, caueat. l. si quod Dominus 64. de condit. indeb. Rebuff. in l. hoc verba, 73. 21. de verbor. signif. pag. mibi, 489. ¶ quare simpliciter de linea mentione facta, recta intelligitur, ex Bald. conf. 321. lib. 1. Bart. Socin. conf. 63. lib. 1. & vtrumque refert Pelaez citato loco num. 32. & 34. & conueniunt Ant. Peregr. de fideicom. d. art. 22. num. 24. & alij plures penes August. Barbof. Appellat. 135. num. 1. & in seqq. latè de materia. ¶ Et in nostro instituto accipitur pro quadâ genitorum catena proueniente ab stirpe, quæ descendentes alij ab alijs geniti se inuicè quasi tenent, & velut alligati eodem sunt sanguine, velut de amore dicitur. Vna est catena, quæ nos alligatos tenet. amor vita. ¶ Amor enim & sanguis quoad hoc equiparantur, Cobbar. in cap. requisisti, num. 7. de testam. Tiraq. de part. temper. causa, 22. Surd. de aliment. tit. 6. quest. 21. num. 4. Menoch. lib. 4. presump. 89. num. 70. Morla in empirio. 1. part. tit. 2. in princip. num. 201. Card. Mantica de tacitis & ambig. tom. 2. lib. 13. tit. 20. num. 2. cum seqq. Acced. in l. 34. num. 3. tit. 6. lib. 3. recop. P. Th. Sancius de matrim. lib. 6. disp. 26. num. 6. Stephan. Gratian. discip. par. forens. 200. num. 4. Christoph. de Paz in l. 63. styli, num. 4. Card. Tusch. lit. A. conclus. 326. tom. 1. plura Carol. de Grassis de effectibus amicitia, ita ex sanguinis infusione in genitos catena velut spiritaliter intellectu consideratur in l. 2. ibi, linea de part. reuerefo es ayuntamiento. ordenado de personas, que se

tieneen vnas de otras como cademe descendiendo de vn ray: e facen entre si gradus departidos, tit. 6. part. 4. vbi glossa, 4. ait, ¶ quod linea est collectio personarum ad eadem stirpe descendentiū gradus continens, & numeros distinguens, ex Io. And. in arbore consanguinitatis in 6. col. 2. in princip. & ex alijs explicat D. Ant. Pichard. in d. princ. num. 3. inst. de Gradib. Aug. Barbof. de officio Episcopi. 3. part. allegat. 51. num. 155. vnde linea collectiua, & multorum graduum inclusiua est, vt DD. in l. cum ita, §. in fideicommissio. de leg. 2. Menoch. lib. 4. presump. 187. num. 38. & conf. 585. n. 30. lib. 6. Surd. conf. 344. n. 14. & 15. lib. 3. Gracian. discip. for. tom. 4. cap. 775. num. 1. & 13.

Et licet à quacumque origine, seu stirpe non tantum vna, sed etiam plures (vt dixi) oriiri valeant lineæ distictæ, & diuersæ, velut ex pluribus filiis descendentiæ plures, vt notauit Paul. in l. maritus, C. de procurator. Carol. Ruin. conf. 149. num. 7. lib. 2. ad hoc adducti à Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 7. num. 29. tamen omnes in tribus linearum comprehenduntur speciebus; vna sursum, quæ ascendentes comprehendit, altera deorsum descendentiū; vltima ex transuerso siue à latere, quæ transuersalis appellatur, in l. 1. stemmata, 9. de Gradib. & expressius constat ex l. 2. tit. 6. part. 4. & ab omnibus tam iuris Cæsarei, quam Pontificij Doctoribus est receptum vt probat Aug. Barbof. d. Allegat. 51. num. 155. & seqq. Pelaez citato loco num. 37. ¶ At linea ascendens omnibus vnica tantum esse potest quia non plures partes, nec matres quis habere potest, & licet postea in plures deriuetur, & secernatur, tamen inspecta origine Patre, videlicet, seu matre, à quibus denominatur vnica dicitur, non plures, ex d. l. 2. tit. 6. part. 4. ex Bart. Socino conf. 33. col. 5. lib. 3. & probat Pelaez citato loco n. 29. ¶ Descendentia vero plures esse possunt, sicut ex 27

pluribus filiis plures descendentiæ, vt paulò superius probaui, ¶ quæ omnes continentur in verbis Posteri, & Progenies, quæ significant vniuersas descendentiū lineas, vt demonstrari videtur in l. fin. C. de emendat. liber. Franch. in cap. si pater, num. 10. vers. Quarta de testam. in 6. ¶ Et omnes qui his lineis ab stirpite deriuantur dicuntur Proles, Progenies, Soboles, Posteritas, Generatio, Descendentes, Liberi, semens, & sanguis, quæ synonyma sunt, & vnum quic significat, l. cum quis, 10. C. natur. liber. l. ne diuitius, 21. C. de Agric. & censu lib. 11. Cobbar. in cap. Raimaldus, in princ. 16. de testam. Pelaez d. 2. part. quest. 5. num. 402. Ant. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 23. & alij quam plurimi. ¶ De posteritatis vero appellatione, & an femina sub ea comprehendantur videndi Decius in l. 2. num. 62. vers. tertio reperit, de reg. iur. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloss. 9. num. 202. & 239. Rustic. in l. cum annus, de cond. & dem. lib. 2. cap. 5. num. 3. & lib. 6. cap. 9. num. 11. & seqq. Fufar. de substitut. quest. 330. num. 12. Card. Mantica de tactis, & ambig. conuent. lib. 23. tit. 17. num. 13. Alexand. conf. 160. num. 4. lib. 2. Ant. de Butt. conf. 9. viso puncto, num. 1. Ancharr. conf. 337. num. 3. Ruin. conf. 99. num. 4. lib. 5. Alban. conf. 85. num. 8. Menoch. conf. 40. num. 28. & conf. 90. num. 14. Card. Tusch. lit. D. concl. 210. num. 7. tom. 2. & lit. P. conclus. 891. num. 5. cum seqq. 6. & post omnes August. Barbof. Appellat. 208. per totum pag. mibi, 274. Et de appellatione posteritatis, & qui sub ea veniant, an posthumus, & femina, loquuntur text. in l. vocatio, 13. de iuner. & hon. l. quod his verbis, 83. §. idem testator de leg. 3. l. 1. immunitates, 4. de iure immunit. Peregr. num. 37. Rustic. d. cap. 9. Fufar. num. 1. Menoch. d. n. 28. locis citatis, Card. Tusch. d. lit. P. concl. 455. num. 1. Petra de fideicom. quest. 11. num. 85. Sim. de Prett. fol. 292. num. 61. & fol. 515. nu. 108. & fol. 293. n. 67. & fol. 337. n. 10. Menoch. de presump. lib. 4. presump. 91. in fin. & presump.

sumpt. 84. num. 29. & presump. 89. num. 20. & consil. 1. num. 184. & cons. 40. num. 28. & cons. 331. num. 15. & cons. 895. num. 10. & cons. 941. num. 12. & cons. 1012. num. 19. & cons. 1076. num. 6. Aug. Barbofa Appellat. 209. per totam pag. 275. † De appellatione vero Progenios, an comprehendat feminas, & descendentes ab eis, & tranversales, videantur Peregr. num. 71. Fufar. 335. Card. Tusch. lit. 9. concl. 891. Sim. de Pret. d. fol. 292. num. 60. locis citatis, Surd. de aliment. tit. 1. quest. 16. num. 3. Stephan. Gratian. tom. 1. discip. forens. 259. num. 13. August. Barbof. Appellat. 222. per totam pag. mihi, 278. † Et de verbo Proles, quod accipiatur de omnibus descendibus in infinitum, etiam feminæ, & tranversales improprie saltem, Peregr. n. 21. cum duobus seqq. Fufar. 326. num. 1. & seqq. Sim. de Pret. fol. 292. num. 63. locis citatis, August. Barbof. Appellat. 223. pag. 278. † Et idem de verbo Sobolis deducitur ex text. in l. 1. solut. matrim. l. 2. C. de infant. exposit. vbi gloss. etiam intelligit de naturalibus, & non legitimis, per text. in Auth. licet. C. de natur. liber. & l. 3. eiusd. tit. l. cum satis 23. in princ. & §. fin. C. de Agric. & cens. lib. 1. 1. Auth. Quibus mod. natur. eff. sui. §. si quis autem defunctus, latissimi me Rustic. in l. cum annis, lib. 2. cap. 6. num. 14. de condit. & dem. Fufar. loco citato quest. 334. a num. 1. Gironda de privileg. num. 1241. & alij penes August. Barbof. Appellat. 244. per totam pag. 292. † Et etiam descendentes omnes tam masculi, quam feminæ veniunt appellatione generationis, generisve, vt in l. liberorum, 220. in fine principij, iuncto §. fin. ibi, idcirco filios filiarum concepimus, de verb. sign. latè Rebuff. in l. signi, 62. illo tit. & in l. 1. vers. Decimo tertio, eod. tit. Peregr. num. 28. citato loco, Tiraq. de retractu lignag. §. 1. gloss. 9. num. 241. Burg. de Paz in Proem. num. 117. ad leg. tauri, Menoch. de presump. 94. num. 26. & presump. 88. num. 8. & cons. 1127. num. 9. & 10. Mantica de coniectur. ult. vol. lib. 8. tit. 12. num. 19. & de tact. & ambig. conuen. lib. 2. tit. 15. n. 5. cum seqq. Cald. Pereira de potest. eligendi. cap. 15. num. 27. & 28. Fufar. in d. tract. de substitut. quest. 329. num. 2. Cardin. Tusch. lit. G. concl. 38. & 39. & alij apud August. Barbof. Appellat. 108. per totam pag. 226. vbi pro, & contra DD. refert. † Idem per consequens dicendum est de verbo descendentes, quia omnes in infinitum masculos, feminas, natiuitatis, & naturales, comprehendit, nisi aliud voluntas, & subiecta suadeat materia, ex l. fin. C. de suis, & leg. Auth. de hered. ab intest. in princ. Cobbar. lib. 3. var. cap. 5. num. 4. vers. secundam, & in cap. R. a. iuratus, §. 2. in fin. de testam. Pet. ra de fideicom. quest. 1. num. 85. Peregr. eod. tract. art. 19. num. 11. & art. 22. num. 43. & art. 25. n. 8. & art. 30. num. 2. & 14. Menoch. de presump. lib. 4. presump. 91. in fin. & cons. 1. num. 184. & in alijs per plurimas consilijs. Fufar. d. tract. de substitut. quest. 327. num. 1. Petra de interpret. ult. vol. fol. 289. num. 24. Cardin. Tusch. lit. D. concl. 229. tom. 2. August. Barbof. plures alios adducens, Appellat. 70. per totam pag. mihi, 173. † simile etiam est nomen, Liberi, de quo in d. l. liberorum, 220. de verb. sign. l. officiales, 4. C. de Episcop. & Cler. l. 1. vbi gloss. C. de condit. insert. l. ult. C. de legit. hered. Auth. de hered. ab intest. §. 1. gloss. verb. liberi, in Clem. vn. de Baptismo, Arias Pinel. in l. 1. num. 33. C. de bon. materu. Peregr. d. art. 22. num. 41. & art. 25. num. 8. Costa in c. si pater, verb. Absque liberis, num. 22. de testam. P. Th. Sancius in decalog. tom. 1. lib. 7. cap. 9. num. 13. Gratian. tom. 1. discip. forens. 120. num. 16. Fufar. citato loco quest. 326. ex num. 1. Cardin. Tusch. lit. L. conc. 37. per totam tom. 5. August. Barbof. latè Appellat. 130. per totam pag. 239. † Et nomen sanguis, dum vocantur hi, qui sunt de sanguine, eisdem comprehendit, vt in l. Hac parte, 2. vnde cognati, & in l. vel si sanguine, 12. de ma-

num. vindic. l. vacantia, 4. C. de vacant. lib. 10. & in l. and. l. 24. de curion. eod. lib. Peregr. d. art. 22. num. 35. Fuiat. eodem tract. quest. 332. ex num. 1. Card. Tusch. lit. J. concl. 206. tom. 8. August. Barbof. Appellat. 57. pag. 169. & Appellat. 238. pag. 288. † Cui etiam similatur appellatio semen, vt in l. 1. C. de condit. insertis, Fuiat. d. tract. de substitut. quest. 332. ex num. 1. Petr. Surd. cons. 276. ex num. 6. cum seqq. Cephal. cons. 664. num. 25. August. Barbof. Appellat. 239. pag. 289. vbi ex citatis docet, quando sub eo nomine naturales, & collaterales comprehendantur. † Et denique eiusdem naturæ est nomen Mei, sub quo intelliguntur descendentes omnes secundum Petr. Rebuff. in l. in eorum, 91. vers. Postremo, de verb. sign. pag. 400. ex Guid. Papa Delphin. decis. 230. Petrus, & decis. 306. Generale, refert August. Barbof. Appellat. 151. num. 3. pag. mihi, 251. † sub quibus tam comprehenduntur feminæ, quam masculi, vt præcitat tenent, & Beroius cons. 77. num. 2. lib. 2. per text. in §. 1. vsque ad §. habetenus, ins. de Gradib. iuncta l. stemmata, 9. eod. tit. & Bal. cons. 321. incipit. Testamento caretur, lib. 1. & alij quos citat Corbulus tract. de iure empir. de causis priuationis ob lineam finitum, num. 40. fol. 56. † Et fratres etiam dicuntur de linea, ex l. Iurisconsultum, 10. §. Nam quoties, 9. vers. Idem faciendum, de Grad. & affin. tenent Bald. & Socin. in l. Gallus, §. Nunc de lege, col. 2. num. 3. de lib. & post. Burg. de Paz cons. 26. n. 40. Quod intellige respectu parentum, non verò respectu fratrum, vt ad bonum casum considerant Dec. consil. 379. Alciat. cons. 96. num. 20. sequutus à Iac. Menoch. cons. 326. num. 84. lib. 3. Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 7. num. 51. Et quando fratres & ceteri collaterales de linea dicantur, videndi sunt plures penes August. Barbof. Appellat. 135. per totam pag. 241. & seqq. † Et naturales etiam de linea dicuntur, vt tradit Dec. cons. 365. adductus à Zephalo cons. 591. a num. 1. cum seqq. lib. 4. vbi latè de hoc Peregr. de fideicom. d. art. 22. sub num. 80. ante medium, & alij penes Aug. Barbof. d. appellat. 135. num. 22. † Quare statutum loquens de posteris, seu progenie, intelligitur de omnibus descendibus in infinitum, vt in specie decisum fuisse in Rota decis. 154. n. 7. & 8. in nouissimis, recenset ex Ricciol. de neophyt. cap. 7. num. 29. August. Barbof. de officio Episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 37. loquens in statuto sanctæ Ecclesiæ Toletanæ puritatem in vniuersa progenie requiriti, quare sufficere probare stirpem, seu agnationem infectam absque graduum præfinitione, quia verbum progenies, de quo in d. statuto, hoc significat, vt supra diximus num. 31.

Et quamuis Iac. Cujat. & Horom. & eis relat. D. Ant. Pich. in d. princ. n. 4. & 5. ins. de Grad. duas tantum constituunt lineas, rectam videlicet, & tranversam in Crucis modum, & exemplum constituentes, quia sicut tranversales ex vtroque latere vnica amplectuntur linea, vt & accipitur in dictis iuribus, ita etiam recta linea, tã ex superiori ascendenti parte, quam ex inferiori descendenti velut vnica considerari valet, & debet. Quod velut nouum & à prædictis excogitatum extra omne ius, sequendum non est, sed reiciendum effectu saltem iuris, tum quia est aduersus iura prædicta clarè & specificè loquentia, tum etiam quia inter descendentes, & ascendentes maxima est in iure differentia, vt constat ex text. in l. nam est 15. de inoff. testam. l. scripto. 7. §. fin. sit ab. testam. nullis extab. & vnde l. d. & ex traditis per Io. Gutier. in c. quamuis pactum, num. 33. de pactis, in 6. sunt igitur correlatiui, qui ex duobus extremis constituntur, & licet inter se habeant mutiam relationem, & non possunt esse alij sine alijs l. fin. de acceptilat. l. fin. C. de Iudic.

Indic. l. 1. C. de expressis, lib. 10. Petr. Thom. Sancius de matrim. lib. 1. disp. 54. num. 1. & lib. 6. disp. 19. num. 10. Sanctar. var. resolut. 31. num. 31. part. 1. Farinac. 1. part. fragm. lit. E. num. 255. cum seqq. Cardinal. Tusch. lit. C. conclus. 1041. tom. 2. tamē ita diuersi sunt, vt velut contrarij in aliquibus considerentur, habentes inter se quasdam diuersas qualitates, & notas in iure differentias, saltem quoad certos effectus, quæ inter collaterales non inueniuntur, ita vt rectè separantur descendentes à descendibus, & e contra, nec in vna quoad iuris considerationem contineri linea videant, sed diuersas constituunt. Licet igitur vno intuitu lineæ aliter considerari omnes simul possint, quia descendentes ita præueniunt ab ascendibus, vt ex his illi veniant recta via, & sunt geniti, † tamen quia respectu vnus, v. g. Petri, diuersa causa est suorum ascenditium, ac sunt filij & ceteri eius descendentes, tam in honore eis exhibendo, quam in successione; vt iureque lineæ diuersi sunt in iure effectus. Bal. cons. 188. num. 2. in fin. lib. 1. Cardinal. Tusch. lit. C. dict. conclus. 1041. num. 21. tom. 2. quia in honore adhibendo ascendentes præferri debent, sicut descendentes præferuntur in successione; nec simul vtrique concurrere valent: rectè diuersas constituunt lineas ad diuersos effectus, & idè tres eorum species ex dictis iuribus, & rationibus communiter bene à DD. considerantur. † Nec idè quia tranversalium vna sit linea tantum, eadem vnica debet esse in ascendibus, & descendibus, quia ratio; quæ in his inuenitur ad eos separandos, in illis omnino deficit. Inter collaterales igitur nulla inueniri, nec excogitari differentia valet sicut inter ascendentes, & descendentes iure constituitur. Fateor tamen quoad nostrum probandæ puritatis institutum cessare prædictas rationes, & substitui posse Cujatij, & sequacium opinionem, cuius respectu nihil dissoni continet, nec differentia prædicta, nec alia considerari hac in specie valet.

Et licet linea collateralis ex iure in decimo finiatur gradu, linea verò ascendenti & descendenti in infinitum extendatur, vt considerant Salicet. inter consilia Ancharrani cons. 95. num. 9. Curt. Iun. cons. 22. Pelaez de maiorat. 42. n. 2. p. quest. 7. n. 30. Sim. de Pret. de interpret. ultim. vol. fol. 291. num. 45. August. Barbof. Appellat. 135. num. 12. pag. 242. tamen in iuribus sanguinis, quæ perpetua sunt, indefinitè omnes considerantur gradus, vt in maioribus perpetuis seruat, in quibus succeditur etiam in millefimo gradu, ex Bal. in cap. de feudis, March. per text. ibi, Andr. Tiraq. de vtroque retract. §. 1. gloss. 9. num. 23. pag. 134. Gregor. in l. 4. tit. 15. part. 2. & relati à Cobbar. in Epit. success. ab intest. num. 12. Suarez in l. quoniam in prioribus limit. 11. num. 19. pag. 102. Auend. in l. 24. tauri, gloss. 1. num. 12. Mol. de primog. lib. 1. cap. 3. num. 12. Ant. Peregr. de fideicom. art. 29. num. 9. & 10. Franc. Mantica de coniectur. lib. 8. tit. 12. n. 38. & post omnes Pelaez de maiorat. d. qua. 7. n. 70.

Sicut igitur in Catena, ad cuius similitudinem lineam dici, diximus, supra, annulus annulum capit, ita similiter in ascendencia, & descendencia, & in tranversali persona personæ generatione iungitur, quæ personarum coniunctiones gradus nuncupantur: ita vt quot generationes, seu coniunctiones personarum sunt tot inueniantur gradus, admodum videlicet scalarum, in quarum gradibus de vno in alium transitum facimus, sicut in specie nostra de gradu proximior in alium remotiorem, vt colligitur ex l. fin. §. Gradus 10. de Grad. & affin. l. 3. vers. Grado es, tit. 6. p. 4. vbi explicat Greg. gloss. 2. D. Ant. Pich. in d. Prima Pars.

princ. num. 6. ins. de Gradib. Aug. Barbof. de offic. Episc. 3. part. alleg. 51. num. 157. † Hi igitur gradus ad hoc deferuntur, vt per eos cognationis, & consanguinitatis proximitas dimentiatur, seu numeretur, vt animaduertit Valentia tom. 4. disp. 10. quest. 5. punct. 2. vers. cognatio, P. Thom. Sancius & alij statim citandi.

Ad quod certa & communis persona à qua omnes, de quorum consanguinitate agitur, proueniunt, constituenda est, vt inde gradus numerentur, quia tot gradus inter se intererunt, quot à communi stipite, seu persona distant. † In quo diuersa causa est iuris ciuilibus & Pontificij, nec meum est hic ex professo de ea agere, videndi tamen sunt Io. Andr. in d. consanguinit. arbore, & plures relati à Nic. Garcia. de benefic. 7. part. cap. 15. num. 24. cum duobus seqq. Ant. Pich. citato loco num. 8. cum seqq. & num. 12. vsque in finem. August. Barbof. de offic. Episcop. cum ab eo allegatis in d. alleg. 51. a num. 158. cum seqq. Petr. Thom. Sancius de matrim. lib. 7. disp. 50. num. 4. Valer. Regin. in praxi fori ponit. lib. 3. num. 14. Mart. Bonacin. & ab eo allegati de matrim. quest. 3. punct. 5. num. 6. † Sed in nostra puritatis probandæ materia graduum computatione non egemus, quia puritas, & macula à certo non proueniunt gradu, nec certa præcluduntur meta, vt infra in seqq. §. dicemus, & alibi passim per totum tractatum; sed à quocumque gradu & generatione proueniat macula, amplius non debetur, & nocet descendibus omnibus, quare non erit necesse personam primam maculatam speciatim ostendere, sed sufficit probare, ex genere oriri infecto præterforem, & pro tali communiter habitum, & reputatum extitisse, absque vlla personæ, maculæ, originis, nec graduum præfinitione, vt ex Io. Garcia. & Cabedo voluit Perezus de Lara de capellan. 2. part. cap. 4. num. 12. & 13. Aug. Barbof. citato loco 1. part. tit. 2. gloss. 17. nu. 37. † Licet optimus, immò & præexcellentiior probandæ puritatis modus sit assignatio personæ, in qua prima fuit macula, & ex ea per distinctos gradus vsque ad Præterforem descendentiã apertè probare, ex ratione text. in cap. ferier, 26. de testib. glossa pen. in cap. licet ex quadam eod. tit. & ex pluribus cumulatis à Peregr. de fideicom. art. 41. a num. 79. cum seqq. pag. mihi, 1162. Quæ omnia ferè in omnibus tribunalibus & communitatibus in quibus puritatis vigent statuta indubiè obseruantur.

§. II.

De nominibus, quæ ad purum, seu maculatam sanguinem pertinent.

S V M M A R I V M.

- 1 Puritas,
- 21 Impuritas,
- 38 Christianus veteranus,
- 42 Pulchrum,
- 43 Liberum,
- 48 Conuersus, & n. 52.
- Neophytus, sub d. n. 48.
- 49 Christiano nuncio, & n. 52.
- 53 Confessus,
- 56 Maranus,
- 57 Impurius,

Quid sint.

- 2 Puritas dupliciter accipitur; de iure communi, quo certi gradus præfinitæ sunt. Et de iure speciali statutorum, quo indefinitè procedit, num. 3: Differentia inter utrumque ius, n. 4. Indefinitè in Hispania accipitur, n. 10. Simplex dicitur, macula vero multiplex, numero 41. Ab ascendentibus in descendentes provenit, non è contra, n. 46.
- 5 Statutum simpliciter puritatem requirens sine certi gradus præfinitione an sit accipiendum secundum ius commune, necne? Affirmativa proponitur, à n. 6. Negativa defenditur, à n. 10. In dubio censetur se conformare cum iure communi, num. 6. Et illi non derogare, n. 7. Ab eo passivam recipit interpretationem, n. 8. Dubium ex iure interpretandum, n. 9. Interpretandum ita ut plus operetur, quam ductum ex iure communi, ne superuacuum maneat, num. 11. Et ius proprium est, aliquid de nouo inducere, num. 12. Dum est contra ius commune ex eo non interpretandum, ibid. Puritatis omnes in conscientia obligat, n. 17. Non tam respicit hæreticorum crimen, quam generationem & prauos mores eorum, n. 20.
- 10 Verbum, puritas, indefinitè in Hispania accipitur, Iudio in nostra Hispania non similatur verbo, Hereje, nec comprehenditur sub dispositione, l. 2. tit. 10. lib. 8. recop. num. 63 & 64. Idem dicendum de verbo, Moro, n. 65. & 66. Si verò probetur mentem iniuriantis fuisse conuiciandi alterum de actuali obseruatione legis Moysi, aut scilicet Mahometi, palinodiam absque dubio recantabit, n. 67.
- 12 Praxi seruata velut lex attendenda. Statuta contra ius commune ex eo non interpretanda, ibid. Intelligentia ita ut ei aliquid addant, ibid.
- 13 Verba & mens statutorum in primis attendenda. Neophytus, conuersus, confessus, Christianus nouus, synonyma sunt, n. 55. Christianus veteranus, & conuersus, purus & maculatus, licet contraria relatiua sunt, & de vno agendo inciditur in aliud, n. 58. Seruus & liber, Nobilis & plebeius, idem, n. 59.
- 13 Ordines D. Iacobi & Calatrava non requirunt militem esse Christianum veteranum. Sicut c. llogia, & ordo Alcantara exposcunt, & quomodo accipi debeat remissiuè.
- 14 Plurimum interest ad informationes puritatis, & examen testium & eorum depositiones, an sint statuta puritatis stricta, an procedatur ex iure communi, & in quo consistat differentia.

- 15 Commissarius nec iudex non debet interrogare testes de puritate indefinita deficiente speciali statuto. Nec testes est interrogentur hoc sensu respondere debent, secus stante puritatis statuto, n. 16.
- 18 Prohibitio ex iure communi tantum locum habet in hæreticis defunctis, & eorum descendentes intra gradum signatum, non in ceteris. Secus verò de iure statutorio, numero 19.
- 22 Impuritas aliter contrahitur ex iure communi, aliter ex statuto.
- 23 Iudæi illi ex nostris repelluntur statutis, qui fuerunt conuersi paucis ab hinc annis. Non verò qui ab Apostolis, & post eos. Iudæi, & eorum descendentes hypocritæ sunt, & virtutibus apparentibus alios decipiunt, n. 33. & 34.
- 24 Conuersi ex antiquissimis Iudæis geniti præferendi sunt descendentes à Gentilibus.
- 25 Maculatus, qui perclaris moribus, & virtutibus est præditus, an admitti ex puritatis statutis debeat. Quod sic ex n. 26. Contrarium, ex n. 31.
- 26 Persona eius cui defertur honor in primis consideranda.
- 27 Nobilitas ex propria virtute dimetienda. Nobilitas virtutum, vitæque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem, num. 28. Illegitimus virtuosus, nobilis & de familia dicitur, ibid.
- 29 Consuetudo non admittendi nisi nobilem seruari non debet in ignobile virtute clara.
- 30 Statuti non tanta vis sicut consuetudinis.
- 31 Statuta puritatis maculatos repellunt, quantumvis boni & pij existant. Sunt vitia, & seruanda, licet aliquos officere videantur, n. 32.
- 35 Iura propter bonos mores violanda non sunt.
- 36 Merita personarum non attendenda ubi agitur de iustitia.
- 37 Exempla nociua vitanda. Statuta ob bonum publicum non restringenda ex habilitate persone, ibid.
- 39 Bonum ex integra causa, malum ex quocumque defectu.
- 40 Purus ex omnibus, impurus ex vnicâ dicitur parte, & n. 44.
- 42 Pulchrum non dicitur, quod aliqua labe obsecatur.
- 43 Liberum non est, quod aliquo seruitutis reatu obnoxium est. Liber in parte, & in parte seruus, quis non potest esse, ibid. Sicut nec in parte nobilis, & in parte ignobilis, ibid.
- 45 Modicum fermenti totam massam corrumpit. Verba absque aliqua macula, minimam etiam reiciunt, ibid.

Moneta

- Moneta in parte falsa in totum reicitur. Bonum cum malo mixtum amplius bonum non dicitur, ibid. Sapor solus macula multum operatur, ibid.
 - 46 Qualitates sanguinis ab ascendenti in descendentes veniunt, non è contra.
 - 47 Macula à filio de nouo acquisita nec parentibus nec fratribus nocet.
 - 50 Origo vitiosa cum vitio transit.
 - 51 Res qualis est in origine talis est in acquisitione.
 - 57 Graduum probatio non requiritur in probanda macula.
 - 60 Connexorum eadem ratio, & sunt indiuidua.
 - 61 Palinodia an recantanda dum aliquis vocatur Iudio, o Moro, & n. seqq.
 - 63 Iniuria qua vocamus Iudæum aut Maurum quomodo in Hispania accipiat, & n. seqq.
 - 68 Dispositio pœnalis etiam ad similia non extenditur.
 - 69 Apostata cõprehenduntur sub verbo hæreticus.
- P**URITAS igitur (præter tradita supra quæst. 1. §. 4.) dicitur qualitas è maioribus in descendentes proueniens ex eo quod illorum nemo, cuius sit memoria ex Iudæis, nec Mauris, nec Hæreticis, conuersiue originem trahit, nec horum eos minima inficiat macula. Estque quasi quidam nitor ex eo proueniens, quod maiores, & parentes omnes fidem intrepidè & constanter obseruarunt catholicam, in eorum descendentes deriuatus. Quæ dupliciter capi potest, aut ex iure communi, quo habilitas seu puritatis qualitas ad officia & munera, sacrosque ordines obtinendos ab hæreticorum descendentes certis sunt gradibus præfinitæ, vsque ad secundum videlicet in agnatis, in cognatis verò ad primum tantum gradum per lineam rectam prohibitio extenditur, vt constat ex c. statutorum, §. de hæret. in 6. & in c. felicitis, §. quod si quis de penis eod. lib. l. 3. vbi Acebed. n. 24. & 31. tit. 3. lib. 8. recop. adductis pluribus à Farin. de hæret. §. 191. §. 1. n. 11. & 22. & §. 2. n. 50. & 51. P. Th. Sancio in decalog. lib. 1. c. 28. n. 2. & postea pluribus explicat, & de nobilitatis amissione ob hæresis crimen descendentes irrogata agit in c. 9. per totum, & alij plures Theologi adducti à Mart. Bonac. de irregular. disp. 7. q. 3. p. n. 7. Valenzuela conf. 91. n. 75. ita vt iure hoc inspecto puritate gaudere dicantur omnes post hæreticorum nepotes, & seminarum filios, vt ex præcitatâ patet.
- Secundò sumitur puritas ex iure speciali statutorum priuatorum quorundam Tribunalium, & communitatum pro descendenti in infinitum absque præfinitione aliqua ab antiquis Christianis, qui semper constanter fidem obseruauerunt catholicam, nec fuerunt aliqua contrariæ doctrinæ spurcicia coinquinati, nec quid in contrarium hominum notitia est assequuta, vt ex ipsismet statutis constat, & ex Simanc. de Carol. instit. tit. 17. n. 84. in fin. Io. à Roxas sing. 104. Paramo de orig. Inquisit. lib. 2. tit. 3. c. 1. n. 16. Perezio de Lara d. c. 4. n. 2. Ign. del Villar in sua sylua resp. 12. n. 42. Valenzuel. conf. 90. n. 1. & 43. & relatis aliis pluribus supra q. 2. verè. At de puritatis, n. 29. & vulgo non ita accipi solet puritas pro indefinita descendenti ab antiquis orthodoxis Christianis. Vnde differentia inter ius commune, & statutarium est, quod iure illo terminati sunt gradus, in statutis verò strictis, & ex communi nostra Hispaniæ acceptione non ita, sed in

Prima Pars.

quocumque etiam remotissimo gradu macula interuenit hæreticalis, seu aliens religionis obferuancia, omnibus postea etiam in infinitum nocet, vt testatur Ignac. del Villar citato loco, num. 42.

Ex qua differentia oritur primò, quod statutum requirens puritatem indefinitè nulla graduum præfinitione adhibita expressè saltem, intelligendum est de puritate inducta à iure communi, vt videlicet cooptandi sint omnes hæreticorum pertinacium descendentes post nepotes, secundum distinctionem traditam supra, & in c. statutorum, §. de hæret. in 6. cum aliis ibidem allegatis. Quod prima facie probari videtur ex dictis, & ex eo quod statutum puritatem simpliciter requirens absque vlla alia declaratione, nec expressione censetur se conformare cum iuris communis dispositione, ex l. 2. C. de noxal. act. Matth. Vvesembek in parat. ad Reb. de iure dotium, sub n. 11. vers. Puto tamen paulò ante fin. tit. Ign. del Villar in sua sylua resp. 5. n. 14. Aym. Crauet. de indemn. mulier. ex stat. Ferrar. n. 25. vbi citat ad hoc c. cum dilectus, 8. de conduct. c. ad audientiam, 15. vbi Abb. & DD. de cler. non resid. & illi non derogare DD. in l. 4. §. Prator ait, de 7 damno infecto. Pelaez de maiorat. 1. part. q. 58. n. 190. Rota apud Io. Baptist. Coccin. decis. 157. n. 6. & decis. 488. n. 7. sed potius ab eo passivam recipit interpretationem, ex l. §. lex falcid. vbi Bart. & DD. Ad l. falcid. idem Bart. & etiam DD. in l. omnes populi, in 3. q. 6. principalis, de iust. & iure. Valquez de success. creat. lib. 3. §. 22. limitat. 17. n. 85. vsque ad 91. fol. 554. Marta de iurisdic. 4. part. casu 28 n. 15. & casu 55. n. 13. & 14. vt vnde receptum, quod dubium statutum ex iure interpretandum venit, vt in l. 2. C. de noxalib. vbi Bart. gloss. fin. in l. fin. §. in computatione, vbi Bald. C. de iur. de liber. cap. ad audientiam, 15. de cleric. non resid. tenent Abb. n. 5. Felin. 4. in c. ex litteris, de constitut. Bald. in d. l. omnes populi, n. 35. Menoch. de adipisc. rem. 4. n. 25.

Sed contrarium in Hispania nostra verius iudico, vt videlicet in dubio statuto, quod puritatem indefinitè requirit nulla circa gradus addita præfinitione, debeat fieri interpretatio stricta puritatis omnium ascendentium, nulla graduum facta restrictione. Tum quia hoc sensu communiter in Hispania sumitur, & sensus communis verborum sequi semper ab omnibus debet, vt iam supra in principio huius quæstionis probauit. Tum etiam quia illa interpretatio in statutis sumenda est, quæ ultra iuris communis regulas aliquid plus operetur, ne superuacua statuta maneat vt pluribus relatis docet Ludolph. Schader. de feud. 7. part. c. 2. n. 53. & c. 7. n. 35. Gracian. discept. for. tom. 4. c. 68. 2. num. 10. Immo hoc proprium statutorum est aliquid de nouo inducere, ex adductis ab Ignac. del Villar in d. sylua resp. 5. num. 67. à Marta de iurisdic. 4. part. casu 62. n. 15. & casu 85. num. 30. & ab Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 16. comm. c. 2. lit. A. pag. mibi 1391. & cum statuta puritatis sint contra ius commune, ex eo interpretanda non sunt ex egregia doctrina Bald. in l. maximum vitium, num. 4. C. de lib. præter. & in c. cum non liceat, n. 5. de præscript. Immol. in l. si verò, §. de viro, num. 10. solut. matrim. Tib. Decia. conf. 6. n. 31. volum. 1. Zephal. conf. 536. n. 1. volum. 4. Socino Sen. conf. 51. n. 6. vol. 3. Paris. conf. 91. ex num. 12. vol. 3. Riminald. conf. 608. n. 38. vol. 6. conf. 142. ex num. 34. Gozald. conf. 19. num. 18. Rota decis. 158. num. 8. & 9. lib. 2. dinerfor. plures apud Martam de iurisdic. 4. part. casu 85. n. 25. & apud Gracian. discept. forens. tom. 2. c. 300. n. 15. & 16. & 10. 4. c. 68. n. 11. & 12. sed etiam si generaliter loquantur, intelligenda sunt, vt aliquid iuri communi addant ex Alex. conf. 24. animad. n. 12. li. 2. Grac. Archiep. dec. 188. sub n. 9. quare stricta puritate cõtineri in statuto præsumendū est, non verò generalem præfinitam à iure communi, cum

E 2 quo

quo non conuenit communis huius vocabuli acceptio, nisi seruata praxis aliam interpretationem magis suadeat, l. si de interpretatione, 37. de legib. cum adducendis infra hac quaestione, §. 4. num. 107.

13 In quo plurimum verbis & menti ipsorum statutorum attendi debet ex adductis ab And. Tiraquel. de retrah. lignag. §. 2. gloss. 1. num. 5. & 6. Andr. Gayl. lib. 2. obseruat. 79. num. 5. vt in stabilimentis Ordinum D. Iacobi & Calatraue probat Valenquea consil. 90. num. 37. versio. quoad primam, cum sequentibus. Ex eo, inquit, quod non exposcunt expressè admittendum Christianum veteranum esse debere; provi in statuto Toletano, & Collegiorum, & Ordinis Alcantaræ ad litteram requiritur; sed tantum quod non sit infectus macula conuersorum, seu à sancto Officio penitentiarum, non requirunt præcisè, quod illa probetur specificè qualitas, sed eo tantum, quod non probetur macula penitentiarum, seu conuersorum, militem admittendum ex quadam Rotæ decisione probat. Quod an verum respectu prædictorum Ordinum, nunc non disputo, dicam tamen inferius in §. sequenti, num. 51. cum sequentibus; sufficit enim pro nunc docere, quod verba statutorum hac in specie & similibus sunt plurimum attendenda, vt sciatur, an cum iuris communis qualitatibus sint contenta, an verò vltèriùs procedant, plus aliquid requirendo ex supradictis, & dicendis.

14 Secundò ex eadem differentia oritur, quod plurimum attendi debet in informationibus puritatis conficiendis, & in testium examine, & in eorum depositionibus, an statuta specialia puritatis interueniant? Anque puritatem in infinitum requirant? An verò ex iure communi tantum informatorium

35 fiat, & testes interrogentur? Quia hac in specie, nec Iudex commissarius tuta poterit interrogare anima de puritate indefinita, cum causa, & ius interrogandi deficiant; nec quidem testis, & si ita interrogetur, tenebitur hoc in sensu respondere, nec interrogatis plenè satisfacere, velut sine causa, & iniuste interrogatus ex Nauarro in cap. humana aures, quaestione 1. numero 9. 22. quaestione 1. Sayro in clauis Regiæ lib. 4. cap. 5. num. 4. & lib. 12. cap. 17. numero 29. Martin. Bonacina 2. tom. de iuram. disputat 4. quaestione 1. punct. 7. num. 5. versio. secundo sequitur. & ita poterit tuta conscientia descendente à Iudeis & Sarracenis, & hæreticis vltra gradus prædictos à iure communi signatos Christianum veteranum nuncupare, intelligendo in sua mente, provi ius commune requirit, & Iudex interrogare debebat, vt doctè docet Peri. Thom. Sancius in Decalogi præcepta lib. 2. cap. 28. quaestione 2. num. 16. † Stante verò puritatis rigorofo statuto aliud est asserendum, quia tunc & Iudex poterit, & debet circa puritatem indefinitam interrogare, & testis hoc in sensu, & secundum veritatem satisfacere, quia adest causa & ius speciale, statutum videlicet, cuius virtute interrogatio procedit, & per consequens responsio secundum eam, & eius sensum fieri, ex Valencia 2. 2. disputat. 1. quaestione 13. puncto 2. & ex ratione tradita ab eodem Thom. Sancio citato loco lib. 3. cap. 6. num. 16.

16 Et statuta hæc omnes in conscientia obligant, vt ex cap. 1. cap. fin. de constitut. cau. qui resistit. 11. quaestione 3. Rebuff. respons. 11. versio. & adductis ab Henrico de Bortis de Synodo Episcopi, 3. part. artic. 1. num. 253. relatis per Valenquea consil. 34. num. 123. pag. 281. & aliis probauit supra quaest. 2. ex numero 1. cum sequentibus, de quo principali dubio amplius dicam infra quaestione 14. §. 4.

17 Et statuta hæc omnes in conscientia obligant, vt ex cap. 1. cap. fin. de constitut. cau. qui resistit. 11. quaestione 3. Rebuff. respons. 11. versio. & adductis ab Henrico de Bortis de Synodo Episcopi, 3. part. artic. 1. num. 253. relatis per Valenquea consil. 34. num. 123. pag. 281. & aliis probauit supra quaest. 2. ex numero 1. cum sequentibus, de quo principali dubio amplius dicam infra quaestione 14. §. 4.

ex numero 29. cum pluribus sequentibus.

Estque altera differentia inter ius commune, & speciale statutorum puritatis, nam prædicta prohibito ex iure communi tantum locum habet in veris hæreticis defunctis, seu velut tales per sententiam declaratis, & condemnatis, & eorum descendentes; non verò in descendentes reconciliatorum, nec in Iudæis, Sarracenis, nec cæteris, qui existentes extra fidem ad eam sacro Baptismate suscepto libenter accedunt, quia cum non sint verè hæretici, non subiiciuntur canonum dispositioni, vt ex eodem cap. statutum, cæteri que iuris allegatis constat, & expressè tenet P. Suarez disput. 43. de irregularitat. sect. 3. num. 8. Filiucio tract. 20. cap. 9. quaest. 3. num. 241. penes Mart. Bonacina de irregularitat. disputat. 7. quaest. 3. punct. 7. num. 11. & colligitur ex allegatis ab Augustin. Barbosa de Officio Episcopi. 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 6. & sequentibus. † Statuta verò puritatis non solum descendentes à veris hæreticis, seu damnatis expellunt, sed etiam à reconciliatis; & impropiis hæreticis, qui se libenter à Mosâicis & Sarracenis obseruationibus ad fidem Orthodoxam conuersi fuere, etiam si nullum aduersus eam crimen patruerint, nec veri hæretici nunquam extiterint, qui conuersi, aut Neophyti dicuntur, vt ex ipsismet statutis patet, & loquitur Salcedo in pract. crim. canon. cap. 23. num. 11. & sequentibus. Roxas d. sing. 104. Ignac. del Villar d. respons. 12. à num. 32. cum sequentibus, maxime num. 40. & aliis ibi. † Quia statuta non tantum crimen sicut ius commune respiciunt, quantum generationem, & prauos mores, quibus omnes hi laborant, & qui in omnibus, etsi non verè hæretici fuerint, æquè inueniuntur ex præcatis, & congestis supra quaest. 1. §. 4. per totum.

Impuritas verò è contra dicitur macula orta à maiorum praua legis Mosâicæ, sectæve Mahometanæ, & hæreticorum obseruatione, & ad vniuersos omnes descendentes transmissa, & deriuata, qua ab honoribus, & officiis puritatem requiritibus omnino arcentur, & repelluntur, velut infames, & detestabiles personæ, quorum progenies in infinitum impura dicitur, vt constat ex Acebedo in l. 1. num. 2. tit. 7. lib. 1. recop. P. Thom. Sancio in decalog. lib. 2. cap. 28. num. 16. Perezio de Lara in d. cap. 4. num. 72. & Ignac. del Villar in sylua respons. 12. num. 40. & sequentibus. & alij per plures in quaestionibus præcedentibus allegatis.

Et secundum distinctionem paulò ab hinc circa puritatem appositam, impuritas respectu iuris communis contrahitur ex praua ascendente obseruatione, & proterua vsque ad mortem vltra paterna vsque ad secundam generationem, & per sceminei sexus descendentiã ad primum tantum gradum, cæteri verò post hos gradus iure communi puri dicuntur, & reputantur; respectu verò herum statutorum vltra eos gradus indefinitè macula deriuatur, & cæteris omnes, atque vniuersos apprehendit descendentes, & successores.

Quoad verò Iudæos intelligendum est de illis, qui paucis ab hinc annis ex perdidit Iudæis, & Apostatis conuersi ad fidem fuerunt, quorum conuersio proxi maxime ficta fuit, & prauis eorum mores patentes, & plurimum nocui: non verò de eis, qui olim conuersi fuerunt ab Apostolis & post eos, quorum descendentes hodie & vetustissimi Christianicolæ habiti, vt optime distinguit, ac explicat Did. Velasquez in defens. statuti Toletani, cap. 10. versio. Consuevit antiquissima tempora, pagina 12. & cap. 19. versio. Propterea nostra statuta, pag. mibi 45. & Auendaño, Oralora, Heredia, & Olano in locis citatis

11 status per Fr. Linman Roderic. rom. 3. regul. quest. 11. et. 1. post princip. rom. 1. & idem de eis qui conuersi fuerunt, anno 1400. decimum refert in Barcinonæ senatu Pontanella de pæct. nupt. claus. 5. gl. 1. p. 1. n. 107. † Inmò conuersos ex antiquissimis Iudæis gentes, qui nunquam perfidi, aut infideles extiterunt, præferendos descendentes à Gentilibus; docet idem Velasquez in c. 56. in princip. & deinceps, cuius rationem reddit in cap. 41. versio. Tum & illud adde pag. 98.

25 Sed cum impuritas hæc non solum ex praua aliena legis obseruatione oritur, sed maxime ex prauis moribus, quibus præcipue descendentes Iudæorum, & Maurorum laborant, qui præcipua causa eos excludendi fuerunt, vt sæpius dixi; dubitari potest, an eis cessantibus, & Prætorum macularum bonis & præclaris moribus, & excellenti virtute præditis arceatur nihilominus velut impurus à prædictis honoribus, & dignitatibus. Et videbatur quòd non, tum quia ratione cessante, debet etiam cessare statutum dispositio.

26 † Tum etiam quia imprimis consideranda persona est eius, cui defertur honor, siue muneris administratio, text. ad propositum aureus in l. honor 14. §. de honoribus, de muner. & honor. † Tum quia præcipua nobilitas, & animi laus ex propria virtute dimittenda est ex D. Hieronym. ad Celant. summa nobilitas est, clarum esse virtute. Ambros. de Noè cap. 4. Probati viri genus virtutis profapia est, & Alexandrinus Baronio teste tomo 8. anno 600. dicebat. Vera nobilitas non ex sanguine, aut carne; sed ex virtute animi accipit formam, & claritatem. Et sic vidimus quod illegitimus licet Nobilis esse non possit ex Balduo in l. fin. Cod. de verbor. significat. Tiraquel. de nobilit. cap. 15. num. 24. si verò sit virtuosus nobilis, & de familia dicitur, & sic Decurio esse potest, per l. generaliter, 3. §. spurios, de decurion. Marc. Anton. Genuens. prædict. Eccl. quaestione 632. num. 3. † Tum denique, quia sic expressè probari videtur in cap. venerabilis frater, 37. de præbend. & dignit. vbi constitutum habebimus, quod virtutum nobilitas, vitæque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorum. † Et idèd si in Ecclesia inueterata sit consuetudo non recipiendi nisi nobilem, & ex illustribus natum parentibus est cooptandus virtute clarus, licet generis ignobilis sit, & ex non claris parentibus natus, quod cum in consuetudine iure admittatur, debet maiori ex ratione admitti in statuto, † quod non tantam obtinet vim sicut consuetudo, arg. text. in cap. cum super, 9. de nunciat. & obed. iuncto text. in cap. fin. de consuetud. & traditis per Decium in cap. quæ in Ecclesiis, de constitut. & per Crauet. de antiq. tempor. 1. part. sect. Circa primam partem, num. 41. Ioseph. de Rusticiis in l. cum exus, de condit. & demonstr. lib. 3. cap. 12. num. 31. Sigisim. Scaccia de appellat. quest. 2. num. 29. versio. Atque ita nobilem non virtuosam non præferendum ignobili virtuosum tradit Menchaca 1. controuer. illustr. 25. n. 31. quem nuper ad hoc refert Hermosilla ad prolog. 5. partitæ, gloss. 3. num. 4. Quare ex his & aliis huius opinionis fuerunt Fr. Anton. à Corduba Franciscanus in suo quaestionario, quaest. 54. conclus. 3. fol. 478. Aug. Barbosa in supè allegata gloss. 17. à n. 15. cum seqq. refert, licet non sequatur Did. Velasq. in defens. statuti Tolet. c. 8. in fin. versio. Interim verò. Valerius diff. vtriusque fori, verb. gener. diff. ca. ante fin.

28 Anton. Genuens. prædict. Eccl. quaestione 632. num. 3. † Tum denique, quia sic expressè probari videtur in cap. venerabilis frater, 37. de præbend. & dignit. vbi constitutum habebimus, quod virtutum nobilitas, vitæque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorum. † Et idèd si in Ecclesia inueterata sit consuetudo non recipiendi nisi nobilem, & ex illustribus natum parentibus est cooptandus virtute clarus, licet generis ignobilis sit, & ex non claris parentibus natus, quod cum in consuetudine iure admittatur, debet maiori ex ratione admitti in statuto, † quod non tantam obtinet vim sicut consuetudo, arg. text. in cap. cum super, 9. de nunciat. & obed. iuncto text. in cap. fin. de consuetud. & traditis per Decium in cap. quæ in Ecclesiis, de constitut. & per Crauet. de antiq. tempor. 1. part. sect. Circa primam partem, num. 41. Ioseph. de Rusticiis in l. cum exus, de condit. & demonstr. lib. 3. cap. 12. num. 31. Sigisim. Scaccia de appellat. quest. 2. num. 29. versio. Atque ita nobilem non virtuosam non præferendum ignobili virtuosum tradit Menchaca 1. controuer. illustr. 25. n. 31. quem nuper ad hoc refert Hermosilla ad prolog. 5. partitæ, gloss. 3. num. 4. Quare ex his & aliis huius opinionis fuerunt Fr. Anton. à Corduba Franciscanus in suo quaestionario, quaest. 54. conclus. 3. fol. 478. Aug. Barbosa in supè allegata gloss. 17. à n. 15. cum seqq. refert, licet non sequatur Did. Velasq. in defens. statuti Tolet. c. 8. in fin. versio. Interim verò. Valerius diff. vtriusque fori, verb. gener. diff. ca. ante fin.

30 At contraria opinio & ratione verior, & vsu & consuetudine Tribunalium, & communitatum approbata sæpius supra extat, tum ex ipsismet statutis ita

primis Pars.

expressè decidentibus, vt ex Toletano hisce verbis Etiam quantumuis probi, & sancti, quantumuis sint in Christo Iesu nostraq. fidei articulis rectè sapientes. † Tum quia in communi lata fuerunt statuta hæc puritatis, quod sufficit, quantumuis aliquibus ex post facto indebitè officere videantur, l. nam ad ea. §. cum similibus de legibus. Did. Velasquez in d. cap. 58. † Tum quia nullatenus dectet, vt tali quaestio colore scopus præbeat ad sanctarum sanctorum violationem, nihil enim plus descendentes Iudæorum, velut maxime ad suum commodum sagaces, & calidi, vt dixit Ioan. à Roxas secunda parte de hæreticis, num. 6. optare possent, nisi ex ficta sanctitate; & probis apparentibus moribus, statuta hæc, & communitates violare, ipsi enim ex se hypocritæ sunt, sanctitatem, & bonos mores fingunt, prauisque à natura habent, ex Eymérico in direct. 3. part. de modis decem hæretic. versio. decimus modus, Io. à Roxas de hæret. 1. part. num. 352. & seqq. † quibus non solum idiotas & simplices, sed & doctos & literatos decipere intendunt, & solent, secundum Peñam d. 3. part. Directorij commun. 2. versio. decimus modus. † Tum quia propter bonos mores cuiusquam iura violanda non sunt, ex cap. 1. vbi Bald. notab. vlt. vt litè pendente, Iass. in l. qui iurisdictioni, colum. vlt. de iurisd. om. iud. Dec. in cap. Postremo, in fin. de appellat. † & vbi agit de iustitia, merita personarum attendenda non sunt, ex l. cum pater, 77. §. rogo, 25. de leg. 2. cap. mulier. 29. 33. diff. Bal. in cap. sedes, ante fin. de rescript. plura congerit Andr. Tiraq. de panis temper. causa, §. 1. & vtrumque amplectitur Salcedo in pract. Cam. can. cap. 23. num. 17. † Tum denique, quia praua exempla per plurimum vitanda sunt, ex eis enim plerumque iurium violationes, & transgressiones iustitia sequuntur, cum communis boni, & Tribunalium damno, & detrimento, ex I. C. in l. obseruandum, 47. de Iudic. l. 1. in princip. Ad S. C. Maced. l. diuus 33. de re iud. l. exemplo, 7. vbi notat Hugò Donel. C. de probat. Costanus lib. 1. quaest. iuris cap. 16. num. 3. præcipue quia statuta ob bonum publicum lata restringi non debent ex habilitate personæ vt per Bart. in l. si quis in graui, §. vtrum, num. 4. versio. venio ad secundum ad Syllanian. Gracian. disceptat. forens. tom. 2. cap. 209. num. 11. quod ita seruari video communiter in omnibus communitatibus & Tribunalibus, & quidem summo iure & ratione.

Vnde (vt à diuerticulo reuertamur) prouenit Christianum veteranum esse, qui per omnes indistinctè gradus ab orthodoxis descendit, & absque eo quòd sit immixtio aliqua prauitatis hæreticæ obseruationis, arg. Auth. de referendar. sacri Palatii circa fin. ibi, & præcipue in viris procedat ex patribus quidem bonis, vbi gloss. verb. ex patribus, Io. à Roxas in d. sing. 104. num. 10. † quia sicut bonum ex integra causa, malumque ex quacumque dicitur defectu, Glossa verb. vita puritate, in Extrauag. execrabilis, de præbend. † ita purus ex omni parte, impurus verò ex vnica etiam linea, vel minima dicitur parte. Perezius de Lara in d. cap. 4. num. 73. Valenquea consil. 90. num. 43. facit. text. in l. 2. §. fin. C. de hæretic. Bart. in l. nullam, 1. & 2. lect. C. ex quib. caus. infam. Tiraq. in l. si vnquam verb. reuertatur, num. 94. vsque ad 103. & num. 243. C. de reuocand. donat. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 35. num. 2. & 3. cum seq. Roman. consil. 199. num. 2. † Quia puritas simplex, macula verò multiplex dicitur, vel à patre, vel à matre, ex vnica, vel pluribus lineis, vel ex omnibus, sicut de bono & malo, dixit Aristotel. lib. 1. magn. moral. cap. 34. bonum quidem & purum pro eodem aliquando sumuntur, facit à contrario sensu, quod docuit Plato de legibus Dialogo 4. Impurus enim (inquit)

malū est animus, boni autem purus, ab impuro autem capere munera neque bonum virum, neque Deum decet.

42 † Atque idēd sicut pulchrum non dicitur quod aliqua foeditatis labe etiam minima obsecatur, vt docuit Aristoteles libro 4. Metaphysicā cap. 3. † Nec liberum, quod aliquo seruitutis reatu obnoxium est, non solūm liberum est, quod est praeditum omni libertate, & absolutum omni seruitute, glossa in l. si profundo, verb. liberum. C. de transact. Baldus in cap. qua in Ecclesiarum, num. 6. de constitut. Aym. Craueta consil. 122. num. 5. & 6. volum. 1. Beroi. consil. 158. num. 24. lib. 1. Paris. consil. 81. num. 4. lib. 3. copiosē Honded. consil. 52. num. 5. vsque ad 55. vol. 1. Sicut nec ex parte liberum, nec ex parte seruum esse, vt in l. si pariter, 9. in fin. de liber. causa, & in l. Titie, 100. de condit. & demonst. l. vnic. in princip. vers. Quis enim patiatur, C. de lat. lib. toll. Anton. Gomez 1. var. cap. 9. num. 16. nec ex parte nobilis, & ex parte ignobilis iudicari, vt ex d. l. si pariter, ex l. iudicata, 29. de except. rei iud. l. vlt. C. de sent. pass. & restit. tener Ant.

44 Fab. in C. lib. 7. tit. 19. definit. 7. num. 10. † ita non dicitur purum, nisi quod ab omni, minima etiam, macula liberum, & solutum esse apparet, aliās tale dici non poterit, probat Petr. Nauarra de restitutione,

45 1. tomo lib. 2. cap. 4. num. 369. † quia modicum fermenti totam massam corrumpit, vt Apostolus. 1. Corinth. cap. 5. & ad Galat. 5. Mendosa lib. 1. Reg. cap. 2. num. 11. annotat. 20. fol. mibi, 802. §. 15. tom. 1. & n. 26. §. 2. cum duobus segg. Did. Velasquez in defens. statuti Tolet. cap. 35. & 36. Sandoual in Chronica Caroli, 5. lib. 29. §. 39. fol. mibi, 365. vt denotant verba illa absq; aliqua macula posita in quasi omnibus statutis, quae excludunt quamlibet etiam minimam, vt ex l. si seru. 7. 1. §. ait Praetor. 7. de acquir. her. l. mulier, 24. §. fin. de cond. inst. ad nostrum propositum considerant Steph. Gracian. tom. 5. discept. forensis. §. 4. num. 54. & Celsar. de Grassis decis. 5. num. 5. in fin. Qui filii sint legitimi, sicut moneta ex optimo confecta metallo, si tamen aliquid falsi contineat in totum reicitur, vt in l. 1. & 2. C. de falsa moneta, l. elegantior, 24. §. qui repr obatos, 1. de pign. act. & bonum cum malo mixtum amplius bonum dici non potest, arg. l. aded. 7. §. cum quis. 7. de acquir. rer. dom. §. cum ex aliena materia, 27. inst. de rer. diuis. vtrumque amplectitur Ricciolus de iure person. extra gremium Eccles. lib. 5. cap. 2. 1. num. 9. in fin. & num. 10. & idēd huius maculae solus sapor, atque gustatus multa, quae fierent, ne fiant, diuertunt, vt dixit Fontanella de pact. nupt. claus. 5. gloss. 1. p. 1. n. 104. accipit enim eandem distinctionem de iure communi, & statutario, de qua supra egi, nec enim sapius idēd reperere erit fas.

46 Ex eisdem etiam sequitur, quod puritas seu macula, & ceterae sanguinis qualitates ex matribus in descendentes proueniunt, & deriuantur, ex quibus semper dimetiuntur, & regulantur, vt optimē probat Baldus in cap. ceterum, num. 17. de iudic. Io. Garc. de nobilit. gloss. 12. num. 48. Andr. Tiraquel. cod. tract. cap. 16. num. 2. & seg. Io. Raynut. tract. eod. quæstion. 5. princ. c. 13. Ioan. Mantua in Glossa iuris clas. 1. dialog. 10. adducti à Flores de Mena ad Anson. Gamm. decis. 112. Farinac. decis. 71. num. 4. & decis. 120. num. 1. part. 1. & decis. 75. num. 1. part. 2. in posthum. numquam verò ex ipsa progenie in maiores deriuari valent iura sanguinis, quia etsi aliquando hoc eueniat, vt probaui supra quæstione 1. §. 3. num. 25. cum sequentibus intelligendum est accidentaliter, propriē verò, & naturaliter nullo modo, vt ex praedictis patet. † Quare macula nouiter contracta, & à filio acquisita patri, nec ceteris ascendentibus nocere non valet, velut si ex matre impura natus fuerit, seu deseruerit Catholicam fidem, & contra-

riam ei legem, aut sectam fuerit sequutus, aut poenitentiam in sancto Inquisitionis Officio passus, nam haec sibi, & suis nocebunt descendentes secundum in hac quæstione dicta, maioribus verò nullo modo, nec quidem fratribus, nec aliis, qui ab eo sanguinem per generationem non receperint, quod & indubium est, & passim stylo, & praxi communiter receptum.

Conuersus igitur nominatur, non solūm, qui nouiter conuersus fuit ad fidem, vt Cobbar. loquitur in Clem. si furiosus, 1. part. §. 2. num. 7. Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 51. num. 28. iunctis duobus num. segg. (qui Neophytus etiam nuncupatur text. in cap. sicut 48. dist. idem Cobbar. in d. §. 2. num. 8. vers. Quarta conclusio, Ignac. del Villar in loco infra citando num. 38. Salcedo in pract. crimin. can. cap. 23. num. 1. August. Barbofa de offic. Episcop. 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 2. Mart. Bonacin. pluribus cumulatis de irregul. disp. 7. quæst. 2. punct. 1. num. 4. & 5. Ioan. à Roxas sing. 104. num. 6. & Farinac. de heresi. quæst. 188. num. 122.) sed & omnes eius descendentes indefinitē conuersi etiam dicuntur, Roxas citato loco num. 8. iuncto n. 10. Ignac. del Villar. in sua slyua resp. 12. num. 42. † vbi ait, quod verbum illud, Christianos nuenos, non tantum de recenter ad fidem, & religionem Christianam conuersis intelligendum est, ex communi, & receptissimo idiomate Hispaniæ, sed etiam de illis, qui à Iudæis antiquam trahunt originem, & sic vsus, & consuetudo receptum habet, & obseruat, non tam quia verē conuersi sint, sed quia descendunt ab eis, qui ex aliena ad veram fuerunt conuersi fidem, † quia cum prima origo, per quam sanguis ad vltiores peruenit descendentes, vitiosa sit, vitium cum sanguine in progeniem simul deriuatur, etsi sint in decimo, & millesimo gradu, velut si quis seminet semen malum, quia omne quod ex eo oritur infectio est, & eodem laborat morbo & vitio, vt ex Matth. de Afflictis in constitut. Neapol. in proemio post mundi machinam, num. 17. & 18. toridem dixit verbis Pelaez de maiorat. 2. part. quæstione 2. num. 18.

Et qualis res est in origine, talis est in acquisitione, ex l. Gaius, 16. de manum. Baldus in l. bonorum, numero 25. Cod. qui admitti, idem Pelaez ibidem, & secunda parte quæstione 4. illat. 1. numero 42. † Quare conuersus communiter dicitur omnis, qui à Iudæis & Sarracenis prouenit, etiam in longissimo gradu ex leg. 8. titul. 2. lib. 8. recop. Cobbar. loco citato, Simanch. de Cathol. institut. tit. 47. num. 8. & 82. Acebedo in l. 22. numero 1. & 2. tit. 7. lib. 1. & in Rub. num. 17. tit. 2. lib. 8. recop. Ioan. à Roxas d. sing. 104. numero 10. fatetur Valençuela, dist. consil. 90. numero 44. † Is aliquando confessus nominatur, quia vel recenter fidem professus, vel quia ab eis descendit, qui aliena lege, sectaue relicta ad Catholicam fuerunt conuersi, si fidem, & facti quamcumque ei contrariam esse mendacem, & prauam. † Appellatur etiam Christianus nouus, non tam quia de nouo ad fidem Christi sit conuersus, sed quia ab his descendit, qui de nouo legem receperunt orthodoxam, & per Baptismum fuerunt effecti Christiani, etiam si Tritauius, aliūse supernus ascendens quantumcumque remotus fuerit conuersus, seu confessus nouiter nostram fidem, vt communiter in nostra Hispania accipitur, & dixit Ignac. del Villar in proximē citato loco, Acebed. in rub. num. 15. tit. 2. lib. 8. recop. Io. à Roxas d. sing. 104. num. 10. † Ita vt omnia haec verba Neophytus, conuersus, confessus, & Christianus nouus, synonyma sint, & idem signi-

significent ex Hispanica acceptione.

Vocanturque hi etiam Marrani, cuius verbi plures denominationes Doctores afferunt, nihil certi constituentibus, Ignacius verò del Villar in sua slyua resp. 12. num. 47. ait Marranos dici quasi diuinos, & segregatos à Marranata, quod est diuino, vt in cap. Guiffaruu, 30. in ordine, 23. quæstion. 4. sed magis verum suaderet, quod sit nomen à nostris nouē inuentum, & barbarum ad significandum conuersos, & eorum descendentes, vt constat ex adductis à Velasquez in defensione statuti Tolet. cap. 37. vbi plures etymologias & significaciones refert; ipse tamen in vers. ceterum, pag. 87. putat dictum à verbo, Marrar, quod errare significat, quasi deuiantes, & errantes à veritate, & idēd est nomen apud nos infame, & ignominiosum, ex Acebedo in l. 2. à n. 254. tit. 10. lib. 8. recop.

Quare in nostra materia impurus dicitur, qui quantumque conuersorum, seu poenitentiorum per sanctum Officium macula laborat; etiam si proueniat à gradu quantumcumque superiori, & remoto, & ea loquuntur statuta puritatis, quae rigorosa vocantur, vt obseruat Acebed. in d. num. 2. Simanch. Roxas, & Ignac. del Villar citatis in locis, & idēd in statuto Toletano, eo quod vtitur verbo progenie, comprehendendi omnes descendentes fallas fuit August. Barbof. de offic. Episc. 1. part. tit. 2. glossa 17. num. 37. & Ricciol. de Neophytis cap. 7. num. 27. Vnde non est necesse certorum graduum probatio ad maculam plenē probandam, sed sufficit ipsum genus, & progenies infecta in abstracto ostendi, vt idem Barbof. ibidem, & Io. Garcia, & Acebedo in locis adductis à Perezio de Lara in d. cap. 4. n. 12. & 13.

Vnde prouenit, quod verba Christianus veteranus, & conuersus, purus, & maculatus, licet contraria sint, habent tamen inter se quamdam relationem, ita vt de vno agendo, sit necesse incidere in aliud, & quæ in vno dicuntur per contrarium intelligi debere in alio, † sicut de seruo, & libero, nobilitate, & plebeio, seu populari, probat ex arg. text. in l. ex hoc iure, 5. de inst. & iure, iuncto cap. omnis anima, 2. extra de censib. Io. Garcia de nobilit. gloss. 7. num. 23. fol. 197. col. 1. ex quo & ex Bart. pluribus in locis, & ex Burzio in cap. fundamentaria, n. 10. de elect. in 6. tradit Valençuela d. consil. 90. num. 42. quia connexa inter se sunt, † quorum in iure eadem est ratio ex text. in l. 3. §. iudicio contrario, 8. de contrar. tut. l. 1. de his, qui sunt sui, l. in fundo, 38. de rei vendic. l. enim actum, 17. de negot. gest. l. & si contra, 17. de vulg. l. proinde, 22. §. 1. Ad leg. Aquil. §. 1. inst. de his, qui sunt sui, Princip. inst. de Tutel. cap. translat. 3. vbi Felin. n. 6. de constit. cap. Præterea, 5. de offic. deleg. Aluar. Valas c. tom. 1. consultat. 155. n. 15. Zephal. conf. 74. n. 1. & conf. 11. num. 24. Rol. à Valle consil. 60. n. 6. & 7. lib. 1. plures congerit August. Barbof. Axioma, §. 1. n. 1. & Clausul. 8. n. 4. immò connexa quasi indiuidua iudicantur, Sigism. Scaccia de appellat. q. 17. limit. 21. sub n. 16. Petr. Surd. decis. 199. n. 13. Ancharr. conf. 60. n. 2. Crauet. conf. 275. n. 4. & 5. & conf. 461. n. 50. & conf. 936. nu. 27. & seg. ex quopura infert Valençuela ibidem à numero 43. cum segg.

Vnde etiam prouenit, quod postquam Iudæi ad fidem non conuersi è nostrē Hispania eiekti fuerunt, à Catholicis Regibus, Ferdinando & Elisabeth, vt alibi dixi, & in his regnis tantum commemorari permitti fuerunt, qui fidem Catholicam libenter amplexi fuerunt, qui & ipsorum descendentes licet

iam Christiani effecti nihilominus communiter Iudæi appellati fuere, ita vt vulgò Iudæorum appellatione Christiani conuersi è Iudæis accipiantur, nec iam eo nomine legis Iudaicæ sectatores intelligantur, sed originarij ab his, qui tales fuere, significantur, vt optimē considerat Io. Zañez Parlador. lib. 1. rer. quodid. c. 17. n. 24. Salacar de vsu & consuetud. cap. 1. num. 85. Io. à Vela de poen. delict. cap. 17. de iniuriarum poena, n. 23. † Inde inferentes hoc verbum Iudio in rixa aduersus aliquem proferentem non teneri ad palinodiam recantandam, secundum dispositionem l. 2. tit. 10. lib. 8. recop. vbi alterum conuicians appellando eum haeticum illa plectitur poena, † quia dicta communis & vulgaris acceptio verbi huius Iudio in nostra Hispania non simular illud cum verbo Hereje, sed longē illa distinguit, & discernit, tantum originem à Iudæis significans. † Quare in dispositione d. l. 2. non subditur ex vi illorum verborum, Ootros denuestos semejantes. † Et idem dicendum puto de verbo, Moro, quod eodem in significato acceptum vidi, vt non significet in Hispania sectā Mahometicā sectatorem, sed originem ducentem ab eis obseruare, maximē post vltimam eorum ab Hispania expulsionem, cum nulli præter descendentes aliquos Moriscos remanserunt in ea, ita vt hodie nullam videam discrimen inter haec verba Moro & Morisco, idem significantia, esto sit aduersus Parlador. supra † Vtrumque igitur conuictum maiori poena quam decem mille marabetinorum plectendum non esse puto. Quicquid contrarium omnino voluerint Cobbar. lib. 1. var. cap. 11. n. vers. Praxis enim, Placa de delictis cap. 1. n. 34. Humada in l. 35. tit. 18. p. 2. gloss. 1. à n. 5. cum segg. Did. Perez in l. 9. tit. 1. lib. 1. & in l. 2. vers. Qui autem dicit Iudæum, tit. 9. lib. 8. ordin. Acebedo in d. l. 1. n. 42. & n. 87. vbi Didacum Perez pro sua opinione rectē assert, quicquid dicat Parlador. pro sua contraria eum adducendo, sed hodierna die nullo modo Acebedi & sequacium opinio sequi, nec practicari debet ex ratione quam proposui, quia videlicet conuictum, quo aliquem Iudæum aut Maurum vocamus, simile non est contentis in d. l. 2. nec quidem Haetico assimilatur Christianus à Iudæis, seu Mauris descendentes, vt communiter in Hispania accipitur. Et sic licet non ex nostra ratione abolitam esse palinodie poenam in provincia Marchiæ refert Gratian. decis. 195. n. 3. & in Senatu Barcinoniæ secundum Fontanell. d. pact. nuptial. claus. 5. §. 1. 2. part. 1. num. 106. † Si igitur apertē probatur, quod vocans aliquem Iudæum, aut Maurum ea fuit mente loquutus, vt illum conuiciari voluerit de actuali legis Mosaicæ, aut Sarracena obseruatione, nullum est dubium ni quod palinodie poenam patietur, quia hoc sensu sumptum verbum Iudio o Moro æquiualeat, & assimilatur verbo Hereje, & comprehensum manet sub d. l. 2. dispositione, poenis, virtute clausulae generalis, Ootros denuestos semejantes, sub qua absque dubio comprehenditur hoc conuictū, nō verò sub verbo Hereje, † quia cum sit dispositio poenalis, non poterat extendi ad similia, licet eiusdem rationis, quia Iudæus & Maurus in quantum tales sunt, non propriē dicuntur haetici, & dispositio poenalis extendi non poterat ad ea, quae impropria sunt, licet eiusdem rationis, vt latē probaui supra in præced. q. §. 1. † sed quatenus ex Christianis facti fuerunt Iudæi, aut Mauri Apostatae dicuntur, qui comprehenduntur sub verbo, Hereje, ex dictis in præcedenti quæst. §. 3. illat. 1. n. 19. & sic in dispositione d. l. 2. & quidem propriissime ex ibidem dictis.

S. III.

De pœnitentiis viuis, & presentibus in Sancto Inquisitionis officio impositis, & quatenus filii & descendentes no ceant.

S V M M A R I V M.

- 1 Pœnitentia olim triplex, & qualis, & num. 3. Publica infamiam generat, & irregularitatem secundum quosdam, & num. 10. & 11. contrarium, num. 6. Solemnis irregularitatem tantum producit, num. 5. Omnis, qua infamiam generat, & irregularitatem etiam, num. 7. Non expressa in statuto, qua non habet eandem rationem, qua est in expressis, statuto non comprehenditur, num. 22. Quod etiam locum habet in qualibet constitutione & lege, num. 23. Presumitur inflicta in sancto Officio propter heresim, num. 44.
- 2 Peccantes publice palam sunt puniendi.
- 3 Episcopus ordinans peragentem solemnem pœnitentiam per annum a celebratione suspenditur.
- 9 Sanctum Officium Inquisitionis solet uti pœnitentiis publicis. Quae saltem ex facto infamant, num. 10. & 11.
- 12 Statuta puritatis expellunt pœnitentiam passos & eorum descendentes. Loquentia de pœnitentia, extenduntur ad maiorem, non vero ad minorem pœnitentiam in qua non adest eadem ratio, & num. 27. Exempla ponuntur, ibid. & a num. 33. De pœnitentia ob leuem presumptionem extenduntur ad vehementem & ad reconciliationem si eodem, num. 33. Si vero generaliter loquatur omnes similiter amplectuntur pœnas, nu. 34. Proponuntur aliqua statuta ita loquentia, n. 35. Intelligentia de publica pœnitentia non de secreta, num. 37. Nec de inflicta ex aliis causis præter heresim, aut eius suspensionem, num. 38. Loquentia de filiis reconciliatorum intelligenda de illis, qui inuivi fuerunt capti, non de sponie comparentibus, num. 46. Sed non habet locum in nostris statutis puritatis & quare, nu. 47. De conuersis, & pœnitentiis per sanctum Officium an requirant positivè puritatem probari, num. 51. Negativa proponitur, num. seqq. Affirmativa velut verior eligitur, à n. 54. cum seqq. Requiritur puritatem expressè eam probare positivè precipiant, n. 53. solum requiritur, quod admittendum non descendat a pœnitentiis, non exposcent hanc qualitatem positivè probari, quia negativa, n. 59.

- 13 Pœna hereticorum quales, Relaxatio, ibid.
- 14 Reconciliatio, } Quae sint.
- 15 Arbitraria suspectis imposita, } Hæreticus reconciliandus impunitus non debet manere, n. 14.
- 16 Ex defectu probationum, si tamen reus suspectus, manet imponitur arbitraria pœna.
- 17 Pœna vehementis presumptionis qua? Et leuis, num. 18. Hodie ob leuem presumptionem publica non imponitur, num. 19. An hæc omnes statuta comprehendantur, num. 21. & seqq.
- 20 Captura in crimine heresis non leuiter honorem ladir.
- 24 Non prohibitus admissus censetur, num. 24. Exemplum ponitur in statuto Hispalensis Ecclesie, num. 25.
- 24 Argumentum de minori pœna ad maiorem, & contra, quando procedat.
- 28 Argumentum de minori ad maius quam reus procedat.
- 29 Verisimile non est statutum voluisse reicere descendentes conuersos ad fidem, & admittere filios pertinaces.
- 30 Infidelitati non plus tribuendum quam conuersioni.
- 31 Extensio ex maiori parte rationis locum habet etiam in odiosis & strictis. Propter absurdum vitandum admittitur, n. 32.
- 36 Dispositio generalis generaliter intelligi debet, & tantum operatur, quantum singulorum expressio. Etiam si maior sit ratio in uno, quam in alio.
- 39 Delictum non sententia coinquinat hominem, etiam si pœna infamatoria non sit, sed pecuniaria, n. 40.
- 41 Qualitas delicti probanda est ad incursum infamiae, num. 41. Nec prodest facti probatio sine qualitate, num. 42. Quia statutum locum non habet in prius probata qualitate quam requirit, n. 43.
- 49 Delictum graue ex leui facto deduci non potest.
- 45 Presumitur quod regulare est.
- 48 Pœnae graues imponebantur ob leuia delicta in initio sancti Officij. In quibus facile dispensatur per supremum senatum, numero 50.
- 52 Defectus non officit, dum existentia non est de substantia.
- 56 Verbum macula ex Hispanica acceptione ex quot causis oriatur, & quos comprehendat, n. 55. & 67.
- 56 Fama impuritatis demonstrat descendentiã à Iudaeis, vel à Sarracenis, vel à conuersis, vel à pœnitentiis. Maculatum non esse, & non descendere à conuersis nec à pœnitentiis, idem, ibidem.

- 57 Remotio certarum qualitatum contrarias admittit.
- 58 Expressum est, quod ex verbis necessario inferitur, & quod virtualiter inest, & in consequentiam venit.
- 60 Discrimen non est inter verba, Christianus veteranus, & non descendentes à conuersis nec pœnitentiis, & n. 62.
- 61 Nobilis & purus potest deficere in probatione suarum qualitatum ob defectum testium, & tunc euenit de facto.
- 93 Idem est quod eiusdem est substantia.
- 64 Natura rei non mutatur per diuersos modos loquendi.
- 65 Verba affirmatiua & negatiua differunt. Negatiua magis negatquam affirmatiua affirmat, ibid.
- 66 Negatiua aliquando resoluitur in affirmatiua. Puritas consistit in negatiua macula, ibidem.

PŒNITENTIA olim triplex extitit, Sacramentalis, publica, & solemnis, quarum duae hodie seruantur, tertia & vltima ab usu recessit; Sacramentalis quidem quotidie experimur, suscipimusque in pœnitentiæ Sacramento. De publicæ obseruatione constat ex Concil. Trid. sess. 24. cap. 8. de reformat. cap. sed illud, 45. dist. cap. si peccauerit, vers. ergo ipsa, 1. quest. 1. cum secundum Apostol. 1. ad Timoth. cap. 5. † publice peccantes palam corripiendi sint, Salced. in pract. crim. cor. cap. 23. cuius titulus inscribitur. Post peractam pœnitentiam solemnem, vers. Publica. † De omnibus quidem his, & simul quae olim fuerit solemnis pœnitentia videndi sunt text. 1. de pœnit. & remiss. cap. in capite 64. cum duobus seqq. 50. dist. l. 1. 19. tit. 6. part. 1. allegati ab eodem Salcedo citato loco, lit. A. Ludou. à Param. de orig. Inquisit. lib. 1. tit. 2. cap. 6. num. 3. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 11. num. 19. Toledo in summa lib. 1. cap. 64. & ab August. Barbof. de offic. Epif. 3. part. allegat. 43. num. 6. & 7. Mart. Bonacin. de Irregular. disp. 7. quest. 3. punct. 2. à num. 1. Prosp. Farinac. de heresi quest. 1. 93. num. 1. vers. vel secundum. † Pœnitentia verò publica & solemnis infamiam notam generat, ac ideo irregularitatem, vt probant ex text. in cap. de pœnitentibus, 5. cap. canones, 60. dist. 50. Tolet. & Sayr. in locis citatis, quos reprobat in quantum ad publicam, Bonacin. citato loco num. 3. vers. contrarium, † admittens tantum irregularitatem ex solemnibus pœnitentiis, de qua loquuntur iura prædicta cui adstricti videntur Bern. Diaz, & Salcedo in d. cap. 23. Enriq. lib. 3. cap. 23. §. 3. vers. Tertio, & alij allegati à Barbof. d. num. 6. † Immo quod publica pœnitentia nec infamet, nec sacrorum ordinum suspensionem impediatur, probat ex Maiolo, de Irregularit. lib. 1. cap. 3. post num. 2. vers. & licet. Mario Alterio de censur. tom. 2. disp. 16. de suspensione cap. 1. vers. Quartus casus, & idem voluerunt P. Suarez tom. 5. de censur. disp. 42. sect. 2. num. 4. Filiucio tract. 19. num. 189. penes eundem Bonacin. loco citato, † qui tamen concludit quod omnis pœnitentia, qua causa infamiam est, irregularitatem gignit, quod verum puto. † Episcopus igitur ordinans peragentem solemnem pœnitentiam per annum à celebratione suspenditur, in cap. nullus, 2. §. 5. dist. Barbof. citato allegat. 111. n. 15. vbi Henriquez, Marium Alterium, & Bonacinam adducit.

In sacrosancto enim Inquisitionis Officio his pœnitentiis publicis passim vtimur, tam contra hæreticos, quam contra laborantes heresis suspicionem, vt videre licet penes Farinac. de heresi quest. 193. à num. 80. cum seqq. & ab eo allegatos, Canteram in suis quas. crim. tit. de quas. tangent. punit. delict. 9. de heresi num. 54. & 55. pag. 411. & seqq. Simanch. de Cathol. instr. tit. 43. de pœnit. & conuers. & de pœnitent. iniunctis suspectis de heresi, breuiter refert Fr. Ant. à Soulla in Aphorism. Inquisit. lib. 2. cap. 40. & seqq. & videndus Io. à Rox. sing. fidei. 1. num. 22. † quae pœnitentiæ publicæ pœnitentem infamant, quia si veris imponantur hereticis, nullum est dubium, nisi quod iuris & facti infamiam incurrant, tam ipsi, quam eorum filij, ex adductis à Canteram d. quest. 2. de heresi num. 9. & 11. & à P. Th. Sancio in decalog. lib. 1. cap. 26. & 27. cum duobus seqq. Farinac. citato loco quest. 189. à num. 40. cum seqq. & de filiis heretic. quest. 191. num. 23. Fr. Ant. à Soulla in Aphorism. lib. 3. cap. 7. per totum, & cap. 23. num. 4. qui plures alios adducunt. † In ceteris verò hereticis præsumptis ob vehementem suspicionem, qui in arbitrariis publicis pœnis damnantur, & adducuntur in Ecclesiis ad publicè audiendas sententias, licet iuris infamia locum non habeat, quia iura quæ eam irrogant, in veris tantum loquuntur hereticis, vt in specie considerant ex text. in cap. inter, 10. de purgat. canon. DD. allegati supra quas. 3. §. 3. illat. 4. facti tamen nota exculari non valet, cum apud bonos & honestos grauer laesã maneat pœnitentiæ opinio, vt notum & per vulgare est, & colligi potest ex adductis à Valenzuela conf. 91. per totum, maxime num. 1. iniunctis num. 36. 45 vers. Quinta ratio, & num. seq. vbi de pœnitentia audiendi missam, & eundi in processionem cum candela incensa in manu absque pallio, & cappello, & num. 51. & 56. cum seqq. † Quare in fere omnibus statutis puritatis expelluntur pœnitentiam passi in sancto Inquisitionis officio, cum sua progenie vel sine graduum terminatione, aut certo assignato, vt in discursu quedam similia signabo statuta; ac ideo nunc de eorum intelligentia, & praxi agere non abire, nec à nostro instituto indignum fore existimauimus.

Ad quod igitur antea scire expediens erit, quod hæretici, ac suspecti de heresi diuersis, ac multiplicibus puniri solent pœnis ab hereticæ prauitatis Inquisitoribus, quæ in triplici sunt differentia: vna, quæ præcipua heresis pœna est, relatio dicitur, qua veri heretici, aut de heresi plenè conuicti, aut relapsi, seu pertinaces seculari brachio traduntur, vltimo igneo plectendi supplicio. Auth. inter clauas, C. de sum. Trin. & fide Cathol. l. 2. C. de Iudaeis, l. Arriani, §. 5. Manichæus, l. quicumque, §. 5. nulli in super, vers. eos verò, l. 2. bicumque, 1. cum duobus legibus seqq. C. de heresi. cap. ad abolendam. 9. de heresi. vbi communiter, DD. cap. super eo 4. eod. tit. in 6. l. 2. tit. 26. part. 7. l. 1. & 1. tit. 1. l. b. 4. fort. Io. à Roxas sing. 91. per totum, Ludou. à Paramo de orig. Inquisit. lib. 3. quest. 9. num. 114. & 157. & alij plena manu congesti per Farinac. de heresi quest. 189. num. 3. cum tribus seqq. Fr. Ant. à Soulla in Aphorism. lib. 3. c. 6.

Alia pœna est, quæ imponi solet reconciliatis, qui ab errore infideli respicentes pœnitentia ducti merentur veniam, & reducuntur ad vnionem, & reincorporationem Ecclesie Romanæ, à qua per sua recesserant flagitia, vt constat ex d. cap. ad abolendam, §. presenti, & l. iuris, de heresi d. l. 2. tit. 26. part. 7. Did. Perez in l. 1. vera. con. animo pertinax, vers. Quæritur tamen, tit. 1. lib. 1. ord. Acebed. in l. 1. num. 177. tit. 3. lib. 8. reuoc. quasi innumeris propè adductis per eundem Farinac. de heresi quest. 193. §. 1. num. 2. & seqq. vbi à num. c.

80. cum alijs ibi ait, quod & si hæreticus ad misericordiam reconciliandus recipiatur, tamen non debet impunitus manere; absque aliqua salutari poenitentia, quæ plerumque arbitraria est, ex gloss. & communiter DD. in cap. vt commissi, l. 2. vers. & illorum, de heret. in 6. Simanch. de catholic. instit. tit. 47. num. 78. & seqq. Io. à Roxas sing. l. 5. num. 2. Iac. Menoch. de arbit. casu. 374. num. 7. Fr. Ant. à Soussa citato loco lib. 2. cap. 44. num. 11. & quatuor alia sunt plures hæreticorum poenæ, vt est excommunicatio, priuatio Ecclesiasticæ sepulturæ, irregularitas, infamia, carcer, confiscatio honorum, & alia, eas tamen omitto, quia mei non est instituti de eis sigillatim agere, sed tantum de quibus opus est ad nostrum tractatum & materiam puritatis, ad quam relatæ sufficiunt.

15. Vltima est, quæ suspectis de hæresi imponi solet, siue hoc sit, quia delictum commissum non verè hæretis est, siue ex vehementibus, seu leuibus suspicionibus & præsumptionibus condemnandi veniant, quæ non ad ordinariam sufficiunt poenam ex superius adductis, & infra referendis, quod triplici, ex capite euenire solet.

16. Primum ex plenarum probationum defectu, manet tamen inquisitus grauius in fide suspectus, vt prædixi, quia tunc in ordinaria poena puniri non potest, sed extraordinaria affligitur, ex Simanch. de catholic. instit. tit. 50. num. 2. & tit. 51. num. 12. Io. à Roxas de heret. sing. l. 64. num. 3. & seqq. l. 2. part. 304. & seq. Lud. à Paramo de orig. Inquisit. lib. 1. qua. 9. n. 64. Poena in direct. 2. part. comm. 80. vers. Sed hanc sententiam, & alij adducti à Farin. citato loco, q. 187. §. 1. n. 2.

17. Secundum ex vehementi præsumptione, quia in poenitentia publica & pecuniaria poena arbitraria suspecti damnantur ex Simanch. citato loco tit. 46. de poenis num. 76. Poena in direct. 2. part. commun. 80. vers. & ob hanc præsumptionem, & vers. sed hanc sententiam, Menochio conf. 82. num. 144. & seqq. lib. 1. idem Farinac. d. q. 187. §. 3. n. 42. Fr. Ant. à Soussa supra lib. 2. c. 41. per totum.

18. Tertium ex leui præsumptione, siue suspitione, possunt, & solent inquisitores poena arbitraria, extraordinaria & publica punire ex Tib. Decia. tract. crim. lib. 5. cap. 38. num. 7. Repert. Inquisit. verb. Testes, vers. Nota quod sufficit, & Carrera in tract. de Hæretico, num. 8. post medium, vers. Aut attendit Inquisitor, & docet Farinac. citato loco, num. 33. Soussa citato loco cap. 40. per totum, & licet hodie rarò, aut nunquam ob leuem suspensionem poena imponitur publica, secundum Simanch. de Catholicis instit. cap. 1. num. 24. Io. à Roxas sing. l. 1. num. 11. & 56. Poena in Direct. 3. part. comm. 40. vers. Præterea, & seqq. faciunt tradita in tract. de sollicitat. 3. part. quest. 5. §. 1. vers. Dubitabis secundo, sed tantum secretà & leuissima, quia ex ea non debent moueri Iudices ad aliquod graue, seu quod alicuius sit momenti, nec quidem ad capturam, & cum ex ea in crimine hæresis non leuiter honor lædatur, vt optime considerat Poena in direct. 2. part. commun. l. 2. vers. ceterum, super cap. excommunicamus, l. 1. §. qui autem, de heretico, & 3. part. commun. 80. vers. Prima est modica, vbi adducit Simanch. de Catholic. instit. 50. num. 28. & alij quos reculi supra quest. 3. §. illud, §. num. 20. nisi forte grauitas, seu causa iusta adit, ex qua graues poenæ imponi, & captura infligi valeant, scio tamen olim graues ob leuissimas suspensiones impostas fuisse poenas, quæ iam hodie ab vsu recesserunt, & quidem iuste.

20. At nunc dubium est, an omnes prædictæ poenitentia excludant poenitentiarum, eiusque descendentes ex vi horum statutorum ab officijs & muneribus puritatis: In quo dubio ante omnia præuiden-

da sunt verba statuti prohibitiui, & secundum eorum mentem rem hanc regulari, quia mens & verba statutorum seruanda ad vnguem sunt, & qualitas requisita ante omnia est probanda, vt sæpius dixi, & probatur in l. dies cautioni. 4. §. totiens, de dam. iniur. doctent Bart. in l. 1. §. ait prator, Ne quid in loco publico, & Petr. Surd. decis. 276. num. 2. plura congerit August. Barbol. Axioma, 222. num. 1. cum duobus seqq. pag. 135. & in puritatis materia probant Perezus de Lara, in pract. crim. can. cap. 23. num. 18. in fin. Ioan. à Roxas sing. l. 104. num. 10. loquens in statuto Collegij Conchenfis Salmanticensis, nulla extensione permittit de casus expresso ad non expressum contra mentem ipsius statuti, & quia tunc cum persona, casus, aut poenitentia expressa non fuerit, aut non habeat eandem, aut similem, siue maiorem rationem, stricta interpretatio fieri debet, ex l. cum quidam, l. 9. de lib. & posthu. l. quod vero contra, l. 4. de legib. l. 3. §. hæc verba, de neg. gest. l. constitutiones, 24. Admunicip. And. Guil. lib. 2. obseruat. 33. num. 9. Ofsuad. Illiger. ad Bonel. lib. 26. commun. cap. 2. lit. A. pag. mibi, l. 391. Valençuela conf. 4. num. 5. & 7. & latius probaui in præced. quest. §. 1. & 2.

21. Quod non solum procedit in statutis, quæ stricti iuris esse, aliqui dixerunt ex dictis iuribus, & ex allegatis per Gaylium d. obseruat. 33. & à Valençuela d. conf. 4. num. 6. & à nobis in princip. præced. questionis sed etiam in legibus, & Canonibus, quæ si filiis condemnatorum vltimo relaxationis supplicio prohibitionem constituent, non possunt extendi ad filios reconciliatorum, quos emendatos esse confiterent, vt exemplum habemus in cap. statutum, l. 1. hoc sanè filiis de heretico, in 6. vbi communiter DD. text. in l. 3. vbi Acebed. num. 28. tit. 3. lib. 8. recop. Nauarr. conf. 5. num. 5. lib. 3. de regularib. P. Mol. de iur. lib. 3. tract. 2. disp. 658. sub num. 19. plures adducti à Farinac. citato loco quest. 191. num. 24. & tamen in prædicta specie adest locus fidei publicus, & nihilominus extensio facium non habet.

22. Cuius ratio est, nam qui non est specialiter saltem in ratione inclusiue prohibitus admittitur censetur, l. minus, 43. §. cum equatur, de procurat. l. nec non 28. §. quod eius, ex quib. caus. maior. cap. ad questionis 6. vbi gloss. verb. Ad habitum, de ver. permutat. cap. qui spiritalem, 30. quest. 4. l. 4. tit. 4. l. 5. tit. 5. l. 2. vbi gloss. l. tit. 4. part. 3. Bart. in l. cum Prator. l. 2. de iudic. Io. à Roxas de successione, cap. 27. num. 8. atque ita in propriis terminis tradidit decissum à Rota decis. 999. num. 1. part. 3. lib. 3. nouissim. & decis. Putei. 400. & apud Paul. Emil. decis. 102. & 208. cum seqq. part. 3. Holoede de incompatibil. benef. lib. 2. cap. 23. num. 129. & refert Valençuela conf. 91. num. 9. & loquentes de statuto Hispalens. Ecclesiæ, quo filij & nepotes reconciliatorum per sancti Officium propter crimen hæresis excluduntur à præbendis illius sanctæ Ecclesiæ, vt eo non comprehendantur filij, & nepotes eorum, qui ob hæresis suspensionem fuerint in sancto Inquisitionis officio reconciliati, quia hæresis suspicio plurimum distat ab hæresi proprie sumpta, prout loqui prædictum statutum est intelligendum, & licet hæc in sui ratione vera esse possint, tamen cum casus dari non valeat, quo suspectus de hæresi tantum ad reconciliationem admittatur, non potest prædicta opinio aliqua in specie verificari, vt latius probaui in præced. qua. st. §. 3. illat. 2. possunt tamen intelligi prædicti Doctores, vt loquantur in poenitentiarum propter hæresis suspensionem, ad quos non poterit extendi Hispalens. statutum, quod in reconciliatis ob veram hæresim tantum loquitur, ita vt videatur, quod non considerantur discrimen, quod est inter reconciliationem, & poenitentiam.

Vt

23. Vt igitur perfectius, & radicatus hoc dubium intelligatur inspicendum est, an statutum loquatur in maiori poenitentia delicto, aut in minori, respectu illius, ad quod extensio fieri intenditur, nam si maior est comprehensa in statuto, eius decisio non poterit obtinere locum, cum non sit eadè ratio in minori, sicut in maiori delicto, seu poena, nec poterunt eo cõprehendi ille, nec eius descendentes, qui ex minori crimine minori fuit afflicti poena, quàm est cõprehensa in statuto, vt probat text. in d. cap. statutum, §. hoc sanè de filiis, Abb. in cap. inter sollicitudines, o. num. 4. & §. de purgat. can. nec quidem argui ita affirmatiue potest de minori poena ad maiorem, vt rectè voluerunt Iust. in l. qua delegato, num. 4. deleg. 1. Ignac. del Villar in s. l. uia, resp. 16. cap. 4. num. 4. Thom. de Thomass. in florib. legum, reg. 53. Petr. Surd. de Aliment. rit. 9. quest. 1. num. 11. præcipue si hoc intelligatur prout intellexit Cardin. Tusch. l. A. concl. 50. num. 8. & 10. tom. 1.

27. At si loquatur statutum de minori comprehendet maiorem poenam, seu delictum, v. g. retento thema prædicti statuti loquentis in filiis & nepotibus reconciliati, locum habebit, & si expressè non prohibeat, in filiis & nepotibus relaxatorum, & tum quia rectè procedit hæc in specie argumentum de minori ad maius, de quo in l. 1. §. sed consulto, de his, que testam. delect. & in l. qui pignoris, 36. ibi Inmol. de acquir. poss. l. pen. in fin. §. qui caution. l. si non singulari, §. C. si cert. pet. l. 1. C. de condit. indub. cap. cum in condit. 7. vbi DD. de elect. Auth. Multo magis C. de sacros. Eccles. cum cumulat. ab Euerard. loco 65. à minori, Petr. Surd. num. 12. Th. de Thomass. reg. 52. Tusch. l. 1. locis citatis. Fulu. Paciano de probat. lib. 2. cap. 28. num. 41. Farin. in praxi tom. 1. quest. 24. num. 10. Malchard. de probat. concl. 1253. num. 2. qui loquitur in delictis, & Tum quia verisimile non est, statutum voluisse reicere filios & nepotes illius, qui poenitentis conuersus, & reductus fuit ad fidem, quam deseruerat, & admittere eos, qui fuerunt genti ab impenitentibus & pertinaci parente, qui ideò vltimo fuit damnatus supplicio, arg. l. 1. §. 1. vers. sed fas non est, de Donat. inter. gloss. in cap. plerumque, de dote post diuort. restitu. Paul. Castr. conf. 147. Reuocatur in dubium, & conf. 154. Pro ista Domina, lib. 2. & specificè loquendo tenent allegati

29. supra quest. 3. §. 3. num. 18. & Tum quia plus honoris vitio infidelitatis tribueretur, quàm virtuti conuersionis ad fidem, aduersus rationem text. in Auth. de restitut. & quæ parit in vndecimo mense, §. fin. Nouell. 39. gloss. verb. voluimus, in d. cap. statutum, vbi communiter DD. & per plures allegati à P. Th. Sanctio in decalog. lib. 1. cap. 27. num. 1. cum aliis à me congeffis

31. supra quest. 3. §. 3. illat. 6. num. 62. & Tum quia extensio ex maiori ratione etiam in strictis & odiosis alijs restringendis locum iure habet, ex text. in l. his solis, 7. vers. Actionem, verò, ibi. Etiam tacite, cautum punitus, C. de reuocand. donat. cap. 1. §. sed quia, Quæ fuit prima causa benef. amitt. in vrb. feud. Bal. & DD. in Auth. quas actiones, C. de sacros. Eccles. Petr. Surd. de aliment. rit. 6. quest. 18. num. 33. & tit. 8. priuileg. 38. num. 19. Io. Gutierrez. lib. 1. practie. quest. 106. num. 2. Calladoro decis. 3. num. 3. de testam. & loquendo in statutis odiosis sic expressè tenent, Flamin. Paris. de confident. quest. 10. num. 5. & 6. Ant. Monach. Lucens. decis. 64. num. 26. & 27. & Tum etiam quia ex aduerso maximum sequeretur absurdum, quando etiam in poenitentibus licita est extensio propter absurdum vitandum ex l. vxor. l. 3. §. 1. Ad l. l. de adul. Euerard. in loco, A ratione leg. larva num. 65. vers. nam. vbi non fuit extensio, Aym. Craueca de antiq. temp. 4. part. §. v. d. am. modo de aliquibus limitationibus, num. 11. vsque ad 17. & num. 24. Alphons. à Villagut. de extens. leg. pan. respectu mar. p. a. num. 59. & post omnes

Farin. 1. par. 2. fragm. lit. E. num. 156. August. Barbol. axiom. 2. ex num. 1. & loco 2. per totum, tum denique, quia ita hoc decisum habemus in l. relegatorum, 7. §. potest alicui 22. de interd. & releg. & faciunt tradita per Capolan. in leg. 1. §. sed sciendum, num. 54. de adu. edito.

33. Ex quibus prouenit primò statutum prohibitorium loquens in descendentes indeterminatè, aut in certo gradu à Poenitentiaro per sanctum officium ex leui præsumptione hæresis amplexi etiam progeniem illius, qui poenitus ob vehementem fuit præsumptionem, aut reconciliatus sicut verus hæreticus, quia maior interuenit ratio in hac, quàm in illa specie, ex præcatis.

34. Prouenit etiam secundò, quod si statutum loquatur in descendentes à punito seu poenitentiaro per sanctum Inquisitionis officium generaliter loquendo, comprehendet omnes prædictas poenitentias, tam vero hæretico impositas, quàm ob vehementem, seu hæresis leuem suspensionem, quia illa generalis dispositio omnes apprehendit poenas absque distinctione aliqua, dummodò poenitentia publicæ fuerint. Atque ita puto intelligi statuta Collegiorum maiorum, sanctæ Ecclesiæ Toletanæ & aliorum Ordinum militarium, & speciatim D. Jacobi in tit. de las qualidades que a de tener el caballero, cap. 4. fol. 47. pag. 1. vbi tantum declaratur incapax, & inhabilis, ad obtinendum habitum miles, cuius ascendentes, vel eorum aliquis intra quartum gradum fuerint damnati, aut poenitentiaro per sanctum officium Inquisitionis vel hæretici, aut suspecti in fide. Et in ordine Alcantaræ rit. 17. del habito, cap. 1. ibi, O penitenciado por el sancto officio por cosas de fee fasta el quarto grado, & Calatrava cap. 1. §. 2. fol. 207. vbi tantum loquitur in poenitentiaro, & eorum descendentes vsque ad gradus à iure communi signatos, vt patet ibi, Item declarando que las palabras que dicen, que no sean herejes, ordenamos, que quando alguno de qualquier estado o condicion que seas, fuere condenado por el sancto officio de la Inquisicion por hereje, ora sea relaxado al brazo seglar, o reconciliado, o por sospechoso en la fee penitenciado publicamente en cada balsa hecho en plaza, o en Iglesia, el y sus descendientes por linea masculina, o femenina sean inhabiles, e incapaces para tener el habito de nuestra orden en el grado que el derecho dispone para las demas honrras y dignidades.

36. Proceditque iure prædicta resolutio, quia dispositio generalis generaliter intelligi debet, l. in lege locutionis, 29. Locati. l. Non aliter, 69. §. 1. de leg. 3. l. 1. §. generaliter, de leg. prest. Alciat. resp. 103. August. Barbol. Axioma 73. num. 6. pag. 46. & tantum operatur, quantum singulorum expressio, l. si duo, §. 1. in fin. de adu. rit. gloss. in l. si quis mihi bona, 25. §. in fin. §. 4. de adq. hered. Ripa in l. 1. num. 31. de vulgari. Rol. à Valle conf. 2. num. 9. lib. 4. Zephalo conf. 150. num. 13. Etiam si maior ratio sit in vno, quàm in alio, ex l. 1. §. quod autem, de Aleator. l. 1. §. vxori de auro & arg. leg. d. l. 1. §. generaliter, de leg. prest. Petr. Surd. de Aliment. tit. 1. quest. 124. num. 10. Aym. Craueca conf. 92. num. 4. & conf. 133. num. 5. Io. Gutierrez. conf. 5. num. 5. vbi num. 6. hoc extendit ad materiam odiosam, cui conuenit Craueca conf. 118. num. 14. Andr. Tiraq. in l. si unquam, in praxi. num. 119. C. de reuocand. donat. relatus per August. Barbolam citato loco, vbi ex Romano conf. 379. circa primum in principio, extendit ad dispositionem iuratum negatiuam, quæ dicitur vniuersaliter negare.

37. Prouenit tertio, quod si statuta loquentia de poenitentiaro in sancto Inquisitionis Officio impositis intelligi debent de publicis, non verò de occultis, quibus vtuntur Inquisitores, aliquando in Tribunali ostiis clausis, aliquando in religioso monasterio, aut alio

aliò pro loco salutaris iniungendo poenitentias ad animarum salutem, quæ, & similes comprehensæ non videntur in statutorum depositionibus, quantumvis generaliter loquantur, tum quia nullam infamiam notam gignunt, tum quia solent similes imponi poenæ ob leuè delictum, & suspicionem, quæ tantam non merentur afflictionem, vt arceantur descendentes à similibus honoribus, ob enim facile verbum; cui non deest fortè ignorantia, & ob factum cui licet suspitione pleno, plena tamen consideratio, & malitia deficiunt, tam graues & ignominiosas pati poenas, maxime erit durum, atque inhumanum, nec non etiam irrationabile, cap. 2. de constit. cum similibus, atque idè reprehensibile, l. Saluum 6. d. leg. præs. & specificè ita tenere videtur Parlad. 3. quod. differ. 108. n. 18. qui agit de publica poenitentia, & bene loqueretur circa puritatis statuta, non verò de iure communi, prout loqui videtur, ex quo poenitentia publica nisi fuerit solemnitas, non infamat, nec obstat ad recipiendum ordines, nec dignitates ecclesiasticas, vt diximus sup. num. 6.

38 Prouenit etiam quartò, quòd cum ratio præcipua, qua descendentes à poenitentiat per sanctum officium arceantur ex prædictis statutis ad eorum officiis & honoribus, sit Religionis Catholicæ contemptus, siue veris appareat probationibus, aut præsumptionibus, si ex alia causa præter fidem fuerit poenitentia imposita, vt puta ex illata iniuria Inquisitoribus, aut Inquisitionis Officialibus, siue ex falsitate testificationis, aut denunciationis factæ ex odio aduersus innocentem coram Inquisitoribus, aut ex aliis similibus causis, quæ ad fidem non pertineant; locum habebit prohibitio, nec idè poenitens, nec eius filij, nec descendentes censentur reiecti ab hisce, & similibus officiis obtinendis, vt communiter tenent DD. in d. cap. statutorum, 1. de heret. in 6. & Acebèd. in d. l. 3. num. 70. tit. 3. lib. 8. recop. vbi adducit Simanch. de Cathol. inst. tit. 64. de testib. num. 95. & seq. P. Molin. de inst. lib. 3. tit. 2. disp. 658. sub num. 19. Petr. Thom. Sancius in decalog. lib. 2. cap. 27. num. 25. & ex eis Valençuela d. conf. 91. per totum, maxime n. 3. & seq. in quo ego nullum inuenio dubium.

39 Cuius ratio est, quia delictum, non sententia, nec poena infamiam irrogat, l. i. tit. 22. vbi Bal. de his qui not. infam. l. 4. §. ad tempus, de re milit. l. ad tempus, §. l. eos qui 1. 2. de civit. l. infamem, 7. de pub. iudic. l. iustibus 76. C. ex quib. caus. infam. irrog. l. 5. vbi gloss. 12. & 14. tit. 6. part. 7. Corral lib. 1. miscel. 16. num. 5. Etiam si poena ex se infamatoria non sit, vt si pecuniaria fuerit, dummodò facinus famam lædat, infamia oritur, text. in l. 1. l. Athletas, 4. §. fin. de his qui not. infam. l. cessat. 3. & de act. & oblig. Valençuela conf. 2. num. 7. 1. quare cum statutum non tantum se funder in poenitentia, sed in eius causa, quæ est hæresis, vel eius suspicio, vt patet ex ordinum stabilimentis relatis supra n. 3. in illis verbis, o poenitenciendo por el sancto officio por causas de fee. Qualitas illa probanda est, cum causa sit infamia, & excludit non verò sententia, nec eius poena, ex notis iuribus in l. non putauit. 8. §. non quous, 2. de bon. poss. contra tab. l. diuus Traianus 24. de testam. milit. l. Præ. 4. §. docere, 1. 2. vi de honor. captiv. & in aliis adductis à Matienço in l. 8. gloss. 8. num. 1. in 7. lib. 5. recop. Petr. Surd. de Aliment. tit. 5. quæst. 7. num. 40. & tit. 9. quæst. 29. num. 11. & decif. 268. num. 1. 2. part. 1. & decif. 320. num. 6. Lud. à Param. de orig. Inquisit. lib. 3. quæst. 8. num. 63. & congestis à Farin. 1. part. 42. quæst. 1. num. 23. Nec hoc in casu facti probatio absque qualitate aliquid prodest, si per alium §. docere, Ne qui eum qui in ius voc. est, 10. Gut. can. quæst. lib. 2. cap. 19. num. 20. Th. Gramma. vot. 1. à num. 5. cum seqq. & conf. 27. num. 1. cum allegatis à Valençuela d. conf.

91. num. 11. vbi in propriis terminis ex facto decidit dubium, & defendit hanc sententiam, & ante eum Hugo Cellus conf. 1. num. 47. Quia statutum locum non habet, ni prius probata qualitate, in qua eius fundatur dispositio, ex pluribus adductis ab Andr. Tiraq. de retract. lignag. §. 4. glossa. 7. num. 1. Petr. Caual. de homicid. num. 520. & in resolut. crimin. casti, 56. num. 29. & 33. & casti, 135. num. 2. Ios. Malch. de probat. concl. 1249. per totam, Stephan. Gratian. disputat. forens. to. 1. c. 99. n. 9. & p. 2. c. 293. n. 28. Bonacosa in suis q. crim. verb. qualitas, vers. si in disceptionem, Boër q. 115. num. 3. Hippol. Rimin. conf. 69. num. 4. Gargiar. conf. 126. num. 25. Petr. Foller. conf. 77. num. 13. & aliis relatis à Card. Tusch. in suis præd. conclus. li. 2. concl. 106. per totam. Licet in specie de qua loquimur, constituto de poenitentia à sancto officio imposita, præsumptio hinc iudicio erit, propter hæresis facinus infligam fuisse, cum hoc munus in illo venerando Tribunali præcipuum sit, & aliæ causæ extra fidem rard eueniant, quare aliud intendens, illud probare debet, quod enim regulare est in primis præsumitur, l. nam ad ea 5. cum seqq. de legib. cap. fin. dist. 3. l. 36. vbi gloss. 1. tit. 3. 4. part. 7. & gloss. 4. in l. 5. tit. 5. part. 6. Bald. in Rub. num. 27. C. de fide instrum. Did. Velaçq. in defens. statuti Tolet. cap. 58. in princip. At si constitit non ex causa fidei poenitentiam fuisse impositam, quatumvis grauis existat, obstat non debet, nec locus erit statutis prohibitibus ex prædictis rationibus.

Prouenit etiam quintò, quòd statutum loquens in filiis & nepotibus reconciliatorum per sanctum officium intelligi debet de illis, qui inuiti capti fuerunt per sanctum Inquisitionis officium, quorum Samburgenti in Ecclesia assignantur, non verò de eis, qui sponte comparuerunt, & secrete absque publica poenitentia, nec Samburgentium affixione fuerunt reconciliati, vt circa Hispalense statutum pluries à Rota decisum fuit, & constat ex decif. 120. part. 3. lib. 2. & dec. 38. n. 2. & dec. 41. eiusd. part. lib. 3. in nouissimis. Nauar. conf. 1. in fin. de Iudæis Lara d. c. 4. n. 140. vers. deinde statutum, Ricciol. de Neophyt. ca. 7. num. 7. in fin. Quod licet verum sit in specie dicti statuti Hispalensis Ecclesiæ, quo puritas in rigore & posituè non requiritur, tamen vbi statutum excludit quantumque maculam, & descendentiã in Iudæis, Mauris, & Hæreticis, habebit similitur locum in sponte, & secrete reconciliato, & eius descendentes, quia ipsamet reconciliatio præcessisse regressum à fide præsupponit, qui causa fuit prædictæ prohibitionis, arg. l. 2. C. de iure iur. annul. cum adductis à Iosepho Malch. de probat. concl. 974. à num. 3. & manet comprehensus in statuto, cum sit inter has duas species, & statuta magna discriminis & aperta ratio.

Vnum tamen animaduertam, in prima sanctæ Inquisitionis origine maximo rigore in leuibus causis & delictis processum fuisse, & ex lenissimo crimine poenitentias graues, & publicas impositas, quæ hodie descendentes plurimum nocent, puto enim hoc ita expeditum in initio sanctæ Inquisitionis, siue ob maximam aduersus fidem delinquendi consuetudinem, siue ad iurisdictionis & sancti Officij fundamentum. In quocumque igitur euentu prædictas poenitentias propter leuissimam crimina impositas descendentes nocere, perquam mihi inhumanum visum semper fuit, quia enim rationi consonum asserere poterit quod verbum ex leuitate, ita, aut ioco, in ludo, aut priuatis loquutionibus inaduerter prolatur siue ex ignorantia, & rusticitate, infamiam irroget delinquenti, & descendentes eius in dehilitate, nec in certo gradu, vt ab officiis, & honoribus puritatis arceantur? Quis enim ex ipsa leuitate, ioco, seu inaduertertia deducere audebit crimen effectum

fectu saltem grauissimum, & omnibus tam nocibus le: arg. text. in l. ea quidem, §. Cod. si mancip. ita fuer. alien. vt man. iunctis his quæ tradunt Bartol. & Salicet. ibi & las. in l. 5. §. hoc autem verba, num. 113. Quod quisque iuris, Felin. in cap. ex tenore, numero 7. de rescript. Aym. Craueta consilio 216. numero 12. Rebuffus respons. 24. versio. Nam quid. Quare in hisce similibus causis supremus sanctæ Inquisitionis senatus solita sua clementia, & misericordia facillimè dispensationes, & indulta impartitur, vt deinceps nullam infamiam notam, nec obstaculum ad puritatis officia obtinenda descendentes asserant prædictæ poenitentia.

51 Prouenit etiam sextò, quòd si statutum prohibitionem suam dirigat speciatim ad maculam conuersorum, & poenitentiarum per sanctum officium, & non requirat expressè positiuam puritatem nec Prætenforem Christianum veteranum esse, si macula illa in statuto expressa non probetur, nec aliter appareat, nec constet Prætenforem descendere à similibus conuersis, nec poenitentiaris, etiam si posituè non probetur, esse Christianum veteranum debet admitti ad prætenforem munus, quia adimpletum manet cum mente, & dispositione ipsius statuti ex eo tantum, quòd non sit probata macula conuersorum nec ascendentiũ vlla poenitentia, quæ sunt expressæ causa statuto.

52 Nec refert quòd qualitas Christiani veterani expressè non probetur, quia eam statutum non requirit, & eius defectus nocere non debet dum existentia non est de substantia, argum. text. in leg. iurpua, §. 4. §. si Titia 1. de leg. 1. & plura ad lucta per Melliam in leg. Tolet. part. vltim. numero 2. cum sequentibus fol. 195. & in nostra specie loquendo per Valençuela consil. 90. à numero 38. cum sequentibus, & sub numero 44. qui hanc pro viribus defendit opinionem, & quia cum sit casus omittus in statuto remanet sub dispositione iuris communis, l. communi sumè, 11. de lib. & post. huzq. & in terminis dixit Rota in Tolet. canonica. 11. Decemb. 1608. versio. enim vero illud, & factis informationibus macula quæ per eas non inuenitur, præsumitur non esse, Castren. consil. 136. numero 7. lib. 1. & ex aliis probat in nostra specie loquendo Ricciol. de Neophyt. cap. 7. num. 5. & 6.

53 Aliud verò dicendum erit, si Christiani veterani qualitas expressè in statuto requiratur, nam tunc specialiter probandam esse, nullum continet dubium, ex sæpius adductis supra, maxime num. 41. & sequentibus, & adducendis infra quæst. 8. §. 3. numero 46. & 47.

54 At ego contrarium in prædicta specie verius conicio, quia attenda significatione huius verbi macula, quæ hodie in nostra vigeat Hispania, accipiendo illud pro quacumque descendentiã ex Iudæis, Mauris, seu damnatis, & poenitentiat per sanctum officium, siue ex conuersis, siue ex eo, quòd Prætenfor micresque sui, non sunt habiti, nec reputati pro Christianis veteranis, itavt idem demonstrat apud nos maculam habere, ac non esse Christianum veteranum; immò qui non est habitus pro veterere Christiano, dicitur maculam habere: & dum statutum requirit, quod admittendus non habeat maculam conuersorum, nec poenitentiarum per sanctum officium, vult, quòd sit descendens à Christianis antiquis, hoc est, quòd non descendat à nouiter conuersis, nec ab eis, qui crimèn aliquod aduersus Orthodoxam fuerint patrati fidem, ob quod extiterint

Prima Pars.

poenitentiat ab Inquisitoribus hæreticæ prauitatis. Et quidem maiori ex causa prohibitio extendi debet ad descendentes eius, qui crimen in fide parauit, quàm illius, qui conuersus fuit, ex dictis supra in præced. quæstione §. 3. illat. 4. numero 61. & 62. Ex quibus duobus prouenit hæc quam maculam vocamus, & facta, & communis maculæ reputatio, est huius origo, & causa primæua aliquando ignoretur, tamen hac extante illam præcessisse præsumitur, cum certum, aut saltem regulare sit ortum ducere ab aliqua ex prædictis causis, vt latius dicam infra 2. part. quæstione 9. §. 3. ex numero 38. vsque ad 42. & sic fama impuritatis demonstrat vel

56 Prætenforem descendere à conuersis, siue à poenitentiat per sanctum officium, siue ab Apostatis, quæ omnia comprehensa sunt in dicto statuto, & eadem sunt, & vnum quid significant; itavt idem omnino sit, quòd statutum requirit, quòd Prætenfor maculatus non sit, nec descendat à conuersis, nec poenitentiat per sanctum officium, ac si exposceret, quòd posituè Christianus sit veteranus, & quòd posituè eius puritas probetur, quæ deficit macula interueniente, quæ descendentiã conuersorum, seu poenitentiarum, & è contra, & dum statutam illis prohibet ingressum, expressè ad admissionem contrarias qualitates requirit, & per consequens quòd posituè probentur, cum loquendo in illis, necessariò incidat in has, & per remotionem earum contrarias qualitates admittat, & præcisè requirat, l. Pomponius, 40. §. sed & is, in fin. de Procurat. l. si Titius, 16. de condit. inst. l. hac verba ille, 124. de verbor. signific. l. 1. Cod. de furtis, l. scriptura, 14. Cod. de fide instrum. Atistict. 5. Metaphys. Maniça de coniect. lib. 5. tit. 13. num. 19. Surd. consil. 230. num. 13. & de aliment. tit. 9. quæst. 43. & magis in specie de qua loquimur probauit ex eodem Valençuela in præced. §. ex num. 38. cum sequentibus.

58 Et quòd ex verbis necessariò inferitur, habetur pro expresso, text. in l. si cum tibi, 4. Cod. de iudic. vbi Bart. Bald. Paul. Alexand. & las. idem Bart. in l. Iulianus, verum debitorem, num. 5. Cod. de condit. indeb. Octau. Osasco decif. Pedam, 64. num. 3. August. Barboza Axioma 89. num. 7. & 8. pag. 56. Et quòd virtualiter, & in consequentiam statuto continetur, in eo dicitur expressum Baldus in d. l. vbi adhuc, num. 17. & 18. Cod. de iure dotium. Angel. consil. 257. Quibus concludo dictas condemnationes, colum. fin. Iosephus de Sella Aragonia decif. 202. numero 31. Anton. Monach. decif. Lucens. 33. numero 10. Quare in proposito dubio non solum respectu communis acceptiois prædictorum verborum, sed etiam ex eorum vi, & proprietate fatendum est, ab statuto illo requiri veteris Christiani qualitatem, & omnino esse probandam, esto sit contra eundem Valençuelam, qui nimis largè loquitur, non attendendo proprietatem, nec communem illorum verborum significationem, nec statuti mentem, quæ omnino præualere debet, & est attendenda, vt superius dixi ex Andr. Tiraquel. de retract. lignag. §. 2. gloss. 1. num. 5. & 6. Andr. Gayfio lib. 2. obseruat. 79. num. 5. Osuald. Illigero ad Donel. lib. 26. comment. cap. 2. lit. A. pag. mihi, 1391. cum vsus loquendi omnino præualere debeat, & communiter recepta significatio, ex dictis supra in principio huius quæstionis, & adductis ab eodem Valençuela consil. 79. num. 49. maxime cum prædicta communis acceptio sit conformis naturæ, & proprietati dictorum verborum, vt ostendi

F mus

mus supra, & vidimus practitari in omnibus Tribunalibus.

59 Aliud verò dicendum est, si statutum nuditer ab alia qualitate requirat cooprandum non debere descendere à penitentiatis per sanctum Officium, tunc enim cum sit negatiua, non requirit specialem probationem, nec Prætoralem ad eam adstringit, cum iure pro impossibili habeatur *l. actor. quod assenerat. 2. 3. C. de probat. l. tit. 14. part. 3. vbi. gloss. 1. cum similibus, Stephan. Gracian. decis. 64. num. 12. & decis. 305. num. 2.* sed tantum ex eo, quod descendencia à penitentiatis non appareat, aut testes examinati tale non audierint, debet Prætor admitti, cuius naturæ est statutum Hispalensis Ecclesiæ, quod nihil aliud exposcit, nisi quod præbendati non descendant à reconciliatis per sanctum Officium, qua in specie, & in eodem statuto loquuntur *decis. 167. numero 1. parte 1. diuers. sacri Palatii, & decis. Rotæ 120. part. 3. lib. 2. nouissimarum*, adductæ à Valençuela loco citato numero 38. & 39. quod statutum est dissimile ab eis, de quibus loquimur in præsentis dubio, & idè diuersa ratio.

60 Etsi enim prædictus Valençuela rationes, de quibus supra, pro contrariis agnoscat in numero 40. 42. & sequenti, & libenter fateatur in numero 48. communem intelligentiam, & proprietatem prædictorum verborum, & stabilitatis ordinis D. Jacobi, Calatrava esse illam, quam nos supra præbauimus; tamen est quedam ab eo excogitata differentia inter verba Christianus veteranus, & non descendentes à conuersis nec maculatis, quam in applicatione horum verborum ad statutorum dispositiones non attendunt Doctores communiter cum errore, & deceptione; (quam sibi, hæcque nouiter excogitata opinioni cum maiori ratione tribuere debebat) ait igitur, differentiam non consistere in substantia horum verborum, quia vnam & eandem esse faceret: sed in dispositione statutorum, & definitionum, quia stabilitamentum declarans inhabiles, & incapaces eos qui habent maculam, aut descendunt à conuersis, non extendit suam prohibitionem ad eum qui non probauerit esse purum, & mundum, & habuerit qualitatem Christiani veterani, & ita non obligant præcisè ad illius probationem.

61 Cum & hoc de facto euenire possit, (vt euenit in Diui Jacobi Zebedæi vulgò Conchenfi Salmaticensi maiori Collegio) vt quis etsi nobilis, & purus non inueniat testes, qui agnouerint maiores suos, & de sua puritate positiuè deponant, & nihilominus admittendus venit in communitate, cuius statutum verbis, *macula & conuersos*, vtatur, ex ipsius mente, vt sunt statuta Ordinum Diui Jacobi & Calatrava cui conuenire videtur Ricciol. *de neophyt. cap. 7. num. 3. 4. & 5.* At si statutum vtatur verbis *Christiano vicojo*, vt videtur stabilitamentum ordinis Alcantara, contrarium seruandum pro certo constituit, vt videlicet qualitas illa positiuè, & plenè probari debeat, vt dictum manet, ita vt ex usu horum verborum etsi eandem sint significationis, differentiam prædictam deducat, & rat. occurrat Valençuela ipse.

62 Que quidem differentia absque impugnatione impugnat in se & sui ratione satis apparet, in sui ratione, inquam, si vllam habet, qui nullam inuenit: nec quidem habuit prædictus actor, cui si habuit, non plenè demonstrant; quod contrariam fallus ei non satisfac-

cit: itaut agnoscat rationem nostram, quia constans est, suamque, & suæ opinionis, quia ignota, nec ipse agnouit, nec nobis, vt eam agnoscamus, ostendit: vnde igitur certitudinem, seu veritatem suæ nouæ opinionis deducimus, si deficit eius ratio, aut si non deficit, latet; at puto non latere, quia non est, nec excogitare sufficientem potuit prædictus Actor, cum eam non dixerit, sed quam excogitare, aut agnoscere potuit? cum & ipse fateatur, Christianum veteranum nihil aliud esse, quam non habere maculam Iudæorum, Maurorum, aut conuersorum; & è contrario, quod qui caret dicta macula dicatur Christianus veteranus, & puritatem habeat, atque idè ex communi acceptione illa vocabula & eandem qualitatem denotare, & significare vnum per positionem, aliud per remotionem, atque idè suam differentiam non consistere aiat in substantia horum verborum, sed in dispositione & definitione statutorum, quia non potest de vno tractari absque eo, quod incidatur, & tangatur in aliud. His igitur ab eodem ita constitutis, quam potuit excogitare rationem quæ doctissimi viri esse, aut apparere valeat? Est igitur illa? quod inter verba, in quibus nulla quoad significationem differentia est, eam inter se constituant puritatis statuta, vnum de vno, aliud de alio loquens? nullo modo, cum etsi diuersis verbis loquantur, idè omnino significant, & postulant. † Si quidem eandem substantiam licet verbis diuersis continent, in quo enim poterit consistit differentia? cum inter eadem nulla vera disparitas ratio constitui possit, & si possit, non eadem essent, eadem enim sunt, quia eiusdem sunt substantiæ, vt Philosophi passim, & probat text. in *leg. 1. §. nulla 8. iuncto §. sed & similitudinem 9. C. de pet. iur. enucl. cum aliis adductis à Nicol. Euerard. in topicis legalibus loco, à simili, numero 5. facit text. à contrario sensu in *leg. lex velligali, 31. de pign. & hypoth. cum adductis ab ipsomet Valençuela cons. 63. numero 46.* & magis expressè docent Barr. in *leg. si quis, §. si in rium num. 2. in 2. lect. de edendo*, Ancharr. Rhegien. *quæstion. 66. numero 4. part. 2. Mandol. in glossa facult. §. nos qui, versic. eiusdem pag. 106. Cenedo post lib. pract. & canon. quæstion. siog. 45. num. 3. quos refert August. Barbof. dictione, 99. num. 2. pag. mibi, 231.* At possunt dicere statuta prædicta in eisdem, & in eadem substantia diuersa voluisse? nequaquam. Aut quod idem diuersa sensisse? quo modo hæc inter se coniungere valebit Doctores ipse, † cum substantia & natura rei per diuersos modos loquendi non mutantur, secundum Aristot. lib. 1. Ethic. pauld ante fin. *leg. assumptio, 6. Ad municip. leg. insulam. 6. de præscript. verb. cum adductis ab Andr. Tiraquel. lib. 1. de retract. §. 23. gloss. vn. n. 36. & in tract. de constitut. 2. part. ampliat. 2. num. 3. Pelæz de maiorat. 1. p. in initio, num. 66. in nouissima impressione.**

63 Et si dicat (quia non satis explicat) in eo consistere, quod dū circa prædictas qualitates vtitur statutum verbis negatiuis, no descendente de conuersos, ni penitenciosos, satisfactum maneat ex eo tantum, quod descendencia à conuersis, nec à penitentiatis non probetur, quia tunc dici non valet à conuersis, & penitentiatis descendere, cum ex vllis probationibus non appareat talis descendencia, & idè adimpletū cum requisitis videatur. Non verò cū affirmatiuè requiritur, que descenda de Christianos viejos, cui nō erit satisfactum

§. IV.

De penitentiis defunctis, & absentibus impositis. Et quatenus noceant filiis auctoris patris delictum patris.

S V M M A R I V M.

- 1 Defuncti & absentes puniuntur ob hæresim, & n. 2. Eorum filiis an noceant pœna, num. 3. Negatiua proponitur, à n. 4. cum seqq. Doctores qui eam patrocinant, n. 13. Affirmatiua eligitur, à n. 14. cum seqq. Doctores, qui eam defendunt, n. 24. & 25.
- 4 Pœna aduersus contumaces magis oritur ex contumacia quàm aliunde, & n. 5. Hæresis respectu filiorum exorbitans est, & restringenda venit, n. 56. Imposita filiis hæreticorum mortem hæretici pertinacis requirit, num. 102. Eius tempus morte præcluditur, num. 103. Nec inspicitur tempus incepta hæresis, n. 105.
- 6 Sententia contra absentem, & defunctum absque legitima defensione fuisse præsumitur, quæ contumacis personam non egreditur, n. 7. & 8. Sententia & confessio ob publicam utilitatem omnibus præiudicant, n. 23. Lata contra libertatem absentis omnibus præiudicat, n. 24.
- 9 Nemo ex aliena punitur contumacia & mora.
- 10 Lex seu statutum filiis imponens pœnam ob patris delictum, non intelligitur de pœna in contumaciam lata.
- 11 Contumax idè damnatur, quia pro confessio habetur. Ius ex contumacia crimen præsumit, ibid.
- 12 Sententia in contumacem ad hæredes non transit. Non tantam vim habet sicut lata ex veris probationibus, & sic in iudicatum non transit, sed contrarium ostendi potest. Lata super delicto infamatorio infamiâ iuris non producit, n. 13. Ex plenè probationibus lata in dubium est filiis nocere, aliàs absurdum sequeretur, n. 15. Ex non plenè iuncta contumacia nocet, quia pro legitima iure habetur, n. 16.
- 17 Delictum morte extingui non habet locum in hæresi, n. 18.
- 19 Patrem decessisse hæreticum sufficit, vt filij pœnas incurrant.
- 20 Probationes hæresis factæ in vita, & in morte æquiparantur. Æquiparata eiusdem sunt rationis, ibid.
- 21 Argumentum validum de probationibus ad sententiam, & è contra.
- 22 Hæreticus contumax velut verus ab Ecclesia iudicatur. Præsumptio sicut fictio veritatem imitatur, ibid.

fictum ex eo tantum, quod non probetur descendere à Christianis nouis conuersis, cum tunc non sequatur descendere à Christianis veteranis, quia à conuersis, nec penitentiatis descendencia non sit probata, nam etsi id non probetur, nihilominus potest Christianus veteranus non esse.

Prima enim facie discriminis ratio videtur, ex *leg. l. filiusfam. 7. §. 1. D. de donat. gloss. 1. in l. in rissentium, §. sed si fraudandi; de pactis, & in cap. cum dilectus, verb. à suspensio de consuetud. Cobbarr. var. lib. 1. cap. 13. numero 7. Marian. Anton. var. resolut. lib. 1. resolut. 20. numero 7. Cardin. Tusch. lit. N. conclus. 27. tom. 5. Sed cuique bene inspecta, fragilem, & nullius esse momenti constabit, quia etsi diuersa prædicta duo videantur, tamen re vera eadem sunt, & idè volunt, † cum negatiua illa, No descendente de conuersos, ni penitenciosos, resoluitur ex mente omnium statutorum, & Tribunalium praxi, quæ est optima interpretis, in affirmatiuam, id est, quod descendat à Christianis antiquis, qui non fuerint ex conuersis; quia affirmatiua puritatis consistit in veritate negatiua descendencia à conuersis, & punitis per sanctum Officium, & negatiua in veritate affirmatiua, nempe, descendencia à Christianis antiquis consistit in eo, quod Prætor non descendat à conuersis, nec à penitentiatis, itave utrumque idè sit, & in idè incidat, ex communi acceptione, & natura illorum verborum, & ita non habetur nec regulatur sicut negatiua, sed velut affirmatiua, ex Geminian. consil. 142. numero 6. versic. Item est aduertendum. Cardin. Tusch. lit. T. conclus. 26. num. 16. Gracian. discept. cap. 325. numero 14. Et sicut in affirmatiua posituè est probanda qualitas descendencia ab antiquis Christianis, vt statuto satisfaciatur, quod & Valençuela & omnes fatentur, ita similiter in negatiua illa, non quatenus negatiuè sonat, sed quatenus sensum affirmatiua includit, secundum doctrinam Barol. in l. de atate, numero 12. de minor. & in l. 2. vbi Iacob. de sancto Georgio, Bald. & Alberic. de probation. Angel. in l. 3. Cod. de codicill. Baldus in l. actor, numero 22. & 23. Cod. de probation. & in l. cum te, numero 14. Cod. eodem, & in cap. tertio loco, numero 9. de probat. & in cap. 1. §. si quis per triginta, numero 3. si de feud. fuer. controu. Fulgos. in l. vti frui numero 7. si usufruct. pet. Abbas in cap. cum Ecclesia surcina, numero 28. & Ripa numero 79. de causa possess. & propriet. Aretin. in l. in illa stipulatione, numero 4. de verbor. & in cap. in nostra, numero 22. & in cap. cum causam, numero 37. de testibus. Anton. Gab. lib. 1. de testibus conclus. 4. numero 7. Egid. Bosio tit. de defensa reor. numero 23. Herculan. de negatiua probanda, numero 157. Fulu. Pacian. de probat. lib. primo cap. 44. numero 8. Carol. Rith. consil. 9. numero 19. volum. 2. Boerio decis. 23. numero 94. Rota decis. 129. numero 4. lib. 2. diuers. Præterea quod generis macula provenit vel à conuersis, vel à penitentiatis, nec potest ex alia causa oriri, & ita idè erit requiri ab statuto, quod cooprandus non proveniat à conuersis, nec à penitentiatis, & quod maculam non habeat, & sit Christianus veteranus, absque vlla discriminis ratione, qua possit Valençuela suam clipeare opinionem.*

- 26 Defuncti bona à filiis confiscantur.
- 27 Contumacia vera attendenda, non verò qua legitimum habuit impedimentum.
- 28 Defunctus etsi comparere nō possit verè contumax dicitur, & quare. In eius damnatione pleniores interuenire debent probationes, n. 29.
- 30 Contumacia toties nocet descendenti, quoties contrarium probatum non fuerit.
- 31 Iudicium in contumaciam semper in contrarium admittit probationes.
- Filij, & consanguinei ad contrarium probandum admittuntur, ibid.
- Filij Antonij Perezij à secretis Philippi I. admisi fuerunt ad probandum contrarium in Inquisitione Casarugustæ, & obtinuerunt in negotio sui patris, cuius status combusta fuerat, n. 32.
- Nati ante delictum patris an pœnis subiiciant infamie? n. 49. Negativa proponitur à n. 50. cum seqq. Referuntur Doctores, qui eam tuentur, n. 68. & 69. Affirmatiua defenditur, à n. 70. cum seqq.
- Doctores qui eam sequuntur, referuntur, n. 117. & seq.
- Puniuntur ob delictum patris in criminibus læse maiestatis diuinae & humanae, ut parentes in eis puniantur, & facilius à tanti delicti pœnatione arceantur, n. 35.
- Impuritatis status excluduntur, ne sequantur vestigia parentum, n. 36. 52. & 83.
- Infames manent ob hæresim patris, n. 37. & 39. Irregulares sunt, n. 40. & 118. Contrarium, n. 69. Eius qui crimen læse maiestatis patrauit infames etiam, & irregulares sunt, n. 41. Absurdum sequeretur si infames & regulares essent, non verò filij heretici, n. 45. In nobilitate ledi non possunt ex factō patris, possunt tamen in effectibus ipsius nobilitatis, n. 47. & 48.
- Nati ante hæresim verè filij heretici non dicuntur, n. 57. Contrarium, n. 95. Si habent certum statum, eis mutari non potest, n. 61. Nati ante dignitatem à patre acquisitam ea non gaudent, n. 64. Orthodoxo & fideli nato casus patris obesse non debet, n. 67. Eorum inhabilitatis causa qualis, n. 70. & seqq. Accipiunt à parentibus qualitates naturales à tempore conceptionis, n. 72. & seqq. Tales sunt, quales fuerunt parentes, n. 84. Quando eorum educatio ascendatur, n. 85. & seqq. Acris puniri debebant ratione educationis ex delicto matris, quam patris, n. 88. Nati plus diliguntur à parentibus, quam non nati, n. 90. Omnes indistinctè plectuntur, n. 93. & seqq. & 96. & seqq. Omnes aequè easdem à parentibus accipiunt sanguinis qualitates, n. 111. & seqq. Iure diuino medicinaliter puniebantur, n. 125. & seqq. Alias ad pu-

- nitioem, alias ad medicinam, num. 131. Nunquam tamen ex timore ne parentum mores imitentur, n. 132. In eorum punitio- ne non est discrimen inter ius diuinum, & posituum, n. 173. & seqq. Iure civili sicut & diuino constitutum, ne filij puniantur ob parentum delictum, & nihilominus ali- quando puniuntur, num. 135. Ante delictum patris natus nihil ex eo trahere, quo- modo intelligatur, num. 136. & seqq. Non amittunt dignitatem acquisitam ob patris factum, num. 141. Quando parentibus hæ- reticis succedant, num. 61. & 144. Si fru- antur nobilitate patris heretici præsumuntur nati ante eius delictum, num. 152. Eis in- grauitudo parentis quando nocet in succes- sione, num. 155. & seqq. In iure proprio noceri à patre non possunt, num. 159. Ex eisdem parentibus nati non possunt habere sanguinis diuersas qualitates, num. 111. Nati ante crimen læse maiestatis humanae patris non subiiciuntur pœnis ex iure noue Hispaniæ, num. 119. Nati ante delictum comprehenduntur in decisione text. in cap. statutum, 15. de heret. in 6. num. 122. Pro parentibus neutro iure puniuntur, fallit ta- men in aliquibus ex causis, num. 135. Amittere non possunt acquisitam dignita- tem propter patris delictum, num. 141. Si- cut nec eam acquirere per patrem post eius peccatum, num. 142. Ad successorem pa- tris heretici an admittantur, num. 144. & supra num. 67. Cum suis descendenti- bus excluduntur à muneribus puritatis ex de- licto patris, num. 148.
- 33 Extranei etiam ex aequitate ad contrarium probandum admittuntur.
- 38 Argumentum de crimine hæresis, ad cri- men læse maiestatis humanae, & e contra quomodo procedat.
- Et formari debeat, n. 121. & 143.
- 40 Inhabilitas filiorum heretici est quasi ge- nus irregularitatis non ex infamia proce- dens, contrarium ibi, & n. seqq.
- 41 Irregularitas filiorum hereticorum oritur ab infamia orta ex delicto parentum, non ex alia causa.
- 42 Similitudo effectus denotat similitudinem cause.
- 43 Hæresis est crimen læse maiestatis.
- 44 Dispositio locum habet in criminibus eiusdem speciei, & qua comprehenduntur ex lata seu propria significatione.
- 45 Absurdum esset, filios infames manere ob cri- men læse maiestatis parentum, non ob hæ- resim.
- 46 Extensio fit ob publicam utilitatem.
- 47 Nobilitas sicut ius sanguinis immutabilis, eius effectus tolli à lege possunt, numero 48.

51 Macula

- 51 Macula ex delicto consurgens cessat respectu filiorum ante delictum natorum, & num. seqq. contrarium ostenditur ex num. 71.
- 52 Timor ex educatione, & imitatione paren- tum non cessat in filiis natis ante delictum patris.
- Explicatur à n. 83. & seqq.
- 53 Causa accidentaliter cedit naturali.
- 54 Similitudines corporeæ à tempore conceptionis oriuntur.
- Naturales propensiones ad bene vel male operandum, etiam, ibid.
- 55 Tempus conceptionis inspicitur.
- 56 Pœna hæresis respectu filiorum exorbitantior est, & restringenda venit.
- 58 Radix cuiusque rei inspicienda, non verò ex postfacto accidens.
- Plerumque natalium, dum mutationem non accipit, num. 123.
- 59 Originem familiæ non implicat puram esse, & aliquem ex ea diuertere à fide.
- 60 Qualitas originis inspicienda, non superue- niens, explicatur, num. 124.
- 61 Status certus mutari non potest.
- 62 Auctoritates D. Augustini expediuntur, & explicatur, à num. 125. cum seqq.
- 63 Iura ciuilia pro hac parte adducuntur, expli- cantur, à num. 138.
- Pontificia n. 65. exponuntur, n. 125. cum seqq. De iure Regio, num. 66.
- Explicatur, n. 143.
- 67 Casus patris filio orthodoxo non debet nocere.
- 70 inhabilitatis causa ex delicto parentis de- ducta qua ratione oritur.
- Parentes ex delicto non acquirunt novas qualitates, ac antea habebant, ibid.
- Eorum scelus, aut virtus tempore conceptionis filiorum plurimum operatur, n. 71. Affectus transfundunt in filios tempore concep- tionis, num. 80. Patri in generatione plus tribuitur quam matri, num. 88. Parentes in filiis puniuntur, num. 89. Plus diligunt filios natos, quam nascituros, num. 90.
- 72 Præsumptio est ex factō hæresis prouenisse hereticum ad illud patrandum delictum à tempore conceptionis.
- 73 Qualitates præcedentes ex superuenientibus deducuntur, & e contra superuenientes ex præcedentibus, n. 74.
- 75 Hæresis à naturali prouenit superbia, & ab in- clinatione naturali.
- 76 Complexio corporea cuiusque eius mores in- dicat.
- Infelix corporis temperatura velut inuitos ac reclamantes nos ad peccandum trahit, ibi.
- Fæditas corporis ad animum usque peruenit, ac ledit, ibid.
- 77 Animi affectus deducuntur ex motu mem- brorum.
- 78 Physiognomia, complexio, & temperies cuius-

Prima Pars.

- que è conceptionis tempore acquiruntur & complexionones naturales.
- 79 Astrologi sumere debent iudicia ex puncto conceptionis, non natiuitatis.
- Bonus cum bonis misceri, publice interest, ibi.
- 80 Radix qualibet naturaliter suam uirtutem in palmites eicit.
- Affectiones hominum, corporis temperies, bona vel mala valetudo coniectari, possunt licite ex naturalibus qualitatibus, signis & dispositione membrorum, ibid.
- 81 Affectus accidentales acquiruntur ex delicto, non naturales.
- 82 Delictum hæresis demonstrat, velut signum, prauum animum, & inclinationes natura- les ad similia manere in delinquente à tempore sua conceptionis.
- 83 Præsumptio ne filij parentum mores imiten- tur, quomodo dederit huic prohibitioni cau- sam, & n. 85. & seqq. Non primariò sed secundariò eam dedit, n. 85. Sed simul cum sanguinis infectione, & quomodo explica- tur, n. 86. & seqq.
- 87 Homines ex se, ut plurimum, habent quod sunt, ab extra quod venit, minus est.
- 91 Affectio maior est ad personas notas, immò de- ficit circa ignotas, n. 92.
- 93 Iura loquuntia de pœnis filiorum hereticorum generaliter loquuntur, explicatur, n. seqq.
- 98 Posita ad restringendum non presumi ad ampliandum.
- 99 Hæreticus cōtinuè delinquit, & hæresis ha- bet causam continuam, solo consensu perficitur, & à tempore perfectionis incipit causa infectionis, n. 100.
- 101 Duo tempora considerantur ad decisionem text. in cap. statutum, de heret. in 6.
- 104 Tempus, quo dispositio sortitur effectum est inspiciendum.
- 106 Statuta puritatis locum habent quocumque tempore Pater fuerit hereticus, moriatur in hæresi vel non.
- 107 Praxis Tribunalium est optima dubiorum interpres.
- 108 Statuta puritatis non solum requirunt puri- tatem in radice, sed etiam positivè in sin- gulis. Et totam ascendentiam puram desi- derant, n. 109.
- Habent negatiuam Sin mancha, qua omnes casus, & tempus comprehendit, n. 115.
- 110 Radix pura post hereticale factum commis- sum ab aliquo descendente, quoad illum maculatur deinceps, n. 123. & 145.
- 111 Tempus anterius vel posterius non producit diuersas sanguinis qualitates.
- 112 Frater dicitur quasi ferè alter, vnus & idem spiritus inser duos diuisus, sunt quasi vnus persona, & eiusdem corporis partes.
- Aequè accipiunt è parentibus sanguinis qualitates, & n. 114.

F 3

113 De

- 113 De similibus dissimilia non debent esse iudicia.
- 114 Iura sanguinis inspicienda, non accidentia.
- 116 Christianus transiens ad ritus Iudaorum, vel Sarracenorum presumitur à Iudæis, aut Sarracenis descendere.
- 120 Leges civiles in merè spiritualibus locum non habent.
- 123 Ea quæ per seminale rationem procedunt, ut est puritas, macula, & qualitates sanguinis, tandiu durat in sua specie, quamdiu semen reperitur in sua essentia.
- 124 Macula ab uno contracta inficit omnes, qui ab illo proueniunt.
- 128 Punitio filiorum post delictum natorum demonstrat magis esse propter crimen paternum.
- 129 Ius postituum plerâque statuit præter diuinum, & illud non potest imitari.
- 133 Discrimen nullum est inter postituum & diuinum ius, circa punitionem filiorum, & num. 135.
- 134 Omnia non una regula dimittenda.
- 137 Macula peccati producit habitum in peccatore, quoad peccandum instigatur.
- 138 L. ex factis, 17. S. ex factis, 5. Ad Treb. explicatur.
Deportatus pro mortuo habetur eius filij velut tales iure non considerantur, ibid.
Actus incidens in causam à qua incipere non valebat, an valeat, ibid.
- 139 L. Generaliter, 34. S. fin. de ritu nupt. l. emancipatum, 7. S. i. in fin. l. filium 9. de senat. l. 2. C. de libert. & cor. lib. l. Senator. 11. C. de dignit. lib. 12. S. sed & si inst. de ingen. num. 63.
Perfecta ex superuenienti casu non tolluntur, ibid.
- 140 Qualitas noua filiis adquiritur ex nouo patris delicto hæresis.
- 141 Filij hæreticorum non amittunt beneficium quæsitum, nec usum sacrorum ordinum iam receptorum, nec dignitatem, nec officium puritatis iam possessum, ob sequens delictum patris, sub num. 144. vers. ex quibus.
- 146 Causa maior adest in excludendis filiis hæretici, quam conuersi.
- 147 Exponens se sponte periculo magis culpabilis est, quam qui casu, aut coactus.
- 149 Tres actus postitui acquisiti à genere circa suam puritatem vim amittunt, & non profunt descendenti illius, qui postea hæreticauit.
- 150 Causa incogitata non manet comprehensa in sententia.
- 151 Res iudicata ex superuenienti causa vim amittere potest.

- 153 Testes quando maculam generis teneantur dicere, quando verò non. Et an teneantur dicere maculatos filios natos ante delictum patris, num. 154.
- 155 Ingratitudo patris an noceat filiis natis ante eam commissam.
- 156 Nominati distinctura ius habent, & idèd non admittuntur ad maiorum ex præsen-ti iure, sed ex iam acquisito ex nominatione, num. 157.
- 158 Successores non acquirunt ius nouum, sed acquisitum recipiunt. Et ab eo non poterunt priuari per factum sui patris, num. 159.

NON tantum præsentibus, & vitam adhuc agentibus pœnæ propter hæresim imponi solent, sed etiam absentibus, & defunctis, ut in absentem contumaciam statuit, ac probat text. in cap. cum contumacia, 7. cap. ut commissi, 12. cap. ut inquisitionis, 18. de heret. in 6. cap. excommunicamus, 13. §. qui autem, extra eod. tit. l. 3. tit. 9. part. 1. cum adductis à Simanch. de Cathol. instit. tit. 2. de absentib. à num. 1. Io. à Roxas sing. 2. num. 4. Lud. à Patamo de orig. Inquisit. lib. 3. quest. 4. num. 6. & pluribus allegatis à Prosp. Farinac. de hæres. quest. 185. à num. 93. cum seqq.

In defunctum verò, quoad famam, & bonorum publicationem decernit ita text. in l. Manichæos, 4. §. in mortem, 4. C. de Heret. & Manich. cap. fin. §. fin. de præscrip. lib. 6. cap. Accusatus, 8. §. In eo verò casu, de Heretic. eod. lib. vbi glossa, & DD. & in cap. si quis Episcopus, vbi etiam gloss. verb. post mortem extra de heret. cap. fin. §. 2. 4. quest. 2. Io. à Roxas singul. 10. sub num. 1. vers. Inquisitores, & singul. 14. num. 9. Simanch. citato loco, tit. 18. num. 14. & plures allegati à Farinac. 1. part. de Inquisition. quest. 10. num. 57. quod & praxi in omnibus Tribunalibus sancti officij communiter seruatur, ita vt non plus sit in huiusce rei declaratione immorandum, cum his breuiter præhabitis ad nostrum institutum parum atineat longior tractatio.

Quod igitur attinet ad nos illud est. An pœnitentiæ à sancto Inquisitionis officio absentibus, & defunctis impositæ noceant in fama eorum filiis, & descendentiibus, vt ita parentum macula coinquinati arceantur ab officiis, & dignitatibus puritatem sanguinis exposcentibus? & prima facie videtur quod non. Primum quia huius exclusionis causa fuit maiorum facinus contra fidem, vt superius probati in præced. §. 2. pluribus in locis, & §. 3. num. 38. cum seqq. sed pœna aduersus contumaces imposita potius oritur ex contumacia, quæ non dirigitur contra fidem, quam ex principali delicto hæresis, de quo queritur. Igitur nulla est causa, qua similis contumacialis sententia noceat descendentiibus ad munera prædicta subeunda. Primum Minor patet ex text. in l. Papi-nianus, 8. §. meminisse, l. qui repudiantis, 17. §. fin. de inoff. testam. l. si ideo, §. 5. de euit. & vtròque Barr. l. Præses, §. C. de pignor. Cobbar. in præct. cap. 13. num. 5. vers. Hac sanè ratio, Io. à Roxas sing. 2. num. 3. Andr. Gayl. tract. de pace publica lib. 2. cap. 5. num. 9. cum seqq. & pluribus adductis à Farinac. 1. p. de Inquisit. q. 11. n. 92. 93. & seqq.

Secundò probatur ex eo, quod sententia & condemnatio in absentem seu defunctum lata absque vera & legitima defensione esse præsumitur, textus aureus in d. l. ideo, §. 1. ibi, magis enim propter absentiam vultus videri, quam quod malam causam habuit, de euit. Card. Tusch. lit. §. concl. 124. tom. 7. Peregr. de fideicom.

- 1. fideicom. art. 53. num. 57. Gracian. 2. discept. 217. n. 24. sed tunc licet sententia noceat absenti principali, seu defuncto, non tamen nocet aliis, cum quibus lis inita non fuit, l. 2. vbi Bal. & Salic. C. de fide instrum. l. Præses, §. C. de pignorib. & alia iura à Peregr. citata: Igitur licet sententia in causa hæresis absentis, seu defuncto nocere valeat, non tamen damnum afferre filiis, nec descendentiibus eius, cum quibus lis agitata non fuit.
- 2. Confirmatur primò ex regula communi, & iure recepta, quod sententia in contumacem lata ei tantum, non verò alicui tertio nocet. Igitur sententia aduersus patrem contumacem, seu defunctum lata ipsi tantum non filiis, nec descendentiibus nocebit. Antecedens constat aperte ex iuribus superius allegatis, & ex Alciat. reg. 3. præsumpt. 22. num. 2. Viuiò commun. opin. verb. statutum disponens, quod pater teneatur solvere limit. §. 5. Jul. Claro in præct. §. fin. quest. 86. vers. sed quæro numquid. Bonacola in quest. crim. verb. Pater, pag. mih. 137. & comm. opin. 2. part. verb. contumax semel citatus, Jac. Menoch. conf. 100. num. 162. lib. 2. Burfat. conf. 169. per totum lib. 2. Marc. Ant. Eugen. conf. 68. n. 6. Anton. Gom. lib. 3. variat. tit. de homicid. sub n. 13.
- 3. Confirmatur secundò, nam si aliqua ratione nocere possit filiis, & descendentiibus pœnitentiæ patris contumacis, ea maximè esset, quia ex huius mora, & contumacia illi plecerentur, quod omne ius abhorret. Igitur nulla est ratio, qua contraria possit procedere opinio. Antecedens patet ex text. in l. cum filius fam. 49. ibi, At si pater in mora fuit, non tenebitur filius, de verb. oblig. vbi Barr. Paul. Ang. Immol. Alexand. Socin. Ias. & communiter DD. Alexand. conf. 84. n. 3. lib. 3. Roman. conf. 754. n. 5. Corn. conf. 42. lib. 2.
- 4. Confirmatur tertio, Nam si lege, statutove expressè decidatur, quod sententia patris, & pœna ei imposita noceat filio, vt in crimine hæresis constitutum habemus in d. cap. statutum, 15. de heret. in 6. non comprehendit sententiam, nec pœnam in contumaciam patris impositam. Igitur nec in specie nostra. Antecedens probant ex d. l. Præses, §. C. de pignor. Nello de bannitis 1. part. 2. tempore, quest. 34. & plures quos cumulat. Prosp. Farin. 1. tom. de delictis & pœnis, q. 24. num. 175.
- 5. Tertio probatur, nam contumax idèd damnatj solet, quia pro confesso habetur præsumit enim ius ex ipsa contumacia delictum à contumace paratum fuisse, vt colligi potest ex d. cap. cum contumacia, & similibus allegatis supra num. 1. & explicant communiter DD. At ficta confessio confidentis personam non egreditur. Igitur nec sententia eius virtute lata. Minor constat ex l. cum qui delatorem, 29. in princ. ff. de ex adductis à Farin. in d. n. 175. & ex omnibus communiter.
- 6. Quarto probatur, nam et si regulare sit, quod sententia lata transeat ad hæredes ex text. in l. ex iudiciorum, 20. vbi gloss. & communiter DD. de Accusat. Anton. Gom. lib. 3. var. cap. 1. num. 82. locum non habet in sententia, & condemnatione in contumaciam lata, ex d. l. eum qui, 29. ibi, Caterum quin aduersus hæredem eius transire non debet, de iure ff. de i. Igitur infamia nota, quæ Patrem tangit contumacem ex sancti Officij damnatione transire ad filios, nec ceteros descendentes non poterit.
- 7. Quintò facit, quod non tantam habet vim sententia in contumaciam lata, sicut quæ veris, & legitimis profertur probationibus, cum hæc possit transire in iudicatam, & nullas in contrarium probationes admittit, vt notum est. At illa nunquam transire in rem iudicatam & semper in contrarium probationes recipit, quibus innocentiam ostendere

potest, non solum contumax, sed & filij, & hæredes eius. Igitur non debemus sententiis in contumaciam latis eandem tribuere virtutem quam habent conscriptæ in personam, & in iudiciis ordinariis lata. Minor patet ex ratione text. in l. annus, 4. in fin. de requir. vel absent. damnand. & tenent Simanch. de Cathol. instit. tit. 2. de absentibus, num. 20. & 21. & tit. 14. de contumacib. num. 10. & in Enchirid. violat. Relig. tit. 45. de absentibus num. 16. & 17. Roxas sing. 134. num. 11. Peña in direct. 3. part. comm. 49. vers. Adueniente, & seqq. & vers. Postremo. Graciano discept. for. tom. 1. cap. 119. n. 9. & facit quod ipse tradit 3. discept. §. 31. num. 48. vers. Nec ex ea. Petr. Thom. Sancius in Præcept. Decalogi lib. 2. cap. 27. num. 18. Sigism. Scaccia de iud. caus. crim. & heret. cap. 98. num. 2. Confirmatur, nam sententia condemnatoria propter delictum infamatorium, in contumaciam lata infamiam iuris non producit, licet secus sit, si feratur ex veris probationibus, vt de iure probant Castr. conf. 467. super hoc punet. num. 1. lib. 1. Decian. conf. 96. num. 25. lib. 1. Petr. Barbofa, in l. cum Prætor. 12. §. fin. ex num. 187. & seqq. de iudic. Igitur verum est, quod sententia in contumaciam, non tantam vim habet, sicut lata ex veris probationibus.

Quare Barr. in d. l. filius fam. 49. num. 4. de verb. ob. & Bal. in l. 2. num. 23. C. de edendo, docent, notam aduersus absentem contumacem non egredi eius personam nec ad hæredes transire; immò generaliter similem, sententiam non infamare ex multis resoluit Surdus conf. 173. num. 100. vol. 2. & in crimine læsæ maiestatis humanæ loquendo, idem tenet Roland. conf. 29. à num. 2. vol. 3. & conf. 15. num. 4. vol. 4. Centolinus in addit. ad Farin. decis. 62. lit. B. Gracian. 2. discept. 217. num. 23. Et ex eadem ratione Feid. Valquez controuer. illustr. cap. 6. à num. 7. cum seqq. ait quod pœna priuatiua status ad hæredes non transit, defuncto eo, qui delictum commisit. Et Hostiens. in summa Rub. de Heret. §. qua pœna feratur, num. 8. vers. verum tamen & prima sententia, voluit, quod filij hæretici defuncti ante accusationem, seu denunciationem non subiciant sententiæ, quæ postea aduersus patrem feratur, & eandem sententiam defendunt Roland. conf. 29. n. 1. & seqq. lib. 3. conf. 15. in fin. lib. 4. & plures allegati & sequuti à Farin. de crim. læsæ maiest. quest. 116. §. 4. n. 130. licet locum ad quem se remittit, inuenire non potui, quibus nouissimè accedit Castro Palao opuscul. moral. tract. 4. de pœnis impositis hæres. suspect. disp. 7. punct. 2. num. 11. & 12. quod maximè habere debet locum in puritatis materia, de qua principaliter agimus, cum exinde vniuersa maculetur progenies nota graui, & quodam modo indelebili, quod fieri ex condemnacione in contumaciam & post mortem inhumanum, perque durum omnibus visum est.

Contraria quidem sententia, & verior, & omnino praxi seruanda est. Primum, nam si aduersus contumacem veræ sint, & legitimæ probationes obseruationis legis Moysi, aut lætæ Sarracenorum, siue hæresis, nulla est dubitatio, nisi quod omnibus descendentiibus lata noceat sententiæ; aliter enim melioris essent conditionis filij & descendentes contumacis, & defuncti in suo errore, quam illius, qui obediens Inquisitorum mandatis, aut qui in vita ab hæresi fuit absolutus, & Ecclesiæ vniõni redintegratus aduersus notas iuris regula. Primum non plena, nec legitima sunt probationes, & tunc iuncta contumacia à iure pro legitimis, & plenis habentur, & contumax hæc præsumitur verè hæreticus, & velut talis damnatur ex d. cap. cum contumacia, 7. ibi, ex tunc velut hæreticus condemnatur, eadem sunt verba in d. cap. ut Inquisitionis, 18. in fin. de heret. in 6. & in d. cap. excommunicamus, 13. §. qui

autem, extra eod. tit. quæ dicitur præsumptio iuris, & idem operatur, ac evidens, & perfectissima probatio, vt infra quæst. 8 §. 1. latius dicam. Igitur eisdem debet operari effectus sententia in contumaciam, ac operatur in personam lata.

17 Secundò probatur, si aliqua ratione sententia contra patrem defunctum nocere non possit filiis, & descendentes ad pœnas infamiae & cæteras incutiendas, ea maxime esset, quia morte delictum maneret extinctum, nec pœnæ ad hæredes transire possent, ex reg. text. in l. defuncto, 6 de publ. iud. cum similibus gestis ab Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 1. num. 78. &

18 à Farin. de Inquisit. quæst. 10. num. 36. ¶ At prædicta regula locum non habet in crimine hæresis & apostasie, nec in cæteris delictis, in quibus ipso iure imposita est pœna, quæ effectum sortitur à die commissi criminis, & transit ad hæredes, sicut in transmissibili parte. Igitur patet nostra affirmatiua sententia. ¶ Minor constat ex l. Gaius, 2. 1. Ad Syll. l. 3. §. quod autem, ubi glossa & DD. Quod quisque iuris, & in l. commissi, 1. 4. de Public. & veltig. cum infinitis propè allegatis ab eodem Farin citato loco n. 68. & circa filios, & pœnas ab eis incurrendas ex delicto patris hæretici, probat ex multis P. Th. Saucius in decalog. lib. 2. c. 27. n. 8.

19 Tertio, quia ad incursum pœnarum tam ab hæretico, quam ab eiusdem filiis, sufficit probare patrem hæreticum decessisse, vt exprèsè probat notus text. in cap. flauinum, 1 §. ibi, qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur, de hæret. in 6. Igitur maiori ex ratione procedet sententia nostra, cum etiam in nudis legitimis probationibus sine sententia locum obtineret.

20 Quarto, quia probationes in vita, & in morte factæ circa crimen hæresis, & Apostasie æquiparantur, & robur eis absque sententia tribuitur, in d. c. statutu, & in d. c. contumacia, & in d. c. Accus. 8. §. in vero ostendit, de hæret. in 6. & in c. si quis Episcopus, 5. extra eod. At eadem in casibus æquiparatis dispositio & determinationo debet esse. Igitur probationes in vita vel in morte factæ etiam sine sententia hæretico, & eius filiiis plenè nocebunt. ¶ Minor probatur in cap. inter ceteras, 4. de rescript. cap. in causis, 19. de re iudic. cum similibus adductis à Nic. Euerard. in Topicis legal. loco, à simili, num. 10. cum aliis allegatis à Farin. in fragm. 1. part. lit. E. num. 202. & ab August. Barbof. Axioma 14. num. 1. & seqq. pag. 15. & loco 6. pag. 306.

21 Confirmatur, de probationibus ad sententiam & contra validum est argumentum de iure, quia dispositum in illis seruari debet in hac absque discrimine vlllo: At probationes contra hæreticum receptæ ei & filiis suis nocent, etiam absque sententia, vt probauit supra, & latius infra quæst. 9. §. 2. ex num. 2. cum seqq. Igitur multo magis probationes simul cum sententia. ¶ Maior patet ex text. in l. sed si possessori, 11. §. fin. & l. seq. l. in duobus, 28. §. colonus, de iureiur. cap. inter dilectos, 6. §. in omnibus autem, de fide instrum. & tenet Molina de primog. lib. 4. cap. 8. num. 5. Iac. Menoch. de arbit. casu, 111. num. 3. Io. Garcia de nobilit. gloss. 25. num. 8. cum aliis pluribus congestis infra 9. 13. §. 1. præmissis 4.

22 Quintò probatur, nam iure ipso, & Ecclesie iudicij hæreticus contumax veris velut conuictus iudicatur probationibus, At præsumptio hæc veritatem imitatur & eisdem habet effectus, l. adoptio, 16. de adopt. l. cum ex oratione, 44 §. At si, 2. de excusat. plures apud August. Barbof. Axioma 97. num. 1. & seqq. pag. 61. Igitur comprehendet omnes, quos sententia & verè comprehenderent probationes. ¶ Maior probatur ex traditis per gloss. & communiter DD. in d.

cap. cum contumacia, de hæret. in 6. Roxas sing. 2. num. 1. & sing. 60. num. 3. Simancas de Cathol. instit. tit. 2. num. 1. cum seqq. Paramo de orig. Inq. lib. 3. quæst. 4. num. 67. Cæsar Grassus decis. de Hæret. quæ habetur in 4. tom. decis. nouissim. Rota.

23 Sextò probatur, nam etsi ficta confessio ex contumacia surgens non ita potens esset, vt pœnam in hæredes transferret, sicut ex iure communi superius probauit, locum tamen haberet in grauissimis læsæ maiestatis diuinæ & humana facinoribus, in quibus agitur de reipublicæ, & boni communis utilitate, cuius respectu sententia, & confessio omnibus præiudiciū afferunt. Igitur hæc opinio omni dubio caret. ¶ Antecedens patet ex ratione text. in l. 1. C. ubi causa fiscal. & ex adductis à Peña in direct. 3. p. comm. 164. vers. Nō obstat, & in terminis tradit Bar. in l. 2. §. si is, de bonis eorum, qui ante sent. & ex l. Manichæos, 4. de hæret. & in l. quisquis, 5. C. Ad l. Iul. maiest. gloss. & DD. in d. eius, qui delatorem, 29. de iure fisci, tenet Roxas sing. 69. Ios. Mafch. de probat. concl. 348. num. 35. Cartarius, de executione sententia contumacialis, cap. 1. num. 345.

24 Septimò facit, quòd sententia lata contra libertatem absentis, licet aliis non noceat, si tamen feratur ex euidenti probacionibus, vt sunt, quæ à iure pro salibus habentur, & sic ex contumacia aliis iunctis præsumptionibus, omnibus æquè nocet, vt ex l. Diui fratres, 27. circa fin. de liber. causis, docuit Cobbar. in pract. cap. 1. num. 5. vers. Quarto mihi, Igitur & in nostra proposita specie.

25 Ex quibus hanc amplectuntur sententiam velut veriore, & indubitam Peña in direct. 3. part. cap. 164. vers. At in casu nostro, ubi ex Albert. tract. de assertio. Cathol. quæst. 29. num. 9. ait argumentum de contumace ad pertinacem de iure valere, P. Mol. tom. 3. de iust. 1. part. disp. 658. num. 19. Filiusque quæst. moral. tract. 22. n. 225. & in crimine læsæ maiestatis probant Tib. Decian. tract. crim. lib. 7. cap. 41. num. 33. Gregor. tract. de læsæ maiest. lib. 3. tit. 1. quæst. 13. num. 3. atque his relatis Petr. Thom. Sancius citato loco lib. 2. cap. 27. num. 19. quibus & ego accedo, & hæc opinionem iuri & rationi magis consonam, omninoque in praxi seruandam iudico. In qua hodie non esse dubitandum apparet ex instruct. 16. Anni, 1784. in impressione nouissima fol. 6. & instruct. 61. Domini Valdesij in eadem impressione fol. 35. ¶ Ex quibus defuncti bona à filiis confiscantur, quod fieri non valeret attenda contraria opinione, quæ eius sequaces volunt, quòd filij non priuantur bonis paternis ex damnatione patris defuncti, ita vt non sit locus confiscationi in eorum præiudicium, vt voluit Farinac. d. quæst. 191. num. 43. quod omnino euellitur in dictis instructionibus, & sicut priuantur filij bonis paternis, ita & fama, quæ ex ipsius patris factis prouenit, & amittitur, quæ sanè opinio verissima & tenenda est, si eam intelligas duobus cum temperamentis.

27 Primum, vt intelligatur de vero hæretico contumace, & velut tali damnato, prout proponit text. in d. cap. cum contumacia, secus verò si de contumacia verè non constiterit, quia ob legitimum impedimentum coram Inquisitoribus comparere non voluit, nec excusationem ostendere, vt docent gloss. Domin. Io. Andr. & Francus in d. cap. contumacia. Peña d. 3. part. comm. 164. circa fin. vers. Ceterum hanc sententiam, quem laudat & sequitur Petr. Thom. Sancius in decalog. d. cap. 27. sub num. 15. vers. Que tamen sententia, ¶ Sed hoc non ita generaliter intelligendum est, vt in parte saltem destruat opinionem, quam defendimus circa damnationem memoriæ defuncti, quia cum post mortem conuentus comparere non valeat

28 valeat ex vrgentiori impotentia causa, quàm alius viuis intendere potuit, videbatur dicendum, quòd eius filii non possit nocere condemnatio ex reddita ratione, quare intelligendum est prædictum huius sententia temperamentum in contumace tantum, non verò in defuncto damnato: quia defectus, qui considerari valet in eius causa ex eo suppletur, ¶ quòd debent interuenire pleniores, & clariores probationes, quàm in cæteris causis, ex Simanc. de Cathol. instit. tit. 18. de defunctis num. 12. & seq. & num. 19. & in Enchirid. tit. 62. de mortuis, num. 5. Roxas 2. part. de hæret. num. 30. & 11. & post eos Farin. de hæret. quæst. 197. num. 120. quod circa puritatis statuta magis indubitabile est, immò & in contumace idem seruarem, si probationes fuerint sufficientes, donec contrarium legitime mihi constitisset.

30 Secundum temperamentum est, vt toties contumacia hæretici damnati, seu memoria defuncti damnata filiis & descendentes noceant, quoties contrarium probatum non fuerit, quia si filij patris innocentiam & Christianum semper extitisse verè probauerint, damnatio eis ad infamiam, nec ad alias non nocebit pœnas. ¶ Tum quia iudicij in contumaciam ea est natura, vt semper probationes in contrarium admittat, ex gloss. communiter recepta in cap. excommunicamus, el. 1. §. qui autem, verb. condemnatur, de hæret. allegat plures Petr. Thom. Sancius d. cap. 27. num. 18. vers. secundo, & Farinac. de hæret. quæst. 185. num. 106. qui etsi loquantur in ipsomet contumace comparente, locum etiam habet in eius filiiis, & descendentes, qui patris etiam mortui innocentiam ostendere valent ex eadem ratione, & text. in l. filio, 1. §. Scia 2. ubi Alberic. de adm. leg. facit optimus text. in l. si quis filium, 35. ibi, tamen posse nepotem eandem causam proponere, 6. de inoff. testam. Bal. in l. 2. col. 2. C. Ne ex delicto defuncti, Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 1. num. 83. Perreg. de iure fisci lib. 4. tit. 5. num. 35. Ferd.

31 Valquez controner. illustr. cap. 96. num. 15. in fin. ¶ & fieri ita semel vidi ex petitione, & instantia filiorum, & descendens Antonij Perezij à Secretis Philippo I. qui velut contumax in Inquisitione Cæsaraugustæ damnatus fuit, & eius statua publicè combusta, & post eiusdem mortem à suis filiis innocentia in supremo Inquisitionis Senatu probata, illius memoria absoluta fuit, & integra ei, suisque restituta fama. Tum etiam, quia ita admittere videntur Peña citato loco, vers. ceterum hanc sententiam, ibi, Aut denique ea præstitit, dixit, aut fecit, que ipsam verum Catholicum esse ostenderent, tunc eius filij, & nepotes supradictas inhabilitatis pœnas minime paterentur, & Petr. Th. Sancius citato loco, num. 19. in fin. vers. que tamen sententia, ¶ Immo videtur quòd non tantum filij, & hæredes hoc facere possint, sed etiam extranei ad innocentiam ostendam fauorabiliter, & miserationis causa, ex Farinac. 1. part. de Inquisit. quæst. 10. num. 74. in fine, sed hoc de facto admitti, perdifficile mihi videtur.

32 Quæ igitur etsi loquantur in pœnis per ius commune hæreticis & eorum filiiis impositis, debent ex eadem ratione extendi ad prohibitionem induetam ex puritatis statutis, in qua eadem omnino interuenit ratio.

33 De filiis natis ante delictum patris. Quibus alia proxima est quæstio, de qua non semel dubitati vidi inter doctissimos viros: An videlicet filij concepti, aut nati ante patris hæresim infamiam notam incurrant, & cæteras patiatur pœnas, anque admitti ex nostris valeant statutis, si alias à pura & nobilit orientur radice: Ad quorum clariorem

34 explicationem etia præmitto. ¶ Primum, quòd etsi in criminibus læsæ maiestatis diuinæ, & humana filij aliquas patiatur pœnas, vt ita parentes in eis puniantur, & facilius ab eorum patratione arceantur, ex l. quisquis, 5. §. filij, C. Ad leg. Iul. maiest. quæ canonica extat in cap. si quis cum, 2. §. filij, 6. quæst. 1. Auth. Gazaros C. de hæret. cap. accusatus, 8. §. In eo, de hæretic. lib. 6. cap. felicitis, 5. de pœn. eod. lib. 7. & 8. tit. 1. part. 7. Andr. Tiraq. in l. si unquam, verb. Donatione largitus, num. 333. Cobbar. lib. 2. var. cap. 8. num. 5. Iac. Menoch. lib. 5. præsumpt. 33. à num. 5. Richard. in §. interdum, num. 7. per text. ibi, inst. de hæred. qua ab intest. Petr. Fab. lib. 1. semestr. cap. 8. Schifordeg lib. 3. tract. 19. quæst. 7. Ofuald. Illiger. ad Donel. lib. 18. comm. cap. 8. lit. Xx. pag. mihi, 329. ex ratione tradita in cap. vergentis, 10. extra de hæretic. & explicata ab Azorio. 1. tom. inst. moral. lib. 8. cap. 13. in 8. hæreticorum pœna. Ricciol. de iure person. extra grem. Eccl. lib. 5. cap. 26. num. 1. Mol. de iust. 1. tom. disp. 95. Petr. Thom. Sancio in decalog. lib. 2. cap. 14. ¶ In puritatis tamen causis præcipua ratio excludendi filios, & descendentes hæreticorum ab honoribus puritatem requirentibus, illa est, re parentum mores, & naturales propensiones ad praua, quæ cum semine dèi uari solent, imitentur, & ne exinde communitatibus, & sociis damna proueniât, à qua ratione non aliena extitit d. l. quisquis, 5. §. filij, in illis verbis. Paterno enim deberent perire supplicio, in quibus paternis, hoc est hereditarij criminis exempla metuntur, C. ad l. Iul. maiest. & magis speciatim probatur ex adductis supra hac quæst. §. 2. & q. 1. §. 4. & alibi.

35 Secundum præmissum est, quòd filij hæreticorum manent infames ex delicto patris, tum ex text. in cap. 2. §. hæretici, & §. Ad hac, de hæret. in 6. tum ex arg. sumpto à crimine læsæ maiestatis humanæ, quò filij infamia notantur, in d. l. quisquis, 5. §. filij verò ibi, infamia eos paterna semper comitetur, C. Ad l. Iul. maiest. ¶ Valet igitur argumentum de vno delicto ad aliud ex text. in cap. vergentis, 10. vers. cum enim, de hæret. l. 4. in fin. tit. 26. p. 7. gloss. verb. subire, in l. Manichæos, C. de hæret. Petr. Surd. de alim. tit. 7. quæst. 14. num. 27. & ex aliis infra num. 121. referendis, intellige tamen, quòd argumentum valet de crimine læsæ maiestatis humanæ ad hæresim, sicut de minori ad maius, non verò econtra, vt concludit ex Gig. de crim. læsæ maiest. lib. 3. de pœnis quas filij incurunt, quæst. 17. num. 21. & Roland. conf. 33. num. 16. & seqq. lib. 3. Prosp. Farinac. 4. tom. quæst. 112. num. 7. Tum demique quia sine vlla extensione textus in d. §. filij, & eius decisio locum habet iure canonico, sicut iure ciuili, cum canonica extet in cap. si quis cum militibus, 22. §. filij, 6. quæst. 1. Quare ita defendunt communiter DD. ex Acebedo in l. 1. num. 171. & in l. 1. num. 34. & disobus seqq. tit. 3. lib. 8. recop. Cobbar. var. lib. 2. cap. 8. num. 1. Anton. Gom. in l. 40. tauri, num. 91. vers. tertio, Peña in direct. 1. part. commun. 1. vers. Hæc autem infamia, Simanc. de Cathol. instit. tit. 9. num. 269. Paramo de orig. Inquisit. lib. 3. quæst. 9. num. 206. & seq. Petr. Mol. de iust. tom. 3. 1. p. disp. 658. num. 25. P. Henriquez lib. 14. de irregularit. c. 5. n. 4.

36 Nec subtrahi valet contraria, quam ex prædictorum fundamentorum destructione innititur probare Petr. Thom. Sancius in decalog. d. cap. 28. num. 5. ex Suarez de censuris 5. tom. in 3. part. disp. 48. sect. 3. num. 2. & de fide disp. 24. sect. ult. num. 7. Castro Palao opus. moral. tract. 4. pœn. impost. hæres. susp. sect. disp. 7. punct. 2. num. 10. Iac. Menoch. conf. 808. num. 44. & seq. vol. 9. ¶ quia nullam rationem vrgentem ostendit, qua inhabilitas ad officia ex d. §. hæretici, filiis hæreticorum imposita sit, quasi quoddam irregularitatis genus, non ex infamia proueniens, quia etsi hæreticorum

corum filij ex hac causa irregulares maneat, vt prædicti teneantur, & probant Sayrus lib. 6. cap. 10. num. 4. Filius tract. 20. cap. 9. questio. 3. Cobbar. lib. 2. variat. cap. 8. num. 5. Anton. Gom. lib. 3. var. cap. 2. num. 13. hoc ab incuria infamia provenit, cum alia causa nec sit, nec iure consideretur, sicut & in filiis eius, qui læsæ maiestatis crimen patrauit, infamia orta ex d. l. quisquis, irregularitatem producit, vt expressè tenet Mart. Bonacina de irregularit. disp. 7. quest. 4. punct. 1. num. 13 & filij hæreticorum idem etiam irregulares dicuntur, quia infames ex delicto patris, vt nominatim voluit idem Bonacina ex omnium consensu in d. num. 13. in fin. & Fr. Andr. a Souffa in Aphorism. lib. 3. cap. 23. num. 4. & cum vtrumque paternum crimen irregularitatem in filiis producat, & sit certum, quod eius causa in delicto læsæ maiestatis humana est infamia orta à crimine sui parentis in eos deriuata, d. §. filij verò. Bonacina citato loco; sequitur ex eadem causa nasci irregularitatem filiorum in crimine hæresis. Tunc ob vtriusque delicti similitudinem, d. cap. vergentis. ¶ Tum quia similitudo effectus denotat similitudinem causæ l. rem non nouam, 24. circa fin. C. de iudic. cum allegatis à Nicolao Euardo in Topicis loco ab effectu num. 1. & 2. & ab Auguf. Barbof. Axiom. 8. num. 6. pag. 51. & loco, Ab effectu, 1. num. 1. pag. 517. ¶ Immo cum hæresis crimen etiam læsæ maiestatis veriffimè dicatur, & in crimine humana maiestatis pœna infamie filiis sit imposita, & propterea irregularitas, conseqens est, quod inhabilitas imposita filiis ratione paternæ hæresis prouenit similiter ab infamia ex eadem causa orta, non tantum extensionis ratione, sed & vi ipsius dispositionis, quæ locum habet in omnibus criminibus eiusdem speciei, non tantum in disposito, sed & in eo, quod ex propria, seu lata significatione sub eo comprehenditur, arg. l. libertus, 64. §. 1. de ritu nupt. & ait gloss. & Bart. in l. miles, in princip. de re iudic. ¶ maxime quia absurdum sequeatur, si filij manerent infames ex crimine læsæ maiestatis humanae à patre commisso, quod minus est, non verò ex paterno delicto contra fidem, quod maius est, vt considerat text. in d. cap. vergentis, & constat ex ratione tradita à Farin. citato loco quest. 112. num. 7. ¶ Et si igitur extensio necessaria effectus fieri posset ob publicam utilitatem, & tanti criminis maius exemplum, quæ locum habet etiam in pœnalis ex identitate, seu maiori parte rationis, vt dixi supra quest. 3. §. 1. num. 40. & probat text. in l. illud 19. ubi gloss. verb. alia causa, l. fin. ubi gloss. verb. cap. riuorum, C. de sacros. Eccles. Bart. Alexand. & DD. in l. si constante in princip. solut. matrim. & de extensione in pœnalibus reipublice fauore faciendâ loquuntur Bart. in l. 2. §. exercitus, de his qui not. infam. Abb. in cap. mulieres, de sim. excom. Alciat. lib. 5. paradox. c. 9. Anton. Corflet sing. 100. ita ex vtroque capite comprehensionis videlicet, & extensionis procedat verè, & indubiè nostra opinio, quidquid prædicti renitentur.

47 Tertium præmissum est, quod et si filij in nobilitate à maioribus prouenient ex facto, nec delicto patris lædi non possunt, tum quia qualitas est naturalis, & immutabilis ex vulgaris, tum etiam ex l. 3. ubi, quæ verò non a parte, sed à genere, à ciuitate, à rerum natura imbuere uis, est in olam, remanere, & inuicem, & re legat. Tum ex multis, quibus hæc sententiam probant Andr. Tiraq. de nob. lib. cap. 35. num. 4. Accedeb. in l. 2. num. 3. tit. 3. lib. 8. recop. Simancas de Cathol. lib. 1. l. 1. num. 8. Perr. Thom. Sancius d. lib. 1. cap. 19. num. 1. Felcz. de maiorat. part. quest. 4. lib. 2. num. 26. P. off. Farin. de heresi quest. 191. num. 24. breuiter refert Fr. Andr. a Souffa in Aphorism. lib. 3. cap. 24. à 48. num. 1. ¶ Tamèn effectus huius nobilitatis rolli à lege

possunt prout facit d. l. quisquis, §. filij, ibi. Ad nullas prorsus honores, ad nulla sacramenta perueniant, sint p. strendi tales, ut his perpetua egestate sordentibus sit & mors solatium, & vita supplicium, C. ad leg. Int. maiest. l. 2. ibi. E. demas desho sus hijos, que sean vrones deben que dar por infamados por siempre que non puedan auer honrra de caballeria, ni de dignidad, tit. 2. part. 2. in d. cap. 2. §. heretici, & §. ad hac, de heret. in 6. vbi speciatim de filiis hæreticorum, atque hoc sensu loqui sunt intelligendi Canterâ in quest. crimin. tit. de quest. tan gent. punit. delict. cap. 2. num. 11. Otolara de nobilit. 2. part. 3. principalis cap. 7. num. 17. & part. 4. princip. cap. 9. num. 2. 3. & 5. & faciunt tradita per Narboniam in l. 14. gloss. 1. numero 95. tit. 2. lib. 6. recop. pag. 813.

49 His sic præmissis circa propositam questionem: An videlicet filij ante hæresim patris concepti, aut nati infamie pœnam luant? Anque admitti valeant ex puritatis statutis, si aliàs à pura proueniant radice? Sunt quidem plures Doctores, qui eam exagitant, loquentes de pœnis, quibus filij hæreticorum affliguntur, & quærentes, an eis subiciantur nati ante commissum delictum: quorum diuersa sunt classès, alij in affirmatiuum, alij in partem negatiuum prorumpentes, quos omnes plena congerit manu Farin. de heresi quest. 191. num. 39. & 40. & latiffimè eam pro vtraque parte disputat, & DD. Perr. Thom. Sancius in decalog. d. lib. 2. cap. 27. à num. 6. usque ad 17. & vtriusque concludunt refert D. Franc. de Amaya obseruat. iuris lib. 2. obseruat. 6. num. 51. & circa irregularitatem prædictis filiis iure impostam contrarios inter se DD. assert. Mart. Bonacina 1. tom. tract. de Irregularit. disp. 7. quest. 3. punct. 7. num. 10. ex quibus ad laruritatem sumere, quæ velis, poteris, quibus rationes addam, & difficillimæ questionis veritatem clariùs, quàm adhuc exitit, ostendam, maxime quoad attingat ad materiam puritatis probandæ.

50 Et negatiua pars, quod videlicet filij ante patris hæresim concepti, aut nati impoſitas iure nõ patiantur pœnas, præcipuè in habilitatem, & honoris notam, quæ ex puritatis statutis ab honoribus arceantur, ex sequentibus probati videtur. ¶ Primò quia tunc omnino cessant huius infamie, & exclusionis rationes, cessat igitur præcipua causa, quæ est macula ex delicto insurgens, cum defecerit tempore conceptionis illius causa, quæ delictum est, vt Macrobius dixit lib. 5. Saturnal. cap. 11. ad medium, valet (inquit) ad fingendas, atque animi similitudines formandas vis, & natura feminis, cum aliis à me alibi copiosè cumulat, & à P. Th. Sanctio citato loco n. 10.

51 Nec urgebit, quod et si deficiat prædicta ratio locum habet & alia non minus potens, timor videlicet imitationis ex exemplo, & educatione parentum, quæ præcipua etiam causa fuit in d. l. quisquis, §. filij, ibi, exempla metuantur, C. ad l. ful. maiest. & Quintilianus lib. 4. arg. dixit, Argumenta sape à persona esse ducenda, nam similitudo parentibus, ac maioribus sui filij plerumque creduntur, & nonnunquam ad honestè, turpiterque viuendum inde causa fiunt, & Diogenes, cum ebrium in foro vidisset, illius, dixit, pater ebrius fuit, & ex eadem causa dixit Martialis lib. 6. Epigram. ad Catulum, Miror quod Bassi filia potat æquum, & constat ex pluribus aliis locis, quos referre poterit, & refert Pelacz. de maiorat. 1. part. quest. 51. num. 4. & 15. ¶ Nam cum hæc causa accidentalit sit, cedit alteri, quæ naturalis est, de qua in proxima ratione, nec minus si non equalit sit potentia, & præualeat naturalis causa, vt ostendit idem Perr. Thom. Sancius citato loco, numero 11. & probant plures apud Auguf. Barbofiam Axiom. 20. num. 33. & 34. pag. 9.

Confirmata

54 Confirmatur primò, nam sicut tempore conceptionis corporeæ foetus similitudines gignuntur tum in specie, quàm in sexu, & effigies, vt singulas probant Andr. Laurentius lib. 8. de format. foetus cap. 2. & nouiffimè Perezius de Lara in compendio vite hominis, cap. 1. à num. 21. cum seqq. & similiter corporis & cetera qualitates, secundum Aristot. lib. 1. Polit. cap. 5. & lib. 3. cap. 8. sic etiam & naturales propensiones ad bene, vel malè operandum, quæ sumuntur ex delicto à parente commissio, quod cum deficiat eo in tempore, & deficiere debet quælibet sinistra suspicio, quæ ex eo oriri possit.

55 Confirmatur secundò, tam iure naturæ, quàm ciuili tempus conceptionis, siue natiuitatis inspicitur ad sciendum factus conditionem. At eo in tempore parentes sine crimine manent, vt præsupponimus. Igitur nihil est nociuum, quod ad filios transferre valeant, nec quod filios imitari, timeri possit. ¶ Maior patet ex text. in l. antiqui, si pars hered. pet. l. & si feruus, de statu homin. emancipatum, 7. §. de Senator. §. 2. in l. de ingen. cum aliis iuribus infra adducendis.

56 Secundò probatur, quia hæresis pœna respectu filiorum exorbitans est à regulis iuris communis, & diuini, atque idè restringendâ, non extendendâ venit.

57 At omnia iura de similibus filiorum pœnis in hæreticorum loquuntur liberis, vt patet, & nati ante commissam hæresim heretici filij dici non possunt, secundum Bart. in l. si senator, 11. per text. ibi, C. de dignit. lib. 12. & per alia iura infra adducenda num. 63. Igitur ad eos extendi prædictæ pœna nulla ex causa debent. ¶ Maior probatur, ex l. si pœna, 20. l. crimem. 26. de pœnis, l. sancimus, 22. C. eod. l. si quis, 33. §. legis, C. de inoff. testam. l. 2. C. Ne vxor pro marito, cum adductis à Cobbar. lib. 2. var. cap. 8. num. 5. Cenedo collect. 28. num. 1. ad 6. Io. Vela de pœnis delict. cap. 21. num. 4. & 16. Farinac. in praxi crim. tom. 1. quest. 24. quæ per totam, & quod restringendâ, non extendendâ sit probat text. in l. cum quidam, 19. de liber. & post. lib. cum hi, 8. qui transit. 11. de Transact. legatum. 21. de adm. leg. Rebuff. in cap. Postulasti, not. ab. 4. num. 4. de Cler. excom. mun. Crauetâ de antiq. temp. 4. part. in princip. num. 157. Gregor. in l. 2. gloss. 10. quest. 2. & glossa, 11. tit. 2. part. 7. Menoch. de recuper. rem. 15. num. 17. & relati plures per Farinac. 1. part. fragm. lit. E. numero 122.

58 Tertio radix cuiusque rei inspicienda est, non verò ex postfacto accidens, l. quamquam, 4. de Aqua & aqua pluuiæ arc. l. clam. possidere, 6. de acquir. poss. vbi Alexand. num. 7. Bal. in l. cum ancillis, num. 10. C. de in test. nupt. Perr. Gregor. in syntaxi artis mirabilis, tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 2. maxime cum de natalibus queritur, quia tunc maiori ex causa radicem inspicendam docuit Bal. in cap. innotuit, n. 11. vers. Item vbi, de elect. per. text. quem mirabilem ad hoc vocat in l. quid ergo 13. in princip. de his qui not. infam. Rol. à Valle conf. 100. num. 18. lib. 1. Igitur si radix & profapia filiorum pura & nobilis est, non erit attendendum accidens, quod superuenit post eorum natales ex delicto postea à patre commissio.

59 Quartò, non implicat radicem & vniuersam familiam puram & nobilem existere, & ex ea aliquem diuertere à fide, & ad sectam transire alienam, vt ex traditis à DD. in cap. contra Christianos, de heret. in 6.

60 facile colligitur. ¶ At in quocunque euentu prima & præcipua causa, & generis qualitas sunt attendenda in eis, quæ ad sanguinem pertinent, vt probat expressè text. in l. 3. de interd. & re leg. cum similibus. Igitur delictum paternum (superueniens mutare non debet qualitates à canabulis in natis existentes.

Confirmantur, nam quoties certum acquisitum filij habent statum mutari eorum qualitates non possunt ex superuenienti casu, l. oratione, 16. §. fin. de ritu nupt. l. etr. Gregor. lib. 4. §. in agm. cap. 1. num. 7. cum pluribus adducendis infra num. 63. & num. 139. sed filij habent certas qualitates nempe puritatem, & nobilitatem generis, vt præsupponimus, dum eorum pater delinquit. Igitur ex eo mutari non poterunt.

Quintò probatur auctoritate D. Augustini in 62 Psalmo, 84. ea enim (inquit) peccata parentum non pertinent ad filios, quæ faciunt parentes iam natis filiis, & in Deut. quæst. 4. circa expositionem illorum verborum, Filij non morientur pro patribus, ita profequitur, Hic de filiis iam natis est facta distinctio, vt vnusquisque in suo peccato moriatur, non enim trahit aliquid ex patre, qui iam natus erat, quando pater eius peccauit, & in aliis locis, quos refert Petr. Thom. Sancius d. cap. 27. num. 14. vers. Secundo probatur, à quo transfert D. Franc. Amaya lib. 2. obseruat. cap. 6. num. 50. & alia refert Perezius de Lara in compedio vite hom. cap. 1. num. 20. vers. Alia autem.

Sextò probatur de iure ciuili ex text. in l. generalis, 63 34. §. fin. ibi, Filiam senatoris nuptias libertini sequentem patris casus non faciunt vxorem, nam quæstia dignitas liberis propter crimen patris auferenda non est, de ritu nupt. l. ex facto, 17. §. ex facto, 5. ibi, Conceptos quidem ante deportationem licet postea edantur effocere, vt conditio deficiat, post deportationem verò susceptos quasi ab alio non prodesse. Ad S. C. Treb. (de explicacione agit Amaya lib. 1. obseruat. cap. 12.) l. emancipatum, 7. §. in fin. ibi, si quis conceptus quidem sit antequam Pater eius senatu moueatur, natus autem post patris amissionem dignitatem: magis est vt quasi senatoris filius intelligatur, tempus enim conceptionis spectandum pluriusque placuit, l. filiam, 9. ibi Nam quæstia dignitas liberis propter casum patris remoti à Senatu auferenda non est, de senator. l. 2. ibi, quoniam illis delicta parentum non nocent, quos tunc esse ortos constitit dum libertate illi potuerunt, C. de libert. & eorum lib. l. senator, 11. ibi, editos quippe antequam susciperet dignitatem. Iuncto Bartoli intellectu, ibi, num. 1. C. de dignitat. lib. 12. §. sed et si, ibi, Non debet calamitas matris ei nocere, qui in utero est. Inst. de Ingeniis.

Sicut etiam filij ante dignitatem patris nati ea non fruuntur, vt aperre probant text. in l. si senator, 11. C. de dignit. lib. 11. l. doctus, 63. vers. Omnes, qui post peractam illustrem administrationem, l. diua memoria, 65. ibi, Tam ipse quàm liberi eorum post eiusmodi adeptam administrationem procreati, l. fin. ibi, siueque posteritati, quam postquam meruerit dignitatem, vel actum gesserit, ediderit, anterioribus filiis in conditione pristina remansuris: C. de Decurion. lib. 10. l. 1. ibi, Los hijos que huuieren auido antes de la caualleria no gozen de la exencion, y priuilegio de sus padres, y que los hijos, que an fi huuieren despues de la caualleria, que a aquellos gozen de la dicha libertad, tit. 1. lib. 6. recop. quæ iura exornat Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 15. num. 9. pag. 74. & primò, questio. 31. ex num. 2. Otolara de nobilit. 4. part. princ. cap. 2. Gregor. in leg. 2. las honrras, tit. 13. part. 2. Cobbar. lib. 2. var. cap. 8. num. 5. Io. Gutier. can. lib. 2. cap. 30. num. 4. & seqq. & ad nostrum propositum nouiffimè considerat Perezius de Lara in compend. cap. 1. num. 19.

Septimò de iure Pontificio probatur in cap. non impuntur filijs peccata parentum, quæ post eorum natiuitatem à parentibus committuntur, 1. quest. 4. cap. iam itaque, 8. ibi, Tam itaque cum homo in se ipse est, ab eo qui genuit eum, alter effectus, peccato alterius sine sua consensione non tenetur obnoxius, traxit ergo reatum, qui vnus erat cum illo, & in illo, à quo traxit, quando quod traxit, admittit

admissum est. Non autem trahit alter ab altero, quando sua unquamque propria vita vivente iam est. 1. quast. 4. Et ex textu in cap. 1. ibi. Tamen quidquid posteaquam cum genuit, peccati pater eius admittit, ubi particeps ipse non fuit, ad eum non pertinere, quis ambigit? 2. 4. quast. 3. Et facit text. in cap. quaris, i. 29. ibi. semel regeneratus per aliorum voluntatem deinceps non potest vinculo aliena iniquitatis obstringi, cui nulla sua voluntate concessit, de consecrat. dist. 4. Et denique ex Conc. Tolet. i. 3. cap. 5. de hereticorum filiis loquenti, ubi dicitur. Quod est de filiis eorum decernimus observandum, qui post admissum scelus nati esse producantur.

66 Octavo ex iure nostro regio Castellæ probatur in l. 6. in fine, ibi. Pero esto no se entienda de los hijos que huieren hecho antes que errasen, ca los derechos que salieron los antiguos de España en todas las cosas allido puseron pena a los hijos por rason de sus padres siempre guardaron esto, que non huiesen pena los que antes auian que el fecho malo fiesen. tit. 2. 7. part. 2. l. fin. ibi. El hijo que es nacido no debe recibir pena por yerro del padre. tit. 3. 1. part. 7. l. 1. ibi. Pero decimos que ningun traidor, ni al cuoso, ni su hijo, que buuo desfues que higo la traicion, o alean no puede restar a otro. tit. 8. lib. 8. recop.

67 Nono & ultimo facit, quod filio orthodoxo, & fidei nato non debet obesse casus superueniens heretici patris. l. cognovimus, i. 9. Et Auth. Idem de Nestorianis, l. de heret. l. 4. tit. 3. part. 6. l. 10. tit. 5. lib. 3. fori. Bart. in l. Gallus, §. quid sit is, num. 2. de lib. et posth. Et cor. l. 8. n. p. Bal. in d. l. Gallus, §. quidam recte n. 10. Castilio in l. 9. tauri. gloss. ex testamento, vers. tertio casu, Io. à Roxas de successione. cap. 20. num. 23. Et post omnes Valencuela conf. 7. num. 6. Igitur nocere similiter non debet in specie nostra.

68 Ex quibus rationibus hanc probant & amplectuntur sententiam Doctores allegati à Peña in Director. 3. part. comm. 163. vers. Et filios ante genitos, licet ipse eam non sequatur, inter quos est Simanchas, qui multis hanc adferuit opinionem, de Cathol. instit. tit. 29. n. 23. Et seqq. Et in enchirid. viol. relig. tit. 63. n. 10. Et in l. Jul. Clar. lib. 3. recop. §. heresis, n. 17. Mol. lib. 4. de primog. cap. 11. num. 55. Alter Mok. Theologus de inst. com. 3. 1. part. dist. 65. num. 21. Lara in l. si quis liberis, §. si quis ex his, num. 46. Et 47. de liber. agnos. Andr. Tiraq. de iure Primog. quast. 31. num. 4. Pelaez de maiorat. 2. part. quast. 4. libat. 2. à num. 14. cum seqq. Et 3. part. in prefat. n. 19. vbi, in quasi propriis terminis in quadam nobilitatis lite pro hac opinione fuisse iudicatum in regali Granatensi Cancellaria refert. Anton. Gem. lib. 3. var. cap. 2. num. 16. in fin. vbi de iure regio veriore vocat, secus de iure comituni, Zaball. conca. contra com. quast. 653. num. 14. Et seq. Et alij adducti à Prosp. Farinac. d. quast. 191. num. 39. Et plena manu congesti à Petr. Thom. Sancio d. cap. 27. sub num. 14. vers. Et ideo hanc sententiam, Et seqq. quibus & ipse acce. l. f. Hieron. Campanil. dixer. iur. Rub. 1. cap. 26. n. 20. Et probabilior vocat Franc. Ant. à Souffia in Aphorism. lib. 2. cap. 22. num. 24. quast. 1. et refer. licet non sequatur Ign. del Villar in sua Sylva Res. conf. 1. num. 10. quos & sequitur D. Io. Sancio Abucien. in suis select. Et practic. dist. 44. sub num. 54. vers. Similiter cum v. ij. Et adducti à Valencuela conf. 7. num. 6. pag. mibi. 65. Et in eandem magis propendere videtur, D. Francisc. de Amaya obseruat. iur. lib. 2. cap. 6. à num. 10. Et in num. seqq. vtriusque classis Doctores refert Nauarr. conf. 23. de heret. in 2. edit. Et congerit, 7. auctores hanc tenentes opinionem, Laur. Peto. in alleg. pro committati Baylen. Et quod prædicti filij nati ante delictum patris heretici irregulares non tenent, probant relati à Mart. Bonacina de irregularit. dist. 7. quast. 3. p. mibi. 7. num. 10. vers. Sed con-

traria, fol. mibi. 130. ex quibus vides, quam communis, & recepta sit hæc negatiua sententia, cum tot, tamque magnis falcata auctoritatibus, & rationibus.

70 Contraria igitur opinio verior, & magis amplectenda esse videtur ex aliis per pluribus, & forte vrgentioribus rationibus. Primum est illa vulgari, quia non est præcipua causa inhabilitatis filiorum heretici infectio patris sanguinis ex ipsismet tantum delictis producta conceptionis tempore, tum quia parentes ex delinquendo actu non acquirunt novas alias qualitates, ac antea habebant. Tum etiam quia vtrique filij tam concepti ante, quam post delictum innocentes æquè sunt à crimine commissio à patre. Igitur nulla est ratio, qua magis teneantur filij post delictum habiti, quam antea geniti.

Nec tunc vrgerebit, plurimum operare ad bonos, aut prauos sobolis mores fuisse bonos, aut sceleratos parentes tempore conceptionis, ex dictis in præced. quast. §. 2. num. 33. Et multis congestis à Petr. Thom. Sancio d. cap. 27. num. 10. qui plurimum hac ratione nostram hanc opinionem euertere curat.

71 Quia etsi hoc fatear, nego ramen ex criminis participatione gigni in patre nouos humores infectos, qui filios ad prauos præuè operando cogant mores: sed quod præsumitur ex illo scelerato facto heresis, seu apostasie quædam naturalitas, & pronitas ad similia scelera à natiuitate in patre imbibita fuisse, qua instigante scelus commisit. Et ex factis igitur superuenientibus qualitates, & inclinationes naturales præcedentes agnoscuntur, ex text. celebri in l. fin. ibi, Et ab initio patris esse eum videtur ex hoc, quod postea contigit, ostenditur, de Castr. pecul. vbi notat Bart. l. si quis, 34. C. Ad leg. Jul. de adulter. §. Pauonum, vbi bonus textus ad propositum inst. de rer. diuis. faciunt tradita per Bart. in l. heredes palam, §. in testamentis, num. 4. de testam. Et in l. 3. num. 6. C. de probat. gloss. 1. in l. 29. part. 5. Andr. Tiraq. in l. si unquam verb. Donatione largitus, num. 257. C. de reuoc. donat. Stephan. Gracian. disceptat. forens. cap. 58. num. 25. cum seqq. Flaquin. Paris. de resignat. benef. lib. 7. quast. 1. num. 72. August. Barbofa de offic. Episc. 2. part. allegat. 42. num. 8. Petr. Surd. decis. 326. num. 85. Et dicitur communiter, quod qualitates præcedentes ex post factis dignoscuntur, per notata à DD. in l. 2. C. de acquir. poss. Bart. in l. sed Iulianus, 7. alias litem si filius fam. §. Proinde si acceperit. 11. Ad Macedon. Segura in l. quemadmodum, num. 463. Et seqq. de acquir. poss. Morla in emporio. 1. part. tit. 9. de contrab. emptio. quast. 3. Ioseph. Malch. de probat. concl. 97. num. 7. Paul. de Castr. conf. 74. vol. 1. Roman. conf. 353. vol. 1. Curt. Iun. conf. 6. num. 6. Petr. Surdus & relati ab eo conf. 221. n. 16. Et 46. Et quibus conuenit hæresis crimen plerumque à naturali superbia prouenire, vt probat D. Thom. 2. 2. quast. 11. art. 1. Alphonf. à Castro lib. 1. aduersus hereses cap. 11. circa princip. & relati ab Ignac. del Villar in sua Sylua res. 1. 2. num. 30. vers. Tum verò & facit text. in cap. hereticus, 28. 24. quast. 1. & ex carnis opere & naturali inclinatione præcedente, vt in cap. heresis 27. ibi, Et de carnis operibus est, 24. quast. 3. cuius etiam alias plures causas ex vitiis præcedentibus congerit Peña in Direct. 2. part. comm. 1. vers. Quamquam, pag. 84. Matth. Vvesembek in paratit. ad tit. 6. de heret. num. 4. Et indubitabile est, quod cuiusque complexio, seu temperies corporea indicare solet eius mores, & ad bona siue praua vita eum dirigere (non autem cogere, sicut omnia hac intelligenda veniunt) vt dixit Simon Maiolus in suis colloquiis, siue diebus canicularibus tom. 2. colloq. 4. de præd. Etionibus physiognomicis, vers. Tertium à sexu, pag. mibi. 343. Et ex Nicolao de Lira in cap. 1. Daniel. vers.

vers. Constituit Rex annonam, & ex Aristotel. lib. Phylonomicon in princip. probat nouissime in nostra loquens specie Perezus de Lara in compend. vita homin. cap. 1. num. 53. plura apud Andr. Tiraq. de nobilitate cap. 1. à num. 294. & idem I. C. Vlpianus in l. 1. §. proinde, 8. vers. Apud Vinianum de Adilitio edito, dixit: Vitium corporale usque ad animum peruenire, & eum vitare, quod iterum reperit, in l. ob qua vitia, 4. §. 1. illo eodem tit. exornat ex plurium philosophorum auctoritatibus idem Andr. Tiraquel. citato loco num. 296. Et in num. 312. valde ad nostram propositum dixit, quod infelix corpus temperatura velut inuitos, ac reclamantes nos ad peccandum trahit, idem Aristot. de partibus animæ cap. 4. Collegium Conimbricæ. lib. 4. de anima cap. 1. lit. O. pag. mibi 15. & corporalis sceleris animi & morum deformitatem indicat, argum. text. in cap. quia diuersitatem, 5. vbi Abbas notat. 1. de concess. præbend. Tiraquel. in l. 2. comm. glossa 1. part. 2. num. 55. Estob. de ratiocin. cap. 32. num. 1. August. Barbofa de offic. Episcop. 2. part. allegat. 42. num. 9. plura Cauallus comment. quast. 248. à n. 6. cum sequentibus. Bobad. lib. 1. Politic. cap. 8. num. 8. Holstienf. Cauallan. de Brachio regio part. 3. num. 84.

77 Immo affectus animi deducuntur aliquando ex motu naturali membrorum, & ex affectionibus corporeis ex illo Prouerb. 6. 12. Homo Apostata vir inutilis, graditur ore peruerso, annuit, oculis terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum. & Elaias cap. 3. 9. Agnitio virtutis eorum respondit eis, & concinit illud Marcialis:

Crime ruber, niger ore, breuis pede, lumine laesus, Remmagnam præstas, Zoile. si bonus es.

78 Quæ qualitates Physiognomiæ, complexionis, & temperies è parentibus in filios plerumque transire à conceptionis tempore, nulli dubium est ex Aristot. lib. 1. Politicæ cap. 4. & lib. 3. cap. 8. D. Thom. 1. 2. q. 83. art. 2. vers. respondeo dicendum, D. August. in cap. 10. Genes. allegat Io. Viquer. de instit. Christiana, cap. 18. c. 5. vol. 1. Et 2. col. fin. Ambros. Chatherin. de peccato orig. dist. 6. & ex D. Bonauent. docet Corduba quast. lib. 1. q. 10. opin. 6. vers. Item secundo Aul. Gell. lib. 5. no. 8. artic. cap. 10. Bart. Chaffan. in Catalogo gloria mundi 2. part. consid. 24. in princip. vers. Nam licet sua cuique mens, cum cæteris adaptatis supra quast. 3. §. 2. num. 31. Et quidem ab instanti conceptionis, & naturalibus insunduntur simul cum earum affectibus, qui sunt inclinationes naturales ad bene vel præuè operandum, à quibus parentis hereticale crimen prouenisse verisimile est, & licet aliquando hoc deficere possit, à frequentius accidentibus iudicium ferendum est, quæ est ratio, qua dixit Lucius in summa quast. 1. art. 1. ad 7. relatis à Petro Nauarra de restit. lib. 2. cap. 6. num. 97. quod iudicia ab Astrologis sumenda sunt ex puncto conceptionis, quo ex virga semen in matricem transmittitur, non ex puncto natiuitatis, & ex ratione Pholomæi, & Hali Astrologi ostendit nouissime D. Villalpando 7. de iure spirituali, cap. 3. numero 33. Et 34. quæ vera ratio est in se, si vera esset, quæ exinde Astrologi prædicunt, atque ita in causis his naturalibus loquuntur Maioribus lib. 1. Saturnal. cap. 11. ibi, valet ad fingendas, atque animi similitudines formandas vis, & natura feminis, Gracian. discept. forens. tom. 3. cap. 567. num. 58. & Bald. in l. Gallus §. quidam recte numero 2. vers. In secundo glossa magna, ibi, vitium quod est in radice naturali transi ad posteros, de lib. Et

posthuma, quare bonos cum bonis misceri, vt boni ex eis oriantur, interalle reipub. dixit I. C. in l. §. sed & si seruis 13. de instic. ventres, & Imperat. in l. super statu 9. Cod. de quæstion. notat Gracian. discept. forens. tom. 3. cap. 567. numero 58 & 59. Neuitan. in Sylua nupt. lib. 4. numero 112. pag. 371. vbi probat, quod quælibet radix naturaliter suam virtutem eicit in palmites, quem & alios refert Pelaez de maiorat. 1. part. quastion. 51. num. 16. qui loquuntur de naturalibus parentum affectibus per generationem transfundendis in filios de quibus & loqui parentum intelligendi alij adducti à P. Thom. Sancio pro contraria, atque his qualitatibus naturalibus, signis, ac dispositionibus membrorum coniectari hominum affectiones, corporis temperiem, bonam vel malam valetudinem licitum est, & pars philosophiæ naturalis, vt probant plures Iurisperiti apud August. Barbof. de officio Episcop. 2. parte, allegat. 42. num. 7. Martin. Delrio disquisit. magic. lib. 4. cap. 3. quastion 4. conclus. vn. Et quastion cap. conclus. 1. P. Thom. Sancio in decalog. lib. 2. cap. 38. num. 4. Doctissimus Franc. Raphaël de la Torre, de religione tom. 2. quastion. 95. artic. 7 disputat. 3. tit. de Physiognomica diuinatione, assert. 1. Et tit. Et de Chiromantia assert. 1. Et ij verò affectus, qui generari valent ex crimine iam commissio non naturales. sed potius accidentales appellari debent, qui non tantum filiis nocent, quia in patribus naturam aliam gignant, ac habebant antea, quantum ex malo exemplo, quod filij accipiunt; & quatenus signa sunt prauarum qualitatum naturalium in patre à natalibus existentium. Et Igitur etsi infectio sanguinis innata ex delicto patris huius infectionis causa non fuerit, sed boni, aut scelerati sensus patris conceptionis tempore, qui sunt in patre post, non ante delictum vt contrarij volunt, tamen quia commissio scelus signum, seu præsumptio est prauis parentis animi, & inclinationis acquisitæ ab ipsius conceptione, filij omnes, quos postea genuit, illa face imbuti præsumuntur, inhabilitatis pœnas æquè patiuntur, & sic tam nati ante, quam post delictum, quia eadem in omnibus adest ratio, & iuris sinistra suspicio, ex dictis; itavt hac sua ratione quasi iugulari videantur contrariæ sententia sectatores.

Secundo probatur, præsumptio, ne filij parentum mores imitentur simul huic inhabilitati causam dedit, vt in d. l. quisquis, §. filij ibi, Paterno enim deberent perire supplicio, in quibus paterni hoc est hereditarij criminis exempla metuntur, C. ad leg. Jul. maiestat. dist. capit. si quis itaque, 22. §. filij, 6. quastion. 1. cum adductis supra in præmissio. 1. Et quia plerumque tales sunt filij, quales sui fuerunt parentes, vt ex Andr. Tiraq. in l. vnnub. l. 3. part. 7. glossa 1. à numero 1. Bart. Chaffan. in Catalogo glor. mundi, 11. part. consid. 25. Perezio de Lara in compendio cap. 7. num. 21. & multis probat idem P. Thom. Sancio citato loco num. 7. quæ ratio in vtriusque æquè filiis ante, seu post delictum natis locum sibi vindicat, Igitur & idem effectus.

Nec satisfacit inquiring, exemplum imitacionis morum parentum ex educatione filiorum in iure non ita attendi, vt per eam filij ex parentum crimine primario inhabilitate crucientur, vt constare videtur ex verbo, hereditarij criminis, in d. l. quisquis, §. filij, quod respicit infectum sanguinem velut iure hereditario transfatum in filios

filios in ipsa conceptione, & hoc quidem primario, & principaliter. Exemplum vero ex educatione patet secundario, & velut minus principale, ut constat ex d. §. filij, & in simili dixit Divus August. lib. 1. retractatum cap. 13. tom. 1. & probat idem Thom. Sancius citato loco num. 13. versic. idem constat, & dixi supra in fundamento, i. contrariae sententiae, n. 52. & seq. & sic haec ratio cum secundaria, & minus principalis sit, attendenda non est.

36 Quia respondeo, fatendo hunc timorem non primario in iuris mente fuisse, sed simul cum sanguinis infectione, & inclinatione, & pronitate naturali patris in filios pululaturam ad similia patrandam flagitia, utrumque enim locum habet in filiis natis ante parentum crimen, quia adest parentis infectio, non ex delicto, quod adhuc non erat: sed ex propensione naturali ad ipsum delictum, quae patri a sua conceptionis tempore in erat, ut praesumptio est, & sic etiam ante delictum consideratur, & timeretur, ne in filios transeat. Et simul prae exemplum filijs ex delicto iam commissio obueniens, quod ab eis imitari potest: quorum coniunctio mihi aperte adest in dict. §. filij, ubi illi verbo, hereditarij criminis, adiectum fuit & aliud verbum, exempli, ut significetur utrumque, sanguis videlicet infectus, & velut iure hereditario in filios transmissus, & simul exemplum praeuam exinde

37 filijs obueniens. decisioni illius textus causam, & cui intellectui patrocinatur Galenus in lib. Quod animi mores corporis temperaturam sequantur numero 12. paulo ante finem, ibi. Nec enim sicut animae Stoici extrorsum aduenit animabus nostris mala malitia, sed quod plurimum a se ipsis habent mali homines, extrorsum autem minus est valde quod aduenit, quibus demonstrat maiorem causam malitiae hominibus inesse naturaliter ex ipsismet, quam ab extra, & utrumque causam esse eorum malitiae, quod & clarius ostendit eodem in loco sub numero 6. ibi. Nemo enim sponte malus est, sed ob corporis prauum habitum rudemque educationem fit malus.

38 Ex qua ratione satisfactum etiam manet alteri comprobationi adductae ab eodem Thom. Sancio in dict. numero 13. versicul. Tandem ratione probatur, ubi ait, maiorem timoris causam educationis ratione timeri in matre, quam in patre, & ideo debebat filius acrius puniri ex eius delicto, quam ex delicto patris, cuius contrarium vidimus in dict. capit. statutum, 15. Quia cum simul, & quidem primario consideretur praua origo, & conceptio filiorum, in qua plus tribuitur patri, quam matri, ut idem Sancius probat, numero 12. inspicitur hoc, quod praecipuum est, ut respectu patris acrius puniantur filij, quam intuitu matris, quae conceptionis tempore non tantum tribuit, licet in educatione praecipuam partem assequatur.

39 Tertio probatur, altera ratio, qua filij ex delicto puniuntur patris, est, ut parentes in eis puniantur, & facilius a delinquendo arceantur ob amorem filiorum, ut in l. isti quidem 7. in fine, Quod metus causa, cum similibus, & pluribus probauit supra h. q. numero 35: & Sed parentes multo plus diligunt filios iam natos, quam nascituros, ac in eis magis puniuntur, ac terrentur. Igitur maiori ex ratione puniri, & comprehendi debent in hac prohibitione filij nati ante patris delictum, quam postea geniti. Minor pater

30 ex leg. qui filius, 17. in princip. de leg. 1. l.

Titius, 6. l. item Prator, 8. de suis & leg. hered. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 21. num. 38. & 39. & 91 quia maior consideratur affectio ad personas notas secundum Tiraquel. in l. frunquam, verbo Filios non habens, numero 12. C. de reuocand. donat. Curt. Iun. & alios plures apud Peregr. de fideicom. artic. 22. sub num. 69. & apud Menoch. lib. 4. praesumpt. 89. num. 78. & Perezium de Lara de capellan. 1. part. cap. 11. num. 27. Immo circa ignotos deficit affectio, sicut & notitia, Surd. conf. 177. num. 19. unde sequitur, quod plus parentes in filiis puniuntur natis, quam in nascituris, & quod magis propter illos a delinquendo abstineant, ut in nostra specie nouissime probat Perezius de Lara in compend. vite hominis c. 1. n. 44. in fine, & 45. & seqq.

39 Quare, quia iura loquentia de poenis filiorum haeretici generaliter de omnibus loquuntur filiis sine distinctione, ut constat ex cap. uergentis, ibi. eorum filijs de haeret. cap. quicumque, §. haeretici, ibi, ipsorumque filij, & in d. cap. statutum, 15. de haeret. in 6. quibus conuenit, l. 3. tit. 3. lib. 8. recop. quae indefinita equipollent vniuersali, l. si pluribus, 44. in princip. ubi Bart. de leg. 2. bonus textus, ubi de verbo liberis indefinitè prolato in l. 1. §. generaliter de leg. praesland. Cobb. lib. 1. var. c. 13. n. 7. Iac. Menoc. lib. 4. praef. §. 1. n. 8. Igitur de omnibus filiis sunt illa iura intelligenda, vel sint ante, vel post nati.

40 Nec obstat, si dicas, quod iura praedicta intelligi debent de filiis haeticorum proprie sumptis, ut tantum sunt nati, seu concepti post haesim commissam, non vero de ante natis, qui materialiter, no proprie dicuntur haeticorum filij, cum tempore conceptionis pater haeticus non existeret, ut multis curat probare Sancius citato in loco n. 14. & 17. vers. ad quartum.

41 Quia negatur, quod filij ante haesim nati non proprie dicantur filij haeticorum, quia inspecto praesenti tempore, nullum dubium est, ni quod filij eius sunt, qui haeticantur, si vero inspicatur tempus anterius delicto, filij sunt illius, qui ex naturali inclinatione pronus erat ad simile patrandum scelus, quod postea verè, & realiter perfecit, quod sufficit, ut haetici filij proprie dici valeant, ut optime ad propositum considerauit Ignac. del Villar in sua sylvia resp. 12. n. 31. Iura igitur quibus adstruere Sancius sua opinionem conatur, loquuntur in criminibus ab haesi diuersis, & in proprie miserationis causa ad poenas euitandas, quia in eis non adest causa timoris imitationis parentum, quod ubi deficit contrarium iudicatur, ut dixit Cobbarr. lib. 2. var. cap. 8. num. 5. & magis speciatim distinguit Perezius de Lara in compendio vite homin. cap. 1. num. 35. cum ibi per eum allegatis, & dicemus latius infra in responsione ad 6.

42 Quinto expressè probatur in d. cap. statutum 15. 96 vers. Hoc sane de filiis & nepotibus haeticorum, & aliorum huiusmodi, qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur, intelligendum esse videtur, de haetic. in 6. ubi omnes filij eius, qui haesi laceratus miserè perit, poenis adstringuntur, & tunc quidem maxime comprehenduntur filij ante concepti, postea verò gigni non poterant. Igitur aperte filij ante haesim nati constitutioni subiacent. Argumentum procedit ex Peña dict. 3. part. comm. 165. versic. Postremo, dicenti non facile respondere posse contrariae sententiae sectatores, & exornat Io. Gutierrez cap. lib. 2. cap. 30. numero 40. & 41.

43 Nec facit quod possunt existere filij post haeretice scelus nati, qui locum dispositioni faciant, quia ad haeresis perfectionem sufficit consensus in errore,

errore, post quem nasci filij possunt, in quibus verificetur decisio. atque etiam, quod illa constitutio exceptionem constituit, ut tantum filij eius, qui haesi ligatus decessit subiciantur poenis, non vero eius, qui Ecclesiae reconciliatus fuit, atque ideo non possit comprehendere eos, qui exceptione cessante non comprehenduntur; & cum posita ad restringendum ad ampliandum prodesse non valeant, ut ex Bart. & alijs probat Decius in l. 1. num. 22. de reg. iur. Cobbar. lib. 2. var. cap. 5. num. 9. Euerard. in loco ab exceptione ad regul. num. 2. & docent P. Thom. Sancius num. 17. vers. Ad quintum, citato loco, & adducti ab August. Barbosa. Axiom. 34. n. 11. in uelto num. praeced.

44 Quia respondeo praeter Cobbar. & Guttier. in locis citandis infra, quod cum in haesi procaciter pater defunctus continuatè deliquisse dicatur usque ad vltimum vitae spiritum, quia haesis crimen causam habet continuam, & successiuam ut probant adducti a Fr. Anton. à Soussa in Aphorism. inq. lib. 2. cap. 28. num. 2. necessariò omnes. Superstites filij, qui ante delictum nati, aut saltem geniti fuerunt, praedictis subiacent poenis & expressa illius textus decisione, quia cum nati inueniantur tempore mortis, quo delictum perficitur ad incurrendas poenas illius textus, & parentes postea non valeant alios gignere filios, expressè loquitur textus de filiis genitis, & natis ante delicti perfectionem, quoad incursum illarum poenarum, non vero de postea natis, nam etsi haesis crimen in vita patris perfectionem acceperit ex solo consensu contra fidem, tamen hoc non sufficit ad incurrendas illius textus poenas, sed quod pertinaciter pater in eo vita functus fuerit, & necessariò omnes filij ante perfectionem, & tempus illud geniti fuerunt, postea verò gigni non poterunt, quare nec dici valet, ex ipsius textus exceptione induci extensionem ad casus non expressè comprehensos, qui ad literam in eius manent decisione.

45 Et si inles, quod infectio orta in patre ex delicto haesis initium sumpsit statim post delictum in se perfectum, etiam ante mortem, quae infectionis causa esse non potuit, sed haesis solo consensu perfecta, postquam gigni poterunt filij, in quibus possit decisio textus verificari, & locum habere absque eo quod comprehendat antea natos, nec inde induci possit eorum comprehensio in dispositione d. c. statutum, saltem necessariò, ut nos asserimus, cum sint alij post crimen nati, & concepti, in quibus verificetur, absque caeterorum comprehensione.

46 Dico tamen in decisione dicti cap. statutum, duo tempora, & perfectiones posse considerari, aut tempus incepti delicti, quo haesis fuit perfecta ex solo consensu, de quo argumentatio loquitur; aut tempus mortis haetici patris in suo errore, quod attenditur, & praecise requiritur ad incursum poenarum d. cap. statutum, etsi deficiat, licet pater haeticus fuerit dummodo catholicus decesserit, deficiet etiam decisio, & incursum poenarum illius textus ad quod tempus est usque ad vltimum vitae spiritum, ut rectè considerauit Nauarum consil. 23. num. 4. versic. Prima quidem, de haeret. lib. 5. Paul. Gillan. in tract. de haeret. quest. 5. num. 7. versic. Ego autem, pro quo ponderat text. in cap. firmissime de haeret. & Quare receptum quod poenas praedictas tantum filij subeant, dum parentes in haesi obiete, alias vero non, ut apparet ex ipsomet textu, & volumus communiter Doctores inter

47 Prima Pars.

quos Nauar. in summa capit. 27. numero 205. Castro lib. 2. de iusta haetic. punit. capit. final. & lib. 1. de lege poenali, cap. 7. docum. 2. coroll. 1. Toleus lib. 1. summa cap. 25. num. 8. Repert. Inquisit. verb. filij, Valencia 4. tom. in 3. part. disputat. 7. quest. 19. punct. 1. in 3. specie irregularitatis. Fr. Emman. Roderic. in summa 1. tom. cap. 160. num. 2. in 2. editione, Mayol. de irregularit. cap. 46. num. 5. Emman. Saa, in summa verb. Irregularitas, num. 2. & relati plures à Martin. Bonacina 1. tom. de irregularit. disput. 7. questione 1. punct. 7. sub num. 9. & facietur idem Thom. Sancius in d. vers. Ad quintum, & ita ut morte ipsa terminus ad incurrendas poenas pracludatur. Quia non haesis per se, sed simul impenitentia, & pertinacia usque ad mortem causa sunt praedictarum poenarum, de quo tempore, & loquitur textus, & perficitur delictum ad incursum impositarum poenarum, & cum postea gigni filij non valeant comprehenduntur omnes filij, qui tunc nati inueniuntur, de quibus omnibus loquitur textus, tam de natis ante inceptam haesim, quam post eam, cum nati postea inueniantur eo in tempore, de quo & loquitur textus, & eius dispositio effectum sortitur, text. in l. quod sponsa, 4. Cod. de donat. ante nupt. ubi Bartol. ait, quod haec regula exceptionem non habet, cum cumulatis per Andr. Tiraquel. de primogen. quest. 40. num. 178. pag. 361. Pelaez de maiorat. 1. part. questione 2. numero 105. quia si textus loquitur de mortis tempore, ad filiorum poenas, necessariò comprehendit omnes, qui tunc nati inueniuntur, quandocumque fuerint nati, & geniti, omnes equidem filij sunt eius, qui in suo errore pertinaciter decessit absque distinctione vlla. Non quidem tempus inceptae haesis in mente fuit praedictae constitutionis, aliàs quidem & comprehenderentur filij poenitentis, & reconciliati, qui eo in tempore verè fuit haeticus, sicut & pertinax, & in haesi defunctus; ita ut nulla constitui possit differentia inter filios natos ante inceptam patris haesim, & post eam natos, cum illud tempus non consideretur, nec eius vlla sit habenda ratio, sed tantum temporis mortis pertinacis parentis, quo inspecto, ut inspicit oportet, ne discedatur textus mente, & praesupposito, nullum inter filios discrimen est, nec potest constitui.

48 Quae intelligenda sunt, quoad decisionem tantum, dict. cap. statutum, ut ex ea illationem deducamus ad veram nostri dubij intelligentiam, in quantum attinet ad puritatis statuta, non vero ut asseramus, quod macula, & inhabilitas ex eis inducta non aliter contrahatur nisi mortuo patre, seu ascendente pertinaciter in haesi, quia etsi renouiscat à crimine, & catholicus decedat, locus est prohibitioni, cum verus haeticus, seu Apostata fuerit, quod sufficit, ut puritatis statuta, & eorum prohibitio locum habeant quia interea, & dict. cap. statutum, adest magna differentia, cum ad huius decisionem requiratur praecise pertinacia in morte, ut dixi; ad illorum verò prohibitionem non ita, sufficit enim quandocumque haesim, seu apostasiam, seu alienae legis credentiam interuenire, cum expressè loquantur in descendentes cuiuscumque conuersi, seu poenitentia, in quo omnes praedicti comprehenduntur, ut latius dixi supra in praeced. questione §. 3. illat. 1. quae omnia attende, quia nullibi sic digesta videbis.

49 Sexto probatur ex praxi omnium Tribunalium, G 2 lium.

lium, quæ optima est dubiorum interpret, leg. si de interpretatione, 37. de legibus, cum adductis ab Andr. Tiraquel. de pœnis temper. in præfat. numero 4. & pluribus quos cumulat Augustinus Barbosa Axioma, 56. numero 6. pag. 36. faciunt plura tradita à Zaballo comment. contra comment. quæstione prima per totam, in omnibus quidem hanc sequi vidimus opinionem, de quo generaliter testantur Peña in directorio tertia parte commentar. 163. versicula omittis tamen rationibus. Claud. Aquenf. in leg. si quis id quod, numero 14. de iurisdic. omni. iudic. Gutierrez. Canon. lib. 2. cap. 30. numero 37. Ignac. del Villar in sylva respons. 12. numero 31. versic. Et hanc opinionem, ubi cam appellat magis communem, & vñ receptam, Flavius Cherubinus in compendio Bullar. constitut. 2. Honorij Papa 4. scholio 1. ubi de magis recepta, veriori & tutiori, & Castro Palao opuscul. moral. de pœnis impost. hæres. suspect. tract. 4. disputatione 7. punct. 2. sub num. 16. circa fin. & de Rota in Conchenf. pensio. 6. Martij, 1598. coram Peregr. testatur Ricciol. de iure person. extra grem. Eccles. exist. lib. 5. cap. 30. num. 27. in fin. relati à P. Thom. Sancio citato loco numero 9. versic. Tandem quia, Peña, & de sancte Inquisitionis Officio testantur Simancas de Catholic. inst. titul. 29. num. 21. Ioan. à Roxas 2. part. de hæretic. num. 356. & quod ita fuit iudicatum in supremo regio consilio anno 1594. referunt Franc. de Alfaro quæst. 10. num. 14. & Perezus de Lara in compend. vite hominis cap. 1. num. 57. & in Rota Romana sic pœnis definitum fuit, vt constat ex d. decis. Conchenf. pensiois coram Peregr. quam etiam refert Farinac. de hæres. quæst. 191. num. 40. & aliam decisionem refert Hieron. Gonzalez reg. 8. Cancellar. gloss. 15. num. 6. Nicol. Garcia de benefic. 2. 10. part. 11. cap. 10. num. 71. & 77. à quibus hodie recedi non posse, videtur, ex l. filius, 14. ibi, Sio enim inveni sententiam censuisse, ad leg. Corn. de fals. l. 3. Cod. de legib. l. 23. tit. 2. lib. 2. ordin. & plura familia ad propositum, de quo loquimur, congerit Perezus de Lara citato loco sub num. 57. vers. Sed quid ego sentiam, cum duobus seqq. n. licet hoc temperet in numero 60. quod mihi in crimine falsitatis hæresis nullo modo placet, in quo constanter hanc rigidam seruare opinionem, æquitatem enim non merentur, qui eam non agnoscunt, gloss. fin. in fin. in c. 2. de iudic. cum allegatis à Maria de iurisd. 4. part. casu 166 n. 10.

Septimo in puritatis materia, de qua loquimur, probatur, Quia statuta nostra non tantum exposcunt, quod puritas sit in radice, sed etiam in omnibus simul ascendentibus, & in vnoquoque eorum, & positum in singulis, vt patet ex his verbis, o qualquiera dollos, positus in quasi omnibus statutis, & in eorum interrogatoriis, & articulis ad examen testium, quæ vniuersum genus, & singulos ex eo comprehendunt, ex Acebedo. in l. 3. num. 1. tit. 12. lib. 7. recap. Christoph. de Paz de tenuta 1. part. cap. 32. numero 78. & 79. Ildephons. Narbona in leg. 13. glossa 2. numero 11. tit. 12. lib. 7. recap. & magis speciatim in statuto Conchenf. Collegij loquendo tenet D. Franc. de Amaya lib. 1. obseruat. cap. 6. numero 51. plures congerit August. Barbosa distione 317. per totam pag. 316. At in proposita specie pater maculatus manet ex suo crimine contra fidem. Igitur & eius filij ante, seu post delictum nati quorum æquæ pater ille est.

Octauo, omnia puritatis statuta ita vniuersam ascendentiã putam esse requirunt, vt nihil etiam

minimum in ea maculatum admittant, quia quicquid maculæ sit, totam descendentiã maculatam reddit, malum enim ex quocumque defectu, bonum ex integra causa, glossa verbo, vita puritate, in extrauag. execrabilis, de Præbendis. Perezus de Lara de annuierf. & capellan. secunda parte cap. 4. num. 73. Valençuela conf. 90. num. 43. At nunc inuenimus patrem macula dehonestatum. Ergo dehonestatum dicemus vniuersam eius progeniem, & omnes filios maculatos, quancumque nati fuerint.

Nono probatur, quia etfi radix, & profapia puritate & claritate fruatur, post hæreticalem facinus à patre commissum maculata redditur ad similitudinem pulchræ & inæstimabilis purpuræ, cui si postea macula accedat, amplius pulchra, nec pura dici non potest: ita semel stirps corrupta corrumpit omnem paternam lineam, ex l. vlt. de statu libert. probat Pelæz de maiorat. 1. part. quæst. 50. num. 92. & cum filij vtrique tam nati ante, quam post delictum patris æquæ descendant ab stirpe nouiter maculata per paternum crimen, æquæ etiam omnes maculatos manere, necesse est.

Confirmatur primò, implicatio sequeretur, si ex filijs ab eodem patre & matre procreatis, alij puri essent, quia geniti ante delictum, alij verò maculati, quia nati post commissum à patre crimen, & sic in sanguinis qualitatibus, & naturalibus affectibus, qui idem semper sunt, & esse debent, tempus anteriori, & posteriori diuersos produceret effectus, & inter eadem discrimen constitueret, causis eisdem manentibus, quod quidem implicat, nec sequi potest.

Confirmatur secundò, nam frater dicitur quasi ferè alter, & vnus, & idem spiritus inter duos diuisus, vt multis probat Andr. Tiraquel. de pœnit. temper. causa 2. numero 7. & 8. Iosephus Cumiæ in cap. si aliquem, de success. feud. verbo, sexus, numero 8. Aul. Gel. lib. 3. not. attic. cap. 15. Fest. Pompeius lib. 6. & velut vna, eademque persona, & eiusdem corporis partes vire fratres considerantur, vt multis probat Valençuela confil. 98. num. 23. & æquæ sanguinis qualitates à parentibus accipiunt, quia eorum causa, & parentes iidem sunt, tam ante delictum quam post illud. Igitur implicat discrimen constituet inter qualitates sanguinis duorum fratrum ab eisdem genitorum parentibus. Sicut inter ea quæ similia sunt, dissimilia iudicia, seu qualitates constituere, cap. 2. de Translat. Prælat. cap. inter ceteras, 4. de rescript. cap. cum secundum Apostolum 16. in princip. de præbend. cap. in causis 19. de re iud. cap. dudum 14. circa fin. de præbend. in l. 1. tit. 33. part. 7. Aug. Barbof. loco 101. num. 2. & seqq. pag. 333.

Confirmatur tertio, iura sanguinis æquæ fratres à patre accipiunt, quæ in primis expectari debent, non verò accidentia, quæ superueniunt, vt notat Bartol. in l. cum ferro, §. qui maximos, num. 11. de public. & veltig. Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gloss. 11. num. 43. Aym. Crauetta confil. 131. num. 15. & conf. 144. num. 2. Gerard. Maynard. decis. Tolofana 37. num. 2. lib. 3. ubi ita ait, Per imaginem accidentalem natura veritatem non obumbrari, sed semper causam naturalem in dubio prævalere debere, sed in specie de qua agitur, qualitas naturalis est pronitas patris ad delinquendum contra fidem ex suo vitio, & delictum verò accidentale fuit, licet ex causa, & pronitate naturali processerit, sicut & gignere filios ante, vel post delictum. Igitur pronitas illa naturalis

inspicenda est, quæ vtrique filijs communis, non verò accidentia, quæ exinde proueniunt.

Decimo probatur ex particula negatiua, Sin macha, respicienti vniuersum genus, & singulos ascendentes, quæ adest in omnibus puritatis statutis, quæ omnia ita negat, vt omnes casus, & tempora comprehendat, ex gloss. in l. prouidendum, §. 1. C. de postulando Colbarr. lib. 1. varia. cap. 13. num. 7. Osta. Vulpell. de preposit. & ad verb. in dict. nunquam, num. 3. August. Barbof. Axioma. 158. num. 3. pag. 102. & dict. 219. num. 1. pag. 285. & mensuris dict. 371. num. 1. & seqq. pag. 361. Tib. Doctan. resp. 37. num. 6. tot. 3. Crauetta conf. 194. num. 6. Zephalo. conf. 171. num. 15. Igitur manent comprehensum in statutis puritatis omnes ascendentes, & omnia tempora oræ maculæ vel sit ante, seu post natiuitatem filiorum.

Vndecimo probatur, nam Christianus ad ritus Iudæorum, seu Maurorum transiens maxima suspitione infectæ descendentiæ laborat, etiam si bona progenies appareat, cum nemo ad Iudæos seu Mauros transcat, qui à Iudæis, sicut Mauris non descendat, vt testantur Simancas de Catholic. inst. tit. 35. num. 15. Pelæz de maiorat. 1. part. quæst. 51. num. 26. At hæc suspicio omnes æquæ filios tangit. Igitur omnes æquæ filij suspecti, & comprehensum manebunt.

Ex quibus, & aliis hanc nostram opinionem, quoad penas d. cap. statum, 15. de hæret. in 6. defendunt & probant Peña dicens, nunquam suis rationibus perpenfis de ea dubitasse, nec ab ea esse recedendum in iudicando & consulendo, in direct. 3. part. commun. 163. vers. Omittis tamen rationibus, vsque ad vers. Ob hæc rationes. Roxas sing. 68. num. 3. & 2. part. de hæret. num. 356. Claud. Aquenf. in l. si quis id quod, num. 14. de iurisd. omni. iud. Villadiego de hæret. quæst. 23. num. 5. Bal. Rub. de iure Regni Nauarre in 1. part. §. 8. obiect. §. laa. Menoch lib. 5. presumpt. 33. à num. 17. & conf. 117. num. 2. vol. 12. Did. Perez in l. 3. verbo, despus que hizo la traicion, tit. 9. lib. 4. ordin. Matth. de Afflic. qui de magis communi testatur in constitut. Regni Sicilia Rub. 9. num. 39. Colbarr. lib. 2. var. cap. 8. num. 3. vers. Ego opinor. & num. 4. & 5. Ojeda de incompatibilit. benefic. 1. part. cap. pen. num. 99. Quemada de bonis consuetudinis quæst. 12. ubi testatur de obseruat. præxi. Ang. de maleficiis, verbo, & ay tradito, la tua patria, num. 13. Gig. de crimine læsæ maiest. tit. de pœnis quas filij incurrun, quæst. 5. à num. 1. Meni hæc de success. crem. lib. 2. §. 1. Anton. Gom. 3. tom. var. cap. 2. n. 16. vers. sed his nõ obstantibus Alphons. à Castro lib. 1. de lege pœnali cap. 7. vers. & primo infero, Barbosa in l. 1. 4. part. num. 85. soluto matrim. Auendaño in l. 2. auri, gloss. 7. num. 10. Repert. Inquisit. verb. Filij vers. Sed quæro an pœna, pag. 36. Acebedo in l. 3. num. 23. tit. 4. lib. 5. & communem, & verissimam vocat in l. 1. num. 20. tit. 1. & in l. 2. num. 25. & à num. 41. vers. Immo sic filius, cum seqq. vsque ad 46. tit. 18. lib. 8. recap. Tiber. Decian. lib. 7. crim. quæst. 41. num. 8. Io. Gutierrez. can. lib. 2. cap. vlt. à num. 37. Cenedo in quæst. canon. quæst. 16. num. 14. Grassi lib. 1. cap. 11. num. 22. Cardoso in praxi. verb. Filius, à num. 10. Ignac. del Villar in loco inferius referendo. Leonard. Duard. super Bullam Cane Domini lib. 2. can. 1. quæst. 17. à num. 14. plures quos congerunt P. Th. Sancius in decalog. d. cap. 17. num. 9. vers. & ideo loquentes, vsque in fin. & Prosp. Farinac. d. quæst. 191. num. 40. & nouissime post omnes Perezus de Lara in compend. vite hom. cap. 1. à num. 35. vsque ad fin. Azor. instit. moral. lib. 8. cap. 13. in 8. hæretic. pœnas, vers. si quæras an comprehendat, & to. 2. lib. 6. ca. 4. quæst. 3. Tolet. instrum. sacerdot. lib. 1. cap. 69. num. 4. vers. Octauo. Doctissimus Suarez de fide disp. 43. sect. 3. n. 2. Castro Palao nouissime in opuscul. moral. lib. de pœnis impostis hæres. suspect. tract. 4. disp. 7. punct. 1. ex num. 14. ubi in num. 16. cum

Prima Pars.

hac concludit probabiliorẽ vocando, & conuenit Filiucius quæst. moral. tract. 22. num. 2. 3. & 224. Ricciol. de iure person. extra grem. eccl. exist. lib. 5. cap. 30. num. 27. in fin. & num. 28. Parlad. 3. quotid. differ. 108. num. 25. Torrelblanca de magia lib. 1. cap. 12. num. 45. quamuis postea de iure spiritali lib. 13. cap. 19. n. 46. contrariam sequi videatur, pro qua minus rectè adducit Couart. Menoch. Gutierrez. locis citatis, & Nicol. Garcia. 1. de benefic. cap. 10. ex num. 71. quos credo nec legisse, nec vidisse, cum apertè hanc nostram patrocinetur opinionem, & Nicol. Garcia ibi, num. 79. referat ad litteram optimam Rotæ decisionem Conchenf. Veneris, 6. Martij, 1598. Vbi optimis rationibus hanc nostram opinionem Rota fuit sequuta, & sequitur ipse Garcia. Petr. Surd. de aliment. quæst. 31. num. 4. & conf. 386. num. 7. & Roland. conf. 74. n. 3. vol. 3. Boërius decis. 7. n. 7. Quare filios ante delictum patris natos irregulares existere, sicut nati post crimen, tenent & rectè defendunt Filij. tract. 20. cap. 9. quæstio. 3. num. 238. Petr. Suarez de censuris disp. 43. sect. 3. num. 2. Colbarr. & alij ex citatis. Et quod hæc opinio de iure communi sit verior, licet non ita de iure regio factus fuit. Pelæz, 2. part. de maiorat. quæst. 4. illac. 1. sub n. 23. & pluries in Rota iudicatum fuit pro hac opinione, vt patet ex decis. 38. num. 6. part. 3. lib. 3. nouissimarum inter Fabij auditoris decisiones, ubi testatur de magis communi, & constat ex aliis pluribus relatis supra in 6. ratione num. 107. Et licet D. Franc. de Amaya in suis obseruat. lib. 2. cap. 6. num. 5. in contrariam propendere videatur, tamen constituit hanc praxi seruandam in suo Conchenf. Collegio, quia in eius constitutionibus repelluntur omnes, quorum parentes, aut maiores descendunt, siue laborant aliqua infamia, siue nota ex genere Iudæorum, Maurorum siue hæreticorum, quod & nos in cæteris Communitatibus, & Tribunalibus pro vero, certo, & seruando supponimus, & asserimus, inter quæ nulla potest iuridica disparitatis ratio assignari quoad hoc.

Licet attento iure Hispano in crimine læsæ maiestatis humanæ contrariam sententiam veriorẽ iudico, quia iuribus appertis nititur cum Gratiano reg. 55. num. 25. Anton. Gomez Colbarr. Acebedo, & Gutierrez. Castro Palao num. 16. locis citatis. At hoc ad nostram speciem adaptari non valet, tum quia leges regiæ, & ciuiles in metè spiritualibus, vt hæresis crimen est, locum habere non valent, sed tantum ius Pontificium, ex Gregor. in l. 7. gloss. Catholicos, tit. 7. part. 7. Bern. Diaz reg. 163. limit. 3. Roxas de success. cap. 7. num. 21. Carrea de hæret. num. 25. sel. 276. Ignac. del Villar in d. resp. 12. num. 30. Tum etiam, quia læsæ maiestatis diuinæ grauius est, quam humanæ, & non valet argumentum de vno ad aliud, ni quatenus iure admittitur de minori ad maius, non verò econtra, vt ex Gig. & Rolando probat Farinac. de crim. læsæ maiest. quæst. 112. num. 7. & ex Menoch. Fuluio Paciano, & Rolando à Valle, contra Thom. Sancium probat August. Barbosa de locis comm. argum. loco, 30. pag. mihi, 315. cum relatis supra num. 38. atque ita non valet argumentum in hac specie ita formatum, in crimine læsæ maiestatis humanæ non pariuntur pœnas filij ante delictum patris nati; igitur nec dum læditur maiestas diuina, valeret tamen econtra ita, Filij ante delictum patris nati pariuntur pœnas in crimine læsæ maiestatis humanæ: igitur & in crimine læsæ maiestatis diuinæ, quia minuire delictum hæresis nec eius pœnas propter leges, quæ loquuntur in crimine læsæ maiestatis humanæ non est licitum, addere tamen licet, quod & voluit offendere Colbarr. in d. cap. 8. num. 5. vers. secundo, in fine, ibi, Nihilominus non sequitur necessarid idem esse in cri-

G 3 mine

mine heresis, & crimine maiestatis diuina, quod multo grauius censetur, conuenit Gutier. citato loco sub n. 45. ad 3. & aperte probatur in c. uergentis, 10. circa medium, extra de hereticis.

At nostram hanc sententiam in specie puritatis de qua loquimur pro uiribus defendit Ignac. del Villar in d. suo resp. 1. 2. num. 3. ubi hæc uerba. Quid enim boni sperare debemus (ut ei faueatur) ab eo, & eius generatione, quæ à Christo suo nigra exitit, utcumque ille in mundum uenerit? An amor, quo filij erga patres afficiuntur, & ex quo paternos mores imitari fere semper procurant, mutabitur ex eo dumtaxat, quod geniti, aut nati fuerunt ante heresis crimen à parentibus commissum? Nullus profecto sana mentis (si cum iudicio aduertat) hoc affirmare audebit, quandoquidem amor hic, nec uariari, nec minui, nec distinguì in filiis aliquo modo possit ex eo solo, quod ante uel post delictum nati fuerint, nam utcumque nati sint, tandem filij hereticorum sunt, indeque suspensio quidem habentur, non solum circa ea, quæ ad religionem attinet Christianam, sed etiam circa cetera omnia, quæ Christianis ueteranis, ac mundo sanguine natis officere, ut nos experientia docet. Hæc Ignacij uerba referre libuit, quia auctoris uicini sunt, qui in terminis nostris circa puritatem loquitur. Quærit in idē sententia uideantur Villadiego de heret. d. q. 23. Couar. lib. 2. var. d. cap. 8. num. 4. in fin. Io. à Roxas, sing. 66. Peña in d. d. 3. part. commun. 164. uers. ob has rationes D. Franc. Amaya lib. 2. obseruat. cap. 6. num. 52. & expressus Claudius de Seifell. in l. ad quod, de iurisdic. om. iud. Ric. iol. de neophytis cap. 7. num. 18. ubi ait, ita à Rota fuisse iudicatum, nempe in decis. 104. lib. 2. n. 4. part. 1. diuers.

Nec tunc obstant in contrarium adducta: Non primam cui satis responsum, atque satisfactum manet supra in 1. & 2. ratione pro hac sententia à n. 71. cum seqq. n. 85. cum seqq.

122 Nec secundum, quia ex supra dictis rationibus maxime adductis ad fundamentum pro hac affirmatiua, & ueriori sententia, ex num. 96. defendimus, & probamus, quod proprie in decisione d. cap. statutum 15. de heret. in 6. comprehenduntur omnes filij tam nati ante, quam post patris hæresim, non tam extensionis ratione, qua opus non est, quam comprehensionis in ipsa iuris decisione, & eius ratione, ut ex dictis aperte patet, & ex Gutier. lib. 2. canon. c. 30. n. 4. uers. Ad secundum.

123 Non tertium, quia etsi radix ascendentiæ pura, nobilis, & ualde sit pulchra, tamen per culpam hæresis postea ab aliquo ex ea genito commissam ei, suisque filiis macula contrahitur, qua eorum respectu radix illa, alias pura, maculata redditur, quia ea, quæ per seminalem rationem procedunt, ut est puritas, & qualitates sanguinis tam diu durant in sua specie, qua uelut solum reperitur in sua essentia, ut notabiliter dixit Delaez de maiorat. 2. part. quest. 6. num. 185. Andr. Firaq. de primog. quest. 14. num. 84. Etsi igitur radix cuiusque rei in primis sit inspicienda, ut non semel probauit, tamen quia in puritatis causis non solum radix, & origo generis, sed etiam uniuersi, & singuli ex eo puri esse debent, ex nostris statutis, non sufficit puritas originis, si postea in indiuiduis deficiat, & cum deficiens in uo conuenit omnes, qui ab eo ueniunt, arg. text. in l. si uina matre, 3. C. de bon. matern. l. si u. C. de uerb. sign. cap. 1. §. hoc autem, de his, quæ in feudum dari possunt, cum similibus, Philip. Decius cons. 4. 4. num. 20. Mantica de iac. & arm. lib. 23. tit. 17. num. 10.

Quartum similiter nihil obstat, quia soluitur eadem ratione sicut præcedens, etsi non implicet, originem puram esse, & postea aliquem ex ea contra si-

dem delinquere, intelligendum tamen est respectu eorum quibus non tangit macula de nouo contracta, non uero respectu descendentium ab ipso maculato, quibus non prodest puritas antiqua, & nocet macula recens, ex dictis.

125 Quintum ex auctoritatibus Diui Augustini, nec septimum de iure Pontificio, quod etiam constat ex eiusdem Augustini decretis, etsi difficilima, nihil obstant, quia præter solutiones traditas à Cobbarr. lib. 2. uariar. cap. 8. num. 6. & à Io. Gutier. d. lib. 2. can. cap. 30. num. 45. Castro Palao in opus. moral. de poenis impositis heres. susp. tract. 4. disp. 7. punct. 2. num. 17. ad 4. ut in omnibus D. Augustinus loquitur de poenis spiritualibus, non uero de temporalibus, de quibus loquimur, quod patet ex d. cap. non imputantur. ibi, spirituali poena, & ex d. cap. si habes, 24. quest. 3. quod de Anathema loquitur, nec enim potuit Diuinus Doctor de corporalibus poenis ambigere, nec loqui, cum tunc nullæ essent impositæ filiis hereticorum, & puniebantur enim filij medicinaliter, ut ex poena dolore correpti salutem animæ consequantur, & suo exemplo alios à peccando cohibeant, & deterreant, & ut sub mali umbra uerum accipiant bonum, con-

ducunt tradita ab Abb. in cap. quæsiuit, num. 9. de his, quæ sunt à maior. parte cap. Cardoso, uerb. filius, num. 22. Nicol. de Lira in cap. 24. Deuteron. super uerba. Non occiduntur patres pro filiis, nec filij pro patribus. 127 Tunc quidem in D. Augustini temporibus nec filij post hæresim parentum nati puniebantur, nec infamia afficiebantur, ut patet ex text. in cap. placuit, 3. 1. quest. 4. ubi infantes hereticorum filij, qui necessarîo post hæresim parentum nati fuere, promouentur facti altarum ministris, loquitur quidem Augustinus secundum ius diuinum, & sacram Scripturam, qua filij ex aliquibus parentum criminibus puniebantur ob sui ipsorum medicinali & aliorum exemplum, & oportebat, quod puniitio nota esset, ut homines à similibus cohiberentur peccatis, quod melius con-

quebantur ex punitione filiorum natorum post delictum commissum, cui proximiores erant, & illud uelut sequebantur, seu sociabant, & ita melius grauitatem paterni delicti eorum poena demonstrabat, quam si alij nati ante crimen punirentur, qui magis à delicto distabant, & alieni erant. Apparenter saltem, & quia uerè, & proprie utriusque innocentes sunt paterni criminis, nec maior culpa inter eos alicui tribui potest, puniitio uero filiorum post delictum natorum demonstrabat magis clarè, & specialiter fieri propter parentum scelera, non uero ex alia causa, de iure uero positio ad filios puniendos ex patrum delicto, simul cum dictis rationibus concurrunt & aliæ non minus fortes, quæ omnes filios comprehendunt, tam ante natos, quam postea, quia in omnibus adest æquè suspicio sequendi uestigia parentis, & in utrisque pater ob suum delictum puniitur, & nec quidem nouum est, iure positio aliqua statui præter ius diuinum, secundum temporis angustiam, & necessitatem, ut bene probat Io. Gutier. de iuramento conform. 1. part. cap. 1. num. 73. 129

128 Immo in similibus punitionibus filiorum pro parentum peccatis non potest humana lex ius diuinum imitari, cum maxime pendeat ab occulto Dei iudicio, ut ex pluribus docet Io. Gutier. in d. cap. 30. num. 22. Qui similes imponit penas aliis ad punitionem, aliis ad medicinam, ut ex D. Thom. 2. part. quest. 87. art. 8. ubi Vasquez in commentario art. disp. 135. Valencia 2. part. disp. 6. quest. 1. punct. 1. uers. Priori modo, Martin. Becan. tract. 2. cap. 8. quest. 3. & post eos Mart. Bonacin. 2. tom. de peccat. disp. 2. quest. 7. de effectibus peccati, punct. 3. n. 5. uers. Dixi poen. proprie, & uers. Respondeo secundo, quos

132 quos fines simul imitari homines perdifficile est. Nec inquam legimus, iure diuino filios puniri ex timore imitationis morum parentum, sicut postiuo iure consideratur. Vnde cum ex tot capitibus finis legis diuinæ in puniendis parentibus filiorum punitione differat à sine iuris positio nouorum Canonum, non mirum quod differant in modo, & circumstantiis ipsius punitionis, & quod non bene sequitur argumentum de uo ad alterum, pro ut vidimus.

133 Præterea ego contendo, quod nulla est differentia inter ius diuinum, & positium circa impositionem poenarum: nam sicut iure diuino est generaliter constitutum, quod nemo puniatur ob alienum delictum, ut patet ex Deut. 24. 16. ibi. Non occiduntur patres pro filiis, nec filij pro patribus, & Ezechielis 18. 20. Anima, quæ peccauerit ipsa morietur, & Galata. 3. 6. s. unusquisque onus suum portabit, tamè contrariū in aliquibus seruatum uidimus, nam aliquando filij nati post delictum puniti fuerunt ob suorum parentum peccata, ut de filio Davidis ex adulterio concepto legitur. 1. Regum, 1. 2. num. 14. & 14. & ex maledictione Elisæi lepra transmittitur ad posteros ex delicto Giezi, ut 4. Reg. 5. num. 17. Aliquando uero puniuntur uisum filios ante patris delictum natos, ut Primogenitus Pharaonis, & Aegyptiorum, cum captiuis, & carceratis, & animalibus, ut Exod. 12. 21. & refertur in cap. Ecclesiæ, 1. quest. 4. & Roboam filius Salomonis, (qui uidecimo ætatis anno cum genuerat, secundum Hieron. ad Vitale Epist. 32. Ludou. Soto Mayor. Cantic. 6. uers. Sexaginta sunt Regina. fol. mibi, 1097. pag. 2. lit. B. Lara in compend. cap. 20. num. 92. indignus fuit factus imperio propter sui parentis idololatram post eum natum commissam, ut Reg. 1. cap. 11. uers. 11. cum seqq. & cap. 12. uers. 19. & seqq. Aliquando etiam tam nati ante, quam post delictum puniti fuerunt, ut in diluio Genes. 7. & in Sodomitæ Genes. 19. 25. & in filiis Datam, & Abirom. Num. 16. num. 27. & 28. Alias etiam parentes pro filiorum peccatis fuerunt consumpti, ut de Eli Sacerdote legitur, 1. Regum 103. Et denique extranei etiam propter alterius delictum fuerunt puniti, ut propter Davidis peccatum multi ex suo Regno perierunt, 2. Reg. 24. num. 1. & 15. & etiam refertur in d. cap. Ecclesiæ, 1. quest. 4. & ob Pharaonis peccatum primogeniti Aegyptiorum captiui & carcerati percussu fuerunt, ut iam dixi ex cap. 12. Exodi num. 21. & ob peccatum Ioram non solum eius filij sed etiam uxores, & populus, ut Paralipom. 2. cap. 21. 4. & 17. de quibus agunt D. Thomas, Valencia, Vasquez, Becanus, & Bonacina in locis superius relatis, & referuntur in d. cap. Ecclesiæ, 1. §. item peccato cum seqq. 1. 134 quest. 4. & hæc ita, quia non omnia una regula sunt merenda, nec eadem lege iudicanda, sed quilibet casus pro sua natura, qualitatibus, & circumstantiis dimendiendus erit, ut in l. Aut facta, 16. §. 1. cum seqq. de poenis, & communiter omnes. 135 Ita etiam seruatur omnino in iure nostro Pontificio, & civili, quo etiam constitutum generaliter est, ut filij pro parentibus non puniantur, l. si poena 20. l. crimen, 26. de poenis, l. facinus 21. l. eod. ca. 1. cum seqq. 1. quest. 4. Nec aliquis alieni criminis successor constituitur, ut dixit Calistratus in d. l. crimen, 26. de poenis, exornant Cobbarr. lib. 2. uar. cap. 8. num. 7. Salas de legib. disp. 5. sect. 12. & communiter omnes; tamen hoc similiter fallit in aliquibus delictis specialibus ob suam enormitatem, & odium, ut est in crimine læsæ maiestatis diuinæ & humanæ, & constat ex d. l. quisquis, 5. §. filij uero, C. ad leg. Jul. maiest. cap. si quis itaque, 22. §. filij, 6. quest. 1. cap. statutaria, 15. de heresi in 6. cum aliis adductis supra n. 35. ita ut non sit contra ius diuinum, nec con-

tra iura in argumento allegata, quod filij nati ante crimen patris aliquibus puniantur poenis, quod fieri ex iustis causis potest, absque ulla iniuria, nec rationis repugnantia, ut factum asserimus in specie qua agimus.

136 Magis enim obstare uideatur contra nostram resolutionem, & aliquas rationes sue prius propositas, ratio de qua idem D. Augustinus in d. quest. 42. in Deut. ubi ita dixit. Non enim trahit aliquid ex patre, qui iam natus erat, quando pater eius peccauit, qua significare uideatur, quod filij nati ante patris delictum nihil ab eo trahunt, quod causa esse punitionis possit, cum pluries supra à me assertum sit, quod in filiis ante natis manet saltem, aut timor est, quod maneat, praua pronitas, & naturalis inclinatio patris ad similia patranda delicta. Quia intelligendus est D. Augustinus, ut loquatur de nudo actu illo peccandi, ex quo filios ante natos parum, aut nihil attingere potest, quod ualeat esse causa punitionis, sicut filios postea natos, quos saltem attingit macula contracta à parente ex ipso delicto, & ex quo in peccatore manet prius habitus, qui uocatur macula ab effectu peccati, secundum D. Thom. 1. 2. quest. 86. art. 1. ad 2. Soto in 4. dist. 15. quest. 1. art. 2. Vasquez 2. part. disp. 139. cap. 5. Valencia tom. 2. disp. 6. quest. 16. punct. 1. Ayr. instit. moral. 1. part. lib. 4. cap. 8. quest. 8. & 9. Sayr. Clau. Reg. lib. 2. cap. 13. num. 4. post quam contractam filij postea geniti, necesse est, quod magis maculati existant, quam antea nati. Nec enim potuit D. Augustinus loqui de cæteris qualitatibus naturalibus in parentibus ab instanti suæ conceptionis existentibus, quæ transferri ad filios, nulli dubium est, quantum respectu omnes filij æquales sunt quodcumque nati, de quibus nos loquimur, non uero de macula ex actu peccandi genita, de qua Augustinus loquitur, intelligendus est, quam differentiam ex philosophicis, & naturalibus rationibus probatam reliquimus.

138 Nec sextum ex iuribus ciuilibus quicquam facit, quæ loquuntur in diuersis speciebus, & delictis, quæ ad dubium nostrum trahi non possunt, nam d. l. ex facto 17. §. ex facto 5. Ad S. l. Treb. loquitur in filiis à deportato susceptis, qui cum pro mortuo habeatur, l. 1. §. fin. de contra. tab. l. uerū, 63. §. fin. Pro socio, l. 4. §. si deportatus, de bon. lib. Ant. Fab. in iuris prud. 1. 1. princ. 3. & tit. 1. 6. princip. 1. illar. 13. D. Io. Chumacero in selectis disp. 10. num. 3. & mortuos habere filios non ualeat, ut fictio ueritatem sequatur, non habentur pro filiis suscepti post deportationem, nec adimplent conditionem, procreati uero ante uelut ueri filij conditionem proprie adimplent. 135

135 Cartera uero iura in argumento adducta loquuntur de dignitatibus quæ sitis filiis natis, quæ stabilitatem habent, nec pendent à futuro euentu, quia si superueniat casus, qui postea eis impedimento esse, ut de nouo non acquirantur, perfectè tamen acquisitos nec tollit, nec euertit, text. in l. patres furiosi 8. de his qui sunt stul. creatione, 16. §. fin. de ritu. nupt. l. fin. in princip. unde liberi, l. qui testamento, 20. §. nec furiosus, 4. de testam. l. si Gaudentius, 6. C. de contrah. empt. Franc. Conan. lib. 4. comm. cap. 9. num. 9. Gom. uar. 2. cap. 10. num. 21. Cujat. pract. 6. ad African. in l. fundus, 2. de seruit. rustic. Donel. in l. pluribus, 140. §. si placeat, de uerb. Petr. Gregor. lib. 4. sym. agr. cap. 1. num. 7. 140 Nos uero non tantum loquimur de tollendis qualitatibus sanguinis iam possessis, nec de puritate præterita tollenda propter delictum patris superueniens, sed de noua qualitate acquirenda ex nouo patris delicto, quod maculam in omnibus filiis gignit, etiam si ante delictum fuerint nati, & puritate fruuntur, ex qua noua macula, & praua parentis inclinatione, & pronitate ad peccandum

diu contra fidem, quam delictum commissum ve-
lur digito signavit, mediante statutorum dispositio-
ne excluduntur ab omnibus officiis, & dignitatibus
puritatem maiorem requirentibus. Idem enim est,
quoad poenas d. cap. statutorum, i. s. ex quibus nihil mu-
tatur ex precedentibus sanguinis qualitatibus, sed
mediante infamia tolluntur effectus puritatis & no-
bilitatis, & inhabilitas ad omnia officia publica ob-
tinenda de nouo introducit, vt probauit supra præ-
missis. n. 48.

Est & in alio differentia inter nostrum casum, &
prædictorum iurium decisionem, in quorum nullo
agitur de puniendis filiis ex delicto suorum paren-
tum; nec de affligendis parentibus in filiis suis ob
maiorum sui delicti punitionem, sicut in specie no-
stra agitur; sed tantum de duobus dubium vertitur.
Primo de amittenda dignitate iam filiis natis acqui-
sita propter sequens delictum patris, quod esse non
potest, quia perfectum statum filij habent, nec pendet
a futuro euentu, Cobarr. lib. 2. var. c. 8. sub. n. 5. vers.
de hanc profecto opinionem, faciunt tradita supra præmis-
sa, n. 47. sicut filij hæreticorum non amittunt
beneficium iam acquisitum, quamuis non valeant de
iure illud acq̃uere, Simanch. de Cathol. inst. tit. 29.
n. 2. Peña in d. d. c. 3. p. comm. 163. vers. Ego vero quom-
uis. P. Thom. Sancius in decalog. lib. 2. cap. 28. num.
28. Fatina. de leg. c. 9. §. 2. n. 44. vsque ad 51. &
in fragment. lib. C. n. 39. & seq. Lara in compendio c. 1.
n. 51. & Ricciol. de iure person. extra grem. eccl. ex. lib.
c. 129. n. 4. Barbo. de offic. Episc. 3. p. alleg. 57. n. 229. P.
Boha in l. Prator. c. 5. §. n. 8. de iudic. & licet or-
dines recipere prohibeantur, ab vñu tamen iam sus-
ceptis non priuantur, ex Simanc. n. 4. P. Thom.
Sancius a. 17. cum seqq. in ampliat. 10. locis citatis,
resert Fr. Am. Boulla in Aphorism. Inquisit. lib. 3. cap.
2. c. 2. nec quidem possunt filij damnari pati ex su-
peruenienti patris facto, cuius proptrium non est
tollere his quaerant, nec lex est, quæ tale discernat
in specie dicto in iuribus, & sic ius filiorum intac-
tum debet manere. ¶ Secundo de acquirenda digni-
tate a filiis postea genitis ex persona patris post-
quam ipse pater peccauit, & amisit ius nobilitandi
filios, qui iurari se intendunt ex persona sui patris
in tempore quo propter delictum iam commissum
ipse ius nobilitandi filios amisit habebat, & sic filij
a patre nobilitatem consequi non possunt, quam
ipse pater non habebat, cum facilius amittatur ius
quærendum, quam iam quaesitum, vt probat text. in
l. sponso, §. si maritus, 1. de donat. inter. l. quod autem,
6. in princip. Qua in fraud. cred. l. 1. §. conferunt. 23. de
Collat. bon. l. seruus, §. si filius pacificando, 23. C. de pactis. l.
fin. de acquir. poss. cap. quemadmodum, 25. de iur. iur.
cum adductis à Valençuela conf. 7. n. 59. & conf. 88.
n. 11. & 12. In nostra verò specie cum ex expressis
iuribus filij in aliquibus propter delictum patris puni-
antur poenis, præcipue infamia, & inhabilitate ad
obtinenda officia, & publicos honores, aliud dicen-
dum est, cum etiam ex cæteris maioribus puritatem &
nobilitatem habeant, & sint habiles ad prædicta officia
& honores, tamen ex nouo patris delicto, & si-
militer nouorum canonum constitutione obstaculum
& impedimentum eis nascitur, vt similia officia
& honores non valeant obtinere, vt dixi in præmis-
so 3. num. 46. quod cum in omnibus generaliter filiis
fit constitutum, omnes comprehendere necesse est, tam
patris iure, quam post delictum patris ex redden-
tis rationibus.

143 Nec octauum de iure regio quicquam facit, cum
leges in eo adductæ loquantur in crimine læsæ ma-
iestatis humanæ, & in eo specialiter disponant, trahi
non possunt ad delictum hæresis, quia maius illo est,

hec valet argumentum de vno ad aliud hoc modo
sumptum, vt superius num. 38. & 121. probauit, & ob-
seruant Cobarr. & Io. Gutierrez. locis citatis, & Ignac.
del Villar d. resp. 1. 2. sub. n. 30. & hac de causa nostra
hæc opinio vocatur verior de iure communi, non
verò de iure regio quoad delictum læsæ maiestatis
humanæ ab Ant. Gom. lib. 3. var. c. 2. n. 16. in fin. & ab
aliis adductis à Pelaez de maiorat. 2. part. q. 4. illat. 2.
num. 23. circa medium, & à nobis supra n. 119. &
seq.

Denique nonum & vltimum nihil facit, nam iura
in eo adducta loquuntur de iure antiquo, quo erat
constitutum filios orthodoxos parentibus hæreticis
necessario succedere, & etiam patet ex l. Manichæos,
4. §. sed nec filios, 6. C. de hæret. l. 7. p. 6. l. 2. vers. Orosio, l.
3. tit. 26. p. 7. quod postea per nouiores canones in-
nouatum est, & omnes filij arcentur ab hæreditate pa-
rentum hæreticorum, vt patet ex c. vergentis, 10. de hæret. &
in c. filij, 3. & c. quicumque 2. §. hæretici, eod. tit. in 6. quod
seruandum omnino est, vt animaduertit Gregor. in
gloss. i. d. l. 7. & in gl. 1. 2. d. l. 2. par. Peña in d. d. c. 2. p. comm.
9. lit. D. Tib. Dec. tract. crim. lib. 5. cap. 45. n. 2. 3. & 6.
Menoch. de arbit. cent. 6. casu. 546. n. 11. P. Th. Sancius
in decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 17. n. 6. vsque ad 13. & cap.
16. n. 26. & 27. Fatina. de hæres. q. 191. §. 1. n. 1. 2. 4. & 20.
Castro Palao in episc. moral. tract. 4. de poenis imposi-
tis hæres. suspens. dist. 7. p. 1. n. 1. & 2. & tenent com-
muniter omnes, & praxis indubitate obseruat, & res
omni dubio caret.

Ex quibus maximè ex dictis supra ex n. 139. &
141. primo infertur, quod si filij antequam pater de-
lictum hæresis patrauit, habeant honorem, seu digni-
tatem acquisitam in communitate, quæ rigidum ha-
bet puritatis statutum, ea spoliari non debent, tum
quia perfectam possessionem habent, quæ non pen-
det a futuro euentu, vt probauit in relictis locis. Tum
etiam quia puritatis statuta non priuant ab honore
iam possessio, sed tantum prohibent non quaesitum
acquirere, vt ex eis patet, & ad aliud probat ex text.
in cap. quicumque, 2. §. hæretici, de hæret. in 6. Peña in di-
rector. 3. part. commun. 163. vers. Rursus restituitur, pag. mibi.
671. Pro quo est Epistola generalis ad omnes Inqui-
sitiones lata Matriti 27. Octobris anni 1628. vbi
hæc verba, pero por que puede suceder que sin embargo
de los tres actos posteros padescan los pretendientes al-
guna infamia o injuria personal que les inhabilite para este
efecto solamente se les han informaciones en el lugar de
sus naturales, & facit text. in l. filiam 9. de senat.
Mantic. de vacit. & amb. 1. tom. lib. 12. capit. 21.
num. 20.

Secundo infertur, quod si origo & radix pura &
pulchra sit, & aliquid ex ea in fide postea deliquerit,
omnes, qui ab eo non descenderint puritate fruuntur,
& sunt habiles ab obtinendis honoribus, probat
Fr. Emman. Roderic. tom. 1. reg. q. 14. art. 6. secus verò
descendentes illius, quando cumque fuerint nati, quia
paterna macula obcæcari inhabiles manent ad mu-
nera puritatis subeunda. ¶ Immo maiori ex ratione
hoc procedit in huiuscemodi filiis, quam in descen-
dentibus conuersorum, quorum semper maiores à
fide segregati fuerunt, qui licet velut cæci malè age-
rent, tamen nullum aduersus fidem delictum patra-
uerunt, sed potius, qui postea conuersi fuerunt vir-
tutis signa præbuerunt, ex quo sunt laudandi ex di-
ctis supra q. 3. §. 3. n. 62. & ab August. Barbo. de officio
Episc. 1. p. tit. 2. gloss. 17. n. 12. Alter verò, qui ex fidei
Catholicæ tranquillitate ad prauam obseruationem
sponte se transtulit, turpiter nimis fuit grassatus, ve-
lut è luce conspicua ad tenebras transiens, & ambu-
lans. ¶ Sicut igitur culpabilior erit, qui ex tuto &
plano loco libenter, atque scienter in præcipitium
tenderet,

tenderet, quam qui coactus seu incitus simile pate-
retur periculum, ita culpabilior erit, qui ex fidei Ca-
tholicæ securo portu ad contrariam legem semet
libenter contulerit, quam is, qui parentum & con-
sanguineorum delectu, & exemplo à sua natiuitate
in similem dirigeretur carcerem, arg. text. in l. fidei-
iussor. 7. §. si necessaria, 1. Qui satis. cog. & quæ addu-
cit Mantic. de vac. & amb. lib. 6. tit. 20. num. 25. & sic
maiori ex ratione descendentes illius similem infamiam,
& inhabilitatem patientur, quam alterius, alius quidem
melioris essent conditionis descen-
dentes turpissimi Apostate, quam conuersi, qui vir-
tutis actum exercuit, vt etiam dicam infra q. 9. §. 2. n.
30. & 31.

148 Tertio infertur, quod non tantum filij ante patris
crimen nati, sed etiam eius descendentes excludi de-
bent ab obtinendis dignitatibus, & officiis puritatem
sanguinis requirentibus, quia ab stirpe iam maculata
descendunt, quæ semper cum sua transit macula ad
omnes, vt ex assignatis satis constat rationibus, & ex
latè congestis à Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 6. n.
num. 22. c. cum pluribus seqq. ad quem breuitatis cau-
sa me pro nunc remitto, quia plura cumulat ad
propositum.

149 Quarto infertur, quod tres actus positivi, qui ius
reale, & indelebile vniuerso generi tribuunt circa
suum puritatem, & nobilitatem ex nostra Pragmatica
causa, vt infra, 2. part. quest. 4. §. 2. dicam, respectu ta-
men filiorum, & descendentium illius, qui postea in
hæresi delinquit, vni suam amittunt, nec eis villo præ-
terito proderunt deinceps, cum tantum qualifictum ge-
nus, prout eo in tempore existeret, non verò compre-
hendunt similes insolitos casus, nec nonas ex post-
terito acquisitas qualitates; similiter atque non com-
prehendunt maculam ex nouo sanguine contractam
ex sequitis matrimoniis; ¶ quia similes causæ non
fuerunt deductæ in illis tribus actibus posituis, arg.
l. fin. C. de liber. caus. l. fin. C. de fideicom. libert. vbi Bal. cū
adductis à Zephalo consil. 176. n. 14. Caualcant. decis.
23. num. 1. ¶ & res iudicata amittere vim solet ex su-
peruenienti causa, secundum text. in l. si mater 11. §.
causam, & in l. si is qui hæres. 25. in princ. de except. rei
iud. & in l. si filio 2. vbi Bald. notat, de condit. sine causa,
l. 3. C. ad exhibend. l. 2. 3. 2. par. 3. And. Tiraq. lib. 1. re-
tract. §. 3. gloss. 7. num. 4. pag. 446. Maranta in speculo 2.
part. verb. expedita, num. 148. Messia in l. Toleci ult. part.
concl. num. 24. maximè in his, quæ tempore mutan-
tur, secundum text. in l. ab arbitrio, 9. Qui satis. cog. &
in l. si rem meam, 17. cum l. seq. de except. rei iudic. Sar-
mieho lib. 2. sect. cap. 1. 2. num. 3. & vtrumque am-
plectitur Pelaez de maiorat. 4. part. q. 1. limitat. 1. n. 74.
& seq.

150 Quinto infertur, quod si filij antequam pater de-
lictum hæresis patrauit, habeant honorem, seu digni-
tatem acquisitam in communitate, quæ rigidum ha-
bet puritatis statutum, ea spoliari non debent, tum
quia perfectam possessionem habent, quæ non pen-
det a futuro euentu, vt probauit in relictis locis. Tum
etiam quia puritatis statuta non priuant ab honore
iam possessio, sed tantum prohibent non quaesitum
acquirere, vt ex eis patet, & ad aliud probat ex text.
in cap. quicumque, 2. §. hæretici, de hæret. in 6. Peña in di-
rector. 3. part. commun. 163. vers. Rursus restituitur, pag. mibi.
671. Pro quo est Epistola generalis ad omnes Inqui-
sitiones lata Matriti 27. Octobris anni 1628. vbi
hæc verba, pero por que puede suceder que sin embargo
de los tres actos posteros padescan los pretendientes al-
guna infamia o injuria personal que les inhabilite para este
efecto solamente se les han informaciones en el lugar de
sus naturales, & facit text. in l. filiam 9. de senat.
Mantic. de vacit. & amb. 1. tom. lib. 12. capit. 21.
num. 20.

152 Sexto infertur, quod si origo & radix pura &
pulchra sit, & aliquid ex ea in fide postea deliquerit,
omnes, qui ab eo non descenderint puritate fruuntur,
& sunt habiles ab obtinendis honoribus, probat
Fr. Emman. Roderic. tom. 1. reg. q. 14. art. 6. secus verò
descendentes illius, quando cumque fuerint nati, quia
paterna macula obcæcari inhabiles manent ad mu-
nera puritatis subeunda. ¶ Immo maiori ex ratione
hoc procedit in huiuscemodi filiis, quam in descen-
dentibus conuersorum, quorum semper maiores à
fide segregati fuerunt, qui licet velut cæci malè age-
rent, tamen nullum aduersus fidem delictum patra-
uerunt, sed potius, qui postea conuersi fuerunt vir-
tutis signa præbuerunt, ex quo sunt laudandi ex di-
ctis supra q. 3. §. 3. n. 62. & ab August. Barbo. de officio
Episc. 1. p. tit. 2. gloss. 17. n. 12. Alter verò, qui ex fidei
Catholicæ tranquillitate ad prauam obseruationem
sponte se transtulit, turpiter nimis fuit grassatus, ve-
lut è luce conspicua ad tenebras transiens, & ambu-
lans. ¶ Sicut igitur culpabilior erit, qui ex tuto &
plano loco libenter, atque scienter in præcipitium
tenderet,

153 Septimo infertur, quod si filij antequam pater de-
lictum hæresis patrauit, habeant honorem, seu digni-
tatem acquisitam in communitate, quæ rigidum ha-
bet puritatis statutum, ea spoliari non debent, tum
quia perfectam possessionem habent, quæ non pen-
det a futuro euentu, vt probauit in relictis locis. Tum
etiam quia puritatis statuta non priuant ab honore
iam possessio, sed tantum prohibent non quaesitum
acquirere, vt ex eis patet, & ad aliud probat ex text.
in cap. quicumque, 2. §. hæretici, de hæret. in 6. Peña in di-
rector. 3. part. commun. 163. vers. Rursus restituitur, pag. mibi.
671. Pro quo est Epistola generalis ad omnes Inqui-
sitiones lata Matriti 27. Octobris anni 1628. vbi
hæc verba, pero por que puede suceder que sin embargo
de los tres actos posteros padescan los pretendientes al-
guna infamia o injuria personal que les inhabilite para este
efecto solamente se les han informaciones en el lugar de
sus naturales, & facit text. in l. filiam 9. de senat.
Mantic. de vacit. & amb. 1. tom. lib. 12. capit. 21.
num. 20.

paliter loquitur, vera sunt, quod videlicet testes in-
terrogati de puritate generis ad effectum ordines
suscipiendi, seu ad alios honores, ad quos puritas in
rigore non requiritur, nec sit speciale statutum, pos-
sunt declarare purum, quem nesciunt descendere à
Relaxatis per sanctum Officium extra gradus iure
prohibitos; aut illum, qui natus est ante patris deli-
ctum; aut si ab infantia fuit baptizatus, filius tamen
Iudæorum, seu Maurorum, qui Neophytus non dicitur:
sive filij eorum, qui ad Ecclesiam reconciliati
fuerunt, quia hi omnes non sunt iure inhabiles, vt
colligitur ex dictis supra h. q. 2. In nostra tamen
specie aliud dicendum est, respectu decisionis d. cap.
statutum, & communitatum, in quibus puritas in
rigore requiritur, nam hi omnes, & eorum descen-
dentes exclusi manent, & testes prædictos tenentur
deregere de fœdus aliis lethaliter peccabunt, vt col-
ligitur ex eodem Th. Sancio in d. n. 16. in vers. & qui-
dem quando. ¶ Et similiter attenda hac nostra opinio-
ne ad idem tenentur testes, circa eum, qui natus fuit
ante patrem delictum, & circa eius descendentes,
non tantum dum interrogantur virtute statutorum
puritatis in rigore, sed etiam si ex iure communi ad
ordines suscipiendos, quia inhabilis est, sicut si post
delictum natus fuisset, & etiam descendentes intra
gradus iure præfinitos: attenda verò opinione eius-
dem Th. Sancij bene loquitur, sed in eo videri se-
quenda non est, in hac videlicet specie tantum, quia
in cæteris bene procedit eius doctrina, & sequi de-
bet.

Septimo infertur maximè ex dictis ad 6. rationem
contrariæ opinionis num. 63. defendi posse opi-
nionem Pelaez de Meres de maiorat. 2. parte que-
stione 4. illat. 2. num. 27. dicentis, quod ingratitudo
possessoris maioratus, ex qua ipse, & sui filij priuandi
maioratu veniunt, non debet nocere filiis natis ante
commissam ingratitudinem, quia cum ius acquisi-
tum habeant ex primis fundatoribus, cohæredi, 41. §.
cum filia 2. de vulg. & pup. l. vnum ex familia, 67. §. si
Falcidia, 1. de leg. 2. cum similib. Mol. de primog. lib. 1.
cap. 8. num. 2. Ant. Pereg. de fideicom. art. 22. num. 18.
Sim. de Pretis de interpret. ult. vol. fol. 515. num. 106.
Aug. Barbo. Appellat. 99. n. 7. pag. 200. Car. Ruyn.
conf. 116. n. 15. lib. 2. Zephal. conf. 183. n. 17. & conf. 255.
num. 3. §. tom. 2. Aluarus Valasc. consultat. 160. n. 7. part.
2. ¶ & plures expinati ius distinctum & separatim
obtineant, secundum Bart. conf. 59. n. 3. lib. 1. Paul. de
Cast. conf. 64. n. 4. lib. 1. Abb. conf. 85. num. 2. lib. 1.
Deci. conf. 498. n. 19. Patif. conf. 72. n. 2. lib. 4. Christo-
phor. de Castell. conf. 10. n. 51. Alciat. resp. 585. n. 7. So-
cin. Iun. conf. 108. n. 3. lib. 2. ¶ & sic non admittuntur
ad maioratum ex præsentis iure, sed ex iam acquisito
ex nominatione, secundum Ifern. in c. 1. n. 7. in fin. de
inuestitura de re aliena facta. Paris. conf. 23. n. 130. lib. 1.
Curt. Iun. conf. 50. n. 17. Zephal. conf. 152. n. 100. lib. 2.
Hypolit. Rimin. conf. 38. n. 11. lib. 1. ¶ & ideo receptus,
quod successores non acquirunt ius nouum, sed iam
acquisitum recipiunt, ex gloss. communiter recepta
in cap. vn. de feudi cognit. vbi Bald. Aluarat. Præposit.
& Laudent. Barbatia in Rub. num. 39. C. qui admitti, &
conf. 10. num. 8. lib. 2. cum congestis ab And. Tiraq.
de iure primogen. quest. 40. num. 99. ¶ non poterunt
hoc iure priuari ex facto sui patris, nec alterius præ-
decessoris, ex lid. quod nostrum, 11. de reg. iuris ex l. con-
stante, 21. C. de donat. l. vxor patris. 20. C. de leg. tenet
idem Pelaez 4. part. q. 1. n. 251. And. Tiraq. de primog.
q. 2. n. 7. & seqq. Ant. Fab. in C. lib. 7. tit. 1. de finit. 7. n. 3.
Alias quidem esset in potestate possessoris priuare
successorem à iure, quod ab alio habet acquisitum,
contra omne ius & rationem, ex quo hæc opinio ve-
rissima mihi videtur, non verò ex eo, quod natus
fuerit

fuerit filius ante, vel post ingratitude[m] sui patris, vt in simili dixi supra in respon. ad 6. licet hoc sit contra assensum Pelaez de Meres supra.

§. V.

De nobilitate, & eius speciebus, & quae ex nostris requiratur statutis.

S V M M A R I V M.

- 1 Statuta quadam nobilitatem exposcunt, & num. 2.
- 3 Nobilitas quid? Præcipua est sanguinis, & an naturalis detur, n. 5. Talis est secundum loci consuetudinem, sub num. 4. Ex privilegio qualis eius effectus, n. 11. & seqq. An sufficiat ad habitus militares obtinendos, & cetera officia solis concessa nobilibus, num. 14. Negatiua pars proponitur, num. 15. & seqq. Affirmatiua cum suis fundamentis à num. 28. cum seqq. Ad veritatem distinguitur, ex num. 56.
- Ex privilegio permanens non est, cum ad libitum renunciari valeat, num. 23. & 24. Et amittitur per inopiam, num. 25. Nobilitas proprie non appellatur, sed nobilitatis principium, num. 26. Minus præstantior est quam nobilitas sanguinis, num. 29. Privilegium nobilitatis impetrans se ipsum ignobilem dicit, num. 33. exosa est, velut res ficta, manca & deformis, nobiles eam vident, & vilipendunt, & in comparatione vera nobilitatis est velut alchimia auro opposita, num. 35. Velut vera nobilitas non habetur, ex num. 39. Ex facto Principis provenit, num. 41. Concessa censetur cum omnibus suis qualitatibus, & honoribus, num. 42. & 43. Interpretanda, vt omnia impleat, & veram nobilitatem imitetur, num. 44.
- Eam de vim habet, ac si ex iure communi competeret, num. 45. Pari passu ambulat cum qualitatibus, quae ex natura proveniunt, num. 52. Adequatur nobilitati sanguinis, num. 53. Si concedatur cum qualitatibus requisitis per statutum sufficit, aliàs nullo modo, num. 56. & 57. Privilegium immunitatis à tributis non sufficit, vbi sanguinis nobilitas requiritur, num. 58. Concessum persona non sufficit, vbi etiam requiritur nobilitas ascendentiū, numero 59.
- Non potest concedi, vt iam mortui nobilitentur, num. 60. Non sufficit vbi sanguinis puritas requiritur, num. 61. Comprehenditur sub statuto nobilitatem simpliciter requirunt, n. 69.

- 4 Origo nobilitatis qualis? Nobilis verè dicitur qui pro tali vulgo reputatur, ibid.
- 6 Nobilis praesumitur bonis præditus moribus. Pro parte esse, & pro parte non, esse potest diuersis respectibus, num. 7. Qui ex negligentia amittit ius non soluendi collectas, admitti debet ad dignitates solis concessa nobilibus, n. 8.
- Non intelligitur nisi qui à maioribus nobilitatem habet, n. 20.
- An amittere & renunciare nobilitatem possit, ex num. 23. cum duobus seqq. Nobilitatem ex privilegio ridet, & vilipendet, num. 35.
- 9 Doctor quando nobilis dicatur, & velut talis ad honores admittatur, num. seq. nobili praefertur, ibid.
- Comitissa nubens Doctori non dicitur indigno nubere, ibid.
- 10 Argumentum de nobilibus ad Doctores validum. Non valet de nobilitate sanguinis, ad privilegiantiam, nisi in his, quae expressa à iure sunt, n. 22.
- 11 Princeps verè nobiles efficere potest. Et solus potest tribuere plenam & vniuersalem nobilitatem, n. 12.
- Est nobilitatis fons, num. 13. Non potest natales veros mutare, num. 31. Ita nobilitatem concedit, vt veros nobiles constituat, n. 38.
- Eius rescriptum potius intelligitur de nobilitate ab ipso concessa, num. 39. & 40. Praesumitur maiorem habere affectionem suis factis quam alienis, num. 41. Principem tangit obseruantia & veneratio dignitatis ab ipso concessae, ibid. Concedit nobilitatem cum suis omnibus qualitatibus & honoribus, num. 42.
- Eius Privilegium interpretandum, vt omnia compleat, & naturam imitetur, num. 44. Et idem operare debet in re concessa, quod veritas si adesset, operaret, num. 46. Ab eo vera provenit nobilitas, & in ceteros derivatur, n. 47.
- Plenissimam habet potestatem in eis, quae sunt iuris positivi, num. 49. Ita privilegia concedit, vt non solum futura prouident, sed & praeterita omnia tollat impedimenta, n. 51. Nobilitatem quam concedit, adequat nobilitati sanguinis, num. 53. Effectus naturalis nobilitatis creare potest, num. 55. Non verò effectus puritatis sanguinis, num. 65. & seqq. Imitari debet naturam, n. 67.
- 15 Nobilitatis verbum accipitur de ea, quae sanguinis est. Nobilitas aliud, aliud eius privilegium, n. 29. Veram statuta requirunt, n. 21. Renunciari, nec propter inopiam amitti, non potest, num. 25. Perfecta est, quae antiqua est, num. 27.
- Et præstantior & honorabilior quam acquisita ex privilegio, num. 29. Vera à Principe provenit, n. 72.

- venit, n. 47. Differt à puritate sanguinis, num. 65. & seqq.
- 17 Verba intelligenda in proprio, potiori & naturali significato, & n. 18.
- 21 Statuta veram exposcunt nobilitatem, volunt vt honores à nobilioribus possideantur, atque à dignioribus, num. 27. Intelligenda in digniori significato, num. 30. Antiquam non nouam expetunt nobilitatem, num. 32. Requiritur casum veram, non praesumptum, num. 36. & 37. Eorum deficit dispositio, deficiente qualitate quam requirunt, num. 57.
- Requiritur nobilitatem sanguinis non admittunt, quae competit ex privilegio, num. 58. Si requirant quod Prætor & eius parentes sint nobiles, non sufficit personale privilegium nobilitatis, num. 59. Si requirant puritatem sanguinis, non sufficit nobilitas concessa, num. 61. Requiritur puritatem affirmatiue, & expellunt maculam negatiue, num. 62. Si exposcant nobilitatem simpliciter locum faciunt cuiquamque nobilitati tam sanguinis, quam privilegij, num. 69.
- 33 Impetrans privilegium nobilitatis plane se ignobilem facit, sicut qui petit legitime illegitimum se dicit, n. 34.
- 36 Consensus ab statuto requisitus verus non fictus esse debet.
- 37 Primogenitus vocatus ab statuto verè talis esse debet.
- 38 Gratia sunt ex nutu & voluntate Principis.
- 41 Affectio maior est in rebus propriis & factis, quam in alienis.
- 45 Omnia censentur comprehensa in privilegio quae tunc excogitari potuerunt.
- 46 Concessio Principis idem operare debet in re concessa, quod veritas, si adesset, operaret.
- 48 Causa proximior potentiores circit effectus.
- 51 Plebeius nobilitatus, ita est nobilis, ac si nulla praecessisset ignobilitas.
- 52 Qualitas naturalis & privilegiantia idem.
- 54 Aequiparata eandem vim habent.
- 56 Verba statuti, & privilegij nobilitatis in primis inspicienda.
- 63 Intra sanguinis non subiacent Principi.
- 65 Differentia magna est inter concessionem nobilitatis, & puritatis sanguinis, & numero 66.
- 68 Macula initium capit ex certo maiorum facto.
- 70 Privilegium residendi in aliquo beneficio, vel præbenda facit, quod Præbendarius faceret, verè residendo.
- 71 Inquisitores hereticae prauitatis privilegium residendi habent. Nisi beneficia curata fuerint, n. 72.

Non omnia statuta nobilitatem, sicut puritatem requirunt, nec de ea loqui intelligenda sunt, nisi specialiter, & expressis verbis de ea loquantur. aliàs enim ommissa censetur ex l. extraneus, 6. de conditione causa data a. l. si verò 64. §. de viro 9. sol. matrim. vbi communiter DD. & in l. item apud Labeonem 15. §. hoc edictum 26. de iniur. Craueta conf. 161. num. 10. Burgos de Paz conf. 28. num. 2. nec tunc extensio admittitur, vt post Iass. in l. quidquid adstringenda, de verbor. tradit Canalcan. decif. 65. num. 43. & decif. Genua, 129. num. 5. † Sunt tamen statuta, quae nobilitatem expressè exposcunt vt stabilimenta ordinum militarium, & Diui Ioannis, de quibus testatur Io. Gutier. lib. 4. pract. quaest. 7. num. 2. Io. Garcia de nobilit. gloss. 1. §. 1. num. 5. & alij quos retulimus supra quaest. 2. numero 6. de quibus aliquid in hoc §. videndum est.

Ad quod in primis præmitto, quod nobilitas secundum Aristor. lib. 2. Rethor. cap. 15. dicitur, quidam maiorum splendor, & claritas, seu ex Boetio lib. 3. de consolat. Philosophiae profa. 6. Quaedam laus veniens de meritis parentum. Aut secundum Bald. in l. fin. num. 4. C. de seruis fugit. Est quadam dignitas à parentibus derivata, quae denominatur à potentiori causa, quam definitionem approbare videtur, l. 3. tit. 31. part. 2. secundum D. Ant. Pichard. de nobilit. inter vir. & vxor. communicat. num. 6. & faciunt adducta à Garcia de nobilit. gloss. 7. num. 17. Vel ex Cardin. in Clem. 2. de sentent. excomm. Est qualitas quadam siue dignitas proveniens à corruptione clari sanguinis sumens originem à parentibus, & in liberos legitimos continuata, quem refert, & sequitur Bart. Chaffan. in Catalog. 8. part. confid. 8. vers. fin. vbi adducit Cepol. in tract. de Imper. milit. eligendo, opin. 3. & 23. seu ex Io. Gutier. & aliis, quos ipse allegat. lib. 3. pract. quaest. 4. num. 11. Nobilitas est qualitas illata per Principem, quae quis ultra honestos plebeios acceptus ostenditur. Aut vt magis placuit Acebedo, in Rub. num. 45. tit. 2. lib. 6. recop. Est quadam qualitas honorifica generis, & sanguinis à maioribus in posteros legitimos & naturales, vel naturales tantum descendens, ex quibus satis sumi potest huius verbi significatio, & essentia.

Secundò præmittendum est, nobilitatis originem multis ex causis provenire, quas latè cumulat Bart. Chaffan. in Catalogo lib. 8. considerat. 8. cum seqq. vsque ad 26. Matth. de Afflict. in cap. 1. quis dicitur Dux vel Marchio à num. 8. Bart. in l. 1. C. de dignit. lib. 11. Io. Garcia de nobilit. gloss. 48. §. 3. à num. 1. Ant. Pichard. loco citato num. 75. cum seqq. August. Barbof. Appellat. 164. sub num. 1. pag. 257. Io. Gutier. in pract. lib. 3. quaest. 16. num. 37. & quaest. 17. num. 132. & alij relati à Pelaez de maiorat. 1. part. quaest. 51. num. 85. Andr. Tiraq. de nobilit. à quaest. 3. vsque ad 12. Acebedo, in Rub. num. 29. & seqq. tit. 2. lib. 6. recop. vbi plures differentias nobilitatis refert, quas omnes nunc speciatim recensere non curò, quia ad nostrum non omnes pertinent institutum, sufficit verò scire illas nobilitatis species, de quibus dubitari potest an statutis nobilitatem exposcentibus satisfaciant, quas proponam in seqq. præmissis si prius generaliter dicam quod ille nobilis dicitur, qui pro tali communiter habetur, seu qui talis est secundum loci consuetudinem, ex Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 10. ex num. 6. Io. Gutier. d. g. 17. n. 5. Menoch. de arbit. casu 670. n. 40. & de pres. lib. 6. presump. 60. Malchat. de probat. concl. 1094. n. 8. Cardin. Tulch. pract. conclus. 48. num. 2. & 15. lit. N. tom. 5. August. Barbofa in cirato loco numero 3. Mantica de tacit. & amb. lib. 23. tit. 3. numero 10.

Tertiò præmittendum est quod prima nobilitatis species, quae superior est, & ceteras omnes antecellit,

lic, est sanguinis, quæ à maioribus provenit, & in posterios detrahitur, ex l. 1. in princip. de censib. l. 1. de in- re aut. annul. l. 1. de gradu. l. 2. §. quæ omnia, C. de vetere iure emul. l. 1. tit. 6. l. 9. & 12. tit. 7. l. 2. tit. 2. l. 4. tit. 2. §. p. 2. & multis probat Bart. Chaf. citato loco confid. 6. vers. dicit tamen, & confid. 8. per totam. Acebedo in Rub. num. 64. tit. 2. lib. 6. recop. Io. Garcia de nobilit. gloss. 7. num. 17. Alphonsi Narbona in l. 14. gloss. 1. num. 9. tit. 2. lib. 6. recop. ubi naturalem nobilitatem dicit, quæ à maioribus provenit, & à Garcia d. nu. 17. Acebedo num. 36. & seqq. licet naturalis nobilitas dari impossibile ab aliquibus iudicetur ex dicendis infra quæst. 8. §. 2. num. 60. vsque ad 65. tamen ita appellatur, quia illa nobilitas, quæ à maioribus provenit, perfectior est, quam aliande quæstia, & effectus sal- tim naturæ æquiparatur. Quæ dupliciter consideratur naturaliter quoad proprietatem, & civiliter quoad effectus, & præcipuus est, quod ea condecorati præsumuntur bonis præditi moribus, atque vir- tutibus, ex l. quod si nolit. §. 1. Mancipia 21. de Adili- rio edito. l. 6. & 7. tit. 1. 8. part. 2. & ex Alciat. reg. 1. præ- sumpt. 4. 8. unq. 1. Menoch. lib. 5. præsumpt. 4. num. 6. & 7. & præsumpt. 9. ex num. 1. lib. 6. Rebuff. in tract. nomi- nat. quæst. 12. num. 3. & 10. considerat Pelaez de maio- rat. 1. part. quæst. 51. num. 165. Tiraq. de nobilit. cap. 20. num. 20. Mantica de hoc. & amb. lib. 8. tit. 25. num. 6. Laurent. Sylvan. conf. 1. num. 40. plures cumulat Ma- strill. 2. de magistr. cap. 8. num. 2. & 23. quare hæc est, quæ requiritur ex nostris statutis, & adesse sufficit, ut ex præcitat, & ex eisdem patet statu- tis.

7. Quarto præmittendum est, quod etiam videatur, quod nemo potest pro parte nobilis esse, pro parte vero non, ne vna, & eadem res diuerso iure censeatur contra iura vulgaria cumulata per Au- gust. Barbof. Axioma, 135. numero 7. pag. 84. & in nostra specie loquendo tenet Pelaez citato loco n. 321. Anton. Fab. in C. lib. 7. tit. 1. 9. de fin. 7. num. 40. sicut nec partim legitimus, & partim illegitimus ex reg. l. ex duobus, 30. iuncta glossa, verb. libertatem, de liber. causa, & tradit Molina lib. 3. primog. cap. 1. num. 14. Tamen diuersis ex causis opprimere potest dari concur- sus nobilis & plebei in vna & eadem persona, ut probant Cobbar. in pract. cap. 9. num. 7. vers. Qui & receptum est in Hispania. Oratoria de nobilit. 2. part. cap. 5. num. 32. vers. octavia conclusio, & vers. suadet, Io. Gutierrez, pract. lib. 1. quæst. 137. num. 71. Iosephus de Sesse decis. 10. num. 30. tom. 1. Bursat. consil. 219. ex n. 12. vob. 1. Laur. Sylvano consil. 1. num. 33. in fin. & num. 34. & post eos Alphonsus Narbona in l. 14. gloss. 4. num. 32. tit. 2. lib. 6. recop. & tunc si de vera & nobili constet radice & nihil de substantialibus, quæ ad nobilitatem pertinent, amissum habeat, & si quoad cetera contributionem scilicet collectarum & tributorum, & similibus privilegia fuerint amissa his statutis lo- cum facere nec ex eis reiciendum est, cum verè nobilis esse dicatur, & comprehendatur sub quacum- que nobilitum dispositione, ut ad aliud probat Nar- bona loco citato n. 31.

9. Quintò præmittendum est, quod Doctor in qua- tuor vniuersitatibus maioribus, Salmaticensis vide- licet, Valliorenensis, Complutensis, & Collegij Hispa- norum Bononiensis gradu condecoratus nobilis dicitur, & omnia nobilitum priuilegia habet, ex pluribus relatis à Pelaez in d. quæst. 51. num. 155. & seqq. Acebedo in Rub. num. 73. cum seqq. tit. 2. lib. 6. recop. Io. Gutierrez. de nobilit. gloss. 48. §. 3. num. 72. Anton. Gom. in l. 83. cap. 1. num. 16. Card. Tusch. lit. IV. concl. 48. num. 9. tom. 5. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 78. num. 25. August. Barbof. num. 6. citato loco Gracian. discept. tom. 4. cap. 706. num. 55. & Fontanel. num. 62.

loco citando. Immo Doctorem præferendum nobi- libus pluribus ostendit Aluarez de Velasco de priu- leg. pauperum 1. part. quæst. 4. ex num. 34. cum seqq. & quæst. 7. num. 43. Gracian. discept. forens. tom. 1. cap. 111. num. 84. & 85. & quod Comitissa nubens Doctori non dicatur indigno nubere voluerunt Salic. in l. promi- dendum, C. de postul. Io. Lup. in cap. per vestras, §. 8. n. 12. Campege. de dote 1. part. quæst. 3. Marc. Anton. Genuef. pract. Eccles. quæst. 705. num. 3. Fontanel. de pact. nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 15. num. 63. & velut talis ad officia nobilibus tangencia admittitur. Acebedo in l. 2. num. 108. tit. 10. lib. 8. recop. tenet & idem Io. Gutierrez. lib. 4. pract. quæst. 17. num. 9. tum quia nobilior dicitur Doctor quam nobilis, à genere, ex eodem Acebedo in Rub. num. 80. tit. 2. lib. 6. recop. Gutierrez. d. quæst. 17. num. 8. num. 8. Pelaez citato loco num. 153. & seqq. Tum etiam, quia argumentum de nobilibus ad 10 Doctores iure validum est, ex Gutierrez. pract. lib. 3. quæst. 17. num. 3. Narbona in l. 35. gloss. 1. num. 17. recop. pag. 6. & pluribus cumulatis per August. Barbof. loco, 71. num. 2. & 3. pag. 26. Sed quod admittantur ad ha- bitus militares, & cæteros honores, qui ex statutis nobilitatem requirunt, si ex maioribus suis nobilita- tem non possideant, obseruatum nunquam vidi, ta- men cum in hoc eadem concentrant rationes in no- bilitate ex literis quam in nobilitate sanguinis, idem obseruari debebat, nisi aliud ex ipsismet suadeatur statutis.

Sextò præmittendum est, quod alia nobilitatis species constituitur ex Principis priuilegio, qui verè nobiles efficere potest, ex Paul. Castr. in l. quoties n. 6. C. ubi Senat. & Clariss. & consil. 22. num. 2. lib. 2. Greg. Lop. in l. 2. verb. de buen linaje, & in l. 3. verb. con villana, tit. 2. 1. part. 2. And. Tiraq. de nobilit. cap. 6. num. 2. Ace- bedo in d. Rub. num. 48. tit. 2. lib. 6. recop. Pelaez in d. quæst. 51. num. 62. cum seqq. Guardiola de nobilit. Hispania cap. 4. & 5. Io. Garcia eod. tract. gloss. 1. §. 1. sub num. 50. & gloss. 35. num. 3. Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quæst. 7. num. 14. & qua. 8. num. 36. ubi probat, solum Princi- pem tribuere posse plenam, & vniuersam nobilita- tem, ex l. 6. tit. 27. part. 2. Abb. & Felin. in cap. acceden- tes, 2. de præscrip. cum allegatis ab eodem Gutierrez & à Narbona in d. l. 14. gloss. 4. num. 24. tit. 6. lib. 2. recop. & ab August. Barbof. citato loco num. 2. conueniunt Gamm. decis. 22. num. 5. Cabed. decis. 8. num. 1. part. 2. Immo nobilitatis fons Princeps esse dicitur, à quo in omnes nobilitas fluit, ex Paulo Castr. in locis Bar. in l. 1. num. 61. C. de dignit. lib. 12. Alber. in l. Imperatores per text. ibi de decuria. Ripa respons. 83. num. 7. And. Tiraq. in citato loco, & allegatis à Fulu. Paciano de de probat. lib. 2. cap. 26. num. 33. & lato calamo conge- stis à Pelaez d. quæst. 51. num. 84. & per Valenquel. conf. 82. n. 2. & seqq.

Vnde fuit maxima difficultas, an nobiles priu- legiarij obtinere & admitti valeant ad habitus mili- tares, & ad cætera officia solis concessa nobilibus, de quo dubio agunt nostrates præcipue Ferdin. Men- chaca de success. creat. lib. 3. §. 30. num. 256. & 290. cum seqq. vsque ad 299. Io. Garcia de nobilit. gloss. 1. §. 1. n. 50. Pelaez d. quæst. 51. à num. 62. cum seqq. pluribus, in aliis est num. 32. & seqq. & post eos Io. Gutierrez. pro vtra- que disputans parte lib. 3. pract. quæst. 7. per totam, Iuri- bus conuenit Acebedo in l. 1. num. 58. vers. ex quo infe- ro, & num. seqq. tit. 1. lib. 6. recop. Perezius de Lara de Capellan. 1. part. cap. 4. num. 104. Garcia Gironda. de priuileg. explicat. num. 829. August. Barbof. citato loco num. 4. præter quos de huius questionis veritate agam, nec, ut spero, in fructuosa erit huiusce rei tractatio, quia aliquid lucis ei conditione con- fido.

Et pars magistra suadet, Primò nam verba sta- bilimen

bilimentorum, seu statutorum dictorum ordinum intelligenda sunt de nobilitate in communi, & visitata significatu accepta, ut pluries supra in hac quæstione, maxime in principio ex num. 2. pro- bant. At verbum nobilitas communiter accipitur de ea, quæ sanguinis est, & à maioribus provenit, ut specificè ex Bono de Curte de nobilit. 3. part. num. 179. & seqq. Matthæo Mathesulan. sing. 103. probat Chassan. in Catalogo 8. part. confid. 16. vers. Et horum, in fin. & consider. 17. vers. & an statutum, Acebedo in Rub. num. 38. tit. 1. lib. 6. recop. Igitur præ- dicta stabilimenta de nobilibus ex genere, & sangui- ne intelligenda sunt, non verò de priuilegiariis.

17. Confirmatur primò, nam verba sunt intelligenda in proprio & naturali significatu: sed sangui- nis nobilitas tantum proprie, & naturaliter talis dicitur, ex præcitat, & Garcia gloss. 6. num. 41. ad 13. argum. Igitur de illa tantum intelligenda accipiendæ sunt prædicta statuta, non verò de priuilegiaria. Maior patet ex text. in l. ex ea parte, §. 121. §. infulam. 2. de verborum, l. 3. §. hæc verba, de neg. gest. l. fin. de his qui veniam etq- tis, cap. si septem 6. de rescript. lib. 6. cum tradi- tis ab Andr. Tiraquel. de iure primog. quæstion. 1. num. 10. in fin. & à Pelaez in d. quæst. 51. num. 122. & seqq. & num. 159. Io. Gutierrez. d. lib. 4. pract. quæst. 8. num. 17. & à Perezius de Lara de an- nuijs, & capellan. lib. 2. cap. 4. num. 107. & 108. plura congerit August. Barbof. Axioma. 222. n. 27. & seqq. & quod in potiori significatu verba accipi debeant, probat text. in l. 1. §. qui perpetuum, si ager vetig. leg. 1. §. si is qui narem, de exercit. act. §. quod ius quidem civile inst. de iure natur. cap. pen. de sent. excom. Menoch. lib. 3. præsumpt. 39. n. 8. cum seqq. Card. Mantica, de conuict. lib. 5. tit. 1. n. 6. Gard. Tusch. lit. V. concl. 101. to. 8. & alij penes Barb. citato loco n. 25.

19. Confirmatur secundò, nam aliud est nobilitas, aliud nobilitatis priuilegium, ex Baega de inope c. 16. n. 42. Pelaez d. q. 51. à n. 155. cum seqq. At prædicta sta- tuta de nobilitate expressè loquuntur, ut ex eismet patet. Igitur non possunt intelligi de nobilitatis pri- uilegio, quia diuersum est ab eo, quod exposcunt, text. in l. Papinianus exul, 20. de minor. l. si seruum, 71. §. & à Narbona in d. l. 14. gloss. 4. num. 24. tit. 6. lib. 2. recop. & ab August. Barbof. citato loco num. 2. conueniunt Gamm. decis. 8. de acquir. hered. l. fin. de Calumniat. l. illam, 19. C. de Collat. cum similibus.

20. Confirmatur tertio, nobilis non intelligitur, nisi qui à maioribus nobilitatem assequutum fuisse probauerit, secundum gloss. in l. stemmata 9. de Gra- dibus, notat Bald. in §. si rusticus, de pace tenenda in vrbibus feudor. Andr. Tiraquel. de nobilit. cap. 19. numero 5. Acebedo in d. Rub. num. 120. tit. 2. lib. 6. recop. Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quæst. 13. num. 74. & quæst. 17. num. 191. & lib. 4. quæst. 7. nu. 2. sed prædicta statuta veram nobilitatem exposcunt, ut per l. merces, 207. de verb. sign. l. si maritus, 15. §. legis. Ad leg. Jul. de adult. defendit Franc. Con- stius in Rub. de officio delog. numero 47. versicul. vn- decimo accedat, Osalcus decisio. Pedam. 21. numero 13. Narbona in leg. 20. gloss. 20. tit. 1. lib. 4. recop. pag. 534. Igitur verificari non valent in acquisita per priuilegium.

22. Confirmatur quarto, nam in tantum diffe- runt nobilitas, & nobilitatis priuilegium, ut non valeat argumentum de vera, & naturali nobilitate, ad nobilitatis priuilegium, nisi in his, quæ expressè decisa sunt à iure secundum Bald. in leg. in vrb. de statu hominum Ioann. Garcia dicta glossa, 6. sub numero 41. versicul. Ad decimum tertium, circa medium. At nullo iure decisa habemus, quod priuilegiarij nobiles ad ordinum habitus nec honores horum statutorum

Prima Pars.

admittantur. Igitur illorum decisio ad priuilegiarios nobiles extendi non valet.

Secundò probatur, nam nobilitas ex priu- legio permanens, & stabilis iudicari non potest, cum ad libitum renuncietur, & amitti valeat. At tunc post eam amissam stabilimenta, & Or- dines decepti & frustrati stabiliuerunt, ut patet. Igitur credibile non est, quod fatiati hæc no- bilitatis specie maneat, Maior constat ex Io. Gutierrez de iuram. confirmat. capit. 16. num. 74. & lib. 4. pract. quæstion. 14. numero 3. ubi adducit Baecam de inope capit. 16. numero 97. & seqq. & Acebedo in leg. 4. numero 14. tit. 2. lib. 6. re- cop. Balta. Amezcua de potestate in se ipsum, capit. 23. numero 16. Gironda tract. de priuileg. n. 225. adductis à Narbona in d. leg. 14. gloss. 4. nu- mero 25. tit. 2. lib. 6. recop. pag. 826. Pelaez d. q. 51. n. 171. in 2. impressione.

Confirmatur, quia non solum voluntariè, sed & inuiti amittere nobilitatis priuilegia possunt, veluti si inopia oppressi, quod passim etiam di- tioribus euenit, officia exerceant vilia, ex leg. 2. & 3. tit. 1. lib. 6. recop. Baega de inope dict. cap. 16. num. 33. Io. Garcia dict. gloss. 6. §. 1. sub num. 58. vers. & licet asserat, & pluribus probat Narbona in l. 61. glossa, 1. num. 22. tit. 4. lib. 2. & in l. 14. gloss. 1. num. 102. tit. 2. lib. 6. recop. Io. Gutierrez. 3. pract. quæst. 13. sub numero 100. in fin. plu- ra nguissimè cumulat. Aluarez de Velasco de priuileg. pauperum, 1. part. quæst. 6. ex num. 1. maxime num. 3. & quæst. 36. unq. 3. Cuius contrarium ve- rius est in nobilitate sanguinis, quæ ex vili exercitio amittitur, ex eodem Gutierrez. citato loco à n. 96. cum seqq. & lib. 1. quæst. 137. num. 18. Zaball. comm. contra comm. quæst. 688. per totam, & ex aliis pluribus probat Narbona in d. l. 14. gloss. 1. à n. 90. cum seqq. tit. 2. lib. 6. recop. pag. 813. maxime attenda dispositione illius le- gis, 14. ex qua hodie dubitari de hoc non valet. Igitur magis patet prædicta ratio.

Tertio probatur, nobilitas ex priuilegio est ista, quæ ex nouo indulto incipit recenter. At hæc prop- riè nobilitas appellari non potest, sed nobilitatis principium. Igitur his statutis, quæ plenam requirunt nobilitatem, non satis erit è priuilegio incipiens. Minor recepta est, ex arg. l. 2. §. quæ omnia, 5. vers. sed & Anatolium, ibi, ut ab antiqua stirpe legitima procedas, de vet. iur. enucleando, ubi idem stirps legitima nomi- natur, quia antiqua conuenit l. 2. ibi. Pero quanto mas de lieue deude en adelante, tit. 21. part. 2. Exor- nant Otalora 2. part. de nobilit. cap. 3. pen. & Ace- bedus expressit ad inrentum loquens in d. Rub. n. 40. tit. 1. lib. 6. recop.

Confirmatur primò, perfectior est nobilitas, quæ antiquior est. At statuta idem nobilitatem ex- poscunt, ut honores à dignioribus tam virtute, quam genere possideantur. Igitur compertum & no- tum est, quod requirunt illam nobilitatem, quæ suos clariores, & nobiliores efficiat. Maior patet ex l. 1. C. de iure annul. aur. l. prouidendum, 7. C. de pestulando, l. 8. tit. 11. lib. 2. recop. cum adductis à Tiraquel. de nobilit. cap. 19. ex num. 1. Acebedo in d. Rub. num. 117. Io. Garcia gloss. 7. num. 27. & gloss. 12. num. 6. Io. Gutierrez. lib. 4. pract. quæst. 7. num. 2. quare Bonus de Curte de nobilit. 3. part. numero 132. dixit, nobilitas quanto antiquior, tanto nobilior, & magis relucet à parentibus relicta, quam à Principe sine virtute donata, proxi refert Chassan. in Ca- talogo 8. part. confid. 20. versicul. & multa, in fin. ex quo etiam refert aliis pluribus adductis Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quæstion. 14. num. 26. refert etiam plures Pelaez dict. quæstion. 51. num. 108. Anton. Fab. in C.

H

in C. lib. 9. tit. 29. defun. 18. num. 3. in notis.

29 Confirmatur secundò, nobilitas sanguinis præstantior, & honorabilior quam acquisita ex privilegio reputatur, ex Tib. Dec. resp. 21. n. 4. lib. 1. Otalora de nobilit. 4. part. cap. 1. num. 5. cum seqq. Io. Gutierrez lib. 4. pract. quæst. 8. num. 20. Pelaez d. quæst. 51. num. 109. ¶ At prædicta statuta in digniori significata sunt intelligenda. Igitur non sufficit nobilitas, quæ minus præstantior est, nec quæ à nobilibus parvipenditur, ut inferius num. 35. ¶ Minor patet ex horum statutorum fine, & ex l. his verbis, 48. de hered. instit. l. qui liberis, 8. §. hoc verba, 1. de vulgari. Roman. in l. si in testamento, n. 2. si quis omnia causa testam. Manrica de coniect. lib. 3. tit. 4. n. 14. provt refert Io. Gut. 4. pract. dist. quæstion. 8. num. 18. cum relatis supra sub num. 18.

30 Quarto probatur; Princeps licet possit nobilitatis prerogativam, atque indulta concedere, non tamen potest naturales veros, & naturales mutare, ex vulgatis, nec ignobilem, & plebeium verè nobilem efficere; ex Otalora de nobilit. 3. cap. 6. num. 4. Io. Gutierrez lib. 4. pract. quæst. 8. num. 14. in fine. Pelaez in d. quæst. 51. num. 112. ¶ At statuta semper ab initio innatam, & veram exposcunt nobilitatem, non ex postfacto tributam, vt probant ex l. si maritus, 15. §. legis. Ad. l. Jul. de adulter. Olsch. decis. Pedam. 21. num. 1. vbi plures adducit. Roland. conf. 68. num. 42. lib. 1. & alij adducti à Farinac. 1. part. fragment. lit. E. numero 207. & in statutis loquendo sic tenent. Aym. Craueca consil. 271. numero 3. & adducti per Alvarez Velasco de privilegiis pauper. 1. part. quæst. 1. num. 10. & per plures penes August. Barbof. Axioma, 222. n. 27. & 29. Igitur non erunt contenta cum nobilitate ficta à Rege ex privilegio concessa.

31 Confirmatur primò, impetrans privilegium nobilitatis planè se ignobilem & plebeium afferit, cum illius qualitatis petitio contrariè positionem demonstrat: At tunc potius vera plebeitas, & ignobilitas appareat, quam nobilitas. Igitur verè dicendum est, privilegium nobilitatis non sufficere.

32 Maior patet ex l. Tertio usufructus, 96. in princip. de condition. & dem. l. manumissionis, 4. de inst. & iure. capit. ad dissolvendum, 13. de sponsalibus impuber. cap. quod verò non formatum, 32. quæst. 2. plura apud August. Barbof. Axioma. 189. num. 1. pag. 115. sicut legitimationem à Principe impetrans se ipsum fateatur illegitimum, l. 2. C. de iure au. ann. vbi Bald. Iosephus Masch. de probat. concl. 974. a num. 3. & in seqq. plura familia adducit, & ita post privilegij impetrationem apertius nobilitatis defectus in impetrante, & maioribus suis recludet.

33 Confirmatur secundò, privilegiaria nobilitas in tantum est exota, velut res ficta, manca, & de formis, secundum Bald. in cap. fin. de transact. Episc. vt maximè viri nobiles eam rideant, atque vilipendant, ex Io. Garcia de nobilit. gloss. 35. num. 3. Gutierrez lib. 4. pract. d. quæst. 8. numero 3. in fin. & num. 16. facit, quod dixit Pelaez de maiorat. d. quæst. 51. numero 84. versic. sed hoc nobilibus, & quod in comparatione veræ nobilitatis sit privilegium velut alchimia auro opposita, dixit idem Garcia dist. gloss. 35. sub d. numero 3. Gutierrez dist. lib. 4. quæst. 7. numero 9. Igitur verè dicendum erit privilegiarios nobiles admitti ad familia honorifica insignia.

34 Confirmatur tertio, statutum ita semper requirit casum verum, & propriè sumptam qualitatem, vt si exposcat consensum à proximiori præstandum, intelligi debet de vero consensu, non de tacito, nec ficto, secundum Io. Andr. in cap. sciant cuncti, de elect. in 6. Thom. Gramm. decis. 103. numero 197. atque etiam, quod proximior ille præcedat in gra-

du vero, non ficto, ex Baldo, in l. fin. Cod. de verbor. sign. Alexand. & Salic. in leg. final. Cod. de testament. militis, Tiber. Decian. conf. 1. num. 377. lib. 1. Petra de fideicom. q. 11. num. 55. & 100. Igitur patet intentum.

35 Confirmatur quartò, statutum mentionem faciens de primogenito, intelligitur de primogenito naturaliter & propriè sumpto, ex allegatis per Andr. Tiraquel. tractat. de primogen. quæstion. 40. num. 134. in fine. & num. 136. Bald. in Aub. Cessante, C. de suis & leg. hered. Iac. Menoch. lib. 4. præsumpt. 81. num. 14. & præsumpt. 83. num. 20. & conf. 97. num. 117. & seqq. lib. 1. & conf. 211. n. 28. lib. 3. Hieron. Grat. conf. 2. Igitur similiter intelligi debet statutum de ea nobilitate, quæ verè est, non verò de procurata à Principe. Quare hanc opinionem defendit Perezus de Lara dicens ita iudicatum in Pinciano senatus, de annuvers. & capellan. 2. part. c. 4. a n. 116. cum seqq.

36 Affirmativa verò patet probatur primò Princeps nobilitatis foris ita nobilitatem concedit, vt verè & propriè nobiles constituat, vt supra in præmissis, 6. probavi. Igitur nobilis factus à Principe habilis erit ad quoscumque honores nobilibus pertinentes.

37 Confirmatur primò, in insigniis Ordinum loquendo gratia sunt ex nutu & voluntate Principis, vt notum est. At repositum Principis de nobilitate loquens propriè intelligitur de nobilitate ab ipso Principe concessa. Igitur patet intentum, & huius affirmatiuæ sententiæ veritas. ¶ Minor probatur ex adductis à Baldo in leg. sacrij, C. de diuers. prescrip. Acebedo in d. Rub. numero 50. titul. 2. lib. 6. recap. & ante eum Andr. Tiraquel. de nobilit. cap. 2. sub n. 7. etiam si eam intelligere velimus in potiori significatione, ex l. 1. §. qui in perpetuum, si ager vetig. per. probat Alphons. Narbona in l. 14. gloss. 4. n. 2. q. tit. 2. lib. 6. recap. pag. 826.

38 Confirmatur secundò, nam quisque præsumitur, maiorem habere affectionem rebus & factis propriis, quam alienis, ex Prouerb. 15. Latatur homo in sententiâ oris sui, S. Clemen. Alexand. lib. 1. Strom. in principio, immò quod ipsum Principem tangit obsequantia & veneratio dignitatis per eum concessa dixit D. Gregor. Nazianzen. in orat. funebri laudum D. Athanasij, & Io. Elcius in festo omnium Sancto. homil. 1. part. 2. num. 1. refert Valençuela conf. 82. n. 26.

39 Sed nobiles ex privilegio tales sunt ex facto Principis. Igitur præsumptio est ex affectione Principis, quod noluit priuare à similibus honoribus, quos ipsè tales efficit.

40 Secundò probatur, ex privilegio Principis concessa censetur nobilitas cum omnibus suis qualitibus, prerogatiuis, & honoribus. At non plena concessio nobilitatis esset, quæ ad honores nobilitatem requirentes non sufficeret. Igitur sufficere erit fatendum. ¶ Maior patet, arg. l. 2. de iurisdict. em. ind. l. ad rem mobilem §. 6. leg. ad legatum, 62. de procurat. leg. non solum, 6. de usu & habit. leg. si stipulatus, 111. de verbor. Per. Gilk. in Aub. habita, num. 2. C. ne filius pro patre. Menoch. lib. 3. præsumpt. 103. numero 31. Rota decisio. 70. numero 4. & p. 1. diuers. Sacri Palac.

41 Confirmatur primò, Principis privilegium ita interpretandum venit, vt omnia compleat, & naturam imitetur, ex dictis per Iass. in leg. si is qui pro empore, num. 303. de vscap. Socin. conf. 1. num. 10. lib. 1. & conf. 260. num. 9. lib. 2. faciunt l. fin. de constit. Princip. & tradita per DD. in cap. olim, de verbor. sign. & in capit. cum dilecti, de donation. &

congesti per Valençuela conf. 79. num. 78. At non plene intelligeretur, nec naturaliter nobilitatem imitaretur, nisi ad honores omnes esset sufficiens, saltem ad quos nobilitas requiritur. Igitur sufficiens esse, certum est.

42 Confirmatur secundò, Privilegium eandem vim habet, ac si ex iure communi competere, l. liberos, 18. C. de Collat. vbi Decian. num. 6. ait, quod omnia censentur comprehensa in privilegio quæ tunc excogitari potuerunt Bald. in leg. suo possideris, C. de probat. idem Decian. conf. 609. numero 2. & consil. 699. numero 9. Aluar. Valasc. consil. 1. numero 2. At nobilitas competens ex iure communi, hoc est sanguinis, sufficiens est ad ordinum insignias vt patet & probati supra præmissis, 3. Igitur & competens ex privilegio.

43 Confirmatur tertio, concessio Principis idem operari debet in re concessa, quod veritas, si adesset, operaretur e. ad audiendum, 15. de Cler. non resid. cum traditis à Greg. in l. 3. gloss. 1. tit. 25. part. 2. gloss. in l. 1. §. accedat. C. de rei uxoria. n. Socino conf. 2. num. 16. lib. 1. Olsch. decis. Pedam. 31. num. 24. At verè nobilitas ad habitus militares obrinendos sufficit. Igitur & privilegiaria.

44 Tertio probatur, vera nobilitas à Principe prouenit, & in ceteros derivatur, vt passim in iure omnes sentitur, secundum Bart. Chaffin. in Catalogo 8. part. confid. 7. per totum Andr. Tiraquel. de nobilit. cap. 6. a num. 1. Fulu. Pactano de probat. lib. 1. cap. 26. num. 33. cum aliis supra adductis. Igitur nihil erit, an ex immemoriali concessione, an verò ex nouo indulto nobilitas ortum capiat.

45 Confirmatur primò, qui proximiores sunt causæ nobilitati vberius ea gaudere dicuntur, cum intentionis tunc producat effectus, Pelaez dist. quæstion. 51. numero 50. & seqq. vbi numero 111. ait, nobiliorem esse, qui magis stirpi nobili adheret. Io. Garcia gloss. 48. §. 3. sub numero. versic. Et quanto quis, sed nobilis ex privilegio proximior est causæ nobilitatis, quam nobilis ex genere, vt per se patet. Igitur ex maiori ratione admitti ad honores debet.

46 Confirmatur secundò, Princeps in eis quæ sunt iuris positivi plenissimam habet potestatem, leg. disputare 3. Cod. de crimin. facileg. l. 2. Cod. de fili. cum similibus, præcipue in dignitatibus, & prerogatiuis, quarum thesauri penes eum adiant, secundum Bald. in cap. quis dicitur Dux vel Marchio, probat Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. quæst. 26. num. 114. ¶ Sed in his omnibus non præsumitur, quid secundum fictionem facere, sed omnia propriè & secundum veritatem concedere, vt per Bart. in l. si quis pro emptore, in 3. quæst. principali circa fin. de vscap. & in l. sed si hac, §. patronum, de in ius vocando, Curt. Sen. conf. 49. num. 4. Igitur semper videtur concedere veram nobilitatem, quæ ad omnia sufficit.

47 Confirmatur tertio, Princeps ita omnia sua indulta, & privilegia concedit, vt non solum futura prouideat, sed & præterita omnia tollat impedimenta, & ita plebeius nobilitatis nobilis censetur, ac si nulla præcesserit ignobilitas, ex l. 2. l. fin. in fin. de nat. restituen. leg. imperialis 23. §. itaque cum iniustum sit, C. de impetis, probat Andr. Tiraquel. de iure primogen. quæst. 34. num. 42. & in nobilitate loquens de tract. de nobilit. 27. num. 6. in fin. Anton. Fab. in C. lib. 5. tit. 16. de fin. 5. sub num. 7. Igitur admitti debet ad omnia munera, & honores, ac si nunquam ignobilis fuisset.

48 Quarto probatur, qualitas naturalis, & per privilegium concessa pari semper passu ambulant, eisdemque

iure pariunt æquè effectus, ex congestis à Io. Garcia de nobilit. gloss. 1. §. n. 43. & 50. Menchaca de success. creat. §. 30. n. 29. Io. Gut. lib. 4. pract. q. 7. n. 11. Pelaez qui plures cumulat, de maiorat. 1. part. d. q. 51. n. 63. Perezus de Lara d. c. 4. n. 97. At naturalis nobilitas sufficiens est ad omnia munera, honores, & officia nobilibus concessa subeunda. Igitur & concessa per privilegium Principis.

49 Quintò probatur. Princeps suprema vtens potestate, non solum nobilitatem suæ indulget privilegiis, sed & eam nobilitati sanguinis adæquat in omnibus, & per omnia, vt ex cunctis patet privilegiis ex ordinatio stylo, & vsu, & speciatim probat verba ipsorum statutorum referendo, Io. Gut. in d. q. 7. n. 17. vers. Secundum, & præcipuum, & n. seqq. At in ita æquiparatis adest idem ius, eisdemque effectus. Igitur nobilitas ex privilegio sufficit ad ordinum insignias, ceterosque assequendos honores sicut naturalis, & de genere. ¶ Minor patet ex l. Gallus 29. §. & quid si tantum, §. de lib. & posth. Aub. de non eligendo secundo nub. c. 2. incipit. Hoc autem, in fin. vers. quia verò, & c. 3. incipit. Cum igitur reliquum, vers. colligentes, Nouella. 2. Flamin. Paris. de confident. benef. q. 27. n. 74. & q. 28. n. 82. plures apud Aug. Barb. Axioma. 14. ex n. 1. pag. 15. & loco, 6. n. 1. pag. 306. Olsch. decis. Pedam. 67. n. 9. vers. Pro hac opinione, Zephalo conf. 38. n. 32. Grat. resp. 91. n. 19. lib. 1. Alphonf. Villagut. de extens. leg. corrector. & parat. simul, n. 64. & in dubio nostro probant Io. Garcia, & Pelaez adducti à Perezio de Lara in c. 4. n. 98. & 99.

50 Sextò probatur, quia sicut princeps tollere effectus sanguinis; & iuris naturalis potest, licet ipsam ius naturale maneat intactum, vt dixi supra h. q. 6. præcedenti, præmissis, n. 48. ita & effectus ipsos de nouo creare, & cuiuslibet concedere potest, arg. l. nemo, 37. de reg. iuris, cum similibus vulgatis. Igitur patet intentum, & nostra hæc affirmatiua sententia probata integere & perfecte manet, quam defendunt omnes Doctores superius relati, n. 14.

51 Ego verò ex omnibus relatis pro vtraque opinione præter supra dictos DD. qui de hac re agunt, puro veritatem huius dubij consistere in verbis verè, & perfecte perscrutandis tam statutorum, quibus nobilitas requiritur, quam privilegij, quo conceditur; quia si privilegium ita fuit concessum, vt nobilitas pertineat eo modo, quo per statutum requiritur, nullum dubium mihi est, ni quod sufficiat ad eius honores assequendos: aliàs velut frustratorium, & sine effectu maneret Principis receptum, cum non prodesset ad honores nobilitatis assequendos, esset quidem ridicula nobilitas ex eo concessa, cum ei præcipuus nobilitatis deficiat effectus, quod nec cogitandum nec asserendum est. Nisi statutum expresse excludat nobiles ex privilegio, quia tunc seruanda erit eius dispositio. Et sic sunt intelligendæ rationes pro parte affirmatiua, & Io. Garcia, Gutierrez, Menchaca & alij relati num. 14. qui eam patrocinantur: si verò nobilitas ex privilegio non cum eisdem indulgetur qualitibus, quæ per statutum desiderantur, non sufficit ad similes assequendos honores, & insignias. ¶ Quia verè deficiunt in ea qualitates ab statuto requisitæ, ex l. 4. §. toties, de damno infecto, glossa notabilis in l. mancipia, C. de seru. fugitiu. Iac. Menoch. de adipsenda venis, n. 94. Iosephus Masch. de probat. concl. 1249. Grat. disceptat. forens. 1. tom. c. 90. n. 95. & part. 2. c. 292. n. 28. Card. Tulc. lit. Q. concl. 106. per totam P. Cabail. de homicid. n. 520. Boerio q. 115. n. 3. atque ita intelligendæ veniunt rationes pro negatiua parte, & Perezus de Lara d. c. 4. n. 106. cum seqq.

Ex qua vera distinctione primo infero, quod si statuam requirat expressè nobilitatem sanguinis, non poterit admitti, qui tantum habet privilegium immunitatis à tributis, com inter se plurimum differant ex Io. Garcia de nobilit. glossa 7. num. 1. & ipsius privilegij tenor hoc non præstat, ex Io. Gutierrez. lib. 4. pract. q. 5. num. 1. in fine, nec ex diuersis illa fieri potest recta illatio ex textu vulgari in l. si maritus 14. C. de collation. cum similibus, quare necesse erit, vt locum faciat statuto, quod nobilitas sanguinis privilegio indulgeatur, aut saltem eius effectus, qui in potestate Principis sunt, & sic indicatum fuisse in Pinciano senatu refert Perezus de Lara citato loco n. 109.

Secundò infero, quod si expressè in statuto requiratur quoddam non tantum Prætor, sed & eius parentes, & aui nobiles extiterint, non sufficiet privilegium concessum Prætori tantum, aut patri suo, quia nec tunc verè, nec fide adimpletur statuti mens, cum parentes, aut aui eius nobiles nullo modo fuerint, nec nobilitas de nouo acquisita retro gradu ad eos ascendere valeat ex Io. Garcia glossa 12. n. 47. & relatis à Narbona in l. 1. o. n. 49. tit. 2. lib. 4. recop. pag. 169. Iosephus de Sesse decif. Arago. 4. relatus ab Aug. Barbosa de officio Episcopi. 2. part. alleg. 1. num. 21. pag. 7. nec Princeps dispensare in his videtur statutis, ex ipso tantum privilegio, arg. tradita à Pelaez in d. q. 5. n. 305. & seqq. Et quidem nec ita concedi poterit nobilitatis privilegium, vt extendatur ad ascendentes, maxime si iam vita fuerint functi, cum facere non possit Princeps, vt sit, quod non fuit, nec illi capaces iam existant hanc qualitatem, (contra tradita per And. Tiraq. de nobilit. cap. 6. n. 45. per text. in l. si quis in metallum. 3. de his, qua pro non script. tradit Gracian. discept. forens. 2. part. cap. 396. n. 13. si autem adhuc omnes vitam agant, poterit omnibus privilegium concedi, atque ita prætoris admitti ex nobilitate de nouo sibi, parentibus, & auis indulta.

Tertiò infero, privilegium nobilitatis non sufficere, vbi puritas sanguinis absque macula requiritur, ex Acebedo in l. 22. num. 4. tit. 7. lib. 1. recop. Pelaez in d. quest. 5. num. 304. & 306. & Ign. del Villar in sua responsorum sylua resp. 12. num. 42. vers. Quod est ampliandum, & adductis ab Aug. Barbosa Appellat. 164. num. 4. Ratio est. Tum quia illa qualitas non tantum ab statutis requiritur in Prætoris & parentibus eius, sed & in vniuerso genere per lineam ascendenti, & non tantum requiritur puritas affirmatiuè, sed etiam negatiuè, quod non sit macula, quæ negatiua non est in Principis potestate, dum macula interuenit, cum facere non possit, vt non sit, quod fuit & est, quæ est vera ratio huius sententiæ, non verò quam affert Perezus de Lara in d. cap. 4. n. 106. & seqq. Tum quia est qualitas sanguini coherens, à qua euelli non potest, nec eius iura Principi subiacent, iura sanguinis, 8. de reg. iuris. At dices, & si Princeps iura sanguinis minuere non valeat, poterit eius effectus cõcedere, & ita vt quis admittatur velut purus, et si puritatem non habeat, & maculatus existat, vt de nobilitate dixi, & probant Io. Gut. lib. 4. 98. num. 4. & 5. Perezus de Lara in d. cap. 4. num. 102. cum seqq. sed adhuc dico quod et si Princeps nobilitatis effectus concedere valeat, puritatis verò, nisi de facto, nullo modo, quia inter nobilitatis originem, & puritatis initium maximam considero differentiam, ad nobilitatem quidem nihil amplius requiritur, quam Principis voluntas, qui eam præstare potest, cui maluerit, quia non pendet à certo facto, & potest nobilem efficere filium, patre plebeio manente. Puritas verò prouenit à patre, & simul ab omnibus ascendenti, qui omnes hanc qualitatem in posteros transferunt, ita vt nullo modo incipere

valeat à filio, patre & ascendenti maculatis manentibus, & si cum purum aliquem dicimus, non est quia per se purus sit, sed quia à puris descendit parentibus. & sicut natura efficere non valet, quod descendens à maculatis à puris descendat, ita nec Princeps, qui nativè imitari debet, l. Gallus, 29. §. si eius iuncta glossa & communi opinione, l. filio, quem pater, 25. de liber. & posth. l. si pater, 15. de adoption. notat Bart. in l. si is qui pro emptore, num. 22. de usu cap. bene Barbof. Axioma. 93. num. 4. pag. 61. Præterea quia macula initium capit positivè à certo maiorum facto, prava videlicet operatione fidei nostræ contraria, & nisi sublato facto illo, velut causa, non poterunt remoueri eius effectus, & cum lex, nec Princeps facta infecta facere non valeant, l. in bello, 12. §. facti 2. de captiv. & posth. reuerfis cum similibus apud August. Barbof. Axioma. 93. num. 34. pag. 60. nec poterunt tollere, nec minuere eius effectus, qui sunt macula in posteros translata, & pravi mores, quibus vniuersam inficiunt progeniem.

Quartò infero, quod si statutum requirat nobilitatem simpliciter, comprehendet, & locum faciet omnibus nobilibus tam sanguinis in possessione, & in proprietate, & per executoriam, & per notorietatem, quam ex privilegio, quia omnes nobiles sunt, & comprehenduntur in quacumque dispositione de nobilibus loquente ex Doctoribus præcitatis, & expressius probat Narbona in l. 1. 4. glossa 4. n. 23. tit. 2. lib. 6. recop. vbi illud verbum que nungun hidalgos, illius legis, intelligendum putat non tantum de nobilibus sanguinis, sed etiam de privilegiariis; plures ad hoc cumulat Mastrillo. 3. de magistr. cap. 10. n. 107. in quo non est dubitandum.

Quintò & vltimò inferi potest ex prædictis, quod cum privilegium residens in aliquo beneficio, seu præbenda à summo Pontifice concessum operetur, ac si verè præbendatus, aut beneficiatus resideret secundum textum in cap. cum dilectis, 14. & cap. ad audientiam, 15. de Clerico non resid. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 5. num. 67. & Inquisitores hæreticæ prauitatis simile residens in suis præbendis privilegium habeant, vt tradit Io. à Roxas sing. fidei, 96. & ad literam recedit Param. de orig. Ing. lib. 2. tit. 2. cap. 3. sub num. 10. percipient non tantum grossam præbendarum, sed omnia ea, quæ interessentibus distribuantur, vt voluit gloss. in cap. vn. verb. receperit. circa fin. de Clerico non resid. in 6. cum adductis à Nicol. Garcia de benefic. 3. part. cap. 2. num. 336. & 442. & Io. à Roxas d. singul. 96. Armendaroz in addition. ad recop. leg. Nauarra. lib. 2. tit. 2. §. 2. de residentia vel absentia canon. num. 7. Spino in seculo gloss. 3. princip. num. 78. Aug. Barbof. de officio Episcopi Allegat. 53. num. 156. & vbi limitat in beneficiis curatis, à quorum residentia Inquisitores, nec ceteri officiales non excusantur, ex Zaballo comm. contra com. q. 585. n. 12. Gonzalez in reg. 8. Cancell. gloss. 6. num. 265. & glossa, 43. num. 164. Aloyf. Riccius resol. 393. num. 4. contra Spinum citato in loco, Ex quibus puto decidi posse omnes casus, qui euenire possunt in nostra materia circa nobilitatem ex statutis requisitum, & agnoscamus effectus privilegiorum Principum.

§. VI.

De filiis illegitimis exclusis in aliquibus statutis.

S V M M A R I V M.

- 1 Statuta sunt, qua legitimitatem exposcunt.
- 2 Filij illegitimi qui? & quot eorum species? quasi infamia nota laborant, & num. 5. & 9. Excluduntur à successione familiarum, & maioratus, sub num. 2. & 11. Et à feudis, num. 3. Et à iure patronatus, num. 4. A sacra Ecclesia ministerii, sunt irregulares, num. 6. Etiam si illegitimitas secreta fuerit, num. 7. cuius rationes proponuntur, num. 8. & 9. Non sunt moribus continentes, nec in fide stabiles, nec in bello fortes, num. 10. Nominè filiorum non comprehenduntur, num. 12. Nec de parentela, familia, domo, nec cognatione dicuntur, num. 13. Non conseruant nomen familie, nec parentum, num. 14. Dicuntur patri extranei. Nec comprehenduntur nomine filiorum vbi agitur de honore & dignitate, num. 15. Iure repelluntur in aliquibus communitatibus, numero 16.
- 9 Infamis irregularis est.
- 10 Dignitas infamia dehonestatur per admissionem illegitimi. Genus infimum, & memoria seclerum parentum deprimitur animo ad bene agendum, sub d. n. 20.
- 16 Legitimus per subsequens matrimonium velut legitimus ad omnes admittitur honores & dignitates, & num. 17. Ex Principis rescripto an admittatur, vbi legitimitas præcisè requiritur, num. 18. Negatiua proponitur ibi, & num. seqq. Affirmatiua eligitur & roboratur, ex num. 23. cum seqq. Remanet sicut antea infamis aut saltem in eo manet macula originalis indelebilis, sub num. 18. contrarium, num. 27.
- 19 Causa prohibitionis manente manet prohibito.
- 20 Legitimati non dicuntur verè legitimi, sed alchimia similes, & legitimi imago, Nec in maioratibus succedunt, num. 21. Contra, verè legitimi dicuntur, n. 23. Consequuntur patris nobilitatem, num. 24. Quoad honores nulla est differentia inter legitimos & legitimatos, n. 25. Adimplent statutum legitimitatem requirens, num. 26. Nisi aliud ex mente ipsius colligatur statuti, ibid.
- 22 Naturales legitimi extraneis ad successionem Prima Pars.

nem non admittuntur. Macula omnis censeatur sublata per legitimacionem, sub numero 24.

- 28 Institutor maioratus potest onera & vocationes quas voluerit apponere.
- 29 Tertius ex rescripto Principis ladi non debet.
- 30 Legitimatio facta à Principe cum tertij præiudicio non est iusta. Immo non potest concedi cum præiudicio venientium ab iniustato.

§. I. c. v. r. sunt statuta, quæ puritatem, & nobilitatem exposcunt, ita sunt alia quæ legitimitatem in admittendis expetunt, quare hic de eis breuiter agere decreui.

Filij illegitimi (relictis eorum definitionibus & speciebus, quæ latè & passim à Doctoribus pertractantur, & videre licet penes Cobbari. de sponsalib. 1. part. cap. 8. §. 4. P. Molina de instit. tract. 2. disp. 165. Sayrum lib. 6. cap. 10. num. 8. & alios penes Mart. Bonacin. de irregularit. disp. 7. question. 2. punct. 3. num. 1. Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quest. 56. a num. 46. cum seqq. plures refert Peña in director. 3. part. commun. 163. vers. Sunt enim, & vers. Eorundem meminit. Anton. Pichard. in princip. §. 7. a num. 6. cum seqq. inst. de hæred. que ab intest. cum aliis infra referendis, P. Thom. Sancius consil. moral. nuper impressis, 2. tom. cap. 3. dub. 1. pag. 86. quia in hoc §. breuissimè me expediam) quasi quadam infamia nota laborant, qua iure excluduntur à successione, præcipuè ab his, quæ tangunt honorem, & conseruationem familiarum vt à maioribus & aliis perpetuis vinculis, & vocationibus ex l. 2. ibi si de xaso hjo o hja que huius de muger legitima, tit. 5. part. 2. & l. 4. tauri, ibi, hjo o descendente legitimo Mol. lib. 3. de primog. cap. 3. num. 45. Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 2. num. 1. 9. & 14. cum pluribus seqq. Peteg. de fideicom. art. 22. ex num. 79. cum seqq. & plures qui de hac re communiter agunt, quorum quidam referuntur infra n. 11. & deinceps. Excludunturque à feudis ex cap. 1. An maritus succedat uxori, tradit Chassan. in Catalogo 11. part. confid. 15. vers. Nec includuntur, & in consuetud. Burg. Rub. 3. def. frodis, §. 5. num. 16. pag. 478. Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 2. num. 3. & similiter à iure patronatus secundum Roch. de Cure de iure patronatus, verb. competens alicui, quest. 2. princip. Lambert. eod. tract. lib. 1. 2. part. art. 3. quest. 2. princip. nisi per consequentiam in emptione bonorum, seu hereditate veniant, ex allegatis à Pelaez 2. part. quest. 11. num. 16. & generaliter velut infames ab omnibus atcentur dignitatibus, & honoribus, ex Chassaneo 11. part. confid. 15. in princip. & vers. Illegitimi, & vers. Immo etiam consiliarij, quem vide per totam illam considerationem, quia plura ad propositum cumulat, & est text. ad hoc expressus in l. honor. 14. §. de honoribus 13. de mun. & hon. cap. 3. & fin. de filiis præbyt. cap. innotuit. de elect. Bald. in l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit. Fel. in cap. veniens, col. 1. de accusat. cum adductis à Tiraq. de nobilit. cap. 15. num. 4. & à Coriluba. de emphyt. tit. de caus. priuat. ob. lineam finit. num. 94. Gig. de pensio. quest. 16. num. 4. Dec. cons. 602. col. fin. Marfil. sing. 193. Paleot. de notis & spur. cap. 56. num. 8. & cap. 57. & post eos Marefcott. var. 2. resol. 30. num. 2. & 3. circa quæ & circa dispensationes vt illegitimi promotui valeant ad ordines, & ad beneficia, videndus latè August. Barbof. de offic. Episcopi. 2. part. alleg. 4. sex num. 19. cum seqq.

Excludunturque à sacra Ecclesiæ ministeriis, & irregula

irregulares sunt, ex cap. 1. & fin. de filiis presbyt. cap. cum in cunctis, 7. de elect. Cobbarr. in Clem. de furiosus, de homicid. 2. part. relect. §. 5. num. 4. Nauarr. in man. cap. 27. num. 207. plures allegati à Mart. Bonacina de irregularit. d. dist. 2. quæst. 2. punct. 3. num. 2. non tantum si illegitimitas nota omnibus fuerit, sed etiam si occulta, & solum illegitimo comperta, qui nihilominus accedere ad ordines suscipiendos non poterit, vt contra Castrum defendit Io. Gutierrez. can. lib. 1. cap. 13. num. 20. saltim absque mortali peccato ex Mart. Bonacina d. punct. 3. num. 11. vbi num. 2. plures adducit, qui contra Castrum cum Gutierrez sentiant.

Rationes autem plures à prædictis ostenduntur, quibus illegitimi irregulares fiunt, tum in detestatione delicti à parentibus commissi, tum propter periculum incontinentiam in prole ex imitatione paternam, tum ob reuerentiam sacris ordinibus debitam, vt ex pluribus refert Bonacina loco citato num. 2. ¶ Tum quia omnis infamis irregularis est, cap. infamibus, 87. de reg. iur. cap. infamis, 6. quæst. 1. & illegitimi infames reputantur ex cap. si gens §. 6. dist. 2. l. 2. ibi, Infamado es aquel de derecho, que no nage de casamiento derecho, segun manda la Santa Iglesia tit. 6. part. 7. & Lambert. de iure patronat. lib. 1. 2. part. quæst. 2. art. 29. num. 10. cum multis allegatis à Pelaez de maiorat. 2. part. quæst. 2. num. 2. 4. 7. & 99. August. Barbosa Appellat. 99. sub num. 2. 2. pag. 202. Gracian. discept. forens. tom. 1. cap. 135. ex num. 34. vers. quamuis, cuius rationem reddidit Bald. eo dignam in §. naturalis, si de feudo defuncti

contentio sit inter dom. & agn. Vasalli, ¶ quia videlicet illegitimi nec sunt moribus continentes, nec in fide stabiles, nec in bello fortes, refert, & exornat Iosephus Maschard. de probat. conclus. 67. num. 4. atque ideò dixit Arist. 4. polit. 6. dignitates ipsas infamia notari ex horum admissione, nec enim possunt non timide, demissèque tales rem gerere, cum memoria scelerum paternorum infamique genus depriment animi spiritum ad res bene gerendas, vt bene ex Plutarcho de educat. liber. & ex Euripide in Hippolito. dixit Mastrill. 2. de magistr. cap. 12. num. 42. & 43.

Ad successionem etiam non admittuntur illegitimi, l. vulgo concepti 23. de statu homin. iuncta, l. spurius, 4. unde cognati, qui contra, 4. l. si quis incesti, 6. & in Auth. ex complexu, §. de incest. nupt. l. 4. ad fin. tit. 3. l. 10. tit. 13. part. 2. l. 9. tauri, l. 6. tit. 8. lib. 5. recop. vbi Matienço gloss. 4. num. 4. & Acebedo, & in l. 1. num. 32. illius tit. Anton. Gom. in d. l. tauri num. 51. Molina tom. 1. de iustitia dist. 167. num. 19. Io. Gutierrez. lib. 2. pract. quæst. 102. num. 3. Marta de success. legali 1. part. quæst. 16. art. 1. num. 33. Ceuallos comm. contra comm. quæst. 164. & 3. tom. quæst. 796. num. 11. cum seqq. pluribus, & apud August. Barbof. qui plures refert d. appellatione, 99. ex num. 13. cum seqq. pag. 201. & Anton. Peregr. de fideicom. artic. 22. ex num. 79. & plura ex aliorum regnorum iuribus & Doctoribus cumulat Anton. Pich. in princip. §. 7. num. 9. inst. de hered. qua ab intest. ¶ Tum quia nomine filiorum non comprehenduntur ex Rebuff. in l. filij appellatione, 84. de verbor. sign. fol. 528. Bart. Socino conf. 73. lib. 4. Decio conf. 545. col. 2. & tradit plura Peregrin. de fideicom. d. art. 22. num. 81. & art. 28. num. 44. & alij penes August.

Barbof. citato loco num. 3. & 33. ¶ Nec de parentela, familia, domo, nec cognatione dicantur esse, ex l. tutelae, 7. vbi Bart. de cap. de mimt. l. bar part. 2. l. si spurius 4. unde cognat. DD. in lex facta, §. si quis rogatus, el. 1. Ad Treb. Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quæst. 82. num. 3. cumulat plura Pelaez de maiorat. 2. part. quæst. 2. num. 96. cum pluribus seqq. & August. Barbofa appellat. 81. num. 4. & seqq. pag. 181. & appellat. 94. num. 55. pag. 194. &

appellat. 164. num. 8. pag. 258. & appellat. 184. num. 5. pag. 266. ¶ Tu quia per eos nec nomè parentum, nec familie conseruatur, l. lex natura 22. de statu hom. Rolando conf. 74. num. 3. lib. 1. And. Tiraq. de nobilit. cap. 15. num. 10. & seqq. Peregr. de art. 22. num. 82. Cardin. Mantica de coniectur. lib. 8. tit. 1. num. 20. Molina de primog. lib. 1. cap. 4. num. 45. Fufar. de substitut. quæst. 407. num. 65. Burlat. conf. 52. num. 27. & 28. lib. 1. Cald. Pezreir. in responsa pro Sebastiano Limpo, num. 14. 49. & 50. Menoch. conf. 17. num. 52. & conf. 181. num. 14. & conf. 266. num. 27. & conf. 346. n. 18. Per. Surd. dec. 249. n. 8. & ideò insignia nec stèmata domus deferre possunt, secundum Matienço, in Rub. tit. 1. gloss. 1. num. 126. & in l. 7. gloss. 2. num. 2. tit. 1. lib. 5. recop. Olano in antinom. lib. 2. a num. 9. Io. Gutierrez. pract. lib. 2. quæst. 155. num. 2. in fin. Io. Garcia de expens. cap. 3. num. 21. vers. Immo nec arma. Immo filius illegitimus patri extraneus dicitur, ex Lambertino de iure patronat. lib. 1. part. 2. quæst. 2. art. 29. num. 23. & faciunt tradita per Bald. in l. ex libera, C. de suis & leg. hered. Greg. in l. 1. verbo amica, per textum ibi, tit. 1. part. 7. & in l. 4. verbo, fondende, tit. 15. part. 4. & non comprehenditur nomine filiorum vbi agitur de honore & dignitate, Mol. de primog. cap. 3. num. fin. vbi additiorum plures refert Aceb. in l. 7. num. 14. tit. 9. lib. 3. recop. & alij penes Mastrillum de magistr. 2. capit. 12. num. 44. quare deficit omnis causa quoad similes admitti valeant successiones.

Ex quibus patet, quam iure in aliquibus communitatibus reiciantur ab officiis, & honoribus, vt in Collegio maioris Hispani & aliis. ¶ Sed est dubium, an tunc legitimati admittantur ad similes honores & officia, & quidè si legitimatus fuerit per legitimu sublequens matrimoniu, nullum dubium est, quin non admittantur tam ad Ecclesiæ ministeria, vt pluribus probat Nicol. Garcia de benef. 7. part. c. 1. num. 18. Cobbarr. de matrim. 2. part. cap. 8. §. 2. Thom. Sancius in decalog. lib. 8. dist. 7. num. 19. Mart. Bonacina d. dist. 7. de irregularit. quæst. 2. puncto. 3. num. 8. quàm ad secularia, & cuiuscumque generis sint, ex eod. Cobbarr. citato loco d. cap. 8. §. 2. num. 4. Molina de primog. lib. 3. cap. 1. num. 6. alter Molina Theologus de inst. tract. 2. dist. 172. And. Gail. lib. 2. obseruat. 141. num. 1. & 2. cum seqq. multos congerit Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 58. num. 31. & 32. 2. part. q. 1. ex num. 5. cum pluribus seqq. latissime Peregr. de fideicom. art. 24. ex num. 1. Ofsach. decis. Pedum. 154. num. 4. cum seqq. & similiter admitti debent ad dictas communitates, & collegia absque vlla hæsitacione, nisi aliud expresse inbeatur.

Si verò fuerit legitimatus per Principis scriptum maior est dubitatio: nam in primis videtur quòd non. Primò quia filius ita legitimatus remanet sicut antea infamis, ex Lambertino citato loco d. 2. part. quæst. 2. art. 29. num. 10. Bald. in l. generaliter, §. cum autem, §. de inst. & subst. Alexand. in l. si pepererit, col. 2. de liber. & posth. ex ratione tradita à Io. Garc. de nobilit. gloss. 21. num. 2. & 3. Gregor. Lop. in proem. verb. caen en verguença, titulo 13. part. 4. Bart. Chassan. in consuetud. Burg. Rub. 8. §. 5. num. 12. & in Catalogo 11. part. confid. 15. vers. Immo etiam, & quasi per totam considerat, Pelaez de maiorat. 2. part. d. q. 2. sub num. 3. Ad minus quidem manet in eis macula originalis, quæ indelebilis est, ex Roselo de legitim. de causa fin. legitim. in princ. tom. 8. 2. p. fol. 79. Roland. conf. 100. num. 19. vsque ad 30. lib. 1. Cephal. conf. 82. num. 29. lib. 1. Casar. de Grassis decis. 6. num. 4. qui filij sunt leg. Gracian. discept. forens. tom. 3. cap. 54. num. 53. Igitur & iidem effectus per legitimacionem adesse debent, ac antea adstant.

Confirmatur, quoties eadem ratio, causa, siue impedimentum manet, manet etiam eadem prohibitio. Bald. in l. 1. lect. 1. num. 3. vers. in eadem glossa, de fruis, & Andr. Tiraq. in tract. cessante causa, limit. 7. Valençuela conf. 94. num. 34. sed in filiis legitimatis manet impedimentum infamiae, quod ante aderat, & causa erat prohibitionis, ¶ maxime quia dici non possunt verè legitimi, sed alchimia similes, & legitimorum imago, vt inquit Bald. in cap. 1. num. 23. de constitut. & in l. etiam, num. 1. C. de appellat. cum aliis apud Molin. lib. 3. de primog. cap. 3. num. 4. cum seqq. Mastrill. 2. de magistr. cap. 12. num. 45. & 46. Igitur manere debet eadem prohibitio.

Secundò probatur, quia nec in maioribus succedunt legitimati, vt communis est opinio ex prope infinitis allegatis à Pelaez citato loco 2. part. q. 1. num. 1. & 4. cum seqq. & à Peregr. de fideicom. art. 23. num. 45. Fufar. tract. de substitut. quæst. 315. Menoch. conf. 625. num. 29. & seqq. & conf. 1012. num. 30. ¶ Legitimis extantibus naturalibus ad successiones parentum non admittuntur, ex l. 12. tauri, & l. 10. tit. 8. lib. 5. recop. vbi communiter DD. Pichard. in d. princ. §. 6. num. 21. & aliis ibi, inst. de hered. quæ ab intest. nec ad fideicommissum filius relictum ex Mol. de primog. lib. 3. cap. 3. a num. 4. Mantica de coniectur. lib. 8. tit. 7. ex num. 4. Peregr. art. 22. num. 79. & seqq. Fufar. citato loco quæst. 14. ex num. 1. cum seqq. & ex pluribus apud Flores de Mena variat. quæst. lib. 1. quæst. 16. §. 1. per totum, & apud Aug. Barbof. Appellat. 99. ex num. 13. cum seqq. alij verò illegitimi nullo casu succedunt, quantumuis legitimati existant, vt superius probati. Igitur similiter admitti non debent ad prædictos honores, maxime cum alij non deficient, qui velut digniores præferri debeant.

At contrarium verius iudico. Primò quia filius legitimatus verè legitimus dicitur, ex Auth. Præterea, §. auth. Item sine, C. de natural. liber & in corpore unde sumuntur, l. 4. ibi, ¶ Item deinde adelante legitimus tit. 15. part. 4. l. 17. tit. 6. lib. 3. fori, l. 12. tauri, ad fin. l. 10. tit. 8. lib. 5. recop. Io. Gutierrez. lib. 4. pract. quæst. 8. num. 11. & quæst. 73. num. 21. plures allegat Pelaez citato loco 1. part. quæst. 71. num. 86. Mastrill. 3. de magistr. cap. 10. num. 31. & 34. Peregr. & alij superius relati. Igitur admitti debent sicut legitimi ad omnes honores, & honorifica officia.

Secundò, filij legitimati à Principe consequuntur patris nobilitatem, ac ceteri filij legitimi ex Oratoria de nobilit. 2. part. 3. princip. cap. 3. num. 4. vers. de legitimis, disputat late Guilhelm. Ceruanus in l. 12. tauri, ex num. 129 & Acebed. l. 10. a num. 46. cum seqq. tit. 8. lib. 5. recop. Mastrill. num. 47. & 80. citato loco, & late Io. Gutierrez. lib. 4. pract. quæst. 22. per totam, & quæst. 83. num. 25. vbi ait quòd filij legitimati non sunt infames, nec turpes persone, sed honorabiles, & quòd omnis macula censetur sublata per legitimacionem probant. Paul. & Iaff. n. 6. in l. sed si hac, §. patronum. de in ius voc. Gozad. conf. 6. num. 62. Serof. conf. 175. num. 14. lib. 2. Gracian. discept. for. 4. tom. cap. 744. num. 2. & cap. 754. num. 35. Ant. Fab. in C. lib. 5. tit. 16. defia. §. sub num. 7. Igitur & consequenter ceteros honores obtinere valent.

Tertiò, quoad honores, & dignitates nulla hodie adest differentia inter legitimos, & legitimatos, ex l. 4. ibi, ¶ Quis hos filios legitimatos habet todas las honras y las proes, que en los hijos de casamientos derechos, & l. si ibi, e aun los nage otro pro de la legitimaciõ, ca pueden ser cabidos a todas las honras, y a todas las fechos temporales tambien como los otros fijos, que nagen de las mugeres legitimas, tit. 15. part. 4. & in l. 12. tauri, quæ est, l. 10. tit. 8. lib. 5. recop. ibi, Pero en todas las otras cosas assi en succeder a otros parientes, como en honras y preemin-

Quæ opinio omnino tenenda est, si statuta generaliter de legitimis loquantur, quia legitimatus iam non potest dici illegitimus; si verò ex eorum mente aliquid appareat contrarium, illud erit seruandum, cum similibus prohibitio valeat mero iure, ex traditis in seq. §. in princip. & à Pelaez de maiorat. 2. part. quæst. 1. a num. 3. cum seqq. qui loquitur dum testator, seu maioratus institutor prohibet, ne succedat legitimatus per subsequens matrimonium, & resoluuit affirmatiuè ex eadem ratione in qua nos loquimur, pro qua ultra allegatos videantur latissime Peregrin. de fideicom. art. 23. & conf. 41. num. 4. cum seqq. lib. 4. conf. 61. num. 7. lib. 5. Fufar. de substit. q. 315. Menoch. conf. 625. num. 29. & seqq. & confil. 1012. num. 30.

Et tunc non obstant contraria, quia falsum est illegitimum post legitimacionem infamem manere, vt optimè defendunt Io. Gutierrez. in d. quæst. 83. n. 16. & Pelaez d. 1. part. quæst. 109. & 110. per d. l. 12. tauri, & certè ita ipsa ratio dicat, cum parum vilitatis legitimatio afferret, si ea concessa nihilominus infamis maneret legitimatus, quod nec Principis mente credendum, nec contrarium firmantes sunt ferendi, cum aperte loquantur aduersus expectatâ iuris decisiones superius adductas.

Nec secundum obstat, quia institutor maioratus maximè ex regia facultate potest onera & vocationes, quas voluerit apponere in sua institutione quæ omnino seruari debent, ex superius adductis, & vocati debent admitti, nec quicquam fieri aduersus fundatoris voluntatem, & licet nulla per eum exclusio filiorum illegitimorum fuerit facta, tamen non debent admitti postea legitimati ex adductis à Pelaez citato loco. Nec ideò quidem quod ad similem successionem non admittantur, nec ad alias legitimis adstantibus hæredibus: contrarium huic nostræ opinioni defendi potest, cum hoc sit ex diuersa ratione, ex num. 129 & Acebed. l. 10. a num. 46. cum seqq. tit. 8. lib. 5. recop. Mastrill. num. 47. & 80. citato loco, & late Io. Gutierrez. lib. 4. pract. quæst. 22. per totam, & quæst. 83. num. 25. vbi ait quòd filij legitimati non sunt infames, nec turpes persone, sed honorabiles, & quòd omnis macula censetur sublata per legitimacionem probant. Paul. & Iaff. n. 6. in l. sed si hac, §. patronum. de in ius voc. Gozad. conf. 6. num. 62. Serof. conf. 175. num. 14. lib. 2. Gracian. discept. for. 4. tom. cap. 744. num. 2. & cap. 754. num. 35. Ant. Fab. in C. lib. 5. tit. 16. defia. §. sub num. 7. Igitur & consequenter ceteros honores obtinere valent.

Tertiò, quoad honores, & dignitates nulla hodie adest differentia inter legitimos, & legitimatos, ex l. 4. ibi, ¶ Quis hos filios legitimatos habet todas las honras y las proes, que en los hijos de casamientos derechos, & l. si ibi, e aun los nage otro pro de la legitimaciõ, ca pueden ser cabidos a todas las honras, y a todas las fechos temporales tambien como los otros fijos, que nagen de las mugeres legitimas, tit. 15. part. 4. & in l. 12. tauri, quæ est, l. 10. tit. 8. lib. 5. recop. ibi, Pero en todas las otras cosas assi en succeder a otros parientes, como en honras y preemin-

Quæ opinio omnino tenenda est, si statuta generaliter de legitimis loquantur, quia legitimatus iam non potest dici illegitimus; si verò ex eorum mente aliquid appareat contrarium, illud erit seruandum, cum similibus prohibitio valeat mero iure, ex traditis in seq. §. in princip. & à Pelaez de maiorat. 2. part. quæst. 1. a num. 3. cum seqq. qui loquitur dum testator, seu maioratus institutor prohibet, ne succedat legitimatus per subsequens matrimonium, & resoluuit affirmatiuè ex eadem ratione in qua nos loquimur, pro qua ultra allegatos videantur latissime Peregrin. de fideicom. art. 23. & conf. 41. num. 4. cum seqq. lib. 4. conf. 61. num. 7. lib. 5. Fufar. de substit. q. 315. Menoch. conf. 625. num. 29. & seqq. & confil. 1012. num. 30.

Et tunc non obstant contraria, quia falsum est illegitimum post legitimacionem infamem manere, vt optimè defendunt Io. Gutierrez. in d. quæst. 83. n. 16. & Pelaez d. 1. part. quæst. 109. & 110. per d. l. 12. tauri, & certè ita ipsa ratio dicat, cum parum vilitatis legitimatio afferret, si ea concessa nihilominus infamis maneret legitimatus, quod nec Principis mente credendum, nec contrarium firmantes sunt ferendi, cum aperte loquantur aduersus expectatâ iuris decisiones superius adductas.

Nec secundum obstat, quia institutor maioratus maximè ex regia facultate potest onera & vocationes, quas voluerit apponere in sua institutione quæ omnino seruari debent, ex superius adductis, & vocati debent admitti, nec quicquam fieri aduersus fundatoris voluntatem, & licet nulla per eum exclusio filiorum illegitimorum fuerit facta, tamen non debent admitti postea legitimati ex adductis à Pelaez citato loco. Nec ideò quidem quod ad similem successionem non admittantur, nec ad alias legitimis adstantibus hæredibus: contrarium huic nostræ opinioni defendi potest, cum hoc sit ex diuersa ratione, ex num. 129 & Acebed. l. 10. a num. 46. cum seqq. tit. 8. lib. 5. recop. Mastrill. num. 47. & 80. citato loco, & late Io. Gutierrez. lib. 4. pract. quæst. 22. per totam, & quæst. 83. num. 25. vbi ait quòd filij legitimati non sunt infames, nec turpes persone, sed honorabiles, & quòd omnis macula censetur sublata per legitimacionem probant. Paul. & Iaff. n. 6. in l. sed si hac, §. patronum. de in ius voc. Gozad. conf. 6. num. 62. Serof. conf. 175. num. 14. lib. 2. Gracian. discept. for. 4. tom. cap. 744. num. 2. & cap. 754. num. 35. Ant. Fab. in C. lib. 5. tit. 16. defia. §. sub num. 7. Igitur & consequenter ceteros honores obtinere valent.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

dit, & sunt videndi Peregr. de fideicom. d. art. 23. per totum, & August. Barbof. d. clausula 158. per totam, ubi plures de hac enim successionum materia latius agere, nec meum est, nec institutum patitur similes digressiones, maxime in materia quae quotidie praemanibus à Doctores habetur, quare ad sequentem §. 7. & ultimum me confero, ut finem huic quarae quaestioni imponam, in qua maiorem sum commissus moram, quam unquam mihi fui pollicitus, sed cum non infructuose ferenda libenter est.

§. VII.

De conditionibus in hominum dispositionibus apposis, ex quibus requiruntur qualitates puritatis, & nobilitatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Quisque sua rei est moderator & arbiter, & potest quascumque conditiones & gravamina in sua apponere dispositione.
- 2 Fundator praecipere potest, quod successores sint puri sanguinis, & quod nubant cum puris, quod adimplere debent, alias non admittuntur, n. 3.
- 3 Gravatus parere tenetur, & puram ducere non tantum in primis sed etiam in secundis nuptiis, num. 4.
Et si contravenit praesumitur in mala fide & velut prado ad rei, & fructuum restitutionem tenetur, sub n. 3.
- 5 Ratio eadem versatur in primis ac in secundis nuptiis.
- 6 Conditionem deficere in prima aut secunda vice sufficit.
- 7 Negativa omnia negat comprehenditque omnes casus.
- 8 Gravatus si contrahat cum maculata repellitur, & simul eius filij & descendentes, nisi fuerunt nati ex pura ante contraventionem patris.
- 9 Inobediens semel, quamvis postea obediat nihil facit, omnino ius suum amisit, & se indignum reddidit, n. 10.
- 11 Ius semel extinctum suscitari ex postfacto non potest.
- 12 Gravatus turpiter nubendo graviter fundatorem offendit, nec tollitur in iuria ex nuptiis postea probe contractis.
- 13 Ius maioratus, seu vinculi ex non adimpleta conditione ad sequentem in gradu fuit translatum. Cui iam acquisitum auferri non valet, n. 14.
- 15 Factum rite retractari non potest. Gravatus ut cum certa contrahat, si semel interpellatus noluerit, ius amittit, sub d. n. 15.
- 15 Contrahens cum nobili ex privilegio nonta-

- men pura, conditionem non adimplet, & n. seqq.
- 17 Princeps suo privilegio non potest mutare qualitates naturales, nec derogare voluntati testatoris.
 - 18 Maculatus nobilis ad collegia admitti non potest.
 - 19 Descendentes à Iudaeis quamvis à Principe nobilitati, inspecta nobilitate vera, verè nobiles dici non possunt, num. 20. cum duobus seqq. Incapaces sunt nobilitatis, n. 22.
 - 20 Nobilitas vera est, quae pro tali communiter aestimatur. Privilegiaria stare non potest ubi naturalis non existit, n. 23.
 - 24 Ignorantia qualitatum eius cum qua successor matrimonium contraxit, an excusationem praestet. Negatur, num. seqq. Intellegitur, numero 28. & seqq. & numero 41. & seqq.
 - 25 Mens testatoris fraudari non debet.
 - 26 Contrahens tenetur investigari qualitates eius cum quo contrahit, praesumitur non ignorasse, n. 27.
 - 27 Mulier contrahens contra formam statuti praesumitur in mala fide esse.
 - 28 Reputatio communis an excuset, affirmatur ibi, & num. 29. intelligitur, num. 30. & seqq.
 - 29 Errore communi facta ex aequitate subsistentur.
 - 30 Macula non omnino occulta excusationem gravato non praestat.
 - 31 Gravatus ad diligentissimam tenetur inquisitionem.
 - 32 Ignorantia non praesumitur dum agitur de lucra.
 - 33 Excusatio non admittitur senibus extantibus à quibus macula uxoris suscipi poterat.
 - 34 Ignorantia affectata praesumitur ubi sunt, qui scientiam prestare poterant, maxime si facile inveniiri valebant, n. 35. & 39. Non excusat, cum quis investigare tenebatur, n. 36. & 38. Praesertim cum ius tertij ladi potest, n. 37.
 - 40 Paria sunt scire, & scire debere, & posse.
 - 41 Virgo puella excusationem habet, quia non tenetur investigare virorum qualitates. Inscia pluries est eorum, quae à suis aguntur parentibus circa suum statum. Eis sine alia inquisitione obtemperat, num. 42. Debet sequi votum parentum in sui viri electione, n. 43.
 - 44 Famina excusationem habent circa virorum qualitates investigandas.
 - 45 Dolus parentum virgini nocebit, numeris seqq.
 - 46 Dispositiones defunctorum fraudari non debent ob alienum dolum.

48 Arbitrio

- 48 Arbitrio indicum relinquitur qualis sit in sua causa ignorantia.
 - 49 Gravatus excluditur propter nuptias cum impura contractas, quamvis illa decesserit ante consummationem. Contrarium à n. 58. concluditur, n. 61.
 - 50 Prohibitio nuptiarum ad sponsalia extenditur.
 - 51 Gravatus contrahens sponsalia cum impura, ea mortua ante consummationem matrimonij, excusationem non habet, cum per ipsum non extiterit.
Delinquere incipiens penitentia ductus quando evadat penas, ibid.
 - 52 Nuptia solo consensu perficiuntur.
 - 53 Conditione adimpleta semel, aliud non requiritur.
 - 54 Pena semel contracta ex accidenti non tollitur.
 - 55 Prohibitum matrimonium contrahere non meretur penam sponsalia de futuro contrahendo, secus si de presenti.
 - 56 Uxor nomine sponsa continetur.
 - 57 Beneficiatus matrimonium contrahendo quando amittit beneficia.
 - 58 Actus sine effectu penam non meretur. Inspiciendus est, qui habet consistentiam, numero 59.
 - 60 Pena non habet locum in turpitudine procurata, sed inefficaciter consummata.
Uxorem ducere non dicitur nisi post nuptialem benedictionem, & carnalem copulam, ibid.
 - Mulier contrahens sponsalia de presenti sine copula non puniatur, sicut ex duplici matrimonio, ibid.
 - 61 Pena imposta à testatore seu fundatore etiam habet locum si matrimonium inualide cum impura contrahatur. Contrarium, à n. 66.
 - Contrahens nulliter cum consanguinea penas non evadit, sub n. 62.
 - 63 Infamia ex matrimonio prohibito contrahitur, etiam si nulliter initietur.
 - 64 Matrimonium contrahens illegitime non debet esse melioris conditionis, quam qui legitime, ibid.
 - 65 Pena à testatore imposta incurritur ex actu nullo.
 - 66 Matrimonium nullum verè tale non est.
 - 67 Actus nullus penam non meretur.
 - 68 Index propter sententiam nullam licentiam suam non facit.
 - 69 Uxor vendens triticum extra taxam sine licentia mariti, quia nulliter contraxit penam evadit.
 - 70 Beneficiatus nulliter matrimonium contrahens non amittit beneficia, explicatur, numero 70.
 - 71 Contrahens nulliter matrimonium aliud
- contrahere non impeditur.
- 73 L. 4. tit. 20. lib. 8. recop. intelligitur.
 - 74 Conditio contrahendi matrimonium certa, & certa agnationis valida.
 - 75 Vocatus non adimplens conditionem appositionem bonam amittet.
 - 76 Matrimonia etsi libera esse debeant, tamen potest quis ad ea invitari sine premij.
 - 77 Conditio, si nupserit, iure approbata est.
 - 78 Testator potest signare personas ad quas sua bona vadant, & ad quas non vadant.
Gravatus semel recusando contrahere ex precepto testatoris, licet postea penitentia nihil facit, ibid.
 - 79 Conditio valet ut successor contrahat matrimonium cum ea, quae oritur ex turpi progenie, & maculata, & num. seqq. Contrarium, à n. 83. cum seqq. declaratur. n. 103. & seqq.
 - 80 Vocatus non obediendo precepto testatoris inhabilem se reddit. Et adimplere tenetur omnia gravamina, & conditiones, alias maioratum amittet.
 - 81 Pro precepto patris praesumendum.
 - 82 Conditio auberendi cum supra valit.
 - 83 Gravatus ut ducat uxorem, quae ex turpi est progenie, & maculata parere non tenetur.
 - 84 Conditio turpis reicitur. Quae ledit existimationem impossibilis indicatur, num. 85. Et nullam parit obligationem, numero 86.
Legatum relictum cum contumelia legatarij non valet, sub d. n. 84.
 - 87 Consensus filiae ad matrimonium contrahendum ex taciturnitate praesumitur, nisi dum indignus ei eligitur.
 - 88 Uxor ignominiosa de decori est universo generi.
Macula semel contracta in genere indelebilis est, ibid.
Nubere indigno, & turpe vitam agere aequiparantur, ibid.
Indigna dicitur non solum quae turpis est in se, sed etiam quae est de inaequali genere, familia, seu nobilitate, ibid.
 - 89 Praeceptum cum indigna contrahendi, non magis obligat, quam generatis nuptiarum prohibitio.
 - 90 Nuptia praesente rite recusantur ex turpi coniugis conversatione.
 - 91 Turpis persona dicitur quae pro tali in regione indicatur.
 - 92 Descendentes à Iudaeis, & Mauris pro turpibus in Hispania habentur.
 - 93 Macula in sanguine turpis est.
 - 94 Pater non potest matrimonium filij impedire, nisi filius maculatam ducat, quia tunc pater iustam habet causam ad impediendum,

- dum, num. 95. Quo casu non loquitur Concilium Tridentinum, & ideo Ecclesiastici iudices cum inuare debent, ibidem, Defendit suum honorem & sua familia iuste & naturali ratione suadente, num. 96. P. ore est exheredare filiam ignominioso & indigno nubentem, num. 100. contrarium, num. 101. & 102. Vbi quod pater eam in tertio & quinto exheredare poterit, & ei negare dotem, licet contrarium verius.
- 95 Iudices Ecclesiastici inuare debent patrem impediens matrimonium filij cum maculata, & num. 96. Et contra dum Pater, aut tutores volunt virginem indigno in matrimonium tradere, possunt dispensare in denunciationibus, num. 97.
- 98 Filius patri obedire non tenetur in his, que pertinent ad vita statum, nisi velit ducere impuram, quia tunc non obediendo grauiter peccabit.
- 99 Descendens à Iudæis & Mauris indigna est, respectu illius, qui puri sanguinis est.
- 103 Maculatus maculatam ducere in uxorem dedignari non debet, & n. 104.
- 106 Frater qui turpis est, non habet inofficiosi querelam contra fratris testamentum in quo est turpis heres scriptus. Mater luxuriose viuens filiam exheredare propter luxuriam non potest, ibid.
- 107 Maculatus semel non plus denigratur ex matrimonio cum impura. Nisi macula uxoris maior aut certior sit ex aliqua interueniente qualitate, n. 108.
- 108 Vocatus ducens uxorem ex precepto parentum contra dispositionem testatoris legatum seu maioratum amittit.
- 109 Fundator grauare potest successores, ut certum nomen & arma ferant, & prohibere ne ferant arma, nec nomen certe familie, numero 110.
- Onus deferendi nomen & arma concernit honorem & commodum testatoris, memoriam domus & agnationis conseruat, sub numero 109.
- 111 Delatio nominis & armorum continuata esse debet, & incipere à tempore congruo. Nominis vero statim à tempore adeptæ possessionis num. 113. Perpetua, & sine intermissione, num. 114.
- 112 Actus momentaneus non sufficit ubi continuatio requiritur.
- 114 Consuetudo & rei natura inspicere oportet in adimplendis oneribus, & grauaminibus. Delatio armorum & nominis sine intermissione & perpetua debet esse, ibid. vers. Ampliatu secundo.
- 115 Arma materna, sicut paterna apponi in conditione possunt.
- 116 Nomen matris asserre omissio paterno parum honorificum est.
- 117 Onus, arma & nomen ferendi non solum sanguineis, verum & extraneis apponi potest.
- 118 Maioratus erectio, & feminarum exclusio presumitur ex precepto deferendi arma & nomen, saltem iunctis aliis adminiculis, n. 120.
- 119 Substitutio fideicommissaria arguitur ex precepto arma, & nomen ferendi.
- 121 Princeps dispensare non potest in grauamine ferendi nomen & arma. Omittens deferre nomen & arma non solum maioratu priuatur, sed etiam tenetur ad restitutionem fructuum, ibid. Conditionem respicientem honorem testatoris non adimplens legato seu hereditate priuatur, ibid. sub n. 121.
- 122 Condicio ferendi nomen & arma nisi expressa non presumitur.
- 123 Priuatio pœna est, & non inducitur ubi non est expressa.
- 124 Pœna imposta à testatore non deserenti nomen & arma, non habet locum, dum morte praeventus non potuit adimplere.
- 125 Minor restitui potest aduersus omissum nomen & arma, sicut ex qualibet noxia omissione & non adimpleta conditione, n. 126.
- 127 Ignorantia excusat à deferendo nomen & arma.
- 128 Grauatius ad deferendum arma testatoris sua relinquere non tenetur, sed mixtum ferre potest, n. 131.
- 129 Coniunctio armorum non tollit effectum à testatore pretensum.
- 130 Mixtum sub simplicibus continetur.
- 132 Nomen turpe & inhonestum ad deferendum non obligat, quia importat infamiam & dedecus. Ex bono bona, ex malo mala oritur suspicio, numero 133. Ex eo arguitur qualitas, num. 134.
- 135 Testator potest grauare vocatos, ut cum nobili non plebeia contrahant matrimonium.
- 136 Condicio contrahendi matrimonium cum nobili an adimpleatur contrahendo cum nobili ex privilegio.
- 137 Discr. men an constitui possit quoad propositum dubium inter hominum dispositiones, & inter statuta: Magnum constituit Io. Gutierrez, cuius fundamenta referuntur, à num. 138. cum seqq. & num. 142. Refertur, à num. 143. cum pluribus aliis. Distinguitur, n. 174.
- 138 Princeps non potest nobilitatem concedere quoad hominum dispositiones, que intelligenda sunt de vera & naturali nobilitate: contrarium, n. 175.

- 139 Statuta & leges non ita abhorrent nobilitatem ex privilegio; sicut nobiles & boni viri, intelligitur, n. 176.
- 140 Verba legis facilius quam hominis extendantur, explicatur, n. 180. & seqq.
- 141 Voluntas testatoris in potiori intelligenda est significatu, & numero 183. vers. nec facit. Vnusquisque siue peritus, siue ignarus, quod optimum est amare presumitur, ibid. Explicatur, n. 183.
- 143 Discrimen nullum inter statutum, & inter voluntatem testatoris, & num. seqq. & 153. & 154. Vtrumque pro lege obseruandum, num. 144. Et eodem modo interpretandum, n. 145.
- 146 Statuta sicut leges obseruanda, & perpetua sunt, n. 147.
- 148 Argumentum validum de voluntate testatoris ad leges & statuta.
- 149 Voluntas testatoris expressa, aut coniecturata adimplenda in nobilitate sanguinis. Coniecturata manifesta dicitur, num. 150. Et praefertur proprietati verborum, n. 151. Idem in lege & in statuto, n. 152.
- 154 Coniectura eodem modo exquiruntur quoad leges & statuta, & quoad voluntatem testatoris, & n. seqq.
- 155 Statutorum finis utilitas est publica.
- 156 Verba viri docti proprie intelligenda.
- 157 Conditores statutorum ordinum nobilissimi fuerunt, doctissimi & vigilantissimi.
- 158 Testatoris qualitates inuestigande ad praesumendum, qualis fuerit eius voluntas.
- 159 Testator nobilis ex genere presumitur velle nobilitatem sanguinis.
- 160 Princeps supra statutum est, & potest concedere nobilitatem, quæ sit quoad ea sufficiens, non verò quoad voluntates testatorum.
- 161 Testator cuiuslibet sit conditionis requirens expressè nobilitatem generis, non est contentus cum privilegiaria, idem in statuto, n. 162.
- 163 Derogatio in dubio non inducitur.
- 164 Voluntas testatoris nobilis ex privilegio, aut plebei in dubio quomodo accipienda quoad speciem propositam, n. seqq.
- 167 Nobilitas ex privilegio continetur sub quacumque dispositione generali de nobilibus loquenti.
- 168 Plebeium spernere nobilem ex privilegio non presumitur.
- 169 Nobilis ex privilegio non parupendit nobiles sibi.
- 170 Defectus patiens non potest eisdem in aliis damnare.
- 171 Nemo presumitur abhorreere à qualitate sua.
- 172 Quilibet presumitur diligere similem sibi.
- 173 Quæstio hæc non tam iuris est quam facti.
- 177 Nobilitas emptæ à vili iuste parupenditur.
- 178 Emptiones nobilitatis an expediant.
- 170 Purus presumitur reticere nobiles impuri sanguinis.
- 181 Extensio locum habet in defunctorum dispositionibus. Quæ rationi subiaccit, sicut leges, num. 182. Et reduci debent ad limites rationis, numero 183.
- 184 Ex conditione testatoris deducitur an admittat filios naturales.
- 185 An valeat conditio, ut nobilis plebeiam ducat in uxorem?
- 186 Testator præcipere potest in suo testamento, ne successor illegitimus sit, & ne illegitimam ducat uxorem, & n. seqq.
- 187 Illegitimi inhabiles ad successiones.
- 188 Prohibitio testatoris addita prohibitioni legis malum operatur.
- 189 Naturales an in dubio censcantur vocati, & an succedant, n. 190.
- 191 Pater habens facultatem condendi maioratum vocare potest filios naturales.

VM quisque sua rei sit moderator, & arbiter, cuique eam legare possit cum tot grauaminibus, & oneribus, quot malaerit, validæ sunt omnes conditiones, & modi quos apposuerit in sua institutione & fudatione, dummodo impossibiles, seu turpes non sint, ex text. in l. 1. §. conuen. 6. de postu. l. sed & si lege, 2. §. consil. 1. l. si quid posses. 3. §. sicut ante, 3. de petit. hered. l. legem. 10. C. de pactis, l. legem. 9. C. de donat. & adductis à Lambert. de iure patronat. lib. 1. part. 1. quæst. 9. num. 52. Otalora de nobilit. 2. part. 3. princip. cap. 7. num. 26. Io. Gutierrez. lib. 4. pract. quæst. 8. num. 2. Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 51. num. 2. & seqq. Hofeda de incompatibil. benefic. cap. 23. num. 153. Perezio de Lara de capellan. lib. 2. cap. 4. num. 2. & 10. August. Barbof. de officio Episcopi 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 26. & Axioma 199. num. 3. pag. 123. ubi plures, & Ricciol. de neophyt. c. 6. n. 18. & duob. seqq.

Quare primo in limine fundationis capellanæ, maioratus, aut vinculi poterit fundator conditionem apponere, ut successores sint puri non descendentes ex genere Iudæorum, Maurorum, nec hæreticorum, & similiter quod contrahant matrimonium cum muliere pura: alias quod amittant legatum, maioratum, vinculum, seu aliquam quamcumque dispositionem & emolumentum, ex l. cum ita, 63. & seqq. de condit. & demonstr. volunt. Lambert. 10. Gutierrez. Pelaez, & Lara citatis in locis, & Molin. de primogen. lib. 2. cap. 13. num. 28. Barbofa d. gloss. 17. n. 25. P. Thom. Sanc. qui plures allegat lib. 1. de matrim. disp. 34. num. 40. Gracian. discept. forens. 2. tom. cap. 209. num. 24. & 25. & 5. tom. cap. 963. ex num. 1. Addit. ad Mol. d. num. 28. Et grauatim tenentur ad sic contrahendum cum femina his qualitatibus prædita, alias amittent legatum, seu fidei commissum, l. quoties 3. C. de donat. qua sub modo, l. 1. & 2. de instit. & substit. l. 7. tit. 14. part. 5. & fingitur ac si nunquam successisset ex Pelaez d. quæst. 51. num. 403. & faciunt tradita à Perez. de fideicommiss. art. 11. num. 86. & art. 16. num. 146. & art.

art. 43. num. 16. & si contraueniat fingitur fuisse ab initio in mala fide, & p[ro]cedat ut n[on] solum ad r[est]itutionem rei teneatur, sed etiam fructuum percipiorum, & qui percipi potuerunt, ex Bal. col. 3. Iass. num. 7. ver. tertio nota in Auth. cui relicta, C. de iudicia vid. toll. Gracian. discept. for. tom. 5. cap. 96. num. 20. per text. in l. 1. C. de his quibus, vt indigni.

num. 64. Craucta cons. 102. num. 2. t[un]c quia ex solo rursus nubendi facto grauius institutorem offendit, nec iniuriam semel illatam tollit cum secundis nuptiis probè contractis, arg. l. qui ea mente, 65. de furtis, icilli, 24. de cond. & dem. t[un]c quia ipso iure statim linere post non adimpletam conditionem ius maioratus, seu vinculi in sequentem in gradu fuit translatum, secundum Cotin. in l. 1. num. 1. ver. nec obstat, C. de his, que p[ro]p[ri]o nomine, & ex aliis probat Pelaez d. 2. part. quest. 4. illat. 8. num. 17. t[un]c iam acquisitum auferri non valet, nec erit ex p[ro]cedens, l. in vbi Iass. de pact. cap. quamuis, 8. de rescript. in 6. cum similibus adductis per Anton. Pereg. de fideicom. art. 3. num. 16. & 85. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 11. num. 2. & 25. & 9. 24. num. 25. & 76. t[un]c quia ex postfacto non potest retractari, quod t[em]p[or]e factum antea fuit, ex l. si Gaudentius, 6. C. de contrah. empt. cum similibus, & ita probat multis relatis Pelaez in d. quest. 11. a num. 33. cum seqq. P. Thom. Sancius d. lib. 1. de matrim. disp. 34. num. 42. faciunt maiori ex r[ati]one tradita per Gracian. discept. for. 1. to. cap. 137. ex num. 1. & per Fontanel. de pact. m[is]t. claus. 6. gloss. 3. part. 4. ex num. 32. cum seqq. qui duo loquuntur, dum grauatius semel interpellatur vt contrahat cum nominata à testatore, contrahere noluit, qui postea ad purgandum moram non admitteretur, quia semel defecit conditio.

Ampliatur tertio, vt procedat etiam, si contrahat cum ea, quae ex Principis beneficio facta est in omnibus nobilibus, quia et si nobilis dici valeat ex supra in §. 5. num. 11. cum seqq. & ex num. 38. cum seqq. non tamen dicitur pura, si ex Iudaeis aut Mauris originem trahat. Nec enim Princeps illo p[ri]uilegio potuit in ea hanc mutare, aut diluere qualitatem, nec fundatoris conditioni, seu dispositioni derogare, ex Aceb. in l. 22. nu. 4. tit. 7. lib. 1. recop. pag. 118. & in l. 1. num. 6. in fin. tit. 1. lib. 6. recop. Pelaez d. quest. 5. in 304. cum duobus seqq. vbi, num. 306. ait, t[un]c quod sicut maculatus nobilis ex p[ri]uilegio non potest admitti ad collegia, & dignitates Ecclesiasticas, quae puritatem requirunt; ita similiter non poterit admitti extali conditione, & fundatione, cui adhæret Ignac. del Villar in sua s[er]uata resp[on]s. 12. num. 42. ver. Quod est ampliandum, & relati per August. Barbofam appellat. 164. num. 4. quibus & ego libentissimè adhæreo. t[un]c Nec quidem hi à Iudæis descendentes, quatumcumque à Principe nobilitati, & perpluribus & magnis prosequuti p[re]rogatiuis, & honoribus, si inspicimus veram nobilitatem, t[un]c quae illa est, quae communiter apud omnes habetur pro tali, ex l. 9. tit. 1. lib. 1. recop. Io. Garc. gloss. 7. num. 11. Io. Gurtierr. lib. 3. pract. quest. 13. num. 30. cum seqq. & quest. 14. num. 6. & 7. cum aliis ibi, Aceb. in d. Rub. num. 164. tit. 2. lib. 6. recop. August. Barbofa citato loco, num. 3. verè nobiles dici non poterunt, sed verbo tenus; t[un]c quia vulgo nunquam pro talibus habentur, nec reputantur, immò parui penduntur ipsi, p[ri]uilegia, & nobilitas sua, vt probant Otalora de nobilit. 2. part. 3. princip. pag. 7. per totum. Pelaez in d. quest. 5. in 309. t[un]c quidem rectè, cum nec nobilitatis capaces existant ex sua natura, & genere, & ex opinione communiter recepta ex eodem Otalora d. 2. part. 3. princip. cap. 7. per totum, Io. Garcia de nobilit. gloss. 7. ver. Sed adde Anton. Fab. in suo Codice tit. de re iudic. diffinit. 7. secundum Valenquelà cons. 92. num. 36. idem Pelaez & alii penes Christoph. de Paz de tenuta cap. 32. num. 36. qui etsi intelligendi sint, prout loquuntur de nobilitate generis & sanguinis tantum: tamen cum p[ri]uilegiaria debeat naturalem nobilitatem, quae sanguinis dicitur, imitari, l. Gallus, 29. §. si eius, in d. gloss. & l. filio, quem pater, 33. de liber. & posth. l. si pater, 15. de adoption. §. minorem, in ff.

inst. cod. Anton. Pichard. in §. hereditas, 8. num. 31. in ff. de hered. instit. t[un]c Videtur, quod proprie non possit stare nobilitas ex p[ri]uilegio, vbi naturalis consistere non valet, nec quidem descendentes ex Iudæis in proprietate nobiles poterunt declarari ex proxime citatis.

Ampliatur quarto, vt ignorantia qualitatis eius, cum qua grauatius contraxit, excusare eum non valeat ab amissione maioratus, seu vinculi, velut si ignoranter in vxorem accipiat eam, quae impuri sanguinis est, t[un]c quia facile fundatoris m[er]ito fraudari hoc prae-textu posset, cui locus dandus non est, l. in fundo, 38. de rei vendic. leg. cum hi 8. §. 1. si cum lis, 20. de transact. l. qui sub prae-textu 9. C. de sacros. Eccles. cap. porro, 3. de dinortis, Clem. 1. de vsuris, Clem. 1. §. fin. de concess. preben. Marian. Anton. lib. 1. var. resolut. 50. num. 31. & resol. 62. num. 5. t[un]c quia tenebatur maxima cum diligentia ante contractum matrimonij eius sanguinis qualitates inuestigare, & inquirere l. qui cum alio, 19. de reg. iur. Bal. in l. inciuile, C. de furtis, Alexand. cons. 129. col. pen. lib. 3. Zephal. conf. 444. num. 9. lib. 3. t[un]c quia praesumptio iuris est, quod non ignorauit qualitates eius cum qua contraxit, l. si patronus, 4. de confirmat. vbi Bart. l. inciuile, vbi Bal. C. de furtis, Dec. num. 1. Cagnol. §. in d. l. qui cum alio. Rebuff. in l. vn. gloss. proxi, num. 24. C. de sent. que pro eo quod interest. Mantica de rac. & amb. lib. 3. tit. 10. n. 9. latè Iacob Menoch. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 88. ex num. 1. t[un]c quia contrahens cum muliere, non seruata forma statuti, praesumitur in mala fide fuisse, Zephalo conf. 51. numero 6. idem Menoch. lib. 5. praesumpt. 3. num. 80. Atque ita specificè in nostra specie loquendo voluit Pelaez in d. quest. 5. in 304. & 390. & seq. Io. Gurtierr. d. lib. 4. pract. quest. 8. sub num. 2. Munoz de Escobar de ratiocin. cap. 19. num. 46. Molina de primogen. lib. 2. cap. 13. num. 28. quod licet in se verum sit, tamen cum duobus temperamentis intelligendum esse puto.

Primo, vt locum non habeat, dum vxor cum qua grauatius contraxit matrimonium, communiter erat habita, & reputata pro pura & sine macula, et si postea de nouo aliqua detegatur, nam possessor grauatius tunc non poterit maioratu, seu vinculo priuari, t[un]c quia ex communi errore facta, de cetero postea, non annullantur, sed merito iure substituentur, aut saltem ex equitate, ex iuribus vulgaribus, vt probant arg. text. in l. si quis pater 3. ad S. C. Maced. cap. ad falsarium, 7. vbi gloss. verb. ex amine, de crimino falsi, glossa in l. locus, de acquir. poss. & Quintilian. Mandos. tract. de minore quest. 26. num. 6. t[un]c etiam quia illa communis reputatio nobilitatis nobilitatem comprobatur, vt dicam infra quest. 10. §. 2. num. 17. & in terminis tenent & probant Io. Gurtierr. d. quest. 8. num. 3. & 4. Pelaez in d. quest. 5. in 292. vbi adducit Ripam respo. 12. alias 32. num. 3. lib. 2. & postea num. 406. alios refert, & ante eos Molina de primogen. lib. 2. cap. 13. n. 29. quem sequuntur Molina Theolog. de institut. pract. 2. disputat. 614. Munoz de de ratiocin. cap. 19. num. 46. P. Thom. Sancius de matrim. tom. 1. lib. 1. de sponsal. disp. 34. num. 40.

Secundum, vt locum etiam non habeat in puella virgine sub parentum aut consanguineorum potestate existente, quae matrimonium contraxit eum co, qui similem macula defectum patitur ex iussu, & ordinatione parentum, seu consanguineorum, cum non teneatur viri qualitates inuestigare ob honestatem, quam seruare debet sui status ratione, ex statim citandis, t[un]c quia quia pluries ante contractus tractationem, & postea inscia, & ignorans est eorum, quae à praedictis aguntur circa ipsiusmet nuptias & statum, itaut nec valuit inquirere, nec inuestigare viri sui qualitates, sed tantum obediens parentum, seu consanguineorum iussu consentium praestat ei nubendo, cum quo est tractatus parentum

initus, circa quod est text. singularis & elegans in l. miles, 1. §. quarebatur, 7. ad l. l. de adulter. & facit text. in l. Praefectus, 63. de ritu nupt. l. fin. de leg. 1. l. 2. §. per contrarium, 2. de his, quae ut indign. & tradita per Petr. Barbofam in l. si cum dotem, §. fin. ex n. 2. cū seqq.

43 solut. mari. ¶ Tum quia debet sequi votum parentum in viri sui electione, quia praesumuntur melius scire virorum mores, & qualitates generis, & sanguinis, ex P. Thom. Sancio de matrim. lib. 4. disp. 13. Valer. Reginald. in praxi fori panit. lib. 3. n. 34. P. Anton. Ferdin. à Corduba in instruct. confessor. 3. part. praeccepto

44 4. n. 23. fol. mibi 244. ¶ Tum quia foemina iustam excusationis causam ostendere possunt circa virorum qualitates inuestigandas ex text. in l. fin. §. fin. qui petant tutores, l. 50. §. 1. tit. 14. part. 5. plura cumulat Molina de primog. lib. 2. cap. 13. num. 33. Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. casu 182. n. 72. & casu 357. n. 20. Ant. Gabr. lib. 6. comm. opin. tit. de legitimat. conclus. 4. n. 1. cum seqq. Sfortia Oddo de integritate rest. 2. part. quaest. 81. art. 1. num. 15. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 3. num. 220. Mantica de tacit. & amb. lib. 3. tit. 10. num. 11. Castillo controu. 4. cap. 15. n. 56. vers. Quod si dixerit Velasco de privileg. pauper. 2. part. quaestione 54. num. 17. in fin. Petr. Surd. decis. 62. a. n. 38. cum seqq. Zephal. consil. 133. num. 40. lib. 1. & consil. 312. num. 120. lib. 3. Parif. consil. 57. per totum, lib. 4.

45 Quod verum intelligo nisi parentes & consanguinei dolose, aut scienter ad fraudanda testatoris iussa, & dispensationem hac fuerint vsi cautela in collocanda puella matrimonio cum notorie descendente à Iudaeis, seu Mauris, ¶ Tum quia expediens non erit, quod hoc colore testatoris dispositio fraudetur, nec probus iudex hoc debet permittere, vt optimè considerat Pelaez in d. 9. §. 1. ante num. 399.

47 ¶ Tum etiam quia non est nouū, quod dolus parentum, & consanguineorum filii, & consanguineis noceat, l. si creditoribus 5. in fin. C. de seruo pignori dato manum. l. filios 4. Cod. de reuocand. his qua in fraud. Auth. de inueiur. a moriente praest. in princip. collat. 5. animaduertit Padilla in l. rrausfacione, n. 1. C. de transact. ¶ circa quod plurimum versari iudicis arbitrium, rectè voluerunt Pelaez, & Menochius in locis superius relatis, vide quae dicam circa simile dubium infra sub n. 108. vers. Amplia secundò.

49 Ampliatur quintò, vt procedant effectus huius prohibitionis, dum grauitas à fundatore, vt contrahat cum pura, & immaculata, semel in vxotem ducit eam, quae maculam habet, licet illa postea ante copulam decedat, tum quia indignam ducendo contra praecceptum fecit quantum in se fuit, & amittere praelegatum debet, bene probat Gracian. discept. forens. 1. tom. c. 5. n. 39. ¶ Tum quia testator prohibens nuptias, & prohibere sponsalia censetur, l. tutor. 1. §. ibi, scias tamen, quod de nuptiis tractamus, & ad sponsalia pertinere, de sponsal. text. celebris ad propositum in l. vxor. 1. §. dñi Seneri 3. ad leg. Tul. de adulter. ¶ Tum quia per ipsum non stetit consummare, l. qui ea mente 65. de furtis, l. iure ciuili 24. de cond. & demon. l. iure 161. de reg. iur. faciunt adducta per Gracian. Marchia decis. 35. n. 10. & licet paratus ad criminis actum perficiendum poenitentia ductus ante consummationem, & perfectionem se abstineat, poenas euadat, secundum, l. qui falsam. 19. ad l. Corn. de fals. secus tamen est, dum crimen consummatum non fuit ex accidenti prater voluntatem superuenientem, quo inuitus, & non sponte à delinquendo cessauit, quia tunc poenas non effugit, ex celebri distinctione glossae in d. l. qui ea mente 65. verb. desit, de furti. & allegatis à Prosp. Farin. 4. to. q. 124. n. 150. cum seqq. pluribus, & refert Alphons. Narbona in l. 29. glossa 3. n. 50. tit. 7. lib. 1. re-

cop. pag. 76. ¶ Tum quia actum perfectum effecit, cum nuptiae ex solo consensu perficiantur, quod sufficit, l. nuptias 10. de reg. iur. l. cui fuerit 15. de condit. & dem. Ioan. Guttier. lib. 1. can. q. 17. n. 21. cum seqq. & Iacob. Menoch. lib. 4. praesumpt. 81. n. 15. & est indubitanum & commune. ¶ Tum quia conditio adimpleta semel fuit, quo amplius non requiritur, l. si quis heredem 7. C. de inst. & subst. vbi communitè DD. & And. Tiraquel. in l. boues. §. hoc sermone, n. 101. & seq. de verb. sign. tenet Pelaez citato loco 1. part. q. 50. num. 96. ¶ Tum etiam, quia cum contraxerit contra praeccepta testatoris, non est dubium, nisi quod incidit in poenam, quae postea ex accidenti euentu non debet tolli, ex traditis per Bart. & DD. in d. l. qui ea mente, de furtis. ¶ Tum etiam, quia si effectus non sequitur esse possit causa excusationis, sequeretur, quod etiam consummato matrimonio, & coniugio diu manente, & filiis ex eo susceptis, sed tamen defunctis, eandem excusationem haberet grauitas, cum eadem tunc interueniat ratio, quod absurdum esse, nemo inficiabitur, vt ex pluribus probare videtur Pelaez citato loco 1. part. quaest. 39. a. num. 1. & in specie nostra probat in d. quaest. 52. a. num. 374. cum seqq. ¶ Tum denique, quia licet matrimonium contrahere prohibitis sponsalia contrahendo poenam non mereatur, ex Marfil. in l. is qui cum teo, num. 39. C. de fals. Decius conf. 256. incipit. In causa inquisitionis. Per Roic. decis. Lituanens. 3. num. 28. Intelligendum tamen est in sponsalibus de futuro, non verò de praesenti, quae verum conficiunt matrimonium, vt nos loquimur, & communis tenet, ex Ang. in l. si adulterium cum incestu, §. incestum, num. 6. vers. Ideo autem dixi, ad l. l. de adulter. Bermond. de public. concub. Rub. de incestu, num. 34. in fine, adductis à Farin. 4. tomo quaest. 149. num. 197. & post eos Alphons. Narbona in l. 29. gloss. 1. num. 51. tit. 7. lib. 1. recop. pag. 76. col. m. 2. & conducunt tradita per Cobbarr. de sponsal. 2. part. cap. 1. in initio num. 3. & 4. Cald. Pereira in l. si curatorem, verb. lesis, num. 128. C. de in integr. restitut. Io. Guttier. de iuram. confirm. 1. part. cap. 51. num. 2. Fontanella de pact. nuptial. claus. 5. part. 10. num. 34. & 35. plures apud Emman. Barbof. remiss. ad ordin. Lusit. lib. 5. tit. 22. n. 1. pag. 280. Matienç. in l. fin. gloss. 6. n. 1. tit. 2. lib. 5. recop. quidquid distinguar P. Th. Sancius de matrimonio lib. 1. disp. 1. num. 3. ¶ Et confirmatur, quia etiam in materia odiosa & poenali sub vxoris nomine sponsa etiam continetur, ex l. 2. tit. 15. lib. 8. ordin. & l. 81. Tauri, quae est, l. 4. tit. 20. lib. 8. recop. Petr. Pochi. de testam. coniug. lib. 4. cap. 11. à princip. Boër. decis. 22. num. 48. quos refert & sequitur Franc. Molina de ritu nuptiar. lib. 3. quaestione 6. num. 47. & generaliter tenent. Pereira num. 117. & 128. P. Thom. Sancius num. 2. locis citatis. Andr. Tiraq. de leg. conuub. gloss. 2. num. 1. & 18. cum seqq. & n. 25. Didac. Perez in l. vers. item apud, & vers. quareo vtrum, tit. 1. lib. 5. ord. Cardin. Tusch. lit. V. conclus. 385. num. 1. tom. 8. ¶ Et licet communis omnium, & vera sit opinio, quod beneficiatus, qui matrimonium contrahit etiam nondum sequuta copula amittat beneficium ipso iure, vt patet ex pluribus congestis ab August. Barbofa de officio Episcopi, 3. part. allegat. 57. num. 202. & 204. col. m. mibi 266. tamen non ita procedit in eo, qui sponsalia de futuro contrahit ex allegatis à Farinac. 1. part. fragm. lit. C. verb. Clericus, num. 332. P. Thom. Sancius de matrim. lib. 7. disp. 42. num. 1. Nicol. Garcia de benef. 1. part. cap. 9. num. 19 & 20. & nouissimè Ricciol. de iure person. lib. seprimo cap. 4. per totum. Ex quibus sequitur quod haec ampliatio tantum habet locum in eo, qui contraxit sponsalia de praesenti, non verò in eo, qui de futuro sponsam accepit, ex proximè dictis.

58 Sed haec opinio non procedit absque aliqua difficultate, tum quia actus executioni mandatus ex quo effectus non fuit sequutus poenam non meretur, ex gloss. in verbis. eo ipso, vbi Dominie. numero 9. in cap. auaritia, de elect. Gregor. Lop. in l. 51. tit. 13. part. 5. verbo, casando ¶ Tum quia poterit postea dignè contrahere, quod inspicendum est, non verò, actus praecedens sine consententia, ex celebri text. in l. haec conditio. 10. in princip. de condit. & demonstr. Bald. in leg. inuitus C. de procurat. And. Tiraquel. lib. 1. de retract. §. 8. gloss. 7. num. 7. pag.

60 44. ¶ Tum quia deficit turpitudò, quam vitare testator voluit, & poena deficere debet, quae locum non habet in incepta, seu procurata, sed in efficaciter consummata; l. 3. §. hac verba. Quod quisque Iuris, Bart. in l. vlt. de condit. sine causa. Ripa in Rub. num. 9. & 10. de secund. nupt. Gregor. in d. verbo, casando, & verè deficit praecipua ratio fundatoris, qui idè hoc grauenam imposuit, vt sua familia ab omni labe maneat intacta, quod non immutatur ex matrimonio incepto, sed ex perfecto & consummato, & idè poena obtinere non debet, ex vulgatis, tum denique quia verè non dicitur duxisse vxorem nisi post nuptialem benedictionem, & carnalem copulam, textus est in capit. ex publico, 7. de contestat. coniug. & in leg. 2. ibi o de vtra que aya auido que fuese velada, tit. 18. part. 3. Cobbarr. de matrim. 1. part. capit. 1. numero 4. cum seqq. & quod sponsalia de praesenti non sufficiant sine copula ad puniendam mulierem contrahentem secundas nuptias, probant Ripa in Rub. numero 15. de secund. nupt. Ioan. à Garronibus in leg. 1. numero 8. C. eod. tit. quos refert Pelaez de maiorat. 1. part. quaestione 39. numero 74. & seqq. ¶ Ex quibus haec vltima opinio videtur aequior, altera quidem in iuris rigore, & vrgentiori ratione vterior, hanc autem libenter ego admitterem in minore contrahente cum praeccepti impositi inobedientia ex aequitate ratione minoris aetatis, in adultis verò à prima non recederem.

62 Ampliatur sextò, vt etiam locum habeat priuationis poena, dum matrimonium contractum aduersus praecceptum fundatoris nullum extet aliqua ex legitima causa, ¶ Tum quia ad infamiam ex matrimonio prohibito irrogandam factum etiam nullum sufficit, l. quid ergo, 13. §. cum autem, 5. de his, qui not. infam. cap. mper. 4. de bigamis, Gracian. discept. forens. 1. tom. cap. 5. num. 38. sicut contrahens nulliter cum consanguinea poenas non euadit ex Bart. & Iass. num. 22. in l. vbi pultum, C. de transact. & alij apud eundem

64 Gracian. citato loco cap. 36. ex num. 61. cum seqq. ¶ Tum quia solae animi destinationi attenditur in similibus ex l. cum qui duas, 16. in princip. C. ad l. l. de adulter. l. heredibus, 77. in fin. ad S. C. Trebel. Bart. in l. non dubium, num. 20. vbi etiam Fulg. C. de legibus, tum quia non debet esse melioris conditionis, qui illegitimè matrimonium contrahit, quam qui licitè, Io. Andr. & DD. communitè in cap. Ioannes, de cleric. coniug. Abb. in cap. 1. num. 2. eod. tit. Iasson. in l. vbi pultum, num. 24. C. de transact. Cobbarr. n. 4. 2. part. cap. 6. §. 3. Gracian. vbi supra num. 39. in fin. Gig. de person. 9. §. 4. n. 1. ¶ Tum quia ex actu nullo incurritur poena à testatore imposita ex Sim. de Pretis lib. 7. de interpret. defunct. vol. in sol. 2. dubij n. 52. cū seqq. Phil. Corn. conf. 243. lib. 3. Aretin. conf. 18. tum denique quia hoc aperte videtur probari in d. l. 3. ibi, Aunq se digay a lege, quod el dicho matrimonio fue ninguno, tit. 20. lib. 8. recop.

66 At contrarium verius puto, tum quia matrimonij contractus, ex iusta causa nullus, verè matrimonium

dici non potest, ex pluribus à me congestis infra 2. part. q. 4. art. 4. §. 2. limitat. 2. ex n. 36. cum seqq. ¶ Tum quia actus nullus poenam non meretur, vt est apud oianes receptum, & notant DD. in l. vbi pultum, 40. C. de transact. per l. si quis legatum 6. ad l. Corn. de fals. And. Tiraq. in leg. conuub. gloss. 8. n. 207. & de retract. lignag. §. 26. glossa 2. n. 11. Mariçgo in l. 1. gl. 7. n. 5. & in l. 6. gloss. 1. num. 1. tit. 1. lib. 5. recop. Acebed. in d. l. n. 48. plura congerit Narbona in l. 30. gloss. 5. n. 11. & seqq. tit. 6. lib. 1. recop. pag. mibi 63. Nicol. Garcia de benef. 1. part. cap. 8. num. 15. ¶ Et idè iudex propter sententiam nullam licem suam non facit, ex l. 1. §. 1. vbi Ang. Alex. & Bald. n. 3. Quod quisque iuris, gloss. in l. fin. in princip. de extraord. cognit. Nauarr. in cap. cum contingat remedi. 3. n. 3. de rescript. Mellia in l. Tolet. 2. part. fundam. 5. num. 35. & seqq. Felin. in cap. tua nos, n. 6. de iniuria, ¶ Et si mulier sine licentia mariti triticum extra taxam legis vendat quia venditio nulla, legis non subiacet poenis, secundum Auendan. resposat. 33. in fin. docet Narbona in d. gloss. 5. num. 17. ¶ Tum denique quia matrimonium nullum contrahens non amittit beneficia ecclesiastica quae habet, ex Cardinal. in Clement. gratia, de rescript. tradit Rebuff. de nominat. quaest. fin. num. 14. pag. 266. ¶ quod intelligendum non puto, dum nullitas insurgit ab impedimento extra facto, & voluntate beneficiati, vt si consanguinitas interueniat, quam ipse ignorabat, aut si sponsa religionem ingrediat, aut si nullitas proveniat ex defectu consensus ipsius mulieris, quia vi vel metu coacta, liberè contrahente beneficiato, aliudve simile involuntarium impedimentum, quia tunc ipse de se fecit, quantum potuit, vt validum existeret matrimonium, ex quo veniam non meretur, ex distinctione superius tradita num. 49. cum seqq. & quia directè actum fecit beneficio, & clericatu contrarium, quo proprio facto beneficio renunciaffe videtur. Secus verò si ex defectu consensus beneficiati, quia non sanæ mentis, aut vi, vel metu contraxit, vel si cum consanguinea, cuius sciebat impedimentum, vel si ex defectu formae, quam adhibere, erat in eius potestate, vel consensus foeminae, quia furiosa vel mente capta, cum idem sit, ac contrahere cum imagine, pictura, vel dormiente, seu alia ex causa potestatiua eiusdem nullitas proneniat, siue ratione minoris aetatis, cui semper venia indulgetur, quia his, & similibus speciebus scienter actum nullum conficere voluit, & sic non contrarium clericatu, nec beneficio, nec dici potest suo facto illud amississe, provt in eo videri loquuntur Nicol. Garcia de benef. 1. part. capit. 8. a. num. 4. P. Th. Sancius de matrim. lib. 3. disp. 2. num. 3. & lib. 7. disp. 43. num. 5. cum seqq. Farinac. 1. part. fragm. lit. C. verb. Clericus, num. 328. August. Barbofa de offic. Episcopi. 3. part. allegat. 57. n. 207. Gracian. discept. forens. 1. tom. cap. 5. num. 39. & per plures ab eis allegatis. Quamuis contrarium velle videatur Zaball. com. q. 147. n. 4. vers. sed contraria. ¶ Et nulliter contrahens matrimonium contrahere aliud non impeditur, cap. significauit. 2. de eo, qui duxit in matrim. quam pol. per adulter. Marc. Ant. Cuchus in l. maiorum lib. 5. tit. 12. num. 8. vt vtrumque refert Pelaez in d. qu. 51. n. 784. & seq. vbi cū hac opinione residere videtur, quae vterior & tenenda est, de quo dubio latissimè agit Ricc. de iure person. lib. 7. c. 2. per totum.

Nec obstat dist. l. 4. recop. qua est, 81. Tauri, quae continet casum specialem, quo mulier, siue sponsa iniuriata marito, seu sponso intulit, quae locum etiam habet, dum matrimonium, seu sponsalia nulla existunt, & idè etiam eius poena, quare huc adduci non valet, nec quidem caetera allegata iura.

Atque ita nullitate matrimonij prouenientia causa voluntaria ipsius grauari, aut quam a principio prauidit, & nihilominus contraxit. cum actum nullum aperte conficere uoluisset indignus ad obtinendum maioratum non redditur, secus uero si a causa in initio incognita, aut contra uel praeter ipsius uoluntatem, ut dixi,

- 74 Secundò testator, seu fundator in limine suae fundationis grauate poterit successores, ut matrimonij contrahant cum foeminis certae agnationis, seu familiae, & quidem cum certa foemina determinate,
- 75 + tum quia rei suae adicere potest, & uoluerit conditiones, quas si seruent uocari capient bona, sin uero non, omnia amittent ex uulgatis iuribus, in l. in conditionibus 19. l. pater, 101. de condit. & demonstr. l. non aliter, 69. de leg. 3. l. 17. Tauri, & alia penes Christoph. de Paz de tenuta, 1. part. cap. 36. ex num. 2. uers. conditiones, & num. seqq. 1. dixi supra in princip. huius §. + tum quia et si matrimonia libera esse debeant, tamen praemij spe poterit quis ad ea allici, & inuitari text. in l. Titio 71. §. 1. l. Titio, 96. §. fin. de cond. & dem. l. fin. de statu liber. P. Thom. Sancius de matrim. lib. 1. quast. 33. num. 6. & 7. Gracian. discept. forens. 2. tom. cap. 209. num. 24. & 25. Marc. Anton. Genuens. pract. Eccles. q. 738. num. 2. Bonacin. 3. de contract. quast. 1. punct. 4. num. 10. uers. Hunc sequitur primò Pe-
- 77 laez in d. quast. 51. num. 3. + tum quia conditio, si nupserit, iure approbata est in l. cum ita, 63. de cond. & dem. & de iure regio, in l. 4. ibi, si casare con tal ome, l. 2. ibi, si casare con tal muger, tit. 9. part. 6. & ex pluribus congestis per Mantica de coniect. vlt. vol. lib. 1. tit. 14. num. 1. & P. Thom. Sancio citato in loco per Gracian. discept. 5. tom. cap. 963. ex num. 1. Bonacin. loco citato Mol. de primog. 2. c. ap. 13. nu. 28. ubi Additionat. plures congerit, praecipue Castillo 5. controuers. cap. 128. Basl. de Leon 3. de matrim. cap. 6. n. 8. Fontanella de pact. nupt. tom. 2. claus. 6. gl. 3. §. n.
- 78 + Tum denique, quia sicut potest testator praecipere, quòd sua bona ad certas ueniant personas: ita similiter, ut ad eas non uadât per matrimonium cù eis à suis haeredibus & successoribus intum; & idèd poterit assignare quosdam, cum quibus contrahere possint, ut ad illas sua perueniant bona, non ad alias, secundum text. in l. codicillis, 89. alias, l. Lucius, 88. §. Secuola codicillis, d. l. 2. cum similibus, ita tenent & plures, quos referunt Pelaez de maiorat. 1. p. q. 50. ex n. 1. & P. Th. Sancius in citato loco. Immo ita grauatim statim adimplere tenentur, & si semel renuat, licet postea poeniteat, nihilominus bonis carebit, ex Paul. in l. 1. num. 4. C. de insti. & subst. & bene intellexit Gracian. discept. forens. tom. 1. capit. 137. numero 2. 9. & 10.

- 79 Ampliatur primò, ut procedat etiam, si fundator conditionem adiciat, quòd successor teneatur in matrimonium eam ducere, quae ex turpi progenie aut uilibus parentibus, aut ex descendenti- bus à Iudaeis, Sarracenis, seu haereticis orta sit, tum ex dictis, quae omnia locum habere in hac uidentur specie, + tum quia non ducendo nomina- ram, se inhabilem reddit ad successionem maio- ratus, seu uinculi, ex l. filiusfam. 114. §. Dini, de leg. 1. l. peto, 69. §. fratre herede, 3. de leg. 2. l. pater, 38. §. Iulius, Agrippa, 4. de leg. 1. Quintilia. Mandol. in proemio glossa, facultat. fol. 3. colum. 3. uers. scul. praepo, Hieron. Gracian. consil. 66. lib. 2. tum etiam quia cum hoc onere maioratum capere debet, aut illum amittere, ex adductis per Cob- barr. in Epitome de sponsalib. 2. part. cap. 3. §. 3. num. 7. cui adde Decium in l. vlt. notab. 3. de insti- tut. s. l. uia nuptial. lib. 2. numero 28. pag. mihi, 142.

Roland. de lucro dotis, quastion. 31. numero 9. Man- tica de coniectur. lib. 1. titul. 18. numero 2. & 4. Molina de primogen. lib. 2. capit. 13. numero 28. + tum quia pro praepo parris, & grauiamine ab eo posito (si à patre institutio fiat) praesumen- dum & semper itandum est, leg. nec in ea 12. §. fin. ad l. Inl. de adulter. l. 7. tit. 18. part. 4. facit in ratione sui, l. 27. Tauri, + tum denique, quia si- cut ualeat conditio contrahendi matrimonium cum stuprata, ex Mantica de coniectur. vlt. vol. lib. 1. tit. 12. numero 27. & 30. & docet contra Carol. Riuiu. Pelaez de maiorat. 1. p. q. 100. n. 11. ualere etiam debet conditio contrahendi cum maculata.

At contrarium uerius conuicio, immò quòd reie- cta simili conditione grauiatus, quam maluerit, duc- cat, & maioratum, seu uinculum impune retineat, + tum quia haec est conditio turpis aduersus san- guinem nobilem, & prospiam immaculatam, & reicienda uenit, ex l. conditiones, 9. l. conditiones, 14. de condit. insti. leg. 32. titul. 9. part. 6. & aliis adductis ab Anton. Peregrin. de fideicam. art. 111. num. 116. in fin. alias iure non ualere, praerogatum, uelut relictum cum contumelia legatarij, ut in l. 3. ubi gl. uerb. ad ignominiam. C. quem ad in testam. aper. l. tur- pia de leg. 1. l. quoties, 9. §. si quis nomen, ubi gloss. uerb. contumelia, de haered. insti. Gracian. discept. forens. tom. 2. cap. 214. num. 62. + tum quia conditio, quae existima- tionem laedit impossibilis in iure indicatur, elegans & singularis text. in l. in eadem 10. ex quib. caus. ma- ior. l. filius, 15. in fin. de condit. insti. l. nepos Proculo, 125. circa fin. de uerb. sign. Chaffan. in Catalogo lib. 1. con- sid. 2. num. 4. Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 20. num. 6. cum duobus seqq. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. non omitto num. 7. Menoch. consil. 202. num. 1. cum seqq. Gerard. de Petra Sancta sing. 82. per totum, lib. 4. Ol- drad. conf. 93. num. 4. in fin. & num. 5. & conf. 16. Thema tale est, num. 2. + ubi plura iura adducit, quae uero nullam iure parit obligationem, l. mulier, 20. de condition. insti. l. obuiuit. 3. de condit. & de- monstr. l. 3. tit. 4. part. 6. cum similibus, nec uitis nobi- libus, & honoratis facile est eius implementum, & sic eam reicere iure permillum, tradit plura Ant. Pichard, in §. impossibilis num. 14. insti. de haered. insti. & probat. l. 3. ibi, & generalmente son llamadas impossi- biles segun derecho todas las condiciones, que son contra honestidad de aquel a quien se puestas contra buenas costumbres, o contra obras de piedad, contra derecho na- turah. tit. 4. part. 6. + tum quia licet ex taciturnitate praesumatur consensus filiae, quam pater sponso tra- dere uult, ex cap. fin. de desponsat. Impuber. & tenent communiter DD. relati à Bonac. de matrim. q. 1. pun. 1. n. 11. ad 1. obiect. non habet haec praesumptio locum, cum indignum genere, aut moribus ei pater eligit, nec filia obedire tenetur ut in textu in l. sed quo, 12. de sponsalibus, & ex Corduba, Velarmino, Salon, & aliis probat P. Thom. Sancius de matrim. lib. 4. disp. 23. num. 8. uers. uel si pater indigno + tum quia ignominiosam ducere uxorem dedecorum est filiis, parentibus, & uniuerso generi, ad quod obstringi non debet, ex singulari text. in l. non tan- tum, 3. §. si emancipatus, 5. de boior. poss. contra tab. & l. 32. ibi, o contra susama, o deshonorra de los parientes del, no deberse guardado tal mandamiento, tit. 9. part. 6. Gracian. 5. tom. 1. cap. 62. num. 4. & admissa semel ma- cula uniuersam progeniem ita infecti, ut deleri pos- stea nunquam ualeat, ut pluries dixi, & probat ex l. fin. de statu liber. Pelaez 1. par. de maiorat. q. 50. num. 92. optimè Fontanel. de pact. nupt. claus. 5. gl. 1. p. 1. ex num. 103. Et quidem iure aequiparatur indigno nubere, & turpem vitam agere, P. Reb. ae obligat. insti. 2. part. lib. 2. quast. 14. sect. 2. numero 16. uers. Quod si obiecta, Card.

- Card. Tusch. lit. E. concl. 577. num. 14. tom. 3. Rimin. lun. conf. 133. num. 17. Aluarez de Velasco qui hos referet de priuileg. pauper. 1. part. quast. 17. num. 10. Indigna quidem dicitur, non solum quae turpis est in se, sed etiam quae est de genere inaequali, familia, seu nobilitate, ex Bar. in l. si rogatus, & de man. vindic. Io. Andr. inc. super eodem, el. 2. de test. Gracian. discept. for. 5. tom. cap. 863. num. 14. & 15. Fontanella ex d. n. 103. cum seqq. + Tum quia iustus, ut cum indigna con- trahatur non magis obligat, quam generalis nu- trium prohibitio, quae inefficax omnino est, text. est, in l. cum ita legatum 63. §. uideamus, de condit. & dem. + tum quia turpis conuersatio coniugis, quam plerumque habent descendentes à maculatis, ut pluries probaui, sufficiens causa est recusandi pro- missas nuptias, text. in l. mulier. 5. §. his illud quoque, 1. C. de sponsal. Anton. Cucus lib. 3. insti. maior. rit. 10.
- 89 sub num. 63. + Tum etiam quia turpis persona ea di- citur, ut eius coniugium recusari iuste ualeat, quae talis est secundum regionis consuetudinem ex l. & si quis, 14. haec actio, de relig. & sumptibus funer. + ut in nostra Hispania sunt omnes à Iudaeis & Mauris descendentes, ut pluries probaui, & animaduertunt Alphons. à Castro de iusta haer. puni. lib. 1. cap. 7. uers. Fator, y amen, Simanc. de Carhol. insti. tit. 35. nu. 5. Ignac. del Villar in s. l. uia resp. 12. sub num. 35. uers. Intellige. Auendan. de mandat. Reg. lib. 1. cap. 19. n. 20. Fontanella num. 97. citato loco, & claus. 6. gl. 3. part.
- 92 si quis, 14. haec actio, de relig. & sumptibus funer. + tum quia conditio, qua macula in sanguine contra- hitur, turpis & contra bonos mores recte iudicatur, & licet, atque impudè spernitur, l. reprehendenda §. C. de insti. & subst. Card. in cap. xanta quast. 16. Qui filij sint leg Socin. lun. conf. 52. num. 6. lib. 1. Quam opinionem sequitur pluribus relati Pelaez de maiorat. 1. part. in d. quast. 50. à num. 1. cum seqq. pluribus, & plura ad propositum cumulat & de grauo contrahere cum descendente à Iudaeis, & Mauris speciatim agit à num. 91. cum seqq. & sequitur P. Thom. Sancius de ma- trim. lib. 1. disp. 33. num. 11. ubi num. seq. cum Costa & Tello limitat in uisua, de qua limitatione, licet plurimum dubitem, cum similis conditio quoad omnes pro non facta habeatur, nunc tamen non disputo, conuenit etiam Mantica de coniect. vlt. vol. lib. 1. cap. 18. num. 5. dicens similem conditionem reici, si honestè nubere non possit, per l. cum ita le- gitatum, 63. §. 1. de condit. & dem. l. 2. ubi Paul. Castronf. C. de condit. insti. & per Socin. in l. quoties num. 1. de con- dit. & demonstr. Cur. lun. conf. 81. num. 8. & plures apud Gracian. tom. 5. discept. for. cap. 863. per totum, Io. Lup. in cap. per uestras, notab. 1. §. quod habet concurrere num. 4. & 12. de don. inter. Surd. de alim. tit. 1. 96. num. 21. Mantica de tac. & amb. 2. tom. lib. 1. tit. 45. num. 25. & nouissime aliis relatis, Velasco de priuileg. pauper. 2. p. quast. 64. ex n. 12. & seqq.
- 94 Ex quibus confirmatur egregia opinio D. Io. Guttier. lib. 1. can. 20. à num. 9. cum seqq. usque ad n. 23. uolentis quòd licet pater regulariter loquendo non possit matrimonia filioru impedire, & si faciat, poterit iudex ordinarius eos coniungere, spretis Concilij Tridentini denunciationibus, tamen si fi- lius ignominiosam ducat uxorem, licet poterit im- pediri à patre, & ordinarius non licet licentiam praestabit, ut contrahat omissis denunciationibus, + quia pater iustam causam habet, & rectum est im- pedimentum eius, non comprehensum in Concilij Tridentini dispositione, quae tantum procedit, dum iniuste impediuntur nuptiae, & sine legitima causa, ut pluitibus probat Guttier. ibidem, & contrariis sa- tisfacit à num. 24. cum seqq. quae rationalis, & iusta est opinio, quam sequendam omnibus Iudicibus
- 96 Ecclesiasticis consulo, quia pater honorem suum, &

Prima Pars.

suae progeniei iuste & naturali equitate suadente defendit, & pro uiribus iuuandus est à iudicibus, quam etiam tueretur Enriquez de matrim. lib. 11. c. 6. num. 5. Did. Perez in l. 1. tit. 15. lib. 8. ord. Segura 2. part. direct. Iudic. 16. ex num. 8. cum seqq. Menoch. conf. 69. à num. 29. vol. 1. P. Thom. Sancius de matrim. lib. 3. disp. 9. sub num. 10. Filiuc. 1. tom. tract. 10. cap. 4. num. 126. + Sicut econtra dum pater, aut tutores uolunt, ut uirgo indigno nubat iustam praestant causam dispensandi in denunciationibus ut cum digno con- trahat, secundum Spin. de testam. gloss. 15. num. 31. Segura 2. part. Directori, d. cap. 16. num. 15. Fr. Em- man. Roderic. in sim. 1. tom. cap. 217. num. 2. con- clus. 1. in 2. editione. P. Thom. Sancius in d. disp. 9. nom. 13. + Et licet filius patri non subiiciatur, nec obedire ei teneatur in his, quae ad uitam pertinent statum, uelut ingressus religionis, & contractus ma- trimonij, tamen dum indignam in uxorem ducit, cuius qualitates plurimum dedecoris, & infamiae proli sunt allaturae, patri renuenti obedire tenetur, alias mortaliter peccabit, secundum P. Thom. Sancio de matrim. lib. 4. disp. 23. sub num. 9. Io. Guttier. eod. tractat. cap. 79. num. 16. qui alios plures adducunt, & Mart. Bonacin. de matrim. quast. 4. punct. 17. num. 18. + & cum descendentes à Iudaeis, & Mauris illius respec- tu, qui puri sanguinis est, sit communiter indigna reputata, ut dixi pluries, & superius num. 92. Et de- cium fuit in Senatu Siciliae apud Mastrillum deoif. 163. num. 24. & per Senatum Sebastian. in allegat. desin. 2. lib. 5. tit. 2. de nuptiis, pro ut refert Fontanella d. num. 103. iustissima ex causa habebit in ealocum praedi- cta opinio. + Et quòd filia ignominiosa, & indig- no nubens possit à patre exheredari probant relati à Cobbart. in Epitome de sponsalib. 2. part. cap. 3. §. 8. num. 7. Pelaez de maiorat. d. quast. 50. num. 84. qui non meminere de textu ad hoc expresso in l. no tantum, 3. §. si emancipatus, 5. ibi, cum possit aius iure suo uiti, eumque exheredare, iunctis uerbis praecedentibus, de bon. poss. contra tab. + Licet hodierno die, de hac exhere- dationis causa per plurimum sit dubitandum, cum comprehensa non sit, in Auth. Ut cum de appellat. cognos. §. Aliud quoque capitulum, collat. 8. & idèd con- trarium uoluit Io. Guttier. d. lib. 1. can. 20. sub nu. 20. + ubi uult; quòd tantum pater eum priuare poterit à tertio, & quinto, in quo aliis filiis potest consti- tuere meliorationem, non uero in sua legitima, quod sequendum firmiter teneo, cum P. Thom. Sancio & pluribus ab eo allegatis de matrim. lib. 4. disp. 24. num. 3. & 5. & ab Emman. Barbofa remiss. ad ord. Lusit. lib. 4. tit. 88. §. 1. num. 1. pag. 186. & cum Mart. Bonacina in 4. decalogi praepo. disp. 6. quast. vn. punct. 6. §. 3. num. 9. pag. mihi, 271. & quòd pater pos- sit denegare dotem filiae nubenti indigno uoluerunt Praeposit. in cap. 1. de sponsal. Ripa in l. 1. n. 59. sol. ma- trim. Iul. Clar. pract. crim. quast. 82. Marc. Anton. Ge- nuens. pract. Eccles. quast. 738. & aliis penes Mart. Bo- nacin. in 4. praepo. decalogi disp. 6. quast. vn. punct. 6. §. 2. num. 1. uers. implia quarto, & num. 2. Filiuc. 1. tom. tract. 10. cap. 4. num. 133. & seq. licet hi contrarium uerius ostendant, maximè dum non habet ex quo se possit alere, quia tunc tantum praestare ei pater debet quantum ad alimenta sufficiat, secus si habeat unde se possit alere, uideantur allegati per Emman. Bar- bol. citato loco, n. 16.

Quae omnia intelligenda puto, cum grauatus puri, & immaculati sanguinis est, qui nullo modo constringi poterit ad se, & suam maculandum pro- geniem, nec idèd ad maioratum, nec uinculum auitendum ex simili turpi non adimpleta conditio- ne secundum supra dicta. Si uero impuri sanguinis est, in eo uideri, nullam potest excusationem in- tendere

104 tendere ad non contrahendum, ¶ tum quia non tēdē excusat similem maculam contrahere, quam iam radicaliter in se habet, arg. *l. eum qui*, 14. §. *Iulianus*, 1. de *furtis*, & expendi potest elegans text. in *l. cum mulier*, 47. *sol. matrim.* & text. in *l. ex factis*, 17. §. *si quis rogatus*, el. 1. ad S. C. *Trebel. l. cum pater*, 77. §. *volo*, 13. *l. Lucius*, 88. §. *Dame*, & *Pamphilo*, 12. de *leg. 1. l. generaliter*, 6. §. *cum autem*, C. de *inst. & subst. cap. si hereticus*, 26. 2. *quest. 7. Suarez tom. 1. comm. opin. lit. N. pag. 314. & lit. F. verb. Filij naturales*, 2. pag. 288. Simanc. de *Cathol. inst. tit. 64. num. 4. 2. Gracian. reg. 297. num. 1. cum seqq. maxime 14. Dec. in cap. in presentia, num. 125. & seq. de probat. Menoch. lib. 4. *presumpt. 78. num. 34. Mantica de coniect. lib. 1. tit. 9. num. 15. Amaya 1. obseru. 12. num. 31. in fin. ¶ tum quia*, ita expressē probari videtur in *l. arenam*, 11. ibi. *Nisi forte*, & ipse simili conditionis sit, C. de *inoff. testam. vbi. Arenarius*, nec infamia non valet reiicere alium similem sibi, 106 ¶ ibi tenent Bart. Bald. & communiter DD. ¶ tum etiam, quia fratrem, qui turpis est, non habere inofficiosi querelam contra fratris testamentum, in quo est turpis heres institutus, voluit glossa, *verb. infamia. in l. fratres*, 27. C. de *inoff. testam. vbi. Salic. & Iass. num. 6. Ang. in l. 1. de inoff. testam. & facit text. in cap. nihil iniquius 2. 3. 2. *quest. 6. & l. 27. tit. 7. part. 1. l. 2. & 3. tit. 8. l. 1. 2. tit. 17. part. 6. & quæ tradit Angul. in l. 11. gloss. 1. 3. n. 4. & 5. tit. 5. lib. 5. recop. Nec mater luxuriosè viuens filiam propter luxuriam exheredare poterit, vt colligitur ex glossa *verb. professionis, in d. Auth. vt cū de appell. cognosc. §. Aliud quoque Capituli*, Greg. in l. 5. *verb. desheredar. tit. 7. part. 6. & plures apud Emman. Barbof. citato loco num. 14. & apud P. Thom. Sancium d. lib. 4. de *matrim. disput. 2. 4. sub num. 7. vers. Mater autem*, ¶ tum quia, ex labe suæ vxoris non plus grauatur, nec sui filij denigrabuntur, nec maius damnum, nec repulsam patientur, quam ex propria iam contracta macula, cum ex ea exclusi nihilominus maneant ab honoribus puritatis obtinendis, & æquè maculati dicantur ex vna, sicut ex pluribus maculis, vt ex Perezio de Lara de *Capellan. 2. part. cap. 4. num. 73. & Valençuela conf. 90. num. 43. probauit ex alijs rationibus supra hac eadem *quest. §. 2. ex num. 38. cum seqq. quare hunc debere adimplere conditionem, & nuptias cum maculata contrahere, aut maioratum, seu vinculum amittere, verius, & in praxi seruandum suadent, ni fortè macula grauari non ita grauis, aut certa sit, sicut quæ adest in persona postea sub conditione, cum ex grauiori, seu nigriori labe onus iuste timeatur maius, qua specie possunt locum habere, quæ superius pro negatiua concessi.******

108 Amplia secundò, vt etiam procedat, quamuis grauatus aliam ducat ex præcepto parentum, tum quia durum & inhumanum erit ita illudere vltima defunctorum elogia, & causam dare illa irridendi, tum etiam quia similis parentum dolus filijs nocere iure solet, vt dixi supra num. 47. quare ita voluit Pelaez in *d. quest. 50. num. 60. & in foro conscientie Ludouic. Lopez 1. part. instrum. cap. 3. fol. 1037. Fontanel. de *pract. nupt. claus. 6. gloss. 3. part. 4. num. 29. & 31. licet contrarium habeamus P. Thom. Sancium de *matrim. lib. 1. disp. 33. num. 13. & quos ipse refert, circa quod, & similia dubia videantur vterque Mol. de *primog. cap. 13. num. 22. & de *inst. 1. tom. tract. 2. disput. 176. idem P. Thom. Sanc. 4. disp. 23. num. 9. Bellarm. de *matrim. cap. 19. propof. 3. Ledelin. eod. *quest. 47. art. 6. dub. 1. Gracian. reg. 83. num. 9. Fontanel. de *pract. nupt. claus. 4. gloss. 2. num. 6. cum seqq. Castillo *controuerf. 4. cap. 2. ex num. 48. cū seqq. pluribus, Philip. Paschal. de *virib. patr. pot. 2. part. cap. 5. num. 26. & quamuis plures sint prædictæ regulæ de qua supra num. 74. & seqq. ampliationes, & limitationes, nunc eas omitto breui-**********

tatis causa, & quia non plurimum conducunt nostre principali tractatui, & interim videri poterunt penes P. Thom. Sancium in *d. disput. 33. & 34. & apud Pelaez de maiorat. 1. part. d. *quest. 50. & 51. per totas, & apud Fontanel. locis superius citatis.**

Tertiò, potest fundator grauari vocatos, vt certum nomen, & arma ferant, quod adimplere tenebuntur, alias fidei commissio carebit, ex *l. cum filius*, 76. §. *Pater*, 1. de *leg. 2. ibi. Nepoti plus tribuas in honorem nominis mei. Titia. testamento*, 8. §. *Scia*, 2. ibi, & in patria statui cum subscriptione nominis mei, de *Auo & arg. leg. l. hoc iure*, 19. §. *fin. ibi. si iurasses te nomen meum laturum, de *donat. & tenent communiter DD. vt constat ex adductis à Molina de *primog. lib. 2. cap. 14. num. 10. & 25. & Molina Theolog. de *inst. & iure tract. 2. disp. 615. Meneses in *Rub. de *fideicom. num. 5. vers. Quarta ratio, Aluarad. de *coniect. mente lib. 2. cap. 1. §. 1. num. 22. & 31. & seqq. & nouissimè Pelaez de *maiorat. 2. part. *quest. 4. illat. 8. num. 40. & seqq. maxime 74. & 75. in 2. editione, Peregr. de *fideicom. art. 11. num. 121. Valençuela *conf. 90. num. 158. Gracian. *discept. forens. tom. 2. cap. 288. num. 14. & 26. vbi quod concernit honorem & commodum testatoris, & memoriam domus & agnationis eius conseruat, & Perezius de Lara in *compendio cap. 13. num. 23. ¶ Sicut etiam præcipere potest, ne successor maioratus arma, nec nomen certæ familiæ deferat, secundum Andr. Tiraq. in *tract. de nobilit. cap. 6. num. 17. pag. 68. & relictos à Pelaez citato loco n. 52.**************

Quod primò amplia, vt delatio nominis, & armorum continuata debeat esse, tum quia ex eorum natura, & affluetis facere continuationem requirunt, arg. *l. heredes palam*, 12. §. 1. *vers. Sed etsi notam. Qui testam. fac. possint, l. si seruus plurius*, 10. §. *fin. de *leg. 1. ¶ tum etiam quia actus momentaneus non sufficit, vbi continuatio requiritur, l. fin. in *fin. ibi. Qualis est usufructus potest ei acquiri, qui momentaneus esse ostenditur, C. de *bonis qua liber. tenent. Andr. Theaur. *decif. 270. num. 1. cum seqq. Pelaez *num. 322. citato loco, & Perezius de *Lara in *d. cap. 13. num. 25. ¶ Et quidem delatio nominis statim à tempore adeptæ possessionis incipere debet, per *l. mulier 20. §. si quis hereditarium, de *condit. instit. Guido *Papa *decif. 251. armorum verò tempore congruo, & assuetò, sic intelligo Gracian. *discept. forens. cap. 298. à num. 10. Pelaez *num. 50. & Larum. 27. citatis in locis, nisi aliud sit tempus à testatore signatum, quia id adimpleri debet absque aliqua interpellatione, l. fin. C. de *reuo. donat. Io. del *Castillo *lib. 5. *controuerf. cap. 136. num. 79. vers. ex his quidem. per plures cumulat Ricciol. de *iure person. lib. 1. capit. 1. num. 10.*******************

In alijs verò oneribus, & grauaminibus rei natura, & consuetudo, & eiusque vsus inspicere debent, vt ita adimpleantur, sicut est congruum, & vsitatum, ex Thesauro *num. 36. & Lara *numero 26. citatis in locis.**

Ampliatu secundò vt delatio armorum & nominis sine intermissione, & contractu accipiatur successiuo & perpetuo, ex text. in *l. 1. §. hoc interdicto, de *im. actiueque priuati, Anr. Theaur. citato loco n. 24. vbi plures adducit, Pelaez de *maiorat. 4. part. *quest. 21. num. 21. intellige cum distinctione precedentis ampliationis, & prout declarant alij plures penes Gracian. *Marchia *decif. 187. num. 9.******

Ampliatu tertiò, vt non tantum poni possit in conditione nomen & arma paterna, sed etiam materua, vt probant Burg. de Paz *conf. 3. num. 45. cum seqq. & Pelaez citato loco d. illat. 8. num. 45. sicut & poterit filius portare nomen matris, quæ patre nobilior est, ex *cap. Ruimicus, 17. de *testam. docet Lambert.***

ber. de *iure patron. lib. 2. part. 2. art. 4. 3. *quest. princip. num. 3. fol. 150. ¶ licet parum sit honorificum nomen patris deferere, & aliud sumere, ex *Ripa *resp. 131. n. 17. Pelaez citato loco n. 119.****

117 Amplia quartò, quod etsi onus deferendi nomen & arma tantum possit imponi his qui sunt de familia, & agnatione, nisi in eorum defectu, tradit, Nicol. Boerri. *decif. 146. num. 6. tamen verius est, quod etiam extraneis possit imponi, vt tenet Mantica de *coniect. lib. 8. tit. 17. num. 9. Craueta *conf. 830. Pelaez citato loco num. 78. & clausulam testamenti, vbi ita fuit dispositum ad literam refert Lara n. 37. in *fin. citato in loco.****

118 Amplia quintò, quod ex præcepto deferendi nomen & arma præsumitur maioratus erectio, & fœminarum exclusio, secundum Sarmient. in *l. cum ita, §. in *fideicommissi num. 17. de *leg. 3. adducentem pro hoc Guido *decif. 467. ¶ & arguit substitutionem fideicommissariam, non vulgarem, vt tradunt Ancharr. *conf. 27. Bart. Socin. *conf. 12. ad *fin. lib. 1. Tit. Decian. 110 *conf. 4. num. 15. lib. 2. ¶ Intellige tamen, quoad præsumptionem, & coniecturam alijs iunctis, nam ex solo hoc præcepto nec maioratus erectio, nec fœminarum exclusio præsumitur, ex Burg. de Paz in *proam. legum *Tauri num. 111. Molina de *primog. lib. 1. cap. 5. num. 34. & lib. 2. cap. 14. à num. 7. cum *seqq. D. Io. del *Castillo *lib. 5. *controuerf. cap. 136. num. 74. & 75. Lara citato loco num. 33. & 34. Gracian. *discept. forens. 2. tom. cap. 288. num. 27. plures apud addition. Molinae 1. de *maiorat. cap. 5. num. 34.*****************

111 Amplia sextò, vt nec Princeps possit dispensare in hoc grauamine deferendi nomen & arma, vt ex Cobbarr. Molina, & alijs tradit Anton. Theaur. *decif. Pedam. 270. num. 6. relatus à Pelaez citato loco num. 159.*

Amplia septimò, vt omittens deferre nomen & arma non solum priuetur maioratu, aut fideicommissio, vt dixi supra num. 109. sed vt velut prædo restitueri debeat omnes fructus perceptos à die saltem omissionis, ex text. in *l. liberto, 21. §. Lucius, 3. de *ann. leg. l. si heres, 1. 2. de *condit. causa data, tenet Bart. in *l. quibus diebus §. Thermus, col. ult. de *codit. & dem. & alijs relatis Anton. Theaur. *d. *decif. 270. & Peregrin. d. art. 11. sub *num. 121. sicut etiam in omnibus conditionibus honorem respicientibus testatoris seruatur, dum non adimpletur ex *l. liberto, 21. §. Lucius, 3. de *ann. leg. l. si heres 1. 1. de *condit. causa data, Paris. *conf. 15. col. fin. & *conf. 16. num. 52. cum *seqq. Gracian. *Marchia *decif. 187. num. 8. non autem, si in vim modi simile grauamen adiciatur ex P. Mol. de *inst. *disp. 615. num. 3. Pelaez 2. de *maiorat. *quest. 4. illat. 8. ex num. 37. & Vincent. Fufarius de *substitut. *quest. 447. num. 2. & 3. Additio ad Molin. 2. de *primog. cap. 14. num. 23. vers. *Declaratur tertio, & seq.************************

112 Sed nunc limita primò, vt similis conditio non præsumatur nisi expressa fuerit in fundatione, tum quia deficit iussio testatoris, & dispositio legis, Auth. *de non elig. secundo nubent, §. optimus, ¶ tum etiam quia priuatio pœna est, nec inducitur, vbi expressa non est, l. & si quis, 4. §. diuus, 14. de *religio. l. & sumpt. funer. Mol. lib. 3. de *primog. c. 36. & in terminis Lara citato loco n. 31. & seq.***

114 Limita secundò, vbi pœna imposta est per testatorem suum non deferenti nomen, quæ locum non habet, dum morte præuentus non potuit adimplere, ex *reg. l. multa 6. in *princ. & l. Pater, Severinam, 101. de *cond. & dem. tradit Simon de Prettis de *interpret. ult. vol. lib. 4. dubit. 4. num. 34. & 35. cum adductis à Pelaez d. illat. 8. n. 49.****

115 Limita tertiò in minore, qui restitui potest aduersus omisum nomen & arma, tum quia ex qualibet

nociua læsione restituitur, secundum Mol. de *primog. lib. 3. cap. 13. num. 61. Io. Gutierrez. lib. 1. *pract. *quest. 52. num. 4. Capic. *decif. 13. num. 4. Franc. *decif. 439. n. 7. ¶ tum quia restitui potest ex non adimpleta conditione, vt in *l. 3. §. & si heres sit institutus, 8. de *minorib. l. pupillorum, §. C. de *repu. *hered. l. 5. tit. 19. part. 6. D. Io. del *Castillo *lib. 5. de *coniect. ult. vol. cap. 27. num. 3. & 4. Lara supra n. 29. & c. 28. n. 91.************

Limita quartò propter ignorantiam, nam ad implemētum scientia requiritur, vt probatur in *l. 2. in *fine de *condit. & *demonst. Bald. in *l. 1. *quest. 9. C. de *inst. & *subst. Andr. Tiraq. de *retract. §. 35. gloss. 4. num. 15. pag. 715. Zephal. *conf. 312. num. 120. lib. 2. Pelaez citato loco sub *num. 43. & num. 198. in 2. editione. Et idēd interpellationem requiri, vt grauatus priuetur ob omissionem deferendi nomen & arma, ex Mol. de *primog. lib. 2. cap. 14. num. 20. vsque ad 24. tenet Gracian. *discept. for. tom. 4. cap. 798. num. 10. quod verum est, si in vim modi sit grauamen appositum, secus si in vim conditionis, vt bene Matienço in *l. 7. gloss. 1. titul. 7. lib. 5. *recop. P. Mol. *numero 4. citato loco. Fufar. de *substitut. *quest. 447. num. 13. addit. ad Mol. d. num. 23.******************

Limita quintò, vt licet adimplere conditionem grauatus debeat ad obtinendum maioratum, ad deferendum tamen arma testatoris necesse non habet, sua derelinquere, ¶ tum quia coniunctio armorum non tollit effectum præsentum à testatore, Bart. in *l. si *confil. num. 1. de *adop. Bald. in *l. Titia *testatoris, vbi Alexand. num. 6. & Iass. num. 6. de *leg. 1. Felin. in *cap. 2. num. 19. de *probat. Andr. Gail. in *tract. de *Arrest. Imperij cap. 6. num. 26. ¶ tum quia sub simplicibus mixtum 130 continetur, l. si ita scriptum, 13. in *princ. de *lib. & *postib. Aceb. in *l. 23. num. 2. tit. 8. lib. 7. *recop. plura apud Aug. Barbof. *Axiom. 152. per *totum, pag. 97. maxime cum agitur de valore vltimæ voluntatis, l. si ita facta, 14. de *inst. & *subst. ¶ Et sic arma testatoris mixtum cum alijs afferri poterunt, vt mos in nostra est Hispania, & receptum ab eius scriptoribus Per. Barbof. in *l. 5. num. 50. *sol. *matrim. Mol. de *primog. lib. 2. cap. 14. à num. 29. cum *seqq. Pelaez citato loco num. 87. D. Io. del *Castillo d. cap. 136. à num. 77. Valençuela *conf. 69. num. 76. & seq. Lara citato loco num. 35. & seq. Gracian. *discept. forens. tom. 4. cap. 645. num. 17. nisi aliud ex mente testatoris colligatur, vt tenent plures cumulati per Additionat. ad Mol. d. c. 14. n. 26.***************************

Limita sextò, in turpi, & inhonesto nomine, quod fetre nemo teneretur, tum quia quasi infamiam, & dedecus importat, secundum Salic. in *l. 1. in *princ. C. de *sum. *Trinit. Bart. Chaffan. in *Catalogo part. 11. *confid. 23. vers. ex quibus constat. per *l. sed sciendum, 7. in *fin. ad *Trebel. docet Valençuel. *conf. 90. num. 157. in *fin. Gracian. *discept. for. tom. 4. cap. 798. num. 12. & 13. faciunt tradita supra ex *num. 84. cum *seqq. ¶ tum quia ex bono nomine bona, & ex malo sinistra oritur suspicio, & plus creditur bonum nomen habenti, quam habenti malum, vt notatur in *cap. in *nostra, 32. de *testib. Franc. Niconitius in *repetitione cap. quoniam *contra *falsam, vbi Abb. num. 46. de *probat. Io. Neguzant. in *flua *nuptiali, fol. mibi, 99. ¶ tum quia ex nomine arguitur qualitas, tradit plura Valençuel. *conf. 77. num. 44. Quare ita in specie nostra probant Greg. in *l. 5. *verb. *contra *honestidad. gloss. tit. 4. part. 7. Mol. de *primog. lib. 2. cap. 14. num. 25. & nouissimè Lara citato loco à num. 41. cum *seqq. & est de mente Peregrini de *fideicom. d. art. 11. num. 121. Valençuel. d. *conf. 90. sub *d. num. 157. Fufar. de *substitut. *quest. 447. ex num. 14. Prettis de *ultima *voluntate fol. 302. n. 21. in *fin.**************************************

Quartò principaliter poterit testator grauari vocatos ad maioratum, seu vinculum, vt cum nobili non plebeia

plebeia contrahant, ex pluribus supra in princip. huius, §. adductis, & tenent communiter DD. quos inferius adducam, qui sub pena amissionis maiora- ratur huic conditioni, seu p̄cepto parere tenentur; ex l. cum ita 63. l. hoc modo, 64. l. hoc genus, 106. de con- dit. & demonstr. cum aliis similibus, Io. Gurtier. lib. 4. pract. quest. 8. num. 2. qua in specie eadem sunt obser- uanda, quæ in puritate supra dixi, absque vlla ratio- nis differentia.

136 Circa quam nunc specialiter vnum tantum du- bium discutiam: an videlicet grauatus à testatore, vt cum nobili contrahat, conditionem adimpleat, con- trahendo cū nobili ex priuilegio de quo dubio lo- quēdo in statutis & ordinum stabilimentis, latē supra egi in §. ex num. 14. vers. Vnde fuit, cum seqq. & agit Lara d. cap. 4. num. 99. de annuiss. & capellan. quæ omnia ibi dicta, & resoluta locum habent in specie de qua loquimur, & erunt videnda pro huius dubij responsione, quia semel agitata amplius repetere fas non erit.

137 Sed videndum est, an vllum constitui valeat dif- crimem inter statuta, & hominum dispositiones, quæ nobilitatem exposcunt? & maximum constituit D. Io. Gurtier. lib. 4. pract. quest. 8. à num. 12. cum seqq. quia licet in precedent. quest. 7. dixerat, quod nobilis priuilegio admitti debet ex statutis nobilitatem re- quierentibus, & sic ad obtinendas ordinū militarium insignias; postea in d. quest. 8. contrarium totis vi- ribus defendere conatur in quacumque hominis dis- positione de nobilitate loquenti, vt videlicet eius p̄ceptum non adimpleat, qui cum nobili ex priui- legio contrahit. At tanti discriminis ratio, & causa qualis esse potest?

138 Quatuor quidem ex eodemmet Gurtierrez collige- re possunt. Prima quod licet Princeps effectus nobilitatis sanguinis concedere, & vendere valeat, hoc est, quoad prerogatiuas, & priuilegia ab ipomet Principe concessa, seu à iure ciuili, quod eimet subiacet, non verò quoad nobilitatem in hominis dis- positione petitam, quæ de vera & naturali nobilitate est intelligenda, nec ab ea recedere licet, sed adim- pleri eo in sensu & forma, qua loquitur, nec poterit Princeps eam derogare per nouas concessiones, & priuilegia, vt patet ex eodem Gurtierrez num. 15. & 16.

139 Secunda, quia leges & statuta non ita abhorrent nobilitatis priuilegia, sicut boni viti, & nobiles in nostra Hispania, quorum verba circa nobilitatem non ciuilitate, sed naturaliter, & in proprio significa- tu sunt accipienda, verba verò legis, & statuti ciuili- ter, & improprie intelligi valent, vt in n. 16. vsque ad 24.

140 Tertia, quia verba legis facilius extenduntur: quam testatoris, ex Franc. Mantica de coniectur. vt. vol. lib. 3. tit. 4. num. 16. quare lex, siue statutum de no- bilibus loquens extendi potest ad nobiles ex priui- legio, non verò ita voluntas, & verba testatoris, vt ait in n. 17. & 38.

141 Quarta, & vltima, quia non agimus de explicatio- ne verbi nobilis, sed de voluntate testatoris inuesti- ganda, & intelligenda, quæ in potiori, & vero signi- ficatu est explicanda, & sumenda, quia vnusquisque siue peritus, siue ignarus, quod optimū est, amare p̄sumitur, vt profectur idem Gurtier. n. 45. & 46. Et licet his alias addiderit rationes, sunt tamen communes, & non constituunt specialem differen- tiam inter statuti, & hominis dispositiones.

142 Ex quibus resolut Io. Gurtier. cum Pelaez in lo- cis citatis contra Acebedo in d. l. 1. num. 58. tit. 1. lib. 6. recap. quod dispositio testatoris, seu fundatoris quo- modocumque p̄cipiat successores contrahere cum

nobili intelligenda venit de nobili ex genere, vel sanguine, quamquam hoc non exprellerit testator, esto sit ipse nobilis ex genere, seu ex priuilegio, siue plebeius, quia omni casu, & euentu secundum Gut- tierrez non sufficit nobilitas ex priuilegio, nisi ex- prella, & admilla à testatore fuerit, quæ est magna, & notabilis differentia inter statutum & hominis dispositionem.

Sed de veritate huius opinionis tam generalis ad 143 casus omnes, & species per plurimum dubito, quia nullam differentiam, nec vim maiorem inuenio in dispositione & verbis hominum, quam in Principis legibus, & in communiatum statutis, cum vtrum- que ita pro lege seruari debeat, vt ad plus, nec minus obligare, nec extendi debeat, vt constitutum ha- bebimus in voluntate testatoris in l. 1. ad l. falcid. l. verbis, 120. de verb. sign. Auth. de nuptiis, §. disponat. 145

collat. 4. cū ceteris vulgaris, quæ sicut lex interpre- tatur, in l. si duo, 38. de acquir. heredit. heredes mei 57. §. cum ita, 1. ad S. C. Treb. Peralta in l. Proculo num. 28. de leg. 2. Iac. Menoch. lib. 4. presump. 22. & fin. Iass. Masch. 146

de probat. concl. 147. à num. 1. Statuta itidem sicut leges obseruari, & interpretari debent, ex cap. 1. de locato, cap. ex parte, 31. de verb. sign. duar. in l. 1. de ac- quir. poss. cum adductis supra quest. 2. & 3. Et sicut 147

leges perpetuæ sunt, ita & statuta, ex adductis à gloss. 2. in fin. in cap. à nobis, el. 1. de sent. excomm. & in cap. 2. verb. statuto, de constitut. lib. 6. vbi communiter DD. Anton. de Butrio in cap. fin. de offic. deleg. Gambara de officio & potestate iud. leg. à latere, lib. 8. tit. de potest. leg. in legib. & statutis, ita vt in nihilo statutum à lege differat. Igitur nec à voluntate testatoris, nec econ- trā, quæ ita similia sunt, vt valeat argumentum 148

de voluntate testatoris ad legem, & statutum, & econtra, vt pluribus docet Nicol. Euerard. in topicis loco, 46. à lege ad testatorem, & loco, 47. ab vltima vo- luntate ad legem, statutum, vel consuetudinem, & plures refert August. Barbofa loco 36. num. 2. pag. 315. & loco, 60. num. 2. pag. 323. vbi de argumento legis ad testa- torem, & loco 36. n. 3. & loco 105. n. 4. pag. 334. vbi de statuto ad vltimam voluntatem.

Fateor tamen libenter cum eodem Gurtierrez, 149 quod voluntas testatoris adimplenda est in nobili ex sanguine si expressè de eo loquatur, siue ex legiti- mis hoc inuestigari valeat coniecturis, licet Impo- rator. 74. de leg. 1. cum similibus adductis per Man- tic. de coniectur. vt. vol. lib. 3. tit. 19. num. 4. & 5. Anton. Peregr. de fideicom. art. 11. num. 4. Et coniecturata 150

voluntas ex p̄sumptione legitima manifesta dicitur, Iac. Menoch. lib. 1. presump. 37. num. 13. plura cu- mulat Pelaez de maiorat. 2. part. in initio à num. 22. cum seqq. Valençuela conf. 78. num. 32. & 33. Et ita 151

coniecturata proprietati verborum p̄feratur, ex l. cogi, 16. in princip. & §. sed est quis, 5. l. ex facto, 17. §. fin. l. Sceuola, 76. ad S. C. Treb. Mantica citato loco lib. 7. tit. 3. num. 1. Pelaez citato loco num. 16. & num. 41. & 42. Et non ideò in hoc differt à lege seu statuto, 152

quorum mens si inuestigari coniecturis valet, se- quenda venit etiam contra verborum proprietatem, l. benignius, 18. cum l. seq. de legib. cum aliis eiusdem tit. l. nominis, 6. §. verbum, de verbor. sign. cum similibus pluribus apud August. Barbof. Axioma, 222. num. 1. pag. 135.

At in nostra specie constituamus statutum nobi- litatem requirens simpliciter & dispositionem testa- toris, quæ totidem verbis, & eadem forma nobili- tatem exposcat, absque eo quod coniectura sit pro testatore quæ non sit pro statuto constituemus ne aliud in statuto, aliudque in hominis dis- positione? Nequaquam, cum omnimodò deficiat ratio, & nobi- litas, quæ sufficiens sit ad vnum, sufficit etiam ad aliud.

153

154

155

156

aliud. Quare igitur D. Io. Gurtier. in d. quest. 7. aliud in statuto, aliudque in vltima maluit volun- tate, in d. g. 8.

154 In inquirendisne coniecturis poterit vllum adesse discrimen inter statuentes, & testatores? nequa- quam etiam: quia sicut inueniri potest testator nobilis ex sanguine, alius ex priuilegio, plebeiusque alter, ita etiam hæc qualitates inueniri poterunt in statuentibus, & si inspiciamus vt oriturque mentem, quia sicut testator intendit qualitates suæ familiæ, & generis augere; ita statuentes suæ communiatatis 155

auctoritatem, & decorem ampliari; finis enim om- nium statutorum vtilitas est publica, & bonum Tri- bunalium & communiatum, vt in his puritatis ani- maduertit Did. Velasquez in defens. statuti Toler. cap. 19. in fin. & dixi supra quest. 2. num. 53. & quest. 3. §. 2. num. 1. & 35. & 51. Et sicut doctus inueniri potest testator, ita & doctissimi statuentes, qui pro- prietatem verborum inuestigent, quæ tunc atten- di oportet, secundum Bart. Chaffan. in Catalogo 156

glor. mundi 8. part. consideration. 17. versicul. cum autem consuetudines, Craueta in Rub. numero 157

13. de leg. 1. Et si descendamus ad statuta ordinum militarium, de quibus loquimur, qui fuerunt statuentes? Nonne nobilissimi? nonne suo- rum Ordinum splendoris & auctoritatis vigilantissi- mi? qui quidem testator potuit in hoc illos p̄fer- re? Igitur nulla inueniri poterit sufficiens discriminis ratio inter statuta, & hominum dispositiones. Licet fatear has qualitates clariùs in testatoribus apparere, quam in statuentibus, quia illorum personæ certiores sunt, & omnibus magis notæ, ex quo, nec ex personarum ignorantia, diuersa ratio constitui potest, sed tantum probatio difficilior redditur, quod ad ius non attinet, nec rem admittit, nec eius substantiam mutat ex iuribus notis, & vulgaribus.

158 Fateor etiam, quod testatoris qualitates inspicere debent ad eius voluntatem inuestigandam, ex l. plenum, 12. §. Equitis, 4. de usu & habitat. l. si vno, 4. Locati, l. sed & questurum, 6. de liber. & possib. cum adductis ab Ant. Gamma decis. 386. num. 4. Pelaez de maiorat. 2. part. in initio num. 352. Et quod si testator excelsa generis fuerit nobilitate p̄ditus, debet in dubio eius vo- luntas de sanguinis nobilitate intelligi, non verò de priuilegiario, habemus enim p̄sumptionem ex conditione, & qualitate testantis deductam, quæ hoc ita credendum nobis suadet, in qua specie libenter assentio cum eodem Io. Gurtierrez d. quest. 8. num. 43. & cum Pelaez d. quest. 51. num. 12. in aliis verò codi- cibus num. 102. quibus conuenit Acebedo in d. l. 1. num. 58. contra Gregor. Lop. in l. 3. gloss. con. villana, tit. 2. part. 2. Et licet hac in specie contrarium in statu- tis videatur esse, quibus satisfit nobilitas priuile- giaria, quantumvis nobilissimi ex suo fuerunt san- guine statuentes, hoc est, quia Princeps supra statuta est, & supra leges, & potest nobilitatem indulgere, quæ sit sufficiens ad omnia statuta, & leges, non verò ad voluntates hominum, quæ ei non subiacent, vt innuit Gut. in d. g. 8. n. 15. & 16.

159 Sicut etiam dum testator, cuiuslibet sit condi- tionis, requirit expressè nobilitatem sanguinis, non poterit eius dispositio verificari in priuilegiaria, quia vbi aperta sunt verba, est & nota voluntas, quam sequi omnino debemus, vt plura, & vulgaria probant iura, & probauit idem Io. Gurtier. ibidem n. 42. & plures apud August. Barbof. in d. Axioma, 222. num. 3. pag. 137. Nec hac in specie contrarium dici potest in statuto, cuius specifica verba sequenda sunt, sicut voluntas testatoris, vt probauit superius hac quest. §. 5. illar. 1. Nisi Princeps specialiter aliud vo-

luerit, quia in dubio derogato non inducitur, se- cundum Cobbarr. 2. part. de sponsal. cap. 8. num. 6. Pa- dilla in l. causus, num. 6. C. de transfection. Menoch. in l. conf. 294. lib. 3.

163 At et ite idem dum testator nobilitatem simpli- citer exposcit nulla suæ voluntatis adiecta demon- stratione, & ipse est nobilis ex priuilegio, seu igno- bilis, & plebeius? exclusumne iudicabimus nobilem ex priuilegio? plebeiusne, aut nobilis ex priuilegio non erit contentus cum nobilitate priuilegiaria? & si hoc negemus cum Gurtierrez num. 44. vsque ad 48. & cum Pelaez à num. 102. locis citatis, qua ratio- ne, qua p̄sumptione, seu coniectura hoc asserere audeamus? quia nulla est in ipsa dispositione, nec in testatoris qualitatibus, nec in iure; & si his locis deficiunt rationes, & coniecturæ pro illorum senten- tia, vnde eas inquiremus, vt inuenire valeamus?

164 In ipsa dispositione patet, cum in ea nullum verbum sit, nec huiusce rei mentio, vt p̄supponi- mus, ex quo id deducere possumus, & loquimur in dispositione, quæ nobilitatem simpliciter expos- cit; quod sub cuius nomine nobilitas priuilegiaria con- tinetur, vt probauit supra in d. §. 5. pluribus in locis, & probat Alphons. Narbona in l. 14. gloss. 4. num. 23. & 24. tit. 2. lib. 6. recap. pag. 8. 6. & sic in ea dispositio verificatur, & adimpletur absque dubio vllò.

165 In testatoris qualitatibus etiam patet, nam si ple- beius est, p̄sumere non possumus spreuisse nobi- lem ex priuilegio, nec eum reicere voluisse; & mul- to minus si nobilis priuilegiarius est, parumpendisse nobiles similes sibi, secundum Menoch. lib. 4. p̄- sumpt. 78. num. 34. & conf. 118. num. 16. lib. 4. Sim. de Preccis lib. 1. de interpretat. defunct. volunt. solut. 2. num. 301. & lib. 3. aub. 4. solut. 1. num. 75. P. Molina de iusti- tia tract. 2. disp. 174. Alexand. conf. 94. num. 12. Zeph. conf. 11. num. 20. & conf. 23. num. 42. Tib. Decian. resp. 5. num. 25. lib. 1. Dec. conf. 425. num. 12. & quasi in prop- ria specie decusum habemus in l. ex facto, 17. §. si quis rogatus, 4. ibi, & in libertino, eodem conliberto hoc scri- psit, ad S. C. Treb. Verba quidem bene intellecta per Cus. lib. 8. resp. Pap. in d. §. si quis, relatum nouiter per Annayam 1. obseru. 12. num. 30. vbi p̄sumitur, quod libertinus noluit reicere conlibertinum similem sibi, & in Larenam 11. §. de inoff. testam. cum iuribus ad- ductis supra ex num. 104. cum seqq. quæ defectus pa- tiens non potest eisdem in alio damnare, nec oppo- nere, l. eum qui 14. §. Iulianus, 4. de furtis, cap. si hereti- cus, 26. 2. quest. 7. cum ceteris citato loco, videndus Pet. Greg. syntagm. Iuris, lib. 33. num. 15. Masch. de probat. concl. 857. num. 4. Iacob Simanch. de Cathol. instit. tit. 64. num. 42. quæ nec quis p̄sumitur abhorruisse à 171

166 qualitate sua, secundum Ancharr. consil. 339. ex n. 10. Tiraq. de iure primogen. quest. 10. in fin. Menoch. lib. 4. presump. 85. num. 4. Peregrin. de fideicom. art. 25. num. 18. Molina de primog. lib. 3. cap. 5. num. 73. plures adducit Pelaez de maiorat. 1. quest. 51. num. 196. & 2. part. quest. 6. num. 236. & 237. & probat Perezus de Lara de annuiss. & capellan. lib. 2. cap. 4. n. 116. quæ vbi ait, quod p̄sumitur, quemlibet diliget e similem sibi, & odio dissimilem habere ex Horatio, & Quidio quos refert. Igitur nec plebeium nec nobilem priuile- giarium reiecit nobilem ex indulto Principis p̄- sumendum est, vt infra ad 4. contrariæ sententiæ la- tius dicam.

167 In iure etiam omnis ratio, & causa p̄dicta def- icit opinionis, cum questio non tam iuris sit, quam facti, nec plus ius p̄sumit, quam quod ex verbis, ex dignitate, ex voluntate, ex conditioneque testa- toris inuestigari valet, vt in d. l. ex facto, 17. §. si quis rogatus, ibi, Sed hoc ex dignitate & ex voluntate, & ex conditione eius, qui fideicommissi, accipiendum erit, ad S. C. Trebel.

170

171

172

173

C. Trebel. atque probat glossa fin. per text. ibi, in l. fin. de iureiur. Franc. Mantica de coniectur. lib. 3. tit. 5. per totum. & cum ex verbis, nec ex conditione testatoris huic opinioni contrarium excogitari non possit, ut prædixi, sequitur quodd nec iure, ut speciatim cauetur in d. §. si quis rogatus.

174 Quare est asserendum in proposita specie cum eodem Gutierrez & Pelaez citatis in locis, quod dum voluntas expressa adest expellendi nobilem ex priuilegio, aut testator nobilis in sanguine est, maner exclusus nobilis priuilegiarius, nec grauius cum eo contrahens matrimonium adimplebit conditionem, nec fideicommissum capiet, secus verò dum nobilitatis conditio simpliciter adiecta est ab ignobili, seu nobili ex priuilegio, nam verificari poterit in nobilitate de nono à Principe concessa, ut in eo videri rectè voluit Acebed in d. l. 1. num. 58. atque intellexit opinionem Greg. Lopez in d. l. 3. gloss. con vilana, tit. 2. par. 2.

175 Nec tunc obsunt rationes contrariæ, quas summamimus supra ex eodem Gutierrez. Non prima nam licet Princeps nec derogare, nec mutare valeat voluntates testatorum per sua priuilegia, potest tamen ex suprema sua potestate nobilitatem creare, in qua supremæ morientium voluntates in specifica adimpleantur forma, quæ cum vera nobilitas dicatur, reiecta non debet dici ex generali dispositione, ni reiciatur expressè, aut ex legitima coniectura.

176 Nec secunda, quia licet quidam ex sanguine nobiles nobilitatis rideant priuilegia, nõ ita ignobiles, nec priuilegiarij, quibus ad hoc omnis deficit causa, & ratio, & nobis etiam ad hoc præsumendum, & dum Plebei in derisum, & opprobrium habent pecuniis emptam nobilitatem, non est respectu ipsius nobilitatis, sed quia emittit ab aliquibus vilis, & impuræ profapia, in quibus ingentiores eiicit tenebras, quam splendorem, non verò si ematur ab eo, qui ex puris & claris parentibus natus est, & nihil habet, quo nobilitas nigrescat, sed potius magis, ac magis splendeat. Ego tamen similes nobilitatis emptiones non consulerem, sed vt quisque suismet factis, ac virtute consequi eam intendat, quæ est vera nobilitatis emptio, ex Andr. Tiraq. de nobilitate cap. 4. per totum. Bart. Chassan. in Catalogo, 8. part. consid. 15. Acebed. in Rub. à num. 31. cum quatuor seqq. tit. 2. lib. 6. recop. & plura de hac nobilitate cumulat Auguft. Barbosa de offic. Episc. 1. p. tit. 2. gloss. 17. n. 4. cum seqq. pluribus.

179 Vnum verò ex ratione, quam supra tetigi, animaduerto, quod si nobilis ex priuilegio, aut plebeius, qui suo fideicommissio nobilitatis adiicit conditionem fuerit sanguine purus, & immaculatus reicere, est intelligendus, nobiles maculatos, quia homines similis conditionis per plurimum abhorrent nobiles impuri sanguinis, & maximè eis infesti sunt, nec credendum admittere voluisse eos, qui cum sua macula denigrabunt progeniem, quam intactam ab omni labe seruare, & illustrare intendit.

180 Nec obstat tertia ratio, tum quia in hoc dubio non agimus de extensione voluntatis defuncti, sed de eius intelligentia per rationem comprehensiuam in ipsa dispositione, vt sciatur, quando nobilitatem ex priuilegio excludat testator, quando verò non, tum etiam quia si de extensione ageremus, ita habet locum in voluntate defuncti, sicut in lege, & statuto, quæ omnia quoad vim, & effectus iure purificantur, vt superius ostendi, & optimè Anton. Peregr. de fideicom. art. 19. num. 31. per text. in l. Gallus, 29. §. & quid si tantum, §. de lib. & posth. l. mulier. 22. in princip. ad Trebel. l. si quis heredem, 7. C. de instit. & subst. Gloss.

in l. tale pactu, §. fin. de pactis, & sicut lex rationi subiacet, ita & testamentum vltima elegia ratione discutitur & explicari debent ex l. cum mulier, 47. sol. mariti. l. scire oportet. 13. de excusat. tutor. l. fin. vbi Paul. Jass. & Alexand. C. de verb. sign. Anton. Pichard. in princ. §. 3. num. 46. inst. de hered. qua ab intest. & generalis defuncti dispositio reduci debet ad terminos & limites rationis l. cum pater, 77. §. dulcissimis, vbi Bart. & Bald. de leg. 2. l. nomen 34. §. fin. de leg. 3. l. illis libertis, 34. de cond. & dem. Pelaez de maiorat. 2. part. in initio n. 438. & cum ratio apprehendere plus & minus soleat, necesse est, quod quælibet vltima dispositio extendatur, & limiteur provt eius ratio patitur, à quo nemo est, qui obsecrat.

Nec facit quantum & vltimum fundamentum à Gutierrez adductum, quod nec rationis nomen meretur, nec excogitari à viro doctissimo, si quidem præsumere non debemus, quod omnes, etsi vltimæ conditionis, semper expectant in suis dispositionibus, quod optimum est, etsi eis, nec suis qualitatibus non conueniat, sicut nec voluisse, qui vilis est profapia suam ascendere progeniem ad veram, & perfectam nobilitatem, seu dignitatem, nec id præcepisse in suo testamento, saltim in causa dubia: nam quod dicimus, voluntatem testantium regulandam, & interpretandam esse ex qualitate, & eorum conditione, intelligendum est adæquatè, & proportionabiliter cum testantis qualitatibus; non verò vt præsumatur, quod voluit inadæquatè quod melius est, sit intra, vel extra limites suarum qualitarum, & rationis, vt exemplum habemus in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, ad S. C. Trebel. & d. l. fin. de liber. vbi licet liberti poterint vocare ad fideicommissa ingenuos, in dubio tamen præsumitur vocasse etiam conlibertos similes sibi, ne videantur abhorrere à sua conditione, & qualitate. Sicut etiam ad admissionem filiorum naturalium inspicitur an testator naturalis fuerit, vel non, vt dicam inferius num. 188 & ex opinione Io. Gutierrez sequeretur, quod nunquam præsumeretur, testatorem vocasse libertos, nec naturales, etiam si ipse eiusdem esset conditionis, cum semper appeteret, quod est optimum, aduersus quod expressa habemus iura; & rectè explicuit Pelaez in d. 2. part. in initio, num. 351. vbi hæc verba, Inspectienda est qualitas testatoris, nam si nobilis est, verosimile erit, quod vult id, quod appetit nobilis illius conditionis, si illustres, quod illustres si plebeius, quod plebei, si ex genere infimo, quod desiderant illius conditionis homines: si Clericus, quod clerici, si mulier, quod mulieres, ex conditione & qualitate testantis, & sic de singulis, & conducunt tradita per D. Io. del Castillo controuerf. iuris tom. 6. lib. 1. cap. 82. num. 35. & 37. ita vt præsumptio procedat intra limites qualitarum testatoris, quia si præstemus omnibus omne, quod est optimum, nulla erit ratio, & nulla differentia, sed confusio inter qualitates, & conditiones diuersas, & omnes nobiles, & plebei, & infimi aequales existerent contra omne ius, & rationem, vt ex dictis patet.

Sed quid si testator nobili conditionem imponat nubendi ignobili & plebeio? in quo resolute dicendum, diuersam causam esse masculi, ac feminae; masculus quidem teneatur parere simili conditioni nubendi cum plebeia, quia ipse, & sua progenies nihilominus suam retinent nobilitatem, vt constans, & notum est in iure. Femina verò nobilis, si iubeatur nubere plebeio, parere non tenebitur, quia ipsa & filij eius amittunt nobilitatem, & sequuntur conditionem mariti plebei, ad quod adstringi nisi turpiter non potest, ex superius dictis, vt pluribus adductis tenet Egidius Lusitan. in leg. Titia si non nupsit.

186 pferit. 1. part. numero 73. de condition. & dem. Quinto & vltimo principaliter poterit testator præcipere in suo testamento, & dispositione, quod vocati ad fideicommissum ex legitimo sint matrimonio procreati, nec admittatur, qui ex illicito coitu genitus fuerit; & quod successores illegitimam non ducat uxorem; quod omnino adimpleri debet, tam ex supra dictis, quam licet illegitimi sint inhábiles ipso iure ad similes successiones, vt probaui supra, §. præced. num. 11. tamen prohibitio testatoris addita prohibitioni legis multum operatur, ex Auth. de non alienandis, aut permut. reb. Eccles. §. Sanctissimus, Pelaez 2. part. quæst. 2. num. 14. & 4. part. quæst. 4. num. 11. & 12. & faciunt tradita per August. Barbof. Axiom. 79. num. 4. pag. 50. de legitimatis, an stante prædicta prohibitione admitti valeant, dixi supra in §. 6. huius quaestiois. An verò in dubio naturales vocati censentur, tetigi superius n. 183. ex text. in l. ex facto, 17. §. si extraneus, 4. ad Trebel. & sunt videndi allegati à Mantica de coniectur. lib. 3. tit. 1. per totum, & lib. 11. tit. 9. n. 15. Dec. in c. in præsentia n. 43. in fin. de prob. & D. Io. del Castillo loco proximè citato. Paleot. de notis & spur. cap. 27. num. 7. Enman. Costa in cap. si pater, verb. Absque liberis num. 42. de testam. Menoch. lib. 4. præsumpt. 78. num. 34. Peregr. de fideicom. art. 28. num. 46. latè August. Barbof. Appellat. 99. ex num. 13. 19. & seqq. D. Io. de Petaja, in d. cap. in præsentia, ex num. 46. vbi latè, Andr. Gail. lib. 2. obseruat. 136. Molina de primog. lib. 3. cap. 3. à num. 3. alter Mol. Theol. de iust. tract. 2. dispart. 174. D. Franc. de Amaya lib. 1. obseruat. cap. 12. ex num. 29. Sim. de Pretis de interpret. vol. lib. 2. fol. 2. à num. 101. Menoch. lib. 4. præsumpt. 78. num. 34. Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 51. à num. 202. cum seqq.

190 t vbi etiam agit de successione filiorum naturalium, & illegitimatorum, de quo etiam Io. Gutierrez lib. 3. præd. quæst. 53. & quæst. 55. & seq. Io. à Roxas de success. cap. 11. per totum, Matienço in l. 7. 8. & 9. tit. 8. lib. 5. recop. vbi etiam Acebedo, Anton. Pichard. in princip. §. 6. 7. & 8. inst. de hered. qua ab intestato, Marra de success. legali 1. p. q. 16. art. 1. n. 30. Zaball. comm. q. 164. per totam.

191 E contra verò pater habens facultatem regiam ad erigendum maioratum poterit deficientibus filiis legitimis nominare filios naturales ex text. in l. vlt. C. de natur. liber. & l. fin. in ratione sui, tit. 17. part. 6. & l. 9. Tauri, Ant. Gomez in l. 10. Tauri. Matienço in l. 9. gl. gloss. 1. num. 9. tit. 8. lib. 5. recop. filios autem illegitimos, & spurios, ex damnatoque coitu natos instituere pater, nec nominare non poterit, secundum Auth. ex complexu, C. de incestis nupt. & tenent supra dicti DD. & simul quid dicendum sit respectu matris, quæ semper certa est, quos videre lector poterit, quia hic de hoc latius agere non est meum, nec præfens patitur institutum, quibus nostra feliciter quarta finitur quaestio.

QVÆSTIO V.

De natura, & essentia iudicij, quo de probanda nobilitate, & sanguinis agitur puritate.

S V M M A R I V M.

1 Iudicium in quo de puritate probanda agitur ordinarium est, contrarium, n. 4. & seqq.

2 Disceptatio est præcipua causa ordinarij iudicij.

3 Iudicia è principali causa nomen accipiunt.

4 Iudicium extraordinarium quid? & num. 37. Inquisitionis quale, & quibus seruatis in eo procedatur, & num. 5. & 37. & 38. Vbi an hodie extraordinarium sit.

5 In puritatis iudicijs proceditur omisissis iuris solemnitatibus, sub d. n. 5.

6 Stylus probandi puritatem seruatus in communitatibus, vbi sunt stricta statuta iustis, iuridicus, & necessarius, & iure est approbatus, n. 40. & 41.

7 Testes in causa status iure recipiuntur sine litis contestatione, sub d. n. 6.

8 Productio testium regulariter fit cum partis citatione.

9 Citandum in omni actu præiudiciali qui damnum ex eo sentire potest.

10 Factum citatione omisissis nihil.

11 Citatio necessaria non est, dum agitur de probanda habilitate alicuius ad ei conferendum aliquam dignitatem, seu officium. Nisi agatur de ea probanda in contradiitorio iudicio, num. 11. Dum agitur de aliquo remouendo ab officio seu dignitate iam possessa, num. 12. Licet aliud praxi seruetur, num. 14.

12 Requiritur tamen pleniores probationes, & plenior ad repellendum causam, num. 15. Ea opus non est, dum agitur de animo iudicium informandis circa promouendorum qualitates, n. 18.

13 Durius est è possessione eiici, quam ab initio non admitti.

14 Causa conseruationis fauorabilior est, quam nouæ acquisitionis, ibid.

15 Ius quaesitum facilius retinetur, quam de nouo acquiritur, ibid.

16 Cautius agendum, vbi periculum est in fama, & simul in patrimonio.

17 Ius in re difficilius tollitur, quam ius ad rem.

18 Solemnitates iuris non requiruntur in probandis ex officio qualitatibus sanguinis. Iudices possunt in causis honoris ex officio examinare testes in calculo ferenda sententia ad conuincendum alias probationes, ibidem.

19 Iudex potest sequi propriam conscientiam omisissis probationibus, dum agitur de conferendis officiis, & dignitatibus publicis, etiamsi eam habeat in confessione sacramentali.

20 Ordo clam & secretè procedendi de more seruatur in omnibus Tribunalibus, & Communitatibus vbi sunt statuta puritatis. Prætor consersum præstat circa seruandum solitum modum & stylum, & cum hac conditione velle videtur, & se subiicit statu

- to, seu consuetudini communitatis, ibid.
- 22. *Contractus acceptari videtur cum omnibus suis clausulis, pactis, & conditionibus, etiam ab ignorantibus.*
- 23. *Volens accipere emolumentum presumitur velle portare onus, onus sponte susceptum etiam sine commodo reportari debet, ibidem.*
- 24. *Vtens iure aliquo debet eo uti cum omnibus suis qualitatibus.*
- 25. *Quasi contractus initus cum communitatibus, & Tribunalibus approbatus censetur à Præfatore cum omnibus suis qualitatibus & intrinsicis conditionibus servatis ex consuetudine.*
- 26. *Factum presumitur quod est consuetum.*
- 27. *Contractus ex consuetis interpretatur.*
- 28. *Ordo sacer accipitur cum tacita conditione servandi castitatem, et si expresse non vo- ueatur, & quamvis eius ignarus fuerit sus- cipiens.*
- 29. *Præfator se sponte submittit imperfecte pro- bationi, & solitum ordinem approbat, maxime secundum requisita statutorum, non ex aliis modis extraneis, & iuri non congruentibus.*
- 30. *Solemnitates omnes iudicij ex consensu par- tis possunt omitti, & litis contestatio, ibid. & citatio, numero 31. Publicatio, nu- mero 33.*
- 31. *Pars efficere potest, ut eo absente index testes recipiat.*
- 32. *Consensus tacitus idem ac expressus opera- tur.*
- 33. *Consuetudini inueterata omnes suam præ- stant consensum.*
- 34. *Consensus ex consuetudine presumitur.*
- 35. *Copia instrumentorum in puritatis iudicij aduersario non datur, sed ex officio comprobantur.*
- 36. *Solemnitates aliorum iudiciorum rectè omit- tuntur ex statutis puritatis. Nec hoc pluri- mum à iure communi deuiat, n. 41.*
- 37. *Macula, nec ignobilitas generis non probaretur, si publice, & solemniter res ageretur.*
- 38. *Iudicia puritatis non subicere regulis iuris communis, quomodo intelligendum.*
- 39. *In causis puritatis proceditur ex consuetudine summarie, de plano, sine strepitu & figura iudicij, hoc est omittis iuris solemnitatibus, & secundum propriam conscientiam, & ve- ritatem, & sicut Princeps, & Deus iudica- turus esset, num. 44. & an tunc videantur sublate probationes, & citatio, n. 45.*
- 40. *Disceptatio non est proprie in puritatis iudicij.*
- 41. *Veritas visis contrariis, & re sapius agitata melius apparet.*
- 42. *Cognitione plena deficiente deficit cause vera disceptatio.*

NON meum est hic agere de iudicij nobilitate, in quibus agitur de eius probatione, vt quis nobilis à nobilitate iudicibus declaratur, de quo integri sunt tractatus Io. Arce ab Otalora, & Io. Garcia à Saavedra Gallici, & etiam Andrea Tiraqueli & Boni de Curte, & aliorum plurimum, quorum mentionem feci in præcedenti questione; sed tantum agam de iudicij puritatis & nobilitatis probandæ, vt locus sit admissio ad officia Sanctæ Inquisitionis, ad ordinum insignias, Collegia, & Ecclesias, quæ puritatem, & nobilitatem in admittendis exposcunt, quæ valde sunt dissimilia à cæteris prædictis iudicij, vt ex dicendis apparebit.

Et videtur, quod iudicia ciuilia sunt ordinaria, quia in eis apparent omnes ordinariorum iudiciorum qualitates, est enim Index, actor; & reus, qui sunt iudicij ordinarij requisitæ persona, vt in cap. forus, de verb. sign. & proceditur ex partis, præfatoris videlicet, petitione, vt in l. rescripto. 6. §. si quis, 1. de nuner. & honor. l. si pupilli, 6. §. fin. de neg. gest. l. nihil aliud. §. 1. de act. & oblig. c. vn. de ecclesiastica beneficia, sine demin. confer. Adest etiã testium receptio, & causæ conclusio, admittuntur testium repulsi, & instrumentorum, & si forte puritatis, aut nobilitatis aliquid interueniat aduersum contraria recipitur probatio, & defensio; † est quidem vera causæ disceptatio, quæ præcipua causa iudiciorum ordinariorum est, ex d. cap. forus, ibi, dum discutitur iudicium est, l. rem non nouam 14. ibi, iuris disceptatores, C. de iudic. vt ordinarij tenent omnes in dictis Rub. ff. & C. de Decretalium, de iudicij, & practici in suis locis, Octauiano de Stylo Curia lib. 3. cap. 1. Hug. Don. ad tit. C. de action. in princ. Iul. Pacio lib. 3. comm. tit. 1. cap. 4. & 1. part. digestorum dist. 13. Pet. Greg. lib. 4. cap. 3. Parlat. 3. tom. quotid. diff. 136. † Et licet alia quædam defint, à principalioribus hæc iudicia nomen accipere debent, arg. l. in stilam, 6. de prescript. verb. l. §. vno, 4. in princip. Locati, & quæ notant DD. in l. non codicillum, C. de testam.

At extraordinarium inquisitionis esse iudicium irregulare, & summarium magis probatur, quia iuris ordine non seruat proceditur, quod proprium extraordinarij iudicij est, vt ex l. pecunia 188. de verb. sign. l. Salarium 8. Mandati, Latio, 49. de neg. gest. l. cum filius 17. de reb. cred. & Decie in Rub. 1. l. l. num. 77. & 2. lect. num. 17. extra de iudic. vbi ceteri etiam DD. & Nauarr. num. 17. Maranta, 4. part. Specul. iudic. dist. 10. Paz annotat. 1. num. 16. † si quidem inquisitio officio iudicij fuit, quæ progreditur ad inquirendum de alicuius nobilitate, atque de eius vita & moribus, vt ex probatis deliberare iudex valeat, etrum ad præfatum honore, seu officij ascendere seu promoueri valeat, vel non. † Quia sicut in inquisitionis iudicio proceditur officio iudicis, & testes recipiuntur ante litis contestationem, absque partis citatione, sineque publicatione, & aliis iudicij ordinarij substantialibus omissis, vt colligitur ex cap. quoniam, 5. §. si quis & alij, vt lite non contest. vbi gloss. & in cap. multis verb. extraordinario, 2. quæst. 1. tenent Dec. 1. lect. num. 7. & in l. lect. §. Ripa 54. Verioio, 31. Alciat. 11. Mantua 22. Calidon. 13. Rim. n. 44. Nauarr. 18. in Rub. extra de iudic. Maranta n. 5. Paz 17. locis citatis, Et est receptissima sententia, ex pluribus relatis à Iul. Claro lib. 5. §. fin. quæst. 3. num. 3. Farin. 1. tom. de inquisit. quæst. 1. num. 8. ita similiter in hoc iudicio, de quo agimus, proceditur sine iudicij figura, clam absque citatione, nec actorum copia, omniatque latenter fiunt, nec acta nec testes publicantur, quod omne iudicium omnino abhorret ordinarium, manendo in terminis extraordinarij iudicij, non tamè aduersus iuris regulas, & dispositiones in similibus qualita

nitare iam actu possessa, quia tunc citandum esse, malunt præcitati, & congesti plena manu per Marfco. var. resol. 1. num. 80. lib. 2. & per Farin. de testib. quæst. 72. à num. 52. & per Salgado. citato loco num. 54. & 66. & seq. † quod summam rationem habere videtur, quia à possessione eiici durius est, quàm de nouo non admitti, cap. quem ad modum, 25. §. alioquin. de iureiur. gloss. verb. ad inopiam in cap. per vestras, de donat. inter. Andr. Tiraquel. de iure constituti 3. part. limit. 7. num. 43. Surd. de aliment. tit. 7. quæst. 17. num. 41. & conf. 174. num. 12. & conf. 175. n. 4. & conf. 171. n. 54. Bellet. disquisit. clerici. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 29. n. 7. Card. Tusch. lit. F. concl. 12. num. 4. tom. 3. & lit. T. concl. 403. tom. 8. Menoch. conf. 90. num. 124. Seraphin. decis. 143. num. 14. & idè dixit idem Menoch. conf. 31. n. 37. quod fauorabilior est causa cõseruationis, quàm nouæ acquisitionis, & facilius ius acquisitum retinetur, quàm de nouo acquiritur, l. patre furioso, 8. de his qui sunt sui, cum adducendis infra 9. n. 131. cum seqq. & Surd. decis. 40. num. 5. † licet hodie in specie citatio adhibeatur, quia iam vidi non semel, factis clam & secretè informationibus; quemdam à familiaria sancti Officij, & eius titulo spoliari; † sed hoc in casu non solum requiritur pleniore informatio, vt ex Nauarro conf. 1. incipit, ad primam multarum questionum, num. 6. de Iudicij & Sarrac. probat Perezius de Lara in d. cap. 4. sub numero 56. sed etiam requiruntur in sanguine maximi & notorij defectus, ex quibus & ex manutentione officij puritatis ortum fit in republica magnus scandalus, † quia vbi periculum est in fama, & simul in patrimonio cautiùs agendum, & procedendum est ad exclusio- nem, & cum possessor sit, habet ius in re, ex glossa verb. collatio, in cap. quodam 40. de præbend. Col barr. lib. 3. var. cap. 16. num. 1. & infra in d. quæst. 7. latè dicam, † quod difficiliùs tollitur, quàm ius ad rem, vt dixit Rota decis. 8. de renunciat. in antiquis, & in citato loco num. 153. & 156. latius dicam. Dum verò tantum de promouendo agitur, & extraiudicialis sumitur informatio, nemo vsque adhuc dubitauit, citationem non esse necessariam, quod & vsus, & stylus vsque adhuc seruatus approbauit.

Et confirmatur, quia dum proceditur simpliciter, & de plano, sine strepitu & figura iudicij secundum text. in cap. fin. vers. Quod si Abbas, de statu monach. cap. olim. 26. de accusat. & tantum agitur de animis iudicium informandis circa promouendorum qualitates, vt in specie, de qua loquimur, nulla iure requiritur probatio ex DD. communiter in Clem. sape, de verb. sign. Abb. in cap. nouit, num. 31. de iudic. Valençuela conf. 41. num. 117. Felin. in cap. fin. num. 36. de presumpt. Flam. Paris. lib. 10. quæst. 3. num. 70. Rota decis. 9. de concess. præbenda, sequitur Nicol. Garcia de benefic. 6. part. cap. 2. ex n. 242. cum seqq. & citatis supra n. 10. & 11. igitur patet intentum.

Tertio probatur principalis sententia, quia infor- mationes puritatis fiunt ex officio ad collegij, seu communitatis animos informandos circa promouendi qualitates, & commissarius ad hoc electus per se quart. & recipit testes, vt fieri solitum est, & probat Perezius de Lara de annu. & capellan. cap. 4. num. 24. & 25. & tunc non sunt necessariae solemnitates iudiciorum in testium examine. Nec enim requiritur litis contestatio ex glossa communiter recepta verb. regulariter, vers. Item vbi aliquid, in cap. quoniam frequenter, 5. vt lite non contest. vbi ad hoc adducit Auth. si omnes, C. si minor ab herede se abstinet. Host. in d. c. quonia frequenter n. 26. Innoc. n. 1. vers. Fallit etiam vbi aliquid petitur officio iudicis, Mar. n. 31. ibi. Specul. t. de teste, §. nunc tractemus, n. 2. vers. trigesimo, vbi citat, aliquid.

qualitatibus probandis, quæ quo modo concurrere possint, & debeat intelligi, ex sequentibus apparebit.

Primò hæc sententia, & simul quod modus, & stylus procedendi in omnibus Tribunalibus, & communitatibus circa probandum qualitates sanguinis non solum sit iustus, & iudicis, sed etiam omnino necessarius, probatur ex eo, quod hæc sunt causæ status, vt ex l. ingenium, 25. de statu homin. probat Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 46. num. 4. & 5. in quibus constitutum est, quod testes recipiantur absque vlla litis contestatione, vt in l. cum vero, 26. §. subueniunt, 7. de fideicom. liber. l. infamari, §. C. de ingen. man. num. tenet speciatim glossa verb. regulariter, circa versicul. & secundum quosdam, vbi Hostiensis num. 26. Marian. 49. & 50. in cap. quoniam frequenter, vt lite non contest. quos refert, & sequitur Farinac. de testib. q. 76. n. 43. & est text. in l. 5. vbi Greg. glossa 2. tit. 16. part. 3.

Secundò, quia & si productio testium regulariter fieri debeat cum partis citatione ad videndos, & cognoscendos testes, aliis nihil probant, ex cap. 2. ibi, nullius momenti, & paulò inferius, non habet firmitatem, cap. significauit, 41. de testib. cap. constitutus, 3. de fideiussor. l. si quando 19. ibi, si per executores adnotati venire noluerint, & auth. seq. Cod. de testibus, & vtrouique DD. leg. 23. tit. 16. part. 6. Paz 8. temp. num. 54. relati à Morla in empirio tit. 11. n. 28. Ios. Malch. de probat. concl. 682. n. 1. & conc. 1366. n. 2. † & generaliter loquendo in quocumque præiudiciali actu citandus est, qui ex eo damnum sentire potest, ex l. recusare, 6. in princip. ad S. C. Trebel. l. de vnoquoque, 47. de re iudic. cap. fin. extra cod. tit. glossa in Clemen. 2. verb. afferentes, de censib. Part. in l. 2. de admin. rer. ad ciuit. pertinet. Roland. à Valle conf. 2. numero 13. & conf. 76. num. 3. lib. 2.

† Et omne factum citatione ommissa nullius est momenti, ex Bart. in Extrauag. ad reprimendam, verb. signa iudicij, num. 20. gloss. verb. ob hanc causam, in Auth. iuberimus, in fin. C. de iudic. Hieron Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gloss. 9. in annotat. à num. 117. & 132. Acebedo in l. 10. num. 51. & seqq. tit. 17. lib. 4. recop. Paul. Castren. conf. 244. Videtur dicendum, num. 1. part. 2. Franc. Arctin. consil. 163. n. 9. Rota decis. 275. num. 8. part. 3. lib. 3. Hier. Grac. conf. 10. num. 24. lib. 1. † tamen hoc omne communiter à Doctoribus limitatur, dum agitur de habilitate seu defectu alicuius probando, ad ei conferendum aliquam dignitatem, seu officium, honorem, seu præbendam, quia tunc citatio vlla necessaria non est, vt ferè omnes scribentes in d. cap. 2. de testib. præsertim. Anton. de Butr. num. 11. Dec. 45. Immol. 9. vlt. limit. Socino reg. 406. fallent. 2. Crotus tract. de testib. num. 352. Conrad. de officio Prætor. in causis iud. de testib. limit. 2. n. 9. Perezius de Lara in puritatis materia loquendo in sape relato cap. 4. num. 24. plures cumulat nouissimè Franc. Salgado de regia protect. part. 2. cap. 15. num. 8. 9. & 5. 2. cum seqq. Ios. Malch. de probat. concl. 682. n. 1. vbi num. 18. hoc exponit cum Felino, Dominico, & Cardinali, quos citat, † vt locum non habeat, dum de his qualitatibus probandis agitur in contradictorio iudicio, (atque ita intelligo Cened. in collect. 6. col. 3. lib. 3. & Segura Daualos lib. 3. directorij iudic. Eccles. cap. 14. num. 24. volentes generaliter, quod in causis puritatis, & nobilitatis citatio non omittatur) quasi aliter sit in iudicio informatorio tantum, de quo agimus, vt sentire videtur idem Malch. citato loco, & conclus. 877. à num. 1. cum seqq. ex mente Abbatis in d. cap. 2. num. 7. in fine, & Decij num. 45. vbi ita distinguere ait Dominicus in cap. si forte, in fin. de elect. in 6. † quod intelligi & accipi potest, dum agitur de remouendo alicquem ab honore, seu dig-

Nec etiam tunc requiritur citatio, cum ex officio procedatur per informationem, & instructionem iudicium, ex Maranta de ord. iudic. 6. part. memb. 1. de citat. num. 20. Ios. Masch. de probat. in princ. quæst. 5. n. 39. vers. sed hoc intellige, & conclus. 1368. num. 14. & 15. quibus addit Bal. in l. 2. num. 2. C. de fideicom. & in l. qui testamento, §. per contrarium, in fine de testam. & in l. neque natales, num. 7. C. de probat. & in l. certum, num. 5. C. unde leg. Innoc. in cap. cum in tua, in fine, de sponsal. & in cap. 1. num. 5. vbi etiam Abb. num. 34. & 45. & Ant. num. 50. de postul. prelat. idem Abb. in cap. cum nobis, num. 5. de elect. Rolando conf. 8. num. 31. vol. 4. refert. P. Thom. Sanc. lib. 3. de matrimo. disp. 8. num. 5. & generaliter quidem receptum est iure in omnibus causis tangentibus honorem & statum personarum, quod possint iudices in calculo ferendæ sententiæ examinare ex officio testes ad coadiuvandum probationes factas, & indagandum veritatem iuris solemnitatibus omissis, iuxta doctrinam Bald. in Auth. ampliore, C. de Appellar. Decian. in cap. 1. notab. 2. de except. Gracia. d. sept. forens. tom. 3. cap. 468. numero 43. Rom. conf. 479. n. 4. in fin. vbi, Mandoc. verb. conclusionem, Crauer. conf. 134. n. 1. Marchia decif. 198. num. 22. apud eundem Gracian.

20 Quartò, maxime iudicio meo probatur ex vgentissima ratione, nam licet iudex secundum allegata & probata debeat semper iudicare, non secundum propriam conscientiam, nec possit damnare, quem nocentem nouit, si innocens ex probationibus appareat, vt fertur quasi omnium communis sententiæ; hoc tamen fallit dum agitur de conferendis officiis, & honoribus, quia tunc sequi potest priuatam scientiam, & omittere publicam, cum non tam iudex, quam distributor dicatur, vt docent Syluest. verb. Index, 2. quæst. 5. Salon. 2. 2. quæstion. 67. artic. 2. Sayr. Clauis reg. lib. 12. cap. 8. numero 18. & post omnes Mart. Bonacin. 2. tom. de iudicio publico, disputat. 10. quæstion. 2. punct. 2. de numero 7. Gallego de cognat. spiritu. cap. 2. n. 2. P. Th. Sanc. lib. 8. de matr. disp. 34. n. 21. Salas de legib. disp. 2. lect. 10. n. 97. relati à Nic. Garc. de benef. 6. part. d. c. 1. n. 25. immò poterit vt scientia habita in confessione sacramentali, & ex ea repellere indignum, etiam si aliàs dignus reputetur, dummodò sigillum non frangatur vti pluribus adductis docet Barbosa 1. de iure Eccles. cap. 19. num. 143. quod quidem durius est, quam recipere & iudicare legitimas probationes inscio prætenfore, & aliis solemnibus omissis; nec mirum si ex rei natura extraordinariè quaratur veritas, quam ordinariè agendo inuenire perdifficile esset.

21 Quintò probatur hæc sententiæ, nam cum hic credo clam, & secretè procedendi in similibus causis, & negociis sit ab omnibus Tribunalibus, & communitatibus receptus, & obseruatus communiter, videtur suum in hoc prestare qui prætendit, & cum hisce conditionibus velle arg. l. si duo 8. in fin. vbi gloss. verb. adire, & Bal. n. 2. de adq. hered. Alc. de presump. reg. 3. presump. 32. num. 14. lac. Menoch. eod. tract. lib. 3. presump. 38. num. 8. & 9. de addisc. rem. 4. num. 135. Surdo conf. 460. num. 24. Zephal. conf. 15. num. 22. lib. 1. & se subiicere statuto seu consuetudini communitatis cuius honorem appetit, Bar. in l. vt iurisiurandi, §. si libert. n. 5. de oper. libert. Rub. Alex. conf. 79. n. 1. refert Mantie. de tac. & amb. lib. 3. tit. 8. num. 8. 9. & 10. 22 ¶ tum quia acceptans contractum videtur illum acceptare cum omnibus suis clausulis, pactis, & conditionibus l. contra iuris, 28. §. vlt. cum l. leg. de pactis. l. 1. §. de manum. l. licet 8. C. de locat. l. 4. tit. 8. part. 5. cum cumularis ab And. Tiraq. de retract. lib. 2. in fin. num. 2. cum seqq. Iass. in l. cum fundus, §. seruum

tuum, num. 7. si certum pet. & in l. Pomponius, §. cum quis, num. 12. post Alex. ibi, de adq. poss. & similitè cum omnibus suis qualitatibus, l. 2. in fin. de suis & leg. her. And. Tiraq. lib. 1. de retract. §. 1. gloss. 10. num. 13. lac. Menoch. lib. 4. presump. 101. num. 45. Carol. Ruin. conf. 121. num. 2. & 3. lib. 5. Socin. conf. fin. lib. 4. etiam si eorum fuerit ignarus, l. cum ab uno 53. de leg. 2. C. altr. in d. l. si duo, de adq. hered. Surd. conf. 150. num. 20. & 22. lib. 1. Gracian. discept. forens. tom. 3. cap. 511. num. 20. ¶ tum quia volens accipere emolumentum præsumitur velle portare onus text. in l. decem. 6. l. si debitor. 45. §. 1. de fideicom. libert. l. 1. §. fin. de aqua & aqua plus, arc. l. cum sisco, 9. ad S. C. Syllan. cum aliis congestis per Escobar de ratiocin. cap. 42. num. 12. & comput. 10. num. 14. August. Barbof. Axiom. 44. num. 2. pag. 31. Card. Tusch. lit. V. col. 1374. tom. 8. Phil. Dec. conf. 389. num. 10. Hieron. Grac. conf. 81. num. 24. & conf. 85. num. 1. lib. 2. Tib. Decian. res. 26. num. 107. lib. 1. Immo & sine commodo onus sponte susceptum necessariò reportari debet, arg. l. item hi. 4. & l. leg. ex quibus causam. l. spadonem. 15. §. fin. de excusat. §. item tria. 6. inst. eod. Mantie. de tac. & amb. lib. 8. tit. 16. num. 13. ¶ tum etiam quia vtens aliquo iure debet eo vti cum suis qualitatibus, & oneribus, & ita omnia velle & acceptare præsumitur, l. vlt. §. & si presertim, & §. fin. autem, C. de iure deliber. Ripa in cap. sepe, in fin. de restit. spoliar. Alciat. in l. liberorum, gloss. l. colum. 3. de verb. sign. v. e. reg. de fideicom. art. 1. num. 29. & art. 15. n. 24. Grac. discept. forens. tom. 5. o. 9. 18. n. 16. & c. 92. 3. n. 12. Burg. de Paz. conf. 14. n. 73. Paris. conf. 26. n. 10. lib. 2. ¶ & idè quasi contractus initus cum prædictis communitatibus, & Tribunalibus approbatus videtur à Prætenfore cum omnibus suis qualitatibus, & intrinsecis conditionibus, l. Pomponius 13 §. cum quis, 1. de adq. poss. l. pro hereditariis, 2. C. de heredit. action. tradunt Dec. in l. 1. num. 12. de iuris. om. iud. Zephal. conf. 666. n. 10. & conf. 491. n. 3. lib. 4. Jacob Put. decif. 367. n. 7. p. 2. & secundum seruata in similibus consuetudinè, Vincent. Carroc. tr. de locat. tit. de mercede omiffa. n. 6. fol. 6. & Masch. de probat. concl. 299. n. 7. Menoch. lib. 3. presump. 109. n. 6. ¶ quia factum præsumitur, quod est consuetum, ex l. si cui, 14. de ann. leg. secundum Barr. in l. vltima, in princ. de his que in fraud. cred. & in l. non erit, §. neque, de iur. iur. Guillelm. Benedic. in c. Rainucius verb. condidit testamentum, n. 13. de testam. Menoch. lib. 3. pres. 91. n. 62. Alex. conf. 249. n. 35. & conf. 69. lib. 2. Masch. de probat. concl. 73. n. 5. Flam. de resgn. li. 11. q. 14. n. 8. Aug. Barb. Axiom. 93. n. 26. pag. 59. ¶ & sic contractus interpretari debent, ex l. quod si nolit, 31. §. quia assidua. 20. de edilit. edicto, l. si prius, 17. §. 1. de aqua & aqua plus, arc. l. excepto, 18. C. de locat. Nic. Euerard. loco, ab vfitato 104. sub n. 5. plura congerit Pelaez de maiorat. 1. part. q. 48. n. 71. & 72. ¶ sicut etiam sacrum suscipiens ordinem, & si expressè castitatem non voverit, vovisse censetur, & ea adstrictus manet, quia ex Ecclesie instituto est onus sacris annexum ordinibus, vt docent Sarius lib. 1. de voto, c. 2. n. 8. P. Th. Sanc. in decalog. lib. 4. cap. 1. n. 30. Mar. Bonac. 2. to. disp. 9. 2. de voto, p. m. l. n. 2. vbi in fine reddit rationem, nam qui vult statum aliquem implicite, etiam vult onera illi statui annexa, similiter honorem puritatis desiderans cum oneribus velle censetur, etiam si eorum fuerit ignarus, vt in proposita specie sacrorum ordinum circa castitatem annexam voluerunt nouissime plures congesti penes August. Barbof. de iure eccles. l. b. 1. c. 37. n. 25.

Quare in specie nostra loquendo, dixit Perezus de Lara 2. part. de capellan. cap. 4. num. 27. quod Pratenfor sponte se huic imperfectæ probationi submittit, & solitum ordinem in dictis communitatibus, & Tribunalibus approbat, pro vt de iure potest ex iuribus

iuribus ibi per eum adductis, & per text. in l. si stipulatus 4. in princ. de vfu. l. si legati serui nomine 56. de leg. 1. & adducta ad propositum per Stephan. Gracian. tom. 2. discept. forens. cap. 205. ex num. 22. cum seqq. quod intelligi debet iuxta formam requisitam per statuta communitatis, in qua prætenfio inita est; non aliis modis extraneis, & iuri non congruentibus, vt docuit Bald. per text. ibi, in d. l. si duo de adq. her. & ex eo de statutis puritatis loquendo vult Valenc. consil. 92. num. 89. atque intelligi debent omnia supradicta, pro quibus facit doctrina Innocentij in c. cum causa, de test. Bald. in l. fin. C. de probat. Alex. in l. Tria dinortium, n. 14. in princ. sol. matrim. l. in l. admenendi, n. 10. de iur. iur. Rom. conf. 104. ad fin. vers. Clarum. Hyppol. de probat. num. 178. Auend. de exequend. mand. 2. part. cap. 29. num. 5.

30 Qua in specie ex consensu partis omnes iudicij solemnitates omitti posse iure receptum est. Primò possunt testes recipi sine litis contestatione ex DD. maxime Mariano num. 26. fall. 21. in d. cap. quoniam frequenter, vt lite non contest. Bald. in cap. significauit, num. 5. vers. item receptio, extra de testib. & Socin. reg. 413. fall. 1.

31 Secundò possunt sine citatione cum plena tamen fide examinari ex DD. maxime Felin. num. 13. limit. 2. Arct. num. 8. fall. 8. in cap. 2. extra, de testibus, Campege. tract. de testib. reg. 164. fall. 10. Ant. Gab. tit. de citat. concl. 1. n. 364. Ios. Masch. de probat. cond. 1183. vbi ait, ¶ quod pars efficere potest vt iudex eo absente testes recipiat, per text. in l. Herennius, 63. in princ. de exstion. quem affabrè pro hac parte adducit Bald. in l. si quando 15. n. 13. C. de testib.

32 Tertio consensus partis testibus non publicatis fidei præstat, vt ex Butrio. Immol. & Felin. & aliis in cap. causam quæst. 11. de testib. firmavit Farin. de testib.

33 9. 75. n. 27. ¶ Et licet in nostra specie consensus sit tacitus, idem operatur ac expressus, ex d. l. duo, Gloss. Bald. & Salicet, ibi, & ex aliis pluribus superius allegatis, & ex iuris vulgari regula, de qua text. in l. 3. de reb. cred. l. Imperatores 37. de pactis, l. si spem, 5. C. Que res pign. dari poss. cum similibus, plura apud August. Barbof. Axiom. 217. ex num. 1. & magis ad nostrum

34 propositum num. 4. ¶ præcipue cum adest constans, & inueterata consuetudo, cui omnes suum adherere consensum iure præsumitur ex d. l. quoad se nolit, 31. §. quia assidua 20. de adil. edicto, l. si prius 17. §. placuit de aqua, & aqua plus arc. l. semper 34. de reg. iur. Parlat. lib. 2. ver. quoad, cap. fin. 5. part. §. 17. num. 18. in fin. pro quo faciunt tradita ab And. Tiraquel. de retract. consug. §. 1. gloss. 18. num. 31. Cobbarr. tit. de collat. numifinat. cap. 7. §. vn. num. 1. Arias Pinel. in rub. 1. part. cap. 3. num. 16. C. de re scind. Minang. obseruat. 15. §. de pretio centur. 4. Vitius comment. opin. tit. C. si certum petat. num. 175. Boët. decif. 127. num. 3. vers. tamen, de consuetudine, Surdus consil. 355. num. 11. & conf. 191. num. 31. Nata conf. 454. num. 1. & Burfat. conf. 325. num. 14. lib. 3. Zephal. conf. 31. num. 2. ¶ quare quod consensus ex prædicta consuetudine præsumatur, & prætenforibus noceat multis probat Perezus de Lara in d. c. 4. n. 27. cum seqq.

35 Ex quibus tria maxime constituta manent. Primò, quod dum agitur de probandis qualitatibus sanguinis, est quædam occulta inquisitio ad animos iudicum informandos circa prætenforis qualitates ex statuto requisitas, & cum inquisitio sit iudicium extraordinarium, vt supra probauit, & probatur in l. ex rescripto 6. §. si quis accusator 2. vbi gloss. de muner. & honor. l. fin. vbi Alber. & alij de in ius vocando, l. 3. C. de accusat. cap. 1. extra eod. vbi communiter DD. cap. quisquis 12. q. 4. Iul. Clar. in præd. lib. 5. §. fin. q. 3. Prima Pars.

vers. Debes autem scire, num. 3. & in quæst. 5. vers. Quæro in quibus, num. 2. sequitur etiam extraordinarium esse id, de quo nunc agimus. ¶ Et licet hodie ex communi vsu, & consuetudine non possit inquisitionis iudicium extraordinarium dici, vt communiter tenent DD. relati ab Anton. Gom. lib. 3. var. c. 1. num. 49. & 50. & à Iul. Claro in d. q. 3. n. 6. vers. Sed certè quidquid sit de iure, & à Farin. tom. 1. q. 1. num. 10. intelligi debet de inquisitionibus, quæ ex postfacto resoluntur in iudiciis ordinariis, seruando omnes iuris solemnitates, citationem videlicet, litis contestationem, & publicationem actorum; non verò in inquisitionibus, quæ nunquam hæc admittunt, sed manent semper in terminis secretæ inquisitionis, vt euenit in iudiciis puritatis, de quibus agimus.

36 Secundò, quod etsi iure copia instrumentorum aduersario danda sit, aliàs ei nullum afferunt præiudicium ex l. 3. tit. 5. lib. 4. recop. vbi alia iura adducit Acebedo à n. 1. cum seqq. Maranta 6. part. de actorum editione num. 54. tamen in causis informatiis tantum nulla Prætenfori copia dari debet, sed ex officio Scripturæ extrahuntur, & comprobantur cum originali, & inquirunt, an authentica, & legitima sint, & digna fide, quod etiam fit dum ab ipso Prætenfore producuntur, & quidem exactè, & diligenter fieri debet, quia Prætenfor defendere se directò nequit, nec scire quas defensiones adhibere expediat, & ita eius causa, quantum iure fieri potest, faueri debet.

37 Tertio, quod iure manet probata forma, & modus procedendi in nobilitatis, & puritatis iudiciis, & quam iuste, & quidem necessariò omittantur solemnitates aliorum iudiciorum, & è nostris probant Ioan. Redin. de maiestate Principis verb. Sed etiam per legitimos tramites, num. 199. Olano in Antinom. inter ius comm. & reg. lit. T. num. 6. Salcedo in præd. crim. can. cap. 23. num. 21. vbi testatur de inueterata Hispaniæ consuetudine, Perczius de Lara in d. cap. 4. num. 24. & 122. Christoph. de Paz de tenuta 1. part. cap. 32. num. 124. ¶ Non quidem à iure communi plurimum deuiat, cum in aliis similibus causis idem sit eo iure receptum ex ratione, & peculiari causa, quæ in quocumque negotio adest, nec enim eadem in omnibus aequaliter sunt seruanda, sed secundum cuiusque rei, & negocij circumstantias, & peculiare qualitates procedendum est, nam si in nostris puritatis iudiciis res aequè publicè, & solemniter ageretur sicut in ordinariis causis, nullo modo macula, nec ignobilitas, quantumuis notoria, & publica probati posset, quia res est iniuriola, ignominiosa, & omnibus odiosa, & nemo auderet eas propalare cum Prætenforis scientia absque maximis incommodis, rixis, & necibus, & reipublicæ concitationibus. ¶ Vnde venit intelligendus Christoph. de Paz citato loco, dicens iudicia hæc non subiici regulis iuris communis, quod debet intelligi de regulis iudiciorum ordinariarum, à quibus vt vidimus, per plurimum differunt, non verò de regulis specialibus à iure traditis in similibus causis probandi status, & sanguinis qualitates, quæ ab ipso iure tradita, & approbata fuerunt antequam in Hispania erigerentur puritatis statuta, vt probauimus; nec quidem ferendi sunt, qui in his nostris temporibus iusta & sancta puritatis statuta ex hac ratione, & procedendi modo improbare intendunt, qui nec audiendi sunt, nam in propria loquuntur causa, & suorum capere intendunt aduersus publicam vtilitatem, & tranquillam communitatum, & totius Regni pacem.

43 Quartò & vltimò constitutum manet, quod ex omnium tribunalium, & communitatum seruata praxi, receptum est, quod in his causis procedatur summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, hoc est, omnis omnibus iuris subtilitatibus, & solemnitatibus, secundum Clem. dispensationem, de iudic. & clem. sapè, de verbor. sign. Maranta de ord. iudic. part. 4. dist. 9. num. 8. Ludou. Rodolphin. post tract. de absolutua princip. potest. lib. 2. var. 9. 30. n. 7. cum seqq. Bertrachin. in repertor. 1. part. verb. Summarie pag. 321. col. 4. Marquesan. de commission. 2. part. num. 82. & 83. pag. 419. R. endin in promptuar. receptar. sent. to. 1. tit. 16. n. 9. Cels. Vgon. in tract. clausul. pag. 485. cum seq. Marra de clausul. 1. part. claus. 148. alias 164. & claus. 160. alias 180. in vlt. impress. Cardin. Tusch. lit. C. concl. 366. to. 1. Cacheran. Pedam. decis. 1. & 2.

44 ¶ Et secundum propriam conscientiam, & veritatem Guid. Papa decis. 29. Gramm. decis. 62. n. 32. & sicut princeps, ex Alex. conf. 6. n. 2. vol. 3. Cacheran. d. decis. 1. n. 20. Marra d. claus. 180. n. 3. & secundum id, quod Deus iudicaturus esset, Natta post Bald. in reposit. d. clem. sapè, de verbor. sign. Hondedeo conf. 94. n. 51. to. 1. Gracian. Marchia decis. 36. num. 13. & decis. 68. num. 2. ¶ & licet verum sit, quod tunc non videatur sublata citatio, ex Card. Tusch. n. 2. citato loco, Maranta supra 4. part. tit. & an index sit competens, num. 9. Cald. conf. 130. circa medium, vers. Nec illa verba, de iudic. & conf. 136. alias 4. de dilation. Nec defensio, Roman. conf. 14. n. 3. Ludou. Rodolphin. d. lib. 2. q. 39. n. 7. Cels. Vgon. citato loco col. 2. Nec probationes necessariz, Maranta num. 10. Mart. d. claus. 180. num. 10. citatis locis, tamen cum plerumque ex his excludantur ex natura horum iudiciorum, & praxi seruata, vt superius probauimus, in considerationem non veniant, nec nobis pugnant hæc limitationes.

46 Nec obstant, quæ ex contrario supra in principio fuerunt adducta, quibus probauimus, causæ disceptationem similibus inesse iudiciis, qua ordinaria dici posse videbatur, quia verius est, nullam in eis disceptationem interuenire, cum Prætenfori copia non præstetur, nec directè audiatur, nisi cum ex propria scientia, aut præsumptione proponit, & allegat quod possit ad veritatis indagacionem deferuire, ¶ quæ melius sit visis contrariis, & re sapius agitata, vt ita magis illucescat veritas, ex cap. graue 37. quæst. 2. notat gloss. in cap. cum Ioannes, verb. Postquam, de fide instrum. plura apud August. Barbosa Axiom. 214. num. 1. pag. 139. & faciunt, que notat Speculat. in proemio operis num. 17. & 18. Alex. consil. 1. num. 2. volum. 4. & Ignac. del Villar in s. l. uia res. 5. sub num. 2. vers. Ad cuius questionis, & facilius mendacia detegantur, & calumnia, & fallaciæ aduersariorum agnoscantur, quæ in similibus negociis frequentius interueniunt ob eorum clandestinitatem, quod plurimum iudices attendere debent, & propter hoc pragmatica nostra maximè fuit lata, vt supra dixi quæst. 1. §. 6. & latius infra

48 2. part. quæst. 1. gloss. 1. ¶ & cum deficiat actorum copia, & Prætenfor directè non audiatur, non potest vera disceptatio dici, dum deficit rei disceptatæ plena cognitio secundum text. celebrem in l. cum hi. 8. §. si cui, in fin. ibi, hæc omnia habent disceptationem Prætoris, de transact. vbi verbum Disceptatio pro rei cognitione sumitur, quia cum disceptetur circa actorum veritatem, non potest perfecte fieri, ni cognitio, & perspectis actis informatiis, nec hac ex ratione iudicium dici ordinarium, vt ex dictis patet.

Q V Æ S T I O VI.

De ingressu in his informationibus puritatis, & nobilitatis, & de modo, & forma in eis seruanda à Commissario.

Secundum tempus, & circumstantias quæ considerari valent circa electionem commissarij informantis, & eius munus, & exercitium, in septem partes commodè vniuersam scindam quæstionem, vt me expediam debita cum claritate, & distinctione, & res plenè, & perfectè maneant explicata, quæ hoc præmissio ordine sequuntur.

- 1 De commissarij informatis electione agam.
- 2 Aliqua proponam, à quibus cauere se debet commissarius, vt ritè munus suum adimpleat.
- 3 De aliquibus præparatoriis, quæ animaduerti oportet ante testium examen.
- 4 De modo, & forma in examine seruanda.
- 5 De fide promissa, & secreto seruando.
- 6 De recusatione commissarij, & notarij, & an loquum habere possit, vel non,
- 7 De relatione mittenda ad Tribunal, seu communitatem circa testium fidem, & contenta in informatorio.

§. I.

De commissarij informantis electione.

S V M M A R I V M.

- 1 Genealogia à Prætenfore offertur post factam gratiam, alias antea, & ad quid.
- 2 Satius est in tempore occurrere, quam post vulneratum exitum. Negligentia in initio maximè nociua, ibi. Turpius eicitur quam non admittitur hospes, ibid.
- 3 In initio melius reicitur Prætenfor quam post factam gratiam.
- 4 Eligendus an facilius reici possit, quam iam electus.
- 5 Electus ius ad rem habet, quod difficilias adimitur. Probatio maior requiritur ad repellendum electum, quam ad eligendum, ibid.
- 6 Dignus sanguine parus tutè eligi potest omisso digniori maculato.
- 7 Prouisiones gratiose omnino sunt iudicibus ordinaria.
- 8 Commissarius eligitur ad conficiendum informationes puritatis. Et quidem dignior est eligendus, num. 9. Quibus præditis esse oportet, num. 10. Eius electio ad quem pertineat, num. 19. Tenetur puritatem prætenforis probare, sicut & maculam, & cum eripere à calumniosis oppositionibus, n. 20. Nulla ex causa debet statuta spernere, numero 23. veritatem perquirat, n. 25. & 27. Et, & ab eo factis plena fides datur, n. 29.

9 Ele

- 9 Electio fieri debet secundum maiorem idoneitatem respectu negocij de quo agitur.
- 11 Dignus omisso digniori eligi an possit. Electus à communitate quando electus dicatur ab ipsomet prætenfore, & quando non, num. seq. declaratur & num. 19.
- 13 Prætenfor non assentit determinatis & certis personis. Nec approbare videtur personas non publicatas, num. 14. Immo nec notas, num. 15. Licet se subdat, vt tribunal, seu communitas commissarium informantem eligat, non se subiicit huic specialiter electo, n. 16. Potest commissarium recusare, n. 17. Et testibus repulsas opponere, n. 18.
- 17 Approbatum semel reprobari non potest.
- 18 Testis vnicus contra producentem probat, etiam si de solo auditu, siue crudelitate deponat.
- 19 Electio commissarij ad Tribunal, seu communitatem expectat. Vt non suo nomine tantum eligat, sed etiam nomine prætenforis, num. 20.
- 21 Index ex officio tenetur in fauorem rei veritatem, & innocentiam aperire. Male inquirens veritatem ad interesse tenetur, n. 22.
- 24 Statuta ad vnguem seruanda.
- 26 Veritas falsa opinioni preferenda.
- 28 In dubio quid faciendum à commissario.
- 30 Scribis confraternitatum creditur.
- 31 Consuetudo facere potest, quod non scribis nec notariis fides præstetur. Iurisdictionem tribuit, ibid. iuncto n. 33. Dicitur mater iurisdictionis, n. 32.
- 34 Libris mercatorum ex consuetudine fides potest præstari, licet de iure aliud seruetur.
- 35 Consuetudo adest in communitatibus & Tribunalibus mittendi ad informationes puritatis militem, collegialem, seu canonicum, & præstandi fidem omnibus ab eis confectis.

POST gratiam dignitatis, officij, habitus, seu præbendæ claritatem, aut electionem factam in quibusdam communitatibus nominatus, seu electus offert memoriale, seu genealogiam suorum patrum, & auorum, cum loci originis expressione. In aliis vero ante factam gratiam, seu electionem prædicta genealogia peti solet, vt aliquis inquisitio, seu summaria fiat informatio siue scripto, siue verbis circa qualitates prætenforis, & sui generis, vt suspicio macula comperta non solum admissionem impediatur, sed etiam gratiam, & electionem, nec ad pleniorum informationem recipiendam perueniatur, ad quod sufficere minima infectionis causa, non vero ad repellendum post gratiam, seu electionem factam, cum eo in casu opus sit maiori probatione, quam ante gratiam, seu electionem, ¶ quando satius est occurrere, quam post vulneratum exitum repellere, l. fin. C. in quib. causis in integr. restit. necess. non est. l. 1. C. Quando liceat vniciquis sine iud. l. 1. C. vt nemini liceat sine iudicis auctor. Mantica de tacit. & ambig. coment. lib. 2. tit. 8. n. 30. in fin. Card. Tusch. lit. P. concl. 648. tom. 6. Aug. Barbosa Axioma 146. n. 1. pag. 94. Timpus in speculo princip. sign. 52. Alciat. resp. 37. n. 2. lib. 5. Petr. Bi-

Primo Pars.

mius conf. 250. n. 29. lib. 3. ibi, sicque vides quantum detrimenti afferat hæc quæ a principio leuis videtur negligentia, diligenter sunt igitur morbi, & vitij initia notanda, & cauenda, ne longius serpent, & ne leuis plaga fiat grauior, aut insanabilis, in tempore itaque tibi consule, & principis obsta, serò medicina paratur, cum mala per longas inualuere moras, &c. & turpius eicitur, quam non admittitur hospes, cap. quemadmodum 25. §. alioquin de iureiur. gloss. verbo, ad inopiam, in cap. per vestras, de donat. inter. Tiraq. de iure constit. part. 3. limit. 7. n. 43. Petr. Surdus de aliment. tit. 7. quæst. 17. num. 41. & conf. 174. n. 13. & conf. 175. n. 42. & conf. 371. n. 54. Beller. disquisit. clerical. part. 1. tit. 1. de disciplina clericali, §. 29. n. 7. Alex. conf. 213. Ponderatis, n. 7. vers. Accredit quia turpius lib. 6. Menoch. conf. 90. n. 124. Card. Seraph. decis. 1483. n. 14. Ant. Monach. Florent. decis. 24. n. 36. Cardin. Tusch. lit. F. concl. 12. n. 4. tom. 3. & lit. T. concl. 403. to. 8. ¶ quod maximè attendi oportet, vbi agitur de puritatis statutis strictè obseruandis, nam lapsus omnibus perfectis admittitur agrè, qui in ingressu facile arceretur, quando nullum ius acquisitum habet, & si reiciatur, nihil ei aufertur, vt rectè docuit Nauar. in man. c. 17. n. 72. cum duobus seqq. & in cap. graue, de probat. gratia verò donata, seu electione facta saltem est ius ad rem, quod difficilias admittitur, vt in seq. quæst. dicam, & ego ita omnino seruarem.

Atque ita intellectus idem Nauarrus conf. 1. incipit, ad primam multarum questionum, n. 6. de Iudeis & Sarac. & conf. 12. de heret. lib. 5. in 2. edit. adductus per Emm. Roderic. to. 1. regul. 9. 14. art. 3. vers. secundum argumentum, differentiam constituens inter eligendum, & electum, vt videlicet ad illum repellendum vnicus sufficiat testis, seu quælibet leuis præsumptio, non vero ad hunc reiciendum, quia tunc maior & plenior requiritur defectuum probatio, nullam certe continet difficultatem, sicut magnam apponit Perezus de Lara in d. cap. 4. num. 56. vers. & licet. Martini Nauarrus, verius iudicans, nullum quoad hoc discrimen esse inter eligendum, & electum, quod ex ratione, & iure constanti aperte conuincitur, ¶ quia electus ius ad rem consequutum habet ex text. in c. fin. de translat. Episc. & relatis pluribus à Nic. Garcia de benefic. 4. part. cap. 3. n. 3. ad cuius repulsam maior requiritur probatio quam ad repellendum eum, qui adhuc nullum ius assequutus est, vt est eligendus, ex text. in l. pure furioso 8. de his, qui sunt sui. l. 1. §. conferatur de collat. bon. cap. quemadmodum 25. de iureiur. & aliis iuribus in seq. quæst. cum iuribus n. 20. cum seqq. & n. 26. & seqq. & è nostris ita docet D. Christoph. de Paz de tenuta 1. part. c. 32. n. 55. & facilius impeditur ius quærendum, quam tollitur ius quæsitum Alex. conf. 196. vltis. n. 5. lib. 7. Cardin. Tusch. lit. F. concl. 12. n. 7. to. 3. Aug. Barbosa Axiom. 135. n. 2. pag. 84. Pereg. de fideicom. art. 52. n. 153. in fin. Valenquela conf. 83. n. 59. ¶ Et licet loquamur in electionibus, in quibus non tantum de gratia, sed & simul agitur de iustitia, vt in Sancta Ecclesia Toletana, dum prouidentur præbendæ iuris Pontificij, & sacre Theologia, poterit eligi dignus, licet minus litteratus, qui nullam in sanguine notam habeat, relicto digniori, qui maculæ suspitionem habeat. ¶ In cæteris autem prouisionibus, quæ meræ sunt gratiæ res omni dubio carer, cum verè sint iudicibus arbitrarie l. vnium ex familia 67. in prin. & §. 1. l. Lucius 88. §. si decuriones 1. Quod cuiusque vnivers. nom. l. municipib. 97. de cond. & demonstr. Mol. de priuog. c. 4. n. 5. nec enim alius iustè conuerti poterit, cum nihil iuris ei fuerit ablatum, ex dicendis in seq. quæst.

Si igitur ad informationem plenam visum fuerit pertineri, in quolibet Tribunali, seu communitate

K 3

re eligitur commissarius, vt testificationes recipiat, & necessaria agat ad veritatis indagacionem, qui dignus eligi debet, ¶ immo quodd dignior sit eligendus, suadet rei grauitas, & tantum pondus, quod sumendum est ex natura & qualitatibus rei, ad quam eligitur; non verò ex sanctitate, & literis eligendi, qui respectu huius muneris minus dignus esse poterit, quam alius non tam doctus, nec sanctus, secundum, P. Th. 2. 2. q. 63. a. 2. ad 2. vbi Caiet. quest. 6. l. art. 2. & in tentaculo 1. 2. quest. 4. & in summa verb. Acceptio. Ioan. Maior in 4. sent. dist. 24. quest. 8. & 9. Soto de inst. lib. 3. quest. 3. art. 2. conclus. 9. & quest. 6. art. 2. Cobbar. in cap. peccatum. 2. part. §. 7. num. 4. vers. Dignior verò. Zaball. comm. q. 6 §. 9. n. 3. Io. Guttier. lib. 2. c. 1. dub. 2. n. 4. in fin. & n. 5. Mastrill. de magistr. lib. 2. c. 1. n. 66. vbi alios referunt. ¶ Debet igitur bona conscientia, rectitudine, & intentione esse prædicta, scientia autem, & experientia non modica in similibus requiritur negociis quæ magis adparari debet ad institutum, de quo agitur, quam ad alia, quia non semel vidi expertos, & diligentissimos, in aliis rebus, qui errores magnos, & præiudiciales nimis in similibus informationibus inter seruerunt. ¶ Si igitur omisso digniori eligatur indignus ad damiorum restitutionem simul cum lethali peccato electores absque dubio tenebuntur, ex Soto lib. 3. de inst. quest. 6. art. 4. conclus. 4. Matienço in dialog. relator. 3. part. cap. 8. num. 16. & cap. 56. sub num. 16. Cobbar. in cap. peccatum. 2. part. §. 7. num. 1. Petr. Nauarra de restitu. lib. 2. cap. 2. a. num. 119. cum seqq. pluribus, & in num. 137. vers. tertium propositio, & in num. seq. hoc extendit, vt etiam peccet, & restituere damna teneatur eligens dignum omisso digniori, idem etiam docet lib. 1. cap. 5. num. 10. quem sequuntur recentiores, quos approbat Bonacina 2. tom. tract. de restitu. disputat. 1. quest. 2. punct. 12. sub num. 7. vers. Si vero impeditur, de quo pro vtraque parte agit Ioan. Guttier. canon. 2. part. cap. 11. per totum. Zaball. comment. q. 6 §. 9. n. 2.

12 Ita verò electus à Tribunali, & communitate dicitur electus ab ipsa parte, & prætenfore, vt dixit Perezus de Lara in d. cap. 4. num. 62. & quos testes interrogat, ab illo videntur producti, qui se huius modo, & stylo submisit, vt dixi in præcedenti quaestione à num. 21. cum sequentibus: sed contrarium verius puto, & fatetur Lara eodem in loco, ¶ tum quia prætenfor non assentit determinatis, & certis personis, vt ab eo approbatæ maneat, sicut de iure erat necesse, secundum Iosephum Ludouic. in suis commun. conclus. 70. vers. Nihilominus communis ita, ¶ tum quia, non videntur approbasse personas, quæ ei publicatæ non fuerunt, vt seruatur in causis puritatis circa commissarium electum, & testes examinandos quos ignorat, secundum Baldum in l. bona fidei, C. de reb. cred. & in cap. in nostra, vers. tertius articulus, de testib. Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. Quaritur etiam num. 14. Phil. Dec. consil. 409. ¶ tum etiam quia et si prætenfor conscius esset testium, & commissarii tempore examinis, nec personas, nec dicta eorum approbasse censetur, aucta doctrina Cobbar. lib. 2. var. cap. 13. num. 1. vbi plures refert. Tobie Nonij consil. 24. à num. 24. Chassan. consil. §. 4. num. 35. ¶ tum denique, quia licet pars se subdat, vt Tribunali communitatiue commissarium informantem eligat atque nominet, non tamen se subiicit huic specialiter electo, nec eius personam, nec ab eo acta, & producta approbat, nec testes ab eo examinatos producit: alias enim nec commissarium

semel, licet tacite à se approbaturum recusare, nec repullas contra testes allegare posset. ¶ semel enim approbaturum reprobari non posse, non semel constitutum est, l. Pomponius 9. de neg. gest. l. cum mulier. 47. sol. matrim. l. si vxor. 13. §. fin. ad l. Inl. de adulter. l. si quis 11. C. de reb. cred. cap. cum Vintoniensis 26. vbi glof. verb. admiserant. de elect. c. nulli Epi. scoporum §. de accusat. c. veniens §. de filiis presbyt. cap. horrendum 32. q. 5. & in testium personis approbatis loquitur text. in l. si quis testib. 13. C. de testib. atque ita censuit Rota apud Seraph. decis. 295. per totum, maxime n. 5. Peña in direct. 3. part. comm. 29. vers. & ratio est. lib. B. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. Quaritur etiam, num. 15. plures apud August. Barbof. Axiom. 31. num. 3. & 4. pag. 21. at potest commissarium recusare, vt Lara fatetur ibi, num. 49. & nos infra §. 6. probabimus, & similiter potest repullas testibus adicere, vt passim in practica fit, ¶ aliàs vnus testis tantum velur contra producentem plenam efficeret fidem, ex adductis per Valençuel. consil. 73. num. 8. & consil. 78. num. 42. Farin. quest. 62. num. 211. & 237. & probatur in l. 31. tit. 16. part. 3. etiam si de auditu solo, seu credulitate deponat, ex celebri Romani consil. 4. num. 6. quem sequitur Paris. consil. 50. num. 6. volum. 1. Decius consil. 303. num. 4. tal. in Rub. num. 9. vers. sexto notabiliter limita, de iureiur. Anton. Gabr. lib. 1. de testib. concl. 1. num. 14. Giacian. discept. forens. tom. 1. cap. 51. num. 23. & 24. & ro. 3. cap. 468. num. 47. & cap. 494. num. 11. & tom. 4. cap. 699. num. 21. & 22. & tomo 5. cap. 950. num. 18. quod nec asserendum nec cogitandum est Igitur nec in commissarii electione consentit prætenfor nec testes producit, nec eorum approbat personas, & equitas ita suadet, nam potest passim euenire, quòd inimicus eligatur, aut ad testimonium producat, qui approbatus censeri non debet, nec iuri, nec rationi congruit.

Quare quoque hæc electio, & nominatio commissarii informantis ita ad Tribunal, seu capitulum attingat, vt nec pars nominationi assentiat, nec testes producat, asserit Prosp. Farin. decis. 167. n. 32. vers. Secundo, 1. part. & voluisse ita videretur Aug. Barb. de offic. Episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 39. & confirmatur ex decis. 176. num. 1. part. 1. diuers. sacri Palacii, ibi. Quod comprobatur ex confirmatione, in qua præscribitur modus sumenda informationis, & imponitur hac cura capitulo, quod & obseruatur, nam per eum qui petit, se admitti, nulla sunt probationes, sed sit depositum pecuniarium pro expensis, que fieri debent pro capienda informatione. ¶ Sed hoc ego ita intelligo, vt non solum electio Commissarii fiat nomine Tribunalis, aut Capituli, sed etiam nomine ipsius Prætenforis ad eius puritatem, & nobilitatem probandam, & capiendam à calumniis, & falsis impositionibus, nempe infectionem, & maculam nimis pro communitate perscrutando, inquisiti honorem prætermittat, nec deserat, simul enim maculam inquirendo, debet, claritatem sanguinis, si potest, aperire, & à morsibus calumniatorum, & æmulantium totis eripere viribus; nec quidem, vt in suo Tribunali non cooperetur, qui recentem, & iniustam patitur in sanguine maculam, debet oppositoris honorem, & suæ familie proseruere: ¶ tum quilibet index etiam ex officio teneatur in fauorem rei veritatem, & innocentiam indagare, & aperire, ex l. 1. §. fin. de quaestio. l. si non defendantur, 19. de penis. Bartol. in l. pen. §. ad erimen. colum. 3. vers. Sed primo quaro, de public. iudic. Farinac. 1. tom. de inquisit. quaestio. 11. num. 10. ¶ Et malè inquirens veritatem macule, seu criminis ad interesse, & expensas teneretur argum. l. faueriter, 14. in fin. Cod. de excusat. tutor. Bart.

Bart. in l. non ignoret. col. fin. C. de fruct. & lit. expens. Paris. de Puteo de syndicato verb. captura, cap. 2. num. 5. Gregor. in l. fin. gloss. fin. tit. 7. part. 3. Acebed. in l. 14. num. 11. tit. 19. lib. 3. recop. Valençuela conf. 50. num. 4. ¶ Nec eriam ob pecuniis, amicitias, seu ineptas commiserationes summa cum ratione probata statuta transiliat, nec profernat, l. 2. de legib. l. diuus. 7. de iurepatron. Felin. in cap. 3. num. 5. de iureiur. Salas de legib. disput. 10. sect. 1. num. 6. & sect. 8. num. 38. P. Th. Sanc. in decalog. lib. 3. cap. 9. num. 34. & communiter omnes, & nostra statuta in animæ foro sub lethali obliquant, vt dixi supra quaest. 2. nu. 12. & 13. ¶ & ad vnguem seruanda sunt, ex l. 1. si quis nauis, de exercit. ad l. in conuentionalibus, §. 2. de verb. & ex aliis pluribus commendat Zaballo comm. contra comm. quest. 900. num. 135. & Perezus de Lara d. cap. 4. num. 41. ¶ Et in omni euentu veritatem perquirat, esto sit aduersus Prætenforem, seu in eius fauorem, l. cum ita. 63. vers. immo de condit. & dem. l. vn. C. de dedit. lib. toll. cap. iudicantem, 30. quest. 5. Cic. lib. 1. offic. Valençuel. conf. 23. num. 86. plures apud August. Barbof. Axiom. 224. num. 2. & seqq. pag. 139. ¶ cum semper veritas falsæ opinionis debeat, l. si pater. 4. §. quousiens, 1. de man. vind. cap. per tuas 12. Qui filij sint leg. cap. fraternitatis, 6. de frigid. & malef. cap. quicumque 5. 81. dist. Rol. à Valle conf. 19. num. 2. lib. 2. Menoch. de presumpt. lib. 1. quest. 1. num. 4. latè Barbosa citato loco num. 4. & iustitiæ basis, & fundamentum est. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. decis. 234. num. 6. in 2. editione, & alij apud Barbof. ibi n. 5. ¶ Et probus Index eam sequi, debitumque ei debet locum præstare, l. 3. §. pen. de iureiur. l. 2. l. nò est nouum, 65. agend. docent adducti per Zephal. conf. 546. num. 66. & conf. 569. nu. 5. Valençuela conf. 23. num. 86. & conf. 92. num. 278. ¶ & in dubio plus pro Prætenfore propendat, quàm pro communitate, cui non tanta irrogatur iniuria ex admissione, sicut Prætenfori & eius familie ex repulsa, arg. l. hæc enim causa, 4. §. quid ergo, ibi, debuisse dici hunc integra esse famam, vbi glossa verb. & est verum, de susp. tutor. cum similibus, notant ad propositum, Redin. de mat. est. Princip. verb. Per legitimos tramites num. 172. Paz de tona 1. part. cap. 32. num. 60. Hofeda de incompatibilit. benefic. cap. 32. num. 139. D. Io. del Castillo contro. uers. lib. 5. tom. 6. cap. 123. num. 20. Pet. Surd. decis. 173. Valençuela conf. 90. num. 29. & conf. 112. num. 112. Idem enim dixi, in dubia causa, ne quis ex hoc scopum sumat in qualibet supra modum faciendi Prætenforibus ex quo etiam damna possunt oriri per plurima, sed tantum, vbi ad hoc iusta inueniatur causa, non transgrediendo fines rectitudinis, & iustitiæ.

29 Huic commissario ita electo, & omnibus ab eo confectis, & aditatis ex iure & consuetudine plena fides datur, ex Auth. de instrum. caut. & fide cap. 8. incipit oportet, Nouel. 73. cap. cum dilectus, 9. §. super tertio, vbi glossa verb. approbata, de fide instrum. Ant. de Butr. in cap. cum P. 1. §. num. 3. illo tit. Valençuel. conf. 26. num. 16. & 18. & probat in nostra puritatis materia Perezus de Lara in d. cap. 4. num. 92. & 93. vbi adducit Aluar. Valasc. consil. 10. ¶ probantem, quòd contrafraternitatum scribis plena datur fides, maxime propter diuturnam obseruantiam, ex doctrina Baldi conf. 400. num. 5. lib. 4. & conf. 402. in fin. lib. 5. Craueta conf. 01. num. 4. Rota apud Io. Baptist. Coccin. decis. 128. num. 7. & decis. 258. num. 7. ¶ quia sicut consuetudo omnimodam & plenam tribuit iurisdictionem, ex cap. cum contingat 13. vbi communiter DD. de foro compet. cap. fin. de offic. Archid. cap. dilecti, 4. de arbit. cap. audis, 15. de prescript. cap. fin. de capil. monach. cap. conquestus 9. quest. 3. l. 1. & fin. C. de emancipat. liber. l. viros 8. C. de diuers. offic. lib. 1. 2. Cobbar. in reg. Possessor. 2.

part. §. 3. per totum, Pet. Gilk. in Auth. Quas adiones, cap. 12. per totum, vbi plures refert, C. de sacros. Eccles. Immo secundum Bald. in d. l. 1. C. de emancipat. liber. sequutus à Moneta de consuetudinibus, cap. 7. num. 477. cum, seqq. & Bart. Chassan. in consuetud. Burg. Rub. 1. §. 1. verbo, Du Principe, num. 13. ¶ consuetudo dicitur mater iurisdictionis, per l. missi opinatores 10. C. de exactor. tribu. l. 1. C. de petit. honor. sublat. lib. 10. refert Alphons. Narbona in l. 20. gloss. 22. num. 49. & seqq. tit. 1. lib. 4. recop. & iterum in l. 59. gloss. 1. num. 35. & in l. 60. gloss. vn. num. 28. tit. 4. lib. 2. eiusdem recop. ¶ Ita si milititer consuetudo potest efficere, vt actis à non scriba, nec notario confectis fides præstetur, quo argumeto de iurisdictione per consuetudine introducta ad notariatum vtuntur d. gl. verb. approbata, in cap. cum dilectus, 9. de fide instrum. & Valençuela d. conf. 26. n. 17. & seqq. ¶ Ex qua etiam ratione prouenit, quod & si 34 libris mercatorum fides plena de iure adhibenda non sit, potest consuetudo efficere, & quod eis plena detur, ac si instrumenta legitima, & quarentigia essent, ex DD. communiter, in l. admonendi, de iureiur. Iass. in l. 1. num. 36. C. de edendo, Phil. Dec. in cap. 1. n. 27. de probat. Aym. Craueta de antiq. tom. 1. part. sect. Quarto limitatur, num. 65. R. Roch. de Curte in tract. de consuetud. numero 106. & 272. Anton. Gabr. de consuetud. conclus. 1. num. 47. Ita similiter in prædictis Tribunalibus, & communitatibus adest consuetudo mittendi ad similes informationes militem, collegam, seu Canonicum, & præstandi fidem omnibus ab eis confectis, quæ consuetudo velur iure probata, & rationabilis seruanda est, maxime quia cum res sit ardua, & arcana, non ita commodè posset committi notario, seu scribæ extraneo, nec dari fides probationibus ab eo receptis.

§. II.

De eis, quæ semper pro oculis electi commissarii habere debent: & à quibus se cauere oporteat, vt munus suum rite perficiant.

S V M M A R I V M.

1 Commissarius informationum puritatis in primis Deum & conscientiam præ oculis habere debet. Et sua mandata commissionis fines inspicere, & custodire; à modo & instructione non recedat, num. 2. Leges sua commissionis secundum bonam fidem custodiat, num. 3. Eius industria eligitur, num. 4. Omnem promittit diligentiam: & se peritum dicit, num. 5. De dolo, & omni culpa tenetur, n. 6. Et in foro anime, num. 8. & seqq. Violando mandatum infamiam, & dedecus sibi querit, n. 12. & 13. A vera fraude, & eius suspitione cauere oportet, num. 14. Ab asidua alloquutione cum Prætenfore, & cum eius consanguineis, amicis & inimicis, num. 15. Precipue si cauillationibus, & fallaciis nitantur, num. 16. Nisi rationabiliter, & iusta loquantur causa, num. 18. Et à munus receptione, num. 20.

- Cum salaria quotidie lucrentur*, num. 20.
- 3 *Excessus in modico nocet.*
- 7 *Mandati fines excedens ad interesse tenetur.*
- 9 *Culpa leuis, & leuissima an obliget in foro animæ, Ad restitutionem obligat ex aliquorum opinione*, n. 10.
- 11 *Restitutionis obligatio incipit à peccato mortali, non veniali.*
- 17 *Fictionibus contra puritatem dandus non est locus.*
- 19 *Partialitates, & diuisiones locorum periculosa, & quid à commissario faciendum.*
- 20 *Munera accipere iudicibus omnibus iure interdicitum tam delegatis*, num. 22. *quàm ordinariis*, num. 23. *Et Inquisitoribus heretica prauitatis*, num. 24. *Et eorum commissarius*, numero 26. *Et Notarius*, numero 35.
- 23 *Iudices delegati incapaces sunt accipiendi, & retinendi munera.*
Inquisitores heretica prauitatis iudices sunt delegati à sede Apostolica, secundum quosdam, & secundum alios sunt iudices ordinarij, n. 25.
- 28 *Commissarij Sancti Officij munera accipere non possunt.*
- 27 *Munera accipere iudices interdicitum etiam per interpositas personas. Non solum in magnis sed etiam in exigua quantitate, ut xenia, esculenta, & poculenta*, num. 30. *Ante & post finem litis, siue informationum*, num. 31. *Non solum à principali, sed etiam ab eis, quas tangere negotium potest, & qui similem habere causam sperant*, num. 33. *Etiamsi sponte offeratur*, num. 26.
- 28 *Accipere per alios est idem, ac accipere per nosmetipsos.*
- 29 *Actus non pendet ab exequente, sed ab eo cuius nomine executio fit.*
- 32 *Donatum post litem finitam ex prauis patris datum presumitur.*
Donatio facta post litem propter eam facta censetur & quid in foro animæ, ibid.
- 34 *Idem est causam habere, vel de proximo habiturum.*
- 36 *Notarij & scribæ absponde offerenti an recipere aliquid extra taxam possint.*
- 37 *Verbum, despues, omne futurum tempus comprehendit.*

COMMISSARIJ verò electi ad conficiendum puritatis infortiorum, vt plenè, & sanctè suum adimpleant munus, in primis Deum & conscientiam præ oculis habeant, nihil in eis vindicet odium, vel suorum vicijs, timor exulet, primum, aut expectatio præmij iustitiam non euertat, sed stateram gestent in manibus, lances appendant æquo libramine in omnibus causis agendis, vt san-

ctè, arque eleganter consuluat Innocentius Quartus in c. 1. de re iudic. in 6.

Posteaque suæ commissionis, & mandati fines inspiciant, & custodiant, l. diligenter, s. mandati, s. is qui exequitur inst. eod. cap. cum olim, 32. de offic. & potest. iud. deleg. plures apud August. Barbof. Axiom. 144. num. 1. pag. 93. & ita eius formam adimpleant, vt quories certam instructionem, aut modum habeant, ad eo non recedant, l. si quis pro eo. 46. mandati, cap. cum venissent, 3. vbi Bal. de eo. qui mit. in poss. cap. Pisanis, 19. vbi etiam Bald. no. ab. 1. de restit. spoliat. ¶ quia leges in commissione integrè secundum bonam fidem custodire conuenit, l. idemque, 10. in princip. Mandati, l. cum mandati, 11. C. eod. & omnes seruare mandati qualitates, Bal. citatis in locis per textum ibi, Dec. conf. 493. num. 9. vers. & non solum Paris. conf. 47. n. 42. & 43. lib. 1. & excellus in modico nocet, secundum Felin. in cap. cum dilecta ampl. 1. num. 41. de rescript. Card. Tusch. concl. 39. num. 4. lit. N. tom. 5. Paris. n. 43. citato loco August. Barbof. ibidem, num. 3. & 4. ¶ cum non solum commissarij informantis industria sit electa, dum ei mandatum, seu commissio traditur, vt voluit text. in l. si quid venditor, 18. de adic. edicto. & per illum text. ita tenet additio glossæ, verb. & omnem culpam in l. à procuratore, 13. C. mandati, & Christoph. de Paz de tenuta 1. part. cap. 32. num. 83. ¶ Sed etiam commissarij ipse, cum mandatum acceptat, & recipit, omnem promittit diligentiam, & se peritum dicit, vt vulgò DD. opinantur, & docet Hug. Donel. lib. 13. comm. ca. 11. vers. De equitate, & locis contrariis, cum ibi adductis ab Osualdo lit. E. & idè debet commissionem cum exactissima adimplere cura, ¶ tum quia aliena negotia exactissimo officio geri debet, text. est elegans in l. re madata, 21. vers. Aliena, C. mandati, vbi gloss. verb. exacto, intelligit id est, exactissimo, quam communiter sequuntur DD. & Pet. Fab. in l. contractus 23. fol. mibi, 81. in aliis est, 139. & seq. de reg. iur. ¶ tum etiam quia nõ solum de dolo, & culpa lata, sed & de leuissima, & de negligentia tenetur saltem in foro fori, de quo nemo dubitat, secundum glossam, & DD. in l. à procuratore, C. mandati, Pet. Fab. citato loco, Hug. Donel. in l. procuratorem, 11. num. 43. C. illo tit. Duaren. ad eund. tit. cap. 2. & adducti ab Osualdo Illig. ad Donel. lib. 13. comm. cap. 11. lit. D. & E. & quod adinteresse teneatur, docent ex textu in l. si cui mandauero, 2. §. sicut, 11. vbi Bart. Mandati, l. procuratorem, 11. C. eod. Card. Tusch. h. dicit. concl. 39. num. 10. & in concl. 40. agit, quando dicatur excedere, fines mandati, August. Barbof. de Axioma, 144. n. 6. ¶ In foro autem poli adhuc sub iudice res est, aliis asserentibus iura de leui, & leuissima culpa loquentia in animæ iudicio ad mortale, nec ad restitutionem non adstringere ex Leonardo Lessio de inst. lib. 2. cap. 7. de iniur. & restit. in genere dub. 6. num. 24. vers. Secundo. & aliis allegatis à Vincent. Filliuc. in suis quest. moralib. tit. 3. 2. cap. 2. num. 34. & 35. Patlad. in sequent. quotid. differ. 12. num. 8. quam communem vocat Pet. Nauarr. de restit. lib. 2. cap. 1. ante num. 4. cum seqq. ¶ Aliis contrarij firmantibus, videlicet iure inferiori ex leui, seu leuissima obstrictum culpa teneri etiam interiori animæ, ex glossa per text. ibi, in cap. consuluisti, 2. quest. 5. & facit text. in cap. fin. de iniur. Nauarr. in Man. cap. 17. num. 184. Man. Roder. in summa cap. 22. num. 2. Bañez de inst. quest. 62. art. 6. quam sententiam tueri videntur Mol. Syluest. Vasquez Rebell. Emman. Saa, Garcia, Reginald. Armilla, Angel. & Azor. adducti à Martino Bonacina disput. 3. de contrab. in genere quest. 1. punct. 6. num. 71. & 23. ¶ quatenus admittunt in foro animæ restituendi obligationem ex contractibus ad lenem, & leuissimam obligantibus, quod non rectè sequere-

- 11 tur, si letale peccatum in simili non adesset culpa, ¶ saltem ex sententia eorum, qui malunt, restitutionem à peccato mortali omnino incipere, nec à veniali posse, inter quos est P. Thom. Sancius in decalog. lib. 2. cap. 23. num. 60. vers. & id bene explicat Rebellus, & Lessius citato loco n. 25. Azorius inst. moral. 1. part. lib. 9. c. 8. circa fin. quæ mihi videntur verior, & tutior saltem ad animæ securitatem.
- 12 Animaduertantque huiusce grauissimæ rei commissarij, quod Cicero pro Roscio dixit, Nam (inquit) mandati violatio violat duas res sanctissimas, amicitiam, & fidem, non solum aduersus mandantem, sed & sibi bimer summum quærit dedecus, vt probat Pet. Fab. vbi proximè, In priuatis (ait) rebus, si quis rem mandantem, non modò maliciosus gesserit sui questus, aut commodi causa, verum etiam negligentius, is admittit summum dedecus, quænt refert, & sequitur Osuald. Illiger. ad Hug. Don. d. lit. E. Quid enim (vt Petri Fabri verbis utar) recipis mandatum, si aut ad tuum commodum conuersurus, aut neglecturus es? cur nihili te offers, ac meis commodis officio simulato officis, & obstas? recede de medio, per alium transigam, suscipis opus officij, quod te putas sustinere posse; idè quæ negligentia in crimen mandati, iudiciumque infamiam reuocatur. ¶ Vnde commissarij, qui versute cooperit, & celat Prætenoris defectum seu ita negligentè procedit, quo cooperiatur, & admittatur maculatus genere, seu indignis moribus, non solum lædit tribunale aut communitatem, sed etiam fidem, quam præstitit, violando, propriam amittit famam, & assequitur maximum dedecus, & quod est omnium peius, se coram Deo letali onerat crimine, ex adductis supra q. 2. num. 12. & infra hac q. §. 5. in princ. & deinceps.
- 14 Et non solum debet à vera canere fraude, & omissione, sed etiam ab eius suspitione ex text. singulari in l. apertissimi, 16. ibi, tamen quia sine suspitione omnes lites procedere nobis cordi est, C. de iudic. facit l. vidus, 18. ibi, si huius rei suspicio præcesserit. C. de nuptiis, cap. cum ab omni 10. de vita & honest. cleric. cap. audiimus, 41. cum igitur, de Simon. Bobad. in politica, lib. 2. cap. 12. nu. 32. ¶ quod euenire poterit ex assidua alloquutione cum inimicis Prætenoris, cum eo, & suis consanguineis, & inimicis, quo suspectus reddi potest, secundum text. in l. 3. §. ceteri, 1. vers. Imputabiturque eis, & §. quamuis autem, 3. de adm. & peric. tit. Atque idem erit cum affinibus, domesticis, & familiaribus ipsius, & suorum inimicorum, in omnibus igitur adest eadem ratio, faciunt tradita per Mar. (l. rill. 2. de magistr. cap. 7. num. 6. & 8. ¶ Et si videat calumniis, & fallacijs niti, omnino eos reiciat, & nullo modo audiat, ex cap. nullum, 10. vers. mala, 30. quest. 5. cap. si quid verò, 23. dist. 86. gloss. in cap. innocens, 12. quest. 4. Andr. Thraç. de pæn. tem. causis, 51. num. 26. & 27. Perrach. in tract. de Episc. lib. 4. part. 3. num. 33. Segura Daualos in direct. iudic. E. ecclesiast. 2. part. cap. 5.
- 17 Aceb. in Curia Pisana lib. 2. cap. 9. in fin. ¶ nec quidem fictionibus contra puritatem, & honorem dandus est locus, elegans text. in l. 1. §. sed & si quis non tantum, 1. de Carbon. edito, cap. dixit dominus, 2. vers. vbi cismque, 3. 2. quest. 1. gloss. 1. vers. & sic datur occasio
- 18 signentis, in cap. cum contingat, 24. de rescript. ¶ bene tamen, & aliquando oportebit, auditum præstare non tantum inimicorum dictis, quam eorum rationi, & causæ ex text. in l. adigere, 6. §. quamuis, de iur. patron. Archid. per text. ibi, in cap. vbi periculum, verb. ratio, de elect. in 6. faciunt tradita per Mol. de primog. cap. 5. num. 9. Io. Guttier. lib. 2. pract. quest. 106. num. 4. Rol. à Valle conf. 6. num. 20. lib. 4. Aym. Craueta conf. 243. num. 4. Crato rescript. 13. num. 45. lib. 1. quando autem aures sunt adhibendæ delatoribus maculæ, seu

criminis, videndus Bobadilla in Politica lib. 1. c. 5. num. 22.

Hæc autem præcipue locum habent in ciuitatibus, & oppidis, in quibus adfunt inter ciues diuisiones, & partialitates, quæ plerumque oriuntur ex diuersitate familiarum, & sanguinis, vt bene considerat Bobadilla lib. 3. politica cap. 9. num. 5. vers. No ay lugar. cum granibus, & enormibus Reipublicæ, & ciuium damnis, vt dixit Neuzan. in sylua nupt. lib. 4. incipit, Non obstat, num. 134. & Aceb. in l. 1. num. 2. tit. 7. lib. 1. recop. & conducunt à me tradita infra. 2. part. quæst. 1. gloss. 3. & tunc commissarij neutris credere debet, ni quatenus sint ratione muniti, & aliis integris testibus qui extra partialitates sint, quibus necessariò vri debet, nec in aliquo deficiat, sed sagaciter, & prudenter in omnibus procedat, quæ est melior regula in hac specie, quàm alia iuridica, de quo etiam infra hac q. §. 3. n. 62.

Similiter euenire debet Commissariis ab accptione munerum, & donatiuorum Prætenoris, & consanguineorum eius, tum quia prohibitum est iure, vt in Auth. vt iudices sine quoquo suffragio fiant, §. fin. incipit, scriptum est exemplar. in fin. vollar. 2. nouell. 8. & in cap. cum ab omni 10. de vita & honest. cler. l. 5. 2. tit. 14. l. 27. tit. 22. part. 1. l. 6. tit. 5. lib. 1. l. 3. tit. 9. lib. 3. l. 9. tit. 23. lib. 4. recop. ¶ maxime quia Commissarij harum informationum quotidie lucentur, & consequuntur salarij à Prætenore: & idè maior ex causa à similibus donis abstinerere debent, ex adductis à Farin. de var. ac diuers. crim. quæst. 111. num. 251. ¶ tum etiam, quia iudicibus delegatis, vt sunt hi Commissarij magis strictè munerum receptio prohibita extat ex text. in cap. statutum 11. §. insuper, de rescript. in 6. cuius meminit Marr. Bonac. 2. tom. de iudic. publico disp. 10. quest. 2. punct. 8. num. 5. non tantum sub letali crimine, sed etiam sub obligatione restitutionis, vt ex eod. textu in §. si quid aut contra, aperte dicitur, & explicat P. Mol. de inst. 1. tom. tract. 2. disput. 84. num. 11. & seqq. & disp. 88. num. 12. §. possunt, vbi ait, ¶ similes iudices incapaces existere ab ira accptorū dominio, & teneri ad restitutionem ante iudicis sententiam, cum in illo textu efficiatur incapaces dominij, ex quo statim incipit restituendi obligatio, iuxta tradita à Bonacina de rescript. disp. 1. quest. 3. punct. 3. num. 9. & generaliter loquendo de omnibus iudicibus munera accipientibus probat Bobadilla in sua politica lib. 2. cap. 11. num. 62. & latius Alphons. Narbona in l. 3. 1. gloss. 6. à num. 17. cum pluribus seqq. tit. 7. lib. 1. recop. & videndi sunt præter allegatos ab eis, Fr. Emman. Roderic. in summa cap. 185. per totum, & alij apud August. Morlam in empirio tit. 2. de iurisd. quest. 10. per totam, & ex Theologis videantur Rebellus de oblig. inst. lib. 18. quæst. 22. concl. 2. Azor. inst. moral. 2. part. lib. 13. Leonar. Lessio de inst. lib. 2. cap. 14. dub. 9. à num. 64. Vincent. Filliuc. in quest. moral. lib. tract. 3. 1. cap. 9. num. 113. & 214. Virgin. Bocat. de pact. 1. & 2. part. pluribus in locis, Jac. Menoch. de arbit. iud. casu 145. & 517.

Quod & dispositio d. cap. statutum. 11. §. insuper, & §. si quid, aut contra, de rescript. in 6. ampliatur primò, vt locum etiam habeat in Inquisitoribus Apostolicis hereticæ prauitatis, quia cum loquatur generaliter in iudicibus delegatis locū habere debet in Inquisitoribus, qui iudices delegati sūt à Sede Apostolica, ex Tib. Dec. tract. crim. tom. 1. lib. 5. cap. 22. num. 2. & cap. 23. num. 13. Peña in director. 3. part. comm. 53. per totum, & comm. 79. vers. Nos in hac. Io. à Roxas sing. 97. Pet. Barbofa in l. cum Prætor, 13. §. 1. num. 43. & §. 1. cum seqq. de iudicis, ¶ licet hodie magis pro ordinariis iudicibus, quàm pro delegatis haberi, iudico verius, cum Mol. de inst. tract. 5. disp. 58. l. iud. à Paramo

Paramq in defensionib. Inquisit. Sicilia, cap. 1. num. 11. & de orig. Inquisit. 3. quast. 2. per totam, sed nihilominus ad idem omnino tenentur ex pluribus instru-

judicium, Vnde colligitur, sententiam eorum, qui similia parua accipere dona iudicibus permittant, licet iure civili probetur, hodie nec veram existere, nec consulendam esse.

dictis iuribus, tum etiam quia hoc prætenu facile prædicta leges fraudem acciperent, cum frequenter solutiones scripturarum fieri soleant, postquam sunt confecta, & parti tradita, & si tunc impudè illud magis accipere possent scribæ, raro dispositiones prædictarum legum locum habere possent, quod indubitabilis procedit post latam d. l. 2. §. tit. 2. §. lib. 4. recop. per illa verba, & que si despues pareciere auer lle-

§. III. De aliquibus seruandis à Commissario ante accessum ad testium examen.

1 Commissarius veram originem prætoris sequi debet, & falsam omittere, num. 7. An teneatur sequi originem maiorum post patres, & auos prætoris. Negatiue respondetur, num. seqq. Affirmatiue, ex n. 20. Quid si in genealogia mutata sint nomina, & cognomina parentum & auorum prætoris, & ex num. 29. Ad quod plurimum commissarius respicere debet, num. 40. Et quid si post inceptas informationes vult prætoris diuersos signare parentes, ex num. 43. Ante accessum ad testium examen quid faciendum, num. 50. & duobus seqq. An ab inimicis incipere expediat, num. 53. Inimicos non spernat, num. 54. Ab eis regulariter abstinendum est, n. 55. Nec eis aures præbeat vanas maculas, & defectus opponentibus, num. 60. Si fuerint partialitates & inimicitie inter prætoris familiam, & alias quid faciendum, num. 62. Testis ad se vocare potest, num. 64. Nuncio qui testes vocat non tradat memoriis omnium, nec plurium testium, num. 66. Personaliter ad domus testium ire non tenetur, licet aliquando ire

- expediat, num. 67. & seqq. securus est ad eorum domus personaliter accedere, numero 69.
2 Originarij melius sc. un. qualitates inquisiti, & num. 8.
3 Origo maiorum semper sequenda, sicut & eiusque rei, & n. 4. & 12.
5 Qualitas prolis talis est, sicut in maioribus fuit. Originarius non solum dicitur illius loci in quo quis natus est, sed etiam eius in quo sui nati fuerunt parentes, ibid.
6 Patriam propriam deserentes suspecti sunt.
7 Voluntas, nec error damnum veritati afferre non debent.
9 Radix qualibet suam virtutem in palmites extendit.
18 Origo vitiosa vitia sua eicit in posteris.
11 Forma & qualitates radicis in quolibet ex ea ortum deriuantur.
13 Origine dubia existente quid agendum à commissario.
14 Origo maiorum supra auos an sequenda. Negatiua proponitur, num. seqq. Affirmatiua vero an. 20. cum seqq.
15 Probatio est facilis de eis, quæ intra centum annos vitam agere possunt, post eos vero difficilis, immo impossibilis, n. 17.
16 Immemoriali legitime probata nihil est si postea aliquid probetur contrarium.
18 Immemorialis non dicitur ubi adest memoria.
19 Prætor omnium Tribunalium contenta est si prætor memoriam parentum & auorum tantum ostendat.
20 Qualitas sanguinis ab omnibus ascendentibus deriuatur.
21 Macula ab ulterioribus ascendentibus prouenire potest.
22 Causa exclusionis, seu defectus ulterioris ascendentis eadem transit vi in omnes descendentes.
23 Radice exclusa excluditur quidquid ab ea prouenit.
24 Origo prima in qualitatibus sanguinis exquirendis diligenter inuestiganda, & n. 25.
25 Rei status in origine manet. Ex bono initio bonus oritur processus, secus contra, ibid. Infusio prima causa semper attendenda, ibidem.
27 Quidquid à radice est necesse habet eius naturam sapere.
28 Qualitates omnium ascendentium inquiruntur, dum capiuntur informationes puritatis in omnibus Tribunalibus.
30 Prætor detecto errore veros potest nominare parentes quandocumque.
31 Veritas inspicienda tantum dum error interuenit.

- uenit, & num. 35.
- 32 Pater qui errore pro filio agnouit, qui non erat sibi non praeiudicat.
- 33 Assertio falsi parentis non praeiudicat.
- 35 Confessio patris natales non mutat.
- 37 Dolus neminem patrocinat, & praesumitur ex tacita veritate, n. 38.
- 39 Index ex officio cautelis occurrere debet.
- 40 Descendentes à maculatis sibi nomina mutare solent.
- 41 Genealogia antiqua sancti officij vera nomina & cognomina ascendentium maculatorum ostendunt.
- 42 Nomina & cognomina plurimum deseruiunt ad erueadum veras generis qualitates.
- 43 Prætor, qui post inceptas informationes alios nominat parentes non facile audiendus.
- 44 Suspicio macula producit suspicionem in noua patrum assertione.
- 45 Nouitas qualibet censetur origo & radix productiua suspicionis.
- 46 Assertio prima Prætoris preferenda si pro ea sint adminicula.
- 47 Perseuerantia errorem deficere arguit.
- 48 Errore prima nominationis probato veritas preferenda.
- 49 Error neminem incapacem constituit.
- 52 Cautius agendum ubi suspicio manet.
- 53 Inimici an examinandi in puritatis informationis spernendi non omnino num. 54. Regulariter ab eorum abstinentium examine, n. 55. Maxime in inquisitionibus secretis, n. 56.
- 57 Numerus testium adimplendus ex fide dignis.
- Ministri sancti officij examinandi nisi ex contrario adsit iusta causa, ibid.
- 58 Idoneitas testium specialiter aliquando probatur.
- 59 Contestis minus idoneus omnino examinandus, sed in numero idoneorum computandus non est.
- 60 Inimici non audiendi, si vanae maculas & defectus afforant.
- 61 Cause leues, friuolæ, & impertinentes non sunt attendende.
- 62 Testes non sumi debent de partialitatibus oppidorum. Qui deponunt in puritatis causis debent esse omni ex parte idonei, n. 62.
- 63 Fæmine admittuntur in testes in puritatis negociis.
- 65 Commissarij sancti officij cogere possunt testes ad comparandum.
- 67 Personæ egræ, infirmæ, & valetudinarij, senes non debent cogi ad comparandum.
- 68 Commissio ad examinandos testes in causis

puritatis subdelegari non debet,
69 Commissarius accedat ad domos testium, quia securus est.

COMMISSARIVS igitur ita electus, seu nominatus acceptis litteris sue commissionis cum interrogatorio in quo adscripta sunt Prætoris, patrum, & auorum nomina, & cognomina pergere debet in originis locum, vbi testes recipiet in numero solito, seu taxato in sua commissione, siue eum excedendo, attentis rei qualitatibus, & circumstantiis, quas prudenter pericruti debet, qui eiusdem loci originarij sint, & tum quia originarij melius sciunt inquisiti qualitates, vt in l. 1. §. flumen de flumin. cap. quosdam 7. & cap. seq. de præsumpt. cap. fin. §. aliquis. Qui matrim. accus. poss. cum aliis in hanc rem adductis per Bald. in l. ea quidem, n. 5. de accusat. & per Io. Bapt. Coccin. decif. 68. n. 16. & per Laram in d. cap. 4. n. 25. & 26. & per Cabed. decif. 73. num. 11. Rebuff. ad l. Gallia tit. de reprob. test. num. 125. vers. Decimo quarto, & à Farin. de testib. quest. 70. num. 167. & tum etiam quia sequi originem maiorum semper debet, ad eorum qualitates inquirendas, etiam si nec Prætor, nec eius parentes ibi commorentur, vt iure constitutum habemus, & res ipsa quotidie ita expedire suadet, atque probatur in l. honor. 14. ibi, Origo natalium, de muner. & honor. Auth. de defensor. ciuitat. cap. 1. incipit, Interim, ibi, sed inuicem vniuersi nobiliores Ciuitatum habitatores hoc ministerium eis adimpleant, coll. 2. nouel. 15. faciunt tradita ab And. Tiraq. de nobilit. cap. 1. num. 1. & 2. & quasi per totum & à Pelæz de Meres de maiorat. 1. part. quest. 5. n. 6. & cuiusque enim rei initiu sequendum est, ad eius qualitates verificandas, ex ratione text. in l. damni in festo 18. §. Sabini, 11. de damno in festo, l. 3. §. scio, de minor. quacunque gerimus, 11. de act. & oblig. cap. cum dilectus, de consuetud. cap. in Genes, 55. de elect. l. aff. in l. is qui pro emptore, num. 355. de vscap. cum pluribus congestis per Io. Philip. iuris resp. 51. num. 0. Guill. Reued. in cap. Raimucius, verb. duas habens filias, num. 175. de testam. fol. 32. & cum qualitas talis sit, sicut in maioribus fuit, illuc referri res debet, & idèd sicut iura sanguinis immutabilia sunt, ita similiter agnationis origo l. assumpto 6. ad municip. gloss. in l. 5. tit. 24. part. 4. ex quo textu deducitur, quòd non solum originarius quis dicitur illius loci, in quo natus est, sed etiam in quo eius fuerunt nati parentes, vt tenent Mandos. ad reg. 16. cancel. quest. 40. Ioseph. Gonçal. florum var. cap. 36. à num. 3. Garc. Tolet. in Rub. de incolis, num. 2. lib. 10. C. Campanil. in diuersis. Canon. Rub. 9. cap. 8. num. 8. & quia suam deserentes patriam & originem suspecti in sua fama manent, secundum gloss. singul. in cap. cum deputati, 16. verb. nationis, de iudic. vbi ad hoc adducit textum in cap. duas sunt 2. 19. quest. 1. & arg. text. in c. tue fraternitatis 3. de cleric. pereg. & idèd vtilissimum & necessarium est sanguinis qualitates in originis loco inuestigare.

Et licet Prætor suis parentibus & auis falsam signauerit originem subtrahendo veram, hanc sequi, & errorem probare commissarius debet, cum voluntas, nec error damnium veritati afferre non possint, vt optimè considerauit I. C. in d. l. assumptio. 6. ad municip. faciunt L. d. n. c. l. incola, 9. h. nihil. 3. alio tit. ad municip. l. filios 3. cum duabus seqq. C. de municip. & orig. lib. 10. text. in d. l. 5. vbi gloss. 1. tit. 24. part. 4. ita tenet Ludouic. decif. Lucens. 44. num. 53. & seq. Cuman. cons. 177. num. 4. Afflic. decif. 384. n. 2. & 8. Boer. decif. 13. num. 2. Menoch. conf. 80. num. 9. vol. 1. & in terminis Perezus de Lara de annuerf. & capoll.

Capell. lib. 2. capit. 4. num. 33. & 54. & Ratio est quia testes originarij melius veritatem scire præsumuntur circa qualitates commorantium in eorum loco, ex text. in leg. clam. possidere 6. §. qui ad mundinas, de acquir. possess. allegati ab Antonin. Gabr. de test. conclus. 4. num. 64. & dicam infra 2. part. quest. vlt. §. 2. reg. 5. & principaliter agitur de probando qualitates maiorum, quæ melius apparebunt in eorum origine, vt sciatur quales sint in descendentiis, ad quos transferuntur in eadem essentia, & cum qualibet radix suam extendat virtutem in palmites, vt probant Ioann. Neuizan. flus nuptial. lib. 4. numero 132. Ang. consil. 100. Sanctissime, colum. 2. Antonin. Capic. decif. 18. à numero 1. cum seqq. Pelæz dict. quest. 51. numero 16. part. 1. Et ergo vitiosa vitia sua eiciat in posterio, Matth. de Afflic. in consil. Neapol. in proem. post mundi machinam, num. 17. & 18. & corruptum in radice corruptum etiam dicatur in consequentia Bald. in l. qui rem 20. C. locati, Anton. Peregrin. de fideicom. art. 26. numero 1. & quia qualitates & forma, quæ à radice proueniunt, in quemlibet ex ea ortum deriuantur, leg. quid id quod 33. in princip. de donat. l. 1. in ratione 11. §. si filio suo 6. versicul. vt enim opes, ad l. falsid. l. tutor. 69. vers. hered. enim, de fideiussor. Zalius qui plura adducit 12. consil. 5. num. 95. & consil. 18. num. 30. lib. 1. & sequitur quantum sit vile, maiorum inspicere originem, vt multis suademur iuribus inter quæ est text. in l. 1. de origine iuris, l. si procuratorem 8. in princip. Mandati, d. l. clam. possidere 6. in princip. de acquir. possess. glossa magna in cap. hoc quippe 3. questio. 6. quam singularem vocat Bald. in leg. Papiuanus colum. pen. C. de sent. & interloc. & in leg. nec quicquam 1. vbi decretum, de offic. Proconf. Felin. in capit. 1. versicul. vltima conclusio de exceptio. 13. Octau. Glorit. respons. 4. num. 13. & si omnibus perfectis, dubium nihilominus maneat circa prætoris originem, & in duobus locis eadem sint maiorum cognomina, prober Commissarius vtroumq; qualitates, & opinionem, vt ex omnibus simul iudicium fer. tur, arg. l. Gallus, 29. §. ille casus, 15. de liber. & posthum. cum adducendis infra §. 4. reg. 2.

14 Vnde fuit difficultas vtrum Commissarius sequi teneatur originem maiorum etiam supra auos, an verò sufficiat informatorium conficere in auorum origine, etiam si alibi proau fuerint nati, aut alij superius; Et videtur quòd non, quia sufficit de parentibus, & auis probationem efficere, & progrei ultra non erit cecessus, quòd probari videtur in causis nobilitatis, ex leg. 7. ibi, que sanctos dalgo de patres, y abuelos, & l. 8. ibi, al menos de padre y abuelo, del que contiendo, a suyo ay memoria de auer conocido a su padre, o su abuelo, & alibi, titul. 11. lib. 2. recap. vbi Acebed. & Auend. & Cobarr. ab Acebedo ibi adducti Io. Gurtier. lib. 3. pract. quest. 13. num. 27. & quest. 15. num. 2. & 13. Ioann. Garc. de nobilit. gloss. 12. à num. 7. cum seqq. & regulariter loquendo, de his probare facile erit, qui vitam agere potuerit in centum annos, ad quos hominum memoria extendi potest, ex leg. an vsusfructu, leg. C. de sacros. Eccles. (licet in leg. 2. titul. 21. part. 2. ibi, Fasta & quarto grado que llamamos visabuelos por que dende en aquel tiempo non se pueden acordar los onces, de qua Garcia d. glossa 12. & gloss. 10. num. 4. hoc ad proauos, vt vides, extendatur) & si ultra aliqua econtra probetur, nihil obesse debet, quia ita receptum est, circa immemoriam, de qua agitur in nobilitatis, & puritatis probatione, & quæ si legitime extet probata, non elidit

tur, nec tollitur per contrariam memoriam, nec per iuitium probatum ultra centum annos ex pluribus congestis à Cobarr. in cap. possessor. 1. part. §. 3. num. 7. Mol. de primogen. lib. 2. capit. 6. num. 5. vsque ad 66. Aym. Craueta de antiq. temp. 4. part. sect. Materia singularitatis, numero 10. & quòd probatio ultra centum annos impossibilis dicatur, voluit Alexand. consil. 11. num. 15. lib. 6. relatus à Io. Garcia d. gloss. 12. num. 70. & licet dum aliquis est initij memoria, non possit immemoriam dici, prober pluribus Pelæz de maiorat. 4. part. quest. 20. num. 229. & seq. vbi latè agit de immemoriam, & de præscriptione centenaria, & de eorum differentia à num. 223. cum pluribus seqq. & atque ita omnium 19. Tribunalium praxis obseruat, vt Prætor teneatur genealogiam vsque ad auos tantum offerre, quorum probationem, si aliud vltius non appareat, sufficere nihil dubium est, & videtur similiter, quòd & si ultra auos aliqua existat memoria alterius originis, non sit necesse in ea informatorium conficere, cum satis sit informationem circa qualitates auorum in sua suscipere origine, & si vltior aliqua appareat.

Ex aduerso autem, cum sanguinis qualitas ex omnibus ascendentibus in suam progeniem nullo excluso gradu proueniat, & deriuetur, ex adductis ab And. Tiraquel. de nobilit. capit. 15. numero 1. cum seqq. Ioann. Garcia cod. tractat. gloss. 7. numero 17. & Ioann. Guttierrez lib. 3. pract. questio. 13. à numero 92. cum duobus seqq. primæua causa, & origo inspicenda est ex adductis superius, & inferius adducendis. & Et cum macula tantum prouenire possit à parentibus, & auis, sed etiam à proauis, abauis, & vltioribus, immò valeat prouenire in posteros à quacunque radice infecta quantumuis longæua, ex Matth. de Afflic. in consil. Neapol. in d. proem. Post mundi machinam num. 17. & 18. ad hoc adducto à Pelæz de maiorat. 2. part. questio. 2. numero 88. & dum est causa exclusionis, seu defectus in vltiori ascendente, transit eadem vi, & potentia in omnes illius descendentes Mol. de primogen. lib. 3. cap. 7. num. 4. Burg. de Paz questio. ciuil. 3. numero 15. cum duob. seqq. Iac. Menoch. conf. 442. num. 12. cum seqq. lib. 5. Anton. Peregrin. de fideicom. art. 26. num. 2. plura And. Tiraquel. de primogen. quest. 12. per totam. & Et exclusa radice excluditur quidquid ab ea prouenit, ex Bald. in l. maximam vitium, C. de lib. præter. Anton. Peregrin. art. 27. num. 6. & 18. Guillermi. Benedic. in cap. Raimucius, verb. duas habens filias, num. 124. cum seqq. Iac. Menoch. conf. 172. lib. 2. non erit sufficiens informatio supra de parentibus & auis, & relicta origine proauorum, & ceterorum, qui maculari existere possunt, & ignorari in noua origine patrum, & auorum, & immò in sanguinis iuribus exquirendis prima origo diligenter est inuestiganda, arg. leg. clam. possidere, 6. vbi glossa, & DD. de acquir. possessio. Ioann. Guttierrez lib. 3. pract. questio. 14. num. 41. & seq. vbi ad hoc adducit Bald. in cap. 1. per illum text. §. His verò, num. 2. & secundum Guttierrez 3. de success. frat. vel de gradu succed. & in cap. 1. num. 2. & in alijs, num. 4. de eo, qui sibi & hered. in vsc. feud. & quia in origine totius rei status includitur, l. qui id quod 33. de donat. l. nam. origo 8. Quod vi aut clam. ita vt ex bono initio bonus processus oriatur, l. qui, cum maior, 15. §. sed si minor. 2. de bonis libert. Barr. in leg. quod ait lex, §. quod ait, ad l. Iul. de adul. Hugo Celsus consil. 65. ex processu, numero 2. Ioann. Salisberien. in Policr. libr. 9. de ciuilib. magis, cap. 2.

& econtra ex vitioso processu oritur vitiosus. Bald. in leg. 3. numero 1. C. commun. de usucap. Aym. Craucta. in responso pro genero numero 37. Polierat. lib. 8. capit. 23. maxime in natalibus, vt in leg. quid ergo. 13. in princip. de his qui not. infam. Rol. à Valle conf. 100. numero 28. lib. 2. † Et idem referri debet semper res, vnde capit formam & originem, dict. leg. clam. possidere 6. leg. 1. de orig. iur. Philosoph. lib. 1. Ethicor. Paul. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 1. num. 2. & prima causa infusio semper attenditur, l. peto 69. §. pradium, de leg. 2. l. necessario 8. §. fin. de peric. & commun. rei vend. quare inquit Bald. in leg. fin. numero 11. C. de suis & leg. hered. † quod quidquid ex aliqua descendit radice, necesse habet, & eius naturam sapere, & idem radix in primis inspicienda, capit. dudum, 22. versicul. cum autem, iuncta glossa verb. electionis, de election. capit. principaliter 1. question. 1. capit. si sacerdotes, 16. question. 3. capit. post cessionem, 7. de probat. cum aliis congestis per Valençuela consil. 51. à numero 22. cum tribus seqq. & consil. 4. ex numero 17. † Quod & fit in omnibus Tribunalibus & communitatibus, in quibus sanguinis claritas exposcitur, inquirendo non solum de parentibus, & auis, qui semper exprimuntur, sed etiam de ceteris omnibus ascendentibus generaliter saltim, & de eorum qualitatibus, sed non in omnibus Tribunalibus, & communitatibus vltior sequitur origo, nisi dum in origine paterna, seu auita suspicio maculae inuenitur, dum verò puritas plenè probatur, amplius non exquiritur, in aliis verò vtroque euentu longior, quae apparet, inuestigatur origo, quod & securius iudico, nam esse potest infectio, & in loco patrio, & auito ignorari, sed Commissarius consuetudinem sui semper sequatur Tribunalis.

29 Quid autem erit, si in oblata genealogia appareant mutata parentum, seu aorum nomina, & cognomina, suisque aliena subrogata, aut si referantur parentes, qui verè tales non fuerint? esto sit scienter, aut erroneè factum. † Et quod possit pratenfor errore detecto veros nominare parentes, probat ex text. in leg. interrogatam, 24. de liber. causa, leg. imperatores, 29. mulier. de probat. Perezius de Lara in d. cap. 4. num. 31. & 34. cui ego addo. l. instituta, 27. §. 1. de inoff. testam. leg. 6. titul. 13. part. 3. vbi Gregor. gloss. 3. Padilla in leg. cum falsa, 6. de iur. & facti ignor. gloss. 1. post med. in cap. fin. de confess. † quia aut erroneè fecit, & tunc veritas tantum inspicit debet l. aut qui, §. si quis dum, 5. Quod vi, aut clam. l. scientiam, 45. §. qui cum aliter, 4. ad leg. Aquil. l. item si §. §. fin. de neg. gest. leg. postulatuerit, 27. §. si liber. §. ad l. Iuli. de adulter. l. 6. titul. 13. part. 3. & est pro hoc optimus text. in leg. eum qui 18. §. si iniuria, ibi, Nam certius ego sum, licet ille putet alium esse quam sum, de iniur.

32 † Sicut etiam ei, qui errore ductus pro filio habuit, eum qui verè non erat talis, non praedictat detecto errore, quasi filiationis acquisita possessio, vt per text. in l. si pater, 40. leg. nemo 58. §. 1. vbi gloss. & Bart. de hered. inst. l. si pater tuus 4. C. eod. leg. eam quam, 14. de fideicom. tenent Iass. in l. 1. num. 6. C. Quibus, vt indign. & in l. cum proponas, num. 1. C. de hered. institut. & conf. 127. num. 7. lib. 4. Mantica de coniect. lib. 4. titul. 6. num. 3. Lara in leg. si quis liberis, §. si vel parens, numero 1. de lib. agnosce. Parif. consil. 11. num. 144. lib. 2. Anton. Gabr. conf. 22. num. 44. Petr. Surd. consil. 1. num. 6. & decis. 83. num. 1. & post omnes Pelaez de maiorat. 4.

part. quest. 2. num. 118. † non debet filio praedictare assertio falsi parentis, dict. l. assumptio 6. cum aliis relatis, faciunt tradita per Abbat. in cap. cum super. vers. Extra gloss. de causa possess. & per Deci. in leg. qui accusare, num. 14. C. de edendo. Aut dolo fecit Pratenfor, qui fortè ex infectis parentibus ortus sibi alius puris, & nobilibus assignatis prospicere voluit. † Et quidem non tantum ipse poterit veros nominare parentes (quod in proposito specie non efficit) sed & Commissarius debet, falsam nominationem testibus probare, & de veris parentibus, & eorum qualitatibus inquirere, † tum quia veritas inuestiganda, & attendenda est dict. leg. assumptio. 6. ad municip. leg. Imperatores, 29. in fin. de probat. Bald. in leg. filium, lect. 1. numero 4. de his, qui sunt sui. Menoch. lib. 1. de praesumpt. question. 31. numero 4. Parif. consil. 29. numero 81. lib. 2. † tum quia sicut confessio parentum natales non mutat, l. parentes 22. C. de liber. caus. cum adducendis infra 2. part. question. 6. §. 2. ita falsa filiorum assertio veros non tollit parentes, † tum quia hoc asserenti non debet suus patrocinar dolo, l. nec ex dolo, 13. de dolo, leg. si remunerandi 6. §. Marius 7. Mandati, leg. ita demum, 31. de arbit. l. si ab hostibus, 10. §. soluto matrimon. l. itaque 12. in princip. de furt. l. fin. C. de reb. cred. capit. sedes 15. verscript. capit. cum olim 33. de offic. capit. † & ex tacita veritate dolo praesumitur, secundum Bald. conf. 306. lib. 5. Andr. Tiraquel. de praescript. pag. 8. Antonin. Gabr. lib. 7. commun. opin. conclus. 2. num. 23. pag. 412. Iof. Malch. de probat. conclus. 1004. numero 4. Aym. Craucta conf. 2. numero 15. Pelaez 1. part. de maiorat. question. 9. numero 7. † tum de nique, quia similibus cautelis, & calumniis quotidie fraus fieret nostris statutis, quibus iudex ex officio occurrere potest, & debet, l. si prator, 75. de iudic. l. propterandum, 13. §. fin. autem vtraque, 8. C. de iudic. cap. calumniam 4. de poenis 10. Bapr. Affin. de execut. §. 7. c. 19. & seqq. notat Osuald. Illiger, ad Donel. lib. 22. comm. c. 2. lit. A. in fin.

Quare Perezius de Lara in d. cap. 4. num. 130. vers. sed quia silent, animaduertit, quod Commissarius plurimum attendat, an pratenfor suorum patrum, & aorum nomina, & cognomina mutauerit, & aliena imposuerit, quod plerumque facere consueuerunt descendentes à penitentibus per Sanctum Officium, seu à conuersis, vt maculam elidant inde prouenientem, & obliuioni in posterum tradant, ex quo maxima sequuntur incommoda, quibus olim satis commodè occurrere voluit supremus, & vigilantissimus Inquisitionis senatus, iubendo genealogias petere à macularis, † ex quibus hodie pluries palam fit veritas fraudis, & nominum mutationis cautela, & macula patet occulta, quia in praedictis genealogiis vera sunt maiorum cognomina, & non est locus mutationi. † Et sic de veris nominibus maiorum Commissarius curet, ne ex alienis, & puris cognominibus subtrahatur macula, quae veris extantibus pateficeret, eum vera nomina, & cognomina ascendentium plurimum ad eruendam conferant veritatem, ex text. in capit. clericus 5. 12. question. 1. cap. sicupis 5. 16. quest. 1. Bart. in leg. 1. num. 19. ad municip. Phil. Deci. in leg. 2. §. appellata, numero 5. de reb. cred. & si cert. pct. Felin. in proem. Gregor. num. 29. & adducti à Nicol. Euerard. in topicis legalib. loco ab Etymologia. P. Barb. in Rub. 1. part. n. 23. fol. mar. Guil. Benard. in cap. Rainncius, in princ. n. 4. de testam. Io. Garc. de nobilit. in diuis. leg. à num. 40. cum seqq. & glossa 18. num. 40. Pet.

Pet. Gerard. sing. 75. cum congestis à Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 41. num. 283. & faciunt tradita per eum in 2. part. quest. 4. illat. 8. a num. 41. cum seqq. & à num. 61. vbi ad propositum tradit plura, & Valençuela conf. 90. num. 17. & August. Barbol. loco 44. n. 1. pag. 317.

43 Si verò post informationes inceptas, seu peractas, pratenfor intendat alios nominare parentes, seu diuersam signare originem, & primò nominati labe aliqua laborant, non facile audiendus est, maxime si plenè iam filiatio extet probata, ni manifestè errorem probet, esto sit aduersus Ricciol. de neophyt. cap. 7. num. 25. vbi citat Laram licet minus bene, † eo enim quod suspicio maculae in nominatis manet, manet etiam suspicio in noua nominum assertionem, cum ex interuallo tempore suspecto fiat, arg. leg. non existimo 54. de admin. & peric. iur. leg. ab Anastasio. 23. in princip. & §. 1. C. mandati, cum traditis à Ioan. Andr. Imola, & Barbacia, in capit. ad nostram, de empt. & vendit. † Et qualibet nouitas censetur origo, seu radix produciua suspensionis leg. 2. de constitut. Princip. capit. consuetudinis 9. vbi gloss. verb. vel nouus, de consuetud. Franc. Beccius consil. 180. n. 33. 34. vol. 2.

46 Et si non plenè filiatio, sit probata, & pro prima pratenforis assertionem aliqua extet indicia ex testibus examinatis, & productis in informatorio, pro ea praesumendum est, ni palam errore comperito aliter se rem habere legitimis ostendatur argumentis, ex cumulatis per Anton. Gabr. titul. de confess. conclus. 6. numero 11. Mininger. decade 6. consil. 59. numero 16. † tum enim parentes suos nominauerit, & cum peruerentia confirmauerit, etiam si ex interuallo postea alios nominet, de quibus ex plenis non apparet probationibus, error non interuenisse praesumitur, & Bald. in leg. edita, 2. lect. vers. sepe accidit. C. de edendo Gregor. in leg. §. gloss. 4. ante fin. titul. 13. part. 3. & faciunt tradita per Cobbar. var. lib. 2. cap. 13. num. 8. Menoch. lib. 2. casu. 108. num. 9. & Farinac. de testibus, question. 66. ex num. 124. & num. 211. † Si verò primæ nominationis errorem probauerit plenè, etiam si prima nominatio aliquibus sit munita adminiculis, veritas semper praferri debet, ex citatis proximè, & dictis supra & à Baldo in leg. fin. C. de probat. Speculat. & Ioann. Andr. relatis, & sequutis à Gregor. in dict. gloss. 4. & à Farinac. numero 147. & 150. & sequ. citato loco, † cum error neminem incapacem faciat, leg. 3. §. subtilius, de condit. causa data, leg. fin. ad S. C. Maced. l. fin. de hered. inst. l. procurator. 35. de adq. rer. dom. l. ornamentorum, 37. de auro & arg. leg. l. 21. tit. 1. part. 6. de iure capax, & habilis est l. non mutant. 11. C. de liber. caus. l. Decurio. 41. C. de Decurio. lib. 10. D. Anton. Pichar. in §. sed aliquis, num. 3. inst. de testam. ord. vbi aliis exponat.

50 Antequam ad testium examen accedat, instruat se solerter, secretè, & in voce à fidedignis circa inquisiti qualitates, vt melius cum veritatis notitia dirigere inforatorium valeat, & praecaueat, ne in aliquod incidat periculum, vt in simili tradit Bobadilla in politica lib. 1. cap. 5. num. 25. pag. 100. atque etiam de pratenforis inimicis, amicis, & consanguineis, ne fortè ab eis incitè accipiat, & accipiat memotiam in scriptis legitimum, & integrorum testium, ad quorum examen securè accedat.

Quod erit ad duplicem effectum; primum, vt de fidei bonis qualitatibus inquisiti certioratus, ac in bona fide ex fidedignis constitutus examinet testes per ordinaria articula absque vlla alia indagine, veluti in re constanti, & perspicua, quae non tanta indiget cura, sicut suspecta, & non secuta causa; † secundum, vt dubio, seu periculo existente in requisitis substantialibus, eius veritas in tempore exquiratur, & quae agenda sunt prauideantur, & magis cautè in omnibus procedatur, quia vbi suspicio est, res cautius est agenda, vt consilium habemus in l. 1. §. sed si quis 5. de carbon. edito, cap. vbi periculum 3. de elect. in 6. cap. quiescimus, 42. dist. cap. fin. 7. quest. 2. leg. manifestissimi, 22. §. sed cum 3. in fin. C. de furtis, l. additos, 29. C. de appellat. l. 4. vbi gloss. 2. tit. 17. part. 13. gloss. 4. quest. 2. in l. 2. titul. 11. part. 6. Abb. in cap. series, 26. num. 5. de testib. Bertazol. in repetit. leg. si quis maior. num. 6. C. de transact. Farinac. in praxi crim. part. 4. conf. 65. num. 11. Cardin. Tulch. praet. conclus. 281. lit. P. tom. 6. Menoch. conf. 149. num. 4. & conf. 73. num. 9. Stephan. Gracian. Marchio decis. 133. num. 19. Rol. à Valle conf. 81. Altam. in tract. de visitat. verb. debeant quidem, num. 30. Valençuela conf. 96. num. 11.

Ad quod melius consequendum sunt Commissarij, qui à pronouendis inimicis incipiunt testium examen, quia vera non tacere, & aliena affirmare solent, & intendunt diligenter assequi, quidquid mali circa inimicos vulgò circumferatur. Ex quo proueniunt duobus, vtile vnum, periculosum alterum, illud, quia si macula vlla est, ab inimicis palam facilis extrahitur, & aperitur, hoc verò, quia dolosè, quod purum est, calumniari, & maculare solent, quare in horum productione cautè, callidèque se habeant Commissarij, & interrogationibus inquirent veritatem, rationem, & causam maculae, & alia ad id opportuna adhibeant remedia, & quidem inimicitiae causam aperiant, ita vt ex coformatorio confiteri, adhibeant etiam alios fidei integra, & expectata, à quorum assertionem rei veritas expectetur, & nihil dubium manere sinant, nam solis inimicis facile credere non debent, ni quatenus aliis fidedignis munitur eorum dicta monumentis. † Nec idem quidem inimicos omnino spernat, quia pluries macula communiter ignota ab inimicis suscitatur, ex quibus initium sumitur ad melius eius probationem insequendam, qui est maior effectus ex inimicorum examine proueniens, cum ad fidem parum, aut nihil profunt, vt suo loco dicam latius.

Regulariter igitur loquendo ab inimicorum examine abstinendum est, ni aliud prudenter ex causis, & circumstantiis expedire videatur, ne veritas pereat, cui viam aliquando aperire inimici solent, semper enim eligi debent digniores testes, & qui absque vlla sint suspicione, vt in causis grauib. fieri iubetur, in capit. licet ex quadam, 47. ibi, sed à fidedignis, & omni exceptione maioribus, de testibus, vbi glossa & communiter DD. leg. 20. in fin. titul. 9. part. 4. Iac. Menoch. de praesumpt. lib. 1. quest. 1. numero 44. Valençuela conf. 90. numero 78. † maxime in his inquisitionibus secretis ob maioris periculum non suspecti sunt eligendi ex notatis per Mastrill. de magistrat. lib. 6. capit. 2. numero 21. Gabr. Berat. in speculo visitat. cap. 3. n. 76. Petr. Surd. consil. 377. numero 39. & colligitur ex d. l. 20. par. ex quibus numerus solitus adimpleri debet, & ex puris, & nobilibus & S. Inquisitionis ministris, vt iustum extrat per supremum senatum.

Licet aliquando eos omittere prudentia erit velut si consanguinei sint, suspecti, aut corrupti, praesenti, aut aliquid horum suspicetur, quia cum praetenses sciunt, ministro producendos, eos alloqui & corrumperere curant, vt aliquando noui, & praedicta forma non est substantialis, & ita omitti ex causa iusta potest arbitrio Commissarij, quam ostendere debet in fine in formatiij in relatione, quam facere debet. ¶ Et in Collegiis, & in aliis communitatibus de eorum idoneitate, & qualitate specialis fieri solet informatio, licet de iure sufficiat, quod iudex sine scripto de similibus se instruat qualitatibus, etiam dum speciatim per statutum idoneitas testium requiritur, vt ex Abb. num. 3. & Felin. 18. & 33. in cap. fin. de praesumpt. tenent adducti à Flores de Mena in pract. quast. lib. 1. quast. 4. num. 19. & segg. Nicol. Garcia de benefic. 6. part. cap. 2. num. 244. & segg. & part. 1. 2. cap. 2. n. 136. & ita plures in Rota iudicatum fuisse testatur, & constat ex Capicio, decis. 16. num. 4. & conducunt text. in cap. ad sedem, 1. de restitu. spoliar. cap. causam, 14. de re iud. & allegati à Malch. concl. 68. n. 7. de quo latius infra hac quast. §. 5. ex numero 103. cum seqq.

59 Si verò testis minus idoneus in contestem ab alijs signatus fuerit, aut sit causa, qua melius, quam alij, possit testimonium ferre, erit omnino examinandus, & eius defectus ex actis debet constare, nec in numero ordinario erit recensendus; quia ex fidedignis, vt dixi, debet adimpleri, & alijs preferri, qui est dignior, purus, & nobilior, secundum Io. Garcia de nobilit. gloss. 25. num. 6. quod praecipuum locum obtinet in puritatis probationibus, ex quibus animi iudicium informantur circa inquisiti qualitates, & fieri debet ex integris, nullos defectus patientibus. Quare si rerum status aliud non suadeat, nec iusta sit examinandi causa à suspecti examine abstinendum est.

60 Nec quidem aurem Commissarius praebet inimicorum calumniantium vocibus vanas maculas, & defectus opponentibus, praecipue si ex odio & malitia procedere appareat, ex notatis in cap. qualiter & quando, 17. de accusat. Altamirano de visitat. verb. A Metropolitanis verò, num. 72. Magon. decis. 1. num. 21. Rotæ Lucens. Flamin. Patil. de confident. quast. 32. num. 61. Io. Bot. in tract. de ratione status lib. 1. & nouissime Mastrell. 6. de magist. cap. 2. num. 22. & Gab. Berart. in d. speculo 61 visitat. cap. 3. num. 61. vbi num. 69. multis probat, ¶ quod non debent attendi defectus, & causa leues, friuolæ, & impertinentes, ex Auil. in cap. Prator. ad gloss. in capit. Dadinus, num. 1. & in cap. 1. de iudicatu. num. 12. Acebed in l. 4. num. 10. in fin. tit. 6. lib. 3. recop. Boërius decis. 193. num. 1. Thom. Grammat. cons. 54. num. 3. & quod ab inimicis, nec suspectis instrui non debeat, docent ex leg. 4. in fin. ibi. Deben tomar consigo algunos buenos hombres, que no sean sospechosos, ni odiosos de los primeros iueges, tit. 15. lib. 2. ordin. Matienço in Dialogo Relat. cap. 59. n. 16. part. 3. Balch. Altamirano, in d. tract. de visitat. verb. A Metropolitanis verò, n. 98.

62 Ad quod animaduertat, vtrum in loco informatiij sint partialitates, & inimicitiae communes inter ciues, & familias, sine que alij aduersus alios oppositi, & pugnantes, praecipue circa sanguini coherentia, qui calumniari semetipsos sint adiuuicem soliti, à quibus cauendum docuit Marc. Tul. Cicero in Oratione pro Lucio Flacco 2. part. vt refert Hieronym. Giacharius in suo cons. iudicat. numero 47. vbi num. 103. & seq. 221. & 334. & seq. ad rem satis loquitur

& habetur inter opera Iulij Clari in princip. & faciunt tradita à Baiardo ad eundem Iul. Clara question. 73. numero 39. relati à Gabr. Berart. d. tract. 3. de visit. cap. 3. n. 67. quia debet testes inquirere, qui neutri adhaereant partialitati, vt etiam tetigi supra hac quast. §. 2. numero 19. & progredi in informatio conficiendo magna cum prudentia, & sagacitate, cum locorum partialitates difficilem constituant statum ad veridicas conficiendas puritatis informationes, & soleant alterutri ad libitum, quod volunt, probare, & deponere siue verum sit, siue falsum.

63 Testes verò omnes, qui in puritatis admittuntur informationibus nullam debent in causa habere affectionem, nec odium, nulla sexuum adhibita differentia, quia licet foeminae in testes non admittantur, maximè in causis arduis, secundum textum in cap. forus, 10. de verbor. significat. cap. mulierem. 17. vbi glossa verb. Nec testib. 33. quastion. 5. & communiter Doctores, & in quibus requiruntur testes integri, & idonei, maiores omni exceptione, ex notatis per Caualcân. decis. 19. numero 27. part. 1. tamen vbi ex officio ad eruendam veritatem, & instruendos animos iudicum, admittuntur ad testimonium ferendum tam ex vsu omnium tribunaliu, quam ex communi DD. opinione ex adductis à Malch. de probat. conclus. 762. num. 21. & à Roderic. Acuña de confessor. sollicitant. quast. 22. numero 11. & à Souffa eodem tract. cap. 21. numero 6. Farinac. de testib. quastion. 59. numero 8. & 9. in puritatis autem causis nullum in hoc vidi dubium, nec differentiam inter viros, & foeminas, ex virisque enim adimplentur numerus, nec mirum cum maior sit, quam ordinario iure requiritur, & facile suppleat similes defectus ex vulgatis.

64 Post testium denique electionem factam poterit Commissarius eos ad se vocare, & si forte comparere nolint, ad comparandum eos compellere, ex cap. 1. & quasi per totum titul. extra. de testib. cog. vbi communiter DD. l. 35. ibi. E si alguno fuisse rebelde que non quisiese venir a decir su testimonio pue dele el iuez a premiar faciendo le preuent, festa que venga, vbi gloss. 2. titul. 16. part. 3. l. 6. Vbi Acebed. titul. 6. lib. 4. recop. ¶ quod Commissarij Sancti Officij ex propria eis tributa iurisdictione facere possunt, sicut & electi in supremo ordinum Senatu in locis sui territorij, in merè verò regalibus iurisdictionem non habent, sed à Regio consilio Castellæ habent mandatum (quod vulgo prouision vocatur) ad coactionem & simile habent concessum Sancta Ecclesia Toletana, Collegia, & alia communitates, quæ rigorosum habent statutum. ¶ Nuncio autem, qui testes vocat, non debet dari memoria omnium, nec plurium testium, sed vnus tantum, & semel testis vocetur, & si non appareat, alius subrogetur, ne ex parte praetensoris alloquatur, nec praeniat, quia experientia docuit, ita fieri debere, & ex contrario damna plura fuerunt orta, nisi examen testis omnino fuerit necessarium, quia citatus, ab alio teste aut alia ex causa expedit, cum examine, quia tunc ex praedicta ratione, nec ex alia omitti non debet.

65 Non igitur tenetur in testium domus personaliter comparere, ni forte egregiae personae fuerint, quia tunc ad eas accedere debet

ex l. ad personam, 15. de iureiur. Amb. si iudex de Episc. & Cleric. & vtroque DD. d. l. 35. vers. Otro si decimos que el Arcobispo, vbi gloss. 7. & 8. tit. 16. part. 3. Ios. Malch. de probat. lib. 1. in praesat. num. 42. vers. Nec idem etiam. Iac. Menoch. de recuper. rem. 15. n. 359. & de arbit. casu. 70. num. 1. vbi num. 11. ait, arbitrio iudicum relinquit, quae persona dicantur egregia. Et similiter si infirmi, & valetudinarij fuerint, ex d. l. ad personam, ibi. Eosque qui valetudine impediuntur, d. l. 35. part. ibi. E el enfermo de gran enfermedad, vbi, gloss. 6. idem Malch. d. lib. 1. quast. 5. num. 42. nec accerteri, nec cogi ad comparandum debent, sicut nec senes, qui impediti manent accedendi ad iudicium, ex l. in iudi. 8. de test. d. l. 35. part. ibi, emperò si alguno quisiesen adducir por testigo en iudicio fuesse tan viejo, que huiesse de sentena años arriba, Malch. d. 68 quast. 5. num. 42. ¶ Et licet in aliquibus causis possit iudex notarius mittere ad similes testes examinandos, in negociis tamen puritatis commissio haec periculosa est, & fieri non debet, sed Commissarium simul cum notario ad examen comparere necesse est, secundum Abb. in cap. si quis testium, 4. ad medium, & Felin. num. 4. extra de testib. ¶ Quod generaliter fieri cum omnibus testibus securius iudico, saltem cum timetur periculum alloquendi, seu corrumperendi testes, quia tunc expediet, quod Commissarius eos inquirat, & in eorum domibus statim examine, ne ex dilacione, & accessu nunciij aliquid sequatur veritati aduersum, vt in collegiis seruatur, & expediret, quod ita omnes seruarent, vt etiam dicam infra in seq. §. reg. 10.

§. IV.

De forma, & modo seruando in examine testium, & dirigendo in formatorio.

S V M M A R I V M.

- 1 Locus tutus, & secretus eligi debet ad testium examen.
- 2 Testes ex officio producantur in causis puritatis, non à parte. Instruuntur, praenati, seu corrupti non examinandi in similibus causis, quia nihil probant. n. 4. Ex alloquutione partis suspecti dicuntur, num. 5. In contestes dati praesens examinandi, numero 6. In suis depositionibus concludere debent, & quomodo in causis puritatis, num. 9. Interrogentur de sua credulitate, num. 10. Non se referat ad interrogationem, articulum, nec ad aliud examen, sed factum completè referant, n. 11. Rationem reddere & testes tenentur, & iudex de ea eos interrogare, num. 12. cum tribus seqq. Regulariter ni interrogati reddere rationem non tenentur, num. 13. Aliud verò in causis status, num. 15. Varius, vacillans, & contrarius ad concordiam interrogationibus, & alijs modis adducatur, num. 16. Extantibus, qui maculam asserant, plures exami-

Prima Pars.

num. sunt, num. 17. Etiam extra solitum numerum, num. 18. Contestes omnes examinandi nullo praetermissio, num. 21. Quomodo examinandi, num. 22. Forum dicta, & qua de facto accidant ad scribenda formaliter eisdem verbis, num. 26. & seqq. Examen eorum alijs non committendum, à num. 29. Deficientibus in origine testibus quid faciendum, num. 36. Non vocati accedentes ad testimonium suspecti sunt, maximè si contra Praetensorem deponant, num. 27. Nisi in iussu confessarij ad conscientia exonerationem accedat, num. 28. Examinati per indebitam commissionem si dem efficiunt, n. 31.

- 3 Officium iudicis est loco partis.
- 7 Commissarius occurrat testibus tacentibus veritatem eos interrogando. Curare debet omnibus permissis modis, & interrogationibus veritatem probare, num. 8. Quae ad hoc seruare debeat, à num. 9. Vide infra verbo Iudex, n. 12. Iudicium est veri inquisitio, ibid. n. 8. Iudex ex praua inquisitione ob dolum, vel culpam tenetur, ibid. 12. Iudex à testibus rationem expetere debet, & num. 14. In concordiam adducere eos debet, num. 16. Numerum eorum excedere non debet, num. 19. Nisi in causis arduis, num. 20. Contestes quomodo examinabit, num. 21. & 22. Veritate prudenter, & bonis artibus inquirat, n. 23. Omnia nihilo praetermissio à testibus petat, n. 24. Supplere defectus potest etià dum ex petitione partis proceditur, ibi. Debet testes interrogare diligenter, & non perfunctorie, num. 25. Omnia adscribi efficiat, n. 26. Testes per se examine, & alijs non committat, n. 29. & seqq. Deficientibus testibus in originis loco, suppleat ex locis conuincis, n. 36. & seqq. Notitia maiorum deficienti in origine, quid agendum, à n. 38. Dubio existente an Praetensor sit ex hac, aut ex illa familia, quid, n. 41. Instrumeta & scripturas inquirat, & extrahere faciat, n. 42. Quid dum vertitur dubium ex binis nuptiis contractis ab aliquo ascendente Praetensoris, n. 43. Quidque dum occulte litterae offeruntur contra Praetensorem, n. 51.
- 18 Numerus testium est determinatus in quibusdam Tribunalibus, & communitatibus.
- 23 Veritas prudenter & bonis artibus à teste elicenda, diligenter, & non perfunctorie, n. 25.
- 27 Fides maior praestatur testi vocato, quam sponte parenti.
- 29 Commissio examinis in causis puritatis non habet locum. Sicut nec in nobilitatis, n. 30. Nec in grauibus causis, n. 31. Nec sufficit si postea apud iudicem testes ratificentur, n. 32. Nec quod ex amice inchoetur apud iudicem, vt

L 3 postea

- postea coram solo notario perficiatur, n. 33.
- Contra faciens punitur usque ad officij priuationem, n. 34.
- 37 *Commorantes in pagis conuicinis ciuitatis ciues eius dicuntur.*
- 38 *Notitia maiorum deficiente in loco originis de cognominibus, & eorum qualitatum testes interrogentur.*
- 39 *Probatio plena oritur ex duorum combinatione, & ex pluribus iunctis qua simul ad unum tendant.*
- 40 *Identitas familiae praesumitur ex identitate cognominum eiusdem loci.*
- 41 *Cognomina eadem si duobus conueniant diuersis familiis, nec sciatur a qua Praetensor proueniat, examinentur quidam illarum familiarum, & probentur utriusque qualitates.*
- 42 *Instrumenta, & scripturae inquirenda quoad & ad quid, & sub n. 43.*
- 43 *Nuptia secunda aliquando dubium producant in probandis qualitibus sanguinis, & quomodo probari debeat.*
Chronica & Historie Hispania probant ibid.
- 44 *Filiatio ex quibus probanda. Primò ex instrumentis & eorum verbis enunciatis, ibid. & n. 48.*
Ex libris in quibus adscribuntur baptizatorum & conjugum nomina in Parrochialibus, n. 45.
Maximè si filiatio antiqua fuerit, num. 46.
Ex senibus, & coniecturis, n. 47.
- 49 *Cantela infectorum causa fugienda maculae, est negare veras filiationes.*
- 50 *Coniectura ex quibus filiatio probatur referuntur.*
51 Litteris occultis oblatis aduersus Praetensorem quid a Commissario faciendum.

D O S T haec omnibus ritè pensatis, testibusque dignis electis, circa eorum examen, & informatorium ritè dirigendum, in primis commissarius debet locum tutum, & secretum eligere ad singulos examinandos testes, vt maiori audacia, & sine velamine veritatem aperiant, quod generaliter in omnibus causis constitutum habemus exemplo Danielis, vt dixit glossa verbo, *noluerit. vers. Dicunt autem testes, in l. si quando 19. C. de testib. vbi communiter DD. ex l. nullum, 14. qua ad hoc allegari solet per verbum secretum, illo eod. tit. vbi etiam DD. cap. inquisitionis, 21. §. 1. vbi etiam glossa verb. secreto, de accusat. cum pluribus congestis per Farin. de testib. d. quest. 80. oppolit. 38. num. 93. Et licet in ceteris causis debeant testes ab ipsa adduci parte ex cap. 2. instruere de veritate, & circumstantiis facti, ex l. 8. vbi Acebed glossa fin. num. 8. tit. 6. lib. 4. recop. tamen in nostra puritatis specie in scia parte per Commissarium testes eliguntur, producuntur, & clam examinantur, quia ex officio proceditur, & secundum text. in cap. postquam 3. cap. cum dilectus, 32. cap. nihil, 48. de elect. cap. qualiter & quando, 24. de accusat. cap.*

fin. de clandest. disponat. faciunt tradita per Farin. de inquisit. tom. 1. quest. 1. a num. 3. quia iudicis officium est loco partis, l. si ob causam, 13. vbi Bart. Bal. & alij. C. enit. & colligitur ex d. cap. qualiter & quando, & cap. quoniam frequenter, §. sunt & alij, vt lite non contest. Paz d. tempore 8. nu. 97. Iaff. in l. a diuo Pio, §. emptor, num. 3. de re iud. lo. Gutierrez lib. 1. can. cap. 2. num. 2. & 16. Jac. Menoch. de recop. rem. 8. num. 44. Cald. Perciu. de resolut. emphyt. cap. 5. num. 52. & cap. 6. num. 5. Card. Tulch. lit. F. concl. 30. per totam, tom. 3. Bal. conf. 61. In ista questione, num. 2. vers. si dicatur, lib. 2. Alexand. conf. 2. 12. Ponderatis, num. 7. vers. secundo respondeo, lib. 6. Anchar. conf. 207. in questione, num. 4. & 5. Signorol. conf. 189. in fine, Sured. conf. 36. num. 17. & conf. 49. n. 1. & 37. & conf. 374. num. 9. & decis. 266. num. ult. Ioseph. Ludouic. decis. Perus. 65. nu. 5. part. 1. Rota apud Farin. decis. 184. n. 2. part. 1. recent.

Immo si Commissarius sciat testem a parte instructum, praetentum seu corruptum existere, aut de hoc vehemens fuerit suspicio abstinere se eius examine, tum quia nihil probat, si hoc ex actis constet, & sufficiet relatio ipsius Commissarii cum sufficienci causa ex Felino in cap. praeterea, 9. num. 13. de testi. cog. Bossio in pract. crim. tit. de opposit. contra testes, n. 5. & adductis à Malch. de probat. concl. 1364. num. 3. vbi plures refert, tum quia ex alloquutione partis suspectus dicitur, ex Farin. de test. quest. 67. num. 285. & precibus corruptus, sicut ex pecuniis, vt in cap. quoriam §. de testib. vbi communiter scribentes, & in l. 1. ibi, ni los traigan a ello por ruego, tit. 7. lib. 1. recop. notar Bal. in cap. 1. num. 7. de Inuest. inter dom. & Vasall. in test. feud. Salic. in l. falsum, num. 3. C. si ex fals. instrum. & alij relati à Malch. concl. 54. num. 3. & à Farin. citato loco, num. 267. & cum Commissarius ex officio procedat, & quos testes vult examinet, & ceteros praetemitat, est maior causa reiiciendi alloquos, & praetentos a parte, si ni fuerint ab aliis in contestes dati, aut necessarium eorum examen ad punctum substantiale, & tunc plurimum eos exhortetur ad veritatem dicendam, & non spernendum iusiurandum praestitum, Et si eos videat tacere veritatem extraordinariis interrogationibus occurrat, & in retum dirigat, ex cap. licet ex quadam, 9. ibi, de singulis circumstantiis subtiliter inquirentes, & ibi Dec. a n. 52. de prob. & adductis pluribus à Farin. de test. q. 66. n. 25. & q. 63. n. 52. quas sumere debet ex ipsa testis depositione, & narratione, seu ex aliis examinatis testibus, quod eius arbitrio relinquatur, quia certam circa hoc regulam nec ius tradit, nec nos tradere valeamus.

Ita quidem testes examinare debet, vt ex interrogationibus, & responsionibus eorum veritas appareat, ad quam aperiendam Commissarius eligitur, & creatur, vt nullo praeternisso modo, qualitates Praetentoris diligenter inuestigare, & probare curet, cum iudicium sit veri inquisitio, ex Ciceronis sententia lib. 1. offic. cap. iudicantem, 30. quest. §. l. fin. de probat. l. 3. §. pen. de iure iur. l. 2. l. non est nouum, §. C. de edendo. Zephal. conf. 546. num. 66. conf. 599. num. 5. Et ex prava inquisitione, vel ob dolum, vel ob culpam in vitroque foro ad damna, & expensas tenebitur, arg. text. in l. scruiter, 14. in fin. C. de excusat. tut. l. ult. vbi glossa §. tit. 15. part. 6. Bart. in l. non ignorat, col. fin. C. de fruct. & lit. expen. Paris. de Pureo tract. sindicat. fin. verb. captura, cap. 2. num. 5. Aceb. in l. 14. num. 10. vers. & an teneatur index, tit. 9. lib. 3. recop. Valenquel. conf. 50. num. 4. & conducunt tradita supra hac q. 2. in principio, & postea.

Quae omnia vt aptè, & faciliter consequatur decem & sex regulas obseruare debet. Prima, quod testes, siue affirmatiue, siue negatiue deponant, concludere in suis faciat depositionibus, v. g. quod praetensor,

for, & sui maiores semper extiterint in tali opinione, & reputatione, & pro talibus habiti, & communiter reputati, & quod semper de eo fuit publica fama, atque ita à suis audierunt maioribus, & ab aliis communiter receptum absque contrario auditu viderunt, ex Bald. in leg. prouidendum, per text. ibi, de postulando, & in l. 2. C. si seruus aut lib. 10. And. Tiraq. de nobilit. cap. 10. num. 13. Meneses in l. adibus, num. 5. C. de seruit. & aqua, Alphonf. de Hojeda lib. 1. de incompatibilit. benef. cap. 23. ex num. 140. Io. Garc. gloss. 8. §. 1. num. 3. & seqq. Io. Gutierrez lib. 3. pract. quest. 13. a num. 6. cum seqq. & num. 51. Perezio de Lara in sapius relato cap. 4. num. 23. & obseruat communis praxis, & obseruati, ni aliud ex testium assertione colligatur, quia id adscribi debet, & si fuerit defectus circa hoc in depositione, appareat ex Commissarij interrogationibus ex sua non fuisse omissione, sed ex parte testis.

Secunda, testibus deponentibus de fama, seu audita maiorum, eos interroget de sua credulitate, an videlicet ita credant Praetentoris qualitates existere, sicut praecesserunt auditus, aut communis, quam asserunt, tenet fama, & reputatio, vt ex Hojeda d. cap. 23. num. 40. vers. Quinto declaratur, & Farin. de test. quest. 68. num. 115. & 116. & Valenuela conf. 90. num. 188. & ex aliis probabo infra q. 9. test. §. 4. requisito 6. & q. 20. §. 4. n. 18.

Tertia, quod non est admitenda testis responsio, qui se refert ad articulum, seu ad aliud examen absque rei speciali narratione, sed debet factum narrare etiam grossis verbis, eo modo quo scit, & ita scribi à notario, vt exinde melius eius fides deducatur, ex ratione adducta ab Hostiensis in ca. nihil obstat. n. 6. & 7. de verb. sign. Andr. Gail. obseruat. 104. n. 5. part. 1. & à Farin. de test. quest. 80. a num. 99. vsque ad 104. & licet ibi hoc limitet, nisi in contrarium existat consuetudo, tamen in grauibus causis tolli debet testibus hoc velamen malitiae, quam ita respondendo celare poterunt.

Quarta, rationem sui dicti à testibus petat, cuius defectus eis tollit fidem. Auth. de testib. §. licet dudum, ibi, Aut etiam causam testimonij faciant manifestam,

coll. 7. cap. cum causam, §. 7. in princ. de test. Et quia etsi regulariter rationem ni interrogati testes exponere non teneantur, cap. sicut 16. iuncta glossa verb. de causis, de re iud. & ex adductis ab Gom. lib. 3. var. cap. 12. num. 104. Malch. conclus. 369. num. 1. & seq. Amatore Rodrig. de videndo processu. in forma probationis, n. 55. & à Farin. de test. quest. 70. nu. 91. Et Index tamen ad rationis interrogationem omnino tenetur ex suo officio, ex l. sola, 3. iuncta glossa, C. de test. cap. si testes, 3. vers. Item sola. 4. quest. 3. l. 36. ibi, Denele preguntur como lo sabe, facien dolo decir por que rason lo sabe, vbi glossa, 8. & l. 28. in princ. tit. 16. part. 1. & Rodriguez citato loco, Et testis etiam in causis status, & sic in his, de quibus loquimur, rationem etiam non interrogatus reddere debet ex Ant. Gom. d. cap. 12. num. 10. vers. & idem est quando deponunt, Rol. à Valle conf. 3. num. 52. lib. 1. Farin. d. quest. 70. num. 45. quare vt viroque latere tam iudicis, quam testis ratio in similibus reddi debet, nec obligatio testis obligationem iudicis tollit, nec excusationem praebet, cum ei incumbat, dirigere testimonium ad statutum plenam probationis.

Quinta, & si in dicto & depositione, & in eius ratione varium, vacillanem, seu contrarium testem animaduertat commissarius, in concordiam aliis interrogationibus, & monitionibus eum adducat, & ad veritatem inuitet, quia sicut potest iudex ex officio testimonium in concordiam adducere post examen, melius multò in ipso examine testem inuare, vt con-

trarius non euadat, arg. tradita à DD. in cap. cum tit. 16. extra, de test. & à Malch. conclus. 1367. num. 10. & à Petro Anton. à Petra de fideicom. quest. 12. num. 908. cum pluribus aliis seqq. non tantum vt falsi suspicio tollatur, sed etiam vt aliquid probet, secundum Felin. & Arer. num. 3. in d. cap. cum tit. Alc. in l. 1. num. 21. de noui operis nunciati. Petra citato loco num. 922. cum tribus seqq. Puteo decis. 28. num. 3. part. 3. quod praemaximè ab omni dubio caret in testimonio nondum completo, licet in iam perfecto non careat scrupulo, vt in praecitatis videri poterit.

Sexta, si aliqui sint testes, etsi pauci, qui maculam afferant contra praetentorem, alios plures adducat, ac diligenter interroget, & de maculae ratione, & fundamento inquirat, vt ex plurium assertione veritas comprobetur, & macula vera aut falsa appareat, Et licet in omnibus ferè communitatibus sit certus, & terminatus testium numerus, vt sunt duodecim in sancto Inquisitionis officio, & in collegiis viginti quattuor in secretis, & toridem in publicis informationibus, sic dictis, quia testes producuntur coram publico scriba, & collegiali informanti, dum adest maculae, seu alterius defectus testimonium, praedictus numerus excedi potest, & debet, vsque rei veritas, ac legitimis appareat probationibus, Et quia etsi iudex regulariter non valeat, solitum excedere numerum, secundum l. si Praetor, 75. de iudic. & Rebuff. 3. tom. ad Il. Gall. tit. de test. gloss. 7. in princ. Aceb. in l. 7. num. 1. in fin. tit. 7. lib. 4. recop. & tenent plures apud Farin. de test. quest. 80. num. 117. & qui excedunt, nullam efficiant fidem ex cod. Rebuffo, gloss. 8. & 9. & Aceb. num. 2. citatis locis, Et tamen in causis arduis, & criminalibus, & aliis, in quibus officio iudicis proceditur, & nõ ad petitione partis, maximè ad innocentiã probandã, numerus optimè excedi potest, vt probat Rebuff. citato loco gl. 2. vers. In criminalibus, & cum eis assimiletur status causae, vt pluries probauit, excessus in hoc proderit, & vtilis erit, etiam si in commissione numerus sit expressus, quia intelligi debet, nisi aliud rei status, & circumstantiae petant, ad pleniorum veritatis indagationem.

Septima, si testes examinati alios contestes adduxerint, omnes nullo praeternisso examinandi veniunt, praecipue si fuerint nominati ad generis maculam comprobendam, circa puritatem verò adducti, in qua nullum dubium, nec contradictio versatur, non est necesse, vt omnes producantur, nisi versetur in controuersa causa, quia tunc omnes interrogari debent, nec est differentia inter maculam, & puritatem, in proposita specie, cum alias inaequalitas maneret, & iniustitia, nisi fuerint ex proposito, & affectatè nominati, quia hoc confitio omitti poterunt.

Dum verò ad contestis examen accesserit, si neget id, ad quod fuit ab alio citatus, in responsione ad articulos generales, magis specialiter eum interroget Commissarius, an videlicet viderit, audierit, seu dixerit tale, narrando factum breui sermone tacendis tacitis, & si adhuc inficias eat, replicet ei iterum, quod habetur relatio, siue testimonium sufficiens, eum scire rem, seu causam, de qua fuit sciscitatus, quia id dixit, audiuit, seu vidit, corã certis (non tamè expressis) personis, (siue expressione etiam illius, qui cum in contestem dedit, & tacita qualibet alia specialitate, ex qua peruenire valeat interrogatus in eius cognitionem) & quod memoriam recolat, & narret veritatem facti in Deum, & conscientiam absque deminutione, nec falsitate. Et prudenter bonis artibus veritatem elicere curet, vt consultit P. Iosephus Aldrete de religiosa disciplina nenda, 1. part. cap. 11. num. 9. & omnia ita scribere, & in actis reducere

certum, & terminatum testium numerus, vt sunt duodecim in sancto Inquisitionis officio, & in collegiis viginti quattuor in secretis, & toridem in publicis informationibus, sic dictis, quia testes producuntur coram publico scriba, & collegiali informanti, dum adest maculae, seu alterius defectus testimonium, praedictus numerus excedi potest, & debet, vsque rei veritas, ac legitimis appareat probationibus, Et quia etsi iudex regulariter non valeat, solitum excedere numerum, secundum l. si Praetor, 75. de iudic. & Rebuff. 3. tom. ad Il. Gall. tit. de test. gloss. 7. in princ. Aceb. in l. 7. num. 1. in fin. tit. 7. lib. 4. recop. & tenent plures apud Farin. de test. quest. 80. num. 117. & qui excedunt, nullam efficiant fidem ex cod. Rebuffo, gloss. 8. & 9. & Aceb. num. 2. citatis locis, Et tamen in causis arduis, & criminalibus, & aliis, in quibus officio iudicis proceditur, & nõ ad petitione partis, maximè ad innocentiã probandã, numerus optimè excedi potest, vt probat Rebuff. citato loco gl. 2. vers. In criminalibus, & cum eis assimiletur status causae, vt pluries probauit, excessus in hoc proderit, & vtilis erit, etiam si in commissione numerus sit expressus, quia intelligi debet, nisi aliud rei status, & circumstantiae petant, ad pleniorum veritatis indagationem.

Dum verò ad contestis examen accesserit, si neget id, ad quod fuit ab alio citatus, in responsione ad articulos generales, magis specialiter eum interroget Commissarius, an videlicet viderit, audierit, seu dixerit tale, narrando factum breui sermone tacendis tacitis, & si adhuc inficias eat, replicet ei iterum, quod habetur relatio, siue testimonium sufficiens, eum scire rem, seu causam, de qua fuit sciscitatus, quia id dixit, audiuit, seu vidit, corã certis (non tamè expressis) personis, (siue expressione etiam illius, qui cum in contestem dedit, & tacita qualibet alia specialitate, ex qua peruenire valeat interrogatus in eius cognitionem) & quod memoriam recolat, & narret veritatem facti in Deum, & conscientiam absque deminutione, nec falsitate. Et prudenter bonis artibus veritatem elicere curet, vt consultit P. Iosephus Aldrete de religiosa disciplina nenda, 1. part. cap. 11. num. 9. & omnia ita scribere, & in actis reducere

cere efficiat, sicut testis dixerit, tam verbis, quam in substantia; animaduertendo, quod hæc speciales interrogaciones non debent fieri semper, sed dum causa iusta adfuerit, nec sufficit inimicum testimonium, sed exhibitum à probo, & fidedigno viro, vt postea latius dicam.

24 Octava, si in eadem causa plures qualitates, & circumstantiæ probandæ concurrant, quæ omnes respiciant, & tendant ad eandem causam nobilitatis aut maculae probandæ, omnes simul & ordinatim in eodem examine à testibus peti debent, nulla prætermittenda, quæ ad rem attineat, arg. tradita ab Abb. & DD. in cap. cum causam, 37. extra de testib. quod non tantum locum obtinet, dum iudex ex officio inquirat, sed etiam dum ex partis petitione procedit, quia potest supplere defectus articulorum, interrogando à testibus, quæ ad ius litigatorum pertinent, & fuerint ab eis prætermittenda, ex Corrado in pract. Rsb. de interrogat. 2. vers. & illa, quæ defunt ex officio suo etiam supplebit, And. Gail. lib. 1. obseruat. 95. num. 8. & probus Commissarius, & iudex integrè omnia complebit, & de substantialibus nihil in testium examine omittit, quia licet possit testem secundò vocare, & interrogare circa omnia, oritur ex pluribus depositionibus vnus testis implicatio rerum, & obsecritas contentorum, quæ in similibus evitare oportet, text. in cap. erit autem lex, 4. dist. Anton. Gab. lib. 2. commun. tit. de sentent. concl. 7. num. 19. cum seqq.

25 Card. Tusch. lit. O. concl. 53. per totam, tom. 5. Quare Bern. Diaz in pract. crim. can. cap. 120. Habita informatione sub num. 3. vers. ad vnum præterea, & ex eo P. Ioseph Aldrete de religiosa disciplina. tuenda lib. 1. capti. num. 1. ait, iudicem in informationibus summaris debere omnia plenè à testibus sciscitari, diligenter, & non perfunctoriè interrogare, & adimplere, quæ ad veritatem indagandam pertinent, ad quod facilius perficiendū omnia interroganda in chartula ad memoriam adhibeat commissarius, vt de omnibus plenè testes interrogare queat.

26 Nona, omnia ita fieri debent, vt ex substantialibus nihil omittatur, & scripto tradantur, quæ à testibus relata fuerint, seu de facto acciderint; & si testis fuerit à commissario vocatus, ita in capite examinis adscribatur, & si ab aliis fuerit citatus in margine annotetur, & si forte sponte accedat, etiam exponatur in initio testimonij, quia maior fides adhibetur ei, qui vocatus venit, quam si sponte accedat, secundum adducta per Maschard. de probat. concl. 131. num. 44. Iac. Menoch. de arb. lib. 2. casu, 474. num. 57. & lib. 2. præsumpt. 55. num. 5. & à Farin. quest. 80. à num. 1. cum seqq. & non vocatus accedens suspectus est, si de puritate, & nobilitate deponat amicus præsumitur, sin verò de macula æmulus, & inimicus, secundum Card. Tusch. lit. A. concl. 237. tom. 1. & lit. T. concl. 223. num. 5. tom. 8. à Farin. citato loco n. 5. cum illa praua cogitatio aduersus Prætensores aliquid non suadeat, arg. text. in l. inimicitia, 9. de his quib. vt indign. Gandino de præsumpt. & in dic. in dub. num. 19. Menoch. lib. 6. præsumpt. 29. num. 26. Maceratenf. var. resol. lib. 3. resol. 6. num. 12. & resol. 37. num. 4. And. Fachin. conf. 79. num. 28. lib. 1. Nisi forte in iussu confessorij (vt aliquando vidi) veniat ad animam, & conscientiæ exonerationem, quia in simili iudicio aliquid contra veritatem dixit, & tunc aliquam meretur fidem, licet non plenam, arg. text. in cap. inrauit 6. vbi Immola de probat. & quæ tradunt Felinus in cap. 2. num. 23. in fin. vers. Istum casum limitat, extra de test. Hip. de Matil. sing. 140. Testis qui offert se, vers. at tamen limitat, Masch. de probat. conclus. 1364. num. 65. Card. Tusch. lit. T. concl. 223. num. 10. quæ fides merienda est ex rationibus verisimilibus à teste addu-

ctis iudicum arbitrio, magis quam ex aliis causis. Decima, animaduertat Commissarius, quod ita ad se pertinet testium examen, vt nulli, nec notatio illud committere valeat, cum ita iure constitutum sit, tam in causis criminalibus, secundum text. in l. 3. §. idem Adrianus, ibi, nam ipsos interrogare soleo, de test. Auth. vt defuncti funera non iniur. §. illud etiam, vbi glossa verb. testibus, l. 28. tit. 6. recop. DD. maxime Bart. num. 4. Jaff. 208. 2. l. 18. Ripa 189. in l. admonendi, de iur. iur. Menoch. de recuper. rem. 15. num. 344. & seqq. & Gracian. discept. forens. cap. 60. num. 35. & 36. congestos per Farin. de test. quest. 77. cap. 4. à num. 1. quàm in civilibus, grauibus, & atque d. §. illud etiam, ibi. in quibus de magnis est periculum, & l. 35. ad fin. tit. 1. 6. part. 3. l. 28. ibi. en los procesos criminales y en los civiles arduos, y de importancia, vbi Aceb. num. 2. & l. 4. tit. 6. lib. 3. recop. Ripa in d. l. admonendi, num. 179. Farin. citato loco, à num. 199. & faciunt l. iudices, 17. & Auth. apud eloquentissimum C. de fide instrum. cap. testes, ibi, glossa verb. sed præfines, §. 3. quest. 9. Clem. 1. vbi etiam glossa verb. simili, de officio deleg. Et in nobilitatis causis expressè iussim, & constitutum habemus, in l. 14. & 15. l. 33. & 37. & aliis, ibi, tit. 1. lib. 2. recop. in quibus iubetur, quod iudices nobilitati ad sint testium examini, & aliis hoc non mandent, & si testes absint, quia tenentur iudices illuc se conferre, & testes præfentialiter examinare, vt in d. l. 33. & animaduertit Narbona ibidem, glossa 1. num. 6. quia agitur de re graui, & honore eximio familiarum, quando commissio examinis locum non potest habere ex dictis iuribus, & Aceb. in l. 28. à num. 1. cum seqq. tit. 6. lib. 3. recop. & expressè idem Narbona in d. glossa 1. num. 5. pag. 265. vbi etiam à num. 7. & 8. ait, non sufficere, quod postea testes coram iudice ratificentur, qui coram solo notario deposuerunt, ex d. l. 14. & d. l. 37. ibi, y no a de bastar, que el testigo ratifique ante el mismo alcalde o oydor como se suele hacer. Nec etiam licet inchoare examina coram iudice, vt per notarium postea segregatim perficiantur, sed ipse tenetur integro adesse examini, & testem interrogare, & coram eo à notario adscribi, vt clarè decernitur in d. l. 33. ibi, enteramente, & in d. l. 26. ibi, a todo el exame, & in d. l. 37. in princ. d. tit. 1. lib. 2. recop. quorum iurium decisiones necessariò trahendæ sunt ad puritatis informationes, cum eadem in eis fit ratio, idem periculum, & rei grauitas idem expostat, & contra faciens malè agit, & potest puniri vsque ad officij priuationem, vt in d. l. 33. ibi, Sopena de perdimiento, del officio. Licet testibus per indebitam commissio nem examinata plena detur fides, vt probant Auend. in cap. 17. Prætor. num. 3. cum seqq. Aviles eod. loco c. 37. gloss. 1. num. 7. Aceb. in l. 28. num. 6. tit. 6. lib. 3. recop. Alphons. Narbona citato loco, d. glossa 1. num. 10. pag. 266. & loquendo in specie nostra puritatis ita docet Valençuela conf. 92. n. 80.

Vndecima, si in originis loco defunt testes, qui de qualitatibus inquisiti interrogari valeant, vt accidere solet in pagis, & oppidis exiguis, & parue vicinitatis, numerus adimpleatur ex conuicinis locis propinquiioribus loco originis, arg. text. in l. 1. §. summe, ibi, existimatione circumualentium, de sumin. cap. quosdam, 7. cum seq. de præsumpt. ita tenet Perezus de Lara in d. cap. 9. nu. 44. Et facit quod omnes in dictis pagis, seu oppidulis commemorantes conuicini dicantur illius civitatis, in cuius existunt territorio, ex adductis à Platen in l. cines, num. 6. vers. non autem erit cuius, C. de incolis, lib. 10. Abbas conf. 89. Inquisitione, num. 1. vers. vbi cumque enim, lib. 1. & conf. 52. num. 6. vers. Quoad secundum lib. 2. Card. Tusch. pract. conclus. lit. C. conclus. 274. num. 8. & 25. ac nouissimè probat Narbona in l. 20. gloss. 2. à num. 104. cum d. 10.

bus seqq. titul. 1. lib. 4. recop. pag. 404. & seq. Duodecima, deficiente notitia maiorum in originis loco, nec sint testes, qui directè circa eorum qualitates deponere valeant, interrogentur testes de nominibus, & cognominibus patrum & auorum Prætensores, an sint, seu olim fuerint, vel commorauerint eo in loco, qui similia ferrent cognomina? anque vnus tantum generis, an verò extiterint cognomina diuersarum familiarum, & agnationum? interrogentur etiam de eorum opinione, & reputatione circa qualitates puritatis, & nobilitatis, vt alibi patrum, & auorum cognitione probata, & cognominum qualitate in eorum origine, ex vtriusque combinatione res diiudicari valeat, vt probat Perezus de Lara citato loco n. 42. Cum ex duorum coniunctione deducatur optima probatio, arg. l. Gallus, 29. §. illo casus, l. 5. ibi, duorum quasi capitibus legis commissis, de lib. & posth. cap. cum dilectus, 3. de success. ab intest. cum adductis ad propositum per Anton. Gab. lib. 1. comm. opin. tit. 1. de probat. concl. 1. & à Nicol. Euerard. in topicis loco, à combinatione duarum leg. Aym. Craueta conf. 73. num. 18. Thom. Gramm. decis. 28. num. 3. Beccio conf. 47. num. 12. Magon. decis. 46. num. 9. & ex pluribus simul iunctis, quæ ad vnum tendit, oritur conclusus & certa probatio, arg. text. l. qui in pronuncia, §. 7. §. 1. ibi, idcirco cum hac omnia in vnum concurrant, de ritu nupt. l. qui sententiam, 16. C. de pœnis. Auth. de instrum. caut. & fide, §. in his, vers. si vero nullus, coll. 6. Bal. in cap. cum causam, num. 1. de probat. Sim. de Pretis lib. 5. de interpret. vlt. vol. dub. 4. n. 340. fol. 56. Aym. Craueta conf. 33. num. 19. & 20. & alij adducti ab Auguft. Barbosa loco 22. pag. 309. Et si similia extiterint cognomina in originis loco præsumitur eadem esse quæ in genealogia prætensores continentur, & similiter præsumitur identitas familiarum, ex traditis infra quest. 16. §. 2. nisi ex aliis probationibus aut coniecturis aliquod discrimen appareat, quia tunc cessat identitatis præsumptio, ex Corneo conf. 144. lib. 4. Zauarela conf. 18. & alij de quibus in d. q. 16. in fin.

Decima tertia, si dubium vertatur, an quis sit ex hac, aut ex illa familia, quarum diuersa cognomina in loco inueniuntur originis, nec sit certum, à qua prætenfor, & eius maiores proueniant, interrogentur testes eiusdem cognominis, & familia, qui solent pleniorē huiusce rei notitiam habere, & idè fidem merentur maiorem, ex adductis à Perezio de Lara in d. cap. 4. num. 26. & adducendis infra quest. 11. per totam, sed non debent circa sanguinis qualitates interrogari, quia in suamet causa deponerent, & commodum reportarent, vt communiter tradunt DD. in cap. cum à nobis, 28. de test. & in cap. inter dilectos, 11. de excessib. Prælat. & aliis de quibus infra citato in loco, & adhuc dubio manente vtriusque familiarum & cognominis qualitates probet, vt melius circa eas ferri valeat iudicium.

Decima quarta, si ex testibus examinatis, aliterve, appareat esse instrumenta, scripturas, lites, seu processus, quibus dubia dilui descendencia potest, omnia inquirantur, & extrahantur copiam à prothocolis, seu registris scribarum, & si fuerint penes priuatum, ab eo exquirantur, ad quod vti poterit iudica potestate Commissarius sancti Officij, & ordinum Senatus in locis ei subiectis, Collegiales verò, & Canonici Ecclesiarum Cathedralium vti potestest iudicis ordinarij habent necesse virtute regalium prouisionum quas ex Regio Castellæ Senatus fecum ferre solent, vt alibi iterum dixi.

Decima quinta, si dubium oriatur ex secundis nuptiis contractis ab aliquo ex ascendentibus, nec certum sit, à quibus prætenfor proueniat, pater, seu

auus eius, certa verò est macula prima, aut secunda vxoris, maritæ, ex quo plurima dubia excitari, & iudicia hæc difficilima reddi solent, & differri cum magnis sumptibus; & prætenforum molestiis, vtendum est probationibus, quæ in antiquis præcipuum locum obtinent, vt sunt scripturæ, & testamenta, & de quibus in l. census, 10. de probat. l. in finalibus 11. Finium regnal. l. 15. vbi glossa fin. tit. 18. part. 3. Masch. concl. 411. num. 19. & seq. Perezus de Lara in d. cap. 4. num. 57. vbi num. 58. hoc extendit ad Chronicas, & Historias Hispaniæ, & etiam idem tenet Masch. de probat. concl. 105. num. 11. & concl. 398. n. 6. Menoch. confil. 112. num. 67. lib. 2. Pelæz de maiorat. 2. part. quest. 7. num. 94. Io. Garc. de nobilit. gloss. 18. num. 10. & Io. Gurtieri. lib. 3. pract. quest. 13. num. 23. Hier. Zaball. comm. lib. 3. quest. 82. 1. num. 30. Gracian. §. discept. 893. num. 6. & seqq. Paris. conf. 23. num. 233. lib. 1. Et quod filiatio probetur per instrumenta antiqua, in quibus obiter refertur, Titium fuisse filium Scy, constat ex Alexand. conf. 6. lib. 1. Raphaelæ Cuman. conf. 84. Dec. conf. 152. Ripa resol. 17. §. 12. etiam si per verba eniciatiua loquantur, ex Cob. in epitome de spof. cap. 8. part. 2. §. 3. num. 9. & aliis adductis à Pelæz citato loco quest. 20. num. 319. Similiter libri in quibus adscribuntur baptizatorum, & coniugum nomina in parochialibus Ecclesiis, quibus filiatio, & descendencia plenè probantur, secundum Felin. in cap. cum causam, 13. sub n. 2. vers. Est idem scriptum, vbi Io. And. & Hostien. de probat. Masch. concl. 163. num. 3. Nicol. Garc. de benefic. 7. part. cap. 15. num. 33. quatenus probat, his antiquis libris plenam præstari fidem, licet dubiter circa probationem filiationis Hier. Zaball. §. ro. quest. 4. num. 80. & 81. vbi alios adducit, sed est intelligendus de probanda filiatione parui temporis, non verò de antiqua, quam viuentes noscere non potuerunt, quia si hæc probatur ex coniecturis, & præsumptionibus, probabitur equidem per hos libros, maxime concurrentibus administratis aliis, de quibus alibi latius dicam. Senes etiã plurimū in hac profunt speciei, qui de fama, & communi opinione sui temporis deponant, & de aliis coniecturis, quibus antiqua descendencia, & filiatio probantur, ex Hier. Gab. conf. 163. num. 9. Socin. Iun. conf. 76. num. 65. lib. 1. Paris. conf. 23. num. 233. lib. 1. Masch. conclus. 60. num. 72. & conclus. 73. & conclus. 511. à num. 1. cum seqq. & concl. 840. num. 46. Menochio lib. 6. præsumpt. 15. num. 40. circa quod dubium & regulam, videantur quæ dicam infra quest. 16. §. 4. per totum.

Eadem enim obseruari debent ad inquirendum, an quis fuerit filius legitimus eius, qui eum alimentauit, & domi retinuit, an verò ex pietatis opere, quia expositus, incognitus, seu derelictus, & à pauperibus procreatus parentibus receptus fuit à putatio parente ad eum alimentandum, seu pro famulo seruendum, quæ sunt vilitatæ cautelæ, & euasiones aliquorum insectorum, qui veritatem effugere, & obumbrare solent his subterfugiis, & caullationibus, & tunc aliis contrariis cautelis detet Commissarius veritatem inquirere, & palam facere, dum macula timetur, vel imputatio parente, aut in filio, sine in alio, & coniecturis & præsumptionibus ex eodem negotio deductis veritatem inuestigare, quia euidentiores probationes plerumque deficiunt in similibus negociis, pro quo est optimus text. in cap. transmisit, 3. ibi, Aut legitimum filium esse negabant, sed dicebant, quod eum pietatis intuitu nutruissent, sed finalibus verbis, ibi, Nisi certis indiciis, & testibus tibi constiterit, esse filium iuuenem memoratum. Qui filij sint leg. de quo vide etiam infra quest. 16. §. 4. num. 28. Vnde si cum cum filiis aliis æqualiter tractauerint, & hæredem instituerint parentes, prælegata relique-

rint, filium nominauerint, aliave fecerint, quæ nisi ob veros filios fieri raro solent, debet pro legitimo filio reputari: & si actus qui directe concernunt ad pietatem, excludant præsumptionem filiationis ex Menoch. de arbitr. casu 89. num. 4. lib. 1. Gozad. conf. 13. num. 17. tamen, qui magis filiis conueniunt, quam aliis veram filiationem inducunt, ex Alexand. conf. 88. num. 11. lib. 7. Socin. conf. 89. num. 4. lib. 1. Roland. conf. 96. num. 42. & 48. lib. 3. Rimin. Sen. conf. 289. num. 5. & 32. lib. 2. Graciaa. discept. forens. tom. 4. cap. 562. num. 5. & 7. & seqq.

Decima sexta, si litteræ occultæ circa maculam prætenforis, & suæ familiæ fuerint oblatae, & subscriptione alicuius sint munitæ, recognosci oportet ab ipso subscribenti solemniter, & cum iureiurando, & signare causam & rationem contentorum, testes in eis signati interrogentur, & scripturæ in compulsum reddantur. Sin verò litteræ nullius subscriptione sint munitæ, aut subscriptio ficta, aut supposititia appareat & nōdum informatorium clausum manet, signati testes similiter interrogentur, absque speciali maculæ expressione, cum deficiat causa specialis interrogationis, dum verò informatorium manet clausum, aut missum ad superiores, nihil horum fieri debet; sed mittantur litteræ ad superiores, vt latius dicam infra, 2. part. q. 2.

§. V.

De fide promissa, & secreto seruando.

S V M M A R I V M.

- 1 Commissarius præstat fidem seruandi constitutiones, & statuta sua communitatis, Facere tenetur, quod integra frontis homo faceret, & omittere quod prudens omisisset, num. 3.
Ex duplici capite tenetur promissam adimplere fidem seruandi statuta sua communitatis, num. 7. Tam ex iureiurando, quam ex fide promissa, num. 9.
Ex transgressione mortaliter peccat, numero 8.
- 2 Fides seruanda tam diuino iure, quam humano, & naturali. Eius interpositio idem operatur, ac iuramentum, num. 4. quia iure æquiparantur, num. 5. Obligat sicut iuramentum, num. 6. Eam frangens infamis est, n. 10. & 15.
- 6 Promittens fide præstita manet ita obligatus, ac si iurasset.
Inter iuramentum, & simplicem loquelam Deus non constituit differentiam, ibidem.
Promissa non adimplens peccat mortaliter, sub n. 10.
- 11 Secretum seruandum in causis puritatis, quid sit. Duplex est, vnum ex natura rei, aliud per accidens, num. 12. & 13. Quilibet illud seruare etiam non iuratus tenetur, num. 16. Eius violatio magna producit damna,

num. 20. Manet in terminis virtualis confessionis, num. 22. Eius reuelatio multis fieri potest modis, num. 23. Infamiam & crimen producit falsi & proditiōis, num. 28. Aduersus priuatos facta etiam extra ordinem puniuntur, num. 29. Iustè reuelatus ex necessitate ad petendum videlicet consilium, & ad se informandum circa aliquod substantiale requisitum, num. 30. Reuelari vni seu duobus viris tacituris an sit lethale, & num. 56. & seq. Erit lethale aperire prætenfori, amico, seu familiari eius, vota iudicium, testium dicta, & oppositionem fiscalis, num. 58. Dum non redundat in damnum communitatis, aut alterius possunt officiales de eo loqui, num. 59. Cito publicandum reuelari potest, n. 62.

Reuelari potest, eis, qui sunt eiusdem communitatis, & ius sciendi habent, secus si non habeant, num. 66. & qui sint hi in Sancto officio, ibid.

- 14 Locus aliquando seruandum secretum suadet.
- 17 Iusiurandum ad sigillum obligat.
- 18 Inquisitores, officiales, & ministri Sancti Officii sub grauius pœnis seruare secretum tenentur. Non solum in causis fidei, sed etiam in puritatis negociis, num. 19. Excommunicationem incurrunt, n. 21.
- 20 Violatio sigilli magna producit damna. Infamiam, & crimen producit falsi, & proditiōis, num. 28. Aduersus priuatos facta extra ordinem puniuntur, n. 29. In re parua lethale non constituit peccatum, secus in magna, num. 31. & 39. In re minima, seu in circumstantia parui præiudicij non inducit mortale, nec est punibilis, in foro exteriori, n. 55.
- 22 Arcanum manet in terminis virtualis confessionis.
- 32 Frangens arcanum in re magna sine dolo an peccat, & n. seqq.
- 33 Dolus præsumitur ex actu prohibito, & in eo qui facit quod facere non debet.
- 34 Ignorantia in peritis non præsumitur maxime cum expressè secretum promiserint, n. 35.
- 36 Dolus verus ad periurium requiritur, explicatur, num. 37.
Culpa lata in criminalibus non æquiparatur dolo, sub d. n. 36.
- 37 Ignorantia, nec error non præsumitur in his ad que tenemur ex officio.
- 38 Peccatum quoad forum interius deficit ex defectu aduertentiae.
Obligatio secreti semper intelligitur nisi iusta causa reuelandi adsit, ibid.
Vtilitas eius, in cuius gratiam secretum tacendum venit iusta est causa reuelandi, ibidem.

- 39 Iuramentum seruandi secretum tantum obligat, quantum materia grauis, aut leuis est. Emissum & eius transgressio in re leui, an inducat peccatum mortale? Triplex referatur sententia, num. 40. & seqq. Prima ait, mortale esse, violare iuramentum principaliter emissum in re parua: secus si res parua est tantum pars materia, hæc eligitur, num. 45. & 46. Secunda est, quocumque modo constituere peccatum veniale, num. 41. Tertia docet esse mortale, num. 43. & seqq.
- 42 Deum asserere in testem mendacij quatenus constituat lethale peccatum.
- 44 Veritas in iuramento principaliter requiritur, qua eiusdem est rationis in magna ac in parua re.
- 45 Credibile non est, Deum velle eandem inducere obligationem in re parua ac in magna.
Opinio media & distinguens præferenda, ibid.
- 46 Ratio eadem versatur in iuramento, ac in voto.
- 47 Transgressio iuramenti in re parua promissa directe se opponit Deo, & veritati, in quibus periurij peccatum consistit.
Deus & veritas læsi manent ex non adimpleta fide iuramenti, ibid.
- 48 Iuramentum promissorium tam adimpletur in primana veritate, quam in executione, imò magis principaliter in executione, n. 49.
- 49 Finis præcipuus promissionis est adimplere promissum.
Animus adimplendi promissum tempore iuramenti, si postea deficiat, nihil est, ibid.
- 50 Deficiens in implemento deficit in principali promisso.
- 51 Effectus præcipuus iuriurandi promissoriij est executio promissi.
Ius Canonum obligat præcisè opere, & cum effectu ad adimplendum promissa, ibidem.
- 52 Deus in iuramento non solum adducitur in testem actus promittendi; sed & principaliter implementi.
- 53 Res minima in considerationem, non venit, & quando aliter, & seqq.
- 54 Iuramentum adimpletum in maiori parte, censetur adimpletum in minima que deficit.
- 55 Minus agendum cum eo qui partem soluit, quam cum eo, qui nihil, ibid.
- 55 Violatio secreti in re minima, seu in circumstantia parui præiudicij, non inducit mortale, nec est punibilis in foro exteriori.
- 56 Consciens res amplius certiorari non habet necesse, secus si dubius existat, n. 61.
- 61 Dubius qui est, non verè rem noscit.
- 63 Quod de proximo sciendum est pro nos habetur.
- 65 Ius ad sciendum auferri non potest.
- 66 Noscens quomodocumque rem arcanam ad sigillum manet obstrictus, qui nōdum debet esse melioris conditionis, quam qui primò eam nouit, n. 69.
- 68 Res semper transit cum suo onere.
- 70 Restituendi obligatio an insurgat ex peccato veniali? & num. seqq.
Absque dubio insurgit ex mortali, num. 71.
Et ubi oritur magnum periculum, & damnum, & ponitur exemplum, n. 72.
- 73 Proximus cuius infamia secreti adest, est in quasi possessione bone fame, à qua priuari per reuelationem non iustè poterit. Quæ ratio adducitur ad testes, qui deponunt de alicuius macula, ad iudices, & fiscales, n. 74.
- 75 Restitutio fame, dum obligatio manet restituendi, qua forma fieri debeat.
- 76 Qui verum, licet arcanum, reuelat, non tenetur fateri se mentitum.
- 77 Restitutio quo pacto fieri debeat, dum reuelatum est secretum Sancti Officii, vel alterius communitatis.
- 78 Arcani transgressores multis in utroque foro puniuntur pœnis, videlicet de iure Regni est imposita priuationis pœna, & etiam in Sancto Officio, n. 79.
- 80 Priuationis pœna requirit graue damnum ex secreti violatione. Et eget sententia declaratoria, n. 81.
- 82 Excommunicationis pœna est imposita in Sancto Officio Inquisitionis aduersus reuelantes secreta.
- 83 Reuelans secretum Sancti Officii non acquirit dominium sui salarij. Tenetur statim ad illud non recipiendum, & si recipiat, debet restituere, n. 84.
- 85 Officiales Sancti Officii debent plurimum restituere graues pœnas impositas contra transgressores secreti.
- 86 Pœna etiam infidelitatis & periurij imposita est in Sancto Officio contra transgredientes arcanum.
Indices pœnas contra transgredientes secretum dimitti debent secundum rei grauitatem, personarum, & damnorum, ibidem.
- 87 Testes singulares sufficiunt in probando reuelationem secreti, etiam in Sancto Officio, num. 88. Sufficiunt in eis, quæ difficilis sunt probationis, num. 89. Debent esse maiores omni exceptione, num. 90. Etiam in Sancto Officio, num. 91.
- 91 Qualitas idoneitatis semper in testibus requiritur.
- 92 Testibus singularibus admissis, necessariò requiritur

- requiritur eorum idoneitas, que specialiter debet probari, num. 103. & seqq. Et an simul cum eis alie præsumptiones & indicia requirantur, num. 93. Ex dispositione sancti Officij Inquisitionis negatur, à numero 94.
- 95 Lex quod vult exprimit.
- 96 Iudex potest singularibus testibus fidem præstare, & multo melius lex, & Superiorum placitum.
- 97 Testes singulares, & præsumptiones parificantur, & sunt eiusdem potentia, num. 99. & 100.
- 98 Præsumptiones, & indicia an probent secreti reuelationem, & n. seqq.
- 99 Quæ probantur per testes singulares, probantur etiam per indicia, & præsumptiones.
- 101 Ad pœnam extraordinariam sufficiunt præsumptiones, & indicia.
- 102 Difficultas probationis admittit minores, & irregulares probationes.
- 103 Qualitas idoneitatis testium singularium, an sit probanda, & numeris seqq.
- 104 Qualitas requisita per modum conditionis probanda est; scilicet si non requiratur per modum conditionis sed simpliciter.
- 105 Idoneitas testium probari non est necesse.
- 106 Qualitas idoneitatis, & maioritas omni exceptione differunt, contrarium, num. 110.
- 107 Expressio idoneitatis in lege aliud operare non potest, ni quod specificè probetur.
- 108 Gerundia vim conditionis habent.
- 111 Probatio idoneitatis testium potest esse in scriptis, & verbaliter, & numero 113.
- 112 Testes in sollicitationis crimine integri debent esse, & probatur prædicta qualitas verbis tantum sine scriptis, n. 113.

MNES commissarij in receptione sui officij, sut commissionis ad recipiendas informationes suam præstant iureiurando fidem seruandi constitutiones, & statuta suæ communitatis, & quamuis expressè eam non promiserint, ex ipso negotio promissa intelligitur ex text. in l. creditor. 60. §. Lucius 4. Mandati, & quam custodire tenentur tam iure diuino, quo fides seruari iubetur, vt Prouerb. 28. 20. Luc. 16. 10. quam naturali, secundum Cicer. lib. 1. offic. & ciuili, vt in l. 1. in princip. de pactis, l. 1. de constit. pecun. l. ex empto. 11. de act. empti. & Et facere, quod integrè frontis homo admiserit, vt in l. quæstus, 13. de testib. & omittit, quod prudens omisisset, vt in text. in l. si plures, 38. §. fin. de adm. tutor. & cum fidei interpositio idem operetur, ac iuramentum, ex glossa & Abb. & DD. in cap. querelam. Ne prælati vices suas, idem Abb. & Felin. in cap. querelam. de iureiur. idem Felin. in cap. præterea, num. 15. de sponsal. Archid. in summa 22. quæst. 1. & quia fides & iuramentum acquirantur, & idem est nuda fidei interpositio, ac iureiurandum, ex cap. pen. ibi, promissionem, seu iura-

mentum ab illo recipiens, de Simon, cap. ad aures, 3. ibi nisi forte iuramento, vel fide interposita sit formatio, de iis que vis, facit textus cum ibi notatis, in cap. constitutus, 4. de transact. quibus conuenit l. 16. ibi, que recipiesset iuramento, pro metimio, tit. 17. part. 1. & tenent Iass. in l. 28. Cagnol. 74. & 100. Parpalus 40. in l. si quis maior, C. de transact. Aym. Crauceta conf. 241. num. 11. Carol. Ruin. conf. 9. num. 4. lib. 3. Guido Papa conf. 31. & plures adducit Menoch. conf. 178. num. 19. lib. 2. Marth. de Afflict. decif. 389. num. 2. & qui fide præstita aliquid promittit, obligatus ita manet, ac si iurasset, ex Iass. in l. idem ex duobus, §. personale, num. 6. de pact. & in l. 3. §. fin. de iureiur. Masch. de probat. concl. 347. n. 77. quia inter iuramentum & simplicè loquelà Deus non constituit differentiam, cap. iuramentum, 22. quæst. 5. Marc. Anton. Genuens. prælat. Eccles. quæst. 733. num. 2. Gracian. discept. forens. tom. 4. cap. 72. num. 5. vbi in num. seqq. plura huc facientia cumulat.

Vnde prouenit, quòd ex duplici capite tenentur Commissarij promissam adimplere fidem, qua promiserunt, seruare statuta, & constitutiones, & conficere informatorium ritè, & fidelitè, tum ex præstito iureiurando, quòd necessariò seruari debet, cap. querelam. 10. cum similibus de iureiur. glossa in cap. 1. eod. tit. in 6. & in cap. nemo, 13. dist. 1. u. Roman. sing. 544. Puteo tract. syndicat. verbo, excedunt consiliarij in princip. & postea, & letaliter ex transgressione peccant, secundum Lessium de iust. lib. 2. cap. 4. dub. 5. n. 23. Valenc. 22. dist. 6. quæst. 7. puncto 4. Reginald. in præxi fori panit lib. 18. n. 79. Bonac. to. 2. tract. de iuram. dist. 4. quæst. 1. puncto 4. a num. 1. & dixi suprà quæst. 2. & tum etiam ex fide promissa, quæ sicut iuramentum adstringit, vt dixi, & hosti etiam seruanda est, vt in cap. noli existimare, 23. quæst. 1. gloss. verb. apud Barbaras, in cap. offerbat 32. quæst. 7. Menoch. de arbit. casu 336. num. 26. Rol. à Valle conf. 85. num. 4. vol. 4. & in conf. 1. num. 34. vol. 2. dixit fidem fallere grauius graue est, grauioribus grauius, & viris exemplaribus grauius, de quibus plura congerit Mariengo in l. 2. gloss. 1. a num. 2. tit. 16. lib. 5. recap. & in dialogo relat. 3. part. cap. 53. per totum, vbi latè agit de fide à iudicibus seruanda, & deducunt ex l. 1. de const. pecun. l. 1. de pactis. Cobb. de sponsal. 2. part. cap. 3. §. 4. num. 1. Roxas sing. fidei, 63. in princip. Lara in l. si quis à liberis, §. si mater, num. 23. de lib. agnos. Flam. Paris. de confident. benefici. quæst. 6. num. 3. Anton. Quæstada diuers. quæst. 30. num. 13. ad fin. & alij penes August. Barbof. Axiom. 98. num. 1. pag. 62. & Et idè qui fidem frangit infamis nuncupatur à Baldo conf. 291. ad euidenciam. lib. 2. Pelæz de maiorat. 1. part. quæst. 22. num. 62. & est text. exprellus in l. ferri. 6. §. mandati, 6. de his, qui not. infam. Crauer. de indemn. mulier. num. 30. cui conueniunt tradita suprà §. de mandatario non adimplente formam mandati. Atque idè apud Theologos receptum est, quòd non adimplens promissionem legitime factam & acceptatam peccat mortaliter, ex Syluestro verb. Patrum, quæstio 4. Nauarr. in man. cap. 18. num. 6. Lopez 2. part. cap. 30. vers. Porro, Pet. Nauarra de restitut. lib. 2. cap. 2. dub. 7. & num. 329. Azor. inst. moral. lib. 11. cap. 14. quæstio. 3. Man. Rodrig. in sum. 2. part. c. 17. in princ. Lessio. de iust. lib. 2. cap. 1. dub. 8. num. 55. Soto eod. tract. lib. 7. art. 21. Reginal. lib. 25. num. 82. P. Thom. Sanc. lib. 1. de matr. dist. 5. num. 30. & post omnes Mart. Bonacina tract. de iust. dist. 3. quæst. 1. punct. 2. num. 5. Menoch. lib. 5. præsumpt. 3. num. 63. & seqq. & de interna promissione plures refert Diana resol. moral. part. tract. 3. miscellan. resol. 9. pag. 102. & 3. part. tract. 5. miscellan. resol. 116. pag. 224. Becano de iust. & iure cap. 6. de translat. dominij quæst. 5. & sic electi commissarij curent plurimum adimplere iussa, & ordinationes sui tribunalis, quas custodire promiserunt.

Præcipua

Præcipua omnium Tribunalium ordinatio est seruandi secretum ad quod omnes Commissarij tenentur. Est quidem secretum, (vt radicitus eius obligatio ostendatur) quod communiter ignoratur, leg. 1. §. 1. de his, qui deiecit. vel effudit. leg. si quis in graui 3. §. aperire, 20. ad S. C. Syllan. cap. tua nos, 34. in fin. de simon. cap. si peccauerit, 11. quæstio. 1. Auend. respons. 31. num. 2. Gigas de crimin. lesa maiestat. cap. 21. num. 26.

† Estque duplex vnum ex rei natura, & proprietate, aliud per accidens, cum quid factum, aut dictum coram paucis fuit, aut traditum sub sigillo naturali, glossa verb. secreta in cap. quis aliquando, 87. §. econtra, vers. Filiana namque, de penit. dist. 1. Archid. in cap. statuta. fin. verb. secretum, de Heret. 6. & in cap. ubi periculum, §. nulli, verb.

† secretè, de elect. in 6. & secretum verò ex natura rei dicitur, dum res, de qua agitur, per se tacere suadet, velut si eius scientia nocitura est publicæ utilitati, vt si quis moliarit ad expugnandos hostes, vel sit opus ad tuendum proximi honorem, vt in leg. omne. 6. paragr. exploratores, 4. de re milit. Acebed. in l. 1. num. 158. tit. 18. lib. 8.

† recop. † Aut ratione loci, quo res agitur, etiam tractetur coram pluribus, vt fit in omnibus tribunalibus, communitatibus, capitulis, & consistoriis, quorum res omnino tacenda veniunt, ex adductis à Giganti citato loco num. 25. vbi adducit Gemina, in cap. fin. §. 1. de heret. in 6. & facit text. in l. 2. C. de proxim. sacror. scrip. & tradita per Paris. de Puteo de syndicatu verb. excedunt consiliarij, num. 2. fol. 16. alias, 89. Did. Perez in l. 21. tit. 3. lib. 2. ord. colum. 364. Curia Pisana lib. 3. cap. 1. in princip. Bobadilla in Politica lib. 2. cap. 5. num. 18. & vbi ait, quòd transgrediens pro infami habetur, ex l. si quis maior. 41. C. de transact. & Curia Pisana citato loco, ad quæ sigillo seruanda quilibet etiam non iuratus tenetur, & detegendo peccat lethaliter, Mol. de iust. tom. 4. tractat. 4. Reginald. lib. 24. num. 106. pluribus apud Bonacin. 1. tom. tract. de confur. disputat. 2. quæstio. 6. punct. 1. num. 7. & tom. 2. disputat. 6. de onere & oblig. denunciandi punct. 1. §. 5. num. 2. atque etiam in foro fori tenetur, & saltim extra ordinem punietur ex Peña in direct. 3. part. coram. 129. vers. Quamuis autem.

† Cui si addiciatur iuramentum, manet multis obstrictus vinculis cap. 1. de treuga & pace, cum pluribus similibus adductis ab August. Barbofa Axioma. 79. ex num. 1. pag. 50. & specificè in nostro casu Benedic. Aegid. in direct. aduocat. cap. 5. sub num. 13. & periurij crimen ex reuelatione patrat, vt probatur tam iure, quam ex sacra pagine DD. iure quidem ex l. 26. vers. La quarta, tit. 9. part. 2. l. 21. tit. 3. l. 2. tit. 4. lib. 2. ord. l. 5. tit. 4. lib. 2. recop. l. si quis testamentum, 42. §. sed & si quis, vbi Bald. ad l. Aquil. & in cap. 1. vers. nota reuelationem, Quibus modis scilicet. amittat, & in l. nullum, vers. Sed his incidenter quero, C. de test. iura, & plures DD. adducti à Mariengo in dialogo relat. cap. 54. per totum. Simanc. de Cathol. instit. tit. 41. num. 32. Peña citato loco, commun. 122. & alij superius citati. Ex Theologis, inquam, idem volunt D. Antonin. 2. part. tit. 10. cap. 8. §. 3. Syluest. in summa, verb. secretum, Nauarr. in man. capit. 12. numero 23. Franc. Eimman. Roder. in summa capit. 53. num. 1. & communiter omnes ex Reginal. in præxi fori panitent. lib. 24. numero 106. Mart. Bonacina, 1. tom. de restitut. disputat. 2. quæstio. 2. numero 1. Vincent. Filliuc. in 8. præcept. titulat. 40. capit. 2. n. 59. & 62. vers. tertius, dicit com-

Præcipua

munem Io. Sancius Abulens. in suis select. & pract. disp. 46. n. 10.

In sancto verò Inquisitionis officio omnibus tam Inquisitoribus, & officialibus, quam Commissariis, & notariis, & ceteris ministris præceptum seruandi secretum nimis arctè commendatum est, & transgressio grauibus punita pœnis, vt constat ex cap. statuta, §. inuermus, de heret. in 6. & tenent Bernard. Comens. in Littera inquisit. verb. Inquisitor, numero 21. Eymetric. in direct. 3. part. quæstio. 83. vbi Peña commun. 182. Simanc. citato loco, Paramo de orig. inquisit. lib. 1. tit. 2. quæstio. 4. num. 20. & 21. Iac. Menoch. de arbitrar. casu. 537. num. 18. Farinac. q. 112. n. 211. & post omnes Narbona in l. 82. gloss. 4. numero 35. tit. 5. lib. 2. recop. pag. 251.

Qui omnes etsi loquantur in causis fidei, hodie tamen per epistolam generalem ad omnes inquisitiones latam per supremum Inquisitionis senatum, Matrini, 26. Ianuarij anni 1607. extensum est ad puritatis informationes, vt patet ex illis verbis T de las informaciones de limpieza, que se huieren becho, o hicieren para inquisidores, oficiales, commissarios, notarios, y familiares, y de todas las cosas tocantes a ellas, vbi sub pœna periurij & infidelitatis, suspensionis, priuationis, & pecuniarum, in informationibus puritatis arcanum seruari iubetur, & quod reuelans non lucretur salaria in animæ foro, licet causa non fuerit deducta in iudicium, & quidem summo iure ita stabilitum extat, & cum ex sigilli violatione magna sequantur damna, præter fidem ruptam, qua pro infami habetur reuelans occulta, vt voluerunt ex text. in l. si quis maior, 41. C. de transact. Pila in curia lib. 3. cap. 1. in princip. & Bobadilla in d. lib. 2. cap. 5. num. 19. lit. D. & genus sit infidelitatis secreta detegere, vt Prouerb. 11. & refert Narbona in loco citato, glossa 1. num. 5.

Et licet Ludouicus à Paramo d. lib. 1. tit. 2. num. 20. & 21. velit, quòd tantum mortaliter peccent sigillum transgredientes, non verò excommunicati maneat, hodie aliter constitutum habemus circa officiales, Commissarios, & ministros sanctæ Inquisitionis ex noua eiusdem supremi Senatus Epistola lata Mauriti 22. Ianuarij, anni, 1628. qua præter alias pœnas imponitur excommunicatio maior latæ sententiæ ipso facto incurrenda, & eius absolute reueruata Dominis Consiliariis supremi Consilij, & Domino Inquisitori generali per hæc verba, por quanto algunos testigos se recatan de deponer en las informaciones de limpieza por el poco secreto que se a guardado en ellas por algunos ministros, mandamos sopena de excomunion maior lata sententia ipso facto in currenda, cuya absolucion a nos reseruamos, premisas las moniciones en derecho necessarias, que ningun inquisidor, fiscal, secretario, commissario, notario, ni otro qualquier ministro del sancto officio directa, o indirectamente manifeste cosa alguna de lo que los testigos examinados huieren de puesto, ni que personas son las que an de examinar se, o testificar: esto fuero de las de mas penas, que por derecho, e instrucciones, y cartas acordadas estan establecidas a los que brantadores del secreto, que an iurado: fuera de las quales se les apercibe a cada vno de los dichos, que por esta culpa seran prinados de sus officios, y que para la prueba della bastaran testigos singulares, como sean tres, por pedirlo assi la gravedad del delito, y la importancia deste punto. Y porque los testigos depongan con maior libertad lo que con verdad supieren, mandamos que antes de su examen se les

M b. 19a

haga notorio este mandato, y las penas con que se-
ran castigados los ministros, que reuelaren dicho
secreto, y desta advertencia fecha a los testigos da-
ra fee al fin de la deposicion de cada testigo el
secretario, o notario, ante quien se hicieren las in-
22 formaciones. † Et quidem recte, & salubriter ita
constitutum est propter rei grauitatem, arcani
utilitatem, & iurisdictioni vim, quorum virtute
res manet in terminis virtualis confessionis, quæ
ad Sigillum omnino adstringit; vt animaduertit
ex Saa verb. infamare, num. 1. D. Ioann. Sancius
Abulens. in suis select. disputat. 46. sub num. 10.
pag. 431.
23 Nec refert, quia forma & modo arcani reuelatio
fiat, an verbis, seu factis, an signis seu aliis ex-
terioribus actibus, quibus animum suum profes-
rens detegat, & apta sint ad explicationem con-
ceptuum, † tum quia signa & facta ita expli-
cant interiora, sicut verba l. si tamen sine culpa,
48. §. ei qui seruum, 3. de edili. edicto, l. quidam
suo, 27. de condit. insti. l. 3. §. falsus. Rem ratam
haberi, l. reprehendenda §. C. de insti. & subst. leg.
nostram prouisionem, 30. C. de testament. l. fin. C. de
repud. hered. plura apud August. Barbof. Axioma.
25 93. ex num. 6. cum seqq. † tum quia nihil est, si quid
per æquipollens fiat, ex quo idem effectus se-
quitur, l. mulieres 22. in princip. ad §. C. Trebel.
l. fin. in fin. Mandati, l. fideicommissa, 11. §. sicut
1. deleg. 3. l. si mater. 3. C. de insti. & substi.
cap. tua. 7. vbi notant DD. de consang. & affinit.
cum pluribus similibus, tum etiam, quia sic
probat in supra relata epistola in illis verbis,
directa o indiretamente, qua sic debent intelligi,
& de iure ita probant Abb. in cap. omnis vtrius-
que fecus, notab. 7. de penitent. & remiss. Casiodor.
26 in forma notariorum, forma 16. ibi, † sepe vultu
proditur, quod tacetur, Gig. de crimin. lesa ma-
iestat. cap. 21. num. 23. Tiber. Decian. tract. crimin.
lib. 7. cap. 17. num. 10. Farinac. quest. 112. n. 216. & post
omnes Narbona in d. l. 82. gloss. 1. num. 13. pag.
132.
27 Quomocumque igitur arcantum violeatur, non
solum, vt dixi, reuelans infamis manet, sed
etiam crimen committit falsi, & velut falsari-
us potest puniri, ex leg. 1. §. is qui 6. ibi, ab eo
proditæ esse aduersariis eius, ad l. Cornel. de fals. l.
omme. 6. §. exploratores 4. de re milit. l. 2. ibi, & si
aquellos por ventura maliciosamente las descubriesen sa-
rian mi gran falsedad, tit. 7. part. 7. & in regius
consiliariis loquendo, tenent ita ex Alberico, Bart.
& Innoc. Pissa in Curia lib. 3. cap. 1. num. 3. Gig. cita-
to loco tit. Qualiter & quibus q. 21. n. 9. Menoch. de ar-
bitrar. cent. 6. casu. §. 37. n. 15.
28 Immo etiam proditionis crimen ex arcani ori-
tione violatione, & si aduersus Regem sit, ma-
iestatem ipsam lædit, ex d. §. exploratores, & l.
5. ibi, e qui en de otra quisa lo fiesse, faria traicion
conocida, tit. 9. l. 2. tit. 26. part. 2. l. 1. tit. 18.
lib. 8. recop. vbi Acebed. num. 158. & Gig. d. quest.
21. num. 1. & seqq. Tib. Dec. tract. crim. lib. 7. cap.
21. num. 11. Menoch. num. 1. loco, Farinac. d. quest. 113.
num. 203. qui de hac re late agunt. † Si verò ad-
uersus priuatos verferur violatio ex traordinem pun-
nietur, velut in specie nostra loquendo, si detegat-
tur Petrum aduersus Ioannem, & eius puritatem
deposuisse, aduersum inquisitionis, consiliarij, can-
onici, seu collegæ, aut opposito promotoris fisca-
lis, aut familia, secundum Gig. num. 10. Menoch. 9.
citatis locis, atque ita intelligendus venit Pifa
citato loco numero 4. cui adde Afflicis, qui bene lo-
quitur, penes Gig. citato in loco.

Quæ quidem licet vera sint, non ita sim-
pliciter sunt intelligenda, sed cum duabus 36
clarationibus, seu temperamentis, vnum ex ne-
cessitate, alterum ex materiz, & negocij paruitate.
Ex necessitate, in quam, velut si opus sit,
quodd commiffarius informatur circa rem ad nego-
cium vtilem, seu ad consilium sumendum, vt re-
ctè informatorium dirigitur, quia tunc licebit
secretum vni, seu duobus detegere vt de pro-
ximi infamia loquendo, probat P. Mol. de in-
stit. tom. 5. tractat. 4. disputat. 29. numero 5. Azor.
instit. moral. 3. part. lib. 13. capit. 31. dub. 3. Io.
Sanccius Abulens. in suis select. & pract. disputat. 2.
num. 10. & confirmatur ex l. 43. tit. 5. lib. 2. recop. ad
hoc adducta à Bobadilla in politica lib. 2. d. cap. 5. sub
num. 50. vbi probat, quodd arcantum ostendi potest
ad consilium à doctis sumendum, & quodd pluri-
mum aliquando expedit, & faciunt tradita à Mart.
Bonacina de restitut. disput. 2. quest. 2. num. 2. & quest.
4. punct. 3. num. 2. versicul. Prima sententia, de quo
inferius.
Ex paruitate namque receptum est, quodd non 31
qualibet transgressio iurifurandi, aut alterius
obligationis punibilis sit, nec crimen constituat
lethale, sed dum obligatio, aut res cuius secretum
violatur, ita grauis est, vt per se obliget ad
mortale, secus verò si ita leuis, vt per se ve-
niale tantum crimen producat, quia similiter
transgressio iurifurandi, & sigilli veniale erit,
probat ex textu in Clement. 1. §. cum igitur in
primis, versicul. Declaramus, de verb. sign. Iurif-
periti allegati à Padilla in l. cum proponas numero
2. C. de transact. & conuenit Bald. ad hoc addu-
ctus à Gregor. in l. 26. gloss. la segunda, tit. 9.
part. 2. & horum meminit Alphonsus Narbona
in l. 82. gloss. 4. num. 8. & gloss. 5. num. 52. tit. 5.
lib. 2. recop. † Qui audiendus non est, in quan-
tum asserit, quodd infringens arcantum, etiam
in re graui abique dolo, non tenetur, nec per-
iurium incurrit, quia licet admitti valeat in eo,
qui ex officio ad arcantum reticendum non tene-
tur, & illud inaduerterit propalauit, tamen
dum ex officio ad id obstrictus sine aduertentia
reuelat, de quo nos loquimur, aliud dicen-
dum est, quia in eo est culpa lata, quæ dolo
assimilatur, l. fideiussor. §. 1. mandati, † & cum 33
faciat actum prohibitum, dolum interuenisse
presumitur, secundum Masch. de probat. conclus.
531. à num. 47. & numero 136. Menoch. lib. 3.
presumpt. 3. à numero 82. cum sequentibus, &
de recuper. rem. 9. numero 19. Aym. Crauet. consil.
195. numero 5. & consil. 282. numero 8. in fin. Paris.
consil. 49. numero 23. lib. 1. & mala fides presu-
mitur contra nullum qui facit actum contra dis-
positionem iuris seu statuti, Gracian. discept. forens.
tom. 1. cap. 25. num. 30. ex Roman. Socino, & Craue-
ta, quos allegat, & qui facit, quod facere non debet
dolosus presumitur ex l. procuratorem, 8. §. dolo 9.
Mandati, l. 3. §. item iis, ad l. Cornel. de sicar. l. tutor.
qui repertorium 7. de adm. tur. Masch. num. 80. & Me-
noch. 66. & seqq. locis citatis, maximè cum con-
siliarij regij, de quibus ibi loquitur Narbona; non
valeant vllam circa hoc ignorantiam allegare, cum
periti debeant esse, † quorum ignorantia non presu-
mitur, ex l. 2. §. Seruius, 45. de origine iuris, c. 1. de postul.
Pralat. & adductis à Farinac. tom. 3. tit. de penis temp.
q. 89. n. 74. † & in ingressu sui officij arcanti sigillum 35
promiserint, cuius transgressio dolum postea arguit
ex l. dolum, 44. vbi glossa mandati Masch. n. 38. & 119. Me-
noch. de presumpt. 3. num. 63. & seqq. locis citatis Aym.
Crauet. consil. 192. n. 15. & in question. de indemnitate
mulier.

mulier. num. 30. Corn. consil. 115. Farinac. dist. quest. 89.
num. 113.
Nec facit, quod ad petiurium verus requiritur
dolos, ex Iass. in l. videmus, num. 7. de in lit. iur.
Cagnol. numero 185. & Claud. num. 42. in l. si quis
maior C. de transact. Gregor. in l. 7. gloss. 4. tit. 11. part. 3.
Thom. Gramin. vno. 10. num. 24. & 25. & non suffi-
cit lata culpa, secundum text. in l. si quis id quod 7.
§. deli. 4. de iurifcl. om. iud. l. 3. §. ad lectio. 2. l. 4. §. 1. ad
l. commun. de sicar. gloss. ordinari. in l. si quis in tan-
tam, C. vnde vi. Io. Gutierrez. lib. 1. practico. quest. 81. num.
4. Capola. consil. 1. num. 32. Mart. Anton. Eugen. consil.
60. num. 40. lib. 1. quæ in pœnalibus non æquipara-
tur dolo, ex gloss. & communiter DD. in l. magna ne-
ligentia 226. de verb. sign. Bart. in l. quod Nerus
numero 20. depositi, Cagnol. in leg. contractus nu-
mero 10. de reg. iur. Florian. in l. 1. §. hæc actio,
manero 4. & 5. si mens. falsi. mod. dix. Gregor. in l.
5. gloss. 3. tit. 24. part. 2. & in l. 11. gloss. 3. tit. 33. part. 7.
Starez commun. opin. lib. 2. tit. 11. num. 6. & nouissimè
Benedict. Agidius Lusitan. in direct. aduocat. cap. 5.
37 num. 18. † Quia id intelligitur, dum quis iusta
ex causa, aut errore ductus iurauit, quod ve-
rum credidit, sed falsum apparuit, qua specie per-
iurium cessat. Non verò dum error, & ignorantia,
nec iusta causa esse, nec presumi possunt, vt in eo, qui
secretum seruatum iureiurando promissit, & ex suo
officio ad id tenetur, supra quod error, nec igno-
rantia cadere non potest, nec debet admitti, l. quam-
quam, 7. ad S. C. Velician. l. fin. in fine, pro suo. Gail.
lib. 2. obsequat. 48. num. 19. Masch. concl. 637. num. 3. &
concl. 879. num. 4. Menoch. lib. 6. presumpt. 23. num. 32.
Cardin. Tusch. lit. l. concl. 22. num. 1. & 10. & concl. 23.
num. 25. tom. 4. Cephal. consil. 23. num. 99. tom. 1. & consil.
203. num. 14. tom. 3. Crauet. consil. 6. num. 26. lib. 1. Io-
seph Ludou. Decis. Perus. 23. num. 34. † licet videatur
aliud esse in foro interiori, quo ratione inaduerterentia
culpa vacare poterit arcanti violatio, ad quam
quis tenebitur ratione officij, & iurifurandi, ex
regula communiter recepta apud plures allegatos
à Vasquez 1. 2. disputat. 107. cap. 3. num. 6. & 7. Azor.
instit. concl. 1. part. lib. 4. cap. 5. questio. 4. Regim. in pract.
lib. 11. cap. 3. numero 32. & cap. 15. numero 7. & P.
Thom. Sanc. in decalog. lib. 1. cap. 1. num. 8. & cap.
16. numero 21. Mart. Becan. tract. 2. cap. 5. quest. 5.
sic specificè tenet. Ioann. Sanc. disputat. 20. num. 2.
& 5. & aliquando etiam in foro fori interuenire
possit iusta causa reuelandi, qua dolus excludatur,
immo quodd obligatio secreti semper intelligatur,
nisi iusta reuelandi adit causa, voluerunt Innoc. in c.
qualiter. 17. num. 3. de accusat. Bald. in margarita, verb.
Testis, an teneatur, Ludolph. Serad. de feud. tom. 1. part.
9. cap. 5. num. 55. vers. fallit. si falsus, velut si credatur,
reuelationem vtilem esse ei, in cuius fauorem
secretum seruandum venit, vt colligitur ex cap. vn.
Qualiter iurare debeat vassal. domini fidelit. & ex l. 2.
tit. 7. part. 7. & tenent Iacob. de sancto Georg. de
feud. §. qui quidem iniuriam numero 4. & 5. Scheneidos
lib. 1. feud. tit. 17. num. 1. vers. Illud autem constat, fol. 66.
Nicol. Mozius de feud. tit. vlt. num. 36 fol. 205. Balzar-
man. eod. tract. tit. 17. num. 4. & 5. fol. 89. Gregor. in l.
5. gloss. 8. tit. 9. part. 2.
39 At nostram (vt à diuerticulo reuertamur) princi-
palem intelligentiam circa paruitatem materiz
probat, & pluribus exornat P. Thom. Sanc. in decalog.
lib. 3. cap. 14. num. 2. inde num. 5. inferens, iuramenta
de seruando secreto tantum obligare, quantum ma-
teria grauis seu leuis est, & ad mortale, seu veniale
ducit, non ad leuis, cui conueniunt Caietan. 2. 2. quest.
70. art. 1. Syluest. & Emman. Saa verb. secretum, Na-
uarr. in man. cap. 18. num. 52. Pet. Nanarra de resti-
tut. lib. 2. cap. 4. num. 459. Valer. Reginald. in pra-
Prima Pars.

xi fori penit. lib. 24. num. 106. Mol. de iust. tom. 4.
tractat. 4. disputat. 4. Mart. Bonacina de restitut.
disputat. 2. quest. 2. punct. vn. sub numero 1. vers.
Reuelans vero. Licet in hoc dubio circa iuramentum
loquens triplicem proponat sententiam in tract. de
iuram. disputat. 4. question. 1. punct. 14. num. 2. vbi
ponit questionem, an violans iuramentum in re
leui, & parui momenti peccet mortaliter. † Qua-
rum prima est Caietani, & aliorum penes Lessium,
& Sancium loco infra adducendo num. 22. asseren-
tium violationem iuramenti de re parua principaliter
emissi, esse mortalem, cum grauis Deo irogetur in-
iuria ex totius promissionis iurata violatione,
quauis parua & vilis affirmationis, atque idèd
promittens assem cum iuramento, & non
soluens mortaliter peccat, secus verò dum res
parua est pars materiz, cuius violatio erit tan-
tum venialis, quia paruitas excusat manente
iureiurando in principali adimpleto, vnde qui
iurauit nummum aureum reddere, non peccat
mortaliter, si vnum assem tradere prætermittat.
Secunda est sententia Nauarri in man. cap. 12. 41
numero 10. & cap. 18. num. 7. Starez 2. tomo de re-
lig. tractat. de iurament. lib. 3. cap. 16. à numero 9.
vsque ad fin. Henriq. lib. 5. de penit. cap. 20. num.
4. & in commun. lit. M. & aliorum penes Thom.
Sanc. in decalog. lib. 3. cap. 4. numero 23. circa
fin. quos ipse sequitur, aientium absolute, quod
violans iuramentum in re parua, aut totalis
sit, aut partialis, venialiter tantum peccat, quia
promittens iureiurando quid facturum, data-
rumve cum intentione adimplendi asserit Deum in
testem suæ tantum promissionis, quæ vera est, non
verò executionis postea euenientis, quæ si deficiat,
non dicitur mendacium, sed infidelitas, nec potest
lethale constituere peccatum, dum circa par-
uam rem versatur; † & licet Deum asserere te-
stem mendacij etiam in re minima, constituat le-
thale crimen, non verò infidelitas secundariò, &
ex postfacto sequuta, quam non ita iuramentum
respexit, sicut præsentem veritatem, quæ est vera
cordis promissio, qua existente, nihil est, quod
superueniens implementum deficiat, & sequatur
infidelitas rei parua quibus assentiri è nostris vi-
dentur. Alexand. consil. 105. magis sic, num. 19.
vers. Accedat. lib. 3. Crauet. consil. 182. num. 16. Card.
Tusch. lit. M. conclus. 239. numero 40. & 41. tom. 5.
relati ab August. Barbof. Axiom. 151. numero 5.
pag. 97.
Tertia est sententia Valencie 2. 2. disputat. 6. 43
question. 7. punct. 3. conclus. 3. & Leonardi Lessij
de iust. lib. 2. cap. 42. dub. 5. num. 23. Reginaldi lib.
18. praxis, num. 79. Gabriellis 3. dist. 39. quest. 2.
artic. 2. conclus. 4. assentium quodd violans iu-
rumentum in re parua totali, aut partiali in-
distingtè lucatur peccatum mortale, tum quia
adduxit Deum in testem circa rem, quæ saltem
agnoscitur falsa in veritate de futuro, ex quo
magna deitati prouenit iniuria, † tum quia præci-
pium, quod in iuramento requiritur, veritas est,
quæ eiusdem est rationis in magna, & parua re,
cuius violatio eandem vim & effectum malitiæ for-
titur, & sic vtriusque contemptus lethale consti-
tuet peccatum, quam sententiam amplectitur Bo-
nacina citato loco num. 2. vers. tertia sententia, & om-
nes etiam refert P. Thom. Sanc. in d. cap. 4. à num. 21.
vsque ad 23. & magis huic videntur accedere Alex.
Crauet. Tusch. & Barbofa in locis citatis supra sub
n. 42. aientes, quodd modicus defectus in implemen-
to iuramenti etiam in vno nummo nocet, sicut si in
toto esset.

45 Ego autem licet cum Bonacina asseram utrasque probabiles, & defensas existere à doctissimis viris, proclivior sum primæ sententiæ supra relatæ num. 40. tum quia æquior & rationabilior videtur, & mediâ est inter alias, text. *est in leg. aded 7. § cum quis 7. vers. est tamen, de adq. rer. dom.* Menoch. lib. 2. *presumpt.* 71. num. 47. Osuald. ad Don. lib. 26. *comment. cap. 2. lit. A. pag. 1358.* tum quia credibile non videtur Deum eandem obligationem inducere ex parva quantitate, sicut ex magna, *arg. d. Clem. 1. §. cum igitur in primis, vers. Declaramus, de verb. signi.* † quæ & si loquatur in voto, attamen eadem manet ratio in iuramento, quod manet adimpletum in maiori parte, licet in minima deficiat, tum denique quia hanc defendunt Doctissimi viri, vt fuit Caiet. 2. 2. *quest. 87. art. 7. dub. 1.* Philarsc. de officio sacerdot. 1. part. 2. lib. 3. c. 3. & tutiorem appellat Corduba in *sum. quest. 188. Sayr. in Clavi reg. lib. 5. c. 4. à n. 28. usque ad 31. Pedraça in summa 2. præcept. §. 5. Cobbarr. lib. 1. var. c. 1. n. 2.*

47 Nec aliarum sententiarum rationes nobiscum pugnant, non quidem assignatæ à P. Thom. Sanc. pro. 2. opin. nam omisso tradendi minimam rem iuramento promissam directè se opponit Deo testi & veritati promissionis, in quibus consistit perijurij peccatum, & licet tempore iuramenti promissionis adfuerit animus adimplendi, deficiendo postea executio non excusatur à peccato ratione parvitatæ rei promissæ, cum Deus & veritas læsi maneant ex non adimpleta fide, † Et quidem iuramentum promissorium tam adimpletur in primæ, quam in secundaria executionis veritate, ex D. Thom. 1. 2. *quest. 89. art. 7. ad 1.* vbi Caietan, & Soto de *ius. lib. 8. quest. 1. art. 7. ad 1.* arque omnes id fateri, fatetur idem Sancius citato loco num. 2. † Immo ego addo magis principaliter promissorium iuramentum respicere secundariam veritatem, & adimplendi tempus, quam primariam intentionem, & promittentis animum, quia præcipuus finis & effectus promissionis est, quod adimpleatur, & executioni promissum tradatur sine quo promissio, & adimplendi animus inefficax, & nullius momenti esset, & quidem talis dici non potest, l. 4. §. condemnatum 6. de re iudic. l. à nullo, 4. C. de feriis, & quilibet actus ab effectu regulatur l. 1. §. hac autem verba 2. Quod quisque iur. cap. reatum, 4. de cleric. non resid. cap. si Papa 10. de privileg. in 6. plura apud August. Barbof. *Axiom.* 80. n. 3. & 4. † & deficiendo in implemento deficeret in principali sine iuramenti, *arg. text. in l. 3. de oblig. & act. & in l. cum servus, 10. 4.* vbi bonus text. de verb. oblig. l. traditionibus 10. C. de pactis, c. similibus. † & præcipuus effectus iuramentum promissorium est executio promissæ secundum Bart. in l. 2. in fin. de iur. cuius sententiam communem vocat Iass. lib. 1. n. 20. & in §. item si quis postulante, n. 20. *inst. de arb. vbi n. 12.* ait quod iuramentum obligat præcisè, id est ad executionem, sine qua frustratorum esset, nullum, & quasi sine effectu, ex dictis iuribus. Mant. de tac. & amb. lib. 4. c. 3. 2. n. 84. & lib. 1. 4. tit. 2. n. 4. §. 11. & lib. 2. 4. tit. 6. n. 25. Grac. *discept. 10. 4. c. 725. n. 17.* & ex text. in c. debitores, 6. de iur. iur. Joseph London. in *con. opin. tit. de iur. iur. c. 6. 3. in princ.* & ex adductis per Suarez in l. post rem indicatam, notab. 1. de re iud. 10. Gut. de iur. iur. conf. 1. p. c. 62. *Parlad. li. 2. quotid. §. fin. p. 1. §. 1.* & alij apud Osuald. ad Don. lib. 24. *com. c. 16. lit. Q.* & sic de iure canonum, quisque obstringitur ad adimplendum promissæ præcisè, opere, & cum effectu, c. qualiter 3. de pact. Marc. Ant. *Genuens. præc. Eccl. 9. 73. n. 2.* maxime cum adest iuramentum, *gl. sing. in l. si pecunia, vbi Iass. de condit. ob caus. Genuens. citato loco, videndus Sarmiento lib. 1. selectar. c. 3. ex n. 4.* † Et quidè Deus non tã adducitur

in testè ipsius actus promittendi, sed & principaliter pollicetur virtute iurandi adimpletum iuramentum, quod promittitur, ex cuius omissione deficit promittens in eo, quod principaliter Deo promissum, deficit in veritate, & deficit in fide, & per consequens in iuramento, atque verè perijurum dicitur, absque discrimine vilo inter rem pluris, & minoris estimationis, cum omni euentu maneat læsa magna, & inestimabilis res, Deus videlicet, religio, & fides, quæ in iuramento implicite continentur.

Nec faciunt rationes tertiæ opinionis, quia adimplendo promissionem iuramento munitam in maiori parte, licet deficiat in minima, nec promissio violatur, nec iuramentum, cum in considerationem non veniat, *leg. scio 4. de integ. rest. leg. 4. in fin. de Adilit. edit. leg. si oleum, alias, l. si quis affirmavit, 9. §. ult. de dolo leg. res bona, 54. de contrab. empr. sed parvipendi debet, minima illa res, quæ deficit.* Valençuel. *conf. 33. num. 169.* maxime in iure rescissorio, vt loquuntur prædicta iura, secus si agatur merè de iure communi, quia tunc ratio habetur de minimis, vt in l. 1. §. illud, 10. de coniung. cum emancip. lib. eius, lib. 1. §. cum dicitur 6. si cui plusquam per. *falc. l. quamvis, 13. vt in poss. legat. leg. si proprietarius, in fine princip. de dam. infecto,* & sic vidimus, quod in minima re furtum committitur, vt in l. naturale 5. §. gallinarum 6. de adq. rer. dom. §. gallinarum 17. *inst. de rer. diuisita* explicant Bart. & Alberic. in d. l. scio, *Immol. in cap. in maioribus, num. 3. vers. & potest addere, de præbend. Curt. Jun. in Auth. Præerea, num. 8. vers. tu considera, C. vnde vir & vxor.* alij apud Gracian. *discept. tom. 3. cap. 403. num. 3. 2.* & apud Rendi. in *promp. nario recept. sent. tom. 1. tit. 100. num. 13.* licet hæc in foro animæ quoad lethale peccatum, de quo nunc loquimur, non obseruentur, adnotata per Mart. Bonac. de *restit. disp. 2. quest. 8. punct. 1. num. 7.* vbi plures, † & cum iuramentum maneat adimpletum in maiori parte, habetur pro impleto in minimo, quod deficit, cuius ratio minime habenda est, *l. si fideiussor, 29. quadam. 4. Mandati,* iuncta vera Hug. Doneli interpretatione lib. 1. 3. *commun. cap. 13. vers. sed & quædam exceptiones pag. mibi, 650.* vbi Osuald. *lit. G.* maxime quia hac in specie absque dubio locum habet regula, quod mitius agendum est cum eo, qui partem soluit, quam cum illo qui nihil prorsus dedit, vt in l. si fundus 4. §. 1. de lege commiscap. suam, de pœnis, Gracian. *discept. foren. tom. cap. 207. n. 21.* ex quibus duabus responsonibus deducitur ratio differentia, quæ interuenit in re minima partiali, & integrali, quoad dubium nostrum.

Ex omnibus quidem vsque adhuc dictis quoad nos pertinet, inferitur primò, quod violatio secreti in re minima, seu in circumstantia, ex qua principale nõ detegitur, sufficiens non est in foro animæ ad peccatum mortale, nec in foro fori ad imponendas pœnas contra arcani transgressores, secus verò in re, aut circumstantia graui, ex qua notorium fiat quid nociuū negotio principali quia & lethale oritur, & causa ad imponendas pœnas secundum Filijciū d. *tract. 4. c. 2. n. 61. Mol. to. 4. tract. 4. disp. 4. Regin. lib. 24. praxis num. 106.* & adductos à Mart. Bonac. in d. *disp. 2. de restit. 3. punct. vn. n. 1.* & à nobis supra ex n. 31.

Inferitur secundò, & si probabilis sententia sit quod aperire secretū rei præiudicialis, & maximi momenti vni, seu duobus personis grauibus, à quibus præsumi possit, seruaturus secretū, non constituit lethale animæ crimen, sed veniale tantum, vt opinantur Caietan, & Corduba relati à Per. Nauarra de *restitution. lib. 2. capit. 4. numero 335.*

& Mart. Saa *verb. infamare, num. 4. Azor. inst. mor. 3. part. cap. 3. 1. dub. 3.* Bonacin. in d. *quest. 2. de restit. punct. vn. num. 2.* & in *quest. 4. punct. 3. num. 2.* † Licet contrarium verius, & securius iudicem, cum Mol. de *inst. tract. 4. disp. 29. num. 7.* Filiuc. d. *tract. 40. cap. 2. num. 61. vers. secundo,* Paul Laym. lib. 3. *sect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 3. num. 6.* & cum pluribus quos sequitur idem Bonacina in d. *quest. 4. punct. 3. num. 2. vers. Secunda sententia,* & Fr. Anton. à Soussa Lusitan. in suo *tract. de confess. sollicit. 2. part. cap. 7. num. 5. & 6.*

† In terminis tamen primæ opinionis erit graue crimen, & peccatum aperire dicta testium, oppositionem fiscalis, & vota iudicum præteritori, aut aliis ex suis consanguineis, amicis, domesticis, & familiaribus, tum quia exinde graue damnus causa, & testibus euenire potest, tum etiam quia illorum nemo est præditus qualitatibus, quas Doctores prædictam tuentes sententiam requirunt, volentes, quod sit prudens, amicus fidelis, & taciturnus ille, cui reuelatio arcani fiat, & prædicti suspecti sunt, & interessè in causa habent, & sine dubio mortale peccatum, & pœnæ iure impositæ hac in specie locum habebunt.

Inferatur tertio, quod dum reuelatio arcani non redimat in damnum communitatis, aut alterius, aut est leue, possunt officiales & ministri loqui de eis cum aliis, v. g. scio Petrum conscium esse aliquis secreti ex reuelatione ab alio ei facta, aut aliter, possunt loqui cum eo de illa re, dummodo scientia Petri certa sit, quia ex mea alloquutione nouum non sequitur damnum; † nec Petrus rei conscius amplius certiorari potuit, *arg. 1. in fin. dist. act. empiri. cap. si duobus, 7. de appellat. Reg. cum qui certus, 31. de reg. iur. in 6. vbi communitur DD. Ripa in cap. cum M. Ferrariensis, num. 166. de constitut. Andr. Tiraq. de *retract. consug. §. 36. gloss. 2. num. 30.* Gracian. *discept. tom. foren. num. 3. cap. 478. num. 3. & cap. 579. num. 17.* Mant. *de tac. & amb. lib. 2. tit. 2. num. 23.* Aug. Barbof. *Axiom. 4. 1. n. 1. pag. 29.* atque in propriis terminis ita voluit P. Mol. de *ius. tom. 5. tract. 4. disp. 26. n. 1. & disp. 3. 2. num. 5.* & alibi & conueniunt Pet. Nauarra de *restit. lib. 2. cap. 4. n. 285.* & Mart. Bonacin. *cod. tr. disp. 2. q. 4. punct. 1. sub num. 3. vers. dicitur denigratio.**

Dixi, dummodo scientia Petri certa sit, quia si dubius exiit, non licebit cum eo de illa re alloqui, vt magis de ea certioretur, cum dubius non verè rem scire dici valeat, l. fin. C. de condit. indeb. cap. nauigantibus, 19. de vsur. Pichar. in d. s. is quoque, 1. num. 25. *inst. quibus modis re. Alexand. conf. 27. viso thomate, in princip. lib. 6. conf. 138. viso punct. lib. 7. Card. Tusch. lit. C. concl. 199. ex num. 8. cum seqq. Barbofa citato loco sub numero 2.* Gracian. *vbi supra cap. 429. num. 36.*

Inferatur quartò, quod si secretum citò, id est, intra duos, vel tres dies publicandum veniat, veluti si pœnitentia publica in Ecclesia aliòve in loco sit alicui infingenda, licebit hoc reuelare, vt amicus actui præsens exiit, aut ad alium honestum, vilème finem, quia ex his, & similibus causis damnum proximo nullum vertitur, vt voluit idem Mol. *dist. disputat. 33. num. 1. in fine* & ad hoc adducitur D. Thom. in 4. *dist. 19. que. art. 3. ad 1. & 2.* & docet ex Nauarro, Syluestro & aliis P. Nauarra d. *cap. 4. num. 286.* Lessio de *ius. lib. 2. cap. 11. dub. 13. num. 78.* Paul Laym. lib. 3. *sect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 3. num. 9.* † & quod de proximo sciendum est, pro noto habetur ex ratione text. in l. pen. de *testament. mili. l. item legato 47. §. 1. vers. scil. Viroque autem legato, de leg. 3. leg. fin. de condit. institut. leg. si quis cum sciret. 8. in fin. pro emptore, Prima Pars.*

cum similibus, & paulò ante sciri nullum afferre potest damnari.

Inferatur quintò, licere secretum reuelare ei, qui ex eadem communitate, seu Tribunali est, & illud ignorat causa absentia, seu ex aliqua alia ratione, cui, si præsens esset, res non lateret, vt in sanctæ Inquisitionis officio sunt Inquisitores, Fiscales, & Notarij, quos del secreto vocamus, quia hi omnes ius ad rem rem sciendam habent sui officij ratione, & si rem ignorant, casu fuit, † & ad postea sciendum ius eis aufertur non valet *arg. leg. fin. de pact. l. si post mortem, 10. §. 1. & fin. l. non putari, 8. §. sed si post mortem, de bon. poss. contra tab. Pelaez de maiorat. 1. parte, quest. 24. num. 76.* Antonin. Peregrin. de *fideicom. art. 52. num. 16. & sub num. 81.* † Secus autem erit respectu cæterorum officialium, vt est iudex bonorum confiscatorum, Alguacelus, receptor bonorum, fisci aduocatus, atque notarij de *secretos, y jioz gado,* nam hi nullum ius habent ad res tribunalis sciendas, nec eis licet res arcanas reuelare, sicut nec extraneos cui-libet, vt expressè iussum extat in *instrucl. 6. Vallisollerens. anno Domini, 1488. in generalibus. fol. 10. nouissima impressionis.*

Inferatur sextò, etiam illum ad seruandum sigillum teneri, cui secretum licet, siue illicitè apertum est, alias pœnis subiicietur legaliter peccabit, quia tacendi obligatio sequitur ipsam rem, seu proximi infamiam, quatenus secreto adest, & omnes obligat vnanimiter, vsque ad arcana esse desinat *arg. leg. si duo 38. in fin. vbi gloss. & Bald. de adq. hered. l. contra iuris 28. §. ult. cum leg. seq. de pact. cum similibus,* † quatenus probant rem semper transire cum suo onere & docent ex *leg. cum fundo, 36. de seruit. rust. leg. 3. C. eod. & ex aliis congestis à Beller. *disquis. clerical. 1. part. tit. de exempt. cleric. & eorundem bonorum à muner. publ. §. 3. num. 2. & tit. de Clerico debitore §. 8. num. 6. & seqq. Pet. Barbof. in leg. post dotem, num. 9. sol. matrimon. cum aliis pluribus cumulatis ab August. Barbof. *Axioma, 199. ex num. 5. cum duobus seqq. pag. 123.* & ad propositum specificè considerant Nauarr. in *cap. Sacerdos num. 43. de pœnit. dist. 6. Salcedo in pract. cap. 109. lit. B. Suarez de pœnit. disputat. 33. sect. 5. num. 8. Fagundes ad. 2. præcept. decalogi lib. 6. cap. 6. sub num. 26. vers. Quia res transit cum suo onere.* † & qui postea nouit rem arcanam non debet melioris esse conditionis, quam alter, qui eam primò nouerat, vt dixit Martin. Bonacin. *dist. 2. part. de restit. disputat. 2. question. 2. punct. vn. num. 12. pag. mibi, 66.* dicens communem, atque idem è nostris tenere videntur, Tib. Dec. *tract. crimin. lib. 7. cap. 17. num. 23.* Menoch. de *arbitr. centur. 6. casu, 577. num. 27. & conf. 107. num. 68. vers. Secundus est casus,* Narbona in *dist. leg. 81. glossa, 4. n. 43. tit. 5. lib. 2. recop. pag. 252.***

Inferatur septimò ratio illius sententiæ, quæ vult obligationem restituendi non insurgere ex damno, seu violatione secreti, quæ tantum constituit peccatum veniale, cuius grauitas non tanti est, vt similem obligationem producat, vt probabiliter auumat P. Thom. Sancius in *decalog. lib. 2. cap. 23. num. 160. vers. Qui numero sexto,* & Azor. 3. *part. institut. moral. lib. 9. cap. 8. in fine,* Lessio de *ius. lib. 2. cap. 7. dub. 6. num. 26.* contra alios contrarium tenentes, inter quos est Rebellus de *obligat. iustit. 1. part. lib. 2. quest. 5. numero 6.* quem alio in loco cum aliis allegat Bonacina de *restit. disputat. 1. question. 1. puncto 3. §. vn. numero 5. fol. mibi 3. eolum. 2.* † si verò constituat peccatum lethale, & damnum proximi notabi

notabile vertitur, obligatio restituendi infurgit, maxime cum ex officio ad reticendum tenebatur, quia tunc iustitiam violauit, ex qua obligatio restituendi oritur, secundum Pet. Nauarram de restit. tit. d. cap. 4. num. 459. & P. Mol. tom. 5. de iust. tract. 4. disp. 6. num. 5. quem alio in loco refert, & sequitur Bonacina citato loco disp. 2. quest. 2. puncto. un. num. 4. & faciunt tradita à Vincent. Filliuc. citato loco, tract. 40. cap. 2. num. 60. & 62. vers. Quarta, atque ita intelligendus venit Io. Sancius Abulens. in suis select. disp. 46. num. 10. quatenus in his speciebus restitutionis obligationem simpliciter constituit, ex communi omnium opinione, † Quod etiam procedit licet violatio secreti nõ esset notabilis infamiae, sed maximi periculi, & damnorum secundum Mol. citato loco, & verificari potest in nostra (licet Molina in alia loquatur) dum quis testium depositiones contra puritatem alicuius reuelat, ex quo licet testi parum infamiae sequatur, sequitur tamen maximum periculum, à quo eum liberare, modo quo possit, violator omnino tenebitur.

73 Cuius ratio est (non in proxima tantum specie, sed generaliter loquendo) quia dum res grauis in occulto adest, nec proximi infamia noscitur, est in bonae famae, & honoris possessione, per quam sanguinis qualitates plerumque dimittuntur, vt dicam infra quaest. 10. in princip. à qua priuari non debet, absque iusta, & legitima causa, ad cuius protectionem omnes ex iustitia tenentur, cum proximum priuare à sui honoris possessione aduersus iustitiam sit, sicut etiam nocere sine causa possessionem alterius rei, quae tollitur ex reuelatione delicti, infamiae, & maculae occultae; per quam infamatur, qui vsque nunc honore gaudebat, quod omnino iniustum est, vt non obscure docet Io. Sancius Abulens. in d. num. 10. † quae etiam ratio locum habet in reuelatione delicti alicuius testis, qui maculam asseruit, seu vota iudicium, aut oppositionem fiscalis, qui omnes erant in possessione amicitiae, & benevolentiae cum Praetore, & suis consanguineis, & ex reuelatione, non solum amiserunt illam possessionem, sed adquisierunt capitales inimicos, ex quo maxima poterunt timeri mala, & pericula, ad quae certe tenebitur reuelans; respectu etiam tribunalium & communitatum maxima ex eodem periculo proueniunt, cum ex ea non congrue possint probari praetorum qualitates, & testes veritatem propagare reculent, & iustitia absit, indigni indigne cooptentur, & dignis praefertantur, & alia plura, quae simul ex eodem oriuntur fonte, quibus occurrere voluit epistola supremi senatus inquisitionis, 22. Ianuarij anni 1628. cuius verba retuli superius num. 21. Et etiam interuenire poterit damnum rei familiaris, quae in interesse consistat, ad cuius restitutionem quilibet ex iniusta reuelatione tenebitur, secundum supra positam distinctionem.

74 Quomodo igitur restitutio, quoad famam, & pericula obuentionia ex secreti violatione, fieri debeat, videamus, & quidem diuersum ius est fori interioris animae, & exterioris. In illo Doctores Theologi magis communiter docent, fieri ita debere, vt sapiens, qui arcanum violauit cum proximi infamia, honoret, & laudet infamatum apud quos eundem detrahit, & infamiam aperit, cum nulla magis congrua, & opportuna forma dari possit, vt proximo sua pristina reddatur fama, vt docent DD. apud Mol. de iust. tract. 4. disp. 41. Reginald. lib. 10. praxis num. 341. Nauarrus & Aragon penes Bonac. d. disp. 2. de restit. quest. 4. punct. 1. §. num. 3. † nec enim cum verum sit arcanum reuelatum, adest obligatio cantandi palinodiam nec fateti proprium menda-

75 cium. Parlad. cum Cobbar. quem allegat. lib. 1. res. quod. cap. 17. num. 33. Oluald. Illiger. ad Don. lib. 15. comm. cap. 24. lit. H. circa fin. Io. Vela de penis delictor. cap. 16. de iniuriarum poena num. 24. quia verum licet secretum Pet. Nauarra de restit. lib. 2. cap. 4. num. 379. Sayr. in clau. Regia lib. 11. cap. 4. num. 29. vbi alios adducit Azor. in st. moral. 3. part. lib. 5. cap. 9. quest. 7. cum adductis à Bonacina citato loco num. 2. & à P. Thom. Sancio in decalog. lib. 3. cap. 6. num. 28. vbi bene distinguit quae opinio etsi pr. obabilior sit meo videri generaliter loquendo contra eundem Pet. Nauarra citato loco num. 380. Bañez & Salon 2. 2. quest. 62. art. 1. controuer. 2. conclus. 4. Lessium de iust. lib. 1. cap. 11. dub. 20. num. 110. & alios apud Sañtum citato loco cap. 3. num. 21. † tamen cum apertum est secretum sancti Officij, vota iudicium, & seu dicta testium non possit locum habere praedictam opinionem puto, cum non tollatur damnum inde sequutum laudando personas, & sic ille restituendi modus adhibendus est, qui damnorum satisfactionem adaequate suppleat prudentis arbitrio; dicendo deceptum fuisse, nec rem ita accidisse sicut fuit dictum, seu aliam commodam adhibendo formam, habita restrictione in mente, qua mendacium excusetur, cum iusta sit causa ad hoc ita faciendum, & sequendum opinionem P. Nauarrae, Sayr. & aliorum.

In exteriori autem, & ciuili foro pluribus, & grauissimis puniuntur poenis arcani transgressores. Primò ex huius regni legibus priuatio officiorum extar imposita, vt in d. l. 82. ibi, † *Asi mismo mandamos que la pena de perdimiento del officio, y las demas, tit. 5. lib. 2. recop.* & in aliis legibus eiusdem tituli, simul cum aliis poenis arbitrio Regis, & sui magni Consilij infligendis, & patet ex l. 16. tit. 9. part. 1. §. d. l. 82. † Et in sanctae inquisitionis officio eadem poena amissionis officij imposita est in epistolis senatus supremi, maxime in lata, 22. Ianuarij anni, 1628. ibi, *fuera de las quales seles apercibe a cada vno de los dichos que por esta culpa seran priuados de sus officios, † Quae priuationis poena infligenda tantum est, dum graue damnum ex secreti violatione sequutum est, ex Salcedo in pract. crim. can. cap. 103. col. pen. in fin. Menoch. qui alios plures refert d. casu §. 37. num. 3. cum seqq. & conf. 107. num. 95. lib. 2. Did. Perez in l. 2. tit. 3. lib. 8. ord. col. 364. Acebed. in Curia Pisana lib. 3. cap. 1. lit. A. Bobadilla in politica lib. 2. cap. 5. num. 19. Farin. tom. 3. quest. 113. num. 206. & 214. & nouissime post omnes Narbona in d. l. 82. gloss. 4. num. 30. pag. 251. † & sententia declaratoria eget, ex relatis à Bonacina tract. de legib. disp. 1. quest. 1. punct. 7. §. 2. num. 10. & iterum de iudicio publico disp. 10. quest. 2. punct. 8. §. incidenti, num. 18. vers. Sexto imponitur, circa quod videantur plures apud August. Barbof. dicit. 285. pag. 311.*

76 Secundo est imposita in sancto inquisitionis officio poena excommunicationis aduersus reuelantes dicta testium, vota, & iudicia inquisitionum, & alia tangentia negocia puritatis ex d. Epist. 22. Ianuarij anni, 1628. cuius verba retuli superius num. 21. cuius absolutio Domino inquisitori generali, & consilio supremo sanctae inquisitionis referuatur, quae ipso facto, quo arcanum reuelatur, incurritur, ex Doctrina communiter recepta, vt testatur Vgolinus de censur. tab. 1. num. 18. P. Suarez eod. tract. disp. 3. sect. 3. n. 3. & seq. Valquez de excommunicat. dub. 12. num. 4. Filiucio tract. 1. cap. 4. questio. 1. num. 83. penes Mart. Bonacin. de censur. disp. 1. q. 1. punct. 9. n. 1. vers. ratio illata, fol. mihi 13. col. 1.

77 Tertio constitutum est, quod arcanum reuelans non acquirat dominium falsi quod ratione sui officij lucraturus erat, vt patet ex epistola generali ad omnes inquisitiones lata Matriri 26. Februar. anni,

anni, 1607. ibi, *† que lo contrario haciendo, aunque no sea deducido en inicio el exceso, no pueda en el fuero de la consciencia hacer suyo, ni recibir el salario de su plaza,*

78 † Vnde colligitur statim teneri in conscientiae foro ad non recipiendum salarium, quod lucrari possit post arcani reuelationem, & si illud recipiat teneri ad restitutionem, vt euenit, quoties lex prohibet dominij acquisitionem, vt communiter tenent DD. per text. in cap. statutum, 11. §. si quid autem, de rescript. in 6. P. Mol. de iust. tract. 2. disp. 88. n. 12. §. possumus, & Bonacina de restit. disp. 1. quest. 3. punct. 3. num. 3. † ad quod plurimum respicere debent officiales sancti Officij, cum se onerent peccato mortali, maiori excommunicatione, & simul obligatione restituendi salaria, si arcanum reuelent; & quidem incredibile videtur, quod Christianus Dei, & conscientiae timoratus sit, qui saltim his grauissimis perimefcens poenis, à tam graui, & damno delicto non se absteat. † Praeterquam, quod in eadem epistola poena periurij, & infidelitatis imponitur, quae infamat, vt superius tetigi in §. 2. paulò post princip. & in hoc eod. §. num. 10. & 15. & aliae arbitariae poenae, quae constant ex d. epistola, & dictis legibus regni, & iudices eas dimitti debent secundum rei grauitatem, damnorum, & personarum qualiter, vt aperte deciditur in d. l. 26. in fin. ibi, *e a los que fallase, que fuefen contra ella debeles dar pena segun el fecho, e el tiempo, e el lugar en que lo ficieron, tit. 9. part. 2.*

79 Illud autem singulare est dispositum in praedictis regni legibus, quod ad probandum arcani violationem sufficientes singulares testes, vt aperte probatur ex d. l. 82. ibi, *Mandamos que en este delicto de no guardar el secreto, se tenga por probança bastante contra los que lo reuelaren probandose con testigos singulares segun, y como, y con las circunstancias que esta prouiedo por la lei sexta titulo nono del libro tercero desta nueva recopilacion, tit. 5. lib. 2. compilat.* † Atque idem iussum habemus in sancto Inquisitionis officio in Epistola superius relata 22. Ianuarij Ann. 1628. ibi, *† que para la prueba della basten testigos singulares como sean tres por pedirlo assi la grauedad del delito, y la importancia deste punto.* † Quod & iure probatur, nam & si singulares testes regulariter plene non probent, sicut in delictis, quae sunt difficilis probationis ex Bertazolo conf. 273. à num. 5. probat Farin. de test. quest. 64. num. 297. vt est secreti violatio, quae semper separatim & absconditè fieri solet, & ideo difficilis est probationis, vt probant Narbona in d. l. 82. glossa, 2. à n. 1. cum seqq. pag. 234.

80 In quo differentia constitui videtur inter ius regium, & sanctae Inquisitionis constitutiones, nam ex his videtur sufficere tres testes singulares absque alia circumstantia, cum in epistola superius relata nihil aliud requiratur, ni tres singulares depositiones, aliis praesumptionibus, & circumstantiis omiffis, iure verò regio quatenus d. l. 82. recop. se refert ad qualitates testium, & circumstantias requisitas in l. 6. tit. 9. lib. 3. recop. quae non solum requirit tres test. singulares omni exceptione maiores, vt patet ibi, *sejendo personas, que sean de creer,* sed etiam alias praesumptiones, & indicia, vt ostenditur in vers. *† otro si auiendo otras algunas presunciones,* quae duo requisita cum tribus testibus singularibus plene probant arcani violationem, vt etiam de iure communi docet Farin. d. tract. de test. quest. 64. num. 302. cum seqq. & magis specificè in nostra materia probat Narbona in d. l. 82. gloss. 2. à num. 28. cum quatuor seqq. pag. 238. & seq.

81 At puto, quod etiam in sanctae Inquisitionis officio ex praedicta Epistola requirantur tres testes singulares, qui fide digni sint, & omni exceptione ma-

iores, tum quia haec qualitates nunquam in testibus exclusae censentur, immò semper subintelliguntur in quacumque testium dispositione, in criminali maxime, vt passim iure probatur in l. fin. C. de probat. Masch. concl. 459. num. 6. & 9. concl. 490. num. 9. & alij communiter, † tum etiam quia admissa testium singularitate, necessario requiritur idoneitas ne duo specialia simul concurrant aduersus notata in l. 1. C. de dotis promiss. Caualean. decis. 19. num. 27. part. 1. & plures apud August. Barbof. Axiom. 211. num. 1. & 2. pag. 128. & faciunt tradita per Iosf. Masch. de probat. concl. 1359. num. 20. Anton. Gabr. de test. concl. 7. num. 10. lib. 1. & allegatos à Farinac. de test. quest. 62. num. 80. & per Narbona, qui specificè loquitur in d. l. 82. gloss. 2. num. 55. pag. 241. & num. 81. pag. 244. & in l. 2. gloss. 5. numero 10. tit. 21. lib. 8. recop. pag. 907.

82 Maior difficultas est, an simul cum tribus testibus singularibus aliae requirantur praesumptiones, & indicia, vt plena ex eis oriatur fides; & requiri videtur ex d. l. 6. vers. *† otro si auiendo otras algunas presunciones,* vbi expresse ita deciditur. Et confirmatur ex iuris communis recepta sententia de qua supra, & per Farin. d. q. 64. n. 302. & seqq.

83 Nihilominus tamen attentis verbis praedictae epistolae contrarium verius conicio, vbi licet admittantur testes singulares, nihil aliud requiritur, ni quod tres sint, vt patet ex illis verbis, *bastaren testigos singulares como sean tres por pedir lo assi la grauedad del delito,* qui si fuerunt integri, plene hoc probabunt delictum violati secreti, & cum verba legis clara sint, de dispositione, & mente non est ambigendum, ex vulgatis, † & si aliud vellet praedicta epistola, quae vim legis habet, illud expressisset, vt in l. 4. §. toties, de damno infesto, l. si extraneus, 6. de condit. causa data, l. si vero 64. §. de viro, vbi DD. fil. matrim. cum similibus adductis supra quest. 3. §. 3. num. 58. & ab August. Barbof. Axioma. 136. num. 5. & 6. pag. 86. † Et sicut potest Iudex singularibus testibus sine vllis indiciis plenam adhibere fidem ex iusta, quae adit, causa, secundum Cobbar. lib. 3. var. cap. 3. num. 5. vers. *Hinc profecto,* Anton. Gabr. de test. lib. 1. conclus. 2. num. 62. Petra de fidei comm. quest. 12. num. 517. §. 34. 623. & 705. Menoch. de arbitr. casu 90. n. 6. & ex aliis tenet Farinac. d. quest. 66. num. 310. multo quidem melius poterit lex, & superiorum placitum, sicut est praedicta epistola, † quod & apertius probatur ex alijs eiusdem consilij litteris Matriri 26. Februarij anni 1607. vbi de figillo loquendo ita disponitur, *en pena de periuro, y de infidelidad qui en suere contra el tal iuramento, y siendo conuenido por iudicatos, o testigos aunque sean singulares,* vbi expresse indicia sola sufficiunt ad plenam huius delicti probationem, quibus singulares testes parificantur, & eandem vim habent.

84 Simile dubium est, an deficientibus testibus per indicia & praesumptiones verisimile delictum hoc plene probari valeat; & resolutiue affirmatiue respondet, tum ex verbis epistolae proxime relatis, † tum quia eiusdem sunt potentiae indicia, & praesumptiones, ac testes singulares, & omniaque per hos probantur, probantur etiam ex praesumptionibus & indiciis, vt docent Dec. in cap. licet causam, num. 70. de probat. & relati à Gabr. d. concl. 2. num. 72. Petra d. quest. 12. num. 9. Masch. concl. 859. num. 24. Aym. Crauet. conf. 73. num. 35. Phil. Corn. conf. 73. num. 35. Chaqueran. Pedam. decis. 99. num. 29. † vbi air, indicia & praesumptiones aequalere testibus, singularibus nec in effectu differre.

85 Atque idem quoad poenam extraordinariam expressè voluit d. l. 82. recop. in vers. *† otro si que aunque*

no aya testigos contestes, ni singulares como esta dicho, sino indicios y sospechas verisimiles, pueda auer castigo respecto del officio, como pareciere a los juoces que lo sentenciaren, de quo agit Narbona in eadem l. glossa, 3. per tota. ¶ Que ita introducta sunt ob difficultate probationis, que in similibus delictis inuenitur, & est causa admittendi minores, & irregulares, quam ius ordinariè exposcit, ex l. si vicinis 9. C. de nupt. cap. veniens, 38. de test. cap. Michael 13. de fil. presbyt. Paramo de orig. lib. 3. quest. 10. num. 156. Et seq. num. 165. Acuña de confessor. sollicitant. quest. 23. sub num. 3. Fr. Anton. de Soussa eod. tract. 2. cap. 12. num. 1. Et 2. Io. Sancius Abulen. in suis select. disp. 11. num. 46. Bonacina de onere et oblig. denunc. disp. 6. qua est ultima, nouissimi tom. punct. 3. sub num. 3. vers. obiciis primò, præter plures ad idem cumularos per Narbon. in d. l. 82. gloss. 2. n. 18. cum tribus seqq. pag. 236. Et seq.

Denique animaduertam, quòd illa qualitas, quæ cum testibus singularibus requiritur, debet specialiter probati, ita vt ex actis de eorum idoneitate, & integritate constet, vt fert communis omnium opinio, de qua infra quæst. 10. §. 4. vers. sed manet dubium, & specialiter è nostris volunt Gregor. in l. 15. gloss. de bueno, tit. 9. part. 4. Mol. de primog. lib. 2. cap. 6. num. 29. Et 30. Auendaño in cap. 2. prætor. num. 19. vers. Quinto ex eisdem lib. 1. Et cap. 29. num. 2. vers. secundo infertur, lib. 2. Acebed. in d. l. 6. tit. 9. num. 14. cum seqq. lib. 3. recop. Pelæz de maiorat. 4. part. quest. 10. num. 29. cum seq. Bobad. in polit. lib. 5. cap. 1. num. 224. & quod ab hac opinione in iudicando & consulendo non sit recedendum voluit Menoch. lib. 6. præsumpt. 91. n. 3. Et 6.

Sed contrarium in specie criminis repetundatum, & arcani violati instruere conatur Narbona in d. l. 82. gloss. 2. num. 45. cum seqq. tum quia hæc qualitas in d. l. 7. recop. non in modum conditionis requiritur, sed tantum per quamdam simplicem admonitionem, & tunc non est necessaria specialis prædictæ qualitatæ probatio, sed sufficit iuris præsumptio, ex adductis à Menoch. citato loco num. 6. & Lapa allegat. 15. Et 16. Et à Farin. d. quest. 62. nu. 15. ¶ tum quia dum alia qualitas præter idoneitatem non requiritur, necesse non est articulari, nec probari ex Farin. num. 46. citatis in locis, ¶ tum etiam quia qualitas idoneitatis, & maioritas omni exceptione plurimum differunt, ex Farin. d. quest. 62. num. 3. & quando idoneitas requiritur, non plus exposcit res quam ius commune, ex reg. l. 3. de leg. 1. Et cap. 1. de sum. Trin. & adductis à Narbona num. 57. si verò maioritas omni exceptione requiratur, specificè articulanda & probanda venit, & ita sunt intelligendi supra pro contraria allegati.

Ego verò à communi opinione recedere non audeo, tum quia expressio idoneitatis in prædictis legibus nihil aliud operari potest, ni quod specificè constet de illa qualitate, ex Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 2. num. 6. vers. sed in iudic. Zaballo comun. contra comm. quest. 900. num. 115. vers. cui doctrina, ¶ tunc quia verba illa, *siyendo las personas tales*, d. l. 6. recop. vim conditionis habent nec aliud significant ni, *si fueren las personas tales*, cum notum iure sit, quòd ge- fundia, quibus adiungitur verbum futuri temporis, conditionem denotant, vt in l. si in ex parte 76. iuncta glossa, de adq. hered. Rebuff. ad l. Gall. 1. tom. tit. de sent. provision. art. 3. gloss. 6. & fatetur idem Narbona in l. 82. gloss. 2. num. 41. vers. ius & secundo, Et num. seq. tit. 5. lib. 2. recop. pag. 240. & velut conditionalia in præsumpta idoneitate verificari non debent, sed incerta & legitime probata, ex l. Lucius 83. iunctis ibi traditis à DD. de ocl. Et dem. ¶ tunc quia si præsupptio idoneitatis testium in proposita specie sufficeret, in tertij

esset præiudicium, cum delinquens ex ea damnaretur, absque specifica probatione, & tunc prædictæ qualitates non præsumuntur, secundum Menoch. lib. 5. præsumpt. 1. num. 9. Masch. concl. 222. num. 5. Et 6. & allegatos à Farin. 1. tom. quest. 47. num. 288. ¶ Tum denique, quia licet quidam voluerint constituere delictum inter idoneitatem testium, & maioritatem exceptionis, tamen communior, & verior est contraria sententia, vt fatetur idem Farinac. à Narbona pro sua opinione adductus in d. quest. 62. num. 2. & idem sicut maioritas omni exceptione specificè debet probari, ita etiam idoneitas testium absque discrimine vllò.

Quoad formam verò probationis potest esse aliqua differentia, nam aliquando fit in actis, & in scriptis per articulos speciales, aliquando quidem verbis, & sine scripto, vt voluit Narbona citato loco num. 59. Et 60. & generaliter loquendo, ita constituunt Nicol. Garcia de beneficio. 6. part. cap. 2. num. 244. cum seqq. Flores de Mena lib. 1. præct. quest. 4. à num. 19. Gonzalez in reg. 8. Cancell. gloss. 9. num. 19. Et 25. quod sumendum est ex vsu, & stylo seruato in similibus iudiciis in illo tribunali, & communitate.

Et licet in sancto Inquisitionis officio requiratur integritas testium deponentium in crimine sollicitationis ad actus turpes in actu sacramentalis confessionis, vt animaduertunt Acuña de confessor. sollicit. quest. 23. sub num. 1. vers. Ad integram probationem Fr. Ant. de Soussa eod. tract. 1. cap. 12. conclus. 4. num. 8. D. Io. Sanc. Abulen. in d. disp. 11. num. 47. & constat ex epistola generali lata Martij, 4. Julij anno. 1576. ibi, *informar al consejo de la qualidad de las mugeres que de a qui a delante testificaren contra los confesores de auer cometido este delicto, y del credito que seles debe dar, ¶ debet tamen hæc informatio verbis tantum fieri, non verò contineri in scriptis est necesse, vt expressè continetur in alia Epistola, 17. Martij anno 1568. vbi in cap. 2. ita deciditur, Item quanto a la calidad de los testigos, y credito que seles debe dar, aduertiran si sen mugeres deson estas, y apasionadas, y a los demas defectos, que podrian tener de lo qual se informaran de palabra de personas graues, y sin sospecha con todo recato. Et in quadam speciali epistola ad inquisitionem Canariensem missa 20. Nouemb. 1614. ibi, *que el abono que se haze de testigos en esta materia bastara que se haga verbalmente, & in alia eiusdem inquisitionis, 19. Aprilis, 1627. ibi, los abonos de los testigos a la margen de cada vno dellos verbalmente informados, quod & transcriptum est ad instructiones, quæ commissariis, & notariis sancti officij traduntur, vbi in num. 12. ita instruuntur, si fiere de sollicitacion, despus que la muger aya fecho su declaracion, si resultare auer si do sollicitada en el acto de la confession o cerca del, se informara el commissario con mucho recato, y secreto de palabra sin escrivir nada de la honestidad, y vida de la muger, y si es tal que se le deba dar credito y lo que en esto hallare, lo escrivira el dicho commissario desu mano a la margen de la deposicion de la tal muger, de qua meminit Fr. Seraphin. de Freitas ad Acuña de confessor. sollicit. cap. 23. lit. H. num. 26. & tenent Acuña ibidem num. 11. vers. qua dere, & Param. de orig. Inquisit. lib. 3. quest. 10. n. 165. vers. de quorum vita, & Soussa de sollicitant. tract. 2. cap. 21. num. 7.**

§. VI.

De recusatione Commissarij, Notarij, & Nuntij, qui in informationibus puritatis intendunt.

S V M M A R I V M.

- 1 *Iudices omnes recusari valent tam seculares, quam Ecclesiastici, num. 3. Etiam Episcopi, num. 4. Et Cardinales, num. 5. Delegati, num. 6. Commissarius ad recipiendas informationes puritatis, ibid. Inquisitores heretice prauitatis, num. 7. Notarius, num. 15. Nuntius, seu familiaris, num. 17. Contrarium, à numero 18. Limitatur, num. 24.*
- 2 *Acta post recusationem inuvalida.*
- 3 *Discrimen inter recusationem iudicis secularis, & ecclesiastici, & num. 10.*
- 4 *Index Ecclesiasticus probatis recusationis causis in totum à cognitione causa remouetur, ibid.*
- 5 *Inquisitores heretice prauitatis in magna sunt dignitate constituti, grauisissimi, acquisitissimi, & prudentissimi, inter eos & ceteros iudices, quoad recusationem discrimen nullum, n. 9.*
- 6 *Iudici seculari recusatio adiunctus datur.*
- 7 *Commissarius ad faciendum informationes puritatis quid faciet post propositam recusationem.*
- 8 *Informatio puritatis pro incepta habetur postquam Commissarius fuerit profectus ad locum originis.*
- 9 *Commissarius puritatis turpiter procedens in peragens puritatis informationibus in totum debet ab eis arceri.*
- 10 *Mandatum reuocatur quocumque tempore fides deficiat.*
- 11 *Officium iudicis cessat statim post propositam recusationem.*
- 12 *Qui grauare potest, potest recusari.*
- 13 *Iurisdictionem non habens recusari non potest.*
- 14 *Appellatio & recusatio pari passu ambulant, contrarium, num. 21.*
- 15 *Executor cum causa cognitione recusari potest.*
- 16 *Merus non ita, & num. 23.*

SOLENT aliquando pratensores Commissarium informantem recusare velut suspectum, quod facere posse nullum dubium continet, quia iure ita stabilitum est circa omnes iudices, qui qualem qualem causatum cognitionem habent, vt probatur in l. apertiissimi, 16. C. de iudic. cap. cum specia-

li, 61. de appellat. l. 1. tit. 26. lib. 4. recop. l. 22. vbi gloss. 3. tit. 4. part. 3. Auendaño in cap. Prætor. 2. part. cap. 25. num. 8. Peña in director. 3. part. comm. 30. vers. tametsi verò, & alij infra referendi, ¶ si ipse recusatione vltetius procedant, nulla sunt acta postea facta, ex Bar. in l. quia poterat. ad Trib. Abb. num. 12. de c. 9. in d. cap. cum speciale, de appellat. Auend. citato loco num. 13. Boët. decis. 258. & ex pluribus allegatis per Bobad. lib. 2. politica cap. 21. num. 158. lit. D. Lancel. de attentat. 2. part. cap. 4. per totum, Caballin. millelog. 864. Paul. Emil. decis. 7. num. 1. part. 3. Putco decis. 370. lib. 1. cum aliis adductis à Valençuel. conf. 43. num. 170. Et 172. & nouissimè & latè Ripoll. var. resolut. cap. 2. per totum.

Quod primò procedit non tantum in iudicibus secularibus, sed etiam in ecclesiasticis, vt probatur in d. cap. cum speciale, Et cap. secundo requiris, 41. vers. Quod si coram ipso, de appellat. cap. si quis contra clericum, 4. de foro compet. Et si causæ legitimæ recusationis fuerunt probatæ, omnino iudex à causæ cognitione remouetur, vt in dictis iuribus probatur, & ex adductis à Seraphin. decis. 78. num. 6. & negocium debet remitti ad superiorem, seu de recufatoris consensu tradi personæ idoneæ, vt in eo secundum iuris formam procedat, ex d. cap. cum speciale, in princip. de appellat. & refert communis opinio, de qua testatur Marquesan. in comm. de suspens. iud. & admitt. d. d. 2. part. cap. 5. num. 15. alias et contra facta nulla extabunt, vt supra dixi & probat Alexand. conf. 9. vol. 1. & Marques. citato loco, & Io. Vvamelius in d. d. cap. secundo requiris, vers. teritò postulas, num. 2. de appellat.

Secundò procedit generaliter in omnibus ecclesiasticis cuiuscumque fuerint dignitatis, & præeminentiæ, etiam si Episcopi, vt apertè probatur in d. cap. si quis contra clericum causam habuerit, Episcopum ipsum adeat, qui si vt suspectus fuerit recusatus, executor ab eo deputetur, de foro compet. vbi communiter DD. & refert, & sequitur Marques. d. n. 15.

Tertio procedit, etiam si Cardinalatus fulgeat dignitate, quia similiter poterit recusari, vt probant, (omissa alia contraria opinione, quæ subitineri non valet) Barbac. in tract. de Card. leg. à latere quest. 3. num. 1. Et 2. Et quest. 5. Gambarà eod. tract. cap. 1. num. 124. Jacob Laurenc. qui alios refert tract. de iudicio suspecto cap. 2. num. 11. 13. Et 14. Paris. conf. 31. num. 97. lib. 1. Rol. à Valle conf. 19. num. 17. lib. 1. dicentes, quòd etiam si Cardinalis legatus fuerit à latere poterit recusari.

Quarto procedit non tantum in iudicibus ordinariis, de quibus sumus loquuti, sed etiam in delegatis, vel sint ecclesiastici, aut seculares, vt probatur in cap. suspensio, 39. de offic. deleg. cap. si contra 4. cap. index 5. eod. tit. in 6. Peña in d. comm. 30. vers. tametsi, Did. Perez in l. 1. gloss. 1. quest. 10. vers. item potest recusari, tit. 5. lib. 3. ord. fol. 568. in nouissima impressione, Maranta speculo iudic. 4. part. dist. 5. num. 42. Et 43. Acebed. in l. 1. num. 29. tit. 16. lib. 4. recop. Morla in emporio 1. part. tit. 2. de iuris d. num. 109. Et 109. & cum commissarius ad recipiendas puritatis informationes iudex sit delegatus, recusari potest, nullus inficiabitur, & probat Lara d. c. 4. n. 54.

Ex quibus sequitur primò, quòd licet hereticæ prauitatis inquisitores in magna sint dignitate constituti, atque eligi grauissimi, acquisitissimi, & prudentissimi præsumantur, vt obiciunt Sigism. Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 87. à num. 3. Fr. Did. Murillo de las excellencias de Zaragoza tract. 2. cap. 22. & plures alij apud Emman. Barbof. remiss. ad Ord. Lusitan. lib. 2. tit. 6. in princ. num. 4. pag. 151. & apud August. Barbof. de offic. Episc. 2. part. allegat. 40. n. 37. col. 374.

col. 374. & idem doctissimi viri censuerint, recusati non posse, vt voluerunt Archid. in cap. quia plerique, de offic. ord. in 6. Ripa tract. de peste 3. part. num. 140. Roxas sing. 100. & in tract. de heret. 2. part. tit. de priuileg. Inquisit. num. 435. Sigism. Scaccia de iudic. cap. 67. num. 7. Lac. Menoch. lib. 1. de arbit. quest. 17. num. 40. & 9 conf. 94. num. 1. 2. in fin. lib. 1. † tamen cum nulla ratio differentia quoad recusationem assignari valeat inter eos, & ceteros indices, asserendum est, æquè recusari posse, quod velut verius, licet parum vsitatum, amplexi fuerunt Tabien. in summa verb. inquisitio, §. 4. num. 5. Simanc. de carhol. inst. tit. 17. num. 51. & 52. & in Encbirid. tit. 47. de defension. num. 26. Eymer. in direct. 3. part. tit. de recusat. inquisit. vbi Peña commun. 30. vers. caeterum, vbi ait, & bene, hanc opinionem hodie confirmatam extare in instructionibus Madriticiis Domini Valdesij Anni 1561. & in cap. 5. licet Peña, aut typographus errore ductus dicat, cap. 15. & patet error ex vers. seq. vbi verba refert prædictæ instructionis, incipit. Atque hæc sententia, ex quo eodem errore idem refert Narbona in l. 20. gloss. 1. num. 70. in fin. tit. 1. lib. 4. recop. pag. 374. qui hanc etiam sequitur opinionem, & extra prædictos, quos adducit Peña, addit Param. de orig. lib. 3. quest. 4. num. 54. & seq. & Iacob. Lauren. in d. tract. de iudice suspecto, cap. 2. num. 109. Farin. de heresi quest. 185. num. 236. vtrosque refert hanc vltimam sequendo, Castro Palao in opus. moral. tract. 4. disp. 8. punct. tom. 8. num. 1. vbi num. 2. ait, requirit ad hoc grauem causam ita vt hodie absque dubio hæc procedat sententia.

10 Sequitur secundò discrimen maximum esse inter recusationes iudicum ecclesiasticorum ex iure canonum, & inter recusationes iudicum secularium ex iure ciuili, hoc igitur iure recusatus iudex non in totum à causa cognitione remouetur, sed adiunctus ei datur, d. l. apertissimi, d. Auth. si vero, C. de iudic. d. l. 22. part. & d. l. 1. recop. in princ. huius §. adductæ, iure vero canonum iusta recusationis probata causa ecclesiasticus in totum à cognitione remouetur, vt superius dixi, & hanc differentiam agnoscunt Io. Vuanen. in cap. cum speciali, mem. 1. de appellat. Iac. Lauren. d. tract. de iudic. suspecto, cap. 5. num. 1. & 34. & post eos Narbona in d. l. 59. gloss. 1. num. 234. & seqq. tit. 4. lib. 2. recop. pag. 193.

11 Sequitur tertio, quod proposita recusatione, si Commissarius inceptum habeat inforatorium, superfedere debet, & mittere recusationem ad tribunal seu communitatem, à qua sua pendet commissio, vt ibi deliberetur, an causæ recusationis iuste sint, anque adiunctus adhiberi debeat, & qualis, nam si causa fuerit iam incepta, itavt integra dici non valeat, in totum remoueri non puto, (nisi causæ aliud ob suam grauitatem suadeant, vt inferius dicam) sed adiunctum dari debet, ex d. l. apertissimi, d. l. 22. part. & d. l. 1. recop. Greg. gloss. 2. in d. l. 22. per l. fin. tit. 5. lib. 3. ord. vbi ait, quod idem seruari debet in recusatione iudicis delegati, cui adhaeret Auend. in d. cap. 23. num. 9. & 10. lib. 2. prator. & deducitur ex d. Auth. si vero contigerit, C. de iudic. l. nemo 4. C. de iuris. d. l. 1. & 2. tit. 16. lib. 4. recop. resoluntur relati supra, & de praxi testantur Cobbarr. in pract. cap. 26. num. 1. Morla d. tit. 2. de iuris. om. aud. in princ. num. 175. si vero inceptum non fuerit inforatorium, cum commissarius iurisdictionem actu adquisitam non habeat, satis esse puto, alium de nouo eligere, ad faciendum prætenforis desiderio & petitioni, & ne in inforatorio plures adsint, quod damnosum esse solet. In quo licet diuersa sit causa secularium, qui recusari sine causa possunt, & adiunctus datur, & ecclesiasticorum, qui sine causa iusta non recusantur,

& cum adest, in totum arcentur à causa cognitione, & quasi omnes commissarii inforatorium puritatis sint ecclesiastici, & in rigore sine iusta causa recusari non possunt, tamen in his grauissimis negociis propter maximam honoris iacturam desiderio prætenforis recusationis subueniendum suadeor ex prædicta distinctione, quamuis ius strictum aliud suadeat, & sic re integra alius debet nominari, incepta vero non ita, sed adiunctus dari. † Et pro incepta habetur inforatio, dum Commissarius acceptis literis suæ commissionis fuerit profectus ad locum originis cum actus ille dirigatur ad cõficiendum inforationem, & sic habetur pro incepta, & debet adiunctus dari, nisi grauissima sint causæ aliud suadentes.

13 Sequitur quarto, quod si appareat commissarium non rectè officio, & commissione vt, testes suspectos recipiendos, ea, quæ aduersus prætenforem comminiscuntur, celando, munera, & dona accipiendos, aliavè pessima agendos, poterit omnino arceri, & alteri inforatorium committi, tum quia prædictæ causæ grauissimæ, & iustissime sunt, & ostendunt fraudem, aut turpitudinem saltem in informanti, quem suspectum maximè reddunt, † tum quia si fides, & rectitudo deficiant, potest quocumque tempore mandatum reuocari, & data commissio, ex l. post litem, 17. iuncta l. item si suspectus, 19. de procurat. l. 24. vers. ca. estonice, debe aueriguar la sospecha, tit. 5. part. 3. vbi, gloss. 7. licet regulariter aliud iure sit admissum, dum res integra non est, si vero 12. §. si mandauero, Mandati, l. si pater, 3. C. eod. cum similibus.

15 Sequitur quinto, quod si notarius recusetur, vt potest, ex adductis ab Accb. & Paz citatis locis, Morla num. 195. fol. 95. Rebuff. de recusat. art. 9. vers. Notarius tamen, pag. mibi, 166. in 3. tomo ad l. Gallias, super sedendum etiam erit in inforatorio, & seruandus, quæ in commissario diximus, & faciunt tradita à Zaballo comm. contra comm. quest. 680. & ab August. Morla in empirio d. tit. 2. in Rub. num. 211. vbi plura adducit; † quia statim post propositam recusationem cessat officium iudicis, ex adductis per Lancel. de attentat. 2. part. cap. 4. Millis in repertor. verb. iurisdic. Paulus Amilius, decis. 7. num. 1. part. 3. Valencuela conf. 43. num. 107. & seqq. & si in aliquibus communitatibus vsitatum fuerit, recusationes proponi in eorum capitulo, seu tribunali, non verò coram informanti, si tamen de facto ei intimetur recusatio, debet prædicta seruari, quia vsus ille nihil horum detrahit.

17 Sed est dubium, an nuncius, seu familiaris, qui testes ad examen ducit recusari valeat, vt ab illo munere arceatur? Et affirmatiua suaderi videtur, quia excedere potest, inimicos prætenforis ducendo ad examen, seu nominatos à commissario instruere circa prætenforis qualitates, & mores, in quo grauare potest, & per consequens recusari, vt probari videtur ex pluribus inribus statim citandis, & confirmatur ex sententia Acebedi in Rub. glossa Delegados, num. 1. tit. 16. lib. 4. recop. & Præpositi, quem allegat, in e. cum parati, 2. 2. extra de appellat. quatenus probant nuncium recusari posse.

18 At contraria sententia veteri, & sequenda est, videlicet quòd nuncius nec familiaris testes ad examen dicens non possit recusari, nec recusatio admitti, nec recusatus à suo munere arceri, † tum quia nec iurisdictionem exercet, nec causæ cognitionem habet, l. executorem S. C. de execut. rei iud. cap. Pastoralis, 27. §. quia vero, de offic. deleg. Morla in empirio 1. part. tit. 2. quest. 19. num. 2. tum etiam quia sicut appellari ab eo non potest, ex cap. nouit. 43. de appellat. & probat multis Parlad. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. 2. part. §. 3. num. 3. & 4. ita nec recusari, † cum appellatio, & recusatio

pari passu ambulent, ex gloss. fin. C. de sent. & interloq. om. iud. & gloss. in cap. quoties, 2. quest. 6. Morla d. tit. 2. in princ. num. 211. & 212. Lancelot. 2. part. cap. 6. de attentatis post recusat. num. 8. & cap. 8. de attentatis relat. pendente, num. 1. Io. Gut. lib. 1. pract. q. 94. num. 4. Emman. Barbosa remiss. ad ord. Lusit. lib. 3. tit. 21. num. 2. in fin. Aug. Barbol. tract. var. de locis communib. loco 9. num. 2. & loco 96. num. 2. † Licet ratio hæc ab aliquibus reiciatur, constituentibus, non idem quòd sit prohibita appellatio, prohibita esse recusationem secundum cap. postremo 36. de appellat. & DD. ibi communiter. Præpositi, videlicet, Io. Andr. Abb. & Dec. in cap. super eo, el. 2. §. in causis, de appellat. adductos ad hoc per Bobadill. in politica lib. 2. cap. 20. num. 61. lit. F. † Tum etiam, quia executor, seu nuncius, qui aliquam causæ cognitionem habet, recusari tantum potest, non verò executor merus, qui nihil potestatis habet, ni merè executioni tradere, quod iussu à iudice habet, in qua non potest adesse grauem ex parte nuneij, & executoris, licet esse valeat ex parte iudicis mandantis, apud quem est causæ cognitio, nulla verò apud nuncium, nec familiarium, quæ ratio aperte probatur ex text. in cap. nouit. 43. vbi glossa verb. debuisset, de appellat. vbi Innoc. Abb. Præpositi, num. 7. Archid. in princ. Dec. num. 17. vers. Si granamen verò inferre non potest. Idem voluerunt Bart. in l. se quis, §. 1. de pœnia. Iass. in l. fin. num. 9. C. de iudic. Card. in Clem. fin. §. eorumdem, num. 5. de foro compet. Montalic. in repetit. ll. regni, verb. recusans, fol. 99. col. 1. in princ. & adducti per Bobad. lib. 2. politica. c. 20. num. 61. Card. Tusch. in practic. conclus. tom. 6. liter. S. conclus. 907. num. 15. & 16. Sigism. Scaccia de appellat. quest. 52. limit. 11. num. 11. Mantica decis. 324. num. 3. Seraphin. decis. 156. Ripoll. var. resol. cap. 2. ex num. 59. Tum denique, quia nuncius, & familiaris ita testes vocandi ius habent, vt ad quid vocentur, ignorent, nec eos instruere, nec alloqui valeant, & per consequens nec inferre grauem, atque idem hanc opinionem, præter relatos tenent Rebuff. 3. tom. ad l. Gall. tit. de recusat. art. 9. gloss. vn. vers. nec poterit recusari, num. 48. & Paz. in praxi. 4. part. tom. 1. cap. 3. n. 45. & 46. Did. Perez in l. 4. glossa 1. vers. Dubitari poterit, in fin. tit. 8. lib. 3. ord. † quatenus hi duo aiunt, executionem mixtum, qui qualcm qualè annexâ habet cognitionem, recusari posse quasi aliud sit in mero execute, cui omnis abest cognitio, & grauamini inferendi potestas, quòd expressius defendit Auend. in cap. 23. prator. num. 10. vers. Item ex dicta lege, & num. 11. vbi alios citat. Parlad. rer. quotid. 2. part. cap. fin. §. 3. num. 4. in fin. & num. 5. atque ita communiter praxi seruari refert Alphonf. à Villadiego in politica cap. 5. in declarat. §. 20. cap. correct. num. 24. ex quibus patet, communem, & magis esse veriorem hanc opinionem, & praxi seruandam, maximè cum nuncius, seu familiaris expectatæ fidei est, & arcani obseruator. † Licet aliquando. Si aliud prudenter expedire videatur, ad sedandos animos prætenforis, & suorum, seu ex non tunc nuncij fide aliavè de iusta causa, & sit alius, cui securè hoc munus mandetur, arceri poterit, si verò alius deficiat, recusatus, si probus est, non arceatur.

§. VII.

De relatione actorum à Commissario
facienda, & qua forma
& modo.

S V M M A R I V M.

- 1 Relatio ex triplici causa fieri potest. Prima ex violentiis, & perturbationibus, quas commissarius sedare non valeat. Secunda ex dubio orio circa modum conficiendæ inforationis, num. 2. Licet sufficiens dubium raro euenire possit in causis puritatis, num. 3. & 7. Tertia cum inforationibus perfectis mittere debet Commissarius plenam relationem eorum, quæ continent, num. 8. Quia plurimum conducit, vt Capitulum, capella, seu communitas sciat quantam testes mercantur fidem, & an fieri debeat in scriptis, aut verbis, ibidem. Quo modo fieri debeat, num. 9. Continere debet omnia cum suis qualitatibus, & circumstantiis ad rem pertinentibus, num. 10. Recta & vera dicitur, cum omnia in specie, clare & aperte narrantur, num. 11. Ex quatuor debet constare, primò ex integritate, num. 12. Secundò ex veritate, num. 13. Tertio ex fidelitate, & puritate, num. 14. Quarto ex simplicitate & claritate, num. 15. Eius copia prætenfori tradi non debet, num. 22. Talis non dicitur, sed subreptio, cum confuse, & indistinctè sit, num. 16. Obscura talis non dicitur, suspitionem continet, num. 19.
- 4 Nemo melius quàm ipse commissarius scire potest fidem, quàm testes merentur, & sic diluere occurrentia dubia, & num. 8.
- 5 Princeps non debet consuli in merè factis, quia eorum non habet scientiam, num. 6.
- 6 Ius certum in casu dubio non cadit.
- 17 Probatio obscura, & equiuoca non releuat, & pro nulla habetur, num. 18. Suspecta est, num. 19.
- 19 Paria sunt obscure loqui, & nihil loqui.
- 20 Copia relationis de iure partibus præstat, & ad quid. Non verò in causis puritatis, num. 22.
- 21 Index relationem implere debet, dum partes discordant.

22 B triplicem causam relatio fieri poterit à commissario, & mitti ad superiores, à quibus sua commissio emanat. Prima si à prætenfore, seu à consanguineis eius violentiæ fuerint illatæ testibus, seu ortæ perturbationes, quas commissarius sedare non valeat, nec liberè audeant testes veritatem propalare, debet relationem mittere ad tribunal supremum, vt opportunum prouideatur remediū, & si opus superfedat in inforatorio, & in examine testium, vt

in omnibus causis generaliter iure constitutum manet. ex l. 1. C. de relat. l. ex illo. 13. C. de appellat. cap. bona. 4. §. nec obstat. de postul. pralat. cum similibus. Vancio de nullit. ex defectu iurisd. ord. a. num. 143. & seqq. Maranta de ord. iudic. part. ult. actu. 2. num. 10. Lancl. in d. cap. 8. de attent. relat. pend. Per. Barbof. in l. eum qui. 79. §. fin. num. 4. de iudic. cum aliis ab eis allegatis.

Secundò, dum in informatorio conficiendo; & veritate probanda, seu in modo, quo id fieri possit, aliquid magnum se offert dubium, quod in rei magnitudine commissarij mentem superet, itavt dubius valde existat, nec qua via ambulet, nec quò se vertat, sciat, debet superius Tribunal consulere, & causæ relationem mittere, & responsum sperare, vt id fiat, quod iustum iudicatur, ex l. eum quem. 79. §. iudicibus, de iudic. l. fin. C. de legib. l. 1. & 2. C. de relat. §. fin. ibi, Si quid autem audientes iudices putaverint esse dubium, damus eis licentiam de his nunciare nobis, & consulere nos, vt dicant, qua necessaria sunt, & ita quod agendum est, explicent, & faciant iusta, & simul rationalia iudicia, in Aurb. de iudic. novel. 82. cap. intinasti, 68. de appellat. l. 1. tit. 4. l. 1. tit. 2. 2. l. 1. §. tit. 2. 3. part. 3.

Specular. lib. 2. part. 2. tit. de relat. §. 4. † quod raro evenire posse videtur in puritatis, & nobilitatis informationibus, tum quia omnia prædicta iura loquantur de iure dubio circa ferendam sententiam omnibus visis, & actis completis, & commissarij harum informationum non tam de iure, quam de facto agunt, nec ferre possunt sententiam, ad quam omnia mittunt acta superioribus suis, qui de causa cognoscere valent, † tum quia nemo melius quam idem commissarius dubia circa qualitates prætenso-

ris probandas diluere, nec assequi potest, cuius munus tendit ad plenam earum probationem, & fidem testium assequendam, vt significatur in l. 3. §. tu magis, de test. quod omne in facto consistit, † circa quod non solum Principem consulere non debet, vt in d. l. eum quem. 79. §. iudicibus, de iudic. Marth. VVesembek. in paratit. ad tit. de appellat. sub num. 11. vers. Est autem relatio. sed si eum consulat, se imperitum facit, & ostendit, vt probat Narbona in l. 3. §. gloss. §. num. 3. 1. tit. 3. lib. 1. recap. pag. 37. † Nec quidem in facto dubio ius certum cadere potest, Bald. conf. 365. certum est, circa medium, lib. 5. Egid. Bellamer. conf. 48. num. 15. vers. Quo ad primum. Feder. de Senis conf. 152. in princ. relati per Aug. Barbof. Axioma 93. num. 3. & 5. pag. 58. nec Princeps factorum scientiam, sed iuris tantum habet, quod diuersum est ex diuersitate factorum, l. vt responsum. 15. C. de transact. cap. inuenis, 3. cap. de muliere, 6. vbi bonus textus ad propositum de sponsal. cap. habuisse, 7. 3. dist. cap. grane, 74. 1. 1. quæst. 3. o indicantem. 1. 1. §. ex promissis, 30. quæst. 5. † Sed nihilominus casus evenire poterit, licet raro, quo necesse habeat commissarius consulere superiores, & tunc relatio fieri debet ea forma, quam inferius præfigam.

Tertio perfectis informationibus, debet eas commissarius mittere cum plena meritorum relatione ad suum tribunal, seu communitatem, & cum iudex, qui examini testium præest, possit melius, quam alij, scire fidem quam merentur, vt in l. 3. §. 1. de testib. & præter ceteros in nostra puritatis materia loquendo considerat Christoph. de Paz in tract. de tenuit. 1. part. cap. 3. 1. num. 80. plurimum conducet informantis relatio circa fidem, & integritatem testium ad animos iudicum informandos de his, quæ in actis continentur, & de aliis, quæ ex eis apparere non possunt, siue hoc fiat in scriptis, vt accidit, cum commissarius non est ex tribunali, nec capitulo, nec calculum fert in informationibus diiudicandis, siue verbis, dum præsens est futurus in earum calculatio-

ne, vt adest in collegiis, & capitulis Ecclesiarum, in sancto verò Inquisitionis Officio, & in ordinum Senatu semper relatio scriptis continetur, quia eorum commissarii sunt extra illa tribunalia, & statutum ita est, in instruct. 34. commissariorum sancti Officii. El comisario al pie de la informacion despues del signo del Notario ha de informar al tribunal de su letra y firma, lo que siente de la limpieça, y costumbres del pretendiente, y de la muger, y del credito, que se puede dar a los tales stigos. Et idem constitutum est in ordinum Senatu. Forma autem seruanda in dicta relatione est, quòd omnibus completis testibus & contestibus examinatis, scripturisque extractis debent commissarij ex cunctis simul rei veritatem indagare, de vero facto lo instruere, testes iniuicem regulare, quot sint pro puritate, & nobilitate, quòtque pro macula, & ignobilitate, & ponderare vtiorumque rationes, fundamenta, & qualitates, quid ex aliis testibus in voce sine scripto interrogatis perceperint, quòdque ex scripturis productis probatum appareat, omniaque recolligere causæ merita debent, vt ex omnibus ita collectis facillè fidem, quam omnia acta merentur, summare valeant, & relatio fiat, sicut oportet, † quia omnia cum suis qualitatibus, & circumstantiis ad rem pertinentibus in relatione contineri debent, arg. l. 1. §. fin. si fam. fur. fec. dic. certum. 6. si certum petatur, cum similibus, ea deducendo ex coniunctione testium cum testibus, & scripturarum cum scripturis, vt ad aliud dixit Bald. in l. aded. §. cum quis, de adq. rer. dom. & conf. 338. incipit, ea qua veniunt, lib. 2. & faciunt tradita ab Ant. Pereg. de fideicom. art. 16. num. 111. Dec. conf. 638. num. 7. † Et hæc dicitur fieri recta, & vera relatio cum omnia in specie clarè, & aperte narrantur cum suis qualitatibus, vt optime ad propositum dixit ex Dec. conf. 695. num. 29. Socin. iun. conf. 77. num. 84. lib. 1. Narra conf. 636. num. 192. lib. 3. Pelæz de maiorat. 1. part. quæst. 8. num. 12.

Quæ, vt rectè fiat, ex quatuor constare debet, & omnia comprehendit Pelæz loco citato. Primò, vt integra sit ex l. 1. §. sed nec ad nos, cum ll. seqq. C. de relat. l. ne causas. 15. C. de appellat. l. super 3. ibi relationibus plena maturitas est, l. si quando 4. ibi. Omnem omnino causam relationis series comprehendat. de relat. in C. Theodo. lib. 1. cap. dudum. 22. §. cum autem allegationes. de electione.

Secunda, quòd in omnibus, quæ continet, vera sit, l. fin. ibi, vt responso principi vera precatio rem aperiat cognoscendam, C. de precib. Imperat. offer. faciunt iura cumulatim per Matienç. in Dialogo relator. 3. part. cap. 2. 1. num. 4.

Tertia, quòd purè & fideliter omnia referantur, cap. cum Bertholdus. 18. §. licet autem. ibi. qui cum nobis omnia fideliter retulisset. de re iudic. cap. pura. 17. 3. quæst. 9. vbi glossa. 1. ait, pura, id est, sine dolo, & melius explicat idem textus in fin. ibi. quod nihil etiam si fuerit bonum addatur.

Quarta, quòd simplex, clara, non obscura, nec æquiuoca sit, ex l. 2. de his qua pro non scriptis, l. de etate. 1. 1. §. nihil interest. 7. de interrogat. act. l. non intelligitur. 3. in princ. de iure fisci, cap. in presentia. 8. de probat. cap. cum dilecti 18. de accusat. cap. erit 2. in fin. 4. dist. cap. si testes. 3. §. in testibus, vbi bona glossa verb. simpliciter. 4. quæst. 3. † nam cum omnia confusè, & indistinctè narrantur, potius dicitur subreptio, quam relatio. ex Menoch. conf. 1. num. 400. Aym. Craueta conf. 68. num. 3. Carol. Ruyn. conf. 56. num. 28. lib. 3. Thom. Gramm. conf. 34. num. 9. part. 1. decis. Prædom. 142. num. 10. prout eos refert Pelæz d. 1. part. quæst. 7. num. 12. vers. Hinc dicitur. † Quare nec obscura, nec æquiuoca probatio releuat. Annan. in cap. auditus, num. 2. de restitut. in integrum. Aym. Craueta conf. 725. num. 5.

Quare nec obscura, nec æquiuoca probatio releuat. Annan. in cap. auditus, num. 2. de restitut. in integrum. Aym. Craueta conf. 725. num. 5.

Quare nec obscura, nec æquiuoca probatio releuat. Annan. in cap. auditus, num. 2. de restitut. in integrum. Aym. Craueta conf. 725. num. 5.

num. 5. & conf. 898. num. 22. Tib. Dec. resp. 124. num. 72. som. 3. Philip. Corn. conf. 254. num. 6. lib. 4. & † & relatio, & probatio obscura pro nihilo habentur, ex text. in d. l. de etate, 1. §. nihil interest. 7. de interrogat. act. l. 2. de his, qua pro non scriptis, † Et suspecta presumitur, ex l. non intelligitur 3. in princ. de iure fisci, docet gloss. verb. simpliciter in d. cap. si testes, 2. §. intestibus, 4. quæst. 3. & obscure loqui, & nihil loqui paria sunt, dicit §. nihil interest. Soarez tom. 1. commun. opin. lib. 7. tit. 19. n. 119. pag. 293. Aug. Barbof. Axiom. 195. num. 2. pag. 104. Ad quæ omnia facillè & plenè adimplenda, valde commode erit ab initio informatorij breuiter in chartula annotare rationes, & qualitates singulorum testium, & instrumentorum, vt omnibus ita summatis, & in promptu habitis magis commode relatio fiat, de quibus requisitis videndus speculator. 2. part. tit. de relat. §. qualiter, 5. n. 2. & in tit. de remission. §. videndum 4. n. 2. vers. demum ad superiorem.

Denique animaduerti debet, quòd et si de iure, dum relatio fit ad Principem, seu ad superiorem, copia partibus exhibeatur ad effectum, vt si alicui minus plena videatur, valeat suas opponere rationes, & superioribus refutatorias offerre libellos, vt expressè iubetur in d. l. 1. & 2. C. de relat. c. inuimasti. 68. de appell. d. l. 1. tit. 12. p. 7. Vvesembek ad tit. de appell. n. fin. Auiles in cap. 20. prator. verbo, Sabes, vers. Et tenu. Per. Barbof. in d. l. eum qui, §. fin. num. 75. de iudic. & si post scientiam tacuerit, approbasse videatur, vt ex inde plenam efficiat fidem, ex l. vbi Bart. n. 5. C. de relat. Dec. in d. op. inuimasti 68. n. 6. de appellat. Gregor. verb. ante las partes, in d. l. 1. tit. 2. p. 3. nec auditur, si postea aliqui opponere præsumat, l. 1. §. quæsitum, de appellat. l. fin. Quando appellandum sit, † & si partes cõcordare nolint, poterit iudex relationem implere, & plenè ita facta probabit, ex l. in venditione 8. §. fin. vbi Bart. in fin. de bonis auctor. iudic. poss. & ex aliis pluribus probat Per. Barbof. in d. l. eum qui, §. fin. num. 39. de iudic. † tamen commissarius nullam copiam, nec scientiam relationis informationum puritatis dare prætenso, nec aliis debet, vt sapius dixi secretò res agitur, & inscio prætenso in omnibus proceditur, quibus omnibus seruatis sine dubio commissarius ritè suam adimplebit munus.

Q V Æ S T I O VII.

De iure quæsito, quotuplex sit, quando adquiratur, amittatur ve.

S V M M A R I V M.

- 1 Intentum, & suis quæstionis.
2 Ius quæsitum tripliciter consideratur. Primò in spe, à num. 2. vsque ad. 25. Secundò ad rem de qua, num. 26. & seqq. vsque ad num. 110. Tertio in re, de quo ex n. 108. vsque ad num. 111. Sine facto acquirentis tolli potest, num. 131.
Ius in spe aliquando intactum à iure seruatur, sub d. num. 2. Et aliquando non venit in considerationem, num. 3. Ratio huius differentie, num. 4. Ex qua plura notabilia inferuntur, num. seqq. Quod à iure ab ipso iure facillè tollitur, sub d. num. 4. 4. Secus si ab hominum proueniat dispositione, ibid. & n. 112. & seqq. maxime n. 117. Minus est, quam ius ad rem, & in re, & sic facillè renunciat, n. 20. & 135. Tolli Prima Pars.

sine facto acquirentis non potest, n. 132. Etiam si ex facto alicuius tertij quæsitum fuerit, n. 133.

4 Princeps tollere potest quæ sunt iuris ciuilibus, non ita quæ sunt iuris naturalis vel gentiũ. Actus incidens in causam, à qua incipere non poterat, quando validus, ibid.

5 Princeps potest tollere, & minuire ius in spe, quod prouenit à iuris dispositione. Nisi actum quæsitum fuerit, n. 6. Secus si ab hominum proueniat voluntate, & dispositione, & ex leni causa possunt tollere inducta iure positivo, secus si ex iure naturali & gentium, & sic ius orinum ex prescriptione & consuetudine, n. 7. Et potest successorem inhabilem reddere, etiam in præiudicium sequentis in gradu, n. 8. Nisi inhabilitas ab speciali hominis proueniat dispositione, vel sit iam alterius actu quæsitum, n. 9. Si verò illum restituit in vita ultimi possessoris proderit aduersus sequentem in gradu, & contra potest inhabilitare ne quis ab aliquo adquirat, n. 10. Idem etiam est, dum ius prouenit ex contractu, quia nec tolli, nec minui à Principe potest, nisi ex publica utilitate & pretio soluto, n. 11. Non habet facultatem derogandi maioratibus nec mutandi eius successores, n. 119. & 120. Inapacem habititat, n. 123. Clausula, saluo iure alterius subintelligitur, in omnibus eius concessionibus, n. 124. Licet possit privilegium derogare, non tamen si ex eis est ius iam quæsitum, vel proueniat ex contractu, vel ex bene meritis, vel pecuniis, n. 125. Licet quidam malint quòd nec possit derogare privilegio semel concesso, n. 126. Potest tamen per legem generalem iuri primogenitura derogare, n. 127. Et sine lege, dum ius primogenitura ab eo sumpsit originem, secus si à tertio, n. 128. Potest præiudicare in iure querendo spe non approbato, n. 129. Non verò presumitur velle tollere ius quæsitum, ex causa onerosa, n. 130. Potestas absoluta an sit in Principe, sub n. 11. Plenitudo potestatis in illicitis potius dicitur plenitudo tempestatis, ibid.

12 Oppositio ad capellaniam, seu beneficium, quòd ius adquirat, & n. seqq. Si proueniat à iure communi nullum præstat ius speciale inter oppositores, n. 13. Si verò proueniat ab aliqua speciali dispositione, vocatus expressè ex oppositione consequitur ius ad rē, n. 14. Vbi defenditur opinio Io. Gut. Consilio 1. n. 24. Contra Pelæz de Meres Declaratur amplius prædicta distincto, n. 16. Conciliatur duæ contrarie opiniones Pelæz de Meres circa propositum dubium, n. 15. Vocatus specialiter à testatore tribuit ius in re contra nonnullos, num. 24. Si verò plures vocentur ex certa descendencia & genere N inter

- inter eos nullum praestat precipuum ius, n. 17. Quod etiam locum habet in statuto seu consuetudine conferendi beneficia originarius certi territorij, n. 18. Ad honores puritatis nullum ius tribuit, nisi specificè nominatis à fundatore respectu extraneorum, non vocatorum, n. 19.
- 20 L. cum quidam 26. & l. in fraudem, 145. in princ. de iure fisci conciliantur remissive.
- 29 Spes hereditatis non adita renunciari potest in fraudem fisci sine solennitatibus requisitis ad acquirendum.
- 22 Prelatus potest renunciare bonis querendis Ecclesiae, aut monasterio absq; solennitatibus. Maritus siue mulier repudiare potest sine consensu consanguineorum requisito ad alienandum, ibid. Et in creditorum prauidicium poterit renunciare lucra constanti matrimonio, quaesita, n. 23. Et legatum à marito relictum in prauidicium fisci, si commiserit delictum ex quo omnia bona confiscanda veniant, n. 24.
- 25 Filius legitimam renunciare potest. Hi tamen in fraudem creditorum lucra renunciantes peccant mortaliter, & consulentes similes renunciaciones, ibid. Renunciatio facta post latam sententiam contra eum qui soluendo non est ex aliis bonis, quia in fraudem praesumitur, non attenditur, ibid.
- 26 Ius ad rem quale? & ex quibus adquiratur, num. seqq. Adquiratur ex admissione ad officium, & ex iussu faciendi informationes, n. 106. Dummodo seruetur forma requisita ab statuto, & si vnus non plures, fuerit oppositor, n. 107. Facilius adimitur quam ius in re, n. 153. Et facilius renunciatur, ita ut nullum ius habeatur ad rem semel renunciatum, n. 154.
- 27 Electio tribuit ius ad rem, quod perfectum non dicitur, n. 28. Facile amittitur, n. 29 & 34. Vbi de electionibus ad collegia & Ecclesias.
- 28 Vacatio prima non extinguitur per mortem eius qui ad rem tantum habuit, secus si ius in re.
- 29 Non perfecta facile resoluntur. Electus intra mensem non consentiens electionem iure suo priuatur, ibid. Et etiam si intra tres menses post consensum praestitum confirmationem non petat, num. 30. Et sufficit si confirmatio petatur ab amico, num. 31. Et si sine confirmatione concessi se iniecerit in administrationem officij, aut praebenda etiam iure priuatur, n. 32.
- 33 Acceptatio necessaria non est, ut electus ius adquirat ad rem.
- 34 Collegia ante deuentum ad electionem faciunt summariam informationem quali-

- tatum pratenforis, & examen litterarum procedat, quod quidem caute fit.
- 35 Praesentatio, & nominatio tribuunt ius ad rem, & quid sint, & num. 37. & 37. Fieri debet à patronis post vacaturam, numero 38. Alias facta, aut promissio praesentandi nulla est, n. 39. A patronis laicis intra quadrimestre, & ab ecclesiasticis intra semestre, num. 40. A quo tempore currat, n. 42. Ratio differentiae inter patronum ecclesiasticum, & inter laicum, num. 47. & seqq. A patrono facta vim electionis habet, n. 50. Plurimum collecte, & simul facta an possit reiterari, num. 63. Laici, dum ecclesiasticus praesentari debebat, & maculati dum purus, inualida, & ius praesentandi ad superiorem redit, num. 81. Inhabilis, cum conditione impetrandi dispensationem valida, & non priuatur patronus, nec pro ea vice facultate alium praesentandi, num. 83. Facta à Rege nostro Hispania velut patronus tribuit ius ad rem, n. 84.
- 41 Quadrimestre Regi patrono non currit.
- 43 Ignorantia patroni praesumitur, non scientia & ignorantia vnus ex aliis procedit, n. 45. Crassa, & scientia equiparantur, num. 81. Qualitatum aliquando excusat patronum indignum praesentantem, & poterit secundo praesentare, num. 91. Probabilis facit quadriennium non currere, n. 92.
- 44 Praesumptio est pro patrono, nisi eius scientia aperte probetur.
- 46 Impedimentum, aut absentia patroni ad non praesentandum intra signatum tempus ei prodest.
- 47 Patronus ecclesiasticus post factam praesentationem variare non potest, secus laicus, qui potest variare, aut in diuersis temporibus, aut uno contextu plures nominando, num. 48. Ratio differentiae, num. 49. Verior, num. 51. Vt laicus variare possit, quae requirantur, ex n. 55. cum seqq. Indignum praesentans lethaliter peccat, n. 78. Ecclesiasticus priuatur pro ea vice alium praesentandi, n. 79. Nisi insimul cum patrono laico indignum praesentet, n. 80. & 81. Praesentare debet eum, qui qualitibus requisitis sit praeditus, n. 89. Et quae debeat considerare ad rite praesentandum, n. 90.
- 52 Variatio in iure quaesito non admittitur.
- 53 Consilium mutare quando liceat.
- 54 Ius quaesitum prauidicari non posse, intelligitur si sit perfectum, & dum aliud iure statutum non est.
- 55 Variatio patroni laici multis concurrentibus fieri debet. Primo, quod prima nominatio firma maneat, secundo, quod

- ius praesentato adquisitum extra praesentatione saluum existat, n. 58. Tertio, quod non nisi semel locum habeat, n. 61.
- 56 Nominatus primo aequè idoneus praeserendus est, & n. 57. Maxime lite iuxta cum aduersario, cui secunda praesentatio damnum afferre non potest, n. 58. Etiam si fuerit defunctus, n. 59. Intelligitur, n. 60. Dum plures nominati à diuersis patronis colligant, & vnus decessit, quia tunc secundo praesentare non potest patronus, secus si praesentatus colligit cum non praesentatis & moritur, quia tunc alium substituere potest, n. 60.
- 61 Ius variandi pro vna tantum competit vice.
- 62 Infinitas, & pluralitas actuum vitanda, quia confusionem parit. Patronus qui potest variare duos tantum potest nominare, ut infinitas tollatur, ibid.
- 64 Praesentatus à maiori parte patronorum praeserendus. Nisi indignus fuerit, quia tunc praeserri debet dignus, à minori parte praesentatus, n. 66. Ex concordia patroni Ecclesiastici, & laici praeserendus praesentato ab aliquo eorum separatim, n. 77. A patrono reuocari potest per collegium, nec capitulum siue in ista causa, n. 87. Quia ceteris praeserendus est, n. 88.
- 65 Comparatio zeli ad zelum, nec meriti ad meritum non est facienda in legitima praesentatione. Patronus quando peccet praesentando idoneum omisso digniori, ibid.
- 67 Dignior in dubio praeserendus.
- 68 Idoneus aequè nominatis existentibus gratificationi locus est. Idoneitas maiorè cognosci perdifficile, ibi.
- 69 In patronatus mixtum, & ecclesiastici, & laici regulatur sicut ecclesiasticum, in priuilegio & commodis, secus quoad diminutionem, n. 73. Non censetur derogatum, nisi specialiter derogatum, nisi specialiter derogetur, num. 74.
- 75 Iuris patronatus mentione facta intelligitur de ecclesiastico.
- 80 Clericus & laicus patroni ratione patrimonij indignum praesentantes possunt intra quadrimestre alium praesentare, dummodo ignoranter, non scienter hoc fecerint, n. 81.
- 81 Scientia, & ignorantia crassa equiparantur.
- 82 Procurator cum generali mandato indignum praesentans vero patrono non prauidicat.
- 85 Impetratio generalis à summo Pontifice non prauidicat praesentato à patrono, nisi cum speciali derogatione iuris patronatus, quae praesumenda non est, n. 86.
- 93 Promissio quid? Ius praestat ad rem. Facta censetur sub conditione, si in prout. adsint requisita qualitates, n. 94. Et prout fieri solitum est, n. 95. Promissiones dignitatum reuocantur puritatem sanguinis sub conditione censentur factae, si adsint praedicta qualitas, n. 99. Illi competit, in cuius mense decessit, qui ius in re consequutum habet, n. 109.
- 96 Nemo censetur facere, quod non est consuetum.
- 97 Investitura praesumitur facta prout est mos.
- 98 Gratia Principis interpretatur secundum modum, & formam solitam. Et facta à summo Pontifice de praebenda, quae sanguinis requirit puritatem, sub eadem conditione facta censetur, n. 100. Et à Rege nostro facta de habitu militari, ibidem, n. 102. Adbuc non facta facile adimitur, n. 116. & 123. Denegari potest re integra, n. 149.
- 101 Communitas seu capitulum an teneatur maculam, seu defectum prouisi probare ad eius exclusionem.
- 103 Ius in re quando adquiratur in honoribus puritatis, & ex n. 108. maxime, n. 111. Quale, & quando adquiratur, ex n. 108. & seqq. Perfectum est, & si post eius acquisitionem decessit beneficiatus, vacat de nouo beneficium per eius obitum, non vero prima durat vacatio, n. 108. & 109. Dummodo acceptata fuerit collatio absentis facta aliis ius ad rem tantum habet, n. 110. Difficilius adimitur, renunciaturque, num. 156.
- 104 Pratenfor in sancto inquisitionis officio ex oblata tantum petitione nullum omnino ius consequitur.
- 105 Querela aliquorum, qui praeferunt ius ex sola oblatione petitiones reuocantur, & sine causa esse dicuntur.
- 112 Ius querendum facile tollitur, & n. 113. & renunciatur, n. 114.
- 115 Ratio non tanta habetur iuris querendi, sicut quaesiti.
- 119 Nascituri idem ius habent ad fideicommissum quam iam nati. Adquirunt dominium. Et pro natis habentur quoad suum commodum, & n. 20.
- 121 Ratio eadem versatur in eo, qui adest tempore testamenti, sicut in eo qui ex postea est venit.
- 123 Incapax habilitatur ex gratia Principis.
- 114 Clausula saluo iure alterius, subintelligitur in omnibus Principis concessionibus.
- 131 Ius adquisitum sine facto adquirentis tolli non potest. Etiam si in spe tantum sit, dummodo ex contractu, aut ex lege competit, n. 132. Etiam si ex facto alicuius tertij quaesitum fuerit, n. 133. Radicatum à lege, contractu, seu quasi contractu operatur saltem speciem considerabilem, n. 134. Tolli est contra ius diuinum & posituum. Nec dominia rerum Princeps tollere potest, n. 136.
- 137 Iudices ius impartendi munus habent, & multo magis bonam famam & honorem,

- n. 138. Dum ius quaesitum non est, an possint suos informare animos ex informationibus per sententiam reprobatis, n. 147. & seqq. Negatur, n. 150
- 139 De minimis in causis honoris considerandum est, & dum agitur de auferendo ius alterius, numero 140. Ius pontificium de eis curam habet, n. 141.
- 142 Pretensor reiici non debet post inceptas informationes puritatis, ius habet considerabile, n. 150. Habens ius acquisitum non ita facile repellitur, sicut dum nullum, n. 146.
- 143 Renunciatio iuris quaesiti quando sit mera donatio. Et tunc dicitur cum sit de iure certo, & radicato, secus aliter, num. 144. Inofficiosa quando possit renocari, num. 147. Amissum quando dicatur, quod acquiri potuit, & non acquiritur, ibid.
- 148 Vis parua sufficit ad euertendum ius nullum.
- 151 Nemo repellitur per id, quod nihil est. Proximum ledere propter causam reiectam velut falsam, sed contra aequitatem.
- 155 Auctoritas iudicis non requiritur ad renunciandum ius ad rem, secus ad renunciandum ius in re, n. 157.

VM difficultus excludatur ab honore, seu dignitate, qui ius aliquod acquisitum habet, quae qui nullum, & is non adeptus ius aliquando iam acquisitum asserat, vt multoties euenit in sancto Inquisitionis officio post oblatam tantum genealogiam cum petitione, aut verbaliter saltim, & conquaritur, si vel non admittatur, aut si differatur admissio; ex quo diminutionem suae estimationis proponit; visu mihi fuit hic agere de iure quaesito quando adquiratur, quale, & quod duplex sit, vt deinceps aboleatur praedicta dubia, & importuna praetensorum praecedes, & allegationes iniuste iuris quaesiti, & si aliquod ius acquisitum habeant, illis obseruetur, sicut res, de qua agitur, & ius exposulant.

Ius acquisitum tripliciter consideratur. Primò, in spe, quod verè adquirendum venit, licet actu acquisitum non sit, de quo plura iura loquuntur, quae aliquando intactum illud obseruant, vt facit text. in l. patre furioso, 6. de his, qui sunt sui & in l. cum ita legatur, alias l. omnia 3. 2. §. in fideicommissio. 6. l. cum pater, 77. §. in libertis, 27. de leg. 2. l. fin. de patris, l. si post mortem, 10. §. fin. de contra tab. l. sem, 3. C. de donat. l. si constante, 19. vers. exceptis C. de donat. ante nupt. & similes in discursu allegandi maximè ex num. 131. † Aliquando verò illud spernunt, tollunt, & impediunt, vt in l. 3. §. illud, 5. vers. addo de lib. agn. l. 3. §. quari 6. l. post finitam 11. de subiect. tut. l. fin. C. de adq. poss. cap. quem ad modum, 25. de iure iur. & cum adducendis inferius ex n. 112. cum seqq. † Quae iurium differentia ex diuersis causis oritur, praeter quidem communiter iure traditam inter actus verè perfectos, & imperfectos, distinctionem, de qua praeter adductos supra q. 4. §. 4. n. 139. agunt Eguinar. Varo, & Corral. in l. pro parte, de seruit. Din. in reg. factum, de reg. iur. in 6. Tiraq. in tract. cessante causa l. 1. 2. Claud. Pratei lib. 6. gnoseon iuris tit. 7. c. 4. relati à D. Fr. de Amaya lib. 2. c. 5. n. 47. quae ad nostrum institutum magis pertinet illa est, quod si ius quaesitum in spe ex iuris communis prouenit concessione, facile ab eadem iure tollitur, vt faciunt d. l. 3. §. illud, vers. addo, & caetera allegata iura: si verò ab hominum proueniat dispositione, non ita facile tollitur, quia specie loquuntur iura primo loco

adducta & sic intelligenda puto tradita à Peregr. de fideicom. art. 5. 2. n. 35. & licet ab hac distinctione discedere videatur Ant. Fab. de error. n. 14. & 15. intelligendus est prout ipsemet explicat. 1. iurispr. princ. 2. confut. 3. circa fin. dum non constat aperte de Principis voluntate, aliter secus, in dubio enim talis voluntas non praesumitur, quod & nos asserimus à qua conciliatione, seu distinctione plurimum dubiorum solutio, & responsio proueniunt.

Primò posse Principem ius in spe quaerendum, quod à iuris communis concessione prouenit, tollere, seu minuere, vt in l. non fraudantur, 134. de reg. iur. tradunt communiter DD. in l. Gallus, §. & quid sit tantum de lib. & possib. Alc. reg. 3. praef. 11. n. 7. Pelaez de maior. 2. part. 2. incipio n. 485. Peregr. d. art. 42. ex n. 151. explicat Craueta de antiq. tem. 1. p. in initio ex n. 40. etiam si consistat in dispositione hominis, dummodò primariò vim capiat à iure communi, potius quàm ab hominum voluntate ex traditis per Alc. d. praef. 11. n. 5. & à Meno. lib. 2. praef. 9. n. 20. & lib. 4. praef. 79. n. 3. & cōf. 20. n. 29. & cōf. 157. n. 24. Dec. in aut. si qua mulier n. 22. C. de secund. nupt. Ant. Thefaur. dec. 227. n. 10. & aliis adductis à Pelaez citato loco, n. 487. † nisi ius actu quaesitum fuerit, cui non est credendum, velle Principem praedictum asserere, l. quoribus 2. l. rescripta 7. C. de praecip. Imp. offer. & c. quamuis, 8. de rescript. lib. 6. Menoch. de recup. rem. 10. n. 101. Aug. Barb. claus. 157. n. 3. pag. 155. Marc. Ant. Genuen. praef. eccl. 9. 10. n. 2. & q. 6. §. n. 4. † Io. Gut. conf. 11. à n. 1. Laur. Calc. conf. 36. n. 28. si verò ius primariò ab hominis proueniat voluntate, & dispositione, illud Princeps tollere potest, ex l. 1. si quid in fraud. patr. l. in diem, 9. §. non autem, de qua & ag. plur. arc. tradit Greg. in l. 3. gl. verb. mugeres t. 13. p. 6. Oldrad. conf. 94. n. 12. & 13. Burg. de Paz conf. 18. n. 3. Rol. à Valle conf. 85. n. 24. lib. 3. Menoch. conf. 211. n. 97. cum seqq. lib. 3. & in Papa loquitur text. in cad. aureus 2. vbi gl. & Ripa n. 45. de rescript. Peregr. art. 52. n. 16. & 81. & n. 154. vbi plures, vnde dictum Principem in legibus humanis dispensare ex leui causa, Moneta de commutat. vlt. vol. c. 7. n. 119. vers. secundus, Aug. Barb. claus. 41. n. 11. & 16. in iure verò naturae, & gentium, & sic in hominum dispositionibus non nisi ex iusta causa Moneta n. 120. Barb. 12. citatis locis, quae publicae respiciat utilitatem, ex relatis infra sub n. 11. atq; inde ius ex praescriptione ortu facile Princeps tollit ex allegatis à Mastrill. 3. de magist. c. 4. n. 312. vbi quid in consuetudine.

Secundò prouenit, quòd si Princeps, coadiuando dispositione hominis, restituat vocatū qui aliis inhabilis ex delicto erat ad succedendū, amissa integrè nanciscitur iura, etiā in praedictiū sequentis successoris, vt in l. 3. de natal. rest. per. l. 1. de contra tab. & per alia iura quae ad hoc adducit Bal. in c. 1. Hic finitur lex Conradi in princ. col. 1. in vers. feud. & Dec. conf. 445. n. 70. plures cumulant Peregr. n. 487. citatis in locis, Minchac. lib. 1. contron. c. 1. ex n. 30. & plures cumulat casus Marc. Ant. Genuen. praef. eccl. 9. 10. & q. 6. 1. per totas, quia tunc iuratur hominis dispositione, iuris civilis obstaculum tollendo, † Quod etiā intelligendum est secundum propositā distinctione, nisi inhabilitas proueniat ex speciali testatoris dispositione, quam tollere Princeps non potest, vt diximus, & nisi restitutio fiat post eius tertio in actu quaesitū, quia mortuo iā vltimo possessore obtinuit fideicommissum, vel maioratū, cui Principis beneficiū obesse non potest, secundum Io. Gut. d. conf. 11. n. 2. Menoch. conf. 103. n. 25. lib. 1. conf. 275. n. 42. lib. 3. de quo videndi plures apud Ant. Peregr. d. n. 52. sub n. 155. Tib. Dec. 10. 1. crim. lib. 3. c. 35. à n. 155. cū seqq. & 10. 2. lib. 7. c. 40. n. 41. Pelaez de maior. 1. p. q. 12. per totā. † Si verò restitutio Principis fiat in vita vltimi possessoris prodierit restituto eius beneficiū respectu sequentis vocati, cui ius tantum

tantum in spe est, & non actu, ex Dec. d. conf. 445. n. 70. & Marth. de Afflict. n. 36. & And. de Illen. n. 19. in c. 1. §. praeterea vassillus. Numquid si Princeps vsib. feud. e contra verò poterit inhabilitare, ne quis ab aliquo adquirat, vt in l. cum pater, 77. §. filius matrem, 2. deleg. 2. & in l. is cui bonis, 6. de verbor. lex ca. 9. de postulat. Bar. in l. 1. sub n. 32. vers. aut statutum est prohibitum, C. de sum. Trin. Tiraq. ad ll. commub. gloss. 8. q. 26. n. 216. prout haec refert Peregr. n. 152. cita loco.

Tertio prouenit, idem esse, dum ius quaesitum fuit ratione contractus, quod tollere similiter Princeps non poterit, nec debet, etiam si in spe tantum acquisitum sit, quia non iure communi, sed ex hominis concessione dispositione, ad l. si quid in fraud. patr. cum adductis à Bal. in l. si constanti, C. de donat. ante nupt. & conf. 431. ad euentiam praemittendum est, col. 2. lib. 2. Dec. in c. 1. n. 4. vers. similiter non obstat, de rescript. Crauet. de antiq. 1. p. in princ. n. 33. & sect. 1. n. 38. Peregr. n. 127. Pelaez 543. locis citatis, Aug. Barb. claus. 41. n. 26. & seqq. pag. 49. ad quod faciunt plura tradita à Carol. Ruin. conf. 3. n. 4. 6. & 20. lib. 1. quod enim non ex facto legis nec Principis prouenit, sed à priuatis, vel sit in vltima voluntate, vel inter viuos ratio naturalis dicitur à Principe, nec à lege sine causa auferri non posse, quia ratione publicae utilitatis posse Principem ius quaesitū tollere omnes vno ore fatentur, per l. ius 15. §. 1. de rei vendic. l. Lucius 11. de eiusd. Peregr. n. 128. citato loco. P. Greg. de repub. lib. 7. c. 20. n. 37. & 54. Mendoc. de pat. lib. 1. c. 5. n. 23. vers. vel, secundum apud Amaya lib. 1. obseruat. c. 1. n. 63. Barbosa n. 14. supra, nisi aliter publicae utilitati valeat succurrere, ex Anchar. Ant. Gab. & Menoch. apud Pelaez n. 569. citato loco, & pretio soluto, ex Menchac. & Ofsuald. locis citatis, & ex Mastrill. 3. de magist. c. 4. n. 312. 360. & seqq. attamen alia posse Principem ex absoluta potestate, sine tertij praedictio in iure verè quaesito ei negari non potest absque diminutione suae potestatis cum Pelaez sub n. 491. Castillo de tertius c. 41. ex n. 2. qui latissime de hoc agit circa medium, Peregrin. ex num. 118. citatis in locis contra Amaya numero 46. cum dub. seqq. Mendoc. quaest. 2. ex num. 35. citatis in locis quorum contrarias sententias sic puto conciliari posse, vt absoluta potestas in Principe non consideretur quoad tollendum ius verè quaesitum, sic verò quoad quaesitum spe competens ex iuris communis concessione, non ab homine, aliàs bene dicitur, potius esse plenitudo temperata quam potestatis, vt per Crauet. d. sect. 1. n. 4. Mench. illust. lib. 1. c. 5. n. 17. Martheac. de via iur. lib. 1. c. 34. n. 25. Ant. Fab. iurispr. lib. 1. tit. 2. princ. 2. confut. 3. & tit. 2. princ. 8. confut. 2. & in C. l. 1. tit. 11. diffin. 1. n. 10. Aug. Barb. sup. n. 25. Ofu. ad Don. lib. 5. com. 3. lit. A. pag. mibi 257. Castillo vbi supra.

Quartò prouenit, decisio illius quaestiois, quando ex oppositione ad capellaniam, beneficium seu praebendam ius adquiratur, quia distinctio inuenio Doctores, & vera resolutio est, quòd si ius opponendi proueniat ex iure communi, & non ab aliqua hominum speciali dispositione, vt in Cathedralibus, & collegiatis Ecclesiis sunt ad minus duae praebendae, vna iuris Pontificij, altera Sacrae Scripturae, & Theologiae, in quarum vacatura possunt se opponere omnes, qui velint, ex qua oppositione nullum ius adquiratur inter ipsos oppositores, ex adductis à Nic. Garc. de benef. 4. p. c. 3. n. 65. circa fin. & latius in n. 81. quia omnes sunt inter se aequales, & iure communi parificatur, nec habet vnus ius magis speciale, quàm caeteri, ex quo eis praefertur. † atque ita intelligo Doctores negantes ius adquiri ex oppositione, inter quos est Callador. dec. 18. de prob. per totā. Philiarc. de officio sacerdotis, 2. p. li. 4. c. 23. Nic. Garc. citato loco n. 62. in fin. Pelaez de maior. 2. part. incipio n. 474. vbi refert

Puteu lib. 3. dec. 255. & alios Gonçal. ad reg. 8. Cancell. gl. 9. §. 1. n. 89. Sarnel. de iure quaesito, q. 1. n. 10. Aug. Barb. claus. 44. n. 8. pag. 51. † Si verò aliqua sit specialis dispositio, seu vocatio ab statuto, seu ab homine vocatus speciatim ex oppositione adquirat ius saltim ad rem, atque ita sunt intelligendi Gomez ad regulam Cancellariae de non tollendo iure quaesito pag. 59. Rebuff. in parxi beneficii in declaratione nouae provisionis n. 3. pag. 216. Io. Gut. confilio 1. n. 24. de quo sine causa dubitauit Pelaez in d. n. 474. quia cum ibi loquatur Gut. de oppositione facta per vocatum à testatore ad capellaniam, vt patet ex initio eiusdem consilij rectè locutus fuit, pro quo faciunt tradita per Bartholomaeu Soci. confilio 164. Vsa Bulla n. 20. lib. 3. Nic. Garc. d. c. 3. n. 61. licet postea n. 63. verius esse aiatur, hac in specie ius considerabile tantum adquiri, de quo statim agam & ita loquuntur Sarmenlis n. 11. & August. Barbosa n. 9. locis citatis.

Quintò ex praedicta differentia prouenit declaratio, seu conciliatio cuiusdam contrarietatis quae inuenio penes Pelaez de Meres, qui in 2. part. incipio d. n. 474. videretur defendere in praedicta specie nullum ius ex oppositione oriri quatenus dubitat de opinione Io. Gut. in d. n. 24. qui constituit ius ad re fuisse adquisitū ex oppositione de qua ibi. Et postea idē Pelaez in 4. p. q. 1. n. 161. in eadē specie non tantum ius ad rem admittit, sed etiā ius in re, quod maius est, vt postea dicā, vt videlicet intelligatur prout in d. illatione dixi, alias sibi contrarium extare non est dubiū, aut errore lapsum circa intelligentiam dicti consilij, & doctrinae, quod amplius exponitur in sequenti intelligentia.

At ego praedictam intelligo differentiam, vt vltima eius pars circa speciale dispositione cū distinctione accipiatur, nā qui speciatim à fundatore fuerint vocati, & omnino sunt aliis praefertendi, & sine dubio habent ius quaesitū in re, cum ex oppositione videntur acceptasse nominationem, seu vocatione à fundatore factam esto sit aduersus Nic. Garc. de benef. d. c. 3. n. 61. qui loqui videntur in dissimilibus terminis, quod probatur ex Abb. in c. cum in cunctis, §. inferiora, n. 11. de elect. Fel. in c. nonnulli, n. 23. & 24. de praescript. Staphil. de litter. gratia, tit. de vi & effectu clausul. §. de clausulis non obstatuarum. Lambert. de iure patron. q. 7. art. 29. n. 3. Azor inst. mor. 2. part. lib. 6. c. 8. q. 15. faciunt tradita per Gomez in reg. Cancell. de non tollendo iure quaesito, pag. 59. Rebuff. in parxi benef. in declarat. nouae provisionis, 2. pag. 216. Bart. Socin. conf. 164. Vsa Bulla, n. 20. lib. 3. Callador. dec. 18. tit. de prob. & adducta per eundem Garcia citato loco n. 75. quia isti habent ius certum speciatim à testatore tributum, quod eis auferri non valet, in cuius terminis loquitur Puteus, & habent locū decisiones adductae ab eodē Nic. Garcia citato loco n. 66. & seqq. † Si verò certum ius non habeat, sed plures ex genere, & descendencia à testatore nominata se inuicē opponant, quorū ius dubium sit, praecipuū aliquod inter se nō habebunt, cum omnium aequale sit, vt ait Mohedan. dec. 1. & Gonzalez gl. 9. n. 94. relati à Garcia supra n. 71. † Quae distinctio etiā locum habet in statuto, aut consuetudine conferendi beneficia originariis certi territorij est in Granateni, Genensi & aliis Diocesisibus Hispaniae, quorum meminit in dist. incipio. 2. part. num. 473. & 474. & dist. 4. parte, quaestio. 1. num. 161. quia si opponantur plures eiusdem territorij, omnibus est ius aequale, nec vnus eorum praecipuum habebit, ex eod. Gonzalez gloss. 9. §. 1. à num. 94. Mohedano d. dec. 1. de proband. Abb. in c. cum Bertholdus, num. 10. de re iud. Ripa in rub. in. 70. de iudic. respectu verò incolarum alterius diocesis habet quilibet eorum ius saltim considerabile, quod eis auferri

ab alio præter Papam non poterit, vt bene explicat Garcia citato loco n. 63. cui non adharco, quatenus contrarium admittit in Summo Pontifice, cum non fit vero simile velle ex clausula generali derogare statuto, seu consuetudini speciali secundum Pelaez in d. initio, num. 474. & d. quæst. 1. num. 161. & plures apud Angulst. Barbof. claus. 157. ex num. 1. pag. 155.

19 Sexto prouenit, in materia statutorum puritatis, quod deficienti speciali constitutione admittendi certas personas, aut ex certo genere, & si plures opponantur, nemo ius quæsitum, nec spe quidem habebit, vt est in sancto Inquisitionis officio, & Ecclesia Tolletana, & in aliquibus Collegiis ex Philiar. de offic. sacerdot. 2. p. lib. 4. c. 23. Pelaez citat. loco. Nic. Garc. d. c. 3. n. 62. in fin. si verò sit speciale statutum, aut dispositio admittendi certas personas, aut ex certo genere, si plures concurrant, quorum nemo sit primò vocatus, inter se præcipuum ius non habent, sed æquale, respectu verò aliorum non vocatorum ius habent ad quæsitum quod eis auferri non potest; si quidem alius sit primò nominatus ex oppositione iuncta prælatione ius in re consequutus est, ex proximè dictis.

20 Septimò prouenit, quod ius in spe minus est, quàm ad quæsitum ad rem, siue in re, & sic faciliùs renunciat, secundum l. alienationis 28. vers. qui occasione adquirendi, de verb. sign. & text. in l. cum quidam, 26. de iure fisci, quæ antynomiam contrahit cum l. in fraudem, 45. in princ. eiusd. tit. de quarum conciliatione, & intelligentia omnino videndi sunt Osnald. Illiger ad Don. lib. 23. comm. c. fin. lit. C. obiect. 1. Cuj. ad d. l. 26. & Alberic. de statuis, 2. p. q. 24. Nellus de bannitione 1. p. 2. temp. q. 30. Tello Fernand. in l. 4. Tauri, à n. 62. c. segg. P. Th. Sanc. de matrim. 6. disp. 4. num. 8. vers. Tertio alij temperant. & in decal. lib. 2. c. 14. n. 52. & 53. Filliuc. &

21 Bonac. infra n. 25. † allegati dicentes, quod in fraudem fisci spes hereditatis non aditæ renunciari valet, etiam non adhibitis solemnitatibus ad acquirendum requisitis, secundum Quintil Mandof. de arate minor. q. 11. per totam. Gracian. discept. for. 10. 2. c. 271. ex n. 20. Castell. in l. 55. Tauri, fol. 161. col. 4. Per. Surd. decif. 278. n. 8. & idem maritus renunciare potest lucris ex matrimonio quæsitis, in præiudicium creditorum, ex Paris. conf. 127. lib. 1. Gracian. supra tom. 1. c. 132. n. 15. & segg. & legato sibi relicto in præiudicium filiorum primi matrimonij, ex Surd. de aliment. tit. 9. q. 4. ex n. 29. cum segg. nisi in casu de quo Gracian. discept. for. 2. tom. c. 248. n. 25. sicut cuiuslibet legato in præiudicium creditorum l. fin. C. de adq. poss. Conarr. in c. Rainaldus. §. 3. n. 12. vers. add. præterea, de testam. P. Th. Sanc. infra citando loco, Gracian. discept. for. 3. 20. c. 45. n. 19. & 20. † & Prælarus absque solennitate potest renunciare bonis quærendis monasterio, vel Ecclesiæ, vt in hereditate loquendo tenuit Bar. in l. fin. de bonor. poss. Bal. in l. bonorum. q. 5. n. 7. C. qui admitti, Abb. in c. 1. n. 21. & 22. de dolo, Fel. qui de communi testatur, in c. in presentia. q. 10. sub n. 57. de probat. Menoch. de arbit. casu. 171. n. 53. Simoncel. de decret. li. 3. tit. 8. in spec. 9. n. 67. fol. 128. Rol. conf. 15. n. 23. vsque ad 42. lib. 1. Aym. conf. 15. 2. n. 9. Rom. conf. 184. vbi Mandof. Lap. alleg. 25. in fin. Aldobr. conf. 26. n. 83. & 84. lib. 1. & mulier quæ ex statuto tenetur ad alienandum consanguineorum adhibere consensum, repudiare poterit hac solennitate omiffa, ex adductis ab And. Tiraq. in l. 16. conub. gloss. 5. verb. contracter. n. 31. fol. 269. Gracian. Archiep. decif. 12. n. 24. Gozadino conf. 12. n. 6. de quo in nostra Hispania attenda dispositio- n. 54. & 55. Tauri, dubitat Io. Gut. alleg. 3. n. 15. † Et in creditorum præiudicium poterit mulier renunciare lucris constante matrimonio quæsitis, l. patrem,

19. de his quæ in fraud. cred. Bald. in rub. col. fin. C. de fide instrum. Iall. in l. post mortem, n. 2. de his, quæ in fraud. cred. & in §. item si quis in fraudem, inst. de att. Couarr. in 4. 2. part. c. 7. §. 1. n. 12. † Et in fraudem fisci legato à marito relicto, si commiserit crimen ex quo omnia sua bona confiscanda veniant, ex adductis à Tib. Dec. tract. crim. 10. 2. lib. 7. c. 40. n. 25. Anand. in l. 4. Tauri, gloss. 7. n. 6. Aceb. in l. 3. n. 140. tit. 10. lib. 4. recop. Rol. à Valle de lucro dotis. q. 40. Ant. Peregr. de fideicom. art. 32. n. 127. Surd. decif. 140. per totam, & alij relati penes Pelaez de maiorat. 4. part. q. 23. n. 118. & faciunt plura tradita à Matienço in l. 3. gloss. 7. à n. 1. cum segg. tit. 4. lib. 5. recop. † Et filius poterit renunciare legitimæ, nec idem eius patrimonium minutum dicitur, vt dixit Io. Lup. in l. 2. Tauri, n. 6. ad hoc adductus per Io. Gut. in c. quæsumus pactum, n. 33. de pact. in 6. & in §. sui, n. 96. inst. de hered. qual. conuenit Pelaez de maiorat. 1. part. q. 60. n. 17. & expressiùs sub n. 117. citato loco, & per Strachâ de mercatura, 3. part. de decetorib. n. 38. plures referuntur, & per Gracian. discept. for. 2. 10. cap. 247. n. 37. & c. 249. n. 6. etiam in præiudicium creditorum, ex P. Th. Sanc. de matrim. lib. 6. disp. 4. n. 7. limit. n. 8. ad fin. vers. tandem alij limitant sequuto à Graciano citato loco, c. 271. per totum, & à Fontanel. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 9. part. 5. ex n. 69. cum segg. conducut tradita per Osnald. ad Don. lib. 1. 9. comment. c. 4. lit. Bb. vers. Sine etiam, pag. mibi 486. hi tamen omnes renunciantes iuri suo in fraudem creditorum, quidquid in foro exteriori sit, in interiori tamen peccant mortaliter, ex P. Thom. Sanc. de matrim. lib. 6. disp. 4. num. 9. & in decalog. lib. 2. c. 14. n. 54. & ex Gratiano & Fontanella locis citatis Vafq. 1. 2. q. 96. art. 5. disp. 172. c. 3. n. 15. Filliuc. tract. 32. c. 5. q. 3. n. 239. & alij penes Bonac. 1. de restit. q. 8. punct. 2. n. 36. & disp. 3. q. 8. punct. 2. §. 1. n. 8. vers. hoc tamen, & seg. Molina de inst. tract. 2. 10. 2. disp. 43. ad fin. Grac. discept. for. 10. 2. c. 271. ex n. 24. vbi n. 26. ait, etiam peccare cõfulescentes similes renunciaciones, ex P. Th. Sancio citato loco, quæ omnia locum non habent post latam sententiam condemnatoriam circa delictum, quia tunc renunciatio, velut in fraudem facta, non attenditur, quin executio fiat in bonis renunciatis, vt pronunciatum per senatum fuisse asserit Greg. in l. 12. gloss. enganosa mente, tit. 10. part. 5. relatus per Gut. in d. §. sui, n. 95. & per Pelaez de maior. 4. part. quæst. 23. n. 137. & 138.

Secundò principaliter aliud ius quæsitum dicitur ad rem, & quæritur multis ex causis, quas cumulat Aneas de Falcon de restit. q. 4. effect. 47. Sarnens. de non toll. iur. quæsto. & ex aliis docent Nicol. Garcia de benefic. 4. part. c. 3. per totum, & Filliuc. de statu cleric. tract. 4. 1. c. 3. n. 94. sed ex omnibus tres sunt, quæ ad nostram tangunt materiam, de quibus singulis agam. † Prima est electio, quæ tribuit ius ad rem, quod habet, qui eligitur à capitulo, à collegio, seu à communitate alia ad officium, præbendam, seu collegiaturam, vt colligitur ex c. fin. de transf. Episc. Fel. in c. causam, quæ, n. 26. & in c. in nostra, n. 25. de rescript. & in c. cum Bertholdus, n. 2. cum segg. de re iud. Falcon. de rescript. q. 4. princ. de effect. 47. n. 5. & seg. Nauarr. in c. si quando, except. 10. n. 13. & except. 11. n. 6. de rescript. Staphil. de liter. gratias, tit. de mod. promiss. n. 5. Zerola in praxi Episc. 1. part. verb. ius ad rem, §. 2. Gonçal. ad reg. mensuram, gloss. 15. §. 2. n. 18. & alij adducti à Nic. Garc. d. 4. part. c. 3. n. 3. & 8. Aug. Barbofa de iure eccles. lib. 1. c. 19. n. 22. & lib. 3. c. 15. n. 29. & de off. Episc. 3. part. alleg. 57. col. mibi 265. in aliis §. 136. † vbi ex gloss. verb. collatio in c. pen. de prob. in 6. ait, per electionem non acquiritur ius perfectum, nec perfectum dici beneficium, nec prima extincta vocatio, quæ manet etiam mortuo electo ante acceptationem, nec intelligitur ex eius morte

morte vacasse, quod & contra Seluan, 3. part. de benef. q. 1. & 11. tenent Gonçal. & Nic. Garc. num. 6. citatis in locis.

29 Ex qua ratione etiam prouenit, quod ius ex electione quæsitum facile amitti potest, quia non perfecta facile resoluitur, quare si electus intra mensuram potest electionis notitiam, seu ab assignato tempore consensum non præstiterit, suo iure priuatur, & vacat prælatura, ex cap. quam sit Ecclesiis, §. cupientes, vers. Electus vero, vbi gloss. verb. mentem, de elect. in 6. extrat. Si religiosus, 2. vbi gloss. eod. tit. inter commun. Gonçal. gloss. 15. num. 50. Aug. Barb. d. alleg. 57. n. 212. col. 268. in aliis 238. † Et si post consensum præstitum intra tres menses confirmationem non petat, manet similiter iure quæsitum priuatus, gloss. per text. ibi in d. quam sit, §. electus vero, vers. Caterum, Gonçal. n. 51. Barb. 213. locis citatis. Per. Greg. tract. rei benef. cap. 25.

30 num. 12. † Et sufficit, si confirmatio petatur ab amico, etiam sine mandato, ex gloss. verb. petere, in d. §. electus, vers. Sed pone, quod amicus. And. Tiraq. de pœn. temper. caus. 22. num. 37. Azor. inst. mor. 2. p. lib. 3. c. 29. q. 11. Gracian. discept. for. tom. 3. cap. 573. num. 21. † Et si confirmatione non petita, aut non concessa electus se iniecerit in administrationem officij, præbendæ, seu dignitatis, iure quæsitum similiter priuatur, ex text. in cap. auaritia, §. de elect. in 6. & arg. cum qui, 18. de præbend. in 6. cap. quanto, 3. de transf. Episc. Abb. in cap. cum in cunctis, §. 1. num. 10. de elect. Flamin. de rescript. lib. 12. q. 13. num. 26. Gonçal. loco citato n. 52. & Barbof. 214. Nicol. Garcia de beneficiis 11. p. cap. 6. à num. 17. cum segg.

33 Ex dictis sequitur primò, quod ad acquisitionem iuris ad rem ex electione, necessaria non est acceptatio electi, cum hoc ius quæritur ante electionis acceptationem, vt probant Dominic. in d. c. quam sit, §. 1. num. 1. Felin. in d. c. cum Bertholdus cor. 28. de re iudic. Zerola 1. p. praxi Episcop. d. verb. ius ad rem, §. 2. & p. 2. verb. electus, §. 2. Mandof. reg. 32. quæst. 15. num. 6. & post eos Nicol. Garcia d. 4. part. cap. 3. num. 4.

34 Sequitur secundò, quod electiones factæ à capitulis Ecclesiarum de præbendis doctoratus & magistrerij ex Pij V. constitutione & Decreto Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 8. & à capella collegiorum de collegiaturis, tribuunt electis ius ad rem, antea verò ex sola oppositione nullum omnino consequuntur oppositores, vt supra dixi, quare ne post electionem ius ad rem acquirant in collegiis maioribus Hispaniæ, qui aliqua sunt coinguiti macula in sanguine, in moribusque, antequam ad eam accedant præcedit litterarum examen, sanguinis, & morum informatio, & stricta inquisitio, ne post ius quæsitum defectus notabilis appareat, quod certe caute, & iuste receptum, & obseruatum est

35 Secundus modus acquisitionis iuris ad rem præsentationis, seu nominatio est, diciturque præsentatio exhibitio persone per patronum Episcopo, vel alteri ad quem pertinet institutio, legitime facta, vt definit Abb. in cap. eo noscitur, de his quæ sunt à prelat. & ex eo ceteri, ex Roch. de Curse de iure patronat. in princ. quæst. 3. Card. Tusch. lit. P. concl. 191. tom. 6. & alij adducti à Barbofa d. 3. part. allegat. 72. num. 112. col. 407. † Nominatio autem est idem in effectu, vt probat ex pluribus Nicol. Garcia d. 4. part. cap. 1. num. 26. & 9. part. cap. 2. dub. 19. num. 289. † quæ ius ad rem præsentato, seu nominato tribuit, si rectè fuerit facta ex Abb. oppos. 2. Felin. col. 1. & 2. in d. cap. cum Bertholdus, Ripa in Rub. num. 71. de iudic. adductis à Gonçal. in reg. 8. cancellar. gloss. 15. §. 2. à num. 1. Marc. Anton. var. resolut. lib. 2. resolut. 104. num. 23. Flamin. de rescript. benef. lib. 2. quæst. 23. num. 12. & lib. 7. quæst. 1. n. 78. cum segg. plures refert, & latè de hoc agit Nicol. Gar-

cia d. 4. part. cap. 3. à num. 8. cum segg. Aug. Barbofa etiam plures cumulat d. 3. part. de offic. Episcopi, allegat. 72. num. 15. col. 415. in fine, † quæ præsentatio fieri debet à patronis post præbendæ vacaturam, ex cap. fin. de concess. præbendæ, cap. illud. 8. de iure patron. ita vt antea facta, seu concessa potestas, seu promissio præsentandi nulla ipso iure sint, ex Lambert. de iure patron. 1. part. lib. 2. quæst. 6. art. 1. & 19. Rebuff. in praxi benefic. 2. part. tit. de reprobat. benef. viuunt. à num. 26. Did. Perez in l. 1. gloss. 2. vers. Non minus elegans, tit. 6. lib. 1. ord. Spino in speculo testam. gloss. 4. princip. n. 192. Cabedo de patronat. reg. corona cap. 14. Cenedo in Collectan. ad decret. al. collectan. 160. † Et hæc præsentatio fieri debet à patronis laicis intra quadimestre, cap. cum propter, 27. de iure patron. Et ab Ecclesiasticis intra semestrem, cap. vn. §. verum, illo tit. in 6. Lambert. de iure patron. lib. 2. part. 2. quæst. 1. art. 1. Viuiam. eod. tract. 2. part. lib. 7. cap. 1. Did. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. ord. pag. 59. Cardoso in praxi verb. Patronatus, num. 15. & 16. Vgolin. de potest. Episc. cap. 51. in princ. num. 5. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastic. 2. part. cap. 6. num. 23. Aloyf. Riccius 1. part. collect. 119. & 2. part. decif. Neapol. 228. num. 14. & seg. Nicol. Garcia de beneficiis 5. part. cap. 9. num. 209. † Fallit tamen hoc in Rege patrono, cui non currit quadimestre scilicet scienti, Cabedo de patronat. reg. corona. cap. 28. num. 7. & 8. Barbof. d. allegat. 72. sub num. 137. in fin. † Et licet controuersum sit an à tempore vacaturæ, an verò à die scientiæ incipiat tempus prædictum; tamè verius & communius est à tempore scientiæ currere, non ante, ex adductis ab Andr. Tiraq. de retractu. tit. 2. §. 25. à n. 7. Marc. Ant. var. resolut. lib. 1. resolut. 29. num. 19. & 20. Spino in speculo testam. gloss. 4. princip. num. 2. Cæd. Pereira de renouat. emphit. quæst. 6. num. 23. Nicol. Garcia de beneficiis 10. parte. cap. 2. num. 24. Flores de Mena var. quæst. 3. à num. 20. lib. 1. Perez de Lara de annuer. lib. 2. cap. 9. num. 39. Lessio de iust. lib. 2. cap. 37. num. 27. & vtriusque classis DD. refert Aug. Barbofa de offic. Episc. d. allegat. 72. num. 134. vbi num. 136. Sic pluries à Rora fuisse iudicatum refert. † Immo patroni ignorantia potius præsumitur, quàm scientia, vt in tempore præsentatiæ videatur, ex reg. præsumitur, de reg. iur. in 6. tenent Iosephus de Sella Aragon. decif. 189. num. 18. Ant. Monach. Florent. decif. 7. num. 15. & Ofsch. decif. 71. num. 23. † Et sic præsumptio est pro patrono, nisi aperte eius probetur scientia, ex Menoch. lib. 6. præsumpt. 77. n. 14. Hier. Gab. conf. 185. num. 11. vol. 2. Rota apud Fatim. decif. 520. in 1. collectione nouissim. & Garcia in d. cap. 2. num. 36. & 37. † Et ignorantia vnus ex pluribus patronis prodest scientibus, vt simul post tempus valeant præsentari ex Nicol. Garcia citato loco num. 41. refert August. Barbofa in d. allegat. 72. num. 135. & seg. † atque idem est si patronus sciens vacaturam fuerit iniuste impeditus ab aliquo, aut in iusta absentia, nam post tempus transactum nominare poterit, ex Rebuff. de pacif. pass. num. 104. Flores de Mena lib. 1. var. quæst. 3. num. 4. & 5. Viuiam. in praxi iuris patron. 2. part. lib. 7. num. 6.

Ex quibus differentia inducitur inter præsentationem patroni ecclesiastici, quæ ius in re præstare videtur, cum variare non valeat, arg. text. in cap. publicato, crimino. §. 8. vbi glossa verb. variare, cap. quod sicut. 28. de elect. Barbof. d. allegat. 72. num. 154. † Et inter præsentationem laici, qui cum variare possit, aut vno contextu plures nominando, vt Episcopus, quem malit, instituat, ex Clem. plures, §. fin. vbi glossa & DD. de iure patron. aut in diuersis temporibus diuersos nominando, & præsentando, cap. quod autem, §. cap. cum autem, 24. cap. pastor. alis. 29. de iure patron. Perezius de Lara de annuer. 2. part. cap. 9. num. 8.

vbi ait clericus, collegio, seu vniuersitati variare non perimitti, cui conuenit conciliis suis, Zaballo comm. contra comm. quest. 265. & 695. Io. Gutierrez. de iuram. confirm. 3. part. cap. 13. per totum, & alios plures allegat. Barbofa citato loco num. 151. & ita videtur, quod non tantum ius tribuat, sicut patronus ecclesiasticus, 49

¶ cuius discriminis plures rationes assignant Doctores, sed prædictus Doctor Lusitanus eam amplectitur, quam dixi, videlicet, clericum patronum idem variare non posse, quia eius presentatio vim obtinet certæ, & constantis electionis, quæ ius in re electo, præstat ex dictis iuribus. 50

Quæ quidem ratio vera non videtur, tum quia nullo iure cauetur presentationem patroni clerici vicem obtinere electionis, quia differunt in plurimis, tum etiam, quia & si electiones vires caperet, non idem ius in re produceret, sed ad rem tantum, vt de electione dixi, & probauit supra ex num. 27. & probat idem Barbofa citato loco allegat. 57. num. 197. col. 264. vbi presentationem, & electionem circa hoc præsificat, fatendo ex vtraque ius tantum ad rem nasci, tum quia ratio illa differentie assignata à Barbofa parum conuenit, & nihilominus ex ea res dubia manet, indiget enim alia ratione, qua ostendatur, cur ecclesiasticæ presentationi vis electionis tribuatur, non verò seculari, ¶ tum quia verior est communis ratio, quæ tradit, idem clericos patronos variare non posse, quia tenentur melius, quam laici presentati idoneitatem inuestigare & inuenire, velur doctiores in rebus ecclesiasticis, qualitatibus, & requisitis sciendis, quam expressè approbavit textum in l. 7. tit. 15. part. 1. approbataque idem Barbofa sub d. num. 154. vers. Item alia potest esse ratio, ex Lambertino de iure patronatus lib. 2. part. 2. quest. 7. art. 1. Io. Gutierrez. d. 3. part. de iuram. confirmat. cap. 13. num. 2. Perez de Lara d. cap. 9. num. 10.

Sed est difficultas, cur in præiudicium iuris ad rem quæ sit ex patroni laici presentatione ei liceat variare, & alium presentare, maxime attenda iuris regula, qua in iure quæ sit variatio non permittitur, de qua agit glossa in cap. nostri, de elect. Tiraq. in l. si vnquam, verb. libertis. n. 19. C. de renou. donat. & in l. boves. §. hoc sermone, limitat. 23. num. 5. de verb. sign. & alij allegati à Pelacz de maiorat. 1. part. quest. 50. num. 102. 53

¶ Quia licet certa, & generalis sit regula, quod in præiudicium iuris quæ sit à tertio quicquam fieri non possit, intelligenda est in iure perfectè adquisito, & dum aliud iure statutum non est, quia tunc censetur facta mutatio consilij iuris auctoritate, & prima presentatio sub conditione, nisi aliud postea visum fuerit secundum iuris permissionem iterum nominandi, quæ conditio cum semper subintellecta habeatur, nullum primo nominato præiudicium fit, text. in l. iniuriarum. 13. §. 1. de iniur. plures apud Aug. Barbof. Axioma. 135. num. 8. pag. 84. & nihilominus plura concurrere debent, vt patronus laicus possit variare, & ita primum nominatum non plurimum ladat. 54

Primo, vt ita fiat, quod priua nominatio firma maneat, ei accumulando secundam, non verò eam tollendo, ex Io. And. in d. cap. cum autem, 24. de iure patron. & ibi communiter DD. Io. Gutierrez. d. cap. 13. n. 4. Nic. Garc. d. 5. part. cap. 9. num. 211. cum duobus seqq.

Barbofa d. alleg. 72. sub num. 158. in medio. Perezio de Lara in d. cap. 9. num. 18. nec priuatiu recedendo à primo facta ex relatis à Mariano Anton. lib. 1. var. resol. 104. num. 1. Barbofa num. 159. Gutierrez. & Lara citatis in locis. ¶ Et tunc primo nominatus æquè & idoneus præferri debet, & ab Episcopo institui, ex Gutierrez. citato loco, licet hac in specie gratificationi locum esse malit Barbofa in d. allegat. 72. num. 159. in fin. ex gloss. in d. cap. cum autem. 24. de iure patron. & aliis, vbi in num. seq. ait, quod primo presentatus idoneus admitti, & institui debet, si secundus indignus fuerit, nec tunc patronus puniatur, ex Lambert. de inrepatron. 2. part. quest. 7. art. 29. Viuian. in praxi inuispatron. 2. part. lib. 10. cap. 4. num. 7. ¶ Licet vtroque casu primo nominatum præferri debere, cum Gutierrez mihi videatur. 57

Secundo, si presentatus extra presentationem aliquod ius adquisierit, vt sit ex lite inita cum aduersario, ex qua post contestationem adquiritur ius eam insequendi, cui ex variatione patroni præiudicium non aduenit, ex Dominico, & Franco num. 3. in cap. 1. vt lite pendente, in 6. Lancell. de attentat. cap. 4. in presat. a num. 560. seu 656. Cobbarr. in pract. cap. 36. num. 7. vers. Tertio quandoque, plures allegat Nicol. Garcia in d. cap. 9. num. 217. & alios Aug. Barbofa d. allegat. 72. num. 162. ¶ etiam si post inceptam litem, & non finitam presentatus decedat, seu fuerit aliud beneficium consequutus, quia tunc similiter alium presentare non poterit, ex cap. 1. & 2. vt lite pendente, in 6. Gonzalez gloss. §. 1. num. 212. ¶ quod optime limitat Aloyf. Riccius dicens sic pluries à Rota fuisse iudicatum, in praxi resol. 159. à num. 5. vt videlicet, prædicta tantum locum habeant, dum plures à diuersis patronis presentati colligant, nam defuncto vno, non poterit eius loco alius presentari, secus verò est, dum presentatus litigans cum non presentatus decedit, nam tunc poterit substitui alius à patrone; ne detur locus cautelis, & præmeditatis impedimentis contra patronatus iura, sicut & poterit cum presentatus prouisus fuit ab ordinario, & decedit, nam tunc cessant rationes dictorum iurium, sequitur, & alias Rotæ decisiones, adducit Barbofa citato loco. 58

Tertio variationi locus nisi simul non est, & iterum presentando ius amplius presentandi patronus amittit, tum quia hæc permissio propria tantum intelligitur vice, ex l. boves. §. hoc sermone, de verb. sign. Zaball. comm. q. 265. per totum. ¶ tum quia ratio expositulat infinitatem & confusionem tollere, quæ proueniunt ex actorum multiplicitate, & reiteratione, ex l. qui bona. 13. §. vlt. de damno infecto, l. fideicommissa. 11. §. si quis decem. 18. de leg. 3. l. fin. C. de sacros. Eccles. l. vn. C. de sent. qua pro eo. Calder. conf. 438. alias. 21. de inrepatron. vbi ait, quod patronus, qui potest variare plures accumulatiuè presentando, poterit duos tantum presentare, vt tollatur infinitas, refert, & alios cumulat Aug. Barbofa Axioma. 125. pag. 79. & probatur ex aliis adductis ab Andr. Tiraq. in d. §. hoc sermone. in reg. num. 25. Lambert. de iure patron. d. quest. 7. art. 23. Aloyf. Ricc. in praxi citato loco. num. 4. Flamin. de resignat. lib. 12. quest. 3. num. 21. Marc. Anton. lib. 1. d. resol. 104. num. 13. Zaball. d. quest. 265. & 693. Io. Gutierrez. d. cap. 13. num. 3. gloss. 1. in l. 6. tit. 15. part. 1. Nic. Garc. d. cap. 9. num. 214. Barbofa citato loco d. allegat. 72. num. 161. & faciunt iura, & DD. adducti infra q. 16. §. 1. num. 4. ¶ Licet contrarium ex Clem. plures, §. fin. vbi glossa verb. plures, & verb. presentare, de inrepatron. voluerit Spino in speculo testam. gloss. 4. num. 75. quod intelligi debet de presentatione plurium simul, & collectè facta, vt ex eis vnus instituat, quod non solum laicus, sed & clericus patronus facere potest, 63

potest, vt ex pluribus explicat Garcia citato loco.

Quarto, si plures sint compatroni, & diuersos presentauerint, præferendus erit, qui à maiori parte fuerit presentatus, ex cap. quoniam, 3. vbi gloss. & communiter DD. de inrepatron. Lambert. citato loco 3. part. quest. 4. princip. art. 1. 4. & 6. Gracian. tom. 1. disceptat. forens. c. 211. ex n. 8. Seraphin. decis. 875. Aloyf. Ricc. citato loco resol. 173. Marian. Anton. lib. 1. resol. 104. num. 1. Rota decis. 117. part. 2. Farin. 2. part. tom. 1. decis. 202. etiam si ommissus fuerit dignior, ex gloss. in d. cap. quoniam verb. qui maioribus, & Did. Perez in l. 2. vers. Hoc tamen, tit. 6. lib. 1. ord. Mol. de primog. 65

lib. 2. cap. 5. num. 26. ¶ Quia non est faciendæ comparatio zeli ad zelum, nec meriti ad meritum, sed tantum, quod presentatus, dignus sit, est inspicendum, Roch. de Curte de inrepatron. verb. Honorificum, quest. 4. art. 3. Gracian. num. 13. loco citato, vbi exponit verum hoc in foro exteriori, ne res publica litibus vexetur, secus in conscientia, in qua tenetur patronus, sicut elector, digniorem nominare, vt ait, n. 10. ex Couarr. in reg. peccatum. 2. p. §. 7. num. 5. Mandof. ad Lapu alleg. 22. quod in ecclesiasticis patronis verum puto, secus in laicis, vt ex Mol. de primog. lib. 2. cap. 5. ex num. 67. declarat Gracian. citato loco. ex num. 15. & generaliter de omnibus loquendo patronis, & plures pro vtraque parte referendo Doctores resoluit Diana resol. moral. 2. p. tract. 1. miscell. resol. 37. pag. 98. & P. Thom. Sanc. conf. moral. lib. 2. cap. 1. dub. 66

¶ Nisi à minori parte fuerit dignus presentatus, & à maiori indignus, quia hoc omisso ille confirmari debet, quia patronus scienter indignum presentans pro illa vice ius presentandi amittit, ex cap. cum vos. 4. de offic. ord. ¶ & generaliter receptum est, quod magis idoneus confirmandus venit, dum alter indignus apparet, & si omnes digni sint data æqualitate in patronorum suffragiis, vel si omnes ab vno fuerint presentati, qui dignior est confirmari, & præferri debet, ex cap. 3. de iure patron. & Lambert. ad hoc adducto per Laram. lib. 2. de amiserf. cap. 3. num. 24. Azor. inf. moral. 2. part. lib. 6. cap. 22. quest. 14. 68

Aloyf. Ricc. vbi supra resol. 196. ¶ & si non dignoscatur maior idoneitas, prout difficile est, sed omnes æquè idonei appareant, locus est gratificationis, vt docet Perezio de Lara citato loco, cui ad stipulatur glossa in cap. cum autem. 24. de inrepatron. Sayr. in floribus decis. 3. sub tit. de inrepatronat. Casar. Grassi decis. 1. num. 9. eod. tit. de inrepatron. Bonign. decis. 32. num. 6. part. 5. Riccius d. decis. 173. num. 2. & alij adducti à Barbofa d. allegat. 70. num. 199.

Quinto ex prædicta ratione, & differentia inter ecclesiasticum patronum, & laicum deducitur, quod si simul patronatum habeant, regulare se debent per regulas iuris patronatus ecclesiastici; ¶ tum quia ratione connexitatis velut vnium quid considerantur, ex pluribus adductis ab Aug. Barbofa Axioma. §. 1. num. 1. & 2. pag. 34. & loco. 21. pag. 309. & clausula 38. num. 4. & seqq. pag. 40. & ecclesiasticum, velut magis dignum trahit ad se ius laici velut minus dignum, arg. l. communem fundum. 11. Quæmadmod. seruit. amitt. l. quæ religiosus. 43. de rei vendic. l. iustissimè. 44. de adilit. edit. l. per minorem. 54. de iudic. cap. 3. de consecrat. Eccles. cap. 1. eod. tit. in 6. cap. 3. de iudic. cap. sacris. 12. in fin. de sepultur. cap. per tuas. 9. de arbit. glossa in cap. vn. de iure patronat. in 6. ¶ tum quia, & si laicus spiritualium incapax sit, capax efficitur ratione connexitatis, & societatis cum clerico, vt in d. cap. per tuas. 9. de arbit. Couarr. in pract. quest. 34. num. 1. vers. 71

Immo nihil refert, ¶ quare sicut clericus intra semestre presentare potest, potest & laicus, ex d. gloss. in cap. vn. de inrepatron. in 6. & adductis à Perezio de

Lara 2. part. de amiserf. cap. 9. à num. 14. cum seqq. Gutierrez. d. lib. 1. cap. 13. num. 10. Aloyf. Ricc. in citata aurea resol. 458. Nicol. Garc. d. cap. 9. num. 110. Barbofa d. allegat. 72. num. 131. ¶ vbi in num. seq. bene hoc explicat, vt intelligatur quoad priuilegia, commoda, & iurium augmenta, non verò quoad deminutionem. ¶ Inde inferens, quod sicut in patronatus laicale non censetur derogatum, ni ex speciali derogatione, ita & mixtum, ex glossa & DD. in cap. cum dilectus. 28. de iure patronat. Flamin. de resignat. lib. 2. quest. 4. num. 5. Marian. Anton. var. lib. 1. resol. 39. n. 9. & 10. ¶ vbi ait, quod in dubio mentione facta iuris patronatus intelligitur ecclesiasticum. Aug. Barbofa d. allegat. 72. num. 133. vbi alios adducit, ¶ & similiter si laicus, & ecclesiasticus non concordent, poterit laicus intra semestre variare, & alium nominare ex Lambert. de iure patron. 2. part. lib. 2. quest. 7. art. 6. ¶ Sed si primo ambo concorditer presentauerint, postea que laicus alium nominet, primus presentatus ex concordia præferri debet, ex Abb. in d. cap. cum autem, num. 4. de inrepatron. Andr. Tiraq. de iure primog. quest. 17. opin. 11. num. 5. vers. Primo quia, vbi loquitur, etiam si secundo admissus fuerit adeptus possessionem. Aug. Barbofa n. allegat. 72. num. 166. 75

Sexto, patronus siue clericus, siue laicus, qui indignum presentat, lethale contrahit peccatum, ex Azor. inf. moral. 2. part. lib. 6. cap. 31. quest. 4. Pelacz de maiorat. 1. part. quest. 48. num. 30. Aug. Barbof. de offic. Episc. 3. part. allegat. 72. num. 105. Gracian. discept. forens. 2. tom. c. 211. num. 14. & faciunt tradita per Mart. Bonac. de restitut. disp. 1. quest. 2. punct. 12. num. 6. & seqq. ¶ In foro verò exteriori ecclesiastici priuantur sicut eligentes pro ea vice iure presentandi, ex cap. cum in cunctis. 7. §. fin. de elect. Aloyf. Riccius citato loco resol. 141. per totam. maxime num. 4. Zaball. comm. 9. 659. num. 4. Marian. Anton. lib. 1. resol. 19. num. 15. ¶ Et laici, aut clerici ratione patrimonij indignum presentantes possunt intra quadrimestre alium nominare, ex text. in cap. cum vos. 4. vbi glossa, verb. Minus idonee, de offic. ordin. ¶ dum modò hoc ignoranter fecerint, nam si cum scientia certa criminis, seu causæ, ob quam indignus redditur, aut cum præsumpta, dum crasse contra fundatoris expressam voluntatem, quam ignorare non præsumitur, veluti si presbyterum expressè vocatum omiserint, & laicum nominent, aut loco puri sanguinis requisiti à testatore, notorie maculatum presentauerint ad superiorem ius nominandi redditur, vt in auth. de sanctissim. Episcop. cap. 18. incipit, si quis oratorij, coll. 2. novel. 23. Lambert. de inrepatron. 1. part. lib. 2. quest. 10. princip. art. 4. num. 23. Andr. Tiraq. in d. l. boves. §. hoc sermone, limit. 1. num. 32. de verb. sign. Roch. de Curte. verb. Honorificum. num. 15. & 16. Rebus. in praxi benef. tit. Pæna contra collatores, à num. 1. cum seqq. Mol. de primog. lib. 2. c. 2. num. 18. Did. Percz. in l. 2. vers. Pro quo fit, & vers. Tertia conclusio, tit. 6. lib. 1. ord. Cald. Pereira de potest. eligendi, cap. 6. num. 60. & 61. Malch. concl. 593. num. 5. Gratian. discept. forens. cap. 58. num. 11. Vgolin. de potest. Episc. c. 51. §. 1. num. 4. vers. Secundo. Marc. Ant. lib. 1. resol. 19. num. fin. ¶ Quod intelligendum est, cum duabus limitationibus. Prima, vt si forte procurator habens generale mandatum nomine patroni indignum, seu inhabilem presentauerit, non nocebit patrono, secus si mandatum esset speciale ad nominandum inhabilem, nam tunc perinde est, ac si nominatio ab eodem patrono fuisset facta, & ita sunt intelligendi Franc. Marcus decis. 480. incipit, queritur quando procurator, part. 1. & Campanil. in diuersor. iur. can. Rub. 11. c. 13. num. 461. & quod opus sit ad hoc mandatum speciale, probant Riccius in praxi resol. 171. num. 193. Card. Mantica de tacitis & ambig. 81

¶ Quod intelligendum est, cum duabus limitationibus. Prima, vt si forte procurator habens generale mandatum nomine patroni indignum, seu inhabilem presentauerit, non nocebit patrono, secus si mandatum esset speciale ad nominandum inhabilem, nam tunc perinde est, ac si nominatio ab eodem patrono fuisset facta, & ita sunt intelligendi Franc. Marcus decis. 480. incipit, queritur quando procurator, part. 1. & Campanil. in diuersor. iur. can. Rub. 11. c. 13. num. 461. & quod opus sit ad hoc mandatum speciale, probant Riccius in praxi resol. 171. num. 193. Card. Mantica de tacitis & ambig. 82

ambig. tom. 1. lib. 7. tit. 16. num. 39. Cald. Pereira de emp. & vend. cap. 1. §. 1. n. 11. Scraphin. decis. 559. part. 1.

83 † Secunda, quod si inhabilis, seu indignus presentetur sub conditione impetrandi dispensationem, non priuatur nec pro ea vice patronus facultate alium presentandi, & poterit ea vti intra quadri-mestrem cumulatim saltim, vt resolutum à Rota commemorant Fatin. 2. part. tom. 2. decis. 168. Ricc. in praxi resolut. 186. vel si clericum debeat presentare, poterit nominare de proximo clericandum petendo eum ordinari intra tempus ad presentandum signatum ex Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 4. quast. 2. num. 5. & 6. Massobr. de praxi habendi concurs. prelud. 7. dub. 21. num. 86. Secundum impressionem Rom. sic intellectus per Aug. Barbof. Axioma 6. num. 9. pag. 8.

84 Septimò prouenit in nostra principali materia, de qua agimus, quod presentationes facte ad Episcopatus, & prabendae aliquas dignitas Regni à nostro potentissimo Hispaniarum Rege, qui patronus earum existit, seu à patronis collegiorum ad collegiaturas, in quibus ius presentandi habent, seu ad alias prabendas, seu dignitates, tribuunt presentatis ius ad rem; † nec eis nocet impetratio quaelibet generalis à Summo Pontifice obtenta, ni expresse facta illius iuris derogatione, ex text. in cap. si motu proprio, 23. vbi Dominic. num. 6. de prabend. in 6. Clem. 2. de officio ordin. cum similibus Felin. in cap. in nostra, num. 4. & Ripa in cap. ad aures, num. 1. 2. de rescript. Flam. Paris. de resign. benef. lib. 10. quast. 1. à num. 73. cum seqq. Selua. 3. part. quast. 11. num. 1. Menoch. de arbitr. casu 201. num. 43. & 149. Franc. Bursat. conf. 351. num. 12.

86 lib. 4. Nicol. Garc. d. 4. part. cap. 3. num. 21. † Quae derogatio non est praesumenda à Papa, qui iura intacta relinquere tercio simplex praesumitur, nec iura patronorum comprehensa censentur in reservationibus, quomodocumque loquantur, ex l. 2. §. si quis à Principe, Nequid in loco pub. cap. super eo, §. de officio deleg. & ex pluribus congestis ab eod. Nicol. Garc. 5. part. cap. 1. num. 571. † Nec quidem presentatus à vero patrono reijci poterit per collegium, nec capitulum absque iusta, & aperta causa, nec alius non presentatus eius loco admitti ex superius relatis, & probant text. in cap. ex insinuatione, 14. cap. illud, 8. de iure patron. cap. decernimus, 6. quast. 7. † Et idem presentatus est ceteris omnibus praefendus, ex adductis per Zaballios comm. contra comm. quast. 693. num. 27. & Perezio de Lara lib. 2. de amnuerf. cap. 3. num. 22.

89 Octauò prouenit, maxime ex sexta superiori declaratione, quod patroni omnino tenentur presentare praeditas qualitates requisitis à fundatore, & statuto, vt impuriatatis materia, de qua loquimur, qui à parentibus oriuntur puris, & nobilibus, & sint bonis praediti moribus, literarumque non ignari, vbi scientia requiritur; alias quidem, si requisitas spernant qualitates, aut scienter eas omittant, carebunt illa vice iure presentandi, ex d. cap. cum in cunctis. 7. §. fin. de elect. cum ceteris supra adductis, & communitates, aut praelatus eligere, quem velint, poterunt.

90 † Et extra praedictas qualitates debent patroni alias considerare in presentando, quas nouissime cumulat August. Barbofa d. allegat. 72. à num. 202. cum seqq.

91 vsque in fine. † Nisi requirantur qualitates, quas verisimiliter ignorare patronus potest, aut actu existant, quae excludant, quarum scientiam, etiam adhibita diligentia consequi omnes non possunt; immò tunc ignorantia eorum potius praesumitur, & iterum poterit secundò presentare, cum iusta ignorantia hoc ei tribuat, nec negligentem arguat, cap. 2. iuncto, c. qui aduersitatem. §. de concess. prab. glossa verb. Distulerit, in

cap. quam sit. de elect. in 6. Io. de Ligna. in clem. vnic. verb. Continuum. de restitut. in integ. † Et probabilis ignorantia facit quadriennium non currere, arg. tradita per Barr. in l. 3. num. 3. C. si ex falsis instrum. ex Card. in Clem. vn. versic. Quanto quaro. de restit. in integ. Abb. in cap. cum in literis. num. 13. extra eod. & conf. 32. videtur primò. num. 3. part. 1. In l. in Aust. quas actiones, num. 35. C. de sacros. Eccles. Iacob de sancto Georg. in l. petenda. C. de temp. an integ. restit. & alij, quos allegat Bern. Diaz reg. 653. fallent. 6. vbi additio Corta in memorabil. iuris. verbo. restitutionis tempus, & verb. tempus. restitutionis, Petr. Gerard. sing. 18. vers. Sed vnum. Hippol. sing. 72. Marc. Ant. Eugen. conf. 255. num. 69. lib. 1. quod pluries euenire poterit in sanguinis qualitatibus exquirendis, quae plerumque diu latent, & postea suscitantur.

Tertius modus acquisitionis iuris ad rem est prouisio, dum quis nominatur à superiori prouidendi ius habenti aliquo officium, seu dignitatem, ex qua acquirit ius ad rem, tum quia substituat vim electionis, seu presentationis, quae, vt diximus, illius ius tribuunt, tum etiam quia prouisio nominatio est, quae etiam ius ad rem tribuit ex Nauarr. in cap. si quando except. 10. num. 13. & except. 11. num. 6. de rescript. Mandol. reg. 32. quast. 15. num. 8. † Tum denique, quia prouisio facta videtur contradictione, si in prouisio, adfint requisitae qualitates, & antequam id constet, & admitti sit iustum, & ab eo acceptatum, non potest ius in re oriri, ex adductis à Pontif. in Clem. 1. num. 29. vt lite pendente. Gonzalez gloss. 1. §. 2. n. 59. Mandol. de signat. gratia, tit. de mandatis de prouidendo ad fin. Nicol. Garcia d. 4. part. cap. 2. num. 5. & cap. 3. num. 59. & 60. faciunt. Tradita per Aug. Barbof. appellat. 228. num. 1. pag. 281.

Quod confirmatur magis ex eo, quod prouisio- nes, licet ex mera gratia, & voluntate procedant factae censentur, vt solitum est, ex ratione textus in l. si seruus plurium, §. o. §. fin. de leg. 1. l. legatis. 65. §. si vnus, de leg. 3. l. cum alimentis. 22. l. fin. ibi, ante omnia est inspicendum, quae solitus fuerat ei prestare, de alim. & cib. bar. leg. l. si quando, 29. in fin. l. Pediculus. 32. §. 1. l. inter vestem. 33. de auro & arg. leg. l. 34. ibi, ni de facer otras cosas que no vnieste vsado, tit. 12. part. 1. l. 24. ibi, era vsado en su vida, tit. 9. part. 6. vbi Greg. Io. Lop. in cap. per vestras. de donat. inter. Menoch. de praesumpt. lib. 1. quast. 28. num. 5. Oldrald. conf. 129. in questione qua quaritur, & conf. 216. circa primum. † Nec enim credendum est voluisse facere, quod consuetum non est, ex Bart. in l. gerit. num. 28. de acquir. hered. Bald. in l. fideicommissa, §. si seruo, de leg. 3. Masch. de probat. concl. 61. num. 2. † vnde prouenit inuestitura censi factam secundum vsum, & consuetudinem, ex Abb. in cap. in presentia, num. 28. de probat. Felin. in cap. 1. num. 13. eod. vbi Butrius num. 13. Menoch. conf. 111. num. 14. lib. 2. & conf. 313. num. 5. lib. 4. Corneo conf. 1. num. 2. lib. 3. † & gratiam Principis interpretari secundum modum, & formam solitam, ex Egidio Boffio in pract. crim. tit. de remed. a sola clem. proced. num. 7. Pelaez de maiorat. 2. partis initio. num. 223. faciunt pro his per plurima congesta ab Aug. Barbofa loco com. 102. per totum, pag. 333. † Quare ex eadem ratione prouisiones, & gratiae officiorum, & dignitatum puritatem sanguinis requirementum sunt sub tacita conditione, si qualitates requisitae non deficiant, & antequam id appareat, & declaratur, non potest ius in re acquiri, sed tantum ad rem, vt probatum relinquimus.

Vnde prouenit primò, quod facta gratia à Summo Pontifice de prabenda, seu beneficio in Ecclesia, quae habet puritatis statutum ab ipso confirmatum, intelligitur sub conditione largita, si adfit praedicta qualitas, nec potest antea ius in re ex ea oriri, esto sit aduersus

aduersus Aug. Barbof. de offic. Episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 55. dicentem, † quod si non probent perfecte à capitulo exclusionis causa, prouisus admitti debet virtute suae prouisionis, nam etsi à capitulo non probetur plene macula, dummodò puritas non ita specificè probetur, sicut expedit ex statuto, cum praesumpta non sufficiat, vt in seq. quast. ostendam, non poterit prouisus admitti virtute litterarum suae prouisionis, nam etsi eius virtute immisionem petat, cum tamen deficiat eius tacita conditio puritas videlicet plene, & specificè, non praesumptione, probata, deficiat vis & effectus litterarum, & admitti non poterit, de quo latius agam infra quast. seq. §. fin. illat. 1.

Secundò prouenit, quod facta à Rege nostro Hispaniae gratia habitus militaris D. Iacobi Alcantarae, seu Calatranae, ille, cui confertur gratia, acquirit ius ad rem, ante qualitarum verificationem, & approbationem, atque similiter idem ius acquirit ille, cui est facta gratia, seu prouisio alicuius officij titularis sancti Officij Inquisitionis ab illustrissimo Domino Inquisitore generali, seu à ceteris tribunali-bus Inquisitionis familiarum, commissionis, aut notariatus, aut alterius sancti Officij ministerij. † Ius autem in re non consequitur nisi factis, & approbatis qualitarum informationibus, & ex mandato accipiendi possessionem postquam fuerit acceptatum, vt dicam inferius.

Tertiò prouenit, quod praetensor, qui in sanctae Inquisitionis Officio petitionem intulit ad impetrandum gratiam officij, seu ministerij, nullum ius acquirit nec in re, nec ad rem, nec in spe saltem considerabile ante elargitam gratiam, & signationem pecuniarum ad expensas penes depositarium ad hoc nominatum, vt colligitur ex decis. Rota adductis à Nicol. Garcia d. 4. part. cap. 3. à num. 65. cum duobus seqq. Gonzalez gloss. 9. §. 1. à num. 88. & quidem pluries ita iustum, & decimum habemus à supremo sanctae Inquisitionis Senatu in epistola generali ad omnia tribumalia lata Martij 9. Aprilis anno 1619. & alia 28. Ianuarij anno 1620. vbi iubetur, quod praetensores de hoc moneantur tempore oblationis libelli, vt sciant ex eo nullum acquirere ius, & faciunt ad hoc tradita superius circa ius quaesitum ex oppositione. † Ex quibus deducitur sine iure, & ratione esse aliquorum conquestus, & querelas, qui ex sola libelli oblatione, sine ex verbali petitione ius praetendunt, quia dicunt ex denegata admissione oriri notam contra suam, & sui generis puritatem, & honorem, quod nihil est, cum causae plures esse possint, quae honorem non respiciunt, ex quibus admitti non possunt, & si fortè respiciant, non ex eis honor leditur, sed ex macula à suo genere acquisita, quae si exinde in vulgum augeatur, sibi imputer, qui absque qualitatibus requisitis honorem subripere voluit.

Quartò prouenit, quod post admissionem, & inceptas informationes qualitarum praetensoris ius ei acquiritur considerabile, seu vt ego intelligo ad rem in praetento officio, & dignitate, ex Puteo decis. 253. lib. 3. Mandol. consil. 51. in fin. Gonzalez d. gloss. 9. §. 1. num. 92. & seq. † Dummodò seruetur forma legitima constitutionum, & statuti, vt animaduertit Puteo citato loco Rebuff. in reg. de in formis gloss. 13. in princip. Callidor. de benefic. decis. 22. & à Rota ita fuisse decisum refert Nicol. Garcia d. cap. 3. num. 80. & simul si vnus, non plures fuerint oppositores, de quorum qualitatibus recepta sunt informationes, quia tunc nulli eorum ius acquiritur ex Mohed. de prabend. decis. 1. Gonzalez citato loco num. 94. Nicol. Garcia num. 71.

Tertius principalis modus adquirendi dicitur ius

in re, qui ceteris perfectior, & praestantior est, & acquiritur in beneficiabilibus post acceptatum mandatum faciendae collationis, etiam ante eam factam, nec adeptam possessionem, ex cap. si tibi absentis, 7. de prabendis, in 6. & ex cap. fin. de concessio. prabenda. eod. lib. glossa celebris verb. collatio, in cap. quodam. 40. de prabend. Franc. num. 3. Domin. 2. in d. cap. si tibi. Rebuff. in praxi benefic. reg. de non tolli iure quaesito gloss. 5. num. 18. Flamin. de resignat. quast. 16. num. 2. lib. 2. & lib. 10. quast. 6. num. 2. & §. 5. & quast. 9. num. 5. Corral. 4. part. de beneficio. cap. 1. num. 14. Cobb. lib. 3. var. cap. 16. num. 3. & 5. Aloyf. Ricc. in collectan. decis. part. 5. collect. 1558. P. Mol. de iustitia, tract. 2. disp. 2. vers. Dixi superius, & disp. 3. in fin. Filliucio de statu cleric. tract. 4. c. 3. n. 89. Gonzalez in reg. de mensibus, gloss. 15. §. 1. n. 31. P. Th. Sanc. conf. mor. lib. 2. cap. 1. dub. 30. n. 2. pag. 273. Aug. Barbof. citato loco 3. part. allegat. 57. num. 198. col. 264. Nic. Garc. d. 4. part. cap. 2. à num. 2. cum seqq. † Quare cum ius hoc perfectum dicatur, si post eius acquisitionem, etiam ante adeptam possessionem decedat praebendatus vacat per eius mortem, non verò durat prima vacatura, & ille prouisionem habebit, in cuius mense mors euenerit, ex Flamin. d. quast. 8. num. 2. Puteo decis. 148. lib. 2. Gonzalez d. gloss. 15. §. 2. num. 34. & adductis à Barbofa d. num. 198. post medium, cui adde alios plures congestos à Nicol. Garcia in d. cap. 2. n. 14. † Dummodò acceptata fuerit collatio absentis facta, quia tunc acquirit ius in re, ante verò acceptationem ius ad rem tantum retinet, nec dicitur beneficium per eum vacare, cui facta fuit in absentia collatio, secundum Gonzalez num. 6. citato in loco, & gloss. 26. num. 14. & Barbof. vbi proximè, & in notis terminis declarat Perezio de Lara lib. 2. de annuerf. cap. 4. sub num. 56. ante fin. vbi loquitur de collatione praebendae sanctae Ecclesiae Toletanae facta à Romano Pontifice, seu ab illustrissimo Archiepiscopo Toletano; † & videtur locum etiam habere in ceteris officiis & honoribus sancti Officij, & regij Ordinum Senatus, & collegiorum, cum informatorium confectum, & approbatum extat, & iustum est possessionem dare, seu recipere iuramentum, & titulum tradere, si acceptatum fuerit à praetensore, ex tunc enim ei acquiritur ius in re, cum nihil aliud deficiat nisi possessionis apprehensio.

Ex omnibus igitur vsque adhuc dictis sequitur, quod si nullum ius quaesitum praetensor habeat, licet adquirendum veniat, non est in iuris consideratione, & facile tolli, & impedi potest, ex l. 5. §. si pater. §. de iure dotium. l. 1. §. vtrum. 6. si quid infra iud. patroni. l. quod autem, 6. in princ. Quae in fraud. credit. l. si sponsus. §. si maritus. 1. §. de donat. inter. l. 1. §. conseruatur. 23. de collat. bon. l. fin. C. de acquir. poss. l. filius, paciscendo, 26. C. de paelis, cap. quemadmodum. 25. de iurejur. plura alia cumulat Hojeda de incompatib. benef. cap. 23. num. 30. D. Christoph. de Paz de tenuta 1. part. cap. 37. num. 55. & 68. optime ac eruditè Osualdus ad Don. lib. 23. comm. cap. 18. lit. C. pag. mibi. 1145. Alex. conf. 196. n. 5. lib. 2. Aym. Craueta conf. 114. num. 14. Caualean. decis. 28. num. 14. Curt. lun. conf. 147. col. fin. † Immo & facile tolli ius quaerendum probant ex l. pactum inter heredem. 46. de pactis, & cap. ex ore, 3. de his, quae sunt à maiori parte, cap. 2. vbi gloss. de transact. cap. fin. in illa gloss. 2. de donat. inter. Clem. gratia, de rescript. cap. fin. de concess. prabenda, in 6. extrava. 1. Ioanis 11. vbi gloss. verb. ius ad rem, de concess. prabenda, in antiquis. Puteo decis. 265. lib. 2. † atque ex eadem ratione facilius renunciat, quam ius quaesitum, l. seruus. 3. d. l. filius. 23. C. de pact. tenent Bald. in l. illud. quast. 3. C. de sacros. Eccles. Andri. Tiraq. in l. si vnquam, verb. donatione largitus, num. 181. C. de renoc. donat. & de retract. lignag. §. 1. gloss. 9. n. 125. Paul. Castr. in l. cum pater. §. libertis. num. 7.

num. 7. de leg. 2. Maranta *disp. 9. num. 12.* Cauale. *d. de. cif. 28. num. 2. 4. 1. part.* Aym. Craueta *d. conf. 114.* Hipol. *lit. sing. 194.* Aug. Barbof. *Axioma. 1. 3. num. 1. 2.* & alij superius allegati *ex num. 20.* ¶ Quia non tanta habetur ratio iuris querendi, sicut quaesiti, *l. si ita scriptum. 4. §. 1. l. si scriptisset. 46. de leg. 2.* Hoieda *d. cap. 2. 3. num. 31.* Brun. à Sole *in locis commun. verbo ius,*
116 num. 2. 1. August. Barbofa *citato loco num. 1.* ¶ Quare in gratiis clarigendis à nostro Rege potentissimo, seu à Domino Inquisitore generali in sancta Inquisitionis Officio, seu à tribunalibus inferioribus, & in Ecclesiis Cathedralibus, collegiis, & aliis communitatibus libera est facultas adimendi ius non quaesitum ex adductis à Mol. *de primog. lib. 1. cap. 8. an. 28.*
117 Hoieda *d. cap. 2. 3. num. 32.* ¶ Quod procedit, vt in principio huius quaestiois dixi, dum gratia à Principe, seu Tribunali initium, & finem capit sine interuentu alterius voluntatis, vt in gratiis, de quibus loquimur, ne contra nos sit resolutio Molinae, meo uideri uerissima, *citato loco num. 31.* ¶ qui loquitur in maioratuum successione, quae principaliter ab institutoris uoluntate prouenit, in cuius derogatione non ita est libera facultas, sicut in gratiis, de quibus loquimur, impartiendis, quare Princeps non poterit gratiam facere maioratus in prauiudicium uocatorum, etiam si adhuc nati non sint; ¶ tum quia idem ius habent nascituri ad fideicommissum, quam iam nati, *ex l. pronuntiatio. 195. §. familia. de uerb. sign. l. 3. de interd. & relog. l. Gallus. 29. §. ille casus. 15. vbi Bart. de lib. & posth. cum aliis adductis per Valenzuel.*
120 *consil. 7. num. 25. & seq.* ¶ tum quia nascituri ita adquirent dominium, quod ad eos potest pertinere, sicut iam nati, *l. diu. 5. §. patris. C. de natur. liber. cum iuribus relatis à Tello in l. 27. Tauri. num. 2. & quo ad suum commodum pro natis habentur. l. qui in utero,*
121 *7. de statu homin. Menoch. conf. 413. num. 16.* ¶ Tum etiam, quia eadem habetur ratio eius, qui adest tempore testamenti, sicut eius, qui ex postfacto uenit, *ex text. in l. si ita fuerit. 9. de leg. 3.* plures nouissime cumulat Aug. Barbofa *appellat. 99. num. 9. & 10. pag. 200.* & bene ponderat Pelaez *de maiorat. 2. partis initio à num. 460. cum seqq.* ¶ vbi ait, non esse aequum Principi iusto, & qui Dei potestate, & uoluntate regnum gubernat, & cuius cor in manu eius esse debet, derogare legibus, conditionibus, grauaminibus, & uocationibus maioratum, nec admittere alios cum uocatorum exclusione, uel sint nati, siue non, tempore quo Princeps uult facere derogationem. ¶ Quod alter se habet in merè gratiosis, quae tribui à Principe ualent, non solum digno, sed etiam incapaci, qui ex concessione scienter facta habilitatur, & idoneus redditur, *ex text. in l. quidam consulebant. 17. de re iud. vbi Bart. & DD. & idem Pelaez in 1. part. quest. 2. num. 147. & facium tradita ab Abb. in cap. constitutus, col. 2. de relig. domib. Ripa in l. ex facto, num. 11. de uulg. & pup. Andr. Tiraq. de cessante causa, limit. 1. à num. 10. cum seqq. Ant. Gamma *decis. 278. &*
124 *Barbat. conf. 49. & conf. 55. lib. 4.* ¶ Et quia ratione in omnibus Principis concessionibus subintelligitur clausula, saluo iure alterius, *ex Dec. in l. milites. num. 6. C. de milit. testam. Alciat. reg. 3. presumpt. 11. num. 2. Zephal. conf. 186. num. 3. lib. 2.* late Aug. Barbof. *clausul. 57. ex num. 1. pag. 155.* ¶ Et licet Princeps priuilegiis semel concessis derogare ad libitum ualeat, ex iuris natis regulis, & non habet locum, dum ex eis iam est ius textio quaesitum *ex Io. Fab. in §. sed naturali. num. 4. inf. de iure natur. Hostienf. in loco ibi à Fab. citato. Bald. in l. 1. col. 3. uers. Facit ad quaestionem solut. matrim. ad hoc adducto à Greg. in l. 23. glof. no ualida, tit. 9. part. 6. & facit quod tradit Ant. Gab. *comm. opin. lib. 6. tit. de clausul. concl. 2. num. 2.***

nec dum procedunt ex contractu, uel interuenit pecunia, uel meritis, secundum Pinel *in Rubr. 1. part. c. 1. col. pen. & ult. Pereg. de iure fisci. lib. 1. tit. 3. num. 28.* Petra. *de potest. Princip. c. 32. dub. 2. num. 154.* Camill. Borell. *de praesentia Regis Catholici, cap. 5. 3. num. 6. cum seqq. Mol. de primog. lib. 4. cap. 3. num. 18. cum seq. Sanctarell. lib. 1. resolut. 7. num. 4. Aloys. Rice part. 4. col. lect. 862. Suarez de leg. lib. 8. cap. 37. num. 4. & 10. late Mastrillo. 1. de magistr. c. 4. ex n. 162. 121. 23. & seq. 411. & 424. Tiraq. in l. si unquam, uerb. Donatione largitus, num. 11. C. de reuoc. don. Fel. 12. Aret. 28. in cap. nouit. de iudic. Roder. Suar. *alleg. 9. Roland. conf. 76. num. 13. & seq. vol. 2. & conf. 13. num. 21. & seq. vol. 3. Valasc. consultat. 72. num. 5. & consult. 120. num. 9. Nat. conf. 122. num. 20. & conf. 260. n. 5. Bursat. conf. 16. n. 44. & seq. vol. 1. Bardel. conf. 22. num. 20. Mohed. *decis. 6. num. 2. de priuileg. Afflic. decis. 118. num. 10.* ¶ Licet de iure ordinario non posse Principem derogare priuilegio semel concessio malint Pet. Barbof. *in Rub. 1. part. num. 6. fol. matrim. Matienço in l. 1. glof. 9. num. 4. tit. 7. & in l. 6. glof. 1. num. 5. & seq. fol. 293. & glof. 2. num. 28. tit. 10. lib. 5. recop. fol. 296. uide di plures ueriusque classis apud Aug. Barbof. *clausula. 41. num. 13. & 14. pag. 48.* Mastrillo tamen citatis locis has opiniones bene explicat, ¶ per legem tamen generalem potest Princeps iuris primogeniturae derogare, vt tenet idem Matienço *in l. 7. glof. 7. num. 8. & 9. tit. 7. lib. 5. recop. Pereg. de fideicom. art. 52. n. 113.* Pelaez 2. partis initio *num. 567. qui in 4. part. quaest. 1. limitat. 6. num. 7. 5. ex Aym. Craueta conf. 133. num. 31. ait, ¶ quod Princeps poterit tollere ius primogeniturae semel per donationem concessum, dum ex eius facto originem ius quaesitum sumpsit, secus uero si ex facto alterius emanarit; & initio. 2. partis num. 485. ¶ alia uirtutis distinctione, vt uidelicet Princeps possit prauiudicare in iure querendo spe non approbato, vt per Anchar. *conf. 292. Dominus Papa. Alciat. reg. 3. presumpt. 11. num. 7.* ¶ non uero praesumitur uelle tollere ius quaesitum ex causa onerosa, nisi habeat notitiam claram illius iuris, & ex plenitudine potestatis non uero ordinario iure, secundum Fel. *in cap. fin. num. 3. uers. Ad illud autem, de constitut. Pereg. d. art. 52. ex num. 116. cum seqq. pluribus, vbi late de materia Craueta de antiq. temp. 1. part. in princ. n. 54. cum duobus seqq. conducunt plures relati supra sub n. 125. immò etiam de plenitudine potestatis non potest dominia rerum tollere, vt nouissime plures referendo tenet Aceb. *in l. 1. num. 23. tit. 1. lib. 4. recop. Ce-ball. *comm. contra com. tom. 4. quaest. 906. num. 255.* D. Io. del Castillo *quotid. contron. lib. 2. cap. 28. & lib. 3. cap. 6. num. 8. & de tertiis. c. 4. lib. num. 2. uers. Adde. Mart. de clausul. 1. part. clausula. 259. num. 9. in vlt. impress. & de iurisdict. 4. part. cent. 2. casu 195. per totum. And. Fachin. lib. 8. controuers. cap. 63. uers. Contrarium docuerunt multi. Bobadilla *in politica lib. 2. cap. 16. num. 62.* Pereg. *d. art. 52. num. 127. uers. Verum hac. & ex num. 130. cum seqq. vbi bona uirtutis distinctione, & alij plures penes Aug. Barbofa *clausula. 41. num. 24. & 25. pag. 49. & penes Amayam lib. 1. obseruat. c. 1. n. 51.**
131 Sequitur etiam contra ius adquisitionis sine facto adquirentis (loquor respectu eorum, quae dixi supra n. 112. & seqq. tolli non posse, *ex text. in l. id quod uoluerunt. 11. de reg. iur. l. si de patris. l. uero procuratori, 1. uers. Alia causa. l. aliud. 126. de solut. l. ait Pretor. 10. §. si debitorum, 16. Quae in fraud. cred. & notatur in l. questio est, 14. de pignor. l. si quis, 12. de man. testam. l. si cum Heremes, 7. C. locati. Gonzalez *d. reg. 8. cancel. glof. 16. n. 16.* Zephal. *conf. 12. n. 33. tom. 1. Gozandino conf. 42. n. 19.* praeter allegatos ab Aug. Barbofa *citato loco d. n. 24. & 32. ¶ quod extendit Bald. in l. si constanti, n. 4. per illum textum C. de donat. propter nupt. etiam ius quaesitum*********

quaesitum spe tantum sit, vt si per legem, seu per contractum fuerit in spe irreparabili ius concessum, non possit in prauiudicium alterius tolli, quem sequuntur laff. *in dl. fin. col. 1. de constit. Princip. Dec. in cap. quoniam, num. 25. extra eod. & conf. 239. col. 3. uers. Sed breuiter his non obstantibus, & conf. 607. num. 12. Carol. Ruin. conf. 186. num. 2. col. pen. uol. 1. Rol. à Valle *conf. 10. num. 37. vol. 3. Io. Guttier. conf. 21. n. 18. & alij superius ad idem relati; ¶ etiam si ius quaesitum fuerit ex facto alicuius tertij, ex notatis in dl. fin. de patris. l. sensus. 3. C. eod. Auend. in cap. 17. prior. num. 8. 1. part. Aceb. in l. 10. num. 8. tit. 6. lib. 2. recop. Roder. Suarez *conf. 9. num. 19. Hier. Grat. resp. 81. num. 21. Aret. conf. 74. num. 10.* ¶ Quia ius radicatum ex lege, contractu, seu quasi contractu operatur saltem spem considerabilem, & probabilem ex causa de praeterito radicatum, vt probat ex multis suo solito more Andr. Tiraq. *de iure primog. quaest. 40. num. 96. & quaest. 43. num. 20. Oldrad. conf. 224. num. 27. Ruyn. conf. 3. num. 2. & 6. col. fin. uol. 1. Aret. conf. 3. circa fin. ¶ Et quòd ius in spe quaesitum retractari non possit, probat idem Andr. Tiraq. citato loco. Dec. *conf. 478. num. 26. Octavian. Cache-ran. decis. Pedam. 129. num. 7. Vldar. Zafio de feud. alie-nat. col. 17. uers. Cum enim. Pereg. de fideicom. d. art. 52. num. 16. 35. & 81. ¶ Quia ius alterius tollere sine iusta causa, non tantum est contra ius posituum, sed etiam contra diuinum, quo cauetur ius suum cuique tribui, & ne indebitè quis laedatur, cap. satis peruersum, §. dist. cap. inuictum, 16. quaest. vlt. Paulus Fufcus *de uisitat. lib. 2. cap. 26. post num. 13. Bald. in l. 2. num. 4. C. Quib. ex causis serui propriem. conducunt tradita per Martiam d. casu 16. ex num. 15. cum seqq.*
137 ¶ Maxime à iudicibus, quibus ius suum cuique impartendi munus est, & sicut tenentur res familiares, & ius earum Domino tribuere, *gloss. in l. sanctio legum de pennis. Bart. in l. 1. col. 5. uers. Item secundum, & tertium membrum, de condit. indeb. Bald. in l. 1. n. 17. C. Quomodo & quando index. Zephal. conf. 79. num. 21. vol. 1. & conf. 254. num. 5. tom. 2.* ¶ Ita maiori ex ratione honorem, & bonam famam non auferre, sed potius eam protegere debent, ex Oratoria *de nobilitate, 3. part. cap. 1. num. 6. & seqq. D. Regens à Ponte conf. 9. num. 30. tom. 2.* ¶ etiam de minimis considerationem habendo. *l. & in maioribus, 21. C. de appellat. Arias Pinel. in Rub. 1. part. cap. 2. num. 8. & 24. C. de rescind. Matienço in l. 12. glof. 4. num. 2. tit. 6. lib. 5. re-do cop. ¶ Quia dum agitur de auferendo iure alterius de minimis curandum est, vt in l. 1. §. aliud de coniug. cum emancip. lib. eius, & in l. quamuis 13. vt in poss. legat. l. 1. §. cum dicitur si cui plusquam. l. si proprietarius, 22. in fin. princ. de dom. infect. & ex eodem Matienço ibidem ex Bruno, & Tello Fernandis, & arg. tradita à Gom. in §. penales, num. 4. inf. de act. Cobarr. lib. 1. uer. cap. 3. num. 11. & 12. Menoch. *conf. 36. num. 44. lib. 1. ¶ et procedit etiam de iure canonum, quod de minimis etiam curat, vt in cap. de appellat. in quibus, 11. de appellat. Io. Zephal. conf. 223. num. 34.*
142 Ex quibus infertur primò, quòd semel gratia facta officij, seu dignitatis, quae requirat puritatem, seu sanguinis nobilitatem, si iam ad informandum processum fuerit circa praesentis, & sui generis qualitates, cum res non possit dici integra, & uersetur in ardua hominis causa, non libera manet facultas eum efficiendi, nec remouendi à consequuone officij, & sui honoris, ni causa magna, & iusta existat, ad quod facit, quod supra tradidimus circa adquisitionem iuris ad rem, maxime circa praesentationem, & praesentationem, quae omnia huc ad-*****

duci possunt, ad quae iudices in similibus, causis plurimum debent respicere.
 Infertur secundò intelligentia illius regulae, re-nunciacionem uidelicet iuris quaesiti meram donationem esse, *ex l. in adibus, 9. in princip. de donat. l. si maiores, 25. C. de transact. l. 6. tit. 7. part. 1.* cum aliis plena congestis manu per Andr. Tiraq. *in l. si unquam, uerb. Donatione largitus, à num. 173. cum seqq. C. de reuocand. donat. ¶ vt uidelicet intelli-gatur de iure radicato, & certo, vt loquuntur praedicta iura, non uero de incerto, & quòd deficere ex contingentibus ualeat, atque intelli-gi debeat, Couarr. lib. 2. uer. cap. 4. num. 8. Mar-tienço in l. 7. glof. 6. num. 7. tit. 10. lib. 5. recop. Io. Gutier. qui alios refert alleg. 3. num. 14. & tra-dita per Ant. Peregr. *d. art. 52. num. 35. ¶ Et hoc sensu uerum est, quod tradit Bald. *confil. 183. Refutatio facta absque causa, lib. 4. quod uidelicet, ei renunciatio sit inofficiosa, possit aequè reuocari, ac donatio, ueluti renunciatio legati relicti in testamento legitimo donatio dicitur, cum reata uia à morte testatoris in legatarium transeat fictione iuris, ex Bart. Dec. & Doctoribus in l. non fraudantur, de reg. iuris, And. Tiraquell. de retract. lib. 1. §. 26. glof. 1. num. 13. in fin. Franc. Bursat. *conf. 118. num. 8. lib. 2.* & hoc sensu uerum est, quod dicitur, amissum uideri, quod potuit acquiri, & non acquiritur, l. 3. que in fraud. cred. l. & sine quid. 27. ex quib. caus. maior. licet aliud sit de iuris rigore, l. non uidentur, 83. vbi Dec. *num. 1. l. non potest uideri, 208. de regul. iuris.* August. Barbofa *Axioma, 25. num. 2. & 3. pag. 19. Pelaez d. 2. part. initio sub. num. 569.*
 Infertur terciò uerus intellectus illius distin-ctiois, de qua D. Christoph. de Paz *de reuoc. lib. 1. cap. 32. num. 55. 66. & 68.* quòd uidelicet si praesentor in ordinum Senatu, Ecclesia Toletana, atque in collegiis maioribus, & in aliis communitatibus ius adquisitionem habeat ex gratia iam facta, seu uigore praesentationis, seu electionis non ita facile possit repelli, sicut posset nullo quaesito iure; & sic requiritur maior defectuum probatio ad eius repulsionem, quod uerè ex iam dictis colligi uideatur. ¶ Non uero illud, de quo principaliter ibi agit Paz, nempe iudices non posse suos instruere animos, dum ius quaesitum est ex reprobatibus, sed ex legitimis, plenis, & iure approbatis informationibus; posse tamen dum ius quaesitum non est ex reprobatibus testibus se instruere, & praesentorem repellere; ¶ tum quia licet repro-batae informationes nullam efficiant fidem, vt ipse probat, & non suo loco dicemus, ad euertendum tamen ius nullum parua, & nulla uis sufficere debet, *arg. text. in l. nam & si sub conditione, 5. de iniusto rupto. l. si tutor, 4. C. in quib. caus. in integr. restit. necess. non est, cap. ad dissoluendum. 13. de desponsat. impub. ¶ tum etiam quia ea in specie res integra uideatur esse, saltem quoad iuris adquisitionem quando liberum est gratiam denegare, etiam nullo obice existente, ad notata in l. fideicommissa. 11. §. quumquam. 7. de leg. 3. vbi glof. uerb. uoluerit. & in cap. si gratiosè. 5. de rescript. in 6. Natta *conf. 608. num. 5. vol. 3.* ¶ Nihilominus tamen, si ad informandum circa praesentis qualitates uentum sit, aliter dicendum ex iure, ratione, & aequitate indubium puto, tum quia ex inceptis informationibus ius saltem considerabile consequitur praesentor, vt repelli non ualeat, ni ex iusta causa****

- propter datum generi ex repulsa obueniens, & iusta causa non quiritur ex probationibus reprobatis, quæ nihil sunt, nec probant, & nullum quod est nullam causam, nec impedimentum præstat, l. 4. §. *condemnatum, de re iud. cap. non præstat. §. 2. de reg. iur. in 6.*
- 151 Card. Tusch. li. 2. concl. 140. per totam, tom. 5. † Tum etiam quia prædicta diiudicatio, & expulsio debet fieri ex iure & ratione, nulla quidem ratio, nec ius dicat, quem repellendum cum infamiae nota vigore eius, quod nihil est, & quod ab ipso reprobatum manet iure, Vantio *de nullit. tit. Quoties, & intra quod tempus, num. 5.* relatus à Mariano Antonin. lib. 2. var. res. l. 8. num. 3. † Tum denique, quia aduersus æquitatem est lædere proximum propter causam reiectam, & velut falsam damnatam, vt sunt informationes reprobatae, nisi forte plures sint idonei oppositores, quorum quilibet eligi poterit, etiam nullis reprobatis actis existentibus, vt latius dicam infra quæst. 1. §. 4. illat. 1.
- 153 Inferitur quartò ius ad rem facilius adimi, amittique quam ius in re, ex Rota *decis. 8. de renunciat. in antiquis, & facilius renunciari, Rota decis. 14. num. 3. illo eod. tit. Flamin. Parif. lib. 7. de resignat. benef. nescior. quæst. 1. num. 76.* † ita vt nullus postea recursus maneat ad rem semel renunciatam, l. *quæritur. 14. §. si venditor. 9. de adilit. edito. l. 1. §. videndum, de successor. edito. l. generaliter. 13. C. de non num. pec. l. si quis insurandum. 11. C. de reb. cred. Mol. qui alia iura cumulat, de primogen. lib. 4. cap. 4. num. 44.*
- 155 Hier. Gab. *conf. 127. num. 6 lib. 1.* † Nec quidem auctoritas superioris requiritur ad eius renunciationem, ex Innocent. *in cap. cum in dubiis. de renunciat. Archid. in cap. deliberatione, de offic. leg. in 6. Card. Zabarella in Clem. 1. sub num. 16. de renunciat. Boër. decisio. 308. sub num. 1. Rota decis. 7. num. 3. de iure patron. in antiquis, & decis. 8. num. 2. eod. tit. in nouis, & decis. 17. num. 7. de præbend. & decis. 8. de renunciat. in antiquis.* Sed sufficit coram suo notario fieri, ex Philippo Probo ad Io. Monach. *in cap. quoniam, num. 3. de renunciat. in 6.*
- 156 Ius verò in re difficilius amittitur, & tollitur, vt *in cap. si is cui. 39. de præbend. in 6. cap. fin. de concess. præbenda. eod. lib. Rota decis. 7. de præbend. & decis. 2. num. 1. de renunciat. in nouis. Roman. conf. 329. num. 16.*
- 157 Rolando *conf. 21. num. 59. lib. 2.* † cuius renunciatio superioris auctoritatem requirit, *cap. admonet. 4. de renunciat. Archid. in cap. deliberatione, de offic. leg. in 6. Calderino conf. 3. eod. tit. Io. Prob. ad Io. Monach. in cap. clericus, num. 7. de cleric. coniug. eod. lib. faciunt tradita à Ludouico Gomez in reg. Cancellaria de iure quæstio non tollendo quæst. 4. in princip. quare ad eius amissionem pleniores requiruntur probationes, vt superius dictum & probatum manet, & hæc sufficiant pro huius quæstionis enucleatione.*

QVÆSTIO VIII.

De probationibus, & præsumptionibus puritatis, & nobilitatis, & infectionis sanguinis.

- 1 Introdutio quæstionis. Probationes in nostro tractatu primum locum obtinent, ibid.
- 2 Ostendere, quæ probationes desiderantur ex puritatis statutis, perdifficile est. Duo principia iuris sunt quo ad probatio-

- nes puritatis quasi pugnantibus inter se, ibid. & sub num. 7. ubi magis explicatur.
- 3 Qualitates requisitæ ab statuto necessario probanda liquidò sunt; aliàs statuti dispositio locum habere non potest, & quidem adesse tempore oppositionis, nec sufficit si superueniant, & si iure præsumantur.
 - 4 Causa, & defectus ad repellendum plenissimè sunt probandi.
 - 5 Qualitas tendens in alicuius præiudicium plenis verificanda venit probationibus.
 - 6 Causa ad excludendum liquidò constare debet.
 - 7 Macula ad excludendum ex nostris statutis debet ex veris ostendi probationibus non quidem præsumptiue.
- Causa omnis obiectiua probari liquidissimè debet probationibus, ibid.
- 8 Casus duri possunt, quibus nec probentur qualitates requisitæ ad admittendum; nec macula, nec defectus ad excludendum, quod summè notandum est.

POST QVAM discussimus de statutis puritatis, de natura iudiciorum, quibus agitur de ea probanda, de illius macula, & nobilitatis natura & origine, & de forma informatiui conficiendi, & denique de iure quæstio, videre necesse & vtilissimum erit, quæ probationes desiderantur ex prædictis statutis, tum quia præcipuum in nostra materia, & tractatu locum obtinent; † tum quia id ostendere summè difficile iudico, cum videam duo extrema & iuris principia in limine quæstionis ita diuersa, vt inuicem inter se pugnantia videantur, † cum ius notum sit, ad prætensores admittendum debere specificè, & clarè probari qualitates requisitæ ab statuto, aliàs eius dispositio locum habere non poterit, ex *text. in l. eum actum. 17. vbi communiter DD. de neg. gest. latè Andr. Tiraq. de retract. lign. §. 8. glossa 7. num. 1. Petr. Cauall. de homicid. num. 520. & in resolut. crim. casu 56. num. 29. & 33. & casu 125. num. 2. Malch. de probat. concl. 1249. per totam. Gratianus *disceptat. forens. tom. 1. cap. 90. num. 95. & 2. tom. cap. 293. num. 28. & Marchia decis. 198. num. 1. & decis. 214. num. 2. & decis. 218. num. 1. Farin. decis. 78. num. 1. in fin. & decis. 483. num. 5. & decis. 673. num. 2. part. 1. & decis. 225. num. 2. & decis. 603. num. 1. part. 2. in posthum. Card. Tusch. in pract. concl. lit. Q. conel. 106. quasi per totam. Boër. quæst. 115. num. 3. Hip. Rimin. conf. 69. num. 4. Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 26. n. 320. & plures alij infra hac quæst. §. 2. referendi, vbi de hoc latius, quod in tantum est verum, vt sit necesse probare, qualitatem à lege, seu statuto requisitam tempore oppositionis adesse, nec sufficiat probare, quod postea superueniat, l. 2. de excus. iur. leg. si eo tempore, de rescript. in 6. l. 2. vers. Perose, tit. 17. part. 6. Abb. num. 10. Dec. 5. in cap. post cessionem, de probat. Iass. in l. 1. in princ. & num. 6. C. de testam. Suar. alleg. 12. num. 5. Aucnd. c. 14. prator. n. 13. vers. Oclauu, & c. 24. n. 7. p. 1. Io. Bapt. Cocci. dec. 113. n. 1. Gracian. March. dec. 198. n. 8. ex Parif. conf.**

§. I.

De probationibus, & præsumptionibus in genere.

S V M M A R I V M.

- 1 Probationis utilitas, derivatio, definitio, & diuisio, remissiuè.
- 2 Qualitates sanguinis sunt accidentales, inuisibiles, & in nulla parte resident corporis sensitiva, & ideo difficilis indicantur probationis.
- 3 Filiatio, & descendencia ab antiqua radice difficilis sunt probationis, quia sub sensu corporis nequeunt cadere, ibid.
- 3 Qualitates prædictæ possunt probari ex minus legitimis probationibus, & in iudiciis, & præsumptionibus, & coniecturis, num. 4.
- 5 Probatio ex coniecturis, & præsumptionibus in his, quæ sunt difficilis probationis dicitur concludens.
- 6 Quæ sunt difficilis probationis, probantur in iudiciis, & coniecturis, & in eis, quælibet probatio habetur pro plena, & concludenti, n. 7.
- 8 Præsumptio quid? est triplex. Prima iuris, & de iure; num. 9. Secunda iuris tantum, num. 11. Alia hominis, num. 13.
- 10 Lex pro certo habet, quod præsumit, aut fingit.
- 12 Præsumptio iuris dicitur, liquidissima probatio. Hominis ita dicitur; quia in homine consistit, sicut præsumptio iuris, quia in lege consistit, num. 14. Potentior vincit minorem, num. 16. Negatiua validior, quam affirmatiua, ibid. Quod adducitur ad probationem puritatis & nobilitatis, num. 17.
- 15 Præsumptiones in dubiis non in certis sedem habent.
- 18 Quilibet præsumitur manere in eodem statu, & eisdem conditionibus, quas ab origine habuit.
- 19 Initium rei inspiciendum est.
- 20 Res quocumque vadit, secum fert suas qualitates, & conditiones. Grauiamine affecta grauiata perpetuo manet, usque ad contrarium probetur, num. 21.
- 22 Natura omnes homines aequales fecit.
- 23 Nobilitas ex peculiaribus causis fuit introducta, & ideo non præsumitur, nisi plenè probetur.
- 24 Quilibet in dubio velut plebeius tractatur, & in compedibus quandoque detinetur.
- 25 Qualitas Christiani veterani vnde proueniat.
- 26 Hispani omnes ex gentilitia gente ad fidem fuerunt conuersi. Et habentur pro puris, & Christianis veteranis, num. 27.

MISSIS igitur probationis utilitate, derivatione, definitione, & diuisione, de quibus communiter agunt DD. in Rub. ff. & C. & Decretalium de proba

conf. 62. num. 36. usque ad 44. lib. 4. Et quamuis iure præsumatur, dum specificè lege, seu statuto requiritur, si specificè non probetur nihil, & ex adductis per Gracian. *discept. for. tom. 4. c. 74. §. n. 56. & c. 74. n. 16. & 17. & c. 75. n. 42. & cap. 75. n. 20. & 21. & tom. 5. c. 829. n. 5. & 6. & cap. 926. num. 3.* cum pluribus allegandis infra n. 9. §. 2. pluribus in locis maxime num. 51. & 52.

4 E contra verò video eodem iure constitutum, ad aliquem repellendum ex defectu in statuto comprehenso, esse necesse, quòd perfectissimis defectus probetur probationibus, aliàs repelli non poterit, secundum *text. in cap. super his. 16. cap. accedens. 23. de accusat. cap. 1. cap. vt circa. 4. de elect. in 6. & ex diuersis Rotæ decisionibus in puritatis causis loquentibus, probant Ricciol. de neophyt. c. 7. num. 18. & Aug. Barbola de officio Episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 40. pag. 208. & in aliis est num. 49. pag. 97. † quia qualitas tendens in præiudicium alicuius plenis verificanda venit probationibus, ex *Castad. decis. 10. de præbend. & Rota decis. 53. 1. part. 1. diuers. probat. Nic. Garcia de benef. 5. part. cap. 3. num. 213. & part. 6. cap. 2. num. 209. 6. † ad exclusionis pœnam, necesse est, quòd liquidò de eius causa cõstet, aliàs locum habere non poterit per *text. in l. in testamento. 27. de cond. & dem. probat. Bald. in cap. 1. Qualiter Dominus propriet. priu. in vrb. feud. & in l. 1. opposit. 4. C. de his, que pœna nom. Alex. conf. 35. num. 1. lib. 2. Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 1. num. 362. vers. Ex quibus infero. & num. 364. 7. † Et ideo quòd macula ad exclusionem horum statutorum debeat ex veris ostendi probationibus, tum verò ex præsumptionibus dixit Valençuela *conf. 90. num. 172.* Et omnis causa obiectiua ex liquidissimis ostendi debet probationibus, ex *cap. significasti, de diuor. gloss. verb. opponit, & verb. apertissimis, & DD. communiter in c. 1. §. si quis igitur, de except. in 6. Mohedano *decis. 130. num. 1. Farin. decis. 117. sub num. 11. & decis. 277. sub num. 4. & decis. 425. num. 4. p. 1. in post. quæst. vt vides, contraria videntur, & rem explicatu difficilem constituunt; nam requiri ad amissionem plenam qualitarum probationem, & ad repulsam, quod liquidò defectus content, non verò præsumptiue, ita pugnantia videntur, vt concurrere, nec medium inter ea constitui possit, † maxime cum casus dentur, vbi nec qualitates ad amissionem probentur, nec ad repulsam defectus, vt accidit, dum probationes contraria ita manent, vt neutrum probatum dicatur, & inuicem elidantur, vt suo loco dicemus, & dum deficiunt testes, qui agnouerint patres, & auos prætensores, & sic eorum qualitates improbatæ manent, vt accidisse commemorat in D. Iacobi Zebédæi maiori Salimanticensi collegio, Valençuel. *conf. 90. num. 45.* de cuius difficultatis nodo dissoluendo, & de modo, quo qualitates debeant probari ex nostris statutis hac in quæstione, & seqq. agendum est, quod vt melius consequatur, & explicite, & distinctè procedam, quæstionem in tres diuidam partes.*****

- 1 De probationibus, & præsumptionibus in genere.
- 2 De præsumptione puritatis, an præsumatur, & ita præsumpta sufficiat ex nostris statutis.
- 3 De optimis, & vtilibus illationibus in materia ex præcedentibus deductis.

Prima Pars.

probationibus, & Iof. Masch. & Fulv. Pacian. in suis integris tractatibus de probat. Iac. Menoch. de presur. lib. 1. in presat. Rebuff. in l. mulieres, §. res abesse, verb. probat. de verb. sign. Franc. Duar. lib. 1. disp. cap. 27. & ad tit. de probat. cap. 2. Hugo Donel. lib. 23. comm. cap. 1. Petr. Greg. lib. 43. cap. 9. Medicis de diffinit. 2. part. cap. 3. Paz in praxi 1. tom. 1. part. 8. temp. Did. Perez in Rub. tit. 2. lib. 3. ord. glos. 1. Aceb. in Rub. num. 2. tit. 6. lib. 4. recop. Prosp. Farin. plures referens 1. tom. quæst. 36. num. 4. Cardoso in praxi verb. probatio, quia non est meum hic agere ex professo de probationibus, & earum natura, quia de hoc integra confici possent volumina, sed tantum de specialibus modis, quibus puritas & nobilitas probari consueverunt, & possunt, quos referam, & ostendam in hac, & seqq. quæstionibus, quare nunc de probationibus in genere non plus agendum, nec immorandum curam, & quia satis earum tractatio, & explicatio ex præcatis patent.

difficilis sunt probationis, quælibet informatio habetur pro plena, & concludenti probatione, ex doctrina Bart. in l. in illa stipulatione, l. 1. in fine, de verb. oblig. quem sequitur Iass. ibid. num. 18. & 19. de qua doctrina à Valençuela improbat, seu male intellecta plenius disseram infra 2. part. quæst. 6. §. 1. ex num. 19. cum seqq. & his tantum animaduertis circa probationes in genere, transeundum est ad secundam nostræ quæstionis partem, quæ de præsumptionibus inscribitur, de qua etiam paucis agam, quia nec mei est instituti, de ea latè agere, ni quatenus opus sit ad nostram tractatum, & eius intelligentiam.

Est igitur præsumptio probabilis coniectura ex certo signo proueniens, quæ alio non edocto pro veritate habetur, ex Bald. in l. Rub. C. de probat. Alc. tract. de presump. in princ. 3. part. incipit, Veniamus, num. 1. & colligitur ex Hug. Doñel. lib. 25. comm. cap. 3. & in l. 1. num. 1. C. de probat. P. Th. Sanch. in decalog. lib. 1. cap. 10. num. 13. vers. Secundò, & congerit plura Farin. d. quæst. 36. à num. 67. cum pluribus seqq. & probari videtur in l. 8. vers. En' aut' ay otra natura, vbi gloss. 2. tit. 14. part. 3. exornant communiter Doctores in Rub. extra, de presump.

Quæ principaliter tripliciter diuiditur, vt alia sit præsumptio iuris, & de iure, nempe dum lex non solum præsumit, sed simul velut de vero & certo disponit, nec probationem in contrarium admittit, ex Alc. de presump. in princ. 2. part. incipit, videndum num. 3. Menoch. eod. tract. lib. 1. quæst. 13. num. 17. & quæst. 8. num. 1. Masch. de probat. lib. 1. quæst. 10. num. 48. & concl. 1228. à num. 1. Franc. Mantica, de coniect. lib. 1. tit. 3. num. 3. cuius plura exempla habemus in iure, vt in l. cum auu. 102. vbi Socin. num. 73. & 74. de cond. & dem. l. à Dino Pio 15. §. si pignora, 3. de re iud. l. antiqua. 23. C. ad SC. Velleian. l. fin. in fin. C. ad SC. Macedon. l. fin. C. Arbitr. int. l. si qui. 34. C. ad l. l. de adult. cap. 1. cap. 2. qui fidem. 30. de sponsal. & in aliis iuribus relatis à præcatis DD. in quibus circa rem præsumptam velut de certa statuitur; & quia lex pro certo habuit quod præsumit, seu quia fingit, certum esse id, de qua disponit, vt dixit Accurs. verb. præsumptioni. vers. Sed prima habet, in l. fin. de eo quod meius causa, quem præter ordinarios refert, & sequitur Matth. VVelembek in paratit. l. tit. de probat. num. 14. vers. Prima equidem, in fine.

Alia dicitur præsumptio iuris, quam superius ex Baldo, & aliis definitimus, quæ non reuertit in contrarium probationem, sed ius ita præsumit, dum aliud non apparet, quæ propriè non dicitur probatio, sed probationis releuatio, vt colligitur ex l. Lucius. 72. vbi Bart. de cond. & dem. quia tantum releuat ab onere probandi. l. sine possidetis. 16. C. de probat. l. ab ea. 5. C. eod. l. bona fides. 31. de positi. Bart. per hac iura, in l. in illa, in fin. de verbor. & alia plura cumulat Aym. Craucta de antiq. temp. 1. part. sect. viso de fama, num. 26. Hipolit. sing. 45. 1. incipit, decreui, Menoch. Masch. & aliis in locis citatis, & hoc in sensu dicitur liquidissima probatio, dum videlicet aliud non apparet ex gloss. in l. si tuor. C. de peric. tut. & in l. licet Imperator. vbi Alex. & Iass. de leg. 1. & ex aliis referendis latius in §. seq. huius quæst. pluribus in locis.

Alia præsumptio dicitur hominis, quæ in sensu, & iudicio tantum consistit iudicis, quare definitur, vt sit verisimilis coniectura, quæ per se pleenam non efficit fidem, ni aliis, quibus perficiatur, iunctis adminiculis, vt colligitur ex l. instrumenta. 5. l. rationes. 6. C. de probat. l. iudicia. 19. C. de

de rei vendic. l. absentem. §. de penis. cum similibus explicant Menoch. lib. 1. presump. quæst. 5. num. 16. Masch. d. quæst. 10. & d. concl. 1228. Sicut igitur iuris præsumptio dicitur, quia à lege, & iure procedit, ita hæc hominis nuncupatur, quia in homine tantum consistit, ex Menoch. d. quæst. 5. à num. 4. cum seqq. quod optimè explicat Matth. VVelembek. in d. Rub. de probat. à num. 14. & pluribus relatis à Farin. d. quæst. 36. à num. 85. cum aliis, à quibus res petenda est, nos autem pluram omittimus, paucis contenti, quæ ad nostrum tantum conducunt tractatum.

Primo, præsumptiones in dubiis tantum sedem habent, non verò in certis, & in quibus veritas apparet, quod communiter probant DD. ex l. fin. de probat. l. continuus. 137. §. cum ita. 2. de verbor. l. si certis annis. 28. C. de pactis. Lambert. de inparaton. lib. 2. quæst. 5. princip. art. 19. num. 3. Andr. Tiraq. in l. si vaquam, verb. libertis, num. 14. C. de renocand. vbi adducit text. in cap. si pater de testam. & cap. veritatis. 8. dist. text. in l. iure nostro, 26. de testam. tut. quem perpetuo mente tenendum dicit Palaez de maiorat. 2. part. quæst. 4. illat. 2. num. 27. vbi quasi infinitos adducit ad hoc DD. Menoch. de presump. lib. 1. quæst. 79. num. 9. Masch. de probat. lib. 1. quæst. 8. num. 16. Ant. Gab. qui bene rem explicat lib. 2. comm. opin. tit. de sententia, concl. 10. Greg. Lop. in l. 33. tit. 14. part. 5. glos. allegaciones. Aceb. in l. 3. num. 158. tit. 10. lib. 4. recop. & in l. 2. num. 3. tit. 17. lib. 4. eiusd. & conf. 1. num. 8. Alphons. Narbona in l. 20. glos. 22. num. 83. tit. 1. lib. 4. recop. Valençuela conf. 63. num. 187. & conf. 90. num. 168. plures cumulat Aug. Barbosa Axioma. 186. num. 1. pag. 114.

Secundò, quòd in hac præsumptionum materia potentior minori præferatur, & negatiua potentior est affirmatiua, ex l. 1. §. si pendat. Ad Macedon. l. 3. §. liberti; vers. Sed patronum, de susped. tut. in l. de his, qui sunt sui. relati à Menoch. lib. 2. de arbit. casu. 472. num. 27. Alc. reg. 3. presump. 39. num. 62. Tiraq. de primog. quæst. 24. num. 10. & 12. vbi adducit l. si sic stipulatus, & ibi Iass. in 2. notab. de verbor. gloss. quam dicit singularem Paul. in l. hoc genus, vbi etiam Bart. de cond. & dem. Oldrad. conf. 16. sub num. 3. & alia plura cumulat idem Tiraq. in l. bonos. §. hoc sermone limit. 7. de verbor. sign. Bart. Cepola in l. venditione, num. 33. de vsucap. pro empt. Dec. conf. 3. num. 4. Paris. conf. 29. num. 63. lib. 2. Palaez de maiorat. 2. part. quæst. 4. illat. 8. num. 98. & seqq. quod valde singulare est ad hoc, quòd si quis intendat probare se filium nobilis esse, aut sanguinis puri, cuius sint præsumptiones aliquæ verisimiles, si adint alia idem negantes æqualis potentia debent præferri, ad quod facit aliud, de quo infra hac quæst. §. 3. illat. 9.

Tertiò omnes res præsumuntur in eodem statu, & cum eisdem qualitatibus manere, quas ab origine habuerunt, ex text. in l. quod dicitur, §. in princip. vbi Bart. de impens. in res dotal. fact. cap. vnic. de vasallo de crepita atar. in visib. feud. Vldar. Zazio conf. 13. num. 5. lib. 1. & conf. 12. num. 89. Iac. Menoch. lib. 1. presump. quæst. 24. à num. 10. cum seqq. & lib. 6. presump. 64. à num. 1. & idè cuiuscumque rei initium inspicere debet ad agnoscendas eius qualitates, l. cui fundus. 56. de cond. & dem. l. qui id quod. 33. de donat. l. si filius. 3. C. ad Maced. Crotus conf. 135. num. 7. conf. 137. n. 13. Roland. conf. 33. num. 31. lib. 4. & Et quocumque vadit secum fert omnes suas qualitates, & conditiones. l. filio quem pater. 23. de lib. & posth. l. si vnus. 27. §. patrus ne pateret. 2. vers. Quod si non, de pactis, vbi com- Prima Pars.

muniter DD. l. cum fundo, 36. de seruit. rust. cum aliis pluribus congestis per Aug. Barbof. Axioma. 99. n. 5. & seqq. pag. 123. & res semel grauamine affecta grauata perpetuo manet, ex traditis à Mol. lib. 1. de primog. cap. 3. num. 13. cum pluribus seqq. Palaez eod. tract. 2. part. quæst. 48. num. 90. nisi contrarium aperte probetur.

Quartò cum natura omnes in origine, & initio homines efficeret æquales, vt in l. manumissiones, 4. de iust. & iure, princip. insi. de libertin. l. 1. tit. 2. 1. part. 4. & nobilitas ex peculiaribus causis fuerit postea de nouo introducta, non præsumitur, nec quis nobilis, nisi hoc sufficienter probet, ex re. vt. in l. si verò, §. qui pro rei qualitate, qui satisd. cog. iunctis quæ ibi tradunt DD. de pace tenenda, plura cumulat Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 10. num. 13. Baçca de inope debitor. cap. 10. num. 100. Couarr. lib. 1. var. cap. 16. num. 10. in fin. Auendaño in cap. 14. Prator. num. 24. 2. part. Aceb. in Rub. num. 83. & seqq. & in l. 4. à num. 13. tit. 2. lib. 6. recop. Masch. de probat. concl. 1094. à num. 1. Padilla in l. adibus, num. 5. cum seqq. C. de seruit. & aqua. 10. Garcia de nobilit. glos. 10. num. 1. & gloss. 11. num. 51. & gloss. 12. num. 5. Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quæst. 14. à n. 4. cum seqq. Tib. Dec. conf. 66. num. 5. lib. 3. Menoch. qui plures cumulat lib. 6. presump. 60. & conf. 32. 1. num. 11. Did. Perez in l. 6. vers. Ex quo inferitur, tit. 2. lib. 4. Flores de Mena 3. var. quæst. 23. num. 88. Gamma de cist. 86. in fin. & decif. 322. num. 3. Valasc. consultat. 191. num. 21. Cabed. decif. 73. num. 10. part. 2. Aug. Barbosa Appellat. 164. num. 14. pag. 258. & quare in dubio, & ante apertam probationem nobilitatis velut plebecius tractatur, & in compediibus quandoque dicitur pro debito ciuili, vt in casu de quo Io. Gutierrez. de iuram. confirm. 1. part. cap. 16. num. 6. & lib. 4. pract. quæst. 14. num. 10. Aceb. in l. 4. & 7. num. 29. in fin. & num. 30. tit. 2. lib. 2. recop. Narbona in l. 14. glos. 1. num. 106. eiusdem tit. & lib. recop. pag. 816. Flores de Mena var. quæst. 23. sub num. 88. pag. 325.

Quintò, qualitas Christiani veterani prouenit ex immemoriali obseruatione fidei Catholica, non sparsa cum macula Hebræorum, Sarracenorum, nec hæreticorum in aliqua ascendente linea, vt supra quæst. 1. §. 4. & quæst. 4. §. 2. latè dixi, & Hispani omnes à temporibus & aduentu D. Iacobi ad Hispanicas regiones ab hinc 1592. anni secundum computationem Card. Baronij tom. 1. annal. Eccles. ann. 34. P. Azorij insi. moral. 2. part. lib. 1. cap. 7. vers. Dne supersunt. Ambrosij de morales lib. 9. cap. 4. Campanili diuersorij iuris canon. Rub. 7. cap. 6. num. 160. fuerunt ex gentilitate ad Catholicam conuersi fidem, & eam constanter semper obseruauerint, vt statim probabo in initio seq. §. Qualitas puritatis exinde proueniens Hispanos omnes sequitur & patrocinatur, & omnes habentur pro Christianis veteranis, nisi contrarium probetur, cum præsumi non possit, eis prædictam deficere qualitatem, ex ratione tercia proxime relata, cuius veritatem, & aut prædicta sufficiat præsumptio ad veram probandam puritatem in §. videbimus.

§. II.

De presumptione puritatis, & an detur
presumpta puritas? duque respectu
statutorum puritatis sufficiat.

S V M M A R I V M.

- 1 Hispani omnes presumuntur Christiani veterani, originem trahunt à Gentilibus conuersis, temporibus Diui Iacobi, & presumuntur proba, & genuina progeniei, non impuri sanguinis, nec infecta radicis, num. 2. Contrarium verius, n. 56. & 62. Aduentus D. Iacobi in Hispaniam hodie dubio caret propter auctoritatem Urbani Papa VII. sub d. num. 1.
- 3 Presumptio puritatis an sufficiat ex nostris statutis ad eorum honores obtinendos. Affirmatiua fundatur, à num. 4. cum seqq. Auctores, qui eam sequuntur referuntur, num. 19. Et plura ad propositum inferuntur, à num. 21. cum seqq. Negatiua verior iudicatur, & eius fundamenta referuntur, à num. 34. cum seqq. Auctores, qui eam patrocinant adducuntur, num. 59. Et contrariis fundamentis satisfi, à num. 64. cum seqq.
- 4 Presumptionem iuris pro se habens probatam habet suam intentionem, nec plus tenetur probare, & num. 5.
- 6 Presumptiones iuris liquidissimas dicuntur probationes. Ius requirens liquidissimas probationes verificatur in presumptionibus, ibid. Statutum requirens lucidissimas probationes habet satis in presumptionibus, ibid.
- 7 Oriundi ex immaculata patria puri presumuntur, & boni.
- 8 Qualitas ex gentilibus conuersis ad fidem ducta quasi naturalis est.
- 9 Causa naturalis semper inesse presumitur, & non reuocari per accidentalem. Qualitas è maioribus proueniens immutabilis, ibid. Proueniens à natura semper adesse immutabiliter presumitur, num. 10.
- 10 Quilibet presumitur esse talis, qualis naturaliter debet esse, nisi contrarium probetur.
- 11 Habens ex natura certum statum presumitur illum semper possidere. Naturale quod est per accidentalem umbram non obrumbatur, ibid.
- 12 Negans qualitatem iure natura presumpam eam probare tenetur, quia contrariam habet iuris presumptionem.
- 13 Affrens aliquem indignum id plenè probare tenetur. Maxime dum quis indignus dicitur ex aliqua turpi causa, ut generis macu-

- la est, num. 14. Explicatur num. 69.
- 15 Quilibet presumitur rectè possidere qualitates proueniens ex patria & parentibus, & num. 16.
 - 17 Idem est maculam, seu defectum non esse, & non apparere, explicatur, num. 70.
 - 18 Natus inter Christianos non tenetur probare, Senatim ex puris, & orthodoxis parentibus. Contrarium num. 72. & seqq. Mortuus inuentus inter Christianos presumitur fidelis, ibid. & num. 74.
 - 20 Nemo presumitur ortus ex infecta radice, sed ex proba, & genuina progenie.
 - 21 Possessio puritatis Hispanorum sufficit ad illius qualitatis plenam probationem. Titulum possidenti sufficientem tribuit, n. 22. Nec possessor titulum ostendere tenetur, num. 23.
 - 24 Idoneus quilibet presumitur. Probatio coniecturalis sufficit ad probandum benemerita, ibid.
 - 25 Probationibus qualitarum contrariis equaliter extantibus, preferenda que pro puritate est.
 - 26 Testimonia puritatis preferenda eis, quæ circa maculam sunt.
 - 27 Testium minori numero pro puritate magis credendum.
 - 28 Testes pro macula, quia nituntur contra iuris presumptionem debent esse idonei, & maiores omni exceptione.
 - 29 Corruptio iudicis non presumitur.
 - 30 Testium idoneitas non est necesse probari, sed sufficit presumpta à iure. Et ita nec articulari, num. 31.
 - 32 Iudicium temerarium, quo indicamus aliquem esse, è Iudæis, vel Mauris, filium Clerici, spurium, ex incestu natum, ex adulterio, siue ex alio damnabili coitu, an constituat peccatum lethale, ubi referitur sententia negans. Affirmans verò verior indicatur, num. 33.
 - 35 Qualitas specialiter requisita specialiter debet probari, quia non tantum requiritur quòd adsit, sed etiam ut constet adesse, num. 36. & sub num. 68.
 - 37 Bonus, & integer quilibet presumitur.
 - 38 Bonitas, & integritas specialiter requisita, specialiter debet probari, nec sufficit presumpta.
 - 39 Puritas ab statutis requiritur, ut ea extante possint iudices pretensores admittere. Quidquid requiritur ad fundandum iurisdictionem, & potestatem iudicium debet constare, & iudicibus liquere, ibid.
 - 40 Constare quid significet, conditionem denotat.
 - 41 Presumptio est veritas verisimilis non certa.
 - 42 Statuta præcitatæ requirunt puritatem certam, & quod iudices de ea habeant suos animos informatos.

Iurisd.

- Iurisdictione concessa in casu certo, ea uti iudices non possunt in casu coniecturali & presumpto, ibid.
- 43 Petens munus se dignum asserit ad illud assequendum, & num. 44. Vbi quod positionem impetrans habitum illi positioni necessarium adesse fatetur. Allegans qualitates certas eas probare debet, eo modo quo consuevit communitas, sub d. n. 43. Officium largitur modo solito, ibid.
 - 45 Tantum non habet locum ni probatis qualitatibus, quas requirit.
 - 46 Volens peruenire ad finem vult seruatæ mediis, siue quibus assequi non potest.
 - 47 Libertas naturalis res est, & iure presumitur.
 - 48 Liberum, seu ingenuum se dicens id probare tenetur.
 - 49 Gratia elargiuntur sub conditione, si qualitates requisita interueniant.
 - 50 Gratia Principis ex obseruatione, & consueto interpretatur.
 - 51 Qualitate sub conditione requisita à lege seu statuto non sufficit presumpta, nec coniecturata.
 - 52 Probatio illa requiritur quæ ex natura rei haberi potest. Statuta puritatem conditionaliter requirunt. Verba, Donec, & nisi, conditionem important. Condicio ante omnia verificanda ex legitimis probationibus, & adimpleri pro parte non sufficit, tam in sensu negatiuo, quam affirmatiuo, ibid.
 - 53 Statuta verum requirunt factum non presumpum. Probatio presumpua vera non dicitur, ibid.
 - 45 Statuta de filiis loquentia intelliguntur de naturalibus, non de adoptiuis.
 - 55 Qualitas accidentalis non presumitur.
 - 56 Puritas mutabilis non constans est.
 - 57 Quilibet presumitur probus, & purus, non natus ex infecta radice. Nisi cum negocium habemus cum eo, quia tunc talis non presumitur, num. 58. Nec cum adest terij præiudicium. Nec ad prouidendum officium nec futurum negocium, ibid.
 - 58 Christianus in alterius damnum nemo presumitur, sicut nec bonus, quamuis regulariter aliud sit.
 - 60 Qualitates verè naturales presumuntur. Natura sicut est immutabilis, ita presumuntur quæ ab ea procedunt, ibid.
 - 61 Accidentia mutabilia sunt, & non presumuntur.
 - 62 Deseruentia ex veteribus Christianis accidens est, & deficere potest.

- Catholicum esse non presumitur, ibid. Qualitates puritatis & nobilitatis accidentales sunt, non naturales, ibid.
- 63 Puritas deficere potest in genere, non verò in individuo, qui ab instanti conceptione suas habuit qualitates.
 - 64 Macula in genere, nec in individuo deficere non potest, postquam semel illos coinquinauit.
 - 65 Maior ratio non est, qua quis ab antiquis descendat Christianis, quam à conuersis.
 - 66 Puritas quamuis esset qualitas naturalis respectu nostrorum statutorum non sufficeret. Existentia vera puritatis constat ex veris probationibus, non ex presumpis, ibidem.
 - 67 Statutorum proprium est aliquid de nouo inducere. Statuta puritatis nihil noui peterent si presumpsa sufficeret puritas, ibid.
 - 68 Presumptione puritatis existente potest deficere puritas. Puritas non eo probatur quòd macula non probetur, ibid.
 - 71 Idem est quoad puritatis statuta maculam esse, & puritatem non constare ex veris probationibus.
 - 72 Baptizatus presumitur natus ex orthodoxis parentibus.
 - 73 Presbyter verè non baptizatus, sed putatiuè an verum Corpus dominicum conficiat in sacrificio Missæ.
 - 74 Differunt, natus ex orthodoxis parentibus presumi baptizatum, & presumi purum.

AD quod in primis necessariò est sciendum communem, & vique adhuc indubitatam extitisse opinionem, quam paulò ante tetigi, quòd presumpcio iuris omnibus Hispaniarum originariis patrocinatur: qua Christiani veterani reputantur, quia cum originem trahant à gentilitate gentis progenitoribus, qui post D. Iacobi maioris Apostoli prædicationem statim & libenter Catholicam amplexi fuerunt fidem, ut probant Tertulianus in lib. aduersus Iudæos cap. de natiuitate Christi, fol. 106. Valdes de digni Reg. & Regnor. Hispan. cap. 6. à num. 3. cum seqq. Christophorus de Castro in Historia Deipara Virginitatis Marie cap. 18. Fr. Didacus Morillo en la fundacion milagrosa de la capilla angelica del Pilar. c. 5. Augustus Morlanes in allegat. Pro Ecclesia Beate Mariae de Pilari Casar Augusta num. 10. Gregor. Lopez Madera de excellentiis Hispanie cap. 6. & in discursibus montis sacri Granatens. cap. 3. fol. 144. Michael Martinez del Villar de votis, & motiuis pro eadem Ecclesia Beate Mariae de Pilari num. 15. plures Doctores, quos cumulat Bart. Lorente en el indice de los auctores, que afirman la venida de Santiago à España, & omnes, qui de eadem re scripserunt, & fuerunt D. Io. à Velasco Castella Conestabilis, Hernando Oxea, Didacus del Castillo, Ferreolus in lib. de Maria augusta virgine lib. 2. cap. 2. D. Anton. part. 1. historia tit. 6. cap. 7. Ambros. de Morales in Chronica Hispania 1. part. lib. 9.

lib. 9. c. 7. fol. 228. Zurita lib. 1. anal. Aragon. ca. 44. fol. 28. P. Io. Mariana 1. part. Historie Hispanie lib. 4. cap. 2. Hieron. Roman. in Chronica de las republicas lib. 1. cap. 2. & 3. Rhades de Andrada en la historia de las pres ordenes militares, en la de Santiago cap. 1. Garibai lib. 7. cap. 3. & 4. & lib. 2. 3. cap. 72. Maurus Ferrer en la historia de santo Domingo lib. 1. cap. 1. Ant. Beuter en Chronica de España 1. part. cap. 23. Fr. Enriquez de Monroi Franciscanus in Apologia aduersus statutum Toletanum, D. Isidorus de vita, & morte Sanctorum cap. 73. quorum aliquos refert August. Barbof. de offic. Episc. 1. part. tit. 3. cap. 8. num. 28. col. 288. Perezius de Lara de annuers. & capellan. 2. part. cap. 4. num. 67. Hier. Zaballos comm. contra comm. quast. 900. num. 107. Valençuela conf. 90. num. 56. Et maxime aduentus D. Iacobi in Hispaniam comprobatur hodie auctoritate D. N. Urbani Papæ, V III. qui in breuiario nouiter excuso in 1. lectione ipsius festi affirmatiue apposuit dictum aduentum, tamquam res certa & in dubitatu, cum antea sub dubio esset posita his verbis: Mox Hispaniam adisse & ibi aliquos ad fidem conuerisse ecclesiarum illius provincie traditio est, quæ per dictum summum Pontificem fuerunt sublata, & indubiè, & affirmatiue posita, præsumuntur omnes probæ ac genuinæ progeniei, non verò imputi sanguinis, nec de infecta nati radice, ex ratione text. in l. cum quidam, 2. d. deleg. 2. l. 3. C. de infant. exposc. cap. fin. de presump. cap. cum deputati, 16. de iudic. cap. longinquitate, 64. & cap. seq. 12. q. 2. gloss. verb. dubitetur, in l. si vero 5. qui pro rei qualitate, ubi Bart. num. 5. l. ass. 1. q. qui fuit. cog. Aceb. in Rub. num. 163. tit. 2. lib. 6. recop. Io. Gutierrez. lib. 3. pract. q. 13. n. 3. Hier. Zaballos & Perezius de Lara citatis in locis, Farin. in pluribus decisionibus de quibus supra quæst. 2. sub num. 29. maxime decif. 167. à num. 3. & decif. 182. num. 4. & decif. 204. num. 3. part. 1. tom. 1. quibus fauent Menoch. lib. 1. presump. 1. à num. 1. Masch. de probat. concl. 878. num. 4. quem in aliis conclusionibus, & alios Doctores recenset Farin. de iudic. & tortura, quæst. 47. n. 277. quatenus probant bonum, & bonæ famæ, & progeniei quemlibet præsumi.

Io. à Roxas 1. part. de heret. à n. 322. cum duobus seqq. Igitur patet prædicta ratio.

Confirmatur secundò, Hispani ex integra, & immaculata patria sunt oriundi, vt dixi, sed tunc omnes puri ita præsumuntur, vt nihil amplius probare teneantur: Igitur nec in specie proposita. Minor iure cõstas est ex textu in l. quod si nobilit. 1. §. 1. qui mancipia, 2. l. de Edilit. edicto, ibi, præsumptum enim est, quosdam seruos bonos esse, quia nationis sunt non infamata, & in cap. si gens Anglorum, 10. & cap. seq. 56. dist. l. 2. ibi, e porque estos fueren esogidos de buenos lugares, tit. 2. part. 2. Simanc. de Cathol. instit. 50. num. 9. & 10. quem refert, & sequitur Farin. d. q. 47. n. 278. Masch. concl. 222. n. 3.

Confirmatur tertio, ab initio catholicæ fidei Hispani gentes eam professi fuerunt, Christum dominum nostrum agnouerunt, & verum Deum esse crediderunt, qualitatque exinde proueniens quasi naturaliter Hispanicam sequuta est progeniem, secundum rationem text. in l. 3. de interd. & releg. Perezium de Lara in d. cap. 4. num. 69. Io. Garcia de nobilit. gloss. 12. num. 43. & fufius Valençuela conf. 90. num. 47. Sed causa naturalis semper inesse præsumitur, nec ab accidentali reiecta censetur, l. si quis 9. de lib. & posth. l. 3. §. qui autem, 1. de iur. i. Greg. in l. 2. gloss. 14. circa medium, tit. 24. part. 4. Masch. de probat. concl. 157. num. 2. & concl. 1177. num. 7. Zaballos commun. contra comm. 4. tom. quast. 905. num. 53. plures apud August. Barbof. Axioma 40. num. 37. & 34. pag. 29. maxime quæ à genere & maioribus proueniunt, quæ immutabiles vocantur in l. ius agnationis, 34. de pactis, l. iura sanguinis 8. de reg. iur. cum aliis inferius adducendis. Igitur non solum pro Hispanis præsumptio est puritatis, sed & immutabilis, & constans in omnibus.

Confirmatur quarto, quod ex rei natura, & prima essentia prouenit, immutabile, & semper adesse præsumitur, ex adductis in præced. §. num. 18. & seqq. probantque gloss. & DD. in l. ne codicillos, 5. de codicill. ubi Bal. conclusionem allicir, quod quilibet præsumitur esse talis, qualis naturaliter debet esse, nisi contrarium probetur, & gloss. & DD. in cap. is qui fidem 30. de sponsal. & in cap. si forte 11. verb. scientia, de elect. in 6. Franc. Marc. decif. 139. lib. 1. Masch. de probat. concl. 1254. num. 86. Franc. Mantica de coniectur. ult. volunt. lib. 1. tit. 4. nu. 2. Quare Alciat. de presump. 1. à num. 1. multis probat quod certum à natura habens statum, præsumitur illum semper possidere, & per accidentalem umbram, quod naturale est, obumbrari non debet, vt superius dixi, & probat And. Tiraq. de retract. lignag. §. 30. gloss. 1. num. 26. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 111. num. 43. & qui hanc qualitatem iure naturæ præsumptam negat, id probare tenetur, cum contrarium habeat iuris præsumptionem Bart. in d. l. nec codicillos, 5. num. 1. C. de codicill. Igitur patet prædicta ratio & veritas huius sententia.

Confirmatur quinto, ex vulgarissima ratione, quia asserens aliquem indignum id plenè probare tenetur: at repellens aliquem ab honore prætenso illum esse indignum asserit. Igitur id probare tenebitur, alias admitti ille debet, & Maior patet ex text. in l. seruos, 20. de manum. testam. l. cum pater, 77. §. rogo, 25. de leg. 1. l. quoties 18. §. qui dolo, 1. de probat. l. omnimodo, 32. in princ. de inoffest. am. cap. duellum, fin. de presump. Anton. Gabr. lib. 7. tit. 8. de probat. concl. 2. num. 9. Menoch. de presump. 1. num. 1. Masch. concl. 222. num. 2. Franc. Mantica de coniect. lib. 1. cap. 5. num. 22. & in puritatis causa loquendo ita dixit Farinac. decif. 494. nu. 12. part. 2. & maxime cum indignus quis dicitur ex aliqua turpi causa, vt generis macula est, & dixi in quæst. 1.

quæst. 1. §. 4. & quæst. 4. §. 2. & §. 7. ex num. 88. cum seqq. quia tunc debet plenissime probari, cum multo minus præsumatur vt decimam à Rota fuit, & refert Casar Grassis decif. 173. n. 10.

15 Confirmatur sextò quilibet præsumitur iure, & rectè possidere qualitates, quæ communiter omnibus conueniunt ex patria, & parentibus arg. l. cum, 22. de probat. l. in finalibus, 11. fin. regund. l. si priusquam 15. de oper. noui nunciat. gloss. in l. si vero 5. §. qui pro rei qualitate. Qui fuit. cog. sed omnes in Hispania possident ex gentilibus suis progenitoribus sanguinis puritatem, præsumptiue saltem. Igitur præsumi debet, omnes eam rectè possidere, vt pro talibus semper habeantur, nec amplius probare sit necesse, secundum, l. circa, 14. de probat. l. 5. ibi, e decimis, que quâdo aliquo andubiesse por libre, si el otro le demandasse en juicio, diciendo que es fieruo, e el otro respondiese que non es assi, mas que es libre, que este, que face la demanda, debe probar, e non el otro, que es en su possessio de libertad, si non quisfere, tit. 14. part. 3. cum aliis adductis à Io. Garcia de nobilit. gloss. 11. num. 69. & §. 1. num. 11. Valençuela conf. 90. n. 66. & seq. qui hoc extendunt ad omnes status causas.

17 Confirmatur septimò, idem est, seu defectum non esse, & non apparere: sed nos loquimur de præsumptione puritatis, dum contrarium non apparet. Igitur ita debet prætenso admitti, sicut, si verè macula non esset, admitteretur. Maior probatur, in l. cum in legè, 33. de corrah. empr. l. cū ita, 33. alias, l. omnia, 33. cū ita, §. species, 5. ubi Bald. de leg. 2. cum res 47. §. itaque 2. de leg. 1. cap. solemnitates, 16. §. de Ecclesiasticis, de consecrat. dist. 1. Abb. conf. 18. in princ. lib. 1. Dec. conf. 1. num. 132. lib. 1. Farin. decif. 167. num. 35. & 42. adducti per August. Barbof. Axioma. 174. num. 9. pag. 108. Cardinal. Tusch. lit. P. conclusion. 84. per totam, tom. 6.

18 Confirmatur octauò, & vltimò, natus inter Christianos non tenetur probare se natum ex puris, & orthodoxis parentibus, cum hoc satis ex iuris præsumptione probatum habeat, secundum text. singularem in cap. veniens, fin. in fin. de presby. non baptizato, ubi Card. num. 6. Anchar. etiam 6. Butrio 5. Abb. 1. & his relatis ita specificè voluit August. Barbof. de canonic. cap. 13. num. 33. & de offic. Episc. 1. parte, tit. 2. gloss. 17. num. 16. col. 206. in aliis est num. 45. pag. 97. & Hieron. Zaballos commun. contra comm. quast. 900. n. 95. & seqq. Farin. decif. 167. num. 40. cum seqq. part. 1. recent. Ricciol. de neophyt. cap. 7. num. 9. & 33. in fin. sicut etiam inuentus mortuus in terris Christianorum, præsumitur fidelis, gloss. in cap. Presbyteris, 68. dist. & in cap. si eos 148. de consecrat. dist. 4. Ricciol. citato loco num. 10. Igitur & si posituè puritas non probetur, admitti debet ex puritatis statutis ille, cuius macula plenè non apparet.

19 Quare hanc sententiam defendere videtur Bald. in l. cum ita, 33. §. species, num. 2. & 1. deleg. 2. & in l. 1. num. 10. C. si quis omiffa causa testam. & Salicet. latè disputans in l. actor. num. 10. C. de probat. Felin. in cap. fin. num. 11. de presump. Butr. in cap. en. num. 11. de scrut. in ord. fac. & alij plures adducti à Menoch. lib. 1. presump. 1. numero 36. & alij ex allegatis à Masch. de probat. concl. 878. n. 6. Valençuela magis specificè loquens in d. conf. 90. num. 55. & 70. & nouissimè D. Io. del Castillo controuers. iuris tom. 6. lib. 5. 2. part. cap. 123. num. 17. vbi plures citat, & rationes reddit, quas nos infra referamus, & inutiles in nostra dicimus specie. Farin. d. decif. 167. num. 31. & seq. & num. 39. & decif. 182. num. 4. & decif. 494. à num. 1. part. 1. tom. 2. & decif. 335. num. 1. part. 2. tom. 1. vbi expressè de puritate sanguinis. Fabio de Anno conf. 80. num. 84. & conf. 88. num. 39. part. 1. Alex. Ludouic. decif. 498.

num. 1. vbi annotat. plures alias refert decisiones, & idem nouissimè facit August. Barbofa de canonic. cap. 13. num. 31. & 34.

Et quòd nemo præsumatur ortus ex infecta radice, sed ex proba, & ingenua progenie, probant ex l. 3. C. de infant. exposc. & ex cap. cum deputati, 16. de iudic. cum ibi notatis, Io. Gutierrez. lib. 3. part. quæst. 14. num. 3. Aceb. in Rub. num. 163. tit. 2. lib. 6. recop. Pelaez de maiorat. 1. part. q. 5. n. 24.

Ex quibus sequitur primò, quòd hæc præsumptio, seu quasi possessio puritatis in Hispanos, & in eorum descendentes deriuata ad plenam sufficit illius qualitatis probationem, arg. l. liberis, 7. §. fin. de liber. causa. Fulgos. in l. 1. in princ. de probat. Bald. in l. non ignorat. num. 10. C. de his, qui accus. non poss. & conf. 351. num. 2. vol. 1. quibus in locis, duo hac in re notabilia docet; & vnum quòd quasi possessio cuiusque qualitatis titulum sufficientem possessori, & successoribus eius tribuit, in quantum plena contrarij non addit probatio. Alterum, quòd qualitates, quæ naturaliter sistunt in eo, qui adhuc est in quasi possessione illarum, ita præsumuntur, vt possessor eorum titulum ostendere non habeat necesse, cum amplius non requiratur, ni quod non probetur contrarium, pro quo est bonus text. in cap. 1. de scrutin. in ord. fac. c. dudum, 16. de presump. & in c. si quid, 23. dist. 86. cum similibus, quod circa possessionem nobilitatis singulare est, & memoriæ tenendum.

Sequitur secundò, quòd sicut idoneus quilibet præsumitur, ita etiam ad omnia munera subeunda bene meritis, quia vtrique eadem. inest ratio, vnde venit intelligendum, quod nostrates tradunt, ad benemerita videlicet probanda cõiecturalem sufficere probationem, vt docuit Alc. reg. 1. pres. 16. n. 3. & resp. 584. in 5. Meno. de arb. cent. 2. casu 4. n. 3. l. ass. conf. 184. col. pen. vers. sed premissa, vol. 2. prout eos refert Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 22. n. 90. loquens in maioratibus, & primogeniis, ad quæ sufficit præsumpta bene meritorum probatio, inter quam, & nostram speciem nulla videtur posse assignari recta disparitatis ratio.

Sequitur tertio, quòd ex duplicibus, & equalibus informationibus puritatis, & maculæ erit illa præferenda, quæ pro puritate facit, cui adhæret iuris præsumptio, & in concursu semper præualeat opinio, & fama bona, ex d. cap. cum in tua, ubi Abb. num. 10. de sponsal. atque ita pluries iudicatum fuisse à Rota Romana recenset August. Barbofa de offic. Episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. sub num. 38. in fin. vers. & si contingat, & aliis relatis approbat Valençuela conf. 92. num. 204. & 215. de cuius veritate agam in seq. §. illat. 10. in fin.

Sequitur quarto, testimonia circa puritatem esse præferenda aliis, quæ circa maculam ferantur, vt voluit Card. in d. cap. cum in tua, gloss. fin. de sponsal. Felin. in cap. cum contingat, num. 2. de rescript. Ant. Gab. de restib. concl. 4. num. 29. Filu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 50. mem. 81. Frederic. de Senis quast. 74. num. 2. Gutierrez. conf. 35. num. 17. & 28. Farin. 1. tom. praxis, quast. 47. num. 170. Hojeda qui de puritate specificè loquitur, de incompatibilit. benefic. cap. 23. num. 143. & idem defendit Valençuel. conf. 90. num. 50. & 65. & ibidem 27 num. 53. ait, quòd etiam minori numero testium circa puritatem, & bonam famam sit magis credendum, quia se conformant cum iuris præsumptione, & probatur ex cap. fin. de presump. & cap. 1. ibi, illum quem indignum esse, non nouit, dignum debeat estimare, de scrut. in ord. fac. Alber. in l. qui vero 5. §. qui pro rei qualitate, num. 7. Qui fuit. cog. Bald. in l. eam quam, num. 8. C. de fideicom. Ang. in repetit. l. sciendum, num. 25. de verbor. Fulgos. in leg. 3. numero 3. de probat. & relati

relati à Farinac. de testib. question. 65. numero 258.

28 Sequitur quintò, testes ad probandum, cum niantur aduersus iuris præscriptionem, debere idoneos, & omni exceptione esse maiores, ex Th. Gramm. super constitut. Regni, num. 2. fol. 77. & consil. 35. num. 36. relato, & sequuto à Tib. Decian. 2. tom. crimin. lib. 8. cap. 38. num. 3. † qui loquuntur in probanda corruptione iudicis, pro quo adest iuris præsumptio ex Iass. in l. sciendum, num. 10. de verb. Specul. tit. de probat. §. fin. num. 20. vers. Quod quando aliquis. 1. part. pluribus relatis ab Ildephonso Narbona, in l. 31. gloss. 16. num. 2. & 8. tit. 7. lib. 1. & in l. 10. glossa 18. num. 64. & seqq. tit. 1. lib. 4. recop. quæ ratio cum æquæ locum habeat in nostra specie, idem dicendum videtur, quod probat Valenqueila dict. consil. 92. num. 83. & 168.

30 Sequitur sextò, quòd etfi idoneitas testium expressè in aliqua requiritur constitutione, opus non est specificè eam probare, sed sufficit præsumpta à iure, secundum text. in l. merito, §. 1. Pro socio, l. quoties, 18. §. qui dolo de probat. l. si quis seruum, §. si in seruo, de seruo corrupto, l. item, apud Labonem, §. 1. §. si communem, §. 6. de iniur. vbi gloss. l. moueor. 4. C. si seruus exportand. l. omnimodo, §. 2. C. de inoff. testam. † atque idèò idoneitatem testium specificè articulari, nec probari non esse necessè, voluit Narbona in l. 31. gloss. 16. num. tit. 7. lib. 1. recop. & in l. 82. gloss. 2. à num. 45. tit. 5. lib. 2. eiusdem recop. pag. 240. de cuius veritate ego egi supra q. 6. §. 5. ex n. 103.

32 Sequitur septimò, iudicium temerarium, quo iudicamus, quem è Indæis seu Mauris, ortum, ducere, vel filium esse clerici, spurium, ex incestu, seu ex adulterio, aliòve damnabili coitu, natum, non inducere peccatum lethale, quia qualitates naturales sunt, vt probauit supra, nec culpæ, nec dedecori à prudentibus tribui valent, vt docuit Pet. Nauarra de restitut. lib. 2. cap. 4. num. 450. cui etiam accedunt Lessius de inst. lib. 2. cap. 29. dub. 2. n. 14. Azorius inst. moral. 3. part. lib. 13. c. 11. dub. 4.

33 Quibus accedere non possum, quia etfi prædictæ qualitates, postquam homini in natiuitate cohererent, naturales sunt, nec possunt ei imputari, tamen cum valde inter nos existimationem lædant, & infamie notam inurant, vt circa maculam probauit supra quæst. 2. §. 4. & quæst. 4. §. 2. & circa filios illegitimos in eadem quæst. 4. §. 6. in initio, & postea iudicium temerarium circa cas nobilitæ, & in re grauissima proximum lædit, & apud omnes eius opinionem minuit, & cum arcere potest à magnis dignitatibus, & honoribus sine iusta causa, proindeque peccatum gignit lethale, vt voluerunt Mol. de iust. tract. 4. dist. 6. num. 5. Valencia tom. 3. dist. 5. quæst. 4. punct. 3. Soto lib. 2. de iust. quæst. 4. art. 3. §. pari modo, vers. & de conuerso quamuis. Sayr. Clau. Reg. lib. 12. cap. 3. num. 28. Regin. lib. 14. p. axis fori pænit. num. 22. Eiman. Saa in summa, verb. iudicium temerarium, num. 2. Aragon. 2. 2. quæst. 60. art. 3. concl. 2. Salon. ibid. propos. 1. pag. 78. apud Mart. Bonacin. 2. tom. de restitut. dist. 2. quæst. 7. de iudicio temerario. punct. 1. propos. 2. num. 6. vers. sed mihi probabilior.

34 Sed omnibus his non obstantibus, contraria verior, & tenenda est sententia in nostra quæstione principali, quia etfi præcedens opinio tot sit rationibus munita, & generaliter de iure vera sit, in nostra tamen specie nec vera, nec tenenda est, nec quidem verum est omnino, puritatem sanguinis in omnibus Hispanis præsumi, & si verè præsumeretur, quoad nostrâ statuta non sufficeret, ni specificè, & positiuè existat probata, vt ius, & stylus omnium tribunalium intrepidè tenet, & obseruat, stylus verò omnibus

notus est, & ius ex sequentibus apertè apparet.

Primò, apud omnes constitutum manet, quòd qualitas specialiter requisita specialiter sit probanda, nec præsumpta sufficiat, sed à nostris statutis specialiter ratione, & sine qualitas puritatis exposcitur. Igitur positiuè probari debet, nec præsumpta sufficit. † Maior patet ex Bart. & communiter DD. in l. cum actum, 17. per text. ibi, de neg. gest. & in l. qui iurasse, 26. §. qui pater, de iureiur. Marfil. in l. si quis nec questio, num. 130. de quæst. Aym. Crauet. de antiq. temp. 1. part. sect. Quæritur etiam à num. 37. maxime 40. & consil. 225 per totum And. Tiraq. qui plures cumulat lib. 1. de retract. §. 32. gloss. vn. num. 92. Anton. Gabr. lib. 7. concl. 2. num. 9. Menoch. lib. 5. præsumpt. 1. à num. 56. Malch. de probat. concl. 1147. num. 11. & concl. 1262. num. 1. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 7. num. 18. Auend. de exeq. mand. lib. 1. cap. 6. num. 7. & Gregor. in l. 15. gloss. de bona, tit. 9. part. 4. Alciar. de verb. sign. pag. 46. & reg. 3. præsumpt. 2. num. 9. Marienco in l. 1. gloss. 5. à num. 11. tit. 4. & in l. 1. gloss. 8. num. 2. tit. 7. lib. 5. recop. Stephan. Gracian. discept. forens. tom. 1. cap. 90. num. 25. & part. 2. cap. 283. num. 28. Aceb. in l. 6. num. 14. vsque ad 18. tit. 9. lib. 3. recop. Mol. de primog. lib. 2. cap. 6. num. 29. & 30. Pelæz eod. tract. 4. part. quæst. 26. num. 32. Bobad. in politica lib. 5. cap. 1. num. 224. Hier. Zaball. contra. contra. quæst. 900. à num. 112. Narbona in l. 82. gloss. 2. num. 37. tit. 5. lib. 2. recop. † Cum idèò desideretur qualitas, non tantum vt adit, sed etiam vt constet adesse, ex text. in l. Diuus 24. cum l. seq. vbi Bart. & DD. de testam. milit. non ignorat. 9. C. de his qui accus. non poss. cum adductis à Io. Lopez in l. 4. Tauri, num. 2. & 3. & licet aliàs iure præsumatur, ab statuto idèò specialiter requiritur, vt eius præsumptio non sufficiat, sed vt verè subsistere constet, ex Alc. reg. 3. præf. 2. n. 6. vers. sed tu dic.

Confirmatur primò, iure quilibet bonus, & integer præsumitur, l. cum pater 77. §. rogo. 25. de leg. 2. l. seruos, 20. vbi gloss. de man. testam. l. omnimodo, §. 2. C. de inoff. testam. ca. fin. de præsumpt. † & ex pluribus iuris, & Theologie auctoritatibus probat Menoch. lib. 1. præsumpt. 1. à num. 1. cum seqq. & præsumpt. 4. à num. 1. & Farin. de iudic. & tortur. quæst. 47. num. 277. At dum bonitas, & integritas specialiter requiritur non sufficit præsumpta, sed specialiter venit probanda. Igitur & puritas, dum specialiter requiritur, † Minor patet ex Alc. num. 10. & Menoch. 34. & seq. citatis in locis, Malch. concl. 222. num. 15. cum aliis apud Farin. de test. quæst. 62. à num. 6. cum seqq. & dum qualitas idoneitatis in testibus requiritur, idem probant Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 53. num. 64. facit l. non putauit. 8. §. non queis, vbi Bart. notat de bon. poss. contra tab. Acebed. in dict. l. 6. num. 14. tit. 9. lib. 3. recop.

Confirmatur secundò, idèò puritas ab statuto requiritur, vt ea mediante iudices admittere præteritorem valeant, aliàs non, vt ex ipsiusmet statutis patet: sed dū quis desideratur ad iudicium potestare, & iurisdictione debet constare, & iudicis liquere, Igitur vt liqueat, & constet, probari omnino debet, † Minorem probat text. in l. hæc autem, §. non defendi. 1. vbi constare debet, liquereque Prætori. Quibus ex causis in poss. eatur, & facit text. in l. 2. §. sed si dubitatur, l. si quis ex aliena §. de iudic. l. 1. §. ait Prætor. Nequid in loco publ. l. Prætor. 4. §. docere, 1. 2. de vi bon. rapt. Abb. & DD. in cap. si Clericus laicum, de foro compet. Bart. in l. si finit. §. Julianus, de dani, in sect. & in l. multum interest, de cond. & dem. Andr. Fachin. controu. lib. 11. cap. 18. vers. sic contraria sententia, in fin. Pet. Barbof. in 3. part. Rub. n. 60. fol. mar. & in l. 1. & 2. n. 150. de iudic. Moneta de conseruat. c. 6. n. 57. & seqq.

Est

40 Est enim constare apparere, certum, & manifestum esse, l. cum §. 8. §. modus 10. de transact. l. cum actum 19. de neg. gest. Rebuff. qui plura congerit in l. tign. 62. vers. Constitus, de verb. sign. fol. mihi, 441. & quod per specialem, claram, & non præsumptum probationem patet, Malch. de probat. concl. 75. num. 21. Card. Tusch. lit. C. concl. 782. num. 1. tom. 2. Aug. Barbofa dict. 66. per totam, maxime num. 6. vbi plures, pag. 215. & clausul. 25. num. 6. pag. 26. & hoc verbum denotat conditionem, quæ si non adimpleatur iurisdictionem non tribuit. Steph. Gracian. discept. forens. 869. num. 25. & 991. num. 11. & alij penes eundem Aug. Barbof. d. clausul. 25. num. 3. & 4. & de verbo liquere videatur idem Gracianus discept. forens. 1. tom. cap. 72. ex num. 47. maxime, 49. quod diuersum est à præsumptione, quæ in dubiis, & non constantibus vero similis eligit, text. in cap. constitutus, 45. §. si quis autem, de test. Franc. Mantic. de coniect. lib. 1. tit. 1. num. 8. vers. Item præsumptio, † & idèò præsumptionem, veritatem verisimilem, non certam dixit Corn. consil. 197. num. 7. vol. 3. Farin. de iudic. quæst. 36. n. 77. quæ casui nostro adaptari non potest.

Confirmatur tertio, ex nostris statutis certa requiritur puritas, & quòd iudices de ea animos habeant informatos, vt admittere præteritorem valeant ex Io. Roxas sing. 104. & adductis supra quæst. 1. §. 4. & quæst. 4. §. 2. sed dum in casu, seu qualitate certa tribuitur iurisdictioni, non ea vti index poterit in casu coniecturali, & præsumpto ex text. in cap. 1. de censib. in 6. cap. 1. de pænis, eod. lib. Belluga in speculo Princip. rub. 11. §. visio, 3. & n. 4. Valenque. consil. 2. n. 6. Igitur iudices honores, & officia tribuere non poterunt, si puritas non verè, sed præsumptiuè apparet.

Confirmatur quarto, petens se ad munus cooptari, digni se asserit esse, possideretque requisitas qualitates, at qui qualitates certas, etià tacite allegat, tenetur ad eam specificè probatione, quia stante sua afferuatione, nihil ius præsumit, l. Diuus, 33. de re iudic. l. cum te, 9. C. de probat. l. si minorem 4. C. de integ. restit. l. non ignorat. 9. vbi Bald. C. qui accus. non poss. Bar. in l. 1. num. 25. §. cert. pet. & in l. in illa, 8. à num. 4. cum seqq. de verb. Alex. T. entancing. var. resol. lib. 2. resol. 2. per totam, Brun. à Sole in locis communib. verb. agens, 1. Aug. Barbof. Axioma. 19. num. 3. pag. 18. Malch. de probat. conclus. 1262. à num. 14. & in seq. concl. 1263. à num. 1. Menoch. de adipisc. rem. 3. num. 164. Stephan. Gracian. decis. Ad arch. 198. num. 24. Igitur tenebitur probare prædictas qualitates, quas tacite adesse affirmat, eo modo, & fama, qua probare conuenit communitas, seu tribunal, cui se subiecit, ex adductis sup. quæst. 5. vers. Quintò probatur, ex num. 21. & infra, §. 3. illat. 1. per totam, & probat Perezius de Lara de amiuers. 2. part. cap. 4. num. 27. & 62. cum largiri censetur officium modo solito, ex l. magistratus, 25. vbi notat Bar. num. 2. municip. facit text. in l. quod si nolit. 31. §. quia assulua, 20. de Edil. edicto, leg. si prius 17. §. rectè placuit, de aqua, & acq. pluui. arc.

44 Maior probatur, quia positionem impetrans, habitum illi positioni necessarium adesse fatetur, & asserit, l. Titio usufructus, 56. in princ. de cond. & dem. l. munitiones, 4. de iust. & iure cap. ad dissoluendum, 13. §. interloquendo, de desponsat. impub. cap. quod verò formati, 8. 2. q. 2. & quæ Bart. & DD. asserit in l. decem. 110. de verb. quare impetrans legitimacionem illegitimum seipsum dicit, l. 2. C. de iure aur. annul. vbi Bald. plura familia adducit, & facit text. in l. moueor. 4. C. si seruus export. venenit, cum similibus congestis per Nic. Euerard in topicis, loco, à primacione ad habitum, 26. num. 1. & 2. & per August. Barbof. Axioma. 19. num. 1. pag. 115. Malch. de probat. concl. 974. à n. 3. Igitur qui honorem puritatis appetit, illius quali-

tatis possessorem se dicit, & cætera omnia habere requisita.

Confirmatur quintò ex vulgari iuris regula, qua est constitutum, non posse locum statuti dispositionem habere, ni specificè probatis qualitatibus, quas requirit, vt constat ex adductis ab And. Tiraq. de retract. lignag. §. 8. gloss. 7. num. 1. & à Per. Cauall. de homicid. num. 520. & in resol. crim. casu, §. 6. num. 29. & 33. & casu, 1. §. num. 2. Stephan. Gracian. discept. forens. tom. 1. cap. 90. num. 95. & part. 2. cap. 293. num. 28. Hippol. Bonacofa in quæst. crim. verb. Qualitas, vers. si in disceptationem, Malch. de probat. concl. 1249. Cardin. Tusch. in pract. concl. 106. lit. Q. tom. 6. per totam, Boëtio quæst. 115. num. 3. Hipol. Rimin. consil. 69. num. 4. cum aliis supra pro 1. ratione, & pro eius 1. confirmat. adductis.

Confirmatur sextò, qui vult peruenire ad finem, illuc peruenire velle videtur seruatis mediis, sine quibus assequi non valet, aliàs nihil faceret, quod præsumi non potest, ex reg. l. quoties, 80. de verbor. l. quoties, 12. de reb. dub. l. quoties, 67. de reg. iur. facit text. in l. illud, 77. vbi Bart. Paul. & DD. de adq. hered. text. in cap. ex parte, 9. vbi Abb. num. 3. & cæteri Canonistæ de sponsal. at stylus omnium tribunalium positium requirit qualitatium probationem. Igitur præsumendum est, ita eorum honores à quolibet appeti, vt eius qualitatium specifica præcedat probatio.

Confirmatur septimò, libertas naturalis res est, & iure præsumitur, l. altius, 8. C. de seruis, & aqua, l. manumissiones, 4. de iust. & aliæ apud Pichard. tract. de nobilit. commun. inter vir. & vxor. num. 4. & 5. Malch. de probat. concl. 280. num. 4. & alij apud Gracian. discept. forens. 1. tom. c. 24. n. 18.

Sed nihilominus, se liberum, & ingenium asserens, id probare debet, quia tunc nihil ius præsumit. Ergo similiter, qui se purum dicit, & si aliàs de iure præsumeretur, specificè illam debet probare qualitatem, vt in terminis dicit Zaballus d. quæst. 900. n. 122. † Minor patet ex text. in l. circa, 14. de probat. l. 1. ibi, quoties quæreretur genus, vel gentem quis haberet, nec ne, eum probare oportet, illo eod. tit. vbi gloss. subiungit, si quis dicit se Italicum debet hoc precise probare, melior text. in l. matrim. 17. C. de probat. DD. communiter in d. l. circa, & in l. prius, C. de seruis, vbi Bar. num. 7. Bal. 3. Alberic. 13. Ammol. 24. & docent Menoch. lib. 5. præsumpt. 1. num. 36. & 37. Card. Tusch. lib. 6. concl. 16. num. 93. lit. Q. quos & alios adducit Zaballus, d. quæst. 900. num. 116. cum seqq. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. c. 18. ex n. 25. & c. 20. n. 10.

Confirmatur octauò, concessionibus & gratiæ elargiuntur sub conditione si qualitates requisitæ interueniant, quod fit expressè in supremo Inquisitionis senatu, aliàs subintellectum maneret, l. seruo, 69. §. si fundus, 3. l. legatum est, 116. §. fin. deleg. 1. & gratia Principis ex obseruantia interpretatur, & cum grauaminiibus, & conditionibus intelligitur solitis, ex text. in cap. cum dilecto, 3. de consang. & affin. Ripa in l. 2. num. 2. de priuileg. Dec. in cap. ad hec, num. 37. de postulat. prelat. Mol. de primog. lib. 2. cap. 6. num. 18. fol. 160. Capic. decis. 189. cum aliis ad hoc adductis à Pelæz de maiorat. 4. part. quæst. 20. num. 3. 27. & 30. † At qualitas sub conditione ab statuto, seu lege requisita verè, & realiter subsistere debet, nec sufficit præsumpta, nec coniecturata. Igitur similiter puritas sub conditione petita.

Minorem probat text. in l. vlt. C. de his qui veniant atatis impetrat. & in l. Lucius, 83. vbi Bart. & DD. de cond. & dem. Anton. Fab. lib. 1. iurisprud. 3. princ. 4. pag. 113. August. Barbof. qui alios refert, de appellat. verb. 99. n. 16. pag. 201. & alij allegati ab Oluia. Illigro, ad Donel.

Donec lib. 6. comm. cap. 19. lit. D. Menoch. lib. 5. praesumpt. 1. a. num. 3. §. 1. & licet probatio regulariter spectetur, quae ex natura rei haberi potest, ut ex Bart. & Immol. probat Farin. de iudiciis quest. 46. num. 38. & idem filiationis, quae difficilis est probationis, gloss. fin. in l. Lucius, & communiter DD. coniecturis, & praesumptionibus probatur, ex adductis à Masch. de probat. concl. 787. per totam, maxime num. 11. Mantio. de tac. & amb. tom. 1. lib. 8. tit. 19. num. 6. tamen si conditionaliter petatur, deficit conditio, d. l. Lucius quia cum verè non possit filiationi probari, nec sufficienter coniecturæ, nec praesumptiones ad implementum conditionis, habetur pro impossibili filiationis adiecta conditio, ut omnes notant in d. l. Lucius, ratio est penes Felin. in Rub. num. 3. de probat. Bart. in l. ait Prator. §. fin. de re iudic. Bald. cons. 265. num. 3. vol. 2. quod strictius procedit, & bene huic speciei adaptatur. Et in aliquibus statutis, praecipue in Tolerano, puritas sanguinis conditionaliter requiritur, ut constat ex illis verbis, & Donec informatio praedicta videretur, & alibi ibi, non nisi clericis illustres aut nobiles, verbum enim, Donec, conditionem importat, ut in l. pater Senerinam, 101. §. fin. vbi Bar. de cond. & dem. l. legatum, 17. de ann. leg. l. generaliter, 32. §. duas filias, 6. de usus. & itidem, verbum, Nisi, ut in l. quibus diebus, 40. §. quidam Titio, de cond. & dem. & in l. 1. §. idem scribit depositi, & ideo ante omnia verificanda ex legitimis veni probationibus, ut in text. in l. id quod 19. de constit. pecun. l. quoties 14. §. pen. de nouat. l. necessario, 8. §. quod si pendente, de peric. & comm. rei vend. Craucta cons. 498. num. 8. nec sufficit adimpleri pro parte, sed in totum, ex text. in l. si heredi plures, 5. de condit. inst. l. si is qui ducenta 13. §. utrum, 3. de reb. dub. §. pen. inst. de hered. inst. l. in l. generaliter, num. 1. & 3. C. de institut. Mantio. de tac. & amb. tom. 2. lib. 14. tit. 42. num. 9. Craucta cons. 344. num. 5. vol. 3. Hondedeo cons. 60. num. 17. vol. 1. Surdo decis. 135. in princ. quia conditionis natura est, prout iacet impleri, non diuisim, nec limitatim, sed absolute, & perfectissime ex text. in l. qui duobus 23. l. cui fundus, 56. de cond. & dem. Tib. Dec. cons. 129. num. 47. vol. 3. Craucta cons. 49. num. 23. & 25. vol. 5. Hondedeo cons. 60. num. 17. & 18. tamen in sensu negatiuo, l. 10. l. si quis ita stipulatus, 129. de verbor. l. hoc genus, 106. l. si ita legatum, 101. de cond. & dem. quàm in affirmatiuo, l. qui sub conditione 111. l. cum seruus, 85. illo tit. l. si quis heredem 7. l. generaliter 6. C. institut. Bart. in l. 1. num. 1. de cond. & dem. Olafcho decis. 145. num. 9. Craucta cons. 406. num. 6. & 7. vol. 3. & cons. 744. num. 4. vol. 5. Cotn. cons. 98. num. 8. vol. 2. & magis speciatim verificanda conditio debet, dum negatiue concipitur, ut in nostris statutis ex l. Lucius 85. de hered. inst. l. generaliter, C. de instit. & subst. Abb. in cap. inter ceteras de rescript. Rip. in l. heredes mei, §. cum ita, num. 29. ad Treb. Alex. Trentacinq. de subst. 1. part. cap. 17. num. 38. Mantio. decis. 147. & 249. Cephal. cons. 16. num. 20. vol. 2. & post eos Iosephus Ramon. cons. 30. n. 24.

53 Confirmatur nonò, statuta semper verum factum, non verò praesumptum requirunt; sed praesumptiua probatio non verè talis dicitur, vñ. si tab. testam. ex tab. Bertazol. cons. 50. num. 6. vol. 1. Cepola cons. 57. Verio. cons. 19. num. 15. & 16. vol. 3. Card. Tusch. lib. 6. cond. 16. a. num. 27. vsque ad 93. lit. Q. Igitur statuta puritatis intelligi debent de vera, & Ipecifica probatione, non verò de praesumpta: ¶ Maior patet ex l. 3. §. hoc verba, 6. vbi Bart. de neg. gest. Greg. in l. 2. gloss. 4. ante medium, tit. 3. part. 7. Alphonf. à Villagut, de extensio. cumque disposit. num. 6. & seq. & num. 100. pluribus adductis ab Olafco decis. pedam, 21. num. 13. & à Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 51. num. 115. cum seqq. num. 137. & 140. & 173. Farin. 1. part. fragm. lit. E. num. 218. & à Perezio de Lara d. cap. 4. num. 107. &

109. ¶ Etsi statutum loquatur de filiis, intelligi debet de naturalibus, non verò de adoptiuis, ex Dec. cons. 395. Roch. de Curte de inrepatron. fol. 2. faciunt plura tradita ab August. Barbofa, appellat. 99. ex num. 75. pag. 207. & interpretari propriè non verò secundum quid ex l. mercis, 207. de verb. sig. l. si maritus, 15. §. legis, ad leg. Jul. de adulter. Franc. Conscius in Rub. num. 47. vers. vñ. decimo accedat, de legatis.

Confirmatur decimò qualitas accidentalis non praesumitur, cum quotidie mutationem accipiat, & alterationem, & vt considerant DD. in cap. 1. §. si quis rusticus, de pace tenenda, & relati à Menoch. lib. 6. praesumpt. 60. num. 1. & probat August. Barbof. de offic. Episc. 2. part. allegat. 10. num. 17. & Axioma. §. num. 3. & 4. pag. 7. cui adde gloss. in cap. si forte, 11. verb. scientia, vers. est quaedam extrinseca, de elect. in 6. ¶ At puritatis qualitas mutabilis est, cum olim puros hodie maculatos videamus, vt inferius latius dicam, & considerant And. Tiraq. de nobilit. cap. 10. num. 10. & 13. Aceb. in Rub. num. 37. & 159. in fin. & 160. tit. 2. lib. 6. recop. Menoch. de praesumpt. lib. 6. praesumpt. 60. Zaballo d. quest. 900. num. 118. & 121. Io. Gurtierr. lib. 3. praesumpt. quest. 14. num. 17. vbi ait, quod puritas in sola opinione, & reputatione consistit, & ex eis verè, & legitime tantum probatur. Igitur probari erit necesse extare sine diminutione, nec alteratione.

Confirmatur vñ. decimò, & vltimò, nam etsi quilibet generaliter probus & purus, non verò natus ex infecta praesumatur radice, vt superius probaui ex Aceb. in d. Rub. num. 163. & Pelaez d. quest. 51. num. 24. & Gurtierr. supra quest. 13. nu. 3. ¶ intelligendum est, cum nihil facere habeo cum eo; at dum speciatim negocium cum eo est, & ex sua improbitate, siue macula damnium timei valeo, non sufficit praesumptio, sed inquirendum est an deficiat, vel non praedicta qualitas, & electores debent hominem talis conditionis eligere, vt optime probat vnica, & singularis glossa verb. scientia, in cap. si forte, vers. Dicit. Io. de elect. cui accedit alia similis gloss. verb. testentur, in cap. placuit, de infantibus, 111. & in cap. si eos, 148. verb. contemdimus, de consecrat. dist. 4. Masch. de probat. concl. 163. num. 3. & 6. Io. Menoch. in cap. si forte, num. 9. de elect. in 6. vbi Burrio num. 9. & Gemin. col. pen. Alc. reg. 3. praesumpt. 2. num. 12. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 14. num. 5. vbi quod in alterius damnium nemo praesumitur Christianus, quod valde notabile est, sicut nec bonus ex Fel. in d. cap. vlt. de praesumpt. n. 12. & alij apud Gracian. discept. forens. tom. 3. cap. 537. num. 28. & ita nec antiquus Christianus in praedictum tribunalium, & contra prohibitionem statutorum inde bene procedit quod Alc. 3. praesumpt. 15. dixit, nempe, ad prouidendum officium vel futurum negocium neminem bonum praesumi, & sequuntur Menoch. 2. praesumpt. 85. num. 8. Maltrill. de magistr. 6. cap. 10. num. 9. & alij ex praecitatis, & quod in alterius damnium nemo praesumatur bonus praeter citatos, probant idem Menoch. 1. de arb. 99. n. 9. & 5. praesumpt. 2. 1. num. 19. & 20. Masch. de prob. 9. 10. num. 26. & concl. 1006. num. 60. Farin. 1. tom. quest. 47. num. 288. & seqq. Oluald. 24. Don. cap. 19. lit. E. pag. mibi, 1270. per text. in cap. cum in iure 31. de off. deleg. nec ex omnia diligencia excusationem electores merentur, ex Pelaez 1. part. quest. 51. num. 55. Igitur manet ex dictis, quod puritas non praesumitur, & si praesumeretur, non sufficeret nisi verè, & specificè probata ad obtinendum puritatis munita ex nostris statutis.

Quare hanc amplexi sunt sententiam Alc. reg. 3. praesumpt. 1. num. 35. & 36. Masch. de probat. concl. 878. & adducti à Farin. d. quest. 47. a. num. 287. & 294. cum seqq. Menoch. lib. 5. praesumpt. 1. num. 35. & 36. Fulu. Pacian. eod. tract. lib. 1. cap. 7. num. 18. & specificè loquentes

quentes in puritatis probatione, tenent Perezio de Lara de annu. lib. 2. c. 4. n. 38. Hier. Zaballo d. q. 900. & n. 10. cum pluribus seqq.

60 Cui verè sententia nihil obstant contrariae rationes, & fundamenta, quae habent locum in qualitatibus, quae honoribus naturaliter insunt, quibus bonus, & idoneus quilibet praesumitur, nam sicut natura immutabilis est praesumuntur omnia, quae ab ea procedunt, dummodò contrarium non probetur, §. sed naturalia, inst. de iure natur. §. minus, inst. de heredit. qua ab intest. l. cas obligationes, 8. de cap. dimittit. leg. 5. titul. 24. part. 4. leg. 34. titul. 34. part. 7. & iura alia adducta à Pichard. de nobilit. communic. inter vir. & vx. num. 4. vt bonitas animi, integritas corporis, & alia his similia, vt subdit idem Pichard. vbi num. 79. ¶ quae autem extra naturam ex accidenti proueniunt, mutabilia sunt, & adesse non praesumuntur, quia quotidie accidentia mutantur, tolluntur, & adueniunt cum subiecti alteratione, vt considerauit Pet. Antonin. à Petra de fideicom. quaestio. 12. num. 804. & plures apud August. Barbof. Axioma. 5. num. 4. pag. 7. & ideo non praesumuntur, l. si verò 5. §. qui pro rei qualitate. Qui satisd. cog. l. item veniunt 20. §. cum praediximus, de petit. hered. l. siue possideis 16. C. de probat. l. cum aliquis, 21. C. de iure delib. Ripa in cap. Ecclesia satrina, num. 26. de causa poss. & prop. Dec. in l. vt liberis, num. 21. C. de collat. Alciat. reg. 2. praesumpt. 44. num. 6. & praesumpt. 45. num. 65. ¶ Vt est descendencia ex veteribus Christianis, quae qualitas accidentalis est, & potest adesse, & deficere, quod proprium accidentium est, sicut & esse Catholices, quod natura non efficit, sed voluntas, id velut verius, & tutius eligendo, quod plurimè decepti, & obsecata relinquunt, & praue, quod dolendum est, sperant, maxime, vt bene considerauit Zaballo d. quest. 800. num. 131. cum Christianorum fides non ab origine proueniat mundi, nec postea omnes illam susceperint, sed vnusquisque suam fuit sequutus sectam, aut legem, ex qua quidam post multum tempus ad Catholicam sunt conuersi fidem: euenit etiam idem in eorum descendentibus, qui si ex eis fuerint, qui statim fidem Christi susceperunt, aut paulò post, Christiani erunt veterani, & puritate fulgebunt, sicut macula, qui ortum capiunt à recenter conuersis, & Christiani noui ab Hispanis nuncupantur, & è nostris repelluntur statutis, omnes equidem qualitates similes non naturales, sed accidentales nuncupantur, vt dixit Bal. in l. in actionibus, §. plane, 4. num. 4. de in litem iur. & in cap. fin. num. 6. de praesumpt. And. Tiraq. de nobilit. cap. 10. num. 3. eleganter, Oluald. de nobilit. part. 3. cap. 8. num. 11. Menoch. praesumpt. 60. num. 4. lib. 6. & multis adductis Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 54. num. 1. & seqq. pluribus. ¶ Quod ego intelligo respectu totius generis, in quo adesse, & deficere puritatis qualitas potest, & est velut accidens, quod non praesumitur, nisi probetur, vt ex relatis colligitur, non verò respectu individuum, qui an instanti conceptionis suas indelebiles habuerunt qualitates, quae non accidentia, sed naturales dici possunt, cum amplius nec deficiant, nec tollantur. ¶ In quo diuersa causa est maculae, quae etiam respectu vnuius generis amplius deficere non potest, & in omnes transit descendentes; puritas verò familiaria per maculam de nouo contractam deficere valet, vt latius dixi supra quaestio. 1. §. 4. & quaest. 4. §. 2. & ideo praesumi non potest, vt notatur in l. 1. C. de dignit. lib. 12. gloss. in dist. leg. si verò, §. qui pro rei qualitate. Qui suisd. cog. Benincas. de paupertate, &

Prima Pars.

eius privileg. quest. 3. num. 56. Anton. Fab. ad titul. C. Quia res sua, non nocet, definit. ¶ Nec quidem maior ratio est, qua quis ab antiquis descendat Christianis, quàm à conuersis, vt considerauit Zaballo citato loco n. 131. nec vt vna qualitas praesumatur, alia nò.

Secundò licet verum esset, quod puritas sit qualitas naturalis, & iure praesumatur (quod negamus) tamen cum specialiter nostra specialiter nostra statuta eam realiter adesse exposcant, non fatiantur cum iuris praesumptione, sed eam omninò repellunt, & exposcunt veram puritatis existentiam, quae veris efficitur probationibus; vt praeter ceteros explicuit Alciat. reg. 3. praesumpt. 2. num. 6. vers. Sed in d. c. & num. 7. quent ad hoc relatum postea vidi penes Zaballo d. quest. 900. num. 115. vers. Cui doctores; quibus adde Felin. in cap. cum in iure, limit. §. de offic. deleg. Card. in Clement. 1. notab. 2. vbi Anchar. num. 4. de concess. prebende, Dec. in cap. 2. num. 6. & 7. de elect. Masch. de probat. conclus. 222. num. 10. & 11. & loquendo in statutis exorbitantibus tenent Tiraq. de veritat. lig. §. 1. gloss. 7. n. 1. in princ. vers. Et facit etiam, Gracian. discept. forens. 4. c. 742. n. 66. ¶ & cum 67 proprium sit statutorum, de nouo aliquid statueri ex Franc. Duar. in l. 3. de acquir. poss. & adductis ab Olualdo Illiger. ad Donel. lib. 26. comm. cap. 2. lit. A. & relatis supra quest. 4. §. 2. num. 11. & 12. nihil noui esset per nostra statuta stabilitum, si sufficeret praesumptio iuris, quae omnibus est communis; & quid speciale non habet, sicut enim naturales qualitates, quae iure semper praesumuntur, specificè probari debent, quando expressè ab statuto requiruntur, ita & puritatis qualitas ex nostris statutis probanda speciatim venit, & iure praesumpta nihil efficit; ¶ non tam quia deficiat praesumptio, sed quia deficere potest puritatis qualitas, non obstante iuris praesumptione, vt plenis probationibus existentibus, iuris praesumptio veritati, & certitudini cedat. Vnde constat minus verè fuisse decisum apud Alex. Ludouif. decis. 498. num. 3. quod eo ipso, quod impuritas non prebetur, censetur probata puritas, cum vt patet sit contra iuris regulas, & mentem statutorum, & quia qualitates requiritur ab statuto, & si iure praesumatur specificè singulae sunt probandae ex pluribus congeis per Grac. discept. forens. 4. c. 745. n. 10. & c. 748. n. 16. & 17. & c. 728. 6. 30. & 40.

Ex quibus satisfactum manet contrariae sententiae rationibus praeter, §. 7. & 8. confirmationem. Sed quinta nihil obstat, quia dum agitur de puritate specificè probanda, non est, quia astatatur, praesentem indignum, nec maculatum, sed inquiretur, an sit dignus, & purus, quod diuersum est à confirmationis praesupposito, nisi post factas informationes appareat defectus impediens, quo reprobantur, & repellitur praetensor, quia causa tunc ad superiores deuoluta per appellationem aliud est dicendum, vt dicam infra §. seq. illar. 1. immò dum praetensor cooptari appetit, se dignum, & purum dicit, vt probaui in 4. & 6. confirmat, quod veris ostendere tenetur probationibus, modo & forma solita in tribunali, & cõmunitate, in qua praesentio accincta est, vt supra latius dictum manet.

Septima confirmatio similiter nihil facit, nam eo tantum, quod macula non appareat, satisfactum non est statutis volentibus, non tantum quod macula non sit, sed etiam quod vera, & positua existat probata puritas, ¶ cum idem sit ex eorum mète macula & defectus impediens, ac puritate ex veris non constare probationibus, illa quia expressè prohibita, haec, quia non apparedo, incerta est, cum debeat esse certa, arg. ea quae notant DD. in leg. duo sunt, 30. testament. iur. & in capit. cum tibi, 13. vbi, gloss. de testam. & facit text. in d. l. cum

P in leg

in leg. 33. de contrab. emp. cum similibus, vide infra hac q. §. 3. seq. sub n. 19.

Nec octava confirmatio faciat, nam text. in d. cap. veniens, 3. de presbyr. non baptiz. loquitur tantum de presumptione baptismi eius, qui ex orthodoxis parentibus natus, & inter Christianos commoratus sacro Baptismate insignitus potius presumitur, quam Cathecumenus ex violenta iuris presumptione, ut ex d. cap. veniens, probant Ludovic. à Paramo de orig. inquis. lib. 3. quaest. 8. à num. 70. cum seqq. Henric. in summa lib. 2. cap. 31. §. idem August. Barbof. de offic. episc. lib. 2. allegat. 2. num. 8. † ubi num. seq. ait, hanc baptismi presumptionem efficere, quod licet Presbyter conficiens Sacramentum ex deficientia baptismi, nec ordinatus existat, nec verum sacrificium conficiat, nec manet ex eo Corpus Dominicum, tamen vtiliter sibi, & proficier, sicut verum Sacramentum ex fide praemissa Ecclesiae virtute, & Dei magnificentia; † quod plurimum distat ab specie nostra, quia non bene sequitur ex presumptione baptismi, quia ex parentibus est ortus catholicis, & inter Christianos commoratus, quod etiam puritate fruatur, & sit ex puris procreatus, ut ex illo deducunt textus Ricciolus Barbofa & Zaballus, cum bene sequatur, quod ex parentibus Christianis natus, baptizatus existat, sed non quod purus maneat, de quo ultimo nos hic agimus, non verò de primo, & licet fateamur in illo baptismum praesumi, negamus, idè puritatem adesse, immò illo stante, hanc deficere posse, de quo amplius ambigendum non est, sicut nec dum quis invenitur mortuus in terris Christianorum qui licet fidelis praesumatur, non tamen purus, ut satisfaciatur nostris statutis ex eadem ratione.

§. III.

Proponuntur peritiles quaedam illationes ex precedentibus deductae.

S V M M A R I V M.

- 1 Quis probare teneatur puritatem & maculam, Tribunal maculam ad repellendum. An praeator puritatem, ut admittatur, n. seqq. Quod Tribunal maculam probare debeat fundatur, à n. 2. cum seqq. Sed limitatur, num. 9. & 10. Contrarium ostenditur, à num. 11. cum seqq. Distinguitur, à n. 15. cum seqq. Exponitur, num. 19.
- 2 Opposita ratio diluitur, numero 20. & seqq.
- 3 Possessor honoris puritatis, & suum genus sunt in actuali quasi possessione illius qualitatis.
- 4 Fundans se in alterius defectu, aut ignobilitate eam probare tenetur.
- 5 Communitas, & eius fiscalis tenentur maculam & alios praeatorum defectus probare.
- 6 Prouisi à sede Apostolica non asserunt qualitates requisitas habere, sed immisionem petunt virtute suarum litterarum, & n. 20.

- Contrarium, n. 21. & 22.
- 7 Capitulo repellere volenti incumbit onus probandi defectum, seu maculam: praecipue interposita appellatione, num. 8. Nisi de ferta per prouisum fuerit, num. 9. vel ex parte capituli aliqua est probata macula, num. 10.
 - 9 Veniens per viam querela, seu restitutionis tenetur suam causam iustificare, & iniustitiam sententiae ostendere.
 - 11 Communitas non asserit praeatorem maculatum, nec ideo obstringitur ad probandum maculam.
 - 12 Praeator tenetur suas qualitates probare per commissarium ad hoc electum in communitate.
 - 13 Qui vult admitti debet se probare talem, qualis requiritur esse.
 - 14 Rem petens certo hominum generi tantum concessum probare debet, se illius generis esse.
 - 15 Qualitates sanguinis, & cetera, quae statuto requirantur, probari debent in prima instantia per praeatorem modo in communitate solito, secus in secunda instantia appellationis, n. 16. Qualitates etiam negativae requisitae per statutum probari debent per eum, qui honorem assequi vult, maxime si habeant inclusam affirmatiuam. Et talis probatio debet fieri verè & non praesumptiue, sub num. 14.
 - 16 Communitas debet probare in causa appellationis iustitiam sententiae repulsivae, per veras & euidentes probationes, n. 17. Non genericè, sed specificè, n. 18. Non tamen tenetur praecise maculam admittendi probare, sed sufficit, quod puritas, & requisitae qualitates non ita maneant probatae, sicut expedit ex statuto, n. 19.
 - 19 Idem est maculam esse, ac puritatem non probari eo modo, quo decet, & n. 21. Medium non sufficit probatum, ubi extremi probatio requiritur, ibid. Bona fides ubi specialiter requiritur, non sufficit medium, quod est inter bonam & malam fidem, ibid. Dubius an dicatur esse in bona fide, remissionè, ibid.
 - 22 Prouisio datur à Summo Pontifice sub conditione, si adsint requisitae qualitates. Clausula non obstantibus statutis non tollit statuta conformata à summo Pontifice, nec quae certam habent formam ibid. & n. 44. Prouisus admitti potest sub tacita conditione sua prouisionis, sub d. n. 22. Prouisio deficit deficiente eius tacita conditione, ibid. sub d. n. 12. Prouisus à Papa dignus & dispensatus praesumitur, & eum non honorantes, & dubitan

- dubitan-tes de eius idoneitate sacrilegium committunt, non tamen locum habet ubi sunt puritatis statuta, n. 22. Concessionès apostolica non faciunt statutum nec praescriptam obseruantiam, ibid. sub n. 22.
- 23 Indices non habent liberum arbitrium reprobandi informationes, nec repellendi praeatorem. Admissus semel in vna communitate si iterum admitti vellet ad alium non est opus alia probatio.
 - 24 Praesumptio iuris contrarium asserentem grauioribus onerat probationibus. Communitates non onerantur grauioribus probationibus macula, propter praesumptionem puritatis, ibid.
 - 25 Qui contrarium non aperit, non grauatur onere maioris probationis.
 - 26 Testes, qui magis adhaerent iuris praesumptioni praeseruntur contrariis. Testes proprietate non praeseruntur ceteris de macula, quia cessat praesumptio, ibid.
 - 27 Expositi & vulgo quaestii statuti puritatis locum non faciunt, & n. seqq.
 - 28 Admittendus ex certis parentibus procreatus esse debet ex nostris statutis, & reuocatur ex incertis parentibus natus, n. 29.
 - 30 Improbabile est quod incertum.
 - 31 Expositus cognomen patris ferre non potest.
 - 32 Patrem non habet qui incertum habet.
 - 33 Suspicio oritur ex incertitudine parentum.
 - 34 Spurius & vulgo quaestus non substat panas impositas filio ob delictum patris, & sic nec habebit honores mediante sanguine patris.
 - 35 Expositorum, spuriorum admissio est contra statutorum mentem.
 - 36 Spuri non debent esse melioris conditionis quam legitimi.
 - 37 Tutor incertus quamuis certiorandus veniat iure non potest dari. Ratio huius proponitur, & ponderatur. Incertitudo non vitiat, quando certitudo spectatur, ibid.
 - 38 Expositus an praesumatur natus ex legitimo coniugio, an irregularis, n. 41. & 42.
 - 39 Filij legitimi raro, aut numquam à parentibus exponuntur.
 - 40 Praesumptio sumenda à communiter accedentibus. Exponere infantem repugnat valde legitime filiationi, ibid.
 - 43 Constitutio Gregorij 14. anni, 1591. qua expositi ad probandas admittuntur adduci ad causas puritatis non potest, & quare.
 - 44 Statutum specialiter derogari debet.
 - 45 Expositi ex omnium ore incapaces sunt ex puritatis statutis.
 - 46 Statutum requirens, quod admittendus non sit ex Indis nec Mauris, nec maculatus admittit expositos ex Perezij de Lara opinione, à qua caueri suadet, à n. 48.
 - 47 Statuta tantum disponunt quantum loquuntur.
- 48 Discrimen nullum est inter verba macula, & descendencia à nouiter conuersis, aut poenitentiatis.
- 49 Macula an sit, incertum est, incertis existentibus parentibus. A defectus requiritur notitia causa, ibid.
- 50 Statutum maculatos excludens tantum admittit eos, qui certo maculati non sunt.
- 51 Naturales & spurij, si certi sunt parentes admittuntur ex puritatis statutis. Ex eis verò, quae nobilitatem expetunt, naturales tantum, n. 52.
- 53 Incertitudo parentum quando filios excludat & quando non, & n. seqq. Si incertum sit, an praeator filius sit Petri, an Ioannis, utrisque qualitates probanda sunt, & si ambo puritate, & nobilitate sunt praediti admittendus venit, ibid. Si verò unus nobilis, & purus est, alter verò non, reuocandus venit, n. 58. & seqq. & quid dum procreatus fuit in figura matrimonij sub. 63.
- 54 Certum est, quod per necessarias demonstratur consequentias.
- 55 Demonstratio optima deducitur ex duobus combinatis. Totum probatur probatis partibus, ibid.
- 56 Qualitates requisitae sufficienter deducuntur ex similitudine sanguinis duorum & amplius querendum non est, n. 57.
- 59 Certum ex diuersis non deducitur.
- 60 Extremum vnum in habile totum medium corrumpit.
- 61 Dubium si vertatur, an praeator sit filius Petri, an Ioannis, quorum alter maculatus & ignobilis est, alter non, non est cur magis praeator praesumatur purus, quam maculatus, nec cur magis nobilis, quam ignobilis.
- 62 Probationes aequales vna alteram tollit & elidit.
- 63 Ratio maior versatur in excludendo cum qui potest esse filius certi maculati, quam in excludendo expositos.
- 64 Exteri huius Regni an admitti possint ex puritatis statutis, & an nobiles reputentur, remissionè.
- 65 Testes, qui ex iuris praesumptione purum praeatorem asserunt, nihil probant; Non plus probant quam eorum ratio, n. 66.
- 67 Negatiua, quae à iure praesumitur, probabilis est, & testes de ea deponentes ceteris praeseruntur, hoc tamen ad puritatis statuta extendi non potest.
- 68 Statutum requirens puritatem sanguinis non solum in admittendo, sed in eius ascendentibus indistinctè, de omnibus probari requirit, secus si in certo gradu.
- 69 Qualitates diuersae in diuersis probatae informationibus, neutra manent probatae, ex veriori opinione, & quid si nec puritas nec macula probentur.

70 Prætor, sicut admitti non potest nullis receptis informationibus, ita nec cum nihil probatum manet.

Præobatio dubia nihil est in deferendis honoribus, maioribus, & fideicommissis, ibidem.

71 Testes penitentiam ascendendum firmantes præferendi eam negantibus.

Penitentia esse potest, & ab aliquibus ignorari, ibid.

PRIMUM ex præcedentibus inferitur, quis teneatur probare puritatem, aut maculam, utrum tribunal? an verò prætenfor, ut admit- licet à tribumali, puritas verò à prætenfore, ut admit- ti valeat vel non. Quod autem à tribumali macula sit probanda suadet ex eo, quod supra in §. præced. in principio, & postea dixi, puritatem videlicet iure præsumi, & omnes Hispanos in possessione esse pu- ri sanguinis; atque idè onus contrarium probandi in aduersarium transferri, & comprobatur ex aliis superiùs pro affirmatiua sententia adductis. Et si fortè prætenfor, seu alter ex eius familia honorem puritatis possideat, res dubio carere videtur, qui cum sint in vera puritatis possessione, nihil probare tenebuntur, ex notis iuribus in l. cui necessitas, 39. l. li- beris, 7. §. vlt. de lib. causa, l. si is qui 15. §. si seruus, de resuscip. l. circa 14. de probat. l. si priusquam 15. de noui oper. nunciat. l. eam que, 21. C. de liber. causa, cap. si Index laicus, 12. vers. sicut de sentent. excommun. lib. 6. Thom. Gramm. decis. 67. num. 4. Cassan. consil. 34. Bald. in l. ex persona, num. 2. C. de probat. vbi docet hanc possessionem transferre onus probandi in ad- uersarium negantem. Et quod fundans se in alte- rius ignobilitate, aut defectu, teneatur illum probare, velut suæ intentionis fundamentum, tenent And. Tiraq. de nobilit. cap. 10. num. 14. Ios. Masch. de probat. concl. 1094. n. 3. Iac. Menoch. lib. 6. præsum. 60. n. 5. Fab. de Anna, consil. 80. n. 3. lib. 1. ex quibus defendit Valençuela consil. 90. num. 39. & 66. cum seqq. quod communitas, & eius fiscalis tenetur maculam & alios defectus prætenfortis probare, & conueniunt Farinat. decis. 227. num. 2. 2. part. & decis. 204. num. 2. & 3. & decis. 181. num. 4. & decis. 196. num. 3. & seqq. 1. part. & cum hac residere videtur Perezus de Lara 2. par. de capellan. cap. 4. num. 24. iuncta num. 23. anteceden- ti, & Rota apud Io. Bapt. Coccin. decis. 68. num. 1. & nouissimè Ricciol. de neophyt. cap. 7. ex n. 7. cum seqq. plurib. Ang. Barbof. de offic. Episcopi 1. part. tit. 2. gloss. 17. n. 35. quod dum prouisi petunt admitti ad præbendas Ecclesiarum, in quibus sunt puritatis stricta statuta, non asserunt se puros in sanguine esse, nec cæteras habere requisitas qualitates, sed petunt immisionem virtute suæ prouisionis, quam si capi- tulum vult excludere, causam exclusionis tenetur probare, ex cap. dilecti, 8. de except. l. 1. in princ. vbi glossa, si quadrup. paup. sec. dic. & n. 36. ait, quod de iure nemo natus inter Christianos grauat onere probandi, se esse ortum ex puris, & Christianis parenti- bus, sed ita de iure præsumitur, ex supra relato cap. veniens, in fin. de presbyt. non baptiz. atque idem repetit de canonice. 13. n. 2. & duob. seqq. Unde capitulo volenti repellere prouisum tãquam impurum incùbit onus probandi maculam secundum reg. l. ab ea parte, 5. de probat. & l. 2. de except. & ita sapienter responsum extat per Rotã, vt pater ex dec. 176. 1. part. diuers. & ex Seraph. dec. 50. & 35. & ex aliis ibi per Barb. relatis; quod procedere ait, quando capitulum reuocit prouisi- tãquam impurum, & ille appellauit, nam indubiè in causa appellationis onus probandi maculam in-

cumbit capitulo, sicut incumbebat in prima instan- tia, vt censuit Rota in Toletana portionis, 28. April. 1561. coram Gropperio & decis. 277. n. 1. in nouissi- mis apud Farin. 2. p. & dec. 167. ex n. 1. c. i. seqq. & dec. 204. n. 2. & 3. n. 1. recent. eiusdè Farin. & Rota apud Io. Bapt. Coccin. dec. 68. n. 1. 2. & apud Alex. Ludouil. dec. 455. n. 2. & 15. quæ omnia transcripsit Barbofa ex Ricciol. d. c. 7. ex n. 8. quem omnino vide.

Quod tamen dupliciter limitant, iidè Barb. n. 38. 9. alius 47. & Ricc. n. 16. & 17. citatis locis. Primò vt nõ habeat locum cù causa appellationis per prouisum es- set deserta, ex quo ipse grauat onere probandi de purum, quia ex desertione appellationis insurgit præsumptio pro gestis à capitulo, & prouisus cum veniat per viã querelæ, seu restitutionis in integrum, tenetur suam causam iustificare, & plene iniustitiam sententia ostendere, Innoc. in c. tenor de sent. & re iud. atque ita decisum à Rota fuisse refert Seraphin. decis. 355. n. 1. in fin. & n. 2. col. mihi, 288. & in alia Toletana Canoniceatus, 13. Nonemb. 1609. coram illustri. Lan- celloto. Secundò, cum ex parte Capituli est aliqua probata macula, ad quam diluendam prouisus tene- tur se probare purum explicitè & positiuè, vt Rota censuit in eadè Toletana Canoniceatus supra relata, & apud Seraphin. decis. 50. vers. Quod si capitulum, col. mihi, 288. quia & tunc prouisus contra probationem capituli poterit suam puritatem ostendere, & probare, ex eod. Seraphin. d. decis. 50. quibus patrocinari videtur Valençuela d. consil. 90. n. 39. & vtrique repetit idem Barbofa de canonice. 13. n. 35.

Sed contraria sententia probati videtur ex adduc- tis supra in §. præced. pro vltima negatiua & veriori opinione, & quia numquã Tribunal, nec Commu- nitas asserit prætenfore maculari ante receptas in- formationes aliàs eum ab initio non admittet, nec gratiã impartiretur, nec ad informandum accederet; immò idè prætenfor de puri dicit, dũ admitti petit ad officium, seu honore puritatis, vt superiùs dixi, & probati, & cõmissarius eius etiã nomine eligitur à Capitulo, vt dixi supra q. 6. §. 1. ex n. 1. 2. maxime, 20. & per eum debet suam puritatè probare, aliàs deficiet, velut deficiente præcipua qualitate, ex l. ait Prator. 4. §. Docere, 12. de vi bon. rap. cù multis superiùs allegatis, & congestis per And. Tiraq. de retr. lign. §. 8. gloss. 7. n. 1. & generaliter loquendo, qui ad honore officium, seu maioratũ admitti vult, tenetur se talem probare, qualè eũ voluit esse constitutio, vocatio, seu statutũ, l. Diuus, 3. de re iud. Brun. à Sole locis com. verb. agens, 2. Aug. Barb. axiom. 19. n. 3. pag. 18. & ex Menoch. consil. 322. n. 45. lib. 4. & ex aliis docet Pelacz 1. de maior. q. 50. n. 23. Intendens rem certo hominũ generi tantum concessam probare debet, se illius generis & qualitatis esse, arg. l. codicillis, 89. alias l. Lucius, 88. §. matre, deleg. 2. l. si ita quis, 155. §. ea, 1. de verb. Alc. reg. 3. præsumpt. 17. per totum, C. de p. de dote. §. p. q. 79. n. 1. Lara 2. de capell. c. 4. n. 3. c. i. seqq. vbi quædam qualitates negatiuè requirantur per statutũ, vt tenet gl. in l. 2. vers. Negatiua qualitatũ, de prob. Bar. n. 5. Alex. 9. Iass. 14. Ripa 13. in l. in illa, 1. de verb. Innoc. in c. super his, n. 10 de accus. Gemin. in ex. n. 3. de conf. in 6. Ant. Gab. de probat. concl. 6. per totã, Alex. consil. 39. in princ. lib. 1. Crau. eod. 112. n. 6. Mohed. dec. 7. de except. Fat. in possib. dec. 116. sub n. 3. & dec. 186. sub n. 2. p. 1. & dec. 457. n. 3. in fin. & dec. 665. n. 3. p. 2. maxime cum negatiua talis nature est, vt inclusam habeat affirmatiuã sicut negati- ua macula inclusã habet affirmatiuã puritatis, & e contra, vt suo loco diximus, & per Allic. dec. 32. n. 9. & per eundem Farin. d. decis. 116. sub d. n. 3. quæ quidè probatio negatiuæ qualitatũ debet fieri verè, nõ præ- sumptiuè, ex Achill. dec. 1. de prob. & ex eodè Far. decis. 468. n. 7. p. 2. in possib. Præcipue vbi agitur de præiudicio

reij, vt ibi per eundem Fatin. ex Abb. in cap. cum in iure n. 2. vers. sed hac ratio, & ibi Barbatia, n. 2. vers. item cum agatur, de offic. deleg. Menoch. 1. præsumpt. 36. in fin. Allic. decis. 345. n. 6. sicut in nostra specie puritatis probandæ agitur de præiudicio Tribu- nalis, seu communitatis, cui damnum prouenit ex receptione maculati contra suas constitutiones, & statuta, & etiam aliis, qui poterant admitti, & ha- bent requisitas qualitates.

Ego verò nihilominus distinctione vti, esse neces- se, arbitror quia aut loquimur in limine prætenfio- nis, seu in prima instantia, dum agitur de proban- dis prætenfortis qualitatibus ad eum admittendum, & tunc indubiè puto, quod puritas, & aliæ requisitæ qualitates, quibus pendet admissionis ius, debent plene probari, cum aliàs deficiat præcipuum ad- missionis fundamentum, nec sufficiens sola præ- sumptio, vt probati, & tunc etiam verum est, quod prætenfor tenetur probare suam puritatem, & requi- sitas habere qualitates, non vt asseram, quod ipse in- quit, & producat testes nec dias offerat probatione- nis, sed quod ita probatio qualitarum ex sua parte fiat, sicut Tribunal, seu communitas facere consue- nit, & quæ requiruntur, vt admitti valeat, ex infor- matorio solito more factò plene appareant, atque ita sunt intelligenda adducta pro hac parte funda- menta, & Perezus de Lara d. c. 4. n. 23. & 24.

Aut loquimur in secunda instantia post factas in- formationes, & sententiam latam, & causam per ap- pellationem ad superiores deuolutã, tunc enim capi- tulum, seu tribunal ostendere tenetur effectus, & impe- diemeta, ex quibus fuit reiectus prætenfor, cum sint causæ sententiã expulsiuã, & reproboratiã iustifican- tes, & capitulum asserat impedimentum adesse ad recipiendum prætenforem, ad cuius probationem omnino tenebitur, l. in bello, 12. §. facta, ex capitulis l. quacumque 13. §. 1. de pub. in rem acti. Innoc. in cap. tras- missa de prescript. Dec. in cap. pro debilitate, col. 4. de offic. deleg. & quidem veris, & euidentissimis proba- tionibus est ostendendum, ex leg. fin. §. illud, etiam, C. de tempor. appellation. l. fin. circa medium, C. de ord. cogn. cap. cupientes, 16. §. quod si per viginti, iuncta gloss. 1. verb. plena fides, de elect. in 6. Iass. in l. si quando, num. 8. C. vnde vi, Bart. Chassan. in con- stuetud. Burg. Rub. 4. §. 10. in textu ibi, ou que elle ait empeschement, vers. & alleganti, Masch. de probat. conclus. 884. num. 2. & seqq. qui in specie Coccinus, sed specificè, ex Chassane citato loco, & Bal. consil. 33. incipit statuto canetur, lib. 5. Card. Tusch. in suis præct. concl. 30. num. 5. & 13. lit. I. com. 4. & Rebuf. in l. vn. C. de Metropoli. Berito, lib. 1. 1. & hac in specie ac- cipienda sunt adducta pro prima sententia, & deci- siones Rotæ Farinacij, Seraphini, & cæteræ à Barbo- fa & à Ricciolo adductæ.

Quod non ita intelligendum est, vt in prædicta specie teneatur capitulum, aut communitas probare speciatim maculam admittendi, sed sufficere, si ostē- dat puritatem non ita manere probatam, sicut expe- dit ex statuto, quia si ex defectu testium, seu ex obli- uione, aut propter antiquitatem parentum non sit sufficienter puritas prætenfortis probata, sententia expulsiuonis à capitulo lata iustitia nititur, & intèrio Promototis Fiscalis est optimè fundata & nihil aliud probare tenebitur, vt sententia confirmetur, eum nõ maneat probata præcipua qualitatè, nec præsumpta sufficiat, nec sit adimpletũ cù requisitis per statutum. Nihil igitur amplius requiritur, ni quod capitulum, aut eius Fiscalis iustificacione ostendat sententiã qua reprobatat informatorem puritatis, & prætenfor repellitur, siue sit macula verè probata, siue ex de-

fectu probationis puritatis, quia ex vtroque idem oritur effectus, vt dixi in §. præced. n. 71. quia vbi ex- tremum probari specialiter requiritur medium pro- batum non sufficit, vt de medio inter bonam, & ma- lam fidem, vbi positiuè bona requiritur, dixerunt Bart. in l. sed si lege, §. si re, n. 4. de petit. hered. Fel. in cap. de quarta, num. 31. de prescript. Franc. Beccius consil. 95. num. 15. Socin. lun. consil. 150. num. 19. vol. 1. faciit tradita per Couarr. in reg. possessor. 2. part. §. 7. n. 2. & per Ferd. Valq. illust. li. 2. cont. 77. & alios apud Ofu. ad Don. li. 5. com. c. 16. lit. A. nouissimè Castillo de tertiis c. 26. n. 15. vers. verè. sic inter puritatè, & maculam est medium, nempe non constare de illis quod non suf- ficit, vbi puritas probati positiuè requiritur, licet contraria nobis sit, decis. 185. n. 4. & seqq. apud Fatin. 1. part. Rota.

Nec tunc obstat, prouisum non petere immis- sionem, quia asserat se purum, seu qualificatum, sed vigore suæ prouisionis, quæ adimpleri debet, ni plene defectus appareat probatus, vt demon- strant Ricciol. num. 11. vers. additur & num. 12. loco citato Barbofa in d. gloss. 17. nu. 35. & alius num. 44. quia dupliciter respondeo. Primò quod defectus manet perfectè probatus, vt non adimpleatur prouisio, quoties puritas, & cæteræ qualitates non manent probatæ sicut petitur ab statuto, quamuis macula non plene appareat, nam defectus puritatis, & eius probationis eiusdem sunt potentia, vt superiùs dixi. Secundò respondeo, quod prouisio dari cense- tur à summo Pontifice sub conditione, si adsint re- quisitæ qualitates, cum non videatur derogasse sta- tutis iustis à suis prædecessoribus confirmatis, vt sunt text. expressi in cap. cum accesserint 8. de consti- tuit. cap. cum ordinem 6. de rescript. cap. dilecto. 63. vbi gloss. ver. sedem esset de appellat. cap. ex parte. 13. de pri- uileg. ex Felin. in cap. nonnulli. in princ. num. 10. de rescript. & in cap. constitutus, num. 21. vers. Considera tertio. eod. tit. & aliis apud Monetam de commus. vlt. vol. cap. 7. num. 190. cum seqq. nec certam formam requisitam ab statuto, nisi illius expressè facta de- rogatione, vt consuluit Aym. Crauera consil. 572. n. 19. relatus per Cardin. Tusch. lit. C. conclus. 349. num. 10. tom. 1. & per August. Barbof. clem. 84. num. 8. pag. 97. Mantie. de tac. & amb. lib. 3. titul. 9. num. 15. & 41. nec etiam censetur dispensasse cum prouisio, cuius qualitates ignorabat, cap. si eo tem- pore, quæst. de rescript. in 6. Vanço de nullit. ex defe- ctu iuris. d. deleg. sub num. 56. Cassad. decis. 9. de res- cript. & prouisus, licet sua prouisione nitens, petit sub tacita eius conditione, nempe qualitates requi- sitæ, prout decet, maneat probatæ, quæ si deficiat quacumque ex iusta causa, deficiet etiam petitio, & ratio eum admittendi virtute suæ prouisionis, quæ nulla redditur ex deficienti eius tacita conditione, arg. l. 1. §. fin. de cond. & dem. iuncta leg. interdum 37. vbi communiter DD. de verbor. & tenent adducti à Pelacz de maiorat. 1. part. quæst. 30. num. 62. & quamuis videatur, quod gratia Pontificis faciat no- minatum dignum, & quod dispenset cum eo, l. quidam consulebant, 57. de re iud. ita quod licet in- dignus sit, debeat ab omnibus honorari, aliàs Sa- crilegium committent, l. 1. C. de Domestic. lib. 12. immò etiam dubitantes de illius idoneitate, l. 3. C. de crim. sacril. locum hoc nõ habet, dum adsunt puritatis statuta à Sum. Pontificibus cõfirmata, quorũ derogatio non præsumitur, sicut nec alia locum habent de quibus Marc. Ant. Genuens. præct. Eccles. q. 619. per totam, Callan. 1. Catalogi, consil. 4. num. fin. Gracian. 2. discept. 284. num. 14. & Valençuela consil. 82. numero 16. & 18. atque ex hoc bene dicitur, quod prouisiones Apostolicæ non faciunt statum

nec præcisam obseruantiam ex Lambertino de iure patron. 3. q. 7. a. 6. & 7. col. 2. post mediū. Marelc. var. 2. re. fol. 30. n. 6. & 8. Ruyn. cōf. 34. sub n. 11. vers. & idē in quantum lib. 1. Dec. cōf. 126. col. pen. in fin. cū seq. Ægid. decif. 107. Achill. decif. vñ. de statu benefic. dum adest hæc aut similis non adimplendi causa, etsi enim gratia Principis perfecta dicatur ante executionem ex Mol. 2. de primog. cap. 7. num. 64. & ex pluribus Mastrill. 3. de magistr. cap. 7. num. 59. & seq. & 4. cap. 14. num. 44. tamen dum conditionalis est, non ita; arg. text. in l. Bonem. 47. §. pen. de Edil. edic. & adducta ab Oualdo. 15. ad Don. capit. 11. lit. A. pag. mibi. 1290.

23 Dixi, quacumque ex ista causa, nam iudices in iudicandis informationibus puritatis liberum habent arbitrium eas reprobandi, nec repellendi prætenso-rem, sed quantum ratio, ius, & causæ tribuunt, & patiuntur, aliàs reuocanda venit sententia per superiores, vti factum in prædictis decisionibus credendum est.

Vnum tamen est quod qui in vna Ecclesia seu communitate fuit admissus ad vnum officium, seu præbendam factis informationibus suarum qualita-rum, si postea in eadem Ecclesia seu communitate velit admitti ad aliud officium seu præbendam, non est necesse, facere alias informationes, vt de resigna- te canonicatum, & postea alterum obtinente in eadem Ecclesia dixerunt Ricciol. de neophyt. cap. 7. num. 26. & Barbosa de Canonic. cap. 13. sub num. 47. quod in sancto officio seruatur in electis per tribunalia particularia, sed si hi velint admitti ad officium, cuius prouisio, & titulus pertinent ad Inquisitorem generalem, verum fieri debent suarum qualitatuum informationes, sicuti seruatur in praxi.

24 Secundò infertur, quod licet iuris præsumptio contrarium asserentem grauioribus oneret proba- tionibus, ex text. in l. fin. in princ. Quod met. cap. l. 1. §. per contrarium de lib. agn. Ant. Gam. dec. 82. n. 2. Meno. cōf. 230. num. 48. lib. 3. Malch. de probat. lib. 1. q. 10. n. 38. Mohed. decif. 7. de except. Zephal. cōf. 138. num. 18. & cōf. 241. num. 97. & cōf. 250. num. 70. Valenc. cōf. 92. num. 201. Alex. Ludouic. decif. 498. num. 2. qui duo lo- quuntur in speciali puritatis probatione, tamen in ea locum hoc habere non potest, quidquid illi sen- tiant, tum quia puritas non præsumitur, & cessat ratio, quæ pariat grauius probationis onus, tum quia etsi præsumeretur, nullum operaretur effectum, quoad puritatis statuta, quæ reiciunt præsumptionem illius qualitatibus, & expectunt veras probationes. Tum etiam quia tribunal & communitas dum in- formatorium conficere iubet, nihil affirmat, sed quales sint, inrendit prætenforis probare qualitates, non maculam tantum, sed simul puritatem inue- stigare curat: vt probetur, quæ verè existat, aut pu- ritas, vt prætenfor admittatur, aut macula, vt reiciat- tur, & cū ¶ nullam asserat, non est, cur probandi gra- uiori onere affligatur arg. text. in l. ea quidem 5. & quæ ibi notant Bal. & Sal. not. 2. C. si mancip. ita fuer. al. & adducta à Valenc. cōf. 32. num. 38. quid autem sit circa nobilitatis probationem hac in specie dicam infra q. 10. §. 5. ex n. 28. cum seqq.

25 Tertio infertur, quod etsi receptum communiter sit, quod testes, qui iuris præsumptioni magis adhæ- rent, præferantur contrarium asserentibus, etsi nu- mero pauciores sint, ex cap. fin. de presump. cap. 1. de scrut. in ord. fac. probat. Bal. in l. eam quam, n. 8. C. de si- deicom. Fulgol. in l. 3. num. 3. de probat. Alber. in l. qui verò, §. pro rei qualitate, num. 7. Qui sitis. cog. Ful. Pa- cian. de probat. 1. cap. 60. n. 81. Rebuff. tract. de reprob. test. num. 120. Ant. Gab. tit. de test. concl. 4. num. 23. Boë- rio decif. 23. num. 25. atque idèd præferendos qui pu- ritatem asserunt cum iuris præsumptioni magis ad-

hæreant, velint Hojeda de incompatibilitate benefic. 1. part. cap. 23. num. 143. & seq. Hieronym. Ceballos commun. contra commun. quest. 822. à num. 40. Io. Garcia de nobilitate, gloss. 7. in fin. & gloss. 18. §. 1. Gracian. 4. discept. 678. num. 5. & alij apud Valencuel. dist. consil. 90. num. 50. & 52. & 84. sublineri tamen non valet, cum deficiat principale fundamentum, quod est præ- sumptio puritatis, & si non deficeret, non attendit- tur respectu horum statutorum, vt dixi, impòd præ- ferendos, qui maculam asserunt, quia magis speci- ficè loquuntur, ostendam infra 1. part. quest. fin. §. 3.

Quartò infertur, quod expositi, & vulgo qua- sita his statutis locum non faciunt, nec ex eis di- gnitates, & honores adipisci poterunt, quia præ- ter tradita à Perezio de Lara in dist. cap. 4. num. 37. & à me in §. præced. pro negatiua sententia, quæ omnia huc adduci possunt, mihi probatur du- plici ex ratione. ¶ Prima, quia per hæc statuta aperta cauetur, quod diligendus, seu cooperandus purus existat ex omni sua ascendencia nominatim ex parentibus, auis, proauis, & deinceps, & per consequens, quod ex notis, & certis oria- tur parentibus, vt eorum puritas, & nobilitas probari possint, vt & sentit Perezius de Lara num. 41. incertorum enim incertæ sunt qualitates, l. cum ex pluribus, 31. de manum. testam. ¶ Vnde reiciunt- tur, qui ex incertis sunt progenitoribus, quorum sanguinis qualitates, non possunt probari, vt no- tant gloss. & DD. in l. quia semper, 5. de in ius vo- cand. & in l. filium 6. de his, qui sunt sui, & in l. vul- go concepti, de statu hom. & in l. Lucius, vbi Bart. de cond. & dem. Dec. cōf. 11. num. 19. ¶ Et idem dici- tur improbabile, quia incertum, in Auth. vt hi qui obligatas, §. vt autem, iuncta gloss. verb. incertum, coll. 6. ¶ Et sicut expositus cognomen patris deferre non potest, non quia ius prohibeat, sed quia incertum habet, nec habere constat, DD. in d. l. filium, & Re- buff. in l. subsignatum 39. §. incertus, vers. Secundo, de verb. sign. fol. mibi, 302. & faciunt adducta per Couarr. 2. part. de sponsal. & matrim. cap. 8. §. 5. in princ. ita si- militer, nec qualitates sublinet paternas, quia incer- tas habet; ¶ sicut nec patrem habere intelligitur, cum incertum habeat, §. si aduersus ea, 13. in l. de nupt. gloss. in d. l. quia semper, nec enim sibi prospicere potest ex bonis parentis tam internis naturæ, & sanguinis, quam externis, & temporalibus, vt notant DD. in re- laris locis, & apud Sayr. in thesaur. lib. 6. cap. 10. vers. Prima opinio, ¶ vbi ait quod ex parentum incertitu- dine oritur suspicio eorum infamiae, cui conuenit Decisio Seraphini 1081. n. 3.

Confirmatur, nam sicut spurius, & vulgo qua- situs euadit pœnas infamiae patris hæretici, seu pro- ditoris contra maiestatem regiam, quia filius eius incertus est, secundum Cobbarr. lib. 3. var. cap. 8. num. 3. Villadiego, de hæret. questio. 13. & verissimam vocat P. Thom. Sanc. in decalog. lib. 2. cap. 27. num. 1. circa fin. ita similiter amittere debet dignitates, & honores, ad quos ascendere est opus mediante paterno sanguine, & bonis qualitatibus, quæ vtroque in casu incertæ sunt, & sicut in vno non nocent, nec in alio prodesse poterunt, ex eadem ratione, & vulgaris.

Secunda ratio est, quia istorum admissio con- tra statutorum mentem, & finem esset, & hoc velamine admitterentur insciè, & procaciter mac- ulated, cum magna communitatum, & tribunalium iniuria, & dedecore, & expurij ex maculatis orti parentibus, his abditis, consequerentur, quod ritè capere non possent; ¶ atque melioris essent con- ditionis, quam legitimi, qui ex macula paterna à puritatis arcentur honoribus, ad quos admitteren- tur

tur expositi, licet ex spurcissimis nati progeni- toribus; quod iuri, & rationi omnino repugnat. ¶ Ad quod iure vnum considero circa rationem, qua tutor incertus, licet postea certiorandus veniat, dari pupillo non potest, ex text. in l. tutor incertus, 20. de testam. tit. §. tutor. 28. in l. de leg. quamuis incer- titudo caterarum rerum, si postea certiorandæ ve- niant, dispositionem non vitiet, ex adductis à Petr. Greg. sicut in l. 3. part. lib. 42. cap. 43. Menoch. lib. 4. presump. 107. Couarr. in cap. cum tibi, num. 14. de testa- ment. Spino in speculo gloss. 10. num. 11. cum congestis ab Aug. Barbosa Axioma. 116. num. 6. pag. 75. In quo dubio Io. Fab. in d. §. tutor. vbi eum sequitur Ogno- tom. num. 10. inquit, quia incertus tutor potest esse, quidam Ribaldus, qui non tutor, sed destructor esset pupilli, & rerum suarum, & Rebuff. in d. l. subsigna- tum, §. incertus, vers. Quarto, ait, quia inhabilis & pupil- lo inimicus sic potest tutor esse, & gloss. in l. si quis à filio, §. si quis plures, in verb. elegerit, de leg. 1. dixit, quia id esset periculosum pupillo. Nunc igitur ad rem, si ex- positus, & incertæ qualitatibus homo ad similes cooperaretur dignitates, nonne passim eueniret à Ri- baldus, seu Iudæo relaxato- rum trahere? & inha- bilem, & tribunalis inimicum ad eius conuolare ho- nores, & dignitates turpissimè quidem, & cum eius ignominia & damno? nonne hoc valde periculo- sum esset ceteris collegis, & sociis, tribunalique ipsi?

Ex quibus primò deducitur ratio illius dubij, alias maximè controuersi, an filius expositus præsu- matur natus ex legitimo matrimonio? cui affirma- tiuè respondent Io. de Annan. in cap. 1. de infantib. exposit. vbi etiam Anchar. relati & sequuti à Card. Paleoto in tract. de notis & spuris, cap. 63. num. 7. & 8. fol. 73. in 8. vol. tractatum. DD. quibus nouissimè ac- cedunt Perezius de Lara. in compend. vitæ hom. c. 7. n. 50. & alij apud Aug. Barbosa de offic. Episc. 3. p. allegat. 51. n. 150. & apud D. Io. del Castiello lib. 4. controuers. 2. part. tomo 6. cap. 124. num. 21. quod certè ex præmissis rationibus defendi non potest. ¶ Et quia filij legiti- mi ex legitimo nati coniugio raro, ad numquam à parentibus exponuntur quantum viles, & pauper- rimi existant, cum pietati paternæ repugnet, sed fre- quentiùs hoc euenit in filiis extra matrimonium ex illicito coitu habitis; ¶ vnde à communiter acci- dentibus sumenda est præsumptio, potius quam à raro, aut numquam euenientibus, vt melius probant Quintilian. Mandol. de arate minor. quest. 1. num. 24. fol. 4. & quest. 3. num. 12. fol. 8. Bart. in l. qui- dam cum filium, de verbor. Couarr. in Clem. si furiosus, num. 9. de homicid. Menoch. de arbitr. casu 366. n. 10. Petr. Barbof. in rub. 1. p. num. 19. fol. matrim. Pelacz de maiorat. 3. part. quest. 15. num. 183. vbi ad hoc adducit l. fin. tit. 20. part. 2. l. 20. tit. 3. part. 6. quia, vt optimè di- xit Rota apud Seraphin decif. 1081. num. 3. exponere infantem repugnât valde legitime filiationi, quæ sententia mihi verior, & tenenda est.

Secundò deducitur, quod expositi irregulares sunt ad ordines, & beneficia ecclesiastica obtinenda, sicut omnes illegitimi; quia infames, vt probauit supra quæst. 4. §. 6. ex num. 6. & saltem de iure communi; (sicut respectu specialis constitutionis, de qua instâ- num. 43.) expresse docent Couarr. citato loco, & Saleedo in pract. crim. cap. 1. q. 4. lit. C. in fin. Mayol. de ir- regularit. lib. 1. cap. 11. num. 1. Candelab. aureum tit. de irregularit. à num. 120. Henriq. in summa lib. 11. c. 20. §. 2. illic. de irregularit. num. 141. Vazq. 1. 2. dist. 66. num. 48. Io. del Castillo lib. 2. quonid. controuers. cap. 19. num. 51. P. Suarez tom. 5. de censur. dist. 50. sect. 4. n. 4. Rebeli. de obligat. in l. 2. part. lib. 1. quest. 3. sect. 2. n. 15. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 30. num. 77. vers. Septimo. dicentes securiorem hanc esse opi-

nionem, quibus accedunt Nic. Garcia de benefic. 7. part. cap. 2. num. 8. cum duobus seqq. Mart. Bonacina 1. tomo de irregularit. dist. 7. quest. 2. punct. 3. num. 10. dicens probabiliorum, & Petr. Barbof. in Rub. 1. part. num. 20. fol. matrim. Vivald. in rub. de irregularit. n. 123. Velasco de priuileg. pauper. 2. p. q. 65. num. 201.

Licet contrariam malint, & sequantur alij plures, 42 ex text. in cap. lator. 5. cap. peruenit. 11. cap. ex tenore. 14. Qui filij sint leg. & cap. accedens. 14. de purgat. can. inter quos est Menoch. lib. 6. presump. 154. num. 20. & de arbitr. d. casu 396. num. 15. & 16. Malch. de probat. concl. 799. Gironda tract. de priuileg. explicat. num. 1441. & seqq. Fr. Emman. Roder. tom. 1. quest. reg. 13. art. 1. & quest. 14. art. 3. col. 6. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 135. num. 31. cum seqq. & cap. 267. num. 22. & allegati à Nicol. Garcia citato loco num. 7. & à Mart. Bonacin. & à Velasco num. 198. vbi pro- ximè, & nouissimè hanc sequitur magis communem asserens Aug. Barbof. de offic. Episc. 3. part. allegat. 51. num. 149. col. 97. vbi à num. 148. cum seqq. pro vtra- que differit parte, sed prima magis rationi consona, & ex præsumptione verisimiliori orta, atque secu- rior mihi semper visa fuit.

Et quamuis in puritatis materia loquendo con- trarium maluerit, Valença d. cōf. 90. num. 70. ex Gregorij XIV. constitutione anno 1591. edita, qua cauetur, quod expositi velut legitimi, & puri san- guinis sint habiti, & admittantur ad omnes Eccle- siarum præbendas, vt referunt P. Henriq. in summa moralit. Theolog. tom. 2. lib. 14. cap. 8. num. 10. lit. K. in an- notat. & Sayr. in thesaur. lib. 6. cap. 10. num. 39. vers. Se- cunda opinio, tamen in nihilo nobiscum pugnat, tum quia loquimur secundum ius commune, non verò secundum speciales constitutiones, tum quia in Hispania receptam non cognouimus constitutio- nem illam, maximè in tribunalibus, & Ecclesiis quæ statutum habent puritatis, tum quia etsi que- ta fuisset, intelligi oportet generaliter prout loquitur in omnibus præbendis Ecclesiarum, in quibus alia specialis contraria non sit constitutio, vt est in Ec- clesia Toletana, & aliis, quæ habent speciale puri- tatis statutum à Sede Apostolico confirmatum. ¶ Quod non manet ex illa constitutione deroga- tum, arg. text. in cap. 1. vbi DD. de constitut. in 6. te- nent DD. allegati supra sub num. 21. etiam si haberet clausulam; non obstantibus statutis. ex gloss. fin. in cap. cum non deceat. 30. de elect. in 6. Felin. in cap. nonnulli. num. 10. & in cap. constitutus, num. 21. vers. Considera tertio. de rescript. cum aliis pluribus allegatis per Aug. Barbof. claus. 84. num. 1. & 2. pag. 96. nisi aliud in contrarium sit constitutum, aut consuetum. In cæteris verò in quibus rigidum deficit statutum, & est consuetudo eos admittendi virtute dictæ consti- tutionis aliqd est dicendum.

Quæ quidem opinio respectu statutorum purita- tis, velur verior, & indubitabilior communiter de- fenditur, & practicatur, vt facti fuerunt plerique ex DD. qui, etsi asserant expositos legitimos, & non ir- regulares esse habendos, tamen fatentur aliud esse in Ecclesiis, quæ strictum habent puritatis statutum, ad quatum præbendas incapaces sunt, vt voluit, & do- cet Garcia Gironda in d. tract. de priuileg. explicat. num. 1443 & seqq. Perezius de Lara. d. cap. 4. num. 37. relati ab Aug. Barbof. de officio Episc. d. allegat. 51. num. 151.

Sed cauendum esse censeo à declaratione huius opinionis, quam ponit idem Lara ibidem à num. 39. cum seqq. dicens, quod si per statutum solum requi- ratur, quod admittendi non descendant ex Iudæis, vel Mauris, nec sint alia infecti macula, vt si dicat, non admittantur neophyti, nec macula infecti, nam

tunc admittendos esse expositos vult, quia statutum est iure contrarium, ex cap. cam te, 7. de rescript. & restringendum venit, nec est extendendum ad non expressa, ex text. in l. si vero, 64. §. de viro. sol. matr. Et macula expressa in statuto exclusa non est in expositis, & statuta tantum disponunt, quantum loquuntur ex Bald. in l. testamentum, in fin. C. de testam. secus verò, si illa adiciatur qualitas, quod sint ex notis parentibus, & puri sanguinis, quæ cum in expositis non possint probari, admitti non poterunt, quem approbant Gracian. tom. 2. disceptat. forens. cap. 267. & num. 24. & Ricciol. de neophyt. cap. 7. num. 33. & Gironda citato loco num. 1444. & post hæc scripta vidi hos referentem Velasco de priuileg. pauper. 2. p. 9. §. 2. num. 199. & seq. Barbosa de canonic. cap. 13. sub num. 47.

48 Cauendum, inquam, est à prædicta affectione, nam vt supra quaest. 4. §. 1. illar. 6. ex num. 51. probati, nulla hodie in nostra Hispania differentia est inter hæc verba, macula, & descendencia à nouiter conuersis, aut pœnitentiatis, ex quibus velut effectus macula prouenit, & dum statutum prohibet admitti macula notatum, intelligitur de illo, qui maculam à suis maioribus habuit, qui alio in significato impurus, & Christianus nouus dicitur, inter quæ verba nullum est discrimen, & admittendū significant; nec quidem intelligi tantum statutum potest de illo, qui per se, & suo facto maculam habet, sed etiam de eo, qui è parentibus maculam contraxit, & qui cum incerti sint, est etiam incerta filiorum macula, ad quam sciendum requiritur notitia causæ, id est parentum, vt in l. 1. vbi notat Ang. de iust. & iure, l. sed & si quod, 2. §. inter dum, de usufr. Nic. Euerard. in topicis. loco, ab effectus, num. 7. in fin. Et est etiam text. in cap. intelligentia, 6. vbi gloss. verb. ex causis, de verb. sign. Et sic scire impossibile est, an admittendus ex Iudæis, aut Mauris descendat, anue sit macula infectus, quæ semper è parentibus prouenit, cum ignoremus parentes, nec verificari statuti dispositio potest, nec requisitæ probari qualitates, vt necesse esse, in præced. §. ostendimus. Et dum statutum maculatos excludit, tantum admittit eos, qui certò maculati non existant, ex dictis in §. præced. num. 53. & seq. expositi verò, & quorum ignorantur parentes verè puri dici non possunt, cum etsi maculam habeant, ignoratur sicut ignorantur parentes, & si admitterentur fraus statuto fieret, quod dubio mihi caret. Nec obstat statuta puritatis odiosa esse velut contra cap. cum te, de rescript. ideòque restringenda, l. si verò 64. §. de viro. sol. matr. tum quia omnino odiosa esse negamus supra quaest. 3. §. 2. & 3. sufficienti ratione, tum etiam quia nihil est, quod statuta vtantur his, aut illis verbis, cum vtraque idem significant, ac expostulent, vt latè demonstrari in d. quaest. 4. §. 3. ex num. 54. cum seqq.

50 Quintò principaliter infertur, quòd si parentes noti sint, admitti poterunt omnes filij tam naturales, quam spurij, & incestuosi in communitatibus, in quibus adest puritatis statutum, quia quoad sanguinem, & eius qualitates, nullum inter eos constituitur discrimen, secundum Bald. in l. fratres, num. 1. vers. Aduerte intelligas, C. de inoffic. testam. Abb. in cap. in literis, num. 2. Nauarr. cons. 4. num. 2. de inrepatron. Valenquel. cons. 10. num. 15. Io. Gutier. lib. 3. pract. quaest. 61. num. 9. & lib. 4. quaest. 7. num. 14. ni speciatim maneant in statuto exclusi, vt factum quandoque vidimus.

51 Quoad verò statuta, quæ nobilitatem expostulant, alia est causa filiorum naturalium, qui nobilitate fruuntur paterna, alia quidem spuriorum, qui nascuntur ex incestuoso, & damnato coitu, qui nobilitate non fruuntur, nec admitti poterunt ex prædictis statutis, ex l. 1. tit. 1. part. 7. Alex. cons. 6. num. 13. lib. 2. relato à Pelaez de maiorat. 2. part. quaest. 2. num. 108. Otalora de nobilit. 2. part. 3. principalis. cap. 3. num. 8. Auendano in dictionar. verbo. Hijo natural. vers. Ista tamen regula. Roxas de successione. cap. 15. Tiraq. de nobilit. cap. 15. num. 10. Tello in l. 1. 1. Tauri, num. 2. Pereg. de fideicom. art. 2. num. 84. Duchas reg. 69. Paleotus de notis & spuris, cap. 27. num. 8. Meneses in l. naturalis, in princip. num. 9. & seqq. de prescript. verb. Gracian. disceptat. forens. tom. cap. 54. num. 52. Farin. decis. 681. num. 3. p. 1. post lib. Io. Gutier. lib. 3. pract. quaest. 23. num. 4. vbi plures congerit, & Perezio de Lara in compend. vna bon. cap. 7. num. 5. Nicol. Garcia de benefic. 7. part. cap. 15. num. 49. plures apud Aug. Barbosa appellat. 164. num. 7. & seqq. Bursat. cons. 52. num. 27. Menoch. cons. 117. num. 51. Acebedo cons. 24. num. 27. & 29.

52 Sextò infertur, quòd si incertitudo qualitatum ex parentum proueniat incertitudine; similiter non sit prætenfor admittendus ex eadem ratione, quia si incertum sit, cuius, Perri videlicet, aut Ioannis filius sit, nec sit maior demonstratio pro paternitate vnus, quam alterius, vtriusque sunt probandæ qualitates, & si vterque puritate, & nobilitate fulgeat, admittendus erit, si verò maculati ambo appareant, reiiciendus, cum vtraque specie certæ sint qualitates prætenforis, iuxta quas iudicium ferendum est, & cum certum dicatur, quod per necessarias consequencias demonstratur. Leertum. 6. de reb. cred. etiam per relationem ad aliud, l. venditor. 7. §. in iudicio, de contrab. empt. Andr. Tiraq. in l. commub. gloss. 5. num. 186. Menoch. de arbit. quaest. 68. num. 52. Aug. Morla in emporio, 1. parte, tit. 9. de contrab. empt. quaest. 9. num. 9. & tum quia ex duobus partibus simul iunctis, seu combinatis optima rei deducitur demonstratio, secundum text. in l. galtea, 29. §. ille casus 15. vbi communitet DD. de lib. & post lib. & in cap. cum dilectus, vbi Abb. de success. ab intest. gloss. in l. 1. de reg. iur. & in l. Lucius, de his qui not. inf. & in l. profpexit, q. 1. & à quibus. Bald. in l. testium, col. 7. de testib. Card. Tusch. lit. A. concl. 503. n. 1. & 2. tom. 1. Aug. Barbosa loco. 2. pag. 309. Tum quia ad totum probandum sufficit conuenire testes in singulis partibus, ex quibus rectè totum inferatur, ex doctrina Innoc. & Abb. apud Pereg. de fideicom. art. 43. sub num. 79. in medio. & tum quia proportionaliter requisita deducitur qualitas, & eius probatio ex similitudine sanguinis duorum, à quotum vno certo fuit prætenfor procreatus, quod sufficit, secundum text. in l. sufficit, 5. 6. vbi gloss. de condit. indeb. Bald. in l. si emancipati 9. C. de collat. cum congeitis ab Euerardo loco, à proportione; & tum quia, qualitatem, quam inquirimus, à quocumque ex parentibus habemus, nec amplius curandum est, l. 1. vbi Bald. in princ. de liber. & post lib. l. hac consultiissima, 8. C. qui testam. fac. possunt.

53 Si verò alius puri, & nobilis sanguinis est, alter verò non, & de vera dubitatur filiatione, nec plus pro vno, quam pro alio probatum apparer, est res dubia, & habemus incertitudinem, & speciem, quam proposuimus in initio huius illationis, & est idem dicendum, sicut in expositis diximus, quia prætenfor velut incertæ qualitatis admitti non debet, vbi sunt puritatis statuta, & tum quia ex diuersis duorum qualitatum certum quid colligi non valet. l. Papiuanus. 20. de minor. l. si de calumniat. cum similibus, Stephan. Gratian. Marchia decis. 32. num. 8. & decis. 42. num. 10. Valenuela cons. 1. num. 79. & cons. 5. n. 26. & cons. 67. num. 32. & cons. 92. num. 30. Tum quia vnum extremum inhabile totum medium corrumpit, l. necess.

l. necessario, 8. in princ. vers. Quid si pendente de peric. & comm. & rei vend. l. honorum, 24. §. an astem. Rent ratam habet, cum similibus adductis à Pelaez de maiorat. 2. part. quaest. 1. num. 32. Tum quia nulla maior ratio est, quæ in specie propoita filius purus ceputetur, quam maculatus, arg. text. in l. si Titius, 16. cum ibi notatis, per Paul. Castrenf. & DD. de condit. instit. & ita non proderit, vbi certa puritas requiritur, ex dictis superius, & in §. præced. Tum etiam, quia existunt pro vtraque parte æquales probationes, quarum vna elidit alteram, & oppugnat, quasi nihil maneat probatum, ex Donelo lib. 24. comm. cap. 19. n. 5. Ant. Fab. de error. pragmat. lib. 19. errore. 1. cum aliis alibi adductis. Tum denique, quia maior ratio hoc in casu veltatur ad excludendum, quam in expositis, in quibus specialis macula timor non est, sed reiciuntur, quia adesse potest, hinc verò interuenit certa macula in vno ex parentibus, quæ velut certior, & propinquior magis timenda est, arg. l. 1. §. si quis, 5. de carbon. edito, cap. vbi periculum, de elect. in 6. l. 4. vbi gloss. 1. tit. 17. part. 3. Altamirano de visitat. verb. debeant quidem num. 30. Barbosa Axioma. 177. num. 1. pag. 110. & magis ad propositum Marc. Ant. Genens. practic. Eccles. 541. num. 3. & res mihi dubio caret: Vnum tamen est, quod hoc dubium cessabit, dum prætenfor procreatus est ex coniugata cum suo marito cohabitanti, nam tunc, & si vertatur dubium, an ab alio fuerit genitus, censetur filius mariti, non alterius præsumptione iuris, & de iure, vt in l. filium 6. de his qui sunt sui, cum concordantibus, l. 9. tit. 14. p. 3. l. 7. in fin. vbi gloss. tit. 2. p. 4. & in summ. & in l. 1. tit. 15. p. 4. & vtrobique Greg. & l. 3. tit. 9. p. 6. hæc autem præsumptio non admittit probationem in contrarium etiam quoad notra puritatis statuta, in quo differt à præsumptione iuris tantum, de qua in præcedentibus, & in tota hac quaest. loquuti sumus.

64 Septimò infertur, non admittendos huius regni externos, quorum puritas specificè probari non potest, quia distinctio qualitatum sanguinis saltem quoad puritatem, in aliis non est prouinciis, sicut in Hispania, vt refert Did. Velazquez in defens. Statuti Toletani. cap. 31. vers. Apud nationes, pag. mibi 71. atque ita non facile erit probare, an ex Christianis descendant antiquis, an è nouiter conuersis ad fidem, si verò ex antiqua, & nota oriantur familia, aliquando admittuntur, & à supremo sanctæ generalis Inquisitionis Senatu indulta ad eos admittendos indulgeri solent, licet in aliquibus epistolis præcipiend in Lara Matrivi 16. Octobris anno 1575. eorum admisso generaliter sit prohibita, pro quibus faciunt tradita circa nobilitatem à Io. Gutier. & ab eo allegatis lib. 3. pract. quaest. 14. ex num. 24. cum pluribus seqq.

65 Octauò infertur, quòd si testes circa puritatem deponentes eam reddiderint rationem, quòd nihil puritatis aduersum audierint, & ex iuris præsumptione dicant prætenforem purum, vt non semel de facto vidi, nullam efficiunt fidem, & nihil omnino probant, quorum testimonium corrui ex reddita ratione, quæ iuris præsumptio tantum est, & sicut hæc per se non sufficit, ita nec testimonium, quod eam pro fundamento habet, & tum quia regulari debeat per rationem, text. in l. cum ratio. 7. de bonis. damnat. C. fideicommissi 7. l. 11. §. hæc verba, de leg. 2. cum similibus, si ratio nulla, nullum similiter erit testimonium, secundum Bald. in l. 1. num. 4. in fin. si certum per. & in cap. cum casum. m. 15. vbi etiam Abb. num. 6. extra de testib. Maich. de probat. concl. 1369. num. 52. Oclau. Caccheran. cons. 66. sub num. 17. lib. 1.

66 Nonò infertur, quòd licet negativa ex sua natura improbabilis sit, tamen dum à iure præsumitur, & probari potest, testes pro ea cæteris præferuntur, vt dixit Franc. Curtius Papiens. tract. de testib. concl. 26. num. 55. ad mediam, & post eum Farinac. de test. quaest. 65. num. 238. quod quidem in nostra puritatis specie locum habere non potest, quia hæc qualitas non præsumitur, & testes eam asserentes remouent sensum ab actu, & nihil probant, si alij sint contrariam qualitatem asserentes, nisi addant alias circumstantias, quarum respectu probatio iure procedat, vt cum Perezio de Lara in d. cap. 4. num. 81. plenius ostendam infra 2. parte, quaest. ult. §. 3. contra alios aliud volentes.

Decimò infertur, quòd si statutum non solum puritatem requirit in admittendo, sed etiam in omnibus eius maioribus indefinitè, debet omnium puritas specificè probari, non tantum patrum, & aorum, sed cæterorum etiam, quatumcumque antiquissimi existant, & testes generaliter, & de auditu saltem de eorum debent deponere qualitatum vt praxi seruatur, nec ratione antiquitatis præsumi puritas eorum potest, secus verò si ad certum se subiciat statutum gradum, quia etsi vsque ad illum præsumpta probatio locum habere non possit, ad cæteros tamen gradus apprimè poterit extendi contraria opinio, in quibus specifica illa qualitas non requiritur.

Vndecimò infertur, quòd si puritas, & macula æquè ex duplicibus informationibus probare maneant, licet communis sententia sit, vt præualeat, quæ pro puritate extat, quia in cõcursu semper præualeat bona fama, ex text. in cap. cum in tua, 27. vbi Abb. num. 10. de sponsal. & ex pluribus Rotæ decisionibus in puritatis materia loquendo voluit August. Barbosa de offic. Episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 38. vers. Et si contingat. & ex aliis probat Hojeda de incompatib. benefic. cap. 23. num. 143. & Zaballo comm. contra com. 3. tom. quaest. 822. num. 40. & seqq. quos sequitur Valenuela cons. 92. n. 215. & iterum cons. 90. num. 50. & 51. & 84. & Ricciol. de neophyt. cap. 7. ex num. 3. vbi probat, quòd si nec puritas, nec macula probatæ maneant in informatione debet prætenfor admitti, quia non obstat statutum in casu omisso, & in n. 22. vbi magis specificè loquitur, & plures citat. Tamen verius est, quòd in proposita specie nulla illarum qualitatum probata maneat, nec probatio puritate sufficeret ad admissionem ex puritatis statutis, tum quia puritas non præsumitur, & sic cessat ratio præcipua contrarie sententia, tum etiam quia vt dixi supra in 3. illas, nulla est ratio, quæ testes pro puritate præferantur cæteris contrarium præsumitur, tum etiam quia pares probatione contrarie testibus elidunt, & fidem tollunt, & ita confunduntur, vt nihil maneat probatum, vt paulò superius probatum, & latius infra 2. part. quaest. ult. §. 3. num. 11. Et sicut nullis factis probationibus admitti non possunt prætenfor, ita nec cum nihil est probatum ex puritate, & confusione probationum, aut aliter, quia testes maculam asserentes affirmatiue deponunt, negantque adesse contrariam magis specificè, quare aliis contrariis præferri debent, vt latius probabo, infra 2. parte d. quaest. ult. §. 1. contra Zaballo, & alios, & non confunduntur, nec eliduntur ex contrariis, vt prædixi, ex præmissa ratione in loco citato clariùs explicata. Tum denique, quia in deferendis his honoribus puritatis, sicut è in maioribus & fideicommissis, non certa probatio requiritur, vt per dubiam deueniendum sit ad exclusionem, potius quam ad admissionem, ex Grato cons. 68. n. 8. lib. 1. Natta cons. 200. num. 8. lib. 1. Rominian. cons. 50. num. 55. lib. 1. Cephal. cons. 430. num. 17. & seqq. & cons. 437. num. 13. & seqq. quos refert, & sequitur Hondedeo cons. 78. num. 8. & seqq. lib. 1. & cons. 1. num. 59.

68

69

70

71

72

num. 99. lib. 2. Menoch. conf. 522. num. 3. Peregr. conf. 149. num. 11. lib. 5. & conf. 67. num. 10. eod. lib. quos refert & sequitur Fulvio de substitut. quest. 615. num. 5.

71 Decimofecundò, & vltimò inferri potest ex proximè dictis, quòd si statutum tantum requirat, quòd admittendus, nec eius pater, nec auus terminatè in sancto Officio pœnitentiam non subierit, & sint testes recepti in informatorio sibimet inuicem contrarij, & pugnantes, quorum alij pœnitentiam firmant, & alij negant, præferuntur affirmatini cæteris negantibus, cum esse possit vera pœnitentia, & quod aliqui ex testibus eam nescierunt, ex gloss. verb. *Consenserint, in l. diem proferre. §. si plures, de recept. arbitr. Zaballus comm. contra com. quest. 900. à num. 82. cum aliis ibi, & à me adductis infra 2. part. quest. vlt. §. 2. reg. 12.*

Ex quibus constitutum manet, quòd puritatis qualitas positivè, & specificè probanda est, nec præsumpta sufficit, atque idèd consonum erit, nunc videre, ex quibus plenè probari debeat, quod in seqq. questionibus ostendam, & de singulis probationis speciebus dilucide dicuriam.

Q V Æ S T I O IX.

De testibus, quando in causis puritatis ad testimonium ferendum teneantur, & ex quibus puritas, & nobilitas possunt & debeant probari.

S V M M A R I V M.

- 1 Digniora sunt, quæ viua proferuntur voce. Probatio testium primum locum obtinet, ibidem. Et dicitur probatio clara & evidens, num. 2.
- 3 Qualitates sanguinis sicut maximè consistunt in populi opinione, ita per ipsius populi organa sunt probandæ. Informatio puritatis nulla est, quæ à testibus non incipiat, & inter cæteras optima habeatur, ibidem, & in num. 4.

1 V M digniora, quæ viua proferuntur voce, fuerint semper habita ex Iustiniano Imp. in *Auth. de instrum. caut. & fide, §. si verò tale, Novel. 73. meritò testium probatio primum debet locum obtinere, ut multis probat Masch. de probat. in princ. quest. 5. à n. 3. & deinceps, † & dicitur probatio clara, & evidens, in text. in cap. tua nos. 8. de cohabit. & Cleric. & mulier, † præcipuè in sanguinis qualitatibus exquirendis, quæ maximè consistunt in publica reputatione, & populi opinione, ex Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quest. 14. num. 17. & latè dicam in seq. quest. in princip. & deinceps, & debent probari per ipsius populi organa, & voces; & ita nulla proflus occurrit puritatis probatio, quæ à testibus initium non sumat, & inter cæteras optima habeatur.*

4 Et non solum in praxi, sed ab omnibus iuris Doctoribus receptum est, quòd puritatis, & nobilitatis probatio à testibus debet incipere, ut probant ex *l. 8. cum seqq. l. 33. & seqq. rit. 11. lib. 2. recop. Io. Garc. de nobilit. in pluribus locis, maximè gloss. 18. §. 1. & gloss. 25. à num. 5. Aceb. in Rub. num. 170. tit. 2.*

lib. 6. recop. & Io. Gutierrez. citato loco, quibus conueniant Petrus de fideicom. quest. 111. num. 105. Peregr. eod. tract. art. 43. num. 87. de quo genere probationis in hac questione agendum est, ad cuius meliorem directionem, & explicationem, eam in quatuor partes scindam:

- 1 De obligatione testium ad ferenda testimonia in causis puritatis.
- 2 Quo modo puritas, & macula possint probari per testes de visu.
- 3 De testibus singularibus.
- 4 De testibus de auditu, de cæteris testium speciebus in sequentibus dicam questionibus.

§. I.

De obligatione testium ad ferenda testimonia in causis puritatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Omnes tenentur, si vocati à iudice fuerint testimonium ferre tam foro animæ, quàm exteriori, cuius sunt plures iure admissæ exceptiones, remissuè, num. 2. *Utrum testis iuratus, & interrogatus à iudice semper veritatem fateri teneatur, ibid.*
- 3 Testis iuratus toties potest tacere veritatem quoties iniuratus non debet reuelare. *Iuramentum non tollit tacendi ius, nec novam inducit obligationem, ibid.*
- 4 Qui secretò maculam novit etiam iureiurando interposito eam exponere non tenetur, immò reuelando peccat. Non tamen debet simpliciter respondere, sed amphibologicè, in mente restrictione retenta, ex qua sit vera negatio maculæ, num. 5. & 54. *Quando ad eam declarandam teneatur, num. 35.*
- 6 Impedimentum occultum matrimonij ex vi monitorij denunciandum, nisi oriatur ex infamia, seu peccato occulto, num. 7.
- 8 Statuta puritatis respiciunt publicam utilitatem, ob quam secretum detegere licet.
- 9 Testis iuste interrogatus à iudice tenetur delictum occultum exponere.
- 10 Discrimen est inter secretum per accidens, & inter naturale, illud quidem reuelandum iudici est, alterum verò non, nisi ex iusta causa, quæ autem hæc sit dicitur, num. 11. *Et inter rem, in qua vnus testis utilis esse potest, & inter eam, in qua nulla utilitas ex vnico testimonio provenire potest, num. 12. In prima specie tacere non potest testis. In secunda sic dummodò sciat, ex aliis non posse probari, num. 13. Nemo obligatur ad faciendum actum inutilem, sub d. num. 12.*
- 14 Detegere maculam occultam familiæ potest esse contra charitatem tantum, & simul contra iustitiam, & quo modo.

- 15 Reuelatio maculæ occultæ fieri potest ob bonum finem, ad vitandum videlicet proximi damnum, qui vult matrimonium contrahere, vel dum capiuntur informationes à tribunali, seu communitate.
- 16 Regula generalis tradi non potest ad sciendum, quando testes teneantur propalare maculam occultam apud iudicem, quando verò non.
- 17 Testis qui secretò scit maculam illius, qui communitè est bene reputatus, & scit ex aliis probari non posse, eam tacere valet, si verò dubius sit, eam exponere debet, & num. 18. *Dum quidem simul sunt alij testes, seu Scriptura, quamvis occultæ, quibus probari possit macula, iidem, num. 19. quia secretum tunc non verè dicitur, num. 20. Peccatum occultum proximi detegendum non est dum inquiritur causa elargiendi legatum pium, elemosynam, aut gradum in vniuersitatibus, sub d. num. 17. Secus dum agitur de promouendo ad sacros Ordines, ad beneficium, seu publicum munus, dummodò remedium ex reuelatione speretur, sub n. 19. Infamia illius, qui per mendacium bonam consequutus fuit famam detegi potest, si ex ea communitas lædi potest, sub d. num. 19. Infamia occultæ pandenda est, ne inhabilis officium, aut beneficium assequatur, sub d. num. 19.*
- 21 Scriptura memoriam perpetuat, & semper loquitur, licet fieri secretò possit, ut omnes obliget ad tacendam, num. 22.
- 23 Audiens maculam à detractoribus, & inimicis, puritatem verò à fide dignis, illam tacendo hæc dicere potest.
- 24 Fides detractoribus non præstanda.
- 25 Sciens non fide dignis, verè nescit.
- 26 Maculam, aut proximi infamiam sciens à leuibus, & non fide dignis etiam iudicè interrogatus eam exponere non tenetur. Sicut etiam dum non certè scitur, nec causa, nec ratio scientia, nisi Leuis, num. 27. *Scire est veritatem visu, vel alio corporis sensu perceptam retinere, & per causas, & primas rationes intelligere, ibid. Paria sunt nescire & dubitare, ibid.*
- 28 Nemo tenetur se exponere periculo leuitatis. *Causa sufficiens ad declarandum maculam generis qualis, ibid.*
- 29 Sciens maculam à fide dignis, quorum non recordatur, vel ab ignotis, aut nihil certum scientibus, an exponere eam iudici interroganti teneatur. *Auditus maculæ sine ratione an probent remissuè, ibid.*
- 30 Audiens maculam à Titio, qui iam circa eam dum est examinatus, an eam declarare teneatur.
- 31 Auditum maculæ à fide dignis, seu communitè ab omnibus testibus exponere tenetur.
- 32 Discrimen inter obligationem denunciandi, & testimonium ferendi, & num. 34. *Et an locum habeat in nostra specie, num. 33.*
- 34 Denunciatio duo copulativè requirit, & quæ. *Testimonium veritatem tantum exposcit, ibidem.*
- 35 Resolutio propositi dubij, nempe quando testis maculam occultam exponere iudici teneatur.
- 36 Testis sciens descendentiæ à sacellis benedictis ex affixis in Ecclesiis, licet per accidens sit arcana, eam iudici exponere tenetur. *Et prius prætenforem monere, ut se absteat, quod non admittitur.*
- 37 Sacella benedicta, idèd in Ecclesiis assignantur, ut notoria omnibus sit pœnitentia.
- 38 Præiudicium communitati provenire potest ex taciturnitate descendentiæ à pœnitentiis per sanctum Officium, temperatur & declaratur, num. 45.
- 39 Sciens maculam occultam eius, in cuius genere adest actus positivus puritatis, eum purum dicere potest ex veritate, quam efficit res iudicata. Nisi macula publica sit, & per alios possit probari. Si verò res actus positivi sint, utraque specie cum purum dicere tenetur, num. 40. *Si verò prætenfor communitè bene sit reputatus, & moribus bonis sit præditus, testis maculam, quam secretò scit, dum est dubius, an per alios possit probari, tacere potest, num. 41. Aliud verò est, si pravis existat moribus, & sit inquieti animi, quia tunc maculam cum pravis moribus dicere iudici debet, num. 42. Mantentio officij puritatis adducit magnum puritatis fundamentum, sub d. num. 39.*
- 43 Nemo tenetur cum graui suo præiudicio maculam declarare, veluti si ei tangat, vel tumultu, & seditiones in familia intromittantur.
- 44 Sciens secretam maculam sub sigillo naturali, aut sub virtuali, quocumque casu eam tacere debet, secus verò dum non adest causa iusta tacendi, etiamsi cum iuramento secretum promiserit, sub num. 45.
- 46 Quisque tenetur maculam proximo falsò tributam, siue erroneè, aut equiuocè, etiam non vocatus coram iudice declarare, & veram causam exponere ad liberandum prætenforem.
- 47 Testis regulare debet suum responsum circa qualitates sanguinis secundum ius, aut statutum, quo interrogatur, quod magis ibi declaratur.
- 48 Testes debent, quod nouerint declarare, & nullum relinquere dubium, cum ratione, etiam de ea non interrogati, siue ex auditu, fama,

- fama, aut certa scientia cum propria credulitate.*
- 49 *Testes celantes veritatem, quam exponere tenentur peccant lethaliter, & quandoque ad restitutionem tenentur, & num. 50. & 59. Et falsus & perurus dicitur, & velut talis punitur, num. 51. & 53. Falsum coram iudice dicentes si damnum satisfaciunt non tenentur iterum comparere ad veritatem dicendam, nisi aliter fieri restitutio non valeat, sub num. 49.*
- 51 *Mendacium nunquam licet, & dicitur cum negatur, quod verè scitur, num. 52.*
- 55 *Testis falsum sine iureiurando asserens, aut veritatem celans ordinaria falsi pledditur pena.*
- 65 *L. nullum, 14. C. de testibus exponitur. Falsi, & fraudulentum, qui verè dicantur, ibid. & num. 58.*
- 57 *Amphibologis vii. quando liceat. Testes seruare secretum debent sui testimonij, & eorum, de quibus fuerunt interrogati, aliàs puniri poterunt extraordinarie saltem, num. 61. Propositum in mente retentum, & non explicitum in nihil operatur, sub d. num. 58. Iurare duplici sensu, nec amphibologicè non licet extra iudicium, sub d. num. 53. Opinio P. Th. Sancij 3. sum. cap. 6. num. 15. suspecta est, ibid.*

IN causis nobilitatis, & puritatis omnes tenentur, si vocati à iudice fuerint ad testificandum, & veritatem dicendam tam iure externo, vt colligitur ex l. 3. §. exhibere 9. de tab. exhib. cap. 1. & per totum tit. de test. cog. l. 3. §. tit. 16. part. 3. l. 6. tit. 6. lib. 4. recop. & expressè in puritatis causis loquendo, ita tenet Perezius de Lara in allegato cap. 4. §. num. 14. in fin. & latius in num. 141. in fin. quam in animæ interno foro, vt docent D. Thom. 2. 1. quest. 70. art. 1. vbi Theologi omnes, Sayr. Clau Reg. lib. 12. cap. 20. num. 29. P. Azor. inst. moral. 3. part. lib. 13. cap. 27. Leonard. Lessius de inst. lib. 2. cap. 30. dub. 6. Fr. Emman. Roderic. in summa de ordine iudiciario, cap. 7. num. 1. Valenc. 2. 2. quest. 14. disp. 5. punct. 1. vers. Postremo notandum. Valer. Regin. lib. 24. praxi num. 46. Vincent. Filliuc. in 8. precept. tract. 40. cap. 8. num. 228. & seq. Martin. Bonacin. disp. 10. quest. 3. punct. 3. num. 4. de iudic. publico, tom. 2. & ceteri omnes tam Theologi, quàm iurisperiti.

2 Cuius regulæ plures sunt iure admittæ exceptiones, quibus aliqui excusantur à ferendo testimonio, & sumendæ sunt ex locis communibus, quia nunc de eis speciatim agere non curauimus, sed tantum de vtili dubio in materia, an semper testis iureiurando à iudice rogatus circa generis qualitates teneatur veritatem fateri? Et quidem sunt etiam plures causæ, in quibus non adstringitur ad propalandum veritatem; immò aliquando non debet, & si faciat, lethaliter peccabit. Ad quod aliam generalem præfigam regulam; † Toties videlicet testem iuratum posse veritatem subterfugere tacendo, quoties iniuratus non debet reuelare, quia iuramentum non tollit tacendi ius, nec nouam, nec contrariam obligationem

loquendi producit, ex l. fin. C. de non numer. pecun. docent communiter DD. ex Io. Gutierrez. de iuram. confirm. 1. part. cap. 27. num. 2. & ita declarant, & tenent Leonard. Lessius de inst. d. dub. 6. num. 5. Vinc. Filliuc. tract. 40. in 8. precept. cap. 6. num. 188. vers. Ex his patet, & cap. 8. num. 231. & plures quos cumulat D. Io. Sancius Abulens. in select. & pract. disp. 46. num. 17. vers. Nam eadem causa, qui etiam loquantur in diuersa specie, est tamen eiusdem rationis; conueniunt; relati per Aug. Barbof. Axiom. 134. num. 2.

Ex quo inferitur, quòd is, qui secretò maculam nouit, non tenetur etiam sub iureiurando à iudice interrogatus eam exponere, vt tenent Valencia, Rodriguez, & Lessius num. 45. vers. Secundo, locis citatis Azorius d. 3. part. lib. 13. cap. 27. dub. 5. Salon de inst. quest. 70. art. 1. concl. ult. Soto cod. tract. lib. 5. quest. 6. art. 2. col. pen. Petr. Nauarr. de restit. lib. 1. cap. 4. n. 219. & seqq. Auila de censur. disp. 5. dub. 2. concl. 3. P. Suarez tom. 5. disp. 20. sect. 3. num. 11. P. Th. Sancius in decalog. lib. 3. cap. 6. num. 231. & eonf. moral. lib. 6. cap. 5. dub. 1. num. 1. in fin. Sayr. Clau reg. lib. 12. cap. 14. num. 10. Filliuc. tract. 4. precept. 8. cap. 8. vers. Secundo. & tract. 14. cap. 2. quest. 8. num. 29. Val. Regin. d. lib. 24. num. 47. Mart. Bonac. 2. tom. de iudic. publico, disp. 10. quest. 3. punct. 3. num. 6. & in vltima disput. nouissime edita de oneris, & oblig. denunc. punct. 1. §. 5. num. 1. & 2. & è nostris iureperitis probant Bald. in l. nullum. C. de testib. cum allegatis à Jac. Menoch. lib. 2. de arbit. casu. 355. per totum. Cursia Pisana lib. 3. cap. 1. num. 4. Carratto in aliquas leges noue recop. cap. 4. num. 10. & adducti à Io. Gutier. can. quest. lib. 1. cap. 11. à num. 47. cum seqq. Aug. Barbof. de offic. Episc. 3. part. alleg. 51. num. 3. col. 69. & allegat. 96. num. 69. col. 632. Alphons. Narbona in l. 82. gloss. 4. à num. 12. tit. 5. lib. 2. recop. pag. 249. immò reuelando peccat, vt prædicti omnes fatentur, & cet. P. Ant. Fernandez de Cordoba instrucion de confesores 2. part. cap. 22. num. 2. † Sed non debet negando simpliciter respondere, quod esset mendacium, & numquam licet, sed amphibologia vt, intelligendo in mente, nescio ira, vt fateri nunc teneat, quo sensu verum dicit, & iusta sigilli causa excusat à responsione directa secundum interrogantis mentem ex Rodriguez, & Th. Sancio, locis citatis, & Io. Sancio Abulensi in select. disp. 46. num. 10. & ex aliis citatis.

Quod etiam limitetur, dum ex monitorio ad denunciandum matrimonij impedimenta, dabitur, an quod scitur in secreto, denunciari debeat, & affirmatiue sub lethali peccato respondeant Io. Gutierrez. can. quest. lib. 1. cap. 11. num. 21. & 27. & de matrim. cap. 59. P. Th. Sancius eod. tract. lib. 3. disp. 13. num. 2. Valer. Regin. lib. 31. num. 228. Martin. Bonac. de matrim. quest. 2. punct. 6. num. 20. † Tamen si hoc arcuani impedimentum oriatur ex infamia, seu proximi peccato occulto, non est obligatio denunciandi cum proprio incommodo, seu aliorum scandalo, vt sequi poterit ex macula occulta nobilis familie patefacta; ex Fr. Emman. Roderic. in summa 1. part. cap. 217. num. 9. Mart. Bonacina d. punct. 6. & d. num. 20. Fr. Basilius Ponce de Leon de impedim. matrim. c. 26. §. 4. vers. Denique. Aug. Barbof. de officio Episcopi. 2. p. alleg. 32. num. 26.

Sed viget primò, quòd in nostra puritatis materia hoc procedere non videtur, quia intersunt statuta ob vtilitatem, & bonum publicum puritatem & nobilitatem desiderantia, & agit de vitando maximo damno communitatis ex maculati receptione, & cessat tacendi ius, & adest obligatio exponendi veritatem apud iudicem interrogantem ob bonum publicum interueniens, & ne bonis moribus conuatiatur, secundum text. in cap. quanto. 16. de iureiur. cap. non est

est obligatorium, § 8. de reg. iur. in 6. & ex ratione, text. in cap. in malis. 2. quest. 4. Bald. in l. fin. Qui falsi cog. Jac. Menoch. centur. 6. casu 537. num. 38. Lud. à Paramo de orig. Inquisit. lib. 3. quest. 7. num. 50. Per. Lazar. tract. de monitor. sect. 2. quest. 16. num. 5. & ex D. Th. 2. 2. quest. 70. art. 1. ad 2. docent Soto de inst. lib. 5. quest. 7. art. 1. vers. Quapropter conclusio. & de detegendo secreto membro 2. quest. 7. dub. ult. ante 4. conclus. Caiet. & Salon. in d. quest. 70. art. 1. conclus. 3. Valenc. d. disp. 5. punct. 1. vers. Postremo. Lessio d. lib. 2. cap. 30. dub. 6. num. 47. Nauarr. in dict. cap. 18. num. 54. Petr. Nauarra de restit. lib. 2. cap. 4. num. 223. P. Azor. inst. moral. 3. part. lib. 13. cap. 31. dub. 4. Vincent. Filliuc. citato loco d. cap. 8. num. 229. vers. Secundo. Mart. Bonacina 2. tom. tract. de restit. disp. 2. quest. 2. de obligat. secreti, punct. vnic. num. 9. vbi adducit Mol. Regin. & alios, vnde dicendum videtur, quòd in causis puritatis tenentur testes occultam propalare maculam ratione publicæ vtilitatis, licet vtilitas publica, quam exposcunt prædicti Doctores diuersæ speciei esse videatur.

9 Viget etiam secundò, quòd testis tenetur, dum iuste interrogatur, delictum occultum manifestare in Inquisitione speciali, nec aliquid tegere poterit, maxime cum periculum in futurum timetur, vt accidit in nostra specie ex reptione maculati, nam communitas periculis exponitur, & dedecore afficitur, vt primùm probat D. Thom. 2. 2. quest. 69. art. 1. Soto de tegendo secreto membro 2. quest. 7. concl. 1. & ex Syuestro, Nauarro, & Petr. Nauarra, & Lessio tenet ac docet P. Iosephus Aldrete de relig. discipl. tuenda lib. 1. cap. 7. num. 12. & ex eodem Soto lib. 5. de inst. quest. 7. art. 1. Azorius in inst. moral. 3. part. lib. 13. cap. 28. dub. 2. vers. Si querat. Salon. dict. quest. 70. art. 1. controu. 1. Aragon. ibid. in fin. ad solut. 2. Sayr. Clau Reg. lib. 12. cap. 20. num. 6. Valencia 2. 2. disp. 5. quest. 14. punct. 1. ad fin. tenet Mart. Bonacina de iudic. publ. disp. 10. quest. 3. punct. 3. proposit. 1. num. 5. P. Thom. Sanc. consil. mor. lib. 6. cap. 6. dub. 41. Contra Syluestrum, Armillam, Angelum, & Lessium sibi contrarium in locis ibi per Bonacinam relatis, quibus accedit Vincent. Filliuc. in quest. moral. 2. tom. num. 229. vers. Quarto, & num. 239. vers. Quarto, & Io. Sanc. Abulens. in pract. disp. 43. num. 39. qui alios refert, licet non sequatur, probabiliorem vocat Diana resol. moral. 2. part. tract. 5. miscell. resol. 100. pag. 217. & videtur dicendum, quòd similiter testis circa qualitates generis interrogatus iuridicè maculam occultam iudici exponere tenebitur.

10 Ad quorum, & totius materiæ explicationem tria velut certa præmittenda sunt, primùm, maximam existere differentiam inter occultum per accidens, dum quidam casu vidit delictum patrare, aut à suis maioribus, siue à sene defuncto maculam generis nouit, quæ ex diuturnitate temporis in occulto adest, absque aliqua tacendi promissione, & inter occultum naturale, dum traditum est cum onere expresso tacendi, aut virtuali, seu tacito, veluti dum consilium, aut auxilium petitur, aut ex officio, aut ex loco tacendi manet obligatio, quibus speciebus maius adest tacendi ius, quàm in prima, in qua dum iudex veritatem inquiri, non est ius tacendi, sed veritas, prout scitur, detegenda est, vt loquantur DD. proximè citati; in illis verò speciebus etiam cum iureiurando ius tacendi extat, & omnino reticendum secretum est, vt loquantur DD. adducti supra num. 4. nisi causa iusta reuelandi sit, vt

11 sunt intelligendi relati num. 8. † Causa enim iusta reuelandi est, dum consultur bono proximi, aut

impeditur eius damnum, siue spirituale, siue temporale, aut interuenit bonum publicum, ex Soto de inst. 5. quest. 7. art. 1. Lessio lib. 1. cap. 11. dub. 9. & 10. Petr. Nauarr. de restit. lib. 2. cap. 4. num. 341. Sayr. Clau Reg. lib. 11. cap. 6. num. 18. Rebell. de restit. lib. 4. quest. 2. Bañez 2. 2. quest. 73 art. 2. dub. 1. concl. 2. vbi Salon. controuers. 3. concl. 1. fol. mibi 599. & alias iustas causas videt apud Mol. de inst. & iure tract. 4. disp. 24. per totam, & disp. 26. n. 7. & alibi sæpius, & apud Reginald. lib. 24. n. 70. & apud Fillincium tract. 40. n. 129.

Secundum præmissum est, quòd etiam constituenta est differentia, dum res de cuius probatione agitur, talis naturæ est, vt vnici testis depositio aliquid vtilitatis sit allatura, vt communiter euenit in inquisitione speciali delictorum, in quibus vnicum testimonium proficit ad plurima, ad infligendam, videlicet, torturam, carcerandum delinquentem, & ad condemnationem in expensis, & ad alios viles effectus, à quibus priuari lesa pars, aut publica vtilitas in puniendis delictis non debet per taciturnitatem testis, in qua specie verissimam iudico opinionem relatum supra num. 9. sicut etiam probat quoad reuelandum impedimentum occultum matrimonij. P. Th. Sanc. de matrim. lib. 3. disp. 13. sub n. 2. in 2. ratione. † Et dum res probanda, aut iudicium talis naturæ est, vt vnicum testimonium nihil sit profuturum, vt in famæ probatione, & in indaganda puritate, aut nobilitate, aut in aliis in quibus requiruntur plures testes, & vnicus fidem aliquam non facit, nec considerabiles producit effectus, & cum nemo teneatur ad faciendum actum inutilem, & nullius momenti, hoc stipulatio. 14. §. 1. vt leg. nom. can. l. vn. C. de thesaur. lib. 10. Pet. Sord. conf. 307. & conf. 345. num. 17. & decis. 260. num. 5. cum seqq. & decis. 276. num. 4. cum seqq. non debet secretum detegere ex quo nullus speratur effectus, optimè Filliuc. tract. 40. num. 132. Lessio lib. 2. c. 11. dub. 9. n. 62. in fin. in qua specie veriore iudico sententiam Syluestri verb. testis. quest. 8. Armillæ num. 10. & Angel. n. 28. eodem verbo. Lessij de inst. lib. 2. cap. 30. num. 49. & Vincentij Filliucij 2. tom. tract. 40. num. 229. vers. Quarto, & num. 230. vers. Quarto. volentium non teneri testem deponere apud iudicem delictum, quod probari plenè, non posse, scit, & conuenit Petr. Nauarra de restit. 2. cap. 4. n. 53. Io. de la Cruz plures de schola D. Th. referens in direct. conscient. 2. p. pr. 8. art. 4. dub. 13. Diana, & alij apud Io. Sancium locis citatis superius sub n. 9. Nec displicet distinctio Soti de inst. lib. 5. quest. 7. n. 1. in fin. dicentis testem conscium criminis, & quod per alium non potest probari, minime teneri iudici aperire, dum procedit per viam inquisitionis, ad quam formandam infamia requiritur, quæ deficit in proposita specie; secus verò si procedat per viam accusationis ex ratione, quam superius signauimus, sequitur Reginald. lib. 24. n. 157. quamuis contrarium innuere videatur. Filliuc. d. n. 230. in 4. specie, nostra tamen distinctio magis comprehensua, & vera est.

Tertium præmissum est, quòd detegere maculam familie oblitam, seu occultam potest esse aduersus charitatem, & non contra iustitiam, v. g. reuelare publicam penitentiam ob hæresim inflictam, aut ob descendentiã à cruce signatis, qua iam ob temporis transcursum oblita communiter est, inducit tantum contra charitatem peccatum, quia sicut ægrè ferremus aliis reuelare similem defectum occultum nos tangentem, ita debemus tacere tangentem proximum nostrum; non verò inducit peccatum contra iustitiam, quia nullum ius iniuriato adimitur, quod & per sententiam iam fuit sublatum, & non redditum per transcursum temporis, nec per obliuionem. Aliter enim potest infirgi peccatum

peccatum contra charitatem, & simul contra iustitiam, si reuelatio fiat occultæ descendentiæ à conuictis, quos *tornadicos*, aut *marianos* Hispani vocamus; quod si contra charitatem patet ex redita ratione ad primum membrum huius distinctionis, contra iustitiam verò, quia maiores illius nullum contra fidem patrauerunt facinus, sed conuersionis exercuerunt virtutem, nec infamiam assequuti fuerunt ex iure, nec ex sua culpa. Igitur eos infamare occultam detegendo maculam erit contra iustitiam, ita tenent Mercado *de restitut. cap. 11. vers. Item son transgresores*, & Medina *in Codice restitutionis*, §. 35. & post eos explicat Petr. Nauarra *de restitut. lib. 2. cap. 4. à num. 297. cum quatuor seqq.* Reginald. *lib. 24. num. 86.* Sayr. *Clau. Reg. lib. 11. cap. 6. num. 27.* Arag. *2.2. quæst. 72. art. 2. dub. 3.* Mol. *de iust. tract. 4. disp. 3.* quamuis in vtroque casu tantum peccate contra charitatem malit. Less. *de iust. lib. 2. cap. 11. num. 82.* sequutus per Filliuc *tract. 40. num. 102. & 103.* nisi ita informatus contemptui habeatur apud audientes infamiam, vt Filliuc. *ibid.* faretur. † Quod non habebit locum, dum reuelatio ob bonum finem fit, & ad vitandum proximi damnum, quod præponderet iniuriæ alteri prouenienti, vt accidit, dum quaritur de aliquius qualitatibus ad matrimonium cum eo inuadum, aut capiuntur informationes causâ ingrediendi Ecclesiam, aut collegium, aut ad honores puritatis obtinendos, quibus speciebus reuelatio fieri potest absque peccato, vt ab omnibus receptum video, & speciatim ita explicat Nauarra citato loco *num. 301. & 308.* & Mart. Bonacina *de restitut. disp. 2. quæst. 4. punct. 8. num. 6.* & conducunt tradita per Mol. *de iust. & iure tract. 4. disp. 24. num. 8. & disp. 33. num. etiam 8.* cum aliis citatis & Reginald. *lib. 24. num. 79. vers. Mortaliter*, autem faciunt tradita per Paul. Laym. *lib. 3. tract. 3. 2. part. cap. 3. num. 5. caus. 1. & 3.* & per Filliuc. *tract. 40. num. 97. in fin.*

16 His suppositis circa præsens dubium, & ostendendum testium obligationem ad maculam generis iudicio propalandam, tradi non posse arbitror regulam generalem, per quam suas testes dirigant depositiones, cum plures sunt species, & circumstantiæ, ex quibus obligatio detegendi arcani variari potest, quare vt omnia cõplectar, rem per distinctas casuum conclusiones explicare libuit, quæ ordine sequuntur.

17 Sic igitur prima conclusio, si prætenfor, cuius informationes sumuntur, & vniuersa eius familia in puritatis fuerint quasi possessione, & habiti communiter pro liberis ab omni macula, & sanguinis spurcicia, & priuatim aliquis nouerit generis labem ex maiorum traditione, siue aliter, quam certò scit non posse probati aliis probationibus, non tenetur iudici interroganti eam exponere, quia in secreto adest, & suum nihil est profuturum, testimonium cum vnus testis in causis puritatis nihil probet aliis contrariis extantibus. Filliuc. *tract. 40. num. 132.* Sicut etiam dum agitur de elargienda elemosyna, aut gradu litterarum in vniuersitatibus, aut alia munera quæ non elargiuntur nisi præditis reclus moribus, & vita non debet detegi crimen occultum, de quo infamia inquisitus non laborat, sed tantum delictum cuius est infamia, nisi ex taciturnitate scandalum sequi possit, aut citò simile delictum publicandum veniat, quia his speciebus, & similibus tantum detegi poterit, non aliis secundum Mol. *de iust. & iure tract. 4. disp. 24. num. 7.* † In dubio autem cum non est certum, nec nosci valet, an alij sint testes, seu probationes eiusdem maculæ, eam propalare iudici petenti debet, quia ius veritatis dicendæ

certum semper est, nec tollitur per dubium subsequens. Sic intelligo Sayr. *Clau. Reg. lib. 12. cap. 20. num. 3. & 4. & dub. 2. & 3.* & Filliuc. *tract. 40. sub num. 232.* ex alibi copiose dictis, nisi forte in casu 7. conclusionis infra.

Secunda conclusio, si non tantum nouerit maculam, sed etiam testes, aut Scripturæ, aut iudicialia acta, quibus macula probari possit secreto non naturali ei innotescant, quæ aliter non valeant apparere, ni ex eius testimonio, tenebitur veritatem, & ceteras ostendere probationes. tum quia iuste rogatur, & adest causa iusta reticendi, tum quia interuenit damnum communitatis, ad quod vitandum tenetur, & habet bonum & honestum finem reuelandi, vt expressè tenet Mart. Bonacin. *de restitut. disp. 2. quæst. 4. punct. 8. num. 6. pag. mibi 78.* cum relatis supra præmissis, *sub num. 12.* Molin. *d. disp. 24. num. 6.* loquens de promouendo ad sacros Ordines, ad beneficium, seu ad publicum munus cui dedecus proueniat ex illius admissione, & dicens tunc debere reuelari occultum delictum, etiam si de eo non inquiratur, dummodò speretur remedium, quia tunc ob bonum publicum tacendum non est. Sicut etiam infamia illius, qui per mendacium bonam consequutus est famam ex qua communitas lædi potest detegi debet, Petr. Nauarra. *de restit. lib. 2. cap. 4. num. 141.* Lessio *de iust. lib. 2. cap. 11. dub. 10.* Reginald. *lib. 24. num. 92.* Filliucius *tract. 40. num. 106. & 107.* & infamia occulta pandenda est ne inhabilis officium, aut beneficium assequatur, extra dictis per Sorum *de iust. lib. 5. quæst. 7. art. 1. Nauarra. in man. cap. 18. num. 31.* Lessi. *de iust. lib. 2. cap. 11. dub. 9. num. 59.* Filliuc. *tract. 40. n. 119.* Paul. Laym. *lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 3. num. 5. causa 2. & 3.* Bonacina *2. tom. de restitut. disp. 2. quæst. 4. punct. 8. num. 5.* dummodò aliter non possit impediri ex præcitat. † Tum quia quod aliis testibus, & Scripturis probari potest, non verè secretum dicitur, ex adductis à Genuens. *in pract. Neapolit. cap. 2. num. 2.* Lazar. *de monitor. sect. 2. quæst. 11. num. 10.* & apud Martin. Bonacin. in nouissimè editis, *disp. 6. de onere & oblig. denunciandi, punct. 1. §. 4. propos. 2. num. 4. vers. Secundo sequitur*, quod iterum dixerat in tract. de censur. *disp. 2. quæst. 6. punct. 1. num. 11.* † Maxime si scriptura possit maculata descendentiâ probari, quia scriptura memoriam perpetuat, secundum Bald. *in l. iudicemus. 29. num. 7. C. de testam. per text. ibi.* & semper scriptura loquitur, & quod continet continud refert, considerat Masch. *de probat. in princ. quæst. 6. num. 28. in fin. latè Cardin. Tusch. in pract. tom. 7. lit. S. conclus. 82. per totam.* † Licet scriptura ita secretè fieri possit, vt omnes obliget ad tacendum ex Barr. *in l. fraudem, in princ. de his quib. vt indign.* Decius *in l. quo trahela. 73. §. vi factum. vers. Clam. de reg. iur. quos sequitur Tib. Decian. tract. crim. lib. 7. cap. 17. num. 7.* Menoch. *de arbitr. cent. 6. casu. 537. num. 2.* Farinac. *4. tom. quæst. 112. num. 215.* & post eos Narbona *in l. 82. gloss. 1. num. 12. tit. 5. lib. 2. recop. pag. 232.* de qua nos nunc non loquimur. Vnde colligitur non turè, nec ratione consensisse quemdam Theologum testificatum in sancto Inquisitionis Officio circa cuiusdam puritatem, qui conficius erat maculæ, & processus, ex quo apparebat, vt in suo testimonio maculam, & processum taceret, quia in secreto aderat, nec ab alio præter testem noscebatur, & licet Theologus esset, & doctus, eum in hoc non laudo.

Tertia conclusio, qui maculam à detractoribus, & inimicis prætenforis, & suæ familie audiuit, & à fidedignis, & integris personis eiusdem puritatem accepit,

accepit, poterit, immò debet, illam tacere, & hanc asserere, & affirmare, † tum quia detractoribus fidei præstat, & quidem eos libenter audire peccato non caret, secundum Nauarra. *in man. cap. 25. num. 46.* docet Lessius *de iust. lib. 2. cap. 30. num. 50. vers. Septimo.* & Vincent. Filliuc. *in 8. præcept. tract. 40. cap. 8. num. 230. vers. Sexto.* † Vbi ait, quod si scitur à personis non admodum fide dignis perinde esse, ac si nescierit, ex Nauarra, & Lessio allegatis; † tum quia accipiens maculam, aut proximi infamiam à leuibus, & non fide dignis non tenetur, nec iureiurando interrogatus, eam iudici exponere, vt apud omnes communiter video receptum, ex P. Th. Sancio *de matrim. lib. 3. disp. 13.* & à Io. Gutierrez. *eod. tract. cap. 59. num. 11.* & quæst. *can. cap. 11. num. 71.* Sanctarell. *tract. de heresi. cap. 9. num. 16.* Mart. Bonacin. *1. tom. de censur. disp. 2. quæst. 6. punct. 1. num. 13.* & iterum *in ultimo tom. d. sp. 6. de onere denunci. puncto. 1. §. 4. num. 1. vers. Hinc sequitur.*

27 Quæ conclusio primò declaratur, vt etiam procedat, dum maculam, nec eius causam non certè scimus, & interrogati de ratione scientiæ nullam aut leuem ostendere valeamus, tum quia dum ita scimus, non verè, nec realiter conscius sumus, cum scire propriè sit veritatem visu, vel alio corporis sensu perceptum retinere, seu per causas, & primas rationes intelligere, secundum Arist. *lib. 1. poster. & adductos à Valençuela conf. 25. num. 21.* & qui dulciter est verè nescit. *l. manifestissimi. 22. §. si autem nescius. 2. C. de furt. Tiraq. in l. si unquam. in princip. num. 96. [de reuocand. Menoch. de arbitr. casu 75. num. 7. Sarmiento lib. 2. selectar. cap. 10. num. 5. Aug. Barbofa Axiom. 8. num. 4. pag. 50.* † Tum quia, nolmetipsum exponemus periculo leuitatis, & prætenforem damno, quod fortassis iniuste pateretur, reuelando contra eum, quæ verè & realiter non scimus, Fr. Emman. Roderic. *1. part. cap. 79. num. 7.* Valer. Reginald. *in praxi fori panit. lib. 24. num. 63.* Lazario *de monitor. sect. 2. quæst. 11. num. 2.* Campanil. *var. resol. cap. 15. num. 10. vers. Alios.* Vgolin. *de censur. cap. 48. §. 5. vers. Verum in fin.* Martin. Bonacin. *1. tom. disp. 2. de censur. quæst. 6. punct. 1. num. 12.* & iterum *d. disp. 6. punct. 1. §. 4. num. 1.* Aug. Barbofa *de offic. Episc. 3. part. allegat. 96. num. 66.* ad quod aduerte, non esse necesse agnoscere primam maculæ causam, & originem, sed sufficere, eam audiuisse à fide dignis, à suis maioribus, aut communiter ab omnibus, quæ erit iusta causa, & ratio ad testimonium ferendum.

29 Secundò declaratur præcedens conclusio, vt etiam locum habeat, dum testis maculam audiuit à fidedignis, sed non meminit eorum, aut ab ignotis, aut nihil certum scientibus, ex Valer. Reginald. loco citato, & aliis apud Bonacin. *d. quæst. 5. num. 14. & in d. disp. 6. punct. 1. §. 4. sub num. 1. versio. Tertio.* August. Barbofa *d. allegat. 96. num. 67.* Licet quoad primam partem circa maculam auditam à fidedignis, quorum memoria adest, vel qui ignoti sunt, plurimum dubitem in puritatis causis, in quibus testimonia de auditu, etiam ab ignotis, & oblitis prodesse possunt, ex infra in 4. declarat. dicendis, maxime iunctis verisimilibus aliis, vt alibi dicam contra Perezium de Lara volentem, quod testes de auditu puro plene probent in puritatis causis, etiam nulla ratione exhibita, nec auctoribus auditus assignatis, licet hæc secunda declaratio intelligi possit in merè occultis, quam, verisimile est, non plene posse probari.

Prima Pars.

Tertio declaratur, vt si macula à Titio fuerit audita, & aliunde eam non agnouerit testis, & Titius fuerit circa idem examinatus, non tenetur de eo testificare, quia eius dictum nihil amplius probat, quam Titij testimonium, ex Nauarra *in cap. inter verba, num. 292. 11. quæst. 3.* Iacob de Grassis *in aureis decis. lib. 4. cap. 8. num. 3.* Bonacina locis citatis in primo, *num. 15.* & in secundo, *num. 2.* vers. Respondeo negatiuè, præcipue si sciat, aut probabiliter suspicetur, Titium in examine tacuisse suam assercionem, quia tunc in dubium mihi est, non teneri ad declarandum simile auditum, tum quia in vtile in fide est, cum magis non probet, nec efficiat, quam auctoris testimonium. Tum etiam quia se exponit periculo leuitatis, & vt de eius fide dubitetur, ad quod nemo tenetur, subintellige tamen has declarationes prout infra in 5. declarat.

Quarto, declaratur prædicta tertia conclusio, quod licet testimonium de auditu patum fidei, in ceteris efficiat causis, tamen cum probatio maculæ maxime in opinione, fama, & auditu consistat, tenetur testis iuridicè interrogatus exponere, quæ audiuit ab vno, seu à pluribus viris fidedignis, vt ab eis veritas petatur, si adhuc viuant, aut si defuncti fuerint, vt fidem efficiat testimonium de auditu, vt docent plures ex præcitat. Doctores, & testatur Martin. Bonacina *in dict. quæst. 6. punct. 1. num. 13. vers. Vbi est, & in dict. disput. 6. de onere denunci. §. 4. num. 1. vers. Secundo edita, post medium, & dicam infra sequi quæst. §. 2. ex num. 22. cum seqq.*

Quinto, intelligi omnes prædictas declarationes in specie, qua loquuntur prædicti Doctores, nempe dum adest denunciandi obligatio ob præceptum superioris, ad cuius obedientiam omnes tenemur, quia tunc in prædictis causis, & speciebus tacendi, & non denunciandi ius est, scilicet verò cum à iudice vocatur, & iureiurando testis interrogatur, qui debet omnimodam exponere veritatem eo modo, quo eam scit, vt expressè volunt, & declarant omnia suprascripta Nauarra citato loco *num. 135.* Auila *de censur. 2. part. cap. 5. disp. 5. dub. 2. concl. 10.* Sayr. *Clau. Reg. lib. 12. c. 14. num. 33.* Lazar. *de monitor. sect. 1. quæst. 20. num. 10.* & alij apud Sanctarell. *in tract. de heresi, cap. 9. num. 131.* quos refert, & sequitur Martin. Bonacina *in d. disp. 6. de onere & oblig. denunciandi, punct. 1. §. 4. propos. 2. num. 5. vers. Primus est.* † Quæ limitatio si vera est, quoad puritatis materiam, de qua loquimur omnino destruit omnia suprascripta, cum non agamus de obligatione denunciandi maculam, ad quod raro eam scientes tenentur, sed de veritate dicenda cum iuridicè testis interrogatur, qua in specie secundum prædictos non est tacendi ius, sed veritatem propalandi obligatio. Sed nihilominus contrarium verius credo, nam cum adest reticendi extra iudicium obligatio, adest etiam si cum iuramento iuridicè interrogetur testis, vt possit amphibologicè tacere, vt probauit superius num. 3. Iusta quidem causa excusat à responsione secundum interrogantis mentem, nisi in aliquibus speciebus, in quibus damnum sequi ex testimonio non timetur, vt in specie 3. declarationis supra positæ, & si quæ sunt similes.

Nihilominus tamen inter denunciationem, & testimonium plurimum interest; nam ad denunciationem duo copulatiuè requiruntur nempe

Q. 2. veritas

veritas & probatur, vt tenet Mart. Bonacina d. disp. 6. punct. 1. §. 4. num. 4. *vers. Tum quia denunciatus*; testimonium verò veritatem tantum requirit, secundum text. in l. eos. 4. l. testium. 14. C. de testib. & probant Nauarr. Auila, & ceteri proximè relati, quia denunciatus calumniae penas subit, si opposita non probet, l. 1. §. 1. Ad SC. Turpil. cap. 1. Et per totum tit. de calumniar. cap. 2. cap. si quem. 8. §. notandum. 2. quest. 3. & testis si veritatem dicat ad plus non tenetur, vnde licet à denunciando defectus probationis excuset, non ita semper à testificando, vt colligitur ex supra dictis maximè in 2. præmissis. † Ex quibus concludendum est, quoad ferenda testimonia, quòd si dictum testis aliquam iudicio est allaturum utilitatem, & habeat scientiam certam, aut audirum cum ratione, & à fide dignis traditum, non sub sigilli naturalis obligatione teneatur omnino ad dicendam veritatem eo modo, quo eam scit; secus verò si testimonium asserere non potest commodum, aut res sub secreto naturali noscatur, aut si eius scientia sine ratione, aut incerta à vilibus, & non fide dignis tradita, quia tunc cessat propalandi obligatio, vt ex dictis clarè colligitur.

36 Quarta conclusio, si testis priuatim sciat prætenforis descendentiã à relaxatis, siue reconciliatis, aut pœnitentiatis per sanctum Officium, & hoc nouerit per facellum benedictum ex affixis in Ecclesiis, aut per aliam causam publicam, licet per accidens sit arcana, & communiter ignoretur, tenetur sub iureiurando interrogatus à iudice eam propalare, † tum quia affixio illa publicè idèd fit, vt notoria omnibus existat pœnitentia, secundum text. in cap. felices, §. de pœnis, in 6. Io. Zañez Parlad. lib. 1. rer. quotid. cap. fin. Perez de Lara in d. cap. 4. num. 124. & seq. & si descendentiã illa ignoretur communiter, nihil est, sed tantum attendenda præcipua causa, quæ publica dicitur, non accidens, nec obliuio ex postfacto sequita secundum Lessium de iustit. lib. 2. cap. 11. dub. 13. num. 82. Azorium instit. moral. 13. part. lib. 13. cap. 6. dub. 8. Bonacina de restitut. disp. 2. quest. 4. punct. 6. num. 4. Et per contrarium sensum P. Mol. de iust. & iura. §. tom. tract. 4. disp. 24. num. 8. disp. 33. num. 8. vbi vult, quòd prætenfor moneri debet secretò de macula, seu defectu sui generis, vt se absteat, quòd si non faciat detegi potest, ac debet, quanta cum minori illius iactura fieri possit, sed prædicta monitio sicut non semper tuta, sic nec semper

38 necessaria mihi videntur. † tum etiam, quia communitati, seu tribunali magnum potest sequi ex taciturnitate præiudicium, recipiendo ex defectu probationis macularum, cui obuiare tenetur, vt colligi potest ex Doctoribus relatis supra, & ex Soto de iust. lib. 3. quest. 4. art. 4. in corollario in fin. & expressius in nostra specie loquendo Petr. Nauarra d. lib. 2. de restitut. cap. 4. num. 301. iunctis, quæ antea dixerat sub num. 298. *vers. loquimur igitur.*

39 Quinta conclusio, si prætenfor, & suum genus in actuali puritatis fuerit quasi possessione ex actu positio iam obtento, & quis maculam secretò norit, poterit eam tacendo prætenforem dicere purum, cum tuta possit conscientia sequi veritatem rei iudicata, & deponere contrariam, quam priuatim nouit, & quia ille, & suum genus in quasi possessione sunt puritatis, à qua ex paucorum scientia priuari non debet, arg. l. libe-

ris. 7. §. fin. de liber. causa. Bald. in l. non ignorat. num. 10. C. de his qui accus. non poss. & conf. 351 num. 2. vol. 1. & quia manutentio officij, quod haberi nisi à puris non potest, est magnum puritatis fundamentum, vt dixit Rota apud Io. Baptist. Coccinum decif. 68. num. 12. & 13. Aliter atque erit, si scientia macula publica fuerit, aut pluribus constet, itaut verisimiliter possit probari, quia debet tunc veritatem, quam scit declarare, cum effectum fortiri possit testimonium, & sententia lata non verè tranferit in iudicatum, nisi quoad contrarium probetur, vt suo loco dicam.

Sexta conclusio, si prætenfor, & sua familia fuerint constituti in vera quasi possessione puritatis, quia tres actus positio in legitimis adquisitos habent tribunalibus, qui ex nostra pragmatica rem efficiunt iudicatam, poterunt testes maculam quomodocumque notam tacere, & eos puros declarare, intelligendo secundum effectum dictæ pragmaticæ, & rei iudicatæ, & intris indelebilis, quod adquirent, dummodò omnes actus positio comprehendant lineas maculas, vt dicam infra 2. part. quest. 4. aliàs quidem aliud dicendum est. Sicut dum macula, aut defectus acquisitus & ortus fuit post obtentos prædictos actus positio, ad ea quæ diximus supra quest. 4. §. 4. ex num. 149. cum duobus seqq. quia tunc aliud dicendum est.

Septima conclusio, si familia prætenforis sit in communi puritatis reputatione & fama, constituta absque vllò actu positio, & testis noscat macula causam, est tamen dubius, an sint alij, qui eam sciant, & plenè probari valeat, & prætenfor bonis sit præditus moribus, ex cuius admissione nullum communitati verisimilior timeri potest damnum, sequi valebit communem puritatis opinionem, & suam specialem deponere scientiam, & illius intuitu prætenforem purum declarare, ita vt ex proposito in mente retento mendacium non dicat, pro qua conclusione facit doctrina Soti de iust. lib. 3. quest. 4. art. 4. in fin. licet hodie, cum tres sententia puritatis ius reale generi adquirent, & constituant rem iudicatam, damnum sequi potest notabile communitatis ex hac admissione, & magis dubia reddi hæc conclusio quare ea parè in praxi vtendum est.

Octaua conclusio, si in eadem casus specie, prætenfor inquieti, & eleuari animi fuerit, prauisque præditus moribus, ex cuius receptione notabilia damna communitati verisimiliter sequi possunt, debet maculam quomodocumque notam exponere simul cum prauis prætenforis moribus, quia damnum quod inde communitati minatur graue est, cui occurrere, & communitati subuenire tenetur, secundum Syluestrum verb. Secretum, sub num. 1. Nauarr. cap. 58. num. 53. Mol. de iust. tom. 4. tract. 4. disp. 5. num. 6. Valer. Reginald. in praxi fori panit. lib. 2. 4. num. 122. Iac. à Grassi. de castib. referuat. lib. 2. cap. 36. num. 10. & alios communiter.

Nona conclusio, nemo tenetur cum magno, & graui suo, aut suorum præiudicio maculam, quæ scit, declarare, vt si consanguineus sit, & proprium defectum detegere cogatur, ad quod non tenetur, aut si macula eum non tangit, sed imminet timor mortis, aut alterius maximi periculi, aut tumultus & seditiones inter consanguineos, quibus tacendo iure occurrere potest, ex communitate recepta sententia penes Cauarr. in pract. c. 18. n. 7. Nauarr. c. 25. n. 50. Marc. Aut. Genuens. in pract. Archiep. Neapol. cap. 2. num. 6. Soto de ratione detegendi secretum, memb. 2. 9. 7. dub. 5. Lessio de iust. lib. 1. cap. 30. dub. 6. sub num. 50. *vers. Sex-*

10. Azor. instit. moral. 3. part. lib. 13. cap. 17. dub. 6. Vincent. Filliuc. in 8. præcept. tract. 40. cap. 8. num. 230. *vers. Quinto.* Mart. Bonacina disp. 10. ad 8. præcept. quest. 3. punct. 3. proposit. 1. num. 8. & disp. 6. de onere & obligat. denuc. punct. 1. §. 3. num. 2. in nouisimè editis, in fine vltimi tom. Aug. Barbof. de offic. Episc. 3. part. alleg. 96. num. 70. qui etsi loquantur in denunciatione eadem est ratio in testimonio ferendo ex ratione in initio huius §. proposita, & ita expressè asserit Mart. Bonacina in d. punct. 3. num. 8. de iudic. publ. licet rarè sequantur prædicta damna ex testimonio in puritatis casibus, quia omnia arcanè sunt, aliquando tamen ex circumstantiis timeri possunt, & procedet conclusio.

44 Decima conclusio, si secretum nouerit sub sigillo naturali, aut ex consilio, auxiliòve sibi petito, non potest iusta detegendi in iudicio causa adesse etiam interposito iureiurando, licet interueniat damnum proximi, seu communitatis, esto sit aduersus quosdam ex citatis Doctoribus, vt optimè docent Bar. & communiter DD. in l. 1. de præuaricat. Ang. in tract. malefic. in verb. falsario, num. 49. Bosius in tract. crim. de carcer. fideiuss. relaxat. num. 30. Prosp. Carauit. in rit. magna Curie. ritu. 3. num. 14. & allegati à Menoch. d. cent. 6. casu 537. num. 2. Lazari. de monitor. sect. 2. quest. 16. per totam, maximè à num. 9. cum seqq. docentque ex Corduba, Nauarro, & Petro Nauarra Lessius d. dub. 6. sub num. 14. *vers. Secundo.* Soto de regendo secreto, memb. 2. quest. 7. concl. 4. Vinc. Filliuc. in quest. moral. d. tract. 40. cap. 8. num. 230. vbi ait, quòd dum vertitur damnum totius Reipublicæ reuelare tenetur, Mart. Bonacin. d. disp. 10. in 8. præcept. quest. 2. proposit. 1. num. 6. & d. disp. 6. de onere & obligat. denuc. §. 5. num. 1.

45 † Etsi igitur receptum sit, quòd dum communitatis damnum, seu proximi vertitur, secretum naturale detegi possit, intelligendum tamen est de grauioribus damnis, quæ communitatis sequuntur ex infecti receptione, maximè, quia vt præsuppositum extat, verisimile est, quòd macula probatio plena non sit habenda, & testimonium erit inutile, & si probari possit, non tanti communitatis damnum est habendum, vt per illum naturale frangatur sigillum. Quare si amicus, Theologus, aut aduocatus maculam nouerit ex consilio, vel auxilio eis petito, & postea à iudice interrogentur, taceant scientiã prædictam, & si idem aliunde sciant, palàm faciant, ex citatis, nisi rei status, & periculi magnitudo aliud prudenti suadeant, dum verò non habet causam iustam celandi maculam, de qua per iudicem interrogatur legitime, veritatem fateri tenetur, etiam si promiserit cum iuramento secretum seruatuum, quia iuramentum non tollit obligationem dicendi veritatem, cum aliàs vinculum esset iniquitatis, quæ est communis sententia ex D. Th. 2. 2. quest. 70. art. 1. ad 2. Reginald. lib. 2. 4. num. 159. Sanchez, Suarez, Layman, Filliuc. apud Bonacin. 2. tom. 2. præcept. disp. 4. de iuram. quest. 1. punct. 4. num. 3. & de restit. disp. 2. quest. 2. punct. 2. num. 9. *vers. Et hoc valet primo.*

46 Vndecima conclusio, si prætenfori falsa opponatur descendentiã, seu iniusta macula à maleuolis inimicis, seu cum errore, aut equiuocatione, qua honoris assequutio detineatur, & quis sciat veram descendentiã & puritatem, & erroris causam, qua detecta prætenfor suum assequetur honorem, tenetur non tantum vocatus & iuridicè interrogatus, veritatem ostendere, sed etiam non vocatus sponte se offerre ad eam aperendam, & eripiendum prætenforem à simili conspectu, & iniuria, absque sui lacione, maximè ex charitate, qua tenetur proximi innocentie, & honorari consulere, secundum D. Thom. 2. 2. d. quest. P. Part.

70. art. 1. ad 2. vbi Caietan. & Salin. controu. 2. & ceteri expositores Nauarr. in d. cap. 25. num. 47. Azor. d. lib. 13. cap. 31. dub. 4. Lessius d. cap. 30. dub. 6. num. 44. Sayr. Clauis Reg. lib. 12. cap. 20. num. 29. Petr. Ant. in quest. canon. de monitor. quest. 11. sect. 3. num. 4. & 5. Ant. Fernand. à Cordoua instruat. de confess. 2. part. cap. 82. num. 8. & Vincent. Filliuc. citato loco cap. 8. num. 229. vbi ait, quòd si proximus iniusta labore infamia, quibusque sponte tenetur testimonium ferre ad eum eripiendum, & alij plures, quos adducit Martin. Bonacin. in tract. de homicid. quest. fin. sect. 1. punct. 11. num. 3. & 4. & disput. 10. circa 8. præcept. quest. 3. punct. 3. proposit. 2. num. 10. & è notis docent Ludouic. à Param. de orig. inquisit. lib. 3. quest. 7. num. 50. Alphons. Narbona in l. 82. gloss. §. num. 43. & seq. iii. §. lib. 2. recop. pag. 259. P. Thom. Sanc. conf. moral. lib. 6. cap. 5. dub. 1. num. 4.

Decima secunda conclusio, maior obligatio testificandi circa puritatem interuenit; dum testes interrogantur vigore specialis statuti, quam si ex iure communi, nam etli vterque casu deponere veritatem debeant, tamen ex diuersitate iurium, causarum, & finis, quibus interrogantur, est diuersa respondendi obligatio, nam statuta requirunt puritatem indefinitè in omnibus ascendentiis propter specialem rationem, & finem, & eo in sensu tenentur testes respondere; ius verò commune certos signat gradus, extra quos quilibet purus indicatur ad obtinenda munera illo concessa iure, acque idèd dum testis interrogatur de puritate ad ordines suscipiendos, ad beneficia obtinenda, ad perpetuam rei memoriam, & ad similia, non tenetur respondere de puritate in rigore, sed secundum requisitam ex iure communi, vt dixi supra quest. 4. §. 4. illat. 4. & dicam infra quest. 14. §. 4. ex num. 29. cum seqq. Ex quo multi, qui testimonium diuersum proferunt in informationibus secretis vigore rigorosi statuti, ac dixerunt in aliis publicis informationibus ex iure communi tueri possunt à peccato, contrarietate & perituro, cum diuersitas testimonij à diuersitate causarum oriatur, quod damnabile non est, immò honestè, & iustè procedit; dummodò animus proferentis rectus sit, & à peccati vacet cogitatione, vt latius etiam in d. quest. 14. §. 4.

Decima tertia conclusio, testes interrogati de puritate tenentur, quòd nouerint declarare, & nullum relinquere dubium in suo testimonio, & eo modo exponant, quo sciunt, & cum ratione scientiæ, etiam si de ea non interrogentur, si ex auditu, aut publica fama, aut de certa descendentiã à conuersis, seu damnatis per sanctum Officium, ita expriment, nec partes iudicum sumant, nec iudicent an vera sit fama, quæ pro macula est, an non, vt dixit Perezius de Lara in d. c. 4. num. fin. quia etli auditus tantum fuerit, eum exponere debent, sicut veram famam, vt dicam in seq. quest. §. 2. num. 22. & seqq. si verò famam non veram iudicent, ita exponere debent, cum rationibus & causis quas ad sic iudicandum habent.

Decima, quarta, & vltima conclusio, in speciebus prædictarum conclusionum, in quibus diximus testes ad veritatem dicendam teneri, si fuerint legitime interrogati, & eam celauerint, indubiè lethaliter peccabunt, & quandoque ad restitutionem tenebuntur, maximè cum obligatio oritur ex iustitia, secus si ex charitate tantum, vt communiter tenent Doctores ex Salin. 2. 2. questione 70. controuers. 3. conclus.

conclus. 5. Leflio lib. 2. de iust. cap. 30. dub. 7. Nauarr. in summa cap. 2. num. 4. Fillincio tract. 32. de iust. & restit. cap. 3. num. 77. & cap. 8. num. 196. & Syluest. Soto, & Caiet. Valenc. Reginald. & Tolet. ad hoc adductis à Mart. Bonac. d. disp. 10. de accusat. quest. 3. punct. 3. propof. 4. num. 15. testes verò legitime interrogati de iustitia veritatem dicere tenentur, vt dicam infra illat 3. sub n. 59. non tamen testis, qui semel coram iudice negauit veritatem, tenetur iterum se eidem offerre ad illam propalandam, sed sufficit, si damna satisfaciatur, quia præceptum dicendæ veritatis est transiens, & durat solum dum index interrogat, secundum P. Th. Sanch. lib. 3. decalogi cap. 7. num. 8. Pa. Laym. lib. 3. Theolog. mor. tract. 6. cap. 5. ex num. 3. Bonac. 2. tom. ad 8. præcept. disp. 10. quest. 3. punct. 2. num. 8. & punct. 3. num. 17. Diana de resol. moral. 2.6. tract. 1. miscell. quo plurimum dubito, dum aliter restitutio fieri non potest, nisi contrarium coram eodem iudice fatendo, vt in causis puritatis, in quibus alia satisfactio condigna esse non potest, ni contrarium dicendo coram eodem iudice, quod fateri debent iidem DD. cum dicant, damna ex falso testimonio omnino esse resarcienda, quod fieri deheret modo possibili, & sic dicendo contrarium coram eodem iudice, dum aliter damnum resarciri non potest, quod generaliter loquendo docet Paul. Laym. cap. 4. num. 8. vers. His adde, citato loco.

- 50 Ex quibus constat, nullum esse dubium circa incursum peccati mortalis, si scienter, aut cum ignorantia inuincibili, quod propalare tenetur, secundum DD. communiter, & Pet. Nauarra de restit. lib. 2. cap. 3. num. 250. cum seqq. præter alios plures adductos à Mart. Bonac. ad 8. præcept. disp. 10. quest. 3. punct. 3. n. 15.
- 51 ¶ quia aperte mendacium cum periurio committit, quod nunquam licet, quacunque etiam iusta causa existente, cum intrinsecè malum sit, secundum D. Th. 2. 2. quest. 100. art. 3. D. Aug. in Psalm. 5. in vers. Perdus omnes qui loquuntur, relatum in cap. ne quis. 14. 2. 2. quest. 2. Sayr. Clau. reg. lib. 12. cap. 2. num. 82. Nauarr. in cap. humane auer. 2. 2. quest. 5. Leflium de iust. lib. 2. c. 47. dub. 6. Licet tacere aliquando liceat ex glof. 1. in d. cap. Nequis, etiam si iurandum interueniat, non quidem simpliciter negando, quod scimus, ¶ quia mendacium interueniet, cum sit aduersus veritatem, quod verè scitur, nosci negare, ex D. Aug. lib. 1. contramendacium. cap. 42. D. Th. citato loco, art. 1. ¶ quare si iureiurando adiecto, & iudice interrogante, veritatem directè quis tacet, verè periurus, & falsus dicitur, & iure velut talis puniuntur l. presbyteri. 8. vers. si forte, ibi, vera suppresserint, vbi communiter DD. præcipue Bart. num. 1. itidem Castrenf. & Bald. num. 7. C. de Episc. & cleric. cap. 1. in fin. vbi etiam, communiter DD. Abb. num. 1. 3. & 4. Anchar. 3. Hostiens. 6. in verb. occultat. Annan. 4. Marian. Socin. 2. & 3. juncto n. 4. 4. vers. Et est aduertendum, & 4. 5. seq. de crim. falsi. Tib. Dec. tract. crim. tom. 1. lib. 6. cap. 10. num. 30. And. Tiraq. de poenis tempor. causa. 44. num. 15. cum seqq. Menoch. de arbit. lib. 2. casu 310. num. 14. Malch. de probat. lib. 1. quest. 5. num. 70. & seqq. Pena in direct. 3. part. comm. 122. vers. Falsum autem, & aliis relati ab Aug. Barbof. de officio Episc. alleg. 50. num. 24. col. 68. & Fatim. de testib. quest. 67. num. 220. & 227. vbi magis specificè in nostra loquitur specie. ¶ Sed dum iusta causa tacendi adest, debet amphibologia vri, in mente retinendo qualitatem, qua existente verum sit, quod proferatur, secundum adductos à P. Th. Sanc. in decalog. lib. 1. c. 7. per totum. Valentia 2. num. disp. 5. quest. 1. 3. punct. 1. Mart. Bonac. de iuram. disp. 4. quest. 1. punct. 12. per totum.
- 52 Ex quibus primò inferitur, quòd si testis absque iureiurando præstito falsum asserat, seu veritatem,

quam scit, celet, delictum falsi committere, & ordinaria esse plectendum poena, vt resoluunt Felin. in cap. 3. num. 5. de test. cog. falso in repet. l. admonendi, num. 223. de iureiur. Duenas reg. 153. ad fin. Iul. Claro, §. falsum, num. 11. Cenedo in collect. ad Decretal. collect. 179. num. 3. Hortens. Canalcan. in tract. de test. 3. part. n. 56. Salcedo ad Bern. Diaz in pract. crim. cau. cap. 96. vers. Quimò, in nouissimis, Aug. Barbof. post omnes d. alleg. 50. num. 26.

Secundò inferitur, verus intellectus ad text. in l. nullum, l. 4. ibi, quorum voces falsitate, vel fraude non carere perijxerint. C. de test. & quæ ibi adducunt, Bald. num. 3. in 2. notab. Salic. n. 2. Io. Sicul. 3. exinde colligentes, quòd testes, qui dicunt mendacium, propriè dicuntur falsi, qui verò tacent veritatem fraudulentè vocantur, quos refert, & sequitur Farin. citato loco num. 233. vt intelligantur, venum dicere, quoad secundam partem distinctionis, dum testes veritatem celantes amphibologia, seu circuitu vtuntur, quo attempto mendacium non proferant, secundum communem sententiam de qua P. Th. Sanc. citato loco n. 17. 14. & 22. Suarez de iuram. lib. 3. cap. 1. à n. 4. Valentia, & Bonacina locis paulò superius citatis, & idè falsi dici non possunt, sed fraudulentè tantum, cum fraude vtantur, vt mendacium excludant, ¶ quibus amphibologiis vri non possunt, ni ex iusta causa, alias mortaliter peccant, ex Soto de iust. quest. 1. art. 1. circa solut. ad 4. vers. Quod si rursus, & vers. Hætenus de his. Philarch. de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 3. c. 14. paulò post princ. Leflio de iust. lib. 2. cap. 52. dub. 9. n. 48. Sayr. Clau. reg. lib. 5. cap. 4. num. 25. & D. Io. Sanc. Abulen. in select. & pract. disp. 35. num. 1. & 3. & est communis secundum P. Th. Sancium, d. lib. 3. in Decalog. cap. 7. à num. 1. Bonacina citato loco num. 2. ¶ Si verò sit ita negent veritatem, vt simul mendacium dicant, dicendo nescio, cum verè sciant, falsi verò dicuntur, quia falsum quod est, sicut verum iureiurando exprimitur, in quo falsitas consistit, qui etiam periuri existunt, deficiente verò iuramento falsi tantum dicuntur, atque ita loquuntur DD. allegati ab eodem Farinac. d. n. 127. vbi expressè asserit hac in specie falsitatem committi, in vtroque autem casu peccatum lethale gignit tacere veritatem, vt omnes communiter fatentur, & comprehenditur in quacunque dispositione, seu statuto contra falsos, & similiter qui mendacium amphibologicum proferunt quoad forum exterius, à quo interiora non attenduntur, nec propositum in mente retentum aliquid operatur secundum text. in l. repetendi. 7. vbi DD. C. de condit. ob causam, l. si maiorem. 25. l. cum donationis. 34. C. de translat. cum similibus. Atque idè nullo pacto procedit opinio P. Th. Sancij, 3. summa. c. 6. n. 15. aictis posse quemlibet, vti amphibologia confabulando cum aliis extra iudicium, & cum solus adest, nec idè dici mendacem, nec perperum, quod quidem ansam præbet multis fraudibus, & peccatis, & DD. quos citat loquuntur, dum adest iusta causa in iudicio, quæ extra adesse non potest, cum nemo tunc iurare cogatur, & sic deficiente causa, quo eumque sit, adest peccatum & periurium, quod mihi dubium non continet, nec quod prædicta opinio maximè suspensa sit.

Tertio inferitur, quando tacens, scienter veritatem in iudicio reicatur ad restitutionem damnorum exinde prouenientium, nam si existat iusta causa tacendi nulla restituendi obligatio, sicut nec peccatum, oritur, si verò abest, vtrumque nascitur, quia interrogatus iuridicè veritatem dicere ex iustitia tenetur, ex cuius violatione prouenit restitutionis obligatio, de quo nemo dubitabit, vt dixi supra quæst. 6. §. 5. illat. 7. vbi similitet ostendi,

§. II.

An generis macula per testes de visu probari valeat, & quomodo.

S V M M A R I V M.

ostendi, an ex culpa veniali oriatur restituendi obligatio, quoad verò restem tacentem, latè disticit Mart. Bonacin. 2. tom. in decalogi præcept. disp. 10. q. 3. punct. 3. propof. 4. per totum, qui alios citat. Et si non desint, qui asserant, testem iuridicè interrogatam tacendo veritatem ad restitutionem non teneri, inter quos sunt Vilalob. tom. 1. tract. 12. diff. 1. num. 12. Io. de la Cruz in direct. part. 1. pr. 8. art. 4. dub. 1. concl. 3. Syluio. 2. 2. quæst. 71. art. 1. quer. 2. concl. 6. Pitugian. in pract. crimin. part. 2. cap. 6. lib. 191. quos sequitur Diana resol. moral. 3. part. tract. 5. miscell. resol. 101. quia non tenetur ex commutatiua iustitia veritatem dicere, sed tantum ex charitate & ex obedientia & iustitia legali debita iudici præcipienti. Sed quod cuius delictum? Illa quidem iustitia legalis, ratione cuius testis veritatem dicere tenetur nonne magis respicit ad iura patrium tuenda, quam ad aliud itavt ob hoc publicè interfit, ne probationes pereant; l. curent. 20. de test. & qui negando, dum fateri tenetur, hoc iure partem priuat, non tenetur ratione iustitiæ commutatiuæ? Quare verius hanc sequuntur Malderus 2. 2. pract. 6. cap. 2. dub. 9. §. duo tertio. Turrian. 2. 2. disp. 52. n. 2. & Azor part. 3. lib. 13. cap. 2. dub. 4. & satis probabilem vocat Diana & veriorum Bonacina locis citatis, & pater veritas, nam testis iureiurando promittit dicere veritatem, iureiurandum verò promissorium producit obligationem iustitiæ commutatiuæ, sicut quilibet alius contractus Gutierrez. 1. part. de iuram. confirm. cap. 34. num. 1. in fin. Sarmiento lib. 1. select. interpret. 3. Fortun. Garcia in cap. 1. ex num. 100. extra de pact. Forcat. dialogo. 53. contra alios non rectè sentientes, igitur testis ratione iuramenti promissorii tenetur dicere veritatem ex iustitia commutatiua, & sic eam non dicendo, ad restitutionem tenebitur, ita præter relatos, ex D. Thom. 2. 2. quæst. 70. art. 4. Filiuc. tract. 40. cap. 8. quæstio. 9. num. 252. Mart. Bonacin. ad 8. præcept. decalogi. disp. 10. quest. 3. punct. 3. sub num. 9. in nouissima impressione, Sayr. Clau. reg. lib. 12. c. 20. num. 29. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 24. n. 163. & 166.

Quarto inferitur, quòd testes, non tantum tenentur veritatem dicere, sed etiam alias circumstantias adimplere, ad quas sui muneris ratione tenentur, vt est seruare secretum sui testimonij, & interrogatorium facturum à iudice, quod promittunt aliquando expressè, sub interposito iureiurando, alias tacitè, attentata dispositione, aliter enim quasi falsi puniri possunt, secundum text. in l. qui falso, l. 6. ibi, vel vtrique parti prodiderint, vbi glossa interpretata est, id est, reuelauerunt testimonia sua, de testibus, l. nullum 11. C. eod. glossa in l. minime, de legib. Roman. consil. 146. n. 12. Hipolit. in Rub. de probat. num. 188. Tib. Dec. tract. lib. 7. cap. 17. num. 15. in vers. vel si fuerit, testimonium dixerunt, ac deinde illud reuelare ut. Prosper Caracesta in ritus magna Curiarum, 3. n. 5. Menoch. d. casu. 537. n. 35. & nouissime docent P. Iosephus Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib. 1. c. 10. n. 14. ¶ dicens, quòd saltim poena extraordinaria arbitraria puniri potest testis reuelans suum testimonium, & factas interrogaciones, & Alphonfus Narbona in d. l. 82. gloss. 4. n. 45. tit. 5. lib. 2. recap. pag. 252. quod maximè procedit in causis puritatis, in quibus testis publicandi numquam veniunt, & sub iureiurando, aut saltim fide præstita promittunt secretum seruaturus, & idè ad reticendum strictiori adstringuntur vinculo ex superius & alibi dictis.

- 1 Origo, & descendencia à iudeis probatur per testes. Et an de visu hodie possint esse, num. 2.
- 3 Testes, qui agnouerunt alicuius ascendentes diuertisse à fide Catholica, & obseruasse legem ei contrariam, probant simul cum obseruatione maculam suorum descendentiū, & n. 4.
- Producti in vno iudicio, non profunt in alio, num. 14.
- Examinari in alio iudicio, si adhuc viuunt repeti debent, vt probent in causis puritatis, n. 40.
- 4 Radice probata probantur effectus, & si est infecta, infecti sunt qui ab ea descendunt.
- Effectus manent manente causa, ibid.
- 5 Testimonia antiqua Sancti Officij de crimine contra fidem, an, & quando probent maculam descendentiū ab eis, & numeris seqq.
- Si ex eis itum est in sententiam, res dubio caret, n. 6.
- Dubium versatur, an si nulla fuerit lata sententia prædicta nuda testimonia probent contra descendentes. Negatiua sententia, ex n. 8. cum seqq.
- Contraria velut verior eligitur à numero 16. & seqq.
- Qui eam defendant, num. 33. Contrariis satisfi, num. 38.
- 6 Res iudicata verum efficit, & nocet descendentiū omnibus, iura sanguinis adimit, & ius quoad omnes constituit.
- 8 Arcei descendentes ab honoribus suorum ascendentiū poena est.
- 9 Delictum extinguitur & poena defuncto ante sententiam non delinquente.
- 10 Delinquens criminofus nec infamis ante sententiam est, nec dicitur.
- 11 Accessorium ex principali regulatur. Causa prima salua, & salui sunt prouenientes ab ea, ibid.
- 12 Infamis vt quis dicatur, sententia requiritur, etiam in crimine hæresis. n. 13. Contrarium, n. 21.
- 15 Testimonia non probant, sed testes, explicatur, n. 38. & 39.
- 16 Sententia & probationes in crimine hæresis æquiparantur.

- 17 *Observationes heretica probata arguunt quemlibet observatorem illius heresis. Causa probata probantur effectus, ibid.*
- 18 *Pœna ipso iure imposita sententiam requirit, non circa delictum, sed quoad modum & formam executionis, n. 19. Lex, quæ præsumit, aut pœnam ipso iure imponit, sententia est, ibidem sub. num. 18.*
- 19 *Facinus non sententia coinquinat hominem.*
- 20 *Hæreticus occultus sine sententia an infamis, & n. 22. Vbi quod est irregularis.*
- 21 *Filij ex probationibus heresis patris sine sententia inhabiles sunt.*
- 22 *Hæreticus probato delicto infamis. Radix inhab. li. excludit provenientes ab ea, ibid. Radice sublata tollitur radicatum, ibid.*
- 23 *Infamia iure canonico irrogatur ex solo crimine.*
- 24 *Probatio ex visu potentior quàm auditus.*
- 25 *Ratio maior est excludendi filios heretici quàm conuersi de nouo ad fidem, & n. 30.*
- 26 *Probatio macula non tam dirigitur circa crimen maiorum contra fidem, quàm circa eorum religionem.*
- 27 *Descendentes veri heretici non debent esse melioris conditionis, quàm descendentes conuersi.*
- 28 *Filij hereticorum iure sunt inhabiles, conuersi & eorum geniti sanioribus prosequuntur.*
- 29 *Probationes per euidentiã facti, aut per confessionem requiruntur, ut filij hereticorum puniantur ex delicto patris, contrarium, n. 35 & 36.*
- 30 *Probationes dum requiruntur verificantur in legitimis & ordinariis. Idem est probare delictum per testes, ac per confessionem, etiam si euidentis & concludens requiratur probatio, ibid.*
- 31 *Tot testes requiruntur ad probandum maculam in nostra specie, quot requiruntur ad principale delictum probandum.*
- 32 *Filij heretici defuncti apud externos hereticos licet non patiantur iuris pœnas, expelluntur ex nostris statutis, atque etiam filij heretici relapsi conuersi, numero 56.*
- 33 *Filij suspecti de heresi non incurrunt pœnas, declaratur, ibid.*
- 34 *Clericus suspectus de heresi an amittat beneficia.*
- 35 *Filius sponte patrem hereticum reuelans licet pœnas euadat, ex nostris excluditur statutis.*

46 *Filij relapsi pœnitentis relaxati, & combusti pœnis subiiciuntur.*

PRIMO igitur pro certo supponendum est, quod per testes rectè probatur origo & descendencia à Iudæis, Mahometanis, & hereticis, velut si asserant vidisse, & cognouisse ascendentes, seu eorum aliquos obseruasse Moyfi antiquam legem, seu Mahometi sectam spurcissimam, aut hereticorum errores. Et licet hodiè in nostra Hispania videatur non posse probati descendencia à Iudæis, nec Mauris per testes de visu, cum ab ea expulsi fuerint Iudæi non conuersi ad fidem Catholicam ab hinc centum triginta & sex anni Mahometani verò centum, & viginti sex, ex computo proxi annos refert Lud. à Paramo de orig. lib. 2. tit. 2. cap. 6. num. 13. & 16. & constare videtur ex l. 2. tit. 1. lib. 8. recop. Garibay lib. 19. cap. 1. fol. 13. & 72. Io. à Roxas sing. 37. num. 4. Acebed in l. 2. num. 42. tit. 2. lib. 8. recop. Greg. in l. 1. gloss. viuisen, tit. 24. part. 7. Hieron. Zurita in anal. Arag. tom. 5. lib. 1. cap. 6. Genebrard. in Chronographia, lib. 4. pag. 399. Picus Mirandul. lib. 1. aduersus astrologos cap. 12. Bart. Carranza Archiep. Tolet. in summa parua concilior. ad cap. 3. Concilij 6. Tolet. repertor. inquisit. verb. Iudæus, vers. sed an possint Iudæi expelli, cuius temporis memoria ex visu hodiè nemini esse potest, (non loquor de auditu, postea in §. 4. acturus de eo) tamen dupliciter euenire potest, quod sint testes de visu, & cognitio ascendentium obseruantium legem Moyfi, seu Mahometi sectam.

Primò si cognouerint, ascendentes alicuius diuertisse à fide catholica post prædictas expulsioniones, & obseruasse aliquam heresim, legem aut sectam Christo contrariam, probant illam obseruationem, Vt notum iure est, & probatur in cap. ut officium 11. §. verum, in princ. & in cap. accusatus, §. licet, de heret. in 6. cap. eum ad sedem, 15. §. nos prioris, vbi gloss. de restitut. spoliat. Zachin. in tract. de heret. cap. 12. num. 1. vers. secundo modo, Iac. Simanc. de cathol. inst. cap. 64. per totum, & in enchirid. tit. 35. Peña in director. 3. part. comm. 111. & segg. Io. Malch. de probat. concl. 85. n. 1. & segg. Hier. Zaball. comm. contra com. quest. 271. n. 1. & per consequens etiam probant maculam illorum, & suorum descendentium, quia effectus est illius obseruationis, ex qua prouenit labe in posteros omnes, & probata prima causa, & radix arguit omnes effectus, qui ex ea præcisè solent prouenire, ex text. in l. sed & si quod 25. §. inter eum, de usufr. cum similib. & semper effectus manente causa, l. semper §. negociociores, 3. de iure iur. And. Tiraq. de cessante causa part. 1. num. 18. Surd. conf. 302. num. 5. cum causa non possit esse sine effectu, l. in l. re conuicti, num. 108. de leg. 3. Corn. in l. admonendi, num. 4. de iure iur. Crauenta conf. 201. num. 25. & probata radice infecta, quæ ab ea procedunt eadem laborare infamia constat, ex l. liberorum. 220. de verb. sign. Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 6. num. 224. quia omnis radix eam in palmites semper eicit virtutem, quam ipsa in se habet, secundum Arist. de generat. animal. lib. 1. cap. 19. Neuzan. in syna nupt. lib. 4. num. 132. pag. 371. & faciunt tradita ab Antonin. Capicio decis. 18. à numero 1. cum segg.

Secundò verificari potest in pluribus sancti Officij testimoniis antiquis, quorum plura vidi, in quibus quorundam aduersus fidem crimina, & apostasia apparebant, aut descendencia à relaxatis, seu reconciliatis per Sanctum Officium, & nunc dubitatur, an hodie illorum obesse valeant descendentibus, & eos maculatos reddant, vt honores puritatis non possint obtinere?

Et

Et quidem si in sententiam tum, & processum est, & fuerunt velut apostata, seu heretici ascendentes, seu eorum aliqui damnati, nullum dubium est, quod impuritas posterorum plane, & ritè maneat probata, tum ex proximè dictis, & tum etiam quia sententia, & res iudicata veram efficit rem illam, l. res iudicata, 207. de reg. iur. l. ingenuum, 25. de statu homin. C. eum inter, 13. cap. quoad consultationem, 15. de re iud. & iura sanguinis adimit, & mutat, l. 3. §. sed etsi de conditione, 1. de iure iur. & in l. sine contra, 3. in princ. de agnosce. & alend. lib. Alberic. de statutis, 2. part. quest. 103. num. 2. Pelaez de maiorat. 4. part. quest. 14. num. 5. iisque quoad omnes facit, d. l. ingenuum, DD. in l. 2. C. quib. res iud. nocet, Tiraq. de nobilit. cap. 37. num. 7. & ita nocet omnibus descendentibus ex l. 1. §. denunciaris, 14. de inspic. ventre, l. 1. de except. rei iud. l. 17. tit. 9. part. 6. & iuris proximè adductis, & adducendis latè infra in q. 13. & 17.

Maius & præcipuum dubium est, an si aduersus ascendentes nulla fuerit de crimine causa facta, nec sententia lata, ex solis testificationibus in diuersis matricibus, seu processibus inuentis macula sufficenter probata maneat, vt prætenor arceri possit à Sancti Officij muneribus & honoribus? Et negatiua sententia probari videtur. Primò quia arceri descendencia dignitatibus, & honoribus ob contrariam in sanguine maculam ascendentium facinoris pœna est, vt patet ex pluribus allegatis supra quest. 2. & alibi, Peña in Director. 1. part. comm. 4. vers. Hac autem infamia, & colligitur ex text. in cap. 2. §. heretici, & §. ad hac, & cap. statutum, 15. de heret. in 6. Et delictum simul cum pœna defuncto delinquentè ante sententiam, omnino ita extinguitur, vt ad hæredes ex eo nihil transferatur. Igitur ante sententiam mortuo delinquente arceri eius descendentes ab honoribus non debent.

Minor probatur ex l. si enim 10. §. 2. vers. idem descendunt, si quis caution. l. inde 23. §. hanc actionem, 8. ad l. Aquil. melior. text. in l. 1. ibi, Hæredes non tenent, nec ceteros quidem successores, de primat. delict. l. defuncto, 6. de public. iudic. l. Senatus Consultum, 15. §. si propter mortem, ad S. C. Turp. optimus text. in l. crimen. 26. de pœnis, l. pupillum. 111. §. 1. de reg. iur. vn. G. ex delicto defuncti, l. furti 15. C. de fure. l. cum aliis ibi, C. si res vel access. mor. §. pon. vers. Est enim certissima, ins. de perp. & temp. act. l. 28. tit. 23. part. 3. l. 7. tit. 1. l. 4. tit. 3. part. 7. & vbi que Greg. & in l. 4. gloss. 6. d. tit. 23. Gom. lib. 3. var. cap. 1. num. 78. cum segg. Plaça in epitome delict. lib. 1. cap. 38. num. 2. Ferd. Valq. controu. illustr. cap. 96. à n. 7. cum segg. vbi hoc extendit ad pœnam status priuatiuum, l. Clar. in pract. §. fin. quest. 5. 1. num. 16. Peregr. de iure sisci lib. 4. tit. 5. à numero 1. cum pluribus aliis.

Confirmatur primò, delinquens ante sententiam nec criminofus, nec dicitur commisisse delictum, nec pro infami habetur, etiamsi conuictus pluribus sit testibus, vt probatur in l. Atletas, 4. §. calumniator, l. non alia, 19. de his, qui not. infam. l. 1. §. quorum, 4. §. quætere, 5. ad S. C. Turp. Greg. Lop. in l. 2. gloss. 6. circa medium, per text. ibi, tit. 1. part. 7. Et quod non operatur in principali, nec itidem in accessorio, nec ab eo prouenientibus. Igitur magis patet prædicta ratio. Minor constat, quia si in prima causa non operatur, nec in postea productis, nec produendis, vt in l. manumissiones, 4. vbi notat Bal. de iust. idem Bal. in cap. 1. in princ. Quibus mod. feud. am. & facit text. in l. 1. §. fin. de condit. sine causa, & dictum notabile Bald. in l. cum mulier. col. 2. fol. matrim. vbi ait, quod ita se habet causa ad productionem effectus, sicut destructio causa ad destructionem effectus, provt refert Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 38. ante num. 84. & tradita per Mar-

tam de iuris d. 1. part. cap. 23. num. 14. & per August. Barbof. Axioma, 40. num. 27. & 28.

Confirmatur secundò, vt quis infamis dicatur, 13 sententia omnino necessaria est: ar in specie nostra nulla est lata sententia, vt præsuponimus. Igitur nec heretici, nec sua progenies infamia erunt notari, cum idem iuris sit in causa, ac in causato, & econtra, ex l. dotem quam 6. de collat. deducunt communiter DD. quorum aliquos refert And. Tiraq. in tract. cessante causa 1. part. num. 15. Nic. Euerard. in topicis loco, à minori num. 6. Barbofa citato loco, num. 26. Maior probatur in l. 1. §. qui in iudicio, l. furti 6. de his qui not. infam. l. infamem. 7. de publ. iudic. l. in iuria, 10. l. si furti, 8. l. non damnatos, 18. C. illo rit. ex quib. caus. infam. irrog. l. 1. vbi Greg. tit. 6. part. 7. Ant. Gom. lib. 1. var. 6. 11. num. 58.

Confirmatur tertio speciatim in crimine heresis, 13 de quo loquimur, ad cuius infamiam tam heretico, quàm eius filiis, irrogandam sententia declaratoria saltim omnino requiritur, vt probant Burfat. conf. 14. num. 18. & 23. Simanc. de cathol. inst. tit. 9. num. 205. Castro lib. 2. de lege panali, cap. 15. in fin. P. Azor. instit. moral. tom. 1. lib. 8. cap. 13. post quest. 8. in 7. heretic. pœna, provt eos refert P. Th. Sancius in decubog. lib. 2. cap. 26. num. 1. vers. At verius est. Farin. de heresi quest. 189. num. 56. Igitur deficiente sententia deficiet infamia.

Secundò probatur principalis sententia quia testes in vno producti iudicio non probant in alio, præcipue inter diuersas personas: at nunc agimus de generis probanda macula per testes adductos in fidei causa, & in diuerso iudicio, & inter diuersas personas, vt patet. Igitur testes illi nullam efficiunt fidem in puritatis causis, Maior patet ex l. si vnus, 27. §. ante omnia, de pœnis, l. sepe, 63. de re iudic. l. Claudius, 16. in fin. Qui potiores, l. Lucius, 21. in fin. de his qui not. infam. l. 3. de collis. deteg. cap. super eo. 15. de offic. de leg. cap. quamuis 25. de re iudic. l. 20. tit. 22. part. 3. & toto rit. C. quib. res ina. non nocet, & C. Res inter alios acta, vel iudicata aliis non nocere, & passim DD. de quibus infra in q. 13. vbi latè de materia.

Tertio probatur, testes, & testimonia in plurimis 15 differunt, & in fide, & in potestate iudicandi per ea, testes verò plenam efficiunt fidem, & per eos iudices causas discernere debent, non quidem ita testimonina, quæ nec fidem efficiunt, nec per ea iudices iudicare valent: at hæc de quibus loquimur non testes, sed testimonia dicuntur. Igitur nec fidem efficiunt, nec per ea iudices indicare poterunt. Maior apertè constat ex text. in l. 3. §. idem Diuus, ibi, Testibus se non testimoniis crediturum, & in §. Gabino, ibi, Alia est auctoritas presentium testimoniorum, que recitari solent, de testib. bonus text. in cap. tua nos, 8. ibi, in eo casu ad condemnationem eorum sola testimonia non sufficiunt, cum non sit testimonis sed testibus iudicandum, de cohabit. cleric. & mulier. & in cap. testes, 15. 3. q. 9. cap. si testes, 3. §. Alia est auctoritas presentium testimoniorum, & que recitari solent, 4. quest. 3. exornat D. Christoph. de Paz de remota in nostra materia loquendo, 1. part. cap. 32. num. 82. Pro qua negatiua sententia faciunt DD. quos tacito nomine adducit Azorius institut. moral. lib. 6. cap. 4. quest. 3. vers. Alij verò.

Contraria tamen affirmatiua sententia mihi magis 16 probatur. Primò quia nullum est iure constitutum discrimen inter sententiam supra heresim, & inter eius probationes, recipiantur ante, vel post mortem delinquentes, quia vtraque in specie hereticus, & sua progenies infamia notantur, vt apertè probatur in cap. statutum, 15. ibi, qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur, de heret. in 6. vbi quoad hoc requiruntur

parantur probationes, & sententia. Igitur habemus textum expressum nostram opinionem probantem.

17 Secundò probatur dñi hereticalia facta, vitus & observationes manent aduersus maiores probata, præsumuntur illius legis, aut sectæ obseruatores esse, secundum text. in c. contra christianos, 13. de heret. in 6. l. 10. à Roxas 1. part. de heret. num. 303. & seq. Lud à Paramo de orig. inquisit. lib. 3. q. 9. num. 9. per plures allegari à Farin. de heresi q. 187. n. 16. at macula descendendum prouenit ex maiorum alienis obseruationibus contrariis fidei catholice. Igitur probata illa causa, sequi debet macula velut effectus, arg. text. in l. fin. C. de nupt. cap. translatio 3. §. quia non semel, de constitut. Nauarr. in cap. quis aliquando §. in Lewisico, notab. 23. num. 10. de panit. dist. 1. Lapis allegat. 88. n. 8. cum adductis supra n. 4.

18 Nec vrgebit, quod etiam si ipso iure imponatur poena, sententia necessariò requiritur ex pluribus adductis à Peregr. de iure ficti lib. 4. tit. 5. à n. 8. cum seqq. Menoch. de recuper. rem. §. n. 68. & in tract. de arbitr. casu 220. à n. 6. quia dum lex præsumit, aut poenam imponit, sententia est, secundum Bossium tit. de sentent. num. 47. cum aliis pluribus adductis per Farin. 1. part. praxia q. 10. n. 70. vers. sed his non obstantibus, & licet saltim declaratoria requiri videatur, per textum, qui ad hoc videtur expressus in cap. cum secundum, 19. de heret. in 6. & per allegata à Peregr. & Menoch. supra.

19 Intelligi tamen debet quoad modum, formam, & executionem poenarum, sed non ut ideò suspendatur legis dispositio, & præsumptio delicti, nec incurfus infamiae, quæ certa est, quoties certum fuerit factum, ex quo procedit, licet executio confiscationis bonorum, in qua potest esse magis, & minus suspendatur, quoad per iudices declaratoria feratur, vt clarè colligitur ex textu in d. cap. cum secundum, ibi. Bona hereticorum ipsa iure de fratrum nostrorum consilio decernimus confiscata, confiscationis tamen huiusmodi executio, vel bonorum ipsorum occupatio fieri non debet per Principes, aut alios dominos temporales, antequam per Episcopum loci, vel aliam personam ecclesiasticam qua super hoc habeat potestatem, sententia super eodem crimine fuerit promulgata, quoad verò alias poenas, quæ non pendunt ex futuro euentu, & semper eadem sunt absque augmento, nec diminutione à commissi delicti tempore, seu postquam notorium crimè factum est per probationes, nulla est opus declaratoria sententia, vt cum Bossio & aliis benè intellexit Farin. in d. n. 70. & melius P. Thom. Sancius in Decalog. lib. 2. cap. 26. n. 2. vbi probat, infamiae poenam ab heretico sui, postquam suum delictum fuerit notorium, & quod nihil aliud requiratur, vt eius filij infames maneant, nisi probationes legitimæ, docet in c. 77. n. 28. vbi optimè loquitur, de quo amplius infra in 4. ratione.

20 Tertio probatur, facinus, non sententia coinquinat hominem: at in specie nostra facinus plenè probatum præsupponimus. Igitur ex sola heretis probatione etiam sine sententia coinquinatio insurget. Maior patet ex text. in l. palam 43. §. fin. ibi quia factum lex non sententiam notauerit, de ritu nupt. l. i. etus fustium, 2. 2. de his qui not. infam. l. infamem. 7. de public. iudic. l. ad tempus, §. l. eos qui, 12. de decurion. l. 4. §. ad tempus, de re milit. l. fustibus cessum, 16. C. ex quib. caus. infam. irrog. gloss. 12. & 14. in l. §. tit. 16. part. 7. Rebuff. tract. de reprob. test. num. 224. Bal. in l. quod Nerua, de posit. 10. Corral. lib. 4. miscell. cap. 2. n. 8. & in paraphrasi Sacerd. 1. part. c. 4. n. 14.

21 Quarto quia & si non desint, qui maluerint ad infamiam ex heresi esse necesse, quod interueniat sententia, tamen & contraria verior, & receptor est,

quam indubie firmat Peña in direct. 1. part. comm. 4. à vers. His ita positis, cum seqq. Alphons. à Castro de iusta heret. panit. lib. 2. cap. 9. Greg. in l. 1. §. glof. 3. tit. 4. part. 6. P. Th. Sancius in d. cap. 26. n. 2. Cantera in quest. crim. q. 1. de tangent. panit. delict. c. 1. de heret. n. 9. vbi ait, dic quod etiam si occultus, est infamia infamia iuris, si autem esset notorius, licet non sententia contra eum prolata, est infamia, non solum infamia iuris, verum etiam infamia facti, differt tamen à Sancio loco citato, cum asserat, quod occultus hereticus patitur infamiam iuris etiam nulla lata sententia, quod negatur à Sancio, sed non iure, quia verius est, quod Castro, Peña, & Cantera locis citatis opinantur. Et sic hereticus occultus absque sententia irregularis est, vt fert communis opinio secundum allegatos à Mart. Bonacin. de irregularit. disp. 7. q. 3. n. 1. & 3. & specificè in nostris loquens puritatis terminis tenet, & benè explicat Fr. Emman. Roder. tom. 1. regular. q. 14. art. 8. & P. Th. Sanc. in decalog. lib. 2. c. 25. n. 2. Ricciol. de iure person. lib. 5. c. 17. n. 6. Aug. Barbosa de offic. episc. 2. part. alleg. 10. sub n. 34. in vlt. impressione; & similiter filij inhabiles manebunt ex probationibus delicti patris, cuius infamia causa est infamia filiorum, & vtraque ab eodem fonte prouenit, & iniucem vna alteram sequitur, & committitur, vt expressè voluit Peña loco citato, vers. Hac autem infamia, & faciunt tradita à P. Th. Sancio d. c. 17. n. 28. vbi optimè ad propositum loquitur, & dubio caret per l. 4. vbi Aceb. in fine ita animaduertit, tit. 3. lib. 8. recop.

Confirmatur primò, pater hereticus delicto probato habetur ipso facto pro infami & inhabili ad obtinendum puritatis munera, vt probatum manet, sed inhabili existente radice excluduntur carnes, qui ab ea proueniunt. Igitur pater magis prædicta ratio. Minor probatur ex l. 1. §. fratres, & ex ibi notatis, si qui alij test. prohib. l. fin. C. de verb. sign. Auth. de heret. quæ ab intest. defer. §. reliquum plura congerit Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 2. n. 81. 83. 85. 118. & seq. & n. 122. & quest. 4. illat. 1. num. 37. & 38 per cap. 1. §. hoc autem. Quæ in feud. dari possunt, & quia radice sublatâ tollitur radicatum l. 1. C. de las liber. toll. Marc. Anton. Genuen. pract. Eccle. q. 37. n. 3.

Confirmatur secundò, indubitatum est, quod iure canonico ex solo crimine irrogatur infamia, secundum Veroum in cap. 1. n. 44. de accus. Viui. in commun. opin. verb. Accusare non potest, Card. & Alex. in cap. prohibentur, vers. Nota, quod regulariter, 2. q. 1. l. 1. Claro in praxi, §. fin. q. 14. n. 9. D. 10. Vela de panis delict. §. de accus. n. 34. vbi ex solo crimine velut infamis ab accusando repellitur. Igitur & ab omni honoris consecutione.

Quintò probatur hæc eadem sententia, quia maculata descendenti per testes de auditu probatur, vt probabo infra §. 4. At forrior est probatio de visu, & propria scientia, quam de auditu, & nunc agimus, de testibus, qui primæuam maculæ causam agnouerunt, & viderunt, vt significauit Imp. Instinianus in §. fin. ibi, veritas magis occultata fide, quam per aures animi hominum inspicitur, ins. de Grad. cognat. Igitur à fortiori de visu testes maculam probabunt.

Sextò probatur concludenter quoad institutum nostrum, etiam si vera esset sententia eorum, qui volunt, infamiam eum non contrahere ex delicto heretis, qui per sententiam iudicalem non sit damnatus: nam maior ratio versatur in exclusione progeniei illius qui crimen contra fidem probatum habet, quam eius, qui post fidem susceptam priori caritate demissa, eam constantè sustinuit, nec quid cõtra illâ patravit, vt patet, & statim probabo: sed hi excluduntur ex nostris statutis, vt ex eis patet, & suo loco dixi. Igitur maiori ex ratione illi excludi debet.

Confit

Confirmatur primò, cum agitur de probanda sanguinis qualitate ad honores suscipiendos, non tam de heretis maiorum crimine, quam de eorumdem religione, moribus, & natura quaritur, quæ si non orthodoxæ fuerint, remouent suos, & suam progeniem à prædictis honoribus, etiam nullo ab eis patrato facinore, quod punitione egeat, nec infamiam iuris producat: seu nunc agimus de probationibus, quæ maiorum religionem, & mores catholice fidei contrarias demonstrant. Igitur patet prædicta ratio, & maius fundamentum pro nostra sententia.

Confirmatur secundò, testes de conuersione maiorum ad nostram fidem, quæ virtus est, nec crimen constituit, nec causam præstat ferenda sententia, maculam plenè probant descendenti, vt patet ex dictis supra quæst. 4. §. 2. Igitur multo magis testes qui maiorum recessum à fide asserunt catholica, cum grauissimum constituant apostasia crimen, etiam si nulla adhuc lata fuerit sententia. Consequens patet, nam si vbi minor ratio est & delictum deficit, sufficiunt testes sine sententia; ergo magis debent sufficere, vbi maior interuenit ratio, & grauissimum delictum, quod nigriorem parere maculam fatendum est, ex adductis ab Euerard. loco à minori, n. 1. & à Barbo. loco 73. pag. 327.

Confirmatur tertio, non debent melioris esse conditionis descendentes heretici, qui à fide Christi securo porto ad alienam se transfudit legem, quam conuersi, qui pristina cæcitate dimissa nostram fuerunt amplexi fidem, constantèque eam sustinuerunt, vt dicitur in cap. eam te. 7. vbi gloss. fin. de rescript. cum adductis supra quæst. 3. §. 3. num. 62. sed admissa contraria sententia sequeretur, quod melioris essent conditionis descendentes heretici, ad quorum exclusionem sententia esset opus, & probationes non sufficerent, quam conuersi progenies, quæ sine sententia ex solis probationibus excluderetur, vt patet. Igitur contrariam admitti sententiam, non solum contra ius esset, sed etiam contra æquitatem, conduci bona ratio tradita à P. Emman. Roder. tom. 1. regul. quest. 14. art. 2. vers. Quod sequenti ratione probatur, & benè considerauit Fr. Anton. à Souffia in aphor. in Inquisition. lib. 3. capit. 23. sub numero 23. versic. & quia.

Confirmatur quarto, nam licet ius inhabiles reddat hereticorum filios ad beneficia, & ordines sacros suscipiendos, vt in d. cap. statutum, 1. §. cap. 2. §. heretici, de heret. in 6. P. Th. Sancius citato loco, cap. 28. num. 7. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 10. num. 40. Filliuc. in praxi fori panit. tract. 20. cap. 9. quest. 3. num. 236. & seqq. cum aliis apud Mart. Bonac. de irregularit. disp. 7. quest. 3. punct. 7. à num. 1. filiis tamen conuersorum fauet, gratiis & honoribus prosequitur, vt in d. cap. eam te. 7. cum cæteris à me adductis in loco superius citato, & eos admittit ad omnia beneficia, & ordines sacros, vt docet P. Suarez de censur. disp. 4. §. sect. 3. num. 8. Filliuc. num. 241. & Mart. Bonac. num. 11. citatis in locis. Igitur patet maiorem esse rationem repellendi filios hereticorum, quam reiciendi nouiter conuersos, & eorum descendentes ab honoribus puritatis, & cum hi reiciantur ex solis probationibus, ex maioritare rationis esse illos repellendos.

Quare hæc sententiam defendere videntur P. Suarez 5. tom. in 3. part. disp. 43. num. 2. P. Azor in l. moral. tom. 1. lib. 8. cap. 13. post. 8. quest. in 8. poena heret. vers. Deinde quæres Filliucius quest. moral. tract. 22. n. 228. & Sayr. de censur. lib. 6. cap. 10. n. 40. & vbi in fine requirit probationem per euidentiã facti, seu per confessionem, vt filij ex patris heresi sine sententia infames, & inhabiles maneant, quem sequuntur P.

Thomas Sancius in d. lib. 2. Decalogi cap. 27. num. 28. Filliucius loco citato quod, verè contrariatur iuris regulis, ex quibus docemur, quod dum probationes requiruntur, debet intelligi de legitimis, & ordinariis tam in ciuilibus, quam in criminalibus, secundum reg. l. vbi numerus, 12. de test. cap. in omni negotio, 4. cap. licet vniuersis, 23. extra eod. cap. relatum, 11. cap. cum esset, 10. de testam. cap. 1. & 2. 2. q. 3. cap. si quis testis 3. §. vbi numerus 4. q. 2. & 3. cap. fin. 35. q. 7. exornat Ioseph. Masch. de prob. in presat. q. 5. à n. 117. late ampliat Farin. de testib. q. 63. à n. 232. vbi n. 234. ostendit, idem esse probare delictum per testes ordinarios, ac per delinquentis confessionem per legi. sententiam 16. vbi DD. C. de panis, cum aliis quos adducit DD. etiam si euident, & concludens requiratur probatio, vt per d. iura voluit Auend. in cap. 2. Præf. 19. vers. sic itaque tribus testibus, relatus à Narbona in l. 31. gloss. 16. n. 6. tit. 7. lib. 1. recop. pag. 116. & Et cum, in d. cap. statutum de heret. in 6. tantum requiratur patrem hereticum esse, aut talem decessisse probari, intelligendum est de probationibus plenis ordinariis, secundum causæ naturam, & quæ in simili delicto admitti ad plenè probandum solent, non verò de aliis extraordinariis, & plenioribus probationibus, nisi speciatim ita statutum sit, & si in grauioribus delictis pleniores requirantur probationes, sufficere, non tantum facti euidentia, & confessio partis, sed etiam testes, & præsumptiones legitimæ, vt est ius constans, sunt etiam pro hac opinione DD. citati supra in 4. ratione.

Ex quibus probata manet hæc nostra affirmatiua sententia, & simul contrariis fundamentis plenè satisfactum præter duas vltimas rationes, de quarum prima, quæ loquitur de testibus in alio iudicio examinatis plenè agam infra q. 13. vbi etiam satisfaciam, & de materia plenissime actum relinquam, quare hic non plura.

Vltima autem ratio desumpta ex textu in l. 3. §. idem Diuus 3. & Gabino, 4. de test. cum cæteris ibi adductis, nihil obstat, quia illa iura intelligi generaliter debent in omnibus causis, nisi aliud statutum iure reperiatur, vt in nostra specie habemus constitutum hereticos, & eorum filios infames manere ex nudis tantum probationibus absque alio iudicio, nec sententia, vt in d. cap. statutum, & cum quis habes contra se testes ad probandum sufficientes aliquam hæresim, eo solo infamis maneat, & ei probationes noceant, ita etiam de descendentiis eius, ex dictis supra num. 25. & dicendis infra quæst. 13. §. 2. inter quos nullum potest constitui discrimen. Præterea in puritatis causis, de quibus loquimur, interueniunt plures alia rationes, quæ faciliorem in hoc dubio exitum præbent, tum quia defectus citationis, & publicationis, ex quo non plenè probant testimonia, nihil obest in puritatis iudiciis, in quibus non admittuntur citatio nec publicatio, vt dixi supra quæst. 5. tum etiam quia in similibus causis de nihilo alio agitur nisi de animis iudicum informandis, quod fieri potest ex minus legitimis probationibus, vt specifice probat D. Christoph. de Paz de tenuta 1. part. cap. 32. num. 76. & 78. tum denique quia probationes circa sanguinis qualitates de re antiquissima sunt, in qua non possunt inueniri testes de visu, & sufficiunt probationes, quæ aliàs non sufficerent, vt dicam infra §. 4. in 1. & 5. ratione, & quæst. 10. §. 2. in 1. & 7. ratione, ex quibus apertè constat, quod licet de iure testimonia plenè non probent, tamen aliud dicendum in puritatis causis & in aliis, quæ difficilis sunt probationis.

Sed ad pleniorẽ prædictorum explicationem aliqua inferenda veniunt. Primò quod si prædicti testes,

35

36

37

38

39

40

41

testes, aut eorum aliqui, quorum habentur testimonia adhuc vitam agant, debent de nouo repeti alias nihil probabunt, vt ex forma narrandi, ex probatione verborum, ex vultuque eorum, facilius possint rei veritatem iudices eriere, & vniuscuiusque sermone congruam adhibere fidem, vt in d.l. 3. §. Diuus, vbi glos. verb. Non testimoniis, de testib. & cum propter difficultatem probationis plena testimoniis adhibetur fides, illa cessante nihil efficient, ni de nouo repetantur testes, vt probabo infra q. 14. §. 2. n. 16. & q. 13. §. 1. sub n. 2.

Secundò inferitur tot testes requiri ad probandum maculam in proposita specie, quot sufficerent ad plenè probandum delictum contra delinquentem, & cum certa in hoc tractu regula non possit, sed iudicium arbitrio relinquatur, qui hoc sumere debet ex circumstantiis, & qualitatibus reru, personaru & testimonioru, vt in d.l. 3. §. 1. ob car. 21. §. si testes, 3. de test. ita nec in nostra specie quid certum constitui potest, rei tamen grauitas, pondus, & defectus, qui in prædictis testimoniis interueniunt, plus duorum, aut trium testimoniu exposcunt, maxime cum hi non sufficiant ad defuncti memotiam damnandam, ex d. cap. accusatus, 8. §. in eo de heret. in 6. Simanc. de cathol. instit. tit. 18. de defunctis, num. 12. 13. & 19. & in Enchirid. tit. 62. num. 5 fol. 113. in tergo, & cum repeti nec de nouo examinari non valeant, & patiantur alios defectus, maiori numero res eget, ad perfectam constituendam probationem, nisi ex imperfecto velint iudices in puritatis causis suos instruere animos, vt posse dixi supra ex Paz de tenuta dict. capit. 32. numero 76. & 78. quia tunc pauciores sufficiunt.

Tertiò inferitur, quòd in specie puritatis probandæ non potest locum habere notabilis opinio P. Henrici lib. 4. de irregularitate, cap. 5. n. 4. & Emman. Saa, verb. Hæresis n. 4. & P. Th. Sancii in decalog. lib. 2. c. 27. n. 28. & Filliucij quest. moral. tract. 22. n. 228. verb. inferitur quindò, aientium quòd patre hæretico inter hæreticos defuncto filius non patitur pœnas infamiæ, nec cæteras, quæ in locis hæresi infectis omnino deficiunt; quia etsi difficultate non careat circa filios eius, qui ex orthodoxa fide ad hæreticos voluntariè tranfit, & in hæresi decedit, etsi vera in se esset ratione loci hæresibus infecti, respectu tamen nostræ catholice patriæ, apud quam quilibet hæreticus, quocumque se transferat, infamia notatur, eiusque posteru dehonestantur, aliud indubiè asserendum est, & quidem admitti eorum nemo poterit ad puritatis honores, qui claritatem sanguinis omnino exposcunt, & transitus ad hæreses sanguinem totius posteritatis coinquinat, & prauos mores, & inclinationes naturales arguit, vt notabiliter dixit Simanc. de catholic. instit. tit. 35. n. 15. & Pelacz de maiorat. 1. part. q. 51. n. 26. quæ in omnes transferuntur poteros, atque etiam in habilitationis pœna.

Quartò inferitur, declaratio alterius Azorij opinionis, qui lib. 6. instit. moral. c. 4. q. 3. verb. si rogas, eandem admittit infamiam in filiis suspecti de hæresi, quæ in d. c. stautum, imponitur filiis veri hæretici, quem si intelligas de hæretico ex iuris præsumptione, qui in effectu saltim pœnarum verè talis dicitur, vt exemplum habemus in c. contra Christianos, de heret. in 6. de quo & nos egimus supra q. 3. §. 3. illat. 2. bene sequitur, & procedit eius opinio. Si verò suspicio fuerit vehemēs, seu leuis, & pater nullam sancti officij pœnitentiam subierit, inhumanum esset, filios ita graues pati pœnas, cum nec factò, nec iure verè hæreticus dicatur, atque ita intelligendus venit P. Th. Sancius in d. c. 27. num. 29. qui prædictam Azorij opinionem nimis duram appellat, quæ etiam specie

loquuntur DD. apud Farin. de hæresi q. 190. n. 86. & q. 191. n. 38. & 67. Acebed. in l. 3. n. 58. tit. 3. lib. 8. recop. Parlad. 3. quotid. differ. 108. n. 13. & seqq. † atque etiam intelligendus venit Peia in direct. 2. p. comm. 162. col. 6. verb. beneficia verò, vbi air Clericum de hæresi suspectum non ipso iure priuatum manere à beneficiis, licet quandòque per sententiam priuandus veniat, quod melius explicuit idem Farin. 1. p. signm. crim. lit. C. n. 268. vbi apertè loquitur de clerico hæretico suspecto de violenta præsumptione, & de vehemēti etiam circa quandam Rotæ decisionem de qua ibi per eum, cum aliis congestis supra quest. 3. §. 3. n. 33.

Quintò inferitur, quòd etsi iure sit receptum, quòd filius sponte reuelans patrem hæreticum manet immunis ab omnibus pœnis filiis hæretici impostis, vt docent arg. text. in l. quisquis, 5. §. vlt. C. ad l. Jul. maieft. Peia in direct. 2. p. comm. 15. verb. Hoc addiderim, pag. mibi, 117. Tib. Dec. lib. 5. crim. c. 45. n. 5. & c. 51. n. 802. P. Th. Sancius in decalog. lib. 2. c. 27. n. 30. Farin. de hæresi q. 191. §. 1. n. 37. tamen hoc locum habere non potest quoad nostra puritatis statuta, quia iste filius cum sua progenie erit exclusus ab eorum honoribus ex rationibus supra redditis.

Sextò & vltimò inferitur excludi ex puritatis statutis filios & descendentes hæretici relapsi conuersi maiori ex ratione quam excluduntur ex iure communi, de qua agunt relati à P. Th. Sanc. in decalogum, lib. 2. c. 27. q. 3. n. 23. Mol. de inst. to. 3. dist. 658. num. 19. Azor. lib. 8. c. 13. n. 8. pœna, Suarez de censur. disp. 43. sect. 3. n. 4. Filliuc. tract. 22. n. 226. vbi n. 19. ex præcætitis idem esse ait, in filiis cuiuslibet conuersi, qui nihilominus fuit comburendus Curie seculari traditus, & quidem summo iure & cõueniunt plures pœnes Acebed. in l. 3. n. 26. & 27. tit. 3. lib. 8. recop. & dicit veriozem Parlador, 3. quotid. differ. 108. n. 12.

§. III.

Utrum puritas, & macula per testes singulares probari valeant, & quomodo.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes singulares non probant. Mille tantum probant quantum unus.
 - 2 Testis singularis quis dicatur? Diuersa coniungi non possunt, ibid.
 - 3 Testes singulares deponentes de actibus, qui coniungi possunt, & tendunt ad eundem finem, quando probent, & n. 9.
 - 4 Fama,
 - 5 Consuetudo,
 - 6 Possessio,
 - 7 Iurisdictio,
- Probantur per testes singulares, explicatur & declaratur, n. 22.
- 10 Testes de diuersis actibus deponentes, qui tendunt ad idem, in vnum conuenire censentur.
 - 11 Testes singuli semiplenè probant, & in ciuilibus coniunguntur ad plenè probandum, & n. 12.

13 Hæresis,

- 13 Hæresis, } Non probantur per testes singulares & Vsure & Similia, } quare, n. seqq.
- 14 Testes de diuersis loquentes coniunguntur.
- 15 Hæreses diuersa coniungi inter se non possunt, & n. 16. 18. & 56.
- 17 Diuersitas rerum & factorum inducit diuersitatem in testibus.
- 19 Differentia inter famam & similes, & inter hæresim & cætera delicta.
- 20 Actus fama & consuetudinis licet diuersi videantur tamen iidem sunt respectu cause.
- 21 Genus per suas species ostenditur, non contra.
- 22 Actus fama iurisdictionis, & similibus si per se principaliter intenduntur probari, non sufficiunt testes singulares, & quid in crimine hæresis, n. 54.
- 23 Puritas & macula an per testes singulares probentur, n. seqq. Testes singulares non sufficiunt ad probandum maculam ex certa, & terminata causa, n. 23. Secus generaliter, n. 25. & seqq. Exempla vtriusque apponuntur, num. 57. cum seqq.
- 24 Testes non differunt propter diuersas circumstantias, quæ ad idem tendunt.
- 26 Probatio regulatur secundum subiectam materiam.
- 27 Qualitates sanguinis sunt fantastica, non naturales, variabilia, quæ nec habentur in corpore, nec in parte corporis sensitua: idè quæ difficilis probationis.
- 27 Quæ sunt difficilis probationis,
- 28 Religio, & n. 54. (actus,
- 29 Quid in genere per singulos
- 30 Quæ coniungi possunt.
- 31 Origo.
- 32 Quasi possessio,
- 33 Seruitus,
- 34 Qualitates sanguinis,
- 35 Vita honesta, vitiosa, &c.
- 36 Fama communis,
- 37 Diffamatio, & n. 51. & seqq. declaratur, n. 53.
- 38 Antiqua,
- 39 Parentela, & descendencia.
- 62 Nobilitas,
- 63 Ignobilitas,
- 40 Descendencia an probetur per testes singulares, distinguitur, & exponitur, n. 43. cum seqq.
- 41 Cap. licet ex quadam, 47. de testibus.
- 42 Cap. de parentela, 8. 3. 1. q. 6.
- 43 Consanguinitas ad dissoluendum matrimonium probari debet per distinctionem certorum graduum, explicatur magis, sub n. 44. Prima Pars.

- 44 Matrimonium sicut res spiritualis difficiliter dissoluitur, quam contrahitur.
- 45 Differentia inter probandum impedimentum matrimonij, & inter probationem puritatis, & macula.
- 46 Puritas & macula non probantur necessario per distinctionem graduum, & n. 49.
- 47 Descendencia ad ius patronatus potest probari sine distinctione graduum.
- 48 Testes discordantes in summa obligationis, qui præferantur.
- 50 Consanguinitas & descendencia sine certis probatur gradibus, dum certitudo de essentia non est.
- 51 Testes singulares quando probent verba iniuriosa ad recantandum palinodiam ex lege nostris Regni, & n. seqq. Iniuria recens non probatur per testes singulares, secus si antiqua, ibid.
- 54 Testes singulares quando probent obseruationem sectæ, aut legis contrariae fidei nostræ.
- 56 Testes an probent hæresim quam singuli diuerso tempore, & loco dicunt audisse.
- 57 Macula per testes singulares quomodo probetur.
- 58 Rationes, quæ coniungi inter se possunt, coniunguntur ad probationem macula, secus si coniungi non valeant.
- 59 Testes quorum aliqui dicunt descendenciam à reconciliatis, & alij à penitentibus probant. Asserentes maculatà descendenciam à signato diuersos gradus similiter probant, num. 60.
- 61 Sacelli benedicti vulgò, Sambenitos, dicti, probant non tantum penitentiam, sed etiam maculam descendencium.
- 62 Nobilitas probatur per testes singulares, & etià ignobilitas, n. 63. Quæ talis dicitur ab ignobili stirpe, sicut macula ab infecta, n. 64.
- 65 Testes singulares, vt probent, debent esse plures, fide digni, & omni exceptione maiores, n. 67. & ita probat maxime cõcurrentibus iudiciis, & adminiculis, n. 66. Ex quacumque exceptione nihil probant, n. 68. Maxime si defectus reiciatur eo in negocio, de quo agitur, n. 69.
- 67 Testes singulares nobiles probant. Nobilitas facit vt dicto nobilis stetur, ibidem.
- 68 Specialia duo an simul concurrere possint vel non, & n. 69.
- 70 Singularitas diuersificatiua, & adminiculatiua probare potest, secus obstatiua.
- 71 Testes in probanda consanguinitate non est necesse quod cognouerint eos, de quorum coniunctione deponunt in causis, quæ non sunt restrictæ ad certos gradus, secus aliter.
- 72 Testes quorum alij agnouerunt parentes, & alij auos, alij verò habent notitiam coniunguntur ad plenè probandum.

- 73 *Testes singulares quando probent in aliis iudiciis, & quando non.*
- 74 *Iudex deliberare potest, quanta sit testibus singularibus adhibenda fides. Potest testis unico ex coniecturis verisimilibus credere plenè, n. 75.*
- 76 *Testis vnicus cui nihil opponi potest probat cum adminiculis.*

REGLA est in iure tam certa, quam nota & vulgaris, quod testes singulares plenè saltem non probant, ex text. in cap. bone memoria 23. §. contra legati, delect. cap. licet causam 9. de probat. cap. tam litteris, 23. vbi gloss. verb. soli, de test. cap. cum Ecclesia futrina, 3. §. nos igitur, de causa poss. & prop. cap. cum dilecti 18. de accusat. cap. nihilominus 16. 3. quest. 9. Quare Bald. in leg. iureiurandi, 9. col. 2. num. 4. C. de test. dixit, quod mille testes singulares tantum probant, quantum vnus, quem communiter ceteri fuerunt sequuti, vt videre est penes Peñam in direct. 3. part. commun. 121. à vers. His ita positis, cum seqq. Simanc. de carbol. instit. tit. 64. num. 69. & seqq. & in enchirid. tit. 37. per totum, Io. à Roxas 2. part. de heret. assert. 6. à num. 120. cum seqq. vbi doctè, & cum ratione loquitur, optimè etiam Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quest. 12. à num. 4. cum seqq. Aym. Craueta de antiq. temp. 4. part. sect. sed enim, num. 7. & 8. & conf. 41. à num. 1. cum seqq. Iof. Masch. de probat. conclus. 954. num. 20. Petta de fideicom. quest. 12. à num. 501. & aliis pluribus illius quaestionis, Gracian. discept. tom. 4. cap. 78. num. 25. & tom. 5. cap. 909. num. 6. cum cumulat. per Farinac. in suotract. de test. quest. 64. à num. 33. & 37. cum seqq. vbi latissimè de materia.

Ratio est, ommissis aliis assignatis à citatis DD. quod cum testes singulares dicantur, quia testantur de vnico, singulis, & inter se diuersis rebus, factis, aut factis, quæ inter se coniungi non possunt, secundum text. in l. Papinianus, 20. in princip. de minor. l. naturaliter. 12. §. nihil commune 1. l. permittenti, §. 2. de adq. poss. l. Sancimus, 14. vers. sed quid autem, C. de donat. l. si maritus 10. C. de donat. inter l. vsura 10. C. de vsuris, est idem, ac sic vnusquisque in speciali causa separatim deposuisset, & solus esset in suo dicto, & testimonio, & cum singuli per se fidem non efficiant, nec ius plenam vni præstet fidem, nec omnes simul ad probandum iungi valeant, quia diuersi, manet absque plena probatione, & tantum cum vnico testimonio, vide benedicunt prædicti Doctores, quod tantum probant testes nulle singulares, quantum vnus.

Ex qua ratione deducitur, quod si dicta testium non ita diuersa fuerint, nec actus, de quibus deponunt, vt omnes simul tendant in vnum quid, cuius natura sit formari ex diuersis factis, seu vocibus, nec consistere valeat absque illa actu diuersitate, & si testes testes singulares existant, coniungi simul valent, & plenè probant, & exemplum habemus in probatione fama, qua proprie consistit in pluribus, & diuersis populi vocibus, & loquutionibus, qua vocum diuersitate probata, dummodò contrarietas non interueniat in fama, & quæ probari intenditur, plenè ipsa fama manebit probata. Item simile in consuetudine habemus exemplum, quæ ex obseruantia plurium actuum constituitur, l. 1. C. Quæ sit longa consuet. l. an in totum 3. C. de adific. priuat. DD. in cap. fin. de consuetud. Bart. in l. de quibus, num. 12. vbi Iaff. 85. de legib. Bald. & Salic. in l. 2. (quæ sit longa consuet. & in possessione, quæ ex pluribus diuersis factis) dicitur, & conseruatur, nempe ex per-

ceptione fructuum, pensionum, locationum, censuum, & collectarum solutione, satione, & plantatione, ex præceptis, & actibus iuris possessionij in re factis signatura, seu consignatione, & clausione rei velut tradita, clauium receptione, vicinia scientia, & aliis similibus, quæ omnia tendunt ad quid vnum possessionis probandum, vt omnia congerunt, & probant DD. ad Rub. & tit. de adquir. poss. præcipuè Matth. Vvesemb. num. 6. Hug. Donel. lib. 5. comm. à cap. 6. cum seqq. maxime cap. 8. & 12. & 7. Atque etiam exemplum habes in iurisdictione, cuius exercitium in pluribus consistit diuersis actibus, vt puta in præceptis, multis, causarum cognitionibus, collectis, & perceptione commodorum, & aliis, quibus singulis probatis per singulares testes, quos iudici sufficere visum fuerit, manebit iurisdictione probata, & sicut & fama, consuetudo, & possessio per actus cuique accommodatos, vt quoad iurisdictionem de magis communi pluribus relatis testatur plures penes Emman. Barbol. remis. ad ord. Lusitan. lib. 3. tit. 55. conclus. 3. num. 9. pag. 368. Farin. d. quest. 64. à num. 182. cum seqq. & vbi num. 187. bene intelligit, dummodò omnes prædicti actus probati tendant ad eandem iurisdictionis speciem probandam, secus si ad diuersas; veluti si alij asserant merum imperium, & alij de mixto, atque ita intelligendus venit Io. Garc. de nobilit. gloss. 2. §. 1. num. 39. vers. Vnum tamen nota, quatenus negat, posse iurisdictionem probari per testes singulares, cum loquatur de probandis certis eius actibus, ad quorum probationem requiruntur testes, nec sufficiunt singulares, vt amplius inferius ostendam.

Quorum veritas magis ex duplici constat ratione. Prima, nam testes qui de singulis actibus eandem causam & originem habentibus, deponunt, conueniunt in vnum quid certum, nempe in vnam causam, & originem illorum actuum, qui semper ab ea solent provenire: & sic in genere saltem perfectè illam probant, vt tenent adducti ab Aym. Craueta de antiq. temp. 4. part. princip. sect. sed enim, num. 14. & à Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quest. 12. num. 10. & per Farinac. d. quest. 64. num. 159. & seq. & per Emman. Barbol. loco citato num. 6. maxime cum plures sunt actus ex totidem testibus probati, qui veritatem causæ demonstrant, cum non sit verisimile tot testes conuenire in tot actibus licet diuersis, qui ab vnica causa originem trahunt, ni causa ipsa vera existente.

Secunda ratio est, quia singuli testes per se semiplenam probationem, aut saltem præsumptionem constituunt, vt in l. 1. §. si quis roget, 2. Testam. quem adm. aper. l. Theopompus 14. de dote preleg. cap. veniens, 10. cap. licet 23. de test. communiter probant DD. vt testantur Villalob. commun. opinio lit. T. num. 92. Anton. Gabr. de test. conclus. 1. num. 49. Masch. de probat. lib. 1. quest. 11. num. 2. & 3. cum aliis ibi: & quæ omnes præsumptiones saltem in ciuilibus, vt sunt prædicta exempla, coniunguntur, ad hoc plenè probent, vt volunt gloss. verb. legitimis, in l. 1. de excusat. tit. & in verb. illorum, in cap. veniens, el. 1. de test. Anton. Gom. tom. 3. de probat. delict. n. 26. Iul. Claro in pract. §. fin. q. 36. vers. tu scis, Masch. de prob. concl. 1223. n. 1. & seqq. Meno. de arbit. q. 89. n. 65. & seq. & de præsumpt. li. 1. q. 39. n. 13. 18. & seq. Valçuela conf. 2. n. 57. & seq.

Ex qua ratione sequitur, quod hæresis, simonia, & similia non plenè probantur per testes singulares deponetes de singulis actibus, seu delictis quod verius esse puto de iure cõmuni (nã in vsuris de iure nostro regio contrariu est statutum, per l. 4. tit. 6. lib. 8. recop. Auend. de exeq. mand. 1. part. cap. 2. n. 19. vers. & idè genus, & 2. part. cap. 28. num. 2. Aceb. in l. 6. n. 5. tit. 9. lib. 3. recop. & alij plures penes Em. Barb. n. 12. citato loco ign.

Ign. del Vilar. in sylvæ respons. 9. à numero 58. vbi ait, quod debent cum singularibus testibus concurrere alia præsumptiones, Narbona in leg. 82. gloss. 2. ex numero 16. tit. 5. lib. 2. recop. & tum quia in his causis singulares testes non possunt coniungi ratione rerum, quas asserunt, quia omnino sunt diuersæ, nec ratione originis, quia nullam habent præter delinquentis voluntatem, & legem prohibentem, ex quarum ratione coniunctio fieri nullo modo potest; & Tum etiam, quia sicut diuersæ hæreses, (loquamur de eis ipeis actibus, vt quæ dicenda sunt ad cætera trahantur) coniungi inter se non possunt, vt efficiant vnum integrale, leg. Sancimus, 34. §. si quid autem, C. de donat. leg. vsura, 10. C. de vsuris, nec inferri possit de vna ad aliam, & si omnes aduersus vnum principium, & fidei veritatem dirigantur, ita nec testes singulares de diuersis hæresibus restantes coniungi in suis positum depositionibus, nec inferri de vno ad alium, vt ex omnibus vnum quid probatum maneat: & non enim valet coniungi Trinitatis negatio, cum negatione potestatis summi Pontificis, nec inferri de vna ad aliam: nec quidem fidei veritas, aduersus quam omnes diriguntur hæreses, & ex ea dicitur quas habere ligatas, negata videtur in vna specie, quia probetur eius negatio in altera, & multo minus sequitur fidei veritatem genericè in omnibus negatam existere: cum bene concurrere valeant, non credere vnum articulum, & credere ceteros omnes, nec credendum hoc ex illo esse, cum vnum ab alio sæpè sæpius contingat abesse, nec ex pluribus speciebus probatis etiam plenè, genus vniuersum probatum censetur, ni omnibus probatis, aut nisi genus vniuersum appareat absolute, & plenè probatum, quæ quidem cum ita diuersa sint, vt coniungi inter se non valeant, nec coniungi poterunt testes de eis singulis deponentes, ita vt nec ratione rerum, nec per causam, quia criminaliter agitur, nec ratione originis prædicti testes diuersarum hæresum coniungantur ad aliquid in specie, nec in genere probandum, & cum diuersitas rerum, & factorum necessariò inducat diuersitatem in testibus, quæ eos coniungi non sinit, vt docuit Bart. in leg. 1. §. idem Cornelio, de quest. Felin. in cap. cum causam, colum 4. vers. Primo casu, de probat. vbi etiam Dec. num. 11. & Paul. Amil. Rota decis. 98. num. 4. part. 3. Berol. consil. 142. num. 11. & 12. lib. 3. Ruin. consil. 114. num. 1. lib. 5. Rimin. consil. 429. num. 4. lib. 3. Cardin. Tusch. lit. D. concl. 517. per totam, tom. 2.

Et si in vnica tantum specie hæresis testium diuersitas consistat, velut si vnus dicat, Petrum in foro dixisse, Deum non trinum, & vnum, & alter in domo, eadem verba audisse proferat, idem omnino asserendum est, quia nec prædicta species ex his singularibus testibus manebit probata, cum non sequatur negationem in vno loco fuisse prolatam, eo quod asserant in alio probetur, nec coniungi valeant prædicta testimonia ad quid certum probandum, nam cum intendatur probare Petrum esse hæreticum circa Trinitatis mysterium, quia illud negavit in foro, & in Ecclesia, & in domo, & non certò appareat illud negasse in foro, nec in Ecclesia, nec in domo, nec poterit constare negatum in genere diuinum mysterium, cum huius generis probationem deduci sit necesse ex probatione illarum specierum, quæ plena non est, nec erit similiter quoad genus. Ex quibus rationibus evidentiùs cõstat de veritate huius opinionis, quam ex tra-

Prima Pars.

ditis à Peña, Rox. & Simancas, & ab aliis penes Emman. Barbol. dicit. lib. 3. tit. 55. num. 2. pag. 367. in locis citatis, quos & alios consultò prætermittò, nam non auctoritatibus fulciri volo hanc sententiam, sed eius veritatem rationibus tantum ostendere intendo.

Nec nobiscum pugnat, quod de fama, consuetudine, & iurisdictione superius dixi, ex quarum singulis actibus probatis per totidem testes singulares deducitur earum plena probatio, inter quas, & hæresis crimen magnam constituo differenciam, tum quia illarum rerum tractatio constituit iudicia ciuilia; in quibus diuersa probationes coniunguntur ad plenè probandum, non verò ita in criminalibus, vt paulò superius probaui; & tum quia actus fama, & consuetudinis, & similia, licet inter se diuersi videantur, respectu tamen causæ à qua proueniant, quasi iidem sunt censendi, cum singuli ita suæ causæ iungantur, vt ab eadem semper prouenire dicantur, & testes de eis deponentes incidunt in idem, in eademque causam, præcipuè quia actus illi non principaliter per se probari intenduntur, sed propter suam causam, & originem, à qua proueniunt, quæ primò à testibus inquiritur, & deducitur ex illa actu diuersitate per ipsos testes allata, quia cum natura illarum rerum sit, habere diuersitatem in actibus, & in exercitio iuris sui, per ipsam diuersitatem probantur, nec reicere possunt, quod ex suamet natura habent, nec hoc impugnat, nec in eo adest inconueniens: quod diuersum est in hæresi, & cæteris criminibus, quorum singuli actus ita in sua essentia perfecti sunt, vt per se tantum constituent reum hæreticum, Simoniacum, &c. independentem ab alia causa; & debent velut perfecti perfectè probari, & qui per se absque alia causa operantur, nec enim intenditur probare quid in genere, sed actus hæresis, & Simonia specialiter, & debent plenè probari, nec generica sufficit, vbi specifica quaeritur probatio, nec quidem delictum committitur in genere, sed in speciali actu, qui ita probari oportet, vt exinde sequatur probatio, sicut præcessit delictum, genus quidem ostenditur per suas species, non verò species per genus, sicut constituitur genus ex pluribus speciebus, non enim plures species ex vnico genere, cuius probatio, vt rei nature conueniat, eodem modo fieri debet, vt probetur genus per species, non verò species per genus, & quidem genus probatur ex speciebus, si ipsæ perfectè probentur, cum plura imperfecta constituere vnum perfectum non valeant, sicut etiam non erit certum genus, ni certè appareant eius species, cum quid certum ex incertis prouenire non valeat, vt ipsa ratio dicat.

Ex qua ratione primò deducitur, quod si 22 singuli actus fama, iurisdictionis, & similia probari intendantur principaliter per se, non quatenus suæ adiunguntur causæ, & velut accessorii sunt, debent per testes non singulares probari, & quilibet eorum per duos saltem testes, vt de iurisdictione cum Ioanne Garcia superius dixi, si verò causa ipsa, nempe iurisdictione per speciales actus in genere probari intendatur, & testes causam scientiæ, & rationem assignantes aiant, vnus quod scit, iurisdictionem apud Petrum esse, quia vidit eum multam imponere, alter quia eius vigore executionem fieri agnouit, alius quia præceptum iuris dictionale imponi aspexit, & sic ceteri, simul omnes iurisdictionem plenè probant, cuius verissimæ sententiæ auctor

R. 2 fuit

fuit Bart. in leg. de quibus numero 24. de legib. quem alij fuerunt sequuti, quos refert Farinac. in dict. question. 54. num. 192. quod etiam procedit in probanda vna origine, seu vno integrali ex suis diuersis partibus, quæ probari debent forma proximè assignata, aliàs secus, atque ita intelligendi veniant adducti ab eodem Farinac. citato loco, num. 155. & 161. qui nimis generaliter loquuntur.

Secundò deducitur vera resolutio, & responsio ad nostram principalem questionem, qua querimus, an puritas, seu macula probari possit per testes singulares quia si macula (in qua maior difficultas est) probari intendatur ex aliqua certa, & determinata causa, nempe ex descendencia ab eo qui fidem deseruit Catholicam vel quid speciale aduersus eam patrauit, aut qui fuit relaxatus, vel reconciliatus, aliterve punitus per Sanctæ Inquisitionis Officiū, siue quia pronenit à sacello benedicto ex affixis in Ecclesia, seu à nouiter conuerso ad fidem, aut ex similibus, debent testes conuenire in eandem causam, descendenciam, nec sufficientes singulares alij aliam asserentes, † licet si referant circumstantias diuersas in se, quæ tamen tendunt ad eandem causam, & originem probandam & coniungi valent, vt plenè eam probent, vt rationibus supra ostendi & probant Aym. Craueta de antiq. temp. 4. part. sect. sed enim, num. 9. Emman. Barbof. num. 6. & 7. citato loco, & Ioann. Gurtierr. lib. 3. pract. quest. 12. numero 8. & alij infra in 4. §. 6. ratione adducendi.

Si verò puritas & macula probari intendatur generaliter, & independentè à certa, & determinata causa, & origine, vt communiter fit, cum prædictæ qualitates inuestigantur vigore statutorum puritatis, ex quibus inquisitio generaliter fit circa qualitates inquisiti, & circa opinionem, & famam, in qua ille, & sui maiores vsque adhuc sunt constituti, & testes singulares admittuntur, & probant plenè; quia omnes modi, & circumstantiæ, quæ possunt excogitari ad probandas prædictas qualitates, per testes singulares probantur, & per consequens ipsæ qualitates, † quarum probatio regulari debet secundum naturam eorum ex quibus constituuntur, arg. text. in leg. cuius effectus 148. de reg. iur. leg. 3. C. de sum. Trinit. leg. rem non nouam, 14. vers. sic etenim, C. de iudic. capit. quatuor, 27. vbi gloss. verb. docet. 12. question. 1. cum similibus, ex quorum singulorum probatione apparebit huius rationis, & sententiæ veritas.

Primò, quia vt sæpè sapius dixi, prædictæ qualitates non sunt naturales, sed fantastiæ, non substantia, sed attributa accidentalia variabilia, quæ nec habentur in corpore, nec in parte corporis sensitiua vt de nobilitate dixit Andr. Tiraquel. & alij, quos refert, & sequitur Ioan. Gurtierr. lib. 3. pract. question. 14. num. 16. atque idè difficilis sunt probationis, vt ex text. in leg. Lucius, 83. de cond. & dem. communiter colligunt DD. & probauit in dict. question. præced. & dicam in seq. §. numero 4. & plenè probantur per testes singulares secundum Bertazol. conclus. 273. numero 5. & seqq. Farinac. in d. quest. 64. num. 297.

Secundò, dum agimus de probandis prædictis qualitatibus, præcipuè intendimus probare ex qua ascendentes præsentis fuerint religione, an ex Catholica, seu ex aliena, & reprobata, vt probant late supra question. 4. §. 2. sed re-

ligio, quæ ex pluribus actibus, ritibus, & ceremoniis constituitur per testes probatur singulares, vt dixi supra ex Craueta, & Ioann. Gurtierr. & probat Farinac. in dict. question. 64. n. 199. Igitur & puritas, & macula velut effectus obferuantiæ religionis.

Tertiò, licet contrariæ sint DD. opiniones circa probandum quid in genere per testes singulares, de cuius veritate superius egi, illud tamen communiter magis sequuntur, quod non agitur de certis probandis actibus, rei, quæ probatur, natura hoc necessario requirit, sufficientes testes singulares de singulis actibus dependentes, vt specificè probant Stephan. Lambert. de contract. eorum, gloss. 12. numero 26. & eo, aliis relatis Farinac. in dict. question. 64. numero 164. at nunc non agimus de probanda puritate, aut macula ex certis actibus, sed in genere, nec illarum qualitatum natura hoc exposcit. Igitur testes singulares sufficientes.

Quartò, testes singulares probant, dum eorum depositiones coniungi valent ad vnum finem, idè quæ obiectum probandum, ex Ioann. Gurtierr. in dict. question. 12. numero 8. Masch. de probat. conclus. 379. num. 14. Aym. Craueta de antiq. temp. citato loco, & in consil. 73. numero 34. ad medium. Petra de fideicom. question. 12. numero 517. in fin. & 597. & in aliis, quos congerit Farinac. dict. quest. 64. num. 147. Emman. Barbof. dict. num. 6. & 7. quod licet generaliter intellectum difficultate non careat, tamen in his, quæ difficilis sunt probationis, & in antiquo consistunt, & possunt constitui ex pluribus vocibus, quæ communem efficiant reputationem vera est prædicta sententia, vt superius probauimus, & dicemus infra in §. ratione; sed dum agitur de probandis prædictis qualitatibus, earum causa principaliter intenditur, quæ ex pluribus constitui potest, quorum depositiones valent coniungi ad probationem illarum, vt per se patet. Igitur ad earum probationem singulares testes sufficientes.

Quintò, dum agitur de probanda puritate, seu macula, principaliter queritur, an aliqua generis sit origo infecta, & an pura sint omnes eius lineæ: sed dum agitur de probanda origine, iure admittuntur testes singulares, præsertim si ad genus, & familiam pertineat secundum Felin. sic notabiliter tenentem in cap. licet ex quadam, 47. num. 1. vers. Secundò restringenda est, de test. Aym. Craueta in d. sessione, sed enim numero 14. & faciunt tradita à Gut. in d. q. 12. n. 11. Igitur patet sententia nostra.

Sextò, probatur, dum agitur de puritate, seu macula alicuius probanda principaliter intenditur probare quasi possessionem, in qua ille ex communi reputatione habetur circa prædictas qualitates, vt pluribus adductis probat Ioann. Gurtierr. lib. 3. pract. quest. 14. quasi per totam maximè num. 6. iunctis num. 22. & 25. at quasi possessio cuiusque rei per testes probatur singulares, ex Aym. Craueta dict. sect. sed enim, num. 11. Antonin. Gabr. titul. de test. conclus. 2. num. 32. iuncto num. 14. Petra citato loco num. 190. & 591. & aliis ibi, & num. 601. & 604. & 612. & seq. Flores de Mena var. quest. 22. num. 42. Emman. Barbof. num. 8. citato loco. Masch. decis. Pedam. 99. num. 25. Casar. de Grassis decis. 78. n. 10. Bertazol. consil. 20. num. 136. in fin. vbi testatur de communi. Igitur & quasi possessio prædictarum qualitarum.

Septimò, macula generis est velut seruitus quædam à genere, seu familia debita vt colligitur ex iuribus addu-

adductis à Ioann. Garcia de nobilitat. gloss. 6. numero 48. vers. immo auque la executoria, & dicam infra question. 13. §. 2. numero 40. & question. 17. ex numero 40. at seruitus, per testes singulares plenè probatur, secundum Felin. post Innocent. in dict. cap. licet ex quadam, 2. limit. vers. Istam doctrinam, de test. Anton. Gabr. de test. conclus. 2. num. 593. 595. & 620. licet distinguentem videam Masch. de probat. conclus. 1213. num. 61. & seq. Igitur & macula generis.

Octauò, qualitates generis, & personarum per testes singulares probantur secundum Bald. in capit. cum omnes, numero 26. & seq. de constit. Corrado in pract. 12. num. de test. & de eorum singularit. num. 25. sub 6. limitat. Petra d. quest. 11. numero 601. vers. idem in moribus, & vers. item in probanda, vita alicuius, & post omnes Farinac. dict. quest. 64. num. 224. at in informationibus puritatis agitur de probando sanguinis, & generis qualitates. Igitur poterit fieri per testes singulares.

Confirmatur, vita honesta, seu virtus alicuius ex testibus probatur singularibus ex Masch. conclus. numero 37. Petra citato loco numero 593. & 601. vers. Item in probatione honestæ vitæ, Aym. Craueta consil. 73. sub numero 33. Rimin. consil. 274. à numero 1. lib. 3. Iosephus Ludon. conclus. 64. vers. & ad probationem. Emman. Barbof. remis. ad ord. Lusitan. lib. 3. titul. 55. conclus. 3. num. 13. pag. 369. At macula sanguinis ex vitio maiorum prouenit, & ex obseruantia hæresis, quæ omnium maius vitium est. Igitur eodem debet probari, sicut eius causa.

Nonò probatur, præcipua sanguinis qualitatum probatio consistit in cõmuni reputatione voce, & fama populi, ex Ioann. Gurtierr. in dict. question. 14. per totam. & dicam late in seq. quest. in princip. & postea, sed communis reputatio, & fama ex testibus probatur singularibus, nempe si vnus dicat in platea audiuisse, alius in via, alius in domo, siue quia ille dixit audiuisse à Titio, & Seio, iste à Marco, & Caio, & vnus alter commemorat audiuisse mense Aprilis, alter mense Maii, tamen omnes simul famam, & communem reputationem concludunt, arg. l. ob carmen. 21. §. fin. de test. Bart. in leg. de minore, §. plurimum numero 24. de minorib. Peña in director. bene explicans 3. part. commun. 19. vers. rursus si testes; Petra citato loco, question. 11. numero 377. & 449. Gabr. de testam. conclus. 2. numero 36. Masch. de probat. conclus. 749. numero 23. Farin. qui alios allegat de medic. & tortura, question. 47. numero 265. & tractat. de testam. question. 64. numero 253. Emman. Barbof. citato loco numero 14. Igitur fama & communis reputatio prædictarum qualitatum probari poterunt per testes singulares.

Decimò, probatur ex similitudine cum præcedenti, nam generis macula nihil aliud est, quàm quadam communis diffamatio descendencie à conuersis siue penitentiaris per Sanctum Officiū, vt probauit supra quest. 4. §. 2. sed quælibet diffamatio ex testibus singularibus probatur secundum Bald. in leg. 1. num. 8. quest. C. de testam. & in leg. ea quidem numero 56. C. de accusat. & allegatos à Cobbar. lib. 3. var. cap. 3. num. 1. Anton. Gabr. lib. 1. de testam. conclus. 2. num. 38. Petra dict. quest. 12. num. 5. & 13. 54. 598. & num. 611. & 613. & 622. Masch. conclus. 236. num. 1. conclus. 749. num. 24. & conclus. 895. num. 3. & 4. Farin. dict. 1. part. quest. 47. num. 304. & de test. d. quest. 64. num. 254. Emman. Barbof. supra numero 15. Igitur diffamatio macula probari per testes poterit singulares.

Prima Pars.

Vndecimò, dum circa qualitates generis inquiruntur, de adquisitis ab omnibus ascendentibus generaliter queritur, qui antiquissimi esse solent, & de antiquissima re probanda agitur, quæ à viuentibus agnosci non potuit, nec concordare valent in requisitis, & in qualitatibus rerum nunc non apparentium, inuisibilibus, & accidentalium, quorum memoria constans esse non potest, nec nocere singularitas testium, ex ratione text. in leg. carboni à num. 3. §. dua autem, vers. finge de Carbon. editio. leg. peregrè, 44. in princip. de acquir. poss. Bart. in dict. §. dua autem, numero 8. & Alber. 5. Petra in dict. question. 12. num. 878. Iacob. Egid. tract. de testam. numero 5. vers. an antiquum sit negocium, Alexand. consil. 65. numero 3. & seq. lib. 2. August. consil. 25. numero 4. Gramm. decis. 60. numero 7. vers. Secundo consideranda perit, & numero 14. & sequenti. Igitur singularitas testium in macula, seu puritate antiqua probanda obesse non debet.

Duodecimò, & vltimò, dum agitur de parentela, & descendencia probanda testes admittuntur singulares, qui alij de vno, alij de alio deponant gradu, ex Felin. in dict. cap. licet ex quadam, 47. num. 2. vers. secundo restringenda est, & aliis allegatis à Masch. conclus. 411. in fin. gloss. Abb. & ceteri in dict. capit. licet ex quadam, gloss. in capit. de parentela, 8. 38. question. 6. gloss. 1. in fin. l. 17. tit. 9. part. 4. Emman. Barbof. num. 23. citato loco & Farinac. de test. dict. quest. 64. num. 262. sed nos agimus de probando, an præsentor ex maculata proueniat descendencia, vel non. Igitur poterit probari ex singularibus testibus. Ex quibus apertè hæc sententia absque dubio probatur.

Sed ei tria maximè obstant; Primò, quòd in probanda descendencia opus est quòd saltem duo testes de singulis deponant gradibus, & sic contestes requiruntur, ex adductis per Farinac. ibidem num. 266. † Secundò, obstat text. in dict. capit. licet ex quadam, vbi expressè deciditur, quòd testes singulares non probant descendenciam nec consanguinitatem. † Tertio, text. in dict. capit. de parentela, 8. in illis verbis, & primò tam in gradibus discordare, iunctis aliis inferioribus ibi, in quibus omnibus non debet aliqua varietas, vel contrarietas inueniri, 31. question. 6. quibus significatur, in probandis descendencia gradibus debere testes concordare absque vlla varietate, nec contrarietate, ex quibus singularitas etiam apertè reiicitur.

Quæ verissima sunt, & ratione maxima nituntur in specie, de qua loquuntur; nec quidem idè contra nos pugnant, illud patet, quia prædicta iura, & rationes procedunt in consanguinitate probanda ad effectum dissoluendi matrimonium, ad quòd est opus exacta graduum probatio per contestes, non singulares depositiones, nempe si duo testes de vno gradu, alij duo de alio, & sic de ceteris deponant, ex quibus rectè descendencia probata manet nec singularitas, sed concordia adest; dum verò testes discordes, aut singulares inueniuntur, destrunt probationem ad dissoluendum matrimonium, nam si quidam testes à communi stirpe quatuor gradibus distare coniuges asserant, alij verò dicant quinque gradibus differre, qui sibi ipsis contrariantur, non profunt ad dissoluendum matrimonium, nam si fides præstatur testibus circa quatuor gradus consanguinitatis, coniuges separandi veniunt, quia matrimonium nullum est ratione consanguinitatis

R 3 in

in gradu prohibito, *ex text. in c. non debet, 8. de consang. & affinit. Conc. Trid. sess. 24. de matrim. can. 3.* si verò fides adhibeatur illis, qui in quinque gradibus cognatos esse asserunt, matrimonium mero iure validum est, cum prohibitio illuc non extendatur, quo dubio potius ius assistit his, qui pro matrimonio deponunt, † quod difficilius iam contractum dissolvitur, quàm de nouo contrahitur, ad exemplum rerum spiritualium, *leg. consensit. 8. in princ. C. de repud. cap. inter corporalia 2. de translat. Episcop. cap. cum locum 14. de sponsal. cap. ex parte, 9. de conuers. coniug. quæ ratio, & species d. c. licet ex quadam, & dicit. cap. de parentela, diuersæ rationis est ab hac de qua nunc loquimur, si verò intra gradus prohibitos omnes testes loquantur veluti alij de secundo, alij de tertio, & alij de quarto probabant matrimonij impedimentum, quod à quocumque petatur, habetur, ex pluribus adductis à Peregrin. *de fideicom. artic. 43. num. 63.* ex quibus sufficit probatio facta intra gradus à lege, seu statuto signatos.*

45 Atque idè contra nos, vt dixit, non pugnat, quia inter probanda matrimonij impedimenta, & inter probationem puritatis & maculæ, de quibus loquimur, maxima adest differentia, cum impedimentum consanguinitatis circa matrimonia gradum obtineat limitatum, vsque ad quartum videlicet, extra quem contrahere permittitur, & contractum non dissolvitur, ni ex apertis, & indubitatis probationibus impedimentum appareat, quod cum in certo gradu consistat, debet certo, & indubitato constare, & si ex probationibus contrariis certus prohibitus non demonstraretur gradus mero iure matrimonium sustineretur ex prædictis iuribus, vt in magis difficili specie probat Marc. Antonin. *Genuens. in pract. Ecclesiast. quest. 780. per totam;* † sed dum agitur de puritate, aut macula probanda, nullus intercluditur gradus, & veraque procedit vsque in longissimam metam, quare nihil interest, an alij testes de vteriori gradu deponant, & alij de propinquiori, dummodò conueniant omnes in eadem stirpem puram, aut maculatam, à qua prætenfor oriatur *ex text. in l. pronuntiatio, 159. §. familia 2. de verb. sign. Cabedo 2. part. decis. 73. num. 13.* † Et in causis patronatus, qui defertur iure nobilis sanguinis, & descendentiæ, quæ non potest probari per distinctionem graduum, & matrimonium poterit probari per famam, & testes singulares secundum Bald. *in cap. cum super, de renunciat. docet Lambert. de iure patronat. 2. lib. 2. art. 4. numero 5. in 10. quest. princip. & aliis pluribus relatis Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 8. num. 93.* & in puritatis materia loquendo, ita fuisse à Rota iudicatum in Toletana porzione apud Illustrissimum Mantica. *decis. 154. num. 7. & 8. inter impressas, testatur August. Barbof. de offic. Episcop. 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 37.* & probant plures paulò inferius referendi; † cui rei est simile, (licet prima facie diuersum videatur) quod passim à Doctoribus traditur, circa testes discordantes in obligationis summa, qui alij de maiori, alij de minori quantitate asserunt, tamen obligationem ipsam probant, vt saltim contracta appareat in minori summa, secundum *text. in leg. diem proferre, 27. §. si plures 3. de arbit. leg. inter pares, 38. in fin. de re iud. leg. Sempronius Proculus, 47. de leg. 1. cap. 1. de arbit. in leg. 16. tit. 22. part. 3. Parlad. 3. tom. quotid. differ. in princ. quest. 9. num. 1. allegatos plures à Farinac. dicit. quest. 64. à numero 233. † Ita simi-*

liter in specie nostra, licet testes in gradibus dissonent, conueniunt tamen in eadem originem, & radicem, quæ principaliter intenditur probari, & cum certa sit, & eius qualitates consent, graduum diuersitas, seu longinquitas ad rem nihil facit, secundum Felin. *in dicit. capit. licet ex quadam, num. 2. versicul. Secundo restringenda, Aym. Craucta de antiq. temp. 4. part. sect. enim, num. 14.* & alios infra referendos. † Et hoc est, quod communiter habemus receptum absque contradictione vlla, quod ex natura negotij, de quo agitur, præcisè non requiritur certorum graduum probatio, sufficit, probate in genere consanguinitatem, & descendentiã abique vlla graduum certitudine, nec computatione, vt probant plures adducti à Fulu. Paciano *de probat. lib. 2. capit. 12. numero 38. Mandos. consil. 83. numero 23. & consil. 356. num. 38. & vol. 1. Peregrin. de fideicom. art. 43. numero 65. Rubeo consil. 16. numero 16. Zephal. consil. 137. num. 38. vol. 1. Fab. de Anna consil. 88. num. 20.* & quod in nostra materia non sit opus illa formalis graduum computatio, quæ requiritur in dicit. *cap. licet ex quadam 47. de test. communiter receptum est, secundum Io. Garcia de nobilit. gloss. 18. §. 1. numero 3. versic. Ex quo sensu, & allegatos à Cabedo supra, & Perez de Lara dicit. 2. part. capit. 4. numero 12. & 13. August. Barbof. dicit. gloss. 17. numero 37. & à D. Ioann. del Castillo controuerf. Iuris tom. 6. lib. 5. 2. part. capit. 122. sub numero 24. vbi ait in antiquis non esse necesse, quod interueniant omnia requisita dicit. *cap. licet ex quadam, licet plerique requirantur, quæ secundum subiectam materiam & regulares in materia testium doctrinas communiter requiruntur, quia prædictus textus tantum loquitur de probanda consanguinitate in certo gradu ad dissolvendum matrimonium, & requiritur plena, & certa graduum probatio, quod dissimile valde est à nostra specie, de quo plura etiam congerit Nicol. Garcia de benefic. 7. part. capit. 15. à num. 28. & nos infra in §. seq. ex n. 15. cum pluribus seqq.**

Ex quibus maximè ex decima, & vndecima ratione primò deducitur, veram existere sententiam Ignatij del Villar *in suo 9. responso num. 48. volentis, quod si in specie text. in leg. 2. tit. 10. lib. 7. recip. quæ loquitur de quatuor verbis maioribus iniuriæ, quorum, poena palinodiæ recantatio est, sint testes contrarij, aut varij circa tempus, aut locum, vel in vtroque, ita vt singulares existant & casus nouus, & recens fuerit, non probant, & reus absolueudus venit ex deficiente probatione; si verò iniuria antiqua fuerit, & longum tempus transactum, secus dicendum, quia dissonantia in testibus, seu singularitas circa tempus ad defectum memoriæ tribuitur, non ad diuersitatem factorum, cum memoria hominum labilis sit ex iuribus relatis in d. 11. ratione, & probat *text. in dicit. cap. fin. 7. quest. 7. cum aliis adductis ab eodem Ignac. del Villar citato loco numero 43. versic. bene verum est, cum numero seqq. nec mirum si in aliquibus differant, non tamen substantia verborum, in qua omnes conuenire debent, vt dictum, & probatum est in superioribus, & tunc contestes, & non singulares esse præsumuntur, quæ vitilis distinctio est, & praxi passim occurrens.**

Cui adde, idem esse dicendum, cum agitur non de probandis certis verbis iniuriosis, sed de diffamatione, & diuulgatione eorum in pluribus locis

locis coram diuersis, quia tunc probant testes singulares, tum quia diffamatio constituitur ex diuersitate iniuriarum hæc, & alibi illatarum, cui officere non debet diuersitas testimoniorum, tum etiam, quia omnes testium depositiones in vnum diffamationis finem coniungi valent, & illum veniunt probant, non verò ita in probandis singulis verborum prolationibus, quæ cum certæ, & determinata sint, debent certè per contestes, non singulares probari, & ita intelligi oportet Craucta *consil. 78. col. 1. & 2. Petra d. quest. 12. num. 595. & Farinac. d. quest. 64. num. 279.* † Quatenus volunt, quod verba diffamatoria possint per testes singulares probari, quia si eos aliter intelligamus, aut generaliter prout loquuntur, vera non erit eorum sententia, sed in praxi hæc opinio difficultate non caret, maximè quoad imponendum poenam ordinariam palinodiæ, quæ grauissima est, & durum maximè imponi per testes tantum singulares, ad extraordinariam verò sufficere potuit.

44 Secundo deducitur vera intelligentia opinionis Iac. Simanc. *de Cathol. instr. tit. 64. num. 75. & 76. & in Enchirid. viol. Relig. tit. 37. de test. singul. num. fin. allegati, & sequenti à Farin. de hæresi quest. 188. §. 9. n. 157. volentis, quod si agatur de probanda obseruatione legis, aut sectæ Lutheranorum videlicet, Sacramentariorum, vel Anabaptistarum, & similibus, sufficiunt testes singulares quorum alij de vno ritu, alij de alio testentur, si modò deponant ea forma, quam supra signauimus num. 22. & manebit plena probatio illius obseruationis, & reum verè illius legis, aut sectæ sectatorem esse, cuius appareret ritus obseruasse secundum *cap. contra Christianos. de hæret. in 6. & ita praxi seruari apud fidei Tribunalia in Regno Lusitanæ cognoui, de cuius iustitia agit latè, & nouissime Fr. Ant. de Soulla in quest. vn. de testib. singularib. in causis fidei, quæ extat in fine suorum aphorismorum**

55 Inquisitorum, † sequitur verò si allegentur, & intententur probari certus actus, facta, aut ceremonia, in quarum probatione si testes sint singulares, nihil erit probatum, cum respectu certorum actuum illa dicatur incerta probatio, quæ nihil prodest ex redditibus rationibus, quæ species plurimum distat ab eo, quod de probatione hæresis in genere diximus supra n. 19.

56 & seqq. † Et reddidit difficilem aliam opinionem eiusdem Iac. Simanc. *in Enchirid. d. cap. 37. num. 8.* quatenus ait, plenam efficere fidem testes, qui vario loco, & diuerso tempore eandem audierunt hæresim, si fidedigni, & plures sint, & verisimilia deponant, quam periculosam vocat Igu. del Villar. *in d. rest. 9. num. 43.*

57 Tertio deducitur, quod si in probanda generis macula sint testes, qui eam asserant ea ratione, quia agnouerunt ascendentem extra fidem Catholicam fuisse, alij quia consanguineus ex eadem linea eiectus fuit propter puritatis defectum ab aliqua communitate, seu honore, alij, quia ita est publica & communis opinio & ceteri, quia audierunt de eadem alloqui macula, etiam si nec in personis, à quibus audierunt, nec in loco, nec in tempore conueniant, seu alias diffimiles assignent rationes, ex quibus singulares existant, quæ tamen possint coniungi ad maculatam descendentiã probandam, plenè ac perfectè

58 probant. † Secus verò erit, si rationes ita contrariæ existant, vt coniungi non valeant ad quid certum probandum, veluti si aliqui impuritatem asserant, quia prætenfor descendit determinatè à certa persona, nempe Petro, qui legem Moysis seruauit, aut qui aliter punitus fuit per sanctum Officium Inquisitionis, alij quia ortum capit ab eodem Petro, qui sectam Mahometi fuit amplexus, alij quia idem Petrus Lutheranus extitit, qualis coniungi non valent,

cum verisimile non sit, vnam, & eandem personam tot leges, & sectas diuersas obseruasse: sicut nec si dicant prætenforem maculatam, alij ex descendentiã ab Hebræis, alij à Sarracenis, alij à Luthetanis, aut si quidam dicant maculam provenire à conuersis nouiter ad fidem: alij à relaxatis, seu reconciliatis per sanctum Officium, inter quos adest maximum discrimen, ne si appareat circumstantia, quæ eos coniungat, velut si aliquis ex ascendentiã prætenforis conuersus ad fidem postea delinxisse probetur, & idèò punitum per sanctum officium, seu vnus ascendens conuersus, alius punitus appareat, aut vnus Hebræus, & alter Mahometanus, aut Lutheranus probetur, quæ omnia concurrere valent, nec reiciendi sunt testes de singulis deponentes, † si quidam asserant maculam provenire à relaxatis per sanctum Officium, alteri à reconciliatis, & denique alij à poenitentibus, quia vulgus hæc vocabula confundit, nec discrimen inter ea constituit, nec apponendum est inter testes diuersimodè de eis dissonantes, quæ omnia probantur ex differentia; quæ adest inter singularitatem adminiculatiam, quæ probat in causis, quas supra retulimus, & inter obstatiam, quæ cum contrarietate est, & nihil probat vt exemplo Danielis 13. tenet Eymer. 3. part. direct. quest. 72. vbi Peña *comm. 121. vers. Sed quo apertius, cum pluribus relatis ab Acuña de confess. sollicit. quest. 22. num. 7. vbi Freitas num. 18. & à Soulla cod. tract. 2. part. c. 11. num. 3.*

Quarto deducitur, quod testes maculam probant, si asserant prætenforem suam originem trahere à relaxatis, seu poenitentibus per sanctum Officium, seu à signis crucatis in Ecclesiis ad damnatorum memoriam affixis vulgò, Sambenitos, dictis, etiam si descendentiã dissimilibus probent rationibus & gradibus, qui valent coniungi ad certam descendentiã probandam, & in graduum computatione diuersi sint, velut si alij dicant prætenforem ab stirpe maculata per quatuor gradus distare, & alij per quinque, & sic de ceteris, quia cum graduum longinquitas, seu propinquitas ad rem, non plurimum atineat, dummodò certa descendentiã sit, & in ea concordent testes, eorum dissonantia circa gradus, & rationes nihil obstat, vt probant DD. adducti supra num. 47.

Dixi, à signis crucatis, quia plenè probant, non tantum contra ipsam damnatum, sed etiam aduersus eius descendentes, ex ratione *text. in l. ingenuum. 25. de statu homin. cap. cum inter. 13. de re iud.* quia cum originem trahant à sententiis latis in sancto Inquisitionis Officio, & sint velut signa executionis eorum, quæ aduersus omnes probant, vt dicam infra, quest. 17. ita etiam signa crucata, vt probat Perez de Lara *in d. cap. 4. num. 124.* vbi ait, quod fidem efficiunt, ac si instrumenta essent publica, ex Sicard. *in Rub. de probat. num. 8.* & merito cum eorum appositio sit virtute sententiarum, quæ rem efficiunt iudicatam, ex Paramo *de orig. Inq. lib. 1. tit. 2. cap. 5. per totum.*

Atque eadem locum habent in probanda nobilitate, quæ cum maximè constituatur ex diuersitate actuum nobilitium, vt in l. 7. & 8. & 27. tit. 11. lib. 2. re. cap. & probat Io. Gutier. *lib. 3. part. quest. 14. num. 14.* & illorum actuum probatio per testes singulares fieri valeat, oritur nobilitas plenè probata, vt in specie probant Io. Garc. *de nobilit. gloss. 2. §. 1. num. 33. cum pluribus seqq. vbi num. 36. idem admittit in probanda ignobilitate, quia contrariorum eadem est disciplina, faciunt tradita per eundem Io. Garc. gloss. 7. n. 33. & per Valenquel. *consil. 90. num. 42.* & sicut nobilitas per actus nobiles probatur, ita etiam per ignobiles*

ignobilitas, ex Felin. & aliis in d. cap. licet ex quadam. Ant. Gab. lib. 1. tit. de testib. concl. 2. num. 18. & 47. & aliis à Garcia adductis in d. num. 33. † Et sicut macula deducitur ab stirpe infecta, ita & ignobilitas ab ignobili, ex l. liberorum. 2. 20. de verb. sig. n. cap. 2. §. heretici, de heret. in 6. iuncta l. 2. tit. 2. 1. part. 2. arg. text. in cap. quod dilectio, 3. cap. fin. de consung. & affin. Io. Garc. de nobilit. glos. 18. §. 1. num. 4. Bart. Socin. conf. 241. n. 7. vol. 2. & stirps probatur per testes singulares, vt ex Lara, & Barbofa superius probauit, & ita omnes qualitates, quæ ab ea proueniunt.

65 Quæ omnia pluribus concurrentibus intelligenda sunt, primò dummodò testes plures sint, nam cum admittuntur singulares, idem non sufficit numerus, ac si testes essent, vt probant Simanc. de cathol. instit. tit. 64. num. 81. & allegati à Masch. de probat. concl. 856. num. 15. & ab Alphons. Narbona in l. 2. glos. 2. num. 9. tit. 2. lib. 8. recop. pag. 902. & in puritatis causis ita communiter obseruatur, quia cum agatur de re vāga, & intellectu imperceptibili, de qua varij varia sentiunt, & de maximo familiarum præiudicio, debet pluribus probari, vt in magis periculosis, & grauibus negotiis succursu maioris probationis subueniatur, vt in l. 1. de carbon. cum similibus, qualis autem debeat esse numerus certò assignari non potest, sed iudicium arbitrio relinquitur, vt personarum, & dictionum qualitatibus, & circumstantiis pensatis ratione id regulent, & arbitrentur.

66 Secundò intellige, vt indubitabilius procedat hæc nostra opinio, si cum testibus singularibus concurrant aliæ coniecturæ, & præsumptiones, quibus in omnibus causis fit plena, & firma probatio, secundum Couarr. lib. 3. var. cap. 3. num. 5. vers. Et sanè. Paul. Castren. conf. 281. incipit, in causa ista. Craueta de antiq. temp. 4. part. sect. sed enim, num. 26. quos transcripsit Narbona in l. 82. glos. 2. num. 34. tit. 5. lib. 2. recop. col. 239. ex Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quest. 12. num. 17. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quest. 86. Idem Craueta conf. 73. num. 26. Ant. Gab. lib. 1. de test. concl. 2. in fin. adductus à Seraph. decis. 1029. num. 12. col. mibi 42. 2. part. Petra de fideicom. quest. 12. num. 526. & 604. & num. 707. cum aliis pluribus penes Farin. in d. quest. 64. num. 302. si tamen numero plures sint in probanda puritate, seu macula sufficiens testes singulares, etiam sine aliis indiciis, & præsumptionibus.

67 Tertio intellige, dummodò fidedigni, & integri testes sint, quia in omnibus causis in quibus admittuntur testes singulares debent esse probi, & optimæ opinionis omnique exceptione maiores, vt in causis nobilitatis animaduertit Io. Garc. in d. glos. 2. §. 1. num. 40. & quòd iudex possit testibus singularibus fidem præstare si eos videat integros esse, & fidedignos, docent plures adducti à Ioan. Gutierrez. d. quest. 12. num. 15. & à Farin. d. quest. 64. num. 304. cum seqq. Narbona in l. 35. glos. 2. num. 4. tit. 25. lib. 4. recop. pag. 714. Et quòd si testes nobiles sint, quamuis singulares probent docet Marc. Ant. Genuens. pract. Eccl. quest. 672. num. 4. præter allegatos à Farin. citato loco, & ab Emman. Barbof. remiss. ad Ord. Lusitan. lib. 3. tit. 55. concl. 3. num. 44. pag. 370. Necuzan. in sylvia nupt. lib. 5. num. 123. quia nobilitas est causa, qua stetur dicto nobilit. ex Craueta conf. 244. num. 6. in princ. Crot. conf. 332. num. 10. vol. 3. Rota apud Farin. decis. 469. num. 3. in fin. p. 1. posthum. † Immo quòd ex quacumque exceptione, quam patiuntur singulares testes nihil probent, ni duo specialia simul concurrant, singularitas videlicet, & defectus alter, contra l. cum post. 69. §. gener. 4. de iure dotium. l. 1. cum ibi notatis, C. de dot. promiss. & plures allegatos penes Aug. Barbofa Axioma. 211. num. 1. pag. 128. tenet idem

68 Narbona aliis relatis in l. 82. glos. 2. num. 55. & 82. tit. 5. lib. 2. recop. pag. 241. & 244. & in l. 2. glos. 5. num. 11. & 12. tit. 2. lib. 8. recop. pag. 908. † quod intelligi potest in puritatis causis, dum defectus talis est, vt per eum testis repelleretur, vt si inimicitia, aut similis defectus fuerit, secus verò si ex eo non reiciatur, vt si fecmina sit, quæ producitur ad puritatem probandam, licet in ceteris negotiis non habeatur pro integra, quare si singulares fuerint, fidem efficient, cum respectu horum iudiciorum non concurrant duo specialia in prædicta specie, præterquam quòd non omnino verum est, quòd iure sit prohibitum concurrere duo specialia, quòd omitto, quia non huic multum prodest. Interim tamen videto Alciat. in c. 1. in princ. vbi Paris. num. 2. de prescript. Corraf. in l. qui liberor. num. 184. de ritu nupt. Barbofa in l. 1. 3. p. num. 47. sol. matrim. Fachin. 8. controu. cap. 75. vers. Nunc de singulis. Suarez in l. quoniam in prioribus ampl. 1. num. 6. per l. singularia. si cert. pet. l. licet. §. 2. de iure dot. §. si ab hostibus. insp. Quib. mod. ius pat. pot. sol.

Quartò intellige omnia prædicta in singularitate diuercificatiua, & adminiculatiua, secus verò in obstatiua, quæ nullam fidem efficit, generaliter loquendo in omnibus causis, & si iudices testibus singularibus possint fidem ex iusta causa præstare, vt superius dixi, & probant Couarr. citato loco num. 5. vers. Hinc profecto. Ant. Gab. 8. concl. 2. num. 62. Petra d. quest. 12. num. 517. §. 34. 623. & aliis, Menoch. de arbit. casu 90. num. 6. Farin. d. quest. 64. num. 310. non tamen ita in singularitate obstatiua, in qua testes sibi ipsis inuicem contrariantur, & fidem ad inuicem tollunt, secundum adductos à Peña in d. comm. 121. vers. Vltimo est. Gabr. citato loco num. 9. vers. Et hæc non infringit. Farin. d. quest. 64. num. 312. Narbona in l. 2. glos. 2. num. 11. cum seq. tit. 2. lib. 8. recop. pag. 902. præter adductos supra num. 59.

Quintò intellige, quod et si testes circa parentelam deponentes debeant agnouisse eos, de quorum lineis, & gradibus testimonium ferunt, secundum text. in d. cap. licet, ex quadam 47. ibi, Personas expressis nominibus, vel demonstratione, vel circumloquutione sufficienti designent, & ab vtroque latere singulos gradus clara computatione distinguant, de test. Andr. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloss. 16. num. 1. Iosephus Ludou. de probat. concl. 1. illat. 85. Petr. Anchar. conf. 52. incipit, Pro clariori decisione, col. 2. vers. Vltimus creditur. Phil. Corn. conf. 78. num. 5. & seqq. vol. 3. tantum tamen procedit, dum agitur de probanda parentela restricta ad certos gradus, & cum solemnitatibus, de quibus in d. cap. licet ex quadam, non verò vbi gradus certi, nec requisita illa requiruntur. † Quare si sint testes, qui agnouerint patres, & auos, alij parentes tantum, & alij solam eorum habuerint notitiam, plenè omnes simul probabunt ex redditis rationibus, & licet requiratur, quòd sint, qui maiores agnouerint, aliàs plena non erit probatio, fallit tamen dum propter eorum antiquitatem, non sunt, qui eos agnouerint, vt dispositum est in l. 8. ibi, O si non ex memoria de auer conocido à su padre, & à su abuelo, a lo menos depongan del de oidas. tit. 1. lib. 2. recop.

Sextò, quòd et si maiori ex causa testes singulares non probent in alio iudicio præter id, in quo fuerunt producti, vt infra quæst. 13. Iarius probabo, tamen in puritatis causis aliud dicendum est, tum quia testes singulares in eis probant, & in ceteris status causis, vt probauit superius, tum etiam quia ex eis possunt iudices suos influere animos, dum tantum proceditur veritate inspecta, vt suo loco dixi, & faciunt tradita supra num. 67.

Septimò, & vltimò prædicta omnia intelligenda veniunt ni iudici aliud visum fuerit ex testium rationibus

rationibus

rationibus, qualitatibus, & aliis circumstantiis, in casibus arbitrio relinquitur, quanta fides præstanda sit singularibus testibus, vt præter supra adductos probant Bald. in cap. super hoc, num. 12. per illum text. de renunciat. Ant. Corset. sing. quod incipit, duos testes, quos sequitur Corraf. in l. admonendi, num. 96. de iure iur. Craueta conf. 75. num. 22. & conf. 134. num. 37. & Iosephus Ludou. decis. Lucens. 3. num. 14. & 15. Socin. conf. 262. num. 62. lib. 2. conf. 111. num. 6. lib. 3. Marfil. sing. 114. incipit Vulgatum.

75 Quod in tantum procedit, quòd si cum vnico, & singulari teste concurrant coniecturæ, & verisimilitudines potest iudex ei plenè credere, vt docent Barr. in l. 1. §. idem Cornelio, de quæst. Menoch. de arbit. casu 99. in fin. Socin. iur. conf. 56. num. 5. lib. 4. & ita considerauit Rota in Placentina bonorum die 5. Nouembr. 1584. apud Seraph. Oliuar. decis. 676. num. 2. col. mibi 678. in nouissima impressione. † Ex qua ratione dixit eadem Rota apud eundem Seraph. decis. 1000. num. 3. col. 1150. quòd vnicus testis cum adminiculis, cui nihil opponi possit, probat matrimonij contractum, etiam si dubius fuerit de tempore contractus, quòd est singulare, & vtile esse potest, & conueniunt Io. Andr. in cap. fin. num. 4. vers. Nam & ut dicit, de success. Cesar de Grallis decis. 3. num. 6. de proba. Io. Baptist. Coccin. decis. 462. num. 1. atque ita intelligendus venit Valencuela conf. 90. num. 125. quatenus de teste singulari loquitur, in cuius specie est magnum discrimen, cum loquatur de confessione maris, aut aui, quæ secundum eum nepoti nocere non debet, de quo latè agam infra 2. part. quæst. 6.

76 Quod in tantum procedit, quòd si cum vnico, & singulari teste concurrant coniecturæ, & verisimilitudines potest iudex ei plenè credere, vt docent Barr. in l. 1. §. idem Cornelio, de quæst. Menoch. de arbit. casu 99. in fin. Socin. iur. conf. 56. num. 5. lib. 4. & ita considerauit Rota in Placentina bonorum die 5. Nouembr. 1584. apud Seraph. Oliuar. decis. 676. num. 2. col. mibi 678. in nouissima impressione. † Ex qua ratione dixit eadem Rota apud eundem Seraph. decis. 1000. num. 3. col. 1150. quòd vnicus testis cum adminiculis, cui nihil opponi possit, probat matrimonij contractum, etiam si dubius fuerit de tempore contractus, quòd est singulare, & vtile esse potest, & conueniunt Io. Andr. in cap. fin. num. 4. vers. Nam & ut dicit, de success. Cesar de Grallis decis. 3. num. 6. de proba. Io. Baptist. Coccin. decis. 462. num. 1. atque ita intelligendus venit Valencuela conf. 90. num. 125. quatenus de teste singulari loquitur, in cuius specie est magnum discrimen, cum loquatur de confessione maris, aut aui, quæ secundum eum nepoti nocere non debet, de quo latè agam infra 2. part. quæst. 6.

§. IV.

De testibus de auditu, quatenus regulariter probent, & quid in puritate, & nobilitate probanda sit seruandum.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes debere deponere de his, quæ perceperint ex quinque sensibus corporis, quo pacto intelligendum. De auditu regulariter non probant, num. 2. Limitatur pluries, num. 3. & seqq.
2 Nobilitas & cetera qualitates similes probantur per leues probationes. Quæ difficilis sunt probationis, num. 4.
3 Filiatio,
4 Consanguinitas,
5 Quæ probantur indicis, & præsumptionibus,
6 Memoria,
7 Dominium,
8 Antiqua limitatur, num. 16. 23. 39. & 56.
9 Consanguinitas, descendencia, & qualitates sanguinis per indicia, & præsumptiones probantur, & num. 9.
10 Probationes requiruntur secundum naturam negotij.

Probantur testibus de auditu.

- 14 Antiqua ex leuibus probantur probationibus.
15 Testes de auditu puro sine ratione an probent, & vbi agitur de magno præiudicio, num. 16. & seqq. Doctores contrarij conciliantur circa prædictum dubium, num. 17. & verius, num. 21. Opiniones consulentium non tanti habenda sicut scriptorum, in fin. num. 15.
18 Solemnitate cap. licet ex quadam, 47. de test. non requiruntur in leuibus, secus in magni ponderis.
19 Descendencia vsque ad quatuor gradus agnoscisci potest à viuentibus.
20 Probatio consanguinitatis in certo gradu non oritur ex testibus de auditu, & fama. Probatio specifica vbi requiritur non sufficit generica, ibid.
21 Gradus certi non sunt præsumti in probando puritatem, & generis maculari.
22 Testes de auditu vt probent an concurrere fama debeat, declaratur, num. seqq.
23 Probatio auditus tunc simul requirit famam cum ex facto commodè oriiri fama potest.
24 Discrimen inter testes deponentes de solo auditu, & inter testames de fama.
25 Testes deponere possunt de auditu absque eo quòd sit fama.
26 Indefinita equipollet vniuersali.
27 Testibus deponentibus de fama de ea plenè constare debet.
28 Probatio consanguinitatis, & puritatis non requirit exactam computationem graduum.
29 Testes deponentes maculam ex puro auditu absque alia ratione an probent? Affirmatiuè respondetur, ex num. 31. & seqq. Negatiua vt verior eligitur & fundatur, num. 33. & seqq.
30 Opinio antiquissime originis probatur ex nudo auditu.
31 Inimicis causa calumniandi danda non est.
32 Probatio nudi auditus sine ratione non probest, maxime in causis arduis. Causa in qua agitur de honore familiarum grauior est ceteris, ibidem.
33 Testes facile inueniuntur qui dicunt sic, & sic rem audiuisse. Dictum vnus facile sequitur multitudo.
34 Mendacis locus dandus non est.
35 Testes in causis status rationem sui dicti etiam non interrogati reddere debent.
36 Cautè agendum est, ne ex probatione auditus nobiles familie iniuriam patiantur.
37 Auditus probatio in antiquis an admittatur ex iure paritarum in omnibus causis Respondetur negatiuè, ibidem & duobus num. seqq. Contrarium velut verius eligitur, num. 42. & seqq. Parentela, consanguinitas, nec qualitates sanguinis

- sanguinis non comprehenduntur in dispositione legum particularum circa probationem auditus, in d. num. 39.
- 40 *Dictio taxativa ita firmat dispositum, ut omne aliud neget, similis & eiusdem rationis includit, num. 49. Et ita penitus excludit extranea, ut cuncta ad rem pertinentia includat, num. 50.*
- 41 *Dispositio iuris communis circa probandum adificia, & aqueducta antiqua an extendatur ad omnes casus antiquos.*
- 42 *L. si arbiter, 28. de probat. L. 29. tit. 16. part. 3. expenduntur & declarantur, in num. 49. & 51.*
- 43 *Lex tot casus comprehendit quas ratio amplectitur. Ius idem ubi eadem ratio, ibid.*
- 44 *Extensio dispositionis quando locum habeat, & quando comprehensio.*
- 45 *Ratio scripta in lege, aut statuto facilius extenditur, quam non scripta. Et comprehendit omnes casus qui sub ea degunt, etiam in poenalibus, & correctoriis, num. 46.*
- 47 *Positio generis includit proprie omnes suas species.*
- 48 *Ratio non scripta in dispositione cuius una sanium assignari potest, idem ac expressa operatur.*
- 52 *Verbum, talis, est idem, quod similis, L. 28. tit. 16. part. 3. intelligitur, ibid. & num. 53.*
- 54 *Tempus antiquum quale? distinguitur, num. 55.*
- 56 *Probatio auditus an noccat ei, qui est in quasi possessione qualitatem sanguinis per honorem actualiter possessione qualitatum sanguinis per honorem actualiter possessum. Possessio non tollitur per probationes privilegias, & presumpas, ibid.*
- 57 *Possessio est causa presumendi verum dominium, & proprietatem sanguinis. Magis presumitur pro possessione, & titulo quam pro auditu, ibid.*
- 50 *Possessio honoris sanguinis prodest possidenti, ut expoliari non possit per testes de auditu, secus si mouitur agatur de obtinendo in alio Tribunali, seu communitate.*
- 59 *Possessio honoris, ut tolli non possit per testes de auditu, prodest possidenti tantum, non vero ceteris suis consanguineis. Ratio disparitatis traditur, num. 65. & seqq.*
- 60 *Familia ius non acquirit ex uno, seu duobus actibus positius possessis ab uno, seu duobus ex ea genitis.*
- 61 *Negativa totum concludit.*
- 62 *Sententia statim prodest omnibus, non tamen nocet, si transierit in rem iudicatam, secus aliter, num. 63.*

- 64 *Nemo in plus grauatur quam in eo quod consentit. Probationes, puritatis in vno recepte tribunali in alio nocere non debent, ibid.*
- 65 *Discrimen nullum est inter ius questum admissio ad honorem puritatis, & inter questum generi ex illius admisione, contrarium, num. 66. & seqq.*
- 67 *Possessor ut spoliatur, pleniores requiruntur probationes. Duplex vinculum maiori vi dissolui debet. Defectus tituli contra possidentem probari oportet per veras probationes, non per auditum, ibid.*
- 68 *Probationes quibus aliquid reprobatum debent esse manifestae.*
- 69 *Turpius ciuitur, quam nox admittitur hospes.*
- 70 *Testes de auditu integri esse debent, & unde sumenda eorum qualitates. Et audisse a pluribus non ab uno tantum, num. 71. Ab auctoribus fide dignis, num. 74. A maioribus, & antiquioribus, non ab aliis, num. 76. Ante litem motam, & de tempore auditus, num. 77. De propria credulitate, num. 78. Qui ab antiquioribus audisse dicunt ceteris preferendi sunt, num. 79.*
- 72 *Discrimen inter probationem certi auditus ex certis personis, & inter probandum famam ex diuersis vocibus, & auditu, & num. 73.*
- 75 *Testes, qui puritatem asserunt, eo quod ita audierunt a Prætenfore, seu a consanguineis, domesticis, & familiaribus non probant.*
- 76 *Collaterales maiores non dicuntur. Testes de auditu deponere debent non odio, amore, timore, vel commodo procedere, cum aliis requisitis remissionis, sub num. 79. vers. Ostaud.*
- 80 *Probatio auditus etiam in antiquis suspitione laborat.*
- 81 *Sicut facile est audire, ita facile est credere.*
- 82 *Homines ex natura faciles ad credendum.*
- 83 *Testimonium de auditu est prater, & contra formam, & regulas iuris.*
- 84 *Indices quid attendere debeant circa probationem auditus, & suum dirigendum arbitrium, num. 85.*

Tsi communiter receptum sit, quod testes debent deponere de his, que percepserint sub aliquo ex quinque sensibus corporis, vt pluribus probat Menoch. lib. 5. presump. 211. num. 10. intelligendum est, dum testis presentia adfuit, aut adesse negotio potuit, non vero dum ex aliorum relatione aliquid cognouit, vt Calistratus Papa optime significauit

- significauit in cap. testes, 9. 1. quest. 9. † quare testificans de his, que ab aliis auditu percepit, fidem regulariter non facit, vt iuris regula est, tam nota, quam omnium communis, & vulgaris, ex text. in l. testium, 18. vers. Nisi quinque testes, C. de test. cap. tam litteres, 3. in princ. ibi, nisi de auditu tantum, cap. licet ex quadam 47. vers. Statuimus, de test. & vtrouque DD. & Canonista in cap. praterea, 27. illo eod. tit. text. in d. cap. testes, 15. 3. quest. 9. & de iure regio. l. 28. tit. 16. part. 3. vbi Gregor. gloss. in l. 2. §. pen. de aqua & aqua pluuiarum, & in Auth. de hered. & falc. sub cap. 2. §. fiat igitur inuentarium, vers. Si vero adfuerit aliquis, ibi, Et insuandum testimonium dicentium se, & adfuisse iis, que gesta sunt, & vidisse, qua tunc agebantur. Nouel. 1. Specul. de teste, §. 1. num. 53. & 54. Ferrar. in praxi, in forma opposit. test. verb. de auditu, Bald. & communiter DD. in l. si arbiter, de probat. Maranta in speculo tit. de testimonio product. num. 10. Masch. de probat. concl. 151. num. 1. cum seqq. Fulu. Pacian. eod. tract. lib. 1. cap. 9. num. 11. & seqq. Menoch. de arbitr. casu 475. num. 4. & conf. 149. num. 24. lib. 2. Cacheran. conf. 66. num. 18. Seraphin. decis. 102. num. 2. & 4. explicat late quando testis de auditu probet, vel non, Cantera in suis quest. crim. tangunt. probat. quest. 2. num. 19. usque ad 22. pag. mibi, 172. & seqq. Roman. conf. 312. Decio conf. 172. col. 2. Cuman. conf. 78. Curt. Jun. conf. 17. Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. d. scilicet. Viso de fama, & num. 2. prater allegatos a Farin. 2. tomo de testib. quest. 69. a num. 2. cum seqq. vbi latissime de materia, prater congestos per Emman. Barbofa remiss. ad ord. Luffi. lib. 3. tit. 55. concl. 2. num. 1.
- 3 *Quæ regula et si generalis, & in iuris ratione vera sit, tamen plures habet limitationes, quibus in specie nostra: quæstionis aliud suaderet, quod videlicet puritas, & nobilitas per testes de auditu probentur. † Primò, quia vt in §. præced. tetigi: omnia, que sub corporis sensu nequeunt cadere, difficilis sunt probationis, vt sunt prædictæ qualitates, consanguinitas, descendencia, & parentela, & similes, vt ex l. Lucius, 83. de cond. & dem. communiter colligitur DD. adducti a Masch. de probat. concl. 409. per totam. Menoch. de arbitr. cent. 5. casu 475. num. 11. Cabedo decis. 73. num. 12. at omnia que difficilis sunt probationis testibus de auditu probantur. Igitur & omnes prædictæ qualitates. † Minor patet ex adductis per Bald. & DD. in d. l. si arbiter. de probat. Io. Andr. Abb. Anchar. Fel. Butr. & Annan. in d. cap. licet ex quadam. Aym. Craueta d. scilicet. Viso de fama, sub num. 4. vers. Et vbi sufficeret testimonium de auditu. Minling obseruat. 58. num. 2. centur. 6. Menoch. d. casu 475. Masch. concl. 104. a num. 1. & concl. 395. num. 5. Fulu. Pacian. eod. tract. d. cap. 9. num. 45. Farin. de testib. quest. 69. num. 48. immò quòd nobilitas & similes qualitates probentur per leues probationes, tenuit Rota decis. 4. de prebend. in antiq. & apud Egid. decis. 114. & apud Farin. decis. 79. num. 1. in fin. p. 2. posthum.*
- 5 *Confirmatur primò, vt plenè prædictæ qualitates probentur, apparere prius est necesse filiationes aliquorum saltim ascendentiū vsque ad prætenforem, vt ratio, & praxis quotidiana suadent: at filiatio per testes de auditu rectè probatur. Igitur & qualitates, que per probationem filiationum inuelligantur. † Minor constat ex adductis a Peregr. de fideicom. art. 43. num. 8. 1. in fin. Masch. de probat. concl. 797. num. 19. Iall. conf. 114. num. 18. vol. 1. Franc. Arretin. conf. 37. num. 2. & seq. Rubco conf. 16. dub. 3. a num. 14. cum seqq. cum aliis adductis per Farinac. d. quest. 69. num. 63. cum duobus sequentibus. Enamau. Barbof. num. 13. citato loco.*
- 6 *Confirmatur secundò, per consanguineorum*

qualitates agnoscitur, an prætenfor debitis sit præditus qualitatibus, vt admitti ad prætenfum possit honorem, cum vnum, & communem sanguinem omnes habeant, ex adductis a Pelacz de maiorat. 2. part. quest. 6. num. 400. & 401. & à me supra quest. 4. §. 1. num. 1. & seqq. Sed consanguinitas per testes de auditu probatur, secundum Masch. Pacian. Peregr. & Farin. num. 103. & seqq. Emman. Barbofa num. 9. loci citatis. Igitur & cætera qualitates.

Secundò probatur principalis opinio, de qua loquimur, quia consanguinitas, & descendencia, & sanguinis qualitates probantur per iudicia, & præsumptiones: † sed omnia, que iudiciis, & præsumptionibus possunt probari, probantur etiam per testes de auditu, vt communiter tenent DD. in cap. praterea, de testib. Iall. in Rub. num. 9. & seqq. de iure iur. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 9. num. 42. lit. E. Alex. conf. 187. In hac causa, num. 15. vers. Praterea in casibus, lib. 2. Honded. conf. 15. n. 3. 8. † Igitur & prædictæ qualitates. † Maior probatur ex text. in l. filium. 6. de his qui sunt sui, glof. verb. quoties, in l. 1. de probat. docet Masch. in d. concl. 409. num. 3. Franc. Arret. conf. 37. num. 2. vers. Venio igitur ad secundum. Pelacz de maiorat. 2. part. quest. 7. num. 72. & pluries resolutum fuisse à Rota refert Nic. Garc. de benefic. 7. part. cap. 15. sub num. 28. paulò post principium, & num. 29. & idem format Seraphin. decis. 1282. num. 6. col. 3. 11.

Tertiò probatur, dum agitur de puritate probanda, nihil aliud queritur, ni qualis sit memoria hominum circa eam, vt ex Io. Gutierrez. lib. 3. præf. quest. 14. a num. 14. cum seqq. dicant in seq. quest. at memoria cuiusque rei apud homines extare probatur per auditum. Igitur & prædictarum qualitarum. † Minor patet, ex traditis per gloss. & DD. in d. l. si arbiter, de probat. & in l. 2. §. idem Labco, de aqua, & aqua pluuiarum, vbi Cuman. num. 3. Immol. 6. Curtio in l. 1. num. 59. si cert. per. Butr. in d. cap. licet ex quadam, num. 8. Hecht. Emil. in tract. de test. vers. Testis de auditu, num. 20. fol. 260. Masch. concl. 104. num. 9. & 10. Emman. Barbof. num. 18. citato loco.

Quartò, dominium, & proprietatem cuiusque rei per testes de auditu probantur secundum adductos per Masch. citato loco num. 18. vers. Contrarium. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 475. num. 11. vers. Ego certe. Emman. Barbofa supra num. 8. cum qua opinione aliis relatis residere videretur. Farin. in d. quest. 69. num. 139. sed dum agitur de probandis qualitatibus sanguinis, præcipue inuestigatur eius proprietatem, & quasi possessio, quam apud omnes prætenfor, & suum genus habent, vt dixi in præced. §. num. 32. Igitur & sanguinis qualitates.

Quintò probatur, iure receptum est, quod in antiquis testes de auditu plenè probant: at cum de puritate, & descendencia probanda agitur, qualitas antiquissimæ ascendentiæ, & originis inquiritur, que plerumque ob temporis longinquitatem obumbrari solet, cap. longinquitate, 64. in princ. 12. quest. 12. l. 2. tit. 21. p. 1. Perezius de Lara de annuvers. 2. part. cap. 4. num. 11. Igitur ascendencia antiqua, puritas, & macula generis plenè per testes de auditu probari poterunt. † Maiorem probat text. in l. si arbiter. 28. de probat. vbi DD. communiter. l. 29. vbi Greg. tit. 16. part. 3. Franc. Ripa num. 87. & Cagnol. post num. 223. in l. 1. si certum per. Maranta in speculo, 6. part. vers. Tertium productio, num. 18. Felin. in cap. veniens, el. 1. num. 16. de test. Ant. Gab. qui plures refert, & de magis communi testatur, tit. de test. concl. 3. a num. 1. Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. d. scilicet. Viso de fama, num. 2. Masch. d. concl. 104. per totam, & concl. 165. num. 5. & 8. & concl. 419. a num. 9. Menoch. d. casu 475. num. 10. & seq. & conf. 241. num. 23. lib. 3. plures cumulat Ioan. Garc.

Garc. de nobilit. glos. 18. §. 1. num. 7. & alibi ibi, Pelaez de maiorat. 4. part. quest. 20. num. 306. fol. mibi 233. in zergo. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. d. cap. 9. num. 45. & alios plures cumulat Nic. Garc. de benefic. 7. part. cap. 15. num. 35. & late de hac re agit Farinac. in dist. quest. 69. à num. 135. cum seqq. Puzo decis. 78. lib. 1. Phil. Dec. conf. 321. num. 8. Bart. Socin. conf. 89. num. 1. lib. 1. Corneo conf. 33. num. 22. lib. 1. & conf. 12. lib. 3. & conf. 317. num. 3. lib. 3. Aretin. conf. 37. num. 2. vers. Penio igitur ad secundum. Natta conf. 135. num. 6. lib. 2. Burlat. conf. 343. num. 70. lib. 4. Roman. conf. 26. & conf. 109. & conf. 424. & in l. si vero. §. de viro. sol. matrim. Barbat. conf. 6. & conf. 18. lib. 2. Zephal. consil. 137. sub num. 45. lib. 1. Tib. Dec. respons. 77. num. 3. lib. 3. atque ita fuisse per Rotam indicatum testatur Seraphin. Oliuar. decis. 799. num. 2. 1. part. col. mibi. 847. nouissimè, latissimèque D. Io. del Castillo controu. inr. tom. 6. lib. 5. 2. part. cap. 122. ex num. 24. & Ant. Peregr. de fideicom. art. 43. num. 81. & seqq. Emman. Barbosa remiss. ad ord. Lusitan. lib. 3. tit. 55. concl. 2. num. 5.

Ratio est, quia ius exposcit probationes secundum naturam cuiusque causae, & cum alia sit scientia rei nouae, & alia antiquae, & ignotae, diuersae requiruntur probationes formae, & in nouis, quarum scientia ex visu esse potest, testes de visu ius requirit; in antiquis uero, cum non ita sint, qui ea nouerint, ut ait IC. in d. l. si arbiter, & in d. l. 2. §. idem Labeo, & d. l. 29. part. leuiiores sufficiunt probationes, & testes de auditu maiorum sufficiunt, & census. 10. de probat. Malch. concl. 1224. num. 3. cum seqq. Menoch. de arbit. casu 115. Simon. de Pretis de interpret. defunct. vol. lib. 5. dubit. 4. & ult. num. 223. cum seqq. quos & alios adducit Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 45. num. 9. Perezius de Lara in nostra loquens materia puritatis, de annuerf. & capel lib. 2. cap. 4. num. 11. † ubi ait, ex hac ratione admitti testes de auditu etiam puro, & nulla reddita ratione, nec eorum, à quibus audierunt expressione ex Petra de fideicom. quest. 11. num. 55. Zephal. consil. 137. num. 45. & Barnabas Cornagaño decis. 45. num. 10. quod in nostra materia valde periculosum est, & plurimum habenas laxat, nec sequendum puro, ut ratione inferius ostendam, ex num. 31.

Quare hanc sententiam communiter amplectuntur DD. quos retulimus supra num. 12. & magis specificè circa probationem nobilitatis, & puritatis eam sequuntur Auend. in dictionar. verb. Iudic. vers. Descendit de genere Iudeorum, Salced. in pract. crim. cap. 22. alia 23. num. 20. Nauarr. conf. 6. sub tit. de heret. Castro lib. 1. de iusta heret. punit. cap. 23. Hojeda de incompatibilit. benefic. 1. part. cap. 23. à num. 40. licet seq. num. aliquo modo dubitare uideatur, ut infra ex num. 71. dicam, & explicabo, Malch. de probat. concl. 512. num. 8. Aceb. in rub. num. 170. tit. 2. lib. 6. recop. Io. Gutierr. lib. 3. pract. quest. 14. num. 17. & 18. Mantica decis. 274. num. 9. ad hoc cum aliis adductus per Barbolam de Canonic. cap. 13. num. 40. ubi plures decisiones Rotae recenset. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 45. num. 10. ubi loquitur de antiqua affinitate probanda, & in quest. 51. num. 23. ubi de descendentià à Iudeis, & quod dum agit de probando, quod quis descendit à tali gente, vel parentela antiqua sufficiunt testes de auditu, probat in 2. part. quest. 7. num. 77. ex eodem Malch. concl. 60. num. 72. & concl. 511. num. 1. cum seqq. & concl. 840. per totam. Aretin. conf. 37. num. 1. Curt. lun. conf. 220. num. 44. & 46. lib. 2. idem Pelaez in 4. part. quest. 20. num. 338. & seq. & n. 343. ubi de descendentià antiqua probanda, & plures alij allegati à Nicol. Garc. de benefic. d. 7. part. cap. 15. num. 35. Perezius de Lara in d. cap. 4. n. 11. & 14. cum pluribus cumulat per D. Io. del Castillo lib. 5. tom. 6.

controuerf. 2. part. cap. 122. per totum. Peregr. de fideicom. art. 43. ex num. 81. Fabio de Anna conf. 88. num. 7. ubi alios adducit, & in num. seqq. alias imperfectae admittit probationes circa nobilitatem antiquam, late Valenquela conf. 90. à num. 72. cum seqq. & conf. 92. num. 190. & conf. 93. num. 34. & 36. licet in causis puritatis, de quibus agit in d. conf. 90. & 92. in contrarium inclinari uideatur, quia hoc magis erat commodum causis, de quibus ibi agebat, ut passim consulentes efficiunt, respiciendo non tam veritatem, quam commodum sui clientuli, notant Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. Propositum. 3. num. 48. & 4. p. sect. materia, num. 48. pag. mibi 207. Minsing. lib. 6. obseru. 60. & alij apud Osuald. ad Don. lib. 26. comment. 4. c. 2. lit. A. pag. mibi 1599. contra allegatos per Emman. Barbol. remiss. ad ord. Lusit. lib. 3. tit. 64. §. 1. num. 6. pag. 422. nos uero uerum, quod est, tantum amamus, & admittimus.

Sed hanc opinionem quadrupliciter limitatam video per DD. Primò, ut non intelligatur, dum agitur de magno prauidicio, quia dubitant, an sit necesse, quod eadem solemnitas, quae requiritur in d. cap. licet, ex quadam, interueniat in probatione consanguinitatis, dum agitur de ea ad alios sing. prater dissolutionem matrimonij, & sunt qui affirmatiue respondeant ex d. l. 28. tit. 26. part. 3. Io. Garc. de nobilit. gloss. 18. num. 4. & seqq. & gloss. 19. §. 1. num. 5. post medium, secundum gloss. & Bart. in d. l. 2. §. item Labeo, de aqu. & aqua pluui. arc. Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 7. num. 62. in nouissima impressione, ubi adducit Paul. Castren. conf. 56. num. 4. part. 1. & tenet Hippolit. Rimin. conf. 363. num. 10. usque ad num. 165. vol. 4. quam opinionem maxima ratione fundari dixit Valenquela in puritatis materia loquendo conf. 90. num. 73. Contra Ant. Peregr. de fideicom. art. 43. num. 81. Iaff. conf. 16. dub. 3. à num. 18. vol. 1. Franc. Aretin. conf. 37. num. 2. & seqq. Rubicum conf. 16. dub. 3. & num. 14. usque ad 18. Simon de Pretis lib. 5. de concit. ult. volunt. dub. 4. & ult. ex num. 221. fol. mibi 246. Hier. Zaball. comm. contra comm. 3. part. quest. 778. Nicol. Garcia de benefic. tom. 2. 7. part. cap. 15. à num. 8. adductos à D. Io. del Castillo controuerf. quotid. tom. 6. lib. 5. 2. part. cap. 122. num. 1. & contra alios infra referendos.

Sed conciliare has contrarias opiniones conatur idem Valenquela ibidem num. 75. & ante eum Farinac. d. quest. 69. num. 133. & duobus seqq. ut quae asserit, solemnitates d. cap. licet, ex quadam, non requiri extra speciem illius textus, obringat locum in causis leuibus, & parui prauidicij. Altera uero affirmatiua in arduis, & magni ponderis, quae causis matrimonialibus similes existant, quod etiam ita formant adducti à Craueta de antiq. temp. 1. part. d. sect. viso de fama, ex num. 3. cum seqq. Burlat. conf. 330. num. 160. Zephal. conf. 250. num. 19. lib. 2. Mazzol. conf. 4. num. 166. & decifum tradit Ant. Capic. decis. 19. num. 4. † ut uidentur esse causae honoris, & famae, quae ceteris omnibus magni habentur, & plures ab hominibus aestimantur, ex Arist. 4. Ethic. cap. 1. cap. deteriores. 6. quest. 1. Paul. in l. si qui aduocatorum. num. 2. C. de postulando, Petr. Gerard. sing. 1. num. 10. & sing. 33. num. 4. & seq. & sing. 82. num. 7. Couarr. lib. 1. var. cap. 1. num. 4. Peguera quest. crim. cap. 13. num. 2. & sic uideretur, quod in eis requirantur eadem solemnitates, quae in d. cap. licet ex quadam, exprimuntur.

Praedicta tamen distinctio subtrineri nequit, nec ulla ratione, nec auctoritate iuridica fulcitur, quia rationes decidendi, d. cap. licet, ex quadam, duae tantum sunt. Prima, quia in eo agitur de

de propiua descendentià quae regulariter loquendo agnoscitur potuit à uicentibus usque ad quartum uidelicet gradum, ut clare demonstratur in eodem text. ibi, cum iam quartum gradum prohibitio non excedat, & clarius in l. 2. ibi, Fausta el quarto grado que llamamos visibulos, porque dando en aquel tiempo non se pueden acordar los omes, tit. 3. part. 2. de qua Io. Garc. gloss. 12. & d. gloss. 18. §. 1. & gloss. 20. num. 4. & idèd non habet locum probatio auditus, nisi cum requisitis illius textus.

Secunda decidendi ratio est, quia in matrimonij dissolutione certorum consanguinitatis graduum probatio necessaria est, quae non oritur ex auditu incerto, & generali, sed ex testimoniis & rationibus certis cum distinctione graduum, quia ubi requiritur probatio specifica, non sufficit generica, l. interpositas, 13. C. de transact. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloss. 16. num. 4. Honded. conf. 29. vol. 2. Valenquela. 8. num. 29. & conf. 90. num. 152. & sicut sunt certi prohibitionis gradus, ita ex certa probatione constare debent, ut resoluunt plures allegati à Nicol. Garc. de benefic. 7. part. cap. 15. à num. 28. cum pluribus seqq. & dixi in §. praeced. num. 43. & 44. cum seqq.

Ex quibus rationibus uerior oritur distinctio praedictarum opinionum, quod uidelicet ubicumque certi gradus consanguinitatis requiruntur non sufficiat probatio auditus, nisi cum qualitatibus, dist. cap. licet ex quadam, ut exemplum est in successione in quibus inter collaterales decem gradus assignati iure sunt, quare non sufficit probare consanguinitatem in genere, sed in specie per graduum distinctionem, ut de facto defendisse commemorat Pelaez de maiorat. d. quest. 7. num. 62. & Marecotto var. 1. resol. 70. num. 1. & 3. Graciano 5. discept. 999. num. 6. & 2. & num. 13. quae species uera est prima opinio supra relata; at ubi certi gradus non requiruntur, aut de re antiqua agitur, cessant praedictae rationes, & per consequens dispositio, d. cap. licet ex quadam, ut optime declarant, & defendunt Greg. in l. 20. gloss. 1. tit. 9. part. 4. Malch. de probat. concl. 419. à num. 6. Anchar. conf. 52. nu. m. 7. & 8. Alex. conf. 52. lib. 1. Natta conf. 88. lib. 2. Alc. reg. 1. praesumpt. 8. num. 9. à num. 28. & à me supra ex num. 12. cum seqq. † ut verificatur in probatione puritatis, siue generis maculae, in qua nulli sunt gradus praefiniti: sed praedictae qualitates indistinctè petuntur ab omnibus ascendentibus, etiam antiquissimis, & memoriam hominum excedentibus, in quibus non est necesse seruari solemnitates, d. cap. licet ex quadam. Immo quidem seruari impossibile esset, sicut nec habere memoriam omnium ascendentium, & cum praedictae qualitates à certo non proueniunt gradu, huius incertitudo actum non uitiat, sed sufficit per auditum stuprem puram, aut maculatam probari, nulla etiam graduum adhibita distinctione, ut pluries censuit Rota apud Aug. Barbol. de offic. Episc. 1. part. gloss. 17. num. 37.

Secundò nostra principalis opinio limitatur, ut probatio auditus tantum locum habeat, cum simul fama concurrat probata cum aliis aduinculis secundum DD. communiter in d. cap. licet ex quadam, ubi Ioan. Andr. num. 3. Hostien. 2. Abb. 3. Fel. 1. Ant. Gab. de test. concl. 1. num. 3. Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. Viso de fama, à num. 3. Hojeda de incompatib. benef. cap. 23. num. 14. Farinac. d. quest. 69. num. 134. & sequitur hanc opinionem in materia Prima Pars.

puritatis specificè loquendo Valenquela conf. 90. num. 72. & 83. quibus fauet d. l. 29. tit. 18. part. 3. ita ut secundum hos sola auditus probatio etiam in antiquis non sufficiat, nec plenè probet.

Cuius limitationis duplicem constituo declarationem, seu distinctionem. Primam ex Nicol. Garc. in dist. 7. part. cap. 11. num. 45. vers. Tamen id intelligendum uidetur, ut probatio de auditu tunc famam simul requirat, cum ex factis, seu rebus, de quorum agitur probatione, commodè uiriri potest fama, quia sunt ita publica, & sensibus exposita, ut pateant oculis, & hominum iudicio, sicut aedificia, & fabrica antiqua, quae visibilia sunt, & omnium oculis palam exposita: sicut uero si abscondita, & imperceptibilia existant, sicut puritas, & macula, descendentià, & parentela, quae non ita sunt visibiles, nec ad oculum omnibus pateat, & idèd circa has qualitates probandas, famam cum auditu concurrere, non est necesse, ut probant allegandi infra sub num. 32.

Alteram uero distinctionem constituo inter testes deponentes de solo auditu maiorum, & inter asserentes specificè publicam famam, sicut eam constituerunt Felin. in cap. si diligenti, num. 12. in princ. de praescript. & Alex. conf. 25. vol. 4. quos refert & sequitur Petra de fideicom. quest. 13. num. 72. † Quia possunt esse testes, qui de auditu deponant maiorum absque eo, quod adsit fama, ut rectè uoluerunt Iul. Clar. in pract. quest. 62. num. 8. Craueta conf. 178. & post eos Ant. Fab. in C. lib. 9. tit. 20. defn. 5. num. 3. & censuit Rota apud Seraphin. decis. 488. num. 1. col. mibi. 470. ubi dixit, non idèd, quod testes asserant audiuisse à suis maioribus etiam publicè, probant famam, tum quia non apparet, quod sui maiores constituerent maiorem populi partem, † tum quia huiusmodi dictum uel indefinitum uerificatur, si à duobus ex suis maioribus audiissent, ex traditis ab Alex. conf. 80. sub num. 8. vers. Dominus Franciscus de Gandino octauus testis, lib. 3. & conf. 146. num. 4. & 5. lib. 7. Sed non idèd quod non probent sicut testes de fama, sequitur non probare uel testes de auditu maiorum. † Quare si de fama directè testes deponant, debet constare de ea ex aliorum testimonio depositione, seu ex aliis probationibus, & de omnibus, ex quibus ipsa constituitur fama, quia tunc est fundamentum dictorum testimonio, qui nihil probant, nisi appareat id, in quo suas fundant depositiones, ut in specie, de qua Seraph. decis. 488. & infra in proxima questione specialiter agam, & ita loqui uideretur Hojeda loco citato, ubi num. 140. hanc communem appellat, licet in contrariam propendere uideatur. Si uero testes deponant de solo auditu maiorum, qui fortè eis maculam praetensoris, & eius familiae aperuerint, plenam efficient fidem, modò concurrant requisita, de quibus speciatiim inferius agam, etiam sine fama, nec aliis aduinculis, nec iudiciis, aliis testes de auditu hac in specie non probarent, si aliis probationibus in antiquis indigerent, nec uera esset haec sententia, de cuius ueritate asserimus, & iuribus, & rationibus probabimus.

Quibus conducit, quod Perezius de Lara constituit in d. cap. 4. num. 12. dum agendo de hac auditus probatione in causis puritatis, dixit, quod in parentela, & puritate probanda non est opus illa tam exacta computatio graduum, & solemnibus probatio, sicut exposcit, text. in dist. cap. licet ex quadam, de test. ubi requiri fama uideretur, simul cum auditu ex DD. allegatis à Farin. in d. num. 134. quae

quæ solemnitas non requiritur in specie nostra; secundum Laram, & DD. quos adduximus supra in §. præceden. num. 50. ¶ Immo magis hoc ampliatur idem Perezius citato loco num. 11. asserendo, quod etiam testes sint de auditu puro, nec reddant rationem, nec dicant, à quibus audierunt, probant in puritatis causis, & ita expressè docet, necesse non esse, quòd alia probatio concurret cum probatione auditus, nec fama quidem, nec adminicula, vt apertè sensus demonstrat.

31 Quod an verum sit in sensu, quo expressè loquitur Lara, videndum est nempe an sit verum, quòd testes de auditu plenè probent maculam, etiam si nuditer deponant, nec rationem, nec auctores auditus expresserint? & affirmatiuè respondendum videtur, secundum Petram de fideicom. quæst.

32 11. num. 505. & Zephal. conf. 137. num. 45. ¶ quia cum non aliud agatur, ni opinionem antiquissimæ originis probare, sufficit, si tantummodo fiat per eiusdem opinionis auditus, secundum l. 8. ibi, Pero si el abuelo huviere si do tan antiguo, que los testigos no lo pudieron conocer, que a lo menos depongan del de oidas, tit. 11. lib. 2. re. cop. & resoluunt Craueta de antiq. temp. d. sect. Viso de fama, num. 30. & seq. Peregr. de fideicom. art. 43. sub num. 81. in fin. Masch. de probat. conclus. 410. à num. 1. Couat. in præct. cap. 21. num. 7. Ioan. Garc. dict. gloss. 18. §. 1. num. 1. & 2. Cabedo de

33 cif. 76. num. 16. ¶ Ego verò in praxi huius opinionis circa qualitates sanguinis probandas plurimum inuenio difficultatis, & periculi, tum quia ampla inimicis relinquitur via calumniandi, & falsas maculas cooperiendi, qui præmaximè in similibus causis palliatè, & absconditè solent interuenire, cum maxima nobilium familiarum iniuria, & detrimento, quod nullibi

34 licet, ¶ tum quia de re graui, & nimis præiudiciali agitur, vt ostendit text. in l. si inimicitia. 4. §. si autem status, de his quibus vt in dign. & nulla grauior, nec maioris ponderis occurrere valet causa, quam vbi agitur de honore familiarum, ex l. 2. §. pen. de orig. iur. Ferd. Vazquez contron. illustr. cap. 11. num. 7. & seq. & ex aliis rectè

35 probat Valençuela conf. 92. num. 76. & 81. ¶ Tum quia de facili testes inueniantur, qui dicunt sic, & sic rem audiuisse, vt animaduertit Anchar. conf. 194. vol. 1. Aym. Craueta de antiq. tem. 1. part. d. sect. Viso de fama num. 9. & 12. probant Petra de fideicom. quæst. 13. num. 82. Menoch. de arbit. lib. 2. casu 475. & seq. Cuinan. conf. 77. col. 2. vers. Ad quartum, & dictum vnus, etiam sine ratione, & causa, faciliè sequitur multitudo, text. aureus in cap. cum in iuuentute. 12. vers. Scientes quod dictum, vbi gloss. verb. facile sequitur, de purgatione can. notat Malch. concl. 748. num. 7. faciunt tradita per Valençuel. conf. 90. num. 74. à quibus si ratio non exquiratur facile mendacia cooperientur,

36 & sicut vera sequerentur, ¶ quibus non est dandus locus, l. si pater. 4. §. quotiens, vbi Benedic. à Plumbino num. 1. de manum. vindict. cap. per tuas. 12. vers. Nos autem, qui filij sunt leg. cap. nuper. 4. vers. Licet obuiet, de Bigamis, cap. quicumque. 81.

37 dist. ¶ Tum denique, quia speciale est in status, & puritatis causis, quòd testes etiam non interrogati sui dicti reddant rationem, secundum Ant. Gum. tom. 3. var. cap. 12. num. 10. vers. Et idem est, quando deponunt, Farin. de testib. quæst. 70. num. 45. Eimman. Barbosa in remiss. ad ord. Lusit. lib. 3. tit. 55. concl. 4. num. 7. pag. 371. maximè cum hæ qualitates non sensu corporeo, sed intellectu tan-

tum cognoscantur, & tunc testes etiam non interrogati sui dicti debent rationem reddere, vt nouissimè probat in specie Barbosa de canonis. cap. 13. num. 44. quare verius puto, quòd testes de auditu rationem sui testimonij reddere debent, seu eos nominare, à quibus audierunt, aut tam plures esse, & fidedigni, integri, & maiores omni exceptione, vt verum dicere iudicibus persuadeant, aut alia concurrant, quæ eorum dicta verisimilia efficiant, aliàs nihil mihi probabunt. ¶ Et quidem in auditus probatione circa puritatem cautè agendum est, ne honor familiarum ex tam imperfecta probatione iniuria prosternatur, & plurimum sunt consideranda requisita, quæ inferius proponam, atque ita intelligendi veniunt Nicol. Garc. & ab eo allegati in d. 7. part. cap. 15. num. 35. & à me superius tradita, quatenus prædicti volunt, quòd testes de auditu etiam sine fama, nec adminiculis, si neque requisitis text. in dict. cap. licet ex quadam, probant consanguinitatem, vt procedat eorum opinio, dum in re graui, & nimis præiudiciali testes sui dicti rationem reddunt, & plures, & expectata fidei sunt, & expriment auctores auditus, seu alias circumstantias, quæ animos iudicum ad credendum inducant, aliàs imbecillis, & modica probatio erit paucorum testium, & sine ratione auditus, quæ quidem magis iuri, & æquitati, & rationi conueniunt.

Tertiò limitatur principalis opinio ex nostro septem portitarum iure, quo statutum habemus, testimonium de auditu tantum admitti in casu speciali antiquorum ædificiorum, cum exclusiua omnium cæterorum casuum, & specierum etiam antiquarum, vt apertè deciditur in d. 29. ibi, Mas en otro pleito non debe ser cabido testimonio de oida, non como desuso diximos, tit. 16. part. 3. & in l. 28. præceden. dixerat Rex Ildephonus, quòd testimonium de auditu non debet admitti ni in casibus à iure expressis, & cum puritas, nec parentela expressa non sint in prædictis legibus, videtur dicendum, quòd non possint ex auditu probari.

Quæ sententia confirmatur primò ex prædicta dictione taxatiua, seu exclusiua cæterorum casuum, quæ ita affirmant dispositum, vt omne aliud neget, sicuti probatur in l. qui sella. 7. vers. Qui actum, l. inter actum 12. cum l. si q. l. Lucius 37. de seruit. rust. l. si quis alia. 18. §. si cum ius haberet. Quædam. seruit. amit. l. qui aliena. 32. alias. liberto, 31. §. libertos. 4. de neg. gest. l. 3. §. cum Titio, de adim. leg. l. fin. C. de patr. potest. l. ob es. 12. C. de præd. minor. l. 3. C. de patr. qui fil. distrah. cap. cum Ecclesia surina. 3. de causa poss. Bart. & DD. in l. si quis ius dicenti. Andr. Tiraq. de retractu comment. §. 1. gloss. 6. num. 2. cum seqq. Placa in epitome delict. lib. 1. cap. 1. num. 16. Ant. Gabr. de verbor. signif. conclus. lib. 6. Aym. Craueta de antiq. temp. 4. part. in princ. à num. 97. cum seqq. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 31. vbi latè de hac re agit. Igitur negat, & excludit puritatem, & descendiam.

Secundò confirmatur ex iure communi in d. l. si arbiter, 28. de probat. & in d. l. 2. §. idem Labeo, 8. de aq. & aqu. plu. arc. ex quibus fuit deducit d. l. 29. part. vt notat ibi Greg. gloss. 1. quibus canetur, quòd si agatur de probandis ædificiis, seu aquarum torrente, cuius initij memoria non sit, non extantibus, qui meminerint, sufficit adesse, qui audierint, & gloss. in d. l. si arbiter, & in dict. §. idem Labeo, quærit, an ad alios casus, quorum non extet memoria, sit extendenda illorum iurium decisio, & resoluunt

negatiuè, prout refert Io. Garc. d. gloss. 18. §. 1. num. 14. (licet ego non inueniam prædictas glossas ita decidere, aiunt quidem tantum casus dictionum iurium esse speciales, quod diuersum est ab eo, quod Garcia assunt) & quamuis Bart. & post eum cæteri illam reiiciant opinionem tamen cum approbata existat per d. l. part. nobis non licebit eam reiicere, & Bart. & sequaces approbare, quod certè maxime torfit Ioannis Garcia mentem citato loco num. 14. vers. Sed aduerte ad unum, vt à communi recedere sit coactus, quam & nos probamus, & expressè Garcia reiiciendo amplectuntur Nicolans Garcia d. cap. 15. num. 35. in fin. & D. Io. del Castillo tom. 6. controuers. lib. 5. part. 2. cap. 1. 22. a num. 7. quem post hæc scripta vidi.

42 Sed inquam, mihi non tanti Ioannis Garcia argumentatio præponderat, vt à communi recedere audeam, quæ viroque iure verissima semper visa mihi fuit, nec aliquid oppugnat d. l. 29. part. in qua, sicut in prædictis iuris ciuilibus legibus, ratio adscripta est. E porque (inquit) a caeco muchas veces, que a tales labores como estus son antiguas, que non a ome ninguno vino que las viese fazer, por ende tuuieron por bien los Sabios antiguos que ficieron las leyes antiguas, & hne en tal pleito como este, que vales testimonio de oidas, & conuenit d. l. si arbiter, ibi, potest enim hoc memoria non teneri, intra annum (puta) factum, cum interim nemo sit eorum, qui meminerint, & iterum in fine ait, cum memoria operis facti non extaret, quia igitur in factis tam antiquis vita hominum nec memoria superesse non potest, vt sint qui de visu, & propria scientia possint deponere, admittitur probatio, quæ ex natura rei haberi potest, & si ex temporis transcurso testes de visu non sint, de auditu admittuntur, quod certè extendi debet ad omnes casus similes, qui ob tempus longinquum non possint per testes de visu probari, & idè rectè à DD. communiter extenditur ad probationem puritatis, & descendentiæ antiquæ, quod & verissimum, & iuris ratione indubitatum esse iudico.

43 Primò, quia lex tot casus comprehendit, quot ratio amplectitur, l. neque leges, 10. l. non possunt, 12. de legib. l. 1. tit. 33. part. 7. vbi gloss. fin. Cic. in topicis, Variat (inquit) æquitas quæ paribus causis paria iura desiderat. nihil enim iure tritius, quam vbi eadem ratio, idem ius constitui debeat, l. illud, 32. in princ. ad l. Aquil. l. oratio, 16. de sponsal. l. lex Julia, 4. de fundo dotali, l. à Titio, 108. de verbor. latè Donel. lib. 1. comm. cap. 14. Nic. Euerard. loco, à simili, num. 1. & 2. Pet. Pekius de testam. coniug. lib. 4. cap. 3. num. 4. & cap. 4. num. 6. Alphons. à Villagut. de extens. leg. non corrector. à num. 1. cum seqq. præter alios plures congestos ab August. Barbof. Axiom. 197. num. 3. pag. 121. non verò ratione extensionis, sed ex proprio intellectu, & comprehensionis. l. nominis. 6. §. 1. de verb. sign. Bald. in l. quod verò, 14. num. 4. de legib. & plura adducit Andr. Tiraq. in l. si vnquam, verb. libertis, num. 45. C. de reuoc. den. Palac. Rub. in l. 1. Tauri, num. 51. idem Io. Garc. in præfat. num. 48. & adducti à Zaballo comm. contra com. quæst. 540. num. 4. Menoch. de arbit. casu 84. num. 0. & de recap. rem. 14. num. 20. Petr. Pek. citato loco lib. 4. cap. 5. num. 6. plura tradit Farin. 1. part. fragm. lit. E. num. 51. & seqq. Aug. Barbosa supra num. 7. ¶ quando enim in pluribus casibus eadem est ratio, ea ipsa decedit omnes, non per extensionem, sed sicut species generi inest, sed quando rationes specie differunt, sunt tamen similes habet extensio locum, id est, progressio de termino ad terminum per æquatio-

Prima Pars.

nem, & paritatem, vt totidem verbis dixit Osuald. Illeger. ad Doct. d. lib. 1. cap. 14. lit. A. cui conueniunt congesti à Barbofa citato loco num. 4.

Quo præcipuè locum habet, dum ratio in lege, seu canone specificè scripta inspicitur, quia tunc ex vi comprehensionis omnes casus ipsa adæquantur ratione, ex dict. l. nominis, §. 1. tenent Euerard. & Pekius locis citatis, Aym. Craueta dict. 4. part. in princip. num. 90. & seqq. & sect. videamus modo, num. 19. Alphons. à Villagut. de extens. leg. correct. & pen. simul, num. 36. & seqq. latissimè Farin. citato loco num. 166. & seqq.

Ampliatur primò, nam expressio rationis tantum est, vt licet in penalibus, & correctoriis extensio non fiat, ex vi scripta rationis comprehensio videtur omnes casus, qui rationi insunt, secundum text. in l. emptor. 65. §. fin. ibi, & ea reddita ratione, de rei vendic. l. in fideicommissi, §. cum Pollidius, ibi, idque sibi mater ideo placuisse testamentum comprehendisse, de vster. l. cum mulier. 47. vbi Alex. sol. matrim. l. his solis. 7. ibi, satis etiam cautionem putamus, C. de reuoc. don. eum adductis ab Aug. Morla in emporio. 1. part. tit. 1. de legib. quæst. 6. num. 16. Euerard. & Villagut. & Farinac. num. 78. & 168. citatis in locis, Menoch. de recap. rem. 14. num. 18. & seqq. Aym. Craueta 4. part. de antiq. temp. in princip. num. 86. & seqq. & in §. videamus modo, num. 18. & seqq. cum aliis postea adductis, & ita maiori ex ratione species nostra in dictis comprehendit iuribus debet.

Ratio est, quia sicut positio generis includit propriè & naturaliter omnes suas species, ita expressio rationis capit omnes suos casus, qui sub ea militant, ex natura ipsius rationis expressè quæ facilius, quam tacita extenditur, secundum text. in l. est. differencia. 9. in quib. caus. pug. tac. cont. cap. quod à re. 3. de cler. coniug. refert Palac. in d. l. Tauri, num. 42. 84. & seq. & docent Paul. Castren. in l. si vero, §. de viro, sol. matrim. & in l. quamuis, in fin. C. de fideicom. Immol. in d. §. de viro, 2. fall. vbi latius Iass. in l. de quibus, 32. de legib. & in Auth. Quas actiones, num. 21. C. de sacros. Eccles. Ripa num. 63. & moderni in l. si constanti, sol. matrim. Abb. in cap. fin. de rescript. & in cap. nihil, de elect. Zaballo comm. contra com. quæst. 540. num. 3. Fulu. Paciano de probat. lib. 1. cap. 31. num. 45. & in penalibus loquendo, Immol. in d. §. de viro, num. 24. idem admittit, sicut in correctoriis, & folet allegari text. in cap. 1. §. sed quia natura, & quæ fuit prima causa benef. amit. in vrbibus feud. & gloss. singularis verb. Italicæ, in cap. 1. de tempor. ordin. lib. 6. & tenent Zaballo. & Morla citatis in locis, & Villagut. num. 15. & seqq. Dec. in l. factum, §. in penalibus, 7. fa. l. de reg. iur. Craueta d. §. videamus modo, à num. 18. Marc. Ant. Eugen. conf. 49. post num. 19. & seq. quare maiori ex ratione debet prædictarum legum dispositio comprehendere omnes casus antiquos, quos visus, nec vita hominum assequi non valent, cum extensio fauorem continet, quo facilius probentur res difficilis probationis, vt in specie, de qua nunc loquimur.

Ampliatur secundò supradicta iuris regula, vt 48 locum etiam habeat, vbi ratio in lege, seu canone scripta non est, sed vnica tantum assignati potest, quia tunc expressa censetur, & operatur extensio, seu vt melius dicam comprehensionem, secundum gloss. & communiter DD. in l. quamuis, C. de fideicom. & in l. non dubium, C. de legib. & adductos plures Andr. Tiraq. in tract. de cessante causa, limit. 21. à num. 7. cum seqq. Ripa citato loco num. 71. Villagut. in d. rub. de extens. leg. correct. & pen. simul, num. 63. & seqq. & de extens. leg. pen. respectu meræ pœnæ, num. 23. & alij adducti à Farin. d. lit. E.

num. 173. & 180. cum seqq. & ideo licet prædicta ratio non maneret scripta in dictis iuribus, cum vnica sit, debebat omnes antiquos comprehendere casus.

49 Nec obstant contraria, non primùm ex dictione taxatiua, seu exclusiua aliorum casuum, de qua in d. l. 29. part. quæ tanti Ioanni Garciae momenti fuit, vt à communi verissima eum recedere coegerit, quia dupliciter respondeo. Primò naturam dictionis taxatiuæ esse excludere tantùm dissimilia, similiaque, & quæ similis sunt rationis amplecti, ad quod adduci solet. l. 1. §. 1. si mens. fals. mod. dix. gloss. in l. illud, 18. vbi etiam DD. C. de sacros. Eccles. gloss. & text. in l. ob as. 12. C. de pred. min. & in l. ita nobis cordi, 28. C. ad l. l. de adult. Corral. in l. admonendi, 2. part. num. 48. de iureiur. Fula. Pacian. d. cap. 31. num. 6 cum seqq. Farin. citato loco num. 255. & seqq. vbi & eodem Paciano, & Euerardo huic rei, quamdam donat interpretationem & intelligentiam, plures apud August. Barbosa diction. 97. num. 5. & 8. pag. 230. & dicit. 401. num. 8. pag. 371

50 & dicit. 330. num. 2. pag. 375. † Et ita penitus excludat extranea, vt cuncta ad rem pertinentia includat, text. in Clem. exini, §. cum autem natura, vbi Card. de verb. sign. quare dixit Bald. in l. nullus, C. ad l. l. maiest. dictionem taxatiuam excludere tantùm dissimilia, de quo plenè egit Euerard. in topicis loco, à natura taxatiuarum, num. 4. vers. Secundo limitatur, & in loco, à ratione legis larga, num. 45. & loco ab vsuato, num. 11. præter alios relatos infra 2. part. quæst. 4. art. 3. ex num. 7. & cum ratio prædictorum iurium æquè interueniat in probandis qualitatibus antiquissimæ familiaritatis, necessariò eorum decisio obtinere locum debet, etsi quidem ratio hæc aliquid contineat difficultatis ex consideratione Paciani, & Farinac. num. 356. & seq. citato in locis, omnino dissoluetur.

51 Secundò respondeo, quòd illa verba d. l. 29. Mas en otro pleito non debe ser cabido testimonio de oida, finon como de fuso diximos, videlicet in eadem lege cum dixit, quòd in antiquis, quorum memoria de visu esse non potest, testes de auditu possunt admitti, verificauerunt non solum in casu speciali expresso, sed in omnibus contentis in ratione expressa, ibi, Son tan antiguas que non a ome ninguno viuio, que las viese façer, quæ comprehendunt omnes antiquos casus, qui cognosci, nec videri à viuentibus non potuerunt, quia clausula, seu verba generalia ad proximè specialia dicta referri debent, text. in l. se de certa, 31. vbi Iass. num. 1. plura iura adducit, C. de transact. Peregr. de fideicom. art. 16. num. 104. cum seqq. Aug. Barbof. clausula. 62. ex num. 1. pag. 71. & clausula. 70. ex num. 1. pag. 76. & à nobis infra 2. part. quæst. 7. ex num. 18.

52 Pro quo intellectu, primò expendo verba illa, que en tal pleito como este, tale enim est idem, quòd simile, & refertur ad orationem proximam, in qua fuit appositum, & quam directè respicit, videlicet, a los tan antiguos que non a ome, &c. ex adductis à Peregr. de fideicom. art. 19. num. 15. & 28. Alex. conf. 101. num. 13. circa fin. lib. 7. Card. Seraphin. decis. 822. num. 2. Aug. Barbof. clausul. 178. pag. mihi. 179. ergo expressè voluit textus comprehendere omnes casus antiquos, qui per testes de visu probari non valent, vt hi omnes per testes de auditu probentur.

¶ Secundò pro eodem intellectu expendo text. in l. 8. tit. 11. lib. 2. recop. ibi, Pero si el aqueo ouiere se do tam antiguo, que los testigos no le pudieron conocer, que a lo menos depongan del de oidas, quam ad hoc ponderant Couar. pract. quæst. 21. num. 7. Cabedo decis. 73. n. 16.

quos refert & sequitur Perez. de Lara d. cap. 4. n. 11. ex quibus deducitur, quòd etsi in causis puritatis, & nobilitatis præcisè requiratur, quòd testes agnouerint patres, & auos præterforis, tamen si ob illorum antiquitatem nemo sit, qui de visu deponere valeat, auditus sufficere, & patet luitis opinionis veritas.

Nec itidem obstat. l. 28. eiusdem tit. & partit. 53 qua Io. Garcia probat testimonium de auditu non posse admitti nisi in casibus à iure expressis, quia apertè comprehensi manent in illa lege omnes antiqui casus, qui in memoria hominum ob eorum antiquitatem non valent, & comprehensione non præcisè debet esse specialis, sed sufficit, quòd comprehendantur sub vnica ratione expressa in dictis iuribus, quæ velut genus comprehendit omnes suas species, & casus antiquos, & per consequens puritatem, & maculam, nobilitatem, & cæteras sanguinis qualitates, quæ ab antiquo pronunciantur, vt probatum manet, & conducunt tradita per D. Ioan. del Castillo tom. 6. controu. lib. 5. 2. part. cap. 122. ex num. 17.

Quòd autem dicatur tempus antiquum, vt probatio de auditu admittatur, licet arbitrio iudicum relinqui quidam malint, vt resoluunt Menoch. de arbit. casu 3. num. 1. Franc. Viuiò lib. 1. comm. opin. 144. tom. 1. Malch. dicit. concl. 411. num. 7. & 8. Aluar. Valasc. de iure empir. quæst. 9. num. 22. Alex. conf. 187. num. 12. lib. 2. Paris. conf. 104. num. 23. lib. 1. Iass. conf. 114. lib. 1. Bursat. conf. 93. num. 4. lib. 3. Tib. Decian. resp. 18. num. 210. lib. 1. & post omnes Aceb. in Rub. num. 224. tit. 2. lib. 6. recop. † Tamen regulariter loquendo, distinctio valde commoda, & rationi consona à quibusdam proponitur inter tempus antiquum respectu instrumentorum, quòd centum annorum esse debet, & respectu testium in quibus sexaginta anni sufficiunt, secundum Nic. Garc. de benefic. 12. part. cap. 2. num. 261. cum seqq. maximè num. 264. in medio, & seq. & Rota ita fuisse resolutum refert Seraph. decis. 75. num. 2. & dicam ego latius infra in quæst. 10. seq. §. 3. ex num. 14. & in quæst. 15. §. 3. ex num. 50. quare hæc pro nunc breuiter dicta sufficiant.

Quartò, & vltimò limitatur hæc nostra principalis opinio, vt locum non habeat, cum is, aduersus quem deponunt testes, est in puritatis, & nobilitatis quasi possessione actuali, veluti si possideat officium sanctæ Inquisitionis, insigniam D. Iacobi, siue militarem aliam, aut præbendam in Ecclesia Toletana, aut similem obtineat honorem, cui officere non poterit probatio auditus macular, aut ignobilitatis, tum quia præsens status, id est, ipsa actualis possessio repugnat, requiritque veras probationes, & reicit priuilegiarias, & præsumptas, l. sine possideris. 16. C. de probat. cum similibus, tum quia sicut possessio ipsa certa est, ita per veras & certas probationes tolli, & admitti debet probatio quidem auditus imperfecta, & incerta est, † tum quia possessio est causa, vt præsumatur verum dominium, & proprietas sanguinis, ex l. fin. C. de rei vendic. & ex Abb. Ripa. & aliis tradit Io. Garcia de nobilit. gloss. 18. §. 1. num. 10. Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quæst. 14. num. 34. & seqq. vbi ad hoc adducit Aym. Crauera de antiq. temp. 1. part. sect. Viso in hac prima. sub num. 2. vers. Vbi si præsens, & sect. Viso de fama. num. 32. & seq. Alc. reg. 3. præsumpt. 21. num. 15. & in nostra puritatis materia loquentes probant Perez. de Lara in d. cap. 4. num. 15. vbi adducit decis. 176. n. 6. & 7. in nouissimis. Rotæ Rom. & Valenc. in d. conf. 99. n. 82. & 83. vbi præter prædictos adducit Ripam

Primum in rem, quæ nobis in fin. de acquir. poss. & VI. dicit. Zafum conf. 5. num. 3. lib. 1. tum denique, quia simile officium, seu dignitas semper possidetur virtute sententiæ approbationis informationis puritatis, & cum titulo, pro quo magis præsumitur, quam pro contrario auditu & fama, vt ex Afflic. tit. decis. 178. num. 16. tenet Arismino Teparo lib. 1. tit. de publica voce & fama, vers. Fama sepe.

58 Quam limitationem dupliciter ego intelligo. Primò cum eodem Perezio de Lara ibidem num. 17. vt tantùm locum habeat in Tribunali, collegio, seu communitate, in qua admissus fuit ad officium, seu dignitatem, qui nunc aduersam habet auditus probationem, per quam repelli, nec ab officio, & possessione priuari non poterit, nisi vera, & legitimæ appareant probationes maculæ, & descendentiæ ab infectis, respectu verò alterius Tribunalis, & communitatis locum habere non potest, cui alterius factum nocere non debet: & ideo, si post adeptum honorem in vno, apparet postea cooptari in alio nocebit ei auditus probatio, sicut si alibi non fuisset admissus. conuenit Ricciol. de neophyt. cap. 7. num. 26. & 27. & Lara de capellan. 2. part. cap. 4. num. 20. & 21. adductus per August. Barbosa de offic. Episc. 1. p. tit. 2. gloss. 17. sub num. 48.

59 Secundò intelligo respectu ipsius admissi tantùm, non verò totius suæ familiæ, & cognationis, nec quidem respectu filiorum eius, quia si post admissionem alius eiusdem familiæ, & descendentiæ admitti appetat in eodem tribunali, & communitate, in qua alter fuit cooptatus, & habeat plenam probationem suæ maculæ, & impuræ descendentiæ per testium auditum repellendus venit, tum quia macula ad repullam sufficiens ex legitimis probata apparere probationibus, tum quia & si ex adepto munere familia sit in quasi possessione puritatis, est tantùm vsque ad contrarium probetur per legitimas probationes, vt sunt testes de auditu, sicut probatum manet, & dicemus infra in quæst. 13. §. 2. & quæst. 17.

60 † Tum quia verius est, quòd generi nullum ius quaritur ex vnico, seu ex duobus actibus posititiuis obtentis in tribunalibus, quæ statuta stricta puritatis habent, vt apertè constat ex nostra Pragmatica in 4. Item porque auiedo en todas las materias, in illis verbis. Pero si los tres no fueren cumplidos, y solamente huuiere vno, o dos declaramos, que no se a de dar per pasada en cosa juzgada la nobleza, y limpieza, ni los descendientes tendram adquirido derecho alguno, y que se les ayen de hacer nuevas pruenas de su calidad en la forma ordinaria. Nota igitur verba, ni adquirido derecho alguno, quæ omne ius generi negant ex vno, seu duobus actibus posititiuis nobilitatis, & puritatis, tam videlicet in proprietate, quam in possessione, ne, † cum particula negatiua addita illi verbo, derecho alguno, ita iuris acquisitionem negat, vt quancumque excludat, l. qui rti. 69. hac verba 124. l. urbana familia. 166. l. verbum. 181. de verb. sign. Petr. Rebuff. in l. Labeo. 14. §. rem omiffisse, in fine, illo cod. tit. & tunc proceditur ad informationem, & iudicatur, ac si nullum ius genus adquisitum haberet per regulas ordinariæ iuris, & sic per testes de auditu, & per famam, quòd mihi omni dubio caret. Esto sit contra Perezium de Lara in d. cap. 4. num. 17. vbi contrarium sequitur, vt demonstrant verba illa, vel illius coniungendi ex illa parte, ex qua ei macula ascribitur, quod nec iure verum nec praxi receptum, nec mihi placet.

Sed his duo maximè obstat vnum, 62 quòd desumi potest ex eodem Perezio de Lara ibidem, & num. 18. & ex regula iuris qua cauetur, quòd sententia lata in causa status, licet aliis nocere non possit, prodesse tamen solet, vt probatur præter adducta per Laram in l. cum alieni, 26. §. fin. de neg. gestis, l. loci corpus. 4. §. si fundus, si seruit. vindic. l. communem. 10. Quemadmodum seru. amit. l. si cum vno. 4. si ex nox. caus. agatur, l. Positumus. 6. §. si quis ex his, de inoff. testam. l. 3. §. sed & si forte, de iudic. l. 2. §. ex his, de verbor. Lad probationem. 22. C. de probat. l. 21. tit. 22. l. 5. tit. 23. part. 3. Gregor. in l. 7. verb. Los otros hermanos, tit. 15. part. 4. DD. communiter in l. sepe, pen. de re iud. & ex aliis traditis à Cobb. in pract. cap. 13. num. 1. Pelæz de maiorat. 2. part. quæst. 4. illat. 2. num. 32. Menchaca controuerf. vsu freq. lib. 2. cap. 23. num. 32. & causa status sunt ex, in quibus agitur de puritate, & nobilitate probanda, quarum sententia licet consanguineis non noceat, debet tamen prodesse.

Dico tamen verum esse in nostra materia, quòd ex vnico, seu duobus actibus posititiuis non acquiritur ius aliquod generi vniuerso, seu consanguineis, vt superius ex nostra Pragmatica dixi: & si aliquod quarri posset, non esset considerabile ad excludendas ordinarias probationes prædictarum qualitatum. † Nec obstant prædicta iura, quia loqui sunt intel- 63 ligenda, dum lata sententia transit in rem iudicatam, quæ verè talis dicitur ex l. 1. tit. 22. part. 3. probat. Aceb. in l. 12. num. à tit. 5. lib. 3. recop. Pelæz de maiorat. 1. part. quæst. 1. num. 274. in eis verò quæ feruntur in summaris iudiciis, quæ numquam rem efficiunt iudicatam, vt sunt quæ lata fuerunt in puritatis causis, vt dicam infra quæst. 17. §. 1. num. 53. aliud est dicendum, quia horum iudiciorum sententiæ tantum substinentur, donec aliud probetur, nec quidem asserendum est, quæ ex admissione vnus ius quaratur vniuerso generi, & communitati grauaamen, vt non possit reuocare alium ex illo genere, licet sint ordinariæ probationes de eius macula, cum communitas ius admissi approbauerit pro vna tantùm vice, & non pro toto genere, nec ad semper. † Et præ- 64 iudicium sibi asserere in plus iure non probatur, secundum rationem, text. in l. nauis onusta, 4. §. cum autem. Ad l. Rhod. de iactu, l. Titia cum testam. 34. §. qui in vita. l. vnum ex familia, 67. §. si rem. 8. de leg. 2. l. Stichus. 34. in fin. de vsu. leg. l. 1. §. interdum, ad l. falcid. & notata in l. 1. C. si plures vna sent. condemn. Iur. Bart. in l. 2. §. item. num. 5. si quis in ius vocatus. Bald. in l. 2. in fin. C. de seruit. Iacob in tract. feud. verb. Et cum adserentibus, num. 14. Alex. conf. 48. vifs. num. 9. vol. 6. Mol. de primog. lib. 1. cap. 4. num. 10. Peregr. de fideicom. art. 1. num. 33. & art. 24. num. 72. Card. Tusch. pract. conclus. 136. per rotam. lit. O. tom. 5. Marian. Anton. variar. resolut. lib. 1. resol. 97. num. 4. & resol. 111. num. 40. Et quia probationes receptæ in vno Tribunali de diuersa persona nocere alteri non debent, ex text. in l. 1. l. si cum frater, C. res inter alios acta, l. 2. C. de fide instrum. gloss. in l. 2. vbi Dec. num. 44. C. de edendo. Abb. & communiter Doctores in cap. quamuis, de re iudic. Lara in dicit. cap. à num. 19.

Alterum, quòd obstat dixi supradictæ intelligentiæ, & proximè dictis, est, quòd videtur nullum discrimen constitui posse inter ius quæsitum admissio ad honorem, & inter quæsitum vniuerso suo generi, quia vt dicam infra quæst. 13. §. 2. sententia circa qualitates sanguinis alienius lata non tam eam purum dicit, quam vniuersum

suum genus, ex quo in illum omnes qualitates, & iura sanguinis proueniunt. l. 3. de discord. & releg. cum similibus, quæ indiuidua sunt; & non possunt diuerso iure censerit inter ipsosmet eiusdem generis, & familiæ, & quod vni prodest, debet etiam omnibus prodesse, secundum text. in l. si a te. 9. §. Juliamus, & in l. exceptio, 28. iuncta gloss. ibi, de except. rei iud. l. 19. & 21. tit. 22. part. 3. Suarez in l. post rem indicatam extens. 1. num. 10. de re iud. Parlad. rer. quotid. lib. 2. cap. fin. 3. part. §. 3. num. 1. Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 14. num. 17. iunctis aliis pluribus, quæ in dict. quæst. 13. §. 2. & in quæst. 17. referantur.

66 Dico etiam, quod in prædicta specie, & hac, de qua loquimur, adest maxima differentia ratio, nam licet approbata maneat in vno actu positio puritas totius generis, est tantum vsque ad aliud probetur, sicut & sententia sanguinis reprobatoria non in plus vniuerso generi nocet, nisi vsque ad contrarium probetur, quæ est velut tacita conditio in omnibus sententiis circa puritatem latis, vt infra quæst. 17. num. 53. & hæc probatio fieri potest solito more tam per testes de auditu, quam per famam. † Sed cum agitur de spoliando admisso, non tam spoliandus veniat à sua & sui generis adquisita puritate, sed etiam ab officio, quod actu & verè possidet, ad quod pleniore requiritur probatione nemo est, qui ambigat, ex text. in cap. super his, 16. de accusat. cum aliis adductis à Perezio de Lara in d. cap. 4. sub num. 56. vers. Secus autem si iam sit electus, de quo etiam supra in quæst. 6. §. 1. tum quia hæc duo concurrunt vincula, quæ maiorem requirunt probationem, & debent maiori vi dissolui, ex vulgatis adductis ab Aug. Barbosa Axioma 79. num. 1. pag. 50. tum quia possidet iusto titulo, cuius defectus probari debet propriè per veras, & legitimas probationes, non per auditum, quo existente potest deficere veritas, † & probationes, quibus aliquid reprobatum, debent esse manifesta, text. in §. item verborum, vbi gloss. de inutil. stipul. Rebuff. de reprob. test. num. 8. Io. de Annan. conf. 97. incipit, in causa, col. 2. Valençuela conf. 41. num. 72. tum etiam, quia in primo casu agitur de repellendo, in secundò verò de admittendo de nouo ad officium non possessum, ad cuius denegationem minor probatio requiritur, † cum turpius efficiatur, quam non admittatur hospes, secundum cap. quemadmodum, 25. de iureiur. Nauarr. conf. 1. num. 6. de iud. & Sarrac. Perezio de Lara d. cap. 4. sub num. 56. Tum denique, quia praxis omnium tribunalium ita obseruat, & fieri de facto non semel vidi, aliàs genus, ex quo aliquis ad honorem puritatis semel admittitur, haberet ius adquisitum, & præcipuum ad cæteros honores eiusdem communitatis, quod nec cogitandum esse, ius apertum admonet, & verissima quidem est hæc opinio, nec quid continet difficultatis.

70 Sunt igitur vera omnia supra dicta circa probationem auditus, si intelligantur cum aliquibus requisitis substantialibus, vt plene probet. Primò enim requiritur, quod testes integri sint, expectatæ fidei, & maiores omni exceptione, vt probatur in text. in dict. cap. licet, ex quadam, ibi, nisi forte persona graues extiterint, quibus fides sit merito adhibenda, vbi gloss. & communiter Doctores quos referunt Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 9. num. 40. Hojeda de incompatib. benefic. dict. cap. 23. num. 40. vers. Quomodo declaratur. & Farinac. dict. quæst. 69. num. 94. & num. 106. D. Io. del Castillo controvers. iur. tom. 6. lib. 5. 2. part. cap. 122.

num. 10. Marefcott. var. 1. resol. 70. sub num. 8. Gratian. §. discept. 969. num. 9. quæ qualitates non tam sumendæ sunt ex auctoritate, seu diuitiis testium, quam ex eorum integra fide, & fama bona, secundum celebrem glossam, in dict. cap. licet ex quadam, verb. persona, vbi communiter Doctores de testib. facit, text. in cap. si testes. 3. §. in testibus 1. vbi bona glossa verb. Dignitas, 4. quæst. 3. & licet ibi, & in §. seq. incipit, Testium fides, inspiciantur dignitas, & grauitas testium, intelligendum est, si fides, & integritas simul adint, quia non tantum dignitati, & grauitati tribuendum est, quantum fidei, & bonitati personarum, §. fin. in fin. inst. de suspect. tut. cum adductis à Farinacio. in d. num. 94.

Secundò, quod audierint non ab vno, sed à pluribus saltem à duobus, seu tribus, vt probat text. in d. cap. licet ex quadam, & l. 20. ibi (a si dixere lo oyo aui ome solo e non amas; non le deben creer, tit. 9. part. 4. & tenent communiter Doctores, quos referunt Craueta in d. sect. viso de fama, num. 11. Ant. Gab. de test. concl. 3. num. 4. lib. 1. Masch. de probat. concl. 104. num. 10. & concl. 39. num. 6. Menoch de arbit. casu 475. n. 12. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 9. num. 37. & à Farinac. num. 79. & à D. Io. del Castillo num. 12. & Marefcottus citatis in locis. Hojeda citato loco, cap. 23. num. 40. vers. Hæc tamen communis, vbi in vers. Sexto declaratur, ait, debere testes ab eisdem audiuisset, ita vt singulæ existant, secus si à diuersis, nam tunc singulæ essent, & non probarent ex Craueta citato loco num. 12. & alii, quos refert, & Valençuela d. conf. 60. n. 77. vbi idem omnino dicit, & consentit Io. Garc. de nobilit. gloss. 1. sub num. 49. circa medium.

Quæ declaratio destruere videtur maxima ex parte ea, quæ supra in §. præcedenti tradidimus circa testes singulares, sed vt vtrumque concilietur, & intelligatur, dicendum puto, quod si testes tantum deponant de auditu duorum, vel trium, & vniuersique diuersum signet auctorem, ita vt inter se non conueniant in personis, à quibus audierunt, non plene probant; quia tunc nullus auditus manet probatus nisi ex vnius testis assertione, quæ non probat, nec cum aliis coniungi valet, quamuis Peregrin. de fideicom. art. 43. sub num. 80. circa fin. dicat, sufficere si à diuersis testes audierint, ex Abb. Hostiensis, Innoc. & Butrio in d. cap. licet ex quadam, qua in specie vni intelligendi Hojeda, Valençuela, & Garcia locis citatis: si verò testes non tantum intendant probare certum auditum ab eisdem, sed etiam famam, & publicam reputationem, & dicant publicè audiuisset, etiam si addant certos auditus à diuersis personis probant ex dictis in præced. §. aut si ita testes plures existant, & deponant, quod valeant coniungi ad plenam probationem, eorum diuersitas non officiet, secundum tradita in proximè citato loco. † Ratio disparitatis est, quia in prima specie intendunt testes probare auditus certos, & necesse est certa probatio, & quod omnes conueniant in eadem re, & in eisdem auctoribus, à quorum singulis duo saltem audisse debuerunt, vt inde certitudo, quæ inquiritur appareat, arg. l. interpositas. 18. C. de transact. Alex. consil. 133. stantibus his, num. 13. vol. 7. In secundò verò casu probari intenditur fama, quæ ex natura sua vaga, & diuersa est, hinc inde circumiens, nec mirum si per eandem diuersitatem auditus probetur, aut si plures existant testes diuersorum audituum, ex quibus iudices possint suos instruere animos, & eos coniungere ad

ad plenam probationem, quare in hoc membro plures testes requiruntur, quam in primo, vt suppleant prædictum diuersitatis defectum; & plurimum iudices debent respicere formam testimoniorum, quia maxime distat, quod testes principaliter auditum afferant, & quod am pro ratione sui testimonij, & redulitatis afferant, quia in hac specie plus efficiunt fidei, quam in prima, secundum distinctionem traditam in præced. §. n. 22.

Tertiò requiritur, quod auctores auditus fide digni, & integri fuerint ex relatis iuribus, & d. l. 20. part. ibi, Que lo otera a omes de mala fama, o a otros quales que fueren enemigos, o mal querientes, o a tales que si ellos mesmos viniessen a testimoniar, que non recibirian su testimonio, & probant communiter DD. secundum Menoch. de presump. lib. 1. quæst. 1. num. 44. Hojeda, & Castillo num. 13. & Farinac. num. 94. & 106. & seqq. citatis in locis, Afflict. in c. vn. n. 3. si de inuestit. inter Domin. & Vasall. oriatur, Zephalo conf. 82. num. 45. lib. 1. Corn. conf. 8. num. 6. in fin. Hip. Rimin. conf. 363. num. 75. & seqq. lib. 4. & alij adducti à Valençuela d. conf. 90. num. 78. Ratio est, quia absurdum esset, illos admitti, quorum repellerentur auctores vt notabiliter dixit Petra de fideicom. quæst. 13. num. 62. Marefcottus d. n. 8.

Vnde sequitur ex aduerso, non admitti, quia afferant audiuisset puritatem ab ipsomet prætenso, seu eius consanguineis, domesticis, & familiaribus, qui omnes etiam suspecti dicuntur, vt probauit Rota apud Seraphin. decis. 1075. n. 3. & dicam latius infra in q. 11. de consanguineis.

76 Quarta afferere testes debent à suis audiuisset maioribus, & antiquioribus, non verò ab aliis, qui non tam recte, & specificè poterunt gradus, & puritatis qualitates agnoscere, & distinguere, an scilicet macula prætenso, & suæ familia obueniat ex hac, aut ex illa linea, seu descendencia, cum multoties ob consanguinitatem, seu coniunctionem prætenso cum impuris maculam testes afferant cum errore & deceptione, quæ omnino abest, vt probatur in d. cap. licet ex quadam, ibi, ab antiquioribus quidem suis, & iterum ibi, se accepisse à suis maioribus, vbi notant gloss. & communiter DD. & alij allegati ab And. Tiraq. de retrat. lign. §. 1. gloss. 1. illat. 83. & Ant. Gab. d. concl. 3. de testib. num. 6. Peregr. d. art. 43. sub n. 80. vbi ex glossa in d. cap. licet ex quadam, ait, intelligendum de maioribus eorum, de quorum agitur parentela, non verò testium, Gracian. §. discept. 969. n. 9. Ioseph. Ludouic. de probat. concl. 1. illat. 83. Castillo num. 15. & 18. Hojeda d. num. 40. vers. tertio declaratur, qui alios adducit Valenc. n. 81. citatis in locis, vbi ait, quod testes debent deponere, audiuisset à sui maioribus adinuicem de illa parentela, lineis, & gradibus colloquantibus, & alios cumulat Farinac. d. q. 69. n. 110. vbi in num. seqq. dixit, quod hi à quibus testes audiuisset deponunt debent esse ascendentes, & non collaterales, ex Hector Emilio tract. de testib. de auditu num. 56. fol. 27. 1. & in Rub. testib. affirmatorem deponens, num. 9. & 10. fol. 127. quia cum in d. cap. licet ex quadam requiratur, quod auditus à maioribus proueniant, non potest verificari in collateralibus, qui maiores non dicuntur secundum Bal. in d. cap. licet ex quadam num. 2. vers. in maioribus, Card. Tusch. lit. M. concl. 21. num. 5. tom. 5. August. Barbof. appellat. 137. num. 5. pag. 244. quod certe sequendum præcisè non est in puritatis probatione, nec quidem in causis matrimonialibus, in illa quia non requiritur solemnitas d. cap. licet ex quadam, vt superius probauit, in his etiam, quia verba illa illius textus, ab antiquioribus quidem suis, & illa, accepisse à suis maioribus, non sunt præcisè intelligenda de ascendentibus, & maioribus in rigore, sed de

quibuslibet aliis antiquioribus extraneis fidedignis, qui, si vitæ agerent, testimonij ferre possent circa eandem descendenciam, quæ per quoslibet testes extraneos, si integri fuerint, probari potest; ita vt maioritas non tam ex sanguine, quam ex antiquitate & notitia maiori sumenda sit, & verbum antiquiores, & maiores non tantum accipitur pro antiquis ascendentibus, sed etiam pro quibuslibet atate senioribus defunctis, vt ex eodem verbo apertè constat, & probant And. Tiraq. de primog. 1. n. 11. Rebuff. in l. 2. verb. maior. pag. 23. de verb. sign. Stephan. Gracian. discept. forens. cap. 456. n. 82. & 83. Card. Tusch. lit. M. concl. 19. n. 3. tom. 5. Aug. Barbof. citato loco n. 1. Alex. conf. 4. Ponderatis, n. 2. & 3. lib. 5.

77 Quintò requiritur, vt dicant audiuisset ante litem motam, & sic de tempore auditus testificari debent, vt ex eo iudices agnoscere valeant, quanta sit fides depositionibus adhibenda, & quantum auditus præcesserint opinionem, quæ probari intenditur, ex d. cap. licet ex quadam, ibi, ante litem motam, d. l. 20. part. ibi, eamque dixisse, que lo oya a muchos desfues, que el pleito fue començado. vbi Greg. gloss. 4. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. viso de fama n. 6. Masch. de probat. concl. 410. num. 29. Paciano eod. tract. lib. 1. cap. 9. n. 19. Menoch. de arbit. casu 475. num. 14. vers. Quomodo requiruntur, & conf. 431. n. 45. vers. Tertia est ratio, lib. 4. Hojeda d. num. 40. vers. secundo declaratur. Farinac. n. 96. & seqq. Valençuela n. 76. Castillo, 11. citatis in locis Alex. conf. 82. n. 3. vol. 1. Dec. conf. 321. n. 8. Hondedeo conf. 17. n. 47. lib. 1. Riminald. conf. 363. n. 90. lib. 4. Pelaez de maiorat. 1. pars. q. 45. n. 20. Graciano d. discept. 969. n. 10. vbi, n. seqq. ponit rationes, & in n. 12. limitat dum testes examinantur in loco longinquo, quod in facto antiquo non admittit.

78 Sextò requiritur, quod testes non tantum deponant à maioribus, seu antiquioribus audiuisset, traditumque accepisse, sed simul propriam afferant credulitatem, & intelligentiam, nempe quod ita intellexerunt ab eis secundum Fel. in cap. tam litteris, n. 4. de test. Hector Emil. de test. de auditu n. 49. fol. 270. & simul quod ita verum esse testes indubie credunt, vt patet ex d. cap. licet ex quadam, ibi, & credere ita esse, vbi communiter DD. & ex l. sola, vbi, gloss. verb. sola, C. de test. l. 26. vbi gl. 8. tit. 26. part. 3. & gloss. in l. cum hi. verb. audiet Prætor. in §. vult igitur oratio, vbi Bald. n. 2. de transact. Ant. Gab. de test. d. concl. 3. n. 7. Masch. de probat. concl. 1363. n. 16. Fulu. Pacian. n. 40. Hojeda d. n. 40. vers. Quomodo declaratur, Castillo 19. Valençuela, 188. Farinac. 99. locis citatis, Boer. conf. 30. n. 7. & idem Farinac. q. 68. n. 115. & seqq. ait, quod non tantum debent testes dicere, se ita credere, sed etiam, se ita firmiter credere, & quod in eorum conscientia non dubitant, secundum Bal. in cap. 1. de sum. Trin. quem refert Iass. in Rub. n. 11. de iureiur. licet eum non sequatur, & Cyn. in l. testium n. 9. vers. Primo casu, in fin. C. de test. & licet verum credam, quod testes debent afferre propriam credulitatem, sufficere tamen, si eam simpliciter afferant, absque magis firma assertione ex qua, & ex iuramento satis cætera colliguntur, vt velle videtur Iass. citato loco.

79 Septimò intelligenda omnia prædicta sunt, vt testes de auditu, qui ab antiquioribus rem accepisse asseruerint, maiorem efficiant fidem, quam qui à iunioribus, vt ex text. in l. fin. de fide instrum. & in l. si que sunt, §. Famil. excise. & in l. si chorus, 79. §. 1. de leg. 3. firmavit gloss. in verb. persona. vers. vel seniores, in d. cap. licet ex quadam, & est similis gloss. in l. cum quid, vbi etiam cõmuniter DD. de reb. cred. And. Tiraq. de primog. pref. num. 148. vbi in num. seqq. id ampliat, & intelligit in certis speciebus, licet in aliis non, Minfinger. obseruat. 38. post prius. cent. 4. Seraph. de cif. 533. n. 2. col. 511.

& decis. 1129. n. 2. tom. 2. col. 146. vbi notabiliter dixit, quod testes nimis animose deponentes, quod ipsi melius sciunt articulata, & totam rem antiquam, quam antiquiores, & qui de eo tempore fuerunt, deponunt inuicem simile, & ideo sunt suspecti, nec probant, quod valde singulare est.

Octauo animaduertant, quod etsi plura deducantur requisita ad probationem auditus per Doctores ex d. cap. licet ex quadam, quorum aliqua nunc omitimus, ideo est, quia vel sub relatis comprehenduntur, vel necessariae non sunt ad probandum puritatem & nobilitatem, de quibus nunc agimus, videri tamen poterunt per Doctores relatos supra, & breuiter omnes congerit Ant. Peregr. de fideicom. art. 43. num. 80. vnum tamen non omitam, quod testes proprio iuramento formare debent, se ad ferendum testimonium in causa ipsa odio, amore, timore, vel commodo non procedere, vt totidem demonstratur verbis in d. cap. licet ex quadam, & colligunt relati, & communiter omnes.

- 80 Quae omnia simul in auditu probatione concurrere requiruntur, quia hoc genus probationis, etiam in antiquis maxima laborat suspicione, fragile, & prosterabile a DD. appellatur, vt constat ex adductis per Crauet, de antiq. temp. d. felt. viso de fama, num. 9. Meno. d. casu. 475. n. 7. & Far. d. 969. num. 101.
- 81 quia sicut ex se facile est audire ita facile est credere, quauis nec fundamentum, nec veritatis tramitem, quod dictum est, capiat, vt ex c. cum in inuentute, 10. vers. scientes, de purg. canon. considerat Masch. de probatio. concl. 748. num. 7. Immo sunt homines prauae naturae, & faciles ad credendum l. 1. §. dolum, de eo, per que factu erit, c. Deus, 2. q. 1. c. quauis, 75. 11. q. 3. c. iudicantem, 11. 30. quest. 5. cap. si quis prepropera 27. vbi glos. verb. videri 50. dist. cap. si quid vero 23. 86. dist. ita vt nec tranquillitas, nec portus securus puritati, nec honori nobilium inueniatur, quin facile ex prauis loquutionibus, auditu & leui hominum credulitate de corae prosternantur familiar, & posteri de honestentur, cum maximo Regni, & reipublicae detrimento, vt late probauit supra quest. 1. §. & dicam infra 2. part. q. 1. §. 1. & seqq. & facit text. in cap. innocens 23. quest. 4. itaque ideo communiter receptum est a DD. quod testimonium de auditu est, praeter, & contra formam & regulas iuris, vt in d. cap. licet ex quadam, & Hecht. Emil. de test. de auditu n. 6. & 7. Fulu. Pacian. d. e. 9. n. 13. & aliis adductis tradit Farin. d. q. 60. num. 7. & clarius n. 9. Ex quibus iudices harum causarum plurimum animaduertere debent, an testes aliqua ex parte suspecti sint, an odio, an inimicitia, an ex meliori contrariorum testium ratione fragilitentur, seu eorum fides diminuat, quia his & similibus casibus facile fidem amittunt, nec credi debent, vt animaduertunt Crauet n. 9. Menoch. 8. locis citatis, Cuman. conf. 77. col. 2. vers. Ad quartum, Hipolit. Rim. conf. 187. num. 56. & seqq. & conf. 222. n. 25. in fin. lib. 2. Curt. Iun. conf. 17. n. 1. lib. 1. Valenquela conf. 92. n. 195.
- 85 & collecti a Farin. d. q. 69. n. 101. & omnibus probe pensatis pro suo arbitrio ex iure, ratione, & aequitate regulato inspicere debent, quanta sit testibus de auditu fides adhibenda, secundum Abb. in cap. cum litteris, num. 9. de testib. Hecht. Emil. n. 11. Menoch. 1. & 2. vers. Ego pariter, Farin. 47. & 102. locis citatis, ita vt potius illis fidem praestent, qui magis rei veritati accedunt, & verisimilia deponunt, ex Rebuff. tit. de probat. test. n. 25. Rol. a Valle conf. 14. num. 55. lib. 1. & conf. 27. num. 27. lib. 3. Anton. Gab. de test. concl. 4. n. 28. lib. 1. And. Tiraq. in l. si unquam in presat. num. 4. c. de reuocand. Villalob. in ar. vno comm. opin. lit. T. num. 100. Menoch. de retinenda rem. 3. n. 721. Masch. concl. 1364. num. 8. de quo latius agam infra 2. part. quest. fin. 8.

haec sufficiant pro huius quaestione enucleatione, nam caetera, quae ad testes pertinent in sequentibus erunt videnda quaestionibus, sed prius de fama & communi reputatione agamus, quae similis est his, quae de auditu diximus.

Q V A E S T I O X.

Quatenus puritas, & nobilitas per famam, & communem reputationem probentur.

S V M M A R I V M.

- 1 Probatio per famam, & per auditum similatur.
- 2 Fama quid? & in quo consistat, & num. 3. Ex vana voce populi, nihil, num. 4. In quo a rumore differat. n. 5. Ex quo oriatur, n. 7. Bona ex bonis factis oritur, & mala ex malis, n. 9. Publica quemlibet constituit in quasi possessione ingenuitatis, & nobilitatis, num. 15.
- 3 Rumor quid? attendendus non est, sicut nec erronea vulgi opinio.
- 6 Statutum de fama loquens est intelligendum de vera.
- 10 Infamia quid? & perpetuo durat.
- 11 Puritas, & nobilitas ex quibus proueniant, tales sunt sicut vulgus opinatur.
- 13 Purus & nobilis vere est, quem talem vulgus iudicat.
- 15 Existimatio communis plus efficit in probatione puritatis, & nobilitatis, quam lex.
- 16 Nobilem dicere nihil est, nisi addatur pro tali communiter habitum.
- 17 Articulus de reputatione & fama magis necessarius est, quam dicere, ortum ducere a tali domo, seu stirpe nobili.
- 18 Probatio nobilitatis, & puritatis per famam, & communem reputationem tantum procedit, usque ad contrarium probetur. Et dum reputatio, & opinio communis est, n. 19.
- 20 Utilitas huius quaestione quarta?

V I A similis est probatio puritatis, nobilitatis, quae per famam, & communem sit reputationem ei, quae per auditum efficitur, de qua egimus in praeced. quest. & §. vt constat ex pluribus iuris Doctoribus, qui has duas probationum species confundunt, promiscue de eis agendo, vt videre poteris ex allegatis supra, & inferius adducendis, & aperte constat ex Io. Garcia de nobilit. glos. 18. §. 1. n. 6. & 7. de ea nunc agere decreui, & licet tractatum de testibus, quibus puritas potest probari, scindere videatur,

videatur, te tamen vera non officio, quia etsi diuersae appareant, plurimum similitudinis habent, & quasi vinculo cognitionis iunguntur, praeterea quia fama per testes praecipue probatur, de quibus in simul agendum est, sed prius quid fama, & quot eius sint species breuiter dicam.

Fama igitur est vox alicuius rei in populo orta ex fidedigna, & verisimili causa, vt colligi potest ex Bart. in l. de minore, §. plurimum de quasi. & communiter DD. quae consistit in hominum iudiciis, & credulitate, dum ex solo auditu iudicium formant circa res, aut facta proximi, aliis cum iusta causa, quae in primis attendi debet, vt infra dicam, & est vera fama, de qua iura & DD. communiter loquuntur, vt text. in l. 3. §. eiusdem quoque sibi, alias veluti consentiens fama confirmat rei, de qua queritur, fidem, de test. vbi glos. verb. confirmat. cap. qualiter & quando, 24. vers. ex quibus auctoritatibus, de accusat. cap. illud. §. ipse vero Episcopus, in fin. ibi, praesertim cum ei non nisi per famam de sententia contra eum probata constaret, de cler. excom. cap. si testes, 3. §. si sine publicis (Qui desumptus videtur ex d. l. 3. §. eiusdem)

4. quest. 3. Aliis sine iusta & legitima causa, & tunc non fama, sed vanus rumor dicitur, qui attendi non debet, vt in l. miles, 1. §. mulier, 1. ad l. Iul. de adulter. in illis verbis, falsis rumoribus inducitur, & ita intelligitur text. in cap. 2. de elect. vbi glos. vers. populi, adducitur bonum text. in l. si constat, 12. de appellat. & meliorem in l. decurionum filij, 12. vbi, vana voces populi non sunt audiendo, nec enim vocibus eorum credi oportet, c. de poenis, ex ratione text. in cap. cum de inuentute, 12. §. scientes, de purgat. canon. Zaball. comm. contra comm. q. 302. num. 3. & 4. sicut nec qualibet erronea vulgi opinio l. si dicitur, 56. in princ. de eiusd. Mantica de tac. & amb. lib. 3. tit. 7. n. 33. de quo etiam supra egimus in praeced. quest. & §. Ex quibus dixit Rolandus conf. 16. lib. 4. non debere attendi famam probatam per vanam vocem populi Bald. conf. 123. num. 4. part. 3. Aym. Grauet. conf. 66. n. 4. Corn. conf. 329. n. 5. vol. 1. & conf. 130. num. 6. lib. 4. Matth. Matthes. sing. §. 1. vbi additio num. 12. Fab. de Monte in tract. fin. regum. c. 59. n. 8. quam differentiam inter famam & rumorem elegantissime descripsit Cephal. conf. 49. num. 49. & seqq. Dicens, quod ideo rumor non inducit famam, quia vana vox est sicut somnium, quod sepius in vero deuiat, vulgi enim opinio, & vagus incertis sedibus rumor, qui suae praecordia ignorat, falsis sibi nomen famae vindicat, sola enim fama est, quae ex pluribus causis origine trahit, & quae verisimilibus nititur coniecturis quam integri testes dicunt, totius esse municipij, & vt & post Bart. in d. §. plurimum, tradiderunt Socin. consil. 166. num. 1. vol. 2. & ad additiones ad Matthes. l. d. sing. §. 1. num. 12. & ad

6 Guid. Papa qua. Gratianopoli, 101. de qua vera fama, non de rumore populi intelligendum est statutum quod famam pro vera requirit probationem, vt multis probat And. Tiraq. de nobilit. cap. 37. n. 97. pag. mibi, 546. & plura cumulat Masch. de probat. concl. 749. per totam, maxime a num. 5. & Menoch. de praesumpt. lib. 1. q. 1. a num. 39. cum seqq. per doctrinam Bart. in d. l. de minore, §. plurimum, num. 32. de quasi. relatum per Rotam apud Io. Baptist. Coccinum decis. 215. n. 5. cum caeteris relatis.

7 Quae fama sicut in hominum iudiciis consistit, ita & ipsi homines ei causam praestant ex suis factis, aut bonis, aut prauis, & scelestis, vt considerat Bart. num. 55. & seqq. Alex. a num. 6. Marfil. 47. & seqq. in d. l. de minore, §. plurimum, de quasi. explicat Masch. citato loco, num. 2. & 3. Ex bonis igitur factis bona oritur fama, quae existimatio vocatur, & iure definitur, vt sit dignitatis in republica illa sae status legibus, & moribus comprobatur, vt in l. pen. §. existimatio 1. de ex-

traord. cognit. l. 1. tit. 6. part. 7. Matth. Vvesembek. in Rub. de his, qui not. infam. num. 1. vbi etiam DD. communiter, Pet. Gregor. synt. agm. iuris, 3. part. lib. 3. 1. c. 19. num. 5. videndus Vgo Donel. lib. 18. comm. cap. 6. fol. mibi, 102. vbi Osuald. Illiger. lit. F. & G. Match. citato loco n. 1.

Ex prauis etiam factis praua oritur fama, quae in nostro iure infamia vocatur, quasi non fama, dura existimatio apud bonos, & honestos viros grauata existit, de qua loquitur text. in d. l. de minore, §. plurimum, de quasi. l. 1. & 2. §. fin. l. qui autem, 3. cum seqq. de his, qui not. infam. & in l. 1. & per totum, C. eod. l. 2. de ob seq. a liber. & libert. praes. Et sic definitur potest, vt sit laesa dignitatis status moribus & legibus improbat, vt per text. in d. l. pen. §. existimatio, definitur communiter DD. maxime Bart. & Paul. Castr. in d. l. 1. de his, qui not. infam. Angel. in tract. de malefic. in verb. Quod fama publica praecedat, num. 8. Fr. Emman. Rodetic. in praxi regular. tit. 2. cap. 13. num. 5. & 6. infamia autem semel contracta perpetuo durat, quia licet infamia iuris tollatur, facti vero tollere solus Deus potest, vt in l. 6. vbi glos. §. tit. 6. part. 7. recte dixit Tib. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 5. cap. 48. num. 31. Tiraq. de nobilit. cap. 15. num. 8. Osuald. ad Don. lib. 18. comm. cap. 8. lit. X. pag. mibi 329. & dixi supra quaestione 2. num. 34.

Vnde prouenit circa probationem nobilitatis, & puritatis de quibus agimus, & quae a maioribus in posteros deriuatur, & prouenit si praecesserit praecleara, & bona facta ascendentiū, oriatur bona fama, & opinio puritatis, & nobilitatis descendentiū, sin vero fuerint praua erit similiter fama praua, & oriatur macula, siue ignobilitas, dummodo facta bona, siue mala eius generis fuerint, ex quo praedictae constituuntur qualitates, alias secus, vt specificè supra q. 1. §. 4. & q. 4. §. 2. per totum.

Prouenit etiam, quod praedictae qualitates puritatis, & nobilitatis plerumque tales reputantur, quales in fama, & communi hominum opinione inueniuntur, vt ex text. in l. cum Delanionis, 18. §. Asman, 2. de fundo instruo, l. 1. §. 1. de flumin. d. l. pen. §. existimatio, l. prouidendum, 7. C. de postul. vbi glos. Bal. & Salic. ad fin. C. si seru. aut libert. ad Decur. asfir. lib. 10. & ex l. si pro ea, 10. C. mandati, probant Bart. Callan. in Catalogo glor. mundi part. 8. confid. 16. in princ. & infra referendi; & ille purus, seu nobilis indicatur, quem talem vulgus opinatur, & econtra, vt in l. 8. ibi, si uieren pacificamente en reputacion y possessione de bombres hyos dalgo, tit. 1. 1. lib. 2. recop. probat Ioann. Gutierrez. lib. 3. praet. q. 14. a n. 6. cum seqq. Aceb. in Rub. n. 159. tit. 2. lib. 6. recop. Couar. lib. 1. var. cap. 16. n. 10. & in praet. c. 2. n. 7. Matienço in l. 7. glos. 4. n. 3. tit. 7. lib. 5. recop. Io. Garcia de nobilit. glos. 7. per totam, Farin. 1. part. praxis q. 47. n. 101. & decis. 55. n. 2. & decis. n. 1. p. 2. in posthum. & alij apud Augult. Barbof. Appell. 264. sub n. 15. pag. 258. Immo quod in probatione harum qualitarum plus existimatio communis efficiat, quam lex, ex Ripa resp. 26. n. 8. lib. 2. refert Io. Gutierrez. citato loco n. 6. in fine, ex quibus oritur ratio illius nobilis dicti Baldi in l. 2. per illum text. C. si seru. aut libert. ad Decur. asfir. lib. 10. quod fama publica constituit quemlibet in quasi possessione ingenuitatis, & nobilitatis quem refert & approbat, Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 10. n. 8. in fin. & ante eum Fel. & Dec. in cap. veniens, el. 1. de test. quos referunt Io. Gutierrez. citato loco n. 7. & Valenquela conf. 90. n. 37. Et idem Tiraq. citato loco n. 6. circa medium, ait, hoc in tantum esse verum, quod ad probandum nobilitatem non sufficit dicere quem esse nobilem, nisi addatur, quod pro tali vulgo reputatur quasi ipsa nobilitas ex sola vulgi opinione istat, ad quod ibi plures adducit,

10
15
12
13
15

adducit, idem ad litteram refert non tamen Tiraque- lo nominato, Masch. de probat. concl. 1095. n. 8. vbi olios plures adducit, inter quos est Couarr. lib. 1. var. cap. 16. n. 10. Menoch. de arbit. casta. 670. n. 4. Guido Papa. decis. 88. incipit, sed quero an nobilit. col. pen. † & idem dixit Chaffan. conf. 64. n. 11. quod in nobilitatis probatione magis necessarius est articulus de re- putatione, & fama, quam dicere, quod sit ex tali do- mo, & stirpe nobili, cum dictum hoc absque illo nullum sit secundum adducta per Tiraq. in d. c. 10. n. 6. Socin. conf. 246. vers. Prima ratio, col. 2. quem ad hoc adducit Chaffan. in suo Catalogo 8. part. confid. 16. vers. & idem hoc casu, & per Masch. de probat. d. concl. 1095. n. 12. Gut. n. 8. citato loco.

18 Quod dupliciter limitatur, Primò, vt probatio per famam, & communem reputationem tantum procedat, vique ad contrarium probetur, cum populi asser- tiones quandoque mendosae appareant, vt in l. Bar- barius, 3. de offic. Praetor. & in l. spiritatus, 17. Qui & à quibus, cum similibus supra relatis, & infra §. 1. in fin. referendis, & docet Bart. Chaffan. d. confid. 16. vers. & horum, And. Tiraq. citato loco, sub n. 6. in fin. vbi ait, quod huic communi opinioni standum est tantisper, dum mendacem esse appareat, quem referendo sequitur Iosephus Masch. citato loco, n. 10.

19 Secundò limitatur, vt tantum procedant praedi- cta, dum reputatio, & communis opinio fuerit im- memorialis ex latè traditis ab Otalora de nobilit. 3. part. cap. 7. per totum, & aliis relatis à Io. Gut. in d. q. 14. num. 9.

20 Prouenit denique, & apertè apparet, quanta sit utilitas huius quaestionis, in qua sumus acturi, quò modo puritas, & nobilitas probari valeant per fa- mam, & communem reputationem, quae in primis attendi debet in harum qualitatum verificatione, quod vt ritè, & perfecte, debitaeque cum distinctione ostendatur vniuersam quaestionem scissam in sex partes tradam & agam in

- 1 De famae probatione in genere, quate- nus, generaliter probet in causis om- nibus.
- 2 De forma & modo probandi puritatem, & nobilitatem per famam, & commu- nem reputationem.
- 3 Quomodo fecerni valeat fama, quae me- retur fidem ab ea, quae infirma, & de- bilis est, vt rectè agnoscatur earum fi- des.
- 4 De his, quae cum fama concurrere de- bent, vt fidem mereatur.
- 5 De praxi, & modo diiudicandi per con- trarias famas eiusdem rei.
- 6 An vno, eodemque tempore, & loco concurrere valeant duae famae contra- riae, quae simul verae sint.

§. I.

De famae vi, quanta iure sit, & quatenus probet.

S V M M A R I V M.

1 Fama non plenè, sed simpliciter tantum pro- bat, & num. 2.

Præcipue in civilibus, non in criminalibus, num. 3.

Nec in civilibus arduis, num. 4.

Nec probat simul cum unico teste de visu, num. 5.

Nisi simul habeat plures testes de auditu, num. 6.

Vel alia concurrant adminicula n. 7.

Vel si fama vehemens fuerit, n. 8.

Et simul plura substantialia concurrant ad- minicula, n. 11.

Proficit ad torquendum, n. 12.

Et ad inquirendum, num. 13.

Et ad capturam, n. 14.

Maximè si oriatur statim post delictum, secus si ex intervallo, n. 15.

Fragilis, fallax & perniciofa est, numero 16.

9 Testes circa famam deponentes loqui de præ- terito debent, non verò tantum de presenti. Explicatur, n. 10.

RE G V L A iuris certa est, quod fama, licet plu- ribus testibus, & ritè sit probata, non plenè regulariter probat ex iuribus superius adductis, & no- tatis communiter per DD. in l. de minore 10. §. pluri- mum, de quest. & in cap. veniens, cl. 1. de test. l. 3. vbi Greg. gloss. i. tit. 30. part. 7. Ant. Gom. 3. tom. var. cap. 13. de tortura reor. n. 10. Couarr. in epitome 2. part. cap. 8. §. 3. num. 3. & plures penes Ioseph. Masch. de probat. concl. 753. num. 1. Peña in direct. 3. part. commun. 110. lit. K. vers. Primum ergo dicit, & penes, Farin. 1. tom. de indic. & tortura q. 47. n. 3. & seqq.

Dixi, non plenè, quia saltim semiplenam probatio- nem ex fama oriiri communiter asserunt DD. per re- lata iura, vt videre est penes Canterà in quest. tangent. probat. quest. 3. de indicis sufficient ad tortur. sub num. 8. vers. in aliis autem causis, pag. 211. col. 1. vbi vitur plu- ribus distinctionibus, quibus rei veritatem demon- strare conatur. Ignat. del Villar in sylvia resp. 9. 2. part. n. 13. vbi præter plures DD. adducit pro hac senten- tia text. in c. illud, 11. de presump. & in c. ex litteris, 32. de iureiur. Masch. numero 6. Farinac. § 4. locis cita- tis.

Quod intelligendum est primò incivilibus, pro- ut loquuntur prædicti DD. dummodò plenè, & legiti- mè fama maneat probata, secus verò in crimina- libus, in quibus pleniores requiruntur probationes & fama etiam legitime probata semiplenam non efficit probationem, nec sufficit ad torturam ni iun- ctis aliis adminiculis, vt rectè probat Ignac. del Vil- lar, Canterà, & alij citati, Simanc. in enchirid. tit. 52. de tormentis. n. 19. Peña in direct. 3. part. commun. 111. vers. Pri- mum ergo, vbi in vers. seq. limitat in fama vehemèti, quae semiplenè probat, secundum eum ibi, & bene explicat quae dicatur vehemens fama. Villalob. comm. opin. verb. fama, num. 7. Iul. Claro in pract. crim. §. fin. quest. 21. & omnium latius Masch. concl. 754. à num. 1. cum seqq. & Farin. d. quest. 47. num. 59. & alibi passim, Franc. Anton. à Souffia in aphorism. lib. 2. cap. 24. num. 16.

Secundò intelligendum est, vt locum non habeat in causis civilibus arduis, quae criminalibus equipa- rantur, vt probant DD. communiter in cap. 1. de ap- pehat. Bal. in cap. veniens, num. 7. de test. vbi ad hoc ad- ducit text. in l. propter litem, 21. vbi bonus casus, de ex- cusat. tut. Menoch. de presump. lib. 1. quest. 41. num. 11. Masch.

Masch. d. concl. 754. num. 15. Decio, conf. 210. viso pun- tis, in fin. Bursat. conf. 97. num. 17. vol. 1. Alc. resp. 6. n. 13. Valençuel. conf. 90. num. 187. & conf. 92. num. 192. vbi plures refert Farin. supra n. 64.

Tertio intellige, vt nec fama simul cum vnico teste probet in criminalibus, nec in civilibus arduis, vt probant Ant. Gom. lib. 3. var. c. 13. n. 7. & 10. adduc- ti à Peña in d. comm. 110. lit. C. vers. Secunda regula est, gloss. & DD. in d. cap. veniens, de test. Masch. d. conclus. 754. n. 3. Menoch. citato loco, q. 40. n. 10. & d. q. 41. n. 9. Iul. Clar. in d. §. fin. q. 63. vers. fin. Zaball. comm. contra comm. q. 302. num. 5. & Valençuela d. conf. 90. num. 187. secus autem erit in civilibus ordinariis, in quibus diximus famam semiplenè probare, cui si adiungatur testis, qui aliam efficit semiplenam, plenè simul probabunt, vt declarat Dec. in d. cap. 1. n. 64. de appellat. Fel- lin. in d. cap. veniens, n. 16. in fin. Masch. de probat. lib. 1. q. 11. n. 6. & in d. concl. 753. n. 11. Menoch. lib. 1. presump. 941. n. 4.

Quartò intellige, nisi simul cum fama concurrant plures testes de auditu, quia tunc plenè omnes simul probabunt, secundum adductos per Masch. d. conclus. 753. num. 13. & per Farin. d. quest. 47. num. 77. secus verò si testis de auditu vnus tantum fuerit, vt ibi per eos. Quod ego in causis de nouo emergentibus non admitterem, in quibus probatio auditus à probatio- ne famae vix segregari potest, & difficillimum erit, ni forte qui committere delictum viderunt mortui, si- ue absentes fuerint, à quibus alij audierint, qua in specie magis illis famae origo tribuenda est, quam ex illorum auditu aliam præter famam constituere, proba- tione in antiquis verò indubitabilius procedit hæc sententia.

Quintò intellige, nisi cum fama alia concurrant adminicula, quibus plenè in civilibus probabit, se- cundum gloss. in l. vbi adhuc 29. C. de iure & in cap. cum in diocesi, 15. verb. manifestos, de usuris, quae ad hoc citat d. cap. ex litteris, 12. de iureiur. cap. si duo 43. §. 9. 6. Alc. reg. 3. pref. 3. Masch. de probat. d. concl. 753. n. 19. nam & si prædicti DD. & alij adducti à Farin. citato loco n. 86. generaliter loquantur, intelligendos puto in civilibus tantum præter d. gloss. manifestos, quae apertè loquitur in vsurarum crimine, tamen Masch. & ab eo citati loquuntur in civilibus, quia in tota illa conclusione, quatenus fama probet in civilibus, explicat, quia in seq. concl. 754. specialiter de crimina- libus agit, præterquam quod alij DD. ita hoc expli- cant, constituentes famam in criminalibus, cum aliis adminiculis semiplenè tantum probare, vt ex pluri- bus docuit Ignac. del Villar in d. resp. 9. in 2. part. sub n. 13. & de communi testatur Iulius Clar. in pract. crim. §. fin. q. 21. vers. fama sola, adductus cum aliis à Peña d. 3. part. direct. comm. 110. lit. E. reg. 3. num. 4. Immo ex Dec. in d. cap. veniens, num. 23. de test. & ex Rota decis. 16. in nouis, voluit Valençuela in d. conf. 90. n. 186. & seq. quod etiam cum aliis adminiculis plenam, nec semiplenam fama constituat probationem in causis arduis, quod certè nimis stricte procedit, quia saltim semiplenè probat, & si adminicula vrgentissima fue- rint plusquam semiplenè poterit probare, dummodò cum omnibus requisitis fama probata maneat, de quibus infra, & in sequentibus §§. latius erit agen- dum.

Sextò intelligenda veniunt de fama vehemèti, aliàs secus, vt superius ex Peña tetigi, & probant Bar. & Alex. in addit. ad cum lit. C. in d. l. de minore, §. pluri- mum, de qua. Bal. in cap. 1. §. iniuria, de pace iuram. firm. in vrb. feud. allegati plures apud Masch. d. concl. 754. num. 5. & apud Menoch. d. casu. 261. num. 2. & lib. 1. presump. 89. num. 32. Farin. supra num. 28. & 29. vbi ex Masch. & aliis ait, iudicium arbitrio relinqui, qua-

lis sit vehemens fama, & in seqq. num. regulas tradit, quibus arbitrium indices regulare debeant, quod & bene explicat Peña d. comm. 110. lit. K. vers. sed tota difficultas, & seqq.

Septimò intelligas velim, dummodò testes de fa- ma deponentes non tantum loquantur de præfenti tempore, sed etiam de præterito, quia si deponant de tempore præfenti, nec famam probant, vt decium pluries fuisse resoluunt Caputaq. decis. 9. part. 1. Rota apud Seraphin. decis. 1075. n. 4. col. 87. & decis. 1103. num. 4. vbi adducit Abb. in cap. licet ex quadam, n. 3. de test. Corn. conf. 198. num. 12. lib. 2. Roman. singul. 753. idem Seraphin. decis. 1231. n. 1. vbi ampliatur, in num. 2. etiam si à duodecim, vel tredecim annis hoc intelle- xisse asserant, quia assertio hæc verificari potest etiam de præfenti, ex singulari Bart. Doctrina in l. Celsus, num. 23. de vsucap. † Quod ego intelligo, dum testes deponunt de fama antiqua, quia tunc non suf- ficit, quod fama nunc sit, sed quod antea per pluri- mos fuerit annos, in quibus recenter orta nihil probat, vt in seqq. §§. dicam. In factis verò de nouo emergentibus, vt puta ante duos, vel tres dies opti- mè probabunt testes, qui de tempore præfenti asserat famam esse quod verificatur in illis paucis diebus, intra quos eiusdem famae origo fuit.

Octauò intelligenda omnia prædicta sunt, si in probatione famae concurrant plura substantialia re- quisiata sine quibus nihil omnino probabit, vt vide- licet initium habuerit à causis verisimilibus, graui- bus & vrgentibus, non à falsis, & apparentibus; ab honestis & sèdignis personis, non à vilibus, male- uolis, nec inhonestis, inimicis, nec amulis inquisiti, quia sicut hæc causa nihil per se probant, nec probabit fama ex eis orta, vt singula speciatim probabo infra in hac quaest. §. 4.

Et tunc, et si omnia hæc concurrant, non plenè, vt dixi, fama probabit nisi semiplenè tantum in crimi- nalibus verò ad torquendum sufficere concurrenti- bus adminiculis aliis, vt probaui ex Peña, Canterà & Ignac. del Villar citatis in locis, & probant Simanc. de catholic. instit. tit. 65. n. 36. & in enchirid. loco citato, Petra, de fideicom. quest. 13. num. 137. Masch. d. concl. 754. à num. 5. cum seqq. Menoch. lib. 1. de presump. q. 89. n. 133. Iul. Clar. in pract. §. fin. quest. 21. vers. fama sola, estque communis, & apud præcticos passim ser- uata.

Efficiet tamen sola absque adminiculis indicium ad inquirendum ex text. in c. qualiter, & quando, 24. de accusat. docuit Fel. in veniens, n. 14. ad fin. vers. P. de stif- ficit sola fama, de text. Bossio tit. de inquisit. n. 27. in fin. Iul. Clar. in d. §. fin. q. 20. vers. ad inquirendum. Masch. concl. 513. n. 2. & in relata concl. 754. n. 19. Menoch. ci- tato loco q. 88. n. 6. Fr. Ant. à Souffia in aphorism. inqui- sit. lib. 2. c. 25. n. 15. vbi adducit Farin. in q. 47. n. 37. cum communi.

Proficiet etiam fama nuda ad capturam, ex l. si va- cantia, §. C. de bon. vacantib. lib. 10. & d. cap. qualiter & quando, cap. inquisitionis, 21. de accusat. Masch. d. n. 19. Paris de Puteo in tract. sindicat. verb. captura, cap. 2. n. 5. Angel. de malefic. verb. quod fama publica n. 4. vers. ad- uertendum tamen est. Fallit etiam in hæresis crimine, in quo ad capturam pronenire non poterunt iudices, ni adfit saltim semiplena probatio, secundum Si- manc. de catholic. instit. tit. 16. n. 1. & seq. & tit. 43. n. 12. & in enchirid. tit. 25. n. 2. cum pluribus relatis per Fa- rin. de hæresiq. 185. n. 7.

Quae omnia maximè procedunt, dum fama orta est statim post delictum commissum, quia tunc eidem crimini ineffe videtur, ex l. quod ait, 23. §. fin. ad l. Iul. de adulter. l. 3. §. cū igitur, 9. de vi, & arm. nō tantum ad in- quirendum, & carcerandum sufficit, sed ad torquen- dum

quod etiam, ut probat aliquibus relatis Peña d. comm. 110. lit. K. vers. Denique sola fama, Masch. d. concl. 754. n. 11. Farin. d. g. 47. n. 13.

16 Quæ parua fama auctoritas, & fides ab eius fragilitate proueniunt, cum fama per se sit fragilis, fallax, & perniciofa, & ut plurimum transmissa ab eis, qui nocere cupiunt, & qui de illo, famam esse desiderant, & quod omnium aures inimici malum circumueat, quare fidem non meretur, ni aliis iunctis, quibus uerisimilis appareat, ut bene considerat ex Bart. Bal. Paris. de Puteo. Ioan. Gurtierr. conf. 35. n. 26. ad hoc adductus in puritatis causis per Valençuel. d. conf. 90. num. 182. ubi ex elegantibus Philosophorum dictis, & bonis iuribus hoc confirmat, & referre etiam posset plures ad hoc congestos per Farinac. d. g. 47. n. 9. & est receptum quod fama est deterior testis, quam haberi potest, secundum Afflictis in consuet. humanit. not. ab. 5. vers. item quæro, in fin. num. 20. refert Valençuela citato loco n. 183. & per transitum Farin. citato loco n. 164. quæ nunc breuiter dicta sufficiant, cum nec plura expediant in re tam vulgari, nec omnia omittre ex hac ratione fuit expediens, cum ad intelligentiam eorum, quæ in seqq. §§. dicenda sunt, valde conducere valeant.

§. II.

Utrum puritas, & nobilitas per famam, & communem reputationem probentur, & quo modo

S Y M M A R I V M.

- 1 Puritas & nobilitas an plene per famam, & communem probentur reputationem. Negatiua probatur, & Doctores qui eam tuentur recensentur. Contraria affirmatiua eligitur & exornatur, ex n. 2. cum seqq.
- 2 Quæ sunt difficilis probationis.
- 3 Filiatio,
- 4 Possessio,
- 5 Proprietas,
- 6 Inspatronatus,
- 7 Virtus, & animi qualitates,
- 8 Status cuiusque,
- 9 Antiqua,
- 10 Origo, Stirps, Radix,
- 11 Descendentia à Iudæis, & Mauris, n. 18.
- 12 Nobilitas, Legitimitas, ibid. Puritas,
- 13 Macula,
- 14 Probatio per famam potior quàm per auditum.
- 15 Paria sunt esse tale, & haberi pro tali.
- 16 Ad incorporalium acquisitionem tria requiruntur.
- 17 Fama, & communis reputatio præstat bo-

Probantur per famam, & communem reputationem.

- nam fidem, titulum & quasi possessionem, ibid.
- 12 Statutum requirens probationem ex usu, uerificatur interueniente fama & communi reputatione, testibus deficientibus, qui possint de visu deponere.
- 13 Communis opinio uenit appellatione legis in statuto de lege loquenti, ibid.
- 14 Fama an probat in arduis, & præiudicialibus causis antiquis, negatur à quibusdam. Et uerius contrarium fatetur ab aliis, de quibus n. 14.
- 15 Nobilitatis reputatio nobilitatem comprobatur.
- 16 Qualitas sanguinis non rectè probaretur si fama non sufficeret.
- 17 Nemo esset qui hodie, etsi spurcissimus, suam puritatem non probaret, si fama non sufficeret.
- 18 Probatio per famam, & per auditum differunt.
- 19 Testis auditum exponere coram iudice debet & si fama non sit, & n. 23
- 20 Non debet partes iudicis sumere, num. 24
- 21 Eius factum referre, & iudicium est iudicare, n. 26.
- 22 Idem est probare, ac ignorare.
- 23 Fama non manet probata eo quod testes eam adesse credant.

18 X prædictis uideretur inferri, ac iure probari, quod puritas, & nobilitas plene ex fama, & communi reputatione ostendi non valeant, tum quia nihil probant in causis arduis, sicut omnes sunt, quæ ad statum pertinent & honorem concernunt, ex l. inimicitia 9. in fin. de his, que ut indign. tener. Bart. Chaffan. in Catalogo lib. 1. confid. 2. num. 2. ex l. licet 103. de uerbor. sign. & ex Alc. resp. 65. num. 5. lib. 5. & ex aliis docet Valençuela d. conf. 90. num. 9. & conf. 92. n. 76. & conf. 95. num. 75. ubi quod nulla grauior considerari potest causa, quàm illa, in qua agitur de fama & honore familiarum, quod & nos pluries docuimus, tum etiam, quia aut consideramus causas puritatis, & nobilitatis uel ciuiles ordinarias, & tunc semiplenè tantum famam probare diximus, nec quidem pleniorum efficere potest probationem in quacumque causa, ut constat ex allegatis in §. præced. aut eas consideramus uelut similes criminalibus, seu capitalibus, quibus iure æquiparantur honoris causa ex l. iusta 9. de manum. vind. l. isti quidem 7. Quod met. causa l. Iulianus, 2. 6. si quis omitta causa testam. gloss. uerb. ob culpam in §. suspectus autem, instit. de suspect. tut. Iass. in repet. l. admonendi, num. 228. uers. tertio ex prædicta conclusionem de iure iur. ad hoc adductus per Chaffan. citato loco, num. 4. Alc. num. 14. supra, & in resp. 2. num. 6. lib. 7. in nouissima impressione. Ioann. Corral. miscell. lib. 4. cap. 2. num. 10. Dec. in l. in actionibus, num. 21. de in litem iur. Lancelloto de Duello 5. part. concl. 98. Menoch. conf. 94. à num. 1. tom. 1. & tunc nec semiplenè probat fama nec communis reputatio, ut supra satis demonstrauimus. Igitur neutro modo, puritas & nobilitas per famam plene probari poterunt.

Quare expresse hanc defendit opinionem Valençuela d. conf. 90. num. 5. ubi maxime increpat Acebed. Auend. & Salced. contrarium tenentes in locis allegandis, & in pluribus illius consilij numeris plura adducit

adducit in confirmationem suæ sententiæ, & in num. 160. & 161. & August. Barbof. de officio Episcopi 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 41. ubi cum in num. 40. antec. dixisset, sanguinis maculam debere concludenter probari, postea ita ait, idem per famam concludenter probari non potest, nisi sit perpetua, & illa apud omnes, & appareat potuisse oriri ex aliqua probabili causa, quæque contrariis probationibus non debilitetur, atque ita pluries iudicatum à Rota fuisse testatur, & conuenit D. Ioann. del Castillo controuerf. iuris lib. 5. tom. 6. part. 2. cap. 123. sub num. 17. & seq. & quidem prædicta transcripsit Barbofa ex Riccio-lo de Neophyt. cap. 7. num. 18. & 19. & etiam quasi ad litteram repetit de canonicis c. 13. n. 36. 37. & 40. quod an uerum, & quomodo concurrere debeant prædicta requisita in sequentibus uidebimus.

2 Contraria uero sententia aliis pluribus uirgenioribus, & sequendis rationibus probatur, uide licet quod puritas & nobilitas plene, & concludenter probantur per famam, & communem reputationem, ut ex sequentibus apparebit rationibus. Primò quia fama probat plene in his, quæ sunt difficilis probationis: sed nobilitas, & puritas difficilis sunt probationis, ut pluries probauimus. Igitur poterunt per famam probari.

Maiores patet ex traditis per Dec. in d. cap. 1. num. 41. de appellat. Hipol. de Marfil. in d. l. de minore §. plurimum num. 84. & seq. de quæst. Iul. Clar. in d. §. fin. quæst. 1. col. 3. Bosio de partu supposito n. 20. Masch. de probat. concl. 853. n. 22. Bart. ab eo cum aliis allegatus in l. siquidem, C. fol. marim. & in l. continuus, §. cum ita, de uerbor. & idem Masch. conclus. 791. num. 7. & Menoch. qui explicat ea, quæ sunt difficilis probationis de arbit. iudic. casu 89. num. 87. cum aliis ibi, & casu 116. Surd. conf. 293. ex num. 31. ubi late uol. 2. Farinac. decis. 481. n. 3. uol. 1. in posthum. ubi ita sæpè fuisse decisum testatur. Acebed. in l. 6. à num. 1. tit. 9. lib. 3. recop. quem & alios allegat Alphonf. Narbona in l. 82. gloss. 2. num. 20. & 21. tit. 5. lib. 2. recop. ubi ait, quod fama, & alia quælibet informatio habetur pro exacta, & plena probatione in his, quæ sunt difficilis probationis conuenit Zaball. commun. contra comm. quæst. 302. num. 10.

3 Ex qua ratione cum filiatio ita sit difficilis probationis, ut uelut impossibilis iudicetur à DD. ut dixit Masch. concl. 787. num. 5. & concl. 791. num. 3. ubi adducit Menoch. de arbit. casu 89. num. 88. etiam si causa status sit & grauiissima, quæ huic, de qua agimus, assimilatur, ut ex Rotæ decis. 404. num. 2. part. 3. lib. 3. dinerf. sacri Palacij. probat Valençuela conf. 68. num. 69. tamen ex fama, & communi reputatione probatur, ut resoluit idem Masch. d. concl. 791. à num. 4. Menoch. citato loco num. 89. pro qua opinione adducunt text. in l. filium 6. de his, qui sunt sui. & in cap. transmissa 3. ubi gloss. uerb. à uicinia. Qui filij sint legitimi, cap. per tuas 10. ibi, & eius filius nominatus fuit, de probat. ubi communiter DD. Petra de fideicom. quæst. 11. num. 439. cum seqq. & in num. 441. in fin. de magis communi firmat contra alios aliud uolentes, & Farin. in d. quæst. 47. num. 94. & 96. hoc saltem intelligentes quoad onus contrarium probandi in aduersarium transferendum, & quoad uerumque effectum plene fama probat antiquam filiationem, de qua nos agimus, ut testatur idem Masch. citato loco n. 9. Couarr. in epitome, 2. part. cap. 8. §. 3. num. 9. in fin. Iac. Put. decis. 418. num. 2. part. 2. Pelæz de maiorat. 1. part. quæst. 45. num. 16. ubi post sexaginta annos antiquam uocat filiationem.

4 Secundò probatur, in informationibus puritatis, & nobilitatis ex statutis præcipue quæritur circa

ca proprietatem, & possessionem qualitatum prætenforis, & sui generis, ut notum est at possessio, & proprietates cuiusque rei per famam concludenter probantur. Igitur & puritas & nobilitas.

Minor patet quoad proprietatem ex pluribus adductis ab Andr. Tiraq. de iure primog. in præfat. num. 107. per gloss. in leg. at qui natura, §. cum me absente, de neg. gest. & in l. iuribus, C. de agric. & censit., lib. 11. & de præscript. §. 1. gloss. 4. ubi latiùs, Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. scilicet. uisò in hac, num. 3. Pelæz de maiorat. 4. part. quæst. 20. num. 311. & 341. quibus adde plures allegatos per Farinac. citato loco num. 106. & 108. Quoad uero possessionem probant communiter DD. in cap. ueniens 10. de test. & in cap. quid sit nouale, 21. de uerb. sign. plures adducti ab Anton. Gabr. de restitut. spoliat. conclus. 5. num. 109. Petra de fideicom. quæst. 13. num. 138. Masch. conclus. 753. num. 23. Menoch. de recuper. rem. 15. num. 41. Craueta conclus. 34. num. 11. Pelæz num. 113. Farin. num. 129. & seqq. locis citatis.

Confirmatur primò, quia fama interueniente antiqua possessione plene inspatronatus probatur, secundum Bald. in l. cum super, num. 1. C. de rei uendic. Lancell. de attentat. 2. part. cap. 6. de attentat. lite pend. in præfat. num. 651. Marian. Antonin. uer. resolut. 109. num. 43. lib. 1. Pelæz d. quæst. 20. num. 307. & 378. Nicol. Garcia de benefic. 5. part. cap. 9. num. 83. & seq. August. Barbofa de offic. Episc. 3. part. alleg. 72. num. 43. Farin. d. quæst. 47. num. 133. Puteo, decis. 60. & decis. 140. in fin. & decis. 142. lib. 1. Dec. conf. 157. in fin. Rota apud Seraphin. decis. 1103. num. 6. col. mibi, 120. & decis. 1120. num. 4. col. 153. & decis. 1141. num. 6. col. 158. part. 2. Igitur & puritatem, & nobilitatem ex eadè ratione.

Confirmatur secundò quasi possessio iuris incorporalis, & inuisibilis iure plene per famam probatur, ut sunt omnes qualitates sanguinis, uirtutes, & ceteræ animi qualitates, & proprietates, ex l. prouidendum, 7. ubi notat Bald. C. de postul. Iass. in leg. admonendi, num. 246. de iurciu. Fel. num. 9. Dec. 41. in d. cap. ueniens, de test. idem Dec. in d. cap. 1. num. 38. de appellat. Alexand. ad Bart. in d. l. de minore, §. plurimum, post num. 38. lit. B. ubi etiã Marfil. n. 103. de quæst. Tiraq. de nobilit. c. 10. n. 8. & cap. 37. num. 84. Farin. num. 101. citato loco. Igitur patet ueritas dictæ rationis.

Tertiò probatur, maior, & fortior probatio est, quæ ex fama prouenit, quàm ex auditu: sed auditus in casu materia nostra sufficit ad plenam probationem, ut probauimus supra in præced. quæst. §. 4. per totum. Igitur ex maiori ratione sufficit fama & communis reputatio.

Maiores patet, quia certior, & indubitabilior probatio est, quæ à pluribus prouenit, quàm à paucis, ut per se patet, & probatur in cap. licet ex quadam, ubi, per testes numero plures, de test. & in cap. in nostra 32. eod. cap. licet causam 9. de probat., & in specie de qua loquimur Seraphin. decis. 1482. num. 1. & 3. sed fama est assertio plurium, & totius populi: auditus uero sufficit, si proueniat à duobus, seu tribus antiquioribus, seu maioribus, ut probauimus supra in d. §. 4. Igitur probatio per famam firmior audiu erit, uirtus hoc argumento Felin. in dist. cap. ueniens, 10. sub num. 16. uers. & adducitur ratio, extra de testib.

Quartò fama, & communis hominum reputatio non solum in antiquis, quæ agnosci à uiuis non potuerunt, ut inferrius in 7. ratione, dicam: sed etiam in his, quæ hominis uitam, non excedunt, plene status possessionem probat, ut constat ex text. in leg. si mater tua 6. C. Ne de statu defunct.

defumt. l. 2. vbi Bald. C. si seru. liber. lib. 10. Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 10. num. 8. vers. Hinc quoque est, in fine, Masch. concl. 753. num. 40. & alij adducti per Zaball. comm. contra comm. quest. 202. num. 11. Valençuela concl. 90. num. 37. sed nos agimus de probando in antiquis, statum, & quasi possessionem puritatis, & nobilitatis. Igitur ex maiori parte rationis prædictæ qualitates per famam plenè probantur.

Quintò probatur, paria sunt eisdem talem, & haberi pro tali, secundum Bald. in leg. conuenticula num. 6. C. de Episcop. & cler. & in leg. cum super, C. de rei vendic. Innocent. in d. cap. veniens, 34. num. 4. de verb. sign. plures apud August. Barbof. Axioma. 174. num. 12. pag. 108. Perezium de Lara in d. cap. 4. num. 100. sed per famam & communem reputationem apparet qualiter quis reputetur, & sit habitus circa sui generis qualitates. Igitur nulla melior probatio puritatis, & nobilitatis esse potest, quam publica vox, & fama, illorum enim æquiparatorum eadem est ratio, & debent esse iidem effectus, l. Gallus 29. §. & quid si tantum, de lib. & posth. Flam. Paris. de confid. benefic. quest. 27. num. 74. & quest. 18. num. 82. Zephal. conf. 138. num. 25. Gratus resp. 91. num. 19. lib. 1. idem Perezium de Lara citato loco num. 201. Alphons. à Villag. de extens. leg. corrector. & pan. simul num. 64. cum aliis pluribus August. Barbof. Axioma. 14. num. 1. pag. 15. & loco 6. ubi pag. 306.

Sextò probatur, ad incorporalia acquirenda tria requiruntur, nempe bona fides, titulus, & quasi possessio: vt patet de bona fide in l. 2. de præscript. longi temp. l. bone fidei, l. 10. de verb. sign. de titulo in l. 4. C. de præscript. longi temp. l. nullo 24. c. de rei vendic. & de quasi possessione, in l. sine 25. de vsucap. c. sine possessione 3. de reg. iur. in 6. sed fama & communis reputatio hæc producit omnia. Igitur incorporalia, & sic puritas, & nobilitas per famam probari poterunt.

Minor patet, fama, & reputatio communis inducit bonam fidem, secundum Bart. in l. Celsus num. 4. de vsucap. maxime in immemoriali quasi possessione, vt nos loquimur, & in specie nostra requiritur, ex notatis in cap. 1. de præscript. in 6. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. casu 4. num. 2. Præstatque titulum, qui ex immemoriali quasi possessione, & eius communi opinione oritur, ex l. 2. §. ductus aque, de aqua & aqua pluui. arc. cum similibus. Et denique quasi possessio etiam prouenit ex communi reputatione, secundum notata per DD. in leg. Barbarius 3. de offic. Prætor. l. 2. vbi etiam, DD. C. si seru. aut libert. ad Decur. lib. 10. quæ omnia latius probat Ioann. Gutierrez lib. 3. quest. 3. præf. quest. 14. à num. 18. cum seqq. & conducunt congesta per Salgado de reg. protect. 1. part. præf. l. 1. num. 125. & seq. & seq. & num. 132. & habent locum in probanda generis macula, & ignobilitate, quia contrariorum eadem est disciplina, vt considerant ad propositum Io. Garcia de nobilit. gloss. 7. num. 23. Valençuela conf. 90. n. 42.

Septimò & vltimò probatur, nam receptissima, & indubitabilis DD. opinio est, quòd in antiquis fama plenissimè probat: at nos agimus de probanda puritate, & nobilitate ab antiquissimis maioribus prouenienti, & sic de re antiquissima, & qualitate probanda, vt patet & sæpius probauimus. Igitur indubitabile similiter erit, quòd fama plenè prædictas probabit qualitates.

Maior constat ex his, quæ notant DD. in l. admonendi, maxime Ias. num. 242. & Corraf. 3. part. num. 83. de iureiur. & in d. cap. veniens, de testib. & in d.

cap. quid sit nouale, de verb. sign. multa cumulat Pelæz de maiorat. 1. part. quest. 45. à num. 8. cum seqq. & 4. part. quest. 20. à num. 370. cum pluribus aliis ibi, Aym. Crauera de antiq. tem. 1. part. §. viso in hac parte, à num. 1. Duënas reg. 299. limit. 7. Auend. de exec. mand. 1. part. cap. 6. num. 6. Villalob. com. opin. verb. fama, num. 8. & 11. Alciat. reg. 2. præf. 3. num. 3. & omnium latius Petra de fideicom. quest. 11. num. 442. & seq. & quest. 12. num. 30. Menoch. illustr. quest. cap. 84. num. 15. Brun. à Sole in suis locis communi. verb. fama 2. Masch. de probat. conclus. 105. per totam, & conclus. 753. num. 7. cum seqq. Stephan. Gracian. decept. forens. cap. 78. num. 35. & 36. Menoch. de arbitr. casu 42. num. 4. Valasc. de iure emphyt. quest. 9. num. 25. & seq. Mencl. in l. adibus, num. 5. C. de seru. & aqua, Brixian. de fin. regund. cap. 55. num. 14. & 15. Zaball. comm. contra comm. q. 302. num. 8. Franc. Cald. de emphyt. & vend. cap. 21. num. 26. & adducti à Ioann. Guttierr. d. quest. 14. num. 33. & plures per Nicol. Garcia de benefic. 12. part. cap. 2. num. 250. D. Io. del Castillo controuer. iuris tom. 6. lib. 1. 2. part. cap. 123. num. 18. Gamma decis. 290. num. 1. vbi Flores de Mena, & alij congesti per Farinac. dict. quest. 47. num. 106. & 117. & Cardin. Tusch. in suis conclus. præf. tom. 3. lit. F. conclus. 66. num. 10. cum seqq. & tom. 8. lit. V. conclus. 81. num. 92. August. Barbof. de offic. Episcop. 1. part. tit. 3. cap. 2. num. 75. colum. 248. & à Rota decilium tradunt Ioann. Baptif. Coccin. decis. 68. num. 4. & Seraphin. decis. 330. num. 9. 1. part. colum. 251. qui ex hoc docet in decis. 449. num. 2. † quòd etsi probatio de vsu expressè ab statuto requiratur, & sumus in re antiqua, ita vt vsus non possit attingere metas tot annorum probatio per famam supplet probationem de vsu, & reddit rationem, num. 3. quia fama in antiquis etiam ad effectus grauis præiudicij plenè probat ex Cassador. decis. 2. de probat. Alexand. conf. 57. prope fin. lib. 2. Ruino consil. 113. num. 8. lib. 1. pro quo faciunt tradita per Gracian. tom. 2. decept. forens. cap. 268. num. 52. & 53. quæ Seraphini decisio valde notabilis est in proposita specie, maxime quia fama & communis opinio tantum est, vt veniat appellatio legis in statuto de lege loquenti, secundum Berouium conf. 91. num. 16. & seq. Tib. Dec. conf. 59. num. 30. tom. 5. August. Barbof. appellat. 129. num. 8. pag. 239. Ioann. Maria Coratio de commun. opin. in præf. num. 32.

Etsi enim non defuerint, quia asserant, quòd fama, & communis reputatio, etsi publica & antiqua fuerit, non plenè probat, maxime in arduis, & præiudicialibus causis, ex l. sola 4. vbi vulgo notatur, C. de testib. & tenent Phil. Corn. conf. 216. lib. 3. Gregor. in leg. 13. tit. 3. part. 6. & in gloss. 1. Rub. tit. 7. part. 7. Rota decis. 176. 1. part. inter nouissimas, & aliis relati per Crauet. citato loco num. 2. vers. Contrarium quòd immò sola fama, Farinac. in d. quest. 47. num. 107. immò velint, quòd nec semiplenam efficiat probationem, ex d. l. de minore §. plurimum de quest. Canonistæ in d. cap. 1. de appellat. & Millis in repertor. verb. fama. Alciat. respons. 6. num. 21. & respons. 129. num. 3. lib. 5. Sigifmund. Lofredo conf. 8. n. 4. † tamen prædicti DD. nec iure, nec ratione nituntur, nec rectè id probant, tñ quia similes antiquæ, & incorporeæ qualitates ab omni destituentur probatione, nec villo pacto possent probari, cum tantum ad famæ probationem recursus sit, cum ob diuturnitatem aliter probari non est possibile, vt in prædictis iuribus probatur, & loquuntur præcitati Doctores præcipuè in puritatis, & nobilitatis causis, in quibus præmaximè quaritur, an prætenfor genúsque suum in illarum qualitarum opinione

nione sint, & fuerint maiores, & antiquiores eius, quæ nisi per auditum, & famam publicam, in qua opinio consistit, & per tradita ab antiquioribus, qui in tempore maiorum prætenforis fuerint, probari nequit, tum quia ita magis communiter, & verè à DD. substatitur, praxis semper intrepidè seruauit, vt testatur Farinac. d. num. 107. in fin. vbi quod ita hæc opinio in Rota Romana canonifata manet, & constat ex decisionibus Coccini & Seraphini supra adductis. Immo quòd vulgi opinio sit inspicienda in probatione qualitarum sanguinis, qua nulla ferè est maior probatio ad verificationem nobilitatis, probant ex leg. 6. titul. 2. lib. 4. ord. vers. Pero se, & ex leg. 9. titul. 1. lib. 2. recop. Acebed. in leg. 1. num. 164. titul. 2. lib. 6. recop. & Pelæz de maiorat. 1. part. quest. 51. num. 308. fol. 286. ad quod faciunt adducta supra in principio huius questionis ex num. 12. cum seqq. Et licet quidam nostri tēporis audaciores quàm vtilitas boni comunis exposcit, quique ex eis sunt, qui in propria causa loquuntur, velint defendere, & quod magis est, ausi fuerint scriptis in publicum exponere hatum qualitarum probationem impossibile esse, & insufficiens, maxime per famam, & auditum, ex illa ratione, quia in numerando cuiusque ascendentes vsque ad 12. generationem inueniunt 4906. progredientes, & cum videatur impossibile horum omnium qualitates agnosci, & de eis famam veram oriri, præcipuè, cum velint ex Adamo deducere puritatem, dicunt, similem probationem nimis asperam & crudam, cui addunt alias rationes, quibus omnino euadunt Hispanicam nobilitatem, & puritatem, quas referre pudet, & consulo omitto. Quod quidem omne magis fantasticum est, quàm verum, & rationabile, tum quia origo puritatis in Hispania non ita antiquitas æstimanda venit, vt excedat tempus expulsionis Iudæorum & Maurorum, quod non est vltra 136. annos, vt dixi supra quæst. 9. §. 2. num. 2. cuius memoria inter homines difficilis non est, tum quia præcipua probatio similitum qualitarum magis in reputatione, & communi hominum opinione consistit, quam aliunde, vt superius aperte probauimus, & ita per eandem reputationem, & famam optimè poterit probari, tum quia horum expulsi per statuta iusta & vtilis per experientiam facta est, & eorum qualitates aliter probari non possunt, aut saltem difficile est. Igitur erit etiam iustum hoc probationis genus, tum quia etiam probatur ex pluribus, quæ in discursu diximus, maxime supra quæst. 4. §. 2. ex num. seqq. & infra 2. part. quæst. 9. §. 1. ex num. 19. vsque ad 27.

Quare pro certo constituo, quòd nobilitas, & puritas, & cætera qualitates sanguinis, & omnia requisita ad earum verificationem probantur Plenè per famam publicam, & communem reputationem quòd & praxi, & communi acceptione receptum est, cuius ratio, vt præter tradita supra aperte constat, singula, quæ ad rem pertinent inuestigamus. Primò iure constitutum est, & quòd omnis origo, stirps seu radix per famam plenè probatur: secundum Masch. de probat. conclus. 60. num. 7. & conclus. 512. à num. 1. cum seqq. & conclus. 804. num. 2. 4. & 5. vbi num. 6. hoc explicat, vt procedat, dum agitur de origine, & genere antiquo probando, & faciunt tradita per Menoch. lib. 6. præf. 15. numero 48. & per Aretin. conclus. 37. num. 1. Alexan. consil. 90. lib. 6. Curt. lun. conclus. 220. num. 40. & 46. Boëtio decis. 13. n. 16. Ang. conf. 164. visis præf. in iuribus, post princip. Alberic. de statutis 1. part. q. 76. adducti, & sequuntur

Prima Pars.

à Pelæz de maiorat. 4. part. quest. 20. num. 340. pag. mibi 235.

Secundo manet constitutum, quòd descendentià à quacumque origine, seu stirpe ritè per famam probatur ex eodem Masch. in locis citatis, maxime conclus. 512. à num. 1. & conclus. 840. & conclus. 1141. num. 24. & conclus. 409. cum seqq. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 2. Menoch. lib. 6. præf. 15. num. 48. Calcan. consil. 8. Pelæz citato loco, 2. part. quest. 7. num. 77. & 89. vbi quòd intendens probare descendentiã à tali genere, familia, seu domo, potest id facere per testes, seu famam publicam Nicol. Garcia de benefic. 7. part. cap. 15. num. 28. vbi ait, quod hæc descendentiã poterit probari per enunciatiã plurium instrumentorum, ex illa maxime ratione, quia æquipollet famæ, quæ sufficit ad probationem huiusmodi descendentiã, vt dictum manet, & probat ex decis. Præci 57. lib. 2. & aliis de quibus ibi per eum, & per nos infra quæstion. 15. §. 2. num. 3.

Tertiò constitutum est, quòd nobilitas probatur per famam & communem reputationem, secundum Ias. in l. admonendi, num. 246. vers. Item nobilitas, de iureiur. Bald. per illum text. in l. prouidendum, C. de postulando, Menoch. de arbitr. casu 670. num. 4. adductum, & approbatum per Masch. de probat. conclus. 1095. num. 8. & clariùs in num. 11. Couarr. lib. 1. var. cap. 16. num. 10. And. Tiraq. de nobilit. cap. 10. num. 8. Bart. Chafsan. in Catalogo gloria mundi 8. part. confid. 16. & 20. Duënas reg. 299. fall. 3. Acebed. in Rub. num. 158. & seqq. tit. 2. lib. 6. recop. Ioann. Garc. de nobilit. d. gloss. 18. §. 1. per totum, latissimè Ioan. Guttierr. lib. 3. præf. quest. 14. num. 17. 33. & seqq. Guido Papa sing. 251. Franc. Marc. decis. Delphin. 805. num. 7. & 34. lib. 1. Farin. qui plures refert, 1. tom. de indic. & tortur. quest. 47. num. 101. & seq. & decis. 71. num. 1. part. 1. in posthum. & decis. 283. n. 1. p. 2. etiam in posth. & neminem contrarium asserentem vidi, quibus adde Zaball. in d. q. 302. num. 11. Sicut etiam legitimitas ascendentiã probatur per testes de fama, ex quo excludunt quamlibet maculam illegitimitatis, vt bene ad nostrum propositum probant Cæsar de Grassis decis. 6. num. 4. Qui sibi sint legit. & Gracian. decept. forens. tom. 3. cap. 54. num. 53. & puritas generis, vt censuit Rota decis. 167. n. 49. & decis. 494. num. 4. recentior. & apud Mant. decis. 154. & apud Alex. Ludouic. decis. 498. n. 4. & apud Io. Bapt. Coccin. dec. 68. n. 4. & idè optimè dicitur, quòd communis reputatio nobilitatis nobilitatem comprobat Io. Garc. de nobilit. gl. 7. n. 11. Mol. 2. de primog. cap. 13. n. 31. & 32. P. Mol. 2. de iust. diff. 114. n. 3. Fulu. Pacian. 1. de probat. c. 49. n. 45. Rota apud Farin. decis. 248. n. 1. & decis. 250. n. 4. lib. 1.

Quartò macula & descendentiã à Iudæis, Mauris, & aliis infectis probatur per famam, & communem hominum reputationem, secundum Auend. in diction. verb. Iudæo. Salced. in præf. crimin. can. cap. 23. num. 20. vbi ait, quòd dicta generis labe probari potest per indicia, & famam, vt qui eam pariuntur, longè ab honoribus puritatis reiiciantur, quia in antiquis fama pro plena habetur probatione, Acebed. in leg. 22. num. 3. tit. 6. lib. 1. & in Rub. num. 162. titul. 2. lib. 6. recop. vbi ait, quod aliquem oriri à natione Iudaica, seu Mahometana ex sola fama & communi reputatione probatur, ex pluribus, quos ibi refert, (quos maxime increpat Valençuela d. conf. 9. à n. 5.) & in n. 163. firmat, nulli dubiũ circa hoc vsque adhuc fuisse. Hojeda de in compatib. benefic. 1. part. cap. 23. Zaballus commun. contra commun. quæstion. 900. à num. 84. cum seqq. pluribus, Castro de iusta heretic. punit. lib. 1. capit. 7. T 2 Did.

Did. Cantera in suis quest. crimin. rang. probat. titul. de indic. sufficient. ad tortur. sub num. 8. colum. 3. pag. 211. ibi, & tunc aut tractatur de probanda nobilitate, aut ignobilitate, aut si tractatur de probatione, quod aliquis sit nobilis, vel quod sit ignobilis ex genere Iudaeorum, vel Sarracenorum, probatum, quod ille sit in illa possessione, & quod ita fama inter antiquos, patet illa nobilitas, vel ignobilitas. Ioann. Gutierrez lib. 3. pract. question. 14. numero 17. ubi haec. Exemplum etiam habemus in probanda Iudaica, aut Mahometana stirpis posteritate in qua dubitare non potest, nisi quod de sola opinione, reputatione, & fama comprobetur, ubi plures ad hoc adducit Pelaez de maiorat. 1. part. question. 51. numero 27. ubi quod macula in ista materia probatur per indicia, & famam, & postea idem repetit in numero 307. & addit, quod consistit in arbitrio iudicis, quis dicatur Christianus antiquus, ubi plures citat, & in 4. part. question. 20. numero 309. ubi quod origo Iudaeorum probatur per famam, ex Auendano & Castro citatis in locis & ex Aret. consil. 37. & scriptis per Masch. de probat. conclus. 511. numero 1. Perezus de Lara in dict. capit. 4. numero 14. in fin. & numero seq. ubi probationem ex auditu, & fama aequat, quod plenius explicat in numero 141. in fin. ubi ex gloss. in leg. 1. de probat. ait, quod cum probatio generis sit impossibilis, probatur per indicia, famam, & testes de auditu, & aliis presumptionibus, & paulo inferius dixit, si quidem si sit fama plenam probationem facit, cum tractetur de factis excedentibus hominum memoriam, & in his qua sunt difficultis probationis. Farinac. decis. Rota 167. numero 23. & decis. 182. per totam, & decis. 277. numero 2. & decis. 335. numero 2. part. 1. & decis. 294. numero 4. 2. part. & Ioann. Baptist. Cocciu. decis. 68. n. 4. & 10. ex quibus patet, quod licet haec opinio verissima est, ita & receptissima apud omnes iuris DD. & quantum sine dubio procedat.

Et licet Valençuela, Ricciolus & Barbosa in locis supra citatis his pugnare videantur, tamen re vera non efficiunt, nec quidem potuerunt ratione, nisi dum aliqua deficientia requisita ad plenam fame probationem, quod & nos asserimus, vt in ista §. 4. dicemus, licet cum aliquibus temperamentis, quia praedicti DD. nimis rigide contra macula loquuntur probationem. Et tunc raro, aut numquam qualitas illa per famam potest probari, & omnes etiam impuri admitterentur contra statutorum mentem & finem. Valençuela quidem in d. conf. 90. num. 37. ait, famam constituere in quasi possessione ingenuitatis, & in d. num. 179. ait, quod per famam concludenter generis probatur macula, & in seq. n. idem profertur, & in conf. 92. num. 193. & 194. Barbosa vero in d. gloss. 17. num. fin. cumulat requisita, quae famae coniungi debent, vt plenè per eam generis probetur macula, & postea fallus fuit in d. 1. part. 20. quest. 3. cap. 2. num. 75. quod in antiquis plenè probat, vnde negare non poterat, ideam locum habere in probanda labe, & infectione generis antiquam memoriam hominum excedenti, licet si omnia seruarentur iuris requisita in fame probatione circa generis maculam, nemo esset hodie, qui maculatus appareret, nec reiceretur ex nostris statutis, quae superflua manerent, vt bene animaduertit Christoph. de Paz de tenuta 1. part. cap. 32. num. 89.

Ex quibus magis aperte constat, quod in praeced. quest. §. 4. num. 21. & seqq. dixi circa differentiam, quae adest inter probationem auditus, &

probationem per famam, licet plures ex relatis DD. promiscue & confuse de eis egerint, velut si eadem probationis esset species, cum possit haec probatio fieri per testes de auditu absque publica fama, quae ex maioris partis populi scientia constituitur, auditus vero praecedere à duobus, siue tribus antiquioribus sufficiat, etiam absque fama, & sine maioris partis populi scientia, quam distinctionem aperte constituit ex Fel. in cap. si diligenti, num. 12. in princip. de rescript. & Alexand. conf. 25. vol. 4. Petra de fidecomm. quest. 13. num. 72. & colligitur ex Masch. dist. conclus. 753. num. 12. & Farinac. dist. quest. 47. num. 77. & seq. ubi differentiam magnam constituunt inter famam, & testes de auditu, quod & expressè patet ex Nicol. Garcia de benefic. 7. part. cap. 15. num. 25. paulo ante fin. in vers. & quamuis, dist. leg. 9. part. 1. ubi ait, quod in factis antiquis, in quibus commodè non datur fama, vt sunt descendencia & parentela antiqua probant plenè testes de auditu nulla interueniente fama, quod indubium esse, mihi videtur.

Ex quo discriminè, & recta differentia colligitur vera ratio illius sententiae, quam proponit Perezus de Lara in dict. cap. 4. num. fin. ubi ait, perperam sentire de hac probatione tentantes defendere, licere testi de auditu & fama interrogato, dicere, se nescire, nec audiuisse maculam, si sibi videatur, quod auditus non habet pro se famam: quod certe tentare dicere, nec quidem cogitare, nescio qua ratione aliquis valeat, quia ab ea, & omni iure abhorret praedicta asserio, maxime ex supradicta ratione, praeter tradita à Lara, nam ideò testis interrogatur, an maculam audierit? seu famam receptam circa eam inspexerit? quia vtroque modo macula aequè probari potest, & sicut tenetur respondere maculam per famam scire, ita similiter si per auditum absque fama, quae praesè cum auditu concurrere ad plenam maculae probationem, non est necesse, vt ex Nicol. Garcia & aliis probant, & in praeced. quest. citato loco. Et quidem ita testis interrogatus iuridicè, an aliquid audierit, tenetur auditum exponere, sicut visum, qui de eo interrogatur à iudice, vt aperte colligitur ex Thom. Sancio in Decalog. lib. 3. cap. 6. numero 23. & 24. & ex adductis à Mart. Bonacina 1. tom. disputat. 2. de censur. question. 6. puncto, 1. numero 13. vers. ubi est, & in nouissime impressis quest. 6. de onere demone. §. 4. num. 1. vers. Secundo edita, post medium, & quidem inter has duas probationum species nulla potest concludens differentia assignari, nec testis habet causam tergiversandi in dispositione sua magis dum auditus solus est, quam dum fama simul interuenit, vtrumque quidem aequè exponere coram iudice testis debet, quae est vera ratio dicterij huius, assignatae verò rationes per Laram, etsi verae in se sint, non tamen primum obtinent locum in praedicta specie, quia & si verum sit, quod testis non debet partes iudicis sumere, nec iudicare, an sit fama, vel non? sed simpliciter, quod scit, exponere, nisi ista existat reicendi causa, secundum Bart. in l. qui testamento, §. fin. ad fin. de testament. Dec. conf. 256. n. 4. & 5. Cacheran. conf. n. 55. Bal. conf. 322. Praemitendum est, in fin. vol. 4. Dec. conf. 448. n. 2. & 3. part. Rota decis. 107. numero 33. lib. 2. diuersor. quia idem est putare, ac ignorare, leg. qui fundum, 7. §. seruus 2. Pro emptore, Verall. citato loco, August. Barbosa Axioma. 174. numero 27. pag. 109. & testium est factum referre, iudiciumque

indicare, Cephal. conf. 104. num. 26. Rimin. Iun. conf. 810. num. 31. Rota apud Io. Baptist. Coccinum decis. 422. num. 8. pag. mihi 564. nec quidem ideò quod testis indicet, quod fama est, manebit fama probata, si deficientia substantia requisita, secundum Masch. concl. 749. num. 11. & alios apud Laram ibi, & nos infra §. 4. tamen locum habere tantum possent, si fama, vt auditus probaret, praesè requireretur, cum verò auditus per se sine fama plenè probet in causis, de quibus loquimur, testis tenebitur auditum declarare ex nostra ratione, non verò ex assignatis per Laram, licet non omnino à re aliena existant.

I. III.

Quomodo secerni valeat fama, quae fidem meretur, ab ea quae infamia, & debilis est.

S V M M A R I V M.

1. *Fama verum continet, & raro falsum inuenitur, quod vniuersi dicunt. Econtra saepe fallit, blanditur, & mendacia spargit. n. 2. & 3. Quare nec spernenda, nec amplectenda omnino, num. 4. Quod explicatur ex num. 5. cum seqq. Antiqua, constans, inconcussa, & solida amplectenda, recens instabilis, & contrariata reicienda, num. 5. Antiqua pro veritate habetur, ibid. Huiusce rei noua ratio, n. 11. & 12.*
3. *Aliud est esse, aliud dici, aliud esse opinionem, aliud veritatem, vel famam multum antiquam.*
6. *Antiquitas attendenda, etiam in exponendis Sacrae Scripturae dubiis. Non mutata standardum est, num. 8. Plura specialia in iure habent, ibid. n. 7. Nos fidelissima antiquitatis retinendos, num. 7.*
10. *Perseuerantia per multos annos veritatem arguit, & ex ea fama antiqua firmitatem accipit, num. 11. Veritas tempore crescit, & decrescit mendacium, ibid.*
12. *Existimatio communis pro lege habetur. Fama antiqua habet vim notorij, ibid.*
13. *Testes de auditu, & fama non per se, sed per antiquitatem fidem efficiunt.*
14. *Antiquum tempus quod referuntur diuersa sententiae, ibid. Dicitur post centum annos n. 15. & 16. Maxime quoad instrumenta, quoad testes verò sufficiunt anni sexaginta, n. 18. Vbi quod haec opinio procedit respectu filiationis, & legitimitatis.*
16. *Testes, qui poenitentiam, aut conversionem ascendentium per famam, aut per auditum deponunt post centum aut sexaginta annos probant.*
17. *Immemorialis quomodo probetur, non sufficit centum anni, si adsit aliquis in itij memoria. Prima Pars.*

St igitur supra relata sententia vera, verissimilisque rationibus fulcitur sed in practica pluribus concurrentibus, ea vt, cauti debent iudices, de quibus nunc, & in seq. §. agere decreuimus. Ad quae in primis duo praemitenda sunt, (vt huiusce rei ratio, & practica melius percipiatur) vnum in fame commendationem; alterum in eius detestationem. Nam primò, illud ei tribuitur, vt verum semper, aut maxime contineat, & sequatur ex Lipsio. Epist. 79. ad Germ. et fama communis raro fallax arbitria, & vt Petrarcha Dialogo 24. ait. Quod saepe fama facit, vt quidam fulgor ex tenebris nasci possit, quia natura eius illa est, vt nihil inuestigatum, aut occultum finat, vt Plutarchus dixit, & Martialis canit his versibus.

Certus adest auctor, sed vox hoc nunciat omnis, Credo tibi, verum dicere fama solet.

Et Horat. de arte poetica.

Aur famam sequere, aut sibi conuenientia frange.

Cui ad stipulatur Curtius lib. 8. ubi inquit. Fama bella constat, & saepe etiam quod falsò creditum est verum vicò obtinuit, & rarò falsum inuenitur, quod vniuersi dicunt, vt dicitur in 7. Ethicor. & probat Baldus, in l. quicquid que 4. sub n. 2. C. de seruus fugitiuis. Ex quibus constat fame iure credendum, verumque, quod ipsa spargit, plerumque apparere, atque ideò fama verax maxime esse solet.

Alterum enim huic contrarium est, vt nec veritati prospiciat, nec vera spargat, saepe enim fama fallit, blanditur, & mendacia spargit, quae omnia comprehensa inueni in quodam Philosopho, dum dixit. Fama quodam modo videtur non semper veritatem prospicere, & audire, quam ob causam saepe numero fallit, & tum ad gratiam blanditur, tum etiam mendacia spargit; cui etiam conuenit Nicetas in Alex. Fama inquit, saepe veritatem opprimit, nec certè quicquam adfert. Vnde Ouid. 9. Metam. dixit:

Fama loquax peruenit ad aures, De amira tuas, quae veris addere falsae Gaudet: Et è minimo sua per mendacia crescit.

Et Seneca in Herc. Trag. ed. 4. breui omnia comprehendit, inquitens.

Contemne famam, fama vix vero fauet.

Quate multum hoc commendatur à Nicetas lib. 1. in Alexand. dum dixit. Non semper fama probando sunt aures, nec si quidem eam pro vero forti celebrat, is statim, vt talis est, formidandus, nec si quis pro timido traduntur spernendus, nec reiciendus est, quod maxime obtinet in honore, nobilium existimatione, & bonitate, qui à maleuolis facile spernuntur, & denigrati solent, vt Pet. Aemilius lib. 10. animaduertit. Fama inquit, nihil vanius, nihil moribus magis mendax in bonos, quibus adde Zaballos commun. contra commun. quest. 302. num. 3. & 3. Simanc. de cathol. institut. tit. 65. a num. 38. cum seqq. Menoch. de praesumpt. lib. 1. quest. 89. num. 30. Masch. de probat. conclus. 748. a num. 5. & seqq. plura alia cumulat Valençuela consil. 90. numero 182. per pluramque Farinac. in dict. question. 47. numero 7.

Quae est ratio rationis, quam proposuimus supra hac quaestione §. 1. num. 16. nempe ideò minime fame credendum, quia fragilis res est, fallax, mendax,

mendax, perniciosa, & vt plurimum ab inimicis transmissa, qui nocere cupiunt, voluntque mali famam esse, sileretque virtutem, atque ideò famam peiorem esse testem, & deteriorem, quam haberi possit, & sicut nec sermoni disperso, cui indignitas fortè initium dedit, credulitas in crementum, sic nec indiscreti vulgi iudicio, nec notorietati, nimium hinc tribuendum esse, dixit Quintil. lib. 5. capit. 3. Osuald. Illiger. ad Doncl. lib. 12. comment. cap. 22. lit. F. fol. mibi, 1024. & postea etiam vidi apud Valençuel. d. conf. 90 numero 185. quare Bald. consil. 4. part. 4. & conf. 89. num. 5. 1. part. & ex eo Petra de fideicom. q. 13. n. 145. dixit, aliud esse dici, aliud esse, aliud esse opinionem, aliud veritatem, vel famam multum antiquam.

4 Quare cum aliàs verax, aliàs fallax esse fama soleat, nec spernenda erit nec omnino amplectenda, vt animaduertit Nicetas vbi supra hisce verbis, sed fama, vt non omnino vana, præsertim tam celebris, non quidem planè est contemnenda, sed ad res gestas eorum, qui vel malè, vel bene audiunt, tamquam ad Lydium exigenda, sape etiam oculo iudicium permittendum, & sic ea vel tamquam verà probanda est, velut falsa repudianda.

5 At quomodo vera, aut falsa apprehendi poterit, & falsa à vera secerni? vt hæc amplectatur, illa, vt falsa reiiciatur, circa quod regula à nostris tradi solet, vt antiqua, constans, inconculsa, solida, nec in aliquo labefactata, velut vera amplectatur, probeturque, ex text. in cap. de parentela, 8. 35. quæst. 6. Bald. in l. conuenticula, num. 9. C. de Episcop. & cleric. Menoch. consil. 191. num. 86. tom. 3. Ioann. Garcia d. gloss. 18. §. 1. num. 13. Masch. de probat. conclus. 748. num. 10. Gracian. 1. tom. discept. forens. cap. 78. num. 35. Valençuel. consil. 92. num. 191. & seq. Farinac. d. quæst. 47. num. 163. & 164. vbi alios plures refert, licet Bald. & Petra in locis proximè citatis veritatem à fama se iungere videantur, hoc in recentis facti probatione explicant, non verò in antiquo, in quo notorium facit fama, & pro veritate habetur, ita vt veritatem, & famam in antiquo facto pro eisdem haberi fateantur, vt colligitur ex allegatis ab eodem Petra citato loco num. 146. quod etiam considerauit Rota apud Seraphin. decif. 75. n. 1. & decif. 1461. n. 2. & decif. 1499. n. 2. & conueniunt Bal. in l. conuenticula C. de Episc. & Cler. Cæpol. consil. 38. num. 11. Menoch. consil. 52. num. 14. vol. 6. & quia veritas filia temporis nuncupata fuit à Poëta apud Aul. Gell. lib. 12. not. artic. c. 14. in fin. mendacium verò, (vt est in prouerbio) non senescit. Ant. Maria Coratius de communi opin. lib. 1. tit. 5. n. 9.

6 Ex qua ratione prouenit, quòd antiquitas omnino attendi debet, & procedit etiam in dubiis Sacra Scripturæ exponendis, quia pro veritate habetur, vt planè constat ex cap. de quibus, 3. 20. dist. c. Domino Sancto, 28. in fin. 50. dist. nec quidem testibus, nec eorum verbis fides præstatur, sed antiquitati, quam in suis afferunt testimoniis, text. in cap. notificamus, 3. 35. q. 6. quia constans antiquitas omnem tollit suspitionem, vt in c. fraternitates, 7. 14. dist. quare dicitur, quod loco legis, & veritatis habetur, per l. 2. §. pen. de aqu. & aqua pluui. arc. l. testamenta, 18. l. Sancimus 27. C. de testam. cap. cum causam 4. 2. dist. docet Bal. in l. de quibus, n. 88. de legib. & in l. exemplo, 7. n. 4. C. de probat. & quod retinendus est mos fidelissimæ antiquitatis, probant d. l. antiqui, 3. si pars hered. pet. d. l. 2. §. denique, de ag. pluui. arc. leg. in finalibus 11. Fin. reg. cap. ridiculum. 12. dist. gloss. verb. antiquitas, in cap. quanto, de translat. prelat. & docet Pelaez de maiorat. in initio 1.

part. numero 47. atque ideò Ioann. Monach. in cap. statutum, num. 5. de rescript. & dixit, quòd antiquitati non mutata standum est, pro quo faciunt tradita per Bart. Bald. Paul. Inimol. & Florian. de Sancto Petro num. 23. in leg. legata inuisiter, in fin. de leg. 1. quare antiquitati plura tribuuntur in iure specialia, ex adductis à DD. in cap. sicut, de re ind. & in capit. Albericus, de test. Sim. de Prettis de interpret. defunct. volunt. lib. 2. interpret. 1. dub. 2. num. 85. Masch. de probat. conclus. 75. & conclus. 406. num. 3. & conclus. 1317. num. 15. & conclus. 1354. à num. 5. cum seqq. plura tradit Andri Tiraq. in tract. de prescript. præcipue à pag. 74. vsque ad 80. alias à pag. 95. vsque ad 111. & in tract. de primog. in præfat. num. 107. pag. 38. alias 458. vbi vetustatis magnam esse auctoritatem probat ex illo Quidij lib. 4. Factorum,

Pro magno teste veritas creditur.

Et lib. 1. Metam.

Saxa, (quis hoc credat? nisi sit pro teste vetustis) Ponere duritiam capere.

Et antiquitati plurimum tribuendum est gloss. in leg. antiqui natura §. cum me absente vbi Ang. de neg. gest. probat Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 20. num. 310. & seqq. vbi adducit Alciat. reg. 2. præsumpt. 3. Ayri. Craueta de antiq. temp. 1. part. à princ. & postea quasi per totum tractatum, Cardin. Tusch. lib. A. conclus. 339. & conclus. 340. per totas, tom. 1. & ex Tiraq. in d. tract. de prescript. & ex Messia in l. Tolentis, 9. part. fundam. 2. n. 29. & 30. tradit idem Pelaez citato loco quadraginta duo specialia antiquitati à iure tradita, & concessa, & quod ius patronatus per antiquas presentationes probetur, ex González ad reg. 8. Cancell. gloss. 18. num. 44. cum seqq. & ex pluribus aliis August. Barbof. de offic. episcopi, 3. part. allegat. 72. num. 28. & seq. Io. Baptist. Coccin. decif. 174. num. 5. & decif. 209. num. 3. & per transcriptum immemorialis multis probat Nicol. Garcia de benefic. 5. part. cap. 9. num. 82. & alibi, Ioann. Baptist. Coccin. decif. 25. num. 1. & 2. & ideò per famam antiquam etiam optimè probati testantur idem Garcia ibi, n. 83. & idem Barbofa in d. allegat. 72. num. 43. col. 396. & Coccin. d. decif. 174. num. 2. vbi n. 1. dixerat quòd ius patronatus probatur ex descriptione facta in antiquissimo libro, ex Ripa in cap. cum Ecclesia futurina, num. 97. de causa poss. & prop. Bal. conf. 310. lib. 5. Dec. conf. 135. numero 2. Ferret. consil. 293. numero 9. lib. 2.

7 Quorum ratio est, quia perseverantia constans eiusdem rei per plurimos annos eius veritatem arguit, & ideò fama antiqua, si adhuc durat vera, sin verò falsa citò opprimitur, ex D. Hieron. ad Marcel. vbi inquit, Falsus rumor citò opprimitur, & vita posterior indicat de priori, si anno præterito fama mentita est, aut certe verum dixit, cessit vicium, cessauit & rumor, cui etiam conuenit elegans Franc. Petrar. Dialog. 25. ibi, D. grauis in meum nomen surgit infamia R. refert, quibus orta vadicibus, si veri, vinct, augetur, alioqui mox arefcit, ac defuet, & in Dialogo, 24. vbi, Alieni te criminis dolor attingere potest, non infamia, verum loquor, falsa enim, vt sit dura, durabilis non erit, & infamiam, & gloriam, vt longana sit, tuo tu quidem ex agello animi proprii vitæ salce mesueris, cum tempus faciat crescere veritatem, & submergere mendaciam, vt rectè dixerunt Tacito lib. 2. Historie, & Liuiò lib. 1. decada, 3.

Vnde

Vnde antiqua fama, & constans vera omnino præsumitur, noua verò, & inconstans facilis, leuis, & non credibilis.

11 Ex quo infero, quòd est ratio communis, qua fama in antiquis plenè probet, sit ab omnibus illa recepta, quod in antiquis sufficiat, & recipiatur informis, & præsumptua probatio ob difficultatem probationis, ex d. l. si arbitri, 28. de probat. & d. l. 2. §. idem Labeo, 8. de ag. & ag. pluui. arc. d. l. 29. tit. 16. part. 3. adducti à Masch. d. concl. 753. num. 22. & concl. 754. num. 9. & concl. 761. num. 7. & concl. 1124. num. 6. & à Farinac. d. quæst. 47. num. 91. & seq. rationem verò huius rationis, & decidendi dictorum iurium, ego in hoc constituto, quia fama de antiquo facto ob suam stabilitatem, & constantiam per tantum tempus, & vera est, & verissima iure præsumitur, & si enim regulariter non probet, ex l. 3. §. eiusdem, vbi gloss. verb. confirmat. de test. text. in cap. illud, 5. vbi gloss. verb. in hoc, de clerico excomm. cap. si testis, 3. §. sape etiam, vbi gloss. verb. fama, 4. quæst. 3. Petra de fideicom. quæst. 13. num. 135. cum aliis adductis supra §. 1. in princ. ideò est, quia noua & recens fama non habet pro se stabilitatis, & constantie præsumptionem; qua deficiente, potest esse vera, & falsa potest esse, & cum similis incerta probatio, quæ deficere, & adesse potest, sit iure nulla l. natales. 10. C. de probat. cap. 2. de translat. prelat. fama non idoneam efficiet probationem: illa verò quæ diu, firmiter, atque constanter persistit, habet pro se iuris, & veritatis præsumptionem, optimè ex Ciuiac. lib. 3. obseruat. 26. & ex aliis docet Menoch. lib. 1. præsumption. quæst. 18. num. 15. & ex dictis supra num. 5. & seqq. quare vera, & plena in antiquis probatio est fama:

12 & hæc est ratio, quia communis existimatio pro lege habetur ex Ripa resp. 26. num. 8. lib. 2. vbi statuit, quòd non solum lex, sed etiam magis quam lex existimatio communis est, sequuntur plures relati ab Andri. Tiraq. de nobilit. cap. 10. per totum. Menoch. de arbit. cap. 670. num. 4. Io. Gurierr. lib. 3. præst. quæst. 14. nom. 6. qui sunt intelligendi de existimatione communi antiqua ex prædicta ratione, non verò de recenti, & noua, quæ nulla ex causa velut lex potest, nec debet haberi, nec obseruari. Et ideò dicitur, quòd fama antiqua habet vim negotij, ex gloss. ord. in l. atqui natura, §. si cum me absente, de neg. gest. tenent Cyn. Barr. & communiter DD. in l. si quidem, fol. matrim. Bal. Ang. & Salic. in l. proprietatis. C. de probat. & in Auth. duas actiones, C. de sacrosanct. Eccles. & in aliis locis de quibus Andri. Tiraq. tract. de prescript. §. 1. gloss. 4. 13. verif. Decimo quinto, vbi plures cogerit, & quare optimè dixit Io. Garc. in d. gloss. 18. §. 1. num. 2. quòd ideò testes de auditu, & de fama plenè probant, quia antiquitas adest, cui fidès præstatur à iure, non verò auditui, nec famæ, nec testium depositioni, secundum d. cap. notificamus, 3. 35. quæst. 6. & hæc etiam est ratio eorum quæ tradit Pelaez de maiorat. 2. part. quæst. 7. à num. 77. cum seqq. & aliis locis, de quibus supra.

14 Sed quod tempus antiquum dicatur, vt vetustas tam magnam vim (vt diximus) habeat? Diuersæ sunt DD. sententia, & opiniones quas sigillatim recenset Menoch. de arbit. lib. 2. centur. 1. casu 3. per totum, quales referunt Masch. de probat. concl. 103. an. num. 1. & Farinac. d. quæst. 57. à num. 113. cum seqq. pluribus, & in tract. de testib. quæst. 69. à num. 132. & omnium latius D. Io. del Castillo conuenerunt, tom. 6. lib. 5. part. 2. c. 122. ex num. 25. qui plures adducit, & ab eis poterunt sumi in hoc dubio, quæ opus fuerint, ego verò quod certius est in sequentibus subiciam.

15 Primò illud apud omnes absque dubio constitutum manet, tempus antiquum dici post centum annos, ex l. an vsus fructus, §. 6. de vsu fructus, l. de sacros. Excl. & Iass. in l. admonendi, num. 203. de iur. ier. & in l.

cum aliquis, num. 7. vbi communiter DD. C. de iure deliber. adducto ad hoc per Io. Gurierr. consil. num. 5. Villalob. in suis comm. lib. A. num. 106. & lit. F. num. 8. gloss. Parisiens. in consuetud. tit. de matern. feud. §. 5. n. 63. Padilla in l. 3. num. 15. C. de diuers. rescript. Couarr. in præst. quæst. 21. num. 5. vers. Quartus casus, & num. 7. vers. Secundus casus, Michael Graffius lib. 1. comm. opin. lib. 2. opin. 144. Franc. Leo. in thesauro. 2. part. cap. 11. num. 5. Tiraq. in l. si vnguan, verbo, omnia, num. 31. C. de reuocand. don. Menoch. controuer. illustr. cap. 84. v. 15. Auendano de exequend. mand. 1. part. cap. 6. num. 6. Brunnior à Solo in locis conuenerunt, vbi antiquitas, Card. Tusch. lib. A. concl. 341. tom. 1. Marian. Anton. var. resolut. lib. 1. resolut. 80. num. 15. Duchas reg. 269. fallent. 7. Squarez in thesauro recept. sentent. verb. antiquitas, num. 187. Ayri. Craueta de antiq. tempor. 1. part. in princ. num. 4. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 37. vers. Alibi dicitur, Petra de fideicom. quæst. 13. num. 247. Menoch. num. 6. Masch. 1. locis citatis, Aug. Morla in imporio. 1. part. quæst. 11. num. 7. Zaballos comm. contra com. quæst. 302. num. 9. Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 85. num. 13. Farinac. d. quæst. 47. à num. 112. & in tract. de testib. quæst. 69. à num. 142. cum seqq. Nic. Garcia de benefic. 12. part. cap. 2. num. 263. Aug. Barbofa de offic. Episc. 3. part. allegat. 72. num. 35. & appellat. 18. pag. 153. Olalch. decif. 175. num. 8. Att. Gamma decif. 31. num. 3. & decif. 88. num. 1. Iac. Pur. decif. 209. num. 6. lib. 2. Petr. Surd. consil. 245. num. 24. Cappella Tolofana 440. & Farin. decif. 570. & 584. in nouissimis. Zephal. consil. 250. num. 18. lib. 2. Natta consil. 662. num. 15. Hippol. Rimin. consil. 6. num. 44. vol. 1. Burfat. consil. 171. num. 33. vol. 2. & consil. 330. num. 13. vol. 3. Siluan. consil. 36. num. 13. Ioan. Baptist. Coccin. decif. 69. num. 8. & decif. 155. num. 7. qui loquitur respectu instrumentorum.

16 Secundò illud certum ex prædictis in nostra materia deducitur, quòd si testes per famam, vel auditum deponant de pœnitentia, aut conuersione ascendentium, quæ ante centum annos præcesserunt, secundum prædictam opinionem probabunt plenè, & secundum adducta à Pelaez de maiorat. d. quæst. 45. num. 13. Tiraquelo, Menchaca, Auendaño, Gamma, Syluano, Barbofa num. 36. vers. Nam antiquum, locis citatis; licet secundum veriore opinionem de qua inferius num. 18. sufficient sexaginta anni.

17 Tertiò constitutum etiam apud omnes est, quòd immemorialis constituitur ex centum annis, vt communiter volunt DD. ex Io. Garc. de nobilit. gloss. 12. num. 70. Masch. de probat. concl. 1214. num. 53. Flamin. de confident. q. 28. num. 236. Valasc. consil. 95. num. 6. & plures ex supra citatis ita defendunt; sed ego puto, quòd in immemoriali non potest aliquod signari tempus, à quo valeat incipere, cum ad eius numerationem opus sit, innotescere aliquod initium, quo attempto immemorialis non potest procedere, cum verè sit memoria, à cuius defectu nomen immemorialis sumit, quare certius est, quòd immemorialis conuinit initio cognito, & ex annorum certitudine, vt bene probat Io. Garc. d. gloss. 12. num. 71. post med. & num. seqq. hanc optimè probat opinionem pluribus relatis Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 20. à num. 123. & 227. cum seqq. Mol. lib. 2. de primog. cap. 6. num. 60. & probant text. in l. 2. §. Labeo, ibi, aut cuius memoria non extat, de aqu. & aqu. pluui. arc. l. si arbitri, 28. de probat. l. hoc iure, 3. §. dicitur aqua, 4. de aqua quotid. & est. & in l. 41. Tauri, ibi, Que nunca vieron, ni oyeron decir lo contrario, ex quibus iuribus constat quòd essentia, & natura immemorialis consistit in eo, quòd non sit memoria principij, alias corrumpitur, vt optimè considerauit Valençuela consil. 46. num. 15. & consil. 93. num. 38. Quæ autem sint necessaria ad probationem huius immemorialis passim recensent DD. nec meum est

de hoc hic agere, videantur gloss. in cap. 1. de presumpt. in 6. Couarr. in req. possessor. 2. part. §. 3. num. 7. Io. Garc. supra, & in tract. de expens. & meliorat. cap. 9. num. 9. Balb. de prescript. 2. part. §. 1. part. princip. quest. 6. n. 4. 3. Moneta de decimis. cap. 5. num. 77. Mol. de primog. lib. 2. d. cap. 6. num. 3. 1. alter. Mol. Theol. de iust. tract. 2. disp. 76. num. 1. Masch. concl. 1036. Zaballus comm. contra comm. quest. 45. a. num. 2. Brun. à Sole in locis communib. verb. testis. num. Casd. Tusch. tom. 5. concl. 107. lit. M. & tom. 6. lit. B. concl. 5. 2. Valangin. quest. 208. num. 25. vbi alios refert. Aloy. Riquius in praxi fori. Eccl. resol. 128.

Quarta illud etiam, ceterum, seu saltem praxi servatum, & rationi conveniens valde est, & declarat omnia prædicta, quod antiquum tempus respectu testimonii dicatur post sexaginta annos, secundum Caput. leg. de off. 6. num. 3. & decis. 298. part. 3. Paul. Granunt. thesaurus. 2. num. 5. Farinac. in d. quest. 47. num. 116. in fin. & in tract. de testib. d. quest. 69. num. 145. Bursat. conf. 15. v. num. 29. lib. 2. Rota de off. 159. num. 13. part. 2. d. in off. simil. Veralis. decis. 5. & decis. 98. num. 1. lib. 3. Et hoc sensu dicitur quod respectu filiationis & legitimitatis tempus antiquum, efficitur per sexaginta annos, ex decis. 23. lib. 2. apud Puteum Masch. concl. 511. descendenti. num. 6. Albenf. conf. 83. num. 3. cum seq. lib. 3. Alex. conf. 90. num. 8. & 9. lib. 6. Caputaq. decis. 5. num. 3. p. 3. & sequitur Rota decis. 234. n. 2. p. 2. recent. refert Gracian. discept. for. tract. 5. cap. 9. num. 7. imò quod magis est, tempus viginti, aut triginta annorum dicitur antiquum ad probandum filiationem ex eodem Gracian. 3. tom. cap. 468. n. 36. & 37. vbi pro hoc adducit Barbaciam conf. 68. col. 3. lib. 4. Ferrer. conf. 49. num. 3. Rota d. in off. decis. 357. num. 8. & 9. p. 1. In instrumentis verò, requirantur præcisè centum anni ex Puteo decis. 212. lib. 1. Caputaq. decis. 28. num. 4. part. 1. Rota decis. 185. 1. part. & decis. 288. in princ. 3. part. & utrumque amplectuntur Paris. Flamin. de confid. benefic. quest. 28. num. 235. Nicol. Garc. de benefic. 5. part. cap. 9. num. 92. & part. 12. cap. 2. num. 264. & 265. August. Barbosa de off. Episc. 3. part. alleg. 72. num. 38. & quod filiatio post sexaginta annos antiqua dicatur ex Puteo decis. 418. num. 2. part. 2. tradit Pelaez 1. part. quest. 45. num. 16. licet postea n. 18. ex eodem Puteo decis. 518. num. 2. part. 2. contrarium velle videatur, nisi dicamus hic loqui, dum adhuc sexaginta anni non fuerint transacti, in primo verò loco post eorum transcursum, quæ vera, & congrua videtur intelligentia, & conciliatio, sed intelligendum est, dummodò intendatur probare filiationem per testes, non verò si per instrumenta secundum relationem distinctionem.

Ex his quæ vsque adhuc diximus, colligi potest, quæ sit fama, quæ veritatem constituit, quæque fidem non mereatur, sed quia hoc non sufficit, sed alia plura requisita in eius iudica probatione interuenire debent, idè de eis in seq. §. agere distinctè decreuimus.

§. IV.

De his, quæ famam sociare debent, & in eius probationem concurrere, ut plenè probent.

S V M M A R I V M.

Fama ut probet, multis debet esse vestita ad-miniculis. Antiqua non recens, nec post

inceptam litem, aut prætenfionem, num. 2. & 13. Presumitur oria ante litem, num. 3. Non varia sed uniformis, num. 6. Explicatur, num. seqq. A bona origine incipit, num. 9. Et non plus creditur quam sua cause, num. 10. A causa rationabili, seu coniectura veri simili, num. 11. Eius origo, & causa à testibus expeti debet, num. 12. Incipiens ex imprudenti causa nihil est, num. 4. & 13. Ab inimicis, seu amicis consanguineis, seu familiaribus incipiens non probat, num. 16. & 17. Nec à maleuolis, vilibus, & suspectis, num. 18. Testes per verbum præsentis temporis deponentes circa famam nihil probant, sub. d. num. 2. Probant tamen si deponant per verbum semper, ponitur ratio, sub. num. 3.

4 Interpretatio illa sumenda est, quæ nocet ei, qui se fundat in probatione dubia. Non tamen contra prætenfionem in causis puritatis, num. 5.

Tempus presumitur quod minus prætenfiori noceat, ibid.

7 Causa varietatis, & contrarietatis in testibus circa famam magna debet esse, ut eis fidem tollat.

8 Informatio vix est constans, & uniformis circa generis maculam. Fama raro inuenitur perfectè probata, ibid.

12 Origo fama à testibus expetenda in recentibus, secus in antiquis, num. 20. & seqq. Et quid in puritate & nobilitate probanda, num. 27.

15 Causa infamia se non nocet, nec ipsa infamia. Vulgus circa maculam causas variat, & immutat, ibid.

19 Testes famam afferentes eius auctores assignare debent, præcipuè in recentibus, secus in antiquis, num. 20. & seqq.

Testes non est necesse quod expriment originem, nec auctores fame, ibid. sub. num. 21.

20 Oblitio in antiquis presumitur, etiam in proprio factò, num. 21.

23 Testes circa famam integri esse debent, & numero plures, num. 24. De huius ratione, num. 34. Non inimici, nec emuli, num. 26. Unanimiter deponere debent, non alij alia dicere, num. 27. Propriam credulitatem asserere, num. 28. Audiuissè à maiori parte ciuitatis. Sufficit, si dicant audiuissè publice, num. 29.

24 Quod pluribus notum est per plures probari debet. Quod populus scit per ipsius organa & voces debet parere, ibid.

30 Arbitrio iudicum relinquitur, quid fama, & testes circa eam probent.

31 Idoneitas testimonij circa famam an specificè probanda, concluditur negatiuè, num. 32.

33 Testibus de fama disponentibus de ipsa fama constare per plures debet.

34 Testimonij fundamentum probari oportet, ut fidem efficiat.

35 Fama, & auditus concurrere in eadem causa possunt. Vt coniungantur cum aliis imperfectis probationibus ad plenè probandum, debent ritè & perfectè probari, & quomodo intelligatur, & quid in immemoriali.

35 Imperfecta coniunguntur ad plenè probandum in his, quæ sunt difficilis probationis.

38 Coniunctio imperfectarum probationum non fit in causis arduis, nisi in antiquis.

39 Indices in confrendis honoribus publicis sequi possunt scientiam priuatam, & omittere publicam, sequendo circumstantias verisimiles, licet de rigore iuris non plenè probent. In iudicando tamen, ex imperfectis probationibus prudenter multa considerare debent maxime in causis priuatis, & nobilitatis, & quare, n. 40. & seqq.

41 Homines honores ab aliis tollendo se honorare putant, & quod purissimum est maculare solent.

42 Peccatum grauissimum constituit honore proximum priuare, & iuramento ei tribuere, quem non habet.

43 Mendacium, nec periurium committendum non est pro totius mundi bono, & etiam iocosum peccatum mortale est, num. 45.

44 Veritas quocumque modo in iureiurando deficiat producit peccatum.

Materia qualibet etiam leuissima si deficiat in iuramento assertorio constituit lethale peccatum, ibid.

46 Bonum, ex malo aliquando sequitur, non tamen semper licet.

47 Nemo pro alterius honore propriam occidat animam.

48 Afferere quod liceat aliquando veritatem tacere, & afferere falsum pro honore proximi, nec pro alia causa non solum peccatum, sed hæreticum est.

V M fama, etsi antiqua imbecillis sit, & imperfecta probationis speciem iuris attento rigore, & aliquando ad difficultatem probationis admittatur, ut plenè probet, non de qualibet fama intelligendum est, sed de illa tantum quæ pluribus sit vestita, & coadiuuata requisitis, & circumstantiis, ut animos iudicum ad credendum inducere valeat; idèd nunc speciatim has circumstantias, & requisita proponam, ut nihil ad plenissimam rei intelligentiam deficiat, & ut clariùs procedam, quædam sunt consideranda circa famam ipsam, & alia circa eius probationem, de quibus sigillarim despiciam. † Circa ipsam famam primum requisitum

erit, quod ex prædictis apertè constat, nempe vt fama sit antiqua, inconcussa, & stabilis, quia si recens post inceptam prætenfionem, aut litem, aut paulò ante nulla est, nec iudicum animos ad aliquid mouere debet, ex d. cap. licet, ex quadam, 47. de testib. d. 29. it. 9. part. 4. & relatis in preced. quest. §. fin. num. 77. & probant Petra de fideicom. quest. 111. num. 379. & 9. 13. num. 116. & seq. Iof. Masch. de probat. concl. 747. n. 30. & alij adducti à Valençuela conf. 92. num. 184. Menoch. conf. 191. num. 86. Farin. d. quest. 47. num. 172. Nic. Garc. de benefic. 12. part. cap. 2. num. 25. quia tunc magis presumitur rumor quam fama, c. equaliter & quando. cl. 2. vbi gloss. verb. inquirendum: de accusat. probat in nostra specie pluribus relatis Barbosa de Canonie. cap. 15. num. 42. nec quidem in minimo nocere, nec prodesse debet, quæ post litem, seu prætenfionem orta inuenitur, secundum adductos à Gabr. lib. 1. de test. concl. 3. num. 7. ex d. cap. licet ex quadam; vbi gloss. verb. ante litem motam; docet Valençuela d. conf. 92. num. 184. Rota apud Seraphin. decis. 103. num. 4. ex Abb. in d. cap. licet ex quadam, num. 3. Phil. Corn. conf. 198. num. 1. lib. 2. Roman. consilia alias singul. 753. & idèd si testes deponant de fama per verbum est nihil probant, vt ex Corneo citato loco, & ex Caputaquensi decis. 9. part. 2. probat Alex. Ludouic. decis. 498. num. 12.

In dubio verò presumitur orra fama ante litem motam, maxime dum testis non fuit specialiter interrogatus de tempore, vt decisum à Rota fuisse in causa Toletanæ portionis mense Decembri anno 1563. refert Montic. l. in reperiit. verb. testis, fol. mibi, 388. col. 2. vers. 1. quam decisionem referunt, & sequuntur Gracian. discept. for. tom. 1. cap. 78. num. 37. & 38. & tom. 3. cap. 597. num. 14. vbi quod sufficit, si testes deponant per dictionem semper, quæ est continuatiua temporis, & sic intelligitur testasse de tempore anteriori liti, quod maxime est singulare. Masch. de probat. concl. 749. num. 31. Farinac. d. quest. 47. n. 175. & licet ibidem, num. 172. & seq. & Petra d. quest. 111. num. 379. alios contrarium tenentes referant, intelligi debent, dum testis interrogatus de tempore nihil omnino dixit, quia tunc debet interpretatio fieri, quæ minus lædat, & aduersus producentem arg. text. in cap. inter dilectos, vbi Bald. de fide instrum. Alex. conf. 35. v. scriptura, col. 2. vers. Quando scriptura, lib. 1. Burg. de Paz conf. 2. num. 85. & conf. 27. num. 31. & conf. 34. num. 40. † & quia semper interpretatio est faciendâ aduersus eum, qui se fundat in probatione dubia ex textu in l. veteribus, 39. de pactis, l. quidquid. 99. de verb. Petr. Gregor. synt. agm. iur. 3. par. lib. 48. c. 9. num. 15. Craueta conf. 863. num. 1. & seqq. lib. 5. Alex. conf. 14. num. 8. lib. 5. Io. Franc. Purpurat. conf. 116. n. 11. & conf. 244. num. 1. etiam in materia fauorabili, secundum Decium in l. in hoc, num. 7. C. vno cognati. Surdo conf. 5. num. 47. & seq. lib. 1. & conf. 483. num. 5. lib. 4. † Sed cum in specie puritatis probandæ, de qua loquimur, prætenfor non producat testes, nec specialiter in eorum dictis suam fundet intentionem, aliud dicendum videtur, & quod presumi debet tempus, quod minus ei noceat, si testis de eo interrogatus nullum exprimat, immò idem erit, & si non interrogatus, vt tempus, & rationem taceat, cum debeat in causis status rationem sui dicti reddere, etiam si non interrogetur, vt ex Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 12. num. 10. vers. Et videm est quando deponunt, & ex aliis probati supra quest. 6. §. 4. num. 15. & ex contrario magna sequerentur damna, quare securiùs iudico, quod in vtraque specie seruetur communis opinio, quam supra relati sequuntur, maxime Masch. d. concl. 749. num. 30. Afflic. decis. 324. num. 10. Decio conf. 575. num. 8. Curt. Iun. conf. 122. num. 4. cum aliis

aliis à Farin.relati citato loco num.173 .quia æquior est,& maximè in his grauiſſimis cauſis ſequenda', vt in ſpecie noſtra maluit Valençuela conf.91.n.171.

Secundum requiſitum eſt, quòd fama vniformis, & conſtans apud omnes ſit, non varia,nec cum contrarietate aliqua, quia tunc nihil probat, ſecundum Bald.in l.conuenicula, num.8.C.de Epifc.& cler. Ioan. Garc.de nobilit. gloſſ.18. §.1. num.13. Farinac. d.queſt. 47.num.163. Jac. Menoch. conf.191.num.86.tom.2. & loquendo in noſtra ſpecie puritatis probandæ docent Auguſt.Barboſa de offi. Epifc.1. part.tit.2.gloſſ.17. num.41. & de canonic. cap.13. num.41. Valençuela d. conf.92. num.194. & cenſuit Rota apud Ioan. Baptiſt. Coccin. deciſ.68. num.18. & Zaballos in d.queſt.900. num.92. & idem in omnibus cauſis generaliter loquendo docet, 1. tom.comm.contra com.queſt.20.num.1. & 6.† Sed intelligendi ſunt,dummodò cauſa varietatis, & contrarietatis magna ſit, & orta ab initio cum ipſa cauſa,fama, & amplectatur à fidedignis, nec amicis, nec inimicis patetoris,nec ſuæ familiæ, & ſic intelligo Maſch.de probat.concl.235.n.4. & concl.750.n.2.

cum allegatis à Farinac. in d.g. 47. n.163.† aliàs vix informatio erit, in qua fama impuritatis (nam in puritate vniformitatem ſepiùs vidi) tam inconcuſſe, & firmiter probetur, vt à nemine controuertatur, & contrarietur, etiamſi ſpurciſſimus ſit prætenſor, & nota apud omnes ſua familia, in quo raro, aut numquam omnes conueniunt teſtes, ſed aliter, atque aliter ſentiunt, vt generaliter in probatione famæ conſiderantur Iul. Clar. in praxi, §. ſin. queſt.6. num.14. verſ. Sed certè hac opinio Bartoli. & verſ. Poſtremo. & Paul. Emil. deciſ.7. num.1. lib.2. & deciſ.289. num.1. & 2. lib.3. & approbat. Caſſador. deciſ.7. num.7. de probat. & Burſat. conf.87. num.45. lib.1. & conf.330. num.157. verſ. Et quòd difficile ſit, lib.3. Grammat. conf.42. num.8. dicens numquam vidiffè plene, & completè famam probatam, vnde in puritatis materia loquendo, bene conſiderauit Chriſtoph. de Paz de tenet. 1. part. c.32. num.89. vbi ait, quòd ſi in puritatis probatione ſtrieta hæc iuris regula obſeruetur, nemo eſſet etiam ſpurciſſimæ ſtirpis, qui ſuam puritatem cum maiori teſtium numero, non probaret, cum maximo communitarum detrimento, & ſtatutorum tranſgreſſione, quid autem in contrarietate probationum fieri à iudicibus debeat, in ſeq. §. oſtendam.

Tertium requiſitum eſt, vt iudices inſpiciant originem famæ, quòd generale eſt in omnibus cauſis, quarum origo in primis inſpici oportet, vt late probauit ſuprà queſt.6. §.3. quia vt fides famæ præſtari valeat, necelle eſt, vt à bona origine initium ſumat, cui, ſi nunc adefſet, crederemus, ſecundum Alex. conf. 50. num.1. lib.5. Allicet. deciſ.337. num.2. & ex pluribus in cauſa puritatis loquendo cenſuit Rota apud Ioan. Baptiſt. Coccin. deciſ.8. num.5. & fama ſine cauſa potius vanus rumor dicitur, qui attendi non debet, ſecundum text. in l. ſi priuatus. 17. Qui & à quibus, l. de curionum. 12. C. de penis, cap.2. de elect. Prooem. pariter, 1. vbi gloſſ.4. Valençuel. conf.90. num.189. & conf.92. num.172. & 175. Simanc. de cathol. inſtit. tit. 65. num.41. Barboſa de canonicis d. cap.13. ſub num.41. Quare ſi à vilibus, & turpibus perſonis oriatur, nihil eſt, nec iudicum animos mouere debet. ex text. in cap. cum oporteat, 19. cap. inquisitionis. 21. §. ſin. de accuſat. Felin. in cap. veniens, num.17. verſ. Et aduerte. de reſtit.

Ex quo plura inferuntur, primò quòd conſitio de cauſis, & origine famæ, non plus credi debet ipſi famæ, quàm ſuæ origini, & cauſa crederetur, ex Bald. in cap. veniens. el. 1. num.8. de teſt. Io. Gutier. conf.53. num.25. Valençuel. d. conf.90. num.181. quare ſi ab vnus tantum audita fama oriatur, nihil plus efficiet,

quàm ille efficiet, ſi teſtimonium ferret, arg. l. cum fundus. 56. in fine, de cond. & dem. d. cap. licet ex quadam, verſ. Non vtrique, de teſt. cap. cito, 1. queſt. 1. l.2. ibi, à vnomo ſolo, vbi gloſſ.1. in medio, tit.9. part.4. Zephalo conf. 250. num.122. tom.1. Aretin. conf.37. num.4. Maſch. d. concl. 749. num.17.

Secundò inferitur, quòd fama debet provenire à cauſa rationabili, ſeu coniectura verifimili, cuius ſignat per plura exempla à Bart. in l. de minore. §. plurimum, num.17. de queſt. Felin. in d. cap. veniens, num.17. Peguera deciſ. crim. 17. à num.21. Petra de fideicom. queſt.11. num.449. & queſt.12. num.10. & 128. in ſin. & ex cauſis probabilibus, non alienis à negotio, de quo quæritur, ſecundum Aym. Crauer. conf.621. num.2. Andr. Sycul. conf.28. num.19. conf.38. num.17. vol.3. Non enim oriri debet à vanis cauſis, leuibus, nec à nudis rationibus. Ex eodem Crauera conf.366. num.45. Corn. conf.329. num.15. vol.1. & conf.130. n.6. lib.4. Fabian. de Monte tract. ſin. regund. cap.56. num.8. Bald. conf.123. num.4. part.3. additio ad Matth. Matheſil. ſing. 1. num.12. aliàs maximè ſuſpecta eſt, vt ex Mantiaca deciſ. 274. num.9. & deciſ.312. num.3. probat Barboſa d. tit. cap.13. de canonic. ſub d. num.41.

Tertiò inferitur ex proximè dictis, quòd à teſtibus de fama ferentibus teſtimonium inquiri debet eius origo, & cauſa, vt ex ea iudices delibent quanta ſit eis fides adhibenda, ad quod tenentur teſtes etiam non interrogati, ſecundum Bar. in d. §. plurimum, n.19. communiter ſequuntur vt conſtat ex Dec. in d. cap. veniens, num.35. de teſt. & in d. cap.1. num.52. de appellat. & de communi teſtatur Simancas de cathol. inſtit. tit.63. num.16. & Iul. Clar. in praxi §. ſin. queſt.6. verſ. Illud tamen. Villalob. comm. opin. lit. F. verſ. fama, poſt num.7. verſ. Requiritur tertiò, cum adductis per Maſch. d. concl. 749. num.12. & 15. vbi quòd expreſſio hæc neceſſaria eſt, vt agnoſcatur, an ſit vana vox populæ, Natta conf.473. num.16. & conf.362. num.9. lib.2. Phil. Corn. conf.233. lit. D. lib.2. Petra d. queſt. 11. num.450. & d. queſt. 13. num.109. in ſin. & num.112. & aliis ibi, plures apud Farin. d. queſt. 47. num. 216. quam illationem intelligas velim prout dicam infra ex num.20.

Quartò inferitur, quòd fama initium ſumens poſt prætenſionem, ſeu poſt inceptas informationes nihil eſt, nec aliquid probat, ſecundum adducta per Petram d. queſt. 15. num.117. Carrer. in praxi. tit.2. de indic. & tortura. §. ſecundum iudicium, num.12. uſque ad 17. Burſat. conf.20. num.27. & conf.34. num.20. & conf.35. num.24. vol.1. & conf.166. num.28. & conf.192. num.33. vol.2. & conf.331. num.14. vol.3. & conſil.437. num.8. verſ. His non obſtantibus, vol.4. Thom. Grammat. conf.42. num.9. in ſin. & voto. 34. n.7. Bertazol. conf.234. n.6. Claud. ad eundem Bertazol. ad conf.162. lit. B. Gracian. cap.78. num.37. tom.1. plures apud Farin. d. g. 47. ex num.176. quòd intelligas velim, dum ipſa prætenſio ſeu informatio cauſa fuit infamæ ex aliqua incidenti qualitate, ſeu circumſtantia, quæ nihil omnino probat: ſi verò fama antiqua iam oblita ſuſcitata fuerit eo in tempore, optimè probabit, non tam quia incipit, ſed quia antiquitus deriuatur, faciunt pro hoc tradita à Bart. in d. §. plurimum, num.16. & 17. vbi Alex. lit. C. Salic. in l. ea quidem, num.114. C. de accuſ. Marſil. in d. §. plurimum, num.51. Boſſio tit. de partu ſuppoſito num.21.

Quintò inferitur, quòd etſi, vt multoties enuncire vidi, fama ex eo oriatur, quòd prætenſoris pater, ſeu alius ex ſua agnatione ſua familia alicui ſe alligauerit prætenſioni, & inceptis informationibus è vita ereptus, ſeu ex prauis moribus, & quotidianis trixis, aut ob eius vxoris maculam, vel ob ſimilitudinem, & æquiuaocationem cognominum, ex qua

qua praua orta eſt exiſtatio ſuarum qualitarum, ſeu ob alias ſimiles cauſas non fuerit prætenſum honorem aſſequutus, ſiue admiſſio elongata fuerit, ¶ nullo modo officere debet prædicta infamia, quot quot ſit probata teſtibus, ſicut nec officeret eius cauſa, arg. l. ob dotem, 6. C. de collat. & quæ ex ea deducunt DD. vt referet And. Tiraq. in tract. ceſſante cauſa, 1. part. num.15. Nic. Euerard. in topicis loco, A maiori, 16. num.6. quia magis hac in ſpecie operantur præna hominum cogitationes, quam ipſæ cauſæ: ſicut enim patrem, ſeu cognatum morte prætenſum abſque alia macula, ſeu ex prauis moribus non obtinere, aut vxoris labes, vel cognominum æquiuaocatio ſufficientes cauſæ non eſſent, ad filium ex alia vxore putæ, vel cognatum, quos illius vxoris macula non attingit, repellendum: ita nec falſa ex eis orta fama, cum vulgus cauſas variet, & immutat, huic annectendo maculam alterius, & ab hoc remouendo quam haber, & factum ex vna cauſa, ex alia factum credendum, & diuulgandum non certo, quòd verè falſum exiſtit, ita vt ex cauſarum falſa mutatione, mutari, & fallaces non veri orientur effectus, vt optimè docuit Cornel. Tacit. lib.3. annal. pag. mihi 110. Adeò maxima quæque ambigua ſunt, dum alij quoquo modo audita pro competitis habent: alij vera in contrarium verunt, & glitit vtrumque poſteriori, quæ non ideò dixi, quia dubium continet. Sed quia aliquos vidi plurima damna, & expenſas pati ex ſimilibus cauſis, quibus non eſt dandus locus à reſtis, & timoratis iudicibus, & quidem pro viſceribus Chriſti obſecro, dum ſimiles cauſæ inferuntur, non vexent prætenſores cū nouis dilacionibus, & expenſis, quia quælibet dilatio in honoris aſſequutione damna aſfert plura, & corda affligit, & multo minus reſpiciant, ſi macula dicta, aut audita eſt, cum id nihil ſit, ſi veritas in contrarium adefſet, vt in fine huius, §. ampliùs animaduertam.

Sextò inferitur, quòd fama ortum ſumens ab inimicis prætenſoris ſeu alicuius ex ſua familia nihil probat, ni quatenus aliis verifimilibus indumentis fuerit monita, ſecundum Hieron. Gratium reſp. 45. num.1. lib.2. Burſato conf.20. num.36. lib.1. & conf.368. num.14. tom.4. nec incipiens ab illis qui ſe offenſos ſentiebant, idem Burſat. conf.20. n.25. tom.1. & conf.315. num.5. conf.330. num.59. lib.3. vt vtrumque referet Valençuel. in d. conf. 92. num.165. & ſeq. Farin. d. queſt. 47. ſub num.156. verſ. vbi inferit. Et dum fama ab inimicis orta aliis eſt veſtita argumentis verifimilibus, non tam ei, quàm argumentis præſtabitur fides, maximè in antiquis, & in quibus veritas aliter haberi non poteſt, quòd & an argumenta fide digna ſint, iudicium prudentiæ, & arbitrio relinquatur, atque ita intelligere volo Bart. num.15. in ſin. & Hippol. & Marſil. n.157. in d. l. de minore, §. plurimum, de queſt. & alios adductos à Maſch. d. concl. 749. num.20. & à Farin. ſuprà num.157. quatenus aſſerunt inhabilitatem teſtium de fama deponentium ſuppleri ex argumentis probabilibus.

Septimò inferitur, quod ſi à prætenſore, ſeu eius conſanguineis, amicis ſve ſpargatur vox, ſeu cauſa, qua purgare intendunt infamiam, ſeu labem iam diu contractam, ſeu præſumptam, aſſignando aliquam bonam originem ſeu æquiuaocationem, quæ aliud ſuadeat, nec fidem meretur, nec eſt attendenda ex text. in l. nullus 10. de teſt. l. in omnibus, 10. C. eod. cap. de cetero 14. extra illo tit. & ex Zephalo conf.225. & ex Bald. in l. miles, §. milites, per illum text. ad l. Iul. de adulter. voluit Maſch. concl. 748. num.8. & Farin. d. num.156. verſ. vbi multa.

Octauò inferitur generaliter ex prædictis, quòd fama debet ortum trahere à fide dignis perſonis, quia ſicut eis, ſi deponentes fides plena daretur, ita

& fama ab eis orta. Econtra verò, ſi à maleuolis, vilibus ſve perſonis, vel aliter ſuſpectis, nullam meretur fidem, vt communiter volunt DD. ex text. in cap. qualiter & quando, 24. ibi, non quidem à maleuolis, & à maledictis, ſed à prouidis, & boniſtis, de accuſat. Bart. in l. de minore, §. plurimum, num.15. de queſt. vbi etiam Card. Alban. num.2. Maſch. concl. 754. num.7. & 21. & ſeq. & concl. 748. n.9. Zaballos d. queſt. 900. n.90. Nauar. conf.66. num.4. de ſimonia. Menoch. lib.1. de præſumpt. q. 1. num.44. plures in ſpecie apud Barboſa de canonic. d. cap.13. ſub num.41. Aret. conf.73. n.20. & ſeqq. Additio ad Matth. Matheſil. ſing. 1. num.12. Hier. Grat. reſp. 57. num.26. lib.2. Rol. à Valle, conf. 16. num.10. lib.1. Valençuel. conf.92. num.167. Farin. d. num.156. cum ſatis abſurdum videatur admitti illos quorum repellerentur auctores, vt optimè conſiderat Petra de fideicom. queſt.13. num.62. plures apud Farin. in proximè citato loco.

Nonò inferitur, quòd teſtes famam aſſerentes debent eius auctores aſſignare, vt melius poſſint iudices ſcire, quanta ſit famæ fides adhibenda, ſecundum Bart. in d. §. plurimum, num.23. Innocent. in d. cap. qualiter & quando num.1. Villalob. d. lit. F. fama, num.7. verſ. nota tamen, Herculan. de probanda negatiua num. 312. Iul. Clar. d. queſt. 6. verſ. ampliùs, Petra, d. g. 11. num.378. & d. g. 13. num.111. & 131. Farin. d. g. 47. num.229. & ſeqq. Maſch. d. concl. 749. num.13. vbi quòd hæc declaratio debet fieri, etiamſi teſtes non fuerint interrogati, cui conueniunt adducti per Farin. num.230. citato loco.

Quas duas illationes intelligas velim in cauſis de nouo emergentibus, pro vt prædicti loquuntur DD. non verò in antiquis, quorum cauſæ, rationes, & auctores non ita noſci poſſunt, ſicut recentes, immò tunc obliuio præſumitur, l. peregrè, 44. de acquir. poſſ. cum adductis ab And. Tiraq. de præſcript. §. 1. gloſſ. 4. num.92. verſ. poſtremo, l. qui in prouincia, 57. §. 1. de ritu nupt. Auth. de triente & ſemiſe, §. illud, coll.3. cap. longinquitate, 12. queſt. 12. Gregor. in l. 10. gloſſ. 3. queſt. 4. tit. 26. pag. 4. Menoch. lib.6. præſumpt. 32. num.1. Maſch. concl. 1127. num.1. vbi late, † & ſi regulariter in proprio facto obliuio non præſumatur, tamen in factis antiquis decem annorum, & vltra etiam præſumitur, vt notatur in l. ſi id quod, 25. in princ. & in l. ſi de eo 4. §. ſi fortè, de acquir. poſſeſſ. & in l. ſi ſurtum, 38. §. 1. de uſucap. & in l. 1. vbi gloſſ. C. de ſeru. fugit. cum prope infinitis congeſtis Pelæz de maiorat. 4. ſ. queſt. 20. num.164. & ſeq. Maranta in l. is poteſt, n.227. limit. 3. deleg. 1. And. Tiraq. in l. ſi vnquam, verb. omnia, num.31. C. de renouand. And. Gail. obſeruat. 48. n.20. lib.2. Sebalt. de Medicis de caſibus fortuitis. 1. part. queſt. 3. num.17. Card. Tuſch. lit. I. concl. 22. num.15. tom.4. Aug. Barboſa. Axioma. 113. num.3. pag. 73. quare poſt id tempus in teſtibus obliuio præſumitur, vt ex l. 115. verſ. Pero ſi el eſcriuano, tit. 18. part. 3. Seraphin. de priuileg. iura in priuileg. 5. n.12. Maſch. proximè citato loco, num.31. Alex. conf.65. n.4. lib.2. Ang. conf.25. num.4. Grammat. deciſ.60. num.9. probat idem Pelæz citato loco num.163. in medio. Quare receptum in praxi eſt, quòd non ſit opus, teſtes exprimere originem nec auctores famæ, quia ſine his optimè probant, quamuis nihil aliud dicant, quàm quòd audierunt publicè vt dicam infra ſub num.29. & de praxi teſtantur ſequendo Bald. in cap. prætoræ, col. 1. in ſin. & col. 2. in princ. de teſtib. Caputaq. deciſ.7. & deciſ. 208. num.7. p.2. & deciſ. 189. p.3. & Gracian. diſcept. forenſ. tom.3. cap. 596. num.15. & 16. Caſſador. deciſ. 3. num.9. de probat. Farinac. deciſ. 250. num.4. tom.2. in poſthum. † Vnde dum agitur de puritate, & nobilitate probanda per famam, & communem reputationem ſi inſpiciamus harum qualitarum originem, quæ plerumque antiquiſſima ſolet eſſe;

nec poterunt testes assignare causam primariam, & earum initium, nec primos auctores nominare, nec tam exacta probatio requiritur, alias hæc probatio, si ita fieri esset opus, quasi impossibilis redderetur.

23 Hæc sunt, quæ circa ipsam famam concurrere debent, ut prodesse valeat, & integram fidem mercatur; testat videre, quæ requirantur circa eius probationem. Primum quidem principale requisitum, quod in fama probatione interuenire debet, est quod testes eam asserentes sint integræ opinionis, fidei exactæ, & maiores omni exceptione, ut communiter omnes firmant, ex text. in d. cap. qualiter. & quando. 24. de accusat. l. 26. tit. 1. & l. 3. tit. 30. part. 7. Dec. in d. cap. 1. num. 57. de appellat. Simanc. de cathol. instr. tit. 65. num. 37. Petra d. quest. 13. num. 109. & 124. cum seqq. Malch. de probat. concl. 748. num. 37. Gracian. discept. for. 2. tom. cap. 310. num. 87. & 88. Laurent. Occa conf. 60. num. 58. & seqq. tom. 2. crimin. Hier. de Monte tract. fin. regund. cap. 5. num. 9. Valençuel. d. conf. 92. n. 168. & Farin. d. quest. 47. num. 210. & seqq. vbi vtriusque classis DD. refert, quæ testium qualitates an sint probandæ inferri dicam ex num. 31. cum seqq.

24 Secundò requiritur, quod numero sint plures, & licet communiter duo sufficiant, qui famam asserant, & eam à decem saltim adiunisse deponant, & publicè à cæteris, qui maiorem populi constituant partem, ut videre est penes plures allegatos à Malch. in d. concl. 749. num. 1. & à Farin. d. quest. 47. num. 208. & seqq. Ego tamen certius puto, quod plures de illa deponere debent, quia si prædicti fatentur, quod ad constituendam, seu inducendam famam, requiruntur ad minus decem personæ, secundum Salic. in l. eo quidem. col. 3. circa princip. C. de accusat. & Bosio tit. de indic. num. 69. Carrera in pract. crim. in tract. de indic. §. secundum indicium, num. 18. idem Malch. citato loco num. 1. & 21. vbi ait, quod res tunc dicitur notoria, nec testes tenentur dicere, à quibus audierunt, nec originem assignare, & quod sufficiant septem testes, probat Abb. conf. 72. num. 9. & Dec. in cap. 1. num. 47. de appellat. Burlat. conf. 87. num. 46. lib. 1. Petra de fido. com. d. quest. 13. num. 128. & plures allegati à Farin. citato loco num. 262. licet in num. 169. dicat, quod nec fama probata per decem testes absque aliis coniecturis ad torturam sufficit. Illud tamen mihi certum est, plures numero testes esse debere ad hoc, ut famam probent in causis puritatis, & nobilitatis, & in cæteris, in quibus de iure plenè sola probat fama, tum quia prædictæ causæ grauissimæ sunt, & terminari non debent per paucorum testimonia, tum quia probatio famæ per se fragilis est, & dum ad plenam probationem admittitur, debet ex pluribus constare, & plenissimè apparere, ¶ Tum etiam, quia cum nihil aliud fama sit, quam notitia maioris partis ciuitatis, aut municipij, debet pluribus probari, quod pluribus notum est, & cum ex Cicet. in topicis, nihil aliud fama sit, quam multitudinis testimonium, & totius populi sermo, oportet, quod idem populus, seu multitudo testimonium dicat, & quod populus sciat, & per plures loquitur, per plures etiam voces, & organa pateat, atque probetur, ut pereleganter docuit Hugo Donel. lib. 15. comm. tit. de probat. cap. 6. statim post principium, vers. Nam si fama, vbi Osuald. lit. C. & D.

26 Tertiò requiritur quod non sint inimici, nec æmuli prætensores, nec suæ familiæ, quia omnino à testimonio repelluntur, ni ad effectum de quo infra quæst. 12. §. 3. dicam, ut probant Marfil in d. §. plurimum, num. 108. & Natra conf. 473. num. 22. Burlat. conf. 35. num. 22. Malch. d. concl. 749. vbi ait, quod non debent admitti viles, nec mulierculæ, ex quibus pro-

uenire veritatem perdifficile est, ut in l. editum. 8. cum l. seq. & lex libero. 15. de quest. l. ob carmen. 2. §. fin. de test. Auth. de test. §. si verò ignoti. Innoc. & DC. in cap. cum P. Manconela, de accusat. Tib. Dec. resp. 4. num. 36. lib. 3. ex quibus dixit Valençuela d. conf. 92. num. 81. quod testes viles non probant contra virum grauem in causis honoris, & quia fama per testes non bonæ famæ minimè probatur. Hipol. de Marfil. citato loco num. 99. Marc. Ant. Natra conf. 473. num. 22. Burlat. conf. 35. num. 22. tom. 1. & quidem debent esse omni exceptione maiores, secundum præcitos, & Laut. de Occa conf. 60. num. 18. & seqq. tom. 2. crim. Hier. de Monte fin. regund. cap. 5. num. 9. latè Farin. d. quest. 47. ex num. 210.

Quartò requiritur, quod prædicti testes vniformiter de fama deponant non verò dum alij alia dicunt, & deponunt, ex his, quæ adducunt DD. citati supra ex num. 6. & per Farin. d. quest. 47. num. 163. quod intelligendum est dum testes sibi ipsi contrariantur, ita ut non possit ex eorum depositionibus, quid colligi certum, & verorumque rationes inter se pugnantres existant, aliàs secus, quia non est querenda in testibus omnimoda vniformitas, maxime in causis puritatis, in quibus difficillimum esse, dixi supra citato loco, & in cæteris causis quamuis testes discordent, in aliquibus circumstantiis eorum non minuitur fides, ut explicat Malch. d. concl. 747. num. 25. vers. opinionem huiusmodi, cum num. seq. in fine. num. 28. vbi id rationibus, & auctoritatibus comprobat.

Quintò, testes circa famam debent suam asserere credulitate, nempe quod credunt id, quod fama dicit, existere verum, ut in præced. quæst. §. 4. requisito. 6. dixi, & docent infamæ probatione Abb Fel. & cæteri, in d. cap. veniens, de test. Bald. num. 19. Hipol. de Marfil. §. 2. in d. §. plurimum. Corrad. in pract. de test. §. dicta testimonium asserendo, num. 54. & licet Bart. in d. §. plurimum, num. 20. sequutus à Nauarro in cap. non sunt audiendi, num. 12. 2. quæst. 3. Hec. Emil. tract. de testib. de auditu, lit. A. num. 10. Capella Tolosana decif. 380. ante num. 9. vers. Quod si testis dicit, contra Abb. & Felin. dicat, sufficere, si testes asserant se audiuisset publicè à maiori parte ciuitatis, etiam si de propria credulitate nihil dicant, quia cum asserant audiuisset à maiori parte populi, subintelligitur quod testes ita credunt, quod verum non puto, tum quia illud non bene sequitur, cum id dicere possint, & non credere ex suis specialibus rationibus, tum etiam, quia nullum discrimen reddi potest inter famam, & inter probationem auditus, in qua hæc opinio absque dubio procedit, ut dixi citato in loco.

Sextò requiritur, quod testes asserant, famam audiuisset à maiori parte ciuitatis, secundum Bart. in d. §. plurimum, num. 13. Dec. in d. cap. 1. num. 53. de appellat. & in d. cap. veniens, num. 36. de test. Villalob. verb. Fama, num. 10. Petra d. quest. 11. num. 176. Malch. concl. 514. num. 1. & d. concl. 749. num. 22. Surd. conf. 471. num. 20. lib. 4. Barbosa de canonic. cap. 13. num. 43. & plures relati à Valençuel. d. conf. 92. num. 183. veriorum vocat Zaball. comm. quest. 20. num. 4. & à Farin. d. quest. 47. num. 217. vbi in num. seqq. declamat, non sufficere, si testes, deponant audiuisset à pluribus, quia hoc verificatur, si audierit à tribus, seu quatuor, qui famam non probant, cui adde Marc. Ant. Natram conf. 170. num. 5. lib. 1. Zephal. conf. 520. num. 27. tom. 2. Hipol. Riminald. conf. 222. num. 28. lib. 2. & adductos ab ipsomet Farinac. de test. quest. 69. num. 112. cum seqq. & in d. quest. 47. num. 218. At si nominatis duobus, vel tribus personis fidedignis, à quibus audierunt, & postea testes subdant publicè ab aliis audiuisset, plenè probant famam, secundum Bart. num. 23. & Marfil. §. 5. vers.

vers. Et idè testis debet nominare. in d. §. plurimum, cum adductis à Malch. d. concl. 749. num. 17. & à Farinac. d. quest. 47. num. 234. Gracian. discept. forens. tom. 2. cap. 310. num. 84. Immo in probatione maculæ, & infectæ descendentiæ, sufficere, si testes eam publicè in illa ciuitate audiuisset deponant: & semper à suis maioribus vsque nunc, & antea ab omnibus accepisse, atque receptum semper vidisse, ex quo, & sufficienti testium numero probata manebit fama, & simul puritas, seu macula prætensores, & suæ familiæ, nec alia poterit congruentior inueniri probatio rei tam antiquæ, secundum Accurs. per text. ibi in l. 1. de probat. Meneses in l. editus. num. 5. C. de seruit. & aqua. Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 10. num. 13. Hojedam multis relatis de incompatibilit. cap. 23. ex num. 140. Ioan. Garc. gloss. 18. §. 1. num. 3. & seqq. Perezium de Lara d. cap. 4. num. 23. & quod sufficiat, si testes dicant, publicè, vel notoriè audiuisset, tenent Bald. in cap. præterea, num. 10. de test. & in cap. litteras, num. 2. de præsumpt. Salic. in l. ea quidem, num. 110. & 120. C. de accusat. Corrad. in pract. tit. de testib. 3. dicta testimonium asserendo, post num. 54. vers. Et hanc famam probari. Iul. Clar. in pract. §. fin. quest. 6. num. 14. Malch. concl. 496. num. 19. & concl. 749. num. 4. & 5. Franc. Turcanus in suis commun. opin. 43. circa fin. Paris. conf. 52. in fin. vol. 3. Caputaquens. decif. 7. num. 1. vol. 2. & decif. 189. num. 1. & 2. vol. 3. Farin. d. quest. 47. num. 217. & seq. & 236. & 257. & seqq. Et quod ita practicitur, nec ab hoc esse recedendum ex Malch. concl. 749. num. 5. testatur Gracian. discept. for. tom. 1. cap. 78. num. 40. & tom. 3. cap. 597. num. 15. & 16. Et licet non desint, qui asserant, quod testes famam probantes debent affirmare auditum à maiori populi parte, aliàs nihil probabunt, quos consultò omitto, semper tamen obseruatum vidi, quod testes maculam auditam à suis maioribus, & semper ab omnibus accepisse asserant, efficiunt plenam probationem, in quo nullum mihi dubium est, nec plurimum hæsitandum.

30 Septimò intelligas velim, omnia prædicta, non quoad numerum, & probationem testium de fama, & communi reputatione deponentium, quam quoad cætera requisita, ut iudicium prudentiæ & arbitrio omnia relinquuntur, qui ex circumstantiis rerum, & qualitibus personarum diiudicent fidem, quam testes merentur, & an fama probata maneat, secundum Bart. in l. proprietatis. C. de probat. allegatum per Fel. in d. cap. veniens, num. 11. vers. Quapropter non puto, & in cap. venientis, in 3. col. vers. Quarit. Bart. extra de dolo & contumacia. Hip. de Marfil. in d. §. plurimum, num. 108. in fin. Dueñas reg. 301. fallent. 1. Menoch. de arbit. iud. casu 261. num. 3. lib. 1. de præsumpt. quest. 89. num. 33. Malch. concl. 753. sub num. 6. vers. Hæc igitur opinio, & concl. 754. num. 7. Farinac. dict. quest. 47. num. 276.

31 Sed manet dubium, an supposito principali testium requisito, nempe integritatis, & idoneitatis, & quod sint omni exceptione maiores, quia alias famam non probant, ut dixi, opus sit, prædictas qualitates probare specificè, an verò præsumptæ sufficiant? & videtur, quod probatio specifica requiritur, cum in d. cap. qualiter & quando, expressè requirantur prædictæ qualitates, & idè probati specificè debent, ex his quæ latè congesti supra quæst. 8. §. 2. & in casu de quo loquimur probat Valençuela conf. 92. num. 170. ad quod adducit Auend. in diction. verb. Costumbre.

Prima Pars.

concl. 4. in fin. Mol. de primog. 4. part. cap. 20. num. 1. Aceb. in l. 6. num. 14. tit. 9. lib. 3. & in l. 1. num. 26. tit. 7. lib. 5. recop. Franch. decif. 644. num. 2. Cornazan. decif. Lucens. 62. num. 6. Pelæz de maiorat. 4. part. quest. 20. num. 1. qui in hoc loco nihil de hoc dici postea verò in quest. 26. num. 32. multis probat, qualitatem requisitam specificè probari debere, & prædictam opinionem tunc tenent Dec. in d. cap. 1. num. 59. de appellat. & relati ab additionat. ibi, lit. A. Ant. Gabr. rit. de probat. concl. 11. num. 6. Gracian. discept. for. 2. tom. cap. 391. num. 30. & tom. 3. cap. 537. num. 18. Mol. 2. de primog. cap. 6. num. 30. Menoch. 3. præsumpt. 1. num. 36. Aceb. 26. & Marienç. gloss. 8. num. 2. & 3. in l. 1. tit. 7. lib. 5. recop. Gutier. qui de communi testatur de gabellis, quest. 163. num. 9. & 10. & in specie Zaballus com. quest. 900. ex num. 110. Barbosa de canon. cap. 13. sub num. 41. Zephal. confil. 65. num. 53. vol. 1. & confil. 225. num. 53. lib. 2. Malch. concl. 222. num. 14. & concl. 1360. num. 7. Farinac. d. quest. 47. num. 211. vbi plures.

32 Contraria tamen sententia in hac specie verior mihi videtur, tum quia dum ita simpliciter prædicta requiritur qualitas, ut non velut præcipua consideretur, nec ratio decisionis in ea consistat, non est necesse specificè articulari & probari, ut volunt allegati à Menoch. lib. 6. præsumpt. 22. num. 9. tum quia respectu huius qualitatis nihil speciale præter iuris regulas hoc in casu introducit, quod alias non substineretur, cum introductum sit iure, quod per testes fama probetur, & quod illa in antiquis probet, nec in illo textu requirantur per modum conditionis idoneitas, & integritas testium, ut probat Narbona (quem in diuersa specie loquendo reieci supra quest. 6. §. 6. circa fin.) in l. 82. gloss. 2. à num. 10. cum seqq. tit. 5. lib. 2. recop. tum etiam, quia in famæ probatione specialiter loquendo, ita receptum est per DD. quos refert, & sequitur Farinac. d. quest. 47. num. 48. & 162. vbi cum Baldo quamdam tradit distinctionem, & alteram in num. 212. & seqq. in his verò causis puritatis testes debent esse ex integrioribus, & commissarius verbaliter capiet informationem circa eorum qualitates, ut latius dixi supra in d. quest. 6. §. 5. num. 103. cum seqq.

33 Ex quibus sequitur, quod in præced. quæst. 9. §. 4. num. 25. & seqq. constitui, nempe quod si testes deponant circa famam puritatis, vel maculæ, debet constare plenè de ipsa fama, tum quia testes asserunt, quod prætensores maculatus est apud plures, & debet hoc ex pluribus probari, ut paulò antea ex Donelo dixi, tum quia hac in specie non tantum testibus, quam famæ, & communi reputationi, qua pro maculata habetur familia, fides adhibetur, ut ex dictis in præced. §. apertè constat, & ita fama ritè & rectè probari debet. ¶ Tum etiam quia testium, & maculæ fundamentum est ipsa fama, & debet plenè probari, aliàs deficiet testimonij fides, arg. l. nam origo. 8. Quod vi. aut clam. l. egi. 26. de except. rei iud. l. sed interdum. 15. de aqu. & eq. plu. arc. cap. veniens. 3. de presbyt. non baptiz. cap. cum Paulus, 28. 2. quest. 7. Nauarr. in cap. cum contingat. causa 8. num. 4. de rescript. & conf. 15. num. 1. de regular. Et est ratio, qua plures testes requiri ad famæ probationem supra constitui, numero 24. aliter enim nec fama, nec qualitates manebunt probate, quia per famam ad cognitionem qualitatis peruenitur, & deficiente fama, deficere probationem qualitatis est necesse: sin verò testes de particulare deponant maiorem auditum,

34

V nihil

nihil efficiet defectus fame, quia non est fundamentum intentionis, nec testimonij, & defecere nihil tollit, sicut nec ponit inesse veri auditus, ut latius citato loco probaui, atque ita intelligo Hojed. *de incompatib. benef. cap. 23. num. 141.* & est videndus Greg. Lopez, qui in *l. 8. gloss. 1. in fin. tit. 9. part. 4.* optime & breuiter docet, quando famam cum auditu concurrere sit necesse, & quando non.

35 Amplius enim assero, quod probationes per famam, & per auditum concurrere simul possunt in eadem causa circa eandem rem, velut si quidam testes deponant de speciali maiorum suorum auditu, alij de publica voce & fama, ut aperte docent Masch. *concl. 753. num. 13.* & Farinac. *diel. quast. 47. num. 77. & 78.* & si vtraque imperfecta fuerit probatio, coniungi poterunt testes simul ad plenam efficiendam probationem ex *l. Gallus. 29. §. ille casus. 15. de lib. & posth.* ad hoc communiter allegata per DD. adductos ab Ant. Gab. *lib. 1. tit. de probat. conclus. 1. Felin. conf. 2. num. 17. vers. Primo adduco.* & probat Perezus de Lara in nostra puritatis materia in *diel. cap. 4. num. 43. & 44. & num.*

36 *fin.* quia etsi regulariter receptum sit, quod ut fama coniungi valeat cum aliis probationibus imperfectis ad plenam probandum, debet ipsa perfecte probari, alias nec coniungi, nec probare poterit, ut voluit Masch. in *d. §. plurimum, num. 112. cum seqq.* & adductis à Pelaez de maiorat. *4. part. quast. 10. num. 208.* Hip. *Rimin. conf. 363. num. 145. vol. 4.* Laur. ab Occa *conf. crim. 60. num. 64. vol. 2.* diuersorum. hoc tamen debet intelligi, dum fama ad plenam non admittitur probationem, & agit de re non difficilis probationis, quia cum eo in casu fama tantum semiplene probet, ut dixi in §. 1. supra. Si non fuerit legitime probata, erit imperfectissima probatio, & nec indicium efficiet, ita ut nec valeat coniungi cum aliis probationibus. Sed in specie nostra & in antiquis, in quibus plenam probat, & sunt quasi impossibilis probationis, ut dixit Perezus de Lara in *diel. cap. 4. num. 43. & 44. & num. fin.* aliud dicendum est, & fama coniungi potest cum aliis ad plenam probandum, ut de auditu dixerunt Dec. *conf. 14. num. 14.* & Patif. *conf. 75. num. 20. lib. 1.* & in immemoriali etiam dixit idem Dec. *conf. 148. num. 5.* In qua plures considerationes, quæ alias imperfectissimæ essent, coniunguntur ad plenam probandum, secundum Bald. in *cap. accedens, col. 2. ut lite non contesti. & in conf. 136. num. 2. lib. 2.* Rimin. in *l. 2. num. 5. C. de bon. poss. contra tab.* Neuizan. *conf. 27. num. 21.* Barbac. *conf. 43. col. 2. lib. 1.* & faciunt tradita per Mol. *lib. 2. de primog. cap. 6. num. 2.* & per Rebuff. *tract. de nominat. quast. 11. num. 8.* & per Nattam *conf. 235. num. 8. lib. 2.*

38 Nec facit, quod hæc imperfectarum probationum coniunctio fieri non potest in causis arduis, & grauibus, provt sunt hæc, in quibus de qualitatibus generis probandis agit, secundum Bald. in *diel. cap. veniens, el. 1. de test. & Cacialup. in l. admonendi, num. 135. de iureiur.* Ant. Gab. *lib. 1. com. opin. tit. 1. concl. 1. num. 12.* quos circa probationem nobilitatis adducit Pelaez *d. 4. part. quast. 20. num. 201.* quia non habet locum in his, quæ tam per antiquitatem, quam ex sua natura sunt, non solum difficilis, sed quasi impossibilis probationis, ut supra & sæpius dixi, maxime cum agatur precipue de informandis animis iudicum, quod fieri potest ex imperfectis proba-

tionibus eorum arbitrio, ut specificè probat Christophor. de Paz *de venia 1. part. cap. 32. num. 76. & 78.* Et iudices in conferendis honoribus publicis ex scientia priuata, ommissa publica, procedere possunt, & se informare ex circumstantiis, quæ sibi verè videantur, licet in iuris rigore non plenam efficient probationem, secundum tradita per Siluestr. *verb. index. 2. quastio, 5. Salon. de inst. 2. 2. quast. 67. art. 2.* Sayr. *Clau. reg. lib. 12. cap. 8. num. 26.* Mart. Bonacin. *2. tom. de iudicio publico, disp. 10. quast. 2. punct. 2. num. 7.* quo omnis cessat difficultas.

Sed nihilominus iudices in iudicando ex imperfectis probationibus multa prudenter considerate debent, & simul aliàs circumstantias inuestigare, ex quibus rei veritas, aut magis verisimile apparere valeat, quia agit de re grauissima, ex qua magna, & irreparabilia proueniunt damna, & prædicta generis qualitates maxime iudicis hominum exposita sunt, qui ex diuersis affectionibus, & causis diuersa sentire solent, aliquando puritatem asserendo, vbi aperta circumspicitur macula, aliquando verò labe infectas nobilissimas, & clarissimas acclamando familias, ut ad aliud considerauit Petra *de fideicom. quast. 13. num. 82.* & ad nostrum propositum Hojed. *de incompatib. benef. cap. 23. num. 10. & 20.* & alij adducti per Valençuela *conf. 92. num. 87.* Hoc quidem ex inimicitia, & æmulationibus aliquando prouenit, ut quotidie vidimus, & etiam ex prauis hominum inclinationibus, qui honorem proximo tollendo se honorare putant, & etiam quod purissimum est maculare solent, arg. *text. in cap. cum in cunctis 52. 11. quast. 3.* cum adductis supra quast. 1. §. 6. Illud etiam ex aliis duabus causis prouenire solet, aut ex beneuolentia, & amicitia cum prætenore, seu cum aliis ex sua familia, quibus maculam veram tacent, & apertè puritatem falsam tamquam veram. Aut quia dicunt (ut non semel audiui) & quod magis est dolendum, affirmant, nullum peccatum, nec peritium falsam gignere assertionem, etiam iuratum ob bonum proximi, & eius honorem tuendum, in quibus certè omnibus speciebus grauissimum interuenit peccatum: in prima quidem, dum proximi honor tollitur, & puritas indebitè maculatur, & labe generis falso iureiurando asseritur, patet proximi iniuria, & damnum, ac per consequens peccatum grauissimum, in quo nemo est, qui dubitet. In secunda verò specie similiter enorme peccatum, & peritium interueniunt, absque ulla hæsitacione, nec dubio, licet aliqui ignari, aut prauæ conscientie contrarium credere ostendant, cum nullibi liceat ob totius mundi bonum, nec ob propriam, nec proximi utilitatem minimum mendacium, nec peritium committere, quia intrinsecè praua sunt, secundum D. Thom. & communiter Theologos *2. 2. quast. 98. art. 1. & quast. 100. art. 3.* & contraria aliquos recentiores tenet Martin. Bonacin. *ad 8. Decalogi præcept. disp. 10. quast. vn. punct. 2. sub num. 1. vers. Ex quo patet.* Et quomodocumque deficiat in iureiurando veritas peccatum lethale constituit, ut Magist. in *3. dist. 39. Soto de inst. lib. 8. quast. 2. art. 1. P. Suarez de relig. lib. 3. de iuram. cap. 2. num. 3.* Sayr. *Clau. reg. lib. 5. cap. 4. num. 7.* & ceteri communiter, maxime in iuramento asseritorio, in quo veritatis defectus semper, & indistinctè, & in quacumque materia, siue

siue magna, siue leui, siue mediocri, aut leuissima est peccatum mortale, & quidem grauissimum, cum directè aduersetur præceptis decalogi primæ tabulæ, nempe secundo, de non assumendo nomen Dei in vanum, & per quod grauissima iniuria, quantum est ex parte iurantis, Deo fit, dum in testem falsitatis adducitur; & quoniam etiam peritium iocofum est peccatum mortale, dummodò interueniat actio deliberata, ex eodem D. Thom. *d. quast. 98. art. 3. ad 2.* Soto citato loco *art. 3. concl. 2.* Conarr. *lib. 1. var. cap. 1. num. 2. & in cap. quamuis. 1. part. §. 6. num. 5.* Sayro *Clau. reg. citato loco,* & Suarez vbi supra *cap. 4. num. 5. P. Thom. Sanc. plures alios referens in Decalog. lib. 3. cap. 4. num. 6. & 7.* ita ut in nostra specie sciens maculam, & eam iureiurando negans ob proximi honorem Deo opprobrium, quantum in se est, querit, & proximum honorando deonestat ipsam Deitatem trahendo eam in testem falsi, quo nihil abominabilius, horribiliusque ratio Christiana dicitur, & aperte docet; & quia & si aliquando bonum ex malo proueniat, nihilominus secundum ius naturale & diuinum nec pro salute, nec proximi honore mendacium proferendum est, ut in *cap. ne quis arbitretur, 1. 4. 2. 2. quast. 2.* optimus quidem est text. in *cap. primum. 8.* eiusdem causæ, & quæstionis, per totum, maxime in §. non est igitur mentendum, vbi ita hoc decidi expressè videtur, & ratione demonstrat text. in *cap. quisquis. 80. vers. Perque, 1. 1. quast. 3.* & si commodum ex falsitate sequatur, velut damna iure puniunt, ut in *cap. relogentes, 45. vbi gloss. 1. 23. quast. 5.* & idem D. Aug. in *lib. de consil. viitor. & viir. ut refertur in cap. nec artificioso, 13. 2. 2. quast. 2.* dixit, quomodolibet quis mentitur occidit animam, & supra Psalms bene in nostro proposito consilii his verbis, *Perfectis non conuenit mentiri, nec pro temporali vita cuius mortis, sua vel alterius occiditur anima, licet autem si non falsum dicere, verum tacere, ut si quis non vult hominem ad mortem perdere verum taceat, sed non falsum dicat, ne pro corpore alterius animam uam occidas,* cui etiam conuenit D. Bernard. supra *Marth. Si propter (inquit) timorem mortis tacere veritatem impietas est, quomodo non est maior impietas propter miserum ventrem, & honoris vani spem tacere veritatem? videtur meliorem facere gratiam panis, & honoris, quam gloriam veritatis.* Similiter pro alterius honore propriam animam occidere nemo debet, facit, quod tradit Peña in *direct. 3. part. com. 12. 2. cel. 5. vers. Par ratio eorum, & in terminis ita docet P. Ant. Fernandez à Corduba in *su instructione de confessor. 3. part. docum. 1. sub num. 5 in fine, fol. 212.* in nouissima impressione. Et tenim dicere, quod est licitum maculam veram proximi tacere, & cum mendacio falsam puritatem ob eius honorem iureiurando exponere, absque peccato, hæreticum esse iudico, cum ex diametro se opponat secundo Decalogi præcepto, de non assumendo nomen Dei in vanum, & octauo iunctis traditis à D. Thom. *2. 2. d. quast. 100. art. 1.* & per Mart. Bonac. *2. tom. in Decalog. disp. 10. quast. vn. punct. 1. num. 1. vers. Ex quo patet, pag. mibi. 279.* optime Delrius *di. quist. mag. lib. 5. fest. 10.* in quo nullum dubium esse mihi videtur. Et si mendacium excludat aliqua amphibologia in mente retenta, cum abest iusta causa ex omnium ore constituit lethale peccatum, & dicere contrarium erroneum erit, aut saltem temerarium, ad ea, quæ diximus supra quast. 9. §. 1. per totum.*

Quæ etsi nostram principalem quæstionem parum attingere videantur ex duplici tamen ratione illa hic inferui. Prima, quia sapius intellexi errorem prædictum apud nonnullos receptum, & fre-

quenter obseruatum fuisse, quibus & suis conscientis consulere ex prædictis decreui, ut eiiciant ignorantiam, si vlla est, potius quam malignitas, & suas animas à peccato intactas hac in parte seruent. Secunda, ut animaduertam, quam de facili homines ad asserendam puritatem, aut maculam falso dimoueantur, ut iudices caute in earum diiudicatione ex fama, & communi reputatione procedant, ne per falsam, seu mendacem famam maculatum purum dicant, nec impurum qui ex puris patentibus originem trahit.

§. V.

De praxi iudicandi per famas contrarias.

S V M M A R I V M.

- 1 Testibus de contrariis famis eiusdem rei loquentibus qui præferantur ostenditur, num. seqq.
- 2 Natura fama est, uniformem esse, non variam, nec contrariam.
- 3 Ignorantia rei publicæ, & omnibus communis non præsumitur, ibidem, & num. 31.
- 4 Testes si dicant nescire famam publicam reprobant, & efficiunt suspecta contraria testimonia.
- 4 Fama contraria sicut cetera probationes iniuriam confunduntur, & eliduntur, & num. 5.
- 5 Nisi maior sit ratio pro vna, quam pro altera, num. 6. Vel sit aduersa possessio vnius, num. 7.
- 6 Vel sit pro ea maior verisimilitudo, aut præsumptio, num. 8.
- 9 Testes præferendi in probatione fame, qui magis digni, fidedigni, & maiori sint muniti ratione, etsi pauciores existant, num. 10.
- 10 Alias aequales numero plures præferuntur, num. 13.
- 11 Et qui præferantur an qui sunt pro puritate, an qui pro macula, num. 17. & seqq.
- 14 Qualitas qua pro se habet præsumptionem facilius probatur.
- 15 Nobilitas iure non præsumitur, & quibus probetur.
- 16 Macula debet probari validissimis probationibus, ibid.
- 16 Fama antiquior præferenda. Testes deponentes de fama per verbum est, non probant, ibid.
- 17 Testes pro macula ceteris pro puritate an præferantur, explicatur, num. seqq. Firmantes puritatem magis specificè non loquuntur, num. 18.

- 19 *Tempus ex quo macula familiarum Hispania derivatur propinquius est memorie hominum quam tempus puritatis*, & num.20.
- 20 *Testes puritatem firmantes de re agunt remota, & antiquissima, firmantes vero maculam de propinquiori, & magis speciali, num.21. Si numero pauciores existant, sufficientes tamen ad probandum arbitrio iudicum, quibus hoc iudicandum relinquitur, circa maculam ceteris preferuntur*, num.22. & 23. *Nisi specialibus rationibus per plures reproberentur*, num.24. *Etiamsi postitiam asserant ceteri puritatem*, num.25. explicatur, num.26.
- 26 *Macula familia apud partem populi considerabilem ad repellendum sufficit ex nostris statutis.*
- 27 *Probatio qualitatum generis necesse non est, quod sit uniformis, & omnino constans.*
- 28 *Qualitates sanguinis velut accidentales considerantur, & inuisibiles, & num.30. Et ideo probari sine contrarietate perdifficile est*, num.30.
- 31 *Stabilitas, & uniuersitas fame requiritur in recenti facto, secus in antiquo.*
- 32 *Scientia non presumitur in factis antiquis.*
- 33 *Memoria hominum infirma, & labilis.*
- 34 *Discrimen est inter probationem in nobilitate, & macula, & qualis*, num.35.
- 36 *Testes plures pro nobilitate ceteris preferuntur.*
- 37 *Opinio communis excusationem in utroque foro prestat. Statutum de lege loquens verificatur in communi opinione, corrigens communem opinionem correctorium non declaratorium dicitur, ibid.*

Nunc perutiliter, ac necessarid agendum est de quotidiano dubio, quid sit iudicandum, dum simul sunt testes de publica fama macula, & alij de fama puritatis eiusdem familie, & quibus prestantio sit adhibenda fides: quod non omnino conuenit cum eo, de quo acturi sumus infra 2. part. quest. fin. §.3. per totum, circa testes contrarios in puritatis informationibus, quia hac contrarietas euenire potest ex diuersis causis preter famam, de qua specialiter hinc erit discutiendum, & in citato loco de ceteris generaliter videbimus, licet vtrumque magnam inter se affinitatem habeat, & in vnum quasi incidat. Et in primis quid de iure communi sit constitutum, videamus, & postea an sit speciale aliquid ex natura harum causarum circa hoc discutiemus.

Et in primis constituendum est, quod natura fame, & communis opinionis est, vniformitatem habere, & non varia, nec contraria esse, vt aliquid probet, & dixi supra in preced. §. ex num.6. dum vero sunt contrarij testes, euerunt omnino eius fidem, quia presumitur quod si

vera esset, eam non ignorarent, cum non presumatur ignorantia rei publicae, & quae omnibus nota esse presupponitur, ex ratione *sexi. in l. regula, 9. §. sed facti. 2. de iur. & facti ignor. cap. 1. de postulat. Prelat. cap. cum illorum. 32. de sent. excomm. gloss. in l. si tutor. 5. C. de peric. tutor. tenent communiter omnes, quos referunt Farinac. d. quest. 47. num. 171. & August. Barbosa Axioma 113. sub num. 6. pag. 73. † Immo, & si eam testes non directè contradicant, sed non scire, nec eam audiuisset asserant, famam, & eius fidem reproband, ex reddita ratione, secundum Burlat. conf. 216. num. 79. lib. 2. Aym. Craucta conf. 57. num. 9. in fin. vers. Tertio respondeo. & testium dicta pro fama suspecta plurimum manent, secundum Dec. in cap. 1. num. 51. de appellat. & in d. cap. veniens, num. 30. de test. & adducta per Natram conf. 672. num. 40.*

Vnde apud omnes communiter constitutum est, quod fame contrarie inuicem confunduntur, & fidem euerunt, cum non sit maior ratio, qua vni credatur, quam alteri, vt notatur in l. ob carmen. 21. §. fin. de test. & in cap. nostra. eod. tit. secundum Bart. in dict. l. de minore. §. plurimum. num. 25. vbi Alexand. in addit. sub num. 19. lit. A. de quest. Bald. in l. ea quidem, num. 54. C. de accusat. Masch. de probat. conclus. 235. num. 4. Rol. à Valle conf. 3. num. 8. & 59. lib. 1. Paris. conf. 67. num. 107. lib. 3. Burlat. conf. 20. num. 27. & seq. lib. 1. & conf. 132. num. 4. vol. 3. Zephal. conf. 65. num. 54. lib. 1. sicut hoc verius est in qualibet alia probatione, quae aequali numero & potentia contraria extat, secundum Franc. Duar. contra alios communiter disp. annuers. lib. 2. disp. 33. & in comment. ad tit. de iureiur. cap. 30. & in posteriori parte, cap. 7. vers. Alterum est absurdum, & ad tit. de arbit. ad fin. principij vers. Diximus insurandum deferri, fol. mibi, 62. Hug. Donel. lib. 24. comm. cap. 19. num. 5. (reiectum tamen quoad hoc à Petro Vvesembec. conf. 28. num. 7.) Ant. Fab. de error. pragmat. lib. 19. errore 1. quibus ad stipulatur Corradus in contextu l. admonendi, num. 62. do iureiur. latè Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 24. d. cap. 19. lit. Q. pag. mibi, 1274.

Dixi, cum non est maior ratio, quia adesse poterit, qua vna alteri preferatur, & habeatur in fide potior, quod esse potest, aut ex natura rei, de qua fama constituitur, aut ratione testium, & dictorum, ratione quidem rei, fama prefertur, dum pro illa adest iuris presumptio, l. inter pares, 38. de re iud. l. merito, 5. Pro socio, cum similibus Card. Alban. in l. testium. §. eiusdem, num. 6. de test. Hier. de Monte de fin. regund. cap. 55. num. 19. Roman. conf. 241. num. 2. cum seqq. & Burlat. conf. 98. num. 17. tom. 1. cum adducendis infra 2. part. quest. fin. §. 2. reg. 11. & in materia puritatis loquendo, famam pro puritate generis esse preferendam probat Valenquela conf. 90. num. 214. vbi ad hoc adducit Hojeda de incompatibilit. benefic. 1. part. cap. 23. num. 142. & seqq. † Et idem est, dum adest possessio adquisita pro aliqua ex duobus famis, quae omnino preferri debet, ratione possessionis, quae verum dominium facit presumere, l. bone fidei, 48. de acquir. rer. dom. l. bona, 178. de re iud. l. 2. C. de probat. l. certum, 22. C. de rei vendic. l. circa, 14. vbi bonus text. de probat, & faciunt quae dixi supra in preced. quest. §. 4. ex num. 56. cum seqq. circa probationem auditus. † Et similiter quae maiori verisimilitudine, & validioribus nititur presumptionibus, omnino preferri debet, secundum Bald. in cap. 1. §. fin. Qui feud. dari pos. Fel. in c. cum oporteat. n. 5. de accusat. Alex. conf. 88. lib. 7. Anch. conf.

- conf. 225. num. 6. Burlat. conf. 98. num. 17. vol. 1. cum alijs apud Morot. resp. 29. num. 24. & resp. 34. num. 10. & ceteri communiter.
- 9 *Ratione quidem testium, & dictorum multa consideranda sunt, quorum plura in preced. §. congeffi, nec hic repetere licet, nisi ea, quae magis ad rem nostram pertinent. Primò debet attendi dignitas, & maior testium fides, & rationes suarum depositionum, vt dixit Bart. in d. l. de minore, §. plurimum, n. 26. de quest. Salic. in Lea quidem, col. 37. de accusat. praefereudo eos, qui maiori verisimilitudine nituntur, vt in cap. licet causam, 9. de probat. Marc. Ant. Natra conf. 473. num. 20. & Gozzad. conf. 8. num. 46. & qui digniores fuerint, & maiorem mereantur fidem. Salic. citato loco, num. 128. Dec. in cap. 1. num. 61. de appellat. Masc. de probat. concl. 750. num. 1. Hier. de Monte de fin. regund. cap. 55. num. 10. & 17. Hip. Rimin. concl. 218. num. 49. vol. 2.*
- 10 *Secundò, in tantum digniores testes, & verisimiliter nites ratione praeferendi sunt, vt etiamsi pauciores numero sint, à iudicibus sequi oporteat, ex l. ob carmen. 21. §. fin. vers. Non etiam ad multitudinem, de test. l. 4. vers. Ecceer a los dichos, tit. 16. part. 3. Ant. Gab. lib. 1. tit. de test. concl. 4. num. 30. & 35. Bart. in d. §. plurimum, num. 26. vbi etiam Hip. de Marfil. num. 99. Bald. in cap. dilectus, num. 1. de appellat. Abb. in cap. cum oporteat, num. 11. de accusat. Natra conf. 473. num. 23. atque ita fuit resolutum per Rotam apud Seraphin. decis. 1482. num. 1. & 3. 2. part. col. 577.*
- 11 *Tertiò, predicta etiam locum habent, dum in diuersis locis diuersè sunt fama eiusdem rei, nam illius loci fama sequenda est, quae melioribus rationibus, adminiculis, & dignioribus fuerit munita testibus, vt voluit Bart. num. 28. Marfil. 62. citato in loco, Salic. in d. Lea quidem, num. 128. Io. Masch. in d. concl. 750. num. 7. Sed hoc intelligendum puto, ni aliqua sit specialis ratio, qua magis credi debeat fama vnus loci, quam alterius, nam loquendo in nostra puritatis materia, fama originis praeferi debet, vt de testibus loquendo dixi supra quest. 6. §. 3. Farinac. dict. quest. 47. num. 169.*
- 12 *Quartò, fama posterior tollit priorem, quia censetur melius considerata, & magis consona rationi, qua primam vincit, ex text. in l. qui bona, 13. §. si quis stipulatus, 12. de damn. infect. l. 2. Quis ordo in post. seru. Bart. in d. §. plurimum, num. 27. Ant. Gab. tit. de test. concl. 4. num. 25. vers. Et nota. Masch. de probat. concl. 235. num. 4. & d. concl. 750. num. 2. cum alijs adductis per Farinac. d. quest. 47. num. 165.*
- 13 *Quintò, si testes in dignitate, & ratione aequales existant, qui sunt plures numero praeferi debent, & fama ab eis asserita est potior habenda secundum Bart. num. 26. & Marfil. 99. in d. §. plurimum. Abb. in cap. cum oporteat, num. 11. de accusat. Catol. Ruyn. conf. 14. num. 13. lib. 4. Gozzadin. conf. 3. num. 40. per quos ita censuit Rota apud Seraphin. in d. decis. 1482. num. 2. part. 2. col. 577. pro quibus facit, quod tradidimus infra 2. part. quest. fin. §. 2. reg. 10. loquendo de testibus, sed predicti DD. loquuntur speciatim in fame probatione.*
- 14 *Quae generaliter in omnibus causis, de quarum probatione per famam agitur locum iure habent, & indices debent ex eis iudicare. Et similiter in causis puritatis locum obtinent, aliquibus ex predictis regulis exceptis, quae ex peculiari ratione in eis non admittuntur, nec attendi, est in tribunalibus consuetum: de quibus nunc erit agendum. Sed quidem prius constituendum est, quod plurimum interest, an qualitas, quae probari intenditur, habeat pro se iuris praesumptionem, an non, vt superius probati, quia si praesumatur à iure, erit contenta minori probatione: si*

Prima Pars.

verò non habeat pro se iuris praesumptionem, maiori eget probatione, † vt exempli habemus in nobilitate, quae iure non praesumitur, & ideo ad eius probationem non sufficiunt duo testes, secundum Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 2. §. 1. num. 38. & seq. & gloss. 12. num. 52. & gloss. 25. num. 1. & 2. dicentem fortiores probationes requiri contra fiscum, leniores pro fisco, qui nititur iuris praesumptione, quae pro ignobilitate est. Et quod ex hac ratione ad probandum nobilitatem requirantur saltem quatuor testes, probant Iass. in l. sciendum, num. 10. de verbor. Menoch. de praesumpt. lib. 1. quest. 31. num. 9. Fulu. Paciano de probat. cap. 51. num. 18. Dec. conf. 150. Rimin. conf. 51. num. 129. & conf. 53. num. 16. & post omnes Pelaez de maiorat. 4. part. quest. 20. num. 200. & seqq. & idem dicendum esset de macula, quae secundum quosdam non praesumitur, & debet probari validissimis probationibus, vt specificè per text. in l. de minore. 10. §. plurimum. 5. de quest. probat. Valenquela conf. 90. n. 179. vbi agit de mala fama generis, postea verò plura sunt considerata, quorum nunc tantum referam, quae ad famam pertinent, cetera verò infra in 2. part. quest. fin. §. 2. & seqq. latius dicam, & proponam.

Primò, quod in causis puritatis illa fama praefenda est, quae antiquior fuerit contra quartam rationem supra positam, quia magis accedit origini ipsius rei, & maiorem continet verisimilitudinem, & fidem meretur, sicut antiquiores testes praesumuntur melius scire res suo in tempore gestas, quam iuniores, quam timentur Bart. in l. sed & si lege, §. de eorum, num. 2. de petit. hered. Alex. ad emm. Bart. in dict. §. plurimum, num. 19. lit. D. Masch. de probat. concl. 235. num. 4. Fulu. Pacian. cod. tract. lib. 1. cap. 50. num. 81. Ioan. Gutier. conf. 35. num. 27. Farinac. qui plures allegat, & distinctiones adhibet in d. quest. 47. num. 168. cum seqq. quae opinio in nostra specie mihi verior videtur, licet ab aliquibus generaliter loquendo non probetur, de quo latius infra 2. part. quest. 9. §. 2. reg. 7. & ideo testes qui de fama deponunt per verbum praesentis temporis tantum, & non de praeterito, non probant, sicut nec recens fama, quam asserunt ex Phil. Corn. conf. 198. sub num. 2. lib. 2. Caputaquens. decis. 9. part. 2. Alex. Ludouic. decis. 498. num. 12.

Secundò constituendum est, non esse veram opinionem illorum, qui malunt testes pro puritate praeferi asserentibus maculam, quia magis specificè loquuntur, & se conformant cum iuris praesumptione, quam putant esse pro puritate, inter quos sunt Hojeda de incompatib. benefic. cap. 23. num. 142. & seqq. Valenquela conf. 90. num. 50. & 84. & ex his D. Ioan. del Castillo controuersur. lib. 5. tom. 6. 2. part. cap. 123. sub num. 17. quia praesumptionem puritatis negauimus cum verioribus rationibus, & fundamentis supra q. 8. §. 2. & licet daretur praedicta puritatis praesumptio, nullum posset operari effectum, vbi sunt stricta puritatis statuta, ex quibus omnino reicitur, vt ibi probauimus. † Nec quidem testes puritatem firmantes magis specificè loquuntur, quam testantes maculam, vt Hojeda voluit citato in loco, quia vere contra est veritas, cum maculam asserentes de re propinquiori, & magis speciali deponant, quam ceteri, si quidem puritas prouenit ex omnibus indistinctè ascendentibus, etiam in infinitum, saltem respectu memoriae hominum, macula verò oritur ab speciali delicto ascendentium à fide Catholica deviantium, seu à nouiter conuerso ad fidem, † quod in nostra Hispania excedere non potest metas 136. annorum, quo tempore expulsus ab ea Iudaei fuerunt, vt dixi supra q. 9. §. 2. in princ. quod tempus propinquius est hominum memoriae, quam illud, in quo Hispani omnes fuerunt

fuertur conuersi ad fidem per D. Iacobum, cum distet. 1593. annis, prout dixi supra quæst. 8. §. 1. in fin. † à quo præsumptio puritatis, quam prædicti volunt deriuatur, & testes puritatem testantes rem longissimam, & remotissimam dicunt, quæ si ita longi temporis non esset, talis ut requiratur, non existeret, quia puritas prouenit ab omnibus ascendentibus, etiam antiquissimis indistinctè, macula uero ab vno, vel pluribus eorum, & sic à propinquiori tempore, & causa, & oritur ex magis speciali facto, nempe à recessu à fide catholica, seu ab obseruatione legis Moyfi, aut Mahometi, aut hæreticorum, quæ in tempore, & in specie magis adhæret memoriæ hominum, quàm puritas, quæ à continuata, & indefinita fidei obseruatione deriuatur, atque ita adhære-
 21 re memoriæ hominum non ita certè potest. † Vnde prouenit, quod testes maculam firmantes testantur rem magis propinquam, & prouenientem ab speciali causa, quæ melius esse potest in memoria hominum, quàm testes, qui puritatem firman-
 22 tur, quæ est magis indefinita, & imperceptibilis intellectu, & idèd qui maculam afferunt præferri cæteris debent, ex eadem ratione, qua nititur Hojeda pro sua contraria opinione, de quo latius agam infra 2. part. quæst. ult. §. 3. & ex eodem sequitur, quòd fama maculæ debet præferri alteri, quæ pro puritate est, & sic practica-
 23 tur in omnibus tribunalibus, in quibus degunt puritatis statuta, dummodò concurrant aliqua specialia, de quibus in citato loco.
 24 Tertio, si fuerint testes etiam numero pauciores, sed arbitrio iudicum sufficientes ad probandum, & maculam familiæ per publicam asserant famam & reputationem, etiam si alij extent, qui puritatem eiusdem familiæ per eandem famæ rationem afferant, illi de macula præferendi sunt cæteris, dummodò in rationibus specialibus reprobati non maneant per alios numero plures, quia de re magis speciali deponunt, & quæ hominum memoriæ magis adhæret, & idèd plenioris metentur fidem, ut dixi in præcedenti ratione, & sic intelligere uolo Perezium de Lara in d. cap. 4. à num. 60. sequuntur per Christoph. de Paz in tract. de uentura. 1. p. cap. 32. à num. 76.
 25 Dixi, arbitrio iudicum sufficientes, nam non quælibet maculæ asserio etiam per publicam famam semper sufficiens censenda est ad declarandum maculam præsentis, sed dum ex numero, & testimonio fidei, rationibus, & uerisimilitudine, quas afferunt, seu aliter concurrunt, iudices pro suo prudentiæ arbitrio, & conscientia possunt deliberare, an plenam testes efficiant fidem, & probationem, quæ est regula magis certa, quàm ex iure in simili specie tradi potest, cum totum hoc arbitrio iudicum relinquatur ob diuersitatem rerum, & qualitatum, quæ interuenire solent in similibus causis, nec sinunt, quid certum constitui, ut iure passim probatur, & nos diximus in pluribus huius tractatus locis.
 26 Dixi etiam, dummodò in rationibus specialibus reprobati non maneant, quia si testes, qui maculam asserunt per publicam famam, in eius comprobationem alias speciales adducant rationes, ueluti certam descendentiā, parentelam, filiatiōnem, aut consanguinitatem, aut aliam quamlibet specialitatem, quam ueram non existeret, cæteri plures melioribus ostendant rationibus, & simul puritatem publicè notam dicant, hi cæteris præferendi sunt, quia eos reprobant in suis rationibus specialibus, quæ generalibus sunt potiores, dummodò substantiales, & fundamentum sint asser-
 27 tæ

maculæ, aliàs si tantum accessoria fuerint, & ex eis macula præcipue non inductur, non sunt in consideratione, nec idèd, quòd ab aliis in hoc reprobentur, amittent fidem in principali, in quo intacti manent, nec quidem fama maculæ, etiam adducta per pauciores testes ad probandum sufficientes reprobata dici debet per alios, qui ex contraria fama puritatem asserant absque alia ratione, quia ex supra reddita hi succumbere debent, cum de re magis generali, & imperceptibili deponant, ut dixi.
 28 Nec facit, quòd regulariter loquendo, testes, qui famam puritatis adducunt, simpliciter non solum præsentem dicere purum, sed postiuè, nempe habitum communiter ab omnibus pro tali, & ita audiuisse à maioribus, & antiquioribus suis, & contrarium numquam dictum, nec auditum intellexisse, ex quo uideret, quòd cæteri contrarij testes, etiam in fama reprobati maneant per positionem illam specialem, & constantem saltem ex plurium asserione. † Quia in terminis statutorum puritatis, de quibus loquimur, sufficit, quòd familia habita sit pro maculata apud partem populi considerabilem, ut prohibitio inducta per eadem statuta locum habeat, cum loquantur non solum de uera macula, sed etiam de audita, & recepta apud probos, & honestos viros, & si sint alij, qui sentiant contrarium. Præterea quod experientia docuit, testes facillè positiuam asserere puritatem, eo tantum, quòd maculam non audierint, siue quam sciunt, uolunt suppressere ob amicitiam, seu ob aliam causam, ut dixi in §. præced. uerf. Sed nihilominus, ex num. 40. de quo non plurimum curandum est, si sit macula sufficienter per alios testes, & rationes probata, ut manet dictum, & latius dicam infra 2. part. quæst. fin. §. 3. per totum.
 29 Quarto animaduertere est necesse, quòd in probatione qualitatum generis non est inspicendum, quòd in testibus circa famam qualitatum sanguinis sit omnimoda uniformitas, & constantia absque contrarietate, nec uarietate ulla, ut iure generaliter requiritur in probatione famæ, ut dixi supra in hoc eod. §. ex num. 2. & in nobilitate loquendo dixerunt Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 18. §. 1. num. 13. & Ioan. Gutierr. lib. 3. præf. quæst. 10. num. 16. † quia prædictæ qualitates puritatis, & maculæ uelut accidentia considerantur, & quidem inuisibilia, & nullo actu extrinseco uisibili, neque ulla nota, aut signaculo exteriori discernuntur ab aliis contrariis qualitatis, ut bene considerauit Ioan. Gutierr. citato loco num. 7. & Masch. concl. 1090. & alij penes Menoch. lib. 6. præsumpt. 60. num. 4. nec percipi, nec agnoscere ab omnibus uniformiter est possibile, maximè cum proueniant à facto antiquo maiorum quod notum esse non potest omnibus, qui nunc uitam agunt, ut statim latius dicam. † Et idèd exposita sunt diuersis hominum iudiciis, nec probari possunt omnino absque contrarietate, & diuersitate ulla, maximè macula, circa quam plerumque contrarietates inueniuntur, nam puritas plures uniformiter probatur, ut quoridie uidimus, & idèd difficillimum est, & rarè uidiuus, quòd macula generis ita constanter, & inconculsè probetur, ut in aliquo non labefacteretur, & inde prouenit, quòd eius probatio contraria, & uaria plerumque existit, † quia est attributum accidentale, inuisibile in nulla residens parte corporis sensitua, nec exteriori uisibili, ut ex Bart. in l. 1. num. 62. & 71. C. de dignit. lib. 12. Chassan. conf. 64. num. 9. probat And. Tiraq. de nobilit. c. 10. n. 13. & Io. Gutier. citato loco n. 16. &

& si in huius qualitatis probatione uniformitas in testibus præcisè requireretur, quasi impossibilis esset eius probatio, & dispo. sicut statutorum rarè ex eius defectu locum habere posset, ut etiam dixi in §. præced. n. 8.
 31 Et si enim iure stabilitas, & uniformitas in fama requiratur, intelligi oportet in casu recenti, & notabili publico, uelut homicidij, seu alterius grauissimi delicti, aut euentus, quorum, si adfit publicitas, & fama, notitia apud omnes esse, præsumitur, & uarietas, seu contrarietas fidem tollit ex ratione text. in l. regula 9. §. sed si facti, de iur. & fac. ignor. ex adductis supra sub num. 2. & notabiliter ex pluribus exposita Farin. d. quæst. 47. num. 170. & seq. † At in factis antiquis, quæ oculis non patent, nec apertè omnibus constant, ut sunt sanguinis qualitates, quæ ab antiquissimis progenitoribus proueniunt, scientia communis non præsumitur, sed potius obliuio, & ignorantia, ut alibi dixi, & probati, & constat ex text. in leg. hoc iure 3. §. ductus aqua 4. de aqua quodid. & l. si id quod 25. in princip. de iudic. poss. multa tradit Ios. Masch. de probat. conclus. 1127. num. 1. Acebed. in l. 14. num. 16. tit. 4. lib. 4. recop. Petra de fideicom. quæst. 12. num. 815. & 878. Menoch. lib. 6. præsumpt. 32. num. 1. Auend. de exec. mand. 1. part. cap. 1. num. 29. Franc. Mantica de coniect. ult. uol. lib. 2. tit. 5. num. 13. Sim. de Preterit. cod. tract. lib. 4. dub. 9. num. 12. † quia hominum memoria infirma, & labilis est, ut in leg. peregrè 44. in princip. de poss. & aliis adductis à Tiraq. de præscript. §. 1. gloss. 4. num. 90. Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 3. num. 12. & non mirum, si macula maiorum ab aliquibus ignoretur, & si aliquando eos puros testes positiuè dicant, præter alias causas, quas superius dixi, idèd hoc efficiunt, quia fortè maculam, non audierunt, & adhærent iuris præsumptioni quam esse, & sufficere putant ex strictis statutis puritatis, ex qua positiuam puritatem asserunt, ut sapius expertus sum, quod quidem nihil est, cum sunt alij, qui contrariam nouerint qualitatem, ut uentus Rora apud Seraphin. decis. 675. num. 1. part. 1. col. 1. 677. & dixi supra q. 8. §. 3. illat. 8.
 32 Nec facit, quod de nobilitate dixi ex Io. Garcia gloss. 18. §. 1. num. 13. & ex Io. Gutierr. d. quæst. 14. num. 16. in cuius probatione requiritur famam omninò generalem, & constantem sine contrarietate, nec uarietate ulla. Quia magnum discrimen considero inter nobilitatem, & puritatem, & si quidem nobilitas habet actus externos uisibiles, quibus nobiles ab ignobilibus secernuntur, secundum eundem Garciam gloss. 7. per totam, & Aceb. in rub. num. 95. & 96. tit. 2. lib. 6. recop. & ad propositum considerauit ex text. in l. manumissiones 4. de inst. & ex §. 1. inst. de libert. † Ioan. Gutierr. d. q. 14. num. 36. † maximè quia nobiles in Hispania magis noti sunt, & segregantur in reputatione communi ab ignobilibus, quam secernuntur puri à maculatis, cum non omnes puri actus positiuos obtineant, ex quibus à maculatis distinguantur, nec omnes labè notati reiecti sint ab honoribus puritatis, & sunt multi, qui similes honores numquam petierunt, nec est causa, qua inter se distinguantur, nec eis similis defectus imputari potest ex traditis per Dec. conf. 66. num. 65. & seqq. adductum per Farin. decis. 775. num. 3. part. 2. in possib. atque idèd difficilior est puritatis, quàm nobilitatis probatio.
 33 Et nihilominus idem Ioann. Gutierr. in d. quæst. 14. num. 8. ex Chassan. conf. 64. num. 11. cui etiam conuenit Perezius de Lara in d. cap. 4. num. 74. & alij quos ipsi referunt, uolunt quod & si in probanda nobilitate hinc inde testes existant contrarij, alij commu-

nem nobilitatis reputationem testantes, & alij ignobilitatis, si plures pro nobilitate exstant, cæteris præferantur, & maneat ritè nobilitas probata, quia in antiquis plurium opinio sequenda est, secundum text. in l. 1. ibi, & sanè crebrior apud ueteres opinio est, de offic. quæstor. l. Athletas, 4. ibi, & generaliter ita omnes opinantur, de his qui not. infam. l. Diu. 17. post medium, ibi, plurium etiam iuris auctorum, de iure patron. cap. noisimus, 27. ibi, & quorundam sit opinio à pluribus approbata, de uerb. sign. Neuzian in s. huius nept. lib. 5. num. 1. cum seqq. & licet in contrarium sit ueritas in utroque foro opinio communis excusationem præstat, ut multis probat idem Ioan. Gutierr. q. 13. à n. 32. cum duobus seqq. & plures cumulat Osualdus Illiger. ad Donelum lib. 25. comm. c. 2. litter. A. uerf. Quid si ius certum deficiat. pag. mibi. 1395. & seqq. & Masch. de probat. concl. 1143. n. 1. & faciunt tradita per Zabaltos tom. 1. comm. contra comm. q. 1. per totam, & idèd statutum de lege loquens verificatur in communi opinione secundum Berouium conf. 91. n. 16. & 17. Tiber. Dec. conf. 59. n. 30. to. 5. Aug. Barb. Appell. 129. n. 8. pag. 239. & si communem opinionem statutum corrigat, dicitur correctorium non autem declaratorium, uelut si legem corrigeret, secundum Felin. in cap. fin. in 5. fallent. n. 12. uerf. Nec obstat, de constitut. Rusticus in tract. An & quando positi in conditione censentur uocati part. 1. c. 8. n. 11. Marta de iurisdict. 4. part. casu 29. n. 13. sed in maculæ probatione diuersimodè res se habet, ex supra reddita ratione.

§. VI.

An uno eodemque tempore circa eandem rem, in eodem loco concurrere ualeant dua contraria fama, quæ uerè tales dici ualeant?

S V M M A R I V M.

1. *Fama dua contraria eiusdem rei, & in eodem loco an simul possint concurrere. Affirmatiua fundatur, ex n. 2. Eius auctores referuntur, n. 5. & 6. Contraria probatur ex n. 7. Et eius auctores proponuntur, n. 10. Conciliatur eadem opinio, n. 11. Et nouiter dicta Doctorem intelliguntur, & sine contrarietate esse ostenditur, numero 12.*
2. *Fama consistit in hominum dictis.*
3. *Iudicia hominum diuersa sunt.*
4. *Contraria simul extare non possunt, nisi sint compatiblea in subiecto, quo fiunt.*
6. *Fama dua contraria inuicem confunduntur & eliduntur.*
7. *Fama est opinio recepta in maiore Ciuitatis parte. Partes due simul maiores eiusdem rei esse non possunt, ibid. Sed omnino æquales, aut inæquales, inter que medium*

- medium non datur, n. 8.
- 9 **Fama est multitudinis, seu populi sermo.**
Populus idem prout integer est diuersa loqui non potest, ibid.
- 11 **Fama dua vera simul esse non possunt, secus per accidens, seu apparenter.**
- 13 **Discrimen inter famam & rumorem.**
- 14 **Rumor non vnus, sed plures esse solent, & ex quibus constituatur.**
- 15 **Misera mens credula est.**
- 16 **Credulitas etiam crassa excusat à culpa.**
Periurium non adest dum iuramentum à mente iurantis non deuiat, ibid.
- 17 **Contrarietas probationum in causis puritatis unde oritur.**

AT nunc his pro coronide adiungere decreui illam questionem tam selectam, quam huic rei, de qua agimus vtilem, & ad prædictorum radicalem intelligentiam necessariam. An videlicet in vno, eodemque tempore, & loco, duæ famæ possint circa eandem rem adesse contrariæ? Et affirmatiua sententia suaderet ex eo, quod fama in hominum iudiciis, & dictis consistit, vt ex Bart. in d. §. plurimum, & Bosio in præf. tit. de inquisit. num. 28. & ex aliis ostendi supra in principio huius questionis: Et eorum assensus, iudicia, & opiniones diuersæ, & inter se pugnantis plerumque existit, arg. text. in l. hac consuetissima 8. vers. At cura humana, C. de testam. & multis probat Zaballo in præf. ad quest. comm. contra comm. n. 128. & notat commune dictorium, tot capita eor. sententia, cum adflucendis infra 2. part. quest. 7. ex n. 1. Igitur nihil pugnant erit, quod ad sint simul eundem rei duæ contrariæ famæ, sicut concurrunt duæ contrariæ opiniones.

Secundò probatur, nam etsi duo contraria simul existere non valeat, ex l. Pomponius, 40. §. sed & is 2. in fin. de procurat. l. si inter me 1. §. de except. rei iudic. l. hac verba 124. paulo post princip. de verb. sign. intelligendum tamen est, nisi compatibilia sint in subiecto, quo consistunt, elegans text. in l. si quis ante, 10. §. idem Pomponius, i. ibi. Quod si factum, verumque procedit, iunctis adductis in eod. §. & in princip. legis de adq. possess. notant And. Tiraq. de nobilit. cap. 28. num. 13. Farin. in præf. crim. 4. part. conf. 30. num. 62. August. Barbosa Axioma 8. sub num. 3. at duæ famæ contrariæ compatibles sunt in eadem ciuitate, cum ciues diuersa sentire, & opinari valeant. Igitur patet intentum.

Quare hanc sententiam defendere videtur Bart. in l. is potest, num. 19. de acquir. hered. & in l. de minore, §. plurimum, num. 26. d. quest. quem sequitur Bald. in l. si mater tua, 6. in princip. C. de statu defunctorum, post quinquenium quar. velut recenset Fulvius Pacianus de probat. lib. 1. c. 50. n. 90.

Quibus accedere videntur, qui asserunt, quod famæ contrariæ æquales numero testium, & in verisimilitudine eodem loco, & tempore existentes confunduntur inter se, vnaque alteram tollit, vt sunt allegati à Masch. de probat. concl. 235. num. 4. Fulv. Pacian. d. lib. 1. cap. 49. num. 9. & cap. 50. num. 77. Farin. de iudiciis & tortura d. quest. 47. num. 168. Card. Tusch. tom. 1. lit. F. concl. 67. num. 8. Paril. conf. 23. num. 242. lib. 1. & conf. 146. num. 1. lib. 4. Valencuela conf. 92. num. 209. quæ opinio verificari non valet nisi in duabus famis contrariis in eodem loco circa eandem rem existentibus.

Contraria autem sententia magis probatur, nam

fama est opinio, seu traditio quædam recepta velut vera in maiori oppidi parte, ex Bart. in d. §. plurimum num. 13. & seqq. Petra de fideicom. quest. 11. num. 376. & 443. cum pluribus aliis, Masch. de probat. concl. num. 1. & concl. 749. num. 2. & aliis adductis supra, quibus addendus Ioann. Zañez Parlad. lib. 3. quoad differ. in princ. quest. 17. num. 3. at duas maiores partes simul in vna eademque re, nec in eadem ciuitate, nec oppido esse, ipsa non sinit rerum natura. Igitur duæ famæ contrariæ eiusdem rei simul extare non possunt.

Confirmatur primò, quia cuiusque rei partes, aut æquales sunt, aut inæquales, in quo medium dari non potest: si æquales, nulla maior altera erit, & in nihilo distabunt, nec maioritas inter eas dari valebit, l. ille à quo, 13. §. intempesium est, 4. ad S. C. Treb. gloss. in l. 1. §. veteres de acquir. poss. Nicol. Euerard. qu. plura adducit in topicis loco, A pari. n. 1. & 2. si verò inæquales extiterint, alia erit maior, alia minor, nam minor dicatur respectu maioris, sicut maior respectu minoris. Quare cum fama consistat in maiori ciuitatis parte, & ipsius ciuitatis duæ simul maiores partes esse, nec fingi non valeant, similiter nec duæ simul famæ contrariæ eiusdem rei dari poterunt, cum deficiant eorum fundamenta quæ sunt duæ partes maiores. Igitur & eandem famas contrarias deficere necesse est.

Confirmatur secundò, fama est multitudinis, seu populi sermo, & testimonium, vt ex Cic. in topicis probat Hugo Donel. lib. 2. §. comm. tit. de probat. cap. 6. statim post principium, vers. nam si fama, vbi Osiwald. lib. C. at impossibile est, vt eodem tempore idem populus, prout populus integer est, duo contraria circa eandem rem sicut vera loquatur, quod concurrere erat necesse, vt duæ famæ simul esse possent. Igitur patet veritas huius opinionis.

Atque his rationibus huius opinionis fuerunt Doctores communiter in l. is potest. 18. de acquir. hered. vbi Bald. in princip. Iass. num. 90. Alex. 16. Immola col. 2. vers. item adde, & Roman. num. 10. vers. & an rursus fame Carol. Ruin. consil. 13. n. 15. lib. 4. Valencuela consil. 92. n. 208. Fulvius Paciano de probat. lib. 1. c. 50. n. 91. cum seqq.

Nihilominus tamen vtramque opinionem distinctione substinere posse arbitror, quia verè & realiter duas simul famas eodem tempore & eodem loco esse circa eandem rem impossibile est, eademmet natura, per rationes adductas in duobus numeris præcedentibus, atque ita intelligendi sunt Doctores præallegati in eius confirmatione: per accidens verò, seu apparenter aliud asserendum est, quia optimè accedere potest, quod in vnica causa, duæ famæ contrariæ maneant probata per tot testes, & rationes, ita vt diuersæ videantur, atque ita loquantur, & intelligi debent DD. & eorum rationes pro prima affirmatiua sententia, & intelligunt, & distinguunt prædictas opiniones Aret. citato loco, vers. adde in quantum, & Fulvius Paciano num. 95. ibidem & faciunt tradita per Menoch. conf. 96. n. 43. vers. Respondetur secundo, adhuc tempore Mantica de tac. & amb. to. 2. lib. 23. tit. 5. n. 12.

Et idè inter vtriusque sententiæ DD. nullam contrarietatem, nec dissonantiam inuenio, cum aperte Bart. & Bal. pro affirmatiua allegati loquantur casu, quo duæ contrariæ famæ probata maneant per æqualitatem probationum, quod accedere posse, certissimum est, & quotidie de facto vidimus, & ita intelligendus est idem Baldus, quem sibi contrarium dicit Pacianus citato loco, num. 91. quia in d. l. si mater, in princip. loquitur in terminis negatiua sententiæ circa duas veras contrarias famas, in dicta verò,

legis potest, in princip. prout intellectam relinquo dictam primam affirmatiuam sententiam de duabus famis apparentibus non verè, sed de facto per æqualitatem probationum, de quibus hoc in loco Baldus loquitur, & ita eius sententia in vtroque loco rectè procedit & non rectè nota contrarietatis ei per Pacianum opposita.

Sed magna in hoc differentia est inter famam, & rumorem, cum fama duplex contraria eiusdem rei in eodem loco, & tempore verè dari non potest, licet possit per accidens: rumor verò vtroque modo & verè, & realiter, & per accidens multiplex esse poterit, immò per vulgare est rumores contrarios concurrere circa eandem rem in eodem loco, & tempore, iuxta illud Ouidij.

Passim commenta vagantur
Milia rumorum, confusaque verba voluant
Ex quibus hi vacuas implent sermonibus aures.

Et cum rumor non vnus, sed plures esse soleant, nihil implicat eorum concursus, vt bene probat idem Pacianus d. cap. 50. num. 93. quia ad rumorem nec causa verisimilis, nec maior populi pars requiritur: immò rumoris proprium est, esse vanum, sine ratione, & sine fide, variumque in populo vt supra in §. dixi, cum ortum trahat à variis, & contrariis hominum credulitatibus, vt Seneca dixit in Hercule Oe-

cto act. 5. scena, 4. Quod misera mens credula est, facit l. 1. §. dolum 2. de eo per quem factum erit, bonus text. in cap. cum in cunctis, §. 2. 1. 1. quest. 3. vbi gloss. verb. maledicorum, in fine, c. nullum, 10. 30. quest. 5. & faciunt

iura tradita per Valenquel. conf. 90. num. 74. Et ex hac ratione prouenit, quod credulitas etiam crassa excuset à culpa, cum proueniat à naturali hominum facilitate, secundum Socin. in d. §. dolum, num. 13. Floriano de Sancto Petro in l. 1. n. 7. si mens, fals. mod. dix. Decio conf. 178. col. 3. & conf. 192. ad fin. Marc. Ant. Eugen. conf. 9. num. 62. lib. 1. Zephal. conf. 75. num. 10. lib. 1. & maxime à periurio, quod non interuenit, dum iuramentum à mente iurantis non deuiat, secundum Hipolit. de Marfil. in l. 1. §. præterea, n. 13. ad leg. Cornel. de fals. Zephalo conf. 230. n. 15.

Ex quibus oritur contrarietas, & dissonantia, quæ quotidie experimur in informationibus puritatis, nempe ex hominum credendi facilitate, malitia & odio, & inde etiam plerumque prouenit diuersitas rumorum circa sanguinis qualitates, quæ variis, ac diuersis hominum iudiciis, & opinionibus subiiciuntur, vt in principio huius questionis probaui, quæ sufficiant pro huius dubij declaratione, redeamus nunc ad tertium materiam vt polliciti fecimus in fine præcedentis questionis.

Q V Æ S T I O XI.

Quatenus consanguinei in puritatis, & nobilitatis causis ad testimonium admittantur, quomodo, & ad quid.

Pluries vidi in puritatis causis consanguineos ad examen adduci, & dubitari an hoc liceat, & sit expediens, ex aliquibus causis & rationibus quæ pro vtraque parte offerrebantur, quare

conueniens, & vtile esse iudicavi, prædicta nunc diluere dubia, & ostendere, quando ad consanguineorum examen peruenire, quandoquidem ab eo abstinere expediat, quod vt facilius, & clariùs appareat, hanc questionem in duas tantum partes diuisam tradam, in quarum:

- 1 Causas, ob quas liceat ad consanguineorum accedere examen, ostendam.
- 2 Causas peculiare referam, quibus licitum, & vtile sit accipere eorum testimonium.

§. I.

Ex quibus causis ad examen consanguineorum accedere non liceat in puritatis, & nobilitatis probatione.

S V M M A R I V M.

- 1 Sanguinis coniunctio affectionem producit, fidem minuit, & aliquando omnino tollit.
- 2 Consanguinei testes idonei non sunt, maxime in criminalibus, & in civilibus arduis, num. 3.
- Et dum agitur de vlcersceda consanguinei iniuria, num. 4.
- Et de probando sanguinis qualitates, numero 6.
- Tales dicuntur à con & sanguine, quasi eundem sanguinem habentes, num. 7.
- Participes sunt laudis, & vituperij sui consanguinei, n. 10.
- Compelli non possunt ad ferendum testimonium, & intra quot gradus, n. 12.
- Et quid in causis puritatis, num. 31. Nisi dum aliter veritas haberi non potest, numero 14.
- Sponte veniens ad ferendum testimonium pro suo consanguineo admittendus non est, secus si contra, num. 15.
- Et dum examinatur consanguinitas adscribatur in initio examinis, num. 16.
- Explicantur prædicta magis ex numero 17.
- Etiam interrogati de macula sui consanguinei eam pro palare iudici non tenentur, num. 20.
- Distinguitur, num. seqq. vsque ad 26. Si verò interrogati maculam aperiant, probant, secus si puritatem, & ratio discrimini, n. 27.

Quoad

- Quoad sanguinis qualitates repelluntur à testimonio, etiam in longissimo gradu, n. 31.
- Et predicta etiam intelliguntur de consanguineis habitis ex illicito coitu, n. 32.
- Eorum defectus ex aliis administrabilis, an suppleantur, n. 33. & seqq.
- In uno ex eis sanguinis sunt qualitates, sicut in omnibus, n. 37.
- Velut partes & interesse putantes admittuntur dum agitur de probando sanguinis qualitates, n. 39.
- 5 Causa honoris grauisima, & omnibus de familia pertinent, n. 8.
- 6 Nemo in propria causa testimonium ferre potest, nec in ea, ex qua commodum reportare potest, sub n. 8. Nec dum laus, decus, aut vituperium, n. 10. & 11.
- Etiam dum veritas aliter haberi non potest, n. 38.
- 9 Iniuria facta uni, vniuersa eius fit familia.
- 11 Familia vniuersa illustratur ex singulorum honoribus, & dehonestatur ex opprobrio.
- 13 Filij mortaliter peccant testificando contra patrem.
- 14 Memoria stirpis potior est penes consanguineos.
- 17 Testes sponte se offerentes ad testificandum se suspectos efficiunt.
- 18 Presumptio est pro testimonio consanguinei deponentis contra consanguineum.
- 19 Fides quam meretur testimonium consanguinei relinquatur arbitrio iudicum, & num. 27.
- 21 Nemo cum graui damno testificare tenetur, nec propriam detegere infamiam nec se vltro prodere. Nec suo dicto priuare se tenetur honoribus, n. 22.
- Nec cum grauibz discordiis, & dissensionibus inter eos qui sunt de familia, n. 23.
- Secus aliter, num. 26.
- Vbi quid in causis puritatis, iudex remotus ab officio per sententiam propter infamiam non tenetur se infamem fateri, sed tantum se iudicem esse non posse, sub numero 21.
- 24 Causa tacendi non iuratus prodest ad non loquendum iuratus.
- 25 Conuenit aliquando tacendo concurrere damno, quod loquendo timeri valet.
- 28 Testimonium consanguinei tanto firmitus iudicatur, quanto à suspitione magis extat alienum.
- 29 Amicitia ex sanguine orta excludit mendacium dum consanguineus testificat contra suum consanguineum.
- 30 Nemo praesumitur odio consanguineos habere.
- 31 Sanguinis dilectio indefinitè post plures gra-

- 32 Nati ex illicito consanguinei dicuntur.
- 33 Defectus testium quando ex aliis suppleantur, & n. seqq.
- 35 Nihil quod est suppleri non potest.
- 36 Inhabilitas testium ex interesse & commodo proueniens ex aliis non suppletur.
- 37 Singuli ex communitate admittuntur ad testificandum pro sua communitate, & an differant à consanguineis?
- 38 Testes inhabiles licet admittantur ad probandum, quod per alios haberi non potest, intelligitur dum actu nec habitu alij potuerunt adesse, secus si habitu potuerunt, actu verò non adfuerunt.
- 48 Testes commodum reportantes verisimilia deponentes probant.

Cum praesumptio non tantum iuris sed & naturalis sit rationis quod coniunctio sanguinis affectionem in consanguineorum causis producit, ut constat ex C. litteras, 14. vers. praesertim, de praesumpt. & probat. Alciat. reg. 1. praesumpt. 23. & ideo testium fidem minuit, & aliquando omnino tollit, secundum Iass. in l. dictantibus, num. 6. in fin. C. de testam. Abb. in cap. insuper, num. 9. vers. dubium est pulchrum, de test. & in cap. videtur, in fin. Qui matrim. accus. post Ripa resp. 3. num. 6. lib. 4. Crauera conf. 81. num. 4. lib. 6. Cachera. conf. 65. num. 28. Iac. Menoch. conf. 49. num. 21. cum communi DD. schola; ¶ sequitur, quod consanguine. & affines in sui coniuncti causa testimonium ferre non valeant, quod simul cum reddita ratione probatur in cap. accusatores 2. libi. Nec etiam consanguinei accusatoris adversus extraneos testimonium dicat, quia propinquitatis, & familiaritatis, ac dominationis affectio veritatem impedire solet amor carnalis & timor, atque auaritia plerumque sensus hebetant humanos, & pervertunt opiniones, ut quatum pietatem putent, & pecuniam quasi mercedem prudentiae, 3. quaest. 5. cap. absens. 18. 3. quaest. 9. probant Speculat. tit. de test. §. 1. num. 9. & 19. Lanfranc. in cap. quoniam, num. 60. de probat. plures relati ab Ant. Gabr. lib. 1. de test. concl. 13. à n. 1. & à Malch. de probat. concl. 4. 2. num. 1. & 2. & concl. 13. 6. num. 42. & 43. praeter alios, quos plena manu congerit Farinac. 2. tom. de test. quaest. 54. à num. 1. cum seqq.

Sed dubium est, an consanguinei omnino à testimonio sint repellendi, an verò eorum fides tantum minuatur? In quo est diuersa sententia DD. opiniones, quas referre non libuit, ne in re tam communi vagari videamur, duo circa nostrum dubium certa sunt. Primum, quod dum agitur de criminali causa consanguinei omnino repelluntur à testimonio ferendo per iura superius relata, quae in criminalibus loquuntur, & per text. in l. parentes, 6. C. de test. vbi communitè DD. & in cap. similiter, 10. 3. q. 5. gloss. 2. in cap. cum oporteat, de accusat. vbi Abb. num. 3. Felin. 3. & in d. cap. litteras post num. 8. vers. in secundo casu de praesumpt. Zephal. conf. num. 13. & conf. 82. n. 24. & conf. 99. num. 9. vol. 1. & conf. 272. num. 1. 2. vol. 2. Natta conf. 315. num. 8. & conf. 354. num. 4. vol. 2. Ant. Gab. de test. d. concl. 12. num. 22. Malch. de probat. concl. 408. num. 12. & concl. 412. num. 6. vbi plures, sicut etiam arcentur à faciendò testimonio pro consanguineo in causis ciuilibus grauibz, quae aequiparari solent criminalibus, ex text. in l. propter litteras, 21. §. 1. de excusat. tunc cap. 1. de restitut. spoliat. & Bald. & Salic. & Paul. & communitè DD. in d. l. parentes, C. de test.

- est. Fel. in cap. cum oporteat, num. 3. de accusat. & adductis ab eodem Malch. concl. 68. num. 10. & concl. 408. num. 15. Antonin. Gabr. citato loco num. 28. Menoch. de arbitr. casu 104. num. 4. & lib. 2. praesumpt. §. 3. numero 3. Farinac. dict. quaest. 54. numero 25.
- 4 Secundum, quod multo magis consanguinei repelluntur à testificando, dum agitur de viciscenda iniuria consanguineo illata ex rationibus, de quibus inferius, vt communitè fatentur DD. sequentes duceum suum Bart. in l. qui testamento, 20. §. per contrarium, num. 7. de testam. & in l. lex Cornelia §. 1. de iniuriis, Ang. & Salic. in l. 1. C. de rapto virg. Fel. in d. cap. cum oporteat num. 3. fall. 3. & in d. cap. litteras, num. 8. de praesumpt. Ant. Gab. d. concl. 13. num. 29. & concl. 14. à num. 11. Alc. reg. 1. praesumpt. 23. num. 2. vers. aut tractetur de iniuria, Menoch. lib. 1. praesumpt. §. 3. num. 2. Ductus reg. 383. ampliat. 1. Phil. Dec. conf. 133. vers. considerandum est, & conf. 163. vers. Quarto allegatur, Paris. conf. 152. vers. discurrendo igitur, vol. 4. Thom. Gramm. conf. 58. num. 7. Crauera conf. 41. n. 1. estque communis absque contradicatore.
- 5 Ex quibus sequitur, quod cum causae puritatis, & honoris grauisima sint, & dicantur de magis arduis, vt ex text. in l. inimicitia 9. §. si autem, de his quae vi indign. Bal. in cap. ex ratione, col. 2. de appell. Crauera conf. 68. num. 2. & ex aliis plures in hoc tractatu dixi, & agatur de probando honore puritatis, aut generis ignominiosa macula, quae vniuersam coinquinant familiam, aut honorant, satis demonstratiue ostenditur, quod nemo ex eadem familia testimonium ferre possit, nec interrogari de illius qualitatibus, quia in propria causa testimonium proferret contra text. in l. nullus 10. de test. l. omnibus 10. C. eod. l. 18. vbi gloss. 1. tit. 16. part. 3. nec liceat eum interrogare de macula sui generis, nec cogi ad propriam contumeliam propalandam, secundum text. in l. 2. §. Dimus, de iure fisci, cum similibus, quae quidem amplius ex sequentibus exornanda veniunt.
- 7 Primò, quia consanguinei tales dicuntur à con & sanguine, quasi communem, & eundem sanguinem habentes, seu ab eodem sanguinis fonte prouenientes, vt ex gloss. in §. 1. inst. de leg. agn. success. probant Hostien. in summa tit. de consanguin. §. & vnde dicitur. Rebuff. in concord. Rub. de reg. ad pralat. nominat. fac. §. 1. vers. consanguineis pag. 174. docent Pelaez de maiorat. 2. part. quaest. 6. num. 400. Mart. Bonac. de matrim. q. 3. de impedim. punet. §. §. 1. num. 2. & in puritatis & nobilitatis informatiis de nihilo alio probando agitur, ni de qualitatibus sanguinis praetensoris, qui idem & communis est omnibus eius consanguineis, qui si ad testimonium ferendum admitterentur, in suamet deponerent causa, quod nullibi licet.
- 8 Secundò probatur, & confirmatur praecedens ratio, nam existimationis & status causae non tantum ad eos qui litigant, & quorum aguntur nomine specialiter pertinent, sed etiam vniuersam eorum agnationem, & singulas ex ea attingit, vt ex notatis in l. 1. cum omnia suis §. §. & in l. 2. & 3. de lib. causa, & in l. vbi Bal. C. de rapto virg. l. 6. in fin. vbi gloss. 6. tit. 23. part. 3. l. 2. vbi gloss. 1. tit. 11. part. 7. gloss. verb. eorum in l. lege Cornelia §. in princip. vbi Bar. de iniur. idem Bar. in l. qui testamento, §. quacumque num. 7. de testam. Io. Redim. de maiest. Princip. verb. sed etiam per legitimos tramites num. 199. sed nemo in causa, quae se attingit, seu attingere potest admittitur ad testimonium ferendum, nec fidem, si admittatur, facit, ex d. l. nullus 10. de test. d. l. omnibus, C. eod. cap. insuper §. in fin. extra illo titul. leg. 19. titul. 16. part. 3. ergo, &c.
- 9 Tertio probatur, & praecedentes confirmantur rationes, quaelibet iniuria vni tantum de familia illata totius familiae esse censetur, & omnes consanguinei iniuriati manent, secundum Bal. in d. l. vn. C. de rapto virg. Bart. in l. 3. §. si tutor. de suspect. tut. & in l. si ita stipulatus, §. Chrysogonus de verb. Felin. in d. cap. cum oporteat, num. 3. vers. fallit tertio extra de accusat. Malch. concl. 68. num. 4. & 5. & concl. 408. num. 10. & 11. & tradit plura Farin. d. quaest. 54. num. 9. & 3. tom. q. 105. ex n. 288. at ex macula oritur iniuria vniuersae familiae, vt saepius dixi. Igitur magis patent praecedentes rationes.
- Quarto probatur, & confirmatur minor praecedens, nam quoties ex causa teste honor, laus, decus, seu vituperium attingere potest, nec idoneus est, nec fidem facit, ex notatis per DD. in cap. cum à nobis, 28. de test. & in cap. inter 11. de excessib. Abb. per d. iura in e. com dilecti, n. 12. de elect. Alex. conf. 141. num. 9. lib. 1. & conf. 156. In causa accusationum, num. 8. vol. 6. Phil. Corn. conf. 141. num. 9. vol. 1. & conf. 217. num. 6. vol. 4. Aym. Crauer. conf. 102. num. 10. Bertazol. consil. ciuil. 21. num. 28. lib. 1. Burfat. conf. 116. num. 23. & 24. Gracian. discept. tom. 4. cap. 727. num. 13. plures adduquant Malch. de probat. concl. 1363. num. 3. Farin. de test. quaest. 60. num. 1. sed consanguineum laus, seu opprobrium attingere potest ex causa, in qua agitur de sui consanguinei puritate probanda. Igitur testis idoneus in simili non erit causa.
- Minor patet, nam tota illustratur familia, & de ea singuli ex honoribus, quos cognati capeunt, & econtra dinigratur, si ex sanguinis defectu aliquis repellatur ab officiis & honoribus puritatis, vt eleganter docuit text. in l. 3. §. si emancipatus §. de bon. poss. contra tab. l. 3. 2. libi. o contra suam o deshonorra de suis parientes del. sit. 9. part. 6. & notatur in l. 1. §. sed & si seruus 13. de inspic. verber. & per Bart. in l. si rogatus, de manum. vindict. Bal. in l. nec filium C. de nupt. adducti à Ioann. Lup. in repetit. cap. per vestras. §. 7. num. 3. de donat. inter. Ioann. Velasq. in defens. Statuti Toletani c. 34. maxime in vers. recte quidem & seqq. pag. 77. Pelaez de maiorat. 1. part. q. 51. num. 7. & 17. Gracian. d. forens. 3. tom. cap. 590. num. 17. Igitur ex probatione puritatis, & nobilitatis singulis consanguineis laus, aut vituperium prouenire valet, & in puritatis materia loquendo ita tnetur Perezus de Lara de capell. 2. p. c. 4. n. 26. in fin.
- Sed post haec generaliter dicta magis specificè de quatuor videndum est: Primò, an aliquando cogi valeant consanguinei ad testimonium ferendum in causa puritatis sui consanguinei. Secundò, an sponte veniens ad testificandum maximè de macula sit admittendus, & examinandus.
- Tertio, an de facto examinati etiam sub iurciu- iurando veram sui consanguinei maculam, aut defectum in conscientiae foro propalare teneantur. Quarto, an sponte, seu coacti examinati fidem aliquam efficiant, quae omnia valde vtilia in materia sunt.
- Circa primum, certa iuris regula est, quod con- sanguinei cogi ad testificandum non debent, nempe ascendentes, & descendentes aliqua graduum praefinitione, collaterales verò vsque ad quartum gradum contra suum consanguineum, sicut nec pro eo possunt, ex text. in lege Iulia, 4. l. inuiti, 8. in finalibus verb. de test. l. parentes 6. C. eodem, quibus consonat l. 11. tit. 16. part. 3. leg. fin. tit. 30. part. 7. & vtrouique Gregor. Lopez, estque communis omnium opinio, secundum relatos ab eodem Anton. Gom. lib. 3. v. cap. 2. de probat. delict. num. 24. vers. Quod est verum, Lessio de iust. lib. 2. cap. 30. num. 27. Card. Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 201. Mart. Bonac. to. 2. in decalog. disp. 10. in 8. praec. q. 3. pun. 3. sub n. 3. vers. Quarto. ¶ Vbi in seq. versic.

verfic. ait, filios lethaliter peccare testimonium fe- gendo aduersus suos parentes, quia faciunt contra reuerentiam parentibus debitam, secundum Simanc. de cathol. inst. tit. 29. num. 24. & latius in lib. de patre heretico à num. 14. cum seqq. Sayr. Clau. reg. lib. 12. cap. 24. Valer. Regin. in praxi fori penitent. lib. 20. num. 26. & alios.

14 Sed limitatur à quibusdam, dum aliter veritas haberi non potest, vt tenent DD. Cæsarei iuris in d. l. lege Cornelia, & Canonice in cap. 1. de test. cog. secundum Anton. Gom. d. num. 24. in fin. vbi testatur de communi, licet dubitare videatur maxime in ascendentibus, & descendentibus Gregor. Lopez in d. l. 11. gloss. 1. d. tit. 16. part. 3. & de omnibus loquendo Gabr. Pereira tract. de manu reg. cap. 10. num. 36. quorum doctrina magis probabilis mihi videtur, & praxi sequenda, quamuis contrarium habeant P. Th. Sanc. consil. mor. lib. 6. cap. 2. dub. 18. num. 9. sed DD. communiter in omnibus indubitanter loquuntur, vt patet ex allegatis per Farin. in d. q. 54. n. 18. & quæst. 78. num. 708. & per Dianam resol. moral. 3. part. tract. 5. miscel. resol. 63. pag. 202. Larras. de monit. selt. 3. q. 11. num. 18. quod accidit in causis puritatis, dum intenditur probare descendentiam ab aliqua stirpe, in qua per alios testes nihil certi inuestigari valet, cuius memoria verisimilis, & certius apud consanguineos esse solet, & ab eis peti debet, vt pluries fieri vidi, & speciatim examinatus fuit pater cuius filius ad officium Sanctæ inquisitionis admitti postulabat, & ex eius dicto à quodam reconciliato pronuncie constitit, de quo latius in seq. §.

15 Circa secundum dubium est etiam alia certa regula, quod consanguineus sponte veniens ad ferendum testimonium contra suum consanguineum admitti, & examinari debeat, secus verò si pro eo testimonium ferre velit, vt aperte constat ex nostro iure seprimpartitarum in d. l. 1. vers. Pero si alguno, tit. 16. p. 3. & in d. l. fin. tit. 30. part. 7. Bart. in d. l. lege Julia, num. 1. & in l. qui testamento, §. quacumque, num. 6. de testam. Fel. in d. cap. cum oporteat, num. 3. limit. 6. de accusat. plures adducti ab Anton. Gabr. de test. concl. 14. num. 8. iuncto n. 3. Gig. tract. de crim. lese maiest. lib. 2. q. 9. n. 2. Simanc. de cathol. inst. tit. 64. num. 47. & 48. in fin. Carrer. in pract. tract. 2. de iudic. & tortura, §. contestis, ultimo, num. 9. Malch. de probat. in princ. 1. tom. q. 5. n. 68. Viuió. conam. opin. 929. num. 18. And. Gayl. lib. 1. obseruat. 100. num. 14. vers. nolentes tamen, Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 12. num. 24. vers. sed pulchrum dubium. Farinac. d. q. 54. n. 16. & quamuis de iure communi loquendo contrarium teneat in partibus circa liberos & eodra P. Thom. Sanc. consil. mor. lib. 6. cap. 2. dub. 9. num. 1. & dub. 18. num. 1. & c. 5. dub. 17. tamen de iure partiarum aliud fatetur in d. dub. 18. n. 3. ex Greg. in d. l. 11. verb. de su grado Montalu. in l. 9. verb. Padres, in fin. tit. 8. lib. 2. fort. & sic nos quoad hoc intelligendi sumus, & quando ita sponte consanguineus ad testimonium venit, in initio suæ declarationis exprimi debet, vt ex Bart. in aurb. de sanctiss. Episc. §. 1. coll. 9. animauerit Greg. in d. l. 11. gloss. fin. tit. 16. part. 3. & in omnibus causis ita in Sanctæ Inquisitionis Officio feruatur.

17 Et licet Malch. in allegata concl. 48. num. 28. & Farin. in d. quæst. 54. num. 107. & ab eis relati hoc intelligant, dummodò coniuncti, & consanguinei postquam sunt vocati sponte ad testificandum veniant, secus verò si sponte omnino se offerant, quia tunc valde se suspectos reddunt, ex adductis per Bart. in l. post legatum, §. si vero, num. 1. de his, quæ vt indigni. Tiber. Decian. tract. crimin. 1. tom. lib. 3. cap. 25. num. 63. Immol. num. 28. in fin. Dec. 66. in cap. 2. extra de test. & ab eod. Malch. concl. 137. num. 44. & per Cardinal.

Tusch. lit. I. concl. 223. num. 1. Ego verò circa id considero, quod regulariter loquendo consanguinei non debent vorari ad testimonium, quia prohibitum in dictis iuribus, & quia discordiæ inter familias seminarentur, quod valde nociuum est publico bono, vt inferius dicam num. 25. & dum consanguineus non vocatus ad testimonium se sponte offert, adest alia præsumptio pro fide sui testimonij, qua non præsumitur odio deponere contra suum consanguineum, sed veritatis zelo accedere, ex adductis per DD. in cap. litteras, per text. libi, de præsumpt. iunctis traditis à me infra in 4. dubio, quæ quidem præsumptio fortior est, quam defectum ex spontanea oblatione, licet causa esse possit, quæ diminuat, vel tollat eius fidem: & Atque idem iudicò relinquendum iudicium arbitrio, quanta sit præstanda fides consanguineorum assertionibus attentis causis, circumstantiis, & personarum qualitatibus, secundum Iacob Menoch. de arbitrar. iudicium casu, 474. num. 56. & 57.

18 Circa tertium dicendum est, quod etsi testes interrogentur de macula sui consanguinei speciatim, seu generaliter de qualitatibus suæ familiæ, & forte causam nouerint impunitatis non tenentur in conscientia foro eam iureiurando coram iudice propagare, sed rectè, & tutè poterunt amphibologia, seu æquiuocatione vtendo, & iuxta restrictionem aliquam in mente conceptam, eam negare. Quod probatur, quia aut eundemmet testem eadem attingit verecunda macula, aut non. & Primo casu certissimum est, non teneri ad eam denunciandam, cum ei ex simili confessione grauare sequeretur damnum, cui obuiare erit fas æquiuocè respondendo, nemo enim propriam famam tenetur infamiam, seu turpitudinem, secundum notatam in l. 2. §. item Dini. 2. in fin. de iure scti, cap. si peccauerit, 19. 2. q. 1. c. memo 10. 12. quæst. 1. Paz in pract. 1. 1. de confess. n. 10. Io. Sancius Abul. in suis select. & pract. disp. 46. sub n. 22. in fin. & n. 25. Pet. Barbofa in l. cum Prator. 12. §. fin. num. 135. de iudic. Couarr. pract. lib. c. 18. n. 7. in princ. ad ductus à P. Th. Sancio consil. mor. lib. 6. cap. 5. dub. 8. & faciunt tradita à Mart. Bonacina 1. 10. tract. de censur. disp. 2. q. 6. punct. 1. n. 3. & repetit disp. 6. de onere & oblig. denunc. punct. 1. §. 3. n. 3. qui etsi in diuersa specie loqui videatur, dum in monitorij vim aliena in manifestari iubentur, nam tunc proprium delictum ostendere nemo tenetur, idem locum habet in nostra specie testimonij ferendi sub iureiurando, cum non agatur de crimine puniendo, sed de maiorum, & generis qualitatibus probandis ad iudicum animos informandos, & honores suscipiendos, immò vtroque casu nemo tenetur se vltro prodere l. minus graue 7. C. de test. l. vlt. C. de edo. Ant. Fab. in lib. 7. tit. 4. definit. 2. n. 1. etiam sententia lata circa suam infamiam, qua iudex esse non possit, quia nec tunc cogi debet ad fatendum suam infamiam, sed tantum, vt dicat, se iudicem esse non posse, arg. l. antepen. in fin. de suspect. tur. l. relocatorum 7. in fin. de inter. & releg. Pet. Barbofa n. 134. citato loco licet contrarium habeamus Acebed. in l. 3. n. 61. tit. 3. lib. 8. recap. conueniunt tamen Couarr. pract. c. 18. num. 7. in princ. adductus à P. Thom. Sancio consil. mor. lib. 6. cap. 5. dub. 8. & à quibus honoribus nemo ex suo facto, nec dicto priuari tenetur, nec ad id vlla adstringitur lege, atque adest ius reticendi, & vtendi æquiuocatione, dum iuratus responderit, secundum ea, quæ tradidi supra quæst. 9. ex num. 54. & 57. & alibi ibidem, & cum maculam sui cõiuncti tacere possit, vt statim dicam, & latius infra 2. p. q. 6. §. 3. illat. 4. multo magis propriam, quia maior adest ratio.

19 Si verò eundemmet testem macula, de qua interrogatur,

rogatur, aut quam noscit, non attingit; quia sua consanguinitas ex alia pura linea prouenit, distinguendum videtur, quia aut ex declaratione maculæ damnum testi prouenire verisimiliter potest, aut dissensionem, & discordiam inter consanguineos oriri, & tunc etiam, certum, & constans est apud omnes, quod non tenetur consanguineus maculam, seu defectum propagare; sed potest tacere æquiuocè respondendo, & vtendo in mente aliqua restrictione, qua inspecta verum sit, quod dixit, & negatio est, tum quia habet iustam reticendi causam non iuratus, quam iuramentum non tollit, secundum Lessium de iust. lib. 2. cap. 3. dub. 6. num. 5. cum aliis adductis supra in dict. quæst. 9. §. 1. num. 3. tum etiam, quia nemo tenetur cum graui sui, suorumve damno, & periculo testimonium ferre, & cum exinde oriri incommoda valeant, nempe familiæ dissensionem, odia, & inimicitiam, quæ bono communi, & paci aduersantur reipublicæ, eis occurrere licet, & conuenit tacendo consulere damno, quod loquendo timeri valet, secundum Banez 2. 2. quæstion. 70. art. 1. vbi etiam Salon, Reginal. in praxi fori penitent. lib. 24. num. 48. Lessio de iust. lib. 2. cap. 30. dub. 6. num. 50. Sayr. Clau. reg. lib. 2. cap. 20. num. 27. & 28. Ioanni. Sancio Abulens. in suis select. & pract. disp. 43. num. 32. paulo post princ. Mart. Bonacini, 1. tom. de censur. disp. 2. quæst. 6. punct. 1. sub num. 5. vers. quia commune bonum, & 2. tom. in decalog. disput. 10. in 8. præcept. quæst. 3. punct. 3. proposit. 1. num. 8. vbi in vers. ex quo patet (ita prolequitur) consanguineos, & affines raro teneri ad testandum contra alios sibi sanguine iunctos, nam damnum vnius redundat in alterum, & ex restificatione consanguineorum orirentur familiarum dissensionem, & odia, & inimicitiam, quæ bono communi, & paci Reipublicæ aduersantur, & idem repetit in dict. disp. 6. de nouo addita de onere & obligat. denunc. punct. 1. §. 3. sub num. 5. & habetur in nouissima impressione anni 1627. in fine vltimi tomi Reginald. lib. 24. num. 162. ad quæ etiam faciunt tradita per P. Thom. Sancio de matr. lib. 4. disp. 4. n. 11. & 12. ex quibus constat hanc opinionem procedere ex omnium communi assensu.

20 Aut inquam, damnum nullum, nullaque dissensionem timeri possunt, vt communitè dicendum videtur in iudiciis puritatis, de quibus loquimur, cum in eis semper magnum seruetur secretum, & testium depositiones nunquam publicentur, ex quibus prædicta incommoda timeri non valent; & sic verius videtur, quod in proposita specie consanguineus, quem macula non attingit, possit, & debeat eam coram iudice propagare, vt expressè voluit in obligatione denunciandi, Mart. Bonacini. 1. tom. de censuris d. quæst. 6. punct. 1. num. 5. in fin. vers. scilicet. 1. ibi, secus si valeat denunciare sine graui damno, quod & iterum repetit in dict. disp. 6. de onere & oblig. denunc. sub num. 5. quod verum intelligo, licet aliquando etiam in his arcanis iudiciis iustus timor prædictorum damnorum possit obueneri, vt sapius vidi, & dum verisimilis fuerit, non verò affectatus, primam opinionem sequi securè quisque poterit.

21 Circa quartum, & vltimum dubium certum est, quod si consanguineus examinatus purum præteritorem dixerit, nihil omnino probat, quia in suam tenet deicit causa, & commodo ex iuradiotis, quæ hic repetere non licet, si verò maculam sui consanguinei asseruerit, distinguendum videtur, quia aut sponte à nemine vocatus ad examen accedit, & tunc abeomet inquiri debet causa, Prima Pars.

22 qua motus ad denunciandum fuit, & rationem expectare maculæ, quam asserit, & an eummet attingat labes, aut non, & ex omnibus probus iudex inuestigare debet rei veritatem, & fidem, quam meretur, quia certam hac in re regulam tradere perdifficile iudico, secundum tradita supra in dub. 2. ex num. 17. quam speciem & casum, licet incontigibilis videatur, iam de facto vidi in quadam causa ardua. & Sin verò vocatus à Commissario fuerit, & maeulam sui consanguinei aperuerit, non solum plenam efficiet fidem, vt dixi superius in secundo dubio, & aperte probatur in d. l. 11. in fin. ibi, c. valdra lo que dixere bien assi como si non ouiesse ningun deudo con el, vbi gloss. fin. tit. 16. part. 3. & apertius in dict. l. fin. tit. 3. part. 7. sed etiam tanto firmius erit eius testimonium, quanto à suspicione odij longius abest, vt significat text. in cap. litteras 14. §. nos verò, vers. Præferim in fratrem quem tamquam charissimum non asseruisset hereticum, nisi fuisset accessus zelo fidei orthodoxæ, de præsumpt. & cap. non astimamus, 13. quæst. 2. & quia inter consanguineos ortam ex sanguine amicitiam natura peperit, Menoch. lib. 4. præsumpt. 89. num. 70. Pet. Suro. de alim. tit. 6. quæst. 21. num. 4. P. Thom. Sanc. de matrim. lib. 6. disp. 26. num. 2. Mantica de tacit. tom. 2. lib. 13. tit. 20. num. 2. cum seqq. Stephan. Gracian. discept. forens. cap. 200. num. 4. quæ verisimile mendacium in proposita specie non suadet, vt ex Cic. in Leliu, & ex aliis optime probat Simanc. de cathol. inst. tit. 64. à n. 7. cum seqq. & in enchirid. tit. 35. de test. n. 26. Malch. de prob. conclus. 857. num. 17. vbi adducit Crauetam conf. 220. num. 9. & dicentem, quod præsumitur suos consanguineos gratis odio habere, & conf. 6. num. 62. ex eadem ratione dixit quod testibus deponentibus aduersus sibi coniunctum magis quam aliis creditur, atque idem voluit Phil. Dec. consil. 163. num. 11. vers. & ad hoc accedit, dicens, quod deponens aduersus eum, quem amare præsumitur, verum dixere intelligendum est, ad quod videnda sunt tradita per Anton. Gabr. tit. de test. concl. 4. num. 88. lib. 1. & per Bertazol. consil. 334. num. 1. lib. 1. Hip. Rimin. consil. 68. & n. 28. & consil. 52. num. 117. vol. 1. & in pluribus aliis consiliis, quæ congerit Farinac. de test. quæst. 54. num. 79. de quo etiam dicam infra 2. part. quæst. 6. §. 1. ex n. 25. cum seqq.

23 Quæ omnia, maxime quæ docent, consanguineos nec examinandos, nec fidem mereri in causis puritatis, intelligenda sunt. Primum, in omnibus consanguineis quocumque gradu existentibus, nam & si generaliter loquendo gradus consanguinitatis impediens matrimonium, & fidem, limitentur vsque ad quartum inter collaterales, vt iam dixi, & probat, dict. leg. 11. part. & adducti à Malch. de probat. lib. 1. in præfat. quæst. 5. num. 64. & per Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 1. num. 34. in princ. & postea Farin. d. quæst. 54. à num. 19. cum seqq. & Mart. Bonac. 2. tom. in decalog. disput. 10. in 8. præcept. quæst. 3. punct. 3. sub num. 3. vers. Quarto, sanguinis quidem affectio, & qualitates nulla præclusa progreditur meta, de quibus in puritatis informatiis agitur, & similiter ad omnes etiam in longissimo existentès gradu extendi prohibitio debet, vt etiam dicam infra quæst. 13. §. 4. num. 81. & explicat Paz de tenuta 2. p. c. 85. n. 126. Secundo, intelligenda sunt, vt locum etiam habeant in consanguineis habitis ex illicito coitu, sicut in procreatis ex coniugio legitimo, quia omnes æquè à natura iura habent sanguinis, & verè consanguinei dicuntur, vt notant Ioann. Andr. in arbore consanguinitatis in principali quæst. Abb. in cap. in litteris n. 1. de test. & Nauar. conf. 4. n. 2. de inreparat. Auiles in c. 4. prætor. gl. parietes, n. 2. Ant. Pereg. de fideicom. art. 2. n. 85. & alij allegati supra q. 5. n. 51.

33 Tertio, quod licet regulariter loquendo, defensus provenientes ex consanguinitate, & affinitate testium suppleri valeant ex numero, & aliis administris, vt plenè probent, ex adductis à Carrer. in *pract. crim. de iudiciis & tortura* §. ult. num. 5. Anton. Gabr. de *testib. conclus.* 13. num. 17. & *conclus.* 15. num. 7. Masch. de *probat. conclus.* 16. num. 5. *concl.* 68. num. 15. & 16. Cornco *consil.* 172. num. 22 lib. 2. Natta *consil.* 32. num. 20. 1. part. Cæsar. Grassis *decis.* 10. num. 10. locum habet, dum consanguinei non omnino repelluntur nec fidem amittunt, sed aliquantulum probant, vt expressè docuit Masch. *dict.* num. 15. & ceteri allegati; non verò cum omnino repelluntur, & nullam prorsus efficiunt fidem. † Sicut in specie de qua loquimur, quia apud eosmet, qui in testes adducuntur, vt est actus secretæ electionis, & capituli, seu consistorij, quia tunc admittuntur, qui actui interfuerunt, vt optimè declarat Felin. in *d. veniens*, num. 21. *vers.* *Secundo limita*, illo eod. tit. & optimè explicat Masch. de *probat. concl.* 195. num. 19. & Gregor. in *gloss.* 6. d. l. 18. *partite*.

34 Et licet in propofita specie, & quando testi laus, aut vituperium ex causa sequi potest, & aliter veritas non valet probari, admittatur ad ferendum testimonium, & ne veritas pereat, quia illa probatio tantum exquiritur, quæ ex natura rei haberi potest, vt in specie probant Abb. num. 12. & Butrius 40. in *cap. dilecti*, de *elect.* & faciunt tradita per Decium in *d. cap. veniens* num. 16. & 17. de *test.* intelligendum est in causis, & negociis, quæ ex sui natura coram aliis non aguntur, nec tractantur, ni apud eosmet, qui in testes adducuntur, vt est actus secretæ electionis, & capituli, seu consistorij, quia tunc admittuntur, qui actui interfuerunt, vt optimè declarat Felin. in *d. veniens*, num. 21. *vers.* *procederet absque dubio cum actu nec habitu alij interuenire non potuerunt*. Si verò actus ex sua natura agi, & tractari potuit coram aliis, licet accidentaliter defuerint, non debent admitti, qui commodum ex eo sunt lucraturi, & licet alij actu defuerint testes, habitu tamen adesse potuerunt, vt optimè explicat Masch. *dict.* *conclus.* 295. num. 18. *vers.* *sed istum postremum*, & facit quod tradidit in *conclus.* 1305. num. 15. & Menoch. de *arbitr. casu* 106. num. 2. & Bart. de *Capua singul.* 4. *incipit. sed an vnus*, & Petra Sancta *sing.* 124. num. 1. *vers.* *quod limitarem* Aym. Craueta de *antiq. temp.* 1. part. *sect. viso de fama*, num. 18. & 19. *folio mibi* 97. & in specie puritatis ex rei natura plures inueniri possunt, qui de vera sanguinis qualitate deponant, etsi casu deficiant, non idè consanguinei admitti debent, & si admittantur de facto, nullam fidem efficiunt, ex redditis rationibus, & quia hoc colore passim admitterentur, cum graui communitatum damno, & statutorum fraude.

35 Quinto, omnia prædicta intelligenda tantum sunt, vt consanguinei velut effites in similibus admittantur causis, & fidem efficiant, non verò vt aliquando velut partes, & interesse habentes in causa audiantur, & attendantur rationes, quas pro sua puritate, & iure adduxerint, & aliis comprobentur testibus, & scripturis, ad sciendum, & inquirendum rei, & honoris proximi veritatem, & rectam semitam, & si vt testes de facto examinentur, eorum rationes inuestigentur ad eundem effectum, † Tum quia testes, qui commodum ex suo testimonio portare valet, verisimilia deponens probat, & eredi debet, secundum adducta per *furdum consil.* 490. n. 46. & *decis.* 55 sub n. 3. & *decis.* 107. n. 7. & faciunt tradita per Crauetam adductum per Farin. de *test. quest.* 65. n. 141. tum quia sicut idem pretenfor audiri debet, & eius rationes, & allegationes considerari, poterunt indices ad eius consanguinei fundamenta respicere, & suos circa veritatem intruere animos, secundum ea, quæ ex allegatis, & probatis deduci valeant, vt dicam infra *quest.* 13. §. 4. illat. §. ex num. 68. & faciunt tradita infra q. 17. §. 2. ex num. 18. & 19.

36 Tum quia, dum inhabilitas prouenit ex interesse, & commodo testium, ex numero nec ex aliis præsumptionibus non suppletur, vt receptum communiter video apud omnes, secundum Socin. in *l. si quis ita*, num. 6. de *reb. dubiis*, Bertazol. *conf.* 178. num. 8. lib. 2. Rolando *conf.* 98. num. 34. lib. 4. Aym. Craueta de *antiq. tempor.* 1. part. *sect. quid in libro* num. 19. & *conf.* 42. circa *fin.* & *consil.* 172. num. 20. lib. 2. Ios. Ludouic. *concl.* 70. *vers.* *Hæc tamen conclusio*. Villalobos in *sujs comm. lit. M. n.* 143. *vers.* *Quod intelligit*, Farin. de *testib.* q. 60. n. 14. & q. 62. n. 318. & 340.

37 Quarto intelligenda veniunt omnia prædicta procedere ea maxime ratione, quia licet sanguinis qualitates æquè & generaliter videbantur omnibus de genere, quo sensu dicendam videbatur, quod consanguinei possunt testimonium ferre circa communes omnium qualitates, sicut quilibet de communitate in testem admittitur, & probat in causis suæ communitatis, vt in *test. in cap. tertio loco*, §. de *probat.* vbi communiter DD. c. cum nunciis 12. c. *in super* 6. c. *veniens* 28. de *test.* l. 18. *vers.* *Pero en pleito*, tit. 16. p. 3. & communiter DD. tamen sanguinis qualitates ita ad quælibet de genere pertinent, vt singulos propriè, & principaliter attineant, & sunt ita in vno, sicut in omnibus simul, & tunc absque dubio admitti non

debent, sed omnino repelli, secundum Abb. num. 2. Fel. 6. Dec. 16. in *cap. in super*, de *test.* idem Felin. in *d. cap. veniens*, num. 21. *vers.* *Secundo limita*, illo eod. tit. & optimè explicat Masch. de *probat. concl.* 195. num. 19. & Gregor. in *gloss.* 6. d. l. 18. *partite*.

38 Et licet in propofita specie, & quando testi laus, aut vituperium ex causa sequi potest, & aliter veritas non valet probari, admittatur ad ferendum testimonium, & ne veritas pereat, quia illa probatio tantum exquiritur, quæ ex natura rei haberi potest, vt in specie probant Abb. num. 12. & Butrius 40. in *cap. dilecti*, de *elect.* & faciunt tradita per Decium in *d. cap. veniens* num. 16. & 17. de *test.* intelligendum est in causis, & negociis, quæ ex sui natura coram aliis non aguntur, nec tractantur, ni apud eosmet, qui in testes adducuntur, vt est actus secretæ electionis, & capituli, seu consistorij, quia tunc admittuntur, qui actui interfuerunt, vt optimè declarat Felin. in *d. veniens*, num. 21. *vers.* *procederet absque dubio cum actu nec habitu alij interuenire non potuerunt*. Si verò actus ex sua natura agi, & tractari potuit coram aliis, licet accidentaliter defuerint, non debent admitti, qui commodum ex eo sunt lucraturi, & licet alij actu defuerint testes, habitu tamen adesse potuerunt, vt optimè explicat Masch. *dict.* *conclus.* 295. num. 18. *vers.* *sed istum postremum*, & facit quod tradidit in *conclus.* 1305. num. 15. & Menoch. de *arbitr. casu* 106. num. 2. & Bart. de *Capua singul.* 4. *incipit. sed an vnus*, & Petra Sancta *sing.* 124. num. 1. *vers.* *quod limitarem* Aym. Craueta de *antiq. temp.* 1. part. *sect. viso de fama*, num. 18. & 19. *folio mibi* 97. & in specie puritatis ex rei natura plures inueniri possunt, qui de vera sanguinis qualitate deponant, etsi casu deficiant, non idè consanguinei admitti debent, & si admittantur de facto, nullam fidem efficiunt, ex redditis rationibus, & quia hoc colore passim admitterentur, cum graui communitatum damno, & statutorum fraude.

39 Quinto, omnia prædicta intelligenda tantum sunt, vt consanguinei velut effites in similibus admittantur causis, & fidem efficiant, non verò vt aliquando velut partes, & interesse habentes in causa audiantur, & attendantur rationes, quas pro sua puritate, & iure adduxerint, & aliis comprobentur testibus, & scripturis, ad sciendum, & inquirendum rei, & honoris proximi veritatem, & rectam semitam, & si vt testes de facto examinentur, eorum rationes inuestigentur ad eundem effectum, † Tum quia testes, qui commodum ex suo testimonio portare valet, verisimilia deponens probat, & eredi debet, secundum adducta per *furdum consil.* 490. n. 46. & *decis.* 55 sub n. 3. & *decis.* 107. n. 7. & faciunt tradita per Crauetam adductum per Farin. de *test. quest.* 65. n. 141. tum quia sicut idem pretenfor audiri debet, & eius rationes, & allegationes considerari, poterunt indices ad eius consanguinei fundamenta respicere, & suos circa veritatem intruere animos, secundum ea, quæ ex allegatis, & probatis deduci valeant, vt dicam infra *quest.* 13. §. 4. illat. §. ex num. 68. & faciunt tradita infra q. 17. §. 2. ex num. 18. & 19.

40 Tum quia, dum inhabilitas prouenit ex interesse, & commodo testium, ex numero nec ex aliis præsumptionibus non suppletur, vt receptum communiter video apud omnes, secundum Socin. in *l. si quis ita*, num. 6. de *reb. dubiis*, Bertazol. *conf.* 178. num. 8. lib. 2. Rolando *conf.* 98. num. 34. lib. 4. Aym. Craueta de *antiq. tempor.* 1. part. *sect. quid in libro* num. 19. & *conf.* 42. circa *fin.* & *consil.* 172. num. 20. lib. 2. Ios. Ludouic. *concl.* 70. *vers.* *Hæc tamen conclusio*. Villalobos in *sujs comm. lit. M. n.* 143. *vers.* *Quod intelligit*, Farin. de *testib.* q. 60. n. 14. & q. 62. n. 318. & 340.

41 Quarto intelligenda veniunt omnia prædicta procedere ea maxime ratione, quia licet sanguinis qualitates æquè & generaliter videbantur omnibus de genere, quo sensu dicendam videbatur, quod consanguinei possunt testimonium ferre circa communes omnium qualitates, sicut quilibet de communitate in testem admittitur, & probat in causis suæ communitatis, vt in *test. in cap. tertio loco*, §. de *probat.* vbi communiter DD. c. cum nunciis 12. c. *in super* 6. c. *veniens* 28. de *test.* l. 18. *vers.* *Pero en pleito*, tit. 16. p. 3. & communiter DD. tamen sanguinis qualitates ita ad quælibet de genere pertinent, vt singulos propriè, & principaliter attineant, & sunt ita in vno, sicut in omnibus simul, & tunc absque dubio admitti non

§. II.

An in puritatis, & nobilitatis causis consanguineorum testimonia prodesse ad aliquid valeant? & examinari vtiliter possint à Commissario?

S V M M A R I V M.

- 1 Puritas & nobilitas probantur per filiationes, & descendencias, quæ primum locum obtinent in probando dictas qualitates.
 - 2 Consanguinei probant melius quàm alij filiationem, descendenciam, & consanguinitatem, & n. 3. Et exornatur, n. seqq. Probant, quæ sunt difficilis probationis, & quæ nisi per eos probari non possunt, n. 8. & 9. & 10. Melius quàm alij sciunt facta & coniunctiones consanguineorum, n. 11. Aliquando tamen eas ignorant, immò & proprium nomen quidam ignorarunt, n. 12. Idonei sunt testes in causis matrimonialibus, num. 14. Suam stirpem melius sciunt, num. 15. & 16. Domestici dicuntur, num. 17.
 - Et quidem magis idonei quàm ceteri domestici, n. 20. & 21.
 - Numquam in causis puritatis examinantur nisi in defectu, num. 22.
 - Quare admittuntur ad probandum parentelam, & descendenciam non verò puritatem, num. 23.
 - Nec parentelam, nec descendenciam probant, si aliquod emolumentum inde reportare valeant, num. 24. Et sic nec nobilitatem, sub n. 25. Et quid tunc facere debeat commissarius informans, num. 25. Regulariter circa descendenciam, & consanguinitatem idoneiores sunt ceteris, quia plenior solent graduum habere notitiam, & arboris genealogiæ, & scire facta coniuncti in his, quæ concernunt iura sanguinis, & processum naturæ, non in ceteris, num. 26. Procedit etiam in probando negatiuè descendenciam, & consanguinitatem, num. 27. Et filiationem, n. 28. Etatem, num. 29. & seqq. Nisi vertatur in eorum commodum n. 31. Limitatur, n. 32. & duobus seqq.
 - 4 Inhabiles, & num. 5.
 - 6 Domestici,
 - 7 Lucrum habentes, contrarium, n. 24.
 - 8 Consanguinei,
 - 9 Differentiam inter probationem puritatis, & nobilitatis & inter probandum descendenciam & parentelam, & n. 23.
- Parentela, & descendencia difficilis sunt probanda.

- battonis, sub num. 4. supra.
- 11 Testes aptiores sunt, qui factum de quibus queritur, melius scire possunt.
- 12 Nomen proprium quidam ignorarunt.
- 13 Matrimonij causa ardua est, & grauissima.
- 16 Domesticum testimonium regulariter non admittitur.
- 18 Domestici probant parentelam, & descendenciam, & quæ melius scire possunt, quàm alij, n. 19. Nisi producent eos de domo sua deducat, & imperare possit, n. 21.
- 22 Parentela & descendencia antiqua melius per consanguineos probari solet.
- 24 Portantes commodum ex suo testimonio admittendi non sunt ad testificandum, & sic nec ad nobilitatem probandam, sub n. 25.
- 25 Commissarius informans non accedat ad examen consanguineorum, qui interesse habent in hac descendencia, magis quàm in alia. Nobilitas quatenus per consanguineos propinquos & familiares possit probari, ibid.
- 27 Connexorum eadem ratio. Descendencia negatiuè probatur eodem modo quàm affirmatiuè, ibid.
- 28 Natiuitas filiorum magis nota esse solet consanguineis, quàm ceteris.
- 29 Etas per consanguineos probatur, & erit optima ratio, scio etatem, quia sum consanguineus pater, seu vicinus, num. 30. Nisi in eorum commodum vertatur, num. 31. Vel agatur de probando puncto natiuitatis, n. 33. Vel si consanguineus sit minoris etatis, aut æqualis cum eo, de cuius etate agitur, num. 34. Per librum parentis, ex n. 35. & Parochiæ, n. 40.
- 32 Producent consanguineum in testem non potest ei opponere defectum consanguinitatis.
- 35 Liber patris probat filiorum etatem, contrarium, num. 37. Conciliantur opiniones, vt liber patris defuncti probet, secus si adhuc viuat. Mortui plus probat, quàm vini, n. 38. Vel si lucrum ex illa probatione ei prouenire possit, n. 39.
- 36 L. etiam 16. de *probat.*
- 40 Liber Parochiæ in quo adscribuntur nomina baptizatorum, & contrahentium matrimonia probant, non solum baptismum, sed etiam etatem baptizati, & non solum matrimonium, sed etiam consanguinitatem, si in eis referatur, & itidem originem generis.

OST QVAM vidimus causas, & rationes, quibus accedere ad examen consanguineorum nec vtile, nec licitum est, agendum restat de his, ad quarum probationem admitti iure valent, & plenam efficiunt fidem, quia vtile in nostra puritatis materia sepe iudicatum, & praxi quotidie seruatum est. Ad quod sciendum est, quod in puritatis, & nobilitatis probatione simul, & æquè principaliter agitur de filiatione, & descendencia probanda, quia cum prædictæ qualitates à maioribus proueniunt

& descendentes tales esse appareant, quales constiterit eorum fuisse maiores, & quilibet radix propriam eiciat virtutem in palmite, qui eiusdem naturae semper iudicantur, vt ad propositum ex aliis probat Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 51. num. 7. & 16. ad sciendum cuiusque qualitates, probandæ in primis sunt qualitates parentum, quod omnino fieri oportet per filiationes, & descendencias, & idem manent hæ qualitates velut æquæ principales, ac puritas & nobilitas; immo videtur, quod digniorem obtineant locum, cum hæ qualitates probari non valeant, ni prius constet de filiationibus, & descendencia vsque ad eundem pratenforem, de cuius sanguine quaeritur, itavt per has perveniat ad illas. † Et cum consanguinei admittantur ad probandas filiationes, parentelam, & descendenciam, vt latè dicam inferiùs, magnum locum obtinent in informationibus puritatis & idem eius explicatio non erit iniucunda, sed utilis, & valde commoda.

Est igitur tam iure certum, quam praxi observatum, quod consanguinei, & affines admitti possunt, & aliquando debent ad probandum descendenciam, & parentelam suorum consanguineorum, ex quo maxima provenire solet utilitas, cuius veritas, & iuris ratio ex sequentibus constabit, & apparebit.

Primò quia in causis difficilis probationis testes inhabiles, qui alii non admitterentur, producuntur: sed descendencia, & parentela difficilis sunt probationis, vt sapiùs probavi ex l. Lucius 83. de cond. & dem. & multis probat Masch. de probat. concl. 409. n. 1. Celsus Hugo consil. 31. n. 9. Menoch. consil. 816. n. 24. Igitur consanguinei admitti poterunt ad filiationem, descendenciam, & parentelam probandam.

Maior multis probatur, primò quoad testes inhabiles generaliter loquendo ex text. in leg. non omnes §. à barbaris, 6. de re mil. & in l. Divus 9. vers. sed aliter veritas, de quaest. in l. consensu 2. §. super Plagis, C. de repud. cap. veniens, 38. vbi omnes DD. de text. cap. fin. vbi Abb. in 2. not. ab. de testib. cog. Alber. in l. parentes, num. 2. C. de test. Emilio de test. vers. testes affines n. 47. Croto eod. tract. 3. part. num. 88. Ant. Gabr. d. concl. 13. num. 14. in l. 1. in l. 27. Menoch. de arb. iud. casu 116. per totum, & per plures alij adducti à Farin. de test. q. 62. n. 28.

Maior secundò probatur speciatim in testibus domesticis, qui, etsi inhabiles, admittuntur in his, quæ sunt difficilis probationis, maxime in eis, quæ melius, quam alij, scire valent, ex leg. quoties 3. C. de naufrag. lib. 11. & ex text. in d. cap. veniens, & in cap. super prudentia 1. 14. quæst. 2. voluerunt. Bart. in l. si quando, col. fin. vers. qualiter ergo, tunc probabitur, C. unde vi, Marfil. in l. 1. §. ad questionem, num. 4. de quaest. Bern. Diaz. reg. 746. fall. 4. Anton. Gabr. de test. concl. 10. num. 4. & seq. Craueta de antiq. temp. 1. part. §. viso de fama num. 15.

Maior tertio probatur in testibus, qui lucrum seu honorem ex causa, in qua testimonium dicunt, sunt reportaturi, qui testimonium ferre possunt, & fidem faciunt in causis, quæ ex sua natura sunt difficilis probationis, vt nos loquimur, secundum Abb. n. 12. Aut. de Butr. 40. in cap. dilecti, de elect. faciunt tradita per Masch. de probat. concl. 3. num. 13. & per Menoch. de arbiter casu. 106. num. 8. & probavi in præced. §. n. 38.

Maior quarto similiter probatur circa consanguineos, qui etsi à testimonio regulariter repellantur, admittuntur tamen in causis, quæ ob difficultatem probationis aliter nisi per eos probari non possunt,

secundum Alber. in l. parentes, n. 2. vers. sed numquid isti. C. de test. Croto de test. 3. part. n. 88. Emilio eod. tract. vers. testes affines, n. 47. 1. part. adducti per Ant. Gabr. de test. conc. 13. n. 14. in l. 1. n. 27. Casar de Grassis dec. 10. n. 10.

Nec his obstat ex pluribus dixi in præced. §. 9. quod videlicet consanguinei admitti non valent ad puritatem probandam, quantumvis adsit magna difficultas, quæ nisi per eos probari non possit, quia est magna differentia inter puritatis, & descendencia probationem, de qua dicam infra in 6. ratione probatio principalis, n. 23.

Secundò principalis sententia probatur, quia cum descendencia, seu filiatio per consanguineos intenduntur probari, est in defectu aliarum probationum, & testium, ita vt aliter nisi per eos probari non valeant: at tunc indubiè admittuntur consanguinei, & domestici, & commodum reportaturi, vt probatum manet. Igitur patet veritas huius sententia.

Tertio probatur, illi sunt aptiores testes, qui factum, de quo quaeritur, melius scire possunt & eius veritatem aptius eruere, ex text. in l. current. 16. de test. l. eos testes §. C. eod. Ferrara Papien. in præct. de forma iuram. testium. verb. dicere veritatem in princip. at consanguinei melius, quam alij, facta, ascendenciam, & descendenciam suorum consanguineorum cum distinctione graduum scire præsumuntur. Igitur circa prædictas qualitates, melius quam alij testimonium ferre poterunt.

Minor patet per text. in l. Octavi, 9. in fin. unde cognati, l. quidem. 15. in l. 1. 16. seq. de probat. l. de tutela 7. C. de integ. rest. leg. filium 37. C. de liber. causa, 6. cum in tua, 21. de sponsal. cap. videtur 3. Qui matrimon. accusat. poss. videtur 2. 35. quæst. 6. leg. 15. vbi gloss. 2. & 3. titul. 9. part. 4. ex quibus ita docuerunt Barbacia. consil. 62. num. 16. tom. 4. Dueñas reg. 125. Bertazol. consil. 379. num. 9. lib. 2. Menoch. consil. 203. n. 39. Perezius de Lara in puritatis causis loquens in d. 4. n. 26. vbi ait, quod consanguinei genealogie arborem suæ agnationis, & descendencia melius scire, præsumuntur, & exornant plures inferiùs n. 26. referendi.

Et licet aliquando contrarium euenire soleat, vt non tantum generis qualitates, & descendencia ignorentur à coniunctis, immò & proprium nomen, vt quibusdam euenisse commemorantur in l. fin. de hered. instit. vbi Bald. & Iass. num. 2. referunt quosdam patrem & filium, qui reciprocè propria alterutrius nomina ignorauere, quod & euenit Messala Coruino, provt referunt Solinus Polihistor. cap. 7. Plinius lib. 7. naturalis historia cap. 24. Pet. Crinit. lib. 1. de honesta disciplina, cap. 12. & Orbilio Grammat. idem etiam euenit, provt etiam vtrumque refert Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 26. num. 5. & lib. 6. præsumpt. 45. num. 41. & seqq. de quibus agunt DD. in l. si in nomine 4. C. de testam. Rom. Alexand. & Iass. in l. si in nomine 32. de verb. oblig. tamen cum rarè hæc accidant, non sunt in consequentiam trahenda.

Quarto probatur, & simul quod consanguinei sunt in similibus causis integri, & omni exceptione maiores, quia in matrimonij causa velut ardua, & grauissima secundum c. fin. vers. & quamvis, de procurat. in 6. cap. licet ex quadam, de test. Corra lib. 3. miscel. 4. in princ. Franc. Duar. 1. tom. 4. ad tit. de inueit. cap. 9. in 2. tom. ad eundem tit. cap. 4. Carrotio q. 4. n. 6. testes integri, & omni exceptione maiores requiruntur, vt in d. o. licet ex quadam. † Sed consanguinei in ea iure admittuntur ad consanguinitatis impedimentum probandum. Igitur erunt in causis puritatis testes integri, & maiores omni exceptione.

Minor

Minor probatur ex d. cap. cum in tua, d. cap. videtur, cap. 12. & 3. cap. de parentela §. 8. 35. quæst. 6. exornant Abb. Felin. & Butr. in cap. quoties 5. de test. & adducti ab Anton. Gabr. d. tit. de test. conclus. 9. & 13. num. 11. Farinac. de test. quæst. 54. num. 64. & 191. Paril. consil. 58. num. 2. tom. 4. Menoch. consil. 199. num. 37. Masch. de probat. concl. 1035. num. 20. † vbi reddit rationem, quia isti melius suam stirpem scire præsumuntur, ex d. cap. videtur 3. Qui matrim. accusat. poss. & eandem rationem reddit in pluribus aliis locis de quibus infra n. 26. Gracian. discept. forens. 3. to. c. 537. n. 13.

Quinto domesticum testimonium, etsi regulariter non admittatur ex l. testes eos, 24. de test. l. 1. §. ad questionem, de q. l. etià 3. de test. c. in litteris, 24. extra eod. cap. si testes, 4. q. 2. cononat l. 18. tit. 16. part. 3. tamen admittitur, vbi veritas aliter haberi non potest, & domestici verisimiliter sunt magis informati, quam extranei, vt in specie consanguinitatis, & parentelæ probandæ, in quibus idonei sunt testes, & omni

exceptione maiores: † ad consanguinei domestici dicuntur, vt in l. m. C. de emendat. propinq. quam ad hoc adducunt Langleus lib. 2. ocysimestris cap. 2. fol. 125. gloss. verb. de familia, in cap. in litteris 24. de test. Farinac. 2. tom. de test. quæst. 55. num. 6. & faciunt tradita per Bart. in l. 1. in princip. ad Syllan. Franc. in cap. si pater, col. 55. vers. Decimo septimo de testam. lib. 6. Laur. de Pallar. in tract. quod extantibus masculis num. 161. Sim. de Pretris de interpretat. vlt. voluat. fol. 289. n. 23. relatos à Fufar. de subst. q. 375. Igitur admitti debent ad probandum prædictas qualitates.

Maioris prima pars, nempe quod domestici admittuntur ad probandum descendenciam, & parentelam, quorum veritas aliter haberi non potest, probatur ex l. consensu 8. §. seruus, C. de repud. l. 3. C. de naufrag. lib. 11. & vtrouique DD. & Hipol. de Marfil. in præct. §. diligenter, num. 81. Corrad. de offic. Pratoris in caus. civil. tit. de test. num. 42. Zephal. consil. 110. à num. 29. Anton. Gabr. de test. concl. 20. num. 47. Masch. de probat. concl. 124. n. 48. & concl. 533. n. 15.

Secunda maioris pars, quod domestici ad probandum admittantur, quod ipsi scire melius possunt, quam extranei, probatur ex text. in leg. 3. C. de naufrag. lib. 11. cap. veniens 38. in fin. vbi communiter DD. de text. cap. super prudentia 14. quæst. 2. & ex aliis iuribus adductis à Felin. in cap. in litteris, num. 6. extra de test. Hipol. de Marfil. in l. 1. §. ad questionem, num. 4. de quaest. Corrado, Masch. & Ant. Gabr. concl. 10. num. 40. & 41. citatis in locis, Craueta de antiq. tem. 1. part. sect. viso de fama, n. 15. Diaz. reg. 746. fall. 4. & per alios plures, quos ille referunt.

Tertia maioris pars, quod domestici probent consanguinitatem probatur, & simul omnia prædicta declarantur, vt quod diximus de domesticis admittendis ad probandum impedimentum matrimonij intelligatur propriis, & certius de consanguineis, quam de aliis, qui in domo producentis commorantur, qui licet domestici dicantur, † tamen cum producens eos imperare possit, & de domo sua producat, nec probant, nec admitti debent, ex text. in l. pen. de test. cum similibus, de quibus intelligendum est text. in cap. in litteris, 14. extra illo tit. consanguinei verò, qui etiam domestici dicuntur, quos producens imperare non potest, nec de domo sua producit, admitti debet, circa quos apud DD. nullum dubium inuenio, licet in cæteris domesticis magnam contineat difficultatem propter decisionem text. in d. cap. in litteris, vbi gloss. verb. familia, Fel. & communiter DD. ita exponunt, & pro certo ex pluribus tradidit Farin. de test. q. 5. n. 108.

Qua magis indubitanter procedunt parentela & Prima Pars.

descendencia anti qua est, & ea de causa aliis testibus probari non potest, quia tunc solitum est occurrere ad consanguineos, qui verisimilium pleniorum eorum solent habere notitiam, si quidem aliis possint testibus probari, numquam vidi consanguineos adduci ad testimonia ferenda in similibus causis, sed in antiquis, quæ aliter probari non possunt, admittuntur, & probant, vt docent communiter DD. ex l. 2. C. quando & quib. quarta pars deb. lib. 10. & constat ex Bertach. in suo repertor. ver. domesticus, n. 23. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. viso de fama, ex n. 14. cum quatuor seqq. vbi bene hanc rem explicat, & adducti per Ant. Gabr. lib. 1. tit. de test. concl. 10. n. 63. Campeg. de test. reg. 11. fallent. 9. Diaz. reg. 746. fallent. 24.

Sextò probatur reddendo differentia rationem, qua consanguinei non admittuntur ad puritatem probandam, vt diximus in §. præcedenti, & admittuntur ad ferendum testimonium circa descendenciam, & parentelam nempe quia ex puritate semper & certò magna provenit veritas, & honor, non solum vniuerso generi, & familia; sed æquè principaliter singulis consanguineis, vt probavi in præced. §. & in similibus, consanguinei nullo in casu admittuntur, secundum Abb. in cap. in super n. 20. vers. hoc membrum. & vers. nec obstant iura, de test. Fel. in d. cap. veniens num. 2. l. 2. de test. Casar de Grassis decisi. 72. num. 9. cum aliis adductis in citato loco ex num. 8. cum seqq. præcipue quia naturaliter omnes honorem suum seruare iuste, siue iniuste intendunt, vt probavi supra quæst. 1. §. 5. per totum, & non est cur eis de honore, & puritate propria deponentibus fides præstetur: at in parentela, & descendencia generaliter loquendo non ita certum commodum, & utilitas considerari valent, cum non pertineat ad honorem ipsius familie, quod iste, aut ille proveniat ex sua prima stirpe, aut ex certo patre ex ea oriundo sit procreatus, nec singulis ex ea honor, exinde sequitur, quia etsi ille ab alia oriatur origine, manebit familia in suo pristino honore, & dignitate, quæ minui ea ratione non potest, & certum iure est, quod dum testi nullum sequitur lucrum, etiam si dubitetur, an provenire ei valeat, non repellitur à testimonio ferendo, ex adductis per Felin. in cap. in super, n. 12. in fin. vers. videmus etiam, de test. & ab And. Tiraq. in tract. de iudic. in reb. exiguis, paulò post princ. vers. & id quidem non absque, quem refert, & sequitur Masch. de prob. concl. 1363. num. 60. in fin. Farin. tract. de test. quæst. 60. num. 56.

Ex qua differentia apertè inferitur, quod si consanguineis ex probatione descendencia, seu parentelæ aliquod certum commodum, & interesse oriri valeat, non sunt integri testes, nec quidem admitti ad examen debent, nec admissi fidem efficiunt, ex redditis rationibus, & probat ex l. omnibus, 10. C. de test. Masch. de probat. concl. 410. num. 38. quod eueniet, & ego sequerer, dum ageretur de probando aliquam puram, & bonam, descendenciam & de fugiendo prauam, & maculatam, quia tunc consanguinei, quos idem dolor & macula, quam fugere intendunt, tangere potest, deponerent in causa ex qua eis commodum, & magnum sequi interesse valet, nempe asserendo bonam & puram descendenciam, & negando maculatam, quæ fortè certius in veritate est, quare nihil mihi hac in specie probarent, nec probi iudices in minimo eis fidem præstent, quia etsi consanguinei in aliquibus causis admittantur in testes, fallit, dum quilibet in eis adsit suspicio, ex Anton. Gabr. de testib. concl. 2. n. 2. Alciat. reg. 1. præsumpt. 2. n. 4. Alex. consil. 24. n. 25. vol. 2. Socin. l. un. consil. 86. n. 20. vol. 2. Soc. Sen. consil. 17. lib. 1. Paril. consil. 35. n. 32. & consil. 58. num. 15.

245. vol. 1. Marc. Ant. Genuens. q. 704. n. 2. in pract. eocl. nec informates ad eorum examen accedant, etiāsi difficilima fuerit probatio, sed sumant testes ex altera nobili, & pura familia, ex qua prætenfor intendit provenire, qui nullum ex hoc commodum sortiuntur, & erunt omni exceptione maiores, quod de facto in difficilimis negociis consului, & sequata fuit utilitas magna, & ex contrario magnum absurdum, atque hoc pacto intelligas velim opinionem Cabedi decis. 73. num. 11. relati per August. Barbof. Appellat. 164. num. 15. dicentis nobilitatem probari posse per consanguineos, propinquos, & domesticos, nempe vt loquantur, de probanda nobilitate indirecte per probationem descendentiæ, parentelæ, & consanguinitatis, ad quam de iure admittuntur prædicti; secus de probando directe nobilitatem cuius commodum æque ad eos pertinet, & testes integri esse de iure non possunt, vt constans est ex superioribus, in quo mihi nullum dubium est.

246 Quare extra prædictum casum apud omnes receptum est, quod dum alij testes præter consanguineos non agnoscunt parentelam, nec descendentiæ, nec earum habent notitiam, accedere potest ad consanguineorum examen, qui non solum idonei, sed etiam cæteris idoneiores fuerunt semper habiti, quia præsumitur pleniorum graduum, & coniunctionis sanguinis habere notitiam, quam extranei, ex iuribus supra in 3. ratione principali allegatis, tenent communiter DD. & Bart. in l. qui duos, num. 12. vers. Quarto dixi quod oportet, de reb. dub. & in repetit. Auth. ingressi, a num. 690. C. de Episcop. & cler. Bald. in leg. quoniam fororem, C. de iure deliber. Abb. num. 2. Anton. de Butt. 9. in d. cap. quoties, de test. vbi etiam Felin. num. 2. in hæc verba, Consanguineus non solum non est suspectus in testimonio, sed etiam est melior cæteris testibus, scilicet vbi agitur de probanda consanguinitate, quia genealogia censetur melius nota consanguineis, quibus convenit text. & qua ibi notant gloss. & DD. maxime Hostiens. in cap. super eo, el. 2. de test. sumpto arg. à contrario sensu, quare etiam Barbacia consil. 62. num. 16. tom. 4. dixit, quod consanguinei facta consanguineorum, & genealogie arborem aptius quam extranei scire præsumuntur, qui etiam concernunt, quæ tradunt Duensis reg. 125. Natta consil. 108. num. 3. 1. part. Rol. à Valle consil. 3. incipit, Deuenio modo, num. 100. vers. quod coniunctus præsumitur, & consil. 19. Facta fuit donatio, numero 39. vers. ex qua coniunctione Menoch. consil. 203. num. 39. Bertazolo consil. crimin. 179. num. 9. lib. 2. vbi ait, coniunctum præsumi iure facta coniuncti, maxime in his, que concernunt iura sanguinis, & processum naturæ, Bart. Albert. num. 4. & Gilken. 18. & 19. in leg. parentes 6. C. de test. Hostiens. in summa titul. de test. §. 1. vers. vbi autem, Socin. reg. 427. fall. 6. Viuius commun. opin. verb. testificari, verb. limitatur in causis matrimonialibus, Paris. consil. 53. num. 22. tom. 4. Menoch. consil. 199. num. 37. Malch. de probation. concl. 407. num. 1. & seqq. maxime num. 4. vbi ait, quod procedit optime præsumptio, vt coniunctus sciat facta sui coniuncti, quoad mores, processum naturæ, iura sanguinis, & diuitias, non autem quoad cætera facta occultata, ex pluribus, quos ibi cumulat, & in concl. 410. num. 32. ait, Istiusmodi autem testes sunt aptiores, & magis idonei cæteris testibus, quia coniunctionis sanguinis gradus censetur magis noti consanguineis, & in n. seqq. ex Fel. citato in loco, constituit, quod in similibus causis maior debet fides consanguineis dari, quam extraneis, & quod fortius est ex Bart. in l. si quando C. unde vi, ait, consanguineis extantibus alios admittendos ad testimonium non esse, quia isti

meliores sunt cæteris testibus, (quod sequendum nõ credo in puritatis causis) ex Paris. d. consil. 58. & ex aliis, de quibus ibi, idem Malch. concl. 512. n. 9. vbi ait, Vt etiam admittantur testes consanguinei, ipsi enim præsumuntur scire gradus, & descendentiæ consanguinitatis, vt docuit Bart. & alij plures, quos ibi refert, & in concl. 103. n. 20. vbi etiam quod consanguinei melius suam stirpem scite præsumuntur, ex c. 1. §. 4. 6. & aliis iuribus, de quibus ibi, Ant. Gab. de test. concl. 13. n. 11. vbi plures refert, Corrad. citato loco n. 44. & faciunt tradita per Farin. q. 54. n. 64. & 191. vbi plures etiam refert.

Ex quibus primò deducitur, quod cum connexorum eadem sit ratio, & statutum in vno stabilitum censetur in alio c. quanto 3. de iudic. cap. præterea, 9. de transact. c. translatio 3. de consil. c. de iure 16. de inuentione. Abb. in c. querelam, 24. n. 9. de elect. Paul. Castrenf. consil. 12. n. 14. lib. 3. omnia prædicta etiam habebunt locum, cum agitur negatiue de parentela descendentiæ, seu consanguinitate, nempe ad probandum, quod quis ex certa non sit familia, nec descendat à tali stirpe, quia tunc similiter consanguinei & qui sunt ex illa familia, aut descendentiæ ad testimonium admittuntur, vt notauit Bal. in cap. cum in tua. n. 1. de test. Ant. Gab. de test. concl. 9. n. 6. Malch. d. concl. 410. n. 36. intelligendum tamè, dummodò ex negatiua probatione utilitas testibus non sequatur, aliàs secus, secundum tradita supra in vers. ex qua differetia, n. 24. Secundò deducitur: quod cum filiorum natiuitas debeat consanguineis magis esse nota, quam aliis ex ratione l. octiani, 9. unde cognati, l. de tutela, 7. C. de integ. restit. min. l. sancimus 24. C. de nupt. gloss. verb. nescire, in cap. paratu 2. 23. quest. 1. erunt in probanda filiatione testes idonei, immò & cæteris omnibus aptiores, vt probant gloss. & DD. in l. etiam matris, 16. de probat. l. parentes 6. C. de test. & in c. videtur. Qui matr. accus. poss. Malch. de probat. concl. 1087. n. 2. Menoch. lib. 2. præf. §. 1. n. 45. vsque ad 50. vbi hoc explicat pro vt nos infra n. 33.

Tercio deducitur ex eadem ratione quod si agatur de ætate alicuius probanda consanguinei integri sunt testes, & admitti debent, & plene probant, vt apertè colligitur ex text. in d. l. de tutela, 7. ibi, quem ignorare ætatis tua non fuisse, tam officium tutela, quam sanguinis proximitas arguit, C. de in integ. restit. probant Bart. & communiter DD. in leg. de ætate, 43. de minor. & in l. cum de ætate, 13. de probat. Sforcia Oddo tract. de restitut. in integ. 1. part. quest. 37. num. 48. Mauric. eod. tract. cap. 316. num. 4. & cap. 317. per totum. Vincent. de Franch. decis. 119. n. 9. Menoch. d. præf. num. 51. num. 42. cum seqq. Cardin. Tusch. lit. T. conclus. 201. num. 83. & idè erit optima ratio, suo ætatem, quia sum consanguineus, pater, seu vicinus, secundum Bart. in d. l. de ætate, num. 7. & in l. si certum pet. docet Ioann. Mauric. d. cap. 317. Oddus num. 72. Menoch. d. num. 42. & 50. citatis in locis Anton. Gab. lib. 1. tit. de præsumpt. consil. 6. num. 38. vers. contrarium, & num. seqq. qui meliores sunt testes circa hoc quam extranei, ex Decio in d. l. si cert. pet. docet Io. Mauric. d. cap. 317. Card. Ruin. consil. 194. num. 3. vol. 1. cum eius veritatem melius scire præsumantur, vt ex l. filium. 6. de his qui sum sui, & ex aliis docuit Bal. in d. l. de tutela per text. ibi, C. de in integ. restit.

Quod tripliciter intelligendum existimo. Primò, nisi probatio ætatis tenderet in magnum consanguinei commodum, quod in aliorum utilitatem per consequentiā saltim verteretur, quia tunc nõ erunt testes integri ad ætatem sui consanguinei probandā, vt clare deducitur ex gloss. in d. l. etiam 16. de probat. vbi DD. & in cap. cum docet Sforcia Oddo in d. quest. 37. num. 67.

num. 67. vers. scilicet, & idè puto, sic distinguendum, vbi plures commodorum species exempli gratia refert, inter quas nostro tractatui illa maxima conducit, vt videlicet si agatur de consanguineo admittendo ad munus, seu honorem, ex quo cæteris certa utilitas provenire possit, immò & si incerta esset, & coniunctio magna, vt in parentibus, & fratribus, quia nec tunc hi idonei essent testes, circa quod videndi sunt plures penes Farinac. de testib. quæst. 54. à num. 177. 32. Sed hoc habet vnam fallentiam communiter receptam, nisi aduersarius eos in testes producat, quia non poterit postea consanguinitatem eis opponere, & ita plene probabunt, vt ex text. in l. si quis testibus 17. C. de testib. & ex aliis docuit Malch. consil. 669. sub num. 12. Card. Tusch. lit. T. conclus. 201. num. 84.

Intelligendum est secundò, vt locum prædicta regula habeat, dum ætas genericè locum magis, aut minus probari intenditur, vt frequentius sit, & loquantur DD. citati, secus verò si agatur de puncto natiuitatis probando, quia tunc cessat præsumptio scientiæ consanguineorum, cum plerumque partus secretè fiat, vt in specie considerant Bart. in d. l. de ætate, num. 7. de minorib. & cum sit actus momentaneus, potuit fieri absque consanguineorum, & vicinorum scientia ex adductis à Malch. de probat. concl. 407. num. 6. quam distinctionem in specie proponit Menoch. de præsumpt. §. 1. à num. 45. cum tribus seqq.

Intelligendum est tertio, vt locum habeat proposita regula, dummodò consanguineus, qui de ætate alterius testimonium fert maior sit natu illo de cuius ætate agitur, vt notant in d. l. si cert. per. Paul. Cast. num. 23. Iaf. 20. Alex. 17. Roman. post num. 13. Aret. 12 Ripa 46. Cagnol. 102. limit. 2. Curt. Iun. 43. Felin. in cap. in literis, num. 5. de præsumpt. Menoch. lib. 6. præsumpt. 24. num. 19. & 41. secus verò si fuerit minoris ætatis, siue æqualis, aut parum plurius quia tunc illius scientiæ præsumptio omnino cessat ex præiudicatis, & in specie probat Bald. num. 2. in fin. & Salic. in d. l. de tutela. C. de in integ. restit. Mauric. citato loco cap. 318. num. 2. vers. Quod autem. Menoch. de præsumpt. §. 1. num. 48. & seq. Malch. concl. 669. num. 20.

Quarto ex eadem similiter ratione deducitur, quod cum patri filij natiuitas melius, quam aliis cognita, erit circa eius ætatem testis melior, & quod eius libro in quo natiuitas filij est adscripta, plena sit adhibenda fides, vt volunt plures relati à Mauricio citato loco cap. 317. num. 2. & cap. 320. Alc. reg. 2. præsumpt. 14. num. 10. Sforcia Oddo tract. eod. 1. part. quest. 37. num. 92. Mandol. reg. 18. cancell. quest. 8. à num. 1. cum seqq. & in tract. de ætate minor. quest. 3. num. 2. Menoch. de arbitr. casu. 116. num. 3. & de præsumpt. lib. 2. d. præsumpt. §. 1. num. 9. licet postea contrariam sequatur sententiam, sed hanc sequuta fuit Rota apud Seraph. decis. 131. num. 8. Caputaq. decis. 14. num. 3. 1. part. Iof. Ludouic. decis. Lucens. §. 5. num. 6. part. 2. Curt. Iun. consil. 118. num. 8. & Carol. Ruin. consil. 31. num. 7. lib. 3. & post omnes Lara in compend. cap. 26. num. 11. & 12. Emman. Barbofa remiss. ad Ordin. Lusitan. lib. 3. tit. §. 1. sub num. 17. pag. 393.

Quorum præter dictam rationem fundamentum est in d. l. etiam 16. de probat. cui consonat. l. 14. tit. 16. part. 3. licet plurimi asserant, hoc non probari in didictis iuribus inter quos fuit Alc. d. præsumpt. 14. n. 10. Card. Pereira in l. si curatorem, verb. minoribus, num. 13. C. de in integ. restit. Gilken. in d. l. parentes, num. 19. C. de test. qui videndus est pro explicatione d. l. etiam. & simul Alc. citato loco. Budeus in prioribus annotationibus ad pandectas, ad l. cum de ætate. C. de probat. Hug. Donel. in l. non nudis, num. 2. c. illo tit. & in d. l. parentes, num. 10. C. de test. quia hinc de ea agere non curauit, nec in meum sit institutum.

Quare præter relatos contrariam & negatiuam 37 sententiam plures sequuntur certius arbitantes patris librum semiplenè tantum probare, sicut nec ipsiusmet patris testimonium etiam iuratum plenam efficeret probationem, quos plena manu refert Menoch. d. casu 5. num. 4. & 5. & d. præsumpt. 31. num. 10. & Malch. d. concl. 670. num. 14. & 15. Craueta de antiq. tem. 1. part. sess. Vidimus, & abundè. à num. 24. cum seqq. & alios plures refert Pereira citato loco, num. 13.

Sed distinctionis scedere vt, esse necesse, arbitror, 38 vt plenè prædictæ contrariæ sententiæ intelligantur, quod videlicet defuncti iam diu patris liber, in quo natiuitas filij adscripta est in tempore non suspecto, plenè probet, saltim quoad contrarium apertè probetur, ratio est, quia cum pater filij natiuitatem scripsit, non cognouerit, nec scire in vita potuerit litem, seu causam, in qua ætatem filij probare nunc intenditur, nullus suspitionis locus adest, qua fidem demereat, vt non ab re longè descripsit eleganter Hug. Donel. in d. l. parentes, num. 10. C. de test. Et generaliter est receptum, quod liber mortui plus fidei efficiat, quam viui, ex Bald. in l. comparationes, n. 14. C. de fide instrum. & in l. inter cartulas, C. de conuenien. sicut deb. Gracian. decis. 94. num. 10. & 13. & tom. 3. discept. for. cap. 423. num. 14. & tom. 4. cap. 710. num. 7. Secus autem, si pater scribens adhuc vitam agat, seu in vita litem motam præuidere potuit, quia tunc suspitioni magnus est locus, veluti qui commodum, aut saltim affectionem magnam in sui filij lite habet, qua specie iam supra dixi, quod parentes, nec consanguinei non probant, atque ita benè distinguentem vide Malch. in d. concl. 669. num. 14. & clarius in concl. 670. num. 14. & 15. ex Craueta & Socino quos allegat, & alios penes Laram dict. cap. 26. num. 10.

Cui satis conueniunt, qui negant plenam fidem 39 adhibendam libro parentis dum eimet aliqua potest inde provenire utilitas, vt eos refert, & bene docet Sforcia Oddo in d. quæst. 37. num. 92. vers. Pro concordia, nec dum lis est inter patrem, & filium, vt benè animaduertit idem Malch. d. concl. 669. num. 16. & concl. 679. num. etiam 16. atque idè vbi cumque iudex suspitionem, aut commodum patris viderit, non debet eius libro fidem præstare, ex decis. Lucens. 29. ampliat. 26. vers. Verior tamen videtur opinio, apud Iof. Ludouic. qui plurimum iudicum arbitrio hac in parte tribuit, quod etiam facere videtur Menoch. d. casu. 116. num. 4. & dict. præsumpt. §. 1. num. 1. vers. Existimauerim ego. qui omnino hac in re videntus est.

Quintò ex eadem similiter ratione deducitur, 40 quod cum parrochiarum liber in quo baptizatorum, & patrum eorum, & similiter coniugum, & testium nomina adscribuntur ex dispositione sacri Concilij Trident. sess. 24. cap. 2. & de reform. matrim. cap. 1. in fine, absque vlla sit suspitione verus, nec in eo fraus valeat præsumi, cum nihil utilitatis, nec commodi parrochi ex simili percipiant scriptura, vt oprime considerauit Mauric. in d. tract. de restitut. in integ. quest. 321. plenam efficit fidem, non tam ad Baptismum, seu matrimonium probandum circa quæ nullum est dubium, ex Fel. in cap. cum causam, num. 2. de probat. Malch. de probat. concl. 163. num. 3. & concl. 673. per totam maxime num. 18. Sed etiam ad ætatem baptizati probandam, vt prædicti probant, quos sequuntur Iaf. in l. admonendi, num. 139. de iur. iur. Bald. in l. fin. num. 35. C. sine censu, vel relig. Salic. in l. exemplo, paulò post princip. C. de probat. Sforcia Oddo de restit. 1. part. quest. 37. à num. 42. & 83. Mandosio in d. reg. 8. cancell. quest. 19. Sebast. Sapia in d. l. de ætate, num. 33. de minor.

minor. quos nominatim sequuta fuit Rota apud Seraphita, *decis.* 1138. *num.* 2. *part.* 2. *col.* mibi 153. & eam amplexus fuit Menoch. *d. præsump.* § 1. à *num.* 52. *cum seqq.* Lara *d. cap.* 26. *ex num.* 1. *cum seqq.* Valençuel. *conf.* 72. *num.* 87. vbi alios allegat Farin. *1. part. fragment. lit. Anum.* 141. vbi *num. seq.* ex pluribus ait, quod cum ex generali consuetudine receptum sit facta baptismatis lauacro pueros induere post octauum, aut decimum diem natiuitatis, etiam nulla eius facta mentione prædictos libros plenè probare ætatem computatam à baptismi die, quod etiam locum habet in probanda filiatione baptizati, quæ ex inscriptione cum parentum nominibus colligitur, & prædictorum librorum fides ad omnia extenditur, & parochi persona de publico sit electa ad illud munus, & ad alia (licet hoc non fateatur Decius *conf.* 120. *num.* 1. Capra *conf.* 57. *num.* 3. reprehensi & refutati per Mandosium citato loco) quare plenam efficiet fidem, ex eod. Masch. *d. concl.* 673. *num.* 18. Io. Gutier. *de matrim. cap.* 60. *num.* 9. Th. Valascus *allegat. iuris tom. alleg.* 72. *num.* 106. & in terminis Nicol. Garc. *de beneficiis.* 7. *part. cap.* 11. *num.* 33. vbi ita à Rota resolutum fuisse commemorat, maximè addito aliquo adminiculo, & iterum censuit Rota apud Ioannem Baptist. Cocci- num *decis.* 219. *num.* 5. vbi alias refert eiusdem Rotæ decisiones, licet Hieronymus Zaballas *commun. contra comm.* 5. *tom. quest.* 4. *num.* 80. & 81. Et quod origo generis probatur per dictos libros probant Rebuff. *de pacifica possess.* *num.* 217. Genoa *de scriptura priuata lib.* 5. *tit. de libris pleban.* *quest.* 3. Masch. *concl.* 1147. *num.* 21. Gonzalez *ad reg. cancell. gloss.* 9. §. 1. à *n.* 112. Piasc. *in praxi Episc.* 1. *parte cap.* 1. *num.* 9. refert Aug. Barbofa *de offic. paroch.* *cap.* 7. *num.* 5. Hoc intelligat, vt tantum procedat ad probandum baptismum, seu matrimonium, ad quæ principaliter prædicti libri habentur in parochialibus, & respexit constitutio Concilij: secus verò ad probandam filiationem, quæ secundariò, & accessoriè in eis continetur, tamen prima sententia Nicolai Garcia mihi magis in causis, de quibus loquimur, probatur, tum ob suspicionis defectum, tum quia sicut fides, quæ indiuidua est, præstatur plena in vno, præstari debet in alio, quod certè ex ipsis libris constat, tum etiam quia sumus in antiquis, & in qualitatibus difficillimæ probationis, in quibus minor sufficit probatio, vt pluries dixi in duabus præcedentibus questionibus, & circa ætatem considerant Doctores supra allegati, vt expressè testatur Farinac. *in d. num.* 141. ratione, & auctoritatis loquens, cum quibus hæc nostra clauditur quæstio.

Q V Æ S T I O XII.

De testibus inimicis in puritatis, & Nobilitatis probatione admittendis, & quatenus probent.

Postquam vidimus, qui à testimonio arceantur propter affectionem amorémve, videamus, qui propter odium, & sic de inimicis, ad quod suppono, quod nulla est causa, quæ ita subiecta, & exposita sit hominum calumniis, & inimicorum versutiis, & mali-

gnitatibus, sicut hæc, in quibus agitur de nobilitate, & puritate probanda, tum propter ipsarum causarum, & iudiciorum naturam, arcanam, & exquisitam eorum formam, vt sæpius alibi dixi, tum etiam ex quasi naturali, & ab initio imbibita mortalium inuidia honoris proximi, quem dehonestando se honorare putant, vt dixi supra quæst. 1. §. 6. tum etiam quia nihil frequentius, quàm vt puri & nobiles ab inimicis in honore lædantur, & omnia mala sustineant, quatenus iidem inimici excogitare valent, vt ex l. 1. §. præterea inimicorum, 24. de quæst. & ex aliis multis in nostra specie probauit Valençuela *conf.* 92. à *num.* 129. & alibi. Ex quo magna damna prætenforibus oriuntur, litibus detentiones, ac immentæ causarum dilationes proueniunt, & iudicibus dubia magna enascuntur, eorumque mentes confuse nimis inuoluunt, quare tantis damnis occurrere, quantum de iure valemus, & docere, quando inimici admitti possint, quamque admissi fidem efficiant, me rectè facturum existimaui, & vt hoc facilius, atque distinctius efficere valeam, commodè totam quæstionem diuidere decreui in tres partes, quæ sequuntur.

- 1 Qui dicantur inimici, maximè circa iudicia puritatis probandæ.
- 2 Quatenus repellantur à testimonio ferendo, & admissi fidem efficiant.
- 3 An sint causæ, ex quibus admitti valeant, & admissi qualem, & quantam efficiant fidem.

§. I.

Qui dicantur, seu dici valeant inimici in puritatis, & nobilitatis causis, vt à testimonio reiiciantur, & non probent.

S V M M A R I V M.

- 1 Inimicus ex causa inimicitie dicitur, sicut amicus ex causa amicitie.
- 2 Causa circa inimicitiam inspicienda.
- 3 Animus etiam, quamuis causa non appareat.

4 Odium

- 4 Odium sine causa ad inimicitiam sufficit. Causa sine eius scientia inimicum non reddit, secus ex parte iniuriantis, ibid.
- 5 Causa inimicitie cognita inimicum testem reddit, quamuis palam se amicum dicat.
- 6 Inimicus etiam presumptus dicitur.
- 7 Inimicitia ex coniecturis, & presumptionibus probatur, declarata vt num. seqq.
- 8 Discrimen est inter probandum inimicitiam, & eius causam.
- 9 Inimicitia non tam ex causa, quàm ex animo regulanda.
- 10 Causa inimicitie à quocumque inceperit inimicem utrosque inimicos signat, fallit vt num. 30.
- 11 Causa grauis & capitalis inimicitiam grauem constituit, secus leuis, & pauci momenti.
- 12 Inimicitia grauis oritur ex lite criminali, ex verbis iniurijs, num. 13. Et ex testimonio in causis puritatis circa aliquis maculam, num. 14. Et ex famosa actione, seu status controuersia, num. 15. & ex causa matrimoniali, num. 16.
- 14 Testimonium esse causa potest inimicitie.
- 17 Inimici dicuntur consanguinei inimici nostri vsque ad quartum gradum, & vltierus arbitrio iudicum. Et omnes qui sunt eiusdem familie, num. 18. Et qui inimici sint consanguinei nostri, num. 19. Amici inimicorum, num. 20. Complices, habitantes, consultores, & assiduè conuersantes cum inimicis, num. 21. Reconciliati, num. 22. De recenti, secus de antiqua reconciliatione, num. 23. Explicatur, num. seqq.
- 23 Reconciliatio inimicorum antiqua attenditur, secus recens, ad quam inspiciendum est tempus examinis, num. 24. Et que dicatur antiqua, seu recens relinquatur arbitrio iudicum, num. 25. Ad quod inspicienda est conditio naturalis reconciliati, num. 26.
- 27 Causa affectata, seu procurata ad inimicitiam non prodest.
- 28 Causa potius quàm factum inspicienda.
- 29 Homines sunt, qui ad se tuendum in committendis delictis, causam inimicitie procurant.
- 31 Arbitrio iudicum relinquatur qualis sit sufficiens causa inimicitie.

Si vt amicus dicitur cum causa inimicitie interuenit, ex singulari, text. in l. lata. 223. §. amicos, de verb. sign. vbi communiter notant DD. & in l. amicissimis. 26. in princip. de excusat. tur. ita similiter inimicus, cum inimicitia adest causa secundum text. in l. si quis testibus. 17. C. de test. Auth. de test. cap. 7. incipit verò quis dicat odiosum. coll. 7. nouel. 90. quæ fu-

menda est non tam ex causis exterioribus, & apparentibus, quàm ex interno cuiusque animo, elegans & singularis text. in l. in ratione, 111. §. cum quidem, 3. in fin. ad l. Aquil. docent communiter DD. maximè in discursu allegandi.

Ex qua verissima regula primò inferitur, quòd ad inimicitiam eius causa est in primis, & semper inspicienda, vt talis inimicitia iudicetur, qualis præcesserit causa, ex adductis à Carrer. in præd. tit. de iudicijs. §. fin. num. 8. Iul. Claro. §. fin. quæst. 21. vers. Inimicitia vrgens, & quæst. 24. vers. Item quæro, Ant. Gom. lib. 2. var. cap. 12. num. 14. ante medium. & num. 26. vers. Si verò repellitur propter inimicitiam, & Menoch. lib. 1. de arbitr. quæst. 89. num. 51. & 52.

Secundò inferitur, quòd animus testis, etiam si causa non appareat inspicere debet, vt inimicitia grauis, seu leuis præsumatur, ad quod adducitur, text. in cap. inquisitionis. 21. §. tertia dubitationis, ibi, respondent, quod non diligunt eos, extra, de accusat. cap. accusatores. 2. 3. quæst. 5. Alberic. in l. si inimicitia, num. 2. de his quibus vt indign. & in l. metum. C. quod met. causa. Praposit. in cap. quod vero, circa fin. 3. quæst. 5. Iul. Clar. in præd. quæst. 24. num. 30. innotis ibi traditis per Baiardum, Conrad. de offic. prætor. in caus. ciuil. tit. de test. §. personas testium asserendo, num. 65. circa fin. Masch. de probat. concl. 899. num. 40. Bertazol. *conf.* 170. num. 17. lib. 1. & *conf.* 251. num. 16. lib. 2. Ofasch. *conf.* 66. num. 12. & 26.

Quas duas illationes intelligere oportet ita, vt odium in animo per se tantum sufficiat, etiam si de eius causa non constat, qua ex odio veritatem expectare non est conueniens ex dictis iuribus, & d. Auth. de test. §. si verò quis dicat odiosum, causa verò inimicitie per se tantum, absque eo quòd in animum fuerit reuocata, & perueniat ad notitiam iniuriati, cum inimicum non reddit, cum iniuriam ignorat, secundum Cynum & Alberic. in l. fidei commissum. C. de fideicom. Baiard. ad Iul. Clar. in d. quæst. 24. num. 42. Tib. Decian. qui alios refert lib. 3. crim. cap. 25. à num. 9. cum seqq. Bertazol. *conf.* 215. num. 10. vol. 1. Thom. Gramm. voto 6. sub num. 19. Aliud quidem est respectu iniuriantis, qui ex illata iniuria inimicus præsumitur, & si causa ignota fuerit ei, contra quem fert testimonium secundum Bart. in l. 1. in fin. de his que vt indignis. Sequutus communiter, vt constat ex Hipol. de Marfil in l. 1. §. præterea, num. 3. de quæst. & sing. 178. vers. Quod est verum, Felin. in cap. repellantur, num. 6. de accusat. & ex singulari dicto Innocentij in cap. cum I. & A. in fine, de re iud. Croci de test. 3. part. num. 98. vers. Sextò procedit Masch. qui alios allegat concl. 900. num. 3. Simon de Prettis *conf.* 15. num. 58. Grammat. citato loco num. 5. & 6. † Si autem inimicitia causa nota fuerit testi, etiam si palam se amicum dicat, cum repellit præsumpta inimicitia & odium, secundum Marfil. in l. 1. §. præterea, num. 3. de quæst. cum adductis pluribus ab Ant. Gom. d. cap. 12. sub num. 14. & à Gig. de crim. lesa maiestatis lib. 1. tit. Quomodo, & per quos crimen lesa maiestatis probetur, quæst. à num. 31. & per Masch. concl. 857. num. 53. Barfat *conf.* 346. n. 11. & 12. Bertazol. *conf.* 474. num. 27. lib. 2. Rol. à Valle *conf.* 24. num. 44. lib. 1. atque hoc est, quod de causis certis, & effectibus occultis inimicitia docuerunt Tib. Decian. d. cap. 25. num. 13. & Menoch. de arbitr. lib. 1. quæst. 28. num. 7.

Tertiò inferitur, quòd non tantum inimicus dicitur, qui verè, & palam talis est, sed & presumptus, & velut talis repellendus est à testimonio, ex addit. ad Bart. in l. 3. sub lit. D. de test. Marfil. num. 3. Gig. 32. Tib. Dec. 12. citatis in locis, & relatis ab Hojeda de incompatibilit. benefic. cap. 23. num. 149. vers. Quod extenditur primò. Valençuel. *conf.* 92. à num. 19. & 123. qui duo loquuntur in terminis puritatis probanda.

† Et

7 † Et idem receptum est, quod inimicitia ex presumptionibus, & coniecturis probatur, vt ratiocinatur Masch. d. concl. 899 num. 4. & 5. cui adde allegatos per Baiard ad Iul. Clar. d. quaest. 24. num. 13. Corrad. in d. §. personas testium assumendo, num. 65. vers. Ita etiam per coniecturas, Bertazol. conf. 528. num. 6. lib. 2.

8 Sed obstat, quod similiter receptum est ad repellendum testem ob inimicitiam debere manifeste eius causam probari ex eodem Masch. num. 2. Tiber. Dec. 3. i. citatis in locis Th. Grammat. conf. 44. num. 8. & decis. 34. num. 24. Igitur non sufficit per coniecturas, nec praesumptiue. Sed intellige, quod discrimen est inter inimicitiam, & eius causas, quae manifeste probari, & constare debent, vt loquuntur DD. proxime allegati: at ex ipsis causis ita probatis poterit inimicitia praesumptiue deduci, vt expressè loquuntur in numero praecedenti allegati Doctores.

9 Quartò inferitur, quod etsi causae inimicitiae apparentes, & iniuste communiter reputentur, & ex eis motus sit animus ad odium, inimicitia exinde otitur, non tam ex causis quam ex odio animo, secundum notata in l. 1. de his, quae vt indign. cap. non est crudelis, 28. 2. 3. quaest. 5. gloss. in l. sororem. 10. C. de his quib. vt indign. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quaest. 28. num. 9. Masch. concl. 299. num. 22. & censuit Rota apud Seraphin. decis. 1076. n. 4. & decis. 1069. sub n. 2. vbi optimum exemplum.

10 Quintò inferitur, quod non debet attendi, vnde proueniant causae, an ex testis facto, an ab eo, aduersus quem deponit, nec quis eorum in culpa fuerit, quia à quocumque praecesserint causae, iniuncte inimici dicuntur ex allegatis per Iass. in l. hereditas. n. 4. C. de his quib. vt indign. & in l. si filiam tuam, num. 2. C. de inoffic. testam. Corrad. num. 65. & Ant. Gom. 14. vers. Quod etiam extende, citatis in locis Couarr. de sponsal. 2. part. cap. 3. §. 5. num. 7. Masch. de probat. concl. 857. num. 12. Menoch. d. quaest. 28. num. 9. quia tunc non tantum inspicitur, vnde proueniat causa, quam eius effectus, vt optime docet idem Menoch. de praesumpt. lib. 1. quaest. 89. num. 53.

11 Sextò, omnia praedicta intelligi oportet de causis inimicitiae capitalibus, seu grauibus, secus vero in leuibus, & pauci momenti ex text. in l. 1. §. praeterea, de quaest. & ibi communiter DD. & in l. 3. §. fin. de test. & in l. 3. §. fin. de adm. leg. Abb. Innoc. & Canonistae in cap. cum oporteat, de accusat. Iul. Clar. in praet. quaest. 24. vers. Item quaro. Ant. Gom. d. num. 14. vers. Intellige tamen, latissime Farin. de indic. & tort. quaest. 49. à num. 2. cum pluribus seqq. quae autem dicatur causa capitalis, seu grauis infra dicam in 19. illustratione, vbi iudicium arbitrio relinqui probabo. & latius in seqq. illat. & seqq. §.

12 Septimò, illud certum est ex lite, seu accusatione criminali oriri causam capitalem inimicitiae, vt communiter volunt DD. ex l. qui cum maior, 14. §. accusatore, 8. de bon. libert. cap. meminimus. 13. de accusat. l. 13. vbi gloss. 3. l. 22. vbi gloss. 2. tit. 16. part. 3. l. 6. vbi gloss. 7. cum duabus seqq. tit. 33. part. 7. Ant. Gom. d. num. 14. Iac. Menoch. lib. 5. praesumpt. 42. num. 6. plura adducit Farinac. d. quaest. 49. à n. 24. cum seqq. Gracian. March. decis. 133. num. 20.

13 Octauò, etiam illud certum est praecipue in puritatis causis, quod qui conuicia iniuriosa aduersus aliquem protulerit, praesumitur eius inimicus, maxime si verba illata aduersus sanguinis fuerint qualitates, ex lite apud Labonem. 15. §. comitium. 3. cum seqq. de iniur. notat cum communi Ant. Gom. citato loco vers. Intellige tamen, Tib. Decian. d. lib. 3. crim. cap. 25. num. 52. Placa de delictis, cap. 28. num. 24. Anton. Gamma decis. 266. num. 18. Pelaez de maiorat. 1. part.

quaest. 48. num. 108. in fin. quod maxime procedit, si maculam, aut defectum alium in vulgum sparserit, siue feminauerit, quia malo animo, & odio fecisse praesumitur, vt ex l. si inimicitia, 9. §. sed & si palam, de his quae vt indign. voluit, & bene Masch. citato loco num. 41. late cum ampliationibus ad nostram speciem tangentibus Farinac. 1. tom. praxis quaest. 49. ex num. 38. cum seqq. & nos infra 2. part. quaest. 3. num. 9.

Nonò inimicitia praesumitur in his causis, si praetor, aut aliquis ex sua familia testimonium tulerit contra puritatem alicuius, qui postea deponat maculam eiusdem praetoris, aut suae familiae, praesumitur equidem vindictae, seu talionis causa depoluisse, vt saepius de facto vidimus, atque idem Rota apud Seraphin. decis. 1376. num. 4. censuit inimicum illum, qui in sancto Inquisitionis Officio deposuit, & generaliter, quod ex testimonio oriatur suspicio inimicitiae probatur, ex text. in cap. cum P. 10. ibi, quae in testimonium illius causa adductus fuerat, de accusat. vbi notant Abb. Fel. Butr. & communiter DD. Bar. num. 10. & Albert. in aub. si testis, C. de test. adducti per Baiard. ad Iul. Clarum in d. quaest. 24. num. 45. Farinac. d. quaest. 49. à num. 76. & seqq.

Decimò ex famosa actione, seu status controuersia oritur praesumpta inimicitia, quae fidem testi tollit, ex d. l. si inimicitia, 9. §. fin. de his, quae vt indign. Tib. Dec. in d. lib. 3. cap. 25. num. 46. & 48. Villalob. in suis comm. lit. I. num. 48. Masch. d. concl. 899. num. 6. Menoch. lib. 5. praesumpt. 42. num. 2.

Vndecimò cum causa matrimonialis grauissima reputetur à iure, vt in praeced. quaest. probauit, ex cap. fin. vers. Et quamuis, de procurat. in 6. cap. licet ex quadam, de test. cap. pen. de restit. in integr. & in l. 3. §. quacumque, vbi gloss. & communiter DD. de iureiur. Corrad. lib. 3. miscell. 4. in princ. Franc. Duar. 1. tom. ad tit. de iureiur. cap. 9. & 2. tom. ad annidem tit. cap. 4. Carrot. quaest. 9. princip. quaest. 4. num. 6. inimici sunt, qui in ea degunt, vt bene probat Dec. dist. lib. 3. cap. 25. num. 47.

Decimosecundò, omnia praedicta intelligenda sunt, non tantum de principali inimico, cum quo causa inimicitiae fuit, sed etiam de omnibus, qui ei accedunt, nempe consanguineis ex adductis ab Ant. Gom. d. cap. 12. num. 14. Masch. concl. 857. num. 49. & concl. 899. num. 3. per l. Athleta, 8. alias, l. si duas. 6. §. dat remissionem, de excusat. tut. quod in puritatis causis loquendo animaduertunt Hojeda d. cap. 23. de incomparabil. benefic. à num. 149. & Valençuela d. conf. 92. num. 131. Et intelligitur vsque ad quartum gradum, seu vt melius opinor vltimis arbitrio iudicum ex Barr. in l. 3. §. si tutor. in fin. de suspect. tut. Menoch. de arbitr. casu 262. num. 3. Gracian. Marchia decis. 133. num. 22. & 23.

Decimotertiò inimici dicuntur omnes, qui sunt de familia, quae seditionem, seu inimicitiam habet cum altera familia, secundum Bald. in l. v. C. de raptu virg. & in cap. si vasallus, in princ. si de feudo fuer. controu. & Abb. cap. cum P. Manconella, num. 2. de accusat. Fel. in cap. cum repellatur, illo eod. tit. tenet Io. à Roxas sing. 199. num. 8. & ponit exempla, vt in Italia Guelfi, & Gyebellini, & in ciuitate lanuensi Aurijs, & Fregossi, & in Neapolitana ciuitate Galconi, & Vascolletij, & Florentiae Altouite, & Alamani, & in Nannaria Viamontesi, & Agramontesi, & in Turre Iulia, & Castrocastris in Hispania inter familiam Chauentem, & Vargensem, & in Vbeta, & Baëcia inter Caruafalenses, & Couenses, & aliae plures in singulis ciuitatibus, & oppidis, cui adde Masch. concl. 857. num. 51. Gig. citato loco quaest. 2. num. 28. Farin. quaest. 53. num. 38. Fr. Emman. Roderic. in praxi regul. tit. 1. c. 11. num.

num. 34. Butlat. conf. 46. num. 9. vers. Margarita, ex quibus in puritatis informatiis testes recipiendi non sunt, dum agitur de puritate probanda alterius familiae, cum iniuncte inimicitiam habeant, nec ab eis veritas expectari possit ex mutuis inimicitias, & odiis.

19 Decimoquartò, praedicta extenduntur ad inimicum consanguinei praetoris, qui etiam huius inimicus praesumitur esse, secundum Barr. in l. tutor, §. si tutor, & ibi Alex. in addit. de suspect. tut. Alex. in l. si ita stipulatus, §. C. vryagonus, num. 21. de verbor. Tib. Dec. d. cap. 25. num. 17. Masch. d. concl. 899. num. 39. maxime si ex offensa, seu iniuria procedat, ex DD. in l. 1. §. praeterea, maxime Barr. & Marfil. num. 55. & 57. Carrer. in praet. de indicis, 2. §. quartum indicium, num. 6. Tib. Dec. citato loco num. 67. Gig. quaest. 7. num. 13. Masch. 12. supra. Menoch. de praesumpt. lib. 1. quaest. 89. num. 53. Rol. à Valle conf. 24. num. 39. & seqq. lib. 1. ex ratione, quam tradidimus in praeced. quaest. quia videlicet iniuria facta vni de familia iudicatur velut facta omnibus, ex l. lex Cornelia, §. in princ. vbi DD. de iniur. & communiter omnes in l. v. C. de raptu virg. And. Tiraq. de poen. temp. causa. 15. num. 68. Menoch. casu. 262. num. 11.

20 Decimoquintò, extenduntur ad amicos inimicorum, qui similiter velut inimici repelluntur, ex gloss. verb. cum inimicis, in l. 1. §. cum patronus, de offic. Prat. Tib. Dec. d. cap. 25. post num. 13. Corrad. in praet. tit. de test. §. personas testium assumendo, num. 65. vers. Item si quis esset magnus amicus. Masch. concl. 857. num. 50. vers. Hinc amicus, vbi in fine loquitur de eo, qui inuit parentelam, seu confederationem cum inimico capitali, & in nostra puritatis materia probat Valençuela d. conf. 92. num. 130.

21 Decimosexto, praedicta ampliuntur, vt ex eadem, aut maiori ratione locum habeant in complicibus, habitantibus, consultiuoribus, & assidue conuersantibus cum inimicis, quia hi omnes etiam praesumuntur inimici, ex l. pen. §. in fastum, Nautae, cap. stab. & ex cap. accedens, 4. vt lite non contest. cap. repellantur, 7. cap. cum oporteat, 19. de accusat. cap. accusatoribus, 33. quaest. 5. per quae iura ita docuit Tib. Dec. d. cap. 25. num. 15. & 68. Innoc. Abb. & Fel. in cap. cum I. & A. extra, de re iud. Barr. & Salic. in l. si quis, C. de test. Ial. Alex. & Imm. in l. liberti, per text. ibi, de inoffic. testam. Bertazol. conf. 98. num. 5. & 6. lib. 1. videndi per plures alij allegati per Farinac. in dist. quaest. 49. num. 57. cum sequentibus.

22 Decimoseptimò ampliuntur in inimico reconciliato, qui nihilominus in praeterito odio manere praesumitur, arg. l. in ipsius §. C. Fam. excus. & text. in cap. accusatores, 2. in ord. 2. quaest. 5. vbi gloss. & DD. in cap. per tuas in verb. Inimicitias, de Simon. Innoc. num. 6. Abb. eod. Fel. §. in d. cap. cum oporteat, de accusat. Alc. reg. 2. in praesumpt. 1. num. 4. Ant. Gom. d. cap. 12. sub num. 14. vers. Quod intelligi, nisi talis reconciliatio. Couarr. in praet. cap. 18. num. 3. Iul. Clar. d. §. fin. quaest. 24. vers. Sed si sequuta fuit reconciliatio. Tib. Dec. d. cap. 25. n. 21. 1. part. Mich. Craff. comm. opin. lib. 2. cap. 17. quaest. 32. Masch. concl. 857. num. 47. & concl. 200. num. 9. Crauetia conf. 9. num. 1. lib. 1. Bertazol. conf. 474. num. 24. & 26. lib. 2. Roland. conf. 24. num. 35. lib. 1.

23 Sed intellige in inimico reconciliato de recenti, vt loquuntur praedicta iura maxime, d. cap. accusatores: secus vero si reconciliatio antiqua fuerit, & sequantur signa concordiae, & perfectae reconciliacionis, quia non censetur inimicus, cum odium, & inimicitia praecedens ex temporis transursu oblita praesumatur, vt communiter explicant DD. secundum Ant. Gom. Decian. & Masch. citatis in locis, & per text. in d. l. §. praeterea, explicat Marfil. ibi num. 7. de

quaest. Innoc. in d. cap. cum oporteat, de accusat. Mich. Craffus in suis comm. lib. 3. cap. 17. quaest. 17. † circa 24 quod inspicere oportet tempore antiqua fuerit reconciliatio, & praecesserint amicitiae signa, ad testimonium admitti valeat, & prober; alias secus, Masch. d. concl. 900. num. 10. vers. Licet praedicta reconciliatio, & Tib. Dec. citato loco num. 11. in fin. & num. 34. Roland. in d. conf. 24. num. 31. Alc. Craffus, & Gomefius citatis locis, † qualis autem dicatur antiqua, seu recens reconciliatio, nihil certum assignari potest, atque ita relinquuntur iudicum arbitrio, qui ex circumstantiis, & qualitatibus personarum, & rerum, id inuestigare & percipere debent, vt pro veriori agnouit Iul. Clar. in d. §. fin. quaest. 24. vers. Sed quid si sequuta sit reconciliatio, in fin. & ex Campege. tract. de test. reg. 23. fallent. 3. & reg. 26. in fin. probat Ios. Masch. d. concl. 900. sub num. 10. in fin. † In quo plus conditio naturalis inimici reconciliati inspicere oportet, quia sunt homines, quos nec ratio, nec longissimum tempus dimouere possunt ab odiis, & rancoribus semel susceptis, de quibus omnibus videndus latissime Farinac. de indicis & tortura, 1. tom. quaest. 49. à num. 109. cum seqq.

Decimooctauò, praedicta omnia intelligenda sunt, ni causa inimicitiae fuerit procurata, seu affectata ab eo, qui exceptionem opponit, quia similis fraudulosa cautela ei prodesset non potest, tum quia qualibet procurata causa non iurat, text. elegans vbi Barr. notat in l. 1. §. cum quis latrones, 26. vers. Plerique enim, de quaest. † tum etiam quia causa potius quam factum inspicere oportet, l. si tantum, 13. ad l. SC. Maced. cum similibus, allegati ab Aug. Barbosa Axiom. 40. num. 1. & 2. pag. 27. Atque ita hanc sententiam amplectuntur communiter DD. in d. §. cum quis latrones, & in l. sed & si quis, 4. §. 1. vbi etiam bonus text. si quis caution. & allegati per Cottam in suis memorab. vers. Inimicitia capitalis, in fin. Tib. Dec. citato loco num. 16. & 28. atque etiam Ant. Gom. d. num. 15. vers. Item etiam limita, & alij apud Baiard. ad Iul. Clar. in d. quaest. 24. num. 40. quod relinquuntur iudicum arbitrio, vt ita proxima declaratione animaduertam, † & certe summe hoc notandum est, nam malitia humana vsque aded creuit, vt sint homines (agnoui quidem aliquem huiusce conditionis, à quo & similibus semper me Deus tueatur, & prospiciat, cum sint prauae conditionis, & naturae, & nunquam eis deficit delinquendi, & male agendi cogitatio, & ita se semper prospiciunt, & clypeant similibus in excogitatis, & malitiosis cautelis) qui causam rixae, & inimicitiae procurant cum illis, qui suorum flagitiorum testes esse possunt, tam post commissa crimina, quam ante, vt eos in iudicio reicere valeant, & inimicos ostendere, qui certe eadem incem in tenebrarum conspectu ambulat, & in eorum corde nunquam deficit criminandi, & male agendi voluntas, & poenae timor eos cogit ad se tuendos similibus astutijs, & praecautiombus, & ad se liberandos à commissis, seu committendis facinoribus, de quo mire agit Masch. de probat. d. concl. 857. n. 54. vbi in vers. Hac limitatio, casum de facto, qui cimet euenit eleganter refert, & in vers. quae quidem sententia, ait, † quod & si constito de inimicitia ante, seu post delictum enata, non sit curandum, à quo inceperit eius causa, vt supra nos probauimus, tamen fallit, dum inimicitia superuenit ex facto illius, aduersus quem testis producitur, dummodò dolore inimicitiae causam dederit, quia tunc sibimet nocet, & testis integer, & idoneus manet. Ego vero idem dico, dum inimicitia procurata praecesserit delicto, quia tunc spe saltim in mente erat, & praecautiombus causa inimicitiae prauenta fuit; & in vtroque eandem inuenio

rationem

rationem, sed non ita facilem probationem dolosi animi.

21 **D**ecimononò, omnia prædicta nempe an inimicitia causa capitalis, seu grauis fuerit? an præsumptio sufficiens? an animus motus ad inimicitiam sit? anque iniuriola verba, testimonium, amicitia, seu familiaritas cum inimico, par, & reconciliatio, siue procurata causa sufficienter maneant probatæ, & graues sint, aut non? remittuntur iudicium arbitrio, qui ritè omnibus pensatis & iuris ratione inspecta deliberent, quod rectum, & iustum sit, in quo omnes conueniunt DD, secundum Bajard. num. 25. Ant. Gom. 14. Tib. Dec. 16. Gig. quest. 2. num. 22. & 37. Malch. 56. locis citatis, Menoch. de arbit. casu 160. num. 2. & lib. 5. præsumpt. 42. num. 3. Th. Gramm. decis. 34. num. 28. Lud. Peguera decis. crim. 17. num. 9. Alex. conf. 288. Viso processu, n. 8. lib. 7. qui pro hoc adducunt glos. in cap. 2. verb. hoster. num. in fin. ver. Tu dicas, 3. quest. 5. & in cap. cum oporteat, 19. verb. inimicos. in fin. in solut. arg. de accusat. & alios quos adducit Marfil. in d. l. 1. §. præterea, num. 53. de quest.

§. II.

Quatenus inimici à testimonio repellantur, & admissi fidem efficiant.

S V M M A R I V M.

- 1 Inimici à testimonio repellantur præcipue in grauib. causis inim. citia incontinenti probata. Nec admissi fidem efficiunt, num. 2. Etiam in criminibus exceptis, num. 3. Et si causa inimicitia leuis sit, num. 4. Nec efficiunt iudicium, nec præsumptionem, num. 5. Quamuis existant in articulo mortis, n. 6. Nec ex eis iudices se instruere possunt, n. 7. In causis puritatis admitti non debent ad aliquid probandum, num. 3. Nec suppleantur ex aliis adminiculis, nec præsumptionibus, num. 10. Non præsumitur, quod vera dicant, nec bene cogitent, sed quod facile mentiantur, & deponant ex odio & inimicitia, num. 11. Iniurium est fidem eis in minimis etiam præstare, num. 13.
- 7 Iudices non possunt suos animos ex inimicis instruere.
- 9 Probationes tantò magis pleniores requiruntur, quanto de grauiori causa agitur.
- 12 Lex omne malum de inimico præsumit.

DOSTQVAM vidimus, qui sint, vel dici valeant inimici, sequitur videre effectus huius inspectionis, quid videlicet inde inferatur, quod sint inimici: duo, inquam, maximè sequuntur: primum, vt nec ad examen admitti valeant, secundum quod & si de facto admittantur nullam efficiant fidem, quæ duo sigillatim probabo, & explicabo.

Quod igitur repellantur inimici, nec ad examen admittantur, probatur ex d. auth. de test. §. si verò quis dicat, cap. repellantur, 7. de accusat. l. 2. vbi la por qual quiora destas maneras, que ayu enemistad entre los omes non deben testiguar los vnos conera los otros, en quanto la enemistad durare, tit. 16. part. 3. quod in crimina-

libus omnino seruatur, quia si pars citata ad videndum producere testes grauem opponat inimicitiam, offeratque incontinenti probaturum, differtur examen, & probationes recipiuntur, & iudicatur super assertam inimicitiam, vt ex omnium consensu, maximè in auth. si testes, §. si verò dicatur, C. de test. glos. verb. infames, in cap. ex parte, 7. vbi etiam communiter DD. de test. explicant allegati per Baiard. ad Clarum, in d. quest. 14. num. 25. Mich. Crassus in comm. lib. 2. cap. 17. quest. 23. Malch. concl. 694. num. 6. Menoch. de arbit. casu 239. num. 8. & 11. & similiter idem seruari debet in causis ciuilibus grauib., quæ criminalibus æquiparantur: secus verò in non tam arduis, quia inimicitia exceptio examen non impedit, sed reuertitur ad diffinitiuam, vt explicant præcitati, & alij adducti à Farinac. de testam. quest. 53. num. 117.

Quod etiam semel admissi nullam efficiant fidem probatur, in l. 3. in princ. ibi, vel an inimicus, de test. l. 1. §. præterea, de quest. l. si quis testibus, 17. Auth. si testis, & in corpore unde sumitur, C. de test. d. cap. repellantur, 7. cap. cum l. 1. cap. meminimus, 13. cap. cum oporteat, 19. de accusat. quibus consonat l. 1. vbi glos. 3. l. 2. vbi glos. 2. tit. 16. part. 3. l. 6. vbi glos. 7. cum duabus seqq. tit. 33. part. 7. & passim DD. obseruant, tam in dictis iuribus, quam adducti ab Ant. Gom. d. lib. 3. var. cap. 12. num. 14. Iul. Clar. in pract. §. fin. d. quest. 24. ver. Item quæro. Valençuela conf. 77. num. 49. Mazeratens. var. lib. 3. resol. 36. num. 21. & seqq. Farin. d. quest. 53. num. 3. cum seqq.

Quod primò ampliatur, vt locum habeat in criminibus exceptis ex text. in cap. per tuas, 32. ver. Nos verò, vbi glos. verb. inimicitias, de simon. & ex d. l. 13. vbi glos. 3. tit. 16. part. 3. Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 12. n. 14. ver. Et in tantum hoc est verum. Menoch. lib. 1. de arbit. quest. 28. a num. 2. Mazeratens. citato loco resol. 37. Malch. concl. 857. num. 40. & ex aliis pluribus allegatis per Farin. 1. tom. quest. 2. num. 39. & de test. quest. 53. a num. 5. cum seqq. & per Narbon in l. 2. glos. 6. num. 2. tit. 21. lib. 8. recop.

Secundò ampliatur, vt non tantum locum habeat, dum inimicitia capitalis interuenit, sed etiam si leuis tantum, quæ sicut in criminalibus repellit & fidem tollit ita in his grauissimis puritatis causis, vt speciatim voluerunt Valençuela conf. 92. num. 12. & seqq. & Hojeda de incompatib. benef. cap. 23. num. 149. & generaliter loquendo probant relati per Farin. d. quest. 53. num. 53. & seqq. à quo idem transcripsit Narbona citato loco num. 6. sed declara hoc pro vt dicam in §. seq. circa primam causam, & inferius hoc in §. in 6. ampliatione.

Tertiò ampliatur, vt non tantum fidem plenam non efficiant, verum nec iudicium, nec minimam præsumptionem, secundum Bart. in l. maritus, num. 3. ver. Quando non debet, 3. de quest. Marfil. in l. 1. Diuus Antonius, num. 1. ad fin. illo tit. Ant. Gom. d. cap. 12. num. 20. ver. Si verò repellitur propter inimicitiam. Menoch. d. quest. 28. num. 5. Alex. conf. 127. num. 18. lib. 4. Bald. conf. 138. num. 11. vol. 3. Marfil. conf. 15. num. 6. Burlat. conf. 34. num. 16. Th. Grammat. conf. 80. num. 10. & conf. 12. num. 1. præter plures allegatos à Farin. d. quest. 53. num. 12. & seqq. & quest. 62. num. 283.

Quartò ampliatur, vt etiam nulla fides præstetur inimico, etsi in articulo mortis fuerit constitutus, vt fuit auctor Bald. in c. 1. §. vsq. ali. n. 6. extra quæro, de pace constantis, in reb. feud. quem ceteri postea fuerunt sequuti, vt resoluit Ant. Gom. lib. 3. var. c. 13. n. 16. Iul. Clar. d. §. fin. q. 1. ver. Assertio vulnerati, Malch. concl. 463. n. 3. vbi num. seq. rationem reddit, & concl. 900. n. 4. & 7. vbi meliorem rationem, cum ceteris allegatis per Farinac. citato loco num. 11.

Quintò

7 **Q**uintò ampliatur, vt nec iudices valeant suum instruere animum ex inimicorum testimoniis, quia cum nullam prorsus efficiant fidem, nihil manet ex quo se instruere possint, vt in simili de testibus per sententiam reprobatas dicam infra seq. quest. §. 4. ex num. 1. & faciunt tradita per Bart. in l. si iustus, num. 6. de donat. & per Amod. de Castellio, in tract. syndicatatus, num. 143. relatos per Iacob. Menoch. lib. 1. de arbit. d. quest. 28. a num. 1. cum seqq.

8 **S**extò ampliatur in his puritatis infortioriis, & causis, in quibus inimici admitti non debent ad aliquid probandum, vt rectè in 2. ampliatur quia de grauissima, & ardua causa agitur, vt sapienti dixi ex l. 3. §. pen. de orig. iur. Bart. in l. que omnia, de procurat. Alex. in l. sepe, num. 10. & in l. si vidium, num. 2. de re iud. Pe-lacz de maiorat. 4. part. quest. 14. num. 56. ver. Et causa nobilitatis. Io. Redin. de imperat. maiest. verb. Sed etiam per legitimos transtites, num. 199. vbi grauissimas appellat causas, in quibus agitur de puritate probanda. Ferd. Vazquez controu. illust. cap. 11. a. num. 7. Zephal. conf. 688. num. 8. Burlat. conf. 91. num. 13. lib. 2. & iure constitutum est in eis seruari, quod in grauioribus vitæ causis, Craueta conf. 2. num. 18. ver. Maxime, & conf. 168. num. 2. ver. Causa. Polidoro Ripa obseruat.

9 **T**erçio ampliatur, vt magis requiruntur probationes pleniores, quanto de grauiori causa, seu delicto agitur, nam: de magis consulendum est, quòd grauius periculum intenditur, l. 1. §. 2. de carb. edict. cap. quiescimus, 2. 42. dist. cap. miramur, §. quod si in quibuslibet, vbi glos. verb. quanto, 61. dist. 1. 4. vbi glos. 2. tit. 17. part. 3. & glos. 4. quest. 2. in l. 2. tit. 1. part. 6. Hug. Don. in lactor, 23. num. 13. & in l. fin. num. 4. C. de probat. Io. Redin. citato loco num. 68. Non solum in testium numero, & probationum plenitudine, & claritate, sed & in idoneitate, & integritate testium, ex d. l. ult. vbi Donel & DD. C. de probation. cap. testimonium, §. 4. extra eod. Bart. in tract. de test. §. testes porro, in princ. & idem in causis puritatis nullò modo admittendos esse inimicos probant multis Hojeda in d. tract. de incompatib. benef. cap. 23. num. 147. & Valençuel. d. conf. 92. num. 119. & 122. & seqq.

10 **S**eptimò ampliatur, vt nec ex aliis iudiciis, nec præsumptionibus fides inimicorum valeat suppleri, quia cum nulla sit, nihil manet, quod supplementum accipiat, vt in l. sed si manente, §. de precar. & dixi circa consanguineos in præced. quest. §. 1. ex num. 33. nisi iudicia & præsumptiones in causis puritatis per se sufficienter, vt iudices ex eis possint suos instruere animos, vt dicam infra §. seq. in 3. causa.

11 **R**atio autem horum est, quia nec inimicos vera dicere, nec suo inimico bene cogitare præsumi potest. Sed potius aduersa adducere, & facile mentiri ex d. l. 1. §. præterea, 2. 4. de quest. & omnia mala cogitare, vt inimicis noceant, cap. repellantur, 7. vbi glos. verb. quia infestationes, de accusat. Pet. Surd. conf. 477. num. 2. Tib. Dec. resp. 51. num. 128. vol. 1. & sic semper præsumitur ex odio, & inimicitia deponere, l. 3. in princ. de test. Burlat. conf. 46. num. 12. lib. 4. Valençuel. conf. 92. a num. 127. cum seqq.

12 **Q**uare lex omne malum de inimico præsumit, nec vera dicere de his, quæ inimico nocere valent, vt in l. 3. §. fin. de adm. leg. l. si inimicitia, 9. de his, que vt indign. cum congestis per Paris. de Puteo in tract. syndicatatus, verb. tortura, 3. cap. 3. incipit, Mandauit Rex, num. 16. Gandin. de præsumpt. & indic. indubium, num. 19. Menoch. lib. 6. præsumpt. 29. num. 26. Farin. d. quest. 49. num. 88. & conscrip. 27. n. 9. infam. & conf. 30. n. 32. & 92. Mazeratens. lib. 3. var. resolut. 6. num. 12. & resol. 27. num. 4. And. Fachin. conf. 79. n. 28. lib. 1. relati ad propositum per Narbon. in l. 2. glos. 6. n. 4. tit. 21. lib. 8. recop. & dixi supra q. 1. §. 6. n. 5. ¶ Quare iniurium maximè erit, eis fidem etiam in minimis

Prima Pars.

dare, ad quod adducunt DD. text. in Auth. si verò, C. de test. d. cap. repellantur, 7. d. cap. meminimus, 13. d. cap. cum oporteat, 19. vbi Canonista de accretus, cap. si testes, 2. 4. quest. 3. vt patet ex allegatis per Valençuel. d. conf. 77. num. 49. & per Farin. qui velut verius, nec iudicium inimicum facere tradit in d. quest. 62. n. 270. Ex quibus constitutum manet, inimicos in nullis causis, admitti debere, nec admissos fidem facere, & multò minus in his puritatis iudiciis ob suam grauitatem, & magnum pondus, quæ magis sunt hominum calumniis exposita, sed quia peculiare sunt cause, ex quibus admitti solent ad speciales fines, videamus, quæ hæc sint.

§. III.

An sint cause peculiare, ex quibus inimici admitti valeant in puritatis causis ad aliquos vitæ effectus.

S V M M A R I V M.

- 1 Nihil tam vitile, quod aliquando non noceat, & contra nihil tam noxium, quod aliquando non proficit.
- 2 Inimici tam anima, quam corporis aliquando profunt, & num. 5. & in causis puritatis, num. 7. cum seqq.
- 3 Bonum ex malo aliquando sequitur, sub n. 2.
- 4 Hæresis commodum aliquando offert.
- 5 Salus aliquando nocet.
- 6 Morbus vitilis corpori esse solet, ibid.
- 7 Bellum vitile.
- 8 Ex inimicis sumendum id, in quo nobis prodesse possunt.
- 9 Inimici præsumuntur melius scire defectus quam alij, & eos facilius detegere, n. 9. Dirigere possunt iudices in viam inueniende veritatis, num. 16. Ex coru dictis & rationibus ostendi veritas potest, dist. etiam persona à testimonio, num. 17. & 33. Aliquando veritatem agnoscunt, num. 18. Profunt ad inquirendum, num. 19. & 24. Deseruiunt ad coadiuandum alias probationes, num. 26. explicatur, num. 30. Si deponunt in fauorem pleniorum quam alij efficiunt fidem, num. 27. Quanto ab affectione, & amore longius distant, tantò firmiter eorum reputatur testimonium, in fauore inimici, num. 28. Produci solent in puritatis & nobilitatis causis, num. 31. Non sunt spernendi, num. 32. Aliquando incommoda ex eorum sequuntur examine, num. 34. & seqq. Complexis informationibus non deseruiunt ad recipiendum nouas, num. 37. In initio infortiorij possunt examinari, non verò postquã perfectum est, n. 38. Ex illo damnium non sequitur, nec prætensores conquiri possunt, n. 39. & seqq. Ex macula ab eis asserta, & per alios non probata reiici prætensores non debet, num. 36. & seqq. maximè 45.

Y

10 Macula

- 10 *Macula ab inimicis demonstrata facilius insequitur, & probatur.*
Venatio per canes signata facilius à velocioribus insequitur, & capitur, ibid.
- 11 *Commissarius informans se instruere & dirigere potest ex inimicorum dictis, & testimonio ad eruendum veritatem non ad aliud. Eius munus, num. 12. Maculam inquirere debet ab eis, qui eam verisimiliter scire possunt, ibid. num. 14. Cognitis inimicorum dictis, potest melius insequi maculam prætenforis, num. 25.*
- 12 *Macula & defectus ab eis peti debent, qui melius sciunt, & facilius eos patefaciunt, qui inimici sunt, & num. 14.*
- 13 *Puritas melius probatur cognito an sit aliqua macula.*
Contrario cognito agnoscitur & aliud, ibid. & num. 15.
- 16 *Testimonium & fides differunt ab eo, quod iudices ex inimicis se possint instruere ad dirigendum informatorum.*
- 17 *Veritas ostendi potest ex inimicorum testimonio.*
Defectus personales testium differunt ab eorum testimonio, ibid.
- 20 *Iudices inquirere possunt ex qualibet probabili coniectura.*
Testis quantumvis inhabilis constituit probabilem coniecturam ad inquirendum, ibid.
- 21 *Testimonij ferendi prohibitio impedimento non est iudici, ut eo vti possit ad inquirendum.*
- 22 *Indices veritatem omnibus inquirere debent modis, & nihil intactum relinquere, ad quod magnas habent habenas, & pro veritate debent conari quantum possunt, num. 28. Non tamen ex quolibet dicto specialem instituant inquisitionem, num. 30.*
- 25 *Inquisitio specialis institui non debet ex quolibet testimonio, secus generalis.*
- 29 *Iudices inimicis ex interuenientibus causis fidem præstare possunt.*
Inhabilitas testium ex adminiculis suppletur, ibid.
- 30 *Inimicitia capitalis omnem fidem tollit, secus leuis.*
Nihil quod est suppleri non potest, ibid.
- 33 *Testimonia inimicorum circa maculas generis aliquando conueniunt cum registris sancti officij, & prosunt ad registra perscrutanda, & ad detegendum prætenforum vana subterfugia.*
- 34 *Honor nullus est, qui sit securus ab inimicorum calumniis.*
Familia olim pura & nobiles hodie de honestatione laborant ex falsis calumniis, ibid. & num. 35.
- 35 *Statuta iusta esse non desinunt eo, quod ex ac-*

- identi aliqua sequantur damna ex eis.*
- 36 *Publicatio testium si fieret in his puritatis causis, macula impossibilis esset probationis. Inimicorum dicta accepta in sensu iuridico incommoda non afferunt, ibid.*
- 37 *Perfectis informationibus noua inquisitiua inimicorum delationibus fieri non oportet. Ante perfectionem verò recipi eorum dicta poterunt, num. 38.*
- 39 *Inquisitio incipiens ab inimicis in casu legitimo & necessario nimis dura non est. Nec prætenfori, nec eius consanguineis iniuriosa, num. 41.*
- 40 *Statuta ad vnguem sunt seruanda.*
- 42 *Petens honorem sine requisitis qualitatibus sibi imputet, si reiciatur.*
- 43 *Veritas defendit eos, qui eam pro se habent, & si aliquando in obscuro sit, tandem per se ipsam emergit, & mendacium manifestat, num. 44.*
- 45 *Iudices faueant nobilibus & puris, oppressis calumniis inimicorum.*
- 46 *Reicere prætenforem ex inimicorum assertionibus iniustum, inhumanum, & contrarium, & conscientias. Et qui hoc faciunt penas luunt in verisque bonis tam anime, quam corporis, num. 48. Et eisdem patientur calumnias, num. 50.*
- 46 *Mendacio nihil Deo abominatius.*
- 49 *Errorem non resistentes eum approbant.*
Ferdinandus Menchaca de successuum progressu, lib. 1. §. 4. num. 45. Intelligitur.

Sicut nihil in rerum natura tam vtile est, quod aliquando non noceat, ut significauit Ouidius lib. 2. de Tristib. ad Augustum ita,

*Non tamen idcirco crimen liber omnis habebit.
Nil prodest, quod non ladere possit idem.*

Vbi multis exemplis rem comprobat, & ut medicis dicunt, nullum medicamentum est, quod adeo magnifice proficit, quin aliqua ex parte noceat. Galeno 11. Meth. c. 11. ita similiter nihil tam inutile, seu noxium, quod aliquando non proficit, ut multis ait Plinius lib. 27. c. 3. quod licet comprobare multis diuersarum rerum exemplis possem, in terminis inimicorum, de quibus loquimur, tantum huiusce rei veritatem ostendam, quod patet tam ex anima inimicis, quam corporis, nam licet hostis anima, tanquam leo rugiens, semper querat, quem deuoret, prodest tamen hominibus ad meritum incrementum; & similiter serpens à natura comparata occidendis hominibus (quod demon ipse significatur) tamen nonnumquam eis est pharmacum salutare, ut vtrumque amplectitur, & demonstrat Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 3. n. 566. & 598. pag. mibi 486. in aliis est 372. Et ex malo bonum aliquando sequitur, cap. relegendes 45. 23. 9. 5. vbi glos. verb. bona, per text. in cap. nemi, in fin. 13. dist. & ex heresi fidei inimica nobis plura commoda proueniunt, quæ recensentur à Peña, in direct. 3. comm. 44. n. 194. vers. Verum cum misericors, & seqq. Et constat ex D. Paulo 1. ad Corinth. c. 11. 19. ibi, nam oportet & hereses esse, ut qui probati sunt manifesti fiant in vobis. † & licet morbus

morbus corpori inimicus dicatur, & salus dulcis, & sociabilis amica: tamen aliquando ille prodest, hæcque eimet nocet corpori, de illius utilitate loquitur, text. in cap. 1. cap. nisi cum pridem. 10. §. alia verò causa, de renunciat. cap. vlla cauenda, 6. 1. §. quest. 1. cap. potest fieri, 3. 2. §. Aegritudo carnis, vbi glos. verb. debilitandum, & Archid. de panit. dist. 1. Abb. in cap. non infirmitas, de panit. & remiss. Benedict. in cap. Renunciis, verbo, mortuo itaque testator, et 1. num. 9. & 10. de testam. plura cumulat Andr. Tiraquel. in d. cap. 3. 1. a num. 5. 14. cum pluribus seqq. De salutis verò incommoitate, & damnis loquitur sancti D. Basilii in tract. de legendis gentilium libris, supra Platon. vbi, inquit, Ego verò bonam valetudinem, quæ in sanimo sit ex medicis semper audiri saluam, & asseruit Hipocrates lib. 1. aphorism. cap. 3. & refertur in cap. ne tales, 29. de consecrat. dist. 5. † Et inimici plura hominibus commoda afferre solent, nempe armorum exercitium, dexteritatem, alturiam, & audaciam, ex quibus plerumque salus prouenit, ut dixit Seneca in Hercule, traged. 1. Omnis (inquit) in ferro est salus, & de belli utilitate loquens plura dixit Bart. Chassan. in Catalog. glor. mundi, 3. part. in princ. & confid. 3. & 11. vers. Militie huius. † Ex quibus consilium est, ut fumamus id, in quo nobis proditile inimici valeant, ut elegantissime docuit D. Chryostomus in suis similibus, dum inquit, Sicut enim apes facis ad opus, & fatum calore consuendum videntur, vbi caperint mellis mature scire, tum expellunt, ac trucidant, ita ab inimicis quoque sumendum, si quo pacto per occasionem prodesse possunt.

7 At licet capitales inimici prius sint inutiles ad fidem efficiendam: estne vtile quid, in quo circa puritatem, & nobilitatem probandam prodesse nobis valeant potestque causa adesse, seu ratio aliqua, qua examinari legitime, & vtiliter valeant? Est quidem & multiplex, quod ut melius ostendam duo præhabenda sunt. † Primum, quod præsumitur inimicos melius inimicorum defectus scire, quam alij ex illo D. Chryostomi in Moral. ut vultures (inquit) ad extinguit corpora odore feruntur, fana non sentiunt, sic inimicus, si quid deliqueris, statim olfacit, occurrit ad recta facta stupidus, in quo inimici prodesse possunt, sicut canes venatorij, qui venationem olfaciunt, & demonstrant, licet nihil magis efficiant.

9 Secundum, quod praua, & defectus ab inimicis noti facilius deteguntur, & propalantur, cum femper cogitent id, in quo magis inimicis noceant, secundum l. 1. §. præterea, de quest. & considerauit Rimm. conf. 81. num. 43. vol. 1. inter consilia matrimonialia diuerforum, & non solum malum inimici non tacere, sed & aliena dicere solent, ut in §. præced. plenè dixi ex num. 1. † ut patefacta macula, seu alio defectu veritas postea eius insequatur ex aliis veris probationibus, sicut venatio per canes odore olfacta, & demonstrata ab aliis velocioribus postea insequitur, & capitur, ex quibus duabus rationibus plures effectus, & utilitates, deducuntur, quarum aliquas ordinatè, & sigillatim proponam.

11 Prima causa, & principalis utilitas, quam nouiter, & diligenter explicare intendo, est, ut commissarius hatum informationum melius dirigatur in inquisitionem macule, si vlla fuerit, cuius, quia plures sunt rationes, singulas proponam, & explicabo.

12 † Prima, quod cum commissarij informantis munus sit inquirere, & indagare veras prætenforis, & sui generis qualitates, & an aliqua sinistra laboret sanguinis macula, eam expetere debet ab eis, qui verisimiliter eam sciunt, & facilius patefacient, ex adductis per Felium, in cap. in nostra, n. 10. & 11. de test. Hojeda d. cap. 2. 3. de incompatibilit. n. 148.

Prima Pars.

& Bertazol. conf. 48. num. 5. lib. 2. Hier. Grat. conf. 81. num. 36. lib. 2. & censuit Rota apud Seraphin. de iur. §. 50. n. 2. 1. part. col. §. 29. & faciunt tradita in præced. quæst. §. 2. num. 11. Et cum hi sint inimici, qui melius scire, & detegere facilius solent inimicorum defectus, ut dixi supra num. 7. & 8. ab eis eos expetere commissarius poterit, & aliquando debet.

Secunda ratio est, quia nullus aptior modus puritatis probandæ assignari valet, quam agnoscere, an aliqua sit macula, seu eius suspicio, tum quia ex huius perfecta agnitione certè peruenitur ad cognitionem alterius, arg. textus in l. 1. de his qui sunt sui. Princ. inf. eodem, & de tutel. §. illud. vbi glos. de societate, l. & se contra. 35. in fin. de unig. & pup. l. pen. de solut. & tradit Ioan. Garc. de nobilit. glos. 7. num. 23. † Tum etiam ut commissarius melius informatus circa prætenforis obiecta, & directionem probationis, quæ melius ab inimicis habentur, ferro viam aperiat per contraria transeundo, secundum Bald. in l. præcilius, num. 48. C. de impub. & aliis subdit. Zaball. comm. contra comm. tom. 3. quæst. 790. num. 53. Ignat. del Villar. in Sylua resp. §. 1. part. num. 2. & congerit plura Bart. Chassan. in Catalogo glor. mundi. 12. part. confid. 23. vers. Quo ad ratiocinationem. Pelæz de maiorat. 1. part. in initio, num. 9. Curt. lun. conf. 78. in princ. Socin. lun. conf. 39. num. 19. & dum magis veritas coneritur, magis effusus nebulis elucescit, idem Zaballus quæst. 825. num. 26. plures cumulat Aug. Barbof. Actio. 2. 24. num. 1. pag. 139. † ut inimicorum oppositionibus contra inquitum cognitis, melius qualitates eius agnoscere, & inlequi valeat, ex dictis iuribus, ex textu in l. hæc verba, 124. de verb. sign. atque ita rectius munus suum conficiat, & dirigat inquisitionem qualitatum prætenforis.

Tertia ratio est, quia dissimiles sunt testimonij prohibitio, & fidei danda: negatio ab eo, quod iudex inde occasionem, & initium sumat probandæ veritatis ad quod quilibet sufficit testis, nam (præter inferius tradita) etiam inimicus dirigere potest iudicem in viam intelligendi veritatem propter circumstantias per eum adductas, & demonstratas, ex quibus iudex valeat viam probationis aperire, † & quia licet inimicus appareat, etiam apparere potest veritas per dictum, & rationem suam, distat enim persona testis inimici, in qua sunt defectus à dicto & testimonio eius, in quo veritas inspicere potest absque defectu, ut ex Iosepho Ludou. decif. 86. num. 12. 2. part. tenet Hieron. Zaballus loquendo in causa probandæ puritatis comm. contra comm. quæst. 821. n. 6. & 17. maximè, quia hic non agimus de punitione delicti, sed de eruenda veritate secundum statuta tribunalis, seu collegij, & eius ordinationem, ut subiungit idem Zaballus citato loco num. 18.

Quarta ratio est præcedentium confirmatoriæ; licet plerumque inimici à veritate plurimum aberrare soleant, verum tamen aliquando agnoscunt, secundum Carol. Paschal. de vitis & virtutibus, cap. 9. Etiam hostes (inquit) veritatis veritatem agnoscunt, quoties se in eius sententiam conclusos sentiunt, neque enim veritati semper adherere, neque continuo aberrare inimicos credendum est, ex Polybio lib. 1. Et si enim ad probandum, & ad fidei examinationem inimici inutiles videantur, tamen eis vitamur, ut nobis saltem in hoc profint, ut maculam, quæ fortè in obscuro est, palam faciant, viamque probationi aperiant: quod nisi agent, fortè macula occulta maneret, & indignus ad similes immeritè cooperaretur honores, cum magno tribunalium, & communitatum incommo, & detrimento, de quo latius infra.

V 2

Quinta

- 19 Quinta & præcipua ratio est, quod licet dixerim, inimicos posse produci, & examinari in puritatis informationibus, & aliquando debere, non ita intelligendum est, ut eis fides adhibeatur, sed tantum ut si illa fuerit macula per eos pateat, patefactaque inquiratur, an vera seu falsa sit; ad inquirendum igitur qualis qualis rei sufficit notitia, ad congesta per Farinac. i. tom. quæst. 1. num. 48. & quæst. 11. num. 26. versic. *Aduerte secundo, & quæst. 46. num. 26.* & si examinentur, qui nec fidem efficiunt, nec admitti ad examen debent, quia ius eis restitit, proderunt tamen saltem ad inquirendum, etiam si vnicus tantum fuerit, quod ex sequentibus probatur.
- 20 Primum, dum probabilis est rei coniectura, licitum est iudici inquirere eius veritatem: sed per testis dictum, quantumlibet sit inhabilis, est iudici rei coniectura probabilis, ut vtrumque probatur in cap. sicut vobis. 9. ubi glos. per. & Felin. num. 5. & Aretin. de testibus. Igitur licet inimicus à testimonio iuris repellatur, eius dictum saltem ad inquirendum sufficit.
- 21 Secundò, cum iure interdicitur testimonium, tantum est, ut velut integer testis ad examen non admittatur, non verò ut iudicem dirigat ad veritatem, & eo ut iudices possint ad inueniendum veritatis semitam, ut probat text. in l. Diuus Adrianus. 6. de custod. & exhibit. reor. gloss. & Bald. num. 1. & 2. l. et in l. etiam, de probat. ubi alia iura adducit. Igitur licet iure testimonium inimicorum interdictum sit, non erit iudici interdictum eis ut ad eruendam veritatem circa puritatis, & nobilitatis probationem.
- 22 Tertio, non solum licet, sed iudex omnino tenetur, ita iudicium peragere, ut in eo omnimodò appareat veritatis species, & eam omnibus modis & viis inquirere, & inuestigare, l. 2. c. de edendo, cap. iudicantem. 1. 30. quæst. 5. cap. iudices. 4. 3. quæst. 7. l. 1. ubi glos. 1. tit. 4. l. 1. tit. 22. par. 3. Speculat. rui. de sent. §. qualiter autem, num. 17. Mariengo in dialogo relat. 3. part. cap. 41. num. 4. Sed inimici melius, quam alij possunt in causis puritatis viam maculæ iudici aperire, ut superius probaui. Igitur non solum possunt, verum & debent inimicos ad clariùs eruendam maculæ veritatem interrogare.
- 23 Quarto, iudices in ordine ad probandum, & inquirendum veritatem nihil intactum relinquere debent, quo eam assequi valeant, ex text. in l. maritus, 95. in fin. ad l. falc. l. iudices. 9. c. de iudic. ad quod largas habent habenas, & debent pro veritate conari, quantum possint, ut ex Floriano de Sancto Petro conf. 15. num. 13. dixit Valençuela conf. 11. n. 57. Igitur poterunt iudices, si opus fuerit, inimicis vti, & eos examinare in puritatis causis.
- 24 Quare ita hanc sententiam generaliter loquendo velut veriorum communiter amplectuntur DD. ex Fel. & Aret. in d. cap. sicut vobis. 9. de test. Bald. in l. cunctos populos. sub num. 42. in fin. c. de sum. Trim. & in l. seruos. 8. c. de testib. Bosio tit. de inquisi. n. 52. 56. & 57. Blanc. de iudic. num. 322. Iul. Clar. in præf. §. fin. q. 24. versic. *Idi etiam plerumque.* Menoch. lib. 1. de presumpt. quæst. 88. num. 12. Rom. conf. 451. num. 8. Grammat. conf. 45. num. 12. & seq. recte explicat Farinac. de test. quæst. 53. num. 14. & 15. ubi in hæc verba, *Pro concordia tamen & secundum veritatem dicere potest, quod sufficiat ad inquirendum generaliter, hoc est, ad iudicem instruendum, ac ad illum inducendum ad assumendum informationes super delicto, qua casu quilibet testis est idoneus, & hoc modo procedat secunda opinio, scilicet quoad inquirendum specialiter, hoc est, ad formandum, & transmittendum inquisitionem contra aliquem, quia tunc nihil operatur inimici testimonium, qui etiam in puritatis spe-*

ciali probatione non loquatur, sed in delictis, tamen ex eadem, & maiori ratione ad nostram puritatis speciem accingi valent.

Sed animaduertendum duxi ex Bosio num. 7. & Farin. 16. citatis in locis, non temere debere iudices ex quocumque inimici testimonio, seu assertione certam, & terminatam maculæ, aut delicti speciem ab omnibus inquirere testibus, nec eam speciatim interrogare, quia exinde ingens otiosi pretenso-ri grauamen, arg. l. 1. §. qui questionem, 21. de quæst. Sed tantum speciatim ab eo nominatos, & in contes-tes datos circa qualitates inquisiti interrogare gene-raliter, & si aliqua iusta interueniat causa, pote-rint eos de speciali sciscitari maculæ, & magnum tes-tium integrorum numerum adducere, & aliis lici-tis, & iure permissis modis veritatem inquirere, ita ut res certa maneat, & sine dubio informationes, de quo latius egi supra in quæst. 6.

Secunda causa, & vtilitas sit, quod licet in § præ-²⁶ced. in 2. ampliat. dixerim, quod in criminalibus & ar-²⁶duis causis quæcumque inimicitia repellit inimicum à testimonio ferendo, accipiendum est tantum quoad plenam probationem, & fidem, & ut dici non pos-sit testis omni exceptione maior, ut explicuit Farin. d. quæst. 53. num. 53. in fin. non verò quoad indicia, & adminicula, quæ saltem possunt iuuare alias probatio-nes, si leuis tantum inimicitia interueniat, secundum Bart. communiter receptum in l. maritus, num. 3. versic. *Quandoque non debet examinari propter inimicitiam, de quæst. Marfil. in l. 1. §. Diuus Antoninus, num. 1. ad fin. versic. Aut non debet, illo cod. tit. tenent Brun. de iudic. 1. p. q. 2. num. 1. & 21 ad medium. Car. in præf. tit. de iudic. §. fin. num. 8. Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 12. num. 20. versic. Si verò repellitur propter inimicitiam, & faciunt tradita per eumdem Farin. citato loco num. 52. quod maxime relinquatur iudicium arbitrio, ut dicam inferius in 4. causa.*

Tertia causa, & vtilitas est, quod testi deponenti in²⁷ fauorem sui inimici, & sic assentiens eius puritatem, & nobilitatem, non solum sit credendum sicut ceteris testibus, sed etiam plenius, quia sicut eum repelli-mus, si contra inimicum deponat, quia non est verisimile, quod inimicitia eum finat veritatem dicere, ut paulò ante dixi, ita in fauorem loquendo, magis ei credendum est, cum non sit verisimile contra verita-tem inimico fauisse, nec quod ei nocium est, tacuisse, ut ex Polibio superius dixi, num. 18. ¶ Et quantò²⁸ inimicus ab affectione & amore longius abest, tantò firmitus reputari debet eius testimonium, arg. ea, quæ in præced. q. tradidi §. 1. ex n. 29. & ita generaliter tradi-dit nullo in terminis Doctore citato Farin. d. quæst. 53. num. 67.

Quarta causa, & vtilitas est, quod possunt iudices²⁹ ex aliis circumstantiis, qualitatibus, & verisimilibus inimicis fidem præstare, tum ex l. 3. §. 1. de testib. cum vulgatis, tum etiam ex regula, & sententia communi, quod testium inhabilitas suppletur ex aliis admini-culis, & coniecturis, quæ relinquuntur iudicium arbitrio, l. ob carmen. 21. §. fin. de testib. l. si stipulatus sit. 4. de vsur. l. 2. in princ. de excusat. tutor. l. indicia. 19. c. de rei vendic. l. instrumenta, §. rationes. 6. l. non epistolis. 13. l. nõ nudis. 14. c. de probat. c. præterea, 27. de testib. c. illo vos 4. de pignor. c. ad nati. van. §. de empt. & vendit. Bald. in l. ea quidem. n. 68. de accusat. Ant. Gab. tit. de test. cõcl. 20. n. 4. Marfil. sing. 343 Hieron. Grat. conf. 52. in fin. lib. 2. Dec. conf. 46. sub num. 14. Carol. Ruin. conf. 147. n. 6. lib. 2. Craueta conf. 53. n. 7. & conf. 198. num. 5. ¶ Quod in-³⁰telligendum est secundum qualitatem inimici-tiæ, quia si capitalis fuerit omnino fidem tollit, & suppleri non potest ex aliis quantumcum-que legitimis, & vehementibus adminiculis, ut ex l. sed

- l. sed & se manente, §. de precar. explicuit Craueta de antiq. temp. 1. part. selt. Quod in libro officialis, num. 17. in fin. & Ant. Gab. de test. concl. 7. num. 8. Roland. à Valle conf. 98. num. 34. lib. 4. Natta conf. 298. num. 10. lib. 2. Th. Gramm. decif. 11. num. 2. Farinac. d. quæst. 53. num. 12. Nec iudex ex arbitrio poterit fidem testibus inimicis præstare, nec animum suum instruere etiam aliis interuenientibus admini-culis, ex dictis supra in præcedenti §. num. 7. nisi adminicula, & coniectura, ita vrgentes per se fuerint, ut ex eis valeat suum informare animum, si verò leuis causa inimicitia fuerit, potest iudex ex aliis fidem adhibere, quia fidei omnino non deficit, licet maneat deminuta, quæ suppleri potest, & capere supplementum ex aliis circumstantiis, & adminiculis ut voluerunt Bart. in d. l. maritus, num. 2. de quæstion. Ant. Gom. lib. 2. variat. cap. 12. num. 20. versic. *Si verò repellantur propter inimi-citiam, cum aliis adductis supra sub num. 26.*
- 31 Ex quibus primo patet ratio, qua est consuetudo in puritatis, & nobilitatis inquisitione admittere prætenso-rium inimicos, & ab eorum testimonio in-cipere informatorium, etsi pluries dubitare vide-rim apud Doctos & prudentes viros de eius iusti-tia, tamen reprobe pensata, nec à ratione, nec à iu-ris deniat regulis, immò aliquando ita fieri, suadet rei natura, grauitas, & difficultas rei probatio, ut ex redditis rationibus plenè constat.
- 32 Secundò patet, quod inimici in similibus cau-sis non omnino sunt spernendi, sicut nec odiosi delatores reiciendi, nec exasperandi, vtrumque moueantur, siue zelo iustitiæ, siue odio, & inimi-citia, quia plerumque gratia ostendunt deli-cta, & spernendas generis detegunt maculas, & hoc facere aliquando pertimescunt ob potentiam, & metum delinquentium, & prætenso-rium, secun-dum Mastrill. de magiftrat. lib. 6. cap. 2. num. 53. & Bobadilla lib. 5. Politica, cap. 1. num. 75. & nouissi-mè tenet in visitationibus generalibus loquendo Gabr. Bezar. in speculo visitat. cap. 3. num. 66. quod pluries in puritatis iudiciis euenit, ut experien-tia quotidie docuit. ¶ Et quidem non semel vi-di in capitalium inimicorum depositionibus om-nimodam maculæ adesse veritatem, licet modus nar-randi, & alia circumstantia odium, & pessimam obtendebant voluntatem, quorum dicta com-posita vidi in antiquis sancti Officij instrumen-tis & libris, ad quos perquirendos plurimum ini-micorum depositiones profuerunt, quæ nisi exta-rent, veritas in tenebris suffocata maneret. Et similiter ad detegenda prætenso-rium falsa subter-fugia, quibus originem, & ascendentiã aliam probare intendunt, ad excludendum veram ma-iorem maculam, valde viles inimicorum chartu-læ, & denunciationes fuerunt, atque ita pluries experientia docuit inimicas assertiones non despi-ciendas, nec contemnendas, non quidem ut eis fides præstetur, ut pluries dixi, sed in quantum scopum præbent indagandæ veritatis, per alios tes-tes, & instrumenta.
- Ex omnibus vsque adhuc dictis duo maxime probata manent, vnum quod in his puritatis causis ini-mici non omnino repelluntur, sed eis vti possunt commissarij ad faciliùs maculam, si vlla sit, inqui-rendam, & probandam per alios testes & probatio-nes; alterum quod etsi recipiantur inimica testimo-nia non idèò est, ut aliis saltem deficientibus fidem mereantur, immò tunc reici, & sperni omnino debent.
- 34 Sed ex his totidem sequuntur pericula, & difficul-tates. Et illa quidem magna est, quæ ex primo se-
Prima Pars. Y 3

quitur, & ex inimicorum depositionibus receptis in similibus puritatis causis, cum nullus sit honor, nec nobilium familiarum splendor, qui à calumniati-um scorpionum morfu securus euadat, nec puritas, nec nobilitas, quæ inimicorum insidiis non pericli-tetur, ut dixit Nicetas Choniates in manual. Commen. lib. 2. pag. 89. *Nihil (inquit) tam sanctum est, quod calumnia tentare non audeat, constâtque omnes ad na-cendum esse proclines, & pluries vidimus familias ab initio clarissimas, & postmodum nostris his temporibus fallaciis calumniantium, & inimico-rum insidiis periclitantes, & nebulis dictorum, & hominum credulitate conspersas dedecore, ut optimè considerauit Cenedo in collect. 6. lib. 6. De-cretal. pag. 399. & ex eo Valençuel. conf. 90. num. 210. circa medium, quæ damna oriuntur ex inimicorum examine admisso impuritatis informationibus, ut bene describitur à Segura Dauallas in direct. iudic. Ecclesiast. 2. part. cap. 14. num. 28. & à Cenedo cita-to in loco, ubi in hæc prorumpit verba, *Quo iu-re, qua ratione fundari potest, ut alicuius incla-rissimum genus nulla forsân ignobilitatis Agarenorum, Iudæorumve macula fœdaturam perpetuò diffamatur? hæc præferim atate in qua maleuoli quidam, & inuidi sunt homines, quorum ministerio Satban vitur ad homi-nes nobilissimos, & claris natis parentibus diffaman-dum, qui cum primùm compertum habent suarum tes-tificationum publicationem subtrahendam, linguas suas sicut serpentes acunt, audacius infamant, auda-ciusque falsa testificantur aduersus nobiles, hi enim, ut plurimum ab aliis inuidia vexantur, & calum-niis afficiuntur, & sunt postri tanquam signum ad sagittas, quorum progenies inimici eorum, aut in-uidi plebey ab antiquo ita diiudicare præsumunt, ut ab Adam velint deducere originem, non ut velut nobiliorem, & antiquiorem commendent aliquem, sed ut alicuius falsi nominis sumpta occasione calumnia ali-quid introducant.**

Fateor quidem libenter maxima huius gene-³⁵ris damna in republica nostra sequi, purissimaf-que & nobilissimas familias plurimum deco-loratas, & diffamatas manere per inimicorum insidias, & calumnias, & per horum iudicio-rum arcanam naturam, ut Cenedo dixit, & Segura descripsit. Sed eis responderi potest, tum ex his, quæ pro iustificatione statutorum puritatis communiter traduntur, quorum ali-qua diximus supra in quæst. 2. cum non idèò iusta desinant esse, quod ex accidenti aliqua sequantur demna, ut & probat Did. Velazquez in defens. statuti Toletan. cap. 18. in princip. & postea; ¶ tum ex superius dictis, quia si ex iu-³⁶diciis similibus publicatio testium fieret, nul-lus auderet maculam generis, & si veram & pu-blicam aperire, & deficeret veritatis probatio, quæ publicè interest: tum etiam, quia si ini-micorum dicta eo sensu accipiuntur, quem diximus, nulla orirentur damna, cum iudices eis plenè credere non possint, nec quidem si capitales sint, ex eorum dictis præsumptionem, nec iudicium deducere: sed tantum ut ex illis alias inquirant probationes, quæ si non inuenian-tur, nec ex informatorio appareant, nihil plus quaeri debet, nisi prætenso-rium admittere ad munus prætenso-rium, in quo magna interuenit iustitia, & re-ctitudo, cum tantum ex eis veritas quaeratur, quæ si inueniatur, sequenda est, vel sit contra, aut in prætenso-rii fauorem, si verò inimicorum maneat nuda dicta, nihil proderunt. ¶ Post-³⁷quam igitur impleta sunt informationes ex inimicorum assertionibus tantum absque aliis veris

verisimilibus causis, puro non licere nouas incipere Inquisitiones, nec admissionem, nec possessionem prolongare, & detinere, quia ex eo graua, & non iusta sequerentur damna, ad quae non debent sufficere inimicorum delationes, sed omnino sunt reiiciendae, vt summus fecit Pontifex in cap. cum in inuentu, 15. vers. Quia tamen eius suggestio non de charitatis radice procedere videbatur, nolimus aures nostras, quasi malignis delationibus inclinare, de 38 presump. ¶ Quia quod supra dixi inimicos examinari posse à Commissario, intelligendum est in initio informatorij, seu ante eius finem, in quo poterit commissarius inimico examinare cum expressione, aut relatione inimicitiae, & eius causae, vt possit aptius inquisitionem agere veritatis, & eam dirigere, non quidem vt inimici per se sufficiant ad secundam conficiendam inquisitionem, quae valde esset damnosa, & maxima sequeretur iniuria praetensori, & suae familiae, & non tuta conscientia integerrimi eam admittere poterunt iudices, quae est notabilis in hac materia declaratio omnium praecedentium, & quidem omnino seruanda, pro qua faciunt DD. allegati supra num. 29. & haec nostra pragmatica in §. 1. Ordenamos y mandamos, & quae in eius declaratione dicenda sunt infra 2. part. quæst. 2. per totam.

39 Et si etiam videatur aliquibus, quod fieri prima inquisitio, incipiendo ab inimicis nimis esse durum, & praedudiale valde, certe si fiat, vt dixi, ad inquirendum tantum, absque eo, quod vlla eis fides praestetur, nec damnum oriri posse, nec fieri praedudicium arbitror, tum quia statuta puritatis stricta omnibus iubent modis inquirere maculam, si vlla fuerit, ex quibus melius rei veritas aperiri valeat, vt aptius puritas, quam requirunt, proberur, quod commodius & certius fit per inimicos, ex rationibus supra redditis, vnde in genere inquisitionis iniuriam sequi non puto, cum ita

40 strictè fieri statuta commendent, ¶ & sunt ad vnguem seruanda, & in omnibus adimplenda, l. 3. §. haec verba. 6. de neg. gest. l. 1. §. hoc interd.

41 Etiam, de Fonte. And. Gaylio obseruat. 33. lib. 2. ¶ tum quia etsi praetensor, aut eius consanguineus ex tam stricta inquisitione conquerantur, audiri non debent, cum exinde nulla eis fiat iniuria; nam aut inimici nobiles, & puros eos asserunt, & tunc eis, & suae familiae gloria, & decus maior: aut impuros & ignobiles eos dicunt, & siquidem vera est assertio, sibi impudent, aut ei, qui praetensionem se accinxit; ¶ cum dignitatem, & honorem audaciter, & auidè sine requisitis appetierit qualitatibus, cui dici poterit illud Matth. 22. 12. Amico quomodo huc intrare vis, non habens vestem nuptialem? quia, vt inquit D. Hieronymus lib. 3. super eod. cap. Arguit impudentia, quod veste sordida mundiciis pollueris nuptiales; Sumitur enim ibi, vestis nuptialis pro puritate, & splendore animae in modum vestis virtutibus contextae. & e contra vestis non nuptialis pro macula, & impuritate vitae, secundum eundem Hieronymum, Euthymium, & ceteros expositores, si verò assertio vera non est, & maculam falsè inimici asserunt, quia puritas, & requisitae qualitates praetensorem, & suum condecorant genus, damnum eis ex hoc prouenire non valet, cum inimici nullam efficiant fidem, si ex aliis, quod asserunt, non constat, & si interim aliquod sequatur praedudicium, praeterequam non oritur ex statutis, quae iusta sunt, nec ex iudiciis, qui rectè procedunt, ¶ cum ve-

ritatem pro se habeant, eam ipsos defendet, vt Cic. in Vatin. Tantam semper (inquit) potentiam veritas habuit, vt nullis machinis, aut cuiusquam hominis ingenio, aut arte subverti poterit, & licet in causis nullum patronum, aut defensorum obtineat, tamen per se ipsa defenditur. & pro Marco Celio, O magna vis veritatis, quae contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam, contraque fidas hominum insidias facile se per se ipsam defendat; & pro Cluentio. Multorum improbitate depressa veritas emergit, & innocencia defensorum interclusa respirat. Et certe quisquis veritate fretus est, hunc nulla vis detinere, nulla fraus illicere, nulla perturbatio mentis dimouere poterit, vt doctus quidam dixit. ¶ Etsi fatear, quod indebitè multoties ab inimicis turbantur praetensores, iniuriisque premuntur, tamen etsi ab omnibus eorum impugnetur veritas, & omnes generis suadela vna cum mendacio aduersus eam armentur, & per tempus in obscuro eam destituant, tandem per se ipsam emergit, & mendacium manifestat, vt dixit Polyb. Histor. lib. 3. Quia quemadmodum sol à nubibus saepe interceptur, sed nunquam funditus suffocatur, ita veritas aliquando laborare potest, extingui verò nunquam, secundum Stobaeum in Apoph. 48. & iterum lib. 6. Ignis quò pluribus lignis obruitur, eo magis accenditur: sicut & virtus, & veritas, quo magis oppugnantur, eo magis emicant, atque illustrantur. & secundum Tertullian. lib. de praescript. Veritas obnubilari potest, quia non est Deus: extingui non potest, quia à Deo est, exortant Ioan. And. in cap. damnamus, num. 11. de summa Trinit. Petr. Greg. lib. 17. de repub. cap. 3. num. 8. Menoch. de presump. lib. 1. quæst. 31. num. 4. Florianus de sancto Petro conf. 15. num. 11. relati per Valenquel conf. 11. num. 53. Et sic eueniet illud Prouerb. 12. 6. Verba impiorum insidiantur sanguini: os iustorum liberant eos. Etsi igitur interim magnis subiiciatur praetensor procellis, & calamitatibus, is se eis semet subiecit, sua mente, & sponte eas patitur; dum praetensionem fuit ingressus. ¶ Sed non idè Iudices charitate in similibus causis denudari debent, sed potius iuri nobilium, & iniuste oppressorum fauere, libenter, & benignè eos accipere, & breuitati plurimum consulere, vt consilii Otalora, de nobilit. 3. part. cap. 1. à num. 6. & refert Valenquela conf. 92. num. 237. Ego verò cum de inimicorum calumniis, & fallaciis constitisset, statim eorum machinis viam praeculerem, & praetensorem libentissimè admitterem ad praesens munus absque nouis inquisitionibus & sumptibus, etiam si contra, inimici afferant causas per se iustas, falsas tamen & coloratas, per quas non licet praedudicium iuri asserre praetensoris.

Alterum periculum, quod ex praedictis sequi superius dixi, est, quod sunt quidam, qui ex sola maculae assertionem, etiam si falsa appareat, praetensorem, & suum genus maculatum iudicant, quod certè maximum delirium est, & correctione dignum, atque in animae foro valde periculosum, & quod peius & notabilius est, sunt communitates, quae ita intrepidè obseruant, vt nunc inuehi cogar, nec detineri valeam in eosmet puritatis tam cupidos, qui, non tantum iuris humani, sed etiam Dei, & naturalis rationis, iustitiae, & aequitatis penitus oblit, audeant asserere, quod inimicorum falsae assertiones tanti sunt, vt sufficiant ad excludendum praetensorem veris praedudicium qualitatibus, qui, inquam, licet puritatis veritate agnoscant, potius mendacis, & fallacis adherent, veritatique

veritatique nigrescunt splendorem, & mendacis extollunt execrabilem prauiditatem, qui non factum, sed dictum intuentur, & quidem verum deserunt factum, & falsum amplectuntur dictum, falsum discernentes pro vero, & verum pro falso, ¶ & si proferat mendacium dolosus testis quod abominatus Domino Deo nihil, Prouerb. 12. 2. eis non solum est abominatio digni, sed defensione, & illud velut tale sequuntur, quid ineptius? quid execrabilius? quid perniciosius? certè nihil. ¶ Sciant enim tanti mali sectatores, quod in vtroque foro prauid agunt, & in vtriusque bonis tam animae, quam corporis poenas luent, quia vt dixit D. August. supra Matth. Non minores proditores veritatis sunt, qui non ita liberè defendunt veritatem, quam defendere oportet, quam hi, qui mendacium pro veritate, aut loquuntur, sequuntur. ¶ Et qui errori non resistunt, eum approbant, suisque lædunt animas, & Deum, text. in cap. error. 86. dist. cap. nolite timere, 86. 1. 1. quæst. 3. ¶ Et fortè, vt non semel euenit, huiusce rei defensores, & suum genus eisdem in poenam postea patientur calumnias in suo honore, & sanguinis qualitatibus, quia vt dixit Cened. in d. collect. 6. pag. 399. plures, qui in suo sanguine plurimum confidebant, infecti ex similibus causis, & calumniolis maculis postea apparuerunt. Nemo mortalium (inquit Cenedus) qui domus sua statum, & dignitatem augere contendit, se credat à simili calumniarum, vt huius sententia contrarias velit assumere partes; nam plerisque vidimus, qui in se nimium confidebant, & generis sui claritatem illas esse putabant, postmodum calumniarum insidias periclitantes, prospeximus. ¶ Atque de his communitatibus, seu hominum opinionibus loqui videtur Ferdin. Valquez à Menchaca de success. progressu lib. 1. §. 4. num. 45. secundum impressionem Venetiae anni 1564. vbi ita ait. Quae nota ad probationem filiationis, quae quotidie nobis occurrebat, dum eram collega D. Iacobi Zebedei Salmaticensis Collegio, vbi, & in similibus Collegiis, idè isthac frequentius occurrunt, quia Sarraconorum, & Iudeorum de genere ad talia Collegia ex more, vel lege ipsorum non admittuntur, quod non magnopere laudo, & vereor ne crucientur huius mali auctores, experius loquor, Collega enim sui, quia intelligi non potest, de ipsis fundatoribus, seu erectores statutorum puritatis, qui iuste & sanctè fecerunt, in quo non potest esse dubium ex traditis supra quæst. 2. sed de his intelligendis Menchaca est, qui potius dicto & falsae opinioni adherent, quam vero facto, & qualitati, quod maximè, vt dixi, damnable est, nec sequendum, nec quidem cogitandum, ad quod adduci potest haec nostra pragmatica in §. Item porque algunos, de quo infra 2. part. quæst. 7. agendum est, in illis verbis. Particularmente los Collegios no contentandose con la afirmatiua de que sean limpios, sino que requieren, que no se aya oido de cir, ni dudat lo contrario: de la qual calidad, y su aueriguacion se a dado ocasion a que muchas familias queden notadas iniustamente, por la malicia, y odio, con que muchos caminan en esta materia, quo sensu intellecto Menchaca optimè loquitur, aliàs sustineri, nec à testamento eipij eius dictum, non valet, & finita quæstione 12. de inimicis transeamus ad aliam.

Q V A E S T I O XIII.

De testibus in aliis iudiciis productis, & examinatis: quatenus probent in his.

DVm in nobilitatis causis in regis Cancellariis actitatis, siue ad patronatus, & legata ad pias causas, & ad praebendas Ecclesiarum obtinendas assumuntur informationes circa puritatem, & nobilitatem, parentelam, & descendentiam, solent frequenter accumulari ad informatoria puritatis de quibus loquimur: nec non aliquando aliae probationes, seu testes examinati circa puritatem, & qualitates eiusdem generis, & familiae in eodem Tribunali, seu in alio ad consanguineum admittendum ad simile munus, & dubitatur qualis, & quanta sit eis fides adhibenda, estque quæstio valde utilis, necessaria, & quotidiana in puritatis iudiciis, quare nunc de ea agere decreui accuratè, & sigillatim per quatuor partes dubia discutiam, in quibus agam.

- 1 De aliquibus praemissis necessariis ad faciliorem quæstionis intelligentiam.
- 2 De testibus examinatis in iudicio, quod nondum lata est sententia, & manent nuda testimonia: aut si lata est sententia est in eorum fauorem.
- 3 De fide testimonij enueneratorum, & reprobatorum per sententiam, cui plurimum lucis nunc erit condonandum.
- 4 De aliquibus vtilibus illationibus ex praecedentibus deductis, & quæstionem valde tangentibus ad maiorem eius explicationem.

§. I.

Proponuntur aliqua necessaria ad intelligentiam quæstionis.

S V M M A R I V M.

- 1 Acta vnius iudicij regulariter in alio fidei non efficiunt. Et an facta in iudicio criminali prosint in civili, & e contra, & facta

- 1 *coram iudice seculari an probent coram Ec-*
clesiastico, an facta in sumario probent in
plenario, & an facta in possessorio probent
in petitorio.
- 2 *Res inter alios acta aliis non nocet, nec pro-*
bat, facit tamen indicium, & semiplene pe-
test probare, maxime tribus intervenien-
tibus, de quibus ibi, & n. 4.
- 3 *Testes in alio iudicio examinati se in secundo*
examinari potuerunt, & non fuerunt exa-
minati nihil probant, ibid.
- 4 *Negligens iuvari non debet, ibid.*
- 5 *Testes morui probant in alio iudicio maxi-*
me in antiquis, ibid.
- 6 *Arbitrio iudicem relinquitur fides, quam*
efficiunt testes examinati in alio iudicio,
ibid.
- 7 *Iudices se informare possunt ex actis in alio*
iudicio.
- 8 *Presumptiones saltem arbitrio iudicem ori-*
untur ex actis in aliis iudiciis, etiam coram
iudice incompetenti factis, n. 6.
- 9 *Confessio Clerici facta coram iudice laico*
facit presumptionem coram Ecclesiasti-
co.
- 10 *Probationes circa statum alicuius eque omni-*
bus prodesse, & nocere locum habet in qua-
litate permanentibus, secus si ex tem-
pore mutatione accipiant.
- 11 *Mutabilia ex sua natura stabilitatem habere*
non potest presumi.
- 12 *Probationes & testes profunt, & nocent om-*
nibus quibus sententia prodest, & nocet,
num. 10.
- 13 *Sententia circa maculam nocet omnibus*
eiusdem generis in omnibus qua a san-
guine separationem non accipiunt, &
num. 12.
- 14 *Argumentum de probationibus ad senten-*
tiam & contra iure valet.
- 15 *Macula patris concludit impuritatem in*
filio.
Sententia circa nobilitatem proprietate om-
nibus nocet, ibid.
- 16 *Sententia lata circa ingenuitatem ius quoad*
omnes constituit. Et acta circa alicuius infamiam
probant quoad omnes, n. 16.
Lata pro nobilitate omnibus prodest, secus si
contra eam, n. 19.
Pro socio ceteris prodest, secus aliter, nu-
mero 20.
Circa adulterium prodest adultero, non ta-
men nocet, n. 21.
Sicut suis casibus nocet, ita & suis casibus pro-
desse debet, n. 22.
- 17 *Probatio consanguinitatis, filiationis &*
descendentia intacta quoad omnes ma-
net.
- 18 *Discrimen est inter sententiam favorabilem*
& nocivam.

PRÆMITTO primò, quòd acta vnius iudicij regulariter in alio fidem non faciunt ex l. quod euitandi, S. C. de condit. ob turpem. Bart. in l. 2. §. hoc edita in fine, de vi bonor. rapr. Iass. communiter DD. in l. 2. C. de edendo Villalob. comm. opin. lit. A. num. 42. Diaz reg. 10. adducti ad hoc per Iul. Clar. in §. fin. quest. 54. num. 2. Tib. Dec. tract. crim. 1. tom. lib. 4. cap. 11. num. 5. Card. Tufsch. concl. 265. lit. R. cuius quia sunt diuersæ rationes quibus ampliatur, & limitatur, nec meum est hic de omnibus agere, videantur præter citatos, ad sciendum quando acta iudicij criminalis probent in ciuili, Bal. num. 19. & Dec. 44. in l. 2. C. de edendo, Felin. in cap. causam, qua num. 2. 3. de test. Musch. de probat. conclus. 351. num. 3. Card. Tufsch. in tract. lit. P. conclus. 790. tom. 6. & lit. S. concl. 175. num. 11. Gracian. discept. forens. tom. 2. c. 287. n. 14. & 15. Capicio decis. 107. num. 3. Caputaques. decis. 57. 105. 106. & 107. Ioann. Bapt. Coccin. decis. 119. num. 2. Rota apud Farin. decis. 639. num. 3. part. 2. recent. & an facta in ciuili probent in criminali, Bart. Paul. Alex. & Ang. in d. §. hoc edito, Iul. Clar. citato loco, Bosio tit. de pluribus violent, num. 117. Ceuallos comm. contra comm. 1. tom. quest. 296. & 487. Sigism. Scaccia de iudiciis lib. 1. cap. 74. Masch. de probat. concl. 34. num. 4. Card. Tufsch. præct. concl. 91. n. 11. lit. A. & an facta coram iudice seculari probent coram Ecclesiastico, Abb. num. 10. Fel. 4. Dec. 90. Arret. 21. in cap. at si clerici, de iudic. Masch. concl. 33. num. 24. & concl. 149. Card. Tufsch. citato loco, n. 2. Valenquela conf. 68. num. 46. Capella Tolofana decis. 199. vers. Item fuit quæsitum, & an facta in iudicio sumario probent in plenario, videndi Per. Surd. de alim. tit. 1. quest. 126. num. 4. And. Gail. lib. 1. obseruat. 103. Capra in tract. de notorio memb. 1. num. 28. & 29. Masch. concl. 33. num. 47. & concl. 348. num. 9. & 10. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 28. num. 47. 51. & 59. & 4. part. quest. 14. num. 118. Card. Tufsch. num. 7. & 8. citato loco Valenquela. conf. 90. num. 119. Paul. Tufsch. sing. lit. A. num. 8. Natta. conf. 532. num. 10. lib. 3. & quando facta in possessorio probent in petitorio, Masch. d. concl. 33. num. 31. & segg. Paz de tenuta c. 32. per totum, Musch. conf. 366. n. 14. & 40. & conf. 367. n. 21. Puteo decis. 171. alias. 166. lit. 1. in correctis, Card. Tufsch. lit. S. concl. 175. num. 17. & segg. & num. 28. & segg. & de omnibus his speciebus vide Guido Papa, & eius additionar. quest. 136. per totam.

Præmitto secundò, quòd regula iuris, *Res inter alios acta non nocere, nec præiudicium generare*, licet in iudiciis, & probationibus in eis factis locum habeat, quæ aliis non nocent, nec plenè in diuersis iudiciis probant, secus tamen quoad præsumptionem, & adminiculum, ex quo aliis nocere solent, secundum gloss. & DD. in l. 1. de except. rei iud. & in l. si duo patroni, 3. de iureiur. & in l. non debet, 74. de reg. iur. & in l. 2. C. de edendo, & in l. 2. C. Quibus res iud. non nocet. Bar. in l. a sententia, de appellat. & adductos plures per And. Tiraq. in tract. res inter alios acta, limit. 19. Menoch. conf. 1. post. num. 206. Zephal. conf. 176. num. 31. vol. 3. immò & semiplenè probare possunt, vt communiter docent DD. in l. sepe, pen. de re iud. Bart. num. 32. & 45. Curt. Iun. num. 138. in l. ad mouendi, de iureiur. Felin. in cap. quamuis, sub num. 1. de sent. & re iud. Card. Tufsch. d. concl. 265. num. 57. & 58. & 63. & duobus segg. lit. R. & lit. S. concl. 175. num. 91. 94. & 95. Aym. Craueta. conf. 258. num. 16. in fin. & de antiq. temp. 2. p. in princ. n. 49. sequuntur à Menoch. de arbit. casu 111. n. 2. & à Masch. concl. 33. n. 37. & concl. 1273. n. 3. & 4. vbi tripliciter hoc intelligit, Primò, vt procedat, dū examinati testes amplius examinari nō possunt, nam si produci potuerunt in secundo iudicio, nullam efficient fidem, cum negligentia illius adscribatu,

scribatu, qui eos iterum producere potuit, & neglexit, ex Bart. num. 45. & Menoch. 2. citatis in locis, & ex eodem Masch. d. concl. 37. num. 14. & Curt. Sen. conf. 76. num. 4. Secundò in antiquis, ex præmissa ratione, cum mortui eo in casu iam existant, secundum Aym. Craueta. in d. num. 49. & Curt. Sen. d. conf. 76. num. 4. & Franc. Arretin. conf. 15. vers. & istud indubitanter, Masch. d. concl. 33. num. 12. Tertio vt renitatur iudicij arbitrio fides, seu præsupptio orta ex testibus in alio iudicio examinatis, secundum Abb. in d. cap. quamuis, num. 3. de re iud. Hipol. Marfil. in l. quaestiois modum, num. 60. de quest. Alc. in 2. num. 29. C. de edendo, And. Tiraq. d. limit. 19. Couarr. in præct. cap. 13. num. 4. vers. ceterum, sequenti per Menoch. citato loco num. 6. vbi plures coniecturas refert, quibus iudices vti poterunt ad suum dirigendum arbitrium

Quæ præ maximè locum habent in iudiciis sumariis, vbi præcipuè agitur de animis iudicium informandis, qui veritatem allicere possunt ex acitatis in diuersis iudiciis, vt aperte colligitur ex l. ob carmen. 2. 1. §. si testes, 3. ibi, confirmatque Index motum animi (si ex argumentis & testimonis, & que rei aptiora, & vero proximiora esse conspexerit, de test. cum adductis à Masch. de probat. d. concl. 33. num. 28. & 29. † quia verè, & constanter receptum est, quòd ex acitatis in diuersis iudiciis argumenta & præsumptiones arbitrio saltem iudicis oriuntur, vt docuit gloss. in d. l. si duo patroni, verb. habiturum, de iureiur. & in d. l. 1. verb. præiudicium, de except. rei iud. Iass. in d. l. 2. C. quib. res iud. non nocet. & adducti per Anton. Gabr. lib. 2. comm. concl. 1. num. 402. And. Tiraq. & Couarr. num. 4. citatis in locis, Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. §. propositum nostrum, num. 29. & §. visio de fama, num. 28. & 2. part. in princ. num. 44. † & hoc etiam procedit, si acta coram iudice incompetenti facta fuerint, quæ saltem in vim adminiculorum, & iudiciorum admitti possunt, vt colligitur ex Iul. Claro & adductis ab eo in præct. crim. lib. 5. §. fin. quest. 96. vers. Quæro etiam si Index Ecclesiasticus, & per Masch. d. concl. 33. n. 24. cum segg. † & in confessione à clerico facta coram iudice laico, producta postea apud Ecclesiasticum ex multis probat Farin. 3. tom. quest. 81. de reo conuictò, & confessò num. 201. & 206. Masch. concl. 352. num. 1. Card. Tufsch. præct. lit. C. conclus. 642. num. 17. & segg. & alij allegati supra sub num. 1. quod indubiabilis procedit, & locum obtinet in statutis causis, de quibus loquimur, ex text. in l. ingenuum 25. de statu hom. vbi communiter DD. & adductis per Stephanum Lamberteng. de contract. eorum, gloss. 2. num. 13. & ex iuribus & DD. infra in discursu citandis maxime in præmissò, §. & in §. seq. vbi multa.

Præmitto tertio, quòd et si in d. l. ingenuum, voluerint omnes DD. communiter, quòd acta recepta in iudicio circa qualitates, quæ ad statum alicuius concernunt, eque omnibus noceant, & profunt, vt inferrius præmissò, §. vsque ad num. 16. & dicam eos referendo in §. seq. tamen intelligi debet in qualitatibus, quæ statum permanentem habent, secus verò si ex temporis transcurfu mutationem accipiant, quia tunc non sufficient probationes receptæ in præterito iudicio ad probandum, cum non sequatur existere sicut existebant probationis tempore, & sine mutatione, quam habent ex suam natura, secundum text. in l. spadonem, 15. §. qui absoluitur, 13. de excusat. lit. & probant communiter DD. constituentis exemplum in ætatis probatione, vt patet ex Bart. in l. de ætate, num. 17. de minor. Mautic. tract. de restit. in integ. cap. 224. num. 1. Sforcia Oddo eod. tract. 1. quest. 37. num. 125. vers. Quartum verò, Masch. concl. 677. num. 3.

& 4. adducti per Farin. 1. part. fragm. lit. A. in verb. Etas, n. 110.

Præmitto quartò, quòd illis omnibus, quibus res nocet iudicata, nocent similiter acta, probationes, & testes, vt est regula recepta communiter per DD. ex text. in l. sed si possessori, 111. §. fin. & l. seq. & in l. in duobus 28. §. colonis, de iureiur. l. sed & si exceptio, 18. de cunct. l. lege lunia, 24. de manum. l. fundum, 16. de except. cap. inter dilectos 6. §. in omnibus autem, vers. nec attestations, de fide instrum. Bart. in l. 2. num. 4. & 5. Indicatum solui. Iass. Alex. & Dec. num. 62. & Alc. 69. in d. l. 2. C. de edendo, Innoc. & Bal. num. 8. & Fel. 4. in d. cap. causam que, el. 1. de test. Peregr. de fideicom. art. fin. num. 31. Card. Tufsch. in præct. concl. 174. num. 23. & 62. & 92. & seq. lit. S. tom. 7. Aug. Barbosa loco 99. num. 4. pag. 332. & alij adducti per Bertazol. conf. 255. §. a num. 1. & conf. 359. a num. 13. vol. 2. Valenquela. qui etiam alios plures refert conf. 92. num. 20. & Mol. de primog. lib. 4. c. 8. num. 5. Iacob. Menoch. de arbit. casu 111. num. 3. optimè Io. Garc. de nobilit. gloss. 25. num. 8. vbi agit de testibus insertis in rebus iudicatis vulgò executorias, qui profunt, & nocent omnibus, quos res tangit iudicata, conducunt tradita ab eodem Card. Tufcho d. concl. 265. num. 53. lit. R. tom. 7. Gracian. discept. for. tom. 2. c. 287. n. 9.

Et e contra omnibus, quibus non nocet sententia, nec nocent probationes, testes, nec alia acta causæ, ex citatis, & ex Bart. in l. si mater. §. item si rem de except. rei iud. Agid. Bosio in præct. crim. tit. de partu sup. posito, num. 23. Peregr. de fideicom. art. 53. num. 31. & 36. Alex. conf. 61. num. 9. & conf. 208. num. 16. & conf. 33. num. 7. lib. 2. Matth. de Afflic. decis. 396. num. 2. Vincent. de Franch. decis. 345. num. 10. I. Gurtier. conf. 1. num. 4. & post omnes Pelaez de maiorat. 1. part. q. 14. num. 31.

Prætermitto quinto, quòd si aliquis ex ascendentibus fuerit velut maculatus per sententiam damnatus, aut eius saltem macula legitime fuerit probata, nocet omnibus suis descendentibus indistinctè, secundum l. 1. §. quamuis, de ventre in spic. l. si patroni, 55. §. fin. ad S. C. Trebel. ex contractu, 44. §. fin. de re iud. & ex aliis iuribus à DD. congestis, & per Molin. de Hispan. primog. lib. 4. cap. 8. num. 3. Menef. in l. vnum ex familia, §. si de falcidia, num. 4. de leg. 2. Arias Pinel. in l. 1. 3. part. num. 48. C. de bon. mater. Menchaca lib. 1. de success. creat. §. 6. num. 28. Couarr. in d. c. 13. num. 6. Simanc. de primog. lib. 4. cap. 23. Io. Parlad. rer. quotid. lib. 2. cap. fin. 5. part. §. 9. num. 23. † Quod præcipuè locum obtinet circa ea, quæ qualitati sanguinis, & statui personarū cōcernunt, & ab eis segregari nō valent, quia tunc sententia, & probationes omnibus ex eadem profapia, & radice indistinctè, & indubiè profunt, & nocent, per l. Papinianus 8. §. si ex causa 16. de inoffic. testam. & tenent communiter DD. adducti per Ant. Gamm. decis. 383. num. 2. Card. Tufsch. lit. S. concl. 174. num. 48. & alij in §. seq. allegandi, qui licet loquantur in sententia, seu re iudicata, idem etiam debet esse in testibus, & aliis probationibus, † cum de sententiâ ad probationes iure sequatur argumentatio, & e contra, vt in præcedenti præmissò probaui, & probant Dec. in l. 2. num. 66. C. de edendo, & Fulu. Patrician. de probat. lib. 1. c. 5. n. 6. Aug. Barbosa argument. loco 99. num. 4. pag. 332. & concludit & demonstrat hæc ratio; † nempe quòd sicut sententia, qua macula patris declaratur, concludit impuritatem in filio, ita similiter dum macula patris probata manet, censeri debet macula probata in filio, quia quocumque modo impuritas patris concludit impuritatem in filio, secundum Farin. decis. 335. num. 2. in fin. tom. 1. sicut euenit in proprietate nobilitatis, quam de solar dicimus, cuius probationes, & sententia lata in fra-

tris causa ceteris prodest, & nocet, quia quoad proprietatem non potest alter nobilis esse, & alter frater plebeius, ex *auth. si quis liberos, in fin. C. de natural. liber. Greg. los otros hermanos, in l. 7. tit. 4. explicat Io. Garcia de nobilit. gloss. 6. num. 48.* cuius plures alias rationes in seq. §. assignabimus. † Et quod sententia lata circa ingenuitatem omnibus præiudicat, tenent communiter omnes in *d. l. ingenuum, & Cobar. in d. cap. 13. n. 4. & c. 14. n. 15. & 16. Bruu. à Sole in locis comm. verb. res. 12. Cardo in practi. verb. res. n. 25. cum seqq. Thom. de Thomassat. in florib. leg. reg. 273. Malch. de probat. concl. 394. num. 29. & concl. 1243. & concl. 1267. n. 2. Menchaca quæst. v. s. f. eg. 23. n. 13. cum seqq. Marian. Anton. var. res. 106. n. 7. 38. & 45. lib. 1. & res. 1. n. 7. lib. 3. Caf. Argel. de contradit. legitimo q. 2. n. 114. & q. 7. n. 80. & q. 10. n. 164. & cum pluribus ampliatis, & limitatis Card. Tusch. pract. concl. 265. per totam lit. R. tom. 6. & concl. 174. num. 50. lit. S. Gracian. discept. forens. tom. 2. c. 328. n. 11. Pet. Surd. consil. 577. Menoch. de retin. rem. 3. n. 571. & consil. 28. n. 28. & consil. 75. n. 92. & consil. 103. n. 7. & consil. 384. n. 12. consil. 472. n. 14. Hier. de Laurent. Auenion. decis. 28. num. 1. † Et quod magis notabile, quoad nostrum est institutum sententia, & acta circa alicuius infamiam probant quoad omnes, secundum Feder. de Senis consil. 25. n. 4. in fin. vers. Arguitur primo, & n. 5. & 6. vers. solutio pro ut eum ad hoc refert Catd. Tusch. in d. concl. 265. n. 5. lit. R.*

Præmitto sextò, quod dum manet probata consanguinitas, filiatio, aut descendencia alicuius, si postea agatur circa eandem qualitates inter alias personas coram eodem iudice seu diuerso, præteritæ probationes intactæ manebunt, & nocebunt & prodeunt in secundo iudicio, sicut in primo, ex text. in l. 1. §. fin. cum l. seq. de libe. agnos. d. l. 20. vers. otro si decimo que si alguno se rasona pro fixo, vbi gloss. 2. tit. 22. part. 3. Couarr. in 4. decretal. 2. part. cap. 8. §. 3. num. 2. & in d. cap. 13. n. 5. Alex. qui plura adducit in d. l. sape num. 51 & 60. & 61. de re iud. Peregr. de fideicom. art. vlt. num. 44. Card. Tusch. lit. S. concl. 174. n. 49. & ita in facti contingencia consuluit Io. Gutierrez. consil. 1. n. 3. & 4. vbi defendit, quasdam probationes factas ex petitione cuiusdam ad quandam capellaniam, quæ ad certam familiam pertinebat, prodesse illius filio in alia lite inita cum aliis personis, & ceteris omnibus nocere.

Præmitto septimò, quod generaliter iure loquendo, differentia est inter sententiam, & probationes, quæ nocent, & inter eas, quæ profunt, nam illæ velut favorabiliore ad alios facilius extenduntur, vt eis profunt, quàm quæ nocent, Craueta consil. 206. in princ. Card. Tusch. in pract. d. concl. 265. num. 50. lit. R. vt plura habemus in iure exempla. † Primum in sententia lata pro nobilitate patris, seu fratris, quæ filiis, & fratribus ceteris prodest, per l. si communem, 10. ibi, *Victoria vnus ceteris proderit, Quemadmod. feruit. amitt. Auth. si quis liberos, in fin. C. de natural. liberis, Greg. per text. ibi, in l. 7. gloss. 9. tit. 15. part. 4. Perezus de Lara de aminef. & capel. 2. part. 4. num. 17. Valençuel. consil. 90. num. 45. Gracian. discept. for. d. cap. 456. n. 93. tom. 3. secus autem erit, si contra eos iudicatum circa suam nobilitatis possessione, ne hoc contrariu videatur eis, quæ diximus supra ex n. 11. maxime sub num. 13. nam tunc non ita filiis, nec ceteris fratribus nocebit, secundum Otalor. de nobilit. 2. part. 3. princ. c. 8. Io. Garc. eod. tract. gloss. 6. n. 48. Fab. de Anna consil. 89. num. 4. & 5. lib. 1. Pelaez de maiorat. 2. part. q. 4. illud. 2. n. 3. vbi ad hoc assert, l. ad probationem 22. C. de probat. & plures adducit Valençuel. consil. 92. à n. 66. & in n. 69. reddit rationem disparitatis. † Secundum exemplum est in sociis, quia si sententia lata fuerit*

in vnus fauorem ceteris prodest, secundum Alex. in l. sape, pen. n. 12. de re iud. Aym. Craueta consil. 206. n. 7. Pet. Surd. consil. 180. n. 13. & consil. 231. n. 6. vol. 2. Rota decis. 132. n. 18. 1. part. diuersor. Card. Tusch. lit. S. cond. 174. n. 30. & 110. secus enim erit, si sententia feratur contra socium, aut recipiantur probationes quia ceteris sociis non nocebunt, ex d. l. loci Corpin 4. §. si fundus, si feruit. vendic. l. 1. tit. 2. p. 2. Bart. ex l. ex duobus, q. 4. vers. secundò est dicendum, de duob. reis, Greg. in l. 5. gloss. 3. tit. 23. part. 3. qui et si loquantur in sententia, idem ius, eademque ratio est in probationibus, vt iam dixi in præmissis. 4. † Tertium exemplum est in probationibus, & sententia criminis adulterij, quæ profunt alteri adultero, sed non nocent, secundum text. notabilem in l. denunciare, 12. §. queritur. 6. ad leg. Jul. de adulter. & in l. et si crimine 11. C. eod. Card. Tusch. pract. concl. 265. n. 15. lit. R. tom. 6. & lit. S. concl. 174. n. 98. & 109. & 112. & concl. 176. n. 5. Ricci. decis. Neapol. 281. p. 2. Aug. Barbof. in additam. ad remiss. Ord. Lusitan. lib. 5. titul. 25. sub num. 36.

Præmitto octauò & vltimò, & est velut illatio præcedentis, quod sicut sententia, aut probationes in suis casibus (quos iam diximus) nocent sociis descendentibus, & consanguineis, ita in suis casibus prodesse debent, secus verò econtra, quia sicut profunt, nocere non valent, cum sit inter hæc diuersa ratio, vt colligi potest ex iuribus allegatis superius, & probatur in l. si à te. §. Julianus. de except. rei iud. & gloss. in l. exceptio, 28. eod. tit. l. 19. & 21. tit. 22. part. 3. & tenent allegari à Pelaez de maiorat. 4. p. q. 14. n. 17. dicenti, in graui negotio hoc expertum fuisse, nisi in aliquibus specialibus casibus, quos supra recensuimus, in quibus æquè profunt, & nocent omnibus sententia, & probationes, quibus sic præhabitis transeamus ad specialem questionis explicationem.

§. II.

De fide testium & probationum super quibus nulla fuit lata sententia: aut si fuerit lata, est in earum fauorem: quatenus aduersus alios probent.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia & probationes contra qualitates sanguinis vnus causa an noceant omnibus eius successoribus. Negatur, à num. 2. cum seqq. Qui hæc defendant, num. 14. 15. & 16. Affirmatur, ex num. 17. cum seqq. Eius sequaces referuntur, num. 53. & 54. Dupliciter intelligitur, n. 55. & 57. Contrariis satis fit ex n. 59.
- 2 Probationes receptæ sine citatione nec nocent, nec robur habent.
- 3 Actorum vis oritur ex iudice, & solemnitatibus iudiciorum.

Iudicium

- Iudicium non comprehendit nisi eos, qui interfuerunt & fuerunt vocati, ibid. Nisi sit de iure indiuiduo, num. 60.
- 5 Informationes receptæ circa puritatem, & nobilitatem summaria sunt.
- 6 Probationes summaria in alio iudicio nihil probant, sicut, vt in n. 61.
- 7 Acta iudicialia eis nocent, & profunt, qui interfuerunt, & suum præstiterunt consensum, declarata, vt n. 62. Vnius iudicij in alio nec profunt nec nocent, etiam inter easdem personas.
- 9 Probationes vnus iudicij, vt probent in alio duo requiruntur.
- 10 Sententia in causa status eis tantum nocet, qui ius minus principale habent: secus si æquè principale, & n. 20. Contrarium, n. 21. & seqq. Iura sanguinis æquè omnibus de genere pertinent, ibid.
- 11 Sententia & probationes receptæ in causa hæredis cohæredibus non nocent, explicatur, n. 24. & seqq.
- 12 Probationes receptæ in causis status facilius profunt, quàm nocent, dum separationem recipiunt, secus si sint indiuidua, num. 67.
- 13 Testimonia & testes differunt & in quod explicatur, n. 68. remissive.
- 14 Acta iudicialia non probant contra diuersas personas, & inter quos lita inita non fuit, num. 15. Et maxime in puritatis causis, n. 16.
- 17 Testes producti in vna causa circa statum, & cohærentia sanguinis probant in quacunque alia, & inter quascunque personas, & n. 53.
- 18 Sententia in iudicatum transacta prodest & nocet omnibus eiusdem generis, & familia circa statum & sanguinis qualitates.
- 19 Sententia circa ius cohærenti persone omnibus prodest, & nocet: secus in rebus externis, quæ aliter, atque aliter haberi possunt, num. 21.
- 22 Macula postquam semel genus coinquinauit indelebilis est. Sententia circa nobilitatem, quæ desolat, dicitur, omnibus etiam non vocatis nocet, ibid. Secus si circa possessionem nobilitatis, numero 23.
- 24 Sententia, quæ bonum commune & utilitatem respicit omnibus nocet, etiam non interuentibus, & n. 65.
- 25 Sententia & probationes receptæ contra auctorem omnibus nocet eius successoribus, & num. 43.
- 26 Consanguinei quoad iura sanguinis successores sunt primi auctoris, seu genitoris.

- 27 Nobilitas à primo nobili prouenit. Macula à primo maculato oritur, à quo extenditur in omnes progenitos, qui succedunt in illo obscuro iure, & praua hereditate, ibid. Reperitur in singulis successoribus ea fama, & qualitas, sicut fuit in primo infecto, num. 28. Et probata in vno, prima origo maculata ostenditur, n. 29. & 33. Occurrit in omnes progenitos velut per medium instrumentale, ibid.
- 30 Impurus dicitur, quia ab stirpe impura derivatur, & ab honoribus excluditur, quia descendit ab eo qui ob sua facinora, aut ob prauam religionem ab eisdem exclusus erat.
- 31 Medium in habile impedit coniunctionem, extremorum.
- 32 Productio non fit, cum initium à non initio sumitur.
- 33 Probationes circa vnus maculam totum genus maculatum ostendunt.
- 34 Sententia circa maculam non fertur de iure speciali vnus sed totius generis. Maculatum non facit, sed talem esse declarat, num. 35. Primam originem maculatam dicit, numero 36. Nocet omnibus eiusdem generis & originis, num. 38.
- 37 Statuta puritatis vtuntur verbo Progenie, quo vnus etiam ascendentiã puram esse debere ostendunt.
- 38 Probationes circa alicuius maculam omnibus consanguineis nocent.
- 39 Sententia lata circa ius commune pluribus eis omnibus nocet.
- 40 Macula sanguinis est velut quedam seruus realis, & residet in vno ex familia sicut in toto genere.
- 41 Sententia & probationes circa seruitutem realem omnibus profunt, & nocent.
- 42 Sententia lata in causa plures producenti effectus simul amplectitur omnes. In primum heredem lata nocet substituto & legatario, ibid.
- 44 Prohibitio vni imposita imponitur omnibus eius successoribus.
- 54 Vitium maiorum perpetuatur, in posteriores.
- 46 Medio destructo manet destructum & consequens.
- 47 Probatio facta circa bona testatoris præiudicat omnibus eius successoribus.
- 48 Res iudicata facit ius dum est eadem res, eadem persona, & eadem causa.
- 49 Qualitas sanguinis eadem est in singulis de genere.
- 50 Omnes de familia, quoad iura sanguinis saltem

- saltem representatiue velut vnus considerantur.*
Persona eadem dicitur verè & representatiue, ibid.
- 51 *Quilibet petit honores puritatis velut vnus de populo.*
- 52 *Probationes vnius iudicij quando probent in alio.*
Recepta circa descendentiã, & sanguinis qualitates omnibus eiusdem generis nocent, sicut profunt, & n. 53. & 54.
Nempe probata descendentiã, & comprehensioe in linea maculata, n. 55.
- 55 *Macula velut ius reale, & perpetuum in omnes transit, & non potest esse in vno de familia, & descere in alio velut ius indiuiduum.*
- 56 *Ius indiuiduum semper vnum est, nec secerni potest.*
- 57 *Probationes, vt alteri noceant, debent recipi legitime, & omnibus iuridicis seruatis.*
- 58 *Sententia vt noceat tertio legitime ferri debet & litem canie, & diligenter defendi.*
Testes indebitè examinati presumptionem efficiunt, ibid.
- 59 *Sententia & probationes, vt aliis noceant, sufficit si interueniat quilibet legitimis defensor, & contradictor.*
Probationes minus perfecte sufficiunt ad iudicum animos informandos, ibid.
- 62 *Consanguinei omnes virtualiter, & ex rei natura cõsensum præstant in iudicio actiõto per vnum ex eis circa iura sanguinis omnibus coherentia, & n. 66.*
- 63 *Dammam sociis prouenit ex facto vnius circa ius indiuiduum.*
- 64 *Consanguinei quare grauentur circa iura sanguinis maculati per factum vnius.*
Descendentes maculam patiuntur, non ex se, sed ex facto maiorum suorum ibidem.
- 79 *Consanguineus comparens ad petendum honorem, & ad probandum suas qualitates comparet nomine totius generis.*
Defensor & contradictor legitimus dicitur quilibet ex consanguineis, ibid.
- 67 *Actus dum potest facere ab vno sine præiudicio aliorum, eis non nocet secus aliter.*
- 69 *Factum vnius alteri non nocere intelligitur de iure diuiduo, secus de indiuiduo, & inseparabili.*
Sententia non facit ius in his que tempore mutatur, ibid.

2 N quinto præmissõ diximus, quod sententia lata aduersus ascendentem qua fuit pro maculato declaratus, nocet eius descendentiibus, & si

militer nocent probationes, in quibus macula eorundem probatur, de cuius veritate, & simul an idem sit, quoad collaterales, circa quos maius veritur dubium, videamus, nam vtriusque eadem est ratio, & ab vno iuris principio prouenit vtriusque solutio, quoad nosam puritatis materiam, & causas nobilitatis, desolat conuicio quæ in hoc saltem conueniunt, vt patebit ex dicendis.

Et prima facie magis suaderi videtur negativa pars, quod videlicet nec descendentiibus, & multo minus collateralibus probationes in alio iudicio receptæ nocere valeant, & probari videtur ex seqq. ¶ Primo quia restitutiõ receptio, & ceteræ probationes sine admonitione, & citatione nec probant, nec aliquid robur habent: sed probationes, de quibus loquimur, eis carent, vt supponimus, Igitur nocere non citato, nec aliquam aduersus eum fidem efficere poterunt.

Maior patet, ex text. in l. si quando 19. Auth. sed & si quis, C. de test. cap. 2. extra eod. l. 23. tit. 16. part. 3. Par. in paxi 8. temp. num. 54. Anton. Gom. lib. 3. var. cap. 22. num. 20. Aug. Morla in emporio 1. part. tit. 11. num. 27. & 28. & plures quos plena manu congerit Farinac. de test. quest. 72. a num. 1. cum seqq. qua ratione ad hoc vtuntur gloss. & Decius in l. is apud quem n. 44. C. de edendo.

Secundò probatur, actorum vis & potentia ex iudice, & solemnitatibus iudiciorum proueniunt: sed iudicium tantum comprehendit specialiter ei subiectum, vel sit pars, vel sit adherens. Igitur eius vis & potentia extendi ad liti non subiectos non valebunt.

Maior probatur ex l. vt fundus 18. coram diuid. l. fin. C. de fideicom. lib. 1. Hugo Donel. lib. 6. com. cap. 4. vbi Osuald. Illiger. lit. A. vtitur hoc eodem argumento Bal. l. 1. num. 3. & 4. C. de fide instrum. quem approbat, & sequuntur Alex. in sape, num. 9. de re ind. Phil. Dec. in d. l. 2. n. 46. de edendo.

Tertiò probatur, loquendo specialiter de testibus examinatis in puritatis causis, nam informationes receptæ circa puritatem in tribunalibus, quæ stricta habent statuta, summarie sunt, vt docent Perezius de Lara de amiser. & capellan. 2. part. cap. 4. n. 91. & Aug. Barbo. de officio Episcopi 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 19. ¶ sed probationes summarie in iudicio 6 inforatorio receptæ nihil omnino in alio probant, etiam inter easdem personas. Igitur multo minus contra alias.

Pater minor ex Alberico in l. iuristurandi 7. sub n. 3. vers. sed quid si iudices, C. de test. & ex adductis per Ant. Gab. lib. 2. com. opin. tit. de exception. concl. 2. num. 61. & per Menoch. de reu. rem. 5. num. 120. & Villadiego tract. de malefic. cognit. per Inquisit. num. 8. vers. sed numquid, Couarr. in præct. quest. 24. num. 8. Robert. Marañta in specul. iudic. 6. part. vers. inquisitio, num. 8. Pelacz de maiorat. 4. part. qua. 14. num. 118. Christoph. de Paz tract. de tenua 1. part. cap. 31. num. 2. Paul. Merenda consil. 86. num. 54. inter consilia matrimonialia diuersorum, Valençuela consil. 90. num. 115. vbi loquitur in nostra puritatis specie, & hanc sequuta fuit Rota apud Amilium, decis. 207. numero 9. lib. 2.

Quartò probatur, facta in iudicio, vel extra, eis 7 nocent, qui suum præstiterunt consensum, non verò aliis: sed in specie, de qua loquimur, qui in secundo interfuerunt iudicio, in primo nullum adhibuerunt consensum, vt supponimus. Igitur acta primi, nihil proderunt in secundo.

Maiorem probat text. in l. 1. vbi gloss. 1. plura alia congerit iura, cum legibus seqq. C. res inter alios acta, cap. inter dilectos 6. vers. Porro, de fide instrum. l. 20. vbi gloss.

gloss. 1. tit. 22. p. 3. qua ratione ad huius rei comprobationem passim Doctores vtuntur.

8 Quintò probatur, acta vnius iudicij in alio nec profunt, nec nocent etiam inter easdem personas, si alia res, aut causa in iudicio veratur ad aliquam ve agatur finem: sed in iudiciis puritatis agi videtur de re diuersa, & causa, & plerumque ad diuersum, & distinctum finem, & inter alias personas. Igitur in eis alterius iudicij probationes nihil efficiunt.

Pater maior in l. sed est exceptio. 18. de cuius. leg. cum antea 5. C. de recept. arbitr. per quæ iura ita volunt Innoc. & Bald. num. 7. in cap. causam quest. 11. de test. Dec. in d. l. 2. num. 62. C. de edendo, Masch. de probat. conclus. 33. à num. 1. maxime num. 47. & seq. Christoph. de Paz citato loco num. 7. Bertazol. consil. 255. à n. 5. & conf. 359. à n. 13. vol. 2.

9 Confirmatur, nam vt res iudicata, & probationes vnius iudicij in alio nocent & probent, maxime duo requiruntur, vnum quod secundum iudiciũ inter easdẽ agitur personam, inter quas præcessit antierius, secundũ text. in l. acta 45. de re iud. cum lite 2. iudic. sol. l. 2. C. de edendo, vbi Cagnol. n. 127. Rebuff. in l. 1. num. 4. C. de sentent. aduersus fscum latis, lib. 10. Angel. Aret. consil. 71. num. 72. lib. 1. crimin. diuersor. Burfat. consil. 145. num. 41. tom. 2. Calcan. consil. 8. num. 48. Alterum quod subsequens causa sic se habeat ad primam, vt sententia lata in vna pariat exceptionem rei iudicatae in alia secundum text. in leg. in duobus 20. §. colonus, de iureiur. leg. fundi, 18. de except. l. fundum Titianum. 16. cum leg. seq. illo eod. tit. Bald. Alexand. & DD. in dict. leg. 2. C. de edendo, Catol. Ruyn. consil. 59. num. 5. lib. 4. cum aliis infra adducendis ex num. 48. cum seqq. sed hæc duo in nostra specie deficiunt, vt per se patet, ergo indubiè assignata procedit ratio.

10 Sextò procedit hæc opinio, quia ius ortum ex sententia lata in causa status eis tantum nocet, quorum non principaliter interest, non verò eis, qui ius æquè principale habent, quorum ius non potest tolli, nec adimi ex alterius facto, quia per potentiam vnius iuris sublatam non minuitur æquale ius alterius: sed nobilitas, & puritas sanguinis æquè ad omnes de familia pertinet, & tangit, vt per se patet. Ergo ius vnius tolli non potest per sublatum ius alterius.

Probatur maior ex adductis per Andr. Tiraq. tract. de nobilitat. cap. 37. num. 7. pag. 521. Mol. & aliis superiõs adductis in §. præced. præmissõ. 3. & per Pelacz de maiorat. 2. part. quest. 4. illat. 2. part. quest. 4. illat. 2. num. 32. vbi ex hac ratione probat, quod sententia aduersus fratrem in causa status lata fratri non nocet per d. l. ad probationem 22. C. de probat. Peregrin. de fideicom. arti. 53. num. 45. Fab. de Anna consil. 17. num. 20. & 22. & faciunt adducta per Valençuel. consil. 90. num. 49. & test. in l. interrogatam 34. C. de liber. causa.

11 Septimò, quod probationes receptæ in vnius causa suis non nocent consanguineis, probatur, qua probationes, & sententia in coheredis iudicio lata cæteris nec nocent, nec profunt coheredibus: sed consanguinei coheredes sunt qualitatim sanguinis l. emancipatum, 7. §. fin. de senat. l. 3. de interd. & releg. leg. 2. vers. la tercera, ibi, porque les viene adelante como heredada, tit. 2. part. 3. plures apud Peregr. num. 44. citato loco cum aliis infra referendis. Igitur probationes receptæ in consanguinei causa cæteris obesse non poterunt.

Probatur maior ex text. in l. si cũ vno. 22. l. iudicatae, 29. Pri ma Pars.

de except. rei iud. l. a sententia, §. ibi. Quamuis & sine appellatione iuris est coheres, l. si qui separatiim. 10. §. fin. de appell. leg. 20. vbi gl. 3. tit. 22. p. 3. Donel. lib. 25. com. cap. 5. vers. nondum satis. & est communis, & indubitata conclusio secundum plures adductos à Peregr. num. 40. citato loco, & Fusario de substat. quest. 622. n. 35.

12 Octauò, licet probationes receptæ in causa status prodesse aliis videant, nocere verò non ita possunt: at nos magis quærimus an nocent, quam vt profint, quia in illo maius dubium. Igitur certum est, quod aliis nocere ius non finit.

Pater maior ex adductis supra in §. præced. ex num. 18. ex l. ad probationem 22. C. de probat. & ex Aub. si quis liberos, ibi, & si vni ex multis filiis testimonium quolibet ex prædictis modis præbuerit, cæteris ex eadem muliere natis ad legitima iura sufficit, C. de natur. liber. & adductis per Bart. in lex duobus q. 4. de duob. reis, & in l. 1. n. 2. de constitut. Io. Fab. in §. præiudicialibus n. 42. inf. de act. Couarr. d. cap. 13. præct. n. 15. Menchaca li. 2. controuers. v. i. i. cap. 23. n. 13. Franc. Aret. consil. 29. n. 22. Oualco decis. 157. cuius rationis discrimen reddunt Paul. Castr. consil. 139. n. 7. 1. part. Aym. Craueta consil. 747. n. 37. & Fab. de Anna hos adducens conf. 89. n. 1. & consil. 99. n. 11.

13 Nonò & vltimò probatur, nam testimonia, & testes maxime quoad fidem differunt, vt clarè ostenditur in l. 3. §. idem Diuus, ibi, Testibus se non testimonio creditur, & in §. Gabinio, ibi, alia est auctoritas præsentium testimonium, alia testimoniorum, que recitari solent, de test. quæ verba canonicata extant, in cap. testes 15. in ordine, 3. quest. 9. & est bonus text. in cap. ruanos 8. ibi. In eo casu ad condemnationem eorum sola testimonia non sufficiunt: ciam non sit testimonio, sed testibus iudicandum, de cohabit. cleric. & mulier. sed nos loquimur de testimoniis in aliis iudiciis receptis. Igitur nullam in aliis efficient fidem.

14 Vnde iure generaliter constitutum habemus, quod acta iudicialia nõ probant contra diuersas personas ex relatis iuribus & text. in l. 2. C. Quibus res iud. nõ nocet, l. fin. de re iud. l. si cui. 7. §. iustem. 2. de accusc. cum super 17. cap. quamuis 25. de re iud. & adductis per Tindar. in tract. de test. 3. part. quest. princip. cap. 1. num. 1. Aluar. Valasc. consultat. 33. num. 3. Menoch. consil. 147. num. 3. tom. 2. & conf. 546. num. 12. tom. 6. Vincent. Honded. consil. 145. num. 42. tom. 1. nec in diuersa causa & lite alicuius sunt momenti ex adductis ab Assinio in præxi iudic. §. 15. num. 14. Doctores in dict. l. 2. de edendo, maxime Bald. num. 18. 33. Alexand. 14. Purpul. 96. Dec. 51. Socin. Senior reg. 11. Burfat. consil. 145. num. 42. lib. 2. Io. de Amicis consil. 137. n. 1. cum adductis in §. præced. præmissõ. 1.

15 Atque apertius probari videtur hæc sententia in text. leg. iubernus 41. vers. scilicet. Verum etiam, Cpd. de libert. causa, capit. Albericus 43. de test. capit. inter dilectos 6. §. in omnibus, vers. scilicet. Porro, de fide instrum. in quibus iuribus probatur, sententiam, nec probationes aliis non nocere, nisi illis, per quos lis inita fuit, & probant Alciat. in leg. certis annis, numero 44. & sequenti, Cod. de pact. & plures adducti per Masch. conclus. 1273. numero 1. Cardinal. Zabarel. consil. 138. numero 1. Per. Surd. consil. 472. numero 39. & conf. 547. num. 4. lib. 4. & Ioann. Garcia de nobilitat. gloss. 25. numero 8. in fin. vbi vult, quod sententia in causa nobilitatis lata respectu collateralium presumptionem tantum efficiat, quo plenam probationem omnino excludit.

Et magis specificè loquendo in puritatis causis ita decisũ fuisse à Rota testatur Paul. Emil. dec. 207. Z num. 9.

num. 9. lib. 2. quem approbat, & eius verba refert, Valençuela *consil.* 90. num. 115. vbi alios adducit præcipue Alber. in *l. iurisurandi* 7. sub n. 3. *vers. sed quid sit iudex*, C. de test. Gundifalvus à Villadiego de *malef. cognosc. per Inquisit.* n. 8. *vers. sed numquid*, quos Rota in prædicta decisione fuit sequuta.

17 Contraria autem, & affirmatiua sententia aliis rationibus, & fortè vtgenioribus probatur, nempe quod testes producti in vna causa, & iudicio circa descendentiã & qualitates sanguinis efficiunt eandem fidem in qualibet alia causa, vbi de eisdem agitur qualitatibus, quam præstant in illomet iudicio, quo producti, & examinati fuerunt: & probatur ex sequentibus.

18 Primò, quia omnibus quibus res iudicata nocet, nocent similiter acta probationes, & testes ex communiter recepta regula, de qua supra in præced. §. præmissio. 4. & 5. at res iudicata circa statum & sanguinis qualitates lata prodest, & omnibus eiusdem & familiæ Igitur acta probationes, & testes.

Minor patet ex *dist. leg. ingenuum*, 25. & ex aliis à DD. ibi adductis, de *statu hom. leg.* 1. 2. & 3. de *libert. causa*, l. 20. *vers. otro si decimos*, que si alguno, in illis verbis. *Tal juicio como este empegera al padre, e a todos sus parientes*, & paulò inferius, *ca el juicio, que fuere dado contra el en esta razon, non tan solamente empegera a el, mas aun a todos los otros sus parientes, que lo quisieren contradecor.* tit. 22. part. 3. & ita tenent Abb. in *cap. pen. vers. Sextus casus*, vbi etiam communiter DD. de *re iud.* Alexand. & Immol. in *leg. pen. ff. eod.* & alij adducti per Andr. Tiraq. de *nobilit. cap. 17. num. 3.* & *cap. 37. a num. 2. cum seqq.* † Vbi præclare late hoc declarat, dummodò fuerit sententia de iure coherenti personæ ex Bal. & DD. in *leg. 2. C. Quib. res iud. non nocet.* Gregor. Lop. in *leg. 7. glof. 9. titul. 13. part. 4.* Fab. de *Anña consil.* 17. num. 19. *vers. & generaliter*, plura adducit Pelaez loquens de sententia lata contra nobilitatem patris, de *maiorat. 2. part. quæst. 4. tit. 2. num. 28.* & à Io. Garc. de *nobilit.* qui bene loquitur in nostro proposito *glof. 6. numero 48.*

19 Quod etsi difficile reddatur propter rationem, 6. pro contraria sententia adductam, in qua diximus, hoc procedere respectu eorum, qui ius non aequè principale fuerunt consequuti, vt probauit Vincent. de *Franch. decis.* 527. a num. 17. *cum seqq.* 3. part. Couarr. *dist. cap. 13. num. 5.* & cum consanguinei iura sanguinis aequè principaliter possideant, videbatur dicendum, quod sententia in vnus causa lata alteri non possit nocere, secundum *d. Ant. si qui liberos*, C. de *natur. liber.* & probant Perezus de *Lara 2. part. de capellan. cap. 4. num. 17. in fin.* & num. 18. & alij superioris relati, hoc tamen dupliciter intelligendum est.

20 Primò in rebus externis, seu in iurib. realibus, quæ aliter atq. aliter existere possunt, & quorum natura mutari ex accidentibus solet, nõ verò in coherentibus personæ, quæ mutari, nec aliter se haberi, ex ipsa non possunt natura, vt sunt sanguinis semel acquisita, *Diui 27. §. 1. vers. Nec carus de liberali causa, leg. ff. à te 7. C. de in gen. manum. l. 5. tit. 24. par. 4. l. 12. in fin. tit. 21. part. 2. cum adductis ab Ant. Pichard. de nobilit. communic. inter vir. & var. num. 6.* & dicam infra 2. part. quæst. 3. num. 50. & duobus seqq. quæ ita semper existunt, sicut à principio fuerunt, & exemplum habemus in macula generis, quæ postquam semel illud coinquinauit, perpetua, & immutabilis existit, in qua est idem ius, & ratio, ac in nobilitate, quæ desolat, dicitur, cuius sententia & probationes aequè omnibus etiam absentibus, non vocatis nocent, &

21 profunt, non solum descendentibus, & fratribus, sed etiam ceteris collateralibus, vt bene ex Angel. in *Auth. vt liceat matri & auia*, §. ad hoc, per illum text. & Orator de *nobilit. 2. part. 3. princip. cap. 8. num. 6.* & ex aliis Ioann. Garc. *d. glof. 6. num. 48. vers. Immo nunquid*, & ex Alexand. in *l. s. ipe, num. 51. vers. Idem etiam sentit Angelus, de re iud. Catell. Corta in memorabilib. verb. sententia dista pro vno ex multis fratribus*, Tiraq. de *nobilit. c. 17. num. 3.* censuit Rota apud Io. Baptist. Coccin. *decis. 68. num. 14.* atque ita sunt intelligendi adducti ab eodem Andr. Tiraq. de *nobilit. cap. 37. num. 7.* & à Pelaez citato loco *num. 31.* † qui non loquuntur in proposita specie, sed in fidalguis acquisitis ex actu continuatione, & quasi possessione, quæ sicut deficere possunt in vno, etiam si existant in alio eiusdem generis, similiter ipsa fidalguia, velut effectus illarum, in quibus habet locum prædicta, regula ab eis adducta, de iure aequè principali, aut non principali, de qua nunc nos etiam loquimur.

22 Secundò in rebus, & iuribus priuatorum, quæ nullo modo respiciunt bonum & vtilitatem communem, non verò in eis, quæ bono omnium communi concernunt, vt sunt statuta, ex quibus puritas, & nobilitas requiruntur ad publica munera subeunda, vt probauit in quæst. 3. §. 3. per totum, quorum sententia & probationes, licet contra vnum de familia dirigantur, probant aduersus omnes eiusdem generis, vt communiter receptum est, ex *text. in l. cum qui 30. §. in popularibus, de iure iur. l. 10. vbi glof. 1. tit. 1. & l. 20. vbi glof. 28. tit. 22. part. 3. glof. Alber. & Alex. in d. §. in popularibus*, & idem Alex. in *l. s. ipe, num. 59.* & 60. *vers. aut igitur circa id de re iud.* & in causa puritatis hoc velle videntur plures adducti à Farinac. *decis. 335. num. 2. vers. vbi etiam essent persona, tom. 1.* de quo latius infra in responso ad 6.

23 Secundò mihi hæc eadè principalis probatur sententia quia probationes sententia aduersus auctorem habita nocent omnibus eius successoribus, ex *text. in l. si ante her. 9. §. si leg. si mater. 1. §. si itò Julia. 3. l. except. 28. de rei iud. l. ex contractu. 4. de re iud. l. 1. §. denunciari, de ventre inspic. l. 2. 1. vers. Otro si decimos, tit. 22. part. 3. leg. 1. 7. tit. 9. part. 6. Malch. de *probat. conclus.* 667. num. 37. præter adductos supra §. 1. præmissio. 5. & infra num. 43. † Sed omnes descendentes successores, & hæredes sanguinis, & maculæ suorum ascendentium, & sententia & probationes aduersus vnum de familia verò diriguntur in eisdemmet ascendentes, qui fuerint prima origo infecti sanguinis, in omnes posteros postea deriuati. Igitur nocebunt aequè omnibus eiusdem generis.*

24 Minorem probo ex *leg. mancipatum 7. §. fin. de senator. leg. 3. ibi, non à patre sed à genere, de interd. & relog. leg. 2. vers. la tercera*, ibi, *porque les viene de luene como heredad*, tit. 21. part. 2. quia vt inquit Aristot. lib. 5. Rhetor. cap. 15. *Nobilitas est maiorum quidam splendor, & claritas in posteros deriuata*, & Boëcius lib. 3. de consolat. Philosophiæ, prof. 6. *Nobilitas* (inquit) *est quadam latus veniens de meritis parentum*, & plura congerit huc conducentia Pelaez de *maiorat. 1. part. quæst. 51. num. 6. 14. & seqq.* & magis ad nostrum propositum Christoph. de Paz de *tenuta 2. part. cap. 85. num. 150.* vbi ex pluribus iuribus hæredes vocat sanguinis successores, & faciunt iura relata à D. Ant. Pich. de *nobilit. communic. inter vir. & vxor. n. 6.* & adducta supra §. 3. §. 2. n. 26. & per Aceb. in *Rub. tit. 2. num. 64. lib. 6. recop.* & Ioan. Gutierrez lib. 3. *præct. question. 13. numero 93.* & 94. & de *iuramen. confirm. 1. part. cap. 16. num. 55.* Mem. h.

Menchaca de *success. creat. lib. 3. §. 2. n. 74. & seqq.* & videndi sunt adducti infra 2. part. quæst. 6. §. 1. ex n. 7. cum pluribus seqq.

27 Confirmatur, nam sicut nobilitas à primo nobili in vniuersum eius deriuatur progeniem, argument. l. vnum ex familia, 67 §. 1. *delegat. 2. l. 1. de interd. & relog.* cum similibus, & bene considerat Ioan. Gutierrez l. 3. *præct. question. 13. num. 86. & 87.* ita similiter macula prouenit à primo infecto nempe à Iudæo, seu Mauro, reconciliato, aut relaxato per sanctum officium, à quo velut à fonte sparitur in omnes progenitos, l. liberorum, 120. de *verborum significat.* Socinus *conf. 241. num. 7. lib. 2.* Pelaez de *maiorat. 2. part. quæst. 6. num. 224.* & omnes in ea succedunt, velut in quadam praua hereditate, & obsceno iure vniuersali. argument. l. fin. C. de iure de liber. & probauit latius supra quæst. 1. §. 4. & quæst. 4. §. 2. † & in quolibet eorum eadem forma & qualitatibus macula reperitur, sicut fuit in primo infecto, qui origo & causa fuit infectionis aliorum, *text. in l. in ratione, 11. §. si filio. 6. ibi, Vt enim opes patris, & contributio legatorum inde capiunt formam, & originem, ad l. falcid. l. tutor. 69. vers. & non ritulus, de fideiusor. l. quod id quod, 33. de donat.* cum allegatis per Valençuela *consil. 94. num. 14.* † Et macula probata in persona vnus prima origo generis maculata ostenditur, ex qua ad illud descendit, velut per medium instrumentale, quo infectio decurrit simul cum sanguine in omnes primogenitos, secundum Bald. *consil. 989. lib. 2.* relatum apud Pelaez de *maiorat. 2. part. quæst. 1. num. 87.* qui plura ad propositum cumulat eodem loco à num. 81. cum pluribus seqq. † Et idè impurus dicitur, quia ab origine viciosa deriuatur, in qua totius rei status inducitur, ex Bald. in *l. fin. num. 11. C. de suis & seq. hered.* Valençuela *consil. 51. num. 24.* & à similibus honoribus excluditur, quia ab eo descendit, qui ab eisdem ob sua facinora, aut ob semitam prauæ religionis exclusus extitit, vt ex *l. Gaius. 23. de manum.* in simili dixit Bald. in *l. honorum C. Qui admitti.* Matth. de *Afflic. in cond. stant. Neapolit. in proem. post mundi machinam n. 17.*

28 Et quia sanguine iungitur cum extremo inhabili ad eisdem honores, quo ab eisdem excludi necesse est, secundum *l. qui sella, 7. §. fin. l. tria pradia 31. de seruit. rust. l. fin. de flumin.* plures apud August. Barbof. *Axioma. 91. num. 2. pag. 56. & Axioma. 145. num. 4. pag. 94. Immol. in l. qui habebat. 47. de vulgar. Bald. consil. 162. num. 179. lib. 1.* Barfat. *conf. 97. num. 8. lib. 1.* Roland. *conf. 57. nu. 57. lib. 3.* † nec enim fieri ad eum potest productio, cum initium à non initio sumat respectu rei, de qua agitur *text. in l. quæcumque gerimus. 11. de oblig. & act. Guillelm. Benedic. in c. Rainuncius, verb. duas habens filias, num. 175. de testam.*

29 Et ita vno ex genere macula per probationes notato vniuersum genus eodem vlcere afflictum ostenditur, aut saltem linea, ex qua morbus prouenit, eadem coinquinata labe demonstratur, non solum si hoc appareat in persona per lineam descendenti, sed etiam in collateralibus, dummodò originem capiat à primo maculato, à quo collaterales ceteri proueniunt, cum omnes eodem sanguine, & per consequens eisdem qualitatibus iungantur, vt amplius dicam inferius.

30 Ex quibus inualida & nullius effectus ostenditur ratio. 3. supra pro contraria sententia adducta, qua diximus consanguineos coheredes sanguinis existere, & videri, quod probationes nec sententia aduersus vnum ceteris nocere non valeant. Quia dum contra vnum de familia sententia fertur circa maculam, aut impurum esse probatur, non

est tantum circa ius speciale illius, nec quia per se impurus sit, sed circa ius vniuersale totius generis, & quia ab origine descendit impura, & ex maculato genere, & familia natus, labe dicitur de honestatis extradictis per Oratorem de *nobilit. 2. part. 3. princip. cap. 9. num. 7. & seqq.* And. Tiraq. *cod. tractat. cap. 35. num. 4. & 5.* Aloysium Ricciam *collect. 733. part. 4.* & alios congestos per Valençuela *consil. 90. num. 114.* & per Fab. de Anna, *consil. 17. a num. 3. cum seqq.* & per me supra numero 26. † Et sententia, nec probationes illum non efficiunt maculatum, sed talem à suis maioribus esse declarant, & probant, secundum celebrem *text. in leg. & ex diuerso 35. §. 1. ibi, & Index sententia declarauit meum esse, de rei vendic. leg. Pomponius 40. §. sed & is, de procurat.* melior *text. ad propositum in leg. sicut 8. §. sed si quaratur 3. vers. & si quidem, ibi, quia per sententiam non debet seruius constitui, sed que est declarari, si seruit. vindic.* vbi glossa Bart. & communiter DD. de quibus inferius. † Vnde prin-

31 cipaliter prima origo impura declaratur, & per eam vniuersum genus, & per consequens singulos, ex ea prouenientes eadem laborare nota ostenditur, vt optima ex relatis iuribus probat Ioan. Garcia de *nobilitat. gloss. 6. num. num. 48.* † Et hæc est ratio, qua statuta puritatis vtuntur verbo progenie, quod descendentiã significat, vt de ea & vniuerso genere informationes sumuntur, & ostendatur ipsa ipsa progenies, & genus purum, aut maculatum, vt ex Rota pluribus decisionibus ostendit August. Barbof. de *officio Episcop. 1. part. titul. 2. glof. 17. num. 37.* Ricciol. de *neophit. cap. 7. nu. 29.* † Vnde sicut sententia aduersus auctorem lata nocet aequè successoribus, ita cum informationes sumantur & sententia feratur circa qualitates vniuersi generis, & descendentiæ, licet sit sub nomine prætoris tantum, debent nocere omnibus descendentibus, & successoribus eius, in quo omnes de familia, & genere comprehenduntur, vt probat singularis *text. in l. liberto. 31. §. fin. alias est l. qui aliena, 32. de neg. gest. & Ioan. Garcia sub d. n. 48. vers. Immo nunquid la executoria.*

32 Quæ omnia etsi dubio careant, pluribus aliis exornationis causa confirmabo. Primò sententia lata circa ius pluribus commune, & si feratur aut probationes recipiantur in vnus causa tantum ceteris omnibus nocent: at macula, & cetera sanguinis qualitates ius commune statunt apud omnes eiusdem generis, vt patet & manet probatum. Igitur sententia & probationes circa easdem qualitates omnibus aequè nocebunt.

33 Maior patet ex *text. in l. sed si possessoris 13. §. fin. cum l. seq. de iure iur. l. Papinianus 8. §. si ex causa 16. de inoff. testam.* & ex Bal. num. 17. Alexand. 11. & Ang. in *l. 2. C. de edendo*, & ex aliis apud Malch. de *probat. concl. 33. n. 30.* Anton. Pereg. de *fideicom. d. art. 53. num. 49.*

34 Confirmatur secundò sanguinis impuritas est velut quædam seruitus realis in genere, & familia constituta, quæ sicut tota residet in toto, & tota in qualibet eius parte, secundum *text. in l. si cui 9. de seruit. l. certo generi 13. §. 1. l. vna constitui 23. §. fin. de seruit. rust.* de quo latius infra quæst. 17. ex num. 35. vsque ad 52. ita similiter macula sota residet in singulis de familia, sicut constituta est individualiter in vniuerso genere, vt manet probatum: † sed probationes, & sententia circa seruitutem realem à pluribus debitam nocent omnibus etiam ignorantibus quia implicat esse in vno, deficere in alio. Igitur similiter nocebunt omnibus eiusdem generis.

Prima Pars.

Z 2 Minor

Minor probatur in eleganti text. in leg. si de comuni. 19. arg. à contrario scilicet si seruit. vindic. vbi gloss. verb. damno, & Bart. in vers. Quandoque vnus ex sociis perdit rationabiliter leg. loci corpus 4. §. si fundus, 3. eiusdem tituli. per quem ita tenet Anton. Peregr. d. art. 53. sub num. 43. Immol. & DD. in l. 2. §. ex his, num. 17. vers. sed numquid noceret, & num. 18. vers. aduertendum, & n. 43. de re iud. vbi etiam Vldaric. Zafius n. 20. quæ magis communis, & verior opinio est.

42 Confirmatur tertio, sententia lata in causa plures producente effectus, effectus simul amplectitur omnes, & rem iudicatam in omnibus patit: at sententia & probationes circa maculam cuiusdam primam eius respiciunt causam, & originem, quæ plures in effectu complectitur, vt per se patet. Igitur apprehendent omnes, qui illius causæ effectibus fruuntur.

Maiores constat ex l. Papinianus §. si ex causa 16. de inoffic. testat. 20. vers. Mas ann atodos los otros, tit. 22. p. 3. & faciunt tradita per Bart. in l. in diem. 9. de aqua & aqua pluui. arc. Oldrad. consil. 94. in princ. vers. tertio, 5. Calcan. consil. 62. adductus à Rebuff. in lib. concord. Rub. de collat. pag. 259. Alex. consil. 156. num. 3. lib. 2. & notabiliter loquitur Nicol. Boët. decis. 204. num. 42. & decis. 255. num. 12. col. vlt. Peregr. d. art. 53. num. 39. & 49. Card. Tusch. lit. S. concl. 174. num. 25. plures congerit Fufarus de substit. quest. 622. per totam, vbi latè ampliat, & limitat, qui loquuntur de sententia lata contra primum hæredem, quæ nocet substituto, & cæteris legatariis.

43 Confirmatur quarto, omne, quod vni obstat, obstat similiter omnibus successoribus eius: sed probationes circa maculam dirigitur principaliter ad maiorum qualitates, quibus nocere nullum dubium est, vt probatum relinquo. Igitur & generaliter omnibus eius successoribus.

Maiores probatur ex eleganti text. in l. si duobus 12. §. si prius, de contra tab. reg. Quod ipsi, qui contraxerunt, obstat, & successoribus eius obstat. 143. de reg. iur. melior textus de iure, in l. Dino Marco 3. 11. ibi, si tamen prioris gradus liberis, per quos id priuilegium ad vltiorum gradum transgreditur, nulla violati pudoris macula adspersit. C. de quas. vbi descendentes amittunt priuilegium ex antecessoris obstaculo, (qui boni textus sunt ad iustificanda nostra puritatis statuta) & exornat ex pluribus Pelaez de maiorat. 2. part. 9. 4. illat. 2. num. 14. & 15. Peregr. num. 34. & seqq. & num. 46. citato loco, Cardin. Tusch. d. concl. 174. num. 61. & 66.

44 Confirmatur quinto, omnis prohibitio alicui per legem, seu per hominem imposta in iure successorio, eo ipso imposta censetur in omnibus eius successoribus, & descendentes, vt est text. in l. nullus 44. C. de decurion. lib. 10. & exornat latè D. Io. del Castillo quodid. controu. lib. 3. cap. 15. num. 63. & tom. 6. lib. 5. cap. 129. num. 13. & seqq. Peregr. de fideicom. art. 26. num. 2. & art. 27. num. 18. Pet. Surd. conf. 41. num. 7. & consil. 85. num. 1. vol. 1. Dec. consil. 311. & Roland. consil. 74. n. 2. lib. 1. & dicit ipsa ratio, quia secundum Ioan. And. in cap. ad apostolicæ de re iud. in 6. radice amputata necesse est, vt rami decidant: vbi caput suspectum est suspecti etiam sunt, qui ab eo proueniunt. Craueta de antiq. tem. 1. part. sect. Quarto limitatur, n. 80. Mantica de iur. & amb. lib. 22. tit. 16. n. 4. Fufario de substit. 9. 3. 17. ex n. 2. cum seqq. ar. ex probatione maculæ oritur prohibitio obtinendi puritatis eis, qui illius maculæ causæ fuerunt, vt res ipsa clarè demonstrat. Igitur necesse erit, quòd vniuersam eorum progeniem etiam arceant à prædictis honoribus.

45 Confirmatur sexto, ex probatione maculæ con-

stant culpa, & demerita maiorum, qui ei causam præbuerunt, vt sæpius probauit, & per se patet: at vitiosa qualitas maiorum perpetuatur in posteris, & semper eos velut comitatur, vt probat vnicus & singularis text. in l. vitia possessionum à maioribus contra-cta perdurant, & successorem auctoris sui culpa comitatur 11. C. de acquir. possess. exornat Matth. de Afflict. Neapolit. decis. 96. incipit. In sacro Concilio. Igitur sicut vitium maiorum ita & eius probationem successoriibus nocere omnibus, erit necesse.

Confirmatur septimo, medio destructo, manet & destructum consequens: sed probationes circa maculam maiorum destruant medium, quo sanguinis qualitates, & merita in posteros decurrunt, qui se habent velut consequens deductum è maioribus ipsis. Igitur manebit destructum consequens, quod est vniuersa stirps & descendencia maiorum.

Maiores patet, ex text. in l. mater. 33. §. si filius, leg. qui habebat, 47. de vulg. vbi Ioann. de Immol. leg. 1. §. huius rei, de offic. eius, leg. sed & ha. 33. §. præter de procurat. l. quod per manus 10. iure codicill. leg. si homo mortuus 69. vbi Iass. de verb. l. non dubium 5. C. de legib. August. Barbof. qui plures refert Axioma. 30. num. 2. pag. 21. Craueta consil. 202. num. 28. & consil. 75. incipit, Accusator, num. 27. tom. 1. Burfat. consil. 97. num. 8. lib. 1. Iass. consil. 148. col. 1. lib. 2. Valençuela consil. 32. n. 120.

Confirmatur octauo, probatio facta circa bona, quæ in potestate fuerunt testatoris, siue sit confessio, aut per testes, vel per instrumenta præiudicat omnibus ab ea causam habentibus ex titulo singulari, aut vniuersali: sed nullum delictum criminis constitui potest inter bona externa, & iura sanguinis naturalis: Immo maior est ratio in his, quæ perpetua & mutabilia sunt, quam in illis, quæ amitti, & deficere passim solent. Igitur maiori ex causa horum probatio omnibus indistinctè nocet.

Maiores patet ex adductis per Bart. in leg. si superatus, de pignori. Ripa in leg. si aliquam rem, num. 42. vers. Intellige 3. vt non probent, de acquir. possess. Felin. in cap. inter dilectos, num. 22. de fide instrum. Menoch. lib. 1. præsumpt. 101. num. 16. Masch. de probation. conclus. 778. num. 38. Pelaez de maiorat. 4. part. 4. 9. 14. num. 47. Peregr. de fideicom. dist. articul. 53. num. 53. num. 36. & 37. Aret. consil. 36. num. 3. Bart. Socin. consil. 89. num. 16. lib. 1. & consil. 68. num. 6. lib. 4. Card. Ruin. consil. 108. num. 23. & consil. 128. num. 19. lib. 2. & Craueta consil. 29. num. 1. Natta consil. 460. num. 9. lib. 2. Rol. à Valle consil. 82. num. 38. lib. 2. Iac. Put. decis. 225. n. 4. & 5.

Confirmatur nono, vbi tria concurrunt eadem nempe res, eadem personæ, & eadem agendi causæ res iudicata ius facit, & probationes plenè probant ex text. in leg. Iulianus 3. cum duobus sequentibus, leg. si quis 7. per totam, l. si mater 11. l. cum queritur, 12. cum l. seqq. de except. rei iud. de quibus omnibus agit Donel. lib. 22. comm. cap. 5. Anton. Peregr. d. art. 53. sub num. 40. Card. Tusch. in præf. concl. 175. n. 34. lit. S. & faciunt tradita per Christoph. de Paz de tenuta cap. 32. num. 40. vers. verius tamen ipsi putat: sed hæc omnia simul concurrunt in quolibet iudicio, quod de qualitatibus generis probandis agitur. Igitur probationes vnus iudicij in alio simili puritatis probantur contra omnes eiusdem generis.

Minor patet ex probatione singulorum; petitur quidem eadem res, nempe sanguinis eadem qualitas, quæ eadem est in vniuerso genere & in eius singulis, cum ab vna proueniant causa sanguinis in fluenti, & semper est eiusdem virtutis, &

& potentie in omni suo causato leg. si fecer. 44. in fin. sol. matrim. l. Titia, 19. de ann. leg. l. si mater. 3. C. de institut. & substit. Bald. in l. 1. num. 3. de senator.

50 Io. Gutierrez. lib. 3. præf. quæst. 16. num. 96. † Sunt etiam eadem personæ, quia omnes de familia circa hoc velut vnus censentur, sicut fuit vnus primò maculatus à quo omnes deriuantur, & sunt eius hæredes, arg. text. in leg. qui in ius 177. aliàs 137. de reg. iur. leg. hæres, 22. de vsucap. Auth. de iureiur. ab hærede præstito, in princ. faciunt leg. 1. §. in locum. Quorum legat. leg. fluminum. 24. §. adiciatur, 1. de damno infecto, gloss. verb. personas, in l. & an eadem. 14. de except. rei iud. ibi, largè accipe, vt comprehendas successores actoris & rei vniuersales, & etiam in rem, Bald. in leg. si tibi, §. pactum conuentum, num. 4. de pact. Dec. consil. 236. num. fin. Rebuff. in leg. nihil aliud 24. §. item quidam, de verb. sign. Putco decis. 332. num. 3. lib. 3. Card. Tusch. in præf. conclus. 174. num. 45. in fine, & num. 67. lit. S. tom. 7. & in nostris terminis puritatis probandæ confiderat Alexand. Ludouic. decis. 498. num. 8. quia eadem persona intelligitur verè, & interpretatiuè, secundum gloss. verb. concurrunt in dict. leg. & an eadem. Io. Franc. Pont. decis. collarerali, 32. num. 2.

51 Valençuela consil. 68. nu. 74. † Adestque eadem pretendi causa, cum quilibet, velut vnus de populo, affirmans habere requisitas qualitates, honores appetat, & sibi largiri impetret, etiam si iure præiudicationis, aut nominationis nitatur, & saltem idem ac in præcedenti iudicio virtualiter affirmat, arg. ea, quæ notant DD. in l. hæredes mei, 57. §. cum ita, ad Trebel. & quæ latius dixi supra quæst. 71. ex num. 95. cum seqq. pluribus, & quæst. 8. §. 3. illat. 1. per totum.

52 Confirmatur decimo, ex qualibet duarum opinionem DD. circa prædicta, tam quæ asserit, quòd probationes vnus iudicij probant in alio, dum inter easdem personas agitur de eadem re, & ad eundem finem, quam tuerit Innoc. sequitur per Bart. in cap. causam quæ, cl. 1. num. 8. de test. Bart. in 2. num. 5. iudic. soluti, Dec. in l. 2. num. 62. C. de edendo, Bertazol. consil. 255. à num. 1. & consil. 359. à num. 13. vol. 2. quam alia, quæ docet, quòd dum sententia parit exceptionem rei iudicatæ, probationes plenè probant, vt dixi supra, §. 1. præmissio. 4. & refert Bertazol. in dictis consilij: sed in causis puritatis omnia hæc concurrunt, vt paulò antè probaui, & dicam infra q. 17. Igitur alterius iudicij probationes in eis plenè probantur.

53 Quæ omnia maximè fundata in eo principio communiter recepto, quòd vbi res iudicata nocet aliis, eisdem similiter nocent acta, probationes, & testes ex adductis supra in §. 1. præmissio. 4. planè meo iudicio probant hanc nostram affirmatiuam sententiam, ex qua pro indubitato tradimus, quascumque informationes circa descendenciam, & sanguinis qualitates prodesse, & nocere omnibus qui sunt eiusdem generis, & lineæ, & tam maculam quam puritatem, si alia defunt probationes, posse per ea iudicari, quam defendunt Io. Gut. consil. 1. n. 4. & 5. Menoch. lib. 3. præsumpt. 101. n. 16. Masch. concl. 33. num. 38. & concl. 778. n. 38. Craueta consil. 29. num. 1. Putco decis. 225. num. 4. & 5. 1. part. & Alex. Ludouic. decis. 498. num. 6. & 9. Alex. consil. 35. num. 4. & consil. 61. n. 9. & consil. 298. n. 16. lib. 2. Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 14. num. 126. † Et quòd probationes pro qualitatibus familiaræ receptæ profunt omnibus, qui sunt eiusdem familiaræ etiam in diuerso iudicio, probant ex text. in cap. quoniam frequenter, §. vt lite non contest. c. significat. 4. 1. de test. pluribus DD. quos congerunt Io. Garc. de nobilit. gloss. 48. per totum. Otalora eod. tract. §. p. c. 1.

Prima Pars.

Farin. de test. q. 76. c. 1. n. 1. Card. Tusch. eod. tract. lit. T. concl. 155. & seq. & quòd etiam nocent probant ex text. in l. 1. fin. & l. seqq. de liber. agnos. post Cyn. Bald. Salic. Ang. Fulgos. Butr. & Abb. quos refert Alex. in d. l. sepe, n. 60. & 61. de re iud. & Ant. Peregr. de fideicom. d. art. 53. n. 44.

55 Sed intelligenda est dupliciter prædicta sententia. Primò procedere tantum si probata plenè maneat descendencia ab eadem stirpe, & origine maculata, aut pura, quia tunc velut reale ius perpetuum, & vniuersum ad omnes exiit, & cum suo onere transit, & in omnibus probatum æquè manet, vt in d. l. qui aliena, aliàs l. liberta. 31. §. fin. de neg. gest. & velut indiuiduum non potest esse in parte generis, & familiaræ, & in alia deficere, sed indistinctè omnes, & vniuersos comprehendere, text. test. est in l. ad certam. 6. l. sicuti 9. l. pro parte 11. de seruit. † quod est proprium cuiusque iuris indiuidui radicari in sanguine, quia nec scindi, nec diuidi valet text. est in l. 2. §. item si ex factis, vbi bonus textus ad hoc, vt ex facto locij omnes teniantur, l. stipulationes, 72. de verbor. l. ea qua in parte, 192. de reg. iur. cum similibus, & bene explicat Io. Garc. d. gloss. 6. num. 48. Peregr. de fideicom. dist. art. 55. Card. Tusch. lit. S. conclus. 174. num. 11. si verò descendencia ab eadem origine, & stirpe non plenè maneat probata, nihil actum erit, nec probationes probantur.

57 Secundò intellige, dummodò probationes fuerint factæ iuridicè cum solemnitatibus debitis, & solitis in similibus iudiciis, & coram indice competente, & cum iusta causa, quia ex quocumque defectu aliis nocere non debent, ex text. in l. Herennius, 61. in fin. de iur. leg. 3. §. 1. Quem fraud. cred. l. si quis plurium, 50. §. si quis ante 2. vers. sed si subieciit, de leg. 1. l. 36. tit. 5. part. 5. vbi latè Gregor. verb. auenidores, Roman. consil. 12. per plura congerit Valençuela consil. 60. à num. 61. cum seqq. maximè num. 66. † Sicut & sententia debet, vt aliis nocent ferri cum debitis solemnitatibus in omnibus instantiis, & Tribunalibus, vbi ad constituendum rem iudicatam de iure agere est necesse; aliàs ex quocumque defectu aliis nocere non debet, ex adductis à Peregr. de fideicom. art. 44. & expressus dist. art. 53. ex num. 57. Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 31. num. 53. & Baeça de decima tutor. cap. 2. num. 174. & ad hoc vt sententia nocent successoribus in his, quæ ad sanguinem, & genus pertinent, debent litere cautè, & cum magna diligentia defendi, vt ex aliis voluit Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 14. num. 87. in fin. de quo latius agam infra in quæst. 17. vbi proprius locus licet testes indebitè examinati ad nomenclum, seu iudicium saltem efficiant, ex gloss. & Bal. in cop. 1. §. si duo de pace tenenda in testibus feud. Alex. in l. milites num. 7. vers. Qui nimio testes, C. de testam. mil. Masch. concl. 682. num. 5. & concl. 1362. n. 18. plura Farin. q. 74. de testib. quasi per totam maximè n. 109. & aliis Io. Bapt. Coccin. decis. 31. n. 9. & decis. 173. n. 4. quibus addè alias intelligentias, de quibus infra in §. 4. in illationibus ibi propositis.

58 Nec principale huic, & veræ sententiæ obstat 59 in contrarium adducta. Non primum, quia iudicia puritatis ex sua natura reiciunt solemnitatem citationis, & cæteras, quas retuli supra in quæst. 5. & eius defectus in similibus probationibus nocere non debet, & sufficit interuenire quemlibet legitimum defensorum, seu contradicentem, vt aliis nocent acta & probationes, quia omnes per illum citati intelliguntur probant Couarr. in præf. cap. 13. & Parlad. lib. 1. rer. quotid. cap. fin. 5. part. §. 9. n. 22. Ant. Gom. in l. 40. Tauri num. 77. Pelaez d. quæst. 14. num. 8. præsertim in causis, in quibus tantum agitur de

iudicium animis informandis, ad quod sufficiunt minus perfecta probationes, secundum Baldi doctrinam in l. 1. §. filius in fin. vers. ex hoc nota. Qz i satisf. cog. Christoph. de Paz de tenuta 1. part. cap. 3. n. 67.

60 Nec secundum quidquam ponderat, quia sufficit, quod ius vniuersale, & iudicium deditur in iudicio a quolibet ex Dominis, vt ceteris idem ius habentibus praeiudicet, ex d. l. 2. §. item si ex facto 3. de verbor. & ex aliis iuribus supra pro hac sententia adductis, iunctis traditis supra ex n. 20. & infra ad 4. & 6. rationem pro contraria sententia.

61 Nec tertium, quia loquitur de probationibus receptis in iudiciis summariis, vt probent in plenariis, quae maiorem requirunt solemnitatem, à qua carere summariis iudicia: non verò, vt admitti valeant in aliis summariis causis, in quibus defectus solemnitatis opponi non potest, & tantum agitur de infirmando animos iudicium circa merita, & qualitates praetensorum, quod fieri potest ex minus legitimis probationibus, vt superius late dixi & probani.

62 Nec quartum rem adstringit, quia interueniente vno consanguineo in iudicio, quo de iure vniuersali cum ceteris agitur virtualiter, & ex rei natura omnes suum praestant consensum, & vnus existentia est in nomine omnium, & idem operatur, ac si omnes compererent in iudicio, dummodò legitime eorum ius defendatur, arg. l. si de seruit. vindic. leg. an vnus 1. l. si cum meo 1. §. 1. illo eod. tit. cum adductis supra in confirmatione 2. arg. ex num. 27. quia ille vnus est legitimus contradicitor, & defensor nomine omnium, l. loci corpus 4. §. sed & si duorum 4. si seruit. vindic. cum similibus.

63 Nec quintum nobis pugnat, quia non est nouum quòd ex facto vnus socij in re indiuidua, & inseparabili nocumentum aliis proueniat, vt dixi ex d. l. 2. §. item ex facto, de verbor. & dixerunt multi penes Peregr. de fideicom. d. art. 5. nu. 43. Card. Tusch. in pract. concl. 174. num. 1. l. S. tom. 7. vbi ad hoc adducit text. in l. loci corpus 4. §. si fundus, 3. vbi DD. si seruit. vindic. Praeterea quia licet videatur, quòd omnes de familia ex vnus facto in re tam ardua, & maximi praedi- cij grauantur, & quòd acta ab vno tantum, seu propter vnum ceteris omnibus nocent: tamen non est hoc propter probationes contra illum receptas, nec principaliter propter factum illius, arg. l. ex diuerso. 3. §. 1. de rei vendic. d. l. sicur 8. §. sed si queratur 3. vers. Etsi quidem, si seruit. vindic. sed tantum per accidens, seu instrumentaliter, quia per illas probationes patet macula à maioribus contracta, ex quibus descendentes maculam patiuntur, & tenentur ex facto maiorum qui eis illam prauam, & maculatam reliquerunt hereditatem: idèd igitur ex vnus sententia, aut probationibus praegrauantur omnes, quia maiores eorum id voluerunt, arg. text. in l. in executione, 8. §. quod si stipulatus, de verbor. l. inter cohaeredes, 44. §. quod ex facto, 5. Famil. ex cise. iuncta per celebri Doneli interpretatione in l. 2. §. si ex facto, num. 4. de verbor. & concludit ratio optima tradita à Did. Velasq. in defens. statuti Tolotani c. 3. 4. in princ. vers. respondeo, pag. mibi 77.

64 Nec consideratione dignum est sextum, quia illum intellectum relinquo superius post primam rationem pro hac sententia, & locum non habet, dum agitur de bono, & vtilitate publica, cuius ratione sententia lata aduersus vnum, & probationes receptae omnibus nocent, cuius naturae sunt causae, de quibus agimus ex dictis supra q. 3. §. 2. vt expressè voluit Alex. in l. saepe, pen. num. 60. de re iud. ibi. Aut agitur circa id quod respicit publicum interesse, vt quia pars petit, & admitti ad honores, & opponitur de illegitimitate &

tunc sententia facit ius quoad alios respectu eiusdem interesse principalis, arg. d. §. in populis, ex nobili distinctione Bart. in l. cum filius familiaris, de verbor. quem refert, & sequitur Peña in director. 5. p. commen. 164. vers. Non obstat. Felin. in c. quannus 2. n. 9. de re iud. vbi adducit Burrium in c. causam. Qui filij sunt legit. & con- ducunt tradita per Oldrad. consil. 255. num. 3. vers. praeterea, Feder. de Senis consil. 153. col. 1. vers. item assignato, Beronio consil. 137. num. 15. lib. 3. & his relatis Card. Tusch. in pract. concl. 488. lit. E. tom. 2. & concl. 174. num. 1. & 3. l. S. tom. 7. Ant. Peregr. de fideicom. d. art. 53. sub n. 41. & idem placuit Cobbar. in pract. cap. 13. n. 5. vers. Quorum resolutio, Paz in tract. de tenuta, cap. 43. sub num. 6. ex Ant. de Butrio quem allegat, in cap. causam n. 14. Qui filij sunt legitimi, & est verissima sententia. Et consanguineus, qui immisionem petit ad quam cetera sanguinis qualitates requiruntur, ad eam verificationem comparat nomine totius generis, cuius singuli ad hoc ius habent, & legitimi dicuntur contradictores arg. l. loci, 4. §. sed & si duorum 4. si seruit. vindic. & titulo legitimo possident qualitates sanguinis suorum maiorum, quod sufficit, vt legitimi dicantur defensores, & ex suo facto praedi- cent aliis, secundum Dec. in l. fin. num. 41. C. de edicto, D. Adriani toll. Menoch. de adpisc. rem 4. n. 381. & seqq. Ant. Gom. in l. 41. Tauri, num. 150. Burg. de Paz consil. 39. num. 14. Rol. à Valle consil. 78. habita diligenti consideratione. n. 5. & 27. lib. 3. Gozzadin. consil. 6. Prima facie, n. 89.

Nec quidquam facit septimum, cui satisfactum plenè manet supra in n. 34. cum seqq. quare idem hic repetere non licet.

Nec octauum verum contradicit, quia procedit dū socius, aut rei possessor ex rei natura potest actum facere sine aliorum praediudicio, vt accidit in iuribus, quae diuisionem pariuntur, secus verò dum ex natura rei, de qua agitur, non potest ius illius, à iure aliorum diuidi, nec separari, nec potest praediudicium vni sequi absque aliorum nocumento, vt si agatur de seruitute, & sanguinis qualitatibus, quae indiuiduae sunt, nec diuersimodè se habere possunt, vt plenè superius probatum manet.

Nec nonum validè pugnat, quia iura illa habent plures limitationes quarum aliquas in superioribus retulimus, & satisfactum specialiter eis manet supra q. 9. §. 2. ex n. 38. cum seqq.

Nec faciunt iura pro contraria sententia adducta supra num. 14. & 15. & quae loquuntur in diuersis causis & rebus, quarum ius diuinduum est, & potest definire esse in vno, & non debet huic nocere, quod alteri obfuit factum suo auctori tantum nocet, non alteri, & sic intelligitur regula. Res inter alios acta aliis non nocet, & sententia non facit suis in eis, quae tempore mutatur, l. si ab arbitro, 10. Qui satisf. cog. leg. si rem meam 17. cum l. seq. de except. rei iud. leg. Dini fratres, 17. de iure patron. C. tunc ex litteris, vbi Abb. num. 4. de in integ. restitut. Andr. Tiraq. in tract. cessante causa 1. part. num. 232. fol. 87. Pelaez de maiorat. 4. part. quest. 1. illat. 1. num. 75. secus autem est in rebus indiuiduis, & perpetuis, vt sunt iura sanguinis, & late in superioribus, & probant superius allegati numero 63.

* *

*

§. III.

De fide testium eueruatorum, & reprobatorum per sententiam.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes reprobati per sententiam an probent, vel non: qui de hoc dubio agant. Affirmatiua probatur, ex num. 2. cum seqq. Negatiua verò, ex num. 2. 6. cum seqq. Conciliantur haec duae opiniones, & dupliciter intelliguntur, ex num. 48.
- Et circa puritatem & nobilitatem veritas ex pluribus ostenditur conclusionibus, à num. 51. cum seqq.
- 2 Acta iudicialia perpetuam habent firmitatem, & semper probant, num. 13.
- 3 Compensatio est per sententiam reprobatur iudicando contra eam, firma manet.
- 4 Sententia certis pracluditur finibus nempe absolutioe, & condemnatione. Fidem adimere testibus non est in manu iudicis, ibid.
- 5 Index ferendo sententiam iuxta dispositiones testium contrarias reprobatur & reicit.
- 6 Testes reiecti per iudicem infames non manent, & num. 7. Contrarium, num. 39.
- 8 Acta iudicialia notorietatem constituunt, & quidem à principio, num. 10.
- 9 Testes actorum nomine veniunt, & etiam faciunt rem notoriam, num. 11.
- 10 Probationes iudiciales rem notoriam efficiunt.
- 11 Fides testium reprobatorum per sententiam facile ex aliis suppletur.
- 12 Probationes reprobatae per sententiam fidem amittunt cum sententia transit in iudicatum, secus aliter. Ratio differentiae, num. 17. & seqq.
- 13 Verbum Sententia, accipiendum de sententia proprie dicta. Sententia proprie dicitur, quae in rem transit iudicatum, ibid.
- 14 Sententia in iudicatum transacta veritatem constituit ad semper, & omne ei contrarium mendax, & falsum reddit, secus quae non transit in iudicatum, num. 19. & num. 48. & seqq.
- 15 Ex veritate dispositi sequitur falsitas, sui contrarij.
- 16 Sententia, qua non transit in iudicatum verum efficit non ad semper, sed tantum vsque ad contrarium probetur, & admittit probationem in contrarium.
- 17 Testes reprobati per sententiam, quae non transit in iudicatum non omnino fidem

amittunt. Maculam firmantes reprobati non manent per sententiam latam pro nobilitate, num. 21.

21 Nobilitas & macula sanguinis compatibles in eodem sunt subiecto.

Descendens à iudicis per lineam paternam non potest nobilitas declarari, secus si per maternam, ibid.

22 Probationes si possint concurrere cum sententia, & eius effectibus illaesa manent.

23 Testes reprobati in vno, manent etiam reprobati in omnibus etiam incidentibus, num. 24.

Nisi fuerint reprobati ex causa, quae eorum fidem non minuat, num. 25.

26 Sententia reprobatur testes, & ceteras probationes aduersus quas fertur.

27 Reprobare est impugnare, & omnino reicere.

28 Instrumenta per sententiam reprobata inefficacia manent.

Testes, & instrumenta pari passu ambulanti, ibid.

29 Confessio efficacior ceteris probationibus, & si contra eam sententia feratur amplius non probat.

30 Effectus praecipuus sententiae est rei decidè veritatem ostendere.

Veritate posita in vno ex contrariis, alterum falsum manere necesse est, ibid.

31 Deus implicationis causa facere non potest, quòd duo sint contraria simul vera.

32 Positio vnus ex contrariis necessario affert destructionem alterius.

Reprobatio vnus ex duobus propositis videtur includere approbationem alterius, & e contra, ibid.

33 Absurda vitanda.

Qualitates sanguinis indiuiduae sunt, & similiter earum iudicium, ibid.

34 Absurdum sequeretur, si sententia diuersas ostenderet qualitates ab eis, quae probationes demonstrant.

35 Sententia non solum sortitur effectum in principali, sed etiam in accessorio.

Puritas sanguinis accessoria nobilitati est, ibid.

36 Impurus nobilitas esse non potest, ibid.

37 Reprobato principali reprobatur omne quod in eius venit concomitantiam.

38 Sententia fertur pro parte magis probata, & alteram reicit, & non solum dispositum probat, sed etiam omne necessarium antecedens, & constituit rem iudicatum non solum in deciso, sed etiam in eius praesupposito, num. 38.

39 Testes reprobati per sententiam falsi manent.

Per plures reprobati velut falsi habentur, num. 40.

- Sententia maior est vis, quam testium, ibid.*
- 41 *Fides testium regulanda ex actis. Acta iudicialia individua, ibid. Compulsatio actorum integrè fieri debet, ibid.*
- 42 *Testes, ut fidem faciant debuerunt examinari per legitimum iudicem, aut commissarium.*
- 43 *Persona & industria commissarii electa est ad examen testium.*
- 44 *Facultas recipiendi iuramentum, & examinandi testes personales est, nec delegari potest. Commissarius ad recipiendas informationes circa puritatem non potest extrahere informationes iam factas in aliis iudiciis, ibid. contrarium, ex num. 58. & in §. seq.*
- 45 *Iudex pronunciando contra dicta testium eos vel falsos dicit, vel tales, quibus vera etiam dicentibus credere non oportet.*
- 46 *Testes reprobatii à parte inhabiles, & infames manent. Reprobatio iudicis, & reprobatio partis pari passu ambulat. Imò reprobatio iudicis efficacior, ibid.*
- 47 *Testis pertinaciter reprobatus, & eius fides, in omnibus reicitur tribunalibus.*
- 48 *Testes & probationes reprobata per sententiam transactam in rem iudicatam nihil probant, secus si sententia non transierit in iudicatum, & num. 50.*
- 49 *Sententia lata in causis puritatis non transit in rem iudicatam. Nec lata in iudiciis possessoris, nec in tenuta.*
- 51 *Testes & probationes reprobata, quoad unum non manent reprobata quoad aliud. Separatorum separata est ratio, ibid. & sub num. 54.*
- 52 *Possessorium iudicium admixtam habet causam proprietatis, sed tamen caret solemnitatibus iudicialibus: & ideo sententia in eo lata non facit iudicatum in proprietate.*
- 53 *Sententia lata in iudicio eodem cum secundo ita probationes elidit contrarias, ut nihil probent, secus dum ita sunt diuersa, ut sententia, & probationes simul concurrere possint. Et ita conciliantur prædicta contraria sententia, num. 54.*
- 55 *L. Gestæ, fin. C. de re iudicata, explicatur. Acta approbata à iudice firmitatem perpetuam habent, secus reprobata, quæ aliis nocere non debent, num. 56. Nocentis inter quos fuerunt facta, secus aliis, nisi in vim adminicularum, num. 57.*
- 58 *Testes reprobatii per sententiam in nobilitatis causis absque fide omnino manent, nec possunt compulsari per Commissarium in*

- iudiciis puritatis, & num. seqq.*
- 59 *Causa puritatis non subiiciuntur regulis iura communis. Tamen iudices in iudicando debent se conformare cum regulis iuris non ex suo arbitrio tantum.*
- 60 *Casus dantur, in quibus testes reiecti per sententiam non omnino absque fide manent, explicatur in seqq. conclusionibus.*
- 61 *Testes producti in iudiciis ordinariis nobilitatis reprobatii per sententiam manent, & prorsus absque fide, quoad aliud simile iudicium. Et etiam quoad iudicium extraordinarium, in quo summarie agitur de probando nobilitatem ad obtinendos honores, num. 62.*
- Testantes ignobilitatem ea ratione, quia litigans ab Hebrais descendit per lineam paternam, contra quos lata fuit sententia, amittunt fidem tam quoad ignobilitatem, quam quoad impuritatem, num. 63.*
- Secus si maculam Hebraicam adquiram asserunt post nobilitatem, quia tunc per sententiam non manent enervati, num. 64. Sicut si maculam asserant per maternam lineam, num. 65.*
- Generaliter loquentes de macula generis, sine expressione lineæ, ex qua dimanat, non manent reprobatii omnino per sententiam contrariam, nisi quatenus intelligi possunt de linea paterna à principio adquirenda nobilitatis, num. 66.*
- Per eos solum reprobari non possunt informationes, num. 69.*
- Si asserant maculam Sarracenam non reprobandur quoad eam per sententiam nobilitatis, num. 70.*
- Nec per admissionem in communitatibus, in quibus descendentes à Mauris non repelluntur, ut Ecclesie Regni Granate, num. 71.*
- Examinati in iudiciis summaris puritatis circa maculam non reprobandur per admissionem, & approbationem informatory, num. 72.*
- Et circa qualitates generis in communitatibus, in quibus non sunt stricta puritatis statuta, sed sufficit iuris communis dispositio, manent integri etiam lata sententia contra eos. Si deponant extra gradus iure signatos, num. 83.*
- Ex qui deposuerunt in sancto Officio circa delictum contra fidem, & simul maculam delinquentis asserunt, manent integri quoad eam si delinquent absolutus à delicto fuerit, num. 75.*
- Verè ex sententia reprobatii, ut in tribus prioribus conclusionibus nihil probant, secus aliter, dum eorum depositiones cum sententia simul possunt concurrere, num. 77.*
- 67 *Reprobatio debet clara, & evidens esse. Et eius probatio*

- probatio, num. 68. Ex sententia virtualiter saltem constare debet, num. 69.*
- 74 *Testes extra articula non probant, nisi in his, quæ concernunt ad contenta in articulis, & ad demonstrandum rationem suæ depositionis.*
- 76 *Qualitates generis plurimum conducunt ad expeditionem causarum fidei. Testes falsi in principali, falsi etiam sunt in accessorio, ibid.*
- 78 *Iudex non potest etiam ex consensu partis fidem præstare testibus verè reprobatis per sententiam.*
- 79 *Testes, quos diximus non manere per sententiam reprobatos, eam efficiunt fidem quam mercantur eorum personæ, rationes, & negotij circumstantia iudicium arbitrio.*

OMNIA vsque adhuc dicta sunt accipienda de testibus, & probationibus illatis, & non reprobatis per sententiam iudicalem, quia aut nulla fuit lata, aut fuit in eorum fauorem, quæ rectè probant in omnibus status causis, & principè in quibus agitur de publicis honoribus obtinendis. Ast quid erit, circa testes & probationes per sententiam reprobatas, quæ lata sit aduersus eas, & testium dicta, & depositiones in quo certè maius versatur dubium, de cuius enodatione ex professo agunt Rebuff. 3. tom. ad leges gallicas, Rub. de reprob. test. glof. unica, num. 4. pag. mibi 8, 8. Christoph. de Paz in suo tract. de tenuta 1. part. cap. 32. à num. 18. cum pluribus seqq. & Valenzuela conf. 92. in 1. eius parte, quæ incipit à num. 8. cum seqq. præter quos rationes pro utraque annexam parte, & postea quid tenendum, verum iudicium, & meum proponam assensum, speciatim in causis nobilitatis, & puritatis per singulas & distinctas conclusiones cuiusque speciei, quæ in facto accidere possunt, quibus res magis expedita, & plenius explicata manebit, quam vquam exitit.

Et affirmatiua pars, nempe eandem ex reprobatis probationibus fidem otiri, quam ab initio ante reprobationem effecerat. Probatur primò, nam acta in publicant semel iudicialiter redacta indaginem, & à iudice solemniter approbata perpetuam habere firmitatem, constitutum iure habemus at probationes, de quibus loquimur, semel à iudice receptæ fuerunt, & per iudicalem receptionem approbatæ extiterunt, saltem quoad fidem, quam ex iure efficere potuerunt. Igitur ex superuenienti sententiæ casu suam amittere perpetuam firmitatem non poterunt. Maior patet ex text. in l. gesta, fin. C. de re iud. & in l. publicati. 2. C. de testam. & quemadmodum testam. aper. & utrobique gloss. & DD. & in l. notione. 55. de heret. in C. Theodosiano lib. 56. & probant DD. infra referendi.

Secundò, compensatio in iudicio proposita intacta in sua vi, & robore manet, & si aduersus opponentem fuerit iudicatum, ut sunt textus expressi in l. si autem. 8. §. si quocumque modo, de negot. gest. l. quod in diem. 7. §. si rationem, de compensat. at inter eam & probationes nulla recta rationis differentia assignari valet. Igitur & idem ius adesse debet.

Tertiò, iudicialis sententia certis præcluditur finibus nempe absolute, aut condemnatione tantum. Card. Tusch. lit. S. concl. 132. tom. 7. Sed adimere fidem testibus dinerium est, cum hoc in iure constat, & secundum illud debeat iudicari, ex vnico & singulari text. in l. ex stipulatione. 7. iuncta glof. verb.

finibus. C. de sent. & interloquit. Igitur sententiæ vis ad reprobandas probationes extendi non poterit, maxime si hoc expressè non definiat.

Quartò si aliqua ratione prædictis testibus fides per aduersam tolli posset sententiam, ea maxime esset, quia iudex contrariorum testium fidem sequutus velut falsa reiceret, & reprobarer aliorum dicta, & testimonia: † at tunc testes sicut falsi reiecti iniuria notarentur, quod ius non patitur. Igitur, ut infamiam euadant fidem illorum manere asserendum est. Minor constat ex celebri, & singulari text. in l. Lucius. 2. l. ibi, nihil proponi cur hi, de quibus queritur infamiam loco haberi debeant, cum non oporteat ex sententia sine iusta, sine iniusta pro alio habita, alium prægruari, de his qui not. infam. cui conuenit de iure canonum, text. in cap. cum dilectus. 2. in fin. de ord. cognit.

Confirmatur dicta testium per sententiam reprobata non velut falsa iure habentur, ex d. l. Lucius, & d. cap. cum dilectus, ibi, quasi ex falso testimonio non habentur. Igitur à contratio sensu, & fidem mereri, & niti veritate fatendum est, cum in pendentem esse non valeat; sed adesse, aut omnino deficere fides debeat.

Quintò iudicialia acta ab initio notorietatem in perpetuum constituunt. cap. cum olim. 24. vbi Abb. num. 3. de verb. sign. cap. vestra. 7. de cohabit. cleric. & mulier. cap. pen. in princ. de causa poss. & prop. l. Diuus 14. de offic. Præsidis. l. qui sententiam. 16. C. de penis. Dec. in cap. ex insinuatione, num. 19. de appellat. & in l. cum quid, num. 26. si cert. per. Contard. in l. vn. limit. 9. num. 19. & seqq. C. si de moment. poss. Menoch. de recip. rem. 1. num. 232. & de arbit. iud. casu. 166. num. 6. Masch. conclus. 1107. num. 13. & 14. plures apud Aug. Barbosa Azima. 8. num. 1. pag. 8. Tib. Dec. resp. 10. num. 79. & resp. 18. num. 45. vol. 1. & resp. 47. num. 7. lib. 3. Cræueta conf. 303. num. 5. part. 2. Zephal. conf. 37. num. 32. lib. 1. Socin. conf. 36. num. 18. Steph. Gratian. decis. 9. num. 9. Th. Grammat. decis. 36. num. 38. Ioseph. Ludou. decis. Perusina 20. n. 2. 1. part. † at testium depositiones propriè actorum nomine veniunt. Igitur perpetuam obtinebunt firmitatem, & notorietatem semper efficient.

Minor probatur ex l. 2. de appellat. l. 3. C. Quæ sent. sine appellat. rescind. gloss. & DD. in l. acta, de re iud. & in cap. quoniam contra. de probat. gloss. & Bart. in l. illud. C. de sacros. Eccles. Auiles in cc. Prator, cap. 26. vers. Ordenados, num. 8. Asinius in praxi, §. 14. & cap. 3. n. 1. & 2. & cap. 27. num. 4. Matth. Mathesil. sing. 1. num. 3. Guid. Papa quest. 616. num. 2. & 3.

Confirmatur primò, nam robur & notorietas, quæ oritur exactis iudicialibus, non tantum incipiunt post factam publicationem, sed etiam antea ab initio, ut maluit adducti per Contard. d. limit. 9. num. 25. Cræueta conf. 247. num. 5. Socin. qui plures refert, conf. 96. num. 15. vol. 4. contra Masch. de probat. concl. 1107. num. 24. & 25. vers. Sed tamen. Igitur ex postfacto per sententiam tolli non poterunt.

Confirmatur secundò, quia testes, postquam in publicam & iudicalem formam redacti sunt, quocumque tempore efficiunt rem notoriè probatam, ex text. in l. fin. C. de probat. & in cap. cum olim. 34. cap. significauit. 41. de testib. docuit Bart. in l. si tutor. C. de per. ric. iur. Capra tract. de notorio. memb. 1. in fin. num. 52. Iac. Menoch. de recuper. d. rem. 1. num. 217. & rem. 15. num. 265. Masch. d. concl. 1157. num. 18. Cræueta conf. 121. num. 2. & 3. Igitur etiam post latam contrariam sententiam.

Confirmatur tertio, ex robore & effectu perpetuo cæterarum probationum præter testes, quæ semper & omni euentu probant, & rem notoriam efficiunt, ut communiter est receptum, ex d. cap. cum olim. 24. cap. super quibusdam, 26. de verb. sign. cap. questum. 17. ibi,

ibi, probatum vel alias notorium, extra de temp. ordin. gloss. in cap. evidentiis, de accusat. DD. in cap. dudum, el. 2. de elect. Dec. in d. cap. ex insinuatione, num. 7. de appellat. & conf. 191. num. 9. vers. Quarto facit. Butr. in cap. fin. notab. 6. de temp. ordin. Capra num. 47. in fin. Contard. 21. & 26. Mafch. 17. locis citatis. Craueta conf. 249. num. 17. & conf. 299. num. 7. Th. Gramm. decis. 36. n. 36. & decis. 69. num. 37. Igitur carum vis, & effectus non poterunt per sententiam tolli, alias perpetui desinere esse, nec notorium efficerent.

13 Sexto probatur, acta publica fidem omnibus faciunt, quodcumque, & omni euentu etiam inter extraneos, ex d. l. gesta, §. fin. C. de re iud. tradunt Bart. & Iass. in l. 2. num. 23. vers. Limita secundo C. de edendo. Iac. Menoch. conf. 484. num. 22. lib. 2. Sed non ideo quod sententia aduersus ea feratur, acta publica desinant esse, id est, a iudice, & tabellione in publicam redacta formam, secundum Mafch. de probat. concl. 32. num. 3. Igitur velut acta publica etiam post contrariam sententiam fidem efficiunt.

14 Septimo testes per sententiam reprobati, si aliam amittunt fidem, ita minima est, vt facile aliis suppleatur a iudicibus, vt ex Guillerimo Bened. in cap. Rainuncius, verb. mortuo itaque testatore, in fin. de testam. refert Gerard. Maynard. decis. Tolosana. 68. lib. 4. Igitur saltem certum est, quod omnino fidem non amittunt.

15 Octauo probatur apertius in causis puritatis, de quibus loquimur, nam si aliqua ratione fides testium per oppositam sententiam subuerteretur ea maximè esset, quia sententia in rem transiens iudicatum pro omnimoda habetur veritate, & omne ei contrarium efficeret falsum, & fide indignum, vt dicam infra in confirmat. 3. & 4. & 5. primæ rationis pro contraria sententia; at prædicta ratio in sententia circa puritatem locum habere non potest, cum nunquam transeat in iudicatum, vt dicam infra quæst. 17. §. 1. n. 53. nec præsumptionem veritatis habeat, nisi vsque ad contrarium probetur. Igitur indubitabilius hæc sententia procedet in puritatis causis.

16 Confirmatur primò; & si testibus per sententiam reprobatis fides deficiat, intelligi oportet de ea, quæ proprie sententia dicitur, ex l. 1. §. qui in perpetuum, si ag. per. Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 65. num. 57. at sententia, quæ in rem non transit iudicatum, proprie talis non dicitur, vt ex text. in l. 1. tit. 22. part. 3. probant Aceb. in l. 1. num. 4. tit. 5. lib. 3. r. cop. & idem Pelaez loco citato quæst. 1. num. 274. & faciunt tradita per Couarr. cap. 25. part. num. 3. vers. Quinto. Sigism. Scaccia de appellat. quæst. 17. limit. 6. num. 7. & 30. Card. Tusch. præcl. concl. tom. 7. lit. S. concl. 106. num. 10. & concl. 180. num. 4. & 5. Mich. Craff. comm. opin. tom. 2. lib. 7. tit. 8. num. 1. pag. 244. Puteo decis. 266. num. 3. lib. 2. in correctis, Igitur patet magis prædicta ratio.

17 Confirmatur secundò, reddendo discriminis rationem inter sententiam simplicem, & inter eam, quæ in rem iudicatum transit, nam transeundo sententia in iudicatum, verum, quod disponit pro nunc, & ad semper ita constituit, vt nunquam contrariam admittat probationem, ex text. in l. res iudicata. 207. de reg. iur. Menoch. lib. 2. præsumpt. 67. num. 48. Card. Mantica de tacitis & ambig. conuent. tom. 1. lib. 7. tit. 11. n. 5. & præsumit quod omne ei contrarium mendax sit, & falsum, & reprobatum maneat, arg. text. in l. si quis cum totum, 7. §. & generaliter. 4. de except. rei iud. cum

18 similibus. † Quia ex veritate dispositi sequitur falsitas sui contrarij, si quis ante. 10. in princ. de acquir. poss. l. inter me, 5. in fin. de except. rei iud. cum adductis per Nicol. Euerard. in topicis loco, A contrariis aduersis, & c. num. 10. & loco, Ab emphyteusi, num. 11. Aug. Barbof.

axioma. §. 8. num. 3. pag. 38. † Sed cum sententia non transit in iudicatum, licet executioni tradatur probationem in contrarium admittit, & non facit verum, quod statuit, nisi pro nunc tantum, & quoad probetur contrarium, nec quod ei opponitur ad semper falsum præsumitur, immò si postea per alias probationes rem aliter se habere ostendatur, sententia rescinditur, ex adductis à Perezio de Lara de capellan. 2. part. cap. 4. num. 90. & 91. & dicam infra q. 17. §. 1. num. 53. † In qua specie testes contrarij reprobati non manent, nec eis omnino deficit fides, sed tantum vsque ad res aliter se habere clariùs probetur, quod effici poterit, non tantum ex aliis testibus, & probationibus, sed etiam ex ipsismet iam productis, & per sententiam non sequitur, iunctis aliis, cum quibus plenam fidem efficiant, quia certum est, quod per se plenè nunquam probant, nec tunc dici poterit, quod per sententiam sint omnino eneruati, licet eorum fides minuta ex parte maneat, & quasi mortua, dum extat sententia firma, nisi ex aliis suscitur probationibus, eo modo, quo eadem tolli potest sententia per aliam contrariam, inter quam, & probationes nullum est discrimen, dum prima sententia non transit in iudicatum, vt supra pluries dixi.

Nonò, idem etiam probatur in cæteris causis, quarum sententia in rem transeunt iudicatum, nempe in nobilitatis iudiciis, in quibus de eius possessione, & proprietate agitur coram nobilitum iudicibus: quia si appareant testes maculam maiorum cum ignobilitate testantes, non manent reprobati per sententiam latam pro nobilitate, nam si aliqua ratio ne id euenire possit, ea maximè esset, quia sententia nobilitatis non esset compatibilis cum macula: at cessat prædicta ratio, cum sint compatibles nobilitas, & macula sanguinis in eodem subiecto. Igitur deficit prædicta ratio, & manet oppositum, quod defendimus.

Minor patet, nam potest ex linea recta longinqua nobilis quis esse, & ex obliquo macula denigrari, vt quotidie experientia docet, & præsupponit Valençuela conf. 92. num. 58. vers. Nec obstat. Et licet concors omnium sit sententia, quod macula laborans per descendendam paternam à Iudæis non possit nobilis declarari, vt probat Io. Gutierrez. lib. 3. part. quæst. 14. num. 99. Otorala de nobilit. 2. part. 3. princip. cap. 7. ex num. 16. cum seqq. & 4. part. princip. cap. 9. num. 1. Ignac. del Villar. in sua sylvæ responsio. 13. num. 36. & alij plures congesti per Christoph. de Paz de tenuta cap. 32. num. 48. & per Valençuel. conf. 92. num. 36. Intelligendi tamen sunt dum ipsa nobilitas à Iudæa illa radice provenit, quod esse non potest, secus verò ex postfacto, siue per accidens ex vinculo sanguinis post adquisitionem nobilitatem contracto, ex quo macula provenire nobilitate illa manente potest, vt explicat Io. Garc. Otorala, & Gutierrez in d. num. 99. & allegati à Paz in d. num. 48.

Confirmatur, quoties sententia, & eius effectus concurrere possunt cum probatione adhærenti, ei non præiudicat, si index. 10. vbi gloss. in de his qui sunt sui, l. si quis à liberis, §. si vel parens, & §. silent. de liber. agnos. Bart. & DD. in d. l. quod in diem, §. 1. de compensat. & Abb. & Canonista in cap. suborta, de re iud. cum aliis adductis à Christoph. de Paz citato loco n. 46. & à nobis infra num. 53. at sententia nobilitatis, & eius effectus concurrere possunt cum macula generis, vt diximus. Igitur sententia reprobare non poterit testes, nec alias maculæ probationes.

Nec tunc obstat quod prædicti testes manent reprobati quoad ignobilitatem, quam principaliter asserunt, & in omnibus incidentibus, & sic in macula quam

quam in comprobationem afferunt ignobilitatis, ex DD. in l. si ex falsis, vbi Sal. num. 14. & Bald. 15. C. de transact. & adductis per Iul. Clatum, in præcl. §. fin. quæst. 53. vers. Sed quæro. † & quod testimonium in vno falsum vitietur in totum, probant ex text. in cap. si ad scripturas, 7. 9. dist. cap. pura. 17. cap. nihilominus. 16. 3. quæst. 9. adducti à Narbona in l. 30. gloss. v. num. 24. tit. 7. lib. 1. r. cop. & Card. Tusch. lit. T. concl. 248. num. 1. & 3. quia est maxima differentia inter testes falsos in vno, de quibus loquuntur præcitati, & inter reprobatos per sententiam, quia in illis non potest iusta nec honesta causa falsitatis considerari, in his verò potest adduci per plures causas reprobationis, quæ testium non minuunt fidem circa ea, quæ deposuerunt extra speciem, in qua fuerunt expressè reprobati, vt bene consideravit Ant. Fab. in ratione decidendi d. l. Lucius, 1. de his qui not. infam. cum potuerint duci ad sic deponendum ex aliqua iusta causa, & auditu maiorum circa ignobilitatem, quæ non fuit sequuta à iudicibus, & similiter ex iusta & vera causa ad testandum maculam, qua si ex sufficientibus testimoniis appareat sine defectu probam manebit, & non oberit sententia contraria, & ex hac causa testes per sententiam reprobatos falsos non existere dixit IC. in d. l. Lucius.

26 Contraria tamen sententia etiam concludenter probatur ex sequentibus. Primò, quia certum est, quod sententia iure reprobat testes, & cæteras probationis species, aduersus quas fertur, secundum textum singularem, in cap. suborta, 21. ibi, si præfati Innocentij privilegium Alexandro fuit in iudicio presentatum, & ipse tulit sententiam contra illud intelligitur reprobat, de sent. & re iud. vbi gloss. verb. reprobat, hoc extendit ad testes, quam sequuntur Abb. & Felin. & communiter DD. vbi, quibus concinit, & fauet text. in d. l. Lucius, ibi, Fide non habita testatoris, & paulò inferius ibi, an testes quorum testimonium reprobatum est, de his qui not. inf. d. cap. cum dilectus, in fin. ibi, testes etiam quorum testimonium reprobatur, de ord. cognit. † Sed id quod reprobat, omnino reicitur, & impugnatur, vires, fides, & effectus omnes ei tolluntur, vt ex pluribus docuit Rebuff. in l. mulieris, 12. §. res abesse, vers. Improbare, & vers. Reprobare, de verb. sign. fol. mibi 117. & quod reprobare & reicere sit idem pariter ex Aug. Barbofa clausula. 151. num. 8. pag. 151. Igitur testes per sententiam reprobati nec vim, nec fidem vterius habebunt.

27 Confirmatur primò, instrumenta in iudicio producta, & per sententiam tacitè siue expressè reprobara, quoad fidem inefficacia manent, vt voluerunt Felin. per text. in d. cap. suborta, in cap. quoniam contra, num. 40. de probat. Callad. decis. 8. num. 6. de rescript. Paul. Emil. decis. 21. num. 40. 1. part. Rota decis. 1. de rescriptis, in nouis; at testes, & instrumenta pari passu ambulant, quoad fidem, & iuris effectus, text. est in l. in exercitiis, 5. C. de fide instrum. & in c. cum Ioannes, 10. extra eod. Card. Tusch. lit. I. concl. 235. num. 9. tom. 4. & lit. P. concl. 772. num. 6. tom. 6. Aug. Barbofa appellat. 119. num. 4. pag. 235. Igitur & testes reprobati inefficaces manebunt.

29 Confirmatur secundò testium, & instrumentorum fides non maior est, quam propria oris confessio, vt latè probato infra 2. part. quæst. 6. §. 1. in princ. & specificè in nostra casus specie probant Christoph. de Paz num. 31. & Valençuela 40. locis citatis: at si iudex contra partis confessionem calculum ferat suum, vterius nec probat, nec contenti nocet, nec quidem in minimo vim habet confessionis. Igitur multo magis locum in testibus, & cæteris habebit probationibus.

Minor patet ex text. in cap. mulieri. 34. de iure iur.

vbi Innoc. & DD. communiter, Bald. & Alex. num. 16. Dec. 62. Ripa 21. Alc. in fin. in l. 2. C. de edendo, Barr. in l. Papinianus, §. sed neque impuberis, num. 1. de officio testam. Bald. in l. si quis hoc genus, num. 5. de Episcop. & Cleric. Fel. in cap. capitulum, 30. sub num. 13. de rescript. Alc. reg. 3. præsumpt. 22. vers. sexto, Bernard. Diaz reg. 121. limit. 4. adducti à Mafch. de prob. concl. 384. num. 13. & 29. Fatim. 3. tom. quæst. 81. num. 107. Aluar. Valasc. consult. 33. in princ. Phil. Corneo conf. 229. col. 5. vers. & esset cautum, Craueta conf. 341. num. 14. tom. 3. & conf. 678. num. 8. tom. 4. Caputaq. decis. 197. lib. 1. cum allegatis à Paz num. 30. & à Valençuela, 41. locis citatis.

Confirmatur tertio, effectus præcipuus sententiæ, & rei iudicatae est, rei decisa veritatem ostendere, & notoriam efficere, l. 1. de re iud. l. res iudicata, 207. de re iur. Valençuela d. conf. 92. num. 56. at veritate posita in vno ex contrariis, in altero mendacium, & falsitatem apponere necesse est, cum simul vera esse non valeant. Igitur testimonia per sententiam approbata, & vera effecta aliorum contrariorum, mendacium, & falsitatem ostendere fatendum est.

Minor passim per dialecticos patet, & in iure probatur ex text. in l. Pomponius 40. §. si is in fin. de procurat. l. sicut certo, §. si duobus vehiculum, commodat. l. 3. §. ex contrario, de acquir. poss. l. si inter me, & te, 15. in fin. de except. rei iud. hac verba, ille aut ille, 124. de verb. signifi. Nicol. Euerardo in topicis, loco, à contrariis, num. 11. August. Barbofa, Axioma 58. num. 3. & 4. Hieron. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 54. num. 24. & gloss. 57. num. 6. † quod & à Dei potentia omnino remouetur, qui non valet implicationis causa efficere, quod duo sint contraria simul vera, cap. si Paulus, 11. §. caue, vbi notatur, 32. quæst. 5. Tiber. Dec. resp. 49. num. 11. lib. 1. Valençuela d. conf. 92. n. 35.

Confirmatur quartò ex simili cum præcedenti, nam positio vnus ex contrariis necessariò affert destructionem alterius: at sententia veram efficit partem, quam eligit, & approbat, vt probatum manet. Igitur contrariam destruere omnino certissimum est.

Maior patet ex l. si Titius, 16. de condit. inst. l. scriptura, 14. C. de fide instrum. gloss. in l. sed & si pupillus, 11. §. pen. verb. institor. act. Ioan. Co. rafe. in l. qui liberat, num. 144. de ritu nupt. Petr. Sured. conf. 487. num. 34. & conf. 524. num. 20. & conf. 573. num. 34. volum. 4. cum citatis, & approbatio vnus ex duobus propositis videtur includere reprobationem alterius, & econtra, l. Tribunus, 20. §. fin. de testam. milit. cap. Nonne, 5. de præsumpt. D. Barbof. in l. cum Pretor. in princ. num. 37. 53. & seq. de iudiciis. Sured. decis. 195. num. 3.

Confirmatur quintò, absurda vitanda sunt, l. nam absurdum, 7. de bon. libert. l. 5. vbi gloss. 4. tit. 8. part. 6. plures apud August. Barbof. axiom. 2. num. 1. pag. 4. sed ex contraria affirmatiua sententia maximum sequeretur absurdum, igitur vitanda, & reicienda venit, & nostra negatiua amplectenda sicut vera.

Minor probatur, nam sanguinis qualitates indiuiduae sunt, & iudicium similiter circa ea indiuiduum debet esse: at diuiduum esset, si eius sententia puras ostenderet sanguinis qualitates, & contraria probatio maculatas demonstraret, quod implicat, nec simul concurrere ius, nec ratio patitur. Igitur absurdum sequeretur, & iudicium secummet pugnaret, vt vtrumque apertè probatur, in l. si pariter, 9. §. fin. in fin. de liber. causa. & l. iudicata, 29. de except. rei iud. l. ex ea, 9. de postul. & in l. fin. §. ita tamen, 1. C. de sent. passis, Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 18. in princ. num. 4. Otorala eod. tract. cap. §. n. 23. p. 2. Ant. Fab. in suo Codice lib. 3. part. 1. definit. 11. & communiter omnes.

35 Tertiò principalis sententia probatur loquendo in causis nobilitatis, nam sententia non solum fortitur effectum in principali, sed etiam in accessorio: at puritas sanguinis nobilitati accessorie saltem inest, cum impurus nobilis declarari non possit, ex Io. Gutierrez. d. lib. 3. pract. quæst. 14. num. 99. cum cæteris allegatis supra sub num. 21. Igitur sententia pro nobilitate puritatem etiam comprehendit, & damnabit omne contrarium.

Maiores patet ex text. in l. si iudex, 10. de his, qui sunt sui, l. quod in diem, 7. de compensat. l. duobus, 19. de except. rei ind. l. 1. vers. Sed non utique, ad Turpil. l. 1. & 2. C. si ex fals. instrum. per quæ iura ita tenent communiter DD. in d. cap. suborta. 21. de re iud. quare Cæsar de Grassis decis. 13. num. 9. dixit, quod quando tacitum infertur de necessitate ab expressis, in eo sententia præiudicat ex Socino conf. 251. num. 4. lib. 2. & probat Valençuela conf. 68. num. 63. & 64. & probatur in l. si cum tibi, 4. C. de iudic. vbi Bart. Bald. & Paul. Alex. & Iaf. idem Bart. in l. Iulianus verum debitorem, num. 5. de condit. indeb. Otauius. Otsch. pedam. decis. 64. num. 9.

36 † Et dum aliquid reprobat, reprobat etiam maner quidquid in eius venit concomitantiam, secundum Bald. in l. pactum. circa princip. C. de collat. provt eum refert, & sequitur Cepola conf. crim. 4. cap. 4. n. 4. Hipol. de Marfil conf. 125. n. 33. & adducta infra in 5. ratione.

37 Quare sententia fertur pro parte magis probata, & veriori, & reicit contrariam velut non veram, nec sufficienter probatam, cuius probationes per contrarias victæ, & elisæ manent. Igitur patet huius sententiæ veritas. Antecedens patet ex text. in l. Iulianus, 60. & quæ ibi passim DD. notant de condit. indeb. & in l. pro curator. ad exhibendum. 8. §. 1. Rem ratam haberi, & in l. si inter me, & te. 15. in fin. de except. rei ind. l. divi fratres, 27. §. 1. de liber. causa. Bart. in l. duobus, 28. §. de fideiussore, num. 4. vers. Nam in dubio, de iure iur. & in l. 2. §. hoc edito, sub num. 3. vers. Tamen in sententia vi bon. rapt. Calcan. conf. 75. num. 43.

38 Quintò sententia non tantum eius dispositum probat, sed etiam omne necessarium antecedens, ex l. quod in diem, 7. de compensat. d. l. duobus, 19. de except. rei ind. & facit rem iudicatam non solum in deciso, & determinato, sed etiam in eius præsupposito. l. 1. vers. Sed non utique ad SC. Turp. Bart. in l. eius qui delatorem, num. 3. de iure fisci. Fel. in cap. Rodolphus, num. 35. de rescript. & in vtroque verum constituit, quod decidit, vt probant superius: sed ex veritate vnius ex contrariis sequitur velut necessarium antecedens reprobatio, & destructio alterius, vt patet, & puritas sanguinis est præsuppositum nobilitatis, vt superius & Ioan. Gutierrez. & alii dixi. Igitur sententia, quæ approbat, & eligit partem vnam destruit omninò alteram, & si feratur pro nobilitate, comprehendet etiam puritatem, & reicitur generis maculam, & probationem eius.

39 Vnde colligit Valençuela d. conf. 92. num. 57. & 58. quod testes maculam generis firmantes per sententiam reprobatam falsi existunt, in hæc verba, Et cum illud sit veritas, de necessitate colligitur, quod depositiones dictorum testium sunt mere falsitas, & mendacium machinatum pro obscurando, & maculando honore, & splendore illius nobilis viri, & sua familie. arg. cap. beatus, §. ille. 22. quæst. 2. nam hoc operatur positio veritatis contraria mendacio, conuincit enim illud ex contrariorum natura, l. an inutilis. 8. §. acceptum. de acceptat. l. prout. 80. de solut. l. si noris. 17. Qui & à quibus. Paul. Castrenf. conf. 180. vbi omnibus, num. 2. part. 2. Hactenus Valençuela.

40 Sextò probatur, testes pauciores per plures reprobatam velut falsi iure habentur, & puniuntur: sed maior vis est sententiæ, quam testimonium, arg. text. in l. sub specie, §. C. de re iud. & tenent Ioan. Gutierrez. de iurum. confirm. 2. part. cap. 7. num. 5. & Ofuald. Illiger. ad Donel. lib. 27. comm. cap. 7. lit. A. Igitur maiori ex ratione testes per sententiam reprobatam velut falsi, & nullæ fidei habendi sunt. ¶ Maiorem probant Baldus in d. l. Lucius, num. 6. 1. lect. de his, qui nor. infam. Petra de fideicom. quæst. 12. num. 1091. relatus cum pluribus aliis per Farinac. de test. quæst. 65. num. 7. & 8. & communiter Doctores.

41 Septimò, fides testimonium non ex eorum nudis dictis sumenda est, sed simul ex cæteris iudicij actis, cum quibus regulanda est: tunc victa, & sublata est per alias potentiores probationes, quas sententia sequuta fuit, vt per se patet. Igitur nullam in testibus reprobatam fidem manere, certum est.

42 Maior probatur, quia acta iudiciorum indiuidua sunt. l. in omnibus. 68. de reg. iur. cap. quærenti. 26. de offi. deleg. Claud. Præficus de reg. iur. lib. 1. cap. 1. tit. 1. quare compulsiario, extractis & editio actorum integrè fieri debent, cap. cupientes. 16. de elect. in 6. Stephan. Gracian. discept. forens. cap. 12. num. 28. Cagnol. in l. 2. num. 35. & seq. C. de edendo, vbi etiam Bolognet. n. 19. de quo latius infra §. seq. num. 54.

43 Octauò, vt testes fidem efficiant examinari, & interrogari debuerunt per commissarium ad hoc electum per Tribunal, aut per communitatem: sed testes in aliis iudiciis producti, à diuersis iudicibus fuerunt examinati, vt per se patet. Igitur nullam producent fidem in iudiciis puritatis, de quibus loquimur.

44 Maior patet ex auth. apud eloquentissimum, C. de fide instrum. l. 3. §. Dinus. ibi, nam ipsos interrogare soleo, de test. cap. si quis testium. 8. de test. glof. verb. ciuili, in clem. 1. vbi etiam DD. de offi. & potest. iud. deleg. Valençuela d. conf. 92. num. 80. † quia persona commissarij, & eius industria specialiter electa ad eorum fuit examen, vt probauit supra quæst. 6. §. 2. ex num. 4. & probant Cauallus decis. 46. num. 384. de contract. 1. part. Bald. conf. 297. lib. 1. Alex. Rau. conf. 7. num. 4. lib. 1. & his relatis Christoph. de Paz d. cap. 32. num. 83. vbi seq. num. ait, † quod ad facultas recipiendi iuramentum personale est, ex text. in cap. Ego N. 4. de iure iur. & quod testimonium examen est quid industriale, & personale; & ideò non posse subdelegari ex relatis ab eo, & per Farinac in suo tract. de test. quæst. 77. à num. 175. inde inferens, quod commissarij non possunt similes extrahere probationes, & si de facto eas compulsi, nullam efficient fidem, vt probant idem Paz num. 51. & 86. & sub num. 89. & Valençuela num. 61. & 62. citatis in locis, de cuius veritate infra late agam in sequent. §. illat. 2. per totam.

45 Nonò, facit ratio Antonij Fabri in rational. ad l. Lucius, 21. de his qui nor. infam. in hæc verba, Hoc ipse igitur, quod pronuntiavit contra eorum testimonia, illud etiam in necessarium antecedens pronuntiasse videtur, vel falsos eos esse, vel tales, quibus etiam vera dicentibus, credi non oporteat, quorum prius infamatus, posterus verò habet eos iam pro infamibus, aut saltem pro his, qui non sunt integra fidei, omninò ergo inter infames habendi sunt. Igitur nulla est causa, qua eis fides præstari valeat.

46 Decimò probatur, nam testes reprobatam aperte absque fide inhabiles & infames manent, secundum text. in cap. 1. vers. Ceterum, de except. l. fin. ibi, Cu assz le abonda la verguensa, que passo el testigo en ser desechado del testimonio e sin car ensamado por ello, tit. 1. part.

Igitur & testes per iudicis reprobatam sententiam absque fide manebunt.

47 Minor patet ex text. in l. si pignora, 50. de euit. vbi Cynus l. profertur adas. §. §. sed & si proponas, de iure dot. l. 1. C. si ex causa iudic. pign. cap. Auiles in cap. Prator. 1. glof. verb. ni consentiran. num. 21. Rimm. in l. 1. num. 531. C. qui admitti. Craueta conf. 248. num. 1. Zephal. conf. 254. num. 16. & conf. 255. num. 3. Hier. Grat. resp. 133. num. 7. vol. 1. & resp. 63. num. 5. vol. 2. immò quod reprobatio iudicis efficacior sit, quam reprobatio partis voluit Iaff. in l. à Diuo Pio. §. si emptor, num. 3. de re iud. plures apud Augustin. Barbofa axiom. 93. num. 25. pag. 19.

48 Vndecimò probatur ex more seruato in omnibus tribunalibus, quo testis pertinenter reprobatam, & reprobatam causa legitime demonstrata reicitur omnino, & absque fide manet, vt iudicatum in Tolosano Senatu refert Gerard. Maynard. decis. 68. lib. 4. & passim apud nos seruatur: at nulla maior reprobatam causa, & reprobatio esse potest, quam sententia iudicialis præsertim in iudicatum transacta, vt superius probauit. Igitur manet hæc opinio sufficienter ratione demonstrata, & eius veritas plene comprobata, quam tuetur Paz num. 32. & 85. & Valençuela n. 8. cum seqq. pluribus locis citatis.

49 Quam & ego probò adhibitis tamen duabus declarationibus. Prima, vt locum habeat in sententiis reprobatam, quæ transeunt in rem iudicatam, quia ita efficiunt verum suum dispositum, vt contrarij mendacium ostendant, ex late supra traditis: secus si sententia in iudicatum non transeat, vt si fuerit lata in iudicio summario, † cuius nature est sententia lata in causis puritatis secundum Perezium de Lara de annuerf. & capellan. 2. part. cap. 4. num. 92. Aug. Barbofa de officio Episcopi, 1. part. tit. 2. glof. 17. n. 19. & lata in iudiciis possessorijs, & in tenuta, vt ostendit Christoph. de Paz citato loco num. 10. & 39. † Cuius iudicij probationes tam ex parte actoris, quam rei; etiam si contra eas sententia feratur, probant postea in iudicio proprietatis absque noua productione, & examine, quia vtrumque iudicium ex diuersis constituitur causis, secundum text. in l. naturaliter, 12. §. nihil commune. de adq. poss. l. si duo, 3. vbi possid. l. cum fundum. 18. §. fin. de vi & vi arm. l. & an eandem. 14. §. fin. de except. rei

50 iud. late Menoch. conf. 311. num. 48. lib. 4. † Nec ideò quòd probationes per sententiam maneat quoad vnum reprobatam sequitur manere quoad aliud, d. l. & an eandem, 11. l. si cum testamento, 21. in princ. l. si in iudicio. 23. de except. rei iud. Separatorum enim separata est causa, & ratio l. eum. 18. de neg. gest. plura quæ adducit Valençuela conf. 1. num. 79.

51 Nam & si iudicium possessorijs ex dispositione, l. 45. Tauri, admixtam habeat causam proprietatis, vt communiter docent DD. ex l. 2. §. quadam. ibi, nam proprietatis causam continet hoc interdicitum, de interd. l. 3. hoc autem, de itinere actûque priuato. DD. in l. fin. C. de edito D. Adriani toll. l. 12. tit. 14. part. 6. Couar. lib. 3. var. cap. 5. num. 6. Mol. de primog. lib. 3. cap. 13. à num. 10. Pal. rubr. & ceteri in d. l. 45. Tauri. Martiengo in l. 8. glof. 4. tit. 7. lib. 5. recop. Parlat. lib. 2. verum quod. cap. fin. 3. part. in princ. num. 1. latissimè Pelæz de maiorat. 3. part. quæst. 24. à num. 19. cum pluribus seqq. tamen cum ex sua natura sit iudicium summarium, nec exceptiones, nec defensiones admittat, quæ altiore requirunt indaginem, & alijs careat solemnitatibus ordinarij iudicij, secundum text. in l. in hac actione. 3. §. ibidem. 13. Ad exhibend. glof. verb. quamuis in l. 2. C. de edito. D. Adriani Prima Pars.

52 toll. Greg. in l. 7. glof. verb. possession. tit. 4. part. 5. & in l. 2. tit. 14. part. 6. verb. Luogo, Pelæz citato loco à num. 24. & quæst. 15. num. 35. cum seqq. eiusdem partis, sententia in eo lata non efficit rem iudicatam in proprietate, vt resolunt Christoph. de Paz, & Pelæz citatis in locis, qui in d. quæst. 24. num. 74. vers. Ex prædictis rationibus, & num. 75. ait, esse hoc tenendum digito alligatum, nec probationes reprobat, nec eorum tollit sententia fidem, quoad proprietatis iudicium.

53 Secundò intelligè locum habere hanc vltimam negatiuam sententiam quoties iudicium posterius fuerit idem cum primo, cuius sententia parat in illo exceptionem rei iudicata, nec sit causa, qua probationes contrariæ consistere simul possint manente sententia, quæ aliter proferri non valet; ni contrarias abolendo probationes, vt loquitur text. in d. cap. suborta. 21. de re iud. & DD. pro hæc opinione superius allegati sic intelligendi veniunt, & loquuntur Ioan. Garc. de nobilit. glof. 1. in exordia num. 9. Io. Zañez. Parlador. rer. quotid. lib. 2. cap. vlt. §. 11. ampliat. 4. num. 18. Auino conf. 71. ex num. 4. lib. 1. Maggion. decis. Florent. 1. num. 26. Cacheran. decis. Pedam. 64. num. 3. Rota Genuen. decis. 103. num. 2. Secus autem erit, cum sententia & eius effectus concurrere possint cum probationibus, aduersus quas fuerit lata, quæ tunc illæ, & intactæ in suo pristino manent robore, vt ex l. si iudex, 10. vbi glof. fin. de his qui sunt sui. l. si quis à liberis. §. §. si vel parans. 8. & §. solent. 18. de agn. & alend. lib. & arg. l. sancimus. 27. C. de testam. & cap. cum renunciat. 32. quæst. 1. Bart. in l. quod in diem, §. 1. num. 2. de compensat. Abb. num. 9. in dict. cap. suborta. & vtrouque DD. Accur. in l. pen. de his qui sunt sui. Alberic. in l. fin. autem. §. si quocumque. de neg. gest. & in d. l. quod in diem, §. si rationem, in fin. Innoc. in cap. vlt. num. 2. vers. Sed contra ponamus, de ord. cognit. Angel. conf. 200. & 217. per totum. Roman. conf. 412. & ex aliis adductis à Christoph. de Paz citato loco num. 46.

54 Ex quibus duabus declarationibus duo alia ad propositum vtilia inferuntur, Primò, conciliatio prædictarum duarum sententiarum, quæ sibi pugnant videntur, nempe vt prima affirmatiua accipitur dum sententia lata, qua probationes reprobatam videntur, non transit in rem iudicatam, aut consistere simul potest cum ipsis probationibus, quæ comparibiles sunt cum eadem sententia, & suo disposito, text. est in l. neque natalos. 10. l. matrem. 17. C. de probat. l. non hoc. 4. C. unde legit. & unde cogn. l. l. si inter me. 15. de except. rei iud. & faciunt tradita per Bald. in l. in 8. notab. & opposit. 9. C. si seruus extero, & in l. 1. C. de diuers. rescript. Secunda verò negatiua sententia intelligenda est de probationibus, quæ reprobatam per sententiam transactam in rem iudicatam, cum qua consistere simul non possunt, quia tunc destructæ, & illæ, & absque fide manent, ex regula contrariorum supra posita, quæ probatur in l. Papinianus, 10. in fin. principij. de minorib. l. Pomponius, 40. §. sed & is, in fin. de procurat. Paul. Cast. in l. precibus, num. 14. C. de impuber. Bald. in l. si exortua, num. 1. C. de bon. 2. uel. iud. possid. Menoch. lib. 4. præsumpt. 36. num. 24. & lib. 6. præsumpt. 38. num. 17. cum adductis supra num. 36. & 32. & ita vtriusque fundamenta loquuntur, & sunt intelligenda.

55 Nec his obstabit text. in l. gesta. fin. C. de re iud. cuius plures fuerunt assignati intellectus per DD. quos omnes recensent Paz à num. 90. cum seqq. & Valençuela à num. 8. cum aliis pluribus locis citatis, inter quos

quos communior & vulgaris est, & mihi magis placet, & rei, de qua agimus aptius accommodatur, nempe, ut loquatur de gestis à iudice, quæ valida & legitima semper sunt censenda, maxime ea, quæ non solum coram ipso facta, sed etiam approbata fuerunt, quasi aliud sit de reprobatis, & ab eo non sequitur in sua decisione, seu aliis à iure annullatis, quibus perpetuè præstari firmitas ab Imperatoribus in dicta lege non est credendum, saltem ut omnibus indistinctè noceant, quod maximum esset absurdum in iure, secundum notata per DD. in l. *secundo patroni*, 13. de *inveitur.* & per Bart. Cyn. Dec. & Alc. & DD. in l. 2. C. de *edendo*, per quæ ita etiam intelligitur *text. in d. cap. quoniam contra*, 11. de *probat.* maxime ex traditis per Bart. num. 12. & Cagnol. 110.

¶ Ex quibus nec gesta, nec approbata à iudice fidem efficiunt in aliorum damnum & noxamentum, qui in iudicio non interfuerunt, sed tantum quoad ipsum nudum gestorum factum, id est, ut omnibus constet, rem ita in illo peractam fuisse iudicio, non verò quoad effectum, & probationem, propterea textum illum intelligunt DD. relati per Malch. de *probat. concl.* 33. num. 33. & seqq. Phil. Dec. in *cap. 1.* num. 24. de *fide instrum.* Hier. Grat. *resp.* 95. num. 18. tom. 8. Marc. Ant. Natta *conf.* 294. num. 3. & *conf.* 309. num. 5. Burfat. *conf.* 75. num. 8. tom. 2. Zephal. *conf.* 215. num. 57 *fin. lib. 2.* ¶ Et quod regulariter loquendo prædicta iura accipi non debeant de probatione in damnum aliorum, sed tantum in vim iudiciorum, & administrulorum, ut dixi in princ. huius quæst. & docent in d. l. 2. præter supra relatos Bald. num. 18. Alex. 14. Purpur. 96. & seqq. Ripa. 33. Fab. 2. Io. à Vicomerca 52. & Petr. Greg. *synagm. iur. iur.* 3. part. lib. 47. cap. 41. num. 12. Afinius. in *præxi iudic. cap.* 17. §. 15. a num. 12. Malch. num. 36. & seqq. citato loco. Socin. Iun. *conf.* 37. num. 1. lib. 4. Bald. *conf.* 492. num. 8. lib. 3. Rol. à Valle *conf.* 85. num. 5. lib. 2. Natta *conf.* 98. num. 5. Rebuff. *resp.* 136. num. 9. alias quidem interpretationes, & intellectus d. l. *gesta*, à relatis sumi poterunt, eas enim nunc referte nec expedit, nec institutum patitur.

¶ Secundum, quod inferri diximus, est verus intellectus opinionis Christophori de Paz à num. 50. cum seqq. & Valençuelæ à num. 31. *vers.* Et cessat omnis difficultas, cum num. seqq. citatis in locis, pro certo constituentium testes reprobatos in iudicio nobilitatis absque fide omnino manere, nec posse compelli per informantem in causis puritatis, quia nullum bonum operantur effectum per rationes superius pro neganti sententia adductas. ¶ Et quia licet puritatis causæ non subiciantur regulis iudiciorum ordinariorum, nec iuris egeant solemnitatibus, ut in quæst. 5. late probauimus, procedit tantum quoad iudicij ordinem, non verò quoad fidem probationum, nec ad iudicandum, in quo ius sequi debet, & fides deduci ex eius regulis, non ex iudicij arbitrio, & voluntate, etiam in his summarissimis causis, secundum *text. in l. 2. C. de noxal. cap. cum dilectus*. 8. de *consuetud.* & allegatis à Paz num. 53. & 54. & cum prædicti testes reprobandi per sententiam, & per ius, maneant absque vlla fide sequi eos iudices in iudicando non poterunt.

¶ Quæ quidem opinio ita generaliter intellecta nullo valet pacto subtrahi, quia casus dari possunt, in quibus valeant concurrere probationes contra quas fuit sententia lata cum disposito per

ipsam sententiam, nec omnes in his causis in rem transeunt iudicatum: cuius rationes mendaces relinquunt contrarias probationes, quæ ex diuersa causa, & sine valebunt subsistere, & fidem efficere, etiam intacta sententia manente, quod ut perfectè explicatum maneat, & prædicta opinio cum materia completè intellecta, præsertim quoad nostrum probandæ puritatis pertinet institutum, singulas species quæ ex facto occurrere possunt, per distinctas explicare libuit conclusiones, ut ex eis in casus contingentiæ, quod aptius rei, de qua agitur, accommodetur, sumi à iudicibus valeat.

Sit igitur prima conclusio testes ignobilitatem, & maculam generis firmantes in iudiciis ordinariis nobilitatis coram nobilium iudicibus in cancellariis regiis à regio procuratore fiscali producti omnino manent reprobandi, & absque fide per sententiam contra eos pro nobilitate latam, & transactam in rem iudicatam, ut in simili iudicio etiam inter eandem, aut dissimiles personas, & circa eandem rem produci, nec compulsi non valeant ad vtilem effectum, quia cum sint velia inutilis reiecti in vno iudicio, vel sit, quia eorum depositiones, verisimiles non apparuerint, vel non ad rem pertinentes eorum rationes, vel quia victæ manent per contrarias fortiores probationes, non poterunt prodesse in alio simili iudicio, in quo eisdem pari defectus, est necesse, *arg. text. in l. non potest*, 12. cum l. *sequent. de legibus*, l. 1. *Cod. que sit longa consuet. cap. inter ceteras*. 4. de *rescript. cap. in causis*. 19. de *re iud. cum similibus*. l. 1. *tit.* 33. part. 7. & faciunt iura tradita supra §. præced. num. 9. & 48. cum quatuor seqq. atque ita agnouit Christoph. de Paz in d. cap. 32. num. 48.

Secunda conclusio, idem dicendum est, dum agit de nobilitate summarie probanda ad obtinendos honores, ad quos requiritur, ut circa ordines militares suo loco manet dictum, ad quos assequendos non proficiunt, nec nocebunt testes adducti in dictis ordinariis iudiciis, & per contrariam reprobandi sententiam, cum non possint, nec eorum mortua fides ex postfacto suscitari, ut probent in eadem re, circa quam aboliti manent, l. *cum ex causa*. 9. in *fin. C. de remiss. pign. cum congestis per Valençuel. *consil.* 73. num. 11. & ex eadem ratione de qua in præcedent. conclus. Et quia si non fuerunt vtilis ad rem, de qua ibi agebatur, nec proderunt rei, de qua hic agimus, quæ in substantia vna & eadem est, ut per se patet, quoad puritatem verò alius esse potest, ut infra in 4. & 5. conclus. dicam.*

Tertia conclusio, testes, qui in ordinariis nobilitatis causis pro sui testimonij ratione maculam ex iudicis per paternam adduxerint lineam exinde deducentes ignobilitatem per contrariam sententiam, in qua ipsius generis nobilitas declarata fuit, eneruati omnino, & absque fide manent, tam quoad ignobilitatem, quam quoad maculam, cum illa ex hac proueniat, & sicut manent reiecti circa vnam, reiecti etiam est necesse circa aliam, & extante nobilitate non potest adesse macula Hebraica per rectam paternam lineam, nec compatibilis est sententia nobilitatis, nec eius dispositum cum macula simili, secundum Montaluum, Gregor. Olor. Ioann. Garc. Ioan. Guttier. Canter. Pelaez adductos

adductos per Christoph. de Paz num. 48. & per Valençuel. 36. locis citatis, & ab Ignac. del Villar. in *resp.* 12. num. 36. & à nobis supra num. 21. quare compulsi non debent ad aliud iudicium ordinarium, nec informatorium, quia in vtroque eadem ratio, & sic omnino intelligendi sunt Paz. d. num. 43. & seqq. & Valençuel. à d. num. 31. cum seqq. citatis in locis.

¶ Quarta conclusio, si testes in prædictis nobilitatis iudiciis ordinariis Hebraicam maculam generis ostendant contrariam post adquisitionem nobilitatem ex matrimonio inito cum impura ab aliquo ex maioribus, non manent reprobandi, nec minuta eorum fides per sententiam latam pro illius generis nobilitate cum in hac specie nobilitas, & macula concurrere possint, & sententia compatibilis est cum testium assertione, & macula de nouo adquirenti antiquam nec lædat, nec tollat nobilitatem, ut probant Io. Garc. de *nobilit. glos.* 7. num. 19. *vers. sed adde.* Olor. *ead. tract.* 2. part. 3. *princip. cap.* 7. num. 28. & dixi supra d. num. 21.

¶ Quinta conclusio, si testes speciatim generis signent maculam per lineam maternam etiam antiquam, non manent reprobandi, nec fide minuti per sententiam nobilitatis, cum qua concurrere eorum testimonia possint, quia nobilitas paterna maculam non excludit maternam, ex ratione reddita in præcedenti conclusione, quæ eadem esse videtur cum hac, sed clarioris doctrinæ gratia eam hic apposuimus.

¶ Sexta conclusio, si testes generaliter de generis loquantur impuritate absque vlla graduum, sexuum, nec linearum distinctione, non manent in totum reprobandi per nobilitatis sententiam, etiam in iudicatum transactam, ni quatenus intelligi valent de macula prouenienti à recta paterna origine, à qua incipit eius nobilitas, ut in terminis tertia conclusionis. Quatenus verò intelligi possunt de impuritate orta post adquisitionem nobilitatem, seu ex materna generatione, ut dixi in duabus præcedentibus conclusionibus, non manebunt reprobandi, nec fide minuti, ex assignatis rationibus. ¶ Et quia reprobatio debet clara, & euidentis esse, non dubia, nec æquiuoca, sed concludere causam certam exclusionis, *arg. text. in l. nam hoc*. 4. C. *unde cognati, cap. in presentia* 8. de *probat.* Zabarel. *conf.* 139. n. 17. Menoch. *conf.* 233. n. 7. & *conf.* 288. num. 12. lib. 3. Pet. Sord. *conf.* 513. n. 13. & *conf.* 534. n. 40. lib. 4. ¶ Et cum de reprobatione testium agitur debet eius probatio manifesta esse, *text. cum glos. in §. item verborum*. 13. de *inutil. stipul.* Rebuff. *in tract. de reprobat. test. n. 8. lib. 4. ad. ll. Gall. Io. de Annan. conf.* 97. *incipit, in causa*. lib. 2. Valençuela *conf.* 41. num. 72. quod etiam locum habere debet in reprobatione inducta per sententiam, quæ directè, aut saltem virtualiter ex ea constare erit necesse, quare in hoc dubio plurimum operabuntur coniecturæ, & præsumptiones, & iudices inflectant in fortiores, qui ex prædictis testibus iunctis aliis suos instruere valent animos, non quidem ex solis dictis testimoniis, quæ verè dubia in proposita specie, & non sufficiunt ad repulsam prætenforis, sed concludentes requiruntur probationes per morale certitudinem iudicij arbitrio ex Aug. Barbof. de *officio episc.* 1. part. *tit. glos.* 172. num. 4. & probaui supra quæst. 8. in principio.

¶ Septima conclusio, dum testes originam maculam à Sarracenis deducunt siue per paternam aut maternam lineam, siue primus nobilis à Sarracena cæcitate ad fidem respicerit, non reprobandi, nec fide minuuntur propter sententiam nobilitatis, cum qua

eorum assertio concurrere potest & nobilitas incipere à Mauro, & eius descendentes nobiles declarari ut ex Bar. in l. 1. num. 62. C. de *dignit. lib.* 12. tenent. Io. Garc. de *nobilitat. glos.* 48. §. 3. num. 1. & Io. Guttier. *lib.* 3. *tract. quæst.* 14. num. 98. *vers. nihilominus.* ita ut compatibilis sit nobilitas cum descendenti Mahometana, cuius macula licet nobilitati non officiat, claudit ingressum ad puritatis honores, ut suo loco diximus.

Octava conclusio ex eadem ratione eadem erit seruandum in quacumque Ecclesia siue communitate ex cuius statuto non repellantur progeniti à Mauris, ut est in omnibus Ecclesiis cathedralibus, & collegiatis Regni Granatæ, quarum sententiæ admissionis, & approbationis informationum præbendati non reprobandi, nec reiciunt testes, nec fidem eorum minuunt, qui à Mauris descendentiæ asserant, quæ receptionem, nec approbationem illam non potuit impedire: sed optimè comparatur cum ipsa sententia, & suis effectibus, & ita testes, & eorum fides intacti manent.

Nona conclusio, testes producti in puritatis iudiciis, & examinati vigore statuti rigorosi maculam prætenforis, & sui generis testantes, non omnino manent reprobandi, & absque fide post sententiam admissionis qua illius puritas fuit declarata, quia cum similes sententiæ non transeant in iudicatum velut latæ in sumario iudicio, non efficiunt verum dispositum, nisi tantum vique ad contrarium probetur, quod effici potest non solum ex aliis probationibus, sed & simul ex prædictis testibus, qui licet per se plenam probationem nullibi efficere valeant, cum eam minutam ex contraria habeant sententia, tamen præsumptionem producent, ut aliis extantibus quæ pro arbitrio iudicij simul cum illis sufficiant, plenam maculæ probationem generent, quod comprobati poterit ex adductis superius ex num. 48. cum pluribus seqq.

Decima conclusio, testes examinati circa qualitates generis in communitatibus, quæ statutum rigidum non habent, & ad munera, quæ puritatem in rigore non expostulant, sed sufficit ad ea obtinenda iuris communis dispositio, dum generis adduxerint maculam extra gradus per ipsum ius commune signatos, non eneruantur per sententiam approbatoriam, quæ non reprobat prædictos testes, nec eis contraria existit, quia testimoniis eorum veris manentibus subsistit iure sententiæ dispositio, quæ non impeditur per descendentiæ à iudicis, nec Mauris post gradus à iure signatos, in quibus loquuntur, ex eis, quæ dixi supra quæst. 4. §. 2. ex num. 3. & seqq. & infra quæst. 14. §. 4. ex num. 29.

Nec obstat quod in proposita specie videntur testes loqui extra articula & interrogationes, quæ sunt de certis gradibus, extra quos eorum procedit responsio, & licet præuè agant secundum P. Th. Sanc. in *decalog. lib.* 3. *cap.* 23. num. 18. & dixi in citatis locis, nullam efficiunt fidem ex *text. in cap. de testibus*. 29. vbi glos. & communiter id *extra de test.* & aliis adductis per Farin. *tract. de test. quæst.* 71. à num. 1. Card. Tusch. *lit. T. concl.* 231. num. 1. & seqq. quia possunt ea forma deponere, ex qua in omnibus fidem mereantur; ut si dicant, scimus non descendere ab auis viam masculinam, nec è parëtibz per foemininam, qui extra fidem decesserint catholicam, quia proauus, seu tritauius hæreticus migravit, seu conuersus, aut reconciliatus fuit ad fidem, & postea ceteri ab ea non deuiarunt, sed constanter

subtinuerunt, quæ est optima ratio testimonij, & non responsum extra articula, & plenè probant testes ita deponentes, ut cõmuniter & cõstanter omnes tenent DD. inter quos Aug. in l. 2. de iurisd. om. iud. Fel. in d. cap. de testibus, sub n. 3. in 2. & 3. declarat. quos sequuntur Masch. de probat. concl. 1. 371. num. 4. & 5. & allegari per Farinac. num. 30. loco citato, & per Pelacz. 1. part. quest. 44 num. 26. Card. Tusch. in d. conclus. 231. num. 11. & 12.

75 Undecima sit conclusio, si in causis fidei in sanctæ Inquisitionis Officio appareant testes, qui maculam delinquentis, & sui generis afferant, vel aliqua sint producta instrumenta, ex quibus descendencia à maculatis probetur, siue testes sint, qui aduersus aliquem ex illius ascendentibus testimonium ferant circa aliquam obseruationem fidei contrariant, & postea reus fuerit absolutus in sua manent intacti fide, nec absolutoria sententia eos tangit, nec fide minuit, cum nihil commune habeat macula cum delicto, de quo ibi præcipuè agebatur, & possit reus ille maculatus existere, & à delinquendo vacasse, faciunt tradita supra quæst. 9. §. 2. per totum, maxime

76 in num. 28. & seqq. † nec sententia maculam respexit, sed delictum, licet qualitates generis plurimum conducant ad fidei causarum expeditionem ex Emerico in direct. 3. part. in modo continendi processum per accusationem, in princip. ubi Peña comm. 18. lit. A. vers. Et interrogatus. Simanc. de cathol. instit. tit. 43. a num. 14. & in Enchirid. tit. 27. de interrogat. in princ. Lud. à Paramo de orig. inquisit. lib. 3. quæst. 4. a num. 37. nisi appareant falsi in principali, quia fidem minuunt in accessoria macula, ex Iul. Claro in præct. §. fin. quæst. 53. num. 8. Masch. de probat. concl. 743. per totam. Card. Tusch. in præct. lit. T. conclus. 258. num. 3. & 4. ubi alios plures adducit, & Farin. tract. de test. quæst. 67. §. 6. ex num. 111.

77 Decima secunda conclusio, dum testes per sententiam reprobatos diximus in tribus prioribus conclusionibus, nulla ex eorum testimoniis oritur fides, nec indicium, nec minima præsumptio, & tunc optimè procedit opinio Christoph. de Paz num. 50. cum seqq. & Valençuel. à num. 31. cum seqq. citatis in locis,

78 † nec quidem ex consensu partium poterit iudex eis ullam adhibere fidem, cum efficere non possit, quod habeant, quod non est secundum Abb. Fel. & Io. de Anna in cap. nulli, de accusat. Menochium conf. 23. num. fin. Paz citato loco num. 52. ubi ait, quod iudex eos admittere non potest ex Ant. Gabriellis, & Rotæ auctoritatibus ibi per eum adductis. † Dum verò diximus, testes non manere reprobatos per sententiam eam efficiens fidem, quam ex rationibus, & verisimilibus, quas adduxerint, & secundum numerum, rei, & personarum qualitates, & negotij, de quo agitur, naturam, mereri iudices pro suo iudicent arbitrio, circa quod regula certa assignari non valet, cum incerti sint casus, & euentus in similibus iudiciis ex iuribus notis, & passim in nostro tractatu adductis, nunc hæc sufficiant pro huius dubij explicatione, quod ita enodatum, & explicatum nullibi videbis.

§. IV.

De aliquibus utilibus illationibus in materia huius quæstionis ex præcedentibus deductis.

S V M M A R I V M.

1 Iudices in collegiis an suos possint instruere animos. Ex testibus verè per sententiam reprobatos, resoluitur negatiuè contra Paz. num. seqq.

Et contrarium est contra omnem rationem, & expressam iuris dispositionem.

2 Collegium in prouisione præbendarum publicum ponit edictum, quo vocantur oppositores, & promittit ius seruandum in qualitatibus requisitis diiudicandis quod adimplere tenetur vno ex tribus modis, aut iure, quo eis fidem præstare est prohibitum, num. 3.

Aut ratione quæ dicitur testibus reprobatis, quia nihil sunt nullam esse fidem præstandam, num. 4.

Aut ex arbitrio, quod iure regulandum venit, num. 8.

5 Testimonia reprobata nec indicium, nec præsumptionem efficiunt.

Quod nihil est, nihil habet, ex quo iudices se informare querant, ibid.

6 Ex nihilo fides, nec præsumptio non deducitur.

Sententia testes reprobata, aut velut mendaces, aut velut non fide dignos, ibid.

7 Fides non fidedignis præstari, nec indicium ex eis deduci non potest.

8 Arbitrium iudicis regulare debent ex iure, & ratione.

9 Iudices possunt se instruere ex imperfectis probationibus.

10 Imperfectum est aliquid licet integrè, ex quo iudices poterunt suos instruere animos.

11 Reprobatum nihil habet, quod possit dirigere animos iudicum.

12 Sententia probationes contrarias ita reprobata, ut nihil in eis maneat, quod suppleri valeat.

13 Oppositor ad collegium, qui ius aduersus non habet, non potest repelli iuste ob reprobata probationes.

Collegium non potest repellere prætenso-rem ex iniusta & damnata causa, ibidem.

14 Princeps non potest sine iusta causa ius ad- huc non quæsitum tollere ex veriori opinione.

Papa non potest aliquem priuare beneficio sine causa, ibid.

15 Oppositio saltem tribuit ius considerabile quod tolli non potest nisi ex iusta causa licet hoc non intelligatur respectu aliorum oppositorum.

Quæst. XIII. §. IV. de testibus in aliis, &c. 281

Nonitij quamuis arbitrio religionis expelli possint intra annum probationis, intelligitur iusta existente causa, non ex libero, & absoluto arbitrio, ibid.

Officium concessum arbitrio concedentis auferri sine iusta causa non potest, ibidem.

Idoneior eligi debet, aliàs peccatum interueniet lethale, etiamsi habeat contra se testes per sententiam verè reprobatos, ibid.

16 Iuramentum in testibus non est de substantia.

17 Iudices pro arbitrio iudicantes non possunt credere testibus non iuratis: maxime in iudicandis informationibus puritatis, num. 20.

18 Testimonium sine iuramento non omnino nullum est, cum præsumptionem efficiat ad informandum conscientiam iudicem in causis parui valoris, secus in magnis, num. 19.

21 Statutum constituere non potest, quod ex testibus reprobatis per sententiam repellatur quis ab honore prætenso. Captiosum & iniuriosum secundum ius interpretandum venit, ibid.

22 Iudices nec ex consensu partium possunt fidem testibus reprobatis præstare.

23 Fundator, aut testator in sua fundatione potest præcipere quod non admittatur, qui contra suam puritatem, vel nobilitatem testes habeat reprobatos.

24 Oppositor aequaliter dignus, qui testes contra se testes habet reprobatos omitti potest, & eligi alter eque dignus.

25 Iudices in elargiendis publicis honoribus possunt sequi propriam scientiam, & omittere publicam, nisi iudicialiter procedatur, quia tunc aliter ex sententia auctoris.

26 Acta vnius iudicij ad aliud quando extrahi, & compulsari possunt, vel non, præcipuè ad puritatis iudicia, rationes dubitandi aliquorum Doctorum proponuntur, num. 27.

Extrahi possunt quia aliquando probant, & ad minus indicium constituunt, num. 28. & 30.

Aliquando eorum est necessaria extractio, num. 33.

29 Iudices debent se instruere ex iudiciis, præsumptionibus & testimoniis non plenè probantibus.

31 Acta alieni iudicij non petuntur ad repellendum prætenso-rem, sed ad inquirendam veritatem, & num. 34.

32 Medium est inter plenam & nullam probationem, quod est semiplenè probare, aut indicium, seu præsumptionem efficere.

33 Acta & probationes alterius iudicij necessaria

Prima Pars.

sunt compulsanda, dum testis est qui se ad illa referat.

34 Causa sunt plures ex quibus legitime possunt compulsari, & extrahi probationes alterius iudicij ad causas puritatis.

35 Utilitas extrahendi testes & alias probationes ad accumulandum in causis puritatis probatur ex sufficienti partium enumeratione.

Promotor fiscalis potest petere extractionem dictarum probationum ad plenius fundandam suam intentionem, ibid. Immo ad hoc omnino tenetur, num. 36. Et iusta est petitio, num. 42.

36 Copia maior probationum fundat melius intentionem agentis.

37 Lætiue euentus incerti maxime sunt.

38 Iudices non semper eadem de eodem sentiunt.

Probatio probationem non excludit, ibid.

Absurdum non est, ut quis multis modis se habeat, ibid.

Iudex, nec fiscalis non debent se adstringere ad unam tantum speciem probationis, ibid.

Allegationes lenium & reprobatorum permittuntur in iudicio.

Iudices sunt qui magis mouentur ex inani- bus & inutilibus rationibus, quam ex solidis & iuridicis, ibid.

Probatio omni euentu restringenda non est, ibid.

Iudex probationem negando grauare dicitur, ibid.

Perfectum quod est aliis non indiget indumentis.

40 Utilitas extrahendi probationes alterius iudicij, dum macula semiplenam tantum habetur probationem evidens est, etiam dum nulla macula nec suspicio manet probata, num. 41.

41 Iudices veritatem insequi omnibus debent modis.

Macula esse potest, & non probari per receptas informationes, quæ ex habitis in aliis iudiciis suppleri possunt, ibid.

42 Fundamentum sue intentionis nemini nega potest.

43 Probationes alieni iudicij vel possunt maculam probare, vel viam illius probationi aperire. Quod distinctione clarius ostenditur, num. 44.

45 Probationes reprobatae verè per sententiam an compulsari iuste valeant, & resoluitur quod non aliquam ex eis deducendam fidem. Nisi ad inquirendum, num. 47.

Et ad probandum qualitatem in qua non fuerunt reprobata, & ponitur exemplum, num. 48.

- 46 Exceptio rei iudicata ei prodesse non debet adversus quem fuit iudicatum, & num. 61.
- 48 Testium dictis approbatus per sententiam quoad unum, manent etiam approbata eorum persona.
- 49 Reprobato uno ex suppositis reliquum approbatum manet.
- 50 Testes examinati in una causa, ut probent in alia debent denuo examinari, si commodè possunt. Nisi pars in aliud consentiat, n. 53.
- 51 Fides præstatur testibus in aliis iudiciis examinatis propter antiquitatem, secus aliter. Et quia per alios veritas haberi non potest, num. 52.
- 54 Acta extrahi debent integrè & sine scissione, si fuerint connexa, aliter secus, num. 55. Iudiciis indiuiduum est, ibid. num. 54.
- 56 Commissarius informans potest in compulsum redigere qualiacumque acta, & informationes, quia ad hoc habet potestatem contra Christoph. de Paz.
- 51 Testium productio in diversis iudiciis frequens est.
- 58 Communitates maiores, in quibus adsum puritatis statuta non solent inter se communicare informationes puritatis, nisi tribuna- lia Inquisitionis inter eam, non inter alias, esset tamen utile, si inter omnes fieret.
- 59 Fiscalis regius quando possit facere compul- sare acta alterius iudicij, & quando non?
- 60 Exceptio rei iudicata obstat in omnibus de- ductis in iudicio ex quo emanavit.
- 63 Inducta in odium favorem operare non pos- sunt. Ad unum finem contrarium non ope- rantur, num. 64.
- 65 Probationes verè reprobata compulsi non debent, quia nihil, nisi sententia super eas non fuerit lata, vel non directè eas repro- bet, num. 66.
- 67 Testes & probationes reprobata in causis pu- ritatis per tres sententias, seu per tres actus positivos compulsi non debent.
- 68 Acta & probationes circa alicuius statum no- cent omnibus.
- 69 Quilibet de familia, & genere poterit osten- dere suam puritatem, & sui generis contra adversas probationes, & sententiam, etiam in vita prætoris, num. 75. In quolibet existat gradu, num. 81.
- 70 Contradictor, seu defensor legitimus est qui damnatum ex iudicio pati potest.
- 71 Quilibet, qui ex iudicio interesse capi potest admittitur ad tuendum suum ius, & ad faciendum ea, quæ principalis.
- 72 Sententia in causa puritatis in iudicatum non transit.
- 73 Consanguineus agere potest de iniuria tan- genti omnibus de genere, etiam si omittatur a principali.

- 74 Successor maioratus potest interesse iudicio cum possessore in coacto, & illo invito cau- sa adesse, & facere quæ principalis, & in eodem statu.
- 76 Causam non defendens pro mortuo quoad il- lam habetur.
- 77 Paria sunt non esse in rerum natura, & esse inhabilem.
- 78 Lis pro derelicta habetur, si indebitè defen- datur. Vidua dicitur, quæ inhabilem habet mari- tum, ibid.
- 79 Filius orbatu dicitur, qui habet patrem in- habilem. Ecclesia habens inutilem prælatum viduata dicitur. Civitas non dicitur habere syndicum si inu- tilem habeat, ibid. remissuè. Legatum Orphanis relictum præstari potest in utroque foro habenti patrem inutilem, con- tra Thom. Sancium, ibid.
- 80 Paria sunt non defendere, & non legitime defendere. Defendere propriè quid sit, ibid.
- 81 Consanguinei ad propulsandas iniurias suo- rum consanguineorum admittuntur in cer- tis gradibus, aliud tamen est ad defenden- dum causas puritatis, quia indefinite ad- mittuntur.
- 82 Defectus notitiæ ascendentium an supplean- tur ex aliis informationibus eiusdem de- scendentia. Negatur ex num. 83. Affirma- tiua eligitur, ex num. 88. Dummodo diligentia adhibeatur in requi- rendo testes, qui agnouerint maiores, num. 94.
- 83 Qualitates requisitæ sunt probanda speciatim in singulis prætoribus, nec sufficit, si adsint probata in alia causa, persona, & tempore, num. 84.
- 84 Forma actus servanda alias corrumpit, deficiente deficit rei substantia, num. 85. Per equipollens adimplere non sufficit, num. 86. Statutum disponens præter ius commune di- citur formam dare, sub num. 84. Sententia lata contra eius formam nulla est, sub num. 84.
- 87 Puritas & nobilitas probari non possunt nisi agnoscantur maiores ex quibus deri- vantur.
- 88 Probationes sanguinis sicut nocent prodesse debent.
- 89 Forma statutorum puritatis est, quod illa qua- litas constet ex legitimis probationibus, nec ad plus extenditur.
- 90 Probatio optima oritur ex combinatione dua- rum informationum.
- 91 Iudices se informare possunt ex minus legiti- mis probationibus.

- 92 Forma non substantialis per equipollens adim- pleri sufficit.
- 93 Probationes profunt omnibus quibus sunt communes circa sanguinis qualitates, an nocere possint extraneis, sicut consanguini- cus, n. 95. Et ponitur exemplum, distinguitur, num. 104. Ut nocent in alio iudicio tria concurrere de- bent, eadè res, persona, & causa, 96. Et quod iudicium in quo fuerint receptæ actitatum sit cum legitimo contradicatore, numero 97.
- 97 Defendens reprobatoris partes non debet sumere, alias alteri non nocet, numero 99.
- 99 Extraneus eadem persona dici non potest ve- rè nec interpretatiuè.
- 100 Diversitatem demonstrat diversitas rei, finis & persona.
- 101 Identitatis effectus tolluntur data dissimili- tudine.
- 102 Illatio ex diversis non inducitur, nec quid certum.
- 103 Probationes ut probent in alio iudicio de- buit adesse in primo iudicio legitimus de- fensor.
- 104 Discrimen est inter testes & instrumen- ta.
- 105 Testes fidem capiunt ex iudicio & iudice coram quo sunt producti.
- 106 Iudicium non extenditur ad alias personas præter interessentes.
- 107 Instrumenta vim capiunt ex persona publi- ca, & solemnitatibus, & à suo initio di- cuntur probatio probata. Fidem efficiunt inter omnes quibus sunt com- munia, n. 109. Etiam si fuerint producta in extranei causa, n. 109.
- 110 Testes etiam in extranei causa magnam ef- ficiunt præsumptionem arbitrio iudicum, num. 111.

I NFERIOR primò ex omnibus vsque ad- huc dictis, maximè ex præcedenti vltima con- clusione in eius prima parte, quod non potest susti- neri opinio Christophori de Paz n. 67. citato loco, volentis, in collegiis posse iudices informationum puritatis suos instruere animos ex testibus per sen- tentiam reprobatis, quia oppositor nullum ius ad- quisitum habet, nec virtute electionis, nec præsen- tationis per patronum, ad quod evertendum non est opus maioris indaginis. Quod (inquam) sustineri non potest, quia fidem præstare prædictis testibus etiam ad minimum est adversus omnem rationem, & expressam iuris dispositionem, ut diximus, & fate- tur idem Paz, secundum quam dirigere debent iudi- ces suum arbitrium, & suos instruere animos: præterquam quod dum edictum generale Colle- gium publicè exponit, ut qui voluerit se ad vacan- tas opponat, expressè promittit ius servatum in

qualitatibus, & cæteris requisitis diiudicandis, ad cuius implerionem omnino tenetur ex Mol. 2. de primog. cap. 5. num. 8. vers. Etiam autem, P. Mol. 2. de iust. disp. 3. §. 5. in fin. lo. Gutierrez. 2. can. cap. 11. num. 55. Nicol. Garc. 2. de benef. cap. 16. num. 40. Mat. cot. 11. var. cap. 52. ex num. 19. sub obligatione restitutionis eligendo minus dignum, in qua specie cessant opi- niones contrariæ, de quibus apud eosdem, & alijs communiter, penes Barbof. de off. Episc. 3. p. alleg. 60. n. 68. & de off. parochi. c. 2. n. 105. & in remiss. ad Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 18. num. 137. pag. 488. quod adimplere tenetur vno ex tribus modis, aut secundum iuris dispositionem, aut ex ratione, siue ex suo libero arbitrio & voluntate, qui sunt omnes modi, ex quibus iudices causas diiudicare valent, nec alijs est, nec excogitari potest. Si iure Collegium pro- cedere malit, proptè omnino debent ex præcatis non poterit fidem reprobatis adhibere testibus, ut probatum manet, & idem fateatur Paz, in quo nec amplius immorandum, nec decet, cum plura circa hoc dixerimus, quæ non inficias it prædictis aduersariis. Si verò secundum rationem iudicare eligat, nul- la est, qua testibus reprobatis, & nullis omnino exi- stentibus præstetur fides, quam ipsi nec habent nec merentur, fides enim testium non ex voluntate iu- dicantis pendet, sed ex verisimilitudine, congruen- tia, dignitate, meritis, maioribus, fortuna, constantia, & religione simul, ut in l. 1. §. fin. l. 3. in princ. l. ob car- nen. 2. l. in de test. vbi Bart. & DD. l. 4. l. testium 14. C. eod. quæ omnia in reprobatis deficiunt testibus, ita ut nihil maneat, cui iudices adhærendo credere, nec suos valeant instruere animos, quod ex aliquo sumi necesse est, ex nihilo enim aliquid deduci non potest, nec instructio ad animos informandos oriri. Si quidem ipse Paz ita fateatur citato loco num. 50. & 51. constituens, nulla omnino esse reprobata testimo- nia, nec iudicium, nec adminiculum constituere, quod pugnat cum dicta assertionem eiusdem, qua po- testatem collegiis tribuit informandi suos animos ex dictis testibus, nam si nihil sunt quomodo ex ni- hilo se iudices informare poterunt? quomodo qui- bus fides omnino deest, fidem adhibebunt? vel quo- modo ipsa testimonia præstare poterunt materiam ad animos iudicum informandos, quam non ha- bent, & si aliquam habuerunt, sublata & elisa habent per contrariam sententiam? Ex nihilo enim fidem deducere, nec præsumptionem natura, ratio, & ius abhorrent, arg. l. quotiens 6. Qui satisd. cog. l. si ut proponis 4. & seq. C. Quomodo & quando index Bal. & Salic. in loca quidem per text. ibi, notab. 2. C. si man- cipium ita fuer. alien. l. in l. 1. §. hoc autem verba. n. 13. Quod quisque iuris. Fel. in cap. ex tenore, num. 7. de re- script. Rebuff. resf. 24. & 59. Aym. Craueta conf. 216. num. 12. faciunt tradita supra quæst. 11. §. 1. ex num. 33. & quæst. 12. §. 2. num. 5. & 7. & prædicti testes aut per sententiam reprobantur velut mendaces & falsi, tamquam non fidedigni, ut tot species consideravit Ant. Fab. in suis rational. 1. rom. ad d. l. Lucius, 21. de his qui not. infam. in dubitandi ratione. Si verò velut non fidedignis fidem præstare iudices velint, aut suos instruere animos, ipsa ratio dicat, non licere, nec esse expediens; si quidem tamquam mendaci- bus & falsis, qui asserere poterit, quod ipsi menda- cio, & falsitati fides præstetur? aut quod iudices pos- sint suos animos ex falsitate & mendacio ad iudican- dum instruere? nemo quidem cordatus, & prudens hæc asserere audebit, arg. text. in l. 1. §. questum, de ap- pellat. l. fin. C. de natal. resit. cap. postulasti, 27. cap. ad aures, 8. cap. constitutus 19. cap. ad audientiam, 11. de rescript. c. si proponit, 42. eod. tit. c. l. si motu proprio, 23. de preb. in 6. Clem. 1. cod. l. 36. vers. que si cart. a. 18. p. 3.

8 Si denique ex arbitrio, & voluntate capella collegij in simili iudicet causa, debet se regulare ex iuris regulis, & rationibus, extra quas arbitrium iniquum redditur, vt idem constituit Paz eodem loco n. 62. & nos infra 2. part. quæst. 9. §. 1. in princ. & postea, quare, iudico prædictam opinionem non solum esse contra ius, & naturalem rationem, sed etiam aduersus ius diuinum, quo semper veritatem sequi iubemus, & quod ei proximus accedit, vt aperte iubetur Deuter. 17. 4. & 9. & probat Mart. Bonac. in 8. præcep. disp. 10. q. 2. punct. 2. n. 1.

9 At dicit Paz iure esse constitutum, quod iudicium liceat ex imperfectis probationibus animum suum instruere, dum ius parti quaesitum non est, vt oppositor ad collegium ante electionem nullum habet ius, vt ipse probat ex Iass. & aliis in d. num. 67. Ex imperfectis (inquam) transeat, at ex reprobatis, & nullis quomodo? Et sine qua imperfectum, & reprobatum idem sit? absit nullo modo, si quidem imperfectum est aliquid, licet defectus aliquot patiat, l. sancimus 34. in fin. C. de donat. l. 1. C. qui num. tur. se excus. cap. nihil 16. 7. quæst. 1. cap. dilectio. 7. §. potest. 16. quæst. 3. cap. tres sunt, 8. 1. de pœnit. dist. 1. qui ex aliis suppleri facile possunt ex text. in l. nec non 28. §. si quis sapiens, 3. ex quib. caus. maior. l. si plures, 9. §. cumulum, de pacti. gloss. in verb. impossibile in fin. cap. quorumdam. 13. dist. 23. Et in d. cap. nihil verb. vel presbytero, in fin. 7. quæst. 1. Et in d. cap. tres sunt, verb. collecta, de pœnit. dist. 1. faciunt tradita per Ant. Gabr. de test. concl. 7. num. 8. Pet. Surd. conf. 132. num. 73. Hipol. Rimin. conf. 409. num. 28. habent quidem probationes imperfectæ aliquid fidei, ex quo valeant iudices suos informare animos; sed reprobata nihil habent, quod dirigere animos rectè valeant iudicum, nec ex aliis suppleri quamcumque fortissimis administris, arg. l. sed est manente, 5. in fin. de precario, multis probat Farin. de test. q. 62. n. 3. 17. quia idem per sententiam reiecta fuerunt, quia vel per se, vel respectu aliarum probationum inuerisibile aut falsum aliquid continebant, ex quibus nihil manet, quod suppleri valeat, nec saltem sufficiat ad qualem qualem informationem, vt voluit Dec. conf. 94. col. 1. relatus ad propositum per Hieron. Gabr. conf. 159. n. 14. & vterque à Masch. de probat. conclus. 1370. num. fin.

13 Insuper, et iure sufficiens ratio, quod oppositor ad Collegium possit absque causa repulsam pati, quia ius ei quaesitum deficiat, & quæ videtur esse præcipua ratio Christoph. de Paz, & DD. quos allegat ibidem n. 68. aientium, Principem posse iusta etiam causa non existente, ius adhuc non quaesitum tollere. Nequaquam quidem, quia præter magnum discrimen, quod est inter illam, & hanc speciem, cum omni euentu collegium teneatur, iudicare ex iure, & ratione, sicut promissit in edicto vacaturæ, non verò vti suprema potestate valet, quæ apud Principem tantum est, nec possit prætensores repellere ex iniusta & damnata causa, sed suum ius seruare omnino debet, & sic fidem promissam adimplere, ex dictis supra quæst. 6. §. 5. Atque loquendo in terminis prædictorum DD. prædicta opinio nec vera, nec tenenda est, pro vt eam defendit & magis probat Molina, quem Paz allegat pro sua opinione, lib. 1. de primog. cap. 8. num. 31. quæ sicut verior, ita & communior, & seruanda est, vt constat Bal. Irsenia, & Aluarot. in cap. 1. quemadmodum feud. ad fil. part. Iul. Claro §. feudum, quæst. 73. in fin. Couarr. lib. 3. var. cap. 6. num. 5. Menchaca de success. creat. §. 1. num. 29. & 32. Burg. de Paz in prom. leg. Tauri num. 327. & 331. Matienço in l. 7. gloss. 5. num. 4. tit. 7. lib. 5. recap. per l. qui testamentum 10. C. de testam. & cap. 1. de alienat. feud. paterni, &

l. 40. & 41. Tauri, quæ iura etiam adducit idem Burg. de Paz conf. 9. num. 29. & conf. 16. num. 7. & plus omnium completè Pelæz de maiorat. 2. part. in inu. 0. a num. 486. cum seqq. pluribus, vbi pro vtraque parte rem differit Zaball. comm. contra comm. quæst. 577. per totam, & ex consententibus, Iass. conf. 168. num. 10. lib. 4. Socin. Jun. conf. 76. num. 18. & 33. lib. 1. Dec. conf. 239. dub. 3. Alex. conf. 104. vol. 4. Celsus Hugo conf. 113. num. 10. Paul. Castr. conf. 164. num. 5. & 6. 2. part. Zephthal. conf. 186. lib. 2. Alc. resp. 188. num. 2. Menoch. conf. 187. per totum, quibus addit alios apud Antou. Gabr. de iure quæstio non toll. concl. 3. num. 36. & quod Papa sine causa non possit aliquem suo priuare beneficio, voluit Zaballos comm. quæst. 528. vbi plures, & quasi infinitos congerit August. Barbosa claus. num. 31. & num. seqq. alios refert contrarium tenentes. Et licet supra in q. 7. ex n. 12. dixerim, quod ex oppositio- ne non queritur ius in his, quæ ius iuris communis, sicut est oppositio ad Collegium, & sic videbatur, quod de facili possit tolli, ex Alc. reg. 3. præsumpt. 11. num. 7. & Pelæz citato loco n. 485. tamen in proposita specie certum est, quod saltem ius adquiretur considerabile ex oppositioe ex Nicol. Garc. de benef. 4. part. c. 3. num. 61. quod absque iusta causa tolli non potest, maximè cum comperat ex ipsius Collegiis statuto, secundum Ant. Aug. in epit. tit. de provisione & opposit. §. 1. & Puteum decif. 251. lib. 3. ex quibus ita censuit Rota apud eundem Nicol. Garc. citato loco n. 66. in fin. & quomuis hoc non intelligatur respectu aliorum oppositorum, quorum ius æquale est, vt in prædicto loco probauit; tamen cum ex eis idonior eligi oporteat, aliàs lethale orietur crimen ex violatione iuris, quod dignior habebat, etiam si dignus elegatur, vt cum veriori tenent Pet. Nauarra de restitut. lib. 2. cap. 2. num. 138. & lib. 3. cap. 5. num. 10. & Valquez de beneficio. cap. 2. §. 4. dubio 19. num. 141. Mart. Bonac. de restitut. disp. 1. quæst. 2. punct. 12. sub num. 7. si dignior habeat contra se aliquos testes per sententiam reprobatos, qui de eius deposuerint macula in aliqua lite, vt in specie duarum priorum conclusionum in præced. §. eligi in conscientia debet, quia testes illi non præstant iustam expulsionis, nec præteritionis causam cum nihil sint, nec probent. Pro quomitabiliter facit, quod licet nouicij arbitrio religionis repulsam patiantur intra annum approbationis ex Abb. n. 3. Hostiens. 4. Anchar. 2. in cap. apostolicam, de regularib. hoc tamen intelligendum venit, si iusta subit causa, vt dicunt præcitati, & cum eis Collectar. num. 19. in d. cap. ad apostolicam. Franc. Emman. Roderic. reg. quæst. 2. 1. art. 1. 3. vers. & si possint tom. 1. maximè postquam religio admittit ad probationem faciendam circa religiosi mores & generis qualitates, etiam si ad sit rigidum puritatis statutum, quia tunc prædictum arbitrium non debet esse liberum nec absolutum, sed regulari ex iusta causa iure & ratione, vt rectè voluit Rota apud Ioann. Bapt. Coccin. decif. 215. num. 23. 14. & 15. quæ otiri non potest ex probationibus reprobatis, vt per se patet & similiter concessio officio, prout concedenti videatur, vulgò per el tiempo de mi voluntad, quæ arbitrium boni viti significant, absque iusta aufert non poterit, Abb. in cap. verum 7. num. 6. de foro comp. Bal. in l. pecunia, vers. quæro hic de statuto, C. de condit. ob caus. Menoch. de arbit. lib. 1. quæst. 55. in addit. num. 21. latè Gracian. discip. for. tom. 1. cap. 167. per totum maximè, num. 41. & 42. & ex num. 46. & seqq. latissimè que Masrillo de magistr. 1. cap. 2. 7. ex num. 16. maximè 23. 24. 26. & seqq.

Et confirmatur principalis opinio, quia etsi iuramentum in reprobatis non sit de substantia, vt est text. in cap. suis, 39. de test. tenent Bal. in cap. consanguinei, in fin.

1. de re iud. quem sequitur Iass. in Ladmonendi, num. 226. de iureiur. And. Gail. lib. 1. obseruat. 101. num. 3. & plures congesti per Farin. de test. quæst. 74. num. 111. & faciunt tradita per Ildephons. Narbona in l. 83. gloss. 3. num. 4. tit. 5. lib. 2. recop. pag. 245. quæ Iudices pro arbitrio indicantes non poterunt testibus credere non iuratis ex Clem. sapè, vers. nec sic, de verb. sign. tenet Iass. citato loco n. 225. Menoch. de arbit. lib. 1. quæst. 26. per totum, Masch. de probat. concl. 1368. num. 5. & 6. in fin. & testimonium sine iureiurando omnino nullum non est, cum saltem præsumptionem efficiat quæ est sufficiens ad informandum iudicis conscientiam secundum Ripam in d. Ladmonendi num. 197. ex gloss. in cap. 1. §. si duo, de pace tenend. recitat plures idem Farin. citato loco n. 106. Masch. d. concl. 1368. num. 7. vbi ait, quod iudices in causis, in quibus proceditur absque iuris solemnitatibus, possunt non iuratis testibus fidem præstare, & suam ex eis conscientiam instruere, secundum Ripam & ceteros supra adductos, hoc ego intelligo in causis parui valoris, non verò in grauib. & arduis, in quibus diligenter iudices debent se de veritate informare per testes iuratos, non per alios, secundum Socin. reg. 424. fall. 4. sequuntur per Farin. supra num. 108. quæ ita seruari debet circa iudicandas informationes puritatis licet ad informationem priuatam valeant iudices, vt testibus fidedignis non iuratis ex Iass. num. 220. cum seqq. Ripa 197. Masch. 14. & 15. in citatis locis post Innoc. in cap. cum inuria, de sponsalibus.

2. Quam opinionem amplia, vt etiam locum habeat, etsi contrarium per statutum decideretur, tum quia maxima maxima niteretur iniquitate, & iniustitia repellendo ex in iusta causa eum, qui aliàs admittetur, quos maior iniuria fieri non potest, tum etiam, quia honor læderetur proximi ex reprobatis, & omnino nullis testibus, & ex nihilo grauius orietur damnum, & in iuria, quod nec ius, nec ratio sinunt, tum denique quia simile captiosum & iniquum statutum ex iure communi accipiendum, & intelligendum est, etiam si exinde superfluum redetur, secundum gloss. & DD. in l. fin. §. in computatio- ne 9. C. de iure 9. C. de iure deliber. & Nicol. Euerard. in topicis loco, A ratione legis stricta num. 14. & loco, à vi geminationis num. 5. And. Gail. lib. 2. obseruat. 37. n. 7. cum communi.

3. Hanc verò nostram opinionem reuertur Bal. & Sall. in l. seruos, C. de testibus Oldrad. conf. 192. in fin. apud Nagon. decif. Lucens. 39. num. 17. Francisc. Perfonal. conf. 7. num. 22. lib. 1. & consil. 1. num. 55. & seqq. vbi quod nec ex consensu partis iudices testibus reprobatis fidem possunt præstare, Menoch. conf. 23. n. 28. vol. 1.

4. Sed tripliciter limitatam accipias. Primò si ita per fundatorum, aut testatorem disponderetur, cuius voluntas seruari omnino potest, cum possit suam legare rem cui voluerit, cum conditionibus, & graminiibus quot libuerit, ex Pelæz de maiorat. 1. part. quæst. 51. num. 2. & seqq. Perezio de Lara de capellan. 2. p. c. 4. n. 2. & 10. cum aliis adductis supra q. 4. §. 7. in princ.

5. Secundò limita oppositoribus æqualiter dignis, quorum quilibet tunc eligi potest, & omitti, qui contra te testes habet reprobatos per sententiam, non quidem ex hac ratione, sed ex altera, nempe quia æqualiter dignus quocumque euentu eligi, & nominari potest, secundum gloss. 2. lo. And. & Abb. in cap. cum auctem, 24. de iurepatron. cum pluribus aliis congestis per Aug. Barbof. de offic. Episc. cap. 3. part. allegat. 72. num. 199. & faciunt tradita per And. Tiraq. de primog. q. 17. opin. 1. n. 5.

Tertio limitat, nisi priuatim certè sciant, quod macula assera per testes reprobatos vera est, quia est, quia tunc poterunt sequi propriam sententiam, & omittere publicam sequutam per sententiam, vt voluit Salon. 2. 2. quæst. 67. art. 2. & ex aliis Mart. Bonac. in 8. Decalogi præcept. disp. 1. quæst. 2. punct. 2. n. 7. quod intelligo dum agitur de gratiis elargiendis, si verò peruentum sit ad iustitiam limites veras sequi oportet probationes, & si certa iudicium scientia aduersentur, secundum D. Thom. 2. 2. quæst. 67. art. 2. l. licet, & §. veritas, de officio Presid. cum communi, de qua nos alibi.

6. Infertur secundò vera intelligentia, & praxis illius dubij, quoridianæ in foro obseruationis, & de facto plures contingentes, quando extrahi, & compulsi possunt acta vnius iudicij ad aliud, vt aliquid probent, & quidem loquendo specificè in nostra materia puritatis probandæ de hoc agunt prædicti DD. sæpius in hac quæstione allegati Christoph. videlicet de Paz num. 50. & 51. & Valençuela num. 120. in locis citatis, constituentibus, quod nec iure, nec conscientia licet tribunalibus, nec eorum commissariis extrahere, dum qualitates prætensores inquirunt ex aliis informationibus, processibus, & actibus in aliis tribunalibus, & iudiciis testes in eis examinatos, & per sententiam reprobatos, quod & ante prædictos voluisse videtur Cenedus in collect. ad lib. 6. Decretal. collect. 6. & Io. Segura Danalos in Director. Ind. eccles. 2. p. c. 14. à n. 19.

7. Cuius opinionis duæ præcipuæ rationes à prædictis ostenduntur, de quarum vna supra latissimè egimus in duobus præcedentibus §§. nempe quia prædicti testes velut in aliis iudiciis præcipuè summariis examinati fidem non efficiunt in diuersis, & si iterum producantur eorum testimonia secundum eorum opinionem, quam supra completè diluimus. Altera est deducta à fine ad quem prædicti testes extrahi, & compulsi solent, qui plerumque petuntur ad maculam & expulsionis causam probandam, cum nunquam extrahantur informationes illius, qui Collegium intravit, aut qui fuit honorem adeptus, sed illius, qui non fuit admissus, vt præsequitur Valençuela in d. conf. 96. num. 120. dicens: Et hoc sufficiebat ad persuadendum æquissimis, & candidis iustitiarum rerum assignationibus, quod non deberent petere huiusmodi processus informatiuos Sancti Officij, & multo minus informationes, quæ sunt in collegiis, nam ultra inconuenientia, quæ proponuntur, est certum, quod in rigore non faciunt nec possunt facere fidem in alio tribunali, maximè contra verum, & quare quælibet curiofitas hæc, quam in primis facit iusta videatur, potest multum dubitari de iustitia finis illius, si quidem vidimus, quod nunquam postulantur informationes illius, qui Collegium intravit, sed illius, qui non fuit ad illud admissus, cuius argumentum, quod non petuntur in fauorem, maiorem confirmationem illarum, quæ sunt facta & recepta ad militares habitus, sed ad ipsos deturbandos, nam si fuissent mala, & reproba, & reproba facta de ordine illius tribunalis, non erat opus querere, nec mendicare murmuratum, quod admi, & penes se haberent D. Ambros. lib. 1. offic. cap. 32. dicens. Nam qui habet non muratur, & arg. l. 1. de thesar. lib. 10. cap. nuper Abbates, iuncta gloss. verbo componendum, de decimis, & c. ad condemnandum, & reprobandum eas hoc medio, hæc tenus Valençuela.

8. Quæ rationes non solum per eas, quas in præced. §. proposuimus, sed in semetipsis reprobata, & victa manent, ex rationibus præcedentibus patet, tum quia similia testimonia, & infirmationes probant plenè, quoties agitur de probanda eadem descendencia, seu macula in persona alia eiusdem generis, vt dictum & probatum manet, tum quia licet ad proficere non va-

lerent, ni ad adminiculandas alias probationes, & præsumptionem adducendam, ut indubitabile est, ex dictis in §. 1. in princ. huius quaest. præmissis. 2. & in §. præced. concl. 9. ritè & vtiliter extrahi & cõpul-
 29 sari possent nec reprehensione esset dignum, ¶ cum iudices possint, & debeant ex iudiciis, præsumptionibus, & testimoniis etiam non plenè probantibus veritatem inuestigare, & inquirere, ut docuit S. C. in l. 3. §. eiusdem & in l. ob carmen. 2. 1. §. si testes. 3. de test. tum etiam, quia sicut testis assignatus per aliquem ex testibus examinatis iure rectè producitur ad inuestigandum rei veritatem & fidem, quam testis ille meretur, ut probauit supra quaest. 6. §. 4. reg. 7. & passim praxi seruat, ita iuste, & commodè extrahi acta alterius iudicij poterunt ad eundem effectum, si fuerit testis qui illa in confirmationem sui adduxerit testimonij, tum denique, quia certum non est, quòd testes sine citatione examinati non probant, nec constituunt indicium ut Valençuela voluit, quia certius est, quòd testes circa sanguinis qualitates probant in diuerso iudicio, & inter diuersas personas etiam sine
 30 citatione, ut supra in §. 2. latè probauit, ¶ & generaliter in omnibus causis loquendo saltem efficiunt præsumptionem, etiam inter eos, qui citati non fuerunt, nec iudicio apparuerunt ex adductis per Malch. de probat. concl. 682. à num. 3. cum seqq. sequitur ab Alphonso Modocio dubitat. iuris §. lex est. dubitat. 3. 6. num. 3. & per Narbon. in l. 82. gloss. 3. num. 2. tit. 5. lib. 2. recop. quæ quidem præsumptio iustam præstat causam extrahendi & compulsiandi prædictos testes, etiam si non ita certum sit, ut dixi, quòd plenè probant in status causis, ut supra ostendi.
 31 Quod etiam Valençuela rationes per se ipsas suam demonstrant debilitatem patet euidenter, nam quæso vnde collegit Valenç. quòd dum petitur prædictæ informationes, est cum sine reprobandi alias, & reiciendi prætensores per eas tantum, & non per factas de nouo? in quibus maculam non esse probatam, præsumit, cum alias frustra mutuo ab
 32 aliis peteretur, ¶ nonne inter plenam, & nullam probationem medium est? quò licet plena non sit probatio, habeatur aliqua, quæ per se non plenè probet, & aliis indigeat adminiculis, quæ ad minus haberi possunt ex prædictis informationibus, & testibus in aliis iudiciis productis & examinatis ut res ipsa clarè demonstrat, & probatum manet? nonne etiam euenire poterit, quòd omnino sit necessaria extractio informationum receptarum in aliis iudiciis? ¶ veluti si testes sint, qui se referant ad probationes receptas circa eandem rem in certo iudicio, quæ specie ad agnoscendum fidem dictorum testium requirere est opus prædictas informationes, à quibus regulari debet, & si non appareant, nulla erit, secundum text. in Auth. si quis in aliquo documento, C. de edendo, & in corpore vnde sumitur, Paul. Castr. conf. 139. num. 3. part. 1. Rol. à Valle conf. 8. num. 21. lib. 3. Zephal. conf. 200. n. 7. 10. 2. Est ne in his speciebus frustra mutuari ab aliis, quòd domi habetur? aut petere prædictas informationes absque causa ad prætensores reiciendum ex ipsius tantum? nonne hæc vtilitas est appellari ne poterit vana curiositas? certè nequaquam, nam vtilitas magna, vrgens necessitas patens iustitia, notum ius, & ratio, honestatque finis extrahendi & compulsiandi prædictas informationes in propòsita intrerueniunt specie. Præterea cum principaliter agatur de probandis generis qualitatibus, de quibus actum est in iudiciis & probationibus aliis, non abs re erit, ab eis illas petere, & insequi omnibus modis rei congruentibus.
 34 Et cum similes informationes petuntur, non semper est ad maculam probandam, sed tantum ad rei

veritatem inquirendam, vel sit in fauorem aut in odium prætensores, & sapius extrahere vidi informationes ex quibus puritas, & præclaræ apparebat generis qualitates: nec idèd quia pluries ad maculam, quàm ad puritatem probandam petantur iniustitiam sequi, asseri potest, cum hoc ex multiplici eueniat causa, tum quia informatorij status alias experit probationes ad verificandum fidem quorundam testium in specialibus rebus, quas deponunt, & quæ aliis egent probationibus, tum quia, cum ab aliis iudiciis expetuntur acta, & probationes offerunt dubium, & difficultas circa verificationem qualitatum, aut descendentiæ, ad quam dissoluendam, & veritatem aperiendam vtilia esse possunt, tam pro puritate generis, quàm aduersus eam, in quo summa manet æqualitas, & iustitia, non dubia curiositas, sed necessitas patens, & magna vtilitas, tum denique, quia ex accidenti, & casualiter prouenit, quòd pluries ex probationibus extraneis appareant defectus, & macula, quòd consideratione dignum non est, sed veritas, quæ per illas inquiritur, & si ex eis constat vera macula, & defectus, iniustitiam non continet, imputetur sibi prætensores, qui absque requisitis qualitibus, aut cum similibus dubiis honorem appetiit, de quo nemo cordatus dubitare poterit.
 Quæ omnia concludenter confirmantur ex ratione deducta à sufficienti numeratione omnium specierum, quæ in dubio propòsito excogitari valent, quæ ex duobus maximè membris colligi poterunt: nam aut insequi rei veritatem volumus ex informationibus principalibus, quæ adhuc in fieri sunt, & ad quas aliæ sunt accumulandæ, aut ex ipsiusmet, quæ ad accumulandum petuntur ab alio tribunali, seu communitate. Si ex illis aut maculam plenè probatam continent, aut abest omnis fides omnino in prima specie probationis plenæ, nullum damnum, nec iniuria considerari valet contra prætensores promotoris fiscalis volentis plenius suam intentionem probare, & prætensores maculam ostendere, testimonia extrahantur ex aliis similibus iudiciis; ¶ tum quia fiscalis ad hoc tenetur, & ius suum indubitatum ostendere, & suum tribunal, & constitutiones plenè defendere, quòd sit apertius, dum maior apparet probationum copia, ad quòd sunt boni text. in l. restituenda 2. 3. cum l. seq. C. de aduoc. diuer. iudic. l. 1. C. de aduocat. sicut ¶ tum etiam quia litium euentus incerti maximè sunt, quòd debetur, §. 1. de pecul. Gracian. discept. forens. tom. 2. cap. 279. num. 38. & tom. 3. cap. 454. num. 10. & magis certiorantur per pleniores probationes, l. 1. de transact. l. item si res, 4. de alien. iud. mut. cap. fac. ¶ Tum etiam, quia probationes arbitrariæ sunt, & earum effectus ad iudicibus pendente maxima ex parte, qui nõ cadè de eis sentire solent, & vile erit plenis probationibus alias adiciere, ex quibus magis roborentur, & indubitatae fiant, atque hoc sensu verè dicitur, quòd probatio probationem non excludit, ut dixit Puteus decif. 34. num. 4. lib. 1. Ioann. Baptista Coccin. decif. 401. Seraphin. decif. 575. num. 5. August. Barbola axioma 191. num. 5. pag. 117. Farin. decif. 677. num. 5. part. 1. & decif. 619. num. 7. part. 2. recent. & Gracian. discept. forens. tom. 849. num. 12. non solum contrariam, ut hi loquuntur, sed ad maiorem ipsius confirmationem. Nec absurdum est, ut quis sibi multis modis caueat, Mantie. de tac. & amb. lib. 2. tit. 13. n. 10. Abb. conf. 97. num. 3. vers. & primo lib. 2. & sicut iudex non debet, se adstringere ad vnam tantum speciem probationis, l. testium §. eiusdem quoque, vbi Bal. de test. cap. in presentia, de probat. cap. causam quæ 14. de re iud. idem Mantie. eod. tract. lib. 8. tit. 15. num. 10. ita nec fiscalis. Et constans est in iure, quòd allegari & adduci possunt in causa etiam leuia, & reprobanda, quia

sunt iudices, qui magis mouentur ex inanibus, & vtilibus, quàm ex veris & solidis rationibus & fundamentis, ex communitè DD. in cap. per tuas. Qui fiti fin leg. Capola cautel. 67. sunt multi procuratores, Io. Maria Coratus de comm. opin. lib. 1. tit. 6. sub n. 52. Neuzan. in sylvia nupt. lib. 5. sub num. 26. & quidem omni euentu probatio restringenda non est, Auth. de fide instrum. §. si quis igitur, in fin. Gracian. March. decif. 116. num. 5. & si iudex eam denegat, aut coanguit, grauate dicitur ex Surd. decif. 153. num. 25.
 39 Farin. decif. 451. num. 4. in fin. tom. 2. in post. ¶ Tum denique, quia exinde de nullum maius damnum sequeretur prætensores ex adhaerentibus probationibus, quàm ex principaliter receptis, quæ velut plenæ nihilominus eius repulsam afferunt, & quòd perfectum est aliis non indiget indumentis, arg. text. in §. sed si rem 11. inst. de leg. cum similibus. ¶ In secunda verò distinctionis specie, dum tantum habentur maculæ semiplenæ probationis aperta & clara est vtilitas, & iusta extrahendi causa extraneas maculæ probationes, ex quibus illæ plenè roborentur, & perficiantur, ut dixi superius, & probatione non indiget. ¶ In tertia verò specie, dum nulla maculæ suspicio manet probata, est tamen extrajudicialis saltim notitia probationis receptæ in alio iudicio, in qua macula generis prætensores fuit probata, adest etiam vtilitas magna, & ius extrahendi, tum quia iudices sequi veritatem omnibus debent modis, l. maritus 95. in fin. ad l. falc. l. iudices 9. C. de iudic. & malè eam querentes tenentur ad damna, l. fuerit, 14. in fine, C. de de excusat. tur. gloss. fin. in l. fin. tit. 7. part. 3. Acce. in l. 14. num. 1. tit. 9. lib. 3. recop. maximè in iudiciis puritatis, ut probauit supra quaest. 12. §. 3. ex num. 39. & esse potest macula, & non per receptas comperta probationes, & poterit ex aliis aperiiri, ¶ tum etiam quia si fiscalis in compulsum redigere eas petat, iusta est petitio, nec ei potest negari, quòd fundamentum est sui iuris, & intentionis, arg. arg. l. 1. §. permittitur, vers. non est hoc, de aqu. quodid. & affina. l. 1. C. si sapiam in integ. restit. postul. cum notatis per Bart. in l. 1. de iurij. om. iud. ¶ Tum denique, quia ex illis informationibus aut probari macula sufficienter poterit, aut viam probationi aperire, quò, ex aliis postea insequi valeat, qui effectus supernendi non veniunt per ea, quæ adduxi supra d. quaest. 12. §. 3. ex num. 24. cum pluribus seqq. & sicut possunt iudices ex officio etiam post conclusum in causa status & honoris testes examinare ad eruendum magis veritatem, etiam poterunt eos extrahere ex aliis iudiciis non solum ex officio, sed ex petitione fiscalis ex allegatis supra quaest. 5. sub n. 19. vers. & generaliter quidem.
 44 Aut rem considerare volumus respectu informationum iam factarum, quæ nouis accumulandæ veniunt. Et tunc fateri debet Valençuela, quòd in aliis iudiciis plenè possunt probare, aut semiplenè, & præsumptiuè, aut quòd certius est secundum eum, nihil omnino. In primis igitur duabus speciebus certa est vtilitas, certum ius, & certa ratio extrahendi, & compulsiandi illas informationes ad alterum iudicium, nempe ut plenè, vel semiplenè, aut præsumptiuè probent, ut superius dixi. In tertia verò specie dum nihil probant, et si dubitabilis sit, etiam adesse potest vtilitas, & ratio eas extrahendi, ut exinde causam inquirendi, & viam aperiendi veritatem sumere iudices valeant, quòd maximè vile est in similibus iudiciis inquisitionis, & iure probatur, & iudices ita prouidere possunt ex traditis supra in d. quaest. 12. §. 3. d. num. 24. cum seqq. vbi latè de hoc, quòd cum certum sit, ita similiter, & aliud, quòd ex eo sequitur, extractio videlicet

iusta & vtilis prædictarum informationum.
 Hæc ita de testibus per sententiam non reproba-
 45 tis, quid nunc dicendum de reprobatibus? Et absque dubio dicendum videtur, quòd cum nihil omnino probent, inutilis & iniusta erit eorum extractio, & prætensores onerosa, quòd quidem ferendum non est, nec tam ingens sequi permissi potest damnum ex re in vtili, & nullius effectus, arg. text. in l. hac stipulatio. 14. §. 1. ut legat. seu fideicom. nom. can. l. 1. in fin. ad municip. l. 2. n. C. de thesauris. lib. 10. cum similibus, & quidem certum est, quòd extrahi ad aliquam sciendam fidem non possunt ex rationibus signatis supra in §. præced. num. 61. cum duobus seqq. iuncto num. 77. & seq. & tunc optimè loquitur, & rem comprobat Christoph. de Paz in d. cap. 4. num. 50. & §. 2. vbi aliam reddit rationem, ¶ ne exceptio rei iudicata ei proficit contra quem fuit iudicatum aduersus text. in leg. euidenter, 16. de except. rei iudicatae & quòd si fortè de facto extrahantur, nulla sit eis fides, adhibenda, nec deducenda præsumptio, nec adminiculum contra prætensores, nec suam familiam, cum omnino reprobatibus, & absque fide per contrariam maneant sententiam, & comprobatur ex pluribus adductis Valençuel. d. conf. 92. n. 61. & seqq. pluribus.
 Dixi, ad aliquam sciendam fidem non possunt, quia
 47 extra hanc speciem dari possunt casus, ad quos licita sit eorum extractio & compulsatio, quorum duo mihi nunc offeruntur. Primus ad inquirendam maculam, quam asseruerunt in iudicio, quo manent reprobatibus, ut pluries superius dixi, ad quem effectum omnes, quam tumis fide caueant, sufficient, ut dixi in præced. quaest. §. 3. per totum, maximè ex dict. num. 24.
 Secundus, vt si in aliqua qualitate non maneant
 48 per latam reprobatibus sententiam, ad illam probandam ritè extrahi, & compulsiari valeant, veluti si dubium versetur circa descendentiæ, filiationem, seu parentelæ prætensores, de qua fuerunt loquuti prædicti testes & sententia retenta eadem descendentiæ, & filiatione iudicet, eos in ceteris reprobandos, quia tunc licitè extrahi, & compulsiari, & fidem, quoad qualitates illas, efficere possunt, nec quia maneant in ceteris reprobatibus, demereri fidem debent in omnibus, cum qualitates illæ expressè per sententiam maneant approbatæ, & sic etiam testes, qui eandem asseruerunt, arg. text. in l. Tribunus, 10. §. cum aliquis, de milit. testam. per quem text. dixit Bart. in l. legata inutiliter, num. 7. deleg. 1. ¶ quòd aliquibus improbatibus, reliqua appro-
 49 bata censentur, Socin. conf. 258. num. 10. lib. 2. Rol. à Valle conf. 62. num. 11. lib. 3. Aug. Barbol. axioma. 203. num. 1. pag. 125. secus verò erit, si in omnibus reprobatibus maneant, quia sententia aliam fuit sequuta ascendentiæ, seu filiationem, quia tunc in neutro probantur, nec ad prædictum proficient effectum, licet ad inquirendum prodesse, ut dixi valeant.
 Quæ omnia intelligas velim, primò, vt locum habeant, dum testes in alia causa examinati non possunt amplius produci, quia aut mortui sunt, aut in regione tam longinqua absentes, ut non sit facile accedere ad eorum examen, quia si produci possunt, non probabunt, vsque ad denud examinantur, vt voluit Bart. in l. admonendi, num. 45. de iur. iur. Menoch. de arbit. casu 111. num. 2. Curtius Sen. conf. 76. num. 4. & post eos Malch. de probat. concl. 1273. num. 3. ¶ quia si præstatur fides eis, qui amplius examinati non valent idèd est, aut quia agitur de re antiqua probanda, cuius memoria promptius esse potuit in senioribus testibus iam examinatis, & defunctis, quàm in aliis iunioribus, secundum text. in l. 2. §. pen. de aqua & ag. plu.

plu. arc. l. testamenta 18. l. Sancimus, 27. C. de testam. & adductos per Nicol. Garc. de benefic. 5. part. cap. 5. num. 40. August. Barbof. de offic. Episcop. 3. part. alleg. 72. num. 4. & 44. Pelaez de maiorat. 4. part. quest. 20. § 2. num. 3. 10. & seq. Malch. citato loco num. 7. † aut quia agitur de probanda, re, quae licet ex sui natura pluribus possit probari testibus, ex accidenti tamen deficiunt, qui nunc examinari valeant, & ideo occurrunt ad defunctos de eadem re olim examinatos, & eorum statum dicitur ex l. inuimus 41. de liber. caus. § 3. l. fin. vers. sunt autem, C. de test. † quae rationes cessant, dum testes examinati vitam degunt, & ideo ni contentente parte, aduersus quam extracti fuerunt, iterum examinari debent, ex d. l. fin. in princ. C. de test. cap. praesentata 50. vers. discretioni. extra eod. & explicat Malch. de probat. concl. 33. num. 12. & 14. qui & si loquatur in testibus ab eisdem productis partibus maiori ex ratione seuari oportet inter partes diuersas, & quamuis ex natura causarum circa qualitates sanguinis, quae eadem semper sunt, de quibus in l. ingenuum 25. de statu hom. & ex rationibus traditis supra hac quest. §. 2. per totum, defendi valeat, quod etiam absque nouo examine praedicti plenè probent testes aduersus omnes, tamen securius iudico, quod iterum producantur, & examinentur, & sic fieri consulo.

§ 4. Secundò intelligas, dummodò integrè, & sine scissione omnia extrahantur acta, quia iudicij tenor vnus, & indiuiduus est, ex l. in omnibus 68. de reg. iur. cap. querenti 26. de offic. de leg. probant Christoph. de Paz citato loco num. 86. & probant praeter ab eo adductos Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 66. num. 4. Ioann. Zaniez Parlad. rer. quotid. lib. 2. cap. 9. Salgado de reg. prolect. 2. part. cap. 1. §. 1. num. 118. Maranta de ord. iudic. 6. part. actu 10. num. 56. vbi num. seq. ait, ideo omnia edenda, & compulsanda, quia iudex poterit ita melius de causae se instruere meritis, & veritatem discernere visis vtriusque partis allegationibus. † Quod intelligendum est, dum omnia acta, & gesta ad vnum quid probandum tendunt, quae cum sint connexa separari non poterunt, ex Phil. Dec. in cap. 1. num. 279. vers. praedicta conclusio, de probat. & tenet Pacian. loco citato num. 49. cum allegatis à Barbof. Clausula, 38. num. 3. pag. 40. secus si separatas contineant res ex quibus pars concernens completè extrahi potest, ceteris extraneis omissis, secundum text. in l. 1. §. edenda, 3. ibi, quibus quis vsurus non est compellatur edere, l. argentarius 10. §. edi autem, 2. de edendo, vbi communiter DD. & in l. 2. C. eod. Bar. & Bal. in l. precibus, C. de precib. Imperat. offerend. Iass. in Rub. num. 8. de noui oper. nunciat. Specul. de fide instrum. §. 17. vers. sed si omnia docet idem Pacian. d. cap. 66. num. 38. de quibus praeter citatos videantur Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 100. And. Gail. lib. 1. obseruat. 106. & 135. Bellon. lib. 2. supputat. 12. & Guido Papa de off. 1. & decif. 24. 1. & seq. Minling. lib. 1. obseruat. 11. & ad cap. 1. num. 39. de probat. à quibus, quae hinc deficiunt, videri poterunt, quia latius de hoc nunc agere institutum non paritur.

§ 6. Tertio intelligas, quod praedicta extractio, & compulsatio fieri possit à commissario informanti, cui omnimoda, & completa à tribunali data est potestas ad omnia agenda, quae ad rei veritatis indagacionem pertineant, seu pertinere valeant, non tantum ad testes de nouo examinandos, sed etiam ad extrahendos, & accumulandos examinatos in aliis iudicijs, & ad compulsandas quascumque scripturas, & libros antiquos, & si quae alia ad rem conducere valeant. ipsius enim commissarii persona, & industria ad omnia indistinctè fuit electa, vt suo loco dixi, esto sic aduersus Christoph. de Paz d. cap. 31. à

num. 86. cum seqq. vbi probat, commissarium non posse vti testibus iam examinatis, qui non testes, sed testimonia dicuntur, quae in pluribus differunt, ex l. 3. §. ideo, & §. idem Diuus, & §. Gabino, de test. cum adductis supra h. quest. §. 2. num. 13. Nec commissarius ab alijs, nec qualem mereantur fidem, quae omnia nihil ad rem efficiunt, tum quia commissarii potestas completa est ad omnia efficienda, ex quibus rei veritas possit ostendi, ad quam conducere possunt testimonia recepta in alijs iudicijs, vt iam dixi, tum etiam quia non est nouum, sed maxime frequens, testes in vno iudicio examinatos produci in alio, quamuis à diuerso fuerint examinati iudice, nec plenam efficiant regulariter fidem, vt planè colligitur ex d. l. 3. cum suis §. §. & apertius in l. ob carmen, 21. §. si testes, vers. confirmauit, de test. & alibi latius de hoc dixi, nec nullam mihi continet dubitationem.

Quartò intelligas, quod in meis temporibus numquam vidi similes probationum extractiones peti, nec fieri ex receptis in communitatibus maioribus in quibus rigorosa existunt statuta puritatis velut in ordinum Senatu, Ecclesia Tolitana, nec collegijs, in quibus res ita secretè agitur, vt inter easmet acta non communicentur, nisi inter sancti Officij tribunalia, quae etsi diuersa vnum Sanctae Inquisitionis corpus colliunt, & sic sibi inuicem praestant, quidquid alteri deest, non verò ceteris communitatibus, inter quas vtiqum haec informationum feret communicatio quia magna ex hoc eis sequeretur vtilitas, & qualitates ab statutis requisitae probarentur facilius, ex quo licet damnum aliquibus sequi possit, alijs, qui iniuste detinentur, commoda prouenirent magna, & quod plus est veritas magis radicatus deduceretur, quod publicè interest, vt dixi supra quest. §. 2. in princ. & constat ex adductis à Pelaez de maiorat. 1. part. quest. §. 1. num. 5. sed vidi pluries ab alijs communitatibus peti, & exhiberi processus, & informationes qualitatum in eis receptas, & tradi praedictis maioribus tribunalibus, & accumulari alijs informationibus & ex omnibus simul causam terminare solitum est.

Infertur tertio vera resolutio illius dubij, quando Regius Promotor Fiscalis in Cancellarijs regijs circa nobilitatis causas possit se iuuare depositionibus testium receptis in alijs iudicijs, cuius veritas est, quod dum testes per sententiam directè reprobati manent, non possit eis vti ad effectum probandi, nec administrandi alias probationes, tum quia res iudicata omnia in actis deducta ita decidit, vt qui eam contra se habet, non possit in suum conuertere commodum quidquam ex illo iudicio, † tum in omnibus ei obstat rei iudicatae exceptio, vt in l. si quis cum totum, 7. §. ancillam, 1. vers. totiens eandem rem l. si à te, 9. §. 1. vers. si auctori, de except. rei iud. † ne ci contra quem iudicatum est, profit rei iudicatae exceptio, vt dixi gloss. in d. l. si à te, §. 1. per l. euidenter, 16. eod. tit. l. & ex diuerso, 3. §. 1. vers. non debere enim lucro possessoris edere fructus cum victus sit, de rei vendic. † & ne induta in odium fauorem operentur, l. fin. C. de praepos. agent. in reb. lib. 1. 2. Menoch. lib. 4. praef. 127. n. 5. Burlat. conf. 86. n. 30. lib. 1. Rol. à Valle conf. 23. n. 16. lib. 4. Surd. conf. 462. n. 18. lib. 4. Aug. Barb. Axioma. 58. n. 14. pag. 39. † quia inductum ad vnum finem contrarium regulariter operari non potest, l. legata inuulter, 14. de adim. Tib. Dec. resp. 14. num. 14. vol. 1. Craneta conf. 236. num. 8. vol. 1. & conf. 153. num. 37. lib. 2. Surd. conf. 495. num. 7. lib. 4. Stephan. Gracian. decif. 47. num. 3. plures apud Aug. Barbof. Axioma. 80. num. 9. pag. 51. & Axioma 99. nu. 4. pag. 63. † tum etiam quia nihil

57
58
59
60
61
62
63
64
65

probant, & ad nullum deferre valent effectum, & inutilis extaret extractio, & ex nihilo se iuuare intenderet Promotor Fiscalis secundum tradita per Bar. in l. Paulus, à num. 1. de re iud. Alexand. in l. sape, num. 12. eod. tit. Gregor. Lopez in gloss. 5. l. 5. tit. 23. part. 3. Rota decif. 132. num. 18. part. 2. diuersarum facti Palatii, Magon. decif. Lucensi 98. num. 17. Per. Surd. conf. 190. num. 13. & conf. 231. num. 6. vol. 2. Craneta conf. 206. num. 7. faciunt tradita per Ioseph de Sesse de inbibit. cap. 4. §. 1. num. 12. Purpurat. confil. 2. num. 21. & confil. 204. num. 3. & conf. 416. num. 9. Burlat. conf. 316. num. 43. lib. 4. Zephal. conf. 37. num. 48. vol. 1. & inutilia rescanda sunt, ex vulgatis, † dum autem circa testes sententia lata non est, aut non manent per eam directè reprobati, optimè Promotor Fiscalis eos petit in suum postea extrahere fauorem, & accumulare in altera lite, secundum supra traditam distinctionem, ex rationibus pro hac parte superius adductis, quas hinc repetere nõ est fas.

Infertur quartò, quod dum in causis puritatis praecesserint tres actus positivi circa idem genus, & lineam, qui efficiunt rem iudicatam, & conferunt ius perpetuum puritatis vniuersi generi ex dispositione nostrae pragmaticae de qua infra 2. part. 2. & 4. si in informationibus factis circa eandem lineam sint testes, qui maculam asserant eiusdem generis, manent omnino elisi & reprobati per illos tres actus positivos, & ideo extrahi, nec compulsari non poterunt ad aliquem effectum cum totam vim amissam habeant, & deficiat omnis ratio, & ius extrahendi, vt clarè res ipsa demonstrat.

Infertur quintò, quod sicut probationes, & acta circa statum, & puritatem alicuius facta nocent omnibus eiusdem generis, & familiae per lineam infestam, & nota inde sequuta vniuersum inficit genus, vt probauit, & constat ex notatis per Bar. in leg. lex. Cornelia §. in princ. de in iur. & à Baiardo ad Clarum, §. iniuria, n. 37. Seraphin. in tract. de priuileg. iuram. priuileg. 32. n. 42. Menoch. de arbit. casu 262. a num. 1. Malch. de probat. concl. 68. n. 4. P. Th. Grammat. decif. 32. n. 2. & 3. Osalco decif. Pedam. 15. n. 6. & decif. 104. n. 3. † ita similiter quilibet eorum poterit probare contrarium, & veritatem aliter se habere, esto sit post iudicium, seu praetensionem inceptam, seu post reprobatoriam sententiam, quia omni tempore admitte debet ad damnū sibi inde obueniens relaxandū, & iniuriam illatam propulsandam, contrariam probando veritatem, vt specificè tenuit Rota apud Seraphin. decif. 50. vers. Quod se capitulum refert, & probat Ricciol. de neophyt. c. 7. n. 20. & 23. vbi loquitur post exclusionem praetensoris & per Laram de capellan. 2. p. c. 4. n. 90. Aug. Barbof. de off. episc. 1. p. tit. 2. gl. 17. §. 1. n. 48. & de Canonico, c. 13. n. 45. † tum quia omnis, cui damnum minatur, seu potest contumelia tangere, legitimus contradictor, seu defensor est, secundum Bar. & DD. in d. l. lex Cornelia, & in l. 1. §. item ait, eod. tit. de iure iur. Socin. in c. olim, sub n. 20. extra illo eod. tit. Menoch. n. 4. Baiard. in locis citatis, † tum quia ille, cui interest, seu iudicij euentus quolibet modo attingere potest, poterit ius suum tueri, in iudicio comparere, probationes adducere, & audiri debet, l. si suspensa 29. de inoff. testam. l. principaliter 19. C. de liber. caus. Couarr. in pract. c. 28. Ant. Gom. in leg. 40. Tauri n. 73. plura tradit Pelaez de maior. 4. p. q. 14. & 28. §. 90. † tum quia sicut sententia puritatis non transit in rem iudicatam respectu ipsius praetensoris, multo minus respectu vniuersi generis & suorum consanguineorum, ad ea, quae adducunt Perezius de Lara de capellan. 2. p. cap. 4. num. 91. Aug. Barbof. de off. episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 39. tum etiam quia ita aperte probatur in l. 1. per totam maxime in fin. cum §. l. seqq. de liber. caus. † atque ideo ex iniuria vndecum-

que vniuerso generi obuienti vniuersique ex eo agere iudicio potest ex Ioann. Fab. in §. sed si libero homini, num. 3. per text. ibi, inst. de iniur. & facit tradita à Per. Surdo Mantuana decif. 7. à num. 11. cum seqq. & decif. 89. num. 4. vbi hoc extendit, etiam si remissa iniuria fuerit à principali, seu causa eius derelicta, quia eius factum, aut ommissio non potest ius aliorum tollere, nec minuire. † Et rectè voluit Anton. Gom. in d. l. 40. Tauri, num. 77. quod maioratus successor poterit interesse iudicio cum possessore inchoato, & illo inuito causa adesse, & probationes offerre, cateraque facere, quae principalis possidet, per d. l. principaliter 19. in fin. C. de liber. caus. quod si ita procedit in habenti ius in spe, multo magis locum obtinebit in eo, qui in iure facti sanguinis successit, & Ant. Hom. bene explicat Pelaez in d. q. 14. n. 13. & 14. vt intelligatur, quod ira admitti debet, sicut admitteretur principalis, & in eodem litis statu, & in eadem forma agendi absque discrimine vltio, † & sicut post exitum praetensoris admitti ad profequendū litē possent, ita & in eius vita, si causā deserat, aut negligenter defedat, cōsanguinei admitti valent, tum ex dictis, † tum quia si causam non defendat, quoad illā pro mortuo haberet, bonus text. in l. 1. §. & quidem, Quod cuiusque vniuersi non cap. inter corporalia, de translat. episc. gloss. 8. in l. 4. tit. 16. part. 4. Bar. in repetit. l. Barbarius, n. 2. post medium, de offic. praetor. & in l. 4. §. actor. in princ. de re iud. † & idem est non esse in rerum natura & adesse inhabilem, l. sed, & si medica 6. §. si filius, 2. de bon. libert. 1. §. si pater, de coniung. cum emancip. liber. eius, §. prodesse, inst. de success. hereditorum, Bal. in auth. nouissimè, q. 5. & in duabus, seqq. C. de inoff. testam. Guillier. Bened. in cap. Rainucius, verb. testamento, el. n. 156. de testam. Pereg. de fideicom. n. 38. n. 1. vsque ad. 4. Cald. Pereira de nominat. Emphyt. q. 3. n. 60. plures apud August. Barbof. axioma. 174. n. 3. cum seqq. 18. 20. 21. & 23. pag. 108. † & lis pro derelicta haberetur, si ab inhabili, aut indebitè defendatur, sicut mulier vidua dicitur, quae inhabilem habet maritum, gloss. in l. vlt. verb. orbitates, C. ad l. l. de Plagiari. Couarr. in pract. c. 7. n. 2. Matienço in l. 6. gloss. 1. n. 4. tit. 10. lib. 5. recop. Alex. conf. 104. n. 4. vol. 1. Rol. à Valle conf. 9. n. 34. vol. 1. & conf. 96. n. 39. vol. 3. † & filius orbarus, qui habet patrem inhabilem, cum hares institutus, §. 2. de adq. hered. Bal. in l. si furiosus, n. 1. notab. 2. de curat. furiosus, Ang. in d. l. 1. quidem. Quod cuiusque vniuersi nom. Grac. 4. discept. 666. n. 8. vbi n. 9. de vxore habentis virum inhabilem, & n. 10. de Ecclesia, quae habet inutile Praelatum, & n. 11. de ciuitate habenti syndicum inhabilem, de quibus & alijs videndi Iass. in l. quoties, qui suis, cog. Alex. in l. filij, §. viduam, ad nuncip. gloss. & Salic. in l. fin. ad l. Flan. de Plagiari. Iodocus Damhouderius in suis parib. & similib. verb. esse inuulter, & nouissimè P. Thom. Sanci. conf. mor. nuper impress. 2. tom. lib. 4. cap. 2. dub. 13. pag. 78. (Quamuis hoc non admittat in legato orphanis relicto, quod non posse capi ab habenti patre inutile opinatur, ex insufficienti ratione meo videri nam potissima ratio similis legatis est maior necessitas, & pietas, quae in Orphanis inuenitur, quam in alijs: ar multo maior considerari valer in habentibus patre in vtilè, & omnino pauperè, nepe onus alendi se, & patre furiosū, aut perpetuo morbo laborantē, aut redimendi eū ab hostibus, quae onera non considerantur in habenti patre mortuū, & sicut haec magis testatorē inducerent ad pietatē praestandi legatū, sic & nos ad nos cōformandū eū hac praesumpta voluntate, l. Titius 25. §. 1. de li. & posth. Pelaez de maior. 2. p. q. 1. n. 64. & 71. plura apud Meno. 4. praef. 67. n. 18. Mantie. de coniect. 3. tit. 19. Pereg. de fideicom. art. 1. n. 32. Intricl. de substit. ceter. 3. quest. 72. Fular. eod. quest. 276. ex num. 12. & in eadem specie ita tenent Gracian. citato loco, num. 8.

& Perez de Lara de annuerf. l. c. 2. n. 32. & 33. Diana tract. 2. miscell. res. l. 2. vers. tertio. Et ad fundamentu P. Th. Sanc. satis ite ex eo, quod per aequitatem aliquando receditur a proprietate verboru testatoris, in his 16. de cond. & dem. l. qui filium 74. §. fin. ad Treb. cu congestis per Dec. in l. omnibus. n. 5. de reg. iur. Pelaez de maior. 2. p. initio. n. 435. & seqq. & in similibus legatis piis facienda est lara interpretatio, sicut in qualibet vltima voluntate ex iuribus allegatis per Grac. n. 496. loco citato, & c. 611. ex n. 15. & per Martic. 3. de com. l. tit. 18. n. 2. & seq. & 2. de tac. & amb. tit. 4. n. 63. Pelaez de maior. l. 9. n. 33. per l. in testam. 12. de reg. iur. ¶ tum etia, quia etia causam defendat, sed non accuratè & legitime, est idem, ac si non defenderet, & tunc sequens interestatus ad defensionem admittitur, cu non recte defendere, & in iudicio non adesse paria sint, l. qui repudiatis. 3. §. fin. de inoff. testam. l. si ideo 55. de iud. l. si seruus 50. §. si quis ante 2. de leg. 1. preses. 5. C. de pign. l. fin. §. illud. C. de tēp. appell. Bar. in l. cum filius in princ. de verbor. Alex. conf. 84. n. 4. lib. 3. Crauer. conf. 2. n. 10. & ex alijs defendit Pelaez in d. 9. l. 4. n. 62. & seqq. Barb. d. axiom. 174. n. 18. defendere quidè est, ita iudicio adesse, vt non deficiat vsque ad finē, l. ite ait Praetor. 2. §. fin. ex quib. causis maior. l. 2. §. defendi 3. & seq. Quib. ex caus. in poss. qatur. idem Aug. Barhof. dicit. 8. n. 3. pag. 223.

81 Circa quod animaduertendu dixi, quod licet ad propulandas iniurias consanguinei iure admittatur infra quartu aut sextum aut septimum gradu, secundum diuersas DD. sententias de quibus Iacob. Menoch. de arbitr. casu 262. n. 2. ex Ang. in d. l. lex Cornelia n. 1. in fine. de iniurijs. Herculano tract. de cau. 19. n. 4. Baiardo ad Iuliu. Charu in d. §. iniuria. n. 37. tamen cum sanguinis qualitates ad omnes consanguineos aequè pertineant, & sint perpetuae, & de longè veniant, ita similiter ad eoru defensionem omnes consanguinei in quo cū existant gradu admitti debent, quae est ratio illius opinionis, quae hoc relinquit iudicū arbitrio, quia sunt iniuriae, quae omnes inquinant consanguineos sine distinctione gradu, quam tuerunt, Menoch. d. casu 264. n. 3. & 3. Tib. Dec. tract. crim. 1. p. lib. 3. c. 2. n. 67. ex Bar. in tutor. §. si tutor in fin. de suspect. tut. Marfil. in l. 1. §. praeterea. n. 5. de q. & alij ab eis adducti, quam ratione ad aliud bene considerat Paz de tenua 2. p. c. 85. n. 126.

82 Inferitur sexto solutio alterius dubij, quod non semel in facto vidi, an dū extat quidā admissus ad honore puritatis, & postea alius eiusdē generis idem appetit, in cuius informationibus desunt memoria, & notitia suoru auoru, & filiationes plenè probatae non manent, & patent in alterius informatorio, possit hic defectus ex primis suppleri informationibus.

83 ¶ Et videtur quod non quia statuta puritatis exposcunt, quod traditae qualitates specificè, & certè in singulis probentur praetensibus, & ita in praxi, & stylo omnium tribunalium seruatur, quod ad vnguè adimplendum venit ex text. in l. 3. §. hac verba, de neg. gest. l. 1. §. hoc interdicitur, de Fontc. And. Gail. lib. 2. n. 33. ¶ nec sufficit, quod qualitas in vno requisita fuerit in alio, nec in alio interuenierit tempore, vt ex Calcan. conf. 15. num. 2. tradit Rota Rom. Sacri Palatii decif. 1161. num. 2. part. 3. lib. 3. nouissim. sed apparere debet dum honor impartendus est, l. non oportet, 5. 2. de leg. 2. l. si quis cum haberet, 5. de suis & hered. cum allegatis à Mol. de primog. lib. 1. c. 1. n. 38. Valenquel. conf. 2. n. 161. maxime cum pro forma requiritur, & respicit publicā vtilitatē, secundum Paul. Castr. in l. testandi causa. n. 3. C. de testam. quae omnino debet seruari alias actus corrumpit l. cum hi §. si Praetor. 17. de transact. l. scimus 22. §. si vero postquam 12. C. de iure de liber. l. fin. C. de praedijs curial. lib. 11. cum pluribus

adductis per Valenquel. conf. 3. n. 18. & à Pelaez de maior. 1. p. q. 15. n. 85. & 4. p. q. 1. limit. 1. à n. 117. Barbol. Axioma 100. ex n. 3. pag. 64. & statum quoque determinans vltra ius commune, vt in nobilitate dicitur dare formam ex Socin. conf. 92. col. 1. vol. 4. Marfil. conf. 65. n. 14. Crauera conf. 182. num. 10. Marta de iurisd. 4. part. casu 94. n. 15. & si contra eam formam sententia feratur nulla est, ex l. non dubium de legib. Grac. 1. discept. 18. n. 1. Valenuela conf. 1. n. 2. ¶ quia deficiet forma dicitur defecere rei substantia, ex Bal. in l. non codicillu. n. 4. C. de testam. And. Tiraq. in l. si vnaquam, verb. reuertatur. n. 76. C. de renouand. dom. Menoch. de adipife. rem. 4. n. 710. ¶ atque idè non potest per aequipollens adimpleri, ex Bal. Ang. & Socino in l. 1. de lib. & postb. Martiengo in l. 1. gloss. 4. n. 20. tit. 4. lib. 5. recop. cum adductis à Pelaez d. 4. p. q. 20. n. 179. & 180. ¶ & eum ad puritatem probandam, quae est principalis qualitas ad admissionem necessaria, & quae probari requiritur, necesse sit probare qualitates ascendentium saltem patrum, & auorum, quod aliter fieri non potest, ni agnoscantur illi, de quorum qualitatibus agitur, vt dixi supra q. 11. §. 2. in princ. sequitur, quod nec puritas possit probari, cum eius causa, & origo ignoretur, nec vnaquam fuerit testibus cognita, nec audita, vt supponimus, nec sufficiat alia aequipollens probatio ex dictis supra, & in q. 8. §. illar. 4.

Sed contraria sententia magis probatur ex omnibus praecedentibus, cum quia sicut probationes sanguinis contrariae nocent omnibus consanguineis, ita maiori ex ratione fauorabiles prodesse debent ex l. si à te, 9. §. Iulianus, de except. rei iud. gloss. in l. exceptio. 8. illo tit. Pelaez de maiorat. 4. part. quest. 14. num. 17. dixi supra hac quaest. §. 1. pramif. 7. maxime in qualitatibus adhaerentibus, & non principalibus, vt praedictae sunt: ¶ Tum quia forma assignata à praedictis statutis tantum est, vt ante admissionem puritas ex legitimis constet probationibus, speciatim à parentibus, & auis, & generaliter à ceteris ascendentibus, & eorum notitia deductis, & fieri poterit ex omnibus probationibus legitimis, & cum circa status, & sanguinis qualitates probent testes in alijs iudicijs, examinati, vt diximus, sequitur quod saltem in probationum inopia sufficiant ex vulgatis. ¶ Tum quia optima probatio est, quae ex coniunctione sit dissimilium probationum ex l. Gallus, §. & quid si tantum, de liber. & postb. & ex alijs congestis per Nicol. Euerard. in topicis, loco, à coniunctione seu combinat. diuer. leg. Octau. Cacheran. conf. 4. n. 27. Card. Tuschil. A. concl. 503. num. 1. & 2. & ex alijs alibi per me adductis. ¶ Tum quia agatur de iudicium animis informandis, fieri poterit non solum ex integris, & perfectis probationibus, sed etiam ex defectuosis, & ex alijs adminiculis, secundum adducta per Alc. in l. Neracius, num. 4. de verb. sign. & conf. 30. verbis statutis, à num. 14. & conf. 42. per totum, lib. 2. Iass. in leg. huiusmodi §. legatum, num. 19. de leg. 1. & conf. 120. lib. 4. & Bal. conf. 183. statuto ciuitatis Verona num. 1. lib. 2. Ioan. Vincent. de Anna conf. 627. ¶ Tum etiam quia quae requiruntur pro forma, sufficit, si adimpleantur per aequipollens, maxime dum pro substantia non requiruntur, vt hic, ex Rebuffo in l. quod iussit 14. in presert. n. 20. de re iud. & Albert. Brun. in tract. de forma & solemnitate. tit. ex quibus constat forma & solemnitas actus, Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 36. num. 47. ¶ Tum denique, quia nulli dubium vsque adhuc existit, quod probationes circa descendentiam, & bonas generis receptae qualitates profunt omnibus consanguineis, quibus sunt communes ex text. in leg. si communem 10. ibi, victoria vnus omnibus proderit, leg. loci corpus, 4. §. si fundus, si seruit. vindic. leg.

postb. num. 6. §. si quis ex his, 1. de inoffic. testam. 2. §. ex his, de verb. anth. si quis liberos, in fin. C. de natur. lib. libert. dicit. leg. 5. vbi gloss. 3. tit. 23. part. 3. & l. 7. vbi gloss. 9. tit. 15. part. 4. Alexand. in l. sapē, num. 31. de re iud. Hier. Magon. decif. Lucens. 98. num. 17. Perez de Lara de capellan. 2. part. cap. 4. num. 17. ¶ atque ita seruari debet, dummodò prius adhibita sit omnis diligentia in requirendis testibus, qui patientes & auos cognouerint, quia haec est forma probantia requisita, & seruata, etiam si plures sint receptae informationes qualitarum illius generis; si verò post adhibitam omnem diligentiam, testes non inueniantur, poterunt iudices ex alijs informationibus eiusdem generis, & descendencia rem decidere, & praetentorem admittere, cum satis inhumanum videatur in simili specie cum repellere ex defectu probationis, quae constat ex simili eandem qualitarum indagine alio in tempore legitimo facta.

95 Inferitur septimò, & vltimò alterius dubij responso, nempe an informationes receptae circa puritatem sanguinis possint nocere, aut prodesse extraneis, sicut consanguineis, v. g. quidam in sua praetensione probauit, se oriri ex tali stirpe, & linea, non verò ex alia, quam impurat, & infectam esse suspicabatur, & erat dubium an ex hac, an ex illa proueniret, & postea alius ex maculata familia, quam ille alter deuicauerat, munus apparet in eodem tribunal, in quo alterius manent informationes, ex quibus constat macula noui praetentoris, sed fuerunt factae ex extranei petitione, qui non fuit ex illa procreata familia, sed ex alia diuersa, quare merito dubitatur, an similis macula probatio nouo noceat praetentori? Ratio dubitadi consistit in eis, quae late tradidimus supra h. q. §. 2. per totum, vbi tradidimus, quod probatio macula, seu alterius sanguinis qualitates nocet omnibus, qui eiusdem sunt familia, vnde oritur regula constans & generalis, quod probationes qualitarum, quae generi vniuerso conueniunt, nocent omnibus, qui eiusdem sunt generis, ex adductis in duobus §§. praecedentibus pro affirmatiuis sententijs de quibus ibi, quas nunc non repeto, & sic idem in proposita specie dicendum videbatur.

96 Sed contrarium in nostro dubio verius videtur, nēpe quod praedictae informationes non plenè probent, nec noceant extraneis, qui è diuersa sunt familia, à qua primus praetentor oriundus erat. Primò quia, vt nocere possent tria concurrere erat necesse, eadē persona, & eadē agendi causa iuxta text. in l. Iulianus, 3. cum duob. seqq. l. si quis 7. & quasi per totum tit. de except. rei iud. cum similibus supra in d. §. 2. adductis: at in proposito dubio nec adest eadem res, nec eadē persona. Igitur nocere non posse, fatendum est.

97 Pater minoris prima pars, quia primus praetentor nō egit de probando veras qualitates generis secundū praetentoris, sed negauit se ex illo descendere, asserendo ab alio diuerso prouenire, quod differt ab alterius fine, qui firmat, se ex illo genitum, & requisitas habere qualitates, ita vt primus reproboratoris potius quam defensoris partes transierit, ¶ quod alteri nocere non potest, secundum tradita in l. frater à fratre 38. de condi. in deb. c. 1. de notis ex liber. ventris, vbi gloss. fin. plura iura adducit. Nec quidem ius pati debet, quod vna familia alieno opprimatur exemplo, vt bene dicit Simachus scribens Imperatoribus Arcadio, & Theodosio, ita vt vtriusque finis diuersae existat & loquatur de diuersa re.

98 Minoris secunda pars probatur, quia primus praetentor non est eadē persona cū secundo nec verè, nec interpretatiuè, non verè quia realiter diuersa est, nec

interpretatiuè, quia eiusdem auctoris successores nō sunt, nec ab eadē proueniunt origine, nec sunt eiusdē generis, quorum vnum interuenire erat necesse, vt interpretatiuè eadem dici possent persona, ex gloss. verb. concurrunt, in d. l. & an eandem 14. de except. rei iud. cum similibus adductis supra in d. §. 2. ex num. 49. ¶ Vnde patet diuersa esse iudicia & aliam agendi causam, cum res, finis, & persona diuersae sint, vt in d. l. & an eandem, l. cum de hoc, 27. de except. rei iud. ¶ & data dissimilitudine tolluntur effectus idonei tatis, vt dixit gloss. in cap. sic enim, verb. num. quid, 28. quest. 1. Iass. in l. 2. §. 1. & §. ex his, de verb. oblig. Greg. in l. 1. verb. la semejanca, tit. 33. part. 7. Menoch. de arbitr. casu 84. Card. Tusch. praef. concl. som. 2. lit. D. concl. 527. August. Barhof. Axioma 74. ex num. 1. pag. 48. ¶ & ex diuersis nō rectè inferitur, nec vnum quid deduci potest, l. Papinianus 20. de minor. l. fin. de calumniat. leg. naturaliter 12. §. nihil commune de acq. poss. nec coniunguntur ad ex eis fidem deducendam, Bart. in l. 1. §. idem Cornelio 4. de quest. Felin. col. 4. vers. Primo casu, & Dec. n. 10. in cap. cum causum, de probat. Paul. Emil. decif. 98. n. 4. p. 3.

Secundò probatur, vt probationes vnus iudicij altero probent, opus est, quod in primò iudicio legitimus existeret contradictor, & defensor, & quod ritè suam compleuerit munus, secundum Bar. Alex. Iass. Emm. Ripa, & Inmol. in l. filius familias, §. Dini, deleg. 1. Felin. in cap. pen. n. 16. de re iud. Francisc. Mantica de coniectur. lib. 1. 2. tit. 6. n. 6. Aluar. Valasc. de iure emphit. 9. 10. n. 3. Conarr. praef. q. 16. num. 6. Ant. Padilla in l. vnus ex familia, §. si de falcidia, n. 2. de leg. 1. cum pluribus congestis à Tiraq. de primog. q. 35. n. 17. at praedictus primus praetentor non fuit legitimus contradictor, cum non fuerit de familia, nec in eius comparuerit nomine, sed velut profus extraneus. Igitur probatione, in eius praetensione receptae alienam non poterunt praegravare familiam.

Sed nihilominus, vt radiciter percipiatur huius dubij veritas, distinguendum esse arbitror, inter probationem testium, & instrumentorum, nempe quod testes recepti in extranei causa plenam non efficiant fidem in alterius praetensione: Instrumenta verò, si publica fuerint, & antiqua, & de descendencia vltimi loquantur praetentoris, plenè probent, etiam si producta extant in extranei causa, & poterunt produci postea in alia quacumque ad eundem effectum.

Ratio aurem differentiae in eo videri in eo consistit, nam testes fidem, & vim accipiunt peculiari-ter ex iudice, & iudicio, in quo sunt producti, ex text. in cap. l. vt fundus, 18. comm. diuid. l. fin. 6. C. de fidei om. libert. Donel. lib. 28. comment. cap. 4. vbi Ouald. Illiger. l. 2. §. ¶ & cum ipsi iudicium ex sua natura ad alios non extendatur, extra quos aditatum fuit, sen ab eismet causam habent ex dictis iuribus, & l. pon 63. de re iud. & notatur in l. 1. si plures vnasent. Bart. in l. 1. §. item, num. 6. si quis in ius vobis, Bal. in l. 2. in fin. C. de seruit. Alexand. conf. 48. vbi num. 9. vol. 6. ita nec eius effectus, nec probationes, in in eo receptae: ¶ at instrumenta non ex iudicio, sed ex persona publica & solemnitatibus legitimis seruatis vim capiunt, l. Celsus 10. de probat. l. 1. donationibus 3. 1. C. de donat. c. post. cessionem, 7. vbi Canonista, de probat. Bal. & DD. in l. qua 22. C. de episc. & cler. ita vt confessionis tempore dicantur probatio probata non probanda Bal. in d. l. quoties, n. 6. in fin. de iudic. & in l. 2. in princ. C. Quisdo fidei, vel priuat. Hipol. in l. si quis, n. 140. de q. Alc. reg. 3. pres. 3. n. 18. Socino conf. 12. Quoniam in fin. vol. & Dec. conf. 118. viso, in princ. Zephal. conf. 4. à n. 22. vol. 1. Hier. Grat. resp. 28. n. 2. & resp. 46. n. 1. l. 1. ¶ quare inter omnes, quibus communia sunt fidem efficiunt,

efficiunt, & probant, ut in l. 4. §. fin. cum l. seq. Famil. er. cist. l. procurator. 7. l. de edendo. cap. G. perpetuum. 2. iun. eta gloss. de fide instrum. & faciunt adducta per Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. c. 64. n. 89. Azeb. in l. 3. n. 10. tit. 5. lib. 4. recop. 10. Garc. de nobilit. gloss. 2. §. 1. num. 4. & 8. 109 Paul. Emil. decis. 294. p. 1. † & si in extranei informationibus adducta fuerint instrumenta publica æquè probabunt in omnibus iudiciis, & contra omnes, de quorum ascendentiâ, & parentela mentionem efficiant, cum non ided, quod in extranei iudicio fuerint producta, quoad ceteros amiserunt fidem, quos idem tangere potest, in quo plurimum à testibus differunt, ut bene consideravit Masch. de probat. in princ. q. 6. à n. 14. cum seqq.

110 Denique, quod de testibus diximus, intelligendum est quoad plenam probationem, quia saltim magnâ efficiunt præsumptionem in qualibet extranei causa, secundum gloss. in l. si duo patroni, in princ. de iureiur. & in l. 1. de except. rei iud. & in l. 2. C. de edendo, vbi communiter DD. & in l. 2. C. quibus res iud. non nocet. Bar. in l. a sententia, de appellat. Zephal. conf. 176. num. 31. vol. 3. Menoch. conf. 1. post. n. 206. † arbitrio iudicum relinquendam, qui ex personarum qualitatibus, & negocij circumstantiis, & dictorum rationibus percipient qualem, & quantam mereantur testes fidem, ex vulgata l. 3. §. 1. de test. l. 1. vers. nam si quidem, ad S. C. Turpil. 40. vers. en tonce debe catar el iudgador, tit. 16. l. 1. 8. in fin. ibi, en tonce es en aluedrio del iudgador de descharla, o otorgarla, que vala si quisere, & retum paulò inferius, tit. 18. p. 3. Paul. Castr. in l. admonendi, n. 39. de iureiur. Arias Pinel. in l. 2. 3. p. cap. 4. & ult. n. 44. C. de rescind. vend. quibus huic nostræ quæstioni finem imponamus, in cuius materia nihil aliud debet aliunde desiderari.

Q V Æ S T I O XIV

De testibus ad perpetuam rei memoriam circa puritatem, & descendentiâ coram iudicibus ordinariis examinatis, & à partibus productis in iudiciis puritatis, & de eorum fide, & effectu.

Is quæ in præcedenti quæstione edicimus, affinis est aliâ quæstio quotidiana, & in praxi sæpius præ manibus habita, de fide videlicet, quam efficiunt testes examinati ad perpetuam rei memoriâ, & partibus postea in iudicio producti, quia passim in puritatis iudiciis solent à prætenforibus offerri informationes ad rei perpetuam memoriâ circa suâ descendentiâ, & puritatē, de quarum fide dubitari pluries vidi, in quo semper diuersas inueni opiniones, cū quidam plus quàm semiplenâ eis præbuerint fidē, alij in adminiculorū vim eas acceperint, ceteri verò omnē ab eis abstulerint effectū, in quo iudiciorum cōflictu, opere prætorum me facturū putavi si huiusce nodi difficultatē secundum iuris principia, & iudiciorum pu-

ritatis naturâ, ad cuius perfectiorē declarationem, in quatuor partes vniuersam decreui scindere quæstionem.

- 1 Quo iure introductum fuerit testium examen ad rei perpetuam memoriâ,
2 De forma & solemnitatibus requisitis in eorum examine.
3 De fide testium ita examinatorum in omnibus causis generaliter loquendo.
4 De fide, quam specialiter merentur producti in puritatis iudiciis.

§. I.

Quo iure examen ad perpetuam rei memoriâ introductum fuerit. S V M M A R I V M.

- 1 Testes regulariter de iure loquendo non recipiuntur ad perpetuam, rei memoriâ, nisi ex parte rei, quia non est in eius voluntate ius agendi in iudicio, n. 2. Et ex parte actoris, dū testes sunt senes, aut valetudinarij, vel timeatur de eorum absentia, vel morte, n. 3. Quod iure admissum est ex aequitate contra eius rigorem, num. 4.
5 Examen ad rei perpetuam memoriâ habet locum quoties verisimiliter timeatur probationis periculum, & veritatis occultatio. Et cessat ex parte rei quoties agere in iudicio potest, sicut ex parte actoris locum habet quoties ei deficerere potest probatio, n. 6.
6 Actor si fuerit paratus ad agendum non possunt ex parte rei testes examinari ni senes aut valetudinarij fuerint, vel timeatur absentia, quia tunc iudicialiter agere potest, & cessat potissima ratio eos recipiendi.
7 Reus antequam petat examen testium ad perpetuam petere debet quod actor citeatur ut si iudicio statim agat differatur examē.
8 Examen testium ex parte rei non habet locum dum vices actoris sumit, ut in actione confessoria, & in interdico vti possidetis.
9 Actor potest petere examē testium ad rei perpetuam memoriâ, dum non est in eius potestate iudicio agere, ut in debito in diem, vel sub cōditione, vel si ei nō sit permissum cōparere in iudicio ni quibusdam testibus examinatis, qui ad perpetuam potuerunt examinari, num. 10.
11 Examen testium ad rei perpetuam memoriâ ortum ducit ex iure civili, contrarium verius, n. 12. Ex iure canonico & regio, n. 14.
12 L. 3. §. dua 5. de carbon. edicto.
13 L. in lege Aquilia, 40. ad l. Aquil. l. fin. C. de usur. pup. l. 1. C. ut nemo inuit. ag. Auth. sed & si quis, C. de test. explicantur remissive.

15 Aequitas

- 15 Aequitas & ratio suadent, quod probationes non pereant.
16 Examen testium ad perpetuam admittitur de iure regio in causis nobilitatis.

Pro certo, & absque controuersia receptum est, quod regulariter loquendo nullo iure receptum testium sine litis contestatione ad rei perpetuam memoriâ probatur, atque ided fateri oportet, extraordinarium esse, dum ex aliqua permititur causa, quia in eo deficiunt plura substantialia requisita, ut fidem efficiant sic examinati testes, quod communiter probant DD. ex l. 3. de test. l. 3. §. dua 5. de carbon. edicto, l. sola. 4. C. de test. cap. quoniam frequenter 5. ut lite non contestat. vbi communiter DD. cap. significauit, 41. cap. Albericus 43. de test. leg. fin. vbi gloss. 2. & 3. tit. 10. leg. 2. tit. 16. vbi gloss. 4. & 6. cum l. seqq. part. 3. l. 1. 4. tit. 8. lib. 2. feri, vbi gloss. 1. leg. 12. §. styli, vbi Paz in princip. & DD. communiter in dictis locis, & in aub. de test. §. fin. nouell. 90. Did. Perez in l. 1. gloss. 5. vers. Quæro 12. pag. 518. colum. 2. verb. testigos, tit. 3. lib. 3. ord. Ioann. Garc. de nobilit. gloss. 48. per totam, Plaça de delict. cap. 19. num. 17. Michaël Craff. com. opin. lib. 2. cap. 17. quest. 28. in princ. Viuitus eod. tract. opin. 92. 2. num. 1. & 2. opin. 923. And. Gail. lib. 2. obseruat. 19. à num. 1. Menoch. lib. 2. presump. 54. num. 1. Masch. de probat. in princ. quest. 5. num. 43. & concl. 1373. à num. 1. cum pluribus aliis adductis à Farin. de test. quest. 76. à num. 2. vbi latè de materia.

Quæ regula ita ab omnibus communiter recepta duas præcipuas continet limitationes ex omnium consensu, iure, & praxi admissas. Quarum prima est in reo, qui ante litis contestationem, & ad perpetuam rei memoriâ producere testes potest examinandos coram iudice causæ, quod introductum ea maximè fuit ratione, quia cum non sit in eius potestate initium litis, nec agere, cum voluerit, possit, & permissum fuit, suas ad futurum iudicium præuenire defensiones, & vt communi ore fatentur DD. in d. aub. sed & si quis ab aliquo, C. de test. maximè Bart. num. 5. Bald. 11. Paul. 2. Salic. Alber. Ang. omnes in num. 2. Anton. Gom. lib. 3. var. cap. 1. num. 19. Masch. de probat. concl. 684. num. 1. Matienço in dialogo reator. 3. part. cap. 10. Ioann. Garc. d. gloss. 48. num. 2. cum adductis per Farin. in d. quest. 76. num. 11. iuncto num. 12. Cardin. Tusch. conclus. 157. à num. 1.

Secunda limitatio est in actore, cum testes, ex quibus se iuuare intendit, senes seu valetudinarij sunt, vel proximi longissimæ absentia, & de eorum morte, absentiaue diuturna verisimiliter timeatur, quod aperte probatur in d. cap. quoniam frequenter, 5. vbi. Nisi forte de morte testium timeatur, vel absentia diuturna, & inferius ibi, Valetudinariis, & alij testes, de quibus ex aliqua rationabili causa timeatur, etiam lite non contestata procul admittendi, vbi exornat gloss. & communiter DD. text. etiam est vbi iuris casarej, DD. in l. lege Aquilia, 40. ibi, & interim testibus quoque id probare possim, qui testes possunt, non esse eo tempore, quo conditio extitit, ad l. Aquil. quibus consonat, l. 2. vers. E cōtra serua quando los testigos por quien huuiesse de probar su intencion fuesen viejos, o enfermos de manera que temiesen, que se morian, ante que dixessen su testimonio, o si por ventura los testigos fuesen aparezados para ir en buesie, o en romeria, en otro lugar do ouisen de hacer gran tar dança, vbi Gregor. tit. 16. part. 3. Ioann. Garc. d. gloss. 48. num. 2. vers. ex qua regula, & Matienço in d. cap. 50. num. 7. limit. 1. Masch. d. conclus. 684. num. 2. Anton. Gom. d. d. cap. 1. num. 19. vers. actor verò, Menoch. d. pre-

Prima Pars.

sumpt. § 4. num. 2. Farin. d. q. 76. n. 82. Card. Tusch. supra num. 12.

Quorum ratio consistit non in iure stricto, sed in æquitate tantum, vt colligitur ex dictis iuribus, & animaduertunt Ioann. Garc. d. d. num. 2. Matienço sub num. 3. vers. sed quod testes, locis citatis, ne videlicet occasione momenti pereat probandi facultas, atque ita ius cesset, & iniustitia, quorum practica & exercitium ex probationibus pender, leg. duo sunt, 30. de testam. tut. Masch. de probation. in princip. quest. 1. num. 2. cum seqq. iuncto num. 5. † Vnde regula constituitur à DD. vt toties valeant testes ad perpetuam rei produci memoriâ, & examinari, quoties verisimile est probationis periculum, aut veritatis occultatio, ex d. cap. quoniam frequenter, ibi, ne veritas occultetur, & probationis copia fortuitis casibus subtrahatur, vbi gloss. & ordinarij omnes vnanimiter tenent, vt patet ex citatis, & adductis à Farinac. citato loco num. 10. & ab aliis, de quibus infra, §. 3. in princ.

Ex qua decidendi ratione deducitur, vt quoties reus in iudicio pro libito agere possit, aut probationes ex postfacto actori deficerere, timeri valet, toties deficiat prohibitio ex parte actoris, & permissio ex parte rei, exemplum huius esse potest, cum reo volente ad perpetuam rei memoriâ testes adducere, fuerit præsens actor ad agendum paratus, nam tunc à iudice recipi prædicti testes non poterunt, ni senes, aut valetudinarij fuerint, qui etiam ex parte actoris recipi possunt, nam deficit præcipua ratio, qua alij admitti valeant, teste Abb. num. 4. & Ioann. Andr. num. 10. in fin. verb. intersint. Zabarel. col. 2. vers. si autem veniret aduersarius, Bellam. num. 1. in fin. in d. cap. significauit de testib. quare voluit Bal. in leg. fin. C. de usuris, † quod dum reus intendit producere testes ante litis contestationem petere ante debet, quod actor citeatur, vt si velit, statim agat, & differatur examen testium ad tempus litis probatorium, quod etiam refert Farin. in d. quest. 76. num. 74. † Alterum exemplum constitui potest in iudiciis, quibus reus partes actoris sumere potest, vt in interdico vti possidetis, & in actione confessoria, de quo latius agit Matienço in d. cap. 50. num. 4. & 5. DD. in d. d. cap. significauit, Farin. citato loco num. 72. vbi differentiam constituit inter remedium d. cap. quoniam frequenter, & d. cap. significauit, qui pro hoc videndi sunt, non enim meum est hic de eo latius agere.

Exemplum alterius ex parte actoris constitui potest in specie d. l. in lege Aquilia, 40. ad l. Aquil. cum debitum est in diem, vel sub conditione, de quo ante existentiam agi non potest, quia tunc poterit actor ad suam actionem fundandam testes ad perpetuam memoriâ producere, & debent examinari, sicut producti à reo ad suas exceptiones fundandas, & probandans, exornat Matienço in d. cap. 50. num. 7. limitat. 2. vbi videre poteris alia exempla, & apud Iuris Casarej DD. in d. Auth. sed & si quis, C. de test. & apud Pontificij iuris interpretes in d. cap. quoniam frequenter, & in d. cap. significauit, & adductos à Michaële Craffo in suis comm. opin. lib. 2. cap. 17. quest. 29. And. Gail. lib. 1. obseruat. 92. sub num. 1. Socin. reg. 404. aliud exemplū posuit Bar. in d. l. in lege Aquilia, in fin. ad l. Aquil. & in l. de estate, n. 3. vers. Quod intelligendum est, de minor. & apud Card. Tusch. lit. T. concl. 157. à n. 11. cū seqq. † Quando actor non potest agere, nec litè contestari, ni testibus quibusdā examinatis, poterit eos ante litem ad perpetuam memoriâ producere ex reddita ratione, quam insignem Bartoli doctrinam postea ceteri communiter fuerunt sequuti, vt videre poteris penes Bald. numero 8.

B b 3 Salic.

Salic. 7. Fulgof. 2. Ang. 3. in d. *Auth. sed & si quis*, Iacob. Minsing. cent. 4. obseruat. 72. *vers. Posteriori vero*, ex quibus poterunt omnia dubia, quæ circa hoc ex facto accidant, dilui, idem enim plus rationibus rem ostendere studeo, quam auctoritatibus niti, ut facilius radix rei percipiatur, & cæteri diluantur casus.

11 Ex quibus satis constare videtur, quod examen testium ad rei perpetuam memoriam ortum ducit ex iure civili, de quo plures ex allegatis loquuntur tur DD. & specialiter probari videtur in d. l. in lege Aquilia, 40. & in d. *Auth. sed & si quis*, C. de test. & in corpore vnde sumitur, quod est *auth. de testib. §. fin. C. de vsur. pup. l. 1. C. ut nemo inuit. agere vel accusa. cog. tenent communiter omnes paucis exceptis de quibus infra.*

12 At iure civili hanc sententiam, nec ex dictis legibus & iuribus, nec alibi probari, sed potius contrarium verius iudico, nam ita aperte reiectum video ab Vlp. I. C. in d. l. 3. §. 2. de carbon. edito, vbi licet ob prædictas causas testium examen ob tuendum pupillum ad rei perpetuam memoriam eligere potuit I. C. id tamen prætermisit, & iuridicam causæ cognitionem maluit, quam testium productionem absque causæ cognitione admittere, & non solum eam non approbavit, sed & nullius momenti esse iudicavit, cum aperte spreuerit eam, quod & confirmatur ex l. 3. de test. & l. sola, 4. C. eod.

13 Nec obstant iura pro contraria sententia supra, & communiter à DD. adducta, quia erudite omnibus sigillarim satisfaciunt, ac explicat, & hanc nostram tueri sententiam Hug. Donel. in l. 4. à num. 6. cum seqq. pluribus, & in d. *Auth. sed & si quis*, per totam, C. de test. quem etiam referendo approbat Osuald. Illiger, ad eundem Donel. lib. 2. §. comment. c. 9. lit. K. & L. meum autem non est hic agere de huius rei veritate, sed, quid sit praxi seruandum tantum ostendere.

14 Ad quod sufficit iure canonico, & Regio expressè ita esse stabilitum, communico: stylo, & praxi omnium tribunalium confirmatum, quod & ut ita seruetur equitas, & ratio æquæ, & aperte suadent. Iure igitur canonico ita cauetur in d. cap. quoniam frequenter, d. cap. significauit, 4. d. cap. Albericus, 43. de testib. Iure autem regio Hispano constitutum habemus in d. l. 2. tit. 16. part. 3. & in l. 1. 4. fori legum l. 17. §. styli, l. 8. l. 19. & 20. & 33. tit. 1. lib. 2. recop. & Equitas enim & ratio suadent, ne veritas & probationes pereant, ut dixit Venuleius in Laurent. 20. de test. l. 1. §. sed & si seruus, de inspic. ventre Ant. Fab. in C. lib. 7. tit. 19. de fin. 7. sub n. 4. & dum necessitas exoptulatur, ex eis consulendum est, test. in l. pen. in integer. restit. l. & si nihil 133. de reg. iur. atque ita in praxi quotidie seruatur.

15 Quare hoc ita speciatim in iure nostro statutum est in causis nobilitatis, quæ & si semper pro grauissimis, & de magis arduis habitæ sint, ut animaduertit Pelæz de maiorat. 4. p. 9. 14. num. 56. *vers. & causa*, tamen probationes ad rei perpetuam memoriam admittuntur, ut patet ex dictis legibus recopilationis proximè allegatis, & explicant è nostris Arceus ab Otalora in suo tract. de nobilit. §. part. princ. c. 5. per totum Ioann. Garcia cod. tractat. dist. gloss. 18. per totam, Matienço in d. 3. part. Dialogi cap. 50. num. 8. vbi ait, quod prædictæ leges debent intelligi, & declarari ex relictis iuris Pontificij iuribus, & locum habere in omnibus causis, & speciebus, de quibus loquuntur, de quo etiam egit nouissimè alios remissimè accumulando Idelphon. Narbona in d. l. 33. glossa, 9. tit. 11. lib. 2. recop. pag. 271.

16 Quare hoc ita speciatim in iure nostro statutum est in causis nobilitatis, quæ & si semper pro grauissimis, & de magis arduis habitæ sint, ut animaduertit Pelæz de maiorat. 4. p. 9. 14. num. 56. *vers. & causa*, tamen probationes ad rei perpetuam memoriam admittuntur, ut patet ex dictis legibus recopilationis proximè allegatis, & explicant è nostris Arceus ab Otalora in suo tract. de nobilit. §. part. princ. c. 5. per totum Ioann. Garcia cod. tractat. dist. gloss. 18. per totam, Matienço in d. 3. part. Dialogi cap. 50. num. 8. vbi ait, quod prædictæ leges debent intelligi, & declarari ex relictis iuris Pontificij iuribus, & locum habere in omnibus causis, & speciebus, de quibus loquuntur, de quo etiam egit nouissimè alios remissimè accumulando Idelphon. Narbona in d. l. 33. glossa, 9. tit. 11. lib. 2. recop. pag. 271.

lib. 2. recop. pag. 271.

S. II.

De forma, & solemnitatibus requisitis in examine testium ad perpetuam rei memoriam.

S V M M A R I V M.

- 1 Decretum iudicis requiritur ad examen in perpetuam memoriam.
- 2 Iudex competens adiri debet, qui examen committere potest, si testes distent, vel requirere iudicem illius territorij, num. 3. Non tamen in causis nobilitatis, num. 4.
- 3 Citatio partis aduersæ requiritur, & fieri debet personaliter, si certa est, si verò non sufficit fieri per proclama. Nisi in longinquo sit, & periculum interueniat in mora, vel absentes maliciose, num. 6. Vel causa sit parui valoris, num. 7. Fiscalis regius citandus est in causis nobilitatis ad examen testium in perpetuam, sub d. num. 5.
- 4 Absentia testium, & eius causa constare debet, ut probent ad perpetuam examinati, & sufficit eorum assertio.
- 5 Publicatio testium ad perpetuam requiritur, ut plenè probent, & quando fieri debeat. Testes ex parte actoris valerudinarij, & senes non publicandi, & quare, num. 10. Idem in testibus ex parte rei, velut verum amplectitur, num. 11. Nisi ex eius voluntate, n. 12. Ex quo nullum actori præiudicium gignitur, num. 13.
- 6 Reus etiam facta publicatione testium ad perpetuam poterit postea in lite alios adducere, & debent examinari.
- 7 Testes ad perpetuam examinati debent custodiri in archiuo publico, licet de facto hoc non seruetur ex ministrorum socordia, & qui superstites fuerunt denudò in lite debent examinari, aliàs non probant, n. 16.
- 8 Contradictor certus esse debet ut possint testes ad perpetuam examinari.
- 9 Actor & reus relictina sunt, & actor dicitur respectu rei, sicut reus respectu actoris, nec est actor si deficiat reus, nec contra reus si deficiat actor.
- 10 Cauela est, qua testes ad perpetuam produci valeant, certo contradictore non existente, nempe quod diffamatio procuratur, & citetur diffamator.
- 11 Testes ad perpetuam examinati denunciari debent aduersario, si absens fuerit vel moueri lis intra annu. Qui utilis est nec currit nisi à die sciētia, & speruandi potestate, n. 21.

PRIMO

1 PRIMO enim pro forma requiritur ad informationes ad perpetuam, quod interueniat decretum iudicis, ut in causis nobilitatis loquendo aperte deciditur in prædictis legibus Regni præcipue in l. 33. tit. 12. lib. 2. recop. vbi iubetur, quod Regius Fiscalis se opponat prædictis informationibus ad perpetuam, circa quod necesse est, ut interueniat prædictum decretum, & generaliter in omnibus causis loquendo, ita de iure communi docent æquali consensu DD. in relictis iuribus, & refert Iacob. Menoch. lib. 2. præsumpt. §. 4. num. 3. & Andr. Gail. d. obseruat. 94. post num. 2. *vers. Proinde*. Roland. à Valle conf. 23. num. 20. lib. 3. & Hipol. Rimin. conf. 145. num. 5. lib. 2.

2 Secundò requiritur, quod iudex sit, qui de causa cogniturus est in principali, aut saltem qui de ea cognoscere potest, ut intelligunt omnes DD. d. cap. quoniam frequenter, & d. cap. significauit, & expressè deciditur, in d. l. 8. & 19. & 33. in *vers. Si aliquo quisere hater*, ibi, *T que para ello se reciban tambien los testigos por solos los dichos alcaldes en la forma dicha*, & constituunt DD. superius adducti, Card. Tusch. d. lit. T. concl. 156. num. 1. & licet in omnibus causis de iure communi hoc intelligant DD. nisi testes abfuerint à loco iudicij, & iudex commodè non valeat illuc accedere, quia tunc poterit examen committere, aut alterum iudicem requirere, quod testes in suo territorio existentes interroget, ex Abb. num. 13. Felin. Butrio, & Marian. num. 10. in d. cap. quoniam frequenter. Iast. in l. admonendi, num. 208. de iureiur. Andr. Gayl. d. lib. 1. obseruat. 73. num. 3. & 4. Roland. conf. 23. n. 12. & 18. Tamen in causis nobilitatis iudices debent se conferre in locum testium ex causa iusta impeditorum, & non committere eorum examen, ut patet ex l. 14. & 15. 33. 36. & 37. d. tit. 11. lib. 2. recop. nisi forte testes extra regnum degant, ut in l. 34. eiusdem tit. speciatim hic casus excipitur, & probat & exornat Narbona in d. l. 33. gloss. 1. per totam, maxime num. 6. pag. 265.

3 Tertiò requiritur citatio partis aduersus quam testes producuntur, ut patet ex d. cap. quoniam frequenter, *vers. Porro*, ibi, *sine qua peremptoria citatio venire contendit*, d. cap. significauit, & dictæ leges regni, in quibus regius Fiscalis in causis nobilitatis citari iubetur, ut in d. l. 33. *vers. Si aliquo quisere*, probant Matienço in d. cap. 50. num. 12. & Io. Garc. d. gloss. 48. num. 16. Andr. Gayl. d. obseruat. 93. num. 2. & 4. quæ citatio si constat de aduersario certo, aut qui possit ali-quod ius habere, debet esse personalis, aut qui possit alia ibi & Abb. num. 21. Bald. 6. Bellam. §. 1. num. 11. & 12. in d. cap. quoniam frequenter, & in d. cap. significauit. Bart. in l. 4. §. Prator, num. 19. de damn. infecto, & in l. lect. §. *Auth. sed & si quis*, num. 7. C. de test. vbi etiam Salic. num. 7. Alber. 2. Card. Tusch. d. lit. T. conclus. 155. num. 8. & seq. & concl. 157. num. 7. Si verò specialiter de eo non constet, debet citatio fieri per proclama, aut per edictum, ex Zabarella, & ante eum Innoc. in d. cap. Albericus, col. 1. *vers. Quid si non apparet*, de test. Matienço citato loco num. 12. Card. Tusch. d. concl. 157. num. 8. Tamen forte pars in longinquo loco abfuerit, & commodè absque periculo in mora ad probationem, & examen citari non valeat, ex Abb. num. 3. Bald. 4. Ancharr. 6. Bellam. 1. 2. & Zabarell. & Marian. 9. in d. cap. quoniam frequenter. Andr. Gail. lib. 1. obseruat. 94. Matienço num. 13. citato loco, vel si calumniosè se abfuerit, ne citetur, quia tunc sufficit citatio ad domum, ne sua fraus illi proficit, ita in specie voluerunt, & rectè Bart. in d. l. 4. §. Prator, n. 29. & seqq. de damn. infect. Salic. in d. *Auth. sed & si quis*, col. 3. *vers. Sed ubi actor*. C. de testib. Bald. in d. cap. significauit, num. 4. vbi Innoc. post num. 8. & si aliqua

dubitatio esse potest circa personalem citationem. Erit respectu causarum parui præiudicij, quia in causis arduis, & magni momenti, ut sunt hæc, de quibus loquimur, nullum dubium continet, ni quod personalis requiratur, ut traditum, & benè intellectum relinquit Bart. in d. §. Prator, ait, num. 20. & seq. & in d. *Auth. sed & si quis* lect. 1. num. 7. ad fin. vbi Salic. num. 7. Paul. 3. Bald. 7. post medium.

4 Quartò requiritur, quod de testium absentia, & de eius causa constet saltem præsumptiuè, ex Bart. in l. in lege Aquilia, notab. 2. Florian. 4. Fulgof. 2. ad l. Aquil. Marian. Socin. in d. cap. quoniam frequenter, num. 10. vbi ait, sufficere, si constet per ipsorum testium iuramentum, & idem volunt præcitati, & ex eis Menoch. de arbitr. casu 62. num. 5. Card. Tusch. d. concl. 155. num. 8. ex quo etiam dixit idem Marianus, quod est necesse testem duplex præstare iuramentum, vnum de veritate dicenda, & aliud circa causam, ex qua anticipatur examen, quod & voluit Felin. ibidem, *Veltr. in pract. lib. 6. cap. 2. num. 3. Roland. conf. 23. num. 20. in fin. lib. 3.* quod in praxi nunquam seruatum vidi, nec esse necessaria prædicta duo iuramenta, sed vnicum sufficere de veritate dicenda, ut voluit Viuius comm. opin. 923. num. 2. & Roland. supra num. 12. & 15.

5 Quintò requiritur, quod testes ita recepti ad perpetuam memoriam publicentur, ut in d. cap. quoniam frequenter, & gloss. in d. cap. significauit, & in d. l. 2. part. Card. Tusch. d. concl. 155. num. 10. Sed in huius requisiti intelligentia video Doctores nostros plurimum esse discordes, nam Arceus ab Otalora in d. 5. part. cap. 1. num. 4. voluit quod publicatio indistinctè fieri debet, quodcumque testis recipiantur ad perpetuam rei memoriam, seu ante litem contestationem, Matienço in d. cap. 50. num. 10. indistinctè voluit contrarium, nempe quod publicatio necessaria non sit, sed tantum, ut in scriptis redigantur testes, & à notario signati, & clausi producenti tradantur, secundum formam text. in d. cap. quoniam frequenter, & dist. l. 2. part. præterquam in casibus, quibus iure permittitur actori, aut reo omnes suos producere testes, quia tunc fieri poterit publicatio, cum poterit pars omnes, quos voluerit, testes ad examen ferre, & si hoc omiserit, & facta publicatione præcludatur ei via alios adducendi, sibi imputet, secus verò cum tantum senes, aut valerudinarij adduci permittuntur, quia tunc non est, quod imputari valeat, nec inductum in eius fauorem in odium verti oportet, cum facta publicatione non possit alios producere, quod magnum esset præiudicium, & ita velle videtur Io. Garc. d. gloss. 48. num. 17. sequendo gloss. in d. cap. significauit, & reprobandò Otaloram in loco citato, quod & ante voluerunt Bart. in d. l. in lege Aquilia, col. 4. *vers. Sed publicatio differtur*, & in *Auth. sed & si quis*, l. lect. num. 2. & 3. & seq. & 2. lect. post num. 2. Paul. num. 2. & 3. ibidem. Bald. post num. 8. Salic. 7. Alber. 2. & tenent in d. cap. quoniam frequenter. Abb. num. 7. Hostiens. 9. Bald. 6. Immol. 3. Butr. in §. nisi forte, num. 16. Marian. Socin. 11. & in d. cap. significauit. Io. Andr. num. 15. Bald. 2. Bellam. 11. Butr. 5.

6 Ex quibus infertur, quod regulariter loquendo actoris testes, qui plerumque senes, & valerudinarij sunt, publicandi non veniunt, nisi in lite post eius contestationem: testes verò rei, cum possit omnes, quos voluerit producere, erunt publicandi statim ex Paulo Cast. post num. 2. Bald. 11. Ang. 2. in d. *Auth. sed & si quis*, & idem Ang. in *Auth. de test. §. ex hoc verò*, num. 4. cum seqq. gloss. *verb. publicatio*, in d. cap. quoniam frequenter, vbi Abb. num. 7. & in §. sunt alij similibus gloss. *verb. testis*, in dist. cap. significauit, per text. ibi, vbi etiam Innoc. Hostiens. Ioan. Andr. num. 7.

B b 4

Abb.

Abb. 3. Immol. 4. Zabarel. col. 1. Fel. num. 3. Aret. 16. & seqq.

11 Quæ opinio, & si communis videatur, in puncto iuris contraria mihi videretur, ne inductum in fauorem reorum in eorum versatur perniciem, & tollatur facultas alios adducendi testes in lite postea inita, si forte eos habeat, & quidem æquitatis ratio ad dictum fauorem inducendum ex postfacto in rigorem & iniquitatem conuerteretur aduersus omnes, & vulgaria iura, atque ita tenent in specie Speculator, tit. de teste, §. nunc trahemus, num. 5. quem sequuntur Io. Andr. num. 15. Butr. 5. Bellam. 10. & 12. in dict. cap. significauit. Conrad. in pract. tit. de test. §. de receptione ante litem contestatam, casu 36. num. 48. † Atque idem voluit Abb. in d. cap. significauit, num. 3. versio. Postet tamen dici, sequitur à Zabarel. ibid. Quod in prædicta specie possit publicatio fieri ipso reo volente, non verò iniciani, & contradicente, & summam rationem, & æquitatem habere videtur, licet contradicentem habeat Aretin. in eod. cap. significauit, num. 8. in fin. & num. 19. quia fauor consistit in eo, quod testes, qui post litem contestatam iure recipi erat necesse, recipiantur antea iusta manente causa, & sicut per litem contestationem plures alij à reo produci poterant, & à iudice examinari, ita & dum recipiuntur ante contestationem, liti iusta ex causa, quæ ex necessitate subrogatur in alterius loco, cuius naturam sapere debet ex vulgari, & tunc testes clausi seruantur, vsque ad publicentur in lite debito tempore, ac si in ipsamet causa producti, & examinari fuissent, & hoc examen præhabitu debet omnes operari effectus, quos produceret receptum in ipsa

12 lite. † Nec obstat ex hoc gigni actori præiudicium, in cuius fauorem tendit dictorum testium publicatio, quia verè nullum considerari valet, cum idem citetur, vt ab initio conscius sit personarum testium, & eis opponere valeat in lite, quot habeant defectus personales, & suo tempore fiet eorum publicatio, vt simul aduersus eorum dicta opponere, quidquid voluerit, possit, vt communiter tenent DD. sequentes gloss. verb. testes, versio. Item contra illos, in dict. cap. significauit, vbi Io. Andr. num. 13. cum seqq. Abb. 3. Butr. 5. Bellam. 14. Immol. 5. Zabarel. col. 2. pro qua est text. in d. uerb. de testibus, §. & hoc vero, vbi animaduertit Ang. num. 37. notab. 4. & in fin. & num. 43. Cynus & Alber. in d. auth. sed & si quis, C. de test. idem Alberic. in dict. l. in lege Aquilia, num. 5. ad l. Aquilianam.

13 Et si forte malueris contrariam defendere, & prædicatè opinionem, ita accipe, vt possit postea reus post litem contestatam producere omnes, quos testes velit, qui omnino examinari debent, & tunc ex illa opinione eandem habebis effectum, ex Abb. num. 4. in fin. fallent. 17. Immol. 13. Butrio 14. Marian. 15. 1. in fin. & 169. in cap. fraternitatis, de testib. Bald. in cap. veniens. el. 2. paulo post. princ. illo eod. tit. adducti ab Ant. Gab. lib. 1. tit. de testib. concl. 21. num. 83. & seqq. Socin. reg. 403. fallent. 33. Campeg. reg. 268. fallent. 54. & 66. & fatetur esse communem Aretin. qui contrariam sequitur in d. cap. fraternitatis, num. 19. vbi num. 20. quamdam constituit distinctionem relata in ab eodem Gab. citato loco num. 86. quam nec referre, nec sequi libuit.

14 Quare securus iudico, in omnibus causis sequi, quod nos circa testes ad perpetuam productos in nobilitatis probatione constitutum habemus in l. 19. tit. 1. lib. 2. recip. nempe, quod partibus non tradantur, sed in archiuo publico clausa reponantur informationes vsque ad litem adueniat tempus, ex qua cauere manebit res absque vilo fallitatis periculo, etiam sine publicatione, de qua è nostris testantur Au-

15 ceus ab Otalora de nobilit. 5. part. princip. cap. 1. num. 5. Matienço in d. 3. part. sui Dialogi, cap. 50. sub num. 11. Io. Garc. d. gloss. 48. num. 18. vbi detestatur magnam omissionem in prædicta dispositione seruanda ex ministrorum culpa, & socordia, ex qua non parua oriuntur damna, ad quæ vitanda, vti in omnibus causis strictè obseruaretur prædicta dispositio, cum ita fraudibus & cautelis quorundam via præcluderetur, maxime cum de tertij agitur præiudicio, quia tunc cautius res agenda est, aut saltem informatio clausa apud tabellionem seruari, & parti non tradi debebat, vt fit communiter, licet praxis magis affludè seruet contrarium, indebitè tamen, vt supra ex Otalora, Matienço, & Io. Garcia, dixi.

16 Sextò principaliter requiritur, quod testes examinati ad perpetuam qui superstitēs fuerint denudè, atque iterum, repetantur, & examinentur in termino probatorio post initam litem, alias nullam efficiunt fidem, vt iure nostro constitutum habemus in l. 14. tit. 8. lib. 1. fori leg. quod aliter iure communi obseruari ex præcedentibus deducitur, vt testatur in specie Matienço in d. cap. 50. num. 14. versio. Ex quibus, licet in hoc etiam incidere videatur, quod tradidit Abb. in d. cap. quoniam frequenter, num. 1. versio. Quare satis æquè, quem sequitur Marian. ibid. num. 11. in fin. versio. Subdit etiam Dominus meus, & alij in dictis locis.

17 Septimò, requiritur, quod si possessor actualis vel lit testes examinari ad perpetuam habeat certum spe saltim contradicentem, alias locum non habebit sua petitio, vt rectè voluit Bald. in d. cap. significauit, num. 7. de test. & in Auth. sed & si quis, num. 5. & alibi ibidem, & constat ratione, † quia possessor non idèò, quod possessor est, dicitur reus, sed respectu actoris, sicut & actor talis dicitur respectu rei. l. in tribus. 13. de iudicis. l. 1. de except. l. properandum, 13. §. & sequidem. 2. C. de iudic. ita vt reo deficiente, nec adesse possit actor, nec reus dici deficiente actore, atque idèò nec admitti tãquam actor, nec tamquam reus, quia vtraque deficit qualitas. † Sed Bald. in d. Auth. sed & si quis, col. 3. versio. Cautela est, docet cautelam, qua similis possessor se tueri valebit ad testes examinandos ad perpetuam, nempe quod procuret diffamationem seminari circa malam fidem, siue causam possessionis, vt possit aduersas diffamationem suam dirigere actionem, & ex hac causa facere citare ceteros, qui opponi vellent, quam approbavit Salic. num. 4. in dict. Auth. sed & si quis. C. de test. de quo agunt citato Baldo, Io. Garc. in d. gloss. 48. n. 7. & Farin. in d. quest. 76. num. 71.

18 Octauò, & vltimò requiritur, quod testes ita examinati, ad rei perpetuam memoriam denunciantur aduersario, si absens fuerit, vel quod lis intra annum moueatur, alias firmitatem suam omnino amittent, vt aptè probatur in d. cap. quoniam frequenter, versio. Sed si actor, vt lite non contest. & in d. l. 1. versio. Otro si decimos, que si aquel contra quien recibiesen los testigos non fue se estonce en la tierra, que gelo deben fazer saber, quando quier que venga fasta un año, o mouer pleito contra el, sobre aquella cosa en que fueren los testigos recibidos, tit. 16. part. 3. explicant gloss. & DD. in d. cap. quoniam frequenter, & in d. cap. significauit, per text. ibi. & in dict. cap. Albericus, & Legist. in d. Auth. sed & si quis. Viuius comm. opin. 923. num. 3. And. Gayl. lib. 1. obseruat. 92. num. 4. & obseruat. 94. num. 3. Card. Tusch. in d. col. 155. num. 5. Ioach. Minling. centur. 4. obseruat. 71. versio. Tertio Menoch. lib. 2. præsumpt. 54. num. 3. † vbi in versio. Præterea, animaduertit, quod dictus annus est utilis, nec currit nisi à die scientiæ, & experimendi potestatem simul, ita vt scientia sola non sufficiat, quod etiam voluit Gaylius d. obseruat. 92. num. 5. & ante eos idem animaduertunt glossa verb. intra annum. versio.

19

Et iste annus. & Abb. num. 9. Hostiens. 10. Bald. 7. Immol. 3. 3. Butr. 17. in §. nisi forte. Anchar. 7. Mariano 11. in d. cap. quoniam frequenter.

§. III.

De fide testibus ad perpetuam rei memoriam examinatis præstanda.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes ad perpetuam rei memoriam examinati seruatis debitis solemnitatibus plenè probant.
 - 2 Sententia iudicis non requiritur, vt prædicti testes probent.
 - 3 Fides testium ad perpetuam non transgreditur personas, quæ citatæ fuerunt, nec contra alios probant.
- Immo non profunt ei qui eos produxit velut reus si postea in iudicio velut actor compareat, num. 4.
- Nec recepti ad defensionem, seu ad exceptionem profunt ad fundandum actionem, nec petitionem, nec loquendo in vna re profunt in alia, num. 5.
- Nisi causa ex qua testes ad perpetuam examinantur communis sit tam actori, quam reo, quia tunc proderunt, vel compareat eos produxerit velut actor, aut sicut reus, num. 6.

11 **H** L I V D quod præcipue ex præcedentibus deducitur, est, quod testes examinati ad rei perpetuam memoriam prædicta forma, & solemnitatibus seruatis plenam efficiant fidem, vt tam ex verbis, quàm ratione prædictorum iurium colligitur, ex verbis quidem d. l. in lege Aquilia. 40. ibi. Et interim testibus id probare possunt, ad l. 1. quilibet, d. Auth. sed & si quis, ibi, & perinde valebunt, ac si eo presente recepta fuissent, & in corpore vnde sumitur, C. de test. & in cap. Albericus. 43. in fin. ibi, depositiones ipsorum in scripturam publicam redigi facientes, de test. Ex ratione etiam colligitur, de qua in d. cap. quoniam frequenter, ibi, ne veritas occultetur, & probationis copia fortuitis casibus subtrahatur, & in d. cap. significasti, ibi, vnde timens ne processu temporis probationis copia valeat deperire, & in d. l. 2. part. ibi, Que si ante non se recibiesen podria ser que perderia el demandador, o el demandado su derecho, quæ omnia omnino cessarent, si testes ita producti, & examinati fidem non efficerent plenam, quod confirmant, & exornant DD. superius adducti, maxime Matienço in d. cap. 50. num. 14. † vbi ait ex mente omnium requiri (præter requisita superius in §. præced. proposita) quod sententia iudicis interueniat interlocutoria, ad hoc vt similes attestaciones fidem efficiant, quod deficere ait in nobilitatis causis, in quibus requisitum hoc non seruatur. ex Otalora d. 5. part. cap. 1. num. 4. nec quidem puto, requisitum hoc necessarium esse, cum fides oriri debeat ex ipsimet testium depositionibus, & rationibus, quibus iudex credit, non verò ex iudice tantum, nec enim ideo, quod in dictis iuribus dicitur specialiter, vt

index ex eisdem testibus publica efficiat monumenta, accipiendum est, vt id fiat per interlocutoriam sententiam, sed ex eius præsentia, & publici notarij subscriptione, & signo, vt passim in practica fit, cap. 1. & in fin. de fide instrum. notant communiter DD. in dict. cap. 1. & adducti per Farin. tom. 1. quest. 24. num. 60. Hieron. Oliues in comment. ad leges Sardinie, cap. 122. num. 4.

12 Sed hoc dupliciter intelligi oportet. Primò, vt dare fidem prædictis testibus examinatis ad perpetuam rei memoriam, ita accipiatur, vt non transgrediar personas eorum, qui specialiter fuerunt citati, vt aduersus alios nullos probent, vt animaduertunt DD. in d. cap. significasti, maxime Abb. num. 9. Immol. 8. Butr. 12. Aret. 15. Floriano in d. l. in lege Aquilia, num. 11. additio ad Bart. col. 2. lit. D. Ang. in d. Auth. de testib. §. & hoc vero, num. 40. & confirmari, & intelligi potest ex dictis in præcedenti questione. † Quod tam strictè procedit, vt nec eis, in cuius fauorem, & à cuius petitione fuerunt recepti, quoad fidem profint, ni quatenus aduerit qualitas illa, cuius nomine examen præcessit, v.g. testes fuerunt recepti ex petitione Petri velut reus, qui futurus speratur, comparet in iudicio postea velut actor non profunt ei actori probationes, quæ velut à reo petita, & factæ ad perpetuam fuerunt, vt per DD. maxime Hostiens. n. 1. Innoc. versio. Item videtur. Ioan. Andr. num. 9. Bald. 5. Butr. 6. Bellam. 5. Aretin. 23. in d. cap. significasti.

13 Secundò intelligas velim, quod sicut personas non transgreditur fides dictorum testium, ita similiter nec causas, ob quas eorum fuerunt receptæ depositiones, veluti si ad defensionem, seu exceptionem, nihil efficiet, quoad actionem, seu petitionem ex gloss. verb. testes, in d. cap. significasti, vbi etiam Bald. num. 9. & in d. Auth. sed & si quis, num. 8. C. de test. quod etiam extenditur ad res, vt loquentes de vna non valeant ad aliam extendi, l. & an eadem. 14. cum similibus, de except. rei iud.

14 Quæ duo ego intelligo, dum factum fuerit 6 testium examen ad petitionem rei, vt non idem concederetur ei, si fuisset actor, quia tunc ita cohæret examen defensionis rei, vt ad aliud deferuire non possit, atque ita intelligo citatos Doctores, secus verò cum causa examinis communis est, tam actori, quàm reo, nempe si fuerint examinati senes, aut valetudinarij, aut qui citò se absentare intendunt, quia tunc nihil est, quod fidem eorum impediat, siue reus, cuius nomine examinati fuerunt, sit conuentus, aut conueniat, quare igitur ei comparenti velut actori prodesse non valebant prædicti testes, cum etiam nomine actoris examinari debebant, si eo nomine idem peteretur; atque ita intelligere volo Immol. in dict. cap. significasti, num. 8. in fin. versio.

15 Et addo etiam, & Nellum de test. num. 77. vbi contrarium volentes carpit, ex quibus omnes occurrentes casus dilui poterunt, sunt enim mendulla regulæ totius materiæ.

I. IV.

De fide quæ specialiter in causis puritatis, & nobilitatis secundum rigorosa statuta oritur ex testibus ad perpetuam rei memoriam examinatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes ad perpetuam rei memoriam examinati circa sanguinis qualitates an probent in iudiciis puritatis, de quibus præcipue agimus. *Affirmatiua pro ratione dubitandi fundatur, ex num. 2. cum seqq. Doctores, qui volunt, quod saltem aliquod probent, referuntur, n. 10. Negatiua velut verior amplectitur, & probatur, ex num. 11. cum seqq. Doctores pro ea referuntur, num. 40. & sub. num. 42.*
- 2 Examen testium ad rei perpetuam memoriam locum habet, quoties quis in iudicio agere non potest. *Agere iudicialiter circa puritatis, & nobilitatis causam non semper in nostra est potestate, ibid.*
- 3 Testium penuria circa probandas sanguinis qualitates euenire potest interim quo officium, vel honor vacat, quando licitum est eorum examen.
- 4 Testes ad perpetuam produci possunt quoties potestas agendi est in alterius voluntate. *Facultas agendi in causis puritatis est in potestate illius, qui honores impartitur non in alio, ibid.*
- 5 Testes ad perpetuam respectu causarum puritatis defectus non patiuntur. *Contrarium, à num. 13.*
- 6 Acceptio personarum in iudiciis non habenda.
- 7 Defectus citationis, litis contestationis & publicationis non nocent, dum ex officio proceditur, necdum agitur de informandis iudicum animis. *Nec in probandis sanguinis qualitatibus, & statu personarum, num. 8.*
Nec ad aliquem admittendum ad honorem, officium, aut beneficium, num. 9.
- 8 Testes ad perpetuam sine citatione, & sine aliis solemnitatibus saltem aliquid probant. *Circa sanguinis qualitates producti in causis puritatis nihil probant, nec iudicium, nec minimam præsumptionem efficiunt ex multiplici ratione, de qua num. 11. & seqq.*
- 9 Experientia rerum magistra animos iudi-

- cum dirigit in veritatis semitam.
- 13 Citationis defectus tollit fidem testibus ad perpetuam etiam in causis puritatis, de quibus loquimur, num. 14.
 - 14 Acceptio personarum non habetur in his quæ veniunt, ex natura rei, & ipsorum iudiciorum.
 - 15 Testes ad perpetuam non examinati coram iudicibus, qui de causa sunt cognituri, fidem non efficiunt.
 - 16 Iudices in causis puritatis se instruere debent ex testibus integris, & fidedignis. *Et examinati ad perpetuam circa qualitates sanguinis suspecti sunt ex multiplici causa, num. 17.*
 - 17 Forma ab statutis data velut substantialis seruari debet.
 - 18 Sententia contra statuti formam nulla est.
 - 19 Fama & communis reputatio perire non possunt, sicut nec vulgus in quo consistunt, & num. 21.
 - 20 Testes ad rei perpetuam memoriam, nisi ex causa, & necessitate examinari non possunt.
Mors iam citò aduenit iuveni quàm seni, ibid.
 - 21 Causa sunt, ex quibus testes ad rei perpetuam memoriam circa puritatem possent produci, nisi ex contrario essent, quæ aliud magis suadent.
 - 22 Nobilitas in communi opinione consistit, & probatur testibus ad perpetuam, nisi incidens esset probatio ad carcerum relaxationem, & similia, num. 24. *Huius ratio ostenditur, num. 25.*
 - 23 Probatio nobilitatis ad carcerum relaxationem, & ad similia nihil prodest in causa principali, quia de sunt in ea, plura substantialia, & habet plurimum suspicionis, num. 25.
 - 24 Stylus velut lex seruandus. *Euerteretur seruatus in tribunalibus puritatis ex admisione testium ad perpetuam, num. 77. & magis specificè, num. 28.*
 - 25 Testes ad perpetuam non probant puritatem in rigore prout requiritur per statuta.
Descendens ex Iudeis, & Mauris post secundam generationem, & si ex relaxatis descendat potest à testibus purus declarari, dum ad perpetuam memoriam interrogantur, vel ad munera ex iure communi subeunda, ibid.
Præsumendum non est, quod iuridicum non est, ibid.
 - 26 Inrumentum intelligitur secundum ius commune, dum deficit speciale statutum, cuius virtute exhibeatur.
 - 27 Index non stante rigido statuto non potest testes interrogare de puritate indefinita,

- & in rigore. *Factum iudicis maius quàm partibus, ibid.*
- 28 Testes non tenentur iudici iniuste interroganti respondere secundum factam interrogationem, sed prout fieri legitime debebat. *Puritatem firmantes, dum non adest statutum rigidum, sed ad rei perpetuam memoriam, siue ad obtinendum munera ex iure communi concessa, intelligantur de puritate secundum ius commune, non de puritate in rigore, num. 33.*
Etiamsi generaliter de puritate omnium ascendentium loquantur, num. 35.
 - 29 Probatio debet de necessitate concludere.
 - 30 Testes iniuste rogati non tenentur eo in sensu respondere, sed amphibologice.
 - 31 Responsio eo in sensu accipi debet, quo testes respondere tenebantur, non in alio, num. 39.
 - 32 Verba intelligenda in aptiori significato, & restringuntur ad verisimilia, & ad magis habilia.
 - 33 Testes respondere præsumitur eo in sensu quo debebant, & num. 37.
Iniuste interrogati, & si directe respondeant, non probant, num. 40.
Si dum interrogantur circa puritatem ex iure communi purum prætensores dicant, & postea interrogati ex rigido statuto maculatum eundem asserant, probant, & non sunt falsi, nec contrarij, num. 41.
 - 34 Testimonia contraria probant diuersis respectibus, & dum vtraque compatiuntur, num. 43.
 - 35 Contrarietas non datur nisi respectu vnius subiecti, & eiusdem finis, secus in diuersis.
Peccatum potest interuenire ex mente testium, quod in re ipsa non est, ibid.
 - 36 Maculati cautelosè viuuntur informationibus ad perpetuam, & ad quid.
 - 37 Puri & nobiles raro simili viuuntur cautela.
 - 38 Cautela abundans suspicionem non caret.
 - 39 Quilibet etiam impurissimus de facili inuenit testes, qui cum purum dicant. *Et idèo parum probant etiam in ordinariis iudiciis, num. 48.*
 - 40 Iudices cautelis occurrant, & testibus calumniosè productis in nihilo credant.
 - 41 Testes ad rei perpetuam memoriam, nec iudicium faciunt frustratorij sunt, & nullius momenti, tamen aliquando prosunt ad inueniendum maculam producentis, num. 51.
Et ad ostendendum circumstantiam siue qualitatem oblitam ex temporis transcurso, num. 52.
 - 42 Communitas & tribunal capit informationes qualitatum prætensores sui, & illorum nomine.

- 43 Probationes factæ coram iudicibus incompetentibus nihil probant.
- 44 Testes examinati ad perpetuam non probant deficienti iure cuius virtute possent examinari. *Nec ante factam gratiam honoris, aut officij, num. 56.*
Et multò minus post eam, num. 60.
Ius sanguinis non consideratur velut principale, sed velut medium, quo assequuntur honores, & officia puritatis.
- 45 Ius medium seu accessorium nihil est si deficit principale.
- 46 Adversario deficienti deficit omne ius examinandi testes ad perpetuam.

Dixi copiosè, & breuiter ius formam, solemnitates, & fidem testium, & eorum examinis ad rei perpetuam memoriam; nunc verò ad præcipuum nostrum institutum puritatis & nobilitatis probandæ accedamus, in quo dissimiles rationes, & causa esse videntur, ex quibus magis dubitari potest de effectu, & fide, quam efficere possunt in similibus iudiciis, de quorum natura circa hoc & quid praxi sit seruandum, pro vtraque parte ostendendo rationes in sequentibus agam, & nouiter ostendam.

Et videtur, quòd nulla sit differentia inter puritatis statuta, & eorum iudicia; & inter cetera ordinaria negotia; sed potius maior ratio, & causa, quæ eis plena præstetur fides in his iudiciis quàm in alijs. Primò, nam quories in alicuius potestate non est, in iudicio agere, est verisimile periculum amittendi ius, & probationes, & se tueri, quisque poterit hoc remedio ex æquitate introducto, & petere testes ad perpetuam examinari: at non semper in nostra est potestate circa puritatis causas iudicialiter agere, nec ad communitates & tribunalia, quorum honores puritatem requirunt, ad illum occurrere effectum. Igitur poterunt circa puritatem, & nobilitatem testes ad perpetuam produci, & producti plenam efficere fidem. Maior patet ex adductis per Marienc. in d. cap. 50. num. 3. Io. Garc. d. glof. 48. num. 15. Vestuo in præf. lib. 6. cap. 1. Rubr. de test. & eorum in distione, n. 1. Sciat. in simili præf. indic. cap. 16. post num. 100. & DD. communiter in suprâ relatis iuribus.

Confirmatur primò, in eadem quo munus, seu officium vacat, seu gratia vacatura sit, testium penuria prouenire potest propter mortem, aut absentiam eorum: at tunc agere ad qualitatum probationem nec fas, nec solitum est, & probationes perire possunt, quod iustam præstat causam prædictos examinandi testes, vt superius ex d. cap. quoniam frequenter, d. cap. significasti, d. l. 2. part. & alijs probant. Igitur patet prædicta ratio, & huius sententiæ veritas.

Confirmatur secundò, quoties causa agendi in voluntate alterius est, extat ratio recipiendi testes ad perpetuam, arg. in d. l. in lege Aquilia, 40. vbi notant omnes ad l. Aquil. And. Gayl. lib. 1. obforuct. 92. num. 9. Socin. reg. 404. fallent. 1. & tenent communiter omnes: sed agendi facultas in causis puritatis est in voluntate illius, qui potest honorem gratias impartiri, quantum vigore ad informandum proceditur. Igitur ante obtentam gratiam poterit quis suas probare qualitates, ne senes pereant qui sunt illarum meliores testes.

Secundò idem principaliter probatur, quia nullus defectus tribui potest testibus circa qualitates sanguinis examinatis ad perpetuam rei memoriam, vt plenam non mereantur fidem. Quod ita probò, si defectum

defectum vllum continent, ex omiffa prouenit citatione, aut ex litis contestatione, siue ex publicatione, vt superius in §. 2. probauit: at similes defectus in specie puritatis probandæ testium non minuit fidem. Igitur nullum continent defectum ex quo eam amittant.

6 Maiorem proba, in iudiciis nulla est personarum acceptio habenda, *l. nullus 1. in medio, C. de Iudicis, cum similibus*; sed testibus receptis ex parte tribunalis non similes obest defectus, vt latè probauit supra quæst. 5. per totam. Igitur nec nocebit testibus ex parte prætenforis receptis.

7 Confirmatur primò, nam vbicumque agitur de informandis iudicum animis, seu ex officio proceditur prædicti non nocent defectus, qui interuenire necesse non est prædictas solemnitates, *ex gloss. verb. regulariter, & Hostiensis num. 2. casu 23. Innoc. num. 1. Butr. 4. Marian. 3. 1. fallent. 3. 5. in d. cap. quoniam frequenter. Speculat. tit. de teste, §. nunc tractemus, num. 2. casu 30. at in puritatis informatiis ex officio proceditur ad informandos iudicum animos, vt sæpius probauit, & res ipsa docet. Igitur patet intentum.*

8 Confirmatur secundò, nam dum agitur de probandis sanguinis qualitatibus & personarum statu, & conditione similes non nocent defectus, vt etiam probauit *d. gloss. verb. regulariter, in d. cap. quoniam frequenter*, & communiter DD. maxime idem Hostiensis num. 26. Marian. 49. & 50. Monticelo in repertorio de lite non contestata, fol. 69. Igitur aperte patet prædicta ratio, & hæc affirmatiua sententia.

9 Confirmatur terciò, similiter dum agitur de qualitatibus alicuius probandis ad officia, beneficia, & honores obtinendos prædicti non obfunt defectus, vt probat *d. cap. quoniam frequenter, §. porro, vbi gloss. verb. regulariter, in fin. & verb. electione, & ibi probant communiter DD. ex cap. vn. vers. Sed licet, de eo, qui mit. in poss. causa rei seru. in 6. Innoc. num. 1. Io. And. 2. & 49. Hostiensis 3. 1. 4. & 26. Abb. ante num. 1. Immol. 4. Butr. post 4. & in d. §. porro. 4. Zabarel. 1. & 7. Mariano 18. & 80. in d. cap. quoniam frequenter. Speculat. citato loco num. 1. Ang. in autb. de test. §. hoc vero, num. 37. Conrad. in pract. de test. recept. ante litis contest. num. 48. Igitur apertius probatur prædicta ratio & sententia.*

10 Quare, quòd testes ita recepti in specie puritatis, saltem aliquid probent, pro certo constituit Farinac. *d. decis. 493. num. 3. part. 1. ex traditis per Bart. in l. ad monendi, num. 4. de iure iur. Abb. in cap. cum olim, num. 6. de privilegiis, & Anchar. in d. cap. quoniam frequenter, num. 6. vers. Sextò nota, & vers. Nunciatio autem. Decio in cap. in nomine Domini, num. 27. de test. & idem asserit Aym. Craucta conf. 198. num. 11. Gracian. discept. for. 2. tom. c. 269. num. 50.*

11 Sed mihi contraria veteri semper visa fuit sententia, & in prædictis tribunalibus frequentius seruata, vt non solum plenam non efficiant fidem ita examinati testes, quòd nemo cordatus vsque adhuc dubitauit, verùm nec indicium, nec minimam præsumptionem, loquor quidem specialiter in causis puritatis, & nobilitatis, de ceteris nihil nunc dico, de quibus in præcedentibus latè egi. Quòd igitur ad puritatem attinet hoc ita constanter assero (licet in causis occurrentibus non defuerint, nec deficiant contradictores) tam ductus ratione & iure, quam ex defectu dictarum depositionum, & ipsorum negotiorum experientia, quæ in iudicialibus est optima magistra, & rectè animos iudicum dirigit in veritatis sententiam, text. est elegans in *l. legatis, §. ornatri- cibus, 4. de leg. 3. cap. quam sit Ecclesie, num. 6. in princ. de el. 1. in 6. gloss. verb. experientia in extranag. ad conditorem. Ioannis 22. de verb. sign. Iass. in l. qui Roma, 12. 1.*

num. 26. de verb. Io. Neuzano in sua sylua nuptiali, in verb. Est nubendum, num. 7. Menoch. de recup. rem. 11. num. 24. latè Aug. Barbofa Axiom. 88. num. 1. pag. 55. & loco 45. num. 1. pag. 3. 8. quam opinionem sigillatim ex prædictis ostendam.

Primò iure mihi probatur ex defectu citationis interesse putantium, vt dixi supra §. 2. requisito 3. & probatur in *d. cap. quoniam frequenter, §. porro, d. l. 2. part. vers. empero, vbi gloss. 4. ex traditis per DD. in dict. cap. Albericus, vbi etiam Innoc. num. 6. Card. & Felin. num. 1. tenent And. Gayl. d. obseruat. 94. num. 2. & 4. lib. 1. Io. Garc. d. gloss. 48. num. 16. Hier. Zaball. comm. contra comm. quæst. 427. num. 1. Matienço d. cap. 50. n. 12. Et licet dixerim paulò superius, quòd citatio in iudiciis iuratis non requiritur, intelligi oportet respectu ipsius prætenforis, quem citare non est necesse ad testes videndos iurare, respectu verò ipsorum tribunalium, & communitatem aliud est dicendum, nec interuenire acceptioem personarum opponi potest, quia ex iudiciorum natura hoc venit, cum aliter qualitatibus probatio fieri non posset, sicut expedit, vt dixi supra in d. quæst. 5. & dicam infra in responsione contrariorum.*

Secundò iure probatur hæc eadem opinio, quia similia testium examina plerumque fiunt ante alios iudices, numquam verò in eisdem tribunalibus, & communitatibus, in quibus adsunt harum causarum proprii, & competentes iudices; sed vt fidem aliquam efficiant, necesse est, quòd examinentur coram iudice, qui de causa est cogniturus, vt in d. §. 2. in 2. requisito dixi, & probatur ex text. in *l. cum hi. §. 8. trans- actiones. 19. de transact. quem ad hoc norant Bart. ibi, & August. Morla in empur. iur. 1. p. tit. 2. de iurisdict. in princ. num. 76. Abb. num. 12. in d. cap. quoniam frequenter, & d. cap. significauit, num. 10. vbi etiam Aret. n. 14. Butr. in ca. cap. si clericus laicum, de foro compet. Andr. Gayl. obseruat. 93. num. 1. lib. 1. Petr. Gerard. de Petra sancta sing. 69. licet hoc ibi limitet, nisi necessitas interueniat, & alij congesti à Farinac. de test. quæst. 76. num. 133. Igitur testes examinati coram diuersis iudicibus nullam prorsus efficiant fidem in prædictis causis & tribunalibus.*

Confirmatur, nam quasi omnia puritatis statuta disponunt, aut saltem praxis ita seruauit quotidianam, quòd iudices per se, ex fidei dignis testibus se instruat, & inquirent prætenforum qualitates, non verò ex suspectis, nec productis ab ipso prætenfore, nec ab alia suspecta persona, quod & stylus, & praxis omnium tribunalium obseruat, quæ sequenda est, & melius explicat statutorum mentem. *l. si de interpretatione. 37. de legib. cum similibus. Et cum prædicti testes per alios iudices sint examinati, & præsentati per ipsam prætenforem, aut per consanguineum eius redduntur suspecti ex multiplici causa, & non seruatur forma prædictorum statutorum, quæ velut substantialis, & necessaria ad veritatis indagacionem seruati oportet. l. cum hi. §. si Prator, 17. de transact. l. scimus. 22. §. si vero postquam. 12. C. de iure delib. Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 20. num. 178. & seq. & Valençuela conf. 3. num. 18. vbi num. 28. multis probat, quòd sententia contra statuti formam nulla est, etiam si defectus medicus sit ex Iass. in l. si vnus. n. 4. C. de testam Fel. in cap. cum dilecta, num. 10. vers. Amplia decimo, in princ. de rescript. & And. Tiraq. tract. de retract. lib. 1. §. 1. gloss. 21. num. 1. & in tract. de reb. exiguis, & iudic. in eis serend. vers. Hoc autem. Gratian. discept. forens. 1. tom. cap. 18. num. 1.*

Terziò iure probatur, putras, & macula sanguinis plerumque in fama, & communi reputatione, & existimatione consistunt, vt probatum non semel manet; at fama nec communis reputatio perire non possunt,

possunt, quia neque vulgus, in quo sistunt, proponeretur 76. de iudiciis. Igitur nihil est, quo testes circa puritatem & nobilitatem examinari possunt, ad rei perpetuam memoriam, nec examinari fidem efficiant, procedit hæc ratio, ex Salic. in d. autb. sed est quis num. 9. C. de testib. & ex Farinac. in d. quæst. 76. num. 7.

20 Confirmatur, nam testes ad rei perpetuam memoriam non nisi ex causa, & necessitate instanti produci, nec examinari valent, nec in hoc adest discrimen inter reum & actorem: pro reo enim saltem minatur mors, quæ tam iuueni, quam seni præstò est, text. in *l. senatus, 35. §. mortis causa 4. de donat. causa mort. Ioan. Garc. d. gloss. 48. num. 4. iuncta agendi impotentia, legitima est causa prædictos recipiendi testes, in actore eadem interuenit ratio, de qua supra §. 1. num. 3. et cum res in fama & communi reputatione consistit, prædicta abest causa, quia fama, nec reputatio communis, sicut nec vulgus, in quo consistit, perire non potest. Igitur deficit iusta causa recipiendi prædictos testes, & sic etiam, vt recepti fidem efficiant.*

21 Fateor quidem quoad præcedentem rationem, quòd si alia relate, & referenda defecerent rationes, causa interuenire possent, ex quibus rectè circa puritatem testes ad perpetuam examinari possent, velut si causa falsa macula, & eius reputationis lateret communiter, quæ senibus quibusdam esset nota, seu timor esse posset, quod communis puritatis reputatio valeat mutari ob inimicorum fallacias, & versutias, aut obliuioni tradi ob temporis transeursum, aut propter æquiuocationem aliquam quæ frequens esse solet in similibus qualitatibus, quæ iustam præstant causam examinandi testes ad perpetuam, ex eodem Sacilic. d. num. 9. & Farinac. num. 9. in citationis locis. Ioan. Baptist. Vincemela conf. 1. num. 23. iuncto

22 *num. 141. inter conf. feudat. diuersor. Et atque hac eadem ratione licet nobilitas in communi reputatione, & fama plerumque consistat, vt ex pluribus probat Ioan. Gutierrez. pract. quæst. 14. num. 6. cum seqq. & latius dixi supra quæst. 10. §. 2. tamen possunt circa eam recipi testes ad perpetuam rei memoriam, & plenè probant, vt patet ex dispositione text. in l. 8. & 19. & 33. tit. 11. lib. 5. recop. & docent Oratorica de nobilit. 5. part. cap. 1. Matienço in d. cap. 50. num. 8. Ioan. Garcia d. gloss. 48. Narbona in d. l. 33. gloss. 9. pag. 271. inter quam, & puritatem nulla recta potest assignari ratio differentia, licet in modo examinatis, & in causa agendi deficiant plura in testibus examinatis apud iudices ordinarios circa puritatem, quæ eis fidem tollunt, & ad nihilum in puritatis strictis iudiciis profunt.*

23 Simile & ad propositum optimum habemus exemplum in nobilitatis probatione incidenter facta ad carcerem relaxationem, & similia, coram iudicibus ordinariis, quæ postea in principali nobilitatis iudicio, nihil probat nec quidem ad minimum prodest, nec allegari, nec præsentari valet, vt aperte constitutum est, in l. 8. & in l. 33. vbi *Quando se deduxere fidei dicit quia per incidencia para siller vno dela carcel o otros fines semejantes declaramos, que laprobancia, y autos, que sobre ello hicierem, no sepuedam presentar, ni allegar, ni tener por acto postimo para la hidalgui a en lo principal, vbi Alphons. Narbona gloss. 12. tit. 11. de los alcaldes de hijos dalgo, lib. 2. recop. pag. 273. Et cuius ratio est, præter traditam à Narbona ibi num. 2. quòd dictæ probationes sunt coram iudicibus incompetentibus respectu iudicij principalis, & in eis deficiunt plura sub-*

Prima Pars.

stantialia, & plerumque interueniunt testes viles & suspecti, & non tanta indagine, & debitis requisitis examina fiunt, sicut dum principaliter agitur de nobilitatis iure & maximæ fraudes fierent, quibus regius Fiscus valde exhauretur, & magnis grauaretur damnis, sicut & tribunalia, & communitates fraudarentur facile, si prædictæ admitterent puritatis informationes, in quibus interuenit eadem omnino ratio, sicut diximus in nobilitatis iudiciis.

24 Quartò ratione probatur, nam cuiusque tribunalis stylus, & modus est seruandus velut lex, ex adductis per Viuium *decis. 297. lib. 1. & decis. 401. num. 32. lib. 2. Ant. Gamma decis. 17. num. 7. Curt. Iun. conf. 65. num. 19. Petr. Surd. decis. 135. num. 2. & lib. 2. Guido Papa decis. 198. Valençuela conf. 94. n. 90. Menoch. lib. 2. presump. 8. à n. 14. cum seqq. cum adductis supra quæst. 4. §. 4. num. 107. Et ex admissione prædictarum informationum, maxime, vt aliquid probent, euerteterent omnino stylus, & modus nostrorum tribunalium, & ex cautelis impurorum ad suum commodum maxime sagacium statuta quotidie turbarentur, & parerentur transgressionem. Igitur nec admitti testes ad puritatis perpetuam memoriam, nec aliquid probare, licet admittantur, debent.*

25 Minor patet, stylus, modus, & natura horum iudiciorum est clam in omnibus procedere, vt prætenfor non sciat, nec scire valeat, qui sunt testes producendi, nec postea quid pro testimonio tulerint, ne eos alloqui, præuenire, nec muneribus corrumpere, nec de eis conqueci valeat, vt probauit supra quæst. 5. & cum ex partis petitione testes ad perpetuam examinentur præcedente ipsius præuentione, alloquutione, & præsentatione, & plerumque corruptione, si admitterentur in prædictis tribunalibus, eorum stylus & ordo diu seruata, & substantialis, & natura subuerteretur iudiciorum, & passim impuri caperent honores, & fraudibus excluderentur, qui clari sunt sanguinis, & tribunalia exuerentur bonis, & impleverunt malis, cui damno nihil est simile, nec ferendum à probis iudicibus.

26 Quintò ab effectu probatur, quia similes depositiones, dum abest rigidum puritatis statutum, non conuincunt puritatem in rigore in omnibus indistinctè ascendentibus requisitam, nam etiam tendens suam puritatem probare ex Iudæis, seu ex Mauris verè descendat: dummodò non sit Neophytus, nec filius, nec nepos per viam masculinam, aut filius per maternam hæreticorum damnatorum per sanctum Officium, dum hoc appetit non maiori ex causa, nisi quòd sit memoriam semper suæ (quam non habet) puritatis, siue vt appareat se, suosque puros esse, & velut tales reputatos communiter, vel vt sacris innititur ordinibus, aut obtineat beneficium, seu munus ad quod assequendum non interuenit speciale puritatis statutum, sed sufficit iuris communis depositio, potest iure & iura conscientia à testibus Christianis veteranus declarari, quia hoc iurandum, & eius assertio intelliguntur secundum ius commune, quod semper in prædictis speciebus attendendum est, *l. quæro, 12. §. inter locatorem, 1. Locati. Menoch. de presump. lib. 3. presump. 14. numero 8. Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 60. sub num. 7. nempe vt sit Christianus veteranus, non prout in rigore ab his requiritur statutis, sed secundum iuris communis dispositionem ad muneris, quæ ab ipso iure communi elargiuntur*

C c

elargiuntur

31 largiuntur obtinenda, vt doctè probat P. Th. Sanc. lib. 2. in Decalog. cap. 28. quæst. 2. num. 16. vbi asserit, quod non stante rigido statuto non potest iudex testes interrogare de puritate in rigore (cui ego addo, nec ex petitione, nec requisitione partis, quæ ius mutare non potest, & omnino se conformare debet cum eius dispositione, nec plus quoad hoc concessum habeat, quàm iudex, cuius maior est auctoritas & potestas lass. in l. à Dino Pio, §. si emptor, n. 3. de re iud.) sed intra limites iuris communis, extra quos deficit iusta interrogandi causa, & iniuste rogat iudex, cui eo in sensu saltem testis non tenetur respondere, nisi in quantum verba iure intelliguntur, vt constat ex traditis à Couarr. lib. 1. var. cap. 2. num. 2. Ioan. Guzierr. lib. 1. pract. quæst. 60. num. 5. & expressius ex Nauarro in man. cap. 25. num. 47. Salcedo ad Bern. Diaz in pract. crim. can. cap. 126. tit. iuramento de premiffis interrogare, lit. A. vers. Ideoque pari ratione, tenent à contrario sensu plures allegati à Vinc. Filliuc. tract. 40. in 8. præcept. cap. 8. num. 228. & à Mart. Bonacin. disp. 10. in eundem. 8. præcept. quæst. 3. punct. 3. de teste, num. 4. vol. 2. omnes constituentes, quod testes non legitime, & secundum ius interrogati veritatem aperire, immò nec respondere nullo modo tenentur. Quare etsi in nostra specie deponant testes, Christianum esse veteranum, qui eos produxit, & non descendere à Iudæis, nec Mauris, nec à relaxatis, nec reconciliatis per sanctum Officium, intelliguntur loqui secundum dispositionem iuris communis, provt etiam etiam fuit facta interrogatio, ita vt habeat ille, de cuius sanguine quaritur, hanc qualitatem, in quantum sufficit de iure communi, non verò in quantum rigide, & indeterminate requiritur ex nostris statutis, vnde secundum ea nihil probant: probant quidem attentio iure communi, si ritè & legitime secundum prædicta fuerint examinati; nec idèd conuincunt, nec probant attentis nostris puritatis statutis, quæ maximè rigidam exposcunt puritatem, cum etiam si eo in sensu veritatem dicant, & probent, in hoc verò falsum asserere possunt, quare similis probatio non per necessè concludit puritatem eo in gradu, quo per statuta requiritur, non hoc, 4. C. vnde legit. & vnde cognati, cap. in presentia, 8. de probat. Petr. Surd. conf. 53. num. 13. & conf. 534. num. 40. lib. 4. Capra conf. 10. num. 12. Menoch. conf. 233. num. 7. & conf. 288. num. 12. lib. 3. Alc. resp. 203. num. 6. vnde constat, quod licèt fides præstetur prædictis testibus circa id, quod ab eis exquiri potest, & ipsi respondere tenentur, nihil omnino probant respectu statutorum puritatis, de quibus loquimur.

32 Quod dupliciter & notabiliter amplia. Primò, quod etiam si testes interrogati à iudicibus ordinariis circa puritatem ad perpetuam rei memoriam indefinitè, & generaliter de omnibus ascendentiis eo in sensu respondeant, & asserant puritatem, siue negatiuè dicendo, quod nesciunt descendentiis ab impuris in aliquo gradu, siue positiuè asserendo ex omnibus maioribus purum existere, adhuc nihil in proposita specie, nec quoad nostra probantur statuta. Ratio est, quia testes ita interrogati, vt dixi, iniuste rogantur, & habent iustam causam respondendi amphibologicè, non in sensu interrogationis, seu restrictionis reventur in mente respondentium, quia attenda verum sit, quod asserunt, & est communis omnium Theologorum, vt patet ex adductis per Nauarr. in cap. humana aures. 22. quæst. 5. in quæst. 1. num. 9. & per P. Th. Sancium in decalog. lib. 3. cap. 6. num. 23. & per

Mart. Bonacin. 2. tom. de iuram. disp. 4. quæst. 1. puncto 12. num. 5. vers. Secundo sequitur. Et cum in prædicta specie iniuste interrogentur, potius præsumendum est, responsum fuisse eo in sensu, quo testes respondere tenebantur, & debebant, quàm alio in debito, & stulto, & sic secundum restrictionem in mente retentam, & non secundum interrogationem iudicis iniuste rogantis, ex qua similem iniustam, & stultam responsum præsumere non debemus, sed potius legitimam & cordatam. Et generaliter loquendo verba intelligi debent in significato rei aptiori, l. quous idem sermo, 67. de reg. iur. & ad ea, quæ verisimiliora sunt, restringuntur, l. creditor. 60. §. Lucius 4. mandati. Card. Tusch. lit. V. concl. 98. & concl. 142. num. 4. Flores de Mena var. quæst. 24. num. 33. lib. 2. Et ad magis habilia, l. vt gradatim. 11. §. & si lege. 1. de muner. & honor. l. 1. in princ. C. de sacros. Eccles. Menoch. de adipsi. rem. 4. num. 755. & de retin. rem. 1. num. 38. Franc. Molina de ritu nupt. lib. 3. quæst. 85. num. 61. Caldas Pereira de potest. eligendi, cap. 1. num. 57. Et cum testes non debeant respondere secundum interrogationem iudicis, quia iniusta, sed alio in sensu, vt diximus, ita respondisse est præsumendum, secundum Lapum allegat. 39. num. 7. vers. Septimum, allegatum per Card. Tusch. d. lit. V. concl. 142. num. 5. & alios adductos per Aug. Barbosa Axioma. 222. num. 44. pag. 138. quia non est præsumendum, quod iudicium non est, Bald. in l. nulla, num. 3. C. de iure dot. Mantic. de tac. & amb. lib. 12. tit. 14. num. 5. & tit. 19. num. 37. Præterquam quod omni euentu dubium est, an testis secundum iniustam responderit interrogationem, an non, si extra eam, & modò, quem diximus, nihil certè probat, vt patet, & manet dictum; si verò secundum eam similiter nihil probat, quia testis iniuste interrogati, etsi directè respondeant, & nihil iure probant, ex text. in l. fin. vbi Bald. & DD. C. de test. Ant. de Burr. in cap. 1. num. 2. de test. Marfil. singul. 101. incipit, Testes examinari. Corneo conf. 277. n. 3. lib. 3. Aym. Craueta conf. 2. num. 7. Ruin. conf. 149. num. 24. lib. 5. atque ita quacumque facie rem inspicias manet æquiuoca dictorum testium fides, & dubium an in hoc, an in illo sensu responderint, quod nihil est.

33 Secundò amplia ad vnum valde singulare, & mente tenendum, quod si testis in informationibus ad ordines, seu ad beneficia obtinenda, seu ad alia munera, quæ iure communi elargiuntur, seu in examine ad perpetuam asserat quemdam purum, & sine macula, & descendere à Christianis veteranis, & circa id esse publicam vocem & famam; & postea interrogatus vigore statutorum puritatis in rigore contrarium deponat, nempe illum eundem esse descendente à Iudæis, seu Mauris extra gradus à iure communi signatos, aut sine expressione graduum impurum, & pro tali dicat communiter habitum, nec peritius est, nec falsus, nec contrarius, nec fide in vtroque caret, quia vtrumque testimonium potest veritate niti, & in sua specie probare ex diuersis respectibus & causis, quæ verè existant, Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 28. num. 13. Farinac. in praxi. 4. tom. conf. 30. num. 62. relati per Aug. Barbof. Axioma. 58. num. 3. in fin. ex quibus optime conciliantur, non solum ad vitandum falsum, sed etiam ad probationem efficiendam, quia vtrumque simul compatitur, vt magistratè docuit Baldus in l. vnic. notab. 8. & opposit. 9. Cod. si seruus extero. Et multis probat Dec. in l. vbi pugnantia, num. 4. de reg. iur. Alc. reg. 2. præsumpt. 3. idem Dec. conf. 517. num. 4. Boër. quæst. 252. num. 2. Menochius lib. 5. præsumpt. 23. num. 9. & 10. Gracian. discept. for. tom. 5. cap. 394. n. 5. & cap. 399. num. 8. Mantic.

Mantica de tac. & amb. tom. 1. lib. 9. tit. 3. sub num. 4. Contrarietas enim vt noceat, & non possit concurrere debet esse, & considerari respectu vnus subiecti, & euidem finis, l. 1. C. de furt. Paul. in l. manumifiones, num. 8. de iust. & iur. Gracian. 5. discept. 922. n. 24. Surd. conf. 230. num. 3. lib. 2. Idem Gracian. discept. 894. num. 5. & 6. nec inter diuersa potest esse contrarietas, nec oppositio inter se, ex iuribus vulgaris adductis ab Euerardo in topicis loco, à separatis, sub n. 2. & per Valenquel. conf. 5. num. 26. & conf. 67. num. 32. & conf. 1. num. 79. & magis specificè Mantic. de coniect. 5. tit. 14. num. 10. Gracian. d. cap. 922. num. 24. licèt ex alio capite, & mente testis possit falsitas, peritium, & peccatum interuenire in proposita specie, quod iudicium, & confessorum curæ relinquatur ex variis deducendum causis, & circumstantiis, quæ ita nullibi notata videbis.

44 Sextò principalis opinio probatur, ex ipsamet experientia, & solitis fieri in similibus causis, nam plerumque qui macula sanguinis laborant his vtuntur informationibus ad perpetuam, & cautè seniores testes producant qui melius in secretis informationibus veritatem possunt proptare, & verisimilium vocandi sunt per commissarium, vt primò puritatem firmantes, postea maculam asserere non audeant, quæ est vulgaris, & vitata impurorum cautela ad le honorandos, & puros reddendos, qua tribunalia decipere intendunt, & ita hoc pharmaco se mederi curant, & communitates coinquinare sua infectione, & suis prauis moribus, & inquietis animis commouere, & perturbare, quæ damna non prouenirent si testes scirent, quæ à nobis tradita sunt in præcedenti ratione ab effectu, quæ se veri possent, & in publicis informationibus desiderio infecti consulere, & in secretis veritatem apertè dicere, sine peritium, nec peccati timore.

45 Quod & aliis confirmatur, primò nam numquam, aut rarò vidimus, quod nobiles, & puri simili vtantur cautela, nec de informationibus ad perpetuam vnquam curarunt, quia sua fortè veritate, & puritate freti eam omittunt, & verum probare intendunt, maculati verò eas frequenter procurant, & inde commodum reportare non debent ex ratione text. in l. 2. §. simili modo, fin. Si quis caut. in iudic. sistendi, §. item tria onera. 9. inst. de execut. tut. Thom. Actiacus tract. de ludo Scachor. quæst. 7. princip. num. 6. Imò simili vti cautela non scrupulo, & fraudis caret suspicione arg. quæ adducunt Bald. conf. 447. num. 4. lib. 1. & Andr. Tiraq. de retrahit conuen. in præfat. num. 17. & 18. Card. Tusch. lit. A. concl. 67. num. 43. Aug. Barbof. Axioma. 3. num. 10. vbi plures, & magis in specie, quod tunc frans præsumptio iuris, & de iure, & assentiantur ibi Abb. num. 12. Bald. 7. Immol. 4. Marian. 12. vt lite non contestata. Gaylio 1. obseruat. 92. num. 4. & 6. Menoch. 1. de præsumpt. quæst. 65. num. 5. de lib. 2. præsumpt. 54. num. 3. Farinac. de testib. quæst. 76. ex num. 167. & seqq.

47 Confirmatur secundò, nam quilibet etiam impurissimus, & abiectissimus & pessimus facillè inuenire potest testes, qui illum bonum, purum, & optimi dicant sanguinis, & iureiurando asserant, vt optime dixit Io. à Roxas de heret. 1. part. num. 350. & melius Anchar. conf. 194. vol. 2. Aym. Craueta de antiquit. temp. 1. part. sect. Viso de fama, num. 9. & Petr. Ant. à Petra de fideicom. quæst. 13. num. 82. Et idèd similes testes etiam in iudiciis ordinariis parum, aut nihil efficiunt, Menoch. conf. 101. num. 56. vers. Non obstat, vol. 1. Ludouic. Peguera decif. crim. 17. num. 13. in Prima Pars.

fin. vers. Quamuis illud negandum non sit, & faciunt allegati per Ant. Gabr. tit. de testib. concl. 4. num. 25. vers. Contrarium colligitur. Masch. de probation. concl. 235. num. 3.

49 Tertio confirmatur, nam iudices similibus prætenforum cautelis debent occurrere, & testibus calumniosè productis in nihilo credere, vt facillè colligi potest, ex l. Prator, 75. de iudic. l. propterandum. 13. §. si autem vtraque 8. C. de iudic. cap. calumniam. 4. de poenis. l. 8. tit. 3. l. 7. tit. 2. part. 3. & per testes ritè examinatos rem diiudicare, & ex aliis præsumptionibus & circumstantiis, quæ in similibus negotiis occurrere solent.

50 Quæ opinio de iure probatur in l. si quando. 50. 19. C. de testib. & in cap. in nomine Domini. 2. extra eod. vbi communiter Doctores constituent, quod nec indicium faciunt, inter quos Abb. num. 14. Felin. 3. Aretin. in princip. Ruin. conf. 46. num. 2. lib. 4. Rota apud Farinac. decif. 38. num. 1. nouiter nouissimarum, plures apud Card. Tusch. lit. T. concl. 163. num. 15. vbi de communi, & num. 19. & 22. & 34.

51 Ex quibus constituo pro verissimo, quod prædictæ informationes ad perpetuam nihil probant, nec aliquam merentur fidem, nec quidem mihi minimam efficiunt præsumptionem, suspicionem, nec adminiculum, vt nec eas perlegerem, sunt enim frustratoriae, & nullius momenti, licet fatear, quod aliquando plurimum profuerunt ad eruendam contra producentes veritatem ex peculiari qualitate, seu ascendenti probata, & collata cum libris, & scripturis sancti Officij, palàm eorum ab impuris aperiebatur descendentiis, & verecunda macula, qui læsi valde ex sua manserunt defensione, quare iidem infecti, & impuri cautè his vt debent informationibus ad perpetuam, quia prodesse parum, multumque nocere possunt.

52 Licèt etiam fatear, quod dari possunt casus cum circumstantiis verisimilibus, quæ animos iudicum suadere valeant ad confirmandum aliquam qualitatem ex conducentibus ad puritatem per has ad perpetuam informationes, veluti si alicuius nobilis viri pura & bona descendentiis ex hominum obliuione, aut malitia periclitari videatur per confusionem, seu errorem, aut falsam credentiam similitudinis cum alia non ita pura, & nobili, & vt perpetuè obliuioni non tradatur, curat, quod examinentur aliqui fidedigni senes, ex quorum dictis & rationibus perpetuè veritas tradatur memoriæ, cum quibus si concurrant aliæ rationes verisimiles, quæ suadere valeant iudicibus ad sic credendum, & quod prædictæ informationes non fraudulenter factæ fuerunt, sed ex iusta, vera, & necessaria causa, nam tunc poterunt iudices animos suos his applicare informationibus, & verisimilibus circumstantiis, & rem secundum eas decidere. Ex pluribus quæ in simili adducam infra 2. parte quæst. 6. §. 4. ex num. 4. cum seqq. vbi agam de confirmanda confessione insufficienti ex verisimilibus causis concurrentibus, quod etiam locum eadem ex ratione obtinet in cæteris probationum speciebus. Extra verò hanc speciem nihil mihi efficerent, nec probarent.

53 Quam opinionem probare videntur Doctores adducti supra in §. 2. pro requisitis quæ concurrere debent in his informationibus, vt aliquid probent, quæ omnia aut saltem principaliora in eis deficiunt, & pro ea adduci specialiter possunt præter relatos supra numero 50. Aretinus C c 2 conf.

conf. 173 col. 3. Hier. Gabr. conf. 178. num. 3. lib. 1. Th. Gramm. voto. 30. n. 7. & 8. & alij adducti à Menoch. de arbitr. lib. 1. quest. 3. num. 7. & 8. cum aliis supra num. 50. relatis.

53 Nec his obstat citationem, nec publicationem in puritatis iudiciis non esse necessariam, circa quod non potest esse peior prætenforis conditio, cuius probationes admitti debent cum eodem defectu, quia hoc procederet si prætenfor teneretur probare suas qualitates, & testes ad hoc producere possent, & pars aduersa illius maculam, nam tunc æqualitas inter vtrumque seruari debebat, sed cum communitas vtriusque nomine informationes capiat, & instruat, non potest prætenfor eius partes sumere, nec offerre probationes coram aliis iudicibus, & si de facto efficiat, nihil & proderunt ex omiffa forma, & licet citari non debeat ad videndum iurare testes recipiendos per commissarium communitatis, nec eorum fiat publicatio, nec interueniant aliæ solemnitates fauore communitatis, & causa facilioris veritatis probationis contra ipsam prætenforem, ratio esse non potest, vt ex sua parte inficia communitate sumantur informationes, quæ statutis, & ordinationibus contrarientur, & solitum tollant, & euerfant ordinem, & ius tribunalis minuatur, & veritas offuscetur, quia illius iusu examinari debent testes per commissarium ad hoc electum, & publicari in capitulo communitatis, seu in tribunali, quod vicem sustinet citationis & publicationis, quibus caret prætenfor ex natura horum iudiciorum, nec ab eis priuari poterit communitas, nec tribunal per factum ipsius prætenforis, † nec factæ coram aliis iudicibus incompetentibus respectu harum causarum probare aliquid debent, ex text. & per totum tit. in l. 1. cum notatis ibi per DD. C. si à non compet. iud. Bald. in Auth. Clericus, num. 11. vers. Deinde queritur. C. de Episc. & Cler. Albertin. de agnos. heret. quest. 25. num. 43. vers. Et quamuis. Bartolus, Aufrier. in tract. de potestate iud. secul. super Eccles. reg. 4. num. 31. Carol. Ruin. consil. 124. in prin. lib. 5. Guido Papa decis. 202. num. 6. & decis. 419. num. 1.

55 Nec obstat altera prima difficultas, & ratio dubitandi cum duabus eius confirmationibus, de quibus supra ex num. 2. & duobus seqq. nam defectus copiarum agendi in his tribunalibus, nec timor inopia probationum, nec mortis testium, nec aliæ rationes, de quibus in dictis locis, possunt his informationibus valorem præstare, quia & si omnia hæc euenire possint ex dilatione infortiorij consiendi; tamen cum deficiat principale ius ad officium, seu honorem petendum, ex quo oriri posset causa iusta consiendiæ informationis ad perpetuam, deficere etiam debet eius fides. Quod vt clariùs percipiatur distinguendum est inter informationes factas ante elatgitam gratiam officij, seu honoris, vt plerumque accidit, & inter factas post eam obtentam; † In prima speeie nullum est ius ad honorem, seu officium respectu cuius, & eius amissionis fieri valeant prædictæ informationes, nec est, quid amittatur, cum nec sit quid saltem spe quæsitum, quò iure principali deficiente, deficere etiam debet, quod in eius consequentiam venit. Nec interest, quòd sit ius sanguinis, cuius conseruatio principaliter intenditur, quia dupliciter respondeo. † Primò, quòd ius hoc respectu tribunalium, & communitatum etiam post gratiam factam, & ius aliquod adquisitum, non consideratur velut principale, sed velut medium, & circumstantia, qua mediante assequi, seu amitti principale potest, idè enim puritas inquiritur, vt si adsit, honor, de quo principaliter agitur, assequi valeat; aut macula quæri-

56 tur, vt existens obiectum constituat, quo amittatur honor, † & cum ius sanguinis lunatur velut medium, seu accessorium deficiente iure principali in considerationem non venit, arg. l. tunc inutilis, l. 2. de pecul. leg. l. cum principalis. 178. de reg. iur. Bart. in l. Græce, §. illud, num. 4. de fideiuss. Iass. in l. ex toto, 8. num. 6. de leg. 1. & in l. quod in rerum, §. si quis, post num. 2. eod. tit. Menoch. de retin. rem. 1. num. 129. & lib. 4. præsumpt. 86. num. 16. & consil. 26. num. 35. lib. 1. Card. Tusch. lit. A. concl. 77. num. 6. tom. 1. Aug. Barbosa Axioma. 4. num. 12. & 13. Secundo respondeo, quòd et si ius sanguinis velut principale considerari posset, cum deficiat aduersarius, qui opponi se valeat, aut à quo timor litis prouenire speretur, deficiat omnino ius, quo testes producantur ad perpetuam ex his quæ dixi supra §. 2. ex num. 17. & per consequens, quo efficere fidem valeant.

Si verò testes ad perpetuam producantur post factam honoris, seu officij gratiam, vt in secundo distinctionis membro, similiter cessat omne ius eos producendi, cum possit statim tribunal, seu communitas incipere informatoriù, & si illud omittat poterit prætenfor petere, quòd fiat, & causa post gratiam factam consideratur in statu litis contestationis, & est iudiciù quasi inceptum, & prætenfor, cum eam acceptauit, saltem tacitè factus fuit, requisitas habere qualitates, & deficere contrarias, quòd est litem contestare, & habet certum aduersarium, certòsque iudices, quos adire debebat, & aduersarium citare, ex quibus deficiat omne ius producendi testes coram aliis iudicibus, & vt producti aliquam efficiant fidem ex iuribus supra adductis, & in specie docuerunt Abb. num. 4. vers. Imputetur ergo illi. Io. Andr. verb. intersini, num. 10. Zabarella col. 2. vers. Si autem venerit aduersarius. Bellam. num. 1. in fin. in d. cap. significauit, de testib. Bald. in l. fin. C. de vsur. additio ad Bart. in d. l. in lege Aquilia, col. 4. lit. C. ad l. Aquil. Papiens. in pract. forma. Quando producantur testes ad æternam rei memoriam, & simul deficiunt cæteræ omnes qualitates & requisitæ, quæ interuenire debebant, & sicut vno deficiente deficeret simul testium fides, maiori ex ratione ea carere debent deficientibus omnibus substantialibus, vt patet, ex quibus nostra quæstio completè enodata, atque explicata manet.

Q V Æ S T I O X V.

Quomodo puritas, descendentiæ, & parentela per instrumenta, & eorum verba enunciatiua probentur.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumenta cum testibus magnam habent affinitatem, & similitudinem.
2 Testes quodam sensu sub appellatione instrumenti comprehenduntur, aliquando verò potiores habentur, num. 5. Aliquando potiora sunt instrumenta, num. 4. & 6.
3 Instrumentum sumitur pro omni eo quo lis instruitur, & tunc comprehendit testes.
4 Probatio per instrumenta aliquibus speciebus testibus præfertur, & num. 6. In aliis verò probatio per testes præferitur instrumentis, num. 5.

7 Scriptura

- 7 Scriptura constans, perpetua, & immutabilis est.
Lingua hominum varia, & mutabilis, ibid.
8 Presumptio est in factis antiq. uis fuisse potiore memoriam apud illos, qui instrumenta confecerunt.
9 Instrumentum & scriptura semper loquuntur.
10 Fides potior in antiquis habetur instrumentis quam testibus, maxime in exquirendis sanguinis qualitatibus, num. 11.
11 Schedula regia in antiquis plenissime probat.

12 D O S T Q V A M latè egimus de testibus, & eorum singulis speciebus, & de fide circa probationem qualitatatum sanguinis, cõsonum erit agere de instrumentis, quæ cum testibus magnam habent affinitatem, & vtrorumque probatio valde iure affimilatur, & quasi in omnibus parificatur, vt plane constat ex text. in l. in exercendis, 15. C. de fide instrum. l. testium. 18. C. de test. cap. cum Ioannes, 10. de fide instrum. Gracian. discept. tom. 5. cap. 887. num. 39. † in tantum vt quòdam sensu sub instrumentorum nomine, etiam testes contineantur, vt apertè decidit text. in l. 1. de fide instrum. siquidem instrumenta dicuntur ab instruendo, l. notionem, 99. §. instrumentum, de verb. sign. l. instrumenta, 8. l. quas sum est, 12. & quasi per totum tit. vbi notant omnes, de instrum. leg. & in iudiciorum tractatu sumuntur pro omni eo, qualis instruitur, & fides oriri valet, l. 1. de fide instrum. vbi passim omnes, quo sensu & testes contineri nulli dubium est, vt in cap. peruenit. 4. §. nos igitur, de test. cog. Speculat. in tit. de instrum. edit. §. instrumentum. Iass. in l. adnotandi, num. 32. & seq. de iure iur. Bertazol. de clausul. instrum. in rub. num. 2. Card. Tusch. concl. 235. num. 9. lit. l. tom. 4. & concl. 771. num. 2. lit. P. tom. 6. & alij penes Aug. Barbof. appellat. 119. num. 4. vbi bene ex aliis hoc explicat, & DD. communiter in dictis locis & rubricis.

3 Sed alio in sensu, & quidem propriè instrumentum sumitur pro scriptura, quæ fidem facit, & causam instruit, vt notant omnes in Rub. ff. & C. & Decretalium, de fide instrum. & Bart. in l. Labeo, de supellect. leg. Lamfranc. in cap. quoniam, verb. instrumentum, de probat. † Quo in sensu parem vim testes, & instrumenta continere dicuntur in præcatis locis, nisi in aliquibus speciebus, quæ tantum admittunt probationem per instrumenta, quas refert glos. verb. scriptis, in cap. 1. extra de censib. ex qua omnes communiter ibi, & alij aliis in locis referunt, in quibus potior est instrumentorum, quam testium probatio, † & in aliis in quibus tantum testes interuenire solent, nec confici instrumenta fuit consuetum, vt in quibusdam hominum exterioribus factis, quæ ab eorum vnica, & priuata tantum prouenire solent voluntate, siue delictum perficiant, siue alium quemlibet extra crimen actum, in quibus potior est testium, quam instrumentorum probatio, ex traditis per Abb. in d. c. cum Ioannes, de fide instrum. quæ est melior, & magis comprehensua distinctio, quam tradita per Masch. de probat. tom. 1. in princ. quest. 6. à num. 20. cum seqq. † Aut agitur de probando aliquo hominum facto, circa quod confici potuit in sui initio instrumentum, & scriptura, & tunc præualet instrumenti probatio, vt in l. census. 10. l. si arbitror. 28. de probat. Gracian. tom. 3. discept. cap. 526. num. 46. 47. & 48. † Tum quia scriptura constans, perpetua, & absque mutatione est. Greg. in proam. per text. ibi, tit. 18. part. 3. & testium lingua varia, inconstans, & labilis

Prima Pars.

esse dicitur, vt dixit Imp. Iustinianus in l. hac consultiissima. 8. vers. At cum humana. C. qui testam. fac. poss. Masch. d. quest. 6. sub num. 23. in fin. Gracian. d. num. 47. † tum etiam quia præsumitur in facto antiquo plenior rei noticia fuisse apud eos, qui tunc instrumenta confecerunt, quàm in testibus, qui nunc de eadem re testantur, cum magis rei, de qua quaritur, accesserint, arg. text. in l. si ita testamento. 15. §. mulier, in fin. de instrum. leg. l. oclani, 9. in fin. Vnde cognati, l. 1. §. 1. de summa. † Quare dictum, quòd instrumentum omne, quòd continet, constanter dicitur, & semper de eo loquitur, l. Ariani, 5. C. de heret. Masch. d. quest. 6. num. 28. in fin. latè Card. Tusch. lit. S. concl. 82. per totam, tom. 7. † & receptum quòd in antiquis potius verbis instrumentorum præstetur fides, quàm testibus, ex glos. magistra in cap. tertio loco, de probat. Ant. Peregr. de fideicom. art. 44. sub num. 19. Bald. cons. 420. num. 4. vol. 1. Rol. à Valle cons. 2. num. 59. lib. 1. Burlat. cons. 235. num. 47. Marcellino de Mauro alleg. 2. num. 7. Seraphin. decis. 339. num. 7. & decis. 553. num. 2. & quoad puritatem, & nobilitatem probauit Perczius de Lara de annuerf. & capellan. 2. part. cap. 4. num. 57. & 58. & Otalora de nobilit. 1. part. 3. part. princip. cap. 7. num. 17. in fin. Ioan. Garc. eod. tract. glos. 4. num. 33. 10. Gutier. lib. 3. pract. quest. 13. num. 13. Tib. Dec. cons. 21. lib. 1. & cons. 7. num. 31. & cons. 66. num. 5. lib. 3. Franc. Otoman. cons. 35. num. 3. † Et quòd schedulis regijs, & scripturis antiquis certior, & verior fides adhibeatur in probandis sanguinis qualitatibus maluit Valenquela cons. 90. num. 136. & seq. de quorum veritate & intelligentia hac in quæstione agere decreui, quam, vt clariùs eius procedat explicatio, in tres diuidam partes,

- 1 De generali instrumentorum probatione, quam iure efficiunt in omnibus causis.
2 An puritas, seu macula directè per instrumenta probari possint?
3 Quid dicendum circa indirectam probationem, & quæ ad eam concurrere valeant, & debeant.

§. I.

De instrumentis, & eorum fide, & de eis, quæ interuenire debent, vt probent.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumentum, vt plenè probet, publicum esse debet.
2 Omnis scriptura, Priuilegium,
3 Omne quo causa instruitur,
4 Acta iudicialia,
5 Testamentum,
6 Codicillum,
7 Lauda,
8 Sententiæ,
9 Omnis charta continens gesta inter partes,
8 Confessio,
9 Scriptura priuata,

Instrumenti nomine continentur.

C c 3

Scriptu

Scriptura priuata probat & instruit iudicium, & comprehenditur sub nomine instrumenti improprie, & non secundum communem usum loquendi, ibid. Et sic non comprehenditur sub statuto mentionanti instrumentum, num. 10.

- 11 Statutum proprie intelligendum est.
- 12 Instrumentum non tantum probat, quae expressè continet, sed etiam quae tacite, directe, ex natura dispositionis & contractus, & ex suadente necessitate colliguntur. Et in omnibus his quae executioni madatur, n. 13. Et quae enunciativè profert principaliter propter se, secus si propter aliud, & inter eosdem enunciates, secus quoad alios, num. 14. Falsum redditur propter enunciationem falsam ad actum necessariam, non vero si non ita necessaria, num. 15. Appellatur probatio probata, num. 16. Ad probandum nulla indiget fori disceptatione, num. 17. Nisi eius fides suspendatur per oppositas obiectiones, vel tollatur per potentiores probationes, num. 18. Ut probet, debet quid certum, & indubitabile continere, num. 19. Loquens conditionaliter non probat nisi existente conditione, num. 20. Nec si relatiuè nisi verificetur relatio, num. 21. Vel constet ex ipsa scriptura, num. 22. Referendo certam quantitatem probat, & nocet quamuis eius causam ad aliud referat, num. 23. Secus si utrumque incertum, & offuscatum maneat, num. 24. Quod virtualiter, & in consequentiam continet expressum dicitur, num. 25. Ut probet verisimile continere debet, num. 26. Praecipue si non verisimile adsit in principaliori eius parte, num. 28. Eius fides non minuitur per cancellationem, nisi intercedat substantialem partem, num. 29. Approbatum in totum censetur, à producenti, num. 30. Explicatur num. seqq.
- 14 Enunciativa instrumenti probat inter enunciates, praecipue si fuerit necessaria ad actum, secus si propter aliud, nam tunc si falsa fuerit existat non reddit instrumentum falsum, secus autem si fuerit necessaria ad actum, num. 15.
- 21 Relatio nihil prodest nisi de relato constet.
- 25 Expressum dicitur, quod virtualiter, & in consequentiam continetur.
- 27 Falsitas praesumpta non extenditur ad partes instrumenti verisimiles, nisi praesumptio falsitatis sistant in principaliori parte instrumenti, quia tunc totum reddit falsum, num. 28.
- 29 Cancellatio instrumenti in substantiali parte illud inefficax reddit, secus si in non substantiali. Producentis instrumentum totum approbare censetur, & ea quae contra eum faciunt,

etiam si loquatur narratiuè, & enunciativè, & in accessoriis, num. 31. Etiam si fuerit protestatus, se co uti velle in iuribus, & non quae possunt nocere, num. 32. Idem est in testibus, ibid.

N T E Q V A M ad specialem puritatis & nobilitatis probationem per scripturas, & instrumenta denentiam, aliqua circa eorum fidem in genere proponere breuissime decreui, ut quae postea in nostra specie sunt dicenda, plenius intelligantur ex praehabitis fundamentis, & rationibus.

Primum instrumentum, ut per se plenè prober absque aliis instrumentis esse debet publicum in publicam redactam formam, & sigillo subfirmatum per publicum notarium, seu tabellionem, de quo in l. 1. vbi notant omnes, C. de iureiur. propter calum. l. Imperatores, 29. de probat. l. scripturas. l. 1. C. Qui potior & in Auth. de instrum. cau. & fidei. l. 4. tit. 16. p. 3. vbi Greg. Innoc. & DD. in c. in princ. de fide instrum. per c. cum dilectus, 9. illo tit. Lamfranc. in c. quoniam, in verb. instrumentum, n. 2. de probat. Ferrata in forma. produc. instrum. verbo, Exhibens, n. 5. Couar. in pract. c. 20. num. 5. & 6. Malch. de probat. in d. quest. 6. à num. 73. Parlad. lib. 2. rer. quotid. cap. 20. per totum.

Secundò, nomine instrumenti comprehendimus omnem scripturam factam de quocumque hominum actu, siue pendat ab vnus tantum voluntate ut gratia, quae priuilegium dicitur, & vltima voluntas, testamentum, & codicillus, siue à plurium placitis, & consensu, ut sunt ferè omnes contractus, ita explicuit Specular. d. tit. de instrum. edit. §. 1. Abb. in rub. & in c. 2. de fide instrum. sequenti à ceteris omnibus, & refert Matth. VVesembek. in rubrica, ff. eod. n. 2. vbi & DD. communiter. † Atque ita hoc generali significatione comprehenditur id omne, quod proficere potest ad instruendum causam, ut supra dixi de testibus, & testimonio, & de actibus iudicialibus dixerunt Paul. Cast. conf. 430. in quadam, n. 3. lib. 1. Ang. conf. 49. Card. Tusch. in pract. concl. 235. n. 3. cum seqq. lit. I. Aug. Barbosa d. appellat. l. 19. n. 5. † Idem testamentum, & codicillus, ut in l. si idem. 7. vbi Iass. n. 1. C. de codicill. Stephan. Ranchin. concl. 290. p. 1. Aug. Barbof. citato loco n. 6. † vbi subdit, quòd etiam continentur lauda, & 6 sententiae, ex Castrenf. conf. 423. pro confirmatione, col. fin. vers. Non obstat statutum lib. 5. Mastrill. Siciliae decis. 25. n. 3. Card. Tusch. d. concl. 235. n. 8. † Et generaliter 7 omnis charta continens gesta inter partes, secundum Abb. conf. 64. venio, in fin. lib. 1. Thesaur. quest. forens. lib. 2. q. 17. n. 4. Farin. in praxi q. 155. n. 16. Rebuff. in l. 99. vers. Secundo instrumentorum nomine, p. 420. de verb. sign. atque etiam priuilegium, ex eodem Rebuffo vers. Quarto Aug. Barbosa sub n. 6. citatis in locis. † Et denique confessio ex Rota decis. 87. contra Rebuffum supra vers. Quintò, veluti refert Barbosa sub d. num. 5.

Tertiò scriptura priuata testibus & subscriptione munita, & quaelibet alia, quae probationem efficiat instrumenti nomine comprehenditur, text. in l. notionem. 99. ff. instrumentorum, de verb. sign. l. instrumenta, §. l. exempla. 7. C. de probat. l. 1. tit. 18. p. 3. & ex Abb. probat Malch. d. q. 6. n. 19. & 125. Pelaez de maiorat. l. 1. p. 9. 65. n. 31. & 32. Card. Tusch. d. concl. 235. à princ. & alij apud Aug. Barbof. citato loco n. 1. quia cum prober instruere iudicium & causam potest. Parlad. rer. quotid. lib. 2. c. fin. §. 5. n. 14. & 15. Sed intelligenda est haec comprehensio improprie, ex Rebuffo in d. notionem, §. instrumentorum, & non secundum communè vsum loquendi. Accet. in l. 1. n. 27. cum seqq. tit. 2. l. lib. 4. recop. Pelaez citato loco n. 33. praeter alios plures relatos penes Aug. Barbof. d. appellat. l. 19. n. 2. † & sic nõ

compre

comprehenditur scriptura priuata sub statuto instrumenti mentionem faciendi, secundum Bart. in d. l. notionem. 99. §. instrumentorum, de verb. sign. Fel. & Dec. in Rub. de fide instrum. Matth. VVesembek. in paratit. ad eundem tit. num. 1. circa medium. Malch. citato loco, num. 126. cum duobus seqq. Card. Tusch. in pract. concl. 100. num. 7. lit. V. tom. 8. August. Barbof. n. 7. citato

11 loco. † Quia statutum semper proprie intelligendum venit ex text. in l. 1. §. si is qui, de exercit. act. l. 3. vbi gloss. Bal. & Salic. C. de noxal. act. cap. porro 7. de priuileg. & secundum vulgarem loquendi consuetudinem, l. librorum §. 4. §. quid tamen 4. de leg. 3. Fel. in c. per tuas, de prob. & dixi latius supra quaest. 4. in principio.

12 Quarto, instrumentum non tantum probat ea, de quibus expressè loquitur, sed etiam quae sub expressis tacite, aut directe comprehenduntur, quae nihilominus pro expressis habentur, aut si colligantur ex natura ipsius dispositionis, aut contractus. Pelaez de maiorat. l. 1. part. q. 1. §. num. 26. aut ex contrahentium mente, l. tale pactum, 40. §. fin. de pact. Menoch. confil. 95. num. 36. aut ex verbis, l. Lucius 45. in d. gloss. verb. an ad matrem, de vulg. l. nominis, & rei, 6. §. verbum, ex legibus, l. 1. de verb. sign. Mol. de primog. lib. 1. cap. 17. n. 28. plura apud August. Barbof. Axioma, 89. n. 5. 6. & seqq. pag. 56. aut ex luadente necessitate, Ant. & Abb. in cap. cum olim, de censib. Puteo decis. 184. num. 2. lib. 1. siue ex vfu quotidiano, l. fin. C. de fideicom. Bal. in l. errore col. 1. vers. & est alia, C. de testam. Boët. decis. 17. n. 6.

13 † Atque idè instrumentum executioni mandari posse, non solum in expressis, sed etiam tacite, seu indirectè subintellectis, ex pluribus relatis probat Parlad. rer. quotid. lib. 2. cap. fin. §. 11. ampliat. 4. à num. 18.

14 Quintò, instrumentum non tantum probat, quòd assertiuè, & dispositiuè continet, & de quo principaliter partes fenserunt, & inuicem stipulati fuerunt, sed etiam quae enunciativè profert, ut communiter probat DD. ex text. in l. Publica, 26. §. fin. de positi, l. primium, 14. C. de contrab. & commit. stipulat. Auth. si quis in aliquo, vbi Bar. Bal. & DD. C. de edendo maxime inter ipsosmet enunciates, & contrahentes, vt resoluunt plures adducens Malch. de probat. concl. 62. n. 28. & n. 51. & seqq. cum necessaria fuerunt ad actum, de quo principaliter agitur, Greg. in l. 3. 2. verb. oreida, tit. 1. p. 5. Io. Guttier. lib. 3. pract. q. 17. n. 64. secus verò si propter aliud non ita principale fuerit emissa, & postea de eis principaliter dubitetur, quia nihil tunc probant, text. in l. non epistola, 13. cum l. seq. C. de probat. c. si Papa 10. de priuileg. in 6. c. fin. de success. ab intest. vbi communiter DD. Malch. à num. 1. cum seqq. Ioann. Guttier. num. 60. & 61. citatis in locis. † Vnde si necessaria ad actum fuit enunciatio, & falsa appareat, reddit totum instrumentum falsum, ex DD. communiter in l. si ex falsis, C. de transact. maxime Bart. n. 12. Paul. 2. Ang. 2. Alexand. 1. Salic. 12. Fulgof. 8. Rom. 35. Curt. lun. 46. R. imin. 4. Alciat. 14. vbi etiam late Pardilla, And. Fachin. lib. 9. controuers. cap. 79. vers. istis ergo, Ant. Gab. lib. 7. concl. 3. num. 3. Menoch. lib. 5. praef. 21. n. 6. & 27. Malch. de probat. 742. n. 2. aliter verò si emissa fuerit propter aliud non aequè principale, quia et si falsa existat, non totum reddit instrumentum falsum, vt explicant praerlegati, maxime Antonin. Gabr. num. 3. Menoch. 6. Malch. 3. citatis in locis.

15 Sextò cum instrumentum ex pluribus fidedignis constet, ex persona videlicet publica, testibus, & partium praesentia, quae omnia rem manifestam efficiunt, meritò appellatur probatio probata à Baldo in l. quod dicitur, §. C. de iudic. Ang. in l. interest, 2. notab. de solut. Hipol. in Rub. de probat. & plures congesti per And. Ti-

raq. de retract. lignag. §. 2. gloss. 1. n. 2. Alc. reg. 3. praef. l. 3. n. 8. Flam. Paris. de confid. benef. q. 28. n. 215. plures congerit Emman. Barbof. in remiss. ad ord. Lusit. lib. 3. titul. 26. num. 1. pag. 283. Menoch. de arbit. casu 105. n. 41. Malch. cõcl. 907. n. 1. Paul. Emil. decis. 424. n. 1. 2. p. Marc. Anton. Eugen. conf. 51. n. 1. & conf. 72. n. 34. vol. 1. Io. Zephal. conf. 1. n. 22. vol. 1. Hier. Grat. resp. 28. n. 2. resp. 16. n. 1. lib. 1. Io. Bapt. Ferret. conf. 266. n. 6. vol. 1. Socin. conf. 89. num. 17. vol. 1. & conf. 2. vol. 3. Rol. à Valle confil. 40. n. 8. & confil. 76. n. 8. lib. 2. † quia instrumentum ad probandum nulla indiget fori disceptatione, ex eod. Bal. in l. Imperator. col. 2. de statu hom. Marc. Ant. Eugen. d. conf. 72. n. 35. Io. Baptista Ferret. d. n. 6. Nic. Bellon. conf. 70. n. 16. Craueta conf. 1. num. 7. Zephal. confil. 238. n. 2. & confil. 289. n. 10. † Nisi suspendatur eius fides per oppositas obiectiones, aut per cõtrarias tollatur pleniores probationes, vt limitauit idem Malch. d. concl. 907. n. 2. & 3. & faciunt tradita per Fel. in cap. quoniam contra, n. 10. de probat. Cassad. decis. 8. n. 6. de rescript. Causacano decis. 2. n. 4. 1. p. Paul. Emil. decis. 99. num. 1. & 3. p. 2. Rota decis. 2. de rescriptis in nouis.

Septimò, ad hoc vt instrumentum probet, debet quid certum, & sub oratione perfecta indubitabili referre, l. 3. C. de falsa causa adiecta leg. Specul. de instrum. edit. §. restat, paulò ante fin. Hier. Grat. confil. 122. num. 19. vol. 2. † Vnde si conditionaliter loquitur, nihil probabit, ni conditionis constet existentia, secundum Suarez in l. post rem iudicatam, limit. 5. Ant. Gom. in l. 64. Tauri, num. 7. Couar. lib. 2. var. cap. 11. Parlad. quotid. lib. 2. cap. fin. 1. part. §. 12. limit. 5. num. 39. late Ioann. Guttier. lib. 3. q. 39. à n. 13. cum seqq. plures congerit Emman. Barbof. citato loco in princip. n. 10. pag. 286. † Nec quidem si per relationem ad aliud, 21 nisi prius de illo constet ex text. in l. ait Prator. 5. §. si Index, de re iud. l. 1. & quasi per totum tit. C. de sent. qua sine certa quant. aut si quis in aliquo, C. de edendo, late Malch. de probat. onci. 924. à num. 1. Parlad. citato loco limit. 1. à num. 24. † Nisi relatio ita fiat, vt de relato expressè & specificè in forma dispoenti cõstet in ipsamet scriptura ex Bar. n. 5. q. 1. C. ag. 97. in d. Auth. si quis in aliquo, Bal. in l. si donatio, f. de don. sequutus à Io. Guttier. confil. 25. num. 7. Malch. citato loco num. 17. Parlad. d. limitat. 3. n. 1. vers. Hoc tamen accipias, Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 64. num. 19. † Vnde si certa quantitatibus obligationem contineat, licet eius causam referendo ad aliud, probat, & nocet ex Rebuff. ad l. gall. tit. de sedul. recogn. in praefat. num. 65. Ioann. Guttier. conf. 23. num. 8. vt in exemplis de quibus Parlad. proximo loco num. 25. & 26. Success. d. q. 64. num. 18. quia tunc certum existit instrumentum, certa res & obligatio, & per consequens dispositio. † Aliud autem erit si utrumque incertum, & offuscatum maneat, ex Bal. in l. 1. de leg. 1. & in l. 2. C. de except. rei iud. Lancell. de attentatis, 2. part. cap. 12. de attentatis appellat. pend. limit. 3. num. 7. Menoch. de recep. rem 1. num. 225. Gregor. in l. 3. verb. escuramento, tit. 13. p. 3. Emman. Barbof. in remiss. ad ord. Lusit. lib. 1. tit. 78. §. 4. n. 10. pag. 80. † Licet quod instrumentum virtualiter, & in consequentiam continet, expressum dicatur, secundum Bal. in l. vbi adhuc num. 17. & 18. C. de iure dot. & facit text. in l. si cõ tibi 4. C. de iudic. vbi Bar. Bal. Paul. & Iass. & tradita per eundem Bar. in l. Iulianus verum debitorem, num. 5. de condiel. indeb. Angel. confil. 257. col. fin. vers. Quibus conuulso dicitur condemnationes, & per alios apud Olfac. decis. pedam. 64. n. 3. praeter alios adductos ab Aug. Barbof. axioma 89. n. 4. & 5. & 9. & 12. pag. 56.

Octauò, instrumentum, vt probet, continere debet rem verisimilem, aliàs nihil probabit ex text. in l. qui habebat 101. de leg. 3. cap. quia verisimile 10. de

Cc 4 praesum

presumpt. multa congerit Masch. *concl.* 914. *num.* 1. Immo tunc falsi vitio laborat DD. *in d. iuribus*, Rol. à Valle *conf.* 100. *n.* 14. *seq. lib.* 4. Carol. Ruyn. *conf.* 1. *n.* 2. *ad fin.* Aym. Craucta *conf.* 202. *n.* 48. Zephal. *conf.* 76. *n.* 52. *et conf.* 85. *n.* 38. *vol.* 1. *et conf.* 287. *n.* 21. *lib.* 2. Marc. Ant. de Amata, *Marchis. decis.* 60. *n.* 7. sed sunt intelligendi circa partem, in qua est inuersionis similitudo, non verò vt in totum reddatur instrumentum falsum; ¶ quia cum falsitas à presumptione proueniat, non poterit extendi ad ceteras verisimiles partes, vt communiter tenent DD. *in d. l. ex falsis, C. de transact.* præcipue Bal. *n.* 14. Salic. 12. Alberic. 4. Cynus 5. Aret. 2. Iass. 11. Bellapert. *col.* 2. Alex. 12. Rimin. 4. Alc. 14. Fel. *in cap. fraternitatis, n.* 17. vbi etiam Burr. *n.* 4. de hered. Ant. Gab. *lib.* 7. *concl.* 3. *n.* 9. *limit.* 3. Iac. Menoch. *lib.* 5. *præf.* 21. *n.* 12. Masch. *concl.* 742. *n.* 17. posuit optimam exemplam Bart. *in l. filius, §. sequens, ad l. Corn. de falsi* sequutus à Gab. & Menoch. *n.* 13. citatis in locis, ¶ nisi inuersionis similitudo, aut falsi suspicio sit in principali parte instrumenti, à qua cetera pendent, & vim capiunt, quia tunc omnia corrumpunt, ex notabili doctrina Baldi *in d. l. si ex falsis, n.* 14. Salic. 12. *C. de transact.* faciunt tradita per Bar. *in leg. fin. num.* 3. *C. de testam.* Menoch. *de adipisc. rem.* 1. *n.* 709. *et seqq.*

29 Nonò, licet regulariter instrumenti cancellatio eius fidem non minuat etiam si fuerit facta per eundem notarium, & testes, secundum DD. *in l. si vnus, C. de testam.* Speculator, & eius additionator Io. Andr. *in d. de instrum. edit.* 1. *ostensio, verum illud quoque prater eundem, verb. verior est,* tamen si interscindant partem substantialem, illud ita nullum reddit, vt nec semiplenè probeat, *arg. text. in l. cum pater, 77. §. cum imperfecta 22. de leg. 2. cap. cum venerabilis 7. de relig. domib. cap. ex litteris, 3. cap. inter dilectos, 6. de fide instrum. gloss. & DD. in l. 1. §. si rose, de secund. tab. Anton. Gom. in l. 45. Tauri, n. 145. explicant latè Parlad. *d. §. fin.* 1. *p. §. 1. 2. limit.* 8. Masch. *concl.* 255. *n.* 2. *et concl.* 256. *n.* 4.*

30 Decimò, & vltimò producus instrumentum totum approbasse censetur, & sicut ei profunt, quæ pro eo sunt, ita & debent nocere, quæ aduersus eum torqueri valeant, *l. si quis ex argentiariis 6. §. 1. initium, 6. de edendo, l. si aduersarius 3. C. de fide instrum. l. cum precum 9. C. de liber. causa c. cum venerabilis 6. de except.* vbi Abb. *n.* 40. *in fin. vers. Nota quod,* Aceb. *in l. 1. à n. 50. tit. 8. lib. 4. recap.* And. Tiraq. *de retract. conuention. ad fin. tit. n. 9.* plura Masch. *concl.* 916. *n.* 1. *et per totam,* Iacob. Mandelo, *conf.* 59. *n.* 11. Aym. Craucta *conf.* 201. *n.* 6. Celsus Hugo *conf.* 120. *n.* 35. Morocio *resp.* 16. *n.* 3. Boerio *decis.* 33. *n.* 31. Caualean. *decis.* 1. *n.* 25. Guido Papa *sing.* 814. Aug. Barbof. *clausula,* 104. *n.* 13.

31 pag. 119. ¶ quod etsi ab aliquibus limitetur, vt tantum locum habeat in eis, quæ disposita sunt, non verò in accessoriis, narratiuis, nec enunciatiuis, ex l. Aurelius, 28. *§. fin. de liben. leg.* Bal. & Fel. *in d. c. cum venerabilis, n.* 23. *de except.* Rimin. *Sen. consil.* 104. *n.* 24. *vol.* 1. Io. Zephal. *conf.* 236. *n.* 18. *vol.* 2. tamen verius, & receptius est, quod in omnibus approbasse censetur, tam in dispositiuis, quam in narratiuis, & enunciatiuis per text. *in c. cum olim, 19. de consub. et notata in l. post legatum 5. de his, quæ vt indign. defendit Iass. in l. si cui seruis, §. si à filio, n.* 17. *de leg. 1.* Bal. *in l. alia, C. de his quib. vt indign. Alex. conf.* 30. *incipit, et allegatis, n.* 1. *vol.* 7. Rol. à Valle *conf.* 22. *n.* 116. *vol.* 1. Io. Baptist. Ferrer. *conf.* 271. *n.* 6. Zephalo *conf.* 236. *n.* 1. *et 2.* Aym. Craucta *conf.* 77. *n.* 8. *vol.* 1. Afflic. *decis.* Neapok. 25. *n.* 11. *et 12.* plures apud Emman. Barbof. *in reu. mis. ad ord. Lusit. lib.* 3. *tit.* 55. *§. 1. 2. n. 2. pag.* 391. ¶ Quæ probatio etiam procedit, dum producus protestatus fuerit, se tantum vtj velle eo instrumento in eis,

quæ sibi prodesse valent, non verò in aliis, quia & tunc ei nocebunt omnia, quæ ei aduersa inde deducantur, vt ex gl. *verb. die, in l. 1. §. 1. de edendo Iass. in l. no solus, §. morte 16. de nouit oper. nunciat, et in l. edita, in fin. C. de edendo,* Aym. Craucta *de antiq. temp. 1. p. sectione, viso de verbis, n.* 73. Minchaca, *illust. g. lib.* 1. *c. 1. n. 9.* And. Tiraq. *de retractu conuenc. ad fin. tit. n. 9.* Aceb. *in l. 1. à n. 50. tit. 8. lib. 4. recap.* Zaball. *comm. contra comm.* 9. 696. *n.* 1. Parlad. *lib.* 2. *rer. quotid. c. fin. 1. p. §. 5. n. 21.* Boerio *decis.* 33. *n.* 31. Aym. Craucta *conf.* 201. *n.* 6. Caualean. *decis.* 1. *n.* 25. cum aliis relatis per Valenque. *conf.* 40. *n.* 60. Sicut etiam producus testes in iudicio non poterit protestari, se in tali & tali parte eis vtj velle, & in aliis non vt bene cum verior docet Gracian. *discept. for. com.* 4. *c. 749. n. 10. et seqq.* quod in causis puritatis, de quibus loquimur, vtile esse solet, quia non semel ex scripturis, & instrumentis à prætensoibus productis probatam vidi descendentiã maculatam, ex quibus aperta fuit veritas, aliã quidem puritatis ex eis apparuit, quæ ex inimicorum versutiis, & descendentiã aliena periclitari inceperat, & aliorum dubiorum claritas constitit, & constabat huius quæstionis utilitas ex dicendis in seqq. §§.

§. II.

Utrum puritas, et nobilitas per instrumenta directe probari possint.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumenta duplicem efficiunt probationem, directam, & indirectam. Puritas & nobilitas, directè per instrumenta probari non possunt, ibid.
- 2 Tabellio instrumentum conficere non potest nisi de factis, aut volitis in sua presentia.
- 3 Puritas, nobilitas, descendentiã, & parentela inuisibiles sunt, nec in hominum consistunt voluntate, & n. 4. Instrumentum de prædictis qualitatibus frustra fit, & d. n. 3. & 4. Causa remota remouentur effectus, ibidem num. 3.
- 5 Instrumentum factum de his, quæ nec interuenire, nec explicari potuerunt confectio-nis tempore nihil probat, etiam si apparere potuerunt, non tamen comparuerint, numero 6.
- 7 Consanguinitas, & descendentiã non possunt probari per instrumenta nisi per enunciatiua.
- 8 Verba enunciatiua instrumentorum non plenè probant, nisi inter castem personas ad illum actum tantum, non ad alios, numero 9.
- 10 Instrumentum probat inter contrahentes tantum.
- 11 Assertio vnus aliis nocere, nec prodesse potest.

12 Instrumenta antiquissima in quibus quis nobilis dicitur faciunt magnum signum nobilitatis.

1 D V P L I C E M ex instrumentis oriti posse probationem apud omnes prædictos receptum est, directam vnã, indirectam aliam, & totidem oriuntur dubia in proposita hac quæstione, circa primam certissimum est, quòd ex eis directã circa prædictas qualitates deduci non poterit probatio, cum nec fieri directè instrumenta valeant, veluti de rebus, quæ ab hominum non pendent potestate, nec constituuntur ex consensu eorum nec voluntate, sed per naturam deductam ex parentibus à cunabulis proueniunt, quod exornationis causa ex pluribus ostendam.

2 Primò, quia tabellio conficere instrumentum non potest, nisi de his, rebus quæ tempore extant scripturæ, quas ipse vidit, aut quas à præstibus accepit partibus aliquid de nouo volentibus, quod in eorum sinit voluntate, itavt de factis, aut volitis in suamet presentia, & conspectu fidem præstet *ex text. in cap. testes 15. 3. quæst. 9. gloss. verb. cognitor. in cap. statumum alias, statuendum est, 38. 2. quæst. 6.* Innoc. *in cap. fraternitatis, 4. num. 1. vers. sed contra, ante fin. de hered. gloss. verb. instrumentum, in cap. series 26. vbi Abb. Fel. Card. & Bal. de test. Paul. Castrenf. in l. cum res, num. 4. in fin. de probat. Greg. in l. 6. gloss. 1. circa fin. tit. 5. part. 5. Aceb. in l. 13. num. 29. tit. 25. lib. 4. recap. ¶ At puritas, & nobilitas, descendentiã & parentela inuisibiles sunt, nec hominum proueniunt voluntate, sed è parentibus naturali generationis actu præcedenti. Igitur circa prædictas qualitates fieri instrumentum non poterit, & per consequens nec eas directè probare, cum remota causa remoueantur effectus, *cap. cum cessante, 60. de appellat. cap. et si Christus, 26. de iur. iur. plura apud August. Barbof. Axioma 40. numero 4. pag. 27.**

4 Minor patet *ex l. 1. in princ. de inspic. ventre, text. in d. cap. series, 26. vbi Bal. num. 1. vers. oppono quod per instrumentum, de test. et in l. non epistolis, 13. C. de probat.* vbi idem Bal. *n.* 2. dixit, necessitudinem consanguinitatis à natura ordinari, ex genitalibus principiis, ori-ti, non accidentali sermone nec voluntate nuda produci, & in *n. 3.* infert foretrem per epistolam non effici, nec velut soror cohæres constitui, Marth. Vuesemb. *in paratit. rub. de fide instrum. n. 4.* vbi ita loquitur. *Quæ verò ab origine, & ratio cursu nature manant, de his frustra fit instrumentum, frustra quoque rogatur notarius, nisi causa à iudice cognita, & decreto eius intercedente, exempli gratia, super status, morte, consanguinitate, cap. series vbi Innoc. *n.* 1. Panorm. *n.* 3. l. elin. *n.* 3. & 4. de test. Natiuitate alicuius perperam fit instrumentum, quia nullam fidem facit, cum harum rerum fides non de scripturis, sed ex naturali facto sit sumenda, nisi tale instrumentum causa plenè cognita, & competente veritate, & mandante iudice sit confectum, l. instar, vbi DD. de iure fisci lib. 10. Bal. in rub. *n.* 7. *C. eod. tit. & etiam vtrumque amplectitur.* Iosephus Masch. *de probat. concl.* 411. *n.* 25. *ex d. l. non Epistolis,* vbi etiam eleganter Hugo Donelus *n.* 4. *et 5. C. de probat. Card. Tusch. lit. V. concl. 81. n. 68. et 102. et 155.* quod & aliis probabo infra 2. *p. q. 5. à n. 6. cum seqq.**

5 Secundò probatur, nam etsi tabellio, siue notarius instrumentum conficiat de his, quæ nec constare, interuenire, nec verè, & realiter explicari potuerunt confectio-nis tempore, nihil erit instrumentum, nec fidem efficiet, sed fumum tantum, vt in simili dixit Iacob Puteus Rotæ *decis.* 454. *n.* 1. *et decis.* 210. *n.* 2. *lib.* 2. sed nec puritas, nec descendentiã realiter po-

tuit interuenire, nec apertè explicari, dum notarius instrumentum confecit, vt supra manet probatum. Igitur non solum non potest instrumentum circa prædictas confici qualitates, sed etiam si de facto conficiatur, nihil omnino probabit.

Maiores patet *ex text. in §. fin. inst. de fideiussor. auct. si quis in aliquo, C. de probat.* per quæ iura ita voluit Bar. *in l. sciendum 30. n. 3. et 5. C. de verb. oblig. et in d. auct. si quis, n. 9.* Paul. Castrenf. *in l. neque natales n. 5. C. de prob. et conf.* 42. *et 317.* Masch. *d. concl.* 411. *n.* 24. est-que omnium communis absque contradicatore.

Quod ampliatur, vt procedat, etiam si res potuerit apparere, & tabellioni constare, & non apparuit tempore rogationis, etiam si antea constiterit, quia tunc instrumentum non creditur, nec tabellioni, vt publicæ personæ, sed velut priuatæ, secundum Fel. *in cap. si cautio, n. 69. de fide instrum. Aceb. in d. l. 13. n. tit. 25. lib. 4. recap. & consentiunt regnicola omnes.* Igitur multo minus dum nec apparuit res, nec apparere potuit.

Tertiò probatur, si pacto aliquo descendentiã, & consanguinitas per instrumenta probari possunt, poterunt tantum per enunciatiua verba in eis appositã, vt docent gloss. & DD. *in d. cap. series, de test. & infra latius probabimus: ¶ sed verba enunciatiua plenè non probant.* Igitur prædictæ qualitates non poterunt per instrumenta probari.

Minor patet *ex text. in l. epistola 5. 2. vbi Bar. & DD. de pactis l. hac scriptura, 16. vbi latius idem Bar. de donat. l. non nudis 4. l. non epistolis, 13. C. de probat. text. in cap. per tuas, 10. vbi Dec. num. 37. extra eod. tit. cap. fin. de success. ab intest. DD. plures allegari à Ioann. Gurtieri. *lib.* 3. *præf. q. 17. n. 60. & Masch. de probat. concl.* 411. *n.* 2. *et concl.* 622. *n.* 1. latè Card. Tusch. *lit. V. concl.* 81. maxime in his, quæ à voluntate partium non pendent nec valent oriri, ex notatis per gloss. & DD. *in l. si donatiõne, 13. C. de collat. & tenent Dec. in cap. quoniam contra, n. 182. extra de probat. Alex. in d. l. si donatiõne, n. 11. C. de collat. & tenent communiter omnes per text. in l. contrahitur 4. de pignor. l. contractus 17. de fide instrum. cum similibus.**

Confirmatur, nam etsi verba enunciatiua plenè probare aliquo possent pacto, tantum esset inter ipsasmet consentientes partes eadem proferentes verba, & in eo solummodo actu, de quo actum principaliter fuit, extra verò nec ad alios actus, nec personas nihil omnino probabunt, vt in exemplis de quibus Greg. *in l. 32. gloss. 2. tit. 11. part. 5.* & in aliis, de quibus Masch. *d. concl.* 622. *n.* 19. *cum seqq.* Card. Tusch. *in d. concl.* 81. *num.* 11. *et seqq.* & relati in præced. §. num. 14. at nos agimus de probanda consanguinitate, & descendentiã inter alias & dissimiles personas. Igitur verba enunciatiua quoad eas nihil poterunt probare.

Quartò probatur hoc idem, etiam si instrumentum super consanguinitate, & descendentiã fieri posset, tantum deserviret ad fidem efficiendam inter ipsosmet contrahentes, non verò inter extraneos *ex text. in l. si vnus, 27. §. pacta 4. vers. ante omnia de pactis, & ex aliis iuribus Couarr. lib. 2. præf. cap. 20. n. 9.* sed nos agimus de probandis prædictis qualitatibus inter omnes. Igitur similis probatio procedere non potest.

Confirmatur, si aliquo modo prædictæ qualitates ex instrumentis probari possent, erit, quia contrahentes eas verbo tenus provt scriptæ sunt asseruissent, aliter quidem nullo modo: sed illorum assertio aliis non potest commodum, nec præiudicium asserere. Igitur patet prædicta ratio & huius sententiæ veritas.

Minor patet *ex text. in l. Scia 28. in princ. ad S. C. Felien,*

leias, in l. duobus, 28. vbi Iaff. n. 1. de iureiur. Cyn. & Bar. in auth. sed iam necesse, in fin. C. de donat. ante nupt. Pet. Surd. de aliment. tit. 8. priuileg. 48. n. 9. & conf. 82. n. 72. Rol. à Valle conf. 58. n. 14. lib. 3. Natta conf. 94. n. 7. Hier. Grat. resp. 54. n. 39. tom. 1.

Quare hanc opinionem velur iure indubitam præter supra relatos tuerentur Fulgos in d. l. non nudis, C. de probat. sequutus per Felin. in cap. per tuas 10. n. 17. vers. tertio nota, de probat. & alij relati per Masch. de probat. d. concl. 411. n. 19. vers. in alia omnia, & omni
12 scrupulo caret, † nisi fortè itemus in antiquissima re, & instrumentis indubitatae fidei in quibus quis nobilis dicatur, quia hoc erit magnum signum veræ nobilitatis eius, & descendendum ex traditis per Seraphin. decis. 207. n. 4. & per Farin. decis. 283. n. 2. & 4. p. 2. in posthum.

S. III.

Vtrum puritas & macula, descendencia, & parentela indirectè saltim per instrumenta possint probari.

S V M M A R I V M.

- 1 Puritas & nobilitas indirectè saltim per instrumenta probari possunt, & n. seqq. maxime n. 46.
- Descendencia & parentela per famam probari possunt, ibid. & n. 3.
- Fama per instrumenta & scripturas probatur, ibid. & n. 2. & 3.
- 4 Instrumentum & omnia in eo contenta vera presumuntur.
- Presumptio pro instrumento est, ibidem præcipuè inter casmet partes, & contrahentes, n. 5.
- Et in re nouiter enata, n. 6.
- 6 Instrumentum aliis damnum afferre non potest.
- 7 Qualitas sanguinis non antiqua probari non potest per instrumenta, secus si antiqua, n. 8. & seqq. latè.
- 9 Antiqua ex leuioribus, & præsumptiuè probantur probationibus. Per monumenta, & census auctoritatem, n. 11.
- Et maior fides instrumentis, quàm testibus præstanda, n. 12.
- Probantur per enunciatiua instrumentorum, n. 17. & 30.
- 10 Enunciatiua instrumentorum quoad omnes saltim præsumptiuè probant.
- 12 Instrumenta maiorem in antiquis fidem faciunt quàm testes.
- 13 Memoria hominum labilis atque mutabilis.
- Verba instrumentorum firma & constantia, ibid.
- 14 Antiquitas loco legis, & veritatis habetur,

aliquando per se sola plenè probat, numero 15.

Ei plurimum tribuitur in materia probationum, n. 16.

Scriptura priuata robur tribuit, n. 19.

16 Antiquum melius per instrumenta quàm aliter probatur.

18 Scriptura priuata quamuis per se non probet, probat tamen in antiquis, & n. 19.

Consanguinitas & filiatio probantur per notas in scripturis priuatis, & per memoria, ibid. in b. n. 18.

20 Instrumentum defectiuum probat in antiquis, & n. 21.

22 Exempla instrumentorum iidem, & n. 23.

24 Exemplatio propter antiquitatem præsumitur legitime facta.

25 Enunciatiua circa descendenciam & parentelam apponi in instrumentis solet à consanguineis.

Probat si apponatur ab eis, qui verisimilius rem scire possunt, n. 26.

Probat ab auctore præiudicat omnibus ab eo causam habentibus, n. 27.

In antiquis plenè probat, n. 30.

Geminata an plenè probet, sub n. 57.

28 Nominatio facta à testatore in suo testamento probat filiacionem, & consanguinitatem, maxime in antiquis, n. 29.

31 Descendencia & consanguinitas per instrumenta probantur.

Etiã in præiudicium omnium quibus tangit, etiã si non inter fuerint, n. 32.

Etsi obiter de eis mentionem faciant, numero 34.

Idoneitas cuiusque rei vel persona probatur per duplicem enunciatiuam diuersarum notariorum, sub d. n. 31.

33 Instrumenta inter alios celebrata in antiquis tertio nocent, & faciunt probationem notoriam, n. 35.

Et rem de qua loquuntur, n. 36.

Etiã si mentionem indirectam de ea faciant, num. 37.

Aut virtualiter, & in consequentiam, num. 38. & 40.

Nisi obscure & incertè loquantur, n. 39.

39 Incertum dicitur dum intellectus plurimè laborat in intelligendo.

40 Expressum dicitur quod ex verbis virtualiter colligitur.

41 Discrimen versatur in probanda descendencia & parentela, & in probanda puritate, & nobilitate ex instrumentis.

42 Macula referre in instrumentis nec congruit nec decons est.

43 Puritatem in instrumentis referre superuacuum & infructuosum est.

44 Aetius positum puritatis & nobilitatis referri

p. 1. nat

possunt in instrumentis, & proderit ad eorum probationem.

45 Decretum iudicis iuste & seruatis solemnitatibus latum præsumitur.

46 Ascendencia cognita facillè cognoscuntur descendencium qualitates.

47 Ex cognitione cause facillè deuenitur in cognitionem causati.

48 Causa originaria in primis inspicienda.

49 A primordio tituli posterior formatur euentus.

50 Tempus antiquum dicitur centum excedens annos.

Præcipuè in instrumentis, in testibus sexaginta sufficiunt, n. 51.

Et quidem in instrumentis centum completi esse debent, n. 52.

53 Enunciatiua ut probet ab integris & fidedignis oriri debet, secus si à suspectis, nisi in antiquissimis, & simul concurrant alie coniectura, n. 54.

Clara & non dubia nisi à Principe probata, num. 55.

Non ab uno sed à pluribus, n. 56.

Duplex saltim, non vna, n. 57.

Geminata quando probet vel non, ibid. Vnica enunciatiua non probat nisi simul habeat præsumptiones, & coniecturas, numero 58. & 59.

Duplex verò in diuersis instrumentis probat aduersus quoscumque, n. 60.

Et quid in causis puritatis, n. 63.

Et quid in ordinariis iudiciis nobilitatis, num. 64.

Prolata per vim & metum non probant, num. 65.

Novorum instrumentorum non plenè probat, num. 66.

Nisi plura sint, n. 68.

56 Ius patronatus probatur per enunciatiua factas ab eisdem patronis, & suspectis personis dummodo in antiquissimis firmis, & concurrant alie coniectura.

61 Descendencia & parentela plenè probatur per diuersas enunciaciones instrumentorum, & ponitur exemplum. Non verò si singuli gradus per singula probentur instrumenta, nisi aliis adminiculis fulciatur, num. 62.

In causis verò puritatis sufficet, si uterque gradus ex unico probetur instrumento, ex quo iudices se instruere possunt, n. 63.

Non verò in causis plenariis nobilitatis, num. 64.

65 Enunciaciones prolatae per vim vel metum, vel aliam suggestionem non probant, nisi alie concurrant præsumptiones, & coniectura.

66 Instrumenta plura enunciatiua nouiter confecta magnam efficiunt præsumptionem, immò secundum quosdam plenè probant,

num. 68.

67 Relatio concors plurium instrumentorum verisimilitudinem inducit.

69 Matrimonium probatur ex scriptura diti antiqua, si recens fuerit secus.

70 Instrumenta defectiua inuenta in publico archiuo plenè probant.

71 Utilitas instrumentorum ad sanguinis qualitates probandas magna est.

Genealogia recepta in sancto Inquisitionis officio instrumentis simulantur, earum aut tractatio alio aptiori loco accingetur.

DIVERSVM quidem est circa secundam probationis speciem, quia indirectè saltim prædictæ qualitates per instrumenta antiqua possunt probari. Primò, quia descendencia, & parentela per famam probari possunt, vt multis supra quæst. 10. §. 2. per totum probaui: sed fama optime per scripturas probatur. Igitur & descendencia & parentela.

Patet minor ex adductis per Bald. & Salic. in leg. cū aliquis, C. de iure de liber. Aym. Crau. de antiq. temp. 1. p. §. ampliatur num. n. 14. Petra de fideicom. q. 11. post. n. 451. & q. 13. n. 148. Hieron. de Monte de finib. regund. cap. 66. n. 2. Valasco de iure emphyt. q. 9. n. 25. Farin. 1. p. de indic. & tort. q. 47. n. 272. & 273. Caputaq. decis. 337. p. 3. Rota decis. 130. n. 1. p. 2. diuers. & apud Ioann. Bapt. Coccin. decis. 386. n. 3. vbi de pluribus enunciatiuis, Masch. de probat. concl. 751. vbi ex Albano conf. 64. n. 24. ait, quod longè melius probatur fama per instrumenta & scripturas authenticas, quàm per testes.

Atque ad rem eandem, de qua nunc agimus, probandam vtuntur hoc eodem argumento Bal. n. 4. vers. item quod dicit, & DD. in d. l. cum aliquis 21. Simon de Pretis de interpretat. ult. vol. lib. 2. interpret. 2. dubio ult. à num. 225. Puteo decis. 518. lib. 2. Alex. conf. 90. n. 1. & 2. lib. 2. Caputaquens. decis. 344. n. 2. Masch. conclus. 1419. n. 1. & seq. Nicol. Garcia de benef. 7. p. c. 15. n. 32. vbi alios refert, & in vnionis probatione loquendo (provt etiam loquitur Masch. citato loco) 12. p. c. 2. à n. 249. cum seqq. Rota apud Farin. decis. 163. n. 2. & decis. 211. n. 1. & decis. 405. n. 3. & decis. 472. n. 5. & decis. 541. n. 3. tom. 1. Grac. discept. for. tom. 5. cap. 918. n. 4. & 5.

Secundò probatur, quia instrumentum, & omnia in eo contenta vera esse præsumuntur, text. in l. cum precibus, 18. de probat. cap. cum Ioannes, 10. de fide instrum. Alc. reg. 3. præsumpt. 13. num. 7. Greg. in l. 40. gloss. 6. tit. 1. p. 5. Valenguela conf. 2. n. 16. quia pro instrumento, & scriptis in eo semper est iuris præsumptio, Auth. de instrum. caut. & fide, §. si vero moriantur omnes, col. 6. Igitur quælibet facta in instrumento relatio circa filiacionem, & descendenciam præsumi vera debet.

Nec viget hoc verum inter ipsamet partes, & contrahentes provt loquuntur iura supra tradita, & text. in d. l. cum aliquis, 21. vbi gloss. verb. ex hoc, & communiter DD. C. de iure de liber. l. optimã, 14. C. de contrab. & comit. stipul. quem textum licet ad nostrã hanc opinionem probandam adducat Perezus de Lara in d. cap. 4. num. 57. nihil facit, nec probat, nisi dum lis est inter easdem personas, ita vt pro nostra opinione adduci non possit: † loquuntur igitur prædicta 6 iura in probatione rei nouiter enata, quæ an sit vera aliis facillè ostendi potest probationibus; vnde licet inter contrahentes ipsos præsumantur vera, quæ illorū voluntate apposita in instrumento fuerunt, aliis tamen damnum afferre non potest, nec debet, ex ad-

ductis

ductis per August. Motl. in emp. 1. part. tit. 11. q. 1. n. 23. in sui. & superius §. preced. n. 11. quod etiam in nostra materia de puritate probanda locum habere poterit, dum qualitas, de qua agitur, noua, non antiqua, est, & ut in specie probandae filiationis nouae, quam, verisimile est, multis posse probari testibus, & aliis probationibus, atque ideo per instrumenta inter alios confecta plenè iure probari non valet, nisi è parentibus pratenoris ortum verba capiant, quia tunc paterna assertio plurimum filiis nocebit, nisi contrarium aperte per æquiuocationem, aut errorem fuerit probatum.

8 Loquimur igitur nos de antiqua descendencia probanda, quæ difficilis est probationis, & sumitur illa, quæ rei naturæ melius accommodatur, & aptius potest rei veritatem demonstrare, & inter omnes commodior illa semper fuit habita, quæ ex legitimis, & antiquis oritur instrumentis propter antiquitatem, & ipsius rei diuturnam consistentiam, quæ efficit, quod omnia in eis adscripta verba præsumantur etiam in tertij præiudicium, quod, quia est præcipuum huiusce rei fundamentum, complete probare, & explicare decreui.

9 Primò, quia in rebus antiquis probandis leuiore, præsumptiuæ & adminiculatiuæ sufficiunt probationes, vt tenent communiter DD. in d. l. census 10. l. pen. de probat. cap. olim. 2. de consub. cap. cum causam 13. de probat. cap. veniens 38. de test. & alia cumulat Aym. Craueta de antiq. temp. 1. parte. sect. viso de fama, n. 30. Masch. de probat. concl. 103. à num. 12. Iac. Menoch. de arbitr. casu 255. Pelaez de maiorat. 4. p. q. 20. n. 309.

10 † Sed enunciatiua instrumentorum verba quoad omnes saltim præsumptiuè probant, vt per text. in d. l. non epistolis, 13. ibi, quasi ad sororem, C. de probat. placuit Fel. in cap. per tuas, n. 12. extra illo eod. tit. latè Carol. Ruyn. conf. 141. n. 13. lib. 5. Masch. concl. 622. n. 21. & seqq. Card. Tusch. lit. P. d. concl. 81. n. 22. & 76. Igitur plenè probant descendenciam & parentelam antiquam.

11 Confirmatur primò, vetera monumenta, census auctoritate sequi in antiquis iubemur à I. C. Papiiano in l. in finalibus, 11. Fin. regum. & probant ex text. c. in c. causam, 13. vbi DD. maximè Bal. n. 61. Fel. 4. & 5. extra de probat. idem Bal. in rub. n. 60. & 74. C. de fide instrum. & conf. 468. n. 2. p. 3. Phil. Corn. conf. 171. & conf. 299. n. 1. vol. 1. Barbac. conf. 6. n. 1. lib. 2. Socin. conf. 194. n. 8. lib. 2. Marian. Socin. conf. 8. n. 13. lib. 4. Paul. Paris. conf. 101. n. 26. lib. 1. & conf. 27. à num. 15. lib. 2. Igitur in probandis prædictis antiquis qualitatibus vetera sequi omnino debemus monumenta.

12 Confirmatur secundò, in antiquis iure constitutum habemus quòd instrumentorum verbis, magis quàm testibus fides sit præstanda, vt in text. leg. census 10. leg. si arbitri 28. de probation. & in aliis iuribus cumulatis per Masch. de probat. tom. 1. in princ. q. 6. n. 11. Alex. conf. 177. in causa & lite, n. 5. lib. 6. Socin. conf. 166. in causa communitatis, col. 1. & conf. 187. in controuersia, col. 7. vers. non emitto, lib. 1. Io. Neuizau. conf. 25. n. 16. & conf. 100. n. 14. † quia testium memoriam labilem, atque mutabilem, & econtra instrumentorum verba firma, & constantia dixit Imperator Iustianus in l. hac consultiissima, 8. §. at humana, C. qui testam fac. pos. probant, & exornant gloss. in c. tertio loco, de probat. Bal. conf. 410. num. 4. vol. 1. Rol. à Valle conf. 2. n. 59. lib. 1. Burlat. conf. 235. n. 47. Marcellin. de Mauro allegat. 2. n. 7. Seraphin. Oliuar. decis. Rotæ, 339. n. 7. & decis. 537. n. 2. sed prædictæ qualitates, puritas & macula per testes plenè probantur, vt supra quæst. 9. latè probaui. Igitur melius per instrumentorum verba.

13 25. n. 16. & conf. 100. n. 14. † quia testium memoriam labilem, atque mutabilem, & econtra instrumentorum verba firma, & constantia dixit Imperator Iustianus in l. hac consultiissima, 8. §. at humana, C. qui testam fac. pos. probant, & exornant gloss. in c. tertio loco, de probat. Bal. conf. 410. num. 4. vol. 1. Rol. à Valle conf. 2. n. 59. lib. 1. Burlat. conf. 235. n. 47. Marcellin. de Mauro allegat. 2. n. 7. Seraphin. Oliuar. decis. Rotæ, 339. n. 7. & decis. 537. n. 2. sed prædictæ qualitates, puritas & macula per testes plenè probantur, vt supra quæst. 9. latè probaui. Igitur melius per instrumentorum verba.

14 Confirmatur tertio, reddendo rationem prædi-

ctorum, nam antiquitas loco legis & veritatis habetur, per l. 2. §. pen. de aqua & aqua pluui. arc. l. testane. ta 18. l. sancimus 27. de testam. cap. cum causam, 42. de test. docet Bal. in l. de quibus, n. 88. de legib. & in l. exemplo 7. n. 4. C. de probat. † Immo aliquando per se sola absque instrumento, nec alio adminiculo probat, & velut vera attenditur ex Craueta de antiq. temp. 1. p. d. sect. viso de fama, n. 20. & ex aliis ostendit Masch. concl. 103. n. 15. & 16. † Quare in probationum materia plurimum antiquitati esse tribuendum docuit And. Tiraq. de præscript. §. 1. gloss. 4. & plura cumulat Pelaez de maior. 1. p. q. 45. n. 8. & 4. p. q. 20. n. 110. & cum antiquum melius per instrumenta, quam aliter probetur, vt supra pluries dixi, & probaui, sequitur, quòd per instrumenta sanguinis antiquæ qualitates melius probentur, quàm per probationes alias.

Confirmatur quarto, iuris regula, nempe quòd 17 enunciatiua instrumentorum verba non plenè probant, de qua supra in præced. §. num. 8. communiter à DD. limitatur in antiquis, & verusis rebus, in quibus plenam efficere probationem omnes fatentur, vt speciatim dicam infra num. 30. & inserim aliquibus confirmationibus exornationis causa ostendam, † nam licet scriptura priuata non recognita, nec testibus, nec litterarum comparatione fulcita nihil 18 probet ex text. in l. 11. 4. vers. Pero suaguel, vbi gloss. 11. & in l. 119. vers. mas slo negare, tit. 18. part. 2. & terent per plures adducti per Parlad. lib. 2. ver. quotid. cap. fin. 1. p. §. 5. n. 16. Corral. in l. admonendi 3. p. n. m. 46. vbi etiam communiter DD. de iureiur. tamen in antiquis, & si simplex fuerit, semiplenè saltim probat, vt quidquid alij velint, docent Iass. in d. l. cum aliquis, n. 6. C. de iure de liber. Anton. Capic. decis. 86. n. 4. Hipol. sing. 43. Schurff. conf. 19. in fin. centur. 1. Matth. V. v. semel in in paratit. rub. de fide instrum. n. 6. ante fin. Aym. Craueta de antiq. 1. p. sect. viso de verbis enunciatiuis, n. 1. Io. de Amicis conf. 101. n. 30. plures congerit Masch. concl. 1300. à n. 1. vbi latè rem hanc explicat, & alios adducit Pelaez de maior. 4. p. q. 20. à n. 315. & seq. & quòd consanguinitas & filiatio probentur in antiquis per notas in scripturis priuatis, & per memorialia, dixerunt Bal. in l. neque natales, col. 1. C. de probat. Salic. in l. certam, ff. eod. Paris. conf. 10. n. 5. lib. 2. Alban. conf. 83. n. 13. Peregr. de fideicom. art. 43. n. 86. Igitur multo magis enunciatiua verba antiquorum, & legitimum instrumentorum plenè probantur.

Pater consequens, nam priuata scriptura nihil ex 19 se probat, ex l. mada, 26. de donat. l. instrumenta 5. cum duabus ff. seqq. C. de probat. l. fin. de conuen. sicut dubitor. lib. 10. cap. 2. de fide instrum. Craueta n. 6. loco proxime citato, ex antiquitas semiplenè ei præstat robur, vt dixi, at verba enunciatiua ex se saltim semiplenè probant, vt in principali ratione ostendi, & Craueta supra sect. Propositum nostrum, n. 30. & alij relati. Igitur si eis antiquum adiungamus tempus, sufficientiam ad plenè probandum condonabimus.

Confirmatur quinto, instrumentum defectuum 20 mortuo notario ad summum semiplenè tantum probat, vt colligitur ex adductis per Aym. Craueta de antiq. rem. 1. p. sect. Octaua datur limitatio num. 17. & 3. p. sect. vidimus in genere, num. 39. quem refert & sequitur Masch. de probat. concl. 918. n. 3. plures apud Gracian. Marchie decis. 94. num. 11. & 12. at simile defectuosum instrumentum in antiquis plenè & perfectè probat. Igitur & legitimum instrumentum verba enunciatiua plenè in antiquis probantur.

Minor pater ex adductis ab eodem Craueta vbi 21 proxime d. sect. octaua, datur limitatio, num. 17. versic. Quod ipsum vtiq. concederem, & conf. 274. num. 5. vol. 2. cum pluribus adductis à Valdes in addit. ad Suarez tit. de las deudas, pag. 43. Anton. Gabr. comm. opin. tit. de

de pres. concl. 1. à n. 1. Alex. conf. 1. n. 20. lib. 4. Paris. conf. 114. lib. 1. Zephal. conf. 152. n. 5. lib. 2. Th. Gramm. decis. 79. num. 21. Menoch. lib. 2. præsumpt. 80. à num. 1. Masch. d. concl. 918. num. 4. & in terminis de nobilitate probanda Fab. de Anna consil. 88. numero 25. 1. part.

22 Confirmatur sexto, exemplis instrumentorum iure nulla fides datur ex l. 2. de fide instrum. cap. 1. extra eod. l. 11. 4. vers. Casti alguno, in fine legis, tit. 18. part. 3. Sarmiento lib. 4. select. in l. Gallus, §. idem credendum, num. 9. deliber. & posth. maxinè in tertij præiudicium. R. Min. 24. † At in antiquis aliud feruatur, quia eis plena fides præstatur. Igitur & verbis enunciatiuis instrumentorum.

Minor patet ex pluribus adductis per Couarr. præf. quæst. cap. 21. num. 7. vbi ita sancitum esse circa nobilitatis probationem in iure nostro regio in quadam pragmatica, quam addit, ait esse l. 8. tit. 1. lib. 6. recop. licet vt credo errore labatur, Masch. de probation. conclus. 1389. num. 14. & 15. Menoch. consil. 7. num. 1. cum seqq. Thom. Grammat. consil. 60. num. 6. & decis. Genæ 12. num. 4. & in nobilitate idem voluit Fab. de Anna consil. 88. num. 23. † quia ex temporis diuturnitate præsumitur exemplationem legitime factam ex Florian. in l. 2. de fide instrum. Boërio quæst. 281. n. 1. Aym. Craueta de antiq. temp. 3. part. sect. vidimus in genere n. 2. & 4. Menoch. lib. 2. præf. 80. & post eos Pelaez de maiorat. 1. p. q. 62. num. 75.

23 Confirmatur septimo, verba enunciatiua circa parentelam & descendenciam apponi in instrumentis plerumque solent à parentibus, fratribus, & consanguineis, qui melius sciunt gradus consanguinitatis, & descendenciam ex adductis supra quæst. 11. §. 2. num. 11. & num. 26. & rarè extranei similia inferunt verba in instrumentis: † at enunciatiua circa consanguinitatem ab illis apposita, quia melius eum scire, verisimile est, plenè probant. Igitur, maiori ex causa specie nostra enunciatiua verba à parentibus & consanguineis emanata integram efficiunt fidem.

Ad minorem probandam adduci solet text. in leg. quidam 15. de probat. quam ad hoc adducunt allegari & sequuti per Fel. in d. cap. per tuas, 10. sub num. 12. §. secundò restringi, vers. & licet contrarium, vbi etiam Aret. & Ruin. conf. 53. num. 10. lib. 1. & consil. 141. num. 10. lib. 5. Fab. de Anna d. consil. 88. num. 32. Zephal. consil. 192. num. 38. & confiderauit Rosa apud Farin. decis. 405. n. 4. 10. 1. & apud Io. Bapt. Coccin. decis. 199. n. 10. Card. Tusch. lit. S. d. concl. 81. n. 79. tom. 8. Ant. Peregr. de fideicom. art. 43. n. 76.

24 Cui & illud fauet, quod dum enunciatiua verba prolata fuerint ab auctore præiudicant omnibus, qui ab eodem causam habent, siue titulo vniuersali, aut singulari, secundum Bart. in l. 1. §. si heres, ad Treb. Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. Ampliatur nunc, num. 22. & 23. Sim. de Preteritis de interpretat. defunct. volunt. lib. 1. solut. §. num. 21. & lib. 5. dubit. 4. & vlt. n. 356. Matienço in l. 6. gloss. Pelaez 11. tit. 8. & in l. 1. gloss. 2. num. 4. tit. 9. lib. 5. recop. Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 14. num. 45. & seqq. Ancharr. consil. 44. col. 2. Bal. consil. 389. lib. 4. & Franc. Aret. consil. 112. in fin. Cuman. consil. 155. Bar. Socin. consil. 11. col. 1. & consil. 13. col. 2. & conf. 82. col. 2. vers. secundà conclusio, lib. 3. Card. Tusch. d. concl. 81. num. 14. & seqq. at omnes sanguinis causam à suis consequuti fuere maioribus, vt patet, & plures probaui. Igitur ab eis enunciatiua facta nocebit descendentibus omnibus, & proficiet.

25 Fauet etiam & aliud, quòd si testator in suo testamento aliquem filium, vel consanguineum nominauerit, manet ex hoc probata filiatio, & consanguini-

tas, ni contrarium aperte probeatur, vt voluerunt Peregr. de fideicom. art. 43. num. 77. & 86. Simon de Prettis de interpretat. vlt. volum. lib. 5. dab. 3. interpret. 2. solut. 4. num. 225. Masch. de probat. concl. 411. ex num. 10. & alij plures apud D. Ioann. del Castillo controuers. lib. 5. tom. 6. cap. 123. ex num. 7. & seqq. Franc. Aretin. consil. 37. colum. 2. vers. Secundus modus, Per. Surd. decis. 145. num. 4. Alc. consil. 335. num. 3. vbi ad nostrum propositum optimè loquitur, & faciunt tradita per Bart. in l. quod Senatus, §. item per contrarium, deliber. agn. Immol. in leg. ex hac, de donat. quem sequuntur Felin. num. 12. Aret. & Dec. num. 7. in cap. per tuas, de probat. Menoch. de arbitr. casu 89. num. 82. cum seqq. Paul. Cast. consil. 175. eol. fin. vers. & si ita est, vol. 2. Alex. conf. 181. num. 1. lib. 7. Iass. conf. 106. n. 1. vol. 1. Carol. Ruyn. conf. 100. vol. 2. Igitur patet intentum.

Fauct etiam & tertium, nam licet nominatio sola filiationem non probet, nec aliis præiudicet, vt ferè omnes communiter tenent sequendo glossas in leg. non epistolis, 14. & in leg. non iudis, 14. Cod. de probation. & in cap. per tuas, extra illo eodem tit. & in cap. transmissa. Qui filij sint legit. in cap. Michæel, de filiis presby. cap. illud, de testam. fallit tamen in antiquis, in quibus plenè filiationem probat, ex adductis à Menoch. d. casu 89. num. 84. Iass. conf. 34. n. 7. vol. 1. Alex. conf. 90. col. 3. vol. 6. Socin. Iun. conf. 138. n. 2. vol. 3. Phil. Dec. conf. 35. & Barbac. conf. 6. vol. 2. etiam in cuiusque præiudicium, vt ex text. in cap. cum causam, 13. iuncta gloss. verb. per libros antiquos, vbi marginalis alia iura citat, de probat. & communiter DD. cap. ad audientiam, 13. nos igitur, vbi etiam gloss. verb. consuetum, de præscript. Rebuff. in tract. de nominat. in princ. num. 4. Phil. Dec. conf. 135.

Ex quibus omnibus primò manet constitutum 30 apud DD. communiter, quòd instrumentorum verba enunciatiua plenam, & absolutam in antiquis efficiunt probationem, vt ex traditis per Bal. Alber. & Salic. in d. l. cum aliquis, C. de iure deliber. Abb. & Butr. in cap. cum dilectus, de success. ab intest. gloss. & DD. in c. cum olim, de censib. passimque nostrates colligunt, vt patet ex plena manu congestis à moderno Parisio conf. 41. nam. 2. Phil. Dec. in l. ex his limit. 4. C. de testam. milit. & conf. 95. num. 6. Franc. Marc. decis. 208. n. 5. p. 1. Natta conf. 283. n. 8. & conf. 628. col. 2. Zephalo conf. 90. n. 6. & 24. lib. 1. R. Min. Iun. conf. 26. n. 26. & consil. 76. n. 1. lib. 1. Caball. in mille loq. 62. p. 1. And. Gail. lib. 2. obser. 71. Fab. de Anna d. consil. 88. n. 26. Masch. concl. 186. per totam, & concl. 622. à n. 15. cum seqq. Io. Gut. in præf. lib. 3. q. 17. à n. 69. Nic. Garc. de benef. §. p. c. vlt. à n. 8. & p. 7. cap. 15. n. 32. & latius 12. part. cap. 2. à n. 248. cum seqq. Aug. Barb. de officio Episc. 3. part. allegat. 66. num. 5. colum. mibi 351. & allegat. 72. num. 41. vbi alios adducit, Iac. Menoch. lib. 3. præsumpt. 133. n. 22. Pelaez de maiorat. 4. part. q. 20. num. 317. vbi antea in num. 314. dixerat, quòd instrumentorum verba enunciatiua in antiquis extraneis præiudicant, ex Menoch. de arbitr. casu 111. num. 12. Masch. concl. 1268. num. 8. Aret. consil. 42. & Dec. consil. 11. Hipolit. sing. 505. Card. Tusch. lit. P. d. concl. 81. à n. 87. cum seqq. Peregr. de fideicom. art. 43. n. 83. & art. 44. ex n. 19. atque ideo identitas cuiusque rei, vel personæ probatur in antiquis per enunciatiuam diuersorum notariorum, vt per Bal. & Salic. in l. cum aliquis, Fel. n. 4. Aretin. 21. in c. cii causæ de prob. Marelc. var. 1. resol. 17. n. 41. & 42. Achil. dec. §. de iure patr. 11. c. inferius adducèdis.

Secundò etiam manet constitutum, & communiter omnes probant, quòd descendencia, & consanguinitas optimè per antiqua probantur instrumenta, quomodocumq; de eis mentionè efficiant, per text. in d. c. series, 26. vbi Bal. Fel. & DD. de test. Iass. in l. Preter. ait.

et in l. si quis ex argentiariis, §. prator; num. 20. et de edendo, Abb. & Fel. in cap. tertio loco, de probat. Masch. concl. 411. a num. 19. cum seqq. Simon. de Precitis de interpretat. ult. vol. lib. 5. interpretat. 2. dub. ult. a num. 225. Nicol. Garcia citato loco d. 7. part. cap. 15. num. 31. Mandol. conf. 83. num. 3. & optimè Alexand. consil. 90. num. 12. et per totum lib. 6. Zephal. consil. 90. num. 24. lib. 1. Fab. de Anna d. consil. 88. num. 9. Puteo decif. 58. lib. 2. Cæsar. Grassis decif. 181. num. 10. † quod nõ tantum intelligi oportet in præiudicium eorum, qui instrumenta rogauerunt, sed etiam omnium, quos eadem descendencia & parentela tangit, aut tangere potest, sic notabiliter voluit idem Alexand. dist. consil. 90. num. 2. et 12. incipit, a vers. ex his est responsum, Masch. de probat. concl. 411. num. 2. Peregrin. de Lara de amuerf. et capellan. 2. p. c. 4. n. 57. & ex pluribus quos refert, contra nonnullos tenet Peregrin. de fideicom. d. art. 43. n. 84. & est de mente omnium relatorum supra, & ex rei natura colligitur. † Et confirmatur ex eo, quod supra diximus generaliter, nempe, quod instrumenta inter alios celebrata in antiquis tertio nocent, vt præter adductos probauerunt communiter DD. in d. l. cum aliquo, 11. C. de iure de liber. idem Masch. conclus. 1273. num. 8. Socin. consil. 86. colum. 1. lib. 1. Menoch. consil. 1. num. 206. vers. et antiqua instrumenta lib. 1. † Vnde si contingat etiam obiter Titium fuisse filium Sei filiatione manebit probata concurrentibus requisitis de quibus infra, ex Anton. in d. cap. cum dilectus, de fide instrum. Couarr. in epitome de sponsilib. cap. 8. 2. part. §. 3. num. 9. Pelacz d. 4. part. quest. 20. num. 3. 19. Peregrin. d. num. 83. Iass. conf. 34. num. 7. et conf. 114. num. 5. lib. 1. de quo agit latè Rota decif. 176. tom. 1. per totam apud Farinacium.

Tertio constitutum manet, quod probatio, quæ per instrumenta sic antiqua dicitur notoria, vt doctissime docuit Bal. in d. c. cum causam, de probat. & in auth. quas actiones, C. de testam. Menoch. de arbit. casu, 89. n. 96. Alex. conf. 15. vol. 5. Decio. conf. 428. n. 5. Verio d. conf. 19. n. 11. lib. 2. ita vt qui per instrumenta antiqua suam probat intentionem, dicatur, eam probare per notorietatem rei, quæ resultat ex facti euidentia, vt probauit, Alex. in l. naturaliter §. nihil commune, n. 63. de acquir. poss. ex gloss. verb. notorium in cap. vestra 7. de ordinat. cler. et mil. Abb. & Butr. in c. significauerit, de restitu. spoliat. Bellam. decif. 404. † nam certum est, quod instrumenta non tẽ notoriã efficiunt. ex text. in l. cum precib. 18. C. de probat. l. desiderium 7. C. mandati; c. licet causam 9. de probat. cap. cum dilecti, 6. de donat. & adductis ab And. Tiraq. de retract. lign. §. 2. gloss. 1. n. 20. et seq. Capra de notorio, 1. memb. num. 51. Menoch. de recuper. rem. 1. n. 214. Craueta consil. 10. n. 7. Natta consil. 51. n. 19. lib. 1. Ioseph. Ludou. decif. Lucen. 35. n. 7. cum seqq. p. 1. Olsch. decif. pedam. 17. n. 1. † quod non tantum procedit circa ea, de quibus directè, & principaliter loquuntur, sed etiam in accessoriis, de quibus indirectam efficiunt mentionem, vt potest esse exemplum in specie, de loquimur, & probant Abb. in cap. cum olim, n. 10. de consil. Contard. in l. uni limit. 9. n. 29. C. si de moment. poss. Masch. concl. 1107. n. 21. Farin. 1. tom. de delictis et poenis 9. 2. 1. n. 25.

Quarto constitutum etiam est, quod sufficiet, si instrumenta enunciant descendenciam, aut consanguinitatem virtualiter, licet expressè & palam de eis non loquantur, secundum Socin. in l. ambiguo, n. 7. de reb. dub. Paris. consil. 44. n. 5. lib. 1. Aym. Craueta consil. 149. n. 11. & à Rota decifum tradit idem Nic. Garcia in d. tract. de benef. 12. p. c. 2. sub n. 256. Ioseph de Sesse decif. 202. n. 21. Ant. Monach. Lucen. decif. 33. n. 10. Nec contrarium est, quod infra intellectus 2. dicam, 39 † quia ibi dicta procedunt, dum enunciatiua verba

ita sunt, vt eorum sensus certè colligi non valeat, aut dum intellectus plurimum laborat intelligendo, ex notatis per DD. in l. quando 35 §. et generaliter, C. de inoffic. testam. Bal. in auth. hoc inter liberos, in princ. C. de testam. Pelacz de maiorat. 2. p. initio n. 124. Socin. Iun. consil. 122. n. 23. lib. 1. Valençuela conf. 83. n. 47. † secus autem erit, si ex ipsiis verbis enunciatibus certò, virtualiter saltem, colligatur id, quod queritur, nam tunc pro expresso habetur, & velut tale operatur, vt in l. 1. §. si mentem, de hered. inst. ex gloss. verb. Italia, in cap. 1. de tempor. ordin. lib. 6. et in Clem. 1. verb. eligatur, de elect. Bart. in l. uxorem, §. agri plagam, vers. respondeo, de leg. 3. Bal. in l. ad probationem, C. de probat. Menoch. lib. 4. pref. 34. n. 3. Alex. conf. 144. n. 16. lib. 6. Dec. consil. 68. n. 3. Zephalo conf. 133. n. 8. lib. 1. Ioseph de Sesse, et Ant. Monach. locis citatis.

Quinto constitutum manet, magnum discrimen esse inter probandas qualitates descendenciarum, & consanguinitatis, & inter probandã puritatem, siue maculã, nam illæ enunciari valent in instrumentis ad plures vitales effectus, vt manet probatum, & quotidie fieri vidimus præcipue in testamentis, & dotium instrumentis, & aliis: puritas verò, & macula non ita, tum quia non sunt qualitates circa quas conuentio, seu dispositio cadere potest, nec quidem fieri de eis mentio in instrumentis ad aliquem vitalem effectum, † tum quia nec congruit maculam referre in eis, velut iniuriosum, & iure prohibitum, secundum text. in l. lex Cornelia §. si quis librum 9. §. fin. item apud Labeanem 15 §. generaliter 27. vers. hac autem serè, de iniuria. §. iniuria autem, instituit. eodem, & faciunt tradita per Bald. in rub. num. 17. C. de fide instrum. tum etiam quia licet enuncietur, nihil quoad eam probantur enunciantia instrumenta nec alia scripturæ ex ratione text. in leg. vn. §. illo proculdubio, 6. C. de lat. lib. toll. & ex aliis, de quibus infra, 2. part. quest. 5. quasi per totam, † nec quoad puritatem cum sit enunciatio suspecta, & sine iusta causa, quæ adesse non potest, vt similes referri in scripturis qualitates possint sine affectionis, & interesse suspicione, quæ fidem omnino tollit, vt considerauit Rota apud Farin. decif. 160. num. 9. 1. part. & faciunt tradita inferius requisito. 1. & circa consanguineos supra quæst. 11. §. 1. in princip. & postea pluribus in locis, nisi fortè enunciantur actus positiui obtenti in tribunalibus, seu communitatibus, † quarum honores deseruiunt ad rem iudicatam efficiendam, & ius reale generi acquirendum, quæ in antiquis plurimum profunt ad illorum actuum probationem, & ad legitimam qualitatam possessionem demonstrandam, arg. text. in legi. in se possidet, 12. leg. Pomponius, 14. §. si iusti. 9. de acquir. poss. leg. si bona fidei, 48. de acquir. rer. dom. 178. de re iud. l. fin. C. de rei vendic. gloss. fin. in l. quædam 76. de rei vendic. Bart. in l. pen. num. 3. et 4. de condic. indeb. † & decretum iudicum cuius virtute actus positiui sunt obtentus iustè, & seruatis debitis solemnitatibus latum præsumitur, ex notatis in leg. si quis ad exhibendum, 18. de except. rei iud. leg. Herennius, 63. §. Gays, 1. de euid. vbi Cardinal. Alban. numero 2. Masch. de probation. consil. 1230. num. 2. Mare. Anton. Natta consil. 525. numero 17. Zephal. consil. 678. numero 3. lib. 2. Burlat. consil. 193. num. 46. lib. 1. et consil. 320 numero 2. tom. 2. Burg. de Paz consil. 36. numero 2. et consil. 40. numero 11. Purpurat. consil. 520. numero 1. Tiber. Dec. responsul. 37. num. 25. vol. 2. Menoch. consil. 100. n. 234.

Sexto etiam relinquitur constitutum, quod licet vt prædiximus puritas, nec macula probari directè non valeant per scripturas, & instrumenta, indirectè tamen poterunt, & earum probationes

nes plurimum & exinde valoris capiunt, nam cum sint qualitates à maioribus prouenientes, & tales existant in progenie, quales inueniuntur in progenitoribus, vt pluries probauit, & ostendit Pelacz de maiorat. 1. part. quest. 51. num. 7. et 16. ex cognitione maiorum, quæ melius ostenditur per instrumentorum enunciatiua, facile inductis testibus, & aliis probationibus deuenitur in cognitionem qualitatam descendenciarum, ad quorum puritatem, vel maculam ostendendum necesse est, quod radix appareat, & origo, à qua proueniunt; atque idè vtinam instrumentis, & scripturis antiquis, vt per eas probata radice descendenciarum, facilis deueniatur in cognitionem qualitatam illius, & descendenciarum ab ea, † cum ex cognitione causæ deueniatur in cognitionem causati, l. 1. in princ. vbi Ang. de iust. et iure §. l. iura, de legib. leg. §. de iud. §. interdum, 1. de usuf. notat Nicol. Euerard. in topicis loco ab effectu, in fin. & plures apud August. Barbofam Axioma 40. n. 28. pag. 28. & faciunt tradita per Bal. in l. lect. 1. n. 3. vers. in eadem gloss. de feruis, And. Tiraq. in tract. cessante causa, limit. 7. † & idè originaria causa est in primis attendenda, qui id quod, 33. in princ. de don. l. 1. n. 69. de fideiuss. † & à primordio tituli posteriori formatæ euentus, l. vn. C. de imponenda lucratina descript. latè Ancharr. conf. 339. Pro masori, num. 12. Gracian. discept. for. tom. 2. c. 214. n. 21. et c. 359. n. 5. et tom. 4. cap. 648. n. 13. & ita rectius dirigitur iudices in agnoscendas præteritorum qualitates, & in iudicium circa informationes ferendum.

Septimo est communiter apud omnes constitutum, quod tempus antiquum dicitur centum excedens annos, ex text. in l. usus fructus §. 6. de usuf. l. fin. C. de sacros. Eccl. DD. in d. l. cum aliquis, C. de iure delib. Iass. in admonendi num. 254. et seq. de iureiur. Dec. in cap. 1. num. 47. vers. sed in contrarium, de appell. Ripa in l. rem qua à nobis, num. 57. de adq. poss. Suarez in Theophrast. recept. sent. verb. antiquum, n. 87. Villalob. in suis comm. opin. lit. A. num. 106. et lit. F. num. 8. Duenhas reg. 299. fallent. 7. Aym. Craueta de antiq. temp. in princ. num. 4. Petra de fideicom. quest. 13. num. 147. Zephal. consil. 250. num. 18. lib. 2. Natta consil. 662. num. 15. Hipol. Rimin. consil. 6. num. 44. vol. 1. Burlat. consil. 151. num. 33. vol. 2. et conf. 330. num. 13. vol. 3. Menoch. de arbit. lib. 2. casu 3. num. 6. vbi septem opinionones recenset, cum aliis allegatis à Masch. de probat. conclus. 103. num. 1. August. Morla in empur. 1. part. quest. 11. num. 7. Io. Gut. consil. 1. num. 5. Zaballos, comm. contra com. 9. 302. n. 9. Nicol. Garcia de benef. 12. p. cap. 2. num. 263. Peregrin. de fideicom. art. 43. num. 83. Card. Tusch. lit. P. concl. 81. num. 89. & alij apud August. Barbof. appellat. 19. pag. 153. † Quod indubium est in probatione rei antiquæ per instrumenta, quorum respectu debet excedere tempus centum annorum, vt rectè explicant Puteus decif. 212. lib. 1. Caputaquens. decif. 28. num. 4. part. 1. Rota decif. 185. part. 1. decif. 288. in princ. 2. part. Flamin. de resignat. benef. quest. 28. num. 235. Nicol. Garcia citato loco 5. part. cap. 9. num. 91. et part. 2. cap. 2. num. 265. August. Barbofa de officio Episc. d. 3. part. allegat. 62. num. 55. in fin. et allegat. 72. num. 38. Peregrin. & Tusch. locis citatis; aliud quidem est respectu testium, nam sufficiet sexaginta anni, secundum eundem Caputaquens. decif. 5. n. 3. et dec. 298. p. 3. Burl. conf. 151. n. 29. lib. 2. Paul. Granuc. theorem. 22. n. 4. et 5. p. 3. Rota dec. 155. num. 13. part. 2. Farin. 1. part. praxis crimin. quest. 47. n. 16. in fin. et tract. de testib. quest. 69. num. 145. Nicol. Garcia d. cap. 9. num. 92. et d. 12. part. cap. 2. num. 265. et August. Barbof. in proximè citatis locis, de quo & nos alibi.

Quare quod in verbis enunciatiuis instrumentorum

rum non dicatur tempus antiquum, nisi quod metas centum excedit annorum, etiam si transierint octoginta & novem anni, tradidit ex notatis Fel. in cap. cum causam de restib. Iac. Puteus decif. 359. num. 9. 2. part. et refert Pelacz de maiorat. 1. part. quest. 45. n. 3. And. Gail. lib. 2. obseruat. 71. n. 20. Masch. concl. 622. n. 16. sed sufficet, si sit parum minus, aut plus centum annorum, vt censuit Rota penes eundem Puteum decif. 209. part. 3. in fin. & quod nonaginta anni tempus dicatur antiquum, in instrumentorum enunciatiuis, tradit ibi idem Puteus, & probat Masch. concl. 1418. num. 12. Nicol. Garcia d. 12. part. cap. 2. num. 266. licet plurimum circa hoc operetur iudicis arbitrium attentis circumstantiis, & negocij qualitibus, vt optimè ex pluribus probauit Menoch. de arbit. casu 3. num. 1. Burlat. conf. 151. num. 29. et seqq. lib. 2. Farin. d. quest. 47. num. 115. et 116. de quo etiam videndi sunt plures, quos plena manu congerit Pelacz dist. quest. 45. num. 15. et Peregrin. d. art. 43. n. 83.

Quæ omnia intelligas velim quatuor concurrentibus requisitis, siue conditionibus. Primum, quod personæ, à quibus enunciatiua emanauerint, integre sunt, siue dignæ, & in nihilo suspectæ, quia sicut auctores famæ harum debent esse qualitatum, vt dixi supra quæst. 10. §. 4. ita auctores instrumentorum, ex quibus ipsa probatur fama, vt dixi in principio huius §. ex qua ratione specificè ita asserunt Hieron. de Monte de finib. regund. cap. 60. num. 10. Io. Baptist. Coccin. decif. 105. num. 6. 8. et 10. et decif. 235. num. 6. Caputaquens. decif. 37. part. 3. Rota decif. 130. n. 2. part. 2. Nicol. Garcia de benef. 5. part. cap. 9. num. 88. et 12. part. cap. 2. num. 257. et seq. † vbi ait, quod si enunciatia plurimum instrumentorum antiquorum appareant emanasse à suspectis, non habebunt vim publicæ vocis & famæ, nisi fortè in antiquissimis, & simul concurrant aliæ coniecturæ, vt dicam infra in 3. requisito, & conducunt tradita per Marc. Anton. var. resolut. lib. 1. resolut. 109. num. 47. Achilles decif. 7. de iure patron. Puteo decif. 149. lib. 3. Farin. decif. 148. n. 3. 1. part. et decif. 91. n. 2.

Secundum requisitum est, quod verba enunciatiua aperta, & sint, & absque dubio significant, ex Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. Ampliatum nunc, num. 26. Nicol. Garcia d. 12. part. cap. 2. num. 255. Rota decif. 168. num. 9. part. 2. Ioann. Baptist. Coccin. decif. 180. num. 6. licet in enunciatiuis generalibus prolatis à Principe aliud voluerint Bal. consil. 227. num. 7. post vers. Parrò in Principe, idem Craueta cod. tract. 1. part. in princ. num. 14. Masch. de probat. conclus. 622. n. 12. volentes, quod probet eo in sensu, qui verisimilij percipi valcat, dixi sup. n. 38. & duobus seqq.

Tertium requisitum est, quod instrumenta, & verba enunciatiua emanauerint non ab vna, eademque persona, sed à diuersis, ex Aym. Craueta citato loco n. 17. & Franc. Aret. in cap. cum causam, de probat. Hier. de Monte citato loco n. 7. et 10. et cap. 66. n. 7. Masch. d. concl. 622. n. 1. Ant. Peregrin. de fideicom. art. 43. n. 84. vbi plura, et art. 44. n. 19. Rota decif. 388. 1. part. diuersor. Io. Bapt. Coccin. decif. 69. n. 9. et decif. 242. n. 1. et decif. 377. num. 1. et 2. et ex aliis adductis à Nic. Garc. d. c. 9. n. 87. et seq. et in d. c. 2. n. 254. licet in d. c. 9. n. 91. referat, decifum fuisse à Rota, quod in patronatus possit probari per enunciaciones factas ab eisdem patronis, & suspectis personis, dummodò simus in antiquissimis, & sint adminicularæ aliis coniecturis, quem refert & sequitur nouissimè August. Barbofa de officio Episc. 3. part. allegat. 72. num. 41. Ioann. Baptist. Coccin. decif. 235. numero 6. et decif. 242. numero 2. et decision. 383. numero 5. vbi quod probant enunciatiua, quæ emanant à personis suspectis si recipiunt præsumptionem, & fomentum ex actu

in quo fuit enunciatum ex Achil. *decif. 1. de confess. & decif. 7. de inrepatron. Puteo decif. 149. lib. 3.*

Quarum requisitum est, quod sint plures, due saltem enunciationes eiusdem rei in diuersis factæ instrumentis, nec vnica sufficiat, ex traditis ab Alex. in *Lex his sub num. 2. C. de testam. mil. Valasco de iure emphit. quest. 9. num. 24. Aym. Craueta citato loco num. 14. & 15. Hieron. de Monte citato loco num. 9. Malch. d. concl. 62. num. 18. Nicol. Garc. de benefic. 7. part. cap. 15. num. 34. & part. 12. cap. 2. n. 259. Puteo *decif. 209. lib. 1. Rota decif. 185 & decif. 388. & seq. n. 1. part. 1. Card. Tufch. lit. S. conclus. 81. num. 94. & Pe-regri. locis superius citatis & quamuis verba enunciatia geminata per se deponant, & plenè probent, ex adductis per Barbac. *consil. 37. num. 1. & 2. lib. 3. Ad-ditio ad Roman. consil. 191. spectabilis Domine, num. 4. vers. non inducit, vbi cumulat plures, Aym. Craueta *consil. 405. de illo quaritur, num. 4. & consil. 434. num. 11. Card. Tufch. tom. 3. lit. G. concl. 28. & tom. 8. lit. V. concl. 81. num. 162. cum seqq. tamen hoc ego intelligo inter eosmet, ex quibus ipsa emanarunt verba, secus quoad alios, etiam in antiquis enunciatiaz, vt probent à diuersis emanasse, vt dixi in precedenti re-quisito, quamuis ipsa geminatio plus robotis tri-buat, quàm simplex enunciatio.****

Ex quibus omnibus plura ad quæstionis pleniorem explicationem inferuntur. Primò, quod vnica enunciatio in vnico facta instrumento antiquissimo nihil probat, ex Franc. Aret. in *diel. cap. cum causam, num. 20. de probat. vbi etiam Felin. num. 4. Craueta citato loco num. 19. Croto *consil. 34. num. 17. lib. 1. Farin. decif. 160. num. 6. & decif. 169. num. 2. Io. Baptif. Coccin. 69. & decif. 436. num. 4. † nisi fuerit admini-culata cum aliis coniecturis, & præsumptionibus, quæ simul animos iudicium suadeant ad id creden-dum, ex Vitali de Gambara *tract. de clausulis, tit. Quan-do verba enunciatia in privilegio, num. 5. August. Bar-bola de officio episc. 3. part. allegat. 72. sub num. 4. 1. Affli-ctis decif. 83. num. 1. Farin. decif. Rota, 25. num. 2. in fin. tom. 1. Cardinal. Tufch. tom. 8. lit. S. conclus. 81. num. 73.***

Inferitur secundò, quod si fuerint due saltem enunciatiaz in duobus antiquis instrumentis circa alicuius descendenciam, & consanguinitatem probant plenè in quocumque iudicio & aduersus om-nes etiam extraneos, quibus eadem linea, & sanguis sunt communes, ex adductis per Menoch. *de arbi-tr. iudic. casu 111. num. 12. Malch. diel. concl. 411. num. 22. & conclus. 622. num. 26. & conclus. 1268. num. 8. & alijs allegatis à Pelaez de maiorar. 4. part. quest. 20. num. 314. & Ioann. Guttier. lib. 3. prælt. quest. 17. num. 69. Aymon Craueta citato loco num. 19. Puteo *decif. 209. num. 1. lib. 2. Achill. decif. 8. n. 2. de inrepatron. Farin. decif. 312. n. 6. & decif. 91. sub n. 2. ante fin.**

Inferitur tertid, quod descendencia & parentela plenè probantur, si earum singuli gradus in diuersis sint probati instrumentis, v. g. si in duobus referat. A. filium fuisse B. & ex alijs duobus. B. filium extitisset C. & ex alijs duobus C. procreatum fuisse à D. & sic de singulis, vt probant Alexand. in *d. con-sil. 90. lib. 6. Franc. Aretin. consil. 37. post num. 1. vers. secundus modus, & Paris consil. 23. post num. 252. vers. & quoniam ipse Illustrissimus Marchio, vol. 1. quos referendo sequitur Ios. Malch. de probat. conclus. 512. num. 4. † In hoc autem animaduertam, quod si vtrius-que gradus probatio ex vno tantum appareat instru-mento, debet alijs fulciri adminiculis, vt plena ena-ctat, & completum fortiat effectum, aliàs defi-ciet eius fides, vt superius probaui illat. 1. & pro-bant Hieron. *Gratus respons. 104. num. 5. vol. 1. Ri-**

min. Iun. *consil. 12. num. 12. vol. 1. Fab. de Anna consil. 88. num. 31. qui in nostra loquitur specie no-bilitatis probandæ, † licet in causis puritatis ad effectum informandi animos iudicum sufficere pro-batio descendenciaz per singula instrumenta singu-los enunciantia gradus, qua iuncta cum alijs testi-bus, & probationibus circa ascendencium qualita-tes poterunt iudices pro suo arbitrio informato-rium diiudicare, cum hoc efficere valeant ex minus legitimis probationibus, secundum Christoph. de Paz de tenta 1. part. cap. 32. num. 67. † cuius con-trarium seruari debet in plenarijs iudicijs nobilitatis, quæ agitantur in Cancellarijs regijs coram nobilibus iudicibus in quibus plenè requiruntur probationes, & iudices strictè causam decidere debent, nec poterunt supplere defectus, cum non tam liberum habeant arbitrium, sicut in summarijs puritatis iudicijs, in quibus principaliter agitur de animis iudicum informandis circa prætensores, & sui generis qualitates, vt pluries dixi, & pro-baui.*

Inferitur quartò, quod enunciationse prolata per vim, metum, aut per aliam suggestionem non plenè probant, secundum Aret. in *cap. cum causam num. 21. vers. sed tamen aduerto, de probation. & con-firmari potest ex pluribus superius relatis, licet hi defectus suppleri possunt ex alijs adminiculis & probationibus, secundum Achill. *decif. 1. de con-fess. & decif. 7. de iure patron. Puteo decif. 149. lib. 3. Eug. consil. 44. num. 65. ex quibus ita censuit Rota apud Farin. *decif. 405. n. 3. 1. p. art.***

Inferitur quintò, quod etsi ex precedentibus illud maximè oriatur, quod verba enunciatia nouo-rum instrumentorum plenè non probant, vt in §. præceden. pluries probaui, & probant ad-ducti per Malch. *d. concl. 622. à num. 1. & à Io. Gut-tierr. lib. 3. prælt. quest. 17. num. 60. Io. Bapt. Coccin. decif. 105. n. 11. tamen cum instrumenta plura sunt, & enunciatia ali-quid concorditer referunt in tem-pore non suspecto ad minus maximam efficiunt præsumptionem ex traditis per Paul. Cast. in *d. cum aliquis, nu. 6. C. de iure deliber. & Dec. in d. cap. 1. n. 18. in fin. de appellat. Aym. Craueta in d. sèct. Ampliatu-rum, num. 15. Tib. Dec. resp. 32. num. 90. cum seqq. lib. 2. Cardin. Tufch. lit. V. concl. 81. num. 76. Io. Bapt. Coc-cin. *decif. 147. n. 2. † cum maxima verisimilitudo oria-tur ex relatione eiusdem rei à pluribus pariformiter eodem tempore facta, vt rectè considerauit Socin. *consil. 187. num. 16. vers. confirmantur prædicta, num. 2. & refert Farin. *decif. 176. num. 1. & decif. 371. num. 3. vbi alios refert; † & quod si plura instrumenta enunciantia sint, etiam non antiqua, nec excedant metam centum annorum plenè probent ex Verallo *decif. 28. lib. 1. censuit Rota apud Farin. *decif. 472. num. 2. 1. part. præcipuè inter casdemmet partes, ex Pet. Surdo *decif. 83. num. 13. & consil. 8. n. 46. refert Io. Baptif. Coccin. *decif. 242. n. 3. & alijs penes Ant. Pe-regri. d. art. 43. sub n. 84. & art. 44. sub n. 19.*********

Inferitur sextò, quod si receptum sit commu-niter apud omnes, quod matrimonium ex instru-mento dotis probatur secundum rationem *text. in l. 3. de iure dot. & Bal. quem ceteri postea fuerunt se-quuti in cap. series. de test. & Fel. & DD. in cap. illud. de præsumpt. saltem semiplenè in præiudicium eorum qui rogauerunt dotis instrumentum, & non verò aliorum, vt explicuit Malch. *d. concl. 622. 46. Gracian. *discept. for. 3. tom. 6. 468. n. 42. tamen in antiquis non matrimonium manebit probatum ex dotis instru-mento quoad ipsos contrahentes, sed etiam quoad omnes maximè illorum descendentes ex ratione, 7. confirmationis supra posita n. 25. & 26.***

Inferitur septimò, quod cum publici archiui magna sit auctoritas, ex adductis per Iass. de Sesse *decif. regni Aragon. 21. per totam, Malch. *concl. 399. à n. 2. Pe-laez de maior. 1. p. q. 62. à n. 6. instrumenta, & proce-ssus inuenti in secreto Sancti Officij, aut in alio pu-blico archiui plenam efficiunt fidem, & si aliquot pariantur defectus, qui ratione loci suppleantur, ex adductis ab eodem Pelaez supra q. 45. quasi per totam Bal. *consil. 400. in Episcopo, col. 1. lib. 4. Zephal. *consil. 239. num. 5. Craueta *consil. 274. n. 6. & consil. 758. n. 7. de quo latius infra 2. p. q. 1. vers. sed maius dubium, ex n. 35. cum seqq.*****

Inferitur octauò ex omnibus præcedentibus, quæ sit instrumentorum vtilitas circa probandas san-guinis qualitates, quæ indirectè saltem ex eis proban-tur. Et si hic agendi locus esset de genealogijs in sancto Inquisitionis Officio receptis, quæ plurimùm instrumentis, & scripturis simulantur, quia confessio-nes sunt & sub nomine instrumenti continentur, ex Rota *decif. 389. contra Rebuff. ad l. 99. vers. quinto, de verb. sign. pag. 420. pro vt refert Aug. Barbof. de appell. 119. sub n. 5. in fin. faciunt tradita per Menoch. *de ad-piscenda, cremed. 4. n. 103. & de recuper. remed. 1. n. 22. 1. & per Gracian. *discept. for. tom. 4. c. 749. n. 22. & 23. & expressè tener Craueta de antiq. temp. 1. part. sèct. Quarto limitatur, n. 87. cum de eis specialis in nostra pragmatia mentio fiat, de earum fide differendum est, infra 2. q. 6. quare nunc omitteram earum tractatio-nem, cum necessariò sit proponenda ad explicatio-nem nostræ pragmatiaz, nec sapius expediat de ead- dem re agere, & cum dictis finem huic imponamus quæstioni, quia satis completè materiam disseni-mus.***

Inferitur octauò ex omnibus præcedentibus, quæ sit instrumentorum vtilitas circa probandas san-guinis qualitates, quæ indirectè saltem ex eis proban-tur. Et si hic agendi locus esset de genealogijs in sancto Inquisitionis Officio receptis, quæ plurimùm instrumentis, & scripturis simulantur, quia confessio-nes sunt & sub nomine instrumenti continentur, ex Rota *decif. 389. contra Rebuff. ad l. 99. vers. quinto, de verb. sign. pag. 420. pro vt refert Aug. Barbof. de appell. 119. sub n. 5. in fin. faciunt tradita per Menoch. *de ad-piscenda, cremed. 4. n. 103. & de recuper. remed. 1. n. 22. 1. & per Gracian. *discept. for. tom. 4. c. 749. n. 22. & 23. & expressè tener Craueta de antiq. temp. 1. part. sèct. Quarto limitatur, n. 87. cum de eis specialis in nostra pragmatia mentio fiat, de earum fide differendum est, infra 2. q. 6. quare nunc omitteram earum tractatio-nem, cum necessariò sit proponenda ad explicatio-nem nostræ pragmatiaz, nec sapius expediat de ead- dem re agere, & cum dictis finem huic imponamus quæstioni, quia satis completè materiam disseni-mus.***

Inferitur octauò ex omnibus præcedentibus, quæ sit instrumentorum vtilitas circa probandas san-guinis qualitates, quæ indirectè saltem ex eis proban-tur. Et si hic agendi locus esset de genealogijs in sancto Inquisitionis Officio receptis, quæ plurimùm instrumentis, & scripturis simulantur, quia confessio-nes sunt & sub nomine instrumenti continentur, ex Rota *decif. 389. contra Rebuff. ad l. 99. vers. quinto, de verb. sign. pag. 420. pro vt refert Aug. Barbof. de appell. 119. sub n. 5. in fin. faciunt tradita per Menoch. *de ad-piscenda, cremed. 4. n. 103. & de recuper. remed. 1. n. 22. 1. & per Gracian. *discept. for. tom. 4. c. 749. n. 22. & 23. & expressè tener Craueta de antiq. temp. 1. part. sèct. Quarto limitatur, n. 87. cum de eis specialis in nostra pragmatia mentio fiat, de earum fide differendum est, infra 2. q. 6. quare nunc omitteram earum tractatio-nem, cum necessariò sit proponenda ad explicatio-nem nostræ pragmatiaz, nec sapius expediat de ead- dem re agere, & cum dictis finem huic imponamus quæstioni, quia satis completè materiam disseni-mus.***

QVÆSTIO XVI.

De identitate familie personarum ma-trimonij probanda.

SVMMARIVM.

- 1 Dubia magna oriuntur in iudicijs puritatis circa identitatem eorum, qui antiquis continentur instrumentis, in genealogijs & in sacellis benedictis.
- 2 Origo certa demonstranda est ad probandum puritatem sanguinis,
- 3 Persona semper debet esse certa.
- 4 Probationis dubia, incerta, & nihil condu-dentis nulli sunt effectus.
- 5 Afferens maiores, & ascendentes prætensores esse, qui in scripturis continentur, hoc probare debet.
- 6 Identitas personarum, & rerum in instru-mentis consentaneum ita est probanda, vt earum certitudo perfecte demonstretur.

DV M sanguinis qualitates, descendencia, & fi-liatio probari intenduntur per antiqua monu-menta, & per genealogias, & sacellos benedictos ex affixis in Ecclesijs: sapius dubitati, & magna oriri difficultates solent, circa identitatem familie, perso-narum, & matrimonij, quo fuere suscepti filij, nem-Prima Pars.

pe adscripti in monumentis, & alijs scripturis iidemmet sint, cum nunc quaeritis, quod omnino apparere necessariò requiritur, vt probatio eis desumpta perfecte concludat, & comprehendat il-lum, de cuius qualitatibus sumuntur informationes, aliàs nulla erit probatio, dum Incertitudo interuenit personarum, quarum descendenciaz, & qualitates in certè similiter manebunt, † num in primis certa, & determinata constitui debet origo, seu persona à qua prædicti dicantur provenire effectus, & descendenc-iaz gradus numerari valeant, vt ex l. hoc est 2. & l. fin. §. nam quoties 9. & §. septimo gradu, 18. vers. Patruj ma-iores, de gradib. & affin. & optimè explicat Pichard. in princ. n. 7. inst. illo eod. tit. † & ius semper personam certam attendit, non verò, quæ tacitè, aut incertè vt in l. fin. pro socio, l. Papinianus 28. Mandati, l. filius sum. 15. de in rem verso, l. cum pater 29. de iure dot. l. si ita stipulatus, 126. §. Chrysgonus 2. de verbor. cum ad-ductis in specie nostra loquendo per Alexand. Lu-douil. *decif. 455. num. 7. & Mantica de tac. & amb. lib. 3. titul. 10. num. 1. † alias dubia manebit probatio, cuius nulli sunt in iure effectus l. neque natales 10. C. de probat. l. nam hoc 4. C. unde legitimi, cap. in præsen-tia 8. vbi Canonistæ, de probat. plures cumulat Aug-ust. Barbof. *Axioma 191. num. 3. pag. 117. & incerta, & nihil concludens, secundum adducta per Bal. in l. per. C. de sent. qua sine certâ quant. & in l. C. de furtis, Phil. Corn. *consil. 264. Præsentis, 3. part. Alex. Trentac. cap. var. resolut. lib. 1. tit. de seruit. resol. 1. sub num. 19. vers. hac prima declaratio, Marian. Antonin. eod. tract. lib. 1. resol. 46. n. 6. † In qua animus iudicis quiescere non valet, nec certa ferri sententia, vt multis probat Surd. *consil. 151. num. 48. & 49. lib. 2. relatus per Grac. *discept. forens. cap. 640. num. 29. & bene ad propo-situm nostrum, cap. 736. num. 63. iuncto num. 63. & cum intendantur probari descendencia & qualitates san-guinis à maioribus provenientes, & asseratur, illof-met esse, qui in scripturis nominantur, debet hoc in primis apparere, & constare, circa quod in surgere magna solent dubia, & inextricabiles oriri difficul-tates, quæ præsentem quæstionem vtilissimam, & va-lide necessariam efficiunt.*****

Quare identitas personarum, & rerum, quæ ex antiquis petuntur instrumentis, est ita demonstran-da, vt eius certitudo perfecte demonstretur, secun-dum *text. in l. 1. C. si vnus ex plurib. appell. Bar. in l. inter stipulantes, §. 1. num. 3. de verbor. Iass. in l. nam hoc, num. 12. C. unde leg. Menoch. lib. 6. præsumpt. 15. num. 3. & seq. & consil. 21. n. 32. lib. 1. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 15. n. 19. & 20. Dec. *consil. 13. col. fin. & consil. 91. in fin. Simon. *consil. 167. n. 9. Bertazol. *consil. 154. n. 8. vers. præ-terea, vbi in addit. lit. E. Aym. Craueta *consil. 67. num. 7. & consil. 112. num. 3. & consil. 198. num. 4. & consil. 269. n. 3. Alciat. *respons. 403. incipit. Non repugnantibus, num. 2. Thobias Nonio *consil. 2. num. 59. lib. 1. Pet. Surd. *decif. 55. num. 1. & decif. 336. num. 22. & decif. 339. num. 5. Stephan. Gracian. *decif. Marchie, 148. num. 2. Rota *decif. 982. num. 6. part. 3. lib. 3. & decif. 1088. Cornazan. *decif. Lucens. 16. num. 2. maximè dum ex ea præiudi-ciam alteri oriri timetur, vt ex Franc. Marc. *decif. 609. num. 4. vers. & pariter dicti testes, part. 1. tenet Gracian. *discept. forens. tom. 4. cap. 790. num. 4. & tenent alij plures in discursu referendi, de cuius principij explicatione, de probatione identitatis hac in qua-estione agendum est, & vt cum debitata procedamus distinctione, & claritate.*************

- 1 Agendum est de illis, qui ad identitatis probationem tenentur.
- 2 Quomodo, & quibus concurrentibus eius probatio fieri oporteat, & in primis qua forma indentitatem familiaris iure sit constitutum.
- 3 De personarum identitate.
- 4 De identitate matrimonij probanda.
- 5 Generalia quædam proponam ad districtiorum faciliorem intelligentiam.

S. I.

Quis teneatur ad identitatis probationem.

SUMMARIUM.

- 1 *Dua diversa sunt circa hoc dubium sententia Doctorum. Prima, pluralitatem non presumi, sed probandam ab alleganti, identitatem vero presumi. Referuntur iura & DD. pro hac opinione, n. 9. & 10. Secunda est opinio neutram presumi sed ab alleganti probandam, n. 2. 3.*
Conciliatur utraque opinio, & in idem incidere ostenditur, n. 3. 4. & seqq.
- 2 *Facta non presumuntur.*
Res omnes facta sunt à natura, vel ab homine, ibid. & sub n. 1. 3.
- 3 *Lex amplectitur certitudinem.*
Incertitudo facit deficere decisionem, & iuris simplicitatem, ibid.
- 4 *Pluralitas mater est incertitudinis, & confusionis.*
Dualitas ad rei interitum parata est, unitas vero ad conservationem, ibid.
- 5 *Factum incertum ius certum non admittit ubi pluralitas, ibi confessio, ibid.*
- 6 *Præsumptio iuris de illis semper est, in quibus decisio locum habere potest.*
- 7 *Præsumptionem iuris pro se habens nihil tenetur probare.*
- 8 *Præsumptio evidens est probatio.*
- 10 *Error potius presumitur quam pluralitas, n. 10. in fin.*
- 11 *Identitas non ex solo nomine, sed simul ex aliis signis & demonstrationibus probatur.*
L. si in rem. 6. de rei vendic. & num. 1. 5. & seqq.
L. 1. si quis argentum 4. depositi, explicatur, n. 18. & seqq.
- 12 *Quantitas eadem bis legata an unum vel plura constituat legata, & n. 2. 3. cum seqq.*
L. cum centum, 9. in princ. de adimend. leg. ibid. & n. 2. 3. & seqq.
- 13 *Pluralitas rerum presumitur non vero factio- rum, nec indivisibilium, secundum quorum-*

- dam opinionem.*
Contrarium verius ostenditur, num. 1. 4.
Nulla est differentia inter res facta, & indivisa quoad nostrum dubium, n. 1. 4.
Præsumitur saltem adversus eum qui identitatem probare tenetur, sub num. 33. in fin.
- 15 *Identitas non presumitur, si verè adsit pluralitas, vel diversitas, n. 2. 6.*
 - 16 *Præsumptio in certis locum non habet.*
 - 17 *Identitas nominis arguit corporis identitatem nisi plures sint eiusdem nominis.*
 - 18 *Speciem auri cum pondere exprimere debet, qui eius identitatem velit probare.*
 - 19 *Identitas cuiusque rei, ut presumatur, debet signari cum sufficienti demonstratione, & n. 2. 0. & 2. 2. & 3. 0.*
 - 21 *Rei incertæ certæ non sunt qualitates.*
Paria sunt non esse, & non apparere, ibidem.
 - 23 *Qualitates diversæ diversam constituunt rem.*
 - 24 *Qualitas nova adveniens enti diversum ens constituit, & diversam præstat essentiam.*
Adiecta generi facit illud transire in aliam speciem, n. 2. 5.
 - 27 *Quantitas eadem eadem forma & verbis bis legata unum tantum legatum constituit.*
 - 28 *Pluralitas rerum, qua communiter solent multiplicari, presumitur.*
Identitas rerum presumitur, si multiplicari non solent, ibid.
Quorum veritas ostenditur, num. 2. 9. & seqq. maxime, 3. 5. & seqq.
 - 30 *Identitas rei non sufficienter demonstrata presumi non potest.*
Equi mortui non probatur ostendendo mortuum fuisse in genere sint certis signis, & ratio, n. 3. 1.
 - 31 *Natura licet plures producat equos non tamen eiusdem coloris, & signorum.*
Identitatem præsumptam pro se habens non tenetur eam probare evidentioribus probationibus, ibid.
 - 32 *Identitas, nec pluralitas non presumitur sed probari ab alleganti debet.*
Allegans probare tenetur, ibid.
Discrimen nullum est inter res, qua multiplicari solent, & que non, quoad identitatis probationem.
 - 38 *Identitas rerum qua multiplicari solent eodem modo probantur, ac illarum, que non solent multiplicari, n. 3. 7.*
 - 38 *Quilibet tenetur ad fundandum suam intentionem rem ostendere per duas saltem demonstrationes.*
 - 39 *Res per duas demonstrationes certa redditur moraliter loquendo.*
 - 40 *Identitatem rei demonstratæ per duas demonstrationes evertere debet adversarius negans, per alias potentiores probationes.*

CIRCA

- C**IRCA quod duæ constituuntur sententiæ, quæ vulgò diversæ, aut inter se contrariæ reputantur. Prima est asserentium, quòd pluralitas personarum, & aliarum rerum numquam præsumitur, & idèd omnino venit probanda ab eo, qui eam allegat, aut suam in ea fundat intentionem; identitas verò præsumitur iure, ita ut nihil sit necesse probari per eum, qui eam pro se habet, quæ opinio probatur ex sequentibus.
- 1 Primò, quia facta sunt naturæ, aut hominis, vt patet, nec probatione indiget. Igitur præsumi plures non possunt si vnica tantum appareat, vel si plures esse non aperte constet. ¶ Maior patet ex l. in libello. 12. §. facta, de capt. & postlim. reuers. cap. cum in iure, 3. 1. de offic. deleg. & ex pluribus ad hoc congestis per Menoch. lib. 6. præsumpt. 1. 4. num. 1. cum citatis à Valenquela conf. 3. num. 40. & conf. 8. num. 35. & conf. 57. num. 17. & conf. 65. num. 20. & pluribus apud August. Barbofa Axioma, 9. 3. num. 2. 7. & 2. 8.
 - 2 Secundò probatur, certitudinem rerum lex & amplectitur, & sequitur, reicteque omnino earum incertitudinem, quia vbi adest, deficit decisio, & iuris simplicitas. l. vbi pugnantia, 1. 4. 8. vbi Phil. Dec. de reg. iur. l. 1. C. de furtis, & alia iura statim alleganda: ¶ at pluralitas mater est incertitudinis, confusionis, & contrarietatis. Igitur identitatis rei præsumi, cautius & iustius est, quam pluralitas.
Minor patet ex l. duo sunt Titij, 3. 0. de testament. tut. l. in tradendis, 7. commun. prac. l. si fuerint, 1. 0. de reb. dup. l. Prætor. 7. in princ. & in §. quod autem, & §. si mihi plures, de iniur. melior text. de iure, in lita fidei 40. ibi, cum diversitas rerum obscurum faciat legatum, de iure sisci. gloss. 2. circa fin. in l. quos in stipulationibus, 80. vbi Iass. num. 7. de verbor. Bart. in l. si in rem, 6. in princip. num. 1. de rei vendic. quem & alios adducit Bertazzol. conf. 1. 4. num. 12. 1. part. Farinac. decis. 2. 77. num. 4. in fin. part. 2. Alex. Ludouic. decis. 4. 55. num. 8. cum Marfill. §. de magistr. cap. 2. num. 3. adductis supra quæst. 7. num. 6. 2. quare dictum, quòd dualitas ad rei interitum parata est, unitas verò ad eius conservationem, l. 3. §. pen. in fin. de adm. tut. l. 2. §. nouissimè, 1. 1. de orig. iur. cap. gaudemus 8. §. quid verò, de divor. cap. in apibus. 7. quæst. 1. cap. 1. 9. 4. dist. Luc. de Peña in l. quicumque, col. pen. vers. Nec posset, C. de exact. & exeq. lib. 12. Io. Baptist. Coccin. decis. 2. 38. num. 4.
 - 3 Confirmatur primò, ius ad causarum decisionem certam, & determinatam speciem, certasque causas, & personas exposcit, cum de incerto facto ius certum constitui non valeat: at hoc omne incertum redditur ob pluralitatis præsumptionem, certum verò ex identitate, quia vbi pluralitas ibi est confusio, vt dixit iuris, & philosophiæ doctissimus Bald. in l. hac consultissima, num. 6. C. qui testam. fac. poss. Alex. Ludouic. decis. 4. 55. num. 3. Igitur dicendum est, potius identitatem præsumendam quam pluralitatem, si hæc ex veris non appareat probationibus.
Maior constat ex textu in l. si fideiusor. 2. 9. §. non male, 1. Mandati, l. vt responsum, 1. 5. C. de transact. cap. iuuenis. 3. cap. de muliere. 6. de sponsal. Paul. Cast. consil. 21. num. 3. 7. part. 3. Bald. conf. 3. 64. certum est, circa medium, lib. 5. relatus ab Aug. Barbofa Axioma, 9. 3. num. 5. pag. 58. cum adductis supra quæst. 6. §. 7. num. 6.
 - 4 Confirmatur secundò, præsumptio iuris semper congruit eis, in quibus eius sententia certum fortiri, & producere potest effectum: sed pluralitas effectus legis impeditur esse solet, identitas verò nunquam, ex iam allegatis iuribus. Igitur huiusce præsumptionem ius allicere, illius verò nunquam debet. ¶ Maiorem probat text. in l. si quis à filio, 3. 2. vbi Bald.

- & Florian. de leg. 1. & Alc. reg. 3. præsumpt. 3. 4. num. 1. & alij allegati à Iacobo Menoch. eod. tract. lib. 6. præsumpt. 4. num. 1.
- Terriò probatur secunda pars dictæ opinionis, 7 quia identitas iure præsumitur; pluralitas verò nullo modo, vt manet probatum, & probant DD. paulò inferius adducendi: at qui iuris nititur præsumptione, suam habet intentionem fundatam, & probandi onus in aduersarium transfert, quia ius eum à probatione, per præsumptionem releuat. Igitur patet ratione huius primæ opinionis veritas; & verum, quod idoneitas iure ita præsumitur, vt eam pro se habens ad probandum non teneatur, & transferat onus probandi in aduersarium, qui pluralitatem probare debet, alias deficiet.
- Minor patet ex textu in l. generaliter, 2. 4. §. sed si ita scripsit, 8. de fideicom. libert. l. sine possidetis, 1. 6. C. de probat. Aym. Crauet. de antiq. temp. 1. part. sect. V. fo de fama, num. 2. 6. Couarr. lib. 2. var. cap. 6. in princ. Menoch. de recup. rem. 8. num. 6. Zephal. conf. 4. num. 3. 1. & conf. 1. 3. 8. num. 1. 6. tom. 1. & conf. 185. in causam, num. 12. tom. 2. Rol. à Valle conf. 49. num. 5. lib. 1. ¶ cum præsumptio sit evidens probatio, licet Imperator, 7. 4. de leg. 1. l. cum proponeretur, 6. 4. in fin. l. unum ex familia, 6. 7. §. fin. de leg. 2. l. fideicommissa, 1. 1. §. hac verba, 9. & l. Pamphilo, 3. 9. in princ. l. pater filium, 8. §. pen. vbi gloss. de leg. 3. lex facta proponeretur, 3. 5. §. verum, 3. de hered. inst. & euidentissima à Doctoribus appellatur, ex text. in l. diuortio, 8. §. si fundus, 1. 7. verb. palam, aliàs est, l. si fundus, 8. sol. matrim. gloss. in l. si tutor petitus, verb. ostenderit, in fin. C. de peric. tut. Bald. in lita demum, in fin. C. de procurat. Andr. Tirac. de retract. lignag. §. 4. gloss. 1. num. 1. 9. Gambara de potest. iud. leg. à latere, lib. 3. num. 3. 3. 3. Io. seph. Ludou. tit. de probat. concl. 1. in princ. vers. Declara. Mol. lib. 3. de primog. cap. 4. num. 40. And. Sicul. conf. 1. 0. num. 7. vol. 3. & conf. 8. num. 5. lib. 4. Aym. Crauet. conf. 7. 3. num. 1. 9. & conf. 1. 5. 6. num. 1. 5. de quo latius supra quæst. 8. §. 1. & 2. pluribus in locis.
- Quæ sententia probatur communiter à DD. ex 10 text. in l. qui iurasse, 2. 6. §. si pater, 1. l. eum qui, 30. §. in popularibus, 3. vbi bona gloss. & Iass. num. 17. de iureiur. l. idem Pomponius, 5. §. fin. l. si in rem, 6. de rei vendic. l. Sempronius Proculus, 4. 7. de leg. 2. l. si à te, 9. de except. rei iud. l. qui habebat, 2. 8. de reb. dub. l. omnium, 1. 9. C. de testam. cap. in presentia, 8. §. verum, el. 2. vers. Cum confet, de probat. cap. cum Ioannes, 10. §. ad hoc autem, de fide instrum. & vtrobique gloss. qua vti poterit quique ad faciliorem inductionem, quia non omnia relata iura hanc expresse probant opinionem.
- Sed illam ex eis deducunt communiter DD. & 10 Bald. in l. 2. num. 5. vers. Ego dico, C. de error. aduoc. & in aliis pluribus locis, quos cumulat Nic. Eucarrard. in topicis legal. loco, 86. à præsumpt. eiusdem facti, in princ. secundum impressionem antiquam, in noua autem est locus, 1. 17. fol. mibi, 7. 4. 5. Bart. in l. in rem, 6. num. 1. de rei vendic. & Iass. in l. qui Romæ, §. Augerius, n. 7. de verbor. & in l. bonorum, num. 9. de bonor. poss. secundum tab. & conf. 1. 14. num. 1. vol. 1. & alij adducti per Menoch. lib. 6. præsumpt. 1. 5. num. 8. cum aliis ibidem. Abb. in d. cap. cum Ioannes, de fide instrum. idem Menoch. de arbit. cast. 9. 1. num. 5. 2. Simon. de Pretis lib. 2. de interpretat. vlt. volunt. interpret. 1. dub. 2. solut. 2. n. 39. Greg. in l. 7. gloss. Quæse, tit. 1. 6. part. 6. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 48. à num. 82. & lib. 2. cap. 1. 5. à num. 49. Masc. h. eod. tract. concl. 1. 179. à num. 1. per totam, Pelacz de maiorat. 2. part. quæst. 7. num. 7. 2. & latius 4. part. q. 20. num. 1. cum pluribus seqq. Card. Turch. in pract. lit. P. concl. 368. à num. 1. cum seqq. maxime num. 14. tom. 6. & lit. I. concl. 3. à num. 26. tom. 4. Farin. 2. part. fragm. verb. identitas, num. 10. vbi magnam adducit Doctorum

copiam, & in nostra materia puritatis docuit in dec. 167. num. 18. 1. part. & in aliis causis consuluerunt. Verouis conf. 187. num. 9. vol. 1. Craucta conf. 112. num. 4. & conf. 388. num. 4. Bertazolo conf. 94. num. 25. & conf. 407. num. 2. 4. & conf. 408. num. 12. & conf. 462. num. 4. Phil. Dec. conf. 101. col. 1. Bart. Socino conf. 26. & 40. lib. 3. quod ad eod verum est, vt potius error quam pluralitas presumat, vt ex Rugno conf. 141. n. 12. lib. 5. Craucta conf. 198. n. 1. ad fin. Maschi. concl. 174. num. 4. 8. & 13. Menoch. de presump. lib. 6. presump. 15. num. 15. resoluic. Auguft. Barbosa Axioma 179. num. 3. pag. 110.

11 Sed obstant frequencia. Primò si identitas presumeretur, sufficeret rem solo nomine demonstrare. Cùm ita, & simul ex identitatis presumptione satis demonstrata maneat; at hoc non sufficit, nisi cum aliis signis, & demonstrationibus. ex quibus indiuidualiter ab aliis fecerunt rebus, quæ simul adesse possunt, vt constat ex text. in l. si in rem. 6. de rei vendic. & l. 1. §. si quis argentum. 40. depositi. Igitur prædicta procedere non poterit opinio.

12 Secundò, si identitas presumeretur, procederet in quacumque re, & persona, quæ vnà tantum esse possit; sed potius presumuntur diuersæ res, & sic pluralitas, vt in eadem quantitate bis legata, bina velut rerum, & quantitarum diuersarum legata presumuntur, vt patet ex text. in l. cum centum. 9. in princ. de adim. leg. Igitur pluralitas potius, quam identitas iure presumitur.

13 Ex quibus quidam Doctores difficultate oppressi distinctionem constituere inter res, facta & indiuidua, nempe quòd pluralitas rerum presumatur, hac in re specie prædicta contraria iura accipientes, factorumque & indiuiduorum non ita, in eis intelligendo supra dictam primam opinionem, & iura, & Doctores pro ea supra adductos. Ex his sunt Ioan. And. in cap. auditus, per illum text. in vers. si per illam constiterit, de prescript. Iac. de Butr. Bart. & Bald. relati & sequuti ab Alex. conf. 134. num. 3. lib. 2. quos referunt, & sequuntur Felin. in d. cap. auditus, sub n. 27. & relati ab Aym. Craucta conf. 212. num. 3. Natta conf. 80. num. 4. lib. 1. Roland. conf. 46. num. 27. lib. 1. Card. Rin. conf. 141. num. 4. vol. 3. Afflic. decis. 23. circa princip. Ios. Ludou. decis. Luens. 13. à num. 25. cum relatis per Menoch. lib. 6. presump. 15. à n. 25. Masch. de probat. concl. 874. num. 13. & plures refert in d. concl. 1179. sub num. 19. & per Fulu. Pacian. eod. tract. lib. 2. cap. 15. num. 34. Card. Tusch. lit. 1. concl. 3. num. 1. & concl. 4. num. 2. 3. in fin. tom. 4. & per Farin. d. verb. identitas. n. 6. in 2. fragment. part. quamuis non hi omnes hanc sequantur opinionem.

14 Quæ mihi, & alij pluribus Doctores nec tuta, nec vera videtur, tum quia ratio recta disparitatis assignari inter res, actus, & personas non potest, tum etiam quia omnia facta sunt à natura, seu ab homine, & ideo non presumuntur, vt supra num. 2. probaui, & in eis omnibus æquè procedunt ceteræ rationes, quas superius, quòd certissimum esse iudicauerunt, & defensionem reliquerunt Bart. Bald. & Ant. de Butrio in 7. 2. C. de error. aduocat. idem Bar. in l. edita col. 2. C. de edendo, & in l. qui naturales, C. de probat. Iass. in d. l. cum qui, §. in popularibus. n. 17. vbi etiam Alex. in fin. de iur. iur. & in d. l. qui iurasse, §. si pater. eod. tit. idem Iass. in l. non hoc. num. 1. 2. C. unde cognati, & in l. fin. C. de bon. poss. secund. tab. Phil. Dec. in cap. in presen. tia. num. 43. vers. & ita conclusio procedit de probatione. & alij allegati, & sequuti per Masch. d. concl. 874. n. 7. & concl. 1179. num. 1. & 34. Fulu. Pacian. eod. tractat. d. cap. 15. à num. 36. in fin. & à n. 40. cum seqq. Card. Tusch. d. concl. 3. num. 5. lit. 1. tom. 4. Farin. citato loco num. 8. Anchar. conf. 194. vers. probans enim dicitis te-

tes, Aym. Craucta conf. 158. Natta conf. 53. num. 4. vol. 1.

Nec quidquã faciunt rationes & iura ex opposito adducta, quia text. in d. l. si in rem. 6. de rei vendic. loquitur aperte, dum apparebant plures similes res esse simul, vt patet ibi vtiq; si plures sint. tunc enim contra stantem veritatem presumpcio iuris non cadit, nec habere potest locum, nec presumi identitas, si verè ad sit pluralitas, vt in l. diuus 7. de in integ. rest. l. fin. de prob. Marc. Ant. Eugen. conf. 15. num. 25. & conf. 76. num. 74. lib. 1. Burg. de Paz conf. 16. num. 3. Roland. à Valle conf. 99. n. 11. lib. 1. Zephal. conf. 123. num. 33. lib. 1. & conf. 178. num. 14. & conf. 242. n. 19. & conf. 272. num. 12. & conf. 289. num. 23. lib. 2. cum allegatis à Menoch. lib. 3. presump. 131. num. 75. & dum rei aut facti extat euidencia non poterit presumptioni locus, l. continuas. 147. §. cum ita 2. in fin. de verbor. l. si certis annis, 28. C. de pact. Bald. in l. si n. 9. C. commodati. Lambert. de iur. patron. lib. 2. quest. 5. princ. art. 19. num. 3. plures penes Auguft. Barbof. Axioma 186. num. 3. pag. 114. Vnde Cassiodorus lib. 9. var. cap. 23. dixit. Quis de illa re estimet deliberandum, vbi nihil reperitur ambiguum. Castellion. conf. 29. n. 12. Aceb. conf. 1. num. 8. Si enim res plures simul apparent, nihil est, quo magis pro vna, quam pro alia presumatur, vt infra §. 3. ex num. 11. plenius dicam. Quæ est ratio sententia de qua Masch. conf. 875. 17. num. 2. & Pacian. lib. 1. cap. 48. num. 83. & 84. & plures alij allegati per Farin. d. verb. Identitas, num. 13. volentes, quod vbi est nobilis conformitas, presumitur corporis identitas, nisi constet verè plures eiusdem esse nominis, quoad verò ceteras species, & demonstrationes, de quibus in d. l. si in rem, nihil contra nos, ex rationibus, quæ sequuntur.

Similiter nec d. l. 1. §. si quis argentum, 40. depositi, contra nostram facit sententiam, sed potius eam probat, dum tantum requirit speciem auri, seu argenti cum ponderis expressione completi, quod omne præcisè requiritur, vt talis species, siue corpus certum reddatur; ex traditis supra in principio huius questionis. Ad quod notandum est, aliud esse, requiri sufficientem demonstrationem ad rem, de qua queritur, certiorandum; & aliud postquam satis demonstrata moraliter apparet, presumi vnã tantum esse, aut cum ea alias extrinsece similes, ad hoc igitur procedere necesse est, nam quomodo vna, & eadem presumi poterit, si ex sufficienti demonstratione non constat de aliqua re in specie? Satis quidem demonstrata debet esse in primis res, de cuius queritur identitate, aut pluralitate, ex ratione. l. Labeo, 7. §. 1. & 2. de supellec. leg. l. si alij, 19. in fin. de usu, & vsufr. leg. cum similibus, nam incertæ rei certas qualitates esse, impossibile est, l. si fuerit, 10. l. si quis de pluribus, 27. de reb. dub. non aliter ac si nulla fuerit, text. in l. Paulus, 4. & in alijs est. §. de reb. dub. plures apud Barbosa Axioma. 162. num. 1. vbi quasi infinita congerit, pag. mihi 102. quoniam paria sunt non esse, & non certò apparere, l. in lege, 77. de contrab. empt. cum alijs apud Aug. Barbosa citato loco num. 2. Ad hoc est, quod dicitur in d. §. si quis argentum, nempe, quòd species auri, siue argenti, ita demonstrari debeat, vt ipsa species ex pondere satis certioraretur, & ita demonstrata vna, non plures presumantur, & sicut ad hominem demonstrandum eius nomine, & cognomine vri necesse est, ita similiter nomen alterius cuiusque rei cum aliqua saltem demonstratione exprimendum erit, vt proferentis mens intelligatur, & res, quæ inquiritur, agnoscat, & hoc est, quod voluit Vlpian. l. C. in d. §. si quis argentum, & Paulus in d. l. si in rem. 6. de rei vendic. & nos etiam asserimus, nec cõtrarij extramus.

Denique

Denique nihil facit d. l. cum centum, 9. de adimend. leg. quia loquitur in legatis diuersarum qualitarum, seu sub diuersis formis relictijs, in vno vide licet puro, & alio conditionali, quæ, velut diuersæ formæ text. in l. 1. §. si quis simpliciter, 3. de verb. diuersas res, diuersaque constituunt legata. l. quæstium 78. §. illud fortasse, 4. deleg. 3. Anton. Negusan. de pignor. §. part. memb. 3. num. 12. Lud. Gom. in proem. reg. Can. 24. cellar. quest. 5. vers. quod etiam. Quia qualitas noua adueniens, diuersum ens constituit. ex text. in cap. statutum, 32. in iuncto cap. licet Canon. 14. de elect. in 6. cap. cum Maritima, 6. §. quæsiuisti, de celebrat. Missar. l. habetur. 8. alias. l. usufructu. 7. §. si cum l. seq. l. si usufructus, 14. alias. l. si cuius, 13. §. sed si edium, 7. l. usus fructuaris nouum, 44. de vsufr. & quemadmodum. cum adductis à Gomez in §. in personam, num. 16. de action. Per. Surd. de aliment. tit. 5. quest. 4. num. 21. & tit. 9. quest. 29. num. 12. Menoch. de arbit. lib. 1. quest. 11. num. 13. & de recuper. remed. 6. num. 8. & rem. 9. num. 379. Pelæz de maiorat. 1. p. quest. 10. num. 5. diuersamque ei præstat naturam, secundum text. in l. Pali, 56. de leg. 3. l. Pali, 168. de verb. sign. item apud Labeonem, 15. §. si quis virginis, 15. de iur. l. mariti, 29. §. si ad l. l. de adulter. DD. in l. ius autem ciuile, de iust. & iur. Menoch. d. quest. 11. Boër. conf. 10. num. 40. Masch. conf. 7. num. 58. & conf. 9. num. 2. vol. 1. & conf. 106. num. 22. vol. 2. Aug. Barbosa Axioma. 196. num. 5. pag. 120. Et ideo si qualitas adiciatur generi, facit transire in aliam speciem, vt ex d. l. ius autem ciuile, & ex alijs similibus tenent DD. communiter, & refert Rebus. in praxi benefic. tit. de non promotis intra annum, num. 27. & ex eo Pelæz d. quest. 10. sub num. 83. vers. Et qualitas, ex quibus constat, quòd diuersa forma, & qualitas diuersam rem, & actum demonstrat, vt patet in d. l. cum centum. Et tunc cum de diuersa constet, non poterit identitas presumi, vt in specie ex alijs probarunt Masch. d. l. concl. 1179. num. 40. Menoch. d. presump. 15. num. 11. Farinac. d. verb. identitas, num. 30. Quare si illa duo legata eiusdem quantitatibus, eiusdemque formæ in eodem fuerint adscripta testamento, non duo, sed vnum tantum legatum presumi debet, vt in l. planè, 34. §. sed si non corpus, 2. de leg. 1. l. cum pater, 29. de iure dotium. l. Sempronius, 47. de leg. 2. vbi DD. & consonat l. 45. tit. 9. part. 6. glof. Bart. & communiter DD. tenent in d. l. cum centum, cum non sit causa, quæ identitatem excludat, aliud verò si sit, quæ diuersitatem demonstrat, vt in d. l. cum centum, & in l. quinquaginta, 12. de probat. exornant Aluata. de coniecturata mente, lib. 6. cap. 2. num. 31. vers. Primus distinctionis. Mantica in d. coniectur. lib. 6. tit. 11. num. 26. & 27. cum seq. Ant. Gom. tom. 1. var. cap. 12. num. 38. Spino de testam. gloss. 8. de leg. purè relicto, num. 39. Menoch. lib. 4. presump. 128. num. 9. & conf. 1247. num. 1. lib. 13. Card. Tusch. lit. L. concl. 75. per totam, tom. 5. P. Mol. de iust. & iur. 1. tom. tract. 2. disp. 201. num. 45. & 6. vbi bene limitat ad nostrum propositum & casum d. l. cum centum. Peregr. de fideicom. art. 16. num. 32. diuersum tamen testamentum, nempe in vno purè, in alio vero conditionali, quia vltimum relictum tantum debebitur ex ratione text. in l. non ad ea, 89. de condit. & dem. & explicat Peregr. & supra relati. Ratio discriminis est, quia quantitas duplex potest esse, & sic sæpius legari, præstatique ab hærede; species verò eadem, vna, non duplex potest esse, & sic nisi semel legari non potest, sicut nec præstari, & statum eius vltimæ dispositioni, quasi per eam recessum sit à prima, vt expressè tradit IC. Vlpian. in d. l. planè 34. §. sed si non corpus, 3. de leg. 1.

28 Quæ opinio vera, & tenenda videtur, maximè adhibita acuta, & optima declaratione, seu distin-

ctione Philippi Decij in d. cap. in presen. tia, col. 6. no. tab. 9. num. 43. de probat. aientis distinctionem Ioannis Andreæ de qua superius num. 13. sustineri non posse ex rationibus ab eo assignatis, & à nobis paulò superius, sed verius esse, quòd si res facta, aut actus attentis eorum qualitatibus soleant ab hominibus, vel à natura multiplicari, vt in exemplo equi conducti mortui, de quo ibi per eum, & per Ioan. Andr. loco citato presumatur pluralitas, non verò identitas, hoc ita suadente ipsius rei natura, & quod frequentius accidit. Si verò multiplicari non soleant, pluralitas non presumitur, sed identitas vt possunt esse exempla ingressus monasterij, testamentum, matrimonium, peculium, & similia, quorum natura, & communiter accidentia hoc planè suadent, quem refert, & sequitur Masch. in d. concl. 1179. num. 20. & 21. vbi etiam pro hac distinctione adducit Syluanum conf. 57. num. 36. vers. At quis dixerit, & Philipp. Corneum conf. 144. col. 3. in fin. lib. 4. quos etiam refert, & hanc Decij distinctionem meliorem appellat Farin. in fragment. d. verb. identitas, num. 22.

At ego Decij hanc distinctionem, ita vt faceret, generaliter intellectam non amplexor, tum quia destruit omnia, quæ in hoc §. dicta sunt, aut saltem maxima ex parte, & sunt contraria iura, quæ supra pro ea adduximus, tum etiam quia probata re certa ex nomine, & aliqua alia demonstratione non potest presumi, quòd sit alia eiusdem nominis; eademque demonstrationum & qualitarum, quia & si natura plures soleat efficere res similes, non tamen solet creare plures, quæ in omnibus assimilentur, nec easdem habeant demonstrationes, & signa. Quare intelligas velim Decium, & eius sequaces, vt loquantur, dum probatur res in genere absque debitis, demonstrationibus & signis, ex quibus de eo certò constare valeat, vt in proposito equi exemplo, quia si conductor probasset equum, quo equitabat, itinerando decessisse nihilo alio probato, nihil ageret, quia simul probare debebat demonstrationes quasdam, quæ ostendere possent, eundemmet equum fuisse, qui fuit conductus, qua specie loquitur Ioan. Andr. in cap. auditus, per illum text. vers. Si per illam constiterit, de prescript. & alij congesti per Masch. citato loco num. 17. & per Farinac. num. 6. & 7. Ratio est, quia plures equi, qui in sua specie similes sunt, alium habentur, & à natura producuntur, non verò eiusdem proportionis, coloris, signorum, & qualitarum, licet esse, & produci, & si raro valeant, quare pluralitas equorum in genere acceptorum, non solum presumitur, sed & verè est, pro vt verò talia quis habet signa, & demonstrationes non ita, sed potius identitas, ni forte aliud probetur, quia licet esse possit, quòd sit alius similis in signis, & demonstrationibus, cum raro hoc eueniat, iure non presumitur, nisi probationibus demonstretur, vt dixi supra ex num. 17. ad interpretationem, l. 1. §. si quis argentum, 40. depositi, atque ita conciliandos esse Doctores, qui hac in re contrarij videntur, vt ex relatis patet, & amplius dicam infra ex num. 35. Ex quibus nostro principali dubio, illud singulariter manet constitutum, quòd dum identitas iure presumitur, non tenetur illam probare euidentioribus probationibus, qui suam intentionem in ea fundamentam habet, secus verò si non ita presumatur, quod ex dicendis in seqq. §. clarius constabit.

Secunda verò sententia circa questionem principalem est, quòd nec identitas, nec pluralitas presumitur, sed specificè probari debet ab eo, qui in aliqua eorum se fundat. Quæ ex regula iuris satis trita & nota probatur, nam qui in iudicio pro iure suo aliquid al legat, id omnino probare tenetur. Igitur allegans

allegans pluralitatem, seu identitatem eam omnino probare debet.

Antecedens, iure passim probatur, præcipue ex text. in l. 2. de probat. l. actor. 23. C. eod. l. observatio. 10. C. de non num. pecun. l. 1. §. si quis dicatur, de quest. & DD. communiter in dictis locis, gloss. communiter recepta in cap. notificati 33. quest. 5. Couar. in cap. alma mater. 1. part. §. 1. num. 5. vers. septem species, de sentent. excomm. in 6. Alex. Trentacinq. var. resol. 2. per totam Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 6. per totum. Masch. eod. tract. concl. 78. per totam & concl. 934. num. 2. & concl. 1254. num. 1. & seqq. Hugo. Donel. lib. 15. comment. cap. 2. per totum. Stephan. Gratian. Marchia decis. 198. num. 24. & passim plures alij præcipue apud August. Barbof. axioma 19. n. 2. & 3. & axioma. 20. n. 3. pag. 18. & axioma. 191. n. 1. pag. 117.

33 Ex qua ratione hanc secundam sententiam defendunt Purpurat. in l. cum quid num. 147. si cert. petat. & adducti à Simon de Pretis de interpretat. defunct. volunt. dub. 4. & ult. num. 309. cum seqq. Menoch. de sumpt. lib. 1. quest. 48. num. 19. & lib. 6. præsumpt. 15. num. 2. & conf. 80. num. 43. lib. 1. Masch. concl. 875. num. 11. & concl. 1179. num. 57. & seq. Fulu. Pacian. d. lib. 2. cap. 15. num. 43. Card. Tusch. verb. Pluralitas conf. 168. num. 17. tom. 6. Farin. d. 2. part. fragment. verb. identitas, num. 9. vbi in Rota sic decifum asserit Pelacz de maiorat. 4. part. quest. 10. num. 10. Carol. Ruin. conf. 141. num. 4. & conf. 65. vol. 5. Dec. conf. 101. & conf. 210. num. 9. Paul. Castren. conf. 115. In causa que vertitur lib. 2. Phil. Corn. conf. 144. col. fin. volum. 4. Barth. Socin. conf. 149. col. 4. lib. 4. Aim. Craueta conf. 198. num. 4. vers. Pro quo facit. Maref. var. resolut. 12. n. 1. & 2. vbi quod pluralitas præsumitur aduersus eum, qui identitatem probare tenetur.

34 At præter omnes ego has opiniones in vnum, & idem incidere arbitror, nam prima, quæ asserit identitatem præsumi, requirit, quod persona per nomen & cognomen assignetur, seu res per duas saltem demonstrationes, & in effectu saltem à secunda in nihilo deuiare videtur, quæ idè omnino exposcit, quia etsi eius sequaces asserant, quod identitas, seu pluralitas probari debent ab eo, qui eas allegat, iidem etiam fatentur, quod hæc probatio fieri debet per nomen & cognomen personæ, aut per rei duas demonstrationes, ex quibus fatentur, identitatem rei, siue personæ manere probatam, vt in seqq. §. probabo, & pluries probauit Rota apud Seraphin. decis. 600. num. 5. & decis. 1344. num. 2. & decis. 1425. num. 4. circa pluralitatem verò nulla inter eos fuit dissonantia, quia pariter omnes fatentur debere ab alleganti probari, in quibus omnibus omnes conueniunt, & vtraque opinio in idem incidit, & vtriusque iidem sunt effectus.

35 Nec tunc aliqua distinctione rerum, nec factorum, nec quidem eorum, quæ multiplicari solent, aut non, vti erit necesse, vt in n. 8. retuli, quia res & facta sine multiplicari soleant, aut non, probari debent ex nomine, & duabus demonstrationibus, ex quibus eorum identitas plene manebit probata, & qui ad probationem tenentur, ita suum ritè adimplebit munus, & intentionem ostendet plene fundatam, quod verum coniicijs vnde cumque rem inspicias; nam si velis probare identitatem rerum, quæ ex natura sua multiplicari non solent, & quarum identitas ex omnium communi assensu iure præsumitur, vt est ingressus monasterij, de quo in d. cap. in presentia, 8. de probat. testamentum, & matrimonium, & similibus, debes eam probare sufficientibus demonstrationibus, v. g. ingressus monasterij identitatem per assignationem ingredientis, & loci, quem ingressus fuit, ex quo vnicus ingressus ita probatur, vt alius non

præsumatur. Et matrimonij per expressionem coniugum, & parochia, in qua fuerunt sponsalia, aut benedictiones iniuræ, aut coram quo parochus, aut testibus. Et testamenti ex nomine testantis, & notarij, aut aliorum testium, aut ex alijs similibus demonstrationibus, & sic de cæteris, quæ ita demonstrata sufficienter manent, & eorum identitas probata, ¶ Quod idem omnino inuenies in probanda cuiusque rei identitate, etiam si multiplicari soleat, quam iure non præsumi per plurimum asserunt, nam eam sufficienter probabis per duas saltem demonstrationes, l. Stichum. 6. de leg. 1. l. nominatim. 34. de cond. & dem. Cuiac. lib. 1. obseruat. cap. 39. & ius tuum plene manebit probatum, vt omnes fatentur absque villo discrimine inter res, & facta, quæ multiplicari solent, aut non, contra Decium, & sequaces.

37 Ex quibus illud maximè constitutum manet, quod 38 quilibet plene rem ostendere tenetur ad suam fundandam intentionem saltem per duas demonstrationes, quæ non solum eam sufficienter demonstrant, sed & eius identitatem probant, & onus contrarium probandi in aduersarium transferunt, atque ita intellectas, & conciliatas accipies diuersas Doctorum opiniones, quas supra retulimus, quæ in effectu saltem non differunt, vt probauimus, ¶ nam quæ asserunt identitatem debere probari per allegantem, cum obstringit ad rem certis demonstrandam signis, quibus moraliter loquendo certa reddatur, aut nulla circa eam possit moraliter loquendo verisimilis oriri dubitatio, licet possibile sit, alias res esse similes, quibus eadem etiam conueniant demonstrationes, ¶ ad quod & pluralitatem probandam tenetur aduersarius, qui contra se habet præsumptionem identitatis rei demonstratæ per duo signa, qua in specie loquitur alia contraria opinio, quæ rerum identitatem præsumit, & debet intelligi de identitate rerum sufficienter demonstratarum, quo pacto nullam inter eas dissonantiam inuenies, sed omnimodam consonantiam, amicitiam, & rectam rationem, quod dubium ita explicatum, & enodatum nullibi videbis, licet plures doctissimi de eius egerint intelligentia.

§. II.

De forma probandi identitatem. Et primò quo pacto familia probetur identitas.

S V M M A R I V M.

- 1 Dubium triplex circa formam probandæ identitatis.
- 2 Vniuersalia particularibus præferenda.
- 3 Identitas familia probatur per identitatem cognominis, & armorum, num. 4. Ex nominatione, & tractatu, num. 19. Et ex iure sepeliendi in sepulchro familie, & ex habitatione maiorum in certa domo, num. 20.
- 5 Signum demonstrat signatum, cuius est, esse præsumitur signatum, num. 6.
- 7 Arma non solum probant familie identitatem, sed & eius qualitates. Diuersitas nominis destruit similitudinem armorum, ibid.

Nobilitas

Nobilitas censetur concessa per concessionem armorum factam à Principe, ibid.

- 8 Cognomen, aut arma familia ferens habet suam intentionem fundatam, & præsumitur eius esse familia, num. 9.
- 10 Nomina non mutant sanguinis qualitates, sed signa sunt, quibus vna familia ab altera secernitur, num. 11. Eius effectus est demonstrare rem, & eius qualitates, num. 13. Ab effectu nominis res carere non præsumitur, num. 14. Vis eorum in iure magna, num. 11. Nomen à quo remouetur, & vigor, titulus & effectus, num. 16. Honorifica non præsumitur honore carere, num. 17. Plurimum conferunt ad agnoscendam cuiusque familiam, & agnationem, num. 18.
- 12 Appellatio omnis ad declarandas, & signandas res videtur imposita.
- 14 Res non præsumitur carere ab effectu nominis.
- 21 Identitas nominis tantum efficit præsumptionem pro identitate familie, maxime si nomen simplex & nudus sit ab omni alia demonstratione, vel intendatur probare gradum certum, alias plenam efficit probationem, saltem ad transferendum onus probandi in aduersarium, num. 22.
- 23 Descendit ex aliqua familia probatur per nomen, & armorum delationem.
- 24 Intendens privilegium alicui concessum familie debet in specie probare ex ea esse, nec sufficit nomen, nec arma ferre.
- 25 Nomen ferre familie non sufficit ad probandum puritatem & nobilitatem.
- 26 Præsumptio est, quod plures idem ferentes nomen in eodem loco commorantes eiusdem sint familie, secus si in diuerso loco commorentur, num. 29. & seq.
- 27 Pluralitas rerum & personarum frequentior est, quam familiarum.
- 28 Ferens nomen alicuius familie præsumitur ex eadem esse.
- 29 Diuersitas locorum arguit diuersitatem in familiis, nisi loci confines sint, quia tunc erit qualisqualis identitatis præsumptio.
- 30 Diuersitas adiuncta nomini arguit diuersitatem familiarum.
- 31 Qualitas adiuncta cognomini vnus familia facit eam ab alia differre.
- 32 Diuersitas eidem rei adiici non potest, nec illa à se ipsa differre. Identitas diuersitate extante præsumi non potest, ibid.

OSTQVA M agnouimus, quis subeat onus identitatis probandæ, aliud se offert principale videndum, quod ad probationis formam attinet, circa quam maxima insurgere solent dubia, in

iudicijs, & informationibus puritatis, & nobilitatis, quæ ad tria capita maximè reducuntur, quia aut versantur circa identitatem familie, aut personæ, aut matrimonij, de quibus sigillatim per singulos §§. agendum est. Et primò se offert identitas familie, ¶ quæ velut magis principalis, & vniuersalis cæteris præferri specialibus debet, & præhabenda est eius tractatio, vt postea ad magis specialia progressum faciamus, & ordinem Iuriconsultorum sequamur, qui semper vniuersalia particularibus præhabuerunt, & omnes notarunt, in Rub. de inoffic. testam. in mto tit. de rei vendicat. & vtrouique Matth. VVesembek in prin. & faciunt text. in l. 1. de edendo, l. de papulo. 5. §. si quis riuos. 1. 1. de noui operis nunciat. l. præcipimus. 3. 2. C. de appellat. & vtrouique gloss. §. fin. inf. Per quas personas. Iass. in l. 3. C. de edendo.

Familie igitur identitas per identitatem cognominis probatur, vt communiter video receptum ex text. in l. cum precum. 9. C. de liber. causa, & ex Bart. in l. peto, §. fratre, de leg. 2. idem Bart. Alc. & Rebuff. in l. promucatio. §. familia, de verb. sign. Alex. in l. ex facto, §. se quis rogatus, num. 51. cum pluribus seqq. ad SC. Treb. Bart. Chassane. in Catalog. glor. mundi. 1. part. confid. 4. 1. in princ. Iass. in l. cum qui, §. in popularibus, num. 20. de iureiur. Menoch. lib. 6. præsumpt. 15. num. 48. Masch. concl. 1175. num. 24. & seq. Pelacz de maiorat. 2. part. quest. 7. num. 87. & 89. Farinac. d. verb. identitas, n. 18. Gracian. 4. discept. 64. §. num. 10. & ex consulentibus probatur. Alex. conf. 125. num. 5. & 6. lib. 7. Zephal. conf. 90. num. 18. lib. 1. Calcan. conf. 8. num. 2. & conf. 9. num. 1. Signorol. conf. 81. num. 5. Fab. de Anna in causis nobilitatis loquendo conf. 88. num. 1. vbi alios refert, & faciunt tradita per Franc. Aretin. conf. 37. col. 1. & conf. 102. col. 3. & alij referendi, & relati à Gratiano citato loco.

3 Similiter ex armorum identitate identitas præsumitur familie, nam sicut nomina ad cognoscendos homines adiuuenta fuere, ita arma ad agnoscendas familias, arg. l. 1. §. si intelligatur. 6. de adilit. edit. l. quod se neque. 1. 4. in fin. de peric. & comm. rei vend. l. signata. 3. vbi omnes, C. de fabri cens. lib. 11. Gutier. lib. 3. præf. quest. 16. num. 105. & seq. Gracian. d. num. 16. Et ita habentur loco cognominum, vt aiunt Cassaneus 1. Catalogi, confid. 54. & additionator ad Mol. 1. de primog. cap. 14. num. 5. 6. & 7. Anchar. conf. 113. num. 5. Annan. conf. 86. Pro expeditione. n. 2. ¶ Et per signum agnoscitur signatum, vt per dicta iura tenent communiter DD. præcipue Bald. in auth. Dos tota, C. de donat. ante nupt. & in cap. causa, col. 2. de probat. Felin. in cap. nonnulli, num. 1. de iudic. Ripa in l. 1. num. 74. si certum per. C. de iudic. l. Labeo, §. si intelligatur, num. 7. & 8. de adilit. edito. Martenco in l. 6. gloss. 1. 2. & 3. tit. 12. lib. 5. recop. Masch. concl. 160. & 551. per totas. Carol. Ruin. confil. 99. num. 17. lib. 1. & Decif. Genue 101. num. 2. cum seqq. Petr. Surd. conf. 126. num. 15. ¶ Et cuius signum est, præsumitur res esse signata. l. defensionis. 7. C. de iure fisci, lib. 10. Bart. in tract. de insign. & armis. & notat Peregr. de iure fisci, lib. 7. tit. 3. num. 10. Oldald. conf. 6. vers. Secunda ratio. Rebuff. ad ll. Gallias. tit. de mercat. min. vendent. art. 1. gloss. 2. num. 16. Ant. Gom. in l. 45. Tauri, num. 3. & 77. Gonzalez ad reg. cancellar. gloss. 60. num. 62. cum seqq. Soar. tom. 1. comm. opin. lib. 4. tit. 4. 1. num. 6. pag. 651. Brunior à Sole locis communib. verb. Res. 5. Masch. de probat. concl. 91. & concl. 157. num. 3. cum seqq. & concl. 160. num. 4. & concl. 551. Menoch. lib. 3. præsumpt. 64. Curia Philip. tom. 2. lib. 1. cap. 7. n. 13. cum seqq. Afflic. decis. 23. num. 3. & 4. Boët. decis. 105. num. 9. Ofafch. pedam. decis. 40. num. 2. Hieron. Laurent. Auenionensi decis. 30. num. 1. & per has rationes ita principale tenent asseritionem præter Anchar. & Annan. superius allegatos Bart. Chassan. in catalogo gloria

gloria mundi 1. part. confid. 41. per totam. Masch. de probat. concl. 1141. num. 24. & Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 7. sub num. 89. † & idem per arma non solum identitas probatur familiae, sed etiam eius qualitates, & nobilitas, vt multis probat Ioan. Gutierrez. lib. 3. pract. quest. 16. a num. 105. cum seqq. & cum refert Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 4. illat. 8. num. 160. plura ad hoc videri poterunt penes Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 6. num. 14. & 15. Vincent. Turtoret. de nobilit. gent. lib. 3. col. 97. Iacob. Gutherium de iure Manium, lib. 2. cap. 22. nouissimè Fr. Basili. de Leon. var. disp. quest. 7. fol. 260. col. 1. Aeneum Robert. lib. 4. rer. iudicat. cap. 4. nisi fortè in nomine differant, cuius diuersitas destruit similitudinem armorum: vt ex l. si idem, C. de codill. & ex pluribus aliis iuribus probat Bart. Chassan. in catalogo. 1. part. confid. 48. casu. 7. quem sequitur Pelaez d. 2. part. q. 7. num. 101. præcipuè si arma fuerint à Principe concessa, quia ex hoc concessa censetur nobilitas, vt ex Io. Rainald. de nobilit. 1. q. 3. quest. princip. docet Mastrill. 3. de magistrat. cap. 10. num. 115.

8 Quare secundum regulam traditam in §. præced. qui familiae cognomen, aut arma fert, habet suam intentionem fundatam, nec plus probare tenetur, sed contrarium volens diuersitatem agnationis, & familiae probare specificè debet secundum Iass. in d. §. in popularibus, num. 20. Abb. conf. 6. num. 12. ex quibus ita docuit Masch. d. concl. 1179. num. 24. & 25. & Pelaez d. quest. 7. num. 88. vbi num. 90. ex his rectè infert, quòd in causis nobilitatis, de quibus in regiis agitur cancellariis, ferens cognomen nobilium, & illustrium, à quibus allegat descendere, præsumitur, quòd sit illius nobilis familiae & agnationis, maximè extantibus aliis coniecturis, & adminiculis, & regius fiscalis, & concilium tenentur, nisi ad eos, docere contrarium, quòd summè notandum est in similibus puritatis, & nobilitatis causis.

10 Cuius præsumptionis ratio illa esse potest, quod & si nomina per se non præstent sanguinis qualitates, nec quæ à natalibus sunt mutata, nec minuere valeant, vt rectè ex text. in l. epistola, §. 2. in princ. de patris, l. assumptio. 6. in princ. Ad municip. l. non nudis, §. 4. C. de probat. l. neque professio. §. 1. C. de testam. l. ex his verbis, 7. C. de testam. milit. l. si te & filios. 7. C. de inge. man. l. nec volens. 6. C. de liber. causa, probat Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quest. 16. a num. 106. cum seqq. † Tamen quatenus signa sunt, quibus vna familia ab altera discernitur, ex text. in l. si in nomine. 4. C. de testam. l. ad recognoscendos, 10. C. de inge. manum. l. vn. C. de mutat. nom. Seneca lib. 4. de benefic. cap. 8. plura tradit Chassan. d. 1. part. confid. 48. casu 7. per totum. † Quia omnis appellatio ad declarandas, & signandas res videtur imposita, vt dixit Cassador. lib. 6. var. epist. 18. Bart. in dist. tract. de insign. & armis, num. 4. Abb. & DD. in cap. 1. de iudic. idem Bart. Chassan. d. 1. part. confid. 1. Stracha de mercatura 2. part. num. 75. Menoch. de arbitr. casu. 318. & de nobilitate loquens Io. Gutierrez. d. quest. 16. num. 105. & circa puritatem sanguinis Perezius de Lara de anniuers. & capell. 2. part. cap. 4. num. 137. & seq. latè Vgon. Brescienis tract. de impost. nom. pag. 23. Marc. Ant. Eugen. conf. 74. num. 7. lib. 1. Marc. Ant. Amata decis. Marchia à num. 27. & seq. ex textu cum sua gloss. in l. Diuus. 25. verb. ex ipso nomine, de bonis damn. † ex nomine rectè demonstrata, & signata videtur familia, cum is sit finis, & effectus cuiusque nominis, vt signata rei qualiter demonstrat, l. 1. de officio Præ. urb. l. defensores, nihil. §. C. de defensor. ciuit. Bald. conf. 83. num. 2. part. 2. Pezezius de Lara in compend. vitæ hom. cap. 13. num. 42. † nec res ab effectu nominis carere præsumitur, text. est in l. §. appellata, §. cert. pat. D. Hieron. epist. 13. ad Paulin. relatus in cap.

11 pract. quest. 16. a num. 106. cum seqq. † Tamen quatenus signa sunt, quibus vna familia ab altera discernitur, ex text. in l. si in nomine. 4. C. de testam. l. ad recognoscendos, 10. C. de inge. manum. l. vn. C. de mutat. nom. Seneca lib. 4. de benefic. cap. 8. plura tradit Chassan. d. 1. part. confid. 48. casu 7. per totum. † Quia omnis appellatio ad declarandas, & signandas res videtur imposita, vt dixit Cassador. lib. 6. var. epist. 18. Bart. in dist. tract. de insign. & armis, num. 4. Abb. & DD. in cap. 1. de iudic. idem Bart. Chassan. d. 1. part. confid. 1. Stracha de mercatura 2. part. num. 75. Menoch. de arbitr. casu. 318. & de nobilitate loquens Io. Gutierrez. d. quest. 16. num. 105. & circa puritatem sanguinis Perezius de Lara de anniuers. & capell. 2. part. cap. 4. num. 137. & seq. latè Vgon. Brescienis tract. de impost. nom. pag. 23. Marc. Ant. Eugen. conf. 74. num. 7. lib. 1. Marc. Ant. Amata decis. Marchia à num. 27. & seq. ex textu cum sua gloss. in l. Diuus. 25. verb. ex ipso nomine, de bonis damn. † ex nomine rectè demonstrata, & signata videtur familia, cum is sit finis, & effectus cuiusque nominis, vt signata rei qualiter demonstrat, l. 1. de officio Præ. urb. l. defensores, nihil. §. C. de defensor. ciuit. Bald. conf. 83. num. 2. part. 2. Pezezius de Lara in compend. vitæ hom. cap. 13. num. 42. † nec res ab effectu nominis carere præsumitur, text. est in l. §. appellata, §. cert. pat. D. Hieron. epist. 13. ad Paulin. relatus in cap.

12 part. confid. 48. casu 7. per totum. † Quia omnis appellatio ad declarandas, & signandas res videtur imposita, vt dixit Cassador. lib. 6. var. epist. 18. Bart. in dist. tract. de insign. & armis, num. 4. Abb. & DD. in cap. 1. de iudic. idem Bart. Chassan. d. 1. part. confid. 1. Stracha de mercatura 2. part. num. 75. Menoch. de arbitr. casu. 318. & de nobilitate loquens Io. Gutierrez. d. quest. 16. num. 105. & circa puritatem sanguinis Perezius de Lara de anniuers. & capell. 2. part. cap. 4. num. 137. & seq. latè Vgon. Brescienis tract. de impost. nom. pag. 23. Marc. Ant. Eugen. conf. 74. num. 7. lib. 1. Marc. Ant. Amata decis. Marchia à num. 27. & seq. ex textu cum sua gloss. in l. Diuus. 25. verb. ex ipso nomine, de bonis damn. † ex nomine rectè demonstrata, & signata videtur familia, cum is sit finis, & effectus cuiusque nominis, vt signata rei qualiter demonstrat, l. 1. de officio Præ. urb. l. defensores, nihil. §. C. de defensor. ciuit. Bald. conf. 83. num. 2. part. 2. Pezezius de Lara in compend. vitæ hom. cap. 13. num. 42. † nec res ab effectu nominis carere præsumitur, text. est in l. §. appellata, §. cert. pat. D. Hieron. epist. 13. ad Paulin. relatus in cap.

si capis. §. vbi gloss. 1. 26. quest. 1. Per. Riccard. in rubr. num. 33. de bon. poss. † quia vis nominis magna in iure consideratur, ita vt quæ nomine differunt, ceu cauitur effectu, & essentia differre, l. à nullo. 4. vers. quæ nomine differunt. effectu carebunt, C. de feris, l. si idem. 7. C. de codicill. And. Sicut. conf. 40. num. 34. & seq. vol. 4. † & remoto nomine remouetur vigor, titulus, & effectus rei, l. fin. in fin. vbi Bald. & Salic. C. de inoffic. testam. l. diurno, 2. inueta gloss. C. de feris. Alex. lib. 11. Bald. & Odofred. in d. l. à nullo, C. de feris. Nicol. Euerard. in loco ab Etymologia, num. 1. † & honorificum nomen non præsumitur honore carere, l. 1. de intel. l. fin. in fin. C. de inoff. testam. Auth. de defensorib. ciuitat. in princ. collat. 3. §. est & aliud, inst. de donat. cap. clerico. 1. 2. 1. dist. cap. Clericus. §. 1. 2. quest. 1. cap. pudenda. 33. 24. quest. 1. Bald. in d. l. 1. de iur. Paul. Caltrenf. conf. 307. num. 2. part. 2. † ex quibus receptum est, quòd ad cognoscendum cuiusque agnationem, & familiam plurimum conferre illius nomen, ex 1. Reg. cap. 25. 25. Guil. Bened. in cap. Reymuncius. in princ. num. 54. de testam. Bern. Diaz in praxi crim. can. cap. 7. vbi etiam Salced. Nicol. Euerard. d. loco, ab Etymolog. Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 18. num. 40. Perezius de Lara d. cap. 4. num. 134. & seqq. & alij apud Valençuela conf. 90. num. 157.

19 Similiter ex nominatione, & tractatu præsumitur identitas familiae, & inducit legitimam probationem consanguinitatis, & parentelæ, vt indubiè probant Bart. in l. non nudis, C. de probat. Fulu. Pacian. de probat. lic. 2. cap. 12. a num. 10. Ioseph. Masch. eod. tract. conclus. 411. Ant. Peregr. art. 43. num. 88. vbi plura, & apud D. Io. del Castillo controuers. sur. com. 6. lib. 5. part. 2. c. 123. num. 5. Velazquez Valençuela conf. 90. num. 81.

10 Præsumitur etiam ex iure sepeliendi in sepulchro familia, quod nullo modo pertinet, nisi ad eos, qui sunt de familia, text. in l. si sepulchrum, §. 4. l. ius sepulchri, §. 3. C. de relig. & sumpt. funer. Paul. in d. l. si sepulchrum, num. 4. Ioan. Anan. conf. 100. & 86. in fin. vbi Bolognet. in sine apostilla. Geminiari. conf. 3. in princ. vers. In contrarium. Idem præsumitur ex habitatione maiorum, aut alicuius eorum incerta domo, quæ non pertinet ad alios nisi qui sunt alicuius certæ familiae ex ratione text. in l. pater, 38. §. Iulius Agrippa, §. 4. de leg. 3. & per text. in l. 1. C. de pradiis, & omni. reb. nauic. lib. 1. tenent Bald. in proem. Decretal. verb. Rex pacificus, num. 84. Otalora de nobilit. cap. 4. num. 8. cum duobus seqq. 2. part. Andr. Tiraq. eod. tract. cap. 37. num. 23. Ioan. Garc. eod. tract. gloss. 18. num. 28. cum seqq. Farin. de iur. §. 72. ex num. 4. & decis. 504. num. 9. & decis. 676. n. 8. part. 1. recent. & decis. 402. num. 4. p. 1. in posthum.

21 Sed hæc omnia intelligunt lac. Menoch. dist. lib. 6. præsumpt. 15. num. 48. & ex eo Farinac. dist. verb. identitas, num. 18. ita vt nominis identitas sufficiens non sit ad plenè probandum agnationis, & familiae identitatem, sed tantum ad præsumptionem efficiendam, quod ego intelligo de nomine simplici, & nudo ab omni alio adminiculo, & dum agitur de descendentiæ & agnatione probanda in gradu certo, quia tunc nominatio simplex non concludit, quod quaritur, nempe graduum certitudinem, vt accidit, si agatur de matrimonij dissolutione, & de successione propinquois, ad quæ non sufficit agnationis nomen, nec arma, sed certi gradus specifica requiritur probatio ex adductis per Masch. de probat. concl. 73. num. 6. Sim. de Prettis lib. 5. de interpretat. defunct. volunt. dubit. 4. & vlt. num. 224. cum seqq. Iass. conf. 81. lib. 1. Decio conf. 321. n. 12. & post eos Pelaez d. q. 7. n. 94. vbi plures alios adducit in vers. Et quod per regulam. Peregr. de fideicom. art. 43. ex n. 63. & seqq.

22 Aliud quidem erit, cum de re agitur, ad quam graduum

graduum certitudo necessaria nõ est, quia tunc identitas nominis demonstrat identitatem agnationis, & familiae saltim ad transferendum onus probandi in aduersarium, & concurrentibus aliquibus coniecturis, & adminiculis plenè probat ad vtrumque effectum ex dictis supra ex n. 8. † Et dum quis intendit descendere ex aliqua agnatione, seu familia, poterit id probare per nomen, seu armorum delationem, ex traditis per Men. d. lib. 6. præsumpt. 15. n. 48. Masch. de probat. concl. 1141. n. 24. Calcan. conf. 8. cum aliis superioribus relatis, nisi intendat priuilegium datum alicui familiae, ad cuius assequutionem debet in specie probare, se eiusdem familiae esse, nec sufficit generalis ex nomine probatio, secundum tradita per Masch. citato loco n. 24. & per Andr. Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 16. n. 2. & 4. Dec. conf. 321. n. 9. Menoch. conf. 30. n. 14. & conf. 321. n. 7. lib. 4. Pelaez in d. q. 7. n. 95. † vnde ad nobilitatis & puritatis probationem non sufficere familiae nomen nisi aliis iunctis adminiculis, ex quibus iudices valeant suos animos ad id credendum suadere.

26 Quod indubium videtur, dum in eodem loco degunt plures eiusdem cognominis, quia tunc vehemens oritur præsumptio, quod omnes eiusdem sunt familiae, tum quia verisimile non est, (licet quandoque eueniat) quòd in vno eodemque oppido plures distinctæ eiusdem cognominis existant familiae & agnationes, absque certa aliqua earum distinctione, vt in exemplo de quo statim, tum etiam quia sicut ex nomine, & cognomine alicuius deducitur præsumptio identitatis personæ, maiori ex ratione cum non vnus tantum, sed plures eiusdem sunt cognominis, præsumendum est eiusdem omnes esse familiae, & cognomen pluribus commune ab vna, & eadem provenire radice, & causa, nisi contrariè aperte probetur.

27 Et confirmari videtur, nam frequentius contingere solet personarum, & priuatorum rerum, & indiuiduorum pluralitas, quam familiarum, & generis, quæ constituntur ex vniuersitate, & pluralitate personarum, & idem difficiilius, & rarius euenire solet, & sicut personæ identitas ex nomine, & cognomine tantum præsumitur, ita & familiae ex identitate cognominis allati à pluribus.

18 Atque ita iure constitutum habemus, quod dum quis peculiare cognomen alicuius generis, & familiae fert, præsumitur illius esse familiae, & generis, vt probatur, in l. uxorem pregnantem, 2. ibi, nomine patris vocatus, de manum. testam. l. cum precum. 9. ibi, nomini cognomen, quo liberi tantum nuncupantur adiecerit, C. de liber. causa. l. 23. ibi, Porque siempre los omes el nome del Padre ponen primeramente delante, tit. 2. part. 3. & in terminis docuerunt Bart. in rub. n. 4. fol. matrim. vbi etiam Petr. Barbof. 1. part. n. 23. idem Bart. in l. 1. n. 19. ad municip. Felin. in proem. Greg. n. 29. Dec. in l. 1. §. appellata, l. est. vlt. n. §. scert. per. Cabedo decis. 73. n. 13. Igitur si plures eodem vocentur cognomine eiusdem esse familiae præsumendum est.

29 Quæ opinio dupliciter venit limitanda. Primò ex locorum diuersitate, quæ familiarum arguit diuersitatem, etiam eodem cognomine interueniente, ita vt prædicta sententia intelligatur in pluribus eiusdem nominis in eodem commorantibus loco: secus si in diuersis habitent. In quo distinctione vti esse necesse arbitror, nam si oppidi plurimum distent, absque dubio constituent magnam familiarum diuersitatem, arg. ea quæ tradiderunt Zephal. concl. 224. num. 28. & 91. tom. 1. Hier. Grat. resp. 44. num. 27. & resp. 66. num. 28. vol. 2. nisi fortè contrarium probetur, & tunc præsumitur pluralitas, potius quam identitas, atque ita velle videtur relati per Farinac. d. verb. identitas, num. 19. ibi, & locorum diuersitatem

Prima Pars.

arguit, & facit, quod dixit Masch. d. concl. 1179. num. 42. Si verò confines existant, qualis qualis insurgit præsumptio identitatis familiae ex cognominum similitudine, quam iudicum arbitrio relinqui, necesse est.

30 Secundò limitanda venit prædicta sententia, nisi cognomen familiae diuersam ab alio adiunctam habeat qualitatem, quia tunc diuersitas illa diuersitatem agnationum, & familiarum arguit, frustra ergo distinctio illa apponeretur inter cognomina, si eiusdem essent familiae, quæ ex natura à se ipsa differre non potest, vt exemplum habes apud Menoch. d. præsumpt. 15. num. 48. & 49. & apud Farinac. citato loco num. 18. de familiis Fontanæ de Pauertis, & Fontanæ de Arcellis: has enim familias Fontanarum diuersas esse, demonstrant illæ de Pauertis, & Arcellis diuersæ qualitates. † Et generaliter dum agnationi coniungitur qualitas, quæ significet agnationum pluralitatem, præsumuntur plures, & non vna, vt consulerunt Bart. Socin. inter consilia Curtij Inuicioris conf. 40. col. 6. Paris. conf. 51. num. 10. & consil. 88. num. 36. lib. 2. & consil. 1. num. 39. lib. 3. & post omnes ita voluit Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 7. num. 97. † quia im- 32 peritè diuersitas illa eidem adiceretur rei, secundum text. in cap. cum in tua. 30. de decimis, cap. quia circa. 22. de priuileg. cap. cognouimus. 19. 12. quest. 1. Bald. in cap. 1. num. 7. de Capitan. qui cur. vend. in vrbibus feud. Christoph. de Castellion. conf. 26. num. 11. Cepola conf. ciuil. 16. num. 6. nec ex ea identitas præsumi potest, text. in l. Papinianus. 21. de minorib. l. fin. de calumniat. l. fin. de receptorum, cum similibus.

§. III.

De identitate personæ probanda.

S V M M A R I V M.

- 1 Probatio minor sufficit in antiquis.
- 2 Identitas personæ per præsumptiones, & coniecturas in antiquis probatur, & ex lenioribus probationibus, num. 3. Et per publicam vocem & famam, num. 4. Imò per qualem qualem probationem etiam simplicem, num. 5. Ex nomine & cognomine, num. 6. & 26. Et per duas demonstrationes quamuis aliæ non conueniant, sub d. n. 6. Et ex qualitate peculiari personæ, num. 7. Et ex vicinitate in aliqua certa parochia, num. 8. Ex solo nomine proprio non probatur, nisi adiecto alio signo, vel demonstratione, num. 9. & 19. Nec cum eiusdem nominis verisimilis est pluralitas, num. 10. Vel dum plures sunt eiusdem nominis, secus aliter, num. 11. Ex diuersis non præsumitur, num. 12. Præsumitur tamen & probatur ex nomine singulari vulgò, Nombre postico, num. 17. Nisi probetur eodem tempore alios eiusdem existisse nominis, num. 21. Fundi ex solo nomine probatur, num. 23. & 24. Et per duo confinia, & si alia expressa differant, sub num. 33. Persona ita ex nomine & cognomine probatur, vt procedat etiam si geminum quis nomen

Et ferat

ferat, nam ex quolibet eorum probatur identitas, num. 29. Non tamen dum sunt duo nomina propria tantum, nisi eis cognomen, aut aliud signum addatur, num. 30. Vel si eorum coniunctio non usitata fuerit, num. 31. Vel sit modica differentia nominis, num. 32. & 33. Si nomen potest pluribus convenire ostendi debet cum duabus saltem demonstrationibus, num. 34. Probatur ex scripturis, & instrumentis, in quibus sit nomen & cognomen illius, de quo queritur, num. 35. In gravibus & criminalibus causis non presumitur, num. 36. Contrarium verius secundum aliquos, num. 39. Ex nomine & cognomine, aut cum duabus demonstrationibus, aut dum singulare est nomen, non tam presumitur, quam probatur, num. 39. & 40. Nullum discrimen est inter causas criminales, & civiles, quoad identitatis probationem, num. 41. In antiquis lenior sufficit probatio, num. 42. Constando persona de nominibus & demonstrationibus curandum non est, num. 43.

15 Singularitas nominis habetur loco sufficientis demonstrationis, sumenda ex usu & consuetudine loci, num. 16. Speciatim hominem demonstrat, num. 20.

Duplicatio nominis singularis non presumitur, ibid.

17 Nomen singulare vulgò, Nombro postico, probat identitatem, & sub num. seq. Ex triplici apponitur causa, num. 18. Assumitur ab hominibus, ut à ceteris distinguantur, num. 27. & 43. Personam signat & probat, num. 28. Nomen geminum personam ostendit, & probat identitatem quilibet eorum, num. 29. Explicatur in duobus num. seqq. De eius modica differentia non curandum, num. 32. & 33. Pluribus conveniens identitatem non probat, num. 34. Nomen & cognomen, aut due demonstrationes non tam faciunt presumere identitatem, quam eam perfecte probant, num. 39. Etiam in pœnabilibus, num. 40.

19 Pluralitas nominum vulgarij presumitur, & non est necesse probari, destruit presumptionem identitatis, num. 21. Fundi non presumitur, num. 25. In criminalibus presumitur ad excludendum delictum, num. 36. & 37. Dum ex pinguioribus constat probationibus destruit probationem, seu presumptionem identitatis, num. 46. Aut si ex maiori ratione, aut verisimilitudine, num. 48. Presumitur ad excludendum falsitatem, num. 47.

21 Probatio pluralitatis tollit presumptionem identitatis. Et superveniens tollit presumptionem precedentem, num. 22.

22 Presumptio cedit veritati.

Differentia constituitur inter probationem identitatis fundi, & persona ex solo nomine, & num. seqq.

28 Persona ex nomine ostenditur, & probatur.

32 Differentia modica nominis non arguit personam diversam, nec de ea plurimum curandum, num. 33.

35 Instrumentum, & scriptura in qua continetur nomen illius de quo queritur, eius probat identitatem.

37 Pluralitas presumitur ut testes à contrarietate eripiantur.

38 Causa puritatis, & nobilitatis gravissima, & criminalibus simulantur.

42 Probatio minor identitatis sufficit in antiquis.

43 Persona ex veris constando probationibus, non est curandum de nominibus, & demonstrationibus. Quia nihil interest, quo nomine, aut signo quis agnoscat, num. 44.

45 Essentia rei dum constat non attenditur diversitas, & identitatis nominis.

47 Qualitas, qua simul cum identitate manere non potest, eam excludit.

48 Probationes, & presumptiones maiores vincunt minores.

MA I V S quidem est secundum dabitum de identitate personæ probanda, ad cuius, & nostri instituti pleniorum explanationem animadvertã, quod in materna puritatis, & descendentiã, de quibus præcipue loquimur, plerumque inquiritur persona, quam iam diu à vivis elata fuit, & sic de re, & descendentiã antiqua, cuius minor exigitur, & sufficit probatio, ex pluribus dictis, & ex text. in l. censu. o. l. pen. de probat. l. qui ex liberis, 11. de bon. poss. secund. tab. & in c. olim. 20. de cens. c. cum causam. 13. de probat. & tenent communiter DD. in cap. veniens, l. 2. de test. & Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. viso de fama. 30. Masch. de probat. concl. 103. n. 12. & faciunt tradita à Pelacz de maiorat. 2. part. quest. 7. num. 77. & 78.

Quare constitutum est apud omnes, quod personæ identitas in antiquis potest per presumptiones, & coniecturas probari, ut consulti responderunt Alex. conf. 69. n. 1. lib. 1. Rimin. conf. 254. n. 11. & seq. lib. 2. Zeph. conf. 98. n. 20. & conf. 170. n. 25. lib. 2. Per. Surt. c. 414. n. 68. Paris. conf. 104. n. 23. lib. 1. Phil. Cornco c. 61. & conf. 165. & conf. 380. lib. 3. Tib. Dec. resp. 17. n. 9. & 21. lib. 3. quibus adde Afflict. dec. 23. n. 3. & 4. Alex. Ludou. dec. 455. n. 9. & 10. Gracian. discept. for. tom. 1. c. 883. n. 9. & c. 897. n. 9. & c. 969. n. 14. Marefc. var. 1. resol. 12. n. 39. & Seraph. Rota dec. 1461. n. 5. col. 554. & dec. 462. n. 8. vbi n. seq. ait, identitatem in antiquis lenioribus probari probationibus, ex Cassad. dec. 3. n. 2. de procurat. & Socin. conf. 166. n. 2. lib. 2. quare etiã decifum à Rota fuit, quod identitas potest probari per publicam vocem & famam, vt refert idem Seraph. dec. 1499. n. 2. col. mibi. 603. Sim. de Pretis lib. 5. de interpret. vlt. vol. dub. 4. n. 340. fol. mibi. 556. Barbac. c. 6. per tot. vol. 2. Siluan. conf. 57. n. 4. & seqq. & faciunt tradita à Pelacz in d. q. 7. n. 77. & n. 89. vbi magis specificè loquitur in nostra specie, & 4. p. q. 20. n. 6. in m. l. Menoch. d. presump. 15. n. 36. & conf. 21. n. 33. vbi ex Socino, Ruino, & Decio ait, sufficere qualem qualem probationem. Masch. concl. 874. n. 6. & d. concl. 1179. n. 36. & alij congesti per Card. Tusch. verb. identit. concl. 3. n. 11. Farin. eod. verb. n. 3. & in decis. 19. num. 4. & decis. 77. num. 5. & decis. 407. n. 3. part. 2. & licet

in d. verb. identitas, num. 4. alios contrarium volentes referat, tamen in antiquis, vt dixi, nullam hæc sententia, continet dubitationem, nam contrarij loquuntur in nouis, & recentibus, quorum diuersa est ratio, in tantum, vt aliquibus sufficere videatur semiplenam probationem identitatis in antiquis, vt voluerunt Socin. Dec. Siluan. & Paris. adducti per Gracian. discept. tom. 5. cap. 883. num. 9. vbi num. 8. dixerat, quod de facili præsumitur identitas corporis ex Ancharr. conf. 194. in causa & questione Ioannis, ad fin. Craueta conf. 198. num. 2. post princip. vers. Facit.

Et nihilominus est receptum apud omnes, quod etiam in non antiquis identitas personæ ex eius nomine, & cognomine, probetur, sicut cuiusque rei per duas demonstrationes, veluti si ita demonstretur Petrus Martinus de Perusio, vt exemplificauit Bart. & post eum communiter DD. in l. demonstratio. 17. num. 14. de cond. & dem. Dec. in l. hac consultiissima, num. 15. C. qui testam. fac. poss. & conf. 13. num. 9. in fin. Alex. conf. 183. num. 17. lib. 6. Crauet. conf. 112. n. 3. cum aliis adductis per Masch. d. concl. 875. num. 2. & concl. 1179. num. 28. Pelacz d. quest. 7. num. 81. Menoch. d. presump. 15. num. 36. & 34. & num. 44. & seqq. Card. Tusch. dist. verb. identitas, concl. 3. num. 11. & 28. & conc. 14. n. 12. & verbo Pluralitas, concl. 368. n. 15. Farin. citato loco n. 12. & 15. lit. I. in 2. fragmentorum parte, & post omnes Perezus de Lara in compend. vitæ hominum, cap. 13. num. 59. & quod identitas rei, vel personæ ita probetur per duas demonstrationes, vt etiam procedat, quamvis aliquæ non conveniant demonstrationes, si forte assignentur, ex l. pen. s. paterfam. de leg. 3. tenent Bart. in l. demonstratio falsa, num. 24. de cond. & dem. Menoch. d. arbit. casu. 105. num. 12. Surdo, qui ita omnes tenere asserit, conf. 44. num. 15. usque ad 20. lib. 1. Gracian. discept. tom. 5. c. 912. n. 33. qui alios refert.

7 Similiter etiam probatur identitas ex qualitate peculiari personæ, de qua queritur, accommodata, v. g. si probetur Ioannem, de quo queritur, filium fuisse certorum parentum, seu Mariam duxisse vxorem, aut quod in certa domo, seu parochia vixit, aut quid simile, quia tunc ex illa speciali qualitate, etiam vnica, identitas personæ plenè probata manebit, secundum Iass. num. 19. vers. Item ex sola præfatione, & Ripa 21. vers. Tertio nota in l. si quis in fundi vocabulo. de leg. 1. Dec. in c. prudentiam. §. sexta. num. 40. de leg. Aym. Craueta conf. 198. num. 2. Phil. Corn. conf. 1206. in fin. lib. 4. Menoch. conf. 80. num. 42. vol. 1. tenet Fulu. Paci. de probat. lib. 6. cap. 15. num. 28. Gracian. discept. tom. 4. cap. 745. num. 86. Marefc. var. 1. cap. 12. num. 38.

8 Ex qua ratione receptum etiam apud omnes est, quod si nomen alicuius in certa parochia commorantis à testatore fuerit expressum, inuenio quodam in eadem parochia eiusdem nominis, censetur illum eundem esse, de quo sentit testator, ex Bart. communiter recepto in l. si quis seruum, §. si inter duos, in fin. de leg. 2. & in l. si in rem, de rei vendit. Menoch. d. presump. 15. num. 44. Aym. Craueta conf. 370. num. 4. vers. Vbi si quid legatur, & plures ex allegatis per Farin. d. ver. identit. num. 10. Card. Tusch. eod. verb. concl. 3. num. 26. & seq. & verb. pluralitas concl. 368. num. 1. & seq. & n. 14. cum aliis ibi, qui asserunt exempli gratia, quod si Clarucia fuerit nominata à testatore in Parochia Sanctæ Mariæ, inuenta in Clarucia in eadem parochia colligitur esse eadem, de qua sentit testator, conuenit l. rege. de fideicom. art. 44. num. 45.

9 Ex quibus sequitur sententiam eorum, qui asserunt, quod ex sola expressione nominis proprii presumitur identitas personæ, vt ex eodem Bart. vbi supra tenent allegati per Masch. in d. concl. 1279. à num. 24. & à Fulu. Pacian. d. lib. 1. cap. 48. num. 8. 2. & seq. & d. lib. 2. cap. 15. num. 49. & à Card. Tusch. d. verb. identi-

tas, concl. 3. à num. 26. & in verb. Pluralitas, concl. 368. à num. 1. cum pluribus aliis, quos & alios congerit Farin. citato loco verb. identitas à num. 50. & Pelacz de maiorat. 4. part. quest. 20. num. 1. & 5. & seqq. vel falsam esse, vel intelligendam, prout eam intellexit Menoch. d. presump. 15. num. 44. alio videlicet signo, aut personæ demonstratione stante, cum ex sola nominis proprii expressione, nec possit dici certificata persona, nec sufficienter demonstrata, quia aliæ passim eiusdem nominis inueniri possunt, quibus inspectis incerta reddatur: † nec identitas dici poterit probata, cum pluralitas eiusdem nominis verifimiliter sit exitura, ex dictis supra h. q. §. 1. & dicendis in seqq. atque ita explicuit Nicol. Euerard. in topicis loco. 4. ab etymologia, sub num. 7. circa fin. & loqui sunt intelligendi, idem Bart. in d. demonstratio falsa, quest. 7. de cond. & dem. Dec. in l. hac consultiissima, num. 15. C. qui testam. fac. poss. & in cap. in præfatione, num. 10. de probat. Bald. in l. edita, num. 118. C. de edendo, & consil. 265. lib. 2. Iass. in l. eum qui, §. in popularibus, num. 21. de iureiur. Alexand. conf. 16. num. 12. lib. 5.

Et idè prædictam sententiam aliis duobus modis intellectam à Doctoribus inuenies, vt procedat, dummodò non appareat fuisse alios eiusdem nominis, secus si plures existere constet, quia tunc diuersitas illa identitatem præsumi non sinit, ni de ea constet ex veris, & specificis probationibus, secundum Paul. Castrenf. in d. l. hac consultiissima, num. 6. vers. Sed non apparet ex processu, & in d. demonstratio falsa, num. 5. vers. Quid si capitur vnus. Fel. in cap. cum Ioannes, num. 9. vers. Sed dictum, de fide instrum. & ibi ante cum Abb. col. vlt. vers. Sed extra glossam quæro. Dec. consil. 36. num. 4. & consil. 101. col. 2. & consil. 210. num. 9. versic. Ad hoc facio. Corneo consil. 146. col. 2. post medium, versic. Nec probatur identitas, lib. 3. Natta consil. 97. num. 7. lib. 1. Christophor. de Castellion. consil. 26. num. 12. Cepola consil. ciuil. 16. num. 6. Bald. in cap. 1. num. 7. de Capitan. qui Cur. vend. in vrb. feud. Quintil. Mandos. in reg. Cancellar. 11. reseruat. quest. 1. num. 1. fol. 6. ad hoc adductus à Pelacz d. 4. part. quest. 20. num. 13. Masch. d. concl. 875. num. 2. & idem in effectu voluit in d. concl. 1179. num. 27. & Fulu. Pacian. eodem tract. lib. 1. c. 48. à num. 84. in fin. cum seqq. & lib. 2. d. cap. 10. u. 48. Gracian. discept. for. tom. 3. c. 554. n. 58. Card. Tusch. verb. identitas, concl. 3. n. 19. & 20. Farin. qui plures alios allegat, d. verb. identitas, num. 13. & aliis ibi. Nec potest ex diuersis, & separatis vnium quid præsumi, dum rerum pluralitas apparet, vt dixit Bart. in l. 1. §. idem Cornelio, de quest. Felin. in cap. cum causam, col. 4. versic. Primo casu, de probat. vbi etiam Decian. num. 11. Paul. Emil. Rora decif. 93. num. 4. part. 3. Albano consil. 83. num. 12. Verioio consil. 187. num. 4. vol. 1. Carol. Ruin. consil. 51. num. 19. vol. 5.

Secundò intelligunt DD. supradictam communem sententiam, vt identitas hominis tunc præsumatur ex proprii nominis identitate, cum nomen fuerit singulare, vt exemplum assignant in nomine Gallopressus. Accursij famulus, in quo ipse exemplificauit in d. l. hac consultiissima, verb. Et indicia, C. qui testam. fac. poss. vel vt voluit Cynus fuit bidellus Azonis, vt refert Fulu. Pacian. dist. cap. 15. num. 50. vbi multis numeris seqq. hanc fundat opinionem, & Masch. in dist. consil. 1179. à num. 29. & Card. Tusch. in dist. consil. 3. num. 28. & in d. Pluralitas, concl. 368. num. 15. Farin. citato loco num. 14. vbi num. seq. cum eodem Fulu. Paciano in d. cap. 15. num. 54. docuit, quid sit præsumendum, dum nomè non est omnino vulgare,

nec singulare, sed in quodam medio existens, nempe ut hac in specie identitas in ciuilibus praesumatur, in criminalibus vero non ita, nisi ad inquirendum, seu torquendum, alia existenti praesumptione, & quod idem seruari debeat in probanda identitate rei, quae nomen habet singulare voluit ex Menoch. d. praesumpt. 15. num. 29. cum seqq. Pelaez. dict. 4. parte, quae. 20. num. 9. Ratio est, quia ipsa singularitas nominis loco sufficientis habetur demonstrationis, cum eius duplicatio praesumtionem non valeat, nec sit in iuris, nec hominis consideratione, text. in l. iura, 3. cum tribus legibus sequentibus, de legib. l. v. supra. 10. C. de v. supra. Peregr. art. 44. sub num. 45. Marefcort. var. 1. resol. 12. num. 37.

16 Et haec nominis singularitas accipienda est respectu vsus, & frequentiae nominum cuiusque ciuitatis, seu oppidi, quia hic singulare erit nomen, quod alibi frequens, & commune est, arg. l. Labeo, 7. §. Turbo, ibi, Moribus clauitatum & vsu rerum, de supellect. leg. l. cum de lanionis. 18. §. item cacabos. 3. vers. Optimum ergo, de instrum. leg. cap. ex litteris. 7. de sponsal. Glossa ordinaria in l. librorum. §. quod tamen Casus, de leg. 3. Card. Mantica de coniectur. vlt. volunt. lib. 3. tit. 8. num. 1. Steph. Gracian. disceptat. forens. cap. 78. num. 29. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 11. num. 68. & 69. & gloss. 13. num. 62. Et idem si nomen singulare fuerit appositum ex quadam peculiari ratione ad melius signandum hominem, seu ex aliquo euentu, dicto, aut facto, aut similitudine vulgo, nomine postico, vt probat ex sacrae paginae litteris Perezius de Lara in comp. vite homin. cap. 13. num. 20.

17 18 Et vbi ait, quod nomina imponuntur a proprietate rerum, vel ab euentu, vel ex aliquo dono gratiae, & virtusque ostendit exempla, hominis identitas plene per illud probata manebit, & ex praedicta ratione, & DD. superius adductis. Et conuenienter tradita tom. 2. comm. opin. diuersor. lib. 9. tit. 18. vers. Sed aliquando mutatur, pag. mibi, 513. ex Viuio opin. 540. & per Gracian. discept. for. cap. 567. num. 57.

19 Ex quibus illud certissimum est, quod ex nomine proprio absque alia demonstratione identitas hominis nullo modo probari poterit, quia si loquamur de nominibus vulgaribus indubitabile est ex eorum multitudine, & varietate, incertum enim est, an hic Ioannes, seu hic Petrus sit, de quo quaeritur, nec tunc erit necesse nominum pluralitatem probari, quia per se stat, omni in loco plures horum nominum existere, ex text. in l. emptorem, 12. in princ. & §. 1. vbi notat Bart. de act. empt. l. cines. 11. vbi gloss. & Bald. C. de appellat. cap. tuanos. 8. vbi Innoc. num. 2. in fin. de cohabit. cler. & mul. cap. v. supra. 7. illo tit. cap. 3. de test. cog. cap. euidencia. 9. de accusat. Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 11. num. 42. Menoch. de recuper. rem. 15. num. 264. Valençuela conf. 96. num. 14. Farinac. 1. tom. quae. 21. num. 81. Narbona in l. 20. gloss. 19. num. 19. tit. 1. lib. 4. recap. pag. 339. late Masch. conclus. 108. a num. 1. vbi num. 2. ait, quod non admittit probationem in contrarium, etiamsi contra sit iuris praesumptio, vt in num. 4. ibidem, quo sensu falsa est sententia, de qua supra n. 11.

20 Si vero de singulari nomine dicimus, quod eius potest praesumi identitas, non ex nomine tantum est, sed simul ex singularitate, qua cum eo concurrat, & spectatim hominem demonstrat, & qui tali nomine identitatem probauerit, plene suam ostendet intentionem, cum certo res, seu persona constet ex nomine certo, aut demonstratione, qua certitudinis vicem obtinet, ex text. vbi communiter DD. in l. certum est. 6. de reb. cred. l. stipulationum. 74. cum l. seq. de verb. ob.

tunc vera est sententia, de qua supra n. 13. & seqq. si vero postea aduersarius probet, alios illo tempore eiusdem existisse nominis, nec appareat ex peculiari probatione, quis eorum sit, de quo nunc agitur, & quaeritur, destruit alterius probationem, cum non sit locus praesumptioni identitatis, si verè pluralitatis sit arg. text. in l. Diuus. 7. de integrit. restit. l. fin. de probat. l. iure nostro. 26. de testam. cap. veritati. 80. dist. Pelaez. de maiorat. 2. part. quae. 4. illat. 2. n. 37. Et probatio superueniens praecedentem tollit praesumptionem, secundum Menoch. lib. 1. praesumpt. 9. 3. n. 7. Valençuela conf. 71. n. 21. pro qua opinione adducitur text. in l. si idem codicilli. Bald. in l. ex legato. C. de legat. & cons. 194. col. fin. vers. Facit etiam, lib. 2. Alex. conf. 96. consideratis. n. 6. lib. 5. Decio conf. 15. n. 54. lib. 1. cum adductis à Card. Tusch. in suis practicis verb. Diuersitas. concl. 517. & verb. nominatio. concl. 58. & verb. identitas. concl. 3. num. 11. quia praesumptio semper cedit veritati, l. fin. in prin. quod met. ca. l. cum de indebito. 25. de probat. l. nuptura filiosam. 57. de iure dor. l. in rebus. 30. C. eod. Card. Tusch. lit. P. concl. 612. per totam. tom. 6. & Aug. Barbof. Axiom. 186. num. 1. vbi plures pag. 114. optime Peregr. de fideicom. art. 44. num. 45. & 46.

21 Qua in specie magnam considero differentiam inter probandum nominis identitatem, & inter probationem identitatis rei, vt pura fundi per nomen tantum, quia fundorum & rerum nomina non solent ita in eodem loco multiplicari, sicut hominum, & raro inuenies duos fundos eiusdem nominis sine aliqua qualitate diuersificati, ex qua ratione communiter receptum est, quod fundi identitas probatur plene per eius nomen, secundum Bart. in d. demonstratio falsa, in princ. num. 4. de condit. & dem. Menoch. d. praesumpt. 15. n. 3. & seq. & praesumpt. 30. n. 10. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 15. n. 41. Farin. in d. 2. part. fragm. verb. identitas. n. 58. Pelaez. de maiorat. 4. part. quae. 20. num. 5. maxime cum non appareat alius fundus eiusdem nominis, quam enunciatum ex adductis per Card. Tusch. d. verb. identitas. concl. 3. num. 14. & num. 23. & concl. 4. num. 10. & Farin. citato loco n. 59. Et quod non praesumatur pluralitas fundi in contractu adducti, singulariter probauit Franc. Aret. in cap. series, de rescript. & conf. 37. col. 1. & conf. 103. n. 3. & Mazarius tract. de fideicom. q. 55. secundum Pelaez. in d. 4. part. de maiorat. quae. 20. num. 6. Peregr. d. art. 44. num. 48. & seqq.

22 Sed in hominis identitate probanda non aliter nomen sufficit, nisi simul cognomen illius, aut aliae appareant demonstrationes, secundum text. in l. demonstratio falsa, 17. de condit. & dem. & communem DD. sententiam ex adductis à Crauet. conf. 198. post n. 2. vers. Et alibi scribit Baldus, & conf. 169. n. 4. Matth. Mathesl. in l. 1. n. 3. C. si vnus ex pluribus, cuius opera impressa habentur, in tom. 1. singularium DD. diuersorum, & pluries approbatur Rota apud Seraphin. Oliuar. decis. 17. n. 1. & decis. 489. num. 2. & decis. 1475. num. 4. & decis. 1093. & 1499. num. 1. Masch. de probat. conclus. 875. num. 1. & absque dubio cum hac opinione concludit Fulu. Pacian. eod. tract. lib. 2. cap. 15. num. 43. vers. Concludendum est, vbi de hoc actum iterum relinquere, ait, in lib. 1. cap. 4. in fin. Card. Tusch. d. verb. identitas. concl. 3. n. 28. Farin. eod. verbo n. 6. vbi praeter alios adducit Petr. Mazarium de fideicom. q. 55. in fin. & ex Decio conf. 13. n. 9. & Aym. Crauet. conf. 12. n. 3. tenet Pelaez. d. 2. part. de maiorat. quae. 7. n. 81. Peregr. num. 44. & 46. citato loco, Gracian. discept. forens. 3. num. 56. & 57. vbi ait, quod dicens, alium fuisse eiusdem nominis & cognominis, debet id probare, ex Bartol. Iass. Natta, & Rinuin. Iun. quos allegat.

Ratio est, quia nomen & cognomen homines

assumunt, vt à ceteris distinguantur, & per ea inter omnes discernantur, & demonstrantur, vt dixi supra h. q. §. 2. num. 11. & 12. & probatur Exodi cap. 33. n. 11. Noui te ex nomine, & inuenisti gratiam coram me. & Tobiae cap. 5. 18. & in recognoscendis. 10. C. de ingen. manuum. l. vii. C. de mut. nom. l. Diuus. 25. de bon. damnat. vbi gloss. verb. ipso nomine, §. si quis in nomine, 19. vbi Ant. Pichard. plura cumulat, inst. de leg. Abb. & DD. in cap. 1. de iudic. Bart. in tract. de insign. & armis. num. 4. Celf. in addit. ad Bald. in 1. constituit. Cod. num. 26. Pelaez. de maiorat. 2. part. 16. num. 105. Valençuel. conf. 90. num. 155. & quae. 7. num. 81. Ioan. Gutier. lib. 3. pract. quae. 1. idem receptum, quod ex nomine persona ostenditur, & probatur, ex l. 2. vbi DD. de lib. & posth. §. 1. inst. de exhered. liber. Nicol. Euerard. in locis legal. loco, ob etymologia, num. 7. in fin. Simon de Prestit. de interpretat. vlt. volunt. lib. 3. dubit. 4. solut. 1. num. 6. tam ex proprio, quam ex appellatio ei soli conuenient, ex l. Titius. 25. in princ. de liber. & posth. Gratus conf. 5. num. 6. relatus à Perez. de Lara in compend. cap. 15. num. 55. in medio, & non praesumitur, quod in eodem agnatione, & familia plures sint eiusdem nominis, vt ex Abb. conf. 6. num. 12. probat Masch. d. concl. 1179. num. 25. & contrarium asserens, debet probare, secundum Iass. in l. cum qui, §. in populis, num. 2. de iurcir. Pelaez. d. quae. 7. num. 88.

23 Quod primo ampliatur, vt etiam procedat, dum quis geminum fert nomen, alias sic, alias aliter se nominando, nam sicut ipse ex quolibet eorum nominum recte demonstratur, ita & eius identitas probatur, ex Paulo Cassr. conf. 273. Visa relatione, col. 1. post medium, vers. Non obstat id, quod dicitur. Francisc. Marc. decis. Delphin. 211. part. 1. Annan. conf. 17. num. 10. Aym. Crauet. conf. 342. num. 8. & conf. 564. num. 5. Menoch. de praesumpt. 15. num. 45. in fin. Card. Tusch. in d. verb. identitas. concl. 3. num. 10. & verb. nomina. concl. 58. num. 17. Farin. citato loco num. 7. Et licet dubitet, dum quis duo tantum fert nomina propria, indubitanter procedit, dum cuique eorum additur cognomen, aut vnum ex duobus propriis nominibus adiciendo, aut vni nomini diuersa adhaerendo cognomina, dummodò ex alterutro in cognitionem personae deuenire valeamus, & homo per ea certiorandus veniat, nam his speciebus per vtrumque simul, aut separatim, identitas probari poterit; secus verò, si duo sunt propria nomina nuda absque cognomine, quia tunc ex vnico tantum non poterit plene identitas probari, ex adductis superius num. 19. Et tunc est vera Farinacij relata opinio. Poterit tamen ex illis duobus nominibus simul, identitas probari, si eorum coniunctio visitata non fuerit eo in loco, ita vt ambo simul efficiant vnum singulare nomen, & indubitatum moraliter loquendo personae demonstrationem ad identitatis probationem, ex superius dictis.

24 Ampliatur secundo, vt etiam procedat praedicta resolutio, si aliqua sit modica differentia nominis, quia tunc diuersitatem personarum non arguit, ni magna sit, & dubiam reddat personae cognitionem, vt ex Cassaneo conf. 10. num. 13. & Aym. Crauet. conf. 370. num. 4. in fin. & d. consil. 564. num. 4. & Menoch. d. praesumpt. 15. num. 45. docet Card. Tusch. verb. diuersitas. concl. 577. & verb. nomina. concl. 58. & verb. identitas. concl. 3. num. 11. Et quia si de re, aut persona constare potest, non est curandum de parua differentia inter enunciatum, & enunciatum, arg. quae notantur in l. si oleum, 10. in fin. de dolo, l. si quis fundum, Prima Pars.

10. Locuti. Bald. in l. 2. quae. 12. vers. Sed iniquum sufficit, C. de resind. vbi adducit text. in l. quomuis, 32. de condit. & dem. adducti per Tiraq. de iudic. in reb. exiguis, vers. His accedit, & in aliis pluribus ibidem, Sebast. de Medicis de reg. iuris. reg. 5. in princ. num. 1. & seqq. & ampliat. 207. & 218. & 378. secus verò est, si diuersitas magna sit in nomine, quia tunc diuersam arguit rem, & personam, l. si idem, 7. C. de codicill. Bart. ex num. 14. & Paul. num. 5. in l. demonstratio, de cond. & dem. Natta conf. 672. num. 37. Rota apud Ioan. Baptist. Coccin. decis. 289. num. 1. quamuis sufficere in probando identitatem rei, quod conueniant duo confinia, licet plura alia expressa differant, teneant Bart. in d. l. demonstratio falsa, num. 14. Paul. in l. si in nomine, in fin. C. de testam. & alij plures penes Hier. de Monte, de fin. reg. cap. 87. num. 4. Peregr. de fideicom. art. 44. num. 50. & 51. vbi restat de communi Marefcort. var. 1. resol. 11. num. 23. Crauet. conf. 198. num. 2. vers. Neque obstat, & in responso pro genero, num. 526. Cephal. conf. 443. num. 35. & 38.

25 Vbi tamen nomen potest pluribus conuenire, debet saltem cum duabus demonstrationibus ostendi persona, ex Bart. in d. l. demonstratio falsa, num. 14. vbi etiam Paul. & ceteri DD. de cond. & dem. sic intelligendus Bald. in l. hac consultiissima, col. 1. vers. Quae uero quid si nomen, vbi etiam Paul. C. qui testam. fac. poss. Menoch. d. praesumpt. 15. num. 36. & 39. cum aliis pluribus ibi Masch. in d. concl. 875. n. 2. & d. concl. 1179. n. 8. Matth. de Afflict. decis. 245. n. 6. ita intellectus à Pelaez. d. 2. part. q. 7. n. 56. Alex. Ludouic. decis. 455. n. 8. & hoc sensu potest substineri sententia eorum quos plena manu refert Farin. in d. 2. part. fragm. lit. l. n. 12. quod sumendum est ex vsu, & loci consuetudine, vt paulò ante dixi num. 16.

26 Ex quibus deducitur, quod si quis scripturam, seu instrumentum in iudicio producat, in quo nomen & cognomen continetur illius, de quo agitur, non tenebitur probare illum eundem esse, magis specialibus probationibus, quia ex eo tantum illius identitas praesumitur, de quo quaeritur, nisi appareat, alios fuisse eiusdem nominis, & cognominis tempore facti instrumenti, seu quod aliis conuenire valeant, quia tunc alia saltem demonstratio requiritur ex praecedentibus videretur, vt volunt ex Bald. sic singulariter tenent, in l. neque natales. 10. n. 7. vers. Circa hoc dubitat, C. de probat. quem ceteri ibidem fuerunt sequuti. Iass. in l. 2. n. 15. C. de bon. poss. secund. tab. Fel. in cap. series. n. 4. de testib. Masch. concl. 670. n. 18. ex illa ratione, quod pluralitas non praesumitur, & ex adductis in praeced. §. pro quo etiam facit dictum Sarmienti in l. 1. n. 1. de lib. & posth. quem & alios refert, Pelaez. in d. quae. 7. num. 91. & seq. vbi praedictam proponit rationem, & Peregr. de fideicom. art. 43. num. 85.

27 Nec tunc oberit, quod in grauibus, & criminalibus causis identitas non praesumitur, sed potius pluralitas, si per eam delictum excludatur, secundum Bald. in l. si duo rei, §. in fin. de recept. arbit. Menoch. in d. praesumpt. 15. num. 18. Bertazol. conf. 251. num. 39. tom. 2. Phil. Corneo conf. 271. lit. B. vel. 3. Aym. Crauet. conf. 244. in causa inquisitionis, num. 2. Bursat. conf. 116. Ex actis, num. 29. vers. Rursusque identitas, vol. 1. relati à Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 48. num. 84. & à Farinac. d. verb. identitas, a num. 21. & vbi, num. 73. ait, quod pluralitas potius praesumitur, quam identitas ad delicti exclusionem, & Masch. de probat. conclus. 1174. num. 54. Menochius d. num. 18. Card. Tusch. lit. l. conclus. 3. num. 29. Aug. Barbofa Axioma, 179. num. 10. pag. 111. & vt testes eripiantur à contrarietate praesumitur pluralitas actuum, & rerum, ex textu in cap. cum tu, 16. vbi DD. de testib. Masch. de probat. concl. 1174. n. 51. & seq. E e 3 Menoch.

Menoch. num. 15. & seqq. Aug. Barbosa num. 4. locis citatis, idem Menoch. de arbit. casu. 213. num. 40. & alij infra num. 47. referendi. Et cum puritatis, & nobilitatis causa grauiissima sint, & iure criminalibus assimilentur, l. isti quidem. 7. Quod metus causa, l. iusta. 9. de manum. vindicta. l. Iulianus. 26. si quis omnia causa testam. l. licet. 103. de verbor. signif. Alc. resp. 65. num. 5. & 14. lib. 1. videbatur dicendum, quod in eis ad maculam generis excludendam potius praesumatur pluralitas, quam identitas, etiam si nomen proprium cum cognomine appareat.

39 Sed praedicta opinio, licet ab aliquibus ex praecitatis DD. velut vera proponatur, aliis contraria verior, & certior visa fuit, & quamvis illis assentiamur, qui volunt, potius praesumere pluralitatem, quam identitatem ad vitandum delictum, quod in se verum putamus, adhuc nobis, nec superius dictis contrarij non extant, quia nos loquimur, dum persona demonstratur ex nomine, & cognomine, aut ex duabus demonstrationibus, qua specie, non tam praesumimus identitatem, quam verè esse probatam asserimus, & procedit non tantum in civilibus, verum etiam in criminalibus, & praedicialibus causis, ut fert communis Doctorum opinio, inter quos fuerunt Fel. in cap. cum Ioannes, sub num. 9. vers. Sed dictum Domini Cardinalis, extra de fide instrum. Bald. conf. 70. cum apparet de condemnatione, lib. 4. Aym. Craueta conf. 198. viderur iste locus, num. 2. vers. Alibi, scribit Baldus lib. 1. Natta conf. 97. num. 15. vers. Tertio adicitur lib. 1. cum aliis allegatis à Fulu. Paciano in d. cap. 15. à num. 25 cum seqq. & iterum lib. 1. cap. 48. num. 83. & 84. & omnes congerit Farin. citato loco num. 76. Gracian. discept. forens. 3. tom. cap. 54. num. 56. & 57.

40 Et verè neminem contradicentem video dum persona apparet ex nomine, & cognomine, seu ex duabus saltim demonstrationibus, aut ex singulari nomine, quia his speciebus omnes fatentur, quod identitas satis etiam in pœnalibus manet demonstrata, si non aperte constet, alios fuisse eiusdem nominis, & cum eisdem demonstrationibus ex dictis supra num. 11. & 13. cum seqq. & expressè in delictis loquendo, ita tenet Pacian. in dict. cap. 15. à num. 47. cum seqq. Farinac. citato loco num. 77. & DD. quos adduximus supra num. 36. & 37. contrarium volentes loquuntur de nomine tantum absque alia demonstratione, quod verè fateor, & probaui supra late, non solum loquendo in criminalibus, sed etiam in civilibus; ita ut nullam videam contrarietatem inter praedictos DD. nec dissonantiam in assignando formam probandae identitatis in civilibus, & criminalibus, ut Pacianus voluit in citatis locis, licet ex natura harum causarum, & iuris dispositione euidentior requiratur probatio identitatis in criminalibus, quam in civilibus, ex notis iuris regulis, et Quibus & adde aliam rationem, quod omnes praedicti DD. agunt de probanda identitate personae, quae adhuc vitam agit, ut ex eisdem pater, circa quam facilius inuenitur probatio, quam in probanda identitate defuncti antiqui, qui ignotus fuit vitam nunc agentibus, & deficiunt etiam demonstrationes, ex quibus certè eius possit persona signari, qua in specie minor sufficit probatio, ut diximus in principio huius §. & in iudiciis puritatis, de quibus nos loquimur, numquam, aut rarè versatur dubium circa identitatem eorum, qui apud nos degunt, sed semper de persona antiquissimi defuncti, de cuius progenie, & qualitatibus dubitatur, in quo minor sufficit probatio ex iam dictis.

41 Pro complemento autem dictorum animaduertas velim, quod ratio, qua ex nomine & cognomine, seu ex duabus demonstrationibus identitas personae, &

rei plenè probatur, est quia ex eis rectè persona signatur, & demonstratur, quare si aliter persona appareat, non est plurimum de nominibus, & demonstrationibus curandum, si errorem interuenisse ex veris ostendatur probationibus, l. si in nomine. 4. C. de testam. §. si quidem in nomine, 30. inst. deleg. l. si ita. 8. §. sed & cum. 2. de bon. poss. secund. tab. Alc. lib. 4. de punct. cap. 1. Romano conf. 343. num. 11. Socino reg. 119. et Nihil enim interest, quo nomine, aut signo quis agnoscat, si modò constet, de quo agitur, & de quo assumi debet cognitio text. in l. Lucius Titius, 14. ibi. Exorem seruum, qui & Ppillus vocatur, de fideicom. libert. d. l. hac consultiissima 8. in princ. C. qui testam. fac. pos. explicat bene post alios D. Franc. Sarmient. in l. 2. de lib. & postb. Malch. de probat. concl. 1179. num. 36. cum seqq. Menoch. conf. 3. num. 27. & conf. 80. num. 16. lib. 1. Burgos de Paz conf. 27. ex num. 9. et dum de essentia rei constat diuersitas, aut identitas nominis non attenditur ex Bart. conf. 179. num. 2. lib. 1. Io. de Annan. conf. 17. num. 10. Aym. Craueta conf. 880. num. 4. atque his relatis ita censuit Rota apud Fatinac. decis. 506. num. 3. 1. part. et Et idè si ex veris, & legitimis probationibus, siue ex instrumentis, ex rebus iudicatis, & ex aliis coniectura, & sufficientes appareant praesumptiones, ex quibus non identitas, sed pluralitas potius demonstratur, ceteris preferendae veniunt, secundum Crauetam conf. 198. num. 2. Ancharr. conf. 194. Carol. Ruyn. conf. 31. num. 6. vel. 4. & conf. 198. num. 2. et veluti si probata appareat qualitas, quae existere non possit identitate manente, ex qua suspicio insurgat falsitatis contra praedictum instrumentum, seu alias scripturas, nam ut falsitas euitetur, potius pluralitas praesumi oportet, ex adductis per Bald. in l. Gallus, §. ille casus, de lib. & postb. Ang. in l. ambigua, de legib. gloss. in cap. in nostra, de test. Abb. & Butt. in cap. ex litteris, de sponsal. resoluit Carol. Ruyn. d. conf. 51. num. 10. & 20. lib. 5. Menoch. de arbit. casu. 213. num. 4. & lib. 6. praesumpt. 15. ex num. 15. cum seqq. Malch. dist. concl. 1179. num. 51. cum aliis adductis per Farin. in d. verb. identitas, num. 85. & latius in tract. de test. quast. 65. à num. 38. cum seqq. & à nobis supra num. 37. et denique, quoties cum identitatis probatione, seu praesumptione occurrunt aliae praesumptiones, seu probationes, quae pluralitatem ostendunt, cum maiori efficacia, aut verisimilitudine, corruiere debent primò receptae informationes, quia minores praesumptiones, & probationes semper maioribus cedunt, ex text. in l. Diuus, 7. vbi gloss. verb. existimari, de integr. restitut. l. non solum, 67. de ritu nuptiar. l. quia autem, 6. §. non simpliciter. 3. si quis omnia causa testam. l. mater. 2. C. de calumniat. Menoch. lib. 1. de praesumpt. quast. 30. à num. 1. & lib. 6. praesumpt. 64. num. 46. & conf. 22. num. 22. Aug. Barbosa Axioma. 186. num. 3. pag. 114. Cepola conf. civil. 2. num. 12. Zephal. consil. 23. num. 33. lib. 1. & conf. 242. num. 19. lib. 2. quae autem potentiores, praesumptiones dicuntur, relinquunt iudicium arbitrio, ut pluries dixi.

§. IV.

De matrimonij identitate probanda.

S V M M A R I V M.

- 1 Utilitas huius dubij, & quaestiones disputanda proponuntur.
- 2 Identitas, non pluralitas matrimonij praesumitur, & n. 9.
- 3 Consensus, & voluntas non praesumuntur.
- 4 Pluralitas actuum hominum non praesumitur, & n. 12.
- 5 Matrimonium & ceteri contractus sunt actus hominum.
- 6 Matrimonium est contractus.
- 7 Contractus identitas non pluralitas praesumitur.
- 8 Identitas actuum, qui reiterari non solent, praesumitur, non pluralitas.
- 9 Matrimonium secundum difficultius contrahitur quam primum.
- 10 Facilius reiterantur, quae à sola incipiunt hominum voluntate, quam ea, quae prae voluntatem ex accidenti dependent.
- 11 Matrimonium secundum contrahi non potest nisi mortuo primo coniuge, & n. 13.
- 12 Mors non praesumitur, nisi probetur.
- 13 Filij praesumuntur nati ex primo matrimonio, secundo non apparente.
- 14 Effectus deficiunt, deficiente causa.
- 15 Causatum plus non potest habere, quam influens causa.
- 16 Causa remota remouentur effectus.
- 17 Cohabitatio continua parentum in antiquis sufficit quoad legitimam filiorum, ibid.
- 18 Filij praesumuntur legitimi, si parentes coniugatos habeant.
- 19 Praesumptio honestatis sumenda, non luxuria, ibid.
- 20 Praesumptio magis honesta preferenda.
- 21 Filius legitimus non spurius, nec illegitimus praesumitur, & maiori ex causa in antiquis.
- 22 Praesumitur natus post matrimonium parentum contractum, non antea, num. 21.
- 23 Etiam si de fornicatione ante matrimonium constat, num. 22.
- 24 Nec praesumitur natus post patris Sacerdotium, sed antea, n. 26.
- 25 Naturalis potius, quam spurius praesumitur, num. 27.
- 26 Praesumptio honestior preferenda, & quae minus laedit probi, n. 24.

- 23 Subtilicandum non est in causis filiationis propter periculum illegitimitatis.
- 25 Vxor potius praesumitur, quae domi retinetur, quam concubina.
- 28 Praesumptio magna est contra eos, qui magis volunt, esse spurios, & illegitimos, aut descendere ab eis, quam ex legitimis nuptiis procreatos.
- 29 Vera descendencia obumbrari per commenta, & fictiones infectorum non licet, ibidem.
- 29 Duplici matrimonij extante recurritur ad magis verisimilia ad sciendum ex quo fuerint filij procreati, & ad instrumenta & scripturas, n. 30.
- 30 Et ad libros baptizatorum, & coningum in Ecclesiis, & parentum, & ad notas primatarum scripturarum, n. 31.
- 31 Ad nominationem parentum, ad famam, & communem reputationem, alimentacionem, & alios modos de quibus, n. 32.
- 32 Ad praesumptiones, & coniecturas magis verisimiles, n. 33. & 36.
- 33 Hoc dubium maxima cura deliberandum, n. 37. & seq.
- 34 Et si causa ex postulet iudicium differatur, docti, & periti consulantur, n. 39.
- 35 Filiatio directe probari non potest, & aliquando ex parte matris, numero 34. & 35.
- 36 Probatur ex praesumptionibus, & coniecturis, num. 36.
- 37 Indices in iudicando circa dubiam descendenciam cautè se habere debent. Praeferant pinguior probationes, & praesumptiones, & quae fortior fuerit, & si opus fuerit differant iudicium & doctos consulant, numero 39.
- 38 Causa grauior maiori studio discutienda.

TERTIVM verò dubium circa identitatem matrimonij plurimum huic tractatui de puritate, & nobilitate probanda conducit, quia non semel dubitare vidi an auus, seu proauus praetensoris coniugium fuerit secundò initus? & an praetensor in primo, aut in secundo fuerit procreatus? in quo plurimum interesse solet; nam licet auus, seu proauus purus extiterit, contraxit tamen semel cum impura, & dubitatur, an ab ea, seu ex alia fuerit conceptus pater, aut auus praetensoris, & solet insurgere dubium ex diuersitate testium, & informationum, aut ex allegatione, & assertione ipsius praetensoris, qui clarioris rei gratia, aut ob maculam fugiendam secundam coniugium à suo maiori contractum cum impura, à qua ipsum non prouenire, demonstrat: aut econtra firmat se procedere à secunda, non à prima vxore, quam macula de coloratam fuisse autumnat. Quod plurimum certè animos iudicum conuallare solet, dubiamque valde harum informationum diiudicationem reddere. Vnde nunc, pro ut iure fieri potest, his dubiis occurrere curam, ut tanta rei prudentissimi aestimatores iudicium & arbitrium recta valeant dirigere via, & grauius rei

diuidicatio deinceps non tanta procedat difficultate, & confusione, maxime ex iuris principiis, quae nos hac in re tantum iurare possunt, non verò certa, & infallibilis regula quae magis in facti continentia, & circumstantiis, & iudicum prudentia consistit. Et in primis animaduertit non meum esse animum hic agere de matrimonii praesumptis, quae olim praesumebantur ex copula post sponsalia, & ex diuturna cohabitatione, & ex consensu praesumpto, quia hodie omnis dubitatio cessat per Concilium Tridentinum, quo omnis praesumptio sublata est in contrahendo matrimonio, ut bene animaduertit Flores de Mena 3. var. q. 2. num. 71. & duob. seqq. & P. Thom. Sanc. qui plures praecessit de matrim. 3. disp. 40. num. 2. & 3. qui sunt omnino videndi quoad praedicta dubia. Quoad nostrum verò institutum duo maxime discutienda sunt. Primū an matrimonij pluralitas, seu identitas praesumatur: secundum, quo pacto probari possit, iterum fuisse matrimonium in initum, & ex quo eorum fuerit conceptus praetensor, proueniātve. Primum quidem ex certis iuris prouenit principiis; secundum magis in facto, quam in iure consistit.

2 Circa primum resolutiue dicendum est, quod matrimonij praesumitur identitas, non verò pluralitas. & probatur primò, matrimonium in facto, & voluntate hominum consistit, text. in l. nuptias 31. de reg. iur. l. si quis 26. C. de nuptiis, & omnes passim ex Martino Bonacina de matrim. quest. 2. punct. 1. à nu. 2. cum seqq. & at voluntas, nec consensus velut quid facti non praesumuntur, textus celebris in l. consilio 7. §. quae situm est. 3. de curat. furiosis, Ioann. Gutier. de matrim. cap. 46. num. 8. & 9. Hier. Grat. conf. 59. num. 20. vol. 1. Valenquela conf. 48. num. 3. & 4. Igitur nec matrimonium velut effectus è consensu proueniens.

4 Secundò probatur ex communi omnium assensu, volentium, quòd actuum hominum pluralitas nunquam praesumitur, sed identitas ex text. in l. Pomponius 5. in fin. de rei vendic. l. fin. C. de reb. cred. l. omnium 19. vers. nec institutus haeres, fin. C. de testam. cap. in praesentia 8. vers. verum, de probat. Bar. in l. si in rem, num. 1. de rei vendic. Alex. in l. quid si nominatim, num. 4. de liber. & posth. & in l. qui iurasse §. si pater, num. 5. de iure iur. & adducti à Menoch. d. praef. 15. num. 3. cum seqq. & de arbitr. casu 213. num. 9. Masch. d. concl. 179. n. 2. & 9. & 18. & seqq. Card. Tusch. d. verb. identitas, concl. 3. num. 22. & 25. & verb. pluralitas, concl. 368. num. 3. Aug. Barbofa axioma 179. num. 2. & seqq. pag. 110. Natta conf. 275. num. 4. lib. 2. Aym. Craucta conf. 112. n. 4. & consil. 198. sub n. 1. Burlat. conf. 106. num. 13. lib. 1. & alij congesti à Farin. d. verb. identitas, n. 20. & sed matrimonium sicut ceteri contractus in actu hominum consistit, ut significatur in d. consilio 7. §. fin. de curat. furiosis, cum similibus. Igitur eius pluralitatem non praesumi, certissimum est.

6 Confirmatur primò, nam patrimonium contractus est, ut in l. 1. & 2. de sponsal. l. nuptias 31. de reg. iur. cap. consulationi, 28. de sponsal. l. 5. tit. 2. part. 4. P. Th. Sanc. de matrim. lib. 1. disp. 1. num. 7. & Io. Gutier. eod. tract. cap. 1. à nu. 1. Mart. Bonacina, 1. tom. illo eodem tract. quest. 1. punct. 1. num. 3. & at contractus identitas, non pluralitas iure praesumitur, secundum text. in cap. Ioannes. 10. vbi communiter DD. de fide instrum. Dec. in l. hac consulti summa, num. 18. C. qui testam. fac. poss. Aym. Craucta conf. 198. num. 2. & consil. 82. n. 6. & conf. 475. n. 5. vol. 3. Ioseph. Ludovic. decis. Lucens. 13. n. 32. Card. Tusch. praef. conclus. d. verb. pluralitas, concl. 368. n. 6. & 8. Farin. d. verb. identitas, n. 26. Aug. Barbofa num. 5. citato loco. Igitur similiter matrimonium vnum non duplex erit praesumendum.

8 Confirmatur secundò, omnes conueniant, quòd

pluralitas actuum & rerum, quae ex sua non solent iterari natura, non praesumitur, sed identitas, ut sequendo Decium in cap. in praesentia, num. 43. not. b. 9. de probat. tenent DD. citati supra §. 1. num. 7. sed matrimonij natura est veritas indissolubilis, ex Matth. 19. 6. & 1. Corinth. 7. 10. cap. fin. de condit. apposit. P. Thom. Sancius de matrim. lib. 2. disp. 13. Mart. Bonacina supra quest. 2. punct. 1. 1. per totum, Igitur marito ex causa identitas, non pluralitas est praesumenda.

Tertiò magis specificè circa nostrum dubium probatur. nam si verum est quòd matrimonij contractus iure non praesumitur, ut probauit, etiam cum non constet aliud praecessisse matrimonium ex Menoch. lib. 3. praesumpt. 1. à nu. 1. & conf. 199. n. 2. vol. 2. Masch. concl. 1013. à nu. 1. & multis probat Ioann. Gutier. de matrim. cap. 40. num. 2. vbi ait, quòd asserens matrimonium tenetur id probare, cum non praesumatur, videndus, quia plura ad propositum cumulat Card. Tusch. in praef. tom. 5. lit. M. concl. 118. per totam. Peregr. de fideicom. art. 43. num. 70. & 71. at maior difficultas est in contrahendo secundum matrimonium post primum contractum, quia huius dissolutionem praecedere, est necessè. Igitur ex virgentiori ratione eius identitas, & non pluralitas praesumi debet.

Confirmatur primò, facilius ea reiterantur, quae à sola pendent hominum voluntate, quam quae solum ex ea incipere non valent, nisi simul ex accidenti, seu casu interuenienti, qui in hominum non consistit voluntate, ut per se patet: sed reiteratio matrimonij post primum contractum non tam à voluntate contrahentium incipere potest, nisi simul à morte alterius coniugis, cum aliter contrahi non valeat, ut nota iura, in l. quid ergo 13. §. 2. de his qui not. infam. l. neminem 2. C. de in test. l. eum, qu. duas, 18. C. ad l. l. de adult. cap. gaudi. n. 8. de otio, cap. in praesentia 19. de sponsal. cum à me congestis in quaest. de duplici matrim. Igitur reiteratio matrimonij praesumi nullo modo potest.

Confirmatur secundò, retenta maiori praecedentis confirmationis, nam etiam ea, quae à voluntate hominum solum pendent, reiterari non praesumuntur, & sic nec eorum pluralitas, secundum text. in leg. omnium 19. C. de testam. DD. communiter in l. 2. C. de bon. poss. secundum tab. Menoch. lib. 6. d. praesumpt. 15. num. 3. Masch. d. concl. 374. num. 6. & 10. & alij apud Farin. n. 27. & apud August. Barbof. ex num. 2. cum seqq. locis citatis. Igitur multo minus reiteratio matrimonij, quae simul cum voluntate vnus, à morte alterius pender.

Confirmatur tertiò, ad matrimonij reiterationem omnino alterius mors requiritur coniugis, ut probauit: sed mors non praesumitur, nisi probetur ex celebri gloss. in l. sed & si de sua, 34. vbi Bar. Ang. Immol. & DD. de acquir. haer. & in l. 2. §. si dubitent, vbi etiam Bar. Quemadmodum testam. aper. adductis à Villalob. comm. opin. lit. V. n. 43. Ant. Gabr. lib. 1. tit. de praesumptione, concl. 6. num. 7. Hier. Gab. consil. 134. num. 4. lib. 1. Menoch. de adipis. rem 4. num. 667. Masch. concl. 1074. num. 1. Farin. d. si agm. part. lit. M. num. 308. Igitur nec matrimonium iteratum praesumi poterit, quia mortem praecedere, necesse est.

Quam sententiam communiter sequuntur DD. ut constat ex allegatis supra num. 9. & à Masch. de prob. concl. 1022. num. 2. & 3. Bar. consil. 42. vol. 1. Cephal. conf. 84. num. 6. & 7. vol. 3. Socin. de iun. conf. 86. n. 5. Natta conf. 431. n. 9. Corneo conf. 68. num. 3. vol. 1. Alc. conf. 9. num. 18. lib. 1. & alios penes Menoch. 3. praef. 1. ex n. 1.

Ex quibus ad nostrum propositum deducitur. Primum

mò quod non apparendo contractum secundum matrimonium, filij nati praesumuntur, ex eo, quod apparet, coniugio, non verò ex alio, quod non praesumitur, & sic multo minus eius effectus, & quos deficiere causa deficiente, necesse est, sed est quis, 25. §. interdict. de usufructu, l. semper 5. §. negotiatores 3. de iure iur. Tiraq. 1. part. num. 17. de cessante causa, Euerard. in topicis loco à virtute finis sub num. 9. circa mercedum pag. mibi, 884. Surd. conf. 302. num. 5. & Et in causato non potest esse magis quam in fluenti causa, l. quominus 2. de flumin. l. & si amice, 9. in fin. ad l. l. de adulter. Pelaez de maiorat. 2. p. q. 2. n. 115. plura Card. Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 138. quasi per totum, & dum causa tollitur eius arcetur effectus, DD. communiter in auth. multo magis, C. de sacros. Eccles. Paul. Castr. in l. maritus C. de procurat. Bart. Socin. consil. 268. lib. 2. Alc. resp. 69. num. 1. Aug. Barbofa Axioma 40. ex n. 4. & aliis pluribus ibi, pag. 27. vnum tamen in proposito est, quod si post parentum mortem, quaeratur an inter eos verè fuerit contractum matrimonium, & constituerit eos per longum cohabitasse tempus, licet exinde in eorum vita, non praesumatur matrimonium, ut saltem post Concilium Tridentinum verius est, & defendunt Couarr. Matienço & alij penes Flores de Mena 3. var. q. 23. n. 71. & seqq. tamen post eorum mortem ad legitimandum, filios, sufficit probare longi temporis cohabitationem secundum gloss. & Abb. in cap. laor. Qui filij sint leg. sequentes per Couarr. in 4. 2. p. c. 1. sub n. 5. & per Menoch. 3. praef. 1. n. 70. & 77.

18 Secundò deducitur, quòd nec filij poterunt praesumi nati ex illicito coitu si habeant parentes coniugatos, cum potius honestatis praesumptio, quam luxuria sit sumenda, ex celebri textu in l. filius, qui 15. de condit. instit. Quintilian. lib. 1. instit. orator. cap. 12. Oforius lib. 5. de gloria, Cic. lib. 1. offic. vers. & huiusmodi, Seneca lib. 13. epist. 78. & lib. 22. epist. 121. Polierat. lib. 8. de nugis curialibus, cap. 15. Pet. Greg. lib. 9. de repud. cap. 1. n. 1. & lib. 24. cap. 8. n. 8. Franc. Conan. lib.

19 1. comment. cap. 1. & Et quòd honestior praesumptio poterit sit praesentia, docuit Masch. concl. 1230. n. 16. Ludovic. Zuntus in responsio pro vxore n. 771. & seqq. quia sicut veritatis sententiam secundam suademus, ita honestatem semper praesentiam, ut dixit Plinius lib. 4. epist. 10. & facit text. in l. marito 31. in princip. pro socio. & Et quoties quis filius alicuius apparet, legitimus potius esse praesumendus, quam spurius, aut illegitimus ex l. ex facto 17. §. si quis rogatus, ad S. C. Treb. & Alc. resp. 268. tom. 2. Natta consil. 537. n. 40. Aym. Craucta conf. 116. in princ. Dec. conf. 54. sub n. 52. latè pluribus nouissime cumulat D. Io. del Castillo controuer. iur. lib. 5. tom. 6. c. 124. per totum. Fulu. Paciano de probat. lib. 2. cap. 16. ex n. 50. plures apud Peregr. de fideicom. art. 43. n. 70. & 71. Gracian. discept. for. tom. 1. cap. 135. num. 31. cum seqq. & quod in antiquis praesumatur ex virgentiori ratione legitimatas, probat ex Alex. conf. 51. vol. 1. & conf. 90. vol. 6. Natta conf. 215. col. 2. & seqq. Zephal. conf. 137. n. 45. Masch. de probat. concl. 799. n. 15. Pelaez de maiorat. 3. p. q. 15. n. 184. & est communis absque controuersia, etiam aliquibus coniecturis contra existentibus, ex Achill. decis. 1. qui filij sint legit. Io. Bapt. Coccin. decis. 7. n. 1. &

20 4. & sic filij praesumuntur nati post contractum matrimonium, & non ante, Bal. in l. neque natales, C. de probat. Nicol. Euerard. in topicis loco 101. à communiter accidentibus, n. 4. in fin. & n. 5. Pelaez de maiorat. 2. p. q. 1. n. 83. & etiam si de fornicatione ante matrimonium constat, secundum Salic. in d. natales n. 3. C. de probat. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. c. 24. n. 70. Achil. & Coccin. locis citatis; & nec subtileandum in causis filiationis esse propter periculum illegitimitatis

dixit Innocent. in cap. cum inibitio, num. 1. de clandest. desponsat. Pelaez de maiorat. 3. p. q. 15. n. 84. & semper sumenda est praesumptio, quae minus laedit problem secundum Masch. concl. 882. à n. 1. cum seqq. Ludou. de Sardis tract. de legit. §. de probatione filiationis, n. 14. in vol. 5. praef. Doctor. Io. Gutier. lib. 2. praef. q. 113. Menoch. conf. 199. n. 15. lib. 2. Zephal. consil. 435. n. 82. lib. 3. & sic potius praesumitur vxor, quae domi retinetur quam concubina, text. est in l. in concubinato, 3. in princ. vbi gloss. verb. habere, & DD. communiter, de concubina. Masch. concl. 1423. vlt. n. 17. Pelaez 3. p. d. q. 15. n. 188. & filius non praesumitur natus in sacerdotio patris, sed ante clericatum, ex text. in cap. inter ceteras, vbi Fel. ex Ripa, de rescript. & in cap. 2. de filiis presbyt. & in c. veniens, de accusat. Burg. de Paz conf. 26. n. 44. & Roland. conf. 12. n. 43. lib. 4. & ut ita praesumatur naturalis, & non spurius, Aegidius Bosius tit. de coitu damnato, & punib. n. 77. Matienço in l. 9. gloss. 3. n. 6. cum seqq. sit. 8. lib. 5. recop. Gracian. discept. for. 1. tom. c. 135. n. 31. cum seqq. Menoch. de arbit. casu, 194. n. 32. & lib. 6. praef. 4. n. 15. & praef. 5. n. 18. vbi latè Masch. concl. 1089. à n. 1. cum seqq. & videatur Ignac. del Villar optime distinguens, & alios Doctores adducens in sua sylvia resp. 7. p. 4. n. 25. & 26. & Ioann. Gut. lib. 2. praef. q. 112. ex n. 1. vers. contrarium & P. Thom. Sanc. conf. mor. lib. 4. c. 3. dub. 6. & faciant pro omnibus his adducta supra q. 8. §. 3. illat. 4. vers. ex quibus, à n. 38. cum seqq.

Tertiò deducitur magna praesumptio aduersus eos, qui potius appetunt filios esse spurios, & illegitimos, aut ab illegitimis descendere, quam ex legitimis nuptiis procreatos causa fugiendi maculam, aut ignobilitatem qui aliquando audiendi non sunt, nisi euidentissimis nitantur arguentis, & probationibus, sicut & hi, qui asserunt, se procreatos ex secundis nuptiis ex alia vxore, seu marito, quia contra se habent iuris praesumptionem, secundum text. in cap. transmissa 3. Qui filij sint legit. & dixi supra quaest. 6. §. 4. reg. 15. num. 48. & seqq. & similibus cautelis, & inuitatis modis curant se puros, & nobiles efficere, & destrinere communitatis, & tribunalia, quae sanguinis splendorem, & morum rectitudinem exposcunt, & licet aliquando ex facto similia accidant; tamen praemaximè simulantur, quare iudices veritatem recipere, & veras attendere probationes, & inris debent praesumptiones, & non sequi apparentias, & fictiones praetensorum, nec ex qualicumque probatione suos instruant animos, sed ex ea, quae verisimilior fuerit, quia non licet per commoda, & fictiones, vetam descendentiā mutare, nec veritatem vincere, ad quod sunt boni text. in l. fideicommissum 76. de de condit. & dem. l. filio quem pater, 28. de liber. & posth. l. pen. §. sed ne articulum, C. de adoption. de quibus latius alibi.

Circa aliud dubium, dum matrimonium secundò contractum apparet & dubitatur, an ex primo, an ex secundo praetensor fuerit genitus, aut procedat, nec inueniuntur verae, & legitimae probationes, nihil certi statui potest, cum in facto hoc totum consistat, & eius circumstantiae, & verisimilitudines variae, & inconstantes esse soleant; quare iudices adherere debent probationibus magis verisimilibus, & inquirere, quas rei natura melius assequi valet; & inter quas praecipuum obtinent locum instrumenta, & monumenta antiqua, ex Bal. conf. 420. n. 4. vol. 1. Valenquela conf. 100. n. 43. & censuit ita Rota apud Seraphin. dec. 339. n. 7. & decis. 552. n. 2. & latè dixi in praeced. q. & Et libri coniugum, & baptizatorum in Ecclesiis parochialibus existentes ex Zaballo comm. contra comm. tom. 5. q. 4. n. 80. & 81. Nic. Garc. de benef. 7. p. c. 15. n. 33. & etiam libri parentum, in quibus filiorum adferri

adferbere natiuitatem solent, secundum *l. etiam*, 16. de probat. Menoch. de arbit. casu 116. n. 3. & lib. 1. pref. 5. n. 9. & Aym. Crauera de antiquem. 1. part. sect. Vidimus abunde, n. 34. cum duobus seqq. de quibus plene supra egi quaest. 1. §. 2. illat. 4. & §. 1. & notae, & memorialia priuatarum scripturarum, secundum Peregr. de fideicom. art. 4. n. 85. ex Bal. in l. neq. ue natales, col. 1. C. de probat. Salic. in l. etiam, de probat. Paris. conf. 10. n. 58. in 32

2. Alban. conf. 83. n. 13. † Deinde nominatio parentum, & fama & communis reputatio, ex quibus filiatio maximè antiqua probatur, vt communiter volunt DD. per text. in l. filium 6. de his, qui sunt sui, & per c. per vestras 10. in verb. communiter, de prob. & in c. transmissio 3. vbi gloss. verb. à vicinia. Qui filij sunt legit. & per allegata à Menoch. de arbit. casu 89. num. 86. Masch. d. concl. 753. num. 10. & concl. 791. à num. 1. cum seqq. Peregr. de fideicom. art. 4. n. 87. & 88. plures cumulat Farin. 1. tom. de indic. & tort. q. 47. n. 94. & Castro Palao in opusc. moralit. tract. 1. disp. 3. punct. 5. ex n. 8. cum seqq. & per alimentacionem, quae plurimum confert ad probationem filiationis secundum Bald. in l. non ignorat. 9. n. 4. C. de his qui accus. non pos. Crauera conf. 958. n. 36. apud Garcia n. disp. for. 1. tom. c. 135. n. 49. vbi ex n. 47. alios modos probandi filiationem proponit, & in 3. tom. c. 562. n. 1. & seqq. & ex n. 70. cum seqq. & c. 567. n. 27. & 28. & per alios plures modos, quibus filiatio probatur, quos omnes nunc sigillatim recensere nullo modo expedit, nec institutum patitur.

33 Deinde etiam vt oportet praesumptionibus, & coniecturis verisimilibus cum tam ratione antiquitatis, quam ex natura rei directè probari descendencia, & filiatio non valeant, vt *l. Lucius*, 83. de condit. & dem. & probant communiter DD. iuris Caesarei in l. neque professio, S. C. de testam. & Pontificij iuris Asselae in cap. per tuas, 10. de probat. Bal. consil. 337. lib. 5. Ant. Gabr. lib. 1. tit. de praesumpt. concl. 4. n. 1. Masch. de pybat. concl. 787. à n. 2. & concl. 796. à num. 1. Peña tract. de fideicom. q. 1. n. 242. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 6. n. 25. Menoch. de arbit. lib. 2. casu 89. à n. 1. & lib. 6. pref. 53. à n. 1. Cabedo decis. 73. n. 12. p. 2.

34 Farin. decis. 289. num. 2. † & licet fuerit filiationis ex parte matris, quae semper certa est, quia semper 5. de in ius vocando, in l. l. vulgo concepti, 13. de statu hom. l. 5. ad fin. tit. 19. p. 4. l. 1. tit. 13. p. 6. Ant. Pich. in princ. §. 6. n. 27. inst. de heredit. quae ab intest. & potest directè probari, ex traditis per Masch. de probat. concl. 787. n. 1. & 2. † nempe si tempore partus interfuerint, qui partum viderint, & natiuitatem asserere iudicio valeant, quae nominatur directà filiationis probatio; tamen quia de re antiqua agimus, & euentus, & transcurus temporis eandem asserere solent difficultatem in probatione filiationis ex parte matris, quae ex rei natura habet respectu patris, qui non ita certus est, utraque per coniecturas potest, vt receptum esse ex Verolio & aliis testatur idem Masch. citato loco n. 8. & Menoch. d. casu 89. n. 84. † & quidem ex multis praesumptionibus simul iunctis, quarum singulae non sufficient, poterit probari filiatio, & ex quo matrimonio à parentibus inito filius processerit, vt probant Couarr. de sponsal. 2. p. c. 8. §. 3. num. 7. & Masch. concl. 796. à n. 1. cum seqq. Valenzuela conf. 28. n. 1. nec quidem in similibus dubiis congruentior probatio inueniri poterit, tam ratione antiquitatis, quam difficultatis probationis, ni indicia, & praesumptiones, nec ius, nec natura rei alios modos signant, nec nos certiores asserere possimus.

37 Et quia magnas, & indissolubiles in proposito dubio vidi ortas difficultates, animaduertant iudices, si non appareat à quo praetensor descendat an à

coniuge puto, an à maculato, quod de re ardua, & valde graui agitur, vt magis ac magis veritatem inquirant, & omnibus completis & maxima cura inuestigatis, sequantur, quod verisimilius sibi videatur, † quia dum causa grauior, & dubitabilior est, maiori cura & studio inscutari debet ex ratione text. in l. 1. §. si quis, de Carbon. editio, cap. vbi periculum, de elect. in 6. l. 4. tit. 17. p. 7. cum similibus, & animaduertunt Buerius in c. 1. n. 7. de confessis, in 6. Maranta disp. 1. n. 16. plures apud Aug. Barbola axioma. 177. n. 1. pag. 110. praefertant quidem pinguiores probationes, & praesumptiones, quae magis verisimiles esse solent l. 3. §. 1. de test. cum de indebito, 25. in princ. de probat. aub. itaque C. comm. de success. Pet. Surt. conf. 1. n. 60. qui loquitur de praefertendo plures praesumptiones, & quod praefertatur, quae est fortior, docuit Menoch. lib. 1. praesumpt. q. 30. n. 1. cum seq. & lib. 6. praef. 64. n. 45. & conf. 2. n. 2. 2. per text. in l. Diuus 7. de integ. restit. leg. non solum 63. §. 1. de ritu nupt. † & si opus fuerit, iudicium differant, & doctos consulant viros circa propositum dubium, (arcano seruato in rebus, & personis particularibus) vt in filiatione dubia speciatim consulit Masch. concl. 796. n. 5. vers. in hac re quid sit sentiendum, & si omnibus completis res metè dubia maneat, decidenda erit, ex dictis supra quaest. 8. §. 3. illat. 6. & ex latius dictis infra 2. part. q. 9. §. 4. regula vltima.

§. V.

Quaedam breuiter proponuntur ad perfectiorem praedictorum explanationem.

S V M M A R I V M.

- 1 Verisimilius semper praefertendum. Praesumptiones semper habent locum dum plena deficiunt probationes, ibid. Probatio destruit praesumptionem, ibid.
- 2 Diuersitate existens non habet locum identitatis praesumptio. Corpus rei si constat de nominibus, & demonstrationibus curandum non est, ibidem.
- 3 Pluralitas praesumitur ex communiter accidentibus.
- 4 Praesumptio validior tollit debiliorem.
- 5 Pluralitas praesumitur ex diuersitate rerum, temporis, loci, aut personarum, & forma, num. 6. Et causa, n. 7.
- 6 Forma dat esse rei.
- 7 Causa diuersa diuersam rem demonstrat, & constituit diuersos actus, n. 8.
- 9 Diuersitas considerabilis identitatem excludit, & pluralitatem demonstrat in rebus, actibus, & personis.
- 19 Praesumptio propinquior rei de qua agitur excludit praesumptionem identitatis, aut pluralitatis.

OMNIA

1 M N I A praedicta, tam quae pertinent ad identitatis probationem, quam ad eius praesumptionem, intelligenda veniunt, vt tantum locum habeant, dum aliud verisimilius non appareat, quia cum probatio infurgens ex praesumptione identitatis, & ex probatione aliquarum demonstrationum, maxime praesumptiua sit, vt ostendunt Phil. Corn. consil. 144. lib. 4. Zabarella consil. 18. & patet, quia ad eam occurrimus in defectu pleniorum probationum, & forte praesumendo, quod non est, & ideo, si appareat aliqua directà probatio, corrumpit altera praesumptiua pluralitatis, siue identitatis, vt resoluit Aym. Crauera conf. 244. n. 2. Phil. Dec. conf. 36. n. 7. vbi ait. Neque obstat, quod praesumatur esse idem testes, ex quo habent idem nomen ex notatis in l. demonstratio falsa, quia cum sit solum praesumptio nihil operatur contra perfectam probationem, quod & ratio ipsa suadet. † Vnde colligitur, quod si aliunde constat cognominum diuersitatem in ciuitate, aut in oppido esse, non poterit familiae, nec personarum identitatis praesumi, secundum text. & notata in eo, in l. si idem Coluicili, 7. C. de codicillis, & ex Bart. in l. si in rem, n. 6. de rei vendicat. Fel. in cap. cum Ioannes, n. 9. de fide instrum. & plures congesti per Farin. d. verb. identitas n. 19. Ant. Peregr. de fideicom. art. 4. n. 4. §. vbi n. 52. bene probat, quod non plurimum curandum est de nominibus & demonstrationibus rei, si aliàs de eius corpore constat ex ratione text. in l. cum seruo 63. §. fin. de contrab. empt. l. paratras 35. §. libertis 2. de leg. 3. l. quibus diebus, 40. §. qui dotalem 4. de cond. & dem. Bart. in leg. demonstratio, quaest. 7. de condit. & dem. Paul. Castr. consil. 117. lib. 2.

3 Quod non solum procedit, dum habetur in contrarium plena probatio, sed etiam cum alia fortior concurrat praesumptio, veluti si res, aut actus ex natura sit, vt communiter solent iterari, quia tunc à communiter accidentibus iteratio, & sic pluralitas actuum praesumitur, & deletur alia identitatis coniectura, secundum Phil. Deci. ita rectè distinguentem in d. cap. in praesentia, n. 43. de probat. intellectum tamen prout diximus supra §. 1. ex num. 28. † & generaliter constitutum habemus, quod praesumptio debilior tollitur per validiorem, vt communiter probatur per textum in l. Diuus 7. vbi gloss. verb. existimari, de restitu. in integ. l. non solum, 67. de ritu nupt. l. quia autem, 6. §. non simpliciter, 3. si quis omisso causa testam. l. mater. 2. C. de cumulat. Menoch. lib. 2. praesumpt. q. 30. n. 1. cum seq. & lib. 6. praef. 64. n. 46. & conf. 2. n. 2. Burg. de Paz conf. 16. n. 3. Zephal. conf. 23. n. 33. lib. 1. & conf. 242. n. 10. lib. 2. & conf. 178. n. 14. Roman. conf. 156. n. 4. Cepolla consil. 2. n. 12. Marc. Ant. Eugen. conf. 15. n. 25. & conf. 76. n. 7. 4. lib. 1. August. Barbola axioma 186. n. 3. pag. 114. vbi n. 4. ait, idem esse, si cetera vnam praesumptionem identitatis concurrant plures pluralitates, quia haec sunt praefertenda ex leg. 3. §. 1. de test. leg. cum de indebito, 25. in princip. de probation. aub. itaque C. commua. de success. Surt. conf. 1. n. 60.

5 Atque similiter, si inter vnum & alterum actum interuenierit aliqua rerum, temporis, loci, aut personarum diuersitas, oritur praesumptio pluralitatis actuum, aut rerum, quae victa manebit identitatis coniectura, ex gloss. in l. Pantonijs, §. rei, de adq. heredit. & tenent Socin. Ruin. & Euerard. relati, & sequuntur à Iacobo Menoch. d. praef. 15. n. 22. Socin. conf. 24. vifis diligenter, vers. tertio, relatus, & sequuntur à Masch. conclus. 1179. num. 42. & à Farinae. citato loco, num. 25.

6 Idem etiam erit, dum interuenit forma diuersa, ex qua oritur fortior praesumptio pluralitatis, quam identitatis, quia diuersitas formae diuersarum rerum demonstratiua est, & cum forma deesse rei, sequitur

tot esse res, quor. earum formae ex Bal. & Fel. in cap. cum Ioannes, de fide instrum. idem Bal. in repetit. l. edita n. 118. C. de edendo Card. Ruyn. conf. 137. n. 12. Masch. d. concl. 1179. n. 40. Menoch. de arbit. casu 213. n. 25. & in d. praesumpt. 15. num. 11. cum seqq. Farin. citato loco num. 30.

Sicut etiam cum interuenit diuersa causa, quae praesumptio est diuersarum rerum ex Bart. Bald. & communiter DD. in l. si de debemus, de verbor. Iust. in l. plane, §. si eadem, n. 1. de leg. 1. Alc. in l. triticum, n. 2. vbi etiam idem Iust. 8. de verbor. Th. Gramm. decis. 103. n. 59. Car. Ruyn. conf. 3. n. 4. Card. Tusch. in praet. verb. diuersitas, concl. 517. n. 14. vbi hanc dicit communem, licet eam impugnare videatur cum aliis sequacibus. Menoch. de praef. 15. n. 4. & 5. de arbit. lib. 2. casu 213. n. 11. & seqq. tamen verissimam esse conuicio, pro qua facit, quod voluit Bal. in l. edita col. pen. C. de edendo, quia diuersae causae diuersos actus constitunt, itavt coniungi non valeant, vt in simili dixit Bar. in l. 1. §. idem Cornelio, de quaest. Felin. in cap. cum casus, col. 4. vers. primo casu, de probat. vbi etiam Dec. n. 11. Paul. Emilio decis. Rota 98. n. 4. part. 3.

Quorum omnium ratio est, quia diuersitas existens in parte considerabili actus, aut rei identitatem excludit, & pluralitatem demonstrat, cum in vnica re, aut actu, quid diuersum considerari non possit, nec verisimile sit, arg. text. in l. si seruum 71. §. non dixit Praetor. §. de acquiren. hered. l. si maritus 10. C. de donat. inter Lillam 19. C. de collat. Hieron. Grat. resp. 44. n. 27. & resp. 66. n. 28. vol. 2. Burg. de Paz conf. 8. n. 10. Zephal. conf. 205. n. 56. & conf. 224. n. 94. & conf. 244. n. 28. tom. 2. † & quoties cum praesumptione identitatis concurret alia praesumptio propinquior rei, de qua agitur, fortior iure reputatur, atque ita praualere & vincere debet, vt etiam superius probaui, ex gloss. verbo, existimari, in l. Diuus 7. per text. ibi, de in integ. restitu. l. non solum 67. de ritu nupt. l. quia autem, 6. §. non simpliciter 3. si quis omisso causa testam. l. 2. C. de calumniat. Menoch. de praesumpt. lib. 2. q. 30. n. 1. Burg. de Paz conf. 16. n. 3. Zephal. conf. 23. n. 14. Marc. Ant. Eugen. conf. 15. n. 25. & conf. 74. lib. 1. Roman. conf. 156. n. 4. quibus praeccluditur quaestio celebris de identitate probanda.

QVÆSTIO XVII.

De sententia circa puritatem, & nobilitatem quatenus noceat, vel proficit in vnica causa, quae lata fuit in aia.

S V M M A R I V M.

- 2 Sententia & probationes pari passu ambulant, lata circa qualitates sanguinis nocet & prodest omnibus eodem iunctis sanguine, num. 2. Et probatur latè, num. seqq. Lata per senatus superiores ab ipso Principe censetur lata, n. 3. Et facit ius quoad omnes, n. 4. Circa ius vniuersale prodest omnibus, quibus illud ius commune est, n. 5.

Et

- Et circa puritatem lata est de iure vniuersali totius generis & familiae, n. 6.
 Circa ius pluribus commune omnibus nocet, num. 8.
 Eius praecipuus effectus est sanguinis adimere iura, n. 10.
 Circa statum personarum facit ius inter omnes, & circa habitum personae, & qua quis Hermaphroditus declaratur, n. 11.
 Contra ius principale nocet omnibus habentibus ius in consequentiam & declarat ius vniuersale totius generis, n. 12.
 Contra institutum substituto nocet, n. 13.
 Circa maculam generem declarat primae stirpis infectionem, n. 14.
 Viam praecudit omnibus eiusdem generis ad suscipiendos honores, n. 15.
 Extinguit ius totius generis, n. 17.
 Probat non solum expressa, sed etiam connexa, & adhaerentia, n. 20.
 Circa ius indiuiduum omnibus praedictat, num. 21.
 Circa primam causam, & originem comprehendit omnes effectus inde prouenientes, & lata contra matrimonium praedictat filiis ex cognatis, n. 22.
 Contra vnum ex correis debendi alteri etiam non comparanti nocet, n. 23.
 Praecipue si lata fuerit contra legitimum conditorem aut defensores, n. 24.
 Circa maculam patris nocet filiis, n. 27.
 Et etiam collateralibus, ex num. 28. cum seqq.
 Contra fratrem in causa nobilitatis, quando noceat ceteris fratribus, n. 33.
 Vi ponitur differentia inter sententiam latam in causa nobilitatis, & puritatis, & in n. 35. & seqq. & in n. 54.
 Et lata circa nobilitatis proprietatem, quae vocatur, desolat, omnibus nocet, n. 28.
 Sequitur naturam rei circa quam fertur, num. 39.
 Lata in iudicio summario puritatis numquam transit in rem indicatam, n. 53.
 Circa causam sanguinis vniuersum amplectitur genus, n. 51.
 Ius nouum non creat sed quod iam erat declarat, n. 52.
- 7 Macula generis prouenit ab inquinamento contracto per suum auctorem ex haeresi, aut ex infidelitate.
 8 Singuli de familia possident qualitates sanguinis ex titulo suorum maiorum, & easdem in iudicio deducit quilibet ex ea cum praetendit honorem puritatis, n. 9.
 9 Exceptio rei iudicatae toties obstat, quoties eadem res ab eisdem petitur.
 10 Iura sanguinis aequè omnibus de familia pertinent. Causa exclusiua à progenitoribus prouenire omnes aequè comprehendit descendentes ibid.
- 16 Suspicio in capite familiae totam familiam suspectam reddit.
 Aqua quae ducitur ex Castello dicitur ab eo pendere tamquam à capite, ibid.
 18 Radice amputata necesse est, quod rami arscant.
 19 Fistula ducenti aquam excecata impedimento est, ut cetera aquam non recipiant.
 21 Consanguinei connexi & uniti eodem sunt sanguine.
 Quilibet sequitur naturam sui progenitoris, ibid. n. 19.
 22 Matrimonio impugnato per sententiam filij ex eo nati praedictum accipiunt.
 24 Haeres, } Legitimi sunt
 25 Possessor, } contradictores
 26 Pater, } & defensores.
 28 Collaterales an praedictentur per sententiam latam circa maculam sui collateralis. Omnes habent ius aequè principale, & vnum non est legitimus contradictor respectu ceterorum, n. 29.
 Ratio, quae versatur circa descendentes in iuribus sanguinis, locum habet in collateralibus, & quoad omnes genus purum aut maculatum declaratur, n. 30.
 Et quod sententia lata circa statum, & ius sanguinis omnibus noceat tenent Doctores relati, n. 32.
- 31 Iura sanguinis in omnes descendentes ab ascendentes proueniunt.
 33 Frater damnus non patitur ex sententia lata in causa sui fratris circa nobilitatem si postea uerius contrarium probet, vel dum sententia lata fuit circa possessionem, num. 35.
 Secus si in proprietate, n. 38.
 45 Praetensor quandoquaque admittitur ad contrarium probandum contra latam sententiam.
 35 Puritas & iura sanguinis in possessione & proprietate eadem sunt, nec secerni valent, & n. 37.
 36 Nobilis ex deficiente possessione plebeius declarari potest.
 37 Frater potest nobilis declarari, & alter frater ignobilis.
 Puritas semper eadem est, & non potest in vno fratre esse, & deficere in alio, ibidem.
 Nobiles reputari possunt quidam ex ortu ex vna familia, & domo, & alij ex eadem non ibid.
 39 Qualitate vnius fratris probata, censetur etiam probata qualitas aliorum fratrum utrimque coniunctorum.
 Sententia sequitur naturam rei circa quam fertur, ibid.
 40 Macula & puritas non tam sunt in indiuidui

- duis quam in vniuerso genere.
 41 Ius reale semel constitutum qualitatem tribuit indelebilem. Est tamquam accedens, totum tota, & totum qualibet parte, n. 42.
 Habet causam continuam & perpetuam, num. 43.
 Maxime in iuribus sanguinis, quae vnum quid constituunt in omnibus, n. 44.
 Transit cum sua qualitate, n. 49.
 44 Iura sanguinis continuationem habent, & vnum quid in omnibus & singulis producunt.
 45 Onus rei accedens censetur eius pars indissolubilis, nec alterationem admittit, & semper idem est in omnibus, n. 46.
 Inherens rei in quemcumque transit, num. 50.
 47 Grauumen vni impositum transit in omnes, nec mirum si ex imposito vni alij praegraventur, n. 48.
 49 Ius indiuiduum transit cum sua qualitate: sanguini inherens omnes comprehendit, num. 51.
 52 Macula non ideo in vnius persona declaratur quia per se maculatus existat, sed quia ex genere maculato descendit.
 54 Discrimen constituitur inter sententiam latam in sumario iudicio, quae in rem non transit: indicatam, & inter latam in plenario. Ad hanc euertendam nemo auditur, ad illam vero sic, n. 55.
- P**Lura ad hanc quaestionem pertinentia congesti supra in quaest. 13. per totam, maxime in tribus prioribus §§. vbi de testibus in aliis iudiciis examinatis, & eorum fide late egit; & quia cum testes, & sententia pari passu ambulent, quoad probationis effectum, vt communiter tenent DD. ex text. in l. sed si possessor, l. 1. §. fin. cum l. leg. l. in duobus, l. 2. §. Colonus, de iureiur. oap. inter dilectos, l. 6. §. in omnibus autem, vers. Nec attestations, de fide instrum. Ioann. Garcia de nobilit. gloss. 25. num. 8. Pelaez de maiorat. 4. part. quest. 14. num. 31. Valençuela consil. 92. num. 20. cum pluribus alijs adductis in d. quest. 13. §. 1. premisso. & in §. 1. pluribus in locis, quoties nocet sententia nocent probationes & testes, vt predicti asserunt, & nos asseruimus in citato loco, & licet videatur, quod bis agamus de eadem re, duplici ex causa id efficere non erubescimus, cum quia ibi tantum de sententia adduximus, quantum opus fuit ad veritatem illius quaestiones ostendendam circa fidem testium, & aliarum probationum in alijs iudicijs productorum: nunc vero magis speciatim, & complete, quae ad sententiam pertinent, pertractabimus, tum etiam, quia cum hac quaestione nostrum tractatum, & iudiciale puritatis ordinem perfecimus, & omnia ad rem tangentia complectimur, sine qua & tractatus incompletus maneret, & intercessit debitus progredere ordo. Quarescent ibi asseruit, quod testes, & probationes receptae in vnius causa nocent omnibus, qui eiusdem sunt familiae, & descendentiæ; ita hic regula certa; & constans assignanda est, quod sententia lata in causa consanguinei, nocet, & prodest ceteris omnibus eodem iunctis sanguine per eandem descendentiæ, & lineam, vt probauit Rota apud Farinac. decis. 335. sub num. 3. 2. part. nouissim. & apud Mohed. decis. 8. Prima Pars.
- Crescent. decis. 18. de probat. Achill. decis. 5. de sem. & re iud. plures apud Barbofam de canonicis, cap. 13. num. 38. qui omnes speciatim in materia puritatis loquuntur.
 Quod ab omni dubio alienum esse videretur in sententijs latis per Senatum supremum Inquisitionis, & regium Ordinum, quae latae censentur ab ipso Principe, ex text. in l. 1. §. de aqua autem. ibi, & putat de ea restitutione sensum, quam vel Princeps, vel Senatus indulsit, de postulando. l. quod Princeps, 23. de aqua, & aqua plu. arc. melior text. in Lquisquis, in princ. C. ad leg. Jul. maiest. l. 1. C. de preposit. Lambar. lib. 17. Gregor. Lopez in l. 23. gloss. 3. tit. 9. part. 1. Matienço in Dialogo relator. 1. part. cap. 4. num. 9. vbi adducit l. 1. vers. La octaua, tit. 2. part. 7. Simanca lib. 7. de repub. cap. 6. nu. 2. & facit ius quoad omnes tam in utilitate, quam in damno, text. est in l. fin. C. de legib. l. 28. tit. 18. l. 14. tit. 22. part. 3. cap. in casu, 19. de re iud. plura tradunt Pelaez de maiorat. 4. part. quest. 22. num. 53. cum seqq. Curt. Jun. consil. 60. num. 7. Valençuela consil. 39. num. 64. plura quoad utrumque cogerit Pelaez de Lara in compend. vita hom. cap. 1. num. 58. & 59. Et speciatim, quod sententia Senatus faciat ius quoad omnes probant ex text. in l. filius emancipatus, l. 4. ibi, Sic enim inueni Senatus censuisse, ad seq. Corn. de fals. d. l. fin. C. de legib. Ant. Gamma decis. 33. num. 2. vbi Flores plures adducit, Ant. Thesaur. in praefat. decis. Pedam. num. 32. & in sententijs Cancellariae loquens multis probat Valençuela consil. 73. num. 53. & consil. 40. num. 55.
- In causis vero status, & qualitatum sanguinis idem maiori ex causa esse, & seruari debere in sententijs omnibus quorumcumque iudicum probatur ex seqq. Primum quia sententia lata circa vniuersale ius plures aequè tangens, aequè omnibus prodest, & nocet, ex notatis in l. Papinianus 8. §. si ex causa, l. 6. de inoff. testam. & communiter DD. in Lex contractu, 44. de re iud. cum cumalatis à Peregr. de fideicom. art. 53. n. 49. & 50. At sententia lata circa puritatem vnius versatur circa ius vniuersale commune omnibus eiusdem generis & familiae, ex text. in l. emancipatum, 7. §. fin. de Senator. l. 3. de interd. & re leg. l. 2. vers. La tercera, tit. 2. part. 2. Ioan. Gutier. lib. 1. pract. quest. 13. num. 92. & seq. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 51. num. 6. cum alijs congestis infra 2. part. quest. 6. §. 1. ex num. 7. Igitur omnibus aequè nocere, & prodesse debet.
- Secundò, id etiam probatur, sententia lata aduersus cohæredem ex contractu cum testatore innito, ita nocet ceteris omnibus cohæredibus, ac si aduersus omnes nominatim lata fuisset, & omnes simul in iudicio comparuissent: at macula generis prouenit ab inquinamento contracto à suo auctore ob commissam haeresim, & infidelitatem, ex quibus, non minus, quam ex contractu tenetur, secundum l. in princ. cum §§. seqq. Lex maleficio. 4. cum alijs ibi, de oblig. & act. princip. inst. de oblig. ex maleficio. Igitur sententia lata circa generis maculam in causa vnius ceteris nocere debet.
- Minor patet, ex text. in l. in contractu, 44. de re iud. & omnes ex ea ita obseruant, secundum Arias Pin. in l. 1. 3. part. num. 49. C. de bonis matern. & faciunt text. in l. in executione, 8. §. quod si ita stipulatus, de verbor. & in l. inter cohæredes, 44. §. quod ex facto, §. fam. ercisc. vti ea iura interpretatur Don. in l. 2. §. item: si in facto, num. 4. de verbor.
- Tertiò, quoties in iudicio agitur per legitimum defensorem de iure plures tangenti omnibus etiam non citatis prodest, & nocet sententia lata secundum text. in l. cum non iusto, 3. de col. luf. deteg. l. 1. §. denunciari, de ventre inficiend. FF l. 1.

leg. 1. de except. rei iudic. tenent DD. infra in discursu referendi: sed quilibet de familia ex titulo suorum maiorum sanguinis possident. qualitates, quarum singuli legitimi sunt defensores. Igitur sententia lata circa eandem sanguinis qualitates aduersus unum, ceteris nocebit consanguineis.

Minor constat ex opinione communi, de qua Dec. in leg. fin. num. 4. C. de edicto D. Adriani toll. Anton. Gom. in leg. 4. Tauri, num. 150. Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 581. Sebast. Monticul. de inuentario cap. 9. num. 442. Gozzadino conf. 6. Prima facie, num. 89. Rolà Vallie conf. 78. Habita diligenti consideratione, n. 5. & 27. lib. 9. Burg. de Paz conf. 39. n. 14.

9. Quartò probatur, exceptio rei iudicatae toties obstat quoties eadem res ab eisdem petitur: at dum post latam sententiam circa qualitates sanguinis in vnius causa alter consanguinis intendit puritatis, in iudicium deducit eandemmet generis qualitates, & dicitur eadem persona interpretatiuè saltim cum prima, vt ait gloss. verb. concurrunt, & verb. personas, in leg. & an eadem, 1. de except. rei iud. Igitur & ei obstat prima sententia saltim vsque ad contrarium apertè probetur, vt inferius latè dicant.

Maiorem probò ex text. in l. si quis cum totum, 7. §. 1. de except. rei iud. Alexand. in l. sepe, num. 12. de re iud. Ronchegald. in l. ex duobus, la. 2. num. 37. de duob. reis Greg. Lop. in l. 5. verb. compañeros, tit. 13. part. 3. Aym. Crauet. conf. 306. num. 7. Pet. Surd. conf. 190. num. 13. & conf. 131. num. 6. vol. 2. Rota dec. 132. n. 18. part. 2. diuersorum sacri Palacij.

10. Quintò probatur, præcipuus sententiæ effectus est sanguinis adimere iura, ex text. in l. 3. §. sed & si de conditione, 2. de iureiur. & in leg. siue contra 3. in princ. de agnos. & alend. lib. Alber. de statutis 2. part. quæst. 103. num. 2. Pelaez de maiorat. 4. part. 14. num. 5. at iura sanguinis æquè ad omnes de familia pertinent, nec in vno esse possunt, & in alio deficere. Igitur sententiam latam circa ius vnius in qualitatibus sanguinis omnibus nocere consanguineis, est necesse.

Minor patet ex text. in l. hoc accusare 12. §. in omnibus, 4. de accusat. Auth. Quibus modis naturales efficit, sui, §. si quis ergo filius, latè Andr. Tiraquel. in l. si onquam, verb. Donatione largites, num. 288. C. de reuoc. donat. & causa exclusiua à progenitoribus proueniens æquè comprehendit descendentes ex ratione text. in l. in ratione 11. §. si filio 6. ad l. falcid. leg. qui id quod, 33. in princ. de donat. l. tutor. 69. de fideiussur. multa congerit Pelaez dict. 2. part. quæst. 2. à num. 84. cum seqq. & nos supra quæst. 2. ex num. 36. cum seqq.

11. Sextò probatur ex vulgatissima regula, quòd sententia lata circa statum & personarum conditionem, pro veritate habetur, vt faciat ius vbique, & inter absentes, & non vocatos, ex text. in l. ingenium, 27. de statu homin. præcipuè circa qualitates personis coherentes, secundum Cyn. Bal. Salic. & Ang. in l. 2. C. Quib. res iud. non nocet, adductas ab Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 27. num. 2. & seqq. & in tract. res inter alios acta, lim. 18. Paz de tenuta d. c. 43. num. 2. Ant. Fab. in C. lib. 7. tit. 25. de fin. 1. n. 2. & lib. 9. tit. 29. de fin. 12. n. 6. vbi de sententia lata circa nobilitatem. Alex. Ludouic. decif. 498. num. 9. vbi plures Gracian. discept. for. & 2. cap. 3. num. 11. tom. 5. c. 869. n. 16. vbi etiam loquitur de sententia lata contra vel pro habilitate personar. Bal. in l. pen. de re iud. pluribus in locis, & col. 18. sub n. 66. vbi ex hoc in foro, dixit quòd sententia, qua quis hermaphtoditus declaratur, ius quoad omnes facit, approbat Stephan. Lamberteng. de contract. eorum, gl. 2. verb. mulierum n. 13. pag. milib. 53. Otalora de nobilit. 2. par. 5. partis principalis, c. 8. à n. 1. cum seqq.

Couarr. in pract. cap. 13. num. 55. Igitur patet huius sententiæ veritas. Cuius contrariis plenè satisfactum manet, in d. q. 13. §. 2.

Confirmatur primò, sententia lata aduersus ius principale æquè nocet omnibus, quibus communicatur, nempe si feratur aduersus heredem omnibus nocet fidei commissariis, & legatariis: sed sententia in causis puritatis declarat ius viuensale totius generis, ex quo velut principale in ceteros deriuatur, vt probauit latè in dict. quæst. 13. §. 2. Igitur omnibus nocebit.

Maior probatur ex opinione magis recepta, quam tuentur Bar. & Alexand. in l. de vnoquoque, de re iud. adducti ab Anton. Gab. lib. 2. comm. opin. tit. de citatione concl. 1. num. 3. 10. Sim. de Prettis de interpret. defunct. vol. lib. 5. dub. vlt. num. 17. Marzar. de fideicom. quæst. 72. Anton. Peregr. eod. tract. art. 53. ex num. 46. Alexand. conf. 84. num. 10. lib. 3. Bufat. conf. 203. num. 19. lib. 2. Zephal. conf. 279. num. 15. lib. 2. Socin. Iun. conf. 181. num. 95. lib. 2. Hieron. Gabr. conf. 43. num. 43. contra Couarr. in pract. d. cap. 13. n. 6. Jacob. Puteum decif. 91. n. 2. lib. 2. Valençuel. conf. 6. n. 20. & 21. Christoph. de Paz d. c. 43. de tenuta, n. 3. vers. vltimus, latè Fulario de nobilit. q. 62. 2. per totam.

Confirmatur secundò, sententia lata in creditorum fauorem aduersus institutum substitutum nocet secundum Bar. in l. in diem, de aqua & aqua pluri arc. Peregr. d. art. 53. n. 5. 2. per text. in d. l. ex conti. acti, de re iud. l. 1. §. denunciari 14. de vntre inspic. l. Papinianus, 8. §. si ex causa 16. de inoff. testam. & in d. si paroni, 55. §. fin. ad Treb. Rebut. in tract. concord. Rub. de collat. pag. 259. Alex. conf. 156. n. 1. lib. 2. Oldrald. conf. 94. dub. 3. à n. 16. vers. quod sententia, Nic. Boët. decif. 104. n. 42. & decif. 155. n. 12. Igitur ex eadem ratione nocere debet in nostra specie omnibus consanguineis.

Confirmatur tertio, per sententiam maculæ infecto totius generis, maximè primæ stirpis directè declaratur, ex text. in l. 3. de interd. & re leg. l. qui aliena 32. & in aliis est, l. liberto, 31. §. fin. de neg. gest. 10. Garcia de nobilit. gloss. 6. n. 48. & 10. Gut. lib. 3. pract. q. 13. n. 94. & præcludit via suscipiendi honores sanguinis, vt ex nostris patet statutis, & sicut macula ipsa omnes apprehendit, ita & per sententiam via præcluditur omnibus eiusdem generis, ex doctrina Bar. in l. sicut tempore, C. de remiss. pign. Malch. de Afflic. decif. 235. Innocent. in cap. cum super, de re iud. faciunt tradita à Pelaez 2. part. quæst. 2. à num. 81. cum pluribus seqq. & vbi cadit familia suspectum est, eandem suspitionem cuncta eius membra habent, Iass. in leg. apertissimè, num. 7. C. de iudic. Surd. decif. 41. num. 8. & 9. tenet probat Paz dict. cap. 43. de tenuta sub num. 1. circa fin. sicut aqua quæ ducitur ex castello dicitur ab eo, pendere tanquam à capite leg. 1. §. ait prator. & §. seq. de aqua, quotid. & astin. Gracian. discept. forens. 2. part. cap. 396. num. 8. Fulario de substitut. quæstion. 317. ex num. 2. cum seqq. & cum illa sententia extinguit ius totius generis, & sic extinctum ad omnes deriuatur, ex text. in leg. lex vngitagli 31. vers. leg. Item quæsit, de pignor. Dec. in leg. aliud, §. absurdum, de reg. iur. gloss. per illum text. in leg. qui aliena, §. fin. de neg. gest. gloss. & Bart. in l. si de communis, si seruit. vindic. cum adductis ab Alex. in d. l. sepe, n. 48. de re iud. & cum stirps sanguinis, ex qua deriuatur in vniuersam sobolem eius qualitas, amputata per sententiam manet, tami aridi, & sine fructu manebunt, secundum Afflic. in cap. 1. num. 16. de nat. feud. Mantica. de tacit. & amb. lib. 22. titul. 16. numero 4. in fin. Aymon. Craueta consil. 163. num. 4. & 5. & Et sicut fistula, ex qua ducitur aqua, excacata impedimento est, vt aqua vterius ducatur, ita cum genus de honestatum macula per

per sententiam dicitur, impedimento perpetuo est omnibus, qui ex eo ortum dicunt, vt optimè considerat Pelaez de maiorat. 2. quæst. 4. illat. 2. num. 28. cum quilibet semper sequatur naturam sui genitoris, Bal. in leg. 1. n. 2. & seq. de senat. Afflic. in cap. 1. num. 45. de success. frat. Mantica de tacit. & amb. lib. 2. tit. 16. n. 4.

20. Confirmatur quartò, sententia amplectitur, & probat non solum expressa sed etiam omnia connexa, & quæ illis adhærent, text. in leg. si cum tibi 4. vbi Bart. Cod. de iudic. cap. 1. §. ex contrario, de inuest. de re aliena fæcta, vbi Afflic. num. 7. Hippolit. in rub. num. 187. de fideiussor. Andr. Tiraq. in tractat. res inter alios acta, pag. 28. Aquiles in cap. 1. corrector. num. 17. ex ratione quam tradunt Dec. in leg. 1. num. 6. Cod. de bon. poss. secund. tab. Menoch. de presumpt. lib. 4. presumpt. 39. num. 4. Corfet. singul. verb. argumentum, & cum consanguinei vnti, & connexi eodem sint sanguine, de quo fertur, sententia, ex in leg. 1. §. consanguineos autem 10. de suis & leg. hered. Mart. Bonacin. de matrimo. quæst. 1. punct. 5. §. 1. num. 2. August. Barbosa de officio Episcop. 3. p. alleg. 51. n. 153. sequitur, quòd omnes in sententia complectantur.

21. Confirmatur quintò, quoties in iudicio deducitur ius indiuiduum, præiudicat sententia omnibus ad quos pertinet ius, vt probat Anton. Peregr. d. art. 53. num. 43. & Paz d. cap. 43. de tenuta num. 8. Parlad. 2. quotid. cap. fin. §. 1. num. 1. Pinel. in l. 1. 3. part. num. 5. cap. de bon. matrim. Felician. 3. de consub. cap. 2. num. 14. latè Gonçal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 9. §. 1. ex num. 84. vt in sententia lata contra præsentatum, seu nominatum receptum est, quod noceat patrono in possessione saltim, ex text. in cap. cum olim. 7. vbi Card. de causa poss. & prop. Abb. num. 23. & Immol. in rap. pen. de re iud. tenent adducti per Lambert. de iure patron. lib. 2. 2. quæst. 11. art. 9. Couarr. in pract. cap. 14. num. 1. Pelaez de maiorat. 2. part. quæst. 15. n. 11. sed ius sanguinis indiuiduum est inter omnes consanguineos, vt notum est. Igitur patet sententia nostra.

22. Confirmatur sextò, & ostenditur, quòd sententia lata aduersus originem & primam causam apprehendit omnes effectus inde prouenientes, quia sententia lata aduersus matrimonium præiudicat filiis ex eo natis, qui se legitimos dicunt successores ex text. in leg. 1. §. fin. l. 3. in princ. de agn. & alend. lib. l. 20. vers. vtro si decimos, que si aliquo vbi Greg. gloss. contra ead. patre tit. 2. p. 3. elegantissimè Bal. in l. 2. vers. sed qui sunt sententia, C. quib. res iud. non nocet. Couarr. de sponsal. 2. p. c. 8. §. 3. n. 2. plures apud Paz d. c. 43. num. 4. quamuis ex num. seq. aliud suadere conetur quam defendit ab Alexandri, & aliorum oppugnationibus Pelaez de maior. 3. part. q. 15. n. 188. num. duobus seqq. inter quam & nostram speciem rectum rationis discrimen assignari non potest. Igitur eadem dispositio.

23. Confirmatur septimò, quia sententia lata contra vnum ex correis debendi alteri etiam non comparenti nocet, secundum text. in l. ex duobus 18. iuncta gl. & Bar. in 4. q. 9. Ang. & Aret. sub num. 9. de duobus reis, Alex. in l. sepe, num. 42. de re iud. Ang. in l. 2. in fin. C. de fide instrum. Peregr. de fideicom. art. 42. Card. Tusch. pract. concl. 174. n. 128. lit. S. tom. 7. sed omnes consanguinei sanguinis sunt correi. Igitur patet inrentum.

24. Quæ omnia absque controuersia procedunt, dum sententia lata fuit aduersus legitimum contradicentem, & defensorem, ad quem causa principaliter attinet, & à quo ius in ceteros deriuatur, v. g. aduersus heredem ad quem principaliter attinet testamenti defensio, à cuius iure ceterorum ius

pendet, vt in dict. reg. Papinianus 8. ex causa 16. de inoffic. testam. dict. leg. ex contractu 44. de re iud. plures regnicola: apud Christoph. de Paz de tenuta cap. 43. num. 1. cum aliis pluribus allegatis supra, & à Peregrin. num. 49. & 50. loco citato. & Possessor maioratus respectu successorum, leg. 1. §. denunciat. 14. de ventre inspic. Couarr. in dict. cap. 13. pract. Peregrin. num. 48. in loco citato, & omnium latissimè Pelaez dict. 4. part. quæst. 14. à num. 1. cum aliis paulò inferius allegandis. & Pater in causa filiationis ingenuitatis & matrimonij, leg. 1. §. fin. cum lli seqq. de agnos. & alend. lib. dict. leg. ingenuum 25. de statu homin. leg. Dini 27. §. 1. de liber. causis, Couarr. in dict. quæst. 13. num. 5. Farinac. decif. 315. num. 3. & decif. 294. num. 5. & 9. part. 2. Pelaez de maiorat. 3. part. quæst. 15. num. 189. & seqq. & Atque similiter in nostra specie, sententia lata circa maculam patris nocebit filiis & descendentibus. Perezus de Lara de amniuers. & capellan lib. 2. cap. 4. num. 28. Farin. decif. 335. num. 2. & 3. 1. part. & decif. nouissima, 284. num. 4. & 5. D. Ioann. del Castillo tom. 6. lib. 5. controuers. 2. part. cap. 121. num. 19. quia lex multum confidit de eo ad quem principaliter causa expectat, vt tradunt Cyn. Alex. & apud Peregr. d. art. 53. sub n. 49.

Maius quidem dubium versatur circa collaterales, quibus præiudicium afferre sententiam latam contra suum consanguineum nec rationi, nec iuri congruum videtur, licet ab eadem proueniant radice, & stirpe, ex text. in leg. duobus 30. de liber. causa l. 1. §. patronum & si ingen. esse dic. cum adductis supra in d. quæst. 15. §. 2. num. 11. cum seqq. & quia eorum respectu non potest dici consanguineus legitimus contradicentem cum omnes ius habeant æquè principale, nec sententia eis præiudicium afferre poterit, ex Couarr. citato loco, num. 5. Feb. de Anna consil. 17. num. 20. & 22. Vincent. de Franch. decif. 587. à num. 17. cum seqq. 3. part. Pelaez 2. part. de maiorat. q. 4. illat. 2. n. 32. Anton. Peregr. d. art. 53. sub n. 44. vers. ubi tamen.

Nililominus tamen in specie nostra aliud dicendum est, tum quia rationes omnes, quæ obriunt in descendentibus locum habent in transfusilibus, tum quia prima radix, & genus vniuersum macula notatum per sententiam declaratur, & comprehendit omnes eodem infectos sanguine, tum etiam quia vbi agit de bono communi tuendo ad quod respiciunt puritatis statuta sententia omnibus, quos res tangit, nocet, & tum etiam, quia sicut iura sanguinis ex parte non tantum in filios transeunt, sed principaliter ex genere proueniunt, ita ad consanguineos, & collaterales omnes pertinent ex ipso genere iura sanguinis absque discrimine villo, vt patet ex text. in l. cum qui 3. de interd. & re leg. Ioann. Garc. de nobilit. gloss. 7. num. 27. Otalora eod. tract. 1. part. cap. 5. num. 1. cum seqq. Ioann. Gutier. lib. 3. pract. q. 13. a n. 92. cum duobus seqq. quas & alias rationes supra h. q. & in d. quæst. 13. §. 2. per totum congeffi, & latius probaui, vnde fumenda sunt, ne eadem pluries relegantur.

Ex quibus, & aliis relationibus hanc sequantur sententiam præter relatos supra Bart. in leg. posthumus §. si quis, de inoff. testamen. & latius Alexand. in dict. leg. si paroni, §. actiones, à num. 2. ad Trebel. Andr. Fachin. lib. 7. controuers. cap. 103. & relati à Couarr. in dict. quæst. 13. Arias Pinel. in leg. 1. 3. part. num. 48. Cod. de bonis matern. Mench. lib. 1. de success. creat. §. 6. num. 28. Meneses in leg. vnum ex familia, §. si de falcidia, num. 14. de leg. 2. Christophor. de Paz de tenuta 2. tom. cap. 12. num. 73. Perez de Lara dict. cap. 4. num. 31. Pelaez, qui hæc de

hoc agit, & plures recenset 4. part. quest. 14. per totam, Anton. Gamma decif. Lusitan. 381. num. 2. ubi bene docet, quod sententia lata circa qualitate personæ facit ius inter alios. 1. plures congerit, Ioseph de Sesse decif. Regni Aragon. 4. num. 13. & 50. & Ioann. Gutierrez. consil. 1. à num. 3. cum aliis ibi, præter relatos à nobis suprâ num. 27. & alibi, & licet plures ex dictis loquantur in possessore maioratus respectu successorum idem omnino per necessarium consequentiam locum habere debet in puritatis sententia respectu omnium eiusdem generis, sanguinis, & descendentiæ, ex dictis.

33 Et quamvis contrarium voluisse videatur Oratoriam de nobilit. 2. part. 3. princip. cap. 8. & Ioann. Garcia eod. tract. gloss. 6. num. 48. Pelacz de maiorat. 2. part. quest. 4. illat. 2. num. 10. in meo Codice est est num. 32. Fab. de Anna consil. 89. num. 4. & 5. lib. 1. Valençuela consil. 112. volentes, quod sententia lata contra fratrem in nobilitatis causa aliis fratribus nõ præiudicat, loquuntur tamẽ respectu novarum probationum, quibus rei veritas plenius apparuit, quam in primo constitit iudicio; nam ceteri poterunt postea contrarium probare, & novum instruere iudicium, & obtinere non obstanti alia fratris contraria sententia, itavt eius præiudicium tantum sit, quoad contrarium vberius probetur, quod & nos etiam in puritatis sententia admittimus, & asserimus, quæ non sic generi, & consanguineis nocebit, vt amplius non possint audiri, nec contrarium probare sed tantum pronunc, & vsque melius veritas probetur: ¶ Immo & plus fatemur quod non tantum fratres, & consanguinei, sed & ipsi, qui aduersam obtinuit sententiam poterit ostendere, rem aliter se habere, & probata contraria veritate, debet prima rescindi sententia, & honorem prætentum obtinere, cuius contrarium seruatur in iudiciis nobilitatis, quorum sententia in rem transit iudicatam, & ita nocet ei, contra quem fuit lata, vt audiri amplius non debeat, licet contrarium validissimis ostendat probationibus, & quamvis magnam efficiat aduersus alios fratres præsumptionem ex dictis quæst. 13. §. 1. præmissis. 2. tamen non omnino nocet, cum audiri possint, & contrarium probare, vt sapius dixi.

35 Est & in alio magna differentia inter sententiam nobilitatis latam in plenario iudicio, & inter prolata in summario puritatis, de qua nos principaliter loquimur, nam in iudiciis puritatis agitur de eius possessione, & proprietate simul, & secerni vna ab alia non valet, & eius sententia fertur in proprietate, & possessione, quod diuersimodè se habet in nobilitate, cuius proprietate secerni potest à possessione, & sententia ferti circa possessionem separata à proprietate, vt passim in practica fit, & constat ex traditis à Ioann. Gutierrez. lib. 3. pract. quest. 19. per totam, Oratoriam, Garcia, Acebedo & aliis in locis ibi

36 per eum relatis. ¶ Ex quo discrimine provenit, quod verè nobilis ex deficienti actuali possessione plebeius, & tributarius possit per sententiam declarari, & cum possessio in facto personali constat text. in l. 3. in princip. & in leg. quemadmodum 8. & passim per totum titul. de adquir. poss. ¶ poterit esse penes fratrem, & deficere in alio, quod & in filio respectu patris admittit Ioann. Garcia in dist. gloss. 12. num. 48. licet contrarium sentire videatur Zaballus commun. contra commun. quest. 636. num. 11. & quod ex eadem domo orti possint alij nobiles reputari, alij non, dixit Socin. consil. 246. num. 3. vers. quocumque autem, vol. 2. Farinac. decif. 535. num. 5. part. 2. & decif. 555. num. 2. part. 2. in posthuro. quod omne econtra ac-

cidit in puritate, quæ cum semper vna sit tam in proprietate, quam in possessione perpetua & constanti, est in omnibus, & non potest alia in vno, & alia in alio esse, sed semper vna, & eadem in omnibus eiusdem generis, & proinde eis omnibus nocere, & prodesse debet. ¶ Quod euenit etiam in nobilitatis proprietate, quæ vulgo desolar, dicitur, cuius sententia aduersus vnum lata nocet æquè omnibus eiusdem familia, quia fertur circa ius reale, naturale, indiuiduum, & vniuersum quoad omnes, ex text. in leg. qui aliena, 32. in aliis est leg. liberto. 31. §. fin. de neg. gest. Ang. in aurb. vt liceat matri & auia, §. ad hac, docet Ioann. Garcia gloss. 6. num. 48. vers. Imo aut que la executoria, vbi in fine hanc quam constitutum inter proprietatem, & possessionem differentiam assignat, & eam sequitur aliud agens Ioann. Gutierrez. lib. 3. pract. quest. 14. num. 141. & 142. Anton. Fab. C. tit. 29. deffinit. 12. num. 6. lib. 9. ¶ quare sicut puritas, aut macula constituunt ius reale perpetuum, & indiuiduum in toto genere, & vniuersa agnatione, ita similiter sententia de eiusdem qualitatibus lata amplecti debet omnes, quibus eadem communes sunt qualitates, quia sententia semper naturam sequitur rei circa quam fertur, cum nouum ius non inducat, sed vetus declarat, ex text. in leg. sicuti 8. §. & si quidem 4. si feruit. vindic. lex. ex aduerso. 35. §. vbi autem de rei vendic. l. non potest 23. l. non quemadmodum 34. de iud. l. Pomponius, 13. §. si iussu 9. de adq. poss. l. quid tamen 21. §. si arbiter. 10. de recept. arbitr. Bar. in leg. exceptio. 28. de except. rei iud. l. ass. in leg. ex hoc iure, num. 44. de iust. & iure. plura congerit Pelacz de maiorat. 4. part. quest. 20. num. 28. atque hoc sensu verè dicitur, quod probata qualitate vnius fratris censetur probata aliorum fratrum vtrinque coniunctorum, ex Ang. citato loco in fin. Alexand. in leg. sape num. 51. vers. idem etim sentit. Angelus, de re iud. Tiraq. de nobilit. cap. 17. num. 3. Cotta in memorabilibus, verb. sententia dicta pro vno ex multis fratribus, sequitur à Rota penes Ioann. Coccin. decif. 68. numero 4. & decif. 105. num. 1.

Cuius rei ratio etiam illa est, quod ius puritatis, siue maculæ non tantum inuenitur in indiuiduis personis, sed in vniuersa familia & genere à sui initio, cui semper inhæret (licet puritatem ex postfacto mutari posse, maculam verò non ita alibi dixerim) ex text. in leg. qui aliena, alias leg. liberto. 31. §. fin. de neg. gest. leg. imperatores 7. de public. & relig. & ex aliis iuribus congestis per Anton. Gom. lib. 2. var. cap. 15. num. 28. vers. Secunda solutio sit. Bar. Paul. Fulgos. & Alexand. adducti ab August. Morla in empot. 1. part. tit. 6. num. 31. qui in duobus num. segg. rem hanc bene explicat. Hug. Donel. lib. 11. comm. cap. 1. in princip. & cap. 10. vers. quo posito, & cap. 13. circa princip. Brisson. lib. 2. de solut. tit. de acceptilut. pag. 377. ¶ vbi probat, quod ex constitutione iuris realis qualitas indelebilis generi, & fundo in primitur, ex leg. quid aliud, 86. de verb. sign. quæ semel insita hæret, nostra vt voluntate non possit non insita videri, Bronch. lib. 2. assert. 3. & refert Osuald. Illiger. ad eundem Donel. in d. cap. 10. lit. E. ¶ Et ius reale inest rei tamquam accidens in subiecto, secundum Nauarr. de iuris §. 21. num. 81. Simanc. de Catholicis institut. tit. 9. num. 120. Parlad. lib. 1. rer. quorid. cap. 4. §. 8. num. 20. & 21. & est totum in tota, & totum in qualibet parte, sicut anima inest corpori humano l. si cui 9. de seruit. leg. certo generi, 13. §. si totius leg. via constitui 22. §. quocumque de rustic. Gracian. discept. forens. tom. 5. cap. 842. num. 41. ¶ Et postquam ius reale semel rei accessit, seu per sententiam inesse declarat, habet causam continuam, & perpetuam, secundum text. in leg. vlt. de contrab. empt. leg. cogi 16. §. inde queritur, 3. ad Trib.

7. ch. l. cum fundo, 36. de seruit. rust. l. eum cui, 13. C. de hered. act. Pereira in l. si curatorem. verb. sua facultate, num. 80. C. de in integr. restit. Corraf. in l. seruitutes. 4. num. 25. vers. Constitui planè, de seruit. Ioan. del Castillo de seruitutu, cap. 11. ¶ Maximè in his, quæ per sanguinis deferantur continuationem, quæ vnum quid in omnibus constituit successoribus, secundum Curium Senior. consil. 44. in fin. Pelacz de maiorat. 2. part. quest. 6. num. 276. ¶ & onus rei accedens censetur eius esse pars indilolubilis, text. in l. fundi p. rem. 79. de contrab. empt. cap. cum Ioannes, 10. vbi Abb. de sele instrum. Valençuela consil. 33. num. 44. & seg. vbi adducit l. 6. & fin. tit. 20. part. 1. Acteb. in l. 2. num. 7. tit. 5. lib. 1. recop. ¶ Quia nec diuisionem, nec alterationem admittit, nec potest in vno deficere, nec pro parte deberi, sed idem in omnibus esse, aut deficere omnino, l. loci, 4. §. si fundus, 3. 47 si feruit. vindic. cum similibus, ¶ etiam si vni tantum grauenem impositum fuerit, transit in omnes, qui ab illo processerint. Ioan. Lupus & Castillo in l. 27. Tauri, num. 19. ex doctrina Bart. in l. que 48 conditio, de condit. & dem. ¶ nec mirum quod ex grauaamine vnius alij pragrauentur, text. singularis in l. si seruus, 108. §. non autem mirandum, 14. de leg. 1. quem idem Bart. citat. in l. Titia Seio, §. Scia libertis, de leg. 2. Zanchus in l. heredes mei, §. cum 49 part. 6. num. 182. pag. 983. ad Trib. ¶ & semper ius indiuiduum transit cum sua qualitate, l. sed si hac. 10. §. prostituta, vers. At si venditor, de in ius vocando, l. conuenerit. 18. §. si fundus, 2. de pignorat. act. l. debitorem. 15. C. de pignor. l. 1. in fin. Cod. si mancip. ita ven. ne proffit. Ludou. Rom. singul. 793. 50 2. 1. Cæsar de Grassis decif. 2. de sepulch. n. 6. ¶ & onus semel inhærens rei in quemcumque transit, l. 2. vers. Et licet ad se sum, de alim. & cibari. leg. l. Prætor. 15. de noxal. act. l. & post litem, 12. §. res que. 2. fam. erisc. l. 2. C. in quib. caus. pign. Dinus consil. 4. num. 2. Hier. Zaballus tom. 3. comm. contra commun. quest. 828. num. 18. plura apud August. Barbof. axioma. 199. num. 5. & duobus segg. pag. 123. ¶ Quare sententia lata circa causam sanguinis inhærentem vniuersum amplectitur genus, & nocet omnibus indefinitè, secundum glos. communiter receptam in d. l. qui aliena, §. fin. verb. prædico, de neg. gestis, & in nobilitatis causis probat Io. Garcia citato loco, ¶ vbi rationem reddit, quia sicut sententia ius, seu onus fundi non de nouo imponit, nec obligationem constituit, sed quæ iam erat, declarat, ita sententia circa puritatem, & nobilitatem non ita fertur, quia prætenfor per se purus, aut nobilis sit, aut econtra ignobilis, aut maculatus, sed quia è genere nobili est, aut è radice his prædita provenit qualitatibus, quæ in primo talis declaratur, & per consequens prætenfor, qui ex ea deriuatur, ex d. l. sicut autem. 8. §. & si quidem. 4. vbi gloss. verb. declarari, Bart. & communiter DD. si feruit. vindic. cum aliis congestis suprâ, & quæ adducit Pelacz d. 4. part. quest. 20. num. 282. & Garcia d. gloss. 6. num. 48. ex quibus patet, quàm verum sit, iuri & rationi consonum, quod sententia circa sanguinis qualitates proficit, & noceat omnibus, qui eiusdem generis, & prosapia sunt, saltem vsque ad contrarium probetur, quod & praxi receptum, & à Doctore probatum est.

53 Dixi, vsque ad contrarium probetur, quia cum informationibus puritatis summariè res agatur, sententia lata pro puritate, aut contra numquam transit in iudicatum, vt in terminis ex Bart. Raudenli consil. 17. à num. 54. part. 6. Decif. Genue. 3. à

num. 6. & 9. animaduertunt Perezius de Lara de anniuers. & capellan. 2. part. cap. 4. num. 91. & nouissimè Ricciol. de neophyt. cap. 7. num. 24. Aug. Barbosa de offic. Episc. 1. part. tit. 2. glof. 17. n. 39. per text. in cap. fin. de presump. vbi communiter DD. maximè Abb. num. 15. Immol. 5. & 12. & alios adductos per Salgad. de reg. protelt. 2. part. cap. cap. 13. ex num. 21. cum segg. & num. 42. Sequitur, quod possit postea contrarium probari, & sententia retractari, & prætenfor admitti ad munus prætentum: similiter atque post sententiam latam pro puritate, & post admissionem prætenforis ad honorem, seu officium, poterit ex plena maculæ, seu defectus probatione remoueri à possessione obtenti muneris, vt non semel factum vidi in supremo sanctæ Inquisitionis senatu, licet clariore tunc requirantur probationes, quam in initio prætensionis, vt dixi suprâ quest. 6. §. 1. ex num. 1. cum segg.

Ex quo oritur tertia differentia inter sententiam latam in iudiciis summariis puritatis, quæ numquam transit in rem iudicatam, nec ius tribuit irreuocabile, & perpetuum, & admittit quodcumque probationem in contrarium, & retractari potest, vt dixi, & inter sententiam latam in iudiciis ordinariis nobilitatis in regis Cancellariis, quæ in rem transit iudicatam, & ius irreuocabile tribuit ei, pro quo fuit lata: nec postea subuerti, nec reuocari potest, ni ex falsis testibus, aut instrumentis ortum capiat, & tunc seruatis solemnitatibus, quas præfinit l. 34. vers. Cen lo que toca a reuer, tit. 11. lib. 2. recop. ¶ Et idèd vtriusque sententiæ effectus diuersi sunt, quia lata in ordinario iudicio nocet ei contra quem prodita fuerit, nec amplius auditur contra eandem rem, l. elegantè, 23. §. si quis post transactionem. 3. de condit. indeb. l. 1. C. eod. l. postquam liti. 4. C. de pactis, cum pluribus addictis infra 2. parte, quest. 4. art. 1. per totum, lata verò in iudicio summario tantum nocet, vsque ad contrarium probetur, vt probatum manet.

§. II.

Proponuntur declarationes utiles ad omnia precedentia.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia lata circa maculam generis, aut dubium existens circa qualitates integras sanguinis impedimentum constituit ad alium admittendum eiusdem generis, & lata circa puritatem non efficit, vt alius admittatur sine nouis informationibus, num. 2. & 8.
- Plus nocet contraria, quàm favorabilis specialiter in causis puritatis, nam regulariter contrarium iure stabilitum habemus, num. 3.
- Lata pro socio prodest, non tamen aliis nocet, num. 4.
- Pro adultera prodest adultero, non verò contra, num. 5.
- In fauorem collegatarij ceteris prodest, non tamen

- tamen nocet*, num.6. *Contra fratrem ceteris non nocet*, num.7.
- Pro puritate patris filius prodest*, num.8. *Et in causis puritatis saltem ad magnam presumptionem*, num.9.
- Vt alius noceat, debet esse probè lata*, num.10.
- Ex causa falsa comperto errore retractatur, ut veritas sequatur*, num.11.
- Maximè dum non transit in iudicatum*, num.12.
- Lata circa maculam nocet illis tantum, qui ex linea proveniunt maculata*, num.13.
- Vt alij noceat causa debet defendi omni cura & legitime sine negligentia*, num.14.
- Maximè omisus substantialibus, aut appellatione*, num.15.
- Aut productione instrumentorum, & scripturarum*, num.16.
- Contra nobilitatem patris à qua non appellavit filius non nocet*, num.17.
- 8 *Puritas patris est puritas filij.*
- 11 *Iudices veritatem sequi debent.*
- 14 *Defensor legitimus debet causam omni cura, legitime, & sine negligentia defendere, ut aliis sententia nocere possit.*
- 18 *Consanguinei omnes possunt comparere in iudicio, & causam falsitatis, aut erroris ostendere, & cetera facere, quae defensor possit, maximè si causam deserat, aut non ritè defendat, aut sit negligens*, num.19.

PRIMA sit declaratio, quoad nostram puritatis materiam, magnam esse differentiam inter sententiam pro puritate, & inter laram pro generis macula, nam manente sententia impuritatis nemo de genere admitti valet ad honores, qui ex nostris deseruntur statutis, nec quidem sumi possunt informationes circa eius qualitates, nec fieri gratia officij, nec honoris, ut iustum habemus in supremo Inquisitionis Senatu: immò magis, quòd si ante laram sententiam detineatur informatorium ratione dubij circa sanguinis qualitates, dubio manente alius non admittatur consanguineus per lineam, ex qua provenit dubium, nec interim novae sumantur informationes eiusdem sanguinis: † & sic non solum sententia circa maculam, sed eius dubium operatur aduersus omnes consanguineos per eandem lineam. Sententia verò in vniuersum lata fauorem, non ita prodest omnibus suis consanguineis sicut nocet contraria; nam & si fuerit consanguineus admissus ad honorem puritatis, & actu eum possideat, non idè ceteri puri quoad nostra praesumuntur statuta, nec admittuntur ad similes honores abique nouis informationibus sicut nò admitteretur, dum nemo sui generis similem obtinuit honorem. † Quod ita specialiter admissum est in puritatis iudiciis, & quod plus noceat contraria sententia, quam prodest fauorabilis aduersus communem iuris regulam, qua constitutum habemus, quòd sententia in fauorem proficit aliis, aduersusque non noceat, ut communiter accipitur text. in d. l. ingenium, 25. de statu hom. & probatur, ex l. si communi. Quomodo seruit. amit. l. loci corpus. 4. §. si fundus de reb. ued. l. posthumus, 6. §. si quis ex

his, de inoff. testam. l. 2. §. ex his, de verbor. aut. si quis liberos, C. de natur. lib. 5. vbi gloss. 3. tit. 25. part. 3. l. 7. vbi gloss. 9. tit. 15. part. 4. Alex. in l. sape, num. 12. & 31. de re iudic. Perezius de lara in d. cap. 4. num. 17. Hieron. Magon. de l. Lucens. 28. num. 17. Couarr. in praet. cap. 13. num. 15. & adducti à Pelaez de maiorat. 2. part. quaest. 4. illat. 1. num. 32. & seqq. Craueta conf. 205. num. 1. Vincent. de Franch. decis. 23. a num. 17. cum seqq. 3. part. Fab. de Anna conf. 18. num. 21. & 26. & seqq. conf. 99. num. 3. & seqq. 1. part. & conf. 89. per totum lib. 2. † vnde licet sententia pro Socio ceteris proficit, ex Alex. conf. 186. vbi subtilissimis, col. 4. vers. Præterea fortius, lib. 2. Aym. Craueta conf. 101. num. 2. Rota decis. 213. num. 6. part. 1. diuers. Jacri Palaij, & decis. 132. num. 18. 2. part. diuers. Surd. conf. 190. num. 13. & conf. 231. num. 6. vol. 2. tamen lata contra Socium Socio non nocet, ex l. heret. 7. sum. ex c. Alex. in d. l. sape, col. 4. ad fin. vers. Item in quantum, & col. 8. vers. Vbi tamen lata esset, de re iud. Craueta conf. 747. num. 37. vers. Idem, & conf. 931. vers. Alius. † & absolutio adulteræ prodest adultero, & non nocet condemnatio, text. in l. denuntiaste, 17. §. pen. ad l. lul. de adulter. l. & si crimine. 12. C. eod. tit. glof. 2. in l. 2. C. eod. Card. Tusch. praet. concl. 265. num. 15. dit. R. tom. 6. & lit. S. concl. 174. num. 98. & 109. & 112. & concl. 176. num. 5. Et Aug. Barbofa in addit. ad remiss. ordin. Lusitan. lib. 5. tit. 25. sub num. 36. Dial. Perez in l. 2. glof. 1. si el sponso, vers. Quæri etiam potest, pag. mibi. 312. tit. 15. lib. 8. ord. Aceb. in l. 2. num. 9. tit. 20. lib. 8. recop. † Et lata in fauorem collegatarij, seu correi ceteris prodest, sed contraria non nocet, ut probat Fab. de Anna in d. conf. 89. lib. 2. Abb. in cap. fin. quaest. 5. de sent. & re iud. plures apud Ant. Peregr. de fideicom. art. 53. num. 40. † & licet sententia aduersus fratrem in causa nobilitatis ceteris non noceat, ut supra in §. præced. vers. Et quatuor, num. 33. † probauit, tamen fauorabilis omnibus prodest. Vinc. de Franch. d. decis. 23. num. 17. & seqq. 1. part. Fab. de Anna d. conf. 18. num. 21. & 26. lib. 1. Io. Vincenz. de Anna sing. 468. Aloyf. Riccius collect. 713. part. 4. Ioseph. de Sella decis. Aragon. 3. Io. Garc. de nobilit. d. glof. 6. num. 48. & glof. 40. num. 13. Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 37. num. 13. pag. 522. cuius rationem tradunt Barr. in l. ex duobus, quaest. 4. de duob. reis. Io. Fab. in §. præiudiciales, num. 42. inst. de act. Paul. Castylen. conf. 139. num. 7. part. 1. Franc. Aret. conf. 29. num. 22. Idem Fab. de Anna d. conf. 89. num. 1. & conf. 99. num. 11. Aym. Craueta conf. 747. num. 37.

Quare sententia pro puritate patris lata filiis prodest, quia puritas patris puritas est filij, ut specialiter tenent Farinac. decis. 335. num. 2. & 3. 2. part. Perezius de Lara in d. cap. 4. num. 28. faciunt tradita à Ioann. Guttier. lib. 3. praet. quaest. 13. num. 86. & 88. cum seqq. non verò idè, nec fratres illius, qui admissus fuit velut puri sanguinis cooprabuntur ad similes honores, nisi prius nouis informationibus; aut nisi interueniant tres actus positui in illo genere ex dispositione nostræ pragmatice, de qua infra 2. part. quaest. 4. art. 2. † licet bene verum sit, quòd patris, aut fratris admissio ad honorem puritatis proderit filijs, & fratribus saltim ad magnam suar puritatis praesumptionem, ita ut promotor fiscalis onere plenioris informationis ad illum repellendum obstructus maneat, cum probatio puritatis illorum, ceterorum arguat puritatem, ut per se patet, & superius probauit.

Secunda sit declaratio, quòd ad hoc, ut sententia aliis noceat debet esse legitima, & probè lata, ex adductis per Alexand. in d. l. sape, num. 84. vers. num. & ultimo, de re iud. Peregr. de fidei. omni. art. 53. num. 63. Dec. conf. 445. num. 36. † Et si ex falsa causa feratur comperto errore, eo omisso veritatem iudices sequi debent,

- debent, ex text. in l. illicitas 6. §. veritas de offic. praesid. l. fin. §. item quaesitum, de condi. indeb. l. si post diuisionem 4. C. de iuris & facti ign. l. 1. §. 1. Quæ sent. sine appellat. rescind. † maximè cum nunquam transeat in rem iudicatam, quòd & omnibus sententiis, & causis commune est, secundum Abb. communiter sequatur in c. cum ceteras, de sent. & re iud.
- 13 Tertia sit declaratio, quòd cum sententia ferri valeat contra prætensorem ex macula contracta ex vna tantum linea ceteris puris manentibus, ex traditis supra quaest. 4. §. 2. nocebit tantum consanguineis & coniunctis per illam lineam maculatam, non verò ceteris, ut ratio ipsa docet, & iure constans est, & patet ex superioribus dictis, & facium tradita in successore maioratus per Barr. Socin. conf. 40. num. 27. lib. 3. & Pelaez de maiorat. 4. part. quaest. 14. num. 101. per rationem text. in l. sape, de re iud.
- 14 Quarta sit declaratio, quòd ut sententia noceat aliis, qui in iudicio non interfuerunt, debet litigans causam legitime defendere, & sine vlla negligentia, quæ ei imputari valeat, aliis nocere aliis non debet, ex text. in l. Herenius. 63. §. Caia Scia, 1. de euict. cap. licet Episcopos. 28. de præbend. in 6. l. 36. vers. El seteno, vbi Gregor. tit. 5. part. 5. Couarr. lib. 3. var. cap. 17. num. 9. plura Peregr. d. art. 53. num. 59. & Fufario de subdit. q. 62. 2. per totam, † maximè si aliquid ex substantialibus omisit, aut non appellauit, per l. si seruus plurium. 50. §. 1. iuncta glof. verb. quod appellauit, vbi communiter DD. de leg. 1. Alex. conf. 126. num. 4. lib. 2. Pelaez d. quaest. 14. num. 62. cum seqq. Peregr. citato loco. † Vnde si potuit scripuras producere, & eas omisit, sententia ei tantum, non aliis, præiudicat,

secundum Rebuff. tract. de concordant. rubr. de collat. §. volumus. pag. 434. vers. Et colludere dicitur. Pelaez citato loco num. 79. & 87. † vbi agit de sententia contra nobilitatem patris lata, à qua non appellauit, & ait, quòd non debet nocere filiis, quin ad prosecutionem non admittantur quæ magis indistincte locum habent in sententiis latis in puritatis iudiciis ex ratione sequentis intelligentiæ.

Quintò, prædicta intelligenda sunt, quòd sicut sententia lata in causa puritatis nocet omnibus consanguineis, ita omnes comparando in iudicio, & causas erroris, aut falsitatis ostendendo audiri debent, ut comperta veritate rescindatur, cum in iudicatum non trãserit, ut dixi supra quaest. 13. §. 4. illat. 5. † & multò magis si prætensor causam deserat, aut non ritè defendat, nec ostendat veras suarum qualitatum probationes, & causas quilibet ex consanguineis admitti debet ad suum honorem curandum, ex text. in l. 1. cum seqq. de liber. causa, & in l. a sententia. 5. in princ. & §. 1. cum seqq. de appellat. l. si à te. 7. C. de ingen. manum. iuncta Baldi doctrina in l. 2. num. 8. Cod. quib. res ind. non nocet, optimè Barr. in l. si per lusorio. 14. §. 1. num. 3. & alibi, de appellat. Rebuff. 3. tom. constitur. gall. tit. de arrest. & oppo. art. 1. glof. 2. num. 17. pag. 562. Gom. in reg. de triennali quest. 21. Vancio de nullit. processit. Quis possit dicere de nullit. num. 20. quòd verè summè iustum, & æquum est, cum ex simili causa tam magna proueniant præiudicia, & nota vniuersæ familiæ, & generi, cum quibus finitur hæc nostra quaestio decima septima, & prima pars huius tractatus de puritate & nobilitate probanda.

Finis primæ Partis huius Tractatus.

SECUNDA PARS
TRACTATUS
DE PURITATE,
ET NOBILITATE
PROBANDA,

*Ad specialem explicationem nostrae Pragmaticae latae Matriti decimo
Februarii, anno millesimo sexcentesimo vigesimo tertio,
sigillatim per singulos S. S.*

TRACTATUS
 DE PURITATE,
 ET NOBILITATE
 PROBANDA AD SPECIALEM
 EXPLICATIONEM NOSTRÆ
 PRAGMATICÆ PER SINGVLOS §§.
 SECUNDA PARS.

Hucusque latè egimus de his, quæ à Iure, & Doctoribus circa puritatem & nobilitatem probandam fuerunt tradita, & quæ in omnibus tribunalibus, & communitatibus apud quas stricta puritatis habentur statuta, fuerunt obseruata; quæ velut præmissa ad pleniorẽ huius pragmaticæ intelligentiam præhabita fuerunt: nunc deueniendum est ad specialem eius explicationem; vt sciamus, quid per eam noui circa puritatis, & nobilitatis probationem constituatur, quidque deinceps sit seruandum, & quia cum legis nouæ noui aliquid statuere proprium sit, *text. in l. leges. 7. l. humanum 8. c. de legib. cum similibus*, visis, quæ vsque adhuc fuerunt seruata, & simul quid per hanc pragmaticam sanctionem noui sit stabilitum, apparere erit necesse, quid immutatum, quid verò de nouo sancitum habeamus secundum Bald. *in auth. Quas actiones, vers. Sed ego dico; c. de sacros. Eccles. Marc. Ant. Genuent. practic. Eccles. quæst. 660. n. 3.* vt deinceps obedienter, ac vtiliter id seruemus, ex his, quæ notantur *in l. item si fundi. 9. §. huic vicinus. 4. de vsufr. vbi Bald l. si d. & si plures. 10. §. filio impuberi 2. vbi Angel. de vulg. l. 1. §. item quaritur. 17. vers. Ego O filio, de aqua quotid. & astiua, cap. translato. 3. de constitut. cap. quanto. 3. de iudic. faciunt tradita per Ant. Gab. lib. 5. comm. tit. de præscript. concl. 2. num. 30.*

QVÆSTIO PRIMA.

De præmissis, & rationibus decidendi huius pragmaticæ. Ad interpretationem, §. 20. in princip. incipit, Y porque el odio malicia, y otros respetos.

TEXTVS VERBA.

Y Porque el odio, malicia, y otros respetos, y accidentes particulares sean hecho tanto lugar en el modo de la calificación de la nobleza y limpieza en los actos que se requieren, B con tan poco credito, y consuelo de la nacion, C con tanta inquietud, y discordia en la república, D con tanta cosa de las haciendas, y vidas, E y peligros en las conciencias, F que se juzga en el gouerno por lo que es mas digna de reparo; así por el remedio de inconuenientes tan grandes, y de los quales tanto daño resulta al Regno en comun, y particular, G como porque se conseruen en su primitiua calidad, y institucion los fines statutos, y los vtilis, y loables fines del beneficio comun a que se encaminaron, y que de su buen uso se han experimentado, H y que siendo tan conuiniente en la substancia, no se pongan en estado de per juicio por los accidentes en el modo.

S V M M A R I V M.

- 1 Ratio recta debet esse ad modum regula, dicitur dux intellectus, & nervus dispositionis, num. 2. Eius anima & spiritus, num. 3. Gubernat, & regit totam dispositionem, num. 4. Est idem quod ipsa lex, num. 5. Omnes suos determinat casus, num. 6. Inspicienda potius quam verba, num. 7. Si generalior sit dicto legis extendit dispositionem, non vi extensionis, sed ipsius rationis comprehensione, num. 8. Sin vero limitata restringit dispositionem, num. 9. Per eam ampliatur, & limitatur omnis dispositio, num. 10. In statutis potius inspicitur quam verba, num. 11.

REGULA & lex non quam formosa, sed quam recta sit quaritur, bona autem ex eo est, si ratio explicata, & recta sit, ad naturam suam voluntatem accommodata, vt Seneca dixit lib. 2. epist. 77. ¶ Quia ratio est dux intellectus secundum Anchatr. conf. 254. statuo cauetur, num. 4. Roman. conf. 503. num. 7. & seq. & nervus dispositionis legis, vt ex text. in l. non dubium, §. C. de legib. colligunt Rol. à Valle confil. 6. num. 18. lib. 4. Verio conf. 87. num. 50. Vincent. de Anna allegat. 70. num. 57. ¶ seu vt dixit Bald. in l. si quis seruo. 20. num. 7. C. de furtis. Est ipsius anima, & spiritus, quem sequuntur Phil. Dec. in cap. secundo requirit, num. 1. de appellat. & adducti per Pet. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 44. num. 15. & quest. 111. num. 6. Andr. Tiraq. in l. si unquam, verb. libertis, num. 38. C. de reuoc. donat. Mol. de primogen. lib. 1. cap. 5. num. 8. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 58. num. 115. Aug. Barbosa axioma 197. num. 1. pag. 121. ¶ Ratio enim est, quæ gubernat, & regit totam dispositionem, text. in l. cum ratio. 7. de bon. damnat. & in l. fideicommissa. 11. §. hæc verba. 9. de leg. 3. gloss. in l. iurisprudentium, 7. §. quod fore, 12. de pactis, & in §. item si quis postulante, 12. inst. de act. Alex. confil. 75. num. 3. vol. 5. Marc. Ant. Eugen. conf. 63. num. 8. lib. 1. Tib. Dec. rest. 7. num. 14. cum seq. lib. 1. ¶ Immo ratio est ipsa lex, ita vt nec lex sit extra rationem, nec ratio ipsa aliud quam lex, vt notant gloss. in verb. rationem, aut legem, in l. 2. C. quo sit longa consuetudo. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 58. num. 115. Marc. Ant. Genuens. practico. Eccles. quest. 114. num. 7. ¶ Et sicut genus comprehendit suas species, ita & ratio omnes suos determinat casus, ex congestis ab Andr. Tiraq. in d. l. si unquam, in verb. libertis, num. 15. C. de reuocand. donat. Hugo Don. lib. 1. comm. cap. 5. post med. Ant. Fab. iurisprud. lib. 1. princ. 1. illat. 3. ¶ ita vt non legis verba, sed eius ratio sit inspicienda, l. scire. 13. §. aliud. 2. vers. Sed & si maxime, de excusat. l. adigere, 6. §. quantum. 2. de iure paron. cap. statimus. 8. §. sed sciendum est, dist. 61. Archid. in cap. ubi periculum in verb. ratio, de elect. in 6. Andr. Tiraq. de verb. libertis, num. 47. Fufato de substitut. quest. 480. num. 40. Menoch. confil. 998. num. 13. ¶ quia ratio generalior dicto legis extendit dispositionem ex text. in l. 2. §. si mater, 23. ad SC. Tertul. & multis probat Andr. Tiraq. in tract. cessante causa, 1. part. num. 149. Flam. Parif. de resignat. benefic. lib. 5. quest. 4. num. 12. Nicol. Euerard. loco, à ratione legis larga, num. 1. Angulo de meliorat.

in l. 6. gloss. 2. num. 2. Aym. Cranta confil. 227. num. 3. non quidem vi extensionis, sed ipsius rationis comprehensione, l. nominis. 6. §. verbum. de verb. signif. l. illud. 19. C. de sacros. Eccles. l. hi. solis. 7. ibi, Satis etiam tacite cautum putamus, C. de reuoc. don. gloss. verb. Italia, in cap. 1. de tempor. ordin. in 6. Gonzalez in reg. 8. cancell. §. 7. proemij, num. 105. Marc. Ant. Genuens. practico. Eccles. quest. 582. num. 2. & quest. 625. num. 4. & congerit alios plures Pelaez citato loco 2. part. quest. 6. num. 520. & seq. & Aug. Barbosa axioma 197. num. 7. pag. 122. ¶ E contra vero generale dictum restringitur ad limites specialis rationis, ex text. in l. cum pater, 77. §. dulcissimis, 20. de leg. 2. l. milites, 13. in princ. de re milit. concordantibus adductis à Nicol. Euerard. in topicis loco, à ratione legis stricta, num. 1. ¶ & deinceps generaliter quidem omnis dispositio ampliatur, & limitatur per rationem, l. non ex familia, 67. §. fin. de leg. 2. l. si is qui animo. 27. de adq. poss. Iaff. in l. id quod, num. 7. de leg. 1. Rota apud Farinac. decis. 10. num. 2. part. 1. Surdo conf. 67. num. 20. & seq. Octauiano Glorif. rest. 2. num. 35. & resp. 5. num. 58. & resp. 10. num. 57. ¶ Et quod in statutis inspicienda sit ratio, & mens statutorum, & non verba, dixit Card. Tusch. pract. concl. 31. n. 16. lit. R. tom. 6. ex Mariano Socino conf. 35. circa pract. etiam. col. 2. vers. Et quamuis, lib. 1. Bald. conf. 44. Si tenemus, in fin. lib. 4. Alex. conf. 54. num. 9. & seq. lib. 4. Parif. conf. 12. num. 52. lib. 2. & conf. 83. num. 13. & 14. lib. 3. Quæ vis rationis cum tanta sit, merito noster inuictus Rex Philippus à rationibus suæ dispositionis initium sumit, & prius nobis eas præ oculis proponit, quam suam principalem sanctionem, vt ex præhabita illarum notitia facilius huius virtutem, ac vim agnoscere valeamus.

GLOSSA I.

De odiis, & malitiis introductis in puritatis, & nobilitatis probationibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Odiis, & malitiis occurrendum est, & num. 7. maxime coopertis, & palliatis cum velamine publici boni, num. 2.
- 2 Calumniatores plerumque suam malitiam, & prauum animum cum boni velamine cooperiunt. Infames sunt, sub num. 5. Tumultus grauisissimi in republica oriuntur ex veneno in visceribus dissimulato, ibid.
- 3 Mendacis dat malignitas initium, & credulitas incrementum,
- 4 Calumnie tanto magis nocent, quanto sub dissimulatione vehuntur.
- 5 Calumniatores velut nequissimi repellendi. Calumnia contra publicam est utilitatem, & dolum habet annexum, ibid. Indices ex officio calumniis & fraudes repellere debent.
- 6 Calumnie contra honorem familiarum nobilium in causis puritatis, de quibus loquimur magna nobis afferunt damna.

Indices

- 8 Indices animum calumniandi ex indiciis, & coniecturis perpendent. Animus ex coniecturis & præsumptionibus probatur, ibid.
- 9 Delatores præmaximè ex odio, & malitia procedunt. Nemo ad denunciandum maculum proximi cogitur, & raro iure in denunciando facit, ibid.
- 10 Delatores falsa macula contra honorem proximi grauius puniri debebant, licet ita fieri non sit solitum.

IN primis, inquam, ait noster Rex, Porque el odio malicia, y otros resfpetos, y accidentes particulares sean hecho tanto ligar en el modo de la calificacion de la nobleza, y limpieza en los actos que se requieren, ¶ Odiis enim hominum, & malitiis iuste ac rectè via præcluditur hæc in parte per nostram sanctionem. Est enim latens, & occulta res odium, & idèd magis imperio exitiosa, quia sicut ex festuca incensa, aut lucerna neglecta domi, nonnumquam conflagrat vibs tota: sic ex priuatis odiis, ac dissidiis publica perniciis oritur, vt dixit Erasmus. ¶ Maxime quidem ex odiis, & malitiis coopertis cum velamine publici boni, & aperiendæ veritatis, quo plerumque odiosi calumniatores nituntur, ad malitiam, & fraudulosum cooperiendum animum, cum peiora sint recta odia, quam aperta, & agnosci amet, qui odium ostendit, vt Seneca in prouerbiis dixit, & ex veneno in visceribus dissimulato grauisissimi solent in republica oriri tumultus in his, quæ ad decus, existimationem & hominum famam conducunt, aduersus quam solent inimicorum insidiæ insurgere falsum & mendacem spargendo sermonem, ¶ cui malignitas dedit initium, & credulitas incrementum, vt ostendit Quintilian. lib. 5. institut. oratoriar. cap. 3. Declam. 11. & 18. Ouald. Illiger. ad Donel. lib. 12. comment. cap. 27. lit. F. fol. mibi, 104. Valençuela confil. 90. num. 185. Menoch. lib. 1. de præsumpt. quest. 1. num. 39. ¶ Quæ tantò magis nocent, & sunt periculosa, quando sub dissimulatione vehuntur, vt ad aliud dixit Cicero in orat. in Caium Verrem act. 3. Nulla (inquit) sunt occultiores insidiæ, quam hæc, quæ latent in simulatione cordis, maxime si ex boni causa, ex re ingatur, vt dixit Siluan. lib. 3. de gubernat. Dei, Magis damnabilem malitiam, quantulum bonitatis accusat, & reatum impij esse pium nomen, ¶ quare aduersus similes honoris alieni calumniatores, insurgit impetator Iustinianus in proem. instit. ibi, Sed etiam per legitimos tranites calumniantium iniquitates expellat. vbi Io. Redin. de maiestate Principis in eisdem relatis verbis à num. 2. plura ad hoc adducit iura, cum calumnia semper sit contra publicam utilitatem habeat dolum annexum, aperiens viam fraudibus, & sic semper prosternenda ex multis traditis à Signorol. confil. 56. per totum, ad hoc adducto per Card. Tusch. lit. C. concl. 9. num. 28. tom. 1. vbi etiam num. 29. ait, quod calumnia consistit in animo, & numquam est sine dolo, ex l. 1. de dolo, Abb. conf. 78. viso toto circa fin. vers. Calumnia, lib. 1. adde. l. 1. §. 1. ad Turpil. totum tit. C. de iurciu. propter calum. Paul. lib. 1. sentent. cap. 5. & sic iuste calumniatores infamiam iure patiuntur. l. 1. l. 4. §. calumniator, de his, qui not. infam. faciunt tradita per Cuiac. lib. 9. obseruat. 3. & lib. 5. sentent. Secunda Pars.

Pauli cap. 16. Menoch. de arbitr. casu, 198. Ouald. Illiger. ad Donel. lib. 18. comm. cap. 8. lit. O. pag. mibi, 314. Valençuel. conf. 96. num. 21. & 26. & indices fraudes, & calumnias ex officio repellere debent, Ioan. Bapt. Afim. de execut. §. 3. cap. 19. & seqq. refert Ouald. ad Donel. lib. 22. comm. cap. 2. lit. A. sub si. e, pag. mibi, 806. Menoch. de recuper. rem 15. num. 320. & seqq. Farin. 1. tom. crim. quest. 38. num. 25. & speciatim in puritatis causis loquendo animaduertunt Cenedo in collect. ad lib. 6. Decretal. collect. 6. Segura Datallos in allegat. directorij iudicij Ecclesiast. 2. part. cap. 14. num. 28. quibus accedit Valençuela confil. 90. num. 185. & etiam idem considerauit Alphons. Hojeda in suo tract. de incompatibil. benefic. 1. part. cap. 23. num. 10. in hæc verba; ¶ quia experimento compertum est in his informationibus, quam plurima reperiri falsissima testimonia, & quæ fundamento aliquo carent, & non alio sine sunt, quam vt honor proximi ledatur, & eius etiam familia, quod negari non potest esse maximam causam odij, & inimicitiarum, ac fortassis necium; præterea ex præfatis informationibus, seu inquisitionibus infinita lites oriuntur, prout experientia longa nos docuit, & quam multe familia nobilissima, & illustissima maxima notata fuerunt infamia, ex quibus considerationibus videtur, non posse regari prædicta statuta pacem, & unitatem Christiani populi perurbare, (cui in hoc ex alibi dictis non assentior, & quia hæc ex prauorum hominum culpa procedunt non ex statutorum iustorum iniuria, quæ plurimas alias nobis asserunt utilitates; vt bene dixit in proposito Did. Velazquez in defensione statuti Tolctani, cap. 34. in fine, pag. mibi 75.) & iterum ait, sub num. 29. vers. Vltimo, Adendum est præfatis, quod in informationibus, quæ fieri solent ratione præfatorum multa fraudes, ac mendacia & fabula, ac falsa historie, & peritria solent interuenire propter inuidias, & contentiones, vt supra dictum est. hæc tenet Hojeda. ¶ Quibus 7 equidem malitiis totis viribus à iudicibus occurrendum est, text. in l. in fundo. 38. de rei vendic. l. si legatarius, 15. C. de leg. l. magis. 5. §. si pupillus. 5. de reb. eorum, & cap. fin. de censib. in 6. cum similibus. Flamin. de confident. benefic. quest. 31. num. 61. Marian. Antonin. var. resolut. 51. num. 31. resolut. 62. tom. 5. lib. 1. Card. Tusch. lit. F. conclus. 475. per totam, tom. 4. Valençuela. conf. 33. num. 32. & conf. 44. num. 48. de quo alibi sæpius egimus, ¶ qui animum malitiosum, & venenatum ex coniecturis & indiciis perpendent; vt alias voluit August. Barbosa de officio Episcopi. 2. part. allegat. 32. num. 22. pag. 266. cum alias improbabilia sint animi interiora quæ soli Deo patent, gloss. in l. 2. de interrogat. act. & in cap. de occidendis, 23. quest. 5. & in clem. exiit de Paradiso, de verb. signif. & sic probatur malitiosus animus ex signis, coniecturis, & præsumptionibus ex congestis per Menoch. de arbitr. casu. 361. num. 2. & lib. 5. præsumpt. 40. à num. 1. cum seqq. & lib. 8. præsumpt. 35. num. 1. Malch. de probat. concl. 94. num. 4. Card. Tusch. lit. A. concl. 536. num. 2. tom. 1. Mantica de tac. & amb. lib. 1. tit. 2. num. 3. Neuzan. in siluanupt. lib. 6. n. 16. ¶ In his igitur causis voluntarij delatores plerumque ex odio, & malitia procedunt, cum iuste hoc facere raro cogantur, arg. text. in l. 1. §. huius de officio eius cui mandata est iurisdictio qui testamento. 20. §. mulier. Qui testam. fac. post. Io. Gurierr. lib. 1. canon. cap. 20. n. 12. Zephalo conf. 321. n. 21. cum seqq. lib. 8. Barbosa citato loco n. 21. ¶ & certè, qui præsentium honorem malitiosè, & falsis impedire allegationibus,

& maculis oppositis tentat, arbitrio iudicum graui-
ter puniri debebat, sicut qui falsò impedire matri-
monia intendunt secundum text. in cap. cum inibitio,
3. §. fin. vbi gloss. fin. & Ancharr. num. 3. de clandestin.
desponsat. Menoch. de arbitr. casu 45. num. 2. Vgolin.
de potestate Episc. cap. 15. §. 1. num. 6. & licet fieri non
sit solitum in puritatis causis, fieri tamen debebat, de
quibus etiam videnda sunt, quæ tradidimus supra 1.
part. quæst. 1. §. 6. per totum, vbi de his latè actum re-
linquo, nunc enim dicta sufficiant, cum dicendis in-
frà gloss. §. num. 30. & 31.

GLOSSA II.

De utilitate Regni in conseruatione
familiarum nobilium.

S V M M A R I V M.

- 1 Familia nobiles nobilitant ciuitatem & Regnum plusquam cetera omnia, & num. 3.
- 2 Ciuibus in Regni defensione plusquam Regi tribuitur.
- 3 Ciues nobilitant ciuitatem non tam ex numero quam ex nobilitate & integritate, & num. 4. & seqq.
- 4 Reges Hispania ceteris Regibus sunt prefe-
rendi propter innumerabilia Regna, coro-
nas, & subditos, ut velut Dij habentur, sub
d. num. 3.
- 4 Virtutes ex nobilitate maiorum prouenire so-
lent.
- 5 Nobilitas posteros ad virtutes exemplo maio-
rum excitat.
- 7 Multitudo multoties deficit, dum paucorum
fortitudo vincit.
- 8 Melior unus bonus, quam multi iniqui.
- 9 Ciuitas magis felix, dum magis nobilissimas
conseruare intendit familias.
Ciues instrumenta sunt, quibus vrbes felicif-
sime fiunt, ibid.
- 10 Regnum augetur, dum ciuium res, honor, &
morum floret reſtitudo, & sub nu-
mero 11.
Econtra verò dum priuatorum res malè se
habent, ibid.
Ciuium virtus ad rem publicam accommoda-
tur, ibid. sub num. 10.
- 11 Honor Regni Regisque augetur per dignitates
subditorum.
- 13 Vasalli fideles plus conducunt ad regiam coro-
nam, quam redditus.
Milites pecunia conducti in necessitate defi-
cere solent, ibid.
- 14 Reipublica interest habere nobiles qui hono-
ratè viuunt, & quòd integra sit eorum fa-
ma, ab eisque gubernari.
- 15 Nobiles non tantum esse in republica expe-

- dit, sed & quod tales appareant.
- 15 Nobilitas quæ non apparet, & calumnian-
tium linguis suffocatur, talis dici non po-
test, nec debet.
 - 17 Reipublica interest, saluas esse familias à vera
macula, & fictitiis sordibus, & quòd hone-
sta non misceantur infectis, ibid. num. 18.
Et quòd tranquillè suo statu fruantur,
num. 21.
 - 19 Damna magna Reipublica oriuntur ex com-
mixture familiarum nobilium, cum ma-
culatis.
 - 20 Pacta qualibet, quibus nobiles nobiliores red-
duntur iure subſtinentur.
Interpretatio illa ſumenda, qua pro nobilitate
est, ut augetur numerus nobilium, ibid.
 - 22 Nobiles à Regibus honorandi.
 - 23 Causa iusta dispensandi in matrimonio est, ne
nobilis ignobili misceatur.
 - 24 Nobilitas est causa iusta dispensandi in matri-
monio.
 - 25 Specialia multa iure sunt recepta ad conser-
uandum familias nobiles.
 - 26 Papam indulgere posse, monachos ut ad tem-
pus uxorem ducat vsque ad procreatio-
nem saltem filiorum, ne stirps nobilis si-
ne prole finiatur, nec certum, nec secu-
rum est.
 - 27 Dispositiones testatorum, quibus successores
prohibentur contrahere cum maculatis
laudabiles.
 - 26 Thesaurus magnus est ortum ducere è paven-
tibus bonis, & è contra magnum dedecus
ab infectis oriri parentibus.
 - 29 Calumnie aduersus pueros, & nobiles non tan-
tum ledunt ipsosmet calumniatis, sed etiam
Reipublica.
 - 36 Publicè interest, mederi damna prouenientia
ex oppressione nobilium.
 - 31 Fautor publicus interuenit, dum agitur de in-
teresse reipublica.
 - 32 Causæ nobilitatis, & puritatis inter grauiſsi-
mas numerantur, & nulla alia granior esse
potest, num. 33.
Et mitissimè sunt tractanda, num. 34.
Vbi familia honor interuenit tractatur de ma-
gno præiudicio, num. 35.
 - 36 Arma familia eius sunt signa, & memoria,
& aboleri pro lugubri & fatali reputatur,
num. 37.
 - 38 Honorem aboleri mendaciis, & calumniis lu-
gubre, & enorme est.
 - 39 Calumniatores alieni honoris puniri de-
beant grauiſſimis, & pertimescendis
penis.
 - 40 Finis nostra pragmatica qualis
 - 41 Hispania plurimum interesse habet in fa-
miliarum nobilium conseruatione.
 - 42 Publicè interest ne iudicia puritatis &
nobilitatis ex calumniis prolongentur, &

& quod earum probationes debito fiant or-
dine, num. 43.

- 1 Bona etiam, cum poco credito, & consulo de la na-
cion, quia nihil regnum & ciuitates conde-
corat plusquam nitoris, & fulgoris eis affert, quàm
pulchræ familiar, & ciues nobilitate, & animi lire-
mitate, & virtutibus præditi, atque condecorati,
nonque obæcatione labis, nec vlla denigrati igno-
minia, quia ut inquit Cicero pro Sestio, Reipublica
utile est, nobiles esse homines, dignos maioribus, & idè
etiam Lycurgus dixit Non aliis manibus muniendam
esse ciuitatem, quam ciuibus strenuis, quibus in re-
gni defensione plusquam Principi tribuitur, ut ipse
ostendit Lycurgus, Multum, inquit, habet mo-
menti Principis integritas, sed multo plus ciuium re-
cta institutio, & obsequium, quod vnde dictum ciues
nobiles nobilitate ciuitatem, non tam ex eorum
numero, quàm ex nobilitate, & integritate, quia & si
in cap. 14. Prouerb. vers. 28. dicitur. In multitudine po-
puli dignitas Regis, & in paucitate plebis ignominia
Principis, ex quo Reges nostri Hispania præferri de-
bent aliis Regibus & Principibus, quia habent plu-
ra Regna, & Coronas, subseqe plures, & quasi in-
numerabiles subditos, ut probat Bart. Chastan in ca-
talogo gloria mundi 5. part. consid. 37. & alibi ibi, Ma-
strill. 1. de magistr. cap. 4. num. 18. atque idè velut
Dij vocantur, ut ait gloss. verb. Iubemus, in Iubemus,
nulli 14. C. de sacros. eccles. Bal. in auth. hoc amplius, vers.
an filij Regis, C. de fideicom. quod tamen hæc multitudo
magis æstimanda est ex amplitudine familiarum, &
subditorum nobilitate & claritate, ex qua interna,
& externa proueniunt virtutes, ut ex Arist. Rhetor.
ad Theodetem lib. 2. cap. 12. docuit Masch. de probat.
concl. 1073. n. 17. Pelæz de maiorat. 1. p. 9. §. 1. n. 22. quod
& quæ posteros ad virtutes exemplo maiorum excitat,
ex Abb. in cap. venerabilis num. 4. de præbend. & ex
pluribus cumulatis per And. Tiraq. de nobilit. cap. 20.
n. 22. cum seqq. Menoch. de præsumpt. lib. 1. §. 15. n. 24.
Masch. concl. 1253. n. 110. & 111. Pelæz citato loco
n. 20. quàm ex numero familiarum, & ciuium, quorum
multitudo multoties deficit, dum paucorum
fortitudo vincit, sicut vn us prudens patriam à plu-
ribus deperditam recuperauit, ut Ecclesiast. 9. 14. &
15. Inuentisque inquit est in ea vir pauper, &
8 sapiens, qui liberauit urbem per sapientiam suam, quod
quia melior est vnus timens Deum, quàm mil-
le filij impij. Ecclesiast. 16. 3. & melior
est vnus cum iustitia, quàm multi cum iniquitate,
Prouerb. 16. 8. sic enim melius est pauciores habere
bene instructos & fideles ciues, quàm plures timidos,
& focordes, vnde optimè animaduertit Iocrates de
pace inquiens, quod eam demum ciuitatem felicem nomi-
nandam, non quæ ex promiscua hominum colluie multos
ciues temerè colligit, sed quæ antiquissimas, & primas fa-
milias conseruare studet, in hoc relatus per Did. Velas. in
defensione Toletani stanti cap. 3. 4. vers. Publicè interest,
pag. 77. cuius rei ipse Iocrates in Nicolee rationem
reddidit, Hos enim quadam velut instrumenta esse video,
10 ut vrbes, & felicissima, & amplissima fiant. quod et quia
in tantum regnum augetur, in quantum florent ci-
uium res, morum reſtitudo, & sanguinis nobilitas,
quæ origo ceterorum est. Quomodo igitur cun-
ctis nauis navigationis salus proposita est, hanc enim ex-
petit eorum quisque eadem ratione ciuibus omnibus est
communitatis salus proposita, communis autem est
reſpublica, quo fit, ut necessario ciuis virtus ad Rempu-
blicam accomodetur, ut sunt verba Aristotelis lib. 3.
Politica cap. 3. & ut Hierax dixit, quidquid patrie pro-
dest, id singulis particulatim est commune, etenim totum
nullum est sine partibus, & vicissim, quod cui fuerit uti-

le, ciuitati quoque conuenit, nam & quod chorearum ducè
quatenus choreas agit, ex vsu est, idem toto choro prodest;
et contra verò rerum priuatorum sinistra colluies
17 in Regni, & Principis vertitur perniciem, ut Caro-
lus Paschal. in axiomate politicæ dixit. Quidquid in
perniciem ciuium vertitur, id Principi honorificum esse
non potest, nec debet. Quorum vtrumque amplectitur
Dionys. Halicarn. lib. 2. Ommem inquit ciuitatem qua
ex multis famulis constat, verisimile est, tunc florere cum
priuatorum res florent; econtra magnis tempeſtatibus
agitari, cum res vnus cuiusque priuati se male habent. quod
12 Atque idè honor Regis, Regni que totius augetur
per dignitates subditorum, & fit eorum status magis
potens, magisque honorabilis, & timendus, arg. text.
in auth. consuetudo, qua dignit. & Episcop. §. generaliter
autem, Nonel. 81. & voluit Bald. in cap. intellecto, col. fin.
fin. de iureiur. optimè considerat Ant. Fab. in C. lib. 7.
tit. 19. de fin. 7. num. 1. per l. 1. §. sed & si seruus de inspic.
ventre, & refert Bart. Chastaneus, in catalogo gloria
mundi, 5. part. consid. 19. quod vbi inquit, quòd magis ad
13 decus Regis, & Regni spectat plures habere vasallos,
& fideles, qui ei personaliter seruiant, potius quàm
redditus feudorum manu sua percipere, & militibus
conductitiis erogare, quorum non par est fidelitas
fidelitati nobilium vasallorum, quia ut plurimum,
qui pecunia redimuntur, in necessitate deficiunt, quod
14 Et quòd expediat reipublicæ, habere nobiles, &
quòd honoratè, & secundum dignitatem viuant, &
nobilitate nubant, satis explicant plura septem parti-
tarum iura, ut colligi potest ex l. 1. 4. 8. 1. & 12. tit.
7. l. 3. tit. 5. l. 1. & 2. tit. 6. l. 2. 4. 6. 9. 11. 12. 18. & 21. tit.
9. l. 5. 6. & 7. tit. 8. l. 2. 3. & 23. tit. 2. l. 4. tit. 23. l. 3. &
ultima, tit. 24. part. 2. l. 1. tit. 13. p. 6. & l. fin. tit. 4. p. 4. &
Proem. tit. 13. eiusd. par. l. 3. tit. 6. p. 7. & Proem. ipsarum,
vbi Greg. verb. del linage, quæ iura cumulat ad no-
strum propositum Pelæz de maiorat. 1. p. 9. §. 1. num. 5.
Et quòd reipublicæ inter sit, famam ciuium inte-
gram manere probat Couarr. lib. 1. var. c. 2. n. 8. Va-
lençuel. consil. 90. n. 110. & cum ex nobilibus bona fa-
cta sperentur ex eis assumendos esse ad rectam Rei-
publicæ administrationem bene docet Arist. 2. Polit.
c. 8. & 10. D. Th. 4. de regim. Princip. Tiraq. Otalora
Simon c. Bouad. penes Mastrill. 2. de magistr. c. 8. ex
n. 28. cum seqq. quod et quidem non tantum expedit,
15 quòd nobiles in Reipublica sint; sed & quòd tales
appareant, quia parum interest, nobiles esse, & pui
sanguinis, si velut maculati, & ignobiles reputantur,
secundum Bar. in l. conuenticula, num. 6. C. de Episcop. &
cleric. & in l. cum super, C. de rei vendic. Inno. in cap. ve-
nien, 34. n. 4. de verbor. sign. Perezus de Lara de anni-
uers. & capell. 1. p. c. 4. n. 100. quod et si enim ex inimico-
16 rum caillationibus nobilitas suffocatur, & ex la-
trantium prauo corroditur morſu, atque amulatio-
num tenebrosos cooperitur nobilitas, est idem ac
si nulla esset nobilitas, nulla puritas, cum omne sit
sordidum, & obscurum oculis intuentium; & si qui-
dem nobilitas verè sit, non nisi ignobilitas apparet,
& si maiorum gloriosa sit memoria, & clarissimum
in posteros transfuderint sanguinem, nunc tantum
adeſt memoria ab hominibus contempta, & in vo-
lucro fictæ veritatis antiqua obscurata gloria, &
genus sui sine meritis denigratum, cuius indelebilis
vbique circum ducitur macula, quæ præcipue atten-
ditur, & veritas communiter ignoratur ex ratione
text. in l. eius qui in pronincia, 41. vers. Quas verò, de
reb. creb. & in leg. in lege 77. de contrah. empr.

Et idè non mirum, si reipublicæ interſit, quòd
17 ciuium status, & existimatio intacta & incolumis
cuadat, non solum à vera macula, sed etiam à calum-
niantium linguis, & fictitiis sordibus, ut significauit
Vlp. l. C. in l. 1. §. sed & si seruus, 13. de inspic. ventre, di-

cons, quod ordinum & familiarum dignitatem saluam esse publice conducit utilitati. Did Velasquez in defensu statuti Tolerani, cap. 34. vers. publico interest. Rota apud Farin. decis. 60. sub num. 2. in nouissim. & Imp. in l. super statu 9. C. de quast. constituant, quod status causae caute agantur, ne forte alienae, & sordidae stirpes splendidas, & ingenuis natalibus audeant subrogari, & facit ratio tradita ab Imp. Iust. in leg. si qua illustria, §. ibi, cum in mulieribus ingenuis & illustribus (quibus castitatis observatio precipuum debitum est) nominari spurios, satis iniuriosum, atque acerbum, & nostris temporibus indignum esse indicimus, C. ad S. C. Orfician. & ideo cognoscere nationes, ne clarae, & honestae familiae pereant, & confundantur commixtione, & suppositione infectorum, ex dictis iuribus publice interesse, dicunt Guiliehm. Benedict. in cap. Rainucius, in princ. n. 57. de testam. & Pelaez in d. q. 5. n. 29. vbi n. seq. & duo magna reipublicae damna recenset, quae oriuntur ex confusione nobilium, & maculorum, vnum ipsi soboli, cuius nobilis splendor deleatur in sui, & reipublicae detrimentum, alterum quod prouenit ex ipsa sanguinis confusione, qua mores in malum mutantur, pro quo faciunt text. in l. 3. tit. 1. p. 2. l. fin. ibi, ca non sua qui sada cosa, que la sangre de los nobles fue en bargada, ni ayuntada atan viles mugeres, tit. 14. p. 4. Ad quae vitanda substinentur iure quaecumque pacta nobilium, quibus ipsi & suae agnationes, nobiliores redduntur ex adductis ab Alex. Trentacinq. in tract. substitutionum, lib. 4. c. 7. n. 2. ad fin. Io. Gutier. lib. 2. canon. cap. 25. per totum. Ripa resp. 13. num. 25. faciunt tradita per Matth. de Afflict. in constitut. Neapolit. lib. 3. rub. 19. & 20. & quod in dubio benignior responsio sumenda est pro nobilitate, vt numerus augeatur nobilium, voluit Rota apud Farin. decis. 57. n. 5. p. 2. postum. ex Bal. conf. 83. in fin. lib. 2. Vincent. de Ranch. decis. 2. n. 28. vers. ex ratione, & Menoch. conf. 2. 7. n. 1. & seqq. quos citat.

21 Ex quibus omnibus summo iure receptum est, quod publice interest, vt nobiles ciues, & praeclearae familiae tranquille fruatur sua decora, & fulgida opinione, & statu, vt dixit Greg. in l. 6. gloss. 2. in melio, tit. 18. p. 3. & in l. 6. gloss. 4. §. circa fin. tit. 11. p. 6. & in l. fin. glo. 2. post medium tit. 33. p. 7. Couarr. lib. 3. var. c. 5. n. 5. vers. tertio Io. à Roxas in epitome successio. cap. 1. n. 6. Mol. lib. 1. de primog. c. 18. n. 1. & c. 4. n. 8. & 8. Hier. Zaball. qui plura adducit comm. contra comm. q. 67. 4. n. 1. & seqq. Ant. Gamma decis. Lusit. 224. n. 10. vbi ad lionator. Flores de Mena alios adducit, & ideo ideo plurimum nobiles à Regibus honorandos commendat text. in l. 2. tit. 2. p. 3. & in l. 5. tit. 15. p. 6. & in l. 5. tit. 2. lib. 2. recop Bobad. lib. 1. politica c. 4. n. 6. vbi tres huiusce rei rationes affert, quorum praecipua est magna utilitas quae ex nobilibus Regi, & Regno proueniant.

22 Secundò, ex dictis prouenit, & receptum est, quod vbi cumque agitur, ne sanguis nobilis cum vili misceatur, iusta sit dispensandi in matrimonio causa, ratione publicae utilitatis, vt voluit Sforcia Oddo in tract. de restitut. in integ. 2. part. quast. 60. art. 2. n. 17. & ex eo Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 51. num. 104. & generaliter quod nobilitas sit iusta dispensandi causa inter contrahentes matrimonium, probant ex pluribus P. Th. Saneius de matrim. lib. 8. distinat. 19. n. 5. & 31. Io. Guier. eod. tract. cap. 128. n. 11. & multa similia specialia iure introducta habemus ob familiarum splendorem seruandum, & vitandum damnum publicae utilitatis in amissione nobilium quae ratio usque adhuc creuit, vt ausus fuerit asserere Bal. in l. libi filius de adopt. & quod Papa potest indulgere monacho vxorem ad tempus ducere, vique ad pro-

creationem filiorum, ne stirps nobilis sine prole finiatur, nec res publica familia carcat nobili, licet de hoc notabili dicto dubitauerit And. Tiraq. de nobilit. cap. 20. n. 186. pag. 128. & de eo agunt Ioann. Sylua in tract. de beneficio 2. part. quast. 2. num. 55. Couarr. in rub. de testam. 2. p. n. 10. & 11. Caldas Pereira de nominat. emphit. q. 20. n. 29. post Abb. in cap. ex pluribicon. 15. de controuer. co. iungat. & Dec. conf. 12. n. 4. Porto conf. 15. n. 1. Nicol. Boerio decis. 20. num. 30. & alij apud Pelaez de maiorat. 1. p. q. 51. ex num. 54. à veritate alienum dicit P. Thom. Sanc. de matrim. lib. 8. dist. 8. n. 9. quia certum tempus contrarium est vinculo indissolubili matrimonij, cum alias fateatur id facere posse Pontificem duobus in casibus, nempe ex consensu vxoris post habitam prolem, & ratione publicae utilitatis, & boni totius legni ex fundamentis & Doctoribus ibi per eum adductis n. 7. & 8. cui assentire videntur allegati per Andr. Tiraquel. citato in loco.

Prouenit etiam tertio, multum laudabile esse testatorum dispositiones, quibus successores prohibentur contrahere cum maculatis seu ignobilibus, ne sanguis labe coinquinatus in Reipublica & familiarum perniciem vertatur, ex Bal. in l. nec filium, vers. si stud. ultimum, C. de secundis nuptiis, Alex. conf. 2. n. 4. vers. vnde dicitur probatur, lib. 1. Hijolit. Rimald. conf. 122. n. 106. lib. 2. Socin. Iun. conf. 3. n. 4. lib. 3. latè Pelaez de maiorat. 1. p. d. q. 51. per totum, in aximè, n. 2. 3. & seqq. faciunt à me tradita supra 1. part. q. 4. §. 7. quali per totum

Prouenit quartò, quod cum sit magnus thesaurus aliquem fuisse orum ex paratibus bonis, vt ex Arist. & aliis tradidit Simanch. de cathol. instit. tit. 5. c. n. 8. cum seqq. & Pelaez in d. q. 51. n. 40. conueniunt Gloss. in Extravag. ad coditorem vers. honorem de verb. sign. D. Thom. 1. 2. quast. 2. art. Nauarr. in tract. de finib. bon. actum n. 5. & è pluribus dixi supra 1. p. q. 1. §. 2. & econtia sit magnus dedecus, & infamia ab infectis oriri parentibus, vt latissime probaui supra d. q. 1. §. 4. & q. 4. §. 2. & quories puri & nobiles viri falsò & calumniosè in suo laeduntur honore, & nobilitate, non tantum eis damna, & suae proueniant familiae, sed etiam Respublica, Regnum, & Princeps maxima pragrauentur iniuria, vt probatum manet, & non solum tantis medelam adhibere damnis priuato respicit iuri sed etiam publico concernit fauori, & utilitati text. in l. ira vulneratus si in fin. vers. multa autem, ad l. Aquil. cum similibus.

Cum enim agitur de interesse reipublicae, fauor interuenit publicus ex notatis per Bart. & DD. in l. 2. §. exercitum, de his qui not. infam. idem l. art. 1. lig. quomodo modum, C. de agricol. & cens. lib. 11. l. all. in l. 5. qui pro emptore, num. 367. de vsucap. & in cens. lib. 1. colum. 3. Phil Dec. in leg. instrumentis, 12. num. 1. de reg. iur. Curt. Iun. consil. 275. numera 3. lib. 2.

Prouenit quinto, quantum sit magna ratio, qua non semel dixi, causas status, & in quibus agitur de probatione nobilitatis, & puritatis esse inter magis arduas, & graues connumerandas, quia vno icu agitur simul de proximi & integre familiae honore, ac totius Reipublicae utilitate quod orane conueniunt rem grauissimam, & magni ponderis arg. t. in l. cetera, 4. §. sed & si quis, & quae ibi notat Paul. i. i. de leg. 1. Sforcia Oddo de restitut. in integ. 18. art. 8. n. 52. & magis aperè probat text. in l. i. m. n. n. §. sed est palam de his qui et indig. Bald. in c. 15. r. no. u. col. pen. de appellat. Socin. Iun. conf. 2. n. 4. n. 2. & conf. 117. n. 2. lib. 1. Azar. Crauer. conf. 68. num. 2. Th. Grammat. decis. 2. num. 1. & nulla maior, nec grauior causa, nec quidem in reparatione, & opinio-

ne hominum pondere receptior inuenitur, quam illa, in qua de honore & fama ciuium, & familiarum nobilium agitur, ex text. in l. 2. §. pen. de orig. iur. tenet Bart. in l. quae omnia, de procurat. Alex. in l. sapè, n. 10. & in l. videtur, n. 2. de re iud. Zephal. conf. 688. n. 8. Bursat. conf. 191. n. 13. lib. 1. Valquez controuerf. illustr. c. 11. n. 7. Pelaez de maiorat. 4. part. q. 14. n. 56. 34. vers. & causa nobilitatis. & Et ideo mitissimè tractandae sunt, ne quis in honore laedatur, secundum Alciat. conf. 2. n. 5. lib. 7. in nouissima impressione. Bursat. conf. 191. n. 13. tom. 2. Iacob. Menoch. conf. 96. n. 15. 35. lib. 1. & quia vbi vertitur familiae honor, dicitur tractari de magno prauidicio, ex Phil. Dec. in l. ut vim, in fin. de iust. & iure Ioan. Vinc. de Anna, allegat. 132. n. 11. Crauera conf. 2. n. 18. & conf. 168. n. 2. Zephalo conf. 39. n. 4. & conf. 57. n. 5. Menoch. conf. 202. n. 91. 36. 10. 3. & Quia si aboleri insignia, quae tantum sunt signa, & memoria honoris familiae, secundum text. in l. legatum, 4. in fin. de admin. rer. ad ciuit. pertin. & in l. Quintus, 7. vers. hac autem, de annuis leg. Pelaez de maiorat. 2. part. q. 4. illat. 8. n. 77. Greg. Lopez in l. 3. tit. 4. part. 6. gloss. fin. Molin. de primog. c. 14. num. 47. Mol. Theolog. tom. 3. de iust. & iure, dist. 615. n. 9. & pro lugubri, & fatali commuiter reputatur, ex Bart. in l. 2. §. nec eius, de operib. public. Tib. Dec. conf. 2. n. 223. & conf. 31. n. 95. ad hoc adducto ab Ant. Thesauo decis. Pedam. 270. n. 1. & faciunt tradita à Cepola de seruit. urban. praed. tit. de picturis, 7. l. col. 2. in fin. vers. vnde pone, Lamberr. de iure patron. q. 5. princ. art. 4. num. 9. & seqq. Petr. Anchar. conf. 356. ex serie testameti, in fin. 38. & Quid erit dum non signum, in quo nulla adest substantia, & ad placitum fuit opotitum, sed ipsamet res principaliter signata, magnis laboribus aduersa, & plerumque pretio empta sanguinis, ipse, inquam, honor, aduersa gloria maiorum, bonum nomen, & fama abolerentur, & mendacis, atque prauorum abraduntur cautelis, & quid igitur erit lugubrius? quid enorcius? quid grauius? vt grauissima animaduersione puniantur huiusce magnae rei graffatores iniqui, arg. text. in l. qui liberalitate, 2. in fin. cum l. seq. in prin. de operib. public. & tradita per Auend. in cap. Prator. 1. part. c. 1. n. 4. Cepola num. 10. citato loco, & Menoch. de recuper. rem. 15. n. 48. & de arbit. 40. casu 281. n. 4. Roman. conf. 355. & de quo in nostra pragmatica non agitur, sed tantum de assignando congruam formam in recipiendis, & diiudicandis informationibus puritatis, & nobilitatis, vt deinceps nobiles, nec puri, quorum honor vertitur in splendorem reipublicae calumniis non pragrauentur, nec detractionibus dehonestentur, & per consequens vniuersum delustretur Regnum similibus ciuium, & subditorum iniuriis, nec suum amittat splendorem, qui è ciuibus strenuis, & nobilibus prouenit.

Prouenit sexto genuina, & principalis nostrae pragmaticae ratio, & verus intellectus praedictorum verborum nostri textus, quibus significatur quantum vniuersa natio Hispana habeat interesse in conseruatione familiarum nobilium, & earum honoris, quantumque patiatur damnum, & dehonestationem ex illarum iniuria, & calumnia oppressione in sua fulgida, & decora fama, & denique quantum publice expedit agnationes nobilium saluas existere à calumniantium strepitu, & quod puritatis & nobilitatis probationes non obscurentur fallaciis, & nec earum iudicia ex calumniis prolongentur, nec detineantur, vt & probat text. in l. current. 29. de testib. iuncta l. 1. §. sed & si seruis, de inspic. ventre, Ant. Fab. lib. 7. ad tit. 10. C. de re iud. diffin. 7. n. 4. & expressè in puritatis, & nobilitatis iudiciis loquendo sic tenet Valençuela conf. 92. n. 135. & quod informatio-

nes praedictatum qualitatibus debito fiant iure, & ratione, vt seruetur iustissimis communitatum statutis, seruetur etiam ciuium, & totius Regni honor, & nomen, & ita deinceps praedictae non sumantur informationes, con tan poco credito, y consuelo de la nacion.

GLOSSA III.

De pace & concordia Reipublicae seruanda.

SVM MARIVM.

- 1 Discordia & rixa magna Reipublicae afferunt damna. Ciuitas in seditione non potest esse beata nec in discordia dominorum domus, ibidem.
- 2 Pax est tranquillitas boni. Discordia genitrix malorum, ibid. Acerrimus hostis, ruina ciuitatis, n. 4. Vbi plura eius mala recensentur.
- 3 Ciuitati nihil perniciosius quam diuisio, & nihil melius quam vnio.
- 5 Concordia & charitas sunt praecipua nexa, & vincula corporis mixtici & naturalis.
- 6 Corpus naturale per suarum partium concordiam, & annexionem conseruantur. Corpus mixticum ex singulorum discordia destruitur, ibid.
- 7 Res paruae crescunt concordia, & magna discordia dilabuntur.
- 8 Concordia dulcis, & eius nomen blandum, & suauis.
- 9 Reges, & ciuitates concordiam appetere debent.
- 10 Rex est caput, protector, & conseruator. Reipublica iure diuino, & naturali, numero 11.
- 11 Defensio est de iure diuino, & naturali.
- 12 Potestas Regibus fuit tributa principaliter ad Regni defensionem, & in necessitatibus denegari non potest, n. 13. Alias esset Christum negare, n. 14.
- 15 Regum munus, & quidem praecipuum est querere subditorum tranquillitatem, & pacem, & quantum hoc melius acquirant, tantum melius, & laudabilius suum munus implebunt, n. 17.
- 17 Magnitudo regia Deo similitur, dum sunt in Regno, quae Deus in mundo facit.
- 18 Laus est regnantis subditorum otiosa tranquillitas.
- 19 Vtilitates ex concordia & pace ex D. Augustino referuntur.
- 20 Specialia in iure sunt stabilita ob pacem & tranquillam concordiam.

- 21 Scandala sunt vitanda.
- 22 Princeps & eius Consilium ob bonum pacis possunt compellere partes ad transactionem.
- 23 Iudices ex officio possunt partes compellere ad concordiam ob bonum pacis. Statutum fieri potest ad cogendum litiga- ut: s ad concordiam, ibid.
- 24 Papa ob pacem potest non solum dispensare in matrimonio, sed etiam dissolvere iam contractum.
- 25 Nobilitatis & boni nominis adquisitio amissionis discordias magnas in republica parit. Verba parua multoties homicidium perpetrarunt, & ciuitates integras euerterunt, ibidem.

CON TANTA inquietud, y discordia en la Republica, quia cum odium suscitaret rixas, & vniuersa delicta odium charitas Proterb. 10. & discordia, & rixas pessima Reipublica, & Regno afferant damnata, cum nec ciuitas in seditione possit esse beata, nec in discordia dominorum domus, vt dixit Cicilib. 1. de finib. bon. & mal. 7. & sicut pax est tranquillitas boni secundum D. Thom. 1. 2. q. 70. art. 3. ita & discordia est genitrix malorum, quare Plato de republica animaduertit, quod nihil perniciosius est ciuitati, quam diuisio, vt & nihil melius quam vnio. Quare discordia est acerimus hostis, ruina cuiuscumque ciuitatis, & loci, hostis intrinsecus belantium, & bellorum fomes, hinc Catholicorum discordia creuit infidelium populos, deperdit enim fuit tota Ptolemaida cum nomine Christiano, in Syria pro discordia Catholicorum insula Rhodus, vt tradit Iulius Ferrerus de re nauali lib. 6. n. 27. fo. 12. fol. 37. Concordia enim, & charitas sunt precipue nexus & vincula, quibus quasi indissolubiter annectuntur omnia corpora mystica, quae ad similitudinem corporis naturalis requirunt concordiam pro sui conseruatione. Sicut enim naturale corpus per suarum partium concordiam, & annexionem conseruatur, & per earundem discrepantiam resoluuntur, & perit, ita & mysticum corpus ex singulorum discordia inordinatur, & omnino destruitur, sic ex D. Paulo 1. ad Corinth. 12. probat D. Ioan. Ramier in tract. de confirmat. ord. D. Jacobi cap. 35. n. 1. Quia patres res crescunt concordia, & maximae cum discordia dilabuntur, vt dixit Io. Ferrerus lib. 6. de homag. c. 1. in princip. tom. 1. o. 2. p. 17. Et concordia non modò ipsa dulcis est, sed etiam eius nomen blandum, & suauitum res ipsa, vt sapientes dicere audio, salutaris, hac enim agri, ac vrbes, hac res priuatae, hac Reipublica, hac enim Regna constituuntur, & diu seruantur ex B. Facio histor. lib. 9. Quid enim (vt inquit Polibius lib. 4.) vel aequalitate in Republica, vel fiducia, vel libertatis inuicibilis nomen laudaremus, si nihil omnino esset paci anteposendum, quia nihil in Republica plus desiderari debet, quam aequalitas, & concordia, quae est mater omnis felicitatis Reipublicae, hac a finibus repellit hostem, auget opibus Regnum, ornamentis illustrat, praesidiis firmat, vt & dixit Io. Demetrius in Poloniae historia. Et concordia humilia ex tollit, obscura clarificat, & non modò Reipublicam, & Regnum conseruat, verum etiam amplificat, & immortalitate donat, ex Bonfino lib. 3. rerum Vngaricar. & Nacianus in Italian. Orat. 1. optima est, (inquit) concordia, & vt vna consentiant ciuitates gentes, & familiae,

ac cuncta sigillatim naturae legem, & ordinem sequantur, quae omnia distinguit, & composuit, totumque hunc mundum vnum ex pluribus fecit, & idem Reges suis ciuitatibus, & Regno tranquillitatem & concordiam omnino appetere debent, vt Natalis Comes lib. 3. historia. Primus (inquit) omnium bonorum humanorum pax est, & tranquillitas populorum, quam Principes in primis debent procurare, quia cum Rex sit caput, 10. protector & conseruator reipublicae, ex Cassadoro lib. 4. var. epist. 42. Gregor. in l. 2. gloss. 3. tit. 19. p. 2. & in l. 4. gloss. 6. tit. 1. p. 5. Fulco in tract. de visitat. c. 32. n. 5. Hieron. Zaballus comm. contra comm. 9. 897. num. 105. Moneta de conseruator. cap. 3. sub n. 2. plures nouissime congerit Salgado de regia protecl. p. 1. preclud. 2. ex n. 75. Paul. Castren. conf. 2. 1. n. 9. vol. 3. Roland. conf. 18. n. 22. lib. 2. & quidem iure diuino, & naturali, quo defensio promouetur, text. in l. vt vim. 3. & de iust. & iure, tenentur Princeps, & Reges ad rempublicam, in discordiis degentem protegendam, ex adductis ab Auil. in c. 2. 2. prior. verbo la paz. Agia de exhibit. auxilij fundam. 22. & seq. quod est Regum precipuum munus, c. Regum officium, 1. c. administratores, 26. c. Princeps 20. 1. 3. q. 5. c. cum deuotissimam 8. 2. q. 2. c. ab Imperatoribus 10. 2. 3. q. 3. epist. interclaras, C. de sum. Trinit. l. 2. n. C. Quando Imp. inter pup & vid. Ierem. c. 2. 1. 12. & c. 2. 3. cum allegatis a Zaballus in d. q. 897. n. 82. & seq. Peguera decif. 92. Agia citato loco fundam. 17. & idem dicitur principaliter ad Regni defensionem tributam fuisse regibus potestatem à Deo Domino nostro, DD. in l. ex hoc iure, de iust. & iure. Imper. tit. de pace tenenda, & eius violat. l. 2. tit. 1. l. 2. tit. 10. l. 26. tit. 14. p. 2. Couarr. in pract. c. 35. n. 3. Ludouic. Gom. in §. rursus, n. 22. vers. nam secundum legem Dei, in l. de act. Corset. de potest. Reg. q. 1. & q. 41. Vcarrin. de regimine mundi in 2. q. 2. questionis princip. Restaur. Castald. de Imperat. q. 4. Oldrad. conf. 94. Afflic. decif. 124. Quod auxilium & defensionem in seditionibus impertiri reculare Rex non poterit manente regia potestate, cum sit onus affixum, & coherens ipsi regia potestati, Olibano de iure fisci c. 3. n. 40. & c. 11. a. n. 49. cum seq. & c. 14. n. 113. & seq. Bobadilla lib. 2. politica c. 16. n. 87. & ait Olibanus citato loco, quod negare reipublicae, seu Regno auxilium in discordiis esset Christum negare. Quare precipuum Regum munus est reipublicae inquirere tranquillitatem & pacem ad subditorum, & vasallorum conseruationem Hieron. Zaball in epistola regia n. 11. in principio tractatus de violentiis, Agia citato loco fundam. 23. Olibano d. c. 14. n. 6. vt in pace & felicitate viuant, vt dicebat Xenophon. 3. de distis & factis Socrates, referatque Mastrill. 3. de Magistr. c. 1. num. 79. Vnde quoad maiorem in seditionibus tranquillitatem, in discordiis concordiam, & in bellis pacem regno Reges adquirent, tanto melius, & laudabilius suum munus implebunt, magisque laudandi sunt ab hominibus, & praemiandi à Deo, qui totam prouinciam faciunt pace gaudere, violentias cohibent, iustitiam seruant, & disponunt, quod agendum est ab hominibus suis legibus, & praecipis, tum quia magnitudo regiae virtutis precipue Dei similitudinem gerit, dum agunt in regno, quae Deus in mundo, vt toridem dixit verbis Bart. Chassan. in Catalogo gloriae mundi 5. p. considerat. 3. vers. sic ergo iust. fieri in medio. Vnde Cassador lib. 1. epist. 22. dixit, quod decet apicis regalis curam generaliter custodire conseruandam, quoniam ad laudem regnantis trahitur, si ab omnibus pax ametur, quid enim est, quod Principem melius praedicet, quam quietus populus, concors senatus, & tota reipublica morum honestate, vestigia, & lib. 2. epist. 29. item inquit, Regnantis est gloria subditorum otiosa tranquillitas, quam in aliis locis refert idem Chassancus citato loco confid.

19 confid. 16. in princip. Nec mirum quidem cum ex concordia, & pace tot commoda & vtilitates sequantur, quot refert D. August. in lib. de serm. Domini in monte, inquit, concordia est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis; haec simulatas tollit, bella compefcit, iras comprimit, superbos calcat, humiles amat, discordias sedat, inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extolli, nescit inflari; hanc, qui accipit, teneat, qui perdidit, repetat, qui amisit, acquirat, sine tamen iustitiae administratione; pax assistere nequit, quare ad pacem & concordiam, totque vtilitates obruendas, & Reipublicae tranquillitatem seruandam, sedandos tumultus, rixas & concitationes multa iure specialia introducta sunt, quae alias non permitteretur, vt ex text. in l. cum pater 77. §. dulcissimis 20 de leg. 2. l. qui decem. 16. in fine, ad l. Corn. de fcar. & in l. aequissimum 14. aliis l. si cuius 13. §. aequissimum, de usufr. l. cum oportet. 6. §. non autem hypothecam 2. vers. sin autem res, C. de bon. qua liber. cap. cum teneamur 6. de prebend. cap. 2. vbi bona glossa, de dispensat. in pub. Hostien. tit. de foro comper. vers. ex premissis, col. 4. Auferrius de potestate ecclesiast. super laicos n. 26. & tradit plura Pelaez de maiorat. 4. p. q. 22. à n. 20. cum seq. Greg. in l. 58. glosses. tit. 6. p. 1. Quae sada in suis diuersis q. c. 29. n. 1. in fin. & ante omnes Specul. tit. de coep. ind. addit. §. generaliter, in 29. vers. irigesimo quarto, tum maxime vbi scandala timeri valent, quae omnino vitanda sunt, vt in d. cap. cum teneamur, & per adductos à Tiberio Dec. in pract. crimin. tom. 1. c. 10. n. 3. vers. Decimo limita, & late per Franc. de Borcelinis de duobus fratribus n. 20. tom. 6. 1. p. part. fol. 174. & hoc ita valde interest boni communis, vt ex pluribus docet P. Th. Sancius de matrim. lib. 8. disp. 19. n. 9. & eadem ratione poterit Princeps & suum regium consilium ob bonum pacis cogere partes ad transactionem, seu compromissum faciendum, ex Abb. & Fel. in rub. de tregua & pace, eodem Abb. in c. fin. n. 4. de maior. & obed. per c. placuit, 90. dist. Zalius in l. si conuenierit, n. 10. de re iud. Maranta in suo speculo 6. p. n. 164. Lancel. Còrado in templo iudicium, 6. p. de pace, concl. 101. à n. 1. cum seq. Padilla in rub. n. 14. C. de transact. Afflic. decif. 149. n. 7. Mastrillo 3. de magistr. c. 4. n. 98. & 99. & n. 278. 279. & seq. & quod ceteri iudices valeant ex officio partes compellere ad concordiam ratione scandali, & pacis, & ex aliis causis specialibus, referunt idem Padilla ibi n. 5. & in l. transigere, n. 90. illo tit. C. de transact. Mol. de primogen. lib. 4. c. 9. n. 30. Paris de Puteo de syndican in verbo, concordia, num. 9. Io. Gracianus Falcon. reg. 329. n. 80. Afflic. & Conradus citatis in locis, non tam in ciuilibus, sed etiam in criminalibus, vt late probat Marta plures referens de iurisd. 1. p. n. 2. ex n. 10. cum seq. & quod fieri possint statuta ad cogendum litigantes ad concordiam ex Io. de Anna in c. 1. n. 13. vers. vtrum autem quis de maledic. & ex Grat. conf. 115. n. 5. lib. 1. Mantic. de tac. & amb. to. 2. lib. 27. tit. 13. n. 7. 24. Atque eadem ratione poterit Papa non solum dispensare ad contrahendum matrimonium, sed etiam ad iam contractum dissoluendum ex adductis à Menoch. lib. 2. praef. 10. n. 42. & à Pelaez de maiorat. 4. p. q. 22. sub n. 21. circa fin. vbi in num. seq. alia plura congerit, plures congerit & bene explicat quoad dispensandum in matrimonio contrahendo P. Th. Sanc. d. disp. 19. n. 8. & cum nullas discordias in gentiores reipublicae pariat, quam nobilitatis, & boni nominis acquisitio, amissionis, vt dixit Aristot. lib. 1. politica. Nobilitas generis, & diuitia principia & fontes sunt seditionum, quia vt Reginius de amicitia inquit, Multum haecenus plus mali per calumnias, quam per hostes acceperunt, & multis iam iniuria maior facta est propter

animum infirmitatem, quam inimicorum insidias, ex quibus sequitur, quod animaduertit D. Io. Chrysostr. mus supra Matth. 5. Parua verba multoties homicidium perpetrare, & ciuitates integras euertere, & quam recte & summo iure in nostra hac pragmatica ob seditionum, & discordiarum pericula, regni que & regnicularum tranquillitatem & pacem salutifera & vtilis adhibetur medela circa consiciendum, & diiudicandum in informationibus puritatis & nobilitatis, nec deinceps in tribunalibus & communitatibus procedatur, con tanta inquietud y discordia en la republica.

GLOSSA IV.

De vtilitate diuitiarum, & ciuium in Republica.

S V M M A R I V M.

- 1 Odi & seditiones minuunt facultates, & mortem ciuibus afferunt, & damna reipublice auget.
- 2 Regna & ciuitates à ciuibus & pecuniis proximè constant. Ciuitas eget diuitiis ad sui conseruationem & diuitiis ad illorum educationem, ibidem. Reipublica interest plures habere ciues, ibidem. Modus introductus vsque adhuc in iudicandis puritatis in informationibus afferebat mortem ciuium, & amissionem diuitiarum, ibid. & n. 18.
- 3 Diuitia conseruant familias, & num. 7. Vtilitatem personarum regunt, n. 4. Ciues celeberrimos faciunt, n. 5. Per se nobilitant, n. 6. Ciues in honore facile conseruant, n. 8. Honestatem & dignitatem praesant, n. 9. Honor secundum eas mensuratur, n. 10. Sunt dignitatis & familiae sustentaculum, sine quibus sordescit, & decreuit dignitas, num. 11. Inopia sordescit familias, & earum nigrescit splendorem, vilitas est, aut saltem vilitatis causa, sub d. n. 3. & 4. & 11. Amittit nobilitatem, n. 7. Dignitas per eam perit, sub. num. 9. Nullus honor ex inopia, sub n. 10.
- 6 Nobilis satis dicitur, qui diues est, contra verò si pauper. Imperium per ciuium diuitias augetur & abundat, sub n. 11.
- 12 Reipublica interest locupletes ciues habere, & sub n. seq.
- 13 Princeps curare debet, quod ciues locupletes sint, & ne plurimum erogent, nec deprimantur, n. 15.

Causa

- Causa iusta dispensandi in matrimonio est conservatio diuitiarum in familia*, ibidem.
- Diuites nobilibus in omnibus equiparantur*, ibid.
- Iniuriarum actio competit aduersus eum qui diuitem diffamat de paupertate.*
- 14 *Theauri Principis penes subditos diuites inueniuntur, & n. 27.*
- Opes melius à subditis possidentur, quam sunt in publicis erariis.*
- 19 *Ciues in tempore subueniri debent ne ex dilato iuuamine incurabilis fiat eorum plaga & inopia.*
- 17 *Princeps non minus hominibus, quam pecunie publica debet velle esse consultum.*
- 19 *Nobiles ad vindictam excitantur ob oppressionem honoris.*
- 20 *Honor defendi potest manu armata.*
- Duellum permittitur ob tuendum honorem quamuis aliud sit ex noua Concilij Tridentini decisione, ibid.*
- 21 *Gravius est honore priuari, quam omnibus bonis temporalibus.*
- 22 *Homicidium permittitur ob honorem, qui aliter tueri non valet in utroque foro, in causis puritatis hoc locum habere non potest, num. 23.*
- 24 *Iniuriatus verbis atrocibus si aliter se defendere nequit, potest iniuriantem occidere, & eum qui conatur eum in iudicio magnis calumniis officere, secus iure externo.*
- 25 *Delationes macule in causis puritatis solent mortis adducere, & causare.*
- 26 *Regis & reipublice interest ciuium vitam incolumem reddere.*
- 27 *Augmentum diuitiarum prouenit ex tuitione ciuium.*

1 **D**ON TANTA costa delas haciendas y vidas, ex odiis discordiis & seditionibus, licet per plurima oriantur damna, vt dictum manet, illud tamen precipuum est, quod facultates, & diuitias minuunt, & aliquando profius enellunt, & ciues morte misera è vita traducunt, itavt ex eis damna reipublice magis angeantur, & duplicentur, vt optimè considerauit Vegetius lib. 3. cap. 10. † & colligitur ex Lucio lib. 9. de cade. 4. Regna igitur & ciuitates è ciuibus & pecuniis maximè constant, quia vt inquit Aristot. lib. Oeconomicon. Ciuitas seu Regnum est multitudo domorum agro & pecuniis sufficienter abundans ad bene viuendum, cum diuitiis egeat ad ciuium educationem, & ciuibus etiam ad ipsius conseruationem, quare dicitur interesse Reipublice plures ciues habere, vt dixit Melch. Iun. lib. 1. q. polit. 26. & refert Mastrill. 1. de magistr. c. 23. n. 11. & sic ex abusu recepto circa probandas sanguinis qualitates in prædictis tribunalibus oriebatur diuitiarum amissio, & ciuium mors, oriebatur equidem totius Regni destructio, quod maximè constat ex dictis duabus rebus, quarum certè amissio, illius consumptio est.

3 *Quod certè primum de diuitiis constat, nam per se principaliter conseruant familias, secundum text. in l. & quia hoc s. iuncta gloss. de interrog. act. & in leg.*

Titia 34. §. Lucius Titius, relictis 6. vbi Bal. de leg. 2. adducti ab And. Tiraq. de primog. q. 23. num. 12. pag. 211. Chassan. in consuetud. Burgund. rub. 7. Fama Maria fol. 269. col. 1. in princ. & in Catalogo gloria mundi 5. p. consider. Paril. conf. 72. n. 30. lib. 4. Craueta consil. 75. n. 17. & conf. 164. n. 4. e contra verò absque diuitiis sordescunt, & earum splendor obscuratur, ex text. in l. quisquis §. filij, C. ad l. Iul. maies. cap. si quis testium 8. vbi paupertate depressi, de test. cum adductis à Pelaez de maiorat. 1. p. q. 1. n. 39. Marc. Ant. Natta conf. 675. n. 11. Tib. Dec. resp. 1. n. 290. & resp. 6. n. 69. vol. 1. Menoch. conf. 51. n. 27. lib. 1. & conf. 116. n. 2. lib. 2. Valençuela conf. 40. n. 12. & conf. 98. n. 50. Tiraq. de nobilit. c. 25. Menoch. conf. 177. n. 16. Gracian. discept. tom. 5. c. 924. n. 41. & quòd paupertas vilitas sit, aut saltem vililitatis causa, patet ex l. 2. princ. vers. quid enim C. quando & quib. quarta pars de b. ad quod plura nouissimè cumulat Aluarez de Velasco de priuileg. pauper. 1. q. 6. n. 3. cum seqq. maximè 6. 7. & 15. & q. 14. n. 7. † quia familiar, sicut personæ vilitas ob diuitias regitur, & illius splendor per egestatem obscuratur, text. in leg. eos qui utentur, 12. in fin. de Decurion. & sicut fides sine operibus mortua dicitur, ita nobilitas sine diuitiis. Bonus de Curte de nobilit. p. 7. n. 4. Bacca de inope c. 16. n. 2. Velasco vbi supra, † & ciues ex diuitiis celeberrimi fiunt, secundum text. in l. si res pupillaris 50. de administr. tut. & vtrumque Bart. Chassan. in Catalogo 5. p. confid. 22. † & diuitiæ per se nobilitant, ex Alber. 6. in l. imperatores de Decurion. Matienço in l. 7. gloss. 4. n. 2. & 3. tit. 7. lib. 5. recop. & satis habetur nobilis, qui diues est, l. nobiles, 3. C. de commerc. & mercat. Andr. Tiraq. de nobilit. c. 3. per totum, Pichard. in tract. de nobilit. comm. n. 81. Aug. Barbosa appellat. 164. n. 5. Ioann. Gutier. lib. 3. pract. q. 13. n. 84. & lib. 4. q. 16. ex num. 19. cum seqq. maximè n. 21. Fontanella de pact. nupt. claus. 7. gl. 3. p. 15. n. 58. Immo nobilitas vbi paupertas est, contemptui, & ludibrio est, manca & inutila, & mortua sicut fides sine operibus, vt multis probat And. Tiraq. d. tract. de nobilit. c. 25. n. 9. & 10. pag. mihi 149. † Immo & acquisita nobilitas absque diuitiis facile amittitur, & difficulter conseruatur, text. in l. ad subeunda 45. C. de Decurion. lib. 10. & in l. 2. C. de præd. minor. eod. lib. Otorala de nobilit. 2. p. c. 3. n. 4. Pelaez de maiorat. 1. p. q. 2. n. 14. † & per diuitias ciues in honore facile conseruantur, ex Tiraq. Soto, Simanc. & Peralta recenset & probat Hierony. Zaballus comm. contra comm. q. 674. n. 19. Flamin. Parif. de resignatione beneficior. lib. 13. q. 1. n. 150. & sequenti; † & cognatorum honestas, & dignitas propter diuitias assequuntur, quæ eadem ratione pereunt propter inopiam, l. pietatis 6. C. de suspens. tut. aub. de test. §. Sancimus, & facit l. 12. vers. quarta, tit. 7. p. 2. Menoch. conf. 117. n. 2. lib. 2. Iac. Porcius conf. 111. n. 13. † & per diuitias soler honor mensurari, amplior ex magnis, paruus, aut nullus ex minutissimis reputatur diuitiis, ex Lanceloto in templo iudicem lib. 1. c. 2. de reg. n. 18. vbi citat Cepolam in tract. de Imperat. milit. elig. §. diuitiis, † quæ sunt præcipuum sustentaculum dignitatis, & familie, sine quibus sordescit, & decrefcit dignitas, & honor familie Ant. Padilla in rub. n. 4. vers. Secunda ratio, C. de fideicom. Sylua nuptialis lib. 4. n. 9. cum seqq. Guilierm. in cap. Rainucius, verb. Dnas habens filius, n. 131. cum seqq. de testam. Burg. de Paz conf. 3. n. 44. & conf. 9. n. 6. Laur. Syluan. conf. 1. n. 39. Meuocho. conf. 116. n. 3. & conf. 126. n. 28. Flamin. citato loco, cum pluribus aliis congeffis à Pelaez d. q. 1. n. 29. & cum iam diximus, reipublice interest, habere plures nobiles, & familias amplas, quibus in pace honorari, & in bello defendi valeat, & imperium magis ac magis per ciuium diuitias augeatur, & abundet, vt in aub. iudices sine quoquo suffrag. §. 1. vers. consideramus. Mantica

rica de tac. & amb. lib. 23. tit. 3. num. 34. tom. 2. † Sequitur quantum Regni, & ciuitatis interstiti locupletes ciues, & sub se habere plures suditos diuitiis plenos, ex §. pen. vbi gloss. verb. mali, inst. de his qui sunt sui, de curat. bon. dando, l. cum ratio 7. de bonis damnat, & in §. aub. de defensorib. ciuit. & in §. 1. aub. vt omnes obed. iudic. Summa titul. 14. vbi gloss. 1. alia iura adducit, part. 1. l. 2. vers. e como qui er. vbi gloss. 20. & leg. 9. in fin. titul. 1. leg. 7. tit. 9. vers. sobre todo, part. 2. Bart. in tract. represal. in 7. quest. princip. ad testium, sub num. 4. vers. praterca, in concessione. Bald. in aub. sed omnino, num. 41. & 43. & ne uxor pro marito. Andr. Tiraq. de iure primogen. quest. 4. num. 13. & in loco nuper adducendo, Oldrad. consil. 94. colum. 2. & 3. maximè sub num. 8. Hieron. Zaballus comm. contra comm. quest. 578. num. 22. Matienço in leg. 1. gloss. 2. titul. 10. & in leg. 7. gloss. 3. & 4. per text. ibi, tit. 7. lib. 5. recop. Tiber. Dec. respons. 25. num. 63. vol. 1. Valençuela conf. 99. num. 49. vbi alios plures congerit, Pelaez in dict. 1. part. quest. 1. num. 30. † & Princeps curare debet, quòd subditi & vasalli locupletes sint, aub. vt iudic. sine quoquo suffrag. §. cogitatio, vbi gloss. verb. locupletibus, nonella, 8. atque hac ratione inter causas dispensandi per Papam in matrimonio recensetur conseruatio diuitiarum in eadem agnatione, cum ita abundet regnum viris nobilibus, ac locupletibus, qui commodius ipsi inferuiant ex leg. 1. §. de iudiciare, vers. publicè, de ventre inspic. & §. 1. aub. de defensorib. ciuit. & in aub. vt omnes obed. iud. And. Tiraq. de primogen. quest. 23. num. 12. sic tener Gallego de cognat. spirit. cap. 22. num. 11. & seqq. Emm. Roderic. 1. tom. cap. 237. num. 2. conclus. 1. in 2. Vega, 2. tom. cap. 34. casu, 167. relati à P. Thom. Sancio de matrim. lib. 8. disp. 19. num. 30. Atque idè diuites eisdem, ac nobiles, prosequuntur fauoribus, furca non suspenduntur, viles non patiuntur penas, nec tormentis subiciuntur, pro eis semper præsumitur, sicut pro nobilibus, & denique appellatione Principum comprehenduntur, vt omnia hæc speciatim recenset ac probat Ioann. Gutier. lib. 4. pract. quest. 16. ex num. 19. vnde iniuria est diuitem diffamare paupertate ex Bertaz conf. 89. num. 9. & seq. & Iul. Clar. in pract. §. iniuria in princ. vbi Baiard. num. 6. Farinac. 3. tom. quest. 105. sub num. 26.

14. † Cuius veri thesauri sunt habere subditos diuites, Xenophon. lib. 7. de Padia Cyri, refert Valençuela sub dict. num. 49. vbi quòd diuitiæ melius sunt apud priuatos, quam in filco Principis. Mastrill. 3. de magistr. cap. 1. num. 66. † & idè non solum ratione conseruandi regni, sed propter sui ipsius vtilitatem Princeps debet suos vasallos iuuare, & causam magnatum erogationum, sumptuum, & substantiæ exhauriendæ tollere, ne subditi deprimantur, vt est text. in l. prouincialium 8. C. de erogat. milit. annona lib. 12. Luc. de Peña in l. vn. num. 6. C. de super indicto lib. 10. Sim. de Pretis de interpretat. vt. vol. solus. 43.

16. num. 30. † sed præfenti damno prouidendo, ita eis considerare, vt ne ex dilato iuuamine difficilis, incurabilis fiat eorum plaga, & inopia, vt alias dixit Vlp. I. C. in l. 3. presens, ibi, ne sine discrimine, & frequenter bis oppressis simul viris, & viribus republica destituantur, de munere & honor. quam legem ad hoc pòderatit Franch. decif. 2. num. 27. † & Princeps non minus hominibus cuiusque loci, quam pecunia publicæ debet velle esse consultum, vt dicere solebat Imperator Traianus referente Plinio 2. lib. 10. epist. 116. & confirmatur ex Innocentij 8. respons. in cap. 1. ibi, officij nostri debuit remediis inuigilat subditorum, quia dum eorum excutimus onera, dum scandala remouemus ab ipsis, nos in eorum quiete quiescimus, & secundum Paris.

uemur in pace, de offic. & potest. iud. deleg. in 6. & concordat text. in cap. 1. paulo post princip. de restit. spoliar. eod. lib. & facit l. 2. tit. 10. p. 2. & tradita ab Acebedo in l. 1. num. 3. & in l. 17. num. 1. tit. 10. lib. 5. recop. Federic. de Senis quest. 185. num. 1. Rimin. Iun. conf. 56. num. 75. lib. 1. Mastrill. 3. de magistr. c. 4. num. 32. Igitur magnoperè docet, quòd Princeps subditorum suorum sumptibus, & magnis erogationibus subueniat, paupertate depressi sibi & regno deficiant.

De secundo autem membro circa mortem ciuium, & eorum amissionem planè constat, nam vt refertur in supra relatis nostræ pragmatice verbis, ex rigidis puritatis, & nobilitatis probationibus, & ex fallaciis, & calumniis ab inimicis excogitatis, & clam oppositis & delatis in his occultissimis iudiciis multorum naces certæ fuerunt, de quibus etiam antec nostram pragmatice testatus fuit Alfonso de Hojeda de incompatibili. benefic. cap. 23. num. 10. † 19 nam oppressio nobilium in causa sui honoris eos incitat ad vindictam, & calumniarum homicida patranda, quia nulla res proximorem eis occasionem præstat, quàm proprij honoris offensio, quia cum verecundum sit, eum multum relinquere, vt diximus supra 1. part. quest. 1. 8. per totum, & probat Bart. Chassan. in consuetud. Burgund. tit. de iustices §. 5. gloss. 5. il n'a Grace, num. 165. & in Catalogo 1. part. confid. 2. num. 3. vbi ad hoc adducit text. in l. miles 11. §. facer. 3. ad l. Iul. de adulter. † & post ad defensionem honoris resistere manu armata, immò & duellum permittitur ad eum tuendum, secundum Bald. in cap. 1. circa princip. §. col. de pace tenenda, in vltibus feudor. Chaffaneus vltimo citato loco n. 2. licet hodie aliud seruandum credo ex constitutione Concilij Trid. sess. 14. de reformat. & adductis per Valentiam tom. 3. question. 17. punct. 1. & per Filiuc. tract. 29. c. 7. n. 145. Mart. Bonacina tract. de censuris disp. 2. quest. 6. punct. 4. num. 11. & de restitut. propter homicid. disp. 2. quest. vlt. punct. 10. num. 9. † Et grauius sit suo aliquem honore priuare, quàm bonis omnibus temporalibus, vt in text. in cap. nisi cum pridem, 10. §. Non autem, vers. pro grani quoque, de renunc. Luc. de Peña in l. filios C. de Decurion. lib. 10. Bald. consil. 482. n. 3. Iass. lib. 5. notab. 3. in l. reprehendenda, C. de inst. & substit. Craueta conf. 795. num. 5. & conf. 870. num. 8. Philip. Corn. conf. 162. num. 8. vol. 1. cum adductis in d. quest. 1. §. 1. faciunt tradita per Ioann. Gutier. lib. 4. pract. quest. 16. numero 10. † Atque idè ad tuendam famam & proprium honorem est permittitur homicidium tam iure externo, secundum Auendaño de exequend. mandatis cap. 19. numero 13. Lara de alimentis in princip. num. 34. Iul. Claro in §. homicidium, numero 36. Maschar. de probation. conclus. 490. numero 8. & 11. Farinac. tom. 4. de homicid. quest. 135. à numero 41. & 44. Pelaez & ab eo citati, de maiorat. 1. part. question. 51. numero 53. quam iure interno animæ, vt volunt Pet. Nauarra de restitution. lib. 2. capit. 3. numero 376. Manuel. Roderic. in summa capit. 136. numero 12. cum allegatis à Martino Bonacina tom. 2. practica. de restitutione disputation. 2. question. vlt. sect. 1. punct. 10. à numero 5. cum seqq. Filiuc. tractat. 40. ex n. 48. vbi in seqq. tutum prædicè non indicat aliquibus in speciebus † Et licet hoc verificari nõ valeat, aut saltem valde sit difficilè in specie, de qua loquimur quia prædicti DD. loquuntur, dū quis in fragranti impetu læditur in honore, què aliter eripere nõ valet, ni lædentè occidendo, quia tunc licere, omnes fatentur, & in specie nostra nec honor coram, nec in fragranti læditur, sed præmaximè clam & absente prætenfore, qui aliter sibi succurrere valet, & tunc occidere

occidere inuaforem honoris non licet, secundum optimam distinctionem Leonardi Lelli de inst. & iure lib. 2. cap. 9. dub. 1. 2. num. 78. qui alios refert, & dum quis contumeliis atrocibus per verba aut signa afficitur, occidere inuaforem poterit, dummodo aliter suum proferere honorem non valeat, secundum Ant. Gom. lib. 1. var. cap. 3. n. 5. Jul. Clar. citato loco ver. idem & multo magis, Pet. Nauarra de restitut. lib. 3. cap. 3. num. 376. Emman. Roderic. in dict. cap. 1. 3. 6. num. 12. Lopez 1. part. cap. 6. 2. vers. quandoque sequenda est, contra Lessium citato loco, Azorium & alios, & quod liceat clam occidere eum qui in iudicio conatur nos magnis calumniis afficere, docent Bañez 2. 2. quest. 64. art. 7. dub. 4. conclus. 2. & in resp. ad. 2. Pet. Nauarra de restit. lib. 2. num. 289. & 290. Pet. Thom. Sanc. in decalogum tom. 1. lib. 2. cap. 39. num. 7. licet ex præcepto positio non occidendi in foro exteriori propter plurima ex hoc prouentientia damna temperent Coinch. de adlib. super. disp. 3. 2. dub. 2. num. 12. Syluius 2. 2. quest. 64. art. 7. quest. 6. Diana resol. moral. 3. part. tract. 5. miscel. resol. 97. pag. 216. quare à prudentibus hæc opinio licet in se vera, consulenda non est, vt animaduertit Bonacina citato loco num. 8. vers. Dixi Sed negari non potest, quod ex delationibus iniuriosis in secretis puritatis iudiciis plures causam sumunt ad plura homicidia, & assassina patranda, quorum damnis nostra pragmatica mederi intendit, quia regis & reipublicæ interest ciuium vitam incolumem reddere, vt superius probauit, & probent ex l. ambiguitates 2. in fin. ibi, Augeri enim magis nostram reipublicam & multis hominibus legitime progenitis frequentari volumus, C. de in dict. viduit. toll. Aceb. in l. 4. num. 1. tit. 10. lib. 5. recop. And. Barbac. conf. 46. num. 16. lib. 4. Valençuela consil. 99. num. 48. vers. nullum enim ornamentum & ex tuitione ciuium pronenit diuitiarum augmentum in reipublica, bonus text. in auct. vt indices sine quoquo suffragio §. cogitatio, vers. considerauimus enim, quia licet quatuor immodicus imminuitur imperio; attamen nostri subiecti incrementum maximum percipient, si indemnes à iudicibus conseruentur, & imperium & fiscus abundabit vtens subiectis locupletibus: & vno hoc introducto ordine plura verum, & innumera erit vbertas l. 2. de omni agro deserto, lib. 11. Bal. conf. 4. 10. num. 5. vers. Nam thesaurus Principis non est fiscus, sed subditi bene se habentes, lib. 5. fol. 108. & ne homicidia sequantur, nec diuitia Regni exhauriantur propter ciuium læsum honorem, sanctè, ac iuste Princeps, & Rex noster Philipus his in commodis salutari occurrit medela, modum præfigendo, quo deinceps puritatis & nobilitatis qualitates non inquirantur, nec inimicorum calumniæ tanti damni sint, nec sustineantur, con tanta costâ de las haciendas y vidas.

GLOSSA V.

De anima & conscientia illas seruandis, & de obligatione Regum remouendi causas ruina subditorum suorum.

SUMMARIUM.

1 Conscientia est sensus anime cognoscentis bonum & malum.

- Dicitur à Conscio quasi se ipsum agnoscat, num. 3.
- 2 Faciens quod conscientia malum indicat lædit animam. Anima est, quæ operatur per suas potentias & sensus, ibid. Et dicitur esse causa peccati ob potentiam voluntatis, n. 4.
- 3 Conscientia præstat causam meriti aut reatus peccati, & est regula humanorum actuum, ibid.
- 6 Peccatum dirigitur aduersus Dei placitum, & patrat aduersus Deum, vel aduersus proximos, vtrumque verò aduersus rectam rationem, n. 7.
- 8 Proximus lædi potest tripliciter, vel in bonis spiritualibus, vel temporalibus, numero 9. vel in corpore, n. 10.
- 11 Iniuria contra honorem proximi ex odio illata peccatum gignit mortale. Non tam si falsa, & si vera existat, & occulta maneat, num. 12. Cum obligatione restitutionis ibid. Et contra defunctum, cui & eius liberis fama deperdita restitui docet, nisi infamia vera & publica existat, numero 13.
- 14 Dicens aliquem ortum ducere à Iudæis, Saracenis, aut hæreticis peccat mortaliter: immò grauius quàm ex alia personali diffamatione, cum plures tangat, numero 15. Iniuria plures tangens grauior quàm pauciores, ibid. sub n. 15.
- 16 Iniuria facta Religioso, quæ præiudicium affert Cænobio aut religioni grauior est, quàm si illius personam non egrediatur.
- 17 Coniurium publicum factum absenti non est peccatum: scilicet si in presentia fiat.
- 18 Infamia publica in absentia percontari licet.
- 19 Peccata multipliciter oriuntur in causis puritatis, quæ recensentur hic, & num. seqq. Inquirens maculam generis ob prauum finem mortaliter peccat, ibid. Nisi iustu interueniat causa, & qualis sit, num. 20. Aut inuincibilis ignorantia, n. 22. Aut si deficiat dolus, & gaudium damni proximi, num. 23. Declaratur, num. 24.
- 21 Interrogatio macula generis licita est, dum licitè eam testificare possumus, & dum graue verisimile damnum crivi non potest, num. 24.
- 25 Quilibet præuidere tenetur damnum proximi, quod verisimiliter ex suo facto cuenire potest.

Culpa

- culpa est non cogitare quod potest cuenire, ibid.
- 26 Denunciatio falsa macula, aut cum animo iniuriandi peccatum mortale constituit.
- 27 Mendacium peccatum mortale. Animus calumniandi itidem, ibid.
- 28 Odium etiam in bono opere lethale est.
- 29 Damnum proximo indebitè illatum etiam.
- 30 Denunciatio maculam proximi prauum animi habere præsumitur. Nemo tenetur se offerre ad testificandum, dum vita seu honor proximi in periculo est ibid. remissiuè.
- 31 Affectans petere damnum proximi suspectus redditur.
- 32 Testis falsam asserendo maculam, aut quam nescit, aut audivit à non fide dignis, aut numeribus aut precibus corruptus, aut veram in iudicio tacendo peccat mortaliter.
- 33 Iudices iudicare debent attentis qualitatibus requisitis, & secundum veritatem & verisimilitudinem, num. 34. Non secundum extraneas & alienas consideraciones, n. 35. Nec ob incertos defectus & maculas dictas ab inimicis, & seminatæ sine causa, n. 35. Nec secundum errorem probationum, & testi num. 38.
- 37 Causa nobilium ex leuitate testium iudicari non debent. Familia nobiles sine causa lædi non debent, ibid.
- 38 Error probationum & testium non attendendus. Superat idololatriam contra cognitam, veritatem dimicare, ibid. Error cum non resistitur approbatur, ibid.
- 39 Operari contra proprium assensum nemo debet. Iniuste facit, & peccat mortaliter, num. 40.
- 41 Iudices maculatum dicere, quem purum putant, non debent.
- 42 Denunciatio fieri non debet, nisi ex vera causa & facili probatione, & dum necessitas denunciare expostulat, aliàs suspectus redditur denunciatio, num. 43. Vbi quod in causis puritatis à denunciando abstinere debent.
- 44 Principes animabus subditorum consulere debent. Superior corripere, & coercere Christianos debet de omni peccato, tollendo, quæ ad illud incitant, & procurando, quæ ad illud expellunt, ibid.
- 45 Rex Hispaniæ defensor est legis Christi, & de sua & subditorum conscientia plurimum curare debet.
- 46 Magna damna oriuntur ex offensa Dei. Regnum instabile est, vbi sanctitas deficit, ibid. Ruina morum peior est ruina murorum, ibid.

Secunda Pars.

- Superiores regimen animarum cunctis præferre debent rebus, ibid.
 - 47 Specialia per plurima iure constituuntur ob vitandum peccatum.
 - 48 Periculo ratio efficacius occurrendum est, quanto maius ex eo speratur damnum. Causa quæ respicit salutem animarum censetur finalis, ibid. Constitutio Papa in terra sibi subiecta in temporalibus, ubique seruanda, si salutem animarum respiciat, ibid.
 - 49 Damnum nullum maius, quàm quod animam alligatam tenet.
 - 50 Anima pretiosior corpore, & omnibus rebus preferenda, num. 51. Eius fauore extenso admittitur, num. 52.
 - 53 Apices iuris non attendendi dum agitur de salute anime. Sententia & res iudicata vim amittunt ratione peccati, & grauaminis conscientia, ibid. Iudices officium suum impartiri debent dum est periculum animarum etiam si non peratur, ibid.
 - 54 Tutius est necessaria omittere, quàm cum periculo conscientia vniuersa lucrari.
- E** Peligro en las consciencias, conscientia equidem est sensus anime cognoscentis bonum & malum, secundum Bolognin. ad Io. de Annania conf. 34. n. 9. Card. Tusch. 10. lit. C. concl. 742. à princip. Aug. Barb. axiom. iuris 52. n. 3. & conueniunt ex D. Th. 1. 2. q. 79. art. 13. & ex D. Ant. 1. p. tit. 3. c. 9. & 10. allegati à Filliucio 2. 10. tract. 2. 1. c. 4. n. 113. & à Paulo Laym. lib. 1. tract. 1. c. 2. n. 1. & bene in seqq. explicat, & Menoch. 1. de arb. q. 8. n. 41. & ideo faciens quod conscientia malū indicat lædit animā, cum ipsa sit, quæ operatur per suas potentias, & sensus. Aristor. de anima c. 2. & cõmuniter omnes, & dicitur conscientia à conscio, quasi seipsa agnoscat, & quid sit bonū & malū sciat D. Th. 1. p. q. 79. art. 13. Io. de Annania conf. 34. n. 5. Barb. citato loco, n. 2. Anima verò quatenus habet potentia volūtatis, sine qua peccati esse non potest, dicitur esse causa peccati. Io. Sanc. Abulen. q. 25. n. 26. Mart. Bonac. 2. to. tract. de peccatis disp. 2. q. 2. pun. 3. n. 15. & cõmuniter omnes, & ideo conscientia quatenus operando agnoscit bonitatem, aut malitia actū anime præstat causā meriti ex bonis operibus, vel ream facit peccati & pœnæ, secundum Valenciam. 10. 2. disp. 6. q. 16. punct. 1. Vasquez 2. p. disp. 137. & 139. Mart. Becanum tract. 2. c. 8. & alios quàm plurimos, & sic dicitur conscientia esse regulam humanorum actuum, ex P. Th. Sancto in decalog. lib. 1. c. 11. n. 3. Mart. Bonac. de peccatis disp. 2. q. 4. punct. 6. n. & n. 23. vers. si verò, & Peccatū autē dirigitur aduersus Dei placitū, D. Th. 1. 2. q. 71. a. 6. D. Aug. lib. 22. contra Faustū c. 27. P. Th. Sanc. in decalog. lib. 1. c. 1. & patrat directè aduersus ipsā deitatem, vel aduersus proximos nostros, vtrūq; tamen aduersus rectā & naturalē rationem D. Th. 2. 2. q. 71. art. 2. plures apud Vasquez 1. 2. disp. 90. c. 1. & apud Azoriū Clauis regis 1. p. lib. 4. c. 1. questio. 3. & Proximus verò lædi tripliciter potest, vel in bonis spiritualibus, quæ immediatè pertinent ad vitam consequendam, vt sunt gratia, virtutes, & perfectiones, vel quæ non ita immediatè, vt est intellectus, voluntas & memoria.

H h 2

Valen

in cap. in Genesi de elect. & in cap. nihil 15. eod. tit. Aym. Craueta conf. 2. num. 9. idem Valençuela conf. 97. num. 156. cum adducendis infra quæst. fin. vbi late de instructione iudicum harum informationum puritatis. Poterit etiam interuenire peccatum, dum iudicant iudices aduersus puritatem & honorem proximi eo tantum, quod macula assera fuit ab inimicis & vulgo dicta, & seminata sine causa, quia tunc potius amplecti debent veritatem, quam hæc dicta absque fundamento, nec vanos populi rumores, secundum tradita supra 1. part. quæst. 10. in princip. & quæst. 12. §. 3. ex num. 46. & dicimus infra quæst. 1. nec ex leuitate testium causa nobilium iudicari debent, vt dixit Cic. in orat. pro Silia, nec dandus est locus, quod nobiles familie sine causa laudantur, vt dixit Simanch. Imp. Theodosio, & Arcadio lib. 10. epist. 47. vbi, neque enim ius fuerit, vt vna familia nouo opprimatur exemplo, nec attendi debet error probationum, nec testium, l. cum falsa 6. vbi communi ter DD. C. de iuris & facti ignor. sed veritas, quia secundum D. Aug. epist. 48. superat. idololatriam contra veritatem cognitam dimicare, & cum error non reilitur approbat elegans text. in cap. nolite timere 86. 11. quæst. 3. & melius in cap. error. 86. dist.

39 Omnes equidem prædicti tam denunciatores, quam testes, & iudices non debent aliquid aduersus proprias operari conscientias, nec contra id, quod verum esse sciunt, aut verisimilibus ducti causis tale esse putant, quia semper, quod ratio, & conscientia verum & iustum agnoscunt, faciendum, & sequendum est, vt communitè probatur ex D. Paulo ad Roman. 14. & operans aduersus id, quod esse verum, & iustum putat, quantum in se est, facit quod est falsum, & iniustum, & extat prohibitum ex lege Dei, & sufficit ad constituendum peccatum, ex Becano 2. part. tit. 4. cap. 4. quæst. 7. num. 5. Valencia 2. tom. disp. 2. quæst. 14. punct. 4. dub. 3. Sayr. Clau reg. lib. 1. cap. 4. n. 15. P. Thom. Sanc. in decalog. lib. 1. cap. 11. a. num. 1. cum seqq. qui late hanc rem explicant;

41 quare nec asserere debent maculatum, quem purum esse intelligunt, nec purum, quem maculatum esse putant, in dubio equidem testes testimonium ferre debent ex modo, quod rem aut maculam sciunt, & exponere rationes pro vtraque parte, quæ rem dubiâ reddunt, nec dubiâ pro certo adducere poterunt, & denunciatores verd in dubio neminè denunciare debent, nisi denunciationis causam veram, & probari posse, sciant, Franc. Emman. Roderic. in summa 1. parte cap. 79. num. 7. Campanil. in diuersor. iuris canonici Rub. 11. cap. 15. num. 100. vers. alios Mart. Bonac. tom. 1. de censur. disp. 2. quæst. 6. punct. 1. num. 25. & in nouissimè editis de onere & oblig. denunci. disp. 6. punct. 1. §. 4. num. 1. per totum, & August. Barbol. de officio episcop. 3. part. alleg. 96. num. 66. colum. 632. quod intelligendum est, vbi obligatio denunciandi interuenit, quia si deficiat, suspectus maximè denunciatus redditur, quare in puritatis causis, in quibus omnis denunciandi maculam omnino deest, abstinere a denunciando omnibus consulo; ni in testes fuerint vocati, quia tunc veritatem exponere tenentur, alias sponte comparentes præter suspicionem magna ex parte fidem amittunt, & animi passionem, & venenum demonstrant, & à probis viris plerumque molestè feruntur. Iudices verd an contra propriam conscientiam ex probatis iudicare in similibus causis debeant, quidque in dubiis efficere valeant dicemus infra quæst. vlt. vbi propria sedes.

44 Quare cum non solum oporteat Catholicos Principes in suis regnis vitâ curare politicâ, sed etiâ animabus, & subditorum conscientis salutarem inquirere & adhibere medelam, vt text. in leg. 2. de legib.

& auct. vt non luxurientur homines conuatiu. in prin. & ex D. Th. 1. 2. q. 9. ar. 1. & q. 95. a. 1. maluit Couar. in cap. quantum pactum 2. part. 1. num. 24. quia vt inquit Sum. Pontifex in cap. nouit. 8. de iudic. ad officium superioris pertinet de quolibet peccato mortali corripere omnes Christianos, & si correctionem contempserint, per distinctionem coercere: nam cuius est ordinare homines ad finem, eiusdem etiam est cognoscere de medijs, quibus proueniunt ad finem, sicuti medici (vt inquit Nauarr. in d. cap. nobilit. notab. 6. num. 14) cuius est iudicare de sanitate corporis, etiam est iudicare de iis, quæ conseruant eam, vt corpori applicentur, & de his, quæ impediunt eam, vt tollantur, refert Paul. Layman. lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 4. n. 2. & cum legis Christi, & suæ Ecclesie principalis noster Rex defensor sit, vt dixit Io. Redin. de maiestate Princip. verb. imperatoriam, num. 3. Valençuela conf. 99. num. 27. plura congerit Salgado de reg. protecl. lib. 1. pralud. 2. ex num. 72. & plurimum debeat de sua, & subditorum conscientia curare, vt multis probat Auiles in cap. Prator. in proom. gloss. conscientias, quia præter Dei offensam, quæ est maius damnum, ex polluta mente & reprehensibili conscientia magna oriuntur damna, quæ recenset Bobadilla in politica lib. 1. cap. 3. num. 59. cum seqq. nec regnum diu consistere potest, vbi sanctitas deficit, secundum illud Seneca in Thieste. Vbi non est pudor, nec cura iuris, sanctitas, pietas, fides, instabile regnum est, quia ruina morum peior est ruina murorum, vt ex Seneca, & Innocentio probat Marc. Ant. Genuen. in practica. Ecclesiast. quæst. 519. num. 3. quare reges, & superiores regimen animarum cûctis debent præferre rebus cap. cum sit art. 14. vbi gloss. verbo. cum de arate & qualis. cap. precipimus 12. quæst. 2. Gracian. discept. forens. tom. 1. cap. 123. num. 16. & ideo itura pericula conscientia, & peccandi mortalitèr maximè fugiunt, multa statuendo specialia ad vitandum peccata, & alia statuendo in animæ fauorem ex gloss. verb. insinuatione, in cap. lator. 7. de sent. & re. ind. & in cap. sciunt cuncti, verb. alios, de elect. in 6. Craueta de antiq. temp. part. 4. §. videamus modo de aliquibus limitationibus num. 10. Tiraq. de priuileg. pia causa priuileg. 161. Couar. de sponsal. 2. part. cap. 6. in princ. num. 12. Aceb. in l. 2. num. 4. tit. 1. lib. 5. recop. Perez in l. 1. tit. 5. cred. pag. 39. Farin. in fragm. 1. part. lit. E. num. 109. & 111. August. Barbosa axioma 26. num. 3. & 4. pag. 20. & multis probat P. Th. Sancius de matr. lib. 1. disp. 6. num. 5. vers. præterea, & lib. 3. disp. 1. num. 8. & in Decalog. lib. 6. cap. 15. num. 36. post. medium. Zaballo cum allegatis per eum tom. 3. comm. contra comm. quæst. 840. n. 13. quia tantum salubrius, & efficacius periculo occurrendum est, quanto ex eo maius intenditur damnum, l. 1. §. sed & si quis, de Carbon. editio, cap. vbi periculum 3. de elect. in 6. & in l. 4. vbi gloss. 2. tit. 17. part. 3. plures apud August. Barbol. axioma 177. num. 1. pag. 110. vnde prouenit quod causa, quæ salutem respicit animarum semper censetur finalis ex l. si quis pro redemptione 36. C. de donat. Bar. in l. 2. §. fin. num. 2. de donat. Mantie. de tac. & amb. lib. 3. tit. 12. n. 41. & ita licet constitutio Pape circa ius civile non sit necesse seruari nisi in terris Ecclesie: in temporaliibus subiectis, tamen si salutem respiciat animarum, vbi que seruanda est, vt ex gloss. in cap. 1. de reg. iur. in fin. de prescript. & in cap. vlt. de secund. nupt. docet Gracian. in addit. num. 3. ad decis. March. 224. quod nullumque excogitari valet maius, quam quod infelicem diutius animam, & conscientiam detinet alligatam, secundum text. in cap. fin. de consuetud. cap. pen. in fin. de consanguinitat. & affinitat. capit. cum Ecclesia 9. de simon. quod cum corpore pretiosior sit, March 23. & Luc. 12. 23. cap. seculo 38. dist. cap. precipimus, 2. quæst.

quæst. 12. cap. cum infirmitas. prope fin. de penit. & remiss. Cardofa in praxi verb. anima, & immo omnibus rebus velut magis pretiosa, sit preferenda, l. facimus, 21. in fin. C. de sacros. ecclesie. d. cap. precipimus. Tiraquel. de priuileg. auct. in presert. num. 9. Mantie. de tacitis & ambig. conuent. tom. 1. lib. 13. tit. 28. n. 10. Misch. conc. 1171. num. 5. Menoch. lib. 4. presump. 112. n. 4. & presump. 189. num. 134. Ioan. Gutier. in repet. l. nemo potest. num. 486. deleg. 1. Marian. Anton. variat. resol. lib. 2. resol. vlt. casu 37. Card. Tusch. in pract. conc. 333. num. 1. lit. A. tom. 1. atque ideo salus animarum in primis inspicienda est, cap. ius canonicum. 4. dist. & eius fauore admittitur extensio etiam in odiosis & penalibus & exorbitantibus, Marta de iurisdic. 4. part. casu 85. num. 10. & 11. ex Craueta Farin. & aliis citatis, Marc. Anton. Genuen. practica. ecclesie. q. 772. nec attendi debent apices iuris dum agitur de salute animæ, secundum And. Tiraq. citato loco priuileg. 164. Hieronym. Zaballo comm. contra comm. quæst. 73. num. 1. Gracian. discept. forens. tom. 2. cap. 393. num. 13. in tantum, quod licet vis & effectus rei iudicatæ tantum sint, vt dicemus infra q. 4. ar. 1. per totum. tamen corruunt, dum peccatum & conscientia grauamen interueniunt, ex Bald. in l. cum allegas. num. 11. C. de usur. Tiraq. de retract. conuent. §. 1. gloss. 2. ex num. 37. Ioan. Baptif. Lupus de usur. comm. 2. §. 3. num. 19. Marant. in specul. 6. p. act. 1. num. 154. Van. c. de nullit. tit. Quotiens & intra quod temp. num. 8. Salgado de reg. protecl. p. 4. c. 3. num. 116. & licet officium suum iudices nisi petentibus impartiri non debeant, l. 4. §. 8. de dam. infect. l. 5. vbi DD. §. 14. de nobil. oper. nunc tamen aliud est vbi agitur de animæ periculo. text. in c. placuit. 9. dist. 90. gl. in cap. cupientes. §. vel si personæ, verb. contumacia. de elect. in 6. Abb. in rub. de treug. & pac. Ripa in d. l. 4. §. 8. num. 24. Vincenc. Carot. de remed. contra prauindic. sent. & except. 132. num. 33. & ideo conscientia omnium euentu in primis subueniendum est, quia tuius est necessaria omittere, quam cum conscientia periculo vniuersa lucrari, vt in text. cap. quanto 4. de consuetud. cum superioris relatis, quare aptè, & iuste huic incommodo, & immenso periculo nostra obuia fuit Pragmatica: ne amplius puritatis, & nobilitatis causæ progrediantur, cum tot reipublicæ damnis, cum odijs & discordijs, & denique quod perniciosius omnium est. con. peligro en las conciencias.

- 7 Legis est commune respicere bonum & tunc dicitur anchoram esse firmissimam rerum publicarum, num. 9.
- 10 Abusus usque adhuc seruatus circa obseruationem statutorum plura damna afferbant.
- 11 Lex debet statuere, quod utilitas & equitas faciendum suadent.

FVE se iuzga en el gouerno por la cosa mas digna. Quedo reparo assi por el remedio de inconuenientes tan grandes, y de los quales tanto dano resultan al Reino en comun, y en particular, quia cum lex nihil aliud sit, quam quædam regula agendorum ex D. Th. 2. p. q. 90. art. 1. Azorio Instit. moral. tom. 1. lib. 5. cap. 2. quæstio, 1. Valencia 2. part. tom. 2. disp. 7. quæst. 1. punct. 2. Mart. Becanus tract. 3. cap. 1. quæst. 1. num. 15. & effectus regulæ si sint, dirigere in rectum, & deuiare ab obliquo, ita similiter legis finis est virtutes dirigere, vitiisque prosternere ex Cic. lib. 1. offic. Matth. Vvesembek. in rub. de legib. num. 6. & utilitatem respiciendo priuatorum publicæ consulere utilitati, vt infra in q. 7. dicam. quod fit rerum damnis imponendo medelam, & priuatorum iniurias cohibendo, l. vt vim, 3. disp. & iure cap. olim. 12. de rest. spoliar. cap. significati. 16. de homicid. cap. se vero. 3. de sentent. excomm. quæ duo ex hac nostra Pragmatica oriuntur, quia in primis dirigit in rectam viam & modum puritatis & nobilitatis iudicia, & informationes recipiendas circa prædictas qualitates, & eis vtilem, & rectam præfigit formam, quæ deinceps in his procedatur causis cum debita animaduersione, & æquitate. Deinde tollit, & omnino euellit plura damna, & iniurias proueniens ex abusu valde rigido, & parum æquo modo introducto in aliquibus collegijs, & communitatibus circa conficiendas, & diiudicandas sanguinis qualitates & informationes, ex quo plurimum familiarum nobilium de honestatio, & denigratio proueniebat, & simul plura damna & iniuria tam puritatis, quam vniuerso regno pullulabant.

Ex quibus prouenit, quantum hæc nostra sanctio commoda sit priuatis, propitia sanguinis qualitatibus, quantumque familiarum splendorem incolumen seruet, statutorumque sit obseruantiæ, & calumniantium fomenta cohibeat, ex quibus cætera, quæ recensuimus, proueniunt damna, quæ per consequens ex hoc salutifero simul arcentur antidoto, quo etiam utilitatem magnam, & tranquillam concordiam vniuerso querit regno, & illud perustrat cum nobilium familiarum defensione, & condecoratione, quam principaliter intendit, itavt ex omnibus simul illius directè inspicat bonum, quæ sunt partes rectæ legis, & æqui iuris ex Horac. lib. 1. satyra. 1. quia is est finis legi publicæ videlicet salus, & ciuium tranquillitas, ex Corraf. ad l. 1. num. 1. de statu bom. & hinc lex duodecim tabularum salus (inquit) populi suprema lex esto, & ideo Ang. Matheac. lib. 1. de via iuris cap. 9. num. 5. ait, quod finis internus legis est iustitia, & æquitas, quam vt umbra corpus, sequitur hominum salus & tranquillitas reipublicæ: finis ad quem est adeptio iustitiæ, scopus autem, seu finis, cui hæc iustitia queritur, est reipublica, & societatis ciuilibus conseruatio, quæ quam reum publicatum anchoram firmissimam Solon esse dixit, & conducunt Arist. 4. politicor. cap. 1. l. 1. de legib. cap. erit autem lex

GLOSSA VI.

De fine legum, & specialiter nostræ Pragmaticæ.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex est quedam regula agendorum.
- 2 Regula dirigit in rectum, & deuiat ab obliquo.
- Legis finis est virtutes dirigere, & vicia prostertere, ibid. & medelam damnis imponere, & iniurias cohibere, num. 3. Internus est iustitia & æquitas. Finis ad quem est adeptio iustitiæ, num. 8.
- 4 Pragmatica nostra in rectum dirigit informationes & iudicia puritatis, & nobilitatis, & tollit abusum usque adhuc seruatum, ex quo plura pullulabant damna, n. 5. est commoda priuatis, familiarum propitia, & statutorum obseruatrice, num. 6.

lex. 2. 4. dist. & tradita infra seq. glos. num. 1. & quaest. 7. † & cum abusus in obseruadis statutis tot incommoda & damna regno, & priuatis vsque adhuc attulerit, hæc nostra Pragmatica omnium inferuens commodo, atque vtilitati, quæ ipsa est iusti propè mater, & æquæ respiciens, † quod ipsa vtilitas, & æquitas suadent, statuit, & ordinat, secundum text. in l. quia actionum, 1. 1. de prescript. verb. l. sed an via, 1. 2. de pignor. & hypoth. & tradita à Petr. Barbosa in l. 1. part. 1. a num. 65. & part. 7. num. 49. & 50. solut. matrim. Sraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 104. num. 3. P. Th. Sancio in tract. de matrim. lib. 1. disp. 1. num. 4. quo, incommodum illud commodum reddit, & damna præterita tollendo, vtilitatem affert magnam, & vniuersa regno, & priuatis singulis, vt supra relata demonstrant verba.

GLOSSA VII.

De statutorum obseruatione, & vtilitate.

S V M M A R I V M.

- 1 Leges & statuta ob publicum bonum perpetuo esse debent.
- 2 Officia publica dignis largiri oportet. Nobilior quanto quis est, tanto dignior reputatur ad publica munera subeunda, ibid. Nobilitas iusta est causa dispensandi in pluralitate beneficiorum, ibid. Vtilitas per experientiam demonstrata seruanda est. Experientia rerum dux & magistra, ibid. a qua argui potest ad ceteros omnes casus, num. 4.
- 3 Statuta puritatis vtilia sunt, & interest publicè, quod intacta obseruentur, & num. 6.
- 4 Familias puras separari à maculatis publicè interest, ibid.
- 5 Statuta puritatis non solum non tolluntur ex nostra noua sanctione, sed principaliter seruari iubentur.
- 6 Proæmium legum & statutorum causam finalem demonstrat, & num. 9.
- 7 Finis nostra pragmatica duplex, obseruatio statutorum puritatis, & forma iusta, & æqua consociendi, & iudicandi informationes.

¶ **Q**UO porque se conseruen en su primitiua calidad, y institucion los santos statutos, y los vtiles, loables fines del beneficio comun, a que se encaminaron, y que de su buen uso sean experimentado. † Quia statuta, seu leges factæ ob publicam vtilitatem (vt omnes eam pro fine habent, cap. erit autem lex. 2. 4. dist. l. 1. de legib. Arist. 4. politic. cap. 1. Duar. lib. 1. disp. 1. 1. Ang. Matheacio de iuris, cap. 1. num. 5. Theologi plures apud Mart. Bonacin. 2. tom. tract. de legib. disp. 1. quaest. 1. punct. 1. num. 1. vers. Dicitur ad bonum commune, & gubernationem reipublica, §. fin. proom. inst. Raynaldus

Corfus lib. 2. indagat. cap. 13. Turamin. lib. sing. de legib. 2. part. cap. 1. num. 24. itavt per eam à subtili iuris dispositione deuietur, vt in l. quia actionum, 4. 1. de prescript. verb. l. sed an via, 1. 2. de pign. cum similibus,) debent perpetuo, & constanter manere, ex text. in cap. 1. & 2. 2. §. quaest. 1. probant Rebuff. in tract. de nominat. quaest. 5. à num. 40. Pelacz de maiorat. 4. part. quaest. 15. num. 59. vers. Et qua inducta sunt, † maxime, quæ expectant, ad electionem personarum ad publica officia, quæ largiri dignis oportet, arg. text. in l. nam rei publicæ, 4. de noui operis nunciat. & in l. seruum, 33. §. publicè, de procurat. gloss. verb. appellatum, in l. reus delatus, 7. §. fin. de muner. & honor. hbb. in cap. ex parte, 7. num. 6. de testib. Valençuela conf. 76. num. 38. & quanto nobilior quisquam est, tanto dignior iure reputatur, vt in text. in l. honor. 1. 4. §. de honoribus, 3. de muner. & honor. l. honores, 7. §. is qui, 2. de Decurion. l. 1. C. de conditio in public. hrr. lib. 10. aub. Præsides, C. de Episcop. aud. cap. de multa. 28. in fin. de prabend. latè Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 20. ex num. 1. vbi sub num. 13. dicit, quòd nobilitas est causa iusta dispensandi circa pluralitatem beneficiorum, ex Innoc. in cap. dudum, ad fin. vers. Item si Papa, de elect. pro quibus sunt videnda, quæ tradidimus supra 1. part. quaest. 3. §. 2. ex n. 26. † præcipue cum vtilitas statutorum puritatis & nobilitatis per experientiam demonstratur, vt hinc dicitur, quæ omnium rerum dux & magistra est, secundum text. in l. legati, 6. §. ornaticibus, 3. de leg. 3. cap. quam sit. 6. de elect. in 6. gloss. verb. experientia, in extranag. ad conditorem, Ioannis. 2. 2. de verb. sign. Iass. in l. res obligata, num. 16. de leg. 3. & in l. qui Roma, 1. 2. num. 26. de verbor. Ioan. Neuzian. in sylvia nuptiali, num. 7. Menoch. de recuper. rem. 12. num. 24. Alex. conf. 153. Vssis narratis, num. 8. vol. 5. † A qua arguete licet ad ceteros omnes casus, ex cap. multis, 47. dist. Card. Tusch. l. F. concl. 648. per totam. tom. 3. Aug. Barbosa axioma 88. pag. 55. & loco, 45. pag. 318. Pelacz de maiorat. 1. part. quaest. 1. sub num. 307. Vbi etiam eam rerum sustentaculum rectè appellat, † & cum puritatis statuta non solum ab initio adinuenta, & constituta fuerint ob publicam omnium vtilitatem, sed etiam ex postfacto ipsa experientia plures viles exinde sequutos demonstraerit effectus, & quasi cum digito publicam signauerit vtilitatem, plurimum interest, & reipublicæ Hispaniæ maximè expedit, quòd statuta puritatis, & nobilitatis intacta custodiantur, & intrepidè obseruentur, absque tamen corruptela, nec abusu in forma, & modo; quo fuerunt stabilita, & vtilia esse inceperunt, vt exinde melius, & facilius fines communis vtilitatis, ad quos adinuenta fuerunt, consequantur, quia cum eorum institutio, & erectio fuerit ob tribunalium, & communitatum pacem, & splendorem seruadum, † ex quibus præcipue totus componitur orbis, & ob puritatem, & nobilitatem familiarum melius agnoscendum, & separandum à maculatis, & infectis radicibus, vt reipublicæ, & vniuerso expedit regno, ex l. 1. §. pen. de inspic. ventre, l. super statu. 9. C. de quaest. Guil. Benedict. in cap. Rainuncius, in princ. num. 57. fol. 9. de testam. & à viris doctissimis, & sanctissimis adinuenta fuerunt ob bonorum suarum communitatum, vt probant supra 1. part. quaest. 3. §. 2. publicè interest seruari eo modo, & forma, & ad eos fines, ad quos fuerunt erecta, & comparata, in quo nunc non amplius est immorandum, cum per se pateat, & in præciato loco latè de hoc actum relinquamus.

Illud verò ex his verbis specialiter inferendum, 7 & notandum est, quòd non solum puritatis statuta per nostram pragmaticam non tolluntur, verum nec in parte minuuntur, quod ita verum apertè apparet, vt causa finalis ipsius sanctionis ne horum statutorum

rum conseruatio in sua primæua qualitate & institutione, vt melius fines ad quos erecta fuerunt, assequantur, & ex eis bono communi vtilius consulatur, & ne tot bona, & vtilitates, quot vsque adhuc experientia docuit, ex eorum abusu, & corruptela impediatur; & ne ex pharmaco ex eis introducto mortifera venena communi bono sequantur, quibus damnis occurrere intenditur, non verò vim minuire statutorum, vt clarè supra relata demonstrent verba, † quæ cum adscripta sint in proemio huius constitutionis causam finalem demonstrant, ex text. in l. fin. iunctis his, quæ communiter ibi notant DD. de hered. inst. & in l. demonstratio falsa, vbi Bart. & Immola in §. 1. num. 14. de condit. & dem. idem Bart. in l. si iure, num. 2. de leg. 3. Bald. in l. 1. num. 17. C. de falsa causa adiecta leg. Paul. Castren. in l. si quis, in princ. num. 82. vers. Septimo fallit, de leg. 3. Iass. in l. si filius, num. 2. 1. de lib. & posth. & in l. eam quam, num. 18. C. de fideicom. Hier. Cagnol. in l. 1. num. 16. de orig. iur. Purpurat. in l. 3. num. 110. de reb. cred. & si cert. pet. And. Tiraq. in tract. cessante causa, num. 64. Greg. Lopez in l. 2. 1. per text. ibi, tit. 1. part. 6. Lud. Mol. de primog. lib. 1. cap. 5. num. 1. Gonzalez in §. 7. proemij reg. 8. cancellar. num. 122. & 192. Iass. conf. 1. num. 13. lib. 1. Roland. conf. 49. num. 34. & 61. lib. 1. & conf. 67. n. 72. lib. 3. Hier. Grat. respons. 44. num. 18. & resp. 36. num. 2. vol. 2. † & speciatim quòd proemium statutorum causam finalem dispositionis denotet dixit Menoch. lib. 6. præsumpt. 2. à princ. Tib. Dec. conf. 3. num. 116. lib. 1. Grat. conf. 44. num. 18. lib. 2. Aug. Barbosa axioma. 192. num. 1. & 2. vbi plura cumulat, & itidem proemium legis, vt in d. l. fin. de hered. inst. l. cum pater, 77. §. dulcissimis, 20. de leg. 2. Menoch. citato loco n. 2. Curt. Iun. conf. 185. num. 2. † ita vt duo sint huius constitutionis fines, vnus obseruatio statutorum puritatis in sua primæua natura, & institutione; alius tradere modum & formam, qua informationes puritatis, & nobilitatis deinceps sumantur, & iudicentur debita cum iustificatione, & æqualitate, ne damna, & iniuriæ, quæ quotidie oriebantur ex inordinato abusu, & valde stricto vsque adhuc seruato in aliquibus communitatibus, & quæ etiam oriebantur ex falsis rumoribus, & inimicorum calumniis, & verbis iniuriosis, de quibus in sequentibus quaestionibus, radicibus decerentur, ne amplius pullulent, ita vt prædictorum statutorum vtilitas amplectatur, & abusus superfluous, & iniurius reiiciatur, & inde euadat incolumis, & experiat vtilitas publica, quæ principaliter intenditur ex ratione prædictorum verborum, videlicet, porque se conseruen en su primitiua calidad, y institucion los santos statutos, & c.

GLOSSA VIII.

De iniquitate, & absurditate legum & statutorum vitandis.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex & statutum emendandum propter iniquitatem & absurdum, & restringendum ad limites iustitiæ & æquitatis, numer. 2.
- 3 Priuilegium propter abusum extinguitur, & eo malè utens eius vtilitate priuatur, num. 4.

- 5 Lex incommoda & inutilis redditur inefficax.
- 6 Statutum à prudentibus redargui non debet, nec ita custodiri, vt captiosum, & iniuriosum existat, num. 7.
- 7 Absurda vitanda & restringendo dispositionem, & improprando verba recedendo à proprio intellectu.
- 8 Princeps non potest statuere, quod iniuriosum, & captiosum est.
- 9 Potestas Principis in bono, & vtilitate abundanter consistit, & reicit omnem iniquitatem, & iniustitiam, quia tunc potius tempestas, quàm potestas dicitur. Contractus iniqui ad æqualitatem redigendi, ibid.
- 10 Pragmatica nostra intendit emendare rigidam formam procedendi circa iudicandum qualitates sanguinis introducta in quibusdam communitatibus.
- 11 Æquitas suadet iniurias tollere, & rerum querere veritatem. Leges & statuta tolli, & mederi possunt, ibid. Qui potest actum facere, potest illum qualificare, ibid.
- 12 Obseruantia iniqua legum & statutorum mederi oportet.
- 13 Statuta ita seruanda vt ultra modum non noceant.
- 14 Lex incidens in iniquitatem nullam vim habet, & saltim abroganda venit.
- 15 Vtilitas euadens facit recedere ab eo quod olim æquum visum fuit. Leges non semper viles, ibid. Emergens de nouo, nouo indiget auxilio ibid. Morbus nouus nouo indiget antidoto ibid. Omnia non semper vtilia, ibid.
- 16 Statuta interpretanda, vt aliquid operentur ultra ius commune, nisi absurditas, aut iniuquitas sequatur, num. 17.
- 18 Dispositio iniqua reducenda ad ius commune etiamsi nihil ita operetur.
- 19 Lex & statutum declaratur ex obseruantia, ad noxam tendens seruari non oportet.
- 20 Finis nostra Pragmatica qualis.

¶ **Y** Que siendo tan conueniente en la sustancia, no se ponga en estado de perjuicio por los accidentes en el modo, † quia si ex obseruantia legis late ob bonum commune, & publicum iniquitas vlla, absurdum ve sequatur, lex & statutum venit emendandum, text. in l. ex facto, 43. in princ. ibi, Et enim iniquum incipit fieri beneficium Principis, de vulg. & pup. & in l. Nevacius, 191. in fin. de reg. iur. l. rescripta. 7. C. de precib. imp. offer. aub. in medio litis non fieri sacras formæ, c. 2. §. si verò dum causa, vers. Et hac dicimus collat. 8. nouel. 113. l. 1. & 2. & 10. tit. 14. lib. 4. recop. text. in cap. suggestum, 9. de decimis, vbi probatur, † quòd & si lex aliquid expressè subear, cuius obseruatio iniqua reddatur

reddatur ex aliqua superuenienti causa, debet restringi ad id tantum, in quo iustitia & æquitas consistant, vbi ita hoc notat Abb. num. 1. & 3. & Ant. de Butrio num. 1. & 2. Rebuff. in tract. de decimis, quast. 4. n. 29. gloss. ordinaria; & notabilis in cap. decet. 6. de reg. iur. in 6. ¶ vbi ait quod propter abusum extinguitur priuilegium, similes glossæ in cap. renouantes. 6. verb. priuilegium, ante fin. 2. 1. dist. & in cap. priuilegium. 6. 3. 11. quast. 1. Specul. in tit. de instrum. edit. §. nunc autem, in fin. facit etiam text. in l. sed cum ab hered. 1. 2. ibi, Praesertim si nouum beneficium cum alterius iniuria postuletur, vbi gloss. fin. ad SC. Treb. & in l. 2. §. meritò. 10. & §. si quis a Principe, 16. ne quid in loco publico, l. nec auus. 4. C. de emancipat. liber. cap. ex tenore, 16. cap. quia non nulli, 4. 3. de rescript. cap. ex tuarum, 5. de auctorit. & vsu pallij, l. 7. tit. 10. lib. 5. ord. Rebuff. citato loco num. 16. adducti à Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 3. num. 26. & quast. 5. 1. num. 72. & ab Aug. Barbosa axioma. 81. num. 4. pag. 51. & conducunt etiam text. in cap. cum olim, 16. vbi gloss. verb. sine praiudicio, de consuetud. cap. licet. 4. in fin. de translat. Episc. cap. licet, 12. de officio ordin. Rosenthal. de feudis, cap. 9. membro 1. concl. 38. num. 1. & 2. Afflictis decif. 334. num. 2. ¶ & quod malè vtens priuilegio, aut alia concessione ea priuari debeat propter abusum, probat text. in l. Iudaos. 11. C. de Iudaos, & in l. eos. 3. C. de aqueductu, lib. 1. 1. & in l. 4. 3. tit. 8. part. 3. Pelaez citato loco quast. 19. num. 3. Suarez de legib. lib. 8. cap. 3. 6. per totum. Card. Tusch. lit. P. concl. 75. 4. tom. 6. Aug. Barbosa axioma. 190. num. 8. pag. 116.

5 Pro quibus facit primò, si cum lex incommoda, & non utilis reipublicæ manet, cessat eius vis, atque potestas, ex Castro, de l. penali, cap. 5. Salas de legib. disp. 1. 1. sect. 3. Suarez eod. tract. lib. 6. cap. 9. num. 3. & ex aliis penes Mart. Bonacin. tom. 2. tract. de legib. disp. 1. punct. ult. §. 2. num. 7. multò magis cessare, seu abrogari debet legis, aut statuti abusus, si ex eo iniquitas sequatur, manente ipso statuto & lege, & eius vsu in primæua sua forma & obseruantia, ita vt incommo- dis, & abusu cessantibus maneat intacta, & inuol- labilis utilitas dispositionis reipublicæ, tribunalibus, & priuatis commoda.

6 Facit secundò, quòd lex, seu statutum ita praxi seruari debet, vt exinde redargui à prudentibus non valeat, secundum text. in d. lex facta. 4. 3. in princ. de vulg. & pup. & in l. Saluinus Aristò. 6. de leg. praestand. Vbertus Zuch. in l. fin. num. 39. C. de edicto D. Adriani toll. Bald. conf. 294. ad euidentiam, lib. 1. & conf. 85. vol. 3. Ioan. Zephal. conf. 13. num. 1. 2. & conf. 76. num. 89. lib. 1. & conf. 146. num. 20. Socin. Iun. conf. 1. num. 128. & conf. 122. num. 24. vol. 3. & censuit Rota decif. 294. num. 8. 2. part. sacri Palatii. Valenzuela conf. 87. n. 86. & alios congerit Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 1. num. 298. & cum praxis & stylus circa probandas sanguinis qualitates in quibusdam seruatus tribuna- libus, & communitatibus maxima fuerit dignus re- prehensione ex tot iniuriis & damnis, quot pluribus obuenerunt familiis puris, & nobilibus, & quæ vi- dimus, & experientia docuit, & noster recentet tex- tus, sequitur, quam iuste, ac sanctè ex hac nostra tol- litur, & derogatur sanctione.

7 Facit terciò, quòd statuta, quæ iusta & utilia rei- publicæ extant, manenter captiua, & iniuriosa ex prauo modo, & abusu praxi, subditis iniuriosa, & magnum gigneret absurdum contra iuris regulas, ex text. in l. scire oportet. 1. 3. §. aliud. 1. ibi, Erat igitur in deteriori ordine de excusat. tut. l. in ambigua. 9. de legib. l. nam absurdum. 7. de bon. libert. Barr. in l. omnes populi, quast. 9. de iust. & iure. Albert. Brunn. de statutis, art. 5. num. 12. Nicol. Euerardo in loco ab absurdo. 2. 3. per to- tum, maximè num. 2. & 9. Peregr. de fideicom. art. 11.

num. 45. vers. Hac tamen. Card. Mantica de conceit. ult. vol. lib. 3. tit. 7. à princ. & de tacitis & ambig. conuent. lib. 2. tit. 13. per totum Card. Tusch. & Aug. Barbosa lo- cis citandis, Phil. Dec. conf. 19. num. 3. vers. Suadetur. Rol. à Valle conf. 61. Resceta, num. 20. lib. 3. Zephalo conf. 210. num. 12. tom. 2. faciunt tradita per Valen- quel. conf. 4. num. 65. & conf. 12. num. 23. & conf. 91. n. 71. vbi de puritatis statutis loquitur, & conf. 97. num. 5. 2. & 193. & propter vitandum absurdum qualibet dispositio restringitur, l. 2. C. de noxal. act. l. vt grada- tum. 1. 1. §. 1. de muner. & honor. Nicol. Euerard. loco 23. ab absurdo, num. 4. & 6. Card. Tusch. lit. A. concl. 66. num. 38. tom. 1. Aug. Barbosa axioma. 2. num. 3. etiam impropiando verba statuti, & recedendo à propria significatione ex Euerardo d. num. 4. Tusch. num. 17. & 21. Barbosa num. 4. & 6. locis citatis. ¶ Et proced- unt hæc omnia, vt nec tacite, nec expresse possit princeps contrarium statuere, quia consistunt in ra- tione naturali, quæ suadet iniquum arceri, & damna è republica tolli, & subditos ab iniustis oppressio- nibus tueri, vt colligitur, ex d. l. 10. in fin. tit. 14. lib. 4. re- cop. & tradunt Abb. in repet. cap. per tuas. num. 2. 1. de arbitr. Fel. in cap. ad audientiam, 31. num. 4. vers. Bene fateor, de rescript. Tib. Dec. conf. 25. num. 5. vol. 1. ¶ & 9 principis potestas in bono & utilitate abundanter consistit, & reicit omnem iniquitatem, & iniustitiam, quæ omnino regis & supremæ opponitur po- testati, & excessus iustitiæ tempestas & rigor potius dicitur, quam plenitudo potestatis, cap. Imperatores, 98. cap. non semper. 92. cap. qui resistit. 97. 11. quast. 3. cap. non licet. 11. dist. & alia iura diffusè congelata per Syluestrum Aldobrandin. conf. 1. à num. 96. vsque ad 118. & à nobis supra 4. part. quast. 7. ex num. 11. quod etiam locum in contractibus habet, non si ini- qui tractu temporis efficiantur, vel in infinitum cre- scant, per iudicem sunt reducendi ad æquitatem, vt est text. in l. cum quidam, 17. de vsur. Fontanel. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 8. p. 1. num. 116.

Ex quibus patet, quòd licet nostra Pragmatica non intendat emendare, nec in parte tollere, nec mi- nuere statuta puritatis prout in se sunt, & dixi supe- rius in antecedenti glossa; corrigit tamen modum, & formam procedendi seruatum in quibusdam col- legiis, & communitatibus circa probandam pura- tem, & nobilitatem, quæ nimis stricta erat, & aduer- sus iuris regulas mentem statuentium, & ipsorum statutorum laudabilem, & vtilem finem, vt ex relatis apparer verbis, quòd procedit tam iure, quam æqui- tate. ¶ Qua oportet iniurias tollere, & rerum quæ- rere veritatem, & non ex alienis, & extraneis iudica- re, præsertim quia si ex magnis causis, & incommo- dis poterant in totum prædicta tolli statuta, seu in parte mederi, & modificari, vt constat ex dictis, & dicendis rationibus, & iuribus, & magis in specie probauit Abb. in cap. cum accessisset. de constitut. num. 2. Ripa resp. 2. num. 6. Zephalo conf. 8. num. 15. & 23. lib. 1. Menoch. conf. 250. num. 16. cum seqq. lib. 3. Et is, qui potest actum facere, vel destruere melius possit illum modificare, & qualificare, l. videamus. 4. §. iura. c. 2. l. in actionibus. §. 1. & 2. de in litem iur. Gracian. discept. for. tom. 4. cap. 769. num. 4. & cap. 800. num. 13. Surd. conf. 113. num. 3. lib. 1. Becc. conf. 101. num. 25. Mantica. de tac. & amb. tom. 1. lib. 4. tit. 28. num. 1. in fin. ¶ Melius multò mederi, & suppleri poterit obser- uantia iniqua, & iniuriosa prædictorum statutorum, & tolli modus ab extra ortus in conficiendis, & diu- dicandis sanguinis informatoriis, qua procedunt contra mentem ipsorum statutorum absque lege, & ratione, finèque æquitate indicta, sed ex voluntate, & vsu aliquarum communitatum, vt factum esse ini- què, constat, & damna inde orta quotidie vidimus, &

& experientia dictauit, vt in nostro textu significa- tum habemus, & ad aliud bene considerauit Salgado de reg. protect. part. 1. cap. 1. num. 4.

Quod præter supradicta amplius iure procedit, quia statuta ita seruari debent, & maximè oportet, vt ultra modum non noceant, ex notabili textu in l. in summa. 2. fin. ibi, Sic tamen si non ultra modum no- ceat, de aqua & aqua pluui. arc. l. nemo. 5. ibi, nemo curiam nostram immuni pulsèt iniuria, C. de dignit. lib. 12. pro quo etiam facit text. in l. 4. 3. ibi, E despus aquellos aquino lo el Rei dio vsaren del en tal manera, que torne en daño de muchos conunalmente, vbi Greg. gloss. 2. tit. 18. part. 3. & text. in cap. rescripta, 15. vbi glossa verb. quòd non ledat. 2. 5. quast. 2. ¶ vbi ait, quòd lex non- dum incidit in iniquitatem, nullam omnino vim habet per text. in d. lex facta. 4. 3. de vulg. & in cap. quia sancta, 18. §. verum. 6. 3. dist. Did. Perez. in l. 6. gloss. 1. tit. 11. lib. 1. ord. Menchac. controuer. illustr. cap. fin. ex num. 1. cum seqq. Salas de legib. disp. 2. sect. 8. ex num. 50. quibus adde text. in l. si quis suo. 3. 3. §. 1. C. de inoffestam. l. cum quis. 10. C. natur. lib. vbi ab Imp. Iu- stin. leges antiquæ iniquæ abrogantur, vide Ant. Fab. 1. Iurispr. princ. 2. confut. 2. ¶ cum ab eo, quod diu- vilius fuit æquum, recedi nunc oportet propter euidenter utilitatem ex l. pen. de constitut. princip. re- cept. Alphonf. Montaluis in l. 7. gloss. 1. in fin. tit. 11. l. 2. fori, ad quod etiam faciunt adducta ab Acebedo in l. 8. num. 5. & 6. tit. 6. lib. 6. recop. & per Valenzuel. conf. 3. num. 173. nam non omnia omni tempore, loco, & conditione utilia sunt, esset quidem lex ty- rannica si mutatis causis constitutionis, & rationibus introductionis cessantibus illa eadem imperaret, vt inquit Petr. Greg. lib. 10. de repub. cap. 5. num. 17. & videantur Conan. lib. 1. comm. cap. 1. num. 5. Cotraf. in l. 1. num. 7. & 8. de iust. & iur. Hermannus Vulteiuis in princ. num. 7. inst. de inst. & iur. Ang. Mattheacio de via iuris, lib. 1. cap. 1. num. 34. & cap. 23. num. 11. Hu- go Donell. lib. 1. comm. cap. 12. circa princ. vbi Osuald. Illiger. lit. A. atque hoc est, quòd dicitur causam emergentem de nouo, nouo indigere auxilio, l. 1. in princ. de ventre inspic. l. oratione. 7. de feriis, l. de arato, 11. §. ex causa 8. de interrog. act. cap. fin. de in integrum re- stitut. Roman. in l. si vero, §. de viro, num. 8. 3. sol. matrim. Gonzalez ad reg. 8. cancellar. gloss. 4. num. 97. Card. Tusch. lit. E. concl. 145. per totam tom. 3. Rol. à Valle conf. 1. num. 59. cum seqq. lib. 2. Craueta conf. 264. n. 5. & 6. Petr. Surd. conf. 418. num. 9. Ant. Monach. Lu- centif. decif. 21. num. 3. 1. sicut nouis morbus, nouo in- diget antidoto, cap. caterim. §. de iuram. calum. The- reaur. Pedam. decif. 239. num. 11. cum seqq. ¶ Similitèr- que licet statuta ita interpretari debeant, vt aliquid vltraius commune operentur, vt ex aliis docuit Si- mon Schardius de feudis part. 7. cap. 2. num. 53. & cap. 7. num. 35. Marta de iurisdict. 4. part. casu 62. n. 15. & casu 85. num. 30. per Fel. in cap. si autem, num. 3. vers. Primo, nisi statutum, de rescript. & per Marfil. in l. patre, vel marito, num. 19. de quast. ¶ tamen si ex eis, quis in- debitè ledatur, secundum ius commune veniunt in- terpretanda, vt iniuria non sequatur, nec captiosa existant, licet superflua exinde maneat, ex gloss. & DD. in l. fin. §. in computatione, C. de iure deliber. & in l. cum à matre, in fin. vbi etiam Bald. C. de rei vendic. docet Nicol. Euerard. in locis legalibus loco, à ratione legis stricta, num. 14. & loco, à vi geminationis, num. 5. And. Gaylio lib. 2. obseruat. 3. 3. num. 7. quém refert Of- uald. Illiger. ad Donel. lib. 26. comm. cap. 2. lit. A. pag. mi- di 1391. ¶ & dispositio, quæ iniuriosa manet, redu- cenda est ad ius commune, etiam si tunc per se nihil operetur, ex text. in l. si quando. 35. vbi Bald. in princip. C. de inoffestam. DD. in l. 4. §. Prætor ait, de damno infe- cto, cap. 1. vbi gloss. de constitut. in 6. Ign. del Villar. in

flua resp. 12. in 2. part. cap. 3. num. 4. & faciunt tradita à Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 58. num. 190.

Facit etiam quòd cum statutum, seu quælibet alia 19 dispositio declarari, & interpretari debeat ex obser- uantia subsequuta secundum tradita in cap. cum dile- ctus. 8. de consuetud. & in cap. cum de beneficio, 5. de pra- bend. in 6. Barr. in l. semper in stipulationibus, vbi addi- tio de reg. iur. Innoc. in cap. olim, de verb. sign. Phil. Pro- bus ad Io. Monach. in cap. ei cui, num. 28. & seqq. de praebend. Abb. in cap. certificari, de sepulturis. Ioseph. Ludouic. tit. de consuetud. concl. vn. Io. Garc. de nobilit. indim. num. 56. Phil. Dec. conf. 538. viso punto, num. 3. tom. 2. Verouis conf. 91. num. 10. lib. 3. Petr. Surd. decif. 129. num. 19. Iosephus Ludouic. decif. Perusina 29. num. 32. & horum statutorum obseruatio, & practi- candi modus iniquus & iniuriosus in aliquibus exi- stat communitatibus, dicendum est, quòd prædicta statuta redduntur iniusta, & iniqua saltim pro ea parte, qua iniquè obseruantur, quòd ferendum non est, & rescandum venit, maximè in causis honoris, quæ in grauitate & interesse cæteris omnibus ante- cellunt, vt pluries dictum & probatum manet. Sicut omnes legum interpretationes iniquæ, sicut vitiosæ, improbandæ veniunt, optimè Ant. Fab. 1. Iurispr. princ. 2. confut. 2.

Vnde quidem receptum est, quòd statutum & quælibet alia dispositio, quæ ad noxam tendat, ser- uari non debet, vt probant Petr. Ancharr. conf. 84. Domina Azolina, num. 4. & 5. Rol. à Valle conf. 1. num. 159. cum seqq. lib. 2. Craueta conf. 264. num. 5. & 6. relati per Aug. Barbosa axioma. 81. num. 1. pag. 51. & quòd lex, quæ certò noxia est, in conscientia non obliget, tenent plures apud Menchac. lib. 1. controuer. illustr. cap. fin. num. 2. Salas de legib. disp. 1. sect. 8. num. 52. Martin. Bonacina 2. tomo tract. de legib. disp. 1. quast. 1. punct. 1. num. 11. vnde non solum tenetur Princeps iniquas leges tollere, sed etiam vitare omne illud propter quod sua lex reddatur suspecta subditis, op- timè Greg. in l. 16. gloss. 1. tit. 1. p. 1.

Ex quibus omnibus sequitur ratio, & finis nostra 20 pragmaticæ sanctionis, quæ intendit tollere abusus ex causa statutorum puritatis introductos circa pro- bandas sanguinis qualitates, & simul vniuersum reg- num tueri, & intactum seruare à tot damnis, odiis & malitiis, à tot prauis, & impositiis maculis, qui- bus eius denigrabatur splendor à tórque discordiis, & reipublicæ perturbationibus, ex quibus pax com- munitatis euertebatur, à tot diuitiarum, & ciuium amif- sionibus, quæ regni vires dissoluebant, à tot denique immanibus contra Deum, & conscientias facinori- bus, ex quibus catholicorum conscientia grauaaban- tur, & animæ in gehennam detrudebantur, & ab aliis per plurimos damnis, quæ quotidie ex hoc abu- su in toto pullulabant regno, cum maleuoli, & ca- lumniatores exinde scopum, & ansam fumebant pu- ras, & nobiles maculandi familias, itavt deinceps iniuriosis, & superfluis abstractis & sublati, maneat modus & stylus debitus, & iustus in puris, & nobili- bus qualificandis, & in probandis infectorum ma- culis & defectibus, & illi nullum in suo sanguine, & honore iniustum patiantur detrimentum; nec ex horum refectione tribunalia, & communitates gra- uentur, nec subiectis careant, qui præditi sunt quali- tatibus in suo sanguine, & genere requisitis per no- stra statuta, & ex omnibus ita constitutis, & rectè seruatis vtrisque simul consultum sit, ne deinceps tot damna sequantur ex prædictis statutis, ¶ quæ sien- do tam conuenientes en la sustancia, no se pongan en esta- do de perjuicio por los accidentes en el modo.

QVÆSTIO II.

De schedulis, seu libellis secretis, vulgò dictis, Memoriales sin firma, in causis puritatis, & nobilitatis oblati: ad explicationem huius Pragmatica in §. Ordenamos, y mandamos, que de aqui adelante ninguna persona, &c.

VERBA TEXTVS.

Ordenamos y mandamos, que de aqui adelante ninguna persona de qualquier estado, y condicion que sea, no pueda dar, ni de, como ni tan poco admitir, ni admitar memoriales sin forma, y que se admitieren en algun confesso, Tribunal, Iglesia, Collegio, o otra comunidad donde sea necesaria calificacion de nobleza, y limpieza no se les de credito, ni hagan fee, si fueren generales, y no dieren raçon particular de las cosas que contrinieren, aunque citen, ni señalen testigos, y aunque alegen fama publica, y solo se puedan admitir en orden a inquirir, y no para otro efeto, quando indiuiduaren, y señalaren Sambahanito o penitencia, y el año en que sedio, con expresion de la persona, a quien toca, de la Iglesia, o parte donde esta, del parentesco, que tiene con el pretendiente, o con otros indiuiduos tan particulares; que verisimilmente induzgan el animo, a que no es malicia. Y assi mismo se puedan admitir, quando manifestaren scrituras con iguales calidades a las dichas, o en caso que citando testigos se den antes que el informante parta, porque en tal caso se podran examinar los testigos, que en el se citan como pudiera el informante axaminarlos por si mismo, y assi no haran fee en quanto citados en el memorial, si no en quanto lo que dixeren examinados.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudiciis puritatis, velut secreta inquisitio, causam præstant offerendi secretos libellos, & chartulas contra puritatem, & nobilitatem.
- 2 Libelli occulti offerri, nec accipi non possunt, nec fidem efficiunt, ni ad inquirendum si verisimilem signauerint causam; secus nec ad inquirendum proficiunt, & num. 3. & 39. & 54.
- 4 Iudices illicò fidem præstare his secretis libellis, nec eorum virtute inquirere debent. Possunt tamen sumere excitationem adquirendum ex eis secreto tamen, non publicè, sub num. 31.
- 5 Prælati non debent recipere chartulas, quas

rustici contra suos rectores clanculo offerunt.

- 6 Delatores occulti perniciosissimi reipublica, & peiores furium, & num. 29.
- 7 Romanis fuerunt incrempri, & de re publica eiccti, num. 7.
- 8 Detrahere secreto proximum interdictum in re diuino & positiuo, & peccatum constituit lethale.
- 9 DetraCTOR homicida dicitur, quia nos priuat à fama, & num. 11.
- 10 Viuimus non solum hac vita naturali, sed etiam post mortem per bonum nomen & famam.
- 11 DetraCTio non solum verbis, sed scriptis fit.
- 13 Loquimur non minus per scripta, quam per verba. Scripta manent, & perpetuant memoriam, & semper loquuntur, ibid.
- 14 Conuicium, quo proximum vocamus Iudeum, Sarracenum, aut hereticum, aut ab eis ortum trahere ita scripto ac verbis fit.
- 15 Offerens libellum occultum contra alicuius puritatem censetur libellum famosum confecisse, & lethaliter peccat, cum ad aliud non possit deseruire ni ad infamandum proximum, & si bono fine fiat, raro deficiet odium, ex quo peccatum gignitur, num. 17.
- 16 Schedules simplex nihil probat, nec sufficit ad inquirendum.
- 17 Peccatum raro deficiet in oblatione occulta libellorum ratione prauis animi, & odij.
- 18 Delatores macula, & defectum proximi semper fuerunt valde suspecti. Consilium est, ut omnes se abstineant à similibus delationibus, ibid.
- 19 Offerens secretos libellos non solum peccat, sed tenetur ad restitutionem, que fieri debet modo, quo lesa fuit fama, & honor proximi, num. 20. Si falsò honor fuit ablatu se mentitum fateri debet, num. 21. Si autem verè, & infamia occulta erat, non tenetur palinodiam recantare, sed ad sapius laudandum iniuriatum, num. 22. Si littere fuerunt oblata in aliqua communitate, vel tribunali, ibi fieri debet restitutio, num. 23.
- 24 Delatores falsa macula grauissimis puniri debeant pænis, & num. seqq. Non tamen est solium, num. 27.
- 25 Libellum famosum scribens ordinaria pæna punitur, etiam si libellus careat nomine scribentis, aut offerentis, num. 26.
- Actio iniuriarum locum habet, dum quis prohibet honorem alicui decerni, sub d. num. 26.
- Denunciatio malitiosè punitur, nisi pro se habeat unum testem, vel famam, sub d. num. 26.
- Occultans alicuius honorem, seu laudem simili est, sub d. num. 26.

- 28 Tribunalia etiam leduntur ex oblatione libellorum falsa macula.
- 30 Inquisitores heretica prauitatis non debent procedere ad specialem inquisitionem virtute libelli absque subtractione, sed ad generalem tantum, & qua forma, num. 31.
- 32 Praxis Cathalonie apponendi arcam clausam in atrio domorum visitationis, ut littere secreta contra syndicos proiciantur, omnino velut perniciose damnantur.
- 33 Delatores secreti non omnino reiciendi.
- 34 Libelli & schedules secreta, nec plenè, nec simpliciter probant, nec iudicium efficiunt, nec ledunt ei, contra quem fuerunt oblata, num. 43.
- 35 Quod non sufficit ad inquirendum, nec iudicium facit, nisi ex ratione & causa iusta, num. 38.
- 36 Exceptio firmat regulam in contrarium.
- 37 Argumentum à contrario sensu in legibus validum.
- 39 Verisimilitudo ad inquirendum sufficit, que si deficiat in secretis libellis ad nihilum proficiunt, num. 40.
- Et tunc etiam per se nihil operantur, num. 42.
- 41 Libelli occulti continent delictum absque sufficienti demonstratione nihil sunt, magna suspitione laborant, num. 44.
- 45 Dolus præsumitur ex actu clandestino.
- 46 Clandestinitas præstat præsumptionem contra facientem.
- 47 Facta in occulto suspitione non carent, & num. 53.
- 48 Actus nocte celebrati habent præsumptionem contra se.
- 49 Tenebra aptiores ad malum.
- 50 In grauibus cum alterius detrimento non licet ex leuibus vagari causis.
- 51 Veritas secreto non eget, & vera loquens publicè exire oportet.
- 52 Libelli secreti ex malitia oriri præsumuntur.
- 53 Iniusti magis sunt, qui magis occultè procedunt.
- 55 Præsumptio est contra illum, qui instat, quod alteri graue inferatur damnum, præcipue si non habeat interesse, nec commodum.
- 56 Delator, & testes ab eo nominati suspecti valde sunt, & præsumuntur inimici, num. 57.
- 58 Inimicitia præsumpta sicut verà à testimonio repellit, & sufficit, si probetur per testes, aut per coniecturas, num. 59.
- 60 Falsitas præsumitur ex clandestinitate proferentis. Instrumentum factum clam, & in abscondito falsum præsumitur, ibid.
- 61 Suspicio falsitatis tollit fidem, sicut vera falsitas.

Secunda Pars.

- 62 Delatio cum præsumptione malignitatis reicienda venit.
- 63 Scriptura calumniosa nullam in iudicio vim habet. Inimici quando in causis puritatis ad testimonium admittantur, ibid.
- 64 Libelli occulti quando prosunt, vel non, ad inquirendum? & n. seqq. Generales absque subscriptione, causa, nec verisimilitudine nihil sunt, nec ad inquirendum sufficiunt, nec dum subscriptionem habet, eius tamen auctor non apparet, num. 65. Cum subscriptione prosunt ad inquirendum, etiam sine certa causa, nec demonstratione, & in primis ab auctore recognosci debent, & qua forma, num. 67. Et testes cum maxima cautela examinandi, & instrumenta, & scriptura compulsanda, ibid. & num. 68. Sine subscriptione, cum expressione testium accipi possunt ad illos generaliter examinandos, antequam commissarius inter se conferat, postea secus, num. 69. Sine specialibus interrogationibus, num. 70. Et etiam si proferantur post iter inceptum, dummodo in formatorium non sit clausum, nec perfectum, num. 71. & 73. Et si accipiantur nullam omnino fidem efficiunt, ni ad inquirendum, num. 75. & seqq. Et si famam publicam, & testes afferant post in formatorium perfectum accipi non debent, num. 78. Si verisimiles adducant rationes, & causas accipi possunt ad inquirendum etiam post in formatorium clausum, num. 80. Explicatur, & ponitur discrimen inter famam & scripturas, num. 83. & seqq.
- 60 Suspicio efficit, ut maiori cum cautela res agatur.
- 70 Interrogationes speciales non debent fieri ob secretos libellos, etiam si habeant subscriptionem proferentis.
- 72 Oblatio chartularum in tempore equipollentis facta idem operatur.
- 73 Inclusio vnius est exclusio alterius, & de contra.
- 74 Casus equipollentium numquam exclusus censetur.
- 76 Referens non plus efficit fidei, quam relatum, & num. 77.
- 79 Littere nullius suffulta auctoritate circa qualitates sanguinis nihil probant.
- 81 Verisimilitudo ad inquirendum sufficit, & tollit præsumptionem falsitatis. Et fidem præstat probationibus alias inualidis, num. 82.
- 83 Macula non minus probatur per famam communem, quam per scripturas, & instrumenta.
- 84 Equiparatorum eadem ratio, & effectus.

ii

85 Ecma

- 85 *Fama res est incerta & fragilis, à malevolis oritur capiens, exposita captionibus, refugium inimicorum, & calumniarum, asserta in simplici scriptura suspecta, nec quid verisimile continet, num. 86. & sub num. 87.*
- 87 *Perfecta ex imperfectis subverti non debent.*
- 88 *Pœnitentia certa, sacellus benedictus, instrumenta, & scriptura individua maximam verisimilitudinem continent. Probatio ex scripturis evidentiore, quàm que per famam, ibid.*
- 89 *Libelli asserentes maculam, que ex informatio iam recepto non apparet suspecti sunt, & num. 90.*
- 90 *Notorium ab omnibus sciri præsumitur. Fama præsumitur omnibus nota, ibid. Scriptura verum continere possunt, & ab aliis ignorari, ibid.*
- 91 *Testes, aut causa existentes in receptis informationibus circa quamlibet suspicionem contra prætensores suffiunt ad inquirendum, & consiciendum novas informationes.*
- 92 *Libelli occultii, ut verisimilem ad inquirendum causam præsentent, an continere debeant certum gradum descendentiæ, aut consanguinitatis. Assertiva proponitur, & probatur, ex num. 93. cum seqq. Negativa verior dicitur, & probatur, ex num. 102. cum seqq.*
- 94 *Expressio dicitur declaratio rei, ita facta ut intellectus non laboret in intelligendo, & dum individualiter exprimitur, num. 95. Maxime dum requiritur pro forma, num. 96. Dum ex noua requiritur lege non sufficit si generaliter interueniat, num. 97. Nec per equipollens, num. 98. Certi gradus requiruntur cum omnibus suis qualitatibus, num. 100. Specialis magis mouet, quàm generalis, num. 101. Pro expresso habetur, quod sufficit ex natura actus, num. 106. & 107. Et quod refertur in genere, num. 108. Maxime si ex eo colligatur, quod queritur, num. 109. Facta in lege ob maiorem declarationem non coarctat regulam, num. 112. & 113.*
- 99 *Factum non sufficit narrare nisi exprimat modus facti.*
- 100 *Gradus certi regulariter exprimendi sunt.*
- 103 *Probatio macula, & puritatis gradum certum non desiderat.*
- 104 *Interpretatio dubiorum sumenda est ex natura rei, de qua agitur.*
- 105 *Verba intelligenda secundum naturam actus cui adherent.*
- 106 *Expressum dicitur, quod sufficit ex natura actus, num. 107. Et quod in genere refertur, num. 108.*

- Si ex eo colligatur quod queritur, num. 109.
- 110 *Dispositio, que unum refert gratia maioris claritatis restringenda non venit.*
- 111 *Alternatiua verificatur in qualibet eius specie.*
- 112 *Exempla regulam non coarctant, & numero 113.*
- 114 *Probatio maior oritur ex assignatione certorum graduum.*
- 115 *Intellectus verus nostri textus.*

QUOD IUDICIUM, in quo de probanda nobilitate, & puritate agitur arcanum omnino sit, & occulte in omnibus procedatur, & sit secreta inquisitio circa qualitates inquisiti facta per tribunal, seu communitatem, ut supra 1. part. quæst. 5. latè probat, adeft maior commoditas, & occasio offerendi iudicibus secreta libellos, & chartulas contra puritatem, & nobilitatem prætensores, quia clandestinitas similibus iudiciorum aniam malignis, & calumniatoribus præbet ad plurima pessima patranda, tum ad falsa ferenda testimonia, quia numquam publicantur, tum ad schedulas, seu libellos secreta offerendos, quibus falsa macula, & defectus continentur, quia sperant semper illius rei ignaros prætensores exituros, ex quibus maxima oriebantur damna, iniuriæ, & calamitates, tam in honore, & integra eorum fama, quàm in expensis, & dilationibus, quibus in dies prætensores indebitè afficiebantur, & eorum familie prauo denigrabantur nomine, cum tot regni, & reipublice damnis, quot superius retulimus, quibus nunc sanctio nostra salubriter, & opportune salutarem adhibet medelam, qua deinceps tanta præcludantur incommoda, sic statuendo.

Quod similes schedulæ, seu libelli occultii à nemine offerantur, à nemineque accipiantur, & accepti nullam mereantur fidem, ni quatenus specialis ratio, seu verisimilitudo in eis expressa sua, eat, etiam si testes assignent, publicamque allegent famam, licet tunc, si porrigantur antequam commissarius proficiatur ad prætensores originem, poterit testes assignatos examinare, sicut per se possit, quamuis assignati in schedula non fuissent, qui fidem efficient, non quatenus citati, sed quatenus examinati deponerint; poterunt etiam accipi ad inquirendum, si prætensores descendentiæ à sacellis benedictis, aut à pœnitentiis per sanctum Officium Inquisitionis oriri allerant, & hoc per verisimiles rationes, aut per instrumenta, aut per authenticas demonstrent scripturas. Quod dubium, & quæstionem nostram in terminis disputatam pro vtraque inuenio parte penes Hieron. Zaballus comm. contra comm. quæst. 82. 1. à num. 10. cum seqq. pluribus, & apud Perezium de Lara de anniverf. & capellan. cap. 4. à num. 123. cum seqq.

Quod quidem iustissimum est, & iure comprobatur ex textu celebri, in cap. Inquisitionis, 21. §. tertia dubitationis, in vers. Nec ad petitionem eorum, qui libellum infamationis porrigunt in occulto procedendum est ad inquisitionem super contentis ibidem criminibus faciendam, de accusat. ex quo omnes DD. colligunt, quod similes occultii libelli, siue chartulæ nec vllam efficiant fidem, nec ad inquirendum mouere debent animos iudicum, ut ibidem tenet glossa verb. in occulto, vbi pro hoc adducit text. in cap. quidam, 2. §. quæst. 1. & facit text. in cap. testes, 3. quæst. 9. l. 3. cum l. seq. de famos. libell. in C. Theodosiano, cap. licet Heli, de simonia, l. vn. C. de famos. libell. l. 3. vbi Greg. gloss. pen. tit. 2. p. 7. & tenent ordinarij omnes in d. cap. inquisitio

- inquisitionis. Abb. num. 4. Fel. 11. Ioan. Andr. 6. Butt. 22. Ioan. Annan. 2. Franc. Aretin. 6. Marian. Socin. ibidem, & in cap. qualiter & quando, 2. de accusat. Nauarr. com. 2. rubr. de iudiciis, §. 13. num. 62. Greg. in l. 3. gloss. 5. tit. 9. part. 7. Hier. Zaballus in d. quæst. 82. 1. à num. 19. cum seqq. vbi adducit Bossium in præf. crim. tit. de iudiciis, num. 7. Simanc. de cathol. instet. tit. 44. num. 10. in fin. & in Enchirid. tit. 22. de inquisit. num. 8. Iul. Clar. in praxi, §. fin. quæst. 5. num. 4. circa medium, vbi ait, quod omnes, contra quos fuit processum ex huiusmodi denunciationibus factis per personas incertas & occultas fuerunt per Senatum absoluti, & specialiter alios refert Baiard. ad eundem Iul. Clar. in d. §. fin. quæst. 73. num. 42. Segura in director. iudic. 2. part. cap. 3. num. 10. Auiles in cap. prator. verb. En iusticia, num. 18. Menoch. conf. 94. num. 18. & 12. vol. 1. Iac. de Graff. de casib. referuat. lib. 1. cap. 19. num. 9. & 10. latè Mastrill. 6. de magistr. cap. 2. ex num. 47. maxime 49. Aldrete de religiofa disciplina tuenda, lib. 1. cap. 7. num. 29. & 30. Fr. Ant. à Soussa in aphorismis Inquisitor. lib. 2. cap. 3. num. 11. Nec iudices memorialibus ita clanculo emissis fidem debent adhibere, nec illicde maculam, seu delictum in eis contentum inquirere aduersus honorem, & bonam familie & generis famam, maxime post completas puritatis, & nobilitatis informationes, ex quibus sufficienter qualificati extant prætensores ad quorum diffamationem, & honoris amissionem, aut saltim cum eius periculo selecti quodam homines, & ut plurimum eadem quam asserunt fæce coquinati, non zelo iustitiæ, sed ex odio & malitia particulari fabricare consueverunt ex his, quæ notantur ab speculatore tit. de inquisit. §. 2. vers. Vt autem, vbi subdit, quod prælati non debent passim recipere chartulas, quas frequenter rustici contra suos Rectores clanculo orclaudant, ex text. in cap. Sacerdotibus, 41. circa medium, 11. quæst. 1. cui adde oquimum textum in cap. cum in iumentis, 15. vers. Quia tamen eius suggestio non de charitatis radice procedere videbatur, nolimus aures nostras quasi malignis delationibus inclinare, de præsumpt. & tenet Balthasar Altamirano tract. de visitat. in verbo, à metropolitanis vero, num. 69. ¶ Sunt enim huiusmodi delatores perniciosissimi reipublicæ, & deteriores, quàm qui substantias, & aliorum prædia diripiunt, ut ex cap. deteriores, 15. cap. ex merito, 13. 6. quæst. 1. & tenet d. gloss. verb. in occulto in d. cap. inquisitionis, Mastrill. num. 48. citato loco. ¶ Et ob id non sine causa à Romanis fuerunt interempti, ut refert Plinius lib. 2. in panegyrico ad Traxanum, & Constantius Imperator illos in reipublica adesse prohibuit, ut habetur in l. pen. C. de delator. lib. 10. nam, ut inquit Plato in Comedia 18. in sticho, nemo in istis delationibus libellorum curiosus est, qui non sit malevolus, faciuna tradita à Bouad. 5. polit. cap. 1. num. 75. & seq. Mastrill. 5. supra.
- 8 Quod non iure tantum positiuo procedit, sed & diuino hoc prohibitum extat, ut in Psalm. 100. 6. Detrahentem secreto proximo suo hunc persequer, & ex D. August. refertur, in cap. nimium sunt inquieti, 37. §. item si semper, & in cap. qui peccat, 40. in princip. 23. quæst. 4. & refert etiam d. gloss. verb. in occulto, ad tradita per D. Th. 2. 2. quæst. 73. art. 1. ad 3. vbi Bañez & Salon. art. 2. Sotum lib. 1. de inst. & iure, quæst. 15. art. 1. ad 3. Mol. de inst. tract. 4. disp. 27. Petr. Nauarram de restitut. lib. 2. cap. 4. à num. 104. cum seqq. Rebellum de obligat. inst. lib. 4. de restitut. quæst. 1. Azorium inst. moral. 3. part. lib. 13. cap. 15. qui omnes firmant, detrahentem secreto proximo suo mortaliter peccare.
- 9 Quare detractor homicida Ioan. 1. canonic. cap. 3. Secunda Pars.

Omnis qui detrahit fratri suo homicida est, & omnis homicida non habet partem in regno Dei, & sanctus Clemens detractionem inter genera homicidiorum recensuit, in cap. homicidiorum, de pœnit. dist. 1. ¶ Nam non solum viuimus hac vita naturali, sed etiam post mortem bono nomine & fama, qua apud alios viuimus, ut dixit D. August. in cap. noui sunt audienti, 11. quæst. 3. & in cap. nolo, 12. quæst. 1. dixi supra 1. part. quæst. 1. §. 3. maxime num. 7. & 8. ¶ & si detractor nos priuat fama, & bono nomine, priuat etiam vita, sicuti explicuit glossa verbo, detrahit in d. cap. homicidiorum.

Quæ detrahitio non tantum fieri potest verbo, ut prædicti loquuntur DD. sed etiam in scriptis, ut in specie nostra, tum quia eodem modo loquuntur per scripta, ac per verba, text. in l. lex Cornelia, §. §. fin. & in l. item apud Labeonem, 15. §. hæc autem ferè, de iniuriis, §. iniuria autem, inst. eod. Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 6. num. 1. Iacob. de Graff. in decis. casuum conscientia, 17. num. 2. lib. 2. part. 2. ¶ tum etiam, quia maior iniuria est, quæ fit in scriptis, quàm per verba, quia hæc volant, & deficiunt; scripta verò manent, & perpetuam memoriam, ex text. in l. Arriani, 6. C. de heret. tenet Maschard. de probat. lib. 1. quæst. 6. num. 28. in fin. & semper loquuntur, Crauera de indemitate mulierum ex statuto Ferraria, num. 31. atque ita specificè docet Mart. Bonacina 2. tomo, tract. de restitut. disp. 2. quæst. 4. punct. 9. num. 2. Iac. à Graffio de casib. referuat. lib. 1. cap. 19. num. 7.

Vnde fuit, quod cum dicens proximum ortum fuisse ex Iudæis, aut à Sarracenis, aut hæreticis in eius absentia mortaliter peccet si talis defectus, aut non verus sit, aut occultus maneat, secundum Mol. tom. 4. de iust. disp. 16. num. 5. Azorium 3. part. inst. moral. lib. 13. c. 7. dub. 2. Medina in instruat. quæst. 14. §. 35. Bonacina d. disp. 2. quæst. 4. punct. 2. num. 11. & alios citatos supra quæst. 1. gloss. 5. ex num. 11. cum seqq. ita similiter, si defectus ille scriptis tradatur, alicui mittatur, ut ei sit notus, erit mortale peccatum detractionis, quod omni caret dubio.

Et in nostra specie, qui clanculo tacito suo nomine schedulam iniuriosam mittit, aut desert ad Tribunal, seu communitatem, seu ad iudicem circa aliquem similem defectum censetur libellum famosam confecisse, si hoc efficiat; ut de eo inquiratur, aut ad proximum infamandum, secundum Mol. d. tract. de iust. 4. disp. 30. & Finell. cast. 12. & ex eis voluit, & benè declarat Mart. Bonacina d. tract. de restitut. disp. 2. quæst. 4. punct. 9. num. 5. Iac. de Graff. de casib. referuat. lib. 1. c. 19. n. 9. & 10. vbi extendit etiam contra nocentem differatur ex gloss. in l. eum qui de iniur. & Turrecremat. in iure §. 9. 1. & ita grauissimè peccat, quia si defectum falsum desert, nullum est dubium, si verum & occultum similiter peccat, cum exinde nullus bonus possit oriri effectus. ¶ quia schedula illa nihil per se probat, nec ad inquirendum sufficit, ut in d. c. inquisitionis, §. tertia dubitationis, de accusat. in quo consistit peccatum.

Et licet dum verum schedula defectum refert, qui possit probari, deficere possit peccatum, si cum bono fine, & intentione fiat ob bonum videlicet publicum, & ut veritas pateat, ex Turrecremat. in §. fin. §. 9. 1. Iac. de Graff. citato loco n. 13. & 14. rarè tamen euenier, quod animus nudus sit ab odio, & à praua proximum ledendi intentione, & gaudendi suo dano: immò verè, quod ita semper est, quo sine plerumque cellulæ offeruntur prædictæ, & idè rarè deficiet peccatum, & grauissimum quidè etiam si causas, & testes assignent, quibus macula possit probari, ut benè docuit Martin. Bonacina, & relati per eum

18 citato loco. † Et quidem semper prauè iudicatum vidi de intentione, & sine similibus delatorum, qui sponte maculam occultam deferunt, & plerumque vidi inimicos esse, & præcessisse rixas, & discordias inter offerentes, & prætensores, aut eorum maiores siue cognatos, qui causa & stimuli fuerunt ad similes defendendas maculas, in quo raro, aut nunquam meo videri saltim in intentione, & sine poterit deficere peccatum mortale, pro quo faciunt tradita per Ang. cons. 233. in causa, col. 3. Paris. consil. 15. num. 30. lib. 2. & cons. 151. num. 16. vol. 4. Menoch. consil. 149. num. 22. lib. 2. cum adductis supra præced. quæst. gloss. 1. num. 9. & gloss. 5. uum. 30. & 31. & infra h. q. num. 55. & sic consulo, vt se omnes abstineant à similibus schedularum oblationibus aduersus inimicos, & proximorum honorem, & puritatem, vt peccatum effugiant, & simul sinistram suspicionem, quæ semper oritur contra similes delatores, quod & est de mente prædictorum Doctorum.

19 Ex quibus sequitur primò, quòd ex prædictis secretis schedularum oblationibus non solum oritur peccatum lethale, vt dixi, sed etiam obligatio restituendi, saltim dum macula vera non est, aut manet occulta, quæ ad tacendum obstringat, quia in his speciebus contra iustitiam honor læditur proximi, vt tenent relati Doctores, & Summa, Armilla & Syluester verb. libellus. Mol. de iust. & iure, tract. 4. disp. 35. num. 6. Zechius de casibus reueruatis. casu 17. Nauarra. in cap. Sacerdos, num. 6. de penit. disp. 6. Petr. à Plaça in Epitome delictor. lib. 1. cap. 3. num. 4. Iacob de Graff. decis. 138. num. 17. relati à Prosp. Farinac. 3. tom. praxis crim. quæst. 105. num. 436. & Mart. Bonacina d. disp. 1. de restitut. quæst. 4. punct. 9. num. 7. vers. Quod vero teneatur, in quo nullum dubium est.

20 Est igitur, & magnum circa modum & formam restitutionis, & quidem illud mihi certissimum est, quod fieri debet eadem forma, & modo, quo honor, & bona fama ablata, & publicata fuit, itavt ad æqualitatem causæ infamantis reduci debeat honoris restitutio; & si publicè infamia fuit sparsa, publicè restitutio fiat, vt ex Saa, verb. infamare, num. 8. & Sayr. in clauis regia. lib. 1. cap. 4. num. 9. Petr. Nauarra de restitut. d. lib. 2. bap. 4. num. 442. & declarat in num. 443. Mart. Bonacina loco proxime citato num. 8. optime Iac. de Graff. de casib. reueruatis. lib. 1. cap. 19. num. 30. Reginald. lib. 10. num. 357.

21 Et si macula, seu infamia publicata falsa fuit, tenebitur libellum conficiens falsitatem fateri, & se mentitum fuisse, vt docent communiter DD. nonnullis refragantibus, ex Petr. Nauarra citato loco num. 375. cum seqq. vbi latè rem disputat, Soto de iust. lib. 4. quæst. 6. art. 3. in solut. ad 4. Scoto quæst. 4. art. 1. Molina de iust. tract. 4. disp. 41. num. 3. & 4. Rebell. de obligat. iust. lib. 4. quæst. 13. num. 7. Sayr. Clauis reg. citato loco cap. 3. num. 23. Salon. 2. 2. quæst. 61. art. 2. controuers. 13. conclus. 2. licet contrarium quoad recantandam palinodiam sentiat Mart. Bonacina citato loco puncto 15. sub num. 4. vers. Non existimo tamen, & verè nescio causam dubitationis, quia nec assignata per Bonacinam conuincit; nec ego inuenio condignam satisfactionem honoris semel iniuste ablati; & verè tales diffamatores, & falsi detractores externo iure grauissimis puniri debebant penis admodum flagitij honoris ablati, qui est pretiosior gemma omnium bonorum externorum, & cuius læsio difficilè curatur, & recuperatur dif-

faciliùs, itavt nemo condignam adhibere satisfactionem valeat, atque ita palinodiam cantandam in specie propòsita probant Summa Angelica verb. libellus, num. 2. in fin. Iodoc. in pract. crim. cap. 115. post num. 6. adducti per Farinac. in dist. 3. part. quæst. 105. num. 437. † Dum verò in libellis continetur macula, seu infamia vera, secreta tamen, ad cuius arcanum omnes scientes obstricti erant, non tenetur infamans palinodiam recantare, nec falsum dixisse fateri, sed tantum ad laudandum sapiùs infamatum coram eisdem apud quos diffamatio præcessit, quod sufficet in hac specie ad condignam satisfactionem, de quo contra alios alibi dixi, cum Molina. Lessio, & aliis apud eundem Bonacinam d. punct. 15. num. 2. † vn- de prouenit quòd offerentes prædictas chartulas, seu libellos in communitatibus & tribunalibus, in quibus agitur de probandis qualitatibus infamati, tenebuntur eius famam & honorem restituere apud eadem tribunalia, & communitates, coram quibus diffamatio, & chartularum præcessit oblatio seruata eadem forma in restitutione, quæ fuit in diffamatione, itavt restitutio fiat eodem modo, quo videatur aequè honorem manere compensatum, ac læsus fuit, secundum æstimationem, & arbitrium boni, ac sapientis viri, & prudentis consellarij, ex præcitat.

Inferitur secundò, quòd similes proximi infamie canes latratores, falsi, & iniusti detractores etiam in foro puniri debebant cum grauissimis, & pertimescendis penis, vt in Sicilia aliquando factum commemorat Mastrill. num. 49. loco citato, maximè postquam falsas, & improbas suas esse assertiones constiterit, quia certè eorum facinora grauissima, & horribilia sunt, quibus nullus est honor, qui à maleuolis hisce hominibus non prosternatur, & denigretur, quibus Satan vtitur ad seminandum passim in republica perturbationes, & ad maxima patranda facinora, cum tot regni damnis, & animarum pernicie, quot in præterita recensimus questione. quare isti ita iure sunt odiosi, vt ex leuissima soleant torqueri causa, vt in cap. illi, qui, 5. quæst. 5. animaduertit Marc. Ant. Genues. in practicab. Eccles. quæst. 685. num. 5. † Pro quo iure facit, quòd scribens libellos infamatorios aduersus alicuius honorem punitur ordinaria pœna imposta contra libellos publicantes, vt ex mente omnium Legistarum, & Canonistarum probauit Farinac. in d. quæst. 105. num. 470. vbi Turrecrematam, Bonifac. de Vital. & quamdam Pij V. constitutionem recenset, quæ plurimum huc conducit, † etiam si careat libellus nomine illius, qui eum scripsit, publicauit, aut obtulit, in quauis communitate ex text. in d. l. lex Cornelia, §. §. si quis librum, 9. ibi, Vt sine nomine, de iniur. & famos. libell. Summa Armilla verb. libellus, vers. Pertinet ad detractionem. Iul. Claro in pract. crim. §. fin. quæst. 68. num. 26. vers. Libelli famosi auctor. & post omnes Farinac. citato loco num. 473. Et iniuriarum pœna locum habet aduersus eum, qui prohibet honorem alicui decerni, prout hi delatores conantur, secundum Bald. in l. obseruare, §. antequam, num. 3. de off. procons. Corduba de Lara in l. si quis à liberis, in princ. ex num. 30. de liber. agn. Gracian. discept. forens. tom. 1. cap. 110. ex num. 23. Gerardo singul. 33. Sicut malitiosè denunciatus puniri potest. Co-uarr. var. 2. c. 9. n. 1. Menoch. de arbit. casu, 321. vbi n. 33. ait, quòd potest conueniri actione iniuriarum, cui conueniunt Clar. lib. 5. §. iniuria, in princ. & §. fin. quæst. 53. n. 4. & quæst. 62. n. 4. Viuiro tom. 1. com. lib. 4. tit. 10. n. 67. pag. 520. Malch. concl. 24. & concl. 36. n. 44.

& seqq. nisi pro se habeat vnum testem. Menoch. supra ex num. 7. & casu 177. num. 8. & 9. Malch. d. concl. 24. num. 11. Syluan. cons. 51. num. 24. Rora Bonon. decis. 46. vel publicam famam. Iass. in l. 1. num. 23. de eo per quem factum erit. Bonacol. com. crim. part. 1. verb. accusator. fol. 5. & part. 2. verb. communis opinio, fol. 12. Clar. §. fin. quæst. 62. num. 8. Menoch. de arbit. d. casu. 177. num. 12. & d. casu. 321. num. 29. & cons. 145. num. 24. Guido de- cis. 449. Dueñas reg. 268. vers. Quinto fallit. & alienum honorem, seu laudem occultans furi comparatur, & eisdem penis dignus est, vt arg. l. hereditarium, 68. in fin. ad l. falsid. & Iass. in tit. inf. de act. in fin. tenet Gracian. discept. cap. 111. num. 23. quæ omnia, & alia, quæ ad propositum afferri poterant in nostra specie locum habere, nulli dubium erit, † ita vt iudices tribunalium, in quibus puritatis informationes capiuntur, & qui iurisdictionem ad puniendum habent, possent similes punire huius grauissimi delicti patratores; sed video; ita fieri, non esse solitum, ne forte pœnas pertimescentes se abstineant à maculis prærensorum aperiendis, quia ita fieri valde conuenit, & est propitium ipsissimè communitatibus, & tribunalibus; sed nihilominus iustissimum, & opportunum erat valde, quòd aliquando falsi delatores punirentur, ad reprimentum aliorum audaciam, qui valde sunt voraces in detrahendo, & destruendo alienum honorem, cuius conseruatio, & integritas communiter interest; & licet falsas aperire maculas timendum veniret, non verò veras recti, & boni viri tacere curarent, ex qua non solum puniri non debent, verum & laudandi sunt, si vocati, & legitime interrogati id efficiant, quorum vtrumque ipsis conuenit

27 In quibus puritatis informationes capiuntur, & qui iurisdictionem ad puniendum habent, possent similes punire huius grauissimi delicti patratores; sed video; ita fieri, non esse solitum, ne forte pœnas pertimescentes se abstineant à maculis prærensorum aperiendis, quia ita fieri valde conuenit, & est propitium ipsissimè communitatibus, & tribunalibus; sed nihilominus iustissimum, & opportunum erat valde, quòd aliquando falsi delatores punirentur, ad reprimentum aliorum audaciam, qui valde sunt voraces in detrahendo, & destruendo alienum honorem, cuius conseruatio, & integritas communiter interest; & licet falsas aperire maculas timendum veniret, non verò veras recti, & boni viri tacere curarent, ex qua non solum puniri non debent, verum & laudandi sunt, si vocati, & legitime interrogati id efficiant, quorum vtrumque ipsis conuenit

28 In quibus puritatis informationes capiuntur, & qui iurisdictionem ad puniendum habent, possent similes punire huius grauissimi delicti patratores; sed video; ita fieri, non esse solitum, ne forte pœnas pertimescentes se abstineant à maculis prærensorum aperiendis, quia ita fieri valde conuenit, & est propitium ipsissimè communitatibus, & tribunalibus; sed nihilominus iustissimum, & opportunum erat valde, quòd aliquando falsi delatores punirentur, ad reprimentum aliorum audaciam, qui valde sunt voraces in detrahendo, & destruendo alienum honorem, cuius conseruatio, & integritas communiter interest; & licet falsas aperire maculas timendum veniret, non verò veras recti, & boni viri tacere curarent, ex qua non solum puniri non debent, verum & laudandi sunt, si vocati, & legitime interrogati id efficiant, quorum vtrumque ipsis conuenit

29 Inferitur tertio, quàm verum sit, quod superius per transennam tetigi, circa hos falsorum criminum, & infectionum delatores, qui iudicibus & communitatibus clanculo libellos, & ficticias chartulas offerunt, nempe maligniores furibus esse, & detestabiliores, quàm deuasatores agrorum, vt probatur in cap. deteriores, 15. 6. quæst. 1. cap. detractores, 10. 3. quæst. 4. & ex aliis iuribus docuit Bobadilla in politica, lib. 3. cap. 6. num. 28. & lib. 5. cap. 1. num. 74. vbi subdit. T con forme a derecho a su instancia y requisicion prinada o publica, no debe el juez hacer informacion, ni proueer causa alguna, ex dict. cap. inquisitionis, & iuribus similibus superius adductis, & in d. cap. 1. num. 75. vers. Estos delatores, refert optime horum delatorum mores, & damna respública ex eis prouenientia, quæ omnia maiori cum ratione, locum habere debent in causis puritatis, de quibus loquimur, quæ ob suam clandestinitatem, & exquisitam formam magis exposita sunt calumniantium versutijs, & cautelis, quàm cætera iudicia, vt supra sæpius dictum manet.

30 Inferitur quartò, quàm iure procedat opinio volentium, quòd Inquisitores hereticæ prauitatis non possunt procedere, nec ad inquirendum, nec puniendum crimen hæresis contentum in libellis clam absque vilius subscriptione oblati, nec quidem ad examinandum testes in eis

relatos, cum res sit multum suspecta, & improbis anfa daretur infamandi, quos voluerint, quod est pessimi exempli, nec sequendum in nostris sæculis, quæ plena sunt malitijs, & inuidijs hominum, vt rectè defendunt Iacob. Simanc. de cathol. iust. tit. 44. num. 10. in fin. & in Enchirid. viol. relig. tit. 22. de inquisit. num. 8. pag. 27. Læf. Zech. in summa. 1. part. tit. de fide vrbr. de hæresi, cap. 11. num. 12. vers. Declaratur verò, quos refert & sequitur Farinac. de hæresi. quæst. 185. l. 5. num. 68. vbi sic practicari asserit in supremo vrbis sanctæ, & generalis inquisitionis tribunali (quem nouissimè refert & sequitur Fr. Ant. de Soussa in aphorismis Inquisit. lib. 2. cap. 3. num. 11.) & improbat opinionem Ludouici à Paramo de orig. Inquisit. lib. 3. quæst. 6. à num. 91. cum tribus seqq. volentis, † quòd testes assignati in prædictis libellis occultis possint per Inquisitores examinari maxima cautela, & prudentia adhibita, & tacito nomine denunciati, nempe interrogari generaliter de scientia alicuius hæresis, & postea magis speciatim de asserta hæresi, & denique, si negauerit, magis speciatim de loci, & temporis circumstantijs, in genere tamen sine expressione personarum, nec certi diei, nec loci prout mos est in sanctæ Inquisitionis officio, articula interrogationum concipere, & magis in specie explicat Paramus citato loco num. 94. à quo non plurimum dissentio, cum hoc fiat absque iniuria denunciati, cuius nomen testibus, vt cum agnoscenti proponi non debet, & si nihil contra eum asserant ab iniuria & infamia incolumis maneat, vt subdit Paramus ipse in d. num. 94. in fin. & hoc magis indubiè in practica adduci poterit, si testes in primis generaliter interrogentur de hæresi in abstracto, & postea, si audierunt, aut viderunt talia verba dicere, aut actus facere sine alia interrogatione magis speciali, quæ est vltima, quæ solet fieri in sancto Officio, & hac in specie omitti consulo, vt omittantur pericula, quæ ex contraria euenire solent, licet tunc etiam possit malitia esse ex parte scribentis, annotando in literis inimicos, & amulos, ad præstandum ansam vindictæ, & calumniæ, & sic prudenter hac opinione vtendum est, pro quo facit dictum Zabarella, qui in d. §. tertie dubitationis, num. 7. dixit, quòd licet ex similibus cedulis non sit formanda inquisitio, tamen possunt esse quedam excitationes ad formandum inquisitionem, & sequitur Iac. de Graff. de casib. reueruatis. lib. 1. cap. 19. num. 11. in fin. & conuadunt tradita per Mol. de iust. & iure, tom. 3. tract. 4. disp. 35. sub num. 2. vbi non benè sensit de assensu cuiusdam Inquisitoris nolentis secretè indagare circa hæresim contentam in schedula secreta, per d. §. tertie dubitationis, in quo tantum prohibetur publica inquisitio ex libellis secretis, non verò occulta ad præcauendum damnum si quod in futurum euenire possit, & benè confiderat Mastrill. 6. de magistrat. cap. 2. sub numero 53.

Inferitur quintò, quòd praxis Cathalonie apponendi arcam paruam clausam in arrio domorum visitationis, vt hora occulta valeant cedula, & memorialia secretè apponi contra iudices & officiales visitandos, perquam dura & rigida est existimanda ex dictis, & quia occasionem maleuolis, & inimicis præstat se iniuste vlciscendi machinis, & fallacijs, & affligendi iniurijs, & falsis impositionibus prædictos iudices, & officiales, & cautè

indices visitationis his cellulis uti debent, vt ex Petro Gregorio syntagm. iuris, lib. 3. cap. 1. 2. num. 8. vers. Idque circa iudicij formam, docet nouissimè Gabriel Berart. de visitat. cap. 3. num. 65. & seq. vbi subdit, quod non omnino secreti delatores sunt, reiciendi, quia dum delicta publicè deferre non audent, secretè ea ciuicium, & veritate aliquando nituntur, & ad eorum probationem per plurimum deferunt, secundum Mastrill. de magistrat. lib. 6. cap. 2. num. 53. Bobadillum d. lib. 5. politica, cap. 1. num. 75. Molina proxime citato loco. Mastrill. dict. num. 53.

34 Infertur sextò, quod schedulæ, & libelli prædicti occultè oblati absque alicuius subscriptione, nec plenè, nec semiplenè probant, nec quidem vllum iudicium, nec suspensionem efficiunt, vt planè constat eod. cap. inquisitionis, §. tertia dubitationis, de accusat. & similiter ex nostro textu in supra relatis verbis, & ratione probatur, nam si ad inquirendum sufficit qualis qualis præsumptio, iudicium, seu diffamatio, ex text. in cap. sicut nobis, 9. §. super quo, vbi gloss. pen. de testib. Salic. in l. ea quidem, num. 41. C. de accusat. Ang. de malefic. in verb. hoc est quadam inquisitione, §. 2. Principaliter in hac materia, num. 30. & Bossio, tit. de inquisit. num. 8. & 61. adhibita distinctione Iulij Clari in præd. quæst. 20. vers. Ad formandum, & prædicti libelli, seu schedulæ, nec ad inquirendum sufficiunt, sequitur planè, quod nec iudicium, nec quidem minimam constituunt præsumptionem, quod & apertè probatur in d. §. tertia dubitationis, vers. Ad hæc respondemus, in verbo vers. Nec ad petitionem, & ex nostro textu in illis verbis, No se les de credito, in hagam fec, quæ ex subiecta materia, quatenus subest, nec ad inquirendum sufficere, non tantum sunt intelligenda de fide plena, sed etiam de qualibet præsumptione, seu iudicio, quia si aliquod efficerent, sufficeret saltem ad inquirendum, quod etiam negatur hoc in loco in vers. T solo se puden admitir en orden a inquirir, quæ verba constituunt exceptionem præcedentium, & formant regulam in contrarium, ex text. in l. nam quod liquido, 4. §. fin. de peni leg. l. cum Prator, 12. in princ. de iudic. l. Tribunus, 20. §. fin. de testam. milit. Couarr. incap. alma mater, 1. relect. part. §. 11. num. 15. de sent. excomm. lib. 6. Nicol. Eucard. qui plura iura adducit loco, 9. de except. ad regulam, num. 11. Zephal. conf. 150. num. 16. tom. 1. Aug. Barbofa axiomata, 85. num. 4. pag. 53. cum adductis à Card. Tusch. pract. concl. verb. exceptio, concl. 422. per totam.

35 mandum, & prædicti libelli, seu schedulæ, nec ad inquirendum sufficiunt, sequitur planè, quod nec iudicium, nec quidem minimam constituunt præsumptionem, quod & apertè probatur in d. §. tertia dubitationis, vers. Ad hæc respondemus, in verbo vers. Nec ad petitionem, & ex nostro textu in illis verbis, No se les de credito, in hagam fec, quæ ex subiecta materia, quatenus subest, nec ad inquirendum sufficere, non tantum sunt intelligenda de fide plena, sed etiam de qualibet præsumptione, seu iudicio, quia si aliquod efficerent, sufficeret saltem ad inquirendum, quod etiam negatur hoc in loco in vers. T solo se puden admitir en orden a inquirir, quæ verba constituunt exceptionem præcedentium, & formant regulam in contrarium, ex text. in l. nam quod liquido, 4. §. fin. de peni leg. l. cum Prator, 12. in princ. de iudic. l. Tribunus, 20. §. fin. de testam. milit. Couarr. incap. alma mater, 1. relect. part. §. 11. num. 15. de sent. excomm. lib. 6. Nicol. Eucard. qui plura iura adducit loco, 9. de except. ad regulam, num. 11. Zephal. conf. 150. num. 16. tom. 1. Aug. Barbofa axiomata, 85. num. 4. pag. 53. cum adductis à Card. Tusch. pract. concl. verb. exceptio, concl. 422. per totam.

36 Sed obstant verba illa eiusdem textus, No se les de credito ni hagam fec, si fueren generales, y no dizen ragon particular de las cosas que contruieren, quæ demonstrant, quod secreti libelli causam, & peculiarem maculam assignantes rationem plenam efficiunt fidem, per argumentum à contrario sensu, secundum text. in l. 1. §. huius rei, de offic. eius, l. qui testamento, 20. §. mulier. 6. de testam. l. sequens quæstio. 68. de leg. 2. cap. cum Apostolica, 7. in fin. de his que fiunt à Prælati sine consensu Cap. & cap. cum virum, 12. de regular. Petr. Surd. de aliment. tit. 5. quæst. 3. num. 75. & quæst. 11. num. 2. Ioan. Neuzanc. lib. 1. sylua nupt. Non est nubendum, num. 2. Franc. Mantica de coniecturis vlt. vol. tit. 14. & seq. num. 11. & de tacitis & ambig. conuent. tom. 1. lib. 2. tit. 14. & iura congesta per Nicol. Eucard. loco à contrario sensu. & per August. Barbofa loco, 27. à num. 1. cum seqq. vbi latissimè pag. 311.

38 Sed intelligi oportet prædicta verba secundum inferius posita, & à me paulò superius relata,

T solo se puden admitir en orden a inquirir y no para otro efecto, vbi postquam prohibetur prædictas accipere litteras, ni rationem, & causam maculæ peculiarem demonstrant, subiungitur, quod calu illo, & aliis, quibus accipi, & admitti permittuntur, sit tantum ad effectum inquirendi, non vt fidem accipiant, nec per se mereantur in minimo credi, ita vt si simpliciter loquantur absque ratione, & causa maculæ, quam referunt, nec fidem efficiant, nec ad inquirendum prosint, nec vllum omnino operentur effectum, ni ad testes, quos signauerint, examinandos, vt in specie, de qua infra in casu. 3. conclus. Si verò causam verisimilem demonstrant descendentiæ à penitentiæ per sanctum Officium, aut à sacellis benedictis ex affixis in Ecclesiis proficiunt, solum ad veritatis inquisitionem, vt patet ex inferioribus verbis, Que verisimiliter indugan el animo a que no es malicia, & nam ex verisimilitudine, quam afferunt, deducitur saltem præsumptio sufficiens ad inquirendum, secundum text. in cap. constitutum, 45. ibi, quia verisimiliter non videtur, de testib. cum adductis à Franc. Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib. 1. tit. 1. num. 8. & Petr. Ant. à Peña de fideicom. quæst. 9. num. 74. in fin. Phil. Corn. conf. 197. num. 7. in princ. vol. 3. August. Barbofa axiomata, 223. per totum, maximè num. 1. in fin. & num. 2. quæ si deficiat, deest etiam causa inquirendi, & ad nihilum proficiunt libelli, vt optimè ex multis explicuit Mart. Bonacina 2. tom. tract. de restitut. disp. 2. quæst. 4. punct. 5. qua specie procedit prima pars huius verficuli. Et iura superius allegata loquuntur dum libelli occulti continent delictum commissum, absque aliqua demonstratione verisimili, quare nec probant, nec efficiunt præsumptionem ad inquirendum, cum per se nihil sint, nec ex ratione causæ, quam assignant, probant, cum nulla sit, ex quo mutuam saltem sufficientiam capiant, & nec cum causam continent verisimilem per se aliquid operantur, sed per verisimilitudinem sufficiunt saltem ad inquisitionem veritatis instruendam, & tunc superferendum erit admissio prætenforis, donec veritas ex factis informationibus appareat, vt in terminis voluit Perezus de Lara de ammission. & capellan. 2. part. cap. 4. num. 123. vers. Si tamen aliquid verisimilitudinis, & dicemus inferius in conclus. 6.

Infertur primò, prædictos libellos, & chartulas non lædere eum aduersus quem oblata fuerunt, tum quia eis omnis deficit fides, qua nocere valeant, vt probauit superius, tum etiam quia ita iure constitutum habemus, vt in l. vn. in fin. ibi, Huiusmodi autem libelli alterius opinionem non ladat, C. de famosis libellis, vbi glossa, & communiter Doctores, & est canonicata in cap. fin. in fin. §. quæst. 1. Zaballo in d. quæst. 821. num. 22. & 23.

Ratio verò, qua his schedulis, seu occultis libellis verisimile non continentibus, nec ad inquirendum fides præstatur, illa est, quia ex eo quod absque subscriptione authoris clanculo offeruntur, magna aduersus eos, & offerentes oritur sinistra suspicio, & tum quia ex actu clandestino mendacium & dolus, prauisque præsumitur animus, vt in textu in l. non existimo, 54. de administr. tit. l. 2. de effraCTOR, cap. cum ex inuictio, 12. de heretic. Maschard. conclus. 447. num. 55. & conclus. 533. num. 43. & conclus. 802. num. 43. Farinac. de

de delictis 1. 10. quæst. 18. num. 68. & ex clandestinitate præsumitur contra factentem l. fin. de viti nuptiar. gloss. l. 1. C. de interd. matrim. quam ad hoc ponderat Gregor. in l. 13. verb. addeano necio, tit. 7. part. 6. Menoch. de arbit. casu 194. n. 1. & lib. 5. præf. 3. num. 107. vbi plures. Facta enim in occulto suspicione non carent. C. 1. §. porro, vt eccles. benefico. Menoch. de arbit. centur. 6. casu 529. & lib. 2. præf. 91. num. 4. And. Tiraq. de pen. temp. cons. 11. n. 11. & de retractu tit. 2. in præf. à n. 13. Maschard. conclus. 815. num. 33. & Menoch. lib. 4. præf. 12. num. 7. & idè actus nocte celebrati habent præsumptionem contra se, secundum allegatos per Emman. Barbof. remiss. ad ord. Lusitan. lib. 3. tit. 60. n. 2. pag. 406. Felin. in c. consilium, n. 19. de offic. deleg. per te. rum ibi, & in cap. Anastasius 9. in fin. 19. dist. ex ratione text. in d. c. consilium, 24. vers. Nec vero de offic. deleg. & adductis à Masch. de probation. conclus. 532. sub n. 43. quia tenebre aptiores sunt ad patrandum malum, vt inquit text. in l. 1. §. de inspicendo ventre, 10. vers. mulier. 3. in fin. de inspic. ventre, quem ad hoc ponderat Meneles, in l. non minorem, num. 22. C. de transact. cum adductis ab Aug. Barbof. Axiom. 141. num. 1. pag. 89.

Et semper præsumitur contra eum, qui recta via non incedit, sed per anfractus, & circuitus text. in l. qui fiscales 7. C. de nauticis lib. 11. tenent Bald. & Salic. in l. cum proponas, C. de nautico favore, Crauer. conf. 115. num. 5. Menoch. lib. 5. præsumpt. 3. num. 108.

Et quia non licet in tanta re cum alterius detrimento ex leuib. vagari causis, l. Prator, 7. in princ. vbi gloss. verb. certum, de iniuriis, l. item exigit 16. de dolo, Ludou. à Paramo de origine inquisit. lib. 3. quæst. 6. sub num. 9. vers. inoneor, & si macula in eis asserita vera esset, palam cù subscriptione saltem portigerentur libelli, & schedulæ prædictæ, maximè in his iudiciis, in quibus res tanto agitur arcano, vt timor eos offerenti exinde oriri non possit, vt inquit text. in cap. quidam 2. post princip. §. quæst. 1. Dum quisquis veraciter loquitur semetipsum innotescere non debet, formidare oportet, vt publicè exeat, & quacumque in con-

restatione sua loqui præsumpsit, ostendat, & præsumitur quidem, quod prædictæ schedulæ, & libelli ex malicia oriuntur proferentis, vt clarè probatur hoc in loco, ibi, que no es de malicia, & probant DD. supra relati, præcipuè Simanc. & Paramo sub num. 91. vers. moueor, citatis in locis, animaduertuntque Tib. Dec. conf. 32. num. 65. vol. Giurba conf. 17. num. 33. & consil. 51. numero 28. & consil. 63. numero elegantissimè Petr. Bimius consil. 177. numero 12. lib. 2. in illis verbis. Nam cum quis consuetum non tenet cursum, vel à communis sensus consuetudine abhorret, inuolutum, & insuetum iter habet, mala mens, malus est illi animus, mentemque suam versare videtur ad aliquam malitiam, & fraudem, cuius laqueis aliquem irretiat, capiet, & circum-

ueniat, & Aristot. lib. 7. Ethic. dixit, magis iniusti sunt qui magis occultè procedunt, & Socrates lib. 5. historis ecclesiastica ait, ea, que occultè geruntur improbitatis suspicione plenissima sunt, vt vtrumque refert Simanc. de cathol. instit. tit. 40. sub num. 9. & alia Fr. Emm. Rom. d. regul. q. 1. art. 1. post medium, quare fidem non merentur, nec vllum operari debent effectum, nec ad superferendum informatorij diiudicationi, nec admissio, prætenforis, si ex testibus examinatis obiectum sufficienter probatum non appareat, vt patet ex nostro textu, & expressè ante eum docuerunt Perezus de Lara in d. cap. 4. num. 123. & Hieron. Zaballo in d. quæst. 821. num. 19. quia præmaximè similes libelli ab inimicis prætenforis, & suæ familiæ offerri solent, vt ipsemet probat Lara ibidem ex Marco Ant. Cuelo lib. 4. instit. maior. tit. 8. num. 83. & Zaballo eo d. loco num. 37. & semper præsumitur contra

illum qui instat, vt alteri graue inferatur damnum, ex Abb. in cap. in omni negocio, col. 3. de testib. Alex. conf. 154. num. 11. vers. ex quibus apparet, lib. 5. Paris. consil. 152. num. 16. lib. 4. Natto conf. 6. num. 10. in fin. & num. seqq. Ferrer. consil. 346. num. 4. Menoch. consil. 141. num. 21. Bertazol. consil. 170. n. 9. Card. Tusch. lit. A. concl. 237. tom. 1. & lit. T. concl. 223. n. 5. tom. 8. cum adductis supra n. 18. præcipuè dum non habet certum commodum, nec interesse in causa, vt ex Alex. & Craueta probat Iacobus Menoch. lib. 1. præf. 3. num. 106. Emm. Barbof. remiss. ad Ord. Lusit. lib. 5. tit. 142. n. 4. pag. 370. & vt dixit Tertulianus, malum est, quod occultatur, vt refert Ant. Fab in C. lib. 9. tit. 15. defini. 1. n. 2. nec quidem delator, nec testes ab eo nominati idonei sunt, immò valdè suspecti de inimicitia, cum is, qui se sponte offert ad testificandum in causa graui aduersus alterum inimicus capitalis iure præsumitur, vt bene considerant adducti à Iul. Claro in præf. §. fin. q. 24. vers. sed numquid ille. Tib. Dec. tract. crim. 1. p. lib. 3. c. 25. à n. 62. cum pluribus seqq. & alij adducti à Farin. 1. tom. de iudiciis & tortura q. 49. sub n. 77. & 2. de testib. q. 3. n. 49. & 50. & similiter præsumuntur inimici omnes, qui ab illo producantur, & citantur velut vnus factionis, & confederationis, ad tradita per Tib. Dec. d. c. 25. n. 13. & per Masch. de prob. concl. 857. n. 50. in fin. Menoch. lib. 5. præf. 4. n. 16. Gig. in tract. de crimine læsæ maiest. lib. 2. tit. Quomodo & per quos crimen læsæ maiestatis prob. q. 2. n. 29. & faciunt tradita per Farin. in d. q. 49. n. 57. & seq. Inimicitia igitur præsumpta ita à testimonio repellit, sicut vera, ex Innoc. in c. cum l. & A. de sent. & re iud. Bal. in aurb. si testis, C. de testib. & in l. præscriptione, C. si contra ius vel util. publ. Tib. Gramm. conf. 8. n. 10. Franc. Burf. conf. 276. n. 1. lib. 1. Rimin. d. conf. 84. n. 7. tom. 2. Petrus Foller. conf. 137. n. 2. 10. 1. Vincent. Honded. conf. 100. n. 28. & conf. 102. n. 66. & conf. 105. n. 67. lib. 1. & sufficit, si inimicitia probetur per testes, aut per coniecturas, vt docuit Bald. in d. aut. si testis, n. 4. C. de testib. Salic. in l. 3. n. 2. C. illo rit. Menochio lib. 5. præf. 43. n. 3. de quo latius supra 1. part. q. 12. §. 1. illat. 3. præcipuè quia ex clandestinitate nominis proferentis falsitas præsumitur, vt probat Ludou. à Paramo d. lib. 3. q. 6. sub n. 9. in fin. Menoch. lib. 5. præf. 20. n. 35. & 41. ex Craueta consil. 827. & conf. 862. n. 5. & conf. 864. n. 3. sicut etiam instrumentum factum clam, in abdito, & obscuro falsum præsumitur, vt subdit idem Menoch. n. 36. citato loco, Farin. de falsis. q. 153. n. 225. ex Ruino conf. 35. n. 11. vers. quarta coniectura est, & ex Craueta d. conf. 862. n. 4. & sola suspicio falsitatis, sicut falsitas vera facit, quod scriptis fides non adhibeatur, ex Dec. conf. 448. n. 28. & conf. 602. num. 7. Carol. Ruin. conf. 35. n. 9. vol. 4. Aym. Craueta conf. 134. n. 29. cum caretis per Paramum adductis, & per Menoch. lib. 1. præsumpt. q. 99. n. 5. & per Farin. de falsis. & simul. q. 152. ex n. 10. & q. 156. n. 150. & ex vtraque suspicione tam falsitatis, quam inimicitie effectum operari non debent clandestini libelli, & nam quoties malignis delationibus inclinare, de præsumpt. & sicut quælibet calumniosa scriptura vim in iudicio obtinere non debet, l. 2. de fide instrum. & malitia hominum refecandæ veniunt, l. in fundo, 38. de rei vendic. Donel. lib. 14. comm. c. 25. vers. hæc dico de eo genere, plures apud Aug. Barb. Axiomata, 143. n. 1. pag. 93. & licet supra 1. part. quæst. 12. §. 3. probauerim, quod inimici debent, & possunt aliquando admitti ad ferenda testimonia in puritatis causis, intelligendum venit, dum informatorium in fieri est, non verò post eius perfectio-

nem, quia tunc, nec ius patitur, nec ratio, quod informationum diiudicatio, nec prætoris admissio impediatur per inimicorum depositiones, quæ verè nihil in se sunt, nec valent prodesse, nisi ad inquirendum, quod tunc cessat, dum ex plenis, & iam perfectis constat probationibus contrarium, de cuius ratione amplius inferius dicam.

64 At dices, hæc ita dum nec ad inquirendum sufficiunt prædicti libelli, & chartulæ; quid dicendum, dum saltim ad formandam inquisitionem prodesse valent, atque quomodo, seu qua regula agnoscere poterimus, an sufficiant libelli ad inquirendum, an et cum utriusque dubij diversi sint, & distincti casus, & species, quæ diuersas continent rationes, ad perfectiorem propofiti dubij responfionem de singulis agere per distinctas conclusiones decreui, ex quibus cuiusque casus vera poterit sumi decisio.

65 Sit igitur prima conclusio, schedulæ, seu libelli occulti, & generales absque portigentis subscriptione muniti, in quibus macula, & ignobilitas generis deteguntur sine earum peculiari ratione, & causa, nec porrigi possunt, nec admitti debent in tribunalibus, cum nocere plurimùm valeant, & sint plerumque confecti à maleuolis, & inimicis prætoris, & continere solent res vagas, incertas, & falsas, ut in hoc nostro textu probatur in illis verbis. *Ninguna persona no pedia dar, nide, como ni tam poco admitir, &c. iunctis verbis, si fueren generales, y no dieran rason particular, &c.* & idem etiam probatur in d. cap. inquisitionis, §. tertia dubitacionis, vers. nec ad petitionem, & faciunt text. in l. lex Cornelia §. si quis librum §. ibi, vel sine nomine, de iniur. & famof. libell. & in leg. vn. C. de famof. libell. & in l. 3. ibi, ea las vegadas encubrerse mento echando aquellos escritos malos en las casas de los grandes señores, tit. 9. p. 7. quæ iura & si in diuersa specie loqui videantur, tamen in ratione sui ad nostram speciem adduci possunt. Atque idem erit, si cum subscriptione fuerint non tamen subscribentis appareat persona, quia incognita quia tunc idem est, ac si nullius subscriptione fuerint muniti, tum quia maior suspicio adest falsitatis tum etiam quia illo colore nostra fraudaretur constitutio, tum denique, quia paria sunt, subscriptionem non esse, ac eius auctorem non apparere ex vulgatis de quibus supra q. 8. §. 2. n. 17. & hæc conclusio indubie procedit, & eam probant. DD. supra relati ex n. 2. cum seqq.

66 Secunda conclusio, si schedulæ, seu libelli occulti, & clandestini non fuerint, sed proferentis manu traditi, aut subscripti, etiam sine speciali maculæ causa, nec ratione, porrigi possunt, & accipi quocumque in tempore à tribunalibus, in quibus de puritatis & nobilitatis agitur probatione, ut constat ex hoc nostro textu, ibi, *ni admit a memoriales sint firma, & ex d. cap. inquisitionis §. tertia dubitacionis, ibi, qui libellum infamacionis porrigunt in occulto, per argumentum à contrario sensu apertè colligitur, quia tunc cessant rationes suspicionis, quas supra retulimus, saltim quæ finales fuerunt ad horum iurium constitutionem, pro qua cõclusionem etiam facit text. iam supra adductus in cap. quidam 2. post princip. §. q. 1. & tradita per Mol. de iust. & iure, tract. 4. disp. 3. §. 1. Mart. Bonacina de restit. disp. 2. q. 4. p. 9. n. 5. quod & usus omnium tribunalium comprobatur, & à Senatu Sanctæ Inquisitionis receptum nonnumquam vidi, & tunc ipsi libelli, & schedulæ recognosci debent à subscribenti, porrigentive, & peti rationes, & causæ maculæ, & quibus motus fuit ad libelli confectiõnem, & delationem maculæ, & si fortè testes alligentur in chartulis, & in testimonio subscribentis, aut delatoris examinari oportet cum cæteris cõtestibus ab eisdem testibus datis, & à singulis ratio, & causæ maculæ*

sciscitari, & interrogationibus exquirenda est veritas omnium, quia suspècti manent, ut superius dixi ex num. 55. cum seqq. & maiori cum cautela, & circumspectiõne interrogari debent, ita ut ex omnibus rei veritas, & mens delatorum, & testium aperiantur ne ex palliatis inimicorum machinis honor nobilium percat, aut periclitetur, qui à iudicibus deserendus non est, sed potius pro viribus prospiciendus, & ex eadem ratione exquirendæ, & extrahendæ sunt scripturæ, aut probationes aliæ, quas chartulæ, seu earum auctores, aut testes, cum interrogantur, signauerint, ut quotidie fit, & alibi laudius probauimus. Si verò subscribens incognitus sit, nihil horum faciendum, non idem est, ac si non fuerint subscripti, ut dixi superius sub n. 65.

69 Tertia conclusio, libelli, seu schedulæ sine subscriptione, cum testium tamen expressione porrecta antequam commissarius nominatus ad conficiendum informatorium in iter se contulerit, accipi poterunt ad testes signatos examinandos, sicut examinari poterant per commissarium, etiam nulla essent oblata chartulæ, nec libelli, ut apertè deciditur in hoc nostro textu, ibi, *o en caso que citando testigos se den antes, que el informante porque en tal caso se podran examinar los testigos, que en el se citan, como pudiera el informante examinar los por si mismo, quia exinde nulla sequitur prætoris iniuria, nec oritur iniustitia, cum sit liberum commissario, quos maluerit testes producere, & examinare, & poterit eligere nominatos in chartulis oblati, & ita earum inquirere veritatè, & cauere tam ab interrogationibus speciales maculæ, ad quas omne ius deficit, & ratio, cum prædicti libelli nullam efficiant præsumptionem, cuius ratione deueniri valeat ad speciales interrogationes, sed examen fiat per articulos generales tantum, pro quo expendo verba illa superius relata, como pudiera el informante examinar per si mismo, & sicut per se absque vllis litteris non pollet speciales maculæ facere interrogationes, ita nec cum illis in specie huius conclusionis, quia libelli nihil causæ addunt, cum nihil sint pro quo etiam faciunt tradita per Ludouic. à Paramo de origine inquisit. lib. 3. q. 6. n. 24. & per Grassis & Molin. locis citatis supra n. 31. in fin.*

70 Quæ conclusio ampliatur, ut etiam procedat, si chartulæ proferantur postquam commissarius in loco originis fuerit perfectus ante informatorium perfectum, & clausum, siue accipiantur in tribunali, seu communitate, & ei mittantur adhuc in loco informatorii degenti, & in testium examine laboranti, seu aliter eidem offerantur ante clausuram infirmationum, quia his speciebus poterunt testes citati examinari, cum eadem sit in eis ratio, & tempore congruo offerantur; nihil enim interest, quod oblatio chartularum in tempore æquipollenti fiat, ex text. in l. fideicommissa. 11. §. si cui. 11. de leg. 8. l. si mater. 3. C. de inst. & subst. l. si quis §. C. de donat. que sub modo, & DD. communiter in dictis iuribus. Ignac. del Villar in Sylua resp. 9. n. 51. p. 1. Hier. Grat. resp. 121. n. 9. Burgos de Paz conf. 32. n. 17.

71 Nec oberit expressio illa, *antes que el informante parta*, quæ demonstrare videtur, esse necesse oblationem chartularum sine subscriptione fieri ante iter inceptum per commissarium, & esse exclusiuam cæterorum casuum, secundum text. in l. si cum dotem. 2. soluto matrimon. & in l. commodissime 10. de lib. & posth. cum similibus adductis ab Aug. Barbof. Axioma. 120. ex n. 1. pag. 76. & quia casus æquipollentium numquam exclusus censetur per quacumque taxatiuam, aut exclusiuam dictionem superadditam, ex lall. in deg. l. si mater. 3. C. de inst. & in l. vn. in princ. si quis tus dicens

non obtemp. Paul. Castrenf. conf. 300. in q. 1. in antiquis, Nicol. Enerard. loco, ab æquipollentibus 101. n. 8. Pelaez de maiorat. 1. p. q. 22. n. 22. & dicitur idem in effectu esse, ut per Bart. in l. frans. de legib. Rol. à Valle conf. 49. n. 25. vol. 3. & eadem ratio facit exclusionem cessare, secundum Thom. de Thomafar. in florib. legum. reg. 148. Menoch. conf. 197. n. 83. vers. non obstat primo, Mandel. conf. 164. per totum, vbi multipliciter declaratur, Card. Tusch. lit. l. concl. 71. n. 85. & 86. tom. 4.

72 Quarta conclusio, chartulæ seu libelli, dum recipi possent, diximus, nullam per se fidem efficiunt, ni ad inquirendum assertæ maculæ veritatem, & quam merentur verisimilia, scripturæ, & testes, quos afferunt, postquam fuerint examinati, seu quæ appareat ex descendentiâ à penitentiatis, seu à sacellis benedictis in eis contentis, ad quæ se referre, necesse est, ut aliquid operentur, & cum in referentè plus fidei non possit, ad esse, quam in relato, sequitur, & quod fidem non efficiunt, in quatenus constet esse in eis, quæ referunt, text. est in l. asse toto. 77. de hered. inst. l. in testamento 27. l. si ita scripsero, 38. de cond. & dem. Peregr. de fideicom. art. 16. ex n. 2. August. Barbofa clausula, §. ex n. 3. cum seqq. pag. 6. Ouald. Illiger ad Don. lib. 27. comment. cap. 6. lit. M. in fine pag. mibi 148 §. Hieron. Zaballus commun. contra comm. q. 95. num. 14. Aceb. in l. 7. n. 60. tit. 1. lib. 8. recop. Paul. Emil. decif. 81. & 204. n. 4. Valçuela conf. 51. n. 17. & quod in referente maior fides in esse non possit, quam in eo, cuius sit relatio, probant ex textu in l. si prior maritus, 32. sol. matrimon. lall. in l. qui sic stipulatur 47. n. 58. de verbor. & in d. l. asse toto. de hered. inst. Aceb. & alij relati supra, & à Menoch. conf. 847. n. 3. & apertè probatur in nostro textu, ibi, *Y assi no han en fee en quanto citados en el memorial, sino en quanto dixeren examinados*, quod verè absque hæsitacione procedit.

73 Quinta conclusio, & si prædictæ chartulæ, & libelli famam publicam & reputationem communem asserant, & in eius comprobationem testes adducant, postquam informatorium puritatis confectum est, & commissarius recessit à loco originis, nec accipiendi sunt, nec accepti fidem merentur, nec ad inquirendum proficiunt, nec est superseedendum nec immorandum in testium, & actorum calculatione, & diiudicatione, nec quidem in prætoris admissione, si alia non obstant, ut probatur in præsentijibi, *Zauaque allegen fama publica*, & ita venit intelligendus Perezus de Lara in d. cap. 4. num. 123. in prima casus specie, & approbati videntur per nostram pragmaticam in hoc §. opinio Hieronymi de Zabellos in d. quæst. 821. à num. 19. cum seqq. vbi hanc negatiuam opinionem amplectitur, & iure quidem ex rationibus supra adductis, quam hodie canonicatur in hac nostra habemus pragmatica, & iure probatur, quia litteræ similes nullius suffultæ auctoritate, præsertim confectæ circa qualitates, quæ dispositioni hominum non subiiciuntur, nullam omnino merentur fidem, ex textu in l. non epistolis, 13. l. non nudis, 14. C. de probat. text. in c. 2. ibi, non videtur alicuius firmitatis robur habere, de fide instrum. Afflicis decif. 8. num. 6. in fin. Hieron. Grat. conf. 66. num. 22. vol. 1. Malch. de probat. concl. 111. à num. 1. & concl. 284. num. 5 cum adducendis infra quæst. 5. ex num. 3.

74 Sexta & vltima conclusio, si libelli, & schedulæ sine auctoris subscriptione verisimiles reddant redant rationes, assignando prætoris descendentiâ à Sacellis benedictis, seu à penitentiatis per sanctum Officium, cum expressione temporis penitentiæ, aut cum distinctione graduum, aliorumve indiuiduorum specialium, quæ ita rem verisimilem efficiant, ut potius indagandæ, & aperiendæ veritatis occultæ animam demonstrant, quam indumentum prauæ

& malignæ conscientie debent admitti, quocumque offerantur tempore, siue sit informatorium perfectum, & clausum, siue non, & poterunt iudices contentorum veritatem inquirere, & cum verisimilitudo, quam continent prædictæ schedulæ, ita suadeat, ex text. in l. non est verisimile 23. in princip. quod metus causa, & in l. peculium, autem, 10. in princip. alias est l. sed si damnum, 9. §. præterea, 4. & l. si filius §. 4. §. at si quis fir. de pecul. cum adductis ab And. Tiraq. in l. si unquam, in præfatione num. 37. C. de reuocand. don. & ab August. Barbofa, axioma 223. ex num. 1. cum seqq. pag. 139. & præsumptionem falsitatis excludat, secundum Bal. in l. fin. col. 12. circa medium, C. de edicto D. Adri. toll. Abb. n. 12. in fin. Host. §. Io. And. post. 29. Bellarmec. post. 12. Butrio. 19. vers. dicit etiam, Innocentius, n. 3. vers. & si contra has suspiciones, in cap. inter dilectos, de fide instrum. Baiard. ad Clar. §. falsum, n. 232. Menoch. lib. 5. præf. 20. n. 14. & §. Bertazol. conf. 398. n. 16. & conf. 521. n. 7. & quasi per totum consilium, & præstat fidem probationibus aliis inualidis, & supplet quoscumque defectus, ut ex Immola in l. edita, in fin. C. de edendo, probat Malch. de probat. concl. 1409. n. 17. & ia specie probat textus nolter in vers. *Y solo se pueden admitir en orden a inquirir, y no para otro efecto, quando indiuiduaren y señalaren Samentito, o penitencia, &c. que verisimilmente in doz gan el animo a que no es de malicia*, & probatur ex adductis supra lib. n. 38. & 39. atque ita loquitur, & intelligendus est Perezus de Lara in d. cap. 4. n. 123. in secund casus specie, vers. *si tamen aliquid verisimilitudinis*, vbi expressè huius fuit opinio, & quidem rectè.

75 At licet hæc duæ vltimæ conclusiones apertè in nostro textu probentur, difficultatem continent, cum non minus macula, & generis infectio per famam publicam, & communem probetur reputationem, ut latè demonstrari supra 1. p. q. 10. §. 2. per totum, quam per descendentiâ à Sacellis benedictis, & à penitentiatis per Sanctum Officium, ut supra etiam latè dixi 1. p. q. 4. §. 2. & duobus seqq. & videbatur dicendum, quod sicut expressio penitentiæ, & descendentiæ à Sacellis benedictis causam probet verisimilem inquirendi veritatem, & derinendi informatorium, & admissionem prætoris, donec constet veritas contentorum, & fiant nouæ informationes: ita debebat idem operari expressio famæ & communis reputationis, quæ in harum qualitatum probatione præcipuè attenditur, ut latè probant in d. q. 10. in princip. ex n. 12. cum seqq. & cum sint res æquales, & nostro iure æquiparata, & eandem contineant rationem, debebant per eandem dispositionem regulari, & eisdem producere effectus, arg. text. in l. Pomponius scribit. 9. vers. & quemadmodum, de neg. gest. & in 1. §. veteres 16. l. si ideo 40. §. fin. de adq. hered. l. Gallus 29. §. & quid si tantum §. de liber. & post. Aul. Gelius lib. 2. noctium Atticar. cap. 16. Flamin. Paris. de confid. benef. q. 27. n. 74. & q. 28. n. 82. Zephal. conf. 1338. n. 25. Hier. Grat. resp. 91. n. 19. lib. 1. præter allegatos ab Aug. Barbofa axioma 14. ex n. 1. pag. 15. & loco 6. pag. 106.

76 Sed ratio disparitatis inter prædicta in eo, vt præsumo consistit, quod fama ex sua natura vaga, incerta, & fragilis est, secundum Io. Gut. conf. 35. a. n. 25. amalecolus plerumque, & calumniatoribus ortum capiens, nec quidquam certi habens, ex cumulatis per Farinc. 1. tam de iudiciis & tort. q. 47. à n. 7. cū seqq. Valçuela conf. 90. à n. 182. & ex aliis adductis in d. q. 10. in princ. & §. 1. & 2. ex n. 2. cum seqq. & ided exposta multorum captiõibus, & ansam præbens & scopum inimicis, & amulis dehonestandi honestas, & nobiles familias, ita ut sit fama velut refugium quoddam inimicorum, & calumniantium, atque indumen-

documentum, quo suam cooperire solent malignitatem & mendacium, asserendo maculam, quæ non est, quia dictam, seu auditam publicè, & quia eius est communis fama, quæ fortassis ab eisdemmet sumptis initium, & fuit seminata absque alia causa, nec ratione, & idèd fama simpliciter assera in occultis libellis, non solum per se, & per suam fragilitatem suspecta manet, sed etiam per ipsosmet libellos clandestinè oblatos, qui maxima laborant suspicione, vt iure, & rationibus probauimus; & vnde cumque rem inspiciamus, nihil est verisimile, ex quo saltim noua infamia possit inquisitio, nec detineri in formatorium legitime confectum, nec assequitio honoris, cum tanto prætenforis detrimento & iactura, & nec debeant per facta ex imperfectis subuerti, arg. text. in l. pecunie 9. ibi, superfluo detracto l. placuit, 29. de vsuris, bonus text. in l. non est dubium 50. ad l. falc. l. sue generalit. 61. de iure dotium l. 1. §. sed si mihi 5. l. qua extrinsecus 65. de verbor. et si enim fama legitime probata cum requisitis, de quibus in d. q. 10. §. 4. plenè maculam procer, in simplici tamen assera scriptura non est habenda pro fama legitima, non solum vt probet, verum nec vt præsumptionem ad inquirendum efficiat, cum nihil contineat verisimile, nec causam habeat, ex qua inquiratur, præsertim cum magis præsumatur vana vox populi ab inimicis ortum capiens, quam vera & legitima fama; sicut auctori libelli inimicus aut suspectus præsumitur, vt supra dixi ex n. 44. cū seq. & descendit verò à certa pœnitentia, seu à sacello benedicto, & probatio per certas scripturas, & instrumenta res indiuiduas, & constantes sunt, pro quibus etiã simpliciter asseris maior est præsumptio, verisimilitudo, quam pro incerta, & fallaci fama, tum propter earum indiuiduitatem & certitudinem, & per loci assignationem, & alias demonstrationes verisimiles, quas adesse præsupponimus, tum etiam quia sicut probatio, quæ oritur ex scripturis, pœnitentiis, & similibus certior & euidentior est, quam proneniens ex fama, vt colligi facile potest extraditis supra in d. q. 10. 2. in princ. iunctis congestis in q. 15. in princ. ita etiam maior & potentior esse debet præsumptio, quæ oritur ex earum allegatione, & expressione, quam publicæ famæ in prædictis libellis.

89 Facit etiam alia ratio, quia si libelli & chartulæ asserant famam, & commune maculæ opinionem, & ex informatorio legitime, & plenè confecto de ea con appareat, sed potius de communi puritate, & nobilitatis reputatione, euidenter constat falsitas, & suppositio maculæ per chartularum auctores, tum quia cum fama sit totius, aut maioris populi partis notitia, vt suo loco dixi, verisimile non videtur, quòd omnes testes examiaati eam ignorauerint, & tum etiã quia si dicunt libelli maculam publicam esse, præsumitur, quòd omnibus notoria sit, & à nemine ignoretur, text. in regula 9. §. sed facti, 2. de iuris & facti ignor. gloss. & DD. in l. si tutor petitus S. C. de peric. tut. & dum extat fama præsumitur ab omnibus sciri ex Alex. conf. 187. n. 8. lib. 2. Mach. concl. 1299. n. 2. pro quo faciunt plura tradita supra q. 10. §. 5. ex n. 2. quare asseritio famæ in prædictis libellis suspecta de falso manet, nec quid operati debet, quæ ratio non habet locum in scripturis, & in aliis indiuiduis demonstrationibus, quæ possunt esse veræ, & à pluribus communiter ignorari, vt sapius accidit, & per se patet.

91 Dixi, sed potius de communi puritatis reputatione, quia præsuppono quòd omnes testes in informationibus examinati puritatem asseruerunt prætenforis, aut saltim quòd ita sua ferunt testimonia, vt contra etiam nullo modo probent qualitatem, si verò sint te-

stes contrarij, aut causæ, siue defectus existant in informationibus, qui nouam desiderent inquisitionem, aliud est dicendum, & nihil dubium nisi quod eorum vi poterit specialis fieri inquisitio circa veritatem defectuum, siue asserita maculæ, non verò virtute chartularum licet testes in eis signati possint examirari hoc prætextu, sicut in specie tertiæ conclusio nis, si ita expedire commissario fuerit visum, qua in specie non habet locum decisio visus textus; nec nos nunc de ea loquimur, alibi de ea dicturi, præcipue infra in duabus vltimis quaestionibus licet hoc magis in facto, arbitrio, & prudentia commissarij, & iudicum quam in iure consistat.

Sed nunc pro prædictorum declaratione dubitari potest, an sit necesse quòd libelli & chartulæ; quæ asserunt prætenforis descendere à sacellis benedictis, seu à pœnitentiis per Sanctum Officium assignent certum, & terminatum descendentiæ gradum, vt admitti ex iusta valeant causa, & eorum virtute communitates, & tribunalia possint vterius ad inquirendum procedere, & super sedere in iam receptis informationibus, & in earum calculatione, & diiudicatione, & in admissione prætenforis.

Et affirmatiua sententia, nempe quòd expressio certi gradus descendentiæ requiratur, suaderi videtur ex illis nostri §. verbis, con expressio &c. del parente, que tiene con el pretendiente, quæ videtur expressè requirere assignationem certæ consanguinitatis, & descendentiæ, & eius gradus, & quia expressio aliud est, quam declaratio res demonstrata ita facta, vt intellectus non labore in intelligendo, arg. ea quæ tradunt DD. in l. si quando 35. §. & generaliter 3. de inoffic. testam. Bal. in auct. Hoc liberos, in princ. C. de testam. Pelaez. de maior. 2. part. initio n. 124. Socin. Iun. conf. 122. n. 23. lib. 1. Valenzuela conf. 83. n. 42. & quidem indiuidualiter exprimi necesse est, ex rextu in l. 2. vbi Paul. Castr. & Lass. de lib. & posth. & in c. ne captanda 3. vbi Dominicus, & Phil. Franc. de concess. præbende, in 6. And. Tiraq. in l. 16. connubiali, gloss. 7. verbo, en prezo n. 147. fol. 317. & maxime cum expressio pro actus forma ex d. l. 2. lib. & posth. Ripal. l. n. 64. de & alij adducti ab And. Tiraq. citato loco n. 98. & 158. & 188. Card. Tusch. lit. C. concl. 358. n. 60. tom. 1. Aug. Barb. clausula 95. n. 60. pag. mibi 109. & cum expressio per nouam requiritur legem, non sufficit, si generaliter interueniat, vt per Ang. in §. si verò expressum, per text. ibi, in auct. de triente & semisse, Bar. in leg. centurio col. 7. vers. quid dicemus, vt etiam Ang. & Imola, de vulg. & pup. Roman. in auct. simititer col. fin. C. ad falsid. vbi pro hoc adducit textum in l. si quis, in principio 2. vers. sed hoc ita locum deleg. 3. & in l. fin. C. de indicta viduit toll. Oldrad. conf. 248. n. 4. in 4. quæst. Alex. conf. 122. col. 3. vers. quia respondeo lib. 4. Roman. conf. 75. Nescio qua ex re, & conf. 79. Totum fundamentum; & nec sufficit, si per æquipollens exprimat ex Iaf. in l. prator. in princ. col. 4. vers. ex qua diligenter, de noui oper. nunciat. Lancel. Polit. de subst. tit. de subst. vulg. in q. 2. And. Tiraq. in d. gloss. 7. n. 89. & seq. vbi etiam plura ad hanc rem cumulat, & nec sufficit narrare factum, nisi exprimat modus facti ex gloss. in c. dilectus filius de rescriptis, Th. Grammat. decis. 66. n. 19. Pelaez de maior. 1. p. q. 3. n. 5. in medio, vbi pro hoc adducit Ant. Peregr. de fideicom. art. 23. ex n. 52. cum seq. & quare videtur, quòd fieri debeat expressio gradus certi in specie, de qua loquimur, vt aliàs dixit per glossam quam singularem appellat in c. vt circa, verb. omnia, & singula de elect. in 6. Rebuffus in praxi benef. in 3. p. signaturæ verb. & de speciali, n. 3. Pelaz. d. l. 1. q. 22. n. 95. & magis in specie loquendo, quòd expressio gradus ita fieri debeat, vt per eam constet consanguinitas in specie, non verò in genere, atque ideo, quòd eius

eius gradus exprimantur sigillatim cum omnibus suis qualitatibus, & circumstantiis, tenet ex text. in c. ad aures 8. c. si proponere 42. de scripte. idem Rebuff. citato loco nu. 16. & expressio ita facta magis mouet quam generalis, vt in litem apud Labeanem, 15. §. hoc edictum 26. de iniurijs cum non egeat aliqua declaratione, sicut generalis ex text. in l. emptor. 47. §. de pactis, & in l. cum Aquiliana 5. de transact.

Contrarium autem negatiuum sententiam in nostra specie veriore esse iudico, videlicet quòd sufficiat generaliter referre, quòd prætenfor descendit à tali infecta radice pœnitentiati, aut à Sacello benedicto sine aliqua graduum præfinitione, & tum quia probatio puritatis, & maculæ non requirit numericam graduum præfinitionem, sed tantum descendentiæ ab stripe pura, aut maculata generaliter, & indefinite probari, vt ex Io. Garcia, & Cabedo voluit Perezus de Lara in d. 2. p. c. 4. n. 12. & 13. & Nic. Gar. de benef. 7. p. c. 15. n. 28. Aug. Barbof. de offic. Episc. 1. p. tit. 2. gloss. 17. n. 37. & ex alijs probauimus supra 1. p. q. 9. §. 3. & 4. ex cuius natura sumenda est interpretatio, & intelligentia nostris dubij, secundum text. in leg. si vno 16. locati, & in l. si stipulatus 4. de vsur. & in l. Proculo 19. de vsur. & in l. insulam. 6. de prescript. verb. Rimald. in l. 1. n. 47. Quod quisque iur. Paris. conf. 88. n. 2. lib. 1. & Socin. conf. 27. n. 4. 4. vol. 3. plures apud Aug. Barb. axiom. 130. n. 6. pag. 82. Card. Tusch. lit. V. concl. 96. tom. 8. & atque intelligi verba debent, secundum naturam actus, cui adherent ex text. in l. damni infecti 18. §. si is 5. vers. cui consequens, & l. damni, 45. §. 1. de damnis facti & in l. circa 19. & in l. exceptio. 18. C. de locato. Bart. in l. stipulatio ista, in princ. de verbor. Minus. cent. 1. obseruat. 4. n. 4. Cald. Pereira in tract. de renouat. ad emphyth. q. 18. n. 37. August. Barbof. axiom. 222. n. 6. 8. & seq. pag. 135. & tum quia verba illa con expressio, verificantur si descendentiæ absque vlla graduu ostendatur præfinitione in dictis libellis, & chartulis, arg. l. fin. C. de fideiuss. Hier. Zaball. comm. contra comm. q. 5. n. 8. & q. 82. n. 156. Boerio decis. 107. & quia id pro expresso habetur, quòd sufficit ex natura actus, & dispositionis, secundum Ancharr. conf. 393. Visa diligenter gratia, n. 3. quem refert, & sequitur Pelaez de maior. 1. p. q. 15. n. 26. & expressum dicitur quod in genere refertur, ex text. in l. qui vsurfructum, §. 8. de verborum. Bart. in l. 1. n. 7. & in l. centurio col. 1. de vulg. Bald. in l. prator. de noui oper. nunciat. And. Tiraq. in l. 16. connub. gloss. 7. n. 86. & 87. fol. 310. Paris. conf. 8. n. 18. lib. 1. Meno. conf. 310. n. 3. lib. 3. & maxime si ex eo sufficienter colligatur, quòd queritur, arg. text. in l. tale pactum 40. §. fin. de pact. & in l. iam hoc iure 4. de vulg. notat Bal. in l. 1. col. fin. C. de his qui ante apert. tab. Phil. Dec. in l. humanitatis n. 7. C. de impub. Simon de Pretis lib. 3. de interpret. v. l. vol. fol. 12. n. 11. Crauer. conf. 138. & conf. 149. n. 11. & conf. 257. n. 4. & tum etiam, quia et si prædicta verba expressè voluissent, assignari parentelam cum graduu distinctio ne, non ita esse accipiendum, vt necessariò semper ita fieri debeat, sed tantum, vt similis graduu expressio habeatur pro sufficienti demonstratione ad recipiendum libellos, & eorum virtute inquitendum circa contentorum veritatem, si verò alia cause sint citra gradus certos sufficient ad eundem effectum, si verisimilitudinem contineant, vt clarè demonstrant verba illa, o parte donde esta el parentesco, & alternatiua enim illa, O, non solum verificatur in illa specie, sed etiam in ceteris omnibus expressis, & similibus, text. in l. si heredi plures, §. de cond. & dem. & in l. si is qui ducenta, 13. §. cum ita 2. & vtrum 3. de reb. dub. c. inter ceteras, 4. vbi communiter DD. de rescriptis, ex quo satis colligitur, non esse necesse, quòd numeratio interueniat specifica graduu, cum alia

causæ verisimiles extra eam sufficiant ad prædictos effectus, vt mane probatum, & ex nostro textu constat. & in vim exempli apposita fuerunt, quæ regulam, nec dispositionem non coarctant, nec minuunt, ex text. in l. damni infecti, 30. §. fin. de dam. infecto, & in l. 1. §. quod vulgo. 25. de vi & vi armata gloss. singul. vbi communiter notant DD. verb. presidentes, in Clem. 1. de rescripte, quam plurimum commendat Nicol. Enerard. in topici loco, & ratione legis layca, n. 38. Aug. Barbof. axiom. 86. n. 2. pag. 55. & melius axiom. 120. n. 13. & nec expressio facta in lege ratione maioris frequentationis, & ad magis suam demonstrationem mentem regulam coarctat, nec reuertit casus similes, verb. cum verb. sponsam, C. de raptu virgin. & gl. in d. verb. presidentes, Alex. conf. 119. n. 9. lib. 6. licet verum sit, & quòd ex assignatione graduu ab infecta radice oriatur maior præsumptio veritatis, quæ erit iusta causa recipiendi libellos occultos, & inquirendi ex eorum virtute, ex eis, quæ dixi supra 1. p. q. 4. §. 1. n. 54. & 55. sed non est ita præcisè necessaria, vt semper interuenire debeat.

Deniq; prædicta verba intellectus nostri text. circa prædicta verba non est, vt requirat assignationem parentelæ per distinctionem graduu, sed tantum significat, quòd si litteræ occultæ assignent facellum benedictum, seu pœnitentiæ maiorem, cum expressione loci, vbi adest memoria, aut probatio eius, aut cum consanguinitate, quæ est inter pœnitentiatum, & prætenforis, non per distinctos gradus, necessariò saltim, sed per generalem expressionem descendentiæ à simili infecta radice, dummodò per se, aut per alias verisimiles, causas suadeat animos iudicum ad credendum, quòd non ex malitia procedit, possint schedulæ admitti, & assignata inquiri macula, qui intellectus planè procedit, & suadet ex ipsis textus verbis.

QVÆSTIO III.

De verbis iniurijs contra puritatem, & nobilitatem prolatis in rixis, conuenticulis, & priuatis loquutionibus; an quid probent, anque aliquam mereantur fidem ad interpretationem S. Otro si que las palabras.

TEXTVS VERBA.

Otro si, que las palabras, que se ayen dicho en pendencia, o extraiudicialmente en corrillos, o en conuersaciones, no obtien, ni sean de impedimento, para los actos de nobleça, y limpieça, quanto qui era, que se ayen diuulgado, y esparcido, y legado a noticia de muchos, y que los testigos que depusieren dellas, como no tengan mas noticia de la calidad del pretendiente, que auerlas oido, nisi huuo causa, ni racon para decirlas, no obtien a la pretensio de nobleça, y limpieça como esta no aya procedido, ni se fundo en otro principio, pero si hecha au eriguacion dellas per los informantes hallaren,

ballaren, que huuo fudamentò para poder lo decir, por estar notada la persona, o por otras razones de escrituras, Samentos, penitencias es nuestra voluntad, que obren lo que huuiere lugar de derecho, por que en tal caso no obraran las palabras por, si fino la causa y fundamento, que ay contra el pre- tendiente aunque no se dixeran.

S V M M A R I V M.

- 1 Verba facile proferuntur, & facile ad omnes transeunt, & creduntur, n. 3.
- 2 Vana multa sub celebri vulguntur nomine.
- 4 Humana mens credula est.
- 4 Vanam vocem, & dictum vnius facile sequitur multitudo, ibid.
- 5 Pronior est ad malum, quam ad bonum omnis etas ab adolescentia sua.
- Dictum vnius vires sibi acquirit eundo, ibi- dem.
- Paruum in initio magnum crescendo efficitur in fine, ibid.
- 6 Fama plerumque falsi nuntia confirmat, Ab inimicis ortum capit, n. 7.
- 7 Inimici seminare solent verba iniuriosa infamandi causa, siue minuenda opinionis, num. 8.
- 9 Fama non plus fidei tribuendum, quam eius meretur origo, ab inimicis orta nullam facit fidem, n. 10.
- 11 Verba per se non possunt esse causa macula. Nec nocent, quantumvis proferantur in rixis, conuenticulis, & priuatis locutionibus, nisi quatenus ex aliis legitimis vera appareant, n. 12. & 15.
- 13 Voces vanae populi non sunt audienda, nec robur habent, n. 14.
- 16 Verba calore iracundiae prolata non sunt.
- 17 Conuictians ex iracundia excusatur, dummodo sedato animo peniteat.
- 18 Iniuria persequitur ex mentis deliberatione & ex reuocatione in animum.
- 19 Ira est irrationabilis perturbatio mentis, adimit rationem & mentem, n. 20.
- 20 Macula velut magis iniuriosa in nostra Hispania deseruit inimicis ad vindictam, & ad iniuriandum inimicos. Prouenit è certa causa, & facto, & quale, num. 21. & 27.
- Quod omne consistit in facto, n. 23.
- 24 Qualitas à certo proueniens facto ex ipso facto probanda venit, & n. 27.
- Et sine facto non sufficit, n. 25.
- Nec probatio per verba, n. 26.
- 28 Effectus probantur per suam causam.
- 29 Actus ex quo plures participant in primis est attendendus.
- 30 Causa prohibitionis attendi debet, non remota, nec secundaria.
- 31 Verba factum probant, quod ex ipsis oritur,

- aliis secus.
- 42 Verba respectu factorum incerta sunt, & ex eis factum non sequitur.
 - 33 Probationes per facta firmiores sunt, quam per verba.
 - 34 Verbis non attenditur, dum res per factum potest probari.
 - 35 Factum, quod verba proponunt, si verum facile apparebit, aliter secus.
 - Factum patet, non verò factum latet, ibi- dem.
 - 36 Causa macula, & factum per sensum aquabilem apparere debet, non per verba, nec per discursum intellectus.
 - 37 Maculam alicuius proferens necessariò se refert ad aliquam causam ex eis, à quibus prouenire solet.
 - 38 Relationis veritas pendet ex relati- tate.
 - 39 Relatio naturam sumit illius, ad quod fuit facta, & secundum illud restringitur & limitatur, nec fieri potest nisi ad id quod certum est, & corrumpit si in incerto maneat, & velut erronea reicitur, & improbat.
 - 40 Verba nihil efficiunt, dum quod dicunt, non apparet in sua causa.
 - 41 Macula generi aliunde prouenit, & ex eo debet probari.
 - 42 Causa tum esse non potest, nisi appareat causa.
 - 43 Causa sanguinis semper eadem est in omni suo causato.
 - 44 Qualitates sanguinis regulantur per suam causam, non per verba.
 - 45 Verba non plus efficiunt quam apparet ex earum causa.
 - 46 Facta maioris sunt potentiae, quam verba & mutare non semper possunt sanguinis qualitates, n. 42.
 - 48 Causa in primis à indicibus inspicienda, & sub n. 78.
 - 49 Verba tantum sunt signa conceptuum, rerum & earum demonstrationes, & per se nihil operantur. Nec potestatem habent mutandi sanguinis qualitates, n. 50.
 - Iura sanguinis è maioribus proueniunt, ibi- dem.
 - Immutabilia sunt, n. 51.
 - Princeps, nec leges circa ea potestatem non habent, n. 52.
 - Nec mutari debent ex nudis verbis, nec voluntate, n. 53.
 - 54 Fama est opinio voce manifestata circa cuius- que sanguinis qualitates.
 - 55 Infamatio ex multorum voce nascitur, dicitur imminutio, nota, seu priuatio fame, num. 62.
 - Nota nominis, est neuis honoris, n. 63.
 - Probatio per famam, & communem reputationem circa sanguinis qualitates non tollitur per nostrum textum, ut incipit quidam vulgo

- vulgo opinarunt, ut probatur ex d. n. 55. cum seqq.
- 56 Nota publica circa maculam alicuius probat, & equiparatur scripturis, & descendenti à penitentiatis, & à sacellis benedictis, num. 57.
 - Et est idem ac fama publica, seu infamia, num. 61.
 - Dicitur quasi signum, & notati quasi ignominia signati, n. 64.
 - Notatus idem ac infamatus, n. 65.
 - 58 Equiparatio multorum eosdem signat in omnibus effectus.
 - 59 Equiparatorum idem est iudicium, valet de uno ad aliud argumentum, num. 60.
 - 62 Notati infames dicuntur, & numeris seqq.
 - 86 Verba nostri textus. Que obren loque huuiere lugar de derecho, explican- tur.
 - 67 Verba quantumuis in plurium aures peruolauerint, nihil probant, & num. 69.
 - 68 Rumor ortus ex verbis contumeliosis nihil est, & num. 77.
 - 69 Verba orta ex hominum leuitate, & credulitate parui pendenda sunt.
 - 70 Fama antiqua, & constans plenè probat.
 - 71 Differentia inter rumorem & famam.
 - 72 Matrimonium impeditur per famam non per rumorem.
 - 73 Origo fame inspicienda, non nomen, & n. 75.
 - 74 Initium cuiusque rei inspicere oportet.
 - 76 Vis originis transfunditur in omne ab ea deriuatum.
 - 78 Testimonia nihil probant, magis quam eorum ratio, & causa, ampliantur & restringuntur per rationem, n. 79.
 - 80 Ratio testium potius inspicienda quam verba.
 - 81 Testes reddentes rationem incongruam nihil probant, maximè circa qualitates gene- vis, in quibus etiam non interrogati ratio- nem reddere tenentur, n. 82. Et circa infamiam, num. 85.
 - 84 Differentia non est inter verba prolata in presentia, & in absentia, & n. 80.
 - Contrarium, n. 88. & seqq.
 - 85 Rixa in presentia fit.
 - 86 Verba dicta in conuenticulis, & priuatis lo- cutionibus in absentia iniuriati profe- runtur.
 - 87 Iniurians presentiam tantum peccat sicut ab- senti conuictians. Contrarium tenent Theo- logi, n. 88. & seqq.
 - 88 Contumelia dicitur iniuria in presentia illata, & constituit maius peccatum, quam detra- ctio, n. 89.
 - 89 Detractio est iniuria verbalis in absentia fa- cta.
 - 90 Praesens plus laeditur quam absens.

Secunda Pars.

- 91 Rapina maius delictum est quam furtum.
- 92 Detractio & contumelia peccatum gignunt mortale & obligant ad restitutionem.
- 93 Peccatum ex detractioe & contumelia ex duplici sumitur capite, aut ex grauitate ini- iurie, aut ex damno ex ea sequuto, nu- mero 94.
- Iniuria, ut gignat peccatum mortale grauis esse debet, leuis leue gignit peccatum, & nullam restituendi obligationem, n. 95.
- Nisi ratione damni ex ea prouenientis, ut fiat persona in dignitate constituta, num. 96.
- Aut si amittatur res grauis, quia tunc & le- thale oritur peccatum, & obligatio resti- tuendi, n. 97. & 98. & 99.
- Vbi de verbis Iudaei, Sarraceni, & heretici.
- 97 Conuictians circa defectus naturales alicuius, velut quod sit spurius, ignorans, imprudens, cocles, gibosus, &c. quando mortale pecca- tum & actionem iniuriae producat, & nu- mero 98.

SICUT nihil est, quod facilius, ac leuius per- ficiatur, quam verba, ita nec quod magis de- beant parui pendere prudentes, nec iure vilioris sit effectus, quantum quidem velocius proferuntur, tanto vilius aestimantur, & quantum facilius exeunt, tanto citius transeunt ad omnium aures, & in vulgum sparguntur. Ita ut multa vana, sub celebri vulgen- tur nomine, ut dixit Cornel. Tacit. lib. 5. annal. & facit text. int. Pactum eius 92. sin. de hered. instit. bonus text. in l. Decurionum 12. C. de penis Gandin. tract. malefic. tit. de quaest. n. 39. Cauarita in ritus magna curia vic. regi Neapol. ritu 41. num. 10. & maximè ea, quae ad in- famiam, & contra proximi tendunt honorem, si- cut citò proferuntur, exeunt, & sparguntur in om- nes, ita plaudent hominibus, & creduntur, & fidem leuiter merentur, quia secundum Senecam Iunior in Hercul. Octo actus 5. scena 4. & Humana mens credula est, & vanam vocem, & dictum vnius facile sequitur multitudo, text. in cap. cum in inuenture 12. vers. om. de nos. de purgat. canon. vbi gloss. in verbo facile sequitur, reddit rationem, & quia pronior est ad malum quam ad bonum omnis etas ab adolescentia, c. omnis etas 12. q. 1. auth. de monac. §. sanimus, vers. triennij vero collat. 1. atque ita dictum ab vno sibi vires acquirit eundo, & in initio paruum, & ex quasi nihilo incoactum faci- lè crescendo transit, & in plures spargitur, & magnū citò conspicitur, & admirabile, & vnde falsi nuntia 6 plerumque confirmat omnium fama, ut dixi supra 1. q. 10. §. 1. n. 16. & §. 3. n. 2. & §. 4. n. 14 & 15. & do- cent Masch. de prob. conc. 7. 48. n. 7. & Menoch. de praef. li. 1. q. 1. ex n. 39. & alij à me allegati citatis in locis, & eū initium infamiae praemaximè ab inimicis oritur, qui omnia cogitant mala, ut damnum inferant ini- mico, l. 1. §. praeterea, 2. q. de q. repellantur 7. de accusat. Rom. cons. 7. vlt. necessarius, col. 1. P. Surd. cons. 477. n. 2. & in rixis, conuenticulis, & priuatis locutionibus, tam in plateis, quam domi iniuriosa proferunt verba contra inimicos, vnde originem sumere infamia so- let, non aliam habens rationem, nec funda- mentum, nisi malitiam, & indignationem, & qui plerumque haec proferunt infamandi inimi- cum causa ut in leg. 1. & 2. item apud Labonem, 15. §. sed quod addicitur 5. & §. sine vnus 12. de iniuriis, seu

K k minuen

minuendae opinionis causa, vt in leg. 1. C. eqd. tit. notat, 9 Ofsuald. Illiger. ad Donel. lib. 18. comm. c. 6. lit. H. ¶ quare cum non plus fidei fama sit tribuendum, quam eius meretur origo, secundum Philip. Corn. consil. 198. num. 16. & consil. 232. num. 16. lib. 2. Alexand. consil. 10. num. 11. lib. 2. Carol. Ruyn. consil. 51. num. 14. lib. 1. & latius probauit in dict. quest. 10. in princip. & §. 4. ex num. 9. cum seqq. & talia proferentes verba inimici praesumantur, vt dixi supra dict. quest. 10. §. 1. num. 13. & probant Tiber. Decian. 1. part. crimin. lib. 3. cap. 25. ex num. 52. Plaça de delict. cap. 28. num. 19. vers. ab eadem radice, Gig. de crimin. lesa maiest. lib. 2. tit. quomodo & per quos crim. lesa maiest. probat. quest. 2. num. 9. Anton. Gom. tom. 3. var. titul. de probat. delict. num. 14. vers. intellige tamen, non solum si ea proferant in praesentia sed etiam in absentia iniuriati, Blanc. de indic. num. 104. vbi, num. 110. & seq. ampliat in prolatis per scripturam, & in eo qui malam famam de altero seminat, Masch. de probat. conclus. 898. num. 41. sicut verumque refert Farinac. alios adducens 1. part. praxis crimin. q. 49. n. 39. & seqq. ¶ de quibus ortum fuit conuictum, licet proleat in plures diuulgentur, sicut nec ipsismet inimicis, sic nec fama inde ortae fides praestanda erit, ex Burfato consil. 20. num. 36. lib. 1. & consil. 358. num. 34. tom. 4. Hieron. Grat. respons. 45. num. 1. faciunt plura tradita per Farinac. 1. part. praxis quest. 47. ex num. 153. de quo etiam latius in dict. quest. 10. §. 4. illat. 8. num. 18. ¶ & sicut verba per se non possunt esse causa infectionis, & maculae, quae a certo prouenit initio, non a verbis, nec ab hominum voluntate, ita nec eam poterunt probare, nec nocere sanguini aliorum, quae a maioribus prouenit, leg. neque professio, §. C. de testam. cum aliis inferius referendis, & magis expresse deciditur in nostro textu, qui incommotis ex iniuriosis prouenientibus verbis apte, & commodè vtile adhibet remedium, statuendo ita.

¶ vbi de vna voce populi, & rumore vulgi, qui nullos habet certos auctores, causas, nec probabiles rationes ad sic credendum, Canteria in

10 suis, quation. crimin. tangunt. probation. delict. quation. 3. de iudiciis & tortura sub numero 8. Ignac. del Villar in sua Sylua respons. 9. in 2. eius parte, numero 15. ante fin. Perezus de Lata in materia puritatis loquens in dict. 2. part. cap. 4. numero fin. colum. 2. post medium, & plura adducit Farinac. 1. tom. de indic. & tortura quation. 47. numero 8. in medio, & latius in num. 153. Ioann. Gutierrez consil. 35. sub num. 24. ante fin. Valençuela consil. 92. numero 172. cum duobus, seqq. ¶ qui omnes probant similes populi, & vulgi voces nullum habere robur, nec firmitatem, nec quidem attendi debere, quia plerumque falsi nuntia pronunciant, & mendacia spargunt in omnes sine causa & origine.

Præterea, quoad verba in rixis, & hominum contentionibus prolata contra honorem, & puritatem generis constat eadem ratio, immò & maior, quia plerumque in rixis, & discordiis verba indeliberatè proferuntur, ¶ & ira calore conuoluta nihil efficiunt, nec in iure ad aliquid prosunt, secundum rationem text. in leg. quidquid 48. de reg. iur. & in leg. 3. de diuortis leg. 1. §. quari possit, §. ibi, & inconsultum calorem calumniae vicio carere, ad S. C. Turpil. & in leg. 2. ibi, seu calorem, Cod. de abolit. crimin. & in leg. si non conuicti §. ibi, si autem in rixam inconsulto calore prolapsi, Cod. de in iur. iuncta interpretatione Andr. Gaspilij lib. 2. obseruat. 106. quem sequitur Ofsuald. Illiger. ad Hug. Donel. lib. 15. commun. capit. 24. lit. G. & in ea reside videtur Farinac. de pen. temper. quest. 81. numero 30. tom. 3. ¶ quod hac ratione excusatur conuictians iracundiæ calore propter animi commotionem, dummodò sedato animo postea poeniteat, voluerunt ex leg. vn. Cod. si quis imp. male dixit. Salic. ibi, & Andr. in leg. si non conuicti §. C. de iniur. & in practico. crimin. ad verb. iniuriosa numero 16. & Felin. in cap. sicut ex litteris num. 2. & 3. de iure iur. Vvesembek in paratit. ad titul. de iniuriis sub num. 4. vers. Pro quo optime facit, plura cumulat Farinac. 3. tom. quest. 91. num. 32. & quest. 105. num. 149. & 151. ¶ quia tunc, & iniuriandi animus, & mentis deliberatio in proferente deficiunt, nec enim reuocasse in animum verba iniuriæ calor ira præsumere sinit, arg. leg. 1. §. 1. ibi, cum enim iniuria ex afflicto facientis consistat, & leg. non solum, 11. ibi, qui dolo fecit, & leg. si quis seruum 26. ibi, sed hoc etiam tunc locum habere potest, quotiens ille, qui suadet, animum iniurie faciendæ habet, de iniur. quod omne deficit, si ira calor interueniat, ex iuribus superius allegatis, ¶ & quia cum ira sit irrationabilis perturbatio mentis, ex Aristot. lib. 4. Ethicor. capit. 5. Hugo lib. 2. de Sacramentis, animum nocendi, rationem & mentis adimit considerationem ex Paulo Horoscio lib. 5. non minus, quàm ebrietas, aut insaniam, vt dixit Erasimus, & secundum Cic. 4. Tullian. Ira est initium insaniam, quia vt dixit Cato maior. iratus ab insano tempore tantum distat, & secundum Laërt. Diogen. de vita & morib. Philosophor. ira immoderata insaniam gignit, & concinit Franc. Petrarcha Soneto. 186.

Ira est brevis furor, quem qui non reprimat, Est furor longus, qui sumum possessorem, Aut ad dedecus, aut ad mortem ducit.

Nec enim ira, atque indignatio præstant con- turbato animo, quid tutissimum sit, consulendi locum, ex Xenophon. lib. 4. Cyripad. nec quod verum,

verum, nec rationem habeat, nec fundamentum, sed plerumque profertur iniuria, quæ primò in mentem venit, & magis deseruit ad contristationem, & dehonestationem aduersarij, abique ta- 21 men veritatis consideratione, ¶ & cum maculata descendunt tantum suos in nostræ Hispaniæ dehonestet regione, primò in mentem inimicorum venit, & eam vleiscendi se causa, & si sit falsa, & mendax, vt inconsideratè proiciunt, quare nec fidem mereri, nec quidquam operari, nec vllum fortiori debet effectum contra iniuriati existimationem, tam verborum ratione, & suarum virium, & naturæ, quam ex proferentis mente, quæ ratione iracundiæ ab iniuriandi cogitatione, & veritatis pondere præmaximè caret.

Deinde quoad verba nuda narratiua maculae, ratio nostræ constitutionis patet, nam dum alius proferuntur puritas, seu nobilitas idè est, quia eius existimatio, & qualitates sui generis læsa manent ex aliqua sufficienti causa, quæ sit potens ad maculam, aut sanguinis defectum infligendum siue ob notam communem, & publicam infamiam, siue ob descendentiã à poenitentiam per Sanctum Officium siue à facellis benedictis, quæ ex legitimis scripturis, aut probationibus constat, ¶ cum hæc omnia in facto consistant, secundum textum in leg. ob hac verba, 20. de his, qui not. infam. & in leg. ea quæ 13. leg. verbum 17. leg. interloquutio, 19. Cod. eod. & in leg. 2. de obseq. a libert. præst. & in nostris terminis specificè docet Hieron. Zaballos commun. contra commun. quest. 821. num. 15. vers. Quarto confirmatur hæc opinio, & faciunt tradita per Valençuela consil. 8. nu. 35. ¶ & cum res, aut qualitas a certo prouenit factum, factum ipsum in primis probari, & inficipi debet, secundum Bald. in leg. 1. num. 24. vers. tu dic. C. de emancip. liber. Crauetta consil. 75. num. 15. Rota apud Farinac. decis. 480. num. 2. in fin. nec quidem vbi factum adesse sit necesse, verba sufficiunt, secundum Alexand. consil. 21. viso processu, in fin. num. 7. lib. 1. & allegatos à Cardinal. Tusch. lit. F. conclus. 21. per totam, tom. 3. August. Barbof. axiom. 93. num. 12. pag. 59. ¶ nec qualitas absque facto, nec contra factum sine qualitate sufficit, ex text. in leg. denunciaste 17. §. quid tamen 3. ad leg. Iul. de adulter leg. pen. §. docere. Nequis enim. Bart. in leg. Dinus. colum. 1. de re iudic. Cyn. in leg. 2. Cod. de prob. Iass. in dict. §. docere, num. 3. & in leg. Prator. §. docere 12. per text. ibi, vi bonor. capt. & in leg. vt vim, num. 3. de iust. Dec. in l. vlt. num. 40. C. de edicto D. Adriani toll. & in cap. licet causam num. 24. vbi etiam Felin. de probat. & consil. 180. Andr. Tiraq. lib. 1. de retract. §. 8. gloss. 7. num. 1. cum seqq. & §. 32. gloss. vn. num. 93. Alciat. lib. 1. de verb. significat. colum. 4. Gozandino consil. 70. Reuerendissime Domine, num. 10. Matth. de Afflict. in constitut. Neapolit. lib. 1. rub. 17. num. 27. fol. 61. ¶ & qualitatem probari oportet per ipsum individuum factum, non per extranea verba, quæ cadunt supra ipsum factum, nec factum, nec factum, nec qualitas ex verbis oritur ad tradita communiter per DD. in leg. manumissiones de iust. & iure, & facit text. in leg. sed est qui d. 25. §. interdicit de de usufr. ¶ & quæ ex facto procedunt, non nisi per factum ipsum probari valent, leg. 1. §. non tamen 36. ad Silanian. Elscob. de ratiocin. cap. 15. num. 44. Cardin. Tusch. lit. F. conclus. 21. tom. 3. August. Barbof. axiom. 222. num. 47. pag. 138. Zephalo consil. 247. num. 14. lib. 2. Masch. de probat. conclus. 732. num. 3. ¶ quia ad probandum effectus, de eorum prius

constare debet causa text. est in l. 1. §. item illud. 22. ad S. C. Syllan. cap. 1. de foro compet. in 6. DD. in cap. Romana, §. contrabentes, eod. titul. & lib. Immol. & moder- ni in cap. ceteri de iudic. & Bald. in l. prescriptione 2. C. si contra ius vel utilit. vbi etiam communiter DD. ¶ & dum ex vnico actu plures individue partici- pant, actum ipsum, & causam principaliter atten- di, & apparere oportet, vt ex text. in l. si quis nec causam 4. cum ibi notatis, de reb. cred. tenent. Bald. in l. reos colum. 5. C. de accusat. Ripa in l. ex facto, num. 14. de vulg. Andr. Tiraq. in tract. cessante causa limit. 22. num. 2. Ioann. Gutierrez. lib. 3. pract. quest. 1. num. 11. Ioann. Zephal. consil. 141. verba statuti num. 5. vol. 1. Valençuela consil. 33. n. 114. ¶ & cum ex causa prohibi- tio vim capit, ipsa causa debet probari, nec re- mota sufficit, nec secundaria, secundum text. in leg. socium 60. §. 1. pro socio. Bart. in l. sed et si plures §. in arrogato, de vulg. Dec. in l. certi conditio §. quoniam, num. 7. de reb. cred. etsi cert. pet. Menoch. lib. 2. de arbit. casu 287. num. 18. Roland. à Valle consil. 48. num. 30. & seq. vol. 2. & consil. 82. num. 14. vol. 3. & facit text. in l. verum 40. de iur. ¶ & si quodam modo verba 21 probare factum possunt, est, cum ex verbis de ne- cessitate deducitur factum, aliàs secus, secundum Iass. in l. sciendum, sub num. 2. per textum ibi, de ver- bor. ¶ ratio est, quia probationem clarã & con- stantem esse conuenit, & verba respectu facto- rum incerta sunt, cum eis manentibus facta defi- cere possint, nec ex dicto factum sequatur, nec veritas, non nudis 14. l. cum precibus 18. C. de probat. cum similibus, ¶ & certiores, & dilucidiores repu- tantur probationes per facta quàm per nuda & sim- plicia verba, quæ facta plerumque sunt, facta verò constantia & certa, quæ in primis attendi de- bent ex text. in l. item legato 49. §. parui 4. de leg. 3. voluit Bald. in l. non ignorat. 9. num. 5. C. de his, qui accus. non poss. Alciat. de presump. reg. 3. presump. 38. num. 4. Menoch. lib. 2. presump. 1. num. 83. Fulu. Paciano de probation. lib. 2. cap. 12. num. 19. ¶ Et cum res probari potest per factum, ex quo in- cepit, verba non attenduntur, nec aliquid operantur, ex text. in l. non omnes §. §. fin. de re milit. leg. peculi est, §. 1. in fin. de pecul. Masch. de probation. in princip. quest. 2. num. 19. Alexand. consil. 21. viso processu in fin. n. 7. lib. 1. & consil. 44. n. 6. lib. 7. Egid. Bellatm. consil. 9. num. 17. vers. Item non obstat, Soci- cino consil. 92. viso instrumento num. 10. lib. 4. Cardin. Tusch. in practico. conclus. 21. per totam lit. F. tom. 3. August. Barbof. axiom. 93. num. 12. pag. 59. & axiom. 222. num. 47. pag. 138. ¶ quia si vera sunt 35 verba, quæ fuerunt prolata, & verum sit ignomi- niæ factum, aut nota, ad quam ipsa respiciunt ver- ba, manifestum erit, si verò falsum non ita, secun- dum Innocent. in cap. extirpanda colum. fin. prope fin. de prebend. notat Fulu. Pacian. illo tract. de probat. lib. 1. cap. 50. num. 3. vbi ad hoc adducit Guid. Papa. sing. 619. & Nattam consil. 283. num. 4. vol. 2. quia factum patet non verò factum later, cap. quanto de translat. Episcop. Gracian. Marchia decis. 64. num. 2. ¶ ad quod necesse est, quod causa maculae, & sic factum, ex quo pro- cessit per sensum appareat æquabilem, non per dif- cursum intellectus, nec per verba, ex traditis per Bart. in l. solam. C. de test. Masch. de probat. concl. 426. sub n. 4. quare cum verba calamitæ se referri omnino debeant ad aliquam certam illius causam, quarum plures supra retulimus, & omnes in facto consistant, si veræ fuerint palam erunt, & ve- niunt necessariò probandæ, aliàs verbis sim- pliciter prolatis nulla omnino erit adhibenda fi- des.

Confirmatur, nã cum macula prouenire non possit, 37 K k 2 nisi

nisi ab aliqua ex prædictis quatuor causis, aut ex eo, quod maiores ab hæreticis Iudæis, aut Sarracenis proueniunt, qui afferunt aliquem impurum, necessarium se refert ad aliquam earum, arg. leg. 1. & quæ ibi notat Angel. de iust. & iur. 3. a qua omnis vis prouenit, leg. rem non nouam 14. C. de iudic. 38 Valençuela consil. 25. nu. 20. † maxime cum aliæ non sint, à quibus possit macula prouenire, & cum relationis proprium sit, perinde veram esse, ac verum apparet id, ad quod facta est, vel fieri debet, ex text. in leg. asse toto, 77. de hered. instit. & in leg. si testamentum 8. ibi, tamquam si testator ipse institutiones eisdem clausulis copulasset, Cod. de instit. & substit. & in leg. 3. titul. 3. in fin. & leg. 9. versic. e por toller esa dnda, ritul. 3. part. 5. Andr. Tiraquel. latissime in leg. 16. contub. gloss. 7. verb. exprez, à 4 num. 182. cum seqq. fol. 321. & Anton. Peregrin. de fideicom. artic. 16. numero 111. & artic. 51. num. 37. Ioann. Gutierrez lib. 3. præf. question. 15. num. 41. & quest. 17. numero 46. Antoninus Gamna. decisione, 206. numero 14. † & relato siue expressa, siue tacite subintellecta naturam suæ veritatis ad illius, ad quod fuerit facta, vel fieri debebat, ex elegantri Baldi doctrina in leg. adeo §. cum quis, de adquir. rer. dom. & consil. 338. ea qua veniunt, lib. 2. Vancio de nullit. ex defectu iur. num. 138. Dec. 9. pag. 58. num. 7. & sic restringitur, & limitatur ad illud, quod in relato continetur, Phil. Dec. consil. 63. sub num. 6. vers. nec obstat. Carol. Bardel. consil. 61. num. 42. Rimi. consil. 34. num. 6. Ioseph. de Sesse Arrag. decis. 125. num. 41. & decis. 87. num. 110. quia fieri non potest, nisi ad id, quod certum est, Paris. consil. 122. Clarissimus. n. 3. & seq. lib. 1. & cons. 2. num. 51. & seq. lib. 3. Paul. Castrenf. consil. 91. in fin. lib. 1. & sic relatio nihil est, dum relatum in incerto manet, dist. leg. asse toto, 77. de hered. instit. leg. si ita scripsero 38. de cond. & dem. leg. ait. Prator. 5. §. 1. de re iudic. Marian. Antonin. lib. 1. var. resolut. 38. numero 5. & resolut. 64. num. 7. & lib. 2. resolut. 8. num. 12. P. Sarr. consil. 5. n. 57. & velut erronea reicitur & improbat secundum Dec. dist. consil. 63. Octau. Glorif. respons. 12. num. 24. Menoch. consil. 1. num. 96. sequitur quod verba iniuriosa maculam generis denotantia non plus poterunt operari, quam verum esse constet id, quod profertur ex aliqua prædictarum causarum, † ex quibus si nihil verum constet, verba nihil per se efficere poterunt, text. elegans ad propositum in aurt. si quis in aliquo documento mentionem faciat alterius documenti: nulla ex hac memoria fiat exactio, nisi aliud documentum, cuius memoria in secundo facta est proferratur, Cod. de edendo. Paul. Castrenf. consil. 139. num. 3. part. 1. Roland. à Valle consil. 8. num. 21. lib. 3. Zephal. consil. 200. num. 7. tom. 2. Hieron. Zaball. commun. contra commun. quest. 44. per totam, & Gracian. discept. forens. 3. tom. cap. 501. num. 16. & tom. 5. cap. 957. num. 50. † cum non possint per se esse causa macula; & infectionis, quæ generi allunde prouenit, & aliunde à sua origine, & causa debet probari leg. qui id quod 33. de donat. leg. tutor. 69. de fideiussor. Pelacz de maiorat. 2. part. quest. 2. num. 148. † & ad causatum constituendum, de eius causa prius debet constare, ex notariis in leg. sed & si quis 25. §. inter dum de usufr. cum similibus, ex qua regulari debet, Pelacz de maiorat. 2. part. num. 115. plures apud August. Barbof. axioma 40. num. 27. & 28. pag. 28. & axioma 80. num. 1. pag. 80. † maxime ex causa sanguinis influenti, quæ semper ciuidem est virtutis in omni suo causato nec po-

rest plus habere virtutis, & potentia, quam ab illa procedit, secundum Bald. in leg. 1. num. 2. de senator. relatum à Ioann. Gutierrez lib. 3. præf. question. 16. num. 96. † vnde maiori ex ratione debeant per causam, & primam originem regulari qualitates sanguinis, non verò verbis attendi, sed id, quod aspiciunt, & ex quo verificanda veniunt exte- 44
ri leg. non omnis 19. de reb. cred. & si cert. per. nec plus operari poterunt, quam ex illo appareat, est text. in leg. 1. §. Iulianus, & ibi Barr. de itin. acti quo priuato, & in leg. voluntaria 12. Cod. de excusat. tur. leg. fin. Cod. ne vxor pro marito, † & semper inspicienda est causa verborum, non ipsa per se verba, leg. cum tale 72. §. fin. de cond. & dem. leg. veruna 2. de furtis gloss. in leg. legata inutiliter 14. de aliment. leg. cap. intelligentia 6. & ibi gloss. verb. ex causis, de verbor. significat. cap. est Christus 26. §. quadam, vbi etiam gloss. verb. ex causa secunda, de iureiur. præter tradita ab August. Barbofa Axioma. 222. num. 38. pag. 138. Cardinal. Tusch. lit. V. conclus. 122. num. 44. tom. 8. † & licet facta maioris sint potentia, quam verba text. in leg. tamen sine culpa 48. §. ei qui seruum 3. de adilitio edicto, cap. dilecti filij 52. versic. cum autem plus est, de appellat. cum aliis plurimis congestis à Ioanni. Roxas de hæretic. 1. part. à numero 287. cum seqq. & ab August. Barbofa Axioma. 93. n. 9. pag. 58. † non tamen sepe iura sanguinis inducere, nec mutare possunt ex leg. 3. de interd. & releg. cum similibus, And. de Infrenia in cap. 1. §. ceteri: Quis dicatur Dux, & ex eo Ioann. Gutierrez lib. 3. question. 16. n. 96. vers. adiuuas autem, quare multo minus verba, quæ non tanta sunt potentia, & per quæ rerum veritas regulari non debet, sed ex eius causis, † quæ in primis inspicere debent, & à iudicibus inuestigari, vt consilium D. Gregor. ad cap. 29. Job. in explicatione illorum verborum, causas, quas nesciebam diligentissime inuestigabam, & ait Sanctus Doctor. Ad proferendam sententiam nunquam precipites esse debemus, ne indiscussa temere iudicemus, nec qualibet male audita nos moueam, nec passim dicta sine probatione credamus, † quia verba tantum sunt signa rerum & earum demonstrationes, leg. ad recognoscendos, C. de ingen. man. leg. vn. Cod. de mutat. nomin. exornant plura addita Tiraquel. in leg. si equam, verb. liberis, num. 15. & 18. Cod. de renou. donat. & ceteri congesti per August. Barbof. Axioma 222. num. 2. pag. 135. & deseruente debent ad eas, earumque causas demonstrandas, & inquirendas, non verò ad aliquid per se operandum, nec efficiendum, nec probandum, vt summo iure constitutum habemus in hoc nostro textu, & pragmatica.

Aliter enim potestatem haberent nuda inimicorum verba, & voluntas adimendi puritatem, & nobilitatem sanguinis, quæ à maioribus & genere tantum proueniunt, vt est text. in dict. leg. eum qui 3. de interd. & releg. leg. 2. titul. 21. leg. 6. tit. 17. part. 2. Ordo de nobilitat. 1. part. cap. 5. à num. 1. cum seqq. Ioann. Gutierrez lib. 3. præf. question. 13. num. 92. & 94. † & quæ ex sua natura, pro vt in singulis adfunt personis, immutabiles sunt, ex text. in leg. ius agnationis, 34. de pub. leg. iura sanguinis 8. de reg. iur. Ioann. Gutierrez citato loco num. 95. cum aliis statim citandis, † ita vt Principes nec leges potestatem non habeant eas mutandi, nec constituendi text. in leg. scil. & pecunia 2. §. quo Senatus consulto, de usufr. ear. rer. leg. Diuis. 2. §. Diuis. de libertat. causa, leg. si à te, 7. C. de ingen. manum. §. fin.

§. fin. de leg. agnat. tut. consonat. leg. 5. tit. 24. part. 4. leg. 34. vbi Gregor. tit. 34. part. 7. quæ iura ad propositum referunt Ioann. Garc. de nobilit. gloss. 7. num. 17. Ioann. Gurtierr. d. quæst. 13. num. 93. & plures alij apud D. Ant. Pichar. in sua disputat. de nobilit. communicat. inter vir. & vxor. num. 4. & seq. 13 num. 69. † mutarentur ex nudis inimicorum calumniantium verbis, & ex eorum nuda voluntate, à quibus non pendent, d. leg. ius agnationis, l. assumptio 6. in princip. ad municip. & de in col. l. origine 4. C. de municip. origin. lib. 10. quod quidem ferendum non est, nec quod verba iniuriosa in conuenticulis, & rixis prolata causa esse possint maculae probanda; & ignobilitatis, & quidem nec decet, quod praxiudicium afferant, & id suadent naturalis ratio, & æquitas, vt nouiter, & vtiliter in præfenti stabilitum habemus.

54 Sed cum fama nihil aliud sit quoad nostrum institutum, quam opinio, quæ de cuiusque generis sanguine vulgo habetur, vt ex Bald. & DD. in leg. 1. C. de his quibus infam. irrog. docet March. Vvesembek in rub. n. 1. de his qui not. infam. seu est omnis opinio de cuiusque sanguinis qualitatibus voce manifesta, secundum Menoch. lib. 1. præsumpt. quest. 1. num. 4. † & omnis infamia ex multorum voce nascitur, vt ostendit Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 18. comm. cap. 6. lit. D. videtur, quod ex nostri textus verbis his. Quanto quiera que se ayan disuulgado, y separado y legada a noticia de muchos, tollatur probatio puritatis, & nobilitatis per famam, & communem populi reputationem, aduersus ea, quæ latè tradidimus supra 1. part. q. 10. §. 1. per totum, vbi copiose probauimus, quod nobilitas, puritas & macula generis probantur per famam, & communem reputationem, tam iure, quam praxi omnium tribunalium, quod multum esset restringere probationes dictarum qualitarum. Et per nostrum textum in relatis verbis vulgo homines opinantur, quod macula generis iam non potest per famam probari, nisi verò appareat eius prima causa, & initium per legitimas probationes, & multi hac ex causa decepti, & hoc errore nixi officia appetere puritatis, quorum macula per publicam famam probata subtrahere, & suo errore emisso, amiserunt officia, & intactas reliquerunt puritatis communitatum aras, & suis expensis tam in honore, quam in bursa nostram intellexerunt functionem.

56 Nam ius commune, nec praxis omnium communitatum circa probandas generis qualitates per famam & communem reputationem nec tolluntur per nostrum textum, nec minuuntur, sed potius approbantur, vt clarè constat ex illis verbis, O por estar notada la persona, quæ statuitur, quod verba iniuriosa in rixis, & priuatis loquutionibus prolata fidem capere ex nota publica possunt, sicut ex descendencia à penitentiaris, & à sacellis benedictis per scripturas,

57 aut aliter probata, † quæ omnia in nostro textu purificantur, non quidem, vt tunc verba per se aliquid probent, sed quia à causa proueniunt legitima, quæ ex se plenè probat etiam si nulla iniuriosa præcesserint verba, & sicut descendencia ab infectis probata sufficit ad exclusionem; ita si 58 probatur nota generis, † quorum æquiparatio eandem demonstrant dispositionem, & eisdem producit in singulis effectus, ex reg. text. in leg. iam hoc iure, 1. de vulg. & pup. l. quamuis 4. C. de impuber. Roman. consil. 308. num. 4. Stracha titul. mandati, in princip. numero 11. Marc. Antonin.

Eugen. consil. 48. numero 7. lib. 1. † & æquiparatorum idem est iudicium, text. in leg. Gallus 29. §. & quid sit antum 5. de lib. & posthum. Flamin. Paris. de confid. benefic. question. 27. num. 74. & quest. 28. num. 82. Zephal. consil. 138. num. 25. Hieron. Grat. respons. 91. num. 19. lib. 1. & similis iuris dispositio, arg. l. illud 32. cum similibus, ad leg. Aquil. plures cumulat August. Barbof. axioma 14. num. 1. pag. 15. † & idè de vno ad aliud valet argumentum, si per legem eorum fiat æquiparatio ex notariis ab Alexand. in d. l. Gallus §. forsitan num. 4. Archid. Dominic. & DD. in cap. relatum 37. dist. Gracian. discept. forens. cap. 298. num. 70. Menoch. lib. 2. de arbit. iudic. casu 55. num. 5. Per. Surt. decis. 19. num. 16 & 21. Flamin. Paris. consil. 49. num. 86. lib. 3. plures apud eundem August. Barbof. loco 6. pag. 306.

Verba enim illa, por estar notada la persona, nihil aliud significant, nec volunt nisi por estar infamada, notatum quidem & infamatum, sicut nota infamiam, significat, vt iure passim accipitur, & probatur pluribus in locis, vt in leg. 2. in princip. ibi, ignominia causa ab Imperatore missam hac nota laborare, ergo est Dux cum exercitui præf. dimissis fuerit, notatur, & si Princeps dimiserit, & adiecerit ignominia causa se mittere, vt plerumque facit, non dubitabis, vt ex edicto Pratoris eum infamia esse notatum, & in leg. furti 7. §. 2. ibi, infamia notabitur, & §. notatur. 4. notari. ignominia, & omnibus ferè legibus illius tituli, de his qui not. infam. & in leg. 1. §. Denique, ibi, hoc enim puto notam non euadere, ibi, gloss. de postulando, & in leg. 2. §. in auro, ibi, ne patris nota filius maculeret, de Decurion. leg. milites 13. §. irreuerent. vbi gloss. de re milit. & in leg. turpia, 54. ibi, notandi magis legatarij, id est infamandi, iuncta gloss. verb. pro non scriptis, deleg. nec infames, 12. vbi gloss. verbo nota, C. de Decurion. lib. 10. leg. neque famosis 1. vbi Lucas de Peña & Ioann. de Platea, C. de dignitat. lib. 12. † Vnde Accursus in leg. 1. C. de quibus irrogatur 62 infam. dixit, infamia est inminutio, nota, seu priuatio fame, Alciat. in leg. impuborum 3. num. 18. de iurisd. Omn. iudic. Rebuff. in leg. Marcellus 9. verb. notat, versic. notaro praterea, de verb. sign. fol. mibi 92. Hug. Donel. lib. 18. communic. capit. 6. versic. deinceps, & versic. hoc exstimationis, ibi, inde dictum infames esse, qui notantur, vbi Osuald. Illiger. lit. G. & lit. I. pag. mibi 284. † Estque 63 infamia facti, quia nota nominis, & natus honoris, ex Freher. de exstimat. cap. 1. num. 10. † nota 64 enim dicitur quasi signum, & notari quasi ignominia signati, vt in leg. lex Cornelia, §. eodem 10. ibi, in notam aliquorum producit de iniuriis, Docuis Rebuff. in a. vers. notare, atque in nostro vulgati sermone idem significant, notat, infamatur, nota, infamia, estar notado, estar infamado, o tener mala fama, vt vltus comprobatur & ostendit Sebastianus Couart. in resuro lingus Hispanæ verbo, Nota. † Quare quatenus 65 textus noster ait, por estar notada la persona, idem vult, ac si diceret, por estar disfamada, o por tener mala fama, circa de su limpieca la persona, veluti si apud plures genus pro maculato fuerit habitus, & probat, quod si macula legitime per famam probetur, probata similiter erit imputitas generis, & si verba iniuriosa probata circa maculam fuerint, quia fama antiqua eam extat, & quod prætenfor, & sum genus sunt denigrati macula, & hoc ex aliis legitimis constituitur probationibus, plenè probantur.

66 Et exinde primò intelligenda veniunt verba illa, que obren lo que huuiere lugar de derecho, quæ loquuntur tam in probatione maculæ, & iniuriæ per famam, & communem reputationem, cuius ius inueteratum, & intactum manet, quàm in probando descendentiã ab infectis, & poenitentiã, & à facellis benedictis, quæ omnia adæquata manent, & sunt eiusdem virtutis ex iuris dispositione, de qua prædicta loquuntur verba, & ad sciendum an verum sit conuicium, & verba iniuriosa, necne, erit regulandum per quamcumque dictarum causarum indistinctè, & absque discrimine vllò, vt ex dictis constat.

67 Secundò veniunt intelligenda alia verba, quæ difficultatem vrgebant. Quanto quæra que se ayar dinulgado, y esparcido, legado a noticia de muchos quæ loquuntur de eisdemmet nudis, & simplicibus verbis prolatis in rixis, conuenticulis, & puritatis loquutionibus, dum eorum veritas non constat ex aliqua prædictarum causarum, nec est origo, nec ratio sufficiens ad credendum, quia tunc nec ipsa verba sufficiunt ad maculæ probationem, & multo minus fama, seu potius dicantur rumor ex eis ortus, licet vndique sparsus fuerit, & ad plurimum aures peruolauerit, qui similiter nihil probabit, ex iuribus superius adductis, & ex text. in c. in cunctis 211. quæst. 3. ibi. De vestra igitur sanctitate absit à Christianorum iudicio ea, quæ maledicorum hominum rumoribus conficta credimus in qualicumque modulo sufficit adduci, quia & sacri eloquij testimonium tenemus, vt maiora mala cum forsitan dicuntur, nisi probata credi non debeant, & in cap. nullum 30. quæst. 5.

68 Et licet verba in plurimum prouolauerint aures, & credantur, cum non ex iusta proueniant causa, sed ex inconsulta leuitate, & hominum credulitate attendi non debent, Ecclesiastic. cap. 19. 4. & text. in l. 1. §. dolum, de eo per quem factum erit, cap. si quid vero 86. dist. cap. non solum 9. quæst. 3. & in l. 8. vbi gloss. 1. tit. 13. part. 2. & gloss. 6. in l. 2. tit. 6. par. 1. Floriano in l. 1. num. 6. si mentior fals. mod. dix. Car. Ruyn. consil. 118. n. 23. lib. 3. Socin. Iun. consil. 36. n. 29. lib. 2. Curt. Iun. consil. 122. n. 1. lib. 2. Th. Gramm. consil. 42. n. 8. & 9. Bursar. consil. 20. n. 30. † sed cum non est rumor, sed fama antiqua, & constans à proba, & legitima incipiens causa fidem plenam efficit, ex latè congestis supra in d. quæst. 10. §. 2. per totum. † Quam differentiam inter rumorem, & famam constituit Lancellorus in epistola aduersus detractores Baldi posita ante indicem operum ipsius Baldi, in nouissima impressione, & alij congesti à Farinac. de indic. & tortura quæst. 47. num. 2. & à Menoch. lib. 1. præsumpt. quæst. 1. ex num. 39. & probant communiter DD. in cap. super eo de consang. & affinit. P. Thom. Sanc. de matrimon. lib. 1. disput. 71. num. 18. Ioann. Gutierrez. eod. tract. cap. 36. num. 16. † volentes, quòd etfi contractus matrimonij impediti valeat per famam consanguinitatis, siue alterius impediti, non tamen per rumorem, cui nullibi attendendum est, † & cum origo famæ in primis inspicienda sit, ad sciendum quantum mereantur fidem, vt ex Phil. Corn. consil. 198. num. 16. & consil. 232. lib. 2. Carol. Ruin. consil. 51. num. 14. lib. 1. Paris. consil. 107. num. 51. lib. 1. † Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

69 Et licet verba in plurimum prouolauerint aures, & credantur, cum non ex iusta proueniant causa, sed ex inconsulta leuitate, & hominum credulitate attendi non debent, Ecclesiastic. cap. 19. 4. & text. in l. 1. §. dolum, de eo per quem factum erit, cap. si quid vero 86. dist. cap. non solum 9. quæst. 3. & in l. 8. vbi gloss. 1. tit. 13. part. 2. & gloss. 6. in l. 2. tit. 6. par. 1. Floriano in l. 1. num. 6. si mentior fals. mod. dix. Car. Ruyn. consil. 118. n. 23. lib. 3. Socin. Iun. consil. 36. n. 29. lib. 2. Curt. Iun. consil. 122. n. 1. lib. 2. Th. Gramm. consil. 42. n. 8. & 9. Bursar. consil. 20. n. 30. † sed cum non est rumor, sed fama antiqua, & constans à proba, & legitima incipiens causa fidem plenam efficit, ex latè congestis supra in d. quæst. 10. §. 2. per totum. † Quam differentiam inter rumorem, & famam constituit Lancellorus in epistola aduersus detractores Baldi posita ante indicem operum ipsius Baldi, in nouissima impressione, & alij congesti à Farinac. de indic. & tortura quæst. 47. num. 2. & à Menoch. lib. 1. præsumpt. quæst. 1. ex num. 39. & probant communiter DD. in cap. super eo de consang. & affinit. P. Thom. Sanc. de matrimon. lib. 1. disput. 71. num. 18. Ioann. Gutierrez. eod. tract. cap. 36. num. 16. † volentes, quòd etfi contractus matrimonij impediti valeat per famam consanguinitatis, siue alterius impediti, non tamen per rumorem, cui nullibi attendendum est, † & cum origo famæ in primis inspicienda sit, ad sciendum quantum mereantur fidem, vt ex Phil. Corn. consil. 198. num. 16. & consil. 232. lib. 2. Carol. Ruin. consil. 51. num. 14. lib. 1. Paris. consil. 107. num. 51. lib. 1. † Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

70 Gramm. consil. 42. n. 8. & 9. Bursar. consil. 20. n. 30. † sed cum non est rumor, sed fama antiqua, & constans à proba, & legitima incipiens causa fidem plenam efficit, ex latè congestis supra in d. quæst. 10. §. 2. per totum. † Quam differentiam inter rumorem, & famam constituit Lancellorus in epistola aduersus detractores Baldi posita ante indicem operum ipsius Baldi, in nouissima impressione, & alij congesti à Farinac. de indic. & tortura quæst. 47. num. 2. & à Menoch. lib. 1. præsumpt. quæst. 1. ex num. 39. & probant communiter DD. in cap. super eo de consang. & affinit. P. Thom. Sanc. de matrimon. lib. 1. disput. 71. num. 18. Ioann. Gutierrez. eod. tract. cap. 36. num. 16. † volentes, quòd etfi contractus matrimonij impediti valeat per famam consanguinitatis, siue alterius impediti, non tamen per rumorem, cui nullibi attendendum est, † & cum origo famæ in primis inspicienda sit, ad sciendum quantum mereantur fidem, vt ex Phil. Corn. consil. 198. num. 16. & consil. 232. lib. 2. Carol. Ruin. consil. 51. num. 14. lib. 1. Paris. consil. 107. num. 51. lib. 1. † Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

71 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

72 num. 16. † volentes, quòd etfi contractus matrimonij impediti valeat per famam consanguinitatis, siue alterius impediti, non tamen per rumorem, cui nullibi attendendum est, † & cum origo famæ in primis inspicienda sit, ad sciendum quantum mereantur fidem, vt ex Phil. Corn. consil. 198. num. 16. & consil. 232. lib. 2. Carol. Ruin. consil. 51. num. 14. lib. 1. Paris. consil. 107. num. 51. lib. 1. † Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

73 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

74 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

75 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

76 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

77 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

78 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

79 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

80 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

81 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

82 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

83 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

84 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

85 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

86 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

87 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

88 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

89 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

90 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

91 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

92 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

93 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

94 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

95 Sicut in quacumque re initium & prima causa inspici oportet, ex text. in l. quid id quod 13. in principio. de donat. l. 2. §. paruique referre, de privileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Adaced. Petr. Surd. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. num. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. num. 107. & consil. 124. num. 23. & consil. 133. num. 3. & consil. 152. num. 20. vol. 2. Craueta consil. 131. num. 15.

QVÆSTIO IV.

De re iudicata, seu de tribus sententiis in causis puritatis, & nobilitatis latis; quatenus profint descendentes, & uniuerso generi, & familia. Ad interpretationem §. Ytem porque auiedo en todas las materias limite, huius Pragmatica.

Huius § quatuor sunt diuersæ partes. Prima, in qua agitur de ratione decidendi sequentis dispositionis, & de auctoritate rei iudicatæ, à principio vsque ad verba illa, *A penas hallaron entrada las leyes.* Secunda à verbis sequentibus, *Ordenamos, y mandamos, que en quarto o quartos, vbi agitur de auctoritate rei iudicatæ trium sententiarum, quæ latæ fuerint circa puritatem, & nobilitatem, & de transitu in rem iudicatam.* Tertia in verbis *Y porque auiedo de obrar los tres actos, vbi referuntur tribus malis, in quibus sententiæ, seu actus positivi obtineri debent, vt rem efficere valeant iudicatam.* Quarto in verbis *Y porque conforme a derecho, vbi agitur de non retractandis tribus sententiis, quæ iam sunt transactæ in rem iudicatam per instrumenta falsa, seu de nouo reperta, ab alijs causis, & rationes, quibus de iure inflecti res solet iudicata, de quibus singulis, vt res melius maneat expedita, per singulos articulos agendum erit, atque ita res plenè explicata manebit.*

ARTICVLVS I.

De auctoritate rei iudicatæ & ratione decidendi nostræ constitutionis, que continetur à principio huius § vsque ad verba, *A penas hallaron entrada las leyes.*

TEXTVS VERBA.

Ytem porque auiedo en todas las materias limite y termino, que las califique por cier-

tas, para que de alli adelante se tengan portales, desde que estan pasadas en cosa juzgada, se considere por poco incommunicante, que las de esta calidad no lo tengan, sino antes de disposicion perpetua, y que tras de muchos actos positivos de nobleza, y limpieza obtendidos caual y justamente por los medios ordinarios, y iuridicos, no se excusaren, para que los descendentes por linea recta adquieran derecho, sino que queden sujetos, a que los efectos de odio, y malicia, que cada dia se experimentan sean mas poderosos, que la auctoridad de la cosa juzgada, y que la vehemente presumption de verdad, que induce, contra la qual à penas hallaron entrada las leyes.

SVMMARIVM.

- 1 Lites finire publicè interest.
- 2 Iudicium præcipuum munus est finire lites. Nemo ius suum consequeretur, ni litibus finis imponeretur, ibid.
- 3 Respublica perpetuò iurgis conquassaretur, si lites finem non acciperent, ibid. Quo malo nullum maius, num. 3.
- 4 Res iudicata iure finit adinuenta ad finiendum lites. Et dicitur sententia à qua non est prouocatum, seu à qua prouocare non licet. Proprie dicitur cum appellatione, nec alia ex causa impediri suspendi rescindi nequit. In quo à sententia differt, à qua licet prouocare, num. 5.
- Et in alijs de quibus in num. seqq.
- Finem controversiis imponit, num. 9. & seq.
- Eius auctoritas à fine litium procedit, que tanta est, vt seruari publicè interfit, num. 11.
- Nulla ex iusta causa rescindi potest, num. 12.
- Eius respectu nulla iusta est, nihil amplius queritur, ni an iudicatum, nec contra eam allegans audiendus est, num. 13. & 24.
- Causam permanentem habet, num. 14. Veritate semper nisi presumitur, num. 15. Iustitia presumptionem habet, num. 16. & 17.
- Rem certam, & euidentem constituit, notorium & manifestum facit, num. 18.
- Estque natura altera, nouum ius, & originem creans, facit ens de non ente, de vtro falsum, de falso verum, de indubito debitum, & e contra, num. 19.
- Purgat quædamque rei, & litis vitium, num. 20.
- Adquiri parti ius irrenocabile, num. 21.
- Presumptionem iuris, & de iure constituit, num. 22.
- Quasi ius inter omnes statuit, num. 23. De eius veritate inquiri non amplius permittitur, num. 24.
- Non de illa sed secundum illam iudicandum, num. 25.

Iustitia

- Iustitia non attenditur, sed sententia, n. 26.
- Per eam lites finita dicitur, num. 27. Vltimus lites contestari, nec noua institui non potest, num. 28.
- Ratio tantæ auctoritatis est publica utilitas, num. 29.
- In causis nobilitatis, & puritatis locum vsque adhuc non obtinuit, num. 30.
- Ex quo pericula, & ingentia damna oriebantur, num. 31. & 32.
- Ob quæ vitanda de nouo statuitur in nostro textu, quòd tres sententiæ in causis puritatis, & nobilitatis obtineant auctoritatem rei iudicatæ, num. 33.
- 5 Sententia à re iudicata differt in eo, quia ab illa prouocare licet, non ab altera. Pro veritate, sicuti res iudicata, non habetur, n. 6.
- Lites non finit, num. 7. Diffinitiuam dicitur à fine, quia finem litibus imponit, num. 10.
- 7 Lites finitur per rem iudicatam non per sententiam, & num. 9. & num. 27.
- 8 Condemnatus non dicitur appellatione pendente.
- 13 Causa nulla iusta est ad rescindendum rem iudicatam.
- 36 Iustitia non attenditur, sed sententia transacta in rem iudicatam.
- 28 Partes vltimus non audiuntur post rem iudicatam.
- 32 Damna ingentiora sunt, quanto de maiori re agitur.
- Macula generis acerbissima nota, ibid.

IN IUSTITIA litem, & controuersiarum, à quo pax, & tranquillitas publica, publicè interest, text. est in l. non distinguemus, 32. §. quæstima. 16. de recept. arbitr. & in l. fin. pro socio. l. seruo inuito, 16. §. cum Prator; ad SC. Trebellian. & in l. fratris. 10. C. de transact. l. l. properandum. 13. C. de iudicis. l. terminato. 3. C. de finit. & lit. expens. conseruat. l. 9. tit. 6. part. 6. vbi gloss. 3. & 4. & in l. 7. tit. 1. lib. 2. recop. vbi Acebed. in l. 1. tit. 4. lib. 4. eiusdem recop. Eimm. Barbosa remiss. ad ord. Lusit. lib. 3. tit. 86. num. 1. pag. 458. Hieron. Zaball. comm. contra comm. quæst. 830. num. 8. Peregr. de fideicom. art. 53.

2 sub num. 56. in fin. Et iudicium præcipuum est munus finiendi lites, l. quidam. 21. in fin. de reb. cred. Summa tit. 22. part. 3. tum quia nemo vnquam ad ius suum consequendum perueniret, tum quia respublica iurgis, & magnis concitationibus conquassaretur, & quo malo nihil est paci, & concordia ciuium magis contrarium, vt in textu in l. singulis. 6. de exceptione rei iudic. & elegantissimè considerauit Hugo Donel. lib. 27. comm. cap. 1. in princip. Peregrinus citato in loco, & ad quædam vitanda, iurgiat que fedanda iare fuit res iudicata adinuenta, quæ dicitur sententia, vt in l. qua de re, 74. iuncta l. iudex, 55. l. cum querebatur, 62. de re iudic. Ofsuald. Illiger. ad Don. d. lib. 27. comment. cap. 2. lit. F. à qua non est prouocatum, seu à qua prouocare non licet, text. in l. ad solutionem, 5. C. de re iud. cap. quoad consultationem. 15. extra de re iud. tenent contra Ferdin. Vazquez controuers. resus. req. quæst. 35. num. 2. Corraf. ad l. ingenuum 25. num. 2. de statu hom. Petr. Fab. in l. re iudicat. 207. pag. 90. vbi etiam Cagnol. num. 6. de reg. iur. Gæde. in elem. em. num. 790. de sequestrat. Coler. de processib. 3.

part. cap. 12. num. 86. Ofsuald. Illiger. ad eundem Don. d. cap. 2. lit. G. vbi ait, & quòd proprie res iudicata dicitur, cum appellatione, alijs de causa pronunciatum impediri, suspendi, rescindi nequit; sententia verò etiam cum ab ea prouocatum est, vel prouocari potest, quòd liquidd probatur in Lelegamer. 23. §. 1. de condit. indeb. & in alijs iuribus à Gædeo adductis, & neque legimus sententiam pro veritate haberi, vt res iudicata. Corraf. citato loco, quo faciunt, & hæc confirmant, que latè tradit Lancelotus de attentat. 2. part. cap. 4. in presat. à num. 215. cum seqq. & quia lites non aliter finita dicitur, nisi per rem iudicatam, & sententia per remedium aliquod suspensa, aliter adhuc causam durare, ac litem pendere Daniel Molterus lib. 2. semestrium c. 1. num. 2. & nec appellatione pendente condemnatus quis dicitur, ex text. in l. sciendum 15. §. si fundum. 6. Qui scripsit. cog. Andr. Gayl. lib. 1. obseruat. 147. n. 10. & seq. & idèò à Modestino in 9 l. 1. de re iud. Iudicata res dicitur, quæ finem controuersiarum pronunciatione iudicis accepit, quia finem ita sumit, vt nihil amplius desiderari valeat, text. in l. qui Roma, 122. §. duo fratres 6. de verbor. & in l. ad premissas 2. C. sent. rescindi non pos. Iac. Put. decis. 376. num. 2. & 7. lib. 1. Zephal. conf. 186. num. 47. Phil. Corn. conf. 228. num. 1. Iac. Menoch. lib. 1. de arbit. quæst. 52. num. 2. Ideòque diffinitiuam sententia dicitur à fine, quia finem liti imponit, vt egregiè ex Salic. in l. 1. C. quando prouoc. non est necesse. tenet Valençuela consil. 72. num. 32. vbi num. seq. refert verba Cassiodori lib. 1. var. epist. 5. in hunc modum loquentis, in immensum trahi non debet finita litigia, quæ enim dabitur discordantibus pax, si nec legitimis sententijs acquiescitur: vnus enim inter procellas humanas portus instructus est, si homines feruida voluntate prætereunt vnde iurgis errabunt. Pet. Greg. syntagm. iur. lib. 3. cap. 5. n. 26. vbi & alios refert, & atque inde etiam pendet rei iudicatæ auctoritas, de qua in l. non minorem 2. C. de transact. l. pen. C. de re iud. quæ tanta est, vt seruari, nõ inflecti publicè interfit, ex text. in l. seruo 65. §. cum Prator 2. ad SC. Treb. & idèò nulla ex causa rescindi, quantumuis per se iusta sit, & legitima, decusum habemus, in l. imperatores 35. de re iud. l. sub specie 4. C. cod. & in l. sub preteritu 19. C. de transact. & quia nulla iusta vlla est respectu rei iudicatæ, quæ eam rescindere valeat, & idèò nec amplius querendum, ni an iudicatum, l. post rem iudicatam 66. de re iud. l. 15. vbi Gregor. tit. 11. p. 5. nec contra eam allegans audiendus est l. singulis 6. de except. rei. Balin l. Arrianus, n. 2. C. de liber. causa Alex. conf. 147. n. 8. lib. 6. Rota decis. 1434. p. 3. lib. 3. sacri Palacii; & quia causam habet permanentem ex eodem Baldo in l. 1. n. 1. vers. quarto, & n. 3. vers. ex his apparer. C. quando prouoc. non est necesse, Valençuela d. conf. 72. num. 24. sicut & veritas, quæ etiam immutabilis est, l. assumptio 6. in fin. principij. ad municip. & de incolis, qua nisi res iudicata semper præsumitur, leg. res iudicata, 207. de reg. iur. cap. cum inter. 13. in fin. cap. quoad consultationem. 13. de sent. & re iud. Aug. Barbosa axioma 200. n. 1. pag. 124. Menoch. lib. 1. presumpt. 67. num. 48. & probatur in hoc nostro textu ibi, & que la vehemente presumption de verdad que induce. & quia semper pro se iustitia presumptionem habet, cap. cum super, 17. de sent. & re iud. Th. Gramm. decis. 24. num. 6. Afflictis decis. 13. num. 28. & (quod & quando pro sententia solemnibus, & iustitia sit iuris presumptio, videndum est penes Crauetam de antiquit. temp. 2. part. c. 1. Ferd. Vazquez illustr. controuers. lib. 1. controuers. 39. Alex. Trentacinq. lib. 2. pract. resolut. tit. de sententia resolut. 4.) & remque euidentem, & certam constituit, 18 cap. vestra. 7. de cohabit. cleric. & mul. Zephal. conf. 57. num. 34. tom. 1. & conf. 180. num. 1. Mandel. conf. 50. num. 5.

num. 5. Valenquela *conf.* 68. num. 28. notorium & manifestum facit, text. in l. emptorem. 12. in princ. de act. empt. d. cap. vestra, cap. fin. de cohabit. cler. & mul. Bar. & Imol. in l. 1. de noui oper. nunciat. plures congesti ab Aug. Barbosa *axioma* 200. num. 5. pag. 124. & à Prosper. Farinac. 1. tom. de delict. & pœnia, q. 2. 1. num. 35. & seq. Zephalo *d. conf.* 180. num. 2. & *confil.* 265. num. 8. tom. 1. & *conf.* 614. num. 34. Olsalcho *decif.* 19. *Pedam.* 34. num. 4. † Estque natura altera nouum ius, & originem creans. l. 2. §. fin. cum l. seq. de liber. agnosc. Natta *conf.* 24. num. 5. Curtio *conf.* 177. num. 12. & 13. lib. 2. Gracian. *discept. forens.* tom. 3. cap. 417. n. 35. vbi quod facit ens de non iure, de vero falsum, & de falso verum, & de indebito debitum, & è contra & conueniunt tradita per August. Barbofam *axiom.* 200. ex num. 3. pag. 124. & per nos *infra.* art. 4. n. 27.

20 h. q. † & purgat, quodcumque rei, & litis vitium, ex traditis per Lancellotum de attentatis in d. 2. parte

21 in *presuisione* num. 214. cum aliis, † & acquirit parti ius irrenocabile. l. huiusmodi. 84. §. Stichum deleg. 1. l. 1. §. si in liberum. 11. in fin. deleg. 2. l. apud Aspidium, 20. de optionaleg. Card. Tusch *pract. concl.* 267. num. 85. litt. R. tom. 6. August. Barbof. *axioma* 200. n. 4. pag. 124. Valenquela qui alia iura adducit *conf.* 72. num. 40.

22 † *presumptionem* iuris & de iure constituit secundum Cuman. in l. qui Roma, 122. §. duo fratres, num. 7. de verb. & Zephalo *conf.* 458. num. 16. lib. 4. Afflictis *decif.* Neapolit. 13. num. 28. Aym. Craueta *conf.* 103. enun. 2. Iac. Menoch. & ab eo allegati lib. 1. *presumpt.* 61. num. 4. Gracian. *discept. forens.* tom. 3. cap. 403. n. 6.

23 & 7. † quia & quasi ius inter omnes statuit, vt notatur in l. 1. de re iud. & tenet Hieron. Grat. *resp.* 9. num. 9. & *resp.* 117. num. 8. & *resp.* 139. num. 1. vol. 1. *Decif.* Genue 134. num. 7. & *decif.* in causis puritatis in Rota Romana tradit Farin. *decif.* 204. num. 4. & *decif.* 494. num. 5. & 9. part. 1. & *decif.* 335. num. 3. p. 2.

24 *recept.* † nec magis iure queritur, ni an iudicatum, idque seruari iubetur, nec de veritate inquiri amplius permittitur. l. 1. C. de condit. indeb. Bald. in cap. nihil. de delict. Valenquela *confil.* 40. num. 5. Hier. Zaballus

25 *communis* contra *comm.* quasi. 840. num. 2. † Et ideo dicitur non de illa, sed secundum illam iudicandum, vt in cap. de lit. a. disp. & in l. equaltem, 19. in princ. de recept. arbit. & in l. si Prator, 75. de iudicis, l. cum putarem, 36. famul. heretic. Probus ad Io. Monach. in cap. Romana, num. 7. de appellat. † nec attendi debet iustitia, sed sententia, Baldus *conf.* 405. ante finem, 1. part. Vldaric. Zafius *confil.* 1. num. 3. lib. 1. & ceteri communiter,

26 † quare lis iure dicitur finita per rem iudicatum, vt dixi superius, & probat text. in cap. 1. de litis contest. in 6. Petr. Suid. de aliment. tit. 6. quasi. 8. num. 3. Puteus

28 *decif.* Rota, 311. num. 2. & 3. lib. 2. † & ulterius partes audiri non valent, nec litem contestando, vt in l. fin. C. sent. rescindi non posse, d. cap. 1. de litis contest. & in l. elegantior. 23. §. si quis post transactionem, 3. de condit. indeb. l. postquam liti. 4. C. de pact. cap. sicut, 16. vbi Felin. de sent. & re iud. Auiles in cap. 1. prator. gloss. verb. iurgada, num. 5. Ale. *resp.* 394. num. 1. nec aliter secundam litem statuendo. Alex. *conf.* 94. lib. 1. & *confil.* 42. lib. 4. Marc. Ant. Natta *conf.* 153. num. 8. additio ad Mohedan. *decif.* Rota 4. tit. de transact. Freder. de Senis *conf.* 128.

29 At rei indicatae tante auctoritatis, & firmitatis causa, qualis: quam diximus, vtilitas videlicet publica in litibus finiendis, iurgis sedandis, & contentionibus vitandis, quibus tranquillitas & pax, statumque reipublicae incolumis seruetur, quae omnia per sententiam, & iudicatum rerum firmitatem nanciscuntur, & expedit lites certum finem, & terminum habere, vt in omnibus ferè causis generaliter locum vsque adhuc obtinuit, & fuit obseruatum,

† præter in causis nobilitatis, & puritatis, quarum sententia in iudiciis late summariis nunquam in rem transibant iudicatum etiam si pluries circa vnus generis qualitates receptæ fuerint informationes, & ipsum genus purum, & nobile per sententias declaratum, nam postea in omnibus præfensionibus inceptis à quocumque eiusdem generis de nouo sumebantur informationes, & iterum, ac iterum iudicabatur, ac si nunquam eadem res probata, nec iudicata esset, quia horum iudiciorum sententia in rem perpetuò non transibant iudicatum, vt probauit supra 1. part. quæst. 17. §. 1. num. 53. † quod maxime communi bono periculosum quotidie experientia docuit, & quasi digito signauit ob maxima damna, quæ vniuerso regno, & nobilibus oriebantur familiis ex malitiis, & calumniis inimicorum, & proborum hominum, boni communis, & quietis perturbatorum, quibus perpetuò occasio manebat se vlciendi, & cordium vltera, & venena disseminandi aduersus bonos & puros viros, quorum honores, & sublimatio inuidia malos carpuunt, & deteriores reddunt.

Et cum in hisce iudiciis de magis arduis, & grauioribus agatur causis, vt considerauit Rota apud Farinac. *decif.* 267. sub num. 13. vbi maculam acerbissimam notam vocat, tanto ingentiora sunt, quæ proueniunt damna & pericula ex perpetua anxia, & nullo securo portu maculandi claras, & candidas familias, quarum denigratio in totius regni vertitur perniciem, inhumanum & parum æquum visum fuit, quod in tanta re commune iuris deficiat auxilium, & finis litium, qui in ceteris omnibus causis iure constitutus est, & quod post plures sententias iuste, ac legitime obtentas circa generis qualitates, † & post manutentionem, & condecorationem plurium officiorum, & honorum, qui nobilibus, & puris tantum tribuuntur, obtineat nihilominus locum malitia, & odium, præponderetque auctoritate rei iudicatae, quæ alias rescindi nec inflecti non potest, & vix casus datur, quo iure eueri res valeat iudicata, vt elegantissimè in nostro textu ratione traditur, & tantis damnis opportunitum adhibetur remedium, quo finis, & auctoritas iudicatae rei tribus puritatis, & nobilitatis tribuitur sententiis, & hominum machinationibus, & malitiis via præcluditur, & deinceps bono communi, & honori nobilium familiarum rectè consulitur, vt ex sequentibus apparebit articulis.

ARTICVLVS II.

De tribus sententiis latis circa puritatem, & nobilitatem eiusdem stirpis, & familie, quatenus, & quibus casibus efficere valeant rem iudicatam ius qua generi adquirant reale: ad interpretationem huius s. in verf. Ordenamos, y mandamos, que en quarto o quartos.

TEXTVS VERBA.

Ordenamos, y mandamos, que en quarto o quartos en que huuiere tres actos positiuos de limpieça, y nobleça (cada vno en el acto que se requiere)

requiere) se tenga por pasada en cosa juzgada, y executoriada, y que en su virtud se adquiera derecho real a los descendientes por linea recta para quedar calificados por nobles, y limpios para todos los actos, que se ofrecieren por aquella parte, y baste probarse la descendencia de las personas, que obtuuieron los dichos tres actos al modo, que se practica en las hidalguias, y que esto entienda, aunque los dichos tres actos se ayan ganado en diferentes confexos, tribunales, comunidades, o colegios, o en vno mesmo, o respecto de vn quarto, o de dos, o de tres, o de todos segun los comprehendieren los actos; pero si los tres no fueren cumplidos, y solamente huuiere vno, o dos, declaramos, que no sea de dar por pasada en cosa juzgada la nobleça, y limpieça, ni los descendientes vendran adquiriendo derecho alguno, y que se les oya de hacer nuevas pruebas de su calidad en la forma ordinaria, y en llegando a tres, se causara el dicho derecho real, y los comprehendera.

S V M M A R I V M.

- 1 Tres sententiæ, seu actus positivi obtenti in tribunalibus nominatis in nostro textu efficiunt rem iudicatam, & ius reale adquirent vniuerso generi, & probationem non admittunt in contrarium, num. 4. & 6. Etiam inter diuersas personas, num. 12. & 13.
- Tres sententiæ conformes de iure transeunt in rem iudicatam, ibid.
- Et pariunt suspicionem calumnie aduersus asserentem contrarium, num. 7. & 8.
- Actus positivi puritatis excludunt maculam suspicionem, & constituunt familiam in quasi possessione puritatis, emeruant testes asserentes maculam de auditu & fama, num. 3.
- Quasi possessio in causis status transfert omni probandi contrarium in aduersarium.
- Actus positivi nobilitatis extraiudicialiter acquisiti faciunt probationem vberiozem ceteris circa ipsam nobilitatem.
- Malitiis occurrendum est.
- Specialia duo in presenti statuuntur circa probationem puritatis & nobilitatis, & inductum ratione vsus & styli tribunalium vsque adhuc seruatum notabile est, num. 15.
- Res iudicata vt exemptionem pariat circa eandem rem, causas, & personas ferri debet, & qualibet harum deficiente deficit vis rei iudicatae, num. 11.
- Omnes de familia quasi vnus interpretatiuè saltim iudicantur.
- Sententia circa ius pluribus tangens omnibus parit exceptionem rei iudicatae.
- Sententia aduersus puritatem & nobilitatem sufficit ad obstaculum constituendum

- omnibus eiusdem familia. Circa statutum lata facilius prodest quam nocet, & ius inter omnes constituit, num. 17.
- 18 Contrariorum eadem est disciplina, nisi tendant ad diuersum finem, & rationem, num. 19. & 22. vel sint diuersæ potentia, num. 20.
- 21 Separata diuerso censentur iure.
- 22 Actus positivi, vt profint de iure communi integri, & legitime obtenti esse debent, ex falsa descendencia, aut instrumentis obtenti non profunt, n. 25.
- Sententia ex falsa causa lata quando sit ipso iure nulla, quando verò non, remissiuè, ibid.
- Nulla est ipso iure falsitate in ea expressa, aut in actu, secus aliter, n. 24.
- Lata ex vna causa non prodest in alia, n. 26. & 62.
- In vna linea, non prodest in diuersa, n. 27. & 61. & seqq.
- Et in vno tribunalis, non prodest in alio, num. 28.
- Omnia tamen hæc limitantur ex nostra pragmatica, num. 29.
- 30 Nullitas notoria non comprehenditur in dispositione nullitatem generaliter excludente: dicitur, qua in sententia, vel in actis aperte continetur, ibid.
- Et que ex publico constat instrumento, num. 31.
- Numquam reiecta censetur, num. 22. Non prohibetur prohibita appellacione, num. 33. & 59.
- Etiam à tribus sententiis conformibus, num. 34. & 60.
- Nec notorium grauamen, ibid. sub num. 34.
- Ex actis apparens impedit viam executionis, num. 35.
- Et si ex actis non appareat impedit executionem obligationis cameralis, num. 36.
- 37 Sententia ipso iure nulla nullius est effectus, & impune resisti potest, num. 38.
- Secus si non sit nulla ipso iure, sed annullanda veniat, num. 39.
- Nulla ipso iure nihil est, num. 40. Nomen, nec effectus sententiæ non habet, num. 41.
- Quæ annullanda venit prodest, donec infirmetur, num. 42.
- 43 Actus positiuus in quo apparet expressa falsa causa, an prodesse valeat, casus ex facto proponitur, & quod non proficit probatur, num. 22. & 44. & seqq.
- 45 Sententia lata expressa causa ea deficiente redditur inefficax, & cessante causa deficit sententia. Circa dominium vnus rei, non extenditur ad aliud, num. 46.
- Vis eius à futura non pendet probatione, num. 47.
- 47 Causa expressa in sententia censetur finalis, que

- qua deficiente deficit sententia.
- 48 Absurdum sequeretur, si vnus frater purus, alter maculatus iudicaretur. Ita indiuisum aliter hic, aliter ibi esse non potest, ibid.
- 49 Sententia in dubio censetur lata ex causa ex qua ferri debebat, & probat omne, quod ex necessitate infertur, num. 50.
- Lata alio non edocto, seu stantibus actis prout stant interloquutoria est, vim diffinitiuam habens, num. 51. & 58.
- Nulla redditur ex probationibus contrariis postea habitis, num. 52.
- Iniusta est se se referat ad acta ex quibus patet iniustitia, num. 53.
- Prohibita appellatio ex tribus sententiis habet locum prohibitio, etiam si aliqua earum sit absolutoria ab obseruatione iudicij, seu alio non edocto, sine stantibus actis prout stant, num. 54. & 58.
- 55 Argumentum a contrario sensu locum habet in sententiis.
- 56 Qua ex sensu contrario colliguntur dicuntur venire ex mente legis, aut sententia.
- 57 Dispositio specialis specialiter debet derogari.
- 60 Sententia nulla non habetur in consideratione.
- 63 Comprehensio debet regulari ex ascendentia probata ex actis cum ea ex qua prouenit nouus pretensor, qui se iuuari vult ex actu positiuo.
- 64 Sententia ex actu interpretatur.
- 65 Actus positiuus, in quo nulla fit mentio ascendentia, nec cognominum noui pretensoris an ei prod. se valeat. Quod non probatur, num. 66. & 67.
- Contrarium verius de iure statuto, non vero ex declaratione facta per nostrum Regem Philippum IV. num. 68.
- 66 Res iudicata locum non habet in qualitate circa quam specialiter lata non fuit, nec qua ex actis non constat.
- 67 Cognomina familia plurimum deseruiunt ad eius qualitates probandas.
- 68 Sententia circa qualitates fertur de stirpe, & origine, & omnes ab ea prouenientes comprehendit. Et qua in eius verbis, & ex natura rei virtualiter comprehenduntur. Lex interpretanda venit ab eo, qui eam tulit, ibid.
- Princeps viuua lex est, ibid.
- 69 Actus positiui descendentiū an prosint ascendentiū. Negatiua proponitur ex num. 70. cum seqq.
- Contraria affirmatiua refertur, ex num. 75. cum seqq.
- Vera ex iure stricto, non vero prout declaratum agnoscimus a nostro Rege Philippo IV. ut animaduertimus, sub num. 82.

- 70 Dispositio ad diuersas non extenditur personas etiam ex identitate rationis.
- 71 Differentia est inter ascendentes & descendentes.
- 72 Qualitates sanguinis ab ascendentiū in descendentes veniunt, non e contra. Priuilegium descendentiū ad ascendentes non pertinet, ibid.
- Pater non succedit in maioratu filij, ibid.
- 73 Actus positiui succedunt hodie loco informatiui.
- 74 Subrogatum habere debet omnes qualitates illius in cuius locum subrogatur, & transit cum eisdem oneribus, & grauaminibus, nisi fiat ad rem diuersa natura, num. 82.
- 75 Informationes puritatis non de vno tantum fiunt, sed de omnibus, qui sunt de genere.
- 76 Effectus potentiores sunt in causa, quam in causato.
- 77 Causa agnoscitur ex effectibus.
- 78 Qualitates extremorum signant qualitates medijs.
- 79 Extensio fit ad alias personas ex identitate rationis, & ex eadem equitate, num. 80.
- 81 Dispositio fauorabilis facilius extenditur.
- 82 Qui nomen comprehendit prouisum, non vero in materia stricta interpretationis. Interpretatio nostri textus strictè fieri debet, ibid.
- 83 Ignominia filij dedecus est patris, & consanguineorum.
- 85 Honor & dignitas filij est honor, & dignitas patris.
- 85 Parentes Inquisitionum gaudent priuilegio fori sancti Officij.
- 86 Actus positiui prosunt collateralibus sicut descendentiū. Contrarium verius attenta declaratione nostri Regis Philippi IV. sub num. 93.
- 87 Collaterales de eadem dicuntur agnatione, & consanguinitate vocantur, num. 88.
- De familia sunt, prosapia, & genere, num. 90.
- Descendentes suus e prima radice, num. 92.
- 89 Dispositio circa iura sanguinis comprehendit omnes, quibus sanguis ille communis est.
- 91 Puritas & nobilitas generis semel probata primam radicem, puram & nobilem reddit.
- 92 Qualitates radicis demonstrant singulorum qualitates.
- 93 Consanguinitas remota comprehenditur in dispositione nostri textus. Contrarium verius ex noua declaratione, ut hic animaduertimus, vbi specialiter probari requiritur, per distinctos gradus probari oportet, num. 102.
- 94 Gradus ad deducendum comprehensionem actuum positiuorum quomodo computandi. Sufficere videtur probare descendentiā

- in genere per auditum & famam & num. seqq. Contrarium, quod specificè gradus numerari & computari debeant verius, ex num. 97.
- 95 Propter quod unumquodque tale, & illud magis.
- 96 Puritas & macula probantur sine predefinitione graduum.
- 97 Gradus certi specificè sunt probandi, dum agitur de re ad quam certi requiruntur, & num. 102. & 114.
- 98 Probatio generica non prodest vbi specifica requiritur, incerta nocti aequiparatur, num. 99. & 101. Debet de necessitate concludere, etiam in causa fauorabili, num. 100. maxime dum plus & minus adesse potest, num. 101.
- 102 Nobilitatis generica probatio non sufficit vbi specialis requiritur.
- 103 Dispositio interpretatur ex subiecta materia, & secundum rem de qua agitur, num. 104.
- 105 Comprehensio ex duobus diiudicari debet & esse debet certa, num. 114.
- 106 Indicium certum deduci non potest, ni cognitio omnibus, qua interuenire est necesse.
- 107 Idem est non esse, & non apparere, & apparere confusè est idem, ac non apparere.
- 108 Idem est non probare, ac probare confusè.
- 109 Diuersorum diuersa ratio.
- 110 Agnatio constat ex diuersis gradibus propinquioribus, & remotioribus. Familia habet diuersas derivationes & descendentiā. ibid.
- 111 Consanguinitas qua ad certum gradum requiritur probari certos exposcit gradus, alias nihil fit, num. 112.
- 113 Differentia est inter probationem qualitatum per actus positiuos, & inter eam qua fit per famam & communem reputationem, & per auditum.
- 115 Nobilitas per comprehensionem in executoriam probatur per certos gradus.
- 116 Probatio graduum potest fieri in nostra specie per famam & communem reputationem, & per auditum.

Res sententia, seu actus positiui obtenti in tribunalibus, quæ stricta puritatis & nobilitatis obtinent statuta, (& omnes recensemus infra art. 3.) circa eandem stirpem, & lineam efficiunt rem iudicatam & ius adquirent reale vniuerso generi, & singulis descendentiū ab eadem stirpe, & linea: vt descendentiā tantumdem probata, qualificati omnes maneat, & possint obtinere quoscunque nobilitatis, & puritatis honores in omnibus regni tribunalibus & communitatibus indistinctè ad exemplum trium sententiarum, quæ in ceteris negocijs, & causis rem constituunt iudicatam ex clem. 1. de re iud. & l. 25. vers. ca tenemos, vbi gloss. 2. tit. 23. part. 3. l. 3. vbi Aceb. num. 2. l. 5. tit. 17. l. 2. vbi etiam idem Aceb. tit. 19. lib. 4. recop. l. 1. tit. 14. vbi gloss. 3. lib. 2. fori, Couarr. in practic. cap. 15. num. 9. & cap. 25. a num. 1. Paz in praxi 5. Secunda Pars.

part. tom. 1. cap. 2. num. 9. & adducti per Cened. in collect. ad clement. collectas. 19. Hieronym. Zaballus commun. contra commun. quæst. 808. num. 98. & 104. & quæst. 830. num. 52. & deinceps & inferius adducendi.

Ex quibus etiam ante nostræ Pragmaticæ sanctionem fuit decisum in Rota Romana decis. 176. per totam 1. part. in nouissimis 24. Ianuar. anno 1578. in quodam. Ouetensi canonicatu, quod actus positiui puritatis excludunt quamcumque contrariam maculæ suspicionem, & constituunt familiam, & vniuersam agnationem in quasi possessione puritatis, & nobilitatis, text. est in l. liberis. 7. §. si quis ex seruitute. 5. de liber. causa, & aliquo, tit. 14. de probat. consonat text. in l. 5. vers. e decimos que quando aliquo, tit. 14. part. 3. Bald. in l. non ignorat, n. 10. C. de his qui accus. non poss. & conf. 351. n. 2. vol. 1. Fulgos. in l. 1. ante num. 1. de probat. conuenit etiam eadem Rota apud Ioan. Bapt. Coccin. dec. 68. num. 12. & duob. seqq. & apud Farin. dec. 335. num. 4. vbi pluries ita fuisse decisum commemorat, & decis. 494. num. 7. 1. part. & decis. 104. n. 4. 2. part. recent. Seraph. decis. 29. n. 4. Casar. de Grassis decis. 2. num. 1. vers. quarto. Qui filij sint. leg. Alex. Ludouic. decis. 498. num. 10. vbi annotatio plures refert. & loquens de officio familiaris sancti Officij docet eadem Rota apud eundem Farin. decis. 71. num. 3. 1. part. in posthumis. Aug. Barb. de canonica cap. 13. n. 39. & faciunt tradita per Ioan. Garc. de nobilit. gl. 11. num. 69. & §. 1. ibid. num. 11. † & actus positiui tollunt fidem testibus asserentiū bus maculam ex auditu, & per famam, quia illa quasi possessio, quæ ex eis oritur, potentior est auditus probatione, vt aperte constituit Rota in d. dec. 176. & ex multis resoluit Ioan. Garcia gloss. 18. a n. 10. ad idem vnducunt decis. 315. inter conf. crimin. Farin. & dec. 182. n. 8. part. 1. nouiss. apud eundem, Et quod puritas & nobilitas rectè probentur per gradus, honores, & magistratus, qui nisi puris & nobilibus dari non consueuerunt, eadem decernit Rota apud eundem Farin. dec. 71. n. 4. p. 1. & dec. 551. num. 3. & dec. 575. n. 1. & 4. p. 2. in posthum. † quæ quæ possessio hodie ex dispositione nostri textus non tantum transfert onus contrarium probandi in aduersarium, vt in status quasi possessione de iure olim erat receptum ex d. l. liberis. 7. §. fin. & l. cui necessitas. 39. in princ. de liber. causa. l. ordinata. 24. in princ. eod. tit. & in l. si is qui. 15. §. si seruum de iur. iur. & in l. eam qua. 21. C. de liber. causa, & in cap. si iudex laicus 12. vers. sicut, de sent. excommunic. in 6. gl. verb. si alius, in l. si solemnibus. 7. C. de fide instrum. Bald. in l. ex persona, num. 2. C. de probat. & in d. l. non ignorat. n. 10. vers. in contrarium, C. de his, qui accusat. non poss. Fulgos. in d. l. 1. ante num. 1. vers. sed venio ad expositionem, de probat. Th. Grammat. decis. 67. n. 4. Chassan. conf. 54. per totum. Masch. de probat. concl. 1196. per totam: sed etiam vberius puritati, & nobilitati consulitur, & statuitur, quod tres actus positiui non tantum vniuerso generi quasi possessionem dictarum qualitatum adquirent, sed etiam ius reale perpetuum, & irreuocabile tribuant, & quamcumque in contrarium tollant probationem, & prohibetur quod deinceps nihil sit ita potens, vt præiudicium iuri ita quæsito afferre valeat.

Pro qua decisione facit, quod si actus positiui nobilitatis extrajudicialiter adquisiti tanti iure sunt ad ipsam probandam nobilitatem, vt antecellant ceteris probationum speciebus, & sint alijs omnibus potentiores ad probandum, vt ex Barthol. in l. 1. num. 100. C. de dignit. lib. 12. tenent communiter Doctores ex Couarr. libr. 1. variat. cap. 16. num. 10. circa fin. Ioan. Garcia de nobilitat. gloss. 7.

gloss. 7. numero 22. & gloss. 12. in principio, & po-
stea Guido Papa decision. 88. vers. & a populo nobiles,
& decisione 387. numero 2. & post omnes Ioann.
Gutierrez libr. 3. pract. question. 14. num. 13. cum
sequentib. per text. in l. capitalium 28. §. solent qui-
dam 13. de penis, & in l. f. constet. 12. de appellat.
multo magis praferri debent actus positivi puri-
tatis & nobilitatis obtenti ex iudiciali sententia,
& legitima cognitione causae & rei probatione,
¶ & ita praedictas probare qualitates, vt omne
contrarium euellant, & rem ita certò demon-
strent, quod certum ius perpetuum, & indele-
bile adquirant, & ita constat, quod huius textus
decisio non tam iuris nititur ratione, sed etiam aequi-
tate vniuerso regno propitia, & vtili.

7 Præterea facit iuris ratio, qua tres sententiae
efficiunt rem iudicatam, quia cum sint conformes
pariunt maximam calumniae suspicionem aduersus
contrarium asserentem, & probantem, & volentem
earum impedire executionem, vt considerauit
Summus Pontifex in d. clement. 1. & Couar. in
8 d. cap. 25. num. 1. ¶ quia maximè decens visum fuit
malitiis hominum occurrere, l. si prator. 75. de
iudic. l. in fundo, 38. de rei vendic. & Imperator Iu-
stinian. in l. propeandam 13. §. si autem utraque, 8.
C. de iudic. cap. calumniam. 4. de penis. cap. pe-
nitent. de censib. in 6. Extrauag. malicis hominum.
de auctorit. & vsu pallij, inter communes, & consonat.
text. in l. 8. titul. 3. & in l. 7. tit. 22. part. 3. Hiero-
nym. Zaballus d. quest. 830. num. 53. Augustin.
Barbosa axioma 143. num. 1. & 2. pag. 93. & alia
iura supra adducta & considerauit nostra Pragmatica,
vt diximus, & exornauimus supra quest. 1.
in glossa 1.

8 In quo circa puritatis informatoria duo specialia
statui videntur in hoc nostro textu, vnum respectu
iuris communis de quo superius: alterum respectu
vsus, & styli horum tribunalium, & communita-
tum, quae puritatis & nobilitatis stricta habent
statuta, ¶ quia in primo, vt sententiae ius reale
constituunt, & rei indicatae exceptionem pariant,
necessè est, ferri circa eandem rem, in eadem
agendi causa, & inter eandem personas, vt aperte
probatur ex l. cum queritur. 12. cum duabus legibus
segg. l. cum de hoc 27. de except. rei iud. Caputaq.
decis. 93. part. 3. Ioan. Baptist. Coccin. decis. 301. n. 5.
& latius probauit supra 1. part. quest. 13. §. 2. n. 48.
& quest. 17. in §. 1. num. 9. ¶ & ita requiruntur
omnia simul, vt deficienti vno vis rei corrumpat indi-
catae, ex l. iam eadem, 14. illo tit. de except. rei iud.
& voluerunt Cujac. ad edictum Pauli ad d. l. 14.
Hotom. ad l. 2. C. de iudic. Petr. Fabian. lib. 1. semestr.
cap. 21. Zangin. 3. part. cap. 17. num. 1. Paul. Aethil.
decis. Rota. 93. part. 3. Hugo. Donel. lib. 2. comment.
7 a cap. 5. vbi Ouald. lit. E. ¶ Et textus noster ex-
pressè ostendit, quod licet inter diuersas personas
tres fuerint latae sententiae seu tres actus positivi
obtentis, dummodò in eadem sistant familia, &
genere, nihilominus rem efficiant iudicatam, &
ius praestent reale, non solum illismet, qui eos
assequuti fuerunt, sed etiam suis descendens, &
forfitan collateralibus, vt infra dicemus ex n. 86.
cum segg. qui inter se diuersi sunt, & colligitur
hoc speciale ex illis huius §. verbis. y quo en su
virtud se adquiera derecho real a los descendientes por
linea recta para quedar calificados por nobles y limpios
para todos los años que se ofrecieren por aquella parte.

15 At potest tentari respectu iuris communis non
esse hoc huic rei speciale ex ea ratione, quae deci-
dendi videtur esse huius textus, quia in his, & si-
milibus causis, agitur de eadem re, cum generis

qualitates eadem sint in omnibus, & singulis ex eo
ortis absque discrimine vllò, & declaratio facta cir-
ca qualitates vnius fit de omnibus, & de vniuerso
genere, quod, & eius stirps pura, & nobilis declara-
tur, & ex eadem causa agendi, quam quilibet velut
de populo habet ad officia & honores appetendos,
qui cuilibet habenti requisitas qualitates, & eorum
gratia fit, parati sunt: & inter eadem personas,
cum omnes de familia, stirpe, seu genere velut vna
censeantur persona interpretatione saltim, quoad
ea, quae ab ipso genere, & stirpe proueniunt, &
sunt velut haeredes primi auctores, & radicis
omnium, vt singula latius probauit supra 1. part.
quest. 13. §. 2. ex num. 48. cum segg. & d. q. 17.
num. 9.

Quare eodem iure communi constitutum est, 14
quod sententia lata circa ius plures tangens pariat
exceptionem rei iudicatae omnibus ex text. in l.
Papinianus. 8. §. si ex causa, i. 6. de inoffic. testam. DD.
in l. ex contractu, de reg. iur. maximè si indiuiduum
sit, vt in l. qui in aliena, 32. alias. l. liberto. 31. §. fin.
de negot. gest. l. 2. §. ex bis, 2. de verbor. l. via 17. de ser-
uitut. & idèd res iudicata pro vnius nobilitate pro-
dest omnibus descendens, & fratribus ex l. ad
probationem 22. C. de probat. tenet Pelacz de maiorat.
2. part. quest. 4. illat. 2. num. 3. & pluries à Rota de-
cisum tradit Farin. decis. 204. n. 4. part. 1. & dec. 355.
num. 3. part. 2. recent. & Ioan. Bapt. Coccin. decis. 68.
num. 14. & faciunt tradita per Couar. in pract. c. 13.
num. 15. Alex. in l. sap. num. 51. de re iudic. Fab. de
Anna conf. 99. num. 3. & segg. 1. part. & conf. 89. per
totum lib. 2. Craeua conf. 206. num. 1. cum adductis
supra praeced. art. num. 23. de quo egi latius supra
in d. q. 13. §. 2. & in d. q. 17. vbi ad saturitatem de hoc
actum relinquo, ex quibus defendi potest, quod de-
cisio huius text. non deniat à iuris communis con-
stitutionibus, sed potius eis valde conuenit.

16 Alterum verum speciale inductum per nostrum
textum respectu styli, & vsus omnium tribunalium,
& communitatum circa iudicandum causas purita-
tis, & nobilitatis, vbi seruari vsque adhuc fuit soli-
tum conficere informatoria de omnibus, de quo-
rum admisione agitur, etiam si millies in eadem
agnatione, & linea antea fuerit receptum, & appro-
batum ad similes obtinendos honores, vllò modo
negari, nec exculari potest, & quidem magnum, sin-
gulare, & notabile est: cum non semel viderim
non admitti ad officium sanctae Inquisitionis, nec
ad insignia militaria, nec ad collegia, & nec ad alias
communitates qui in suo genere, & familia erat
condecoratus tribus, & aliis pluribus actibus posi-
titiuis, quia postea ex nouis informationibus com-
perta fuit descendencia à Iudaeis, seu Mauris, siue à
relaxatis, & reconciliatis per sanctum Inquisitionis
officiu, quod nunc ex hac nostra Pragmatica tollitur,
& omnino euergitur, vt in art. 4. amplius videbimus.

Sed huic decisioni valde obstat videtur, quod
sup. 1. p. in d. q. 13. §. 2. n. 38. & §. 3. & segg. & in d. q. 16
17. §. 1. n. 15. cum segg. & magis ad propositu. §. 2. ex
n. 1. praecipue n. 3. diximus circa vnicam sententiam
aduersus puritatem, & nobilitatem latam, quae sola
per se sufficit ad obstatulum constituendum omni-
bus & singulis eiusdem generis vt nemo eorum si-
milem possit obtinere honorem: & videbatur de-
cendum, quod vnicam sententia pro puritate & nobi-
litate lata sufficiat similiter ad admissionem aliorum
eiusdem generis, & quidè maiori ex ratione, quia si-
miles sententiae facilius prouent, quam nocent,
ex textu in l. si haeres vnus 7. famil. cretiscund. & in
l. denunciaste, 17. §. queritur. 6. ad leg. Iuliam de
adulter. gloss. in l. 2. Cedic. Aym. Craeua conf.
206.

206. numer. 1. plura cumulat Valençuela conf.
92. à numer. 63. cum sequentibus, & nos supra 2.
part. d. quest. 12. §. 1. ex num. 18. ¶ maximè in
causis, quae ad statum personarum concernunt,
quarum vnica sententia ius quoad omnes con-
stituit, secundum text. in l. ingenium 25. cum ibi
à Doctorib. notatis, de statu hominum, & in l. 20.
titul. 22. part. 3. Vincenc. de Franch. decision. 523.
numer. 13. & sequentibus. 3. part. Fab. de Anna con-
sil. 18. numer. 21. & 26. libr. 1. cum relatis supra
18 numer. 14. ¶ & cum contrarium eadem sit di-
sciplina, & quod sufficit ad repellendum, eius
contrarium proportionatè sufficere debebat ad
admittendum, videbatur, quod iure non plus ad
hoc exposcatur, quam ad illud, argument. text. in
l. 1. de bis, qui sunt sui, l. si quis 31. de negot. gestis.
l. tria praedia. 31. de seruitut. rustic. l. & si 35. de
vulgar. & pup. l. in fundo. 38. de rei vendic. Roland.
à Valle consil. 60. à num. 6. lib. 1. Zephala conf. 74.
num. 11. & conf. 111. num. 24. & conf. 136. num. 13.
volum. 1. cum pluribus congestis per Augustin.
Barbosa axioma 50. n. 11. pag. 38.

19 At hoc est ad auctores effectus non eiusdem
virtutis, quia tres actus positivi constans ius ad-
quirunt, & indelebile, quod ex contrariis proba-
tionibus, quarum vnica plenis & legitimis nec
subuerit, nec tolli potest; vnica verò sententia
circa generis maculam impedimento non est, nisi
tantum vsque ad aliud non probetur, vt dixi in
d. quest. 17. num. 33. ita vt tres sententiae proba-
tionem in contrarium non admittant, cum iuris
& de iure efficiant praesumptionem, vt ex Menoch.
lib. 1. praesumpt. quest. 61. num. 4. & ex aliis dixi in
praeced. artic. num. 22. sententia quidem pro
macula iuris praesumptionem tantum constituit,
vsque ad contrarium probetur ex Peruzio de Lara
de amminer. & capellan. lib. 2. cap. 4. numero 91.

20 ¶ & idèd cum non sint contrariae eiusdem poten-
tia, nec mirum si in virtute, & operatione di-
uerse sint, & plus operetur vna, quam altera spe-
cies, argument. l. inter me & te. 15. in fin. de except.
rei iudicatae, ¶ sunt enim proprie inter se sepa-
ratae, & non mirum si diuerso censeatur iure,
l. inter stipulatam. 83. §. sacrament. §. de verborum.
Nicolaus Euerardus. loco, à matrimonio carnali
ad spirituale, num. 9. Alexand. consil. 46. numero 6.
volum. 1. Roland. à Valle consil. 25. num. 32. vol. 4.
Caesar de Grassis decisione 2. numero 24. de donation.
¶ & idèd nec inferri potest de vna ad aliam, textus
est in l. Papinianus. 10. de minor. l. fin. de calumnia.
l. si seruum. 71. §. Prator. 3. vers. non dixit prator.
de adquirend. heredit. l. naturaliter. 12. §. nihil com-
mune, de adquirend. pop. l. si maritus 10. C. de donat.
inter v. illam. 19. C. de collat. Ioan. Zephala. conf.
205. num. 56. & conf. 124. num. 61. & conf. 244.
num. 28. tom. 2. Burg. de Paz consil. 8. num. 1. Hiero-
nym. Grat. respons. 44. num. 27. & respons. 66.
22 numer. 28. volum. 2. ¶ Et hoc est, quod dicitur,
contrarium eandem esse disciplinam, nisi militet
diuersa ratio, Alexand. conf. 111. videretur, num. 13.
versio. Quod contrarium lib. 7. Fular. de substi-
tution. q. 245. num. 9. adducti per Augustin. Barbof.
axioma 58. sub n. 11. pag. mibi 38.

23 Vt igitur praedicta tres sententiae, seu actus posi-
titiui prodesse valeant opus est de iure communi,
quod integri sint, non solum ex parte tribuna-
lium, in quibus fuerint obtenti, vt infra in se-
quenti artic. dicam, sed etiam legitimi in se ex le-
gitimis causis, & modis obtenti, quasi ex falsa
orientur causa, illo iure prodesse non valeant;
nam & si inter Doctores non parua dissensio sit,

an sententia ex causa falsa data ipso iure nulla sit,
vt patet ex traditis (quia ex professò de hoc hic
agere non curauit) à Marth. Mathesil. ad titul. C. si
ex falsis instrumentis, vel test. iudic. fuerit, & sing. 18.
per totum, maximè num. 3. Cald. Pereira in l. si cu-
rator habens. verbo. lasis, à num. 164. cum pluri-
bus sequentibus. Contardo in l. onic. quest. 1. num. 15.
C. si momentan. possess. fuer. appellat. ex Philipp.
Dec. in cap. ad nostram, numer. 11. de appellat.
Sforcia Oddo de resitut. in integr. question. 67. cum
segg. Andr. Fachin. libr. 10. controuersiar. cap. 83.
vbi quaestionem disputat, pro vtraque parte, Fer-
dinand. Vazquez controuers. vsufrequent. quest. 36.
Anton. Gamma decisione Lusitania 110. numero 42.
vbi suus additionator Flores de Mena, Alexand.
Trentacinq. lib. 2. pract. resolut. titul. de sentent.
resolut. 3. Vancio de nullit. sentent. ex defectu processus,
num. 132. & sequentibus. Hieronym. Zaballus com-
muni. contra commun. quest. 840. per totam, ma-
ximè à num. 27. & 40. ¶ Ex quibus illud verum 24
coniicio, quod si falsa causa sit in sententia ex-
pressa, aut ex actis constet, ipso iure nulla sit, si
non expressa habeatur, nec ex actis constet mero
iure teneat, sed rescinditur per restitutionem in
integrum, vt expressè asserunt Fachin. Flores de
Mena ad Ant. Gamm. num. 42. & Hier. Zaball. citatis
locis cum aliis relatis.

Quare de iure communi nihil est dubium, quod 25
si ex falsa allegatione ipsius praetensoris, qui fal-
sos parentes, & descendentes allegauit, seu falsa
produxit instrumenta, fuerit sententia lata, ipse
praetensor admissus ad honorem, & falsitas induci
ex actis possit, seu causa falsa fuerit in sententia
expressa, non proderit, nec debet attendi ad
iudicandum alios actus positiuos, & ad efficien-
dum rem iudicatam, nec ius reale generi adqui-
rendum, quod maximè suaderetur, dum aliena
fuit subtracta descendencia, ¶ quia sententia 26
lata ex vna causa non potest ex alia prodesse, ar-
gument. l. 1. §. hoc interdito, de itiner. actusque pri-
uato, l. 1. & 2. Cod. de negot. gest. l. fin. Cod. ne
uxor pro marito, Barthol. in l. Titium, & Meuium,
§. altero, numer. 6. de administrat. & peric. tutor.
Gregor. in l. 7. gloss. 2. titul. 10. part. 5. Dec. consil.
651. Primò queritur, num. 2. volum. 2. Octau. de-
cision. Pedam. 99. num. 16. ¶ & cum sententia 27
la circa vnam lineam, & descendenciam nobilem,
& puram prodesse tantum valeat eis, qui ab ea pro-
ueniunt, non verò aliis, ex supra relatis, non po-
terit in proposita specie actus positiuus prodesse
veris consanguineis praetensoris, qui proueniunt
à diuersa linea, de qua fuit sententia lata, & re-
ceptae informationes, qua in specie nullum dis-
crimen est inter ius commune, & nouum nostrae
Pragmaticae ex dicendis infra ex num. 61. & artic. 4.
¶ Et maiori cum ratione videtur, quod actus po- 28
sitiuus obtentus ex falsa causa in vno tribunali
prodesse non possit ceteris consanguineis respectu
alterius communitatis, quae ex alieno facto praegr-
uari non debet, ex iuribus vulgatis.

Sed hac nostra constitutione stante plurimum 29
ex iure communi immutatum habemus, cum aper-
tè reiciat quamcumque falsam causam, & instru-
menta, ex quibus iudicatum rescindi valet ex
iure communi, vt dicam latè infra articul. 4. nihi-
lominus tamen distinguendum puto, quod si ip-
so iure sententia sit nulla per causam apparen-
tem in ea, siue in actu, attendi non debeat, nec
prodesse ad efficiendam rem iudicatam, quia haec
notoria nullitas exclusa non censetur per nostram
Pragmaticam, etiam si nullitatis generalem ef-
ficeret

30 ficeret mentionem, & eam excluderet, & sub qua non comprehenderetur notoria nullitas, quam sententia, & acta iudicij demonstrant, secundum Menoch. lib. 2. de arbitr. casu 9. num. 2. & consil. 110. numer. 72. lib. 2. Marcum Anton Nartam consil. 182. numer. 5. lib. 1. Burlat. consil. 288. numer. 8. lib. 3. Paul. Paris. consil. 93. numer. 22. & 23. libr. 1. Carol. Ruyn. consil. 144. numer. 5. libr. 4. Francisc. Beccium consil. 234. num. 13. & de cetero pluries fuit, ut constat ex allegatis ab Olasc. decision. Pedam. 143. numer. 33. Rota decision. 666. num. 3. part. 1. diversif. Farinac. decis. 365. numer. 8. part. 1. recent. Acebed. in l. 2. a num. 30. cum sequentibus, tit. 17. lib. 4. recopil. ubi ait, quod decisio illius legis non habet locum, cum nullitas ex actis constat, & in numer. 32. & hoc etiam intelligit, dum nullitas ex publica apparet scriptura, quia nec tunc exclusa censetur, (quod respectu nostri textus difficulter admitendum est, ex dicendis infra articulo 4. maxime cum sententia in illo instrumento non fundatur, sed de nouo producitur ad eius rescissionem) & quia illa dicitur nullitas evidens, quae nunquam reiecta censetur ex Hieronym. Gabr. consil. 49. numer. 8. libr. 1. Alexand. consil. 59. numer. 18. libr. 4. Francisc. Milan. Sicilia decision. 1. num. 149. libr. 2. & prohibita appellatione, non prohibetur nullitas evidens, ex text. in l. si domus. 21. de seruitut. urban. l. si expressum. 19. de appellation. cap. conuersationi, 8. ubi Philipp. Franc. & alij de appellation. in 6. & ex alijs iuribus & Doctoribus ostendit Vancius de nullitat. tit. 1. quis possit dicere de nullitat. num. 33. & sequentibus, Cardinal. Tusch. litt. A. conclus. 400. num. 12. ex Lapo allegat. 123. num. 3. in fin. & num. 18. & 19. Augustin. Barbosa clausula. 9. num. 27. & 28. pag. 13. & quare licet prohibita sit appellatio a tribus conformibus sententijs, quae efficiunt rem iudicatam, & ius adquirunt reale ex adductis supra, nullitas tamen exclusa non censetur a quacumque earum, secundum Menoch. d. casu. 9. numer. 2. Anton. Gabr. de except. conclusion. 4. Afflict. decision. 183. ubi additionatores, Ludouicus Gomez in compend. signatur. numer. 84. versicul. confirmatur ista opinio, Cacherano decision. Pedam. 142. num. 24. quam communem, & recepram vocat opinionem Acebed. in l. 4. ante num. 1. tit. 17. lib. 4. recopil. sicut nec notorium grauamen, quo extante locum non habet prohibitio appellationis ex adductis a Gonçales ad regul. 8. cancellar. gloss. 9. §. 1. numer. 245. Lancelot. de attentatis part. 2. cap. 12. limitat. 8. numer. 28. cum sequentibus. Stephan. Gracian. disceptation. forens. tom. 1. cap. 41. numer. 17. & tom. 3. cap. 494. num. 2. Seraphin. de privileg. iurament. 74. numer. 46. Marquetan. de commission. 1. part. numer. 79. in 2. impression. pagin. 302. Cenedo in practica. & canonic. question. 45. numer. 44. libr. 1. Scaccia de appellat. question. 16. limitat. 1. numer. 84. Cardinal. Tusch. litt. A. conclusion. 400. a num. 5. Marra 1. part. clausula 11. num. 7. & 8. & Immo quod & plus est, si ex actis appareat nullitas, impedit viam executionis, quae per appellatorem non impeditur, secundum Alexand. consil. 77. num. 11. lib. 2. Tiber. Dec. consil. 45. num. 1. volum. 1. Gigas de pensionibus quest. vltim. num. 9. Cassadoro decision. 10. de rescript. & licet nullitas ex actis non perfecte appareat, sed altiore requirit indaginem, admitti potest ad impediendum executionem obligationis cameralis ex Rota, Cassadoro. Tiraquel. & alijs tenet Nicolaus Garcia de benefic. 1. part. cap. 5. a numer. 489. & principalis opinio nostra sua-

detur ex illis huius §. verbis, y que en su virtud se adquiera derecho real a los descendientes por linea recta, & sententia quidem nulla ipso iure vim non habet nec ius acquirit, nec vllum operatur effectum, nec meretur executionem prout in simili probat Auend. respons. 26. num. 8. circa medium, sicut de mandato dixit Nauarr. in cap. cum contingat. causa. 1. & causa. 8. num. 4. de rescriptis, & tenet Valençuela consil. 48. num. 44. & sic licet & impune resisti potest, etiam si per appellationem praedictum reiciit sit permissum, ex Dec. in cap. si quando num. 4. & segg. de offic. delegat. Barbac. in cap. ex litteris, per illum text. iuncta glossa num. 14. de officio delegat. Lancelotto de attentatis cap. 1. num. 51. Prosp. Farinac. in praxi crimin. de carceribus & carcerat. quest. 32. n. 100. & 116. de quo amplius infra art. 4. §. 2. ex n. 32. cum pluribus seqq. praecipue ex num. 66.

Sed dum causa non est expressa in sententia, nec ex actis apparet, sed ex nouis probationibus, & causis allegatis, seu quia lata sit ex falsis testibus, seu instrumentis proderit, nec causa postea reperitur, quamuis iusta sit, attendi debet, nec infringere sententiam potest, nec eius vim minuire ex noua nostri textus constitutione praecipue infra in §. y porque conforme ad errocho.

Ratio discriminis inter hos duos casus illa est, quia sententia, quae ipso iure nulla est, velut nihil iure consideratur, Vldaric. Zasius in l. cum querebatur num. 3. de re iudic. Valençuela consil. 32. n. 39. nec sententia dici valet, ex Auendaño respons. 26. num. 6. & cum nec nomen, nec effectus habeat sententiae, secundum text. in l. si se non obtulit. 4. §. condemnatum. 6. de re iudic. & in l. prolatum 4. C. de sentent. & interloq. omni. iudic. Menoch. de arbitr. cent. 6. casu. 52. num. 16. Nauarr. in cap. cum contingat, remedi. 3. num. 1. & 2. de rescript. de quo latius infra art. 4. nec vtilem sortitur effectum, ex cap. non praestat, 52. de regul. iur. in 6. Aceb. in l. 1. num. 48. tit. 1. lib. 5. recopil. Andr. Fachin. lib. 8. controuers. cap. 44. in fin. & Sententia verò quae a suo initio nulla non est, sed venit a iudice annullanda, valida est, & suum sortitur effectum, quare a nostra Pragmatica retractari postea prohibetur, quia potentior est nullitas a principio apparens, & constans ad impediendum, quam ea, quae ex postfacto venit ad resoluendum argument. l. patre furioso. 8. de his, qui sunt sui. §. filius, qui in potestate. 7. deliber. & possib. l. posthumus. 12. in princ. de iniusto rupto. l. vn. C. de vsucap. transformi. Valençuela d. consil. 22. num. 36. & hanc esse mentem huius textus nullum dubium est.

Ex quibus sequitur etiam stante hac nostra Pragmatica, casus (quem iam defacto vidi) decisio, quo opponeretur cuidam praetori, quod originem trahebat a quibusdam relaxatis, seu reconciliatis per sanctum Officium, illa expressa ratione, quia ex eisdem proueniebat quidam nomine R. cuius fratrem vtrinque coniunctum fuisse autem, seu proauum praetoris assereretur, & in eo manere eandem maculam, velut eiusdem originis, tandem praedictus praetor admissus fuit ob defectum probationis illius fraternitatis ad familiaritatem sancti Officij, & in sententia approbationis informatorij appositae fuerunt haec verba, por quanto no consta que L. fuisse hermano de R. & postea horum fraternitas in alia causa alterius descendens dicti L. plenè fuit probata per instrumenta, & adminicula alia, quae defecerunt in prima praetensione, Dubitauit an praedictus actus positius simul cum duobus alijs possit ad rem proficere iudicatam.

Et

44 Et ex praedictis partem negatiuam amplexus fuit, quia negati non potest ex falsa causa latam fuisse sententiam, & nullam extitisse ex praedictis verbis in ea expressis, quae falsa apparuerunt ex nouis probationibus; & cum iure sententia lata causa expressa ea deficienti maneat inefficax, & nulla, ex l. 3. ubi notat Bald. & Ioan. Siquidem, num. 3. ad exhib. Ant. Fab. lib. 12. consil. 13. & etiam si ex actis falsa appareat causa, l. si rem meam, 17. de except. rei iud. Ioan. Zanger. 3. part. c. 17. n. 53. Oualdi; Illiger. ad Donell. lib. 2. 2. comm. cap. 5. lit. V. pag. mibi. 97. & quod cessante causa sententia cesset, etiam si transacta in rem fuerit iudicatum, probant ex text. in l. si mater, 11. §. eandem 4. & in l. si is qui heres, 25. in princ. de except. rei iud. & in l. si Fullo. 2. ubi notat Bald. de condict. si ne causa, adducti plures ab Anton. Tiraq. lib. 1. de retract. §. 8. gloss. 7. n. 4. Alc. de praesumpt. reg. 4. praesumpt. 16. n. 5. & 6. Robert. Marantain. speculo aureo. 2. part. vers. expedita, n. 148. Messia in l. Toletii part. vlt. concl. num. 24. Sarmiento lib. 2. selo. interpret. cap. 12. m. 3. Bart. Socin. consil. 80. col. fin. lib. 1. Burg. de Paz consil. 39. num. 18. & post omnes Pelaez de maior. 4. part. q. 1. limit. 1. num. 74. Card. Tusch. lit. S. concl. 146. tom. 7.

46 Et si videatur, quod praedicta iura & DD. loquuntur in diuersa specie, dum causa dominij ex postfacto mutatur, ex qua etiam mutatum dominium censetur, circa quod fuit sententia lata, quae extendi non potest ad dominium ex alia adquisitum causa secundum d. l. si mater, §. eandem, & l. eadem, 14. de except. rei iud. & nos loquimur de causa comperta ex superueniente probatione, non mutata, quae per sententiam videtur exclusa, & cum eius vis a futura non pendat probatione, nec ex ea possit mutari per text. in l. eleganter 23. §. si quis post 3. de condict. indeb. l. fin. C. sent. rescindi non posse. cum similibus adductis supra in praeced. art. tamen cum praedicta causa sit in ipsa adscripta sententia censetur esse finalis, & omnimodum fundamentum illius, Menoch. lib. 6. praesumpt. 2. a princip. Alexand. consil. 55. Quoniam, in princ. lib. 5. quae falsa existente, nullum est dubium, ni-quod ipsa corruat sententia, velut nulla ratione & fundamento nitens, quae est ratio DD. quos retuli supra num. 23. & seq. maxime in rebus ex sua natura indiuiduis, quae aliter hic se habere, aliter ibi nequeunt cessare maximo absurdo, & quod sequeretur, si duo fratres vtrinque coniuncti diuersarum sanguinis qualitatum iudicarentur, & vnus eorum impurus ex descendencia a relaxatis, & reconciliatis per sanctum officium, & alter quasi eandem non traheret originem, purus per sententiam maneret, quod ex rei natura esse non potest, secundum l. loci. 4. §. si fundus. 3. & l. si de communi, 19. per argumentum a contrario sensu, si seruitus vindic. l. via. 17. de seruit. l. quid aliud 86. de verbor. signific. Ioan. Garcia gloss. 6. num. 48. quod dubium cessaret, si in praedicta sententia illa non fuissent adscripta verba, quae indistinctè omnibus eiusdem generis prodesset, cum in dubio censetur lata ex causa, quae offerri debebat, secundum ius, & rei naturam, ex notatis in l. si quis ad exhibendum, 18. de except. rei iudic. Paul. Castrenf. consil. 136. colum. fin. lib. 1. Aym. Craueta consil. 23. num. 2. & consil. 34. num. 9. & consil. 188. num. 8. lib. 1. & consil. 202. num. 18. Rota Rom. decis. 112. num. 2. part. 2. diuersor. Hondedeo consil. 21. num. 45. tom. 2. plures apud Ang. Barbof. axioma. 200. n. 2. pag. 124.

47 mutata, quae per sententiam videtur exclusa, & cum eius vis a futura non pendat probatione, nec ex ea possit mutari per text. in l. eleganter 23. §. si quis post 3. de condict. indeb. l. fin. C. sent. rescindi non posse. cum similibus adductis supra in praeced. art. tamen cum praedicta causa sit in ipsa adscripta sententia censetur esse finalis, & omnimodum fundamentum illius, Menoch. lib. 6. praesumpt. 2. a princip. Alexand. consil. 55. Quoniam, in princ. lib. 5. quae falsa existente, nullum est dubium, ni-quod ipsa corruat sententia, velut nulla ratione & fundamento nitens, quae est ratio DD. quos retuli supra num. 23. & seq. maxime in rebus ex sua natura indiuiduis, quae aliter hic se habere, aliter ibi nequeunt cessare maximo absurdo, & quod sequeretur, si duo fratres vtrinque coniuncti diuersarum sanguinis qualitatum iudicarentur, & vnus eorum impurus ex descendencia a relaxatis, & reconciliatis per sanctum officium, & alter quasi eandem non traheret originem, purus per sententiam maneret, quod ex rei natura esse non potest, secundum l. loci. 4. §. si fundus. 3. & l. si de communi, 19. per argumentum a contrario sensu, si seruitus vindic. l. via. 17. de seruit. l. quid aliud 86. de verbor. signific. Ioan. Garcia gloss. 6. num. 48. quod dubium cessaret, si in praedicta sententia illa non fuissent adscripta verba, quae indistinctè omnibus eiusdem generis prodesset, cum in dubio censetur lata ex causa, quae offerri debebat, secundum ius, & rei naturam, ex notatis in l. si quis ad exhibendum, 18. de except. rei iudic. Paul. Castrenf. consil. 136. colum. fin. lib. 1. Aym. Craueta consil. 23. num. 2. & consil. 34. num. 9. & consil. 188. num. 8. lib. 1. & consil. 202. num. 18. Rota Rom. decis. 112. num. 2. part. 2. diuersor. Hondedeo consil. 21. num. 45. tom. 2. plures apud Ang. Barbof. axioma. 200. n. 2. pag. 124.

48 fundo, & quod sequeretur, si duo fratres vtrinque coniuncti diuersarum sanguinis qualitatum iudicarentur, & vnus eorum impurus ex descendencia a relaxatis, & reconciliatis per sanctum officium, & alter quasi eandem non traheret originem, purus per sententiam maneret, quod ex rei natura esse non potest, secundum l. loci. 4. §. si fundus. 3. & l. si de communi, 19. per argumentum a contrario sensu, si seruitus vindic. l. via. 17. de seruit. l. quid aliud 86. de verbor. signific. Ioan. Garcia gloss. 6. num. 48. quod dubium cessaret, si in praedicta sententia illa non fuissent adscripta verba, quae indistinctè omnibus eiusdem generis prodesset, cum in dubio censetur lata ex causa, quae offerri debebat, secundum ius, & rei naturam, ex notatis in l. si quis ad exhibendum, 18. de except. rei iudic. Paul. Castrenf. consil. 136. colum. fin. lib. 1. Aym. Craueta consil. 23. num. 2. & consil. 34. num. 9. & consil. 188. num. 8. lib. 1. & consil. 202. num. 18. Rota Rom. decis. 112. num. 2. part. 2. diuersor. Hondedeo consil. 21. num. 45. tom. 2. plures apud Ang. Barbof. axioma. 200. n. 2. pag. 124.

49 Præterea quia verba illa, Por quanto no consta que R. fuisse hermano de L. illud significant, quia fraternitas L. & R. non extabat probata, & licet constaret, quod R. infectus esset, & descendebat a relaxatis & reconciliatis non. tamen apparebat, quod reconciliatis per sanctum officium, illa expressa ratione, quia ex eisdem proueniebat quidam nomine R. cuius fratrem vtrinque coniunctum fuisse autem, seu proauum praetoris assereretur, & in eo manere eandem maculam, velut eiusdem originis, tandem praedictus praetor admissus fuit ob defectum probationis illius fraternitatis ad familiaritatem sancti Officij, & in sententia approbationis informatorij appositae fuerunt haec verba, por quanto no consta que L. fuisse hermano de R. & postea horum fraternitas in alia causa alterius descendens dicti L. plenè fuit probata per instrumenta, & adminicula alia, quae defecerunt in prima praetensione, Dubitauit an praedictus actus positius simul cum duobus alijs possit ad rem proficere iudicatam.

Præterea quia verba illa, Por quanto no consta que R. fuisse hermano de L. illud significant, quia fraternitas L. & R. non extabat probata, & licet constaret, quod R. infectus esset, & descendebat a relaxatis & reconciliatis non. tamen apparebat, quod reconciliatis per sanctum officium, illa expressa ratione, quia ex eisdem proueniebat quidam nomine R. cuius fratrem vtrinque coniunctum fuisse autem, seu proauum praetoris assereretur, & in eo manere eandem maculam, velut eiusdem originis, tandem praedictus praetor admissus fuit ob defectum probationis illius fraternitatis ad familiaritatem sancti Officij, & in sententia approbationis informatorij appositae fuerunt haec verba, por quanto no consta que L. fuisse hermano de R. & postea horum fraternitas in alia causa alterius descendens dicti L. plenè fuit probata per instrumenta, & adminicula alia, quae defecerunt in prima praetensione, Dubitauit an praedictus actus positius simul cum duobus alijs possit ad rem proficere iudicatam.

Secunda Pars.

L. fuisset illius frater, nec ab illa origine maculata ortum duceret, ex quo R. & sua prosapia maculati declarantur, & omnes qui ex ea procedunt, & cum postea constet, quod L. ex eadem fuit, virtualiter saltim impurus per eandem dicitur sententiam, & quae probat omne quod ex necessitate ex suo infertur disposito. l. si index. 10. de his qui sunt sui, l. 2. C. de ordin. cognit. l. 1. C. de ordin. iudic. Alexand. consil. 49. n. 1. lib. 7. Dec. consil. 43. Pro tenui n. 9. & si eundem L. sententia purum dicat ex defectu probationis fraternitatis hoc efficit, quia si extraxer, non efficeret: ut ipsa demonstrant verba, & quod idem est, ac si diceret alio non edocto, seu stantibus actis prout stant. quae & diffinitiuè à Doctoribus dicatur, seu interlocutoria vim diffinitiuè habent, ex traditis per Felinum, in Rub. de re iudic. colum. antepenult. & per Couar. 1. variat. cap. 1. num. 8. & per Rotam apud Ludouicum Gomez decis. 84. 52. impressa cum decision. Coccini, ex contrarijs postea habitis probationibus inutilis redditur saltim adhibita iudicis declaratione secundum Alciat. in l. calumniator. de verbor. signific. & alia tradita per Anton. Thesaur. decis. 81. & per Cardinal. Tusch. lit. S. concl. 168. cum duabus seqq. tom. 7. & sententiae verba hoc aperte conuincunt, quae si ita feratur, quia hoc non constat, aut illud non apparet, constando illo, aut alio apparente cessare debet sententiae vis, & dispositio, ex praecitatis, & dicendis.

Pro quo etiam facit, quod licet sententia ex eisdem actis iniusta, notoriè iniusta non dicatur, ac propterea nulla non sit, tamen aliud est. Dum ipsa sententia ad acta se refert, quia tunc notoriè iniusta & nulla est, ex Rota apud Puterum decis. 401. & apud Ioan. Baptist. Coccin. decis. 78. num. 5. & apud Farinac. decis. 170. sub num. 1. part. 2. recent. & cum praedicta sententia se referat ad acta per dicta verba, por quanto no consta, nempe ex actis, quae R. fuisse hermano de L. ex quibus, & simul ex nouis probationibus constat de eorum fraternitate, dicendum est, esse notoriè iniustam, & nullam, ac ideo ad nullum proficere effectum.

At huic rationi grauiter duo obstat videntur. Primum haec nostra Pragmatica in d. §. y porque conforme a derecho, ubi deciditur, quod tres actus positius nullis nouis probationibus subuerti possunt, & simul resolutio quam posui supra ex n. 39. circa sententiam, quae nulla non est ipso iure, licet retractanda veniat, & prodest ex nostra Pragmatica ad actus positiuos, & ad efficiendum rem iudicatam, nec postea subuerti potest, quibuscumque alijs superuenientibus probationibus. & secundum decisio Antonij Thesauri. 122. 54. num. 9. & 13. quae probat, quod stante simili statuto, ut a tribus sententijs non possit appellari, habet locum prohibitio appellationis, etiam si aliqua eorum sit absolutoria ab obseruatione iudicij, seu alio non edocto, siue stantibus actis prout stant, quod plurimum aduersus nos pugnare videtur.

Sed ad primum responderetur, quod in illis sententiae verbis, por quanto no consta que L. fuisse hermano de R. specificè includitur contrarium, nempe, quod constando ser hermano, non ita causa decidetur, quia cum argumentum a contrario sensu locum habeat in sententijs ex text. in l. Pomponius, 40. §. sed is qui 2. in fin. de procurat. l. si inter me & te. 15. de except. rei iudic. Nicol. Euerard. in locis legalibus loco, a contrario sensu. numer. 34. Francisc. Mantica de tacitis & ambiguit. libr. 2. tit. 14. numer. 4. & 14. cum adductis à Cardin. Tusch.

L1 3

in pract. lit. A. conclus. 498. num. 61. & 62. tom. 1.
 56 Augustin. Barbofa in locis commun. argument. loco 27. num. 28. pag. 313. † & quæ ex sensu contrario colliguntur, venire dicantur ex mente specifica, & apertissima legis aut sententiæ, vt ex l. si locuples. 1. 1. in fin. de manumiss. testament. docent gloss. & DD. in l. qui testamento. 70. §. mulier. 6. Qui testament. suo. possess. Nicol. Euerard. Mantica, & Augustin. Barbof. sub num. 1. citatis in locis. Valençuela conf. 23. num. 46. admittitur probatio in contrarium ex mente ipsius sententiæ, quæ specialiter ex dictis
 57 verbis admittere eam sinit, † nec circa hoc potest derogari ex generali dispositione nostræ Pragmaticæ, ex l. doli clausula. 119. de verbor. l. sed & si per prætoriam. 2. 6. §. hac clausula, ex quibus caus. maior. & aliis adductis per Valençuelam conf. 83. num. 340. & conf. 8. num. 32. vbi ait, quod specialis prouisio debet specialiter derogari, aliàs firma manebit, bene Augustin. Barbof. axioma 73. num. 9. pag. 46. aliter enim huic dubio satis ire poterit ex traditis supra ex numer. 19. cum seq. & ex num. 39. cum seq.
 58 Secundum verò ex Antonij Thesauri decision. 122. num. 9. & 23. similiter nihil facit, nec nobis obstat, quia loquitur dum appellatio à tribus sententiis statuto prohibetur, vt prohibitio locum habeat, etiam si vltima fuerit lata ab obseruatione iudicij, vel alio non edocto, vel stantibus actis proxtant, quæ cum diffinitiuâ sit, seu vim habeat diffinitiuæ statuto comprehenditur, ex Conarr. in d. cap. 25. num. 5. vers. quinto. Gracian. 2. discept. 348. ex num. 14. cum seqq. Magon. decis. 32. num. 55. † At nos non loquimur de remedio ordinatio appellacionis, se de nullitate notoria sententiæ, quæ nunquam exclusiua censetur, ex l. si expressim. 19. de appell. & Vancio. in d. tit. Quis possit dicere de nullit. num. 33. & seqq. Did. Perez in l. 6. tit. 1. 6. lib. 3. ordin. fol. mibi. 1295. Aseb. in l. 7. num. 95. tit. 1. 8. lib. 4. recopil. & in addition. ad curiam Pisanam lib. 4. cap. 6. num. 100. † nec sententia nulla in consideratione habetur, Auendano d. resp. 76. num. 7. vbi antea num. 6. versic. si verò isti iudices, dixerat, quod lex de sententia loquens intelligi debet de valida, quare nullitas habet locum etiam contra tres sententias conformes ex Ludouic. Gomez in compend. signat. numer. 84. versicul. confirmatur ista opinio, Anton. Gabr. de except. conclus. 5. Menoch. lib. 2. de arbitr. casu. 9. num. 2. Cacheran. decis. Pedan. 142. numer. 34. Afflicti. decis. 83. Augustin. Barbof. axioma. 200. num. 6. pag. 124. Rota apud Ioan. Baptist. Coccin. decision. 78. num. 3. & decis. 234. num. 7. & decision. 491. num. 2. & apud Fatimac. decision. 574. num. 1. part. 1. & decision. 307. num. 1. part. 2. recept. Gracian. discept. forens. tom. 1. cap. 118. n. 47.
 61 Ex quibus etiam inferitur, quod si negata vera descendencia, quasi ex alia qualitates prætenforis probentur, & ad honorem admittatur, & postea alter ex prima descendencia, quæ fuit reiecta, plenè & legitimis ostendat probationibus gradus consanguinitatis cum illo, qui hoc negando obtinuit, non proderit ei actus ille positius, qui non fuit obtentus ex linea, à qua vltimus oritur prætenfor, sed ex aliâ diuersa, nec admittus ille fuit, velut consanguineus alterius, & sic prodesse non poterit actus positius ex vna linea obtentus descendentibus ex alia, argument. l. si cum argentum, 21. §. si fundum, de except. rei iudic. cum similibus superius allegatis, † nec sententia ex vna causa lata operari potest, velut lata ex alia argum. text. in l. Papinianus, 20. de minorib. l. neque naturales, 10. C. de probat. l. si maritus, 10. C. de donat. inter.

cum adductis supra num. 26.
 Et probari aperte videtur in hoc nostro textu 63 ibi, sequi los comprehensiores los alios, quæ apprehensio ex informatorio regulari debet, & ex ascendencia, & origine in eo probata, regulata postea cum probatione alterius, argument. text. in l. ait Prætor, §. si index, de re iudicata. Zephal. confil. 77. num. 34. Hieronym. Grat. resp. 40. num. 42. lib. 2. Rota sacri Palatii decis. 369. num. 11. part. 1. † Et sententia ex actis interpretationem
 64 accipit, & proxt, in eis probatum manet, intelligi debet, ex gloss. in l. si quis ad exhibendum, vbi Bart. de except. rei iud. & in l. pen. C. de sent. que sine certa quantitat. Iaf. in l. sub prætorum. la. 2. num. 6. C. de transact. vbi etiam Padilla num. 6. Felin. in cap. licet hely, num. 18. & 19. de simonia. Rol. à Valle conf. 41. num. 25. cum seq. vol. 3. Matth. Mathesil. sing. 141. Petr. Barbofa in rubr. 3. part. num. 47. soluto matrim. Et si linea, de qua principaliter actum est in informatorio, & quam sententia fuit sequuta, differat ab ea, quam secundus prætenfor affert, non poterit ad eam extendi, ex iuribus adductis supra ex num. 23. cum quinque seqq. quod indubitatum est.
 Sed dubium maius versatur circa alium casum, quem iam etiam habui de facto, dum in receptis informationibus ad actum positium ex quo alter se iuuare intendit, non est facta mentio ascendentiæ, nec lineæ, nec cognominum, in quibus aliqua adest macula suspicio, & se comprehendere asserit nouus prætenfor, & probat descendere ab eadem radice, & origine, an iuuare se possit ex illo actu positio? Et videtur quod non, † cum res iudicata locum non habeat in qualitate, circa quam sententia specialiter lata non fuit, aut quæ ex actis non constat, cuius identitas specificè probari debet, ex text. in l. cum queritur, 12. cum l. seqq. de except. rei iud. Bart. in autb. quis senel. num. 30. C. de probat. Rebuff. in tract. de except. num. 505. & seqq. Valençuela conf. 79. num. 136. Donel. lib. 22. comm. cap. 5. quæ certificari debet ex ipsa sententia, aut declarationem accipere ex informationibus receptis, ex adductis superius num. 64. & ab Osualdo Illigero ad Donel. lib. 27. comm. cap. 6. lit. M. † & cum cognomina familiarum plurimum
 67 deficiant ad eius qualitates probandas ex adductis à Pelæz de maiorat. 1. part. quest. 51. num. 283. & ex aliis probauit supra 1. part. quest. 6. §. 3. num. 42. dum deficiunt, non videtur esse completæ qualitates informationem, & cum vtrumque deficiat in propolita specie, deficiere debet effectus iudicatæ rei, & eius utilitas, ex citatis iuribus.
 At contrarium magis suadet in rigore iuris, 68 quia in puritatis causis, & sententiis non tantum qualificantur, pari & nobiles declarantur ascendentes specialiter in articulis nominati, & de quibus testes interrogati nominatim fuerunt, sed ceteri omnes absque distinctione etiam in longissimo gradu, à quibus alij deriuantur, & proxiunt, & informatorium sumitur, & testes interrogantur generaliter de omnibus, & sententia fertur circa primam stirpem, & originem, & illis omnibus etiam indistinctè vtilitas prouenire debet, ex textu in l. emancipatum, 7. §. fin. de Senatorib. l. 3. de inter. & relog. l. 2. tit. 2. part. 3. Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 6. num. 48. Io. Gutier. lib. 3. pract. quest. 13. num. 92. & 94. de quo plura dixi supra 1. part. quest. 4. §. 2. & quest. 13. §. 2. nec enim nouum est ex mente sententiæ, & natura rei, de qua lata est, comprehendere, quod ex eius verbis expressè non colligitur, ex notatis per DD. in l. miles 6. §. 1. & in l. vlt. vbi Franc. Duar. & Hugo Donel. de re iudic. At

At hoc verum ex iure stricto, & inspecta natura rei de qua agimus, sed cum lex interpretari debeat ab eo, qui eam tulit l. 1. l. cum de nouo 1. l. fin. vers. si enim C. de legib. Moila in emporio tit. 1. de legib. q. 11. n. 21. And. Fachin. controuersuris lib. 1. cap. 3. vers. tertia est conclusio. Alphons. Modic. dubitat. iuris 1. p. §. lex est, dubit. 15. n. 1. & Princeps vna lex nuncupetur, l. 1. de constit. princip. §. sed & quod. Principi. inst. de iure iur. & noster Rex Philipus IV. consultus circa quadam dubia in materia nostri textus, dixerit, non fuisse suam mentem quod decisio nostri textus comprehendat, nisi tantum eos, quorum mentio facta fuerit in informatorio, cuius virtute fuerunt obtenti actus positius, nec extendatur ad alias lineas, nec parentelas præter ibidem expressas, vt etiam dicam inferius sub num. 82. & 93. verius videtur, quod linea, & cognomina, quæ non fuerint deducta in informatorio specialiter non maneant qualificata, nec deferantur ad acquirendum ius reale, & indelebile, quo plura dubia orra circa intellectum nostri textus cessant, & verè intelliguntur.
 69 Ex quibus etiam dimanat alterius quæstionis solutio, nempe an descendendum actus positius ita proficiant ascendentibus, sicut è nostro textu actus, qui à maioribus fuerint obtenti, suis profunt descendentibus, vt pater habet tres filios insigniis militaribus condecoratos, seu in collegiis maioribus, in sanctæ Inquisitionis Officio, Ecclesiæ Toleterana, & vult cooperari in aliqua ex his communitatibus, non habet alios actus positios, nisi tres, ex toridem filiis, aut quod idem est, vnum, aut duos ex filiis, & ceteros ex aliis coniunctis: queritur an actus positius filiorum proficiant, vt ex eis cooperari pater valeat in prædictis communitatibus?
 Et videtur quod non, primò, quia in nostra pragmatica specialiter statutum habemus, quod ascendendum actus positius descendentibus tantum profunt, vt pater ibi, adquisita derecho real alos descendientes por linea recta, & iterum ibi, Y baste probar si la descendencia de las personas, que obtuuieren los dichos tres actos, & videtur, quod extendi nõ possit ad alias præter expressas personas, & adductis per Capolam confil. 7. num. 16. Alc. resp. 326. n. 1. Roman. conf. 92. n. 3. Roland. à Valle conf. 24. n. 9. lib. 3. Zephal. conf. 59. n. 26. 100. Marc. Ant. Eugen. conf. 18. n. 52. & conf. 45. n. 34. & conf. 85. n. 9. lib. 1. cum extensio ad diuersas personas, etiã ex identitate rationis nõ procedat, ex text. in l. ex pluribus, 42. de adm. tut. l. nõ solum 67. §. si puella 5. de ritu nupt. & in l. verdorem. 41. de oper. liber. Bal. in l. 1. in princ. C. de legib. Phil. Dec. in l. in omnibus, n. 6. de reg. iur. Ant. de Burro in c. sanè, de priuileg. Pet. Sured. de alim. tit. 2. q. 15. n. 94. † maxime quia inter descendentes, & ascendentes maxima est differentia in eis, quæ à natura proueniunt, vt in textu in l. nam & si parentibus, 5. in princ. de iust. testamen. cum similibus.
 72 Secundò quia sicut qualitas sanguinis ab ascendentibus in descendentes deriuatur, secundum text. in l. vnum ex familia 67. §. 1. de leg. 2. l. 3. de inter. & relog. Bart. & alij plures apud Afflicti in consil. Sicilia lib. 7. rub. 9. num. 30. Io. Gutier. lib. 3. pract. q. 13. n. 92. & 94. Pelæz de maiorat. 1. p. q. 51. n. 7. in fin. non econtra à descendentibus in ascendentes ordine retrogado, quod implicat, ex adductis ab Andr. Tiraq. de nobilit. c. 19. n. 2. & à Florez de Mena. in addit. ad decis. 112. Antonij Gamma, Io. Garcia de nobilit. gloss. 12. n. 47. & seq. ita similiter actus positius, per quos ipsa sanguinis qualitas conseruatur, in descendentes deriuari, rationi & naturæ magis est consonum, non verò econtra à filiis ascendere ad parentes debent, cum naturalis præuertetur ordo, & natura

opponeretur, atque ideo descendendum privilegia ad ascendentes non pertinent, secundum l. 1. de senat. sicut & pater in maioratu filij, & in his, quæ deferuntur iure sanguinis non succedit Greg. Lop. in l. 7. gloss. 1. tit. 26. p. 4. per text. ibi Mantica. de tac. & amb. 2. tom. lib. 26. tit. 8. n. 19. & sic vidimus, quod sententia lata pro nobilitate filij non prodest patri, vt probat Iosephus de Sesse Arrag. decis. 4. & refert Eimman. Barbof. in remiss. ad lib. 4. ord. Regni Lusit. tit. 92. n. 8. in princ. pag. 194. & eius filius August. Barbof. de off. episc. 2. p. alleg. 1. n. 21.
 Tertio, quia actus positius succedunt hodie in loco informatioij, quod confici debebat ad obtinendum ex puritatis statutis, in quo debet constare de origine & qualitatibus parentum, & auorum saltem admittendi, vt dixi supra 1. p. q. 6. §. 3. ex num. 14. & in informatioij filiorum respectu patris non queritur nisi de parentibus tantum, qui aut filiorum sunt, nec regulariter solet in eis fieri mentio auorum parentis, qui proani filiorum sunt, † & cum in sub-
 74 rogato debeant, adesse omnes qualitates eius, in cuius locum subrogatur ex text. in l. si eum 10. §. qui iniuriarum, si quis cautionib. vbi gloss. & DD. in l. parabola. ni, 18. vbi Bal. C. de episcop. & cleric. & in cap. Ecclesia, vbi canonice, vt lite pendente, cum similibus. Hieron. Zaball. comm. contra comma. 828. n. 86. plura cumulat Aug. Barbofa axioma. 213. n. 1. pag. 129. & transire debet subrogatum cum oneribus & grauaminibus illius ex l. 1. §. hæc actio locum 10. si quis testam. lib. esse iustus, Martiengo in l. 1. gloss. 8. num. 1. tit. 4. lib. 5. recap. Aluar. Valasc. confil. 132. n. 26. Stephan. Gracian. decis. 155. n. 10. Hier. Gratus resp. 9. n. 52. vol. 2. Iacob Mandel. conf. 107. n. 2. dicendum videbatur quod descendendum actus positius prodesse non valeant suis ascendentibus.
 At contrarium magis suadet ex ratione de qua
 75 superius, quia etsi in informationibus puritatis specialiter tantum queratur de parentibus, & auis prætenforis, tamè queritur generaliter de vniuersis ascendentibus, & omnes cum sua stirpe & progenie puri, aut nobiles per sententiam declarantur, & cum omnes descendentes sanguinis qualitates à suis consequantur maioribus, sententia circa puritatem & nobilitatem filiorum declarat easdem qualitates adesse in parentibus, & ceteris ascendentibus, & vniuersam ascendentiã qualificat, & amplius probatur, †
 76 tum quia effectus potentiores sunt in causa quam in causato, vt sepius probauit ex l. dorem. 6. de collat. bon. Pelæz de maiorat. 1. p. q. 51. n. 51. & vim capiunt à sua causa, secundum Arist. lib. 1. poster. lat. in l. in suis, n. 34. & in l. si pepererit, §. pure, n. 1. de lib. & postb; Ang. in l. qui Roma, §. dno fratres, q. 1. de verbor. † & ex natura
 77 ra & potentia effectus deuenitur in notitiam potentia, & naturæ causæ text. in l. cuius effectus, 148. de reg. iur. l. 3. C. de sum. Trin. l. rem non nouam 14. circa fin. de iudic. proom. inst. §. quorum vtramque viam, vbi Ang. cap. quatuor 27. vbi gloss. 1. 12. q. 2. Bart. in repot. l. si is qui pro emptore in 6. quæstion. princip. num. 67. de visucap. Valençuela conf. 25. n. 19. per necessariam consequentiam declarata puritate, & nobilitate filij, quæ est effectus proueniens à prima radice, deuenitur in cognitionem puritatis & nobilitatis ipsius radicis, & omniū maiorū & ascendentium, † tum etiã quia probatis qualitatibus extremorum deuenitur in notitiam medij, & qualitatum ipsius, ex l. 3. si minor. de minor. l. 1. si quis ius dicenti, cum adductis à Masch. de probat. concl. 730. n. 1. & à Pelæz de maiorat. 4. p. q. 5. n. 11. & 12. Nicol. Euerard. loco ab extremis, n. 1. Menoch. lib. 6. presump. 36. per totam. August. Barbof. axioma. 145. n. 1. pag. 94. † tum denique quia non est nouum, quod ex identitate rationis, & æquitatis dif-

positio legis extendatur ad alias personas præter nominatas, & comprehendat omnes, qui militant sub eius ratione, ex adductis ad Ioan. Garcia de nobilit. in diuisione n. 4. & à nobis supra 1. p. q. 9. §. 4. ex n. 43. cum seqq. & ubi eadem interuenit æquitas, locum debet dispositio habere, ex Bal. in l. si quis n. 3. C. de interd. matrim. Io. And. Georg. alleg. 18. n. 4. & 5. Valençuela conf. 7. n. 2. 1. Ant. Monach. Lucens. decis. 55. n. 34. & Bononiens. decis. 62. sub n. 4. & Florent. decis. 18. n. 19. & decis. 70. n. 4. per text. in l. fin. C. ad leg. falc. cap. cum dilecta. 4. de confirmat. uil. maxime dum fauorabilis est, ut hæc, de qua agimus, & probauit supra in hac 2. part. q. 1. gloss. 2. & passim per totam questionem, & quæ facilius ad alios extenditur casus, & personas, secundum Bart. in l. si constante in 9. q. 1. part. 1. principalis, solus. matrim. & in l. si quis in grau. §. vtrum ad S. C. Syllan. Paul. Castren. in l. bona fide, depositi. Alc. lib. 5. paradox. cap. 9. & quamuis subrogentur actus positui in loco informatorij, quod confici debebat ad admissionem, est ad diuersum finem, nempe ad efficiendum rem iudicatam, & conferendum ius certum, & perpetuum generi, quod non tribuebat informatorium, nec esse potest diuersum inter eos, qui sunt eiusdem generis, tam descendentes, quam ascendentes, & collaterales, & tunc non est necesse, quod subrogatum sapiat naturam illius in cuius locum subrogatur, cum fiat ad rem diuersæ naturæ, text. in l. cum in fundo 78. §. si fundus 4. de iure dotum. Pet. Sured. de aliment. tit. 5. q. 1. n. 34. Franc. à Soussa in repet. l. femina 1. p. n. 229. de reg. iur. Card. Tusch. lit. S. conc. 75. n. 57. Rimin. lun. conf. 113. n. 129. Menoch. conf. 427. n. 8. quæ opinio de iure attenda generalitate nostri textus, & natura rei de qua agimus, verissima est, nisi contrariam habereamus declarationem nostri Regis Philippi IV. ad nostrum text. sicut accipi à doctissimis uiris suis, consiliariis fidedignis, qui mihi certum fecerunt, quod consultus circa quædam dubia huic similia respondit, non fuisse suam mentem, quod actus positui extenderetur ultra nominatos in informatione principali, quæ tantum sumi solet de patribus, & auis, & sic cæteros non qualificat, & cum in informationibus filiorum non queratur, nisi de eorum patribus & auis specialiter scilicet, qui sunt tantum patres parentum suorum, his proficere non poterunt actus positui à suis filiis obtenti, cum deficiat specialis informatio suorum auorum, qui sunt proauis filiorum, & de nouo sumi debet, & sic per hanc declarationem habemus, quod circa interpretationem huius decisionis strictè est procedendum, cum alias nomine aui proauis contineatur, ex Per. Sardo de aliment. tit. 1. q. 13. n. 10. Fular. de substit. q. 313. n. 3. Aug. Barbof. appellat. 30. n. 3. pag. 156. nisi firmus in materia odiosa, & stricta, quia tunc non comprehendit dixit Bart. conf. 56. Quia factum num. 3. lib. 2. Card. Tusch. tom. 3. concl. 656. n. 15. Aug. Barbofa citato loco, qui hos ita citat.

83 Alias vidimus, quod ignominia filij dedecus est patris, & consanguineorum, in rextu in l. 3. §. si emancipatus 5. de bon. poss. contra tab. Rebuff. in l. iusta interpretatione, 201. de verbor. sign. Pelæz de maior. 1. part. q. 84. §. 1. n. 7. & contra filiorum dignitatibus, & honoribus parentes etiam fruuntur, non solum ex eis, quæ obueniunt ex sanguinis qualitatibus, circa quas nulum videtur esse dubium, sed etiam ex exterioribus, ubi maior aderat dubitatio ex adductis ab Andr. Tiraq. de nobilit. c. 16. n. 5. & 6. & relatis à me supra 1. p. q. 1. §. 3. ex n. 25. cum seqq. & faciunt tradita per Ant. Gamm. 1. p. decis. Lusitan. 111. & per Io. Aloysum Riccium in praxi fore ecclesiasticæ §. 45. per totam. Farin. in praxi q. 141. n. 60. Aug. Barbof. in additam. ad remis. ord. Lusit. lib. 4. tit. 92. n. 290. ex quibus & aliis id pro-

bat Alphons. Narbona in l. 20. gloss. 1. n. 51. & seq. tit. 1. lib. 4. recop. pag. 370. & ubi addit, quod parentes inquisitorum gaudent privilegio fori, ut conueniantur & iudicentur sicut ipsi inquisitores in tribunali Sancti Officij, & non coram aliis iudicibus, quæ extensio maiori ex ratione locum habere videbatur in nostra specie.

Ex eademque ratione deducitur, quod utilitas actuum positiuorum non solum possit transire ad descendentes, & ascendentes, sed etiam ad quoscumque transuersales, qui eiusdem lineæ fuerint secundum sanguinis comprehensionem, qua eiusdem generis & stirpis sunt, & inueniuntur coniuncti cum obtinentibus actus positiuos, & tum quia omnes de eadem agnatione dicuntur ex text. in l. pen. unde legitimi, & princip. inst. de leg. agnat. iur. & de legit. agnat. succes. Menoch. conf. 424. n. 2. & 4. lib. 5. & in aliis locis apud Aug. Barbof. appellat. 135. n. 7. pag. 242. Peregr. de fideicom. art. 22. n. 2. & tum etiam quia collaterales consanguinei vocantur, cum eodem sint sanguine coniuncti, & qualitas sanguinis pluribus communicata eos quasi coniungit, 1. ubi gloss. 1. tit. 6. p. 4. Card. Zabarella in Clem. 1. q. 11. n. 9. de consang. & affinit. Auiles in cap. prator. c. 4. verbo. parientes, n. 2. vers. consanguinei, Ant. Peregr. n. 2. §. citato loco, & tum quia dispositio loquens de sanguinis iuribus comprehendit indistinctè omnes, quibus idem sanguis communis est, vel sint legitimi, seu illegitimi, natura enim ipsa sanguine eos coniungit, Abb. in cap. in litteris, n. 1. de test. Ioan. And. in arbore consanguinitatis parte principali, Auiles citato loco, Nauarr. conf. 4. n. 2. de iure patr. & idèd sanguine coniunguntur, quia ab eadem stirpe & origine proueniunt ex citatis, & atque transuersales de familia, profapia, & genere esse dicuntur, in l. pronuntiatio. 195. §. familia. vers. communi iure, de verbor. sign. & in cap. progeniem. 16. 35. q. 3. Menoch. lib. 4. pref. 8. n. 2. Franc. Mantica de consuet. lib. 8. n. 12. & ex auctoritate Rotæ Romanæ probat Nic. Garc. de benef. 7. p. c. 15. sub n. 28. Peregr. d. art. 22. n. 26. latè Aug. Barbofa appellat. 94. ex n. 1. pag. 191. & quare probata puritate, seu nobilitate uenit stirpis, seu originis à qua transuersalis etiam prouenit, manet radix ipsa indistinctè omnibus qualificata, quia ab ea oriuntur dempro, Roman. in l. 1. ad Sillaniam. Phil. Corn. conf. 234. n. 2. in 4. & probari videtur ex hoc nostro textu ibi. Respeto de vn quarto o de dos o de sodos segun los comprehendieren los actos, & probatis qualitatibus radicis comprehenduntur omnes, qui ab ea deriuantur, & licet sint collaterales illius, qui actum obtinuit, sunt tamen descendentes à prima origine, de qua principaliter agitur, & cuius qualitates directè inquiruntur, unde contra nõ videtur facere illa verba nostris textu, se adquiera derecho real a los descendientes por linea recta, & quæ verificantur in quolibet consanguineo, qui descendat ab stirpe qualificata, ratione cuius descendens dicitur, licet respectu obtinentis actum positiuum sit collateralis, & idèd comprehendit videbatur in nostra sanctione in solum consanguinitas proxima, sed etiam remota, ut constat ibi. Respeto de vn quarto, &c. quæ verba etiam de collateralibus videbatur esse intelligenda, sicut de iure probant Io. Garcia de nobilit. gloss. 6. n. 48. & gloss. 25. n. 8. & gloss. 41. n. 3. Io. Gut. lib. 3. pract. q. 14. n. 142. Perenzius de Lara lib. 2. de annuier. & capellan. cap. 4. num. 18. Latè Ioseph. de Sesse Arag. decis. 4. n. 6.

Quod certè de stricto rigore attenda generalitate nostri bene procedit, non verò attenda declaratione nostri Philippi IV. de qua supra sub n. 82. quia dixit, suam mentem non fuisse, quod lineæ non comprehendat in probationibus receptis manerent qualificatæ, et si eiusdem sint generis, & familiæ, sed tantum

tum quæ speciatim sint expressæ in informatorio, in quo non possunt comprehendendi collaterales, cum non dicantur de lineæ, secundum Ant. Peregr. de fideicom. art. 22. n. 24. Menoch. lib. 4. pref. 8. n. 11. Fular. de substit. q. 345. n. 1. plures penes Aug. Barbofam appell. 135. n. 2. pag. 242. bene tamen est, quod actus positiuus fratris proderit cæteris fratribus, & eis, quibus aui expressi in informationibus communes sunt, cæteris verò nullo modo, quod expressè colligitur ex dicta declaratione nostri potentissimi Regis, in quantum ait, quod non manent qualificati nisi ascendentes expressi, de quibus specialiter testes interrogantur, qui sunt patris & aui, & sic prodesse tantum debet omnibus filiis & nepotibus, & cæteris per hanc viam & lineam, non per alias, ita ut ad transuersales non extendatur utilitas actuum positiuorum nisi ad patruales tantum, quibus aui comprehens in informatorio facti communes sunt, non ad alios, ut colligitur ex prædicta declaratione.

66 At quomodo probabitur horum actuum positiuorum comprehensio, ut intelligantur verba illa nostri textu. Respeto probare la descendencia de las personas, que obtuvieren los dichos tres actos, al modo que se practica en las hidalguias, & videtur dicendum, quod sufficit, si descendencia probetur per communem reputationem, & famam absque vlla graduum distinctione ex traditis supra 1. part. q. 9. §. 3. & 4. & à Perezio de Lara de capellan. 2. p. c. 4. n. 12. & 13. Nicol. Garcia de benef. 7. p. c. 15. n. 28. Aug. Barbofa de offic. Episcopi, 1. p. tit. 2. gloss. 17. n. 37. ex quibus ostendimus, quod ad probandum maculam, aut puritatem generis in materia, de qua agimus, non est opus probare descendentiæ per distinctos gradus, nec cum aliis requisitis, de quibus in cap. licet ex quadam, de testib. ut etiam probat Ant. Peregr. de fideicom. art. 43. n. 65. & cum hic principaliter agatur de probanda puritate, & nobilitate per actus positiuos, videtur sufficere si eo modo probentur, quo prædictæ probantur qualitates, ob quas probatio per actus positiuos fuit, arg. auct. multo magis, C. de sacros. Eccles. l. fin. C. de insti. & substit. Bal. in l. petens. num. 3. C. de pactis, Valençuela conf. 33. n. 1. præcipue cum in similibus causis sufficit probare qualitatem stirpis absque vlla graduum distinctione, quo satisfactum in statutorum dispositioni, ut hæc Rota iudicatum fuisse ostendit Barbofa in d. gloss. 17. n. 37. idem debere seruari videtur in specie nostra.

67 Contrarium verò verius conioji, nempe quod debeat probari descendentiæ, & comprehensio actuum per specificam graduum distinctionem, nam agitur de re, ad cuius completam cognitionem certa, & determinata requiritur probatio, & quaritur, an actus positui amplectantur omnes lineas præterforis, qui de nouo cooperari appetit, in quo potest plus, & minus adesse, & comprehendit agnatio & cognatio simul, & omnes lineæ ascendentiæ, aut earum alique, alias plures, alias pauciores, & dimidia tantum aui, seu auiæ, velut si proauis, vel proauia descendentiæ includant actus positui, qui octauam ascendentiæ partem amplectuntur, & si superius ascendamus minorem inueniemus comprehensionem. Unde necessitati apparere est necesse, quam lineæ, seu partem specificam apprehendant actus, ut scire possimus lineas, quæ in actibus comprehenduntur, & manent qualificatæ, an omnes, seu earum plures, aut pauciores, & quales sint, & quia si tantum modò probetur descendentiæ, seu parentela in genere absque graduum distinctione, sed confusè, & obscurè, erit similiter probatio obscura, & confusa, quæ non prodest, ubi specifica requiritur, arg. l. 4. tit. 2. p. 2. Anend. in dictionar. verb. costumbre, vers. item aliud, Phil. Dec. conf. 134. n. 6.

Ludou. Morocius resp. 90. num. 8. & Ex qua nihil certi colligi potest, ut dixit pluries Rota, apud Farinac. decis. 127. n. 7. & decis. 176. n. 8. & decis. 232. num. 9. & decis. 311. n. 2. & decis. 511. n. 2. & decis. 561. n. 8. p. 1. & decis. 318. n. 4. p. 2. & Io. Bapt. Coccin. decis. 68. n. 24. & decis. 104. n. 15. & decis. 203. n. 16. & decis. 289. n. 2. & 5. & decis. 289. n. 1. & 5. & decis. 379. n. 9. & Fulu. Pacianus, de probat. lib. 1. c. 3. n. 19. in fin. ubi notat, in qua nihil inspicitur, eam æquiparat, quæ nihil in proposito probat, licet certum, 6. de confessis, l. si fuerit, 10. de reb. dub. l. neque natales, 10. l. non nudis 14. l. non epistolis 13. l. ad probationem 21. C. de probat. c. in presentia 8. extra eod. Craueta conf. 276. n. 4. & conf. 725. n. 5. & conf. 898. n. 22. Phil. Corn. conf. 254. n. 6. lib. 4. & quia debet de necessitate concludere ex dictis iuribus, & ex l. non hoc 4. unde legit. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. c. 46. n. 27. Masch. eod. tract. concl. 473. n. 9. plures, quos allegat Valençuela conf. 92. n. 216. quod procedit in quacumque causa etiam fauorabili ex Hondedeo conf. 31. n. 33. & conf. 39. n. 19. tom. 2. Narra conf. 673. n. 20. Stephan. Gracian. decis. 4. n. 55. Valençuela citato loco, n. 218. & indubium est, quod vbi cumque probatio specifica requiritur aut ex lege, aut ex natura rei, generica non sufficit, ex text. in l. interpositas 13. C. de transact. Alex. conf. 133. n. 23. vol. 7. maxime quando sub genere comprehenduntur species diuersæ operationis & effectus, secundum Andr. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloss. 16. n. 4. Hondedeo conf. 39. vol. 2. ut in specie de qua loquimur, sunt diuersi gradus, & lineæ plures, & minoris operationis, quæ maiora & minora comprehendere potest, ut ex dictis, & ex rei natura indubie patet.

Et dum requiritur specialis consanguinitatis probatio, necesse est, quod quilibet gradus sigillatim, & distinctè ostendatur ex adductis per Maschard. de probat. concl. 410. n. 8. & 18. Fulu. Pacian. eod. tract. c. 12. n. 44. Nicol. Garc. de benef. 7. p. c. 15. n. 28. Hier. Zaballo 3. tom. comm. contra comm. q. 779. n. 48. & 50. Alc. reg. 1. pref. 8. n. 8. Peregr. de fideicom. art. 43. n. 63. Anchar. conf. 52. n. 7. & 8. Alex. conf. 52. lib. 1. Narra conf. 388. lib. 2. incipiendo à communi stirpe, & parente, à quo cæteri gradatim descendunt, ut constat ex c. licet ex quadam, ubi singulos gradus clara computatione distinguunt, de test. tenent Abb. in cap. ma nos, de consang. & affinit. & alij apud Maschard. d. concl. 410. n. cum seqq. & apud Peregr. d. n. 63. & quamuis regulariter loquendo sufficiat nobilitatis generica probatio ex Bart. in l. 2. n. 87. & 98. C. de dignit. lib. 12. tamen si specifica requiritur nobilitas, non sufficit eius generica probatio, Rebuff. de maior. q. 12. n. 42. in fin. vers. si tamen requireretur, & Put. decis. 289. n. 1. lib. 1. in nouissima impress. Farin. decis. 535. n. 2. p. 2. & ut ex nostro versu constat ibi, respecto de vn quarto, o de dos, o de todos segun los comprehendieren los actos, specialiter requiritur, quod probetur, an omnes comprehendantur lineæ in actibus posituius, an verò quedam tantum, quod nisi ex graduum specifica distinctione constare non potest, ita ut licet non ita specificè decideretur in nostro textu, & ex necessaria consequentia idem sequeretur ex subiecta materia, & ex natura rei, de qua agitur, in qua non possit decisio locum habere, nisi ita intellecta, & practicata, l. si ex conducto. 15. §. Papinianum 4. ubi DD. locati, gloss. in cap. dudum 31. de decimis, Cepola de seruit. tit. de aqua ductu n. 14. per text. in l. 3. de fundo instruet. & quilibet dispositio intelligitur secundum naturam rei de qua agitur ex text. in l. Gaius 45. vbi Bart. n. 7. sol. matr. & in l. post dotem. 40. secundum tertiam lectionem glossæ, ubi idem Bart. n. 4. illo tit. & in l. si pactum 9. de probat. Bal. in leg. liberti libertæque 10. n. 31. C. de oper. libert. Mol. lib. 1. de primog. c. 3. n. 3. & cum consanguinitas tanto propinquior

pinquior reputetur, & plures contineat lineas, quanto paucioribus gradibus distat, non poterit discerni propinquitas, nec linearum coniunctio, nisi per discretos, & distinctos, gradus, nā ad iudicandum circa 105 comprehensionem, necesse est, duo concurrant, & res, de cuius comprehensione agitur, & quæ eam apprehendere debet, ut ex omnium combinatione, & collatione rectè de iudicatio fiat, arg. text. in l. cum hi; 8. §. si Prator. 17. de transact. l. 1. §. praterea de tutel. & ration. distrah. l. Fulcinius 7. §. cum hoc dictum 2. Quib. ex causis poss. editur. l. si heredi plures §. de condit. instit. l. si is qui ducenda, 13. §. virum 3. de reb. dub. c. inter catenas, de rescript. & notatur in l. non aliter, 18. de adopt. Socin. in l. Gallus §. nunc. de lege Velleja, n. 2. de lib. & posth. Matienço in l. 8. glof. 1. n. 4. tit. 1. lib. 5. recop. Marc. Anr. Eugen. conf. 2. n. 24. lib. 1. Zephal. conf. 132. n. 1. vol. 1. Euerard. in loco, Ab effectu eorum, qua simul requir. adesse n. 1. f. alias certum profertur iudicium non poterit, arg. l. Titio usufructus 96. in princip. de condit. & dem. l. Iulianus 4. de diuore. & repud. cap. ad dissoluedum 13. desponsat. impuber. Couarr. in c. alma mater. 1. relec. parte. §. 12. num. 1. ad medium de sent. excommun. Menoch. lib. 3. pref. 83. n. 12. & de recuper. remed. 13. n. 107 §. 3. f. cum idem sit, non esse, & non apparere, l. in lege 77. de contrab. emptione, locus certus 26. §. incerta, de adquir. poss. & apparere confusè, idem est, ac non apparere l. duo sunt Titij 70. de testam. tut. l. 3. §. incertum, d. l. locus certus, si fur. 32. §. fin. de usufruc. cum similibus, 108 f. Et idè est nō probare ac probare confusè, ex Decio conf. 440. in fin. 4. p. Hier. Zaball. comm. contra comm. 9. 828. n. 138. Aug. Barbosa axioma 174. n. 24. & seq. & descendencia, aut consanguinitate probata in genere non potest certò apparere, quod principaliter queritur, & quæ lineæ comprehensæ maneant in actibus positivis, pro qua sententia faciunt consilia Philippi Cornei 317. n. 3. lib. 3. & Socini Iunioris 97. n. 68. lib. 2.

109 Facit etiam quod ad veritatem coniciendam, an actus positivi comprehendant prætensores respecto de un quarto, o de dos, o de tres, o de todas, quæ distinctiva, & diuersa sunt, quorum separata est ratio l. fin. de calumniat. cum adductis à Barbosa axioma 74. n. 6. pag. 48. & à Valençuela conf. 5. n. 26. & conf. 67. n. 32. & ex generica probatione non potest colligi maioritas, 110 nec maioritas subiectorum, f. maxime, cum sint in vna agnatione plures in diuersis gradibus, alij propinquiore & remotiores alij, ut in tex. in §. nostra inst. de success. ab intest. Pelaez de maiorat. 2. p. q. 7. n. 38. & vna, ac eadem familia habet diuersas deriuations & descendencias ex Matienço in l. 7. glof. 5. n. 6. tit. 1. lib. 5. recop. Paul. Castren. conf. 56. n. 4. lib. 1. Parif. §. 1. n. 10. lib. 2. f. & dum lex facit mentionem probandæ consanguinitatis ad certum actum, intelligenda venit de consanguinitate per certos gradus probata, ex Alc. de presumpt. reg. 1. pref. 28. Couarr. lib. 2. var. c. 6. n. vers. tertio ab eadem radice. Cald. Pereira de renouat. empir. 9. 17. n. 35. Anr. Peregr. de iure fisci lib. 4. tit. 3. n. 2. Matienço in d. l. 7. glof. 5. n. 5. tit. 1. lib. 5. recop. f. quæ nominatim & specificè probari debet, aliàs nihil erit ex ratione glossa verb. specialiter, in Clem. 1. de iudic. & in Clem. constitutionem, de elect. c. pastorals, de exception. cum adductis à Rebuffo in praxi benef. tit. de forma vicariatus, n. 56. pag. 6. quod verè in nostra specie nullum continet dubium.

111 Nec obstant in contrarium adducta circa probationem puritatis, & maculæ per famam, & communem reputationem, sine aliqua graduum præfinitione, probando qualitates primæ radicis, & stirpis, quia magna differentia vertitur inter illam, & hanc speciem, cum in illa qualitates prædictæ non proueniant à certo gradu, nec interfit, quod sit pro-

ximior stirpi, aut remotior; quocumque igitur distet gradu, locum fert omnes qualitates in sanguine, quæ à prima proueniunt radice, ut laudè dixi supra 1. p. q. 4. §. 2. n. 57. & q. 9. §. 4. n. 22. & alibi sæpius. 114 In hac verò specie actuum positiuorum comprehensio debet esse certa, & ex incerta probatione sciri non potest, qua linea, quòve latere, an ex omnibus, seu ex parte, actus positivi prætensores comprehendant, quod ut certè demonstratur, numerari debet descendencia, & consanguinitas, quod aliter nisi per certos gradus fieri non valet, qui quidè certi, & noti debent esse, textus est in l. fin. in princ. de gradib. & affinib. & in princ. inst. de grad. cognat. Vvesembek & DD. in Rub. illius tit. Th. Sancius de matrim. lib. 7. disp. 70. Io. Gutier. eod. tract. c. 98. Mart. Bonac. etiam in simili tract. q. 3. punct. 5. §. 1. n. 4. Aug. Barbof. de offic. Episc. 3. p. alleg. §. 1. num. 157. & aperte probatur in hoc nostro textu in illis verbis, f. baste probarse la descendencia de las personas, que obtuieren los dichos tres actos al modo, que se pratica en las hidalguias, f. in quibus est necesse 115 probari gradus omnes distinctè ab obtinente rem iudicatam, vulgò, executoria, quia cum nobilitatis prerogatiuæ tantum pertineant ad has, qui per masculinam lineam deriuantur, opus est, quod per gradus certos descendencia consistet, & an linea fuerit interclusa cum sexu fœminino, & sic certè appareat, quod queritur, ut habetur in l. Cordubensij 8. tit. 11. lib. 2. recop. Ojalora de nobil. 3. p. c. 1. n. 1. Io. Garc. eod. tract. glof. 12. cum seqq. & glof. 18. §. 1. n. 14. Aceb. in d. l. 8. tit. 11. lib. 2. recop. vbi adducit Auend. & Couarr. Io. Gutier. lib. 3. pract. q. 13. n. 27. & q. 15. n. 2. & 13. Ioseph de Sesse Regni Aragonia decif. 3. à n. 1. cum seqq. & dec. 4. à n. 3. ut quotidie in practica seruat.

Ad quod animaduertam, quod in hac specie, & 116 similibus, poterit fieri certorum graduum probatio per testes de auditu, communem famam, & per instrumenta, & per alia, de quibus in re antiqua probanda iure vitimur, & latè egimus supra 1. p. q. 9. §. 4. & q. 10. §. 2. & q. 15. per tota, quod & probatur in d. l. 8. recop. ibi, O sino ay memoria de auer. conocio a su padre, o a su abuelo de pongande oidas, & probant Ioann. Garcia d. gl. 18. §. 1. Pelaez de maiorat. 2. p. q. 7. n. 89. Peregr. de fideicom. art. 43. n. 80. 82. & seqq. & 87. & dixi supra 1. p. q. 9. §. 4. n. 20. quod cum latè supra in relatis locis explicitum maneant, hîc non amplius immorabimur.

ARTICVLVS III.

De tribunalibus & communitatibus, ex quibus actus positivi oriri debent, ut effecere valeant rem iudicatam, iusque reale generi adquirant: ad intellectum S. Y por que auiendo de obrar los tres actos.

TEXTVS VERBA.

Y Porque auiendo de obrar los tres actos presuncion de verdad executoriam dose por ellos para los descendientes, es iusto que sean de tribunales graues y entores dōde con deuido conocimiento de causa se aya tratado, y determinado la materia: ordenamos, y mandamos, que los dichos tres actos, para obrar el efecto referido, an de ser del

del de la Inquisicion, en que entran familiaritas, y del Confexo de las ordenes, y de la religion de Sant Iuan, o de la Santa Iglesia de Toledo, o de los quatro colegios mayores de Salamanca, y de los dos mayores de Alcala, y Valladolid, y no otro tribunal, colegio y comunidad alguna.

S V M M A R I V M.

- 1 Descendentes ex Iudæis, Mauris, & hereticis in omnibus repelluntur communitatibus, & tribunalibus in certo gradu, in aliis verò, quæ strictum statutum habent in infinitum, n. 2.
- 2 Tribunalia & communitates in quibus est strictum statutum puritatis, & nobilitatis, quorum sententia possunt effecere rem iudicatam, & generi adquirunt ius perpetuum, enumerantur, & cetera omnia præter enumerata excluduntur, numero 3. & 24.
- 4 Taxatiua omnia excludit etiam ubi adesse eadem ratio, n. 10. & 17.
- 5 Dispositio specialis in certis rebus, & personis ad alias non extenditur.
- 6 Inclusio vnius est exclusio alterius.
- 7 Taxatiua dissimilia excludit, admittit tamen similia.
- 8 Lex limitatoria casus comprehendit similes ex identitate rationis, Et similiter qualibet alia dispositio, n. 9.
- 9 Intelligentur de dictionibus taxatiuis simplicibus, n. 10.
- Non de his quæ præcisam habent naturam, num. 11.
- 9 Dispositio circa certas personas in aequitate consistens non excludit alias, in quibus adesse eadem aequitas.
- 12 Tantum modo
- 13 Dumtaxat
- 14 Penitus
- 15 Omnino
- 16 Prorsus
- 20 T no otro.
- 17 Taxatiua quæ præcisam habent naturam excludunt omnia quæ aliàs admitti possent. Ex propria natura vniuersaliter disponunt, num. 18.
- Et absque vlla operantur exceptione, numero 19.
- 21 Verbum aliud est similitum repetituum
- 22 Particula non, omnia excludit & negat, & est fortior ad negandum quàm affirmatiua ad affirmandum, n. 23.

¶ T si in omnibus ferè Ecclesiis, collegiis & communitatibus repellantur descendentes ex Iudæis, Mauris, hæreticis vsque ad certum saltem & terminatum graduum; immò iure communi stabilitum manet, quod descendentes à Iudæis, apo-

statis, & hæreticis vsque ad secundam generationem per lineam masculinam, & per fœmininam ad primam vsque tantum, non admittantur ad honores, nec officia publica, ut habetur in cap. 2. §. heretici autem credentes, & in cap. ex commissi, 12. vers. priuandi præterea, cap. statutum 15. de heret. in 6. & explicant plures congesti à P. Th. Sanctio in decalog. lib. 2. à cap. 26. cū seqq. Prosp. Farin. de heres. q. 91. §. 1. à n. 23. & in hac specie statuta puritatis probat Aug. Barbofa de offic. Episc. 1. part. tit. 2. glof. 17. n. 22. quia intra prædictos gradus possunt esse rationabilia, vel propter odium parentum, vel propter suspicionem, quæ haberi potest, ne parentum crimina imitentur alij (velut si non fuissent iusta & rationabilia etiam extra prædictos gradus, ut suo loco dixi) tamen hoc plus augetur in aliquibus communitatibus, in quibus statutaria habetur prohibitio admittendi descendentes à Iudæis, Mauris, & hæreticis in infinitum vsque, nulla adhibita graduum præfinitione, & confirmata extat à summis Pontificibus, & Regibus potentissimis Hispaniæ. Et in primis, ut alibi dixi, seruat in sancta Inquisitionis officio, in quo præcipue à sua primæua institutione hæc sancta, iusta, atque reipublica vtilissima obseruatio obtinuit, & intrepide perpetuò seruata extitit. Et postea in supremo Ordinum senatu ad obtinendum insignias Diui Iacobi, Calatranae, & Alcantarae, ex quorum constitutionibus id probauit supra 1. part. quæst. 2. à num. 6. & in ordine D. Ioannis: & in sancta Ecclesia Toletana, & in collegiis maioribus D. Bartholomæi. Diui Iacobi Zebedæi, vulgò Concohenfis, & D. Saluatoris, vulgò Ouercentis, & Diui Iacobi minoris, vulgò Archiepiscopi, quæ valde condecorant Mularum omnium doctorum, atque insignem per orbem Salmanticensem Academiam, in collegioque maiori sanctæ Crucis Vallis Olletensis, & D. Ildephonsi Complutensis: atque in maiori insigni collegio sanctæ Mariæ de Ies v, vulgò, de Maese Rodrigo, vniuersitate Hispaniensi (in quo habitum licet indignus gesti) per specialem declarationem ac indultum nostri Philippi IV. latum Martii 19. mensis Septembris, anno Domini 1623. de quibus etiam dixi in d. quæst. 2. In quibus communitatibus, tam in strictis statutis omnem reiciendibus maculam, quantumuis de longinquo proueniat, & in ordine procedendi circa prætenso- rum qualitates inscrutandas, cū interrogationibus, & articulis strictis, quæ in sigillo seruando, & testes fide dignos, & qualificados eligendo, in eorumque veridico examine, & copioso numero, in inquirenda, & seruanda macula etiam remotissima in quocumque gradu, lineave, in commissarij periti & sagacis electione, in cunctis rimandis, atque pensandis, in informationibus factis diiudicandis, & in ceteris aliis proceditur maxima cum deliberatione, & rectitudine, ut notum est, & probatur in hoc nostro textu ibi, es iusto que sean de tribunales graues, y entores donde con debido conocimiento de causa se aya tratado y determinado la materia, ita ut summo iure sententiæ in eis late pro se habeant iuris, & veritatis præsumptionem, & iuste inter ceteras omnes eligantur, ut si tres fuerint, efficiant rem iudicatam, & generi tribuant ius reale, & perpetuum indelebile, & quod nullis factis informationibus, sed descendencia, aut filiatione tantummodò probata ab eisdem obtinentibus actus positivos cooptari vbi que valeant omnes eiusdem generis, & lineæ ad vniuersos honores, & officia puritatis & nobilitatis. f. Seclusis omnibus aliis actibus positivis in aliis tribunalibus & communitatibus obtentis, quantumuis similia stricta prædictarum qualitatum habeant statuta, & procedant strictè in conficiendis & diiudicandis informationibus, ut patet

pater ex illis verbis. No de otro tribunal, Iglesia, Colegio, y comunidad alguna, que verba taxatiua sunt & omnia caetera excludunt tribunalia, & comunidades, etiam in quibus eadem adfit ratio, text. in l. cum in testamento, 202. de verbor. signific. & in l. contractus, 23. de reg. iur. l. 1. C. de patrib. qui filios distrah. l. ob. 12. C. de praediis, & aliis reb. num. cap. cum ecclesia Sutrina, 3. de causa poss. & prop. cap. contingit. 5. de fide instrum. ¶ Quia dispositio facta in rebus, seu personis, seu communitatibus certis, extendi non potest ad alias praeter expressas, & habetur pro dispositione personali, vt dixi supra art. praeced. ex num. 70. & praeter ibi adductos exornant And. Tiraq. de retractu lignag. 26. gloss. 1. num. 8. Matth. Vvelembeck conf. 45. de regalib. num. 3. vol. 1. Aut. Theaur. 9. for. 5. n. 2. & 9. 90. n. 4. ¶ Et inclusio certorum est exclusio aliorum, videndi Pelaez 1. p. q. 1. n. 34. Valençuela conf. 5. n. 19. & conf. 23. n. 6. conf. 33. n. 160. conf. 97. n. 149. plura apud Aug. Barbof. axioma 120. ex n. 1. pag. 76.

lo, vbi Archid. de rescript. in 6. cap. 1. de iure iur. eod. lib. Malch. de probat. concl. 1393. num. 37. Octau. Vulpell. de praescript. & adverb. sub hac dict. pag. 28. Card. Tuisch. in praescript. concl. 388. n. 2. lit. D. tom. 2. August. Barbof. dict. 97. num. 3. & 4. vbi plures pag. 230. ¶ Idem est in dictione Penius, ex Alex. in l. qui usufructum, de verb. oblig. Hieron. Zaballus in d. quaest. 828. num. 22. Octau. Vulpell. citato loco sub hac dictione, pag. 72. Aug. Barbof. dict. 249. plures alios adducit Marth. Macheil. singul. 111. n. 5. & omnino, ex textu in l. non omnis, 19. in fin. de reb. cred. & in l. si quis ab alio 13. de re iudic. ¶ Et aliis iuribus adductis ab eodem Rebuffo citato loco, vers. primū igitur, pag. 181. Matth. Macheil. citato loco, num. 2. August. Barbof. pluribus cumulat dict. 140. num. 1. cum duobus seqq. pag. 290. & in tract. de offic. Episcopi, 3. part. allegat. 95. num. 6. Zeph. conf. 253. num. 33. tom. 2. Hieron. Gratus resp. 1. num. 23. & resp. 9. num. 91. vol. 1. ¶ Similis est dictio. Prorsus, cap. statutum 11. §. in super. vers. prorsus, de rescript. in 6. cap. praesentium 2. §. praeterea de testib. eod. lib. capit. ad aures 6. de praescript. Rebuff. citato, Octau. Vulpell. de praescript. & adverb. dict. prorsus, pag. 83. August. Barbof. dict. 294. n. 1. & 2. pag. 316. ¶ Quae ita praecisam naturam habent, vt nec modificationem, nec extensionem admittant, ex text. in l. grace, 8. §. illud 7. de fideius. Menoch. de recuper. pen. 14. num. 5. & singula omnia, quae alias admitti possent, excludant, l. pen. Pro socio, l. vir. ab eo 49. de iure dotium, l. cum filiosfam. 11. de leg. 1. & caetera quae excogitari possunt, cap. statutum 11. de rescript. in 6. Decio consil. 113. Hieron. Grat. resp. 65. num. 23. & resp. 86. num. 3. lib. 2. ¶ Quia ex propria vi, & natura vniuersaliter disponunt, ex l. fin. vbi DD. C. qui testam. fac. pos. glossa in clem. 2. de arate, & qualitate, Iac. in l. pecuniariis n. 26. de feriis, ¶ immo vniuersaliter negatiue, & absque personarum exceptione operantur, ex gloss. in l. nemo potest. verb. obligari, de reg. iur. in 6. And. Tiraq. in l. si vniquam verb. reuertetur num. 243. C. de reuocand. donat. Ignacius del Villar in sua respons. 5. num. 4. lib. 1. cuius etiam natura est dictio, ¶ No otro, ¶ quae omnimodam praecisionem habet & similia eiusdem rationis excludit, ¶ quia verbum, otro, est similitum repetituum, text. in l. si fugitini, 3. iuncta glo. verb. alia pena, vbi etiam Dec. num. 34. C. de seruus fugit. Socin. in l. quidam relegatus num. 2. de rebus dub. And. Tiraq. in l. 16. communi, gloss. 1. n. 28. & 48. Rebuff. in concord. vrb. de collat. §. praesertimque ordinarij. gloss. verb. dispensationem, Iac. Menoch. de recuper. rem. 9. n. 256. Matienço in l. 3. gloss. 2. num. 2. vbi plura adducit tit. 8. lib. 5. recop. Acebedo in l. 2. n. 74. tit. 10. lib. 8. recop. quasi infinitos cumulat August. Barbof. dict. 26. a num. 1. cum seqq. pag. 201. ¶ cui adiecta particula no, quae caetera omnia excludit, & negat, ex text. in l. Seio 10. §. 1. de annuis l. Crau. conf. 308. n. 6. Zeph. conf. 58. n. 76. lib. 1. Aug. Barb. d. 219. n. 1. pag. 283. & facit regulam in contrarium in omnibus non expressis Lancelot. de attentatis lite pend. in praescript. num. 347. pag. 60. ¶ & fortior est ad negandum quam affirmatiua ad affirmandum secund. l. filiusfam. 7. §. pari 4. de donat. gloss. in l. hoc genus de cond. & dem. Rebuff. in l. bones, 89. §. hoc sermone, de verb. sign. Menoch. de recuper. rem. 14. num. 4. & faciunt tradita per eumdem de arbit. casu 498. num. 41. plura apud August. Barbof. axioma. 158. num. 3. pag. 102. ¶ expresse excluduntur, & negantur similia, & eiusdem rationis, vt in simili tenent Viuius tom. 2. comm. opin. lib. 9. tit. 34. num. 6. Benedic. Aegidius in repetit. l. ex hoc iure 1. part. cap. 11. num. 39. de inst. & iure, ita vt actus positui ex aliis tribunalibus, Ecclesiis, collegiis, & communitatibus, etiam si idem habeant statutum strictum, & procedatur in probandis sanguinis qualitatibus, & in iudicandis informationibus cum

etiam eisdem solemnitatibus, & circumstantiis, & cum eadem iustificatione, quae seruantur in communitatibus & tribunalibus expressis, nullo modo proderunt ad efficiendam rem iudicatam, & ius reale generi adquirendum, quod nullum dubium continet, & ad litteram in nostro habetur textu.

ARTICVLVS IV.

De non retractandis tribus sententiis, seu actibus positui per instrumenta de nouo reperta, nec annullandis per falsa ad interpretationem S. Y porque conforme a derecho.

VERBA TEXTVS.

Y por que conforme a derecho algunas vezes se rebuelue sobre la cosa juzgada o por instrumentos nuevos, o por auer confiado, que los presentados eran falsos, o por otras causas estruvidas en derecho; toda via en esta materia. Ordenamos, y mandamos, que los tres autos en la forma dicha de tal manera hagan cosa juzgada, y causen derecho a los descendientes, que aunque despues de ellos se descubriese alguna cosa, o rason, que pudiera ser impeditiua, si se huiera sabido antes de alguno dellos, se conseruen, y duren en su fuerza y vigor la auctoridad, y efectos de la cosa juzgada, y del derecho adquirido en su virtud, pues es mas credito de la mesma nobleza y limpieza sustentar tres calificaciones, con que esta probada, que descubrir (aunque sea por accidente, cuya noticia sobrevino) que se dio, y sean goçado personas, a quien no se les debia.

S V M M A R I V M.

- 1 Actus positui, si tres sunt retractari non possunt ex qualibet causa, etiam si iure fuerit aliis admissa, n. 6.
2 Res iudicata efficit praesumptionem iuris & de iure, ex quibusdam causis iure infringitur, num. 5.
3 Praesumptio iuris & de iure qualis? nullam admittit probationem in contrarium, numero 4.

POSTquam in praecedentibus §§. decisum nobis traditum est, quatenus & quibus in casibus tres sententiae, seu actus positui rem efficiant iudicatam, & ius reale generi adquirant, quibus verò non, quod explicatum relinquitur in praecedentibus articulis, in praesenti proponuntur eorum magni effectus, magnaque vis & constantia, ¶ nempe quòd nulla ex causa quantumuis legitima, à iureque approbata annullari, subuertique possint

Secunda Pars.

tres actus positui, etiam si ex ea iure fuerit permissum in aliis negotiis telis aduersus rem iudicatam pugnare, ita vt maior sit praestita fides, ac vis per nostram pragmaticam his actibus positui, quam de iure communi rebus tribuitur iudicatis, ¶ quae licet constituent praesumptionem iuris & de iure, cuius magna est vis, veluti rei comperta, & veritatis nota, ex text. in cap. is qui fidem, 31. & quae ibi notantur, de sponsal. & pluribus congestis penes Malch. de probation. in princip. quaest. 10. numero 48. & penes adductos supra quaest. 8. §. 1. ex numero 9. & à Fulu. Paciano de probation. lib. 1. cap. 51. numero 1. ¶ vbi ait, quòd praesumptio iuris dicitur, quia à iure introducta, & de iure appellatur, quia transit in vim legis, seu quia inducit firmum ius, vt ex Bald. in leg. siue possidetis, numero 6. Cod. de probation. refert Menoch. de praesumpt. lib. 1. quaest. 3. numero 18. vbi à numero 15. cum seqq. plures descriptiones refert Mantica de coniectur. ult. vol. lib. 1. titul. 2. numero 3. Prosp. Farinac. 1. tom. quaest. 36. numero 100. cum seqq. ¶ quae nullam admittit probationem in contrarium, 4 ex l. à Diuo Pio, 15. §. si pignora, 3. de re iud. leg. antiqua 23. Cod. ad S. C. Veleian. leg. fin. Cod. ad Macedon. Malchard. dict. quaest. 10. numero 49. Mantica citato loco, Fulu. Pacian. lib. 1. cap. 4. numero 30. & in dict. cap. 11. numero 3. Menoch. dict. quaest. 3. numero 19. & lib. 4. praesumpt. 89. numero 16. & alij relati à Valençuela consil. 8. numero 14. ¶ tamen si causae quaedam speciales sunt, ex quibus haec praesumptio iuris & de iure orta ex re iudicata tolli, & infringi potest, vt sunt instrumenta de nouo reperta, aut si sententia lata fuerit ex testibus, seu instrumentis falsis, quae infringunt, & enecuant rem iudicatam, quod per nostram pragmaticam in puritatis causis tollitur & disponitur, ¶ quòd actus positui, & res iudicata ex eis orta, & ius reale semel aduersum non infringantur, tollantur, nec minuantur ex praedictis causis, nec ex aliis quibuscumque, si quae sunt, quibus potest subverti res iudicata, & praesumptio iuris & de iure, quae ex ea oritur quia sicut ius veritatem ex re iudicata praesumit, nisi contrarium ex aliqua praedictarum causarum probetur; ita nostra pragmatica veritatem trium posituorum praesumit etiam extantibus praedictis causis, aut qualibet alia, quae vt plenè explicem, hunc diuidere articulum in duas partes decreui.

- 1 De veritate circa rem iudicatam infringendam per instrumenta de nouo reperta, per falsa, & per alias causas.
2 An etiam generalitate nostri textus stante dari possit causa, qua subuertantur tres actus positui, vt nec descendentes, nec generi profint.

§. I.

An iure communi dentur causa, ex quibus res iudicata infringi valeat. & que sint.

S V M M A R I V M.

- 1 Res iudicata an retractetur prae-textu instrumenti de nouo reperti. Affirmatiua communiter defenditur à DD. cuius fundamenta proponuntur, ex num. 2. cum seqq. Eius sequaces referuntur, num. 8. Contraria uel uerior proponitur, probatur, & aduersus communem defenditur, ex num. 11. vsque ad 19.
- Eius DD. referuntur, n. 20. Contrarius satis it, ex n. 21.
- 2 Restitutio in integrum etiam maioribus ex iusta indulgetur causa.
- Ignorantia probabilis iusta est restitutionis causa, ibidem. Contrarium uerius, n. 21. & seqq.
- 3 Veritas ex accidentibus mutari non debet.
- 4 Actio in id quod interest competit aduersus eum, qui rationes, & instrumenta abscondidit, & non edidit, & num. 29. & seqq.
- Restitutio in integrum conceditur aduersus eum, qui instrumenta abscondidit se soluendo non sit, ibid.
- 5 L. si mater 11. in princ. de except. rei iudic. explicatur, & n. 31. vsque ad 36.
- 6 Equitas sequenda, & rigori praeferenda est.
- 7 Textus noster expenditur pro hac affirmatiua opinione.
- 9 Res iudicata rescinditur per testes de nouo repertis, contrarium, n. 10.
- 11 Auctoritas rei iudicatae per restitutionem rescindi non debet.
- 12 Minores non restituuntur ex lesione casuali. Defectus notitiae instrumenti esse potest penes maiores, sicut penes minores, ibid.
- 13 Res iudicata restaurari per instrumenta de nouo reperta graue est.
- Reperire idem, quod inuenire de nouo, ibidem.
- 14 Verbum restituo est idem quod restituo & redintegro.
- 15 Res iudicata & transactio eodem passu ambulat, & n. 46.
- 16 L. Imperatores 25. de re iudic. expenditur.
- 17 Auctoritatibus non standum, sed rationi.
- 18 Doctorum turba opinionem sequitur abque delictu rationis.
- Ratio unius potius inspicienda, non plurium auctoritas, ibid.
- 19 Doctor unus uelut greges & aues alterius sequitur vestigia.

- 21 Restitutio ratione ignorantiae iure non admittitur, & num. seqq.
- 23 Clausula generalis intelligi debet secundum specialia expressa, & casus praecedentes, num. 24.
- 26 Res iudicata est ueritas, & ex falso uerum reddit. Et de indebito debitum, & de debito non debitum, & de non ente ens, & de ente non ens, num. 27.
- Aliud non uerum, ni quod est iudicatum, num. 28.
- 29 Dolus causa est restitutionis, & actionis in id quod interest, n. 30.
- 31 Res iudicata propter unam causam rescinditur propter aliam: licet proprius loquendo diuersum inchoetur iudicium, n. 32.
- 33 Res iudicata ex una causa, quando nocet in alia.
- Rei uendicatio includit omnes causas inducentes dominium, ibid. Et qui ex ea petit omnes inducit in iudicio, n. 34.
- 35 Actiones in personam differunt à rei uendicatione.
- 36 Mulieres ex sua facilitate restituuntur.
- 37 Aequitas, qua adest in sustinendo rem iudicatam praefertur contraria. Scripta in iure omnino alteri praefertur, num. 38.
- Cerebrina ex proprio capite, non aequitas sed iniquitas dicitur, sub n. 40.
- 39 Lex quantumuis dura seruanda est, dum eius uerba clara sunt.
- 40 Rigor scriptus praefertur aequitati non scriptae.
- 41 Enunciatio nihil ponit in esse decisionis.
- 42 Restrictio non potest inducere approbationem.
- 43 Res iudicata an restituatur prae-textu testamenti nouiter reperti. Affirmatiua proponitur, & probatur hic, & num. seqq. Contraria negatiua magis probatur ex n. 49.
- Contrarius satis it, ex n. 52. cum seqq.
- 44 Iuramentum & sententia equiparantur.
- Iuramentum rescinditur per instrumentum de nouo repertum, ibid.
- 45 Sententia ex testamento melius considerato rescinditur.
- 46 Sententia & transactio vim eandem habent.
- Transactio rescinditur per testamentum nouiter repertum, ibid.
- 47 Sententia contra testamentum dicitur lata contra ius gentium. Lata contra ius, consuetudinem, uel statutum nulla est, & n. 63.
- Ferri non debet nisi lecto testamento, n. 48.
- 48 Transactio fieri non debet nisi prius legatur totum testamentum, & n. 64.
- 50 Codiatio indebiti nihil contra sententiam operatur.
- 51 Sententia & testamentum eandem vim habent.
- Argumentum de testamento ad sententiam & contra ualidum, ibid.

Par

Par imparens vim non habet, ibid.

- 52 Iudicium nouum oritur ex petitione non a rei, & num. 53.
- 54 Sententia comprehendit omnia iura partium.
- 55 Transactio non extenditur extra cogitata, est stricti iuris, num. 56. Equiparatur rei iudicatae, n. 57. Non extenditur ad augmentum rei circa quam facta fuit, num. 58. Extenditur ad legatum eiusdem rei factum in alio testamento, num. 59. Facta circa contenta in testamento, & in scriptura idem operatur, num. 60.
- 61 Instrumentum circa aliam rem diuersam consistit.
- 62 Diuersa rei diuersa ratio.
- 65 Transactiones captiosae nulla sunt ipso iure.
- 66 Voluntates defunctorum non impediri publice interest.
- 67 Ius querendum facile propter minimum statim recipiendum renunciat.
- 68 Sententia lata ex priuilegiariis probationibus retractatur ex nouis instrumentis, & non transit in rem iudicatam, n. 69. Fertur ex causa imperfecta, n. 70. Et ob inopiam probationum, n. 71.
- 70 Facilius tolluntur, qua iure speciali proueniunt, quam qua ex iure communi.
- 71 Sententia lata ex iureiurando ob inopiam probationum infirmatur earum copia superueniente.
- 72 Viens instrumentis aduersus sententiam ex priuilegiariis probationibus iurare prius debet antea eorum non habuisse notitiam.
- 73 Restitutio in integrum an sit necessaria ad infringendum sententiam latam ex priuilegiariis probationibus, affirmatiue ab aliquibus respondetur ex rationibus de quibus in presenti, & in num. seqq.
- Contrarium uerius & receptius, ex num. 76.
- 74 Restitutio est in integrum amissa causa redintegratio. Requiritur ubi ius permittit retractari sententiam, n. 75.
- Contrarium uerius, num. 76. & 82. Explicatur, num. 84.
- 77 Permissum ex Principis constitutione non eget restitutionis auxilio, & si ex aequitate procedat ius ordinarium dicitur, numero 78.
- 79 Aequitas iuri scripto opponitur, ita ut postquam semel scripta est, non aequitas, sed ius nuncupatur, n. 81.
- 80 Ius aequitate plenum est.
- 83 Verba, ex integro causam agere, non impediunt restitutionem in integrum.
- 85 Restitutio fisco competit in nobilitatis causis, reicitur per nostram pragmaticam, n. 86. & 87.
- 87 Extraordinarium auxilium non est necessarium, ubi ordinatio agi potest, & numero 88.

Secunda Pars.

mero 88.

- 89 Sententia, & res iudicata ex falsis instrumentis, & testibus lata retractatur. Et numquam transit in rem iudicatam, n. 90.
- Maxime cum falsitas ex actis, aut ex ipsa sententia constat, n. 91.
- Reicitur etiam hoc per nostram pragmaticam, n. 92.

Diffinitas, & auctoritas rei iudicatae tantum iure sint, ut supra ostendi in art. 1. huius questionis, non desunt causa, ex quibus inflecti, & rescindi possunt, de quibus, & quot iure sint, & de earum ueritate nunc agere decreui, & ad quatuor dubia omnia deducuntur. Primum, circa instrumenta de nouo reperta. Secundum, circa testamentum recentiter adinuentum. Tertium, de sententia lata ex priuilegiariis probationibus retractanda per noua instrumenta, & an opus sit in integrum restitutione.

Quantum, de instrumentis & testibus falsis, de quibus singulis agamus, ut plenam nostri textus intelligentiam finamus.

Circa primum, an res iudicata retractari possit prae-textu instrumenti nouiter reperti, varij extant DD. alii sic, alii aliter sententibus, quod igitur ex eo retractari possit sententia per auxilium restitutionis in integrum ex clausula generali, si qua mihi iusta causa esse uidebitur, ut in l. 1. §. ex fin. ex quibus causis maiores, communior, & praxi receptior opinio est, & probatur ex sequentibus.

Primo, quia iusta qualibet causa ex aequitate deducta sufficiens est ad restitutionem etiam in causis maioribus, ex d. l. 1. §. fin. & ex l. sed & se 26. §. fin. ex quibus causis maiores, & obseruant communiter DD. sed ignorantia probabilis est iusta & legitima restitutionis causa, secundum textum in l. 1. §. si quis autem 18. de iurine acti que priuato, cum similibus. Igitur in nostra specie ex ignorantia instrumenti largiri debet restitutio aduersus rem iudicatam.

Secundo ueritas mutari ex accidentibus non debet, l. assumptio 6. ad municipal. nec imagine naturae obumbrari, l. filio, quem pater 23. de lib. & posth. cuius obumbrationem detegi publice interest, ex notatis in l. illicitas, 6. §. ueritas 1. de officio praesid. l. cum falsa 6. C. de iuris & facti ignor. leg. 1. §. similique modo 10. C. de latin. libert. toll. at hic agimus de ueritate detegenda per nouas & legitimas probationes. Igitur admitti restitutio in integrum non solum debet, sed & publice ita fieri expedit.

Tertio, aduersus eum, qui rationes, seu instrumenta abscondit, & non edit, in id quod interest, competit, secundum text. in l. argentarius, 10. §. fin. de edendo: at quoties actio in id interest indulgetur, si reus non est soluendo, restitutio aduersus prius iudicatum impartitur, ex textu in l. fin. §. 1. de eo per quem factum erit. Igitur si is, qui abscondit instrumentum, non est soluendo, restitutio competere debet aduersus principalem, ne propter alienum dolum iste lucrum faciat, ille uero damno afficiatur, secundum d. §. 1. & sic sententia lata, etiam transacta in rem iudicatam, rescindi debet, argumentum hoc procedit ex Sforzia Oddo de rest. in integ. q. 72. art. 3.

Quarto, pro hac sententia uidetur textus expressus in l. si mater 11. in princ. ibi, si peteret rursus hereditatem obstaturam exceptionem rei iudicate, Neratius ait, ego exceptionem obesse ei rei iudicate non dubito, sed ex causa succurrendum erit ei, qua unam tantum causam egit rupti testamenti, de except. rei iudic.

M m 2 Quinto,

Quintò, ex æquitate, quæ pro hac opinione, & ante omnia sequi oportet, etiam si rigidum ius aliud suadeat, & iudex probus ante oculos eam debet semper habere...

Denique probatam hanc opinionem habemus in hoc nostro textu, ibi: Porque conforme a derecho algunas veces se rebuelve sobre la cosa juzgada por instrumentos nuevos...

Ex quibus communiter ab omnibus ferè amplèxa est hæc affirmatiua sententia, vt videre licet apud Immo. Ioann. Andr. & Abb. in cap. ultra tertiam de testib. Alexandr. Immo. in l. Imperatores, de re iudic. & apud alios adductos ab Ant. Gabr. lib. 2. commun. conclus. tit. de restitut. in integ. conclus. 2. Sforciam Oddum cod. tract. questio. 72. art. 3. Gregor. Lopez in l. 19. glos. 9. tit. 22. part. 3. Padilla in leg. sub preterito, num. 17. C. de transact. Ioann. Garc. de nobilit. gloss. 6. §. 2. a num. 5. cum aliis ibi, Ioann. Gutier. de iuram. confirm. 2. part. cap. 7. num. 8. vbi ex Padilla refert, quod ita regij auditores pronunciatunt...

At prædictam opinionem non tantum locum habere in instrumentis, sed etiam in testibus de nouo repertis, quibus res iudicata subuerti potest voluit Ioann. Garcia in dict. §. 2. num. 10. quem laudat dicens hanc sententiam non esse contemnendam Zaballos in d. quest. 547. num. 6. per l. in exercendis litibus 15. C. de fide instrum. cui ego addo meliorem textum ad propositum in l. argentarius 10. §. fin. ibi, aliis instrumentis & testibus, de edendo, vbi in simili casus specie equiparantur testes, & instrumenta, prout etiam adæquantur generaliter in omnibus litibus & causis in dict. leg. in exercendis, & docent omnes communiter, & explicat elegantissimè Donelus in leg. iurifurandi 9. num. 19. C. de testib. & Osualdus ad eundem Donel. lib. 25. comment. cap. 15. lit. K. & L. Licet huic sententiæ contrarij existant Ioann. Gutier. supra num. 5. & idem Osualdus lib. 27. commun. cap. 7. lit. A. quibus & ego accedo, hanc sententiam & opinionem tantum admittens in sententiis, quæ non efficiunt rem iudicatam vt sunt, quæ feruntur in summarijs iudiciis, & in puritatis informationibus, & in causis matrimonialibus, & similibus, in quibus indubiè procedit, in cæteris verò, quæ transicum faciunt in rem iudicatam, nullibi admitterem, nec practicarem, cum ea admittenda res iudicata effectum non sortiretur, & respublica magnis iurgijs, & litibus conuulsaretur, quod nec sustinendum, nec facendum est.

Sed contrariam principalem sententiam non solum in testibus, sed etiam in instrumentis probant alij ex iuri magis consonis rationibus, & fundamentis. Primò, quia auctoritas rei iudicate per in integrum restitutionem eluderetur aduersus ea, quæ adduximus supra h. qua. art. 1. ex textu in leg. seruo. 65. §. cum Prætor. 2. ad S. C. Trebel. cum similibus.

Secundò, restitutio in integrum minoribus etiam non competit, si fortuito fuerint casu facti, secundum text. in l. verum, 11. §. si locupletj. 5. cum aliis, de minorib. & adducta per Rebuf. de restitut. gloss. 2. num. 8. Cald. in l. si curatorum verb. vel aduersarij dolo, num. 12. cum seqq. Hug. Donel. lib. 21. comm. cap. 10. circa princip. at non producere instrumentum ex defectu notitia, seu propter ignorantiam casu fortuito potius tribui debet, cum quilibet industrius, & diligens eodem morbo laborare possit. Igitur restitutio ex nouis instrumentis nec habebit locum in causa maioris, verum nec in lite minoris 25. annis, ex d. §. si locupletj.

Tertiò, sub preterito nouorum instrumentorum postea reperiuntur iudicatas restituti res ex eplo graue, esse iure aperto constitutum est in d. l. sub specie 4. C. de re iudic. & in cap. inter monasterium 20. & cap. Suborta 21. in fin. de sent. & re iudic. at hoc intelligi oportet, vbi ex ignorantia non fuerunt producta instrumenta, hoc enim volunt verba illa, nouorum instrumentorum postea reperiuntur, reperire enim de nouo inuenire, quod antea latebat, significat, vt ex probatis patet auctoribus, Festus lib. 16. Franc. Conan. lib. 3. comm. cap. 3. num. 4. refert Osuald. Illiger, ad Donel. lib. 4. comm. cap. 10. lit. B. pag. mibi 194. quia si scientiam litigator eorum habuit, & noluit producere, nulla manet dubitatio, vt fateur idem Zaballos, d. q. 840. n. 25. vers. sed omittit. Igitur indubitatum est, quod restitutio locum in proposita specie habere non poterit.

Confirmatur prædictum fundamentum, nam verbum restitui non solum comprehendit ius ordinarium appellacionis, sed & prouti extraordinarium restitutionis, quia nihil aliud restitui significat, quam restituere, & reintegrare, vt ex Amb. Calep. in dictione, restitui, patet, & iure etiam sapius restitui pro restituere, & econtra sumitur, vt probat Rebuf. in l. restituiere 75. vers. Quinto, de verb. signif. itavt promiscua hæc sint verba. Igitur restitutio ex nouis instrumentis aduersus iudicatam rem aperte extat prohibita in d. l. sub specie.

Quartò probatur expressis ex text. in l. sub preterito 19. C. de transact. vbi rem ita decisam habes, sub preterito instrumenti post reperi transactioem bona fide finitam rescindi iura non patiuntur, & transactionis & rei iudicate vis, & effectus iidem sunt, & absque differentia, vt patet ex l. seq. Non minorem 20. C. illo tit. Igitur habemus in iure decisam expressè hanc opinionem, à qua rescindi non licebit, nec possimus, quia ius repugnat apertum.

Quintò est etiam textus expressus idem in specie decernens in dict. leg. Imperatores 25. ibi. Quamquam sub obtentu nouorum instrumentorum restitui negotia minime oporteat de re iudic. ex qua & ex leg. sub specie fuit deducta l. 19. in vers. Otrosi decimos que non se pue, vbi glos. 8. & 9. animaduertit tit. 22. part. 3. vbi ad litteram decisum hoc dubium habemus, vt opinionibus locus non relinquatur.

Ex quibus facile colligi potest, quantum hæc sententia veritate nitatur, iure, ac ratione, licet non tanta auctoritate, sicut præcedens contraria sit fulcita, & idèd praxi receptam asserunt eius sequaces. Ego verò nudis DD. auctoritatibus, si ratione non fuerint munitæ, adhærere non soleo, ratio me ad se trahit, non nuda dicta, & assertiones, vt docuit cæteris elegantius Iustinianus Imp. in l. 1. §. sed neque ex multitudine, 6. C. de vetere iure enucl. sed neque (inquit) ex multitudine auctorum, quod melius, & iustius est, iudicatore, cum possit vnus forsitan, & deterioris sententia, & multos, & maiores aliqua ex parte sperare, & generaliter hoc idem placuit Curtio Iuniori, conf.

conf. 63. num. 3. & consil. 160. num. 11. de quò plura videnda penes Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 26. commun. cap. 2. lit. A. pag. mibi 1397. & seqq. & penes adductos à Masch. conclus. 1143. num. 6. Solet enim turba Doctorum opinionem sequi, absque tamen delictu rationis, nec legis, quare non sequentiū pluralitas, sed vnus ratio vigeat, ac fortior inspicenda & sequenda est, ex Menochi lib. 2. presump. 72. num. 59. versic. cum vero 5. Alciat. ab eo adducto, cod. tract. regim. presump. 54. num. 2. & probat D. Ioann. Sancius Abulensis in sua selecta & pract. disputat. 14. num. 8. & disputat. 29. num. 1. & disputat. 44. num. 67. & 68. & disputat. 48. num. 44. Marc. Anton. Genuesi. practico. escol. quest. 64. num. 4. & quest. 83. num. 3. quia forte doctrinæ contrariæ rationes ex proposito non discurrere, sed vnus sequitur alterius vestigia, tamquam greges seu aues, quatum vnus alterum sequitur, vt ait Nauarr. in thom. cap. 27. num. 289. Emanu. Sa. verb. Dubium. sub. fine. Azor. instit. moral. tom. 1. lib. 2. cap. 17. questio. 6. Valer. Reginald. praxi. fori. panit. lib. 1. §. 1. num. 9. & 10. P. Thom. Sánchez de matrimon. lib. 3. disputat. 44. num. 2. & sequitur in decalog. lib. 1. cap. 9. in §. & eo relato D. Ioanni. Sancius Abulens. in dict. disputat. 44. num. 63. vers. nec oberit. in fin. & Mart. Bonacina 2. tom. de distinct. specifica & numerica peccat. disputat. 2. quest. 4. punct. 9. num. 12.

Quare huic neganti adhæreo sententiæ, sicut & fecerunt Cumanus in dict. leg. Imperatores, & Fulg. in leg. arbitro, §. dolo, de dolo malo, & consil. 181. quibus relatis assentitur Andr. Fachin. lib. 1. controuer. §. 1. per totum. Marc. Ant. Genuesi. practico. episc. 60. per totum.

Nec vim vllam contrariæ rationes habent: non primam, nam & si aliqui ex nostris plures restitutionem admittant ratione ignorantia ex prædicta generalis clausula si aliqua mibi iusta causa esse videbitur, vt constat ex allegatis à Mauritio de restitut. in integr. cap. 387. Sforc. Oddo. 1. part. questio. 8. & 9. Chopin. de priuileg. rustic. lib. 1. part. 2. cap. 1. & 5. loquuntur tamen, aut dum ignorantia provenit ex naturali personæ conditione, defectu aut sexu, vt in minore, rustico, muliere, &c. & tunc erit hoc verum, si ignorantia talis fuerit, vt in alio industrio, & diligenti moraliter non inueniatur: secus verò si in alio quolibet maiori, & petito cadere possit, quia tunc omnibus negabitur restitutio, rag. l. verum 11. §. item non restituetur 4. cum l. seq. de minor. cum adductis supra in 2. ratione pro hac sententiâ, & aut prædicti loquuntur alio in sensu, & tunc vera non existet eorum sententia, cum casualis ignorantia per se non possit esse iusta restitutionis ratio ex superius dictis. Et quia illa clausula generalis debet intelligi in terminis specialium edicti Prætoris, & in similibus expressis ex text. in l. fin. §. cum dulcia, de tritico, vino, & oleo leg. & in cap. sedes 15. vbi communiter DD. de rescriptis Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 12. num. 26. August. Barbosa clausula 62. ex num. 1. pag. 71. quia dum generalis clausula apponitur post specialem restringitur secundum casum præcedentem, ex Ang. in l. obligacione generali, de pignor. Decio conf. 379. num. 12. Mart. de clausula 4. part. clausula 1. num. 5. Card. Tusch. lit. C. conclus. 309. num. 6. tom. 1. August. Barbosa num. 4. Pelaez 62. locis citatis, & cum causæ expressè in edicto Prætoris dissimiles sint multumque vrgentes, & grauiores, vt sunt reipublicæ causa absentia, vinculorum obstrictio, & hostium potestas, vt in d. l. 1. & per totum. ex quib. caus. maiores, quibus adaptari nullo modo poterit casualis ignorantia instrumentorum & testium. Quare ea in specie edictum

restitutioem Prætoris locum habere non poterit, vt explicant communiter ferè omnes in dictis iuribus, & Hugo Dñel. lib. 21. comment. cap. 5. fol. mibi, 1194. quibus concinit Andr. Fachin. in d. cap. 5. in respons. ad 1. & assentitur March. Vvesembek in paratit. ad tit. ex quibus causis maiores, num. 10. circa medium, quatenus negat ex facto ignorantia restitutionis auxilium competere, & contrarij improbabile appellat, quæ per plures rationes comprobatur Menchaca lib. 2. controuer. illust. 7. magis iuridicam & veram vocat Hieron. Zaballos commun. contra commun. quest. 48. sub num. 11. & ex num. 5. plures pro hac adducit Doctores Osuald. Illiger. ad Dñel. lib. 21. comm. cap. 5. lit. D. & Ar. Pin. in Auth. nisi tricoñale. ex num. 58. C. de bon. mater. Laudaris à Sarmiento lib. 1. select. cap. 10. num. 1. vers. Præterea, & vers. si esset, & fulsime ac nouissimè Fontanelide part. nup. claus. 4. glos. 1. 2. num. 40. vbi vtramque opinionem refert, & adstruit, & ex n. 85. distinguit pro vtroque nos.

Ad secundum responderetur, quòd idem adest res iudicata, adest etiam veritas, nec plus de ea inquiri oportet, in hoc enim consistit rei iudicate auctoritas, vt verum efficiat id, de quo loquitur, vt pluribus dixi hac eadem quaest. art. 1. & probat §. præcedens nostræ pragmatice in princip. & idèd cum satis ex ipsa re iudicata appareat iuridica veritas, fas non erit, sed omnino superfluum, & iure vetitum amplius de ea quart ex instrumentis, & testibus, de nouo repertis, quia iudicata res etiam ex falso verè reddit ex l. 1. de re iudic. l. res iudicata 2. 07. de reg. iur. & de indebito debitum, & de debito indebitum, Ang. Aretin. consil. 40. capio primam, num. 39. & seqq. vers. cum sententia, & de non ente ens, & de ente non ens, la. in l. Iulianus colum. 2. num. 2. de condit. indebit. Curt. l. un. cons. 26. num. 6. lib. 1. & postquam est iudicatum dubitari non licet an verum id sit, l. 1. C. de condit. indebit. Bald. in cap. nihil, de elect. Card. Tusch. lit. R. conclus. 267. num. 54. & seq. tom. 6. Zaballos commun. contra commun. quest. 840. num. 2. de quibus plura supra art. 1. quia ex eo veritas constans appareret, nec aliud est verum, quod est iudicatum de quo postea inquiri superfluum, & vetitum est, l. fin. l. sent. rescindi non posse, cap. 1. de litis contestat. cum similibus alibi adductis, quare dicendum, quòd res iudicata omnibus præponderat instrumentis, & testibus postea repertis, nec per eos de illius veritate, & iustitia quæri, nec dubitari licebit.

Ad tertium dico, quod licet restitutio concedatur in specie d. leg. argentarius 10. §. fin. de edendo, & dict. leg. fin. 1. de eo per quem actum erit, non tantum est ob non redditas rationes, seu instrumenta, sed ob dolum argentariorum, seu eius, qui in iudicio listèdi impedimèto fuit, vt igitur actio in id, quod interest, competat in specie dictorum iurium, dolum interuenire necesse est, vt in l. 1. eiusdem tit. de eo per quem factum erit, & in l. vbi exigitur, 8. in princ. de edendo, quo deficiente deficit actio, & restitutio, d. l. 1. §. si reus 1. d. l. vbi exigitur, & si dolus solvendo est, aduersus eum de dolo actio competit, sin verò soluendo non est, ne ex dolo eius quis lucrum faciat, restitutio largitur, non quidem, vt dixi, ex non redditis rationibus, seu instrumentis, sed ex commissio dolo, ex quo restitutio iure competit, ex toto tit. ff. & C. de dolo.

Ad quartum respondeo, præsupponendo quod in d. l. si mater. 1. in princ. de except. rei iudic. non videretur agi de nouis instrumentis, seu testibus produendis aduersus re iudicatam, sed de rescindèdo iudicatam ex vna causa propter aliam, quod iure permissum extat, tam in dict. leg. si mater, §. si quis autem, 2.

cum seqq. quam ibi, etiam eadem. 4. l. si rom. 17. leg. si quis, 18. cum aliis ibi, de except. rei iudic. Corraf. in l. actionibus 5. num. 10. de in litem iurando. Sigismundo Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 50. num. 24. Pet. Gilken: ad l. 3. num. 63. C. de edendo, Hugo Donel. lib. 22. com. mun. cap. 5. versio, non est satis, plures adducti à Pelaez de maiorat. 4. part. quest. 1. limit. x. num. 74. & patet ex ipomet contextu, dict. leg. si mater, ibi, sed ex causa succurrendum, erit et, quoniam tantum causam agitur testamenti, et Immo, hoc in specie non infirmitur sententia, & res iudicata ex prima causa per se, eundam in iudicio allatam, sed aliud diuersum constituitur iudicium ex noua causa interuentu, iudicia enim ex causis distinguuntur, vt in prædictis iuribus probatur, quod plurimum ab specie de qua loquimur differt.

33 Sed illud difficilè reddit. Vlpiani responsum in dict. leg. si mater. & à nobis supradictis assignatum, quod in illò textu fatetur. I. C. rem iudicatam, rext vna causa nocere, si ex alia postea agatur, cum in cæteris citatis iuribus, non nocere appareat. Sed verè magna est differentia inter prædicta iura, & textum in dict. leg. si mater, nam cum aperte loquatur de rei vendicatione, ex causa rupti testamenti in qua mater succubuit, velut non domina, quia testamentum ruptum non apparuit, postea agentis eadem vendicatione, licet ex causa alia, obstat exceptio rei iudicatæ, declarata enim non domina ex vna causa, declaratur etiam ex omnibus, et nam qualemcumque dominum adquisitum habuit, in primo vendicationis iudicio deduxit, secundum text. in §. itaque adquisitum 5. eiusdem legis, quare nisi causa noua orta fuerit post primum iudicium obstat rei iudicatæ exceptio, nisi æquitate successu subueniatur, vt in dict. leg. si mater, et cætera verò iura supra adducta loquuntur de actionibus in personam, quæ à rei vendicatione differunt in hoc, vt aperte explicat I. C. in leg. & an eadem, 14. §. actiones 2. de except. rei iudic. cui consonat leg. 2. versio. Pero si el demandador, tit. 2. part. 3. explicat Hug. Donel. in dict. cap. 22. versio, non est satis, Corraf. in dict. leg. in actionibus 10. de in litem iurando.

34 Ex quibus prouenit vera solutio huius argumenti, & rationis contraria, nam cum mulier illa sexus imbecillitate inducitur ante aperturam tabularum iudicium rei vendicationis quasi ex rupto testamento intempèstiuè inchoauerit, & ex causa rupti falsa existente victa fuerit, posteaque apertis pupillaribus tabulis, cum impuberi filio defuncto substitutus non esset, & merito iure ad ipsam filij hereditas pertineret, valde rigidum & parum æquum visum fuit, quod ex muliebri facilitate decepta agens ex falsa causa, & omitteus veram ex præcipitato iudicio ante aperturam testamenti hereditatem iure suam, iusque rationale amitteret propter ineptum muliebri factum, qua specie, & similibus leges ex æquitate mulieribus subueniunt text. in leg. 2. §. verba 2. melior textus in leg. si mulier. 23. ad S. C. Veleian. leg. si sine S. C. eod. cum similibus, vt ex I. C. fecit in specie dict. leg. si mater, cuius, vt vides, est diuersa ratio, quæ huic veræ sententiæ non exrat aduersa.

35 Ad alterum ex æquitate considerata à Ioann. Garcia, Zaballòs, & Boerio dupliciter responderetur. Primò, quod in proposita specie concurrat fauor, & æquitas publica, qua publicè interest res iudicatas sustineri, ex aliqua verò causa non subuerti, nisi expressè iure approbata fuerit, quæ omnino præferri debet utilitati priuatæ secundum textum in l. v. §. si C. de cad. toll. &

36 in leg. utilitas 3. Cod. de primipilo. lib. 12. & in cap. 3. de postulat. pralat. cap. scias 35. 7. question. 1. leg. 8. versio. capon. ferria. tit. 28. part. 3. Auctori dano in capit. 12. prator. numero 28. 1. p. Matc. Mantua sing. 573. n. 1.

37 Secundò, quod opinio nostra probatur ex iuribus apertis, & expressè ita decidentibus, vt sunt text. in dict. leg. sub specie 4. C. de re iudic. & leg. si prædictis 19. Cod. de transact. & dict. leg. imperatoras 3. gaud. re iudic. & dict. leg. 19. tit. 22. part. 3. quæ & aperta nituntur utilitate publica, atque idè subuerti prætextu priuatæ æquitatis, nec iure licet, nec erit expediens, et quoties enim verba legis clara, non ambigua extant, & ita casum decidunt, vt æquitate rationi profus adherentur, nec possit æquitas teneri, quin lex offendantur, omnimodò lex quamtumuis dura seruanda est, secundum leg. text. in leg. prospexit, 12. §. 1. Quæ & à quibus, l. 12. §. de vera legib. Aristot. lib. 1. rethor. capit. 3. D. August. in lib. de relig. cap. 31. & refertur in capit. 3. dist. 4. Corraf. lib. 2. miscell. cap. 18. Franc. Duaren. ad rub. de iudicis fol. 159. & seqq. Ioann. Garcia de expensis cap. 1. num. 28. & seq. Andr. Tiraquel. de retract. lignag. §. 35. gloss. 1. & in leg. si vniquam 8. verb. libertis, num. 69. C. de reuocand. donat. Anton. Fab. lib. 1. inuisprudencia, princip. 2. illat. 3. Andr. Fachin. qui plura breuiter adducit lib. 1. controuers. capit. 3. plures apud August. Barbof. axioma 136. num. 20. pag. 87. Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 1. commun. capit. 13. lit. F. Salomon in comment. de bono & equo in leg. 1. §. 1. de inst. & iure, confert Soto de iure lib. 1. question. 6. art. 7. & quest. 7. art. 3. & lib. 3. question. 4. art. 5. & cum hæc opinio probetur ex prædictis expressè iuribus, nitaturque æquitate fauori publico concernenti, omnino præferenda est contraria sententiæ falsam in veritate & ratione, quamtumuis comunior altera sit, quod veritati obesse non potest. At hoc est, quod dicitur, rigorem iure scriptum præferendum æquitati non scriptæ, Ias. in leg. quod Ephesi, §. inuendum, in fin. de eo quod certo loco, cum aliis adductis per Cardin. Tusch. in præf. concl. 312. num. 16. & 17. tom. 3. & concl. 36. num. 28. lit. G. & conclus. 330. lit. I. tom. 4. & per August. Barbof. axioma 15. quasi per totam, & licitum non est cerebrinam æquitatem ex proprio capite inducere ad constituendam nouas opiniones ex Bald. conf. 97. super primo quæstio. n. 2. versio, si licet. lib. 4. & conf. 338. secundum ea, versio, quia erubescimus, lib. 3. Fulgo. conf. 158. Domina Gracolina num. 3. Anton. Menoch. decif. Florent. 70. num. 31. Cardin. lit. F. conclus. 312. num. 16. tom. 3. August. Tusch. Barbof. axioma, 83. num. 2. pag. 52. Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 26. comm. cap. 2. lit. F. pag. 1402. quæ non æquitas, sed iniquitas nuncupatur. Ias. in d. leg. quod si Ephesi, §. inuendum, in fine, de eo quod certo loco Cardinal. Tusch. num. 17. citato loco, Tiber. Dec. conf. 38. num. 42. & seq. lib. 1. Grac. discept. for. tom. 4. cap. 640. num. 25. & seqq. Mantica. de tacit. & amb. lib. 1. tit. 17. n. 17.

38 Ad aliud denique vltimum adductum ex nostri textus verbis, quibus approbari videtur contraria sententiæ, dicendum est, quod non loquitur dispositiuè, sed enunciatiuè, & relatiuè ad id, quod ex iure ab aliquibus receptum est, & aliquando praxi seruatum, quod quidem verè negari non potest, nec dicta verba aliquid decernunt, nec adiciunt nec minuunt prædictas opiniones nec iuris veritatem, et quod proprium est enunciationis ex textu in cap. si Papa 10. in princip. de priuileg. in 6. gloss. in leg. vnic. Cod. Quando non petent. part. DD. in l. ex his verbis 7. C. de testam.

39 in leg. utilitas 3. Cod. de primipilo. lib. 12. & in cap. 3. de postulat. pralat. cap. scias 35. 7. question. 1. leg. 8. versio. capon. ferria. tit. 28. part. 3. Auctori dano in capit. 12. prator. numero 28. 1. p. Matc. Mantua sing. 573. n. 1.

40 testamen. militar. præcipuè cum verificentur in prædicta contraria opinione aliquando praxi recepta, quam excludit noster textus ab actibus positiuè puritatis & nobilitatis transactis in rem iudicatam, qui subuerti nullo modo. possunt per instrumenta de nouo reperia, & cum prædicta verba nostri textus coarctent prædictam opinionem contrariâ vt non habeat locum in actibus positiuè puritatis, non potest dici, quod iam approbent, argum. text. in l. legata inutiliter, 14. in fine principij, de alim. leg. & quæ tradunt Menoch. lib. 4. præsumpt. 139. num. 35. Pelaez de maiorat. 2. part. initio, num. 187. Ruyni. conf. 24. num. 8. lib. 5. Cæsar. de Grassis dec. 2. num. 10. de donat. Rota decif. 416. num. 1. part. 1. sacri Palatii, præcipuè cum relatiua sint prædicta verba, quæ restringuntur secundum ea ad quæ se referunt, Decif. conf. 63. sub num. 6. versio, nec obstat, Rumin. conf. 34. n. 6. Caral. Bardel. conf. 61. n. 42. Ioseph. de Sella Aragon. dec. 125. n. 41. & dec. 187. n. 10.

41 Huic autem quæstioni affinis est altera, an res iudicata restitui possit prætextu testamenti de nouo reperiæti, in qua affirmatiuè, sunt quæ respondent. Primò per d. l. si mater, de except. rei iudic. vbi mater ex nouo testamento restituitur aduersus iam iudicatum, & decifum.

42 Secundò, quia instrumentum, & sententia æquiparantur in text. in l. nam & posteaquam. 9. §. si is, 3. de inuicirando, immò maiorem, quam res iudicata auctoritatem habet, ex l. 2. illo cit. de iur. iur. Hugol. Donel. lib. 24. commun. cap. 16. versio, factis, & An. Fabi. de error. Pragmat. lib. 19. error. 5. in initio, in Osuald. Illiger. ad eundem Donel. qui multis comprobat d. lib. 24. cap. 17. lit. X. at iustitandum per testamentum postea reperiuntur rescinduntur, & retractantur secundum l. fin. C. de reb. cred. Igitur & sententia maiori ex ratione, secundum præcitatam.

43 Tertio probari videtur hæc eadem sententia in textu in l. si ex testamento. 20. cum l. seq. in princ. de except. rei iud. vbi sententia ex testamento lata mutari potest, si postea melius ipsum inspiciatur testamentum, quæ videtur nostri dubij expressa decifio.

44 Quarto sententia, & transactio vim eandem habent, text. est in l. non minorem, 20. C. de transact. sed transactio retractari potest prætextu testamenti nouiter reperi, secundum text. in l. Imperatores, §. cum transactio, & in l. non est ferendum. 12. de transactio. Igitur & sententia.

45 Quintò sententia lata contra testamentum dicitur lata contra ius gentium, secundum Theophil. Bart. in l. interdum, num. 17. de condit. indebit. & ita consuluit Menoch. conf. 501. lib. 6. & Valençuela conf. 69. num. 20. at sententia lata contra ius, consuetudinem, aut styllum nulla est ipso iure, l. cum prolatis. 32. de re iudic. l. prolatis 4. de sent. & interlocut. omn. iud. cap. inter cæteras. 9. extra de re iudic. Cyn. in l. 2. C. Quando prouoc. non est necess. Guido Papa in proem. dec. circa fin. Igitur & sententia lata contra testamentum.

46 Sextò sententia ferri de his, quæ in testamento continentur, nisi inspectis, & cognitis verbis ipsius testamenti iure non potest, & l. 1. §. ratio, 1. Quemadmodum, testam. aper. plures apud Peregr. de fideicom. art. 53. num. 38. sicut nec transigi valet, l. de his, 6. de transact. Igitur sententia lata non cognitis, nec lectis testamenti verbis non solum rescindi poterit ex eodem testamento, verum & nulla exabit. Argumentum procedit ex Sforcia Oddo de restit. in integr. 2. part. quest. 73. num. 7. & ex aliis quos allegat. Hier. Zaballòs comm. contra commun. q. 83. n. 8. cum seqq. qui hanc tuentur sententiam.

47 At contrarium probant alij relati ab eodem Za-

ballos ibid. num. 5. & Andr. Fachin. lib. 1. controuers. cap. 52. versio, contrarium per iura supra in præcedenti dubio adducta, & alia quæ affert idem Fachin. ibi, versio, Quorum, & Zaballòs à num. 1. quibus probatur, quòd res iudicata per instrumentum postea reperiunt non potest retractari, vt supra à num. 13. cum seqq.

48 Deinde si aliquo modo ex testamento retractari potest, quod iudicatum est idè erit, quia ex eo indebitum apparet, quòd debitum sententia dixit, aut è contra: at hoc in casu auctoritas iudicati omnino probationi præferatur aduersus quam indebiti conditio nihil operatur ex text. in l. si fideiussor. 29. §. in omnibus, 5. Mandari, l. 1. C. de condit. ind. Igitur & præferri omnino iudicatum testamento debet.

49 Denique sententia & testamentum eandem vim habent, text. in l. non est mirum, §. 6. de pignor. att. l. hac consultißima, 8. versio, at cum humana, C. Qui testam. fac. poss. vbi testamentum sententia appellatur, & quod valeat argumentum de sententia ad testamentum, & e contra tenent Euerard. in topicis legal. loco 21. Cardin. Tusch. litt. A. concl. 507. num. 2. tom. 1. August. Barbof. loco, 99. num. 2. pag. 332. & loco, 111. num. 2. pag. 335. at quod est par in parem vim non habet, text. est in l. nam magister, §. 4. de recept. arbit. l. illic à quo, 13. §. tempèstiuum, ad S. C. Tribell. l. precipimus, 32. C. de appellat. Pelaez de maiorat. 3. part. quest. 14. num. 11. Igitur testamentum aduersus sententiam vim vllam habere non potest, Quare Hieronym. Zaballòs in d. q. 838. num. 9. hanc opinionem de iure fatetur vetiorem, & contrariam æquitati magis consonam esse, cui rationi satis responsum inuenit supra ex num. 37. cum seqq.

50 Nec huic veræ sententiæ contraria nocent fundamenta, non primum cui supra ex n. 31. cum seqq. satisfactum manet. Nec secundum de quo inferius in num. 68. & seqq. latè agam, et Nec tertium, quia d. l. ex testamento. 20. & l. seq. de except. rei iud. loquuntur, cum in secundo iudicio alia res optima diuersa petitur, vt patet ibi, quod non sit petitur, quod nec actor petere putasset, nec index in iudicio sensisset, & iterum ibi, non est deducta in superius iudicium vestis causa, et tunc enim & noua petitio, nouumque iudicium inchoatur, & ideo non mirum, si denuo agi possit ex testamento postea reposito, vt explicuit Hugo. Donel. lib. 2. comm. c. 5. versio, quod si constabit. fol. mibi, 1243. Andr. Fachin. vbi proxime, versio, ego autem, Paul. Emil. decif. Rota 148. num. 5. 3. part. Cæsar. de Grassis decif. 12. num. 7. & seq. de appellat. cum aliis adductis à Valençuela conf. 86. n. 53. & seq. & alij communiter.

51 Nec quartum quidquam facit, nam diuersa ratio in sententia versatur, in qua omnia partium iura comprehensa sententur, & lata ex omni causa, qua proferri potuit, & debebat, secundum notata per DD. in l. si quis ad exhibendum, 18. de except. rei iudic. & per Paul. Caltr. conf. 136. col. fin. lib. 1. Aym. Craueta conf. 23. num. 2. & conf. 74. n. 9. & conf. 185. num. 8. lib. 1. Honded. conf. 21. num. 45. tom. 2. Rota decif. 112. num. 2. part. 2. diuers. et in transacione verò transigentes tantum cogitasse sententur, quæ in scriptura, quam nouerant, continebantur, non verò alia, vt expressè deciditur in d. l. non est ferendum, 12. de transact. explicat Andr. Fachin. in d. cap. 52. versio, ad primum, et Atque hinc dictum transacionem omnino stricti esse iuris, ex textu in l. v. num. 6. & in l. siue apud 28. vbi last. num. 8. & 23. C. de transact. idem Iason. in rub. num. 6. & 7. de pactis, & alij communiter, et nam & si transactio æquiparetur rei iudicata, vt dixi in argumento, & probat text. in l. 2. de inuicir. l. vnic. C. de errore calculi, Floriano

tiano de sancto Petro in *l. cum patrem* num. 5. *famil. eriscund.* intelligendum est de rebus, causis & probationibus; de quibus specialiter senserunt contractantes, secus quoad extensionem ad alia, unde si postea appareat testamentum, seu scriptura alia, de qua non cogitarunt tempore contractus, rescindit contractum ex iuribus & rationibus allatis supra. In quo interuenire videtur differentia, dum certa quantitas in testamento continetur, & postea in Codicillis, aut in alio testamento, quod tempore transactionis non apparuit, mutata in plus vel minus inuenitur, nam tunc cum sit diuersa res ex text. in §. *præterea*, 6. de *inuitilib. stipulat. cum similib.* transactio facta in vna nocere non debet in alia, ni conset de contraria testatoris voluntate, nec quidem facta in simplici legato nocere debet in augmento eiusdem legati relicto in alio testamento, seu codicillo, de quo tempore transactionis non constituit, ut aperte deciditur, in d. *Imperatores*. 3. §. *cum transactio*, & in d. *non est ferendus*. 1. 1. de *transact.* ¶ sed dum idem legatum non mutatur in alio testamento, sed iterum legatur, aut in totum admittitur eadem quantitas, aut species, videtur quod sustineri debeat transactio, nec mutari possit, cum non appareat res diuersa, sed eadem legata, & confirmatum legatum primi testamenti in secundo postea reperto, & sic transactio plenum debet operari effectum, nisi aliud appareat expressè, aut ex coniecturis, ex dictis supra 1. p. q. 16. §. 1. ex n. 23. cum quatuor seqq. & ex præcitatibus iuribus, & rationibus. ¶ Ex quo etiam patet nullam esse differentiam inter instrumenta, & testamenta, quæ colligi videbantur ex dictis iuribus, & ex d. *sub prætextu*, 19. C. de *transact.* in qua constitutum habemus, quod transactio per instrumenta de nouo reperta non rescindatur, quod si intelligatur de instrumento, quod eandem rem in qualitate, & quantitate contineat, nullum orietur dubium, si verò instrumentum diuersam referat speciem, aut quantitatem, qualitatè, & aliud dicendum, & quod in simili specie non loquatur text. in d. *sub prætextu*, sed decidi lis debet per dicta iura in d. §. *cum transactio*, & d. *non est ferendus*. ¶ quia simile instrumentum vel diuersum, & de diuersa loquens re debet suum operari effectum, nec impediri per factam transactionem circa aliud, quod si admittatur in sententia, quæ etiam ad rem diuersam non extenditur ex text. in l. *et an eadem*, 14. l. *si cum testamento*, 2. 1. in *princ. l. si in iudicio* 23. de *except. rei iudic.* nullo absonum iure intellectum inuenies ¶ quia diuersa rei separata est ratio. l. de *seruo fin. de calumniat. l. cum* 18. de *neg. gestis. l. si maritus*. 10. C. de *donat. inter.* de quo aliquid dixi, & plures DD. retuli supra. 1. part. q. 16. §. 1. ex num. 23. vsque ad 27. quæ vltima discriminis ratio à me nouiter considerata puto quod sit firmiter, verior, & efficacior, quam prima ex Fachinèo citato loco sumpta.

¶ Nec quintum obstat, nam loquitur in diuersa specie, cum sententia lata contra testamentum certum, & in iudicio deductum nulla sit, quia aperta nititur iniustitia, non verò agimus, cum sententia fuit lata ignoro, & non deducto in iudicio testamento, ex quo rescindi, iura non patiuntur, velut ritè, & legitime à principio lata, vt latè supra probauimus.

¶ Nec denique sextum quidquam facit, quia licet verum sit, quod iudici non liceat, sententiam proferre ni cognitis, & visis testamenti verbis, si tamen vno lecto, & inspecta in eo testatoris voluntate pronunciauerit, retractari iudicatum non poterit per aliud non visum testamentum, quæ inter se species sunt diuersæ, & diuersam continent rationem: præ-

terquam quod specialis est iuris constitutio in vltimis voluntatibus, & alimentis, quæ de eis non potest ferri sententia: non visò testamento, aut antequam alimenta debeantur, transigere; ¶ tum quia captiose plerumque esse solent similes sententia, & transactiones, l. *cum Aquiliana*. 5. de *transact.* tum quia si de contentis in testamento ferenda est sententia, aut est transigendum, inspicere prius oportet, quæ illa sint. d. l. 1. §. *ratio testam. quem adm. aper.* nam aliter nec decisio iudicis, nec partium conuentio fieri poterit, ni cognita res, & causa, de qua agitur, l. 1. vbi Ang. do *inst.* Euerard. in *topiis legalib. loco ab effectu in fin.* ¶ tum quia hæc media esse possent mutandi, aut aduersandj vltimas voluntates, & earum exitum, quem non impeditur publicè interesse, l. 3. de *testam. quem adm. aper.* l. 1. C. de *facrosanct. eccles. toto tit. si quis aliquem testare prohibuitum*. ¶ denique quia multo modico præsententi contenti, magna relicta, vt pote alieno labore parata, & inexpectato obuentionia, facillè repudiant, l. *cum hi*. 8. de *transact. in princ.* videndi Cuiac. in l. 1. in *fin. de transact.* & lib. 3. obseruat. cap. 37. Hugo. Donel. in *rub. 9. fin. n. 2.* & in l. de *alimentis*. 7. num. 3. C. *illo tit. de transact.* quæ omnes rationes omnino cessant, dum visò testamento fertur sententia, licet aliud diuersum postea appareat, & peculiariæ ita sunt; vt nobis non obstant.

Circa tertium casum principalem in principio propositum de sententia lata ex priuilegiariis probationibus, v. g. ex iurcurando, indubiè asserendum est, quod retractari potest ex nouis instrumentis, cum ita iure decisum habeamus in textu in l. *admonendi*, 3. 1. de *iur. iur.* l. 1. §. vbi gloss. 8. & 9. l. 25. vbi gl. 1. tit. 1. 1. part. 3. DD. communiter in d. *admonendi* Andr. Fachin. lib. 10. *controuers. cap. 27.* Seraph. de *privileg. iuram. privileg.* 38. Menoch. de *arbitr. casu* 241. Anton. Fab. de *error. Pragmat. errore*. 5. Cuiac. lib. 18. *obseruat.* 35. Sforcia Oddo de *restitut. in integ.* 2. part. quest. 74. & 199. Guido Papa. *decis.* 201. num. 1. & *decis.* 243. num. 3. Hugo. Donel. lib. 24. *comment. cap. 19. vers. iam de vi.* Hieronym. Zaball. *commun. contra commun. quest.* 840. ¶ quia sententia ex simili priuilegiaria probatione non transit in rem iudicatam, vt communiter DD. & Padilla in *error. C. de iuris & facti ignor.* idem Zaballos citato loco num. 16. Fulu. Paciano de *probat. lib.* 1. cap. 47. n. 86. ¶ tum quia cum sententia oriatur ex causa imperfecta, & ex iure speciali, vt est probatio ex iuramento faciliùs tollitur, quam ea quæ proueniunt ex iuris communis dispositione, l. *eius militis*, 34. §. *militia mis. sus*, 1. de *testam. milit.* ¶ tum etiam, quia delatum iniuriandum est, & ex eo lata sententia ob inopiam probationum, & copia earum emergens illam infirmare debet, vt ex Euerardo Bronchorst, docet Osualdus Illiger. ad Donel. lib. 24. cap. 19. lit. *Dd. pag.* 1286. ¶ & idèò instrumentis nouis vti volens aduersus iudicatum ex iurcurando iurare necesse habet, eorum notitiam antea non habuisse, ex Cortal. in d. *admonendi*. 2. part. n. 37. Guido Papa, Ant. Fab. Menoch. Seraph. supra adductis.

Sed est dubium, an restitutio in integrum hoc sit casu necessaria? an verò ordinario iure agi possit, & restitutionis auxilium omnino requiri multis probat Sforcia Oddo de *restitut. in integ.* quest. 74. art. 1. & refert Zaballos in d. quest. 840. n. 4. Quod probant primò ex d. *admonendi*, per illa verba, *ex integro causam agere*, quæ restitutionem innuere videntur, ¶ quæ est in integrum amissæ causæ redintegratio, l. 2. C. in *quibus causis restitutio in integ. necessar. non est.* Hugo. Donel. lib. 21. *comment. cap. 4. in princ.* Sforcia Oddo *tract. de restit.* 1. part. quest. 1. art. 4. Mauric.

Mauric. *cod. tract. cap. 1. num. 1.* aliter Rebuff. tom. 3. *tractat. de restit. in presat. num. 3. cum seqq.* Franc. Cald. in *l. si curatorem, verb. implorare*, n. 4. C. de *in integ. restit.*

¶ Secundo, quia non semel iure receptum est, quod in similibus retractandis sententiis opus est vti beneficio restitutionis ex text. in *l. seruo*, 55. §. *cum Prætor. 2. ibi. etiam publicè interest restitui propter rerum iudicatarum auctoritatem*, vbi gloss. ad S. C. Trebell. l. *Diuis*. 32. ibi. in *integrum causam restituendam*, l. *Imperatores*. 35. ibi. *restitui negotia minimè oporteat, de re iudic. l. duci*. 27. ibi. *cum non haberet probationum instrumenta, quæ postea repererit, iunctis verbis. vel in integrum restitutio, concessa, de pennis*. l. 2. ibi. *ex integro de causa audiuntur*, C. *si ex falsis instrum.* Igitur idem omnino seruare debemus in specie d. l. *admonendi*.

¶ At contrariam sententiam multis dependunt Zaballos in d. q. 840. n. 3. & à n. 28. *vers. sed opinionem contrariam*, & in num. seqq. Andr. Fachin. lib. 11. *controuers. cap. 27.* moti ex eo, quod ex Principium constitutionibus aliquid permittitur extraordinario iuris auxilio permittitur in proposita specie ex integro causam agere, vt in d. l. *admonendi*, in principio demonstratur. ¶ Et cum ex Principium constitutionibus aliquid permittitur extraordinario iuris auxilio non eget, text. in *l. in causis*, 16. in *principio de minor. l. cum interdictis*. C. l. *arbitr. iur.* l. *vn. C. de thesaur. lib. 10.* sequitur in proposita specie necessariam non esse restitutionem.

¶ Confirmatur, nam etsi dispositio d. l. *admonendi*, ortum duceret ex Principis beneficio, & æquitate, & quasi ex priuilegio, non idèò minus ciuile, & ordinarium esset ius ex notatis in l. in *omnibus*. 90. de *reg. iur.* ¶ Et iudicis est iuris æquitatem sequi, l. *placuit*. 8. C. de *iudic.* nam etsi æquitas iuri stricto opponatur, l. 1. C. de *legib. cum similibus*, ita vt plerique asserant, æquitatem scriptam non esse, vt constat ex Aristot. lib. 5. *Ethic. cap. 10.* Francisc. Duar. lib. 2. *disput. cap. 18.* Franc. Conam. lib. 2. *comment. cap. 11.* num. 5. Hug. Donel. lib. 1. *comment. c. 13.* Mattheoico lib. 1. de *via iuris*, n. 17. & seq. Turamino lib. *sing. de legib.* 3. part. cap. 3. num. 23. & seq. Pet. Fab. in d. l. in *omnibus de reg. iur.* Andr. Fachin. lib. 1. *controuers. cap. 3.*

¶ Ant. August. lib. 4. *emendat. cap. 8.* ¶ non idèò est, quia iuri stricto æquitas deficiat, immò illud æquitate plenum inuenies, vt in l. 1. de *partib.* cum infinitis propè similibus, nec quia postquam æquitas reductur ad ius scriptum, & commune, suos amittat effectus, & naturam, cum potius exinde eos potentiores sumat, ¶ sed quia postquam scripta, non magis æquitas, sed ius dicitur scriptum, ita vt nomen, non effectus amittat, nec naturam, vt animaduertunt præcitati, ferè omnes, quare & si prædicta Principium constitutio sola nitatur æquitate, non idèò eget restitutionis auxilio, sed via ordinaria est agendum, sicut in alia qualibet causa, quæ restitutione non indigeat, vt explicat Andr. Fachin. in d. c. 27. *vers. nec tollitur*.

¶ Deinde etiam hoc probatur, quia priuilegiarium ius non eget restitutionis auxilio ad retractanda iudicata ex nouis probationibus, vt patet ex l. *videamus*, 4. §. *item videndum, de in litem iurando*, l. *qui adulterij*, 34. C. ad l. *Inl. de adulter. auct. nouo iure*, 3. C. de *penna iudicis qui malè iudic.* Igitur similiter necessaria non erit restitutio in integrum in specie d. l. *admonendi*, de qua nos loquimur, pro qua sententia alias rationes adducit Zaballos in citato loco, quas hîc transcribere non curauit.

¶ Atque idèò hæc sententia verior iudicatur, nec obstant rationes superius ex opposito adductæ. Non

primum, quia verba illa, *ex integro causam agere*, non important restitutionem in integrum, vt nec in l. *si diuer. a*, 14. C. de *transact.* & passim in aliis iuribus.

¶ Nec secundum, quia iura in eo adducta loquuntur in specialibus, & de sententia ex ordinariis probationibus lata, quæ si retractari ex aliquo indulto, ratione, & speciali potest, erit restitutio in integrum necessaria, vt in principio huius §. constituitur, & nos loquimur de retractanda sententia ex priuilegiariis probationibus, quæ faciliùs rescinduntur, vt superius dixi num. 70. ibi. dixit Andr. Fachin. in d. cap. 27. *vers. sed fundamentum hoc est debile*.

In nobilitatis autem causis nullum dubium est, nisi quod iure minoris restitutio si coepet aduersus rem iudicatam ex omissis probationibus, seu instrumentis de nouo repertis, vt ex Angel. & aliis probat Andr. Tiraq. de *nobilitat. cap. 37. num. 96.* qui loquitur etiam absque restitutionis auxilio, Ioann. Garcia de *nobilitate*, gloss. 6. à num. 2. *cum sequentibus*, vbi latè, ¶ ex nostra verò Pragmatica in causis puritatis & nobilitatis in tribunalibus & communitatibus, in quibus sunt stricta qualitarum statuta, de quibus & nos loquimur, hoc etiam restitutionis auxilium interdicatur, cum tres sententiæ, sue actus interueniunt positivi, vt ex illis verbis constat, *O por instrumentos nuevos, & paulo inferius, I contra derecho a los descendientes, que aunque despues dellos se descubriese alguna causa o razon, que pudiera ser impeditiua, fuese huiera sabido antes de alguno dellos se conserven, y duren en su fuerza y vigor la auctoridad y efectos de la cosa juzgada*, ex quibus colligitur, quod in hoc §. excluditur retractatio trium sententiarum, & actuum positiuorum per restitutionem in integrum virtute instrumentorum postea repertorum, ¶ & quod si tertia sententia, aut actus positiuus deficiat, similiter aliquo auxilio vti necesse non est, quia tunc nullum ius generi questum est, & iure ordinario agi potest, vt patet ex §. 2. huius Pragmaticæ, de quo supra art. 2. ibi, *Pero si los tres no fueren cumplidos, y solamente huiera uno o dos, declaramos que no sea de dar por pasada en cosa juzgada la nobleza, y limpieza, ni los descendientes tendran adquirirlo de otro alguno*; ¶ nec extraordinario beneficio vti necesse est, cum iure ordinario agi possit, ex text. in l. in *causa*, 16. de *minor.* cum similibus, ita vt neutro in casu aliquid restitutio valeat operari.

Circa quartum casum in principio huius §. propositum de instrumentis, & testibus falsis, certum etiam habemus ius constitutum, quo sententia, & res iudicata eorum virtute lata retractari iubetur, vt in textu in l. *qui agnatis* 11. de *exception.* in l. *Diuis*, 33. de *re iudic.* in l. *si ex falsis* 22. C. de *transact. l. si vteris* 2. *Cod. de fide instrum. toto titul. Cod. si ex falsis instrument.* & in cap. *licet causam*. 9. de *probat.* & in l. 1. vbi gloss. 5. tit. 22. & tit. 26. per totum, part. 3. Doctores in l. *Diuis*. Canonista in *dist. cap. licet causam*, Padilla in d. l. *ex falsis*, à num. 2. vbi num. 4. plures refert, Cald. Pereira in l. *si curatorem, verb. lasis*, à num. 164. *cum sequentibus*. Sebastian. Bancius de *nullitat. ex defectu processus*, à numero. 132. *cum sequentibus*. Donel. in d. l. *Diuis*, 35. Osuald. Illiger. ad eundem Donel. libro 27. *commentar. cap. 7. post lit. I.* & adducti supra articulo. 2. num. 23. Garcia Mastrillo *decision.* 97. numero 5. vbi ait, ¶ quod sententia lata ex falsis testibus numquam transit in rem iudicatam, quæ retractatio, si falsitas constat ex actis, fieri erit necesse per restitutionem in integrum, vt directè habemus scriptum in *dist. leg. Diuis*, & animaduertunt Caldas, & alij præcitati, ¶ si verò ex actis, seu ex sententia

sententia falsitas colligatur, seu ex testibus, aut ex instrumentis ipso iure sententia est nulla, nec restitutione in integrum eget ex distinctione, de qua supra in d. art. 2. & num. 23. & 24. de quo etiam inferius in seq. §. ex num. 32. cum seqq. ubi latius de hoc. † Quod auxilium restitutionis ex falsis instrumentis, & testibus etiam reicitur per nostrum textum, & Pragmaticam in tribus sententiis latis pro puritate & nobilitate alicuius familiae in praedictis communicatibus & tribunalibus, ut nec praetextu falsorum testium; & instrumentorum vilo possint modo retractari, ut clare deciditur in illis verbis, o par auer conitudo que los presentados eran falsos, quod quomodo intelligi oporteat in seq. §. ostendam, quia de his haec pro nunc sufficiant.

§. II.

An iure assignari possint cause, ex quibus etiam stante decisione generali huius Pragmatica tres actus positivi subverti, vique admittere valeant.

S V M M A R I V M

- 1 Dispositio generalis generaliter intelligenda etiam in eis, quae tempore decisionis potuerant incognita esse, num. 2. Maxime ubi non est ex quo restringenda veniat salua ratione recti sermonis, num. 3. etiamsi maior sit ratio in vna specie quam in alia, num. 4. etiamsi materia sit odiosa, n. 5. ex ratione restringitur, num. 6. Et secundum ius interpretatur, num. 7. Et ex verisimilitudine, & quod disponens verisimiliter comprehenderet, num. 8. Et excluduntur, quae non admisisset, num. 9. Et quod ex se captiosum est, num. 10. Nec quod prudens non admisisset, sed reprehensione dignum iudicaret, num. 11.
2 Intellectus absonus vitandus. Generalitas quomodo intelligenda. ibid.
3 Actus positivus obsonus propter dolum, & fraudem obsonentis prodesse non potest.
4 Ius abhorret sententias latis ex dolo. Circuuentio iudicis, prodesse non debet, ibid.
5 Dolum remissum per nostram Pragmaticam non est credendum.
6 Remissio doli valida non est.
7 Leges abhorrent inuitare ad fraudes, & non valent si dolum futurum condonent, num. 18. Et cupiunt vitare fraudem & dolum, n. 19.
8 Actus agentium operantur ultra eorum intentionem, ut fraus vitetur.
9 Opinio illa sequenda ob quam fraudibus obuiatur.
10 Nemo ex suo dolo commodum reportare debet.
11 Dolus in quolibet excipitur actu.

- Dispositio generalis non comprehendit facta dolo, vel fraude, nec quae iure sunt specialiter prohibita; nec quae inducunt, ad peccatum, ibid.
Abolitio criminum generaliter facta a Principe crimen falsi non comprehendit, ibid.
24 Nemo alieno dolo pragrauari debet, nisi ex eo se iuuari intendat. num. 25.
25 Dolus vnus ex genere commissus circa ius omnibus commune, omnibus nocet. Auctoris successoribus nocet, num. 26. in fin.
26 Filij non debent reportare lucrum ex dolo patris. Filius dolum patris, nec haeres dolum defuncti, nec successor sui auctoris, allegare non potest, ibid.
27 Ius secundarium regulatur ex iure principali.
28 Actus sine bono initio non gignit productionem in alios.
29 Corruptum in radice corruptum est in consequentia.
30 Principio sublato corrumpunt omnia ab eo proueniencia.
31 Consequentia ex prauo initio praua redditur.
32 Actus positivus nullus prodesse non debet, & num. 33. Sententia ex quibus nulla dicatur, remissive. ibid.
34 Nullitas notoria exclusa non censetur, etiam dum lex nullitatem expresse excluserit, expressa in sententia, seu in actis eam inefficacem reddit. num. 35. L. 4. tit. 17. lib. 4. recop. locum non habet in nullitate proueniencia ex defectu substantialium iudicij. ibid. Substantialia iudicij qualia, ibid.
35 Error expressus sententiam vitiat.
36 Nihil & nullum aequiurantur.
37 Effectus non oritur ex actu nullo.
38 Ex nihilo nihil fit.
39 Non entis nulla sunt qualitates.
40 Non entia nec formam nec materiam habent nec subiectum, nec substantiam in qua dispositio iuris verificatur.
41 Actus nullus nomen non meretur.
42 Tabula, earum dispositiones, num. 43.
44 Executor,
45 Permutatio, Obligatio, ibid.
48 Instrumentum,
51 Venio,
52 Citatio,
53 Processus,
54 Collatio,
55 Renunciatio,
56 Transactio,
57 Contractus,
58 Conditio,
59 Optio,
60 Captura,
66 Sententia,

43 Dispositio

Nulla nihil sunt, nec effectum habent, nec sunt in consideratione iuris.

- 43 Dispositiones facta in testamento nullo non subsistentur.
44 Executor nominatus in testamento nullo nihil facere potest.
46 Fideiussio non cadit sub contractu nullo.
47 Pignus nec hypotheca idem.
49 Instrumentum nullum tradi executioni non potest. Nec obscurum, nec offuscatum, num. 50.
52 Iurisdictio non dicitur praeventa per citationem nullam.
53 Praescriptio non interrumpitur per citationem nulliter factam, nec per processum nullum.
57 Crimen stellionatus non habet locum in contractu nullo.
58 Actus requisitus non habetur pro completo si nulliter fiat. Conditio a testatore posita non dicitur adimpleta, si nulliter adimpleatur, ibid.
60 Excimens capum e manibus familia excusatur si captura nulliter notorie fuisset decreta a iudice, secus aliter, num. 61. Capus iniuste an licite fugere possit. remissive, sub d. num. 61.
62 Paria sunt, non esse, & nullum esse.
63 Paria sunt, non fieri illegitime.
64 Paria sunt, non esse & inhabilem esse.
65 Mentio faciendae non est de actu nullo.
67 Sententia nulla non transit in rem iudicatam, nec parit exceptionem, & num. 68.
69 Nullitas sententiae notoria attendenda, non verò quae ex aliis extraneis inferitur.
70 Sententia executioni tradita sprete appellatione nulla est, & non proderit ad actus positivos, num. 75.
71 Appellatio executionem & iurisditionem suspendit, & reddit causam ad statum litis contestationis in prima instantia, n. 72. Et tollit praesumptionem, quae pro sententia est, num. 73. Et reddit nulla acta postea facta, num. 74.
76 Sententia notorie iniusta pro tali non habetur, nec proderit ad actum positivum.

monis, ex optima doctrina Bart. in l. empt. §. Lucius, de pactis, & in l. Aurelio. §. Gaius in q. 5. princ. de liber. leg. Alex. conf. 117. incipit vixit supra narratis lib. 1. Carc. lun. conf. 191. num. 16. lib. 3. Afflicti dec. 185. num. 8. Zephal. citato loco num. 13. & 21. Marc. Anton. Eugen. conf. 13. num. 9. lib. 1. † etiamsi sub speciebus comprehensis sub generalitate sit maior ratio in vna quam in alia, ex d. l. 1. §. generaliter, de leg. praestand. l. 1. §. uxori, de auro & argent. leg. l. 1. §. quod autem, de aleator. Andr. Tiraq. de retractu lignag. §. 1. gloss. 14. num. 102. Petr. Surd. in tract. de aliment. tit. 1. quest. 124. num. 10. Aym. Craucta conf. 92. num. 4. & conf. 133. num. 5. Ioan. Gutier. conf. 5. num. 5. † ubi seq. num. 6. hoc extendit, etiamsi materia sit odiosa, & conuenit idem Craucta conf. 118. num. 14. & seqq. & Andr. Tiraq. in l. si vniquam in presat. num. 119. C. de reuocand. donat. relatus ab August. Barbos. d. axioma 73. sub num. 6.

Sed quia generales dispositiones, & decisiones 6 per rationem restringuntur, ex Pelaez de maioratibus 1. part. quest. 1. num. 198. per Bald. conf. 48. Quia verba lib. 4. Ang. conf. 281. col. 1. Aym. Craucta decision. Pedam. 122. num. 8. Garcia Gironda de priuileg. seu exempt. sign. num. 277. per l. cum pater. 77. §. dulcissimis 20. deleg. 2. l. si de certa re, 31. C. de transact. † & secundum ius interpretantur, per notata in l. heredes, mel. 57. §. vim ita, ubi Bart. num. 4. ad S. C. Trebellian. idem Bart. in l. ut in iurand. §. si liberti, num. 5. de oper. libert. Gregor. in l. 2. verb. maioria, & in l. 3. gloss. 7. ad fin. tit. 1. 3. part. 6. Molin. lib. 1. de primogen. cap. 13. num. 2. Socin. lun. conf. 168. num. 63. volum. 2. & faciunt text. in l. si duo, 38. de adquirend. hered. l. 2. in fin. C. de condit. infer. † & tantum includunt ea, quae verisimilia sunt & quae dispones verisimiliter comprehendisset, argum. text. in l. in obligatione generali, 6. de pignor. l. 3. de euit. l. qui peculu, 46. de pecul. cap. veniens, 16. cap. Quintanalis. 13. de iureiur. cap. fin. de offic. vicarij in 6. Card. Tusch. lit. G. concl. 31. num. 2. tom. 6. Petr. Surd. conf. 71. num. 17. Aym. Craucta, conf. 160. num. 5. † & excludit omnia, quae non admisisset text. in l. si debitor, 39. vers. verisimile, de contrab. empt. cap. quia verisimile, 10. de praesumpt. cap. licet causam 9. de probat. Andr. Tiraq. in l. si vniquam, in presat. num. 44. C. de reuocand. don. Philip. Dec. conf. 226. vers. Quarto, & ultimo, lib. 2. † nec enim credibile est comprehendere voluisse legislatorem, quod ex se captiosum est, ex text. in l. cum Aquiliana, 5. de transact. l. tres fratres, 35. de pactis, Alexand. conf. 46. col. 6. lib. 1. Aym. Craucta conf. 70. num. 28. † nec quod quilibet prudens non comprehendisset, sed potius reprehensione dignum iudicaret, ex l. ex facto, 43. in princ. de vulg. l. Iulianus, 6. alias. l. Saluius Aulio, deleg. praestand. Alberic in l. qui duos, §. 1. per illum textum de manu. testam. cum adductis a Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 1. num. 297. † & in omnibus absonus intellectus, & comprehensio vitari debet, ex text. in l. si re oportet, 13. §. aliud, 2. de excusat. tut. & in l. si patronus, 12. §. ex testamento, 5. de bonis libert. & in l. non ambigua, 19. de leg. l. nam absurdum, 7. de oper. libert. Valençuela conf. 4. num. 65. & ita quilibet generalitas restringenda est secundum habilitatem, actusque naturam, & secundum subiectam materiam l. ut gradatim, 11. §. & si lege, de muner. & hon. l. quoties 67. de reg. iur. cum similibus congestis per Castillo, 5. controu. cap. 86. à num. 4. & cap. 87. à num. 7. maxime 12. D. Ioseph. Vela in d. cap. 1. p. 1. num. 159. de offic. ordin. quare dispositio huius textus, quantumuis generalissima sit, duas patitur limitationes, quae excusari meo videri non possunt, de quibus sigillatim in sequentibus agam.

Prima limitatio sit, quod dispositio nostri textus procedat,

¶ V A M V S difficultate non careat propositum dubium propter generalitatem nostri textus, qui generaliter intelligendus videtur ex iuribus vulgaris in l. §. generaliter, de leg. praestand. & in l. de pretio, 8. de publiciana, & in l. in lege, 29. locati, & in l. non aliter 69. de leg. 3. Alciat. resp. 108. num. 1. & resp. 271. num. 4. & alij apud August. Barbos. axioma, 73. num. 6. pag. 46. & axioma 106. nu. 3. pag. 68. † etiam in eis quae tempore decisionis potuerunt incognita esse, ut est text. in l. coheredi, 41. §. qui patrem, 5. de vulg. & in l. doli 119. de verb. & in l. sanctio legum, 41. de penis, Alexand. conf. 11. incipit. vixit ac vt oportet, à num. 10. cum seqq. lib. 2. Hieron. Grat. resp. 29. num. 9. vol. 2. Zephalo conf. 36. num. 14. tom. 1. licet contrarium voluerint Roman. conf. 294. Hac confessio circa fin. Aug. Barbos. d. axioma, 73. num. 10. per l. cum Aquiliana, 5. de transact. † maxime ubi non est quid expressum, ad quod restringenda veniat salua ratione recti fet-

procedat, dum de falsitate ita simpliciter postea apparet, vt per nullam probationem constet de dolo, & fraude pratenforis, qui actum positium obtinuit virtute falsorum testium, & instrumentorum, tunc enim eo praxetu retractari non poterit res iudicata ex tribus actibus positius; secus autem erit si de dolo obtinentis simul cum falsitate constet, aut quia ipse per se, aut per alium instrumentum falsum fabricauerit, quia nemo exinde commodum debet reportare, nec actus positius ita obtentus proficiet eis, nec descendentes eius, + tum quia ius sententias ex dolo falsi abhorret, text. in l. si Prator. 7. §. vers. Marcellus. notat. de iudic. l. transactio. 30. C. de transact. l. si non cognitio. 3. C. si contra ius vel util. public. ne circumuenisse iudicis religionem proficit, secundum, l. 1. C. si tutor falsi allegat. excus. fuer. l. Praefecti. 17. de minor. Paz de tenuta. 1. p. cap. 14. num. 19. latè Surd. conf. 268. num. 15. lib. 2. + tum etiam quia nec credendum est, quod doli clausula remissa maneat à nostra Pragmatica, ex textu in l. si vnu. 27. §. illud. 3. de pactis. l. 1. §. illud. 7. de postu. l. contractus. 23. vers. excepto eo, de reg. iur. l. 1. vbi gl. 1. & 2. tit. 10. p. 5. l. 29. vbi gl. 1. & 2. l. 20. vbi gl. tit. 11. p. 3. Hug. Donel. lib. 16. comm. cap. 6. Anton. Gom. lib. 2. var. cap. 14. num. 24. vers. item inferitur. Padilla in d. l. transactio. 30. C. transact. + Immo talis remissio valida, veluti contra bonos mores, esse non potest, text. in l. 1. §. plane, de tutel. & ration. distrah. Iaf. in pluribus locis quos cumulat Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 22. num. 130. cum alias ad dolosas cauillationes & fraudes inuirtaret, + quod omnino leges abhorrent, ex d. l. si vnu. §. pacta, de pactis, & in l. illud, §. de pactis dotal. cum similibus, Deltio in d. l. contractus cap. 20. pag. 258. de regul. iuris. Dueñas reg. 94. Mohedano decis. 296. num. 1. Valençuela, conf. 72. num. 20. Gracian. dist. cept. for. tom. 3. c. 402. n. 21. + quare rescriptum, & ex poenam futuro condonans delicto, seu dolum futurum permittens non valet ex Beust. in l. 3. à num. 38. cum seqq. de iure iur. docuit Ofsuald. Illiger. ad Donel. lib. 16. comment. cap. 6. lit. C. in fine, + & fraudes euertare quantum fieri potest leges cupiunt, text. in l. in fundo 38. de rei vendic. l. 1. §. ille autem, C. de latina libert. coll. Menoch lib. 4. praesumpt. 190. n. 21. Hieron. Gratus resf. 53. num. 69. vol. 1. Valençuela conf. 72. num. 21. nec quidem dolum alicui patrocinari debet, l. 1. de dolo. l. apud 4. de dol. except. l. si ab hostibus, 10. §. 1. solut. matrim. l. itaque. 12. in princ. de furtis, l. ita demum 34. de recept. qui arbit. l. remunerandi. 6. §. Mauricius, 7. Mandati. l. fin. de reb. cred. l. si creditoribus, §. C. de seruo pign. dato manum. cum adductis à gloss. in d. l. transactio, & in d. l. 1. C. si tut. falsi alleg. + & ita actus agentium vitra eorum operantur intentionem ad excludendum dolum, Alexand. conf. 37. Viso in princ. lib. 3. relatus à Cardin. Tusch. lit. A. concl. 125. num. 12. & vterque ab August. Barbofa axioma 12. n. 8. pag. 13. + & illa opinio sequenda est, per quam fraudibus obuiatur. Feder. de Senis conf. 7. num. 5. vers. ista pars videtur, & conf. 93. num. 6. Tib. Decian. conf. 4. num. 33. lib. 1. Marian. Antonin. variar. resol. 50. num. 31. & resol. 62. num. 5. lib. 1. Card. Tusch. lit. F. conclus. 475. 22. per totam tom. 4. + nec ex falsitate vllum quis, nec sui capere lucrum debent, in l. ne ex dolo, 13. de dolo, Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 4. illat. 1. num. 26. Rom. conf. 46. num. 4. Craueta conf. 100. num. 11. Zephal. conf. 65. num. 5. lib. 1. plures apud Augustin. Barbof. 23. axioma. 102. num. 1. & 2. pag. 65. + quare in omni dispositione, & actu dolum exceptus esse videtur, l. creditor. 60. §. Lucius. 4. mandati. cum similibus. Alphonf. Narbona. in l. 13. gloss. 4. num. 19. tit. 18. lib. 5. recop. Mantie. de tac. & amb. lib. 26. tit. 11. num. 37. & in specie quod dispositio generalis, comprehendat ea,

qua dolo, vel fraude fuerint facta, docent Federic. de Senis conf. 125. num. 2. Roman. conf. 108. in fin. Philipp. Corn. conf. 269. In hac consultatione, num. 27. lib. 1. Craueta conf. 70. num. 28. nec specialiter prohibita, nec quæ ad peccatum inducunt, Ioann. de Immola conf. 82. in princip. Fulgos. conf. 146. num. 1. Craueta conf. 158. num. 9. & conf. 160. num. 5. de quibus videndi Cardin. Tusch. lit. G. conf. 31. per totam tom. 4. Augustin. Barbof. axioma 106. ex num. 4. cum seqq. pag. 68. Sicut nec remissio criminum per Principem facta falsi crimen remittit ex Bart. in l. Lucius in fin. ad S. C. Turp. Cenedo ad Decretal. collect. 26. num. 2. pag. 143. Farin. de falsitate, quest. 160. num. 20. Menoch. conf. 302. num. 16. & conf. 306. num. 11. Nec tunc oberit, quòd in proposita specie non tantum agitur de dolo eius, qui actum positium fuit adeptus, sed etiam de cohercendis ex eo cæteris suis descendentibus, & consanguineis, qui praxuarum alieno odio, nec delicto non debent, sicut nec potest dolum egredi personam committentis, text. in l. Fulcinius. 7. §. quid si aduersus, 7. Quibus ex caus. in poss. eatur. gl. 1. in l. 49. tit. 13. part. 5. Quia dupliciter respondeo. Primò, quòd descendentes, & consanguinei adducunt fraudem suorum maiorum, & ex ea inuare se intendunt, & proprium dolum allegare intelligitur ex text. in l. si creditoribus, §. in fin. C. de seruo pignori dato manumiss. filios. 4. C. de reuocand. his, qua in fraud. cred. Auth. de sureiurand. à moriente prestito, in princ. colum. §. animaduertit Padilla in d. l. transactio. num. 1. præterea quia cum in cuiusque causa & prætensione circa qualitates sanguinis, quæ à genere proueniunt, non tantum agatur de iure illius, fed etiam totius generis, cuius nomine recipiuntur informationes, & producantur instrumenta, dolum commissis generi & singulis ex eo nocere debet, ex traditis supra 1. part. quest. 13. §. 2. num. 18. & 19. & 26. cum aliis ibi, + & quia ex fraude seu dolo parentum filios reportare lucrum non debere, constitutum habemus, in l. in heredem. 26. de dolo. l. quod diximus. 16. l. quod autem 19. Quod metus causa. l. in heredem. §. de calumniat. l. sciti. 18. de regul. iur. Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 4. illat. 1. n. 41. atque idèd sicut nemo proprium dolum allegare potest, l. mercalem §. C. de condit. ob turp. caus. l. cum proficaris 4. C. de reuocand. don. cap. inter dilectos. 8. de donat. ita nec filius dolum parentis, Paul. Castrenf. conf. 48. in fin. lib. 2. Craueta conf. 125. num. 6. nec hæres dolum defuncti, nec successor sui auctoris, Craueta ibidem, & conf. 507. num. 9. Bald. conf. 135. Pater Casanas circa medium, vers. quia hæres. lib. 1. Signorol. de Homod. conf. 110. num. 4. & conf. 122. in fin. & conf. 257. in fin. & conf. 120. Quidam Placentinus in fine, referunt Card. Tusch. lit. T. concl. 404. num. 13. tom. 8. & Augustin. Barbof. Axioma. 221. num. 2. & 3. pag. 133. & hoc est, quia exinde commodum reportare non possunt, + quando dolum auctoris noceat successori & quando non videatur tex. expressus in l. apud castum. §. de auctoris. 27. & §. auctoris. 31. & vtrouique gl. de doli except. Secundo respondeo, quòd omnes tam descendentes illius, qui ex dolo actum positium obtinuit, quam transuersales intendunt se inuare ex facto, & honore eiusdem, & omnes regulari debent per ius illi quaesitum, nec plus iuris allequi possunt, quam eorum auctor habuit, text. est, in l. in ratione, 11. §. si filio. 6. ad l. falcid. l. tutor. 69. de fideiusor. & in l. qui id quod 33. in princ. de donat. qui cum se eo actu inuiri non possit propter dolum suum, ex redditis rationibus, ita similiter nec ceteri, + & cum actus à principio non sumit bonum initium, gignere non potest productionem

productionem in alios, ex textu in l. quocumque gerimus, 11. de act. & oblig. Pelaez de maiorat. 3. part. quest. 1. num. 91. + Et quod corruptum est in radice, corruptum est in consequentia, l. qui rem 20. vbi Bal. Cod. de locato, cum adductis per Zafium conf. 5. numero 95. lib. 1. & conf. 18. num. 30. eodem lib. & omnia corrupta, quæ ab ea proueniunt, l. liberorum. 200. de verbor. signific. Alexand. conf. 188. num. 3. lib. 6. Socino 241. num. 7. lib. 2. & faciunt text. in l. sequitur. 4. §. de illo. l. iusto. 44. & si possessor. de vstacap. l. ancilla 12. C. de furtis. + quia principio sublato corrumpunt omnia ab eo prouenientia, l. egi, 26. de except. rei iudic. cum similibus, Zephal. conf. 17. num. 12. & conf. 128. num. 34. Valençuela conf. 29. numero 28. + Et ex illicito & prauo principio omnis consequentia ex eo deducta illicita, & praua redditur, l. 1. §. huius res. de offic. eius. l. 2. §. mutui dario, vbi gloss. & Doctores si certum petatur, l. reteres, 4. de itinere actiue priuato, aut. vt iudices sine quoquo suffrag. post princ. §. cogitatio. 1. vers. & sic vno principio illicito dato, vbi gloss. coll. 2. nouell. 8. cap. principatus. 25. vbi gloss. verbo principio. l. quæstion. 1. Eutripides in Aolo, de malo principio malus finis exiit, Stob. ferm. 4. Ioan. Andr. in reg. mora. num. 22. de regulis iuris, Bal. in l. 3. numero 1. Codic. comm. de vscapion. Paul. Castrenf. confilio 5. numero 22. volumin. 3. Aym. Craueta confilio sine responsio pro genero, numero 37. plura apud Augustin. Barbofa axioma. 30. numero 2. pag. 21. & axioma. 54. num. 3. pag. 34. quare nullo ex capite, nullaque ratione prædictus actus positius dolo obtentus nec obtinenti, nec aliis prodesse poterit. Secunda autem limitatio est, dum nullitas notoria in sententia, seu in processu informatoria inuenitur, veluti si nondum completum fuerit, & deficiat inquisitio alicuius originis, aut si appareat falsitas notoria, vt etiam dixi in præced. art. 2. ex n. 29. cum sequentibus seu aliæ nullitatis causæ, præcipuè prouenientes ex omnia forma substantiali quas recensere non curo, quia videri poterunt penes Vancium de nullitate processus & sententia. Lancel. Corrad. de officio Prator. in causis ciuilibus, verb. sententia, vbi casus 163. coniungit, quibus dici sententia nulla potest, Ioan. Gutierrez lib. 1. practice. quest. 76. Menoch. de adipiscend. reme. d. 4. à num. 879. cum seqq. Ioachin Mingling. lib. 1. obseruat. 20. & 27. & 61. cum duabus sequentibus. & lib. 5. obseruat. 91. & sequentibus. & lib. 6. obseruat. 4. Andr. Gayl. lib. 1. obseruat. 127. & 135. Anton. Gamma decisio. 217. vbi Flores de Mena eius additionator, Curc. Iun. conf. 65. num. 19. + quia si sententia, ex qua ortus fuit actus positius, nulla notorie sit, vt ex ea, aut ex actis nullitas appareat, prodesse non poterit ad efficiendum cum aliis rem iudicatam, nec ad ius reale generi adquirendum, quod & si difficile videatur respectu generalitatis nostri textus, nihilominus tamen mihi indubiè, ita sequendum suadet, + tum quia & si expressè nullitas reuocetur, exclusa non esset notoria, de qua loquimur vt probauit in supra citato loco, & præter ibi adducta probant, Socin. Iun. conf. 37. numero 38. lib. 2. Cardinal. Ruyn. conf. 114. num. 16. lib. 5. Barbacia confilio 1. colum. 2. lib. 2. Menoch. conf. 110. num. 68. + tum etiam quia conspicua nullitatis causa seu error expressus in sententia, seu apparens ex actis cum inefficacem omnino reddit, & non comprehenditur in generali dispositione ex textu in l. 1. C. de error. calculi. l. 1. §. 1. C. de sentent. sine appellat. & vtrouique Doctores l. 13. tit. 22. part. 1. vbi gloss. 2. & 3. & in aliis iuribus adductis à Vancio de nullitat. in defectu processus num. 129. & 130. Ripa in l. qui

Roma §. duo fratres, num. 30. in fin. de verbor. Medicis de casibus fortuitis 1. part. quest. 2. num. 24. Menoch. & ab eo adducti in d. conf. 10. num. 66. cum aliis sequentibus. & ita colligi videtur ex 1. part. nostri textus, de qua supra art. 1. in illis verbis, y que tras de muchos actos positivos de nobleza y limpieza obreridos causal, y iustamente por los medios ordinarios, y iuridicos, no se executorien, &c. sententia quidem & actus positius in quo conspicuus adest error, & nullitas, iustus nec iuridicus appellari non potest, vt constat ex dictis, & constabit ex dicendis. Nec huc adduci potest text. in l. 4. tit. 17. lib. 4. recopit. cum adductis ad eius explanationem per Aceb. & Gutierrez ibidem. Mexia in l. Toleti. 1. part. fund. 1. Paz de tenuta 1. part. cap. 14. ex numero 5. Torreblanca de magia. lib. 3. cap. 30. ex numero 40. quia continet diuersam speciem & rationem cum maximè loquamur in nullitate prouenienti ex defectu substantialium, quæ etiam per d. l. 4. relecta non censetur, vt bene Gutierrez lib. 3. pract. quest. 17. num. 136. Torreblanc. d. cap. 30. ex numero 8. substantialia autem dicuntur iudicij quæ lege, statutove seruari iubentur, cap. cum dilecta, 22. de rescript. cap. venerabili. 37. de offic. deleg. Bal. in l. prolatam. C. de iudic. & in l. 1. de lib. & posth. Facit etiam, quòd dispositio huius Pragmaticæ locum habere non potest in sententia & actu positio, velut in nihilo, quia nihil & nullum æquiparantur ex Vldar. Zafio in l. cum quærebatur num. 3. de re iudic. & ex eo Valençuela conf. 32. num. 19. qui in numeris seqq. pluribus hoc probat exemplis, + & sicut ex nihilo effectus non oritur, ita ex actu nullo. l. sicut Patronus, 48. §. si autem nuptia, de oper. libert. l. nuda 55. de contrab. empt. cap. non præstat. 52. de reg. iuris in 6. gloss. & DD. in cap. extenore de rescript. Nauarr. in cap. cum contingat. rem. 3. num. 2. de rescript. Franc. Marc. decis. Delphin. 155. n. 1. tom. 2. Chalfan. in consuetud. Burgund. rubr. 3. §. 8. num. 5. Aceb. in l. 1. numero 48. tit. 1. lib. 5. recop. Andr. Fachin. lib. 8. controuerf. cap. 44. in fin. Zephal. conf. 64. num. 17. & conf. 98. numero 47. & conf. 164. num. 17. Tiber. Decian. conf. 8. num. 208. lib. 1. Marc. Anton. de Amatis. decisio. Marchia 48. numero 21. Roland. à Valle conf. 63. num. 23. & conf. 76. num. 21. lib. 1. plures apud Augustin. Barbofa axioma 164. num. 1. pag. 101. + quia ex nihilo nihil fit, l. fin. de constitut. pecun. l. Seia. 26. de tut. & curat. datis. l. eius de reb. dub. Aristot. lib. 1. de gener. & corrupt. Cald. Pereira de empt. & vend. cap. 3. numero 15. Farinac. in praxi crimin. part. 4. conf. 60. n. 90. vbi additio, provt eos refert Augustin. Barbof. axioma 161. pag. 102. Aceb. in l. 1. num. 91. tit. 2. lib. 4. recop. Mexia in l. Toleti. 2. parte fundam. 7. + & non entis nullæ sunt qualitates, l. 1. comm. præd. l. eius qui in provincia. 4. 1. si certum petatur. l. item eorum. 6. §. sed si ita. Quod cuiusque vniuersit. nom. l. quidam referunt. 14. de iure codicil. l. in actionibus. 5. de in litem iur. cap. ad audientiam 3. de ecclesiast. edific. Ant. Gom. lib. 1. var. cap. 1. num. 9. Valençuela conf. 32. num. 38. Augustin. Barbofa Axioma 162. n. 1. pag. 102. + & non entia, nec materiam, nec formam habent, l. actor. 23. C. de prob. Bal. in l. de quibus n. 21. de legib. nec subiectam, nec substantiam, in qua iuris dispositiones verificari, & consistere valeant, l. non putant. 8. §. non quæuis. 2. de bonor. poss. contratab. Tiraq. de retract. lign. §. 2. n. 1. Acebedo in l. 10. n. 13. tit. 11. lib. 5. recop. l. affare de gabellis c. 14. n. 2. + quia nullum quod efficitur actus nomen meretur, l. sicut patronus. 48. §. si autem nuptia, de oper. libert. l. statutus. 3. C. de sint. ex periculo recit. Nauar. ad c. cum contig. rem. 3. n. 2. de rescript. Coata in memorabilibus iuris, verb. actus nullus, Zephal. conf. 109. num. 2. + Et idèd tabulæ 42

nulla dici tabula possunt, l. 2. §. 1. Quemadmodum testament aper. Riminald. in l. posthumo, num. 595. C. de bonor. possess. contra tab. † nec submittentur dispositiones in eis facta, l. filio, l. 7. de iniusta rupto, princip. inf. de hered. que ab intest. cum similibus DD. in dictis iuribus, & in rub. de iniusta rupto, Cald. Pereira in tract. nominat. emphit. quest. 10. num. 29. Flores de Mena in addit. ad Gamm. decis. 126. Aluar. Valasq. 44 consil. 6. † Nec executor in eis nominatus officium exercere potest, ex Rebuffo tom. 1. ad l. Gallias 45 tit. de sentent. prouisi. in presat. num. 74. † & similiter permutatio nulla talis dici non potest. Hier. Grat. respons. 123. num. 16. lib. 2. sicut & obligatio. l. quotiens. 6. Quis satisfare cogunt. Zephal. conf. 109. num. 1. 46 & 3. † & idem fideiussio sub ea non cadit. l. qui contra. 12. l. cum lex. 47. de fideiussor. l. 1. §. debitum, 47 eum qui Ephef. §. de constitut. pecun. † nec in ea pignus nec hypotheca constitui potest. gloss. & Barr. in l. 2. in fin. de condit. indeb. notat Ias. in l. ex his, de condit. indeb. Ant. Fano de pignor. 3. part. memb. 1. 48 num. 8. † Et instrumentum nullum dici instrumentum non valet, Thom. Grammat. voto 25. n. 12. & decis. 27. num. 4. Roman. conf. 294. num. 3. versic. statutum enim. vbi apostilla in verbo validi, referunt Card. Tusch. lit. V. conclus. 100. numero 7. tom. 8. Augustin. Baubol. appellat. 119. num. 7. pag. 235. 49 † Nec executionem meretur etiam stante statuto iubente quod executioni mandetur quodlibet instrumentum. Hipol. de Marillis in tract. de fideiussorib. relatus a Valençuela d. conf. 2. num. 80. prater proximè citatos, † nec quidem obsecratum, & offuscatum, Menoch. de recuper. rem. 1. num. 225. pag. 238. Lancelot. de attentat. appellat. pendente. l. mi. 9. n. 7. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 51. num. 68. & 81. nec simulatum, Rebuff. ad l. 99. vers. sexto. pag. 420. de 51 verbor. sign. † Vnio etiam nulla non dicitur vnio, ex Calderino conf. 26. tit. de prebend. Decio num. 0. Felin. 2. in princip. ex tenore de rescrip. idem Dec. 52 conf. 26. num. 4. tom. 1. † Et citatio nulla est tanquam si facta non fuisset, nec per eam dicitur prouenta iurisdicção, per text. in cap. propofuisti. 19. vbi Doctores de foro competenti, cum adductis à Tiber. Necian. in tractat. crimin. tom. 1. cap. 21. num. 4. lib. 4. 53 Seraphin. de priuileg. iurament. 73. num. 38. † nec interrupta prescriptio, vt in l. si facer. vbi gloss. & Bal. C. ne de statu defuncti. Balb. in tractat. prescript. part. 6. quest. 4. num. 17. cum aliis relatis a Pelaez d. 1. part. quest. 48. num. 164. Gracian. de dispensation. forens. cap. 2. num. 36. Emman. Barbosa remiss. ad ordin. Lusitan. lib. 1. tit. 62. §. 4. lib. 4. tit. 7. §. 1. numero 2. sicut nec interruptitur per processum nullum, Flamin. Paris. de resignat. lib. 2. quest. 1. numero 48. Emman. Barbosa num. 1. citato loco. 54 † Collatio etiam beneficij nulliter facta necesse habet, vt iterum confirmetur, aliàs nihil operabitur Ioan. Lop. in cap. per vestras, notabil. 4. num. 28. cum sequentib. Quintul. Mandol. regul. 29. Cancell. quest. 9. Ioan. Gutierrez lib. 2. practic. cap. 11. 55 num. 41. † sicut & beneficij renunciatio nulliter facta idem operatur, ac si facta non fuisset, vt censuit Rota decis. 67. tit. de rerum permutat. & decis. 293. incipit. Nota, quod vbi beneficia, eod. tit. in antiquis, † & transactio nulla nihil operatur. l. interpositus 13. Cod. de transact. vbi Purpurat. num. 48. & 102. & 121. Metlia in l. Tolet. vltim. part. conclus. 4. num. 5. † Atque idem stellionatus crimen locum non habet, vbi contractus extitit nullus, ex Craueta consil. 6. num. 105. plures quos adducit Menoch. consil. 381. num. 6. 4. part. † nec conditio imposta à testatore, nec actus requisitus pro facto, nec pro adimplero habetur, si nulliter

fiat, l. hac conditio. 10. de condit. & dem. cap. f. electo. 26. de elect. 6. adducti à Rebuffo in praxi benefic. tit. de dispensat. ratione aratis vers. vel dissimili. Andreas Tiraquel. in l. boues, §. hoc sermon. limitat. 1. num. 1. cum sequentib. † sicut & optio nulliter facta nihil operatur, nec ius iterum optandi tollit, singularis text. in l. cum ita legatur. 9. §. 1. de optioe leg. † Et idem si captura nulliter à iudice decreta fuerit, excusatur exiens captum de manibus familiar. ex text. in l. 1. & 2. cum sequentib. Ne quis eum, qui in ius vocatur. Socin. in tractat. de citatione, art. 34. numero 21. limitat. 11. Pelaez de maioratibus 1. part. quest. 48. num. 166. versic. & eximens, † quos ego intelligo, dum persona capta exemptionem notoriam, vt non capiatur habet, secus si non ita notoriè captura iniusta sit, veluti cum non exemptus calumpniosè capitur, tunc enim eximens eum à manibus familiar. perinde tenebitur, ac si iuste fuisset captus, vt probatur in text. in l. sed eximendi. §. item si quis eum, Ne quis eum, qui in ius voc. & est ita intelligendus dictas titulus, & dubium celebre an iniuste captus licitè fugere possit? de quo Tiraquel. in prefation. retract. lign. num. 69. Nauarr. de regular. commentar. 4. num. 63. Menchac. illustr. cap. 10. n. 53. Couarr. 1. variat. cap. 20. versic. in secundo. & num. 11. Lara in l. si quis à liberis. §. sed utrum. ex num. 24. de lib. agnat. Cardol. praxi. verbor. carcer. à num. 16. Perez in l. 1. tit. 4. lib. 3. ordin. pag. 545. Cened. ad Decretal. Collectan. 43. num. 2. Aceb in l. 8. num. 7. tit. 9. lib. 3. recopil. Maschard. de probation. conclus. 820. num. 17. Ioan. Gutierrez de iurament. 1. part. cap. 7. ex numero 25. Seraphin. de priuileg. iurament. 132. num. 1. cum aliis penes Emman. Barbosa. ad rem sordid. Lusitan. lib. 3. tit. 48. §. 3. num. 3. pag. 313. quæ omnia hanc habent rationem, † quia paria sunt non esse, & nullum esse, l. 1. §. 1. Quod cuiusque vniuers. nomin. l. non putant 8. §. non quous. 2. de contra tab. Afflicti Neapolit. decis. 46. num. 10. Flamin. Pariso de resignat. lib. 8. quest. 8. num. 34. cum sequentib. Cald. de eia de potest. eligendi cap. 5. numero 8. Farinac. in praxi. 1. part. quest. 15. numero 25. cum sequentib. & part. 1. quest. 14. n. 128. Augustin. Barbol. axioma. 112. numero 5. pagin. 103. † Et non fieri, & fieri illegitimè idem est, d. l. quotiens. Qui satisf. cog. l. 2. Cod. de iur. cess. edito. Lason. in authentic. ex causa num. 18. Cod. de liber. prater. plures cumulat Augustin. Barbosa axioma 92. num. 9. & sequentibus. pagin. 17. And. de Itin. & Afflicti. in cap. 1. §. praterca. Qua sit prima causa benefic. amit. in vltimis feud. † Et est idem non esse, aut inhabilem esse, Andreas Tiraquel. in l. 16. consub. gloss. 3. num. 43. fol. 304. Pelaez de maiorat. 3. part. quest. 15. numero 158. plura apud Cardin. Tusch. lit. P. conclus. 8. ex num. 1. cum sequentibus, & ab Augustin. Barbosa axioma 174. ex num. 8. cum pluribus seqq. & eadem ratione receptum est, quod de actu nullo, non sit opus mentionem facere, gloss. in verb. de facto, in cap. cum nostris, de concess. prebende, & in c. si subiectum. verbo postrems. de iure patron. Felin. in d. c. ex tenore. de rescriptis. Similiter sententia nulla, nec sententiar nomen meretur, nec vllum potest effectum operari, l. si se 4. §. condemnatum, vbi Ripa numero 24. de re iudic. l. probatam. 4. C. de sentent. & interloq. omn. iud. clem. pastoralis, §. vt igitur, de re iudic. Tiraquel. in l. boues, §. hoc sermone. sim. 1. n. 9. de verb. sign. Marth. Mathelin. in l. 2. C. de sent. ex parte. cecit. Menoch. lib. 2. de arb. centurion. 6. c. uis. 542. num. 16. Th. Grammat. Voto 25. n. 12. & decis. 27. num. 6. Nauarr. citato loco Afflicti decis. 182. num. 4. Franc. Arret. conf. 56. n. 1. Roland. à Valle. conf. 56. num. 13. lib. 1. Marc. Anton. Eugen.

Eugen. consil. 89. lib. 1. Decius consil. 475. num. 35. tom. 2. † & idem non transit in rem iudicatam ex traditis per Vancium de nullitat. tit. quoties, & intra quot tempus, num. 8. Cald. Pereira quest. forens. 37. à princip. lib. 2. Acebed. in l. 2. num. 23. tit. 17. lib. 4. recap. Marian. Antonin. var. resolut. 77. num. 14. & resolut. 109. num. 3. & 4. lib. 1. Amator Rodriguez in modo videndi processum, cap. vlt. 2. part. num. 10. & 11. Surdus consil. 61. num. 3. Magon. Lucensi decis. 62. num. 15. & decis. 98. num. 5. † nec parit exceptionem rei iudicatæ, d. leg. 4. §. condemnatum de re iudic. Rebuff. ad l. Gallias, tom. 1. tit. de sentent. execut. art. vlt. num. 4. pag. mih. 256. Andr. Tiraq. de retract. lignager. §. 1. gloss. 2. à num. 5. Ioann. Baptist. Coccin. decis. 234. num. 7. & decis. 491. num. 2. Cardin. Tusch. lit. S. conclusio. 154. tom. 7. quod in tantum est, vt sententia nulla non constituat litis pendentiæ, secundum Lancellor. de attentat. part. 2. cap. 4. num. 475. Gracian. discept. forens. tom. 3. cap. 58. num. 65. Gabr. consil. 52. num. 6. & 7. lib. 1. & consil. 31. num. 14. & 15. lib. 2. Olasc. decis. 44. num. 8. ex quibus constat, quòd sententia notoriè nulla velut nullius effectus talis nominari non valet, nec aliquod prodest, nec per se, nec cum aliis efficit rem iudicatam, secus cum nullitas non ita notoria est, quia tunc prodesse poterit ex dispositione nostri textus. 69 Vnde si sententia expressum habeat, quòd prætenor puritate, aut nobilitate fruatur, quia à certa origine, & radice descendere constat, quod erroneum ex actis appareat, nec dissimilis descendentiæ probata maneat, nulla erit, nec prodesse poterit: si verò ex actis non constat contrarium; sed quid existat, cuius ratione verum sit, quòd sententia narrat, & si postea ex aliis probationibus error, siue falsitas detegatur, non erit curandum de simili nullitate, cum notoria non sit, & præsumitur, quòd sententia lata fuit ex causa vera quæ ex actis apparet, ex notatis in l. si quis ad exhibendum 28. de except. rei iudic. Aym. Craueta conf. 23. num. 2. & conf. 74. n. 9. nec subuerti poterit ex posthabitis probationibus ex dictis in §. præcedenti. 70 Similiter cum in sacrosancto Inquisitionis officio potestas sit promotori fiscali appellandi à sententia approbatoria tribunalis ad supremum Inquisitionis Senatuum, si sententia spreta appellatione executioni mandetur, & ei titulus officij tradatur, similis actus positus, quia nullus, non 71 proderit descendenti, nec consanguineis, † quia cum appellatio executionem & iurisdictionem suspendat, l. 1. in fin. ad Senatus. Consult. Turp. l. furti. 6. §. 1. de his qui not. infam. Bald. in l. ita demum, n. 6. C. de procurat. Gregor. Lopez in l. 5. gloss. 5. tit. 3. Menoch. de retin. rem. vltim. num. 60. & lib. 1. de arb. iudic. quest. 90. num. 59. Couarr. in practic. cap. 23. num. 1. Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 47. numero 30. Hieronym. Gratian. resp. 119. n. 9. lib. 1. Guido Papa 72 sing. 771. & 846. † & reddat causam ad statum litis contestationis in prima instantia, d. l. ita demum. 13. C. de procurat. l. fin. §. illud, C. de tempor. appellat. Couarr. in d. cap. 23. num. 1. cum duobus seqq. Maranta de ordine iudic. 4. part. dist. 6. num. 14. Franchis decis. 370. num. 17. Craueta conf. 220. num. 6. & alij ex 73 supra allegatis, † & tollat præsumptionem, quam pro sententia esse diximus supra art. 1. d. l. furti, circa princip. de his qui not. infam. & per text. in cap. bona, de sedem, & restitut. spoliat. tenet Innocent. in cap. bona, de elect. Alexand. consil. 17. num. 4. libr. 7. Villalobos in erario commun. opin. lit. A. num. 189. † reddatque omnia acta post appellationem ex traditis per Marant. vbi supra dist. 16. num. 4. Rebuff. ad regias Secunda Pars.

constituit. tractat. de sentent. & execut. artic. 3. gloss. 3. tom. 1. Paulo Emilio decis. 60. num. 4. part. 1. Olasc. decis. pedam. 84. Iacob. Puteum decis. 370. lia. r. † atque ita velut actus, nullus prodesse non poterit ad vllum effectum, nec similis casus dici poterit exclusus per nostram Pragmaticam, & iam non semel vidi in Inquisitione Granatenf. quòd supremus Senatus iussit omnia reponi in pristinum statum, & auferri titulum familiaritaturæ, qui traditus fuit spreta appellatione promotoris Fiscalis, donec prouocationis virtute omnia finis terminaret, & idem Senatus omnibus visis sententiam proferret. Et cum sententia notoriè iniusta pro tali non habeatur ex Mariano Antonin. variat. resolut. 77. num. 4. lib. 1. Petr. Surd. decis. 260. num. 30. & conf. 61. num. 24. & æquipareretur sententiæ nullæ ex eodem Mariano Antonino num. 13. citatq. loco, Cardinal. Tusch. in practic. concl. 267. num. 109. & seq. lit. R. tom. 6. Augustin. Barbol. axioma, 200. num. 7. pag. 124. erit in nostro casu idem dicendum de sententia notoriè iniusta, ac diximus de nulla, quòd dubitatione caret. Ex quibus omnibus satis constat, & probatum manet, quòd attentis verbis huius textus tantum excluditur renouatio actuum positiorum per instrumenta, & per alias probationes de nouo repectas, & per nullitatem, & falsitatem intrinsecam actorum, quæ vim amittunt ex nostra Pragmatica; nisi dolus prætenoris interfuerit, seu nullitas, aut falsitas sit notoria, in quibus non habebit locum decisio huius textus ex rationibus supra redditis, & manet textus hic, & vniuersa quæstio satis enucleata, atque explicata.

QVÆSTIO V.

De Catalogis, seu registris descendentiæ à Iudæis, Maurit, seu aliis maculatis, libros verdes, o del becerro, appellatis: ad interpretationem §. Otro si por que muchas personas con malicia, huius Pragmaticæ.

VERBA TEXTVS.

Otro si por que muchas personas con malicia, y curiosidad natural, mas que por conueniencia, ni otro buen efecto conserua en su poder libros que llaman verdes, o del becerro, y registros, y Catalogos de descendientes, fabricados sin mas auctoridad ni causa, que las que les ofrecio su misma indignacion, de que an resultado, y resultan irreparables, y iniustos daños, asse erud publica: pues solo ca ver escritas en estos libros y registros algunas familias, se califican por notadas, y el deponer vn testigo, que las a visto en ellos, o oido decir que lo estana, basta para tropieço, y reparo, siendo en lo ordinario lo mas cierto, que no tienen sustancia ni saben la causa, y fundamento de su origen. Ordenamos y mandamos, que ninguna persona

de qualquier estado, calidad, y condicion que sea, no puea tener ningun libro en su poder, registro, ni catalogo, ni otro papel, en que trate de qualquiera cosa, que pueda ser de nota en materia de limpieça de familias, o descendencias, y que queme los que tuuere, so pena de quinientos ducados aplicados por teçias partes, camara, juez, y denunciador, y dos años de destierro del lugar donde fuere vezino, y de esta corte cinco leguas.

S V M M A R I V M.

- 1 Libri & registri, in quibus priuatim adscribitur series maculatum retineri prohibentur, & comburi iubentur. Plura damna ex eis oriuntur, num. 2. & num. 13, & 14. Nihil sunt in fide, magni tamen in effectu & operatione, sub d. num. 2. & num. 3. Priuatis scriptis nulla iure datur fides, ibid. Fabulosa, apocrypha, & iniqua fallacia continent, sub num. 6. & 7. veritatem mutant, num. 13. Velut inutiles refecandi, num. 15. Fiunt ad debonestandum nobiles familias, & ad diffamandum proximos, num. 18. Prohibiti sunt, quia magni in damnis, & perniciie reipublice, num. 32. Qui retinentur in communitatibus, & tribunalibus ob instam causam an continentur in dispositione nostri textus, ibid. & num. seqq. Et an tunc aliquid probent, ex num. 35. & seqq. 3 Scriptura priuata nec velut instrumenta fidei efficiunt. 4 Priuatus scribes nec velut testis fidem capit. 5 Fides maior scriptura non adhibetur, quam daretur scribenti. 6 Macula & ignobilitas subiacere non debent scriptura priuata cuiusuis. 7 Adscriptio & si vera aliquando existat in libris & catalogis propter publicum exemplum iniqua redditur. Exempla praua vitanda, ibid. 8 Fides nulla adhibenda libris & annotationibus priuatis, ut pariant obligationem, & multominus in sanguinis qualitatibus, que voluntate non constituentur, num. 9. & 10. 10 Iura sanguinis euelli pactionibus non possunt, nec facto alienius, n. 11. 12 Consanguinitas non ex scripturis sed ex natura prouenit. 13 Inutilia referenda veniunt. 16 Finis iuris, & speciatim nostre Pragmaticæ est, pœnarum metum, & exemplo subditos à delinquendo arcer.

- 17 Regum officium est Regni iuitio. 18 Nihil reipublica perniciosius, quam debonestare nobiles familias. 19 Libelli informantij retineri iure prohibentur, & inuenti lacerari debent, n. 21. 20 Retinens libellos infamatorios tenetur demonstrare auctorem, aliis ipse auctor presumitur, mortaliter peccat, num. 22. Pun-tur tamen iure externo sicut auctor, num. 24. Ex curiositate excusatur iure anima, n. 25. Non tamen post promulgationem nostre Pragmaticæ, num. 26. Libros prohibitos retinens ex curiositate aut bono sine excommunicationem & ceteras incurrit pœnas, iud d. n. 26. 27 Dolus requiritur in retinendi libellos infamatorio. Post nostram sanctionem ex sola retentione presumitur, num. 28. Dolus presu- ptus versus dicitur, num. 30. 29 Faciens contra legem dolosus presumitur. 31 Libelli infamatorij statim lacerandi, aut comburendi. 33 Interest publicè quod qualitates admittendorum ad publica munera nota sint. 34 Dispositio cessat ex eius cessante ratione. 36 Scriptura defectuosa vim capiunt ex archiuo publico, & num. 37. modificatur, num. 41. & seqq. 38 Apo. ha inuenta in archiuo publico probat. 39 Archiuum dat robur scripturis, præcipuè antiquis, num. 40. Ad quod plura concurrere opus est, num. 41. & 42. 43 Catalogi in secreto sancti officij hodie adinuenti plurimum proficere possunt, & quare 44 Genealogia & testimonia defectiua inuenta cum aliis authenticis in sancto officio probant.

MERITO in hoc §. nostre Pragmaticæ, Catalogi seu registri, in quibus plures notati & adscripti sunt velut descendentes ex Iudeis, & Sarracenis, nequissimisque hæreticis comburi iubentur, & retineri sub grauissimis prohibentur pœnis; eod quod malignitas & improbitas aliquorum adeo creuerit, ut suatantum nisi indignatione contra puras & nobiles familias, eas adscribant velut macula notas absque iusta causa præter adscriptentium audam voluntatem odio plenam à veròque omnino alienam. Ex quibus maxima, & innumerabilia orta fuerunt damna nobilibus, & claro familiarum sanguini, quia etsi prædicti libelli, & catalogi in se nihil sint, & nihil iure probent, nihilque etiam ex nulla eorum ratione, & causa, & ex ingenti malignitate & odio parupendendi veniant, tamen efficacissimi, & grauissimi existunt ex suamet operatione falsam in vulgum spargendo maculam, quapropter aurium infimitatem, & hominum procliuatatem in malum familiae nobiles labe obcæcantur velut vera, que fallax, & deceprotia maximè inuenitur, & sunt

sunt causa falsarum testificationum, & animarum ruina, aliorumque damnorum, quorum plura reculimus supra h. 2. p. quæstion. 1. per totam, ad que vitanda ex nostro textu similia registra, & Catalogi sub strictis prohibentur pœnis, eorumque fides, si aliqua aliquando fuit, omnino tollitur, & eueritur, quod iure & ratione probatur.

Quia, vt diximus, nihil in se sunt, nihil in veritate, quia raro vilam habent, nihil in fide, quia nulla eis à iure præstatur, & velut nihil, & nulli in summet ratione semper fuerunt habiti: sunt igitur à priuato, & sua voluntate, & indignatione confecti, & simulibis fides nulla à iure præstatur, nec quidem velut ex instrumento sufficiens deducitur fides, quia non adiecta documento credulitas, nec in testium præsentia scripta, nec macula verè contracta apparet, ex eleganti textu in auct. de instrum. caut. & fide, §. si tamen quisquam, 4. nouel. 73. cum similibus: nec quidem scribenti tamquam testi creditur, cum nec viuæ, & simplici absque iureiurando voci ins assistat secundum l. iurandi, 9. C. de testib. cum concordantibus, nec quidem plus fidei scripturae, quam scribenti viuæ voci est præstandum vt in d. auct. de instrum. caut. & fide, §. si vero tale aliquid. 3. And. Fachin. lib. 11. contrauerf. cap. 34. in prin. & vers. sed responderi. Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. videmus & abundè num. 21. Tufchus in præf. concl. tom. 7. lit. S. concl. 80. per totam, & quidem iniquum maximè est, quod sub inimici malignantis, & dolosi propria annotationis manu quem velit faciat impurum, & ignobilem, argum. text. notabilis in l. fin. ibi iniquum esse perpeximus, vt sub propria annotationis manu, unusquisque sibi faciat debitorem, C. de conuenient. fisci debiti. l. exemplo 7. C. de probat. Optimus text. in l. unie. §. illo proculdubio, 6. C. de Latina libert. toll. in illis verbis, licet hoc dixerit, vel scripserit, quod voluerit eum esse latinum superuacua adiectio latinizatis aboletur, & ita fiat eius Romanus, ne modis, qui ab antiqua obseruatione in civitatem Romanam homines perducebant, per priuatorum voluntates deminuti videantur, nam etsi veritas aliquando etiam priuatim adscribatur, vt plerumque his catalogis fabulosa, apocrypha, & iniqua annotantur, & si aliquando adscriptio vera sit, propter publicum exemplum iniqua redditur ex textu in l. obseruandum, 47. de iudic. leg. 1. in princip. de S. C. Macedon. l. diuus, 33. de re iudic. leg. 3. §. sed ex Senatus Consulto, ad leg. Cornel. de siccar. & in leg. si quis aliquid, 38. §. qui abortiois, §. de pœnis, & in leg. exemplo, 7. vbi notat Hugo Doncl. Cod. de probat. Costanus libro primo. quæstion. iuris cap. 16. numero 3. Valençuela consil. 18. numero 103. & probari videtur ex hoc nostro textu in vers. sendo en lo ordinario lo mas cierto, quo demonstratur, aliquando saltem vera esse adscripta in prædictis catalogis, & libris, sed quia vt plurimum fallacia sunt prohibitio generaliter procedit, quod ratione & iure constat, ex relatis.

Et quia generaliter loquendo apud Doctores communiter receptum manet quod nulla est fides adhibenda libris, catalogis, nec annotationibus priuatis, ex textu in leg. instrumenta, 5. leg. rationes, 6. leg. exemplo, 7. Cod. de probat. gloff. in cap. 2. de integr. restitut. & in clement. 1. §. 1. verb. rationum, de usuris. Couarr. in præf. cap. 22. numero 8. Maschard. de probat. conclusione 978. Me-nochius de arbitr. lib. 2. casu 91. in fin. & consil. 13. numer. 15. & consil. 39. num. 28. & 72. And. Fachin. lib. 11. contrauerf. cap. 34. Valençuela consil. 78. num. 64. decif. Rotæ 375. 1. part. in nouissimis. Secunda Pars.

Muñoz de Escobar de ratiocinis cap. 17. num. 9. Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. Viso de verbis n. 1. 3. & 14.

Quod si procedit in his, quæ à voluntate, & consensu hominum producuntur, vt sunt obligationes, quæ vires & exitum exinde capiunt, ex textu in l. 1. §. conuentionis, vers. adeo, de pactis, l. in quibuscumque, 48. de obligation. & act. multo quidem magis locum habebit in sanguinis qualitatibus, quæ constitui voluntate non possunt, & ex natura ita inherere, vt nec voluntate euelli nec pactionibus subuerti possint, nec scripto earum necessitudo contineri, ex text. in l. 1. de liber. causa. & in l. non epistolis, 13. C. de probat. vbi eleganter Doncl. num. 7. & in l. neque professo, 5. C. de testament. Bart. in l. cum falsa, C. de iuris & facti ignor. Aleciat. in l. non nudis, C. illorit. de probat. Tibet. Dec. consil. 20. num. 81. lib. 3. Simon. de Prettis lib. 2. de interpretat. defunct. volunt. solut. 2. à num. 9. Otalora de nobilitat. 2. part. 3. partis principalis, cap. 9. num. 16. vers. vel aliter, latè And. Tiraq. lib. 1. de retract. §. 32. gloss. vnic. num. 34. Ioan. Gutiérrez lib. 3. præf. quæst. 84. num. 2. Ea igitur, quæ à natalibus personæ & sanguini semel coherent, ex neutrius facto subuerti, euelli nec minui possunt, elegans text. in l. assumptio. 6. l. ordine, 15. §. fin. ad municip. & idè in d. l. non epistolis, 13. apertè constitutum habemus, quod consanguinitas, quæ à natura & sanguine prouenit, non potest epistolis coniungi, nec eius qualitas constitui ex cuiusquam consensu nisi conceptionis tempore insita à natura fuerit, text. in l. ius agnationis, 34. de pactis, l. iura sanguinis, 8. de regul. iur. §. fin. in fin. de legit. agnat. tut. optimus text. in l. si te, 7. C. de ingen. manumiss. & in l. Diui, 27. §. 1. vers. nec ea res de liber. causa. l. 5. tit. 24. part. 4. l. 34. tit. 34. part 7. vbi Gregor. ergo sequitur, quod ex prædictis catalogis, seu registris nulla utilitas, nec honesta scientia, nec necessaria probatio possunt oriri secundum ius & rectam rationem, quia sendo en lo ordinario lo mas cierto que no tieneo sustancia ni sabe la causa, y fundamento de su origen, nullam vilem operationem sortiri poterunt.

Nisi causam esse malignitatis & odij propter vltionem, & vindictam alicuius recepti damni, indignationis, & æmulationis nempe annotando in prædictis catalogis, & libris non secundum veritatem, sed ex propria indignatione, odio, & malitia inimicorum, familias, quæ illustres & puræ semper exitere, vt deinceps notatæ, & denigratæ tam graui maneant dedecore, & infamia, omittendo fortassis proprias, & coniunctorum impuras descendencias, & spurcissimas maculas, itavt fallaci mutatione loco maculæ, & infectionis puritatem imponant, & ignobilitatis loco nobilitatem, & eontra substituant, in nihilo veritatis, & iustitiæ metam obseruantes, quibus grauissimis damnis, & notissimis totius regni iniuriis, indignationibus, & odiis, quibus plerumque nituntur prædicti libri & catalogi, in præfenti locus præcluditur, & medela salutaris adhibetur.

Ex quibus non solum deducitur, quantum in sui ratione & fide nihil sunt, sed etiam quantum ingentes, & magni in tot damnis & reipublica subuersionibus, & in aliis effectibus prauis, & plurimum nociuis, qui ex eis oriuntur in vniverso regno cum sint in malignantium recursus, & præbeant inimicis ansam & scopum vlciscendi iniurias, & nocumenta nobilibus inferendi, præstantq; mendaciis fundameta, veritatè fugat, inter ciues rixas seminant, contentionibus, & seditionibus reipublica affligunt, litibus, & iurgiis incitamenta præstât, falsi

taribus & peritiis causam, nobilibus & puris de-
honestationem, diuitiis penuriam, & diuitibus affe-
runt paupertatem, & alia similia & maiora gignunt
damna, vt consideratur in hoc textu, ibi, *de que an
restituto, y resueltan irreparables, e iniustos daños, assi
de la nobleza, y limpieza, como del gouerno, y quietud*
15 publica, † Vnde si prædicti catalogi omnimodò
sunt inutiles ad omnem finem bonum refecandi iu-
re veniunt, *text. in l. an inutilis. 8. de acceptilat. l. ma-
lum. 2. 4. 2. de verb. signific. atque similiter, si causa sunt
innumerabilium damnorum tam reipublicæ & vni-
uerso regno, quam priuatis, & omnium commu-
nitatis utilitati debent omnino tolli, & prohiberi,*
vt dixit Cicero *lib. 1. officior. & passim iure probatur.*
16 † & hic est finis totius iuris, & speciatim huius
§. *pœnarum metu. & exemplo subditos a delinquendo
arceat, si quis forte 6. §. si quis. 1. in fin. l. capitalium. 28.
§. famulos. 15. de pœnis, cum similibus, & bene signifi-
cat Plato in Gorgia. † Et regum officium est regni
tuitio ab oppressionibus, & iniuriis potentium, ma-
lignorum, & reprobatorum hominum, tam in cor-
poribus, & rebus, quam in honore, ex gloria & DD.
*in l. addictos, vbi Paul. de Castro num. 6. C. de episcop.
audient. Benedic. in cap. Raynuncius, verbor. & vxo-
rem, num. 155. de testam. Auend. in cap. 6. Prætor.
num. 12. Auiles in cap. 1. gloss. terra. a num. 1. Challan.
in catalogo gloria mundi. 5. part. confid. 19. Olibano de
iure fisci cap. 8. num. 30. & cap. 1. num. 53. Couarr. in
pract. cap. 35. num. 3. Salcedo in pract. crimin. canon.
cap. 102. lit. A. Cenedo in collect. ad decretal. 37. n. 9.
Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 9. n. 31. & 32. Iul. Clar.
quæst. 36. num. 24. & Gregor. Lopez in l. 13. gloss. 14.
tit. 13. part. 2. Ioseph. de Sesse de inhibition. cap. 8. §. 2.
& aliis, Hieronym. Zaballo commun. contra commun.
in epistola regia. a num. 26. & quæst. 897. num. 102. cum
pluribus aliis sequentibus. & quæst. 899. num. 141. & seqq.
vnde commodè & iustè hac in parte tantis damnis
consultum est per nostram Pragmaticam.**

18 Facit etiam pro ratione prædictorum, quòd si-
miles libri & catalogi ideò plerumque sunt, vt
familie dehonesterentur, & diffamandi aliquem gra-
tia, quo perniciosius, & detestabilius in republica
nihil; quare omni iure sub grauissimis pœnis inter-
dicti sunt, vt patet ex textu in l. lex Cornelia. 5. §. si
quis librum ad infamiam alicuius perinentem scripserit,
composuerit, ediderit, dolòve malo fecerit, quo quid eorum
fecerit, etiam si alterius nomine ediderit, vel sine nomine,
de iniuriis, & conducunt text. in l. ob carmen. 21. in
princip. de testibus, & in l. is cui, 18. §. fin. de testam.
l. vnic. C. de famos. libell. & in cap. quidam maligni,
5. quæst. 1. & in l. 16. vbi gloss. 2. & 3. titul. 1. part. 6.
& in l. 3. vbi gloss. 1. & 4. tit. 9. part. 7. de cuius crimi-
ne pœna & origine agunt Alexand. ab Alexand.
lib. 6. dierum genial. cap. 10. Couarr. lib. 1. variar. cap.
2. num. 1. Plaça epistol. delict. lib. 1. cap. 3. num. 2. Anton.
Gomez lib. 3. var. cap. 6. num. 1. Iul. Clar. in pract. §.
vlt. quæst. 68. num. 25. vers. libelli, Did. Perez in rub. tit.
9. in princ. & deinceps lib. 8. ordin. cum aliis pluribus
adductis à Prosp. Farin. de var. & extraord. crim. 9. 105.
num. 466.

19 Quæ interdictio non tantum scribentibus, &
publico in loco affigentibus, seu aliis libellos pub-
licantibus est iure imposita, sed etiam retinentibus
domi, ex Bursato *conf. 20. num. 55. lib. 1. Bajard. ad
Iul. Clar. quæst. 68. num. 64. Zephalo conf. 341. num. 7.
in fin. lib. 3. tenet Farinac. in d. quæst. 105. numer. 454.*
20 vbi numero sequenti probat, † quòd retinens si-
mitem libellum penes se, tenetur demonstrare il-
lius auctorem, aliàs ipse auctor præsumitur, ex
ibi per eum adductis, & num. 465. ex textu in suæ ra-
tione in l. ciuile est. §. C. de furt. cum similibus, † maxi-

mè cum libellus famosus non solum confici, &
retineri prohibeatur, sed etiam si inuentus fuerit
statim lacerari, & comburi iubeatur, in l. 1. C. de fa-
mos. libell. & in l. 3. tit. 9. p. 7. Anton. Gomez lib. 3.
var. cap. 6. num. 1. Plaça in d. cap. 3. num. 2. D. Ioan. à
Vela de pœnis delict. cap. 16. vers. vltimo. Farinac. in
d. quæst. 105. num. 460. & 464. vnde quocumque ti-
tulo fuerit adeptus ex sola retentione pœnas luert,
qui eum possederit, vt ex præcitatatis patet.

In foro autem interiori nullum dubium est, nisi
quòd mortaliter peccet similis libelli auctor, si de-
lictum occultum publicum fiat causa infamandi
proximum, secundum Mol. de iustit. & iure tractat.
4. disput. 35. Martin. Bonacina tom. 2. de restitut. disp. 2.
quæst. 4. puncto. 9. num. 1. † Dum verò quis infa-
matorum libellum casu inuenit, si solus legat, &
secretò retineat mortaliter non peccare, nec con-
trahere excommunicationem papalem, quæ ex
libellis infamatoriis incurritur, docent Molin.
citato loco num. 5. & Finellus casu 12. num. 9. Graff.
lib. 1. de casibus referuatis cap. 9. conclus. 6. & eis rela-
tis idem Martinus Bonacina citato loco numer. 9.
vers. quarto, † Licet fateat, quòd iure externo
punitur eadem pœna, qua illius auctor si cum li-
bello inueniatur, nec iustam probet retentionis
causam, ex Farinac. & aliis supra citatis, † Quo
25 sensu possent in conscientia foro excusari, qui ex
curiositate ad familias nobiles, & puras discernen-
das ab aliis maculatis, & ignobilibus similes secretò
retinent catalogos absque aliena iniuria, vt tenuit
Finell. casu 12. num. 13. ex quo & aliis ita docuit
Bonacina citato loco num. 4. in fin. † de quo ante
nostræ Pragmaticæ publicationem non dubitarem,
sed postea, quia in conscientia obligat, & retineri
prohibet dictos catalogos ob magna damna obue-
nientia ex eorum retentione, plurimum dubito,
immò verius credo contrarium, & quòd secretò re-
tinens mortaliter peccet, & per confessarios ino-
neri debeat vt eos laceret, seu comburat, aliàs re-
luctanti absolutionem non impartiret, cum aliàs
illudoria maneret lex nostra. Sicut etiam retinens
libros prohibitos sola ex curiositate etiam ad eos
confutandos, suo nomine, aut alieno, in domo pro-
pria siue extranea incurrit pœnam excommunicationis,
& cæteras secundum Toler. in summ. de Bulla
cane, excommun. 1. num. 24. Graffius 1. decisio. lib. 4.
cap. 18. Alterius in Bulla cane lib. 5. cap. 7. vers. te-
nentes, P. Thom. Sancius in summ. lib. 2. cap. 10. num.
40. & sequentibus, Farinac. de heresi. quæst. 180. num. 39.
& 43. Anton. Soussa in Bulla cane disput. 15. num. 28.
& in Aphorism. Inquisit. lib. 1. cap. 21. num. 17. & 28.
Bonacina de censur. in pract. disputat. 1. quæstion. 2.
punct. 4. num. 15. Suarez de fide tract. 1. disp. 20. sect. 2.
num. 21.

Et licet ad puniendum retinentem similes cata-
logos & libros ab aliquibus requiratur dolus, vt
probari videtur in d. l. lex Cornelia, §. 5. si quis li-
brum, ibi, *dolòve malo fecerit, & ex aliis iuribus*
suprà adductis, defendit Bursato *conf. 94. num.
31. vers. Quinto & vltimo, & per textum in l. ma-
iorem seueritatem, 4. C. ad l. Cornell. de fals. reter
Zephal. in d. conf. 341. num. 25. cum sequentibus,*
† tamen post huius legis promulgationem contra-
rium verius credo, immò ex sola retentione do-
lum præsumi, cum sit absque commodo, & ne-
cessitate retinentis, & vtilis tantum ad proximo-
rum iniustam infamiam & dehonestationem, vt
plerumque fit, præ maxime, si per aliquot dies
continuos retineatur, aut aliquibus tradan-
tur ad perlegendum, nam tunc iustam, nec
legitimam excusationem enormissimi criminis pa-
tra tor

trator intendere non poterit: † tum quia aduersus
legem facit secundum Bald. *conf. 35. num. 3. lib. 3. Cra-
ueta conf. 193. num. 3. Masch. de probat. concl. 532. num.
47. Menoch. lib. 5. præsumpt. 3. num. 76. & seqq.* tum
etiam quia si alter auctor libri fuit, ad quid ipse
randiu illum penes se retinet? ad quem honestum
finem? ad quam permissam voluptatem, seu solatiij
causa per lectionem? certe nulla ratio iusta inueniri
poterit, qua à dolo saltim præsumpto tueri se pos-
sit, † qui et si præsumptus, verus dolus dicitur, l. 1. §.
1. si mensor fals. mod. dix. l. quod Nerua, 32. de positi l.
dolus est, 44. in l. 1. si fideiussor. 29. mandati, l. dolus 6.
C. de dolo Io. Garc. de nobilit. gloss. 17. num. 33. Ioann.
Gutierr. *conf. 16. num. 4. non quidem propriè, sed
re, & effectu, interpretatione intrinsecus desumpta
Delrio. in l. nemo 123. cap. 1. pag. 126. de reg. iur. vi-
dendos Oualdus Illiger. ad Donel. lib. 16. comment.
cap. 7. lit. l. † tenebatur quidem eum statim lacerare,
comburare, & nemini perlegèdum tradere ex d. l. vn.
C. de famos. libell. d. l. 3. part. & ita refert expressè de-
cissum & iustum extate à Summo Pontifice Pio V. in
quadam sua bulla, ad nostrum propositum, Farin. in
præallegata quæst. 105. num. 499. & similiter in hoc
nostro textu, ibi, *no pueda tener ni tenga ningun libro
en su poder registro, ni catalogo, ni otro papel, en que trate
de qualquiera cosa, que pueda ser de nota en materia de
limpieza de familias o descendencias, y que queme los que
numero.**

Catalogi igitur, & prædicti libri à priuatis con-
fecti, retentive nihil sunt, quia nihil probant nec
fidem efficiunt: & sunt prohibiti, quia magni in
damnis, magnique in præiudiciis, & in reipublicæ,
& priuatorum perniciem. Videamus nunc an idem
sit seruandum in aliquibus tribunalibus, & commu-
nitatibus, in quibus similes obseruantur libelli, &
catalogi infectorum, & descendentiū à Mosaicis,
& Sarracenis, seu penitentiaris per sanctum offi-
cium. Et resolutiū dicendum cenfeo, quòd in præ-
dictis communitatibus cessat prohibitio, quia defi-
cunt omnes eius rationes, tum quia clam & secretè
habentur absque iniuriandi animo, & sine calumnia,
nec indignatione, ad vtilem & bonum finem ius
suum tuendi, vt prætenforum qualitates pateant, ne
abscondantur, nec obliuioni tradantur; † interest
enim quod in prædictis communitatibus admitten-
dorum qualitates notæ sunt, ex text. in l. 1. §. pen. de
ventre infisc. l. superstatu. 9. C. de quæst. ne post admis-
sionem maculati alios decipiant, & illa quædit, ac
communione assuefactione inficiant sanos, vt ad
aliud dixit Guiljelm. Benedic. in cap. Raynuncius, in
princip. num. 57. de testam. Felacz de maiorat. 1. part.
quæst. 51. num. 29. & sic quòd non admittantur, qui
aliqua nota maculæ laborant; in quo non solum
prædictarum communitatum, sed etiam totius reg-
ni vtilitas versatur, vt suo loco dixi, tum etiam, quia
sicut ipsis communitatibus hoc plurimum decet, ita
nec aliis nocumentum trahit, cum non ad aliquo-
rum iniuriam, sed ad iuris proprii tuitiōnem ha-
beantur, l. nullus 55. de reg. iur. cum similibus. Tum quia
sicut possunt ab inimicis inquirere veritatem ma-
culæ, & descendentiæ, & an vlla sit suspicio in-
fecti sanguinis, vt probauit supra quæst. 12. §. 3. 1.
part. ita licitè & honestè catalogos similes retinere
valent, vt exinde inquirendi saltim facultatem ha-
beant, maxime quia in prædictis communitatibus
tantum seruati solent catalogi, quia à fidei dignis fue-
runt oblati ex legitima causa, ita vt sinistra non la-
borent præsumptione, & omnibus pensatis causa,
modo, & sine licitè custodiantur; vnde cessant om-
nes rationes nostri textus cum respectu communita-
tum non interueniat indignitas, falsitas, nec iniuria,

malitia, nec vana curiositas; sed adest magna vtilitas,
bonus finis, & iustitia notoria; † quare dispositio
cessare debet omnino, ex textu in l. adigere 6. §. quam-
uis 2. de iure patronat. & in l. quod dicitur 32. de pactis
& in cap. cum cessante, 60. de appellat. Io. Gutierr. de
iuram. confirmat. 1. part. cap. 51. num. 6. Mellia in l. To-
letè 2. part. fundam. 1. num. 13. Marc. Anton. Eugen.
conf. 65. num. 12. & probari videtur ex hoc nostro tex-
tu ibi, *porque muchas personas con malicia, y curiosidad
natural, mas que por conueniencia, ni otro buen efecto
conseruan en su poder libros, &c.* Igitur si non à personis
priuatis, nec ex malitia, nec curiositate, sed per con-
uenientiam, bonum finem, vtilem effectum custo-
diantur, & ratio cessabit, & constitutio locum non
habebit, sed contrarium potius ex prædictis iuri-
bus, & textu in l. 1. §. huius rei, de officio eius cui mand. est
iurisdict. & in l. qui testamento. 20. §. mulier. 6. de testam. &
in l. sequens quæst. 68. de leg. 2. & in cap. cum apostolica,
7. in fin. de his qua sunt à prelat. sine consensu cap. cum
virum 12. de regular. Franc. Mantica de coniectur. vlt.
vol. lib. 3. tit. 15. num. 11. Pet. Surd. de aliment. tit. 5. quæst.
3. n. 75. & q. 1. n. 2. Nenciacius in syn. nuptiali lib. 1.
Non est nubendum, n. 212. Hier. Grat. resp. 7. n. 45. vol.
2. Zephal. *conf. 1. n. 14. tom. 1.*

Sed maius dubium est, an aliquam tunc efficiant
fidem? loquimur enim de catalogis descendentiū
à Mosaicis, Sarracenis, & hereticis, seu penitentia-
ris, & de aliis memorialibus priuatis absque Nota-
rij sigillo, & non in forma probanti, quæ authentica
sunt, nec quidem alicuius subscriptione munita. Et
nullam omnino efficere fidem probatur ex adductis
suprà, cum fuerint à priuato confecta, & nullius au-
thoritate suffulta, nihil enim habent, quòd ad fidem
etiam minimam nos inducat, nec maiori hæc opinio
eget comprobatione, quam quæ supra diximus &
concessimus.

At quòd saltim aliquam efficiant fidem suadetur,
quia plerumque similes catalogi in archiuo, & secre-
to communitatis apponuntur cum aliis authenticis
scripturis, & testimoniis, & ratione loci fidem eis
præstandam probat *auth. ad hæc, C. de fide instrum. cap.
ad audientiam 13. vbi late Felin. a num. 1. de præscript.
Clem. 1. in fin. de iureiur. & alia plura iura adducta ab
Auiles in cap. 19. prætor. gloss. esten. Masch. de probat.
concl. 7. 1. num. 61. Aym. Craucta de antiq. rem. 1. part. §.
quarto limitatur, ex num. 1. & conf. 274. num. 6. & conf.
758. num. 7. Marc. Ant. Natta *conf. 672. num. 34. lib. 4.
Socin. reg. 294. vers. Primò facit. Franc. Pui purat. conf.
120. num. 10. & conf. 270. num. 18. D. Garcias Masstril-
lo decis. 43. num. 11. Ioseph. de Sesse decis. regni Aragon.
21. a num. 3. per totam, & allegatis ab Emman. Barbos.
remiss. ad ord. Lusitan. lib. 3. tit. 61. in princ. pag. 409. vbi
plures.**

Quod etiam procedit, si scripturæ plures patian-
tur defectus sine subscriptione, & abque die & an-
no, aut similes alias ex Bart. in d. *auth. at se contractum
col. 1. de fide instrum. Roman. conf. 105. tenet Auiles
in d. cap. 19. nu. 11. ante medium, † & quod plus est, &
magis facit pro hac sententia, licet apocha per se
non probet, si tamen inueniatur in publico archiuo
sine subscriptione, & sine testibus probat plene ex
Bar. supra & in d. *auth. ad hæc, Bald. in rub. C. de fide in-
strum. & in l. si vnus, circa medium, C. de testam. Paul. in
auth. si quis in aliquo C. de edendo, Iaf. in l. admonendi,
num. 97. de iur. Abb. num. 6. & Felin. 9. in cap. 2. de fide
instrum. & ex aliis, quos in specie refert Masch. de
probat. concl. 111. num. 9. & 10. vbi reddit rationem, †
quia archiuum dat robur scripturæ non authenticæ
ex Boerio *decis. 105. num. 11. Hieron. Grat. consil. 122.
Phil. Corneo consil. 171. num. 10. vers. & idè videtur
vol. 1. cum aliis adductis per eundem Maschard.*
N n 4 ibid.**

40 *ibid. in dict. num. 10.* † quod minus dubium continet in antiquis, de quibus plerumque agitur in puritatis causis, quæ plenè probantur ex qualibet scriptura defectuola, prout diximus supra 1. p. q. 1. §. 3. ex n. 18. cum pluribus seqq.

41 Quod quidem ita generaliter assertum, nec verum credo, nec defèdi potest, maxime vt plenà similes apochæ, aut catalogi efficiant fidem, etiam si in archiuis publicis inueniantur, simul cum aliis authenticis scripturis, cum ex se nullam efficiant fidem & omnes omnino deficiant solemnitates, ex quibus aliquam mereri possent, nec ratione loci plenè eis creditur, ad quod plura requiruntur, quæ in præfenti deficiunt, vt præcitati animaduertunt, & probant Ioan. Andr. ad Speculac. tit. de instrum. edit. §. nunc videndum. Tiber. Decian. consil. 24. num. 48. lib. 1. Verald. decif. 41. part. 1. Ofasch. consil. 7. Beltrand. resolut. 3. num. 2. lib. 3. adducti à Mastrillo in dict. decif. 43. num. 1. quia nec authenticæ sunt, nec ex authenticis exemplati, nec res, quas continent, scriptis directè probari possunt, nec scripturæ de eis confici, vt dixi supra 1. part. in dict. quæst. 1. §. 2. nec quidem manu publica, nec testibus roborari manent, & denique deficiunt in eis omnia substantialia, ex quibus fidem mereri possent.

42 Quare dicendum puto, quod parum, aut nihil fidei efficiant ratione loci tantum, ni alia concurrant, ex quibus mutuan accipiant & roborentur, aut ex longo tempore, siue ex littera alicuius probi viri, & fide digni, aut notam aliquam habeant, quæ causam, aut certum auctorem demonstrant, ex quo fidem mereantur, nam tunc ex his, & ratione loci poterunt magnum præstare adminiculum quo alia vestigi valeant probationes. † In sancto verò inquisitionis officio plerumque olim exhibebantur inquisitoribus, qui in inquisitione generali territorij debebant, nec tunc credendum mendaces recipiendos, nec seruandos cum aliis scripturis authenticis, sed quia ex auctoritate offerentium, aut ex aliis fide digni visi fuerunt, siue ex rationibus, & aliis circumstantiis, ex quibus plurimum operari solent.

43 Denique vnum animaduertam, quod genealogie, seu testium depositiones defectiuæ, quæ cum aliis testificationibus, & genealogiis authenticis inueniuntur ex eadem littera, aut forma, qua cæteræ authenticæ, & sine defectu, efficiunt absque difficultate eandem fidem, ac aliæ & etiam si non sint eiusdem litteræ, dum modò annotatæ, aut subscriptæ appareant eadem manu, qua cæteræ eiusdem libri, quia tunc in eis inueniuntur qualitates requisitæ à prædictis Doctoribus secundum Rotam apud Farinac. decif. 418. num. 4. 2. part. in quo nullum dubium inuenio. Quanta autem sit hodie prædictarum genealogiarum fides, qualiterque noceant descendentes in sequenti quaestione despiciam, de hac enim dicta sufficiant.

QVÆSTIO VI.

De confessionibus, seu genealogiis in Sancto Inquisitionis officio acceptis, in quibus maculam farentur ascendentes: quantum noceant tam consentientibus ipsis,

quam eorum descendentes, & de adminiculis, quibus oportet esse roboratas vt plenè probent: ad interpretationem §. Item porque en algunos consejos y tribunales.

VERBA TEXTVS.

Item porque en algunos consejos, y tribunales particularmente en el de la inquisicion en su primera institucion se entiendo, que algunas personas, que fueron llamadas a ellos, preguntados de si mismos y de su calidad, confesaron algunas cosas, que no fueron ciertas, ni tuvieron causa, ni ragon para ello, y estas tales confesiones an perindicado a sus descendientes, siendo assi, que conforme a derecho, si se probase lo contrario, de lo que contiemen, no pueden periudicar, porque la verdad no se muda por sola la voluntad. Ordenamos, y mandamos, que si las dichas confesiones no estuieren ayudadas de algun otro adminiculo, o ragon, de que se pueda inducir, que no esta la materia en solos terminos de confession, no basten impedir la nobleza y limpieza; sino que se proceda a calificarla, como si no las huuiese, y segun lo que resultare sea la determinacion, regulando esto conforme a derecho.

S V M M A R I V M.

- 1 Genealogia tripliciter capiuntur in sancto officio. A reis denunciatis pro hæresi, ex testibus examinandis, n. 3. Et in generali territorij inquisitione dum descendentes à maculatis genealogiam exhibere cogebantur, num. 4. Hi duo modi ab usu iam recesserunt, numero 5.
- 2 Qualitates sanguinis plurimum conferunt ad faciliorem expeditionem causarum fidei.
- 3 Confessiones ascendendum in quibus propriam maculam fassi fuerunt, an descendentes noceant, vel non, ibidem. Et examinatur in §§. seqq.

TRIPLICITER confessiones seu genealogias accipi consuetum fuit in Sancto Inquisitionis officio. Primò à reis denunciatis ob hæresim, hæresive suspicionem, qui in prima audientia ante omnia interrogantur de parentibus, auis, de vxore, vel vxoribus, aut maritis, de filiis & nepotibus, patris & cæteris transfuersalibus, quorum habent memoriam & notitiam, & sciscitantur de eorū omnium, & sui generis qualitatibus, † quia ex sanguine, & qualitate generis suspicio sumi potest contra personam ad faciliorem delicti probationem, vt iustum extat à Dominis supremi Senatus sanctæ Inquisitionis pluribus in locis præsertim in instructio-

ne 14. ex latis Toleti à Domino Ferdinando Valdes generali Inquisitore, anno Domini 1561. Quod & olim obseruatum fuit ex Eymerico in director 3. part. tit. de modis interrogandi reos, & tit. Obseruanda ab Inquisitoribus in examine hæreticorum, vers. Primò dico aduertendum. Simanc. de Cathol. instit. tit. 44. de ordine procedendi, num. 14. & in Enchirid. violatæ religionis tit. 27. de interrogat. in princip. Lud. à Paramo, de orig. inquisit. lib. 3. q. 9. n. 54. vers. at ubi ad interrogaciones ventum est, adducti plures à Farin. de hæresi q. 185. n. 9. Valençuela in specie nostra loquens cons. 90. n. 86. quod & hodie in trepidè, & generaliter in omnibus seruatur tribunalibus.

3 Secundo olim dum testes in fidei causis, seu ad reorum defensionem siue ad probationem delictorum, seu ad alias causas producebantur in generali interrogatione de sui generis rogabantur qualitatibus, an ab antiquis Christianis ortum trahant, an à nouiter conuersis, an à pœnitentiariis per sanctum Officium, quarum interrogationum plures in registris, & libris antiquis extant, ad inuestigandum fidem quam mereri possunt.

4 Tertiò dum ex generali territorij Inquisitione descendentes à Iudæis, Mauris, relaxatis, & reconciliatis cogebantur proferre descendentiam & genealogiam suam, cum expressione sui, & suorum sanguinis qualitatum, & exhibere indulta habilitationis ad ferendas res prohibitas, ne eorum descendencia & macula lateret, sed nota semper esset in sanctæ Inquisitionis Officio: † sed hi duo vltimi modi iam ab usu recesserunt, manent tamen in scripturis antiquis multi, qui maculatam descendentiam, & suorum parentum pœnitentiam libenter fuerint fassi, in vtriusque speciei interrogationibus, de quibus professionibus nunc quaeritur, nempe quam inducant probationem aduersus descendentes consentientium. Ad cuius veram intelligentiam & clariorum dicendorum expositionem in sex partes vniuersam diuidam tractationem.

- 1 Proponam plures iuris rationes, quæ suadere videntur, quod similes confessiones plenam contra descendentes efficiant fidem.
- 2 Alias contrarias pro negatiua parte referam rationes.
- 3 Veram intelligentiam & conciliationem prædictarum rationum, quoad ius commune attinet explicabo.
- 4 Adiciam verum intellectum nostri textus.
- 5 De adminiculis in genere, de quibus notiter loquitur textus.
- 6 Referam quædam specialia adminicula ex quibus maiorum confessiones vestiri possunt ad plenè probandum.

§. I.

Proponuntur iuris rationes, quæ partem affirmatiuam propositæ quaestions suadent.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessiones ascendendum circa maculam propriam nocent eis, & descendentes suis

certam & indubitatum rem efficiunt, & luce meridiana clariorem, notoriam & manifestam, admittuntur aduersus rem iudicatam, & contra præsumptionem iuris & de iure, num. 2.

Efficiunt meliorem probationem quàm cætera alia, num. 3.

Consenti nocent, n. 4. Contra libertatem probant, n. 5.

3 Probatio nulla melior quàm propria oris confessio.

7 Macula & sanguinis qualitates à maioribus in descendentes proueniunt, nec esse possunt in parentibus, & deesse in filiis.

8 Pater in filium transferre non potest puritatem, quam se non habere, fassus est.

9 Macula patris concludit impuritatem in filio.

10 Filius pars viscerum patris, & pro vno ambo reputantur, sub num. 13.

11 Quod patri nocet circa sanguinem, nocet filiis.

12 Causa quod inest, inest suo causato.

13 Confessus pro iudicato habetur.

14 Pater & filius eodem nexu sanguinis iunguntur.

Confessio & factum vnius ex coniunctis alteri nocet, ibid.

15 Confessio non solum consentienti nocet, sed etiam omnibus causam ab eo habentibus, maxime circa possessionem & proprietatem rerum, n. 16. Limitatur in §. seq. sub num. 21.

17 Pater & filius diuerso iure esse possunt circa nobilitatis possessionem, non verò circa eius proprietatem, nec circa maculam, num. 18.

Quo sensu verum quod ex eadem domo alij possunt nobiles reputari, alij non, & quod probata nobilitate vnius fratris non censetur probata nobilitas aliorum, seruis aliter, ibid.

19 Confessio parentum circa statum filiorum prodest, & nocet filiis.

20 Professio parentum circa filios, quæ olim fuerit, libera est ab omni suspicione, numero 21.

21 Nemo ita amens, vt suos filios neget, aut negligat.

22 Confessiones circa maculam à maioribus factæ absque suspicione sunt, sicut & consentientis persona, n. 23.

24 Præsumptio est, quod quis suum honorem tueatur, non quod deserat.

Ignorantia qualitatuum proprij generis non presumitur, ibid.

25 Nemo tam crudelis presumitur, vt suum honorem prosternat, & deserat.

26 Quisque presumitur esse accerrimus sui honoris defensor. Et appetere dignitatem suam agnatio

- agnationis, num. 27. Et velle quod melius, & vilius fuerit, num. 28.*
- 29 *Homines, honoris immediatè appetentiores sunt.*
Sanguinis coniunctio omnem fraudis suspitionem excludit, ibid.
Contra humanitatem & religionem facit, qui est contra suum consanguineum, ibid.
- 30 *Sanguinis dilectio presumere non sinit, quod falso quis sibi, & suis maculam tribuat, sed veritatis zelo.*
- 31 *Nemo sibi falsò crimen imponit, nec presumitur se, nec suum sanguinem, nec consanguineos odio habere, n. 32.*
- 33 *Infamia maior ceteris pœna est.*
- 34 *Quilibet, si potest, suam asserit puritatem & nobilitatem, & se honorat observando religionem, quam sui observarunt parentes, num. 35.*
Imponere sibi falsum crimen ex quo sibi mors aut filius damnus sequatur peccatum dignit mortale, sub d.n. 33.
Peccatum non presumitur, sub d.n. 33.
- 36 *Filij proclives sunt religioni parentum.*
- 37 *Confessiones circa maculam quando subverti possint aliis probationibus.*
- 38 *Probatio magis antiqua in antiquis preferatur, & sub n. 39.*
- 39 *Nemo presumitur labi in notoriis.*
Qualitates generis magis nota sunt consanguineis quam ceteris.
Confessio sub nomine instrumenti continetur, sub d.n. 39.

QUOD ascendendum confessiones ipsis, & eorum descendentes noceant circa generis qualitates probari videtur ex seqq. Primò, quia confessio ita iure plenam efficit probationem, secundùm text. in l. 1. §. si quis ultro, de quaest. l. si confessus, §. de custodia reorum, & in l. si quis in hoc 10. C. de episc. & cler. l. qui sententiam 16. C. de panis, cum aliis congestis ab Anton. Gom. to. 3. var. cap. 12. num. 3. Menoch. conf. 2.1. num. 14. vol. 1. D. Ioseph. de Sesse decis. 125. num. 3.1. vol. 2. vt certum, & indubitatum id, quod fatetur, efficiat, ex textu in l. generaliter 12. §. & si quidem C. de reb. cred. & in l. ult. C. de fideicom. Menoch. lib. 2. presump. §. 1. num. 39. & luce meridiana clariùs rem, de qua loquitur, ostendat, vt ex l. 12. tit. 14. part. 3. rener cum aliis Gregor. ibid. gloss. 2. & eam efficit notoriam, & manifestam, idem Menoch. de recuper. rem. 2.1. num. 2.2.2. §. vbi de num. 2.17. cum pluribus seqq. plura cumulat, & præcipuè ait, quòd tanta est vis confessionis, vt admittatur aduersus rem iudicatam, & contra præsumptionem iuris & de iure, quod & confirmat in consil. 180. num. 24. vol. 2. §. quia nulla est probatio melior quam propria oris confessio, l. vn. C. de confessis, cum congestis à Maranta de ordine ind. tit. de confessis, num. 2. Caualecan. decis. 1. num. 98. Hier. Grat. resp. 1.3. num. 48. vol. 2. Marc. Ant. Eugen. conf. 30. num. 1.1. & 1.2. & consil. 90. num. 18. lib. 1. §. quare contententi omnino nocere debet, aduersus quem macula manebit probata, & eam infringere nequaquam valebit, secundum textum in l. in antiquis, 23. C. ad S. C. Velleian. Ripa in l. si vnaquam quest. 16. num. 2. C. de re-

nocand. donat. §. Quod & admissum est in confessione contra libertatem, quæ si iudicialiter fuerit exhibitata contententi nocet, vt probatur in l. iubemus 41. in fin. C. de liber. causa, & in l. 6. vbi glossa 4. tit. 13. part. 3. §. Igitur nocere etiam debet omnibus descendentibus ipsius contententis.
Consequens patet, nam puritas, & macula, sicut & ceteræ sanguinis qualitates à parentibus & maioribus in filios & descendentes proueniunt, & derivantur ex l. 3. de interd. & releg. l. 2. vers. porque les viene tit. 2.1. part. 2. Rota apud Farin. decis. 249. n. 2. part. 2. per l. fin. cum sua materia, de senator. vt aliis alibi sæpiùs probauit, præcipuè supra 1. part. quaest. 4. §. 2. num. 46. & quaest. 13. §. 2. ex num. 27. cum pluribus aliis ibi, & quaest. 17. num. 31. & qualis in maioribus fuit sanguinis qualitas, eandem in posteris esse, fatendum est, secundum Neuizanc. in sylvia nupt. lib. 4. num. 13.2. Pelaez de maiorat. 1. part. quaest. 5.1. num. 16. nec possit in patre, auo, & in ceteris puritas deficere, & in filiis & descendentes inueniri, sicut nec quoad illos macula plenè probata manere, & in his deficere probationis copiam, §. nec quidem pater possit transferre in filium puritatem, quam ipse ex suo ore, & confessione non habebat, text. in l. nemo potest §. 4. de reg. iur. l. obseruare 4. in fin. de offic. proconf. l. traditio 20. in princ. de adq. ver. dom. & in cap. Darybertum, 24. i. quest. 7. cap. quod autem §. in fin. vbi gloss. ult. de iure patro. Zephal. conf. 164. num. 6. tom. 2. Aug. Barbof. axioma 160. num. 2. pag. 102. §. Immo verifimum est, & receptum, quòd impuritas patris & maiorum concludit impuritatem in filiis, & in ceteris descendentes, vt constat ex Prosp. Farin. decis. 335. num. 2. & 3. part. 2. Perezio de Lara de ammuers. & capellan. lib. 2. cap. 4. num. 28. Alex. Ludouic. decis. 498. n. 5. Igitur patris confessio nocebit filio, & aliis descendentes, sicut ipsi patri, & ceteris maioribus.
Confirmatur primò, nam cum filius sit pars viscerum patris, l. cum simus 21. §. fin. C. de agric. & censu. lib. 12. vnàque & eadem caro, cap. contradicimus 21. §. 1.3.5. quest. 3. Aristot. lib. 1. magn. moral. cap. 34. & lib. 5. Ethic. c. 6. gl. 1. in l. 1. tit. 15. & gl. 12. in l. 1. tit. 20. p. 2. Meno lib. 4. pres. 18. n. 27. & lib. 5. presump. 33. n. 11. Aluar. Valascus consil. 122. n. 25. & consil. 126. n. 5. eadem sanguinis qualitas in patre existens in filio etiam erit, §. & quidquid circa iura sanguinis prodest vel nocet patri, nocebit & proderit filio, & ceteris descendentes, arg. l. si quis 7. de except. rei iud. Ant. Fab. in suo C. lib. 7. tit. 3. definit. 7. n. 2. & expressè & elegantissimè cecinit D. Gregor. Nanziazenus in carm. ad Nicobolum, tom. 2. fol. 1284. lit. D. in hæc verba.
*Gloria namque patri natorum fama, desitque:
Vt rursus natis est gloria, fama parentum,
Gratia communis, labes communis vtriusque.*
Quia regulare est, quòd omne, quod causæ, siue toti inest, inesse videtur suo causato, & parti, secundùm Bald. in l. 1. de senator. & in l. nominationes, C. de appellat. & de parte quoad totum loquitur text. in l. que de tota 76. de rei vendic. & in l. iuris gentium 7. §. adeo 6. vbi Iaf. & DD. de pact. & in l. si vnus 27. §. si cum decem, §. cum seqq. illo cod. tit. & in l. si cui, 72. in princ. de leg. 1. Aristot. lib. 3. Physic. & lib. 1. de calo. Bart. in l. de quibus num. 15. de legib. Aug. Barbof. loco legalis, 82. num. 1. pag. 29. & loco 114. num. 1. pag. 36. Igitur quidquid patri nocet in iure sanguinis, nocebit filiis, & ceteris descendentes.
Confirmatur secundò, confessus in iure pro iudicato habetur, l. de confos. & iudicatum pro veritate, leg.

leg. res indicata, 207. de reg. iur. at pater & filius iidem in iure iuris, & pro vno reputantur, maxime in his, quæ à natura & genere proueniunt, l. fin. C. de impuber. l. 2. tit. 5. part. 6. gloss. in l. 7. tit. 13. part. 6. & multis probat And. Tiraq. in l. si vnaquam in presat. num. 15. & 23. C. de renocand. donat. ad propositum Farin. decis. 335. num. 3.2. part. Igitur confessio patris, & iudicatum pro macula eius pro veritate accipi debet, etiam respectu filij, & descendendum.
14 *Confirmatur tertio, pater & filius eodem sanguinis nexu coniunguntur, d. l. fin. C. de impuber. l. 2. vers. ca como quier, tit. 5. part. 6. plura cumulat Valençuela conf. 95. num. 67. & 69. sed factum & confessio vnus ex ita coniunctis iure nocet alteri etiam absenti, & inuito, vt aperte probatur in l. in duobus 28. in princ. de iureiur. propter vnitatem obligationis Duar. in 1. tom. ad tit. de iureiur. cap. 19. Hugo Donel. lib. 24. comm. cap. 15. ante fin. vbi Osuald. Illiger. lit. C. pag. mibi 1235. Igitur factum & confessio patris in nostra specie omnino filiis nocere debet propter vnitatem sanguinis vtriusque.*
15 *Confirmatur quarto, confessio non solum contententi nocet, sed etiam omnibus causam ab eo habentibus, ex textu in l. idemque erit, 16. §. fin. pro socio, & ex traditis per Bart. & DD. in l. si super actus, 3. de pign. Io. And. in addit. ad Speculat. tit. de testam. §. nunc tractemus, idem Bart. in l. si te §. fin. de except. rei iud. Purpurat. in l. 2. n. 12. §. C. de edendo. Dec. in cap. at si clerici, n. 13. de iudic. Iacob de Sancto Georgio in tract. de Honagio col. 5. vers. probatur, Abb. conf. 38. n. 1. lib. 2. Roman. conf. 184. Aym. Craueta conf. 29. Carol. Ruy. conf. 50. num. 13. lib. 1. & conf. 108. n. 19. lib. 2. Burfat. conf. 46. n. 3. Afflicti. decis. 129. Bal. conf. 389. lib. 4. Cuman. conf. 155. Farin. decis. 119. n. 1. decis. 180. n. 4. decis. 349. n. 2. & decis. 575. n. 4. 2. part. Gracian. discept. for. tom. 4. c. 662. n. 8. & c. 665. n. 16. & c. 739. n. 20. & faciunt tradita per Sim. de Pretis de interpret. ult. vol. lib. 5. dubit. 4. & ult. n. 36. fol. 555. & per Marienc. in l. 6. gloss. 7. n. 11. tit. 8. & in l. 1. gloss. 2. num. 4. tit. 9. lib. 5. recop. §. maxime quoad rerum, & qualitatum dominium, & proprietatem, secundùm Bar. in l. non solum, §. liberationis de liberat. leg. Franc. Aretin. in d. conf. 16. etiam si facta fuerit confessio, per reg. d. l. si super actus, tenent Dec. & Parputat. in locis citatis, & cum negari non possit, quòd descendentes causam sanguinis à suis habeant maioribus necessariò fatendum est, horum confessiones illis omnino nocere.*
17 *Nec oberit, quod accidere in nobilitate solet, nempe posse patrem in eius quasi possessione ignobilis, & tributarius declarari, & filius nobilis, & exemptus, quod mirabile vocat Io. Garc. de nobilit. gloss. 1.2. num. 48. qua specie patris confessio, filiis non nocebit ex adductis per Pelaez de maiorat. 4. part. quaest. 14. n. 55. & nos dicemus inferius in seq. §. maxime num. 27. §. quia cum nobilitas habeat actus externos ex quibus eius quasi possessio constituitur, aut per contrarios amittitur, possunt in filio actus ad possessionem sufficientes adesse, qui defuerunt in patre, & sic potuit iste ignobilis, ille verò nobilis declarari, quo sèu verè est, quod ex vna domo, & familia possunt alij nobiles reputari, alij non, vt dixit Socinus conf. 246. num. 3. vers. quocumque autem distorum, lib. 2. & censuit Rota apud Farin. decis. 535. num. 5.2. part. & quòd probata nobilitate vnus fratris, non probatur nobilitas alterius nisi probata nobilitate ascendentium, Afflicti. de consil. Regni lib. 1. sub rub. 9. de illicita portat. armor. incipit. intentionis n. 48. vers. sed quare de quaestione, sequitur And. Tiraq. de nobilit. cap. 17. n. 2. & seqq. refert Farin. citato loco, inspecto tamen sanguinis & proprietatis iure, de quo nunc agimus, non*

potest alia sanguinis qualitas in patre inueniri, & alia in filio, quia cum in vtroque à conceptu femine vna, & eadem fuerit à natura qualitas infixa, ac immobiliter vnique adhæreat, & eadem, quæ fuit in patre, in filium deriuetur, & transferatur, nulla differentia inter eos considerari valet, vt ex Oroscio Lusitano Io. Garcia, And. Tiraq. & aliis probat Io. Guttierr. lib. 3. pract. q. 13. n. 9.2. cum duobus seqq. de quo plura alibi dixi, quare probata macula patris per eius confessionem siue per aliam probationem, erit etiam per necessariam consequentiam filij probata macula.
Secundò principaliter probatur, nam iure constitutum habemus, quòd patris professio circa statum, & ætatem filiorum prodest, & nocet filiis vt constat ex textu in l. cum de ætate, 13. l. etiam 16. & in l. Imperatores 29. §. mulier. de probat. iuncta interpretatione Doneli in l. non nudis, 14. n. 2. C. de probat. §. vbi ait, quòd professio, de qua in prædictis iuribus est parentum affirmatio, qua apud acta publicè de statu, & ætate filiorum profitentur, quia olim imposita necessitas omnibus erat Romanis apud acta proficendi liberos suos, eorum statum, & natiuitatem, vt ibi probat ex Iul. Capitolin. in vita Marci Antonij Philosophi, & exinde status & ætas filiorum plenè probata manebat, vt ex dictis iuribus subdit idem Donelus à n. 5. cum seqq. eodem in loco.
Cuius constitutionis rationem, quæ plurimum huic rei, de qua agimus, conducit, reddit idem Donelus in l. parentes 6. n. 10. C. de testib. & reasumit Osualdus Illiger. ad eundem Donel. lib. 2. §. comm. c. 7. lit. F. quia videlicet, duæ res has parentum professiones præcipuè aduersus liberos ab omni vindicant falsi suspitione, tum tempus, quo professio fit, quia in nullum adhuc commodum, nec damnus filiorum vertitur, quod timeri valeat, tum ex persona profitentis, cum nemo ita sit amens, vt agnoscat liberos non suos, nemo ita impius, vt suos, qui sunt, neget, aut negligat.
Ita similiter confessiones maculata descendentiæ à parentibus factas, & tempus, & personæ contententium ab omni fraudis suspitione vindicant, tempus, quo ab hæreticæ prauitatis inquisitoribus interrogantur de sui generis qualitatibus, vt liberè respondeant, & interrogatis secundùm veritatem satisfaciant ab omni mendacio & fraude liberum est, cum tunc liberè potuerint suo, & suorum prospicere honori, & secundùm eum interrogatis satisfacere.
Persona similiter parentis nihil suspitionis habet, qui semper se, genus, & liberos suos amore proficitur, & diligit, aut saltim ita presumitur: nec credendum voluisse famam bonam, bonumque nomen & puritatem suam, filiorum, & totius generis spernere, nemo enim ita amens vt maculam non suam, seu à se ipso alienam, velat propriam agnoscat, nec etiam tam impius, vt suam, quæ est, & à suis possidetur, puritatem, & honorem neget, & negligat, ex ratione textus in l. de bonis eorum, cum similibus, Masch. de probat. concl. 71. n. 4. §. Immo certius præsumendum est, quòd eam tueri maluerit, & liberis eam integram relinquere, secundùm Sforciam tract. de compendiosa 6. part. num. 6. quod si omisit, idèd ita fecisse credendum, quia veritatem diligere maluit, quam mendax peritium committere arg. text. in cap. litteras, 14. vers. quamquam verifimilis de presump. et si enim inter illas duas res à Donelo consideratas medium dari valeat, ignorantia, videlicet, qualitarum sui generis, tamen nullo modo iure presumitur, vt in l. si filium 37. C. de liber. causa, ibi, qui tam proxima necessitudine coniunctus, conditionis ignorantiam simulare non potest, bene considerat Io. Gut. lib. 3. pract. quaest. 14. num. 140.

num. 140. in fin. & lib. 4. quast. 14. num. 9. Ant. Fab. in C. lib. 7. tit. 4. definit. 1. n. 1.

25 Confirmatur hoc idem primò, quia tam crudelis in se, & filios nemo præsumi debet, vt suum, & suorum honorem proferat, & deserat, vt ex D. Aug. refertur in cap. nullo 10. 1. 2. quast. 1. Pet. Greg. syntagm. iur. 2. part. lib. 3. c. 1. n. 11. cum seqq. Bart. Chaffan. in Catalogo glar. mundi 1. part. confid. 2. vers. quidquid, n. 6. Phil. Coineo cons. 1. 62. n. 8. vol. 1. Tib. Dec. resp. 1. num. 136. lib. 3. Immo acerimus sui honoris defensor quisque præsumitur Franc. Burfat cons. 191. num. 13. vol. 2. nec se, & suos lædere, nec offendere nisi ex veritate, & iusta causa est præsumendum ex adductis à Menoch. lib. 5. præsumpt. 14. num. 1. & ex illo Iſaiæ 42. 8. quod refertur in l. 5. ibi, eyendo contra la palabra que el dixa por Esaias Prophetas, no ena genaras tu omra, ni la daras a otros, tit. 1. 5. part. 2. † sed potius appetere honorem & incrementum dignitatis suæ agnitionis, ex Mantica de caniectur. ult. volunt. lib. 6. tit. 1. 5. n. 1. & 2. Nicol. Boërius decif. 204. num. 3. docet Pelaez de maiorat. 2. part. quast. 6. num. 445. † & quod optimum & vtilius fuerit sibi, & suis præsumitur, vt probat ex aliis Io. Gutierrez lib. 4. præct. quast. 8. num. 45. & 29 46. Menoch. lib. 3. præsumpt. 83. num. 2. † quia homines honoris immodici appetentiores sunt, vt tradit Egidius lib. 1. de regimine Princip. 3. part. Guillem. Benedict. in cap. Raynucius glof. 1. num. 26. & latiffimè And. Tiraq. de nobilit. cap. 23. num. 1. pag. 196. Acebedo in l. 1. num. 56. tit. 6. lib. 6. recop. & sic sanguinis coniunctio omnem fraudis suspicionem excludit, l. non solum 67. in princ. de ritu. nupt. l. pen. §. 1. quod falso tutor, Menoch. lib. 5. præsumpt. 4. num. 17. Farinac. decif. 452. num. 4. 2. p. in posthum. & facit bonus text. in l. sancimus 22. C. de poenis l. 1. & 2. de liber. causa, l. 5. de in iuriis, ita vt humanitatem ac religionem offendere censetur qui aduersus suum consanguineum insurgit, l. humanitate 23. C. de excus. tut. glof. in l. aut affinitate, de procurat. Horat. Lucius inter cons. crim. Tilet. cons. 161. num. 14. to. 1. fol. 198. Igitur patet supra dicta ratio.

30 Confirmatur secundò, quia sanguinis proprii naturalis dilectio non constituit verisimile, quod non solum falso, verum nec in dubio, tam graui infamiae nota, se & suos sponte dehoneſtate fuerit ausus, sed quodd ipsa motus veritate, & iureiurando perterritus suam imputitatem, & descendentiã à maculatis professus fuerit, arg. text. in l. litteras 14. vers. quamquã verisimilius, de præsumpt. Ioseph de Sesse decif. Arag. 119. num. 63. tom. 2. ibi, credendum est suæ assertioni quia cum se condemnet de acerrimo crimine, non est credibile, quemquam facturum, si non esset verum id, quod asseruat, & postea num. seq. ex Abb. Immola, Burtio, & Felino in d. cap. litteras, probat, † non esse præsumendum, quodd quis falsum sibi crimen imponat, ex quo grauis ei irrogetur poena, quare Hippolit. in præct. crim. §. expedita, ait, quodd nemo præsumatur ita demens, vt fateatur delictum non commissum, propter quodd imponatur magna poena, & dicere contrarium 32 est imago falsitatis, cum sit remotum à verisimili, † quia secundum Bald. in d. cap. litteras, nemo præsumitur se odio habere, nec proprium sanguinem, & sic nec consanguineos, glof. in l. 1. de in ius vocand. Bolognert. cons. 24. sub n. 3. Fatin. d. decif. 628. n. 10. 2. part. in posthum. & faciunt plura tradita per eundem Farinac. de testib. §. 54. n. 79. vbi alios adducit Iaf. in l. nec is, prope fin. de acquir. hered. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 15. num. 45. † & cum nulla maior sit infamiae poena, ex textu in l. quid ergo, 13. §. fin. de his qui not. infam. l. 4. tit. 13. l. 6. tit. 23. part. 2. Rebus in l. v. glof. 1. num. 170. C. de sent. qua pro eo quodd interest, And. Tiraq. in tract. de rebus exiguis, vers. Septuagesimo, pag. 74.

Menoch. de arbit. casu 493. num. 4. Auendaño lib. 1. de exeq. mandat. cap. 19. num. 17. cum aliis traditis à Pelaez de maiorat. 1. part. §. 51. n. 9. & ad nostrum propositum per Rotam apud Farin. decif. 167. num. 13. in fin. 1. part. ex Couar. in reg. peccatum 1. part. n. 6. de reg. iur. in 6. & lib. 1. var. cap. 11. n. 4. & à nobis supra 1. p. q. 1. §. 1. sequitur quodd nec credendum, nec verisimile sit, quemquam falsò sibi & suo generi maculam tribuere, sed potius hoc fecisse propter veritatem, & iurifurandi religionem, & cum sibi imponere graue crimen ex quo sibi mors, aut filii damnnum sequatur, mortale gignat peccatum, secundum Nauarr. in man. cap. 18. n. 28. Pet. Navarra de restitut. lib. 2. cap. 4. num. 134. Reginal. lib. 24. n. 90. vers. Quarta conclusio, Bonacim. de restit. disp. 2. q. 4. punct. 10. n. 3. Filiuc. tract. 40. ex n. 53. cum seqq. & n. 113. & seqq. vbi num. 114. vers. Quartus, loquitur de eo qui sibi hæresis & proditoris crimen imponit, & peccatum non præsumatur, Menoch. lib. 5. præsumpt. 3. ex num. 1. Madera cap. 32. animaduert. num. 2. præsumi non potest, quodd falsò sibi simile delictum suæ maculam imponat, & facit quodd licet natus ex coniugata præsumatur filius veri mariti, & non amali, vt apud omnes passim constans est, tamen contraria confessio matris probat & nocet filio, ex nostra ratione, quia non est verisimile tantum scelus matrem fuisse falsam, nisi sic veritas existeret, vt expressè consuluerunt Ancharr. conf. 225. col. fin. in princ. Gozadino conf. 12. n. 22. Burf. conf. 17. n. 1. & conf. 88. n. 10. & conf. 98. num. 5. & post eos Iosephus Ramon. conf. 22. num. 5. & 11. qui plures refert.

Immo semper expertus sum, quodd dum interrogantur suspecti in sanguine infecto circa qualitates suorum ascendentiũ, si possunt, suum prospiciunt honorem, & affectum puros & nobiles suos fuisse maiores, etiam si à conuersis, & pœnitentiã passis notorie originem trahant. Q. ij. verò olim maculam à conuersis, seu pœnitentiã descendentiã proferebantur, aut erat, quia ob notorietatem veritatem subterfugere, non valebant; aut quia de ascendentiã à Iudeis, & Mauris, plurimum gratulabantur, & se honorare putabant, † quodd nouum non est, quia vnusquisque ea religione, sectaue esse, qua parentes sui fuerunt honoratur, arg. l. quisquis, §. §. filij C. ad leg. Iul. maiest. cum aliis adductis à Ludou à Paramo de orig. inquisit. lib. 3. quast. 9. num. 163. P. Thom. Sancio in decalog. lib. 2. cap. 27. num. 7. & 10. cum seqq. † vbi num. 13. & 14. ait, quodd ex parentum imitatione, & infectione oritur quedam pronitas ad eadem parentum vestigia insequenda, ad quæ est naturalis prodiuitas ex sanguine deriuata, & ad parentum prauos sequendos mores, & quodd filij sint prodiues ad religionem parentum, quotidie vidimus, & olim in descendentiũ Iudæorum, & Maurorum sæpè sæpius eueniebat, vt ostendit Alphons. Hojeda de incomparabilib. benefic. cap. 23. num. 29. ante fin. dicens, quodd vtinam ex hac descendentiã aliquam sentirent infamiam, seu dedignationem, quodd etiam considerarunt Vincentius de Acoſta discursu contra Iudios cap. 24. Mariana histor. Hispan. lib. 26. cap. 1. in fine. Filuicio de statu cleric. tract. 41. c. 5. n. 6. sub vers. notandum secundò.

Tertiò, hoc idem probari videtur, quia si aliqua ratione confessiones ascendentiũ subuerti possent, vt non probent suam & suorum descendentiũ maculam, idèd maximè esset, quia postea contrarium appareat probatum per testes, nam per instrumenta etiam antiqua directè puritas probari non potest, vt suo loco dixi, † & cum in probandis generis qualitibus agatur de re antiqua, potior fides præstanda est confessioni antiq̃ue ascendentiũ, quàm testibus nouiter

nouiter examinatis, qui de factò tam antiquo habere non possunt certam memoriã, nec notitiã, tam plenam saltim sicut ascendens defunctus, qui pleniorẽ, & certiorẽ notitiã circa sui generis qualitates habuit, sicut verisimile est, quàm iuniores testes: præcipue cum fuerint prædictæ confessiones exhibitæ in prima inquisitionis erectione, vt demonstrat textus noster in illis verbis, particularmente en el de la inquisicion, en su primera institucion, quo tempore vnusquisque qualitates notiffimæ omnibus erant, maximè quæ ab eorum religione proueniebant, quia vsque tunc quam liberat quilibet liberè obseruabat, † atque idèd nec fraudari, nec errore labi præsumi potest, arg. l. regula 9. §. sed si facti, de iuris & facti ignor. cum similibus, & plenior præstat fides Confessionibus antiquis ascendentiũ, quàm depositionibus testium denud examinatorum, arg. l. census 10. l. si arbiter. 28. de probat. glof. verb. testium vers. item considerauit Index in cap. tertio loco, §. de probat. Bal. num. 3. & Felin. post. num. 5. in cap. cum causam de probat. idem Bald. cons. 420. n. 4. vol. 1. & cons. 109. in princ. lib. 4. Rol. à Valle cons. 2. n. 9. lib. 1. Socin. Sen. cons. 187. n. 18. lib. 2. Craucta cons. 54. n. 1. Decio cons. 146. n. 14. Paris. cons. 104. n. 46. lib. 1. Burfat. cons. 225. n. 47. Rota apud Farin. decif. 24. num. 3. & 4. 1. part. & decif. 266. n. 7. 2. part. & apud Seraph. Oliuar. decif. 339. n. 7. & decif. 553. n. 2. qui de instrumentis antiquis loquuntur, & eadem ratione locum debet habere in confessionibus, quæ appellatione instrumenti continentur, secundum Rotam decif. 389. reletam ab August. Barbosa appellat. 119. n. 5. in fin. contra Rebut. ibi allegatum, cum aliis à me adductis supra 1. part. q. 1. §. 1. sub n. 71.

Præterea quia cuiuslibet de genere, præcipue si fuerit ex antiquioribus, & maioribus, magis notæ sunt qualitates, & descendentiã suæ familiæ, quàm aliis, ex textu in l. oclau. 9. in fin. Vnde cognati, & in l. si filium 37. C. de liber. causa cap. cum in tua. 27. de sponsal. cap. videtur. 1. Qui marit. accus. possunt, Perezius de Lara de capellan. 2. part. c. 4. n. 34. Menoch. cons. 203. num. 39. quare non solum videtur, quodd confessio ascendentiũ circa propriam maculam plenè rober aduersus omnes, sed quodd præferri debeat ceteris probationibus de nouo receptis.

§. II.

Contraria sententia rationes proponuntur.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessiones ascendentiũ circa propriam maculam, nec sibi nec descendentiũ nocent, probatur, num. seqq. Confessio circa statum consenti non nocet, si postea probetur contrarium, ibid. Veritatem tollere, nec mutare non potest, num. 2. Vt nocet debet esse circa res, quæ veniant ex hominum voluntate, num. 4. Spurius neminem facit, num. 5. Errore facta non valet, num. 10. & 15. nullum operatur effectum, n. 12. Aliter se haberi probando, non attenditur, n. 16. Exhibita velut à teste in vno iudicio non nocet in alio, num. 18. Falsa Secunda Pars.

Et de crimine quod non apparet non nocet, num. 19. Aliis non nocet præter consentem, num. 21. Regula, quodd nocet omnibus causam à consenti habentibus, limitatur dupliciter, ibid. nocet tantum in his quæ à consenti proueniunt, n. 22. Patris non præiudicat filiis nec descendentiũ, num. 24. Circa statum filiorum non affert nocumentum, num. 25. Matris filio circa legitimitatem non nocet, num. 26. Patris circa suam ignobilitatem filii non præiudicat, n. 27. Prodest non tamen nocet, num. 28. Non constituit natales, num. 30. Nec seruitutem, num. 31.

- 3 Veritas errore nec falsa asseruatione non tollitur, nec fraudatur factò nec voluntate contrariat, num. 6. Semper præferenda, num. 14. Natus ex legitimis nuptiis sua confessione spurius effici non potest. Puritas & nobilitas non à patre sed à genere proueniunt, & n. 23. Iura sanguinis aquè omnibus eiusdem generis competunt. Factum prædecessorum successoribus non nocet. Factum errore nullum est. Errans fateri non videtur. Error & furor annullant actum, non attenduntur probando rem aliter se haberi, num. 16. Ignorantia qualitatum proprii generis aliquando euenit. Nobilis qui se ignobilem fassus fuit probando contrarium incarcerari ob debitum non debet, ibid. Ignorantia qualitatis sanguinis cadit circa alienum factum, ibid. Factum notabile excludit præsumptionem ignorantiam, ibid. Error & ignorantia interuenire possunt circa incorporalia maiori ex causa, ibid. 20 Sententia lata virtute confessionis aliis non præiudicat. 21 Factum vnus minus nocet quàm plurimum. 24 Filij præiudicium accipere non debent ex parentum confessionibus, & num. seqq. vsque ad 27. 30 Natales, non confessio, assignant qualitates sanguinis. 31 Seruitus, nec libertas non inducuntur per confessionem.

SENTENTIA contraria iure verius probari videtur, nempe quodd ascendentiũ professiones filijs, & ceteris descendentiũ prodesse valeant, nocere verò non ita, nec contra eos aliquam efficere fidem. Primò quia confessio circa statum facta consenti non nocet, quin postea agere possit de sua libertate, ac si aduersus eam sponte fallus non fuisset, vt apertè probat textus in l. nec si volēs, 6. & in l. liberos 10.

et in l. parentes 22. l. interrogatam 24. l. iubemus 41. C. de liber. causa cononat text. in l. 6. tit. 13. part. 3. vbi Gregor. Igitur multo minus nocebit eius liberis, & descendentes, qui saltem per contrariam probationem obnoxij non erunt parentis confessioni.

2 Confirmatur, confessio veritatem tollere, nec mutare non potest, dum quis contrarium aliis legitimis ostendit probationibus, etiam si oppositum scienter, & sponte fuerit confessus, ex textu in l. cum falsa 6. de iuris & facti ignor. Paul. in l. illud, num. 3. Quando appellandum sit, & tantum nocet usque ad contrarium probetur, vt in d. l. interrogatam, 24. Cod. de liberali causa, vbi gloss. fin. de confes. vbi etiam gloss. vlt. & Anton. de Butrio num. 18. et in capit. sacro. 48. de sent. excomm. et quia veritatis gestorum vis tanta est, vt nec erroribus, nec falsa tolli, nec minui valeat asseruatione, ex d. leg. cum falsa, leg. assumptio. 6. ad municip. et in l. illicitas 6. §. veritas, de offic. presid. Abb. in cap. examinata, num. 20. de iudic. Morocius respons. 29. num. 34. et respons. 46. num. 33. in fin. Igitur confessiones parentum non ita nocere debent, vt contrario probato subtraheri possint.

4 Secundò probatur, ad hoc, vt confessio noceat praestari debet in rebus quae incipere, seu deficere possunt ex hominum consensu, & voluntate, textus est in l. inde Neracius, 23. §. fin. ad l. Aquil. et in l. in confessionibus, 13. de interrog. act. vnde receptum, quòd eius rei confessio, de qua quis disponere non sit valida, ni quatenus de eius constar veritate ex Anend. in cap. 29. praeor. num. 12. 2. part. Ioann. à Roxas de successibus cap. 9. num. 17. Thom. Grammat. decis. 1. num. 6. Achil. decis. 4. de confes. Rota apud Farin. decis. 80. num. 6. 2. part. et decis. 768. num. 7. part. 1. posthum. Gracian. discept. forens. tom. 3. cap. 282. num. 8. at puritas, & macula ex natalibus ex sanguine proueniunt, non verò à priuatorum voluntate, vt scriptis probant. Igitur nec confessio de eis facta nocere, nec prodesse debet, ni quatenus veritas ex aliis appareat probationibus.

5 Confirmatur, nam qui ex legitimis est natus nuptiis, non potest sua confessione spurcius effici, quia neutrum voluntate, & consensu, ex textu in l. filium 6. de his qui sunt sui, et in l. suspecta 29. §. 1. de inoffic. testam. et in l. 3. in princ. de liber. agnos. Valençuela 6. cons. 90. num. 90. ex ratione supra explicita; et quia veritas facta, nec voluntate fraudari non potest, nec debet, vt probatur in praesenti ibi, Porque la verdad no se muda por sola la voluntad, exornat Forcatul. in sphaera legali pag. 9. Ioann. Corral. lib. 4. miscell. cap. 10. Arias Pinel in l. 2. §. part. cap. 2. num. 32. C. de rescind. vendit. Couarr. lib. 1. var. cap. 1. num. 4. Igitur similiter macula confessio generis qualitates mutare non poterit, nec debet.

7 Tertio probatur, vnde utilitas prouenire non potest, nec poterit prauidicium, nec damnum, ex iuribus vulgatis; at puritatis & nobilitatis utilitas, nec à patre, nec ascendente prouenit, sed ab vniuerso genere, text. in l. 3. in medio, de interd. et relog. l. emancipatum 7. §. fin. de senator. l. si arrogator. 22. §. 1. de adopt. l. Dius fratres, 17. de iure patron. l. Paulus respondit. 47. §. fin. de bonis libert. et in l. 3. tit. 2. 1. part. 1. And. Tiraq. de nobilit. cap. 35. num. 4. et 5. Otalora eod. tract. 2. part. 3. principal. cap. 9. num. 7. et segg. 10. Aloylius Riccius collect. 733. part. 4. et alij adducti supra 1. part. quæst. 13. §. 2. n. 26. Igitur à nemine ex ascendentes prauidicium generi inferri circa eius poterit qualitates.

8 Confirmatur, ius sanguinis aequè omnibus successoribus competit, & consideratur velut ius quoddam successorium, ex leg. 2. vers. la tercero tit. 2. part. 3.

cum adductis supra 1. part. d. quæst. 13. §. 2. num. 26. et at quod est successorium non potest per factum praedecessorum auferri, nec minui, l. id quod nostrum 11. de reg. iur. l. constante 21. C. de donation. l. vxor. patri, 20. C. de legib. Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 1. num. 25. cum ab eis utilitas non proueniat. Igitur patet superius fundamentum.

Quartò probatur, quia plerumque similes ascendentium professiones circa sui generis maculam errorem, seu falsa nituntur causa, vt non semel experientia docuit, & considerat noster inuictus Rex in praesenti ibi, preguntados de si mesmos, y de su calidad confesoren algunas cosas, que no fueren ciertas, ni tuuieren causa ni razon para ello, et quod ex se nullum ex text. in l. si per errorem, 15. de iuris. leg. in omnibus 57. de oblig. et act. in totum 76. de reg. iuris. Seraphin. de priuileg. iuram. 61. num. 26. Couarr. in capit. quamuis pactum 2. part. §. 6. à num. 10. de pactis in 6. Ferdin. Valquez controuers. vsusfreq. cap. 47. num. 3. et confessio erronea, seu ex falsa causa nullum operatur effectum, text. in leg. non fatetur 2. de confes. leg. de arate 11. §. qui iusto, 10. de interrog. act. et in l. inde Neracius, 23. fin. ad l. Aquil. cap. fin. de confes. Simanc. in enchirid. viol. relig. tit. 29. num. 6. plures apud Farinac. de reo confesso et conuicto quæst. 81. num. 335. et quia errans fateri non videtur, leg. nihil confessus, 116. §. fin. de reg. iur. docet Bald. in leg. 1. num. 2. Cod. si minor se maior, dixer. et faciunt tradita à Petro Surdo de aliment. tit. 7. quæst. 6. num. 19. et quæst. 7. num. 4. Menoch. lib. 2. praesumpt. 19. num. 9. Alciat. respon. 97. num. 3. Roland. à Valle consil. 13. numero 22. et consil. 32. numero 70. volumin. 2. Zephallos consil. 220. num. 29. tom. 2. Rota decis. 1166. num. 2. part. 3. lib. 3. nec ipsi confitentis nocet, leg. sed et si mo putem, 22. de condict. indeb. leg. error. 7. vbi DD. C. de iuris et facti ignor. Bart. in dict. leg. non fatetur, de confes. Burg. de Paz consil. 43. num. 42. nec ex erronea quis obligatur confessione, l. ait lex 21. aliis l. inde Neracius, 23. §. si quis 11. vbi Florian. num. 3. ad l. Aquil. Roland. consil. 13. num. 29. vol. 1. Rota decis. 83. num. 2. part. 1. maxime ostensio errore in d. l. cum falsa 6. C. de iur. et fact. ign. cum aliis superius allegatis, Paul. Castren. in l. illud, num. 3. Quando appell. sit, allegati à Farinac. citato loco, faciunt adducta à Pelaez de maiorat. 4. part. quæstion. 14. num. 49. iuncto num. 51. plura apud August. Barbosa axioma. 49. num. 3. pag. 23. et quia veritas semper praefertur debet, l. confessionibus 13. de interrog. act. gloss. in leg. 21. C. de confes. Morocius respons. 29. num. 34. et respons. 46. num. 33 in fin. et in puritatis causa de facto consuluit Valençuela consil. 90. à num. 97. cum pluribus segg. et à num. 139. vers. aliud ostendere errorem, vbi loquitur de quodam fatuo, & stupido, qui ignorantia ductus apud inquisitores haeretica prauitatis propriam fuit fassus maculam, & ignobilitatem, aduersus quam pronunciatum fuit in regia Granatensi Cancellaria, vt recenset idem Valençuela citato loco num. 144. et rectè quidem si conspicuus apparuit error, & furor, ex d. l. error. 7. C. de iuris et facti ignor. l. §. vers. otro si decimos, vbi gloss. 4. tit. 13. part. 3. Bald. in l. edita, 2. lectura, vers. sape accidit, C. de edendo, Ant. Gabr. tit. de confes. concl. 6. n. 1. cum aliis adductis ab Aug. Barb. axioma. 82. n. 3. et immò probando, aliter rem se habere confessionis ostenditur error, ex d. l. non fatetur, vbi notatur, de confes. Bart. in l. error, n. 14. et in l. si post. n. 1. vbi etia Bald. C. de iuris et facti ignor. idem Bald. in dict. l. de arate, §. Celsus, de interrog. act. Abb. consil. 118. num. 5. part. 2. Roland. à Valle, cons. 69. num. 49. lib. 2. Burg. de Paz consil. 25. numero 64. Ioseph. Ludouic. decis.

decis. Lucensi 26. n. 29. et circa alia ex quibus error probatur vel praesumitur videatur Card. Tusch. lit. C. concl. 650. per totam, om. 2. Igitur patet hæc sententia, & nostri textus ratio.

17 Confirmatur, nam ignorantia qualitatum proprii generis quandoque datur, vt colligi potest ex adductis per Ant. Gom. in leg. 79. Tauri, num. 4. et Baeca de inope debitore, cap. 16. num. 96. Acebedo in leg. 4. num. 29. tit. 2. lib. 6. recop. Amescua de potestate in se ipsum lib. 2. cap. 23. num. 15. constituentes, quòd nobili asserenti se ignobilem per ignorantiam proderit probatio postea habitata suæ veræ nobilitatis, vt incarcerationi non possit, quos nouissimè sequitur, & rem exornat Alphonsus Narbona in leg. 14. gloss. 1. à num. 37. cum segg. tit. 2. lib. 6. recop. pag. 810. vbi num. 77. bene ait, quòd hæc ignorantia cadit circa alienum factum, non circa proprium, contra Ioann. Gut. lib. 4. pract. quæst. 14. num. 9. nisi fortè nobilitas praecesserit ex facto notabili cuius ignorantia verisimilis non videatur, secundum text. in cap. cum illorum, de sent. excomm. Tiraquel. de nobilitat. cap. 37. num. 110. Menoch. de praesumpt. lib. 6. praesumpt. 23. num. 80. et de arbitr. casu. 308. num. 7. Malch. de probat. lib. 2. conclus. 617. num. 2. Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 5. num. 11. et priuileg. 68. num. 8. et quòd error et ignorantia interuenire possit in his incorporalibus rebus, suaderi videtur ex eis quæ congestissimè supra 1. part. quæst. 11. num. 12. et maxime obtinebit locum in puritate et macula, quæ nullos actus exteriores habent per quos detegantur, & ostendantur, ita vt praedicta ratio nostri textus summo procedat iure.

18 Quintò probatur, quia confessio, velut à teste exhibitata in vno iudicio circa proprium delictum, seu maculam in alio nec nocet nec prodest non solum aliis, verum nec eidem contenti, et Felino in cap. capitulum, de rescript. limit. 2. Aluar. Valasc. cons. 33. num. 1. Mandos. cons. 43. num. 11. Guido decis. Delphin. num. 3. et relati à Valençuela cons. 90. num. 133. veriorum vocat Gracian. discept. forens. tom. 2. cap. 287. num. 17. et 18. contra allegatos per Farin. 3. tom. de reo confesso et conuicto q. 81. n. 101. Igitur multo minus filius et descendentes.

19 Confirmatur ex illo vulgari, quòd sola confessio acerrimi criminis filias de facinore parato non apparet, attendi non debet, ex l. 1. §. Dius Senevirum, 17. de quæst. et deleg. inde Neracius, 23. §. fin. cum leg. seg. ad l. Aquil. Felin. in cap. auditus num. 30. de praescript. Thom. Grammat. decis. 2. num. 18. et 39. Surdo decis. 114. num. 14. sed inter delictum et maculam generis nulla videtur congrua disparitatis ratio. Igitur patet intentum.

20 Sextò probatur, nam etsi sententia lata contra puritatem noceat omnibus descendentes, vt late probauit supra 1. part. quæst. 13. §. 2. et quæst. 17. tamen non procedit, dum sententia fertur virtute confessionis, quæ sicut non nocet aliis, ita nec sententia eius virtute lata, per textum in l. qui testamentum 17. de probat. leg. 3. tit. 14. part. 3. Bart. in l. sape, vbi etiam Alex. num. 127. de re iud. Immol. in l. facta, §. si hæres, de re iudic. And. Tiraq. de resact. lib. 1. gloss. 18. num. 85. cum segg. Arias Pinel. in l. 3. part. num. 50. C. de bonis matern. Anton. Peregr. de fideicom. art. 53. num. 37. et 61. Intrig. de substit. cent. 3. quæst. 73. n. 148. Fulario eod. tract. q. 62. n. 27. et 29. Menoch. cons. 500. n. 9. et cons. 688. n. 35. in fin. Philip. Nec. cons. 183. in fin. et cons. 172. n. 2. Oldrald. cons. 64. n. 22. Burfat. cons. 151. n. 19. lib. 2. et post omnes Pelaez de maior. 4. part. q. 1. n. 36. Igitur patet veritas huius sententiae.

Confirmatur nam, regula, quòd res inter alios acta aliis non prauidicet, ita locum habet in confessione, sicut in ceteris omnibus rebus ex textu in l. certum 6. §. sed an et ipsos 4. de confes. et in l. Seia 28. n. princ. ad S. C. Felician. Abb. & Felin. num. 12. vers. item intellige, in cap. 2. de fide instrum. late Alex. in d. l. sape, num. 132. de re iudic. cum adductis à Iosepho Malch. de probat. concl. 386. per totam, et à Pelaez citato loco num. 40. Alex. Ludouic. decis. 455. num. 11. Immo maiori ex ratione hoc in confessione procedit, cum ab vniuerso tantum voluntate incipiat, et finiat, et facillè possit ius alteri quaesitum auferre, vt considerat Malch. citato loco n. 2. et in specie puritatis probandæ Farin. decis. 167. n. 16. 1. p. recent. ceteri autem actus à plurium factis, seu placitis proueniunt, et idèd maiorem debebant vim habere, vt in cap. prudentiam 21. de offic. deleg. l. de re iud. Menoch. lib. 6. praes. 85. n. 1. et 2.

Et quamuis in praeced. §. num. 15. et 16. dixerimus, confessionem omnibus nocere, qui causam à confidenti habent, habet tamen duas praecipuas limitationes, vna de qua supra num. 7. nempe quia filius non debet damnum pati ex confessione patris circa sanguinis qualitates, quas ab eo non habuit, sed à genere. Altera quòd praedicta regula habet locum in successoribus voluntariis, non in necessariis, vt bene ex aliis dixit Anton. Peregr. de fideicom. art. 53. num. 17. 50. et 61. sicut quilibet est respectu sanguinis, quem necessariò accepit non voluntariè.

Septimò probatur, si aliqua ratione ascendenti cõfessiones prauidicare possent, ea maxime esset, quia descendentes ab eis qualitates sanguinis haberent, secundum text. in l. idemque erit, 16. §. fin. pro socio, et adducta à Malch. concl. 778. n. 3. Menoch. lib. 3. praes. 101. num. 16. Pelaez citato loco n. 42. vbi n. 47. plures congerit; et praedicta ratio non est vera, quia causa sanguinis à confidenti non prouenit sed ab vniuerso genere, vt sapius dixi ex l. 3. de interd. et relog. et facit l. locatio 9. §. earum rerum, 6. de public. et veltig. l. 2. tit. 2. p. 2. Otalora de nobilit. 2. p. 3. principal. c. 9. n. 7. Padilla in l. transacione, n. 5. C. de transact. et quæ ad propositum adducit Pelaez citato loco, n. 55. Igitur causa cessante, debet etiam effectus cessare.

Ex quibus rationibus traditum à DD. communiter habemus, quòd patris confessio non prauidicat filiis, et per consequens nec ceteris descendentes, si eius rei facta fuerit, cuius utilitas, nec veritas ab eius non oritur assensu, ex Bart. in l. certum §. si quis absente num. 3. de confes. Bald. in l. generaliter, num. 16. C. de non numer. pec. Afflictiis decis. 175. num. 4. Paris. cons. 92. num. 18. Aym. Craucta consil. 93. num. 2. et Surd. de alimentis, tit. 8. priuileg. 30. num. 11. Gracian. discept. forens. tom. 2. cap. 267. n. 32. et 33.

Similiter etiam iure receptum habemus, quòd parentum confessiones circa statum filiorum receptæ vllum eis non afferant nocumentum, ex text. in l. 1. §. Iulianus, de liber. agnos. et in l. non epistolis 13. l. non nudiis 14. C. de probat. l. neque professio. 5. vbi Bart. lat. et reliqui, C. de testam. §. fin. inf. de adoption. et in leg. transacione 26. Cod. de transact. Menoch. lib. 6. praesumpt. 55. num. 20. Gregor. Lopez in leg. 9. gloss. 1. et 4. per text. ibi, tit. 14. part. 3. Otalora de nobilit. 2. part. 3. princip. dict. capit. 9. num. 16. Annaeus Robertus lib. 2. rer. iudic. cap. 18. et in nobilitatis causis idem multis probat Fab. de Anna consil. 17. numero 22. et consil. 8. num. 11. lib. 1. et in nostra puritatis materia late comprobat Valençuela in dict. consil. 90. à numero 86. cum segg. pluribus.

26 Sicut nec matris confessio filio in quasi possessione legitimacionis nocet, etiam si affertur, eum in adulterio concepit, ut communis omnium fert sententia, tum in d. l. filium de his qui sunt sui, tum in cap. per duas 10. de probat. pro qua adduci potest text. in cap. causam quest. 4. in princ. Qui filij sint legit. secundum intellectum gloriæ verbo, sed est ita, ubi Ant. col. 2. & n. 5. in cap. provent. illo eod. tit. l. 9. tit. 14. part. 3. glossa & communis in c. ex transmissa, illo tit. Qui sint legit. Tellus in l. 11. Tauri n. 3. cumulat. plures Io. Gut. lib. 1. canon. quest. cap. 38. n. 30. cum segg. Menoch. lib. 6. pref. 53. n. 6. Masch. de probat. concl. 166. per totam Gracian. discept. for. tom. 1. c. 207. n. 32. And. Gayl. lib. 2. obferuat. 97. n. 8. Io. Neuizanis in sylua nuptiali, lib. 1. n. 83. Alc. de presump. reg. 3. pref. 37. Boetio decis. 299. n. 3. & 6. Phil. Corn. conf. 293. in fin. lib. 4. Pelaez de maiorat. 3. p. in initio n. 22. & 9. 15. n. 119. ubi num. seq. id intellegit in proprietate, non verò in possessione per l. 1. §. si cui uxorem, de inspic. ventre, & Alc. in l. Scevola, n. 29. de lib. & postb. quod meo iudicio conuincitur ex ratione text. in l. miles 11. §. qua propter 9. ad l. Iul. de adult. de qua infra n. 29.

27 Atque inde prouenit, quòd extante patris confessione, qua se ignobilem, & tributarium appellauit, nihilominus eius filij iudicio postea agere poterunt pro sua nobilitate, ut si hanc plenè qualitatem probent, nihil noceat contraria patris confessio per text. in l. interrogatam 4. C. de liber. causa & in d. l. transsatione, 26. de transact. Ant. Padilla in d. l. cum falsa, n. 6. & in l. error. n. 12. C. de iur. & facti ignor. Brislon. lib. 1. sect. 5. Io. à Roxas de successioib. c. 2. n. 28. Guido Papa decis. 115. Chaffan. conf. 64. n. 31. Oldrad. conf. 133. n. 3. Pelaez de maior. d. q. 14. num. 55. Valencuela conf. 90. n. 94. & in causa propria sic obtinuisse in Neapolitano senatu refert Fab. de Anna conf. 17. n. 22. & conf. 80. n. 11. lib. 1. quod in nostra materia & valde singulare, notandum, & memoria tenendum est.

28 Ex quibus tandem traditum est, quòd patris aperiatio filiis non noceat, licet plurimum eis prodesse valeat, ex text. in l. 1. §. Iulianus, 2. in fine, ubi grande prauidicium adfert. pro filio confessio patris, de liber. agnos. ubi glossa in verb. pro filio, plura iura adducit ad probandum quòd licet plurimum filiis proferat tamen nocere eis nullo casu valet, ubi DD. hanc communiter celebrem sequuntur glossam.

29 Ratio autem praedictorum omnium est, tum tradita à I. C. Papiniano in l. miles 11. §. qua propter 9. ad l. Iul. de adulter. ubi, cum possit & illa adultera esse, & impubes defunctum patrem habuisse, quæ huc facile accommodari potest, tum etiam, nam quæ pertinent ad conditionem, & statum personarum, ad sanguinifque qualitates ita natalibus sine alicuius facto per naturam inuent, ut postea deficere, nec mutari haud valeant, & velut in iura natiuitati cuiuspiam, praeferruntur debent ceteris omnibus attributis ex nudis assercionibus & vocibus prouocantibus; tum cum natales, & non confessio assignent statum, & qualitates sanguinis, secundum text. in l. non nudis, 14. de probat. d. l. neq; professio. 5. C. de testam. cum aliis supra relatis, explicat

30 Franc. Conanus lib. 2. commentarior. c. 4. n. 2. ubi ait, quòd cum libertas non sit voluntatis nostræ, nec liber est qui vult, nec cum vult desinit esse liber, parentes enim natales non confessio assignant, concinit Sim. de Pretis de interpretat. defunctior. volunt. lib. 2. solut. 2. a. n. 59. & conueniunt Brislonius, Padilla & alij superius relati, cum Tiberio Deciano conf. 20. num. 85. lib. 3.

§. III.

Conciliantur, & intelliguntur predictæ contraria rationes, secundum ius commune.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio qua confitenti nocet, nocet etiam causam ab eo habentibus. Iudicialis nocet confitenti, num. 3. Extraiudicialis non ita, num. 4. Si eam expressè reuocauerit, secus aliter, num. 5. In utraque specie admittitur probatio in contrarium, num. 6. Cum discrimine tamen, nam iudicialis requirit probatorem erroris: extraiudicialis vero simplici reuocatione contraria est, num. 7. & 9. Vbi quòd etiam si fuerit deliberata. Iudicialis interim quo contrarium non probatur, nocet, num. 8. Circa maculam facta antiquius praefertur noua probationi per auditum & famam, num. 10. & 19. Extraiudicialis quando resoluitur in vnicuius testis assercione contra alios, num. 20. & seqq. Si nocet confitenti circa maculam, saltem indirectè nocet successoribus eius, num. 23. Extraiudicialis verbo vel epistola facta praesumptionem constituit, num. 24. Facta in Sancto Officio Inquisitionis iudicialis est, & ita probat, num. 25. & seqq.
- 10 Probatio antiquior praefertur circa probationem maculae, verisimilior est, n. 11. Assercionis antiquorum magis credendum, sub d. num. 11.
- 12 Oblitio parit contrarietatem & dissonantiam in testibus circa probationem antiquam. In re antiqua praesumitur, ibid.
- 13 Testes seniores pauciores iunioribus pluribus praesumuntur. Probatio contra confessionem antiquam debet prouenire ab eodem tempore in quo fuit facta, ibid. Auditus & fama admittitur dum deficiat: certa rei cognitio, aliter secus, n. 14.
- 15 Confessio confitenti nocet, & probat etiam contra tertium.
- 16 Confitens contra se plenè creditur, & num. 17. & 34.
- 18 Pater admittitur in testem contra filium dum veritas aliter haberi non potest. Probatio erroris confessionis debet esse vrgens, apertissima clara, liquidissima, & manifestissima in superlatiuo gradu, sub numero 39. Confessio propria infamia praefertur testibus etiam pluribus contrarium asserentibus, nec ad concordiam reducuntur, sub numero 18.
- 21 Confessio circa proprium defectum probat.

Deficet

Descendentibus conuenit quod sua stirpi, ibid.

- 22 Macula immutabilis est.
- 24 Epistola missiva non plenè probat.
- 27 Testis an probet, & sibi noceat in praesentibus examinibus, & n. 33.
- 28 Interrogationes testium circa accidentalia, quæ concernunt ad negotij meliorem expeditionem attenduntur, sicut principale, & num. 31.
- 29 Probatio principalis non vitatur per accessorium.
- 30 Interrogationes facta in sancto Officio circa qualitates testium, & reorum, respiciunt ad melius eruendam veritatem, considerantur velut principale, num. 31.
- 32 Favorabile facilius praesumitur, quàm odiosum. Con sanguineus contra suum consanguineum testimonium ferre non tenetur, maxime cum timentur rixæ & dissensiones inter consanguineos, num. 39. Et interrogatus contra suos consanguineos, quomodo respondere debeat, n. 40.
- 35 Nemo tenetur proprios detegere defectus nec turpitudinem, & n. 36. Est valde iniuriosum & inhumanum, ibidem. Sicut nec filius turpitudinem patris, nec successor defuncti, seu auctoris allegare, ibidem. Nec testimonium ferre cum graui sui, & suorum damno, n. 38.
- 37 Diffamans se, si inceptus reddatur ad administrationem officij publici, ex quo ceteri damnum accipiunt, peccat mortaliter.
- 40 Testis qui excusationem à testimonio habet interrogatus de facto quomodo respondere debeat.
- 41 Nemo est dominus sua fame, sicut non est dominus sua vita, contrarium, num. 45. Conciliatur, sub n. 43.
- 42 Fama propria voluntate amitti sicut diuitia potest, nisi in aliorum damnum redundet, num. 43. Vide nouam distinctionem, ibi.
- 44 Pax & concordia familiarum utilior reipublicæ, quàm bonum aliud.
- 45 Damnis propria familia in primis occurrendum quàm alienis.

¶ Vt praedicta contraria plenè intelligantur, & nouiter ac vtiliter concilientur, ego praeter omnes plurimum interesse constituo, quòd in materia puritatis probandæ, de qua loquimur, confessio probet, aut non contra ipsum confitentem, ut noceat, aut proferat descendentes, & causam ab eo habentibus, nam si confessio ei prauidicet, filiis & descendentes eius plurimum similiter nocebit ex dictis supra §. 1. in principio, & postea, & cum illa confessio confitentem in-

Secunda Pars.

ficiat, nocere deriuatis ex eo, erit necesse, secundum Bald. in leg. fin. num. 14. in fin. de verb. sign. Andr. Tiraquel. de primog. questio. 12. num. 16. Socino conf. 28. num. 24. lib. 1. Anton. Fab. in suo C. lib. 7. tit. 3. definit. 7. n. 2. si verò aduersus confitentem fidem non efficiat, multo minus contra filios, & ceteros descendentes, arg. text. in l. Iulianus 60. de condi. indeb. & in l. nec ex vera 9. C. de acquir. poss. leg. 1. Cod. de neg. gest. cum similibus, quia fortior est prohibitio, & damnum in causa prima, quàm in causatis, ex text. in l. docem quam 6. de collat. bonor. leg. quia parentis 16. iuncta gloss. soluto matrim. leg. fin. de instit. & substitut. gloss. verb. profecto, in clement. vn. de relig. & venerat. Sanct. Aldobrand. in §. filiosfam. num. 21. inst. Quis. mod. ius patria potest. solu. Ludou. Zuntus in responsio pro uxorem. 163. & in terminis Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 51. num. 52. cuius veritas, & ratio ut perfectius maneat explicata, quatuor regulis, siue conclusionibus rem ostendam, quibus nouè & perfectè illucidata manebit.

Sit igitur prima regula, quòd si confessio iudicialis fuerit, & in forma iudicij necessarj exhibita noceat, & plenè aduersus confitentem probet, ex textu in leg. interrogatam 24. Cod. de liber. causa, quam sic intellegit Salicetus ibi, & dist. leg. iubemus 41. Cod. eod. tit. & aperte significatur in illis verbis, verum etiam voce propria eiusdem filij apud aliud iudicium paruerat, quod conditionis seruili videretur, & dist. leg. 6. vers. mas si alguno le mandasse, ubi etiam ita interpretatur Gregorius gloss. 4. tit. 13. part. 3. & text. in leg. cum precum 9. ubi Bald. & Salic. Cod. de liber. causa leg. rura, Cod. de omni agro deserto, lib. 11. leg. ne satisfactio. 21. rem ratam haberi. Iaf. in leg. 4. §. editiones, num. 13. de edendo; Socin. in cap. fin. num. 56. de libelli oblat. Maschard. conclus. 347. num. 16. Cardin. Tufch. lit. C. concl. 646. num. 5. Roman. consil. 23. ubi Mandos. lit. A. num. 1. Ioann. de Amicis consil. 48. num. 11. Rota decis. 1160. num. 7. & 8. part. 3. lib. 3. diuersor. si verò exhibita fuerit in iudicio voluntario, quamuis confitenti noceat, non ita aliis, text. in l. certum 6. §. sed an & ipsos 4. de confessis, ubi Bart. num. 1. & 2. Cuman. num. 2. in fin. & num. 3. Abb. in cap. ex parte num. 10. de confessis, Phil. Corn. consil. 17. num. 20. lib. 4. Rota apud Ioann. Baptist. Coccin. decis. 152. num. 3. & apud Farinac. decis. 334. n. 5. 1. part.

Secunda regula, si extraiudicialis confessio fuerit, etiam si apud acta, & in iudicij praesentia exhibita appareat, nec confitenti, nec aliis nocebit, ita loquuntur iura supra in §. 2. adducta, & probat, dist. l. 6. part. vers. pro se decimos que si alguno, Bald. Salic. & DD. in d. l. quòd si volens 6. Cod. de liber. causa, intellige igitur hanc regulam de confessione coram iudice, non velut iudice, sed velut priuato, seu tamquam teste prolata, ut declarant Azo. & Fab. in d. l. interrogatam, quibus & conueniunt ceteri.

Tertia regula, (quæ est declaratoria praecedentis) tunc verum est, quòd confessio coram iudice, seu apud acta exhibita, non verò in iudicij disceptatione nulla est, & nihil probat aduersus confitentem, cum expressè eam reuocauerit, quia si cum perseverantia absque vlla contrarietate ex parte confitentis maneat, nocet & probat aduersus ipsum, ut explicatur à gloss. fin. in dist. leg. interrogatam, quam sequi videtur Salic. ibi, sed intellegit, dum in figura iudicij facta fuit confessio, quòd est contra mentem expressam dictæ glossæ, & Greg. Lop. in gl. 3. d. l. 6. p. qui loquitur aperte in confessione extraiudiciali coram iudice, non velut iudice, nec in figura iudicij prolata

prolata, & probatur in dict. leg. interrogatam; verb. apud acta, vbi ita animaduertunt Bald. Salic. Azo. & Ioann. Fab. quod verissimum & tenendum iudico.

Quarta regula, vtraque in specie, vel sit facta confessio in iudicio, vel extra apud acta, vel aliter, extra iudicium, admittit probationem in contrarium vt probat, d. l. Imperatores 29. §. si mulier, in fin. de probat. & in d. l. interrogatam, & vtrouque DD. communiter, & d. l. 6. partita ex ratione de qua superius, ne ex sola confessione contra naturam influxum, & veritatem natales officiantur, & mutantur, sed adest magna differentia inter iudicalem confessionem, & extrajudicalem apud acta, siue aliter, quia dum confessio iudicialis est, vt subuerti valeat, ex aliis legitimis probationibus error constare debet, vt volunt DD. communiter in dictis locis, & expresse decidit dict. leg. 6. partita, verb. Pero si ante, ibi, probare por xantas valdeas; o por buenos testigos de como es libre, & probatur in hoc nostro texto, ibi, siendo assi que conforme a derecho si se probase lo contrario de lo que contienen, no pueden perjudicar porque la verdad no se muda por sola voluntad, interim vero dicit contrarium non probatur omnibus nocet, gloss. in d. l. interrogatam, & in l. 2. verb. ancillam, C. de ingen. & manum; Bald. Dec. & Purpurat. in leg. 2. Cod. de edendo, Auct. consil. 16. num. 3. Ruin consil. 128. num. 16. vol. 2. & consil. 76. num. 14. vol. 5. Menoch. consil. 2. num. 373. vol. 1. si vero confessio apud acta tantum exhibita fuerit, ex sola confidentis reuocacione irrita manet, & etiam qualibet alia extrajudicialis provt intelligitur, & exponunt gloss. fin. in dict. leg. interrogatam, & Gregor. in gloss. 3. dict. leg. 6. partita etiam si deliberata fuerit, provt cum communi tenent Iaf. Felin. Padilla, Duenas Maschard. Gutierrez & Gregorius apud Zaballeros commun. contra commun. question. 668. per totam.

Animaduertam igitur ad plenioram precedentis regulæ intelligentiam, & securiorem practicam circa probationem maculæ, quod non videtur plena & legitima probatio, si extante ascendente antiqua & iudiciali confessione post longum tempus probetur contrarium per testes de auditu, aut per publicam famam, & reputationem quia cum profertis persona, & confessionis tempus ab omni suspicione eam vindicent, & omnimodam veritatem in antiqua existere suadeant confessione, ex adductis supra §. 1. num. 38. non poterit vinci per aliam recentiorum probationem ex temporis intervallo postea proventientem, cum commune præsens iudicium, & assensus contrarius non possit reuocare antiquiorum probationem verisimiliorem capitentem ortum à causa rei propinquiori, arg. text. in leg. si chorvs 79. §. 1. de leg. 3. cap. de quibus 20. dist. cum similibus alibi adductis, & à Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 45. num. 8. & 4. part. quest. 20. num. 310. cum seqq. quia assertioni antiquorum magis est credendum, quam iuniorum ex pluribus congestis per Andr. Tiraquel. de primog. in prafut. num. 148. & 188. & seqq. Ant. Maria, Corrac. de con. opin. lib. 3. tit. 5. num. 1011. & 14. Neuizan. in sylvanupt. lib. 5. ex num. 4.

in fin. & sub num. 5. & quia præsumitur, contrarietatem post longum tempus interuentem potius ortam ex veritatis obliuione, quam ex alia legitima causa, ex textu in leg. qui in provincia §. 7. §. 1. vbi bonus textus, de ritu nuptiar. leg. peregrè 44. in princip. de adquir. poss. Auth. de triente & semisse, §. illud, colum. 3. & in leg. furtum 37. in fin. ibi gloss.

pen. cum leg. seq. de vsucap. Masch. de probat. conclus. 1123. num. 3. & 9. Menoch. lib. 6. presump. 32. num. 1. latè Pelaez de maiorat. 4. part. quest. 29. num. 162. cum duobus seqq. Gregor. Lopez in leg. 10. gloss. 3. quest. 4. tit. 26. part. 4. & quod obliuio rei antiquæ præsumatur, docent Marañna in l. is potest, num. 227. limit. 3. de leg. 1. Andr. Gail. lib. 2. obseruat. 48. num. 20. Sebalt. Medicis. de casibus fortuit. 1. part. quest. 3. num. 17. Cardin. Tufch. lit. 1. conclus. 22. num. 15. tom. 4. adducti per August. Barbof. axioma 113. n. 3. pag. 73. quare nouiori præferri debet probatio, qualis qualis antiqua probatio, quæ & si defectiua ex antiquitate raboratur, suppletur, & plenè probat, quæ aliàs non probaret, ex pluribus adductis supra 1. part. quest. 15. §. 2. part. 2. ex num. 8. cum seqq. & testes seniores licet pauciores præferuntur iunioribus, ex gloss. & DD. in leg. cum quid de reb. cred. Farinac. qui plures adducit, de testib. quest. 65. num. 175. & per nos alibi, atque ita videtur, quod probatio debet provenire ab eodem tempore, quo exhibita fuit confessio, & constare, quod tunc rei veritas aliter se habebat, vt exinde appareat concludenter confessionis error, & falsa causa, quod efficere non poterit noua probatio sumpta ex communi reputatione, & auditu quæ ex temporis & memorie mutatione aliter sentire potest, ac olim fuit veritas, & pro quo expendi potest ratio text. in leg. si arbiter 28. de probat. & in leg. 2. §. idem Labeo, 8. de aqua & aqua pluua arc. leg. 15. tit. 16. part. 3. vbi in rebus antiquis probandis, primò queritur, an quis sit, qui meminert, & in defectu veræ scientiæ & probationis admittitur auditus probatio, non verò aliter, ex quo sequitur, quod præferatur omnino qualibet probatio proueniens ab illo tempore, & rei verisimiliori potitiã, cuiuslibet probationi postea emergenti sumpta ab extantibus, & fortè fallacibus coniecturis, & quæ ex communi auditu, & fama sumuntur, & cum in specie nostra sit aperta confessio antiqua, quæ tam ex tempore, quo fuit prolata, & veritas rei magis nota erat, quam ex confidentis persona, qui certam rei scientiam habuisse præsumitur, merito præferri debet alteri de nouo receptæ, vt etiam dixi supra h. q. §. 1. num. 39. & præcipue, quia ascendens depoluit de facto suorum maiorum, & de sui generis macula, quæ eummet tangit, & ipse contra se fuit loquutus, plenam iure efficit probationem, etiam si secundariò aduersus tertiũ retorquetur, vt in specie textus in l. seruus 20. cum l. seq. de iur. iur. & in l. quæro, §. 8. §. fin. de adlito edito, Bart. explicat in l. cum filius fam. in princip. colum. fin. vers. tertio contingit, de verbor. oblig. Carol. Ruyn. consil. 19. num. 6. vers. vel tertio respondeatur lib. 5. & quod asserenti contra se aliquid plenè credatur, tenet Aym. Craueta consil. 6. num. 62. & sequitur Pet. Surdus decis. Mantuana 107. num. 4. ex Socino Iun. consil. 61. num. 19. vers. quod etiam vel ex eo, lib. 2. & sicut etiam deponeret contra se delictum, 17. ex text. in cap. litteras. 14. §. nos vero, vers. Quamquam verisimilius, de presump. Anton. Gabr. tit. de testib. c. xv. 4. num. 88. lib. 1. Masch. de probat. concl. 857. n. 17. Dec. consil. 163. num. 11. vers. & ad hoc accedit, Craueta citato loco & consil. 210. num. 9. Bertazol. consil. 334. num. 5. lib. 1. & testimonium patris aduersus filium admittitur, & plenè probat, in casu quo aliter veritas haberi non potest, secundum Anton. Gom. lib. 3. var. cap. 12. de probat. num. 24. vers. aduertendum tamen, cum aliis adductis à Farinac. de testib. quest. 54. num. 171. atque etiam facit, quod confessio circa propriam infamiam præferri debet testibus etiam pluribus contrarium deponētibus ex adductis per Bart. n. 8. & per

per Iaf. num. 11. in l. 2. §. creditum, si certum petatur, & per Innoc. & ceteri in cap. cum contingat, de offic. deleg. Socin. consil. 44. num. 2. in fin. lib. 4. & Craueta consil. 171. num. 11. Gracian. tom. 3. discept. 543. num. 5. vbi quod tunc non debent reduci ad concordiam, cum aliter sit fecus. Vnde confessio ascendens antiqui circa sui sanguinis qualitates merito præferri debet aliis contrariis probationibus de nouo receptis, nisi falsa, & erronea ostendatur esse per alias similes antiquas probationes, aut talis naturæ sint, quod suadeant animos iudicum ad contrarium credendum, quæ opinio verissima est, si cum confessione ascendens contrariis admittitur, vt plenè dicam in seq. §. si verò deficient adminicula præferri debet noua contraria probatio ex speciali decisione nostri textus, dummodò quidem sit vrgens, apertissima, & clara, siatque per testes omnes exceptione maiores: tam quia hoc exposcit natura confessionis, quæ omnibus probationibus maior est, Bal. consil. 92. Proponitur, col. 2. ad fin. lib. 2. Craueta consil. 61. num. 3. & consil. 171. num. 4. Menoch. consil. 372. num. 15. lib. 4. & consil. 614. num. 5. ad med. lib. 7. tum etiam quia error confessionis probandus venit per liquidissimas probationes, ex Abb. in cap. quid verisimile, not. 2. de presump. Butr. in cap. super hoc, de renunciat. Dec. consil. 105. Pro tenui colum. 2. num. 4. vers. cum ergo ista probatio erroris Veto. consil. 147. num. 34. lib. 2. Surd. consil. 6. num. 14. post princ. vers. ita ut qui contrarium, lib. 1. & consil. 192. num. 13. ad med. lib. 2. Craueta consil. 75. num. 34. & consil. 96. num. 3. & per manifestissimas in superlatiuo gradu, §. item verborum. de inutil. stip. DD. in l. 2. §. si quis neget, vbi Barcolum. fin. quemadmodum, testam. aper. Bal. in l. in exercendia, C. de fide instrum. & consil. 37. ad fin. lib. 1. Alexand. consil. 43. num. 24. lib. 4. Ioan. de Annan. consil. 97. n. 2. refert ac probat hæc omnia Gracian. discept. for. tom. 4. cap. 789. num. 5. 6. & 7. ex quibus magis veritas huius opinionis elucescit.

Ex quibus infero primò declarationem illius opinionis, nempe quod licet confessio parentum apud acta extrajudicialiter facta coram tabellione noceat confidenti, donec reuocauerit, eam tamen aduersus filios, & descendentes resoluitur in dispositionem vnicuique testis, nec maiorem habet vim, vt ex Bal. & Iacobino in l. 1. num. 3. de probat. voluit Valençuela in d. consil. 90. num. 123. assignans exemplum in sequentibus numeris in depositione matris ex mandato iudicis exhibita in aliena lite circa filij ætatem, statum, & conditionem, vt in specie d. l. etiam 16. de probat. l. 14. vers. Pero si, tit. 16. part. 3. Bal. in l. qui testamento, 20. §. quascumque, n. 4. de testam. & alij adducti ibi per eundem Valençuelam, & nos supra §. 1. ex num. 19. & Sed ego inter speciem, de qua loquuntur iura, & DD. relati, & inter probationem maculæ inuenio maximum discrimen, tum ex superioribus dictis, & quia prædicta confessio circa proprias qualitates fuit in propria causa, & iudicio exhibita, non in aliena, vt procedunt contraria, & plenè contra profitentem, & suum probabit genus, & probare debet contra ceteros descendentes, quibus conuenire debet, quod fuis stirpis conuenit ex notatis per Ang. in l. de quibus, de legibus lib. 1. communitè DD. & facit in l. sed & si quis 25. §. interdum de usufructu. cum traditis per Bal. in l. licet 1. l. 1. i. num. 3. vers. in eadem glossa, de ferijs & ab And. Tiraquel. in tract. cessante causa. limit. 7. & tum etiam quia qualitas ex macula proueniens, postquam semel genus conquinauit immutabilis est, & perpetua, nec ab eo auelli potest vilo ex facto ex dicendis infra in seq. §. num. 18. & cum macula generis per vnus confessionem constar, & probatur apparere etiam

per vnus confessionem constar, & probatur apparere etiam

debet, cum omnibus suis qualitatibus in omnibus proueniens ex eodem genere, & tum denique, quia & si fateamur, quod similis confessio directè non præiudicat aliis eiusdem generis, indirectè tamen aliud erit fatendum, quatenus probando contra confidentem circa rem indiuiduam, & communem, necesse est, quod præiudicet ceteris eodem sanguine iunctis, vt suo loco latius ostendimus.

Secundò infero, quod si confessio extrajudicialis fuerit, non tamen facta coram persona publica, sed verbo tantum, aut in epistolis missis, vt in specie textus in l. Imperatores 19. in princ. vers. sed epistolis, de probat. licet non plenam efficiat probationem, aliqualem tamen præsumptionem facit, ex text. in l. fin. de interrogat. act. & in l. publica. 26. §. fin. de positi, & est verior opinio, quam relata per Farinac. 3. tom. de roo conuictio & confessio quest. 82. n. 23. cum seqq. Masch. de de probat. concl. 346. num. 6. iuncto num. 8. & probatur in d. l. Imperatores; in illis verbis, sed epistolis, qua vxoribus missa allegentur, si de fide earum constitit nonnullam vicem instrumentorum obtinere decretum est, vbi Accurtius hoc notat gloss. 1. & in d. l. neque professio, verb. præiudicat, C. de testam quem ceteri sunt sequuti, & est bonus textus in d. l. publica. 16. §. fin. de positi, defendit Peregr. de fideicom. art. 43. num. 72. in fin. & num. 73. estque vera sententia, iuxta quam venit intelligendus, Aym. Craueta de antiq. temp. 1. p. sect. vidimus & abunde, num. 38. vsque ad num. 44. vbi agit de probatione epistoliarum qui omnino videndus est, nam & si contra nos existere videatur, loquitur tamen in dissimili specie.

Tertiò infero, quod cum plerumque confessiones in sancto Inquisitionis officio ab ascendentibus emissæ iudiciales sint, quia in tribus illis modis, quibus ascendenti confessiones extant receptæ in illo venerando tribunali, quos supra retuli in principio huius quæstionis, accipiuntur coram inquisitoribus, non velut testibus, sed velut iudicibus, & debent plenè probare iunctis adminiculis aduersus confidentem ex traditis in dictis quatuor regulis, quod nullum dubium continere videtur in duabus primis speciebus relatis supra in principio huius quæstionis, cum fuerint in vero prolata iudicio, & in legitimo examine emissæ. In tertia verò de qua eodem loco num. 4. maior videtur versare difficultas, sed cum iusto iudicis secundum vsum olim seruatum, & receptum in sancto officio fuerint genealogiæ, & confessiones coram notario receptæ, mihi eandem vim habent, ita vt de iure communi aduersus confidentes probet, ni aliud veris ostendatur probationibus.

Sed obitare videtur, quod prædictæ omnes confessiones, & genealogiæ ex iudicum officio fuerint expeditæ in præfationibus examinum tam reorum, quam testium, & in tertia specie producti ascendentes fuerint ex officio absque vlla iudicij disceptatione vt sui generis qualiter ostenderent, quantum nec minimam esse rationem habendam docuerunt Bal. num. 15. Alc. 35. Padilla 1. in fin. in l. si ex falsis, C. de transact. & ex aliis specificè in nostro casu loquens probat Valençuela consil. 92. ad num. 126. vsque ad 130. quia testimonium & reorum depositiones circa accidentalitatem, extrinsecam, & aliena à negotio principali attendi non debent ad constituendum veram probationem, nec quidem ad falsi crimen puniendum, cum fuerint extra principale negotium interrogati, vt subdit idem Valençuela ibidem num. 29. cui conuenient plena manu congesti per Fatin. de testibus 9. 66. n. 24. & 9. 67. n. 136.

Quod quidem alienum est à negotio, & specie,

de qua agimus ex multiplici ratione, tum quia interrogaciones, quæ in sancto Inquisitionis Officio generis qualitates denunciatorum, sunt, ita principaliter adherent negotio, ut ad eius meliorem expeditionem concernant, quo casu attenduntur sicut principale ex Alciar. quem refert, & sequitur Jacob. Menoch. lib. 5. *presumpt.* 22. num. 22. & Farin. in d. ²⁹ *quest.* 67. num. 37. † tum etiam, quia opinio prædictorum volentium, quod falsitati, nec variationi circa accidentalia, & extranea non sit attendendum, intelligenda venit quoad principalem probationem, quæ per accessoria vitari non debet aduersus iuris regulam, ut explicant adducti à Petro Ant. Petra de fideicom. *quest.* 12. num. 95. 2. iuncto num. 1352. Menoch. lib. 5. *presumpt.* 25. à num. 16. Masch. de probat. *concl.* 136 v. num. 5. Cardin. Tusch. lit. T. *conclus.* 257. num. 9. tom. 8. non verò quoad probationem, quæ exinde oriri potest, si falsitas, nec variatio non appareant, quia nullibi scriptum videbis quod testes & rei fidem non efficiant in circumstantiis principalis negocij, aliàs frustratoriar, & nullius essent momenti similes interrogaciones, quod asserendum non est, † tum etiam, quia prædictæ interrogaciones sunt in sancto Inquisitionis Officio ex communi & recepto usu, & stylo in omnibus fidei negociis ad melius eruendam veritatem, & reorum qualitates inquirendas, ex quibus non leues sumi possunt præsumptiones & indicia, ut constitutum habemus in instruct. 14. Domini Valdesij Toleti anno 1561. Simanch. in *enchirid.* tit. 27. de interrogat. num. 1. Peña in *director.* 3. part. *comment.* 16. lit. A. *vers.* & *interrogatus.* pag. *mibi* 422. & ceteri communiter, † & non debent velut accessoria simpliciter considerari, sed simul æquæ cum principali, *argum. l. si quando.* 11. C. de iniuriis. §. *fin. inst. de satisfact.* Stephan. Gracian. *decis.* 237. à num. 18. & tom. 1. *discept.* 100. num. 61. & tom. 4. *discept.* 745. num. 22. & 25. ipso usu, & ³² stylo approbante ut in dictis iuribus, † tum quia dissimile est, considerari accessoria ad fidem eis præstandam ab eorum, ut ex eis crimen inducitur falsi, cum illud velut favorabile facillè admittatur nec sit causa, ex qua eis denegetur fides; hoc verò velut graue crimen, & odiosum difficilior attenditur, ex *text. in l. merito.* §. 1. *pro socio.* & *similibus*, ex quo quidam voluerunt quod falsitas commissa in accessoriis non sit punibilis, inter quos sunt relati supra pro contraria parte, † tum denique, quia et si testis in præambulis suæ depositionis, aut in alia parte examinis aliquid fateatur contra seipsum, nocet sibi, & plenè probat in quocumque alio iudicio ex Bar. in l. 1. num. 1. de fals. Ias. in l. 2. num. 24. C. de edendo. Diaz *reg.* 121. *ampliat.* 4. Cuman. *conf.* 194. col. 2. ante medium *vers.* *respondetur quod immò*, Pet. Surd. *conf.* 135. & *decis.* 309. num. 8. & *seqq.* Farinac. de reo *conuicto & confesso* in 3. tom. *quest.* 81. num. 102. licet contrarium defendant adducti à Valenzuela *conf.* 90. num. 133. & à nobis in præd. §. 18. itavt ex omnibus prædictis verior appareat hæc nostra opinio de iure communi, quid sit ex noua nostræ Pragmaticæ dispositione in *seq.* §. dicam.

³⁴ Quarto infero declarationem illorum, quæ tetigi supra num. 28. & dixi supra 1. part. *quest.* 11. §. 1. ex num. 10. cum *seqq.* de eo, qui in iudicio asserit proprium delictum, & de patre deponente contra filium, & de consanguineo contra suos consanguineos, qui & si iuridicè sub iuramentum interrogentur, non tenentur directè contra se, (præter reum iuridicè circa proprium crimen legitime interrogatum) nec contra suos respondere in anima foeto, † cum nemo iure obstrictus maneat ad proprios naturæ, vel generis detegendos defectus, nec macu-

lam, ut rectè docet D. Ioan. Sancius Abulenſis in *ſuis selectis.* & *pract. disp.* 46. sub num. 23. ubi ait, quod quid non debet manifestare, se rusticum esse, humilis proſapia, aut ex illegitimo matrimonio, vel ex impuro sanguine, & genere ortum, † cum suos ne- ³⁶ proprios defectus, nec turpitudinem manifestare cogatur, secundum *text. in l. 2. §. Diuus; de iure ſiſci.* cap. *ſi peccaueris.* cap. *nullo.* 2. q. 1. & nostros detegi defectus sit inhumanum, valdeque incuriosum, ut ait *text. in l. 2. in princ. vers. quod enim.* C. quando & quibus *quarta pars deb. lib.* 10. Rota apud Ioan. Bapt. Coccin. *decis.* 437. num. 3. nec filius turpitudinem patris, nec hæres, nec successor turpitudinem defuncti, nec auctoris allegare, nec dicere debeat, ut ex multis probat Augustin. Barboſa *axioma.* 221. n. 2. & 3. pag. 133. & ex simili testimonio, aut confessione se, & suos à consequatione maximi honoris, & vtilis boni priuaret, ad quod non tenetur, ut subdit ipse Sancius Abulenſ. num. 27. & faciant tradita per Couarr. *lib.* 2. *var. cap.* 2. sub num. 8. † Et quod diffamans ³⁷ se, aut ineptum reddens ad obtinendum, seu administrandum officium, seu bonum aliud temporale, ob quod damnificantur proximi, quibus eius opera erat necessaria, committit peccatum lethale contra charitatem docuerunt Nauar. in *man. cap.* 18. num. 28. & Pet. Nauar. de *restitut. lib.* 3. cap. 4. num. 124. Laudatus à D. Ioan. Sancto Abulenſi citato loco sub n. 23. in *ſin. Reginald.* lib. 24. num. 89. Luis. Turrian. *disp.* 54. *dub.* 1. num. 13. Filiuc. *tractat.* 40. num. 114. *vers. tertius.* & faciunt tradita per Martin. Bonacin. *tract. de restit. disp.* 2. *quest.* 4. *punct.* 10. num. 1. *vers.* ³⁸ *dixi.* fol. 77. † Et quod generaliter loquendo, nemo cum graui sui, suorumve damno teneatur testimonium ferre, ni in damnum publicum veritatem, verisimium, & receptum est, ex Nauarro in *man. cap.* 25. num. 50. Azor. *inst. moral.* 3. part. *lib.* 13. cap. 7. *dub.* 6. Leonardo Lessio de *inst. lib.* 2. cap. 30. *dub.* 6. n. 50. Valer. Reginald. in *praxi fori penit. lib.* 4. num. 48. † Et dum inter familiares, & consanguineos rixæ, & dissensiones timeri possunt, ad est iusta, & legitima excusationis causa ad non testificandum, secundum Sayrum in *clauis reg. lib.* 12. cap. 20. num. 23. & *seq.* Bañez & Salon. 2. *quest.* 10. art. 1. Reginald. citato loco, Auila de *cenſuris.* 2. part. *cap.* 5. *disputat.* 5. *dub.* 2. Lazario in *tract. canonic. quest. sect.* 1. *quest.* 14. num. 12. & de *monitor. sect.* 3. *quest.* 11. Martin. Bonacina in *noſſimo tract. de onere & obligat. denunciandi.* §. 3. num. 5. in medio, & in locis infra adducendis. † Et poterit de facto interrogatus à iudice æquiuocatione uti, & iuxta restrictionem in mente conceptam interrogatis satisfacere, ex Nauar. in *ſumm. cap.* 25. d. num. 50. Soto de *teſtando secreto membro.* 2. *quest.* 7. *concl.* 4. Azor. *inst. moral.* 3. part. *lib.* 13. cap. 17. *dub.* 6. Lessio & Reginald. citatis in locis. Martin. Bonacina de *publico iudicio disp.* 10. q. 3. *puncto* 3. n. 8. & *tract. de cenſuris disp.* 2. *quest.* 6. *puncto.* 1. num. 5. Et ex eadem locum habebit, dum quis de propria macula, & defectu sui generis interrogatur, maxime cum generaliter loquendo nemo debeat seipsum infamare propriis detegendo defectus, † quia non est do- ⁴¹ minus suæ famæ, sicut non est dominus suæ vitæ, ex Bal. & Fel. in *cap. 1. de testib. cog. tener* Ioan. I. up. in *tract. de regno Nauar.* 3. p. §. 2. & in *reper. rub. de don. inter vir. & vxor.* §. 7. num. 4. Socin. in *repetit. cap. ad audientiam, de homicid.* ex Theologis, & Caietano 2. 2. *quest.* 73. art. 2. & in *ſum. verb. detrahitio.* Valencia tom. 3. *disp.* 5. *quest.* 7. *punct.* 2. † Et licet alij ⁴² contra malint ex contraria ratione, videlicet quia quilibet est dominus suæ famæ, sicut est dominus suorum facultatum, cum fama propria adquiratur industria, sicut adquirentur diuitiæ, & facultates, & ita pro-

pria voluntate amittere famam, sicut diuitias potest, ex quibus fuit Nauar. in *man. cap.* 18. num. 27. & adducti à Petr. Nauarra de *restitut. lib.* 3. cap. 4. num. 113. & 115. *vers. magis ergo*, Bañez 2. 2. q. 73. art. 2. *disp.* 2. Rebell. de *oblig. inst.* 9. 1. num. 1. relati Sayrum in *clauis reg. lib.* 11. c. 3. n. 31. & à Mol. de *inst.* & *iure*, ⁴³ *tract.* 4. *disp.* 27. n. 3. † tamen dum amissio propria famæ redundat in filios, seu in familiam, & genus non poterit quis eam prodigere absque lethali peccato, in quo omnes æquè consentiunt, ut per Lessio, Rebello. Soro, & Molina explicat Martin. Bonacina *tract. de restit. disp.* 2. q. 4. *punct.* 10. n. 1. *vers. Dixi in suo genere*, & Ioan. Sancius Abulenſ. in *ſuis selectis.* & *pract. disput.* 46. sub num. 9. *vers. quod tamen falsum*, cum aliis in fine huius numeri allegandis, quare prauè agit, qui iuramentum suum, suorumque palam facit defectus, vel sint generis, aut personæ ex supra dictis. Vnde ego ad conciliandas, & verè intelligendas prædictas contrarias opiniones circa dominium propria famæ, & circa facultatem prodigendi eam distinguendum puto, inter famam & honorè aduersus à maioribus, qui communis est omnibus de familia, cuius nemo eorum est dominus, itavt eum amittere absque peccato valeat, propter aliorum immane detrimentum, *argum. text. in l. 2. de seruit. l. vnius.* 27. in *princ. de pact. l. si quis* 6. §. 1. *comm. prad. l. vnius.* 4. de *seruit. rustic.* Capolla de *seru. verb. cap.* 14. Padilla in *l. 3. C. de seruit.* Cujac. ad *African.* in *l. fundus* 31. de *seru. rustic.* Don. *lib.* 11. *comm.* 6. 9. ante medium. Et inter famam ex propria industria aduersus, quæ si filiis iam communicata est, amitti iam non poterit sine peccato, cum ius quæsitum filiis ab eis auelli non possit, *l. fin. de pact. cum similibus.* Bal. in *l. si constans, in fin. C. de donat.* Valenzuela *conf.* 59. num. 9. sin verò aliis communicata non est, sed tantum manet penes adquirentem, velut dominus eam prodigere, & amittere poterit, dummodo hoc faciat sine aliorum detrimento, vel scandalo, qua specie veram puto Nauarri & sequacium opinionem. Pro qua distinctione faciunt tradita per Reginald. *lib.* 24. n. 89. & per Molinam de *inst. tract.* 4. *disp.* 37. ex n. 11. cum *seqq.* & per Filiuc. *tract.* 40. n. 57. & 114. & per Lessiū de *inst. lib.* 2. c. 11. *dub.* 6. n. 33. & aliis penes Bonacin. 2. tom. *tract. de restit. disp.* 2. q. 4. *punct.* 10. num. 1. *vers.* ⁴⁴ *Dixi.*

† Licet attenda opinione, quam defendimus supra 1. p. q. 3. §. 2. qua ostendimus, puritatis statuta bonum respicere publicum, & quod reipublicæ interest defectus familiarum detegere, & probat Pelaez de *maiorat.* 1. p. q. 5. 1. n. 5. & 6. & quod etiam diximus supra eadem, 1. p. q. 9. §. 1. nempe, quod interueniente publico bono tenetur quilibet cum propria, & suorum iactura veritatem propalare, difficilis videatur prædicta communis sententia, tamen ab ea recedere non curo, & in casu contingentia eam consulerem, & prædicarem, quia non est minus publicum bonum pax & concordia familiarum, & ciuium, qui subuertuntur per similes depositiones, & testimonia, cui bono consuleret licet altero omisso, præterea quod damnum, quod communitatibus prouenit ex omisso testimonio non ita certum, & minans ⁴⁵ fore, ut semper ad familia obliget testimonia. † Nisi forte coartandus ita sit prauis prædictus moribus, rixis & contentionibus deditus quod magna pericula communitati, & reipublicæ ostendat, & mineculetur, & tunc licet magis propriae familiae damnis occurrere, quam alienis, ut specificè docent Roman. *conf.* 364. *Dim secundo, in princ. n. 2.* Anch. *conf.* 436. *In iis dubiis, in princ.* ubi quod prius, noster quam extraneis subuenire debemus, circa quod plures nouissi-

mè congerit August. Barboſa *axioma.* 42. n. 4. pag. 30. maxime cum communitas in prædictis damnis aliunde sibi valeat subuenire, & alias sumere probationes, ad ea quæ comminiscuntur Valencia 2. 2. *disput.* 3. *quest.* 4. *puncto* 3. Bañez 2. 2. *quest.* 36. *articul.* 4. in *ſinal.* Martin. Bonacina 2. tom. *disputation.* 3. de *charitate.* *quest.* 4. *punct.* 4. num. 5. & 6. *vers.* *Dixi modo.*

§. IV.

De vero intellectu, & ratione nostri textus.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio parentis contra filios, & descendentes an efficiat plenam probationem? Quod dubium de iure non erat plenè solutum, num. 2. Non nocet, ni quatenus aliis est munita ad adminiculis, num. 3.
 - 4 Filiatio ex nominatione cum adminiculis plenè probatur.
5 Confessio.	Omnis suspecta
num. 5.
Emanata contra statutum
Mariti,
Tutoris,
Pralati,
Patriis,
De recepto,
Facta in alio iudicio,
Sine fide plena,
Extrajudicialis,
Inhabilitum,
In causa propria,
De alterius commissione, | Cum adminiculis probat. & nocet tertio. |
|--------------|---|---|
- 6 Sententia virtute confessionis præiudicat successoribus, si aliis sit munita adminiculis.
 - 7 Seruitus velut res grauis ex sola confessione induci non potest. Seruum fieri ex sola confessione graue est, ibid. Maculam generi constitui ex sola confessione grauisimum, ibid.
 - 8 Confessio propria macula an noceat collateralibus, si cum adminiculis sit? & num. *seqq.* Vnius alteri non nocet. ibid.

- Et hoc in causis puritatis loquendo probant DD. relati, num. 13.
- Contrarium ex num. 14.
- 9 Confessio ex sententia pari passu ambulat.
- Sententia contra nobilitatem fratribus non nocet, ibid.
- 10 Confessio fraternitatis alteriusve sanguinis coniunctionis alteri non nocet, nisi velut eadem persona considerentur, numero 11.
- 11 Fratres diversa sunt persone.
- 12 Confessio non transgreditur personam confitentis.
- 15 Consanguinitas per distinctos gradus, & per eandem lineam debet probari, ut confessio collateralibus noceat, & numero 17.
- 16 Fraternalis debet probari ex utroque latere, ut fratres noceat confessio, secus in favorabilibus, quia tunc facilius presumitur.
- 18 Confessio rei diuidua alteri non nocet, secus si diuidua sit.
- 19 Confessio patris circa statum filij ex qua ei emolumentum provenire potest, non probat.
- 20 Pater cogitur filium agnoscere ni evidenter ostendat probationibus alterius filium esse.
- 21 Confessio patris circa filij servitutem non nocet.
- 22 Servitus personalis est.
- 23 Servus non est ideo quia pater, aut consanguineus in servitute sit.
- 24 Servus est qui ex serva nascitur.
- 25 Possessio servitutis, aut libertatis in primis inspicienda.
- 26 Tempus conceptionis, quoad servitutem inspicendum.
- 27 Confessio propria servitutis cum adminiculis nocet confitenti, nisi contrarium plene probet, num. 28.
- Frater unus in libertate, alter in servitute potest esse, sub n. 28.
- 29 Macula totius generis est; non potest dari in vno, & deficere in alio eiusdem generis.
- 30 Unus mundatus, & simul purus esse non potest.

ED omnia, quae diximus in praecedentibus §§. praecipue loquuntur, & locum obtinent in probatione, quae ex iure communi oritur ex confessione maculatae ascendente aduersus confitentem, tunc videndum est de ea, quae deduci potest aduersus eius descendentes, in quo maius versabatur dubium ex eodem iure communi, ut ex redditis rationibus facile quilibet colligere valet, & est quod principaliter quaerimus in hac quaestione, & in quo consistit

praecipua explicatio, & intellectus nostri textus, Et videtur dicendum, quod ex parentis confessione oriatur plena probatio contra filios, & ceteros descendentes circa eorum sanguinis qualitates, ex dictis supra in §. 1. per totum, quod vique adhuc servatum vidi in praxi in pluribus causis, & negotiis, quorum informationes reprobatae fuerunt ex unica ascendente confessione propriae maculae; licet testes omnes noverit examinati puritatem concludebant, & optimam allerebant opinionem, quod & expresse fatetur noster textus illis in verbis, y estas tales confessiones an periuicando a sus descendentes.

Sed negari non potest quod aduersus descendentes non eandem vim habent, sicut contra ipsos confitentes, quibus etiam ex peculiaribus causis nocere aliquando non possent, ex relatis supra in §. 2. per totum, & ex dicendis infra ex n. 8. cum seqq. sed quanto minor sit fides confessionum respectu descendendum, iure non habebamus dispositum, nec in praxi vere cognitum, quare huic dubio consultum, & satisfactum est per textum nostrum, in hoc vers. *Ordenamos y mandamos, que si las dichas confessiones, cum seqq. verbis.*

Quibus statutum habemus, quod confessiones ascendentes deinceps non noceant descendentes, nec plene aduersus eos probent, nisi quatenus alius sint munita, & corroboratae adminiculis, & probationibus, ita ut maculae probatio non maneat in terminis nude confessionis, aliter enim iperini debent, & causa regulari secundum ius per nouas receptas probationes; quae quidem constituto, nec in iuris ratione noua est, nec dici potest extra iuris regulas, cum aliud simile constitutum habeamus in vno, & singulari textu in *l. cum scimus. 21. in principio. Cod. de agricol. & cens. lib. 11.* vbi statuitur, quod scripturis, nec confessionibus, in quibus aliquis seruum se esse adseribar, non sit fides praestanda, nec vllum praerudicium ei, nec suis, et illis generetur circa suam conditionem, & statum, nisi etiam ex aliis argumentis aliquod accesserit incrementum, pro quo etiam faciunt iura supra in §. 2. in principio adducta.

Facit etiam de iure pro decisione nostri textus, quod licet filiatio per patris nominationem non plene probetur, secundum textum in *l. non epistolis. 13. cum l. sequenti. Cod. de probation. & in l. neque professio. 5. Cod. de testamentis. Dec. in cap. per tuas, numero 28. de probation. Rebuff. tractat. de nominat. questio. 1. numero 2. Cardinal. Ruyn. consilio 15. numero 7. & consilio 36. numero 6. volumin. 1. & consilio 53. numero 6. volumin. 5. Zephal. consilio 48. numero 15. Aym. Craueta consilio 249. numero 10. quia a natura provenit, sola & ex nominatione constitui, nec probati non potest, textus in *l. Gaius Seius. 12. in fin. de iure patronat. Bald. & Doctores in d. l. non epistolis*: attamen si alia adminicula concurrant plene probatur, saltem ad transferendum onus probandi contrarium in aduersarium, ut ex Decio citato loco intelligit Mascard. *conclusionem 790. numero 10. vbi in numero 16. ex pluribus quos adducit, hoc extendit ad omnes sanguinis qualitates, quarum professio, seu quasi, constituitur per nominationem, & alias coniecturas, late explicat Fulu. Pacian. de prob. lib. 2. c. 12. ex n. 7. cum seqq. pluribus. Menoch. de arbitr. casu. 89. n. 79. cum seqq. Gracian. discept. forens. tom. 3. c. 561. n. 24. & 25. qui ad hoc multa requisita exposcunt, Ruyn. cons. 53. n. 6. & 7. lib. 5. Rota apud Io. Bapt. Coccin. dec. 64. n. 2. & 3. & dec. 105. vbi plures, & apud Farin. dec. 347. n. 2. p. 1.**

Et

Et confirmatur amplius, nam omnes confessiones de iure suspectae & verisimilibus suppleantur adminiculis, ut tradunt Salic. in *l. mater. C. de contrah. empr. Alexand. in l. edita. in fin. C. de edendo, & conf. 18. num. 2. & 3. lib. late And. Tiraq. in l. si unquam, verb. Donatione largitus, ex n. 100. cum seqq. C. de renocand. don. Craueta de antiquitat. temp. 1. p. Sect. Propositum nostrum, num. 69. Farinac. decif. 359. num. 4. part. 1. in posthum. Marefcot. part. 1. resolut. 8. num. 9. Gloss. in l. 3. tit. 1. 4. p. 3. Fontanella de pact. nupt. claus. 6. gl. 3. part. 7. n. 21. & allegandi inferius maxime, num. 6. Vt in confessione emanata contra statuti dispositionem, secundum And. Tiraq. citato loco vique ad num. 104. Achill. de Grass. decif. 160. alias 1. de confess. Gracian. discept. forens. cap. 493. num. 10. tom. 3. & cap. 677. num. 49. & 50. tom. 4. & c. 878. num. 14. 15. & 17. & cap. 890. num. 25. tom. 5. gloss. in cap. dudum. & l. 2. verb. de veritate ad medium, de elect. Paris. in cap. fin. num. 54. vers. tertia conclusio, de praescript. Et in confessione mariti facta de bonis uxoris probat Salic. citato in loco, Marefcot. citato loco num. 9. Maschard. concl. 30. num. 8. & latius in concl. 362. num. 104. Matienço in l. 2. num. 7. & 9. tit. 2. lib. 5. recop. Pelaez de maiorat. 1. p. q. 52. sub num. 52. vers. multum tamen, & 4. p. 14. num. 53. vbi plures cumulat Socin. conf. 81. & conf. 122. lib. 3. Gozadino conf. 42. Decio conf. 36. vers. & ad hoc etiam facit, Crauet. conf. 40. Gracian. *Marchia decif. 103. num. 20. Farin. decif. 96. num. 2. & decif. 127. num. 3. & decif. 359. num. 2. p. 1. in posthum. & decif. 15. num. 2. & decif. 451. num. 1. p. 2. etiam in posthum.**

Et in confessione tutoris emanata per modum voluntariae iurisdictionis, vt per Rot. apud Farin. dec. 374. per totam. 1. p. Gracian. discept. forens. tom. 4. cap. 716. num. 25. Et in confessione Praelati circa res, aut causam suae Ecclesiae, siue monasteriis admittit And. Tiraq. num. 102. citato loco, & faciunt tradita per eundem lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 28. num. 80. & 87. & Masch. concl. 67. num. 13. & 14. Marc. Anton. Genuens. *practicab. Eccles. 9. § 82. num. 4. Gracian. discept. forens. tom. 4. cap. 797. n. 15. & tom. 5. cap. 870. num. 3. Farin. d. decif. 374. num. 2. Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. Propositum nostrum, num. 69. & 73. vbi num. 70. ait, quod licet confessiones patris dicentis se habuisse pecuniam a filio, regulariter non probent, si tamen concurrant alia adminicula fidei, cui conueniunt. Dec. in l. si donatione, col. 6. vers. vltimus adde duas, C. de donat. Tiraq. num. 100. citato loco, Iaf. conf. 189. circa legitimationem, colum. fin. post princip. lib. 2. Cardin. Ruyn. conf. 142. num. 4. Natta conf. 47. sub num. 24. Farin. d. decif. 374. num. 3. part. 1. de quibus omnibus vide Sarmient. lib. 3. sect. cap. 11. num. 10. Et similiter confessio de recepto nisi adminiculata nihil est, Achill. decif. 1. de confess. Seraphin. decif. 102. n. 2. idem Farin. decif. 15. num. 3. & decif. 585. num. 4. part. 2. posthum. Et facta in vno iudicio non probat in alio, nisi cum adminiculis, ex Surdo decif. 309. num. 5. & in fin. Capicio decif. 2. in fin. Farin. decif. 99. num. 7. p. 1. in posthum. Et quamuis regula iuris sit quod confessio tertio non noceat, tamen adminiculata, & verisimilis aduersus omnes probat, l. si quis pro redemptione, § 36. §. pen. C. de donat. Cyn. in aurb. hoc ius porrectum. C. de sacros. Eccl. Alexand. in l. edita. in fin. vbi etiam Guillelm. de Cunis, C. de edendo. Bal. conf. 617. lib. 2. Surd. decif. 55. num. 55. numero 3. usque ad 7. & post omnes Gracian. discept. forens. tom. 5. c. 955.*

num. 5. Sicut in testium dictis, quae licet de iure aliqua ex causa non probent cum adminiculis tamen probant. Vt de testimonio extraiudiciali contrario ei, quod in iudicio fuit receptum, dixerunt Filiac. tract. 40. num. 141. & Farinac. de test. 9. 66. num. 216. Et de testimonio testium inhabilium, Masch. de probat. conf. 943. num. 14. & concl. 359. num. 11. & seq. idem Farin. quaf. 62. num. 335. & seqq. Caes. de Grass. decif. 173. num. 4. & dec. 174. num. 2. & seqq. Et quod magis est, testimonio ipsius partis, propter verisimilitudinem integra fides praestatur, vt in *l. non omnes. 5. §. ab barbaris, 6. de remiss. l. si quis pro redempt. § 6. §. per. C. de donat. Tiraquell. citato loco. num. 101. Guilelm. de Cunis, & Alexand. in l. edita. C. de edendo, Surd. conf. 290. n. 45. usq; ad 49. vol. 2. & dec. 105. n. 6. & 7. & deponenti de commissione alterius cum adminiculis, creditur, Gracian. §. discept. quaf. 10. num. 19. & 20. Bald. conf. 73. num. 4. lib. 3. Socin. conf. 89. num. 14. lib. 1. Rota decif. 558. n. 3. & dec. 768. n. 5. p. 2. recent.*

Et licet sententia lata virtute confessionis exhibitae a possessore maioratus in iudicio, non praerudicet successoribus, vt probati supra §. 2. num. 20. & 21. tamen si concurrant aliae praesumptiones, seu coniecturae verisimiles, ex quibus simul cum confessione fuerit sententia lata, ceteris successoribus nocet, vt ex multis probat Pelaez de maiorat. 4. p. q. 14. num. 52. & 53. ex redditis rationibus, & traditis per Alc. reg. 1. praesumpt. 16. num. 2. & per Menoch. de arbitr. iud. casu 137. & de recuper. rem. 15. num. 353. Gregor. Lopez in l. 3. gloss. fin. & in l. 9. gloss. sequendo, tit. 14. p. 3. Auend. lib. 2. de exequend. mand. c. 29. n. 12. Parlad. lib. 2. rerum quotid. c. 14. n. 3. Ioan. Gutierrez. lib. 3. pract. q. 96. n. 7. & de iuram. confirm. 1. p. cap. 5. num. 5. Roland. conf. 9. num. 9. num. 13. lib. 2. Craueta conf. 258. num. 6. & conf. 225. n. 9. Pec. Surd. decif. 325. n. 6.

Quae omnia maxime decisio nostri text. summam continent aequitatem, & rationem quae ex supra dictis, & nostro textu colligitur, sed Iustinianus in d. l. cum scimus. 21. C. de agric. & conf. lib. 11. viam & mirabilem assignat rationem. *Melius etenim (inquit) est in huiusmodi difficultatibus (pata quas Imperator ibi, & nos supra pro vtraque adduximus parte in §. 1. & 2.) ex pluribus capitulis conditiones ostendi, & non solum confessionibus, neque scripturis homines forte liberos ad deteriore detrahi fortunam. sic in specie nostra melius est, quod ex pluribus capitulis macula, & ignobilitas generis ostendantur, quam ex solis confessionibus homines forte nobiles, & puri ad deteriore trahantur fortunam: graue quidem, & nimis est durum, quod ex propria tantum confessione quis seruili conditione praegraueretur; Durius tamen, & grauius erit, quod ex vnus assertionem vnuerfa familia, & agnatio tota a sua denuderetur puritate, & claritate a suis adquisita maioribus; quod igitur ex amentis, & impij confessione infinitis propere liberis, & tori proginiei indelebilis, & quasi ossibus affixa, & sanguini immixta acquiratur macula, non solum iniustum, sed inhumanum, atque correctione dignissimum, visum est, vt noster textus considerauit, & statuit, quod solis confessionibus sine aliis adminiculis deinceps fides non praestetur.*

Ad cuius pleniorum explicationem duo videnda restant. Primum an haec decisio, quatenus fidem aliquam maiorum praestet confessionibus, dum aliud magis ad plenam earum probationem

num. 5. Sicut in testium dictis, quae licet de iure aliqua ex causa non probent cum adminiculis tamen probant. Vt de testimonio extraiudiciali contrario ei, quod in iudicio fuit receptum, dixerunt Filiac. tract. 40. num. 141. & Farinac. de test. 9. 66. num. 216. Et de testimonio testium inhabilium, Masch. de probat. conf. 943. num. 14. & concl. 359. num. 11. & seq. idem Farin. quaf. 62. num. 335. & seqq. Caes. de Grass. decif. 173. num. 4. & dec. 174. num. 2. & seqq. Et quod magis est, testimonio ipsius partis, propter verisimilitudinem integra fides praestatur, vt in *l. non omnes. 5. §. ab barbaris, 6. de remiss. l. si quis pro redempt. § 6. §. per. C. de donat. Tiraquell. citato loco. num. 101. Guilelm. de Cunis, & Alexand. in l. edita. C. de edendo, Surd. conf. 290. n. 45. usq; ad 49. vol. 2. & dec. 105. n. 6. & 7. & deponenti de commissione alterius cum adminiculis, creditur, Gracian. §. discept. quaf. 10. num. 19. & 20. Bald. conf. 73. num. 4. lib. 3. Socin. conf. 89. num. 14. lib. 1. Rota decif. 558. n. 3. & dec. 768. n. 5. p. 2. recent.*

Et licet sententia lata virtute confessionis exhibitae a possessore maioratus in iudicio, non praerudicet successoribus, vt probati supra §. 2. num. 20. & 21. tamen si concurrant aliae praesumptiones, seu coniecturae verisimiles, ex quibus simul cum confessione fuerit sententia lata, ceteris successoribus nocet, vt ex multis probat Pelaez de maiorat. 4. p. q. 14. num. 52. & 53. ex redditis rationibus, & traditis per Alc. reg. 1. praesumpt. 16. num. 2. & per Menoch. de arbitr. iud. casu 137. & de recuper. rem. 15. num. 353. Gregor. Lopez in l. 3. gloss. fin. & in l. 9. gloss. sequendo, tit. 14. p. 3. Auend. lib. 2. de exequend. mand. c. 29. n. 12. Parlad. lib. 2. rerum quotid. c. 14. n. 3. Ioan. Gutierrez. lib. 3. pract. q. 96. n. 7. & de iuram. confirm. 1. p. cap. 5. num. 5. Roland. conf. 9. num. 9. num. 13. lib. 2. Craueta conf. 258. num. 6. & conf. 225. n. 9. Pec. Surd. decif. 325. n. 6.

Quae omnia maxime decisio nostri text. summam continent aequitatem, & rationem quae ex supra dictis, & nostro textu colligitur, sed Iustinianus in d. l. cum scimus. 21. C. de agric. & conf. lib. 11. viam & mirabilem assignat rationem. *Melius etenim (inquit) est in huiusmodi difficultatibus (pata quas Imperator ibi, & nos supra pro vtraque adduximus parte in §. 1. & 2.) ex pluribus capitulis conditiones ostendi, & non solum confessionibus, neque scripturis homines forte liberos ad deteriore detrahi fortunam. sic in specie nostra melius est, quod ex pluribus capitulis macula, & ignobilitas generis ostendantur, quam ex solis confessionibus homines forte nobiles, & puri ad deteriore trahantur fortunam: graue quidem, & nimis est durum, quod ex propria tantum confessione quis seruili conditione praegraueretur; Durius tamen, & grauius erit, quod ex vnus assertionem vnuerfa familia, & agnatio tota a sua denuderetur puritate, & claritate a suis adquisita maioribus; quod igitur ex amentis, & impij confessione infinitis propere liberis, & tori proginiei indelebilis, & quasi ossibus affixa, & sanguini immixta acquiratur macula, non solum iniustum, sed inhumanum, atque correctione dignissimum, visum est, vt noster textus considerauit, & statuit, quod solis confessionibus sine aliis adminiculis deinceps fides non praestetur.*

Ad cuius pleniorum explicationem duo videnda restant. Primum an haec decisio, quatenus fidem aliquam maiorum praestet confessionibus, dum aliud magis ad plenam earum probationem

Testimonium sine plena fide. Extraiudicialia. Inhabilitum. In causa propria.

non

non requirit, quàm adminicula, habeat etiam locum in transuersalibus, sicut in descendenti- bus, vt eis aequè noceant. Secundum, quæ sint adminicula, & qualia, vt confessioni adiuncta plenè omnibus probent, & noceant, cum quibus vniuersa quæstio, & materia plenè explicata ma- nebit.

¶ Circa primum, dicendum videtur quòd col- lateralibus similis confessio etiam cum admini- culis non possit nocere, tum quia in eis cessant rationes omnes, quas circa descendentes addu- ximus supra in §. 1. per totum, & habent à for- tiori locum, quas pro contraria tradidimus in §. 2. tum etiam, quia si maiorum confessiones des- cendentibus nocent, idè est, nam sanguinis cau- sam ab illis acceperunt, quod omnino in trans- uersalibus cessat, tum denique, quia vnus con- fessio alteri nocere non valet, vt in textu in l. qui testamentum 27. de prob. & in l. cum quis decedens. 37. §. Titia. 6. de leg. 3. & in l. repeti. 16. §. 1. de q. & in l. per diuersas. 22. C. mandati l. fin. C. de accusat. cap. nemini, §. 1. §. 3. And. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 18. num. 7. Peguera quæst. crimin. c. 5. num. 1. & 2. Malch. de probat. concl. 386. per totam Zaballo commun. contra commun. tom. 5. quæst. 4. n. 72. & tom. 2. q. 669. n. 3. Aym. Craueta conf. 1. pro genero n. 432.

¶ Confirmatur primò, confessio, & sententia pari passu ambulant, ex textu in l. 1. de confessis, cum similibus: sententia lata contra nobilitatem fra- tribus non nocet. Igitur nec nocebit confessio. Minor recepta est ab omnibus communiter ex Ioan. Garcia de nobilit. gl. 6. num. 48. Oalora eod. tract. 2. part. 3. princ. cap. 8. à num. 1. cum seqq. plures adducit Pelaez de maiorat. 2. p. q. 4. illat. 2. n. 21. & 32. vbi communem appellat. Fab. de Anna conf. 89. n. 4. & 5. lib. 1.

¶ Confirmatur secundò, confessio fraternitatis, aut alterius sanguinis coniunctionis consenti nocet, non tamen alius præiudicat ex Emilio conf. 94. num. 7. & seq. voluit Malch. de probation. concl. 790. sub num. 17. & 20. & faciunt tradita à Bal. in l. 1. noxab. 2. de probat. & in l. eam quam, n. 8. C. de fideicom. Paris. conf. 100. n. 70. vol. 2. Riminald. conf. 89. n. 41. & seq. vol. 1. Burlat. conf. 98. col. 2. Decio conf. 24. num. 24.

¶ Confirmatur tertio, fratres inter se differunt, & diuersæ personæ, & quasi extranei iure consi- derantur, vt colligi potest ex traditis in l. iuris- consultus, 10. de gradib. & in princ. inst. eod. Agelio lib. 13. nothium Atticar. cap. 15. Pet. Greg. lib. 7. de republica, cap. 11. num. 16. Et ad hoc, vt confessio alteri noceat debet causam à consenti habere, aut intellectu saltim iuris identitas inter eos considerari, secundum text. in l. si cum vno, 22. de except. rei iud. & in l. denunciaste. 12. §. queritur. 6. ad l. iul. de adult. l. fapespen. de re iud. & in l. 20. & 21. tit. 2. p. 3. quæ inter fratres deficiunt. Igitur & deficere debent eius effectus.

¶ Confirmatur quarto, ex textu in l. in duob. reis, 28. §. 1. ibi, si modo idè interpositum est insurandum, vt de ipso contractu, & de re non persona iurantis ageretur, de iureiur. vbi licet confessio vnias rei debendi alteri noceat in contractu inito, & in re deducta, non tamen intelligitur, dum fuit pro- lata circa consententis personam, nam eam non transgreditur, nec alteri nocet.

¶ Quare hanc opinionem loquendo in quibus- dam puritatis informationibus ad quemdam ca- nonicatum sanctæ Ecclesiæ Toletanæ tenuisse Romam Romanam refert Farinac. decis. 167. n. 16.

p. 1. per d. l. in duob. 28. §. 1. vbi Iason de iureiurand. & And. Tiraq. de retractu conuention. §. 4. gloss. 6. num. 9. idem Ias. conf. 106. numero 2. & seq. lib. 1. Afflictis decisio. 245. numero 11. Narra conf. 438. num. 9.

Sed contrariam vtiorem iudico, & receptam in praxi aliquando vidi, dummodo confessio ita sit adminiculata, vt consenti noceat, & eius plenè probet maculam, & macula proueniat ex linea qua sanguine iunguntur, tum quia probata semel generis, & primæ stirpis qualitate omni- bus nocere, & prodessè necesse est, cum non tam vnus, quàm omnium sanguis ostendatur ex tra- ditis latè supra in 1. part. quæst. 13. §. 2. & in q. 17. tum quia qualitate cause demonstrata, osten- duntur plenè omnes eius effectus, ex vulgatis, tum quia sicut sententia ex confessione, & admini- culis lata omnibus nocet, vt superius dixi, ita & confessio maculæ sufficienter adminiculata omnibus collateralibus, etiam præiudicabit; tum etiam quia per confessionem adminiculata ostē- ditur prima radix infecta labæ, & debet omnes ex ea productos amplecti, ex pluribus congestis à Pelaez de maiorat. 2. p. quæst. 2. à n. 84. cum seqq. pluribus, & faciunt tradita per Aut. Fab. in C. lib. 9. tit. 29. defun. 20. sub num. 12. in fin. tum denique quia sicut quidam ex collateralibus fruuntur vtilitate trium actuum postiuorum, quia eiuf- dem originis, & stirpis sunt, secundum ea, quæ dixi supra q. 4. art. 2. ex n. 86. vsque ad 91. per totum, ita ex eadem ratione debent ex contrariis probationibus damnum pari.

Vnum tamen est, quod in collateralibus pos- sunt aliquando circumstantiæ concurrere, quæ diuersam rationem, & speciem constituent, ratio- ne maioris difficultatis probandi comprehen- sionem in linea maculata, nam sicut in descen- dentibus respectu suorum maiorum non potest diuersitas considerari circa eas qualitates, quæ à sanguine proueniunt, quia verè probata descen- dentia, non possunt ad esse in suis generis diuersæ qualitates ab illis, quæ in progenitoribus fuerunt, ita similiter debent in collateralibus probari om- nes gradus consanguinitatis distinctè cū eo, qui confessionem exhibuit, & quòd macula prouenit ab eadem linea, qua inter se coniunguntur, alias nulla erit probatio, & nullum eis præiudi- cium afferre potest, in quo solet maxima diffi- cultas interuenire, & quale dubium fuerit, defi- ciet damnus & comprehensio.

Quare si confessio prolata fuerit ab asserto fratre, debet plenè fraternitas probari, & vtrin- que fuisse coniunctos, aut quòd macula prouenit ab vtriusque communi parente, & si in genere fraternitas tantum probetur, nihil erit, nec alteri confessio nocebit, secundum Angel. in authent. v. liceat matri & anie, §. 1. versicul. ad hanc in fin. Alexand. in l. fapè, num. 51. versic. idem etiam sentit Angelus de re iudic. And. Tiraquel. de nobilitate, cap. 12. numero 3. Corta in memorabilibus, versic. sententia dicta pro vno ex multis fratribus, & in materia puritatis probandæ rectè considerantur Rota apud Farinac. in præallegata decisio. 107. numero 9. 1. part. quia in alterius damnus fra- ternitas ex vtroque esse latere non præsumitur, quamuis alias secus sit secundum plures allega- tos per Pelaez de maiorat. 2. p. q. 7. n. 24. & seqq. ¶ Atque idem ex eadem ratione dicendum est in quocumque alio consanguineo collateralis cuius consanguinitatis linea certò apparet, & constare debet, & simul quòd ex ea proueniat macula,

macula, etsi non constet specificè, sed generaliter, & confusè, nihil erit, cum non sequatur, quòd Perrus sit maculatus eò quòd habeat consanguineum impurum vt considerauit Hojeda de incom- patibilitat. benefic. 1. part. cap. 23. sub num. 14. cuius meminimus infra quæstio. 9. §. 3. numero 99. ni appareat ex qua linea vtrumque proueniat, vt iure & ratione notum est, & in simili decisum ha- bemus per Rotam apud Ioann. Baptistam Coccin. decisio. 105. per totam. Si verò id certò appareat, confessio adminiculata nocebit omnibus consan- guineis per lineam maculatam, vti diximus.

Nec contraria obstant, quia omnia loquuntur de confessione, & re iudicata circa rem diui- duam, & defectibilem, quæ aliter potest penes vnum esse, & aliter penes alium, nec sequitur, sic extare penes illum, quia constet, sic fuisse pe- nes alterum, vt patet ex iuribus, & Doctoribus allegatis, dum verò res indiuidua est, nec potest diuersimodè se habere, vt macula semel in genere habita, quæ inuenitur aequè in omnibus eiusdem generis, aliud est dicendum ex dictis in d. q. 13. §. 2. quasi per totum.

¶ Maior prouenit difficultas ex eo quod dixi supra in §. 2. numero 28. circa patris confessionem de conceptione filij, cui licet proferat, nocere tamen non potest ex textu in l. 1. §. Iulianus 12. iuncta gloss. verbor. pro filio de agnos. & edend. liber. in quo adest omnino diuersa ratio, cum ex simili confessione prouenire possit patri emolumentum, & nocu- mentum filio ex denegatione alimentorum, suc- cessionis, & aliorum onerum ad patrem perti- nentium, l. si quis 5. cum omnibus suis. §. 11. illo tit. de agnos. liber. l. legatis. 6. l. fin. de aliment. legat. l. verbum vitæ. 43. de verborum significat. l. penult. & fin. C. de alend. liber. ac parent. ¶ Et idè pater cogitur filios agnoscere, nisi euidentissimis osten- dat rationibus ex se procreatos non fuisse, l. filium 6. de his qui sunt sui, & ratione huius commodi patri creditur, dum in fauorem constitetur filio- rum; secus verò si contra, quia tunc potius præsumitur à prædictis se voluisse exonerare oneribus, quàm veritatem dicere, ex notatis per Doctores in cap. cum à nobis 28. de testibus. & adductis supra 1. part. quæstio. 11. §. 1. numero 10. quod deficit in probatione propriæ maculæ, ex qua confitens nul- lum capij lucrum, sed damnus aequè ac ceteri, & idè nullam continet causam suspitionis. Condu- cit etiam alia ratio de qua in l. miles 11. l. qua prop- ter. 9. ad l. Iulian. de adulter. de qua supra h. q. §. 2. num. 29.

¶ Alterum maximum dubium sequitur ex iuri- bus adductis supra in eodem §. 2. in princip. cir- ca confessiones parentum de filiorum seruitute, quæ eis nullo modo nocent, vt in dictis iuribus probatur. Sed magna discriminis ratio interue- nit inter seruitutem, & inter generis maculam; ¶ nam illa non tantum generis est, quàm perso- næ, atque idè personalis nuncupatur, & vniuer- sum genus non comprehendit, vt notant Barth. & Doctores in l. 1. de seruitut. vbi Ioan. Corral. num. 13. & faciunt iura, & Doctores adducti à D. Ant. Pichard. in §. seruitus, inst. de iure person. ¶ Nec sequitur, quòd quis sit seruus eò tantum, quòd suus pater, frater, aut consanguineus seruus exi- stat, aut econtrà, ex cuius qualitatis natura vtrum- que accidere potest, quæ mutationem recipit, & alterationem, cum quotidie videamus, quòd he- ri seruus hodie sit liber, & patet ex titulis de statu hominum, de manumissionibus, & de liberali

Secunda Pars.

causa. ¶ Et licet bene sequatur, quòd seruus natus sit, qui ex ancilla fuit ortus ex text. in l. & ser- uorum, §. 1. de statu hominum, §. serui autem. 5. inst. de iure person. non tamen bene sequitur, seruus natus fuit, ergo seruus manet, cum multi ca- sus accidere valeant ex quibus ad libertatem potuit accedere; ¶ nec id queritur, an seruus natus? an sit in seruitutis possessione, aut libertatis, ex text. in l. circa eum 14. de probation. & in l. liber. 7. §. final. de liber. causa, & in l. eam qua 21. C. eodem cum pluribus similibus, ¶ quamuis in dubiâ posses- sione conceptionis tempus inspici oporteat, d. l. eam qua. 21. vers. sed si controuersa, gloss. in l. matrem, verb. conuenit. C. de probat. Pelaez de maiorat. 3. part. in præfat. numero 17. quare patri, nec alteri asseren- ti filium seruum esse, non est credendum, cum eo inficio causa assequendi libertatem potuerit acci- dere, nec idè filius in possessione erit seruitutis, sed ex statu & possessione actuali causa dimittenda, erit, ¶ si verò propriæ seruitutis confessio exhi- bita fuerit aliis concurrentibus adminiculis nocet- bit consenti, cum necessariò illi nota esset quæ- libet mutatio, si vlla fuisset, ex textu in l. inebemus, 41. in fin. de liber. causa, l. 6. vbi gloss. 4. tit. 13. part. 3. ¶ Et nihilominus admittit probationem in contrarium ostenso errore, aut falsa confessio- nis causa, ex text. in l. Imperatores, 29. §. mulier. 1. de probation. elegans text. in l. nec ommissa. 15. & in l. interrogatam. 24. C. de liber. causa, secundum distin- ctionem traditam, in §. præcedenti, paulò post prin- cipium regul. 4. nec poterit aliis fratribus nocere, cum non repugnet, vnum in libertate, alterum in seruitute existere, bonus & elegans text. in l. multis, 17. C. illotit. de liber. causa.

Sed macula totius est familiæ, & com- munis omnibus, qui sub ea degunt nec muta- tionem, nec alterationem recipit, nec genus semel maculatum purum postea effici potest, sicut nec vnus purus, & ceteri eiusdem gene- ris, & lineæ maculati, cum omnes omnino eisdem frui qualitatibus debeant, & confitito de generis macula per vnus ascendenti confessione cum adminiculis aliis, ex dispositione nostri textus, necesse est, quòd omnibus noceat; quia casus dari non potest, quo idem genus ma- culatum, & purum existat, nec quidam ex eo puri, & quidam maculati. argument. text. in l. eum qui. 23. in principio de vscap. cum similibus addu- ctis per Tiraquel. in l. si vnam, verbo, donatione largitus, numero 244. pag. 281. C. de reuocand. do- nation. ¶ Nec vnum, & idem corpus purum, & maculatum existere potest, text. in l. si pariter, 9. in fine. l. duobus. 30. de liber. causa, l. iudicata, 29. in principio de exception. rei iudicat. l. vltim.

C. de commun. de manum. l. fin. C. de commun. seruo manum. ita vt magna sit differentia inter seruitutem, & maculam, quoad nostrum institu- tum, vt vidi- mus.

§. V.

De adminiculis, quid sint, & qualia debeant esse, ut alias coadiuare valeant probationes.

S V M M A R I V M.

- 1 Adminiculum dupliciter capitur proprie, & improprie. Et itidem est duplex, aliud vehemens, & aliud non vehemens, numero 2.
- Aliquando sumitur improprie pro veris, & legitimis probationibus, n. 3.
- Casus non potest dari, quo plene probent, num. 6.
- Frequentius tamen sumitur pro iudicis ad induendum alias probationes, numero 7.
- Probationes adminicula non dicuntur, numero 8.
- Perficiunt semiplenam probationem, aut plusquam semiplenam, n. 9. Adesse debet probatio principalis cui accedant, num. 10.
- Idem adminiculum ac indicium, & circumstantia, n. 11. Probari debent per duos saltem integros testes, & quid in criminibus exceptis, n. 12. contestes & non singulares, num. 13.
- 3 Domestica instrumenta & probationes nihil probant, & num. 4. & 5.
- 7 Probationes imperfecte per adminicula suffragantur.
- 9 Probatio semiplena suppleri potest ex adminiculis.
- 12 Testes circa adminicula integri, & contestes esse debent, num. 13.
- 14 Confessio exhibitā a viro bonae indolis, & fama plus probat quam a suspecto, & num. 15.
- A vili & abiecto, & non cordato parum probat, num. 16.
- 15 Vir bonus plus alio creditur.
- Confessio circa proprium delictum plene probat, ibid.
- Mente capti, & indiscreti nihil probat, sub num. 16.
- Nulla si est adminiculari non potest, numero 17.
- 18 Existimatio persona quo ad fidem multum attendenda.
- 19 Qualitates contentis inspicienda sunt secundum tempus confessionis.

1 Circa secundum dubium ex superius propositis ante numero 8. §. precedentis, circa adminicula, quorum mentio in nostro textu fit, sciendum est, quod adminiculum iure dupliciter accipitur,

proprie videlicet, & improprie. Proprie dicitur indicium ex verisimilibus causis deductum per se non probatis, sed imperfecte adiectum probationi reddit eam plenam, & perfectam, ut dicitur vbi Bal. C. famul. excusand. idem Bal. consilio 3. numero 3. adducti ab Anton. Gabr. titul. de probat. conclusio 1. in principio, Farinac. decis. 57. numero 3. part. 3. aut aliter adminiculum dicitur, quod adducit ad veritatis praesumptionem, ut ex Socino consil. 187. n. 4. vol. 2. tenet Petr. Anton. à Petra de fideic. 9. 13. num. 15.

Et est duplex, aliud vehemens, quod est suppletio defectus alterius probationis per se solum non operans, sed cum alia probatione cooperans, ex text. in cap. ultim. de success. ab intestat. l. instrumenta, §. C. de probation. Guido Papa decis. 441. Achil. decisio. 1. de confess. Rota decisio. 376. part. 1. recent. aliud est non vehemens, & dicitur aliqualis rei probabili confirmatio ex text. in l. 2. §. 1. de excusat. int. ut definit, ac distinguit Bal. in l. ea quidem. 7. post numero 9. C. de accusat. quem ceteri omnes fuerunt sequuti, Menoch. lib. 1. praesumpt. questio. 7. à num. 57. cum duobus seqq. & quest. 42. numero 2. vbi adducit Boët. decisio. 164. numero quarto Petr. Anton. à Petra in d. tractat. fideicommiss. questio. 9. num. 120. Farinac. de indic. & tortura questione 36. à numero 213. cum seqq.

Improprie aliquando sumitur adminiculum pro veris, ac legitimis probationibus, ut in d. l. instrumenta, §. C. de probat. quam licet Menoch. in d. questio. 7. num. 58. cum aliis intelligat de adminiculis vehementibus, tamen rectius Hugo Donel. in eadem. l. instrumenta, numero 18. eam accipit de probationibus legitimis, quod patet, nam ibi agitur de instrumentis domesticis adminiculandis ad plenam efficiendam probationem, & non possunt sufficere adminicula proprie sumpta, ad plenam fidem instrumentis domesticis praestandam, quam per se non efficiunt, nec supplementum praestare, cum deficiat, quod suppleri valeat. ¶ Tum quia ita in testibus domesticis constitutum est, à quibus in nihilo instrumenta differunt, ut constat ex notis iuribus, in l. testes, 24. de testibus, l. 1. §. ad questionem, de question. & in l. etiam. 3. C. de testibus, cap. in literis. 24. vbi communiter Doctores illo titul. de testibus, cap. si testes. 3. §. testes, 4. questio. 3. cap. super prudentia. 1. 14. questio. 2. & ex aliis, quae congerit Speculator. in titul. de testibus, §. 1. numero 11. versum excipitur, quod est domesticus, Maschard. de probat. conclus. 533. numero 1. & conclusio. 1357. numero 46. ¶ Tum quia domestica instrumenta similiter nihil sunt, nea quid probant, ut ex auct. de iureiurando à moriente praestito, §. sed haec quidem, collat. §. tir. 3. nouell. 48. dixit idem Donelus ibidem, à num. 1. cum sequentibus, & numero fin. ¶ Tum etiam quia si ibi loqueretur Imperator de adminiculis vehementibus absurdum magnum in iure sequeretur, quia daretur casus, in quo semiplenae probationi, aut quidem minori plena praestaretur fides, quod credendum est ex supradictis, quia si instrumenta domestica nihil sunt nec probant, ut diximus deficit principalis probatio, cui adminicula accedant, & manent nuda ab alia probatione, & per se plene non probant, quare si eis plena praestaretur fides absurdum sequeretur, quae ex imperfectis probationibus deduci non potest, & adminicula absque principali probatione, cui adhaereant, plenum sortirentur effectum, contra omne ius, & adducta supra in princ. huius. §. & dicenda inferius, ex num. 10.

Quare ex subiecta materia aliquando adminiculum

cula sumuntur pro veris ac legitimis probationibus: frequentius tamen pro iudicis, quibus aliae suffragantur probationes, ut patet ex textu in capite final. ibi, non tamquam sufficienter probantes, sed tamquam vehementer adminiculantes assertionem Abbat. de successio. ab intest. & in cap. praeterea. 27. ibi, ac alia legitima adminicula suffragantur, de testibus & in c. per tuas, 32. ibi, an alia etiam adminicula suffragantur, & paulo inferius. aliis adminiculis suffragantibus, de Simonia, gloss. & canonista in cap. cum causam, 13. de probat. & probant praerogati, & Masch. de prob. concl. 55. n. 1. & seqq. August. Barbosa, appellat. 115. n. 2. pag. 233.

8 Ac ideo adminicula per se probationes non dicuntur, sed probationum auxilia seu coadiutricia, ut voluerunt Bal. num. 10. & Anton. de Butri. in d. cap. cum causam, Abb. in cap. praeterea, de testibus, per l. si duo patroni 13. de iureiur. Farinac. 2. part. decisio. 18. n. 3.

9 ¶ Et dum est semiplena probatio perfici potest per adminiculum vehemens, quod efficit aliam semiplenam secundum viorem opinionem, si verò plusquam semiplena sit principalis probatio, & fuerit adminicula non vehementia, similiter perfici poterit ex adductis a Maschard. vbi proximè, quem & alios sequitur Farinac. in d. quest. 36. num. 216. vbi in numero seq. ait, quod adminicula non vehementia non in totum suppleri possunt imperfectam probationem, sed aliquantulum. Quod ego intelligo de probatione semiplena tantum, cui si accedat adminicula non vehementia, quae non semiplenam, sed qualem qualem constituant probationem, non poterunt eam perficere, quia semiplenam, quae deficit, per se non constituunt, sed si probatio plusquam semiplena fuerit, poterit suppleri per adminicula non vehementia, ad quod certa regula constituit non potest, sed arbitrio iudicum relinquatur ex Iosepho Ludov. decis. Lucens. 62. num. 5. & seqq. animaduertunt tamen, quod licet aliqui constituent differentiam inter adminiculum, & praesumptionem, in nostra specie nulla constituenda est, nec nos eam constituimus in dictis, & dicendis.

10 Ex quibus inferitur primò, quod si deficiat probatio principalis, cui accedat adminicula, ut in specie nostri textus est ascendens confessio, non poterunt per se tantum efficere plenam probationem, ex supra traditis, & probat Anton. Gabr. de probat. conclus. 1. in principio, Hypolitus Masfil. sing. 205. n. 3. cum aliis allegatis à Farinac. decis. 768. num. 5. part. 2.

11 Inferitur secundò, quod adminiculum, indicium, & circumstantia idem sunt, & passim iure confunduntur vnum pro alio sumendo, ut in l. fin. C. famul. excusand. vbi Bald. num. 7. Petr. Anton. à Petra de fideicommiss. quest. 9. num. 120. in fin. & num. 138. Farinac. d. quest. 36. num. 268. vbi num. 275. ait, quod coniectura adminiculum dici potest secundum Mantica. de coniect. vlt. volum. lib. 1. tit. 1. rub. coniectura vnde dicitur, & quid sit, & Masch. de probat. lib. 1. q. 14. num. 9.

12 Ad quod primò animaduertunt, quod singula adminicula, seu indicia quantum leuia, seu remota sint, debent plene probari per duos saltem integros testes, ut constat ex Maschard. de probat. concl. 894. numero 2. Menoch. de arbit. iudic. casu. 270. n. 23. & tract. de praesumpt. lib. 1. questio. 91. numero 2. Iul. Clar. in praxi questio. 22. in princ. Olasco decisio. Pedam. 79. ante num. 31. Bossio de iudicis num. 18. & seqq. qui in num. 15. dixit quod testes debent esse omni exceptione maiores, cum non possint adminicula probari cum duobus inhabilibus testibus, cu-

Secunda Pars.

ius opinionis fuit Anton. Gomez 3. tom. var. cap. 13. numero 18. vers. item etiam, quem sequitur Menoch. in d. quest. 91. numero 5. Olasco citato loco numero decimoquarto & decimoquinto, Maschard. alios adducens de probation. conclusio. 894. numero 3. licet in criminibus exceptis quidam malunt, quod indicia substantialia probari possint per testes inhabiles, ut refert & exemplis exornat Farinac. tractat. de testibus questio. 56. num. 77. & 78. ¶ sed in eo principali quod diximus, nempe debere esse duos saltem testes, ut adminiculum probent, nemo dissentit, immò fatentur omnes, quod debent esse contestes, & non singulares etiam in exceptis criminibus, secundum Bart. in l. in questionibus, ad l. Iul. maiestat. quem ceteri sunt sequuti, ex Campeg. de test. reg. 30. vers. sexto quia, & Corrad. de offic. Prator. in causis civilibus, titul. de test. in sect. Personas testium aggrediendo vers. secundo in crimine lese maiestatis, & alij quos plena manu congerit idem Farinac. 1. tom. quest. 37. num. 32. & quest. 56. num. 72. & 77. & in quest. 62. num. 3. & 387. in tract. de testibus.

14 Secundò animaduertunt, quod plurimum condicit huic rei qualitas contentis, quia si fuerit vir bonae indolis, & famae, & honoris non immemor extiterit, plus fidei meretur, ex traditis per Masfil. in pract. §. diligenter num. 118. quem refert Claudius in addit. ad Bertazol. consil. 225. lit. A. quibus, etsi contrarij existant Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 13. num. 16. vers. Quod extenditur, Maschard. de probat. conclus. 1129. num. 12. & alij quos allegat Farinac. 1. tom. quest. 46. num. 48. eorum ratio non habet locum in specie de qua loquimur, ¶ cum confessio propria macula non sit ad commodum contentis: sed potius ad damnum, & famosam notam, quare facilius ei credendum est, argum. leg. vnic. C. de confess. & quae supra diximus §. 1. ex num. 22. cum seqq. & in 1. part. quest. 11. §. 1. ex num. 27. cum seqq. & testes plene creduntur in eis, quae contra se deponunt, & confessio circa proprium delictum plene probat licet aliis non noceat, ex adductis per Crauer. n. 62. in loco quem referunt & sequuntur Ioan. Monticell. in repertor. testium verb. asserenti testem esse in dignitate, pag. mibi, 87. colum. prima vers. final. Ludouicus Zuntus in suo consilio pro uxore, numero 105. Anton. Gabr. tit. de testib. concl. 4. num. 88. lib. 1. Bertazol. conf. 334. num. 5. lib. 1. cum aliis pluribus.

15 Quia si vilis, & abiectus, seu parum cordatus, nec sano intellectu extiterit non tantam efficiet fidem aduersus descendentes, ut de vili probatur in text. in l. 3. in princip. ibi, an plebeius sit, de testib. auct. de testib. §. sancimus, ibi, & non quosdam artifices ignobiles, neque vilissimos, neque nimis obscuros ad testimonium procedere, coll. 7. tit. 2. nouel. 90. quorum saltem assertio valde fide minuitur ex receptiori Bart. opinione in leg. ex libero, in fin. de quest. quem sequuntur Hipolytus de Masfil. ibidem, Crotus de testib. 3. part. numero 24. vers. sed contra istam opinionem, Bosius de tortura testium iur. num. 8. Corrad. de offic. Prator. in causis civilibus, §. 2. tit. de testibus rub. Perforas testium aggrediendo, verb. viles num. 83. cum adductis à Masch. de probat. concl. 1362. n. 36. Et in mente captis, & indiscretis, & similibus, quorum recordantur gloss. & DD. in l. nec codicillos, C. de codicill. & in l. si cum dotem §. si maritus in fin. solut. matrim. probant Placa de delictis lib. 1. cap. 29. num. 6. Stracca in tractat. de mercatura part. 3. à num. 28. cum seqq. & quod nullam omnino efficiant fidem malunt Speculat. de teste §. 1. numero 88. vers. item quod est furiosus.

P p 2 lac.

Iacob. Egidius in suo tract. de test. num. 7. Campeg. de test. reg. 114. ampliat. 1. & seq. Malchard. de probat. concl. 828. per totam. & concl. 1364. num. 23. & in facti contingentia in nostra materia puritatis, & in specie de qua loquimur late probat Valençuela 17 conf. 90. a n. 140. cum seqq. † Et cum confessio nulla est, adminiculari non potest, nec aliquid probat, quantumvis fortissimis, & vehementissimis sit adminiculis munita, quia cum nihil sit, non est, cui accedere adminicula possunt, ex l. fin. de constit. pecun. cum similibus alibi adductis, & faciunt tradita supra ex n. 10. & quæ aliquot patiuntur defectus, & non possunt probare velut legitimæ confessiones fortioribus indigebunt adminiculis. † Et quod existimatio personæ quoad fidem multum sit attendenda constat ex d. l. 3. in princ. de testib. & ex text. in l. si is qui, 17. §. fin. de usufr. cap. cum ad monasterium, 6. de statu monach. & in cap. non cogantur. 3. 41. dist. & cap. Episcopus. 7. 10. quest. 2. & maxime in honestate, & integritate, quia improbi, & vulgares non tantæ fidei sunt, ex l. legitimos, 5. §. 1. de legitim. 19 tur. Menoch. de arbitr. iudic. casu 190. num. 12. † quæ qualitates inspiciendæ sunt secundum tempus confessionis, non ex postfacto euenientes, argum. text. in l. 1. Quæ potiores in princ. hab. & in l. 17. tit. 13. part. 5. Roder. Suarez in l. post. rem iudicatam, in declar. regi. limit. 7. quæ omnia debent probi iudices attendere, & inuestigare, quia cum agatur de ardua, & graui causa, debet cum magna deliberatione, & prudentia terminari, ex Barbacia conf. 54. lib. 1. Zephal. conf. 76. num. 34. lib. 1. & faciunt tradita per Menoch. conf. 96. n. 15. lib. 1. & Bursat. conf. 191. num. 17. tom. 3.

§. VI.

De aliquibus adminiculis in specie, quæ in presenti adduci & considerari possunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Geminatio confessionis magnum constituit adminiculum, libertati præiudicium affert, num. 2. Obligationem seruitutis inducit, num. 3. Plurimum operatur, num. 4. Fortius ius tribuit actui celebrato, num. 8. Tollit defectus incertitudinis, erroris, & falsæ causæ, num. 9. & 10. Erroris prætextu non potest reuocari, num. 11. Confessiones inuvalidas validas reddit, num. 15. Filiationem probat, num. 16. Et descendentiæ ex aliqua stirpe, num. 17. Ex intervallo non incontinenti facta debet esse, sub n. 17. ubi optime distinguitur.
- 2 Confessio geminata probat contra libertatem, & obligationem seruitutis inducit, num. 3. Extrajudicialis, plenè probat, num. 6. etiam in præiudicialibus & grauib. num. 7. Erroris prætextu non potest reuocari, num. 11. Contrarium, num. 13. & 14. Filiationem probat, num. 16.

- 5 Verba repetita præsupponunt id, quod est satis validum, satisque firmum. Maxime deliberationem, & enixam voluntatem demonstrant.
- 8 Multiplicatio fortius ius tribuit actui celebrato.
- 16 Nominatio geminata filiationem probat.
- 17 Consanguinitas, & descendentiæ per verba probantur geminata.
- 18 Verba, in solos terminos de confessione nostri textus explicantur.
- 19 Adscriptio publici census quid sit? adminiculum constituit.
- 20 Confessio una adminiculat aliam.
- 21 Testis vnus de macula adminiculat confessionem.
- 22 Testes duo, vel plures de auditu, aut de fama adminiculum constituunt, & num. 28.
- 24 Instrumenta defectuosa, aut non legitime authenticata constituunt adminiculum. Testes non legitime examinati faciunt adminiculum, ibid.
- 25 Nota priuata adminiculum faciunt.
- 26 Similitudo nominis maculati adminiculum constituere potest.
- 27 Coniectura & circumstantia verisimiles adminiculant.

A T hæc de adminiculis in genere diximus, nunc de aliis quæ confessionis accedentis adiuncta sufficiat, magis specificè videamus. Et sit primùm geminatio confessionis, vt clarè probatur, in d. l. cum scimus, 22. C. de agricol. & cens. lib. 11. vbi postquam fuit constitutum, quod non plenè sit credendum confessioni contra libertatem, ni cum aliis argumentis adiunctur subiungitur limitatio hæc, nisi post scripturam confessionis alia sit depositio, quia tunc ex utroque genere obligationes idest tam scripturæ quam confessionis, vel depositionis talem eum esse credendum, qualem se & scripsit, & apud acta deposuit, 2. † per quod notat ibi Bart. n. 6. quod confessio geminata ita plenè probat, vt libertati præiudicium afferat, quem sequitur Nicol. Euerard. in topicis legali. loco aut geminationis, n. 2. & ita per Senatium iudicatum refert Ant. Fab. in C. lib. 7. tit. 3. definit. 4. per rotam. & Ioan. de Platea in d. l. cum scimus, n. 2. vers. fin. autem, ait, † quod geminata confessio non solum probat, sed etiam obligationem seruitutis inducit, quia per reiterationem actus, vel per alia argumenta fit præiudicium causæ status, & libertatis pro quia esset in dubio interpretatio faciendæ, vt in l. quoties dubia, 20. de reg. iur. cui conuenit Iaf. in §. personam. n. 48. inst. de act. & Ant. Gom. lib. 2. var. c. 11. n. 6. Et que ad idem bonus textus in l. fin. C. de plus petit. ibi, transactionibus scilicet, & secundis confessionibus, siue insinuatae sint, siue non, etiam in hoc casu suam obtinebunt firmitatem, talibus etenim cautionibus hoc obiciere non oportet, vbi secundis confessionibus nihil est, quod obici possit.

Et amplius probatur, nam geminatio plurimum operatur, l. Ballista 32. ad Trebell. 4. iuncta gl. ult. de pignorib. act. & ex notatis in cap. si cautio de fide instr. And. Tiraq. in l. f. vnaquæ. verb. reuert. n. 49. C. de reuoc. don. Gig. de person. g. 100. n. 5. Emm. Colta in l. si ex cautione fallent. 14. C. de non num. pec. Pinel. in l. 2. part. 2.

part. 2. cap. 2. à num. 4. & cap. 4. num. 31. C. de resind. & in rub. part. n. 14. vers. inde etiam, & n. 43. C. de bonis matern. Menoch. de arbitr. casu. 213. num. 37. & conf. 10. num. 1. Mantica de tacitis, lib. 19. tit. 2. n. 6. Stephan. Gracian. discept. forens. 395. num. 35. Mar. Antonin. var. resolut. 61. num. 6. & resol. 110. num. 1. lib. 1. & resol. 1. num. 3. lib. 3. Cardinal. Tusch. lit. G. concl. 28. Ioseph. de Sesse decis. 230. num. 14. & alios penes August. Barbof. axioma 12. num. 14. pag. 3. & axioma 105. num. 1. pag. 66. Hieron. Zaball. comm. contra commun. quest. 828. num. 21. & 43. Ioan. Gutierrez. lib. 3. pract. quest. 17. & 18. num. 128. qui plures refert, & plura etiam cumulat circa effectus geminationis, Pelæz de maiorat. 1. part. quest. 22. à num. 96. cum seqq. vsque ad num. 119. † quia repetita verba præsupponunt id, quod est satis validum satisque firmum, vt dixit Imperator Iustinianus in l. vn. vers. cum nemini. C. de emendat. Cod. Zaballo citato loco. num. 73. maximam deliberationem, & enixam voluntatem demonstrant, d. l. Ballista 32. ad Trebell. cap. & si Christus, 26. de iureiurando, tenent præallegati DD. & adducti ab Augustino Barbofa d. axioma, 105. num. 1. pag. 66. Fontanella de pact. nupt. claus. 7. gloss. 2. p. 2. num. 56. † Et in confessione receptum est, quod etiam extrajudicialis confessio nisi semiplenè non probet ex textu in l. quæro, 8. §. si. de adilitio edito. l. 7. tit. 13. part. 3. at geminata plenè probat, & velut iudicialis efficitur, secundum Felin. in cap. si cautio, num. 14. & 40. cum sequentibus, de fide instrum. Decian. consil. 596. num. 6. Marth. de Afflict. decis. 377. num. 5. & plures relati ab Augustino Barbofa d. axioma 105. num. 2. & ab Anton. Gab. tit. de confess. con. clus. 3. per totam. † vbi ex aliis numero 3. hoc ampliat ad casus præiudiciales, & graues, vt in maleficiis, & atrocibus delictis, ex eodem Felin. in d. cap. de hoc, de simon. idem volunt plures allegati à Iof. Malchard. concl. 310. num. 24. & concl. 498. num. 16. quem & alios refert Farinac. 3. tom. quest. 81. num. 13. licet num. seq. de hoc dubitet cum eodem Malchard. & aliis, sed mihi verior videtur prima sententia per text. in d. l. cum scimus, 22. C. de agricol. & cens. lib. 11. qui loquitur in status causis quæ grauissimæ sunt, & criminalibus comparantur, † & multiplicatio fortius ius tribuit actui celebrato, aut confesso, vt ex Peralt. in l. Menius. §. cum qui, num. 6. deleg. 2. probat Pelæz de maiorat. 1. part. quest. 22. num. 96. & confirmat Paris. conf. 9. numero 122. lib. 2. Cardinal. Tusch. in d. conclus. 28. num. 32. Augustin. Barbofa n. 4. citato loco.

9 Et in terminis nostri textus, & quæstionis probatur, nam per geminationem tolluntur, & suppleuntur defectus incertitudinis, erroris, & falsæ causæ, quæ fuerunt illius decidendi rationes, vt patet ibi, confessaron cosas, que nosuieron ciertas, ni tuuieron cosas, ni raçon para ello, & confessio per eam legitima, & integra redditur, ac omnino roboratur, vt patet ex sequentibus. Primò, quia geminatio omnem tollit incertitudinem, & suspicionem falsæ causæ, ex Bar. in l. 1. colum. 3. d. quest. Alexand. in l. penultim. eodem, Ancharan. in clement. vnic. de homicid. Minsinger. auctor damnatus decade 1. consilio 8. numero 8. assignans rationem, quia ex intervallo reiterata confessio maximam deliberationem, & omnimodam veritatem demonstrat ex textu in cap. si quis iratus. 2. questio. 3. Pelæz in d. questio. 12. numero 109. Ioann. Gutierrez. lib. 3. pract. questio. 18. numero 129. Zephal. consilio 603. numero 57. volumin. 4. Menoch. consilio 215. numero 54. lib. 3. & facit text. in cap. & si Christus, 26. de iureiurand. Barbac. consil. 43. volum. 2. Dec. consilio 1. numero 1. & consilio 504. colum. Secunda Pars.

fin. Olafch. decisio. 38. numero 16. Roland. conf. 61. numero 39. & 40. volumin. 2. Octau. Glor. resp. 1. num. 59. part. 2. Barbofa sub numero 1. supra. Gracian. disceptat. forens. tomo 4. cap. 65. 1. num. 6. & cap. 737. num. 4. & 5.

Secundò, quia geminatio tollit omnem errorem, 10 deceptionem & fallam causam, vt ex Tiber. Decian. consilio 39. & consil. 46. numero 30. volum. 2. Roland. à Valle consilio 28. numero 43. & consilio 44. à numero 1. volumin. 4. scripsit Malchard. de probat. conclusio. 1470. num. 5. Ioan. Gutierrez in d. quest. 17. numero 130. Cardinal. Tusch. numero 75. Augustin. Barbofa 16. citatis in locis. Car. Chaffan. in Catalogo glor. mund. 4. part. consil. 6. vers. Quarto prædicta sententia fuit iniqua vbi agit de confessione Pilati geminata, cum sapius dixit, se nullam inuenisse in Christo Domino causam, eum ad mortem dammandi, ex quo iniustitiam sententiæ deducit.

Quare confessio geminata erroris prætextu non 11 potest reuocari ex gloss. verb. iterare, in d. cap. si quis iratus, 2. quest. 3. & in cap. fin. verb. iusta, de iureiurand. & in cap. ex litteris, verb. admonita, de diuortio, quam singularem appellat Bal. in l. vnic. C. de confess. & in l. si quidem, C. de except. tenent Iaf. in l. errorem, C. de errore calculi Menoch. consilio 178. num. 12. volumin. 2. Ioachim. Minsinger. deced. 1. consilio 1. numero 18. vbi numero 17. † dixerat, 12 quod confessio vi illata geminata errore reuocari non potest, ex gloss. in l. 26. de custod. reor. & ibi Angel. in l. vnic. C. de confess. licet contrarium voluerit Gregor. in l. 5. gloss. 4. tit. 13. part. 3. † vbi 13 ait, quod & si cum simili confessione alia concurrant indicia extra geminationem, nihilominus possit reuocari. Thom. Grammat. voto 10. numero 34. & seq. Tiber. Decian. resp. 33. num. 61. lib. 1. Socin. Jun. conf. 180. à numero 8. lib. 2. Riminald. Sen. consil. 372. per totum, argument. text. in l. de atate, 12. §. ex causa, de interrogat. act. l. 1. C. de errore calculi, † quia 14 nullo casu error veritati est præferendus, cui in omni euentu locus esse debet, & æquitas ita seruandum inuadet, pro quo videndi sunt plures penes Farinac. in d. quæstione 81. numero 224. cum duobus seqq.

Tertiò, quia geminatio confessiones, quæ nullæ 15 extant, validas, & legitimas reddit, & eis præstat vim plenæ probationis ex Felin. in cap. si cautio, nupt. 39. de fide instrument. Hieronym. Gratian. conf. 81. numero 47. & consil. 150. num. 12. & ex aliis Laurent. Syluan. conf. 57. num. 16. & ita confessio ex iracundia facta, licet nulla, per geminationem validatur ex gloss. notabili in d. cap. si quis iratus. quam dicit singularem Tindarus in trakt. de test. cap. 6. numero 18. Igitur ex maiortate rationis confessiones, de quibus agimus plene adminiculatae per geminationem valebunt.

Quartò probatur, nam licet confessio, seu nominatio per se filiationem non probeat ex notis in 16 ribus adductis supra in §. 4. numero 4. aliud tamen est dicendum, si geminata fuerit, secundum Paul. Castrenf. in l. non epistolis, Cod. de probation. Paleot. in tractatu de notis, & struis, cap. 23. numero 1. Idem Castrenf. consilio 191. Vilo puncto in facto Francisci, sub numero 5. volumin. 2. Paul. Emil. consil. 94. numero 9. & his relatis Malchard. de probat. concl. 790. num. 46. & faciunt tradita per Menoch. conf. 215. numero 54. lib. 3. & consilio 328. numero 16. lib. 4. & licet Malchard. in citato loco numero quadragesimo septimo contrariam sequatur sententiam, loquitur cum nominatio extrajudicialiter fit, & enunciativè, & non assertivè, nos verò loquimur de confessione iudiciali, 003 &

& assertiue facta, cuius maiorem vim, nemo est, qui nesciat.

17 Quare Alexand. in *conf. 135. num. 9. lib. 7.* tradit, quod geminatio etiam enunciatiue facta circa descendentiā ab aliqua stirpe, & progenie, constituit magnam probationem, & est idem, ac si dispositiue prolata fuisset, quod dictum laudat, & extollit Pelaez de maiorat. 1. part. *quæst. 22. num. 117. & 118. vbi à numero 82. cum pluribus sequentibus,* de actibus geminatis agit, & de eorum magna vi, circa quam plura congerit, qui omnino ad rem videndus est. Sed intelligenda sunt prædicta omnia diuimodo geminata confessio ex interuallo fiat, secus si incontinenti, quia tunc vna & eadem tantum esse videtur vt bene declarat Anton. Fab. in *C. lib. 7. tit. 3. definit. 4. numero 1. & sequentibus. & conueniunt gloss. in l. si conuenit. de pignor. act. & in cap. ab eo verb. instanti, de appellat. in 6. Paris. consil. 71. numero 20. vers. nec obstabit. lib. 3. Roman. conf. 427. num. 3. Tiber. Dec. consil. 37. num. 92. lib. 2. Cephal. consil. 94. inf. lib. 1. Mantica. de tacit. & ambig. tom. 2. lib. 19. tit. 2. num. 6. vers. sed hoc sanè vbi ait, quod hoc intelligitur in actibus hominum, secus in verbis, quorum multiplicatio in eodem filo orationis magis exuberantem ostendit veritatem, d. l. Ballista, vbi notat Gloss. & Bart. ad Trebellian. cum adductis à Tiraq. in l. si vnquam. verb. reuertatur. num. 43. & 44. C. de reuocand. Fontanell. de pact. nupt. claus. 7. gloss. 7. p. 2. n. 57. 58. & seqq.*

18 Nec obstant verba illa nostri textus, *O raison, de que se pueda inducir que no está la materia en solos terminos de confession,* vbi requiri videtur, quod adminicula sint extra confessionis naturam, ne probatio maneat in terminis solius confessionis, nam illa verba, *en solos terminos de confession,* intelliguntur de vnica, & sola confessione, non verò excludunt duas geminatas confessiones, quarum vna adminiculatur, & adiuuatur per alteram, quod valde dissimile est, & non manet probatio in terminis vnus confessionis, quod etiam aperte procedit in d. l. cum scimus, vbi & si vnica confessio seruitutis inuolida reputetur, tamen geminata admittitur, inter quam & nostram speciem nullum potest constitui discrimen.

19 Secundum adminiculum sit publici census adscriptio de quo specialiter in d. l. cum scimus, ibi, *quatenus, vel ex publici census adscriptioe,* dicitur quidem census tabula de ciuium censu, & bonorum æstimatione coram censoribus à Populo Romano signata; vt referunt Liuius lib. 1. & 4. Cicet. lib. 3. de legibus, Alc. ad Cornel. Tacit. lib. 1. versicul. germanicus, Hugo Donel. in l. in exercendis, 15. num. 3. vers. Item census. de fide instrument. Ofuald. Illiger. ad eundem Donel. lib. 25. commentar. cap. 8. de fide instrument. lit. L. & è nostris Rodriguez de redditiuis. & Felician. & Auend. de censibus cap. 1. vbi plures alias acceptiones, & significationes huius verbi, census, referunt, Aluar. Valasc. de iure emphyt. *quæst. 32. num. 1. cum seqq.* Couar. lib. 1. variar. cap. 7. num. 2. Otalora de nobilitate, 1. part. cap. 2. per totum. Mol. Theolog. 2. part. de iustit. disput. 380. & 381. in principio colum. 826. & in 3. part. de tributis, disputat. 641. numero 1. Ioan. Zafes Parlad. lib. 3. differ. quotid. 74. num. 1. Ioan. Gutierrez. de gabellis, 1. n. 1. Cardinal. Tusch. in practice. tom. 1. lit. C. verb. censitores, conclus. 88. Martin. Bonacina de restitut. disp. 3. *quæst. 4. de censib. punet. vn. num. 2.* qui non tantum adminicula dici possunt, sed potius plenæ ac legitime probationes, vt in l. census. 10. de probat. sed intelligitur respectu cuius, cuius bona & familia recensentur, vt iuxta eius facultates tributa populo Romano

penderentur, quia eiusdem professione, & protestatione facta fuit adscriptio, respectu verò aliorum, quorum nomina per illius declarationem adscribuntur, vt sunt filij, serui, & similes, & respectu eorum descendentiū non plenè probabunt libri, sed saltem magnum efficiunt adminiculum, quod confessioni iunctum plenè probabit, in d. l. cum scimus, patet, quod nunc accommodari potest antiquis monumentis, in quibus adscripti extant descendentes à Iudæis, à Mauris, qui tributum vulgò, *la farda,* soluebant, quorum aliqua vidi inter scripturas quorundam tribunalium, & communitatum, & etiam descriptioni tributorum ignobilium, & plebeiorum vulgò *padron del pecho,* quæ plurimum conducere solent ad similes qualitates, & descendentiā probandas, atque ita intelligo, Farinacij *decis. 55. §. 1. num. 6. p. 2. posthum.*

Tertium adminiculum erit, si forte sit aliqua alia genealogia, seu cōfessio alterius cōsanguinei eiusdē descendentiæ, nempe fratris, seu aliorum, qui ex eadem linea maculam eamdem signauerit, quæ simul cum altera constituit plenam probationem, & per se magnum adminiculum, cum quia sunt duæ confessiones eiusdem rei, quæ inter se geminata dici possunt, & licet à diuersis prolata, eiuſdem tamen sunt familia, cum quia sunt contestes, & velut cōsanguinei melius sciunt sui generis qualitates, & descendentiā, & plenam constituunt probationem, tum etiam quia efficacius per eos manebit probata, quam per geminatas confessiones ab eodem ortas, arg. text. in cap. licet 23. de testib. cum similib. & faciunt tradita supra 1. p. quæst. 15. §. 3. num. 56. sicut etiam confessio ab extraneo orta, quamuis alteri non noceat constituit tamen coniecturam, & adminiculum secundum Pet. Surd. *decis. 325. num. 11. relatum à Farin. decis. 334. num. 6. 1. part.*

Quartum adminiculum constituit testis, qui deponat de obseruatione alicuius sectæ hereticalis, aut prauorum rituum contra aliquem ex ascendentiis, ex his, quæ dixi supra 1. part. q. 9. §. 1. cum testis de visu similes obseruationes plurtquam indicium constituat, & mouere potest iudices ad credendum, ex adductis per Menoch. de arbit. iudic. casu. 474. n. 64. Malchard. de probat. concl. 158. nu. 5. & conclus. 1311. num. 45. Tib. Dec. *conf. 18. num. 68. volum. 1.* etiam de propria credulitate firmiter tantum deponat, nam etiam facit magnum adminiculum, vt ex Angel. *conf. 3. n. 2.* & ex Rota *decision. 9. num. 12. part. 2. diuersor. docet Farin. decis. 101. n. 11. p. 1.*

Quintum adminiculum efficiunt duo testes, aut tres de auditu, quia cum probent in puritatis iudiciis, si numero plures sint, & secundum requisita congesta sup. 1. p. q. 9. §. 4. si pauci fuerint, constituant adminiculum magnum ad plenè corroborandum ascendentiis confessionem ex pluribus adductis per Menoch. *conf. 475. num. 5. Rol à Valle consil. 82. num. 56. vol. 2. Zephal. consil. 140. num. 29. lib. 1. Bal. conf. 219. col. 2. lib. 4. Aym. Craueta conf. 277. col. 3. & in tract. de antiq. temp. 1. part. sect. ult. num. 4. circa fin.* immò quod etiam vnicus testis de auditu adminiculum constituit censuit Rota apud Seraphin. *decis. 192. n. 2.* sed in causis grauius status, de quibus loquimur, & in criminalibus leue adminiculum constituit verius iudico.

Sextum adminiculum potest consisti, si præter ascendentiis confessionē fuerint alij testes de fama & communi reputatione, licet per se, nec per eorum numerum non sufficiant ad plenè probandum, iuncti tamen confessioni plenam efficiunt fidem, & probationem, cum saltem magnū constituant adminiculum, & præsumptionem, vt colligitur ex allegatis sup. &

ex

ex Tib. Dec. in *d. conf. 18. n. 68. Th. Gramm. conf. 21. n. 7. Carrer. in pract. crim. in 2. tract. de iudiciis & tortura, §. oblaum. iudicium n. 14. in fin.*

14 Septimum iudicium seu adminiculum erit, si dubitatio forte versetur circa descendentiā ab aliqua impura stirpe, & ascendens aliquis fateatur quod descendit ab illa infecta radice, seu à relaxato, seu reconciliato per sanctum Inquisitionis Officium, quæ confessio poterit coadiuuari ex instrumentis non legitime authenticatis, aut defectuosis, aut aliis testibus nulliter examinatis, qui licet non plenè probent, constituunt tamen sufficiens adminiculum ex adductis à Farin. ex Rota placitis *decis. 18. n. 3. part. 2. Verall. decis. 206. n. 6. p. 2. Io. Bapr. Coccin. decis. Rota 68. n. 15. & decis. 31. num. 9. & decis. 173. num. 4. & per Gracian. *discipl. forens. 2. tom. cap. 269. num. 50. & 51. & c. 365. n. 39.* & multum magis coadiuuabit vnicum instrumentum legitime authenticatum, ex adductis supra 1. p. q. 15. §. 2. per totum.*

15 Octauum adminiculum sumi potest ex registris, & libris Sancti Officij alteriusve tribunalis, aut communitatis, ex quibus appareat cognatio illa præterfori, de cuius agitur qualitatibus, suspecta de aliqua macula ex notis, quæ per se non possunt plenam efficere fidem nec probationem, vt passim inueniuntur in secreto Sanctæ Inquisitionis, de quibus dixi supra quæst. 5. præced. circa fin. pro quo faciunt tradita per Anton. Pergrin. de fideicom. art. 43. num. 86. ex Baldo in l. neque natales, col. 1. C. de probat. Salicet. in l. etiam. ff. de iur. iur. Paris. *conf. 10. num. 58. vol. 2. Alban. conf. 83. n. 13.*

16 Nonum adminiculum assignari potest, si in originis loco fuerit aliquo modo notatum cognomen constituentis, & prætensoris, & si non plenè constet identitatis cognominum, nec quod prætensor simile ferat cognomen ex eadem linea; nec quod macula cetera laboret, dubia re manente ex nouiter receptis informationibus, quia si adiciatur confessio ascendentiis manebit sufficienter adminiculata, & omne simul plenè probabit, quia ex cognominis similitudine oritur adminiculum magnum & præsumptio identitatis familia, vt late probaui supra 1. part. quæst. 16. §. 2. per totum, & quod ex nota, & sine infamia non perfectè probata oriatur sufficiens adminiculum constat ex Decio, Corneo, & Craueta allegatis infra quæstion. fin. §. 3. num. 87. & ex aliis allegatis numero 88. ibidem.

17 Decimum & vltimum adminiculum constitui poterit ex coniecturis verisimilibus, & circumstantiis deductis ex ipsomet negotio, & ex informationibus, & demonstrationibus actorum, ex quibus probi, & periti iudices diiudicabunt an confessio ascendentiis plenè, ac legitime sit adminiculata, quibus huius rei inuestigatio pro suo arbitrio maiori ex parte iure commissa est, quia nulla certa regula, & infallibilis, nec omnium casuum, & specierum comprehensua potest assignari, sed ex cuiusque negocij circumstantiis, & qualitatibus sumenda à iudicibus est, text. in l. 3. §. eiusdem quoque, de testib. & conuenit text. in l. de minore, 10. §. plurimum, de quæst. & ita tenent DD. cōmuniter, vt constat ex adductis ab Ant. Gom. 3. to. var. c. 13. n. 13. vers. finaliter & resolutiue dico, Menoch. de arbit. iud. centur. 3. casu 270. à n. 2. cum seqq. & Malch. de probat. lib. 1. q. 15. n. 15. & concl. 859. n. 7. & quos plena manu congerit Farin. de iudic. & tortura q. 37. n. 192. vbi in n. seqq. docet, quo modo index probus suum debet regulare arbitrium, ex quibus satis explicata, & enucleata manet nostra hæc 6. quæstio, & huius textus decisiō exornata.

QVÆSTIO VII.

De obligatione, & effectu huius pragmaticæ quatenus obliget omnia tribunalia, communitates, & collegia ad eius obseruationem: ad explicationem §. Ytem porque en algunos de los tribunales, &c.

VERBA TEXTVS.

Ytem porque en algunos de los tribunales, y comunidades, que requieren actos de nobleza y limpieza aprictan mas que otras, las calidades de la probança, y calificacion: y particularmente los colegios no contentandose con la afirmatiua, de que sean limpios sino que requieren, que no se aya oido decir, ni dudar lo contrario: de la qual calidad, y su aueriguacion se a dado ocasion, a que muchas familias queden notadas iniustamente por la malicia, y odio con que muchos caminan en esta materia, y si ora corriesse en la mesma forma, demas de los inconuenientes referidos, se haria perjuicio a las demas comunidades, y tribunales en lasquales se requiere nobleza, y limpieza. Ordenamos y mandamos, que todo lo dispuesto, y contenido en esta ley se guarde, cumpla, y execute uniforme, e yualmente en todos los tribunales, comunidades y colegios sin excepcion, ni diferencia alguna.

SVMMARIVM.

- 1 Assensus hominum diuersi sunt. Natura hominum prona est ad dissentendum, ibid.
- 2 Aequalitatem esse in communitatibus quasi impossibile indicatur.
- 3 Communitates quedam magis strictè iudicant puritatis causas, quam alie.
- 4 Iudices tenentur sequi veritatem.
- 5 Audire falsos detractores leuiale est peccatum.
- 6 Statutum nullum, aut saltem iniustum est, si excludat illum, contra cuius puritatem falsus est rumor. Collegium Concabense simile statutum non habet, ibid.
- 7 Finis nostre pragmaticæ sicut recte legis est damnis salutarem adhibere medellam.
- 8 Legis natura est pro communitate ferri, & num. 9. Et communitati non singulis imponi, numero 10.

- Obligatio similiter communis, & omnes ligat, ibid.
- Contrarium, n. 11. & seqq.
- 11 L. 1. §. plane de constituit. Princip. §. sed & quod Principi, inst. de iure natur. explicatur, & n. 14.
- 12 Leges plures in utilitatem priuatorum fuerunt lata.
- 13 Ius publicum & priuatum differunt.
- 13 Ius publicum renunciari non potest, priuatum verò sic, ibid. & num. 24.
- 14 Constitutiones Principum diuersimodè feruntur, si generales, leges nuncupantur, si ad certum territorium, ius municipale si ad certam personam, privilegia dicuntur.
- 15 Regnum ex diuersis constituitur, qua singula illud componunt.
- 16 Leges qua ad singulos dirigitur totius Reipublice utilitatem respiciunt.
- 17 Totum seruat singulis eius partibus seruatis.
- 18 Constitutiones personales non ita publicam respiciunt utilitatem.
- 19 Communitas dupliciter accipitur, pro communitate vniuersali omnium, & pro collectione plurium alicui muneris inseruientium. Quibus leges apprimè accomodantur, num. 21.
- 20 Ius ciuitatis municipale vocatur.
- 22 Lex communis est, & si eius tenor de certa sit persona. Et si particulariter concessa sit, tamen redacta ad ius commune communis efficitur, num. 23.
- 24 Ius respiciens bonum commune tam in prima quam in secunda intentione non est renunciabile, secus tamen, si in executione priuata respiciat utilitatem.
- 26 Lex utilis esse debet, aliàs talis dici non poterit. Interpretatur ita ut sit utilis, non damnosa, nec fraudulenta, ibid.
- 27 Tribunalia omnia, & communitates sub nostra lege comprehenduntur, & ex n. 32. cum seqq.
- 28 Clausula generalis intelligitur secundum expressè, & eis similia. Et si generaliter intelligi debeat tamen restringitur secundum specialia expressa, n. 29.
- In fine posita refertur tantum ad præcedentia, num. 30.
- Etiā in instrumento, & lege, num. 31.
- Nisi posita fuerit ad diuersum finem, numero 32.
- 33 Posita ad vnum finem aliud operare non possunt. Nec ad qualificandum vnum capitulum, qualificant aliud, num. 34.
- 35 Verbum, omne, totum includit.
- 36 Verba, si exceptio, ni differencia, vniuersalia sunt, & omnia includunt. Habent vniuersalia, omnia & singula, que om-

nia comprehendit, ac si singula manerent comprehensa. Non admittit limitationem nec aliquid prætermittunt, sunt verba geminata, & enixam voluntatem demonstrant, num. 37.

28 Argumentum de maiori ad minorem, & contra de minori ad maiorem quando procedat, & num. 29.

S V M hominum assensus non semper æquales omnino existant, vt colligitur ex textu in leg. item si vnus 17. §. principaliter 6. de recept. arb. & in c. litteris 39. de rescript. cap. quia diuersitatem 5. de concef. prob. c. sicut. 15. 1. vers. si possent. de consecrat. dist. 4. Mantica de tac. & amb. lib. 6. tit. 18. n. 1. Marc. Ant. Colum. in tract. de eccl. reddit. origo. 3. p. c. 34. n. 2. quia natura hominum prona est ad dissentiendum, vt in l. 1. §. fin. de adq. poss. vbi gloss. alia iura adducit, Perez de Lara in compend. vita & hom. c. 1. sub n. 60. bonus etiam text. in l. 4. circa fin. ad S. C. Treb. & in l. 2. §. Deinde quia difficile, 9. de orig. iur. c. fin. vbi gloss. 1. dist. 63. Vnde illud vulgare, Tor capita, quot sensus. Et Perlius.

Velle cuique suum est, nec voto viuimus vno.
Et Quid. lib. 1. de arte amandi.
Peioribus mores tot sunt, quot in orbe figura.

Ita similiter & communitates, quæ ex hominibus constituuntur, non semper eadem sentiunt, nec eadem obseruant: immò æqualitatem in eis adesse, quasi impossibile iudicatur, vt significatur in d. c. quia diuersitatem, & colligi potest ex Plinio lib. 2. epist. 12. Nauarr. in man. c. 27. n. 299. Arias Pin. in l. 2. p. c. 3. n. 39. C. de rescind. Zaball. comm. contra comm. 9. 1. n. 4. refert Valençuela conf. 90. n. 13. Hermosilla ad prolog. §. p. gl. 1. n. 1. quod in iudicando causas puritatis apertè demonstratur, quia in quibusdam communitatibus, in quibus sunt puritatis statuta, magis stricta sit qualitatium diiudicatio, quam in aliis in his potius veritas inspicitur, quam excogitata à maleuolis macula, & magis vera puritatis existentia attenditur, quam falsò asserta, & quantumcumque publicè sparsa macula: In illis verò non tam veritas sequitur, quæ existit, quam falsa labe, quæ abest dictum creditur, & verum reicitur, calumnia amplectitur, & veritas negligitur, mendacium velut bonum sequitur, & veritas velut praua relinquitur, & hoc omne vnica ex ratione, quia falsa macula semel ab inimicis prolata ab aliis audita fuit, licet claritas generis verè appareat, ita vt fortior sit vox nuda, & falsa quam euidens existentia facti, & nulla fides illius huius veram probationem vincat, & illi vis præstetur, quæ non est, & ab hac tollatur robor, & soliditas, quam iure, facto, & ratione habet, & ex prauo aliquarum communitatum assensu vana vox populii fidei, quam non habet, capiat, cum proximorum iniuria, Dei offensa, & animarum iactura, cum tor regni damnis, & incommodis, quod supra in 1. quæst. huius partis proposui, & de his iterum dixi supra 1. part. quæst. 1. 2. §. 3. ex num. 46. & aliis locis de quibus infra num. 5. in fine, & cum iudices teneantur 4 sequi veritatem, vt probauimus infra in quæst. 9. pluribus in locis, & probant Martin. Bonacin. 2. tom. de iudicio publico disp. 2. q. 10. punct. 2. à n. 1. cum seqq. Aug. Barbosa plures referens axioma. 2. 2. 4. n. 2. 3. & 5. pag. 39. & audire falsos detractores lechali animas afficiat culpa, secundum Nauarr. in man. cap. 18. num. 37. & Pet. Nauarra de rescript. lib. 2. cap. 4. a num. 335. cum

eam seqq. Soto de iust. lib. 5. q. 10. art. 4. Aragon. 2. 2. q. 72. art. 2. Salon. ibidem q. 73. art. 4. concl. 2. Azor. instit. moral. 3. p. lib. 13. cap. 7. dub. 10. P. Molin. de iust. & iure tract. 4. disp. 3. 4. Lessio cod. tract. lib. 2. cap. 11. dub. 4. Rebell. de obligat. inst. 1. p. lib. 4. q. 6. n. 2. Valer. Regim. in praxi fori panit. lib. 24. num. 95. Sayr. clauis reg. lib. 1. 1. cap. 9. n. 38. cum aliis pluribus sequitur, quantum sit iustitiae, & charitati contraria prædicta diiudicatio per falsos rumores, & iniustas detractiones, & quantum conscientia ledatur, de quo dixi supra 1. part. quæst. 1. §. 6. per totum, maxime num. 10. & quæst. 3. §. 3. illat. §. num. 46. & alibi, & vereor, quòd multi hac ex causa in gehenna crucientur, cum videam, nullum statutum decidere, quòd non admittantur, qui falsum rumore macule contrarium habeant, licet aliud innuere videatur D. Franciscus de Amaya obser. iur. lib. 2. c. 6. n. 52. dicens ita constitutum in suo Conchenfi Salmaticensi Collegio, vt macula verè, aut falsò audita impedimento sit ad ingressum collegij, quòd certè à fundatore non fuit constitutum, vt in originali statutorum illius collegij constat, sed tantum, vt expellantur descendentes Hebræorum, & Agaretorum etiam in longissimo gradu, cui postea per eosdem collegiales additus fuit auditus verus, siue falsus, inique tamen, & iniuste aduersus fundatoris mentem, & ipsorum conscientiam, & quidem eorum, qui post eos ita obseruant, quorum animarum ruinam timeo, & nescio qua via, aut ratione hoc defendere valeant, quòd & mihi fuit falsus, secretò tamen, Doctus & Christianus vir eiusdem collegij, asseuerando, quòd in originali statutorum rigor hic non continetur, sed additus postea per collegiales, quòd mihi nullo iure fieri potuit, cum iniquum sit, & reprobum, & abhorreat vix æquis, & prudentibus, & iuste per hanc nostram tollatur pragmaticam.

7 Cuius finis est, his, & aliis occurrere dānis, & assignare salutarem, & vtilem formam procedendi in causis puritatis, & nobilitatis, & maxime decet, quòd intrepide, & vnanimiter ab omnibus obseruetur, & ita nunc statuit, quòd omnes eius ordinationes, quas recensimus in precedentibus quæstionibus obseruentur, & indistinctè custodiantur in omnibus communitatibus, tribunalibus & collegiis absq; differētia, nec distinctione, quòd maioris declarationis gratia, & vt aptius, & sine difficultate custodiatur, additū, & expressū fuit in præfenti constitutione, quia & idem de iure communi stabilitum habemus, & natura & virtus legum est, pro communitate ferri, & ad obseruationem omnes obligare, non priuatorum commodis tantum prospicere, nec quibusdam imponi, aliòque non ligare, ob bonum omnium commune leges feruntur, non singulorum, nisi consequenter, & omnes omnino tenentur, & legi subiacent, quia cum ciues, & communitates sint æqualiter regni totius, & ciuitatum participes, lex etiam communis esse debet eis omnibus, non in paucorum odium, seu gratiam proferri, sed sicut medicus imperitè faceret, si partem corporis teneat, & reliquas deserat, ita legislator totam curare rempublicam, & cuique debet parti prouidere, vt docuit Franc. Connan. lib. 1. comm. cap. 8. num. 6. fol. mibi 33. ex quo transcripsit Aug. Morla in emporio iur. 1. p. tit. 1. in princ. n. 16. quibus adde Ant. Petelium de exterior. Principis munere lib. 5. cap. 18. fol. mibi 358. Simanc. de republica lib. 4. cap. 6. per totum, maxime num. 8. Quare communitè receptum est, quòd de natura legis extat communitati, non singulari imponi, omnibusque communem esse necesse, non tantum priuatis latam ex l. 1. & 2. l. iura 8. de legib. l. 1. leges 3. l. leges sacratissime 9. C. eod. c. 1. de constit. c. licet 18. de regular. c. priuile-

gia, 3. dist. 3. cap. erit autem lex 2. dist. 4. l. 1. tit. 4. lib. ordin. vbi Did. Perez & l. 1. tit. 1. lib. 2. recop. vbi Aceb. gloss. 2. in l. 2. tit. 1. part. 1. & gloss. 4. l. 2. tit. 1. part. 2. cum aliis traditis à Morla d. n. 16. Burg. de Paz in proam. leg. Tauri num. 441. & Ant. Gorn. in l. 1. Tauri, sub n. 5. Nicol. Vigel. lib. 1. digest. cap. 4. q. 3. reg. 1. Conarr. var. c. 13. n. 8. Gutierrez. 3. pract. q. 65. n. 4. & 19. Menoch. 1. presumpt. q. 46. n. 31. Castillo §. controuer. 89. n. 163. & seq. qui plures refert, non tamen omnes fideliter secundum D. Ioseph. Vela. in c. 1. p. 1. sub n. 158. de offic. ordin. Nauarr. in cap. inter verba 11. q. 3. concl. 5. a. n. 45. Medina, & Valquez in 1. 2. D. Th. q. 90. art. 2. Salas de legib. tract. 14. disp. 2. sect. 7. n. 43. P. Suar. cod. tract. lib. 1. c. 6. a. n. 2. cum seqq. & earum obligatio omnium communis est, & vniuersos ligat, d. l. 2. leges 9. C. de legib. l. constitutiones 12. C. de iur. & fac. sign. l. 15. tit. 1. part. 1. Hug. Don. lib. 1. comm. cap. 17. Franc. Duar. ad tit. de legib. c. 5. quare leges in abstracto fieri, absque vlla personarum acceptione, nec respectu, nisi tantum ratione publici boni, & vtilitatis, dixit Valençuela conf. 90. n. 23.

Aduersus quam sententiam communiter opponi solet text. in l. 1. §. plane, ibi, ex his quadam sunt personales, de constit. Princip. §. sed & quod Principi, vers. Plane, inst. de iure natur. gent. & ciuili, vbi proponitur quædam leges personales appellari, quæ & si cum persona extinguantur, vt in l. in omnibus, 68. de reg. iur. tamen leges, & constitutiones nominantur in dictis iuribus.

Secundò opponuntur plura iura, quæ ad priuatorum vtilitatem lata fuerunt, vt ex tit. de senat. & de offic. Cæsar. de offic. Præfeti Prætor. c. seqq. tit. vsq; ad fi. lib. primi Digestorū: aliæque plura introducta sunt ad vtilitatem minorum, & mulierum, quibus & eorum priuata vtilitati prospicitur, parentibus specialibus auxiliis prouidetur, & etiam filiis fam. seruis, ingenuis, libertinis, aliisque personarum generibus speciali legum prouisione fauetur, vt ex pluribus iuribus patet, & est notum, quæ nunc colligere non curauim, quia ad institutum principale patum attingit, sed ad quæstionis nostræ explicationem, hæc ita tantum sufficiant. Quod etiam inuenitur in hac nostra pragmatica, quæ nominatim loquitur de cætris tribunalibus, communitatibus, & collegiis, vt supra in q. 4. art. 3. dixi. Igitur non est de legis essentia, vt pro communitate feratur.

Tertiò obstat distinctio iuris publici, & priuati. 13. rum, de qua passim mentio fit, & docemur, quòd iuri publico priuati renunciare non possunt ex text. in l. ius publicum 38. de pactis c. si diligenti 12. vbi communitè DD. de foro cõpet. priuato verò apprimè in licet, vt l. pactum 46. de pactis, l. quod fauore 6. C. de legib. & in l. si quis in conscribendo 20. C. de pactis, cap. quod ob gratiam, 61. de reg. iur. in 6. Igitur sunt iura communitati imposita, & alia, quæ priuatorum commodis tantum inferuunt, vnde sequitur, quòd non est de essentia legis, quòd pro communitate feratur, & velle ita videtur gloss. in d. l. 1. de legib. & in d. l. iura 8. & in d. c. 1. de constit. Paul. in d. l. 1. per text. in l. amissione 5. in fin. de c. dimittit. & expressus in l. 2. C. de legib. & in l. neque Dorotheum 61. & in l. Doctus, 63. C. de decurion. lib. 1. c. cum aliis pluribus consultò omisiss.

At verior & receptior est prima opinio, à qua non est recedendum ex præcitatibus iuribus, & DD. Nec ei obstant in contrarium adducta, non primum quia iura in eo relata loquuntur de constitutionibus Principum, quæ diuersimodè feruntur ad diuersos effectus, quia quandoque generales sunt, & verè & propriè leges nuncupantur ex dictis iuribus: quandoque verò ad certum territorium, & ius efficiunt municipale: atque etiam ad certam dirigitur personam,

sonam, & privilegia dicuntur, d. l. in omnibus 68. leg. privilegia, l. 5. de reg. iur. & extinguuntur cum ipsa persona, ut in arg. dixi, & probant text. in l. quia tale 13. sol. matrim. & in l. cum patronus, 28. in fin. de leg. 2. nec ad exemplum trahuntur d. s. sed & quod Principi, vers. plane, in l. de iure natur. de quibus accipi debent, & loquuntur iura in ratione dubitandi adducta ex Minigerio, & Pichardo in d. s. sed & quod Principi.

15 Ad secundum trifarie respondetur. Primo quod regnum vniuersum, & respublica constituuntur ex pluribus personarum conditionibus, statu, sexu, etate, dignitatibus, & officiis, quae omnia simul conducunt, & perficiunt praecipuam communitatem vniuersi regni, & cum inter se diuersa sint, diuersaque continent rationem, non possunt eisdem gubernari legibus, sed cuique consulendum est ex necessitudine, ratione, & statu peculiari, quem habet, & idem sunt quaedam constitutae leges ad iudicium munus, aliae ad minores viginti quinque annis, ad minores etiam aliae, & quaedam sexum respiciunt foemineum, & seruilem conditionem, & sic caeterae ad diuersa hominum officia, & operas, quae omnia, & alia plura vniuersam constituunt rempublicam, & regnum. Et licet singulae leges singulis accommodentur, & dirigantur speciebus, tamen ob totius communitatis conseruationem, & publicam utilitatem feruntur, quia cum regni communitas, & utilitas ex pluribus rebus, tam genericis, quam speciebus constituatur, dum cuiuslibet generis, seu speciei conseruationi consulitur, respicit directe, & aequae ipsam communitatem vniuersam, & nam seruatis partibus, ex quibus tota communitas conseruitur, & componitur, totum seruari, erit etiam necesse, arg. text. in s. sed hoc tempore 3. vers. expedit enim, in l. de his qui sunt sui, explicant Valenciam 2. part. tom. 2. disp. 7. q. 1. punct. 2. §. 4. Suarez lib. 1. de legib. cap. 6. n. 8. Salas eodem tract. disp. 1. sect. 8. n. 47. & 48. Valquez 2. part. disp. 19. cap. 2. & his & aliis relatis Mart. Bonacina tom. 2. tract. de legibus, disp. 1. punct. 1. sub n. 1. in fin. vers. dicitur ad bonum, & faciunt text. in l. 3. §. praesens, de numer. & honor. cap. 1. de offic. deleg. in 6. cap. 1. de rescriptis, spoliat l. 2. tit. 10. p. 2. atque ita accipi debet haec nostra pragmatica, quatenus de certis loquitur tribunalibus, & communitatibus, quae hoc sensu capaces sunt, & quia eius dispositio ob bonum publicum lata fuit, ut probauimus supra 1. part. q. 3. §. 2. per totum.

18 Nec oberit, quod constitutiones personales ex eadem ratione ad publicam etiam utilitatem respicere possunt, quia hoc remore euenit, cum vnica persona non ita respiciat vniuersam utilitatem, sicut collectio plurium eiusdem numeris, & officij, sexus, seu dignitatis absque hac enim respublica conseruari non possit aut difficulter, sicut potest vnica remota persona, nec idem quia Principis beneficium vnus utilitate respiciat, respicit publicam. Praeterea attendi id debet, quod principaliter agitur, & Princeps ex priuilegio personali non publicam intendit utilitatem, sed personae, cui largitio fit, nec idem lex nuncupari potest.

19 Secundo respondetur, quod communitas potest dupliciter accipi. Primo pro communitate vniuersali omnium, quae humanum genus nuncupatur, quo natura omnes homines sociati sumus, de qua circa legem condendam, & nostrum institutum non dubitatur. Secundo sumitur pro vniuersitate, seu collectione hominum in ciuili societate viuentium, seu conuocantium, ut docent communiter DD. in rub. Quod cuiusque vniuersi nom. & in s. vniuersitatis, in l. de rer. diuis. Hae aut dupliciter considerari potest,

20

aut quatenus ciuitatem, seu oppidum constituit, cuius constitutiones ius municipale nuncupantur, aut pro quodam hominum genere alicui muneris deferuentium non tantum in singulari oppidis, & ciuitatibus, sed in vniuerso regno, ut pistorum, nauicularum, ut in l. 1. Quod cuiusque vniuersi nom. agricolarum, scribarum, collegiorum, tribunalium, aliarumque communitatum, de quibus in hac nostra functione, & aliarum similibus, quatenus non solum re publica, sed vniuerso deseruiunt regno, in quibus leges apprimè constitui possunt, quae non tantum priuatarum commodis, sed totius regni, cuius praecipua pars singulari sunt, & utilitati communi consulunt, & deseruiunt, ex Iac. Cuiac. lib. 5. obseruat. 8. Baro. in l. 1. de constitut. Principi. & hac in specie intelligi debet ratio dubitandi secunda, de qua superius numero 12.

Tertio & vltimo respondetur, quod & si leges quandoque pro certis personis ferantur, (vt in exemplis positus in ratione dubitandi) cum verbis peculiaribus eisdem directis personis, hoc quoad formam est ipsarum legum, & praecipuus earum finis dirigitur ad totius regni, & communitatis conseruationem, qui propinquus dicitur, & si in executione posterior sit, fuit tamen prior in legislatoris mente, vt bene explicuit Aug. Morla in emporio d. tit. 1. in princ. num. 18. quia, vt dixi, opus est ad totum tuendum singulas eius partes prospicere & conseruare.

Ex quo inferitur solutio ad text. in l. 2. C. de legib. l. neque Dorothaeum, & l. Doctus, & ad similia supra pro contraria adducta, quae loquuntur in personis indiuiduis, & certis, & tamen verè leges sunt, quod & frequentissime accidit in iure Pontificio, cuius plures canones inter certas loquuntur personas, quia vt inquit Salas de legib. disp. 1. sect. 2. sub n. 44. & si formaliter ad singularem personam dirigantur, tamen virtute, & effectu multos obligant, quod deficit in priuilegiis, quatenus priuilegia sunt, & priuatis singulis conceduntur, quae non possunt leges nuncupari, & si enim omnes teneantur ad illud non impugmandum, tamen in vnus tantum utilitatem vertuntur, quod est contra legum naturam, & non ita considerauit Salas citato in loco, vbi fateri videtur, quod priuilegia leges nuncupari possunt, quod non solum verum non est, immò absurdum magnitudinem verò nomen, & virtutem legum verè consequuntur, cum ex priuato commodo ad publicum, & commune fuerint translata per in corpore iuris insertionem, quae publicationis locum obtinet, & ex tunc non priuilegium, sed lex omnium communis, & publica nuncupari debet, loquitur enim in vnus persona, & apprehendit communiter omnes, & ex particulari iam generalis facta est lex, & velut talis redacta in corpore iuris, quare in utilitate, & obligatione omnes apprehendit vt docent Vvesembek in paratilis ad rub. de legib. n. 4. in fin. Greg. Lop. in l. 2. gloss. 2. tit. 18. part. 3. Menoch. lib. 6. praesumpt. 40. num. 25.

Ad tertium verò principale dubium respondetur, quod non idem, quod sint leges, quae renunciationem patiuntur, dici potest, quod latae non fuerunt ad communitatem, nec ad bonum publicum, quia tam ea, quae renunciationem excludunt, quam quae eam admittunt, ob communitatem, & eius bonum latae fuerunt, cum hac tamen distinctione, quod si lex tam in primæua intentione, quam in secundaria executione publicum respiciat bonum, & utilitatem, vt sunt leges punitivae delictorum, ante crimen patratum, ex text. in l. vnus 28. §. pœna que turpem, de pœnis, cum similibus, renunciationem omnino reiciunt, ex d. l. ius publicum, d. cap. si diligenti, 12. l. iuris gentium

genium 7. §. si possar. 1. 4. illo it. de pact. si verò in primæua intentione publicam inspexerint utilitatem, prout omnes respiciunt, in executione verò priuata, prout ferè omnes leges ad contractus pertinentes renunciationem non sperunt, quoad executionem, quae omnino priuata est, & renunciabilis, ex d. l. pactum, 46. l. quod fauore 6. l. si quis in conscribendo 29. & aliis supra adductis, prout eas intelligit Couarr. ex Nauarro, & aliis in cap. quamuis pactum, in initio, 1. part. num. 6. de pactis, in 6. & ex eo tenent omnes tam iurisfero adducti à Morla citato in loco num. 19. Matienço in l. 2. gloss. 3. num. 18. tit. 2. lib. 5. recop. Ferd. Menchaca de success. creat. lib. 3. §. 28. num. 24. & per plures apud Aug. Barbof. axioma 135. n. 13. & 14. pag. 85. vbi bene rem explicat quam Theologi congeffi per Suarez tom. 2. de religione tract. de iuram. lib. 2. cap. 26. n. 1. Rebell. de oblig. iust. 2. lib. 1. q. 9. num. 9. P. Th. Sanc. in decalog. lib. 3. cap. 9. num. 31. & adducti à Marr. Bonacina 2. tom. de legib. disp. 1. q. 1. punct. 1. num. 1. vers. dicitur ad bonum, & constituentes, quod omnes leges ad communitatis utilitatem in prima saltim intentione latae fuerunt, & hoc est de earum essentia & substantia, vt ferantur absque personarum intuitu, & acceptatione, & obligent omnes indistincte, & absque exceptione vlla ad observationem, vt expressè etiam decisum habemus in hoc nostro textu, ibi, Que todo lo dispuesto y contenido en esta ley se guarde y cumpla, y execute uniforme y igualmente en todos los tribunales, comunidades y collegios sin excepcion, ni diferencia alguna, quae decisio, & eius ratio satis iure comprobatur ex iuribus & Doctotibus supra relatis.

16 Ex quibus etiam deducitur, quod non tantum requiritur ad legis validitatem, & essentiam, vt pro communitate feratur, sed etiam, quod sit propria utilitati, & commodo ipsius communitatis, & singulorum, vt probatur ex iuribus relatis, & explicant communiter DD. & adducti superius, & ab Anguiano in suo nouissimo tract. de legib. controuers. 1. per totam, & Arist. lib. 4. Politic. cap. 1. & D. Isidorus lib. 5. etymolog. Sarmiento lib. 1. selectar. c. 12. n. 6. Salas tract. de legib. in d. disp. 1. sect. 8. per totam, P. Suarez eod. tract. lib. 1. c. 7. per totum, cum adductis à Mart. Bonac. 2. to. eod. tract. disp. 1. q. 1. n. 1. vers. Dicitur ad bonum, & n. 2. Valencuela conf. 62. n. 22. pag. 443. vbi ait, plurimum ad legum interpretationem prodesse hoc requisitum, cum semper leges intelligi debeant, vt omnino communi prospiciant utilitati, fraudemque & dolum excludant, sicut & facit haec nostra sanctio, quae ob bonum omnium commune, & publicam utilitatem fuit constituta, & adinuenta, vt constat ex verbis relatis, & dictis in eorum explicationem supra in quaest. 1. & eius glossis, & faciunt tradita supra 1. p. q. 3. 2. per totum, vnde sumenda erunt, quae hic deficiunt.

27 Sed nunc pro coronide huius quaestionis, & explicationis nostri textus dubitari poterit de intellectu illorum verborum, en todos los tribunales, comunidades, y collegios, an accipi debeant de illis tantum, quae expressa fuerunt in §. Porque auiedo de obrar, de quo egi supra quaest. 4. art. 3. an verò de ceteris omnibus, quae in nostra sunt Hispania praeter ibi assignata, & descripta, & dicendum videtur, quod non debent extendi ad alia praeter ibi expressa, quia clausula illa generalis debet intelligi secundum specialia expressa, non de diuersis ex text. in l. de certa, 31. vbi Iaf. num. 2. plura iura adducit, C. de transact. Card. Tusch. lit. C. concl. 309. num. 6. tom. 1. Cell. Vgon. de clausul. pag. 474. col. 2. Marra eod. tract. part. 4. claus. 1. num. 5. Aug. Barbof. clausula 62. num. 4. & 6. sed tantum de similibus expressis loqui est intelligenda, se-

cundum text. in l. fin. §. cui dulcia, de vino, tritico & oleo leg. cap. sedes 15. de rescriptis. Pelaez de maiorat. 2. par. quaest. 12. num. 26. & 27. Gracian. reg. 4. 1. 2. Cardin. Tusch. num. 1. Barbofa §. 6. citatis locis, cum allegatis supra 1. part. quaest. 9. §. 4. num. 5. in fin. & licet clausula generalis simpliciter apposta generaliter prout loquitur, intelligi debeat, ex text. in l. emptor. 47. §. Lucius de pactis, tamen si post aliquas speciales sequatur, intelligi secundum eas debet, vt ex Angelo in l. obligatione generali, de pign. & ex aliis tenet Pelaez in d. quaest. 12. num. 62. Tusch. & Barbofa & alij citari, & clausula in fine posita, sicut haec, de qua agimus, 30. refertur tantum ad praecedentia expressa, non ad diuersa, text. in l. talis scriptura, 30. de leg. 1. l. Scia 20. §. Cato, de fundo instruit. l. 1. vbi DD. C. de liber. praerit. cap. inquisitioni 71. cap. secundo requiris 41. de appellat. Auiles in cap. 1. prator. gloss. loquendo de bo. n. 1. Ioann. Gutierrez lib. 3. pract. quaest. 29. num. 11. Hieron. Zaballo comm. contra comm. quaest. 818. num. 131. & clausula in fine legis, seu instrumenti refertur ad expressa, & contenta in eodem instrumento, & lege, non ad alia, ex adductis à Morla in emporio 1. p. tit. 6. in princ. num. 94. Igitur similiter clausula haec generalis in fine huius pragmaticae apposta, debet tantum intelligi de tribunalibus & communitatibus in ea expressis, non verò de aliis diuersis, & si loqui de aliis voluisset, ea omnia expressisset.

Sed contrarium verius conicio, nempe quod in praedictis verbis licet generalibus, & positus post specialia comprehendantur omnia tribunalia, collegia, & communitates Hispaniae, etiam praeter expressa in d. §. 2. porque auiedo de obrar, quia illa specialia expressa fuerunt ad certum & terminatum finem, videlicet, vt actus positui in eis obrent, si tres fuerint, rem constuant iudicatam, vt manent dictum in d. quaest. 4. art. 2. ait clausula haec generalis, de qua in nostro textu ad alium & distinctum finem apposta fuit, circa obseruantiam vniuersalem huius pragmaticae in omnibus regni tribunalibus, & communitatibus nulla dempra, & non potest redigi ad terminos illorum, quae diuersae sunt, nec secundum eas intelligi, cum aliud operaretur, quam id, ad quod fuit apposta contra legis, & disponerentur mentem, secundum text. in l. legata inutiliter, 14. de adim. leg. facit text. in c. ad nostram 3. de appellat. Card. in Clem. 1. §. ad haec opposit. 3. de praebend. Rebuff. resp. 57. vers. nec me mouet. Aym. Craueta conf. 231. n. 10. plura apud Aug. Barbof. axioma. 80. n. 19. p. 51. & axioma. 99. n. 4. pag. 73. nec quidem ad qualificandū vnū capitulum, seu casum referuntur ad alia ex text. in l. filiumfam. 27. in princ. Quando dies leg. cedat. Bart. in l. fin. de reb. dub. Alex. conf. 158. n. 7. lib. 6. Rebuff. resp. 9. vers. item quando Paul. Amilius decis. 329. n. 3. p. 3. Rota decis. 698. n. 15. p. 1. dinerfor. sacri Palatii, Stephan. Gracian. discept. for. 6796. n. 18. & cum diuersa contineant inferri non potest de vno ad aliud, l. Papinianus, exuli, 20. de min. l. fin. de calumniat. cum similibus.

Praeterea verbum illud todos appositum in hoc textu ita generale est, vt nihil excludat, text. in l. Iulianus 68. alias incipit, l. restatorem, deleg. 3. l. a procuratore 13. C. mandati, c. soluta 6. de maiorat. & obed. l. 1. de pen. leg. l. mosibus 47. in fine, principij, vbi Bar. & DD. communiter de iure fisci, l. a procuratore, 13. C. mandati l. 2. de hered. instit. plura apud Aug. Barbof. axioma. 168. n. 1. pag. 105. & dist. 241. n. 16. pag. 292. & similiter 36 verba, sin excepcion ni diferencia, vniuersalia sunt, & omnia includunt, ex textu in l. creditores. 10. de verb. sign. ita vt nullum tribunal, collegium, nec communitatem excludant, text. in l. lege locationis, 29. locati non aliter, 69. deleg. 3. Alc. resp. 103. n. 1. & resp. 271. num. 4. tam tribunalia & communitates expressas in d. §. 2. porque

Porque auendo de obrar, quàm cæteras omnes totius regni absque distinctione vlla, Thais 41 §. Stichus seruus, 14. de fideicom. liber. Min sing. centur. 2. obser. 10. n. 3.

37 Carol. de Grassis de except. except. 1. cum seqq. 7. habent enim hæc verba vim clausulæ omnia & singula, quæ omnia comprehendunt, glos. in c. vt cura, de iure patr. in 6. Marra de clausul. 1. p. claus. 83. alias 87. in vlt. impref. Cenedo post lib. canon. q. sing. 72. Card. Tusch. lit. C. concl. 296. ac si comprehensa singulariter essent, Card. Tusch. ibid. n. 1. & 2. Fufar. de substit. q. 296. n. 39. Marra citato loco n. 3. Socin. conf. 3. num. 17. vol. 3. Oltald. conf. 300. Factum tale, Tib. Dec. conf. 64. n. 39. lib. 2. Rol. conf. 1. n. 73. lib. 3. quia non admittunt limitationem, glos. verb. omnia, in c. vt circa, de elect. in 6. Marius Alterius de censur. tom. 1. disp. 15. lib. 5. c. 1. lit. C. & disp. 5. c. 2. lit. D. nec aliquid prætermittunt Iaf. in l. 1. n. 24. deleg. 1. & in l. Titia §. fin. n. 3. de verb. oblig. Cenedo d. sing. 72. n. 1. Mandol. reg. 3. 1. Cancell. q. 2. n. 2. vol. 2. pag. 95. tom. 1. Rebuff. in concord. tit. de forma liter. execut. mand. apost. verb. omnia & singula, pag. 633. Cardin. Tusch. citato loco n. 8. & 19. Olfac. decis. 90. n. 6. & sunt verba ita geminata vt enixam voluntatem importent, vt ad nostrum propositum dixit Alex. conf. 216. Nec arguendi, n. 27. vers. Se primo lib. 2. Card. Tusch. lit. D. concl. 321. n. 1. to. 2. & quod clausula generalis geminata importat, vt nulla distinctio, nulla restrictio, aut nulla limitatio fieri possit, dixerunt Marra d. 4. p. clausula 3. ex n. 1. Aug. Barbof. clausula 61. n. 16. Craueta conf. 15. n. 5. & conf. 294. & conf. 308.

38 Denique hoc etiam probatur, quia nullum dubium est, quod huic legi subiiciantur communitates expressæ in d. §. *Porque auendo de obrar*, quæ velut maiores, & cæteris principaliores speciatim ibi nominatæ fuerunt, vt patet ibi, *es iusto que sean de tribunales graues, y enteros*, in quibus maiori cum rectitudine, & cum causæ cognitione generis iudicantur qualitates, vt diximus supra q. 4. art. 3. & necesse est, quod hic comprehendantur cætera omnia, quæ velut minora omittuntur in illa dispositione, secundum rationem l. pen. vers. eadem & fortius si quis pignoris, 36. vers. longe minus, de adq. poss. l. 2. C. de condit. indeb. l. si non singuli 5. C. si certum petatur l. si quando 19. vers. multo magis C. de testib. l. 1. in princip. vers. & multo magis, §. 5. & vt lenius, 1. vers. & nemo potest, C. de rei vxor. act. Auth. vt terminatus sit n. cleric. c. 2. incipit, illud quoque vers. multo magis, c. quæ admodum, 25. post princ. de iureiur. c. inter corporalia 2. in princ. vbi Butr. de trasl. Episc. adducta plura Valenzuela conf. 33. n. 265. & plures apud Aug. Barbof. loco 73. per totum, pag. 326. † quod non econtra procedit, dum eliguntur communitates, & tribunalia velut maiora, & præminentiora, maioris rectitudinis & auctoritatis, vt actus positui in eis obtenti profint ad rem iudicatam efficiendam, & ius reale generi adquirendum, quod non comprehendit cætera tribunalia & communitates minores, quæ velut tales omittæ fuerunt, cum inter eas non procedat argumentatio de maioribus ad minora, nisi negatiuè, & destructiuè, secundum text. in l. 2. C. in quib. caus. restit. in integ. necesse non est. cum aliis adductis supra, & à Iac. Menoch. de arbit. iudic. lib. 1. q. 54. n. 57. & ab Aug. Barbof. loco 67. n. 1. cum seqq. vbi plura pag. 324. & ex vtroque quidem magnum sequeretur absurdum, si minora tribunalia, & communitates maioribus circa id æqualia fierent, & differrent, si non essent comprehensa in hæc vltima declaratione, & dispositione nostri textus, nec obliuiscenda manerent ad obseruationem nostræ pragmatice, sub cuius dispositione maiora & excellentia tribunalia, & communitates comprehensas habemus, quæ omnia aperte decisa extant in eiusdem

pragmaticæ constitutione, & in verbis expressis nostri textus quem & cæteros §§. & constitutiones huius pragmatice completè explicatas relinquimus.

QVÆSTIO VIII.

De officio Promotoris fiscalis in his puritatis informationibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Fiscalis officium in puritatis informationibus quale, num. 3. & 16.
 - Dicitur velut Chrysolus spurcitie metallorum à puro & liquido segregantur, numero 2.
 - Quando electus & ad quid ex n. 11. à Principe eligitur, num. 12. Duo eligi solent, num. 13.
 - 4 Fisci verbum variè sumitur. Est genus cistæ in quam vna & oliua immittuntur, num. 5.
 - Sumitur pro pecunia publica, seu Principis patrimonio, n. 7.
 - 6 Fiscela vas est vimineum seu iuncum quo lac coagulatur dum casens exprimitur, aut quo os boum inuolui solet, ne dum arant germina virentia perceperant.
 - 8 Confiscare est damnatorum bona in fiscum deferre.
 - 9 Bona publica quæ olim erant, & in quo differant à fisco.
 - 10 Aerarium Populi Romani quale, olim.
 - 11 Publica persona eligi fuit consuetum ad defensionem fisci.
 - Aduocatus fisci quis, ibid.
 - 14 Officium fiscalis honorificum, succedit loco officij iudicij, num. 15.
 - 16 Pecuniam publicam defendit fiscalis.
 - Pecunia neruum regnorum, ibid.
 - 17 Fiscalis electus in Sancto Officio contra hereticos & ad defensionem rerum fiscalium.
 - 18 Defensio bonorum postea in Sancto Officio adiecta fuit aduocato fiscali.
 - 19 Fiscalis in Sancto officio legitur à Domino Inquisitore Generali, & perinde est ac si à summo Pontifice eligeretur.
 - 21 Fiscalis Denm præ oculis habeat, est medium inter Tribunal, seu communitatem, & inter pretensores, & ad quid. Præditus esse oportet prudentia, fide, industria, & iurisperdencia, n. 22. & 28.
- Deficiente scientia munus exercere non poterit, tuta omnia, n. 23.
- Et ad omittendum officium tenetur, num. 24.
- Tenetur ex imperitia & culpa, num. 25. Et ad ea præstanda, quæ quilibet eiusdem conditionis

- ditionis prestare solet, num. 26.
- Prætensores, & inimicorum calumnias arceri debent, num. 28. & 33. Loco officij iudicij est, & potest facere quod iudex, n. 32.
- Veritatem sequatur, etiam in fauorem prætensores, n. 33. & 34.
- Quia fiscalis est, non prohibetur verum agnoscere, n. 35. Diligens esse debet, num. 37.
- Ad augendum auctoritatem sui tribunalis, num. 38. De minimis non curet, num. 39.
- Nec ea omittat, & quo modo hoc intelligatur, n. 40. & 41.
- 27 Priuatus quilibet se peritum dicens cui parr præstat maximè recepta mercede.
- 28 Scientia & prudentia ad quid deseruiant.
- 29 Calumniantium fomenta restringenda.
- 30 Iudex ex officio calumnias repellit, & non debet attendere exceptionem calumniosam, num. 31.
- 36 Delatores non semper attendendi, nec reuocandi.
- 39 Minima non curanda, nisi dum timeri potest detrimentum notabile, num. 40. & seq.
- 42 Temeritas vicium magnum. Et plus ipsi temerario nocet, quàm alteri, num. 43.
- 44 Calliditas inconsiderata commodum nunquam trahit.
- 45 Calumnia in fisci causis arceri debent.
- 46 Fiscalis sicut Iudex numquam malè agere debet. Iura paruum directè non alleget, num. 47.
- Allegationes, & defensiones fiscij ostendat, non tamen impugnet, num. 48. Suspicionem fugiat allegando in fauorem prætensores, num. 49.
- Calumniosas ne instituat oppositiones, numero 50.
- Nec iniustam maculam, num. 51. Nec propter odium, nec vindictam aliquid faciat, num. 52.
- Alias in foro anima tenebitur, etiam de leui culpa secundum quosdam, num. 53. Constando de iure prætensores acquiescat in oppositionibus, num. 54.
- In exteriori foro etiam tenebitur ad damna, num. 55. & 58. Non tenetur de præsumpta calumnia, de vera sicut Iudex tenebitur, num. 56. Ex non probata macula non tenetur, num. 57. Subterfugia prætensores subuertat, n. 58. Et cauillationes cauillationibus comprimat, dummodo absint mendacia & fraudes, n. 59. Nisi prætenfor iustam habeat causam, num. 63. In dubia causa dubius existat, extraordinariis cautelis ne utatur, n. 64.
- 48 Defensor qui est impugare non debet.
- 49 Suspicio oritur ex allegatione in fauorem illius, contra quem munus dirigitur.
- Secunda Pars.
- 50 Calumniosæ oppositiones non instruendæ.
- 59 Cauillationes cauillationibus comprimentæ sine fraudibus, & mendaciis.
- 60 Victoriam in bello iusto insidiis assequi iustum est.
- Malitia per malitiam rectè occurritur, ibid.
- Calumnia non vititur, sed prudentia, qui alium fallit, ne fallatur, ibid.
- D. Paul. 2. Corinth. 12. 16. intelligitur.
- 61 Prudentia est iniquitati occurrere.
- Fraudis exclusio dolosa non iudicatur, ibidem.
- 62 Doli boni species est per dissimulationem sua tueri.
- 63 Cantelis vitendum non est in iusta causa.
- 65 Fiscalis quam formam debet seruare in videndis informationibus puritatis, & n. 66.
- 66 Breuitati semper studendum.
- Loquacitas nimia solet stomachare legentes, & animus tedium inferre, ibid.
- Melius est pauca & idonea verba effundere, quàm multis inutilibus legentes prægrauare, ibid.
- 67 Allegationes veritatem continere debent.
- 68 Fiscalis non solum inserat, quæ contra prætensores faciunt, sed etiam quæ in eius fauorem, appellare potest à sententia inquisitorum, n. 69.
- An in controuersa causa appellare teneatur, num. 70. & seqq.
- Vbi quod à sententia iniusta debet appellare, secus à iusta, num. 77. & seq. In dubia causa si vult potest omittere appellationem, num. 84. 85. & seqq.
- Et vnde dubium debeat dimentiri, num. 92. & seqq. Caueat à friuola appellatione, numero 95.
- 70 Fiscalis similatur procuratori Cesaris, scire tenetur quando sit appellandum, vel non, n. 83.
- 71 Procurator tenetur prouocare à sententia contra dominum lata, alias ad interesse tenetur actione mandati, n. 76. Si sententia iniustitia nitatur, aliàs secus, n. 77. & 78.
- 72 Negligentia præsumitur in eo, qui non vititur remediis ad negotium opportunis.
- 73 Dolum committit, qui cum potuit non appellauit.
- 74 Paria sunt non defendere, & non legitime defendere.
- 75 Desertio appellationis dicitur quadam translatio, seu alienatio.
- 77 Procurator non tenetur appellare à sententia iusta, & num. 78. & 79. Sed tantum ad denunciandum Domino sententiam intra appellationis tempus, n. 80. Et an sit appellandum vel non, ex consilio aduocati semere debet, num. 81.

- 82 *Consilium periti excusationem praestat.*
- 84 *Appellatio in dubio interponenda, contrarium, ex num. 85.*
- 85 *Praesumptio est pro sententia, & n. 89.*
- 86 *In dubio fauendum est honori & sumae proximi.*
- 87 *Causa puritatis plus habet pietatis pro parte praetensoris, quam pro parte tribunalis.*
- 88 *Praesumptio iuris constituit in quasi possessione qualitatis, & fundat agentis intentionem.*
- 89 *Iudicandum in dubio pro possidente, & pro eo, qui ex contrario magnum acciperet nocumentum, n. 90.*
- 91 *Probatio plena requiritur ad priuandum possessorem a sua possessione.*
- 92 *Dubium ut fiscalis omittere possit appellationem unde sumendum, non quodlibet sufficit, sed illud quod verè dubium est, num. 93.*
- 94 *Fiscalis relationem contentorum in actis debet cum eis mittere ad consilium supremum inquisitionis.*
- 95 *Appellatio frivola non interponenda.*

POSTquam completa, & perfecta sunt puritatis informationes, de quarum singulis partibus vsque adhuc late egimus, solent tradi in aliquibus tribunalibus promotori fiscali, vt eas perlegat, annotet, defectus probationis suppleri curet, oppositiones instituat, & maculatum a bono & puro segreget, vt ex quo ab aliquibus Fiscalis nominatur Chrysolus, quo spurcitiae, siue metallorum scoriae purgantur, & separantur a puro & liquido metallo, vt dixit Plinius lib. 33. & 34. vt quia praecipuum eius munus circa has informationes est, ita diluere defectus omnes a caeteris, quae in informationibus continentur, vt facile sit videre, quid probatum maneat, an puritas, siue macula, & vtum informatorium dignum appareat approbatione, reprobatione, quod quo iure & forma fieri oporteat, hac in quaestione ostendam, & in primis breuiter videndum est, quis fiscalis, quidque sit fiscus, à quo nomen sumit, & cui inferuit.

4 *Fisci verbum variè sumitur ex congestis à Peregri. de iure fisci lib. 1. cap. 1. Rosio lib. 1. memorabil. cap. 12. Valenguela in rub. à num. 18. C. de iure fisci, Rebaro lib. 4. var. cap. 4. Barbosa in l. 1. 7. part. à num. 7. sol. matrim. Sebast. Couarr. in suo Thesuro lingua Hispanica verb. fisco, ex quorum veriori sententia, vt Fiscus est, genus citae vimineae, vel sparteae, in quam vuae, seu oliuae immittuntur, vt subiectae prelo exprimantur, vt quidquid humoris habeant, per scissuras exsudent absque faece, & sine sordibus, text. in l. sed addes 19. §. illud nobis 2. vers. ficos autem. Locati, vt vnde fiscella pro vase vimineo, seu iunco, quo lac coagulatur, dum caseus exprimitur, item & pro capistro, quo boum os inuolui solet, ne dum arant, germina virentia percipiant, ex Plinio lib. 18. cap. 9. Caton. de re rustica cap. 54. tenet Ambros. Calepin. verb. fiscella, & è nostris probant Otomanus, Berrusius, & Brissonius de verb. sign. in verb. fisci, quibus citis sparteis ad maioris summae pecunias capiendas, & exportandas veteres vte-*

bantur, vt refert Ascanius. vt vnde quia maior est publicae pecuniae, quam priuatae summa, factum est, vt fiscus pro pecunia publica seu Principis sumatur patrimonio, per metonymicam figuram sumendo id, quod continet, pro eo quod continetur, vt in l. 1. de iust. & iure, & passim in iure euenit, obseruant Barbosa, num. 7. Peregr. 2. & 3. citatis in locis, Gregor. in l. 33. gloss. 1. tit. 13. part. 5. & communiter & passim DD. vt & confiscare dicitur damnatorum bona in fiscum deferre, nam res fiscales propriae, & priuatae Principis dicebantur, text. in l. 2. §. hoc interdictum, 4. nequid in loco, vt ad differentiam earum, quae in Populi Romani patrimonio erant, & ob id dicebantur publica, quae differentia notatur in l. pacta 72. in fine, de contrab. empt. vt Aliud namque Populi Romani ararium fuit, quod in aede Saturni adificatum erat, aliud Principis quod fiscus dicebatur, ad illud enim per publicationem, ad hunc confiscationum bona deferrebantur, licet hi termini confundantur in textu in l. si mandauero, 22. §. is cuius, Mandati, & publicatio proprie ad Populum Romanum pertinet, vt est textus in l. in honoribus 8. §. non alias, 1. de vacat. & excusat. numer.

Huius autem fisci, seu regalis patrimonij defensionis causa publica persona eligi consuevit fuit ab Adriani temporibus, vt ex Aelio Spartiano in ipsius Adriani vita refert Prateus de verbis iuris, verb. Patronus fisci, Ioann. Garcia de nobilit. gloss. 3. num. 17. Simanch de cathol. instit. tit. 5. 3. in fine, plures apud Mastrill. §. de magistr. cap. 9. num. 64. qui aduocatus fisci dictus fuit, vt patet, ex rub. & tit. 6. de aduoc. fisci, Hug. Donel. lib. 18. comment. cap. 5. & alij ex relatis supra. Nunc autem vulgo fiscalis à re cui inferuit, dicitur, vt qui eligi solet à Principe, l. 1. de officio Procons. Caspar. l. 1. §. 2. tit. 13. lib. 2. recop. Mastrill. supra n. 65. Peregr. de iure fisci 7. part. tit. 2. n. 5. Afflictiis decij. 366. num. 3. vt & duo eligi solent ex l. binos 10. l. post duos 15. C. de aduoc. diuers. iudic. d. l. 1. tit. 13. lib. 2. recop. vbi Acebedo, Peregr. in d. cap. 2. num. 2. vnus ad seruendum ciuilibus, & criminalibus causis alter, vt colligitur ex d. l. 1. recop. & vsus comprobatur maxime in cancellariis regni, vbi semper duo sunt fiscales, Mastrill. supra n. 66.

Quorum officium valde honorificum est, & magnis eo condecorati honoribus prosequi debent, ex d. l. binos, vbi gloss. ait, fulciendos esse honoribus, & Bal. ibidem notab. 2. dixit, quod dignitatem annexam habent, & merentur specialia priuilegia, quare olim ex equestri dignitate eligi solitum erat, vt ex Cornelio Tacito refert Alc. in l. si quis in conscribendo, C. de pactis, Mastrill. supra num. 70. & seqq. quod & comprobatur duplici ex ratione. vt Prima, nam cum fiscalis succedat loco officij iudicis nobilitatis, ex Iulio Claro qui alios refert lib. 5. receptar. sent. §. fin. quast. 3. num. 6. Bern. Diaz in practica crimin. can. cap. 5. Aceb. in l. 1. sub num. 3. tit. 13. lib. 2. recop. debet & eius officium nobile & honorificum reputari, vt Secundò, quia cum pecuniae publicae inferuiant eamque ab inuasoribus defendant, quae dicitur regnum neruus, ex Vlp. I. C. in l. 1. §. in causa tributorum, 20. de q. Marc. Tullius in orat. pro L. Manilia, Lesio Zechio lib. 2. de principe c. 3. n. 1. Franc. Patricius lib. 7. de regno, tit. 6. Quintilian. declamat. 34. Hier. Frachetta lib. 1. de principe c. 14. in fin. faciunt tradita per Bobadilla lib. 5. Politica c. 4. in princ. refert plures alios Valenguela conf. 99. n. 2. qui tantae rei incumbit valde honorari debet, & ab vniuerso regno tueri, in cuius utilitatem suam dirigit munus.

Ad cuius igitur exemplar in vltima sancti Officij erectione in supremo Senatu Sanctae Inquisitionis, & in caeteris totius regni Tribunalibus Promotor Fiscalis

Fiscalis fuit electus, qui similiter omnibus causis, tam ciuilibus, in fisci rerum, & caularum defensione, quam criminalibus in haereticorum, & fautorum accusatione addictus erat, vt refert Simanc. de Cathol. institut. tit. 53. num. 3. & 4. iuncto num. 11. Peña in Director. 3. part. commun. 14. vers. sed cum hodie, pag. mibi, 415. vt licet postea in aliquibus tribunalibus defensio caularum ciuiliu aduocato fiscali adhibita fuit, ne promotor his intentus muneris aculandi, & puniendi haereticos, quod praecipuum est, deficeret, vt refert idem Simanc. in dist. num. 11. itavt peculiare munus promotoris fiscalis in Sancto Inquisitionis officio reorum accusatio sit ex Ludou. à Paramo de orig. Sanctae Inquisitionis lib. 3. quast. 9. num. 15. Simanc. citato loco, Peña in dist. comm. 14.

Qui eligi solet à Domino Inquisitore generali ex summi Pontificis ad eligendum ampla commissione, & delegatione; quae electio perinde est, ac si ab ipso summo Pontifice fuisset facta, arg. text. in leg. pater 22. ibi, solum enim electionem filio concessit, de manum. vindicta, & in leg. item eorum 6. §. si decuriones, ibi, is videtur ab ordine electus. Quod cuiusque vniuersit. nom. cap. is cui 19. de prabend. lib. 6. & aliorum iurium, apud Ludou. à Paramo de orig. inquisit. lib. 3. quast. 2. num. 38. vsque ad 50. & in defensione iuridic. Sanctae Inquisit. regni Siciliae, c. 1. num. 11. P. Mol. de iust. & iure tract. 5. dist. 28. de quolatiis dixi supra 1. parte quast. 6. §. 2. n. 24. & 25.

Cui etiam accedit, & pertinet, (vt accedamus paulatim instituto nostro puritatis) perlectio informationum puritatis, & annotatio, & oppositio defectuum, quae potest esse ad duplicem effectum. Primò, vt suppleatur quod in eis deficiat, circa probandum originem, & filiationem, & inquirendum qualitates in vera maiorum origine, quae vulgo secundas diligencias, nuncupantur, vt omnibus cum suis circumstantiis plenè ac perfecte probatis, melius circa contenta, & requisitas qualitates à iudicibus diiudicatio fiat. Secundò, postquam omnia completa existunt, ad annotandum, & opponendum obiectiones, & impedimenta tam contra puritatem, & nobilitatem generis, (vbi nobilitas requiritur) quam aduersus vitam, & mores praetensoris, & contra cognitionem, notitiam, & originem maiorum, & ad plenè allegandum de facto, & iure probationum & ita iudices omnibus visis, & consideratis secundum vtriusque partis iura & iustitiam, suum calculum, & sententiam proferant, & cause tractatio, & diiudicatio cum parte legitima fiat, ex capit. vn. de litis contest. cum similibus.

Vtrumque autem vt plenè, ac iuste adimpleat Promotor Fiscalis ante omnia Deum & conscientiam praeculis habere debet, & animaduertente, quod inter duo contraria medium tenet, nempe inter auctoritatem tribunalis, seu consilij cui inferuit, & inter obseruantiam inuiolabilem statutorum, & constitutionum, vt nemiun non puri sanguinis, seu ignobilis illuc introire sinat, ad quorum implementum omnino tenetur ex cap. 1. de consuet. cap. fin. eod. tit. in 6. cap. qui restit. 11. quast. 3. Rebuffo resp. 12. vers. item, cum aliis adductis ab Henrico de Rotis in tract. de synodo episc. 3. part. art. 1. num. 253. vbi ait, quod in animae iudicio iheraliter peccat: & inter praetensoris & sui generis honorem, & bonum nomen non praetermittendum, secundum Oratorum de nobilit. 3. part. cap. 10. n. 6. Valenguel. conf. 92. num. 237. sed mirissime eius causam tractandam ex l. 1. §. de secund. nupt. Alc. resp. 306. n. 4. in anti. qua impressione, Cepola conf. crimin. 23. num. 12. maxime in his arcanis iudiciis, in quibus inscius est

praetensor omnium quae in informatorio probata extant, tam contra se, quam in sui fauorem, & eorum, quae allegari oportet ad ius suum tuendum, cuius causa à iudicibus faueri debet, & non sperni à Promotore fiscali, ne ex defectu defensionis ius suum pereat, quod quia ex parte fiscalis summa cum cautela, & sagaci mente fieri conuenit, forma statim tradat qua vtrūque rectè adimplere valeat.

Ad quod vti debet prudentia, fide, & industria, quibus praeditus esse oportet, ex text. in l. 1. circa fin. C. de aduoc. diuers. iudic. & in l. non noua 14. patroni autem caularum, C. de iudic. Simanc. de Cathol. inst. tit. 53. num. 1. & in enchirid. violata religio, tit. 20. num. 2. Lud. à Paramo de orig. inquisit. lib. 3. quast. 9. num. 41. atque etiam iurisprudencia, vt in iura tit. C. de aduoc. fisci, Hugo Donel. lib. 8. comm. cap. 5. fol. mibi 1022. & non inscius experientia negociorum ex l. 2. C. de postul. & in l. petitiones 5. §. nec de caetero 4. C. de aduoc. diuers. iudic. Simanc. & Paramo num. 37. in locis citatis, Peregr. de iure fisci lib. 7. cap. 2. num. 6. leg. quibus munitus optime suum peragere poterit munus, vt in textu in l. sciendum 4. §. 1. & §. ordine 5. de legation. & in l. nemini 11. C. de aduoc. diuers. iudic. vt quia si scientia, & industria media saltim, & alioquin deficiat, non tuta poterit anima tale peragere munus, l. 2. C. si seruus aut liber. ad Decurion. aspir. lib. 10. Suarez & Auend. adducti ab Aceb. in l. 2. num. 4. tit. 16. lib. 2. recop. Soto & Nauarro, vt recenset Paz in praxi annot. 5. num. 10. plures congerit Farinac. tom. 3. praxis crim. quast. 111. art. 16. per totum à num. 435. cum pluribus seqq. vt & quod non solum in foro animae peccet, sed & teneatur ad renunciandum officium sine quo aut sine proposito renunciandi absolui non possit, tenetur communiter Theologi ad D. Thom. 2. 2. quast. 76. art. 2. Caietano in summa verb. iudicis peccata, Nauarr. in man. cap. 25. num. 12. Sayr. Clau. reg. lib. 12. cap. 13. num. 2. Valer. Reginald. lib. 25. praxis fori pomit. num. 657. Mart. Bonacina 2. tom. de iudic. publico, dist. 10. quast. 2. punct. 3. num. 1. vt & si alicui enormis laesio eius imperitia, & facto obuenerit non dubito, nisi quod ad restitutionem teneatur eo modo, quo negocij qualitas permittat ex l. 13. tit. 6. part. 3. l. 12. tit. 19. lib. 2. ordin. l. 6. tit. 18. lib. 2. recop. vbi Acebedo maxime num. 3. & ex D. Thom. 2. 2. quast. 71. art. 3. concl. 1. tenent communiter DD. Theologi & Summistae ex Soto de iust. lib. 5. q. 8. art. 3. concl. 1. & alij relati ab Aug. Morla in enporio 1. p. tit. 2. q. 9. num. 9. fin. Mastrill. supra n. 87. vt & ex officio semel suscepto tenetur scire, & praestare ea, quae quilibet eiusdem conditionis, & officij praestat, ex Nauarr. supra c. 4. n. 10. Mol. 2. de iust. dist. 730. n. 2. Sayr. Clau. reg. lib. 10. tit. 2. c. 8. n. 9. Azor. instit. moral. lib. 4. 1. p. c. 11. quastio 6. Mart. Bonac. 2. tom. de restit. dist. 1. q. 2. punct. 7. n. 19. & 20. cum seqq. vt & quilibet priuatus in proposita specie, dum se peritum dicit, tenetur ad restitutionem danorum, ex Syluestro verb. consilium q. 7. Nauarr. in d. c. 25. n. 27. & multo quidem magis interueniente officio, & mercede pro eius exercitio ex adductis à Mart. Bonac. d. punct. 7. n. 20. vers. respondeo secundo, & vers. Dixi nisi forte.

Scientia igitur requiritur in cognoscendo negocij qualitates, probationes, & caetera, quae in iure consistunt, de quibus late egimus in hoc tractatu quasi per totum, vnde sumenda erit. Experientia & prudentia versantur in obuiandis praetensorum astutijs, & tergiversationibus, quibus aliquando veritatem falsis allegationibus, & rebus obubrare solent, & tribunaliū auctoritatem comouere, & subuertere intendunt, elegans text. in l. fisci 3. de aduoc. fisci, aliquando etiā & non minori ex ratione in persecutandis, & maculosis

29 inpositionibus in familiis puris & nobilibus, quia omnibus modis calumniarum fomenta restringenda sunt, ex textu in l. celebrandis, 19. vbi notat Bald. Cod. de nuptiis, faciunt tradita supra quaest. 4. art. 2. num. 7. & 8. & per August. Barbof. axisma. 143. num. 1. & 2. pag. 93. † maximè quia cum Iudex ex officio calumnias repellere debeat ex gloss. notabili verb. calumniosam, in leg. qui cum maior, §. si patris, de bonis libert. & in leg. vbi patrum, verb. poena, vbi notat Iaf. num. 11. Cod. de transact. † nec exceptionem calumniosam attendere expediat, sed eam iudex ipse ex officio repellere debeat, ex textu in l. mercalem §. vbi Bald. & Salic. Cod. de condict. ob turp. caus. & latè explicat Ioann. Redin. de maiesf. Princip. verb. sed etiam per legitimos tramites, à num. 130. cum pluribus seqq. & ex copiose traditis à Ioann. Baptista Asinio de execut. §. 3. cap. 19. & seqq. notat Osuald. Illiger. ad Doncl. lib. 22. commun. cap. 2. lit. A. in fin. † & cum promotor fiscalis officij iudicis loco existat, vt superius dixi; immò in nihilo à iudice differat, quidquid iudex ex officio facere potest, possit & fiscalis secundum Bern. Diaz in dict. cap. 5. Felin. & alij ab eo adducti in cap. cum clamor. 53. num. 4. de testib. Præposit. in c. de accusatione, 2. quaest. 8. Mileo in pract. fol. 3. num. 3. Iul. Claro in pract. §. fin. quaest. 3. num. 6. circa medium, & quaest. 10. num. 33. † poterit & fiscalis, cum aliquando debeat calumniosos occurrere delationibus, quia non tantum eius officium præcipue in Sancto Inquisitionis officio versatur in maculis, & infectionibus prætenforum veris opponendis, & omnibus modis probandis, sed etiam si aliqua facie mendaces & supposititæ appareant, falsitatem aperiendo, & veritatem in omnibus sequendo, vel sit contra, vel in prætenforis fauorem, semper enim amplectenda est lex text. in l. pen. de probation. cap. queritur, 36. 2. quaest. 7. Dec. in cap. quoniam contra, notab. 4. de probat. & in cap. si duobus, num. 9. de appellat. Ioan. Neuzianis in sua sylua nuptiali lib. 5. Quomodo sit iudicandum, num. 112. Menoch. lib. 1. præsumpt. quaest. 31. num. 4. atque diligenda, l. cum ita legatum, 63. circa fin. de cond. & don. cap. fraternitatis 6. de frigid. & malefic. cap. veritate 4. 8. dist. Per. Gregor. lib. 17. de repub. cap. 3. num. 6. Roland. à Valle consil. 111. num. 3. & consil. 88. num. 1. vol. 3. 35 † nec enim idè quia fiscalis est prohibetur verum agnoscere, ex textu eleganti in leg. quotiens, 9. §. nec vtrique 6. in fin. de adm. tut. & in leg. si fideiussor. 29. §. quadam. 4. mandati, vbi gloss. verb. de apicibus, & in leg. & si non cognitio 4. Cod. si contra ius vel vtilit. publ. quare Sancti Officij promotor fiscalis hæresis & mendacij accusator dicitur, & veritatis vbiicumque adsit protector & insequutor. 36 Ad quòd consequendum animaduerti oportet, quod non semper attendi, nec admitti debent calumnie delatorum, nec quidem omnino spernendæ, maximè cum ex aliis probationibus veræ apparent, aut verisimiles continent causas, aliàs reitici debent ex Ioan. Garcia de nobilitate gloss. 3. num. 22. cum seqq. Mastrillis de magistr. cap. 7. num. 4. perplurimum quidem mendaces sunt, licet aliquando ad veritatem aperiendam & insequendam plurimum prodesse soleant, vt de inimicis dixi supra part. 1. quaest. 12. §. 3. saltem enim ad inquirendum sufficere solent, quod & quando procedat, & admitti noua inquisitio valeat latè explicui supra hac 2. part. quaest. 2. vbi hoc videndum est. 37 Quia etsi diligens esse oporteat, leg. diligenter §. leg. rogatus 33. mandati, §. ut qui exequitur 4. inst. eod. l. generaliter 10. l. à tutoribus 33. de adu. istr. tutor.

l. consilio 7. de curat. furios, ne sui, aut prætenforis vitio tribunal, siue communitas, cui inseruit, & cuius gerit negocia, aliquod patiatur detrimentum, ex dict. leg. 3. Cod. de aduocat. fisci, leg. fin. in fin. Cod. de bon. vacant. lib. 10. l. omnes 3. alias 4. Cod. de amonit. & tribut. eod. lib. † & ita in omnibus age- 38 re, vt honor & auctoritas sui tribunalis, aut communitatis augeatur, potius quàm diminuat, ex text. in l. non intelligitur 3. §. Diui fratres §. §. sicut enim, de iure fisci, † tamen non tenetur, nec de- 39 bet de apicibus, id est de minimis, & rebus leuibus & contemnendis, de quibus contendere hominis est pernicacis, plurimum curare, d. l. si fideiussor. §. quadam, mandati, iuncta vera Hug. Doneli interpretatione lib. 13. commun. cap. 13. vers. sed & quadam, exceptiones, pag. mibi 650. vbi exortat Osuald. Illiger. lit. G. faciunt plura tradita per August. Barbof. axioma. 150. ex num. 1. pag. 96. & axioma. 151. num. 2. & seqq. † nec quidem dico, vt ita 40 minutissima deferat, vt nullam omnino earum agat memoriam in sua oppositione, cum potius ea omnia inserere consulam, nullo prætermisso, ne viam se calumniandi relinquat, & suspicandi, ea prætermisissè propter amorem, seu preteritum, quod non semel à prauis quorundam iudiciis expertus sum, † sed tantum assero, quòd non ita vilia accipiat, nec opponat, sicut magna, & excelsi ponderis, & omnibus suum debitum præstet locum, ne ex omissione damnum sibi obueniatur, seu mali suspicionis causa oriatur, nec ex oppositione rigore plena temerarius appareat, nec prætenfori, nec suæ familie detrimentum, seu expensæ indebitè proueniant, ita vt vtrique damno prudenter prospiciat, & sibi à calumnia præsumpta, & simul prætenforem ab iniusta tueatur vexatione. 42 Cum temerarium esse vitium magnum gignat, vt in l. eum quem temerè 79. de iudic. Platca in l. hi qui, num. 3. C. de comen. fisci debet. Thom. Grammat. decif. 83. num. 1. & iure leuere punitur, vt in text. in l. fenerriter 14. C. de accusat. tut. idem Th. Grammat. decif. 39. à num. 8. facit text. in l. famosi 7. §. 1. vers. quamquam, ad l. Iul. maiesf. & in l. si quis obreperit, 29. ad l. Corn. de fals. c. 1. de malodic. cap. 1. §. si quis, de sentent. excomm. cap. 2. ne cler. vel monachi in 6. de quo plura cumulat Prosp. Farin. 3. tom. prax. crim. quaest. 90. à num. 56. vsque ad 62. Franc. Valenquela in l. vn. num. 8. C. de super. exactor. lib. 10. † & temeritas non nocet ipsi temerario, quàm alteri, ex text. in l. 2. C. de poena iud. qui malè iud. & ex D. August. refertur in cap. temerarium, 49. 11. quaest. 3. cap. in tantum 9. dist. 21. cap. sacro 48. de sentent. excomm. † & licet magnum afferre 44 soleat damnum, calliditas tamen inconsiderata commodum nunquam trahit, vt in text. in l. sed & si hæreditas, 11. §. 1. vers. interdum tamen, ad exhibend. l. si duo §. in princip. si quis cau. in iudic. sistendi, l. verum est 63. §. hoc quoque facere. Pro socio, † & idèd calum- 45 nias in fisci causis arceri, & concremari iusta ex causa constitutum habemus in l. iustas 6. C. de iure fisci, † & sicut Iudex nunquam agere malè debet, ita & qui officio iudicis, vtur vt Promotor est fiscalis, secundum Paris. de Puteo de sjudic. verb. o euidètia, c. 1. qui alios adducit, Accb. in l. 2. n. 3. tit. 7. lib. 3. recop. 47 Vt autem fiscalis veritatem agnoscat, & faueat prætenfori, qui iustam habeat causam, & ceteras, quæ vsque huc diximus meliùs intelligantur, & promotori nullum calumnie obueniatur damnum, animaduertat oportet, quòd non debet iura partium directè allegare, velut si patronus existeret causa, vt aliquando vidi, sed ita quòd suo officio vtens, & fiscalis apparens suum contradictoris munus dirigat cum dissimulatione, & prudentia adimpleat, &

& contraria opponat, vt simul veritatem, & iustitiam prætenforis ostendat, ne enim valde oneret, nec expensas augeat, nec damna scisciteretur, nec causa dilaciones, quod quidem vtrumque per discretionem rectè coniungere, & dirigere potest, & suo officio uti, & iustitiam prætenforis non exturbare, cum non debeat apparere partis aduersæ aduocatus, etiam in notoria puritatis probatione, cum semper multus fiscale exercere, & ostendere debeat, † hoc est defensionem fisci ostendere, & allegationes in eius fauorem instruere contra prætenfores, & eius causam defendere, & eam non impugnare oportet ex cap. 1. de natis ex libero ventre, Roman. consil. 251. num. 1. & Valenquela 49 consil. 95. num. 76 † & ex allegatione in prætenforis fauore suspectum se efficeret, quod maximè fugere debet, vt Imperator fecit in leg. aperitissimi, 16. Cod. de iudic. nec etiam suas oppositiones ita dirigat, vt nimis fiscalis, & contradictor videatur, & iura alterius deturbentur, sed omnia pug & contra complectatur, & singula distinctim annotet vt suum munus adimplendo veritatem, & iustitiam causam agnoscere ostendat, in quo præcipuum locum obtinet prudentia, qua inter hæc duo licet contraria videantur, medium statuere poterit salutiferum, & expediens valde, quia regula erit hoc tradi certa non potest, sed sumenda erit ex cuiusque negocij qualitatibus, & circumstantiis. 50 Caueat igitur omnino, ne calumniosas instituat oppositiones, vt docet elegans textus in leg. non est ignorum 6. Cod. de adm. tut. leg. meminere 6. in fine, Cod. vnde vi leg. 2. Cod. de his quib. vt indign. leg. quotiens, §. sicut §. vers. idcircoque de adm. tut. Per. Barbofa in l. eum qui temerè num. 204. de iudic. 51 Mastrill. supra nu. 85. † nec iniustam puro, & nobili maculam imponat, dict. leg. quotiens 9. §. nec vtrique 6. leg. si bonam 11. Cod. eod. & animaduertit Peregrin. de iure fisci lib. 7. cap. 2. num. 7. qui alios adducit Ludouic. à Paramo de orig. inquisit. lib. 3. 52 quaest. 9. nu. 45. † nec quidem propter odium, & vindictam, aliàsve causas seu vel alienum commodum tangentes inquisitiones, nec oppositiones contra puritatem, & nobilitatem prætenforis intendat, ex textu celebri in dict. leg. non est ignotum 6. vers. ne sub prætextu, Cod. de adm. tut. † quia saltem in animæ iudicio ad restitutionem tam honoris adempti, seu deminuti, quàm expensarum tenebitur, ex adductis à Parlad. rer. quorid. lib. 1. cap. 2. num. 1. & deinceps, Guido Papa sing. 821. Osualdo Illigero ad Doncl. lib. 18. comment. cap. 3. lit. XX. circa medium, vers. est si sciens, Peregrin. citato loco, immò de leui culpa quemlibet aduocatum teneri tenent plures apud Dianam resolut. moral. 2. part. tractat. 1. miscell. resol. 59. vbi alios 54 pro contraria refert & sequitur, † & quodocumque constiterit de prætenfori iure & de sua puritate, & nobilitate acquiescat in oppositionibus, & exquisitas omittat inquisitiones, ne sint impedimento, vt prætenfori ius suum citò tribuatur, quia dilaciones in causis honoris plus nocere solent, quàm in cæteris aliis, etsi grauissimis, & capitalibus, faciunt tradita à Menoch. de arbit. iudic. casu 494. Parlad. in dict. cap. 2. num. 23. Osuald. citato loco in princip. † & non solum in animæ iudicio tenebitur, sed & in exteriori foro ad omnia, quæ accusatorem calumniantem obstringunt, ex Ludou. à Paramo de orig. inquisit. lib. 3. quaest. 9. num. 39. latè Ioann. Gutierrez in pract. lib. 3. quaest. 21. per totam, 56 maximè à num. 11. cum seqq. † & si non teneatur

de præsumpta calumnia, ex leg. fin. Cod. de fruct. & litium expens. quia non pro libito procedit, sed ex officij necessitate, leg. 1. Cod. de delator. lib. 12. Acebedo in leg. §. num. 2. titul. 13. lib. 2. recop. Peña de director. 3. part. commun. 14. vers. sed cum hodie Ioann. Gutierrez in d. quaest. 21. num. 5. & 7. seq. tamen ex calumnia euidenti, & apertè probata tenebitur, sicut Iudex, arg. leg. 2. in fin. Cod. de his qui accus. non poss. Acebedo citato loco, num. 5. & 6. Ioann. Fab. in leg. non est, Cod. de adm. tut. Rebuff. in tract. de expens. art. 1. gloss. 2. num. 19. & 20. Iul. Claro d. lib. 5. §. fin. quaest. 19. Capella Tholofana quaest. 6. Boer. decif. 324. num. 1. Anton. Thesaur. quaest. forens. lib. singul. question. 45. num. 1. & 5. Thom. Grammat. decif. 50. num. 21. per l. succurri, de excusat. tut. Segura Daulos in director. iudic. ecclesiast. 2. part. cap. 11. num. 2. 6. & seq. bene explicat Gutierrez in d. question. 21. num. 16. vbi ita iudicatum fuisse in Consilio regali refert & in numero 18. & 19. amplius de eodem agit, † non tamen 57 idèd quòd fiscalis non probat oppositionem, seu maculam, quam asseruit, & probare intendit, tenebitur, ex leg. 1. Cod. de aduocat. diuersor. iudic. sed tantum dum euidens, & certa apparere calumnia, prout in d. l. 2. Cod. de his, qui accusare non possunt, & explicant DD. superius adducti. In animæ verò foro indistinctè tam ex præsumpta, si verè adfit, quàm ex euidenti tenebitur calumnia, ex superius adductis, communi, & indubitabili omnium sententia. 58 Illud tamen ego consulo, quòd si de macula prætenforis absque dubio constiterit sibi, & vt plerumque est fieri solitum, prætenfor ob suam potestatem, seu diuitias pervertere conetur veritatem falsas adducendo tergiverfationes & sententias, siue testes corripedo aut alia impedimeta probationi veritatis apponendo, ex quibus sit timor tegendi, & suffocandi veritatem & cooperiendi maculam veram, & demonstrandi puritatem, quæ omnino abest, vt non semel vidi. Promotor fiscalis curet hæc subterfugia subuertere, † & cauillationes cauillationibus comp- 59 primere, text. aureus in cap. cupientes, 16. in princip. vbi gloss. verb. malignantium, & Ancharr. & communiter DD. de electione in 6. Ripa in leg. 1. §. quia autem, num. 13. Quorum legat. Ioann. Redin. de maiesf. Principis, verb. Sed etiam per legitimos tramites, num. 147. Couarr. lib. 1. var. cap. 2. num. 1. Alciat. reg. 3. præsumpt. 27. num. 2. Ioann. Neuzianc. lib. 3. Sylua nupt. num. 54. Menoch. lib. 5. præsumpt. 3. c. num. 38. Bertazol. consil. 478. num. 10. & 11. Osuald. Illiger ad Hug. Doncl. lib. 18. commun. cap. 3. lit. Vu. dummodò absint mendacia & fraudes, ex d. gloss. verb. malignantium, Couarr. citato loco, Ioann. Gutierrez. lib. 1. pract. quaest. 60. num. 4. Parlad. in d. cap. 2. num. 17. † quia 60 vt inquit D. August. & refertur in c. Dominus 2. 23. quaest. 2. cum iustum bellum susceperis aperta pugna, an insidiis vincas, nihil ad iustitiam interest. & malitiæ per malitiam occurritur iuste, nec calumnia vitur, sed prudentia, qui alium fallit, ne fallatur, vt dixit Albericus Gentilis lib. 2. de armis Roman. cap. 2. pag. 113. Gayllius de arrestis imperij capit. 11. numero 34. atque ita intelligere volo Paul. 2. Corinth. 12. 16. ego vos non grauauit, sed cum essem astutus, dolo vos cepi, nempe ad eos eripiendum à peccato, quod licet, sicut medico, vt infirmum à morbo eripiat † Cum iniquitati oc- 62 currere prudentia, nec dolosa iudicetur fraudis exclusio, elegans textus in l. cum pater, 77. §. Titio, 31. ibi, sed iniquitati occurrere, prudentis autem fecerit, si ex testamento fratris hereditatem repudiauerit, Q 3

61 *Et intestati possessionem acceperit, nec videtur dolo fecisse, cum fraudem exclusit deleg. 2. exornat Menoch. lib. 5. presump. 3. num. 37. Et seqq. † quia doli boni species est, si quis per dissimulationem sua teneatur leg. 1. §. 2. de dolo, exornat Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 15. commun. cap. 40. lit. C. Et dicto lib. 18. cap. 3. lit. Vn. † si verò dubia causa extet, aut pratenfor debitis sit praditus qualitibus, non debet Promotor his uti cautelis, nec exiniis cauillationibus, cum possint causa esse comprimenti & operiendi veritatem, nisi fortè in causa dubia opus eis sit, & contrariè calumniae, & fallacia vitentur, & tunc sobriè eis uti debet, ad hoc tantum inquisitio veritatis in reatum dirigatur, non verò, ut in maculam & in alios defectus cautela flectantur, & praponderebnt bonis fortè qualitibus, ut potest euenire in causa merè dubia, & pratenforem per plurimum grauare in modo probandi suas qualitates, qua in specie, nisi fraudes contrariè aliud suaderent ad eas euitandas. † Ego etiam sicut ipsa causa dubius existerem, & in neutram verterer partem, nisi ad id, quod ex perfectis, & finitis informationibus verisimilius, mitius, & æquius appareat, illud tantum curarem, ut semper diligens, & industrius, atque integer commissarius eligatur, ex quo magis expectetur veritas, qui solet esse præcipua clauis aperiendæ veritatis.*

62 Forma igitur, quam seruare Promotor fiscalis poterit in informationibus perlegendis, atque notandis hæc commoda, facilis, & utilis visa mihi semper fuit, ut in duas principales partes informatorium, & eius visionem diuidat. In primis perlegat testium depositiones circa originem pratenforis, suorum parentum, & auorum, & an testes examinati eos cognouerint, aut eorum notitiam habuerint per articula interrogatorij, quæ del concipiente, & naturalæq; volgè appellatur, nempe an probatum maneat, quod testes cognouissent auos saltem pratenforis, aut sufficientem habuerint eorum notitiam, ac omnium originem plena ratione signauerint, ut inde inuestigari possit fides, quam circa principales qualitates generis, quas formauerint, testes merentur: nec non, ut exinde deducatur, an plena, & perfectè maneant informationes circa omnia substantialia requisita, an verò defectu aliquo laborent, & ut constet, an aliunde origine trahat pater, aut auus, alius aut supernus ascendens pratenforis, secundum communis aut tribunalis vsum, & stylum, ex his, quæ dicta fuere supra 1. part. quæst. 6. §. 3. ex num. 14. cum seqq. quia si eorum noua aperiatur origo, petere omnino debet, ut illuc informationes sumantur circa inquisiti qualitates, quæ semper inquiri oportet in originis loco, circa quod offerri solent alia specialia inuestigationes, ac inquisitiones, quæ deducuntur ex negocij qualitibus, & circumstantiis, quas vulgè, *nue-nas diligencias*, appellamus, & nunc de eis nihil certe constituere possumus, quia nihil constans habent, sed ex cuiusque negocij natura, & qualitibus, & ex testium depositionibus, & contentis in productis instrumentis probus fiscalis coniecturare, & sumere debet, ac petere quidquid ex eis ad causæ iustam, & meliorem expeditionem, & pleniorum veritatis probationem expedire visum fuerit.

63 Ac his probè pensatis, & diligenter perpensis accidere debet ad secundam partem, quæ est de vita & moribus pratenforis, & de eiusdem, & suorum maiorum puritate, & nobilitate (in tri-

bunalibus, in quibus requiritur) quæ cum sint principales qualitates, propter quas adinuenta fuerunt puritatis statuta, debet eum maiori cautela, & expeditione per articulos, qui de eisdem loquuntur qualitibus, testium depositiones perlegere, & eorum dicta paulatim meditari, & rationes discutere, & cum contrariis conferre, & causas cum causis dimetiri, & lineas assertæ macula aliqua seorsim nota adscribere cum eius causa, seu origine & singulis lineis adicere testes, rationes, & instrumenta; & cætera, quæ eis speciatim accommodari, & accingi possunt, & conducunt ad earum probationem; ut simul omnibus constitutis, & suo loco cum distinctione accomodatis, & aliis diuisis, & seorsim, clariùs appareat, & faciliùs iudicetur vera probatio qualitatum pratenforis, & si constet scripturas publicas, siue acta iudicialia aliarum litium ad pleniorum probationem illic conferre, esse necesse, seu consentaneum ita fieri, ac cumulare faciat, & transcribere copiam ex libris & registris Sancti Officij, si quid sit proprium, & accomodatam ascendentiæ pratenforis, & omnia simul in vnum colligere, etsi omnibus ita constitutis & probè pensatis, dubia adhuc pro vtraque parte res maneat, excogitare debet, qua via & forma possit veritas aperiri, quod ab ipsismet actis, & informationibus petere debet, ita ut in omnibus veritas expedita, & conferta elucescat, cæ in actis informatiis, quàm in oppositionibus ipsius promotoris, in quibus debet omnia in vnum colligere dubia, cum expeditione, & distinctione sigillatim cum probationibus cuique accomodatatis, & breuiter relatis inserere, leg. ampliore 39. §. inrefutatoris, 1. Cod. de appellat. gloss. in leg. 1. Quod metus causa, Ioann. Andr. in proemio decretal. verb. Gregorius, in princip. quia breuitati semper studendum est, Franc. Aretin. consil. 1. decreueram tandem, in princip. & nimia loquacitas solet stomachari legentes. Paul. Castrenf. consil. 191. in princip. lib. 2. & Roland. consil. 39. num. 2. lib. 2. Et consil. 61. in princip. lib. 3. & tædium inferre secundum Bald. consil. 155. Loquacitate omiſſa, lib. 2. Curt. Iun. consil. 329. in princip. Cardinal. Tusch. lit. R. concl. 127. tom. 1. Et lit. S. conclus. 895. num. 31. tom. 6. relatus ab August. Barbosa axioma 38. num. 1. Et 2. pag. 25. & melius est pauca & idonea effundere verba, quàm multis inutilibus legentes prægrauare, ut in textu in leg. tanta 2. §. sed & si quid 17. C. de veteri iure enucleando, Barbosa axioma 146. num. 5. pag. 94. ita ut facti vera species cum omnibus dubijs & probationibus ex suismet facilè sit colligere scriptis, & allegationibus, in quibus oportet aduertenter, & veris rationibus niti, nihilque falsò subtrahere, secundum text. in l. 1. §. quæsitum, 5. ibi, vel falsò, vel non ita se habere, quo scripta sunt, de appellation. l. 2. l. sed est legibus 5. C. si contra ius vel utilit. publ. leg. fin. Cod. de his, qui à non domin. manum. cap. super litteris 20. de rescriptis, & alia seruare, quæ diximus supra 1. part. quæstion. 6. §. fin. alias maximè in causa suspectus fiet.

68 Et non tantum debet vera conscribere, & omnia pratenfori aduersa allegare, & opponere, sed & quod æquum est, & maximè rationi consonum iudico, & semper seruari consulu, ut etiam omne illud quod pratenfori prodest, quòque sua aperitur puritas, & nobilitas, præcipuè si ex eo appareat asserta macula supposititia esse, & falsa, probus fiscalis inserat, ita ut semper videatur veris prospicere, & velle veritatem vincere, quia, ut superius dixi, veritatem in omnibus sequi, & diligere debet,

debet, & pratenfor ignarus est eorum, quæ ei aduersa extant in informatorio, nec diluere potest dubia, nec allegare, quod sua interest, & possit, qui puritate, & nobilitate est prædictus, ab illis qualitibus indebitè denudari ex defectu probationum, & intelligentiæ rei, quibus damnis poterit Fiscalis occurrere, si bona mente, & animo sit præditus, absque sui muneris, & integritatis læsione si eam formam obseruet, quam supra signauimus ex num. 47.

69 Postquam verò inquisitores in sancti officij tribunalibus sententiam tulerint, quia informationes approbauerint, liberum est Fiscalis ius appellandi ad supremum, & regium Inquisitionis Senatuum, ex Ludouic. à Paramo de origin. Inquisit. lib. 2. tit. 2. cap. 4. num. 14. & comprobatur ex vlt. & stylo omnium tribunalium; nec tunc poterunt Inquisitores procedere ad vteriora, nec suam sententiam executioni tradere, aliàs contra factum nullum erit, ut dixi supra hac 2. part. quæst. 4. art. 4. §. 2. ex n. 70. † Sed est dubium, an omnino prouocare teneatur dum conuocatur puritatis causa est, & dicendum videtur, quòd sic, nam ita iure constitutum est in quolibet procuratore, & cù Fiscalis assumitur procuratori Cæsaris secundum Alciat. in l. præses, n. 12. C. de transfat. † videtur, quòd teneatur omnino prouocare, ut in quolibet procuratore constitutum est, in l. liberto 3. §. litem, 2. in fin. ibi, poterit ei imputari, si cum posset, non appellasset, de neg. gest. l. si procuratorem, 8. §. quod & ad actionem, 8. ibi, si fuerint, incumbebat eis necessitas prouocandi. Mandati. l. si pro ea. 10. ibi, Et appellatione contra bonam fidem minime vsus, C. eod. l. minoribus, 6. C. de his, quibus ut inlig. l. inuitus, 17. nec eandem ultra nisi prouocationis causa extendere, vbi gloss. & communiter DD. de procurat. l. 23. ibi. Pero quando el inycio diessen contra el, o contra aquel cuyo por persona fuesse deuse alçar, vbi gloss. 7. tit. 5. l. 3. ibi, si diessen la sentençia contra el sobre aquel pleito, en que es dado por persona deuse alçar della, vbi gloss. 1. Et 2. tit. 25. part. 3. l. 13. styli, vbi Paz in principio & deinceps & in l. 157. à num. 2.

72 † aliàs negligentia præsumitur in eo, qui non vitur remediis ad negocium opportunis, ex text. in cap. licet Episcopus, 8. de præbend. in 6. §. Barth. Socin. conf. 263. col. 3. lib. 2. Crauetæ conf. 132. num. 4. & alij apud Pelacz de maioribus. 4. part. quæst. 40. num. 57. † immò dolum committit, qui cum potuit non appellauit, d. l. procuratorem. 8. §. quod & ad actionem, 8. ibi, ceterum dolo versati sunt, si non prouocauerunt. Mandati. l. delus est. 44. illo eod. tit. l. 21. vers. Fueras ende si aquellos, tit. 22. part. 3. Rebuff. tom. 3. ad ll. Gallicas tit. de appellat. art. 3. gloss. 2. n. 4. Baeça de decima tutor. cap. 2. num. 174. Seraphin. de priuileg. inuament. priuileg. 31. num. 53. Menoch. 74. conf. 175. num. 17. † quia paria sunt non defendere, quod quilibet tenetur, & defendere minus legitime, & cum omissione, secundum text. in l. qui repudiatis, 17. §. fin. de inoffic. testam. l. si ideo, 55. de euit. l. præses 5. C. de pignor. l. fin. §. illud. in verb. summa, C. de tempor. appellat. Bar. in l. cum filius, in princ. de verb. oblig. Alexand. conf. 84. num. 4. lib. 3. & faciunt tradita per Aym. Crauetam conf. 21. n. 10.

75 † & desertio appellationis dicitur quadam translatio seu alienatio, text. in l. in summa 65. de condit. indeb. quare hanc opinionem communiter defendunt DD. secundum Paz in praxi annor. 4. de procurat. num. 4. Villadiego in sua politica cap. 1. de la instrucion, sub num. 3. Aceb. in l. 1. num. 1. tit. 8. lib. 4. recop. vbi adducit Menach. controuerf. vlt. frequent. cap. 19. num. 1. qui de communi restant tam de iure ciuili, quàm pontificio. Ioan. de Montealegre

in sua praxi ciuili lib. 1. cap. 6. à num. 75. cum seqq. Hugol. Donel. lib. 18. comment. cap. 16. vers. queritur amplius, fol. mibi. 3065. vbi Osuald. lit. C. & seqq. cum allegatis ab Hieron. Zaballus commun. contra commun. quæst. 597. in quo nullum inuenio dubium, † immò procurator tenebitur ad interesse partis actione mandati, ex d. l. si procuratorem. 8. §. quod & ad actionem, Mandati, d. l. liberto. 31. §. litem, de negot. gestis, d. gloss. verb. appellare, in d. cap. penultim. de procurat. Montealegre in d. cap. 6. n. 75. † Quod intelligendum est, dum sententia iniusta fuerit nam si aperte iustitia nitatur, appellatio friuola, & iniusta fuerit, nam si aperte iustitia nitatur, appellatio friuola, & iniusta erit, & ad eam obligare præcisè similiter iniustum erit, nec tunc ad appellandum teneri velle videtur text. in d. l. si procuratorem. 8. §. quod & ad actionem. 8. ibi, si hi, qui pro te fuerint, rant in maiorem quantitatem damnati, quam debiti ratio exigebat, scientes auxilium appellationis omiserunt, mandati, d. l. si pro ea. 10. ibi, Et iniuria iudicis damnatum, C. illo eod. tit. d. cap. penult. ibi, si iusta causa excusabat. de procurat. † Ex quibus iuribus expressè requiritur ad hoc, ut procurator appellare, & ex omissione teneatur, quod iniuria, & iniustitia sententia nitatur, ut intelligit Greg Lopez in l. 10. glof. 10. in fin. tit. 5. part. 3. Io. Zañez Parlador, lib. 2. rer. quotid. §. fin. explicat Montealegre in d. cap. 6. num. 78. intelligens illa verba d. l. 23. partite ibi, Pero quando el inycio diessen contra el, & d. l. 3. ibi, si diessen la sentençia contra el, ut loquantur de sententia lata non solum contra intentionem, & petitionem, sed etiam aduersus iustitiam partis, † & indubium videtur, quòd in hac specie procurator nec appellare teneatur, nec ex omissione conueniri possit actione mandati, cum re vera nihil amiserit, nec damnum domino ex suo prouenit facto, nec quid contra bonam fidem fecerit, † sed tantum tenebitur ad denunciandum domino sententiam intra appellationis tempus, ex d. l. 3. part. ibi, como quier que se de be alçar, o facerlo saber a su dueño del pleito, ut docet Montealegre in d. cap. 6. num. 76. licet verè d. l. partite aliud suadere videatur.

81 Et an sit à sententia appellandum, vel non, procurator ex sui aduocati consilio sumere debet, qui iustitiam, aut iniuriam ex actis & iure inuestigare, & scire melius poterit, ut communiter explicant DD. in d. l. inuitus, C. de procurat. Montealegre d. n. 79. qui si consulat omittere appellationem, procurator ad nihilum tenebitur, † quia consilium periti fuit sequutus, ex l. Polla 2. cum ibi notatis, C. de his, quibus ut indignis, Bald. in cap. 1. post princip. q. vlt. feud. dare poss. refert Euerardus in topicis legal. loco, à communiter accidentibus sub nu. 4. cum adductis per Menoch. de recuper. rem 1. num. 16. Gracian. disp. forens. tom. 2. c. 235. ex n. 30. cum seqq. vbi plura Fulu. Paciano de probat. lib. 2. q. 41. n. 156. Rebuff. in auth. habita verb. examinat. Guido Papa decis. 277. Matth. Vvesembek conf. 43. num. 165. Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 28. comment. cap. 2. lit. B. & lib. 26. cap. 3. sub lit. H. pag. 1405. † promotor autem fiscalis cum iurisperitus esse debeat, ut dixi supra sub num. 22. & seqq. faciliùs sibi sua scientia & opera consulere poterit, nec adire alium debet, nec poterit ex hac causa excusari, verecundum enim esset, consilium desiderare, & ex eo excusationem intendere in causa, quam ex officio inuestigare & scire tenetur, ut in l. 2. §. Seruinus, 43. de orig. iuris, & turpe erit, aliorum manibus querere, quod apud se inuenire debet, ut dixit Innocent. in cap. cum in cunctis, num. 1. de elect. refert Benedictus Aegidius Lusitanus in directorio aduocator. cap. 2. sub n. 2. vers. quod aduocato, vbi alios refert, maximè in

puritatis causis, quæ cum arcanæ, & secretæ sint, aliis propalare, nec ad hunc finem, rarè licitum erit.

84 Sed quid dicendum dum causa dubia tam facto, quam iure existit, & magis suaderi videtur, quòd appellandi necessitas incumbat, quia in dubiis tutior pars eligi debet, & cum appellatio Domino nocere non valeat, & ommissio in appellando magnum afferat damnum, & irreparabile, ex traditis à D. Io. in l. vn. §. si procurator, si quis ius dicenti non obtemp. facit l. si procurator. 10. vers. quod si plenam C. de procurat. Io. Bapt. Costa de facti scientia & ignor. inspeet. 52. And. Fachin. lib. 10. controuers. cap. 97. vbi pluribus relatis distinctione rem explicat, Carrocioz decis. 60. atque ita hanc affirmatiuam sententiam defendit Montealegre in d. cap. n. 79. in fin. quam generaliter in causis ciuilibus, & criminalibus loquendo veriorrem, & securiorem iudico.

85 Alit promotor fiscalis Sancti Officij licet à sententia pro puritate iniuncta appellare omnino teneatur, in dubia tamen causa, quæ probationes æquales pro & contra habet, & res potest aliter, atque aliter se habere, nec plus est, ex quo ad vnam, quam ad alteram partem flecti debeat, poterit tuta conscientia appellationem ommittere, tum quia in pari causa pro sententia est præsumendum, vt dixi supra hac 1. p. q. 1. in princ. & considerat Montealegre in d. n. 79. ¶ tum etiam, quia in dubiis potius honori, & bonæ proximi famæ inharendum est, quam in contrariam partem iudicium ferre, ex textu in l. ha. ehm cause 4. §. quid ergo, vbi glos. verb. & est verum, de suspel. tutor. & Ial. in l. huiusmodi, §. legatum, n. 19. de leg. 1. & conf. 120. lib. 4. Bal. conf. 18; incipit statuto ciuitatis Verone, n. 1. lib. 2. Io. Vinc. de Anna fing. 6. 7. Alc. in l. Neracius n. 4. de verb. sign. & resp. 30. incipit, verbis statuti, à n. 14. & resp. 42. per totum lib. 2. & in terminis puritatis probandæ tenet Alphonsus Hojeda de incompatibil. benef. 1. p. c. 23. n. 143. & seq. & cum Io. Baptista Valencuela conf. 92. n. 2. §. dixi supra 1. part. q. 6. §. 1. n. 28. & alibi sæpius, sed accipiendū dubium est in nostra materia,

86 p. q. 1. in princ. & considerat Montealegre in d. n. 79. ¶ tum etiam, quia in dubiis potius honori, & bonæ proximi famæ inharendum est, quam in contrariam partem iudicium ferre, ex textu in l. ha. ehm cause 4. §. quid ergo, vbi glos. verb. & est verum, de suspel. tutor. & Ial. in l. huiusmodi, §. legatum, n. 19. de leg. 1. & conf. 120. lib. 4. Bal. conf. 18; incipit statuto ciuitatis Verone, n. 1. lib. 2. Io. Vinc. de Anna fing. 6. 7. Alc. in l. Neracius n. 4. de verb. sign. & resp. 30. incipit, verbis statuti, à n. 14. & resp. 42. per totum lib. 2. & in terminis puritatis probandæ tenet Alphonsus Hojeda de incompatibil. benef. 1. p. c. 23. n. 143. & seq. & cum Io. Baptista Valencuela conf. 92. n. 2. §. dixi supra 1. part. q. 6. §. 1. n. 28. & alibi sæpius, sed accipiendū dubium est in nostra materia,

87 prout dicā infra seq. q. 3. n. 96. ¶ & causa pietatis est potius respectus prætoris, & vniuersa suæ familie, & generis, autem causa grauior reputari debet, quam tribunalis, seu communitatis, quæ non tam ex admissione eius, qui dubiam possidet maculam, amittit, nec damnum capit, sicut prætor & consanguinei eius, qui ex repulsa, & reprobatione informatorij magnam infamiam notam accipiunt, & suum honorem & reputationem amittunt, & eorum causa plus fauenda est, vt pluries dixi, quod & magis dubio caret, nam aut de iure præsumptio est pro Hispanorum puritate, vt diximus ex aliquorum opinione

88 supra 1. p. q. 6. §. 2. ¶ quæ constituit in quasi possessione illius qualitatis, vt ex Soto de iust. lib. 7. q. 3. art. 2. col. 3. vers. hic vero, quem sequuntur Aragon 2. 2. q. 88. art. 9. paulo post princ. notab. 1. tenet P. Th. Sancius in Decalog. lib. 1. c. 10. n. 13. Mart. Bonac. 2. 10. disp. 2. de distinctione specifica & numerica peccat. q. 4. pun. 7. n. 14. & fundat agentis intentionem, secundum Couarr. lib. 2. var. c. 6. in princ. Menoch. de recuper. remed. 8. n. 6.

89 cum pluribus congestis à Valencuela conf. 15. n. 12. ¶ & in dubio iudicari debet pro prætoris possidente, & sententia in eius fauorem iusta, & ex iuris dispositione lata censetur, ex iuribus notis in l. fin. C. de re vendic. l. 2. C. de probat. cum similibus, Pelaez de maior. 4. p. q. 15. n. 110. Nic. Garcia de benef. 2. 10. 7. p. c. 2. à n. 3. cum seqq. P. Th. Sancius in Decalog. lib. 1. c. 10. à n. 9. cum seqq. Io. Sancius Abulen. in suis selectis & pract. disp. 4. 2. per totam maximè à n. 5. Mart. Bonac. in d. q. 4. pun. 7. n. 1. vers. iusta etiā Aut nulla est præsumptio puritatis, nec quasi possessio eius ratione, vt defendi-

mus supra citato loco, ¶ tamen ex alio capite idè interuenit effectus, ratione videlicet vitæ in proximo magnum nocumentum in suo honore, sicut in casu dubio tenemur vitam proximi prospicere, quod nocumentum quemlibet constituit in quasi possessione qualitatis fauorabilis, vt rectè probat D. Io. Sancius Abulen. in suis selectis disp. 5. 1. n. 9. per totum, ¶ & ad eum priuandum à prædicto possessionis iure plena requiritur probatio, aliàs ei nocumentum inferri non poterit, vt subdit idem Sancius in d. n. 9. & faciunt iura supra adducta, & probat l. absentem, §. de panis, & DD. citati, & Salon. 2. 2. q. 63. a. 4. controuers. 2. concl. 1. Salas 1. 2. q. 2. tit. 8. disp. vn. sect. 1. 2. n. 115. Pet. Ledesma, 2. tom. summat. 8. c. 22. post concl. 1. 1. diff. 1. Sayr. Clau. reg. lib. 1. c. 11. à n. 4. atque ita sententia pro puritate ex dubiis lata probationibus ex vtroque capite tam iure externo, quam interno iusta existit quam promotor fiscalis sequi tuta anima poterit, omittendo appellationem, vt ex dictis patet.

Nec idem ex hac opinione fiscalis ansam & scopum iumat, ad non appellandum in causis, ex quibus qualis qualis dubitatio deduci potest, quia rarè inuenietur causa, in qua aliquod non vertatur dubium, sed tantum vt loquutus fui, dum omnibus ritè, ac accuratè pensatis manet mens verè dubia in neutram inhærens partem, text. in l. in ambiguo 3. & passim per totum tit. de reb. dub. Mart. Bonac. de distinct. specij. peccat. 2. 10. disp. 1. q. 4. pun. 6. n. 1. & 7. n. 1. & dū res incerta manet, tam pro, quam contra prætensores, accipiendo etiam causam dubiam prout ad propositum infra explicabo in seq. q. 3. n. 96. & §. 4. ex n. 16. cum seqq. ¶ ita vt non sit in potestate promotoris fiscalis ex quolibet dubio appellationem deferere, sed dum causa merè dubia manet secundum naturam & qualitatem rei, de qua agitur, non ex æquali tantum numero testium, sed principaliter ex eorum dictis, & rationibus, quia quandoque minor numerus sufficit ad reprobandum informationes, vt infra in seq. q. 3. dicam, & ex maiori ratione ad rem merè dubiam efficiendam, & ad causam iustam appellandi constituendam secundum circumstantias, & rerum qualitates, vnde dimetiendum erit hoc iudicium, & causa appellandi, aut omittendi appellationem, ad quam aliquando tenebitur in animæ foro sub iethali peccato, veluti si ex admissione aliquod oriri speretur scandalum, aut dedecus provenire tribunali, seu communitati, quod per appellationem mederi possit.

Dum denique in casu licito appellationem interponerit, debet de causa, & iure suo ex legibus, & rationibus allegare in supremo sanctæ Inquisitionis Senatu, & simul mittere cum actis informatorij breuem & compendiosam narrationem negocij, & eius facti, vt iustum extat in epistola generali ad omnes inquisitiones latae Martini die 9. Maij anno Domini 1622. obseruando ea, quæ tradidimus supra 1. p. q. 6. §. fin. vbi docuimus formam conficiendi relationem, ¶ caueat quidem ne iniustam, aut friuolam interponat appellationem, tum ob propriam conscientiam, quia tenebitur ad expensas, & damna exinde provenientia, ex textu in l. os 6. §. ne temerè, l. à proconsulibus, 19. C. de appellat. l. 5. in fin. C. Quorum appell. non recip. c. reprobabilibus, 26. extra eod. c. 1. de elect. in 6. Abb. in c. inter cetera, de appellat. tum etiam ob proprium honorem, & reputationem coram superioribus, qui plurimum dedignantur ex similibus appellationibus, & ob alia damna exinde pululantia quibus & peritus fiscalis adiiciet alia, prout exposcant circumstantiæ, qualitates, & natura negocij, quo de agitur, quia nihil plus huic quæstioni addere libuit, nec est opus.

Q V A E S T I O IX.

De iudicum officio in puritatis informationibus, & de forma quam seruare debent in eorum diiudicatione.

§. I.

De arbitrio iudicum in puritatis informationibus dirigendo, & ex quibus regulando.

S V M M A R I V M.

POSTquam latè egimus de modo conficiendi informationes puritatis, & nobilitatis, & de singulis probationum speciebus, & de fide, quam ex eis deducere possunt iudices, & de explicatione nostræ pragmaticæ, & de Promotoris fiscalis officio cum quibus totum concludimus tractatum operæ pretium esse duxi, nunc pro coronide agere, de modo diiudicandi has informationes, & de praxi iudicij huius & quomodo iudices suum officium, arbitrium, & calculum dirigere debeant, vt munus suum ritè perficiant, & præsertim de numero testium, an minori circa generis maculam maior sit fides præstanda ad intelligentiam oppositarum opinionum, & maximæ controersæ inter duos conciuēs Toletanos, Alphonsum Perezium de Lara, & Hieronymum de Zaballos, qui inter se plurimum circa hoc dubium propugnant, & distant saltim ex eorum mente, da quorum omnium explicationem vniuersam quæstionem in quatuor partes diuisam tradā, in quibus agam.

- 1 De arbitrio iudicum in puritatis informationibus dirigendo, & ex quibus regulando.
- 2 De his, quæ seruare iudices debent in ferenda sententia in puritatis causis.
- 3 De testium numero, an minor de macula præferri debeat maiori circa puritatem ad verum intellectum opinionum Laræ & Zaballos.
- 4 Prosequuntur regulæ ad instructionem iudicum circa iudicandas puritatis informationes.

- 1 Statuta puritatis non tradunt certum modum probandi sanguinis qualitates.
- 2 Qualitates sanguinis in facto & communi reputatione consistunt. Quæ sint arbitrio iudicum relinquuntur, n. 5. & 6.
- 3 Arbitrio iudicum non determinata relinquuntur. Et generaliter omnes probationes, num. 4. Et quis dicatur Christianus antiquus, numero 5. Et quis conuersus, nobilis, aut purus, n. 6. Relinquuntur omnia, quæ iure certo statui non possunt, n. 8.
- 7 Arbitrium non regulandum ex placito, nec ex libera voluntate, sed ex iure & ratione, & ex negocij natura & equitate, num. 10. & 17. Ex regulis boni viri, num. 14. Cessat, vbi certa iuris constitutio est, num. 9. Boni viri est certa, perpetua & stabilis lex, num. 15. In causis puritatis dirigi potest ex auditu, & fama contra nonnullos, num. 19.
- 9 Ius omnia speciatim comprehendere non potest.
- 11 Potestas libera, & absoluta procedendi regulanda venit ex iure, ordine, & forma ab eo introducta.
- 12 Iudices omni euentu iure & ratione iuri debent.
- 13 Iudex bono viro similatur. Vir bonus non ex libito, sed ex iure, & ratione procedit, ibid. Quis talis dicatur, n. 15. & 16.
- 16 Iudex non dicitur, qui sensu, & cupiditate ducitur ad sic iudicandum, sed ex equitate & ratione, n. 17. Et sicut in suamet vellet causa, num. 18. In causis puritatis dirigere suum potest arbitrium ex auditu & fama, num. 19. & seqq.
- 20 Maculam probam per quamcumque iudicis suspensionem, quomodo intelligendum, & num. seqq. De vehementi non tamen de leui suspensione accipiendum, num. 21. Doctoris dictum intelligendum venit secundum leges & auctores, quos allegat, sub d. num. 21.

- 22 *Quæ sunt difficultis probationis ex vehementi probantur suspitione.*
Præsumptiones, & coniectura vehementes etiam in materia obiectiva plenè probant, ibid.
- 23 *Præsumptio vehemens qualis, sufficiens est ad plenè probandum in antiquis, n. 24.*
- 25 *Iudex ex actis deducere potest indicia, & præsumptiones ad plenè probandum maculam.*
- 26 *Potestatis tributa iudicandi ex arbitrio, facultas videtur concessa aliquid relaxandi ex iuris rigore, & quod relicto extremo riguroso seruetur aequitas, & tunc iudex sequi potest probationes persuasivas, num. 27.*
- 27 *Probationes quæ non sufficiunt coram iudice propter iuris subtilitatem, sufficiunt coram arbitratore.*
- 28 *Ferdinandus Menchaca lib. 1. de successio- num creat. §. 4. num. 45. explicatur.*
Macula plenè probatur per auditum, & famam veram, non verò per auditum vanum, & sine ratione, ibid.
- 29 *Iudex debet secundum acta iudicare; nisi in impariendis honoribus, & officiis publicis, & in arbitrariis, num. 30. Explicatur, num. 35.*
Et in arduis, & grauibus causis, in quibus aut scientia priuata sequenda est, aut acta mittenda superiori cum relatione propria scientia, num. 31.
Et quid in causis puritatis, ex n. 33. vsque ad num. 36.
Cui committitur iudicare secundum conscientiam, & prudentiam suam, debet sequi publicam, & communem scientiam, & omittere propriam, sub n. 36.
- Electores possunt vii scientia habita in confessione ad eligendum, sub n. 30.
- 32 *Consiliarij regij possunt ex propria scientia iudicium ferre.*
- 33 *Macula occulta existente iudices secundum probata sententiam ferant, secus si non ita arcana, quia tunc noue sumendæ sunt informationes, num. 34.*
Iudex potest in causis honoris examinare, ex officio testes in calculo ferendæ sententiæ ad coadiuandum alias probationes, & ad eruendam veritatem, sub dict. numero 34.
Informationes debent accipi circa qualitates sanguinis anni cura, & maxima diligentia.
- 38 *Veritatis locus semper præstandus maximè in arbitrariis in quibus ex aequitate iudicandum est, num. 39.*
- 40 *Aequitas scopus est iuris civilis.*
Iudicia esse debent cum plena aequitate & pa-

- terna pietate, ibid.
- 41 *Causa puritatis ex magna arduis sunt, & debent agi maxima cum delibera tione & aequitate, num. 42.*
- 43 *Cautius agendum ubi maius periculum versatur.*
- 44 *Causa, quæ plures tangit, grauior est, quàm si vnum tantum.*

¶ Vm in statutis puritatis non tradatur, nec assignetur modus, quo puritas, & nobilitas specialiter probentur, nec forma diiudicandum informationum, hoc totum iuris dispositioni relinqui videtur, de qua vsque nunc egimus, & arbitrio iudicum, de quo in presenti agere destinamus, quod in proposita specie præcipuum sibi indicat partem, tum quia prædictæ qualitates magis in factis, & communi reputatione consistunt, quam in iure secundum in l. 1. ad S. C. Turpillian. & dicta supra i. part. quæst. 10. in princ. & in hac 2. part. quæst. 3. num. 22. & 23. & tunc præcipuum locum obtinet arbitrium iudicis, tum etiam quia non determinata iudicum arbitrio relinquuntur, ex text. in l. 1. vbi Baldus de iure deliber. & ex aliis iuribus adductis à Valençuela conf. 90. num. 21. & à Ioann. Garcia de nobilitat. gloss. 7. num. fin. in fine. Corral. lib. 4. miscellan. 12. num. 5. Neuzanis in s. l. uia nuptiali lib. 5. num. 74. Menoch de arbit. lib. 1. in proem. n. 5. & quæst. 14. num. 3. cum seqq. Moneta de distribut. quorid. part. 3. quæst. 10. ex num. 4. relatis ab Augustin. Barbofa axioma 32. num. 1. pag. 21. vbi num. 3. declarat, quando & quibus verbis deducatur liberum, seu regulatum arbitrium, & plures ad hoc adducit, tum & generaliter omnes probationes, & earum fides à iudicum arbitrio pendet, vt in l. 3. vers. tu magis, de test. vbi communiter DD. & Auend. resp. 31. n. 5. in fine, Couar. lib. 1. var. cap. 1. sub num. 2. Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 12. num. 2. & cap. 13. nom. 12. & 14. post princip. Arias Pinel. in l. 2. 3. part. cap. 4. num. 44. C. de rescind. vend. Aceb. conf. 28. num. 76. tum etiam bene dixit Pelaez de maiorat. i. part. q. 51. num. 307. quod arbitrio iudicum relinquitur, quis dicatur Christianus antiquus, ex Aceb. in l. 2. n. 4. tit. 7. lib. 1. recop. & in l. 1. num. 162. tit. 2. lib. 6. de test. dem recop. & Alphonsi de Castro in lib. 1. de iust. lib. ret. punit. lib. 1. cap. 7. fol. 44. Auendaño in dictionario verbo descendentes, fol. 192. col. 2. Ioan. Gutier. lib. 3. pract. quæst. 1. num. 17. quibus adde Ignac. del Villar in s. l. uia resp. 12. num. 39. tum dicentem, quod iudicis arbitrio relinquitur, quis conuersus dicatur, & D. Christophor. de Paz tract. de tenuta 1. part. cap. 32. num. 76. vbi ait, quod in probatione puritatis, & nobilitatis plurimum prædest iudicis arbitrium, ex Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 12. num. 24. tum quod non est intelligendum, vt ita arbitrio iudicum probationes relinquantur, quod placito & liberæ eius commendentur voluntati, sed debet regulari ex iure, & rationibus vt explicuit Ioan. Corral. in l. admonendi. 1. part. num. 96. de iureiur. & Menoch. de arbit. lib. 1. q. 77. Marc. Ant. Eugen. conf. 27. n. 67. Roman. conf. 376. col. penult. & conf. 451. per totum Aceb. conf. 28. num. 77. Ios. Ludouic. decis. Luens. 3. num. 16. & 27. atque ita constitutum ab Imperator. Iustin. in pluribus authenticorum locis, eos referendo commemorat Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 26. comment. cap. 1. lit. 2. & idem in nobilitatis causis probat Ioan. Garcia de i. gloss. 7. sub num. 28. vers. tum etiam pro iudicibus noto. Simanch. de cathol. instit. cap. 34. num. 12.

- num. 12. & lib. 4. de repub. cap. 16. num. 7. & 14. & multis etiam probat Christoph. de Paz in tractat. de reuina cap. 32. num. 54. & 56. in fine, & ita pluries à Rota fuisse iudicatum commemorat Aug. Barbofa clausula 10. n. 2. pag. 14.
- 8 Ratio quorum est, nam cum quid relinquitur iudicum arbitrio sit necessitate ita suadente, dum omnes euentus, facta, & circumstantias rerum velut infinitas prope ius non potest amplecti, vt significat, text. in l. si in lege, 24. locati, l. in venditionem, 8. §. de tempore. 3. de bon. auctor. iudic. possid. cap. de causis 4. §. 1. de offic. delegat. cum similibus, probant Menoch. & alij allegati supra num. 3. Mantie. de tac. & amb. lib. 1. tit. 15. num. 20. tum & idem tantum habet locum in causis & speciebus, de quibus à lege speciatim prouisum non est, nam vbi constitutum legis inuenitur arbitrium iudicis cessat, ex d. l. in lege, d. l. de iure deliber. & iuribus proximè ad iudicis, Doctores in cap. ex litteris, 1. de constitut. cap. in his, 3. dist. 4. idem Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 44. num. 2.
- 10 Gabriel. conf. 27. num. 6. tum & in quibus est commissa potestas iudicandi non ex mera iudicis voluntate, sed ex negotij natura, provt ius æquum fuerit necessariò iudicare adstringuntur argument. l. qui restituere. 68. de rei vindic. l. nummus. 3. de in litem iurando. tum immò etiam si esset concessa libera, & absoluta procedendi potestas, procedere debent ex arbitrio procedendi iure, & seruatius eius ordine & forma ex text. in l. quando, 35. de inoffic. testamento, & ex aliis probat Menoch. eod. tract. de arbit. iudic. lib. 1. quæst. 7. num. 38. & quæst. 13. num. 13. & in puritatis materia loquendo probant Christophor. de Paz in d. cap. 32. num. 7. & Valençuela d. conf. 90. num. 27. & conf. 92. num. 104. Plura nouissimè D. Iosephus Vela in prælect. cap. 1. p. 1. ex num. 138. de offic. Ordin. tum quia generaliter, & omni euentu iudices iure & ratione niti debent, & secundum eam procedere, ex text. in l. si vero, 64. solut. matrimo. l. interpretatione, 42. de penis. l. cert. a ratione. 5. C. quando prouoc. non est necel. l. 1. C. de modo multar. l. 1. Tauri. vbi scribentes omnes. Oldrald. consil. 15. n. 3. Andreas Fachin. lib. 10. controuerf. cap. 32. vers. tertius est sententia. in fin. tum sicut bono viro, cui iudex similitur, Menoch. in d. proem. de arbit. num. 6. & 9. per plura iure committuntur, non vt pro libito, sed ex iure, & ratione iudicet, secundum rationem textus in l. si societate. 6. Pro socio, d. l. si in lege. 24. locati. l. hoc ven. l. iro. 7. in princip. de contraben. empr. & in l. si sic
- 14 legatum. 75. de leg. 1. l. 1. de leg. 2. tum et semper cum quid arbitrio relinquitur alicuius, intelligitur secundum boni viri regulas, vt in l. in personam. 22. §. generaliter, de regul. iuris, rectè Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 26. comment. cap. 1. sub lit. I. pag. 1437.
- 15 tum Bonus enim vir dicitur, qui legibus & rationi consentanea constituit, Menoch. citato loco n. 8. Hugo Donel. lib. 18. comment. cap. 13. vers. Ac defensione, vbi Osuald. Illiger. lit. A. pag. mibi 392. ait, Bonum virum dici aequitatis astringatorem, hic enim bonus vir, non iudex, non iuriconsultus, non orator, sed æquitate sacerdos, & arbiter, qui intellectus solo comprehenditur, cuius arbitrij certa, perpetua, & stabilis lex est, Iac. Cuiac. tractat. 6. ad African. in initio, & conuenienter tradita à Petro Gregor. Valentag. iuris 3. part. lib. 47. cap. 39. num. 3. & per Valençuela. conf. 92. num. 102. tum & num. seq. ait, quod vir bonus, nec probus iudex non dicitur, qui sensu & cupiditate ducitur ad sic iudicandum, sed secundum text. in l. continuis. 137. §. cum in 2. de verb. oblig. quia ea quæ viro bono, & legibus consentanea sunt, ageret. tum Vnde iudex cuius arbitrio iudicium relinquitur, debet ex aequitate, & ra-

tionem iudicare ex supradictis, & aliis congestis à Valençuela in d. conf. 92. nu. 111. & seqq. & conf. 90. num. 25. & seq. vbi num. 29. Iudices huiusmodi caularum monet, quod ex iuris regulis & pietatis intuitu suum dimittantur arbitrium circa honorem, & reputationem familiarum nobilium, tum & quod faciant sic, sicut in suamet vellent causa, Decian. in l. personam, §. generaliter, vbi Cagnolus de regulis iuris, & Marta tract. de clausulis. 3. part. clausula. 2. num. 4. in fine. Augustin. Barbofa clausula. 11. num. 2. pag. 15. præter allegatos ab eodem Valençuela d. num. 29.

Ex quibus eodem loco num. 30. & seqq. improbat opinionem Acebedi in l. 22. num. 3. tit. 7. lib. 1. recop. vbi docet maculam generis probari per famam, per auditum, & per indicia, de quibus egimus latè supra 1. part. quæst. 8. §. 1. in princ. & quæst. 9. §. 4. & quæst. 10. §. 2. tum vbi probauimus, quod prædicta Acebedi opinio procedit, tam ex iure communi, regio & canonico, quàm ex praxi omnium tribunalium, & assensu Doctorum, & quod iudices dirigendo, & suum regulando arbitrium per communem famam, & auditum maiorum, & per verisimilia iudicia rectè efficiunt secundum ius, & aequitatem; nec Valençuela contrarium iure asserere potest, nisi maiori ex parte destruendo probationes puritatis, quæ, sicut prædicta qualitas, in fama & communi reputatione consistunt, & cum agatur de re difficultis probationis habent locum indicia, & præsumptiones & probant generis maculæ, quæ inuisibilis est, & in nulla certa residens parte corporis, vt suo loco latè probauimus. tum Quod reicere Valençuela magis apertè videtur, illud est, quod eodem loco asserit idem Acebedus, nempe quamlibet iudicis suspicionem sufficere ad probandum generis maculam, ex Bart. & DD. in l. in illa stipulatione, 8. de verborum. & quidem quatenus intelligi potest hæc generalis doctrina de qualibet leui suspicione, iuste, & rectè reicitur, & damnatur à Valençuela; tum sed non ita generaliter intelligendus Acebedus venit, vt id admittat etiam in minima, & leui suspicione, cum apertè loquatur de vehementi saltim, provt loquuntur, Barth. in fin. & Ias. n. 18. in d. l. in illa stipulatione, 8. de verbor. quos ipse allegat, (& secundum quos intelligi debet ex Barth. doctrina in l. non solum, §. liberationis verba, num. 10. de liberat. leg. Abb. in cap. in super, 6. num. 4. de testib. Ioan. Gutier. lib. 1. pract. quæst. 2. num. 22. & aliis apud Osuald. Illiger. ad Don. lib. 26. commentar. c. 2. lit. A. pag. 1399. post medium, & apud Valençuelam ipsum conf. 35. num. 14.) tum Qui asserunt, quod ea, quæ difficultis sunt probationis, & quæ liquidò probari non possunt, poterunt ex vehementi suspicione, ex l. non omnes, 5. §. à Barbaris, 6. de re milit. quod passim, & communiter Doctoribus est receptum, vt constat ex pluribus allegatis per Maschard. de probat. concl. 676. num. 6. & concl. 830. num. 4. Pet. Ant. à Petra de fideicommiss. quæst. 13. n. 29. idem Acebed. conf. 28. num. 69. tum & generaliter quod in materia obiectiva etiam præsumptiones & coniecturæ vehementes plenam efficiant probationem, tenent Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 96. Craucta consil. 73. num. 19. & pluries à Rota iudicatum testatur Farin. decis. 425. sub num. 4. part. 1. in posthum. & faciunt tradita per Ioan. Baptif. Coccin. dec. 297. n. 7. & dec. 473. num. 3. Est igitur vehemens opinio, siue præsumptio ea, quæ ita adheret animo iudicantis, vt contrarium ei persuaderi difficile sit ex Franc. Mantica de coniectur. lib. 1. cap. 1. num. 7. refert Farin. de indicio & tortura. 1. tom. q. 36. num. 166. siue est applicatio animi boni viri ad valde verosimile ex Menoch.

Menoch. de *presumpt.* lib. 1. q. 5. num. 12. & q. 8. sub num. 1. per text. in cap. fin. de *succession. ab intest.* idem
 24 Farin. citato loco *num.* 112. † Et utroque modo sumpta vehementis suspicio est magna, & sufficiens ad plenè probandum in antiquis, & in his, quæ difficultis sunt probationis, in qua specie loquitur Acebed. ex optimo iure, & sine causa & ratione reprehensus extat à Valençuel. † Ex actis igitur poterit iudex deducere præsumptiones & indicia, ita vrgētia, vt maculam probatam boni viri arbitratu possit iudicare, quod dici non potest aduersus ius, nec iniquum dici potest, vt voluit Valençuela & ex præcitis liquidò constar, † & dum aliquid relinquatur alicuius arbitrio tribuitur ei facultas aliquid relaxandi de iuris rigore, vt pluries censuit Rota apud Farin. *decis.* 85. num. 4. & *decis.* 179. num. 2. part. 1. & *decis.* 284. num. 5. & *decis.* 440. num. 8. & *dec.* 587. num. 1. part. 2. recent. Seraphin. *decis.* 1154. num. 1. Marquē. de *commiss.* part. 1. pag. 331. numero 156. & pag. 401. num. 36. & part. 3. pag. 3. in *ultim. impress.*
 25 † Et operatur quod relicto extremo rigoroso seruetur æquitas, Rota *decis.* 452. num. 3. part. 1. & *dec.* 506. num. 1. part. 2. recent. refert Augustin. Barbof. *clausula* 10. num. 4. & 5. pag. 14. Quod intelligendum est in causis puritatis non solum de fauore prætenforum, sed etiam communitatum, vt intacta ab omni labe seruentur, quod publicè interest, & vt admittantur probationes ob difficultatem rei, quæ alias non admitterentur, vt pluries dixi, atque probaui, & sic potest iudex sequi probationes perfluas, Aym. Craueta de *antiq. temp.* 1. p. 58. *Oblata datur*, num. 9. Gracian. *discept. forens.* tom. 4. c. 706. n. 20. & *Marchia dec.* 68. n. 3. quia probationes quæ non sufficiunt coram iudice propter iuris subtilitatem, sufficient coram arbitratore, & Bal. in *l. solam. in fine C. de testib.* tenet Gracian. tom. 2. cap. 236. n. 48.
 28 Vnde etiam intelligendum venit Ferdin. Vazquez à Minchaca qui lib. 1. de *successor. & progressu*, §. 4. num. 45. insurgere videtur aduersus puritatis statuta, & contra modum inductum circa eius probationem præcipuè in collegiis, de quibus loquitur, quem valde commendat & laudat idem Valençuela in *d. conf.* 90. num. 19. vt loquatur non de probanda puritate per famam, & communem reputationem nec per testes de auditu, & per alios legitimos modos, quos latè recensuimus supra in 1. parte huius tractatus; sed de stricto, & valde rigido probandæ puritatis modo introducto in quibusdam communitatibus, maximè in collegiis, in quibus requiritur, quod nec macula verè existat, nec sit dicta, nec audita etiam si falsa constiterit, & cum mendacio à maleuolis excogitata, vt de collegio Conçhenis recenser Franch. Amaya *observat. iuris lib.* 2. cap. 6. num. 53. & dixi in præced. quæst. 3. & quæst. 4. art. 3. & quæst. 7. & num. 3. cum seqq. & probaui supra 1. part. quæst. 12. §. 3. ex num. 34. cum seqq. quod & reicitur in hac nostra Pragmatica, §. *Nem porque en algunos de los tribunales, ibi, y particularmente en los collegios, no contentandose con la afirmativa de que sean limpios sino que requieren, que no seaya oido decir, ni dudar lo contrario, quod maximè inhumanum est, & iure & ratione reprobatur, nec quidem ferendum; quia secundum veritatem iudices debent iudicare, non secundum dicta, & falsò assera, qua in specie intellectus Menchaca, provt aperte loqui videtur, & ratione loquitur, nec absurdum continet, nec nobis contrariatur, nec in minimo facit pro Valençuela opinione.*
 29 Dixi, secundum veritatem. Nam et si communis omnium tam iuris, quam sacre paginæ DD. sit sententia, quod iudex debet secundum acta, & proba-

tionem iudicare, non secundum propriam conscientiam, & si contrarium tibi evidens fuerit ex vulgari textu in *l. illicitas, §. veritas, de offi. p. r. f. d. cap. pastoralis.* 28. §. *quia vero, de offi. delegat.* & traditis à Ioan. Corratio lib. 4. *miscellan. cap.* 4. Ferdinand. Vazquez Menchaca *illust. controuers.* 14. Iacob. Cujac. lib. 12. *observat.* 19. Couar. lib. 1. *var. cap.* 1. Ioan. Gutier. *canon. quæst.* lib. 2. cap. 29. Aug. Morla in *emporio iuris.* 1. part. tit. 2. *quæst.* 1. & alij plures adducti ab Ofualdo Illigero ad Donel. lib. 26. *comment.* c. 3. lit. B. & ab August. Barbof. *axioma.* 131. numero 2. pag. 82. & *clausula* 24. num. 6. pag. 26. quibus & Theologi assentiuntur, vt patet ex D. Thom. 2. 2. *quæst.* 67. art. 2. vbi fetè omnes interpretes Valencia tom. 3. *disp.* 5. *quæst.* 11. *punct.* 2. Reginald. in *praxi fori pœnitent.* lib. 21. num. 3. Sayr. *Clauis regia lib.* 2. cap. 8. num. 13. Filliuc. *tract.* 40. ex num. 168. quibusdam tamen reclamantibus inter quos Pet. Nauarra de *restitut. lib.* 2. cap. 3. n. 161. Leonard. Lessio lib. 2. *de iust. & iure cap.* 29. *dubio.* 10. Emman. Saa. *verb. iudex.* quos referendo sequitur Martin Bonacina 2. *tomo. disp.* 10. de *iudicio publico quæst.* 1. *punct.* 2. num. 2. † attamen in officiis & honoribus publicis impartendis poterit iudex suam pritam scitiam sequi, quia merita cuiuspiam ex eo ipso, non ex aliorum dictis sumenda sunt, secundum Syluestrum in *summa verb. iudex.* 2. *quæst.* 1. Salon de *iustit. & iure in 2. 2. quæstion.* 67. *articul.* 2. Sayr. *Clauis regia*, lib. 12. cap. 8. numero 18. & ex aliis docet idem Bonacina citato loco num. 7. In tantum vt possint electores vi scientia habita in confessione ad non eligendum indignum, qui alias dignus habebatur, vt docent Nauarr. *conf.* 3. num. 4. de *statu monach.* & in *cap. sacerdos.* num. 146. de *pœnit. disp.* 6. Ioan. Gutier. de *matrim.* cap. 61. num. 10. & plures alij apud Barbof. de *iure eccl.* 1. cap. 19. num. 143. modò non prodatur confessio directè, nec indirecte, vt bene Nauar. & alij adducti per Barbof. *ibi.* Et in his, quæ sunt iudici arbitraria propria scientiam sequi potest, secundum Bald. *conf.* 410. *Aut mulier.* num. 2. lib. 1. relatum ab Aug. Barbofa *d. axioma.* 31. sub num. 3. † & in causis capitalibus, & arduis, aut iudex debet sequi veritatem certè & priuatim sibi notam, si in actus aliquid sit, cui ipse, & scientia sua adherere possint, aut cum ampla veritatis relatione superioribus causam mittere ex textu, & eius ratione in *l. 1. in finalib. verbis, de quæst.* & ex multis consulit Ioan. Gutier. in *d. cap.* 29. num. 10. & 11. Ferdin. Vazquez Minchaca *d. controuers.* 14. num. 5. Ofuald. Illigero. ad Hug. Donel. lib. 26. *comment.* cap. 1. lit. K. & conuenit Pet. Nauarra citato loco *sub num.* 153. & *seqq.* vbi num. 156. docet, quid faciendum, dum non est aditus ad superiorem, & nouissimè Narbona in *l. 35. gl. 5. num. 42. tit. 3. lib. 1. recop. pag. mibi 3.* quod in causis puritatis in sancto Inquisitionis officio indubiè feruarem, remittendo ad supremum Consilium informationes cum veritatis narratione, † vbi, & in regio ordinum Senatu poterunt Domini Consiliarij ex propria scientia iudicare aduersus acta, & probationes, ex Barth. Challaneo in *catalogo gloria mundi.* 7. part. *confid.* 3. *effectu* 8. Menoch. lib. 1. de *arb. iudic.* q. 8. num. 1. & *casu* 98. num. 12. & 13. Lancel. Corrad. in *templo iudic.* lib. 1. cap. 1. §. 3. *verb. iudicare secundum conscientiam.* Guido Papa *decis.* 29. & alij allegati ab Ofualdo Illigero *d. lit. B.* licet contrarium maluerit Ioan. Gutier. *d. cap.* 29. in *fin.* non verò forte possem, ex probationibus dicere maculatum eum, qui purus certò mihi constillet.
 At quid si puritas ex informatio apparer, & iudici certò constet, prætenforem maculatum existere?

existere? Et ego arbitror, quod si macula communitate in obscuro sit, posse secundum probata sententiam ferre, vt colligi potest ex Aragon. 2. 2. *quæst.* 62. art. 2. Leonard. Lessio de *iustit. & iure lib.* 2. cap. 29. *dub.* 11. Pet. Nauarra de *restitut. lib.* 2. cap. 3. numero 281. & *seq.* Sayr. *Clauis regia lib.* 12. cap. 8. num. 22. Couar. lib. 1. *var. cap.* 1. numero 7. *versic. tertium etiam, & in practic.* cap. 26. num. 6. Anton. Gom. in *l. 76. Tauri num.* 9. † Sed si non ita arcana extet macula, & possit probati, debet iudex iterum informatorium conficere, & integros examinare testes, à quibus speretur veritas, vt receptum est iure, quod in causis honoris & status possit iudex ex officio examinare testes in calculo ferendæ sententiæ ad coadiuuandum probationem receptam ex Bald. in *authent. ampliore. C. de appellat.* Dec. in *cap.* 1. *notab.* 2. de *except.* Gracian. *disceptat. forens.* 3. tom. cap. 468. num. 43. Rom. *conf.* 479. in *fin.* numero 4: vbi Mandos. *verb. conclusionem.* Crauet. *conf.* 134. num. 1. *Marchia dec.* 198. num. 22. apud eundem Gracian. præcipuè cum in his causis agatur de iudicum animi informandis, qui facilius poterunt rem ad veritatis viam dirigere, nam ex actis sic extantibus, & simul ex priuata scientia, veritè putò, non posse iudices prætenforem repellere, sed debere factas sequi probationes, aut veritatem, quam priuatim sciunt, inquirere, & probare.
 35 Licet obstare videatur, quod paulò ante dixi ex communi Doctorum sententia nempe posse iudices in publicis officiis impartendis propriam sequi scientiam, omnia publica, & alii legitimi probationibus. Sed intelligi debet, dum iudicis ex propria inquisitione sine scriptis, & pro sua voluntate, & motu conferunt officia & honores, nec ad hoc sumunt informationes meritorum iudicialiter, nam tunc poterunt scientiam priuatam sequi, omnia publica, & contrariis probationibus: sed dum necesse est iudicialiter procedere ad meritum probationem deponi debet scientia priuata, & sequi probationes receptas circa prætenforis qualitates, † quia cum informationes sumantur provt ius dicitur iudicari debent, provt iustitia exposulat, quæ ex actis deducenda est, non ex scientia priuata iudicis, vt dixit Yuo Carnotensis *epist.* 140. *Iudicibus non alia esse credenda (licet vera essent) nisi qua iudicario ordine comprobantur, & manifestis testimoniis facit text. in cap. quoniam contra 11. de probat. cap. quamuis 73. 11. quæst.* 3. Et sic vidimus esse receptum, quod licet causa iudici sit commissa, vt procedat secundum conscientiam, & prudentiam suam, cui simular arbitrium boni viri, non poterit iudicare ex scientia priuata, sed ex communi, & publica, secundum Menoch. de *arbitr. lib.* 1. *quæst.* 8. numero 44. Moneta de *commutat. ultim. volunt.* cap. 7. num. 146. Marchesan. de *commiss.* p. 1. pag. 202. n. 77. in *ultima impress.*
 37 Quod vt melius iudices assequi valeant, & iudicium suum dirigant, curare debent, vt informationes circa qualitates ita peragantur, vt totius rei veritatem ad lucem deducant, & eam sequentes iustitiam cum æquitate teneant, & securè suæ consulant conscientiæ. l. *Imperatores.* 29. in *fin.* de *probat.* l. 2. C. de edendo, cap. *iudicantem.* 11. 30. q. 5. cap. *iudices.* 4. 3. *quæst.* 7. l. 3. tit. 22. l. 11. tit. 4. part. 3. vbi *gl.* 1. Cicet. lib. 1. *offic.* † cui debitum temper locum præstare debent, l. 3. §. *penultim.* de *iur. iur.* l. non est nouum, §. C. de edendo, & iura alia adducta per Zephal. *conf.* 546. num. 66. & *conf.* 569. num. 5. & simul æquitatem in omnibus præferre. l. in omnibus. 90. de *regul. iuris.* l. placuit. 8. C. de *iudic.* Hugo. Donel. lib. 1. *comment.* cap. 13. *vers.* *Deprehenditur.*
 Secunda Pars.

plures apud Augustin. Barbofa *axioma* 15. numero 1. pag. 16. † maximè in arbitrariis, in quibus iudicium ex æquitate merendum est, vt in *text. l. vir bonus*, 18. *iudicatum solui*, cap. *nunc autem.* 7. vbi *Præpositus.* 21. *dist.* Menoch. de *arbitr. iud.* lib. 1. q. 13. num. 15. Auiles in *cap. Prætor.* 2. *gl.* *pariudicial* num. 8. Aym. Craueta *consilio* 190. num. 50. & *consil.* 517. num. 7. *versic.* in *arbitrio*, & iudicatum: plures à Rota tradit Augustin. Barbofa *claus.* o. n. 5. & 6. † quia æquitas est scopus iuris ciuilibus, & similiter debet esse iusti iudicis, ex Martheacio lib. 7. de *via iuris cap.* 1. n. 5. quare iudicia esse debent plena æquitate, & paterna pietate, cap. *Diacôn.* 23. §. *Hinc propter.* 93. *dist. cap. serpens.* 47. de *pœnit. dist.* 1. Valençuela *conf.* 92. n. 233. & n. *seqq.* plura alia cumulat, quod maximè in puritatis iudiciis ob eorum pondus, & rei grauitatem obseruandum est ab omnibus iudicibus.
 Quia cum causa puritatis, & nobilitatis ita ardua & grauiissima sint, vt pondere, & grauitate ceteras omnes præcellant, ex *text. in l. inimicitia.* 9. §. *si autem status*, de *his quibus, vt indign.* Barth. Challan. in *catalogo gloria mundi*, lib. 1. *confid.* 2. num. 2. & supra. 1. part. *quæstion.* 1. §. 1. latè probaui, & alibi sæpius, quare capitales appellantur, in *l. licet*, 103. de *verbor. signific.* † arbitrium hoc præstari à iudicibus debet maxima cum deliberatione, & æquitate ex Barbaia *conf.* 54. lib. 1. & Zephal. *conf.* 76. num. 41. lib. 1. † tum quia vbi maius periculum veritatis attenditur, & cautius est agendum, vt supra. 1. part. *quæstion.* 12. §. 2. numero 8. & 9. & in terminis probat Perechus de Lara de *annuier.* & *cappellan.* 2. part. cap. 4. numero 122. in *fine.* & probat *l. 4. tit. 17. part. 3.* vbi *gl.* 2. & *gl.* 4. *quæst.* 2. in *l. 1. tit. 11. part. 6.* & tradit Abb. in *cap. series.* 26. num. 5. de *testibus.* † tum etiam quia agitur de causa non vnum tantum, sed plures tangenti, ex quo grauior est; & attentius debet iudicari ex traditis per Alciar. *respon.* 306. num. 4. aliis *consilio* 2. numero quinto lib. septimo Viguer. *instit. Theolog.* cap. 20. num. 9.

§. I I.

De his, quæ seruare iudices debent in ferenda sententia in puritatis causis.

S V M M A R I V M.

- 1 Indices Deum & conscientiam præ oculis habeant, & in Dei sint timore, Prudentia, & fortitudine præditi, & ad quid, num. 2.
- In loco occulto & secreto informationes puritatis iudicent, & perlegant, num. 3.
- Eorum prudentia elucet in discernendo quibus probationibus sit magis credendum, num. 4.
- 5 Rationes testium in primis inspiciendæ secundum eas, ampliandæ seu restringendæ eorum testimonio. Plus attendendæ, quam dictum, num. 6.
- Secundum eas interpretantur testium dicta, num. 7.
- 8 Probationes ponderosiores præferendæ.

- 9 Verisimile magis sequendum, quod non est imaginem habet falsitatis, num. 11. Est quod maiori ratione fulcitur, numero 12. Testes asserentes non verisimile de falso suspecti sunt, nec credi debent, sub numero 11.
- 10 Verba ex verisimili restringuntur.
- 13 Testes digniores ceteris preferuntur. Nobiles in causis nobilitatis preferuntur, ibid.
- 14 Christiani veterani preferuntur aliis in causis puritatis, quæ qualitas probanda est, num. 15.
- 16 Testibus senioribus & antiquioribus magis creditur, & melius informatis, num. 17. Et originariis, num. 18.
- 19 Fama non est necesse, quod sit uniformis in causis puritatis.
- 20 Nemo est, qui maiori testium numero suam non probet puritatem.
- 21 Contrarietas testium ex quibus proveniat in causis puritatis.
- 22 Iudices possunt sequi testes numero pauciores circa maculam deponentes.
- 23 Fama posterior tollit priorem regulariter loquendo, secus in causis puritatis.
- 24 Instrumenta pleniora in antiquis efficiunt fidem.
- 25 Oblivio ex temporis dimurnitate præsumitur.
- 26 Consanguinei, & affines circa puritatem nullam efficiunt fidem, tamen consanguinitatem probant, nisi in ea pariter interessati existant.
- 27 Testibus distinguendis parentelam & conjunctiones præstantior adhibetur fides. Opinio Doctorum distinguendum præferenda, ibid.
- 28 Descendentia, & derivationes diuersa in eodem genere sunt.
- 29 Testes numero plures maiorem efficiunt fidem, & circa famam bonam, quam qui circa malam, & sic præferuntur qui circa puritatem sunt, & num. 31.
- 32 Præsumptio iuris est pro bona fama.
- 33 Testibus affirmantibus plus creditur quam negantibus.

IN primis iudices in ferendis sententiis Deum & conscientiam præ oculis habeant, quod est initium, & origo iustitiæ, & inueniendæ veritatis, vt in l. rem non nouam, 14. Cod. de Iudeis, & in cap. 1. de re iudic. & gloss. ibi, verb. Deum, & Doctores communiter. l. fin. tit. 17. part. 3. Anton. Gomez tom. 3. var. cap. 13. n. 30. in fine. Matienço in Dialogo reatorum 3. part. cap. 24. num. 4. cum adductis per Azeb. in l. 3. in princ. tit. 4. lib. 8. recop. attröderetque plura alia, de quibus in l. obseruandū 19. de offic. Præsid. & in l. nec quidquam. 9. §. obseruare. 4. de officio Præconis, & leg. & in l. 13. tit. 4. part. 3. l. 18. tit. 9. p. 2. l. 2. & 8. tit. 7. lib. 1. l. 2. lib. 2. f. 2. fori,

& vtroque Montaluis, l. 3. tit. 4. l. 6. tit. 15. lib. 2. l. 1. tit. 12. lib. 8. ordin. vbi Didac. Perez, & in l. 5. tit. 19. eod. lib. 8. Anton. Gomez lib. 3. var. cap. 6. n. 7. vers. ex quibus residat consilium summæ necessitatis, & alia, de quibus DD. passim, & nos. in discutiis, sed illud præcipuum est, quod semper sint in Dei timore, quo nunquam quis à recta aberrauit via, vt dictum manet Paralipomenon. 1. cap. 19. ibi, non enim hominis exercebitis iudicium, sed Domini, & quodcumque diiudicaueritis in vos vo dundabit. si timor Domini vobiscum, † ad quod vti necesse erit & prudentia & fortitudine, ex Platone de legib. Dialog. 2. prudentia vt cuncta scienter, & pondere ruminet, & plena consideratione maturòque iudicio proponeret; fortitudine, vt nullus humanus timor formidõe ad ferendum cogat iniquum iudicium; vt Plato ibidem eleganter vtrumque animaduertit.

Deinde iudices in loco tuto, occulto & secreto congregati, vt ex Marco Antonio Cuchio lib. 4. institut. maior. tit. 8. num. 81. notat Perezius de Lara de annuers. & capellan. 2. part. cap. 4. num. 122. merita cuncta causæ rimari, & ordine rerum plena inquisitione discutere, ac vigilanter debent, testes cum testibus, instrumentis cum instrumentis, rationes cum rationibus, & verisimilibus conferre, & prudenter rationabilitèrque iudicare, quibus debeat plenior fides dari, vt disertè docemur, in cap. iudicantem. 11. 30. quest. 5. & in l. 11. tit. 14. part. 3. l. 3. tit. 22. eiusdem partitæ, & vtroque Gregor. cum aliis iuribus adductis à Paz in praxi tom. 1. temp. 11. à num. 1. cum sequentibus, Nauarro 1. tom. in cap. humana aures, quest. 2. numero 8. & tom. 2. in cap. nouit. 1. notab. num. 14. extra de iudiciis. Nancio de nullitate. tit. Qualiter processus, & sententia qui dicuntur nulli reparari possint, à num. 2. Matienço in Dialogo. 3. p. c. 39. † quia iudicium prudentia elucet in discernendo quibus probationibus sit magis credendum, vt optimè ex Cicero. in orat. pro Marco Fonteio docet Valençuela conf. 92. numero 88. quod vt faciliùs reddatur, & rectiùs prædicta collatio, & diiudicatio fiat, quantum ex iure deduci potest, certas, & viles proponam regulas ad iudices in ferendis iustitiæ, & veritatis dirigendos, cetera ex circumstantiis negocij, & ex propria industria, & prudentia sumenda sunt.

Prima sit regula, quod vtrorumque testium rationes respiciant, vt præferantur, qui maiori, & fortiori nitantur ratione, quæ est dictorum & testimoniorum regula, qua dimetiuntur, l. cum ratio. 7. de bonis damnat. l. cum pater. 77. §. dulcissimis. 20. deleg. 2. l. fideicommissa 11. §. hæc verba, 9. deleg. 3. vel extendendo dictum ad limites ipsius rationis, ex l. hæc ratio. 4. de calumniator. l. 2. §. si mater 21. ad Senat. Consult. Tertulian. seu restringendo intellectum verborum prout subiecta patitur ratio, ex d. §. dulcissimis. l. adigere. 6. §. quammis. 2. vbi Bart. de iure patronat. l. si is qui animo. 27. vbi Paul. Castrenf. & Doctores de acquirend. possess. l. milites agrum. 13. in princip. de re militari, & relati per Augustin. Barbof. axioma 197. numero 11. & in puritatis causis probat & aduertit Hojeda in d. cap. 23. numero 146. † quia ratio testium plus attendi debet, quam dictum, ex Socino consilio 42. num. 27. lib. 1. Paris. consilio 88. num. 58. & 60. lib. 3. Seraph. decif. 469. num. 3. Brunii à Sole in locis communibus verbo ratio. 2. relatus ab Augustin. Barbof. numero 10. loco citato, per d. §. dulcissimis, † atque ita ex ratione testium depositiones interpretari debere tradidit Bald. in l. presbyteri sub numero 14. vers.

versitem testes contrarij, C. de Episcop. & cleric. Felin. in cap. in nostra num. 10. de testib. num. 161. Curcius eod. tractat. concl. 19. num. 40. & concl. 26. num. 55. Hector. Amilius verb. testis affirmans, num. 21. Malch. de probat. concl. 1366. num. 61. Farin. 2. tom. de testib. 8. quest. 70. n. 19. † & iudices debent sequi probationes ponderosiores, ex l. ob carmen. 21. §. si testes. 3. de testib. Bart. in l. si duo num. 4. vbi possidetis. Menoch. de retinenda rem. 3. num. 718. Aym. Craucta conf. 6. num. 50. & specificè in nostra materia Ricciol. de neophyt. cap. 7. num. 21. & alij adducti per eundem Farinac. decif. 494. sub num. 11. part. 1. vbi num. 12. in materia puritatis probandæ ait, quod probationes debiliores pro præsumptione puritatis præferri debent ponderosioribus, quæ sint pro macula generis, quia aduersus iuris nituntur præsumptionem; quod & voluit Hojeda d. cap. 23. num. 143. Phil. Corn. conf. 176. in fin. lib. 4. Ancharr. conf. 189. num. 7. vers. secundo. & ita fuisse à Rota decilum asserit idem Farin. citato loco, sed hoc in causis puritatis reprobari saprà. 2. part. quest. 8. §. 3. illar. 2. pondus quidem probationum sumendum est ex vi rationis, & verisimilitudinis; vt itatim dicam.

9 Secunda regula, illud attendi debet in testibus pro, aut contra puritatem deponentibus, quod verisimilius esse ex circumstantiis, & qualitibus occurrentibus, apparuerit, ex textu in l. cum de atate. 13. de probat. l. ob carmen. 21. §. si testes vbi communiter DD. de testib. l. 4. tit. 16. part. 3. Nicolaus Euerard. in locis legalibus, loco à verisimili, numero 3. Hieron. Zaball. commun. contra commun. quest. 900. à num. 100. cum seqq. Hojeda d. cap. 23. num. 142. Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 25. num. 4. qui in probanda puritate, & nobilitate loquuntur, & generaliter loquendo plures cumulat, Farin. de testibus, d. quest. 65. num. 128. † quia amplitudo verborum restringitur secundum verisimile ex textu in l. si quis. ita 16. §. si quis 3. & §. proinde 4. de testam. tut. Alex. conf. 76. n. 4. lib. 4. plura Pelæz de maior. 2. p. initio, num. 146. cum seqq. † & quod verisimile non est imaginem habet falsitatis Bart. in l. 1. C. de seruis fugit. per l. qui habebat, 101. de leg. 3. vbi Bal. col. 3. cap. quia verisimile, 10. de presumpt. vbi communiter DD. Tiraquel. in l. si vniquam. in princip. num. 40. C. de reuocand. Surd. de aliment. tit. 8. quest. 12. num. 24. Malchard. concl. 740. num. 35. & concl. 1364. num. 4. Menoch. de arbit. lib. 2. casu, 85. & consil. 1. num. 258. & conf. 2. num. 300. & conf. 28. numero 25. & conf. 188. num. 11. & conf. 199. num. 12. Craucta conf. 61. num. 9. Socin. consil. 149. n. 8. lib. 1. Grammat. decif. 28. in princip. Seraphin. decif. 1211. numero 3. plures cumulat Valençuela conf. 97. num. 2. & idè testes asserentes non verisimile de falso suspecti sunt, Abb. in cap. quia verisimile. in fin. de presumpt. Deci. conf. 94. colum. 2. in fin. Craucta conf. 171. n. 6. Grammat. decif. 103. num. 78. & credi non debent ex eodem Craucta conf. 134. num. 137. & conf. 171. num. 6. Patif. conf. 107. num. 70. lib. 1. Curcio Iun. conf. 17. num. 6. Valençuela conf. 92. nu. 211. † verisimile enim erit, quod maiori ratione fulcitur, & vrgentioribus argumentis confirmatur, & naturæ rerum plus accedit, circa quod plura tradit Malch. de probat. concl. 1250. à num. 13. & de effectu verisimilitudinis in materia probationum concl. 1409. per totam, & adducti ab Augustin. Barbof. axioma 223. per totam, pag. 139. & loco. 121. pag. 337. & à me infra seq. §. ex num. 9. & 27.

11 Tertia regula, testes digniores sine suspitione, nec exceptione plenior efficiunt fidem; ex d. l. ob carmen, §. si testes, vbi gloss. & DD. de testib. cap. in Secunda Pars.

13 Tertia regula, testes digniores sine suspitione, nec exceptione plenior efficiunt fidem; ex d. l. ob carmen, §. si testes, vbi gloss. & DD. de testib. cap. in Secunda Pars.

nostra, 32. vbi etiam DD. extra illo tit. l. 40. vbi gl. 2. tit. 16. part. 3. Hojeda d. cap. 23. n. 145. Ioan. Garcia d. gl. 25. num. 6. vbi agit de testibus nobilibus præferendis plebeis in causis nobilitatis, alios plures cumulat Farin. in d. q. 65. num. 114. vbi numero 39. etiam agit de prælatione nobilium; † Et similiter in causis puritatis Christiani veterani pleniora efficiunt fidem, & idè omnino debent examinari, vt iussum extat in regio Senatu sanctæ Inquisitionis, quo habemus statutum, vt omnes testes puri, & inter eos Ministri sancti Officij producantur, & idem iure obseruari video in cæteris communitatibus, & tribunalibus; † & in aliquibus qualitas puritatis testium specialiter probari iubetur, vt ex ea deducatur, quantam mereantur fidem, cum non sit præsumendum, quod verè nobiles in plebeis nobilitatem asserant, nec puri sanguinis puritatem immaculatis esse, & econtra, ex qua ratione hoc verissimum est, non quia, dum aliquid probatur aduersus iuris præsumptionem requirantur testes omni exceptione maiores, & integri, vt ex Thom. Grammat. super constitut. regni fol. 77. num. 2. & conf. 3. num. 56. Tib. Decian. tract. crim. 2. tom. lib. 8. c. 38. num. 3. maluit Alphorsus Narbona in l. 3. 1. gloss. 16. num. 8. tit. 7. lib. 1. recop. pag. 116. quia cum nulla sit iuris præsumptio in causis puritatis, vt latè aduersus communem probati sup. 1. p. q. 8. §. 2. & similiter nulla erit prædicta ratio, licet in specie, de qua prædicti loquuntur, possit vera esse, de quo nunc nihil, quia nihil ad nos, & quia in præcitato loco, & in §. 3. illar. 3. & 8. eiusdem quaestionis, de eo latè egimus.

Quarta regula sit; quod, in his puritatis causis plus creditur testibus antiquioribus, & senioribus, qui præsumuntur pleniora notitiam ascendente, & qualitatum habere, quam iuniores ex iuribus adductis à gloss. & DD. in l. cum quid, de reb. cred. & si cert. per. & in cap. licet ex quadam. 47. verbo. persona, de testib. & adductis ab Ant. Gab. lib. 1. de testib. concl. 4. n. 68. Tiraq. in præfat. primog. n. 148. & seq. Malch. de probat. concl. 1295. & 1296. n. 4. Menoch. lib. 6. presumpt. 47. n. 3. Phœb. decif. 66. n. 7. & 8. & Farin. in d. q. 65. num. 175. cum adductis sup. 1. part. q. 9. §. 4. requisito. 7. & b. p. 2. q. 6. §. 3. ex n. 10. cum seqq.

Quinta regula plenior fides præstanda est testibus melius informatis de descendenti, parentela, & gradibus, de causis puritatis, aut macula de matrimonii ab ascendentiibus initis, ex quibus in similibus causis plerumque solent dubia, & concitationes oriri, secundum adducta per Felin. in cap. in nostra, n. 10. & 11. extra de testib. Ant. Gab. in d. concl. 4. à num. 64. Bertazol. conf. 348. num. 5. lib. 2. Hojeda in d. cap. 23. n. 148. cum adductis per Farin. d. quest. 65. num. 165. † quare cum testes originis melius informati præsumantur circa inquisiti qualitates, vt supra 1. part. quest. 6. §. 3. num. 2. & 8. dixi, ceteris sunt præferendi, vt volunt omnes ex textu in l. clam possidere. 6. §. qui ad mundinas, de adq. possess. DD. in cap. quoties, & in cap. in nostra, de testib. gloss. in cap. fin. de offic. Archid. Bald. in cap. 1. §. si res, de pace tenenda, in testibus feudor. Alex. ad Bart. in l. de minor. §. plurimum num. 19. de question. Felin. in d. cap. in nostra, Afflictis dec. 83. n. 1. Philip. Corn. conf. 245. n. 19. lib. 1. allegati ab Ant. Gab. de test. d. concl. 4. n. 64. cum allegatis in præcitato loco.

Sexta regula, si agatur de puritate, seu macula probanda per famam & communem reputationem, prout maximè fit, nõ est necesse, quod fama ita consteter, & incòcusè probetur, vt à nemine cõtrarietur, quia & si in puritatis probatione plures vniformitas interue

interuenire soleat, & testes in eam conueniant, ratè tamen de macula uisiformiter deponere solent, tum quia ita experientia quotidiana docet, tum etiam, quia ubi non est notioritas magna, aut capitales interueniant inimicitie, libentius testes puritatem asserunt, quam maculam dicunt, tum quia maculae qualitas à longinquo prouenit, & non omnibus nota esse solet, † tum denique, quia alias nullus esset, qui æquali, & inquam maiori testium numero suam non probaret puritatem, vt considerant D. Christophor. de Paz. 1. part. de remota cap. 32. num. 89. circa medium. † Ex quibus prouenit contrarietas, quæ interuenire solet in puritatis informationibus, magis quam in aliis causis, cum videamus, quod maculam generis ignorantes eius puritatem firman, quia non audierunt contrarium, cuius ratio diuersa est in macula, quæ ita facile non asseritur, ni causa sit inimicitia, aut malignitatis, † Unde iudices cum videant testes circa famam contrarios, si pro macula existant integri cum sufficienti ratione, etiam numero pauciores, poterunt sequi eorum deposiciones, vt latius in §. sequenti disseram, & notandum est, quia communiter in omnibus causis DD. requirunt, quod fama sit constans, perpetua, & inconcussa, vt plenè probet, vt vtrumque explicuit supra. 1. part. quæst. 10. in §. 1. & 2. vbi late de hoc.

23 Septima regula, si in proposita specie duæ famæ appareant contrariæ, vna prior, posterior altera, licet regulariter posterior tollat priorem, vt communiter iure receptum est, ex Fulvio Paciano de probation. 1. part. cap. 50. à num. 82. cum seqq. & ex aliis congestis à Farinac. de iudiciis & tortura quæst. 47. à num. 165. in puritatis tamen causis, in quibus de re antiqua agitur, aliud verum conicio, & quod puritati debeat prior, quæ propinquior est origini puritatis, aut in macula, dummodò suo tempore recepta fuerit, & pro vera à maioribus habita, nec postea comperta sit causa deceptionis, erroris, aut falsitatis, quæ prior euanesceat fama, tum quia verisimilior est, quæ à rei origine emanat, & causæ propinquior fuit, vt dixi supra. 1. part. quæstion. 10. §. 4. requisito. 3. tum quia, sicut testis senior in his causis præferendus est, vt superioris in reg. 4. constitui, quia præsumitur melius antiqua agnouisse facta, ita etiam præferri debet antiquior fama, quæ orta fuit in tempore, quo melius rei veritas agnosci potuit, † tum quia sicut instrumenta plenioræ præstant in antiquis fidem, quia suo tempore melius veritas constabat, ex Aubert. de instrument. eant. & fide, §. in his collat. 5. conuenit l. 115. verf. onde deques, tit. 18. part. 3. vbi gloss. 7. facit. 1. contrahitur. 4. de pignor. cum adductis supra. 1. part. quæst. 15. §. 2. & hac. 1. part. quæst. 6. §. 1. sub numero 39. ita & fama antiquior nouæ præferenda erit. † tum etiam quia diuturnitas temporum obliuionem parit, & mutatio famæ antiquæ ex lapsu memoria, & temporis transitu prouenire præsumitur, l. peregre 44. de acquirend. possess. l. futurum 37. in fin. cum l. seq. de usucapion. bma. l. 115. verf. Pero si el escruiano, titul. 18. part. 3. plura tradit Andr. Tiraquel. de prescript. §. 1. gloss. 4. pag. 72. verf. postremo, Masciard. de probation. conclusio. 1127. numero 3. & 9. Pelacz. de maiorat. 4. part. quæst. 20. numero 162. cum sequentibus, tum denique, quia in longo temporis transitu plura euentus possunt, quibus fama prior mutatur, cum varij sint rerum euentus, quorum noticia in breui amittitur, & contrariæ sine causa iusta incipiunt præsumptiones, unde merito antiquior famæ

standum est cum verisimilior sit in causis antiquis.

Octaua sit regula, quod cognatis & affinis 26 circa puritatem nulla sit fides præstanda cum deponant in causa proptia, & suum tangenti honorem circa verè gradus descendentiæ antiquæ, & circa parentelam debent cæteris alijs præferri ex dictis supra. 1. part. quæst. 11. §. 1. & 2. sed si agatur de ascendenti maculata, quam prætenfor intendit reicere, & assumere aliam puram & nobilem, ex quo pat consanguineis prouenit commodum, erunt pariter suspecti, & nullam efficient fidem, cæteri verò qui à nobili & pura oriuntur radice, quam nouus prætenfor appetit, interesse noo habent exinde, & erunt testes fide digni, & eorum testimonia sequenda, vt in præcitato loco dixi.

Nona sit regula, quod præstantior sit fides adhibenda testibus distinguentibus coniunctiones, qualitates & cognomina ascendentium & maiorum prætenforis, vt si diuersæ fuerint descendentiæ, aut familiæ, quam alia puritate nitatur, alia verò macula laboreat, & vtriusque differentiæ rationes gnauerint, quia cæterorum testimonia magis extestestuplicant, & demonstrant veritatem, qua millieoptradicunt, quare alijs sunt præferendi, ex gl. communiter recepta in cap. ut circa verb. præterito, de elect. in 6. Speculat. tit. de arbitr. §. fin. verf. quid ergo de quibusdam, Ioan. Neuigancius in sylvia nuptiali lib. 5. num. 2. Farinac. tom. 2. de testib. quæstion. 65. num. 191. Sicut eadem ratione receptum quod opinio Doctorum distinguentium cæteris sit præferenda & à iudicibus sequenda, ex textu in l. adeo, 7. §. cum quis. 7. verf. est tamen, de acquirend. rerum domin. Afinio in praxi §. 4. cap. 10. num. 9. Menoch. lib. 2. præsumpt. 71. num. 47. refert Osuald. Illiger ad Donel. lib. 26. commentar. cap. 2. lit. A. pag. 1398. in fine, Neuizan. in sylvia nupt. lib. 5. num. 32. & alij plures quos cumulat Anton. Maria Corat. de comm. opin. lib. 1. tit. 6. ex num. 80. cum seqq. † præcipuè cum in vno genere & familia sint diuersæ descendentiæ, & deriuationes, & per consequens solet interuenire equiuocatio circa qualitates, & cum non omnes eadem trahant descendentiæ, & lineas, & sic nec eandem possideat qualitates, secundum Paris. conf. 51. num. 10. & seq. lib. 2. Zaballo communi. contra communi. quæstion. 22. num. 40. & seq. tom. 3. Valençuela consilio 92. sub num. 215. post medium.

Decima regula, testes plures numero certioræ 29 fidem efficiunt quam pauciores, ex textu in l. 3. §. eiusdem, de testibus. l. fin. verf. lex etenim, C. de fideicommiss. cap. ex litteris, 3. de probat. cap. in nostra, 32. de testib. l. 4. ibi, e fueren mas, tit. 16. part. 3. Abb. in d. cap. in numero, num. 1. & in cap. licet causam 9. §. ex præmissis, per text. ibi, quod Ecclesia per testes numero plures, quibus potius lex veritatis assistit, de probation. vbi Zabarella notab. 1. Phil. Decio numero 28. Verolio, 40. gloss. in l. ob carmen. §. fin. vbi in pari, ibi, alias tantum statuit numero maiori, de testib. Farinac. qui plures cumulat in d. quæst. 65. num. 107. & in nostra puritatis materia loquendo decisio. 335. numero 6. 2. part. Perezus de Lara de anniuers. & capell. d. c. 4. n. 61. Valençuela conf. 92. num. 207. cuius veritatem in seq. §. vide.

Vndecima regula est, quod plenior adhibetur fides 30 testibus circa puritatem deponentibus, velut de bona fama, quæ adesse præsumitur, maximè in Hispanis, qui à gentilibus originem ducunt, & ex quibus hodierni Christiani veterani proueniunt, vt late dixi supra. 1. p. q. 8. §. 2. & probant in puritatis materia loquendo Hojeda de incompatib. benefice.

benefice. cap. 23. num. 143. & multa congerit Valençuela conf. 90. à num. 50. cum alijs ibi, & conf. 92. num. 215. & pluries Rota iudicauit vt in dec. 264. num. 4. in fin. & decif. 494. num. 12. part. 1. in recent. & apud Ioan. Baptista Coccin. decif. 68. num. 11. & apud Alexand. Ludouic. decif. 455. num. 3. & 16. & decif. 498. numero 15. & 16. & alijs relatis tenet Ricciolus de neophytis, cap. 7. num. 2. 1. & 2. Barbos. de canonic. cap. 13. num. 46. & generaliter probatur per Bald. in d. l. ob carmen. §. fin. ante num. 1. de testibus, & assentitur Innoc. in c. auditis. de presumpt. Abb. num. 9. Butt. 46. Dec. 91. Veroi. 50. in cap. licet causam, de probat. Anton. Gabr. lib. 1. communi. opinion. tit. de testibus conclus. 4. num. 23. † vbi in num. seqq. probat, quod testes deponentes circa bonam famam præferendi sunt alijs contrarium asserentibus etiamli pauciores numero existant, ex Hector. Emilio de test. verb. testes bonam, vel malam famam à num. 14. cum seqq. Hercul. de negatiua num. 307. vers. planè, Mascard. de probat. concl. 223. per totam, & concl. 234. à num. 2. & concl. seq. per totam, & concl. 1225. num. 9. & 10. Menoch. de retinenda remedi. 3. num. 722. cum alijs ad hoc adductis per Farinac. 1. tom. quæst. 47. num. 182. & seq. & tom. 2. de test. d. q. 65. num. 151. Paciano de probat. lib. 1. cap. 50. n. 81. & in puritatis materia expressè loquendo Valençuela d. conf. 90. num. 53. & Rota apud Ioan. Bapt. Coccin. decif. 68. num. 11. † ex ea ratione, quia cum testibus de fama bona, & puritate concurrat iuris præsumptio, quæ omnino præferri debet, ex cap. fin. de presumpt. cap. 1. de serutin. in ord. fac. Bal in l. eam quam, num. 8. C. de fideicommiss. Angel. in repetit. l. sciendum, num. 25. de verbor. Albetic. in l. qui verò, §. qui pro rei qualitate, num. 7. Qui satisf. cog. Fulgos. in l. 3. num. 3. de probat. de cuius veritate late egi supra 1. part. q. 8. §. 3. illat. 3.

33 Decima secunda regula est, quod testibus affirmantibus plus credatur, quam alijs pluribus negantibus, ex gl. in l. diem proferre, §. si plures verb. conserferim, de recept. arbitr. adducti plures à Masch. de probat. concl. 1374. num. 6. Fulv. Pacian. eod. tract. lib. 1. cap. 36. num. 12. Perezio de Lara d. cap. 4. n. 79. Hieronym. Zaballo communi. contra communi. tom. 4. quæst. 900. à num. 82. cum alijs ibi, Farin. in d. q. 65. num. 200. Valençuela conf. 41. num. 79. & sic videtur quod testes firmantes puritatem, & nobilitatem est numero pauciores præferri debent alijs pluribus illas negantibus qualitates, de quarum trium regularum vltimarum veritate in sequenti §. despiciam.

§. III.

De testium numero, an minor circa maculam præferatur maiori asserentium puritatem: ad verum intellectum trium præcedentium regularum, & conciliationem oppositarum opinionum Lara & Zaballo.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes pauciores circa generis maculam præferuntur pluribus circa puritatem, contrarium ex num. 6. Affirmatiui sunt n. 2. Loquuntur magis specialiter num. 3. & 5. Secunda Pars.

Circa certam infamiam præferuntur cæteris de bona deponentibus, num. 4. & 35. Verisimiliora deponentes præferuntur, n. 7. & 24. Vel sint numero plures, aut pauciores, num. 8. Pauciores cum verisimilitudine præferri debent, num. 9. & 25. Sicut minus digni magis digni, præferuntur propter verisimilitudinem, num. 10. Et inhabiles præferuntur idoneis ex eadem ratione, num. 11. Etiam circa negatiuam, num. 12. Maximè si resoluti possit in affirmatiua, num. 13. Aut verisimilitudo proxima sit ad rem de qua agitur, & eam immediatè respiciat num. 14. In dubio tamen plures paucioribus præferuntur, n. 15. Cum causæ redditione cæteris præferendi veniunt, num. 23. Qui puritatem asserunt eo, quod maculas non nouerunt, insufficienter loquuntur, num. 29. Remouent sensum ab actu, cum alij audisse potuerint, quod ipsi ignorauerunt, num. 30. Quamuis etiam puritatem possiunt declarare, num. 31. iuncto num. 32. cum seqq. Maculam firmantes testantur rem magis specialem, & propinquioræ memoria hominum. Deponenti de facto magis propinquo, plus creditur, quam deponenti de longinquo, num. 34. Loquentes de mala fama in specie, quamuis pauciores, præferuntur pluribus circa bonam famam, in genere. Sicut etiam qui dicunt seruum morbosum, num. 35. Adducientes pro suo testimonio defectum notitiæ allegant ignorantiam ex sua parte, num. 36. Circa negatiuam cum ratione, quæ in sensum cadit corporeum cæteris præferendi, num. 43. Minori numero circa maculam, quare præferantur pluribus circa puritatem, n. 54. Sine iuramento probant, dum proceditur sola facti veritate inspecta, num. 62. & sine citatione, num. 63. Cum equali ratione, si plures sunt pro macula cæteris præferendi, n. 69. Et quid si sint pauciores, ex num. 70. cum seqq. Hic est casus specialis, quo tribunalia, & communitates maiorem præstant fidem minori numero circa maculam, quam maiori circa puritatem, secundum Perezium de Lara num. 71. Pauciores de fama sine auditu macule, qui de iure famam nec auditum legitime non probent, attendi non debent, num. 72. Si verò maculam propter indiuiduum factum hæresis, sine conuersionis, & certæ penitentia firment, præferuntur cæteris pluribus puritatem firmantibus, ex fama & auditu, n. 73. & 83. Explicatur, n. 92. & seqq. Omnes si fuerint de fama vel auditu, & pauciores per se sufficiant ad probandum famam, vel auditum macule, cæteris circa puritatem præferri debent, num. 74.

- Si verò numero & ratione æquales existant, qui sunt de macula præferuntur, num. 97. Circa maculam ex certa causa vel persona præferuntur ceteris contrarium firmanibus per famam & auditum, sub num. 92. Contrarij circa famam & auditum macula possunt vera dicere, sicut alij ignorare, quod ceteri sciunt, & audierunt, n. 93. Aliud tamen est, dum maculam ex certo facto & origine afferunt, n. 94. Magis specificè loquentes præferendi ceteris veniunt, n. 99. Pro puritate, non loquuntur de re magis specifica, quam testantes maculam, sed e contra, nisi simul certam afferant causam, & initium, num. 100.*
- 2 *Macula sicut qualibet infamia in facto consistit.*
- 6 *Ratio nulla in causis puritatis est potior, qua præferantur pauciores testes pro macula.*
- 16 *Communitates præferre testes pauciores circa maculam quomodocumque deponant irrationabile esset.*
- 17 *Ratio sufficiens, quid sit, & n. 18. Omnino præferenda, num. 19. & 23. Melior in testibus attendenda, num. 20. Dicitur Dux intellectus, n. 21. Et certa veritatis demonstratio, num. 22.*
- 25 *Arbitrium adhibendum testibus verisimiliora deponentibus.*
- 26 *Ratio sufficiens, & maior verisimilitudo idem.*
- 27 *Verisimile est, quod ratio verisimile facit, unum pro alio iure sumitur, num. 28.*
- 31 *Negatio qua affirmatiuam inclusam habet fidem non detrahit testimonio.*
- 32 *Puritas provenit à longiori facto, macula à propinquiori hominum memoriæ.*
- 33 *Macula hodie antiquior non est quam 136. annis. Testi deponenti de facto propinquo magis creditur, quam deponenti à longinquo.*
- 37 *Fama illa præfertur, qua oritur ex verisimilioribus causis, & coniecturis, sub n. 35. Memoria in rebus multum antiquis non omnino constans, & uniformis est.*
- 38 *Maculæ opinio aliquando oritur ab errore, & malitia hominum.*
- 39 *Præsumptio est pro frequentius accidentibus.*
- 40 *Probatio persuasiva, & verisimilis sufficit dum proceditur sola facti veritate inspecta.*
- 41 *Evidentia non querenda in his que sunt difficilis probationis, sed humana certitudo.*
- 42 *Fama ex vera & iusta causa præcipue in antiquis oriri præsumitur. Effectus demonstrant proportionabilem causam ad eorum productionem, ibid.*
- Consuetudo orta præsumitur ex iusta causa, ibid. sub n. 41.*
- 44 *Consilium mutare sapientis est, & salubre. Melius est se ipsum corrigere quam ab aliis corripri, ibid.*
- 45 *Probationes omnes iudicijs sunt arbitrarie.*
- 46 *Dictio qualicumque omnes casus etiam imperfectos comprehendit.*
- 47 *Probatio perfectior semper attendenda.*
- 48 *Index non potest sequi imperfectam probationem, & relinquere perfectam.*
- 49 *Statutum non potest facere, quod sequatur minus perfecta probatio & omittatur perfectior, sicut nec quod fides præstetur unico testi, num. 50.*
- 51 *Probationes contrariae inuicem eliduntur & oppugnantur.*
- 52 *Arbitrium iudicium ex ratione, iure, & natura rei regulandum.*
- 53 *Probationes & sententia pari passu ambulant.*
- 55 *Index procedens sola facti veritate inspecta potest sequi leniores probationes, & quomodo hoc intelligatur, & n. seqq. & probationes non concludentes & persuasivas dummodo veritas aliunde appareat, n. 61. Et receptas absque iuris solemnitatibus, velut testes absque iuramento, n. 62. Et sine citatione, num. 63. Et eas, quibus ratio & ius assistant, n. 66. Non potest pro libito procedere, n. 67.*
- 56 *Veritas non deducitur ex lenibus probationibus omissis propinquioribus.*
- 57 *Arbitrium sumptum ex lenibus omissis propinquioribus probationibus iniquum & iniustum esset, & magis esset leuitas, quam reatum arbitrium, immò cum iniquitate, n. 58. Invalidum, n. 59.*
- 60 *Probationes lenes que dicantur.*
- 62 *Veritas non consistit in solemnitatibus iudiciorum.*
- 64 *Clausula, sola facti veritate inspecta, reducit iudicium ad terminos iuris naturalis & gentium, quo solemnitates iudiciorum tolluntur. Non verò, que tendunt ad reperiendam veritatem, num. 65. Intelligitur de illa veritate cui ratio, & ius assistit, num. 66. Non verò ut index adhibeat arbitrium cui maluerit, num. 67.*
- 68 *Indices omni euentu tenentur sequi ponderosiores probationes, nisi aliud statuto discernatur, num. 80.*
- 75 *Statuta puritatis excludunt tam positivam maculam, quam eius auditum, & reputationem, & insitè hoc discernere poterunt, num. 80.*

Et

- Et saltem praxis ita seruandum suadet, ex qua statuta interpretanda veniunt, numero 81.*
- 76 *Qui paratorum idem ius, & iudicium, & num. 77.*
- 78 *Distinctiua, etsi diuersa, habent tamen inter se similitudinem & conformitatem.*
- 79 *Macula etsi minima impedimento est ex nostris statutis, atque etiam qualibet reputatio macula in populo. Fama illa magis attenditur, que excluditur per statutum, sub n. 80. Causa prohibitiua, & que nocet præferenda, maxime si prima est in mente statuti, ibidem.*
- Macula, & eripere ab ea communitates in mente statuti in primis fuit, sub dict. num. 80.*
- 82 *Determinabile altero favorabilius non pariter determinandum, nisi per legem vel statutum aliud statuatur, ex n. 86.*
- 84 *Fama magis perfecte probata præferenda. Nisi aliud sufficiat ex mente statutorum, num. 95. In parte populi considerabili sufficit, n. 86. & 95. & seqq.*
- 86 *Macula positiva, & eius reputatio & fama idem sunt quoad puritatis statuta.*
- 87 *Suspicio maculæ oritur ex testibus de eius fama testantibus, quamvis perfecte famam non probent, & eis attentis non potest dici genus sine macula esse, numero 88. Præses potest à ciuitate eicere homines non solum mala, sed & suspecta fama, sub num. 27.*
- 89 *Communitates & tribunalia grauantur ex admissione eius, qui contra se habet aliquos testes de reputatione maculæ.*
- 90 *Praxis seruanda, & ab ea non est recedendum, etiamsi fuerit contra statuti mentem, vel non recta, nec iuridica etsi incongrua, & impropria, n. 91.*
- 91 *Consuetudo facere potest legitimam probationem que aliàs legitima non est.*
- 92 *Macula per certam originem & causam potentior est, quam assignata per famam & reputationem.*
- 96 *Dubium non manet circa maculæ suspicionem dum adsunt testes numero & qualitate sufficientes, qui contra alios plures de ea deponant.*
- 98 *Sex concurrere debent in testibus, & in eorum dictis pro macula generis, ut plene probent.*
- 100 *Nemo hodie esset, qui suam puritatem non probaret cum maiori testimonio numero.*
- E** D nunc aliquantulum superfedendum est in prosecutione regularum, quia tres præcedentes magnam continent difficultatem quoad probationem puritatis, licet in alijs causis generaliter, & passim iure admittantur, de quarum vera intelligentia agendum nunc est, antequam vltius progrediamur, cum plurimum conducunt, & vtilitatis afferant huic nostro tractati, & quæstioni, & vt rectè iudices suum dirigant arbitrium, & iudicium in causis puritatis.
- Circa quod non parua dissensio est inter duos concius Toletanos Licentiatum videlicet Alphosum Perezium de Lara, & Hieronymum de Zaballo, ille in d. lib. 1. de annuers. & capellan. d. cap. 4. à num. 60. cum seqq. ille in suis quæstionibus communibus contra communes quæst. 900. à num. 84. cum pluribus seqq. Lara igitur tradit, quod pauciores testes circa generis maculam deponentes præferuntur pluribus alijs puritatem asserentibus ex consuetudine recepta, & obseruata in omnibus tribunalibus, & communitatibus, cuius obseruationis, & consuetudinis plures ostendit rationes contra decimam & vndecimam regulam supra assignatam, tum quia sunt testes maculæ affirmatiui, & præferri debent ceteris etiam per plurimos negantibus, vt in duodecima tradidimus regulam, tum etiam, quia cum macula, sicut quælibet infamia, in facto consistat, quod notum paucioribus esse potest, & ceteris pluribus absconditum, pauciores certam maculam aut infamiam asserentes præferendi veniunt, tum hi magis specialiter loquantur ex Iacobo de Sæcto Georgio in l. ob carmen, §. fin. post num. 27. de test. cum adductis ab Ant. Gab. d. tit. de testib. lib. 1. concl. 4. num. 70. cum seqq. Farin. d. quæst. 65. num. 170. quo sensu intellecta opinio Saliceti in l. ea quidem 1. col. quæst. 11. C. de accusat. & Archidiacon. in cap. in omnibus 2. quæst. 4. Roman. conf. 167. num. 10. cum adductis ab eodem Gabriele citato loco num. 25. vers. contrarium colligitur, & à Monticello in repertor. test. pag. 427. col. 1. vers. 1. & pag. 446. col. 2. vers. tertio, & per Malch. de probat. concl. 235. num. 3. optimè procedit, & vera est, licet reici videatur à Farin. de indic. & tortura 1. tom. quæst. 47. num. 83. tum qui intelligi debet de infamia generaliter assera absque certo facto, à quo dicatur provenire, & cum ex qualitate generalis infamiae non possit colligi causa, & origo certa, reicitur infamia per contrariam asseritionem bonæ famæ: secus verò dum certum factum, à quo provenit infamia, assignatur, nempe si dicant testes autem conuersum, aut penitentiatum extitisse, aut si certa infamiae species assignetur, videlicet quia procreatus fuit ab eo, qui coinquinatus extitit facinore diuina læsæ maiestatis, aut quia descendit à Indæis, seu Mauris, quæ specificatio vincere debet quamlibet aliam generalem asseritionem bonæ famæ, & puritatis, etiamsi maior testimonium numerus purum dicat prætensores, quia non descendit ab impuris, nec maculatis, & quod ita tenet communis reputatio, vt aliàs de iure receptum est ex adductis infra num. 35. tum quia in specie negati non potest, quod pauciores testes circa maculæ ab Hebræis, aut Sarracenis, aut hæreticis specialius loquantur, quam plures contrarij, qui ignorare potuerunt maculam, & deficientiam illam, quæ ignorantia tribui non potest firmanibus descendentiæ à maculatis, cum puritatem reiciant per specialem maculæ scientiam, quam asserunt, & idè ceteris sunt præferendi, etiam asserentibus positivam puritatem, quod efficiunt eò solum, quod maculam nesciunt, vt infra plenius, & clarius dicam, & contrarijs satisfaciam, ex qua ratione euidentius probatur

Lara opinio, quam per adductas ab eo.

- 6 Zaballo verò Lara ita generaliter loquentem carpit, & reprehensione dignum indicat, & eius opinionem tantum admittit, dum pauciores testes verisimilia deponunt, aliter quidem eam reicit, tum quia nulla est ratio specialis in puritatis causis, qua testibus paucioribus, quomodocumque de macula loquantur, fides præstantior adhibeatur, quam in cæteris causis, & negociis, quæ per verisimilitudinem, & magis rationalia iudicari debent, & est ratio æquæ omnibus causis communis, ex textu in l. ob carmen. 2. in fine, ibi, & vero proximiora esse comperit, de testib. & in cap. licet causam 9. vers. ex præmissis de probat. & in cap. in nostra, 2. de testib. & utrobique communiter DD. cum late allegatis à Farin. de testib. q. 65. n. 128. Valençuela conf. 4. n. 78. & conf. 9. 2. n. 201. in fine, & 202. ¶ tum etiam, quia numerus nec maior nec minor inspicere oportet, nisi quod vero proximius apparet, ex text. in d. l. ob carmen. §. fin. ibi licet impari numero, & d. cap. in nostra 32. ibi, quia etiam ad multitudinem tantum respicere non oportet, ubi communiter DD. ¶ & pauciores testes cum verisimilitudine præferri pluribus debent, aliis nullo modo, ex d. l. ob carmen. in fin. vers. non est ad multitudinem, explicant Abb. n. 4. Ant. de Butr. 7. Flotian. in sumario in d. cap. in nostra, Phil. Dec. in cap. licet causam, post n. 92. & seqq. de probat. adducti à Courado in præf. rub. Personas testium aggregando, num. 8. & ab Ant. Gabr. d. concl. 4. n. 55. iuncto n. 30. Card. Tusch. lit. T. concl. 255. n. 18. 20. & 22. & concl. 257. n. 13. tom. 8. ¶ sicut & minus digni præferuntur magis dignis si verisimili nitantur ratione, secundum And. Tiraq. in l. si unquam in præf. n. 43. C. de reuocand. donat. Ant. Gab. citato loco n. 32. & 43. Farin. n. 135. & seqq. citato loco, ¶ quamuis pauciores inhabiles sunt, & minus idonei ex Aym. Craucta de antiquit. temp. 1. part. sect. Quarto limitatur, n. 37. Pet. Surd. conf. 490. n. 46. & decif. Mantua 55. sub n. 3. & conf. 107. n. 7. Farin. 1. to. q. 47. n. 158. quia non verisimilia deponentes, quamuis idonei sint, de falso suspecti sunt, & nihil probant, vt dixi in §. præced. lib. n. 11. ¶ etiam si de negativa deponent, plenius credi debent ex Baldo in l. dicitur proferre, §. si plures, in utraque lectura, de recept. arbit. Tiraq. n. 46. & Ant. Gab. 4. locis citatis, Alc. consil. 436. Testibus discordantibus n. 2. & secundum aliam editionem resp. 7. col. 1. lib. 6. Dec. conf. 534. Procedendo breuiter n. 13. vers. & quia tales pro communi, Socino Iun. conf. 183. n. 13. & 14. lib. 2. Card. Tusch. in d. conc. 257. n. 9. ¶ maxime si negativa resoluti possit in affirmatiuam, quia tunc maxime probant Geminiano conf. 142. n. 6. vers. item est aduertendum, Card. Tusch. d. lit. T. concl. 260. n. 16. ¶ & si verisimilitudo proxima sit, & rem, de qua agitur immediatè respiciat, prout optimè declarat Phil. Dec. in cap. licet causam, n. 94. de probat. And. Tiraq. n. 43. vers. Quod tamen intelligitur, & Ant. Gab. n. 30. vers. sed potest concordare, locis citatis, de quibus omnibus videndus Farin. tract. de testib. q. 65. n. 128. cum seqq. ¶ alias enim si æqualitas interueniat, nec sit maior verisimilitudo in utrorumque testimoniis, præferri debent plures testes paucioribus, immò si deponent de bona fama præferuntur, etiam si pauciores sint, vt probauit supra in 10. & 11. regula, & dixit latius Hier. Zaballus in d. q. 900. n. 86. cum seqq. cuius opinio ex his, & aliis ab eo adductis adstrui videtur, & vera esse apparet, quod nec ego dubito, vt infernis dicam, quamuis D. Christophor. de Paz in suo tract. de tenuta 1. p. cap. 32. n. 74. & 89. has opiniones speciatim recensens, & nostrum dubium difficile appeller, & in Lara propendeat sententiam ex ratione de qua in-

ferius illat. 2. tamen nec ipse calluit, nec satis perpendit dubij huius difficultatem, sicut nec alij plures, qui de eadem egerunt, vt ex dicendis constabit.

In qua dissensione, & contrarietate nec dicendum puto Lara affirmasse, quòd communitates, in quibus causæ puritatis strictè iudicantur, præferant testes pauciores, quomodocumque maculam generis testentur cum ratione, aut verisimilitudine, aut sine ea; nec credendum est, nec quidem cogitandum, quod si ita hoc intelligeret Lara approbasset, nec iuris rationes adduxisset pro simili irrationabili consuetudine, aliàs enim res ipsa cum ratione, & iure pugnaret; aut nullo modo pugnat quia & in casu rationabili, & cum iuridica ratione loquitur, cum in primis requirat, quòd testes pauciores maculam firmantes sufficientem adducant rationem, vt expressè dixit in num. 72. ¶ Sufficiens enim ratio quid est? nisi sufficiens ad credendum id, quod asseritur, & sufficiens ad non credendum contrarium, itavt credamus, quòd ipsa ratio verum demonstrat, & non credamus, quòd ab ea secernitur, vt Cic. 4. Tusculan. dixit, si quidem testes pauciores cū ratione sufficenti macula asserunt; aut sufficiens est ratio per se tantum, quia ipsa per se inspecta fidem meretur: aut sufficiens etiam respectu contrariorum, testium & rationis eorum, qui puritatem firmant. ¶ In prima specie dum ratio sufficiens est per se tantum, & non respectu rationis aliorum testium, qui fortè afferunt fortioiorem rationem, potius insufficiens dicitur respectu negocij, quo de agitur; cum sit e contra alia fortior, & potentior, quæ alteram vincere, & omnino debet præualere; & si enim per se sufficiens efficitur per aliam virgatiorem adductam per contrarios testes, & non potuit eam Lara sufficientem appellare respectu negocij, de quo nunc agitur, nec ita fecisse credendum est: ¶ appellauit igitur rationem sufficientem etiam respectu rationis traditæ ab alijs contrarijs testibus, quia maior & fortior videtur, quo casu verè sufficiens dicitur, & omnino abique dubio sequenda est, & debent præferri testes, qui ea nituntur, quamuis pauciores, pluribus alijs, ex superius dictis, & traditis à Io. Gutierrez. lib. 2. præf. q. 106. n. 4. Mol. lib. 1. de Hispan. primog. c. 5. n. 9. Aym. Craucta conf. 243. n. 4. Rol. à Valle conf. 6. n. 20. lib. 4. ¶ quia ratio melior in testibus attendi debet, licet numero pauciores sint, ex pluribus traditis supra, & per Ant. Gabr. lib. 1. de testib. concl. 4. n. 60. & 68. & per Farin. de testib. d. q. 65. n. 173. per textum in l. ob carmen. 2. in fin. de testib. & probatur in l. 40. ibi, maguer, que los otros que dixesen el contrario fuessen mas, tit. 16. p. 3. ¶ nam cum ratio nihil aliud sit quàm dux intellectus, secundum Bald. in l. de quibus, n. 101. de legib. aut motus animi vera à falsis distinguens, ex Cic. lib. 1. de inuent. rhetor. tenet idem Bald. in l. non omnium, in addit. n. 1. illo cod. tit. de legib. ¶ quare certa demonstratio veritatis appellatur à Montaluo in l. 2. glof. verbo, proba meior, tit. 8. lib. 2. fori, sequitur, quòd dixit Cicero pro Planc. Gratius, & validior est decem virorum bonorum sententia, quàm totius multitudinis imperitia, sententiam illorum vocat, quia rectitudine, & ratione munita est, horum autem imperientiam, quia sine rationis, & rectitudinis regula profertur, ¶ ita vt paucorum testium ratio potius ante omnia sit inspicienda, quàm numerus, & asseriones plurium; & idè receptum, & traditum est iure, quòd testes cum causa redditione præferendi sunt cæteris, etiam in numero impari pluribus existentibus, vt ex multis docuit in puritatis materia loquendo Hojeda d. c. 23. n. 146. & generaliter loquendo plures ad hoc adducit Farin. de testib.

testib. q. 70. n. 19. vbi n. seq. probat ex Baldo in d. l. de quibus, de legib. & ex alijs pluribus, quòd fides testis cum ratione non debilitatur per contrarias asseriones sine ratione, itavt pateat ratio opinionis Perezij de Lara, & quantum de iure procedat.

- 24 Nec dissensit Zaballus citato loco n. 98. vbi tradit, quòd pauciores deponentes verisimilia debent præferri pluribus alijs contrariarum volentibus, ex textu in d. l. ob carmen. 2. §. si testes, ibi, credendum est, quòd natura negocij conuenit, & iterum ibi, que rei aptiora, & vero proximiora esse comperit, de testib. cum adductis ab Ant. Gab. d. concl. 4. n. 28. Malch. de probat. concl. 1364. n. 8. Menoch. de retinenda rem. ed. 3. num. 72. 1. & loquendo in materia puritatis probant Hojeda d. c. 23. n. 142. & Valençuela conf. 92. num. 210. cum seqq. præter alios adductos ab eodem Zaballus loco citato; ¶ itaque idè iudices debent suum ad hærens arbitrium testibus verisimiliora deponentibus, ex textu in l. 3. vers. tu magis, de testib. & Rebuff. in tract. de reprob. test. n. 25. Rol. à Valle conf. 24. n. 55. lib. 1. & conf. 17. n. 27. lib. 3. Valençuela conf. 41. n. 78. à quibus non dissentit Lara præcitato loco, nec aliud vult, nisi præferre testes verisimiliori ratione munitos. ¶ Sufficiens ergo ratio quid? nisi maior verisimilitudo est, aut qualis potest maior verisimilitudo appellari, quàm maior, aut sufficientior ratio? 27 & e contra, ¶ verisimile enim nihil aliud est, quàm quod ipsa ratio proximium, & vero simile facit, ex textu in l. milite 8. vers. oportet, C. de quæst. auth. de testam. imperf. et. in fine principij col. 8. & colligitur ex quasi infinitis iuribus adductis ab And. Tiraq. in l. si unquam, in præf. n. 37. C. de reuoc. don. Card. Tusch. lit. V. concl. 161. n. 108. Aug. Barbosa axioma 223. n. 1. pag. 139. Quare idè est sufficiens ratio, quàm extripescit Lara in d. n. 72. quàm verisimilitudo maior requisita à suo concue Zaballus à n. 98. cum seqq. & licet inter verisimilitudinem & rationem discrimen assignari valeat, quoad nostram tamen speciem omnino idè sunt, & sic passim iure eis viuiur, ¶ verisimile quòd est pro ratione assignado, & e contra, vt passim videtè poteris, & in l. non est verisimile, 23. q. 2. de iur. iur. cum de arat. 13. & l. circa 14. de probat. & in l. in persona 3. l. neque natales 10. l. siue possidetis, 16. l. ad probationem 22. C. illo tit. de probat. cap. quia verisimile est, 10. de presumpt. cum pluribus similibus.
- 29 Quod & clarissè exposuit idè Lara in n. 78. & 81. vbi prædictam resolutionem tradit casu, quo plures testes puritatem asserentes illam conuincunt rationem, quia nullam maculam in genere agnouerunt, nec à maculatis descendere præsentem audierunt, quæ ratio insufficiens est, vt ipse asserit, Lara, & probat textus in l. actor. 21. C. de probation. cap. super hoc 5. in fin. vers. porro, de renunciat. cap. accusator. 2. §. q. 5. l. tit. 14. part. 3. cum congestis à Fulvio Paciano d. probat. lib. 1. c. 37. a num. 1. ¶ remouent enim sensum acti, potuit enim euenire, quòd hoc idè, quòd plures testes nec viderunt, nec audierunt, & alij audierint, & viderint, secundum Franc. Felin. n. 7. & 8. Bal. in l. 1. n. 7. C. de bon. poss. secundum tab. & adductos ab Ant. Gabr. de testib. lib. 1. concl. 4. num. 6. & apud Farin. de testib. quæst. 66. num. 228. Seraphin. Oliuar. decif. 607. n. 1. & 2. & decif. 675. num. 1. quibus pluribus ita insufficienter ratiocinantibus merito præferri debent pauciores maculam firmantes reddita ratione, quia viderunt, & cognouerunt ascendentes Iudeos, Mauros, aut hereticos reconciliari, seu penitentiarum, seu ita audiuisse à suis maioribus, & semper pro talibus habitos communiter acceptos, quæ ratio, vt Lara ait, percipitur sensu

corporeo, de quo, vt plenè concludant, deponere testes debent, & dicitur sufficiens tam in se, quàm respectu alterius rationis adductæ per contrarios testes, vt ex Bal. in l. suam num. 6. in fin. C. de testib. & in cap. cum causam, a num. 2. vbi canonista extrà eod. & ex alijs plena manu congestis penes Farin. de testib. q. 70. n. 128.

Sed tunc maxime obstat, quòd frequentius accedere solet in depositionibus testiū circa puritatem, qui non tam negant maculam audiuisse, sed & simul quòd viderunt, & audierunt semper à suis maioribus, & senioribus & ab omnibus communiter præsentem reputatum esse pro puro, & clari sanguinis, & sic simul cum negativa affirmatiua adducunt, & postquam puritatem asserunt, quare adhærens negatio fidem non detrahit testimonio, ex adductis à Malch. de probat. concl. 70. num. 9. & à Fulvio Paciano eod. tract. lib. 1. cap. 36. num. 19. & à Farinac. de testib. quæst. 65. num. 215. & 217. & seq. nec maior ratio est, quæ affirmatio maculæ adductæ per pauciores testes præferatur affirmatiuæ puritatis asseratæ à pluribus, sed potius è contratio adest ratio, de qua in 11. regula, quæ est fundamentum sèctatorum huius sententiæ, inter quos fuit Hojeda in dict. cap. 23. num. 144. & Valençuela conf. 90. n. 49. cum seqq.

Ego verò præter omnes, quorum nemo hoc dubium dissoluit, considero magnum rationis discrimen inter puritatem, & maculam, quia puritas provenit à longiori facto sumptæ fidei catholicæ semper, & intrepidè obseruatæ à maioribus omnibus absque eo, quòd memoria sit eius, qui primò eam fuit amplexus; alias eius descendentes puri non essent, atque itavt qualitas ab antiquissimo, & incognito facto proveniens, & idè intellectu imperceptibilis, & ex sua natura incerta. Macula verò præmaximè orta est ab alio facto propinquiori memoriæ hominum, & certiori, nempe ab obseruatione sèctæ, seu legis contrariæ nostræ catholicæ, seu à crimine contra fidem à maioribus commissio, siue à penitentia ab eisdem elata in Sancto Inquisitionis officio, ¶ quæ omnia estis antiqua non tamen ita longinqua, vt hodie excedant metam centum & tringita sex annorum ex his, quæ dixi supra 1. part. quæst. 9. §. 2. in princip. quorum memoria verisimilior est, & opinio maculæ plerumque provenit ex prædictis factis, ex aliquo eorum, vt sæpius expertus sum ex libris Sancti Officij, quæ sicut magis propinqua, ita & magis specialia sunt, & opinio ab eis proveniens magis verisimilis, velut à facto incipiens, quòd verisimilium nosci, & sciri potuit, ¶ & testes opinionem maculæ firmantes testantur de re magis speciali, & propinquiori memoriæ hominum, & debent contrarijs præferri ex supra adductis, & ex doctrina Bar. communiter recepta in l. carbonianum 3. §. dua, de carbon. edicto, aientis non ita credi testi deponenti de facto longinquo, sicut creditur deponenti de propinquo, refert Aresmin. Tapatius 1. tom. lib. 1. tit. de probat. prælat. ver. testi deponenti, quòd non solum intelligendum est respectu loci, sed etiam respectu temporis, maxime cum puritas proveniat à defectu memoriæ obseruationis alienæ sèctæ, aut criminis contra fidem, & ab opinione communi inde provenienti: macula verò à memoria delicti, aut obseruationis contra fidem, & à fama, & reputatione exinde incipienti, & ita merito præferri debent testes maculam firmantes, quia de actu magis affirmatiuo, speciali, certo, & sensu corporeo perceptibili deponunt, ¶ sicut de iure habemus constitutum, quòd licet testes pro bona fama præferantur pluribus testibus de mala, vt diximus supra

suprà in d. regula 11. tamen pauciores testantes de mala fama alicuius in specie præferuntur pluribus de bona fama in genere, secundum Alexand. *conf. 150. In causa & lite, num. 7. vers. constat autem lib. 5. Card. Tusch. lit. T. concl. 255. num. 15. Aug. Barbosa axioma 107. sub num. 14. pag. 70. Farin. 1. tom. praxiis crimin. quest. 47. num. 193. & seq. quæ in puncto iuris verior est, quam contraria ab aliis sequitur, & etiam præferantur qui seruum morbosum dicunt, ex Bal. in *auth. omnes num 8 C. com. de success. Felin. in cap. in nostra num. 12. de test. Cæpolin. l. quero. §. fin. de adil. edicto Cotta in memorab. verb. Altiu redhibitoria, Nicel. in concord. gloss. 26. Gregor. in l. 40. verb. Yguales, tit. 16. part. 3. Alex. *conf. 63. & conf. 148. num. 2. lib. 2.* & generaliter loquendo in probatione per famam illa præferenda est, quæ ex verisimilibus causis, & coniecturis ortum habet, vt in nostra specie fama macula oritur, ex pluribus adductis per Masch. *concl. 235. num. 5. & 6. & concl. 750. ex num. 1.* & per Farin. 1. tom. praxiis quest. 47. num. 167.**

36 † & quia defectum memoriæ, seu notitiæ adducen- tes allegant ignorantiam ex sua parte, non verò ex parte existentie rei, quæ esse potest, & ab eis ignorari, & si positivè puritatem generis testentur, præsumitur magis ex defectu memoriæ provenire, quam ex defectu veræ maculæ ab aliis assertæ, quia communiter dum infectio, & labe, & eius causa ignoratur, quilibet pro puro reputatur, & clari sanguinis, & velut talis à testibus ex publica opinione, & fama positivè declaratur, vt pluries vidi, & expertus sum, † maximè hodie cum memoria hominum circa prædicta facta, & maculas, quæ ab eis proveniunt, non ita omnibus constans sit, vt ab omnibus sperari debeat concorditer, & indifferenter, vnde bene dixit Christophor. de Paz *de tenuta 1. part. cap. 32. num. 89.* quod negatiua, qui maiori testium numero suam non probet puritatem, & si natus sit ex genere spurcissimo ex prædicta ratione, cuius veritatem me experientia docuit.

38 Nec nobis pugnat, pluries paucorum dicta non ab heretico vero facta, nec poenitentia maiorum, nec ab alia iusta causa provenire: sed ab errore, seu malitia testium, & inimicorum, vt aliquando vidimus & dici non potest tunc præferendos paucos circa maculam, extantibus aliis ex contrario pro puritate, nec quod deponunt de te magis verisimili, & propinquiori veritati, quæ aliquando falsa & erronea visa fuit. † Quia hac in specie, dum error, aut malitia non apparet, & testes fidedigni maculam cum ratione asserunt, præsumere debemus, quod frequentius accidere solet, præcipuè in materia probationum, secundum Bal. *conf. 390. Tam profunde lib. 2. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. Materia singularitatis num. 118. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quest. 18. num. 1. & lib. 6. præsumpt. 14. num. 20. & præsumpt. 19. num. 5. Euerard. in topicis loco 101. à communiter accidentibus, num. 2. & cumulat nouissimè plures Aug. Barbosa loco 20. num. 1. & 4. pag. 308. Gracian. *discept. for. tom. 5. cap. 967. num. 11. Mantio. de tac. & amb. lib. 2. tit. 9. num. 2. †* & vbi proceditur sola facti veritate inspecta sufficit probatio persuasiva, & verisimilis secundum Bald. in *l. solam, in fin. C. de testib. Dec. in cap. dilecti, de iudiciis, & consil. 595. & consil. 631. & 690. in fin. Aretin. *conf. 62. vers. Præterea dato, & consil. 84. vers. & hoc maxime est dicendum, & consil. 127. vers. & certi in casu nostro, idem Bald. *conf. 240. Donatio, in fin. lib. 1. Stephan. Gracian. Archiep. decif. 68. num. 3. cum aliis adductis supra 1. part. quest. 5. num. 43. cum duobus seqq. & inferius num. 61. & supra h. quaestio. 1. §. sub num. 27.****

in fin. † & in his, quæ sunt difficilis probationis non est quartenda euidencia, sed humana certitudo secundum Aristot. *ethic. 1. cap. 1. in princip. & cap. 7. circa fin. vbi D. Thom. lect. 3. & 11. & 12. quest. 70. art. 2. Lara in compend. vite hominis cap. 12. num. 7. & vbi testes de macula cum qualitatibus, de quibus infra num. 98. habent verisimilitudinem, & faciunt probationem persuasivam quam sequi iudices possunt, etiam pluribus aliis in contrarium extantibus ex supra dictis, † Immo dum adest reputatio infamiae, & maculæ ex vera & iusta causa provenire præsumendum est, quia dum apparet effectus, præsumitur proportionabilis causa ad eius productionem ex text. in *l. si ita stipulatus fuero, te sisti, 97. §. possim 1. de verbor. l. cum de in rem vers. 6. de usuris l. si filiusfam. 10. C. de petit. hered. Bald. in l. sine possid. tit. num. 19. C. de probat. And. Tiraq. *de cessante causa ex num. 1. usque ad 17. Menoch. lib. 1. præsumpt. 18. num. 16. Card. Tusch. lit. E. conclus. 49. num. 1. tom. 3. Burfat. *conf. 370. vol. 4. & sic cum testes dicunt publice audiuisse, etiam non nominatis personis, à quibus audierunt, nec origine, à qua provenit fama, probant, quia præsumitur à fidedignis audiuisse, & à bona origine famam oriri ex Bal. in cap. præterea, col. 1. in fin. de testib. & in cap. lit. eras, num. 2. de præsum. Cassod. *decif. 3. de probat. num. 9. & Caputaq. decif. 289. part. 3. sicut & consilio de consuetudine præsumitur ex iusta causa processisse, ex d. l. cum de in rem vers. cap. illud. 12. dist. tenet idem Bald. in l. de quibus vers. ex prædictis apparet, de legib. Gracian. 1. tom. discept. forens. cap. 184. num. 22.*****

Amplius quidem principalis institutio, de qua agimus, constat ex eodem Lara *in num. 83. vbi per rationes æquales testium tam affirmantium maculam, quam eam negantium, plus fidei negantibus tribuit, dum eorum ratio, licet negatiua, cadit in sensum corporeum, ex l. qui testamento 20. vers. Non tamen intelligentiam, in fine, de testam. Farinac. qui plures adducit, quest. 68. num. 63. & quest. 70. num. 127. v. g. testes circa maculam rationem illam reddunt, quia prætenso originem trahit à conuerso, seu maculato, quem agnouerunt, & alij dicunt puritatem eiusdem, quia non ab illo conuerso, nec maculato descendit, sed alio puro & nobili, à quo & vxore procreatum acceperunt, & pro tali habuerunt; quia in specie ratio testium affirmantium in se sufficiens est, respectu verò rationis aliorum testium insufficientis iudicatur, cum sensu corporeo etià percipiatur, & ideo propter rationes æquales testes plures pro puritate aliis sunt præferendi paucioribus, vt asserit Lara, quod non ita factus esset, si eius sententia fuisset, quam suus conciuus Zaballus ei tribuit.*

Ex quibus inferitur primò, quòd si Lara eius opinionis fuisset, vt doceret testes pauciores de macula, quomodo cumque loquantur, præferendos etiam pluribus contrariis extantibus iuste & cum ratione carperetur ab Hieronymo Zaballo, & possent moneri, vt maturius rem considerando, non poeniteat consilium mutare, ex illo D. Hieronymi in præfat. ad Isaiam, *Melius est si ipsum corrigere, quam ab aliis corrigi, ad exemplum D. Augustini qui librum retractionum fecit, & ita docemur à Iustiniano in *auth. de nuptiis in princip. vers. Maioribus autem, collat. 4. Nouella 22. ibi, Non enim erubescimus, si quid melius etiam bonum, quæ ipsi prius diximus adimimus, hoc iancire, & competentem prioribus imponere correctionem, nec ab aliis expectare corrigi legem, *auth. vt fratrum filij, coll. 9. l. Dui fratres, 17. de inepatron. l. nonnumquam 6. de collat. bonor. cap. si quando, 5. de rescript. Rebuff. in tract. nominat. quest. 17. num. 4. Sigism. Scaccia de appellation. quaestio. 17. lim. 47. mem. 1. numero 33. Andr.***

Andr. Fachin. 12. *controuerf. 73. in principio Cardin. Tusch. lit. M. concl. 435. tom. 5. cum aliis adductis ab August. Barbosa axioma 55. num. 3. pag. 35. intellectus verò propt nos intelligimus, & ostendunt re-lata rationes ab omni iusta caret reprehensione maximè quia post hæc nostra scripta idem Perczius de Lara sic se exposuit in compendio vite hominis nu- per impresso cap. 1. sub num. 48. vers. quia nonnulli, illis in verbis, & reddunt, (nempe testes pauciores circa maculam) sufficientem rationem non volui me restrin- gere ad purum dictum, sed ad sufficientem rationem à testibus traditam, in qua adesse debet causa sufficiens de- fectus oppositi, iudices estimabunt, sit ne sufficiens ratio defectus, vt dictis testium fides adhibeatur, regulando eam secundum ius, quamuis hæc aliquantulum pu- gnare videantur, cum eis, quæ ipse auctor dixerat eodem loco num. 11. vbi ad maculæ probationem admittit testes de auditu puro aliqua probatione, quoniam in hoc repellimus supra parte, 1. q. 9. §. 4. n. 15, & 30. cum aliis seqq.*

Inferitur secundo, quàm abs re prorsus sit ratio de qua Christophorus de Paz in suo tract. de tenuta 1. part. cap. 32. à num. 76. usque ad 79. dicens, quod ideo in specie præposita minori testium numero præstantior adhibetur fides, quæ probationes sunt iudicibus arbitariæ ex Bat. in l. Lucius, num. 3. de his, qui not. infam. præcipuè in causis puritatis & nobilitatis per plurimum prodest iudicum arbitrium, ex Ioann. Garcia *glos. 12. num. 24. & 38. Valencuela in puritatis causa loquendo consil. 90. à num. 21. & consil. 92. à num. 94. circa medium, cum traditis supra hac quaest. §. 1. num. 5. & 6. quia similes probationes, licet debeant esse liquide, & ex vtraque parte constare, non tamen iuris subtilitas in eis attenditur, cum solum fiant ad instructionem animi iudicum, qui propendere sanè poterunt aduersus prætenso- rem dum sunt testes, & si pauciores, qui de eius re- stantur macula, quamuis per maiorem numerum contrarium probetur, animus enim ex qualicum- que instruitur probatione, ex traditis supra num. 40. & infra num. 61. † Et dictio qualicumque om- nem imperfectam probationem, & casus compre- hendit improprios ex Rebuffo in l. creditores col. 4. de verbor. sign. & ex aliis quos idem Christophorus citat, Valencuela *conf. 63. num. 58. & seqq. Flamin. Paris. de resignat. benefico. lib. 3. quest. 6. num. 43. & seq. dicens, quòd prædicta dictio est vniuersalis, & in- cludit ea, quæ impropria sunt, Phil. Dec. *consil. 559. num. 2. & quæ aliàs non comprehenderentur, Carol. Ruin. *conf. 18. num. 19. lib. 2. Burg. de Paz quest. 11. num. 34. August. Barbosa dictione 299. num. 1. pag. 319.****

Quæ ratio abs re, inquam, prorsus est, quia nec conuincit, nec iuri, nec quidem, vt pace tanti viri loquar, iurisperito conuenit, tum quia in re tam ardua, & graui præstare fidem impropria & imper- fecta probationi relicta propria & perfectissima incongruum maximè est, omnique iuri & rationi contrarium, & abhorret à fide bona, & inspectione veritatis, qua quilibet probus niti index debet, vt superius in §. 1. dixi, † tum quia esset in potestate iudicis suam adhibere animum quicumque imper- fectæ probationi, & pro libito quemlibet infectum & maculatum efficere contra ius & rationem, de qua in text. in l. v. §. illud procul. dubio 6. C. de latina libert. toll. exemplo 7. C. de probat. cum similibus, † tum etiam, quia & si hoc ita statuto comprehensum ma- neret, velut iniuriosum & captiosum seuari non oporteret, secundum gloss. in l. cum à matre, vbi Bald. *num. 11. C. de rei vendic. & in l. fin. in computa-*

tionem sub num. 19. vbi additio lit. C. de iure deliber. Andr. Gaylio *lib. 2. obseruat. 33. num. 7. †* tum etiam, quia etsi statutum iubeat, quòd vnico testi fides plena præstetur, inualidum nec seruandum docuit idem Paz citato loco num. 63, quia imperfecta dicitur probatio; nec lege, nec consuetudine hoc sta- tuti potest, secundum adductos per Ant. Gab. de testib. *concl. 1. num. 5. & 6. & 11. Pet. Anton. à Petra de fideicom. quest. 12. num. 561. Maschard. de probation. lib. 1. quest. 11. num. 10. Farinac. de testib. quest. 63. num. 8. vbi in quatuor numeris seqq. rem satis ample, & aptè explicat, quòd fortius seruandum est, dum mi- nor testium numerus eliditur, & reprobat per ma- iorem numerum, vt ex Baldo in l. 2. §. filius vers. Idem statuitur. Qui satisd. cogit. & ex aliis docet idem Paz *ibid. num. 61. †* quia dum contrariæ probationes æquales extant, inuicem oppugnantur, & eliduntur, ac si nihil maneret probatum, arg. l. nihil 112. de reg. iur. l. aliud est 71. de verbor. sign. l. si pro patre, 10. §. ver- sum. de in rem vers. l. 1. de furtis, & ita ex veriori sen- tentia egregie docent Franc. Duar. *disput. amicus lib. 12. disputat. 33. & in comment. ad tit. de iur. iur. cap. 30. & in posteriori parte, cap. 7. vers. alterum est ar- bitrium, & ad tit. de arbitr. ad finem principij, vers. di- ximus insurandum deferri, fol. mibi 162. Hugo Donel. lib. 24. comment. cap. 19. num. 5. Anton. Fab. de error. 1. quibus ad stipulatur Corral. in l. admonendi num. 92. de iur. iur. Igitur multo magis minor testium numerus elisus per maiorem manebit, vt iudices nihil habeant, cui possint suam adhibere iudiciam, & prædicta ratio Christophori de Paz communis est ad omnes probationes cuiusque negocij & cau- sæ, quæ arbitrariae sunt, l. 3. §. 1. de test. & possent iu- dices semper pro arbitrio minori testium numero fidem præstare potiorum; quod absurdum est. † Quare generaliter constituendum est, quod iudi- cum arbitrium in omnibus probationum generi- bus, & causis & iure & ratione venit regulandum, vt fateatur idem Paz, & simul pro cuiusque negocij qualitatibus & circumstantiis, ex adductis ab Aym. Craueta *conf. 75. n. 2. & consil. 174. n. 37. Ioseph. Ludouicus decif. Lucen. 3. num. 14. & seq. & sicut idem Paz in eodem loco à n. 57. usque ad 64. docet, quòd index ex libero arbitrio procedens non potest vi probationibus reprobat per ius, per sententiam, aut per alias probationes potentiores, fateri idem debet in causis puritatis, in quibus nullum est præ- cipuum ius, ex quo contrarium seruari possit, nisi esset intrinseca ratio in macula generis, ex qua, & ex modo narrandi testium oriatur sufficiens causa admittendi, & sequendi pauciores testes pluribus omiſſis, vt manet dictum. † Et licet Paz ibi loqua- tur de probationibus per sententiam reprobat, idem est, si reproben- tur per alias potentiores pro- bationes, inter quas, & sententiam idem interuenit ius, & ratio, partique ambulant passu, ex text. in l. sed si possessori, 11. §. fin. & l. leg. & in l. duobus 28. §. colonus, de iur. iur. l. fundum 6. de except. l. lege Iunia 24. de manum. Iaf. Alexand. & Dec. *num. 62. in l. 2. C. de eden- do, Valencuela consil. 92. num. 20. Menoch. de arbit. casu 111. n. 3. cum aliis adductis supra 1. p. q. 13. §. 1. præmissis. 4.****

Sicque vera Larae opinionis ratio, quòd ideo mi- nor testium numerus circa generis maculam efficit plenior fidem, quam plures circa puritatem, quia maiori ratione, seu vt Zaballo loquitur verisimili- tudine muniti sunt, cum testentur rem à facto magis specialiter provenientem, & adhaerentem memo- ria hominum, quæ melius sciri, & nosci potuit, quam puritatis qualitas, quæ à meta provenit lon- giori,

giori, & imperceptibili, & à defectu memoriae. Ali- cuius maculae, quae cedere debet scientiae aliorum testium, etiam numero paucorum, ut iure probatum relinquitur, & simul quod nihil sit speciale quoad hoc in puritatis causis, sed ita servatur ex natura harum qualitatum, & dispositione iuris, quam supra adduximus, & eam non fuit assequutus Paz, sicut nec alij caeteri, & ideo eius ratio nec convin- cit, nec ad rem facit.

- 55 Infertur tertio intelligentia cuiusdam doctrinae Iacobi Menochij lib. 1. de arbitr. iudic. quest. 24. num. 4. dicentis, quod dum iudex potest procedere sola facti veritate inspecta, poterit sequi leviore probationes, & secundum eas iudicare, ut videlicet intelligatur, si facti veritas ex levis appareret probationibus, & ex aliis simul aliunde habitis, quod sumi debet ex ratione, & verisimilitudine, quae sit cum dictis probationibus, quia non poterit iudex suum accommodare arbitrium levis probationibus sine ratione, nec verisimilitudine, aut sine aliquo adiuncto, & causa, ex qua veritas facti deducatur, & omittit pinguiore probationes, cum aliter non sit procedere facti veritate inspecta, quae non deducitur ex levis iudiciis, & probationibus, sed ex ponderosioribus & ex eo, quod rationabilius, & verisimilius appareret, ex Montaluo in l. 2. gloss. 3. probo in exor. tit. 8. lib. 2. furi, Maranta de ord. iudic. 4. part. tit. 8. an iudex sit competens, num. 39. dicenti, debere intelligi de illa veritate, cui ius patrocinatur, refert Barbosa clausula 173. num. 8. pag. 170.
- 57 ¶ & quidem iniquum & iniustum esset arbitrium sumptum ex levis, omissis pinguioribus proba- tionibus, quod magis esset iudicis leuitas, quam re- ctum arbitrium, ut deducitur ex l. continuis, l. 37. §. cum ita 2. de verbor. oblig. l. societatem 76. §. arbitratorum, cum l. seq. pro socio, Velluga in speculo Princip. rub. 3. v. num. 3. Aym. Craueta consil. 612. num. 12. & consil. 657. vers. viri plane boni arbitrium, Hondedeo conf. 64. num. 24. tom. 2. ¶ & esset arbitrium cum iniquitate, contra l. vir bonus 18. iudic. solui, cap. nunc autem 7. vbi DD. maxime Propositus, 21. dist. Alexand. in l. conuenit. num. 14. de iuris. om. iudic. Menoch. lib. 1. de arbitr. quest. 13. num. 15. Auiles in cap. prator. 2. gloss. parcialidad, num. 8. ¶ quod velut iniquum va- lorem rei praestare non potest, ex Aym. Craueta consil. 190. num. 5. Auiles citato loco, faciunt plura tradita à Tiraquel. de retractu lignag. §. 35. gloss. 1. num. 3. Cardin. Tusch. lit. 1. conclus. 30. num. 17. tom. 4. August. Barbosa axioma 15. num. 4. pag. 16. vbi alios refert, & Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 26. comment. 60. cap. 3. lit. F. pag. mibi 1401. ¶ intelliguntur enim le- ues probationes in dicta Menochij opinione res- pectu numeri, & inhabilitatis testium, non vero respectu levis rationis, & verisimilitudinis testimo- niorum, aliis enim res ipsa pugnaret cum iure, ra- tione, & officio & nomine iudicis, ¶ & si quidem possit iudex virtute huius clausulae admittere pro- bationes non concludentes & persuasivas ex Ste- phano Graciano Marchia decis. 68. num. 3. Neuzan. sylvia nupt. lib. 5. sub num. 123. & probationes leuiore vt ex Menochio citato loco dixit Marra 1. p. clausula 368. num. 8. Roland. consil. 7. num. 36. hoc tamen intel- ligitur, dum veritas aliunde appareret ex Aym. Cra- ueta de antiq. tempor. in 9. part. 1. part. principalis num. 6. & seqq. Quae incipit octavo datur, uti hos re- fert August. Barbosa dict. clausula 173. num. 15. pag.
- 62 171. ¶ & similiter accipi potest de probationibus factis omissis iuris solemnitatibus, ex quibus & ex earum rationibus, & verisimilibus causis sumi potest veritas, quae non in solemnibus, sed in re

ipsa consistit, & percipitur ex testium depositionibus, fide, & ratione etiam iuramento omisso ex Bart. in l. silviam num. 5. de donat. quem sequuntur Iaf. in 2. lect. num. 225. & Roman. num. 99. in fin. in l. admonendi, de iur. iur. idem Roman. in rub. num. 34. de arbitr. & consil. 20. num. 3. & seq. vbi Mandos. lit. C. Alexand. in l. milites, num. 78. C. de testum. milit. Cor- rad. in pract. rub. de test. num. 1. vers. quando statutum, Socin. reg. 424. fallent. 3. Tiber. Dec. consil. 51. num. 107. in fin. lib. 2. licet contrarium voluerint adducti à Masch. de probat. concl. 1368. nu. 5. & 6. ¶ & etiam si fuerint sine citatione recepti ex Bart. in l. 2. C. de naufrag. li. 10. ad hoc allegato per additionem Abbatis in cap. 2. lit. A. vers. Item adde quod vbi cumque, vbi etiam Aret. num. 11 de testibus, Hypolit. in l. de vnoquoque num. 88. de re iud. Anton. Gabr. tit. de citat. conclus. 1. num. 341. faciunt tradita per Maschard. concl. 683. num. 42. & 44. & per Farinac. de testibus, quest. 72. a. num. 78. cum tribus seqq. ¶ atque ita iudi- cium reducitur ad terminos iuris naturalis, & gen- tium, quo solemnitates iuris civilis omittuntur, ex Valasco de iure. employt. quest. 6. num. 12. & consil. 145. num. 10. Brunior à Sole in locis commun. verb. clausula 46. Menoch. consil. 180. num. 7. in fin. Aloys. Ricc. in collect. decis. part. 3. collect. 699. effect. 1. ¶ & quod per similem clausulam remittitur iuris ci- uilis solemnitates, dixit Aldrete de relig. disp. ruen- da lib. 1. cap. 8. num. 14. Craueta de antiq. part. sect. octavo datur, num. 9. non tamen ea, quae tendunt ad reperiendam veritatem. Rota Bononi. diuerjor. decis. 30. num. 28. & decis. 65. num. 140. ¶ & sic intel- ligitur de illa veritate, cui ratio, & ius patrocinatur ex Maranta de ordine iudic. 4. part. tit. 8. an iudex sit competens, num. 39. August. Barbosa num. 8. citato loco, ¶ quod est procedere sola rei veritate inspe- cta, non vero pro libito partem, quae maluerint, arbitrari, & contrarium omittit, esto sit veritas, pe- nes maiorem numerum testium, siue apud mino- rem, quorum fides, ratio, & verisimilitudo inspicit debent, ¶ & iudices semper omni euentu, & foro tenentur ponderosiores probationes sequi ad iudi- candum, ut docet P. Thom. Sancius in Decalogum lib. 1. cap. 9. num. 44. & Ioann. Sancius Abulens in no- vissimis suis selectis & pract. disp. 44. num. 51. vers. in secundo statu. fol. 412. Martin. Bonacina de iudicio publico disp. 10. quest. 2. punct. 2. à num. 1. in 2. tomo.

Opinione itaque Lara intellecta, atque vt vides explicata contra assensum Hieronymi de Valde- los, constat probatum, quod non tantum hisce in causis, attendi debet numerus testium, quam eor- um rationes, & verisimilitudo, quas sequi omnino iudices oportet, & debent, vel à pluribus, siue à pau- cioribus adducantur testibus. ¶ Difficultas enim 69 versatur, dum simul cum rationibus, & verisimili- tudinibus aequalibus circa puritatem, & maculam impares extant testes, quibus maior fides sit adhi- benda; & si maior numerus pro macula est, dubio res caret, cum eis sit potior praestanda fides, & se- cundum eos iudices declarare debent, quia dum maior testium numerus est cum aequali ratione praefereendus, & sequendus est, ex traditis superius in praeced. §. reg. 10.

Maius enim dubium est cum excessus testium est 70 pro puritate, paucioribus maculam asserentibus, quibus eorum praestantior sit adhibenda fides, dum vtrorumque rationes eandem habent vim; & videtur, quod pluribus tam ratione maioris numeri, quam ex bona fama, quam asserunt, secundum tradita su- pra reg. 10. & 11.

At in proposita specie loqui videtur Perezus de 71 Lara

Lara citato loco num. 61. vers. sed nihilominus, vbi de praxi indubitata asserit, quae seruat apud omnia tribunalia, & communitates, vbi sunt pu- ritaris statuta nempe adhibendi maiorem fidem minori testium numero, quia licet supra ex num. 16. intelligendum Lara dixerim, dum ratio pau- corum testium fortior, ac credibilior est, quam contraria à pluribus asserita, vt ex eodem Lara pro- baui in superioribus; tamen quia videtur in praedicto loco aliquid speciale tribuere praedictis com- munitatibus, & tribunalibus praeter ius commu- ne, non potest specialis alter casus adduci, qui ratione non careat, nisi cum pauciores testes ex pari ratione generis testantur maculam, contra alios plures, qui puritatem eiusdem familiae asse- runt, quod quidem speciale ex superius dictis valde notabile est.

72 Cuius veritas, & ratio, vt plenius intelligen- tur, resque omni dubio careat, praeter omnes, quos viderim, animaduertam, quod dum minor testium numerus testatur maculam ex publica fama, & auditu maiorum, & tam paruus existit vt plenè per se non probent famam, vt si minus se- ptem fuerint, secundum opinionem Abbatis conf. 72. num. 5. Bursat. consil. 87. num. 46. lib. 1. & Doc. in cap. 1. num. 47. de appellat. Pet. Anton. à Petra de fidei comm. quest. 13. num. 128. Masch. de probation. conclus. 749. num. 21. Farine. 1. tom. praxis, quest. 47. num. 271. in fin. aut si loquantur testes de maio- rum suorum auditu, non vero cum requisitis, de quibus supra diximus 1. part. quest. 9. §. 4. & ita plenè auditum non probent, nec plenam mereantur fidem, non poterunt praferri pluribus contra- riis testibus cum simili ratione loquentibus, sed iudices debent secundum plures iudicare, cum inte- gri maneant, nec debilitentur per pauciores, quod certe nullum dubium continere videtur.

73 At si testes pauciores viderint, & cognouerint ascendentes praetoris haereticos, seu conuersos, aut penitentiaris per Sanctum Officium, & contestes fuerint, aut singulares eo modo, quem proposui supra 1. parte quest. 9. §. 3. aut aliter maculam asserant, non ex fama publica, nec auditu maiorum, praefereendi sunt pluribus puritatem fir- mantibus ex reputatione communi, & auditu, cum testes de speciali infamia praefarentur pluribus lo- quentibus de bona fama, vt supra dixi num. 35. & deponentes ex proprio visu & cognitu praeferi aliis omnino debeant: vt iure constitutum habe- mus, & probauimus supra in dict. quest. 9. §. 2. si vero plures testes in proposita specie aequali lo- quantur ratione praeferi debent paucioribus, vt ex Lara superius probauimus n. 43.

74 Si vero omnes testes tam plures, quam pau- ciores loquantur de fama & communi reputatione, seu auditu maiorum, & pauciores per se plenè & cum debitis requisitis famam siue auditum pro- bent reddendo sufficientem rationem caeteris non inferiori, sed saltem aequalem praeferi pluribus debent, tum quia macula per eos sufficienter probata manet ad excludendum praetorem ex men- te statutorum puritatis, & communi praxi om- nium tribunalium, quam sequi oportet, vt statim specialiter probabo, tum etiam quia assertio plu- rium non conuincit, quod pauciores non audie- rint maculam, & suo tempore viderint de ea esse communem reputationem, nec quod posituè, & verè genus praetoris maculatum non maneat, cum extante macula, & veritate à paucioribus asserita, possit esse, quod aliquando caeteri contra-

rium audierint, quorum dicta non tollunt verita- tem aliorum, quae ab illis ignorari potuit, tum etiam, quia ex paucorum testium numero saltem septem genus praetoris maculatum apparet in parte oppidi considerabili, quod sufficit, vt sta- tutorum prohibitioni locus sit, vt statim laetius ostendam ex num. 86. tum denique, quia paucio- res testes, qui maculam asserunt, specialius lo- quuntur, quam puritatem firmantes, & debent praeferi ex dictis superius ex num. 1. cum seqq. & ex n. 32.

75 Quae omnia eo maxime confirmantur, quia statuta puritatis duo copulatiue expressè requi- runt circa illam qualitatem probandam: pri- mum, quod praetor non descendat à Iudicis, Mauris, haereticis, nec penitentiaris per Sanctum Officium. Secundum, quod non sit in ciuitate, seu oppido suae originis pro tali habitus vt denon- strant verba illa, o an qido decim, ita quod non solum vera descendencia maculata excludatur, sed etiam puritatis, non quia ex hac illa vera praefi- mitur ex dictis supra num. 42. tum etiam, quia idem est esse talem, ac communiter haberi pro tali, & reputari vt probant Perezus de Lara in dict. cap. 4. num. 100. Valeçuela. consil. 90. num. 193. Tiber. Dec. consil. 5. num. 32. lib. 1. Cardin. Tusch. lit. P. conclus. 84. num. 22. tom. 6. August. Barbosa axioma. 97. num. 2. pag. 61. & axioma 174. num. 12. pag. 108. ¶ tum quia, cum praedi- cta duo in statutis aequiparentur, idem ius in vno; ac in alio est seruandum, ex text. in l. iam hoc iure, 4. de vulg. & in l. quamuis 4. Cod. de impuber. Roman. consil. 308. num. 4. Valeçuela. consil. 83. num. 138. ¶ & idem iudicium est habendum, ex text. in leg. gallus 29. §. & quid si tantum 6. de lib. & posthum. Hieron. Grat. respons. 91. num. 19. lib. 1. Zephail. consil. 138. num. 25. Flamin. Paris. de confident. benefic. quest. 27. à num. 74. & quest. 28. num. 82. relati à Valeçuela citato loco n. 139. ¶ & si qui- dem disunctiue ponantur, ac ideo videantur di- uersa ex Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gloss. 48. num. 17. tamen habent inter se similitudinem, & conformitatem ex Seraphino decis. 393. num. 8. August. Barbosa Dictione, 363. num. 3. pag. 357. ¶ & cum qualibet macula, etsi minima, in ascendencia im- pedimento sit ex puritatis statutis, vt dixi supra 1. part. quest. 4. §. 2. ex num. 39. cum seqq. ex Perezio de Lara in dict. cap. 4. num. 73. & Valeçuela. conf. 90. num. 43. ita similiter qualibet maculata repu- tatio in populo, seu in parte eius considerabili, vt est in septem, vel octo testibus nocere debet, maxi- me si iuncta fuerit cum sufficienti ratione, etiam si maior populi pars bene fuerit informata circa praetoris qualitates, & appareat ex maiori numero testium, nam pars male informata, & apud quam praetor pro maculato habetur, quae ex minori testium numero probatur, erit attendenda secun- dum nostra statuta, & praxim omnium tribuna- lium, ¶ quae hac in specie hoc discernere potuerunt, & iudices ad ita seruandum tenentur, ex adductis ab Osuald. Illigero ad Donel. lib. 26. comment. cap. 2. lit. F. pag. 1401. & quia illa fama magis attenden- da est, quae excluditur per statutum, quam qua- admititur ex notabili doctrina Bald. in leg. qui accusare, num. 4. Cod. de edendo, & considerauit Rota apud Ioann. Baptist. Cocciu. decis. 215. num. 6. & quia hoc casu concurrunt duae causae, vna per- missiua, altera prohibitiua, & haec alteri praeferenda est, leg. si Rufinus, 4. vbi Iaf. nu- mero 1. & 2. C. de testum. milit. Pet. Barbof. in l. cum Prator

Prator. 12. §. fin. num. 202. de iudic. sicut ex duabus causis, quæ nocet præferenda venit, l. 3. §. fin. cum l. leg. ad Silan. l. Fulcinius 7. §. quid ergo, 6. Quibus, ex causis in poss. Bart. in l. cum vir in fin. de usu. cap. adductus per Barbof. sup. num. 206. plura apud Tiraquel. de retractu lign. §. 30. gloss. vn. num. 29. Mançic. de tacit. & amb. 2. tom. lib. 14. titul. 13. num. 25. Gracian. discept. forens. 2. tom. cap. 355. num. 19. August. Barbof. axioma. 40. num. 35. maximè quia macula generis, & eripere ab ea tribunalia, & communitates, primò in mente statutorum fuit, quare etiam in primis ad exclusionem est consideranda, dum pro se sufficientem habet causam, arg. per contrarium leg. 3. §. 1. de iure fisci, & quæ ex hoc textu colligunt Viniò commun. verb. causa 14. Inmol. consil. 35. In casu præmissis, versicul. ad tertium, colum. 4. adductus per Tiraquel. num. 31. in fin. & ab August. Barbof. citatis in locis, & vide adductos à me supra 1. part. quæstion. 8. §. 3. sub num. 70. licet in cæteris causis, iudices sequi debeant pinguioribus probationes ex traditis à P. Thom. Sancio in decalog. lib. 1. cap. 9. num. 44. & à D. Ioann. Sancio Abulensi in diēt. disput. 44. num. 51. vers. in secunda, fol. 412. aliàs raro macula per plures testes probaretur, vt dicam inferiùs.

81 Et quamvis non in omnibus statutis expressa habeatur opinio, reputatio, & fama communis, tamen adest in practica omnium tribunalium & communitatum, in quorum articulis interrogatorum velut præcipua apponitur clausula famæ & reputationis prætenforis, & eius ascendendum, quæ ita debet seruari, & secundum ea interpretari statuta, vt in leg. si de interpretatione 37. cum aliis, de legib. l. 4. Pro legato, l. 1. C. de dedit. libert. toll. docent Abb. in cap. cum dilectus, num. 7. vbi melius Anton. de Butr. num. 50. de consuetud. Aldrouandin. in §. ex non scripto, inst. de iure natur. Decif. Rotæ 256. num. 5. & 6. lib. 2. diuers. Tiber. Decian. consil. 44. num. 5. & 17. lib. 2. Viniò decif. 66. num. 3. Aym. Craueta conf. 766. numero 7. & 8. vol. 2.

82 Quæ quidem resolutio magnas in iure continet difficultates, quæ prima facie indissolubiles videntur. Primùm, quòd dum vnus determinabile fauorabilius est altero, non determinatur pariformiter ab eadem dispositione, vt expressè decifum habemus in l. si ita scriptum 16. de manum. testam. & in si feruus liber. 19. de statu liberi, Pelæz de maiorat. 1. part. quæst. 22. num. 226. & ideò necesse est, quòd sint eiusdem potentia, & rationis, ex l. in l. miles §. decem num. 4. de re iudic. Dec. in leg. in testamento, num. 8. c. de testam. milit. Inmol. & Alexand. in l. Gaius soluto matrim. cum adductis à Pelæz citato loco, num. 220. & cum vera generis macula potentior, & cerrior sit, quàm eius fama, & communis reputatio, vt per se patet, non debent in mente statutorum pari passu ambulare, nec pariformiter determinari, ex quo destrui omnino videtur ratio superiùs numero 76. posita.

83 Secundò obstat, quod diximus superiùs num. 73. circa testes, qui cognouerunt maiores diuertisse à fide catholica, seu penitentiam passos fuisse in Sancto Officio, qui, etsi pauciores, sunt præferendi pluribus puritate firmantibus ex fama & communi reputatione, non verò si omnes aequè loquantur de eadem cognitione, & tractatu maiorum, quotum puritatem, qui numero plures sunt, asseruerit, quia tunc præferendi sunt paucioribus contrarium firmantibus. Igitur idem fateri

debemus in testibus de fama, seu auditu maiorum, & quod plures eorum paucioribus sint præferendi. Tertio obstat, quod fama in maiori populi parte 84 consistit, ex dictis supra 1. part. quæst. 10. §. 4. n. 29. & §. 6. num. 7. eiusdem quæst. & in supra posita specie fama perfecta extat pro puritate, quam maior testium pars asserit, & quæ ex iuris regulis debet vincere contrariam famam à paucioribus asseritam, ex Ioann. Gutierrez. lib. 3. pract. quæst. 14. num. 8. & ex Perezio de Lara in d. cap. 4. num. 74. Chassaneò conf. 64. num. 11. qui loquuntur in nobilitatis probatione. Igitur idem erit dicendum in puritate probanda.

Quartò obstat, quod plures dixi, nempe in dubio 85 debere iudices declarare pro puritate prætenforis, cuius honor fauendus est, ex quo non tantum damnus provenit communitati, sicut prætenfori & suæ familiæ ex repulsa, & reprobatione informationum, & in specie proposita clarior & euidentior probatio est pro puritate, quàm pro macula. Igitur sequenda est pars maioris numeri testium ex vigentiori ratione.

Fateor quidem, quòd ex prædictis redditur difficillima prædicta mea resolutio, & quòd generaliter loquendo de iure eam non admitterem, sed in puritatis causis, de quibus specialiter loquor, tam ex verbis, & mente statutorum, quàm ex praxi recepta in quasi omnibus tribunalibus, in quibus puritas strictè requiritur de qua testatur Perezio de Lara in præcitato loco, ab ea recedere non curo, sed in occurrentibus difficultatibus in praxi eam seruabo, nec prædictæ difficultates in minimo obuiæ sunt, nec mentem opprimunt. † Non prima, 86 quia etsi magna differentia possit considerari inter maculam generis, & eius famam, tamen quoad puritatis statuta pro eisdem considerantur, quare non volunt, quòd macula positiuè non sit in admittendo, nec sit habitus pro maculato, quod verificatur in parte considerabili ciuitatis, quæ ex probabili ducatur ratione ad eum maculatum censendum, qui purus dici non potest, cum maculam habeat, plures, vt sunt septem, vel octo testes, qui de aliis idem sententibus testantur, † aut saltem est maxima 87 contra eum suspicio, & contra suam puritatem, qua extante admitti non oportet, pro quo faciunt tradita per Dec. conf. 163. col. 2. in fin. & per Corn. consil. 101. col. 2. & consil. 198. col. 4. lib. 2. adductos & Craueta conf. 621. num. 12. vol. 4. vbi ait illud planè admittam adminiculum aut suspensionem ex fama induci, cuius probatio perfecta non sit. Sicut non solum homines malæ famæ, sed & suspectæ eiici possunt à Repub. à Præfidibus ob eius pacem & quietem, ex Bald. in l. ex facto proponebatur, in fin. de hered. inst. & in cap. 1. §. si dominus de noua forma fidelit. Auend. 2. part. cap. 6. num. 14. plures apud Mastrill. 3. de magistr. cap. 4. num. 227. Nat. conf. 625. vol. 3. † & prædictis testibus circa maculam extantibus non dici 88 potest, genus prætenforis sine macula esse, Rol. conf. 3. n. 48. vol. 1. P. Surd. conf. 151. n. 78. & 79. vers. Terriò multis testibus, vol. 2. & consil. 311. n. 77. & 78. vol. 3. vbi adducit Brunum conf. 127. in 6. considerat. qui & alios refert, & etiam idem dixit & bene considerant idè Perezio de Lara in d. c. 4. n. 72. & iterum refert in cõpendio vitæ homines c. 1. sub n. 48. vers. & quia unum nulli pag. 15. col. 1. † Ex cuius quidè admissione plurimum grauantur, & dehonestantur cõmunitates, in quibus coopatur ita notatus, cui malo insit ac ritè occurritur per dicta statuta, quorum depositiones sequi debent iudices, non tantum aperte constitutas, sed quas inueterata praxis seruandas demonstrat,

ex textu in l. si de interpretatione 37. de legib. P. Thom. Sancio in Decalog. lib. 2. cap. 27. num. 9. in medio 90 vers. tandem, † à qua non est recedendum, l. certis iuris, 17. C. de iudiciis, l. minime, 23. de legib. Bart. in l. diuersa, illo tit. Natta conf. 406. num. 28. Zeph. conf. 272. num. 144. Craueta in responsò pro genero num. 217. † etiam si praxis fuerit contra verum intellectum statuti. Immola & Butrio in cap. cum dilectus, de consuetud. latè Tiber. Decian. consil. 44. vol. 2. Pet. Surdo conf. 297. num. 8. & si recta & iuridica non sit, Craueta consil. 492. num. 15. vol. 5. & consil. 701. num. 54. vol. 4. & consil. 752. num. 15. vol. 5. idem Surd. conf. 335. num. 26. & 27. vol. 3. Andr. Fachin. lib. 4. controuers. cap. 1. Nicol. Garcia de beneficiis. 1. part. cap. 1. num. 28. & 29. Lazar. de blasphem. quæst. 5. num. 21. & sic incongrua, Abb. in cap. cum ad sedem num. 26. de restitut. spol. & in diēt. cap. cum dilectus, num. 7. de consuetud. allegati per Mantican. & reprobationem inform. lib. 1. titul. 17. num. 22. & impropria. Roman. in leg. 3. §. hoc autem, num. 3. ad Syllan. plures apud eundem Mantican. tom. 1. lib. 4. titul. 28. num. 1. in fin. certum enim est quòd consuetudo facere potest legitimam probationem illam, quæ aliàs legitima non est, cap. cum dilectus, 9. vbi DD. de fide instrum. Felin. in cap. 2. colum. 3. de probat. Ioann. Oroscius in leg. tabularum n. 4. de edendo.

92 Minus obstat secunda, quia magna interuenit disparitatis ratio inter asseriones maculæ per certam originem, & causam, & per assignationem personæ certæ, à qua provenit, & inter famam, & reputationem impuritatis, nam in prima specie testes inter se pugnantè existunt, & se ipsos elidunt, & euertunt, cum testentur de vnico, & certo actu in eisdem personis, qui non potest diuersimodè se habere, nec considerari ratione sui ipsius, nec respectu aliorum, & debet semper vnus, & certus esse quare præferri debent plures, qui cum sufficienti ratione de eo deponant, & destruant omnino pauciores contrarium asserentes, quorum dicta non possunt simul sustineri per diuersos intellectus, & fines, quia versantur circa indiuiduum actum, maximè si diuersam descendentiã assignent, ex quo plures destruant omnino contrarios testes, & præferendi sunt ex omni iure & ratione. † In secunda verò specie, cum omnes testes asserunt famam, communem reputationem, siue auditum maculæ, potest verum esse vtrorumque testimonium, & plures maculam à paucis per auditum aut per reputationem asseritam ignorasse, & pauciores veritatem dixisse, quibus nota fuit macula, quam cæteri plures ignorarunt, & eam tacuerunt ex obliuione, aut ex defectu notitiæ, & ideò firmarunt positiuam puritatem, vt communiter fit, quoties ignoratur macula & sic merito pauciores præferendos diximus, si tamen concurrant requisiti, de quibus inferiùs num. 98. Et confirmatur ex eo, quod vidimus quotidie, dum macula generis in fama, & auditu tantum consistit, quæ præmaximè de longinquo venit, & ideò constans apud omnes non est, sed à pluribus ignoratur propter temporis transcursum, & defectum memoriæ, & si vera in se sit, † & quamvis indiuiduum factum antiquum ignorari similiter possit, tamen cum ex sua natura vnus fuerit, & constans, non admittit variationem, & inconstantiã in testibus, quorum minor pars vincit maiorem, quod aliter est in auditu, & fama, quæ varia, & incõstans solet esse, & sic non requiritur vniformitas testium in eius probatione, vt suo loco dixit, & cum possit esse verum,

Secunda Pars.

quod pauciores maculam à suis audierint maioribus, & cæteri ignorarint, creditur illis quoad auditum, & obstat prætenfori ex statutorum mente, & dispositione.

Nec quidem tertia difficultas ad rem facit, quia 95 vt iam dixi, licet fama in rigore sumpta consistat in maiori populi parte, sufficit tamen quoad puritatis statuta, si macula probetur eo testium numero, qui de iure sufficit ad famæ probationem, etiam si contrarij extent alij plures testes, qui attendi non debent, cum eis non obstantibus inueniatur prætenfor maculatus apud partem populi considerabilem, & malè reputatus circa suas qualitates, in quo verificatur auditus expressus in statutis, & in forma probandæ puritatis recepta in omnibus tribunalibus, & communitatibus, nec querenda est omnino famæ stabilitas circa sanguinis qualitates, vt suo loco dixi, quia cum ab antiquo pronemiant, non mitù si ab aliquibus ignorentur, nec omnes possint vniformem earum notitiã habere, nec de eis pariformiter sentire, & in antiquis labilis memoria citò decedit, & provenit obliuio, & cum commissarius pro libito testes examinandos eligat, quos plures nequaquam noscit, solet vocare amicos, & affectos prætenforis, qui etsi maculam sciunt, propalare nolunt, & libenter firmant puritatem, quæ non est, vt pluries expertus sum, & differentia, quæ adest inter probationem puritatis, & nobilitatis, de qua loquuntur DD. adducti in obiectione, manet explicita supra 1. p. q. 10. ex n. 34. & seqq.

Denique quarta nihil contra assert, nam, etsi 96 pluries dixerim in dubio prætenforem fauendum, hoc est, dum ex causis, rationibus, & verisimilibus dubius iudex pro vtraque manet parte, in exquirendo, an macula vera existat, aut sufficiens sit eius diffamatio. Dum verò septem, aut plures testes probi, & fidedigni cum ratione, & aliis requisitis paulò inferiùs referendis maculam asserunt, non est dubium saltem in hoc, quod prætenfor apud illos graues, & probos viros, & apud cæteros, quos nominant, maculatus existit, qui efficiunt magnam populi partem sufficientem, vt in ea verificetur, & locū habeat statutorij prohibitio.

Idem quidem maiori cum ratione dicendum est, 97 dum manet pro vtraque parte par testium numerus, & ratio, quia si testes maculam firmantes per se famam probent, & probabunt maculam sine dubio, vt ex præcedentibus patet, nec maiori indiget probatione.

Quæ omnia velim intelligas sex requisitis con- 98 currentibus, aliàs nullo modo. Primò, si plures numero, septem saltem, sint, vt iam dixi, licet maior numerus contrarius existat: aut sint præsumptiones & indicia, siue probationes aliæ, ex quibus possit numerus suppleri, iudicium arbitrio, quibus hoc magis committitur, quàm numero certo testiũ, in quo certa statui regula nõ potest, vt dixi sapiùs. Secundò quòd deponerint in originis loco, in quo originarij fuerunt maiores de quorũ agitur descendentiã, & puritate, qui omnino præferri debent. Tertio, quòd testes pauciores, qui maculã asserunt, fidedigni, integri, & omni sint exceptione maiores, & in nihilo suspecti. Quarto, quòd loquantur de fama, seu auditu antiquorum, à quibus sine hæsitatione, nec dubio scientiam maculæ acceperunt, & quod in illorum tempore acceptum pro vero fuit, non enim debent loqui de nouo auditu, nec fama recenti, quia tunc præferendi non sunt. Quintò, quòd afferant rationes, & causas verisimiles, & sufficientes ad mouendum animos iudicum ad sic credendum.

Sexto, quod rationes contrariorum testium non sint talis naturæ, ut euellant, & omnino destruant rationes illorum, qui maculam asserunt, quorum exempla superius apposui, & singula suis locis probauis, quibus concurrentibus puto verissimam, & æquam existere hanc meam resolutionem.

99 Ex quibus colligitur, non omnino admittendam Alphonsi de Hojeda opinionem in dict. tract. de incompatibilitate benefic. 1. part. cap. 23. num. 14. ubi constituit, quod testes asserentes descendentiæ à Christianis veteranis sunt præferendi affirmantibus infectam radicem, quia magis in specie deponunt, & sunt magis credendi, quam cæteri in genere de maculata stirpe restantes. Quia licet prædicta ratio in se vera sit, quoad testes magis specificè loquentes, ex adductis ab Anton. Gabr. lib. 1. de testib. conclus. 4. num. 70. & 72. & à Farinac. tract. de testib. quest. 65. num. 170. de quo etiam superius dixi, quoad cætera verò inanis, & nullius momenti est, nam quæso, unde colligit Hojeda, quod testes puritatem firmantes loquantur in specie, & qui maculam asserunt genericè? quia ait vidisse plures, qui consanguineos maculatos habentes per se puri existebant, & nobiles ex vtraque linea, quæ ratio euidenter nulla est, & nihil conuincit, cum è contrario sit alia similis æquè potens, nam plures vidimus, quod habens consanguineos puros, & nobiles, impurus & ignobilis per se maneat, quod & colligitur ex eadem Hojedæ ratione contrario sensu sumpta. Nec ex hoc dici potest, testes circa maculam magis specificè loqui, cum in vtraque eadem sit vis, & iidem effectus absque discrimine vlllo, ex iuribus notis, & cumulatis per August. Barbof. axioma. 58. num. 11. pag. 38. licet ex alia ratione hoc optimè sequatur, ex factis nempe, & origine maculæ, quæ propinquior est memoriæ hominum, & sciri melius potest, quam causa & initium puritatis, quæ à longissima meta provenit, nec sensibus ita subiacet eius origo, sicut maculæ, quæ etsi ab aliquibus ignoreretur, non tam est, quia deficit, sed quia ad eorum memoriam non accessit, quod euenire potest, vera macula extante, & veris depositionibus paucorum testium, quæ meritò cæteris pluribus præferri debent, cum soleant, dum deficit memoria maculæ, positivam puritatem firmare, quod maculam, nec eius testimonia non excludit, maxime quia ad certiorandum puritatem non est hominibus, opus aliqua specie puritatis, nisi quod eis macula non innotescat, ad maculam igitur requiritur certum maiorum factum contra fidem, aut quod sit auditus, siue opinio probabilis, & verisimilis descendentiæ maculata, ita ut qui maculam asserit, magis specificè loquatur, quam puritatem firmans, quare ille huic præferendus venit, ex iuridica & constanti ratione, & ex experientia, optima rerum magistra, & indice, quam quotidie in his causis vidimus, etsi aliquando contrarium eueniat, raro tamen, nec in consequentiam trahendum. Unde prædicta opinio Alphonsi de Hojeda vel intelligenda venit, dum qualitatum certum initium assignatur per testes, ut in specie, de qua supra num. 41. aut sequenda non est, quia generaliter intellecta, nemo esset, qui sui generis puritatem non probaret, non solum per æqualem numerum testium, sed etiam per maiorem, & sic frustrata manerent puritatis statuta, tribuna-
100 lia, & communitates, ut iam dixi cum Christophoro de Paz dict. tractatu de tenuit. 1. part. cap. 32.

num. 89. ex quibus hoc magnum dubium perfectius explicatum manet quam vique adhuc exitit, & eius ratio euidentius est demonstrata, & defensa à quorundam oppugnationibus, quare ad prosecutionem regularium reuertamur.

§. IV.

Prosequuntur regula ad instructionem iudicum circa puritatis causas diuinducandas.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes qui pro se habent fortiores presumptiones, & adminicula potiorefficiunt fidem.
- 2 Instrumenta legitima potiorefficiunt fidem, quam testes.
- 3 Confessiones circa propriam maculam cum adminiculis, magis quam testes credende sunt.
- 4 Iurandum non deferendum prætenfori circa dubia occurrentia in informatorio nisi ex magna causa, & cautela.
- 5 Peccata multa ex delato iureiurando oriri possunt in causis puritatis.
- 6 Iurandum verisimiliter peieraturo non deferendum, nisi ex iusta causa, numero 8. Illud deferens sine causa plusquam homicida est, num. 7.
- 7 Instrumenta à prætenfore non exiguntur nisi ex causa, & cum cautela.
- 8 Identitas probanda eorum, qui in sacellis benedicti, scripturis, & genealogiis antiquis continentur.
- 9 Sententia lata circa maculam generis à iudicibus omnino sequenda est.
- 10 Iudices in dubia puritatis causa, quid facere debeant, & num. seqq.
- 11 Dubia cum doctis viris consulenda.
- 12 Filiatio dubia per diuersas presumptiones consulenda cum iuris doctis. Consilia plurium tutiora, ibid. Vbi multa consilia, multa salus, ibid.
- 13 Testes non iurati suffiunt ad instructionem iudicum.
- 14 Iudices cogitent potius de honore prætenforis dubia causa manente, quam contra eum.
- 15 Sententia benignior in dubiis præferenda & æquior, num. 18. Et tutior, num. 24.
- 16 Benignus & æquus est iudicare pro honore, & bona fama proximi.
- 17 In dubio pro possidente iudicandum.
- 18 Possessor manutendendus est.

- 22 Presumptio est pro bona existimatione perfonarum, & secundum eam iudicandum.
- 23 Satius est errare bene opinando, quam errare male iudicando.
- 24 Possessor in dubio se iueri potest in sua possessione, non solum loquendo in terminis iustitia, sed etiam aliarum virtutum, num. 27.
- 25 Causa certa per dubiam securè non debet.
- 26 Opinionem probabilem sequi sequere possimus.
- 27 Dubium ab opinione differt; contrarium verius, ibid. Opinio in dubiis, non in certis locum habet. Sequi eam debemus, quæ est rationabilior, æquior, tutior, & benignior. A communi non recedendum. Et quid in foro anime. Pro amico non datur nec est. Probabilem sequi possimus omnia probabili in foro anime, & quid in foro exteriori, ibid.
- 28 Iudices medium iustitia teneant, extrema fugiant, num. 32. Iustitia in medio, iniustitia in extremis consistit, d. num. 29. & 31.
- 29 Veritas ex quibus sumenda in causis puritatis.
- 30 Iudices, quæ in iudicando animaduertere debeant.

DECIMA-TERCIA regula est, quod testibus melius adminiculatis & munitis fortioribus iudiciis, & presumptionibus plenior sit adhibenda fides, argum. text. ubi communiter omnes in l. ob carmen. 21. §. fin. in illis verbis, confirmanturque iudex motum animi sui ex argumentis, de testibus. ubi Bald. in num. 1. notab. 2. Iul. Claro in pract. q. 53. vers. Quartus est casus, Anton. Gabr. de testibus lib. 1. concl. 4. num. 89. Pet. Ant. à Petra de fideicom. q. 12. num. 190. Maschard. de probat. concl. 129. num. 7. Roland. cons. 24. n. 56. lib. 1.

2 Decimaquarta regula sit, circa descendentiæ, filiationem & parentelam antiquam plus fidei est præstandum instrumentis, & monumentis antiquis, quam testibus, dummodò authentica, & legitima sint, & non suspecta, quia passim ad puritatem probandam falsò fabricata producentur instrumenta à prætenforibus, aut saltem suspicionibus plena, ex quibus nullam merentur fidem, ad cuius regulæ intelligentiam, & confirmationem videnda sunt posita supra 1. part. quæstion. 15. & in hac 2. part. quæstion. 6. §. 1. numero 39. & faciunt tradita eadem quæstione, §. 3. ex num. 10. cum pluribus seqq.

3 Decimaquinta regula constitui potest circa genealogias, & testium depositiones inuentas in sancto Inquisitionis officio, quæ si duæ ad minus sunt, seu vna confessio cum aliis demonstrationibus, & adminiculis plenè probant, ex adductis supra q. 6. §. 4. testes verò plures requiruntur, ut dixi sup. 1. part. q. 9. §. 2. quibus potior adhibenda est fides, ut ex dictis in locis citatis plenè constat, etiam si è con-

trario sint alij testes de auditu, quibus præferri debent confessiones maiorum, & testes de visu, quia melius rem de qua agitur, scire potuerunt, ut diximus in dictis locis.

Decimasexta regula animaduertit, quod etsi à quibusdam iudicibus practici viderim ad iudicandas puritatis informationes, experere à prætenforibus, siue ab eius consanguineis ascendentiæ, filiationes, parentelam & consanguinitatis gradus, circa quos dubia versabantur, ut exinde plenius appareant sanguinis qualitates, adhibita ad hoc interrogazione cum iuramento, quod semper tutum non iudico, nec ut fiat, consulo, nisi raro, & cum maxima deliberatione, & cautela, & deficientibus aliis modis ad illud dubium probandum, cum magna sit suspicio contra prædictos regendi quod nocuum est, & aperiendi fauorabile quamuis falsum sit, & commentitium, & non teneantur in conscientia foro proprium dedecus, nec consanguineorum detegere, nec viam aperire per quam in eius deueniatur cognitionem, etiam cum iureiurando, ut dixi supra quæstion. 6. §. 3. illat. 4. Et ex similibus testimoniis peccata grauia oriri possunt.

Tum ex intentione non recta iurandi, & respondendi, proxi diximus in præcitato loco, tum ex inserta falsitate, cuius maximum vertitur periculum in similibus interrogationibus, & sequatur parua vtilitas, cum fidem non efficiant in fauorabilibus, quæ plerumque proferunt, & contraria regunt, ni veritas ex aliis legitimis appareat probationibus, quare prudenter cogitandum est, an periculum, aut peierandi verisimilitudo vertatur in exquirendis similibus interrogationibus, anque necessitas eas inquirendi magna sit, aliter enim non licere pluries expertus sum.

Nec semper promotus fiscalis tuta anima poterit deferre simile iurandum secundum Petr. Gregor. lib. 5. synagm. 6. num. 6. & plures adductos per Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. casu. 192. num. 3. Anto. Fab. in suo Cod. ad rit. de iureiurand. definit. 44. numero 5. & Leonardum Lessium de iustit. lib. 2. cap. 43. dub. 10. Suarez de iurament. lib. 3. cap. 14. n. 16. Valencia 2. 2. disputat. 5. quæstion. 21. part. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 18. numero 76. Mol. de iustit. tom. 1. disp. 335. & P. Thom. Sancium in Decalog. lib. 3. cap. 8. num. 7. Martin. Bonacin. 2. tom. tractat. de iurament. disput. 4. quest. 1. punct. 11. num. 2. vers. tertio, & num. 3. quo facit

Quod deferens iurandum verisimiliter peieraturo plusquam homicida dicitur in cap. ille, qui hominem, §. 22. q. 5. & ex Soto, & Fuluio Paciano tradit Ouald. Illiger. ad Donel. lib. 24. comment. cap. 17. lit. I. pag. mibi 1225. sed intelligendum est, dum sine causa iusta deferretur, secundum præcitatos omnes.

Et iudex ex officio procedens, & non ad petitionem partis, exigere potest ex iusta causa, aut ex certa lege iurandum ab eo, à quo peritium speratur, secus iusta causa, & necessitate cessante, ex textu in cap. clericos, 3. de cohabit. cleric. & mulier. & Valer. Reginald. d. lib. 18. num. 77. & P. Thom. Sancio d. cap. 8. num. 3. Martin. Bonacina citato loco, quare securius iudico abstinere à similibus interrogationibus prætenforum, & suorum consanguineorum, ni ex iusta causa, & suadente necessitate, ut prædixi.

Decimasextima regula similis præcedenti, suadet, quod non inquirentur à prætenfore, nec eius consanguineis testamenta, nec alia instrumenta ad

diffoluendum dubium circa parentelam, descendentiam, & filiationem, nec ad certos consanguinitatis gradus inuestigandos, nec ad lineas ascendentiae apertendas, nec probandas, ita ex eo facile deuenire possint in cognitionem dubiorum, quae in informatorio adfunt, quod maxime est periculosum in hisce causis, & praestat causam, & incitamentum conficiendi falsificas scripturas ad proprium subueniendum honorem, ut passim absque simili impulsu solet euenire. Expeti tamen poterunt praedictae scripturae, dum certum constat de aliqua authentica, & legitima, velut si habeatur notitia executoriae testamenti, aut similis, ex qua speretur nodi difficultatis solutio, & veritas, quia tunc cessant contrariae rationes, & pericula, ita ut in genere, & indeterminate non liceat expetere scripturas, in specie vero certas licet & aliquando expedit.

10 Decimo octava regula constitui potest in probatione maculae per sacella benedicta, quae Sambenitos vulgo vocantur, & per genealogias, & confessiones ascendendum, siue per processum alicuius poenitentiae in sancto Officio, & tunc iudices plurimum curare debent, quod identitas personarum probetur debita cum claritate, ut constet vnum, & eundem esse ascendentem praetentoris, de quo queritur, & illum, qui in instrumento, aut in genealogia continetur, quod dirigere debent ex illis, quae late tradidimus sup. r. p. q. 16. per totam, vbi de probatione identitatis perfectae egimus, alia dubia erit probatio maculae, nec pro ea poterunt iudicare, nisi alia sint, quibus suum adherere iuste valeant iudicium, & arbitrium.

11 Decimanona regula suadet, quod si aliqua sit sententia contra puritatem alicuius cognati eiusdem lineae, a qua provenit praetentor, & ex informatorio constet macula probata sine errore, nec deceptione debet ad iudicibus sequi, & secundum eam iudicari, nisi aliud magis specificè probatum ex nouis appareat informationibus, aut detegatur errorem interfuisse in primis, quo rei veritas magis clucescit, aut sententiam latam iniquitate laborare & iniustitia, quia tunc sequi debent vltimam probationem priori relicta sententia, & eius informationibus, de quo plura superius dixi l. p. q. 17. per totam.

12 Vigesima, & vltimam regulam constituo in dubia probationum causa, cuius veritas adhuc nancisci non potest, nam eam inquirere omni cura, & studio iudices debent ex ratione textus in l. illicitas, §. veritas, de officio Praesidis, l. fin. C. de probat. & in cap. ex litteris, §. de iure iur. cap. indicantem. l. 1. §. q. 5. Anton. de Butrio in cap. 1. num. 7. de confes. in 6. Maranta disput. 1. num. 16. Paul. Castrensis consil. 381. num. 1. part. 1. etiam si ad eam consequendam aliqua causa addatur dilatio, ut dicit Ioan. Salisbert. in Policrat. lib. 5. cap. 12. ibi. Dum causa anceps est dilatio praetelatur, si non contentiois saltem decisionis.

13 Et poterunt cum aliis doctis viris, & experientia praeditis consulere causam, & sciscitari solutionem dubiorum, tacitis eis, ex quibus poterunt deuenire in cognitionem praetentoris, & sui generis, quia huius reuelatio, nec ostendere extraneis sumptas informationes nullo euentu licet, quia consilium a sancto Spiritu habemus inquirendi cum diligenti studio, dum necessitas expostulat, ab aliis, quid & qualiter iudicare debeamus, teste magistro Didaco Aluarez a Medina Episcopo Transiensi super Iuliam cap. 1. num. 5. in illis verbis, Querit iudicium, de quibus videndus Valenzuela conf.

70. num. 87. & Sured. conf. 151. num. 48. & 49. lib. 2. relatus per Gracian. discept. forens. lib. 4. c. 640. n. 29. & cap. 736. n. 65. † & in filiatione iudicanda ex pluribus coniecturis, & praesumptionibus, ita resoluuit Maschard. de probat. concl. 796. num. 5. in fine, vbi in seq. num. haec addit verba Antonini Py vestigiis insistentis, qui nihil, vel in bellicis, vel in civilibus negociis agebat, de quo non prius conferret cum granibus viris, dicens, equius est, ut ego tot taliumque amicorum consilium sequar, quam ut tot, talesque amici meam vnus sequantur voluntatem, multum abhorrens a quarundam ingenio, qui consulto pileo suo debent, vos sedulo consultis, sed aliud mihi suadet dilectum in eum, ut scriptum relinquit Iulius Capitolinus, quia iudicium tutius fertur, cum ex plurimorum sententis confirmatur, text. in cap. prudentiam 21. in fine principij, de officio deleg. & vbi consilia multa, multa salus, Prouerb. 11. 14. ex Archid. conf. 157. summa prudentia. n. 3. referunt Cardin. Tusch. lit. C. concl. 764. a princip. tom. 2. & Augustin. Barbosa axioma 55. numero 1. pagin. 35. † poterunt etiam suos instruere animos ex iudicio aliquorum virorum fide dignorum, qui de veris qualitatibus praetentoris eos instruant ad extrajudicalem veritatis indagacionem, ad quod saltem proficere solent testes non iurati, secundum gloss. in cap. 1. §. si duo de pace tenenda, Ripa in l. admonendi, num. 197. de iure iur. & alij plures plena manu congesti per Farin. de testib. q. 64. n. 109.

Postquam igitur omnia completa manent, & deueniatur ad vltimam & diiudicacionem informatorij, si nihilominus res merè dubia maneat potius iudices cogitent de puritate & honore praetentoris, quam de eo repellendo sine aperta, & constanti causa: quia, ut saepius dixi, non tantum existimationis ex admissione communitas amittit, quantum decoris, & infamiae praetentoris, & eius familia consequuntur ex repulsa, & vbi minus periculum timeatur iudex inflectere debet, ut etiam dixi sup. r. p. q. 6. §. 1. vbi square quod, in num. 28. & in praeced. q. n. 86. & in hac eadem q. §. 3. n. 96. ex regula vulgari, † quia in dubijs benignior est proferenda sententia, text. in l. proximè. §. de his, qui in testam. de lentur. & in l. si fuerit. 10. §. fin. de reb. dub. Barch. in l. re conuincti, num. 32. de leg. 3. Signorol. consil. 173. num. 3. Iacob. Simanch. de cathol. institut. cap. 64. de testib. num. 95. plures apud August. Barbof. axioma. 78. num. 1. & 2. pag. 49. † Et quod equius est praeferrere debet, atque oportet, l. 1. §. si quis vltro, d. q. l. fin. in fin. de offic. Praesid. l. maiorem. 8. de pactis. l. 1. §. si ego si pars hered. per. l. 1. C. de legib. l. placuit 8. C. de iudic. cap. si de transact. And. Tiraq. de retract. conuent. ad fin. n. 61. Suarez conf. 3. n. 36. † Benignius autem & equius est, quod consistit in protectione honoris, & bonae famae proximi secundum Otaloram de nobilit. 3. p. cap. 1. num. 6. cum seqq. D. Regens de Ponte consil. 9. num. 30. tom. 2. Valenzuela conf. 92. num. 237. cuius rei plures alias rationes cumulat in conf. 90. a. n. 201. cum seqq. & Menoch. conf. 96. n. 27. lib. 1. & conf. 227. num. 1. & sex seqq. lib. 3. & idem conclusit Vincent. de Franch. decis. 2. n. 28. & dec. 207. num. 8. Fab. de Anna conf. 80. n. 28. lib. 1. & conf. 88. num. 39. in fine, Seraph. Oliuar. decis. 162. num. 1. quorum rationes non omnes approbo, ut suis locis dixi, & nunc omitto, ne longior fiat hic tractatus, cum iam excedat metas, quas in initio sui mihi pollicitus. Dubia autem causa, non tam sumenda est ex numero testium, ut in praecedenti §. dixi num. 96. quam ex causis, & circumstantiis, adminiculis, & rationibus verisimilibus, quae in primis attendendae sunt, ut saepius late probaui.

Quae

Quae omnia maxime producunt, si praetentor fuerit constitutus in quali possessione puritatis ex obitento honore, seu officio illam requirenti quantitate quia tunc iudices in dubio pro eius puritate debent iudicare, ex reg. iuris in l. in pari, l. 2. §. de reg. iur. & in cap. in pari. 65. eod. tit. in 6. Couar. in regul. possessor. 2. p. §. 7. n. 4. & resoluuit Adrianus in 4. de restit. q. de prescript. §. hoc supposito, & quodlib. 2. punct. 2. ad 2. Soto de iust. lib. 4. q. 5. art. vlt. Corduba lib. 3. q. 8. ad 1. Vazquez 1. 2. q. 19. art. 6. disp. 66. cap. 27. per totum. Sayr. Clauis reg. lib. 1. cap. 16. n. 30. vbi plures cum aliis congestis per Martin. Bonacinam tom. 2. disp. 1. de restit. punct. 2. num. 5. & seq. §. iudicanti, num. 1. Seraphin. de priuilegiis, in ram. priuileg. 85. n. 7. & 8. relatus a Pelaez de maiorat. 4. p. q. 13. n. 110. † cum quilibet debeat in sua possessione manuteneri, nisi sit aperta, & iusta ratio in contrarium, ex cap. querelam. 24. de elect. cap. consultationibus, 19. de iure patron. Calladoto dec. 8. in fin. de restit. spoliat. & dec. 10. n. 7. in fin. de rescriptis. Paulus Amilius decis. 22. Rois 320. n. 3. & 4. part. 2. † Maxime in dubijs, quae conducunt ad bonam, seu malam existimationem personarum, pro qua est praesumptio, & interpretatio faciendae ad quod tenemur ex iustitiae lege, secundum D. Thom. 1. 2. quaest. 19. art. 4. Et cum eo Theologi omnes, & resoluuit Lessius lib. 1. de iustit. & iure, cap. 29. dub. 4. num. 361. † Quia iustus est errare bene opinando, quam errare male iudicando, secundum eundem L. Thom. 2. 2. q. 60. art. 4. ad 1. Martin. Bonacin. 2. tom. tract. de restit. disp. 2. q. 7. punct. 3. proposit. 1. num. 2. vers. respondeo cum sancto Thom. † & in dubijs sequi debemus, quod tutius fuerit, & ex quo minus damnum oriri speratur ex reg. in dubijs quod tutius est eligi debet, ut probatur in cap. ad audiendum. 11. cap. significasti, 16. & 8. de homicid. cap. inuenis de sponsalib. Syluester verb. dubium n. 1. & 2. Adrian. quodlib. 2. punct. 2. Martin. Nauarr. in cap. si quis, de posit. dist. 7. a. n. 35. & in man. cap. 27. n. 279. & 284. Soto lib. 3. de iustit. q. 4. art. 4. Sayr. Clauis reg. lib. 1. cap. 3. num. 23. Lessius d. c. 9. dub. 13. P. Mol. tract. 4. disp. 17. & alij adducti à Mart. Bonacin. d. punct. 3. n. 2.

25 Quod non tantum procedit ex parte iudicum, sed etiam respectu eiusdem possidentis, qui in dubio se tueri potest in possessione, quam habet, aut loquuntur in externo, aut in interno foro, ut communiter tenent DD. ex ratione text. in l. qui desinat, 24. de rei vendic. §. commodum, & §. retinenda, inst. de interd. l. 27. tit. 2. part. 3. cum similibus pluribus, pro quo faciunt congesta per Augustinum Barbof. axioma. 182. num. 5. pag. 113. & in interno foro loquuntur P. Thom. Sancius de matrim. lib. 2. disp. 41. num. 47. Ioan. Gutier. eod. tract. cap. 29. n. 18. Martin. Bonacin. 1. tom. de legib. disp. 2. q. 4. punct. 7. num. 20. & latius in d. tract. de restit. disp. 1. q. 2. a. n. 4. cum seqq. D. Ioan. Sancius Abulens. in selectis, & pract. disp. 42. sub num. 7. & disp. 43. per totam, vbi plures illationes viles in foro conscientiae inserit, quod quilibet possessor se tueri potest in possessione iam facta, & si dubium proveniat, an eam amiserit? † quia causa certa per dubia subueri non debet, nec iudices absque iusta ratione ab ea recedere, ex d. c. querelam. 24. de elect. & d. cap. consultationibus, 19. de iure patronat.

26 & tenent DD. citati, & locum habet praedicta regula non tantum in terminis iustitiae, sed aequaliter in ceteris omnibus virtutibus dummodò debita adhibeatur diligentia ad veritatem dubij assequendam, ex P. Thom. Sancio in Decalog. lib. 1. cap. 10. num. 11. & de matrim. lib. 1. disp. 9. & lib. 2. disp. 41. num. 32.

cum aliis pluribus cumulatis à Martin. Bonacina d. tract. de restit. disp. 1. q. 1. punct. 2. §. incidenti, a. n. 1. cum seqq. & D. Ioan. Sancius Abulens. d. disput. 42. num. 7. & sequentib. contra Vazquez, & plures alios quos adducit Abulens. nam. 6. in citato loco, de quo latius agere non meum est, nec institutum patitur.

Quae omnia intelligenda sunt de rebus merè dubijs in rigore, in quibus iudices se verti debent in tutiorem partem, & in possidentis fauorem ex dictis; non verò in dubijs ratione opinionum oppositarum, quia si vtraque probabilis sit, poterit iudex, quam maluerit sequi ut ex P. Thom. Sancio lib. 2. de matrim. disp. 41. num. 30. & in Dialog. lib. 1. cap. 9. num. 53. & ex Vazquez, & Villalobos multis probat exemplis adductis Sancius Abulens. in pract. & select. disp. 44. sub num. 54. per totum, & nonisimè Martin. Bonacina tom. 2. tract. de legib. disp. 2. q. 4. punct. 9. num. 5. iuncto vers. Respondeo primo, vbi in seqq. multipliciter rem hanc explicat, & iterum de eodem agit in tract. de restit. disp. 1. q. 2. punct. 2. in §. incidenti, num. 3. Quamuis ego nullum inueniam discrimen inter dubium ratione opinionum oppositarum, & inter dubium in rigore, cum opinio in incertis, & dubijs locum habeat, non in certis, Duaren. lib. 2. disp. 11. Donel. tract. de pignor. cap. 9. relati ab Osualdo ad eundem Donel. lib. 1. comm. cap. 8. lit. K. pag. 22. & lib. 5. c. 16. lit. A. in fin. pag. 296. & sicut in dubijs, sic in conflictu opinionum sequendum est, quod rationabilis, equius, tutius, & benignius videatur, Neuizan. in Sylua lib. 6. num. 7. Menoch. lib. 2. praesumpt. 71. num. 38. And. Gail. lib. 1. obseruat. 53. num. 9. Sciat. obseruat. pract. cap. 23. n. 11. & seq. Sic relati per Osuald. infra non quod amico vtilius, ut non bene Lancell. Conrad. de offic. Praetor. in caus. civil. verb. sententia, num. 28. Neuizan. Sylua nupt. lib. 5. num. 74. alias quidem à communi recedere tutum non est, quia sunt, qui ad interesse obligent, Conrad. num. 21. & 22. & 32. & seqq. citato loco, Rebuffo de priuilegiis scholar. 7. quae non ex numero Doctorum, sed ratione dimetienda, ut dixi sup. h. 2. p. q. 4. art. 4. §. 1. ex num. 17. & seqq. fautor quidem cum Theologis relatis sufficere in foro animae sequi opinionem probabilem, licet communis non sit, in exteriori autem tutius iudico communem, & probabiliorum sequi cum relatis Doctoribus, & congestis plena manu ab Osualdo Illigero ad Donel. lib. 26. comment. cap. 2. lit. A. pag. 1395. cum seqq.

In vtraque, inquam, specie securius iudico se- qui, quod mitius, & humanius sit, non tamen fines iustitiae transgrediendo, cum possint iudices eius excedere limites, aut valde rigidè iudicando, aut nimis largè, quorum vtrumque prauium, sed illud peius, intra limites verè iustitiae tenentur iudicare, non in extremis deambulando, sed in medio per- sistendo, quo & iustitia, & aequitas simul coniungi possunt, in extremis verò, aut aequitas deficiet, & superabundabit crudelitas, aut transgredientur aequitatis limites, & pusillanimitas erit, & vtroque modo deficiet iustitia, quare in duobus iniustitia consistit, aut in excessu, aut in defectu, hoc quidem mitius includit damnum, illud verò peius in excessu malum affert, quare iudices in omnibus causis plus flecti debent in partem mitiorem, quam in rigorem, quia minus continet periculum, & leuius peccatum animam laedit in excessu aequitatis, quam in summo rigore, ut bene docet & probat D. Io. Sancius Abul. citato in loco disput. 40. num. 9. per totum.

Ex

Ex quibus omnibus sequitur, quod iudices veritatem, magis rationabile, & verisimile insequi debent, quod sumendum est ex instrumentis, scripturis, dictis, rationibus, & dignitate testium, potius quam ex eorum numero; si verò probatio macula in fama consistat, & duæ contraria appareant, sequenda est, quæ originem à verisimiliori trahit causa, & fidedignis personis, & quæ antiquior fuerit, quia verior præsumitur, & veriora antiqua instrumenta, genealogiæ, & antiqua testimonia recepta olim in sancto Inquisitionis Officio, aut imposita in publico Archiuo: & in omnibus ita veritatem, & æquitatem sequantur, ut nec statuta ob bonum reipublicæ, & totius regni alicuius deferantur, nec spernatur honor, & condecoratio nobilium familiarum. † Medium quidem iustum, & æquabile ferent iudices, & in quantum medium ad æquabilitatem pertinet, ita iustitia in medio, & iniustitia in extremis consistunt, medium enim inter duo esse solet, sicut ius quibusdam tribuitur, idem æquitas, & iustitia inter duo consistit, inter quos enim ius est, duo sunt, in quibus cernuntur res duæ; nempe puritas & macula, inter quas eadem erit & paritas, & æquabilitas, sicut & inter communitatem, & prætoris ita ut interueniat paritas eorum, inter quos ius est, & rerum, in quibus ius expectatur, ut ad aliud significauit Aristot. lib. 5. Ethic. cap. 3.

† nam non solum, si infra modum sit, verum etiam si modum excedat, ipsis conducere non solet, immò interdum illis magnas affert calamitates, & lues in-

sanabiles, conicit, ex Dionys. Halic. lib. 8. † & idem Cicero in orat. pro Cluentio, ita æqualitatem, & æquitatem iuris ratione seruandas suadet, ut sapientis esse iudicis animaduertat, si meminit se hominem, & cogitet sibi tantum esse permissum, quantum commissum sit, & creditum, & non solum sibi potestatem esse datam, verum etiam fidem habitam esse, posse, quem oderit, absolvere, quem non oderit, condemnare, & semper non quæ velit ipse, sed quid lex, & religio cogat cogitare: animaduertere, quæ lege reus citetur, de quo reo cognoscat; quæ res in quæstione veretur, cum hæc sunt videnda: cum illud est hominis magni, iudicis, atque sapientis, habere in consilio legem, fidem, religionem, æquitatem; libidinem autem & inuidiam, metum, cupiditates omnes amouere, maximè æstimare conscientiam mentis suæ, quam à Deo immortalis accepimus, quæ à nobis diuelli non potest, hæcenus Cicero: Et cum his finitur Quæstio, & Tractatus, ad laudem & gloriam sanctissimæ Triadis, purissimæ, ac immaculatæ IESU-CHRISTI Domini nostri Genitricis, ac summæ puritatis Matris, ac Dominatricis meæ Mariæ, cui velut seruituti adiectus me, meaque vniuersa omnia libenter submitto, atque suo nomini consecro omnes meos labores: in cuius duplici festo, Sabbato videlicet ac vespere festi suæ sacratissimæ Annuntiationis hæc omnia finem acceperunt cum suo adiutorio, & fauorabili auspicio, cuius virtute magis quam, ex propria hac assequuta, & perfecta fuerunt.

Finis Tractatus.

INSTRV

INSTRUCION

Brebe, y Summaria, viil, y necessaria para los Commissarios, y Notarios de las informaciones de limpieça, y su buen acierto, y direcion.

NO todos los que entienden en haçer informaciones de limpieça son verificados en derechos, ni en la inteligencia de la lengua Latina, ni podran entender lo que cerca dellas emos dichos en este tratado; por lo qual me a parecido haçer esta brebe instruccion en lengua vulgar, en que comprehendere lo mas necessario para el acierto destas informaciones, que tanto importa al bien comun, y particular de los pretendientes, y familias; y para que este trabaxo sea viil a todo genero de personas, y de estados, dandole a cada vno lo que segun su facultad, y capacidad bastare, y pueda comprehendere.

No pongo duda en el primero, y mas principal requisito para el buen acierto destas informaciones, que es en la buena, y recta consciencia del Commissario, y Notario, y fin de probar, y aueriguar la verdad, fiel, y legalmente, sin atender a otros respetos particulares, que suelen desuiar del camino derecho a la consciencia mas pura: porque siendo electos por comunidades, y personas tan justas, y santas iuzgo, lo a defer la eleccion, y las personas electas tales, quales conuiene para ministerio tan importante, y de tanta entidad al bien publico, y de las comunidades mesmas, y honrras de los proximos, y conseruacion de las familias nobles, que tanto importa al bien de todo el Reyno.

Por lo qual si en algun caso se debe inuiolablemente praticar la opinion de algunos Doctores, que quisieron obligar a pecado mortal y a restitucion a los Electores de persona digna, dexando la que lo es mas, me parece es en los que nombran informantes para la aueriguacion de la limpieça, y Nobleça, por cuyo descuido, o malicia vemos tantos daños en las honrras de los muy Nobles, y limpios, que por caer su aueriguacion en quien no sabe dirigirla, ni seguir, ni apurar la verdad, padeçen injustamente, assi en la opinion, como en sus haciendas, afligiendolos con dilaciones, y excessiuos gastos, y en la obseruancia de los sanctos Statutos, y bien de las comunidades, cuya autoridad, paz, y aumento, se disminuye mucho con la admision de los que careçen de calidad y limpieça, y abundan de defectos, y malas costumbres con que inficionan, y inquietan las mas concordadas, y vnidas republicas, y comunidades, como la experiencia nos lo a mostrado mas vezes de las que quisieramos, y era justo.

Deben pues para este ministerio ser electos los mas dignos, y expertos en estas materias, no regulando sus meritos tanto por letras ni santidad, quanto por la experiencia, y inteligencia en estos negocios, pues algunas vezes vemos, que el mas docto, y santo causa graues, y irreparables daños, que escusa el que con menos letras, y santidad y mas sagacidad, y experiencia en semejantes negocios acierta mejor con la senda de la verdad, aclarandola, y probandola por modos extraordinarios justos, y aprobados en derecho.

Esta eleccion la haçe el tribunal, comunidad de cuya honrra, o ingreso se trata, no solo en su nombre para aueriguar los defectos impediendos; sino tambien en el del mismo pretendiente, para sacar a luz su nobleça, y limpieça, librandole de los daños de equiuocaciones, falsas creencias, y vanos rumores, e injustas opresiones, y maculas impuestas, y fabricadas por enemigos, y maldicientes guardando el informante vn medio, y recto niuel entre lo vno, y lo otro, de tal manera, que ni mirando demasiadamente por la autoridad de su tribunal, o comunidad, defampare la honrra del pretendiente, y de su familia; ni al contrario por aficiones, o intereses particulares encubra defectos nocibles, y injuriosos al bien publico, y de las comunidades, siguiendo en lo vno y otro el peso, y rectitud de la verdad, y justicia.

Secunda Pars.

T t Lo

¹ Quorum aliquos citat recantioribus refert Mart. Bonac. 2. to. tract. de restit. dist. 1. q. 2. punct. 12. sub n. 7. vers. si vero impediuit. Petr. Nauar. eod. tract. lib. 2. c. 2. n. 138. que in dist. 1. citat verior & securior est.

² Stobens ferm. 78. dixit in 1. p. 9. §. 2. n. 23.

³ Probat Io. Gut. lib. 2. can. c. 11. n. 63. & 65.

⁴ Dixi supra 1. p. 9. §. 1. n. 20.

⁵ Cap. 1. de re iud. in 6.

Lo qual conseguira facilmente, si con animo, y intencion de acertar, y cumplir con su consciencia, y obligacion, y fin de probar la verdad que se pretende, guardare las instrucciones, y ordenes particulares de su comission, ⁴ la fee, y secreto ⁵ prometido, absteniendose de recibir dones, y dadiuas, ⁶ y de otra qualquiera cosa que le pueda hacer sospechoso en el negocio, ⁷ siguiendo el origen, y naturaleza ⁸ de los padres y abuelos del que pretende, procurando alli testigos, ⁹ y personas fidedignas a quien examinar, y de quien se pueda instruir, y informar de cosas particulares, y necesarias para la buena expedicion de la causa, examinar el numero ¹⁰ necesario dellós, y contéstes ¹¹ que dieren, en la forma debida de derecho, ¹² inquiriendo, y preguntando todo lo importante, ¹³ para claridad y aueriguacion de la verdad, y negocio, ocurriendo ¹⁴ a las traças, y calumnias, con que pretenden escurecer la verdad, tanto las partes, como los testigos, y si depusieren de publica fama, y opinion, ¹⁵ auerigue el tiempo, que la oyeron, de quien, y en que se funda, si de oidas ¹⁶ a sus mayores pregunte a quien lo oyeron, si a vno o a muchos, y de su credulidad, ¹⁷ y sentimiento, y ofreciendose duda, ¹⁸ procurara los Generos de Probança posibles como son testigos muy viejos, y de noticia, ¹⁹ y examinados en otros juicios, ²⁰ instrumentos, testamentos, y escrituras de dote, ²¹ los libros de Baptismo, y velaciones ²² de las parroquias onde huieren viuido los ascendientes del que pretende, y probar la identidad ²³ de las personas en ellos contenidas, con los de cuya calidad se trata, distinguir las descendencias de diuersos appellidos, ²⁴ matrimonios, ²⁵ filiaciones, ²⁶ y declarando qualquier dificultad, que cerca dellas se pueda ofrecer, ²⁷ abstengase de examinar enemigos, ²⁸ amigos, ni parientes ²⁹ del que pretende, no preuenidos ni hablados por el, o por interposita persona, ³⁰ sino es quando necessaria, y prudentemente viere conuenir, ³¹ y recibiendo memoriales con firma ³² examine al principal delator, y contéstes que diere, procure los instrumentos, papeles, o Sambenitos, que señalaren, y no estando firmados ³³ podrá examinar los testigos, que expressaren sin particular pregunta sobre lo que se citan; no auiendo cerrado la informacion, ³⁴ porque acabada remitira los memoriales a su tribunal sin hacer más diligencia, pero señalando sambenito, o penitencia cierta, ³⁵ probará la verdad, y descendencia, y lo proprio hara, si constaren de testigos de la informacion principal, o de otra manera, auerigue los actos positiuos ³⁶ del que pretende, haga escriuir todo lo que dixerén ³⁷ los testigos con sus mesmas palabras, y modo, si vienen voluntariamente, o son llamados al principio del examen, y si fueren citados por otros aduertalo a la margen, y auiendo recusacion no pässe adelante, ³⁸ sin consultar a su tribunal, y acabada la informacion procurara hacerle capaz de lo que contiene, para hacer della relacion, ³⁹ o por escrito, o de palabra a los jueces para su mexor direccion, y fee que deben dar a lo hecho, ⁴⁰ y más facil intelligencia de lo actuado, y de las dificultades que se ofrecieren. Lo qual es en suma todo, lo que debe guardar el informante, pero para mexor instruirle, y mayor claridad, se ira declarando cada punto de por si por diferentes §§. que seruiran de glossa a este brebe epilogo.

⁶ L. diligenter §. Mandati §. si quis exequitur 4. insti. eod.
⁷ L. si quis pro eo 46. eod.
⁸ L. si quando, in fin. C. de iniuriis. §. fin. insti. de falsiflat. Stephan. Gratian. de decis. 237. a. n. 18.
⁹ Hugo Don. lib. 3. Coment. c. 1. vers. de equitate, & communitate DD.
¹⁰ Gloss. & DD. in l. a. procuratore, C. mandati.
¹¹ Nauar. in man. cap. 17. num. 184. Man. Roderic. c. 12. n. 1.
¹² Pro Roscia.
¹³ In l. contractus, 23. de reg. iur. fol. 81. & in aliis est, fol. 139.

§. I.

ANte todas cosas debe considerar el tenor de su comission, ⁶ y cumplir exactamente sus cosas particulares, y aduertencias de cuya forma ⁷ no conuiene apartarse, ni de la costumbre, y stilo ⁸ obseruado en el tribunal o comunidad donde emana, sin graue culpa de su parte, pues acetandola tacitamente promete toda buena diligencia, y cuidado ⁹ en su cumplimiento, de onde nace el obligarse en el fuero exterior a qualquier negligencia, o culpa leue, ¹⁰ y aun en el de la conciencia lo an afirmado hombres doctos, ¹¹ poniendo culpa mortal, y obligacion de restitution: pues faltar en tales casos a lo prometido, se falta en dos cosas grauissimas, que son la confianza que del se hizo, y la fee que prometio, como dixo Ciceron, ¹² y se adquiere infamia propria, a lo menos de hecho en la reputacion comun, como dixo Pedro Fabro ¹³ con otros, en que se debe mucho reparar por los informantes.

§. II.

§. I.

PArticularmente debe mucho procurar obseruar las leyes y estatutos de su tribunal o comunidad, como promete y jura al tiempo de acetar la comission, o el officio de Comissario, que vsara, y proceder; con toda fidelidad, y diligencia, a que esta obligado por muchas razones, por la entidad, y grauedad de la cosa, que tanto cuidado, y recato pide, y tantos daños recibe de lo contrario: por la fee, y palabra que de ello interpone, por el juramento que hace, y faltando en cosa sustancial, causa al negocio grauissimos daños; y assi mesmo peccados de perjurio, y infidelidad, con obligacion algunas vezes de restitution, como tienen graues Autores Theologos, y Iuristas, ¹⁴ y lo de mas entidad, y en lo que mas cuidado debe poner, es en la guarda del secreto, ¹⁵ que por muchas leyes del derecho comun, y del Reyno, y particulares instrucciones ¹⁶ de los tribunales, esta encomendado de baxo de graues penas, y en el sancto Officio ay excommunication mayor ipso facto incurrenda, ¹⁷ referuada su absolucion al Illustrissimo Señor Inquisidor General, y Señores del Confexo de la santa General Inquisicion, y pena de perdimiento del Officio, y salarios, losquales en el fuero de la consciencia no hace suyos, ni adquiere su dominio, estando con perpetua obligacion de restituir, ¹⁸ en que se debe reparar mucho, y no solo a de obseruar lo suso dicho, no descubriendo el secreto a nadie directamente, sino tambien procurando proceder con tanto recato en sus acciones, que con ellas no dé causa, para que presuman los interesados, lo que en secreto hace, disuadiendolos, y desuclandolos con algunos modos, y cautelas agenas de su intento, con que no puedan alcanzar, ni presumir el fin, que lleva, y pretende hacer, ni otra cosa de lo hecho, pues el secreto no solo se reuela con palabras, sino tambien con hechos, y señales exteriores como probé en su lugar. ¹⁹

§. III.

Abstengase de la torpeça de recibir dones, y dadiuas, tanto del que pretende, y de sus deudos, como de otras interpositas personas, ²⁰ por no grauar su conciencia con peccado mortal, y priuarle de la reputacion, y buen nombre de que carecen los jueces, y ministros cudiciosos, con que se ciegan para no acertar la buena administracion de la Justicia, pues el recibir, ciega, para no acertar con ella, ni a inquirir, ni aueriguar la verdad, que se pretende como dixo Oracio, ²¹ sin hacer distincion de cantidades grandes, o pequeñas, pues segun Esaias, ²² bien auenturado se llama el juez, que limpia sus manos de todo don, en que comprehende grandes, y pequeñas cantidades, y la de menos consideracion, y en cosas manuales, y de comer, y beber hacen los effectos, como grandes, segun el Ecclesiastes. ²³ Ni tam poco distinga los tiempos, antes, o despues de acabado el negocio pues lo dado despues, se presume, ser por lo passado, y en effecto es lo mismo. ²⁴

§. IV.

YGeneralmente, se debe guardar de otra qualquiera causa de sospecha, pues los jueces, y personas publicas, no solo se an de abstener de mal obrar, sino tambien obrando bien, de dar causa, para poderse presumir lo contrario. ²⁵ Huya de la assidua comunicacion ²⁶ con el pretendiente, y sus deudos, y amigos, domesticos, y familiares, y por el contrario con sus enemigos, y emulos, y con los de contrario vando, y parcialidad, en los lugares onde las ay; auiendose indifferente con los vnos, y con los otros, porque de lo contrario resultan grandes inconuenientes al credito, y reputacion del informante, y le suelen como a sospechoso recusar. A los

Secunda Pars.

Tr 2 resti

¹⁴ Quosretuli 1. p. 9. §. 5. in princip. & deinceps.
¹⁵ Molin. de iust. to. 4. tract. 4. disp. 4. Reginald. lib. 24. num. 106.
¹⁶ Quosretuli in d. q. 6. §. 5.
¹⁷ Ex epist. generali ad omnes Inquisitiones 22. Ianuarij anni 1628.
¹⁸ Per res. in c. statutum, 11. §. si quid auem, de rescript. in 6. Molin. de iust. tract. 2. disp. 88. n. 12. §. possumus, Mart. Bonac. de rescript. disputat. 1. q. 3. punct. 3. n. 9.
¹⁹ 1. p. q. 6. §. 5. n. 23. & 24.
²⁰ L. 4. tit. 14. l. 7. tit. 5. lib. 2. ordin. l. 31. tit. 7. lib. 1. recop.
²¹ Lib. 2. ser. satyr. 2. diu. §. si potero, male uerū eximat omnis corruptus iudex.
²² C. 33. Beat. uir qui excutit manus suas ab omni munere.
²³ C. 20. xenia, & dona excecant oculos iudicum.
²⁴ L. fin. C. ad l. Inl. repetund. c. si quis obieserit. 1. q. 1. Tib. Decian. lib. 8. crim. c. 38. n. 15. Bobad. l. 2. polit. c. 11. n. 77.
²⁵ L. apertissimi, 16. C. de iud. l. uidue, 18. C. de nupt. c. cum ab omni, 10. de uita & hon. cleric. c. audiui-mus, 4. §. cum igitur de simon.
²⁶ L. 3. §. ceteri, 2. uer. sic. impubabiturque eis, & quamuis, 3. de admin. tutor.

testigos trate los con benevolencia, y cortesia, no asperamente, ni con palabras descompuestas, auindose de manera con ellos, que no le sientan con amor, ni odio a parte alguna, escriuiendo lo que dicen, y haciendoles las preguntas necessarias con blandura, y no de modo, que puedan presumir, recibe mejor, lo que es en fauor de la vna parte, que de la otra, haciendo vn mismo semblante a lo vno, y al otro sin diferencia alguna.

§. V.

Siga el origen, y naturalezas de los ascendientes del que pretende, tanto para inquirir las qualidades de sangre, que prouienen de los mayores, cuya origen se a de mirar ante todas cosas segun Baldo y otros, ²⁷ porque tales son en los descendientes, quales se hallan en sus progenitores: ²⁸ quanto por la fee mayor, que hacen los testigos examinados en la naturalezas, ²⁹ que los de otras partes, losquales no estaran tambien informados de las qualidades de los mayores, y en cada lugar examina por lo menos doce testigos, sino es en algunas comunidades onde ay costumbre de mayor numero, que aquello obseruara puntualmente.

²⁷ In l. fin. n. 11. C. de suis, & leg. & alij quos reculi. l. p. q. 6. §. 2. in princ. & postea.

²⁸ Math. de Afflict. in proem. post mundi machin. n. 7 & 18. ad consil. Neapol.

²⁹ Ex l. clam possidere 6. §. qui ad nundinas, de adq. poss. tenent allegati. l. p. q. 6. §. 3. in princ. & 2. p. q. 9. §. 2. reg. 5.

³⁰ Ex congestis, l. p. q. 6. §. 3. ex n. 14. & seqq.

³¹ Perez de Lara in loco infra referendo n. 46. dixi in d. q. 6. §. 4. reg. 12.

³² De ammissis, & appellan. 2. p. c. 4. n. 44.

³³ L. assumptio, 6. ad municip. cum aliis passim in tractatu adductis.

³⁴ In l. p. d. q. 6. §. 3. ex n. 40.

³⁵ Vt probauit citato in loco ex n. 43.

Y porque en algunas comunidades, y tribunales ay diferente obseruancia en esto, requiriendo en vnas yr a la vltima naturaleza de los ascendientes, aunque sean bisabuelos, o rebisabuelos, y mas arriba en qualquier grado, de que aya noticia: otras se contentan solo con hacer informacion en la origen de los padres y abuelos no auiendo sospecha en las qualidades de limpieça, y Nobleça; porque si la ay se procura alli aueriguar la verdad, aunque sea de ascendiente en remotissimo grado, pero siendo corriente la informacion, no se inquiera mas, que en la origen de los abuelos, en lo qual guardara la costumbre ³⁰ de su tribunal o comunidad, de que en particular se informara antes de partir, non obstante, que lo mas seguro es hacer informacion en la vltima naturaleza, que se alcançare; pero en qualquiera manera no exceda de la costumbre, y no hallando en la naturaleza noticia del ascendiente, cuya calidad, se procura aueriguar, probara si auido alli personas del apellido, o apellidos que tocan al pretendiente, y si ay del, vna, o mas familias, y diuersas descendencias, y su calidad, y reputacion de limpieça, ³¹ todo con mucha claridad.

Y si en el lugar de la naturaleza por su cortedad no huuiere bastante numero de testigos, examinara los que faltaren en el lugar, o lugares mas cercanos como lo auierte Perez de Lara, ³² y se practica.

Y auiendo algun error en la Genealogia del que pretende cerca de la origen, nombre, o apellido de algun ascendiente, o sea con malicia, o sin ella, pruebe con testigos, o escrituras, y prosiga en la informacion segun la origen, nombres, y apellidos verdaderos, a que se a de estar, y no a la assercion del pretendiente, por cuya voluntad no se muda la verdad, ³³ y la de los apellidos importa mucho para probar la calidad, como en su lugar probé, ³⁴ y examinara los testigos necessarios en la origen verdadera, no haciendo caso de la erronea, y falsamente puesta; pero auiendo duda, de qual de dos ciudades, o lugares aya sido algun ascendiente hechas las debidas diligencias en probar, qual sea la cierta, quedando tota via dudosa la probança, auerigue la opinion que en ambas origines tienen los de aquel apellido, para que segun lo probado juzguen los jueçes, porque de otra manera quedaria mere dubia la probança, y calidad, no suficiente para admitir al pretendiente.

El qual si despues de començadas las pruebas mudare el nombre, o apellido, o origen de algun ascendiente, debe el informante recibir la aduertencia, pero no se mouera falsamente a creerle, ³⁵ particularmente auiendo contra el en aquella parte mal nombre, nota, o sospecha della, pues se puede presumir lo hace solo por exclair, y saluar aquella dificultad, informarase de la verdad, y esta seguira, non haciendo caso de la nueva origen, nombre o apellido, mas de en quanto se verificare por otras probanças, y raçones verisimiles.

§. VI.

Lvegó que llegue al lugar de la naturaleza debe inquirir, y procurar, ³⁶ que per-
sonas viejas, y de noticia, y fee ay en el, de quien con satisfacion pueda informarfe, assi de la calidad del pretendiente, y dificultades, que en ella, y en hacer la informacion, se pueden ofrecer, para desde luego yr las preuiniendo, y tener lugar, y tiempo, para deliberar, lo que deba hacer como tambien para tener noticia, de quien se puede fiar, y de los amigos parçiales, y parientes del pretendiente, de sus enemigos, y contrarios, conocerlos y guardarse prudentemente de los vnos y de los otros, no dar credito a lo que dixeren, mas de quanto constare ser cierto por legitimas probanças, y testigos, los quales escogera de los mas fidedignos, y desapassionados, y de calidad, que hallare, fiandose para esto de persona confidente, y de quien esté cierto, no le engañara, y aunque tiene jurisdiccion para llamarles ante si con el nuncio, o familiar, y algunos lo vsan assi, tengo por mexor, que en persona los procure, y examine incontinenti, sin dar lugar a dilaciones, y a que los preuengan, hablen, o sobornen, lo qual guardan los informantes colegiales, y fuera bien lo hizieran todos assi, pero quando no, fiençe de persona de toda satisfacion.

³⁶ Vt in simili dixit Bobadilla lib. 1. p. 2. l. i. c. 5. n. 23.

§. VII.

DEstos escogera los mas apropiado, mandandolos llamar a cada vno de por si, sin dar memoria de muchos al nuncio, o a quien los llamare sino de vno solo, y lo mexor, y mas seguro sera buscarlos por su persona, como queda dicho, examinarlos a por el interrogatorio de preguntas en la forma que diré en el §. 9. Y aunque en casi todas las comunidades, y tribunales ay numero de testigos cierto, o por constitucion, o por costumbre, esto se entiende en las causas llanas, y sin dificultad, en las quales no debe exceder examinando mayor numero, que es superfluo, y solo sirve de dilacion y gastos; pero auiendo dificultad, y testigos que depongan de macula, o nota en la calidad, no debe coartarse al numero assignado, sino al que a menester la causa hasta saber y aueriguar la verdad, en lo qual no se puede dar regla cierta, pues las causas y sus circunstancias son varias, y no constantes, teniendo en ellas mayor lugar el arbitrio, y prudencia del informante. Y aunque en otras causas no se puede exceder el numero de testigos señalado, ni los examinados excediendo prueban, ³⁷ con todo la grauedad destas causas, y procurarse tanto en ellas la defensa del que pretende, como la obseruancia de los statutos, tienen lugar el poder exceder, ³⁸ quando el negocio, y circunstancias lo piden procurara por lo menos llenar el numero ordinario de testigos integros, y sin alguna sospecha, y aunque se examinen otros citados, o defectuosos en caso necesario, no se an de contentar con el numero ordinario, el qual siempre se a de cumplir de los fidedignos.

³⁷ L. se Prator. 75. de iudic. Aceb. in l. 7. n. 1. in fin. l. 7. lib. 4. vecop.

³⁸ Rebuff. 2. to. ad l. gall. tit. de test. gl. 2. vers. In criminalib.

§. VIII.

AViendo contestes, y dificultad en las informaciones examinalos a todos sin dexar alguno, pero no auiendo dificultad, no sera necesario examinalos; particularmente si no fueren a proposito, pudiendo se hallar otros que lo sean mas, y excediendo del numero no se debe hacer, como queda dicho, y siendo contestes en articulo, y circunstancia principal en causa controuersa, todos se deben examinar sin dexar alguno, o sean en fauor, o en contra del que pretende sin diferencia alguna, y si se diere por conteste alguna persona no en todo idonea, examinala a y procurara, que conste del defeto, que tuuiere, poniendolo a la margen de la deposicion; con la causa, que vuo para examinalo.

§. IX.

EN cuyo examen se debe esmerar mucho, y procurar lugar secreto, y apartado, donde el testigo pueda declarar lo que supiere con toda libertad examinandolo por su propia persona, ³⁹ sin fiarlo de otro, asistiendo desde el principio del examen hasta el fin, y ante todas cosas el Comissario del santo Officio hara la monicion, que manda la carta acordada, ⁴⁰ cerca de la obligacion, que los Officiales tienen de guardar secreto, y de la excomunion, y penas impuestas contra los transgressores del, para que los testigos digan con toda libertad, y sin recelo, y supuesto que se prueban calidades inuisibles, e incorporeas, haga, que concluyan en sus deposiciones, de modo ⁴¹ que prueben en el modo, y forma introducida en derecho para probar semejantes calidades, declarando la opinion en que estan el pretendiente, y sus mayores cerca de su calidad, y que tal es la publica voz y fama, y si lo a oydo siempre a sus mayores, y mas ancianos, y despues dellos hasta el presente tiempo ser y passar assi, y no lo contrario, salvo si el testigo especificare alguna otra cosa contraria, o diuersa, que aquello se a de escriptuir, de todo lo qual dara rason particular, pues della pende la fee poca o mucha, que se le a de dar, porque aunque en otras causas, no preguntado el testigo por el juez no esta obligado a dar rason de su dicho ⁴² en estas causas por su grauedad se guarda lo contrario, ⁴³ y el testigo esta obligado a dar rason de su dicho sin ser preguntado por ella, cuya obligacion no quita la del buen juez que siempre la tiene de dirigirla a la verdad, y forma, que pruebe cumplidamente; no contentandose como algunos hacen, con que diga ser verdad lo contenido en el capitulo, o pregunta y en lo que es dado por conteste, sino que refiera lo que sabe como, y porque rason, a quien, y quando lo oyo, todo muy en particular, pues en el modo, palabras, y circunstancias consiste la fee, que se le debe dar, y hallandole algo contrario, o vacilante en sus razones procure con nueuas preguntas reducirle a la verdad, y que assiente en ella sin dexar duda, ni cosa indecisa a que no se satisfaga, aduirtiendo, que deponiendo de fama sera bastante rason, que lo sabe, por auerlo oydo decir publicamente, y que si otra cosa huiera lo supiera, por su mucha edad, o noticia, o ser natural, y vecino, y por otras razones semejantes, y si de oydas, diciendo a quien, quando, y en que ocasiones.

Todos los testigos se an de examinar primero verbalmente por el interrogatorio general, hasta la pregunta de las generales, donde declararan si les toca algun impedimento, que le repela, y auendolo no lo examinara, si no es que aya sido dado por conteste en cosa particular, y de sustancia, porque entonçes, como ya esta dicho, todos se an de examinar, y los interrogara generalmente por las preguntas del interrogatorio leyendo las claramente, de modo que el testigo entienda muy en particular, lo que se le pregunta, y cada articulo, y respuesta pondra a principio de renglon escriptuiendo todo, lo que el testigo dixere, en la forma y palabras, que lo declarare.

Si el conteste no tocara en lo que es citado, o lo declarare con notable diferencia en lo sustancial, le hara vna repregunta, si a oydo o sabido, que el pretendiente descienda de tal descendencia infecta, o de sambenito, o le toque tal macula, segun en lo que es dado por conteste, y si toda via negare, le hara saber en particular, aquello en que es citado, refiriendolo en sustancia brevemente, callando el nombre de quien le cita, y de los demas, en cuya presencia se huiera dicho o hecho lo particular para cuya prueba se examina, a lo qual satisfara plenamente sin que quede duda alguna: aduirtiendo, que estas preguntas particulares no se an de hacer mas que a los contestes dados por personas fidedignas, porque de otra manera falta causa justa para hacerlas, y assi no bastara el dicho de vn enemigo, el qual no es suficiente para preguntar particularmente, aunque baste para inquisicion general, como dixere en su lugar. ⁴⁴ Y auiendo testigos, que declaran macula contra el que pretende, o auido Comissarios, que particularmente interrogan della a todos los testigos, aunque no ayan sido citados, lo qual no aptuebo, ni califico, antes lo tengo por sugestion, y contra derecho y rason, y a consejo no se haga, si no es a los expresamente citados en la dicha macula, y dados por contestes por testigos examinados, y no de otra manera, y lo proprio a parecido

³⁹ *Vt probant, l. p. q. 6. §. 4. reg. 10.*
⁴⁰ *Lata 22. Januarij, anno 1628.*

⁴¹ *Dixi in d. q. 6. §. 4. reg. 1.*

⁴² *Cap. sicut 6. iuncta gloss. verb. de causis, de re iud. Anton. Gom. lib. 3. var. 6. 12. n. 104.*

⁴³ *Idem Ant. Gom. citato loco n. 10. vers. et idem est quando deponunt.*

Pregunta special de macula quando, y como se debe hacer.

⁴⁴ *In 1. p. q. 12. §. 3.*

parecido a hombres doctos, que an tenido por muy duras semejantes repreguntas speciales, y agenas de todo derecho.

§. X.

Y Dando ocasion el testigo con los particulares que depusiere, puede, y debe el informante hacerle otras preguntas, tanto para declarar su dicho, y que quede sin duda, quanto por ellas, y la repuestas que diere inducir la fee y credito, que se le debe dar, como esta en semejantes negocios graues, y de dificultosa probança establecido en derecho, ⁴⁵ lo qual tiene por la mayor parte lugar, quando el testigo contradice, a lo que otros muchos dicen, o si declara con duda: o cosa no verisimil, o dura de creer, porque en estos casos, y los semejantes debe el informante usar de estas preguntas subtilmente, para que respondiendo el testigo, o quite la duda, que resulta de su declaracion, y la objecion que se le puede oponer, o quede conuencido, y deshecho lo que dixere, lasquales repreguntas debe sacar de lo que dice el mismo testigo, y juntamente de la informacion, auiendo en ella bastante causa, sin la qual no se puede preguntar cosa particular, que seria sugestion, y contra derecho, procure hacer todas las preguntas necessarias, y conuinentes ⁴⁶ al negocio, y a su buena direccion, y circunstancias sustanciales sin dexar alguna, y siendo muchas note las para la memoria a parte en vn albeolo, porque aunque puede examinar segunda vez al testigo, no es bien, que dello se siguen inconuenientes, y ofuscacion de los negocios.

§. XI.

Y Viendo que el testigo en su declaracion, y razones, o el pretendiente en sus alegatos andan con rodeos, y traças calumniosas por encubrir alguna constante verdad, que importa para la justificacion, y claridad de la causa, podra usar de otra cautela contraria ⁴⁷ a las suyas, procurando con ella deshacer su intento, mostrando la verdad contraria, excusando todo genero de fraude, o mentira, ⁴⁸ que no es licito, aun siguiendo causa justa, pero otros modos, y cautelas estan aprobados, pues como dixo sant Agustin, y se refieren en derecho, ⁴⁹ vencer en justa batalla con asechanças no contradice a la Iusticia, y amparar su derecho, y la verdad por disimulados modos, licito es, y se dice specie de buen engaño, ⁵⁰ y ocurrir a la malicia, con malicia, y a la calumnia con calumnia, y enganar por no ser engañado, prudencia es admitida in derecho, ⁵¹ lo qual entiendo yo quando constando plenamente, y sin duda de macula excluyente se procuran modos extraordinarios, y fraudulentos para deshacerla, y encubrir la verdad, pero en causa dudosa escusense demasias cautelas en grado que puedan preponderar a la verdad, y Iusticia del pretendiente, y viese de las ordinarias dirigidas a declarar la duda, y verdad en su fauor, o en contra, procediendo derechamente sin arrimarse mas a vna parte que a otra.

§. XII.

DEponiendo el testigo de fama publica, y comun reputacion de alguna nota o mal nombre en la calidad del pretendiente declarara por que linea, y parte le toca, si es descendencia de judios, o moros, o herejes, o penitenciados, si ay sambenito, la rason, y fundamento, que ay para demonstracion de la descendencia, que del trae el pretendiente, a que personas lo a oido, y a quantas, que tiempo a, y en que ocasiones, y aunque no es necessario grado cierto de la tal descendencia, es mejor probança, quando se numeram los grados desde el primer maculado hasta el pretendiente, pero es fuerza saber otras mas circunstancias, y que conste, si la opinion de la tal descendencia es comunmente recibida, o solamente entre algunos particulares, enemigos del que pretende, y de su familia, si es antigua, o nueuamente introducida, y si ay algun fundamento o causa particular, porque de todo esto se debe inducir la fee, que se les a de dar, como lo probé en su lugar. ⁵²

Secunda Pars.

Repreguntas quando se an de hacer a los testigos.

⁴⁵ *In c. licet causam, ibi de singulis circumstantiis subtiliter inquirant, &c. ibi Decius a n. 52. de probat.*

⁴⁶ *Dixi 1. p. q. 6. §. 4. reg. 8.*

⁴⁷ *Cap. cupientes, 16. in princip. ubi gloss. verbo, in alignantium, & DD. de constitut.*

⁴⁸ *Couar. lib. 1. var. 2. n. 1. Io. Gutier. lib. 1. pract. q. 60. n. 4.*

⁴⁹ *In cap. Dominus 2. 23. q. 2.*

⁵⁰ *L. 1. §. 2. de dolo. Ouald. ad Don. lib. 1. §. c. 40. lit. G. & lib. 18. cap. 3. lit. 7. n.*

⁵¹ *In l. cum pater, 77. §. Titio, 31. de leg. 2. Ouald. in locis citatis.*

Testigos de fama como se an de examinar.

⁵² *In 1. p. q. 10. §. 4.*

§. XIII.

Y Si fuere de oydas a los mayores, debe nombrar los para segun sus calidades, integridad, y numero dar les fee o no, y el tiempo en que lo oyeron, porque si fue despues de començada aquella pretension, o otra de la misma descendencia, no prueban, ni hacen fee, y porque mientras mas antiguos huieren sido los auctores de las oydas prueban mejor, y mas plenamente, y es de advertir, que aunque algunos Doctores, an tratado destos dos vltimos generos de prueba, conuiene a saber de la fama comun reputacion, y de oydas, promiscuamente como de cosas semejantes, ay entre ellos muy gran diferencia, pues podra auer oydas de algunos viejos particulares sin que aya fama que consiste en la mayor parte de la Ciudad, o pueblo, como sucede en macula, o negocio muy antiguo, y comunmente olvidado, quedando su memoria en algun viejo; o viejos antiguos, y de noticia solamente, loqual sucede, y experimentamos cada dia, y probé largamente en su lugar. ⁵³

⁵³
In 1. p. q. 9. §. 4. l. imitat. 2. & deinceps & in d. q. 10. §. 4. n. 33. & 34.

§. XIV.

Y A los vnos, y otros testigos tanto que deponen de publica voz, y fama quanto de oydas a sus mayores, le debe preguntar su credulidad, y sentimiento, si an tenido por cierto, y creydo lo que la fama, y oydas dicen, porque asistiendo a lo contrario con rason suficiente no prueba oydas ni fama, pues tanto hacen fee, quanto estuieren recibidas comunmente, o se fundaren en rason, la qual falta en el testigo, que mouido sufficientemente, no cree lo que otros dicen, como se prueba en derecho. ⁵⁴ Y aunque Bartulo, ⁵⁵ a quien siguieron otros, dixo, que basta decir el testigo, que lo oyo publicamente, sin declarar la fee, que el en particular le a dado, pues bastantemente se colige creerlo por la publica opinion, que alega, a que no se presume, querer oponerse, con todo en estas causas por su entidad e importancia, y que por su antigüedad en nuestros tiempos consisten mas en la comun aceptacion, que en otras particularidades, y actos constantes, y ciertos, se debe seguir la contraria, pues consiste en textos expressos, y se sigue mas comunmente, en particular en causas graues.

⁵⁴
In c. licet ex quadam 47. ibi, & credere ita esse, de testib. c. l. 26. ubi glos. 8. tit. 26. p. 3.
⁵⁵
In l. de minore, 10. §. plurimum, §. n. 20. de quest. Nauarr in c. non sunt audienti, n. 1. 2. q. 3. Capell. Tolos. decis. 380. ante n. 9.

§. XV.

Y Pareciendo la probança algo dudosa, tanto por la diuersidad de los dichos de los testigos examinados, quanto por no constar de alguna circunstancia necesaria, o descendencia, en que se funda, y consiste la dificultad de las informaciones, debe con mucho cuydado excogitar algun camino por donde declararla, y que en ninguna manera, quanto fuere de su parte, y el negocio diere lugar, falgan las informaciones con duda, a que no aya satisfecho bastantemente, o hecho las diligencias posibles, y que moralmente se pudieren hacer para aclararla, de modo que no obligue a hacer nueuas diligencias, y nombrar otros informantes con descredito suyo, pues es cierto, que si huiera hecho de su parte, lo que debia, y canxado las dificultades, no auria causa para hacer las segundas con tantos daños, y gastos excessiuos, que con dilacion en los negocios se originan de vn mal principio; a que debe por su reputacion, y por excusar los dichos, y otros inconuinentes mirar mucho, y procurar acabar las informaciones, que se le comeren, tan perfectamente, que no aya necesidad de mas diligencias, si bien puede auer casos, en que se hagan con justas causas sin culpa del primer informante, pero lo regular, y mas comun es lo primero.

§. XVI.

§. XVI.

Muchos modos particulares para allanar dudas, y dificultades pueden los informantes sacar de los mismos negocios, de sus circunstancias, y calidades del lugar onde se hacen las informaciones, y de las personas con quien tratan su direccion, y naturales de la tierra, que tengan noticia bastante, losquales no estan sujetos a reglas, ni derechos particulares, y assi se dexan a la prudencia del informante, de los generales, y de que en derecho se hace mencion, referire algunos. Y el primero sea procurar hombres viejos, y de noticia, tanto porque suelen en semejantes negocios dar luz a las cosas, y allanar dificultades dando advertencias, y señalando otros testigos, distinguiendo entre diferentes descendencias, y apellidos que es de mucha consideracion en estos negocios, quanto porque hacen los viejos mas fee, que los moços, y se presume, que saben mejor las cosas antiguas, como se prueba en derecho. ⁵⁶

§. XVII.

Podra, assi mesmo procurar testigos examinados en otras causas, como son las matrimoniales, oposiciones de capellanias, successiones de mayorazgos, obras pias, y para ordenes, y ser cofrades en alguna cofradia, que requiera limpieça, para obtener algun beneficio, o prebenda en Iglesia, o Iglesias de statuto, para patronazgos, y otras cosas semejantes, en que suelen examinarse testigos de noticia, y viejos, que dan mucha claridad, a semejantes dificultades, y aprouechan para la buena direccion de la informacion, a los quales se les da mucho credito en semejantes negocios, como largamente probé en su lugar. ⁵⁷

§. XVIII.

Los instrumentos, testamentos, escrituras de dote, y semejantes suelen dar mucha luz, y probar dudas en descendencias, y filiaciones antiguas, tanto por ser otorgadas por personas de la misma familia, y parentela, que de semejantes dudas saben mas que otros esraños, ⁵⁸ quanto porque en cosas antiguas hacen mayor fee, que testigos examinados de nueuo, y aunque la limpieça y calidad por ellos no se prueba derechamente, porque sobre cosas naturales, y de sangre no se puede hacer escritura, la qual solo pende de la voluntad de los contrayentes, ni por ella constituir calidad de sangre como probé en su lugar ⁵⁹ con todo indirectamente procede muy bien la probança que de las escrituras se saca, pues probando la descendencia, y parentela, como es sin duda, se puede inferir della y juntamente de la probança de testigos, su calidad, probélo largamente en el lugar citado.

Però aduertir, que al pretendiente, ni a sus parientes no pida escrituras ni otros instrumentos para probar cosa cierta, porque dello vienen en conocimiento de las dificultades de la informacion, de que se suelen seguir grandes inconuinentes, y roman ocasion para fabricarlas de nueuo falsamente, como muchas vezes se a visto, pero podra pedirles alguna escritura, o testamento, que especialmente se entienda està en su poder, sin expresar la causa para que se pide, porque desto no se pueden seguir los dichos inconuinentes, de modo que escrituras en general para cierto fin, no es licito pedir, pero en special la de quien se tiene noticia, sin expresar el fin, es licito, y vtil para buenos efectos. ⁶⁰

§. XIX.

Y Los libros de Baptismo, y velaciones de las parrochias prueban no solo el baptismo, o matrimonio, sino la filiacion, y descendencia, como tienen muchos Doctores, y enseña la pratica. ⁶¹ Y aunque Zaballos ⁶² con otros que el cita dixeron lo contrario, pero hablan en probança de filiacion de pocos años, sobre que es verisimil no saltaran otras probanças, pero en la antigua, sobre que no pueden testificar testigos viuos, que de vista digan de aquel tiempo, es mas verdadera la cõtraria, pues en semejantes casos se admiren probanças menores, y irregulares, y no ay causa por donde desfechar los dichos libros, y assi el informante en caso necesario, y dificil lo procure,

Tt 5 laque

⁵⁶
Ex iuribus adductis à gloss. & DD. in l. cu quid. si cert. per. & a Tiraq. de primog. in prat. n. 148. & a nobis supra 1. p. q. 9. §. 4. n. 79. & 2. p. q. 9. §. 2. reg. 4.
⁵⁷
In 1. p. q. 11. §. 2. & 3.
⁵⁸
L. quidam 15. de probat. Fel in c. per tuas, 10. sub n. 11. §. 2. restringe, vers. Et licet contrarium de testib. Farin. decis. 405. n. 4. to. 1.
⁵⁹
In 1. p. q. 15. §. 1. in eius parte.
⁶⁰
Et dixi in 1. p. q. 2. §. 4. reg. 17.
⁶¹
Secundum Nicol. Garcia de benefice. 7. p. c. 15. num. 33. Masch. de probat. conclus. 163. n. 3.
⁶²
Zaballos comm. contra comm. to. 5. q. 4. n. 87. & 81.

faque dellos fee authentica y pongala en las informaciones, lo mismo es en los dichos casos antiguos, el libro onde el Padre asentaua los nacimientos de sus hijos, y las Historias, y Chronicas de España, como prueban hablando en nuestra materia Lara, Iuan Garcia y otros, ⁶³

⁶³
Quos adduxi, 1. p.
q. 6. §. 4. reg. 1. 15.

§. XX.

Pero es necesario, que conste de la identidad de las personas, conuiene a saber que las contenidas en las escrituras, testamentos, libros de las parrochias e informaciones, registros, genealogias antiguas fueron los ascendientes del pretendiente, y los mismos de cuya calidad se trata, en que, como cosas antiguas, suele auer muchas equiuocaciones, y similitudes en los nombres, loqual se prueba con presunciones, y indicios, como en casos de dificultosa probança, y con el nombre, y cognombre, de quien se trata, no constando auer auido en aquellos tiempos otras personas que lleuassen semejantes nombres y apellidos, y por otras demostraciones, como auer viuido en tal barrio, parrochia, auer sido hijo, padre o hermano de cierta persona, o casado con tal muger, o ser de tal officio, o auer tenido algun nombre extraordinario, o postigo, y tan singular, que comunmente no se aya acostumbrado en aquella ciudad, o lugar, o auer tenido en su persona alguna señal particular, que al juicio de qualquier prudente varon baste para hacer cierta la persona, que se procura, o para demostrarla sufficientemente, aduirtiendo que el nombre, y cognombre, no es suficiente prueba de la identidad de la persona, quando consta auer auido otros en aquel tiempo, que se ayan llamado del proprio nombre, y assi es necesario, probar algunas mas demostraciones, y lo proprio se a de obseruar, si constare auerle nombrado con dos diuersos nombres, pero si la diferencia, que ay, es poca, no suele dañar en semejantes casos, ni constituir pluralidad de personas como latamente dixe en su lugar. ⁶⁴

⁶⁴
In 1. p. q. 16. §. 3.

§. XXI.

Lo proprio debe obseruar en probar la identidad de familia, y descendencia, quando ay diuersidad de personas de vn mesmo apellido, y se duda si son todas de vna stirpe y prouienen de vnos mesmos ascendientes; en lo qual se a de estar a la comun reputacion, porque si son tenidos todos por vnos, ⁶⁵ se debe assi probar con bastante numero de testigos, y lo proprio, si son diuersos, particularmente si en ellos ay diuersas qualidades, con que se distingan, como en el exemplo, que trae Iacobo Menochio, ⁶⁶ pero en caso de duda se presume, ser toda vna mesma familia, pues la identidad del nombre lo muestra assi, y si fueran diuersos, huiera distincion, que assi lo declarase, como ordinariamente suele succeder, sobre loqual debe el informante hacer exacta diligencia, probando la diuersidad, o identidad de la descendencia, y apellidos, distinguiendo las lineas, que tocan al pretendiente, y las que no, probando las calidades de la vna, y otra para escusar toda duda, y confusion, que la suele auer grande en semejantes casos.

⁶⁵
Per ea que dixi, 1.
p. q. 16. §. 2. per totum.
⁶⁶
Lib. 6. presump.
15. n. 48. & seq.

§. XXII.

Y porque se suele ofrecer duda en saber de qual de dos matrimonios contraidos por algun ascendiente prouiene el que pretende, porque se alega de su parte o declara algun testigo, que procede del primero, o segundo matrimonio, temiendo que alguno dellos se contraxo con persona infecta, y procura mostrar no tocarle aquella macula, debe ante todas cosas aueriguar, si huuo dos matrimonios, probandolos clara, y explicitamente, haciendo las diligencias, muy cumplidamente, de fuerte que conste no auer casado mas que vna vez, o ser ciertos los dos matrimonios, y juntamente de qual procede, el que pretende, aueriguandolo por los modos, que dixe en el §. 20. y en los siguientes, y no hallando bastantes probanças, procure probar algunos indicios, presunciones, y cosas

verifi

verisimiles, porque en casos tan antiguos, y de dificultosa probança son el comun refugio, sin que se hallen otras mas legitimas, y plenas, como mas largamente arriba queda dicho. ⁶⁷

⁶⁷
In 1. p. q. 16. §. 4. ex
n. 29.

§. XXIII.

Tambien suelen ofrecerse muy graues dificultades en las probanças de filiacion, en si tal ascendiente fue hijo de Pedro, o de Iuan, porque consta que vno dellos estuuo casado con muger infecta, y se duda de qual descende el pretendiente en lo qual es de aduertir, que esta prueba de su naturaleza es dificultosa, aun en las filiaciones de poco tiempo, y se prueban por indicios y presunciones, por la publica reputacion, y por la educacion, nominacion, institucion de heredero, por los apellidos, y por otros modos establecidos en derecho, y es la ordinaria prueba testigos viejos, que depongan por lo menos de la comun reputacion, escrituras, testamentos, libros de Baptismo, possession de bienes, que ayan sido de alguno dellos, y otras coniecturas, que suelen saçarse de los mismos negocios.

En lo qual se a de aduertir, que es ordinario refugio, y euasion de los infectos, alegar, que no les toca macula, porque su abuelo, o bisabuelo, no fue hijo del infecto, que el vulgo dice y afirma; sino de otro, aunque sea admitiendo adulterio en alguno de sus mayores, o que lo crio alguno de aquella linea infecta en su casa de limosna, o que fue exposito, o le siruio como criado, y no como hijo, dando diferente naturaleza, y ascendencia, y otras cosas semejantes, hijas las mas vezes de su imaginacion, que de verdad, y lo peor es, que hallan Christianos, que assi lo juren, y afirmen, cosa lastimosa, como algunas vezes e visto en casos notorios, y patentes, y no con poca culpa de los informantes, que por ellos se hacen verisimiles estas patrañas, no den lugar a ellas, procuren testigos fidedignos, instrumentos, y otros generos de prueba sin sospecha no fauorezcan semejante gente, que quien entra con estas y otras maquinias, siempre viuirá con ellas, y contaminara las comunidades, y tribunales, con otros nocibles enredos, e inquietudes, a que no es justo dar lugar, y en estos casos a de auer muy clara prueba, para deshacer la presuncion de derecho, que los tales tienen contra si. ⁶⁸ Y si hechas todas las diligencias resultare duda cerca de la filiacion, y de si es hijo el pretendiente, o lo fue su padre, o su abuelo de vno de dos, de los quales alguno fue infecto, o estuuo casado con maculada, sin poderse aueriguar, de qual con certidumbre, pruebe la calidad de ambos, para que segun esto se haga el juicio, como probé en su lugar. ⁶⁹

⁶⁸
Vt in c. transmissa,
3. vers. aut legitim.
1. qui filij sint legiti-
timi.

⁶⁹
In 1. p. q. 8. §. 3. il-
lat. 6.

§. XXIV.

El primor del buen informante consiste en disponer las cosas de modo, que no quede duda, ni dificultad de las sobredichas, sin apurarfe, y constar su verdad, o por lo menos auer hecho tan cumplidamente las diligencias necesarias, que despues no aya necesidad de otras, como dixe en el §. 15. pues en las causas notorias, y llanas muy poco obrá la industria, ni es tan necesaria la inteligencia de cosas: en la dudosas, y dificultosas debe lucir el buen informante, y con mayor cuidado, y vigilancia dirigir la informacion de modo, que cesse toda duda, y dificultad, como se adierte, y aconseja ⁷⁰ en derecho.

⁷⁰
In c. ex litteris de
iureiur. & iuribus
ad propositum ad-
ductis per Valen-
quell. c. 70. n. 87.

§. XXV.

Y aunque para mejor apurar dichas dificultades, y dudas acostumbran algunos Comissarios examinar a los que tienen por enemigos del pretendiente, de sus deudos, y familia, dando con ellos principio a las informaciones, se siguen vtilidad, y daños, porque si bien suelen los enemigos ser mas curiosos que otros en saber los defectos, y ma faciles en decirlos, con que dan luz a los

a los

a los informantes ; suelen tambien levantar muchas quimeras , e inuenciones , poniendo macula en lo mas limpio , y açendrado , con que hechan a perder , y dilatan los negocios , ⁷¹ y assi se debe vsar dellos con gran tiento , y cordura en caso de necesidad , quando se sienta dificultad en las calidades , y no modo con que probarse , se , y esto solo para abrir camino a la probança , y procurar medios , por donde mas facilmente dirigirla , pero no para probar con ellos macula , ni cosa que obste , pues es cierto , que en estas causas no hacen fee alguna , como ni en otras qualesquiera , ⁷² y fuera de lo dicho , no debe el informante creer dichos , originados de enemigos y sospechosos , ni vanos rumores sin fundamento , que suelen en estas materias de limpieza , y Nobleça dificultar lo mas llano , y macular lo mas limpio atendiendo siempre , que le pueden engañar , no crea todo lo que le dicen , oya , inquiera , aguarde a lo que se probare , antes de mouerse y persuadirse a creer dichos sospechosos , y de secretos delatores , y acabada la informacion , crea lo mas bien probado , mas verisimil , mas piadoso , y mas seguro : ni tan poco facilmente se determine a examinar los contestes , que dicen los enemigos particularmente para preguntarles en special la macula , que ellos afirman , por cuyos solos dichos no se puede inquirir specialmente , aunque se podra en general por el interrogatorio ordinario sin hazelles pregunta particular , ⁷³ segun està recibido en derecho , y apunté arriba en el fin del §.9. aunque debe mucho mirar , y atender las razones , y causas que dan . ⁷⁴ Debe procurar las causas de enemistad , aduirriendo que a los testigos que examinare sobre ellas no les a de preguntar por personas ni causas en special , por que desta manera se vendria en conocimiento de los testigos que an depuesto contra la calidad del pretendiente , que es de grande inconueniente en estas materias , sino en general si el pretendiente tiene algunos enemigos , quien son , y porque causas .

Y porque fuele auer en algunos lugares enemistades capitales , y antiguas entre algunas familias entresi opuestas , debe escusar examinar a los vnos en negocio , e informaciones de los otros ⁷⁵ porque raras vezes dicen verdad , salvo como queda dicho en caso muy dificultoso , y necessario , procure testigos desapasionados , que no sean de la parcialidad , y faccion contraria , ni de la del pretendiente , atendiendo que en negocios de familias encontradas es dificultosissimo probar la verdad , pues cada vna suele probar lo que quiere con testigos de su faccion , como la experiencia cada dia nos lo dice , y assi es necessario mucho cuidado en saber huyr , de quien no se espera diga verdad , y buscar a quien con satisfacion se pueda dar credito pues vemos familias muchas , nobilissimas , y limpissimas , desdoradas por dicha raxon , y de no auer los Comissarios hecho la debida inquisicion , ni procurado testigos desapasionados , dexandose llevar de los contrarios enemigos , an resultado muchos , y irreparables daños .

§. XXVI.

^{cc} **P**Or el contrario debe tambien excusar examinar parientes , y amigos del pretendiente , porque ni dellos se puede esperar verdad , ni hacen fee en sus dichos , porque son testigos sospechosos , y los deudos deponen en causa propia , pues las calidades de sangre son a todos comunes , y assi nunca debe examinarlos cerca dellas , en lo qual no ay excepcion alguna . ⁷⁶

Pero suele ofrecerse muchas vezes duda en la descendencia , parentela , o filiacion , y no hallarse testigos estraños , y ser fuerça examinar parientes , que suelen tener mas prompta noticia de las cosas pertenecientes a sus familias , y descendencias , y por esto se reputan en derecho por mejores testigos , ⁷⁷ que otros ; por lo qual en caso necesario podra el Comissario aprouechar se dellos en semejante caso y necesidad advirtiendo no examinarlos en las preguntas de calidad , sino en lo tocante a la dichas particularidades de descendencia , y filiacion tan solamente .

Pero caso ay en que deben excusar examinar los deudos cerca de la descendencia ⁷⁸ desta o de aquella linea , o stirpe , quando son notablemente interesados en descender desta mas que de aquella , como seria si auiendo dos familias diuersas de vnos mismos apellidos , estuuiere la vna mal opinada , y la otra bien , y alegasse el pretendiente que descende de la buena , y ay testigos , que esto niegan ,

y es

⁷¹ *Virumque probant*, i.p.q.12. §.3. n. 7. & seqq.

⁷² *L. §. praterca, de quaest. cum adductis in d.g. 12. §. 2. ex n. 2. cum seqq.*

⁷³ *Doctores in c. cum sit nobis, 9. de testib. explicat Farin. de test. q. 3. n. 14. & 15.*

⁷⁴ *L. adigere, 6. §. quānis, 2. de iurepatr. dixi 1. p. q. 6. §. 2. n. 18.*

⁷⁵ *Vt animaduertit Cicer. pro Lucio Flaco, 2. p. dixi in d.g. 12. §. 1. n. 18.*

⁷⁶ *Ex traditis, 2. p. q. 11. §. 1. per totum.*

⁷⁷ *Dixi in d.g. 11. §. 2.*

⁷⁸ *Ex l. ex omnibus, 10. Cod. de testibus Masch. de probat. concl. 4. 10. n. 38.*

y es necesario examinar deudos para mayor claridad del negocio , deben ser los de la buena , y limpia descendencia ; porque no son interesados , en que el pretendiente sea , o dexa de ser su deudo , antes es mas verisimil , escusaran su parentesco , si realmente no lo fuere , pero no a de examinar , a los que son claramente deudos del pretendiente , y les importa con ygualdad ser de la buena descendencia , y excluir la mala , porque son ygualmente interesados , podra tambien examinar a algunos , de los que son de la familia notada ; a quien procura desfechar el pretendiente para saber si son deudos , y por que parte , y no para otra cosa , pero estos no son testigos tan idoneos como los otros , particularmente , si an conocido , que el pretendiente procura excluir su parentesco , y los que diximos , que no se deben examinar en este caso , son todos aquellos , que estan en duda si son desta o de aquella descendencia , y en quien concurre la mesma raxon , que en el pretendiente mismo .

§. XXVII.

^{dd} **E**scusese tambien de examinar a los que entendiere , o con raxon presumiere estar hablados , o preuenidos de parte del pretendiente con cuyos ruegos , se haze sospechoso el testigo , ⁷⁹ y aunque en otras causas , y negocios es licita la preuencion , y que las partes hablen los testigos , y los instruyan en el hecho de su iusticia , con todo los demasados ruegos se tienen por sospechosos , y corrompen los testigos , particularmente en estas causas de limpieza onde con tanto recato , y secreto se a de proceder , y importa que las partes no preuegan ni hablen los testigos , ni entiendan , quales se an de examinar , ni an sido examinados .

§. XXVIII.

^{ee} **A**unque causas podra auer que obliguen a examinar dichos testigos , y otros sospechosos , como es , si fueren dados por contestes en punto sustancial , en que no sean notablemente interesados , entendiendose que saben la cosa , que se pretende probar , mejor que otros , o si fuesen tales personas , de quien se tenga satisfacion de que en qualquier acontecimiento diran verdad , de lo que supieren , y en los dichos casos debe el informante exortarles mucho a decir la , y a descargar su conciencia , representandole la obligacion , que a ello tienen en virtud del juramento , y ser preguntados juridicamente , y con repreguntas sacadas de su mismo dicho , y de otros testigos que le ayan dado por conteste , conque lo haga venir en la verdad , que se pretende , y le ayude la memoria , si a caso estuuiere defectuoso en ella aduirriendo que estas especiales preguntas son bastante causa , y que conste de la mesma declaracion , o de otros testigos , como queda dicho , no se pueden hazer .

§. XXIX.

^{ff} **S**velen algunas vezes darse memoriales de cosas particulares al informante secretamente vnas vezes firmados del delator , o delatores , y otras sin firma , siendo firmados examine a los contenidos , reconozcan el memorial : si no dieren raxon , de lo que en el dicen , preguntefela , con la causa que los mouio a darlo ; si hablaren equiuoca , y dudosamente declarénse , no permita quedar algo con duda procure saber , y escudriñar su animo , que por la mayor parte no es bueno , sino originado de odio , y enemistad , y assi deben probar lo que dicen con otros testigos fidedignos mayores de toda excepcion , procurar los papeles y escrituras , que citan , y sambenitos a que se refieren , probar la descendencia , que del tiene el pretendiente , hazer todas las demas diligencias necessarias para saber , y aueriguar la verdad de lo que contienen , y en casos semejantes , quando se dan

contra

498 Instrucion de Comissarios.

contra persona de buena opinion, procure mas descargar al pretendiente, que haçer diligencias extraordinarias contra el, pues por la mayor parte proceden de odio, y mala voluntad, lo qual se consigue con examinar personas viejas, fidedignas, mayores de toda excepcion, y con otras diligencias, con que se deshaga la macula opuesta, o se pruebe cumplidamente, con lo qual aura cumplido el informante con su obligacion.

§. XXX.

⁸⁰ **P**ero recibiendo dichos memoriales sin firma occultamente, si no huviere acabado, ni remitido a su comunidad la informacion, podra examinar los testigos que citaren, sin haçerles particular pregunta sobre la macula que expresan, porque falta toda causa para ello, pues estos tales memoriales raras vezes, o nunca contienen cosa verisimil en quanto a testigos, fama, o oidas ni prueban, ni aun para inquirir spcialmente como en su lugar probé ⁸⁰ pero no auiedo acabado la informacion, puede el Comissario examinar los testigos, que citare como pudiera no estando citados generalmente por el interrogatorio ordinario, sin pregunta particular como queda dicho, y citando assi mesmo sambenito escrituras, o otros generos de pruebas semejantes, con que se pruebe la descendencia maculada podra procurarlas y compulsarlas, probando la verdad de la tal descendencia, y macula, y la identidad de las personas, como dixé poco antes. Y lo mismo hara quando estando firmados dichos memoriales no pareciere o fuere incognita la persona que los firmó pues en efecto es los mismo que sino estuuiessen firmados.

§. XXXI.

⁸¹ **P**ero auiedo acabado la informacion, no debe haçer diligencia alguna sobre lo contenido en dichos memoriales sin firma, sino juntamente con la informacion remitirlos a su tribunal dandoles cuenta de lo que siente de lo en ellos contenido, segun lo que huviere resultado, y colegido de las diligencias hechas y de los testigos examinados, porque acabada, y cerrada la dicha informacion, no se puede inquirir en virtud de dichos memoriales, segun derecho, y nueva prematica. ⁸¹ Porque por la mayor parte contienen cosas inciertas, y no verisimiles, originadas de los enemigos del pretendiente, no suficientes para haçer nuevas diligencias, ni particular inquisicion sobre la macula que contienen, para lo qual segun derecho son necesarios indicios y presunciones verisimiles, ⁸² lasquales faltan en dichos memoriales sin firma.

§. XXXII.

⁸² **D**E que se infiere, que conteniendo cosas verisimiles, y razones suficientes por expresion de escrituras, o penitencia, o sambenito de algun ascendiente del pretendiente, o indiuiduando parentesco cierto, o otras cosas semejantes, debe el Comissario en qualquier tiempo, que los recibiere, haçer inquisicion, ⁸³ y diligencia muy exacta por las escrituras, que señalaren, y examinar los testigos, que citaren, procurando aueriguar las penitencias o sambenitos, que alegaren, y la descendencia, o parentesco, que dellos tiene el pretendiente, y no auiedo mas que dichos memoriales, y faltando otras presunciones, o indicios, debe examinar a los testigos generalmente por el interrogatorio, sin haçerles pregunta particular de lo contenido en dichos memoriales, por que por si no prueban cosa alguna, mas de lo que pareciere por otras probanças, y presunciones legitimas, lasquales faltando falta toda razon, y derecho para haçer preguntas particulares, de lasquales suelen seguirse grandes daños al pretendiente, y nota a su linaje, lo qual se debe obuiar todo lo possible, en particular faltando

Instrucion de Comissarios. 499

faltando para ello cosa, y raçon suficiente, qual aya de ser esta, se dexa al aluedrio del prudente Comissario, que por la diuersidad de casos, y negocios, no se puede dar regla cierta.

§. XXXIII.

⁸⁴ **Y** Porque segun la nueva prematica ⁸⁴ auiedo tres actos positivos de limpieça, o Nobleça adquiridos en los tribunales. Iglesias, o Collegios en ella expresados se le adquiere derecho real a los descendientes para sin mas informacion poder ser admitidos a qualesquier officios, y honrras que requieran limpieça o Nobleça debe el Comissario probar, y aueriguar, si el pretendiente tiene en su fauor alguno, o algunos actos positivos declarando el parentesco, que ay entre el, y las personas que los obruieron, y por que linea, o lineas les tocan, y en que grados con toda claridad, y especificacion, ⁸⁵ de modo, que conste, si se comprehenden por vno o mas quartos, y quales son, procurando en quantò fuere de su parte aya en todo claridad, y distincion de cosas.

§. XXXIV.

⁸⁶ **Y** Porque no solo de las personas de los testigos, y su calidad, sino tambien de sus dichos y modo de decir, y de otras circunstancias, se infiere el credito que se les debe dar, a de procurar, que se escriua, lo que el testigo dixere por la palabras, y modo, ⁸⁶ que lo refiriere, sin mudar, ni alterar cosa alguna, aunque el modo, y palabras sean toscas, y poco vrbanas, porque essas, y no otras se an de escriuir, y si el testigo fuere llamado, digalo assi el Notario al principio del examen, y lo proprio si compareciere de su voluntad, porque es muy diferente la fee, que en este caso mereçe, ⁸⁷ y si fuere dado por conteste por otro testigo, declarelo assi a la margen, diciendo, examinose por lo que dice tal testigo en tal parte, de modo que las informaciones procedan en todo, y en sus circunstancias sin dudas, ni tropieços, que suelen ser muy dañosos, en estas materias.

§. XXXV.

⁸⁸ **S**Velen los pretendientes algunas vezes recusar por sospechosos a los Comissarios, Sy Notarios, como pueden segun derecho, ⁸⁸ y no deben despues de recusados proceder a examen de testigos, ni otras diligencias, sino remitir a su tribunal la recusacion con las cosas, para que alli se determine, si se le a de dar acompañado, o quitarle las informaciones de todo punto, porque, aunque pudiera nombrarle segun derecho, y con el proceder hasta acabarlas, con todo es muy prejudicial en estas materias, que se hallen muchas personas, y jueçes al examen de los testigos, por el peligro de falta de secreto, que se puede temer, y en los testigos reparo, para no decir con libertad, que es justo en semejantes materias, y en caso que parezca darle acompañado, su tribunal le señalara el conuiniente para la buena expedicion de la causa, aunque en algunos tribunales no se vsa señalar acompañados por la dicha razon, sino dar por recusado in totum al Comissario. Y si recusare al nuncio o familiar, que llama los testigos, no obstante que la recusacion no es valida, por ser mero executor sin conocimiento de causa, ni iurisdiccion alguna, ⁸⁹ auiedo otro de yguual satisfacion, encarguele este ministerio, por quitar queexas del pretendiente, y por otros inconuenientes, pero no auendolo a su satisfacion, no haga caso de la recusacion, pues no es valida por dicha razon, o procure los testigos por su persona, y examinelos en sus casas o en otras partes seguras, y secretas, lo qual juzgo siempre por mejor como arriba queda dicho.

§. XXXVI.

§. XXXVI.

Abadas las informaciones procure hacerse capaz, de lo que contienen, y de las dificultades, que dellas resultan; para cuya mayor facilidad sera conueniente desde su principio yr apuntando a parte en vn albeolo brebe, y sustancialmente lo que cada testigo fuere diciendo, y lo que constare de las Serituras, y demas papeles, que se compulsaren, poniendo con distincion cada linea, y dificultad, y a cada vna de por si lo que tocare de las Probanças sea en fauor o en contra del pretendiente: porque debe informar a su tribunal o comunidad de lo que sienre cerca de la fee, que se puede dar a los testigos, y de la limpieça y partes del pretendiente brebe, y sustancialmente haciendo relacion de todo lo que contienen las informaciones, o por escrito, sino huuiere de hallarse a votarlas, como regularmente sucede en el Santo Officio, y consejo de las Ordenes, o verbalmente siendo el informante del cuerpo del capitulo o comunidad, que mandò hacer las informaciones, como es en la Santa Iglesia de Toledo, y en los Colegios cuyos capitulares suelen hacerlas, y juntamente hallarse a votarlas, que entónces basta; que verbalmente haga la relacion, e informe, el qual a de costar de quatro partes, de integridad, verdad, fidelidad, y claridad; de Integridad, que comprehenda sustancial, y complidamente todo lo que de las informaciones consta, sin dexar cosa alguna. 90 Verdad, que lo sea todo lo que contuviere la relacion. 91 Fidelidad, que pura y fielmente refiera todo lo que constare de las informaciones sin dolo, fraude, ni cauilacion alguna, y sin quitar, ni añadir cosa, aunque en si sea buena. 92 Claridad, que sea clara, no obscura, ni equiuoca: 93 pues de otra manera, mas seria confusion que relacion. 94

90 L. si quando 4. de relat. in C. Theodos. lib. 11. c. dudum. 22. §. cum autem allegationes de elect.

91 L. fin. C. de precib. imperat. offer.

92 Cap. pura. 17. in fin. 3. 9. 9.

93 L. 2. de his que pro non script. l. de etate 11. §. nihil interest. 7. de interrog. act.

94 Pelaez de maiorat. 1. p. 9. 7. n. 12. vers. hinc dicitur.

§. XXXVII.

A qual es necesaria, porque como el juez que examina los testigos, sepa mejor que otros la fee, que se les debe dar, y de la mesma manera, a las demas escrituras, y probanças, y las dificultades, que se pueden ofrecer con sus soluciones, y respuestas, es necesario, que el informante, que hace dichas informaciones, comuniquen a los demas jueces su sentimiento particular, y lo que colegio de los testigos examinados, y de los demas verbalmente preguntados, para que mejor puedan votar, y determinar el negocio, en que tiene gran parte el parecer, e informe del Comissario informante, como mas bien instruido de la verdad, y de sus circunstancias. Lo qual todo tiene mayormente lugar en las informaciones encontradas, y controuersas, donde a testigos de limpieça, y de macula, porque en las llanas, y lisas se puede excusar lo mas que en esta brebe relacion emos dicho, y si la cumplieren los Comissarios informantes, añadiendo de su prudencia, e inteligencia lo que en special no emos podido aduertir por la diuersidad de los negocios, sucesos, y circunstancias, es cierto cumpliran con su officio, y obligacion, y consciencia, y excusaran muchos daños, y gastos que de lo contrario suelen seguirse a los pretendientes y a sus familias, y aun a los mismos tribunales, y comunidades.

INDEX

Nobiles a rusticis odio habentur.

Statuta puritatis honorem communitatibus tribuunt

Confraternitates propter statutum azeris praferuntur

Inspiritalibus habetur ratio nobilitatis

Quest. 1. §. 3. post num. 18. Et utrumque amplectitur Ecclesiast. 3. 12. & 13. ibi; Ne gloriaris in contumelia patris tui: non enim est tibi gloria eius confusio: gloria enim hominis ex honore patris sui, & a deo sibi pater sine honore.

Quest. 1. §. 5. post num. 5. Quibus ad stipulatur Segura Daualos in director. iudic. Eccles. 2. p. c. 14. num. 24. Et honor (inquit) adfert seculi utilitatem, l. longius, in fine, de iud. praesertim in proposita specie, in qua non solum obtinenda sunt dignitatum ingentem adfert utilitatem, imò innumerabilia commoda, & auctoritatis pondus inquisitis, eorumque successoribus inde proueniunt: honores autem huiusmodi lesio, non solum praedicta eisdem inquisitis, filijs, & heredibus suis, verum etiam omnibus ex ipsa progenie procedentibus auferuntur, & status ruina, ac mille incommoda inde sequuntur. Hac Segura.

Quest. 1. §. 7. num. 5. post verba. C. de fideicom. Et facit illud Prouerb. 14. 2. Ambulans recto itinere, & timens Deum, despicitur ab eo, qui infamiam graditur via. Et ad propositum animaduertunt Sarmiento 4. select. c. 16. quem citat Segura Daualos in director. 1. p. c. 2. n. 2. Et quod rustici odio habent nobiles, & e contra, dixerunt Selua 4. de benef. q. 1. n. 2. Neuzan. 2. Sylus nupt. n. 25. quos refert Pelaez 1. de maiorat. q. 51 sub n. 39.

Quest. 2. post n. 11. Ex quo procedit, quod ex puritatis statutis quaeritur communicatus maior dignitas, honor, & prerogatiua, qua praferuntur caeteris, quae simile non habet statutum, & ideo receptum, quod confraternitates laicorum, quae statutum puritatis habent, praferuntur in processionibus, & alijis congregatis caeteris, quae hoc statuto carent, ut est apud Minchac. in praesat. c. trou. illustr. Lara 1. de annuvers. & capellan. c. 24. n. 28. Salgado de reg. protect. 2. p. c. 9. num. 49. & 50. quia etiam in spiritalibus habetur ratio nobilitatis, & puritatis, ut praedicti subduunt, docentque Lambertin. 2. de iure patronat. 3. p. q. 2. ar. 9. Barbosa de officio parochi c. 2. num. 120.

Ibid. post n. 26. Quando autem quis teneatur suam detegere infamiam, vel non, vide Abb. Butr. Immol. Fel. & Dec. inc. sciscitatus, de rescript. Fulu. Pacian. 2. de probat. c. 20. n. 108. & in alijis ibi.

Ibid. post n. 28. Ex quibus sequitur, quan-

tum ineptè, quantumque parum cordatè his. Narra- ce diebus quidam Religiosus fecerit, dum per tur de fa viginti quatuor annos sub cuiusdam Religio- Ho Reli- nis disciplina degerit, in qua habetur strictum giosu fuf puritatis statutum, nimis rigidè seruatum, ita sam fuisse ve professionem emittant Religiosi sub condi propriam tione, vt si postea in suo sanguine aliqua probe maculam, tur macula, irrita reddatur professio, qui qui ex quo re dem Praeposito Generali dicta Religionis pulsus relcripsit, se ex maculata oriri radice, & tura fuit è Re- anima non posse in Religione manere: prudès ligione. Pralatus protunc reticuit, Religiosus verò iterum, atque iterum idem reperit delirium, qua instantia motus Pralatus sumere informa- tiones circa veritatem iussit, patefacta q; an- tiquisima macula opinione per quosdam se- nes, et si in eius familia plures aderam conde corati insigniis, & muneribus puritatis, spolia- tus fuit Religiosus, & è Religione turpiter eiectus, qui certè proprium defectum cum sui, suorumque; dehonestatione propalare non te- nebatur, nisi, vt praediximus.

Quest. 2. post num. 55. Atq; ita vidimus, quod simile statutum, seu consuetudo vniuer- salis adest in Cathalonia non admittendi simi- li affectos macula ad officia & honores publi- cos, vt refert Ludou. Peguera de decis. 1. 3. n. 14. & Fontan. de pact. nupt. glof. 5. claus. 1. p. 1. n. 104. quod iustissimè fit, & seruatur.

Quest. 3. §. 1. sub num. 25. post verb. patiuntur, circa quam nouam (contra antiquiorem) opinionè plura satis eruditè congerit doctis- simus Alphons. Carranza de partu legit. c. 2. §. 4. num. 44. vers. Quod verò, & n. seqq. vbi num. 46 & 47. tradit nostram iam dictam ra- tionem, quem non vidisse ante hanc editionem nos poenitet, fatemur enim libenter ad mul- ta tanti vidi eruditionè huic operi profutura.

Quest. 4. §. 2. n. 45. Sicut macula vnus mè- bri per totum corpus diffunditur, c. sed & illud 26. q. 2. Fulu. Pacian. 1. de probat. c. 26. sub n. 50. pag. mibi 68. ita macula vnus lineæ exten- ditur ad omnes

Ibid. §. 3. post fin. Quà opinionè post hac scri- pra, & typis data bene defensionem, & fundatà a- nimaduerti penes Ceuallos comm. contra cõ- mun. q. 900 ex n. 135. vsque ad 140. & pro ea plures adducit, & inter eos Io. Gutier. 2. can. c. 19. n. 20. & eam nouissimè sequitur Carrã- ça de partu exposito c. 4. n. 51. cuius lectio ne valde fui letatus.

Ibid. §. 6. post n. 7. Quare dispensatione sã- mi

Statutum est in Cathalonia non admitti re ad maculatos ad officia publica.

Macula membri est totius corporis.

Episcopus non potest dispensare cum illegitimis.

mi Pontificis indigeat ad Ordines, seu ad beneficium Ecclesiasticum obtinendum, ita ut nec Episcopus cum eo possit dispensare...

Quo ad legitimitatem non dispensationis infirmitatis.

Ibid. post fin. Vnum tamen est, quod inspicere debet, an legitimitas requiratur per statutam, aut per dispositionem hominis in persona admittendi tantum, an etiam quod descendat ex legitimis parentibus...

Ibid. § 7. sub n. 3. post verba. q. 51. n. 403. Acced. in l. 11. num. 20. tit. 6. lib. 5. Recop. Garcia. 4. pract. q. 8. per totam, ubi agit de no nuben Jo ignobili. P. Mol. 2. de iust. disp. 6. 1. q. ex num. 1. Basil. de Leon 3. de matrim. cap. 6. num. 18. Castillo 5. controu. 128. ex num. 1. Fontan. de pact. nupt. claus. 6. glof. 3. p. 5. num. 56.

Ibid. post num. 48. Sicut dolus Rectoris, seu Praelati Ecclesie nocet, ut in l. i. subemus nullam, 10. C. de sacros. Eccles. Bald. in l. papillo rü, in fin. C. de repud. Pretis de interpret. vlt. vol. 1. dub. 1. num. 2. 1. C. 22. fol. 440. ut cum alijs refert Castillo. 5. controu. 127. num. 30. & faciat per eundem tradita ex num. 26. ibid.

Ibid. post n. 61. Quod enim admittatur in hoc casu excusatio minoris etatis, & in similibus, de quibus agimus in hac quaest. propter sexus imbecillitatem, probat Pelacz 1. de maiorat. q. 50. num. 14. in prima edit. in 2. verö ex num. 105. Sanch. 1. de matrim. disp. 33. sub num. 15. Foran. de pact. nupt. claus. 6. glof. 3. p. 4. n. 38. & 39. P. Mol. de iust. tr. 2. disp. 5. 1. q. num. 3. Castillo 5. controu. 127. ex num. 3. & 14. & seqq. Oddo conf. 79. per totum, lib. 1. Menoch. conf. 425. num. 18. & faciant tradita infra num. 125. maxime dum in minore dolus deficit, nam si adit, restitutioni locus non erit, sicut nec in alio quolibet delicto, ut vñ pro mille referedo, doct. & late probat Castillo d. cap. 127. ex num. 26. cum omnibus seqq. & faciant tradita supra ex num. 45.

Ibid. post num. 135. Quod autem magis intricato nostro accedit, illud est, quod qualitates puritatis, & nobilitatis requisita per te-

statorem, debet eo modo probari, quo de iure & consuetudine probari solent ad fines, quos resperit testator, dum dictas exposuit qualitates, hoc est, ut successor possit obtinere in quocumque iudicio, quo deducatur cognitio circa praedictas qualitates, siue agatur de possessione, & proprietate nobilitatis, prout agi solet in Cancellariis Regiis, siue de obtinendo honores, officia, & dignitates, ad quas requiruntur puritatis, & nobilitatis qualitates, prout nos agimus, quia hoc omne fuit causa finalis testatoris, dum similes apposuit conditiones, & sic probari debent modo, quo successor, possessor, & asequi dictam finem valeat, si forte agat de suis qualitatibus quocumque ex dictis modis: nam clausula generalis interpretari debet ex fine, quem habuit disponens, vel habere potuisse, est verisimile, l. profectitia, §. s. de iur. dot. l. p. n. domus, §. qui tam, & l. otati, §. Quod autem, de leg. agn. tut. que iura ad hoc expendit Grauert. conf. 819. num. 14. & conf. 867. num. 8. vol. 5. And. Tirac. in l. p. vnaquam, verb. Reuertatur, num. 36. C. 37. C. de reuoc. don. Gemip. conf. 29. n. 4. Hippol. Rimin. conf. 569. num. 48. r. que ad 31. vol. 5. Surd. conf. 402. num. 36. & 37. vol. 3. & quali in specie docent Jacob. Niger de gradib. success. c. 21. num. 7. ibi: Sufficit autem etiam ostendere nobilitatem, quatenus orget necessitas materia, cuius intuitu desideratur: & Seraph. Oliuar. decis. 207. num. 1. cum seqq. vol. 1. ubi loquendo de plena probatione nobilitatis, subiungit hæc, Hanc tamen plenam probationem domini intellexerunt secundum subiectam materiam nobilitatis, & sic secundum quod nobilitas probari potest, ut ait Fel. in rub. de probat. concl. 2.

Vnde videtur deduci, quod si agatur de probatione nobilitatis per viam paternam, ad obtinendum maioratum ex dispositione fundatoris, debet fieri non solum per famam, & communem reputationem, sed etiam per actus, qui probari debent ad obtinendum contra Regium Fiscalem in iudicio ordinario nobilitatis in Regiis Cancellariis secundum legem Cordubensem: & simul, ut possint obtineri insignia Ordinum Militarium, quia utrumque fuit finis fundatoris, dum adesse praedictas voluit qualitates. Sin verö agatur de probando nobilitatem maternam, sufficit probari per famam, & communem reputationem, quæ sufficit ad obtinendum praedictos honores, & insignia, nam hoc tantum fuit finis testatoris, dum petit nobilitatem per maternam lineam; non verö, ut circa eam obrineatur in Regiis Cancellariis contra Regium Fiscalem, ibi enim non potest, aut saltem nunquam fuit consuetum, de nobilitate materna agere, & sic ille finis fuit extra mentem testatoris, sicut extra reductionem ad praxim. Idem dicendum est circa probationem puritatis vtriusque parentis, quæ fieri poterit per testes de auditu, & fama, & aliis modis, de quibus suis locis dicemus.

Quæst. 5. post num. 40. contra Segura Dana 2. los hanc praxim inquam pluribus canentem in director. iud. Eccles. 2. p. cap. 14. ex nu. 19. cum seqq. quem sequitur Cenedo collect. 6. ad 6. Decretal.

Quæst. 7. post num. 32. Debet quidem eligi dignior, etiam si ceteri digni sint, aliis peccatum, & obligationem restituendi oriri, tenent plures apud Velasco. 1. de priuileg. pauperum, quaest. 7. numer. 10. quamvis distinguant inter beneficia simplicia, & curata, plures alii apud Dianam 2. p. tract. 15. & 1. Miscellan. resolut. 38. iuncta resolut. 40. & in 3. p. tr. 5. Miscell. resolut. 110. ubi congerit causas excusantes a peccato, & restitutione, quos vide, quia omnia prosequi huius non est loci. Est tamen absque dubio praedicta opinio vera post Bullam Pij V. quæ tribuit ius digniori, quatenus ei potestatem praestat appellandi ab electione, in qua fuit omissus, & sic ab eo priuari absque peccato non poterit, & sine obligatione restitutionis, Est enim loquatur in electione Parochialium, extendi ad cetera beneficia fas erit, de quo dubio agunt, licet non ita generaliter accipiant, sicut nos, Garcia 7. de benef. cap. 16. numer. 61. & p. 7. cap. 2. a num. 239. Gratian. 2. discept. 211. num. 31. Ioan. Hier. Campanili d. vers. iur. can. rub. 7. cap. 6. num. 75. Velasco, num. 1. citato loco.

Nobilitas patris auctoris debet probari.

Classifica generalis ex fine inferre.

Nobilitas patris auctoris debet probari.

Nobilitas patris auctoris debet probari.

Quid dicitur deest de bium, ex quo loco Præter for origi nem dicat.

dignior eligendus, etiam si ceteri digni sint, aliis peccatum, & obligationem restituendi oriri, tenent plures apud Velasco. 1. de priuileg. pauperum, quaest. 7. numer. 10. quamvis distinguant inter beneficia simplicia, & curata, plures alii apud Dianam 2. p. tract. 15. & 1. Miscellan. resolut. 38. iuncta resolut. 40. & in 3. p. tr. 5. Miscell. resolut. 110. ubi congerit causas excusantes a peccato, & restitutione, quos vide, quia omnia prosequi huius non est loci. Est tamen absque dubio praedicta opinio vera post Bullam Pij V. quæ tribuit ius digniori, quatenus ei potestatem praestat appellandi ab electione, in qua fuit omissus, & sic ab eo priuari absque peccato non poterit, & sine obligatione restitutionis, Est enim loquatur in electione Parochialium, extendi ad cetera beneficia fas erit, de quo dubio agunt, licet non ita generaliter accipiant, sicut nos, Garcia 7. de benef. cap. 16. numer. 61. & p. 7. cap. 2. a num. 239. Gratian. 2. discept. 211. num. 31. Ioan. Hier. Campanili d. vers. iur. can. rub. 7. cap. 6. num. 75. Velasco, num. 1. citato loco.

Ibid. post num. 65. Quibus adde alios plures, quos nouissimè cumulat Velasco de priuileg. paup. 1. p. q. 7. num. 8. & sequent. ubi intelligit, dum patronus nunc tantum praesentat, secus si plures, nam tunc dignior ab Episcopo institui debet mediante eorum examine, ex declaratione Congregationis Concilii, quam ibi refert, & Alex. Ludou. decis. 464. num. 2. & ibi Oliu. Beltram. num. 3.

Quæst. 8. §. 2. num. 27. post verb. Henrici lib. 2. cap. 31. §. 1. Quibus adde Syluestri verb. Baptismus 4. nu. 7. Soto 4. dist. 3. q. vna. art. 9. Filiuc. 1. tract. 2. cap. 6. num. 149. Ioan. de la Cruz. 2. director. de Baptismo q. 1. dub. 3. concl. 2. relati per Dianam in addit. 10. ad 2. p. vers. Et prima facie, circa fin. qua est post calcem operis, dicentes, quod puer expositus, si videatur natus ante mensem, censendus sit baptizatus, & ideo non debet iterum baptizari, quibus adde alios apud Bonac. 1. de Sacram. quaest. 2. part. 1. num. 38.

Ibid. §. 3. post num. 44. Cuius constitutionis etiam meminit Nic. Garc. 7. de b. et. c. cap. 2. num. 26. non tamen nostræ veræ opinioni contraria existere ex nostra ratione optime volunt Gratian. 2. to. discept. 267. num. 43. & Carrança de partu exposito cap. 4. num. 51. in fin. qui nostræ sunt opinionis.

Ibid. post num. 63. Idem enim procedit, dum dubium vertitur, ex quo loco præterfor ortum ducat: nam si incertum sit, an ex hoc, vel ex illo originem trahat, & in vtroq; ad ius cognomina ascendentium præsentor, vtrorumque; sunt probanda qualitates, & secundum id quod maneat probatum res decidenda erit, ut prædiximus in hac illat. Vnde non bene processisse dicitur in quadam confraternitate cuiusdam vrbis (cuius ræco consulto nomen) quæ statutum rigidam puritatis haber, circa admissionem cuiusdam confratris, in cuius informationem vertebatur dubium, ex quo duorum locorum ortum duceret, & factis in vtroque informa-

tionibus, constitit de eius puritate, & confratres noluerunt illum admittere propter praedictum dubium: quæ quidem insana, & imprudens fuit determinatio, necnon iniusta, & parum iuridica; & contra ita volentium animas, & conscientias. Quare harum confraternitatum statuta, licet iusta in se sint, ex accidente tamen magna ex eis oriuntur damna; quatenus tribuunt potestatem laicis ignaris, & illiteratis has iudicandi informationes, qui magnos errores in iudicando committunt, veniunt enim litteratos consulere, & eorum dicta, & consilia sequi: aliis quidem vereor, ne eorum animæ æternò crucientur igne, cum ignorantia eos non exulet in eplenta literatorum ciuitate, quos consulendo possunt ignorantiam, & errores omittere, quod nisi ita agerent, si confessarius essem, eos non absoluerem, ad quæ multum respicere debent animarum patres, iustitia quæ zelatores. Imò plus, quod incredibile videbitur, à pluribus pro constanti auditu in dicta ciuitate esse plures confratres in dictis confraternitatibus, qui ob inopiam, siue ob malitiam, non alios pueros dicunt, & dignos ingrediendi illas confraternitates, nisi qui pecuniis eorum suffragia emunt: ita ut in receptionibus confratrum, quæstum, negotiationem, & iuuenili modum habeant, ad quod dicti confratres, vel eorum quidam inter se habent societates, & tractatus ad similia patranda, necnon mittendi libellos seceros ad Tribunal Sancti Officii, & ad Regium Senarum contra puritatem eorum, qui extrane admitti ad numeram Sanctæ Inquisitionis, & agitur de inquirendo eorum qualitates, eodem sine lucrandi ab eis pecunias; qui quidem homines perniciosissimi sunt in Republica, quibus Saran vtitur ad plura peccata patranda; & lucrandi plures animas, vñ illis, quorum æterna salus valde mihi difficilis videtur propter difficultatem restituendi honorem proximi iniuste ablatum, debebant enim acriter puniri per Rectores ipsius ciuitatis, pro quibus faciunt tradita infra, 2. p. quaest. 2. per totam, ubi plura de his malignis delatoribus.

Quæst. 9. §. 1. numer. 6. post verb. punct. 6. numer. 20. Fagundez ad 2. Eccles. præcept. libr. 6. c. 5. numer. 4. Lazar. demonit. sect. 2. quaest. 12. num. 23. Layman 3. Theol. mor. sect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 4. numer. 9.

Ibid. numer. 7. post verb. allegat. 3. 2. num. 26. Quamvis generaliter in omni impedimento occulto liberent ab obligatione denunciandi, idem Basil. de matrim. 5. cap. 34. numer. 5. & eo relato, non satis quæ laudato Diana 3. part. tract. 4. de Sacram. resolut. 221. pag. mihi 150.

Ibid. numer. 13. in fin. Quidquid contrarium probabile dicat Diana 3. part. tract. 5. Miscell. resolut. 100. probabiliorum tamen hanc nostram fateretur opinionem.

Ibid. post num. 58. Ut bene & summo iure docent plures apud eundem Sanch. numer. 12. citato loco, quibus adde Rebell. 1. libr. 4. quaest. 10. num. 2. Malder. opuscul. de restit. mental. cap. 4. & 10. Coink. de act. super licet, nat.

Statuta quarumdam confraternitatum notantur non ex se, sed accidentali-ter.

Impedimentum occultum matrimonii an denuncian dum.

Iuramento ambiguo logice extrahendi, & si ne necessitate huiusmodi licet, nat.

nat. disp. 10. dub. 3. concl. 3. numer. 49 Syl- uium 2. 2. quast. 89. art. 7. quast. 3. concl. 5. Layman 4. Theol. moral. tract. 3. cap. 13. num. 7. & cap. 14. numer. 8. quidquid cum Sanch. & aliis dicat Diana 2. part. tract. 1. Miscell. resol. 25. & in 3. part. tract. 6. Miscell. resol. 30. per totam.

Stratitia Ibid. §. 2. post numer. 6. Et specificè in no- stra materia puritatis, & nobilitatis, senten- tia latam contra vnum ex columbis fan- guine ligare & nocere ceteros omnes, ob- seruans plures apud Ioan. Garc. de nobilit. glos. 6. numer. 48. & Barbof. de Canonic. cap. 13. num. 38. vbi pluries à Rota ita iudica- rum refert, precipud in decis. 271. numer. 2. part. 2. recent. & coram Greg. XV. decis. 486. num. 9. & apud Mohed. decis. 8. Achil. decis. 5. de sent. & re iud. Crescent. decis. 18. de probat. Coccin. decis. 68. numer. 14. & aliis in pluribus.

Testes. Ibid. post numer. 17. Et quia testes, qui vnum firmant, ex quo aliud sequitur, cen- sentur formaliter super utroque de posuisse. Bald. in l. data opera, numer. 34. versic. item inuasequã nota, quod quatuor testis, C. Qui accusari non tur, cen- sentur su- vol. 1. sic deponacio de delicto hæresis, de- ponit de infamia, quæ ex illo sequitur.

Ibid. §. 3. post numer. 9. Quibus adde Fon- tanell. de pact. nupt. claus. 5. glos. 5. part. 1. numer. 60. vbi num. seq. communissimam hanc vocat opinionem, & ait quod testes, qui de singulis actibus deponunt, & tendunt in eundem finem, & ad idem genus proban- dum, non dicuntur propriè singulares, quia in qualibet specie representatur genus, ad quod plures adducit, quos, & alios nos su- præ congregimus; quamuis Fontanella ibi hac opinione vtatur ad alia plura, nempe ad probandum furtum, & alia delicta in genere, quod nos validissimis negamus rationibus.

Fama Quæst. 10. initio, post numer. 5. Quibus adde Bald. in rub. num. 10. & 11. C. de probat. & in cap. vestra, numer. 5. de cohabit. Cleric. & mul. Capra tract. de notor. in pref. numer. 22. cum seq. Simon Schard. in lexi- con iur. verbo, rumor fol. 824. fama enim di- citur, dum confectur tota ciuitas, seu vicinia, aut maior eius pars; rumor verò, dum pars tantum, vt puta tertia, vel quarta ciuitatis, vel viciniae, idè Bald. in l. ea quidem num. 2. C. de accus. glos. & DD. in cap. super eo, de eo, qui cognouit consang. vbi Abb. numer. 3. Ioan. Andr. & Ancharran 2. Hosciens. & Card. 1. Alex. de Neuo. 3. vsq. ad 6. Hier. de Mon- tes, de fin. regund. cap. 55. numer. 3. & 4. Garc. in de presumpt. cap. 33. numer. 27. Ioan. Calder. in repet. cap. vestra numer. 23. & sequentibus, de cohabit. cler. & mul.

Ibid. post numer. 6. Bart. enim ibi sequit- tur Hippolyt. de Marfil. in d. §. plurimum numer. 52. Gabr. Saray ad Mathefl. sig. 51. numer. 11. & sequentibus fol. 224. Bur- sac. cons. 34. numer. 20. & 21. vol. 1. Idem Masc. cons. 895. ex numer. 5. Farin. d. qua- stion. 47. ex numer. 148. cum sequentibus, & numer. 309. cum trib. sequentibus, Hierony- mus Luitca. decis. 20. Rota Auentonès. n. 14. Ay. n. Crax. cons. 134. num. 6. prope fin. vol. 1.

Ibid. §. 2. post numer. 1. Nouissimè tamen ad intelligentiam d. l. Lucius, vide Carran- ça de partu legit. quast. 20. ex numer. 33. cum sequentibus, vbi numer. 39. concludit, non posse dari necessariam, & concludentem probationem filiationis quoad patrem, quod evidens est.

Ibid. numer. 18. post Coccin. decis. 68. num. 4 & 10. Atque nouissimè Fontan. de pact. nupt. claus. 5. glos. 1. part. 1. num. 103. vbi de macula iudaica, vel Sarracena loquens, ita profectur, Quod magis consistit in fama, reputatione, & opinione, quam in alio, quod per famam, reputationem, & opinionem solet id probari; & pro sufficienti probatio- ne haberi.

Ibid. post numer. 21. Imò possunt concur- rere simul probatio famæ, & auditus, & se ad inuicè adiuvant vsq. ad probandi tota- lem perfectionem, Couar. in Epit. cap. 8. §. 3. numer. 9. Mich. Grassus comm. opin. lib. 2. cap. 19. quast. 2. Hercul. neg. num. 309. Peregr. de fideicom. art. 41. num. 87. Farin. d. quast. 47. numer. 106. & 107. Esm. Suar. in th. recept. sent. verb. fama numer. 36. Tob. Non. cons. 89. numer. 13. Mandel. Al- bent. cons. 83. numer. 5. & sequentibus, Hon- ded. cons. 17. numer. 503. vol. 1. Rota decis. 171. numer. 7. & decis. 394. numer. 3. lib. 1. diuers. Caputaq. decis. 337. numer. 7. & 8. lib. 3. & dixi in §. 4. numer. 35. & nob. sequentibus.

Ibid. post fin. Vnde palam constat, quod qualibet dispositio nobilitatem, seu purita- tem requirens, siue sit hominis, siue legis, seu statuti, verificabitur, & locum habebit, dum qualitas illa manet probata per famam, & communem reputationem, de quo nemo cor- datus dubitabit. Sed quidem manet ingens dubium, quid dicendum de dispositione, qua- dictæ conditioni addit, quod in contrarium non sit fama, nec rumor, ita, Siendo nol. y limpio de toda mala raza de Indios y Moros, sin que aya fama, ni rumor alguno en contra- rio, an tunc ad exclusionem sufficiat quilibet rumor maculæ, quomodolibet probatus, etiam si constet, non esse veram famam: Et ego, censeo distinguendum esse inter disposi- tionem hominis, & inter legem, seu statutum, nam lex, & statutum debent intelligi de ru- more iusto, & iuridico; & sic de vera fama, non verò de rumore iniusto, & recenti. & sine causa iusta, quia hoc esset iniquum; & reprobum, quod à lege, & statuto multum est alienum; & debet interpretari modo, quo absit omnis iniquitas, & iniustitia, & tra- neat sensus rationi consonus, quamuis verba improprietate, ex pluribus adductis infra 2. part. quast. 1. glos. 8. ex numer. 7. & sic su- mendo rumorem pro fama iusta ex bona cau- sa orta, etiam si sequatur verborum duplicatio, & reddatur inutilis adiectio verbi, ni- rumor, quod admittitur causa vitandi absurdi & iniquitatis, ex vulgatis adductis per Calli- llo. 5. part. 2. ceterouers. 166. ex numer. 6. cū sequentibus Gratian 5. discept. 834. numer. 13. Mantica. de coniect. 3. tit. 7. per tot. & 6. tit. 1. num. 13. Fufar. de substit. quast. 320. numer. 45. Dispositio autem testatoris pro-

Fama & audi- tus con- currentes sufficiunt ad probandum

Stratitia excludit macula- tos per- famam, vel ru- morem, quomodo ad acci- piendum.

Iniqui- tas vitæ dicitur

30 **Disposi- tio testatoris in proposito specie pro- pria acci- pienda.** priè intelligenda venit, & sic prædicta verba sumenda pro rumore in rigore, & quod voluit testator excludere illum, qui contra se habet rumorem maculæ, & descendentiæ, à Iudæis, & Sarracenis, quamuis constet non esse legitimam famam. Tum, quia liberum est ei, bona sua cui maluerit relinquere, & adimere, etiam ex iniusta causa, ex vulgatis, & à nobis congestis supra quast. 4. §. 7. in princ. & quast. 13. §. 4. numer. 23. Tum quia in indagando voluntatem testatoris, non tam inspicendum est, quod iustum est, quam quod voluit testator, hoc enim iu- stum censetur, quamuis aliàs iniustum videatur, Stephanus Gratian. 5. discept. 863. nu- 26. Tum quia verba testatoris propriè intel- ligenda veniunt, l. iudicemus. §. fin. C. ad Tre- bel. cum similib. Tum quia difficultus exten- ditur hominis dispositio, quam legis, vel sta- tuti, cap. si septem, de rescript. in 6. cap. cum- nis difficulti in illis, de probat. eod. lib. Craueta de antiq. hui. ex: è temp. 4. part. §. videmus, numer. 13. Bald. dicitur & co. f. 482. num. 2. vol. 1. & sic etiam diffici- litus coartatur, & difficultus receditur ab eo, quod voluisse testatorem, comperit est, ita Petr. Surd. consil. 10. numer. 27. & seq.

31 **Politas testato- ris in spi- cienda, nō quod in- sit esse.** Quod verum puto, dummodò absit fraus, vel eius suspicio ex parte substituti, vel alte- tur, & in- telligitur dicta opi- nio. rius, quare recens rumor impuritatis non debet nocere, nec qui spargitur à colitiganti bus, nec quilibet aliàs daretur occasio fraudi- bus, & quod esset in cuiusque potestate, vo- catos priuare à simili successione, spargendo rumores contra eorum puritatem, quo nihil est, quod ius magis abhorreat; & voluntas testatorum, sed rumor debet ab antiquo pro- uenire, & probari per testes fide dignos, & maiores omni exceptione, aliàs nihil fiet quod maxime iustum est, & valde conue- niens voluntati testatoris. In quo iudicio ma- gna ex parte habere locum arbitrium iudi- cum, quia non potest tradi certa regula cir- ca sufficientem probationem huiusmodi ru- moris.

34 **Nobili- tas aeno- stris sta- tutis per- famam pro- batur, e- tiam sine requisitis legi- Cordub.** Est tamen aduertendum, quod ad proban- dum nobilitatem ex nostris statutis non est necesse, quod interueniant omnes solemnita- tes legis Cordubensis, sed sufficiet fama, & communis reputatio, vt diximus, quia est articulus incidens, & minoribus ostenditur probationibus, vt specificè docent Oratorum de nobilit. 3. part. cap. 8. numer. 11. Ioan. Garc. eod. tract. glos. 1. numer. 33. & faciunt tradita per Bald. in l. non ignorat numer. 9. & 10. C. Qui accus. non poss. Menoch. libr. 6. presump. 60. numer. 8. Vincent. de Fran- chis decis. 630. numer. 3. Ioseph. de Sesse decis. 13. ex numer. 14. & sic proprietatis, & dominiū cuiusque rei incidenter deductū ex simplici quasi possessione iustificatur, Bar. in l. quidam in suo numer. 4. C. de cond. inst. Glos. in l. sent. §. sed si queritur, verb. posses- soris, si seruit. vñdic. Masc. cons. 539. numer. 9. Menoch. 6. presump. 63. numer. 16. Et filiatio, & parentela ad effectum suc- cedendi maiorem probationem exposcit, quia incidenter de ea tractandum est, ex ad-

35 **Qualitas incidit ad danda minori ostenditur probatio- ne.** duis à Paciano 2. de probat. cap. 6. n. mer. 18. & 19. Petr. de fideicom. quast. 12. ex numer. 478. Cephalo cons. 435. numer. 52. & 76. & seq. Carol. Bardelon cons. 32. num. 15. Petr. Surd. cons. 1. numer. 65. & 66. Rota decis. 357. libr. 1. diuers. Seraphin. decis. 1282. libr. 2.

Ibid. §. 3. post numer. 8. Et sic nulla effica- cior potest inueniri probatio harum qualita- tum, quam publica reputatio, ita antiqua, vt memoriam excludat honinum, ex Innoc. in cap. veniens, numer. 4. & 6. de verbor. sign. Bald. in l. siue possidetis numer. 18. C. de probat. Cuiac. obseru. 26. col. 1. Menoch. 1. presump. 18. n. 15.

Ibid. post numer. 12. Et quod fama in vim antiquitatis plenissimam inducat proba- tionem, maxime circa iura sanguinis, docent las. in l. admonendi numer. 246. de iur. iur. Marquardo tract. de fama libr. 2. cap. 7. Farin. d. quast. 47. numer. 101. & sequenti- bus, Dec. cons. 595. numer. 5. & 6. Franc. Aret. cons. 37. numer. 1. Bursat. cons. 151. numer. 37. vol. 2. Fab. de Anra cons. 110. numer. 52. vsq. ad 59. libr. 2. Caputaq. de- cis. 277. numer. 4. cum sequentibus, vol. 1. & decis. 6. numer. 1. vol. 2. Paulo Fulco singul. 46. lib. D pag. 162.

Ibid. §. 4. post numer. 2. Et principalem opinionem etiam probant Ojeda de incon- pitib. benef. 1. part. cap. 23. numer. 140. An- char. cons. 253. numer. 2. Bursat. cons. 192. numer. 33. Honded. cons. 102. numer. 74. vsq. ad 77. vol. 1. Emil. Verall. decis. 9. nu- mer. 1. lib. 2.

Ibi post numer. 29. Quam praxim hodie seruari, firmant Iul. Clar. in pract. §. fin. quast. 6. numer. 4. contrariam vocans nimis asperam, Mascar. concl. 496. numer. 19. & concl. 749. numer. 4. & 5. Gandino in rub. Qui ad fama probationem possint & debeant admitti, numer. 14. Franc. Turzan. in comm. opin. 43. in fin. Paul. Granunc. theorem. 22. numer. 6. Paris. cons. 52. numer. 51. & se- que. vol. 3. Portio cons. 39. num. 22. & 23. Calcan. cons. 8. numer. 11. Bursat. cons. 87. numer. 47. & consil. 90. numer. 6. Francis. Monald. cons. 31. numer. 92. & sequentibus lib. 1. Calador. decis. 7. numer. 7. de probat. Peguera decis. crim. 27. numer. 25. Addit ad Bertazol. cons. 162. lib. D. vers. Est tamen magis comunis opinio, vol. 1. Achil. Pedroch. cons. 39. numer. 258. & 259.

Ibi. post fin. Circa quæ omnia aduerte vnum valde notabile, & memoria tene- dum, quod nemo in hac materia, vsque ad- huc cõsiderauit, quod licet dixerim, non esse necesse incausis puritatis à signare primariã causam maculæ, nec famæ, nec auditus eius, quia hoc est valde difficile, imò aliquan- do impossibile propter diurnam obliuio- nem: non tamen affirmari, non requiri cau- sam in fama, & auditu. Imò contrarium constanter assero, nempe causam legitimam re- quiriri, vt famæ & auditui maiorum credatur, est enim aliquando specificè non appareat, non obesse quin fama, & auditus probent; dum legitimè extant probati secundum tra-

Fama in vim anti- quitatis plene pro- bat iura sanguinis.

Causa in- praesumitur in fama an- tiqua.

Eff. Aus dem...

Ratio, qua...

Causa, ubi fama...

Causa, ubi fama...

Causa, ubi fama...

Causa, ubi fama...

ditata in hac questione, & in §. ultimo praecedentis quaestionis. Hoc autem non est, quia causa non requiritur, sed quia praesumitur in antiquis causam iustam praecelsisse, ex qua orra fuit fama, vel auditis, ex congestis & praecel. ex num. 5. & 6. & probatur in cap. illa autem, l. 1. dist. 2. ubi melior text. de iure ad propositum. Quoties enim effectus apparent, praesumitur proportionabiliter causam praecelsisse ad eorum productionem, ut de in rem verso, §. de usuris, l. si filius, l. d. C. de petitione hereditat. cum adducendis infra secunda parte, quaestione 9. §. 3. num. 2. Et sic fama, & auditis, legitime probatis, ideò fidem efficiunt in antiquis, quia praesumitur, sufficientem praecelsisse causam, quae est vera ratio decidendi, text. in l. si ar- biter, 28. de probat. l. 2. §. idem Labeo, de aqua pluvia arcendi, l. 2. §. tit. l. 5. part. 3. ubi propter antiquitatem creditur auditui, & fame, non quidem ita, ut simpliciter eis credatur, cum in aliis pluribus iuribus fidem non mereri decidatur, ut in l. testium, l. 8. C. de testibus, cap. licet ex quadam, 47. eod. l. 2. §. final. §. 6. part. 3. cum allegatis in praeced. quaest. §. 1. num. 1. & 2. Sed ideò creditur, quia propter antiquitatem praesumitur iusta, & legitimam praecelsisse causam, cui in illis iuribus creditur, non simplici auditui, & fame, ex quo magis explanatur ratio, ut supra §. praecedenti, num. 18.

Vnde constat, quod si appareat causa auditus, & fama, non plus eis credatur, quam ipsi causae, etiam si simus in antiquis simis, ex supra dictis, maxime numero decimo, & sequentibus, & probatur Rota in causa puritatis apud Mantuam, decisione 274. numero nono, & decisione 317. numero tertio, & in aliis, de quibus Barbosa de Canonico. cap. 13. sub numero. 47. Quare si in informationibus puritatis appareat bene probata aliqua causa insufficientis ad credendum, ut erit error, & inuocatio, falsitas, vel vana vox, siue credentia, quibus nitamur aliqui testes ad maculam praetensoris, & eius famam firmandam, etiam si extent alii, qui ex fama, & auditu eadem maculam asserant, quantumvis constanter, siue tamen expressione illarum causarum, praesumendum est, eandem illam insufficientem causam habere, & ita eis non est credendum, maxime dum existunt plures testes de puritate praetensoris. Hoc enim casu cum extet causa falsa, seu erronea quorundam testium, eadem venit praesumentur in ceteris, in quibus non potest praesumenda causa, cum aperte adsit falsa in aliis, qui eandem labis asserunt famam, & auditum. Expressio enim illarum causarum in iustitiam facit cessare omnem praesumptionem pro fama ab aliis assera, ut ex Glosa verbo transiit, in §. multis, institut. de libent. docet Menochius 2. praesumptio. 10. num. 60. Et quoties actus suscitatur ex legis praesumptione, ex quolibet vitio certo invalidatur, quia tunc praesumptio cessat, & optimè multis exemplis exor-

nat Aymon Crauera de antiquitat. tempor. quarta parte, §. 1. Absolutis differentiis, numer. 62. Et sic quamuis in concessionibus Principis iusta causa praesumatur, ut in cap. tunc nobis, 28. in fine, de testibus, Clementin. vnic. de probat. cum similibus; tamen una expressa, quae iusta non sit, cessat praesumptio, & concessio non valet. Ita Alericus 3. praesumptio. §. numero octavo, Menochius de praesumptione de simul, numero 9. §. 60. Et quamuis totum nitas actus propter antiquitatem praesumatur in l. filius familias, 10. C. de petitione hereditat. l. qui in aliena, §. sed esse, §. 3. de acquirend. hereditat. cap. continebatur, 2. ubi Doctores, de bis, quae sunt a Pralat. Tamē si appareat quilibet defectus, cessat praesumptio, & totum corruit. Sic Crauer. numer. 60. loco citato, & plures res apud Gratianum 3. dispendium 68. numero tertio, Catalanate consilio 43. numero primo in 2. prima parte. Sic etiam nostro casu, quamuis fama antiqua pro se iuris praesumptionem habeat, cessat tamen ex quolibet probata causa, quae iniusta, & erronea appareat, ut notavit Bartolus in dicta lege, cum de in rem verso, in principio, per textum in l. si certis annis, C. de pactis, antiqua l. vnic. §. sub conditione, ubi etiam corruit notat Baldus, Cod. de Libent. libertas. colend.

Vnde etiam consequenter procedit, quod praesumptio non tantum cessat ubi certitudo apparet, ut in l. final. in principio, quod met. caus. l. si deinde indebitum, 25. de probat. l. si certis annis, 28. C. de pactis, l. in rebus, 30. C. de iur. dot. Lambert. 2. de iur. patronat. quaestione quinta in principio, de iur. 19. numero tertio, cum aliis puribus, sed etiam ubi interuenit causa insufficientis, erronea, seu falsa, ex qua res praesumpta potuit prouenire, ut in nostra specie, nam tunc si militer cessat praesumptio. Tum, quia cum propter praesumptio in dubiis locum habet, ut in glo. in l. vnic. §. accessit, C. de rei uxor. sumptio. ad Menoch. 1. de praesumpt. quaestione 3. oritur, ad numer. 2. & libr. 4. praesumpt. §. 3. num. 63. Dum autem est causa certa, ex qua potuit oriri, debet regulari ex ipsa causa; ne certum per dubium vincatur, & ordinata, §. 4. §. fin. de liber. can. Tum, quia certum est, quod plerique ex dictis testibus fundant sua testimonia in falsis, & erroneis causis, ex quibus orra fuit, secundum eas, mala vox illius familiae, & est dubium, an ceteri etiam eisdem niranter falsis causis, seu an fama, quam simpliciter asserunt, ex eis fuerit nata, sicut natam fuisse verisimile est: quo quidem dubio extante, nihil probant, & hincque natales, 10. C. de probat. cap. in praesentia, extr. deod. Catalanate consilio 37. num. 49. Tum, quia falsis causis apparentibus, in quibus quidam ex praedictis testibus fama macula fundabatur, oritur praesumptio, quod ceterorum testimonia fundata in eadem fama, eodem vitio laborant, quo tollitur, aut saltem euanescent praesumptio pro ipsa fama, l. C. de fid. instr. lib. 10. Menoch. praesumptio. 75.

64 Causa...

65 Supticio...

66 Connexa...

67 Testes...

68 Generali...

69 Praesum...

75. numer. 33. & quod praesumptio praesumptione tollatur, probatur l. diuis. 7. de integram restituit. l. quidam testamento, 20. de vulg. l. n. C. qui, & aduersus quos, l. final. C. de institut. & substitut. cap. tua, 26. de sponsalib. cap. afferte, 2. de praesumptionib. Tiraquel. in l. si unquam, verb. donatione largitus, numer. 150. C. de reuocand. Valasco de partition. capit. 38. numero 9. Mascard. conclus. 405. numer. 1. conel. 882. numer. 15. conclus. 1147. numer. 27. conclus. 1224 & 1377. num. 73. cum sequentibus, Menoch. 1. de arbit. quaest. 76. numer. 19. & 1. de praes. quaest. 30. & de recuperand. remedi. 5. num. 353 & 387. & conf. 101. numer. 55. & conf. 343. numer. 38 Farinac. 3. part. crimin. quaest. 86. ex numer. 102. & part. 4. consil. 102. numer. 49. & alii communiter. Tum quia licet fallitas vnius testis non bene deducatur ex fallitate alterius, sicut nec fallitas vnius instrumenti ex fallitate alterius, quamuis ab eodem Notario sint confecta, et communiter docent Doctores, seclus ratione causae, quae in vobus confirmis sit, vel possit esse: nam si falla sit, fallum reddit id omne, quod in ea fundatur, seu fundari praesumitur, l. qui tecum, 26. de exception. rei iudicat. l. nam origo, 8. quod vi aut clam, l. final. C. de vi, cap. ad petitionem, 22. de accusat. lib. 1. cap. cum Paulus, 1. quaest. 11. Flam. de resignat. 9. 25. n. 36. aut saltem non dignum fide, ad quod qualibet suspicio sufficit, ex Decio co filio 175. numer. 4. & consil. 189. col. 1. & cons. 448. numer. 28. Neuzan. cons. 8. numer. 27. & sequent. Crauer. consil. 134. numer. 26. & 39. G. amar. consil. 30. col. 1. Clar. §. fall. 3. v. de l. Tria off. & alii. Tum etiam ratione connexionis, quia omnes deponunt de eadem re, id est, de eadem opinione, & communis fama impuritatibus, quae Indu dua est, & immutabilis, quorū aliqui assignant quaedam eius erroneas, & falsas causas, quibus corruit eorum testimonium. & cum ceteri hanc eandem opinionem & famam asserant, quamuis sit sine expressione illarum causarum, corruat etiam eorum dicta, necesse est; non enim praesumitur potest quod testantur omnes eandem rem, alii veris, alii falsis nitantur causis, ex vulgatis. Tum, quia cuiusque iudicii acta individua sunt, ut dicimus infra quaest. 3. §. 4. num. 54. Et potest inferri de ratione quorundam testium ad rationes aliorum, ita ut horum deponitiones ex illis declarari debeant, ex adductis a Farinac. de testib. quaest. 68. num. 56. Et certum est, quod generalitas quorundam testimonium limitatur, interpretaturque per specialitatem signatam ab aliis, ut docent Decii in cap. in praesentia, nu. 92. de probat. Senior Jun. conf. 69. nu. 16. col. 1. Mandel. Albenf. conf. 9. num. 23. Lancel. Galiaul. conf. 117. numer. 31. & conf. 125. num. 20. usque ad 23. Vnde dicta eorum, qui circa opinionem, & famam macula simpliciter deponunt, debet declarari ex specifica ratione ceterorum, quae si nulla, & insufficientis sit, neutrorum deponitiones fidem efficiunt, l. quod Labeo 13.

de compensat. ubi Barr. Tom. denique, quia licet: veram sit, quod ratio insufficientis vnius testis non tollit fidem alterius, qui bona nititur ratione, ut ex Albert. in §. 1. quaest. 6. num. 45. in dicto num. 46. vers. In secundum vers. de usu de heret. in §. docet Fam. de testib. quaest. 65. num. 33. Secus tamen est, quando ratio quorundam testium destruit, & reprobat tam suam quam aliorum dicta: ut in casu nostro rationes erroneae, & insufficientes illorum testium ad fundandam opinionem, & famam in parte originis, destruit ipsam famam, quae est etiam fundamentum ceterorum, & eius originem destruit, ex qua regulari res debet, ut specificè docent Alexand. consil. 10. numer. 11. d. c. a Paris. conf. 107. num. 51. Carol. Reyn. consil. 51. num. 4. l. l. i. Philip. Corn. consil. 98. num. 16. & conf. 232. num. etiam 16. lib. 2. & faciunt, quae diximus supra ex plur. §. cum sequentibus. Et quamuis potuerit esse, quod praeter illas causas a praedictis testibus infirmiter adductas, adsint & aliae, ex quibus potest legitima oriri fama maculae illius famae, tamen non constant, & arcti debet causa, quae patet, non quae latet, l. in lege. 77. de contrah. empt. l. 1. un. res. 47. §. itaque, 2. de legat. 1. Ricciolus. de iur. person. tractat. de Neophyt. cap. 7. numer. 5. & alii.

Ex quibus quidem, cum officium Quaestoris Fidei agere in quadam ciuitate (causa non est tacere expedire) iudicari quasdam informationes difficiles nimis, quibus accusata fuerant aliae duae duorum consanguineorum vicini praetensoris, quae a peritissimis iudicibus antecessoribus meis reprobatae manebant, & cum idem ex meo iudicio expectaretur, eandem approbati, & putum praetensorem declarari, non sine quorundam admiratione. Et quidem secum iam supradicta, & meum dictamen iustissime feci, & cetera anima, manebant quidem in primis informationibus illis pulchri & familiae plura mendacia, & falsitates, quibus alii curabant illa maculare, erat enim, sicut apparebat, inimici, alii vero errore lapsi asserbant maculam ex falsa descendente; alii vero propter detentionem in admisione duorum primorum praetensorem, alii quae ex aliis incertis causis, cum quibus licet & essent alteri, qui constantiter ex publica fama, & auditu maiorum illam familiam maculatam appellabant, tamen iudicari eisdem rationibus, & falsis causis eos niti: praecipue, quia consideravi, quod opinio maculae incepit probari mendacis, & falsitatis, quae in primis interueniebant informationibus illius familiae, factis ante triginta annos, in quibus prius fuerunt interrogari duodecim testes seniores, qui puritatem absque contrario auditu asseruerunt, & postea voluntarie comparuit quidam iuuenis triginta annorum, qui maculatam dixit praetensorem, non minuitque ad hoc quosdam testes, qui interrogati puritatem praetensoris firmiter, & saluamque contrarium, quod dictus iuuenis assererat: post quod

64 Teptis...

70 Re...

71 Causa...

72 Causa in...

successerunt alie cause, & rationes incerte, & cum vitio prave voluntatis, quibus indices crevit opinio maculae illius familie; ita ut prae sum illud initium fuerit diffusum, & auctum usque ad finem, & verificatum, quod principium vitiosum finem producit vitiosum, l. 3. vbi Baldus *C. coram de leg. cap. miramur §. 1. distinct.* 61. cap. *Principatus, 1. quast. 1.* Pollicarces *lib. 8. cap. 2.* Menoch. *6. praesump. 17. numer. 1.* Molin. *1. de primogen. cap. 2. n. 8.* Et quod initium malum influit in sequentes a Quis, dixit Fontanell. *de pact. nuptial. claus. 7. gloss. 2. p. 7. num. 25.* Et idem verum esse non potest, quod falso principio infirmatur, l. cum filius, §. hares, de legat. 2. Crauet. *consil. pro genero, 1000. numer. 37.* Anton. Monach. *Florent. decis. 48. numer. 6.* Et licet hoc procedat, dum finis dependet a principio, quia tunc debet secundum illum regulari, aliter secus, ut in l. 3. si quis cum minore, l. de minor. si quis, l. 2. de rit. nuptiar. Aciat. 2. *praesumption. 3. num. 2. vers. ibi vero, Menoch. vbi supra.* Et sic de rigore videbatur non habere locum in nostro casu, tamen saltem de facto verificatum fuit, sicut etiam dictum Paris de Pureo *de syndicat. part. Quidam latro famosus, numer. 5.* relatum per Valenquell. *consil. 90. num. 184.* dicentis, quod aliquando mala fama originem capit ab his, qui pravo animo affectu cupiunt, quod oriatur & insurgat mala fama, & eam fingere, & seminare procurant, cum de facili ex vnus dicto plurimorum credulitas oriatur, ut in *capit. cum in tuentute, de purgat. canonic. verificaturque aliud dictum Fabii Quintiliani 3. institution. Orat. capit. 3. declarat. 11. & 18.* vbi ait, *Famam esse sermonem sine vilo certo auctore dispersum, cui magnitas dedit initium, & credulitas incrementum ex falsa mimorum vulgantium fraude* (cuius meminimus, & exornamus infra 2. parte, quaestione 1. gloss. 1. numer. 3.) ut factum credidimus in supra relata specie, & causa.

Qua quidem mea resolutio in Supremo, & iustissimo Inquisitionis Senatu, per septem peritissimos Indices fuit confirmata, & insum illam executionis tradere, sicut factum fuit. Habes quidem in ea notabile limitationem praedictorum, quam iudices hanc causarum memoriam tradere debent, eueniet quidem hoc frequenter in similibus causis, & si non attendatur, multoties nobiles, & purae familiae indebitè suo honore spoliabuntur ex inimicorum fallaciis, ex falsis causis, & ex fama, seu rumore exinde orto, contra omne ius & rationem, & quidem contra bonum commune, cuius interest tutamen familiarum nobilium, & conseruatio in suo honore, & nitore, in bonis; apud omnes existimatione, & fama, ut multoties diximus. Vide amplius de hoc infra 2. parte, quaestione vltima, §. 3. post numerum 42. positum in his addendis.

Ex quibus etiam, & ex dictis supra §. 2. Aduer. *maxime numer. 11. & §. 3. per totum,* vbi plura cogessimus tam ex iure Ciuili, quam

73 *Initium vitiosum sine pro dicitur vitiosum.*
 74 *Initium mali influit in sequentes actus.*
 75 *Verum esse non potest quod falso principio infirmatur.*
 76 *Fama mala aliquando ab inimicis oriatur.*
 77 *Limitatio notabilis praedictorum.*
 78 *Aduer. maxime numer. 11. & §. 3. per totum, vbi plura cogessimus tam ex iure Ciuili, quam*

Canonico, necnon ex plurimis probatissimis & doctissimis viris circa probationem per famam, & opinionem antiquam, quae traditio maiorum vocatur, dum intenditur probare rem ita remotam, quam ex visu nemo est qui possit firmare, ut praemaximè sunt paritas, & nobilitas, sicuti pluries diximus, atque etiam in praxi receptissima à tot, tantisque Tribunalibus, & communitatibus, in quibus adsunt puritatis statuta, obseruata à probis, sanctis, & doctissimis viris, quot sunt omnibus noti, apparet, quam ingens sit temeritas, & offensa tantorum virorum, & Doctorum, afferere, quod incaute valde asserit quidam nostri temporis Neotericus, cuius taceo consulto nomen, qui loquendo de probatione puritatis sanguinis ex nostris statutis per famam communitatem, apposuit haec verba, *Puas per publica vox & fama es cosa ridicula, a que non puede officir hombre de razon.* O quidem blasphemiam humana! (ut sic loquar) cum: oc notissima iura, tot Patrum dicta, tot Sacrae Rota decisiones in propriis terminis, sicut recensimus, recensimusque statim, tot inatrepidas obseruationes in probatissimis communitatibus, & Tribunalibus, sub quae degunt nostrae totius Hispaniae magni, doctissimi, & sanctissimi viri, exinde violatas aspiciunt, affectalque iniuria maxima, cum ridicula, ridiculique tanti viri, eorum dicta, & praxis, dicantur à parum cordato viro, & eorum solidae rationes, quasi insanorum esse; quae maior temeritas, & audacia? Offenduntur etiam Summorum Pontificum probatissima Doctrina, & Sanctae Matris confessorum declarandi, & exponendi Sacram Scripturam ex antiqua traditione (cui similis est opinio, & fama antiqua, de qua agimus) ut in *capit. de quibus, 3. 30. distinct. capit. Domino Sancto, 28. in fine, 50. distinct. quare loco legis & veritatis habetur, l. hoc iure, 3. §. ductus aqua, 4. de aqua quotidiana. docet Baldus in l. de quibus, numer. 88. de legib. & in l. exemplo, num. 4. C. de probation. & alii, quorum plures adduximus in dicto §. 3. ex numer. 6.* Et in nostra materia puritatis, & nobilitatis probandae, & similibus, non testibus, non fama, non auditui fides praestatur, sed fidelissimae antiquitati, quam pro suorum testimoniorum ratione afferunt, & iuxta causae, quae ipsi antiquitati messe praesumitur, ut praediximus, & probauimus, & constat ex *capit. quanto, 3. de translat. Episcop. Et certe aduersus dictum Auctorem retorqueri maiori ratione possunt ipsiusmet verba, non simpliciter sicut ipse promittit, sed in forma, qua fuerunt prolata per Nicolaum Papam, & referuntur in *capit. ridiculum, 5. distinct. 12. Ridiculum, inquit, est, & satis abominabile dedecus, ut temporibus nostris vel falso insinulari Sanctam Dei ecclesiam permittamus, vel eas traditiones, quas antiquitus à Patribus suscepimus, pro libitu semper errantium infringi patiamur.* Nihil, meo videri, huic audaciae aptius, praeter alia supra à nobis congesta. Et quidem quantumvis dictus Auctor aliquas afferat pro sua opinione auctoritates, non solum non concludunt, verum nec ad rem aliquid faciunt; probant quidem imbecillitatem suam, nempe recentis, ad quam plura & nos supra selegimus aptiora, & eas libenter fateamur; non verò ita in fama, & traditionibus antiquis, quas à maioribus nostris accipimus, quarum vim multis probauimus, probantque communitate omnes, praeter quosdam, quos addiximus supra §. 2. numero 13. quorum alii qui non omnino differunt; alii que in antiquis non sequuntur, & praeter Abbatem, Ripam, & Tobiam Notium loci relati per Ioannem Garc. de nobilit. gloss. 18. §. 1. numer. 8. vbi numero sequenti eos reprobat, phantasiaque eorum vocat rationes. Idem efficit Ioannes Gutierrez 3. *praedict. quaest. 14. ex numero 34.* & alij communiter. Et quod sit certissima nostra opinio, & indubitate procedat, tenent plures apud Barbosam *de canon. capit. 1. 3. numer. 36. & 37.* vbi pluries per Rotam iudicatum tradit, ita ut hodie abique temeritate negari non possit, ita ut neminem alium usque adhuc viderimus, qui fuerit ausus aliud asserere de fama antiqua, constanti, & solida, non labefactata, nec in aliquo contradicta, & cum ceteris iuris requisitis probata, de quibus supra in hoc eodem §. late egimus, quamvis cum aliquibus desperantis, propter naturam huius qualitatibus, & difficilem eius probationem, propter mentem statutorum, & praxim omnium Tribunalium, & communitatum, quae est optima rerum interpretes. Et decisiones Rotae, quas pro sua auctoritate opinione Auctor praedictus, praecipue apud Mantica *decision. 274. numer. 9.* expressè loquuntur in fama non rite probata, quod & nos asserimus, & idem patet ex eadem Rota apud eundem Mantica *decision. 317. numer. 17.* & in *Coradubens. di. ind. portion. 11. Februarij 1628. coram Reuerend. Patr. Dom. Duran,* & in alijs, quas referunt Ricciol. *de Neophyt. capit. 7. numer. 19. post tractat. de iur. person. & Augustin. Barbol. de canon. capit. 3. num. 40. & 41. praeter alias per me ipsum congestas supra §. 2. sub numer. 17. & 18.* ita ut nihil firmum, nec bene intellectum pro sua exquisita afferat opinione, quibus firmis rationibus motus Auctor ipse, ante quam aliter, & aperte conuincatur, sponte debebat praedicta abraderè verba, & à sua irrationabili opinione deinceps recedere, ex à nobis congestis infra 2. parte, quaest. 9. §. 3. numer. 44.*

Quaest. 13. §. 4. sub numer. 15. post verbum ne iuxta causam iustitiam negat no nio ido neo, pccat.
 Religiosus, quif ne iuxta causam iustitiam negat no nio ido neo, pccat.

da Neote rici phan tias.

ris. *Regul. 2. part. cap. 1. lit. B. §. 1. qui no stram probabilem appellat.*
 Ibidem post numerum 92. Et quamvis pro subtili forma hoc requireretur, ad huc non officeret eius defectus, nam dum forma, ut sic, adimpleri non potest, sufficit, si modo quo possit, adimpleatur, ex Petro Barbola in l. diuortio, §. interdum, numer. 29. in fine, & numer. 30. solut. matrimon. Velasc. 1. *de privileg. pauper. quast. 53. numer. 37.* Ripa in l. 1. numer. 38. per text. ibi, de verbor. obligation. Alexand. Raudens. *de analog. cap. 38. numer. 82.* Franc. Mol. *de ritu nupt. libr. 1. capit. 25. numer. 45. Roland. Valle consil. 43. ex numer. 30. cum sequenti. h. lib. 2. Surd. decision. 268. numer. 18.*
 Quest. 16. §. 2. numer. 26. Et similiter, dum manet probatum, aliquem ex illo cognomine, & ciuitate, ad alteram accessisse, causa ibi commemorandi, praesumitur procelisse ex eadem familia, sicut constat ex eadem esse origine, ut eleganter Fab. de Anna *corf. 110. numer. 67. & 68.* Vincentius de Anna *singular. 399. Caud. dec. 73. num. 9. lib. 2.*
 Ibid §. 4. post numerum 17. Et matrimonio non apparente filius illegitimus potius praesumitur, quam legitimus, nam sine matrimonio legitimus esse non potest: matrimonium verò non praesumitur; igitur nec legitimus. Quo argumento ad hoc bene vicitur Fuluius Pacianus, quae sitatur de magis communi 2. *de probatione. capit. 16. ex numer. 1.* vbi plures hoc tenentes refert, & rationibus defendit, ex *numer. 9. vers. Sed propter has rationes, cum numer. sequenti. b. Couarr. 2. de matrimon. cap. 8. §. 8. in princip. Mascard. conclus. 786. numer. 7.* Callilo 5. *controuers. 124. vbi latissime,* & alij quamplurimi, contra nonnullos apud Gratianum *disceptation. 135. numer. 34. & disceptat. 266. num. 23. & disceptat. 408. numer. 49.* Et contra vero, probatio matrimonij, si legitimum praesumuntur, etiam si parentes contrarium asseruerint, ex ratione text. in l. mille, §. qua propter. 9. ad l. lul. de adulter. & quamvis probetur adulteram matrem, & in lapanari extitisse, ex *art. 5. qua propter,* & prolequitur idem Pacianus ex *num. 29. cum sequentibus citato loco,* & sequuntur plures, quos nos congestimus infra 2. parte, quaest. 6. §. 2. ex *num. 24. cum sequenti. b.*
 Ex quo patet, ex probatione filiationis simpliciter non inferri probatam legitimam, cum bene sequatur filium esse, sed non legitimum, nisi aut matrimonium inter genitores probetur, aut quasi possessio legitimitatis, nempe habitum & reputatum committere esse, vel fuisse pro filio legitimo, ut bene Marecorus 2. *variar. cap. 83. numer. 16.* Petrus Barbola *rabr. 1. part. num. 16. solut. matrimon. Gratian. 2. disceptation. 236. numer. 43.* Mascard. *conclus. 799. numer. 28.* Calanate *consil. 8. num. 6.* Intellige, dum agitur de probanda filiatione summariè ad alimenta, & similia, secus si ordinariè, quia tunc plene requiruntur pro

Deser tus for ma niof ficit. si propter impoim tã omif. fa fuit.

Origo & cognome identita rem simi lie deind strant.

Legitimitas filij praesumitur, probato matrimonio inter patres, aliter sicus.

Lepiti mitas ex filiatione ne neces sario non inferitur

Religiosus, quif ne iuxta causam iustitiam negat no nio ido neo, pccat.

Quasi probationes, & non sufficiat quasi possessio, ut bene explicat Foran. de pact. nupt. claus. 6. gl. 2. p. 4. n. 5. nisi sumus in antiquis, quia tunc probata filiatione, sufficit quoad legitimatam, probare pariter fuisse habitos, & reputatos pro coniugibus; imò quod si defuncti extet, sufficere quasi possessione matrimonij, quoad legitimandos filios, ostendit Pacianus 2. de probationib. dicto capite 16. ex numer. 60. cum sequentib. circa quæ videndus Menochius 6. præsumption. 54. ex numer. 10. cum sequentib. vbi tres contrarias refert opiniones: ipse verò numer. 20. & sequent. sequitur eam, quæ asserit, quod probata filiatione, præsumitur legitimatas, Peregrinus de fidei commiss. art. 43. ex numer. 70. & 71. vbi concludit, in antiquis, probata filiatione, præsumi legitimatam, secus in recentibus, ut si agatur de vindicanda paterna hereditate, quia tunc debet probari per legitimata matrimonia, quem referendo sequitur Gratianus disceptation. 83. num. 1. & 2. & tom. 3. discept. 468. ex numer. 34. cum sequentib. & discept. 554. num. 48. & 49. late Castillo 5. contr. 124. per totam, Mascard. dict. conclus. 799. numer. 15. Casanate dict. conf. 8. numer. 7. vers. Quæ fortius.

Legitimitas ex filiatione in antiquis præsumitur. Quæ ut intelligas, declara pluribus modis. Primo, quod ad constituendum antiquam filiationem sufficiant viginti, vel triginta anni, Glos. 1. in l. 1. tit. 13. part. 4. Gratian. dict. disceptat. 468. num. 36. & 37. Secundo, quod sola nominatio, & tractatus parentum constituant filium in quasi possessione legitimatam, quoad præiudicium ipsorum parentum, non quoad extraneos, nisi tractati consenserint, ex Paleot. de not. & spur. capit. 22. in fin. Menoch. de arbitrar. cas. 89. num. 72. & lib. 6. præsumpt. 53. numer. 23. & sequent. Gratian. discept. 754. num. 32. tom. 4. vbi plura, Mascard. concl. 790. num. 48. & conclus. 799. num. 14. & alij apud Casanate dicto consil. 8. numer. 5. Tertio, quod sufficiat, si probetur quasi possessio matrimonij, etiam putatiui, cum vnius ex coniugibus bona fide, quia ex hoc videtur probata legitimata ad omnes effectus, ex Bald. in Authent. Si quis, C. de natoralib. liber. Matienço in l. 2. glos. 1. num. 4. tit. 9. lib. 5. Recopil. Molin. 3. de primog. cap. 1. ex numer. 12. vbi additio plures concit legitimitatem filiorum.

Filiatio antiqua, qualis. Nominatio, & tractatus, an probabile legitimitatem. Matrimonium putatiuum, cum bona fide vnius coniugis inducit legitimitatem filiorum.

Nominatio simpliciter facta legitimitatem probat. Quia semper ratio trahit ad effectum, & in sua naturam conuertit ipsum, & destruit dictum, si ei non congruit, tota enim virtus dispositionis stat in ratione: nam omnis ratio est quoddam argumentum. Verba sunt Baldi in l. conuenticula, numer. 7. C. de Episcop. & cleric. & in l. fin. numer. 5. & 6. vbi etiam Ias. de officio Procurator. Casar. Bols. de opposit. contra testes, numer. 73. Bursat. consil. 197. nu. 35. vol. 2. Bertaz. consil. 118. m. 10. lib. 2. Hip-

notandum circa generalis sancti Officij, in quibus parentes suos nominant filios, suamque parentum maculam, & impuritatem, nam iam vidi, horum descendentes probasse non fuisse verè filios, sed adoptiuos; aut receptos causa eos alimentandi, & pietatis, aut ex precibus veri parentis, propter honorem matris seruandū, quæ praximè pharisaica sunt, & à vero aliena; nihilominus tamen aliquando obrinuerunt, ne scio rationem, scio verè fisiones prædictas esse, & velut veras admittas contra nostra statuta, & communiatum honorem, & tranquillitatem, & contra aperta iura adducta à nobis inferius, vers. Tertio, in fin. Et licet plura circa hæc possem cumulare, & adnectere, pro nunc omitto, sunt enim hæc nostra tempora multum periculosa ad horum tractationem, quando video nostrorum statutorum honorem, & æstimationem apud maiores nostros tantum habitam, istis calamitosis temporibus à pluribus contemptam, & vili habitam: velut Deum, quod damna exinde non ex periamur. Quinto, quod filius existens in quasi possessione legitimatam, quia hereditatem paternam possidet, vel quia habet aliquam præsumptionem pro se, vel quia sit admittus ad actum requirentem legitimatam, ut ad honores, & officia Reipublicæ illam requirentia, probare se legitimatum non tenetur, sed aduersarius debet contrarium probare legitimatum, & veris probationibus, l. sed et si reprobatis, 7. de exensat. tit. 1. et gradatim, l. 1. §. fin. de muner. & honor. Pacian. singula probans 2. de probat. cap. 16. num. 70. & 73. & 77. & in alijs locis ibi per eum citatis, Ioannes Garcia de nobilit. gloss. 20. numer. 15. & alij plures apud Casanate dict. consil. 8. numer. 4. iuncto numero 10. & de omnibus his vide nouissimè Castillo 5. dict. controuer. 124. per totam, vbi latissimè.

Ibidem §. 5. post num. 8. Idem enim est, dum interuenit qualitas diuersa addita rei, vel cognomini, quia & tunc pluralitatem demonstrat, donec contrarium probetur, ex Baldo in capit. cum Ioannes, numer. 4. vbi Felin. numer. 8. de fide instrument. Menoch. 6. præsumpt. 15. numer. 49. Hippol. Rimin. consil. 836. num. 18. & 19. vol. 5.

Ad Secundam Partem.

Ratio ad effectum trahit. Quia semper ratio trahit ad effectum, & in sua naturam conuertit ipsum, & destruit dictum, si ei non congruit, tota enim virtus dispositionis stat in ratione: nam omnis ratio est quoddam argumentum. Verba sunt Baldi in l. conuenticula, numer. 7. C. de Episcop. & cleric. & in l. fin. numer. 5. & 6. vbi etiam Ias. de officio Procurator. Casar. Bols. de opposit. contra testes, numer. 73. Bursat. consil. 197. nu. 35. vol. 2. Bertaz. consil. 118. m. 10. lib. 2. Hip-

Hippol. Rim. consil. 451. ex n. 15. vol. 4. & consil. 828. num. 16. & 17. vol. 7. vbi eleganter. Vicia cum velamine virtutem videntur imitari, & facit text. in 6. fortid. 1. q. 5. c. sepe. 41. dist. Farin. consil. 30. num. 62. lib. 1. nam ut ait Seneca de formal. honestæ vitæ, Sæpe mediocrium specie virtutis obcluditur. Et Epist. 45. lib. 6. Virtutibus sub virtutum nomine subreperunt, temeritas sub titulo fortitudinis latet. Et lib. 22. Epist. 121. Alia interdam speciem honesti obtulerunt, & optimum ex contrario vitium, sunt enim virtutibus vicia confusa, & perditis quoque, ac turpibus rebus similitudo est. Et Cic. de nat. Deor. Omnibus veris falsa quadam adiuncta sunt tanta similitudine, ut nulla insit iudicandi, & assentiendi nota. Quid. 1. de tem. amor.

Et mala sunt vicina boni, errore sub illo Pro vitio virtutis criminata sepe tulit. Horat. 1. Epist. ad Lollium. Plerumque modestus Occupat obscuri speciem taciturnus acerbit. Ibid. Glos. 5. nu. 54. ibi, cum superius relatis. Vnde fauor animæ ita procedit, ut præualeat fauori filiorum, & alterius cuiusque piæ causæ, quantumuis fauorabilis sit, ex illo Job 2. 4. Pelle pro pelle, & cuncta, quæ habet homo, dabit pro anima sua, docet Rustic. in l. c. anus, lib. 2. c. 3. ex numer. 1. cum seqq. & refert Velasco de priuileg. paup. 2. p. in special. vlt. volunt. num. 4. & 5. post q. 64. vbi ait, quod tunc cessat præsumptio d. l. anus, 101. de cond. & dem. Et quælibet alia tam pro filijs, quam pro alia quacumque causa pia, quia fauor animæ ceteris omnibus præferendus est, ex qua ratione optimæ quæstiones diluuntur, quas apud præcitos vide, nam non nostri est militi singulas prosequi.

Quæst. 6. §. 1. post num. 19. Et plura nouissimè committentem de hac, & alijs professionibus vstratis apud Romanos, Alphos. Caranga de partu leg. c. 5. sect. 3. num. 102. per totum, vbi vers. Alia fuit, agit de professione ætatis, & in vers. Alia de muner. de status professione. Ibid. §. 4. num. 3. post verb. In principio adducta. Et sunt videndi Ant. Fab. in C. lib. 7. tit. 1. de finit. 19. & Guido Pap. q. 272. & melius in 4. 31. 5. per totam.

Ibid. post num. 25. Et quod non præsumatur pro libertate, nec pro seruitute, sed tantum attendatur in quo statu, & possessione quis sit, cum ita possit nasci seruus, ac liber, multis probat, & bene Fulu. Pacian. 2. de probat. c. 19. ex numer. 24. cum plurib. seqq. & cap. 20. num. 10.

Ibid. §. 5. post fin. Tertio animaduertam, quod videtur probari in nostro textu, quod in causis puritatis & nobilitatis, est grauissimè, & ardua, ut pluries diximus, admittitur coniunctio imperfectarum probationum ad plene probandum, ex reg. text. in c. cum causam quæ, 13. de probat. & c. præterea, 27. de test. cum similib. apud Ant. Gabr. de probat. concl. 10. num. 1. Barbof. in l. 2. in prin. num. 80. & 85. & seqq. sol. matrim. Masc. concl. 1034. num. 24. & 25. Marc. Ant. 1. var. resol. 55.

num. 16. & 2. resol. 7. num. 23. Accb. cõf. 28. num. 84. & 85. Menoch. consil. 692. num. 24. lib. 7. adductus à Gratiano, 4. discept. 505. num. 16. Et faciunt tradita per Fontanel. de pact. nupt. claus. 5. gl. 5. p. 1. num. 70. Et in proposito confessionis suffragandæ Seraphin. decis. 559. num. 2. Postio de manut. decis. 293. num. 12. & seqq. Non tamen admittenda, dū singulæ probationes imperfectæ manēt in suo genere, id est, dū singulæ perfectæ nō extar probata saltem duobus testibus, ut iam diximus, & probant Gom. 3. var. cap. 12. nu. 26. Ant. Gabr. citato loco, Mascard. concl. 1224. num. 33. & seqq. Menoch. 1. de arbit. 4. 6. & 3. præf. 39. num. 6. Barbof. Accion. 209. num. 2. Accb. consil. 30. num. 43. Postio de manutent. decis. 314. num. 1. & alij communiter.

Quarto animaduertam, iure non esse decisum, quot & quanta debeant esse adminicula ad corroborandum confessionem, sed relinquenda iudicio arbitrio, & prudentiæ, cum diuersa sint, & possint ex diuersis causis oriri, quæ non semper sunt eisdem virtutis, nec valent vna regula contineri, nec dimeriri, & tunc relinquatur arbitrio iudicij, ex Menoch. 2. de arbitrar. casu 474. num. 47. & sequent. Mascard. concl. 1311. sub num. 53. Peguer. decis. crimin. 5. num. 33. Ioseph. Ludouic. Lucens. decis. 62. num. 2. & 5. & seqq. & ex alijs communiter, circa quod duo tantum subijciam.

Primum, sufficere quodlibet adminiculum verisimile, etiam si vnum fuerit tantum, nam textus noster in singulari loquitur, ut patet ibi: No estiuert ayudada de algun otro adminiculo, & razõ: quod secus esset, si loqueretur in plurali, quia tunc vnum non sufficeret, sed saltem duo concurrere esset necesse. Tum, quia forma verborum debet attendi, & adimpleri, non solum. 10. §. similiter, 6. de admitt. tit. 1. hoc accusare, 12. §. omnibus, 4. de accusat. cap. in demeritatibus, §. sed cum cas, de Form. elec. in 6. Tum etiam, quia pluralis locutio duobus saltem contenta est, secus singularis, artentat. cap. pluralis locutio, 4. de reg. iur. cum notariis ibi per D. D. & in similibus vulgatis. Et in specie adminiculorum docet Bald. consil. 429. Pluralis est. 3. iudicis traditis per Grammaticum decis. 28. num. 16.

Secundum, quod hoc adminiculum debet esse tale, ut ex eo appareat maculam esse probatam, non tantum per vnicam confessionem, sed etiam ex aliqua alia verisimilitudine, quæ iudicio prudentum videatur ascendente confessionem verum continere, & sic iudicio interpretanda esse illa verba nostri textus, De que se pñeda inducir, que no est la materia en solos terminos de confession, sed quod sit manita ex aliqua alia verisimilitudine, argument. text. in l. scuti 4. iuncto Bald. sum. mario, C. de quast. cap. in fidei fauorem, ibi: Sic testificantes falsa non dicere præsumuntur, de heretis. in 6. & faciunt iura tradita sup. hunc §. numer. 6. & congesta per Farinacium 1. part. praxi criminal. quæst. 43. num. 177. Ex his autem adminiculis nonnulla subijciam in seq. §. clarioris doctrinæ gratia, quæ saltem pro exemplis deseruiant, omnia enim recedere, quasi impossibile indicatur, vti bene

Nobilitas probatur per inspectionem librorum Rei pub.

benè dixit Pacian. 1. de probat. c. 2. per totum. Ibid. §. 6. post n. 19. Et quòd negatiua plebeie quâlitatis, seu conditionis saltem euidenter de monstratur per inspectionem librorum Reipublicæ, quibus non reperitur familia adscripta inter plebeios, docent per l. fin. vbi DD. C. de reb. cred. Bart. in l. Titia textores, n. 2. de leg. 1. & in l. placet, num. 49. C. de sacros. Eccles. Paul. Caste. in auth. si quis in aliquo, circa fin. C. de edendo Dec. conf. 218. n. 6. Roland. conf. 99. n. 32. vol. 2. Mandel. Albenf. c. 111. n. 7. vol. 1. Aym. Craueta conf. 111. n. 13.

Quæst. 7. post num. 6. Et huc respexit doctissimus Minchaca eiusdem Collegii alumnus 1. de success. progressu. §. 4. n. 45. dum acriter inuehitur in prædictam obseruantiam per verba sic intelligenda, & per me ipsum relata supra 1. p. q. 12. §. 3. n. 51. vbi id etiã animaduertimus.

Quæst. 9. §. 3. post num. 42. Idem Bald. in c. cum venissent, de eo qui mittit. in post. ff. Dec. in c. 2. n. 8. de probat. Tiraq. de retract. consang. in proem. nu. 7. in fin. Menoch. 2. præs. 1. n. 4.

Præsumptio iusta causa procedit nisi aliqua iusta appareat.

Hæc autem præsumptio causæ iustæ per existentiam effectus procedit, & habet locum, dū nihil contrarium adest, secus autē si appareat aliqua causæ friuolæ, iniustæ, malitiosæ, seu vanæ credentiæ quorundam testium, quibus fuerunt moti ad firmandum illâ famâ obsecræ descendentiã; tūc enim, quia adest certa, iniustaq; eius radix probata, cessat præsumptio pro fama, quæ in certis locum non habet, l. fin. in princ. quoad met. ca. l. fin. de probat. Barbo. axiom. 186. n. 1. p. 114. & illa probatio falsa, seu insufficientis causæ facit cessare contrariam iuris præsumptionem, l. si chirographum. 2. q. l. cum de indobito 25. de probat. l. nuptura 57. in fin. de iure dot. l. ult. C. si minor semai. Menoch. 1. præs. q. 31. num. 7. & 8. Valens. conf. 71. n. 21. quod habebit locum, non solum quoad testes, qui firmarunt maculam, ducti ex illa insufficienti causâ, sed etiam quoad alios, qui eandem famam, vel auditum maculæ asseruerunt sine expressione illius causæ: nam tūc præsumitur, quòd illa vox & fama, seu auditus habent eandem vitiosam causam, quâ habuerunt assertiones aliorum testium, quoniam

Præsumptio in certis locum non habet.

Certum facit esse supra sumptum

testimonia horum dicta declarant, & exponit, ex Dec. in c. in presentia n. 92. de probat. Mâdel. Albenf. conf. 9. n. 23. & alijs alibi adductis, dummodo omnes labem asserant per eandem lineam, secus si ex diuersa, vel si diuersam speciem maculæ asserant, velut si alij dicant maculam Hebraicam, alteri Sarracenam, nã his speciebus cessat omnis illatio ex dictis illorum, ad horum testimonia, quia omnino diuersa, ex vulgatis. Dum verò omnes conueniunt in certa macula eiusdem lineæ, quæ indiuidua est, procedit rectè argumentatio, & sic apparendo quòd causa, quam aliqui ex testibus asserunt in confirmationem sui testimonij, falsa, aut insufficientis est, præsumitur eadē causa niti aliorum testimonia, & sic neutris erit credendū, ex rationibus circa idem adductis supra 1. p. q. 10. §. 4. post n. 22. in his addendis positus.

Ibid. post n. 11. Quorum plures post hæc scripta vidi referentem Castillo 5. citrou. 123 n. 17. vbi ait merito confutasse Ceuallos prædictam Laræ opinionem, quod non ita esse, clarè ex dicendis constabit.

Ibid. post n. 74. Et si videatur, quòd fama probari non possit cum debitis requisitis per pauciores testes, cum habeant cõtra se plures numero, hoc intelligitur generaliter loquendo in causis de nouo emergentibus, & quæ ita oculis patent, vt circa ea possit a desse vniformis & communis fama, secus in sanguinis qualitatibus, quæ inuisibilia, & imperceptibilia sunt, & quasi impossibile est dari in eis constantiã, & vniformitatē, vt benè Nic. Garcia 7. de benef. c. 111. n. 45. vers. Tamen id intelligendum videtur, & dixi supra 1. p. q. 9. §. 4. n. 24. & sic ex nostris statutis nõ requiritur, vt dixi supra 1. p. q. 10. §. 4. n. 6. & 27. & §. 5. ex n. 27. quod enim hic dicimus, intelligendum est, dum pauciores testes tã in numero, & integritate, quã rationibus per se famam probant, quia tunc manet genus & familia Prætensoris maculata apud magnam populi partem, vt statim probabimus, quamuis de iure in cæteris causis aliud sit, in quibus vniformitas requiritur, & plures paucioribus præferuntur testibus.

Fama quando possit probare et si vniformis non sit a pud omnes.

INDEX RERVM, ET VERBORVM NOTABILIVM.

Prior numerus paginam, posterior eiusdem pagina sectiones margini adscriptas denotat: vbi verò vnus solus est numerus, is intelligitur esse marginalis proximè prenotata pagina.

A B

Abolitio criminum generaliter facta à Principe crimen falsi non comprehendit. 416.23
Ab sine aliqua macula, minimam etiam reiiciunt. 54.45
Absurdum esset dicere hodie non esse Christianos veteranos, qui paulo post Apostolos fuerunt conuersi. 42.83
Absurdum esset, filios infames manere ob crimen læsæ maiestatis parentum, non ob hæresim. 70.45
Absurda vitanda. 275.33
Absurdum sequeretur, si sententia diuersas ostenderet qualitates ab eis, quæ probationes demonstrant. 275.34
Absurdum non est, vt quis multis modis sibi caueat. 286.38
Absurda vitanda & restringendo dispositionem, & impropriando verba, recedendo à proprio intellectu. 366.7
Absurdum sequeretur, si vnus frater purus, alter maculatus iudicaretur. 397.48
Abusus vsque adhuc seruatus circa obseruationem statutorum plura damna afferebat. 364.10

A C

Acceptatio necessaria non est, vt electus ius adquirat ad rem. 151.33
Acceptio personarum in iudicijs non habenda. 300.6
Acceptio personarum non habetur in his quæ veniunt ex natura rei, & ipsorum iudiciorum. 14
Accessorium ex principali regulatur. 189.11
Accidentia mutabilia sunt, & non præsumuntur. 169.61
Accipere scienter contra causam finalem inducit peccatum, & obligationem restituendi. 22.23
Accipere per alios est idem, ac accipere per nosmet ipsos. 118.28
Acta post recusatorem inualida. 141.2
Acta iudicialia notorietatem constituunt. 173.9
& quidem à principio. 10
Acta vnus iudicij regulariter in alio fidem non efficiunt. Et an facta in iudicio criminali profint in ciuili, & e contra, & facta coram iudice secu-

lari an probent coram Ecclesiastico, facta in summario an probent in plenario, & an facta in possessorio probent in petitorio. 260.1
Actorum vis oritur ex iudice, & solemnitatibus iudiciorum. 264.4
Acta iudicialia eis nocent, & profunt, qui interfuerunt, & suum præstiterunt consensum. 7
declara, vt 278.62
iudicij vnus in alio nec profunt nec nocent, etiam inter eandem personas. 264.7
Acta iudicialia non probant contra diuersas personas. 265.14
& inter quos lis inita non fuit. 15
& maximè in puritatis causis. 16
Acta iudicialia perpetuam habent firmitatem, & semper probant. 273.2.13
Acta iudicialia indiuidua. 276.41
Acta approbata à iudice firmitatem perpetuam habent, secus reprobanda, quæ alijs nocere non debent. 278.56
nocent eis inter quos fuerunt facta, secus alijs, nisi in vim adminiculorum. 57
Acta vnus iudicij ad aliud quando extrahi, & compulsi possint, vel non, præcipuè ad puritatis iudicia. 285.26
rationes dubitandi aliquorum Doctorum proponuntur. 27
extrahi possunt, quia aliquando probant, & ad minus indicium constituunt. 28.30
aliquando eorum est necessaria extractio. 286.33
Acta alieni iudicij non petuntur ad repellendum prætensorem, sed ad inquirendum veritatem. 31.34
Acta & probationes alterius iudicij necessariò sunt compulsiuanda, dum testis est qui se ad illa referat. 33
Acta extrahi debent integrè & sine scissione, si fuerint connexa, aliter secus. 288.54.55
Acta & probationes circa alicuius statum nocent omnibus. 289.68
Acta iudicialia instrumenti nomine continentur. 306.4
Actio iniuriarum locum habet, dum quis prohibet honorem alicui discerni. 372.26
Actio

Index Rerum,

Actio in id quod interest competit aduersus eum, qui rationes, & instrumenta abscondidit, & non edidit. 407.4,29. & seqq.
 textus noster expenditur pro hac affirmatiua opinione. 408.7
 Actiones in personam differunt à rei vindicatione. 410.35
Actor si fuerit paratus ad agendum, non possunt ex parte rei testes examinari nisi senes, aut ualentinarij fuerint, vel timeatur absentia, quia tunc iudicialiter agere potest, & cessat potissima ratio eos recipiendi. 293.6
 Actor potest petere examen testium ad rei perpetuam memoriam, dum non est in eius potestate iudicio agere, ut in debito in diem, vel sub conditione, vel si ei non sit permillum comparere in iudicio nisi quibusdam testibus examinatis, qui ad perpetuam poterunt examinari. 9,10
Actus bonus & malus etiam diuersis respectibus dari non potest. 36.10
 Actus incidens in causam à qua incipere non ualebat, an ualeat. 79.13,8
 tres Actus uoluntati aduersi à genere circa suam puritatem vim amittunt, & non profunt descendibus illius, qui postea hæreticauit. 81.149
 Actus sine effectu pœnam non meretur. 99.58
 in spiciendus est, qui habet consistentiam. 59
 Actus nullus pœnam non meretur. 67
 Actus momentaneus non sufficit ubi continuatio requiritur. 102.112
 Actus non pender ab exequente, sed ab eo cuius nomine executio fit. 118.29
 Actus incidens in causam, à qua incipere non poterat, quando ualidus. 148.4
 ad Actum inutilem faciendum nemo obligatur. 181.12
 Actus fama & consuetudinis licet diuersi videantur, tamen iidem sunt respectu causæ. 195.20
 Actus fama iurisdictionis, & similia si per se principaliter intenduntur probari, non sufficiunt testes singulares. 22
 & quid in crimine hæreticis. 199.54
 Actibus singulis singulares testes requiri. 196.29
 Actus dum potest facere ab vno sine præiudicio aliorum, eis non nocet, secus aliter. 270.97
 Actus positivi puritatis & nobilitatis referri possunt in instrumentis, & proderit ad eorum probationem. 314.44
 qui potest Actum facere, potest illum qualificare. 366.11
 Actus nocte celebrati habent præsumptionem contra se. 375.48
 Actus ex quo plures participant in primis est attendendus. 383.29
 Actus positivi puritatis excludunt macula suspicionem; & constituunt familiam in quasi possessione puritatis, enervant testes asserentes maculam de auditu & fama. 393.23,3
 Actus positivi nobilitatis extrajudicialiter aduersi faciunt probationem uberiori ceteris circa ipsam nobilitatem. 5
 Actus positivi, ut profunt de iure communi integri, & legitime obtenti esse debent, ex falsa descendencia, aut instrumentis obtenti non profunt. 395.23,25
 Actus positius in quo apparet expressam falsam causam, an prodesse ualeat, casus ex facto proponitur, & quod non profuit probatur. 396.43 & seqq.
 Actus positivi succedunt hodie loco informatorij. 397.73
 Actus positius, in quo nulla sit mentio ascenden-

tia, nec cognominum noui prætoris, an ei prodesse ualeat. 398.65
 quod non, probatur. 66,67
 contrarium uerius de iure statuto, non uero ex declaratione facta per nostrum Regem Philippum I V. 68
 Actus positivi descendentiū an profunt ascendenti-
 bus. 399.69
 negatiua proponitur. 70 cum seqq.
 contraria affirmatiua refertur. 75 cum seqq.
 Actus positivi profunt collateralibus sicut descendenti-
 bus. 400.86
 contrarium uerius attenda declaratione nostri Regis Philippi I V. 93
 Actus positivi, si tres sunt, retractari non possunt ex qualibet causa, etiam si iure fuerit aliàs admissa. 405.1,6
 Actus positius obtentus propter dolum, & fraudem obtinentis prodesse non potest. 415.13
 Actus agentium operantur ultra eorum intentionem, ut fraus uideatur. 416.20
 Actus sine bono initio non gignit productionem in alios. 28
 Actus positius nullus prodesse nõ debet. 417.32,33
 Actus nullus nomen non meretur. 41
 Actus requisitus non habetur pro completo si nulliter fiat. 418.58
 A D
Adminiculum dupliciter capitur, proprie, & improprie. 442.1 Et itidem est duplex, aliud uehemens, & aliud non uehemens. 2
 aliquando sumitur improprie pro ueris, & legitimis probationibus. 3
 Adminiculum, iudicium, & circumstantia, idem sunt. 443.11
 probari debent per duos saltem integros testes, & quid in criminibus exceptis. 12
 contestes & non singulares. 13
Admissus semel in vna communitate, si iterum admitti uellet ad alium, non est opus alia probatione. 174.23
Admitti cupiens debet se probare talem, qualis requiritur esse. 172.13
 Admittendus ex certis parentibus procreatus esse debet ex nostris statutis, & relicitur ex incertis parentibus natus. 174.28,29
 ad *Adquisitionem* incorporaliū tria requiruntur. 218.10
Adscriptio est uera aliquando existat in libris & catalogis, propter publicum exemplum iniqua redditur. 421.7
 Adscriptio publici census quid sit? adminiculum constituit. 446.19
Aduersario deficienti deficit omne ius examinandi testes ad perpetuam. 304.59
Advocatus fisci quis. 454.11
 A E
Æqualitatem esse in communitatibus quasi impossibile iudicatur. 448.2
Æquiparatio multorum eisdem signat in omnibus effectus. 385.58
Æquiparata eiusdem sunt rationis. 68.20
 Æquiparata eandem vim habent. 87.54
 Æquiparatorum eadem ratio, & effectus. 377.84.
 Æquiparatorum idem est iudicium. 385.59 477.76, 77
 ualer de vno ad aliud argumentum. 60
 per *Æquipollens* adimplere non sufficit. 290.86
Æquitas uadit iniurias tollere, & rerum querere ueritatem. 366.11
 Æquitas sequenda, & rigori præferenda est. 408.6
 Æquitas

& Verborum.

Æquitas, quæ adest in sustinendo rem iudicatam præfertur contrariæ. 410.37
 scripta in iure omnino alteri præfertur. 38
 cerebrina ex proprio capite, non æquitas, sed iniquitas dicitur. 40
Æquitas iuri scripto opponitur, ita ut postquam semel scripta est, non æquitas, sed ius nuncupatur. 413.79,81
Æquitas scopus est iuris ciuilibus. 465.40
Ærarium Populi Romani quale, olim. 454.10
Æthiopes, vide *Indi*.
 A F
Affectans petere damnum proximi suspectus redditur. 361.31
Affectiones hominum, corporis temperies, bona uel mala ualendo coniectari possunt licet ex naturalibus qualitatibus, signis & dispositione membrorum. 73.80
 Affectio maior est ad personas notas. 74.91
 immo deficit circa ignotas. 92
 Affectio maior est in rebus propriis & factis, quam in alienis. 86.41
Affectus accidentales acquiruntur ex delicto, non naturales. 73.81
 A G
Agareni, vide *Hebrai*.
Agere iudicialiter circa puritatis, & nobilitatis causam non semper in nostra est potestate. 299.2
Agnati, qui sint. 46.67
 Agnati & cognati comprehenduntur sub appellatione familiæ domus, & similia. 15
Agnatio, quid sit. 11
 Agnatio constat ex diuersis gradibus propinquitibus, & remotioribus. 402.110
 A L
Aliud est esse, aliud dici, aliud esse opinionem, aliud ueritatem, uel famam multum antiquam. 221.3
 id *Alius* est similia repetituum. 404.21
Allegationes leuium & reprobatorum permittuntur in iudicio. 286.38
 Allegationes ueritatem continere debent. 458.67
 A M
Amici inimicorum. 251.20
Amicitia ex sanguine orta excludit mendacium dum confanguineus testificat contra suum confanguineum. 241.19
Amisum quando dicatur, quod adquire potuit, & non adquiretur. 157.147
Amor & sanguis æquiparantur. 47.23
Amphibologus uti quando liceat. 186.57
 A N
Anima est, quæ operatur per suas potentias & sensus. 359.2
 & dicitur esse causa peccati ob potentiam uoluntatis. 4
 Anima pretiosior corpore. 362.50
 & omnibus rebus præferenda. 363.51
 eius fauore extensio admittitur. 52
Animi affectus deducuntur ex motu membrorum. 73.77
 Animus adimplendi promissum tempore iuramenti, si postea deficiat, nihil est. 136.49
 Animus etiam, quamuis causa non appareat. 249.3
 Animus ex coniecturis & præsumptionibus probatur. 349.8
 Animus calumniandi peccatum mortale. 361.27
Antiqua probantur per testes singulares. 197.38
 Antiqua ex leuibus probantur probationibus. 204.14
 Antiqua probantur per testes de auditu. 203.12
 limitatur. 204.16,23,39,56

Antiqua probantur per famam & communitatem reputationem. 218.11
 Antiqua ex leuioribus, & præsumptiuis probantur probationibus. 312.9
 per monumenta, & census auctoritatem. 11
 per enunciatiua instrumentorum. 173.30
 Antiquum melius per instrumenta quam aliter probatur. 312.16
Antiquitas attendenda, etiam in exponendis sacre Scripturæ dubiis. 222.6
 non mutata standum est. 8
 plura specialia in iure habet. 6,7
 nos fidelissimæ antiquitatis retinendos. 7
 Antiquitas loco legis, & ueritatis habetur. 312.14
 aliquando per se sola plenè probat. 15
 ei plurimum tribuitur in materia probationum. 16
 scripturæ priuata robur tribuit. 19
 A P
Apices iuris non attendi dum agitur de salute animæ. 363.53
Apocha inuenta in archiuo publico probat. 423.38
Apostata comprehenduntur sub uerbo hæreticum. 55.69
Apostoli officium prædicandi habuerunt, & Episcopos sui loco elegerunt. 42.82
Apparere confusè, ac non apparere, idem. 402.107
Appellatio uulgaris pro lege habetur. 44.2
 Appellatio & recursio pari passu ambulant. 142.20
 contrarium. 21
 Appellatio omnis ad declarandas, & signandas res uidetur imposita. 324.12
 prohibita Appellatione ex tribus sententiis habet locum prohibitio, etiam si aliqua earum sit absolutoria ab obseruatione iudicij, seu alio non edocto, siue stantibus actis prout stant. 397.54,58
 Appellatio executionem & iurisdictionem suspendit, & reddit causam ad statum litis contestationis in prima instantia. 419.71,72
 & tollit præsumptionem, quæ pro sententiâ est. 74
 & reddit nulla acta postea facta. 74
 desertio Appellationis dicitur quardam translatio, seu alienatio. 459.75
 Appellatio in dubio interponenda. 460.84
 contrarium. 85
 Appellatio friuola non interponenda. 95
Approbatum semel reprobari non potest. 114.17
 A Q
Qua ducitur ex Castello dicitur ab eo pendere tanquam à capite. 338.16
 A R
Arbitrio iudicum relinquitur qualis sit iusta causa ignorantia. 98.48
 Arbitrio iudicum relinquitur qualis sit sufficiens causa inimicitia. 252.31
 Arbitrio iudicum relinquitur fides, quam efficiunt testes examinati in alio iudicio. 260.2
 Arbitrio iudicum non determinata relinquantur. 462.3
 & generaliter omnes probationes. 4
 Arbitrium iudicis regulari debet ex iure, & ratione. 284.8
 Arbitrium non regulandum ex placito, nec ex libera uoluntate, sed ex iure & ratione, & ex negotij natura & æquitate. 462.7,10,17
 ex regulis boni uiri. 463.14
 cessat, ubi certa iuris constitutio est. 9
 Arbitrium adhibendum testibus uerifimiliora dependentibus. 473.25
Arcanum manet in terminis uirtualis confessionis. 134.22
 134.22

Index Rerum,

Arcanum frangens in re magna sine dolo an peccet. 134.32 & seqq.
Architum dat robur scripturis. 423.39
 præcipue antiquis. 424.40
 ad quod plura occurrere opus est. 41.42
Argumentum de lege ad statutum validum. 21.12
 Argumentum de minori poena ad maiorem, & contra, quando procedat. 58.24
 Argumentum de minori ad maius quam rectè procedat. 59.28
 Argumentum validum de probationibus ad sententiam, & è contra. 68.21
 Argumentum de crimine hæresis, ad crimen læsæ maiestatis humanæ, & e contra, quomodo procedat. 69.38
 & formari debeat. 77.121.143
 Argumentum de nobilibus ad Doctores validum. 84.10
 non valet de nobilitate sanguinis, ad privilegiam, nisi in his, quæ expressa à iure sunt. 85.22
 Argumentum validum de voluntate testatoris ad leges & statuta. 104.148
 Argumentum de probationibus ad sententiam & e contra iure valet. 261.13
 Argumentum à contrario sensu in legibus validum. 374.37
 Argumentum à contrario sensu locum habet in sententiis. 397.55
 Argumentum de testamento ad sententiam, & e contra validum. 411.51
 Argumentum de maiori ad minorem, & e contra de minori ad maiorem quando procedat. 452.38,39
Arma materna, sicut paterna apponi in conditione possunt. 102.115
 Arma non solum probant familiæ identitatem, sed & eius qualitates. 324.7
 Arma familiæ eius sunt signa, & memoria. 353.36
 & aboleri pro lugubri & fatali reputatur. 37
Arculus de reputatione & fama magis necessarius est, quam dicere, ortum ducere à tali domo, seu stirpe nobili. 214.17
 A S
Ascendentia cognita faciliè cognoscuntur descendentiæ qualitates. 314.46
 ex cognitione causæ faciliè deuenitur in cognitionem causati. 315.47
Ascendentes in odiosis terminantur in secundo gradu de rigore iuris, secus aliter. 417.72
 etiam si agatur de fidei favore. 73
 Ascendentes, & descendentes differunt. 48.45 & 399.71
 Ascendentes & descendentes in aliquibus iure differunt, & à collateralibus. 49.48
Affectus hominum diuersi sunt. 448.1
Afferens maiores, & ascendentes prætenforis esse, qui in scripturis continetur, hoc probare debet. 317.5
Afferere quod licet aliquando veritatem tacere, & afferere falsum pro honore proximi, nec pro alia causa non solum peccat, sed hæreticè est. 231.48
Afferio falsi parentis non præiudicat. 122.33
 Assertio prima prætenforis præferenda si pro ea sint adminicula. 123.46
 Assertio vnius aliis nocere, nec prodesse potest. 309.11
 Assertioni antiquorum magis credendum. 434.11
Astrologi sumere debent iudicia ex puncto conceptionis, non natiuitatis. 73.79
 A V
Auctores, qui agunt de puritate probanda, referuntur. 22.29

& qui contradicant puritatis statutis, licet minus rectè. 30
Auctoritates D. Augustini expediuntur, & explicantur. 78.125 cum seqq.
 iura ciuilia pro hac parte adducuntur, explicantur. 79.138 & seqq.
 Pontificia. 71.65
 exponuntur. 78.125 cum seqq.
 de iure Regio. 72.66
 explicantur. 80.143
 Auctoritas iudicis non requiritur ad renunciandum ius ad rem. 158.155
 secus ad renunciandum ius in re. 157
 Auctoritas rei iudicatæ per restitutionem rescindi non debet. 408.11
 Auctoritatibus non standum, sed rationi. 17
Audire maculam à detractoribus, & inimicis, puritatem verè à fide dignis, illam tacendo hanc dire potest. 182.23
 Audire maculam à Titio, qui iam citra eandem est examinatus, an eam declarare teneatur. 183.30
Audire sicut facile est, ita facile est credere. 212.81
 Audire falsos detractores lethale est peccat. 448.5
Auditus voluntarius detractionis peccatum producit lethale, & obligationem restitutionis, maxime in eo, qui ad eam incitat. 313.14
 Auditus maculæ sine ratione an probet, remissiuè. 183.29
 Auditus maculæ à fide dignis, seu communiter ab omnibus testis exponere tenetur. 31
 Auditus probatio in antiquis an admittatur ex iure partitarum in omnibus causis. 206.39
 responderetur negatiuè. ibid. & duob. seqq.
 contrarium velut verius eligitur. 207.42 & seqq.
Augmentum diuitiarum prouenit ex tuitione ciuium. 358.27
Aui nomen comprehendit proauum, non verò in materia strictæ interpretationis. 400.82
Aures sunt penne quibus infamia ad omnium euolat notitiam. 424
Auxilium non est necessarium, vbi ordinario agi potest. 413.87,88

B A

B *Apriatus* præsumitur natus ex orthodoxis parentibus. 170.72

B E

Bellum vtile. 255.5
Beneficiarius matrimonium contrahendo quando amittit beneficia. 98.57
 Beneficiarius nulliter matrimonium contrahens non amittit beneficia. 99.70
 explicatur. ibid.
Benignus & æquus est iudicare pro honore, & bona fama proximi. 482.19

B O

Bonitas, & integritas specialiter requisita, specialiter debet probari, nec sufficit præsumpta. 166.38
Bonum publicum exoptat non aliàs admitti ad sanctum Officium inquisitionis, ni nati ex honestis & puris parentibus. 30.14
 Bonum ex integra causa, malum ex quocumque defectu. 53.39
 Bonum cum malo mixtum amplius bonum non dicitur. 54.45
 Bonum, ex malo aliquando sequitur, non tamen semper licet. 231.46 & 254.2
 Bona publica quæ olim erant, & in quo differant à fisco. 454.9
Boni

& Verborum.

Boni non tanti sentiunt rerum amissionem, sicut gloria & fama. 6.6
 Bonos cum bonis misceri, publicè interest. 73.79
 ex Bono bona, ex malo mala oritur suspicio. 103.133
 ex eo arguitur qualitas. 134
 Bonus, & integer quilibet præsumitur. 166.37
 B R
Breuitati semper studendum. 458.66

C A

C *Alliditas* inconsiderata commodum nunquam trahit. 456.44
Calumnia est res incurabilis, cuius vulnus, si relinquatur, acerbius fit. 15.3
 Calumnia tanto magis nocent, quanto sub dissimulatione vehuntur. 349.4
 Calumnia contra publicam est vitilitatem, & dolum habet annexum. 5
 iudices ex officio Calumnias & fraudes repellere debent. ibid.
 Calumniæ contra honorem familiarum nobilium in causis puritatis, de quibus loquimur, magna nobis afferunt damna. 6
 Calumniæ aduersus pueros, & nobiles non tantum lædunt ipsos, sed etiam Reipublicæ. 352.29
 Calumniæ in fisci causis arceri debent. 456.45
 Calumnia non vitur, sed prudentia, qui alium fallit, ne fallatur. 457.60
Calumniator famam maculare conatur, licet plurimum habeat splendoris. 13.3
 Calumniatores, plerumque suam malitiam, & prauum animum cum boni velamine cooperiunt. 349.2
 infames sunt. 5
 Calumniatores velut nequissimi repellendi. ibid.
 Calumniatores alieni honoris puniri debent grauissimis, & perimefcendis poenis. 353.39
Calumniatum fomenta restringenda. 426.29
Cancelatio instrumenti in substantiali parte illud inefficax reddit, secus si in non substantiali. 308.29
Cap. licet ex quadam, 47. de testibus. 197.41
Cap. de parentela, 8. 31. q. 6. 42
Capitulo repellere volenti incumbit onus probandi defectum, seu maculam. 172.7
 præcipue interposita appellatione. 8
 nisi deserta per prouisum fuerit. 9
 vel ex parte Capituli aliqua est probata. 10
 Vide *Communitas*.
Captura in crimine hæresis non leniter honorem lædit. 58.20
 Captura nulla nihil est. 418.60
Captus iniuste an licitè fugere possit, remissiuè. 61
Casus omittus in statuto pro omisso censetur. 26.9
 Casus idem simul fauorabilis, & odiosus esse non potest. 36.12
 Casuum circumstantiæ variæ & inæquales. ibid.
 Casus patris filio orthodoxo nõ debet nocere. 72.67
 Casus dari possunt, quibus nec probentur qualitates requisitæ ad admittendum, nec macula, nec defectus ad excludendum, quod summè notandum est. 159.8
 Casus dantur, in quibus testes reiecti per sententiam non omnino absque fide manent, explicatur in seqq. conclusionibus. 278.60
 Casus æquipollentium nunquam exclusus censetur. 376.74
Caralogi in secreto sancti Officij hodie adinuenti

plurimum proficere possunt, & quare. 424.41
Catholicum esse non præsumitur. 169.62
Cautiones cautionibus comprimendæ sine fraudibus, & mendaciis. 457.59
Causa dedecoris ardua sunt, & debent mitissime tractari. 5.12,33
 Causa nostræ Pragmaticæ qualis. 18.1,9
 Causa finalis statutorum puritatis est, immaculatas conservare communitates, & honores. 22.22
 Causa finalis statutorum puritatis fuerunt præiudicia mores Iudæorum, & Maurorum, & eorum descendentiæ, contra nonnullos. 43.91
 Causa accidentalis cedit naturali. 70.53
 Causa maior adest in excludendis filiis hæretici, quam conuersi. 80.146
 Causa incogitata non marret comprehensa in sententia. 81.150
 Causa proximior potentiores eiicit effectus. 87.48
 Causa prohibitionis manente manet prohibitio. 91.19
 Causa conseruationis fauorabilior est, quam nouæ acquisitionis. 109.13
 in Causis puritatis proceditur ex consuetudine summarie, de plano, sine strepitu & figura iudicij, hoc est, omittis iuris solemnitatibus, & secundum propriam conscientiam, & veritatem, & sicut Princeps, & Deus iudicaturus esset. 112.43,44
 & an tunc videantur sublata probationes, & citatio. 45
 Causam habere, vel de proximo habiturum, idem est. 118.34
 Causa exclusionis, seu defectus vltioris ascendenti eadem transit vt in omnes descendentes. 121.22
 Causæ leues, friuolæ, & impertinentes non sunt attendendæ. 124.61
 Causa, & defectus ad repellendum plenissimè sunt probandi. 159.4
 Causa ad excludendum liquidò constare debet. 6
 Causa omnis obiectiua probari liquidissimis debet probationibus. 7
 Causa naturalis semper inesse præsumitur, & non reici per accidentalem. 164.9
 Causa sufficiens ad declarandum maculam generis qualis. 183.28
 Causa prima salua, & salui sunt prouenientes ab ea. 189.11
 Causa probata probantur effectus. 190.17
 Causa in qua agitur de honore familiarum grauior est cæteris. 206.34
 Causa varietatis, & contrarietatis in testibus circa famam magna debet esse, vt eis fidem tollat. 226.7
 Causa infamiae si non nocet, nec ipsa infamia. 227.15
 Causæ honoris grauissimæ. 239.5
 & omnibus de familia pertinent. 8
 Causa tacendi non iuratus prodest ad non loquendum iuratus. 241.24
 Causa circa inimicitiam inspicienda. 249.2
 Causa sine eius scientia inimicum non reddit, secus ex parte iniuriantis. 4
 Causa inimicitie cognita inimicum testem reddit, quamuis palam se amicum dicat. 5
 Causa inimicitie à quocumque inceperit inuicem utrosque inimicos signat. 250.10
 fallit vt. 251.30
 Causa grauis & capitalis inimicitiam grauem constituit, secus leuis, & parui momenti. 150.11
 Causa affectata, seu procurata ad inimicitiam non prodest. 251.27
 Causa potius quam factum inspicienda. 28
 Causæ puritatis non subiiciuntur regulis iuris communis. Tamen iudices in iudicando debent se

Index Rerum,

conformate cum regulis iuris, non ex suo arbitrio tantum. 278.59
 Causa sunt plures ex quibus legitime possunt compulsi, & extrahi probationes alterius iudicij ad causas puritatis. 286.34
 Causam non defendens pro mortuo quoad illam habetur. 289.76
 Causa sunt, ex quibus testes ad rei perpetuam memoriam circa puritatem possent produci, nisi ex contrario essent, quae aliud magis suadent. 301.22
 Causa remota remouentur effectus. 309.3
 Causa originaria in primis inspicienda. 315.48
 Causa puritatis, & nobilitatis grauissima, & criminalibus simulantur. 330.38
 Causa remota remouentur effectus. 333.17
 Causa grauior maiori studio discutienda. 334.38
 Causa diuersa diuersam rem demonstrat, & constituit diuersos actus. 335.7
 Causa iusta dispensandi in matrimonio est, ne nobilis ignobili miscatur. 23
 Causa nobilitatis, & puritatis inter grauissimas numerantur. 352.32
 & nulla alia grauior esse potest. 33
 & mitissime sunt tractandae. 353.34
 vbi familiae honor interuenit, tractatur de magno prauiudicio. 35
 Causa iusta dispensandi in matrimonio est conseruatio diuitiarum in familia. 357.13
 Causa nobilium ex leuitate testium iudicari non debent. 362.37
 Causa quae respicit salutem animarum censetur finalis. 48
 Causa prohibitionis attendi debet, non remota, nec secundaria. 383.30
 Causa maculae, & factum per sensum aequabilem apparere debet, non per verba, nec per discursum intellectus. 36
 Causa tum esse non potest, ni appareat causa. 384.42
 Causa sanguinis semper eadem est in omni suo causato. 43
 Causa in primis a iudicibus inspicienda. 48.78
 Causa nulla iusta est ad rescindendum rem iudicatam. 389.13
 Causa expressa in sententia censetur finalis, qua deficiente deficit sententia. 397.47
 Causa agnoscitur ex effectibus. 77
 Causae quod inest, inest suo causato. 416.12
 Causa puritatis plus habet pietatis pro parte praetensoris, quam pro parte tribunalis. 460.87
 in Causis puritatis arbitrium potest dirigi ex auditu, & fama contra nonnullos. 463.19
 Causae puritatis ex magis arduis sunt, & debent agi maxima cum deliberatione, & aequitate. 465.41.42
 Causa, quae plures tangit, grauior est, quam si vnum tantum. 44
 ratio nulla in Causis puritatis est potior, qua praerantur pauciores testes pro macula. 472.6
 Causa prohibitiua, & quae nocet, praerenda, maxime si prima est in mente statuti. 477.80
 Causa certa per dubiam subuerri non debet. 483.26
 Causatum plus non potest habere, quam influens causa. 333.16
 Cautè agendum est, ne ex probatione auditus nobiles familiae iniuriam pariantur. 206.38
 Cautius agendum, vbi periculum est in fama, & simul in patrimonio. 109.16

Cautius agendum vbi suspicio manet. 123.52
 Cautius agendum vbi maius periculum versatur. 465.43
 Cautela insectorum causa fugienda macula, est negare veras filiationes. 129.49
 Cautela abundans suspicione non caret. 303.46
 Cautelis vtendum non est in iusta causa. 458.63
 Cautio ne nobiles familiae impuris, & improbis miscantur, intendit, eas ab omni labe praeruarare, quod publice interest, & fauorabile est. 294
 C E
 Certum est, quod per necessarias demonstratur consequentias. 176.54
 Certum ex diuersi non deducitur. 59
 C H
 Charta omnis continens gesta inter partes, instrumenti nomine continetur. 306.7
 Christiani antiqui in obtinendis honoribus Neophytis praerendi. 42.81
 Christianus veteranus quis sit. 53.38
 Christiano meuo quid sit. 54.49.54
 Christianus nouus. 55
 Christianus veteranus, & conuersus, purus & maculatus, licet contraria, relatiua sunt, & de vno agendo inciditur in aliud. 55.58
 Christianus veteranus, & non descendentes a conuersis, nihil differunt. 62.60.62
 Christianus transiens ad ritus Iudaeorum, vel Sarracenorum praesumitur a Iudaeis, aut Sarracenis descendere. 77.11
 Christianus in alterius damnum nemo praesumitur, sicut nec bonus, quamuis regulariter aliud sit. 168.58
 Christianus antiquus quis. 462.5
 Christiani veterani praerantur aliis in causis puritatis, quae qualitas probanda est. 467.14.15
 Chronica & historiae Hispaniae probant. 129.43
 C I
 Cippus quid sit. 417.17
 Circumuentio iudicis prod esse non debet. 416.14
 Citandus in omni actu prauiudiciali qui damnum ex eo sentire potest. 109.8
 Citatio necessaria non est, dum agitur de probanda habilitate alicuius ad ei conferendum aliquam dignitatem, seu officium. 10
 nisi agatur de ea probanda in contradictorio iudicio. 11
 dum agitur de aliquo remouendo ab officio seu dignitate iam possessa. 12
 licet aliud praxi seruetur. 14
 requiruntur tamen plures probationes, & plenior ad repellendum causa. 15
 ea opus non est, dum agitur de animis iudicum informandis circa promouendorum qualitates. 18
 Citationis defectus tollit fidem testibus ad perpetuum etiam in causis puritatis. 300.13
 de quibus loquimur. 14
 Citatio nulla nihil est. 418.52
 Ciuius in Regni defensione plusquam Regi tribuitur. 351.2
 Ciues nobilitant ciuitatem non tam ex numero, quam ex nobilitate & integritate. 3,4 & seqq.
 Ciues instrumenta sunt, quibus vrbes felicissimae sunt. 9
 Ciuium virtus ad rempublicam accommodatur. 10
 Ciues in tempore subueniri debent ne ex dilato iuuamine incurabilis fiat eorum plaga & inopia. 357.19

Ciuitas

& Verborum.

Ciuitas non dicitur habere Syndicum si inutilem habeat, remissiuè. 289.79
 Ciuitas magis felix, dum magis nobilissimas conseruare intendit familias. 351.9
 Ciuitas in seditione non potest esse beata nec in discordia dominorum domus. 354.1
 Ciuitati nihil perniciosius quam diuisio, & nihil melius quam vnio. ibid.
 Ciuitas eget ciuibus ad sui conseruationem, & diuitiis ad illorum educationem. 356.2
 C L
 Clandestinitas praestat praesumptionem contra facientem. 375.46
 Clausula, saluo iure alterius, subintelligitur in omnibus Principis concessionibus. 156.114
 Clausula non obstantibus statutis, non tollit statuta confirmata à summo Pontifice, nec quae certam habent formam. 173.22.44
 Clausula generalis intelligi debet secundum specialia expressa, & casus praecedentes. 409.23.24
 Clausula generalis intelligitur secundum expressa, & eis similia. 451.28
 & si generaliter intelligi debeat, tamen restringitur secundum specialia expressa. 29
 in fine posita refertur tantum ad praecedentia. 30
 etiam in instrumento, & lege. 31
 nisi posita fuerit ad diuersum finem. 32
 posita ad vnum finem aliud operari non possunt. 33
 nec ad qualificandum vnum capitulum, qualificant aliud. 34
 Clericus & laicus patroni, ratione patrimonij indignum praesentantes possunt intra quadrimestre alium praesentare, dummodo ignoranter, non scienter hoc fecerint. 153.81
 Clericus suspectus de haeresi an amittat beneficia. 192.44
 C O
 Codicillus instrumenti nomine continetur. 306.5
 Cognati qui sint. 46.4.8
 Cognitione plena deficiente deficit causa vera disceptatio. 112.48
 Cognomina eadem si duobus conueniant diuersis familiis, nec sciatur a qua praetensor proueniat, examinentur quidam illarum familiarum, & probentur vtriusque qualitates. 129.41
 Cognomen, aut arma familiae ferens habet suam intentionem fundatam, & praesumitur eius esse familiae. 324.8.9
 Cognomina familiae plurimum deseruiunt ad eius qualitates probandas. 398.67
 Cohabitatio continua parentum in antiquis sufficit quoad legitimationem filiorum. 333.17
 Collaterales maiores non dicuntur. 211.76
 de auditu deponere debent, non odio, amore, timore, vel commodo procedere, cum aliis requisitis, remissiuè. 79. vers. solend.
 Collaterales an prauiudicentur per sententiam latam circa maculam sui collateralis. 339.28
 omnes habent ius aequè principale, & vnus non est legitimus contradictor respectu ceterorum. 29
 Collaterales de eadem dicuntur agnatione, & consanguineae vocantur. 400.87.88
 de familia sunt, profapia, & genere. 90
 Collatio nulla nihil est. 418.54
 Collegia, & aliae communitates statutum habent puritatis. 20.7

ex Collegiis Hispaniae iudices integerrimi eliguntur. 30.25
 Collegia ante deuentum ad electionem faciunt summariam informationem qualitatum praetensoris, & examen litterarum praecedat, quod quidem cautè fit. 151.34
 Collegium in prouisione praebendarum publicum ponit edictum, quo vocantur oppositores, & promittit ius seruandum in qualitatibus requisitis diiudicandis, quod adimplere tenetur vno ex tribus modis, aut iure, quo eis fidem praestare est prohibitum. 283.2.3
 aut ratione, quae dicitur, testibus reprobatis, quia nihil sunt, nullam esse fidem praestandam. 4
 aut ex arbitrio, quod iure regulandum venit. 284.8
 Collegium non potest repellere praetensorem ex iniusta & damnata causa. 13
 Commissa nubens Doctori non dicitur indigno nubere. 86.9
 Commissarius infirmans omni cura tenetur inquirere veritatem, aliàs ex culpa tenebitur. 211.18
 Commissarius nec iudex non debet interrogare testes de puritate indefinita deficiente speciali statuto. 52.15
 nec testes etsi interrogentur hoc sensu respondere debent, secus stante puritatis statuto. 16
 Commissarius eligitur ad conficiendum informationes puritatis. 113.8
 & quidem dignior est eligendus. 114.9
 quibus praeditus esse oporteat. 10
 eius electio ad quem pertineat. 19
 tenetur puritatem praetensoris probare, sicut & maculam, & eum eripere à calumniosis oppositionibus. 20
 nulla ex causa debet statuta spernere. 115.23
 veritatem perquirat. 25.27
 ei, & ab eo factis plena fides datur. 29
 Commissarius informationum puritatis in primis Deum & conscientiam praer oculis habere debet. 116.1
 & suae mandatae commissionis fines inspicere, & custodire; à modo & instructione non recedat. 2
 leges suae commissionis secundum bonam fidem custodiat. 3
 eius industria eligitur. 4
 omnem promittit diligentiam: & se peritum dicit. 5
 de dolo, & omni culpa teneatur. 6
 & in foro animae. 8. & seqq.
 violando mandatum infamiam, & dedecus sibi quaerit. 117.12.13
 à vera fraude, & eius suspitione caueri oportet. 14
 ab assidua alloquutione cum praetensore, & cum eius consanguineis, amicis & inimicis. 15
 praecipue si caullationibus, & fallaciis nitantur. 16
 nisi rationabiliter, & iusta loquantur causa. 18
 & à munerum receptione. 20
 Commissarij sancti Officij munera accipere non possunt. 118.28
 Commissarius veram originem praetensoris sequi debet. 120.1
 & falsam omittit. 7
 an teneatur sequi originem maiorum post patres, & auos praetensoris. 121.14
 negatiuè

V v 4

Index Rerum,

negatiue responderetur. n. seqq. 20 & seqq.
 affirmatiue. 20 & seqq.
 quid si in genealogia mutata sint nomina, & cognomina parentum & auorum prætenforis. 122.29 & seqq.
 ad quod plurimum Commissarius respicere debet. 40
 & quid si post inceptas informationes vult prætenfor diuersos signare parentes. 123.43 & seqq.
 ante accessum ad testium examen quid faciendum. 50. & duob. seqq.
 an ab inimicis incipere expediat. 53
 inimicos non spernat. 54
 ab eis regulariter abstinendum est. 55
 nec eis aures præbeat vanas maculas, & defectus opponentibus. 124.60
 si fuerint partialitates & inimicitia inter prætenforis familiam, & alias, quid faciendum. 62
 testes ad se vocare potest. 64
 nuncio qui testes vocat non tradat metnoriam omnium, nec plurium testium. 66
 personaliter ad domus testium ire non tenetur, licet aliquando ire expediat. 67 & seqq.
 securus est ad eorum domus personaliter accedere. 125.69
 Commissarij sancti Officij cogere possunt testes ad comparandum. 124.65
 Commissarius accedat ad domos testium, quia securus est. 125.69
 Commissarius occurrat testibus tacentibus veritatem: eos interrogando. 126.7
 curare debet omnibus permissis modis, & interrogationibus veritatem probare. 8
 quæ ad hoc seruari debet. 9 & seqq.
 vide infra verbo *Iudex*. 12
 Commissarius præstat fidem seruandi constitutiones, & statuta suæ communitatis. 132.1
 facere tenetur, quod integræ frontis homo faceret, & omittere quod prudens omisisset. 3
 ex duplici capite tenetur promissam adimplere fidem, seruandi statuta suæ communitatis. 7
 tam ex iureiurando, quam ex fide promissa. 9
 ex transgressione mortaliter peccat. 8
 Commissarius ad faciendum informationes puritatis quid faciet post propositam reculationem. 142.11
 Commissarius turpiter procedens in peragendis puritatis informationibus in totum debet ab eis arceri. 13
 Commissarius informans non accedat ad examen consanguineorum, qui interesse habent in hac descendencia, magis quam in alia. 246.25
 Commissarius informans se instruere & dirigere potest ex inimicorum dictis, & testimoniis ad eruendum veritatem, non ad aliud. 255.11
 eius munus. 12
 maculam inquirere debet ab eis, qui eam verisimilius scire possunt. 14
 cognitio inimicorum dictis, potest melius insequi maculam prætenforis. 256.25
 Commissarius ad recipiendas informationes circa puritatem non potest extrahere informationes iam factas in alijs iudicijs. 276.44
 contrarium. 58 & in §. seqq.
 Commissarius informans potest in compulsum redigere qualicumque acta, & informationes, quia ad hoc habet potestatem contra Christoph. de Paz. 288.56

Commissio examinis in causis puritatis non habet locum. 128.29
 sicut nec in nobilitatis. 30
 nec in grauibus causis. 31
 nec sufficit si postea apud iudicem testes ratificentur. 32
 nec quod examen inchoetur apud iudicem. 33
 Commissio ad examinandos testes in causis puritatis subdelegari non debet. 125.68
Commorantes in pagis conuicinis ciuitatis, ciues eius dicuntur. 128.37
Communitates possunt in sui conseruationem statuta condere. 21.15
 Communitas, seu Capitulum an teneatur maculam, seu defectum prouisi probare ad eius exclusionem. 155.101
 Communitas, & eius fiscalis tenentur maculam & alios prætenforum defectus probare. 172.5
 Communitas non asserit prætenforem maculatum, nec ideo obstringitur ad probandum maculam. 172.11
 Communitas debet probare in causa appellationis iustitiam sententiæ repulsiuæ, per veras & euidentes probationes. 173.17
 non genericè, sed specificè. 18
 non tamen tenetur præcisè maculam admittendi probare, sed sufficit, quod puritas, & requisitæ qualitates non ita maneant probatæ, sicut expedit ex statuto. 19
 Communitates non onerantur grauioribus probationibus maculæ, propter præsumptionem puritatis. 174.24
 Communitates maiores, in quibus adsunt puritatis statuta, non solent inter se communicare informationes puritatis, nisi tribunalia Inquisitionis inter eam, non inter alias, esset tamen vtile, si inter omnes fieret. 288.58
 Communitas & tribunal capit informationes qualitatum prætenforum sui, & illorum nomine. 304.53
 Communitates quædam magis strictè iudicant puritatis causas, quam aliæ. 448.3
 Communitas dupliciter accipitur, pro communitate vniuersali omnium, & pro collectione plurium alicui muneris inferuentium. 450.19
 quibus leges apprimè accommodantur. 21
 Communitates præferre testes pauciores circa maculam quomodocumque deponant irrationabile esset. 472.16
 Communitates & tribunalia grauantur ex admissione eius, qui contra se habet aliquos testes de reputatione maculæ. 478.89
Comparatio zeli ad zelum, nec meriti ad meritum non est facienda in legitima præsentatione. 153.65
Compensatio etiam per sententiam reprobetur iudicando contra eam, firma manet. 273.3
Complexio corporea cuiusque eius mores indicat. 72.76
 Vide *Physiognomia*.
Complices, habitantes, consultores, & assidua conuersantes cum inimicis. 251.21
 reconciliati. 22
 de recenti, secus de antiqua reconciliatione. 23
 explicatur. num. seqq.
Comprehensio generali, aut impropria cessante deficit dispositio, & eius extensio. 35.7
 Comprehensio quid? & quid extensio. 8

Comprehen

& Verborum.

Comprehensio impropria sufficit ad extensionem. 36.17
 Comprehensio debet regulari ex ascendencia probata ex actis cum ea, ex qua prouenit nouus prætenfor, qui se iuuari vult ex actu positiuo. 398.63
 Comprehensio ex duobus diiudicari debet. 402.105
 & esse debet certa. 114
Compulsatio actorum integrè fieri debet. 276.42
Concessio Principis idem operari debet in re concessa, quod veritas, si adesset, operaretur. 87.46
 Concessionem Apostolicam non faciunt statutum, nec præcisam obseruantiam. 173.22
Concordia parua res crescunt, discordia autem maxima dilabuntur. 30.20
 Concordia nihil magis decet ad conseruationem. 21
 Concordia & charitas sunt præcipua nexa, & vincula corporis mystici & naturalis. 354.5
 Concordia dulcis, & eius nomen blandum, & suave. 8
Condemnatus non dicitur appellatione pendente. 389.8
Conditio indebiti nihil contra sententiam operatur. 411.50
Conditiones quibus expelluntur descendentes Indæorum & Maurorum iure probantur honestissimæ, & iustissimæ dicuntur. 25.58
 Conditionem deficere in prima, aut secunda vice sufficit. 76.6
 Conditione adimpleta semel, aliud non requiritur. 98.53
 Conditio contrahendi matrimonium cum femina certa, & certæ agnationis valida. 100.74
 Conditio si *imperserit*, iure approbata est. 77
 Conditio valet vt successor contrahat matrimonium cum ea, quæ oritur ex turpi proge, & maculata. 79 & seqq.
 contrarium. 83 & seqq.
 declaratur. 101.103 & seqq.
 Conditio nubendi cum stuprata valet. 100.82
 Conditio turpis reicitur. 84
 quæ lædit existimationem, impossibilis iudicatur. 85
 & nullam parit obligationem. 86
 Conditionem respicientem honorem testatoris non adimplens, legato, seu hæreditate priuatur. 103.121
 Conditio ferendi nomen & arma nisi expressa non præsumitur. 122
 Conditio contrahendi matrimonium cum nobili ar adimpleatur contrahendo cum nobili ex priuilegio. 104.136
 discrimen an constitui possit quoad propositum dubium inter hominum dispositiones, & inter statuta. 137
 magnum constituit Io. Gutierrez, cuius fundamenta referuntur. 138 & seqq. & 142
 refellitur. 143 cum pluriib. alijs.
 distinguitur. 106.174
 ex Conditione testatoris deducitur an admittat filios naturales. 106.184
 Conditio an valeat, vt nobilis plebeiam ducar in vxorem. 186
 Conditio ante omnia verificanda ex legitimis probationibus, & adimpleri pro parte non sufficit, tam in sensu negatiuo, quam affirmatiuo. 168.52

Conditio nulla nihil est. 418.53
 Conditio à testatore posita non dicitur adimpleta, si nulliter adimpleatur. ibid.
Conditores statutorum ordinum nobilissimi fuerunt, doctissimi & vigilantissimi. 105.157
Confessarius sollicitans filias spirituales in sacramento Pœnitentiæ ad turpia, & pœnitentiatus in sancto Officio, non comprehenditur in statutis puritatis, nec est inhabilis ad beneficia nisi statutum speciatim repellat pœnitentiatus per sanctum Officium. 38.33
Confessio patris natales non mutat. 122.35
 Confessio clerici facta coram iudice laico facit præsumptionem coram Ecclesiastico. 261.6
 Confessio efficacior cæteris probationibus, & si contra eam sententia feratur, amplius non probat. 275.29
 Confessio instrumenti nomine continetur. 306.8
 Confessiones ascendenti in quibus propriam maculam fassi fuerunt, an descendenti nocent, vel non. 424.5
 & examinatur in §. seqq.
 Confessiones ascendenti circa maculam propriam nocent eis, & descendenti suis certam, & indubitam rem efficiunt, & luce meridiana clariorem, notoriam & manifestam. 426.1
 admittuntur aduersus rem iudicatam, & contra præsumptionem iuris & de iure. 2
 efficiunt meliorem probationem quam cæteræ aliæ. 3
 contententi nocent. 4
 contra libertatem probant. 5
 Confessio & factum vnius ex coniunctis alteri nocet. 427.4
 Confessio non solum contententi nocet, sed etiam omnibus causam ab eo habentibus. 15
 maxime circa possessionem & proprietatem rerum. 16
 limitatur in §. seqq. 21
 Confessiones circa maculam à maioribus factæ absque suspitione sunt, sicut & contententi persona. 22, 23
 Confessio parentum circa statum filiorum prodest, nocet filiis. 19
 Confessiones circa maculam quando subuerti possunt alijs probationibus. 428.37
 Confessio sub nomine instrumenti continetur. 429.39
 Confessiones ascendenti circa propriam maculam, nec sibi nec descendenti nocent. 429.1
 probatur. num. seqq.
 Confessio circa statum contententi non nocet, si postea probetur contrarium. ibid.
 veritatem tollere, nec mutare potest. 430.2
 vt nocet debet esse circa res, quæ veniunt ex hominum voluntate. 4
 spurium neminem facit. 5
 errore facta non valet. 10, 15
 nullum operatur effectum. 12
 aliter se haberi probando, non attenditur. 16
 exhibita velut à teste in vno iudicio, non nocet in alio. 431.18
 facta de crimine quod non apparet non nocet. 19
 alijs non nocet præter contententem. 21
 regula, quod nocet omnibus causam à contententi habentibus, limitatur dupliciter. ibid.
 nocet tantum in his quæ à contententi proueniunt. 22

paris

Index Rerum,

patris non præiudicat filiis, nec descendētibus.	28
24	
circa statum filiorum non affert nocentum.	25
25	
matris, filio circa legitimitatem non nocet.	432.
26	
patris circa suam ignobilitatem filiis non præiudicat.	27
prodest, non tamen nocet.	28
non constituit natales.	30
nec seruitutem.	31
Confessio quæ consentienti nocet, nocet etiam causam ab eo habentibus.	433.1
iudicialis nocet consentienti.	3
extraiudicialis non ita.	4
si eam expressè reuocauerit, secus aliter.	5
in vtraque specie admittitur probatio in contrarium.	434.6
cum discrimine tamen, nam iudicialis requirit probationem erroris: extraiudicialis verò simplici reuocatione contraria est.	7.9
vbi quoddam etiam si fuerit deliberata, iudicialis interim quo contrarium non probatur, nocet.	8
circa maculam facta antiquitus præfertur nouæ probationi per auditum & famam.	10, 19
extraiudicialis quando resoluatur in vnicuius testis assertionem contra alios.	435.20 & seqq.
si nocet consentienti circa maculam, saltem indirectè nocet successoribus eius.	23
extraiudicialis verbo, vel epistola facta præsumtionem constituit.	24
facta in sancto Officio Inquisitionis iudicialis est, & ita probat.	25 & seqq.
Confessio consentienti nocet, & probat etiam contra tertium.	434.15
consentens contra se plenè creditur.	16, 17, 34
Confessio propriæ infamæ præfertur testibus etiam pluribus contrarium asserentibus.	435.18
nec ad concordiam reducuntur.	ibid.
Confessio circa proprium defectum probat.	21
Confessio parentis contra filios, & descendentes an afficiat plenam probationem.	438.1
quod dubium de iure non erat plenè solutum.	2
non nocet, ni quatenus aliis est munita adminiculis.	3
Confessio hominis suspecta, emanata contra statutum, mariti, tutoris, Prælati, patris, de recepto, facta in alio iudicio, cum adminiculis probat, & nocet tertio.	439.5
Confessio propriæ maculæ an noceat collateralibus, si cum adminiculis sit.	440.8 & seqq.
vnus alteri non nocet.	ibid.
& hoc in causis puritatis loquendo probant DD. relati.	13
contrarium	14
Confessio, & sententia pari passu ambulant.	9
Confessio fraternitatis alteriusve sanguinis coniunctionis alteri non nocet.	10
nisi velut eadem personæ considerentur.	11
Confessio non transgreditur personam consententis.	12
Confessio rei diuiduæ alteri non nocet, secus si diuidua sit.	441.18
Confessio patris circa statum filij ex qua ei emolumentum provenire potest, non probat.	19
Confessio patris circa filij seruitutem non nocet.	21
Confessio propriæ seruitutis cum adminiculis nocet consentienti.	27

nisi contrarium plenè probet.	28
Confessio exhibitæ à viro bonæ indolis, & famæ plus probat quàm à suspecto.	443.14, 15
à vili & abiecto, & non cordato parum probat.	16
Confessio circa proprium delictum plenè probat.	15
Confessio geminata probat contra libertatem.	444.2
& obligationem seruitutis inducit.	3
extraiudicialis plenè probat.	445.6
etiam in præiudicialibus & grauibus.	7
erroris pretextu non potest reuocari.	11
etiam si vis illata fuerit.	12
contrarium.	13, 14
filiationem probat.	16
Confessio vna adminiculat aliam.	346.20
Confessiones circa propriam maculam cum adminiculis, magis quàm testes credendæ sunt.	481.3
Confessus.	54.55
quis sit.	53
Confessus pro iudicato habetur.	426.13
Confiscare est damnatorum bona in fiscum deferre.	454.8
Coniectura eodem modo exquiruntur quoad leges statuta.	105.154
& quoad voluntatem testatoris.	num. seqq.
Coniecturæ ex quibus filiatio probatur referuntur.	129.50
Coniecturæ & circumstantiæ verisimiles adminiculant.	447.27
Coministri qui sint.	45.26
Coministrum armorum non tollit effectum à testatore præsumsum.	103.129
Coniunctio imperfectarum probationum non fit in causis arduis, nisi in antiquis.	230.38
Coniuncti quæ possunt probari per testes singulares.	196.30
Connexorum eadem ratio, & sunt indiuidua.	55.60 & 246.27
Coniuncti qui sint.	45.29
quoad sanguinis qualitates repelluntur à testimonio, etiam in longissimo gradu.	241.31
& prædicta etiam intelliguntur de consanguineis habitis ex illicito coitu.	32
eorum defectus ex aliis adminiculis, an suppleantur.	242.33 & seqq.
in vno ex eius sanguinis sunt qualitates, sicut in omnibus.	37
velut partes & interesse purantes admittuntur dum agitur de probando sanguinis qualitates.	39
Consanguinei probant melius quàm alij filiationem, descendentiæ, & consanguinitatem.	244.23
& exornatur.	n. seqq.
probant, quæ sunt difficilis probationis, & quæ nisi per eos probari non possunt.	8, 9, 10
melius quàm alij sciunt facta & coniunctiones consanguineorum.	11
aliquando tamen eas ignorant, immò & proprium nomen quidam ignorarunt.	12
idonei sunt testes in causis matrimonialibus.	14
suam stirpem melius sciunt.	245.15, 16
domestici dicuntur.	17
& quidem magis idonei quàm cæteri domestici.	20, 21

nunquam

& Verborum.

nunquam in causis puritatis examinantur nisi in defectu.	22
quare admittuntur ad probandum parentelam, & descendentiæ, non verò puritatem.	23
nec parentelam, nec descendentiæ probant, si aliquod emolumentum inde reportare valeant.	24
& sic nec nobilitatem.	246.25
& quid tunc facere debeat commissarius informans.	ibid.
regulariter circa descendentiæ, & consanguinitatem idoneiores sunt cæteris, quia plenior solent graduum habere notitiam, & arboris genealogiæ, & scire facta coniuncti in his, quæ concernunt iura sanguinis, & processum naturæ, non in cæteris.	26
procedit etiam in probando negatiuè descendentiæ, & consanguinitatem.	27
& filiationem.	28
aratem.	29 & seqq.
nisi vertatur in eorum commodum.	31
limitatur.	32 & duob. seqq.
Consanguinei quoad iura sanguinis successores sunt primi auctoris, seu genitoris.	266.26
Consanguinei omnes virtualiter, & ex rei natura consensum præstant in iudicio actiuo per vnum ex eis circa iura sanguinis omnibus coherentia.	270.62, 66
Consanguinei quare grauentur circa iura sanguinis maculati per factum vnus.	64
Consanguineus comparans ad petendum honorem, & ad probandum suas qualitates, comparet nomine totius generis.	74
Consanguineus agere potest de iniuria tangenti omnibus de genere, etiam si omitatur à principali.	289.73
Consanguinei ad propulsandas iniurias suorum consanguineorum admittuntur in certis gradibus, aliud tamen est ad defendendum causas puritatis, quia indefinitè admittuntur.	290.81
Consanguinei connexi & vniti eodem sunt sanguine.	339.21
Consanguinei omnes possunt comparate in iudicio, & causam falsitatis, aut erroris ostendere, & cætera facere, quæ defensor posset, maxime si causam deserat, aut non ritè defendat, aut sit negligens.	343.18, 19
Consanguineus contra suum consanguineum testimonium ferre non tenetur.	436.32
maximè cum timentur rixæ & dissensiones inter consanguineos.	39
& interrogatus contra suos consanguineos, quomodo respondere debeat.	40
Consanguinei, & affines circa puritatem nullam efficiunt fidem, tamen consanguinitatem probant, nisi in ea pariter intercesserint existant.	468.26
Consanguinitas quid sit.	45.15
Consanguinitas ad dissoluendum matrimonium probari debet per distinctionem certorum graduum.	197.43
explicatur magis.	198.44
Consanguinitas & descendentiæ sine certis probantur gradibus, dum certitudo de essentia non est.	50
Consanguinitas probatur per testes de auditu.	203.6
Consanguinitas, descendentiæ, & qualitates san-	

guinis per iudicia, & præsumptiones probantur.	7.9
Consanguinitas, & descendentiæ non possunt probari per instrumenta nisi per enunciatiua.	309.7
Consanguinitas & filiatio probantur per notas in scripturis priuatis, & per memorialia.	312.18
Consanguinitas remota comprehenditur in dispositione nostri textus.	400.93
contrarium verius ex noua declaratione, vt huc animaduertimus, vbi specialiter probari requiritur, per distinctos gradus probari oportet.	401.102
Consanguinitas quæ ad certum gradum requiritur probari, certos exposcit gradus, alias nihil fit.	402.111, 112
Consanguinitas non ex scripturis, sed ex natura provenit.	421.12
Consanguinitas per distinctos gradus, & per eandem lineam debet probari, vt confessio collateralibus noceat.	440.15
Consanguinitas, & descendentiæ per verba probantur geminata.	446.17
Consentientiam curantes, & negligentes famam, crudeliter faciunt.	53.4
Consentientia est sensus animæ cognoscentis bonum & malum.	359.1
dicitur à Consilio, quasi se ipsum agnoscat.	3
Consentientia præstat causam meriti aut reatus peccati, & est regula humanorum actuum.	5
Consensus res amplius certiorari non habet necesse.	137.60
secus si dubius existat.	61
Consensus ab statuto requisitus verus, non fictus esse debet.	86.36
Consensus filiarum ad matrimonium contrahendum ex taciturnitate præsumitur, nisi dum indignus ei eligitur.	100.87
Consensus tacitus idem ac expressus operatur.	111.34
Consensus ex consuetudine præsumitur.	36
Consensus, & voluntas non præsumuntur.	332.3
Consuetudo ex prauo initio praua redditur.	417.31
Consiliarij regij possunt ex propria scientia iudicium ferre.	464.32
Consilium mutare quando liceat.	152.53
Consilium periti excusationem præstat.	459.82
Consilia plurimò tutiora.	482.14
vbi multa Consilia, multa salus.	ibid.
Consortium vnus sæpe multos corrumpit.	30.23
Consortium quid sit.	46.13
Constare quid significet.	167.40
conditionem denotat.	ibid.
Constitutio Gregorij X I V. anni 1591. qua expositi ad præbendas admittuntur, adduci ad causas puritatis non potest, & quare.	175.43
Constitutio Papæ in terra sibi subiecta in temporalibus, vbique seruanda, si salutem animarum respicit.	362.48
Constitutiones Principum diuersimodè seruantur, si generales, leges nuncupantur, si ad certum territorium, ius municipale, si ad certam personam, priuilegia dicuntur.	449.14
Constitutiones personales non ita publicam respiciunt vtilitatem.	450.18
Consuetudo almæ Societatis I E S V detegendi superioribus crimina Religiosorum laudatur.	7.23
Consuetudo non admittendi nisi nobilem, seruati non debet in ignobile virtute claro.	53.29
Consuetudo	

Index Rerum,

Consuetudo & rei natura inspicere oportet in adimplendis oneribus, & grauaminibus. 102.114
 Consuetudini inueteratae omnes suum praestant consensum. 111.34
 Consuetudo facere potest, quod non scribis nec notariis fides praestetur. 115.33
 iurisdictionem tribuit. ibid. & 33
 dicitur mater iurisdictionis. 32
 Consuetudo adest in communitatibus & tribunalibus mittendi ad informationes puritatis militum, collegialem, seu canonicam, & praestandi fidem omnibus ab eis confectis. 35
 Consuetudo probatur per testes singulares. 194.4
 Consuetudo facere potest legitimam probationem quae aliis legitima non est. 479.91
Contempti sapientem ab insanis, puros a maculatis, nobilem a plebeo, nihil ridiculosus. 14.8
Contestis minus idoneus omnino examinandus, sed in numero idoneorum computandus non est. 124.59
Contractus acceptari videtur cum omnibus suis clausulis, pactis, & conditionibus, etiam ab ignorantibus. 110.22
 Contractus ex consuetis interpretatur. 27
 Contractus identitas, non pluralitas praesumitur. 332.8
 Contractus iniqui ad aequalitatem redigendi. 366.9
 Contractus nullus nihil est. 418.58
Contradictor, seu defensor legitimus est qui damnatum ex iudicio pati potest. 289.70
Contrahens cum nobili ex privilegio, non tamen pura, conditionem non adimplet. 96.16 & seqq.
 Contrahens tenetur inuestigare qualitates eius cum quo contrahit. 97.26
 praesumitur non ignorasse. 27
 Contrahens nulliter cum consanguinea poenas non euadit. 99.62
 Contrahens nulliter matrimonium, aliud contrahere non impeditur. 72
Contrarietas non datur nisi respectu vnus subiecti, & eiusdem finis, secus in diuersis. 302.43
 Contrarietas testium ex quibus proueniat in causis puritatis. 468.21
Contraria contrariis opponuntur, ita ignobilibus ignobiles, & maculati puris. 14.5
 Contrarium non aperiens, non grauatur onere maioris probationis. 174.25
 Contraria simul extare non possunt, nisi sint comparabilia in subiecto, quo sistunt. 236.4
 Contrario cognito agnoscitur & aliud. 255.13, 15
 Contrariorum eadem est disciplina, nisi tendant ad diuersum finem, & rationem. 395.19, 22
 vel sint diuersae potentiae. 20
Contumacia vera attendenda, non verò quae legitimam habuit impedimentum. 68.27
 Contumacia toties nocet descendentibus, quoties contrarium probatum non fuerit. 69.30
Contumax idè damnatur, quia pro confesso habetur. 67.11
Contumelia dicitur iniuria in praesentia illata, & constituit maius peccatum, quam detractio. 387.88, 89
 Vide *Detractio*.
Conuenit aliquando tacendo concurrere damno, quod loquendo timeri valet. 241.25
Conuersus. 54.55
 quis sit. 48.52

Conuersi, etsi nobiles, iuste à collegiis repelluntur, 31.34
 Conuersi ex antiquissimis Iudaeis geniti praerendi sunt descendentes à Gentilibus. 53.24
 Conuersus, nobilis, aut purus, quis. 462.6
Comitiis ex iracundia excusatur, dummodò sedato animo poeniteat. 382.17
Comitium publicum factum absenti non est peccatum, secus si in praesentia fiat. 260.17
 Comitium, quo proximum vocamus Iudaeum, Saracenum, aut haereticum, aut ab eis ortum trahe- re, ita scripto ac verbis fit. 371.14
 Comitium circa defectus naturales alicuius, velut quòd sit spurium, ignorans, imprudens, coctes, gibbosus, &c. quando mortale peccatum & actionem iniuriae producat. 387.97, 98
Copia instrumentorum in puritatis iudicis aduersario non datur, sed ex officio comprobantur. 111.39
 Copia relationis de iure partibus praestatur, & ad quid. 145.10
 non verò in causis puritatis. 22
 Copia maior probationum fundat meliùs intentionem agentis. 286.36
Corpus rei si constat, de nominibus, & demonstrationibus curandum non est. 335.2
 Corpus naturale per suarum partium concordiam, & annexionem conseruatur. 354.6
 Corpus mysticum ex singulorum discordia destruitur. ibid.
Correlativa ex duobus extremis constituuntur, & non potest esse vnum sine altero, nisi diuersa vtriusque sit ratio. 49.47
Corruptio iudicis non praesumitur. 166.29
Corruptum in radice corruptum est in consequentia. 417.29

C R

Credibile non est, Deum velle eandem inducere obligationem in re parua ac in magna. 136.45
Crimen stellationatus non habet locum in contractu nullo. 418.57

C V

Culpa leuis, & leuissima an obliget in foro animae. 116.9
 ad restitutionem obligat, ex aliquorum opinione. 10
 Culpa lata in criminalibus non aequiparatur dolo. 135.36
 Culpa est non cogitare quod potest euenire. 361.25

D A

Dammum sociis prouenire ex facto vnus circa ius indiuiduum. 270.63
 Damna magna Reipublicae oriuntur ex commixtione familiarum nobilium, cum maculatis. 352.19
 Damnum proximi, quod verisimiliter ex suo facto euenire potest, quilibet prouidere tenetur. 361.25
 Damnum proximo indebitè illatum lethale. 236.29
 magna Damna oriuntur ex offensa Dei. 362.46
 Damnum nullum maius, quam quod animam alligatam tenet. 362.49
 Damna ingentiora sunt, quanto de maiori re agitur. 390.32
 Damnis propriae familiae in primis occurrendum quam alienis. 437.45

D E

& Verborum.

D E

Decretum iudicis iuste & seruatis solemnitatibus latum praesumitur. 314.45
Defectus non officii, dum existentia non est de substantia. 61.52
 Defectus patiens non potest eosdem in aliis damnare. 105.170
 Defectus tituli contra possidentem probari oportet per veras probationes, non per auditum. 210.67
 Defectus testium quando ex aliis suppleantur. 242.33 & seqq.
 Defectus personales testium differunt ab eorum testimonio. 255.17
 Defectus notitiae ascendentium an suppleantur ex aliis informationibus eiusdem descendentiæ. 290.82
 negatur. 83
 affirmatiua eligitur. 88
 Defectus citationis, litis contestationis & publicationis non nocent, dum ex officio proceditur, necdum agitur de informandis iudicium animis. 300.7
 nec in probandis sanguinis qualitatibus, & statu personarum. 18
 nec ad aliquem admittendum ad honorem, officium, aut beneficium. 9
 Defectus notitiae instrumenti esse potest penes maiores, sicut penes minores. 408.12
 Vide *Causa*.
Defendens reprobatoris partes non debet sumere, aliàs alteri non nocet. 291.97, 99
 Defendere proprie quid sit. 290.80
Defensio est de iure diuino, & naturali. 354.11
 Defensio honorum postea in sancto Officio addicta fuit Aduocato fiscali. 455.18
Defensor & contradictor legitimus dicitur quilibet ex consanguineis. 270.79
 Defensor legitimus debet causam omni cura, legitime, & sine negligentia defendere, vt aliis sententia nocere possit. 343.14
 Defensor qui est impugnare non debet. 457.48
Deficiens in implemento deficit in principali promisso. 136.50
Defuncti & absentes puniuntur ob haeresim. 66.12
 eorum filii an noceant poenae. 3
 negatiua proponitur. 4 & seqq.
 Doctores qui eam patrocinantur. 67.13 & 68.24, 25
 affirmatiua eligitur. 14 & seqq.
 Defuncti bona à filiis confiscantur. 26
 Defunctus etsi comparere non possit, verè contumax dicitur, & quare. 28
 in eius damnatione pleniore interuenire debent probationes. 69.29
Delatio nominis & armorum continuata esse debet, & incipere à tempore congruo. 102.111
 nominis verò statim à tempore adepta possessio- nis. 113
 perpetua, & sine intermissione. 114
 Delatio armorum & nominis sine intermissione & perpetua debet esse. ibid. *vers. Ampliatur secundo*.
 Delationes maculae in causis puritatis solent mortes adducere, & causare. 358.25
 Delatio cum praesumptione malignitatis reicienda venit. 375.62
Delatores praemaximè ex odio, & malitia procedunt. 349.9
 Delatores falsa maculae contra honorem proximi grauiter puniri debent, licet ita fieri non sit solitum. 10

Delatores occulti perniciosissimi reipublicae, & peiores furium. 371.6, 19
 à Romanis fuerunt intercepti, & à republica eiec- ti. 7
 Delatores maculae, & defectuum proximi semper fuerunt valde suspecti. 372.18
 consilium est, vt omnes abstineant à seruilibus delationibus. ibid.
 Delatores falsa maculae grauissimis puniri debent poenis. 24 & seqq.
 non tamen est solitum. 27
 Delatores secreti non omnino reiciendi. 374.33
 Delator, & testes ab eo nominati suspecti valde sunt, & praesumuntur inimici. 375.16, 57
 Delatores non semper attendendi, nec reiciendi. 456.36
Delictatio detractio aliquando non est peccatum, maximè si fraternalis non omittitur correctio. 3.16
Delictum suspectum in fide, si infamiam producat, arceat à consequutione dignitatum, & ponantur exempla. 38.33
 Delictum, non sententia coinquinat hominem, etiam si poena infamatoria non sit, sed pecuniaria. 60.40
 Delictum graue ex leui facto deduci non potest. 49
 Delictum morte extingui non habet locum in haereticis. 68.17, 18
 Delictum haeresis demonstrat, velut signum, prauum animum, & inclinationes naturales ad similia manere in delinquente à tempore suae conceptionis. 73.82
 Delictum extinguitur & poena, defuncto ante sententiam non delinquente. 189.9
Delinquere incipiens poenitentia ductus quando euadit poenas. 98.51
Delinquens criminofus nec infamis ante sententiam est, nec dicitur. 189.10
Demerita & ingratitude iustam exclusionis causam praestant, maximè inimicitiae & odia superuenientia, & nulla maiora quam Iudaeorum. 24.42, 43
Demonstratio optima deducitur ex duobus combinatis. 176.55
 totum probatur probatis partibus. ibid.
Denunciatio maculam proximi prauum animum habere praesumitur. 361.30
 Denunciatio malitiosè punitur, nisi pro se habeat vnum testem, vel famam. 372.26
Denunciatio duo copulatiuè requirit, & quae. 183.34
 Denunciatio falsa maculae, aut cum animo iniuriandi peccatum mortale constituit. 361.26
 Denunciatio fieri non debet, nisi ex vera causa & facili probatione, & dum necessitas denunciare expostular, aliàs suspectus redditur denunciatus. 362.42, 43
 vbi quod in causis puritatis à denunciando abstinerere debent. ibid.
Deportatus pro mortuo habetur. 79.138
 eius filij velut tales iure non considerantur. ibid.
Derogatio in dubio non inducitur. 105.163
Descendentes arceri ab honoribus propter praedecessorum delictum poenale est, & exorbitans, & stricte venit interpretandum. 26.3
 Descendentes haereticorum non debere admitti ad tam praeclearum munus ipsa distat ratio naturalis. 29.10
 Descendentes à feminis cognati dicuntur. 46.6, 8
 & consanguinei. 9
 Descendentes qui sint. 48.35
 Descendentes à Iudaeis quantumuis à Principe nobilitati, inspecta nobilitate vera, verè nobiles dici non possunt. 96.19, 20 & duob. seqq.

X x incapaces

Index Rerum,

incapaces sunt nobilitatis. 22
 Descendentes veri heretici non debent esse melioris conditionis, quam descendentes conuersi. 191.31
 Descendentes à Iudæis, & Mauris pro turpibus in Hispania habentur. 101.92
 Descendens à Iudæis & Mauris indigna est, respectu illius, qui puri sanguinis est. 99
 maculatus maculatam ducere in vxorem dignari non debet. 103.104
 Descendentes à maculatis sibi nomina mutare solent. 122.40
 Descendentes arceci ab honoribus suorum ascenduntium poena est. 189.8
 Descendentes maculam patiuntur, non ex se, sed ex facto maiorum suorum. 270.69
 Descendens à Iudæis per lineam paternam non potest nobilis declarari. 274.21
 secus si per maternam. ibid.
 Descendens ex Iudæis, & Mauris post secundam generationem, etsi ex relaxatis descendat, potest à testibus purus declarari, dum ad perpetuam memoriam interrogantur, vel ad munera ex iure communi subeunda. 301.29
 Descendentes sunt è prima radice. 400.92
 Descendentes ex Iudæis, Mauris, & hereticis in omnibus repelluntur communitatibus, & tribunali- bus in certo gradu, in aliis vero, quæ strictum statutum habent, in infinitum. 403.12
 Descendentibus conuenit quod suæ stirpi. 435.21
 Descendens ex veteribus Christianis accidens est, & deficere potest. 169.62
 Descendens à parentela probatur per testes singulares. 197.39
 Descendens an probetur per testes singulares, distinguatur, & exponitur. 43 & seqq.
 Descendens ad ius patronatus potest probari sine distinctione graduum. 198.47
 Descendens à Iudæis & Mauris probatur per formam & communem reputationem. 219.16
 Descendens negatiue probatur eodem modo quo affirmatiue. 246.27
 Descendens à parentela per famam probari possunt. 311.133
 Descendens à consanguinitate per instrumenta probatur. 313.31
 etiam in præiudicium omnium quibus tangit, etiam si non interfuerint. 314.32
 etsi obiter de eis mentionem faciant. 34
 Descendens à parentela plenè probatur per diuersas enunciationes instrumentorum, & ponitur exemplum. 316.61
 non verò si singuli gradus per singula probentur instrumenta, nisi aliis adminiculis fulciatur. 62
 in causis verò puritatis sufficit, si uterque gradus ex vnico probetur instrumento, ex quo iudices se instruere possunt. 63
 non verò in causis plenariis nobilitatis. 64
 Descendens ex aliqua familia probatur per nomen, & armorum delationem. 325.23
 Descendens veta obumbrari per commenta, & fictiones infectorum non licet. 333.28
 Descendens, & deriuationes diuersæ in eodem genere sunt. 468.28
 Vide Consanguinitas.
 Despectus, omne futurum tempus comprehendit. 119.37
 Derogare maculam occultam familiæ potest esse contra charitatem tantam, & simul contra iustitiam, & quomodo. 181.14
 Determinabile altero fauorabilius non pariter determinandum. 473.32
 nisi per legem, vel statutum aliud statuatur. 86
 Detractionem aliorum gratam sibi fore ostendens peccat mortaliter. 3.15
 Detractio non solum verbis, sed scriptis fit. 371.12
 Detractio est iniuria verbalis in absenti facta. 387.89
 Detractio & contumelia peccatum gignunt mortale, & obligant ad restitutionem. 92
 à Detrahendo proximo, & ab audiendo aliorum famam abstinere tutius. 4.20
 Detrahere secretò proximo interdicitur iure diuino, & positio, & peccatum constituit lethale. 371.8
 Detractorem quilibet tenetur corrigere nisi iusta eum excuset causa, & qualis sit. Ad correctionem qui teneantur, & qui non. 3.17
 DetraCTOR homicida dicitur, quia nos priuat à fama. 371.9, 11
 Deum asserere in testem mendacij quatenus constituat lethale peccatum. 135.42
 Deus & veritas læ si manent ex non adimpleta fide iuramenti. 136.47
 Deus in iuramento non solum adducitur in testem actus promittendi, sed & principaliter implementi. 52
 Deus implicationis causa facere non potest, quòd duo sint contraria simul vera. 275.31
 D I
 Dicens aliquem ortum ducere à Iudæis, Sarracenis, aut hereticis, peccat mortaliter. 360.14
 immò grauius quàm ex alia personali diffamatione, cum plures tangat. 15
 Dilio taxatiua ita firmat dispositum, vt omne aliud neget. 206.40
 similia & eiusdem rationis includit. 208.49
 & ita penitus excludit extranea, vt cuncta ad rem pertinentia includat. 50
 Dillum vnus facile sequitur multitudo. 206.35
 Dicitur vnus vires sibi acquirit eundo. 381.5
 Diffamans se, vt ineptus reddatur ad administrationem officij publici, ex quo ceteri damnum accipiunt, peccat mortaliter. 436.37
 Diffamatio probatur per testes singulares. 197.37, 51
 declaratur. 53
 Differentia magna est inter concessionem nobilitatis, & puritatis sanguinis. 88.65, 66
 Differentia modica nominis non arguit personam diuersam. 329.32
 nec de ea plurimum curandum. 33
 Difficultas probationis admittit minores, & irregulares probationes. 140.102
 Dignitates publici sunt iuris, & condecorant regiam magnitudinem, & regnum. 31.37
 Dignitas infamia deonestatur per admissionem illegitimi. 90.10
 Dignus sanguine purus tutè eligi potest omissio digniori maculato. 113.6
 Dignus omissio digniori eligi an possit. 114.11
 Dignior in dubio preferendus. 153.67
 Digniora sunt, quæ vna proferuntur voce. 178.1
 Disceptatio est præcipua causa ordinarij iudicij. 108.2
 Disceptatio non est propriè in puritatis iudiciis. 112.46
 Discordie & rixæ magna reipublicæ afferunt damna. 354.1
 Discordia genitrix malorum. 2
 acerrimus hostis, ruina ciuitatis. 4
 vbi plura eius mala recensentur. ibid.
 Disiunctiua, etsi diuersa, habent tamen inter se similitudinem.

& Verborum.

litudinem & conformitatem. 477.78
 Discrimen versatur in probanda descendens & parentela, & in probanda puritate, & nobilitate ex instrumentis. 314.41
 Discrimen nullum est inter res, quæ multiplicari solent, & quæ non, quoad identitatis probationem. 321.32
 Dispositio partim fauorabilis, & partim odiosa an detur. 36.9 & seqq.
 Dispositio eadem plures habere potest fines, & obiecta. 13
 Dispositiones seruandæ prout loquuntur, non in diuersis personis. 42.74
 Dispositio poenalis etiam ad similia non extenditur. 55.68
 Dispositio generalis generaliter intelligi debet, & tantum operatur, quantum singulorum expressio. 59.36
 etiam si maior sit ratio in vno, quàm alio. ibid.
 Dispositio locum habet in criminibus eiusdem speciei, & quæ comprehenduntur ex lata, seu propria significatione. 70.44
 Dispositiones defunctorum fraudati non debent ob alienum dolum. 98.46
 Dispositio iuris communis circa probandum adificia, & aqueducta antiqua, an extendatur ad omnes casus antiquos. 206.41
 Dispositiones testatorum, quibus successores prohibentur contrahere cum maculatis laudabiles. 352.27
 Dispositio iniqua reducenda ad ius commune, etiam si nihil ita operetur. 367.18
 Dispositio specialis specialiter debet derogari. 398.56
 Dispositio ad diuersas non extenditur personas etiam ex identitate rationis. 399.70
 Dispositio fauorabilis facilius extenditur. 400.81
 Dispositio circa iura sanguinis comprehendit omnes, quibus sanguis ille communis est. 89
 Dispositio interpretatur ex subiecta materia. 401.103
 & secundum rem de qua agitur. 104
 Dispositio specialis in certis rebus, & personis ad alias non extenditur. 404.5
 Dispositio circa certas personas in æquitate consistens non excludit alias, in quibus adest eadem æquitas. 9
 Dispositio generalis generaliter intelligenda etiam in eis, quæ tempore decisionis potuerunt incognita esse. 415.12
 maxime vbi non est ex quo restringenda veniat salua ratione recti sermone. 3
 etiam si maior sit ratio in vna specie, quàm in alia. 4
 etiam si materia sit odiosa. 5
 ex ratione restringitur. 6
 & secundum ius interpretatur. 7
 & ex verisimilitudine, & quod disponens verisimiliter comprehenderet. 8
 & excluduntur, quæ non admisisset. 9
 & quod ex se captiosum est. 10
 nec quod prudens non admisisset, sed reprehensione dignum iudicaret. 11
 Dispositio generalis non comprehendit facta dolo, vel fraude. 416.23
 nequæ iure sunt specialiter prohibita, nec quæ inducunt ad peccatum. ibid.
 Dispositiones factæ in testamento nullo non sustinentur. 418.43
 Dispositio cessat ex eius cessante ratione. 423.34
 Diuersa coniungi non possunt. 194.2
 Diuersorum diuersa ratio. 402.109 & 412.62
 Diuersitas rerum & factorum inducit diuersitatem in testibus. 195.17
 Diuersitate demonstrat diuersitas rei, finis & personæ. 291.100
 Diuersitas nominis destruit similitudinem armorum. 324.7
 Diuersitas locorum arguit diuersitatem in familiis, nisi loci confines sint, quia tunc erit quasi qualis identitatis præsumptio. 325.29
 Diuersitas adiuncta nomini arguit diuersitatem familiarum. ibid.
 Diuersitas eidem rei adiuncta non potest, nec illa à se ipsa differre. 32
 Diuersitate existente non habet locum identitatis præsumptio. 335.2
 Diuersitas considerabilis identitatem excludit, & pluralitatem demonstrat in rebus, actibus, & personis. 9
 Diuisa, & ordinatim distincta melius intelliguntur. 13
 Diuiso cum ordine charitatem parit. 2
 & tres notabiles effectus producit. 4
 Vide Partialitas.
 Diuites nobilibus in omnibus æquiparantur. 357.13
 Diuitia conseruant familias. 256.37
 vilitatem personarum regunt. 4
 ciues celeberrimos faciunt. 5
 per se nobilitant. 6
 ciues in honore facile conseruant. 8
 honestatem & dignitatem præstant. 9
 honor secundum eas mensuratur. 10
 sunt dignitatis & familiarum sustentaculum, sine quibus sordescit, & decreuit dignitas. 11
 inopia sordescit familias, & earum nigrescit splendorem, vilitas est, aut saltim vilitatis causa. 356.34, 11
 amittit nobilitatem. 7
 dignitas per eam perit. 9
 nullus honor ex inopia. 10
 nobilis satis dicitur, qui diues est, econtra verò si pauper. 6
 imperium per ciuium Diuitias augetur & abundat. 11
 reipublicæ interest locupletes ciues habere. 357.12 & seqq.
 Princeps curare debet, quòd ciues locupletes sint, & ne plurimum erogat, nec deprimat. 13, 15
 D O
 Doctor quando nobilis dicitur, & velut talis ad honores admittatur. 86.9 & seqq.
 nobili præfertur. ibid.
 Doctorum turba opinionem alterius sequitur absque delectu rationis. 409.18
 Doctor vnus velut greges & aues alterius sequitur vestigia. 19
 Doctoris dictum intelligendum venit secundum leges & auctores, quos allegat. 463.21
 Dolus parentum virgini nocebit. 98.45 & seqq.
 Dolus nemini patrocinatur. 122.37
 & præsumitur ex tacita veritate. 38
 Dolus præsumitur ex actu prohibito, & in eo qui facit quod facere non debet. 134.33
 Dolus verus ad periculum requiritur. 135.36
 explicatur. 37
 Dolus præsumitur ex actu clandestino. 374.45
 Dolus causa est restitutionis, & actionis in id quod interest. 409.29, 30
 Dolum remissum per nostram Pragmaticam non est credendum. 416.15
 Dolus in quolibet excipitur actu. 23
 X x 2 Dolus

Index Rerum,

Dolus vnus ex genere commissus circa ius omnibus commune, omnibus nocet. 25
 auctoris successoribus nocet. 26 in fin.
 Dolus requiritur in retinenti libellos infamatorios. 422.27
 post nostram sanctionem ex sola retentione præsumitur. 28
 Dolus præsumptus verus dicitur. 423.30
 Doli boni species est per dissimulationem sua tueri. 458.62
 Dolum committit, qui cum potuit non appellauit. 459.73
 Domestici probant quæ sunt difficilis probationis. 244.6
 Domestici probant parentelam, & descendendam, & quæ melius scire possunt, quam alij. 245.19
 nisi producens eos de domo sua deducat, & imperare possit. 21
 Dominum probatur per testes de auditu. 203.11
 Domus quid sit. 46.11
 Domus nomen quos comprehendat. 12
 Donatio facta post litem propter idem facta censetur. 118.32
 & quid in foro animæ. ibid.
 Donatum post litem finitam ex præuiis pactis datum præsumitur. ibid.
 rō. Donec, & nisi, conditionem important. 168.52

D V

Dualitas ad rei interitum parata est, vnitas verò ad conseruationem. 319.4
 in Dubio quid faciendum à Commissario. 115.28
 Dubius an dicatur esse in bona fide, remissiuè. 173.19
 Dubium si vertatur, an prætenfor sit filius Petri, an Ioannis, quorum alter maculatus & ignobilis est, alter non, non est cur magis prætenfori præsumatur purus, quam maculatus, nec cur magis nobilis, quam ignobilis. 177.61
 Dubium versatur, an si nulla fuerit lata sententia, prædicta nuda testimonia probent contra descendentes. Negatiua sententia. 189.8 & seqq.
 contraria velut verior eligitur. 16 & seqq.
 qui eam defendant. 191.33
 contrariis latisfit. 38
 Dubium triplex circa formam probandæ identitatis. 323.1
 Dubium vt fiscalis omittere possit appellationem vnde sumendum, non quodlibet sufficit, sed illud quod verè dubium est. 460.92.93
 Dubium non manet circa maculæ suspicionem dum ad sunt testes numero & qualitate sufficientes, qui contra alios plures de ea deponant. 479.96
 Dubia cum doctis viris consulenda. 482.13
 Dubium ab opinione differt. 483.28
 contrarium verius. ibid.
 Dubius an rectè possideat, non tenetur dimittere possessionem, & habet locum generaliter in omnibus virtutibus. 22.27.28
 Dubius qui est, non verè rem noscit. 137.61
 Duellum permissum ob tuendum honorem, quamuis aliud sit ex noua Concilij Tridentini decisione. 357.20
 rō. Dumtaxat taxatiuum est, præcisam naturam habet, & omnia excludit. 404.13.17
 Duplicatio nominis singularis nõ præsumitur. 328.20

E C

Ecclesia Toletana, & aliæ statutum habent puritatis. 20.5
 Ecclesiæ & communitates non parum condecorant ciuitatem & regnum. 30.18

Ecclesia habens inutilem Prælatum viduata dicitur. 289.79

E F

Effectus bonitatis, vel malitiæ parentum, in filios transferuntur. 8.22
 Effectus præcipuus iurisurandi promissorij est executio promissi. 136.51
 ad Effectus requiritur notitia causæ. 176.49
 Effectus præcipuus sententiæ est rei decisæ veritatem ostendere. 275.30
 ab Effectu nominis res carere non præsumitur. 324.13
 Effectus deficiunt, deficiente causa. 333.15
 Effectus probantur per suam causam. 383.28
 Effectus potentiores sunt in causa, quam in causato. 397.76
 Effectus non oritur ex actu nullo. 417.37
 Effectus demonstrant proportionabilem causam ad eorum productionem. 474.42
 & saltim praxis ita seruandum suadet, ex qua statuta interpretanda veniunt. 478.81

E L

Electio fieri debet secundum maiorem idoneitatem respectu negotij de quo agitur. 114.9
 Electio Commissarij ad Tribunal, seu communitatem spectat. 14
 vt non suo nomine tantum eligat, sed etiam nomine prætenforis. 20
 Electio tribuit ius ad rem. 150.27
 quod perfectum non dicitur. 28
 facile amittitur. 151.29.34
 vbi de electionibus ad collegia & Ecclesias. ibid.
 Electores possunt vri scientia habita in confessione ad eligendum. 464.30
 Electus intra mensem non consentiens electioni iure suo priuatur. 151.29
 & etiam si intra tres menses post consensum præstitum confirmationem non petat. 30
 & sufficit si confirmatio petatur ab amico. 31
 & si sine confirmatione concessa se iniecit in administrationem officij, aut præbendæ etiam iure priuatur. 32
 Electus ius ad rem habet, quod difficilius adimitur. 113.5
 probatio maior requiritur ad repellendum Electum, quam ad eligendum. ibid.
 Electus à communitate quando electus dicatur ab ipsomet prætenfore, & quando non. 114.12.19
 Eligendus an facilius reici possit, quam iam electus. 113.4

E M

Emergens de nouo, nouo indiget auxilio. 367.15
 Emolumentum habere cupiens, præsumitur velle portare onus. 110.23
 Emptiones nobilitatis an expediant. 106.178

E N

rō. en solos terminos de confession, nostri textus, explicantur. 446.18
 Enunciations prolatæ per vim, vel metum, vel aliam suggestionem non probant, ni alia concurrant præsumptiones, & coniecturæ. 316.65
 Enunciatio nihil ponit in esse decisionis. 410.41
 Enunciatiua instrumenti probat inter enunciantes, præcipuè si fuerit necessaria ad actum, secus si propter aliud, nam tunc si falsa fuerit non reddit instrumentum falsum, secus autem si fuerit necessaria ad actum. 307.14.15
 Enunciatiua instrumentorum quoad omnes saltim præsumptiuè probant. 312.10
 Enunciatiua circa descendendam & parentelam apponi

& Verborum.

apponi in instrumentis solet à consanguineis. 313.25
 probat si apponatur ab eis, qui verisimilius rem scire possunt. 26
 prolata ab auctore præiudicat omnibus ab eo causam habentibus. 27
 in antiquis plenè probat. 30
 geminata an plenè probat. 316.57
 Enunciatiua vt probet ab integris & fide dignis oriri debet, secus si à suspectis. 315.53
 nisi in antiquissimis, & simul concurrant alie coniecturæ. 54
 clara & non dubia nisi à Principe probata. 55
 non ab vno, sed à pluribus. 56
 duplex saltim, non vna. 316.57
 geminata quando probet, vel non. ibid.
 vnica enunciatio non probat nisi simul habeat præsumptiones, & coniecturas. 58, 58
 duplex verò in diuersis instrumentis probat aduersus quoscumque. 60
 & quid in ordinarijs iudicijs nobilitatis. 64
 nouorum instrumentorum non plenè probat. 66
 nisi plura sint. 68

E P

Episcopi loco Apostolorum successerunt, & munus prædicandi habent, & illi quibus ipsi commiserint. 42.83
 Episcopus multa considerare debet ad ordinandos Neophytos, & quæ sint. 43.89
 Episcopus ordinans peragentem solemnem penitentiam per annum à celebratione suspenditur. 57.8
 Epistola missiua non plenè probat. 43.24

E R

Errans fateri non videtur. 430.13
 Errore communi facta ex æquitate sustentur. 97.29
 Errore primæ nominationis probato veritas præferenda. 123.48
 Error neminem incapacem constituit. 49
 Errori non resistentes eum approbant. 259.49
 Error potius præsumitur, quam pluralitas. 319.10
 Error cum non resistitur approbatur. 362.38
 Error probationum & testium non attendendus. ibid.
 Error expressus sententiam vitiat. 417.35
 Error & furor annullant actum, non attenduntur probando rem aliter se haberi. 430.15.16
 Error & ignorantia interuenire possunt circa incorporationalia maiori ex causa. 431.17
 Vide Ignorantia, & Voluntas.

E S

Esse tale, & haberi pro tali, paria. 218.9
 Essentia rei dum constat non attenditur diuersitas, & identitas nominis. 330.45

E V

Euidentiæ non quærenda in his quæ sunt difficilis probationis, sed humana certitudo. 474.41

E X

Examen ad rei perpetuam memoriam habet locum quoties verisimiliter timetur probationis periculum, & veritatis occultatio. 293.5
 & cessat ex parte rei quoties agere in iudicio potest, sicut ex parte actoris locum habet quoties ei deficere potest probatio. 6
 Examen testium ex parte rei non habet locum dum vices actoris sumit, vt in actione confessoria, & in interdicto Vti possideris. 293.8
 Examen testium ad rei perpetuam memoriam ortum ducit ex iure ciuili. 294.11

contrarium verius. 22
 ex iure canonico & regio. 14
 Examen testium ad perpetuam rei memoriam admittitur de iure regio in, causis nobilitatis. 294.16
 Examen testium ad rei perpetuam memoriam locum habet, quoties quis in iudicio agere non potest. 299.2
 Exceptio rei iudicatæ ei prodesse non debet aduersus quem fuit iudicatum. 287.46.61
 Exceptio rei iudicatæ obstat in omnibus deductis in iudicio ex quo emanauit. 288.60
 Exceptio rei iudicatæ toties obstat, quoties eadem res ab eisdem petitur. 338.9
 Exceptio firmat regulam in contrarium. 374.36
 Excessus in modico nocet. 116.3
 Exclusio vnus gradus ceteros omnes excludit. 23.24
 Exclusus censetur, qui non habet qualitates requisitas. 22.21
 Excommunicationis pœna est imposita in sancto Officio Inquisitionis aduersus reuelantes secreta. 138.8
 Excusatio non admittitur senibus extantibus à quibus macula vxoris suscitari poterat. 97.33
 Executor cum causæ cognitione recusari potest. 143.22
 merus non ita. ibid. & 23
 Executor nullus nihil est, nec effectum habet, nec est in consideratione iuris. 418.44
 Executor nominatus in testamento nullo nihil facere potest. ibid.
 Exempla nociua vitanda. 53.37
 Exempla instrumentorum probant in antiquis. 313.22
 Exempla praua vitanda. 421.7
 Exemplatio propter antiquitatem præsumitur legitime facta. 313.24
 Eximens captum è manibus familiæ excusatur si captura nulliter notorie fuisset decreta à iudice. 418.60
 secus aliter. 61
 Existentiæ veræ puritatis constat ex veris probationibus, non ex præsumptis. 169.66
 Existimatio communis plus efficit in probatione puritatis, & nobilitatis, quam lex. 213.15
 Existimatio communis pro lege habetur. 223.12
 Existimatio personæ quo ad fidem multum attendenda. 444.18
 Experientia verum magistra animos iudicum dirigit in veritatis semitam. 300.12
 Exponens se sponte periculo magis culpabilis est, quam qui casu, aut coactus. 80.147
 Exponere infantem repugnat valde legitime filiationi. 175.40
 Expositi & vulgò quæstri statutis puritatis locum non faciunt. 174.27 & seqq.
 Expositus cognomen patris ferre non potest. 174.31
 Expositorum spuriorum admissio est contra statutorum mentem. 35
 Expositus an præsumatur natus ex legitimo coniugio, an irregularis. 175.38.41.42
 Expositi ex omnium ore incapaces sunt ex puritatis statutis. 45
 Expressio dicitur declaratio rei, ita facta vt intellectus non laboret in intelligendo, & dum indidualiter exprimitur. 378.94.95
 maximè dum requiritur pro forma. 96
 dum ex noua requiritur lege non sufficit si generaliter interueniat. 97

Index Rerum,

nec per æquipollens. 98
 ceteri gradus requiruntur cum omnibus suis qualitatibus. 100
 specialis magis mouet, quam generalis. 379. 101
 pro expresso habetur, quod sufficit ex natura actus. 106, 107
 & quod refertur in genere. 108
 maxime si ex eo colligatur, quod queritur. 109
 facta in lege ob maiorem declarationem non coarctat regulam. 112, 113
 factum non sufficit narrare nisi exprimat modus facti. 378, 99
Expressum est, quod ex verbis necessario inferitur, & quod virtualiter inest, & in consequentiam venit. 61, 58
 Expressum dicitur, quod virtualiter, & in consequentiam continetur. 307, 15
 Expressum dicitur quod ex verbis virtualiter colligitur. 314, 40
 Expressum dicitur, quod sufficit ex natura actus. 379, 106, 107
 & quod in genere refertur. 108
Ex integro causam agere, non importat restitutionem in integrum. 413, 83
Exensio ad diuersa non fit. 35, 3
 Extensio in delictis fit ex publica utilitate, non verò si diuersitas interueniat delicti. 4
 ut locum habeat, quæ debeant concurrere. 5, 6
 fit ex eadem, aut simili ratione, non verò secundum quid, etiam in materia ex sua natura extensibili. 41, 64
 Extensio in correctoriis admittitur dum adest eadem ratio, secus dum similis. 35, 8
 Extensio ex maiori ratione locum habet etiam in odiosis & strictis. 59, 31
 propter absurdum vitandum admittitur. 32
 Extensio fit ob publicam utilitatem. 70, 46
 Extensio locum habet in defunctorum dispositionibus. 106, 181
 Extensio dispositionis quando locum habeat, & quando comprehensio. 207, 44
 Extensio fit ad alias personas ex identitate rationis, & ex eadem æquitate. 397, 79, 80
Exeri huius Regni an admitti possint ex puritatis statutis, & an nobiles reputentur, remissiuè. 177, 64
 Extranei etiam ex æquitate ad contrarium probandum admittuntur. 69, 33
 Extraneus eadem persona dici non potest verè, nec interpretatiuè. 291, 99
 Extremum vnum inhabile totum medium corrumpit. 176, 60

F A

Faciens quod conscientia malum indicat lædit animam. 359, 2
Facilius reiterantur, quæ à sola incipiunt hominum voluntate, quam ea, quæ præter voluntatem ex accidenti dependent. 332, 10
Facinus, non sententia coinquinat hominem. 190, 20
Factum ritè retractari non potest. 96, 15
 Factum citatione omisso nihil. 109, 9
 Factum præsumitur quod est consuetum. 110, 26
 Factum vnius alteri non nocere, intelligitur de iure diuiduo, secus de indiuiduo, & inseparabili. 170, 69
 Facta non præsumuntur. 319, 2
 Factum incertum ius certum non admittit. 5

Facta in occulto suspicione non carent. 375, 47, 53
 Factum, quod verba proponunt, si verum, facile apparebit, aliter secus. 383, 35
 Factum patet, non verò factum latet. ibid.
 Facta maioris sunt potentia, quam verba, & mutare non semper possunt sanguinis qualitates. 384, 46, 47
 Factum prædecessorū successoribus non nocet. 430, 9
 Factum errore nullum est. 11
 Factum notabile excludit præsumptionem ignorantia. 431, 17
 Factum vnius minus nocet quam plurium. 21
Facultates condendi maioratus etiam denegandæ non sint ignobilibus & rusticis, iustum tamen est denegari descendentiibus à Iudæis & Mauris. 31, 36
 Facultas obta à descendentiibus à Iudæis, ut nobiles efficiantur tacita hac macula subiepticia est, sicut & legitimatio obta ab spurio dupliciter, tacita vna spuritate ordinem dignitatum seruari publicè interest. 37
 Facultas recipiendi iuramentum, & examinandi testes personale est, nec delegari potest. 276, 44
 Facultas agendi in causis puritatis est in potestate illius, qui honores impartitur, non in alio. 299, 4
Falsi, & fraudulentis, qui verè dicantur. 286, 56, 58
Falsitas præsumpta non extenditur ad partes instrumenti verisimiles, nisi præsumptio falsitatis sistat in principali parte instrumenti. 308, 27
 quia tunc totum reddit falsum. 28
 Falsitas præsumitur ex clandestinitate proferentis. 375, 60
Famam diligere & lucra negligere, in clyti animi est. 6, 5
 Fama bona thesaurus est inestimabilis, iucundus, & sicut lilium dans suauitatem odoris, & est res pretiosa. ibid.
 Fama bona est multum pretiosa, & omnibus rebus ditior. 7, 8
 Fama bona plus curanda, & relinquenda liberis, quam diuitiæ. 13
 Fama nostra an in dominio nostro. 18
 an Famam prodigere quis valeat sine peccato. ibid.
 distinguitur. 19
 limitatur. 22
 Famam propriam prodigere aliquando licet, & meritum est. 22
 Fama perpetua. 8, 7
 Fama dicitur æstimatio dignitatis, quia valde æstimatur ab omnibus. 12, 4
 Famæ damna maiora sunt, quam possunt æstimari. 5
 Fama latius spargitur, cum exercetur negotiis & rebus aduersis. 14, 2
 Fama & virtus velut odoriferus flos, cum plus teritur, plus olfacit. ibid.
 Fama non sine calumnia. 4
 Fama & honor in rebus aduersis plenior gloriâ euadit. 8, 9
 Fama, sicut ignis, facile tueri potest, extincta verò non facile reaccenditur. 15, 4
 dum peccatum est remittere famam, erit etiam peccatum non curare de restauratione famæ. 17, 18
 Fama impuritatis demonstrat descendentiam à Iudæis, vel à Sarracenis, vel à conuersis, vel à pœnitentiatis. 61, 56
 Fama probatur per testes singulares. 194, 4
 Fama, hæresis & cætera delicta differunt. 195, 19
 Fama communis probatur per testes singulares. 197, 36

Fama

& Verborum.

Fama quid? in quo consistat. 213, 2, 3
 ex vana voce populi, nihil. 4
 in quo à rumore differat. 5
 ex quo oritur. 7
 bona ex bonis factis oritur, & mala ex malis. 9
 publica quemlibet constituit in quasi possessione ingenuitatis, & nobilitatis. 15
 Fama non plene, sed semiplene tantum probat. 214, 1, 2
 præcipue in ciuilibus, non in criminalibus. 3
 nec in ciuilibus arduis. 4
 nec probat simul cum vnicò teste de visu. 215, 5
 nisi simul plures testes de auditu. 6
 vel alia concurrant adminicula. 7
 vel si fama vehemens fuerit. 8
 & simul plura substantialia concurrant adminicula. 11
 proficit ad torquendum. 12
 & ad inquirendum. 13
 & ad capturam. 14
 maxime si oritur statim post delictum, secus si ex interuallo. 15
 fragilis, fallax & perniciofa est. 216, 16
 Fama, & communis reputatio præstat bonam fidem, titulum & quasi possessionem. 218, 10
 Fama an probet in arduis, & præiudicialibus causis antiquis, negatur à quibusdam. 219, 13
 & verius contrarium fatetur ab aliis. 14
 Fama non manet probata eo quod testes eam adesse credant. 221, 27
 Fama verum continet, & raro falsum inuenitur, quod vniuersi dicunt. 1
 e contra sæpè fallit, blanditur, & mendacia spargit. 2, 3
 quare nec spernenda, nec amplectenda omnino. 222, 4
 quod explicatur. 5 & seqq.
 antiqua, constans, inconcussa, & solida amplectenda, recens instabilis, & contrariata reiticienda. 5
 antiqua pro veritate habetur. ibid
 huiusce rei noua ratio. 11, 12
 Fama antiqua habet vim notorij. 223, 12
 Fama ut probet, multis debet esse vestita adminiculis. 225, 1
 antiqua, non recens, nec post inceptam litem, aut prætensionem. 2, 13
 præsumitur orta ante litem. 3
 non varia, sed vniformis. 226, 7
 explicatur. num. seqq.
 à bona origine initium sumens. 9
 ei non plus creditur quam suæ causæ. 10
 à causa rationabili, seu coniectura verisimili. 11
 eius origo, & causa à testibus expeti debet. 12
 incipiens ex imprudenti causa nihil est. 14, 15
 ab inimicis, seu consanguineis, seu familiaribus incipiens non probat. 227, 16, 17
 nec à maleuolis, vilibus, & suspectis. 18, 1
 testes per verbum præsentis temporis deponentes circa famam nihil probant. 225, 2
 probant tamen si deponant per verbum *semper*, ponitur ratio. 3
 Fama raro inuenitur perfecte probata. 226, 8
 Fama, & auditus concurrere in eadem causa possunt. 230, 35
 vt coniungantur cum aliis imperfectis probationibus ad plene probandum, debent ritè & perfecte probari, & quomodo intelligatur, & quid in memorabili. ibid.
 Famæ contrariæ sicut cæteræ probationes inuicem

confunduntur, & eliduntur. 232, 4, 5 & 236, 6
 nisi maior sit ratio pro vna, quam pro altera. 6
 vel sit acquisita possessio vnius. 7
 vel sit pro eo maior verisimilitudo, aut præsumptio. ibid
 Fama antiquior præferenda. 233, 16
 testes deponentes de fama per verbum *est*, non probant. 16
 Fama duæ contrariæ eiusdem rei, & in eodem loco, an simul possint concurrere. 236, 1
 affirmatiua fundatur. 2
 eius auctores referuntur. 5, 6
 contraria probatur. 7
 & eius auctores proponuntur. 10
 conciliatur eadem opinio. 12
 & nouiter dicta Doctorum intelliguntur, & sine contrarietate esse ostenditur. 12
 Fama consistit in hominum dictis. 2
 Fama est opinio recepta in maiore ciuitatis parte. 7
 Fama & communis reputatio perire non possunt, sicut nec vulgus in quo consistunt. 300, 19, 21
 Fama per instrumenta & scripturas probatur. 311, 2, 3
 Fama res est incerta & fragilis, à maleuolis ortum capiens, exposita captionibus, refugium inimicorum, & calumniantium, assera in simplici scriptura suspecta, nec quid verisimile continet. 377, 85, 86, 87
 Fama præsumitur omnibus nota. 378, 90
 Fama plerumque falsi nuncia confirmat. 381, 6
 ab inimicis ortum capit. 7
 Famæ non plus fidei tribuendum, quam eius interitur origo. 382, 9
 ab inimicis orta nullam facit fidem. 10
 Fama est opinio voce manifestata circa cuiusque sanguinis qualitates. 385, 54
 Fama antiqua, & constans plene probat. 386, 70
 Fama propria voluntate amitti sicut diuitiæ potest. 436, 42
 nisi in aliorum damnum redundet. 43
 vide nouam distinctionem, ibi.
 Fama non est necesse, quod sit vniformis in causis puritatis. 467, 19
 Fama posterior tollit priorem regulariter loquendo, secus in causis puritatis. 468, 23
 Fama illa præfertur, quæ oritur ex verisimilibus causis, & coniecturis. 474, 35, 37
 Fama ex vera & iusta causa, præcipue in antiquis orti præsumitur. 42
 Fama illa magis attenditur, quæ excluditur per statutum. 477, 80
 Fama magis perfecte probata præferenda. 478, 84
 nisi aliud sufficiat ex mente statutorum. 479, 95
 in parte populi considerabili sufficit. 478, 86, 95 & seqq.
Familia quid sit. 46, 10, 11, 13
 Familia nomen quos comprehendat. 12
 Familia ius non acquirit ex vno, seu duobus actibus positiuis possessis ab vno, seu duobus ex ea genitibus. 209, 60
 Familia vniuersa illustratur ex singulorum honoribus, & deonestatur ex opprobrio. 239, 11
 Familia olim pura & nobiles hodie deonestatione laborant ex falsis calumniis. 257, 34, 35
 Familia nobiles nobilitant ciuitatem & Regnum plusquam cætera omnia. 351, 1, 3
 Familia nobiles sine causa lædi non debent. 362, 37
 Familia habet diuersas deriuationes & descendentias. 402, 11
 Favor publicus debet præferri. 35, 2

X x 4

Fauor

Index Rerum,

Favor publicus interuenit, dum agitur de interesse reipublicæ. 352.31
Fauorabile facilius præsumitur, quàm odiosum. 436.32

F E

Ferdinandus Menchaca de successione progressu, lib. 1. §. 4. num. 45. intelligitur. 259.49
Ferdinandus Menchaca lib. 1. de successione creat. §. 4. num. 45. explicatur. 464.28

F I

Fidionibus contra puritatem dandus non est locus. 117.17
Fidei iussio non cadit sub contractu nullo. 418.46
Fides bona excusat obtinentem officium & honorem sine qualitatibus requisitis. 22.25
Fidei propagatio in publicam vertitur utilitatem. 29.7
 & eius causa fauorabilis est. 8
Fides maior præstatuæ testi vocato, quàm sponte comparenti. 128.27
Fides seruanda tam diuino iure, quàm humano, & naturali. 132.2
 eius interpositio idem operatur, ac iuramentum. 4
 quia iure æquiparantur. 5
 obligat sicut iuramentum. 6
 eam frangens infamis est. 10.15
Fames detractoribus non præstanda. 183.24
Fides quam meretur testimonium consanguinei relinquitur arbitrio iudicum. 241.27
Fidem adimere testibus non est in manu iudicis. 273.4
Fides bona ubi specialiter requiritur, non sufficit medium, quod est inter bonam & malam fidem. 19
Fides testium reprobatorum per sententiam facile ex aliis suppletur. 274.14
Fides testium regulanda ex actis. 279.41
Fides non fide dignis præstari, nec iudicium ex eis deduci potest. 283.7
Fides præstatuæ testibus in aliis iudiciis examinatis propter antiquitatem, fecus aliter. 287.51
 & quia per alios veritas haberi non potest. 288.52
Fides testium ad perpetuam non transgreditur personas, quæ citatæ fuerunt, nec contra alios probant. 297.3
 immò non profunt ei, qui eos produxit vel reus, si postea in iudicio vel actor compareat. 4
 nec recepti ad defensionem, seu ad exceptionem profunt ad fundandam actionem, nec petitionem, nec loquendo in vna re profunt in alia. 5
 nisi causa ex qua testes ad perpetuam examinantur communis sit tam actori, quàm reo, quia tunc proderunt, vel compareat eos producens vel actor, aut sicut reus. 6
Fides potior antiquis habetur instrumentis, quàm testibus. 305.10
 maxime in exquirendis sanguinis qualitatibus. 11
Fides maior scripturæ non adhibetur, quàm daretur scribenti. 421.5
Fides nulla adhibenda libris & annotationibus priuatis, vt pariant obligationem, & multo minùs in sanguinis qualitatibus, quæ voluntate non constituuntur. 421.9.10
Filiatio ex quibus probanda. 129.44
 primò ex instrumentis & eorum verbis enunciatiuis. ibid. & 48
 ex libris in quibus adscribuntur baptizatorum &

coniugum nomina in Parochialibus. 45
 maxime si filiatio antiqua fuerit. 46
 ex senibus, & coniecturis. 47
 Filiatio, & descendencia ab antiqua radice difficilis sunt probationis, quia sub sensu corporis nequeunt cadere. 160.2
 Filiatio probatur per testes de auditu. 203.5
 Filiatio probatur per famam, & communem reputationem. 217.3
 Filiatio directè probari non potest, & aliquando ex parte matris. 334.33, 34.35
 probatur ex præsumptionibus, & coniecturis. 36
 Filiatio ex nominatione cum adminiculis plenè probatur. 438.4
 Filiatio dubia per diuersas præsumptiones consulenda cum viris doctis. 482.14
Filij per parentes nobilitantur, & parentes ex filiorum nobilitate laudantur. 8.10
 Filius est portio corporis patris, vna caro, & sanguis vbi filius, ibi & pater. 17
 Filios dissimiles esse parentibus, extra regulam naturæ. 19
 Filij ex parentum meritis remunerantur in plurimis. 8.23, 27
 Filij vt ex honore parentum, sic parentes extolluntur propter filiorum dignitatè, exponitur. 9.29, 30
 Filiis indignis, adnepos dignus esse non potest. 23.39
 Filij, & consanguinei ad contrarium probandum admittuntur. 69.31
 Filij Antonij Perezij à secretis Philippi II admissi fuerunt ad probandum contrarium in inquisitione Cæsaraugustæ, & obtinuerunt in negotio sui patris, cuius statua combusta fuerat. 32
 Filij hæreticorum non amittunt beneficium quæsitum, nec vsus sacrorum Ordinum iam receptorum, nec dignitatem, nec officium puritatis iam possessum, ob sequens delictum patris. 80.141, 144. ver. ex quibus.
 Filij illegitimi qui: & quot eorum species? quasi infamiam nota laborant. 86.2, 59
 excluduntur à successione familiarum, & maioratus. 2.11
 & à feudis. 3
 & à iure patronatus. 4
 à sacra Ecclesiæ ministeriis sunt irregulares. 6
 etiam si illegitimitas secreta fuerit. 90.7
 cuius rationes proponuntur. 8.9
 non sunt moribus continentes, nec in fide stabiles, nec in bello fortes. 10
 nomine filiorum non comprehenduntur. 12
 nec de parentela, familia, domo, nec cognatione dicuntur. 13
 non conseruant nomen familie, nec parentum. 14
 dicuntur patri extranei, nec comprehenduntur nomine filiorum vbi agitur de honore & dignitate. 15
 iure repelluntur in aliquibus communitatibus. 16
 Filius patri obedire non tenetur in his, quæ pertinent ad vitæ statum, nisi velit ducere impuram, quia, tunc non obediendo graniter peccabit. 101.98
 Filius legitimam renunciare potest. 150.25
 hi tamen in fraudem creditorum lucra renunciantes peccant mortaliter, & consulentes similes renunciations. ibid
 Filij legitimi rari, aut numquam à parentibus exponuntur. 175.39
 Filij

& Verborum.

Filij ex probationibus hæresis patris sine sententia inhabiles sunt. 190.24
 Filij hæreticorum iure sunt inhabiles, conuersi & eorum geniti fauoribus prosequuntur. 191.32
 Filij hæretici defuncti apud externos hæreticos licet non patiantur iuris pœnas, expelluntur ex nostris statutis. 192.42
 atque etiam filij hæretici relapsi conuersi. 46
 Filij suspecti de hæresi non incurrunt pœnas, declaratur. ibid.
 Filius sponte patrem hæreticum reuelans licet pœnas euadat, ex nostris excluditur statutis. 44
 Filij mortaliter peccant testificando contra patrem. 230.13
 Filius orbatuæ dicitur, qui habet patrem inhabilem. 289.79
 Filij præsumuntur nati ex primo matrimonio, secundo non apparente. 332.14
 Filij præsumuntur legitimi, si parentes coniugatos habeant. 333.18
 Filius legitimus, non spurius, nec illegitimus præsumitur, & maior ex causa in antiquis. 20
 præsumitur natus post matrimonium parentum contractum, non antea. 21
 etiam si de fornicatione ante matrimonium constet. 22
 nec præsumitur natus post patris sacerdotium, sed antea. 26
 naturalis potius, quàm spurius præsumitur. 27
 Filij non debent reportare lucrum ex dolo patris. 416.16
 Filius dolum patris, nec hæres dolum defuncti, nec successor sui auctoris, allegare potest. 26
 Filius pars viscerum patris, & pro vno ambo reputatur. 10.13
 Filij procliuæ sunt religioni parentum. 428.36
 Filij præiudicium accipere non debent ex parentum confessionibus. 431.24. & seqq. vsque 27
 Vide *Natus*.
 Finis præcipuus promissionis est adimplere promissum. 136.49
 volens peruenire ad Finem vult seruatit mediis, sine quibus assequi non potest. 167.46
 Finis iuris, & speciatim nostræ Pragmaticæ est, pœnarum metu, & exemplo subditos à delinquendo arcere. 422.16
 Finis nostræ Pragmaticæ sicut rectæ legis est damnis salutarem adhibere medelam. 449.7
 Fiscalis regius quando possit facere compulsa acta alterius iudicij, & quando non. 288.59
 Fiscalis officium in puritatis informationibus quale 454.1, 3, 16
 dicitur velut Chrysolus spurcitia metallorum à puro & liquido segregantur. 2
 quādo electus & ad quid. 11
 à Principe eligitur. 12
 Duo eligi solent. 13
 Fiscalis electus in sancto Officio contra hæreticos & ad defensionem rerum fiscalium. 17
 Fiscalis in sancto Officio eligitur à domino Inquisitore generali, & perinde est ac si à summo Pontifice eligeretur. 455.19
 Fiscalis Deum præ oculis habeat. 21
 est medium inter tribunal, seu communitatem, & inter prætorem, & ad quid. ibid.
 præditus esse oportet prudentia, fide, industria, & iurisprudencia. 22, 28
 deficiente scientia munus exercere non poterit, tuta conscientia. 23
 & ad omittendum officium tenetur. 24

tenetur ex imperitia & culpa. 25
 & ad ea præstanda, quæ quilibet eiusdem conditionis præstare solet. 26
 prætorem, & inimicorum calumnias arcere debet. 28, 33
 loco officij iudicis est, & potest facere quod iudex. 456.32
 veritatem sequatur, etiam in fauorem prætoris. 33, 34
 quia fiscalis est, non prohibetur verum agnoscere. 35
 diligens esse debet ad augendum auctoritatem sui tribunalis. 37, 38
 de minimis non curet. 39
 nec ea omittat, & quo modo hoc intelligatur. 40, 41
 Fiscalis sicut iudex numquam malè agere debet. 456.46
 iura partium directè non alleget. 47
 allegationes, & defensiones fisci ostendat, non tamen impugnet. 47, 48
 suspicionem fugiat allegando in fauorem prætoris. 49
 calumniosas ne instituat oppositiones. 50
 nec iniustam maculam. 51
 nec propter odium, nec vindictam aliquid faciat. 52
 alias in foro animæ tenebitur, etiam de leui culpa secundum quosdam. 53
 constando de iure prætoris acquiescat in oppositionibus. 54
 in exteriori foro etiam tenebitur ad damna. 55, 58
 non tenetur de præsumpta calumnia, de vera sicut iudex tenebitur. 56
 ex non probata macula non tenetur. 57
 subterfugia prætorum subuertat. 58
 & cauillationes cauillationibus comprimat, dummodo absint mendacia & fraudes. 59
 nisi prætor iustam habeat causam. 458.63.
 in dubia causa dubius existat, extraordinariis cautelis ne vratur. 64
 Fiscalis quam formam debet seruare in videndis informationibus puritatis. 65, 66
 Fiscalis non solum inserat, quæ contra prætorem faciant, sed etiam quæ in eius fauorem, appellare potest à sententia Inquisitorum. 68, 69
 an in controuersa causa appellare teneatur. 459.70 & seqq.
 vbi quòd à sententia iniusta debet appellare, secus à iusta. 77 & seqq.
 in dubia causa si vult potest omittere appellationem. 460.84, 85 & seqq.
 & vnde dubium debeat dimitti. 92. & seqq.
 caueat à friuola appellatione. 95
 Fiscalis simulatur Procuratori Cæsaris. 70
 scire tenetur quando sit appellandum, vel non. 83
 Fiscalis relationem contentorum in actis debet cum eis mittere ad consilium supremum Inquisitionis. 460.90
 Fisci verbum variè sumitur. 454.4
 est genus cistæ in quam vna & oliuæ immittuntur. 5
 sumitur pro pecunia publica, seu Principis patrimonio. 7
 Fiscela vas est vimineum, seu iuncum quo lac coagulatur dum caseus exprimitur, aut quo os bouum inuolui solet, ne dum arant germina videntia

Index Rerum,

rentia percipiant. 6
Fistula ducenti aquam excacata impedimento est, vt altera aquam non percipiant. 338.19
 FL
 nec *Flamma* sine fumo, nec sine calumnia fama. 14.4
 FO
Fœditas corporis ad animum vsque peruenit, ac lædit. 72.76
Fœmina & posthumi an veniant appellatione postereri. 47.30
Fœminæ comprehenduntur sub appellatione postereri, progeniei, sobolis, & similibus. 48.40
Fœminæ excusationem habent circa virorum qualitates inuestigandas. 98.44
Fœminæ admittuntur in testes in puritatis negotiis. 124.63
Fons quid sit. 47.77
Forma & qualitates radices in quolibet ex eorum deriuantur. 121.11
Forma actus seruanda, aliàs corrumpit. 290.84
 ea deficiente deficit rei substantia. 85
Forma statutorum puritatis est, quod illa qualitas constet ex legitimis probationibus, nec ad plus extenditur. 89
Forma non substantialis per æquipollens adimpleri sufficit. 92
Forma ab statutis data velut substantialis seruari debet. 300.17
Forma dar esse rei. 335.6
 FR
humana Fragilitas nihil sanctum, nec vile intactum relinquit. 23.32
Fratres de linea dicuntur. 48.40
Frater dicitur quasi ferè alter, vnus & idem spiritus inter duos diuisus, sunt quasi vna persona, & eiusdem corporis partes. 76.112
Frater qui turpis est, non habet inofficiosi querelam contra fratris testamentum in quo est turpis hæres scriptus. 102.106
Frater damnus non patitur ex sententia lata in causa sui fratris circa nobilitatem si postea vberius contrarium prober, vel dum sententia lata fuit circa possessionem. 340.33, 35
 secus si in proprietate. 38
Frater potest nobilis declarari, & alter frater ignobilis. 370.37
Fratres diuersæ sunt personæ. 440.11
Frater vnus in libertate, alter in seruitute potest esse. 441.28
Fraternitas debet probari ex vtroque latere, vt fratris noceat confessio, secus in fauorabilibus, quia tunc faciliùs præsumitur. 16
Fraudis exclusio dolosa non iudicatur. 457.61
 FV
Fundamentum suæ intentionis nemini negari potest. 287.42
Fundans se in alterius defectu, aut ignobilitate, eam probare tenetur. 172.4
Fundator potest, quod successores sint puri sanguinis, & quod nubant cum puris, quod adimplere debent, aliàs non admittentur. 95.2, 3
Fundator grauare potest successores, vt certum nomen & arma ferant, & prohibere ne ferant arma, nec nomen certæ familiæ. 102.109, 110
Fundator, aut testator in sua fundatione potest præcipere quod non admittatur, qui contra puritatem, vel nobilitatem testes habeat reprobatos. 285.23

GE

G*eminatio* confessionis magnum constituit adiminiculum. 444.1
 libertati præiudicium affert. 2
 obligationem seruitutis inducit. 3
 plurimum operatur. 4
 fortius ius tribuit actui celebrato. 445.8
 tollit defectus incertitudinis, erroris, & falsæ causæ. 9, 10
 erroris prætextu non potest reuocari. 11
 confessiones inualidæ reddunt. 15
 filiationem probant. 16
 & descendentiæ ex aliqua stirpe. 446.17
 ex interuallo, non incontinenti facta debet esse, ibi.
 vbi optimè distinguitur.
Genealogia à Prætoribus offertur post factam gratiam, aliàs antea, & ad quid. 113.1
Genealogia antiquæ sancti Officij vera nomina & cognomina ascendentiū maculatorum ostendunt. 122.41
Genealogia receptæ in sancto Inquisitionis Officio instrumentis simulantur. 317.71
Genealogia tripliciter capiuntur in sancto Officio. 424.1
 à reis denunciatis pro hæresi, ex testibus examinandis. 425.7
 & in generali territorij inquisitione dum descendentes à maculatis genealogiam exhibere cogebantur. 4
 hi duo modi ab vsu iam recesserunt. 5
Genealogia & testimonia defectiua inuenta cum aliis authenticis in sancto Officio probant. 424.44
Generalitas restringitur secundum specialitates aditas. 41.70
Generalitas quomodo intelligenda. 415.12
Generaliter loquentes de macula generis, sine expressione lineæ, ex qua dimanat, non manent reprobati omnino per sententiam contrariam, nisi quatenus intelligi possunt de lignea paterna à principio adquisitæ nobilitatis. 279.66
 per eos solum reprobati non possunt informationes. 69
 si asserant maculam Sarracenam non reprobantur quoad eam per sententiam nobilitatis. 70
 nec per admissionem in communitatibus, in quibus descendentes à Mauris non repelluntur, vt Ecclesiæ Regni Granatæ. 71
 examinari in iudiciis summaniis puritatis circa maculam non reprobantur per admissionem, & approbationem informatorij. 72
 & circa qualitates generis in communitatibus, in quibus non sunt stricta puritatis statuta, sed sufficit iuris communis dispositio, manent integri etiam lata sententia contra eos, si deponant extra gradus iure signatos. 73
 & qui deposuerunt in sancto Officio circa delictum contra fidem, & simul maculam delinquentis asserunt, manent integri quoad eam si delinquens absolutus à delicto fuerit. 280.75
 ex *Generatione* Iudaica multa praua cognita sunt. 41.67
Generatio quæ sit. 48.34
Gens quæ sit. 46.11
Gentiles conuersi à Prædicatoribus nostri temporis est idem ac si conuerterentur ab Apostolis. 42.83
Genus certum personarum iure admitti, & excludi potest. 24.41
 Genus

& Verborum.

Genus quid sit. 46.10
Genus aliquando sumitur pro qualitatibus generis & sanguinis personarum. 46.10
Genus infimum, & memoria scelerum parentum deprimitur animum ad bene agendum. 91.20
Genus per suas species ostenditur, non econtra. 195.21
Germania vim conditionis habent. 140.108
Gloria nulla maior, quàm quod posteritas ex nostris factis excellentiam nanciscatur. 7.2
 GR
Gratus quid sit. 49.51
 Graduum probatio non requiritur in probanda macula. 55.57
 Gradus certi non sunt præfiniti in probando puritatem, & generis maculam. 205.22
 Gradus certi regulariter exprimiuntur. 378.100
 Gradus ad deducendum comprehensionem actuum posituorum quomodo computandi. 400.94
 sufficere videtur probare descendentiæ in genere per auditum & famam. ibid. & seqq.
 contrariam, quod specificè gradus numerari & computari debeant, verius. 97
 Gradus certi specificè sunt probandi, dum agitur de re ad quam certi requiruntur. 401.97, 102, 114
Gratia sunt ex nullo & voluntate Principis. 86.38
Gratia Principis interpretatur secundum modum, & formam solitam. 154.98
 & facta à summo Pontifice de præbenda, quæ sanguinis requirit puritatem, sub eadem conditione facta censetur. 100
 & à Rege nostro facta de habitu militari, itidem. 155.102
 adhuc non facta faciliè admittitur. 156.116, 123
 denegari potest re integra. 157.149
Gratia largiuntur sub conditione, si quantitates requisitæ interueniant. 167.49
Gratia Principis ex obseruatione, & consuetudine interpretatur. 167.50
Grauiamen vni impostum transit in omnes. 341.47
 nec mirum si ex imposito vni alij pragrauentur. 48
 qui *Grauari* potest, potest recusari. 142.17
Grauiatus parere tenetur, & puram ducere, non tantum in primis, sed etiam in secundis nuptiis. 95.34
 & si contraueniat, præsumitur in mala fide, & velut prædo ad rei, & fructuum restitutionem tenetur. 3
Grauiatus si contrahat cum maculata repellitur, & simul eius filij & descendentes, nisi fuerint nati ex pura ante contrahentem patris. 96.8
Grauiatus turpiter nubendo grauiter fundatorem offendit, nec tollitur iniuria ex nuptiis postea probè contractis. 12
Grauiatus vt cum certa contrahat, si semel interpellatus noluerit, ius amittit. 15
Grauiatus ad diligentissimam tenetur inquisitionem. 97.31
Grauiatus excluditur propter nuptias cum impura contractas, quamuis illa decesserit ante consummationem. 98.49
 contrarium. 99.58
 concluditur. 61
Grauiatus contrahens sponsalia cum impura, ea mortua ante consummationem matrimonij, excusationem non habet, cum per ipsum non extiterit. 98.51
Grauiatus semel recusando contrahere ex præcepto testatoris, licet postea poeniteat nihil facit. 100.78

Grauiatus vt ducat uxorem, quæ ex turpi est progenie, & maculata, parere non tenetur. 83
Grauiatus ad deferendum arma testatoris sua relinquere non tenetur. 103.128
 sed mixtim ferre potest. 131
 in *Grauiatus* cum alterius detrimento non licet ex leuibus vagari causis. 375.50

HA

H*æres* est legitimus contradictor & defensor. 339.24
Hæresis est crimen læsæ maiestatis. 70.43
Hæresis à naturali prouenit superbia, & ab inclinatione naturali. 72.75
Hæresis non probatur per testes singulares, & quare. 144.13 & seqq.
Hæreses diuersæ coniungi inter se non possunt. 195.15, 16, 18, 56
Hæresis fama & his similia, differunt. 19
Hæresis commodum aliquando affert. 254.3
Hæretici omnes prauis moribus sunt præditi, quibus plerumque ad hæreses compelluntur. 10.15
 ex Hæreticorum punitione pax & tranquillitas Hispaniæ, quæ publicè interest, prouenit. 29.9
Hæretici omnes iidem sunt, conueniuntque in errore, & habent caudas alligatas. 37.20
 magis sunt detestabiles, quàm Iudæi, & magis nocent cum sua bona apparentia, quàm alij pessimi homines. 22
 præsumpti non reconciliantur. 25
 ex præsumptione iuris, & de iure velut hæretici veri damnantur, nec eis prodest contraria directa probatio. 29
 præsumpti vehementer aut leuiter statuto non comprehenduntur si de veris loquatur, & quare. ibid.
 nisi statutum sit de poenitentia, quia in eo comprehenduntur præsumpti si fuerint poenitentia. 30.31
 improprie dicti in statutis puritatis non comprehenduntur. 38.32
Hæreticus reconciliandus impunitus non debet manere. 57.14
Hæreticus contumax velut verus ab Ecclesia iudicatur. 68.22
Hæreticus continuatè delinquit, & hæresis habens causam continuam, solo consensu perficitur. 75.99
 & à tempore perfectionis incipit causa infectionis. 100.
Hæreticus occultus sine sententia an infamis. 190.21, 22
 vbi quod est irregularis.
Hæreticus probato delicto infamis. 25
 HE
Hebraei & Agareni, & eorum descendentes abiecti & infames ab omnibus reputantur. 10.4
 & sunt seditiosi, cupidi, auari, & perniciosi ad communitates. 7
 vbi quod suspecti in fide, inquieti, ambitiosi, & perfidi atque infideles, mendaces, & fallaces. 8
 increduli, & duræ cernicis. 9
 cupidi & auari, & vndique mali insectatores, seipos amantes, elati, superbi, blasphemii, parentibus non obediens, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, &c. 10
 ingrati, malum pro bono reddentes. 11
 super

Index Rerum,

superstitionibus & incantationibus valde de-	dis delictis, causam inimicitiae procurant. 251.19
diti. 12	Homines honoris immodici appetentiores sunt. 418.29
morosi & seditiosi, & qui excitare discordias	<i>Honor</i> seruari commendatur in pluribus sacrae Scri-
solent, & omnia exturbare, velut prodito-	pturae locis. 5.12
res. 13	Honor sicut caeteris est pretiosior rebus, ita eius
amicissimi vindictae, inimicisque Christianis. 14	amissio maior est omnium bonorum. 5.31
dum lex Moyli salutaris erat, eam custodire no-	Honor maximum bonorum. 6.8
lebant, & cum mortifera est, ab ea diuelli ne-	ob Honorem omnia cooptantur, & de nihilo ma-
queunt. 16	gis quam de eo curandum est. 7.1
peiores quam Iudas Iscariotes. 11.17	dum plus Honoris filiis relinquitur, maior ma-
Dei placitis semper aduersantur. 18	ner patentibus gloria. 8.6
opera Christi non agnouerunt, daemones verò	Honor parentum & filiorum iure aequiparatur. 9.18
sic. 19	Honores puris & nobilibus libenter tribui de-
vbi de pluribus damnis ab eis ortis, remissiuè	bent. 12.8
cum sunt medici, mortem agris procurant.	Honores augent qualitates possidentis. 3
20	Honore falso vtentes falsi poena puniendi sunt. 9
hypocritae sunt ad decipiendum nos. 21	Honor malis exhibitus in eorum commutatur rui-
sunt similes sepulchris dealbatis. 22	nam. 13
vita & saluti hominum officiant, & insidiantur	Honor nimius per inuidiam nobiliores euertit. 13.6
cum rixis, seditionibus & magnis ruinis. 23	Honoris & lucis cohaerentia. 14.3
expulsi ex pluribus regnis, atque prouinciis. 24	proprium est Honoris non sine armulis, & calum-
habiti apud omnes pro infamibus, abiectis, irri-	niatoribus esse. 4
sis, oppressis, & vilissimae conditionis, & fa-	Honor & fama in rebus aduersis plenior gloria
cti abominabiles in conspectu Dei, & homi-	euadit. 8.9
num, & in vulgi saltem opinione viles. 25	de Honore cura maxima esse debet. 15.5
& iure communi attento non possunt habere	Honorem tuentes plurimum laudantur. ibid.
officia publica. 26	Honorem spernere vilis animi est. 6
transferunt praedictas qualitates in omnes suos	verecundum est Honorem inultum relinquere. 7
posteros. 27	deserere proprium Honorem aliquando indu-
eorum progenies facile ad vomitum redit. 28	cit peccatum lethale. 16.17,21
quid sit puritas, & macula, & vnde proueniant.	Honorem totius generis amissum relinquere mor-
29	tale constituit peccatum. 17.19
quatenus considerentur. 31	negligentia proprii Honoris non commendatur
HI	in sacra pagina, sed tantum vt vindicta ita non
<i>Hispania</i> plurimum interesse habet in familiarum	sumatur, vt proximum laedamus. 24.25
nobilium conseruatione. 353.41	modi, quibus insequi Honorem iniuriatus licite
<i>Hispani</i> omnes ex gentilitia gente ad fidem fue-	possit, quales. 26 & seq.
runt conuersi. 161.26	Honor nullus est, qui sit securus ab inimicorum
& habentur pro puris, & Christianis veteranis.	calumniis. 257.34
27	Honorem perens, sine requisitis qualitatibus sibi
Hispani omnes praesumuntur Christiani veterani,	imputet, si reiciatur. 258.42
originem trahunt à Gentilibus conuersis, tem-	Honor Regni Regisque augetur per dignitates sub-
poribus Diui Iacobi. 163.1	ditorum. 351.12
& praesumuntur probae, & genuinae progeniei,	Honorem aboleri mendacis, & calumniis lugubre,
non imputi sanguinis, nec infectae radice.	& enorme est. 353.38
164.2	Honor defendi potest manu armata. 357.10
contrarium verius. 168.56,62	Honore priuari, grauius est quam omnibus bonis
aduentus d. D. Iacobi in Hispaniam hodie du-	temporalibus. 21
bio, caret propter auctoritatem Urbani Pa-	Honor & dignitas filij, est honor & dignitas pa-
pae VIII. 163.1	tris. 400.85
<i>Historia</i> , vide <i>Chronica</i> .	fauendum in dubio honori & famae proximi. 460.
HO	86
<i>Homicidium</i> permissum ob honorem, qui aliter tue-	ID
ri non valet in vtroque foro. 357.22	<i>Idem</i> est quod eiusdem est substantiae. 61.63
in causis puritatis hoc locum habere non po-	<i>Identitas</i> familiae praesumitur ex identitate cogno-
test. 23	minum eiusdem loci. 124.40
<i>Homini</i> plus plaudit malum proximi, quam bo-	Identitatis effectus tolluntur data dissimilitudine. 291.101
num. 3.10	Identitas personarum, & rerum in instrumentis
Homines quod melius est appetunt. 12.1	contentarum ita est probanda, vt earum certitu-
Homines immodici honoris appetentiores sunt, &	do perfecte demonstratur. 317.6
optant nominis sui odorem bonum posteris re-	Identitatem probare quis teneatur, diuersae Docto-
linquere, etiam post mortem. 7	rum sententiae. 319.1
Homini bus commune est de aliis male loqui. 13.7	Identitas non ex solo nomine, sed simul ex aliis
Homines ex se, vt plurimum, habent quod sunt, ab	signis & demonstrationibus probatur. 320.12
extra quod venit, minus est. 74.87	Identitas non praesumitur, si verè adit pluralitas,
Homines ex natura faciles ad credendum. 212.82	vel diuersitas. 320.15,26
Homines honores ab aliis tollendo se honorare	Identitas
putant, & quod putissimum est maculare so-	
lent. 230.41	
Homines sunt, qui ad se tuendum in committen-	

& Verborum.

Identitas nominis arguit corporis identitatem nisi	si nomen potest pluribus conuenire, ostendi da-
plures sint eiusdem nominis. 17	bet cum duabus saltem demonstrationibus. 34
Identitas cuiusque rei, vt praesumatur, debet signari	probat ex scripturis, & instrumentis, in quibus
cum sufficienti demonstratione. 19,20,22,30	sit nomen & cognomen illius, de quo quatri-
Identitas rerum praesumitur, si multiplicari non so-	tur. 35
lent. 321.28	in grauib & criminalibus causis non praesumi-
quorum veritas ostenditur. 29 & seqq. maximè.	tur. 36
35 & seqq.	contrarium verius secundum aliquos. 330.39
Identitas rei non sufficienter demonstrata praesumi	ex nomine & cognomine, aut cum duabus de-
non potest. 30	mstrationibus, aut dum singulare est nomen,
equi mortui non probatur ostendendo mortuum	non tam praesumitur, quam probatur. 39,40
fuisse in genere sine certis signis. ibid.	nullum discrimen est inter causas criminales, &
& ratio. 31	ciuiles, quoad identitatis probationem. 41
Identitatem praesumptam pro se habens non tenetur	in antiquis leuior sufficit probatio. 42
eam probare euidetioribus probationibus. ibid.	constando de persona, de nominibus & demon-
Identitas, nec pluralitas non praesumitur, sed pro-	strationibus curandum non est. 43
bari ab alleganti debet. ibid.	Identitas, non pluralitas matrimonij praesumitur.
allegans probare tenetur. 32	332.2,9
Identitas rerum quae multiplicari solent eodem mo-	Identitas actuum, qui reiterari non solent, praesu-
do probantur, ac illarum, quae non solent multi-	mitur, non pluralitas. 8
plicari. 322.36,37	Identitas probanda eorum, qui in sacellis benedi-
Identitatem rei demonstratae per duas demonstra-	ctis, scripturis, & genealogiis antiquis continen-
tiones euertere debet aduersarius negans, per	tur. 482.10
alias potentiores probationes. 40	superat Idololatriam contra cognitam verita-
Identitas familiae probatur per identitatem cogno-	tem dimicare. 362.38
minis, & armorum. 323.3,4	<i>Idoneitas</i> testium specialiter aliquando probatur.
ex nominatione, & tractatu. 324.19	124.58
& ex iure sepeliendi in sepulchro familiae, & ex	Idoneitas testium probari non est necesse. 140.105
habitatione maiorum in certa domo. 20	expressio Idoneitatis in lege aliud operare non
Identitas nominis tantum efficit praesumptionem	test, ni quod specificè probetur. 107
pro identitate familiae, maximè si nomen simplex	Idoneitatem maiorem cognosci perdifficile. 153.68
& nudus sit ab omni alia demonstratione, vel in-	Idoneitas testium circa famam an specificè proban-
tendatur probare gradum certum, aliàs plenam	da. 229.31
efficit probationem, saltem ad transferendum	concluditur negatiuè. 32
onus probandi in aduersarium. 21,22	Idoneitas cuiusque rei, vel personae probatur per
Identitas diuersitate extante praesumi non potest.	duplicem enunciativam diuersorum notariorum.
325.32	313.31
Identitas personae per praesumptiones, & coniectu-	<i>Idoneis</i> aequè nominatis existentibus gratificationi
ras in antiquis probatur. 326.2	locus est. 153.68
& ex leuioribus probationibus. 3	Idoneus quilibet praesumitur. 165.24
& per publicam vocem & famam. 4	Idoneior eligi debet, aliàs peccatum interueniet le-
imò per qualem probationem, etiam se-	thale, etiam si habeat contra se testes per senten-
mplenam. 5	tiam verè reprobatos. 284.15
ex nomine & cognomine. 327.6,26	IG
& per duas demonstrationes quamuis aliae non	<i>Ignobiles</i> nobilitari desiderant, & purificari maculati,
conueniant. ibid.	& aliquando oblique & fallaciter. 12,9,10,11
& ex qualitate peculiari personae. 7	Ignobiles sanguinis puri praeferendi Neophytis, &
& ex vicinitate in aliqua certa parochia. 8	eorum descendentibus in obtinendis publicis
ex solo nomine proprio non probatur, nisi adie-	officiis. 31.28
cto alio signo, vel demonstratione. 9,19	Ignobilitas probatur per testes singulares. 199.63
nec cum eiusdem nominis verisimilis est plurali-	<i>Ignominia</i> ingentiora affert mala, quam hostium, &
tas. 10	inimicorum insidiae. 3.8
vel dum plures sunt eiusdem nominis, secus ali-	Ignominia filij dedecus est patris, & consanguineo-
teri. 11	rum. 400.83
ex diuersis non praesumitur. 12	<i>Ignorantia</i> qualitatum eius cum qua successor ma-
praesumitur tamen & probatur ex nomine singu-	trimonium contraxit, an excusationem praestet.
lari, vulgò, <i>Nombre postico</i> . 328.17	97.24
nisi probetur eodem tempore alios eiusdem exti-	negatur. num, seqq.
tisse nominis. 21	intelligitur. 28 & seqq. n.41 & seqq.
fundi ex solo nomine probatur. 23,24	Ignorantia non praesumitur dum agitur de lucro.
& per duo confinia, & si alia expressa differant.	32
329.33	Ignorantia affectata praesumitur vbi sunt, qui scien-
personae ita ex nomine & cognomine probatur,	tiam praestare poterant. 34
vt procedat etiam si geminum quis nomen fe-	maximè si facile inueniri valebant. 35,39
rat, nam ex quolibet eorum probatur identi-	non excusat, cum quis inuestigare tenebatur. 36,38
tas. 29	praesertim cum ius tertij laedi potest. 37
non tamen dum sunt duo nomina propria tantum,	Ignorantia excusata deferendo nomen & arma.
nisi eis cognomen, aut aliud signum addatur. 30	103.127
vel si eorum coniunctio non vltura fuerit. 31	Ignorantia in peritis non praesumitur. 134.34
vel sit modica differentia nominis. 32,33	maximè cum expressè secretum promiserint. 35

Index Rerum,

Ignorantia, nec error non præsumitur in his ad quæ tenemur ex officio. 135.37
 Ignorantia patroni præsumitur, non scientia, & ignorantia vnus ex aliis procedit. 151.45
 crassa, & scientia æquiparantur. 153.81
 qualitatum aliquando excusat patronum indignum præsentantem, & poterit secundò præsentare. 154.91
 probabilis facit quadriennium non currere. 92
 Ignorantia rei publicæ, & omnibus communis non præsumitur. 232.2,3,11
 Ignorantia probabilis iusta est restitutionis causa. 407.2
 contrarium verius. 21 & seqq.
 Ignorantia qualitatum proprii generis non præsumitur. 427.24
 Ignorantia qualitatum proprii generis aliquando euenit. 431.17
 Ignorantia qualitatis sanguinis cadit circa alienum factum. ibid.
 I L
 Illatio ex diuersis non inducitur, nec quid certum. 291.102
 Illegitimus virtuosus, nobilis & de familia dicitur. 53.28
 Illegitimi inhabiles ad successiones. 107.187
 I M
 Immemoriali legitime probata nihil est si postea aliquid probetur contrarium. 121.16
 Immemoralis non dicitur ubi adest memoria. 18
 Immemoralis quomodo probetur, nõ sufficit centum anni, si ad sit aliqualis initij memoria. 223.17
 Impedimentum, aut absentia patroni ad non præsentandum intra signatum tempus ei prodest. 151.46
 Impedimentum occultum matrimonij ex vi monitorij denunciandum. 180.6
 nisi oriatur ex infamia, seu peccato occulto. 7
 Imperfecta coniunguntur ad plenè probandum in his, quæ sunt difficilis probationis. 250.53
 Imperfectum est aliquid licet integrè, ex quo iudices poterunt suos instruere animos. 284.10
 Impetrans priuilegium nobilitatis planè se ignobilem fatetur. 86.33
 sicut qui petit legitimum illegitimum se dicit. 34
 Impetratio generalis à summo Pontifice non præiudicat presentato à patrono, nisi cum speciali derogatione iuris patronatus, quæ præsumenda non est. 154.85,86
 Imponere sibi falsum crimen ex quo sibi mors, aut filijs damnum sequatur, peccatum gignit mortale. 428.33
 Impossibile iudicatur, quod seruato nomine, & fama bona fieri non potest. 6.16
 Improbabile est quod incertum. 174.30
 Impuritas quid sit. 52.21
 Impuritas aliter contrahitur ex iure communi, aliter ex statutis. 22
 Impurus quis sit. 55.57
 Impurus dicitur, qui ab stirpe impura deriuatur, & ab honoribus excluditur, quia descendit ab eo qui ob sua facinora, aut ob prauam religionem ab eisdem exclusus erat. 267.30
 Impurus nobilis esse non potest. 276.35
 I N
 Incapax habilitatur ex gratia Principis. 156.123
 Incertitudo non vitiat, quando certitudo speratur. 175.37
 Incertitudo parentum quando filios excludat, & quando non. 176.53 & seqq.
 si incertum sit, an prætenfor filius sit Petri, an

Ioannis, vtriusque qualitates probandæ sunt, & si ambo puritate, & nobilitate sunt præditi, admittendus venit. ibid.
 si verò vnus nobilis, & purus est, alter verò non, reiciendus venit. 58 & seqq.
 & quid dum procreatus fuit in figura matrimonij. 177.63
 Incertitudo facit deficere decisionem, & iuris simpliciter. 319.3
 Incertum dicitur dum intellectus plurimum laborat in intelligendo. 314.39
 Inclusio vnus est exclusio alterius, & è contra. 376.73 & 404.6
 Indefinita æquipollet vniuersali. 205.27
 probanda Indicijs & præsumptionibus, probantur per testes de auditu. 201.8
 Indigna dicitur non solum quæ turpis est in se, sed etiam quæ est de inæquali genere, familia, seu nobilitate. 100.88
 Indigni quoad honores in consideratione non sunt. 12.9
 Indigni ad seruiendum in domo Principum, non possunt digni esse ad seruiendum in causa Dei, & Reipublicæ. 24.44
 asserens aliquando Indignum id plenè probare tenetur. 164.13
 maximè dum quis indignus dicitur ex aliqua turpi causa, vt generis macula est. 14
 explicatur. 169.69
 Inducta in odium, fauorem operare non possunt. 288.63
 ad vnum finem contrarium non operantur. 64
 qui proximum indebitè Infamat, grauiter peccat. 430
 Infamare seipsum quando peccatum. 6.18
 raro quis se Infamat absque aliorum detrimento. 7.21
 Infamatio ex multorum voce nascitur, dicitur immutatio, nota, seu priuatio famæ. 385.55.62
 Infamator non liberatur à restitutione per condonationem iniuriæ communis pluribus, si ab vno tantum. 17.24
 Infamans se non tenetur ad restitutionem, nisi in alios infamia vertatur. ibid.
 Infamatus publicè ius bonæ famæ vndique amittit. 4.21
 olim publicè Infamatus, qui bonam postea acquirit fuit famam, & extat emendatus, infamis pro illo tempore dici potest, cum expressione emendatæ, dummodo de alio delicto diuerso non infametur. 22.23
 Infamia plus fugienda, quam cætera perniciosa. 3.4
 Infamia notati diuersis iure nuncupantur nominibus. 6
 Infamiae semel acceptæ cicatrix nunquam deletur. 9
 audiens Infamiam, & incautè eam veram iudicans, non minus lædit, quàm calumniator. 12
 Infamia proximi publicè licitè detegitur non solum ubi publica est, sed etiam ubi ignoratur. 4.21
 nihil est improbius, quàm Infamiam posteris non vereri. 7.4
 Infamia facti perpetua est. 23.34
 Infamia ex matrimonio prohibito contrahitur, etiam si nulliter inicitur. 99.63
 Infamia iure canonico irrogatur ex solo crimine. 190.26
 Infamia quid? perpetuè durat. 213.10
 Infamia publica in absentia percontrari licet. 360.18
 Infamia

& Verborum.

Infamia maior cæteris poenit est. 428.33
 Infamis acceptans munus iudicandi tacita infamia, acriter punitur. 22.24
 Infamis irregularis est. 190.9
 Infamis vt quis dicatur, sententia requiritur, etiam in crimine hæresis. 189.13
 contrarium. 190.21
 incommoda plura sequuntur ex admissione Infidelitatis non plus tribuendum quàm conuersioni. 59.30
 Infinitas, & pluralitas actuum vitanda, quia confusionem parit. 152.62
 patronus qui potest variare, duos tantum potest nominare, vt infinitas tollatur. ibid.
 Informatio puritatis pro incepta habetur postquam Commissarius fuerit profectus ad locum originis. 142.12
 Informatio puritatis nulla est, quæ à testibus non incipiat, & inter cæteras optima habeatur. 178.3,4
 Informatio vix est constans, & vniformis circa generis maculam. 226.8
 Informationibus perfectis noua inquisitio ex inimicorum delationibus fieri non oportet. 258.57
 ante perfectionem verò recipi eorum dicta poterunt. 38
 Informationes receptæ circa puritatem, & nobilitatem summaria sunt. 264.5
 Informationes puritatis non de vno tantum fiunt, sed de omnibus, qui sunt de genere. 1397.75
 Informationes debent accipi circa qualitates sanguinis omni cura, & maxima diligentia. 465.34
 Inquisitio primæ causæ semper attendenda. 122.26
 Ingenus, vide Liber.
 Ingratitudo & demerita iustam exclusionis causam præstant, maximè inimicitia & odi supereuenientia, & nulla maiora quàm Iudæorum. 24.4,43
 Ingratitudo patris an noceat filiis natis ante eam commissam. 81.155
 Vide Demerita.
 Ingressus Collegij, & capere pium legatum sine qualitatibus requisitis, quæ fuerunt causa finalis, obligat ad restitutionem. 22.24
 Inhabilis, cum conditione impetrandi dispensationem valida, & non priuatur patronus, nec pro ea vice facultate alium presentandi. 154.83
 facta à Rege nostro Hispaniæ velut patronus tribuit ius ad rem. 84
 Inhabiles probant quæ sunt difficilis probationis. 244.45
 Inhabilitas medij influit inhabilitatem in extremis. 23.36
 Inhabilitas filiorum hæretici est quasi genus irregularitatis non ex infamia procedens. 69.40
 contrarium. ibi, & seqq.
 Inhabilitatis causa ex delicto parentis deducta quæ ratione oriatur. 71.70
 Inhabilitas testium ex interesse & commodo proueniens ex aliis non suppletur. 242.36
 Inhabilitas testium ex adminiculis suppletur. 256.29
 Inimicitia ex coniecturis, & præsumptionibus probatur. 250.7
 declaratur vt num. seqq.
 Inimicitia non tam ex causa, quàm ex animo regulanda. 9
 Inimicitia grauis oritur ex lite criminali. 12
 ex verbis iniuriosis. 13
 & ex testimonio in causis puritatis circa alicuius maculam. 14
 & ex famosa actione, seu status controuersia. 15

& ex causa matrimoniali. 16
 Inimicitia capitalis omnem fidem tollit, secus leuis. 256.30
 Inimicitia præsumpta sicut vera à testimonio repellit, & sufficit, si probetur per testes, aut per coniecturas. 375.58,59
 Inimici famam non ita vt nota est ferunt, facile mentiuntur, omniâque mala cogitant vt damna iusserant inimico. 13.4,5
 Inimici an examinandi in puritatis informationibus. 123.53
 spernendi non omnino. 54
 regulariter ab eorum abstinendum examine. 55
 maximè in inquisitionibus secretis. 56
 Inimici non audiendi, si vanas maculas & defectus afferant. 124.60
 Inimicus causa calumniandi danda non est. 206.33
 Inimicus ex causa inimicitia dicitur, sicut amicus ex causa amicitia. 249.1
 Inimicus etiam præsumptus dicitur. 6
 Inimici dicuntur consanguinei inimici nostri vt que ad quartum gradum, & vltimus arbitrio iudicum. 250.17
 & omnes qui sunt eiusdem familia. 18
 & qui inimici sint consanguinei nostri. 251.19
 Inimici à testimonio repelluntur, præcipue in grauibus causis inimicitia incontinenti probata. 252.1
 nec admissi fidem efficiunt. 2
 etiam in criminibus exceptis. 3
 etsi causa inimicitia leuis sit. 4
 nec efficiunt indicium, nec præsumptionem. 5
 quamuis existant in articulo mortis. 6
 nec ex eis iudices se instruere possunt. 253.7
 in causis puritatis admitti non debent ad aliquid probandum. 252.3
 nec suppletur ex aliis adminiculis, nec præsumptionibus. 253.10
 non præsumitur, quòd vera dicant, nec bene cogitent, sed quòd facile mentiantur, & dependant ex odio & inimicitia. 11
 iniurium est fidem eis in minimis etiam præstare. 13
 Inimici tam animæ, quàm corporis aliquando profunt. 254.2,5
 & in causis puritatis. 253.7 & seqq.
 ex Inimicis sumendum id, in quo nobis prodesse possunt. 255.6
 Inimici præsumuntur meliùs scire defectus, quàm alij. 8
 & eos faciliùs detegere. 9
 dirigere possunt iudices in vitam inueniendæ veritatis. 16
 ex eorum dictis & rationibus ostendi veritas potest, distat enim persona à testimonio. 1733
 aliquando veritatem agnoscunt. 18
 profunt ad inquirendum. 256.19,24
 deferunt ad coadiuuantum alias probationes. 26
 explicatur. 30
 si deponunt in fauorem, plenior quàm alij efficiunt fidem. 27
 quantò ab affectione, & amore longius distant, tantò similius eorum reputatur testimonium, in fauorem inimici. 28
 produci solent in puritatis & nobilitatis causis. 257.31
 non sunt spernendi. 32
 aliquando incommoda ex eorum sequuntur examine. 34 & seqq.
 completis informationibus non deseruiunt ad recipiendum nouas. 37
 Y y 2 38

Index Rerum,

in initio informatorij possunt examinari, non vero postquam perfectum est. 258.38
 ex illo damnum non sequitur, nec prætensores conqueiri possunt. 39 & seqq.
 ex macula ab eis allerta, & per alios non probata reici prætenfor non debet. 36 & seqq. maxime 45
Inimicorum dicta accepta in sensu iuridico incommoda non afferunt. 257.36
Inimici quando in causis puritatis ad testimonium admittantur. 375.63
Inimici feminare solent verba iniuriosa infamandi causa, siue minuendæ opinionis. 381.7
 ex bono *Initio* bonus oritur processus. 121.25
 secus econtra. ibid.
Initium rei inspiciendum est. 161.19 & 386.74
Iniuria famosa dupliciter ferit, & triplex producit damnum. 311.12
Iniuria honoris grauior, quàm membri abscissio. 6.19
Iniuriam relinquere inultam vilis animi est. 15.1
 veterem ferendo Iniuriam inuitas nouam. 2
Iniuria familiaris tangens renunciati non potest, neque condonari. 8.20
 perfectiùs operatur Iniurias remittendo, & parando cor ad ferendum alias pro Deo. 16.10
 quilibet potest in iudicio sequi Iniurias absque peccato. 11
 & extra resistere inferenti Iniuriam. 12
 & eum occidere, si aliter se, & suum honorem defendere non possit. 13
 quod declaratur. 14
 & etiam potest occidere Iniuriantem fugientem, ita vt nec irrogatitatem incurrat. ibid.
 & quid in Clericis. ibid.
Iniuria particulari remissa non censetur sublata publica satisfactio. 16
Iniuria Regem prosequitur patrocinians maculatos ad obtinendum officia publica. 30.27
Iniuria qua vocamus Iudæum, aut Maurum quomodo in Hispania accipiatur. 55.63 & seqq.
Iniuria recens non probatur per testes singulares, secus si antiqua. 198.51
Iniuria facta vni, vniuersæ eius fit familiae. 239.9
Iniuriarum actio competit aduersus eum qui diuitem diffamat de paupertate. 357.13
Iniuria contra honorem proximi ex odio illata peccatum gignit mortale. 360.11
 non tam si falsa, & si vera existat, & occulta maneat. 12
 cum obligatione restitutionis. ibid.
 & contra defunctum, cui & eius liberis fama depedita restitui debet, nisi infamia vera & publica existat. 13
Iniuria plures tangens grauior quàm pauciores. 15
Iniuria facta Religioso, quæ præiudicium affert Cænobio, aut religioni, grauior est, quàm si illius personam non egrediatur. 16
Iniuria perficitur ex mentis deliberatione, & ex reuocatione in animum. 382.18
Iniuria, vt gignat peccatum mortale grauis esse debet, leuis leue gignit peccatum, & nullam testituenti obligationem. 387.95
 nisi ratione damni ex ea prouenientis, vt si fiat personæ in dignitate constituta. 96
 aut si amittatur res grauis, quia tunc & lethale oritur peccatum, & obligatio restituendi. 97, 98, 99
 vbi de verbis Iudæi, Sarraceni, & hæretici. ibid.

Iniurians præsentem tantum peccat, sicut absentem conuicians. 387.37
 contrarium tenent Theologi. 88 & seqq.
Iniuriatus verbis atrocibus si aliter se defendere nequit, potest iniuriantem occidere, & eum qui conatur eum in iudicio magnis calumniis officere, secus iure externo. 358.24
Iniusti magis sunt, qui magis occultè procedunt. 375.53
Inobediens semel, quamuis postea obediat nihil facit, omnino ius suum amisit, & se indignum reddidit. 96.9, 10
Inquirens maculam generis ob prauum finem mortaliter peccat. 360.19
 nisi iusta interueniat causa, & qualis sit. 361.20
 aut inuincibilis ignorantia. 22
 aut si deficiat dolus, & gaudium damni proximi. 23
 declaratur. 24
Inquisitionis Officium institutum fuit ad puniendos hæreticos fidei inimicos. 29.6
Inquisitio specialis institui non debet ex quolibet testimonio, secus generalis. 256.25
Inquisitio incipiens ab inimicis in casu legitimo & necessario, nimis dura non est. 258.39
 nec prætenfori, nec eius consanguineis iniuriola. 41
Inquisitores moribus atque virtutibus alios antecellunt. 20.4
Inquisitores hæreticæ prauitatis priuilegium resistendi habent. 88.71
 nisi beneficia curata fuerint. 72
Inquisitores hæreticæ prauitatis iudices sunt delegati à Sede Apostolica, secundum quosdam, & secundum alios sunt iudices ordinarij. 117.25
Inquisitores, officiales, & ministri sancti Officij sub grauibus pœnis seruare secretum tenentur. 133.18
 non solum in causis fidei, sed etiam in puritatis negotiis. 19
 excommunicationem incurrunt. 21
Inquisitores hæreticæ prauitatis in magna sunt dignitate constituti, grauiissimi, æquissimi, & prudentissimi. 141.7
 inter eos & cæteros iudices, quoad recusationem discrimen nullum. 142.9
Inquisitores hæreticæ prauitatis non debent procedere ad specialem inquisitionem virtute libelli absque subtractione, sed ad generalem tantum, & qua forma. 373.30, 31
Institutor maioratus potest onera & vocationes quas voluerit apponere. 91.28
Instrumenta, & scripturæ inquirendæ quando & ad quid. 129.42, 43
Instrumenta per sententiam reprobata inefficacia manent. 275.28
Instrumenta vim capiunt ex persona publica, & solemnitatibus, & à suo initio dicuntur probatio probata. 291.107
 fidem efficiunt inter omnes quibus sunt communia. 292.109
 etiam si fuerint producta in extranei causa. ibid.
Instrumenta cum testibus magnam habent affinitatem, & similitudinem. 305.1
Instrumentum sumitur pro omni eo quo lis instituitur, & tunc comprehendit testes. 3
Instrumentum & scriptura semper loquuntur. 9
Instrumentum vt plene probet publicum esse debet. 306.1
Instrumenti nomine quæ comprehendantur. 306.2
 & seqq. vsque ad 9

Instrumentum

& Verborum.

Instrumentum non tantum probat, quæ expressè continet, sed etiam quæ tacite, directe, ex natura dispositionis & contractus, & ex suadente necessitate colliguntur. 307.12
 & in omnibus his quæ executioni mandantur, 13
 & quæ enunciatuè proferunt principaliter propter se, secus si propter aliud, & inter eisdem enunciantes, secus quoad alios. 14
fallum redditur propter enunciationem falsam ad actum necessariam, non verò si non ita necessaria. 15
appellatur probatio probata. 16
ad probandum nulla indiget fori disceptatione. 17
 nisi eius fides suspendatur per oppositas obiectiones, vel tollatur per potentiores probationes. 18
vt probet, debet quid certum, & indubitabile continere. 19
loquens conditionaliter non probat nisi existente conditione. 20
 nec si relatiuè, nisi verificetur relatio. 21
 vel constet ex ipsa scriptura. 22
referendo certam quantitatem probat, & nocet quamuis eius causam ad aliud referat. 23
secus si vtrumque incertum, & offuscatum maneat. 24
quod virtualiter, & in consequentiam continet expressum dicitur. 25
vt probet, verisimile continere debet. 26
præcipue si non verisimile adsit in principali eius parte. 308.28
eius fides non minuitur per cancellationem, nisi intercidat substantialem partem. 29
approbatum in totum censetur à prodacenti. 30
 explicatur. num. seqq.
Instrumenta duplicem efficiunt probationem, directam, & indirectam. 309.1
Instrumentum de prædictis qualitatibus frustra fit. 34
Instrumentum factum de his, quæ nec interuenire, nec explicari potuerunt confessionis tempore nihil probat. 5
 etiam si apparere potuerint, non tamen compauerint. 6
Instrumentum probat inter contrahentes tantum. 10
Instrumenta antiquissima in quibus quis nobilis dicitur faciunt magnum signum nobilitatis. 310.12
Instrumentum & omnia in eo contenta vera præsumuntur. 311.4
Instrumentum aliis damnum afferre non potest. 6
Instrumenta maiorem in antiquis fidem faciunt, quàm testes. 312.12
Instrumentum defectiuum probat in antiquis. 20, 21
Instrumenta inter alios celebrata in antiquis tertio nocent. 314.33
 & faciunt probationem notoriam. 35
 & rem de qua loquuntur. 36
 etiam si mentionem indirectam de ea faciant. 37
 aut virtualiter, & in consequentiam. 38, 40
 nisi obscure & incertè loquantur. 39
Instrumenta plura enunciatuua nouiter confecta magnam efficiunt præsumptionem, immò secundum quosdam plene probant. 316.66, 68
Instrumenta defectiuua inuenta in publico archiuo plene probant. 317.70
Instrumentum, & scriptura in qua continetur nomen illius de quo quaritur, eius probat identitatem. 329.35

Instrumentum factum clam, & in abscondito falsum præsumitur. 375.60
Instrumentum circa aliam rem diuersum censetur. 412.61
vtens Instrumentis aduersus sententiam ex priuilegiariis probationibus iurare prius debet antea eorum non habuisse notitiam. 72
Instrumentum nullum nihil est. 418.48
Instrumentum nullum tradi executioni non potest. 49
 nec obscurum, nec offuscatum. 50
domestica Instrumenta & probationes nihil probant. 442.3, 4, 5
Instrumenta defectiuosa, aut non legitime authenticata constituunt adminiculum. 447.24
Instrumenta pleniora in antiquis efficiunt fidem. 468.24
Instrumenta legitima potiora in antiquis præstant fidem, quàm testes. 481.2
Instrumenta à prætenfore non exquirantur nisi ex causa, & cum cautela. 9
Intellectus absonus vitandus. 415.12
Intendens priuilegium alicui concessum familiae, debet in specie probare ex ea esse, nec sufficit nomen, nec arma ferre. 325.24
Interpretatio in statutis fieri debet de his, quæ sunt propriè talia, non verò secundum quid. 27.13
Interpretatio illa sumenda est, quæ nocet ei, qui se fundat in probatione dubia. 225.4
 non tamen contra prætenforem in causis puritatis. 5
Interpretatio illa sumenda, quæ pro nobilitate est, vt augeatur numerus nobilium. 352.20
Interpretatio dubiorum sumenda est ex natura rei, de qua agitur. 379.104
Interpretatio nostri textus strictè fieri debet. 400.82
Interrogans infamiam proximi sine iusta causa, peccat, & qualis dicatur iusta causa. 318
Interrogatio maculæ generis licita est, dum licitè eam testificare possumus, & dum graue verisimile damnum oriri non potest. 360.23, 24
Interrogationes speciales non debent fieri ob secretos libellos, etiam si habeant subscriptionem proferentis. 376.70
Interrogationes testium circa accidentalialia, quæ concernunt ad negotij meliorem expeditionem attenduntur, sicut principale. 435.28, 31
Interrogationes factæ in sancto Officio circa qualitates testium, & reorum, respiciunt ad meliùs eruendam veritatem. 436.30
 considerantur velut principale. 31
Investitura præsumitur facta prout est mos. 154.97
Inuidi nobiliores infamare intendunt. 13.6
Inutilia rescanda veniunt. 422.15
 I R
Ira est irrationabilis perturbatio mentis. 382.19
Irregularitas filiorum hæreticorum oritur ab infamia orta ex delicto parentum, non ex alia causa. 70.41
 I V
Iudæi, nec Sarraceni, nec eorum proles tutè fidem defendunt. 24.45
 nec exercent officium sanctæ Inquisitionis. 46
 nec Rempublicam, nec Regnum gubernabunt. 47
 communitatibus & Ecclesiis rixas portabunt. 48
 antiquis Christianis ignominias afferent. 49
 ex eorum exclusione plura fuerunt sublata damnata. 50

Y y 3

Iudæi

Index Rerum,

Iudæi & Mauri eorumque descendentes ob prauos mores odio iustitiam habent, & ad omne sunt proclives malum, & non continentur sub statuto fundato in æquitate. 31.31
Iudæi & Mauri hæretici nisi improprie non dicuntur. 36.16
 dicuntur Christiani transeuntes ad ritus Iudæorum, & Maurorum. 19
 extant à Domino maledicti, & in eis adest ratio prauorum morum. 42.78,79
 eorum prauos mores causam fuisse impulsuam statutorum puritatis, non finalem, minus bene dixit Pererius de Lara, & quare. 43.91
Iudæi illi ex nostris repelluntur statutis, qui fuerunt conuersi paucis abhinc annis; non verò qui ab Apostolis, & post eos. 52.23
Iudæi, & eorum descendentes hypocritæ sunt, & virtutibus apparentibus alios decipiunt. 59.33,34
Iudices non cuique dicto credere debent. 14.10
Iudices medium, iustum & æquabile ferre debent. 187
Iudices oportet clari esse sanguinis. 30.26
Iudices, quæ in iudicando animaduertere debeant. 48.33
Iudex propter sententiam nullam litem suam non facit. 99.68
Iudices [Ecclesiastici] iuuare debent patrem impedientem matrimoniū filij cum maculata. 101.95,96
 & econtra dum pater, aut tutores volunt virginem indigno in matrimonium tradere, possunt dispensare in denunciationibus. 97
Iudices possunt in causis honoris ex officio examinare testes in calculo ferendæ sententiæ ad coadiuuandum alias probationes. 109.19
Iudex potest sequi propriam conscientiam ommissis probationibus, dum agitur de conferendis officiis, & dignitatibus publicis, etiam si eam habeat in confessione sacramentali. 110.20
Iudex ex officio tenetur in fauorem rei veritatem, & innocentiam aperire. 114.21
 malè inquirens veritatem, ad interesse tenetur. 122
Iudices delegati incapaces sunt accipiendi, & retinendi munera. 117.23
Iudicum est veri inquisitio. 126.8
Iudex ex praua inquisitione ob dolum, vel culpam tenetur. *ibid.*
Iudex à testibus rationem expetere debet. 127.12,14
 in concordiam adducere eos debet. 16
 numerum eorum excedere non debet. 19
 nisi in causis arduis. 20
 contestes quo modo examinabit. 21,22
 veritatem prudenter, & bonis artibus inquirat. 23
 omnia nihilo prætermisso à testibus petat. 128.24
 supplere defectus potest etiam dum ex petitione partis proceditur. *ibid.*
 debet testes interrogare diligenter, & non perfunctoriè. 25
 omnia adscribi efficiat. 26
 testes per se examinet, & aliis non committat. 29 & seqq.
 deficientibus testibus in originis loco, suppleat ex locis conuicinis. 36 & seqq.
 notitia maiorum deficienti in origine, quid agendum. 129.38 & seqq.
 dubio existente an prætenfor sit ex hac, aut ex illa familia, quid? 41
 instrumenta & scripturas inquirat, & extrahere faciat. 42
 quid dum vertitur dubium ex binis nuptiis contractis ab aliquo ascendente prætenforis. 43

quidque dum occultæ litteræ offeruntur contra prætenforum. 130.51
Iudex ex officio cautelis occurrere debet. 122.39
Iudices penas contra transgredientes secretum dimetiri debent secundum rei grauitatem, personarum, & damnorum. 139.86
Iudex potest singularibus testibus fidem præstare, & multo melius lex, & Superiorum placitum. 96
Iudex Ecclesiasticus probatis recusationis causis in totum à cognitione causæ remouetur. 141.3
Iudices omnes recusari valent tam seculares, quam Ecclesiastici. *ibid.*
 etiam Episcopi. 4
 & Cardinales. 5
 delegati. 6
 commissarius ad recipiendas informationes puritatis. *ibid.*
 Inquisitores hæretica prauitatis. 7
 notarius. 142.15
 nuncius, seu familiaris. 17
 contrarium. 18 & seqq.
 limitatur. 143.24
Iudici seculari recusato adiunctus datur. 142.10
Iudex relationem implere debet, dum partes discordant. 145.21
Iudices ius impartendi munus habent. 157.137
 & multo magis bonam famam & honorem. 138
Iudices non habent liberum arbitrium reprobandi informationes, nec repellendi prætenfor. 174.23
Iudex deliberare potest, quanta sit testibus singularibus adhibenda fides. 160.74
 potest testi vnico ex coniecturis verisimilibus credere plenè. 75
Iudices quid attendere debeant circa probationem auditus, & suum dirigendum arbitrium. 212.84,85
Iudices in conferendis honoribus publicis sequi possunt scientiam priuatam, & omittere publicam, sequendo circumstantias verisimiles, licet de rigore iuris non plenè probent. 230.39
 in iudicando tamen, ex imperfectis probationibus prudenter multa considerare debent, maxime in causis puritatis, & nobilitatis, & quare. 40 & seqq.
Iudices non possunt suos animos ex inimicis instruere. 253.7
Iudices inquirere possunt ex qualibet probabili coniectura. 256.20
Iudices veritatem omnibus inquirere debent modis, & nihil intactum relinquere, ad quod magnas habent habenas, & pro veritate debent conari quantum possunt. 22,28
 non tamen ex quolibet dicto specialem instituant inquisitionem. 257.30
Iudices inimicis ex interuenientibus causis fidem præstare possunt. 256.29
Iudices faueant nobilibus & puris, oppressis calumniis inimicorum. 258.45
Iudices se informare possunt ex actis in alio iudicio. 261.3
Iudex ferendo sententiam iuxta dispositiones testium contrarias reprobare & reicit. 273.5
Iudex pronuncians contra dicta testium eos vel falsos dicit, vel tales, quibus vera etiam dicentibus credere non oportet. 276.45
Iudex non potest etiam ex consensu partis fidem præstare testibus verè reprobatis per sententiã. 280.78
Iudices in collegiis an suos possint instruere animos. 283.1
 ex testibus verè per sententiam reprobatis, resoluuntur negativè contra Paz. num. seqq.
 &

& Verborum.

& contrarium est contra omnem rationem, & expressam iuris dispositionem. *ibid.*
Iudices possunt se instruere ex imperfectis probationibus. 284.9
Iudices pro arbitrio iudicantes non possunt credere testibus non iuratis. 285.17
 maxime in iudicandis informationibus puritatis. 20
Iudices nec ex consensu partium possunt fidem testibus reprobatis præstare. 22
Iudices in largiendis publicis honoribus possunt sequi propriam scientiam, & omittere publicam, nisi iudicialiter procedatur, quia tunc aliter ex sententia auctoris. 25
Iudices debent se instruere ex iudiciis, præsumptionibus & testimoniis non plenè probantibus. 286.29
Iudices non semper eadem de eodem sentiunt. 38
Iudex probationem negando grauiore dicitur. *ibid.*
Iudices sunt qui magis mouentur ex inanibus & inutilibus rationibus, quam ex solidis & iuridicis. *ibid.*
Iudex, nec fiscalis non debent se adstringere ad vnam tantum speciem probationis. *ibid.*
Iudices veritatem insequi omnibus debent modis. 287.41.
Iudices se informare possunt ex minus legitimis probationibus. 290.91
Iudices in causis puritatis se instruere debent ex testibus integris, & fide dignis. 300.16
 & examinati ad perpetuam circa qualitates sanguinis suspecti sunt ex multiplici causa. 17
Iudex non stante rigido statuto non potest testes interrogare de puritate indefinita, & in rigore. 302.31
 factum iudicis maius quam patris. *ibid.*
Iudices cautelis occurrant, & testibus calumniosè productis in nihilo credant. 303.49
Iudices in iudicando circa dubiam descendentiã cautè se habere debent. 334.3
 præferant pinguiore probationes, & præsumptiones, & quæ fortior fuerit, & si opus fuerit differant iudicium, & doctos consulant. 39
Iudices veritatem sequi debent. 342.11
Iudices animum calumniandi ex iudiciis, & coniecturis perpendant. 349.8
Iudices ex officio possunt partes compellere ad concordiam ob bonum pacis. 355.23
Iudices iudicare debent attentis qualitatibus requisitis. 361.33
 & secundum veritatem & verisimilitudinem. 34
 non secundum extraneas & alienas considerationes. 35
 nec ob incertos defectus & maculas dictas ab inimicis, & seminatæ sine causa. 362.36
 nec secundum errorem probationum, & testium. 38
Iudices maculatum dicere, quem purum putant, non debent. 41
Iudices officium suum impartiri debent dum est periculum animarum etiam si non petatur. 363.53
Iudices illicidè fidem præstare his secretis libellis, nec eorum virtutem inquirere debent. 371.4
 possunt tamen sumere excitationem ad inquirendum ex eis, secretò tamen, non publicè. 373.31
Iudicum præcipuum munus est finire lites. 389.2
Iudices tenentur sequi veritatem. 448.4

Iudex ex officio calumnias repellit, & non debet attendere exceptionem calumniosam. 456.30,31
Iudices omni euentu, iure & ratione nisi debentur. 463.12
Iudex bono viro simularur. 13
Iudex non dicitur, qui sensu, & cupiditate ducitur ad sic iudicandum, sed ex æquitate & ratione. 16,17
 & sicut in suamet veller causa. 18
 in causis puritatis ditigere suum potest arbitrium ex auditu & fama. 19 & seqq.
Iudex ex actis deducere potest iudicia, & præsumptiones ad plenè probandum maculam. 464.25
Iudex debet secundum acta iudicare. 29
 nisi in partiendis honoribus, & officiis publicis & in arbitrariis. 30
 explicatur. 35
 & in arduis, & grauibus causis, in quibus, aut scientia priuata sequenda est, aut acta mittenda superiori cum relatione propriæ scientiæ. 31
 & quid in causis puritatis. 33 vsque 36
 cui committitur iudicare secundum conscientiam, & prudentiam suam, debet sequi publicam, & communem scientiam, & omittere propriam. *ibid.*
Iudex potest in causis honoris examinare ex officio testes in calculo ferendæ sententiæ ad coadiuuandum alias probationes, & ad erudendam veritatem. 465.34
Iudices Deum & conscientiam præ oculis habeant, & in Dei sint timore. 466.1
 prudentia, & fortitudine præditi, & ad quid. 2
 in loco occulto & secreto informationes puritatis iudicent, & perlegant. 3
 eorum prudentia elucet in discernendo quibus probationibus sit magis credendum. 4
Iudices possunt sequi testes numero pauciores circa maculam deponentes. 468.22
Iudices in dubia puritatis causa, quid facere debeant. 482.12 & seqq.
Iudices cogitent potius de honore prætenforis dubia causa manente, quam contra eum. 16
Iudices medium iustitiæ teneant, extrema fugiant. 483.29,32
Iudicium in contumaciam semper in contrarium admittit probationes. 69.31
Iudicia è principaliori causa nomen accipiunt. 108.3
Iudicium extraordinarium quid. 437
 inquisitionis quale, & quibus seruatis in eo procedatur. 537.38
 vbi an hodie extraordinarium sit.
 in iudiciis puritatis proceditur ommissis iuris solemnitatibus. 5
Iudicium in quo de puritate probanda agitur ordinarium est. *ibid.*
 contrarium. 4 & seqq.
Iudicia puritatis non subicere regulis iuris communis, quomodo intelligendum. 111.42
Iudicium temerarium, quo iudicamus aliquem esse è Iudæis, vel Mauris, filium Clerici, spurium, ex incestu natum, ex adulterio, siue ex alio damnabili coitu, an constituat peccatum lethale, vbi refertur sententia negans. 166.32
 affirmans verò verior iudicatur. 33
Iudicia hominum diuersa sunt. 236.3
Iudicium non comprehendit nisi eos, qui interfunt, & fuerunt vocati. 264.4
 nisi sit de iure indiuiduo. 270.60
Iudicij horror vnus & indiuiduus est. 388.54
 Y y 4 in

Index Rerum,

in Iudiciis puritatis dubia magna oriuntur circa identitatem eorum, qui antiquis continentur instrumentis, in genealogiis & in facillis benedictis. 317.1
 Iudicia puritatis, velut secreta inquisitio, causam præstant offerendi secretos libellos, & chartulas contra puritatem, & nobilitatem. 370.1
 Iudicium certum deduci non potest, ni cognitio omnibus, quæ interuenire est necesse. 402.106
 Iudicium nouum oritur ex petitione nouæ rei. 411.52
 Iudicia esse debent cum plena æquitate & paterna pietate. 465.40
 Iudicandum in dubio pro possidente, & pro eo, qui ex contrario magnum acciperet nocumentum. 460.89,90
 Iudicio in nostra Hispania non similitur verbo, *Hereje*, nec comprehenditur sub dispositione *l.2. tit.10. lib.8. recop. 55.* 63,64
 idem dicendum de verbo *Moro*. 63,66
 si verò proberur mentem iniuriantis fuisse conuiciandi alterum de actuali obseruatione legis Moyfi, aut sectæ Mahometi, palinodiam absque dubio recantabit. 67
 inter *Iuramentum*, & simplicem loquelam Deus non constituit differentiam. 132.6
 Iuramentum seruandi secretum tantum obligat, quantum materia grauis, aut leuis est. 135.39
 emissum & eius transgressio in re leui, an inducat peccatum mortale? Triplex refertur sententia. 40 & seqq.
 prima ait, mortale esse, violare iuramentum principaliter emissum in re parua: secus si res parua est tantum pars materiæ, hæc eligitur. 136.45,46
 secunda est, quocumque modo constituere peccatum veniale. 135.41
 tertia docet esse mortale. 43 & seqq.
 Iuramentum promissorium tam adimpletur in prima ueritate, quam in executione. 136.48
 immò magis principaliter in executione. 49
 Iuramentum adimpletum in maiori parte, censetur adimpletum in minima qua deficit. 54
 Iuramentum non tollit tacendi ius, nec nouam inducit obligationem. 180.3
 Iuramentum in testibus non est de substantia. 284.16
 Iuramentum intelligitur secundum ius commune, dum deficit speciale statutum, cuius virtute exhibeatur. 301.30
 Iuramentum & sententia æquiparantur. 411.44
 Iuramentum rescinditur per instrumentum de nouo repertum. *ibid.*
 Iurisdictionem non habens recusari non potest. 142.19
 Iurisdictione concessa in casu certo, ea uti iudices non possunt in casu coniecturali & præsumpto. 167.42
 Iurisdictione probatur per testes singulares. 194.4
 Iurisdictione non dicitur præuentia per citationem nullam. 418.52
 Iurare duplici sensu, nec amphibologicè non licet extra iudicium. 186.53
 contra *Ius* commune quæ feruntur odiosa sunt. 26.4
 Iura sanguinis in infinitum procedunt, & perpetua sunt. 49.54
 computatio graduum necessaria non est dum agitur de puritate probanda. *ibid.*
 Iura propter bonos mores violanda non sunt. 53.35
 Ius ex contumacia crimen præsumit. 67.11
 Iura loquentia de pœnis filiorum hæreticorum generaliter loquuntur. 74.93
 explicatur. *n. seqq.*

Iura sanguinis inspicienda, non accidentia. 76.114
 Ius posituum pleaque statuit præter diuinum, & illud non potest imitari. 78.129
 Ius posituum & diuinum, circa punitionem filiorum nihil differunt. 79.133,135
 Iura sanguinis non subiacent Principi. 88.63
 Ius semel extinctum suscitari ex postfacto non potest. 96.11
 Ius maioratus, seu vinculi ex non adimpleta conditione ad sequentem in gradu fuit translatum. 96.13
 cui iam acquisitum auferri non valet. 14
 Ius quæsitum facilius retinetur, quàm de nouo adquisitur. 109.13
 Ius in re difficilius tollitur, quàm ius ad rem. 17
 Ius Canonum obligat præcisè opere, & cum effectu ad adimplendum promissa. 136.51
 Ius ad sciendum auferri non potest. 137.65
 Ius certum in casu dubio non cadit. 144.6
 Ius quæsitum tripliciter consideratur. Primò in spe. 148.2 vsque 15
 secundò ad rem, de quo 150.26 & seqq. vsque 100
 tertio in re. 155.108 vsque 111
 sine facto acquirentis tolli potest. 156.131
 Ius in spe aliquando intractum à iure seruatur. 148.2
 & aliquando non venit in considerationem. 3
 ratio huius differentia. 4
 ex qua plura notabilia inferuntur. *n. seqq.*
 quod à iure ab ipso iure faciliè tollitur: secus si ab hominum proueniat dispositione. *ibid.* 112, & seqq. maximè 117
 minus est, quàm ius ad rem, & in re, & sic facilius renunciat. 150.20, 135
 tolli sine facto acquirentis non potest. 156.132
 etiam si ex facto alicuius tertij quæsitum fuerit. 157.133
 Ius ad rem quale? 150.26
 & ex quibus adquiratur. *num. seqq.*
 adquiritur ex admissione ad officium, & ex iussu faciendi informationes. 155.106
 dummodò seruatur forma requisita ab statuto, et si vnus, non plures, fuerit oppositor. 107
 facilius adimitur quàm ius in re. 158.153
 & facilius renunciat, ita ut nullum ius habeatur ad rem semel renunciatam. 154
 Ius quæsitum præiudicari non posse, intelligitur si sit perfectum, & dum aliud iure statutum non est. 152.54
 Ius variandi pro vna tantum competit vice. 61
 Ius in re quando adquiratur in honoribus puritatis. 155.108 & seqq.
 maximè 111
 quale, & quando adquiratur. 108 & seqq.
 perfectum est, & si post eius acquisitionem decedat beneficiatus, vacat de nouo beneficium per eius obitum, non verò prima durat uacatio. 108, 109
 dummodò acceptata fuerit collatio absentis facta, aliàs ius ad rem tantum habet. 110
 difficilius adimitur, renunciatque. 158.116
 Ius quærendum faciliè tollitur. 155.182, & renunciat. 114
 Ius adquisitionum sine facto acquirentis tolli non potest. 156.131
 etiam si in spe tantum sit, dummodò ex contractu, aut ex lege competat. 132
 etiam si ex facto alicuius tertij quæsitum fuerit. 157.133
 Ius requirens liquidissimas probationes verificatur in præsumptionibus. 164.6
 Ius

& Verborum.

Ius idem ubi eadem ratio. 207.43
 Ius quæsitum admissio ad honorem puritatis, & quæsitum generis, ex illius admissione nihil differunt. 209.65
 contrarium. 210.66 & seqq.
 Ius patronatus probatur per famam & communem reputationem. 217.5
 Iura sanguinis æquè omnibus de genere pertinent. 266.21
 Ius indiuiduum semper vnum est, nec secerni potest. 269.56
 Ius sanguinis non consideratur velut principale, sed velut medium, quo assequuntur honores, & officia puritatis. 304.56
 Ius medium, seu accessorium nihil est si deficit principale. 58
 Ius patronatus probatur per enunciationes factas ab eisdem patronis, & suspectis personis, dummodo in antiquissimis simus, & concurrant aliæ coniecturae. 315.56
 Iura sanguinis æquè omnibus de familia pertinent. 338.10
 causa exclusua à progenitoribus prouenire omnes æquè comprehendit descendentes. *ibid.*
 Iura sanguinis in omnes descendentes ab ascendentibus proueniunt. 339.1
 Ius reale semel constitutum qualitatem tribuit indelebilem. 340.41
 est tamquam accidens, totum tota, & totum qualibet parte. 42
 habet causam continuam & perpetuam. 43
 maximè in iuribus sanguinis, quæ vnum quid constituunt in omnibus. 341.44
 transit cum sua qualitate. 49
 Iura sanguinis continuationem habent, & vnum quid in omnibus & singulis producant. 44
 Ius indiuiduum transit cum sua qualitate. 49
 sanguini inherens omnes comprehendit. 51
 Iura sanguinis è maioribus proueniunt. 384.50
 immutabilia sunt. 51
 Ius indiuiduum aliter hæc, aliter ibi esse non potest. 397.48
 Iura sanguinis æqualia inter masculos & foeminas. 46.6
 Ius quærendum faciliè propter minimum statum recipiendum renunciat. 412.67
 facilius tolluntur, quæ iure speciali proueniunt, quàm quæ ex iure communi. 70
 Ius æquitate plenum est. 413.80
 Ius abhorret sententias latas ex dolo. 416.14
 Ius secundarium regulatur ex iure principali. 27
 Iura sanguinis euelli pactionibus non possunt, nec facto alicuius. 421.10, 11
 Iura sanguinis æquè omnibus eiusdem generis competunt. 430.8
 Ius publicum & priuatam differunt. 449.13
 Ius publicum renunciari non potest, priuatam verò sic. 24
 Ius ciuitatis municipale vocatur. 450.20
 Ius respiciens bonum commune tam in prima, quàm in secunda intentione non est renunciable, secus tamen, si in executione priuatam respiciat utilitatem. 24
 Ius omnia speciatim comprehendere non potest. 463.9
 Iusurandum ad sigillum obligat. 133.17
 Iusurandum non deferendum præterforti circa dubia occurrit in informatio nisi ex magna causa, & cautela. 481.4

Iusurandum verisimiliter peieraturo non deferendum. 6
 nisi ex iusta causa. 8
 illud deferens sine causa plusquam homicida est. 7
Ius patronatus mixtum, & ecclesiastici, & laici regulatur sicut ecclesiasticum, in privilegiis, & commodis. 153.69
 secus quoad diminutionem. 73
 non censetur derogatum, nisi specialiter derogetur. 74
 Ius patronatus mentione facta intelligitur de ecclesiastico. 75
Iustitia temperantiam sequi debet, aliàs in crudelitatem cadit. 18.3
 Iustitia in medio, iniustitia in extremis consistit. 7
 Iustitia, & lex in extremis magnas afferunt calamitates & miseras. 8
 Iustitia non attenditur, sed sententia transacta in rem iudicatam. 390.26
 Iustitiæ non attenditur, sed sententiæ. *ibid.*
 per eam lis finita dicitur. 27
 vterius contestari, nec noua institui nõ potest. 28
 ratio tantæ auctoritatis est publica utilitas. 29
 in causis nobilitatis, & puritatis locum vsque adhuc non obtinuit. 30
 ex quo pericula, & ingentia damna oriuntur. 31, 32
 ob quæ vitanda de nouo statuitur in nostro textu, quod tres sententiæ in causis puritatis, & nobilitatis obtineant auctoritatem rei iudicatæ. 33
 Iustitia in medio, iniustitia in extremis consistit. 483.29, 31

L A

L *Auda* instrumenti nomine continentur. 306.6
Leuis est regnantis subditorum otiosa tranquillitas. 354.18

L E

L *egatum* relictum cum contumelia legatarij non valet. 100.84
 Legatum orphanis relictum præstari potest in vtroque foro habenti patrem inutilem, contra Thom. Sancium. 289.79
Legitimatio facta à Principe cum tertij præiudicio non est iusta, immò non potest concedi cum præiudicio venientium ab in testato. 91.30
Legitimus per subsequens matrimonium velut legitimus ad omnes admittitur honores & dignitates. 90.15, 17
 ex Principis rescripto an admittatur, ubi legitimus præcisè requiritur. 18
 negatiua proponitur *ibi, & seqq.*
 affirmatiua eligitur & roboratur. 91.23 & seqq.
 remanet sicut antea infamis, aut saltim in eo manet macula originalis indelebilis. 90.18
 contrarium. 91.27
 Legitimati non dicuntur verè legitimi, sed alchymie similes, & legitimi imago. 20
 nec in maioribus succedunt. 21
 econtra, verè legitimi dicuntur. 23
 consequuntur paris nobilitatem. 24
 quoad honores nulla est differentia inter legitimos & legitimatos. 25
 adimplent statutum legitimitatem requirens. 26
 nisi aliud ex mente ipsius colligatur statutum. *ibid.*
Legimitas probatur per famam & communem reputationem. 219.17
 Leges

Index Rerum,

Leges & statuta quatenus respiciant bonum publicum & damnum privatum ad considerationem Sarraceni *lib. 1. f. de leg. c. 12. n. 1.* 33.48
 explicatur. num. seqq.
Leges omnes bonum prospiciunt commune, alias tales definiunt esse. 49
Lex, seu statutum filii imponens poenam ob patris delictum, non intelligitur de poena in contumaciam lata. 67.10
Leges civiles in merè spiritualibus locum non habent. 77.120
Lex facta, 17. §. ex facto, 5. ad Trebell. explicatur. 79.138
L. Generaliter, 34. §. fin. de ritu nupt. l. emancipatum 7. §. in fin. l. filiam 9. de senat. l. 2. C. de libert. & eor. lib. l. Senator 11. C. de dignit. lib. 12. §. sed & si, Inst. de ingen. 79.139
L. 4. tit. 10. lib. 8. recop. intelligitur. 99.73
Lex quod vult exprimit. 139.95
L. cum quidam 26. & l. in fraudem, 145. in princ. de iure fisc. conciliantur remissive. 150.20
Lex pro certo habet, quod praesumit, aut fingit. 160.10
L. nullum, 14. C. de testibus, exponitur. 186.65
Lex, quae praesumit, aut poenam ipso iure imponit, sententia est. 190.18
L. si arbiter, 28. de probat. 207.42
L. 29. tit. 16. part. 3. expenditur & declaratur. 49.51
Lex tot casus comprehendit, quot ratio amplectitur. 207.43
L. 28. tit. 16. part. 3. intelligitur. 208.52,53
L. etiam 16. de probat. 247.36
Lex omne malum de inimico praesumit. 253.12
L. gesta, fin. C. de re iudicata, explicatur. 277.55
L. 3. §. duæ 5. de Carbon. edicto. 294.12
L. in lege Aquilia, 40. ad l. Aquil. l. fin. C. de vfur. pup. l. 1. C. vt nemo inuit. ag. Auth. sed & si quis, C. de test. explicatur remissive. 13
Lex amplectitur certitudinem. 319.3
L. si in rem 6. de rei vendic. 320.11,15 & seqq.
L. 1. §. si quis argentum 4. depositi, explicatur. 18 & seqq.
L. cum centum, 9. in princ. de adimend. leg. 320.12, 13 & seqq.
Lex est quaedam regula agendorum. 363.1
Legis finis est virtutes dirigere, & vitia prostertere. 2
 & medelam damnis imponere, & iniurias cohibere. 3
 internus est iustitia & æquitas finis ad quem est adeptio iustitia. 8
Legis est commune respicere bonum, & tunc dicitur anchoram esse firmissimam rerum publicarum. 7,9
Lex debet statuere, quod utilitas & æquitas faciendum suadent. 364.11
Lex & statutum emendandum propter iniquitatem & absurdum. 365.1
 & restringendū ad limites iustitiæ & æquitatis. 2
Lex incommoda & inutilis redditur inefficax. 366.5
Leges & statuta tolli, & mederi possunt. 11
Lex incidens in iniquitatem nullam vim habet, & saltim abroganda venit. 367.14
Leges non semper vtilis. 15
Lex & statutum declaratur ex obseruantia, ad noxam tendens seruari non oportet. 19
Lex interpretanda venit ab eo, qui eam tulit. 198.68
Lex limitatoria casus comprehendit similes ex identitate rationis. 404.8

& similiter quælibet alia dispositio. 9
 intelligitur de dictionibus taxatiuis simplicibus. 10
 non de his quæ præcisam habent naturam. 11
L. si mater 11. in princ. de except. rei iudic. explicatur. 407.5,31. vltque 35
L. Imperatores 25. de re iudic. expenditur. 408.6
Lex quantumuis dura seruanda est, dum eius verba clara sunt. 410.39
Leges abhorrent inuitare ad fraudes, & non valent si dolum futurum condonent. 416.17,18
 & cupiunt vitare fraudem & dolum. 19
L. 4. tit. 17. lib. 4. recop. locum non habet in nullitate prouenienti ex defectu substantialium iudicij. 417.35
 faciens contra Legē dolosus praesumitur. 423.29
Legis natura est pro communitate ferri. 449.8,9
 & communitati, non singulis imponi. 10
L. 1. §. planè, de constitut. Princip. 11
Leges plures in vtilitatem priuatorū fuerunt latae. 12
Leges quæ ad singulos diriguntur totius Regni vtilitatem respiciunt. 450.16
Lex communis est, et si eius tenor de certa sit persona. 22
 et si particulariter concessa sit, tamen redacta ad ius commune communis efficitur. 23
Lex vtilis esse debet, alias talis dici non poterit. 451.26
 interpretetur ita vt sit vtilis, non damnosa, nec fraudulenta. ibid.

L I

Libelli occulti offerri, nec accipi possunt, nec fidem efficiunt, nisi ad inquirendum si verisimilem signauerint causam. 370.2
 secus nec ad inquirendum proficiunt. 370.54
Libellum occultum offerens contra alicuius puritatem, censetur libellum famosum confecisse, & lethaliter peccat, cum ad aliud non possit deseruire nisi ad infamandum proximum, & si bono fine fiat, raro desiciet odium, ex quo peccatum gignitur. 371.15,17
Libellos secretos offerens non solum peccat, sed tenetur ad restitutionem, quæ fieri debet eo modo, quo læsa fuit fama, & honor proximi. 372.19,20
 si falsò honor fuit ablati, se mentitum fateri debet. 21
 si autem verè, & infamia occulta erat, non tenetur palinodiam recantare, sed ad sæpius laudandum iniuriatum. 22
 si litteræ fuerunt oblatae in aliqua communitate, vel tribunali, ibi fieri debet restitutio. 23
Libellum famosum scribens ordinata poena puniuntur. ibid.
 etiam si libellus careat nomine scribentis, aut offerentis. 26
Libelli & schedulæ secretæ, nec plenè, nec semiplenè probant, nec indicium efficiunt, nec lædunt ei contra quem fuerunt oblatae. 374.34,43
 quod non sufficiunt ad inquirendū, nec indicium faciunt, nisi ex ratione & causa iusta. 35,38
Libelli occulti continent delictum absque sufficienti demonstratione nihil sunt, magna suspicionem laborant. 374.41,44
Libelli secreti ex malitia oriri praesumuntur. 375.52
Libelli occulti quando profunt vel non, ad inquirendum. 376.64 & seqq.
 generales absque subscriptione, causa, nec verisimilitudine nihil, nec ad inquirendum sufficiunt, nec dum subscriptionem habet, eius tamen auctor non apparet. 65
 cum

& Verborum.

cum subscriptione profunt ad inquirendum, etiam sine certa causa, nec demonstratione, & in primis ab auctore recognosci debent, & qua forma. 67
 & contestes cum maxima cautela examinandi, & instrumenta, & scripturæ conuulsandæ. ibid. & 68
 sine subscriptione, cum expressione testium accipi possunt ad illos generaliter examinandos, antequam commissarius inter se conferat, postea secus. 69
 sine specialibus interrogationibus. 70
 & etiam si proferantur post iter inceptum, dummodo informatorium non sit clausum, nec perfectum. 71,73
 & si accipiantur, nullam omnino fidem efficiunt, nisi ad inquirendum. 377.75 & seqq.
 & si famam publicam, & testes afferant post informatorium perfectum accipi non debent. 78
 si verisimiles adducant rationes, & causas, accipi possunt ad inquirendum etiam post informatorium clausum. 80
 explicatur, & ponitur discrimen inter famam & scripturas. 83 & seqq.
Libelli asserentes maculam, quæ ex informatorio iam recepto non apparet, suspecti sunt. 378.89,90
Libelli occulti, vt verisimilem ad inquirendum causam praesentent, an continere debeant certum gradum descendentiæ, aut consanguinitatis. 92
 affirmatiua proponitur, & probatur. 93 cum seqq.
 negatiua verior dicitur, & probatur. 102 cum seqq.
Libelli infamatorij retineri iure prohibentur, & inuenti lacerari debent. 422.19,21
 retinens libellos infamatorios tenetur demonstrare auctorem, alias ipse auctor praesumitur. 20
 mortaliter peccat. 22
 puniuntur tamen iure externo sicut auctor. 24
 ex curiositate excusatur iure animæ. 25
 Non tamen post promulgationem nostræ Pragmaticæ. 26
Libelli infamatorij statim lacerandi, aut comburendi. 423.31
Libris mercatorum ex consuetudine fides potest praestari, licet de iure aliud seruetur. 115.34
Liber patris probat filiorum ætatem. 247.35
 contrarium. 37
 conciliantur opiniones, vt liber patris defuncti probet, secus si adhuc viuat. Mortui plus probat, quam viui. 38
 vel si lucrum ex illa probatione ei prouenire possit. 39
Liber Parochiæ in quo adscribuntur nomina baptizatorum, & contrahentium matrimonia, probant, non solum baptismum, sed etiam ætatem baptizati, & non solum matrimonium, sed etiam consanguinitatem si in eis referatur, & itidem originem generis. 40
Libri & registri, in quibus priuatim adscribitur series maculatorum, retineri prohibentur, & comburi iubentur. 420.1
 plura damna ex eis oriuntur. 2,13,14
 nihil sunt in fide, magni tamen in affectu & operatione. 23
 fabulosa, apocrypha & iniqua fallacia continent. 421.6,7
 veritatem mutant. 13
 velut inutiles rescandi. 422.15
 sunt ad dehestandam nobiles familias, & ad

diffamandum proximos. 18
 prohibiti sunt, quia magni in damnis, & pernicie reipublicæ. 423,32
 qui retinentur in communitatibus, & tribunalibus ob iustam causam, an contineantur in dispositione nostri textus. ibid. & seqq.
 & an tunc aliquid probent. 35 & seqq.
Libros prohibitos retinens ex curiositate, aut bono fine, excommunicationem & cæteras incurrit penas. 422.26
Liberis potius honor cõparandus quàm diuitiæ. 73
Liberi qui sint. 48.36
Liberum quid sit. 54.43
Liberum non est, quod aliquo seruitutis reatu obnoxium est. ibid.
Liber in parte, & seruus, quis non potest esse. ibid.
Liberum, seu ingenuum se dicens id probare tenetur. 167.48
Libertus naturalis res est, iure praesumitur. 47
Lineæ quid sit. 46.11
Linea quid. 47.18
Linea idem quod funiculum. 19
 recta debet esse. 20,21
 quid sit? collectiua est, & multotum graduum inclusiua. 24
 tripliciter consideratur. 25
Linea ascendentiū vnica, descendentiū plures. 27
Lineas duas tantum ab aliquibus considerari. 48.44
 contrarium verius, vt ibi. & num. seqq.
Linea collateralis in decimo finitur gradu. Descendentium & ascendentiū in infinitum procedit. 49.48
 & quoad iura sanguinis etiam. 49
 opinio Cuiacij, Hotomani, & Pichardi circa lineas reiciitur, & veram esse communem probatur. ibid.
Lingua sine auditoribus nihil operatur. 13.12
Lingua tenerum membrum, est tamen in efficacia magnum. 4.26
Lingua varia, & mutabilis. 305.7
Lis pro derelicta habetur, si indebitè defendatur. 289.78
Litium euentus incerti maximè sunt. 286.37
Lites finiri publicè interest. 389.1
Lis finitur per rem iudicatam, non per sententiam. 79,27
Litteris occultis oblati aduersus prætensores quid à Commissario faciendum. 130.51
Litteræ nullius suffultæ auctoritate circa qualitates sanguinis nihil probant. 377.79

L O

Locus tutus, & secretus eligi debet ad testium examen. 126.1
Locus aliquando seruandum secretū suadet. 133.14
Loquacitas nimia solet stomachare legentes, & animis tedium inferre. 45.8,66
Loquimur non minus per scripta, quàm per verba. 371.13

L V

Lucrum ex malè partis prouenire non potest. 13.12
Lucrum habentes probant quæ sunt difficilis probationis. 144.7,24
 sicut *Lux* in obscuris magis lucefcit, ita & honor cum malitiosis circumducitur tenebris. 14.3

M A

Macula consideratur velut quaedam infamiæ nota, qua descendentes apud omnes denigrantur. 12.31
 Macula

Index Rerum,

Macula & puritas quid, & unde proueniant. 10.5.29
 quatenus considerentur. 31
 Macula generis melius probatur per assignationem
 certæ personæ à qua proueniat, quam generaliter.
 49.55
 Macula à filio de nouo acquisita nec parentibus nec
 fratribus nocet. 54.47
 Macula ex Hispanica acceptione ex quor. causis
 oriatur, & quos comprehendat. 61.55.61
 Macula ex delicto confurgens cessat respectu filio-
 rum ante delictum natorum. 70.51 & seqq.
 contrarium ostenditur. 72.71 & seqq.
 Macula ab vno contracta inficit omnes, qui ab illo
 proueniunt. 78.124
 Macula peccati producit habitum in peccatore,
 quo ad peccandum instigatur. 79.137
 Macula initium capit ex certo maiorum facto. 88.68
 Macula omnis censetur sublata per legitimatio-
 nem. 91.24
 Macula non omnino occulta excusationem graua-
 to non præstat. 97.30
 Macula semel contracta in genere indelebilis est.
 100.88
 Macula in sanguine turpis est. 101.93
 Macula, nec ignobilitas generis non probaretur, si
 publicè, & solemniter res ageretur. 111.41
 Macula ab vterioribus ascendentibus prouenire
 potest. 121.21
 Macula ad excludendum ex nostris statutis debet ex
 veris ostendi probationibus, non quidem præ-
 sumptiuè. 159.7
 Maculam, seu defectum non esse, & non apparere.
 165.17
 explicatur. 169.70
 Maculam esse, ac puritatem non probari eo modo
 quo decet, idem est. 173.19.21
 Macula in genere, nec in indiuiduis deficere non po-
 test, postquam semel illos coinquinauit. 169.64
 Maculam esse, & puritatem non constare ex veris
 probationibus, idem quoad puritatis statuta. 71
 Macula, & descendenti à noniter conuersis, aut pe-
 nitentiatis, nihil differunt. 176.48
 Macula an sit, incertum est, incertis existentibus pa-
 rentibus. 49
 Maculam secretè noscens etiam iureiurando inter-
 posito eam exponere non tenetur, immò reuelan-
 do peccat. 180.1.4
 non tamen debet simpliciter respondere, sed am-
 phibologicè, in mente restrictione retenta, ex
 qua sit vera negatio maculæ. 5.54
 quando ad eam declarandam teneatur. 184.35
 Maculam, aut proximi infamiam sciens à leuibus,
 & non fide dignis etiam iuridicè interrogatus
 eam exponere non tenetur. 183.26
 sicut etiam dum non certè scitur, nec causa, nec
 ratio scientiæ, nisi leuis. 27
 Maculam proximo falsò tributam, siue erroneè, aut
 æquiuocè, etiam non vocatus coram iudice de-
 clarare, & veram causam exponere quisque tene-
 tur ad liberandum prætensores. 185.46
 Macula per testes singulares quomodo probetur.
 199.57
 Macula & puritas an per testes singulares proben-
 tur. 23 & seqq.
 Macula probatur per famam, & communem repu-
 tationem. 219.17
 Macula debet probari validissimis probationibus.
 233.25
 Macula familie apud partem populi considerabilem
 ad repellendum sufficit ex nostris statutis. 234.26

Macula ab inimicis demonstrata faciliùs insequi-
 tur, & probatur. 255.10
 Macula & defectus ab eis peri debent, qui meliùs
 sciunt, & faciliùs eos patefaciunt, qui inimici
 sunt. 12.14
 Macula patris concludit impuritatem in filio. 261.14
 Macula postquam semel genus coinquinauit inde-
 lebilis est. 266.22
 Macula à primo maculato oritur, à quo extenditur
 in omnes progenitos, qui succedunt in illo ob-
 scuro iure, & praua hæreditate. 27
 Macula sanguinis est velut quadam seruitus realis,
 & residet in vno ex familia sicut in toto genere.
 267.40
 Macula velut ius reale, & perpetuum in omnes
 transit, & non potest esse in vno de familia, & de-
 ficere in alio velut ius indiuiduum. 269.55
 Maculam firmantes reprobati non manent per sen-
 tentiam latam pro nobilitate. 274.21
 Macula esse potest, & non probari per receptas in-
 formationes, quæ ex habitis in aliis iudiciis sup-
 pleri possunt. 287.41
 Maculam referre in instrumentis nec congruit, hec
 decens est. 314.42
 Macula generis prouenit ab inquinamento con-
 tracto per suum auctorem ex hæresi, aut ex infi-
 delitate. 337.7
 Macula & puritas non tam sunt in indiuiduis,
 quam in vniuerso genere. 340.40
 Macula non idèò in vnius persona declaratur, quia
 per se maculatus existat, sed quia ex genere ma-
 culato descendit. 341.52
 Macula non minus probatur per famam comunem,
 quam per scripturas, & instrumenta. 377.83
 Macula velut magis iniuriosa in nostra Hispania
 deseruit inimicis ad vindictam, & ad iniurian-
 dum inimicos. 382.20
 prouenit è certa causa, & facto, & quali. 383.
 21, & 27
 quod omne consistit in facto. 23
 Maculam alicuius proferens necessariò se refert ad
 aliquam causam ex eis, à quibus prouenire solet. 37
 Macula generi aliunde prouenit, & ex eo debet
 probari. 384.41
 Macula generis acerbissima nota. 390.32
 Macula & ignobilitas subiacere non debent scri-
 pturæ priuatæ cuiusvis. 421.6
 Macula & sanguinis qualitates è maioribus in de-
 scendentes proueniunt, nec esse possunt in paren-
 tibus, & deesse in filiis. 426.7
 Macula patris concludit impuritatem in filio. 426.9
 Macula immutabilis est. 435.22
 Maculam generi constitui ex sola confessione gra-
 uissimum. 439.7
 Macula totius generis est; non potest dari in vno,
 & deficere in alio eiusdem generis. 441.29
 Maculam probam per quamcumque iudicis suspi-
 cionem, quomodo intelligendum. 463.20 &
 seqq.
 de vehementi, non tamen de leui suspitione ac-
 ciipiendum. 21
 Macula plenè probatur per auditum, & famam ve-
 ram, non verò per auditum vanum, & sine ra-
 tione. 464.28
 Macula occulta existente iudices secundum probata
 sententiam ferant. 33
 secus si non ita arcana, quia tunc nouæ sumendæ
 sunt informationes. 465.34
 Macula sicut qualibet infamia in facto consistit.
 471.2

Macula

& Verborum.

Macula hodie antiquior non est quam 136. annis.
 473.33
 Maculæ opinio aliquando oritur ab errore, & mali-
 tia hominum. 474.38
 Macula etsi minima impedimento est ex nostris sta-
 tutis, atque etiam qualibet reputatio maculæ in
 populo. 477.79
 Macula, & eripere ab ea communitates in mente sta-
 tuti in primis fuit. 80
 Macula politima, & eius reputatio & fama idem sunt
 quoad puritatis statuta. 478.86
 Macula per certam originem & causam potètiore est,
 quam assignata per famam & reputationem. 479.92
 Vide Puritas.
 Maculati velut infames ex nostris repelluntur sta-
 tutis. 10.16
 Maculati velut paterna labe notati eiiciuntur è com-
 munitatibus & honoribus, qui à bonis haberi
 maxime oportet. 12.30
 Maculati caueant à prætensione honoris puritatem
 requirentis, & quare. 17.28
 Maculati licet iure communi digni reputentur, ex-
 perientia indigni habiti iuste excluduntur. 23.24
 Maculatus, qui præclaris moribus, & virtutibus est
 præditus, an admitti ex puritatis statutis debeat.
 53.25
 quod sic, ex 26
 contrarium, ex 31
 Maculatum non esse, & non descendere à conuersis,
 nec à penitentiatibus, idem. 61.56
 Maculatus semel non plus denigratur ex matrimo-
 nio cum impura. 101.107
 nisi macula vxoris maior aut certior sit ex aliqua
 interueniente qualitate. 108
 Maculati caute losè vtantur informationibus ad per-
 petuam, & ad quid. 303.44
 Magnitudo regia Deo similatur, dum sunt in Re-
 gno, quæ Deus in mundo facit. 354.17
 Maiorum merita ad posteros transeunt, & eos exci-
 tant ad similem suo exemplo assequendam glo-
 riam. 8.11.12
 Maiorum præclara facta suo exemplo progeniem
 excitant ad similia. 26
 Maioratus erectio, & fœminarum exclusio præsum-
 mitur ex præcepto deferendi arma & nomen.
 103.118
 saltim iunctis aliis vdmniculis. 120
 Maleuoli puros & nobiles maculare intendunt. 13.1
 Mali quod recta via assequi non valent, fallacis in-
 tendunt. 12.9
 Malitij occurrendum est. 594.8
 Malitiæ per malitiam rectè occurrunt. 457.60
 Mandatum Superioris non seruans lethalliter pec-
 cat. 21.16
 Mandati fines excedens ad interesse tenetur. 116.7
 Mandatum renouatur quocumque tempore fides
 deficiat. 142.14
 Maritum quis sit. 55.56
 Maritum siue mulier repudiare potest sine consensu
 consanguineorum requisito ad alienandum. 150.
 22
 & in creditorum præiudicium poterit renunciare
 lucra constanti matrimonio quæsitæ. 23
 & legatum à marito relictum in præiudicium
 filci, si commiserit delictum ex quo omnia bo-
 na confiscanda veniant. 24
 Mater luxuriosè viuens filiam exhæredate propter
 luxuriam non potest. 102.106
 Materia qualibet etiam leuissima si deficiat in iura-
 mento assertorio cõstituit lethale peccat. 230.44

Matrimonium contrahens illegitimè non debet esse
 melioris conditionis, quam qui legitime. 99.64
 Matrimonium nullum vere tale non est. 66
 Matrimonia etsi libera esse debeant, tamen potest
 quis ad ea inuitari spe præmij. 100.76
 Matrimonium sicut res spiritualis difficilius dissol-
 uitur, quam contrahitur. 198.44
 Matrimonij causa ardua est, & grauissima. 244.13
 Matrimonium probatur ex scriptura doctis antiqua,
 si recens fuerit secus. 316.69
 Matrimonium & ceteri contractus sanctus ho-
 minum. 332.5
 Matrimonium est contractus. 6
 Matrimonium secundum difficilius contrahitur
 quam primum. 332.9
 Matrimonium secundum contrahi non potest ni-
 mortuo primo coniuge. 113.3
 Matrimonio duplici extante recurritur ad magis
 verisimilia ad sciendum ex quo fuerint filij pro-
 creati, & ad instrumenta & scripturas. 333.29.30
 & ad libros baptizatorum, & coniugum in Eccle-
 siis, & parentum, & ad notas priuatarum scri-
 pturarum. 31
 ad nominationem parentum, ad famam, & com-
 munem reputationem, alimationem, &
 alios modos, de quibus 334.32
 ad præsumptiones, & coniecturas magis verifi-
 miles. 333.6
 hoc dubium maxima cura deliberand. 37 & 109.
 & si causa expostulet iudicium differatur, doctis, &
 periti consulantur. 39
 Matrimonio impugnato per sententiam filij ex eo
 nati præiudicium accipiunt. 340.22
 Matrimonium impeditur per famam, non per ru-
 morem. 386.72
 Mauri, vide Indai.

M E

Mediocritas optima in omnibus rebus. 18.5
 Medium est inter extrema deambulare. 6
 Medium est inter plenam & nullam probationem,
 quod est semiplenè probare, aut indicium, seu
 præsumptionem efficere. 286.32
 Medium inhabile impedit coniunctionem, extre-
 morum. 267.31
 Medio destructo manet destructum & consequens.
 268.46
 Medium non sufficit probatum, vbi extremi pro-
 batio requiritur. 173.19
 Melior vnus bonus, quam multi iniqui. 351.8
 Memoria gloriæ acquisitæ nos absentes adesse fa-
 cit, & mortuos viuere. 8.8
 Memoria parentum in filiis conseruatur cum eisdem
 qualitatibus honoris, aut dedecoris. 18
 Memoria probatur per testes de auditu. 203.10
 Memoria stirpis potior est penes consanguineos.
 230.14
 Memoria hominum infirma, & labilis. 235.33
 labilis atque mutabilis. 312.13
 Memoria in rebus multum antiquis non omnino
 constans, & vniformis est. 474.37
 Mendacium nunquam licitum, & dicitur cum nega-
 tur, quod verè scitur. 186.51.52
 Mendacis locus dandus non est. 206.36
 Mendacium, nec periurium committendum est pro
 totius mundi bono. 230.43
 & etiam iocosum peccatum mortale est. 231.45
 Mendacio nihil Deo abominatius. 259.47
 Mendacis dat malignitas initium, & credulitas in-
 crementum. 349.3
 Mendacium peccatum mortale. 361.27

Z z

Mens

Index Rerum,

Mens testatoris fraudari non debet. 97.25
humana Mens credula est. 381.4
Mente capti, & indiscreti nihil probant. 16
nulla si est adminiculari non potest. 444.17
Mentio facienda non est de actu nullo. 418.65
Merita personarum non attendenda ubi agitur de iustitia. 53.36
Merus infamiae maior quam mortis. 2.2
Merus honoris iustus est, & excusationem praestat. 6.17
Moi qui sint. 48.391

M I

Milites pecunia conducti in necessitate deficere solent. 351.13
Ministri sancti Officij examinandi, nisi ex contrario ad sit iusta causa. 124.57
Minor restitui potest aduersus omisum nomen & arma. 103.125
sicut ex qualibet nocua omissione, & non adimpleta conditione. 126
Minores non restituntur ex laesione casuali. 408.12
Minus agendum cum eo qui partem soluit, quam cum eo, qui nihil. 136.54
de *Minimis* in causis honoris considerandum est. 157.139
& dum agitur de auferendo ius alterius. 140
ius pontificium de eis curam habet. 141
Minima non curanda, nisi dum timeri potest detrimentum notabile. 456.39, 40 & seq.
Mixtum sub simplicibus continetur. 103.130

M O

Modicum fermenti totam massam corrumpit. 54.45
Modus omnibus in rebus seruandus. 18.2
& quid sit. 3
Modus introductus vsque adhuc in iudicandis puritatis informationibus afferebat mortem ciuium, & amissionem diuitiarum. 356.2, 18
Moneta in parte falsa in totum reicitur. 54.45
Morbis vilis corpori esse solet. 254.4
Morbis nouus nouo indiget antidoto. 367.15
Mors potius eligenda quam infamia. 2.1, 7
Mors & infamia in multis aequi parantur. 3.3
Mors naturalis honorifica, infamiae verò ignominiosa dicitur. 5
Mors tam cito aduenit inueni quam seni. 301.20
Mors non praesumitur, nisi probetur. 332.13
Mortuus inuentus inter Christianos praesumitur fidelis. 170.18, 74
Mores parentum cum semine transeunt. 31.33

M V

Mulier contrahens contra formam statuti praesumitur in mala fide esse. 97.27
Mulier contrahens sponsalia de praesenti sine copula non punitur, sicut ex duplici matrimonio. 99.60
Mulieres ex sua facilitate restituuntur. 410.36
Multiplicatio fortius ius tribuit actui celebrato. 445.8
Multitudo multoties deficit, dum paucorum fortitudo vincit. 351.7
Munera accipere iudicibus omnibus iure interdictum, tam delegatis. 117.22
quam ordinariis. 23
& Inquisitoribus haereticæ prauitatis. 24
& eorum Commissariis. 118.26
& Notariis. 35
Munera accipere iudicibus interdictum etiam per interpositas personas. 27
non solum in magnis, sed etiam in exigua quantitate, vt xenia, esculentia, & poculentia. 30
ante & post finem litis, sicut informationum. 31

non solum à principali, sed etiam ab eis, quas tan- gere negotium potest, & qui similem habere causam sperant. 33
etiam si sponte offeratur. 26
petens munus se dignum affectu ad illud asse- quendum. 157.43, 44
ubi quod positionem impetrans habitum illi po- sitioni necessarium adesse fatetur. 43
Mutabilia ex sua natura stabilitatem habere non potest praesumi. 261.8

N A

N *Ascitur* idem ius habent ad fideicommissum quam iam nati. 156.119
adquirunt dominium. Et pro natis habentur quoad suum commodum. 120
Natales, non confessio, assignant qualitates sangui- nis. 432.30
Natiuitas filiorum magis nota esse solet consanguineis, quam caeteris. 246.28
aetas per consanguineos probatur. 29
& erit optima ratio, scio aetatem, quia sum con- sanguineus, pater, seu vicinus. 30
nisi in eorum commodum vertatur. 31
vel agatur de probando puncto natiuitatis. 247.33
vel si consanguineus sit minoris aetatis, aut aequa- lis cum eo, de cuius aetate agitur. 34
per librum parentis. 35
& parochiae. 40
Natura rei non mutatur per diuersos modos lo- quendi. 62.64
Natura omnes homines aequales fecit. 161.22
Natura sicut est immutabilis, ita praesumuntur quae ab ea procedunt. 169.60
Natura famae est, vni formem esse, non variam, nec contrariam. 232.2
Natura licet plures producat equos, non tamen eiusdem coloris, & signorum. 321.31
Natura hominum prona est ad dissentendum. 448.1
Naturale quod est per accidentalem vmbra non obumbratur. 164.11
Naturales continentur sub appellatione consanguineorum & coniuictorum, & de linea dicuntur. 46.34
Naturales legitimis extantibus ad successionem non admittuntur. 91.22
Naturales an in dubio censeantur vocati. 107.189
& an succedant. 190
Naturales & spurij, si certi sunt parentes, admittuntur ex puritatis statutis. 176.51
ex eis verò, quae nobilitatem expetunt, naturales tantum. 52
ex pessimis *Natus* pessimus praesumitur. 8.23
Nati ante delictum patris, an poenis subiiciantur in- famiae. 69.49
negatiua proponitur. 50 & seqq.
referuntur Doctores, qui eam tuentur. 68, 69
affirmatiua defenditur. 70 & seqq.
Doctores qui eam sequuntur, referuntur. 77.117
& seqq.
puniuntur ob delictum patris in criminibus laesae maiestatis diuinae & humanae, vt parentes in eis puniantur, & facilius à tanti delicti parricidione arceantur. 69.35
impuritatis statutis excluduntur, ne sequantur vestigia parentum. 36, 52, 83
infames manent ob haeresim patris. 37, 39
irregulares sunt. 40, 118
contrarium. 72.69
eius

& Verborum.

eius qui crimen laesae maiestatis patrauit infames etiam, & irregulares sunt. 70.41
absurdum sequeretur si infames & regulares ef- fect, non verò filij haeretici. 45
in nobilitate laedi non possunt ex facto patris, possunt tamen in effectibus ipsius nobilitatis. 47, 48
Nati ante haeresim verè filij haeretici non dicuntur. 71.57
contrarium. 74.95
si habent certum statum, eis mutari non potest. 71.61
Nati ante dignitatem à patre acquisitam ea non gaudent. 64
orthodoxo, & filij Nato casus patris obesse non debet. 72.67
eorum inhabilitatis causa qualis. 70 & seqq.
accipiunt à parentibus qualitates naturales à tem- pore conceptionis. 72 & seqq.
tales sunt, quales fuerunt parentes. 73, 84
quando eorum educatio attendatur. 85 & seqq.
acrius puniri debebant ratione educationis ex delicto matris, quam patris. 74.88
Nati plus diliguntur à parentibus, quam nati. 90
omnes indistinctè plectuntur. 93 & seqq.
omnes aequè easdem à parentibus accipiunt san- guinis qualitates. 76.111 & seqq.
iure diuino medicinaliter puniebantur. 78.125
& seqq.
aliàs ad punitionem, aliàs ad medicinam. 131
nunquam tamen ex timore ne parentum mores imitentur. 79.132
in eorum punitione non est discrimen inter ius diuinum, & positium. 133 & seqq.
iure ciuili sicut & diuino constitutum, ne filij puniantur ob parentum delictum, & nihilominus aliquando puniuntur. 135
ante delictum patris Natos nihil ex eo trahere, quomodo intelligatur. 136 & seqq.
non amittunt dignitatem acquisitam ob patris factum. 80.141
quando parentibus haeretici succedant. 71.61, 144
si frauant nobilitate patris haeretici, praesumuntur *Nati* ante eius delictum. 81.152
eis ingratitude parentis quando noceat in suc- cessione. 155 & seqq.
in iure proprio noceri à patre non possunt. 159
ex eisdem parentibus *Nati* non possunt habere sanguinis diuersas qualitates. 76.111
Nati ante crimen laesae maiestatis humanae patris non subiiciuntur poenis ex iure nouo Hispaniae. 77.119
Nati ante delictum comprehenduntur in decisione text. in cap. statutum, 15. de haeret. in 6. 78.122
pro parentibus neutro iure puniuntur; fallit tamen in aliquibus ex causis. 79.135
amittere non possunt acquisitam dignitatem pro- pter patris delictum. 80.141
sicut nec eam acquirere per patrem post eius pec- catum. 142
ad successionem patris haeretici admittantur. 144 & 69.67
cum suis descendentes excluduntur à muneribus puritatis ex delicto patris. 81.148
Natus inter Christianos non tenetur probare se na- tum ex puris, & orthodoxis parentibus. 165.18
contrarium. 170.72 & seqq.
Natum ex orthodoxis parentibus praesumi baptiza- tum, & praesumi purum, differunt. 74

Nati ex illicito coitu consanguinei dicuntur. 241.32
Natus ex legitimis nuptiis sua confessione spurcius effici non potest. 430.5
Vide *Filius*.

N E

Necessaria omittit rarius, quam cum periculo con- scientiae vniuersa lucrari. 363.54
Negatio quae affirmatiuam inclusam habet fidem non detrahit testimonio. 473.31
Negatiua magis negat, quam affirmatiua affirmat. 62.65
Negatiua aliquando resoluitur in affirmatiua. 63.66
Negatiua omnia negat, comprehenditque omnes casus. 96.7
Negatiua, quae à iure praesumitur, probabilis est, & testes de ea deponentes caeteris praefertuntur, hoc tamen ad puritatis statuta extendi non potest. 177.67
Negatiua totum concludit. 209.61
Negligens iuari non debet. 260.2
Negligentia in initio maxime nocua. 113.2
Negligentia praesumitur in eo, qui non vitur reme- diis ad negotium opportunis. 459.72
Nemo tenetur suos defectus, nec suae familiae pro- dere. 22.26
Nemo ex aliena punitur contumacia & mora. 67.9
Nemo melius quam ipse commissarius scire potest fidem, quam testes merentur, & sic diluere oc- currentia dubia. 144.48
Nemo censetur facere, quod non est consuetum. 154.46
Nemo repellitur per id, quod nihil est. 158.151
Nemo praesumitur ortus ex infecta radice, sed ex proba, & genuina progenie. 165.20
Nemo praesumitur abhorreere à qualitate sua. 105.171
Nemo tenetur se exponere periculo leuitatis. 183.28
Nemo tenetur cum graui suo praedicio maculam declarare, veluti si eum tangat, vel tumultus, & seditiones in familia timeantur. 184.43
Nemo in plus grauatur, quam in eo quod consen- tit. 209.64
Nemo esset qui hodie, et si spurcissimus, suam puri- tate non probaret, si fama non sufficeret. 220.20
Nemo pro alterius honore propriam occidat ani- mam. 231.47
Nemo in propria causa testimonium ferre potest. 239.6
nec in ea, ex qua commodum reportare potest. 8
nec dum laus, decus, aut vituperium. 10, 11
etiam dū veritas aliter haberi non potest. 242.38
Nemo cum graui damno testificare tenetur, nec propriam detegere infamiam, nec se vltro pro- dere. 240.21
nec suo dicto priuare se tenetur honoribus. 22
nec cum grauibus discordiis, & dissensionibus inter eos qui sunt de familia. 23
secus aliter. 241.26
ubi quid in causis puritatis. ibid.
nec iudex remotus ab officio per sententiam pro- pter infamiam, non tenetur se infamem fateri, sed tantum se iudicem esse non posse. 240.21
Nemo praesumitur odio consanguineos habere. 241.30
Nemo ad denunciandum maculam proximi cogi- tur, & raro iure in denunciando facit. 349.9
Nemo tenetur se offerre ad testificandum, dum vita seu honor proximi in periculo est, remissiuè. 361.30
Nemo ius suum consequeretur, ni litibus finis im- poneretur. 389.2
Nemo ex suo dolo comodū reportare debet. 416.22

Index Rerum,

Nemo alieno dolo prægruari debet, nisi ex eo se iurari intendat. 24
 Nemo ita amens, ut suos filios neget, aut negligat. 427.21
 Nemo tam crudelis præsumitur, ut suum honorem prosternat, & deserat. 428.25
 Nemo sibi falsò crimen imponit: nec præsumitur se, nec suum sanguinem, nec consanguineos odio habere. 313.2
 Nemo præsumitur labi in notoriis. 429.39
 Nemo tenetur proprios detegere defectus, nec turpitudinem. 436.35, 36
 est valde iniuriosum & inhumanum. ibid.
 sicut nec filius turpitudinem patris, nec successor defuncti, seu auctoris allegare. ibid.
 nec testimonium ferre cum graui sui, & suorum damno. 38
 Nemo est dominus suæ famæ, sicut non est dominus suæ vitæ. 436.41
 contrarium. 45
 conciliatur. 43
 Nemo est, qui maiori testium numero suam non prober puritatem. 468
 Nemo hodie esset, qui suam puritatem non probaret cum maiori testium numero. 480.100
 Neophyti & eorum descendentes non sunt admittendi vbi interuenit bonum publicum, & vbi ita expedire videtur. 42.81
 Neophyti ab Episcopatibus reiciuntur. 43.84
 & ab ordinibus sacris. 85
 nisi bonæ vitæ specimen dederint. 86
 vel transacto biennio à sua conuersione. 87
 hæc prohibitio vnde emanauit. ibid.
 vel si à natiuitate fonte Baptismatis fuerint initiati. 88
 & tunc propriè non dicuntur Neophyti. 89
 quæ ad eos ordinandos Episcopus inquirere debeat. ibid.
 eorum descendentes de iure communi non arcentur à dignitatibus, nec ab ordinibus. 90
 Neophytus quid sit. 54.48
 Neophytus, conuersus, confessus, Christianus nomen. 55
 Neſcire, & dubitare, paria. 183.27
 Necem defuncti vindicare lex humana iuste cogit hæredem. 16.16

N I

Nihil tam Christianum quàm iniurias remittere. 16.9
 Nihil quod est suppleri non potest. 242.35 & 257.31
 Nihil tam vtile, quod aliquando non noceat, & econtra nihil tam noxium, quod aliquando non proficit. 254.1
 quod nihil est, nihil habet, ex quo iudices se informare queant. 283.5
 ex nihilo fides, nec præsumptio non deducitur. 6
 Nihil & nullum æquiparantur. 417.36
 ex nihilo nihil fit. 38

N O

Nobiles & puri iniuste aliquando calumpniantur à maleuolis. 12.2
 Nobilis in parte, & in parte ignobilis quis esse non potest. 54.43
 Nobilis & purus potest deficere in probatione suarum qualitatum ob defectum testium, ut euenit de facto. 62.61
 Nobilis verè dicitur, qui pro tali vulgò reputatur. 83.4
 Nobilis præsumitur bonis præditus moribus. 84.6

pro parte esse, & pro parte non esse potest diuersis respectibus. 7
 qui ex negligentia amisit ius non soluendi collectas, admitti debet ad dignitates solis concessa Nobilibus. 8
 non intelligitur nisi qui à maioribus nobilitatem habet. 85.20
 an amittere & renunciare nobilitatem possit. 23
 cum duob. seqq.
 nobilitatem ex priuilegio videt, & vilipendit. 86.35
 Nobilis maculatus ad collegia admitti non potest. 96.18
 Nobilis ex priuilegio non paruipendit nobiles similes sibi. 105.169
 Nobilem dicere nihil est, nisi addatur pro tali communiter habitum. 213.16
 Nobilis ex deficienti possessione plebeius declarari potest. 340.36
 Nobiles non tantum esse in republica expedit, sed & quòd tales appareant. 351.15
 Nobiles à Regibus honorandi. 352.22
 Nobiles ad vindictam excitantur ob oppressionem honoris. 357.19
 Nobiles reputari possunt quidam ex ortis ex vna familia, & domo, & alij ex eadem non. 370.37
 Nobilis qui se ignobilem fassus fuit probando contrarium incarcerari ob debitum non debet. 431.17
 Nobiles in causis nobilitatis præferuntur. 467.13
 Vide Purus.
 Nobilitas & puritas parentum profunt filiis ab obtinendum dignitates & honores ex nostris statutis, econtra verò ignobilitas & macula. 8.24
 Nobilitas & puritas ab omnibus appetuntur, & macula reicitur. 12.1
 Nobilitas ex propria virtute dinetenda. 53.27
 Nobilitas virtutum, vitæque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem. 28
 Nobilitas sicut ius sanguinis immutabilis, eius effectus tolli à lege possunt. 70.47, 48
 Nobilitas quid. 83.3
 præcipua est sanguinis, & an naturalis detur. 5
 talis est secundum loci consuetudinem. 4
 ex priuilegio qualis eius effectus. 84.11 & seqq.
 an sufficiat ad habitus militares obtinendos, & cætera officia solis concessa nobilibus. 14
 negatiua pars proponitur. 15 & seqq.
 affirmatiua cum suis fundamentis. 28 & seqq.
 ad veritatem distinguitur. 87.56 & seqq.
 ex priuilegio permanens non est, cum ad libitum renunciari valeat. 85.23, 24
 & amittitur per inopiam. 25
 Nobilitas propriè non appellatur, sed nobilitatis principium. 86.26
 minus præstantior est quàm nobilitas sanguinis. 29
 priuilegium Nobilitatis impetrans se ipsum ignobilem dicit. 33
 Nobilitas ex priuilegio exosa est, velut res ficta, manca & deformis, nobiles eam ridet, & vilipendunt, & in comparatione veræ nobilitatis est velut alchymia auro opposita. 35
 velut vera nobilitas non habetur. 39 & seqq.
 ex facto Principis prouenit. 41
 concessa censetur cum omnibus suis qualitibus, & honoribus. 42, 43
 interpretanda, ut omnia impleat, & veram nobilitatem imitetur. 34
 eandem

& Verborum.

eandem vim habet, ac si ex iure communi compereret. 87.45
 pari passu ambulat cum qualitatibus, quæ ex natura proueniunt. 52
 adæquatur nobilitati sanguinis. 53
 si concedatur cum qualitatibus requisitis per statutum sufficit, aliàs nullo modo. 56, 57
 priuilegium immunitatis à tributis non sufficit, vbi sanguinis Nobilitas requiritur. 88.58
 concessum personæ non sufficit, vbi etiam requiritur Nobilitas ascendendum. 59
 non potest concedi, ut iam mortui nobilitentur. 60
 non sufficit vbi sanguinis puritas requiritur. 61
 comprehenditur sub statuto Nobilitatem simpliciter requiritenti. 69
 origo Nobilitatis qualis. 83.4
 Nobilitatis verbum accipitur de ea, quæ sanguinis est. 84.15
 Nobilitas aliud, aliud eius priuilegium. 86.29
 veram statuta requirunt. 85.21
 renunciari, nec propter inopiam amitti, non potest. 25
 perfecta est, quæ antiqua est. 27
 & præstantior & honorabilior quàm acquisita ex priuilegio. 86.29
 vera à Principe prouenit. 87.47
 differt à puritate sanguinis. 88.65 & seqq.
 Nobilitas vera est, quæ pro tali communiter æstimatur. 96.20
 priuilegiaria stare non potest vbi naturalis non existit. 97.28
 Nobilitas ex priuilegio continetur sub quacumque dispositione generali de nobilibus loquenti. 105.167
 Nobilitas empta à vili iuste paruipenditur. 106.177
 Nobilitas ex peculiaribus causis fuit introducta, & ideò non præsumitur, nisi plenè probetur. 161.23
 Nobilitas probatur per testes singulares. 199.62
 & etiam ignobilitas. 63
 quæ talis dicitur ab ignobili stirpe, sicut macula ab infecta. 64
 Nobilitas facit ut dicto nobilis stetur. 200.67
 Nobilitas & cætera qualitates similes probantur per leues probationes. 203.4
 Nobilitas probatur per famam & communem reputationem. 219.17
 Nobilitas iure non præsumitur, & quibus probetur. 233.15
 Nobilitas quatenus per consanguineos propinquos & familiares possit probari. 1246.25
 Nobilitas à primò nobili prouenit. 266.27
 reperitur in singulis successoribus ea forma & qualitatibus, sicut fuit in primo infecto. 267.28
 & probata in vno, prima origo maculata ostenditur. 293.3
 decurrit in omnes progenitos velut per medium instrumentale. ibid.
 Nobilitas & macula sanguinis compatibles in eodem sunt subiecto. 274.21
 Nobilitas in communi opinione consistit, & probatur testibus ad perpetuam. 301.23
 nisi incidens esset probatio ad carcerum relaxationem, & similia. 24
 huius ratio ostenditur. 25
 Nobilitas censetur concessa per concessionem armorum factam à Principe. 324.7
 Nobilitas posterio ad virtutes exemplo maiorum excitat. 351.5
 Nobilitas quæ non apparet, & calumpniantium lin-

guis suffocatur, talis dici non potest, nec debet: ibid.
 Nobilitas est causa iusta dispensandi in matrimonio. 352.24
 Nobilitatis & boni nominis adquisitio amissionem discordias magnas in republica parit. 355.25
 Nobilitatis generica probatio non sufficit vbi specialis requiritur. 401.102
 Nobilitas per comprehensionem in executoriam probatur per certos gradus. 402.115
 Vide Puritas.
 Nomen bonum contemnens cæteras virtutes negligit. 60
 Nominis boni contemptio vitium est cum impudentia, & infania iunctum. 12
 Nomina eo in significato accipienda, quo communiter accipiuntur, & secundum consuetudinem Regionis. 44.2
 Nomen matris afferre omisso paterno parum honorificum est. 103.116
 Nomen & arma deferre omittens non solum maiori priuatur, sed etiam tenetur ad restitutionem fructuum. 121
 Nomen turpe & inhonestum ad deferendum non obligat, quia importat infamiam & dedecus. 132
 Nomina & cognomina plurimum deferunt ad erudendum veras generis qualitates. 122.42
 Nomen proprium quidam ignorarunt. 244.12
 Nomina non mutant sanguinis qualitates, sed signa sunt, quibus vna familia ab altera seecernitur. 324.10, 11
 eius effectus est demonstrare rem, & eius qualitates. 13
 Nomen à quo remouetur, & vigor, titulus & effectus. 16
 Nomina honorifica non præsumuntur honore carere. 17
 plurimum conferunt ad agnoscendam cuiusque familiam, & agnationem. 18
 Nomen ferre familiæ non sufficit ad probandum puritatem, & nobilitatem. 325.25
 Nomen ferens alicuius familiæ præsumitur ex eadem esse. 28
 Nomen singulare, vulgò *Nombre posico*, probat identitatem. 328.17 & seqq.
 ex triplici adponitur causa. 18
 assumitur ab hominibus, ut à cæteris distinguantur. 27.43
 personam signat, & probat. 329.28
 nomen geminum personam ostendit, & probat identitatem quilibet eorum. 29
 explicatur in duob. num. seqq.
 de eius modica differentia non curandum. 32, 33
 pluribus conueniens identitatem non probat. 34
 nomen & cognomen, aut duæ demonstrationes non tam faciunt præsumere identitatem, quàm eam perfectè probant. 330.39
 etiam in pœnalibus. 40
 Nominatio facta à testatore in suo testamento probat filiationem, & consanguinitatem. 313.28
 maximè in antiquis. 29
 Nominatio geminata filiationem probat. 445.16
 Vide Præsentatio.
 Nominati distinctum ius habent. 81.156
 & ideò non admittuntur ad maioratū ex præsentii iure, sed ex iam acquisito ex nominatione. 157
 Nominatus primò æquè idoneus præferendus est. 152.56, 57
 maximè lite inita cum aduersario, cui secunda præsentatio damnum afferre non potest. 58
 Z z 3 etiam

Index Rerum,

etiam si fuerit defunctus. 59
 intelligitur. 60
 dum plures nominati à diuersis patronis colliti-
 gant, & vnus decedit, quia tunc secundò præ-
 sentare non potest patronus, secus si præsen-
 tatus colligat cum non presentatis, & mori-
 tur, quia tunc alium substituere potest. *ibid.*
Non esse in rerum natura, & esse inhabilem, paria.
 289.77 & 418.63
Non defendere, & non legitime defendere, paria.
 290.80 & 454.74
Non esse, & non apparere, paria. 320.21 & 402.
 107
Non probare, ac probare confusè, idem. 108
Non, omnia excludit & negat, & est fortior ad
negandum quam affirmatiua ad affirmandum.
 404.22, 23
Non entis nullæ sunt qualitates. 417.39
Non entia nec formam nec materiam habent, nec
subiectum, nec substantiam in qua dispositio iu-
ris verificatur. 40
Non esse, & nullum esse, paria. 418.62
Non fieri, & fieri illegitime, paria. 63
Noscens quomodocumque rem arcanam ad sigillum
manet obstrictus, qui non debet esse melioris
conditionis, quam qui primò eam nouit. 66, 67
Notarij & scribæ ab sponte offerenti an recipere ali-
quid extra taxam possint. *ibid.*
Nota publica circa maculam alicuius probat, &
æquiparatur scripturis, & descendentiæ à poeni-
tentiariis, & à sacellis benedictis. 385.56, 57
& est idem ac fama publica, seu infamia. 61
dicitur quasi signum, & notari quasi ignominia
signati. 64
Nota nominis, est natus honoris. 63
Nota priuatæ adminiculum faciunt. 447.25
Notum pluribus per plures probari debet. 228.24
Notari infames dicuntur. 385.62 & seqq.
Notatus idem ac infamatus. 65
Noxia maiorum deficiente in loco originis de co-
gnominibus, & eorum qualitatibus testes inter-
rogentur. 129.38
Notoriam ab omnibus sciri præsumitur. 378.90
Notitas quælibet censetur origo & radix productiua
suspicionis. 123.45
Notitij quamuis arbitrio religionis expelli possint
intra annum probationis, intelligitur iusta exi-
stente causa, non ex libero, & absoluto arbitrio.
 284.15

N V

Nubere indigno, & turpem vitam agere æquiparan-
tur. 100.88
Nullitas notoria non comprehenditur in dispositio-
ne nullitatem generaliter excludente. 396.30
dicitur, quæ in sententia, vel in actis aperte con-
tinetur. *ibid.*
& quæ ex publico constat instrumento. 131
nunquam reiecta censetur. 22
non prohibetur prohibita appellatione. 33, 59
etiam à tribus sententiis conformibus. 34, 60
nec notorium grauamen. 34
ex actis apparens impedit viam executiuam. 35
& si ex actis non appareat, impedit executionem
obligationis cameralis. 36
Nullitas notoria exclusa non censetur, etiam dum
lex nullitatem expresse excluderit, expressa in
sententia, seu in actis eam inefficacem reddit. 417.
 34, 35
Nullitas sententiæ notoria attendenda, non verò
quæ ex aliis extraneis infertur. 419.69

Numerus testium adimplendus ex fide dignis. 124.57
Numerus testium est determinatus in quibusdam
Tribunalibus, & communitatibus. 127.18
Nuptia solo consensu perficiuntur. 98.52
Nuptiæ promissa ritè recusantur ex turpi conuergis
conuersatione. 101.90
Nuptiæ secundæ aliquando dubium producent in
probandis qualitatibus sanguinis, & quomodo
probari debeat. 129.43

O B

O *Blatio* charrularum in tempore æquipollenti
 facta idem operatur. 376.72
Obligatio secreti semper intelligitur nisi iusta causa
 reuelandi adfit. 135.38
 vtilitas eius, in cuius gratiam secretum tacendum
 venit, iusta est causa reuelandi. *ibid.*
Obligatio denunciandi, & testimonium ferendi,
 differunt. 183.32, 34
 & an locum habeat in nostra specie. 33
Obligatio nulla nihil est. 418.45
Obligatio similiter communis, & omnes ligat. 449.8
 contrarium. 11 & seqq.
Oblivio in antiquis præsumitur. 227.20
 etiam in proprio facto. 21
Oblivio parit contrarietatem & dissonantiam in te-
 stibus circa probationem antiquam. 434.12
 in re antiqua præsumitur. *ibid.*
Oblivio ex tæporis diuturnitate præsumitur. 468.25
Obscurè loqui, & nihil loqui, paria. 145.19
Observantia iniquæ legum & statutorum mæderi
 oportet. 366.12
Observationes hæreticæ probatæ arguunt quemlibet
 obseruatorem illius hæresis. 190.17

O C

Occultans alienum honorem, seu laudem, furi similis
 est. 372.26
in tempore Occurrere satius, quam post vulneratum
 exitum. 113.1

O D

Odiu remittere tenemur, non satisfactionem. 16.
 11
Odiu & fauor simul dantur secundum Cobbar.
 36.11
 explicatur. 13
Odiu sine causa ad inimicitiam sufficit. 249.4
Odiis, & malitiis occurrendum est. 349.1, 7
 maximè cooperatis, & palliatis cum velamine pu-
 blici boni. 2
Odia & seditiones minuunt facultates, & mortem
 ciuibus afferunt, & damna reipublicæ augent. 356.1
Odiu etiam in bono opere lethale est. 361.28

O F

Officiales sancti Officij debent plurimum respicere
 graues pœnas impositas contra transgressores se-
 creti. 139.85
Officium erectum à Ferdinando & Elisabeth contra
 Iudæos, Sarracenos, & hæreticos, qui & eorum
 descendentes à tanto munere repellere inceperunt,
 & quare. 20.2, 3
 ex quo maximi fructus orti fuerunt. 4
S. Officium statum habet puritatis. 20.3
Officia publica appetere an licitum. 22.24
 obtinens Officium, seu honorem sibi indebitum
 pœna falsi, vel sacrilegij punitur. *ibid.*
 detinens Officium contra prohibitionem statuto-
 rum, illud renunciare tenetur, aliàs mortaliter
 peccat. 21.17.19 & seqq.
 explicatur. 25.27
 conferens

& Verborum.

conferens indigno Officium aut dignitatem, mor-
 taliter peccat, & iudices tenentur ex officio in-
 quirere causam inhabilitatis & infamiae ad re-
 pellendum eum. 17
Officium Inquisitionis solet vti poenitentis publi-
 cis. 57.9
 quæ saltim ex facto infamant. 10, 11
Officium iudicis est loco partis. 126.3
Officium iudicis cessat statim post propositam re-
 culationem. 141.16
Officium largitur modo solito. 167.43
Officium concessum arbitrio concedentis auferri
 sine iusta causa non potest. 284.15
Officium fiscalis honorificum, succedit loco offi-
 cij iudicis. 454.14, 15

O M

Omnia non vna regula dimetienda. 79.134
Omne quo causa instruitur instrumenti nomine
 continetur. 306.3
Omnia non semper vtilia. 367.15
Omne, totum includit. 451.35
Omnes de familia, quoad iura sanguinis saltim re-
 presentatiuè velut vnus considerantur. 169.50
Omnes de familia quasi vnus interpretatiuè saltim
 iudicantur. 394.13
Omnia laxatiuum est, præcisam naturam habet,
 & omnia excludit. 404.15, 17

O N

Onus deferendi nomen & arma concernit hono-
 rem & commodum testatoris, memoriam domus
 & agnationis conferuat. 102.109
Onus arma & nomen ferendi non solum consan-
 guineis, verum & extraneis apponi potest. 103,
 117
Onus sponte susceptum etiam sine comodo re-
 portari debet. 110.23
Onus rei accedens censetur eius pars indissolubilis,
 nec alterationem admittit, & semper idem est in
 omnibus. 341.45, 46
 inherens rei in quemcumque transit. 50

O P

Operari contra proprium assensum nemo debet. 362.
 39
 iniuste facit, & peccat mortaliter. 40
Opes & vita fluxa & caduca sunt, fama verò perpe-
 tuò durat. 8.6, 7
Opes melius à subditis possidentur, quam sunt in
 publicis ærariis. 357.14
Opinio bona ditior est pecunia, & in tenebris pro-
 prium splendorem tenet. 6.9
Opinio prana cura hominum qualitates oriri ab
 iniquis solet cupientibus, quod oriatur fama
 mala. 14.9
Opinio media & distinguens præferenda. 136.45
Opinio P. Th. Sancij *sum. cas. 6. num. 15.* suspecta est.
 186.53
Opinio illa antiquissimæ originis probatur ex nudo
 auditu. 206.32
Opiniones consulentium non tantæ habendæ sunt
 sicut scriptorum. 204.15
 communis Opinio venit appellatione legis in sta-
 tuto de lege loquenti. 218.12
Opinio communis excusationem in vtroque foro
 præstat. 235.37
Opinio illa sequenda ob quam fraudibus obuiatur.
 416.21
Opinio Doctorum distinguendum præferenda.
 468.27
Opinionem probabilem sequi securè possumus.
 483.28

Opinio in dubiis, non in certis locum habet. *ibid.*
 sequi eam debemus, quæ est rationabilior,
 æquior, tutior, & benignior. *ibid.*
 à communi non recedendum. *ibid.*
 & quid in foro animæ. *ibid.*
 pro amico non datur nec est. *ibid.*
 probabilem sequi possumus omnia probabiliori
 in foro animæ, & quid in foro exteriori. *ibid.*
Oppositio ad capellaniam, seu beneficium, quando
 ius acquirit. 149 & seqq.
 si proueniat à iure communi, nullum præstat ius
 speciale inter oppositores. 13
 si verò proueniat ab aliqua speciali dispositione,
 vocatus expresse ex oppositione consequitur
 ius ad rem. 14
 vbi defenditur opinio Io. Gut. *consilio 1. mna. 24.*
 contra Pelæz de Meres. Declaratur amplius
 prædicta distinctio. 16
 conciliantur duæ contrariæ opiniones Pelæz de
 Meres circa propositum dubium. 15
 vocatis specialiter à testatore tribuit ius in re
 contra nonnullos. 150.24
 si verò plures vocentur ex certa descendencia &
 genere inter eos nullum præstat præcipuum
 ius. 149.17
 quod etiam locum habet in statuto, seu consue-
 tudine conferendi beneficia originariis certis
 territorij. 18
 ad honores puritatis nullum ius tribuit, nisi
 specificè nominatis à fundatore respectu ex-
 traneorum, non vocatorum. 150.19
Oppositio saltim tribuit ius considerabile quod
 tolli non potest nisi ex iusta causa, licet hoc non
 intelligatur respectu aliorum oppositorum. 284.15
Oppositiones calumniosæ non instruendæ. 457.50
Oppositor ad collegium, qui ius adquisitum non
 habet, non potest repelli iuste ob reprobatas
 probationes. 284.13
Oppositor æqualiter dignus, qui testes contra se tes-
 tes habet reprobatos omitti potest, & eligi alter
 æquè dignus. 285.24
Optio nulla nihil est. 418.59

O R

Ordo difficillimis intellectum præbet, & ordinata
 confusionem pariunt. 1.1
 secundum Ordinem omnia fieri debent. *ibid.*
Ordines militares statutum habent puritatis. 20.6
Ordines militares ad fidei hostes opugnandos fue-
 runt adiuuenti, à quibus bello debellantur: sicut
 in sancto Officio iurium deprimuntur gladio.
 30.15
Ordines D. Iacobi & Calatrauæ non requirunt mi-
 litem esse Christianum veteranum. Sicut colle-
 gia, & ordo Alcantaræ exposcunt, & quomodo
 accipi debeat remissiuè. 52.13
Ordo clam & secretè procedendi de more seruatur
 in omnibus Tribunalibus, & Communitatibus
 vbi sunt statuta puritatis. 110.21
Ordo facer accipitur cum tacita conditione seruandæ
 castitatem, etsi expresse non vocetur, &
 quamuis eius ignarus fuerit suscipiens. 28
Originarij melius sciunt qualitates inquisiti. 120.2, 8
Originarius non solum dicitur illius loci in quo
 quis natus est, sed etiam eius in quo sui nati fue-
 runt parentes. 5
Origo natalium inspicienda de iure communi in
 elargiendis publicis officiis. 31.30
Origo vitiosa cum vitio transit. 54.50
Originem familiæ non implicat putam esse, &
 aliquem ex ea diuertere à fide. 71.59

Index Rerum,

Origo maiorum semper sequenda, sicut & cuiusque rei 120.3,4,12
 Origo vitiosa vitia sua eiicit in posteris. 121.10
 Origine dubia existente quid agendum à Commissario. 13
 Origo maiorum supra auos an sequenda. 14
 negatiua proponitur. num. seqq.
 affirmatiua verò 20 & seqq.
 Origo prima in qualitatibus sanguinis exquirendis diligenter inuestiganda. 24,25
 Origo, & descendencia à Iudæis probatur per testes. 188.1
 & an de visu hodie possint esse. 2
 Origo probatur per testes singulares. 196.31
 Origo probatur per famam, & communem reputationem. 219.15
 Origo fama à testibus expetenda in recentibus. 226.12
 fecus in antiquis. 227.20 & seqq.
 & quid in puritate & nobilitate probada. 228.27
 Origo certa demonstranda est ad probandum puritatem sanguinis. 317.2
 Origo famæ inspicienda, non nomen. 386.73,75
 vis Originis transfunditur in omne ab ea derivatum. 76
 Oriundi ex immaculata patria puri præsumuntur, & boni. 164.7
 Ortus ex bonis bonus, & ad omnia idoneus præsumitur esse. 8.20

P A

PActa quælibet, quibus nobiles nobiliores redduntur, iure sustinentur. 352.20
Palinodia an recantanda dum aliquis vocatur *Iudæo*, o *Moro*. 55.61 & seqq.
 Papa non potest aliquem priuare beneficio sine causa. 284.14
 Papam indulgere posse, monachus vt ad tempus uxorem ducat vsque ad procreationem saltem filiorum, ne stirps nobilis sine prolesiniatur, nec certum, nec securum est. 352.26
 Papa ob pacem potest non solum dispensare in matrimonio, sed etiam dissolueret iam contractum. 355.24
Par in parem vim non habet. 411.51
 sed & quod Principi, Inlit. de iure natur. explicatur. 449.14
 Parentum laus ex nobilitate filiorum. 8.10
 ex Parentum qualitatibus sobolis mores deducuntur. 13
 Parentes & filij pro vna habentur persona. 14
 Parentes velut regula sunt, qua mores, & qualitates filiorum dimetiuntur. 19
 Parentes causa esse solent virtutis filiorum, qui illorum vestigia plerumque sequuntur. 25
 Parentes tenentur mediocrem diligentiam adhibere in acquirendis bonis, quibus filij alantur iuxta proprium statum, & eos erudiri facere in aliqua arte, aut facultate. Et similiter tenentur honorem filiis curare suis operibus, & dirigendo eorum mores, vt ea discant, quibus & Deo seruiant, & suo honori & statui consulant. 9.31
 à claris Parentibus ortum ducere thesaurus magnus. 10.2
 Parentes ex delicto non acquirunt nouas qualitates, ac antea habebant. 71.70
 eorum scelus, aut virtus tempore conceptionis filiorum plurimum operatur. 71
 affectus transfundunt in filios tempore conceptionis. 80

patri in generatione plus tribuitur, quam matri. 88
 parentes in filijs puniuntur. 89
 plus diligunt filios natos, quam nascituros. 90
 Parentes falsi assertio non præiudicat. 122.33
 Parentes Inquisitorum gaudent priuilegio fori sancti Officij. 400.85
Parentela & descendencia probatur per testes singulares. 197.39
 Parentela, consanguinitas, & qualitates sanguinis non comprehenduntur in dispositione legum partitarum circa probationem auditus. 206.39
 Parentela, & descendencia difficilis sunt probationis. 244.4
 Parentela & descendencia antiqua melius per consanguineos probari solent. 345.22
Pars efficere potest, vt eo absente iudex testes recipiat. 111.32
 Partes duæ simul maiores eiusdem rei esse non possunt. 236.7
 sed omnino æquales, aut inæquales, inter quæ medium non datur. 8
 Partes vltimæ non audiuntur post rem iudicatam. 390.28
Partialitas, & diuisiones locorum periculosa, & quid à Commissario faciendum. 117.19
Paruum in initio, magnum crescendo efficitur in fine. 381.5
Patria est honor filij, & contra dedecus vnus, dedecus est alterius. 9.28
 Pater propter filios de honore curare debet. 8.9
 Patrem decessisse hæreticum sufficit, vt filij pœnas incurrant. 68.19
 Pater non potest matrimonium filij impedire, nisi filius maculatam ducat, quia tunc pater iustam habet causam ad impediendum. 101.95
 quo casu non loquitur Concilium Tridentinum. & idem Ecclesiastici iudices eum iuuare debent. ibid.
 defendit suum honorem & suæ familiæ iusta & naturali ratione suadente. 96
 potest exheredare filiam ignominioso & indigno nubentem. 100
 contrarium. 101 & 102
 vbi quoddam pater eam in tertio & quinto exheredare poterit, & ei negare dotem, licet contrarium verius.
 Pater habens facultatem condendi maioratum vocare potest filios naturales. 107.191
 Pater qui errore pro filio agnouit qui non erat, sibi non præiudicat. 122.32
 Patrem non habet qui incertum habet. 174.32
 Pater est legitimus contradictor & defensor. 339.26
 Pater non succedit in maioratu filij. 397.72
 Pater in filium transferre non potest puritatem, quam se non habere, falsus est. 426.8
 quod Patri nocet circa sanguinem, nocet filiis. 11
 Pater & filius eodem nexu sanguinis iunguntur. 427.14
 Pater & filius diuerso iure esse possunt circa nobilitatis possessionem, non verò circa eius proprietatem, nec circa maculam. 171.8
 quo sensu verum quoddam ex eadem domo alij possunt nobiles reputari, alij non, & quoddam probata nobilitate vnus fratris non censetur probata nobilitas aliorum, fecus aliter. ibid.
 Pater admittitur in testem contra filium dum veritas aliter haberi non potest. 434.18
 Pater cogitur filium agnoscere ni euidentissimis ostendat probationibus alterius filium esse. 441.20

Patientia

& Verborum.

Patientia in ferendis iniuriis maius meritum constituit, quam vindicta. 17.22
Patriam propriam deserentes suspecti sunt. 120.6
Patronus ecclesiasticus post factam præsentationem variare non potest. 151.47
 fecus laicus, qui potest variare, aut in diuersis temporibus, aut vno contextu plures nominando. 48
 ratio differentia inter patronum ecclesiasticum, & laicum. 47,49 & seqq.
 à patrono facta vim electionis habet. 152.50.
 plurium collectè, & simul facta an possint reiterari. 63
 laici, dum ecclesiasticus præsentari debebat, & maculari dum purus, inualida, & ius præsentandi ad superiorem redit. 153.81
 vt laicus variare possit, quæ requirantur. 152.55 & seqq.
 indignum præsentans lethaliter peccat. 153.78
 ecclesiasticus priuatur pro ea vice alium præsentandi. 79
 nisi infirmum cum patrono laico indignum præsentet. 80,81
 præsentare debet eum qui qualitatibus requisitis sit præditus. 154.89
 & quæ debeat considerare ad ritè præsentandum. 90
 Patronus qui potest variare, duos tantum potest nominare vt infinitas tollatur. 152.62
 Patronus quando peccet præsentando idoneum omisso digniori. 153.65
D. Paul. 2. Corinth. 12.16. intelligitur. 457.60
Pax in Ecclesiis, & communitatibus seruari publice interest. 30.17.22
Pax, est tranquillitas boni. 354.2
Pax & concordia familiarum vtilior reipublicæ, quam bonum aliud. 437.44

P E

Peccantes publice palam sunt puniendi. 57.2
Peccatum quoad forum interius deficit ex defectu aduertentia. 135.38
 Peccatum occultum proximi detegendum non est dum inquiritur causa elargiendi legatum pium, eleemosynam, aut gradus in vniuersitatibus. 182.17
 secus dum agitur de promouendo ad sacros Ordines, ad beneficium, seu publicum munus, dummodò remedium ex reuelatione speretur. 19
 infamia illius, qui per mendacium bonam consequutus fuit famam, detegi potest, si ex ea communitas lædi potest. 19
 infamia occulta pandenda est, ne inhabilis officium, aut beneficium assequatur. ibid.
 Peccatum grauissimum constituit honore proximum priuare, & iuramento ei tribuere, quem non habet. 230.42
 Peccatum potest interuenire ex mente testium, quod in re ipsa non est. 302.43
 Peccatum dirigitur aduersus Dei placitum, & patrat aduersus Deum, vel aduersus proximos. 159.6
 vtrumque verò aduersus rectam rationem. 7
 Peccatum multipliciter oriri possunt in causis puritatis, quæ recensentur hic. 360.19 & seqq.
 Peccatum tardè deficit in oblatione occulta libellorum ratione prauis animi, & odij. 371.17
 Peccatum ex detractione & contumelia ex duplici sumitur capite, aut ex grauitate iniuriæ, aut ex damno ex ea sequuto. 387.91,94
 Peccatum non præsumitur. 428.33

Peccata multa ex delato iustitiam oriri possunt in causis puritatis. 481.5
Pecuniam publicam defendit fiscalis. 454.16
 Pecunia nexius regnorum. ibid.
Penitus taxatum est, præcisam naturam habet, & omnia excludit. 404.4,17
Perfecta ex superuenienti casu non tolluntur. 79.1,5
 Perfecta ex imperfectis subuerti non debent. 378.87
 Perfectum quod est aliis non indiget indumentis. 286.38
Periculo tanto efficacius occurrendum est, quanto maius ex eo speratur damnum. 362.48
Permissum ex Principis constitutione non eget restitutionis auxilio. 413.77
 & si ex æquitate procedat, ius ordinarium dicitur. 78
Permutatio nulla nihil est. 418.45
Perseuerantia errorem deficere arguit. 123.47
 Perseuerantia per multos annos veritatem arguit. 222.10
 & ex ea fama antiqua firmitatem accipit. 223.11
Persona eius cui defertur honor in primis consideranda. 53.26
 Persona turpis dicitur quæ pro tali in regione iudicatur. 101.9.1
 Personæ egregiæ, infirmi, & valetudinarij, senes non debent cogi ad comparandum. 124.07
 Persona eadem dicitur verè & representatiuè. 169.50
 Persona & industria commissarij electa est ad examen testium. 276.43
 Persona semper debet esse certa. 317.3
 Persona ex nomine ostenditur, & probatur. 329.28
 Persona ex veris constando probationibus, non est curandum de nominibus, & demonstrationibus. 330.43
 quia nihil interest, quo nomine, aut signo quis agnoscat. 44
 Persona publica eligi fuit consuetum ad defensionem fiscali. 454.11

P H

Physiognomia, complexio, & temperies cuiusque. ibid.

P I

Pignus nec hypotheca idem. 418.47

P L

Plebeius nobilitatus, ita est nobilis, ac si nulla præcessisset ignobilitas. 87.51
 Plebeium spernere nobilem ex priuilegio non præsumitur. 105.168
Plenitudo potestatis in illicitis potius dicitur plenitudo tempestatis. 149.11
Pluralitas mater est incertitudinis, & confusionis. 319.4
 Pluralitas vbi, ibi confessio. 5
 Pluralitas rerum præsumitur, non verò factorum, nec indiuiduorum, secundum quorundam opinionem. 320.13
 contrarium verius ostenditur. 14
 Pluralitas rerum, quæ communiter solent multiplicari, præsumitur. 321.28
 Pluralitas rerum & personarum frequentior est, quam familiarum. 325.27
 Pluralitas nominum vulgarij præsumitur, & non est necesse probari, destruit præsumptionem identitatis. 348.11
 fundi non præsumitur. 25
 in criminalibus præsumitur ad excludendum delictum. 329.36,37
 dum ex pinguioribus constat probationibus destruit probationem, seu præsumptionem identitatis. 330.46
 aut

Index Rerum,

ant si ex maiori ratione, aut verisimilitudine. 48
 præsuntur ad excludendum falsitatem. 47
 Pluralitas præsuntur ut testes à contrarietate cri-
 piantur. 329.37
 Pluralitas actuum hominū nō præsuntur. 332.4,12
 Pluralitas præsuntur ex communiter accidentibus.
 335.3
 Pluralitas præsuntur ex diversitate rerum, tempo-
 ris, loci, aut personarum, & formæ. 5.6
 & causæ. 7

P O

Pæna hæreticorum quales sint. 57.13
Pæna arbitraria imponitur ex defectu probatio-
 num, si tamen reus manet suspectus. 16
Pæna arbitraria suspectis impositæ quæ sint. 58.15
Pæna vehementis præsumptionis quæ? 17
 & lenis. 18
 hodie ob leuem præsumptionem publica non
 imponitur. 19
 an hæ omnes statutis comprehendantur. 21 &
 seqq.
Pæna graues imponebantur ob leuia delicta in ini-
 tio sancti Officij. 60.48
 in quibus facile dispensatur per supremum Se-
 natum. 61.50
Pæna aduersus contumaces magis oritur ex contu-
 macia, quàm aliunde. 66.45
 hæresis respectu filiorum exorbitans est, & re-
 stringenda venit. 71.56
 imposita filiis hæreticorum mortem hæretici
 pertinacis requirit. 75.102
 eius tempus morte præcluditur. 103
 nec inspicitur tempus inceptæ hæresis. 105
Pæna hæresis respectu filiorum exorbitantior est, &
 restringenda venit. 71.56
Pæna semel cōtracta ex accidenti non tollitur. 98.54
Pæna non habet locum in turpitudine procurata,
 sed inefficaciter consummata. 99.60
Pæna imposita à testatore, seu fundatore etiam ha-
 bet locum si matrimonium inualidè cum impura
 contrahatur. 62
 contrarium. 66 & seqq.
Pæna à testatore imposita incurritur ex actu nullo.
 65
Pæna imposita à testatore non deferenti nomen &
 arma, non habet locum, dum morte præuentus
 non potuit adimplere. 103.124
Pæna etiam infidelitatis & periurij imposita est in
 sancto Officio contra transgredientes arcanum.
 139.86
 ad *Pænam* extraordinariam sufficiunt præsumptio-
 nes, & indicia. 139.101
Pæna ipso iure imposita sententiam requirit, non
 circa delictum, sed quoad modum & formam
 executionis. 190.18,19
Pœnitentia olim triplex, & qualis. 57.1,3
 publica infamiam generat, & irregularitatem se-
 cundum quosdam. 1,10,11
 contrarium. 6
 solemniter irregularitatem tantum producit. 5
 omnis, quæ infamiam generat, & irregularita-
 tem etiam. 7
 non expressa in statuto, quæ non habet eandem
 rationem, quæ est in expressis, statuto non
 comprehenditur. 58.22
 quod etiam locum habet in qualibet constitu-
 tione & lege. 23
 præsuntur inflicta in sancto Officio propter
 hæresim. 60.44
Pœnitentia certa, sacculus benedictus, instrumenta,

& Verborum.

Potestate tributa iudicandi ex arbitrio, facultas vi-
 detur concessa aliquid relaxandi ex iuris rigore,
 & quoddam relicto extremo rigore seruetur equi-
 tas, & tunc iudex sequi potest probationes per-
 suasivas. 464.26,27

P R

Pragmatica nostræ finis qualis sit. 353.40 & 367.20
Pragmatica nostra in rectum dirigit informationes
 & iudicia puritatis, & nobilitatis. 363.4
 & tollit abusum vsque adhuc seruatum, ex quo
 plura pullulabant damna. 5
 est commoda priuatis, familiis propicia, & sta-
 tutorum obseruatricis. 6
Pragmatica nostra intendit emendare rigidam for-
 mam procedendi circa iudicandum qualitates
 sanguinis introducta in quibusdam communi-
 tatibus. 366.10
Praxi seruata velut lex attendenda. 51.12
 statuta contra ius commune ex eo non interpre-
 tanda. ibid.
 intelligenda ita vt ei aliquid addant. ibid.
Praxis Tribunalium est optima dubiorum inter-
 pres. 75.107
Praxi omnium Tribunalium contenta est si præten-
 sor memoriam parentum & auorum tantum
 ostendat. 121.19
Praxis Cathalonie apponendi arcam clausam in
 atrio domorum visitationis, vt litteræ secretæ
 contra syndicos proiciantur, omnino velut per-
 niciosa damnatur. 373.32
Praxis seruanda, & ab ea non est recedendum, etiam
 si fuerit contra statuti mentem, vel non recta, nec
 iuridica, etsi incongrua, & impropria. 479.90,91
Præcepta patientiæ spectant ad præparationem ani-
 mi eam exercendi, non ad verum præceptum
 constituendum. 17.23
 pro *Præcepto* patris præsumentum. 100.81
Præceptum cum indigna contrahendi, non magis
 obligat, quàm generalis nuptiarum prohibitio.
 101.89
Præiudicium communitati prouenire potest ex taci-
 turnitate descendentiæ à pœnitentiariis per san-
 ctum Officium. 184.38
 temperatur & declaratur. 185.45
Prælatus potest renunciare bonis quærendis Eccle-
 siæ, aut monasterio absque solemnitatibus. 150.
 22
Prælati non debent recipere chartulas, quas iustici
 contra suos rectores clanculo offerunt. 371.5
Præscriptio non interruptitur per citationem nulli-
 ter factam, nec per processum nullum. 418.53
Præsens plus læditur quàm absens. 387.90
Præsentatio, & nominatio tribuunt ius ad rem, &
 quid sint. 151.35,37
 fieri debet à patronis post vacaturam. 38
 aliàs facta, aut promissio præsentandi nulla est. 39
 à patronis laicis intra quadrimestre, & ab eccle-
 siasticis intra semestre. 40
 à quo tempore currat. 42
Præsentatio à maiori parte patronorum præfere-
 ndus. 153.64
 nisi indignus fuerit, quia tunc præferri debet
 dignus, à minori parte præsentatus. 66
 ex concordia patroni Ecclesiastici, & laici præ-
 ferendus præsentato ab aliquo eorum separa-
 tim. 77
 à patrono reici potest per collegium, nec capi-
 tulum sine iusta causa. 154.87
 quia cæteris præferendus est. 88

Præses potest è ciuitate eicere homines non solum
 mala, sed & suspectæ famæ. 478.87
Præsumentum non est, quod iuridicè non est. 301.29
 Præsuntur quod regulare est. 60.45
 Præsuntur saltem aduersus eum, qui identitatem
 probare tenetur. 322.33
Præsumptio est quod quilibet intendit incrementum
 honoris suæ agnationis. 12.7
Præsumptio iuris & de iure quæ. 37.27
 firmum ius statuit, & habetur pro omnimoda
 veritate, remissiuè. 28
Præsumptio sicut fictio veritatem imitatur. 68.22
Præsumptio est ex facto hæresis pronum fuisse hæ-
 reticum ad illud patrandum delictum à tempore
 conceptionis. 72.72
Præsumptio ne filij parentum mores imitentur
 quomodo dederit huic prohibitioni causam. 73.
 83,85, & seqq.
 non primariò, sed secundariò eam dedit. ibid.
 sed simul cum sanguinis infectione, & quomodo
 explicatur. 74.86 & seqq.
Præsumptiones, & indicia an probent secreti reue-
 lationem. 139.89 & seqq.
Præsumptio est pro patrono, nisi eius scientia aper-
 tè probetur. 151.44
Præsumptio quid. 160.8
 est triplex. Prima iuris, & de iure. 9
 secunda iuris tantum. 11
 alia hominis. 12
Præsumptio iuris dicitur liquidissima probatio. ibid.
 hominis ita dicitur, quia in homine cōsistit, sicut
 præsumptio iuris, quia in lege sistit. 161.14
 potentior vincit minorem. 16
 negatiua validior, quàm affirmatiua. ibid.
 quod adducitur ad probationem puritatis & no-
 bilitatis. 17
Præsumptiones in dubiis, non in certis sedem ha-
 bent. 15
 quilibet Præsuntur manere in eodem statu, &
 eisdem conditionibus, quas ab origine habuit. 18
Præsumptio puritatis an sufficiat ex nostris statutis
 ad eorum honores obtinendos. 164.3
 affirmatiua fundatur. 4 & seqq.
 auctores, qui eam sequuntur, referuntur. 165.19
 & plura ad propositum inferuntur. 21 & seqq.
 negatiua verior iudicatur, & eius fundamenta re-
 feruntur. 166.34 & seqq.
 auctores, qui eam patrocinantur adducuntur. 168.59
 & contrariis fundamentis satisfit. 64 & seqq.
Præsumptionem iuris pro se habens probatam ha-
 bet suam intentionem, nec plus tenetur probare.
 164.45
Præsumptiones iuris liquidissimæ dicuntur proba-
 tiones. 6
Præsumptio est veritas verisimilis, non certa. 167.41
Præsumptione puritatis existente potest deficere
 puritas. 169.68
Præsumptio iuris contrarium asserentem grauiori-
 bus onerat probationibus. 174.24
Præsumptio sumenda à communiter accidentibus.
 175.40
Præsumptio est pro testimonio consanguinei depo-
 nentis contra sanguineum. 239.18
Præsumptiones saltem arbitrio iudicum oriuntur
 ex actis in aliis iudiciis. 261.4
 etiam coram iudice incompetenti factis. 6
Præsumptio est in factis antiquis fuisse potentio-
 rem memoriam apud illos, qui instrumenta confece-
 runt. 305.8
 Præsumptio

Index Rerum,

Præsumptio pro instrumento est.	311.4	Prætenfor reiici non debet post inceptas informa-	157.142
præcipue inter eas in partes, & contrahentes.	5	tiones puritatis.	157.142
& in re nouiter enata.	6	ius habet considerabile.	150
Præsumptio iuris de illis semper est, in quibus de-	319.6	habens ius acquisitum non ita facile repellitur,	146
cisio locum habere potest.	319.6	sicut dum nullum.	146
Præsumptionem iuris pro se habens nihil tenetur	7	Prætenfor tenetur suas qualitates probare per com-	172.12
probare.	7	missarium ad hoc electum in cõmunitate.	172.12
Præsumptio euidentis est probatio.	8	Prætenfor, sicut admitti non potest nullis receptis	177.70
Præsumptio in certis locum non habet.	320.16	informationibus, ita nec cum nihil probatum	177.70
Præsumptio est, quod plures idem fecerint nomen	325.26	manet.	177.70
in eodem loco commorantes eiusdem sint fami-	325.26	Prætenforem reiicere ex inimicorum assertionibus	258.46
liarum.	325.26	iniustum, inhumanum, & contra ius, & con-	258.46
secus si in diuerso loco commorentur.	29 & seq.	scientias.	258.46
Præsumptio cedit veritati.	328.22	& qui hoc faciunt pœnas luent in vtrisque bo-	259.48
Præsumptio honestatis sumenda, nõ luxuriarum.	333.18	nis tam animarum, quàm corporis.	259.48
Præsumptio magis honesta præferenda.	19	& eandem patientur calumnias.	50
& quæ minus lædit proli.	24	Prætenfor quancumque admittitur ad cõtrarium	341.45
Præsumptio magna est contra eos, qui magis volunt	28	probandum contra latam sententiam.	341.45
esse spurios, & illegitimos, aut descendere ab eis,	28	<i>Presbyter</i> verè non baptizatus, sed putatiuè, an ve-	170.73
quàm ex legitimis nuptiis procreatos.	28	rum Corpus dominicum conficiat in sacrificio	170.73
Præsumptiones semper habent locum dum plenæ	335.1	Missa.	170.73
deficiunt probationes.	335.1	<i>Primogenitus</i> vocatus ab statuto verè talis esse debet.	86.37
Præsumptio validior tollit debiliorem.	4	à <i>Primordio</i> tituli posterior formatur cœteris.	315.49
Præsumptio propinquo rei de qua agitur excludit	19	<i>Princeps</i> verè nobiles efficere potest.	84.11
præsumptionem identitatis, aut pluralitatis.	19	& solus potest tribuere plenam & vniuersalem	12
Præsumptio est contra illum, qui instat, quod alteri	375.55	nobilitatem.	12
grauè inferatur damnum, præcipue si non habeat	375.55	est nobilitatis fons.	13
interesse, nec commodum.	375.55	non potest natales veros mutare.	86.31
Præsumptio iuris & de iure qualis.	405.3	ita nobilitatem concedit, vt veros nobiles con-	38
nullam admittit probationem in contrarium.	4	situat.	38
Præsumptio est, quod quis suum honorem tueatur,	427.24	eius rescriptum potiùs intelligitur de nobilitate	39.40
non quod deserat.	427.24	ab ipso concessa.	39.40
Præsumptio est pro sententia.	460.85, 89	præsumitur maiorem habere affectionem suis	41
Præsumptio iuris constituit in quasi possessione	88	factis quàm alienis.	41
qualitatis, & fundat agentis intentionem.	88	Principem tangit obseruantia & veneratio dignita-	86.41
Præsumptiones, & coniecturæ vehementes etiam in	463.22	tis ab ipso concessa.	86.41
materia obiectiua plenè probant.	463.22	concedit nobilitatem cum suis omnibus quali-	42
Præsumptio vehemens qualis, sufficiens est ad ple-	23, 24	tatibus & honoribus.	42
nè probandum in antiquis.	23, 24	eius priuilegium interpretandum, vt omnia com-	44
Præsumptio iuris est pro bona fama.	469.32	pleat, & naturam imitetur.	44
Præsumptio est pro frequentius acciditibus.	474.39	& idem operare debet in re concessa, quod veri-	87.46
Præsumptio est pro bona existimatione persona-	483.22	tas si adesset, operaretur.	87.46
rum, secundum eam iudicandum.	483.22	ab eo vera prouenit nobilitas, & in ceteros deri-	47
<i>Prætenfor</i> consensum præstat circa seruandum soli-	110.21	uatur.	47
tum modum & stylum, cum hac conditione velle	110.21	plenissimam habet potestatem in eis, quæ sunt iu-	49
videtur, & se subiicit statuto, seu consuetudini	110.21	ris positui.	49
communitatis.	110.21	ita priuilegia concedit, vt non solum futura pro-	51
Prætenfor se sponte submittit imperfectæ proba-	29	uideat, sed & præterita omnia tollat impedi-	51
tionem, & solitum ordinem approbat, maximè se-	29	menta.	51
condum requisita statutorum, non ex aliis mo-	113.3	nobilitatem quam concedit, adæquat nobilitati	53
dis extraneis, & iuri non congruentibus.	113.3	sanguinis.	53
Prætenfor in initio melius reiicitur, quàm post	114.13	effectus naturalis nobilitatis creare potest.	55
factam gratiam.	114.13	nõ verò effectus puritatis sanguinis, 88.65 & seq.	67
Prætenfor non assentit determinatis & certis per-	14	imitari debet naturam.	67
sonis.	14	Princeps suo priuilegio non potest mutare qualita-	96.17
nec approbare videtur personas non publica-	15	tes naturales, nec derogare voluntati testatoris.	103.121
tas.	15	Princeps dispensare non potest in grauamine feren-	103.121
immò nec notas.	16	di nomen & arma.	103.121
licet se subdat, vt tribunal, seu communitas	17	Princeps non potest nobilitatem concedere quoad	104.138
commissarium informantem eligat, non se	17	hominum dispositiones, quæ intelligendæ sunt	106.175
subiicit huic specialiter electo.	17	de vera & naturali nobilitate.	106.175
potest commissarium recusare.	18	contrarium.	106.175
& testibus repulsas opponere.	18	Princeps non debet consuli in merè factis.	144.5
Prætenfor detecto errore veros potest nominare	122.30	quia eorum non habet scientiam.	6
parentes quancumque.	122.30	Princeps tollere potest quæ sunt iuris ciuilibus, non ita	148.4
Prætenfor, qui post inceptas informationes alios	123.43	quæ sunt iuris naturalis, vel gentium.	148.4
nominat parentes non facile audiendus.	123.43	Princeps potest tollere, & minuere ius in spe, quod	5
Prætenfor in sancto Inquisitionis Officio ex oblata	155.104	prouenit à iuris dispositione.	5
tantum petitione nullum omnino ius conse-	155.104	nisi	nisi

& Verborum.

nisi actu quæsitum fuerit.	6	Priuilegium propter abusum extinguitur.	366.3
secus si ab hominum proueniat voluntate, & dis-	6	& eo malè vtens eius vtilitate priuatur.	4
positione, & ex leui causa possunt tollere in-	6	Priuilegium descendendum ad ascendentes non	397.72
ducta iure positum, secus si ex iure naturali &	6	pertinet.	397.72
gentium, & sic ius ortum ex præscriptione &	7	quæ <i>Probantur</i> per testes singulares, probantur etiam	139.29
consuetudine.	7	per iudicia, & præsumptiones.	139.29
& potest successorem inhabilem reddere, etiam	8	Probare delictum per testes, ac per confessionem,	191.35
in præiudicium sequentis in gradu.	8	idem est, etiam si euidentis & concludens requira-	191.35
nisi inhabilitas ab speciali hominis proueniat	9	tur probatio.	191.35
dispositione, vel sit iam alterius actu quæsi-	9	Probare inimicitiam, & eius causam differunt.	250.8
tum.	9	<i>Probationes</i> hæresis factæ in vita, & in morte æqui-	68.20
si verò illum restituit in vita vltimi possessoris,	10	parantur.	68.20
proderit aduersus sequentem in gradu, &	10	Probatio est facilis de eis, quæ intra centum annos	121.15
econtra potest inhabilitate ne quis ab aliquo	10	vitam agere possunt.	121.15
adquirat.	10	post eos verò difficilis, immo impossibilis.	17
idem etiam est, dum ius prouenit ex contractu,	149.11	Probatio plena oritur ex duorum combinatione, &	129.39
quia nec tolli, nec minui à Principe potest, nisi	149.11	ex pluribus iunctis quæ simul ad vnum tendant.	129.39
ex publica vtilitate & pretio soluto.	149.11	Probatio idoneitatis testium potest esse in scriptis,	140.111, 113
non habet facultatem derogandi maioratibus,	150.119, 120	& verbaliter.	140.111, 113
nec mutandi eius successores.	150.119, 120	Probatio obscura, & æquiuoca non releuat, & pro	145.18
incapacem habilitat.	123	nulla habetur.	145.18
clausula, Saluo iure alterius, subintelligitur, in	124	suspecta est.	19
omnibus eius concessionibus.	124	Probationes in nostro tractatu primum locum ob-	158.1
licet possit priuilegiis derogare, non tamen si ex	125	ostendere, quæ Probationes desiderantur ex pu-	2
eis est ius iam quæsitum, vel proueniat ex con-	125	ritatis statutis perdifficile est.	2
tractu, vel ex bene meritis, vel pecuniis.	126	Probationis vtilitas, deriuatio, definitio, & diuisio,	159.1
licet quidam malint quod nec possit derogare	127	remissiuè.	159.1
priuilegio semel concessio.	128	Probatio ex coniecturis, & præsumptionibus in his,	160.5
potest tamen per legem generalem iuri primoge-	127	quæ sunt difficilis probationis, dicitur conclu-	6
nituræ derogare.	128	dens.	6
& sine lege, dum ius primogenituræ ab eo sum-	151.129	quæ sunt difficilis Probationis, probantur indi-	6
psit originem, secus si à tertio.	130	ciis, & coniecturis.	6
potest præiudicare in iure quærendo spe non ap-	130	& in eis quælibet probatio habetur pro plena, &	7
probato.	130	concludenti.	7
non verò præsumitur velle tollere ius quæsitum,	130	Probatio coniecturalis sufficit ad probandum bene-	165.24
ex causa onerosa.	130	merita.	165.24
Princeps non potest sine iusta causa ius adhuc non	284.14	Probationibus qualitatum contrariis æqualiter ex-	25
quæsitum tollere, ex veriori opinione.	284.14	tantibus, præferenda quæ pro puritate est.	25
Princeps & eius consilium ob bonum pacis possunt	355.22	Probatio illa requiritur quæ ex natura rei haberi	168.52
compellege partes ad transactionem.	355.22	potest.	168.52
Princeps non minus hominibus, quàm pecuniarum pu-	357.17	Probatio præsumptiua vera non dicitur.	53
blicæ debet velle esse consultum.	357.17	Probationes iudiciales rem notoriam efficiunt.	173.12
Principes animabus subditorum consulere debent.	362.44	Probationes æquales vna alteram tollit & elidit.	177.62
Princeps non potest statuere, quod iniuriosum, &	366.8	Probatio dubia nihil est in deferendis honoribus,	70
captiosum est.	366.8	maioratibus, & fideicommissis.	70
Principes, nec leges circa ea potestatem non habent.	385.52	Probatio testium primum locum obtinet.	178.1
nec mutari debent ex nudis verbis, nec volunta-	53	& dicitur probatio clara & euidentis.	2
te.	53	Probatio ex visu potentior, quàm auditus.	190.26
Princeps viua lex est.	398.68	Probatio maculæ non tam dirigitur circa crimen	191.29
duo <i>Principia</i> iuris sunt quæ ad probationes purita-	358.25, 7	maiorum contra fidem, quàm circa eorum reli-	191.29
tis quasi pugnant inter se.	358.25, 7	gionem.	191.29
vbi magis explicatur.	358.25, 7	Probationes per euidentiam facti, aut per confessio-	34
Principio sublato corruunt omnia ab eo prouenien-	417.30	nem requiruntur, vt filij hæreticorum puniantur	35, 36
tia.	417.30	ex delicto patris.	34
<i>Priuat</i> pœna est, & non inducitur vbi non est ex-	103.123	contrarium.	35, 36
pressa.	103.123	Probationes dum requiruntur verificantur in legi-	35
Priuationis pœna requirit grauè damnum ex secreti	138.80	timis, & ordinariis.	35
violatione.	138.80	Probatio regulatur secundum subiectam materiam.	196.26
& eger sententia declaratoria.	81	Probationis quæ sunt difficilis per testes singulares	27
<i>Priuat</i> scribens nec velut testis fidem capit.	421.4	probantur.	27
Priuat qui libet se peritum dicens culpam præstat	455.27	Probatio impedimentorum matrimonij, & proba-	198.45
maximè recepta mercede.	455.27	tio puritatis, & maculæ differunt.	198.45
in <i>Priuilegio</i> omnia censentur comprehensa quæ	87.45	Probationes requiruntur secundum naturam nego-	204.13
tunc excogitari potuerunt.	87.45	tij.	204.13
Priuilegium residendi in aliquo beneficio, vel præ-	88.70	Probatio consanguinitatis in certo gradu non ori-	205.20
benda facit, quod præbendarius faceret, verè re-	88.70	tur ex testibus de auditu, & fama.	205.20
sidendo.	88.70	A A 2 Probatio	
Priuilegium instrumenti nomine continetur.	306.2		

Index Rerum,

Probatio specifica ubi requiritur non sufficit generica. *ibid.*
 Probatio auditus tunc simul requirit famam cum ex facto commodè oriri fama potest. 24
 Probatio consanguinitatis, & puritatis non requirit exactam computationem graduum. 29
 Probatio nudi auditus sine ratione non prodest, maximè in causis arduis. 206.34
 Probatio auditus an noceat ei, qui est in quasi possessione qualitatum sanguinis per honorem actualiter possessum. 208.56
 Probationes puritatis in vno recepta tribunalis, in alio nocere non debent. 209.64
 Probationes quibus aliquid reprobatum debent esse manifestæ. 210.68
 Probatio certi auditus ex certis personis, & probatio famæ ex diuersis vocibus, & auditu differunt. 72.73
 Probatio auditus etiam in antiquis suspitione laborat. 212.80
 Probatio per famam, & per auditum similatur. 1
 Probatio nobilitatis & puritatis per famam, & communem reputationem tantum procedit, vsque ad contrarium probetur. 214.18
 & dum reputatio, & opinio communis est. 19
 præcipue in ciuilibus, non in criminalibus. 3
 nec in ciuilibus arduis. 4
 nec probat simul cum vnico teste de visu. 215.5
 nisi simul habeat plures testes de auditu. 6
 vel alia concurrant adminicula. 7
 vel si fama vehemens fuerit. 8
 & simul plura substantialia concurrant adminicula. 11
 proficit ad torquendum. 12
 & ad inquirendum. 13
 & ad capturam. 14
 maximè si oritur statim post delictum, secus si ex interuallo. 15
 fragilis, fallax & perniciosa est. 216.16
 Probationis difficilis quæ sunt probantur per famam & communem reputationem. 217.2
 Probatio per famam potior, quàm per auditum. 7
 Probatio per famam, & per auditum differunt. 220.21
 Probatio qualitatum generis necesse non est, quod sit vniformis, & omnino constans. 234.27
 Probatio nobilitatis, & maculæ differunt. 235.34
 & qualis. 35
 Probatio puritatis, & nobilitatis, & descendentiæ & parentelæ differunt. 244.9.13
 Probationes tantò magis pleniores requiruntur, quantò de grauiori causa agitur. 253.9
 Probationes circa statum alicuius æquè omnibus prodesse, & nocere locum habet in qualitibus permanentibus, secus si ex tempore mutationem accipiant. 261.7
 Probationes & testes profunt. 9
 & nocent omnibus quibus sententia prodest, & nocet. 10
 Probatio consanguinitatis, filiationis & descendentiæ intacta quoad omnes manet. 17
 Probationes receptæ sine citatione nec nocent, nec robur habent. 264.3
 Probationes summarie in alio iudicio nihil probant. 6
 fallit, vt 270.61
 Probationes vnus iudicij, vt probent in alio, duo requiruntur. 265.9
 Probationes receptæ in causis status faciliùs prosunt, quàm nocent, dum separationem recipiunt. 12
 secus si sint indiuicæ. 270.67

Probationes circa vnus maculam totum genus macularum ostendunt. 267.33
 Probationes circa alicuius maculam omnibus consanguineis nocent. 38
 Probatio facta circa bona testatoris præiudicat omnibus eius successoribus. 268.47
 Probationes vnus iudicij quando probent in alio. 269.52
 Probationes, vt alteri noceant, debent recipi legitime, & omnibus iudicij seruatis. 57
 Probationes reprobatae per sententiam fidem amittunt cum sententia transit in iudicatum, secus aliter. 274.15
 ratio differentia. 17 & seqq.
 Probationes si possunt concurrere cum sententia, & eius effectibus, illa manent. 22
 Probatio probationem non excludit. 286.38
 Probatio omni euentu restringenda non est. *ibid.*
 Probationes alieni iudicij vel possunt maculam probare, vel viâ illius probationi aperire. 287.43
 quod distinctione clariùs ostenditur. 44
 Probationes reprobatae verè per sententiam an compulsari iuste valeant. 45
 & resoluitur quòd non aliquam ex eis deducendam fidem, nisi ad inquirendum. 47
 & ad Probandum qualitatem in qua non fuerunt reprobati, & ponitur exemplum. 48
 Probationes verè reprobatae compulsari non debent, quia nihil, nisi sententia super eas non fuerit lata, vel non directè eas reprobet. 288.65, 66
 Probatio optima oritur ex combinatione duarum informationum. 290.90
 Probationes profunt omnibus quibus sunt communes circa sanguinis qualitates. 93
 an nocere possint extraneis, sicut consanguineis. 291.95
 ponitur exemplum, & distinguitur. 104
 vt noceant in alio iudicio tria concurrere debent, eadem res, persona, & causa. 96
 & quod iudicium in quo fuerint receptæ aditatum sit cum legitimo contradicatore. 97
 Probationes sanguinis sicut nocent prodesse debent. 290.88
 Probationes vt probent in alio iudicio debuit adesse in primo iudicio legitimus defensor. 291.103
 Probationes quod non pereant, æquitas & ratio suadent. 294.15
 Probatio nobilitatis ad carcerum relaxationem, & ad similia nihil prodest in causa principali, quia defunt in ea plura substantialia, & habet plurimum suspitionis. 301.24, 25
 Probatio debet de necessitate concludere. 302.34
 Probationes factæ coram iudicibus incompetentibus nihil probant. 304.54
 Probatio per instrumenta aliquibus speciebus testibus præfertur. 305.4, 6
 in aliis verò probatio per testes præfertur instrumentis. 5
 Probationis dubiæ, incertæ, & nihil conducentia nulli sunt effectus. 317.4
 Probatio minor sufficit in antiquis. 326.1
 Probatio pluralitatis tollit præsumptionem identitatis. 328.22
 & supernueniens tollit præsumptionem præcedentem. 22
 Probatio identitatis fundi, & personæ ex solo nomine differunt. 22 & seqq.
 Probatio minor idētitatis sufficit in antiquis. 330.42
 Probationes, & præsumptiones maiores vincunt minores. 48
 Probatio

& Verborum.

Probatio destruit præsumptionem. 335.1
 Probatio ex scripturis euidentior, quàm quæ per famam. 378.88
 Probatio maculæ, & puritatis gradum certum non desiderat. 379.103
 Probatio per famam, & communem reputationem circa sanguinis qualitates non tollitur per nostrum textum, vt ineptè quidam vulgo opinantur, vt probatur 385.55 cum seqq.
 Probationes per facta firmiores sunt, quàm per verba. 383.33
 Probatio generica non prodest ubi specifica requiritur. 401.98
 incerta nocti æquiparatur. 99.101
 debet de necessitate concludere, etiam in causa fauorabili. 100
 maximè dum plus & minus adesse potest. 101
 Probatio qualitatum per actus positiuos, & ea quæ fit per famam & communem reputationem, & per auditum differunt. 402.113
 Probatio graduum potest fieri in nostra specie per famam & communem reputationem, & per auditum. 402.116
 Probatio nulla melior quàm propria oris confessio. 426.3
 Probatio magis antiqua in antiquis præfertur. 428.38, 39
 Probatio contra confessionem antiquam debet provenire ab eomet tempore in quo fuit facta. 434.3
 auditus & famæ admittitur dum deficit certa rei cognitio, aliàs secus. 3, 14
 Probatio antiquior præfertur circa probationem maculæ. 10
 verisimilior est. 11
 Probatio erroris confessionis debet esse vrgens, apertissima, clara, liquidissima, & manifestissima in superlatiuo gradu. 435.19
 Probatio principalis non vitiat per accessoriam. 436.29
 Probationes imperfectæ per adminicula suffragantur. 442.7
 Probatio semiplena suppleri potest ex adminiculis. 443.9
 Probationes adminicula non dicuntur. 8
 perficiunt semiplenam probationem, aut plustquam semiplenam. 9
 adesse debet probatio principalis cui accedant. 10
 Probatio plena requiritur ad priuandum possessionem à sua possessione. 460.91
 Probationis difficilis quæ sunt ex vehementi probantur suspitione. 463.22
 Probationes quæ non sufficiunt coram iudice propter iuris subtilitatem sufficiunt coram arbitratore. 464.27
 Probationes ponderosiores præferendæ. 467.8
 Probatio persuasiva, & verisimilis sufficit dum proceditur sola facti veritate inspecta. 474.40
 Processus nullus nihil est. 418.53
 Procurator cum generali mandato indignum præsentans vero patrono non præiudicat. 153.82
 Procurator tenetur prouocare à sententia contra dominum lata. 459.71
 aliàs ad interesse tenetur actione mandati. 76
 si sententia iniustitia nitatur, aliàs secus. 77, 78
 Procurator non tenetur appellare à sententia iusta. 459.77, 78, 79
 sed tantum ad denunciandum domino sententiam intra appellationis tempus. 80
 & an sit appellandum, vel non, ex consilio Advocati sumere debet. 81

Producent consanguineus in testem non potest ei opponere defectum consanguinitatis. 247.34
 Productio testium regulariter fit cum partis citatione. 109.7
 Productio non fit, cum initium à non initio sumitur. 267.32
 Professio parentum circa filios, quæ olim fuerit, libera est ab omni suspitione. 427.21, 32
 Progenies quid sit. 48.31
 Progenitorum suorum naturam quisque sequitur. 8.19
 Prohibitio vni imposta ad omnes posteros transit. 23.36
 Prohibitio ex iure communi tantum locum habet in hæreticis defunctis, & eorum descendentes intra gradum signatum, non in cæteris. 52.18
 secus verò de iure statuario. 19
 Prohibitio nuptiarum ad sponsalia extenditur. 98.50
 Prohibitio testatoris addita prohibitioni legis multum operatur. 107.188
 Prohibitio vni imposta imponitur omnibus eius successoribus. 268.44
 Prohibitum matrimonium contrahere non meretur poenam sponsalia de futuro contrahendo, secus si de præsentis. 98.55
 Proles quid sit. 48.31
 Promissa non adimplens peccat mortaliter. 132.10
 Promittens fide præstita manet ita obligatus, ac si iurasset. 6
 Promotor fiscalis potest petere extractionem dictarum probationum ad plenius fundandam suam intentionem. 286.35
 immò ad hoc omnino tenetur. 36
 & iusta est petitio. 42
 Promior est ad malum, quàm ad bonum omnis ætas ab adolescentia sua. 381.5
 Propagatio communitatum ex pace consequitur. 30.19
 Propensiones naturales ad bonè, vel malè operandum. 71.54
 Propositum in mente retentum, & non explicitum in nihil operatur. 186.58
 Proprietas probatur per famam & communem reputationem. 217.4
 Propter quod vnumquodque tale & illud magis. 400.95
 Proptus taxatiuum est, præcisam naturam habet, & omnia excludit. 404.16, 17
 Profapia quæ sit. 46.14
 Profelyti antiqua lege reiciebantur cum sua progenie ab honoribus, cui nostra diuina prouidentia similitudine statuita. 24.52
 Prouisiones gratiosæ omnino sunt iudicibus ordinaria. 113.7
 Prouisio quid sit? Ius præstat ad rem. 154.93
 facta censetur sub conditione, si in prouiso adsint requisitæ qualitates. 94
 & provt fieri solitum est. 95
 prouisiones dignitarum requirunt puritatem sanguinis sub conditione censentur factæ, si adsint prædicta qualitas. 99
 illi competit, in cuius mense decessit, qui ius in re consequuntur habet. 155.109
 Prouisio deficit deficiente eius tacita conditione. 172.12
 Prouisio datur à Summo Pontifice sub conditione, si adsint requisitæ qualitates. 173.22
 Prouisi à Sede Apostolica non asserunt qualitates requisitas habere, sed immisionem petunt virtute suarum litterarum. 172.6, 20
 contrarium. 173.21, 22
 Proui

Index Rerum,

Prouisus admitti petit sub tacita conditione suæ prouisionis. 22
 Prouisus à Papa dignus & dispensatus præsumitur, & eum non honorantes, & dubitantes de eius idoneitate, sacrilegium committunt, non tamen locum habet ubi sunt puritatis statuta. *ibid.*
 de *Proximo* quod sciendum est pro noto habetur. 137.63
 Proximus cuius infamia secreto adest, est in quasi possessione bonæ famæ, à qua priuari per reuelationem non iuste poterit. Quæ ratio adducitur ad testes, qui deponunt de alicuius macula, ad iudices, & fiscales. 138.74
 Proximum lædere propter causam reiectam velut falsam, est contra æquitatem. 158.151
 Proximus lædi potest tripliciter, vel in bonis spiritualibus, vel temporalibus. 359.8,9
 vel in corpore. 360.10
Prudentia est iniquitati occurrere. 457.61
P V
Publicatio testium si fieret in his puritatis causis, macula impossibilis esset probationis. 257.36
Publicè interest dignitates & familias ita saluas manere, vt sordidæ stirpes nobilibus non misceantur. 29.2
 nobilitas perit ex immixtione impurorum. *ibid.*
Publicè interest nobiles & puros Collegiis admitti. 31.29
Publicè interest, mederi damna prouenientia ex oppressione nobilium. 352.30
Publicè interest ne iudicia puritatis & nobilitatis ex calumniis prolongentur. 353.42
 & quod earum probationes debito fiant ordine. 43
Publicè interest, quod qualitates admittendorum ad publica munera notæ sint. 423.33
 Vide *Respublica*.
Pudicitiam vxorum & filiarum nemo securus negligere debet. 8 imit.
Pulchrum quid sit. 54.42
Pulchrum non dicitur, quod aliqua labe obcæcatur. *ibid.*
Puniri debebant velut falsi.
Punitio filiorum post delictum natorum demonstrat magis esse propter crimen paternum. 78.128
Puritas generis ingressum præstat ad omnes honores: macula verò excludit. 10.1,3
 Puritas, & macula quid, & vnde proueniant. 10.5, 29
 quatenus considerentur. 31
 Puritas & nobilitas ab omnibus appetuntur, & macula reicitur. 12.1
 Puritas quid sit. 51.1
 Puritas dupliciter accipitur, de iure communi, quo certi gradus præfiniti sunt. 2
 & de iure speciali statutorum, quo indefinitè procedit. 3
 differentia inter vtrumque ius. 4
 indefinitè in Hispania accipitur. 10
 ad *Puritas*, indefinitè in Hispania accipitur. *ibid.*
 Puritas simplex dicitur, macula verò in duple. 53.41
 ab ascendentes in descendentes prouenit, non è contra. 54.46
 Puritas consistit in negativa macula. 61.66
 Puritas ab statutis requiritur, vt ea extante possint iudices prætensores admittere. 166.39
 Puritas mutabilis, non constans est. 168.56
 Puritas deficere potest in genere. non verò in individuo, qui ab instanti conceptionis suæ habuit qualitates. 169.63

Puritas quamuis esset qualitas naturalis respectu nostrorum statutorum non sufficeret. 65
 Puritas non eo probatur quod macula non probetur. 68
 Puritatem & maculam quis probare teneatur, an Tribunal maculam ad repellendum, vel prætensores puritatem, vt admittatur. 172.1 & seqq.
 quod Tribunal maculam probare debeat, fundatur. 2 & seqq.
 sed limitatur. 9,10
 contrarium ostenditur. 11 & seqq.
 distinguitur. 173.15 & seqq.
 exponitur. 19
 opposita ratio diluitur. 20 & seqq.
 Puritas & macula an per testes singulares probentur. 196.23 & seqq.
 Puritas & macula non probantur necessariò per distinctionem graduum. 198.46,49
 Puritas, & nobilitas ex quibus proueniant, tales sunt sicut vulgus opinatur. 213.11
 Puritas & nobilitas an plenè per famam, & communem probentur reputationem. 216.1
 negatiua probatur, & Doctores qui eam tuentur, recensentur. *ibid.*
 contraria affirmatiua eligitur & exornatur. 217.2 & seqq.
 Puritas probatur per famam, & communem reputationem. 219.17
 Puritas & nobilitas probantur per filiationes, & descendencias, quæ primum locum obtinent in probando dictas qualitates. 243.1
 Puritas melius probatur cognito an sit aliqua macula. 255.13
 Puritas sanguinis accessoria nobilitati est. 276.35
 Puritas & nobilitas probari non possunt nisi agnoscantur maiores ex quibus deriuantur. 290.87
 Puritas & nobilitas, directè per instrumenta probari non possunt. 309.1
 Puritas, nobilitas, descendencia, & parentela inuisibiles sunt, nec in hominibus consistunt voluntate. 314
 Puritas, & nobilitas indirectè saltem per instrumenta probari possunt. 311.1 & seqq. maximè 46
 Puritatem in instrumentis referre superuacuum & instructuosum est. 314.43
 Puritas & iura sanguinis in possessione & proprietate eadem sunt, nec secerni valent. 340.35,37
 Puritas patris est puritas filij. 342.8
 Puritas semper eadem est, & non potest in vno fratre esse, & deficere in alio. 370.37
 Puritas & nobilitas generis semel probata primam radicem, puram & nobilem reddit. 400.91
 Puritas & macula probantur sine præfinitione graduum. 401.96
 Puritas & nobilitas non à patre, sed à genere proueniunt. 430.7,23
 Puritas prouenit à longiori facto, macula à propinquiore hominum memoria. 473.32
Puri & nobiles iniuste aliquando calumnantur à maleuolis. 12.2
 Hispani honoris magis auidi quàm exteri. *ibid.*
 Puros & maculatos misceri contra bonum publicum est. 23.33
 Purus ex omnibus, impurus ex vnica dicitur parte. 53.40,44
 Purus præsumitur reicere nobiles impuri sanguinis. 106.170
 Purus & nobilis verè est, quem tale vulgus iudicat. 213.13
 Puri & nobiles raro simili vtuntur cautela. 303.45
Putare idem, ac ignorare. 220.25
Q V A

& Verborum.

Q V A
*Q V A*drimestro Regi patrono non currit. 151.41
Qualitate hic non tā iuris est quàm facti. 105.173
Qualitate deficiente deficit ius obtinendi, & retinendi officium, dignitatemve. 21.20
 Qualitates sanguinis ab ascendentes in descendentes veniunt, non è contra. 54.46
 Qualitas delicti probanda est ad incursum infamiae. 60.41
 nec prodest facti probatio sine qualitate. 42
 quia statutum locum non habet in prius probata qualitate quam requirit. 43
 Qualitas originis inspicienda, nõ superueniens. 71.60
 explicatur. 78.124
 Qualitates præcedentes ex superuenientibus deducuntur, & e contra superuenientes ex præcedentibus. 72.74
 Qualitas noua filij acquiritur ex nouo patris delicto hæresis. 79.140
 Qualitas naturalis & priuilegiaria idem. 87.52
 Qualitas prolis talis est, sicut in maioribus fuit. 120.5
 Qualitas sanguinis ab omnibus ascendentes deriuatur. 121.20
 Qualitates omnium ascendentium inquiruntur, dum capiuntur informationes puritatis in omnibus Tribunalibus. 122.28
 Qualitas idoneitatis semper in testibus requiritur. 139.91
 Qualitas idoneitatis testium singularium, an sit probanda. 140.103 & seqq.
 Qualitas requisita per modum conditionis probanda est, secus si non requiratur per modum conditionis, sed simpliciter. 104
 Qualitas idoneitatis, & maioritas omni exceptione differunt. 106
 contrarium. 110
 Qualitates requisitæ ab statuto necessariò probandæ siquid sunt, aliis statuti dispositio locum habere non potest, & quidem adesse tempore oppositionis, nec sufficit si superueniant, & si iure præsumantur. 158.3
 Qualitas tendens in alicuius præiudicium plenis verificanda venit probationibus. 159.5
 Qualitates sanguinis sunt accidentales, inuisibiles, & in nulla parte resident corporis sensitua, & idè difficilis iudicantur probationis. 160.2
 Qualitates prædictæ possunt probari ex minus legitimis probationibus, & indicij, & præsumptionibus, & coniecturis. 3,4
 Qualitas Christiani veterani vnde proueniat. 161.25
 Qualitas ex maioribus proueniens immutabilis. 164.9
 proueniens à natura semper adesse immutabiliter præsumitur. 10
 Qualitas ex Gentilibus conuersis ad fidem deducta quasi naturalis est. 164.8
 negans qualitatem iure naturæ præsumptam eam probare tenetur, quia contrariam habet iuris præsumptionem. 12
 Qualitas specialiter requisita specialiter debet probari. 166.35
 quia non tantum requiritur quod ad sit, sed etiam vt constet adesse. 36.68
 allegans qualitates certas, eas probare debet, eo modo quo consuevit communitas. 167.43
 Qualitate sub conditione requisita à lege, seu statuto, non sufficit præsumpta, nec coniecturata. 51
 Qualitas accidentalis non præsumitur. 168.55
 Qualitates verè naturales præsumuntur. 169.60

Qualitates puritatis & nobilitatis accidentales sunt, non naturales. 62
 Qualitates sanguinis, & cæteræ, quæ statuto requiruntur, probari debent in prima instantia per prætensores modo in communitate solito. 173.15
 secus in secunda instantia appellationis. 16
 Qualitates etiam negatiua requisitæ per statutum probari debent per eum, qui honorem assequi vult, maximè si habeant inclusam affirmatiua. Et talis probatio debet fieri verè, & non præsumptiua. 172.14
 Qualitates requisitæ sufficienter deducuntur ex similitudine sanguinis duorum, & amplius, quærendum non est. 176.56,57
 Qualitates diuersæ in diuersis probatæ informationibus, neutra manent probatæ, ex veriori opinionem, & quid si nec puritas nec macula probentur. 177.69
 Qualitates sanguinis sicut maximè consistunt in populi opinione, ita per ipsius populi organa sunt probandæ. 178.43
 Qualitates sanguinis sunt fantastica, non naturales, non substantia, sed attributa accidentalia, variabilia, quæ nec habentur in corpore, nec in parte corporis sensitua: idè què difficilis probationis. 196.27
 Qualitates sanguinis probantur per testes singulares. 197.34
 Qualitates sanguinis non rectè probaretur si fama non sufficeret. 220.19
 Qualitas quæ pro se habet præsumptionem facilius probatur. 233.14
 Qualitates sanguinis velut accidentales considerantur, & inuisibiles. 234.28,29
 & idè probari sine contrarietate perdifficile est. 30
 Qualitas sanguinis eadem est in singulis de genere. 269.49
 Qualitates receptæ circa descendencia, & sanguinis, omnibus eiusdem generis nocent, sicut prouentur. 52,53,54
 nempe probata descendencia, & comprehensione in linea maculata. 55
 Qualitates sanguinis indiuiduæ sunt, & similiter earum iudicium. 275.33
 Qualitates generis plurimum conducunt ad expeditionem causarum fidei. 280.76
 Qualitates requisitæ sunt probandæ speciatim in singulis prætensores. 290.83
 nec sufficit, si ad sint probatæ in alia causa, persona, & tempore. 84
 Qualitas sanguinis non antiqua probari non potest per instrumenta. 312.7
 secus si antiqua. 8 & seqq. latè.
 Qualitates diuersæ diuersam constituunt rē. 321.23
 Qualitas noua adueniens enti diuersum ens constituit, & diuersam præstat essentiam. 24
 adiecta generi facit illud transire in aliam speciem. 25
 Qualitas adiuncta cognomini vnus familiae facit eam ab alia differre. 325.31
 Qualitas, quæ simul cum identitate manere non potest, eam excludit. 1330.47
 Qualitate vnus fratris probata, censetur etiam probata qualitas aliorum fratrum vtrunque coniunctorum. 370.39
 Qualitas à certo proueniens facta, ex ipso facto probanda venit. 383.24,27
 & sine facto non sufficit. 25
 nec probatio per verba. 26
A A a 3 Quali

Index Rerum,

Qualitates sanguinis regulantur per suam causam, non per verba. 384.44
 Qualitates sanguinis ab ascendentes in descendentes veniunt, non e contra. 397.72
 Qualitates extremorum signant qualitates medij. 78
 Qualitates radices demonstrant singulorum qualitates. 400.92
 Qualitates sanguinis plurimum conferunt ad faciliorem expeditionem causarum fidei. 424.2
 Qualitates generis magis notæ sunt consanguineis quàm cæteris. 429.39
 Qualitates contentis inspiciendæ sunt secundum tempus confessionis. 444.19
 Qualitates sanguinis in facto & communi reputatione consistunt. 462.2
 quæ sint, arbitrio iudicum relinquuntur. 5,6
Quantitas eadem bis legata an vnum, vel plura constituat legata. 320.12, 13 & seqq.
 Quantitas eadem forma & verbis bis legata vnum tantum legatum constituit. 321.27
Quasi contractus initus cum communitatibus, & Tribunalibus approbatus censetur à prætorum cum omnibus suis qualitatibus & intrinsicis conditionibus seruatis ex consuetudine. 110.25
 Quasi possessio probatur per testes singulares. 196.32
 Quasi possessio in causis status transfert onus probandi contrarium in aduersarium. 393.4

Q V E

Quæ obren loque buniere lugar de derecho, explicatur. 386.66
Quærelæ aliquorum, qui prætentunt ius ex sola oblatione, petitiones reiciuntur, & sine causa esse dicuntur. 155.105

Q V I

Quilibet requiritur ad fundandum iurisdictionem, & potestatem iudicum, debet constare, & iudicibus liquere. 166.39
 Quilibet præsumitur diligere similem sibi. 105.172
 Quilibet in dubio velut plebeius tractatur, & in compedibus quandoque detinetur. 161.24
 Quilibet præsumitur esse talis, qualis naturaliter debet esse, nisi contrarium probetur. 164.10
 Quilibet præsumitur rectè possidere qualitates provenientes ex patria & parentibus. 165.15, 16
 Quilibet præsumitur probus, & purus, non natus ex infecta radice. 168.57
 nisi cum negotium habemus cum eo, quia tunc talis non præsumitur. 58
 nec cum adest tertij præiudicium. Nec ad providendum officium, nec futurum negotium. ibid.
 Quilibet petit honores puritatis velut vnus de populo. 269.51
 Quilibet de familia, & genere poterit ostendere suam puritatem, & sui generis contra aduersas probationes, & sententiam, etiam in vita prætoris. 289.69, 75
 in quolibet existat gradu. 81
 Quilibet, qui ex iudicio interesse capi potest, admittitur ad tuendum suum ius, & ad faciendum ea, quæ principalis. 289.71
 Quilibet etiam impurissimus de facili inuenit testes, qui eum purum dicant. 303.47
 & idèd parum probant etiam in ordinariis iudiciis. 48
 Quilibet tenetur ad fundandum suam intentionem rem ostendere per duas saltem demonstrationes. 322.38
 Quilibet sequitur naturam sui progenitoris. 338.19
 Quilibet, si potest, suam asserit puritatem & nobilitatem, & se honorat obseruando religionem,

quam sui obseruarunt parentes. 428.34, 35
Quisque suæ rei est moderator & arbiter, & potest quascumque conditiones & grauamina in sua apponere dispositione. 95.1
 Quisque præsumitur esse acerimus sui honoris defensor. 428.26
 & apparere dignitatem suæ agnationis. 27
 & velle quod melius, & vtilius fuerit. 28

R A

Radice exclusa excluditur quidquid provenit ab ea. 23.37
 & corrupta, corruptum est quidquid provenit ab ea. 38
 Radix cuiusque rei inspicienda, non verò ex facto accidens. 71.58
 plerumque natalium, dum mutationem non accipit. 78.123
 Radix quælibet naturaliter suam virtutem in palmites eicit. 73.80
 Radix pura post hereticale factum commissum ab aliquo descendente, quoad illum maculatur. 76.110, 123 & 145
 Radix quælibet suam virtutem in palmites extendit. 121.9
 Radicis forma, qualitas in quemlibet deriuatur ex ea. 11
 Radice exclusa excluditur quidquid ab ea provenit. 23
 quidquid à Radice est, necesse habet ius naturam sapere. 122.27
 Radice probata probantur effectus, & si est infecta, infecti sunt qui ab ea descendunt. 188.4
 Radix inhabilis excludit provenientes ab ea. 190.25
 Radice sublata tollitur radicatum. ibid.
 Radix probatur per famam & communem reputationem. 219.15
 Radice amputata necesse est quoddam rami arescant. 338.18
Rapina maior delictum est quàm furtum. 387.91
Ratio eadem versatur in extensione statutorum ac in extensione legum. 28.23
 nulla alia circa hoc considerari debet, nisi quod sit dispositio contra ius commune, nec ne. 24
 Ratio eadem inuenitur in excludendo descendentes hereticorum, ac in exclusione descendendum Iudæorum, & Maurorum, immo & maior. 37.21 & seq.
 Ratio prauorum morum adest in Iudæis, quia omnes extant maledicti à Domino. 42.78, 79
 per Rationem feminalem procedentia vt est puritas, macula, & qualitates sanguinis, tandiu durant in sua specie, quamdiu semen reperitur in sua essentia. 78.123
 Ratio eadem versatur in primis ac in secundis nuptiis. 96.5
 Ratio eadem versatur in iuramento, ac in voto. 136.46
 Ratio non tanta habetur iuris quærendi sicut quæsitæ. 156.115
 Ratio eadem versatur in eo, qui adest tempore testamenti, sicut in eo qui ex postfacto venit. 121
 maior Ratio non est, qua quis ab antiquis descendat Christianis, quàm à conuersis. 169.65
 Ratio maior versatur in excludendo eum qui potest esse filius certi maculati, quàm in excludendo expositos. 177.63
 Ratio maior est excludendi filios heretici quàm conuersi de nouo ad fidem. 190.28, 30
 Rationes

& Verborum.

Rationes, quæ coniungi inter se possunt, coniunguntur ad probationem macula, secus si coniungi non valeant. 199.58
 Ratio scripta in lege, aut statuto facilius extenditur, quàm non scripta. 207.45
 & comprehendit omnes casus qui sub ea degunt, etiam in pœnalibus, & correctoriis. 46
 Ratio non scripta in dispositione cuius vna tantum assignari potest, idem ac expressa operatur. 48
 Ratio, quæ versatur circa descendentes in iuribus sanguinis, locum habet in collateralibus, & quoad omnes genus purum, aut maculatum declaratur. 339.30
 & quod sententia lata circa statum, & ius sanguinis omnibus noceat, tenent Doctores reitari. 32
 Ratio recta debet esse ad modum regulæ. 348.1
 dicitur dux intellectus, & nervus dispositionis. 2
 eius anima & spiritus. 3
 gubernat, & regit rotam dispositionem. 4
 est idem quod ipsa lex. 5
 omnes suos determinat casus. 6
 inspicienda potius quàm verba. 7
 si generalior sit dictio legis extendit dispositionem, non vi extensionis, sed ipsius rationis comprehensione. 8
 sin verò limitata, restringit dispositionem. 9
 per eam ampliatur, & limitatur omnis dispositio. 10
 in statutis potius inspicitur, quàm verba. 11
 Ratio vnus potius inspicienda, non plurium auctoritas. 409.18
 Ratio sufficiens, quid sit. 472.17, 18
 omnino præferenda. 19.23
 melior in testibus attendenda. 20
 dicitur dux intellectus. 21
 & certa veritatis demonstratio. 22
 Ratio sufficiens, & maior verisimilitudo idem. 473.26

R E

Reconciliatio quando locum habeat, & quando non. 37.25
 Reconciliatio quæ sit. 57.14
 Reconciliatio inimicorum antiqua attenditur. 25.1.
 23
 fecus recens, ad quam incipiendum est tempus examinis. 24
 & quæ dicatur antiqua, seu recens, relinquuntur arbitrio iudicum. 25
 ad quod inspicienda est conditio naturalis reconciliati. 26
Recusatio iudicis sæcularis, & ecclesiastici differunt. 141.3, 10
Referens ab aliis audita multiformiter peccatum committere potest, & quæ conditiones requirantur, vt peccatum euitetur. 4.19
 Referens non plus efficit fidei, quàm relatum. 377.76, 77
Registrum, vide *Liber*.
Regnum augetur, dum ciuium res, honor, & momentum floret relictudo. 35.10, 11
 e contra verò dum priuatorum res malè se habent. ibid.
 Regna & ciuitates è ciuibus & pecuniis maximè constant. 356.2
 Regnum instabile est, vbi sanctitas deficit. 362.46
 Regnum ex diuersis constituitur, quæ singula illud componunt. 450.15

Regula generalis tradi non potest ad sciendum, quando testes teneantur propalare maculam occultam apud iudicem, quando verò non. 182.16
 Regula dirigit in rectum, & deuiat ab obliquo. 363.2
Relatio ex triplici causa fieri potest. Prima ex violentiis, & perturbationibus, quas commissarius sedare non valeat. 143.1
 secunda, ex dubio orto circa modum conscientie informationis. 144.2
 licet sufficiens dubium raro euenire possit in causis puritatis. 317
 tertia, cum informationibus perfectus mittere debet Commissarius plenam relationem eorum, quæ continent. 8
 quia plurimum conducit, vt Capitulum, capella, seu communitas sciat quantam testes teneantur fidem, & an fieri debeat in scriptis, aut verbis. ibid.
 quomodo fieri debeat. 9
 continere debet omnia cum suis qualitatibus, & circumstantiis ad rem pertinentibus. 10
 recta & vera dicitur, cum omnia in specie, clarè & apertè narrantur. 11
 ex quatuor debet constare, primò ex integritate. 12
 secundò ex veritate. 13
 tertio ex fidelitate, & puritate. 14
 quarto ex simplicitate & claritate. 15
 eius copia prætori tradi non debet. 145.22
 talis non dicitur, sed subreptio, cum confusè, & indistinctè sit. 144.16
 obscura talis non dicitur, suspicionem continet. 145.19
 Relatio nihil prodest nisi de relato constet. 307.21
 Relatio concors plurium instrumentorum verisimilitudinem inducit. 316.67
 Relationis veritas pendet ex relati veritate. 384.38
 Ratio naturam sumit illius, ad quod fuit facta, & secundum illud restringitur & limitatur, nec fieri potest nisi ad id quod certum est, & corruit si in certo maneat, & velut erronea reicitur, & improbat. 384.39
Relatiua quæ sunt separari non possunt. 43.92
Relaxatio quæ sit. 57.13
Religio probatur per testes singulares. 196.18, 54
Relinquuntur omnia, quæ iure certo statui non possunt. 463.8
Remissio doli valida non est. 416.10
Remotio certarum qualitarum contrarias admittit. 61.57
Renunciatio facta post latam sententiam contra eum qui soluendo non est ex aliis bonis, quia in fraudem præsumitur, non attenditur. 150.25
 Renunciatio iuris quæsitæ quando sit mera donatio. 157.143
 & tunc dicitur cum sit de iure certo, & radicata, secus aliter. 144
 inofficiosa quando possit reuocari. 147
 Renunciatio nulla nihil est. 418.55
Reperire idem, quod inuenire de nouo. 408.13
Reprobare est impugnare, & omnino reicere. 275.27
Reprobatio vnus ex duobus propositis videtur includere approbationem alterius, & e contra. 32
 Reprobatio iudicis, & reprobatio partis pari passu ambulant. 276.46
 imò reprobatio iudicis efficacior. ibid.
 Reprobatio debet clara, & euidens esse, & eius probatio. 279.68
 ex sententia virtualiter saltem constare debet. 69

Index Rerum,

Reprobato principali reprobatum omne quod in eius venit concomitantiam. 276.36
 Reprobati per plures velut falsi habentur. 40
 Reprobati verè, nihil probant, secus, dum eorum depositiones cum sententia simul possunt concurrere. 280.77
 Reprobatum nihil habet, quod possit dirigere animos iudicium. 284.11
 Reprobato vno ex suppositis reliquum approbatum manet. 287.49
Reputatio communis an excuset. 297.28
 affirmatur ibi. 29
 intelligitur. 30 & seqq.
 Res qualibet reuertitur facilè ad primæuam naturam. 30.13
 Res eadem diuerso iure censetur respectibus diuersis. 36.13
 Res qualis est in origine, talis est in acquisitione. 54.51
 Res iudicata ex superuenienti causa vim amittere potest. 81.151
 Rei status in origine manet. 121.45
 Res debet referri vnde capit statum & originem. 122.26
 Res minima in considerationem non venit, & quando aliter. 136.53 & seqq.
 Res semper transit cum suo onere. 137.68
 Res quocumque vadit, secum fert suas qualitates, & conditiones. 161.20
 grauamine affecta grauata perpetuò manet, vsque dum contrarium probetur. 21
 Rem petens certo hominum generi tantum concessam probare debet se illius generis esse. 172.14
 Res iudicata verum efficit, & nocet descendentibus omnibus, iura sanguinis admittit, & ius quoad omnes constituit. 189.6
 Res inter alios acta aliis non nocet, nec probat. 260.2
 facit tamen iudicium, & semiplenè potest probare, maximè tribus interuenientibus, de quibus ibi. 4
 Res iudicata facit ius dum est eadem res, eadem persona, & eadem causa. 268.48
 Res omnes factæ sunt à natura, vel ab homine. 319.2, 13
 Rei incertæ certæ non sunt qualitates. 320.21
 Res per duas demonstrationes certa redditur, moraliter loquendo. 322.39
 Res non præsumitur carere ab effectu nominis. 324.14
 Res parue crescunt concordia, & magnæ discordia dilabuntur. 354.7
 Res iudicatæ iure fuit adinuenta ad finiendum lites. Et dicitur sententia à qua non est prouocatum, seu à qua prouocare non licet. 389.4
 propriè dicitur cum appellatione, nec alia ex causa impediti, suspendi, rescindi nequit. in quo à sententia differt, à qualicet prouocare. 5 & in aliis de quibus in num. seqq.
 suum controuersis imponit. 9 & seqq.
 eius auctoritas à fine litium procedit, quæ tanta est, vt feruari publicè interfit. 11
 nulla ex iusta causa rescindi potest. 12
 eius respectu nulla iusta est, nihil amplius queritur, ni an iudicatum, nec contra eam allegans audiendus est. 13, 24
 causam permanentem habet. 14
 veritate semper nisi præsumitur. 15
 iustitiæ præsumptionem habet. 16, 17
 rem certam, & euidentem constituit, notorium

& manifestum facit. 18
 estque natura altera, nouum ius, & originem creans, facit ens de non ente, de vero falso, de falso verum, de indebito debitum, & e contra. 390.19
 purgat quodcumque rei, & litis vitium. 20
 acquirit parti ius irreuocabile. 21
 præsumptionem iuris, & de iure constituit. 22
 quasi ius inter omnes statuit. 23
 de eius veritate inquiri non amplius permittitur. 24
 non de illa, sed secundum illam iudicandum. 24
 Res iudicata vt exemptionem pariat circa eandem rem, causas, & personas ferri debet, & qualibet harum deficiente deficit vis rei iudicatæ. 394.10, 11
 Res iudicata locum non habet in qualitate circa quam specialiter lata non fuit, nec quæ ex actis non constat. 398.66
 Res iudicata efficit præsumptionem iuris & de iure. 405.2
 ex quibusdam causis iure infringitur. 5
 Res iudicata an retractetur prætextu instrumenti de nouo reperti. 407.1
 affirmatiua communiter defenditur à DD. cuius fundamenta proponuntur. 2 cum seqq.
 eius sequaces referuntur. 8
 contraria velut verior proponitur, probatur, & aduersus communem defenditur. 11 vsque 19
 eius DD. referuntur. 20
 contrariis satisfit. 21
 Res iudicata rescinditur per testes de nouo repertis. 408.9
 contrarium. 10
 Res iudicata restaurari per instrumenta de nouo reperta graue est. 13
 Res iudicata & transactio eodem passu ambulant. 15, 46
 Res iudicata est veritas, & ex falso verum reddit. 409.26
 & de indebito debitum, & de debito non debitum, & de non ente ens, & de ente non ens. 27
 aliud non verum, ni quod est iudicatum. 28
 Res iudicata propter vnam causam rescinditur propter aliam. 31
 licet propriis loquendo diuersum inchoetur iudicium. 32
 Res iudicata ex vna causa, quando noceat in alia. 410.33
 Rei vindicatio includit omnes causas inducentes dominium. ibid.
 & qui ex ea petit omnes inducit in iudicio. 34
 Res iudicata an restituatur prætextu testamenti nouiter reperti. 411.43
 affirmatiua proponitur, & probatur hic. n. seqq.
 contraria negatiua magis probatur. 49
 contrariis satisfit. 52 cum seqq.
Resolutio propositi dubij, nempe quando testis maculam occultam exponere iudicij teneatur. 183.35
Responsio eo in sensu accipi debet, quo testes respondere tenebantur, non in alio. 302.37, 39
Reipublica interest scire spurios & alios hominum defectus, & quod boni cum bonis miscèantur. 29.3
 Reipublicæ interest habere nobiles qui honorarè viuunt, & quod integra sit eorum fama, ab eisque gubernari. 351.14
 Reipublicæ interest, saluas esse familias à vera macula, & fictitiis sordibus, & quod honestæ non misceantur infectis. 17.18
 & quod tranquillè suo statu fruantur. 352.21

& Verborum.

Reipublicæ iure diuino, & naturali. 354.10, 11
 Reipublicæ interest plures habere ciues. 356.2
 Respublica perpetuò iurgis conuallaretur, si lites finem non acciperent. ibid.
 quo malo nullum maius. 3
 Reipublicæ nihil perniciosius, quàm dehonestare nobiles familias. 422.18
 Vide Publicè.
 Res Restituo est idem quod restituo, & redintegro. 408.14
Restituendi obligatio an insurgat ex peccato veniali. 137.70 & seqq.
 absque dubio insurgit ex mortali. 71
 & vbi oritur magnum periculum & damnum, & ponitur exemplum. 138.72
Restitutoria obligatio incipit à peccato mortali, non veniali. 117.11
 Restitutio famæ, dum obligatio manet restituendi, qua forma fieri debeat. 138.75
 Restitutio quo pacto fieri debeat dum reuelatum est secretum sancti Officij, vel alterius communitatis. 77
 Restitutio in integrum etiam maioribus ex iusta indulgetur causa. 407.2
 Restitutio in integrum cõceditur aduersus eum, qui instrumenta abscondidit si soluendo non sit. 4
 Restitutio ratione ignorantie iure non admittitur. 409.21 & seqq.
 Restitutio est in integrum amissæ causæ redintegratio. 411.74
 requiritur vbi ius permittit retractari sententiam. 413.75
 contrarium verius. 76, 82
 explicatur. 84
 Restitutio in integrum an sit necessaria ad infringendum sententiam latam ex priuilegiariis probationibus. 412.73
 affirmatiuè ab aliquibus respondetur ex rationibus de quibus in præsentia, & num. seqq.
 contrarium verius, & receptius. 413.76
 Restitutio fisco competit in nobilitatis causis. 85
 reicitur per nostram pragmatiam. 86, 87
 ad Restringendum posita non profunt ad ampliandum. 75, 98
Restrictio non potest inducere approbationem. 410.42
Reuelans verum, licet arcanum, non tenetur fateri secretum. 138.76
 Reuelans secretum sancti Officij non acquirit dominium sui salarij. 83
 tenetur statim ad illud non recipiendum, & si recipiat, debet restituere. 139.84
Reuelatio maculæ occultæ fieri potest ob bonum finem, ad vitandum videlicet proximi damnum, qui vult matrimonium contrahere, vel dum capiuntur informationes à tribunali, seu communitate. 182.15
Res antequam petat examen testium ad perpetuam, petere debet quod actor testur vt si iudicio statim agat differatur examen. 293.7
Reges Hispaniæ ceteris Regibus sunt præferendi propter innumerabilia Regna, coronas, & subditos, & velut Dij habentur. 351.4, 3
 Reges, & ciuitates concordiam appetere debent. 354.9
 Regum munus, & quidem præcipuum est quærere subditorum tranquillitatem, & pacem. 15
 & quantum hoc melius acquirant, tantum melius, & laudabilius suum munus implebunt. 17
 Regis & reipublicæ interest ciuium vitam incolu-

mem reddere. 358.26
 Rex Hispaniæ defensor est legis Christi, & de suis subditorum conscientia plurimum curare debet. 362.45
 Regum officium est Regni iuratio. 422.17
 R I
Rigor scriptus præfertur æquitati nõ scriptæ. 410.40
Rixa in præsentia fit. 387.85
 vide *Discordia*.

R V

Ruina morum peior est ruina murorum. 362.46
Rumor honestus alterum est patrimonium. 6.10
 Rumor quid attendendus non est, sicut nec erronea vulgi opinio. 213.3
 Rumor & fama differunt. 386.71
 Rumor ortus ex verbis contumeliosus nihil est. 386.68, 77

S A

Sacella benedicta ideo in Ecclesiis affiguntur, vt notoria omnibus sit poenitentia. 184.37
 Sacelli benedicti vulgò, *Sambenitos*, dicti, probant non tantum poenitentiam, sed etiam maculam descendentium. 199.61
Salus aliquando nocet. 254.4
Sanguis quid sit. 48.37
 Sanguinis coniunctio affectionem producit, fidem minuit, & aliquando omnino tollit. 238.1
 Sanguinis dilectio indefinitè post plures gradus procedit. 241.31
 Sanguinis coniunctio omnem fraudis suspicionem excludit. 428.29
 contra humanitatem & religionem facit, qui est contra suum consanguineum. ibid.
 Sanguinis dilectio præsumere non sinit, quod falsò quis sibi, & suis maculam tribuat, sed veritatis zelo. 30
Sapor solus maculæ multum operatur. 54.45
Sarraceni, vide *Judæi*.
Satum est errare bene opinando, quàm errare malè iudicando. 483.23

S C

Scandala sunt vitanda. 355.21
Schedula regia in antiquis plenissimè probat. 305.11
 Scheda simplex nihil probat, nec sufficit ad inquirendum. 371.16
Sciens à non fide dignis, verè nescit. 183.25
 Sciens maculam à fide dignis, quorum non recordatur, vel ab ignotis, aut nihil certum scientibus, an exponere eam iudici interroganti teneatur. 20
 Sciens maculam occultam eius, in cuius genere adest actus positius puritatis, eum purum dicere potest ex veritate, quam efficit res iudicata. Nisi macula publica sit, & per alios possit probari. 184.39
 si verò tres actus positius sint, vtrique specie eum purum dicere tenetur. 40
 si verò prætenfor communiter bene sit reputatus, & moribus bonis sit præditus, testis maculam, quam secretò scit, dum est dubius, aut per alios possit probari, tacere potest. 41
 aliud verò est, si prauis existat moribus, & sit inquieti animi, quia tunc maculam cum prauis moribus dicere iudici debet. 42
 manutentio officij puritatis adducit magnum puritatis fundamentum. 39
 Sciens secretam maculam sub sigillo naturali, aut sub virtuali, quocumque casu eam tacere debet. 185.44

Index Rerum,

secus verò dum non adest causa iusta tacendi, etiam si cum iuramento secretum promiserit. 45
Scientia non presumitur in factis antiquis. 235.32
Scientia, & ignorantia crassa æquiparantur. 153.81
Scientia & prudentia ad quid deseruiant. 455.28
Scire, & scire debere & posse, paria. 97.40
Scire est veritatem visu, vel alio corporis sensu perceptam retinere, & per causas, & primas rationes intelligere. 183.27
Scribis confraternitatum creditur. 115.30
Vide Notarium.
Scripta manent, & perpetuant memoriam, & semper loquuntur. 371.13
Scriptis priuatis nulla iure datur fides. 421.3
Scriptura memoriam perpetuat, & semper loquuntur, licet fieri secretò possit, vt omnes obliget ad tacendum. 181.21,22
Scriptura constans, perpetua, & immutabilis est. 305.7
Scriptura omnis, instrumenti nomine continetur. 306.2
Scriptura priuata instrumenti nomine continetur. 9
Scriptura priuata probat & instruit iudicium, & comprehenditur sub nomine instrumenti improprie, & non secundum communem vsum loquendi. ibid.
 & sic non comprehenditur sub statuto mentionanti instrumentum. 10
Scriptura priuata quamuis per se non probet, probat tamen in antiquis. 312.18,19
Scriptura calumniosa nullam in iudicio vim habet. 375.63
Scriptura verum continere possunt, & ab aliis ignorari. 378.90
Scriptura priuata nec velut instrumenta fidem efficiunt. 421.3
Scriptura defectuosa vim capiunt ex archiuo publico. 423.36,37
 modificatur. 41 & seqq.
Vide Instrumentum.
 S E
Secretum seruandum in causis puritatis, quid sit. 133.11
 duplex est, vnum ex natura rei, aliud per accidens. 12.13
 quilibet illud seruare etiam non iuratus tenetur. 16
 eius violatio magna producit. 20
 manet in terminis virtualis confessionis. 134.22
 eius reuelatio multis fieri potest modis. 23
 infamiam & crimen producit falsi & proditiōnis. 28
 aduersus priuatos facta etiam extra ordinem punitur. 29
 iuste reuelatur ex necessitate ad petendum videlicet consilium, & ad se informandum circa aliquod substantiale requisitum. 39
 reuelari vni, seu duobus viris taciturnis an sit lethale. 136.56 & seqq.
 erit lethale aperire prætoris, amico, seu familiari eius, vna iudicium testium dicta, & oppositionem fiscalis. 131.58
 dum non redundat in damnum communitatis, aut alterius, possunt officiales de eo loqui. 59
 citò publicandum reuelari potest. 62
 reuelari potest eis, qui sunt eiusdem communitatis, & ius sciendi habent. ibid.
 secus si non habeant. 66
 & qui sint hi in sancto Officio. ibid.

Secretum per accidens, & naturale, differunt, illud quidem reuelandum iudici est, alterum verò non nisi ex iusta causa, quæ autem hæc sit dicitur. 181.10,11
 & res, in qua vnus testis vtilis esse potest, & in qua nulla utilitas ex vnico testimonio provenire potest, differunt. 12
 in prima specie tacere non potest testis. In secunda sic, dummodò sciat, ex aliis non posse probari. 13
Seditiones & tumulti plerumque oriuntur à maculatis. 30.24
Vide Odium.
Semen malum bonos eicere fructus nõ potest. 23.35
Semen quid sit. 48.8
Senatus Regius ordinum statutum puritatis rigidè obseruat. Et si ex aliqua graui causa dispensatur, quod rarò fit, à Summo Pontifice confirmatur, & in schedula gratiæ exprimitur. 30.16
 ex *Sensu* contrario quæ colliguntur dicuntur venire ex mente legis, aut sententiæ. 398.56
Sententia in contumacem ad hæredes non transit. 67.12
 non tantam vim habet sicut lata ex veris probationibus, & sic in iudicatum non transit, sed contrarium ostendi potest. ibid.
 lata super delicto infamatorio infamiam iuris non producit. 13
 ex plenis probationibus lata non dubium est filii nocere, aliàs absurdum sequeretur. 15
 ex non plenis iuncta contumacia nocet, quia pro legitima iure habetur. 16
Sententia contra absentem, & defunctum absque legitima defensione fuisse presumitur, quæ contumacis personam non egreditur. 66.78
Sententia & confessio ob publicam utilitatem omnibus præiudicant. 68.23
 lata contra libertatem absentis omnibus præiudicat. 24
Sententia & probationes in crimine hæresis æquiparantur. 189.16
Sententia status prodest omnibus, non tamen nocet, si transierit in rem iudicatam. 209.62
 secus aliter. 63
Sententia circa maculam nocet omnibus eiusdem generis in omnibus quæ à sanguine separationem non accipiunt. 261.11,12
Sententia circa nobilitatem proprietate omnibus nocet. 14
Sententia lata circa ingenuitatem ius quoad omnes constituit. 15
 & acta circa alicuius infamiam probant quoad omnes. 16
 lata pro nobilitate omnibus prodest, secus si contra eam. 19
 pro socio cæteris prodest, secus aliter. 20
 circa adulterium prodest adultero, non tamen nocet. 21
 sicut suis casibus nocet, ita & suis casibus prodesse debet. 22
Sententia fauorabilis & nociua differunt. 262.18
Sententia & probationes contra qualitates sanguinis vnus causa an noceant omnibus eius successoribus. 264.1
 negatur. 2 & seqq.
 qui hanc defendant. 265.14,15,16
 affirmatur. 266.17 & seqq.
 eius sequaces referuntur. 269.53,54
 dupliciter intelligitur. 55,57
 contrariis satisfit. 59 & seqq.
 Senten

& Verborum.

Sententia in causa status eis tantum nocet, qui ius minus principale habent. 265.10
 secus si aquè principale. ibid. & 20
 contrarium. 266.21 & seqq.
Sententia & probationes receptæ in causa hæredis cohæredibus non nocent. 265.11
 explicatur. 266.24 & seqq.
Sententia in iudicatum transacta prodest & nocet omnibus eiusdem generis, & familie circa statum & sanguinis qualitates. 18
Sententia circa ius cohærenti personæ omnibus prodest, & nocet. 19
 secus in rebus externis, quæ aliter, atque aliter haberi possunt. 21
Sententia circa nobilitatem, quæ *desolat* dicitur, omnibus etiam non vocatis nocet. 22
 secus si circa possessionem nobilitatis. 23
Sententia, quæ bonum commune & utilitatem respicit, omnibus nocet etiam non interessentibus. 24.65
Sententia & probationes receptæ contra auctorem omnibus nocet eius successoribus. 25.43
Sententia circa maculam non fertur de iure speciali vnus, sed totius generis. 267.34
 maculatum non facit, sed talem esse declarat. 35
 primam originem maculatam dicit. 36
 nocet omnibus eiusdem generis & originis. 38
Sententia lata circa ius commune pluribus eis omnibus nocet. 39
Sententia & probationes circa seruitutem realem omnibus profunt, & nocent. 41
Sententia lata in causa plures producenti effectus simul amplectitur omnes. 268.42
 in primam hæredem lata nocet substituto & legatario. ibid.
Sententia vt noceat tertio legitime ferri debet, & litem cautè, & diligenter defendi. 269.58
Sententia & probationes, vt aliis noceant, sufficit, si interueniat quilibet legitimus defensor, & contradictor. 59
 probationes minus perfectæ sufficiunt ad iudicium animos informandos. ibid.
Sententia non facit ius in his quæ tempore mutantur. 270.69
Sententia certis præcluditur finibus, nempe absolute, & condemnatione. 273.4
 vò *Sententia*, accipiendum de sententia proprie dicta. 274.16
Sententia proprie dicitur, quæ in rem transit iudicatum. ibid.
Sententia in iudicatum transacta veritatem constituit ad semper, & omne ei contrarium mendax, & falsum reddit. 17
 secus quæ non transit in iudicatum. 18,48 & seqq.
Sententia, quæ non transit in iudicatum, verum efficit non ad semper, sed tantum vsque dum contrarium probetur, & admittit probationem in contrarium. 274.19
Sententia reprobat testes, & cæteras probationes aduersus quas fertur. 275.26
Sententia non solum fortitur effectum in principali, sed etiam in accessorio. 276.35
Sententia fertur pro parte magis probata, & alteram reicit, & non solum dispositum probat, sed etiam omne necessarium antecedens, & constituit rem iudicatam non solum in deciso, sed etiam in eius præsupposito. 37.38
Sententia maior est vis, quam testium. 40
Sententia lata in causis puritatis non transit in

rem iudicatam. Nec lata in iudiciis possessionis, nec in tenuta. 277.49
Sententia lata in iudicio eodem cum secundo ita probationes elidit contrarias, vt nihil probent, secus dum ita sunt diuersa, vt sententia, & probationes simul concurrere possint. 53
 & ita conciliantur prædictæ contrariæ sententia. 54
Sententia testes reprobat, aut velut mendaces, aut velut non fide dignos. 283.6
Sententia probationes contrarias ita reprobat, vt nihil in eis maneat, quod suppleri valeat. 284.12
Sententia in causa puritatis in iudicatum non transit. 289.73
Sententia lata contra eius formam nulla est. 290.84
Sententia iudicis non requiritur, vt prædicti testes probent. 297.2
Sententia contra statuti formam nulla est. 300.18
 & circa puritatem lata est de iure vniuersali totius generis & familie. 337.6
 circa ius pluribus commune omnibus nocet. 8
 eius præcipuus effectus est sanguinis adimeriura. 338.10
 circa statum personarum facit ius inter omnes, & circa habilitatem personæ, & qua quis Herimaphroditus declaratur. 11
 contra ius principale nocet omnibus habentibus ius in consequentiam & declarat ius vniuersale totius generis. 12
 contra institutum substituto nocet. 13
 circa maculam generis declarat primæ stirpis infractionem. 14
 viam præcludit omnibus eiusdem generis ad suspiciendos honores. 15
 extinguit ius totius generis. 17
 probat non solum expressa, sed etiam connexa, & adhærentia. 339.20
 circa ius individuum omnibus præiudicat. 21
 circa primam causam, & originem comprehendit omnes effectus inde prouenientes, & lata contra matrimonium præiudicat filiis ex cognatis. 22
 contra vnum ex correis debendi alteri etiam non comparenti nocet. 23
 præcipue si lata fuerit contra legitimum contradictorem aut defensorem. 24
 circa maculam patris nocet filiis. 27
 & etiam collateralibus. 28 cum seqq.
 contra fratrem in causa nobilitatis, quando noceat cæteris fratribus. 340.33
 vbi ponitur differentia inter sententiam latam in causa nobilitatis, & puritatis. 35 & seqq. & 54
 & lata circa nobilitatis proprietatem, quæ vocatur, *desolat*, omnibus nocet. 339.28
 sequitur naturam rei circa quam fertur. 340.39
 lata in iudicio summario puritatis numquam transit in rem iudicatam. 341.53
 circa causam sanguinis vniuersum amplectitur genus. 51
 ius nouum non creat, sed quod iam erat declaratur. 52
Sententia lata circa maculam generis, aut dubium existens circa qualitates integras sanguinis impedimentum constituit ad alium admittendum eiusdem generis, & lata circa puritatem non efficit, vt alius admittatur sine nouis infractionibus. 342.1,2,8
 plus nocet contraria, quam fauorabilis, specialiter in

Index Rerum,

in causis puritatis, nam regulariter contrarium iure stabilitum habemus. 3
 lata pro socio prodest, non tamen aliis nocet. 4
 pro adultera prodest adultero, non verò contra. 5
 in fauorem collegatarij ceteris prodest, non tamen nocet. 6
 contra fratrem ceteris non nocet. 7
 pro puritate patris filijs prodest. 8
 & in causis puritatis saltem ad magnam præsumptionem. 9
 vt alijs noceat, debet esse probè lata. 10
 ex causa falsa comperto errore retractatur, vt veritas sequatur. 11
 maximè dum non transit in iudicatum. 343.12
 lata circa maculam nocet illis tantum, qui ex linea proueniunt maculata. 13
 vt alij noceat causa debet defendi omni cura & legitime sine negligentia. 14
 maximè omissis substantialibus, aut appellatione. 15
 aut productione instrumentorum, & scripturarum. 16
 contra nobilitatem patris à qua non appellauit filijs non nocet. 17
 Sententiæ instrumenti nomine continentur. 306.6
 Sententia & probationes pari passu ambulant. 337.1
 lata circa qualitates sanguinis nocet & prodest omnibus eodem iunctis sanguine. 2
 & probatur latè. num. seqq.
 lata per senatus superiores ab ipso Principe censetur lata. 3
 & facit ius quoad omnes. 4
 circa ius vniuersale prodest omnibus, quibus illud ius commune est. 5
 Sententia lata in summario iudicio, quæ in rem non transit iudicatum, & lata in plenario differunt. 341.54
 ad hanc euertendam nemo auditur, ad illam verò sic. 55
 Sententia & res iudicata vim amittunt ratione peccati, & grauius conscientia. 363.53
 Sententia sequitur naturam rei circa quam fertur. 370.39
 Sententia à re iudicata differt in eo, quia ab illa pronocare licet, non ab altera. 389.5
 pro veritate, sicuti res iudicata, non habetur. 6
 lites non finit. 7
 diffinitiuam dicitur à fine, quia finem litibus imponit. 10
 tres Sententiæ, seu actus positivi obtenti in tribunalibus nominatis in nostro textu efficiunt rem iudicatum, & ius reale acquirunt vniuerso generi, & probationem non admittunt in contrarium. 393.46
 etiam inter diuersas personas. 394.12,3
 tres Sententiæ conformes de iure transeunt in rem iudicatum. ibid.
 & pariunt suspensionem calumniæ aduersus afferentem contrarium. 7,8
 Sententia circa ius plures tangens omnibus parit exceptionem rei iudicatæ. 14
 Sententia aduersus puritatem & nobilitatem sufficit ad obstaculum constituendum omnibus eiusdem familia. 16
 circa statutum lata facilius prodest quàm nocet, & ius inter omnes constituit. 395.17
 Sententia ex falsa causa lata quando sit ipso iure nulla, quando verò non, remissiuè. 25
 nulla est ipso iure, falsitate in ea expressa, aut in actis, secus aliter. 24

lata ex vna causa non prodest in alia. 26,62
 in vna linea, non prodest in diuersa. 61 & seqq.
 & in vno tribunali, non prodest in alio. 28
 omnia tamen hæc limitantur ex nostra pragmatica. 29
 Sententia ipso iure nulla nullius est effectus, & impune resisti potest. 396.37,38
 secus si non sit nulla ipso iure, sed annullanda veniat. 39
 nulla ipso iure nihil est. 40
 nomen, nec effectus sententiæ non habet. 41
 quæ annullanda venit prodest, donec infirmetur. 42
 Sententia lata expressa causa, ea deficiente redditur inefficax, & cessante causa deficit sententia. 397.45
 circa dominium vnius rei, non extenditur ad aliud. 46
 vis eius à futura non pender probatione. 47
 Sententia in dubio censetur lata ex causa ex qua ferri debebat, & probat omne, quod ex necessitate infertur. 49,50
 lata alio non edocto, seu stantibus actis provt stant interloquutoria est, vim diffinitiuæ habens. 51,58
 nulla redditur ex probationibus contrariis postea habitis. 52
 iniusta est si se referat ad acta ex quibus patet iniustitia. 53
 Sententia nulla non habetur in consideratione. 398.60
 Sententia ex actis interpretatur. 64
 Sententia circa qualitates fertur de stirpe, & origine, & omnes ab ea prouenientes comprehendit. 68
 & quæ in eius verbis, & ex natura rei virtualiter comprehenduntur. ibid.
 Sententia ex testamento melius considerato rescinditur. 411.44
 Sententia & transcriptio vim eandem habent. 46
 Sententia contra testamentum dicitur lata contra ius gentium. lata contra ius, consuetudinem, vel statutum nulla est. 47,64
 ferri non debet nisi lecto testamento. 48
 Sententia & testamentum eandem vim habent. 51
 Sententia comprehendit omnia iura partium. 54
 Sententia lata ex priuilegiariis probationibus retractatur ex nouis instrumentis. 412.68
 & non transit in rem iudicatum. 69
 fertur ex causa imperfecta. 70
 & ob inopiam probationum. 71
 Sententia lata ex iureiurando ob inopiam probationum infirmatur earum copia superueniente. ibid.
 Sententia, & res iudicata ex falsis instrumentis, & rebus lata retractatur. 413.89
 & nunquam transit in rem iudicatum. 90
 maximè cum falsitas ex actis, aut ex ipsa sententia constat. 91
 reiiicitur etiam hoc per nostram pragmaticam. 92
 Sententia ex quibus nulla dicatur, remissiuè. 417.32
 Sententia nulla nihil est. 418.66
 Sententia nulla non transit in rem iudicatum, nec parit exceptionem. 419.67,68
 Sententia notoriè iniusta pro tali non habetur, nec proderit ad actum posituum. 76
 Sententia lata virtute confessionis alijs non præiudicat. 431.20
 Sententia virtute confessionis præiudicat successoribus, si alijs sit munita adminiculis. 439.6
 Sententia contra nobilitatē fratris non nocet. 440.9
 Sententia

& Verborum.

Sententia lata circa maculam generis à iudicibus omnino sequenda est. 482.11
 Sententia benignior, in dubijs præferenda & æquior. 17,18
 & tutior. 483.24
 Separatum separata est ratio. 277.51,54
 Separata diuerso censentur iure. 395.2,1
 Seruandum in primis est quod ex statutis colligitur. 37.23
 Seruitus probatur per testes singulares. 196.33
 Seruitus, nec libertas non inducuntur per confessionem. 432.31
 Seruitus velut res grauis ex sola confessione induci non potest. 439.7
 Seruitus personalis est. 441.22
 Seruus & liber, Nobilis & plebeius, idem. 55.59
 Seruus non est idem quia pater, aut consanguineus in seruitute sit. 441.23
 Seruus est qui ex serua nascitur. 24
 Seruum fieri ex sola confessione graue est. 439.7
 S I
 Signum demonstrat signatum, cuius est, esse præsumitur signatum. 323.56
 de Similibus dissimilia non debent esse iudicia. 76.
 113
 Similitudo effectus denotat similitudinem cause. 70.42
 Similitudines corporeæ à tempore conceptionis oriuntur. 71.54
 Similitudo nominis maculati adminiculum constituere potest. 447.26
 Simonia non probatur per testes singulares, & quare. 194.13 & seq.
 & Sin mancha habent negatiuam, quæ omnes casus, & tempus comprehendit. 77.115
 & Sin exceptio, nisi differentia, vniuersalia sunt, & omnia includunt. 451.36
 habent clausulam, omnia, & singula, quæ omnia comprehendit, ac si singula manerent comprehensa. ibid.
 non admittunt limitationem nec aliquid prætermittunt, sunt verba geminata, & enixam voluntatem demonstrant. 452.37
 Singularitas diuersificatiua, & adminiculatiua probare potest, secus oblatiua. 200.70
 Singularitas nominis habetur loco sufficientis demonstrationis, sumenda ex vsu & consuetudine loci. 318.15,16
 speciatim hominem demonstrat. 20
 Singuli ex communitate admittuntur ad testificandum pro sua communitate, & an differant à consanguineis. 242.37
 Singuli de familia possident qualitates sanguinis titulo suorum maiorum, & eisdem in iudicio ducit quilibet ex ea cum prætendit honorem puritatis. 338.9
 S O
 Soboles quid sit. 48.35
 Solatium est maculatorum vocari ab eis, qui simili laborant morbo, potius quàm ab alijs. 14.1
 Solemnitates iuris non requiruntur in probandis ex officio qualitatibus sanguinis. 109.19
 Solemnitates omnes iudicij ex consensu partis possunt omitti. 111.30
 & litis contestatio. ibid.
 & citatio. 31
 publicatio. 33
 Solemnitates aliorum iudiciorum rectè omittuntur ex statutis puritatis. 40
 nec hoc plurimum à iure communi deuiat. 41

Solemnitates c. licet ex quadam, 47. de test. non requiruntur in leuibus, secus in magni pōderis. 204.18
 S P
 Specialia duo an simul concurrere possint, vel non. 200.68,69
 Specialia multa iure sunt recepta ad conseruandum familias nobiles. 352.25
 Specialia in iure sunt stabilia ob pacem & tranquillam concordiam. 355.20
 Specialia per plurima iure constituuntur ob vitandum peccatum. 362.47
 Specialia duo in præsentī statuuntur circa probationem puritatis & nobilitatis, & inductum ratione vsus & styli tribunalium vsque adhuc seruatum notabile est. 394.9,15
 Speciem auri cum pondere exprimere debet, qui eius identitatem velit probare. 320.18
 Spes hæreditatis non aditæ renunciari potest in fraudem fisci sine solemnitatibus requisitis ad adquirendum. 150.21
 Spiritus & vulgò quæsitus non sustinet pœnas impostas filiis ob delictum patris, & sic nec habebit honores mediante sanguine patris. 174.34
 Spiritus non debent esse melioris conditionis quàm legitimi. 36
 S T
 Stabilitas, & vniuersitas famæ requiritur in recenti facto, secus in antiquo. 235.31
 qui Status sunt integri dicuntur esse in dignitate. 6.14
 Status certus mutari non potest. 71.61
 Status cuiusque probatur per famam, & communem reputationem. 217.8
 Statuta puritatis velut leges seruanda, & improbari est prohibitum. 20.9,10
 & seruari honoratissimum est. Ad vnguemque seruanda. Et iusta sunt, & rationabilia, eaque plures extollunt. 11
 in conscientia obligant sub lethali. 12.13
 Statuta ciuitatis obligant. 21.14
 Statuta puritatis an debeant restringi ad certos gradus, non verò indefinitè procedere. 23.31 & seq.
 contra Statuta puritatis nocenter insurgentes audiendi non sunt, sed reiciendi, & sancta statuta honoranda. 24.51
 Statuta puritatis licet per accidens nociua videantur, respectu tamen publica vtilitatis, quam defeniunt, intacta seruanda. 53
 restricta ad certas Ecclesias, & communitates iusta sunt. 54
 etiam si cōmunia, & nō particularia fuerint. 25.55
 Statuta puritatis nec odiosa nec restringenda veniunt. 59
 & non possunt dici nulla nec iniusta. 60
 Statuta omnia stricti iuris sunt, & velut odiosa strictè interpretanda, maximè quæ sunt iuris communis correctoria. 26.1
 contrarium. 19 & seqq. maximè 25
 puritatis stricti iuris esse videntur veluti contra ius commune. 2
 confirmari debent à Summo Pontifice, seu à Principe. ibid.
 & puritatis consummata extant à Summo Pontifice. 21,22
 Statutum si voluisset casum comprehendere illum expressisset. 26.10
 Statutum puritatis intelligendum iuxta verborum proprietatē, etiam si latè casum comprehendat. 11
 loquens in casu vero non extenditur ad fictum, nec præsumptum. 27.12
 BBb
 111

Index Rerum,

in vno genere personarum ad aliud non extenditur. 17
 in vna causa inhabilitatis, seu maculae ad aliam non adducitur. 16
 Statutum loquens de reconciliatis & eorum descendentes in certo gradu de veris intelligendum, non de praesumptis. 27.14
 & de descendentes à Iudaeis, & Sarracenis locum non habet in descendentes à Gentilibus. 16
 de poenitentia ob haeresim locum non habet in poenitentia infligta in sancto Officio ob alias causas praeter haeresim. 18
 loquens de certis dignitatibus, & officiis ad diuersa non extenditur. 19
 Statuta excludentia à certis officiis, & dignitatibus, non extenduntur ad alias. 19
 vbi agit de constitutione Clementis VIII. loquenti de descendentes ab Hebraeis in Regno Lusitania. 19
 Statuta puritatis ob Reipublicae, & totius Regni utilitatem adiuuenta. 29.1.35
 Statuta puritatis intendunt, ne sordida, & impurae familiae splendidas, & puras misceantur, & quod nota sint. 5
 Statuta & leges respicientes publicam utilitatem sunt bona fidei, & fauorabilia, & extendenda veniunt. 32.38
 etiam si priuati in aliquorum odium vertantur. 39
 etiam si poenalia sint. 40
 aut correctoria. 41
 aut exorbitantia. 42
 aut alia odiosa & restringenda. 43
 Statuta puritatis primario respiciunt utilitatem publicam; licet secundario odium maculatis habeant. 33.50.51
 sunt fauorabilia respectu communitatum, respectu vero insectorum odiosa. 53
 nomen accipiunt à digniori causa & fine, qui fauor est publicus, & sic fauorabilia nuncupari debent. ibid.
 Statuta puritatis quando fauorabilia, odiosa uel iudicentur, uel extendantur, restringantur uel. 35.1
 an extendantur ad descendentes quorumcumque haereticorum. 15 & seqq.
 Statuta quae repellunt reconciliatos per S. Officium, an repellant praesumptos. 37.24 & seqq.
 loquentia de descendentes haereticorum, an comprehendant descendentes ab haereticis praesumptis. 26
 distinguitur. num. seqq.
 Statuta de captis per sanctum Officium quo modo intelligi ac interpretari debeant. 38.34 & seqq.
 intelligenda de captura iusta & valida, non de iniusta & nulla, in qua nihil operantur. 36.41
 si expressè loquerentur de captura iniusta, seruari non oporteret. 42
 irrationabilia, monstruosa sunt. 43
 Statutum Conchenis Collegij non loquitur pro uel seruatur. 39.46
 Statuta repellunt descendentes à Iudaeis, & Sarracenis ob eorum flagitia & prauos mores. 40.55
 Statuta puritatem simpliciter requirentia nullo assignato gradu quomodo intelligenda. 42.75 & seqq.
 Statuta de nobilitate loquentia intelligenda de nobilitate generis, quia eo in sensu eam vulgus accipit si fuerint facta à uiris doctis intelligi debent de quacumque nobilitate iuridica. 44.45
 praesumuntur edita à uiris doctis. 6
 Statutum loquens de posteris, seu progenie, & de similibus, intelligitur de omnibus descendentes in infinitum. 48.43

Statutum simpliciter puritatem requirens sine certi gradus praescriptione an sit accipiendum secundum ius commune, nec ne. 51.5
 affirmatiua proponitur. 6
 negatiua defenditur. 10
 in dubio censetur se conformare cum iure communi. 6
 & illi non derogare. 7
 ab eo passiuam recipit interpretationem. 8
 Statutum dubium ex iure interpretandum. 9
 interpretandum ita ut plus operetur, quam ductum ex iure communi, ne superuacuum maneat. 11
 & ius proprium est, aliquid de nouo inducere. 12
 dum est contra ius commune ex eo non interpretandum. ibid.
 Statutum puritatis omnes in conscientia obligat. 52.17
 non tam respicit haereticorum crimen, quam generationem & prauos mores eorum. 20
 plurimum interest ad informationes puritatis, & examen testium & eorum depositiones, an sint Statuta puritatis stricta, an procedatur ex iure communi, & in quo consistat differentia. 14
 Statuti non tanta vis sicut consuetudinibus. 53.30
 Statuta puritatis maculatos repellunt, quantum uis boni & pji existant. 31
 sunt utilia, & seruanda, licet aliquos officere uideantur. 32
 Statuta ob bonum publicum non restringenda ex habilitate personae. 37
 Statuta puritatis expellunt poenitentiam passos & eorum descendentes. 57.12
 loquentia de poenitentia, extenduntur ad maiorem, non uero ad maiorem poenitentiam in qua non adest eadem ratio. ibid. & 27
 exempla ponuntur. ibid. & à n. 33
 Statuta de poenitentia ob leuem praesumptionem extenduntur ad uehementem & ad reconciliacionem. ibid.
 si uero generaliter loquantur omnes similiter amplectuntur poenas. 34
 proponuntur aliqua statuta ita loquentia. 35
 intelligenda de publica poenitentia, non de secreta. 37
 nec de infligta ex aliis causis praeter haeresim, aut eius suspicionem. 60.38
 loquentia de filiis reconciliatorum intelligenda de illis, qui inuiti fuerunt capti, non de sponte comparentibus. 46
 sed non habet locum in nostris statutis puritatis, & quare. 47
 de conuersis, & poenitentiaris per sanctum Officium an requirant positiuè puritatem probari. 61.51
 negatiua proponitur. n. seqq.
 affirmatiua uel uerior eligitur. à 54 & seqq.
 requirentia puritatem expressè eam probare positiuè praecipunt. 53
 solum requirentia, quod ad mittendum non descendat à poenitentiaris, non exposcunt hanc qualitatem positiuè probari, quia negatiua. 62.59
 uerisimile non est Statutum uoluisse reicere descendentes conuersos ad fidem, & admittere filios petrinaces. 59.29
 Statuta puritatis locum habent quocumque tempore pater fuerit haereticus, moriatur in haeresi, uel non. 75.10
 Statuta puritatis non solum requirunt puritatem in radice, sed etiam positiuè in singulis. 76.108
 & totam ascendentiā puram desiderant. 109
 Statuta quaedam nobilitatem exposcunt. 83.1.2
 Statuta ueram exposcunt nobilitatē, & uolunt ut honores

& Verborum.

nores à nobilioribus possideantur, atque à dignioribus. 85.27
 intelligenda in digniori significatu. 86.30
 antiquam, non nouam expectant nobilitatem. 32
 requirunt casum uerum, non praesumptum. 36.37
 eorum deficit dispositio, deficiente qualitate quam requirunt. 87.57
 requirentia nobilitatem sanguinis non admittunt, quae competit ex priuilegio. 88.58
 si requirant quoddam praetentor & eius parentes sint nobiles, non sufficit personale priuilegium nobilitatis. 59
 si requirant puritatem sanguinis, non sufficit nobilitas concessa. 61
 requirunt puritatem affirmatiuè, & expellunt maculam negatiuè. 62
 si exposcant nobilitatem simpliciter, locum faciunt cuicumque nobilitati tam sanguinis, quam priuilegij. 69
 Statuta sunt, quae legitimitatem exposcunt. 89.1
 Statuta & leges non ita abhorrent nobilitatem ex priuilegio, sicut nobiles & boni uiri. 104.139
 intelligitur. 106.176
 Statutum & uoluntas testatoris nihil differunt. 104.143 & seqq. & 153.154
 utrumque pro lege obseruandum. 144
 & eodem modo interpretandum. 145
 Statuta sicut leges obseruanda. 146
 & perpetua sunt. 147
 Statutorum finis utilitas est publica. 105.155
 Statuta ad uingnem seruanda. 115.24
 Statutum requirens lucidissimas probationes habet satis in praesumptionibus. 164.6
 Statuta praecitatis requirunt puritatem certam, & quod iudices de ea habeant suos animos informatos. 167.42
 Statutum non habet locum nisi probatis qualitatibus, quas requirit. 168.45
 Statuta de filiis loquentia intelliguntur de naturalibus, non de adoptiuis. ibid.
 Statuta puritatem conditionaliter requirunt. 52
 Statuta uerum requirunt factum, non praesumptum. 53
 Statutorum proprium est aliquid de nouo inducere. 169.67
 Statuta puritatis nihil noui pererent si praesumpta sufficeret puritas. ibid.
 Statutum specialiter derogari debet. 175.44
 Statutum requirens, quod admittendus non sit ex Iudaeis, nec Mauris, nec maculatus, admittit exposcros ex Perezij de Lara opinione, à qua caeteri suadentur. 175.46.48 & seqq.
 Statuta tantum disponunt quantum loquuntur. 176.47
 Statutum maculatos excludens, tantum admittit eos, qui certo maculati non sunt. 50
 Statutum requirens puritatem sanguinis non solum in admittendo, sed in eius ascendentes indistinctè, de omnibus probari requirit, secus si in certo gradu. 177.68
 Statuta puritatis respiciunt publicam utilitatem, ob quam secretum derogare licet. 180.8
 Statutum de fama loquens est intelligendum de uera. 213.6
 Statutum requirens probationem ex usu verificatur interueniente fama & communi reputatione, testibus deficientibus, qui possunt de visu deponere. 218.12
 Statutum de lege loquens verificatur in communi opinione, corrigens communem opinionem correctorium, non declaratorium dicitur. 235.37
 Statuta iusta esse non desinunt eo, quod ex acciden-

ti aliqua sequantur damna ex eis. 257.38
 Statuta ad uingnem sunt seruanda. 258.40
 Statuta puritatis uiuentur uerbo *Progenie*, quo uiniectam ascendentiā purā esse debere ostendunt. 267.37
 Statutum constituere non potest, quod ex testibus reprobatis per sententiam repellatur quis ab honore praetentio. 285.21
 captiosum & iniuriosum secundum ius interpretandum uenit. ibid.
 Statutum disponens praeter ius commune dicitur formam dare. 290.84
 Statutum proprie intelligendum est. 307.11
 Statutum fieri potest ad cogendum litigantes ad concordiam. 355.23
 Statutum à prudentibus redargui non debet. 366.6
 nec ita custodiri, ut captiosum, & iniuriosum existat. 7
 Statuta ita seruanda ut ultra modum non nocent. 367.13
 Statuta interpretanda, ut aliquid operentur ultra ius commune. 16
 nisi absurditas, aut iniuictas sequatur. 17
 Statutum nullum, aut saltem iniustum est, si excludat illum, contra cuius puritatem falsus est rumor. 449.6
 collegij Conchense simile statutum non habet. ibid.
 Statuta puritatis non tradunt certum modum probandi sanguinis qualitates. 462.1
 Vide *Lex*.
Stirps quid sit. 47.16
Stirps probatur per famam & communem reputationem. 219.15
Stylus probandi puritatem seruatus in communitatibus, ubi sunt stricta statuta iustus, iuridicus, & necessarius, & iure est approbatus. 109.6.40.41
Stylus uelut lex seruandus. 301.26
 euerteretur seruatus in tribunalibus puritatis ex admissione testium ad perpetuam. 27
 & magis specificè. 28

S V

Subrogatum habere debet omnes qualitates illius in cuius locum subrogatur, & transit enim eisdem oneribus, & grauaminibus, nisi fiat ad rem diuersae naturae. 397.74.82
Substantialia iudicij qualia. 417.35
Substitutio fideicommissaria arguitur ex praeccepto arma, & nomen ferendi. 103.119
Substituendum non est in causis filiationis propter periculum illegitimitatis. 333.23
Successio maioratum in infinitum procedit. Gradus quoad iura sanguinis indefinite considerantur. 49.49.54
 quomodo considerentur, numerentur uel. 50.52
 & seqq.
 deseruiunt ad numerandum coniunctiones sanguinis. 51
Successores non acquirunt ius nouum, sed acquisitum recipiunt. 81.158
 & ab eo non poterunt priuari per factum sui patris. 159
 Successor maioratus potest interesse iudicio cum possessore inchoato, & illo inuito causa adesse, & facere quae principalis, & in eodem statu. 289.74
Superior corrigere, & coercere Christianos debet de omni peccato, tollendo, quae ad illud incitant, & procurando, quae ad illud expellunt. 362.44
 Superiores regimen animarum cunctis praeferre debent rebus. 46
Suspicio maculae producit suspicionem in noua patrum assertionem. 123.44
 Suspicio ubi manet cautiùs agendum est. 52
 Suspicio in capite familiae totam familiam suspicetam reddit. 338.16

Index Rerum,

Suspicio efficit, vt maiori cum cautela res agatur. 365.60
 Suspicio oritur ex incertitudine parentum. 174.33
 Suspicio falsitatis tollit fidem, sicut vera falsitas. 375.61
 Suspicio maculae oritur ex testibus de eius fama testantibus, quamuis perfecte famam non probent, & eis attentis non potest dici genus sine macula esse. 478.87,88
 Suspicio oritur ex allegatione in fauorem illius, contra quem munus dirigitur. 457.49
 quilibet *Suos* diligit, & bonum exoptat, & de facili redit ad primariam naturam. 29.11,12

T A

T *Abellio* instrumentum conficere non potest nisi de factis, aut volitis in sua praesentia. 309.2
Tabulae nullae nihil sunt, nec effectum habent, nec sunt in consideratione iuris. 417.42
 earum dispositiones. 43
Tabis, est idem, quod similis. 208.52
Tantummodo taxatiuum est, praecisam naturam habet, & omnia excludit. 404.12,17
Taxatiua omnia excludit, etiam vbi adest eadem ratio. 410.17
 Taxatiua dissimilia excludit, admittit tamen similia. 7
 Taxatiua quae praecisam habent naturam excludunt omnia quae alia admitti possent. 17
 ex propria natura vniuersaliter disponunt. 18
 & absque vlla operantur exceptione. 19

T E

Temeritas vitium magnum. 456.42
 & plus ipsi temeratio nocet, quam alteri. 43
Temperies, vide *Physognomia*.
infelix corporis Temperatura velut inuitos acreclamantes nos ad peccandum trahit. 72.76
Tempus conceptionis inspicitur. 71.55
 duo Tempora considerantur ad decisionem text. in cap. *Itaruto*, de haeret. in 6. 75.101
 Tempus, quo dispositio sortitur effectum, est inspiciendum. 104
 Tempus anterius, vel posterius non producit diuersas sanguinis qualitates. 76.111
 Tempus antiquum quale. 208.54
 distinguitur. 55
 Tempus antiquum quod. 223.14
 referuntur diuersae sententiae. *ibid.*
 dicitur post centum annos. 15.16
 maxime quoad instrumenta, quoad testes vero sufficiunt anni sexaginta. 224.18
 vbi quoddam haec opinio procedit respectu filiationis, & legitimitatis.
 Tempus praesumitur quod minus praetensori noceat. 225.5
 Tempus ex quo macula familiarum Hispaniae derivatur, propinquius est memoriae hominum quam tempus puritatis. 233.19,20
 Tempus antiquum dicitur centum excedens annos. 315.50
 praecipue in instrumentis, in testibus sexaginta sufficiunt. 51
 & quidem in instrumentis centum compleri esse debent. 52
 Tempus conceptionis, quoad seruitutem inspiciendum. 441.26
Tenebrae aptiores ad malum. 375.49
Tertius ex relicto Principis laedi non debet. 91.29
Testamentum instrumenti nomine continetur. 306.5
 Vide *Sementia*.

Testantes ignobilitatem ea ratione, quia litigans ab Hebraeis descendit per lineam paternam, contra quos lata fuit sententia, amittunt fidem tam quoad ignobilitatem, quam quoad impuritatem. 278.63
 secus si maculam Hebraicam adquisitam asserant post nobilitatem, quia tunc per sententiam non manent eneruati. 279.64
 sicut si maculam asserant per maternam lineam. 65
Testator, fundator, seu patronus Ecclesiae, loci pij, sine capellania apponere possunt in limine fundationis quamlibet prohibitionem, siue generis distinctionem. 25.56
 voluntas eorum in vocationibus, & conditionibus primum locum obtinet. 57
 Testator potest signare personas ad quas sua bona valeant, & ad quas non vadant. 100.78
 Testator praecipere potest in suo testamento, ne successor illegitimus sit, & ne illegitimam ducat uxorem. 107.186 & seqq.
 Testatoris qualitates inuestiganda ad praesumendum, qualis fuerit eius voluntas. 105.158
 Testator nobilis ex genere praesumitur velle nobilitatem sanguinis. 159
 Princeps supra statuta est, & potest concedere nobilitatem, quae sit quoad ea sufficiens, non vero quoad voluntates testatores. 160
 Testator cuiuslibet sit conditionis requiritur expressè nobilitatem generis, non est contentus cum priuilegiaria. 161
 idem in *Itaruto*. 162
 Testator potest grauare vocatos, vt cum nobili, non plebeia contrahant matrimonium. 103.135
Testimonia puritatis praeferenda eis, quae circa maculam sunt. 165.26
 Testimonia ferre omnes tenentur, si vocati à iudice fuerint, tam foro animae, quam exteriori, cuius sunt plures iure admittit exceptiones, remissiuè. 180.12
 Testimonium veritatem tantum exposcit. 183.34
 Testimonia antiqua sancti Officij de crimine contra fidem, an, & quando probent maculam descendentium ab eis. 188 & seqq.
 si ex eis itum est in sententia, res dubio caret. 189.6
 Testimonia non probant, sed testes. 189.15
 explicatur. 191.38,39
 Testimonium de auditu est praeter, & contra formam, & regulas iuris. 212.83
 Testimonij fundamentum probari oportet, vt fidem efficiat. 229.34
 Testimonium consanguinei tanto firmitus iudicatur, quanto à suspitione magis extat alienum. 241.28
 Testimonium domesticum regulariter non admittitur. 245.16
 Testimonium esse causa potest inimicitiae. 250.14
 Testimonium & fides differunt ab eo, quod iudices ex inimicis se possunt instruere ad dirigendum informatorium. 255.16
 Testimonij ferendi prohibitio impedimento non est iudici, vt eo vti possit ad inquirendum. 256.21
 Testimonia inimicorum circa maculas generis aliquando conueniunt cum registris sancti Officij, & prosunt ad registra perscrutanda, & ad detegendum praetensorum vana subterfugia. 257.33
 Testimonia & testes differunt, & in quo. 265.13
 explicatur. 270.68 remissiuè.
 Testimonia reprobata nec indicium, nec praesumptionem efficiunt. 283.5
 Testimonium sine iuramento non omnino nullum est, cum praesumptionem efficiat ad informandum

& Verborum.

dum conscientiam iudicum in causis parui valoris. 285.18
 secus in magnis. 19
 Testimonia contraria probant diuersis respectibus. 302.42
 & dum vtraque comparantur. 43
 Testimonia nihil probant magis quam eorum ratio, & causa. 386.78
 ampliantur & restringuntur per rationem. 79
 Testimonia sine fide plena, extrajudicialia, inhabilium, in causa propria, de alterius commissione, cum adminiculis probant, & nocent tertio. 439.5
Testes singulares quando probent in aliis iudiciis, & quando non. 73.83
 Testes quando maculam generis teneantur dicere, quando vero non. 81.153
 & an teneantur dicere maculatos filios natos ante delictum patris. 154
 Testis vnicus contra producentem probat, etiam si de solo auditu, siue credulitate deponat. 114.18
 Testes circa famam deponentes loqui de praeterito debent, non vero tantum de praesenti. 115.9
 explicatur. 10
 Testium idoneitas aliquando specialiter probatur. 124.58
 Testes non sumi debent de partialitatibus oppidorum. 62
 qui deponunt in puritatis causis, debent esse omnino ex parte idonei. *ibid.*
 Testes ex officio producuntur in causis puritatis, non à parte. 126.2
 instructi, praesentis, seu corrupti non examinandi in similibus causis, quia nihil probant. 4
 ex alloquutione partis suspecti dicuntur. 5
 in contestes dati praesens examinandi. 6
 in suis depositionibus concludere debent, & quomodo in causis puritatis. 9
 interrogentur de sua credulitate. 127.10
 non se referant ad interrogationem, articulum, nec ad aliud examen, sed factum completè referant. 11
 rationem reddere & Testes tenentur, & iudex de ea eos interrogare. 12 cum trib. seqq.
 regulariter ni interrogati reddere rationem non tenentur. 13
 aliud vero in causis status. 15
 Testis varius, vacillans, & contrarius ad concordiam interrogationibus, & aliis modis adducatur. 16
 extantibus, qui maculam asserant, plures examinandi sunt. 17
 etiam extra solitum numerum. 18
 contestes omnes examinandi, nullo praetermissio. 21
 quomodo examinandi. 22
 eorum dicta, & quae de facto accidant adscribenda formaliter eisdem verbis. 128.26 & seqq.
 examen eorum aliis non committendum. 29
 & seqq.
 deficientibus in origine Testibus quid faciendum. 128.36
 non vocati accedentes ad testimonium suspecti sunt, maxime si contra praetensorem deponant. 27
 nisi iussu confessorij ad conscientiam exonerationem accedant. 28
 examinati per indebitam commissionem fidem efficiunt. 31

Testes in causa status iure recipiuntur sine litis contestatione. 6
 Testes singulares sufficiunt in probando reuelationem secreti, etiam in sancto Officio. 139.88
 sufficiunt in eis, quae difficilis sunt probationis. 89
 debent esse maiores omni exceptione. 90
 etiam in sancto Officio. 91
 Testibus singularibus admittis, necessariò requiritur eorum idoneitas. 92
 quae specialiter debet probari. 140.103 & seqq.
 & an simul cum eis aliae praesumptiones, & indicia requirantur. 93
 ex dispositione sancti Officij Inquisitionis negatur. 94 & seqq.
 Testes singulares, & praesumptiones parificatur. 97
 & sunt eiusdem potentiae. 99,100
 Testes in sollicitationis crimine integri debent esse. 140.112
 & probatur praedicta qualitas verbis tantum sine scriptis. 113
 Testium minori numero pro puritate magis credendum. 165.27
 Testes pro macula, quia nituntur contra iuris praesumptionem, debent esse idonei, & maiores omni exceptione. 166.28
 Testium idoneitas non est necesse probari, sed sufficit praesumpta à iure. 30
 & ita nec articulati. 31
 Testes actorum nomine veniunt. 173.9
 & etiam faciunt rem notoriam. 11
 Testes, qui magis adhaerent iuris praesumptioni, praefereuntur contrariis. 174.26
 Testes pro puritate non praefereuntur ceteris de macula, quia cessat praesumptio. *ibid.*
 Testes, qui ex iuris praesumptione purum praetensorem asserunt, nihil probant. 177.65
 non plus probant quam eorum ratio. 66
 Testes poenitentiam ascendentium firmantes praeferendi eam negantibus. 178.71
 poenitentia esse potest, & ab aliquibus ignorari. 71
 vtrum Testis iuratus, & interrogatus à iudice semper veritatem fateri teneatur. 180.2
 Testis iuratus toties potest tacere veritatem, quoties iniuratus non debet reuelare. 3
 Testis iuste interrogatus à iudice tenetur delictum occultum exponere. 181.9
 Testis qui secretò scit maculam illius, qui communiter est bene reputatus, & scit ex aliis probari non posse, eam tacere valet, si verò dubius sit, eam exponere debet. 182.17,18
 dum quidem simul sunt alij Testes, seu scripturae, quamuis occultae, quibus probari possit macula, *itidem*. 19
 quia secretum tunc non verò dicitur. 20
 Testis sciens descendentiam à facellis benedictis ex affixis in Ecclesiis, licet per accidens sit arcana, eam iudici exponere tenetur. Et prius praetensorem monere, vt se ablineat, quod non admittitur. 184.36
 Testis regulare debet suum responsum circa qualitates sanguinis secundum ius, aut statutum, quo interrogatur, quod magis ibi declaratur. 185.47
 Testes debent, quod nouerint declarare, & nullum relinquere dubium cum ratione, etiam de ea non interrogati, siue ex auditu, fama, aut certa scientia cum propria credulitate. 48
 Testes celantes veritatem, quam exponere tenentur, peccant lethalius, & quandoque ad restitutionem tenentur. 49,50,59

Index Rerum,

& falsus & periurus dicitur, & velat talis puni-
tur. 186.51,53
falsum coram iudice dicentes si damnum satis-
faciant non tenentur iterum comparere ad
veritatem dicendam, nisi aliter fieri restitutio
non valeat. 185.49
Testis falsum sine iureiurando afferens, aut verita-
tem celans, ordinaria falsi plectitur poena. 186.55
Testes seruare secretum debent sui testimonij, &
eorum, de quibus fuerunt interrogati. 187.60
aliis puniri poterunt extraordinarie saltem. 61
Testes, qui agnouerunt alicuius ascendentes diuer-
sisse à Fide Catholica, & obseruasse legem ei
contrariam, probant simul cum obseruatione
maculam suorum descendendum. 188.34
producti in vno iudicio, non profunt in alio. 14
examinati in alio iudicio, si adhuc viuunt repeti
debet, vt probent in causis puritatis. 191.40
tot Testes requiruntur ad probandum maculam in
nostra specie, quot requiruntur ad principale
delictum probandum. 192.41
Testes singulares non probant. Mille tantum pro-
bant, quantum vnus. 194.1
Testis singularis quis dicatur. 2
Testes singulares deponentes de actibus, qui con-
iungi possunt, & tendunt ad eundem finem. 3
quando probent. 9
Testes de diuersis actibus deponentes, qui tendunt
ad idem, in vnum conuenire censentur. 10
Testes singuli semiplenè probant, & in ciuilibus
coniunguntur ad plenè probandum. 11,12
Testes de diuersis loquentes coniunguntur. 195.14
Testes singulares non sufficiunt ad probandum ma-
culam ex certa, & terminata causa. 196.23
secus generaliter. 25 & seqq.
exempla vtriusque apponuntur. 199.57 & seqq.
Testes non differunt propter diuersas circumstan-
tias, quæ ad idem tendunt. 196.24
Testes discordantes in summa obligationis, qui
preferantur. 198.48
Testes singulares quando probent verba iniuriola
ad recitandum palinodiam ex lege nostri Re-
gni. 51 & seqq.
Testes singulares quando probent obseruationem
sectæ, aut legis contrariæ fidei nostræ. 199.54
Testes an probent hæresim quam singuli diuerso
tempore, & loco dicunt audisse. 56
Testes quorum aliqui dicunt descendendam à re-
conciliatis, & alij à pœnitentiatis probant. 59
asserentes maculatam descendendam assignando
diuersos gradus similiter probant. 60
Testes singulares, vt probent, debent esse plures.
200.65
fide digni, & omni exceptione maiores. 67
& ita probant maximè concurrentibus iudiciis,
& adminiculis. 66
ex quacumque exceptione nihil probant. 68
maximè si defectus reiciatur: eo in negotio, de
quo agitur. 69
Testes singulares nobiles probant. 67
Testes in probanda consanguinitate non est neces-
se quod cognouerint eos, de quorum coniun-
ctione deponunt in causis, quæ non sunt restric-
tæ ad certos gradus, secus aliter. 71
Testes quorum alij agnouerunt parentes, & alij
auos, alij verò habent noticiam, coniunguntur
ad plenè probandum. 72
Testis vnicus cui nihil opponi potest, probat cum
adminiculis. 76
Testes debere deponere de his, quæ perceperint ex

quinque sensibus corporeis, quo pacto intelli-
gendum. 202.1
de auditu regulariter non probant. 2
limitatur pluries. 3 & seqq.
Testes de auditu puro sine ratione an probent, &
vbi agitur de magno præiudicio. 204.15, 16
& seqq.
Doctores contrarij conciliantur circa prædi-
ctum dubium. 17
& verius. 21
Testes de auditu vt probent an concutere fama
debeat. 205.23
declaratur. num. seqq.
Testes deponentes de solo auditu, & testantes de
fama differunt. 25
Testes deponere possunt de auditu absque eo quod
sit fama. 26
Testibus deponentibus de fama de ea plenè consta-
re debet. 28
Testes deponentes maculam ex puro auditu absque
alia ratione an probent. 206.30
affirmatiuè responderetur. 31 & seqq.
negatiua vt verior eligitur, & fundatur. 33. &
seqq.
Testes faciliè inueniuntur, qui dicunt sic, & sic rem
audiuisse. 35
Testes in causis status rationem sui dicti etiam non
interrogati reddere debent. 37
Testes de auditu integri esse debent, & vnde su-
mendæ eorum qualitates. 210.70
& audisse à pluribus, non ab vno tantum. 71
ab auctoribus fide dignis. 211.74
à maioribus, & antiquioribus, non ab alijs. 76
ante litem moram, & de tempore auditus. 77
de propria credulitate. 78
qui ab antiquioribus audisse dicunt cæteris præ-
ferendi sunt. 79
Testes, qui puritatem asserunt, eo quod ita audie-
runt à Prætoribus, seu à consanguineis, domesti-
cis, & familiaribus non probant. 75
Testes circa famam deponentes loqui de præterito
debent, non verò tantum de præsentibus. 215.9
explicatur. 10
Testis auditum exponere coram iudice debet etiam
fama non sit. 220.22
non debet partes iudicis sumere. 24
eius factum referre, & iudicium esse iudicare. 26
Testes de auditu, & fama non per se, sed per anti-
quitatem fidem efficiunt. 223.13
Testes, qui pœnitentiam, aut conuersionem ascen-
dentium per famam, aut per auditum deponunt,
post centum, aut sexaginta annos probant. 16
Testes famam asserentes eius auctores assignare
debent, præcipuè in recentibus. 227.19
secus in antiquis. 20 & seqq.
Testes non est necesse quod exprimant originem,
nec auctores famæ. 22
Testes circa famam integri esse debent. 228.23
& numero plures. 24
de huius ratione. 229.34
non inimici, nec amuli. 228.26
vnanimiter deponere debent, non alij alia dice-
re. 27
propriam credulitatem asserere. 28
audiuisse à maiori parte ciuitatis sufficit, si di-
cant audiuisse publicè. 29
Testibus de fama deponentibus de ipsa fama con-
stare per plures debet. 229.33
Testibus de contrariis famis eiusdem rei loquenti-
bus qui preferantur ostenditur. 232.1 & seqq.
Testes

& Verborum.

Testes si dicant nescire famam publicam repro-
bant, & efficiunt suspecta contraria testimonia. 4
Testes preferendi in probatione famæ, qui magis
digni, fide digni, & maiori sunt muniti ratione,
etiam pauciores existant. 233.9, 10
alijs æquales numero plures preferuntur. 13
& qui preferantur, an qui sunt pro puritate, an
qui pro macula. 17 & seqq.
Testes pro macula cæteris pro puritate an præfe-
rantur. 233.17
explicatur. num. seqq.
firmantes puritatem magis specificè non lo-
quantur. 18
Testes puritatem firmantes de re agunt remota, &
antiquissima. 234.20
firmantes verò maculam de propiniori, & ma-
gis speciali. 21
si numero pauciores existant, sufficientes tamen
ad probandum arbitrio iudicis, quibus hoc
iudicandum relinquatur, circa maculam cæ-
teris preferuntur. 22, 23
nisi specialibus rationibus per plures reprobentur.
24
etiam si positiuam asserant cæteri puritatem. 25
explicatur. 26
Testes plures pro nobilitate cæteris preferuntur.
235.36
Testes consanguinei idonei non sunt. 238.2
maximè in criminalibus, & in ciuilibus arduis. 3
& dum agitur de vlciscenda consanguinei iniu-
ria. 239.4
& de probando sanguinis qualitates. 6
tales dicuntur à con & sanguine, quasi eundem
sanguinem habentes. 7
participes sunt laudis, & vituperij sui consan-
guinei. 10
compelli non possunt ad ferendum testimo-
nium, & intra quot gradus. 12
& quid in causis puritatis. 13
nisi dum aliter veritas haberi non potest. 240.14
sponte veniens ad ferendum testimonium pro
suo consanguineo admittendus non est, secus
si contra. 15
& dum examinatur consanguinitas, adscribitur
in initio examinis. 16
explicantur prædicta magis. 17
etiam interrogati de macula sui consanguinei
eam propalare iudici non tenentur. 20
distinguitur. n. seqq. vsque ad 26
si verò interrogati maculam aperiant, probant,
secus si puritatem, & ratio discriminis. 27
Testes sponte se offerentes ad testificandum se su-
spectos efficiunt. 239.17
Testes inhabiles licet admittantur ad probandum,
quod per alios haberi non potest, intelliguntur dum
actu, nec habitu alij potuerunt adesse, secus si
habitu potuerunt, actu verò non adfuerunt. 242.38
Testes commodum reportantes verisimilia depo-
nentes probant. 40
Testes aptiores sunt, qui factum de quo queritur,
melius scire possunt. 244.11
Testis quantumuis inhabilis constituit probabilem
coniecturam ad inquirendum. 256.20
Testes in alio iudicio examinati si in secundo exa-
minari potuerunt, & non fuerunt examinati, ni-
hil probant. 260.2
Testes mortui probant in alio iudicio, maximè in
antiquis. ibid.
Testes producti in vna causa circa statum, & coha-
rentia sanguinis probant in quacumque alia, &

inter quascumque personas. 266.17, 53
Testes indebitè examinati præsumptionem effi-
ciunt. 269.58
Testes reprobati per sententiam an probent, vel
non? qui de hoc dubio agant. 273.1
affirmatiua probatur. 2 & seqq.
negatiua verò. 275.26 & seqq.
conciliantur hæc duæ opiniones, & dupliciter
intelliguntur. 277.48 & seqq.
circa puritatem, & nobilitatem veritas ex pluri-
bus ostenditur conclusionibus. 51 & seqq.
Testes reprobati per sententiam, quæ non transit in
iudicatum non omnino fidem amittunt. 274.20
Testes reprobati in vno, manent etiam reprobati in
omnibus etiam incidentibus. 23, 24
nisi fuerint reprobati ex causa, quæ eorum fidem
non minuat. 275.25
Testes, & instrumenta pari passu ambulant. 28
Testes reiecti per iudicem infames non manent.
273.6, 7
contrarium. 276.39
Testes reprobati per sententiam falsi manent. ibid.
Testes, vt fidem faciant, debuerunt examinari per
legitimum iudicem, aut commissarium. 42
Testes reprobati à parte inhabiles, & infames man-
nent. 46
Testis pertinaciter reprobatus, & eius fides, in om-
nibus reicitur tribunalibus. 277.47
Testes, & probationes reprobatae per sententiam
transactam in rem iudicatam nihil probant, se-
cus si sententia non transierit in iudicatum. 49, 50
Testes & probationes reprobatae, quoad vnum, non
manent reprobatae quoad aliud. 51
Testes reprobati per sententiam in nobilitatis cau-
sis absque fide omnino manent, nec possunt
compulari per Commissarium in iudiciis pu-
ritatis. 278.58 & seqq.
Testes producti in iudiciis ordinariis nobilitatis
reprobati per sententiam manent, & profus
absque fide, quoad aliud simile iudicium. 61
& etiam quoad iudicium extraordinarium, in
quo summarie agitur de probando nobilita-
tem ad obtinendos honores. 62
Testes extra articulos non probant, nisi in his, quæ
concernunt ad contenta in articulis, & ad de-
monstrandum rationem suæ depositionis. 279.74
Testes falsi in principali, falsi etiam sunt in accesso-
rio. 280.76
Testes, quos diximus non manere per sententiam
reprobatos, eam efficient fidem quam mereantur
eorum personæ, rationes, & negotij circum-
stantiæ iudicium arbitrio. 79
Testium dictis approbatis per sententiam quoad vnū,
manent etiam approbatae eorū personæ. 287.48
Testes examinati in vna causa, vt probet in alia de-
bent denuò examinari, si commodè possunt. 50
nisi pars in aliud consentiat. 53
Testium productio in diuersis iudiciis frequens est.
288.57
Testes & probationes reprobatae in causis purita-
tis per tres sententias, seu per tres actus positi-
uos compulari non debent. 289.67
Testes & instrumenta differunt. 291.104
Testes fidem capiunt ex iudicio & iudice coram
quo sunt producti. 291.105
iudicium non extenditur ad alias personas præ-
ter interessentes. 106
Testes etiam in extranei causa magnam efficiunt
præsumptionem arbitrio iudicis. 292.110, 111
Testes regulariter de iure loquendo non recipiuntur
B B b 4 tur

Index Rerum,

tur ad perpetuam rei memoriam. 293.1
 nisi ex parte rei, quia non est in eius voluntate
 ius agendi in iudicio. 2
 & ex parte actoris, dum testes sunt senes, aut va-
 lerudinarij, vel timetur de eorum absentia, vel
 morte. 3
 quod iure admissum est ex æquitate contra eius
 rigorem. 4
 Testes ad perpetuam rei memoriam examinati ser-
 uatis debitis solemnitatibus plenè probant. 297.1
 Testes ad perpetuam rei memoriam examinati cir-
 ca sanguinis qualitates an probent in iudicijs
 puritatis, de quibus præcipue agimus. 299.1
 affirmatiua pro ratione dubitandi fundatur.
 2 cum seqq.
 Doctores, qui volunt, quòd saltem aliquid pro-
 bent, referuntur. 300.10
 negatiua velat verior amplectitur, & probatur.
 11 cum seqq.
 Doctores pro ea referuntur. 302.40.42
 Testium penuria circa probandas sanguinis quali-
 tates euenire potest interim quo officium, vel
 honor vacat, quando licitum est eorundem exami-
 nari. 299.3
 Testes ad perpetuam produci possunt quoties po-
 testas agendi est in alterius voluntate. 4
 Testes ad perpetuam respectu causarum puritatis
 defectus non patiuntur. 5
 contrarium. 300.13 & seqq.
 Testes ad perpetuam sine citatione, & sine alijs so-
 lemnitatibus saltem aliquid probant. 10
 circa sanguinis qualitates producti in causis pu-
 ritatis nihil probant, nec indicium, nec mini-
 mam præsumptionem efficiunt, ex multiplici
 ratione. 11 & seqq.
 Testes ad perpetuam nõ examinati coram iudicibus,
 qui de causa sunt cognituri, fidè non efficiunt. 15
 Testes ad rei perpetuam memoriam, nisi ex causa,
 & necessitate examinari non possunt. 301.20
 Testes ad perpetuam non probant puritatem in ri-
 gore prout requiritur per statuta. 29
 Testes non tenentur iudici iniuste interroganti re-
 spondere secundum factam interrogationem, sed
 prout fieri legitime debebat. 302.32
 puritatem firmantes, dum non adest statutum ri-
 gidum, sed ad rei perpetuam memoriam, siue
 ad obtinendum munera ex iure communi
 concessa, intelligantur de puritate secundum
 ius commune, maior de puritate in rigore. 33
 etiam si generaliter de puritate omnium ascen-
 dentium loquantur. 35
 Testes iniuste rogati non tenentur eo in sensu re-
 spondere, sed amphibologicè. 36
 Testes respondere præsumuntur eo in sensu quo
 debebant. 39.37
 iniuste interrogati, etsi directè respondeant,
 non probant. 40
 si dum interrogantur circa puritatem ex iure
 communi purum prætensores dicant, &
 postea interrogati ex rigido statuto macula-
 tum eandem asserant, probant, & non sunt
 falsi, nec contrarij. 41
 Testes ad rei perpetuam memoriam, nec indicium faci-
 unt, frustratorij sunt, & nullius momenti. 303.50
 tamen aliquando profunt ad inueniendum ma-
 culam producentis. 51
 & ad ostendendum circumstantiam, siue qualita-
 tem oblitam ex temporis transcurso. 52
 Testes examinati ad perpetuam non probant deficienti
 iure cuius virtute possent examinari. 304.55
 nec ante factam gratiam honoris, aut officij. 56

& multò minus post eam. 60
 Testes quodam sensu sub appellatione instrumenti
 comprehenduntur. 305.2
 aliquando verò potiores habentur. 5
 aliquando potiora sunt instrumenta. 4,6
 Testis falsam asserendo maculam, aut quam nescit,
 aut audiuit à non fide dignis, aut muneribus, aut
 precibus corruptus, aut verum in iudicio tacen-
 do peccat mortaliter. 32
 Testes, aut causæ existentes in receptis informatio-
 nibus circa quamlibet suspicionem contra præ-
 tensores sufficiunt ad inquirendum, & confi-
 ciendum nouas informationes. 378.91
 ratio Testium potius inspicienda, quàm verba. 386.80
 Testes reddentes rationem incongruam nihil pro-
 bant. 81
 maximè circa qualitates generis, in quibus etiam
 non interrogati rationè reddere tenentur. 82
 & circa infamiam. 85
 Testes seniores pauciores iunioribus pluribus præ-
 feruntur. 484.13
 Testis an probeat, & sibi noceat in præstationibus
 examinatis. 435.27.33
 Testis qui excusationem à testimonio habet inter-
 rogatus de facto quomodo respondere debeat.
 436.40
 Testes circa adminicula integri, & contestes esse
 debent. 443.12.13
 Testis vnus de macula adminiculat confessionem.
 446.21
 Testes duo, vel plures de auditu, aut de fama admi-
 niculum constituunt. 22.23
 Testes non legitime examinati faciunt adminicu-
 lum. 447.24
 rationes Testium in primis inspiciendæ, secundum
 eas amplianda, seu restringenda eorum testi-
 monia. 466.5
 plus attendendæ, quàm dictant. 6
 secundum eas interpretantur restium dicta. 7
 Testes asserentes non verisimile, de falso suspecti
 sunt, nec credi debent. 467.11
 Testes digniores cæteris præferuntur. 13
 Testibus senioribus & antiquioribus magis credi-
 tur, & melius informatis. 16,17
 & originariis. 18
 Testibus distinguendis parentelam, & coniu-
 ctiones præstantior adhibetur fides. 468.27
 Testes numero plures maiorè efficiunt fidè, & circa
 famam bonam, quàm qui circa malam, & sic
 præferuntur qui circa puritatem sunt. 293.1
 Testibus affirmantibus plus creditur, quàm negan-
 tibus. 469.33
 Testes pauciores circa generis maculam præferun-
 tur pluribus circa puritatem. 471.1
 contrarium. 6
 affirmatiui sunt. 2
 loquuntur magis specialiter. 3,5
 circa certam infamiam præferuntur cæteris de
 bona deponentibus. 4,35
 verisimiliora deponentes præferuntur. 472.7,24
 vel sint numero plures, aut pauciores. 8
 pauciores cù verisimilitudine præferri debent. 9,5
 sicut minus digni magis dignis præferuntur
 propter verisimilitudinem. 10
 & inhabiles præferuntur idoneis ex eadem ra-
 tione. 11
 etiam circa negatiuum. 12
 maximè si resoluti possint in affirmatiua. 13
 aut verisimilitudo proxima sit ad rem de qua
 agitur, & eam immediatè respiciat. 14
 In

& Verborum.

in dubio tamè plures paucioribus præferuntur. 15
 cum causa redditione cæteris præferendi ve-
 niunt. 23
 qui puritatem asserunt eo, quòd maculas non
 nouerunt, insufficienter loquuntur. 473.29
 remouent sensum ab actu, cum alij audisse potue-
 rint, quod ipsi ignorarunt. 30
 quamuis etiam puritatem positiuè declarent.
 31,32 cum seqq.
 maculam firmantes testantur rem magis speci-
 alem, & propinquiorè memoriæ hominù. 33
 deponenti de facto magis propinquo, plus credi-
 tur, quàm deponenti de longinquo. 34
 loquentes de mala fama in specie, quamuis pau-
 ciores, præferuntur pluribus circa bonam fa-
 mam in genere. ibid.
 sicut etiam qui dicunt seruum morbosum. 35
 adducentes pro suo testimonio defectum noti-
 tiae allegant ignorantiam ex sua parte. 474.36
 circa negatiuum cum ratione, quæ in sensum cadit
 corporeum cæteris præferendi. 43
 minori numero circa maculam, quare præferan-
 tur pluribus circa puritatem. 475.54
 sine iuramento probant, dum proceditur sola
 facti veritate inspecta. 476.62
 & sine citatione. 63
 cum æquali ratione, si plures sint pro macula cæ-
 teris præferendi. 69
 & quid si sint pauciores. 70 cum seqq.
 hic est casus specialis, quo tribunalia, & commu-
 nitates maiorem præstant fidem mitiori nu-
 mero circa maculam, quàm maiori circa puri-
 tatem, secundum Perezium de Lara. 71
 pauciores de fama sine auditu maculæ, qui de
 iure famam nec auditum legitime non pro-
 bent, attendi non debent. 477.72
 si verò maculam propter individuum factum ha-
 rens, siue conuersionis, & certæ poenitentia
 firment, præferuntur cæteris pluribus purita-
 tem firmantibus, ex fama & auditu. 73,83
 explicatur. 479.92 & seqq.
 omnes si fuerint de fama, vel auditu, & pauciores
 per se sufficiant ad probandum famam, vel
 auditum maculæ, cæteris circa puritatem præ-
 ferri debent. 477.74
 si verò numero & ratione æquales existant, qui
 sunt de macula præferuntur. 479.97
 circa maculam ex certa causa, vel persona præfe-
 runtur cæteris contrarium firmantibus per fa-
 mam & auditum. 92
 contrarij circa famam & auditum maculæ pos-
 sunt vera dicere, sicut alij ignorare, quod cæ-
 teri sciunt, & audierunt. 93
 aliud tamen est, dum maculam ex certo facto &
 origine asserunt. 94
 magis specificè loquentes præferendi cæteris ve-
 niunt. 480.99
 pro puritate, non loquuntur de re magis spe-
 cifica, quàm restantes maculam, sed econ-
 tra, nisi simul certam asserant causam, & ini-
 tium. 100
 Testi deponenti de facto propinquo magis credi-
 tur, quàm deponenti à longinquo. 473.33
 in Testibus, & in eorum dictis pro macula gene-
 ris, sex concurrere debent vt plenè probent.
 479.98
 Testes qui pro se habent fortiores præsumptiones,
 & adminicula, potiores efficiunt fidem. 481.1
 Testes non iurati sufficiunt ad instructionem iudi-
 cum. 482.15

T H
Thefauri magni & diuitia, nihil respectu bonæ fa-
 me. 12.6
Thefaurus est magnus ortum esse ex parentibus bo-
 nis. 7
Thefaurus magnus est ortum ducere è parentibus
 bonis, & è contra magnum dedecus ab infectis
 oriri parentibus. 351.28
Thefauri Principis penes subditos diuites inueniun-
 tur. 357.14,27

T I
Timor ex educatione, & imitatione parentum non
 cessat in filiis natis ante delictum patris. 70.52
 explicatur. 73.83 & seqq.

T O
Tolli est contra ius diuinum & positium. Nec do-
 minia rerum Princeps tollere potest. 157.136
Totum seruatur singulis eius partibus seruatis. 450.71

T R
Tractatio circa probandum puritatem & nobilita-
 tem grauissima est. 5.34
Tranquillitatem nil plus perturbat, quàm sociorum
 sinistri mores. 30.23
Transactio rescinditur per testamentum nouiter
 repertum. 411.46
Transactio fieri non debet nisi prius legatur totum
 testamentum. 48,64
Transactio non extenditur extra cogitata. 55
 est stricti iuris. 56
 æquiparatur rei iudicatæ. 57
 non extenditur ad augmentum rei circa quam
 facta fuit. 412.58
 extenditur ad legatum eiusdem rei factum in
 alio testamento. 59
 facta circa contenta in testamento, & in scriptura
 idem operatur. 60
*Transactio*nes captiose nullæ sunt ipso iure. 65
Transactio nulla nihil est. 418.56

Vide *Res iudicata*, & *Sementia*.
Transgressio iuramenti in re patna promissa directè
 se opponit Deo, & veritati in quibus peccatorij pec-
 catum consistit. 136.47
 arcani *Transgressores* multis in vtroque foro puniun-
 tur poenis, videlicet de iure Regni est imposita
 priuationis poena, & etiam in sancto Officio.
 138.78,79

Transuersales comprehenduntur sub nomine agna-
 torum, nisi aliud colligatur ex mente dispo-
 nentis. 46.7
Tribunalia etiam læduntur ex oblatione libellorum
 falsa macula. 373.28
 Tribunalia & communitates in quibus est strictum
 statutum puritatis, & nobilitatis, quorum sen-
 tentia possunt efficere rem iudicatam, & generi
 adquirent ius perpetuum enumerantur, & cæ-
 tera omnia præter enumerata excluduntur. 403.
 23,24
 Tribunalia omnia, & communitates sub nostra lege
 comprehenduntur. 451.27,32 & seqq.
 Vide *Communitas*.

T V
Tumulti & seditiones plerumque à maculatis oriun-
 tur. 30.24
 Tumultus grauissimi in republica oriuntur ex vene-
 no in visceribus dissimulato. 349.2
Turpis eiicitur, quàm non admittitur hospes. 113.2
 & 210.69
Tutor incertus quamuis certiorandus veniat iure
 non potest dari. Ratio huius proponitur, & pon-
 deratur. 175.37
 V A

Index Rerum,

V A
Vacatio prima non extinguitur per mortem eius qui ad rem tantum habuit, secus si ius in re. 150.28
 non perfecta facile resolvuntur. 151.29
 Vana multa sub celebri vulgantur nomine. 381.2
 Variatio in iure quaesito non admittitur. 152.52
 Variatio patroni laici multis concurrentibus fieri debet. Primum, quod prima nominatio firma maneat. 55
 secundum, quod ius praesentato adquisitionem extra praesentationem saluum existat. 58
 tertium, quod non nisi semel locum habeat. 61
 Vasalli fideles plus conducunt ad regiam coronam, quam redditus. 351.13

V E
Venatio per canes signata facilius a velocioribus insequitur, & capitur. 255.10
 Veniens per viam querelae, seu restitutionis, tenetur suam causam iustificare, & iustitiam sententiae ostendere. 172.9
 Verbum iniuriosum sicut sagitta, leniter volat, & graviter vulnerat. 4.25
 Verborum ictus, etsi videtur levis, alio quolibet atrocior censetur. 27
 parva Verba magnos solent creare tumultus. 28
 Verba statutorum strictè accipienda, & ubi cessant cessat statutum. 26.5,6
 ubi non congruunt, non congruit dispositio. 7
 nec habent locum in casu omisso. 8
 Verba ubi cessant, cessat dispositio. 35.3
 Verba dispositionis, seu statuti in primis inspicienda ad comprehensionem, seu exclusionem inducenda. 36.14,18
 Verba statuti inspicienda ad sciendum an loquantur de captis tantum, an simul de poenitentia. 39.47
 Verba generalia accipiuntur de similibus expressis, non de diversis. 41.69,71
 Verba Christianos viros ex communi Hispaniae acceptione indefinitè accipiuntur. 42.76
 Verba dispositionis intelligenda secundum communem, & usitatum significatum. 77
 Verborum significatus, & definitio materiam explicat, & dicendis intelligentiam praestant. 44.1
 multoties dum Verborum proprietates attenditur, veritatis sensus amittitur. 3
 Verba a doctis prolata intelligenda secundum loquendi modum peritorum. 5
 a propria Verborum significatione non recedendum, si ea omnes utantur, si verò non attendantur dispositionis auctores, ut secundum cuiusque conditionem significatio sumatur. 7
 in dubio tamen recedendum non est a proprio significato Verborum. 8
 Verba & mens statutorum in primis attendenda. 51.13
 Verba affirmativa & negativa differunt. 62.65
 Verba intelligenda in propria, potiori & naturali significato. 85.17,18
 Verba statuti, & privilegij nobilitatis in primis inspicienda. 87.56
 Verba legis facilius, quam hominis extendantur. 104.140
 explicatur. 106.180 & seqq.
 Verba viri docti proprie intelligenda. 105.156
 Verba intelligenda in aptiori significato, & restringuntur ad verisimilia, & ad magis habilia. 302.38
 Verba enunciativa instrumentorum non plenè probant. 309.8

nisi inter eandem personas ad illum actum tantum, non ad alios. 9
 Verba instrumentorum firma & constantia. 312.13
 Verba parva multoties homicidium perpetrarunt, & civitates integras evertunt. 315.15
 Verba intelligenda secundum naturam actus cui adherent. 379.105
 Verba facile proferuntur, & facile ad omnes transferunt, & creduntur. 381.133
 Verba per se non possunt esse causa maculae. 382.11
 nec nocebunt, quantumvis proferantur in iuris, conventiculis, & privatis loquutionibus, nisi quatenus ex aliis legitimis vera appareant. 12,15
 Verba calore iracundiae prolata nihil sunt. 16
 Verba factum probant, quod ex ipsis oritur, alias secus. 383.31
 Verba respectu factorum incerta sunt, & ex eis factum non sequitur. 32
 Verbis non attenditur, dum res per factum potest probari. 34
 Verba nihil efficiunt, dum quod dicunt, non apparent in sua causa. 384.40
 Verba non plus efficiunt quam apparet ex earum causa. 45
 Verba tantum sunt signa conceptuum, rerum & earum demonstrationes, & per se nihil operantur. 49
 nec potestatem habent mutandi sanguinis qualitates. 50
 Verba quantumvis in plurium aures pervoluerint, nihil probant. 386.67,69
 Verba orta ex hominum levitate, & credulitate parvipendenda sunt. ibid.
 Verba prolata in praesentia, & in absentia. 84,86
 contrarium. 88 & seqq.
 Verba dicta in conventiculis, & privatis loquutionibus in absentia iniuriati proferuntur. 387.86
 Verba repetita praesupponunt id, quod est satis validum, satisque firmum. 445.5
 maximam deliberationem, & enixam voluntatem demonstrant. ibid.
 Verba ex verisimili restringuntur. 467.10
 Verba effundere melius, pauca & idonea, quam multas inutilibus legentes praegravare. 458.66
Veritas dum magis oppugnatur, magis progreditur in lucem. 14.6
 Veritas visis contrariis, & re sapientius agitata melius apparet. 112.47
 Veritas inspicienda tantum dum error interuenit. 122.31,35
 Veritas falsa opinioni praeferenda. 115.26
 Veritas prudenter & bonis artibus a recte elicienda. 23
 diligenter, & non perfunctorie. 128.25
 Veritas in iuramento principaliter requiritur, quae eiusdem est rationis in magna ac in parva re. 135.44
 Veritas tempore crescit & decrescit mendacium. 223.11
 Veritas quocumque modo in iureiurando deficit, producit peccatum. 230.44
 Veritas ostendi potest ex inimicorum testimoniis. 255.17
 Veritas defendit eos, qui eam pro se habent. 258.42
 & si aliquando in obscuro sit, tandem per se ipsam emergit, & mendacium manifestat. 44
 ex Veritate dispositi sequitur falsitas sui contrarij. 274.17
 Veritate posita in vno ex contrariis, alterum falsum manere necesse est. 275.30
 Veritas

& Verborum.

Veritas secreto non eget, & vera loquens publice exire oportet. 375.51
 Veritas ex accidentibus mutari non debet. 470.3
 Veritas errore nec falsa asseveratione non tollitur. 430.3
 nec fraudatur facto, nec voluntate contraria. 6
 semper praeferenda. 14
 Veritatis locus semper praestandus, maxime in arbitrariis, in quibus ex aequitate iudicandum est. 465.38,39
 Veritas ex quibus sumenda in causis puritatis. 484.30
 qui Verum, licet arcanum, reuelat, non tenetur fati se mentitum. 138.76
 Vera ex iure stricto, non verò provt declaratum agnoscimus a nostro Rege Philippo IV. vt animaduertimus. 400.82
 Verosimilius semper praefereendum. 335.1
 Verisimile magis sequendum. 467.9
 quod non est, imaginem habet falsitatis. 11
 est quod maiori fulcitur. 12
 Verisimile est, quod ratio verisimile facit, vnum pro alio iure sumitur. 473.28
 Verisimilitudo ad inquirendum sufficit. 374.39
 quae si deficiat in secretis libellis ad nihilum proficiunt. 40
 & tunc etiam per se nihil operantur. 42
 Verisimilitudo ad inquirendum sufficit, & tollit praesumptionem falsitatis. 377.81
 & fidem praestat probationibus aliis inualidis. 82

V I
Victoria magis gloriosa, ubi fuere laboriosa certamina. 14.7
 Victoriam in bello iusto insidiis assequi iustum est. 457.60
Vidua dicitur, quae inhabilem habet maritum. 289.78
Viles alterius vituperatione se laudare putant. 13.2
 duplex Vinculum maiori vt dissolui debet. 210.67
Vindictam non esse sumendam suadet ex pluribus sacrae Scripturae locis, & quomodo intelligi debeant explicatur. 16.9 & seqq.
Vindicta iniusta, & autoritate propria sumpta non licet: secus legitimis directis modis. Imò aliquando expedit, vt sumatur, ne detur occasio malis peius agendi: etiam si offensor dignam offerat satisfactionem. 16.15,16
Vindicta iudicialis in honoris causis an expediat. 17.27
Violatio sigilli magna producit damna. 133.20
 infamiam, & crimen producit falsi, & proditiionis. 134.28
 aduersus priuatos facta extra ordinem punitur. 29
 in re parua lethale non constituit peccatum, secus in magna. 31,39
 in re minima, circumstantia parui praedicij non inducit mortale, nec est punibilis in foro exteriori. 136.55
Violatio secreti in re minima, seu in circumstantia parui praedicij, non inducit mortale, nec est punibilis in foro exteriori. ibid.
Viro honesto nihil est bona fama antiquius. 6.15
Vir bonus plus alio creditur. 443.15
Vir bonus non ex libito, sed ex iure, & ratione procedit. 464.13
 quis talis dicatur. 15,16
 boni Viri est certa, perpetua & stabilis lex. 463.15
Virgo puella excusationem habet, quia non tenetur inuestigare virorum qualitates. 97.41
 infamia pluries est eorum, quae a suis aguntur parentibus circa suum statum. 42

eis sine alia inquisitione obtemperat. ibid.
 debet sequi votum parentum in iuri viri electione. 98.43
Virtus & fama velut odoriferus flos, cum plus teritur plus olfacit. 14.2
Virtus & animi qualitates probantur per famam, & communem reparationem. 157.6
Virtutes ex nobilitate maiorum provenite solent. 351.4
Vis parua sufficit ad evertendum ius nullum. ibid.
Vis eorum in iure magna. 15
Vita non haec praesens, sed quae memoria hominum aeternat, nuncupari debet. 8.8
Vita honesta vitiosaque probatur per testes singulares. 197.55
Vitium maiorum perpetuatur in posteris. 268.45
 non sibi tantum Vinere, sed & suis progenitis quibusque debet. 8.5
Vivimus non solum hac vita naturali, sed etiam post mortem per bonum nomen & famam. 371.10

V N
Vno nulla nihil est. 418.51
 Vniuersalia particularibus praeferenda. 323.2
Vnus mudatus, & simul purus esse non potest. 441.30
Vniuersusque siue peritus, siue ignarus, quod optimum est amare praesumitur. 104.141
 expliqueatur. 106.183

V O
Vocatus non adimplens conditionem oppositam bona amittit. 100.75
 Vocatus non obediendo praeepto testatoris inhabilem se reddit. Et adimplere tenetur omnia grauamina, & conditiones, alias maioratum amittit. 80
 Vocatus ducens uxorem ex praeepto parentum contra dispositionem testatoris, legatum, seu maioratum amittit. 102.108
Voluntas testatoris in potiori intelligenda est significatu. 104.141,183
 voluntas testatoris expressa, aut coniecturata adimplenda in nobilitate sanguinis. 149
 coniecturata manifesta dicitur. 150
 & praefertur proprietati verborum. 151
 idem in lege & statuto. 152
 Voluntas testatoris nobilis ex privilegio, aut plebei in dubio quomodo accipienda quoad speciem propositam. 105.164 & seqq.
 Voluntas, aut error damnum veritati asferre non debet. 120.7
 Voluntates defunctorum non impediri publici interest. 412.66
 vanam Vocem, & dictum vnus facile sequitur multitudo. 381.4
 Voces vanae populi non sunt audiendae. 382.13
 nec robor habent. 14

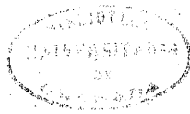
V S
Visura non probantur per testes singulares, & quare. 194.13 & seqq.

V T
Vtiens iure aliquo, debet eo uti cum omnibus suis qualitatibus. 110.24
 ob **Vtilitatem** publicam licet recedere a regulis iuris communis. 32.44
 etiam si incidenter in alterius odium vertatur. 45
 praecipue cum primò intenditur fauor publicus, secundario odium alterius. 46
Vtilitas publica semper praeferenda. 32.47
 fauor, & non odium considerandus. 47
 Vtilitas

Index Rerum, & Verborum.

<p>Vtilitas extrahendi testes & alias probationes ad accumulandum in causis puritatis, probatur ex sufficienti partium enumeratione. 286.35</p> <p>Vtilitas extrahendi probationes alterius iudicij, dum macula semiplenam tantum habent probationem euidentem est. 287.40</p> <p>etiam dum nulla macula nec suspicio manet probata. 41</p> <p>Vtilitas instrumentorum ad sanguinis qualitates probandas magna est. 317.71</p> <p>Vtilitates ex concordia & pace ex D. Augustino, referuntur. 355.19</p> <p>Vtilitas euidentis facit recedere ab eo quod olim æquum visum fuit. 367.15</p> <p style="text-align: center;">V V</p> <p>Vulnera verborum tanto difficilius curantur, quanto facilius proferuntur. 4.29</p>	<p style="text-align: center;">V X</p> <p>Vxoris nomine sponsa continetur. 98.56</p> <p>Vxorem ducere non dicitur nisi post nuptialem benedictionem, & carnalem copulam. 99.60</p> <p>Vxor vendens triticum extra taxam sine licentia mariti, quia nulliter contraxit, penam euadit. 99.69</p> <p>Vxor ignominiosa dedecori est vniuerso generi. 100.88</p> <p>Vxor potius præsumitur, quæ domi retinetur, quàm concubina. 333.25</p> <p style="text-align: center;">Y</p> <p>Y No otro, taxatiua sunt, præcisam naturam habent, & omnia excludunt. 403.20, 17</p>
---	--

FINIS INDICIS.

de lo que recibiere, y cobrare de cartas de pago, y finiquito, con cesion de
derechos, y acciones a quien se puedan dar a su riesgo, y no pareciendo la paga de pre-
sente, la confiese con renunciacion de la numerata pecunia, y demas deste caso: y a
los q pagaren como fiadores les ceda ^{derechos, y acciones, y valgan como fi-}
las diera ^{y judicial, y extrajudicialmente ante las justicias Eccl-}
siasticas, ó seglares, de qualquiera jurisdiccion que sea necesario, haga todos los pe-
nimientos, requerimientos, protestas, citaciones, demandas, asentamientos, acusacio-
nes, execuciones, juramentos dellas, suspensiones de las tales execuciones con la cali-
dad que quisiere, trances, y remates, embargos, secuestros, ventas de bienes, tome pos-
sion dellos, acete remates, haga reculaciones de juezes, ó escriuano, y las jure, de
las, presente testigos, y escrituras, vea presentar lo en contrario, pida terminos, y ha-
ga en ^{nombre qualquiera juramentos, pida desembargos, apele, suplique, y}
los demas autos, y diligencias que conuengan hasta auer cobrado: y de todo lo
que ^{haria presente fiendo, aunque aqui no vaya expresado, y declara-}
yo le ten ^{presente fiendo, aunque aqui no vaya expresado, y declara-}
y de derecho se requiera ^{presente fiendo, aunque aqui no vaya expresado, y declara-}
lo le ten ^{otro tal d} ^{al dicho} ^{presente fiendo, aunque aqui no vaya expresado, y declara-}
administracion, y conreleuacion, y obligacion que ha ^{con libre, y gene-}
auer por firme este poder, y lo que en su virtud fuere fecho: y lo otorg ^{de}
presente escriuano, y testigos en ^{ante}

Y de lo que recibiere, y cobrare de cartas de pago, y finiquito, con cesion de
derechos, y acciones a quien se puedan dar a su riesgo, y no pareciendo la paga de pre-
sente, la confiese con renunciacion de la numerata pecunia, y demas deste caso: y a
los q pagaren como fiadores les ceda ^{derechos, y acciones, y valgan como fi-}
las diera ^{y judicial, y extrajudicialmente ante las justicias Eccl-}
siasticas, ó seglares, de qualquiera jurisdiccion que sea necesario, haga todos los pe-
nimientos, requerimientos, protestas, citaciones, demandas, asentamientos, acusacio-
nes, execuciones, juramentos dellas, suspensiones de las tales execuciones, con la cali-
dad que quisiere, trances, y remates, embargos, secuestros, ventas de bienes, tome pos-
sion de ellos, acete remates, haga reculaciones de juezes, ó escriuano, y las jure, de
fianças, presente testigos, y escrituras, vea presentar lo en contrario, pida terminos, y ha-
ga en ^{nombre qualquiera juramentos, pida desembargos, apele, suplique, y}
todos los demas autos, y diligencias que conuengan hasta auer cobrado: y de todo lo
que ^{haria presente fiendo, aunque aqui no vaya expresado, y declara-}
yo le ten ^{presente fiendo, aunque aqui no vaya expresado, y declara-}
y de derecho se requiera ^{presente fiendo, aunque aqui no vaya expresado, y declara-}
plido le ten ^{otro tal d} ^{al dicho} ^{presente fiendo, aunque aqui no vaya expresado, y declara-}
ral administracion, y conreleuacion, y obligacion que ha ^{con libre, y gene-}
de auer por firme este poder, y lo que en su virtud fuere fecho: y le otorg ^{de}
el presente escriuano, y testigos en ^{ante}